MANVALIS
PRAELATORVM
REGVLARIVM.

IN QVO RELIGIONVM OMNIVM ORIGINES, progressus, ac dilatationes recensentur, optimaque methodus exprimitur ad imbuendos Nouitios, instruendosque virtutibus Professos pernecessaria, quò ad dignitatum apices omnibus numeris absoluti deducantur; & prætcrea quæ ad Prælatos pertinent, afferuntur.

HIS ACCEDIT TRACTATVS DE SACRIS MONIALIBVS, ea omnia complectens, quæ ad ipsarum optimum regimen constituendum possunt desiderari.

F. LVDOVICO MIRANDA
Ordinis Sancti Francisci Obseruantiæ Auctore.

Nunc deintegro in lucem prolatus, emaculatusque innumeris ferè locis, ac Summarijs ad singulas Quæstiones locupletatus

OPERA, AC DILIGENTIA F. PAVLINI BERTI LVC.
Ord. Erem. S. Aug. Congreg. Lombardiæ, Sacræ Theologiæ Lectoris.

TOMVS PRIMVS.

Cum Duplici Indice, Vno Quæstionum, Altero vero Rerum notabilium.

AD SANCTISSIMVM

D. D. N. PAVLVM QVINTVM
PONT. OPT. MAXIMVM.

Cum Priuilegijs, & Superiorum Permissu.

PLACENTIAE, M DC XVI.
Apud Ioannem Bazachium.

SANCTISSIMO,
ATQVE BEATISSIMO
D. NOSTRO PAVLO QVINTO
PONTIFICI MAXIMO.

FRATER LVDOVICVS MIRANDA HISPANVS,
Ordinis Fratrum Minorum, Regularis Obseruantiæ.

Post humillima pedum oscula beatorum, perpetuam fœlicitatem exoptat.

IAM pridem, Beatissime Pater, post multos in inclyta Salmanticensi Academia, in sacræ Theologiæ professione, ac publica lectione transactos annos, almę nostrę Prouincię D. Iacobi, Diffinitoris cum primū officio fungerer, conuenienti cernens suppellectili, in id muneris, me omnino ferè destitutum (sunt enim hęc iudicialia, ac forensia, à Metaphysicis studijs, & quæstionibus longè diuersa) non tàm ad aliorum eruditionem, quàm ad meam directionem, atque institutionem, pro inquirendis, atq; puniendis delictis, de his, quæ Prælatis, & Iudicibus cunctis, cognitu fuere visa necessaria, facili, atq; resolutorio stylo, breue quoddam opus compegi, cui titulus, *Ordinis Iudiciarij, & de modo procedendi in causis criminalibus, tàm in foro Ecclesiastico, quàm seculari agitandis*, quod & multorum importunis agitatus precibus, in Hispaniarum partibus degens, ab hinc duodecim annis, vt in publicum ad communem omnium vtilitatē prodiret, typis cudendum curaui. At pro Religiosis præsertim, & prǫlatis etiam Regularibus cunctis, de Religiosi status origine, institutione, propagatione, dilatatione, ac deniq; de omnibus ijs, quę ad eiusmodi argumenti genus spectant, seu vtcumque pertinere possent, plura, ac ferè innumera, cum adhuc superesse viderentur dicenda, quę & Religiosos viros nefas ignorare putaui; Ecclesię Dei sanctæ obsequendi, quo tenebar, desiderio, ac pro ingenioli mei exiguitate, Fratres meos vtcumque iuuandi, & pro viribus in viam salutis dirigendi, necnon & pro mea peculiari instructione, & directione, Enchiridion, siue Manuale quoddam, quo hęc omnia simul, eadem breuitate, & resolutione continerentur, struendum studui. Quod, & Diuina fauente gratia, non quidem sine ingenti studio, tandem perfeci, magnis lucubrationibus, & laboribus, duobus diuisum Tomis, pro dicendarum rerū magnitudine, ne in vnum congesta si fuissent omnia, contra Manualis rationem plus nimio excresceret, ac gestantibus in manibus fastidium ingeneraret, & quod futurum fuerat solatio, verteretur in pondus. Hunc meum laborem, in lucem vt prodiret, à Superioribus probatum, ac Regali Hispaniarum Regis priuilegio munitum, paratum iam habebam, cum obedientiæ sanctæ iussu, & imperio, ex Hispania in has Italiæ partes me cōtuli, Franciscani nostri Ordinis, Secretarij officio vt fungerer. In hac autem alma Ciuitate constitutus, vt quod iam diu optaueram, tandem assequerer, typis illum mandare volens, animo obuoluere, ac semel, & iterū cogitare cœpi, cuinā pręcipue ille foret dedicandus? Quę mihi cogitanti, tu, Beatissime Pater, primus omnium occurristi. At expaui statim, retardareq; cœpit animum exiguitas offerendi obsequij. Nihil enim minus vnquam in mentem venire potuit, congruere amplitudini celsitudinis tuę, aut exiguitati cōditionis meę, q̄

vt liber iste paruus, exilis ingenioli mei immaturus forsan fętus, coram tanto, ac tā supremo Principe, summo totius Dei Ecclesię Pastore, sapientissimoq; Iudice, vllo modo comparere posset, multo minus, vt auderem, in animumue meum inducerẽ, Beatitudinis Tuę preclarissimo nomini, illum consecrare, aut dedicare. Verebar quidẽ, & merito, haudquaquam defuturum, sciolū quemdam, fortassis prudentẽ, me qui increparet, corriperet, ac diceret: Quid facis? q̄ tua est hęc audacia, seu potius temeritas? magnos cum non nisi magna deceant, opus adeò exiguum, nulla ferè ęstimatione dignū, tāto, ac tam supremo Principi, veritus quod nō fueris offerre? Sed iam iam, Beatissime Pater, me ferè expauescentem, ac deficientem animo, alia ex parte, eximia tua incredibilis, atque in cęlum vsque laudabilis humanitas, summa, indicibilis, ac ferè inexplicabilis benignitas, & beneuolentia, qua cunctos recipis, omnes foues, neminẽ spernis, ac veluti alter Alex. Magnus, à tuo splendidissimo, iucundissimoque conspectu, tristẽ nullum discedere permittis; qua etiam me, cumprimùm sanctissimam tuam benedictionem recepturum, totis pręcordijs pro debito, Apostolicos pedes exosculari gestientem, non nisi humanissime, benignissime, placido, atque gratioso vultu excepisti, & verbis genio, ac generosa tua conditione dignis, à me iam excusos, & typis mandatos libros, afferri tibi iussisti: mirum in modum meum confortauit animū, fiduciam spopondit, obsequium hoc vtcumq; minimum, ingratum haud quaquam tibi futurum, postquam in magnum meum honorem, atque fauorem, pro tua eximia humanitate, dedignatus non es talia dicere. Quo ego plusquam ęreo clypeo munitus (si fas est loqui) hostium cuneos penetrabo securus, & audacię, ac temeritatis meę rationẽ poscentibus vtcumque reddere non grauabor, in humanitatem eximiam, benignitatem, atque clementiam Sanctitatis Tuę, omnem hāc pergrandem noxā refundendo, qua & mihi & cunctis comitem adeo te exhibendo, in idipsum ansam pręstas, haud diffisus, quin pręstabis & veniam. Fateor quidẽ, quod magnos, nonnisi magna decent, inficias nemo ibit. At non eosdem, nec vero Pontificem Maximum dedecet, imitatione Dei, cuius in terris Vices gerit, animum, & cor potius, quàm donū aspicere, humilia, & abiecta non aspernari. ipse etenim pręexcelsus valde cum sit, iuxta Regalis Prophetę pręscriptum, in altis habitans, humilia semper respicit in cęlo, & in terra. Aqua licet plenas rustici cuiusdam manus, gratioso vultu suscipere, haudquaquam alienum fuit, ab altitudine, & magnitudine Alex. Audacter dicam, B. Pater, hunc meum laborem, & me vt sub tua tutela, & protectione constituas, specialibus vinculis, peculiari quadam ratione astrictum te esse quammaxime, natus cum sis, atque educatus, in Illustrissima, nobilissima, necnon & antiquissima Burghesia Domo, quæ vt cunctis est peruium, à millenis annis, quasi hæreditario iure, omnibus semper extitit, sapientię domicilium, bonarum disciplinarum emporium, ingeniorum, literatorum, & omnium ad sciẽtias aspirantium vnicum, ac singulare leuamen, tantumque refugium. Ad quem ergo ipsa, à mea absens patria cōfugerem? Cui ve cōsecrari, & dedicari debeant ij exigui mei labores, & fructus, ac meus iste liber, quo agitur de Religiosi status origine, & reb. ad Religiosos omnes spectantibus, cui inquam nisi Sanctissimo, ac vita simul Religiosissimo viro, Religionum omniū proinde speciali patrono, domino, ac communi Patri, quem Religiosi cuncti mirantur, suscipiūt, venerantur, mirumque in modum gloriantur de laude tua, exoptant, vt in ęternum viuas, crescasque in millia millium? Hoc igitur meum obsequium, B.P. vtcumque exiguum, flexis genibus supplex oro, benigne vt excipias, ac me, & librum istum sub tua protectione constituas, quò aliàs innumeris astrictum, nouis deuincias vinculis, Deum Opt. Max. semper precaturū, Sanctitudinẽ Tuam, fœlicem, atque incolumem vt conseruet, & post Nestoreos annos, superna, atq; ęterna fœlicitate beet. E nostro, seu potius Tuo, Aracælitano Conuentu, Kal. Aprilis,

Operis

Operis Argumentum.

IN hoc Primo Tomo Enchiridij, siue Manualis, Prælatorum Regularium, Religiosorumq. omnium, præmissa Religiosi status institutione, ex antiquissima Sanctæ Ecclesiæ traditione, iam inde à temporibus Christi Domini, & Sanctorum Apostolorum, Religiosorumq. omnium ortu, & origine, à proprijs cuiusq; Auctoribus, & Institutoribus, dilatatione atque propagatione, qua maxima fieri breuitate potuit, claritate, atque ingenti resolutione: præmissa etiam Prælatorum omnium Regularium differentia, potestate, & facultate quam habent, admittendi, recipiendi, atq. incorporandi Nouitios, proprijs ipsorum Ordinibus, de eorumdem Nouitiorum qualitatibus, tam de iure communi, quàm speciali requisitis, receptione, probatione, educatione, ac tandem professione, dicta atque enumerata sunt, quæ huic proposito visa fuerunt necessaria. Actumq. est postmodum, de obligatione, quæ ex professione tacita, siue expressa, ex suis votis, in Religiosis cunctis resultat, sed præcipue obedientiæ, castitatis, & paupertatis, quæ omni Ordini & Religioni essentialia, & substantialia esse dicuntur, simulq. de alijs exercitijs, & operibus, in quibus ad communem totius Ecclesiæ vtilitatem, exerceri solent, omnes in vniuersum Religiosi, à tempore suæ professionis, ad illud vsque, quo post longa studia, varia, atque diuersa curricula, diuturnam diuinorum sacramentorum administrationem, verbi Dei publicam proclamationem, in Superiores atque Prælatos eligi, & assumi solent: reliqua ad Prælatos, & Superiores prædictos, vtcumque spectantia, sequenti Secundo Tomo dicenda reseruantur.

FRater Archangelus à Messana, totius Ordinis Fratrum Minorum Generalis Minister, & seruus. Reuerend. in Christo Patri, Fratri Ludouico Miranda, Hispann, nostræ Prouinciæ S. Iacobi, quondam Diffinitori, & in Salmanticensi Academia Sacræ Theologiæ Lectori Iubilato, causarum S. Officij qualificatori, actualiq. nostro Secretario, salutem in Domino, & paternam benedictionem. Super speculam sacri nostri Ordinis constituti, cum nec minima sit nostri muneris, & officij cura, Seraphicæ, atque Apostolicæ Religionis nostræ, sed præcipue totius Ecclesiæ bonum promouere, ac eos qui in idipsum strenue laborant modis omnibus iuuare, & acceperimus post plurimos, à te in Hispaniarum partibus, tam pridem libros Latino atque vulgari sermone conscriptos, typisq. mandatos, Enchiridion, siue Manuale quoddam Prælatorum Regularium habere, per sacri nostri Ordinis Patres præuisum, atque approbatum, & Hispaniarum Regis priuilegio munitum, quod nec minimam, quinuero maximam Christianæ Reipublicæ vtilitatem speramus allaturum, illudq. in publicum, ad communem omnium vtilitatem prodire desideres. Præsentium tenore in idipsum tibi copiam facimus, quinuero, & præcipimus cum merito salutaris obedientiæ, vt postquam illud præsentaueris, coram Reuerendiss. P. Magistro Sacri Palatij, solitamq. approbationem obtinueris, prælo mandare possis, cum nostra benedictione. In quorum fidem, has litteras, nostra propria manu, & officij nostri sigillo maiori muniuimus. Datis Romæ Nonas Octobris, 1610.

Frater Archangelus à Messana, qui supra, manu propria.

Imprimatur, si videbitur R. Patri Magistro Sacri Palatij Apost.

Cæsar Fidelis Vicesgerens.

EX commissione Reuerendiss. Patris Ludouici Ystella, dignissimi Magistri Sacri Apostolici Palatij, omni qua potui attentione, & consideratione, perlegi opus Reu. admodum, ac doctissimi P. Fr. Ludouici Miranda, Sacræ Theologiæ Lectoris Iubilati, ac totius nostri Ordinis Minorum de Obseruantia disertissimi Secretarij, cui titulus, Manuale Prælatorum Regularium, in duos Tomos diuisum, in quibus attestor, omnino nihil me reperisse, quod Catholicæ fidei, aut bonis moribus, vtcumque videatur contrarium, quinuero obseruasse, eiusdem Auctorem, adeo plene huic argumento satisfecisse, vt in eo genere, quod verè fatear, nullum hucusque luculentius, doctius, atque copiosius crediderim, opus in lucem prodijsse, ob quæ dignum iudico, vt ad publicam totius Ecclesiæ vtilitatem, quamprimum prælo mandetur. In cuius rei fidem, &c. E Regali nostro Conuentu S. Petri in Monte Aureo, prima die Februarij 1612.

Frater Ioannes Carthagena.

Imprimatur.

Frater Damianus à Fonseca, Magister, & Socius Reuerendissimi Patris Fratris Ludouici Ystella, Sacri & Apostolici Palatij Magistri, Ord. Prædicatorum.

INDEX

QVÆSTIONVM ET ARTICVLORVM,

Qui in hoc Prælatorum Regularium Manuali Primo Tomo continentur.

QVÆSTIO I.

De Religione,& Religioſo ſtatu, in communi, in ſex Articulos diuiſa.

1 Quidnam ſit Religio?
2 Vnde dicatur,ſiue deriuetur Religio,ſiue Religionis nomen?
3 Vtrum Religio,ſiue Religionis nomen,importet ſtatum perfectionis?
4 Quænam ſint de eſſentia,atque ſubſtantia Religionis,ſeu ſtatus Religioſi?
5 Vndenam proueniat, quod obedientia,caſtitas, atque paupertas,ſint de eſſentia, & ſubſtantia Religionis,ſiue ſtatus Religioſi?
6 Vtrum ad eſſentiam,atque ſubſtātiam Religionis,ſeu ſtatus Religioſi,ſpectet, quod obediētia,caſtitas,& paupertas,cadant ſub voto,& promittantur à Religioſis?

QVÆSTIO II.

De Religione,& Religioſo ſtatu, in communi, quantum attinet ad eius vnitatem,ſiue diuerſitatem,in ſex Articulos diuiſa.

1 Vtrum Religio prout importat perfectionis ſtatum,debuerit eſſe vna,vel plures?
2 An fuerit expediens,quod in Eccl. fieret aliqua Religio,cuius particularis finis, & proprium inſtitutum,eſſet contemplatio,& vitæ cōtemplatiuæ exercitia?
3 Vtrum fuerit expediēs,quod in Eccleſia, aliqua inſtitueretur Religio, cuius principalis finis eſſet actio,& vitæ actiuæ exercitia?
4 Vtrum fuerit expediens, quod in Eccleſia, aliqua inſtitueretur Religio,ad prædicādum, & confeſſiones audiendum, cuius proprium inſtitutum eſſet,prædicare,docere,& confeſſiones audire?
5 Vtrum fuerit expediens,quod in Eccleſia,aliqua inſtitueretur Religio,ad ſtudēdum,ſiue quod ſtudia eſſent in Religionibus?
6 Vtrum fuerit expediens,quod in Eccleſia,aliquę inſtituerentur Religiones, quarum proprius finis,& proprium exercitium, eſſet canere in choro,atque in Eccleſijs, diuinas laudes perſoluere?

QVÆSTIO III.

De Religione, & Religioſo ſtatu, etiam in communi,quantum ad eius inſtitutionem, & originem, in ſex Articulos diuiſa.

1 Vndenam Religio,ſeu Religioſorum ſtatus ortum habuerit,& originem?
2 Vtrum ante tempora,& aduentū Chriſti Domini, fuerit aliqua vera, & propria Religio, ad modū,quo in Eccleſia ſunt Religiones hodie?
3 Quiſnam Monachorum antiquorum primus, Religioſam Monachorum vitam ad meliorem formam reduxit?
4 Quot fuerūt olim in Eccleſia Monach. genera?
5 Quotnam ſint in Eccleſia,approbatæ Monachorum Regulæ?
6 Ad quem ſpectet approbare,& confirmare,Monachorū, & Religioſorum omniū Regulas?

QVAESTIO IV.

De Religionibus in particulari,quātum ad omnium ipſarum ortum & originem in quindecim Articulos diuiſa.

1 De ortu,& origine Religionis D.Baſilij.
2 Quo tempore & à quo,Ordo B.Benedicti, ortū, & originem duxerit?
3 Vnde Ordo,& Religio Carthuſienſium, ortum & originem duxerit?
4 De ortu & origine Religionis Sanctiſſimi Patris noſtri Franciſci.
5 A quo habuerit ortum ſiue originem Religio B. Dominici quæ alio nomine, Fratrum Prædicatorum nuncupantur?
6 De ortu,& origine Religionis Fratrum, qui cōmuniter,Eremitæ S. Auguſtini nuncupantur.
7 De ortu,& origine Fratrum Carmelitarum, ſeu qui communiter dicuntur, Sanctæ Mariæ de Monte Carmelo.
8 Vnde ortum,& originem duxerit, Ordo cōmuniter dictus,Sanctiſſimæ Trinitatis?
9 Vnde,& à quo,& quo tempore ortum,& originem habuit,Religio Fratrum nuncupatorum Dominæ noſtræ de Mercede, Redemptionis Captiuorum?
10 Vnde ortum,& originem habuerit Religio,D. Hieronymi communiter nuncupata?

11 De

11 De ortu, & origine Fratrum Minorum, qui & communiter nuncupantur, S. Francisci de Paula.

12 Vnde, & quo tempore, ortum & originem habuerit, Religio Societatis Iesu, cuius alumni, & professores, per impetitiam, à quibusdam dicuntur Theatini?

13 De ortu, & origine omnium Canonicorum Regularium.

14 De ortu, & origine aliarum Religionum, siue Familiarũ, quæ profitentur infirmorum curã.

15 De ortu, & origine Religionum Militarium, siue militiam profitentium.

QVÆSTIO V.

De Religionibus in communi, quantum ad omnium ipsarum vltimatum finem, in sex Articulos diuisa.

1 Quisnam sit, Religionum omnium vltimatus finis?

2 Quidnam sit illud, in quo perfectio Christianæ vitæ essentialiter, & substantialiter consistit?

3 An hæc Christianæ vitæ perfectio, essentialiter etiam consistat, in alijs præceptis à charitate, atque in consilijs positis in Euangelio?

4 Vtrum hæc perfectio Christianæ vitę, quam diximus, in charitate consistere, in hac vita, totaliter possit adipisci, & acquiri?

5 Vtrum quicumque Religiosus, ex ratione sui status, teneatur necessario, si esse perfectus?

6 Vtrum possit aliquis esse perfectus, absque eo quod sit in tali statu, seu quod habeat statum perfectionis?

QVÆSTIO VI.

De Religionibus, quantum ad ipsarum proprios, & particulares fines, in quatuor Articulos diuisa.

1 Vtrum Religionibus omnibus, necessarium sit, constituere proprios, & particulares fines?

2 Quot sint in genere, Religionum omnium, proprij, & particulares fines?

3 Quam ob causam sancti Patriarchæ, Religionũ institutores, & fundatores, ad optatum perfectionis finem, non vna, & eadem sed alia, & alia processerint via, desumentes quidam vitam contemplatiuam, alij autem actiuam, alij vero mixtam, siue ex vtraque compositam?

4 Penes quid differant Religiones, quę idem vitæ genus, actiuum siue contemplatiuum, aut mixtum profitentur?

QVÆSTIO VII.

De Religionibus, contemplatiuam vitam profitentibus, in sex Articulos diuisa.

1 Vtrum contemplatio, sit actus solius intellectus, an vero etiam voluntatis?

2 An vita contemplatiua, solummodo consistat in contemplatione Dei; an vero in consideratione cuiuscumque alterius veritatis?

3 Vtrum ad vitam contemplatiuam, pertineant diuersi actus; an vero solummodo in vnico actu contemplatio ipsa consistat?

4 Vtrum virtutes morales, ad vitam contemplatiuam pertineant?

5 Vtrum operatio contemplationis, seu contemplatiuæ vitæ, conuenienter distinguatur, penes hos tres motus, circularem, rectum, & obliquum?

6 Vtrum vita contemplatiua, secundum statum pręsentis vitæ, vsque ad diuinæ essentiæ visionem possit pertingere?

QVÆSTIO VIII.

De Religionibus, profitentibus vitam actiuam, in Quatuor Articulos diuisa.

1 Vtrum omnes actus virtutum moralium, pertineant ad vitam actiuam?

2 Vtrum prudentia pertineat, & sit necessaria, ad vitam actiuam, quod est dicere, an expediat viros actiuos, & actiuæ vitæ deditos, esse prudentes?

3 Vtrũ vita actiua, indigeat vita ipsa contẽplatiua?

4 Vtrum actiua, vita possit esse diuturna, & permanere, & durare post hanc vitam?

QVÆSTIO IX.

De vita actiua, & contemplatiua, per comparationem ad ipsas, in Quinque Articulos diuisa.

1 Vtrum omnes in vniuersum Religiosorum status, conuenienter diuidantur, per actiuam, atque contemplatiuam vitam?

2 Quęnam sit melior, vita actiua, an vero contemplatiua?

3 Vtrum vita actiua sit maioris meriti, quam contemplatiua, an vero è conuerso?

4 Quænam sit perfectior vita, siue Religio: in societate viuentium; an vero agentium solitariam vitam?

5 Vtrum perfectissimus viuendi modus, sit eorum Religiosorum, qui profitentur vitam mixtam, & quasi ex vtraque compositam, nempe ex actiua, & contemplatiua?

QVÆSTIO X.

De Religiosis, & Monachis in communi, in sex Articulos diuisa.

1 Quinam dicantur Religiosi, seu quibus Religiosorum competat nomen?

2 Vtrum Canonici Regulares, vere, & proprie sint, & dici debeant Religiosi?

3 Vtrum personæ Societatis Iesu, vere, & proprie sint Religiosi seu eis vere, & proprie Religiosorum competat nomen?

4 Vtrum nobiles viri,& equites, Religionom Militarium S. Ioannis, S. Iacobi,& quæ communiter dicuntur, Calatrauę,& Alcantarę, atqoe similium, sint vere,& proprie Religiosi?

5 Quinam dicantur, ac dici debeant Monachi, seu quibus vere,& proprie Monachorum competat nomen?

6 Vtrum Canonici Regulares,& Iesuitæ, seu Religiosi viri Societatis Iesu, generaliter cōprehendantur, Monachorum nomine?

QVAESTIO XI.

De Monachis,& Religiosis Mendicantibus,& non Mendicantibus sed proprium,& redditus annuos habentibus, in communi, in sex Articulos diuisa.

1 Vtrum licitum sit Monachis, siue Religiosis mēdicare, seu quod dicitur, de eleemosynis viuere?

2 Vtrom Monachis, siue Religiosis, habere aliquid in communi sit licitum, seu diminuat à statu, & ratione perfectionis?

3 Vtrum Christus Dominus,& sancti eius Apostoli, atque Discipuli, habuerint aliquod proprium, in communi?

4 Vtrum fuerit conueniens, quod in Ecclesia, aliqua fieret Religio, quæ nullum haberet proprium, nec in particulari, nec in communi?

5 Vtrum Monachi, siue Religiosi, teneantor propriis manibus laborare,& de fructu,& labore manuum suarum victum quærere?

6 Quotnam sint in Ecclesia Ordines, siue Religiones Mendicantes.

QVAESTIO XII.

De Monachis, siue Religiosis claustralibus, seu (vt communiter dicitur) Conuentualibus, & etiam de Obseruantibus in communi, in duos Articulos diuisa.

1 Quinam Monachi, siue Religiosi, dicantur Claustrales, siue Conuentuales?

2 Quinam Monachi, siue Religiosi, dicantur Obseruantes?

QVAESTIO XIII.

De Prælatis Regularibus in communi, & maxime quoad ipsorum omnium iurisdictionem, in sex Articulos diuisa.

1 Quonam iure Prelati Regulares, & Religiosi, exempti sint, à secularium iudicū iurisdictione, & eadem est difficultas de Clericis, & Ecclesiasticis personis?

2 Quonam iure Prelati Regulares, & Religiosi, sint exempti ab Episcoporum, & aliorum Prelatorum ordinariorum iurisdictione?

3 An Prelatorū Regulariū iurisdictio in suos subditos, dicenda sit ordinaria, an vero delegata?

4 Vtrum aliqua ratione sustineri possit, quod Prelatorum Regularium iurisdictio in suos subditos, sit diuina,& competat eis etiam de iure diuino, & non solum ea Papali humano?

5 Quantum se extendat potestas, atque iurisdictio Prælatorum Regularium, in suos subditos?

6 Vtrum Summus Pontifex, potuerit limitare atque restringere, ordinariam Prælatorum Regularium iurisdictionem?

QVAESTIO XIV.

De Prælatis Regularibus, quantum spectat ad ipsorum diuersitatem, & differentiam, in duos Articulos diuisa.

1 Quotnam sint Prælatorum Regularium genera, siue species in Ecclesia?

2 De Prælatorum differentia, quæ specialiter reperitur in sacro nostro Minorum Fratrum Ordine?

QVAESTIO XV.

De Prælatis Regularibus, quantum attinet ad facultatem admittendi & recipiendi Nouitios in proprium suum cuiusque Ordinem, respectiue, in duos Articulos diuisa.

1 Quinam Prælati in Religionibus, facultatē habeant admittendi, & recipiendi Nouitios?

2 Vtrum Prælati Regulares, per se solos, sine consensu, aut saltem consilio Capituli, siue Conuentus, recipere & incorporare possint Nouitios ad Ordinem?

QVAESTIO XVI.

De Nouitiis ante susceptionem habitus,& ante quam Religionem ingrediantur, in quatuor Articulos diuisa:

1 Vtrum ingressus Religionis, magnam requirat deliberationem?

2 Vtrum licitum sit, quempiam inducere,& persuadere, ad ingressum Religionis?

3 Vtrum sit illicitum atque peccatum mortale, quempiam ab ingressu Religionis retrahere, & quænam sit, idipsum facientis pœna?

4 Vtrum omnes in vniuersum venientes ad Ordinem,& Religionis habitum expostulantes sint recipiendi?

QVAE-

QVAESTIO XVII.

De Nouitijs, quantum ad conditiones, & qualitates, quas ipsos oportet habere, de iure communi, isi octo Articulos diuisa.

1 Vtrum vxoratus, & qui matrimonio est ligatus siue coniunctus, sine licentia vxoris, ad Religionem possit admitti?
2 Vtrum seruus, & qui non est sui iuris, neque cōditione liber, ad Religionem possit admitti?
3 Vtrum Episcopos, & qui in aliqua est dignitate constitutos, sine expressa licentia Papæ, ad Religionem possit admitti?
4 Vtrum ille, qui est vi, vel metu cōpulsus, ad Religionem possit admitti, & in quam pœnam incidant, talia facientes?
5 Vtrum impubes, & furiosus, siue mente captus, ad Religionem possit admitti?
6 Vtrum obligatus ratiocinijs, ad Religionem debeat, aut possit admitti?
7 Vtrum onustus, siue grauatus debitis, ad Religionem possit admitti?
8 Vtrum ille, qui habet parentes pauperes, & in extrema necessitate constitutos, ad Religionem debeat, aut possit admitti?

QVÆSTIO XVIII.

De conditionibus, & qualitatibus requisitis, pro recipiendis Nouitijs, ex vi Regulæ Seraphici Patris Nostri Francisci specialiter, in duos Articulos diuisa.

1 Quænam sit prima cōditio specialiter requisita, ex vi Regulæ Seraphici P. nostri Francisci, pro recipiendis Nouitijs, & qualiter sit intelligenda?
2 Quænam sit secunda conditio, pro recipiendis Nouitijs, specialiter etiam requisita ex vi nostræ Regulæ, & qualiter intelligatur?

QVÆSTIO XIX.

De conditionibus, & qualitatibus requisitis, ex nostris Constitutionibus generalibus, pro recipiendis Nouitijs, in octo Articulos diuisa.

1 Quænam sit prima conditio, ex nostris Constitutionibus, requisita pro recipiendis Nouitijs, & qualiter debeat intelligi?
2 Quænam sit secunda cōditio requisita, ex nostris Constitutionibus generalibus pro recipiendis Nouitijs, & qualiter intelligi debeat?
3 De tertia cōditione, ex nostris Constitutionibus generalibus requisita, pro recipiendis Nouitijs, nempe quod sint legitime nati.
4 De quarta conditione, ex nostris Constitutionibus generalibus requisita, pro recipiendis Nouitijs, qua dicitur, quod recipiendi ad Ordinem, non sint aliqua infamia vulgari notati.
5 De quinta conditione, ex nostris generalibus Constitutionibus requisita, pro Nouitijs recipiendis, hoc est, quod sint sufficienter, & competenter litterati, & qualiter debeat intelligi?
6 De sexta conditione, ex nostris Constitutionibus generalibus requisita, nempe quod recipiendi, sint 16. annorum.
7 De septima conditione, requisita ex nostris Constitutionibus generalibus in qua dicitur, quod recipiendi ad Ordinem, sint bono genere nati, non descendentes ex conuersis Iudæis, seu Mahometanis, vel Hæreticis, quantumuis remotis, neque ex Gentilibus modernis.
8 Vtrum homicidæ, & qui existentes in seculo, aliquod delictum commiserunt, ad Religionem possint admitti?

QVÆSTIO XX.

De Nouitijs, quantum ad eos, qui antequam suscipiant habitum, Religionis votum emiserunt, in decem Articulos diuisa.

1 Vtrum possit quispiam Voto, aut iuramento, ad Religionis ingressum se obligare?
2 Vtrum licitum sit, aliquos inducere, ad faciendum votum Religionis?
3 Vtrum qui per votum se obligauit ad ingressum alicuius Religionis, teneatur necessario illam intrare?
4 Vtrum ille qui per votum se obligauit, aliquam Religionem intrare, teneatur ibidem perpetuo permanere?
5 Vtrum pueri impuberes, voto possint se obligare, ad Religionis ingressum?
6 Vtrum parentes, voto suo, possunt obligare filios ad ingressum Religionis?
7 Vtrum vouens ingredi certam aliquam Religionem, si ibi non recipiatur, teneatur alteram intrare?
8 Vtrum qui determinate vouit vnam Religionem, possit induci, & persuaderi ad alteram?
9 Vtrum qui emisit Religionis votum, si eligatur in Episcopum, eo non obstante, teneatur Religionem ingredi?
10 Vtrum qui emisit votum, de non intrando aliquam Religionē, teneatur ipsum adimplere?

QVAESTIO XXI.

De Nouitijs, quātum attinet ad informationem, de eisdem faciendam, iuxta Cōstitutiones Sixti V. Gregorij XIV. & Clement. VIII. in sex Articulos diuisa.

1 Vtrum Nouitiorum informationes, sint faciendæ, examinandæ, & approbandæ, antequam recipiantur, & admittantur ad habitum?
2 De quibus rebus faciendæ sint, Nouitiorum informationes?
3 A quibus, siue per quos, faciendę sunt huiusmodi Nouitiorum informationes?
4 A quibus sunt examinandæ, & approbandę, prędictorum Nouitiorum informationes?

5 De

5 De his, quæ debent adnotare, & aduertere, ij ad quos spectat approbare, seu reprobare, Nouitiorum informationes?
6 De modo & forma, qua formandę, & faciendæ sunt Nouitiorum informationes?

QVAESTIO XXII.

De Nouitijs, quantum attinet ad tempus suæ probationis, siue approbationis, in decem Articulos diuisa.

1 Vtrum pro Nouitijs debuerit præfigi aliquod probationis tempus?
2 Quantum debet durare, huiusmodi tempus probationis?
3 Vbinam incipiat huiusmodi probationis tempus, & qualiter debeat computari?
4 Vtrum probationis annus, debeat esse continuus an vero sufficiat, quod sit interpolatus?
5 Vtrum ille, qui de licentia Prælati, & cum habitu, intra annum probationis, aliqua de causa, extra Monasterium egreditur, ibiq. per aliquod tempus commoratur, annum dicatur habere continuum, & possit profiteri?
6 An sit de essentia anni probationis, quod deferatur Regularis habitus à Nouitijs, & probentur in habitu illius Religionis, quam habent profiteri?
7 Vtrum Nouitij nunc de Conuentus consensu, renuntiare possint probationis anno?
8 Vtrum Nouitij intra annum probationis, liberè possint exire, atque ad seculum redire?
9 Vtrum Nouitij infra annum probationis, ordinari possint, seu ad aliquas dignitates promoueri?
10 Vtrum Nouitij in aliquo casu, intra annum probationis, possint profiteri?

QVAESTIO XXIII.

De Nouitijs, quantum attinet ad dispositionem, bonorum suorum temporalium, in decem Articulos diuisa.

1 Vtrum Nouitij cum primum ingrediuntur Religionem, & suscipiũt habitum disponere debeat, aut possint, de suis bonis temporalibus?
2 Vtrum valeat donatio, seu renũciatio bonorum temporalium, facta ab aliquo volente intrare Religionem, antequam suscipiat habitum, cũ pacto, quod in quocumque euentu, quo prædictus, ante professionem è Monasterio exeat, dicta donatio non sit valida?
3 Vtrum valeant huiusmodi donationes, factæ ab eo, qui vult intrare Religionem, si fint ex illis, quæ dicũtur inter viuos & iuramẽto firmatę?
4 Vtrum Tridẽtini Concilij decretum, locum habeat in testamentis, siue donationibus, quæ fiunt causa mortis?
5 Vtrum habens beneficium Ecclesiasticum, & maxime illud, cuius titulo suscepit Ordines, ante receptionem habitus, renunciare illud possit?
6 Quænam solemnitates sint necessario requisitæ, in renunciationibus, aut obligationibus, iuxta formam à Concilio Tridentino præscriptam?
7 Vtrum licitum sit Nouitijs siue Conuersis atque Religionem intrare volentibus dare; vel Religiosis ipsis recipere, aliquid pro ingressu Monasterij?
8 Vtrum Religionem ingressus possit facere testamentum, & an teneatur aliquid donare Monasterio?
9 Vtrum Nouitij ante professionem, sibi ipsis, testamento, aliquot bona relinquere possint, seu præcipere vt sibi dentur, post factam professionem?
10 Vtrum Nouitius iam professus, generaliter loquendo, testamentum possit condere, seu ipsum explicare, & declarare, & voluntatem quam habuit in testamẽto à se facto, ante solemnem professionem, aut post illam, reuocare?

QVÆSTIO XXIV.

De Nouitijs, quantum attinet ad ipsorum professionem tacitam, seu expressam, in duodecim Articulos diuisa.

1 Quidnam sit professio expressa, & quibus modis fiat?
2 De ætate requisita ad professionem expressam.
3 Vtrum sit necessarium, quod professio expressa, fiat in manu Prælati, & illius qui Religioni potest incorporare, aut de ipsius licentia?
4 Vtrum ad professionem expressam, sit necessarium quod Prælatus vt ipsam recipiat, requirat consilium suorum subditorum, aut quod id fiat cum consensu maioris partis Capituli?
5 Vtrum ad professionem expressam requiratur, quod fiat in Religione aliqua per Sedẽ Apostolicam approbatam, & secundum aliquam certam & determinatam Regulam?
6 Vtrum ad professionem expressam, sit necessarium, quod vouens promittat, atque profiteatur, tria Religionis essentialia, atque substantialia vota?
7 Quænam sit professio tacita, & quibus modis indicatur, & fiat?
8 Vtrum professio tacita induceretur olim, per hoc quispiam in probatione positus, se ingereret actibus, qui de iure, aut consuetudine solummodo conueniebant professis?
9 Vtrum professio tacita induceretur olim, ex sola delatione habitus professorum per annum, sine exercitio actuum, qui erant professorum proprij?
10 Vtrum professio tacita induceretur olim, per delationem habitus Nouitiorum per annum, indistincti distinctione patẽti, ab habitu professorum, distincti vero, aliqua distinctiona occulta?
11 Vtrum quando olim quispiam suscipiebat habitum Nouitiorum, cum proposito mutandi vitam absolute, censendus esset tam professus?
12 Vtrum nunc, post Concilium Tridentinum, reperiantur prædictæ tacitæ professiones, & aliquam vim habeant?

QVAE-

QVÆSTIO XXV.

De Nouitijs, quantum attinet ad diuersum modum profitendi ipsorum expresse, in quatuordecim Articulos diuisa.

1 Quotupliciter fieri contingat professionem expressam?
2 Vtrum qui in sua professione, promisit seruare aliquam Regulam, perinde teneatur sub peccato, ad omnia quæ continentur in ipsa?
3 Vtrum sit aliqua essentialis differentia, inter hos diuersos profitendi modos, Profiteor seruare Regulam, & viuere secundum Regulam, & Promitto obedientiam, secundum talem, vel talem Regulam?
4 Vnde oriatur atque proueniat, quod in quibusdam Regulis, quędam sint pręcepta, obligantia sub mortali in alijs vero non ita, eadem existente verborum forma?
5 Vtrum qui profitetur seruare aliquam Regulam profiteatur seruare illam, secundum consuetudinem, quæ in tali Religione viget; an vero simpliciter, & absolute?
6 Quænam sit maior obligatio, voti, an iuramenti?
7 Vtrum omnia vota, includantur, & commutentur, in solemne Religionis votum?
8 Vtrum in professione solemni, peccata omnia dimittantur?
9 Quænam sint à Summis Pontificibus ordinata, & concessa, debeantq. obseruari, virtute nostrorum priuilegiorum, pro recipiendis Nouitijs, tam quo ad habitum, quam quoad professionem?
10 Vtrum illegitimitas, seu irregularitas, quæ ex illegitimitate prouenit, tollatur per expressam professionem, factam in aliqua approbata Religione?
11 Vtrum Nouitiorum professio, ex causa possit dilatari?
12 Vtrum peccet mortaliter, qui absque causa denegat votum, alicui Nouitio, volenti profiteri?
13 Vtrum Summus Pontifex possit dispensare, in voto solemni Religionis, obedientiæ, castitatis, & paupertatis, quod emittunt Religiosi, in sua solemni professione?
14 Vtrum valeat, & teneat professio expressa facta cum intentione mala, aut cum expressione alicuius illiciti, aut sub conditione?

QVAESTIO XXVI.

De Religiosis, professis, quantum ad Votum obedientiæ, in duodecim Articulos diuisa.

1 Vtrum obedientiæ votum, sit præcipuum, atque potissimum, inter tria essentialia, & substantialia vota?
2 Vtrum subditi teneantur, suis Superioribus, & Prælatis, in omnibus, & per omnia obedire?
3 Vtrum subditi teneantur, obedire suis Superioribus, & Prælatis, in actibus interioribus, & in ijs quę spectant ad interiorem motum voluntatis?
4 Vtrum ad hoc, vt subditus teneatur suo Superiori, siue Prælato obedire, sufficiat, sitq. satis, vt ipsius volũtas, atq. intẽtio, vtcũq. sit illi nota?
5 Vtrum subditus obedire teneatur Prælato, quando dubitat, an id quod præcipitur, sit contra Deum, nec ne?
6 Vtrum subditus, Prælato teneatur obedire, quãdo certus est, esse licitum, quod pręcipitur: dubitat tamen, an Prælatus, id sibi possit præcipere?
7 Vtrum subdditus teneatur obedire Prælato, generaliter in omnibus, quæ sunt secundum suam Regulam?
8 Vtrum subditi teneantur obedire, suis Superioribus, & Prælatis, præcipientibus aliquid contra suas ipsorum Regulas?
9 Vtrum subditi suis Superioribus atque Prælatis teneantur obedire, in ijs, quæ sunt infra Regulam, vel præter Regulam?
10 Vtrum subditi teneantur obedire suis Superioribus, atque Prælatis, pręcipientibus aliquid, quod sit supra ipsorum Regulam?
11 Vtrum subditus potius teneatur obedire Prælato, & patri suo spirituali, quam carnali?
12 Vtrum Fratres Minores, ex vi voti, & suæ Regulæ, strictius teneantur suis obedire Prælatis, quam reliqui aliarum Religionum alumni & professores?

QVAESTIO XXVII.

De Religiosis professis, quantum ad Votum castitatis, in sex Articulos diuisa.

1 Vtrum omnis Religiosus professus, necessario obseruare teneatur castitatem?
2 Vtrum si Religiosus, post solemnem professionẽ de facto contrahat, teneat, & valeat matrimonium?
3 Quæ sit pœna Religiosi professi, de facto cõtrahentis; & ad quem huius delicti cognitio pertineat?
4 Vtrum per solemnem professionem, dissoluatur sponsalia de futuro, & matrimonium ratum, non consomatum de præsenti?
5 Vtrum viri Religiosi Societatis suæ, post primã emissam professionẽ, possint matrimoniũ cõtrahere, & de facto cõtractũ, an sit validum?
6 Vtrum post emissam professionem solemnem, ab Equitibus Ordinũ Militariũ, matrimoniũ post contractum sit nullum, & an per ipsam matrimonium ratum, sed non consumatum dissoluatur?

QVAESTIO XXVIII.

De Religiosis professis, quantum ad Votum paupertatis, in decem & octo Articulos diuisa.

1 Vtrum Religiosus solemniter professus, habere possit proprium?
2 Vtrum valeat professio Monachi, siue Religiosi, facta cum ea conditione, vt liceat sibi proprium, & bona inmobilia possidere?
3 Vtrum Summus Pontifex dispensare possit, in hoc quod Religiosus habeat proprium, stricto, & rigoroso modo sumptum?
4 Vtrum Equites, atque Commendatarij Ordinũ Militarium, cum quibus dispensatum est, vt possint ducere vxores, per eamdem dispensationem,

tionem, seu aliam, possint habere proprium ?
5 Apud quem remaneat proprietas, & dominium bonorum, quę possident omnes in vniuersum Religiosi ?
6 Vtrum Religiosi professi habere possint aliquē vsumfructum alicuius rei, si sibi relinquatur ?
7 Vtrum Religiosus professus, de licentia, & consensu Prælati, habere possit aliquam Ecclesiā, & villam sibi vnitam, cum horto, & alijs, seu aliquam hæreditatem ad vitam, ea lege, vt soluat Prælato, siue Monasterio certos redditus annuos, & cætera sibi relinquantur ?
8 Vtrum Monachus, siue Religiosus habere possit peculium ?
9 Vtrum Prælatus, subdito possit concedere peculiū, vt expendat illud, in quos voluerit vsus ?
10 Quem habeant vsum Religiosi, in rebus quibus vtuntur, & an vsus facti, possit à dominio separari ?
11 Quænam sint de essentia paupertatis Euangelicæ, & ad quid obligetur quilibet Religiosus ex vi voti suæ paupertatis ?
12 Vtrum Prælatus expendere possit bona sui Monasterij, in quos voluerit vsus ?
13 Vtrum Monachus siue Religiosus, habens peculium, de licentia sui Prælati, eleemosynas possit elargiri, seu aliquid donarę, vendere, aut distrahere ?
14 Quænam Superioris, siue Prælati licentia, sit necessaria, & sufficiat, ad hoc vt Regularis, siue Religiosus posit dare, donare vendere, aut rem aliquam in proprium sibi vsum destinatam, distrahere ?
15 Vtrum Religiosus, dans, donans, seu vendens, aut distrahens rem aliquam, aut habens multa superflua de licentia solita Prælati, committat peccatum proprietatis, seu incidat in pœnas proprietarij ?
16 Vtrum retinere, seu acquirere aliquid, sine licentia expressa, siue pręsumpta Prælati, sit peccatum mortale ?
17 Quænam quantitas sit necessaria, & sufficiens ad hoc, vt dando, donando, recipiēdo, aut retinendo aliquid sine licentia Prælati, censeri posit quod sit peccatum mortale ?
18 Quænam sit Religiosorum proprietariorum pœna ?

QVÆSTIO XXIX.

De Frattribus Laicis, Conuersis, Oblatis, siue Donatis, in sex Articulos diuisa.

1 Vtrum Religionum Fratres laici, sint vere, & proprie Religiosi ?
2 Vtrum Conuersi, Oblati, & Donati, sint proprie & vere Religiosi ?
3 Vtrum prædicti Conuersi Oblati, & Donati, sint ac dici debeant, & possint personæ Ecclesiasticæ, & gaudeant priuilegio fori, & Canonis, si quis suadente diabolo ?
4 Vtrum supradicti Conuersi, & Oblati, siue Donati, matrimonium possint contrahere ?
5 Vtrum Conuersi, Oblati, & Donati, Religionū, siue Ecclesiarum secularium, petita licentia, licet non obtenta, ad alium strictiorem Ordinem possint transire ?
6 Vtrum huiusmodi Conuersi, Oblati, & Donati Monasteriorum seu aliarum Ecclesiarum, debeant absolui ab Episcopis, an vero à proprijs Prælatis ?

QVAESTIO XXX.

De Religiosis professis, quantum ad facultatem reclamandi, & allegandi fuisse nullas, atque irritas, suas professiones, in sex Articulos diuisa.

1 Intra quod tempus Religiosi, possint reclamare, & allegare, se nulliter esse professos ?
2 Vtrum ille cuius professio fuit inualida, ob defectum ętatis, vel quia ante annum probationis expletum fuit facta, aut ob aliam similem causam, possit intra dictum quinquennium reclamare ?
3 Vtrum ille, qui à principio fecit professionem inualidam, propter aliquam, ex supradictis causis, per delationem habitus professorum per annum, & vltra, censeatur tacite esse professus; an vero possit intra quinquennium reclamare, & etiam post quinquennium ?
4 Vtrum qui descendens ex gente Iudæorū, Saracenorum, aut Hęreticorum, quorum corpora intra quartam generationem, fuerunt concremata, & igni tradita contra Cōstitutiones, & contra expressum Motum proprium Pauli IV. & aliquorum summorum Pontificum in nostro sacro Minorum Ordine fecit professionem expressam, sit nulliter professus, & possit intra quinquennium reclamare ?
5 Vtrum qui habens parentes, in extrema necessitate constitutos assumpsit habitū, & fecit professionem, reclamare possit, & allegare eiusdem nullitatem ?
6 Vtrum prædicta reclamatio de nullitate professionis, posit fieri sine habitu; an vero necessario, sit facienda, retento habitu ?

QVÆSTIO XXXI.

De Religiosis professis, quantum ad transitum ad alios Ordines, in vigintiquatuor Articulos diuisa.

1 Vtrum de vna Religione liceat ad aliā transire ?
2 Vtrum liceat alicui Religioso, transire ad strictiorem Religionem, petita prius licentia à suo Pręlato, quamuis non obtenta ?
3 Quęnā Religio debeat dici altior, atq. perfectior vt ex alia ad ipsam licite posit fieri transitus ?
4 Vtrum quādo aliqua Religio est deformata, & non ad vnguem seruatur, quod in ea profitetur, licitus sit transitus ex ipsa ad aliam, quæ secundum Regulam, & eiusdē Constitutiones & statuta, in exteriori foro, sit minus stricta, atque perfecta ?
5 Cuiusnā Prælati licentia requiratur ad hoc, quod sit licitus trāsitus ex vna Religione ad aliam ?
6 Vtrum Pręlati concedentes, vel negantes supradictas licentias, sine legitima causa, peccent mortaliter ? Et quænam sit legitima causa, hac in re dispensandi ?
7 Vtrum ex vno Ordine Mendicantium, ad alium licite posit fieri transitus ?
8 Vtrum ex Ordine Mendicantium, ad Ordinem Monachorum licitus sit trāsitus, & cuiusnam Prælati licentia, ad id requiratur ?

9 Vtrum

9 Vtrum ex Ordine Canonicorum Regularium, ad Ordinem Monachalē, seu Monachorum, licite possit fieri transitus?
10 Vtrum ex quolibet Ordine, ad Carthusiam, licite possit fieri transitus?
11 Vtrum specialiter ex nostro sacro Minorū Fratrum Ordine, licite possit fieri transitus ad Carthusiam?
12 Vtrum Monachus Cassiniensis trāsire possit ad Carthusiam, non petita simul, & obtenta licentia, à suis Superioribus?
13 Vtrum Prælati superiores Ordinum, & maxime Generales, inferiores Papa, in aliquo casu, & cum iusta causa, facultatem possint facere alicui sibi subdito, vt transeat ad largiorem Religionem?
14 Vtrum Regularis, habens licentiam à suo Prælato, transeundi ad alium Ordinem, ex iusta causa, non facta mentione de laxiore, sufficiat dicta licentia, ad transeundum ad laxiorē, an vero tantummodo debeat intelligi de alia Religione æquali, siue strictiori?
15 Vtrum si aliquis Ordo, siue Religio, reformetur ad strictiorem viuendi modum, teneantur qui eisdem sunt, ibidem permanere: an vero possint iuste dispensari, in eo, quod transeāt ad alium, etiam laxiorem Ordinem?
16 Vtrum ille, qui fecit iuramentum, siue emisit votum, de non transeundo ad aliam Religionem, etiam arctiorem, teneatur illud adimplere?
17 Quam diligentiam facere teneatur Religiosus, qui habet licentiam, & facultatem transeundi ad aliquem Ordinem non Mendicantium, si non inuenerit aliquem Mendicantem, qui eū velit recipere?
18 Vtrum transiens ad aliam Religionem, de licētia sui Prælati, iusta de causa data, si pœniteat, aut alibi non recipiatur, iterum debeat, à priori Religione admitti?
19 Vtrum transiens ad aliam Religionem indebite, & non eo modo, quo in superioribus Articulis est dictum, sit diiudicandus apostata, atq; vt talis puniendus?
20 Vtrum Religioso habenti licentiam, vt ad aliā Religionem se transferat, si nullam omnino inueniat, quæ ipsum recipiat, & propter legitimas causas, noluerit ad primam Religionem reuerti, licitum sit, Religionem nouam adinuenire?
21 Vtrum Religiosus, translatus de vna Religione ad aliam, debeat esse de nouo Nouitius, atque in eadem profiteri?
22 Vtrum translatus de vno ad alium Ordinem, vt sit Prælatus, debeat necessario, ibidem de nouo profiteri?
23 Vtrum Monachus, translatus de vna Religione ad aliam, debeat sedere in Capitulo, iuxta tempus, in quo emisit professionem in illa; an verò iuxta tempus, quo professus fuit in priori Monasterio?
24 Cui cedant bona Religiosi, transeuntis ex vna in aliam Religionem, & an transiens in aliam Religionem, possit secum deferre ea, quæ habebat in prima R[illegible]

QVAESTIO XXXII.

De Religiosis professis, quantùm ad clausuram, ab eisdem obseruari præceptam, ita quod non possint sine licētia exire extra clausuram sui monasterij, in octo Articulos diuisa?

1 Vtrum clausura, Monachis, atque Religiosis indicta sit de iure naturali, & diuino; an vero solummodo de iure humano, Papali, & positiuo?
2 Quādo, & quomodo peccet Regularis, siue Religiosus, sine sui Prælati licentia, exeūdo à clausura sui Monasterij?
3 Vtrum Monachus, siue Religiosus manere possit, extra Monasterium, de licentia sui Prælati, iusta de causa data, eique indulgere Prælatus, vt quæcumque sic viuens acquisierit, in quos voluerit vsus conuertat?
4 Vtrum Prælatus alicuius Religionis, possit recipere Fratrē alterius Religionis strictioris, animo non retinendi eumdem in Claustro Monasterij: sed statim post receptionem, & habitus assumptionem dandi illi facultatem, vt perpetuò, siue ad multos annos, viuat extra Monasterij claustrum, quærendo sibi necessaria, propria industria, siue ex mendicitate?
5 Vtrum aliquis Monachus, seu Religiosus, possit manere extra Monasterium, vt inseruiat alicui beneficio, seu Ecclesiæ Regulari, aut seculari?
6 Vtrum Canonicus Regularis, Canonicè obtinēs Ecclesiam parrochialem, teneatur in ea potius residere, quam in sua Regulari?
7 Vtrum ob necessitatem Parentum, licentia possit præstari Religioso, vt maneat extra Monasterium, habitu retento?
8 Vtrum Religiosus, de licētia sui Prælati, ad subueniendum suis parentibus, manere possit extra Monasterium, dimisso habitu?

QVAESTIO xxxiij.

De Monasterijs Religiosorum, quantum ad ipsorum cōstructionem, ædificationem, seu reædificationem, in octo Articulos diuisa.

1 Vtrum Regulares ædificare possint Monasteria de nouo, sine licentia Papæ, atque Ordinarij?
2 Vtrum Monasterium ædificatum, seu Ecclesia, mutari possit de vno in alium locum, sine licētia Papæ, & Diœcesani?
3 Vtrum priuilegium, concessum alicui Religioni, ad ædificandum Monasteria, sine licentia Ordinarij, ex non vsu per decennium amittatur?
4 Vtrum possint ædificari aliqua Monasteria, nostris Domibus conuicina?
5 In quo casu sint excommunicati Mendicantes, qui sine licentia Papæ, vel priuilegio, noua loca ad habitandum recipiunt, vel mutant, seu alienant, hactenus recepta?
6 Quodnam sit melius, Deo acceptius, & magis gratum, Monasterium, seu Ecclesiam Regularem, sed maxime Mendicantium, ædificare: an Collegiatam secularem constituere, cæteris paribus?
7 Vtrum si quis, suo testamento legauit, vt Monasterium alicuius Ordinis, suis expensis, certo quodam loco construatur, & ibi non possit c[illegible] strui,

ſtrui, ſit in alio loco conſtruendum, atque ædificandum?

8 Vtrum ſi quis in ſuo teſtamento ſtatuat, quod de ſuis bonis fiat aliquod Monaſteriũ, in hac diſpoſitione, Moniales Fratribus debeant præferri, & prædictum Monaſterium conſtrui, & ædificari, pro Monialibus potius, quam pro Fratribus?

QVAESTIO xxxiv.

De Monaſterijs quantum attinet ad ipſorum deſtructionem, ſeu deſertionem, in tres Articulos diuiſa,

1 Vtrum Eccleſia, ſiue Monaſterium, ſemel Deo dicatum, poſſit aliqua ratione deſtrui, & deſeri, atque in profanos vſus commutari?

2 Vtrum locus Eccleſiæ, ſeu Monaſterij deſtructi, & à Fratribus deſerti, pertineat ad ipſos Fratres; an vero ad ipſius fundatores, & Patronos?

3 Quibuſnam Monaſterij deſtructi bona, debeãt adiudicari?

QVÆSTIO xxxv.

De Collegijs, tam virorum, quam mulierum, in Congregatione viuentium, in quatuor Articulos diuiſa,

1 Quidnam ſit Collegium, & vnde dicatur?

2 Quotuplex ſit Collegium?

3 Vtrum facere aliquod Collegium, ſit licitum, an vero illicitum?

4 Vtrum ſit licitum Collegium aliquorum hominum, vel mulierum, in congregatione viuentium, tria ſubſtantialia. Religionis vota emittentium, ſi nullum viuendi modum, à Sede Apoſtolica approbatum habeant, ſiue profiteantur?

QVÆSTIO xxxvj.

De Fratribus, atque Monialibus, Tertiarijs, in ſeptem Articulos diuiſa,

1 Quiſnam primus Sanctorum omnium, Tertiariorum Fratrum, atque Monialium, Ordinem adinuenit, ſiue inſtituit?

2 Vtrum in alijs quoque Ordinibus, ſiue Religionibus, reperiantur Fratres, & Sorores dicti Tertij Ordinis?

3 Vtrum ſupradicti Fratres Tertiarij, & Sorores, ſint vere, & proprie Religioſi, & Religioſorũ proprie comprehendantur nomine?

4 Quinam Fratrum, ſiue Sororum ſupradicti Tertij Ordinis, perfruantur gratijs, priuilegiis, atque immunitatibus, eiſdem conceſſis?

5 Quo habitu debeant indui præfati Fratres, atque Sorores Tertij Ordinis, Seraphici Patris noſtri Franciſci, tam Religioſi, quam ſeculares?

6 Quibuſnam ſubiiciantur, atque ſubijci debeant, ſupradicti Fratres Tertiarij, & Sorores noſtri Tertij Ordinis, & per quos debeant gubernari?

7 Vtrum nunc inueniantur in Hiſpaniarum partibus, aut recipi poſſint huiuſmodi Fratres, & Sorores Tertiariæ ſeculares?

QVAESTIO xxxvij.

De officio diuino, & obligatione recitandi ipſum, & horas Canonicas, in viginti Articulos diuiſa.

1 Quidnam ſit diuinum officium, & vnde ortum atque originem duxerit?

2 Quotnã ſint horæ Canonicæ, ab Eccleſiaſticis, & Religioſis viris recitandæ?

3 De congrua horarum Canonicarum inſtructione, & diuiſione?

4 Fueritne expediens, quod in Eccleſia ſancta noſtra, Matutinum, & Laudes medijs noctibus canerentur, & dicerentur?

5 An fuerit expediens, vt in Eccleſijs ſupradictæ horæ, nocturnæ pariter, & diurnæ, in Choro, alta, & ſonora voce, ab Eccleſiaſticis, & Religioſis viris, canerentur, & dicerentur?

6 Quonam modo in Eccleſiis, & Eccleſiaſticorũ, atque Religioſorum Choris, Pſalmi, & diuinę Laudes ſint decantandæ? & an ſit quandoq; licitus cantus organicus?

7 Quinam teneantur dicere, ſeu recitare Officiũ diuinum?

8 Vtrum omnes ſupradicti, teneantur dicere, & recitare Officium diuinum ſtatutis horis?

9 An liceat inuertere, ſeu immutare, horarum Canonicarum Ordinem?

10 An ſit peccatum, orare ſeu recitare diuinũ Officium, & Canonicas horas, ſedẽdo, ſtando, deambulando, &c.?

11 Qua attentione ſit recitandum, & perſoluẽdum diuinum Officium, & an actualis attentio ſemper requiratur?

12 Qualiter ſit intelligenda conceſſio Leonis X. circa defectus occurrentes in officio diuino?

13 An in dicendis, & recitandis horis, ſit neceſſario ſeruandus ordo Breuiarij Eccleſiæ Romanæ, atque eidem ſe omnes Clerici, & Religioſi debeant conformare?

14 Vtrum Officium diuinum ſit ſemper perſoluẽdum in Eccleſia, ſeu in loco ſacro?

15 Vtrum omittens recitare ſemel ſepiẽ horas Canonicas, peccet vnum peccatum; an vero plura?

16 Vtrum Prælati diſpenſare poſſint cũ ſuis ſubditis infirmis, in recitando diuino Officio?

17 Vtrum Officium diuinũ poſſit dici mentaliter, in toto aut pro magna parte?

18 Vtrum Religioſus præfectus alicui Eccleſiæ ſeculari, poſſit, aut teneatur illius Officium recitare?

19 Vtrum ratione alicuius negotij, aut rei grauis, poſſint Fratres diuinum Officium immutare?

20 Vtrum defectus commiſſi in recitando diuino Officio, per aliquid poſſint ſuppleri?

QVAE-

QVÆSTIO XXXVIII.

De Ordinibus ſacris, quantum ad Epiſcopos, & alios Prælatos habentes facultatem dandi, & conferendi ipſos, in decem Articulos diuiſa.

1 Quid, & quotuplex ſit Ordo ſacer.
2 Vtrum Regulares & Religioſi, neceſſario debeãt ordinari, à proprijs Epiſcopis, in quorum diœceſibus commorantur.
3 Vtrum Epiſcopi ordinare poſſint Regolares in ſuis domibus, ſine licentia Epiſcoporum in quorum diœceſibus eorum Monaſteria ſunt conſtructa, & ædificata.
4 Vtrum Epiſcopi ordinare poſſint Regulares, ſacris Ordinibus, extra tempora.
5 Vtrum Epiſcopi poſſint Regolaribus, in vna & eadem die, duos ſacros Ordines conferre.
6 Vtrum Epiſcopi ordinare poſſint Regulares, ſeu alios, non ſeruatis temporum interſtitijs.
7 Quibuſnam incumbat, in ſupradictis interſtitijs diſpenſare? Prælatis Regularibus, an vero Epiſcopis.
8 Quænam ſit cauſa ſufficieas, ad diſpenſandum in interſtitijs prædictis.
9 Vtrum Monachalium Religionum Abbates, & maxime benedicti, ſibi ſubditis minores Ordines poſſint conferre.
10 Vtrum omoes Ordiaes tam maiores, quam minores, ſiat, diciq. debeant, vnum tantum ſacramentum, an vero plura.

QVÆSTIO XXXIX.

De Ordinibus ſacris, quantum ad perſonas ordinandas, & promouendas, in decem Articulos diuiſa.

1 Vtrum ante legitimam ætatem, aliqui ordioari poſſiat.
2 Vtrum anni prædicti, reqoiſiti iuxta Coac. Trid. ad ſuſcipieados ſacros Ordines, requiratur neceſſario, quod ſiat completi, an vero ſufficiat, quod ſint incepti.
3 Vtrum Regulares ordinari poſſint abſq; literis dimiſſorijs, & cuiuſnam eſſe debeant, proprij Prælati, an vero Epiſcopi diœceſani.
4 Vtrum habitis literis prædictis commeadatitijs, ſiue dimiſſorijs ſuorum Prælatorum, coram Epiſcopis, Regulares præſentati, ab eiſdem poſſint, aut debeant examinari.
5 Vtrum Religioſi Societatis Ieſu, ſine titulo beneficij, aut patrimonij, poſſint & debeaot ordinari.
6 Vtrum Regularis, ordinatus extra tempora, ſeu ante legitimam ætatem, aut ſine literis dimiſſorijs, ſit ipſo facto ſuſpenſus.
7 Vtrum qui initiatur prima Tonſura, & minoribus Ordinibus extra tempora, aut non ſeruatis interſtitijs, vel ſine literis dimiſſorijs, aut cum falſis ſit ipſo facto ſuſpenſus.
8 Vtrum Prelatus Regularis, poteſtatem habens ad diſpenſandum, cum aliquo ſibi ſubdito ad omnes Ordines, conceſſa licentia ad minores quatuor, & ad Subdiaconatum, viſus fuerit diſpenſare, vt promoueri poſſit poſtmodum etiam eo mortuo, ad omnes alios.
9 Quinam actus ſint iure prohibiti actualiter ſuſpenſis, in quibus ſe exercendo, atque intromittendo, efficiuntur irregulares.
10 Vtrum ordiaatus ante legitimam ætatem, & factus propterea ſuſpenſus, perueniendo ad eam, miniſtrare poſſit abſque vlla aliqua, deſuper accepta diſpenſatiooe, ſuumq. Ordinem ſolemniter exercere.

QVÆSTIO XL.

De celebratione Miſſarum, & his quæ ad Miſſam rite, ac rectè celebrandam ſpectant, in quatuordecim Articulos diuiſa.

1 Quidnam ſit Miſſa, quæ in noſtra ſancta Eccleſia quotidie celebratur.
2 Vnde ortum & originem duxerit Miſſa, quæ in ſacra noſtra Eccleſia celebratur.
3 Quænam ſint Miſſæ partes principales, & præcipuæ & qualiter ipſa celebranda ſit.
4 Vtrum fuerit expediens in Eccleſia quod Sacerdotes ad Miſſam celebrandam, ſacris vterentur veſtibus.
5 Quiſnam poſſit celebrare Miſſam.
6 Quænam ſit materia & forma ſacramenti Eucharistiæ, & qualiter ſit diſponenda, & præparanda, ad dicendam, & celebraadam Miſſam.
7 An Sacerdotes teneantur quotidie celebrare.
8 An ſit licitom, eadem die, plures Miſſas celebrare.
9 In qoo loco ſit celebranda Miſſa, & an in altari portatili poſſit celebrari.
10 Vtrum Miſſa, noctu & ante lucem, poſſit celebrari.
11 Vtrum poſt meridiem, aliquando liceat Miſſam celebrare.
12 Vtrum liceat, Miſſam celebrare, ante Matutinum ſeu antequam Laudes dicantur.
13 Vtrum Miſſa oeceſſario dici debeat à Sacerdotibus ieiunis.
14 Vtrum nocturna pollutio impediat Miſſæ celebrationem.

QVÆSTIO XLI.

De Miſſæ altiſſimo myſterio, quatenus eſt ſacrificium, in vigintiquatuor Articulos diuiſa.

1 Vtrum Miſſa ſit ſacrificium.
2 Vtrum in Miſſæ ſacrificio, principalis Sacerdos, & offerens, ſit Chriſtus Dominus.
3 Vtrum io ſacroſaacto Miſſæ ſacrificio ſint etiam offerentes alij à Chriſto Domino & à Sacerdotibus, Miſſam dicentibus, atque ſacrificantibus.
4 Vtrum Miſſæ ſacrificium, poſſit pro alijs, ab offerentibus offerri.

5 Vtrum

5 Vtrum ſacrificium Miſſę debeat & poſſit, pro omnibus hominibus, modo viuentibus, etiam infidelibus, offerri, & etiam pro defunctis.

6 Vtrum hoc Miſſæ ſacrificium, aliqualem habeat effectum ex opere operato in illis pro quibus offertur.

7 Vtrum ſacroſanctum Euchariſtiæ ſacrificium, ſit, aut eſſe poſſit fructuoſum, alio modo, quam ſupradictis, nempe ex opere operato, aut ex opere operantis.

8 Vtrum hoc Eucheriſtiæ ſacrificium conferat primam gratiam, & remiſſionem culpæ mortalis, per ſe, atque ex ſua primeria inſtitutione, ſeu quod dicitur ex opere operato.

9 Vtrum Euchariſtia, ſiue Miſſæ ſacrificium, ex opere operato, & per ſe conferat, ad habitualis gratiæ augmentum.

10 Vtrum Miſſæ ſacrificium, remittat peccata venialia, ex opere operato.

11 Vtrum Miſſæ ſacrificium, ex opere operato, valeat ad remiſſionem pœnæ correſpondentis peccatis mortalibus, ſeu venialibus.

12 Vtrum hoc Miſſæ ſacrificium, valeat etiam quoad bona temporalia, & quo modo.

13 Vtrum prædictum ſacrificium, habeat aliquem effectum, ex opere operato, in omnibus offerentibus ipſum.

14 Vtrum Miſſæ ſacrificium habeat effectum, ex opere operato, in his pro quibus offertur, non ponentibus obicem.

15 Vtrum omnis Sacerdos, & Miſſam dicens teneatur quoties ſacrificat, applicare aliquam partem ſacrificij ſui, ex opere operato, pro tota Eccleſia vt inter eius membra diuidatur, iuxta proportionem Deo cognitam, fundatam forſitan, in ſingulorum deuotione, & diſpoſitione.

16 Quando Sacerdos ob incuriam, ſeu ignorantiam non applicat ſacrificij ſui fructum, vel ei applicat, qui non indiget, aut non eſt capax, quid fiet de tali fructu.

17 Vtrum perſonæ priuatæ offerentes ſimul cum Sacerdote, poſſint fructum ſuum alijs applicare, aut pro alijs offerre.

18 Quænam ſint neceſſario requiſita, in eo pro quo ſacrificium offertur, vt in ipſo habeat effectum ex opere operato.

19 Vtrum Miſſæ ſacrificium, ſit intenſiue infinitum.

20 Vtrum effectus huius ſacrificij, ſit infinitus ſaltem extenſiue, ita vt oblatum pro multis, tantum valeat ſingulis, ac ſi eſſet oblatum pro vno ſolo.

21 De quo Sancto aut Feſto, vt plurimum debeant dici, ac celebrari Miſſæ.

22 Vtrum Miſſa mali Sacerdotis, tantum valeat ac boni.

23 Quænam ſint iuſta Miſſarum ſtipendia.

24 Vtrum Epiſcopi, & Religionum Prælati Generales, ex cauſa poſſint reducere Miſſas, quæ dicuntur Capellarum, ſeu Anniuerſariorum, ad minorem numerum.

QVÆSTIO XLII.

De Religioſis, quantum ad adminiſtrationem ſacramenti Euchariſtię in octo Articulos diuiſa.

1 Vtrum Religioſi, & Regulares, adminiſtrare poſſint ſecularibus, ſacramentum Euchariſtiæ, abſque licentia Parrœcianorum.

2 Vtrum ſit aliquod priuilegium Apoſtolicum, conceſſum Regularibus, ſiue Religioſis vt poſſint fidelibus laicis, hoc ſacramentum Euchariſtię adminiſtrare.

3 Vtrum deficiente Parocho, & vrgente exiſtente aliqua neceſſitate Religioſi poſſint infirmos communicare, in mortis articulo, ſine Parrochi ſpeciali licentia & priuilegio.

4 Vtrum Sacerdotes ſeculares, in noſtris Conuentibus celebrantes, ſacramentum Euchariſtiæ ſecularibus miniſtrare poſſint.

5 Vtrum Epiſcopi poſſint agere contra Religioſos, qui ſacramentum Euchariſtię, & alia Sacramenta in ſuprad. Clement. prohibita, ſine Parrochorum licentia, adminiſtrauerint.

6 Vtrum Religioſi, in partibus Indiarum exiſtẽtes, & adminiſtrantes ſacramentum Euchariſtiæ, & alia Eccleſiaſtica ſacramenta, de licentia Hiſpaniarum Regum, in id auctoritatem habentium, incidant in excommunicationem, ſuprad. Clement. & contra ipſos Epiſcopi poſſint agere, declarando, eos eſſe excommunicatos.

7 Vtrum ad adminiſtrandum Euchariſtiæ ſacramẽtum, & alia Eccleſiaſtica ſacramenta, prohibita in ſuprad. Clemen. ſufficiat licentia Parrochi excommunicati.

8 Vtrũ Diaconus, ſiue ſit ſecularis, ſiue Religioſus, Euchariſtiæ ſacramentum poſſit miniſtrare.

QVÆSTIO XLIII.

De Regularibus ſiue Religioſis, quantum attinet ad facultatem adminiſtrandi ſacramentum Baptiſmi, in ſex Articulos diuiſa.

1 Vtrum Monachi, ſiue Religioſi, baptizare poſſint.

2 Vtrum Monachi, ſiue Religioſi, in partibus Indiarum exiſtentes, baptizare poſſint, ſine Parrochorum licentia.

3 Vtrum Religioſi in partibus Indiarum, baptizare poſſint extra Eccleſias, aut ſine ſolemnitate.

4 Vtrum Religioſi, in ſupradictis partibus, in baptiſmo vti poſſint Oleo ſancto, & Chriſmate antiquis.

5 Vtrum Religioſi ſiue Regulares, in Indiarum partibus, eſſe poſſint Parochi, ſiue Curati.

6 An Epiſcopis ſiue Curatis, aliqua irrogetur iniuria ex hoc quod Religioſi in Indiarum partibus, Parrochorum, & Curatorum munus, & officium exerceant.

QVÆSTIO XLIV.

De Religioſis, & Regularibus, quantum attinet ad ſacramentum Confirmationis, in duos Articulos diuiſa.

1 Quidnam ſit Confirmationis Sacramentum.

2 Vtrum Regulares, & Religioſi, ex commiſſione, & diſpenſatione ſummi Pontificis, eſſe poſſint miniſtri ſacramenti Confirmationis.

QVAE-

QVÆSTIO XLV.

De Regularibus,& Religioſis, quantum ad facultatem, adminiſtrandi ſacramentum Pœnitentiæ, in quatuordecim Articulos diuiſa.

1 Vtrum Religioſi,& Regulares,ſecularium confeſſiones poſſint audire?

2 Vtrum fuerit licitum, aut conueniens, quod Regularibus, ſiue Religioſis, à ſummis Pontificibus, aliqua fuerint conceſſa priuilegia, & facultates, quibus ſecularium poſſent confeſſiones audire?

3 Vtrum qui ex priuilegio confitentur Religioſis,teneantur ſuis Parrochianis, ſeu Presbyteris Parrochialibus, poſtea iterum confiteri?

4 Fueritne aliqua priuilegia de facto, Religioſis, ſiue Regularibus conceſſa quibus ſecularium confeſſiones poſſint audire?

5 Qualiter Regularium Cōfeſſorum, coram Epiſcopis, præſentatio ſit facienda,quò ſecularium confeſſiones,poſſint audire?

6 Vtrum Clementina Dudum,de ſepulturis,derogata, aut reuocata fuerit per Concil. Trident.quãtum attinet,& ſpectat, ad Confeſſariorum Regularium coram Epiſcopis & Ordinarijs faciendam præſentationem?

7 Vtrum Confeſſariorum Regularium præſentatio, & approbatio ſit perpetua?

8 Vtrum præſentatio,& approbatio Confeſſariorum facta in vno Epiſcopatu, generaliter ſufficiat,pro omnibus Epiſcopatibus?

9 Vtrum Confeſſores Regularium,in ſacra Theologia graduati, & Lectores, ab Epiſcopis debeant, & poſſint examinari, ad audiendas ſecularium confeſſiones?

10 Vtrum approbatio Confeſſariorum Regularium ſine iuſta & legitima cauſa, ab Epiſcopis Ordinarijs poſſit ad certum locum,tempus atque perſonas reſtringi,& limitari?

11 Vtrum Confeſſarij Regularium,ſine ſuorum Superiorum aut Prælatorum licentia, ſecularium confeſſiones poſſint audire?

12 Vtrum confeſſiones factæ Sacerdotibus ſimplicibus,non approbatis per ſuos Prælatos, & Superiores,nec expoſitis, vt ſecularium confeſſiones poſſint audire, approbatis autem ab Epiſcopis Ordinarijs, ſine eorum ſcientia,& licentia, ſint validæ,an vero irritæ,& nullæ?

13 Vtrum Regularis, à ſuo Prælato ſemel examinatus,& approbatus,atque ab Epiſcopo expoſitus, & præſentatus, à quo etiam audiendi confeſſiones licentiam,& approbationem obtinuit,ſi poſtea prohibeatur,& confeſſiones audire interdicatur, aliqua iuſta de cauſa, ſecularium confeſſiones poſſit audire; & an confeſſiones ſibi factæ ſint validæ?

14 An Confeſſarij Regularium ſupradicti,à ſuis Superioribus expoſiti, & Epiſcopis præſentati,ab eiſdemq. approbati, virtute ſuorum priuilegiorũ, omnium ſecularium poſſint confeſſiones audire?

QVAESTIO XLVI.

De Confeſſarijs Regularium,quantũ attinet ad facultatem abſoluendi ſeculares à cenſuris,& caſibus reſeruatis,in duodecim Articulos diuiſa.

1 Vtrum ſummi Pontifices potuerint concedere facultatem,Confeſſarijs Regularibus, abſoluendi à caſibus etiam Epiſcopis reſeruatis,& an in hoc aliqua fuerit ipſis irrogata iniuria?

2 Vtrum Confeſſores Regulares, præſentati, ſecundum formam Clement. Dudum, poſſent olim abſoluere, ab omnibus caſibus Epiſcopis reſeruatis de iure & ſpecialiter, poſſentq. illud hodie ſi de nouo, per Conſtitutionem S. D. N. Clem. VIII. non id ſibi fuiſſet prohibitum?

3 Quęnam fuerint olim priuilegia,Confeſſarijs Regularibus conceſſa,abſoluendi à caſibus,iure, & ſpecialiter Epiſcopis reſeruatis?

4 Vtrum ſupradicta priuilegia, ante prædictam reuocationem Clement. VIII. & alias, de quibus facta eſt mentio, iam per Concil. Trid. fuerint reuocata?

5 Vtrum aliqua fuerint olim priuilegia, Confeſſarijs Regularibus conceſſa, abſoluendi etiam à caſibus Papæ,& ſummo Pontifici reſeruatis?

6 Vtrum per ſupradicta priuilegia,olim,& nunc per Bullam Cruciatę in partibus quibus viget,Confeſſarij Regulares abſoluere poſsint nominatim excommunicatos, aut manifeſtum percuſſorem Clerici,in foro conſcientiæ?

7 Quid ſignificetur, ſiue importetur, per abſolutionem factam in foro conſcientiæ?

8 Qualiter ſe gerere debeant, circa ſacramenta, & alia,qui abſoluti ſunt in foro conſcientię tantũ?

9 Quid importetur,atque ſignificetur,per abſolutionem,quæ communiter dicitur,à culpa,& à pœna?

10 Vtrum Religioſi,ſiue Regulares,ſimplices dumtaxat Sacerdotes,abſoluentes ab excommunicatione minori incidant in excommunicationem maiorem,poſitam in ſuprad. Clem. 1. de priuileg. contra abſoluentes, ſine auctoritate, ab excommunicatione?

11 Vtrum Cōfeſſarij Regulares, vbi publicatur Bulla Cruciatæ, ſeu virtute ſuorum priuilegiorum, antequam reuocarentur,quoad abſolutionem à caſibus Papæ, & Epiſcopis reſeruatis, ſeculares non habentes ipſam,à cenſuris, & caſibus reſeruatis poſſint abſoluere?

12 Vtrum Confeſſarij Regulares, audientes ſecularium confeſſiones, ſi habeant priuilegium, teneantur pœnitentes à caſibus reſeruatis,ſibi confeſſis,neceſſario abſoluere?

QVÆSTIO XLVII.

De Confeſſarijs Regularium, quantũ attinet ad facultatem diſpenſandi cum ſecularibus, in impedimentis & votis, aut vota ipſa commutandi,in ſex Articulos diuiſa.

1 Vtrum Confeſſores Regularium,per Prelatos ſuos

expositi, atque ab Episcopis approbati, ad petitionem debiti, cum incestuosis secularibus possint dispensare?
2 Vtrum Confessarij Regulares possint similiter dispensare, vt petant debitum coniugale, astricti voto castitatis?
3 Vtrum Confessarij Regulares, virtute prædictorum priuilegiorum, seu aliorum, possint in votis secularium dispensare?
4 Vtrum supradicti Confessores Regulares, possint commutare omnia secularium vota?
5 Vtrum prædicti Confessores Regulares, possint dispensare, in iuramentis, seu iuramenta ipsa commutare?
6 Vtrum in votis pœnalibus, possint supradicti Confessores dispensare, aut ea commutare?

QVAESTIO XLVIII.

De Religiosis, siue Regularibus, quantum attinet ad administrationem Matrimonij, in duos Articulos diuisa.

1 Vtrum Sacerdos Regularis esse possit minister sacramenti Matrimonij?
2 Vtrum Sacerdotes Regulares, Matrimonia, sine proprij Parochialis Presbyteri licentia ministrantes, aut solemnizantes, ipso facto sint excommunicati?

QVÆSTIO XLIX.

De Sacerdotibus Regularibus, quantum attinet ad facultatem, administrandi sacramentum Extremæ vnctionis, in duos Articulos diuisa.

1 Vtrum Sacerdotes Regulares secularibus sine licentia proprij Parrochi, sacramentum Extremæ vnctionis possint administrare?
2 Quibusnam sit danda, atque conferenda Extrema vnctio?

QVAESTIO L.

De Religiosis, & Regularibus, quantum attinet ad exercendum officium, & ministerium prædicandi, in duodecim Articulos diuisa.

1 Vtrum Religiosi, & Regulares, sine suorum Superiorum, & Prælatorum licentia possint prædicare?
2 Vtrum Prædicatores Regulares, coram Episcopis debeant præsentari, & ab eisdem possint examinari, aut etiam reprobari?
3 Vtrum Prædicatores Regulares prędicare possint, inuitis & contradicentibus Episcopis?
4 Vtrum Parochi, Fratribus dare possint licentiam ad prædicandum? & an Prædicatores Regulares, virtute suorum priuilegiorum, seu aliarum licentiarum, in aliquo casu, in suis Ecclesijs, ipsis contradicentibus, possint prædicare?
5 De conditionibus, & qualitatibus Prædicatorum Regularium. & quales illi esse debeant?
6 Qualis esse debeat Prędicatorum doctrina, peculiarisq. materia, de qua agere debent in suis prędicationibus, atque concionibus, & à quibus debeant abstinere?
7 Vtrum Episcopi possint procedere contra Prædicatores, errores, scādala, atque diminationes prædicantes, seu ipsos, vel alios Prælatos, & Iudices, leuiter, & temerarie reprehendentes?
8 An possint Episcopi, & Ecclesiarum Prælati prohibere, ne Parochiani veniant ad audiendas Prędicatorum Regularium conciones?
9 Vtrum Prędicatores, semel Episcopis pręsentati, aut forsan examinati, & approbati, ab eis iterū compelli possint, vt pręsententur, seu ab eorum successoribus?
10 Vtrum Pręedicatores Regularium, audientibus ipsorum conciones, aliquas indulgentias possint concedere?
11 Sitne Prędicatoribus Regularibus concessum aliquod priuilegium, pro anticipando, seu postponendo diuino officio?
12 Vtrum sit aliquod priuilegium, Prędicatoribus Regularibus concessum, pro non stricte seruanda forma ieiunij?

QVÆSTIO LI.

De Apostatis & fugitiuis, qui post factam solemnem professionem, sine suorum Prælatorum, ac Superiorum licentia, è Monasterijs recesserunt, in octo Articulos diuisa.

1 Vtrum quicumque Religiosus, post solemnē professionem factam, sine sui Superioris licentia, è Monasterio recedit, censendus sit apostata, proprie atque in rigore loquendo?
2 In quas pœnas incidant, eiusmodi Apostatas, & Fratres fugitiuos recipientes?
3 Quibusnam conueniat, eiusmodi Apostatas, & Fratres fugitiuos recolligere, & constringere, vt ad proprias Religiones, siue Monasteria reuertantur?
4 Qualiter Prelati Regulares, procurare teneantur, vt Fratres apostatę, & fugitiui, ad sanam mentem redeant, & ad propria Monasteria reuertantur?
5 Vtrum apostatę & fugitiui, ad Ordinem reuertentes, benigne sint admittendi & recipiendi. & qualiter cum eis sit agendum à Superioribus & Prælatis?
6 Vtrum Prælati Regulares, apostatis & fugitiuis licentiam possint præstare, vt transferantur ad alios Ordines?
7 Cui cedant apostatarum, & Fratrum fugitiuorum bona?
8 Vtrum Monasterium teneatur, soluere apostatarum, & fugitiuorum debita, ex bonis, quę secum detulerunt, seu quæ apud illos remanserunt?

QVAE-

QVAESTIO LII.

De eiectis ab Ordine, & his quę ad eorum expulsionem spectant, in octo Articulos diuisa.

1 Vtrum Prælati Regulares, propter aliqua crimina, atque delicta grauia, auctoritatem, & facultatem habeant, eijciendi, & expellendi Religiosos ab Ordine, & ad quos pertineat huiusmodi potestas?

2 Quænam sint crimina, atque delicta, propter quæ Religiosi ab Ordine expelli possunt?

3 Quid facere debeant eiecti ab Ordine, & an Prælati possint eos compellere, aliam vt ingrediantur Religionem?

4 Cuinam esse debeant subiecti eiusmodi expulsi & eiecti ab Ordine, per sententiam diffinitiuam?

5 Vtrum eiecti supradicti, teneantur ad seruandam Regularem vitam, & Regulam quam vouerunt & cutoam acquirant, si aliqua lucrentur bona, & an existentes in seculo prædicare possint, & confessiones audire.

6 Vtrum eiecti ab Ordine, si sint Subdiaconi aut alio sacro Ordine insigniti, ad alios possint promoueri?

7 An Prælati Regulares, eiusmodi eiectos, si conuertantur, atque humiliter exposcant habitum, teneantur necessario, ad Ordinem recipere?

8 Vtrum Prælati Regulares interdum, ob aliqua crimina atque delicta, subditos suos, ad triremes possint damnare?

FINIS.

INDEX CONCLVSIONVM, ET RERVM NOTABILIVM, QVÆ IN HOC PRIMO TOMO, Manualis Prælatorum Regularium continentur.

A

ABsolutio in foro conscientiæ, quidnam sit, & quem effectum operetur. 339.340

Absolutio, quæ dicitur à culpa & à pœna, quidnam sit, & quem effectum operetur. 341

Actus, iure prohibiti actualiter suspensis, in quibus se intromittendo, efficiuntur irregulares, quinam sint. 267

Attentio qualis sit necessaria, & sufficiat, in recitando diuino officio. 242, cum seq.

Anni requisiti iuxta Concilium Trident. ad suscipiẽdos sacros Ordines, an requiratur necessario, quod sint completi; an vero sufficiat, vt sint incæpti. 263

Apostoli & Discipuli Christi, an habuerint in hoc mundo, proprium aliquod in communi. 53

Apostasia, quidnam sit, & vnde dicatur. 359

Apostasia est triplex, à fide, ab obedientia, & à Religione. 359

Apostata, an sit dijudicandus Religiosus, qui transit ex vna Religione ad aliam indebite, & non seruatis debitis circumstantijs. 212

Apostata, vere & proprie loquẽdo, an dicat quicũq; Religiosus, post solemnẽ professionẽ factã, exiens à Monasterio, sine suorum Prælatorũ licentia. 359

Apostata, in foro exteriori, quisnam dicatur. 361

Apostatas, & Fratres fugitiuos recipientes, in quas incidant pœnas. 361.& 362

Apostatas & Fratres fugitiuos recolligere, vt ad proprias Religiones cõuertant, q̃busnã cõueniat. 363

Apostatas & fugitiuos, Prælati Regulares, qualiter procurare teneantur recolligere, & vt ad sanam mentem redeant. 363

Apostatæ, & fugitiui, ad Ordinem reuertentes, qualiter sunt recipiendi. 364

Apostatæ, & fugitiui, statim ac redeunt, haudquaquam sunt ordinandi. 365

Apostans, & fugitiuis an possint licentiam] præstare Prælati, vt ad alias Religiones transferantur. 365

Apostatarũ, & fugitiuorũ bona, cui cedãt. 365.& 366

Apostatarum, & fugitiuorum debita, Monasterium an teneatur soluere. 367

C

CAnonicorum Regularium Religio, quo tempore, & à quo ortum & originem duxerit. 25

Canonicorum Regularium, plures, atque diuersæ familiæ reperiuntur in Ecclesia. 26

Canonici Regulares, an vere & proprie sint, & dici debeant Religiosi. 45

Canonicus Regularis, possidens aliquam Ecclesiam Parrochialem, an teneatur potius in eadem residere, quam in Monasterio. 220

Causa iusta, quænam dicatur, ad hoc, vt Religiosus aliquis de licentia sui Prælati, aliquid possit dare, donare, vendere, &c. 181

Causa iusta dispensandi, ad hoc vt aliquis Religiosus ab vna in aliam Religionem se possit transferre, quænam dicatur. 199

Cantus organicus, in Ecclesijs, an sit conueniens, & licitus. 242

Contemplatiua vita, an sit actus solius intellectus, an vero etiam voluntatis. 35

Contemplatiua vita, principaliter consistit, in contemplatione primæ veritatis, scilicet Dei; Secundario vero, in consideratione aliarum rerum, quę nos dirigunt in idipsum. 35.& 36

Contemplatiua vita, licet tantum habeat vnicum actum vltimum: habet tamen plures præuios, ad ipsum disponentes. 36

Contemplatiua vita, prærequirit exercitium actuum virtutũ moraliũ tamquã disponentiũ ad ipsam. 37

Contemplatiua vita diuiditur in tres actus, rectum scilicet, circularem, & obliquum. 37

Contemplatiua vita, licet de potentia ordinaria loquendo, pro isto statu, vsque ad diuinæ essentiæ visionem non possit pertingere, bene tamen, de potentia Dei absoluta. 38

Constitutiones Sixti V. aliorumq. Summorum Pontificũ, factę cõtra illegitimos, & alios reperiẽtur. 84

Constitutio Pauli IV. contra descendentes ex Iudæis, & Hęreticis, intra quartam generationem. 90

Constitutio Pauli IV. contra descendentes ex Iudæis, intra quartum gradum, qualiter sit intelligẽda. 92

Constitutio Sixti V. contra criminosos, & facinorosos quid contineat. 95

Conuersi, Oblati, & Donati Religionum, an dici debeant personæ Ecclesiasticæ, & gaudeant priuilegio Canonis. 186

Conuersi, & Oblati Religionum, an possint matrimonium contrahere. 187

Conuersi, & Donati Religionum, petita licentia, licet non obtenta an possint ad strictiorem Religionem transire. 188

Cõuersi, Oblati, & Donati Monasteriorũ, an absolui debeãt ab Episcopis an vero à proprijs Pręlatis. 188

Collegium quidnam sit, & vnde dicatur. 227

Collegium quotuplex sit, seu quotupliciter fieri contingat. 227

Collegium facere, sitne licitum, an vero illicitũ. 228

Collegium aliquorum hominum, siue mulierum, in Congregatione viuentium, & tria substantialia Religionis vota emittentium, an sit licitum, si nullum ipsi profiteantur, per Sedem Apostolicam approbatum viuendi modum. 228

Confirmationis Sacramentum, quidnam sit. 314

Confessarijs Regularibus, qui ex priuilegio confitantur, an teneantur suis Presbyteris Parochialibus iterum postea confiteri. 317

Confessariorum Regularium præsentatio, & approbatio, an sit perpetua. 323. cum seq.

Cõfessorũ Regulariũ pręsentatio, & approbatio facta in vno Epatu, an generaliter sufficiat, pro oĩb. 326

Cõfessores Regulares ab Epis Ordinarijs approbati, vt secularium audiãt cõfessiones, an possint limitari, & re-

& restringi, ad certũ locũ, tẽpus, atq; personas. 327
Confessores Regulares, à suis Superioribus expositi, & Episcopis præsentati, ab eisdemq. approbati, virtute suorum priuilegiorum, an omnium secularium confessiones possint audire, non obstante quacumque Curatorum contradictione. 331
Confessores Regulares, secundum Clem. Dudum, præsentati, an possent olim, absoluere ab omnibus casibus, Episcopis reseruatis de iure, & specialiter, possentq. illud hodie, si nõ fuisset sibi de nouo prohibitum per cõstitutionem S.D.N. Clem. VIII. 334
Confessarijs Regularibus, quænam fuerint olim concessa priuilegia, ad absoluendum à casibus, Episcopis iure & specialiter reseruatis. 337
Confessarijs Regularibus, quænam fuerint olim concessa priuilegia, absoluendi à casibus Papæ, & summo Pontifici reseruatis. 338
Confessores Regulares, virtute priuilegiorum olim, & nunc per Bullam Cruciatæ, in partibus, quibus viget, absoluere an possint in foro conscientiæ, nominatim excommunicatos, seu aliquem manifestum percussorem Clerici. 339
Confessores Regulares, in partibus, vbi promulgatur Bulla Cruciatæ, seu olim virtute suorum priuilegiorum, antequam reuocarentur, quoad absolutionem, à casibus Papę, & Episcopis reseruatis, seculares nõ habentes ipsã ab eisdẽ possint absoluere. 342
Confessores Regulares, secularium confessiones audientes, si habeant priuilegiũ, an teneantur pœnitẽtes, à casibus reseruatis sibi confessis, necessario absoluere. 343
Confessores Regulares, per suos Prælatos expositi, atque ab Episcopis approbati, cũ incestuosis secularibus, ad debiti petitionem, dispẽsare an possint. 344
Confessores Regulares, similiter expositi, & approbati, dispensare an possint cum coniugatis, castitatis voto astrictis, quantum ad petitionem debiti. 345
Confessores Regulares, virtute suorũ priuilegiorum an possint in votis secularium dispensare. 345
Confessores Regulares, an secularium vota commutare possint. 345. & 346
Confessores Regulares, dispensare an possint in iuramentis, seu iuramenta commutare. 347
Confessores Regulares an dispensare possint, in votis pœnalibus, seu ea commutare. 348
Clausura Monachorum, & Religiosorum, an sit de iure naturali, & diuino; an vero solummodo ex Papali humano. 216
Clausura Monachorum, & Religiosorum, vnde ortum, & originem duxerit. 217
Clement. Dudũ de sepult. an fuerit reuocata per Cõc. Trid. quãtum attinet ad Confessariorũ Regulariũ coram Episcopis faciendam præsentationem. 321
Christus Dominus, & Sancti eius Apostoli, atque Discipuli an habuerint aliquid propriũ in cõmuni. 53

D

Decretum Sacræ Congregationis Cardinalium, pro non absoluendo à casibus Papæ, & Episcopis reseruatis, habetur. 335
Dispensatio facta etiam à Papa, alicui Religioso, vt ad laxiorem Religionem se transferat, in foro interiori, si fiat absque legitima causa, est nulla, nec dispensatus est tutus in conscientia. 200
Dispensatio nulla, facta etiam à Papa, sine iusta causa est licita, maxime in his, quæ sunt iuris diuini. 200
Dominium, & proprietas, quid sint, & an sint omnino idem. 170
Dominium, proprietas, possessio, administratio, vsusfructus, & vsus, penes quid differant. 170
Dominium bonorum omnium, quæ possident omnes in vniuersum Religiosi, apud quem remaneat. 173
Donati, & Oblati Religionum, an sint vere & proprie Religiosi. 186
Donati & Oblati Religionũ, an dici debeant personæ Ecclesiasticæ, & gaudeant priuilegio Canonis. 186
Donati & Oblati Religionum, an possint matrimonium contrahere. 187
Donati, & Oblati Religionum, petita licentia, licet non obtenta, an possint ad strictiorem Religionem transire. 188
Donati, Oblati, & Cõuersi Monasteriorũ, an absolui debeant ab Epis; an vero à proprijs Prælatis. 188

E

Eijci, atque expelli, ab Ordine, an possint Fratres, propter aliqua crimina, atque delicta. 368
Eijci & expelli ab Ordine propter quæ crimina, atque delicta, possint Religiosi. 369
Eiecti ab Ordine, compelli an possint, aliam vt ingrediantur Religionem. 373
Eiecti ab Ordine, per sententiam diffinitiuam, cuinam Episcopo debeant esse subiecti. 375
Eiecti ab Ordine, an teneãtur seruare Regularẽ vitã, & cuinã acquirãt bona q̃ lucrãtur, & prędicare an possint existẽtes i seculo, & cõfessiones audire. 376
Eiecti ab Ordine, si sint sacro aliquo Ordine insigniti, an possint ad alios promoueri. 377
Eiecti ab Ordine, si conuertantur, & humiliter exposcant habitum, an sint recipiendi. 377
Eiectorum ab Ordine, & solemniter degradatorum restitutio, cuinam cõueniat de iure communi. 378
Episcopus ingredi non potest Religionem, sine expressa licentia summi Pontificis. 75
Episcopi, an possint procedere contra Prædicatores, prædicantes errores, scandala, siue diuinationes, ipsosq. seu alios Prælatos, & Iudices, temerarie reprehendentes. 358
Episcopi, & Ecclesiarum Prælati, prohibere an possint, quod Parochiani veniant ad audiendas Prædicatorum Regularium conciones. 358
Equites, & Commendatarij Ordinum Militarium, cum quibus dispensatum est, vt possint vxores ducere, an per eamdem dispensationem, habere possint proprium, & de rebus suis disponere. 172
Extremæ Vnctionis sacramentum, quidnam sit, & quis eius Minister proprius. 350
Extremæ Vnctionis sacramentum, quibusnam sit dãdum, aut quo tempore. 351

F

Forus quinam; & quotuplex sit. 339
Furtum, ad hoc, quod censeri debeat peccatum mortale, debet esse in materia graui. 184
Fugitiuus, siue vagus, quis dicatur. 360

H

Homicidæ, & qui existẽtes in seculo aliquod delictum commiserunt an ad Religionem possint admitti. 95. cum seq.
Homicidiũ, an sit sufficiens causa, ob quã Religiosus, habitu possit priuari, atque expelli ab Ordine. 371
Horæ Canonicæ, ab Ecclesiasticis, & Religiosis viris, recitandæ, quotnam sint. 237
Horarum Canonicarum congrua institutio, & diuisio, quænam sit. 237
Horæ Canonicæ, vt in Ecclesia medijs noctibus canerentur, an fuerit expediens. 238
Horæ Canonicæ nocturnæ, pariter atque diurnæ, an fuerit expediens, vt in Ecclesiarum choris, alta & sonora voce dicerentur. 240
Horæ Canonicæ, & Diuinę laudes, qualiter in Ecclesiis sint decãtandæ, & an sit licitus cãtus organicus. 242
Horas Canon. quinã teneãtur dicere, & recitare. 244

Horę Canonicę, an sint necessario recitandę statutis horis. 245
Horarum Canonicarum ordinem inuertare, siue mutare, an quandoq. liceat. 245
Horas Canonicas recitare, sedendo, stando, deambulando, &c. an sit peccatum. 246
Horæ Canonicæ qua attentione sint dicendæ & recitandæ. 246
Horarum Canonicarum recitatio, fieri an debeat necessario, secundum ordinem Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, & Breuiarij nuper reformati. 250
Horas omnes Canonicas recitare omittens, an peccet vnum peccatum, vel plura. 252

I

IEsuitæ, etiam scholares, an vere, & proprie dici possint Religiosi. 46
Iuramenti vinculum, & obligatio, an sit maior quam voti. 144
Impuberes, sine consensu & voluntate suorum parentum, atque tutorum, ad Religionem non possunt admitti. 76
Infames, seu aliqua vulgari infamia notati, an ad Religionem recipi possint. 88
Infirmi an teneantur, diuinum officium recitare. 251
Interstitia an sint necessario seruanda, pro sacris Ordinibus recipiendis. 258
Interstitiorum dispensatio, quibusnam competat, Pręlatis Regularibus, an vero Episcopis. 258
Interstitia vt dispensetur pro sacris recipiendis Ordinibus, quænam causa sit necessaria, & sufficiens. pag. 259
Incestus quidnam sit, & vnde dicatur. 344
Incorrigibilitas est præcipua & potissima causa, ob quam Religiosi habitu possunt priuari, atque expelli ab Ordine, cum certis quibusdam conditionibus. 370
Illegitimi, incestuosi, atque sacrilegi, seu alij, an ad Religionem recipi possint. 88
Illegitimitas, seu irregularitas ab ipsa proueniens, an tollatur per ingressum Religionis, & professionem solemnem, ibidem factam. 149

L

LEgitimus, quisnam dicatur, & quid sit, quempiam legitimare. 83
Licentia Prælatorum, ad dandum, donandum, &c. an sit necessarium, quod sit expressa: an vero sufficiat, quod sit tacita, & interpretatiua. 182

M

MAtrimonium consumatum impedit ab ingressu Religionis, nisi cum certis conditionibus, & limitationibus. 73
Matrimonium ratum, non consumatum, dissoluitur per ingressum Religionis. 167
Matrimonium contractum ab Equitibus Ordinum Militarium, post emissam solemnem professionem an sit validum, & an per ipsam, matrimonium ratum, sed non consumatum dissoluatur. 168
Milites D. Iacobi, S. Ioannis, & qui communiter dicuntur Calatrauæ, & Alcantaræ, an vere & proprie sint, & dici debeant Religiosi. 47
Minores Fratres, ex vi voti, & suæ Regulæ, an teneātur strictius suis Prælatis obedire, quam reliqui, aliarum Religionum alumni, & professores. 163
Missa, quæ in nostra Sacra Ecclesia celebratur, quidnam sit. 268
Missa, vndenam habuerit ortum, & originem. 268
Missæ principales, & præcipuæ partes, quænam sint, & qualiter ipsa sit celebranda. 269
Missa, an necessario celebranda sit à Sacerdotibus, indutis sacris vestibus. 269
Missam quisnam possit celebrare, quis vero non. 270
Missæ celebrandæ materia, & forma, quænam sit, & qualiter sit disponenda. 271
Missā an teneātur quotidie Sacerdotes celebrare. 272
Missas plures celebrare, eodem die, an sit licitum. 273
Missa, in quo loco sit celebranda, & an celebrari possit in altari portatili. 274
Missa, an possit celebrari noctu, & ante ortum surgentis auroræ. 275
Missa celebrari an possit post meridiem. 276
Missam celebrare ante recitatiom Matutinum & Laudes, an liceat in aliquo casu. 276
Missa, an necessario dici debeat, à Sacerdotibus ieiunis. 277
Missæ celebrationem, an impediat nocturna pollutio, si non sit voluntaria. 278
Missa an sit sacrificium. 279
in Missę sacrificio, an principalis Sacerdos, & offerens sit Christus. 280
in Missæ sacrificio an sint etiam alij offerētes, à Christo Domino & Sacerdotibus Missam dicentibus, siue sacrificantibus. 282
Missæ sacrificium, an pro alijs, ab offerentibus possit offerri. 282
Missę sacrificium, an debeat, & possit offerri, pro omnibus, etiam infidelibus, & an possit pro defunctis. pag. 283
Missæ sacrificium, an habeat aliquem effectum, ex opere operato in illis, pro quibus offertur. 285
Missæ sacrificium, an sit fructuosum alio modo quam ex opere operato, aut ex opere operantis. 286
Missæ sacrificium an conferat primam gratiam, & culpæ mortalis remissionem per se, ex sua primaria institutione seu quod dicitur, ex opere operato. pag. 287
Missæ sacrificium, an ex opere operato, & per se conferat augmentum habitualis gratię. 289
Missæ sacrificium, an remittat peccata venialia ex opere operato. 289
Missæ sacrificium, an valeat ex opere operato, ad remissionem pœnę, correspondentis peccatis mortalibus, seu venialibus. 290
Missæ sacrificium an valeat quoad bona temporalia consequenda, & qualiter. 290
Missę sacrificium, an habeat aliquem effectum ex opere operato, in omnibus offerentibus ipsum. 291
Missæ sacrificium, an habeat effectum, ex opere operato, in his pro quibus offertur, non ponentibus obicem. 293
Missam dicens Sacerdos, an teneatur applicare aliquam partem fructus sacrificij sui, pro tota Ecclesia. 293
Missam dicens Sacerdos, & propter incuriā, seu ignorantiam, non applicans sacrificij sui fructum, vel applicans ei, qui illo non indiget, aut non est ipsius capax, quid fiet de tali fructu. 294
Missę sacrificium offerentes priuatæ personę, simul cum Sacerdote, an possint fructum suum applicare alijs, seu pro alij offerre. 294
Missę sacrificium, vt habeat suum effectum ex opere operato, in eo, pro quo offertur, quę sint necessario requisita. 295
Missę sacrificium, an sit intensiue infinitum. 295
Missę sacrificium, oblatum pro multis, an valeat tantum singulis, ac si esset oblatum pro vno. 296
Missa, de quo Sancto, aut Festo, vt plurimum dici, ac celebrari debeat. 296
Missa mali Sacerdotis, an valeat tantum, ac boni. 297
Missarum stipendia iusta, quęnam sint. 297
Missarum Capellarum, seu Anniuersariorum numerum Episcopi & Religionum Prælati, an possint, ad minorem numerum reducere. 298

Monachorũ genera, quot fuerint olim in Ecclesia. 16
Monachorum Regulæ approbatæ, quotnam sint hodie in Ecclesia. 17
Monachorum Regulas approbare, & confirmare, ad quem spectet. 18
Monachi qui dicantur, seu quibus, vere & proprie Monachorum competat nomen. 48
Monachorum nomine, an comprehendantur Canonici Regulares, & viri Iesuitæ, seu Societatis Iesu. pag. 49
Monachi Mendicantes, quinam dicantur. 49
Monachis, siue Religiosis, an sit licitum mendicare, & quod dicitur, de eleemosynis viuere. 49
Monachis, siue Religiosis, an sit licitum habere aliquid proprium in communi, seu diminuat id à statu, & ratione perfectionis. 52
Monachi, & Religiosi, an teneantur proprijs manibus laborare. 55
Monachi Claustrales, siue Conuentuales quinam dicantur. 57
Nouitio denegans votum, ad profitendum, sine causa, an peccet mortaliter. 151
Monachi Obseruantes, quinam dicantur. 58
Monachi & Clerici, quonam iure exempti sint à secularium Iudicum iurisdictione. 59
Monachi quonam iure exempti sint, ab Episcoporum, & Prelatorum Ordinariorũ iurisdictione. 60
Monachi, & Religiosi, an habere possint aliquod peculium. 176
Monachi habentes peculium de licentia suorum Prelatorum, an possint eleemosynas facere, seu aliquid donare, vendere, aut distrahere. 180
Monasteria ędificare, sine licentia Papę & Ordinarij an liceat. 221
Monasterium, semel ędificatum, ex vno ad alium locum mutare, an liceat sine licentia Papæ, & Ordinarij. 222
Monasteria, an ędificari possint nostris Minorum Fratrum domibus conuicina. 223
Monasteria ędificantes sine licentia Papæ & Diœcesani, in quo casu sint excommunicati. 223
Monasterium Religiosorum ędificare, an sit melius, & Deo magis acceptum & gratum, cęteris paribus quàm construere Ecclesiam aliquam secularē. 224
Monasterium construi, & ædificari mandatum in testamento, in certo aliquo loco, si ibi fieri non possit an sit in alio ædificandum. 229
Monasterium Monialium ædificare, an sit melius, quam ædificare Monasterium Religiosorum. 225
Monasteria, semel Deo dicata, an possint destrui, & deseri, atque in profanos vsus commutari. 225
Monasterium destructum, & desertum, ad quem pertineat, ad Fratres, pro quibus fuit factum, an vero ad fundatores & Patronos. 226
Monasterij deserti, ac destructi bona, cuinam debeant adiudicari. 226

N

Nouitios admittere, atque recipere, quinam Prelati possint in Religionibus, sed maxime in nostro sacro Minorum Ordine. 66
Nouitios per se solos, & sine consensu aut saltem consilio Capituli, recipere an possint Prælati, & incorporare illos Religionibus. 68
Nouitius in Religionibus, esse an possit vxoratus, & matrimonio coniunctus, sine licentia proprię vxoris. 73
Nouitius non esse potest seruus, & qui non est sui iuris. 74
Nouitij recipiendi, ex vi nostræ Regulæ, quas conditiones, & qualitates debeant habere. 80
Nouitij iuxta nostras generales constitutiones, quas conditiones, & qualitates debeant habere. 82
Nouitij esse an possint, qui non sunt corpore sani, seu qui sunt infecti lepra, aut laborant morbo caduco, seu aliqua infirmitate contagiosa. 83
Nouitij esse an possint, qui non sunt legitime nati. 83
Nouitij esse an possint infames, seu aliqua vulgari infamia notati. 88
Nouitij esse an possint idiotæ, atque omnino illiterati. 88
Nouitij esse an possint, minores 16. annorum. 88
Nouitij esse an possint in nostro sacro Minorum Ordine, qui non sunt bono genere nati, & descendentes ex conuersis Iudæis, Mahometanis, vel Hæreticis, aut Gentilibus modernis. 88 & 89
Nouitij esse an possint homicidę, & qui existentes in seculo, aliquod delictum commiserunt. 95
Nouitiorum informationes sunt faciendæ, examinandæ, atque approbandæ, antequam recipiantur ad habitum, ex Summorum Pontificum Constitutionibus. 102
Nouitiorum informationes fieri possunt etiam in anno probationis, & post susceptum habitum, vi iure cuiusdam priuilegij, concessi Conuentui Sancti Stephani Salmanticensis. 103
Nouitiorum informationes, qualiter fieri consueuere, tempore Sixti V. & factæ postmodum sint temporibus aliorum summorum Pontificum. 104
Nouitiorum informationes, de quibus rebus debent fieri. 105
Nouitiorum informationes, per quos sint faciēdę. 106
Nouitiorum informationes à quibus sunt examinandę & approbandę. 107
Nouitiorum in informationibus, quęnam sint aduertenda, & consideranda. 108
Nouitiorum informationes, quonam modo, & forma sint faciendę, atque formandę. 109
Nouitijs conuenientissimum fuit, vt prefigeretur probationis tempus. 110
Nouitiorum probandorum, quantum debeat durare tempus. 111
Nouitiorum probationis tempus, vbinam incipiat, & qualiter debeat computari. 112
Nouitiorum probationis annus, an debeat esse continuus, an vero sufficiat, quod sit interpolatus. 113
Nouitius, de licentia Prælati, intra probationis annum, exiens extra Monasteriũ, cum habitu, an dicatur habere annũ continuũ, possitq. profiteri. 116
Nouitij necessario probandi sunt in habitu illius Religionis, quam habent profiteri. 115
Nouitij an renunciare possint nunc, post Concil. Trident. probationis annum. 116
Nouitij intra annum probationis, libere possunt exire, & ad seculum redire. 117
Nouitij infra annum probationis, an possint ordinari, seu ad aliquas dignitates promoueri. 117
Nouitij in aliquo casu, an possint profiteri intra annum probationis. 118
Nouitijs, cum primum ingrediuntur Religionem, & suscipiunt habitum, an possint disponere de suis bonis temporalibus. 119
Nouitiorum donationes, siue renunciationes bonorũ suorum temporalium, factę antequam suscipiant habitum, an valeant sub hac conditione, & pacto, quod in quocumque euentu à Monasterio exeant, donationes non sint validę. 119
Nouitiorum donationes, factę ante duos menses ante professionem sunt ipso iure nullæ. 120
Nouitiorum donationes, quę dicuntur inter viuos, seu iuramento firmatę, factę ante duos menses, ante professionem, an valent. 120
Nouitiorum testamenta, & donationes, quę fiũt causa mortis, factę ante duos menses, ante professionem, an valeant. 121
Nouitiorum renunciationes, factę de suis beneficijs, ante receptionem habitus, an sint validę. 122

Nouitiorum donationes, quas solemnitates habere debeant, iuxta formam à Concil. Trident. præscriptam. 122

Nouitij an possint aliquid dare, pro ingressu Monasterij, siue Religionis. 123

Nouitius, faciens testamentum, an teneatur necessario aliquid donare Monasterio. 124

Nouitius vxoratus, liberos habens, qualiter ante professionem, facere debeat testamentum. 124

Nouitij, ante professionem facientes testamentum, an possint sibimetipsis aliquid donare, aut præcipere, quod detur sibi post factam profess. 127

Nouitij post professionem factam, an testamentum possint condere, aut conditum, ipsum explicare, & declarare voluntatem, quam habuerunt, aut illam reuocare. 128

Nouitij nostri Ordinis, qualiter sint recipiendi, & quas conditiones debent habere, iuxta summorum Pontificum constitutiones, & statuta Apostolica. 147

Nouitiorũ professio, an ex causa, possit dilatari. 150

Nouitio denegans votum, ad profitendum, sine causa, an peccet mortaliter. 151

O

OBedientia, an sit potissimum inter tria essentialia, & substantialia Religionis vota. 154

Obedire, an teneantur subditi suis Superioribus, in omnibus, & per omnia. 155

Obedire, an teneantur subditi suis Superioribus, & Prælatis, in actibus interioribus, & in his, quæ spectant ad interiorem motum suæ voluntatis. 156

Officium Diuinum, quodnam dicatur, & vnde ortum, & originem duxerit. 164

Officij Diuini Canonicæ horæ, ab Ecclesiasticis viris recitandæ, quornam sint. 237

Officij Diuini, & horarum Canonicarum cõgrua institutio, atque diuisio, quænam sit. 237

Officium Diuinum, Matutinum, Laudesq. Diuinæ an fuerit expediens, quod in Ecclesia medijs noctibus canerentur & dicerentur. 238

Officium Diuinum, quinam recitare teneantur. 242

Officium Diuinum, an sit recitandum, & dicendum statutis horis. 244

Officij Diuini & horarum Canonicarum, an liceat interdum inuertere, seu mutare ordinem. 245

Officium Diuinum recitare, sedendo, stando, aut deambulando, an sit peccatum. 246

Officium Diuinum, qua attentione sit necessario persoluendum, & recitandum. 246

Officij Diuini defectus, qualiter possint & debeant suppleri. 249

Officium Diuinum, an sit semper soluendum in Ecclesia & loco sacro. 251

Officium Diuinum, dici an possit mentaliter, in totum aut pro magna parte. 252

Officium Diuinum immutari an possit, ratione alicuius negotij, aut rei grauis. 253

Ordo sacer quid sit, & quotuplex. 254

Ordines Minores, an posint sibi subditis conferre, Monachalium Religionum Abbates, & maxime Benedictini. 261

Ordines maiores & minores, an sint, diciq. debeant, vnum tantum sacramentum, vel plura. 262

Ordinari an debeant necessario Religiosi, à proprijs Episcopis, in quorum diœcesibus cõmorantur. 255

Ordinari an posint Religiosi, in suis domibus sine licentia Eporum, in quorum diœcesibus, eorum Monasteria sunt ædificata, atque constructa. 256

Ordinari an posint Religiosi ab Episcopis sacris Ordinibus, extra tempora. 256

Ordinari an posint Religiosi, in vna & eadem die, duobus sacris Ordinibus. 257

Ordinari, an posint Religiosi, non seruatis temporum interstitijs. 258

Ordinari, an posit quispiam, ante legitimam ætatem præscriptam a Concil. Trid. 262

Ordinari, an posint Religiosi, sine litteris dimissorijs, & cuiusnam illæ esse debeant, Episcopi diœcesani, an proprij Prælati. 263

Ordinari, an debeant Religiosi ab Episcopis, habitis litteris commendatitijs, siue dimissorijs suorum Prælatorum, absque alio præuio examine. 264

Ordinari, an posint & debeant Religiosi Societatis Iesu, sine titulo beneficij, aut patrimonij. 265

Ordinatus Religiosus Ordinibus sacris, extra tempora, seu ante legitimam ætatem, aut sine litteris dimissorijs, an sit ipso facto suspensus. 265

Ordinatus Religiosus, prima tonsura, & minoribus Ordinibus, extra tempora aut non seruatis interstitijs, vel sine litteris dimissorijs, aut cum falsis, an sit ipso facto suspensus. 266

Ordinatus ante legitimam ætatem, & factus propterea suspensus, perueniendo ad illam, ministrare an possit, absque vlla alia desuper accepta dispensatione. 267

P

PApa dispensare non potest in hoc, quod obedientia, castitas, atque paupertas, non sint de essentia & substantia Religionis, seu status Religiosi. 4

Papa, an possit dispensare in voto solemni Religionis, obediẽtiæ, castitatis, & paupertatis, quod emittunt Religiosi, in sua solemni professione. 152

Papa, an dispensare posit, in hoc, quod Religiosus aliquid habeat propriũ stricto modo sumptum. 172

Papa, an potuerit concedere facultatem, Confessarijs Regularibus, absoluendi à casibus etiam Episcopis reseruatis, absque eo, quod in hoc, aliqua ipsis irrogetur iniuria. 333

Paupertas Euangelica quid sit, & ad quid obliget ex sua intrinseca ratione. 179

Perfectio Christianæ vitæ, in quo essentialiter, & substantialiter consistat. 27

Perfectio Christianæ vitæ, an essentialiter & substantialiter consistat in præceptis alijs à charitate, & consilijs positis in Euangelio. 28

Perfectio Christianæ vitæ, an totaliter in hac vita possit acquiri. 29

Perfectus, an aliquis esse posit, absque eo, quod habeat statum perfectionis. 31

Peculium quid sit, & vnde dicatur. 176

Peculiorum quot sint genera. 315

Pœnitentiæ sacramentum, quid sit. 176

Pœnitentiæ sacramenti Minister, in nullo euentu, nõ Sacerdos esse potest. 215

Pœnitentiæ sacramenti, non quilibet Sacerdos absolute legitimus est Minister; nisi habeat ordinariam aut saltem subdelegatam iurisdictionem. 215

Pœnitentiæ sacramẽti Ministri, Religiosi vt esse possint, vltra potestatẽ Ordinis, & iurisdictionis, suorum Prælatorum licentia indigent, ad audiendas secularium confessiones. 316

Pueri, & puellæ, si sunt doli capaces, bene possunt, voto ad Religionis ingressum se obligare, cum plenum habeant vsum rationis, etiamsi non peruenerint ad annos pubertatis. 98

Pueri & puellæ impuberes, olim de iure antiquo, à parentibus interdum deuouebantur, ad ingressum Religionis. 98

Prælatorum Regularium iurisdictio in suos subditos an sit dicenda ordinaria; an vero subdelegata. 62

Prælatorum Regularium iurisdictio in suos subditos an aliqua ratione sustineri posit, quod sit diuina, & competat eis de iure diuino, & non solum ex Papali humano. 62

Prælato-

Prælatorum Regularium iurisdictio, & potestas in suos subditos, quantum se extendat. 64

Prælatorum Regularium iurisdictionem, an potuerit summus Pontifex limitare, atque restringere. 64

Prælatorum Regularium genera, seu species, quot sint in Ecclesia. 64

Prælatorum differentia, quanta reperiatur specialiter in nostro sacro Minorum Ordine. 65

Prælati in Religionibus, quinam habeant auctoritatem, admittendi & recipiendi Nouitios 66

Prælati in Religionibus, an per se solos, & sine cõsensu, aut saltem cõsilio Capituli, Nouitios possint recipere, & incorporare illos Religionibus. 68

Prælati, an possint expendere, bona suorum Monasteriorum, in quos voluerint vsus. 179

Prælatus, sine iusta causa, negans, aut concedens suo subdito licentiam, vt ad aliam Religionẽ se transferat, an peccet mortaliter. 199

Prælatus Regularis, potestatem habens ad dispẽsandum cum aliquo sibi subdito, ad omnes sacros Ordines, concessa licentia ad Minores quatuor, & ad Subdiaconatum an visum fuerit dispensare in omnibus alijs. 267

Prælati, an dispensare possint, cum suis subditis infirmis in recitando diuino officio. 252

Prælati Regulares, an possint aliquos Fratres, ab Ordine eijcere, propter aliqua crimina atque delicta. pag. 368

Prælati Regulares, propter aliqua crimina, atque delicta enormia, & grauia, bene possunt, subditos suos interdum ad triremes damnare. 378

Præcepta contenta in aliqua Regula, etiam respectu illius, qui simpliciter, & absolute profitetur seruare ipsam, non sunt dicenda vota, nec simplicia, nec solemnia, sed præcepta. 139

Præcepta contenta in aliqua Regula, vnde nam proueniat, quod interdũ obligent sub mortali, cum in alijs Religionibus nõn ita fiat, eadem prorsus existente verborum forma. 140

Prędicare an possint Religiosi, sine suorum Prælatorum licentia. 352

Prędicatores Regulares, coram Episcopis an debeant pręsentari, antequam prędicent, & ab ipsis possint examinari. 353

Prędicatores an prędicare possint, inuitis, & contradicentibus Episcopis. 354

Prędicatores, prędicare an possint ex sola Parochorũ licẽtia, aut in aliquo casu, ipsis contradicẽtibus. 354

Prędicatores, quas conditiones, & qualitates, debeant habere. 356

Prædicatorum doctrina, qualis esse debeat. 357

Prędicatores, prædicantes errores, scandala, atq. diuinationes, seu Episcopos atq. Pręlatos, & Iudices, temerarie reprehẽdentes, à quibus debeãt puniri. 358

Prędicatores Regulares semel pręsentati, & approbati, an iterum possint compelli, vt pręsententur. 358

Prædicatores, an habeant, aliquod priuilegium, pro anticipando, seu postponendo diuino officio. 359

Prædicatores Regulares, an habeant aliquod priuilegium, pro non stricte seruanda forma ieiunij. 359

Priuilegium communicationis, priuilegiorum omnium Religionum habetur. 104

Priuilegium, alicui Religioni concessum, ad ædificãda Monasteria, sine licentia Ordinarij, an ex non vsu amittatur per decennium. 221

Priuilegium Leonis X. circa defectus occurentes in officio diuino, qualiter veniat intelligendum. 249

Professio Religionis, quotuplex sit. 129

Professio expressa, qualiter fieri debeat. 129

Professio expressa, an in absentia, & per procuratorem fieri possit. 129

Professio expressa, vt debite fiat, quam ætatem requirat. 130

Professio expressa, an necessario fieri debeat, in manu Prælati, & potentis, Religioni incorporare. 131

Professio expressa, vt debite fiat, an teneatur Prælatus, suorum subditorum requirere consilium. 132

Professio expressa, an sit necessarium, vt fiat in Religione, per Sedem Apostolicam approbata, & secundum aliquam certam, & determinatam Regulam. 132

Professio expressa, ad hoc vt debite fiat, an sit necessarium, quod vouens profiteatur, tria Religionis essentialia, & substantialia vota. 133

Professio tacita, quid sit, & quibus modis fiat. 133

Professio tacita, an inducatur, per hoc quod quispiam in probatione positus; ingerat se actibus, qui de iure, aut consuetudine, solummodo conueniunt professis. 133

Professio tacita, an inducatur, ex delatione habitus professorum per annum, sine exercitio actuum, qui sunt professorum proprij. 134

Professio tacita, an inducatur, per delationem habitus Nouitiorum per annum, indistincti, distinctione patenti, ab habitu professorum, distincti vero aliqua distinctione occulta. 135

Professio tacita, an inducatur, per solum propositum mutandi vitam absolute, cum susceptione habitus Nouitiorum. 136

Professiones tacitæ, an habeant locum, nũc post Conc. Trid. 137

Professio expressa, quotupliciter fieri soleat. 137

Professio solemnis, in Religione facta, liberat ab omni peccati pœna. 146

Professio expressa, facta cum mala intentione, aut cũ expressione alicuius illiciti, seu sub conditione, an valeat, & teneat. 153

Profitens, seruare aliquam Regulam an teneatur sub peccato, seruare omnino, quæ continentur in ipsa. pag. 138

Profitens seruare aliquam Regulam, an profiteatur, illam seruare, secundum consuetudinem, quæ in tali Relig. viget, an vero simpliciter, & absolute. pag. 142

Profiteri seruare aliquam Regulam, aut viuere iuxta ipsam, an essentialiter, inter se differant, ij diuersi profitendi modi. 140

Proprietas, & dominium, an sint omnino idem. 170

Proprietas, dominium, administratio, vsusfructus, vsus, & possessio, in quo differant. 170

Proprietas, & dominium, bonorum quæ possident omnes in vniuersum Religiosi, apud quem remaneat. 173

R

Religionis nomen, plura significat, sed præcipue moralem quamdam virtutem, potissimam, inter partes iustitiæ. 1

Religionis nomen, etiam importat perfectionis statum, quo homo totaliter, se diuino cultui mancipat. 2

Religio, dicitur, à religendo, reeligendo, & religando. 2

Religionis prędictæ ethymologiæ, qualiter inter se cohæreant. 3

Religionis tria substantialia vota, sunt de essentia, & substantia status perfectionis. 4

Religionis prędicta tria essentialia vota, adeo sunt de essentia, & substantia perfectionis, & status Religiosi, vt in his summus Pont. dispensare non possit. pag. 4

Religionum tria essentialia, & substantialia vota pertinere, ad essentiam status Religiosi, ortum habuit ex speciali institutione Christi Domini, atque ex natura ipsius rei. 6

Religiones omnes, necessario debent conuenire, in tribus essentialibus votis. 7

Religio-

Religionis tria essentialia, & substantialia vota necessum est, vt promittantur, & profiteantur ab omnibus in vniuersum Religiosis. 8
Religionis tria essentialia, & substantialia vota, promitti à viris Religiosis, consuetum est, à tempore SS. Apostolorum. 9
Religio, prout importat perfectionis statum, an debuerit in Ecclesia esse vna, vel multiplex. 9
Religio, cuius particularis finis, esset contemplatio, an fuerit expediens, quod esset in Ecclesia. 10
Religio, cuius particularis finis, esset actio, & vitæ actiuæ exercitia, an fuerit expediens, quod esset in Ecclesia. 11
Religio, cuius particularis finis, esset prędicare, & cõfessiones audire, an fuerit expediens, quod esset in Ecclesia. 12
Religio, cuius particularis finis, esset studere, litterisq. operam dare, an fuerit expediens, quod esset in Ecclesia. 13
Religio, cuius particularis finis, esset canere in Choro, diuinasq. persoluere laudes an fuerit expediens quòd esset in Eccl. 14
Religio, seu Religiosorum status, vnde ortum, & originem duxerit. 15
Religionis status, proprie, & in rigore loquendo, eo modo, quo nunc viget in Ecclesia an fuerit ante aduentum, & tempora Christi Domini. 15
Religionis statum, quisnam Monachorum antiquorum primus, ad meliorem formam reduxerit. 16
Religio D. Basilij, quo tempore originem duxerit. pag. 19
Religio D. Benedicti, quo tempore ortum, & originem duxerit. 20
Religio Carthusiensium, à quo, & quonam tempore, ortum, & originem duxerit. 21
Religio S. P. N. Francisci, quo tempore cęperit in Ecclesia. 21
Religio B. Dominici, quo tempore in Ecclesia originem duxerit. 22
Religio, quæ communiter nuncupatur, Eremitarum S. August. quo tempore, & à quo ortum, & originem duxerit. 22
Religio S. Mariæ de monte Carmelo, seu Carmelitarum communiter nũcupata, quo tempore, & à quo ortum, & originem duxerit. 23
Religio SS. Trinitatis communiter dicta, quo tempore, & a quo ortum & originem duxerit. 23
Religio Fratrum, nuncupatorum Dominæ nostræ de Mercede, Redemptionis captiuorum, quo tempore, & a quo ortum & originem duxerit. 23
Religio D. Hieronymi, communiter nuncupata, quo tempore, & à quo ortum & originem duxerit. 24
Religio Fratrum Minimorum, communiter nuncupata, quo tempore, & à quo ortum & originem duxerit. 24
Religio Societatis Iesu, quo tempore, & à quo ortum & originem duxerit. 25
Religio Canonicorum Regularium, quo tempore, & à quo originem duxerit. 25
Religiones, quæ infirmorum curam profitentur, quo tẽpore, & à quibus institutæ fuerint in Ecclesia. 26
Religiones Militares, siue militiam profitentes vnde ortum, & originem habuerint in Ecclesia. 26
Religiones, Militiam profitentes, an vere & proprie huiusmodi promereantur nomen. 26
Religionum omnium vltimatus finis, quisnam sit. 27
Religiones omnes suos habent proprios, & particulares fines, quibus ad inuicem distinguentur. 32
Religionum omnium, proprij & particulares fines in genere, ad tria capita reducuntur, nempe, profitentium vitam contemplatiuam, actiuam, aut vero mistam, siue ex vtraque compositam. 33
Religionum omnium diuersitas, siue differentia, vndenam profluit in Ecclesia. 33
Religiones, quæ vnum & eumdem habent proprium & particularem finem per quid inter se distinguantur. 34
Religio, in societate viuentium, an sit perfectior, quam profitentium solitariam vitam. 42
Religionum omnium perfectissimus viuendi modus est, illorum, qui profitentur vitam mistam, siue compositam ex actiua, atque contemplatiua. 43
Religio in communi sumpta, & prout est virtus moralis, omnes in vniuersum Christianos in se comprehendit, quadamq. ratione, hi omnes dici possunt Religiosi. 44
Religio, quæ non haberet proprium aliquod, in particulari, neque in communi, conuenientissimum fuit, vt instrueretur in Ecclesia, ad perfectissimam imitationem Christi. 94
Religio S. P. N. Francisci est, quæ in Ecclesia, perfectissimam, atque omnimodam, profitetur imitationem Christi.
Religiones Mendicantes, quotnam sint in Ecclesia. pag. 56
Religionis ingressus, an magnam requirat deliberationem. 69
Religionis ad ingressum, licitum ne sit, quempiam inducere, & persuadere. 71
Religionis ab ingressu dissuadere, an sit peccatum mortale, & quænam sit pœna faciẽtis idipsum. 71
Religionis habitum expostulantes, non omnes in vniuersum sunt recipiendi. 72
Religionem ingredi non potest, qui ligatus est vinculo matrimonij rati, & consumati, nisi cum certis conditionibus & limitationibus. 73
Religionem ingredi potest, ligatus vinculo matrimonij rati, non consumati. 73
Religionem ingredi, cuilibet Prælato Episcopo inferiori licet, dimissa prælatura. 75
Religionem intrare, non possunt impuberes, sine cõsensu, & voluntate suorum parentum atque tutorum. 77
Religionem intrare non potest furiosus, siue mentecaptus. 77
Religionem intrare non potest, ratiocinijs obligatus nisi prius se expediat. 77
Religionem intrare non potest, onustos & grauatus debitis, nisi cum certis quibusdã conditionibus. 78
Religionem intrare non potest, filius existẽtibus suis parentibus in necessitate, ita quod aliter eis, quam per eius obsequium, non possit subueniri, nisi in quodam certo casu. 79
Religionum Fratres laici, an sint vere, & proprie Religiosi. 85
Religio arctior, & perfectior, quænam dicatur, vt ex alia ad ipsam licite, fieri possit transitus. 196
Religio deformata, quænã dicatur, vt ex ea ad aliam, licite fieri possit transitus. 19
Religiosa exercitia, sunt veluti scala, & gradus, quibus perueniri potest ad perfectionem. 3
Religiosi perfectissimum Deo de semetipsis holocaustum offerunt.
Religiosi omnes, non eo ipso, quod Religiosi sunt, censentur esse perfecti, quamuis habeant statum perfectionis. 3
Religiosorum vota, præter essentialia tria, non sunt de essentia, & substantia status Religiosi, sed pertinent ad maiorem eorumdem consecrationem. 5
Religiosi, quinam dicantur, seu quibus vere, & proprie, eiusmodi conueniat nomen. 44
Religiosi, potiori ratione dicuntur Clerici, & Ecclesiastici, quam seculares. 45
Religiosi, proprie & stricte atque in rigore non dicũtur, nisi qui Regularem vitam profitentur, per professionem tacitam aut expressam, trium votorum essentialium. 45
Religiosi, an habere possint, proprium aliquod in cõmuni,

muni, & an diminuat id, à statu, & ratione perfectionis. 52
Religiosi, an teneantur, proprijs manibus laborare. pag. 55
Religiosi Claustrales siue Conuentuales quinam dicantur. 57
Religiosi Obseruantes quinam dicantur. 58
Religiosi & Clerici, quonam iure exempti sint, à secularium iudicum iurisdictione. 59
Religiosi quonam iure exempti sunt, ab Episcoporũ, & Prælatorum Ordinariorum iurisdictione. 60
Religiosus esse non potest Episcopus, sine expressa licentia summi Pontificis. 75
Religiosus esse non potest ille, qui est vi, aut metu cõpulsus, & in quam pœnam incidant talia facientes. 75
Religiosi esse non possunt, qui non sunt corpore sani, seu qui sunt infecti lepra, aut laborant morbo caduco, seu aliqua alia infirmitate contagiosa. 82
Religiosi esse an possint, qui non sunt legitime nati. pag. 82
Religionem intrare, an possint infames, seu aliqua vulgari infamia notati. 88
Religiosi, esse an possint idiotę, atque omnino illitterati. 88
Religiosi esse an possint minores 16. annorum. 88
Religiosi, esse an possint, in nostro sacro Minor Ord. qui non sunt bono genere nati; & descendentes ex conuersis Iudæis, Mahometanis, vel Hæreticis, aut Gentilibus modernis. 89
Religiosi, esse an possint homicidæ, & qui existentes in seculo, delictum aliquod commiserunt. 95
Religiosi professi, ex vi voti, an teneantur necessario obseruare castitatem. 164
Religiosus professus, si de facto post solemnem professionem contrahat, an valeat, & teneat matrimonium. 166
Religiosi professi, de facto contrahentis, quænam sit pęna, & ad quem eiusmodi delicti cognitio pertineat. 167
Religiosi Societatis Iesu, post primam emissam professionem, an possint matrimonium contrahere, & de facto contractum, an sit validum. 168
Religiosi professi, an vlla ratione, habere possint, aliquid proprium in particulari. 169
Religiosi professio, facta cum conditione, vt liceat sibi proprium, & bona immobilia possidere an valeat. 171
Religiosi professi, an habere possint vsumfructum alicuius rei, si sibi relinquatur. 174
Religiosi professi, de licẽtia, & consensu Pręlatorum, habere an possint, aliquam hæreditatem ad vitam, ea lege, & pacto vt certos redditus annuos Monast. soluant &c. sibi relinquantur. 175
Religiosi professi, habere an possint peculium. 176
Religiosis, an possit concedi peculium libere, ita vt expendant illud, in quos voluerint vsus. 177
Religiosi, quem vsum habeant in rebus quibus vtuntur, & an vsusfacti, à dominio possit separari. 178
Religiosi, habentes peculium, de licẽtia suorum Pręlatorum, an possint eleemosynas facere, seu aliquid donare, vendere, vel distrahere. 180
Religiosis, quænam Superiorum licentia, sit necessaria, & sufficiens, ad hoc vt rem aliquam in propriũ, seo suum vsum destinatam, possint dare, donare, vendere, aut distrahere. 181
Religiosi, habentes proprium, de licentia iniuncta Prælati, an committant peccatum proprietatis. pag. 182
Religiosi, tenentes aliquid sine licentia, expressa, aut præsumpta Pręlatorum, an peccent semper mortaliter. 182
Religiosi, quam quantitatem, dando, donando, accipiendo, aut retinendo, sine Prælatorum licentia, dici poterunt, quod committant peccatum mort. pag. 183
Religiosorum proprietariorum pœna, quænam sit. pag. 185
Religiosi vere, & proprie, an sint seu dici possint, Cõuersi, Oblati, & Donati. 186
Religiosi professi, intra quod tempus possint reclamare, & allegare, se nulliter fuisse professos. 189
Religiosus professus, prætendens suam professionem fuisse inualidam, ob defectum ætatis, vel quia ante expletum probationis annum fuit facta, an possit intra quinquennium reclamare. 189
Religiosus professus, cuius professio fuit inualida, propter aliquam causam, per delationem habitus professorum, per annum & vltra, an censeatur tacite esse professus, & an possit intra quinquennium reclamare. 190
Religiosus professus, descendens ex maculato genere intra quartam generationem an possit intra quinquennium reclamare, & allegare, se nulliter esse professum. 190
Religiosus, parentes habens in extrema necessitate constitutos, quo nihilominus non obstante, professionem fecit, reclamare an posit, & allegare suæ professionis nullitatem. 193
Religiosi professi, reclamare volentes de suæ professionis nullitate, an necessario id facere debeant, retento habitu. 193
Religiosus professus in vna Religione, an posit ad aliam transire. 195
Religioso professo in vna Religione, ad aliam strictiorem vt transeat, an sufficiat licentia, à Prælato petita, quamuis non obtenta. 195
Religiosus, cuiusnam Prælati, habere debeat licentiam, ad hoc, vt ex vna Religione ad aliam posit transire. 198
Religiosus habens licentiam à suo Prælato, transeundi ad alium Ordinẽ, ex iusta causa, non facta mentione de laxiore; an transire posit ad illam, an vero necessario debeat intelligi, de Religione æquali, siue strictiori. 210
Religiosus, cuius ordo reformatur ad strictiorem viuendi modum, an teneatur ibidem permanere, an vero posit iusre dispensari, vt transeat ad alium Ordinem, etiam laxiorem. 211
Religiosus, qui emisit votum, de non transeundo ad aliam Relig. etiam arctiorem, an teneatur illud adimplere. 211
Religiosus habens licentiam transeundi ad aliquem Ordinem Mendicantem; si non inuenerit, qui illum velit recipere, quam teneatur diligentiam adhibere. 211
Religiosus, transiens ad aliam Religionem, de licentia sui Pręlati, iusta de causa data, si pœniteat, seu alibi non recipiatur, an iterum debeat in priori Religione admitti. 212
Religiosus, transiens ad aliam Religionem indebite, & non seruatis debitis circumstantijs, an sit dijudicandus apostata, atque vt talis puniendus. 212
Religiosus, licentiam habens, transeundi ad aliam Religionem, si nullam inueniat, quæ ipsum velit recipere, an nouam posit Religionem adinuenire. pag. 213
Religiosus, translatus ex vna Religione ad aliam, an esse debeat Nouitius, ibidemq. de nouo profiteri. pag. 213
Religiosus, translatus ex vno ad alium Ordinem, vt sit Prælatus, an debeat ibidem necessario de nouo profiteri. 213
Religiosus translatus ex vna Religione ad aliam, vbinam debeat sedere in Capitulo. 215
Religiosus, translatus ex vna ad aliam Prouinciam, quo in loco debeat sedere, ante incorporationem, & post ipsam. 215

Religiosi,

Religiosi, transeuntis ex vno ad alium Ordinem, cuinam cedant bona, & an possit, quæ in prima Religione habebat, secum deferre. 215

Religiosi, an sint obligati, ea iure naturali, & diuino, ad seruandam clausuram, an vero solummodo ex Papali humano. 216

Raligiosus, qualiter peccet, exeundo limites, siue clausuram sui Monasterij, sine Prælati licentia. pag. 217

Religiosue, manere an possit vt viuat extra Monasterium, de sui Prælati licentia, iusta de causa data. pag. 219

Religiosus vnius Religionis, recipi an possit, à Prælato alterius Religionis, eo animo vt statim post receptionem extra claustrum, perpetuo remaneat, & viuat ea mendicitate, seu ea propria industria. pag. 219

Religiosus, manere an possit extra Monasterium, vt inseruiat alicui beneficio Regulari, siue seculari. pag. 220

Religiosus, manere an posit extra suum Monasterium, de Prælati licentia, habitu retento, ob necessitatem suorum parentum. 220

Religiosus, ob prædictam necessitatem suorum parentum, de licentia sui Prælati, manere an posit vllo modo extra Monasterium dimisso habitu. pag. 221

Religiosi ædificare an posint Monasteria, de nouo, sine licentia Papę, & Ordinarij. 221

Religiosi, an posint mutare Monasterium, iam ædificatum sine licentia Papæ, & Dięcesani. 222

Religiosi habentes priuilegium, ad ædificandum Monasteria, sine licentia Ordinarij, an ex non vsu per decennium, amittant ipsum. 222

Religiosi, an ædificare possint Monasteria nostris Fratrum Minorum domibus conuicina. 223

Religiosi Mendicantes, qui sine licentia Papæ, noua loca ad habitandum recipiunt, aut semel ædificata mutant, seu alienant, in quo casu sint excommunicati. 223

Religiosorum Conuentum, aliquem ædificare, quam magni sit meriti. 224

Religiosus, Præfectus alicui Ecclesiæ seculari, an possit, & debeat, illius officium diuinum recitare. pag. 253

Religiosi, administrare an possint secularibus sacramentum Eucharistiæ, absque licentia suorum Parochorum. 299

Religiosi administrare an possint secularibus sacramentum Eucharistię, in die sancto Resurrectionis. pag. 300

Religiosi, an communicate possint infirmos, in mortis articulo, existente aliqua vrgente necessitate, sine Parochi speciali licentia. 302

Religiosi, an possint permittere, quod Sacerdotes seculares, in suis Conuentibus celebrantes, Sacramentum Eucharistiæ secularibus ministrent. pag. 303

Religiosi administrantes sacramenta pro habita, sine Parochorum licentia, an ab Episcopis possint puniri. 303

Religiosi, in partibus Indiarum existentes, an incidant in excommunicationem Clement. positam, contra administrantes sacramenta, sine Parochorum licentia. 304

Religiosi, administrare vt possint sacramenta, in Clement. prohibita, an sufficiat sibi habere licentiam Parochi, etiam excommunican. 306

Religiosus, Diaconus, aut etiam secularis, an possit sacramentum Eucharistiæ administrata. 306

Religiosi, an possint baptizare. 307

Religiosi, in partibus Indiarum existentes, baptizare an possint, sine Parochorum licentia. 308

Religiosi, in partibus Indiarum existentes, baptizare an possint, extra Ecclesias, aut sine solemnitate. pag. 309

Religiosi in supradictis partibus Indiarum existentes, in Baptismo, an vti posint Oleo sancto, & Chrismate antiquis. 310

Religiosi, in Indiarum partibus existentes, an esse posint Parochi, siue Curati. 311

Religiosi, in Indiarum partibus existentes, an aliquam irrogent iniuriam Episcopis, siue Curatis, in eo quod Parrochorum, siue Curatorum ibidem, munus, & officium exerceant. 312

Religiosi, ex commissione, & dispensatione summi Pontificis esse an posint Ministri sacramenti Confirmationis. 314

Religiosi an posint secularium confessiones audire. pag. 315

Religiosis, an fuerit conueniens, quod aliqua, à summis Pontificibus, fuerint concessa priuilegia, quibus secularium possent confessiones audire. pag. 316

Religiosis, qui confitentur ea priuilegio, an teneantur suis Presbyteris Parrochialibus iterum postea confiteri. 317

Religiosis, de facto, an fuerint aliqua concessa priuilegia, quibus secularium confessiones possent audire. 318

Religiosi, qualiter debeant præsentati coram Episcopis, quò secularium posint confessiones audire. pag. 319

Religiosorum Confessorum præsentatio, & approbatio, an sit perpetua. 325

Religiosorum Confessorum pręsentatio, & approbatio, facta in vno Episcopatu, an generaliter sufficiat pro omnibus. 326

Religiosi, in sacra Theologia graduati, aut Lectores, an debeant, & posint, ab Episcopis examinari, ad hoc vt audiant secularium confessiones. pag. 327

Religiosi approbari ab Episcopis Ordinarijs, vt secularium audiant confessiones, an posint limitari, & restringi, ad certum locum, tempus, atque personas. 327

Religiosi, an sine suorum Prælatorum licentia, cum sola licentia Episcoporum Ordinariorum, secularium posint confessiones audire. 328

Religiosi, audientes secularium confessiones, sine licentia suorum Pręlatorum, cum sola approbatione Episcoporum Ordinarium, an præter quam mortaliter peccent, faciant, illorum confessiones esse irritas, & nullas. 329

Religiosus, à suo Pręlato semel examinatus, & approbatus, Episcopo etiam expositus ac præsentatus, si postea audire secularium confessiones prohibeatur, posit id facere, & an tales confessiones sint validæ. 330

Religiosi Confessarij, à suis Superioribus expositi, & Episcopis præsentati, ab eisdemq. approbati, virtute suorum priuilegiorum, an omnium seculariũ confessiones an posint audire, non obstante quacumque Curatorum contradictione. 331

Religiosi Confessores, præsentati secundum formam Clementinæ Dudum, an possent olim absoluere ab omnibus casibus, Episcopis reseruatis de iure, & specialiter, possentq. illud hodie, si non fuisset sibi de nouo prohibitum, per Constitut. S. D. N. Clem. VIII. 334

Religiosis Confessarijs, quænam fuerint olim priuilegia concessa, ad absoluendum à casibus Episcopis, iure & specialiter reseruatis. 337

Religiosis Confessoribus, quænam fuerint olim concessa priuilegia, absoluendi à casibus etiam Papæ, & summo Pontifici reseruatis. 338

Religiosi Confessores, virtute priuilegiorum olim & nunc per Bullam Cruciatæ in partibus, in quibus

viget

viget absoluere an poßint in foro conscientiæ, nominatim excommunicatos, seu aliquem manifestum percussorem Clerici. 339
Religiosi simplices Sacerdotes dumtaxat, absoluentes ab excommunicatione minori, an incidant, in excommunicationem maiorem, positam in Clementina 1. de priuilegijs, contra absoluentes, sine legitima auctoritate ab excommunicatione. pag. 341
Religiosi Confessores, in partibus vbi promulgatur Bulla Cruciatæ, seu olim virtute suorum priuilegiorum, antequam reuocarentur, quoad absolutionem, à casibus Papæ & Episcopis reseruatis, seculares non habentes ipsam, an ab eisdem possent absoluere. 342
Religiosi Confessores, audientes secularium confessiones, si habeant priuilegium, an teneantur pœnitentes, à casibus reseruatis, sibi confessis necessario absoluere. 343
Religiosi Confessores, per suos Prælatos expositi, atque ab Episcopis approbati, cum incestuosis secularibus, ad petitionem debiti, dispensare an possint. pag. 344
Religiosi Confessores, similiter expositi, & approbati, dispensare an possint, cum coniugatis, astrictis voto castitatis, quantum ad petitionem debiti. pag. 345
Religiosi Confessores, virtute suorum priuilegiorum an possint in votis secularium dispensare. 345
Religiosi Confessores, commutare an possint secularium vota. 347
Religiosi Confessores, dispensare an possint in iuramentis, seu iuramenta ipsa commutare. 347
Religiosi Confessores, an dispensare possint in votis pœnalibus, seu ea commutare. 348
Religiosi, an esse possint, Ministri sacramenti Matrimonij. 349
Religiosi, sine proprij Parochialis Presbyteri licentia, Matrimonia ministrantes, aut solemnizantes, an ipso sint facto excommunicati. 349
Religiosi, sine licentia proprij Parochi, an possint, sacramentum Extremæ vnctionis ministrare. 350
Religiosi, sine suorum Superiorum, & Prælatorum licentia, an possint prædicare. 353
Religiosi Prædicatores, an debeant coram Episcopis, præsentari, ab ipsisq. possint examinari. 353
Religiosi Prædicatores, prædicare an possint inuitis, & contradicentibus Episcopis. 354
Religiosi Prædicatores, prędicare an possint, ex sola Parrochorum licentia. 355
Religiosi Prædicatores, quas conditiones, & qualitates debeant habere. 356
Religiosorum Prædicatorum doctrina, qualis esse debeat, & à quibus debeant abstinere. 357
Religiosi Prædicatores, prædicantes errores, scandala atque diuinationes, Episcopos seu alios Prælatos & Iudices, temerarie reprehendentes, qualiter debent puniri. 358
Religiosi Prædicatores, semel Episcopis præsentati, & approbati, an possint iterum compelli, vt præsententur. 358
Religiosi Prædicatores, audientibus ipsorum conciones, an aliquas possint indulgentias concedere. pag. 359
Religiosi Prædicatores, an habeant aliquod priuilegium, pro anticipando seu postponendo diuino officio. 359
Religiosi Prædicatores, an habeant aliquod priuilegium concessum, pro non stricte seruanda forma ieiunij. 359
Restitutio solemniter degradatorum, & eiectorum ab Ordine, est de iure communi, summi Pontifici reseruata. 378

S

SEruus, & qui non est sui iuris, nec conditione liber, Religionem ingredi non potest. 74
Sodomiæ nefandum crimen, an sit legitima causa, ob quam Religiosus, habitu poßit priuari, & expelli ab Ordine. 372
Subditi, an teneantur obedire suis Superioribus, & Prælatis, in omnibus, & per omnia. 155
Subditi, an teneantur, obedire suis Superioribus, & Prælatis, in actibus interioribus, & in his, quæ spectant ad interiorem motum suæ voluntatis. 157
Subditus, ad hoc vt teneatur suo Superiori, siue Prælato obedire, an sat sit quod ipsius voluntas, & intentio fiat illi vtcumque manifesta. 157
Subditus, an teneatur prælato obedire, quando dubitat, id quod præcipitur, sit contra Deum, necne. pag. 157
Subditus, an teneatur Prælato obedire, quando est certus, licitum esse quod præcipitur; dubitat tamen an Prælatus, possit illud sibi præcipere. 158
Subditi, an teneantur Prælatis obedire, generaliter in omnibus, quæ sunt secundum suam Regulam. pag. 159
Subditi, an teneantur obedire suis Prælatis & Superioribus, præcipientibus aliquid contra suas ipsorum Regulas. 159
Subditi, an teneantur obedire suis Superioribus atque Prępatis, in omnibus, quę sunt infra Regulam, aut pręter Regulam. 160
Subditi, an teneantur suis Superioribus, atque Pręlatis obedire, in his quę simpliciter sunt, supra ipsorum Regulas. 161
Subditi, an teneantur obedire, potius suis Pręlatis & Patribus, spiritualibus; quam parentibus carnalibus. 162
Statutum fieri an posit, quod sit iustum, prohibens Christianos nouos, ab ingressu Religionis. 90

T

TEstamento mandans aliquod Monasterium alicuius Ordinis, suis spensis vt ædificetur certo quodam loco, si ibi non posit fieri, an sit alio in loco construendum. 224
Testamento mandans, vt de suis bonis, aliquod ędificetur Monasterium, in hac dispositione, Moniales an sint Religiosis viris pręferendę, & anteponendę. 225
Tertiariorum Fratrum siue Monialium, quisnam Sanctorum primus Ordinem instituit, siue adinuenit. 229
Tertiarij viri & mulieres, an reperiantur in alijs Ordinibus, à nostro Fratrum Minorum Ordine. pag. 230
Tertiarij, Fratres & Sorores, an sint vere & proprie Religiosi, & Religiosorum sibi competat nomen nomen. 230
Tertiarij Fratres, & Sorores nostri Tertij Ordinis, an perfruantur, nostris gratijs, & priuilegijs. pag. 231
Tertiarij Fratres, & Sorores, tam Religiosi, quam seculares, quo habitu indui debeant. 232
Tertiarij Fratres, & Sorores nostri sacri Ordinis, quibusnam Pręlatis subijciantur, ac subijci debeant. pag. 233
Tertiarios seculares, viros, & mulieres, an expediat ad eiusmodi institutum recipere. 234
Transitus ex vna Religione ad aliam, an sit licitus. pag. 195
Transitus ad strictiorem Religionem, an sit licitus, petita prius à Pręlato licentia, quamuis non obtenta. 195

Transitus

Transitus ex vna Religione ad aliam, de cuiusnam Prælati licentia fieri debeat. 198
Transitus ex vno in alium Ordinem Mendicantium, an sit licitus, & quę in hoc considerari debeant. pag. 200
Transitus ex Ordine Mendicantium, ad Ordinem Monachorum, an sit licitus. 203
Transitus ex quolibet Ordine ad Carthusiam, an sit licitus. 203
Transitus specialiter ex Fratrum Minorum Ordine, ad Carthusiam, an sit licitus. 206
Transitus ex Ordine S. Benedicti Cassinensis ad Carthusiam, an fieri possit, non petita licentia simul, & obtenta. 209
Transitus ad laxiorem Religionem, in aliquo casu, & cum iusta causa, an sit licitus, & cuiusnam Prælati licentia ad id requiratur. 210

V

Vitæ contemplatiuæ exercitia, quænam sint. 34
Vitæ actiuæ exercitia, quænam sint. 34
Vita actiua necessario requirit, & includit in se actus virtutum moralium. 39
Vita actiua, quammaxime requirit, & includit in se actus virtutis prudentiæ. 39
Vita actiua necessario requirit, vt adiuuetur à vita contemplatiua. 39
Vita actiua non esse potest diuturna, ad hunc sensum quod permaneat possit aut durare post hanc vitam. 40
Vita contemplatiua, an sit melior quam actiua; an è conuerso. 41
Vita actiua an sit maioris meriti, quam contemplatiua: an e conuerso. 41
Votum Religionis; est duplex, quoddam solemne; aliud vero simplex. 27
Voto ad Religionem se obligare quempiam, etiam cum iuramento, cum debitis circumstantijs, licitum est, sanctum atque meritorium. 97
Votum Religionis efficere, licet sanctum, & bonum sit, non tamen expedit, omnes in idipsum inducere. 97
Votum Religionis, qui emisit, necessario tenetur illud adimplere. 97
Voti cuiuslibet obligatio, ex vouentis voluntate dependet, & ad id tantummodo se extendit, ad quod quispiam intendit se obligare. 98
Votum Religionis, qui emisit, si potest, tenetur, illam intrare, ibiq. perpetuo permanere. 98
Votum emissum à pueris, ante annos pubertatis, potest à parentibus, seu tutoribus irritari, & reuocari. pag. 99
Voti vinculum, & obligatio, an sit maior quam iuramenti. 144
Vota omnia realia, personalia, & mista, includuntur, & commutantur, in solemne Religionis votum. pag. 145
Votum obedientię, an sit potissimum, inter alia essentialia, & substantialia Religionis vota. 154
Vouens ingredi Religionem, simpliciter, & absolute atque in genere, si in vna non recipiatur, tenetur alteram intrare. 100
Vouens certam aliquam Religionem, si in illa non recipiatur, non tenetur, alteram intrare. 100
Vouenti determinatè intrare vnam Religionem, licitum est, persuadere, vt ingrediatur aliam perfectiorem. 100
Vouens Religionem intrare, si eligatur in Episcopum, tenetur votum adimplere, antequam assumat Episcopatum. 101
Vouens, non intrare Religionem, non tenetur huiusmodi votum adimplere. 102

FINIS.

MANVALE PRAELATORVM REGVLARIVM.

AVCTORE F. LODOVICO MIRANDA ORDINIS S. Francisci Regularis Obseruantiæ.

TOMVS PRIMVS.

QVÆSTIO PRIMA.

De Religione, & Religioso statu, in communi, in sex Articulos diuisa.

1 *Quidnam sit Religio?*
2 *Vnde dicatur, siue deriuètur Religio, siue Religionis nomen?*
3 *Vtrum Religio, siue Religionis nomen, importet statum perfectionis?*
4 *Quanam sint de essentia, atque substantia Religionis, seu status Religiosi?*
5 *Vndenam proueniat, quod obedientia, castitas, atque paupertas sint de essentia, & substantia Religionis, siue status Religiosi?*
6 *Vtrum ad essentiam, atque substantiam Religionis, seu status Religiosi spectet, quod obedientia, castitas, & paupertas cadant sub voto, & promittantur à Religiosis?*

ARTICVLVS PRIMVS.

Quidnam sit Religio?

ACTVRI de Prælatis, atque Iudicibus regularibus, deque eorũ legibus, statutis, & constitutionibus, de consuetudinibus etiã Religionum omnium, quæ in Sancta nostra Dei Ecclesia, sub vno capite Romano Pontifice, diuinum cultum, atque honorem profitentur: nõ ab re visum est, si de religionib. ipsis in communi, prius pauca quædam dixerimus. Quin vero ratio ipsa, id expostulare videbatur, quam maximeque fore hoc rationi consonum, vt iuxta Aristotelis doctrinam, ex communioribus, atque vniuersalioribus incipientes exinde postmodum, congruentiori ordine, ad earundem Religionum particularia, & specialia, vtcumque descendere possimus. Quia verò, vt dicit D. Thom. Angelicus D. Religio, seu Religionis nomen, æquiuocum quodammodo est, pluraque designat, atque diuersas significationes in se continet, (Significat enim, & Religionem, prout est virtus, & eandem etiam prout importat statum perfectionis) vt hæc prorsus amphibologia, & æquiuocatio e medio tollatur, proposito art. sub dist. resolutiue: Respondeo, per sequentes conclusiones.

Physic. 8. 1.

. Thom. 2. 2. 186. art. 1.

cero Rhetorirum, seu de ventione, pam ante finem c. 5. 6. & 7.

Prima Conclusio.

Religio antiquiori, atque ampliori, & visitatiori vocabulo, significat excelsam illam virtutem, quæ inter omnes morales est præcipua, ac potissima Iustitiæ pars, qua Deo Optimo, Maximo debitũ cultum, & honorem adhibemus. Propter ipsius excellentiam, quatenus creationis, & gubernationis rerum omnium est primum, atque vniuersale principiũ. Hæc cõclusio est expressa D. Tho. 2. 2. q. 81. vbi per plures articulos de Religione prędicta agit, prout est moralis quædam virtus, & plura dicit de his, quæ ad præstantissimam hanc spectant Virtutem. Hanc olim Cicero, solo naturali ductus lumine agnouit, quam & 2. Rhetoricorum definiens, dixit: *Religio est, quæ superioris cuiusdam naturæ, quam diuinam vocant, quæ cultum, & cærimoniam Deo affert.* Quod hæc præstantissima virtus, (vtcumque Deum, siue diuinum cultum respiciat) non sit propriè theologalis, sed moralis, at inter morales præcipua, & præstantissima pars Iustitiæ, probat elegãtissime, atque latissime idem D. Tho. vbi supra, dicendo, quod Religio non est virtus Theologica, ex eo, quia non ordinat hominẽ in Deum, sicut in obiectum (quod proprium est virtutis Theologicæ,) sed sicut in finem. Vbi etiam non minus doctè, quã reliqua omnia, enumerat omnes ipsius actus, tam interiores, quam exteriores, quibus rationalis creatura (nempe homo) diuinam excellentiam protestatur, debitamque subiectionem, ad Deum suum conditorem, creatorem pariter, atque gubernatorẽ. Quæ omnia cum facilè possem dicere, consulto impræsentiarum missa facio. cum neque id sit mei propositi, neq; vero præsentis speculationis, vt breuitati studeam. Hoc tamen dicere breuiter nõ prętaeribo, ex doctrina eiusdem D. Thom. & communi omnium Doctorum resolutione; quod sicut ad Iustitiam spectat, & Iustitiæ virtutis est proprium, reddere, quod suum est vnicuique, & ad hunc propriũ ipsius actum hominis animum inclinare, atque inducere: sic & Religionis virtutis est propriũ (prout ipsa moralis quædam est virtus,) diuinum cultum, & honorem Deo debitum exhibere, & in id hominis cor, & animum inclinare, & inducere. ita quod ad ipsam spectat, omnino eundem subijcere, ac facere interiori, & exteriori cultu eius diuinam eminentiam protestari, inquantum est creationis

Religionis nomen, significat moralem quandam virtutem, præcipuã inter partes iustitiæ.

conseruationis, & gubernationis omnium rerum, vnicum primum, atque vniuersale principiũ. Hoc est itaque notissimum, & constitutissimum.

Secunda Conclusio.

Religionis nomen, etiam importat, atque designat, statum perfectionis, quo homo se totaliter Deo offert.

D. Thom. 2. 2. q. 186. art. 1. in corp.

Quamuis Religio, siue Religionis nomen antiquiori, atque ampliori vocabulo præfatam virtutẽ moralem importet: antonomatice tamen, & quasi per excellentiam, significat Religiosorũ perfectissimum statum, quo per solemnem trium votorum essentialium professionem (castitatis nempe, Paupertatis, & Obedientiæ perpetuæ) perpetuo se Deo offerunt, atque totaliter se diuino cultui, atque seruitio mancipant. Hæc etiam conclusio est D. Tho. pro cuius probatione simul, & intelligentia, supponit ex principijs philosophiæ, quod illud, quod de multis dicitur, ac pluribus applicatur, antonomatice, & quasi per excellentiam semper tribuitur vni, cui excellentiori modo, atque potiori ratione conuenit. Constituit exemplum in fortitudine, quod nomen illa sibi vendicat virtus, quę in difficillimis, seu circa difficillima versatur, in quibus firmitatem animi seruat. Similiter, & in temperantia, quę vt de se patet, est illa virtus, quæ tẽperat, & frænat hominis maximas, & vehementes delectationes. Idemque est dicendum de alijs virtutibus, quæ cũ plures actus designent, specialiter tribuuntur vni. Cũ igitur Religio, seu Religionis nomen (vt supra habitum est) dicatur de Religione, quæ moralis quædã est virtus, per quam quis ad Dei seruitiũ, atque diuinum cultum externũ, aliquid Deo offert, & exhibet, vtputa panem, aut vinum, seu aliquid eiusmodi, & simul de eo perfectionis statu, quo Religiosi cuncti (non aliquid externum, & intrinsecum;) sed semetipsos omnino perpetuo, ac totaliter diuino cultui, atque seruitio mancipant: liquidum profecto fit, quod eiusdem Religionis nomen, principaliter, antonomatice, & quasi per excellentiam, eiusmodi statum significabit, postquã diuinus cultus eidem excellentiori modo, atque perfectiori ratione conuenit. vt enim inquit D. Greg. super Ezechielem, religiosorum status eo modo ab alijs seruitijs, & oblationibus, quæ Deo communiter fiũt, & offeruntur, differt: quo & in veteri lege olim antiqua illa sacrificia differebant ab holocaustis. In antiquis enim sacrificijs, vt ex Sacra Scriptura constat, erant quędam, quæ dicebantur sacrificia, alia vero holocausta, inter quæ hoc versabatur discrimin is, quòd in sacrificijs aliquid offerebatur, atque dicabatur Deo, aliquid vero reseruabatur pro sacerdotum & aliorum ministrorum congrua sustentatione: at in holocaustis nihil omnino prorsus reseruabatur, sed totum sacrificium sacrificabatur, dicabaturque Deo, igneq; comburebatur, atque consumebatur. Hoc namque dictio, holocaustum, significat. Ab *holon*, quod est *totum*, & *caustos*, *quod est accensum*, *quasi totum accensum*. Totum enim sacrificium, quando erat holocaustum, igne concremabatur, vt dictum est. In proposito ergo, Religiosi (inquit D. Gregorius) totaliter semetipsos in suauissimum, atque perfectissimum holocaustum Deo offerunt, ac dicant: & quem diuinum cultum, & honorem, omnes communiter Christiani profitentur, & Deo exhibent, aliquid de rebus suis, eidẽ offerentes: aliquid vero sibi ipsis reseruantes (instar cuiusdam sacrificij) hunc excellentiori, atque perfectiori modo Religiosi prædicti in holocausti modum faciunt semper, semetipsos totaliter offerentes, & nihil prorsus sibimetipsis reseruantes, non sensum quidem (inquit) non linguam, non vitam, non substantiam, & rerum temporaliũ, & terrenarum copiam, quam perceperunt, sed se, simulq; omnia simul, atque totaliter Deo immolant, in perfectissimum, ac Deo suauissimum holocaustum. Verba sunt expressa, D. Gregorij. Ex quibus constat manifestissime, qualiter Religio, seu Religionis nomen, antonomatice, principaliter, & quasi per excellentiam, importet, atque designet illum perfectionis statum, qui communi vocabulo, Religio nuncupatur, quem omnes in vniuersum profitentur religiosi, licet etiam significet Religionem, prout est virtus, per quod fit satis proposito articulo. Videatur hac de re Syluester.

In Religione perfectissimum suorũ ipsorum, Religiosi Deo offerunt holocaustum.

Syluest. Verbo Relig. 1. q. 1.

ARTICVLVS II.

Vnde dicatur, siue deriuetur Religio, siue Religionis nomen?

Respondetur per quatuor conclusiones; quibus explicabuntur maxima eminentia, excellentię, & dignitates Religionis, seu status Religiosi.

Prima Conclusio.

Religio dicitur à Relegẽdo, quod est semel, & iterum aliquid legere.

Isidor. lib. 10. Etymol. c. 17.

RElígio iuxta mentem, atque sententiam D. Isidori dicitur à relegendo, quod est verbum cõpositum ex præpositione, re & *lego leges*, & significat semel, atque iterum aliquid legere. Sumpta est, hæc Religionis Etymologia ex libro 10. Etymologiarum eiusdem Isidori, c. 17. vbi de mẽte, & sententia Ciceronis dicit, quod religiosus à Religione est appellatus. Religio autem à relegendo, pro eo, quod religiosus relegit, atque retractat (hoc est iterum, atque iterum legit, & tractat) ea, quæ ad diuinum cultum spectant. Quæ enim sunt diuini cultus, frequenter in corde sunt reuoluenda (inquit D. Thomas) Iuxta illud quod habetur Prouerb. 3. *In omnibus vijs tuis cogita illum.* Ex quo satis clare, & manifeste apparet, qualiter Religio, seu Religionis nomen à relegẽdo dicatur, & optima sit hæc Religionis Etymologia diffinitio, seu potius descriptio. Sed D. Aug. adducit etiã aliã, de qua fit secũda cõclusio.

2. 2. q. 81. art. Prouer. 3.

Secunda Conclusio.

Religio etiam dicitur, seu dici potest, à Religẽdo, quod est nouam electionem efficere alicuius noui status.

Religio iuxta mẽtem atque sententiam D. Aug. dicitur a reeligendo, Verbum etiam compositũ, ex præpositione *re & elgo eligis*, quod significat alicuius noui status, nouam electionẽ efficere. Habetur hæc Religionis descriptio, & Etymologia, ex lib. 10. de Ciuitate Dei c. 4. vbi de his agens, inquit, D. Aug. *quod ex eo Religio dicitur à Reeligendo, quia Deum reeligere debemus, quem per peccatũ negligenter amiseramus.* Pulchra quidem est & hæc Religionis Etymologia, diffinitio, siue descriptio: Sed Lactantius Firmianus adducit etiam aliam, de qua fit tertia conclusio.

Tertia Conclusio.

Religio dicitur, & deriuatur, etiam a verbo Religãdo, quod est rem aliquam existentem, iterum, atque iterũ ligare.

Lact. int. Fir. lib. 4. diu. instit. c. 24.

Augu. de vera Relig. c. vlt.

De mente, atquè sententia Lactantij Firmiani, Religio dicitur, & deriuatur à religando, quod est ẽt Verbũ cõpositũ ex prædicta *præpositione re, & ligo ligas*, significatq; iterũ, atq; iterũ ligare, id quod semel erat ligatum. Habetur hęc Lactantij Firmiani sententia in libro 4. suarũ diuin. instit. c. 24 Quæ Religionis descriptio, & Etymologia adducitur ẽt à D. August. libro de vera Religione, c. vltimo, vbi post multa alia verba, inquit, *religet nos vni omnipotenti Deo, vera Religio.* Quasi hoc fit proprium eius munus, & officium. Nam quamuis huiusmodi verba dicta sint ibidem à D. Aug. de Religione, prout est moralis quædam virtus, qua Deo debitum cultum, & honorem exhibemus (vt diximus supra in præcedenti artic.) non incongrue tamen aptãtur, atque applicantur, & verificari quidem possunt de Religione, prout designat, atque significat statum illum Religiosorum perfectissimum, quem profitentur

tentur in vniuersum omnes communiter religiosi; quo per sui status professionem expressam, triũ Votorum essentialium vinculis, & multorum aliorũ, quasi de nouo se ligãt, & cum Deo iterũ atque iterũ coniunguntur. Ex quibus omnibus patet, quam congrue, & propriè Religio, siue Religionis nomẽ, à religando dicatur, & deriuetur. omnia supradicta sunt notatu digna, & afferuntur à D. Thom. vbi supra. Sed dices, quid sentiẽdũ, atq; dicendũ de tã multiplici, & diuersa huius nõis Etymologia? sunt ne huiusmodi diffinitiones, descriptiones siue deriuationes aliquo modo inter se contrariæ? Minime gentiũ. Quin vero si intima affectione, & attẽtione cõsiderentur, & introspiciantur, quam maxime inter se conueniunt, sibique summopere cohærent, quod vt planius notum fiat, sequentem statuo conclusionem, quæ erit quarta in ordine.

D. Tho. vbi supra.

Quarta Conclusio.

Prædictæ omnes Religionis diffinitiones, & descriptiones, seu Ethymologiæ quam maxime sibi cohærent, & gradatim per ordinem, ipsarũ vna viã parat ad alteram, prima ad secũdam, secunda vero ad tertiam. Hęc conclusio explicatione, atque declaratione magis indiget, quã probatione, quæ, & hoc modo fiet manifesta. Dico igitur, quod Religio cõgruentissime, simul dicitur, & deriuatur à relegendo, reeligendo, & religando, atque ex eorum vno oritur, & procedit aliud. Qui enim relegit, reeligit, & qui reeligit, ipse est, qui se cum Deo, iterum atq; iterum ligat, siue cõiungit. Qui (inquam) relegit, hoc est, simul, atque iterũ legit, ac toto corde reuoluit, & considerat. quæ summa sunt consideratione digna, quæ sunt diuini cultus, seu ad diuinũ cultum, atq; seruitium spectãt; ipse est, qui reeligit, idest nouum de nouo assumit, perfectionis statum, quo ardenter Deum quęrat, quem per culpam, atq; peccatum negligenter amiserat. Ipse ẽt est, qui per eiusdem noui status professionem expressam quasi obligationũ, & votorum vinculis se ligat, atque cõstringit, quo vix, aut nullatenus à Deo suo summo bono, fineq; vltimo dimoueri, aut separari possit. Quid anim aliud sunt tria Religionis essentialia, & substantialia castitatis, paupertatis, & obedientiæ perpetuæ vota? quid tot, tam varia, atque multiplicia, quæ in quolibet Religione peculiaria habentur præcepta, quid inquam aliud sunt, quã noua quædam vincula, quibus religiosi vincti de nouo religantur. Et astringuntur suo, Deo tamquam indeficienti principio, ad quem nostra omnis electio dirigi debet, cum sit noster vltimus finis, vt per bona opera Religiosi statũ, recuperẽt, quem per culpam, atque peccatum negligenter amiserant. Constat igitur ex his quę dicta sunt clarissime, atque manifestissime, qualiter Religio, siue Religionis nomen, non incõgrue, quin vero cõgruentissime, atque proprijssime simul dicatur, & deriuetur à relegendo, reeligẽdo, & religãdo, ac per hoc fit satis ei, quod quęrebatur in proposito articulo, de quo etiam videatur Syluester, vbi supra, verbo Religio, 1. q. 1.

Supradictę Religionis deriuationes, & Etymologiæ quam maxime sibi cohærent, & ipsarũ quælibet gradatim, atque per ordinem viam parat ad alteram.

ARTICVLVS III.

Vtrum Religio, siue Religionis nomen, importet statum perfectionis?

Huic articulo respondetur per duas conclusiones.

Prima Conclusio.

CErtissimum est neque negari vllo modo potest, quod Religio, seu Religionis nomẽ, importat atque designat statũ perfectionis. hæc cõclusio est expressa D. Tho. 2. 2. vbi agit de hac difficultate & quæstione, quã D. Th. sententiã explicãs, atque declarare volens, Caietanus in suo comẽto, dubio secundo pro ipsius intelligẽtia supponit, quod perfectionis nomẽ sumitur multipliciter, neque dicitur vno solum modo, sed multis; & pro ta similitudine ex dialecticis, ponit exemplũ in sanitate, & dicit, quod sicuti sanitas, seu quod idem est, hoc nomen sanum (quod est Analogum) dicitur de animali, de vrina, & etiam de medicina, diuersis tamẽ respectibus, & rationibus: nã de animali dicitur tãquam de subiecto, cui sanitas ipsa inest; de medicina autẽ, quia ipsam efficit; de vrina vero, quia eiusdem est sanitatis indicatiua: sic (inquit Caiet.) & perfectionis nomẽ, dici potest de aliquo perfectionis statu, vel quia ipsã in se formaliter cõtinet perfectionem, vel quia est eiusdem elicitiuus, aut tãdẽ pro eo, quod est exercitium quoddã, siue quædã via perueniẽdi ad perfectionem. Dicit ergo prædictus Caietanus, quod Religio non est perfectio, primo modo, neque in primo sensu (vt sic enim perfectio; in sola charitate cõsistit) vt late prosequitur D. Th. 2. 2. ipsa namque est, quæ perfectionem in se continet, & quæ sola hominem formaliter, & essentialiter perfectum efficit, coniungendo, atque vniendo ipsum cum Deo, qui est vnicus, vltimus omniũ nostrum optatissimus finis, iuxta illud Ioannis: *Deus charitas est, & qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo.* Attamen in secũdo, & tertio sensu loquendo, negari nullatenus põt, quod Religio, seu Religionis nomen statum perfectionis importet, atque designet, quatenus quælibet approbata Religio, quodãmodo est perfectionis elicitiua, via, atque disciplina, deueniẽdi, atque ascẽdẽdi ad perfectionem. Certum est enim, quod in qualibet Religione probata, inuenire licebit plura, ac fere innumera sancta, & religiosa exercitia, quibus eiusdem professores, & alumni suo se statui conformãtes ascendere, & peruenire possunt ad optatissimũ perfectionis finẽ. Quod autẽ huiusmodi religiosa exercitia, sint veluti quidã gradus perueniendi ad perfectionem, latissime probat idem D. Tho. loco præallegato, de mente, atque sententia eximij cuiusdã Abbatis Moysi, de quo fit mentio in collationibus Patrũ; hic enim (vt fertur) de his exercitijs agẽs, post alia multa dicebat: *Per ieiuniorum inediã, vigilias, atque labores, corporis nuditatem, lectionem, cæterasq. virtutes debere nos suscipere nouerimus, vt ad perfectionem charitatis, ijs gradibus vacũque ascendere possimus.* Sed nũquid propterea, omnes, qui in Religionibus sũt siue in Religionis statu sũt perfecti, aut in perfectione cõsumati statim esse dicẽtur? minime gentiũ, non enim hoc per se, & necessario importat Religionis status, aut hoc est de ipsius ratione, sed hoc solummodo, quod sit via, & disciplina perueniẽdi ad perfectionẽ, seu qua perueniri potest ad perfectionem, quod vt plenius notum fiat, sequentem statuo conclusionem, quæ erit secunda in ordine:

Religio, seu Religionis nomen importat, atque designat statum perfectionis.

D. Thom. 2. 2. q. 186. art. 1. & Caiet. ibidem.

D. Thom. 2. 2. q. 184. art. 1.

1. Ioan. cap. 4.

Exercitia Religiosa sunt veluti quidam gradus, quibus ad perfectionem peruenitur.

Collationes Patrum coll. 1. c. 7.

Secunda Conclusio.

Non propterea quod Religio, seu Religionis status, perfectionẽ importet, omnes in vniuersum religiosi, & in Religionis statu existẽtes, perfecti statim sunt dicendi, quin vero contrarium multoties contingere, & stare optime potest, quod eorũ quã plurimi, imperfectissimi sint; non se suo statui conformãtes; sicuti & vice versa, quãdoque potest euenire, quod multi sæculares, & perfectionis statũ nõ habentes, sint perfecti, quin vero & perfectissimi. hæc conclusio est etiam expressa D. Tho. 2. 2. q. 186. art. 3. & art. 2. ad 1. vbi dicit: *Quod Religio sortitur perfectionis vocabulum, ex intentione finis, quia scilicet Religiosi sunt in perfectionis via, & tendunt*

Non omnes Religiosi sunt perfectionis statum habentes, eo ipso sunt perfecti, immo vero contrarium euenire & stare potest multoties.

D. Thom. 2. 2. q. 186. art. 3. & art. 2. ad 1. & ...

ad perfectionem tanquam ad finem nõ tamen (inquit) est necessium, *vt quicunque est in Religione, seu Religionis statu sit iam propie quasi perfectus sed, aut perfectionem assequuntur, sed ad eam perueniat se minua*. vnde sit, vt non sit de ratione cuiuslibet religiosi viri, quod sit iam perfectus, aut in perfectione cõsumatus: sed hoc solummodo, quod ad perfectionem tẽdat: adducit D. Tho. exemplum de eo, qui scholas studendi gratia frequentat, & addit, quod non statim, atque eo ipso profitetur se esse scientem, aut sapientẽ; sed tantummodo studentem, atque dare operã ad sciẽtiam acquirẽdam. Hac ratione Pythagoras, vt inquit D. Aug. noluit se sophum (hoc est sapientẽ appellari) sed philosophũ, quod est sapientię amatorem, siue sectatorem. Sic igitur in nostro proposito, religiosus, quamuis sit in perfectionis statu, non statim profitetur se esse perfectum, aut in perfectione consumatum, sed tantum studium adhibere, operamq. dare, ad perfectionem acquirendã. Quod vero multi sęculares, & perfectionis statũ non habentes, neque in Religionibus existẽtes, esse nihilominus potuerint perfecti, quin vero & perfectissimi, probat idem D. Tho. exemplo Abrahã, Isaac, & Iacob, qui existẽtes in sęculo, cum diuitijs, atque delitijs, perfectissimi, atque in virtutibus excellentissimi extiterunt, sed de hoc alias; non enim est præsentis speculationis, videatur Syluester verbo Religio. 1. q. 3. & hactenus de isto articulo.

August. lib. 8. de Ciuit. Dei c. 20.

Multi sunt Sancti, atque perfecti, non habẽtes statum perfectionis.

ARTICVLVS IIII.

Quænam sint de essentia atque substantia Religionis, seu status Religiosi?

Huic difficultati respondetur per duas sequentes conclusiones.

Prima Conclusio.

Tria quæ dicuntur substantialia vota, sunt de essentia, & substantia status Religiosi. & cuiuslibet Religionis.

D. Tho. 2. 2. q. 186. art. 7.

TRia, quę dicuntur cõmuniter essentialia, atque substantialia vota (obedientiæ, scilicet castitatis, & paupertatis) sunt de essentia, atque substãtia cuiuslibet Religionis, seu status religiosi. hæc conclusio est omnium Doctorum cõmunis resolutio, & expresse tenet eam D. Thom. Angelicus Doctor 2. 2. vbi & illã probat varijs medijs, diuersisq. rationibus, ex quibus ego tãtummodo adducã duas, quæ inter alias omnes visæ mihi sunt potiores; atq; præstantiores. Prima huius nostræ conclusionis ratio, desumitur, & desumẽda est (vt dicitur) à priori, nempe ex natura, & ratione intrinseca eiusdem status religiosi. Secunda vero erit quasi à posteriori deducta ex auctoritate Innocentij Tertij in quadã sua decretali extrauaganti, qua id ipsum expresse, aut saltem verbis æquipollẽtibus videtur determinare. Ad primam igitur rationẽ deueniendo, quod tria, quæ communiter dicuntur essentialia, atque substantialia vota, sint de essentia, atque substantia cuiuslibet Religionis, & status Religiosi, exinde patet: nam cum huiusmodi status sit, esseq debeat, via, & disciplina, & exercitium quoddam, tedẽdi, atque veniendi ad perfectionẽ, ad ipsius perfectionem essentiam, atque substãtiã spectare omnino videtur, quod habeat omnia, per quæ homo, quasi intrinsece essentialiter, & ex natura rei præparatur, aptatur, atque disponitur, aptari, & præparari potest ad acquirendam eãdem perfectionem; & simul ea, per quæ tolluntur, & remouentur omnia perfectionis eiusdem impedimenta, & quæ obstaculo eidem esse possent, quominus ad perfectionem ascẽdat. sed hæc (vt statim dicemus) omnino sunt, obedientia, castitas, atque paupertas; nam per prædicta obedientiæ, castitatis, & paupertatis vota ad perfectionẽ homo disponitur, & omnia tolluntur perfectionis impedimẽta. ergo negari nullo pacto, & ratione potest, quod hæc tria sint de essentia, & substantia (& vt ita loquar more dialecticorum) de intrinseca ratione cuiuslibet Religionis, seu status religiosi. Ratio quidẽ efficacissima est, & discursus est optimus. solummodo restat probãdum, qualiter homo per obedientiam, castitatem, atque paupertatem (quæ cõmuniter dicũtur tria essentialia, & substantialia Religionis vota) præparetur, aptetur, & disponatur ad perfectionem, magis quã per reliqua alia religiosã exercitia: qualiter etiã per horum trium emissum votum magis, quam aliorum, tollantur, & auferantur omnino acquirẽdæ perfectionis impedimenta. Hoc argumentum latissime prosequitur idem D. Tho. loco supra citato, & maioris claritatis, & distinctionis gratia, diuidit ipsũ in plures articulos, disputans de qualiber harũ virtutum seorsum, atque in particulari, demonstrans, qualiter volũtas propria, cupiditas rerum exteriorum, & concupiscentia delectationum carnalium, impedimẽto sint, quo minus perueniatur, seu perueniri possit ad perfectionẽ. De hac re plura dicemus in sequẽti articulo, vbi horum omnium, propriam, atque genuinam adducemus rationẽ ẽ suis fontibus, & veluti ex intimis visceribus illã eruentes, sed pro nunc breuiter, dicere non pręteribo aliquid, quo simul complectantur reliqua omnia, quę amplius ad hoc propositum in subsequentibus sunt dicẽda. Et dico quod horum omnium ratio stat in hoc, quod Religio, siue Religionis status est, esseq. debet perfectionis status. quæ quidem (vt dictũ est supra) essentialiter in charitate cõsistit, atque in eo, quod homo intime, quoad maxime fieri potest, vniatur atque coniungatur Deo per dilectionẽ, & amorẽ, iuxta illud Ioan. 1. cap. 2. *Deus charitas est, & qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo* qua ratione D. Paul. ad Collos. 3. charitatem vocat Vinculum totius perfectionis. pro eo quod nos ligat, ac veluti cõiungit cum Deo optimo maximo. Ad hoc autem terrenam substantiã, exteriorum rerum cupiditatem, delectationum carnalium concupiscentiam, propriam voluntatẽ, & humanæ voluntatis inordinationem, quis non videt quam magnum præstent impedimentum, & obstaculum, & quã homo per hæc impeditur, & retardatur, ne ipsius affectus totaliter feratur in Deum, illiq. adhæreat, in quo suprema charitatis perfectio cõsistit? Si igitur id ita est, manifeste profecto sequitur, quod obediẽtia, castitas, atque paupertas, per quę omnia, supradicta præmemorata tolluntur impedimenta, sunt, atque esse debent de essentia, & de substantia, & vt ita dicã de ratione intrinseca cuiuslibet Religionis, seu status Religiosi. hæc est prima ratio D. Thomæ.

D. Tho. vbi supra.

c. Cum ad Monasterium, de statu Monac.

Secunda ratio, non minus est efficax. & desumitur ex auctoritate Innocentij Tertij, *in extrauagãti, cum ad Monasterium, de statu Monachorum.* Hic enim supremus Pontifex, definiẽdo, atque determinando, quænam sint de essentia. & substantia Religionis cuiuslibet, seu status Religiosi, post multa alia, inquit. *Abdicatio proprietatis, sicut & custodia castitatis, adeo est Regulæ monachali annexa, vt contra eam nec summus ipse Pontifex possit licentiã indulgere.* Notanda quidem verba, nam ad nostrum quidem propositũ sunt efficacissima, in quibus primum aduertere libet, quod licet ibi Summus Pontifex, de obedientia expressam nõ faciat mentionẽ; adhuc tamen exceptio illa facta, de duobus votis (nempe paupertate, & castitate) extendenda est, atque extẽdi omnino debet, quin vero, & potiori ratione, ad votum obedientiæ, ita quod sicut Sũmus Pontifex (iuxta D. Innocentij Tertij præscriptum) dispẽsare nullatenus potest in paupertate, & castitate,

c. Cum ad Monasterium, de statu Monac.

Summus Pont. dispensare nõ potest, in hoc, quod obedientia, castitas, atque paupertas non sint de essentia, & substantia Religionis, seu status Religiosi.

te, ita neque in obedientia, multoq. id minus, cum ipsa sit præstatior. Hoc est certissimum. Tum quia secũdum iuris regulas, exceptiones quæ fiunt, semper extenduntur ad omnes similes (id quod vulgo dicitur) quod de similibus simile est iudicium, tũ etiam, quia iuxta sententiam, & mentem D. Tho. inter hæc prædicta tria essentialia, & substantialia Religionis vota præcipuum est obediẽtiæ, primũque obtinet locum. Et ita est, atque reliqua alia, statui Religionis annexum, atque intrinsecũ. Secundo, vt dictum est ex verbis eiusdẽ Innocentij Tertij Pont. Max. colligitur clare, & manifeste, præfata tria obedientię, castitatis, & paupertatis vota, esse de essentia, atque substantia cuiuslibet Religionis, seu status Religiosi, loquẽdo de ijsce rebus moralibus ad eum modum, quo & in naturalibus dicimus. quod esse animal rationale est de essẽtia, & substãtia, & intrinseca ratione hominis; idq. de iure diuino, & quod ita sit, de mente prædicti Sum. Pont. intelligendum constat clarissime, atque manifestissime, postquam ipse tã asseuerãter dicit ibi. *quod super ijs non potest ipse Summus Pontifex dispensare, siue licentiam indulgere*. Quid quæso clarius dici vllo modo potuit? etenim si de Papali, atque humano tantum iure ista fuissent, nõ vero de iure diuino, & intrinseca, & essentialia Religioni cuilibet, & omni Religioso statui super ipsis Sum. Pont. (vt statim amplius in sequenti articulo dicemus) citra omne dubium posset dispensare. cũ ergo dicat Pontifex, quod in ijs nulla cadit dispẽsatio, manifestare vtique voluit, atque insinuare, quod adeo ista sunt de iure diuino, diuinaq. ordinatione, vt diuina, & supernaturalis institutio cũ hæc sit, non sit potestas omnino in terra, quæ possit efficere, vt illa quæ communiter dicuntur tria essentialia, & substantialia vota Religioni, seu Religionis statui, nõ sint intrinseca, essentialia, & annexa, aut super illis dispensare possit Summus Pont. hac de re videndus est Soto lib. 7. de iustitia, & iure. q. 2. art. 5. & q. 5. art. 3. vbi hoc intentum prosequitur, & tractat latissime, doctissime, & fęcundissime. sit secunda conclusio.

Thom. 2. 2. 186. art. 5.

Soto lib. 7. de iustitia, & iure 2. art. 5. & q. art. 3.

Secunda Conclusio.

Omnia alia Religiosorum vota præter essentialia tria pertinent ad maiorem conseruationẽ.

Quamuis tria prędicta, obedientiæ, castitatis, & paupertatis vota, solũmodo sint de essentia, atque substantia, & ratione intrinseca Religionis, seu status Religiosi; multa tamen alia religiosorum exercitia ad eundem statũ pertinent, nõ quidem tamquã de ipsius essentia, & substantia præcise, sed tanquã accidẽtia necessaria, nimisq; vtilia, atque proficua ad meliorẽ, magisq. exactã, trium prędictarum essentialium, & substantialiũ votorũ cõseruationem ordinata. Hæc conclusio expresse, aut saltẽ verbis æquipollẽtibus, est etiã eiusdem D. Tho. vbi supra, in solutione ad secundum, & constituit exẽplum de abstinentijs, vigilijs, laboribus, mendicitate, & alijs huiusmodi ordinũ, & Religionũ oĩum exercitijs. Sed vellẽ ego in præsentia latius hoc argumentum prosequi, & quod in nostra conclusione dicimus expressius demonstrare, atque manifestare. Quod vt faciam, præmittere libet, quod sicuti in naturalibus, in qualibet re naturali, sit hęc, aut illa non curo, inuenire licebit, & rerum ipsarũ substantiam, & accidentia quamplurima, quæ res ipsas ambiunt, atque circunstant, & ad earũ (nec dũ ornatum, & cognitionem spectant) verum etiam & ad propriam ipsarum conseruationem plurimũ conferũt, vipote sine quibus cõseruari vix, aut nullatenus possent. Sic etiã, & in moralibus rebus, atq; negotijs ad mores pertinentibus erit reperire aliqua, quę sint, iureq. optimo dici possunt, quasi moraliũ rerum ipsa substantia, quędã vero neque paucа, quæ cum ad earumdem essentiam, & substantiã non præcise pertineant; pertinent tamen, & quam plurimum conferunt ad propriam suam conseruationem, tanquam accidentia quædam ex sua natura, & propria, & formali ratione, in idipsum ordinata, magis, aut minus, prout magis, vel minus spectant, atque conducunt ad finis sibi præfixi, & præstituti cõsecutionem. Nam quo pacto supra trium votorum essentialium, obedientię scilicet, castitatis, & paupertatis necessitatem præcisam, ex pręcisa finis perfectionis consequendi, qui est vltima, atque suprema charitatis perfectio, non ab re, nec incongrue, sed multum ad rationem conformiter deduximus, sic, & in præsenti proposito prædictarum omnium necessitatẽ, maiorẽ, vel minorem, ex maiori, aut minori connexione, & proportione, quam cũ illo etiam habeant, debemus inuestigare, atque deducere, ea semper lege, & pacto, vt non præcise, aut simpliciter, & absolute necessaria ad Religionis seu perfectionis statum, esse credãtur, aut esse de substãtia, & essentia status Religiosi, sed hoc solummodo, qđ sunt accidẽtia quædã, valde vtilia, atq; proficua, sine quibus, quæ in Religionibus, seu Religioso statu, essentialia, & substãtialia sunt, esse, & tuto cõseruari vix, aut nullatenus possint. Hoc pręmisso notabili (quod valde est notandũ, atque memoriæ cõmẽdãdum) fit clarum, atque perspicuum id, quod in nostra conclusione est dictum, de Religiosorum omnium exercitijs, atque regularibus obseruantijs, v. g. abstinentia, vigilijs, laboribus, nuditate, & mẽdicitate, & cæteris Religionum, cęremonijs. Quod sunt quidem ista omnia, nõ de Religionum, seu Religiosi status substantia, & essentiã absolute, & simpliciter, cum non sint media pręcisa, neque simpliciter, & absolute necessaria ad consequendum perfectionis finem (qui est charitas) quam multi cõsequuti sunt, consequũturq. in dies absque ipsis. Sũt tamen, accidentia quædam, quæ Religionis statũ ambiunt, circumstant, ornãt, atque perficiunt, plurimumq. conferunt, atque cõducunt, ad hoc vt nõ amittantur, immo vero potius conseruentur, & augeantur ea, quæ Religionis, seu status religiosi substantialia sunt. non alia, neque maiori probatione quam explicatione supra dicta indiget nostra conclusio. & quidẽ hoc pacto, & hac ratione probat eã D. Tho. loco vbi supra, solum superest, vt de mente eiusdem dicamus de ijs cæremonijs, & exercitijs, religiosis obseruantijs, quam habeant cum tribus prædictis votis essentialibus conuenientiam, connexionem, & proportionem. à quo vt breuiter me expediam. Visum est quidẽ expressa referre verba supradicti D. Thom. in solutione ad secũdum. postquam de tribus votis essentialibus fecit mentionẽ, deueniendo ad alia dicit; quod omnes aliæ Religionum omnium obseruãtiæ ad prędicta tria principalia vota ordinantur, & diriguntur. nam si quæ (inquit) sunt instituta in Religionibus, ad procurandum victum, vt puta manuum labor, mendicitas, & alia huiusmodi, ad paupertatem referuntur, ad cuius conseruationem religiosi per hos conuenientissimos, & congruentissimos modos, victum, atque vestitũ procurant. cętera humanę vitæ necessaria, & alia vero exercitia, quibus corpus maceratur, qualia sunt vigilię, disciplinę, ieiunia, & cętera huiusmodi, indirecte etiam ad votum continentiæ conseruandum pertinent, atque ordinantur, vt de se patet. per ipsa enim castitas cõseruatur sine vero illis difficillime reperitur, aut reperiri potest. si quæ vero tandem ad id sunt in Religionibus instituta exercitia, pertinẽtia ad humanos actus, & quibus religiosi ordinantur ad perfectionis finem, nẽpe dilectionem Dei, & proximi, vel lectio, oratio, visitatio infirmorum, & si quod aliud est huiusmodi, comprehenduntur, (inquit supradictus D. Thomas)

D. Thom. vbi supra.

Omnes omniũ Religionum obseruantiæ ordinantur ad tria substantialia vota, & ad meliorem eorundem obseruationem.

mas) sub voto obedientiæ, quod pertinet ad voluntatem, qua secundum dispositionem alterius prælati, nempe homo suos actus omnes ordinat, & dirigit ad sibi præfixum, ac præstitum finem. Ex dictis quidem, satis patet, qualiter omnes omnium Religionum obseruantiæ, cæremoniæ, religiosaq. exercitia ordinentur ad meliorem, magisq. exactum, trium essentialium, & substantialium votorum conseruationem, ita quod, quamuis non pertineãt ad Religionis, siue religiosi status essentiam, siue substantiam, pertinent tamen ad eiusdem ornatum, & perfectionem, & sunt accidentia nimis vtilia, atque proficua, neque modicum, quin vero multum necessaria ad substantialium rerum conseruationem, quod summopere adnotare oportet, & hæc de isto art. dicta sufficiant,

ARTICVLVS V.

Vnde nam proueniat, quod obedientia, castitas, atque paupertas, sint de essentia, & substantia, Religionis siue status religiosi.

Huic difficultati respondetur per duas sequentes conclusiones,

Prima Conclusio.

Quod obedientia, castitas, atque paupertas, sint de essentia status religiosi, prouenit ex institutione Christi Domini.

QVod obedientia, castitas, atque paupertas, sint de essentia, & substantia, Religionis, siue status religiosi, non prouenit ex humana solummodo institutione, sed ex ipsa rerum natura, atque ex institutione Christi Domini. hæc conclusio difficillima est, quam & nos proinde latissime explicare oportet. & quidem tres in se continet partes. in prima dicitur, quod obedientiæ, Castitatis, & paupertatis, in Religionibus essenoalia, & substantialia vota, non sunt aliquod humanum inuentum, nec solummodo aliqua humana institutio. in secũda vero, quod id potius expostulabat, ipsarum rerum natura (natura inquam Religionis, seu eiusdem status religiosi) in tertia demum, quod id ipsum etiam habetur: & prouenit, ex institutione Christi Domini, atque adeo est de iure diuino. Supradicta tria tractanda sunt per ordinem. Ad primum igitur deueniendo, quod tria essentialia, & substantialia Religionis vota, nõ sint aliquod humanum inuentum, aut aliqua humana institutio solummodo, exinde patet, atque constare facile potest, quia vt diximus in præcedenti articulo, super his nulla omnino cadit dispensatio, neque efficere vlla ratione potest Summus Pont. quę sua est maxima, atque suprema potestas, & auctoritas in Ecclesia; vt aliquis religiosus, vere, & proprie manente religioso, proprium habeat, vxorem ducat, & non sit alicui prælato specialiter subditus, atque subiectus; sed sui iuris, & ab obedientia liber omnino. Ex quo proculdubio colligitur, quod tria prędicta, substantialia Religionis vota, nõ sunt ex institutione solummodo humana, & de iure tãtum positiuo, & humano, sed potius de supernaturali, & diuino. etenim de humano si ea tãtummodo essent iure, quid obstaret, quo minus summus ipse Pont. iusta existente causa, in eis posset dispensare, sicut, & in multis dispensat alijs? iure enim constitutissimum est, quod in his; quæ iuris sunt tantum humani, & positiui, & quę vnus summus Põt. vno tempore, iusta existente causa ordinauit, atque cõstituit, eadem vel alia simili, existenti ratione alio tempore, potest alius similiter Pontifex dispensare, immutare, & reuocare, atque ea in diuersum statũ statuere. Cum igitur id nõ possit Pont. facere in tribus votis essentialibus prædictis (vt dictũ est,) liquidũ profecto fit, quod hoc non depẽdet, aut prouenit, ex humana solũmodo institutione, sed ex diuina: & qđ idẽ est, vere de iure diuino, vt amplius statim dicemus, in tertia parte huius conclusionis. Quod aũt id etiã pendeat atque proueniat, ex ipsa rerũ, & status religiosi natura (quæ erat secundæ nostrę cõclusionis pars) constat atque cõstare etiã põt manifestissime, ex medio à nobis superius adducto, in prçcedẽn articulo. etenim si iuxta sentẽtiã Aristotelis, & iuxta omnẽ veram philosophiam ratio mediorũ desumenda est à fine, & finis Christianę perfectionis (qui est pfecta charitas, ad quã omnes in vniuersum Religiones, dirigũtur, & ordinãtur, cõsequi vix, aut nullatenus potest, absque eo, quod quis abdicet à se, & à se omnino tollat, atque depellat terrenã substãtiã, carnales delectationes, & inordinatũ proprię voluntatis affectũ, satis manifeste colligitur, ꝙ illa vota, per quæ tria præmemorata impedimenta tolluntur, & auferuntur oĩno, (quæ sunt obediẽtia, castitas, atque paupertas) necessario sunt de ratione, essentia, atque substantia cuiuslibet Religionis, seu status religiosi: idque ex propria ipsarũ rerũ natura, & ex propria, intrinseca, atque formali ratione eiusdẽ status, postquã (vt dictũ est) esse debet via, & disciplina perueniendi ad charitatis perfectionẽ. Discursus quidẽ est optimus, & ratio (vt mihi videtur) efficacissima, atque manifestissima. Solũ superest nũc latius inuestigare, & demonstrare, quã maxime fieri poterit, quã hęc habeant cũ perfecta charitate, & perfectionis prædicto statu, antiparistasim siue contrarietatẽ, cuius ratione coire, conuenire, aut stare simul non possunt. hoc enim est, quod in prçcedenti articulo, in hunc locũ explicandũ, atque elucidãdum deduximus. Quod argumẽtũ latissime, & elegãtissime prosequitur, & miris atque efficacissimis rationibus tractat, & comprobat. D. Tho. & ad probandũ, quod terrena substantia, & amor rerũ humanarum, contraria supra modũ sint perfectę charitati, & impedimentũ quã maximũ afferant perueniẽdi ad charitatis perfectionẽ, adducit illud D. Aug. vbi Deũ alloquẽs, atque explicare volẽs, qualiter creaturæ oẽs, sed maxime diuitiæ impediant perfectã Dei charitatẽ, dilectionem, & amorẽ, inquit, *minus Domine te amat, qui tecũ aliquid amat quod nõ propter te amat*. Fũdatur hic D. Aug. discursus (vt videtur) in eo quod dixisse ferũt Senecam olim in quadã sua epistola, nẽpe, quod amare nisi vnicã dumtaxat rẽ, vere & perfecte hõ nullus potest: ita inquit Diuus August. ꝙ minus quam oportet, & quam debet, Deũ diligit, & amat, qui cũ ipso aliquid amat, aut non propter illũ amat. ac si dicat, qui non Deum solummodo amat. Ex quo non incongrue colligit D. Thom. quod terrena substãtia, & amor rerum humanarum, obstaculum, & impedimentũ quodãmodo sunt, perueniendi ad charitatis perfectionẽ. Id quod probat etiã ex alia eiusdẽ Aug. auctoritate lib. 83. quæstionum vbi & dicit ꝙ *nutrimentum charitatis est diminutio cupiditatis, perfectio vero nulla cupiditas*. hac ratione D. Tho. probat, quod non potest quis, recte & vti conuenit, Deũ simul, & creaturas amare, & diligere, ac proinde voluntariã paupertatẽ, esse de essentia, & substantia, cuiuslibet Religionis, & status religiosi, & primum fundamẽtũ in perfectione. Quod vero castitas, siue continentia ad eandem perfectionem, siue perfectionis statum, spectet, atque pertineat, probat idem D. Thom. ex eo quod carnales delectationes, sed maxime venereæ, quamplurimum aduersentur charitati, seu potius charitatis perfectioni. Idque propter maximam ipsarum vehementiã, & quia blandimẽda fæminea, corporũque carnalis contactus, virilem animum deijciunt, hominemque retrahunt, atque retardãt, vt ne totaliter feratur in Deum, vti conuenit, ad consequendam charitatis perfectionem. Sed præterea inquit

D. Tho.

2. 2. q. 186. ar. 3. & 5.

Humanarum rerũ substantia impedimentum est perfectioni, & statui perfectionis.

Aug. lib. 10. cõfess. c. 29.

Aug. lib. 83. quæst. 36.

D. Thom. 2. 2. q. 186. art. 3.

D. Tho. vbi supra ar. 4.

Carnales delectationes perfectioni magnum impedimentum sunt.

D. Paul. 1. Cor. 7.

D. Tho. innumeras coniugatorum hominum sollicitudines, & anxietates, quas D. Paul. 1. Cor. 7. commemorat, enumerare quis poterit? quomodo quiratione sui status, anxij, atque solliciti sunt, qualiter placeant vxori, & mundo, placere etiam viri par est, & vt conuenit, simul Deo poterunt? haud quaquam (inquit) congrue id fieri potest. Ex quo subinde concludit, continentiam, castitatem perpetuam esse etiam de essentia, & substantia Religionis, seu status religiosi. De obedientia probat idipsum, adducendo innumera propriæ voluntatis, & inordinati affectus nocumenta, adducendo præterea Christum Dominum, & seruatorem nostrum in exemplum, in cuius mirifica, exemplariq. vita, obedientia summopere, mirumq. in modum commendatur. Iuxta illud Pauli ad Phil. 2. vbi habetur quod *humilianit semetipsum, factus obediens vsque ad mortem, mortem autem crucis.* manet ergo satis probata secunda nostræ conclusionis pars, qua diximus obedientiam, castitatem, atque paupertatem esse de essentia, & substantia cuiuslibet Religionis, seu status religiosi, idq. ex ipsa rerum natura, & ex propria, & formali ratione eiusdem status. Sed quod id etiam habeatur ex institutione Christi Domini, sitque de iure diuino. (quæ erat tertia, & vltima pars nostræ conclusionis) probare nunc oportet. Et de paupertate non id erit difficile, siquidem facile colligitur, potestq. constare ex verbis expressis eiusdem Christi. Matth. cap. 19. vbi volens perfectionis selectam viam adolescenti cuidam, qui eadem de re ipsum interrogauerat demonstrare, paupertatem voluntariam prædictam quasi primum perfectionis fundamentum apposuit, dicens. *Si vis perfectus esse, vade, & vende omnia, quæ habes & da pauperibus, & veni & sequere me.* Quid quæso clarius dici vnquam potuit, ad ostendendum, atque insinuandum voluntariam paupertatẽ esse de essentia, & substantia status perfectionis, & primum fundamentum in perfectione? ad quod etiam facit, quam maxime id, quod habetur Luc. 14. vbi suos alloquẽs discipulos idem Christus, dixit, *nisi quis renunciauerit omnibus, quæ possidet, non potest meus esse discipulus.* ac si diceret, teste D. Gregor. homil. 32. in Matth. qui per vitam veterem aliena concupiscitis, per nouæ conuersationis studium & vestra largimini. in hoc enim stat perfectio. Satis ergo manet probatum de mente, & doctrina Christi Domini, voluntariam paupertatem essentialem esse, & intrinsecam statui perfectionis. Sed pro castitate, & continentia, solemne est etiam illud, quod habetur, etiam Matth. cap. 19. vbi ad eandem perpetuo seruandam, illius temporis fideles, & omnes ad perfectionem anhelantes allicere, & prouocare volens idem Christus; in medium produxit inter alia, quoddam eunuchorum genus, qui se castrauerunt propter regnum cælorum. *sed non omnes*, inquit, *capiũt verbum istud, sed quibus datum est a Deo, qui tamen potest capere, capiat.* ac si expressius diceret, de cęlo aduenisse, & e cælo venire debere, continentiæ, & castitatis desiderium, quo per moti plurimi propter regnum cælorum, semetipsos spiritualiter castrauerunt, quamuis non omnes capiãt verbum istud, sed quibus datum est (vt enim inquit Sapiẽs) *nemo esse potest continens, nisi Deus dederit illi*. Sapien. 8. Qui tamen potest capere capiat. Necessum est autem, vt capiant illud omnes anhelantes, & ascendere, & peruenire ad statum perfectionis cupientes. Super hæc verba, fundant omnes vnanimiter Doctores necessitatem præcisam continentiæ, & castitatis, pro statu perfectionis, & consequenter cuiuslibet Religionis. Sed vt ad obedientiam deueniamus, eandem ad perfectionem, & perfectionis statum esse præcisè necessariam, sub negatione propriæ voluntatis, sanctis suis Apostolis, atque discipulis, pluries in Euangelio Christus ipse Dñs proposuit, Matth. 16. & Luc. 9. dicẽs, *si quis vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me* (quod fit per obedientiam) per quam propria mactatur & sacrificatur voluntas Quæ etiã, vt ex eiusdem Christi verbis constat, necessaria est, ad hoc, vt sequi possimus Christum, ac proinde ad omnẽ statum perfectionis: cum omnis nostra perfectio cõsistat, in perfecta Christi Domini sequela, atq; imitatione. Ex his manet satis probata nostra cõclusio, qua diximus, obedientiam, castitatem, atque paupertatem, esse de essentia, & substantia Religionis, seu status religiosi, & quod hoc non prouenit ex humana aliqua solummodo institutione: sed ex ipsa rerum naturâ, atque ex præscripto, & institutione Christi Domini. Sed ex hac conclusione infero etiã aliam, quæ sit secunda in ordine.

D. Tho. vbi supra art. 5.

Propria voluntas multũ obest Christianæ perfectioni.

Paul. ad Philip. 2.

Matth. 19.

Luc. 14.

Greg. Hom. 32. Matth. 19.

Matth. 16. & Luc. 9.

Secunda Conclusio.

Omnes Religiones necessario conuenire habent in tribus essentialibus votis.

Quamuis Religiones omnes differãt, atque differre optimè possint, in alijs obseruantijs, & peculiaribus pręceptis, & cęremonijs regularibus, in his tamen tribus votis essentialibus, obediẽtię, scilicet, castitatis, & paupertatis, haud quaquam differunt, neque differre possunt; sed necessario habent conuenire. Hæc conclusio iam satis constat ex supradictis. Postquam diximus, hanc esse essentiam, substantiã, & naturam Religionis, seu status cuiuslibet Religiosi. Quod autem essentia cuiuslibet rei immutabilis, atque inuariabilis sit, & eadem prorsus esse debeat vbique, omnino naturaliter, nemo est, qui illud ambigere possit. Quapropter dico, quod sicuti in creatis, & naturalibus dari non potest omnino homo, quin ipse non animal rationale sit; quia hæc est eius essentia, quidditas, & natura; sic & in moralibus inueniri nõ potest, quod aliqua vera, atque approbata sit Religio, quæ non hæc habeat tria essentialia, & substantialia vota, obedientiæ, scilicet, castitatis, & paupertatis. Solummodo stat differentia in hoc, quod in primo casu, id prouenit omnino ex essentia, & natura rei. In secundo vero, partim ex essentia ipsius rei, de qua loquimur, sed præcipue, ex præscripto Christi Domini, ipsiusq. institutione, & totius Ecclesię traditione. Dico amplius, quod sicut etiam homines in accidentalibus, & penes ea, quæ extrinseca, & accidẽtalia sunt, differũt, differreq. optime possint; non autem in essentialibus; sic & in hoc nostro proposito, Religiones omnes, quamuis differãt, differreq. possint, in alijs obseruãtijs, & peculiaribus præceptis, & cæremonijs regularibus, non tamen differunt, aut differre possunt in prædictis, quæ sunt intrinseca, & essentialia sibi, sed in hoc necessario, & omnino habent conuenire. Et quidem hoc nostro tempore, qui contrariũ aliquid hisce ausus fuisset affirmare, atque dicere; temerarius procuIdubio, neque immerito dijudicaretur asserendo, & dicẽdo id, quod esse videtur, & contra ipsarum rerum, & religiosi status naturã, & contra institutionem, & doctrinam Christi Domini, vt visum est, & etiã contra, expressam Summi Pont. Innocentij Tertij determinationem. Addo etiam, quod quamuis hęc omnia, reipsa non ita se haberent (vt satis probatũ, & ostensum est) vniuersalis doctorum omnium cõsensus, & antiquissima totius Ecclesiæ traditio, quæ ab Ecclesiæ nascentis exordio; id pro certo habet, omnino sufficeret, superque satis esset, ad hoc, vt illud tenere, sit necessarium, & contrarium dicere, re vera existimetur periculosum, & temerarium. Apostoli enim qui fuerunt Ecclesiæ primitiuę caput (vt statim dicemus) idipsum professi sunt, & id ita esse tenẽdum Eccle-

siæ tradiderunt: vel quia id immediate acceperunt à Christo, qui in hoc ipsis prędixit, atque explicauit suam intentionem, & voluntatē: aut quia id ita sibi visum est expedire, & certum est, neque negari vllo modo potest, quod ipsi Apostoli, cū (vt præmissum est) fuerint Ecclesię primitiuę, caput, & fundamentum, atque immmediatum organum Spiritus Sancti, quibus cum Deus ipse maximus frequentissime loquebatur, potuerint facere, & cōdere ius diuinū. sicut ob eandem rationem, potuerunt sacram Scripturam efficere. Sed hęc fusiorem, atque longiorē requirebant sermonem. Quapropter pro nunc prętermittuntur, ne videamur saltare extra chorum. Prędicta sufficiant pro istius articuli declaratione, atque solutione.

ARTICVLVS VI.

Vtrum ad essentiam, atque substantiam Religionis, seu status Religiosi, spectet, quod obedientia, castitas, & paupertas, cadant sub voto, & promittantur à Religiosis?

NOn mediocris est difficultas. quę tangitur in isto articulo, & ratio dubitandi est. nam cum omnis religiosa institutio, & perfectionis via, & disciplina, desumenda sit, atque dessumi debeat, ea doctrina, & traditione Christi Dñi, & Christus Dominus in Euangelio (vbi de obediētia, castitate, & paupertate agit, tanquam de rebus ad statum perfectionis spectantibus, & pertinentibus) voti, siue promissionis alicuius, nullam prorsus mentionem faciat; non necessario dicendum videtur, pertinere, aut spectare ad essentiam, & substantiam Religionis, & status Religiosi, quod hęc tria cadant sub voto, seu à Religiosis promittātur, aut sub voto obseruentur; ita, vt qui aliquod horum infregerit, cōtra Religionis virtutē fecisse, & lęthalis culpę reus statim existimetur, & habeatur, tanquam in sua promissione infidelis, & proprio sui ipsius status contrarius. Grandis quidem difficultas, quę etiam tangitur à D. Thom. 2. 2. q. 186. art. 6. quo nihilominus argumento non obstante, conclusionem ipse adhibet affirmatiuā, dicendo, esse ad Religionis, & perfectionis statum necessarium, quod prędicta tria, nempe obedientia, castitas, atque paupertas, cadāt sub voto, atque à Religiosis viris promittātur. Sed ego pro maiori huius articuli claritate, & explicatione, tres volo statuere conclusiones.

D. Thom. 2. 2. q. 186. art. 6.

Prima Conclusio.

Ad essentiā, & substātiam Religionis spectat, quod castitas, obediētia, atque paupertas sub voto à Religiosis promittantur.

Ad essentiam, & substantiam Religionis, & Religiosi status, spectat vt hęc tria: obedientia castitas, atque paupertas cadāt sub voto, & à Religiosis promittantur. Probatur hęc cōclusio primo, ex intrinseca ratione & natura eiusdem status Religiosi. debet enim (vt diximus) esse status perfectionis. Et quidem qui dicit statum, firmitatem dicit, & firmā obligationem permanendi in his, quæ sunt intrinseca, essentialia, & annexa eidem statui, sed hæc firmitas, & obligatio firma, esse nō potest, nisi per votum, vt statim dicetur; ergo ad essentiā, atque substantiā Religionis, & Religiosi status spectat, quod obedientia, castitas, atque paupertas (quæ sunt de ipsius status essentia) cadāt sub voto: alias nō proprie Religio diceretur perfectionis status. Hac. n. ratione differt Religiosorū oīum status, à statu sæcularium. Nam quāuis tā isti, quā illi, ascendāt, seu ascēdere conentur, ad charitatis perfectionē, non tamē eodem modo, neque eodem obligationis vinculo, sed longe diuerso. Sæculares enim, etiam si ascendere conentur ad perfectionem; non tamen ad id specialiter sunt adstricti, neque sunt in perfectionis statu, vt late probat D. Tho. 2. 2. q. 184. art. 4. & 5. & q. 186. art. 6. secus est de Religiosis, qui sunt in perfectionis statu, tenentur specialiter conari ascendere ad perfectionem, & habet ipsorum status firmitatē debitam, à peculiari eorum obligatione, quę oritur ex voto à se facto, & ex promissione firma eorum, quæ intrinseca, & essentialia sunt tali statui; non igitur status esse posset, sine voto, aut promissione. Secundo probatur eadē cōclusio ex eo, quod refertur in sacra Scriptura, fecisse olim in veteri lege Nazareos, qui vt inquit D. Hieron. in quadam sua epistola, fuerunt quasi illius temporis religiosi, & quoddam symbolum, atque figura religiosorum nostræ Ecclesiæ. Illi autem, vt refertur Nu. 6. cum Deo dedicabantur, emittebant votum obseruandi ea, quæ ad proprium suum statum pertinebāt. Vir (inquit sacra Scriptura) *siue mulier, cum fecerint votū, vt sanctificentur, & se voluerint Domino consecrare, à vino, & omni quod inebriare potest, abstinebunt.* Illud votum emittebatur ad maiorem firmitatem, eratq; quasi de intrinseca ratione ipsius status. ergo idem omnino modo dicendum est, de nostri temporis Religiosis. Hoc argumento vtitur D. Tho. ad probandam prædictam cōclusionem, & esse necessariū, vt in Religionibus tria substātialia vota promittantur à Religiosis, & (quod dicitur cadāt) sub voto. Sed adhuc est latissimum discrimē, inter prædictorū Nazareorum votum, & nostrum: nam eorum non erat perpetuum, sed temporale ad certum vsque, & determinatū tempus prout colligitur ex sacra Scriptura, & ipsius literæ contextu. Nostrorū autem Religiosorum votū, est perpetuum. De qua perpetuitate, & profitendi modo, & obligatione, quæ oritur ex solemni voto, in subsequentibus plura dicemus.

D. Thom. 2. 2. q. 184. art. 4. & 5. & q. 176. art. 6.

Hieron. in Epistola.

Nazarei fuerunt veluti antiqui temporis Religiosi.

Num. 7

Numerorum 6.

Secunda Conclusio.

Quod obedientia castitas, atque paupertas cadāt sub voto, & promitti debeant à viris Religiosis cōstant ex doctrina Christi Domini.

Quod hæc tria, obedientia, castitas, atque paupertas, à Religiosis obseruentur, & obseruari habeant sub voto, præter rationes superius dictas, colligitur etiam ex doctrina Christi Domini, tradita in Euāgelio. Hanc conclusionem latius nos probare oportet, quia peculiarem difficultatem cōtinet. Dico igitur, quod quamuis hoc ipsum in Euangelio nō habeatur expresse habentur tamen plura, ex quibus id non incongrue possit colligi. Et vt à paupertate incipiā, quando Christus Dominus adolescēti illi, cuius in Euangelio fit mentio, dixit: *Si vis perfectus esse, vade, & vende omnia quæ habes, & da pauperibus*; nihil omnino aliud insinuare prorsus voluit, quam paupertatem esse de essentia, & substātia status perfectionis, & Religiosi. Et quamuis expresse, non illi dixerit id esse faciendum sub voto, bene tamen colligitur, quod eiusmodi bona, erāt firmiter, atque in perpetuum relinquenda, postquam dixit: *Vade, & vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & veni, & sequere me.* Quod enim venditur, quod pauperibus erogatur, atque exhibetur, planum est, quod non datur reuocabiliter, sed firmiter. Et hoc est proculdubio, quod apud nos, modo facit Religiosorum votum. Idem omnino dico, de obedientia. Nam Matthęi 16. & Lucę 9. vbi eiusdem datur consilium, pro his, qui ad perfectionis culmen vellent ascendere; satis aperte etiam insinuatur, non eam esse prętstandam temporaliter, reuocabiliter, aut pro certo aliquo, & determinato tempore, & post emissum, ita voluntarie, vt liberū esset cuilibet, obedire, aut à debita obedientia recedere; sed perpetuo, ac firmiter postquā dicitur, *abneget semetipsum, & tollat crucem suā, & sequatur me.* Sicut igitur sequela Christi, pro perfectionis sectatoribus, non esse debebat, temporalis sed perpetua; ita, & obedientia. Maxime cum iuxta præscriptum, atque doctrinam eiusdem Christi Domini, Lucæ 9. *Nemo*

Matth. 19.

Matth. 16.
Luca 9.

Ibid.

mo mittens manum ad aratrum, & aspiciens retro esset aptus regno Dei. Patet igitur qualiter Religiosorum obedientia, habere debet firmitatem, quam inducit votum, quod ab eisdem Religiosis fit. Ideq. dicendum est de castitate, & continentia. Quod, & significatũ satis est. in similitudine adducta de Eunuchis. Non enim Eunuchi temporaliter, & ad certum aliquod tempus castrãtur, sed perpetuo, quod identidem, inquit, facere debent, hi qui sunt spirituales Eunuchi, & vt dicitur Matth. 19. *Seipsos propter regnum cælorum spiritualiter castrauerũt.* Ex istis satis colligitur, quod quamuis obedientiæ, castitatis, & paupertatis, in Religionibus fieri votum non habeatur expresse in Euangelio, atque ex institutione expressa Christi Domini, habetur tamen implicite, nec incongrue id colligitur; sed satis congrue, atque dilucide.

Matth. 19.

Tertia Conclusio.

Obedientiam, castitatem, atque paupertatem sub voto, à viris Religiosis promitti cõsuetum est à tempore sanctorum Apostolorum.

Obediẽtiam, castitatem, atque paupertatem, sub votu à Religiosis viris promitti, consuetum, ac practicatum fuit, ab Ecclesiæ nascentis exordio, & à tẽpore sanctorum Apostolorum. Hæc conclusio est expressa. D. Tho. 2. 2. vbi expresse dicit, quod Apostoli emiserunt omnia tria Religionis, essentialia, & substantialia vota, atq; habuerunt omnia pertinẽtia ad perfectionis statum, quando Christum relictis omnibus sunt sequuti. Et quod hoc necessario dicendum sit, probat doctissime, atque elegantissime sapiẽtissimus Aluarus Pelagius, libro quem inscripsit de plãctu Ecclesię 2. cap. 50. alias enim (inquit) non habuissent ijdem supremum perfectionis apicẽ, dum hacq; maxima caruerint perfectione, quæ est adea seruãda, semeupsos astrinxisse sub voto, seu sub obligationis vinculo. Quod vt plenius notum fiat, adnotare libet, ex communi omniũ Doctorum resolutione, quod illud consilium emittẽdi vota, quod habetur Psalmo 79. *Vouete, & reddite Domino Deo vestre, omnes, qui in circuitu eius affertis munera.* Inter omnia præstantissimum est, & maioris perfectionis, quam cætera alia consilia. Est enim quasi aliorum omniũ cõsiliorũ perfectio, & forma. Et certũ est quod cuiuslibet cõsilij opus, maioris perfectionis est, magisq; Deo gratũ quam quodlibet aliud, si fiat sub obligatione voti. Hac ratione à Doctoribus consilium hoc vouendi, atque emittendi vota, consilium consiliorum nũcupatur. Si igitur id ita est, & Apostoli hac caruissent perfectione, & seipsos ad obediẽtiam, castitatem, & paupertatem seruandam nõ obligassent sub voto; quomodo dici de eis omnino posset, habuisse supremũ apicem in perfectione? dicendũ est ergo, quod Apostoli à principio, & ab Ecclesiæ nascentis exordio, trium votorum essentialium, ad Religionem pertinentiũ, emiserunt votum, & ita facere alios docuerunt, atque perpetuo in Ecclesia fore obseruandũ tradiderunt. Qui hac de re plura, eaque notatu dignissima videre desiderat, consulat librum nostrũ de perfectione Christianæ Iustitiæ, vbi meo quidẽ iudicio reperire licebit, omnia quæ ad hoc propositum desiderari possunt.

D. Thom. 2. 2. q. 88. art. 4. ad 3.

Aluarus Pelagius de planctu Ecclesiæ lib. 2. c. 56.

Psal. 75.

QVAESTIO II.

De Religione, & Religioso statu, in communi, quantum attinet ad eius vnitatem, siue diuersitatem, in sex Articulos diuisa.

ARTICVLVS PRIMVS.

1 *Vtrum Religio, prout importat perfectionis statum, debuerit esse vna, vel plures?*

2 *An fuerit expediens, quod in Eccl. fieret aliqua Religio cuius particularis finis, & proprium institutum esset contemplatio, & vita contemplatiua exercitia?*

3 *Vtrum fuerit expediens, quod in Ecclesia, aliqua institueretur Religio, cuius principalis finis esset actio, & vita actiua exercitia?*

4 *Vtrum fuerit expediens, quod in Ecclesia, aliqua institueretur Religio, ad prædicandum, & cõfessiones audiẽdum, cuius proprium institutum esset prædicare, docere, & confessiones audire?*

5 *Vtrum fuerit expediens, quod in Ecclesia, aliqua institueretur Religio, ad studeadum, siue quod studia essent in Religionibus?*

6 *Vtrum fuerit expediens, quod in Ecclesia, aliquæ institueventur Religiones, quarum proprius finis, & proprium exercitium, esset canere in choro, atque in Ecclesiis diuinas laudes persoluere?*

PRimo intuitu hanc rem inspicienti atque consideranti apparere forsam posset, nõ fuisse congruum, aut conueniens, quòd in Ecclesia, Religiones, & religiosi status essent plures. Etenim si iuxta præscriptum, D. Pauli, *Vnus est Deus, quem omnes in vniuersum fideles, atque Christiani colũt, & adorant, cuius etiam diuinum cultum profitentur, si fides omnium nostrum est tantum vna, vnum etiam Baptisma.* Si quæ in Religionis statu sunt essentialia, & substantialia (nempe obedientia, castitas, atque paupertas) in omnibus Religionibus sunt eadem, vt quid igitur conuenit, tot & tantos in Ecclesia fieri multiplices Religiosorum status, multiplicari Religiones, & ordines? non id consonum videtur rationi, imo vero quam maxime incongruũ, & contra omnem rationem prorsus. Cui etiã accedit, nam id semper tale visum, atque dijudicatũ est à prudẽtibus, & cordatis viris, qui in ea semper fuerunt sententia, & opinione, haud quaquam Ecclesiæ nostræ sanctæ conuenire, Religiones in eadem fieri multiplices, siue multiplicari, vtque tale prohibitum strictissime reperitur, in quadam extrauaganti, quę incipit. *Ne nimia. extra de religiosis omnibus.* Vbi Pontificio decreto, cauetur atque pręcipitur, vt Religiones nouæ in Ecclesia deinceps nullatenus fiant, absque expressa Romani Pont. licẽtia. quia nempe contrarium fieri, & permitti, magnam videbatur inducere confusionẽ. Per hęc prima facie, primoq. intuitu, cuipiã videri posset forsan, non fuisse congruum, & expediens, tot Religiones in Ecclesia, multiplicari, sed quod omnium inseruire volentium deberet omnino vna tantum esse Religio, sub qua omnes in vniuersum viuerẽt Religiosi. Sed hoc argumento non obstante, in cõtrarium statuitur conclusio.

Ad Ephes. 4.

c. Ne nimia. extra de Religiosis domibus.

Conclusio.

Expedientissimum fuit, in Ecclesia plures fieri Religiones, & quod varia essẽt Religiosorum instituta.

Expedientissimum fuit, ac fere necessarium, vt in Ecclesia nostra Sancta, non esset vna dumtaxat Religio, sed plures, atque multiplices, & varia Religionum instituta. Primo hæc conclusio probatur. Nam si res penitus introspiciatur ac plene cõsideretur, hæc Religionum pluralitas in Ecclesia, nedũ deformitatem, & cõfusionem minime causat, quin vero pulchritudinem, speciositatem, & perfectionem quam maximam. Quam miris encomijs extollere volens olim regius Psaltes, ipsius formositatem nimiam, & alta, & sonora voce decantans, dicebat, *Vidisse se Reginam* (*nempe Ecclesiam*) *calestis, & aeterni regis sponsam, a dexteris ipsius sedẽtem, in vestitu deaurato, circumdatam varietate.* Quænam quæso est, mira hęc varietas, qua Ecclesia Sancta nostra ita perficitur, condecoratur, & ornatur; nisi Religiones variæ, & tanta multipliciũ Re-

Psal. 44.

ligio-

ligionũ instituta, quibus homines in Ecclesia, quidam sic, alter autem sic, alius vero, aliter varijs diuersisq. itineribus, ad charitatem, & optatum perfectionis finem ascendere, atque peruenire conantur ?Ijs varijs Religionibus, varijs atque diuersis, viuendi modis, cælestis Regis sponsa, perficitur, & condecoratur. Sicq. pulchra, atque formosa facta est Ecclesia nostra, quæ est corpus illud mysticum, cuius quidẽ caput est Christus, cuius etiam meminit D. Paulus dicens, quòd sicut *in vno corpore multa mẽbra habemus, omnia autem membra, non eundẽ actum habent, ita multi vnũ corpus sumus in Christo, singuli autem alter alterius membra.*

1.Cor.12.

Hoc argumentum latissime prosequitur Diuus Paulus, miris, atque efficacissimis rationibus comprobãs, fuisse summopere necessarium, quòd sicut in vno corpore plura sunt membra, sine quibus præter quam quod, corpus ipsum non ita fuisset perfectum, non etiam se recte gerere, aut gubernare posset; ita etiã in Ecclesia, plura essent officia, & ministeria, quibus correspondent tot multiplices Religiones, & Religiosorũ status. Cuius auctoritate, & adductæ similitudini innixus, cõsulto ipse in cõclusione apposui, fuisse non solum expediẽs, verum, & quam maxime necessarium, quod in Ecclesia, Religiones, & Religiosi status essent multiplices. & addidi quod hoc nedũ deformitatem minime causat, quin vero pulchritudinem, perfectionemq; quã maximam. Hoc argumentum ego latissime sum prosecutus, in libro, quem inscripsi de perfectione Christianæ iustitiæ, quapropter ab ijs modo celeriter me expedio: placet tamen ad probandam eandem conclusionem rationem quandam adducere D. Tho. 2. 2. vbi agit de hac difficultate, & quæstione. Qua hinc inde agitata pro suo more, eidem tandem affirmatiue respondet, dicendo id, quod dictũ est à nobis in conclusione, pro qua pro banda hac etiam vtitur ratione. Cum enim (inquit) Religionis status (vt pluries dictum est) nihil sit aliud, quam quædam perfectionis via, schola, & disciplina, qua ad perfectionem charitatis peruenitur, seu perueniri potest, cum etiam plures sint charitatis actus, atque plura, & diuersa charitatis opera, & pfectionis exercitia, in quibus diuersimode Religiosi ipsi possũt occupari, & exerceri, conuenientissimum certe fuit, vt Religiones in Ecclesia essent plures, atque multiplices, quę omnes in vno vltimo, atque potissimo charitatis fine conuenientes, secundum varia præcepta, & regulares cæremonias, atq; diuersa Religiosa exercitia, distinguerentur ad inuicem, & dicerẽtur plura instituta distincta. Hoc itaque certũ est. Quibus, & accedit quòd varia, atque diuersa sunt hominum ingenia, propensiones variæ, & nec eædem insunt omnibus vires. Vnus potest efficere hoc, nõ vero illud. Vnus appetit solitudinem, alter vero hominũ frequentia gaudet, alter legit, alter libentius orat, seu orationi incũbit, vt late prosequitur Nestorius Abbas, apud Cassianum. non ergo sine diuino consilio, diuersa sunt Religionũ instituta, quibus Deus Opt. Max. varijs hominum conditionibus, consultum esse voluit. Solummodo superest nunc respondere ad obiectionem in initio articuli propositam. Et dico, quod Religiones esse plures neque est contra rationem, nec vero contra doctrinam D. Pauli, vt ex supradictis patet. Quamuis enim Deus sit tãtum vnus, vna fides, vnum baptisma, vnus omniũ Christianorum vltimatus finis, atque diuinus cultus, multa tamen sunt media, atque itinera, per quę homines ad eundem, & ad perfectionem Charitatis acquirendam possint peruenire. Expediebatq; proinde, vt plures essent Religiones in Ecclesia, ne forsan vlla deesset conformis, cuiuslibet conditioni, & complexioni. Hac de re plura essent dicenda, si breuitas non obicẽ nobis opponeret. Dico etiam non fuisse, hoc contra substantiam Religionis. Nã quamuis in omnibus Religionibus, essentialia, & substantialia sint eadem, non tamẽ vno modo, sed pluribus, peruenitur, seu perueniri potest ad eorum perfectam obseruantiam. Hoc argumentum ingenue probat D. Thom. demõstrans qualiter religiosi, diuersimode disponantur, ad trium votorum essentialium obseruantiam: ad obseruantiã (inquã) obedientiæ, castitatis & paupertatis: quidam per solitudinem, fugiendo, & deserendo sæculũ, & sæculi occasiones, alij autem per abstinentiam, & ieiunia continua; alij vero per continuas vigilias, & disciplinas, & idem dico de alijs, ex quibus patet atq; constare facile potest, qualiter cum conueniẽtia eorum, quę in Religionibus essentialia, & substantialia sunt, stet, atque stare optime possit, pluralitas Religionum. Neque hæc pluralitas est illa, quam dãnauit olim Summus Pont. in præallegata extrauagano. *Ne nimia de religiosis domibus*, sed aliã perniciosam, & sine ratione, & causa in Ecclesiam introductam, seu quę tunc temporis fieri incipiebat, absque vlla necessitate, & vtilitate, cum iam tot, ac tantę, in Ecclesia fuissent factę Religiones. Ex qua multitudine timuit prædictus Summus Pont. & merito, in Ecclesia, ne daretur aliqua confusionis occasio. Et hæc de isto articulo dixisse sufficiat.

D. Tho. 2. 2. q. 188. art. 1.

Collat. 14.

D. Tho. vbi supra.

ARTICVLVS II.

An fuerit expediens, quod in Ecclesia fieret aliqua Religio, cuius particularis finis, & proprium institutum esset contemplatio, & vita contemplatiua exercitia?

VT hæc difficultas clarior atque dilucidior reddatur, libet eam pro more D. Thom. hinc inde exagitare, siue difficilem reddere. Et quidem alicui maligni spiritus impulsu exagitato, aliqualiter forsan videri poterit, non fuisse conueniens in Ecclesia, quod talis fieret viuendi modus, seu aliquod institutum, cuius particularis finis esset contemplatio, & vitæ contemplatiuæ exercitiũ. Dicet forsan quispiam, quod huiusmodi vitæ contemplatiuæ exercitium, & contemplatio ipsa, est vita quodãmodo otiosa fidelibus atq; Christianę Reipublicæ parum vtilis, pro eo quod est sterilis atque vt sibi videtur infrugifera. Cum enim Religiones omnes (vt pluries iam dictum est) ex se, atque ex natura sua, ordinentur, atque ordinari habeant, ad charitatem, & dilectionem non solum Dei, verum etiam, & proximi, Religio autẽ cuius finis est contemplatio, & vitę contemplatiuę exercitium, quãuis Deo vacet, optimeq. vacare possit, atque in eius dilectione, & charitate multum proficere; expers tamen omnino esse videtur dilectionis proximi. incongruum proinde videri poterit, & contra omnem rationem prorsus, quòd in Ecclesia aliqua talis institueretur Religio, quæ solo diuino seruitio, & ipsius dilectione contenta, nihil omnino curaret de dilectione proximi. Nam quo pacto salutem proximi procurat, qui nec ipsum edocet, non prædicat, nullũ à peccatis absoluit? nõ curat ægrotos, non captiuos redimit, quin vero qui eiusmodi sectatur institutum, omnino ita procedit prorsus, ac si natus fuisset sibi soli. Hac ratione hæc vita cõtemplatiua, & hoc instituti genus olim, in sacra pagina Racheli reperimus cõparatum, quæ pulchritudinem in se quamuis habuerit quam maximã, erat nihilominus sterilis, atque infrugifera, & propterea viro suo Iacob minus chara, quia nempe non sibi genuisset filios. Idem ergo dicendum videtur in proposito, quòd prædicta vita, non adeo, Deo Optimo Maximo sit grata, propter prædictã causam. Hæc breuiter sunt, quæ contra hoc instituti

Gen. 29.

tuti

tuti genus possunt adduci, ad probandum apparẽter, non fuisse congruum, neque conueniens, quod in Ecclesia Sãcta aliqua fieret Religio, cuius peculiaris finis & institutum proprium, esset vitæ contemplatiuæ exercitia. Sed eo argumento non obstante, in contrarium est veritas, pro qua sequens statuitur conclusio.

Conclusio.

Conuenientissimum fuit, quòd in Ecclesia esset aliqua Religio, cuius particularis finis, esset vita ipsa cõtemplatiua.

Summopere congruum, atque expedientissimũ fuit, & fere necessarium, vt in Ecclesia nostra Sancta, aliqua institueretur Religio, cuius particularis finis, & proprium institutum, esset contemplatio, vacare Deo, & vitæ contemplatiuæ exercitia. Pro hac conclusione probãda, plures possem adducere rationes præstantissimas, à quibus cõsulto pro nunc abstineo, & celeriter pertrãsibo quia hoc argumentũ in libro, cui titulus. De perfectione iustitiæ, latissime sum prosequutus. Non tamen omnino oportuit impræsentiarum difficultatem hanc prætermittere, vt gradatim pararemus viã ad ea, quæ in hoc nostro Manuali Prælatorum Regularũ, de Religionibus omnibus, atque religiosis institutis, Deo dante, sunt dicenda. Et pro nunc dico breuiter, esse certum, atque indubitatum, & firmiter tenendum id, quod in conclusione est dictum, fuisse nempe expedientissimum, congruentissimum, ac fere necessariũ, vt in Ecclesia, aliqua institueretur Religio, imo vero fierent Religiones multiplices, quarum particularis finis, proprium etiam ipsarũ institutum, esset contemplatio, & vitæ contemplatiuæ exercitia. Ad quod probãdum, solemnissimũ, atque celeberrimum esse solet illud, quod habetur Lucæ 7. vbi interpellãte, atque increpante Martha (vitæ actiuæ symbolum) Mariam sororem suam, circa pedes Domini sedentem, ac ipsius Marthæ iudicio otiosam, quod eandem nõ adiuuaret; Christus Dominus illi satis facere volens, dixisse, ac respõdisse fertur. *Martha, Martha sollicita es, & turbaris erga plurima, porro vnum est necessarium.* Maria (quæ figura etiam erat vitæ contemplatiuæ) *optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea.*

Vitæ contemplatiuæ laudes.

Multa quidem pulchra, & mira circa hanc auctoritatẽ dici possent, quæ breuitatis gratia facio missa. Hoc solo contentus dixisse, atque in mediũ protulisse de mente, & sentẽtia Christi Domini, quòd hoc vitæ contemplatiuæ genus, sit optima pars, quæ in præsenti sæculo haberi potest. & Deo quam iucundissimũ eius exercitium, atque in Ecclesia summopere expediens. Necessariumq; proinde, vt in Ecclesia, aliqua Religio fieret, quæ hisce rebus vacaret, atq; in eis occuparetur, & pro proprio, & peculiari fine, haberet vitæ contemplatiuæ munera, & officia. Huic rationi quæ præstantissima, & efficacissima est, accedit alia, nec contemnenda quidem. Ea est, nam contemplatio cuiuslibet hominis necdum religiosi, adeo est occupatio, & exercitatio propria, vt Seneca, & alij ex antiquissimis, & sapientissimis philosophis quam plures frustra natum fuisse hominem dijudicauerint, nisi ad hoc solummodo, vt ea potiretur, & huic vni rei semper vacaret, scilicet Dei Optimi Maximi cõtemplationi. Est enim (inquiunt) vita contemplatiua, quæ homines (alias terrestres, siue terrenos) angelicos atque cælestes facit, pro eo, quod corpore viuentes in terra, in cælo semper mente versentur omnino, ad instar D. Pauli, qui de se, atq; alijs Apostolis, dicebat: *Quod in cælis, perpetua erat eorum conuersatio.* Si igitur id ita est, expedientissimum, atque cõuenientissimum fuit, vt in Ecclesia aliqua institueretur Specialis Religio, cuius proprius finis, & proprium institutum, esset Dei Opt. Max. & diuinarum rerum contemplatio, & vitæ contemplatiuæ exercitia. Solummodo superest nunc obiectioni satisfacere, in huius articuli initio propositæ. Cui satis dilucide, atque luculenter respõdet D. Bernar. dicens, contemplationem, & vitæ contemplatiuæ exercitium, haud quaquam esse otiosam vitã, sed laboriosam nimium. *Non otium, est (inquit) sed negotium, & negotiorum omnium maximum, contemplatio.* Nec vero (inquit) hæc vita est sterilis, & infrugifera, immo vero fœcundissima, & valde vtilis, & Christianæ Reipub. summopere proficua, & necessaria. Neque omnino negligit contemplatiuus vir salutem, atque vtilitatẽ sui proximi, quin vero, ita vacat diuinarum rerum cõsiderationi, & contemplationi, vt etiam suis ieiunijs, vigilijs, & continuis orationibus, proximorum suorum salutem quærat, instar alterius Moysis, qui sua efficacissima oratione olim, lachrymis, atque suspirijs Dei Opt. Max. iustissime, atque meritissime contra Israeliticum populum irati, ligabat manus, atque ita vinciebat, vt diceret illi Deus: *Dimitte me, vt irascar contra populum istũ.* Hoc igitur est, quod in desertis incessanter viri faciunt religiosi, & contemplatiui, orationi, atque cõtemplationi dediti, ibi in sua solitudine (quæ quã maxima est, mirumq; in modum æstimanda, & promouenda) suis continuis vigilijs, ieiunijs, & abstinentijs, innumerisq; alijs religiosis exercitijs, non quidem loquendo, sed tacendo (quod docendi, & erudiendi genus melius est) exemplo suo, alios edocent, prædicãt, erudiũt, & ad mundi cõtemptum prouocant, atq; alliciũt. Quo fit, vt qui talia agũt, & in huiusce rebus exercentur à mundi huius sectatoribus perfidis & maleuolis, immerito existimentur otiosi, & quod ipsorum vita Christianæ Reipublicæ sit sterilis, & infrugifera; cum potius nimium sit vtilis, & proficua, atque Ecclesiæ summopere necessaria. Hactenus de isto articulo.

Ad Phil. 3.

D. Bernar.

Vita contemplatiua, non est otiosa, sed laboriosa, neque sterilis, sed frugifera.

Exod. 32.

ARTICVLVS III.

Verum fuerit expediens, quod in Ecclesia, aliqua institueretur Religio, cuius proprius finis, esset actio, & vita actiuæ exercitia?

AB hac etiam difficultate, breuiter etiã me expediam: cum, & de eadam à me fuerint dicta per multa, loco vbi supra. Sed neque illam potui prætermittere, propter rationem superius dictam, & vt ne impræsentiarum, aliquid indecisum remaneat, quod amplecti conueniret: Sed libet hãc difficultatem, ad modum, quo, & præcedentẽ, pro meo more, hinc, inde breuiter discutere, difficultare, siue quod idem est, difficilem reddere, adducẽdo aliquid, ex quo forsan cuipiã videri posset, non fuisse congruum, aut cõueniens, quòd in Ecclesia, aliqua foret Religio, quæ quasi principaliter, actionẽ respiceret, & cuius proprius, & particularis finis esset actio, & vitæ actiuæ exercitia. Et ratio formari potest hoc modo. Nam, cum Religionum omniũ vltimatus finis sit charitas (vt dictum est, & amplius inferius est dicendum) ita vt totius Christianæ vitæ perfectio in perfectissima Dei Opt. Max. charitate, dilectione, & amore consistat; contra rationem profecto esse videtur, quod religiosus aliquis, in actione, & operibus, & exercitijs vitæ actiuæ occupetur, atque exerceatur, seu quod aliqua, in Ecclesia constituatur Religio, quæ quasi principaliter, actionem respiciat, cuius etiam proprius finis, & institutum proprium, sint vitæ actiuæ exercitia, postquam, vt experientia ipsa cõstat, hæc sunt quæ quam maxime hominis animum distrahere solẽt, atque impedire, quominus (vti tenetur) Deũ suum perfectissime diligat, illiq; vniatur, & adhæreat, ac totaliter feratur in ipsum, in quo stat summa

ma eiusdem hominis, & charitatis perfectio. Hoc argumento satis apparenter, videtur probari propositum; sed eo nihilominus non obstante, in contrarium statuitur conclusio.

Conclusio.

Conuenientissimũ fuit, vt in Ecclesia, aliqua institueretur Religio, cuius proprius finis, esset actiuæ vitæ exercitia.

D. Thom. 2. 2. q. 188. art. 2.
Iacob. 1.
D. Thom. super epist. Pauli, & aliorum.

Conuenientissimum fuit, multumq. cõgruum, ac fere summopere necessarium, vt in Ecclesia, aliqua institueretur Religio, cuius proprius finis, & propriũ institutum, esset actio, & vitæ actiuç exercitia. Hæc conclusio est expressa, D. Tho. 2. 2. vbi agit de hac difficultate, & quæstione, & adhibita cõclusione affirmatiua, eo modo, quo dictum est à nobis, probat eam, primo auctoritate D. Iacobi in sua epistola, cap. 1. vbi loquens de Religione in cõmuni, sed non propterea minus in particulari de Religioso statu inquit: *Quod Religio mũda, & immaculata, apud Deum, & Patrem hæc est, visitare pupillos, & viduas in tribulatione eorum, & immaculatum se custodire ab hoc seculo.* Quem locum explicans, idem D. Tho. lib. quem inscripsit super epistolas D. Pauli atque etiã Iacobi, inquit, quod, quãuis eo in loco illorum tantum duorum misericordiæ operum expressam mentionem fecerit D. Iacobus; sub illis tamen, reliqua omnia alia comprehenduntur Religionis exercitia, quæ quidem non solum sunt Religionis actus (prout Religio est virtus quædam moralis, omnes in vniuersum cõprehendens & obligans Christianos) verum etiã, & specialiter, prout importat statũ perfectionis, qui status est Religiosorum proprius. Talia enim opera (inquit D. Thomas) summopere sunt Deo grata, & gratiora, inter ea, quæ in diuinum obsequiũ fieri possunt sacrificia. ad quod probãdum propositum, adducit idem D. Tho. illud D. Pauli ad Hebræos, vbi eosdem alloquens, inquit. *Beneficentiæ, & communionis, nolite obliuisci; talibus enim hostijs promeretur Deus.* Ex quibus verbis oritur etiam alia ratio ad probandum conclusionem eandem, quæ sit secunda in ordine. Nam cũ Religio, prout importat, atque designat Religiosorum statum & perfectionis, respectu Religionis, prout est generalis, & moralis quædam virtus, antonomastice, & quasi per excellẽtiam, dicatur de eo statu, quo peruenitur, seu perueniri potest ad perfectionem, cum etiam ad Religionem siue hoc, siue illo modo sumatur, spectet offerre Deo sacrificia, & inter sacrificia ipsa, nullum esse possit Deo gratius, quam illud quod cedit, & vergit in cõmodum, atque vtilitatem proximi, quam (vt de se patet) respiciunt, ac veluti pro fine habent actiuæ vitæ exercitia, liquidum profecto fit, fuisse conuenientissimum, atque expedientissimum, quin vero, & summopere necessarium, vt in Ecclesia, ad id muneris, & ad assequendum prædictum finem, aliqua fieret, & institueretur Religio. Sed tertio, & vltimo probatur eadem conclusio, nam, vt pluries dictum est, & neque pluries dixisse sufficit, Religio, siue Religionis status, ad charitatem, & perfectionem charitatis ordinatur; sed charitas, vt ingenue probat D. Thom. cum sit vna Virtus, & vnicus habitus, duos tamẽ habet actus quorũ altero Deum, altero vero, proximũ respicit. Ergo, sicuti fuit cõueniens, quod in Ecclesia esset vita ipsa contemplatiua, & aliqua Religio, quç pro fine huiusmodi haberet exercitia, ad maiorem, magisq; exactã dilectionem, & charitatem Dei; ita, & conuenientissimum, atque expedientissimum fuit, vt esset etiam vita actiua, & aliquæ Religiones ad hunc finem ordinatæ, & institutæ, quarum diuersis exercitijs procuraretur, vita, & salus spiritualis proximi, vt vel sic ad omnem charitatis actum, aliqua esset in Ecclesia instituta, & ordinata Religio. Quędam ad vitam cõtemplatiuam, alia vero ad Vitæ actiuæ exercitia. Ad obiectionem in initio articuli propositam respondetur faciliter, dicendo: quod viri actiui, & qui in eiusmodi exercentur vita, si vti par est, recte munus suum, & officium exequãtur, non distrahũtur, nec impediũtur à charitate, & dilectione Dei, per actiuæ vitæ exercitia, imo vero in eisdem, sed in dilectione proximi, quam maxime Deum quærunt. vt eleganter D. Thom. demonstrat, & qualiter obsequiũ in proximos propter Deum delatum, atque exhibitum; in eundem redundat. Iuxta illud quod dixit Christus olim, Matth. 25. *Quod vni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis.* Etiam ostẽdit, qualiter religiosi, recte, ac sine offensione esse possint in mundo, secundum corporalem pręsentiam, absque eo, quod sint in eodem, secundum affectum, *viuentes hoc mundo, tanquam non vtãtur,* iuxta pręscriptum Apostoli, & adimplere curates, quod dixit D. Iacobus loco supracitato, illius temporis fideles admonẽs, *vt sic visitarent pupillos, & viduas in tribulatione eorum, quo etiã se metipsos immaculatos custodirent ab hoc sæculo.* Hæc de isto articulo breuiter dixisse sufficiat.

Hebr. 13.

D. Thom. 2. 2. q. 25. & 44. per plures articulos.

D. Tho. vbi supra in corpore articuli & in solutione ad vltimum.
Matth. 25.
1. Cor. 7.

ARTICVLVS IV.

Verum fuerit expediẽs, quod in Ecclesia, aliqua institueretur Religio ad prædicãdum, & confessiones audiendum, cuius proprium institutum esset prædicare, docere, & confessiones audire?

D. Tho. 2. 2. q. 188. art. 4.

Hanc difficultatem mouet, & tractat D. Tho. & pro more suo varijs hinc inde petitis argumentis, auctoritatibus, & rationibus, ipsam exagitat atque difficilem reddit. Sed quia ego in libro de perfectione iustitiæ hoc argumentum latissime sum prosequutus, illud nunc celeriter pertransibo. Hoc solummodo contentus, si sequentem conclusionem, in medium proposuero, ne aliquid impræsentiarum remaneat indecisum.

Conclusio.

Conuenientissimũ fuit, quod in Ecclesia, aliqua institueretur Religio, quæ ordinaretur ad prędicandum, docendum, & confessiones audiendum.

D. Tho. vbi supra.
Collat. Patrum collat. 14. c. 4. in fine.

Conuenientissimum, atque expediẽtissimũ fuit, vt in Ecclesia, aliqua institueretur Religio, quin vero Religiones, quæ ordinarentur ad prædicãdum, & cõfessiones audiẽdum, cuius proprius finis esset prædicare, docere, & confessiones audire. Hæc cõclusio est expressa D. Thom. vbi supra. Et probat eam primo auctoritate Nestorij Abbatis, cuius fit mentio apud Cassianum, in collationibus Patrum; vbi agens de varietate, & diuersitate Religionũ antiqui temporis, inter alias, enumerat quasdam, quæ erant institutæ ad docendum, & erudiẽdum alios, quarum proprius finis, & institutum erat, alios docere, & erudire, & proximos in viam veritatis dirigere, atque reducere. Sed secũdo probat D. Thom. eandem conclusionem ratione. Nã cum conueniẽs fuerit, vt in Ecclesia, aliqua institueretur Religio, ad opera vitæ actiuæ (vt dictum est in præcedenti articulo) & inter ipsa nullum sit præstantius, atq; Christianæ Reipublicæ magis necessarium eo, quo proximi spiritualis salus procuratur (quod fit per prædicationem, & doctrinam, & audiendo fideliũ confessiones) liquidum, atque manifestum profecto fit, congruentissimum, expediẽtissimum, atque conuenientissimum fuisse, quod ad id muneris in Ecclesia, nedum aliqua institueretur Religio, quin vero Religiones. Quam magnũ sit, quam Deo gratum, & quãti æstimandum, hoc salubre, atque salutare exercitiũ; probat latissime D. Tho. ex eo, quod eleemosynæ spirituales, quibus anima pascitur, atque ipsius salus procuratur, corporalibus potiores sunt. Vt habetur etiam ab eodẽ D. Tho. Ad quod pro-

D. Tho. 2. 2. q. 32. art. 2.

Nota in laudẽ concionatorum, atque prædicatorum.

Chrysost. hom. 3. ad Corint.

propositum breuiter libet adducere duas auctoritates præstantissimas alteram D. Gregorij, alteram vero D. Chrysost. D. Greg. in Homilia super Matth. c. 11. explicans illa verba, *Cum audisset Ioan. in vinculis opera Christi*, hac de re agẽs, inquit, *quod plus est animam in æternam victurã pabulo verbi reficere, quam ventrem moriturũ carnis terreno pane satiare* D. Chrysostomus etiam in epistola ad Corinthios homilia 3. sic habet: *Si immensas pecunias in alendis pauperibus eroges, plus tamen effeceris, si vnam conuerteris animam.* Quid quæso amplius dici, siue desiderari potuit, ad probandum fuisse cõgruentissimum, expedientissimum, atque conuenientissimum, vt ad prædicãdum, atque confessiones audiendum, & ad id muneris alia in Ecclesia, aliqua institueretur Religio, quin vero Religiones? hæc de hoc articulo breuiter dixisse satis sit, procedamus ad alia.

ARTICVLVS V.

Vtrum fuerit expediens, quod in Ecclesia, aliqua institueretur Religio, ad studẽdum, siue quod studia essent in Religionibus?

D. Thom. 2. 2. q. 188. art. 5.

NEque hanc difficultatem prætermisit D. Tho. imo vero de ea peculiarem instruxit articulum, de qua nos etiam plura diximus loco pluries citato, lib. de perfectione instituæ. Vt tamen omnium, quæ desiderari possunt, impræsentiarum aliqualis habeatur notitia, libet de hac difficultate, breuiter aliquid dicere, & pro meo more eamdem difficultate, atque difficilẽ reddere, instar D. Tho. Et quidem, quod nulla talis in Ecclesia Dei institui debuerit Religio, ex eo cuipiam videri forsan posset, quod studia, & studiorum exercitiũ, non ita proprium Christianorum (necdum Religiosorũ) apparet, sed magis antiquorum gentilium. Sunt enim studia, vt plurimum, multarum dissensionũ occasio, & causa, atque innumerabilium controuersiarum, & contentionum principium, vt experientia ipsa constat in Philosophis antiquis, qui, & propterea in varia schismata, atque diuersas sectas sunt secati, atq; diuisi, quod scientię, & studijs fuere quã maxime, atque plus nimio dediti: Quæ omnia aliena prorsus esse videntur à quiete Religiosa, & ab ea pace, humiliate, & vnitate, quam omnes in vniuersum Christianos, sed maxime religiosos viros, inuicem tenere, & obseruare oportet. Ex quo fieri videtur consequens, non fuisse cõuenientes, quod religiosi, literis addiscendis insudarent, aut darẽt operam, eo nixu, & studio, quo fieri in consuetudine est positum, neque quod ad id muneris, aliquæ fierent, siue instituerentur Religiones. Quibus non obstantibus in contrarium est conclusio.

Conclusio.

Conueniẽs fuit, q̃ aliquæ essent in Ecclesia Religiones, ad studendũ, seu quod studia essent in Religionibus.

D. Tho. vbi supra.

Hieronym. ad Paul.

Nota hoc in laudẽ scientiæ, & studiosorum ex Hieronymo, & alijs.

Conuenientissimum fuit, ac multum necessariũ, vt religiosi, scientiæ, literarum, haud quaquam prorsus essent ignari, & quod studijs acquirendis vacarent, & per consequens, quod ad studia acquirẽda, aliquæ in Ecclesia fierẽt Religiones. Hęc cõclusio est D. Tho. loco supra citato. Et probat eam, primo auctoritate D. Hieronymi in epistola ad Paulinũ, quæ incipit. *Frater Ambrosius*, quæ fertur communiter in principio Bibliæ. Vbi eumdem Paulinum in statu monastico inuitat ad discendas literas, dicens: *Discamus in terris, quorum scientia nobis perseueret in cælis.* Et paulo infra, *Quidquid quæsieris tecum scire conabor.* Et loquẽs de his, qui sunt scientiarum prorsus ignari, & de nocumentis, quæ in ipsa Ecclesia afferunt, subdit quædam notabilissima verba: *Sãcta (inquit) rusticitas, solummodo sibi prodest. & quantum ædificat ex vitæ merito Ecclesiam Christi, tantum nocet si destruentibus non resistat.* Verba sunt expressa D. Hierony. & quidem notatu dignissima pro Religiosis ignaris. Sed prætetea probat D. Tho. eandem suam conclusionem ratione, enumerãdo commoda, atque vtilitates, quæ ex prædictis studijs, & literarũ peritia Religiosis cunctis proueniunt, tam ad vitam contemplatiuam quam ad actiuam, & ad vitanda innumera religiosæ vitæ nocumẽta. Atque in primis, quod studia contemplationi deseruiant, probat ex eo, quod scientia, sed maxime sacrarum litterarum illuminat intellectum, & ad rerum diuinarũ considerationem viam parat quã maxime, & hoc directe. Indirecte etiam remouent contemplationis pericula, & errores, qui in contemplatione possunt occurrere, atq; frequẽter solent euenire; ijs qui sacrarum scripturarum laborant ignorãtia. Ad quod propositum, adducit illud quod habetur in collationibus Patrum, de quodã Serapione Abbate, qui propter simplicitatem, quam habebat nimiam, incidit in errorem Anthropomorphitarum, idest, eorum, qui Deum habere humanam formam arbitrabantur. D. etiam Gregorius de his, qui diuinarũ rerum sunt prorsus ignari agens, inquit. *Quod nonnulli dum plus, quam capiunt, exquirunt contemplando, vsque ad peruersa dogmata mãdoq; erumpunt. Et dum veritatis esse discipuli humiliter negligunt, magistri errorum fiunt.* Ex his colligit D. Thom. literarum studium, esse summopere proficuum etiam religiosis viris, & cõtemplationi quãmaxime etiam deseruire. Sed quod deseruiat etiã vitæ actiuæ, adeo clarum, atque perspicuum est, vt in cõtrouersiã adduci nõ debeat, aut possit. Etenim si vitæ actiuæ exercitia, sunt prædicare, populũ edocere, & erudire, fidelium confessiones audire, vt dictum est, & de se patet, quonam pacto aut qua ratione idipsum sine studio, & literarum peritia fieri vnquã poterit? certe quod præfata officia, & munera, sine debita sufficiẽtia exequãtur, aut quis scientiæ, & literarum prorsus ignarus in eorum exercitio, atque executione se intromittat, scelus quã maximum est, & humanæ aures id prorsus abhorrent exaudire. De hoc tamen alias amplior futurus est sermo. Solummodo restat modo probãdum. quod per studia prędicta tollãtur, atque remouẽatur aliqua religiosæ vitæ nocumenta. Quod argumẽtum late etiam prosequitur dictus D. Tho. atque in primis dicit, quod literarum studiũ Religioni, & religiosis omnibus congruit, quantum ad id, quod est omni Religioni commune. Valet etenim ad vitãdam carnis petulantiam. Ad quod propositum adducit illud, quod olim dixit D. Hieronymus scribẽs ad Rusticum Monachum. *Ama scripturarum studia, & carnis vitia non amabis.* Valet itẽ (inquit) ad vitandam carnis luxuriam, propter hoc, quod studium auertit animum à cogitatione lasciuiæ, & propter cõtinuum laborem, carnem ipsam macerat. Studium etiam (addit) est religiosorum solatiũ, & religiosos ipsos recreat, nutrit, & souet, admodum, quo de Machabæis dicitur, *quod habebant ipsi pro solatio libros sanctos.* Tandem studiũ otiositatem occidit. quę (vt dicitur) fons est radix, & origo omnis mali, iuxta illud, quod habetur in Ecclesiastico *Malitiam multam docuit otiositas.* Hæc (inquam) per studium, atque studij occupationes continua occiditur. Qua quidem ratione olim in laboribus strenue quidam exercitatus, assidue, dicebat. *Occido illam, vt ne illa occidat me.* Ex dictis superque satis, manifestissime colligitur, fuisse cõgruentissimum, conuenientissimum, atque expedientissimum, vt Religiosi literarum haudquaquã esset prorsus ignari, & quod in Ecclesia, aliquæ Religio-

Collat. Patrum collat. 10. ca. 4.

Greg. lib. 6. Moral. c. 26.

Hieron. in epis. ad Rusticum.

1. Mach. c. 12.

Quod magnum malum sit otiositas.

Eccl. 33.

Religiones, ad id muneris instituerentur, vt prædictum est, pro otiositate vitanda, pro maiori, & meliori suorum munerum, & officiorum executione, atque ad remouenda, & expellenda damna innumera, quę ex ignorantia, sibi, & Ecclesię, possent euenire. Solummodo superest nunc respondere ad argumentum, pro alia parte in contrarium adductū. Ad quod breuiter dico, cum D. Tho. quod illud habet locum in studijs, quæ sunt sine charitate; nam sciētia sine charitate inflat, vt olim dixit Apostolus: *Scientia inflat, charitas vero ædificat*. Hęc inquam studia sunt, quæ lites, sectas, & controuersias generant, & dissensiones plurimas faciunt. Nam vt habetur in Prouerbijs: *Inter inflatos, atque superbos, semper sunt iurgia*. Hoc autem non habet locum in religiosorum studijs, quæ fiūt cum charitate vt plurimum, & cum summa humilitate, cōcordia, & animi pace, & modestia, vtpote quæ non ad arrogantiam, extollentiam, siue superbiam, sed ad charitatē potius ordinantur, debentq; ordinari. Qui de hoc argumenti genere plura videre desiderat, consultat pręfatum librum nostrum, quem edidimus de perfectione iustitiæ. Et hæc de hac quæstione, atque difficultate pro nunc dicta sufficiant.

1. Cor. 8.
D. Tho. vbi supra in sol. ad 2.
Prouer. 13.

ARTICVLVS VI.

Vtrum fuerit expediens, quod in Ecclesia, aliquæ instituerentur Religiones, quarum proprius finis, & proprium exercitium, esset canere in choro, atque in Ecclesijs, diuinas laudes persoluere?

NOn est inter Catholicos, aut Catholicorum quispiam adeo amens, vt de veritate propositi articuli, & difficultatis audeat, aut possit dubitare. Inter hæreticos tamen, non defuerunt olim, qui hoc sanctum, laudabile, & salutare exercitium canendi, & hoc modo laudandi Deum voluerint è medio tollere, ipsumq; veriti non fuerint damnanare. De quorum errore, qui plura videre voluerit, consulat doctissimum, atque peritissimum Thomā Vualdensem, impugnātem errores, stultissimi Vuicelph. Cōsulat etiam doctissimum, & numquam satis laudatum P. Fratrem Illefonsum de Castro, nostræ huiusce Religionis, atque Prouinciæ D. Iacobi, & totius Hispaniæ magnum decus, & ornamentum, libro suo, quem edidit aduersus hæreses, *verbo Cantus*. Videat etiam ea, quæ nos ad idē propositum latissime diximus libro, quem inscripsimus, de perfectione iustitiæ Christianæ. Non enim est in votis, aut nostri propositi, impræsentiarum hac de re cum hæreticis agere, sed cum Catholicis, breuiter, & resolute dicere ea, quę ad hoc propositum, Ecclesiasticorum canticorum, ac diuinarum laudū attinent. De quorum omnium resolutione, sequentem statuo conclusionem.

Thomas Vualden. to. 5. c. 16.
Castro aduersus hæreses, verbo cantus.

Conclusio.

Conuenientissimū fuit, vt in Ecclesia, aliquæ fierent Religiones, quarum proprius, & peculiaris finis esset, diuinas laudes persoluere.

Conueniētissimum, atque expedientissimū fuit, vt in Ecclesia, aliquæ fierent, atque instituerentur Religiones, quarum proprius finis, institutum, & exercitium esset in choris canere, atque diuinas laudes persoluere. Hæc conclusio non alia indiget probatione, quam vt breuiter dicatur, huiusmodi institutum, & salutare exercitium, quā sit Deo gratum. Cuius rei ex sacra pagina innumera testimonia possunt adduci. *Anima quæ benedicit* (inquit Salomon) *impinguabitur*. In eum finē Dauid olim Regius ac diuinus Psaltes diuinam in hoc agnoscens voluntatem in suarum petitionum initio, diuinas adhibebat laudes: quo quidem medio, quasi securus, accedebat ad quodliber ex postulādum, & haud quaquam se exaudiri formidabat. *Laudans* (inquit Dauid) *Inuocabo Dominum, & ab inimicis meis, saluus ero*. Quid plura? ipsę Deus, Optimus, Maximus per eundem prophetam, populum suum Israeliticum edocens, qualiter aliquid deberet expostulare. *Audi populus meus* (inquit) *& loquar Israel. & testificabor tibi. Deus Deus tuus ego sum. Nō in sacrificijs tuis arguam te, holocausta autem tua in conspectu meo sunt semper. Nō accipiam de domo tua vitulos, neque de gregibus tuis hircos; & quæ ibi sequuntur*. Et quia dicere ei poterat electus ille tūc temporis populus, quid faciemus, quo gratum tibi, & acceptum aliquod exhibeamus obsequium? subdit, *immola Deo sacrificium laudis, & redde altissimo vota tua*. Quo facto, *inuoca me in die tribulationis tuæ, eruam te, & honorificabis me*. Quid amplius ad hoc propositum, & ad hoc salutare multumq. laudabile exercitium commēdandum, atque laudandum, dici vnqnam potuit? postquam & eodem simul actu dicitur, quod Deū honorificamus, & debitum illi cultum persoluimus, atq; honorē exhibemus, qui proprius est Religionis virtutis actus, & propria occupatio viri cuiuslibet religiosi. Ad hoc etiam exercitium sanctū Christus Dominus olim suo exemplo, primitiuæ Ecclesiæ tempore, fideles inuitabat omnes, pernoctando in montibus, & diuinis laudibus insisteodo. Nam & ipse, vt habetur Matth. 26. & Marci 14. cecinit, & diuinas laudes decantauit. Et *Hymno dicto* (inquiunt, Matthæus pariter, & Marcus) *Exijt in montem Oliueti*. Puerorum etiam Canticum, sibi quasi victoriam decantantium, in Euangelio dixit, sibi fuisse quām maxime gratū, qua ratione etiam, qui eisdem illud impedire volebant, dixit. *Sinite illos, me laudare, atque diuinas laudes dicere, etenim si isti tacuerint, lapides ipsi clamabunt*. Ad exemplū eiusdem Christi, Apostoli etiam ipsi multoties ferūtur decantasse, vt habetur Actuum 16. & satis colligitur, ex Epistolis Pauli, ad Coloss. 3. & ad Ephes. 5. & ex historijs Ecclesiasticis. Si igitur id ita est, si diuinæ laudes adeo sunt Deo gratæ, & diuini cantus; si Christus ad exēplū nostrū cecinit, atque cātauit, & etiā sui Apostoli, & discipuli decātasse feruntur; quisnam Catholicorum hominum sanæ mentis inficiari vnquam poterit, esse huiusmodi exercitium sanctissimum, & religiosorum omnium munus, & officium propriū, qui die, noctuq, in choro Deo canant, & eius diuinas laudes persoluant, ad exēplum quatuor illorum animalium, quæ vt fertur Apocalypsis 4. *Requiem non habebant, sed continue in cælo die, ac nocte, sine intermissione clamabāt. Sāctus, Sanctus, Sanctus?* Ex dictis manet superq; satis probata, & manifesta, propositi articuli difficultas, locis supra citatis reliqua videantur.

Prouer. 10.
Psalm. 17.
In laudem Canticorum, Ecclesiasticorum, & qualiter Christus Dominus cantauit.
Matth. 26. & Marc. 14.
Luca 19.
Actuū 16. ad Coloss. & ad Ephes. 5.
Apoc. 4.

QVÆSTIO III.

De Religione, & Religioso statu, etiam in communi, quantum ad eius institutionem, & originem, in sex articulos diuisa.

1 *Vndenam Religio, seu Religiosorum status, ortum habuerit, & originem?*
2 *Vtrum ante tempora, & aduentum Christi Domini fuerit aliqua vera, & propria Religio, ad modum, quo in Ecclesia sunt Religiones hodie?*
3 *Quisnam Monachorum antiquorum primus, Religiosam Monachorum vitam ad meliorem formam reduxit?*
4 *Quod fuerunt olim in Ecclesia Monachorum genera?*
5 *Quotnam sint in Ecclesia approbatæ Monachorum Regulæ?*

a Ad

6 *Ad quem spectet approbare, & confirmare, Monachorum, & Religiosorum omnium Regulas?*

ARTICVLVS PRIMVS.

Vnde nam Religio, seu Religiosorum status, ortum habuerit, & originem?

AB hac difficultate, breuiter me expediā, cum de eadem in libro de perfectione Iustitiæ, plura dixerim; neque mei sit propositi impræsentiarū, quæstionem habere cum hæreticis, existimantibus, dicentibus, & affirmantibus, Religiones omnes, & religiosorum statum esse purum humanum inuentum, nec ortum habuisse ex institutione Christi Domini. Nam in contrarium est omnino veritas, quæ explicabitur per duas sequentes conclusiones.

Prima Conclusio.

Religiosorum status institutus est à Christo Domino.

Religio, & Religiosorum status non ab homine, aut per purum aliquod inuentum humanum in terram effluxit. sed superno Dei beneficio è cælo descendit, atque immediate institutus fuit à Christo Domino. Hæc conclusio est certissima, & omnium Catholicorum hac de re recte sentientium communis, quā præ alijs, doctissime probat, Thomas Vbal. & Clitouęus. De hac difficultate, vidēdus est etiam Hieronymus Plati, vir vere pius, doctus, & eruditus, e Societate Iesu, libro, quem inscripsit de bono status religiosi. Et prætermissis hæreticis, cum quibus nunc sermonem habere non volumus propter breuitatem, cum studemus tantopere, quod huiusmodi status, immediate à Christo Domino ortum, atq; originem duxerit, ex Euangelio, & ijs, quæ ab Euāgelistis ibidem dicuntur, facile constare potest. Is enim cum hominibus conuersatus in hoc mundo, inter alia salutis documenta, quæ his, qui vitam æternam vellent adipisci proposuit, tanquam præcise necessaria: multa etiam adhibuit perfectionis consilia, pro illis, qui magis, atque perfectius, religiose viuere vellēt, & expeditius, ad charitatis perfectionem ascendere. Quæ omnia expresse habentur ex Euangelijs, vt nos iam supra latissime monstrauimus in præcedenti quęstione, agentes de illis rebus, quę intrinsecæ, & essentiales sunt omni Religionis statui. Videantur ibidem. Ex eis enim liquido, atque manifeste constabit, qualiter Religio, seu religiosorum status, non sit aliquod humanum inuentum, aut aliqua humana institutio, sed vere status, qui de cęlo descendit, & in terra voce Christi Domini est institutus, & promulgatus, atque eius exemplo, & auctoritate confirmatus, & corroboratus.

Tho. Vbald. de sacra tit. 9. cap. 83. Clitou. lib. 3. de votis monast. c. 9. Plati de bono status religiosi lib. 2. cap. 2.

Secunda Conclusio.

Apostoli fuerunt omnium primi Religiosi in nostra Sācta Ecclesia.

Hanc Christi Domini perfectissimam viuēdi rationem, & perfectionis adipiscendæ præstantissimam formā, per Christum Apostoli, cęteriq; eius discipuli primitus receperunt, atque statim professi sunt, ipsiq. in Ecclesia Sancta nostra fuerunt primi omnium religiosi. Hęc conclusio est expressa D. Hieronymi, libro contra Iouinianum, & in Apologia ad Pamachium, quam etiam latissime, atq; eruditissime probat pręfatus Hieronymus Plati, loco supra citato in fine. Nec solum Apostoli, & alij Christi Domini discipuli hoc vitæ, atque instituti genus acceperunt, & statim professi sunt, verū etiam, & omnes communiter primitiuæ Ecclesiæ Christiani, quorum, vt inquit D. Lucas Actorum 4. erat quasi religiosorum quorundam vita. *Erat* (inquit) *eorum cor vnum, & anima vna, neque quisquam eorum, quæ possidebat, aliquid suum esse aiebat, sed erant illis omnia communia, nec inter ipsos quisquam egens erat, sed quotquot possessores agrorum, aut domorum erant, vendentes afferebant pretia eorum, quæ vendebant, & ponebant ante pedes Apostolorum & diuidebātur singulis, prout cuique opus erat.* Hac etiā de re videatur D. Hieronymus in epistola 8. vbi hoc idem argumentum latissime tractat, atque prosequitur. Et libro quem scripsit de scriptoribus Ecclesiasticis, vbi ex Philone dicit, quā talis in principio fuit credentium Ecclesia, quales nunc sunt, aut saltem esse cupiunt, & nituntur, nostri temporis religiosi. Qua ratione permotus Cassianus dixit olim, quod ab Apostolorum tempore inceperunt Eremi. & Monachorum, atque cęnobitarum institutum sumpsit exordium. Horū primus fuit D. Marcus (vt refert idē Cassianus, & Hieronymus in vita eiusdē) a quo mox per omnes mūdi partes, Monachorum institutum mirifice propagari cępit. Circa hanc rem consulatur D. Dionysius discipulus D. Pauli, libro, quē inscripsit de Ecclesiastica Hierarchia, consulatur etiam Philo Iudæus, & Iudæorum disertissimus, coætaneus sanctorum Apostolorum, & maxime apud Eusebium Cæsariensem lib. 2. suæ historiæ Ecclesiasticæ cap. 17. & hæc breuiter de isto articulo, pro nunc dicta sufficiant.

D. Hierony. in Epist. 8. & lib. de scriptoribus Ecclesiast. D. Hieron. contra Iouinianū, & in Apologia ad Pamachiū. Plati vbi sup. Cassia. lib. 2. c. 5. & collat. 8. cap. 5. Cass. vbi sup. & Hierony. in vita. D. Marc. Dionys. de cælest. hier. c. 10. Philo Iudæus. Eusebius lib. 2. hist. Eccl. c. 17.

ARTICVLVS II.

Vtrum ante tempora, & aduentum Christi Domini, fuerit aliqua vere, & propria Religio, admodum, quo in Ecclesia sunt Religiones hodie?

HAnc difficultatem moueo, ad excludendum quemdam vulgi errorem, atque stultitiam, multorum quam maximam, qui harū rerū prorsus ignari, nonnullos religiosos ex his, qui sunt in Ecclesia hodie (Carmelitas vocāt) ab Helia propheta ortum, & originē immediate duxisse existimāt, ac proinde esse hunc ordinē aliorū omnium antiquissimum, vtpote qui inceperit ante tempora, & aduētum Christi Domini, & ante sanctos Apostolos. Non negatur hic à nobis, neque in controuersiam adducitur quod D. Helias fuerit quodāmodo veteris, & antiqui tēporis religiosus, aut quod ipsi nō eundem imitētur perfectissime, atque sanctissime pro suo posse; sed quod quæritur impræsentiarum est, vtrum illo tēpore fuerit in Ecclesia, aliqua vera, & propria Religio, quæ mereretur vere, & proprie Religionis nomen, ad instar earum, quæ in Ecclesia sancta versantur hodie. Vt igitur huic difficultati breuiter satisfaciam, & liquidum fiat, quid hac in re tenendum, atque dicendum sit, sequentem statuo conclusionem.

Conclusio.

Quamuis in veteri lege aliqua præcesserint Religionis symbola, atque figuræ, non tamen tunc tēporis fuit aliqua vera, & propria Religio, ad eum modū, quo sunt in Ecclesia hodie.

Quamuis in veteri lege, & ante aduentum Christi Domini, & sanctorum Apostolorum, Religionis, siue religiosi status, aliqua pręcesserint vestigia, symbola, atque figurę, nulla tamen vere, & proprie Religio, instar earum, quæ in Ecclesia sunt hodie, fuit ante tempora Christi Domini, & sanctorum Apostolorum. Hęc conclusio est manifesta, & satis constat, aut saltem constare potest ex dictis in pręcedenti articulo, vbi diximus fuisse Christum Dominum, & seruatorem nostrum Religionis, & Religiosi status primum auctorem, & institutorē. Qui quidē status, vt refert vetustissimus Tertullianus, libro de velandis virginibus, post Christū, per trecentos, & amplius annos, diuersimode est propagatus, dilatatus, atque multiplicatus, vsque ad tempora Constātini magni. Magni etiā, atque celeberrimi Antonij, seu vt quidam alij volūt Basilij, qui

Tertullianus libro de velandis virginibus.

primus

primus ipsum ad meliorem, magis exactam, atque religiosam formam deduxit, vt statim dicemus in sequenti articulo. Non negamus (vt iam diximus) neque in cõtrouersiam adducimus, quod etiam in veteri lege fuerint aliqui sanctissimi, perfectissimi, atque religiosissimi viri, & quod aliqua tunc tẽporis præcesserint Religionis, & religiosi status vestigia, symbola, atque figuræ, quæ Deo ita disponẽte, mirifice eundem quasi delineabant, adumbrabant, & in Ecclesia futurum figurabant. Hoc enim magis certum est, quam vt in controuersiam adduci debeat, aut possit. Habemus namque ex sacra Scriptura, quod sanctus Helias propheta, sine vxore, sine liberis, sine familia, castam, celibemq. vitam duxit, in tam stricta, & rigida paupertate, vt vestitus sola zona pellicea describatur indutus, atq; amictus, prope semper ieiunabat, cibumq. multoties nõ habuisset, nisi à coruo diuinitus quasi mẽdicatum accepisset, aut vltro sibi fuisset donatum à religiosa quadã vidua. Cuius quidẽ discipulus, atq; in instituto simillimus fuit Elisæus, qui vt etiam legitur. 3. Reg. 19. ab ipso ad perfectionem, atque perfectam viuendi formam inuitatus, paternis agris, bobus, quinimo, & parentibus ipsis, & domo relictis, eũdem ipsum statim fuit sequutus. Eisdem similes feruntur fuisse plures, qui vtriusq; ductum, atque exemplum imitati magisterio edocti, disciplina imbuti, perfectissimum quoddam vitę genus, & institutum assumẽtes prophetarum filij sunt appellati. Innumeros etiã alios pręter mitto (breuitatis gratia) quos facile in præsentiarum possem recensere, qui habuerunt pręductam religiosam viuendi formam. Qua ratione D. Hieronymus in epistola 13. ipsos veteris testamẽti Monachos vocat, à quibus vt dicunt etiam Cassianus, & D. Isidorus, quodammodo ortum, & originem duxerunt, monasticę Religionis primordia. Prætermitto etiam Nazaræos, seu Nazarçorum institutum, de quibus habetur, Numerorum 6. quo nihil amplius, aut cõmodius desiderari potuit, ad figurandum, delineandum, & adumbrandum religiosum, seu religiosorum statum. De ijs omnibus, & eorum religiosissima vita nefas est dubitare, vnde neque illud in dubium, siue in controuersiam reuocamus. Quod imprçsentiarum dicimus solummodo est, nullam Religionum omniũ, quæ in Ecclesia sunt hodie, ab Helia, siue Elisço, seu quopiam alio prophetarum immediate fuisse institutã, aut ortum, siue originem duxisse, esto si multum probabiliter, atque verisimiliter dicatur, quod aliqua, seu aliquæ nunc sunt Religiones in Ecclesia factæ, ad antiquorum illorum Monachorum similitudinẽ, & imitationem. Et ratio est, quia (vt diximus) ante Christi Domini tempora, nõ fuit aliqua vera, & propria Religio (loquendo de Religionibus in rigore, & cũ illa proprietate, & perfectione, quã habent Religiones in Ecclesia hodie.) Christus enim Dominus fuit primus, qui hanc perfectissimam viuendi formam in Ecclesiam inuexit, & ante ipsum, *Nihil ad perfectũ adduxit lex*, vt ad aliud simile propositũ dixit olim D. Paulus ad Hebr. 7. Ipse est, cui, & proinde iure optimo dicere possumus, quod ad aliud etiam propositũ dixit architriclinus olim, *Tu seruasti bonũ vinum vsque adhuc*. Perfectionẽ scilicet Religionum omnium, quæ nondum supremum attigerunt apicem, vsque ad tempora Christi Domini, qui, & instituit easdem sub obligatione, & stricto voto obseruandi obedientiam, castitatem, & paupertatem, quæ diximus supra, esse de essentia, & substantia cuiuslibet Religionis, & status perfectionis. hactenus de isto articulo.

1. Reg. 17. & 4. Reg. 1.

3. Reg. 19.

D. Hier. epist. 13.

Cassianus li. 1. cap. 2.

Isidorus lib. 2. cap. 15.

Numerorũ 6.

Ioann. 2.

ARTICVLVS III.

Quisnam Monachorum antiquorum primus, religiosam Monachorum vitam, ad meliorem formam reduxit?

HAec de re non est par omnium doctorum consensus. Quidam enim hoc insigne tribuunt, D. Paulo, primo Eremitæ, qui & propterea communiter circumfertur Eremitarum omnium primus. Alij vero Beato Antonio Abbati, alij S. Basilio. De qua differentia consulendus est D. Hieronymus in vita Pauli primi Eremitæ, in principio. Consulendus est etiam frater Hieronymus Roman. Augustinianus vir eruditus libro suo de Republica Christiana, Hieronymus etiam Plati Iesuita, iam semel, & iterum prænominatus, libro suo, de bono status religiosi, de quorum omnium mente, & resolutione, sequentem statuto conclusionem.

D. Hier. in vita Pauli primi Eremitæ.

Hieron. Rom. lib. 6. de Resp. Christ c. 1.

Hierony. plati. lib. 2. de bono sta. c. 22.

Conclusio.

Post tempora Christi Domini, circiter 350. annos, tempore scilicet Constantini Magni, aurea illa ætate, sub magno illo Antonio, Religio, & religiosorum status, mirifice propagari cœpit, atque ita ipse fuit, qui iure optimo, vocari potest, & debet, Monachorum omnium auctor, & princeps, pro eo quod religiosam illam Monachorum antiquorum vitam ad meliorem formam reduxit. Hæc conclusio est expressa præfati Hieronymi Plati, loco supracitato, vbi inquit, quod quamuis ante tempora D. Antonij, iam fuerint in Ecclesia aliqua cęnobia & Monachorum, siue religiosorum monasteria, vt late prosequitur D. Athanasius in vita ipsius, ipse tamen fuit, qui maioris perfectionis acquirendæ cupiditate allectus, & accensus, ab hominum cõsortio, atque conuersatione discedens, in interiorem Eremi solitudinem se recepit, cuius fama breui tẽporis spatio Religio propagata, quamplurimi se illi discipuli instituendos, & educandos tradiderũt, atque illi copulati sunt. Adeo vt per totam Armeniam, Scithiam, Miriam, & vtramque Thebaidẽ, ac denique per totam Aegyptũ, innumera fuerint structa, atque ædificata cœnobia, & monasteria, quorum omnium, ipse Antonius erat quasi generalis minister. Hoc idẽ dicit prædictus frater Hieronymus Romanus, & quod ipse est, qui primus adinuenit, atque instituit quamplurima religiosa exercitia, quibus eiusdẽ discipuli, iuxta id, quod talis ætas permittebat, ad perfectionem anhelantes, assidue, atque sine intermissione exercerẽtur, & hac ratione (inquit) Monachorum omnium patrem, ab omnibus ipsum vocari meritissime. Sub prædicto Antonio fuerunt illo tempore quãplures eiusdem discipuli, sanctitate, & virtutibus celebres atque famosi. Talis fuit, D. Hilariõ, & alter Antonius cuius frequentem mentionem faciunt historiæ, alijq. innumeri, quos impræsentiarum referre, & commemorare non libet, cum hoc magis spectet ad Historiographos, & Chronistas, quorũ ego officium agere impræsentiarum nõ volo, solummodo contẽtus breuiter aliquid hic dixisse, ad nostri huius libri, atque laboris maiorem ornatum, & perfectionem, vt rerum omnium, quæ ad Religionis, siue religiosum statum pertinent, aliqualis saltim habeatur notitia, pro maiore vtilitate, & gaudio Religiosorum, & eorum qui Monachalem, aut saltem Regularem, siue religiosam vitam profitẽtur.

D. Anton. fuit qui antiquorum Monachorum vitam primus ad meliorem formam reduxit.

Hierony. plati vbi supra.

D. Athanasius in vita D. Antony.

ARTICVLVS IIII.

Quot fuerũt olim in Ecclesia Monachorũ genera?

Huic articulo fiet satis, per sequentem conclusionẽ.

TRia fuere olim in Ecclesia, antiquorum monachorum genera. Hæc cõclusio satis ea historiogra-

Tria fuere olim, antiquoru Monachorum genera, cænobitaru, Anachoritarum, & Sarabaitarum.

graphis,& sanctorum patrũ doctrina, & traditione constat. Horum primum fuit Cænobitarum, secũdũ Anachoritarum tertium vero Sarabaitarum. Pro hac conclusione videndus est D. Hieronymus in epistola ad Eustochium,& D. Aug. in Sermone 21. de tribus Monachorum generibus. Cænobitæ dicebãtur olim ij,qui viuebant communiter in Cænobijs, à quibus etiam traxere nomen, quorum auctor atque institutor (vt fertur) fuit D. Marcus, vt refert Hieronymus Plati Libro suo de bono statu religiosi ex Cassiano,& Hieronymo in vita eiusdem, D. Marci. Horum cõtinuum exercitiũ, erat sub vnius prælati obedientia, in cænobijs communiter viuentes, in cellulis tamen selectis, atque distinctis, ibi cũ summo silentio, obseruãtia,& clausura, orationi,& manuũ labori cõtinuo vacare, præterquã quodã certo, atque determinato tẽpore, quo pulsato signo ad chorum, siue oratoriũ cõueniebant omnes, ad diuinas laudes decãtandas, siue ad lectionẽ, aut spirituale colloquiũ, vel ad aliquod simile exercitiũ. Non vino vnquã, aut carnibus vtebãtur, neque lautioribus cibis, sed solo pane, aqua & sale conditi, atque leguminibus erant cõtenti, præter senes,& infirmos, quibus à propositis decanis, secundum propriã cuiuslibet necessitatem, necessaria cuncta prudentissime suppeditabantur. Qui de ijs monachis,& ipsorũ instituto, plura videre desiderat, cõsular F. Hieronymũ Romanum, libro suo de Republica Christiana, vbi ad hoc propositum dicit multa, eaque notatu dignissima. Hoc vitæ genus (vtpote inter alia perfectissimum) ad perfectam,& religiosam viuendi formam,& magis aptam, est quod nunc magis viget,& vsitatũ est in Ecclesia inter monachos, vt cõstat experientia, in cœnobijs scilicet siue monasterijs, communiter viuere, in selectis, atque distinctis cellules. Secundum monachorum genus erat Anachoritarum, sic dicti, pro eo quod viuebant selecti, siue solitarij,& sine choro, ad quem communiter conuenirẽt. Hic status erat illorum, qui iam in cœnobijs per multum temporis, in religiosis exercitijs exercitati,& præ alijs in regulari disciplina singulariter eruditi, vt pœnitentiæ,& cõtemplationi perfectius vacarẽt, de prælatorum suorum licentia, in solitudine ab alijs secernebantur. Vbi in antris, speluncis, & cauernis terræ, instar antiquorum illorum patrum, quorum meminit Paulus, habitantes, vitam agebant non tam humanã, quam Angelicam. Non hoc omnibus dabatur, aut cõcedebatur, absque delectu,& discrimine; sed illis tantummodo, qui ex longa iam experientia, in vincendis tentationibus strenui, ad dæmonum etiam luctas videbantur idonei. De hoc etiam instituto,& viuẽdi genere, videatur prædictus Hieronymus Roman. loco supra citato. Quamuis autem ij in antris, speluncis, atque desertis montibus, seorsum (vt prædictum est) atque solitarij habitarent, haudquaquam tamen per hoc à debita suorum prælatorum obedientia æstimabantur exempti, quin vero etiam certo, atq; determinato tempore, ad Abbatis sui iussum, ad cœnubia, & monasteria cum alijs conueniebant. Hoc dixerim de illis Anachoritis,& solitarijs viris, qui veri religiosi erant,& monasticam vitam agebant,& religiosorum digni censebantur nomine. Nam de alijs, qui volũtarie, ac pro libito solitudini vacabant, contrarium erit iudicium.

D. Hierony. in epist. ad Eust. 42. D. Aug. ser. 21. de tribus Monach. generibus.

De cœnobitis. Hierony. Plati, lib. 2. de bono statu. c. 21.

Hierony. Rom. lib. 6. de Repub. cap. 2.

De Anachoritis, & ipsorum instituto antiquo.

Ad Hebr. 11.

Hierony. Rom. vbi supra.

De Sarabaitis antiquis,& ipsorum viuendi genere.

Tertium, & minus perfectum, quin vero imperfectum Monachorum vitæ genus erat, illorum qui Sarabaitæ dicebantur, ij quidem nec communiter habitabant, nec sub alicuius Abbatis, siue prælati obedientia degebant, sed seorsum viuentes, proprio ducebantur ductu,& spiritu, siue (vt verius dixerim) propria carne,& propria voluntate, vt experientia ipsa, in eorum multis comprobatum fuit. Horum Monachorũ meminit D. Tho. 2. 2. q. 186. ar. 5. in solutione ad quintum, vbi de mente Cassiani in collationibus Patrũ, inquit, deterrimum omnium antiquorum Monachorum genus, fuisse Sarabaitas, qui proprias suas necessitates curantes, absoluti erant à seniorum iugo, habentes libertatẽ agendi quidquid libitum sibi fuisset. Hoc vitæ, atque instituti genus, iampridem omnino ab Ecclesia,& quidem meritissime, relegatum est, & pro omnibus in vniuersum Monachis, & religiosis constitutum, quod inter alia substantialia, obedientiæ etiã emittant votum, sine quo (vt diximus supra) nulla omnino constare potest vera,& propria Religio, siue status religiosus. Et hæc pro isto articulo dicta sufficiant. Nam non est necessum impræsentiarum, vt de hoc statu, aut de alijs plura dicamus, sat enim est, quod sic in vniuersali, atque communiter, pro aliquali harum rerum notitia, pauca quædam dixerimus.

D. Tho. 2. 2. q. 186. artic. 5. in solut. ad 5. Cassian. coll. 18. c. 7.

ARTICVLVS V.

Quot nam sint in Ecclesia, approbatæ Monachorum Regulæ?

Huic articulo Respondetur, per sequentem conclusionem.

Conclusio.

QVatuor tãtum sunt in Ecclesia, generales approbatæ Monachorum Regulæ, sub quarum aliqua, omnes in vniuersum militãt Religiones, & Ordines, præter quosdam, qui in pluribus, quatuor præfatis Regulis se conformantes, proprias ipsarum constitutiones, atque peculiaria statuta, dicuntur habere pro Regula. Hæc conclusio ad literam decerpta est, ex D. Antonio de Florentia. De qua conclusione videndus est Syluester, Verbo Religio primo, nu. 7. Harum Regularum. 1. est Basilij, 2. Augustini 3. Benedicti. 4. S. Frãcisci. Pro cuius conclusionis intelligẽtia, aduertere, atque adnotare libet, quod quamuis, vt præmissum est, Religio,& Religionis status, à tẽpore incœpit Christi Domini,& Sanctorum Apostolorum, nullæ tamen tunc temporis erat constitutæ, atque determinatæ inscriptis, siue per scripta traditæ, Monachorum Regulæ, pro illius seculi religiosis, sed ducebantur omnes instar perfectionis Euangelicæ, in Euangelio positæ, & prout illorum cuilibet interior Spiritus sancti vnctio intus suggerebat, aut secundum id, quod prælatorum illius temporis viua vox aliquando ipsis præscribebat. nõ enim alio Directorio, siue alia Regula, feruorosus illius temporis, religiosorum spiritus indigebat. Hic viuendi modus durauit per annos plurimos, plusquam 350. Vsque ad tempora, D. Basilij. is enim (vt refertur) primus fuit, qui in scriptis olim, Monachis dedit Regulam,& pro eorũ instructione, & gubernatione sanctissimas leges extruxit, atque ordinauit; quibus Monasticam vitam,& vitæ religiosæ perfectissimam viuendi rationem, mirifice delineauit,& declarauit. Sub hac D. Basilij Regula, teste eodem D. Antonino Florẽtino, militant omnes, monachi Oriẽtalis Ecclesiæ, seu Græci,& sub ea fuerunt etiã in Occidente, aliquãdo Carmelitæ, de quibus etiam inquit, quod Innocentius Quartus, anno 1247. per Vgonem Cardinalem, quandam dedit illis Regulam, seu ordinauit statuta quædam, præfatam D. Basilij Regulam declarantia,& mitigantia. Hæc habentur ex D. Antonino, vbi supra.

Quatuor in communi sunt omnium Monachorum, & Religiosorum approbatæ regulæ.

D. Anton. 2. p. Hist. Eccl. tit. 15. c. 12. & 3. p. tit. 16. cap. 1. Sylu. verbo Relig. 1. num. 7.

D. Anton. vbi supra.

Secunda Regula in Ordine, quam ponit prædictus Pater Antoninus; est D. Augustini, sub quã (inquit) militant, omnes Canonici regulares, & Fratres Prædicatores, & Eremitani eiusdem Augustini, Seruitæ, & Sanctæ Brigidæ, Ordo etiam Sancti Hieronymi, sub Eugenio Quarto, nouiter institutus, Scopetini, Ordo Sancti Ioannis Hierosolymitani, Hospitalariorum Sancti Antonij. & Cruciferorum, qui omnes inter se differunt, secundum diuersos habitus, atque diuersas constitutiones, & viuendi formas; de quibus infra suo loco dicemus.

Tertia Regula est Beati Benedicti, sub qua etiam (inquit) militant Monachi nigri, & quidã præ alijs reformati qui dicuntur congregationis Sanctæ Iustinæ, Cistercienses, Camaldulẽses Cælestini, Ordo Mõtis oliuarum, montis Fani, siue Syluestrini, de quibus omnibus etiam infra plura dicemus.

Quarta, & vltima Regula (quamuis nõ perfectione, & dignitate) est Seraphici patris nostri Francisci, quã secundum varias, atque diuersas reformationes, maiorẽ, vel minorẽ paupertatis, & nuditatis rigorẽ, in essentialibus, atque substantialibus cõuenientes, tot per vniuersum mundi orbem profitentur religiosi, vt merito, & numero, plures, atq; præstãtissimæ, & perfectissimæ, censeri, atque existimari possint Religiones. De quibus diuersis statibus etiã infra agemus seorsum suo proprio loco. Diximus autem in conclusione, quod hę tantũ quatuor, sint in Ecclesia Monachorũ oĩum approbatæ generales Regulæ, quasi quatuor flumina, cęlestis Ecclesiæ Paradisũ irrigãtia, & quasi quatuor quædã totius perfectionis elemẽta, sub quibus militant oẽs in vniuersum Religiones. nã si quæ sunt, quæ proprias dicantur habere Regulas, facile, erit deprehendere, qualiter ad has prædictas quatuor reducantur, & ipsarum sint, velut quidam riuuli, & quædã rerum appẽdices, & quasi corollaria quędam, quæ ex eisdem subsequuntur. Hoc argumentum latissime prosequitur Raphael Volaterranus, libr. 21. suæ Geographiæ, & Polydorus lib. 7. de inuẽtione, cap. 4. quod dixerim propter Cartusienses & alios, qui ordinationes qualdã, & suorum Ordinũ instituta, habere dicontur pro Regulis. Nã hæ, meo quidem iudicio, cũ ex prçlatorũ suorũ voluntate, immutari, atque alterari possint non ita proprie Regulę, quã aliarum Regularum appendices, seu deriuationes debẽt existimari, & nuncupari, etiam si eorum perfectissimum institutum, perfectissimus enã viuendi modus, meritissime semel, & iterũ ab Ecclesia fuerit approbatus, & confirmatus, vt ceteræ Religiones. Et hęc de isto articulo dicta sufficiant.

Raphael Volaterann. lib. 21. sua Geograph. Polydorus. lib. 7. de inuẽt. c. 4.

ARTICVLVS VI.

Ad quem spectet approbare, & confirmare Monachorum, & religiosorum omnium Regulas?

Huic articulo Respondetur, per sequentẽ cõclusionẽ.

Conclusio.

APprobare, & confirmare Monachorũ, & Religiosorũ oĩum Regulas, olim pertinebat ad Episcopos, & alios ordinarios prælatos, sed nunc, ad solum spectat Romanũ Pontificẽ. Pro huius cõclusionis intelligẽtia, & vt eius rei, de qua loquimur, clarior habeatur notitia, libet primũ præmittere, explicare, ac dicere, quid significet hoc nomen Regula? Et omissis varijs huius nominis acceptionibus, atque significationibus, de quibus latissime agũt Doctores, iuris periti, legistæ, *in l. 1. ff. de Regulis iuris, & Canonistæ, in decreto. dist.* 3. c. Canon. & in c. Regula; solummodo tradã illas, quas adducit D. Isidorus, in prædicto, cap. Regula. *Regula* (inquit) *dicta est ex eo, quod recte ducit, neque aliquẽ aliorsum trahit seu (vt alij dixerũt) ex eo, quod regat, vel quod normam recte viuendi præbeat, aut quod distortum, & quod prauum est, corrigat.* Verba sunt expressa D. Isidori. Quæ quidem omnes Regulę significationes, & acceptiones, proprijssime omnibus Religionum omnium ab Ecclesia approbatarum Regulis conueniunt. Ipsarum namque est, suos cultores, atque professores, in cælum, atque æternam vitam, recta deducere, neminẽq. aliorsum, hoc est, à proprio, & debito fine distrahere, omnes regere, atque gubernare, omnibus rectam viuendi formã præbere, & si quid in eorũ moribus (quod absit) prauum, siue distortum inuentum fuerit, emendare, atque corrigere. Hæc sunt probatarum Regularum munera, & officia. Sed tamen, quia istæ non videntur esse ita proprie monasticæ Regulæ diffinitiones, quã eiusdem descriptiones; propius ad propositum nostrũ accedentes, hãc Regulæ, seu Regularum Monachalium, & religiosarum, constituo diffinitionem. *Regula est, Euangelica quædam viuendi forma, approbata ab Ecclesia, qua eius cultores, & professores, ipse idem recon...ntur ad perfectionem, secundũ tria essentialia, & substantialia vota, & proprias obseruãtias propria cuiuslibet Religionis.* In hac Regulæ deffinitione, exactissime cõprehenduntur oĩa quę sunt de ratione, & essentia cuiuslibet Regulę Monasticę, & religiosę, qđ nẽpe sit Euangelica, atque in Euangelio posita, qđ sit ab Ecclesia approbata, & via, qua eius cultores, & professores per tria essentialia, & substãtialia vota, & proprias cuiuslibet obseruantias, ascendere conantur ad perfectionem. De his omnibus particulis, iam superq. satis in particulari in superioribus dictum est à nobis. Reliquum est, vt breuiter modo dicamus aliquid de Regularum Monasticarum, & religiosarum approbatione, quæ fuit difficultas, in titulo huius articuli proposita. Et de ea dico, id quod in conclusione est dictum, quod licet Monachorum Regulæ, per solos Episcopos, & eorum sola auctoritate probarentur, atque confirmarentur olim, nunc autem, approbare Monachorum, & Religiosorum Regulas, ad solum spectat Pontificem Romanum. Hæc conclusio duas habet partes, quarum prima constabit ex eo, quod olim fuit de iure, & etiam ex illo, quod fuit de facto. Et quidem de iure certissimum, atque constitutissimum est, potuisse olim Episcopos hoc ipsum efficere, iuxta notissimum principium, ab omnibus receptissimum in iure, quod omne illud, quod non est Superiori reseruatum, & inferiori prohibitum, iure videtur, atq; pręsumitur prælato ordinatio concessum, vt habetur *in cap. nuper. de sentẽtia excommunicationis & in cap. cum apud, de sponsalibus.* Cũ igitur ante definitionẽ, & determinationẽ Cõcilij Lateranensis (de qua statim dicemus) Episcopis, atque ordinarijs prælatis, nullibi reperiatur prohibitũ, Religiones approbare, & ipsarum Regulas confirmare, iure id sibi videtur fuisse concessum, potuisseq. eos id olim optime effecisse, cum fuerint prçlati ordinarij, & nullo id fuerit iure sibi prohibitum. Sed deueniamus ad factum, & quidem qui chronicas antiquas, atque Ecclesiasticas Historias hac de re consulere voluerit, facile erit sibi perspicere, quod à tempore Apostolorum, aut saltem ab eo tempore, quo in Ecclesia pro Monachis, siue religiosis, scripto Regulę ceperunt institui (vt supra diximus, & amplius infra dicemus) semper Regulæ consueuerunt, approbari, & confirmari ab Episcopis. Videatur hac de re Tritemius, libro quem edidit de Laudibus Carmelitarum capitul. 4. Genebrardus in sua Chronica lib. 4. Polydorus lib. 7. de inuentoribus rerũ, cap. 3. & Frater Hieronymus Roman. lib. 6. de Republica Christiana, cap. 5 & omnium nouissimus Illustrissimus, atq; Reuer. Dominus Card. Bellarminus, libro de Monachis, cap. 4 vbi inueniuntur plura, eaque notatu dignissima, ad propositũ prædictum, & qualiter Monachorum Regulæ olim approbari, & confirmari consueuerunt ab Episcopis. Sic etiam videmus experientia, quod Diui Basilij, Augustini, & Benedicti, quæ omnium sunt antiquissimæ Regulæ, nullam olim habuerunt approbationem à Romanis Pontificibus, sed tantummodo ab Episcopis. Quia, vt inquit prædictus Illustrissimus Bellarminus, nõdum stabat tũc tẽporis aliquod ius Ecclesiasticũ id ipsum præcipiẽs. Sed quid moror in re adeo clara, & manifesta? cum in Concilio Chalcedonensi capit. 4. & refertur *in cap. quidam Monachorum, decima octaua, quæstione secunda,* expresse habeatur, *quod Monachi non erigant Monasteria, sine auctoritate, & licentia Episcopi?* Vel ex hoc capite clarissime constat

Approbare, & confirmare monachorum, & religiosorũ omniũ Regulas ad Romanum spectat Pontificem.

In communi traditur, quid sit regula aliciuius Religionis.

Isid. lib. 6. etymol. c. 16.

In particulari quidnam sit Regula, vel propria ipsius diffinitio traditur.

c. Nuper de sent. excomm. c. Cum apud. de spons.

Trite. de Lau. Carmel. c. 5. Genebrard. in Chronic. lib. 4. Polyd. lib. 7. de inuent. rer. c. 3. Hier. Rom. lib. 6. de Rep. chris. cap. 5. Bellarm. lib. de monach. c. 4.

Cõc. Chalced. c. 4. cap. quidam monac. 18. q. 2.

stat, quod Episcopi olim, approbare poterant, & de facto approbabant, Monachorum Regulas. Manet igitur satis probata prima nostræ conclusionis pars, qua diximus approbare, & confirmare nouos Ordines, siue Religiones, & ipsarum Regulas, Episcopos olim cõsueuisse, & ad ipsos spectasse. Durauit hęc consuetudo per annos plurimos vsque ad tẽpus Concilij Lateranensis, quod fuit celebratum anno 1216. cuius Concilij fit mentio, *in cap. Ne nimia, de Religiosis Domibus*. In præfato Cõcilio, cap. 13. habẽtur huiusmodi verba. *Ne nimia religiosorũ diuersitas grauẽ in Ecclesia Dei confusionem inducat, firmiter prohibemus, ne quis de cætero nouam Religionem inueniat, sed quicumque ad Religionem conuerti voluerit, vnam de approbatis assumat. similiter, & qui voluerit religiosam domum de nouo fundare, Regulam, & institutionem accipiat de approbatis.* Et quamuis expresse non dicatur ibi, quod huiusmodi approbatio fieri debeat solummodo à Pontifice Romano, & totius Ecclesiæ summo capite: cõmunis tamẽ est Doctorũ resolutio, quod ab eo tẽpore, Religionum approbatio, ad eundem solũmodo spectat, vt clarius colligitur. *Ex cap. Religionum, de religiosis domibus, in sexto*, quod est Concilij Lugdunẽsis, celebrati sub Gregorio Decimo, vbi sequentia verba habentur, *Religionum diuersitatem nimiã, ne confusionem induceret, generale Concilium consulta prohibitione, vetauit. Sed quia non solum importuna petẽtium inhiatio, illarum postmodũ multiplicationem extorsit. verum etiã aliquorum præsumptuosa temeritas diuersorũ Ordinum, præcipue Mendicantium quorũ nondũ approbationis meruere principium, effrenatã quasi multitudinem adinuenit: repetita cõstitutione districtius inhibẽtes, ne aliquis de cætero, nouum Ordinem, aut Religionem ad inueniat, vel habitum noua Religionis assumat, cunctas affatim Religiones, & Ordines Mendicantes, post dictũ Concilium adinuentos, qui nullã cõfirmationem Sedis Apostolicæ meruerũt, perpetuæ prohibitioni subijcimus, & quatenus processerant reuocamus.* Hoc edicto, atque decreto Lugdunensis Concilij, explicatur, atque declaratur præfatũ generalis Lateranẽsis, celebrati sub Innocentio Tertio, atque ex vtroque colligitur manifeste, quod quamuis ordines, & Religiones approbare atque cõfirmare, spectauerit olim ad Episcopos, & prælatos diocesanos, & ordinarios, nunc autem ad solum Romanum Pontificẽ spectat idipsum: vt à nobis in suprapofita conclusione est dictum. Per quòd sit satis proposito articulo.

Concil. Later. cap. 13.
c. Ne nimia de Religiosis domibus in 6.
Pro vitanda Religionum multiplicatione nimia.
c. Religionum Concil. Lugdun. sub Greg. X. de Religiosis domib. in 6.

QVÆSTIO IIII.

De Religionibus in particulari, quantum ad omnem ipsarum ortum, & originem. in 15. articulos diuisa.

1. *De ortu, & origine Religionis D. Basilij.*
2. *Quo tempore & à quo Ordo B. Benedicti ortum & originem duxerit?*
3. *Vnde Ordo, & Religio Carthusiensium ortum & originem duxerit?*
4. *De ortu, & origine Religionis Sanctissimi Patris nostri Francisci.*
5. *A quo habuerit ortum, siue originem Religio B. Dominici, quæ alio nomine Fratrum Prædicatorum nuncupantur?*
6. *De ortu, & origine Religionis Fratrum, qui communiter, Eremitæ S. Augustini nuncupantur.*
7. *De ortu, & origine Fratrum Carmelitarũ, seu qui communiter dicuntur, Sanctæ Mariæ de Monte Carmelo.*
8. *Vnde ortum, & originem duxerit Ordo communiter dictus, Sanctissimæ Trinitatis?*
9. *Vnde, & à quo, & quo tempore ortum, & originem habuit, Religio Fratrum nuncupatorũ, Dominæ nostræ de Mercede, Redemptionis Captiuorum?*
10. *Vnde ortum, & originem habuerit Religio, D. Hieronymi communiter nuncupata?*
11. *De ortu, & origine Fratrum Minimorum, qui & cõmuniter nuncupantur, S. Francisci de Paula.*
12. *Vnde & quo tempore, ortum & originem habuerit Religio Societatis Iesu, cuius alumni, & professores, per imperitiã a quibusdã dicũtur Theatini?*
13. *De ortu, & origine omniũ Canonicorũ Regularium.*
14. *De ortu, & origine aliarum Religionum, siue Familiarum, quæ profitentur infirmorum curam.*
15. *De ortu, & origine Religionum Militarium, siue militiam profitentium.*

ARTICVLVS PRIMVS.

De ortu, & origine Religionis D. Basilij

PRiusquã de isto articulo, & sequẽtibus, aliquid incipiamus dicere; in eorũ principio pręmittere necessariũ duxi, per terũ seriẽ, aut per ea, quæ à nobis in subsequẽtibus, de Religionibus oibus in particulari, sunt dicenda, earũ cuipiã nullo nos modo præiudicare velle, aut cõtraire, neque agere de illarũ antiquitate, sed hoc solummodo breuiter atque resolutiue, ea, quæ probabiliora videntur, & vt talia, à doctoribus communiter circumferuntur, impræsentiarum dicere; vt horũ oium, hic aliqualis saltem habeatur notitia. Cum hoc tamen libera sit cuique facultas sentiendi, atque existimãdi id, quod magis gratum, aut probabile sibi visum fuerit, siue magis certũ, iuxta ea, quę habẽtur in chronicis, monumentis, & arcanis proprię cuiuslibet Religionis. Quo notabili, atq; fundamento præmisso, proposito articulo, per sequẽtem respõdeo conclusionem.

Conclusio.

Ordo, siue Religio D. Basilij ab codẽ ortum, atque originem duxit (vt fertur) circa annos 350. plus minusue. Hic Sanctissimus Pater, & Monachorum antiquorum, orientalis Ecclesiæ Patriarcha, primus (vt supra diximus) fuit, qui monasticũ statũ reformauit, & ea oia, quę ab Antonio magno, Hilarione, Pachomio, & vtroque Macario, pro instruendis illius temporis monachis, & religiosis, verbo tenus audierat, ac sibi fuerant tradita; literis mandauit, atque quibusdã demptis, alijs vero additis, eorũ oium, nõ minus Religiosam, quã eruditã confecit regulã. Hac de re videndus est. D. Gregorius Nazianzenus, in vita eiusdẽ Basilij, & in oratione, quam habuit in ipsius obsequijs, oratione octaua, vbi ad hoc propositũ habentur plura, eaque notatu dignissima.

Ordo, siue Religio D. Basilij, cœpit circa Christi annos 350. plus, minusue.
Greg. Naz. in vita D. Basil.

Fuit hæc Religio, eo tẽpore celeberrima, & vt refert. Fr. Hieronymus Rom. lib. 6. de Republica Christiana. cap. 5. huius instituti fuere olim Sanctissimus Effrem, Chrysostomus, Gregorius Nazianzenus, Esychius, Pachomius, Ioannes Damascenus, Cassianus, Eraclides, & etiam D. Hieronymus, & alij quamplures. De ipsius Regula, iam ẽt supradiximus, quod fuit prima scriptis tradita, approbata, & confirmata, ab illius Sæcli Episcopis, eo mõ, quo tunc tẽporis in cõsuetudine positũ erat, Religionũ Regulas approbari, & cõfirmari. De quo quidẽ quamuis nihil reperiatur expressum, sat est, vt id dicere possimus, quod in Cõcilio generali 7. quod est secundũ Nicęnũ; regulæ eiusdẽ, fit mentio, tanquã de regula iã per Ecclesiã approbata, & cõfirmata, D. etiam Benedictus in sua regula, de regula prædicta Beati Basilij mentionẽ facit, eandẽq. in quãpluribus rebus imitatur, atque præcipit obseruari. Et hæc breuiter de Religione D. Basilij dixisse sufficiat; nã nõ est in votis, in hoc opere de aliqua Regula, aut Religione quicquam dicere amplius in particulari. Ad alia enim progrediamur oportet.

Laudes, & encomia Religionis D. Basil.
Rom. lib. 6. de Repub. Christ. cap. 5.

ARTICVLVS II.

Quo tempore, & à quo ordo Beati Benedicti ortum, & originem duxerit?

Respondetur per sequentem conclusionem.

Conclusio.

Ordo D. Benedicti circa annos 520. ortum, atque originē duxit.

RELigio B. Benedicti, ab eodem Sanctissimo Patre, & Occidentalis Ecclesię, Monachorumq. omniũ Patriarcha, circa ann. 520. (vt dicitur) ortũ, & originē duxit. Hic Sãctissimus, ac Benedictissimus vir, re quidem, & nomine, veraciter Benedictus, vt à quibusdã dicitur, sub instituto D. Basilij aliquandiu fuit. Non tamen hoc ita plane constat, atque expediret, sed circumfertur communiter, pro eo quod, vt habetur in propria ipsius Historia, & refertur à D. Gregorio 2. Dialogorum c. 3. postquam Romę liberalibus disciplinis apprime est eruditus, vt se totũ Iesu Christo daret; in cuiusdam altissimæ speluncę solitudinē, quę Sublacus dicebatur, se recepit, vbi per triennium monasticam, atque solitariam vitam est professus. ibiq. absconsus, ita delituit, vt vnus tantummodo id sciret Romanus monachus, quo ad vitæ necessaria ministro vtebatur. Sed fama eius sanctitatis, ex illis latebris iam erumpente, mortuo quodam illius tēporis Monasterij Abbate, quidam monachi in demortui locum, eum subrogarunt, seque illi instituendos, atque in omniũ virtutum genere edocendos tradiderunt. Quorum vinēdi licentia, cum eius obiurgationes ferre non posset, venenum ei in potione dare cõstituerunt, quod & re ipsa fecerunt. Verum poculum ei præbentibus, crucis signo, vaso confracto: derelicto monasterio, in solitudinem se recepit. Verba sunt expressa D. Greg. quæ etiam in ipsius habentur historia. atque huic fundamento innituntur, qui asserunt prædictum D. Benedictum, sub instituto D. Basilij aliquãdiu vixisse. Sed quidquid de hoc sit, nõ enim est mei muneris, atque propositi id determinare, meritissime tamen ab omnibus (saltem Occidentalis Ecclesiæ) Monachorum omnium Pater, atque Patriarcha nuncupatur. Nec per hoc D. Basilij Religioni quidquam detrahitur, cum hęc prærogatiua, quę in Occidentali Ecclesia D. Benedicto conceditur, in Orientali eidem D. Basilio tribuatur. Sed preterea Monachorum Patriarcha, hic sanctissimus vir, vere Benedictus ab omnibus communiter, & merito appellatur, qui sua sapientia, virtute, & sanctitate (quę maxima fuit,) religiosisq. institutis, & documentis, monasticam vitam mirifice auxit, miroq; in modum amplificauit, atque illustrauit.

Greg. 2. Dialog. cap. 3.

Encomia Religionis D. Benedicti.

Hic sacratus ordo à Mõte Cassino, vbi primum est commoratus diuus ipse Benedictus, exordium sumpsit; sed cum multi ad eum quotidie discipuli conuenirent, breuissimo temporis spatio, in Italia 12. monasteria ædificauit, quæ & sanctissimis legibus communitur, atque inde per totum orbem sanctissimus prædictus ordo, mirifice est sparsus, & propagatus, & tot, tantaq. sunt, quæ de ipso in chronicis ab Historiographis circunferuntur, vt nec lingua, neque tempus sufficeret ad narrandum. Videantur quæ de hac re, dicit Cassanæus, D. Antoninus de Florentia, Illescas in sua Historia pontificali, Frater Hieronymus Roman. in sua Republica Christiana, & nunc nouissime Hieronymus Plati, & Pater Frater Ioannes à Castanica, à quibus omnibus (breuitati studens) cõsulto abstineo: quia nec Chronici, aut Historiographi impræsentiarum officiũ ago, nec vero ipsum est mei propositi, aut præsentis speculationis. Fuit hęc sanctissima Religio, statim à diœcesanis Episcopis, atq; Prælatis approbata, eo modo, quo tunc temporis, vt dictum est, Ordines, & Religiones, consuetum fuit approbari, & confirmari; vsque ad tēpora Gregorij Primi, qui (vt fertur) in Concilio quodam Romano, auctoritate Apostolica eandem approbauit.

Cassanæus in vita D. Benedicti.
D. Ant. ibid.
Illescas 1. p. ibi.
Hieron. Roma. ibidem.
Hierony. Plati ibidem.
Ioann. à Castanica ibidem.

De Cluniacensium familia, & origine.

Ex hoc lucidissimo fonte, atque fœcũdissima radice, varij riuuli, necnon propagines diuersarum familiarum, secundum varias, atque diuersas reformationes, prodierunt, quæ D. Benedicti institutum complexę sunt, & militant sub eius vexillo, & benedictissima regula. Quarũ prima, & antiquissima, est Cluniacensis familia, quę (vt fertur) anno 913. ab Odone Cluniacensi Abbate, & nomen, & exordiũ sumpsit. Hic vir, vita & doctrina pręstantissimus, cernens B. Benedicti disciplinã, magna ex parte iã laxatam, atque deformatã (quod in oibus fere mũdi rebus, quę labilis est ipsarũ natura, reperire licebit) ad pristinũ statũ, & perfectissimã viuendi formã, ipsam reuocare est aggressus, id quod, & opere perfecit: cuius exēplo, innumeri ferè Abbates in Italia, Hispania, atque Germania, & Anglia prouocati, se suosq; Monachos, instituēdos, atque reformãdos illi tradiderũt. Hoc est principiũ, & origo Cluniacēsis familię, ortę, atq; productę (vt dictũ est) ex familia D. Benedicti. Ex eodem fonte prodiuit alia, Camaldulēsis nũcupata, quę auctore beato Romoaldo, eximię sanctitatis viro, circa annũ 1000. in Apennino monte, ortũ, & originē duxit, cuius sanctissimo exēplo, & magna sãctitatis opinione, illustribusq. miraculis, tot hoies sunt permoti (vt fertur) quod nisi ipsemet eosdē cohibuisset, totus fere terrarũ orbis, eius religiosam vitã, & disciplinã videbatur velle subire. De hoc ordine videatur D. Antoninus de Florentia, & Cassanęus, quarta parte Catalogi glorię mũdi, consideratione 54. & Hieronymus Roman. lib. 6. de Republica Christ. c. 9. & alij

De ortu, & origine Camaldulensis familiæ.

D. Anton. 2. p. histor. tit. 15. cap. 15.
Cassanæus 4. par. Catalogi gloriæ mundi, consid. 54.
Hierony. Rom. lib. 6. de Rep. cap. 9.

Eiusdē propaginis fuit cõgregatio, quę dicitur Vallis Vmbrosę, constituta post circiter 73. annos, Huic initiũ dedit, Ioannes quidam Gualbertus, nobilis vir Florentinus, in quadã et parte montis Apennini, Vallis Vmbrosa nuncupata prope Florentiã, ad duo milliaria. De hoc & ordine siue congregatione, meminit etiam prędictus D. Antoninus de Florentia, & Cassanęus vbi supra, consideratione 57. & Illescas li. 5. Historiæ suę Pontificalis. cap. 12. & Frater Hieronymus Roman. lib. 1. De Repub. Christ. c. 11.

De cõgreg. vallis Vmbrosæ.
D. Anton. 2. p. tit. 15. c. 25.
Cassan. vbi supra consid. 57.
Illescas 1. p. lib. 5. suæ histo. cap. 12.
Hierony. Rom. lib. 6. de Rep. Christ. c. 21.

De origine Cisterciensis familiæ, D. Bernardi.

Ex eodē sacro fonte prodijt Illustriss. Cisterciensis familia, procuidubio inter omnes, quę ex hac sancta propagine prodiere, celeberrima. Cuius familię, religionisq. sanctissimę, & illustrissimę, memorãtur exordia à quodã Roberto Abbate, Abbatię Molismensis. Qui (vt dicitur) anno 1098. cernēs suos subditos pręditis & magna rerũ copia, & abũdãtia à primęuo suo instituto, quadã rõne defecisse, atque degenerasse: habito consilio cũ aliquibus ex perfectioribus (quos vnũ, & viginti fuisse, ferũt) Cabilonē se cõtulit, pręcipuã eo tēpore Burgudię Vrbē, vbi in solitario quodã loco, cui nomē erat Cistercium, domicilium fixit, à quo loco, huius instituti religiosi viri, Cistercienses post modũ sunt appellati. Sed eius rei Molismēses monachi pęnitētia ducti, multis precibus ab eodē Roberto impetrarut, vt pręhabiti propositi cõsilio reuocato ad ipsos instituēdos, & gubernãdos, atque ad pristinã sedē se cõferret. Quod vt faceret in loco Cistercij pręd̄icto, quidã Stephanus, vir deuotus, & strenuosus, ab eodē in pręlatũ, atque Abbatē est suffectus, quo fieret eiusdē familię auctor. Sub hoc Stephano fuit tunc tēporis pusillus ille grex, nõ plus, quam per quindecim annos, quo tp̄e, Dei nutu, atque benignitate, ad maximũ totius Ecclesię augmentũ, commodũ, atque vtilitatē, aduenit in eũ locũ, cũ triginta socijs (tribus inter eos germanis fratribus) D. Bernardus, qui nascētem tã mirificũ hunc statũ Cisterciensiũ, non solũ conseruaret, verũ et, & mirifice illustraret, atq. amplificaret. Hoc re ipsa factũ est, nam ipsius fama, ex illis latebris erũpente, breuissimo tēporis spatio, innumeros ad sui imitationē, & mundi cõtemptũ conuertit, atque adeo factũ est, vt adhuc eo viuēte, ex huius familię, & instit utum alumnis, cētũ & sexaginta monasteria, fuerint cõstructa, & ędificata. Hęc etiã sacra Cisterciēsiũ, siue D. Bernardi Religio, D. Benedicti, sub certa forma refor

maiam

D. Ant. 2. p. sua Histor. tit. 15. cap. 15.
Cassanæus. 4. p. dialogi gloriæ mūdi. consi. 56.
Hieron. Roma. lib. 6. de Rep. Christia. c. 12.
De ortu, & origine familię montis Oliueti.

matam Regulam, obseruat. Et qui de ea plura videre desiderat, consulat, D. Antoninum de Florentia, & Cassanæum, quarta parte catalogi gloriæ mundi, cōsideratione 56. & Fratrē Hieronymū Roman. libro suo De Republica Christiana c. 12. & propriam huius ordinis, & instituti chronicam, ad quam lectorem remitto. Montis Oliueti familia, ab ordine D. etiam Benedicti prodijt. Cœpit autē sacra hæc Religio, anno Domini 1319. quo tēpore Bernardus Ptolomæus cum alijs duobus socijs Senensibus, eidem initiū dedit in mōte quodam Oliueto, prope ipsam Senarum ciuium ciuitatem, à quo & Religio ista mōtis Oliueti nomen accepit. Hunc ordinem (vt fertur) Ioannes 22. confirmauit, & habitum, quem nunc eiusdem religiosi ferūt, ipsius iussu, quidam Guido à Petramala, ciuitatis Aretij Episcopus, visione Dei genitricis præhabita (vt dicitur) dedit, atque D. Benedicti Regulā ab eisdem obseruandam præscripsit.

De ortu, & origine Cœlestinorum.
Illescas 1. p. lib. 5. c. 43.

Cælestinorum etiam familia, D. Benedicti Regulam obseruat. Quæ (vt fertur) à quodam Sanctissimo viro, Petro Morone, qui fuit Papa Cœlestinus V. nuncupatus, creatus anno 1294. ortum, & originem duxit. De hac Religione nihil impræsentiarum dicēdum occurrit, sed qui de ipsa plura desiderat, cōsulat Doctorē Illescas in sua Historia Pōtificali, prima parte libro 5. cap. 43. & hæc dicta sufficiant breuiter, circa ordines, siue Religiones, quę ex familia D. Benedicti, tāquam è lucidissimo quodam fonte, & sacra, atque pręclara quadam progenie, ortum, & originē duxerunt, quod erat propositum præsentis articuli. Núc ad alia progrediamur oportet.

ARTICVLVS III.

Vnde ordo, & Religio Cartusiensium, ortum, & originem duxerit?

Huic articulo fiet satis, per sequentem conclusionem.

Conclusio.

Cartusiēsium familia à Santissimo viro Bruno, ortum, & originem duxit.

PRæclarissima Cartusiensium familia, & Religio pęnitentia, clausura, silētio, ac denique omni virtutū, & Religionis genere ornatissima celebris, atque famosa à quodā sanctissimo, necnō nobilissimo viro, Alemano, nomine Bruno, è ciuitate Agrippina, siue Colonia, oriundo, & canonico Remensis Ecclesiæ, ortum, & originē duxit, anno (vt à quibusdā dicitur) 1084. ab alijs vero 1101. Huic familię sanctissimo, & strictissimo instituto, horrēda quædā, atq; admirabilis visio, habita in funeralibus doctoris cuiusdā Parisiēsis, initiū dedit, & principiū, vt referūt auctores Historiæ Ecclesiasticæ, D. Antoninus 2. par. suæ summæ Historialis tit. 15. c. 22. & 3. par. tit. 16. cap. 1. & Cassanæus 4. par. catalogi gloriæ mundi, cōsideratione 52. & Illescas in sua Pōtificali. 1. par. lib. 5. cap. 13. & Frater Hieronymus Roman. lib. suo de Republica Christiana, cap. 13. oēs isti dicunt, quod cū Parisijs mortuus fuisset, doctor quidā doctissimus, atque eminentissimus Iuris peritus, qui inter alios, non solum literis habebatur pręclarus, verum etiam virtute, & sanctitate insignis; qui & in oīum hominum conspectu, opinione erat celebris, atque famosus. Cum maxima Parisiensis ciuitatis pars, eundē ad tumulum comitaretur, & fere tota Parisiensium doctorum corona, & schola, ipsius obsequijs adesset, subito, atq; insperato in omniū conspectu, eiusdem doctoris horrēda vox exaudita est, qua primo accusatum, secundo iudicatū, & tandem tertio condemnatum se esse asseruit, atque asseueranter pronūtiauit in diuino iudicio. Cuius rei omnes admiratione perterriti, & cōmoti, sed pręc alijs pręfatus doctor Bruno, Remēsis Ecclesię Canonicus, qui & in eadem celeberrima Parisiensium vniuersitate, cathedrę cuiusdā regētiam tenebat, ad suos postmodum reuersus discipulos, si hoc ita est (inquit) quis poterit saluus fieri, nisi pęnitentiam agat, mundumq. effugiat? Ab eo tempore (vt fertur) relicto seculo, cathedra, atque doctoralibus insignijs, cū sex alijs socijs, in cuiusdam Eremi solitudinē (quę Certosa dicitur) se recepit, vitam ibi agens sanctissimam & asperrimam, nunquam vtens carnibus, & ab oīum hominum prorsus consortio, & conuersatione semotus, & perpetuo cilicio indutus. Ab hoc loco Certosa (corrupto vocabulo) eiusdem instituti professores, Cartusiani sunt nuncupati, qui sacer ordo (vt dicitur, ac supra retulimus) nullam habet peculiarē Regulā, sed proprijs sanctissimis suis statutis, à Romana Ecclesia confirmatis, vtitur pro Regula. Cōfirmatus est hic Ordo, & approbatus, primū à Victore Tertio Sūmo Pontifice, anno 1085. postmodum verbo ab alijs quampluribus Pontificibus summis, quos lōgum nimis esset impręsentiarū recensere. Inspiciatur, in proprijs huius ordinis monumentis, ex quibus euidēter constabit, qualiter Sacratissimus iste ordo, apud Romanos Pōtifices, & totam Ecclesiam, semper, & vbique, habitus fuerit in magna reuerentia, & veneratione, & quidem, meritissime, pro maxima sua sanctitate, & Religione. Et hęc dicta sufficiāt de isto sanctissimo ordine.

D. Ant. 2. p. sua Hist. tit. 15. c. 22. & 3. p. tit. 16. c. 1.
Cass. 4 p. catalogi gloriæ mundi. confid. 52.
Illescas 1. par. Hist. Pont. lib. 5. c. 13.
Hieron. Romā. lib. 6. de Rep. Christ. c. etiam 13.

ARTICVLVS IV.

De ortu, & origine Religionis Sanctissimi Patris nostri Francisci.

AB hoc articulo breuiter etiam me expediam, pro eo quod de ipso in expositione nostræ sacrę Regulę, in libro etiā, cui titulus est de perfectione Christianę iustitiæ, vt mihi videtur, omnia quæ desiderari possunt, dicta fuerint, & qui plura videre desiderat, consulat nostri sacri Ordinis monomenta, & chronicas, eas pręsertim, quas iam olim edidit, atque cōstruxit, grauissimus atque religiosissimus Pater, Frater Marcus de Lisboa Lusitanus, Episcopus Portuensis, nostræ huius Religionis magnum Decus, & ornamētum. Et simul librum cui titulus, de origine Seraphicæ Religionis, quem fecit, seu potius in lucem edere iussit. Illustrissimus & Reuerēdissimus, pariter, atque religiosissimus, Pater Frater Franciscus de Goncaga, dignissimus eiusdem ordinis olim generalis Minister nunc autem Episcopus Mantuanus meritissimus. Et alias chronicas, quas oīum nouissimus cōposuit, Pater Frater Ludouicus à Robolledo Hispanus; Cōcionator insignis nostri sacri Ordinis, olim Prouincialis Hispalensis; consulat etiam Fratrem Hieronymum Roman. in sua Republica Christiana, libro 6. cap. 20. de hoc sacro ordine pulchra, & mira dicentem, & doctorem Illescas in sua historia Pontificali, 1. par. lib. 5. cap. 33. vt autem qua nitor breuitate, de hoc præclarissimo, atque Seraphico Ordine, ipse etiam aliquid dicam, sequentem statuo conclusionem.

1. p. lib. 2. cap. 7. De orig. Seraphicæ Relig. 1. p. in princ.
Hieron. Roma. lib. 6. c. 20.
Illescas 1. p. histor. par. lib. 5. cap. 23.

Conclusio.

Minorum Fratrum Religio, cœpit, & ortum duxit à P. Patre nostro Frācisco.

Religio beatissimi Patris nostri Francisci, Minorū Fratrū cōmuniter nuncupata, ab eodem sanctissimo, atque Seraphico Patre, & Minorum pauperū Patriarcha, anno 1206. seu vt alijs placet 1209. ortum, & originem duxit. Hic sanctissimus Pater, veraciter re, & nomine Franciscus, (quod nomē Frācus, siue liberalis interpretatur) Natione Italus, de vallis Spoletanę partibus, Ciuitate Assisij trahens originē, ex patre nobili, atque pręduiuite natus, diuinarū rerū cupiēs dulcedine perfrui, humana cuncta fastidiens, ad vocē Christi Domini nostri crucifixi, oīa pro ipsius amore, atque vt ipsū lucraretur, liberaliter, & franca (vt aiūt) manu, reliquit. Cępit Seraphicus noster Pater Franciscus, sub Innocētio Tertio, cursū, quē suū sub Honorio ēr. III. perfecit gloriosū, quibus succedēs, Gregorius IX. catalogo SS eūdē ascribēdo, magnificauit amplius, miraculis famosū, vt in ipsius habetur historia. Eius regula, quæ quarta inter approbatas enumeratur, ex Euā-

gelij albo, siue prototypo, de verbo ad verbũ excerpta, atque deprompta, vitæ vocis oraculo, à Christo Domino reuelata, à prædicto Innocentio Tertio anno. 1209. siue 1208. vt volunt alij primitus est approbata, & confirmata. Sed post modũ medio diplomate, ab Honorio etiam Tertio, Pontificatus sui anno 8. nostræ vero salutis 1223. Huius instituti alumni, & professores, si vti par est voto, instituto, atq; professioni suæ correspondent, vitam agunt, omni proculdubio vere Apostolicam, & Euangelicã, qua in summa, atque altissima, & strictissima paupertate, fundati, nullius rei, nec in cõmuni, neque in particulari proprium, siue dominium habentes, quam plura etiã strictissima, & rigorosissima præcepta obseruantes, prope nudi, Christum Dominũ nudum, atque cruce pendentem sequentes, pro suo posse in omnibus, & per omnia sequi, & imitari student.

Laudes, & encomia Religionis Sanctissimi Patris nostri Francisci.

Est autem partitus, atque diuisus hic sacratissimus ordo in varias, atque diuersas familias, & congregationes, diuersosq; viuendi modos, secundum varias, atque diuersas reformationes, quas habet, magis vel minus strictas; circa articulũ strictæ, & rigorosæ paupertatis. Quidam enim dicuntur claustrales, siue cõuentuales, qui in prædicto strictæ paupertatis articulo, & quibusdam alijs nostræ regulæ præceptis & obseruantijs auctoritate Romanorum Pontificum sunt dispensati. Alij vero obseruantes, pro eo quod in perfecta eiusdem regulæ obseruantia, firmiter perseuerant, licet quidam strictius præ alijs, qui & propterea apud nostros Recollecti, seu reformati consueuerunt nuncupari. Sunt etiam eorum variæ, atque diuersæ familiæ, siue prouinciæ, magis, vel minus recollectæ, & reformatæ, prout magis, vel minus accedunt ad obseruantiam strictissimæ paupertatis. A quibus omnibus impræsentiarum consulto abstineo, breuitati studens, & quia hac de re (vt dixi) cuncta necessaria, & quæ desiderari possunt, dicta sunt in libro expositionis nostræ regulæ, loco iam supra citato. Instituit autem Seraphicus Pater noster Fräcifcus tres ordines, siue religiones, quarum alteram vocauit minorum, de qua quæ superius sunt dicta. Aliam dominarum pauperum, quæ communiter sanctæ Claræ nomine circũfertur. Aliam autem pœnitentium, quæ virumque sexum, virorum, nempe & mulierum in se complectitur. & hæc de isto articulo dicta sufficiant.

ARTICVLVS V.

A quo habuerit ortum, siue originem Religio Beati Dominici, quæ alio nomine, Fratrum Prædicatorum nuncupatur?

Huic articulo fiet satis, per sequentem conclusionem.

Conclusio.

Inter oẽs Ordines, siue Religiones celebres, & illustres, quas habet Ecclesia; Ordo, siue Religio Beati Dominici, quæ alio nomine, Fratrum Prædicatorũ familia nuncupatur, nõ infimum tenet locũ, quin vero tute optimo illustrissima, atque celeberrima communiter ab omnibus reputatur, atq; existimatur. Cœpit hæc sacratissima Religio (vt dicitur) anno nostræ salutis 1214. sub Innocentio Tertio, tempore Concilij Lateranensis, quamuis non ab ipso, sed ab Honorio Tertio postmodum, medio diplomate, & scripto, fuerit confirmata, Pontificatus sui, anno 1. qui fuit nostræ salutis 1216. Huic sacratissimo instituto, iam satis cũctis patet, initium dedisse, & ipsius fuisse auctorẽ, Beatum Dominicum, virum vndequaq; quidem illustrẽ, sed moribus, atque virtutibus Illustrissimum. Hic siquidem omnes referũt Historiæ, D. Antoninus 3. p. tit. 24. c. 4. Frater Hieronymus Roman. lib. 6. de Republica Christiana c. 23. & Doctor Illescas in sua Historia põtificali 1. par. li. 5. c. 33. Et nõc nouissime doctissimus, atque religiosissimus Pater Frater Ferdinãdus de Castillo Hispanus, in propria huius ordinis Chronica, in Hispaniæ partibus ex illustri Guzmanorum familia trahens originẽ, Caraloge Palentinæ diœcesis natus, Palẽtię primum liberalibus disciplinis eruditus, theologiæ postmodũ operam dedit, quo in studio cũ plurimũ profecisset, Oxomensis Ecclesiæ, primum Canonicus Regularis fuit, deinde Fratrũ Ordinis Prædicatorum felicissimus institutor, & auctor. Huius præclarissimi viri, sanctissima mater, adhuc grauida, in somni quiete, catulum ore præferentẽ facem, in aluo suo habere visa est, qui editus in lucem totũ terrarum orbem incenderet. Quo proculdubio fore significatum fuit, huius sanctissimi viri splẽdore sanctitatis, & doctrinæ, omnes gentes ad Christianã veritatem adducendas, & diuini amoris igne succendendas, atque inflammandas. Veritatem rei exitus comprobauit. Id enim primum per se, sed deinceps per sui sacri Ordinis socios, & alumnos, mirifice est consequutus. Vocatur hic sacratissimus Ordo, Fratrum Prædicatorum, pro eo quod, hęc sancta sit eorum vocatio, atque in eo pręcipuum ipsorum versetur studium, instar Sanctissimi Patris sui Dominici, cuius in euertendis hæreticis, eorumq; perniciosis erroribus, prauisq; consuetudinibus, quã maxime virtus, & ingenium enituit. Ex hac illustri, & sancta Prędicatorum Fratrum familia, viri semper literis, & sanctitate celebres, atque famosi prodierunt, à quorum tractatione impręsentiarum supersedeo, & abstineo, quia nec temporis, nec loci angustia quidquam aliud patitur, neque vero id est mei muneris, atque propositi, sine prǽsentis speculationis. Ad alia enim progrediamur oportet.

Ordo B. Dominici à Sanctissimo Patre Dominico ortum, & originem duxit.

D. Anton. 3. p. tit. 24. c. 14.
Hierony. Rom. lib. 6. de Resp. Christ. c. 23.
Illescas 1. p. hist. Pont. lib. 5. cap. 33.

Laudes, & encomia S. Dominici, & Prędicatorũ Ordinis.

ARTICVLVS VI.

De ortu, & origine Religionis fratrum, qui communiter Eremitæ Sancti Augustini nuncupantur?

Huic articulo Respondetur per sequentẽ conclusionẽ.

Conclusio.

Ordo, siue Religio D. August cuius alumni, Eremitæ nuncupantur eo modo, & perfectione, & sub ea forma, qua nunc in Ecclesia viget, à tempore Innocentij Tertij, siue vt alijs placet Innocẽtij Quarti, & Alexandri Quarti, initium, atque principiũ sumpsit, vt fertur anno 1256. De huius sacræ Religionis origine, & antiquitate, controuersiam, aut quæstionẽ impræsentiarum habere nolo, quia neque id est mei propositi, nec præsentis speculationis. Dicitur autẽ ab eo tempore ortũ, atque originẽ duxisse, pro eo quod hæc sacra Religio fuerit tunc temporis, cum ea perfectione, & sub ea forma, qua modo viget, decreto prædicti Innocentij Quarti, & Alexandri Quarti, veluti fabricata, & cõstituta, ex varijs atque diuersis Eremitarum Congregationibus, & familijs, quæ multis retro seculis, per omnes mundi partes diffundebãtur, profitentes esse se ex Eremitis. D. August. Horum alij dicebãtur de fabalis, quidã de britinijs, plures de pœnitentia Iesu Christi (per quẽdam Ioannem Bonum instituti) nõ pauci Guillelmitę à quodã duce de Aquitania, & comite de Pyauia, Guillelmo nũcupati; qui vt fertur Eremiticũ statum reformauit. Ex his omnibus congregationibus, atque, familijs, tempore prædictorum Põtificum, medio quodã miraculo, atq; reuelatione sibi facta, D. Augustini, vnus idemq; Illustrissimus ordo coaptatus est, & coadunatus sub vno D. Augustini celeberrimo nomine, sub vno etiam generali ministro, eo modo, quo vsque in hanc diẽ perseuerat. Cũ antea omnes illæ Eremitarum familiæ, non vnicũ haberent caput, sed in varias fuerint cõgregationes, & familias secari, atq. diuisi, subiecti vt plurimũ ordinarijs epis. Pater Frater Hierony. Roman. huius celebris, & illustris familię, pfessor & alũnus, libro suo de Repu-

Ordo D. Aug. ab eodem Sancti ss. Patre initium sumpsit.

Ordin. D. Augustini laudes, & Encomia.

Hierony. Rom. lib. 6. de Resp. Christiana.

Republica Christiana cap. 6. multis suadere cõtendit, hunc suum ordinem esse omnium antiquissimũ: antiquiorẽ etiã ordine ipso B. Benedicti, & plures aliorum Ordinũ auctores, atque institutores, ex ipso processisse, inter quos enumerat Beatissimum Patrẽ nostrum Frãciscum, pro eo, quod ante exactam, & celeberrimam ipsius à seculo conuersionem, & nostri sacri Ordinis fundationem, in quodam solitario loco, quasi Eremiticam vitam egerit, tunica quadã nigra (vt ipse dicit) indutus, & corrigia præcinctus, instar Eremitarum D. Augustini. Sed quantum ad Sanctissimum nostrum Patrem attinet, quæ ab eo dicuntur, nullum veritatis fundamentum habent, vt latius alibi dicemus. Quantum vero ad aliorum ordinum auctores, & institutores, huius rei Iudicẽ agere, aut sententiam proferre impræsentiarum non volo. Omnia superius à me dicta, sunt, quæ communiter tradũtur, & circumferuntur ab omnibus, & probabiliora existimantur, cum hoc tamen libera sit, cuique facultas, asserendi, atque existimandi, quod verius sibi visum fuerit, & vnusquisque in sensu suo abundet.

ARTICVLVS VII.

De ortu, & origine Fratrum Carmelitarum, seu qui cõiter dicuntur, Sanctæ Mariæ de monte Carmelo.

Huic articulo fiet satis, per sequentem conclusionem.

Conclusio.

Carmelitarum ordo Sanctissimæ Virgini de monte Carmelo specialiter est dicatus.
Illescas 1. p. sua hist. lib. 5. c. 33.
D. Anton. 3. p. tit. 20. cap. 15.
Tritem. de laudib. Carmelitarum cap. 4.
Cassaneus. 4. p. catalogi gloriæ mundi considerat. 7.
Laudes Patrũ Carmelitarũ, seu S. Mariæ de monte Carmelo.

HAec sacra Religio, Sacratissimæ Dei Genitricis Mariæ cultui, & honori dicata vna etiam est ex ijs, quæ in Occidentali Ecclesia, tempore Innocentij Tertij, & Honorij etiam Tertij prodierunt. Ita tradit Illescas in sua pontificali. De ipsius initio in Oriente, non ita expresse, & plane constat; sed constat de eius confirmatione, & approbatione ab Ecclesia Romana facta. Nã, vt refert D. Antoninus 3. par. tit. 20. ca. 15. & Tritemius de laudibus Carmelitarum cap. 4. Cassanæus 4 par. catalogi glorię mundi, consideratione 7. confirmata fuit, & approbata, ab Honorio Tertio, Põtificatus sui anno primo, vt patet ex bulla eiusdem confirmationis, quæ incipit: *Nos normã vestrã, &c.* data Romæ, Kalendis Ianuarij, Põtificatus sui anno primo, qui quidem annus fuit 1216. Eandem{que} postmodum vitã, seu viuendi modũ, cũ ipsius regula cõfirmauit. Gregorius Nonus, mentionẽ etiã faciẽs prędictæ confirmationis Honorij Tertij, cuius cõfirmationis, & approbationis bulla, incipit: *Ex officio nostro debito, &c.* data anno quarto sui Põtificatus. De hac sacra Religione, & de eius ortu, & origine in Oriente, adeo multa reperiũtur scripta, vt si oĩa forẽt dicẽda; nec tẽpus, nec lingua sufficeret ad narrãdum. Videãtur chronicę Ecclesiasticę, & historiographi, qui quãplurimi sunt, hoc argumentũ tractãtes, ex quibus non desunt, qui dicãt, hunc sacrũ ordinẽ ab Helia, & Elisæo, cæterisq. antiquis Patribus, & Prophetis, immediate ortũ suũ traxisse, atque originẽ cõtinua quadã successione. Qua de re nihil libet impræsentiarum determinare, aut definire, neque enim volo falcẽ (vt dicitur) in alienã messem mittere. Videatur doctissimus, atque religiosissimus Pater Frater Thomas à Iesu eiusdem Ordinis, & instituti, in Prouincia Sancti Helię prophetę, in Hispaniarũ partibus olim Prouincialis Minister, qui hoc argumẽtũ multis, nõ minus docte, quã eleganter prosequitur, in libro, quẽ de primitiuę suę Regulę expositione edidit, vbi mira, & pulchra dicit, & rationẽ exactissimam reddit, ob quã huius instituti alumni, & professores Carmelitę communiter nuncupantur, & hic sacer ordo sacratissimæ Dei Genitricis Mariæ de monte Carmelo specialiter sit dicatus, atque sacratus. Et ista, hac de re, à me pro nunc breuiter dicta sufficiant.

ARTICVLVS VIII.

Vnde ortum, & originem duxerit ordo communiter dictus Sanctissimæ Trinitatis?

Respondetur per sequentem conclusionem.

Conclusio.

Sanctissimæ Trinitatis ordo, pro redimendis captiuis est institutus.
Illescas 1 p. lib. 5. c. 33.
Huius Religionis encomia, & laudes.

REligio sanctissimæ Trinitatis, & Redemptionis captiuorũ communiter nũcupata, etiam annumeratur inter eas, quæ ortum, atque originẽ duxerũt felicissimo illo tẽpore Innocentij Tertij. Ita tradit Illescas in sua Historia pontificali. Circa cuius ordinis institutionẽ, antiquitatẽ, approbationẽ, atque confirmationẽ multa, & varia tradũtur a Chronistis, & Historiographis, quæ cũ non sint mei propositi, nec pręsentis speculationis, consulto facio missa. Hoc solũmodo cõtẽtus dixisse, quod hic sacer ordo diuinitus pro redẽptione Captiuorum fuerit reuelatus. Opus sane pium, atque laudabile, Deoq. optimo maximo, quam gratissimum. Quod & ita fore eidẽ Innocentio Tertio, dum solemniter sacra perageret, idẽ altissimus reuelauit, mõstrans illi duos angelos, quorum quilibet, captiuum vnũ tenebat manu, obnixe ab eo petentes, vt eos e captiuitatio liberaret. Quã ob causã huius Ordinis sacri, alumni, & professores hoc ferũtur, & se iactant habere in signe, quod sit ordo approbatus, nõ à sanctis fabricatus, sed à solo summo Deo. Huic itaq; atque felicissimum principiũ dederũt duo viri, quorũ alter habebat nomẽ Felix Eremita, alter vero Ioãnes de Marania, seu de la Mata fuit nuncupatus. profitenturq. huius Religionis, siue instituti Fratres, & alumni regulam D. Augustini, medijs quibusdam statutis, siue cõstitutionibus, per sedem Apostolicam ad destinatum munus, & officium Redẽptionis Captiuorum approbatis, per quas ab alijs Religionibus, eãdem D. Augustini regulam profitentibus, diuiduntur, atque distinguntur. Per qđ fit satis proposito articulo.

ARTICVLVS IX.

Vnde, à quo, & quo tẽpore ortum, & originẽ habuerit, Religio Fratrum, nũcupatorum Dominæ nostræ de Mercede, Redemptionis Captiuorum?

Huic articulo sequens respondebit conclusio.

Conclusio.

Religio S. Mariæ de Mercede pro redimendis fidei captiuis, est instituta.

RElígio Dominæ nostrę de Mercede, Redemptionis Captiuorum (vt dicitur) à quodam deuoto, & nobili viro, nomine Petro de Nolasco, ortũ, & originem duxit. Cœpit hæc sancta Religio, in Aragoniæ Regnis, ciuitate Barchinonẽsi, tempore illustrissimi, fortissimi, atque inuictissimi Regis Iaymi à nõnullis cõquæritoris, seu cõquistatoris, ab alijs fortunati nũcupati, anno 1218. (vt omnes ferunt Historiæ) præsidente in Ecclesia Romana Honorio Tertio, quamuis non ab eo, sed à Gregorio Nono, fuerit approbata, & confirmata, Pontificatus sui, anno, 8. qui fuit nostræ salutis 1230. die 17. Ianuarij, vt cõstat ex eiusdem confirmationis diplomate. Huius familiæ, & instituti proprius, & peculiaris finis, est Captiuorũ Redemptio, atque hanc ob causam Redẽptionis Captiuorum nuncupatur. Dicitur etiam Dominę nostrę de Mercede, pro eo, quod huiusmodi munus, & officiũ, eidem sanctissimæ Virgini, quã maxime gratum futurum, ipsa media quadã celebri visione monstrauit. Fertur. n. quod hæc sanctissima virgo, in somnis apparuit pręfato domino Iaymo, Aragonię Regi, & simul cuidã eximio, sãctissimo, atque grauissimo Patri Dominicanę familię, ipsius magistro, & à sacris cõfessionibus, Fratri S. Raymundo de Pennafort, viro, literis, & Religione illustrissimo, quẽ habet iã Ecclesia ad-

Encomia Religionis Dominæ nostræ de mercede R. dẽptionis Captiuorũ nuncupatæ.

scripsi Sanctorũ catalogo, atque ẽt prædicto deuoto, & nobili viro Petro de Nolasco, eisdem significans, atque declarans, quam gratum sibi foret prædictum Redemptionis Captiuorum exercitiũ, & quod ad id ipsum peculiaris quædã institueretur, sub suo sanctissimo nomine Religio, siue Ordo, vocareturque de Mercede, propter magnam, quam proinde Mercedẽ, capturi erãt homines miseri, atque captiui. Cuius votis annuere volens præfatus Aragoniæ Rex, de consilio, & monitu sui confessoris, atque magistri, sacrum hunc ordinem instituit, & Petrus de Nolasco prædictus, primus fuit, qui semetipsum obtulit, ad tale munus, & officiũ subeũdum, exercẽdũq; & vt Religioni eidẽ Redẽptionis Captiuorũ, felicissimũ daret principium. Sic factum est, vt ipse fieret primus huius instituti pater, & in Aragoniæ regnis Captiuorum redemptor, & cõmuniter feratur huius sacræ Religionis auctor, & institutor. Deferunt huius instituti, atque familiæ professores, & alumni, habitum album, instar Carmelitarum, in honorem perpetuæ Virginis Genitricis Dei Mariæ, quibus, & idẽ Rex arma quædam dedit, quæ portant in dextra pectoris parte, scutũ nempe, cum cruce alba, in campo rubeo, super Aragoniæ regni insignijs. Profitentur autem, & ipsi D. Augustini Regulam, cum quibusdam statutis, & constitutionibus, factis à prædicto Magistro Raymundo de Pennafort, desumptis ex statutis Ordinis Prædicatorum, & alijs ad redemptionem Captiuorum ordinatis. Sed præter tria substãtialia vota quę omnes in vniuersum religiosi in sua professione emittũt, profitẽtur, & aliud huius instituti professores, quod quidem est maximæ charitatis argumentum, & indicium. illud est, quod Captiuorum redemptor, & is, cui ex præscripto competit huiusmodi munus, & officium, remanebit obses pro redemptione, & liberatione cuiuslibet captiui, de quo, iusto timore præsumeretur, quod periclitaretur in fide. Qui de hac Religione sacra, plura desiderat, cõsulat proprias eiusdem chronicas & Fratrem Hieronymum Roman. lib. 6. de Republica Christiana, cap. 22. & Illescas in sua pontificali 1. par. lib. 5. cap. vltimo. Et hactenus de isto articulo.

Hieron. Roma. lib. 6. de Resp. Christia. c. 22. Illescas 1. p. lib. 5. c. vlt.

ARTICVLVS X.

Vnde ortum & originem habuerit Religio, D. Hieronymi communiter nuncupata?

Huic articulo respondeo per sequentem conclusionẽ.

Conclusio.

Præclara Religio D. Hieronymi, à quibusdam per quam illustribus viris, ortum & originem duxit.

Hieron. Roma. lib. 6. Respub. Chr. st. cap. 27.

Congregationis Religiosissimę familię, D. Hieronymi communiter nuncupatæ, præcipuo Dei cultu, & Religione Illustrissimæ, in Hispaniæ partibus institutores esse traduntur quidam socij sanctissimi cuiusdam viri, nomine Thomę, cuius fama, & vitę sanctitas, vt referunt Chronistæ, sed præcipue Frater Hieronymus Roman. lib. 6. Reipublicæ Christianæ c. 27. fuit olim celeberrima in tota Italia. Fuit hic vir sanctissimus, Eremita, & sanctissimorum quorundã Eremitarum, in Italiæ partibus quondam degentium, pater, institutor, & auctor. Huius (inquam) pręclarissimi viri, duo socij, in Hispaniam, Dei nutu, & patris sui Thomę iussu, præuia quadam reuelatione deuenientes, anno Domini, plus minusue 1370. in quodam deserto loco, Lupiana nuncupato, Toletani Archiepiscopatus, suum domicilium, & habitationẽ fixerunt, vbi cum per aliquod temporis spatium cęlibẽ, austerissimã, & plus angelicã, quã humanã vitã egissent, eorũ exẽplo, viri multi celebres, & illustres, ad similẽ propositũ, & exercitiũ prouocati sũt, & inuitati. Horũ primus (vt fertur) fuit illustrissimus pariter, atq; Reuerẽdissimus Dñs D. Ildefonsus Apecha, olim Episcopus Ianuensis, qui coram Summo Pontifice, & in ipsius manibus, derelicto Episcopatu, cum sanctis illis vitis, in continua abstinentia, pęnitentia, & solitudine, quasi vim cęlo inferre voluit. Eundem est comitatus, illustris etiã, & notabilis vir, Ferdinandus Yanez, Ecclesiæ Toletanæ Canonicus, & capellę regiæ, quæ in eadem Ecclesia structa est vulgo dicta, (*de los Reyes viejos*) Capellanus maior. Hos sequutus est, illustrissimus etiam vir, Petrus Ferdinandez Apecha, domini Regis Petri Camerarius, & supra dicti Ildefonsi Ianuensis Episcopi Germanus frater. Post hos venerunt plurimi viri celebres, & illustres, qui breuissimo temporis spatio, hunc ordinem, & sanctissimum institutum, summopere illustrarunt; viuentes in illa solitudine, cum magna abstinentia, pęnitentia & rigore, diuino cultui, orationi, atque cõtemplationi semper vacantes, & insistentes. Sed cum viderent decreto Lateranensis, ac Lugdunensis Concilij (quorum mentionẽ fecimus supra) non posse quempiam, nouum Ordinem, siue Religionem, & viuendi normam adinuenire; sed ex approbatis per Romanam Ecclesiã necessario desumendam fore vnam, præhabito consilio, & deliberatione, duos ex seipsis Romam miserunt, tempore Gregorij X I. eidem humiliter supplicantes, vt dignaretur sibi, & Regulam tradere, & pręfatum institutum & viuendi modum approbare, & confirmare; volueruntq; appellari Eremitę D. Hieronymi, ob ipsius honorem, & reuerentiam, atque deuotionẽ maximam, & quia, vt constat ex eius libris, & autẽtica Ecclesiastica historia, idẽ D. Pater, primum in Eremo, ac solitudine, postmodum vero in monasterio, similẽ vitam egit. Quorum votis annuens pręfatus Põtifex, Gregorius XI. Huiusmodi institutũ approbauit, anno 1375. voluitq; iuxta ipsorum desiderium D. Hieronymi fratres nuncupari, regulamq; eisdem dedit, desumptã ex Regula Eremitarum D. Augustini. Quod postea ęgre ferens quidam huius instituti pater, nomine Frater Lupus de Olmedo Hispanus, Romã petijt, summopere contendens, eandem congregationẽ ad aliam regulam, & viuendi normam, desumptam ex operibus, vita, atque doctrina eiusdem D. Hieronymi reducere, & vt ipse aiebat, erat sibi animus, totum hunc sacrum ordinem innouare, ac reformare. Super hoc hinc inde habitæ sunt multę contentiones, lites, & controuersię, quas ego impræsentiarum referre nolo, cum id non sit mei muneris, atque propositi. Cui hoc placuerit, poterit cõsulere Fratrem Hieronymum Romanum, loco supra citato, vbi de hac sacra Religione, ac familia, plura dicit, & de alijs quatuor familijs, quæ communiter circumferuntur in Ecclesia, sub nomine Eremitarum D. Hieronymi.

Laudes, & encomia Ordinis D. Hieron.

ARTICVLVS XI.

De ortu, & origine Fratrum Minimorum, qui, & communiter nuncupantur Sancti Francisci de Paula?

Huic articulo respondetur, per sequentẽ conclusionẽ.

Conclusio.

Ordo, siue Religio Fratrum Minimorum, à S. Francisco de Paula, ortum, atque originẽ duxit.

Ordinis Minimorum Sanctus Franciscus à Paula, caput, atque fundator inclitus fuit, anno 1450. seu vt ab alijs dicitur, 1473. Huius sanctissimi viri parẽtes, cũ sine prole in matrimonio quãplures annos vixissent, tãdem voto pie facto. Beatissimo Patri nostro Francisco; eius precibus, hunc filiũ singulari Dei beneficio, atque munere impetrarũt, & susceperũt, quẽ & propterea Frãciscum, ob maximã viri sancti deuotionem appellarunt. Factus iuuenis sanctissimus hic Pater, & Minimorũ Fratrum Patriarcha inclitus, mũdũ, & quæ mundi sunt declinare volens, D. Patris nostri Frãcisci ordinẽ (iuxta patrũ suorum promissum) est ingressus. Sed in ipsius nouitiatus anno, desiderio flagrãs inuisendi Assisij locum, vbi Seraphicus Pater noster est sepultus, demisso habitu, cũ parentibus suis

illuc

illuc vſque ſe recepit. At nō eſt poſtea reuerſus ad nouitiatus locum, neque ad ſacrū noſtrū Ordinē, cuius quidē rei cauſa penitus ignoratur. In propoſito tamen Deo inſeruiendi perſeuerans, vitā cœpit agere eremiticam, in quadam Eccleſia prope locum, Paulam nūcupatum, quā etiam ipſe extruxit, & ſuis propē manibus, ac laboribus magnis ædificauit. Vbi humi cubās, victu, atque veſtitu aſpero, nudis etiā incedēdo pedibus, vitam in continua meditatione, plus cæleſtē, & angelicam, quam humanā agebat, cuius ſanctitate, & celebri fama, quāplures permoti, ſe illi inſtruēdos, atque ędificādos tradiderunt. Et quia ipſe è Minorum Religione exierat, ſuos filios, & alūnos, non Minores quidem, ſed Minimos voluit nuncupari, & appellari, & quod habitum deferrēt (mutato colore) inſtar nouitiorū noſtri Ordinis, quibus ex regulæ noſtræ præſcripto iubetur, vt habeant duas tunicas, ſine caputio, & cingulum, & brachas, & caparonem vſque ad cingulum. Sed habent quoddam inſigne, huius inſtituti profeſſores, & alumni: nam præter tria eſſentialia, & ſubſtātialia Religionis vota, Religionibus omnibus communia, quartum aliud emittunt, quo profitētur, nullatenus ſe veſci carnibus (excepto infirmitatis tēpore) quod vt dicitur, cōmuniter obſeruatur, magna totius populi ædificatione, & exemplo. Hunc ſacrum Ordinē Sixtus IV. Innocentius VIII. Alexander VI. Pius III. & tandem Iulius II. magnis gratijs, & priuilegijs illuſtrarūt, ſed nouiſſime Pius V. qui, & eundē inter mendicantes enumerauit, & annumerādū eſſe declarauit. De hoc ſacro Ordine cū plura poſſem dicere, conſulto prætermitto, vt ne vltra meum propoſitum diuertar. Videantur hac de re propriæ eiuſdem Ordinis chronicæ, & Frater Hieronymus Romā lib. 6. de Republica Chriſtiana cap. 31. & Illeſcas 2. p. lib. 6. cap. 26.

Laudes, & encomia D. Franciſci de Paula.

Hier. Rom. lib. 6. c. 31. Illeſcas 2. p. lib. 6. cap. 26.

ARTICVLVS XII.

Vnde & quo tempore ortum, & originē habuerit Religio Societatis Ieſu, cuius alumni & profeſſo es per imperitiam à quibuſdam dicuntur Theatini?

Huic articulo fiet ſatis, per ſequentem cōcluſionem.

Concluſio.

INter Religiones celebres & illuſtres, quæ ſummo Dei beneficio, nūc in Eccleſia vigent, quæ & breui temporis ſpatio, magna incrementa ſuſcepere, non mediocrem tenet locum Religio Societatis Ieſu. cuius alūni, & profeſſores per imperitiā, atque ex ignorantia, communiter dicūtur Theatini. Hæc ſacra Religio ortum, atque originem duxit, à quodam deuotiſſimo, ac nobili viro, ſtrenuoq. duce, Ignatio de Loyola, Hiſpano Cantabrēſi, illuſtri quidem genere, ſed moribus, & virtute illuſtriori, anno 1540. & cōfirmata, & approbata fuit ab Illuſtriſſimo Alexandro Farneſio Summo Pontifice, Paulo III. nuncupato, anno 1545. Sed poſtea ab omnibus alijs ſummis Pontificibus ordo iſte ſacer ſummopere eſt honorificatus, approbatus etiam, & confirmatus, & multis gratijs, & priuilegijs locupletatus. Huius illuſtris Societatis, & familiæ, præcipuum ſtudium, & exercitium eſt, literis, & omnium hominum ſpirituali ſaluti incūbere, docendo, legendo, prædicando, ac fidelium cōfeſſiones audiēdo, pueros, & omnes alios in doctrina ſancta erudiendo, ſumma modeſtia & Religione, & quā maxima fidelium omniū ædificatione. Dicuntur huius inſtituti alumni, & profeſſores, vulgariter, ſed per imperitiam quidem, atque ex ignorantia, Theatini, cum tamen hæc Religio, maxime ab illa diſtincta ſit. Hæc enim, vt diximus, ab Ignatio de Loyola initium ſumpſit, illa vero à quodā Illuſtriſſimo Domino Petro Carata Neapolitano, quondā Epiſcopo Theatino, à quo, & ipſi Theatinorum nomen acceperūt. De hac ſacra Religione, quæ in ſancta Dei Eccleſia, cum tanto fidelium omnium fructu, adeo enitet, atque relucet, cum plura poſſem dicere, conſulto facio miſſa, breuitati ſtudēs, & quia id non eſt, pręſentis ſpeculationis. Qui plura deſiderat, conſulat doctiſſimū Patrē Petrum a Riuadeneira, in libro, quem edidit de vita B. Ignatij de Loyola, huius inſtituti, & ſanctæ Societatis auctore, & inſtitutore. Conſulat etiam Patrē Fratrem Hieronymum Roman. libro 6. de Republica Chriſtiana, & nuoc nouiſſime doctiſſimum etiam Patrem Hieronymum Plati, libro ſuo 2. de bono ſtatus Religioſi, ca. 23. vbi etiam videre licebit rationē, ob quam huius illuſtris inſtituti cultores, & profeſſores, nuncupētur Ieſuitæ, propter maximam deuotionem, & reuerentiam, cordialemq. affectum, quē ſupradictus B. Ignatius de Loyola, ad iſtud ſanctiſſimū nomen ſemper habuit, & quia, vt dicitur, ipſe ab eodem Chriſto Ieſu reuelationē accepit, quod ſuus ſacer ordo futurus erat ſemper, ſub ſpeciali eiuſdem, & ſui dulciſſimi nominis patrocinio, & cuſtodia. Hactenus de hoc ſancto inſtituto.

Religio clericorum Societatis Ieſu a B. P. Ignatio originē duxit.

Laudes & encomia Societatis Ieſu, & eius inſtituti.

Petrus à Riuadeneira Societatis Ieſu in vita B. Ignatij.

Hierony. Rom. lib. 6. de Reſp. Chriſt. c. 33.

Hierony. Plati lib. 2. de bono ſtatu Religioſi cap. 23.

ARTICVLVS XIII.

De ortu, & origine omnium Canonicorū Regularium.

Quæ ad hunc articulum ſpectant, explicabuntur per ſequentem concluſionem.

Concluſio.

CAnonici Regulares, qui cōmuniter Diui Auguſtini nuncupātur, ſicut veræ, & authēticæ Eccleſiæ narrant Hiſtoriæ, ab Apoſtolis primum ſuū trahūt ortum, & originem. Sed poſtmodum à D. Auguſtino eorum fuit inſtitutum reformatum, & poſtquā ab antiqua, & Apoſtolica perfectione defecerat, priſtinæ ſuę integritati reſtitutum; quapropter ijdem D. Auguſtini Canonici Regulares appellātur. Hac de re videndus eſt Hieronymus Plati libro ſecūdo de bono ſtatus religioſi, vbi hoc argumētum tractat, atque proſequitur, latiſſime demōſtrans Clericos omnes ab Apoſtolorum tempore, monaſticam, atque regularē vitam olim duxiſſe, fuiſſeq. vere, & proprie religioſos, & obſeruaſſe tria Religionis eſſentialia, & ſubſtantialia vota, & ſi non cum eo rigore, quo nunc ipſa profitentur obſeruare noſtri religioſi. Pater Hieron. Roman. libro ſexto de Republica Chriſtiana cap. 4. & 16. idipſū affirmat, ſed aſſerit Canonicos Regulares (de quibus impræſentiarū loquimur) non ortum duxiſſe ab Apoſtolis, neq; ipſos eſſe ex antiquis illis Clericis à D. Auguſtino reformatis. ij enim (inquit) fuerunt Canonici Cathedrales, nō autem Regulares, de quibus hic eſt ſermo. Sed quidquid de hac lite, & cōtrouerſia ſit, nec enim mei muneris eſt illam diſſoluere, aut pręſentis eſt ſpeculationis, quæ à nobis in cōcluſione ſunt dicta probabiliora exiſtimantur cōmuniter. In cuius comprobationem, & fauorem prædictorum Canonicorum, extat quædam bulla, ſiue ſententia Pij. Quarti, lata anno 1565. contra Monachos ſancti Benedicti, Congregationis Caſinenſis, qui alio nomine dicuntur ſanctæ Iuſtinæ de Padua. Fuit enim inter ipſos, & Canonicos Regulares, Congregationis Lateranenſis, ſuper præcedentia, magna lis, & controuerſia, quam diffinire, atque determinare volens præfatus Pontifex, in prædicta bulla, quæ incipit, *Sedes Apoſtolica circumſpecta. &c.* dicit horum Canonicorum Regularium ordinem, multū eſſe antiquiorem, vt pote qui (ſicut præmiſſum eſt) originem duxerit ab Apoſtolis, & poſtmodum fuerit à D. Auguſtino reformatus, prout ab ipſis Canonicis fuit allegatum, ac plene probatum; quam ob cauſam, & quam plura eiſdem conceſſit priuilegia. Hac de re videndus eſt Nauarro *in c. ſtatuimus 19. q. 3. num. 7. & 8.* vbi inquit, quod huius inſtituti D. Auguſtinus (cuius ipſi gaudēt nomi-

Canonici Regulares ab Apoſtolis vt dicitur, ſuum trahunt originem.

Hierony. Plati lib. 2. de bono ſtatu Religioſi c. 23.

Hierony. Rom. lib. 6. de Reſp. Chriſt. c. 4. & 16.

Nauar. in c. ſtatuimus 19. q. 3. num. 7. & 8.

nomine) non tam fuit institutor, & auctor, quam reformator, & instaurator.

De diuersitate Canonicorum Regularium.

Hoc institutum in Ecclesia Dei, nunc partitum, atq; diuisum est in plures, atq; diuersas familias, secundũ varias, atque diuersas reformationes. Nam alij dicuntur Lateranensis familiæ, quidam Frisionarij, alij vero Scopenni, siue sancti Saluatoris de Illiceto. Nonnulli Clerici de vita communi, multi alij, Sancti Spiritus nuncupantur, de quibus omnibus in particulari dicere non libuit, quia nõ id est mei muneris, aut propositi, nec præsentis speculationis. Hoc contentus solummodo dixisse, quod horum omnium Canonicorum Regularium munus, & exercitium, vt plurimum, est rem sacram facere, literis vacare, conciones ad populum frequenter habere, Sacramenta fidelibus ministrare, ac denique sacerdotalia, & Apostolica munera exercere, viuẽtes in communi, nulla habita re propria, & obseruando castitatem, sub vnius prępositi obedientia, & ductu.

Pro Canonicis Regularibus.

De his Canonicis Regularibus, in controuersiam solet adduci, an veniãt intelligendi Monachorum nomine. De qua controuersia, & quæstione videndus est Panormitanus, *in c. quod Dei timorem, de statu Monachorum num. 2.* & de ea ego infra peculiarem faciã articulũ, dum specialiter egero de Monachis, & Religiosis. Sed modo paucis verbis, ex communiori resolutione: Dico, quod quãuis præfati Canonici, Monachi non sint, aut debeant nuncupari, sunt tamen vere, & realiter religiosi, cum vere, & realiter emittant tria Religionis essentialia, atque substãtialia vota. Et quãuis in pœnalibus, & exorbitantibus non veniant intelligendi Monachorum nomine, comprehenduntur tamen in fauorabilibus, nomine religiosorum, & etiã aliqando Monachorum, quãdo in eisdem, eadem militat ratio. Et sic ex communi sententia, quando Monachis in iure interdicitur postulare, comprehenduntur etiam prædicti Canonici, sicut, & quilibet alij religiosi, vt constat *ex c. Monachus, el. 2. 16. q. 1. & c. 2. de postulando.* Nam eadem omnium, militat prohibitionis ratio, quæ est Religiosorum quies, & vt ipsi secularibus, & forensibus negotijs non inquietentur, & perturbentur, atque ita in hoc, propter paritatem rationis, secundũ ius sunt exæquandi, quamuis (vt pręmissum est) non sint Monachi, loquendo proprie, atque in rigore.

c. p. Monachus el. 2. 16. q. 1. c. 2. de postulando.

ARTICVLVS XIV.

De ortu, & origine aliarum Religionum, siue familiarum, quæ profitentur infirmorum curam?

Quę ad hunc articulum spectant, explicabuntur per sequentem conclusionem.

Conclusio.

Multæ sũt in Ecclesia Religiones institutæ ad charitatis opera, & infirmorum curam.

PRæter Ordines, & Religiones superius dictas, sunt etiam plures aliæ in Ecclesia, ad charitatis opera, & infirmorum curam gerendam constitutæ. Talis est Religio D. Antonij communiter nũcupata, quę quãuis non fuerit ab eo immediate instituta, fuit tamen per ipsum nobili cuidam viro Gallo, è ciuitate Viennensi mirabiliter reuelata, ad curandos infirmos, & laborantes ea infirmitate (quę vulgo dicitur *de fuego de sant Anton*) de qua infirmitate, & eius instituti, & ordinis institutione, approbatione, & confirmatione, mirisq; progressibus, qui plura videre desiderat, consulat Patrem Fratrem Hieronymum Roman. lib. 6. de Republica Christiana, vbi hac de re tractat latissime.

De Religione S. Antonij Hieron. Roma. lib. 6. de Resp. Christ. per plura capita.

Talis est etiam Religio, siue familia, D. Lazari, pro curandis ijs, qui lepram patiuntur, seu lepræ infirmitate laborant. In eodem numero est, Crucigerorũ Ordo, siue Religio, quę nũc in tres diuisa reperitur familias. Ad idem pertinet Religio Sancti Spiritus in Saxia, cuius caput est Romæ, sic dicta eo quod constructa fuerit in via, qua olim Saxones habitabant. Talis est etiam alia Religio, quæ charitatis nuncupatur, & alia dicta Sanctæ Mariæ de la Scala, de quibus omnibus, & ipsarum institutione, & fine, confirmatione, & approbatione, cum plura facile possem dicere, consulto impræsentiarum facio missa, vt breuitati studeam, & vt non longius nostra protrahatur oratio. Hoc solummodo cõtentus dixisse, quod omnes isti Ordines, & Religiones sunt ad opera charitatis institutæ, & ad gerendam infirmorum curam, Deo Optimo Maximo proinde gratissimę, de quibus multa dicit supradictus Hieronymus Roman. loco supra citato ca. 17. & 25. Et hæc dixisse de isto articulo sufficiat.

De Religione siue familia S. Lazari, et alijs.

Hieron. Roma. ubi supra c. 17. & 25.

ARTICVLVS XV.

De ortu, & origine Religionum militarium, siue militiam profitentium?

Quæ ad hunc articulum spectant, sequens explicabit conclusio.

Conclusio.

Multæ sunt in Dei Ecclesia Religiones militares, siue quæ militiam profitentur.

PRæter omnes Ordines, & Religiones, de quibus mentionem fecimus supra; sunt, & aliæ multæ in sancta Dei Ecclesia, quæ militares communiter nuncupatur, pro eo, quod militiam profitẽtur. Talis est in nostra Hispanię Religio D. Iacobi, S. Ioannis Baptistę Hierosolymitani, & illæ, quæ communi vocabulo, de Alcantara, & Calatraua nũcupãtur. Talis est etiam in Lusitania Religio, D. Iacobi (quę cũ nostra Castellę, fuit olim simul copulata, nunc autem manet diuisa) Religio etiam de Auis, & alia quę Christi Domini retinet nomen. Tales etiam sunt in Aragunia, Religio quæ dicitur de Montesa, & Theutonicorum in Alemania, de la Iarreta, seu sancti Georgij in Anglia, & aliæ multæ quæ sub varijs, atque diuersis nominibus reperiuntur, in Italia, & Gallia, de quarum omnium ortu, & origine, antiquitate, mirisq. progressibus, cum plura possem dicere, prudens, & volẽs omitto, cum non id sit mei muneris, neque præsentis speculationis. Hoc solummodo contentus explicasse earum omnium studium, & finem, quod est militare, & pro sancta Dei Ecclesia conseruanda, cum infidelibus indefesse, atq; indesinẽter bellũ gerere. An ad hũc finẽ aliquæ debuerint in Ecclesia Religiones institui, non minus docte, quã eleganter tractat D. Tho. 2. 2. q. 188. art. 3. vbi & partem tuetur affirmatiuam, quam probat, & confirmat, & auctoritatibus sacræ scripturæ, & ex doctrina D. Augustini, sunt enim (inquit D. Thomas) huiusmodi Religiones institutæ, ad instar, & exemplum Macchabęorũ, de quibus dicitur 1. Macchabæorum c. 3. *Quod prœliabantur prœlium Israel, cum lætitia, & dilatabant nunc gloriam populo suo.* Hoc idem est illustrium istorum virorum munus, & officium, Deo optimo maximo proinde gratissimum, siquidem versantur in defensione Ecclesiæ, & diuini cultus, publicæq; salutis, & liberatione oppressorum, & captiuorum pauperum, adimplẽtes illud, quod dictum fuit olim a Domino, per os Dauid Prophetæ: *Eripite pauperem, & egenum de manu peccatoris liberate.*

D. Tho. 2. 2. q. 188. art. 3.

Laudes, & præclara encomia Religionum militarium.

1. Machab. 3.

Psalm. 81.

An Religiones militares proprie, & in rigore, vocari debeãt Religiones.

De his Religionibus communiter, in controuersiã solet adduci, an sint vere, & proprie Religiones, cum ipsarum milites vxores ducant, neque castitatem obseruare teneantur, ad eum modum, quo ipsam profitentur, & obseruare tenẽtur, omnes alij communiter, Religionum omnium alumni, & professores. Loquor de equitibus, atque militibus, nõ autem de Fratribus, & clericis cruciatis neque de Monialibus, in dictis ordinibus professis, & qui monasticam vitam degunt, intra septa monasterij. Illi enim omnes, absque vllo prorsus dubio, sunt vere, & proprie Religiosi, loquẽdo cum omni rigore, postquam emittunt tria prædi-

Corduba in sũma q. 148. & 178.
Nauarro lib. 3. cōsil. de Regul. consil. 21.
Soto de Iust. & iur. lib. 7. qu. 5. art. 5.
Aragon. 2. 2. q. 88. art. 11.
Sarmiento de reddit. 4. p. cap. 1. nu. 13.
D. Thom. 2. 2. q. 186. art. 4. in solut. ad 3.

cta essentialia, & substantialia Religionis vota, sed de alijs varie controuertitur à doctoribus. De qua lite, & cōtrouersia videndus est doctissimus pater Corduba, in sua summa, q. 148. & 178. doctissimus etiam Nauarro lib. 3. Consiliorum de Regularibus, consilio 21. & sapientissimus Soto, lib. 7. de Iustitia, & iure, q. 5. art. 3. sapientissimus etiam Frater Petrus de Aragon, 2. 2. q. 88. art. 11. Illustrissimus etiam pariter, atque doctissimus D. D. Franciscus Sarmiēto. Episcopus olim Asturicensis, postea autem Ieniensis, de reditibus, 4. par. c. 1. num. 13. Et Quamuis impręsenuarum, nō ad me spectet eamdem determinare, veriori tamen, atque probabiliori sententiæ inhęrendo, & diuersas opiniones, breuiter in vnum concordando, sub aliorum censura, & correctione dico, quod quamuis præfati equites, & milites prædictarum Religionũ, qui matrimonio copulantur, & vxores ducunt, quantum ad hoc, quod est strićte obseruare castitatem, aliqualiter deficiant, à ratione veræ, & propriæ Religionis: quia tamen ab ipsius voto, & obligatione nō totaliter absoluũtur (obseruant enim, aut saltim obseruare tenentur, castitatē coniugalem) asseuerāter credo, quod debent, & possunt nuncupari religiosi, saltem cum addito, militates sic enim eos vocat D. Thomas, quia cum tali castitatis, & aliorum votorum essentialium obseruantia, huiusmodi Religionum professores, & alumni, ad militādum sunt instituti, & suum institutum cum his pactis, & conditionibus, per Romanam Ecclesiam est approbatum, & confirmatum. Et hæc breuiter dixisse sufficiat, vt per hoc ad vnitatem, & concordiam reducantur vtcumque, opiniones, quæ alias videbantur contrariæ: nam hac etiam de re, specialem infra suo loco, faciemus mentionem.

QVÆSTIO V.

De Religionibus in communi, quantum ad omnium ipsarum vltimatum finem; in sex Articulos diuisa.

1 *Quisnam sit, Religionum omnium vltimatus finis?*
2 *Quidnam sit illud, in quo perfectio Christiana vitæ essentialiter, & substantialiter consistit?*
3 *An hæc Christiana vitæ perfectio, essentialiter etiam consistat, in alijs præceptis a charitate, atque in consilijs positis in Euangelio?*
4 *Vtrum hæc perfectio Christiana vitæ, quam diximus, in charitate consistere, in hac vita, totaliter possit adipisci, & acquiri?*
5 *Vtrum quicumque Religiosus, ex ratione sui status, teneatur necessario esse perfectus?*
6 *Vtrum possit aliquis esse perfectus, absque eo quod sit in tali statu, siue quod habeat statum perfectionis?*

ARTICVLVS PRIMVS.

Quisnam sit, Religionum omnium, vltimatus finis?

Huic articulo breuiter, & resolutiue respondetur per sequentem conclusionem.

Conclusio.

Religionum omnium vltimatus finis, est Christianæ vitæ perfectio, & Christum Dominum, quā maxime fieri poterit, imitari, eiusq. sanctissima vestigia sequi.

D. Tho. 2. 2. q. 186. per totam.

RElігionum omnium vltimatus finis, & Christianæ vitæ perfectio, est Christum Dominum, quam maxime fieri poterit, imitari, eiusq; sanctissima vestigia sequi.

Hæc conclusio est certissima, & expressa sententia D. Tho. 2. 2. q. 186. vbi agit de Religione, & religioso statu in communi, de quo verba faciens, sæpissime dicit, quod religio, siue Religionis status, nihil est aliud, quam quædam schola, via, & disciplina, seu quoddam exercitium, quo ad perfectionem peruenitur, ad quā diuersis exercitijs, religiosi omnes peruenire conātur, eo modo, quo, & medicus diuersis medicinis, infirmo sanitatem parat, atque ad sanandum eum, diuersis medicamentis vtitur. Verba sunt expressa D. Tho. sed in primo articulo dictę quęstionis, loquens de omnibus Religionibus in communi, & rationem reddens, ob quam Religio, seu Religionis nomen, statum perfectionis importet, in solutione ad tertium argumentũ inquit, quod vocatur perfectionis status, ex intētione finis, quia nempe Religionum omnium vltimatus finis (vt præmissum est) est Christianæ vitę perfectio, & religiosi omnes, ex ratione sui status, ad nihil aliud, quam ascendere ad perfectionem conantur, & Christum Dominum in omnibus, quoad maxime fieri poterit, sequi, & imitari. Vt pote qui plene norunt, eius sanctissimam vitam, perfectissimum esse totius perfectionis exemplar, à Deo cælitus, cũctis hominibus datum sed præcipue religiosis viris propositum, quo ipsum imitentur, atque eius sanctissima vestigia sequātur, ac si religiosorum cuilibet, peculiariter dictũ fuisset, quod Moysi olim, *Inspice, & fac secundum exemplar, quod tibi in monte monstratum est.* Inde est, quod cuncti religiosi, nihil magis conātur, aut saltim conari debent, quam eundem imitari, eiusq; sanctissima vestigia sequi, quod (vt diximus) vnicus est pręcipuus, atque potissimus religionum omnium vltimatus finis. Sed quia dictum est, Religionum omnium finem vltimatum esse perfectionem Christianæ vitæ, vt ne in re tanti ponderis, ac momenti, in dubio siue in æquiuoco versemur, aut laborare videamur, operępretium est dicamus, quidnam sit illud, in quo hæc perfectio Christianæ vitę substantialiter, & essentialiter consistit. De qua difficultate, sequens instituitur articulus, qui erit secundus in ordine.

Exod. 25.

ARTICVLVS II.

Quid nam sit illud, in quo profectio Christianæ vitæ, essentialiter, & substantialiter consistit?

Huic articulo fiet satis, per sequentem conclusionem.

Conclusio.

Christianæ vitæ perfectio essentialiter consistit in charitate, principaliter secundum dilectionem Dei, secundario vero secundum dilectionem proximi.

PErfectio Christianæ, vitæ essentialiter, & substantialiter consistit in charitate, principaliter quidem secundum dilectionem Dei, secundario vero secundũ dilectionem proximi. De hac difficultate, & quæstione, plura, eaque notatu dignissima, diximus in nostro libro de perfectione iustitię. Vbi per multa capita diffuse satis, hoc argumentum tractauimus, agentes de perfectione iustitiæ Christianæ. Sed pro nunc dico, sicut in nostra conclusione est dictum, quòd perfectio Christianæ vitę, essentialiter, atque substantialiter cōsistit in charitate, principaliter quidem secundum dilectionem Dei, secundario vero secundum dilectionē proximi. In eo, inquam, quod homo Deum super omnia diligat, ex toto suo corde, ex tota anima atque ex totis viribus suis. & proximum etiam suum, sicut seipsum. Hæc doctrina est expressa D. Tho. 2. 2. q. 184. art. 1. & 3. & est cōmunis omnium doctorum resolutio, probatq. eam D. Thom. auctoritate D. Pauli ad Colossenses 3 vbi agens de prædicta charitate, vocat illã perfectionis vinculum, & dicit procurandam esse super omnia. Multas præmittit virtutes, quæ summo studio procurari deberent, post quæ addit. *Super omnia autem hæc, charitatem habete, quæ est vinculum perfectionis.* Ac si expressius diceret; quod in ea Christiana perfectio essentialiter, & substantialiter consistit, cum ipsa (vt ibidem dicit D. Thomas) sit, quæ omnes alias virtutes, quodammodo ligat, in quamdam vnitatem perfectam, & facit hominem essentialiter perfectum. Sed pręterea probat eandem conclusionē, specialissima quadam ratione, quam maxime notanda. Pro qua supponit, quod vniuersaliter loquēdo vnũquodque in tantum est, ac dicitur esse perfectum, in quan-

D. Tho. 2. 2. q. 184. art. 1. & 3.
ad Coloss. 3.

Quando dicatur aliquid esse perfectũ, & consummatum.

Quando dicatur aliquid esse perfectum & consummatum.

quantum attingit, proprium ipsius vltimatum finem, ad quem est cõditum, atque ordinatũ, & in quo consistit vltima eius perfectio. Quod autem einsmodi sit Deus, Optimus, Maximus, respectit rationalis creatutæ (nempe hominis) latissime tractat idẽ D. Tho.

D. Thom. 1. 2. q. 3. ar. vlt.

1. 2. q. 3. articulo vltimo, adeoq. clarũ & certũ est, vt in controuersiam nõ debeat, aut possit adduci. Modo insurgit ratio, & formatur hoc modo. Essẽtialis, & substantialis perfectio hominis, consistit in eo, quòd iungatur suo vltimo fini, sed charitas est, quæ nos Deo vnit, atque cõiungit cum ipso, qui est vltimus humanæ meotis finis, & hoc est propriũ eius munus, & of-

1. Ioan. 4.

ficium, iuxta illud, quòd dixit. D. Ioannes *Deus charitas est, & qui manet in charitate in Deo manet, & Deus in eo.* ergo & charitas ipsa est, in qua Christianæ vitæ perfectio, essentialiter, atque substantialiter consistit. Consequẽtia est legitima. Quia tamen charitas (vt inquit idẽ D. Tho.) esto sit vnicus tantũ habitus,

D. Thom. 2. 2. q. 25. art. 1.

duos tamẽ habet actus, nempe & diligere Deum super omnia, & proximum propter eundem Deum, sicut seipsum; consultissime in cõclusione additum est, quod licet hæc Christianæ vitę perfectio, in eadem, & eiusdem actibus essentialiter, & substantialiter consistat, principaliter tamen consistit, in dilectione Dei, secundario vero in dilectione proximi. Et quia illud quod est simpliciter principalissimũ, & maximum in vno quoque genere, est metrum, atque mensura, omnium, quæ continentur in tali genere, inde est, quod perfectio omnis Christianæ vitæ, secundum charitatẽ Dei debet considerari, & attendi, ita quod, qui in hoc fuerit perfectior, & abundãtior, perfectior etiam simpliciter. & absolute erit dicendus. Sed de hoc inferius à nobis sunt plura dicenda. Nunc ad alium articulum faciamus gradum.

ARTICVLVS III.

An hæc Christianæ vitæ perfectio, essentialiter etiam consistat in alijs præceptis à charitate, atque in consilijs positis in Euangelio?

VT quod quæritur in præsenti articulo planius fiat, oportet aduertere, in præcedenti articulo, solummodo a nobis fuisse determinatũ, atq; diffinitũ, Christianæ vitæ perfectionem, essentialiter, & substãtialiter cõsistere in charitate, atq; in præceptis ipsius charitatis, hoc est in perfectissima adimpletione præceptorum dilectionis Dei, & proximi. Dantur enim de charitate duo pręcepta. vt late prosequitur D. Tho. 2. 2. q. 44. art. 2. Quod autem in præsentiarum quæri-

D. Thom. 2. 2. q. 44. art. 2.

tur est, an hæc Christianæ vitæ perfectio, essentialiter, & substantialiter etiam consistat in alijs præceptis, & in obseruantia, aliorum præceptorum à charitate, in obseruantia etiam cõsiliorum, quæ ponuntur in Euãgelio: hæc difficultas, sub hac expressa verborum forma, proponitur ad Tho. 2. 2. q. 184. art. 3. de cuius mẽ-

D. Thom. 2. 2. q. 58. art. 3.

te, & resolutione, sequentem statuo conclusionem.

Conclusio.

Christianæ vitæ perfectio essentialiter consistit in charitate, accidentaliter vero, & instrumentaliter, etiam in consilijs, & alijs præceptis à charitate.

CHristianæ vitæ perfectio, primo per se, & essentialiter in sola charitate consistit, & in eius actibus, & suorum præceptorũ perfecta adimpletione, & obseruantia: at secundario, & accidẽtaliter, seu instrumentaliter, consistit etiam in alijs præceptis a charitate, & simul in consilijs positis in Euangelio. nam omnia alia præcepta, & consilia in Euangelio posita, ad charitatem, tanquam ad finem diriguntur, & ordinãtur, quamuis aliter, & aliter. Hęc conclusio est expressa D. Tho. vbi supra, estq; summopere notanda, ad faciendam rerum omnium exactam distinctionem, ne dum simul omnia coususe atque inuolute dicuntur, confundãtur, quam proinde nos imprę̨sentiarum declarare, & explicare oportet. Et quidem quod Christianæ vitæ perfectio, primo per se, & essentialiter in sola charitate consistat, nempe in perfecta dilectione Dei, & proximi, de quibus dantur præcepta principalia diuinę legis, probat D. Thom. ex eo quod habetur, Deuteronomij 6. *Diliges Dominum Deum tuum, ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota fortitudine tua.* (hoc est quantum attinet ad dilectionem Dei) sed quantum attinet ad dilectionẽ proximi habetur, etiam Leuit. 19. *Diliges proximum tuum sicut teipsum,* in quorum duorum præceptorum obseruantia, vt dixit Christus Dominus. *vniuersa lex pendet, & prophetæ.* Sed præterea idipsum probat, D. Thom. eleganti quadam ratione, demonstrans qualiter, prædicta charitatis præcepta, sint reliquorum preceptorum omnium vltimatus finis. Ad quod probandum inducit D. Paulum, scribentem ad Timoth. atq; dicentem, quod *finis omnis præcepti est charitas, de corde puro, cõscientia bona, & fide nõ ficta,* quod fuit, ac si expressius dixisset, quod finis omnium diuinorũ præceptorum, ac denique totius spiritualis vitæ, cõsistit, & stat in hoc, quòd rationalis creatura (nempe homo) per charitatem, & amorem vniatur Deo, ad quem tanquã ad finem, ordinantur omnia, quæ ad spiritualem vitã pertinẽt; & diligat etiam proximum suum, sicut seipsum. Dixit autem D. Paulus, charitatem esse procurãdam, *de corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta,* pro eo quod omnes virtutes, de quarum actibus dantur præcepta, ad hoc vtique diriguntur, & ordinãtur. Primo ad purificandum cor, à turbinibus passionum (quod fit per virtutes, quæ sunt circa passiones.) Secundo ad habendam conscientiam bonam (quod fit per illas, quæ sunt circa operationes) ac tãdem Tertio, ad habendam rectã fidem (quod fit per illas, quæ ad diuinum cultum pertinent) quæ quidem omnia ordinantur ad charitatem, & ipsa est omnium ipsorũ vltimatus finis. Quod autem hoc ita sit, colligit etiam D. Tho. aliunde, nempe, ex eo, quod ipsa sola est, quæ in diuina lege præcipitur sine modo, & sine mensura, Reliqua vero omnia, cum modo, & cum mensura, vt videri poterit, discurrendo per ipsa præcepta charitatis, & alia. Nam de dilectione Dei dum agitur, habetur, vt dictum est supra, *Diliges Dominum Deum tuũ ex toto corde tuo, ex tota anima tua, & ex tota fortitudine tua.* D. Lucas addidit, *& ex omnibus viribus tuis.* Hoc est quantum poteris, nam modus diligendi Deum est, ipsum sine modo diligere. De dilectione ẽt proximi, dicitur *Diliges proximum tuum sicut teipsum.* quibus verbis, cum vnusquisq; semetipsum quã maxime diligat, aperte etiam monstratur, atque insinuatur, proximum summopere esse diligẽdum. At vero alia pręcepta cũ ponuntur, nõ sic sine modo adimpleri iubentur. Ex quo colligit D. Thom. dilectionem Dei, & proximi, præcipi sine modo, & mensura, ac proinde esse cęterorum pręceptorum omnium, & cõsiliorum vltimatum finem. Nam teste Arist. 1. pol. 6. in fine nunquã adhibetur mensura, sed solum in medijs, & in ijs, quæ sunt ad finem. Hoc exemplo constat. Nõ enim medicus adhibet mensuram sanitati, aut considerat, quantum sanet, sed solummodo quanta medicina, vel diæta vsurus sit, ad sanandum, seu sit ad salutem necessaria. Ad propositũ ergo. Si charitas, vt pręmissum est, & probatum apertissime, est omniũ pręceptorum, & consiliorum vltimatus finis, bene sequitur, (inquit D. Thomas) quod ipsa est illud, in quo Christianæ vitæ perfectio, primo per se, & essentialiter consistit (quæ fuit prima pars, conclusionis supra positæ.) Sed quod secundario, accidentaliter, & quasi instrumentaliter, cõsistat etiam, in alijs præceptis, seu in obseruãtia aliorum pręceptorum à charitate, & similiter in consilijs in Euangelio positis, quamuis aliter, & aliter. quod tandem positum est in conclusione restat nunc probandum, & probat illud D. Tho. hoc modo. Nam cætera præcepta à præceptis charitatis, similiter, & consilia in Euangelio posita, diriguntur, & ordinantur, ad remouenda charitatis impedimenta. Ex quo plane sequitur, in eisdem etiam acciden-

Margin notes (right column): Deut. 6. — Leuit. 19. — 1. ad Tim. 5. — Deut. 6. Matt. 22. & Luc. 10. — In fine non adhibetur mensura, sed in medijs.

Notanda est differētia, quæ versatur, inter cōsilia, & præcepta alia, à charitate.

dentaliter & instrumentaliter perfectionem secundario consistere. Sed notandum ex eodem D. Tho. quòd est circa hoc quammaxima differentia, inter præcepta prædicta, & consilia; nam præcepta alia à præceptis charitatis diriguntur, & ordinantur, ad remouendum ea, quæ sunt virtuti charitatis cōtraria, & cum quibus charitas ipsa esse non potest (nempe peccata mortalia) at vero consilia non ordinantur ad remouenda aliqua, quæ sint habitui charitatis contraria, sed solùmodo ad tollenda impedimenta actuum ipsius charitatis contraria. Nam matrimonium (verbi gratia) & occupatio negociorum secularium, de quibus vitandis dantur consilia in Euangelio, non contrariantur virtuti charitatis, in se, sed solummodo actibus eiusdem charitatis, quatenus habere prędicta, impedimentum est, quominus animus hominis, totaliter feratur in Deum, vti par est, atque tenetur, & quatenus in ipsis est, feruorem minuunt actuum eiusdem charitatis. Ex dictis superq. satis manifeste colligitur id, quod à nobis in nostra cōclusione est dictum, nempe, perfectionem Christianæ vitæ, primo per se, atque essentialiter, in charitate, & eius præceptis cōsistere, hoc est in perfectissima dilectione Dei, & proximi: in pręceptis autem alijs à charitate, quæ reperiuntur in diuina lege, similiter, & in consilijs, consistere eandem perfectionē, non quidem primario, & essentialiter, & substātialiter, sed secundario, accidentaliter, & instrumētaliter, vt dictū est. p qd̄ iā satis proposito articulo.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum hæc perfectio Christianæ vitæ, quam diximus in charitate esse essentialiter consistere in hac vita totaliter possit adipisci, & acquiri?

Difficultàs pręsentis articuli celeberrima est, & pondiciua inter omnes, quę ad hoc propositū adduci possunt. Ad cuius maiorem proinde explicationem, declarare oportet modū, quo homo, vtcunque perfectus, quin vero, & perfectissimus quisque religiosus, ad perfectam Dei charitatem, & dilectionem in hac vita, & præsenti seculo possit peruenire. Modum etiā quo alij fideles Christiani, nō ita perfecti, & qui perfectionis statum non profitentur, adimplere possint, vti tenentur, pręceptum charitatis, & diuinę dilectionis absque eo, quod peccati arguantur, aut dijudicari possint vllo modo eiusdē pręcepti transgressores. Omnia ista simul in hoc articulo, sunt explicāda, & declarāda, quę quidē scitu, atq; notatu sunt dignissima. de quib. proinde D. Th. in diuersis suæ doctrinæ locis tres, neq; minus, articulos proponit. Nam 2.2.q.24.art.8. inquirit, an charitas in hac vita esse possit perfecta? in quæstione etiam 44. art. 6. interrogat, vtrum præceptum de dilectione Dei, in via possit impleri? Ac tandem in q.184.ar.2. tractat, vtrum aliquis in hac vita esse possit perfectus? De cuius sententia, & resolutione, nonnullas ego proponam conclusiones, si tamen prius in medium adduxero vnum valde notabile, ad hoc, vt clarius, atque distinctius procedamus. Illud est, quod charitatem Dei esse perfectā, seu quod idem est, posse in hac vita Deum perfecte, atque totaliter amari, & diligi; contingere potest tripliciter; & secundum triplicem sensum potest considerari. Vno modo, ita vt perfectio, atque totalitas consideretur simpliciter, & absolute, ex parte diligibilis, ad hunc sensum, quod Deus diligatur, quantum diligibilis est. Secundo modo potest considerari perfectio, atque totalitas charitatis, non quidem ex parte diligibilis, sed ex parte ipsius diligentis; ita vt quis tantum diligat, & amet Deum, quantum illum ipse potest diligere, & amare, idque semper, & actu, taliter quod nunquam cesset ab eius actuali dilectione. Tandem tertio considerari potest, totalitas, atq; perfectio dilectionis, ex parte diligentis, sed non cum tanta perfectione, sed solummodo cum illa, quæ se compatitur pro isto statu, ita quod, quamuis non semper actu quispiam, atq; incessanter feratur in ipsum Deum, feratur tamē habitu, & aliquando (imo vero, & multoties) actu, eo modo, quo actualis charitas, & actualis Dei amor stat, seu stare potest in hac vita, & se compatitur cum isto statu. Hoc præmisso notabili (quod valde est memoriæ commendandum) vt propositæ difficultati satisfaciam, sequentes statuo conclusiones.

D. Tho. 2. 2. q. 24. art. 8.
Idē q. 44. art. 6.
Idē q. 184. ar. 2.

Quotupliciter contingere possit, quod Deus perfecte, & totaliter possit amari, & diligi.

Prima Conclusio.

Si totalitas, & perfectio charitatis, & dilectionis ex parte rei diligibilis cōsideretur, certissimum est, quod nulla charitas, cuiuslibet creaturæ, totaliter esse potest perfecta, nec Deus ita perfecte, atq; totaliter diligi, quomodo ipse in se diligibilis est. Hæc cōclusio est expressa D. Thomæ vbi supra, & probatur. Nā Deus est tantum diligibilis, & amabilis, quātum est bonus; est autem bonus in infinitum infiniteq. proinde diligibilis. Sed ad infinitam dilectionem nulla creatura potest pertingere, cum cuiuslibet creaturę virtus sit finita, & limitata; ergo nulla charitas alicuius creaturæ, secundum istum modum, esse potest sic perfecta, etiam charitas omnium Angelorum, & supremorum Cherubim, & Seraphim, nec sic Deus perfecte, atq; totaliter diligi. Vnde in hoc sensu, sola Dei charitas est perfecta, & ipse solus est, qui sicut seipsum pfectissime cognoscit, ita & perfectissime se diligit, atque diligere potest. Et circa hoc nulla est, aut esse pōt cōtrouersia.

Deus non ita perfecte potest diligi, vt ipse in se diligibilis est.

D. Thom. 2. 2. q. 24. art. 8.

Secunda Conclusio.

Si vero totalitas, atq; perfectio dilectionis, nō absolute, & simpliciter cōsideretur, ex parte rei diligibilis, sed ex parte diligentis (nēpe hoīs) actualiter tñ, & semper, ita quod, semper actualiter diligat Deū, quantū ipsum potest diligere, neque hoc modo, charitas nostra in hac vita esse potest pfecta, neq; Deus perfecte, atq; totaliter à nobis diligi, incessāter, & actualiter. nā hoc pertinet ad solos beatos, & soli statui patriæ reseruatur. Hæc cōclusio est ēt D. Tho. vbi supra, & probatur. Nā in hoc seculo, propter humanæ vitæ impedimenta, & naturæ nostræ infirmitatem, atque imbecillitatē, non potest homo semper, & actualiter in Deum ferri, aut semper de Deo actu cogitare, & charitatis dilectione incessanter in ipsum moueri. Ad quod quam maxime facit illud, quod dicit D. August. libro de perfectione iustitiæ, cōtra Cælestium, explicans illud diuinę dilectionis præceptum, quo dicitur, Deum esse diligēdum ex toto corde. *Quod in plenitudine charitatis patriæ, præceptum istud implebitur perfecte. Nam in hoc seculo cum adhuc inest carnalis concupiscentia, quæ continendo frenetur, non omnino ex toto corde aut ex tota anima diligitur Deus.* Verba sunt expressa D. Aug. in lib. 83. q. q. 36. ad idē propositū dicit: *Quod venenū charitatis est cupiditas, nutrimētum eius charitatis minutio cupiditatis, perfectio, nulla cupiditas.* Sed hæc perfectio in hac vita haberi non pōt. nā non quispiā sine aliqua cupiditate esse potest (vtenim inquit D. Iacobus) *In multis offendimus omnes*, & secundum D. Ioannem. *Si dixerimus, quoniam peccatū non habemus, ipsi nos seducimus & veritas in nobis nō est.* (Quæ verba iuxta communem sanctorum Patrū expositionem, intelligenda sunt, de peccatis venialibus, quæ consequuntur ex inordinata cupiditate, atq; infirmitate præsentis vitæ, ergo in hoc sensu loquendo, nullius hominis existētis in hoc seculo charitas, esse potest perfecta, aut Deus ab eo perfecte, atque totaliter diligi, eo modo, & ea perfectione qua in patria à Beatis, perfecte, atque totaliter diligitur. De hac conclusione nulla etiam est, aut esse potest controuersia.

Deus non potest in hac vita semper actualiter diligi, nam hoc reseruatur statui Beatorum, & patriæ.

August. lib. de perfect. iustitiæ contra Cælest. ī responsione ad 16. ...
Deut. 6.
Matth. 22.
Luc. 12.
Idem August. lib. 83. quæst. q. 30.
Iacob. 3.
Ioan. 1. c. 1.

Tertia Conclusio.

Si totalitas, atque perfectio, dilectionis, & charitatis,

Quo pacto Deus in hac vita perfecte diligi queat, loquendo de perfectione, quæ pro isto statu conuenire potest homini.

tis, attendatur ex parte diligentis: non quidem ita totaliter, & actualiter, vt omnino habetur in patria, sed eo modo, quo pro isto statu, atq; in via haberi potest: bene pōt charitas in hac vita esse perfecta, licet alias respectu maioris, & perfectionis, quæ est in patria, aliqualiter videatur imperfecta, & Deus perfecte diligi à nobis, non solum eo modo, quo tenemur, ad hoc vt non dijudicari possimus præcepti dilectionis, & charitatis transgressores, verum, etiam, & alio multo perfectiori, quo ratione quadam, noster amor similis esse videatur statui patriæ, & beatorum. Hæc conclusio est etiam D. Thomæ, & multa quidem continet, difficilia, atque notatu dignissima, quam proinde nos latius explicare oportet. Et pro ipsius intelligētia, suppono; quod Deus optimus maximus, vt pote cuius est maxima, atque suprema bonitas; & qui probe, ac plene cognoscit figmentum nostrum, vt dixit Dauid olim, quāuis obliget nos, ad hoc vt ipsum ex toto corde, & animo amemus, atque diligamus, non tamē obligat nos, ad hoc vt semper actualiter feramur in ipsum, cum id sit impossibile omnino, vt dictum est, pro isto statu, sed hoc solummodo exposcit à nobis, vt eidem per charitatem, seu charitatis habitum coniungamur, & quod ab ipso per peccatum lethale, siue mortale, nullatenus separemur, aut dirimamur. Hoc est enim proprium munus, & officium habitus charitatis, nos cum Deo Optimo Maximo vnire, ac quodam nexu, & vinculo coniungere: iuxta illud D. Ioannis. *Deus charitas est, & qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo.* Et alibi: *Qui non diligit, manet in morte,* loquitur D. Ioānes prædictis in locis, non quidem de actuali charitate, & dilectione, habenda precise, & necessario, sed de habituali saltem, nempe de illa, quæ est per charitatis habitum, cui nihil omnino contrariatur, nisi mortale peccatum. Sed quamdiu à nobis peccatū aliquod mortale non committitur, neque charitati aliquid cōtrarium efficitur, sufficienter adimpletur prędictum charitatis præceptum, neq; eiusdem rei, siue transgressores vllo modo possumus dijudicari. Venialia enim nō contrariantur charitatis habitui, sed solummodo eius actibus, quatenus scilicet ipsius feruorem minuunt, atq; remittūt. Omnia ista sunt expressa verba D. Tho. loco citato, & quidem valde notanda. Quo præmisso notabili, dicimus, in nostra conclusio, quod loquendo de totalitate, & pfectione charitatis, quæ pro isto viæ statu haberi potest, & cum infirmitate nostra se compatitur, bene potest, cum Dei adiutorio, hominis charitas esse perfecta, atque homo perfecte Deum diligere, licet sit imperfecta in ordine ad patriæ dilectionē. Neque hoc solummodo eo modo, quo præcise, & necessario requiritur, ad hoc vt non huius præcepti, reus siue transgressor quispiam dijudicetur (quod fit quādo non cōiungitur, & vnitur Deo saltem per charitatis habitum, excludēdo à se omnia peccata mortalia, quæ charitatis habitui contrariantur:) verum etiā, & alio perfectiori, procurando quammaxime fieri possit, vitare etiam peccata venialia, & quidquid actibus charitatis eiusdem contrariatur. Quidquid etiā impedir, atque obstaculo esse potest, quominus eius animus, & affectus, totaliter feratur in Deum, procurādo etiam obnixe, vt ipsius amor, quantum possibile fuerit, Beatorum dilectioni assimiletur; Deumq. diligere, & amare in via; & pro isto statu, ad eum modum, quo in patria à Beatis diligitur, & amatur. Hoc est maximum, atque supremū charitatis fastigium, quo charitas viç cum Dei adiutorio potest pertingere. Sed adnotare oportet, dixisse me assimilari, non vero ęquari, nam horum primum possibile est, secūdum autē minime. Sed dicet aliquis, si charitas Dei, & amor noster in hac vita, ad perfectionem patriæ nō potest pertingere, & Deus ex toto corde, atq; ex tota anima, & ex tota mente, pro isto statu ab hominibus diligi, atque amari, quia id, vt inquit August. statui patriæ, & Beatorum reseruatur, vt quid ergo, in Euangelio, positum est nobis eiusmodi præceptum, vt Deum ex toto corde, ex tota anima, atque ex tota mēte, quin vero, & ex totis viribus diligamus? Vt quid positum fuit nobis tale mandatum, cum tāto verborum rigore, & ambitu, de eo quod pro isto statu adimplere non possumus? Hæc difficultas proposita olim fuit D. Augustin, & satisfacere volens, libro de perfectione iustitię cōtra Cęlestium, inquit. *Cur non præciperetur homini ista perfectio, quamuis eam in hac vita nemo habeat sed neque habere possit? non enim (inquit) recte curritur, si quo currendum est nesciatur & quo modo sciretur, si nullis præceptis ostenderetur?* Quod est ac si apertius dixisset propterea dilectionis præceptum, propositum fuisse nobis in hac vita, cum tanta perfectione, & cum tanto rigore, atq; verborum ambitu, non quasi nos ad eam pro nunc pertingere possimus, sed tanquam finis, quem consequi procuremus pro viribus, & ad quem ascendere, atque pertingere conemur, quoad maxime fieri poterit. Pro cuius doctrinæ intelligētia est aduertendum, hoc charitatis, & diuinæ dilectionis præceptū, vniuersaliter à Deo cūctis hominibus fuisse propositum, & stantibus in via, & iis, qui iam existunt in cęlo, seu in patria. Omnibus absque delectu, & discrimine dictum est, vt pro suo posse quispiam, & quoad maxime fieri possit, Deum suum diligāt, ex toto corde, ex tota anima, atque ex tota mente, quin vero ex totis viribus: omnes etiam suo modo, & pro suo posse, & proprio cuiuslibet statu, respectiue, idem præceptum adimplent. Illi tamen vtpote beati, & qui iam sunt in statu patriæ constituti, tanquam victo, & superato hoste, adimplent illud quidē, prout tenētur perfectissime, nos vero viatores, qui adhuc arma cū hoste gerimus, minus perfecte, sed tamen adhuc adimplemus illud quodammodo perfecte, quamdiu facimus, id, quod possumus, atque per peccatum mortale, à Dei charitate, dilectione, atque amicitia non recedimus. Verba sunt expressa, D. Thomæ. Proposita fuit autem (vt dictum est) nobis ipsorum perfectio, & perfectæ dilectionis charitas, non pro eo, quod pro isto statu ad eandem, atque ipsius culmen pertingere possimus, sed quò imitemur illam, & ad eiusdem perfectionē, quoad maxime fieri poterit ascendere contendamus, & procuremus. Non tamen peccatores erimus, id ipsum si nobis non contingat in via, erit tamen nihilominus quilibet, magis vel minus perfectus, quāto magis aut minus, secundum aliquam similitudinem, accesserit ad patriæ, & supernorum ciuium perfectionem. Hac de re plura diximus agentes de perfectione iustitiæ, nunc autem, hæc dicta sufficiant, pro aliquali articuli huius explicatione, vt liquidum, atque compertū fiat, qualiter charitatis perfectio, in qua (vt dictum est) Christianæ vitæ perfectio consistit, pro isto statu, & in hac vita, procurari, atque acquiri possit.

D. Tho. 2. 2. q. 8 3. art. 2.

Deus pro isto statu, & in hac vita, nō necessario ab homine exposcit, quod actualiter, & semper feratur in ipsū cum id sit omnino impossibile pro isto statu.

Ioan. 1. c. 4.

Ibidem c. 3.

Quam ob causam charitatis præceptū Euangelio positum fit, cum tanto rigore verborum.

Aug. lib. de perfectione iustitiæ contra Cælestiū in responsio. ad 16. ration.

ARTICVLVS V.

Vtrum quicumque religiosus ex ratione sui status, teneatur necessario esse perfectus?

PRo ratione dubitādi, videri posset forsitam alicui quod sic, postquam in præcedentibus, dictum est a nobis, perfectionem Christianæ vitæ, esse vltimum Religionum omnium finem, ad quē Religiones omnes, diriguntur, atque ordinantur. Ex quo etiam colligi videtur, quod religiosi ipsi, ex propria ratione, sui status, perfecti esse teneantur. alias enim frustra, atque in vanū religiosorum gloriantur nomine. Teste enim Aristotele illa dicuntur esse frustra, quę ordinantur ad aliquem finem, quem non assequuntur. Si ergo Religiones, & Religionum omniū alumni, & professores, ad perfectionem adipiscendam ordinantur, tanquam ad finem; neque ipsam assequūtur, incassum atque in vanum laborant, & religiosorum frustra gloriantur nomine. Hoc argumento satis appatēter probari videtur, quod religiosi omnes, ex ratione sui status teneantur actu esse perfecti. Quod, & ex eo confirmari

mari potest. Nam alias videretur, quod religiosi ipsi, essent in actuali peccato semper, tanquam falsi perfectionis professores, simulatores, atque mendaces, perfectionem præseferêtes, & illam non adipiscêtes, neque habêtes. Et formari potest argumentum in hunc modum. Nam certum est, quòd actus omnis interior debet semper exteriori habitui conformari, & ei correspôdere, alias enim incurreretur mendacium, quod teste D. Ambrosio in quodã suo sermone, & refertur in decreto 22. q. 5. c. cauete non solum consistit in falsis verbis, verum etiam in simulatis operibus. Cũ igitur religiosi omnes profiteãtur, esse in statu perfectionis, si ipsam actu non in se habeant, neque assequantur, consequens profectò esse videtur, quod sint simulatores mêdaces, & fallaces, & quod proprijs suis operibus mêtiuntur, dum interiora nõ exterioribus correspondêt, neque eis eisdem in omnibus, & per omnia conformantur. Hæc sunt argumenta, quæ pro hac parte possent adduci, & adducuntur à D. Tho. Vt autem constet, quid hac in re tenendum sit; sequentem statuo conclusionem.

Amb. in quodã serm. & refertur in c. cauete, 22. q. 5.

Mendacium non solum consistit in falsis verbis, verũ etiã in simulatis operibus.

Conclusio.

Quãuis omnis in vniuersum Religio sit perfectionis status, & quadã ratione religiosi omnes perfectionem profiteantur, non tamen tenẽtur necessario, sub nouo peccato, actu iam esse perfecti, sed hoc solũmodo, ad perfectionem tendere, & ad ipsam adipiscendã conari. Hæc conclusio, est expressa D. Tho. 2. 2. quã, & probat, primo auctoritate D. Pauli ad Philippenses 3. vbi agens de Christiana perfectione, ac de se nimium illam procurante, inquit, *Non quod iã acceperim aut quod iam perfectus sim sequor autem, si quomodo comprehendam in quo, & comprehensus sum à Christo Iesu.* Et post alia subdit. *Quicunque ergo perfecti sumus, hoc sentiamus.* Quibus verbis, luce clarius insinuare videtur D. Paulus, non esse de ratione religiosorũ, & eorum, qui ad perfectionem ascendere conantur, quod actu iam perfecti sint, & omnimodã perfectionem assecuti sed tantum, quod ad perfectionem eandem ascendere conentur. Probat D. Tho. eandem cõclusionem elegãti quadam ratione, desumpta ex philosophia. Nam illis (inquit) qui operantur ad finem, non ex necessitate conuenit, quod sint iam finem assequuti, sed hoc solummodo quod ad eundẽ tendãt, & per aliquam viam conentur ad ipsum peruenire, sicut, & ille, qui intrat in scholas, ad acquirendã sciẽtiam, non necessario requiritur, quod sit illam iã actu cõsequutus. sat est, vt det operam ad ipsam acquirendã. Sic ergo in proposito, dicit D. Thomas quod quãuis expedientissimum, atq; sanctissimum foret, vt religiosi omnes actu essent perfecti, non tamen ad id ex ratione sui status, præcise, & necessario sunt obligati, neque propterea mortaliter nouo peccato peccabunt, quod perfectionem non fuerint actu consequuti, sed tunc solummodo, si perfectionem assequi contemnãt, & per aliquid à perfectionis debito fine recedant. Potest adduci quoddam appositissimum exẽplum, quod ad aliud simile propositum, adducit idem D. Tho. De duobus militibus, quibus dux exercitus præcipit, vt fortiter pugnent, ac dimicent. Cuius quidem præceptum ambo adimplent seu adimplere conantur, sed ille perfectius, atque melius, qui fortiter pugnãdo, hostem iam superauit, ac vicit (qui est prætensus finis.) Adimplet etiam ille (quamuis non ita perfectè) qui semper pugnat, & quamuis eius pugna, nondum ad victoriam peruenerit, conatur tamen pertingere. Sic igitur in proposito. Sicut miles ille, qui legitime pugnat, quamuis nondum hostem vicerit, non inculpatur, aut aliquam proinde pœnam meretur, dum tamẽ faciat, quod in se est, ipsumq. vincere conetur, ita neq; religiosi ipsi, quamuis sint in statu perfectionis, inculpari possunt, aut pœnam promerentur, quamuis perfectionem eandem, non actu fuerint assequuti, (esto illa sit prætensus finis) cum tamen ad ipsam ascendere conẽtur. Hęc est vera articuli huius resolutio, & quòd hac in re tenendum est. Ad obiectiones autem, & argumenta in principio articuli proposita, facile respondetur, cum eodem D. Thom. dicendo, quod quãuis perfectio Christianæ vitæ, sit Religionum omniũ, atque religiosorum vltimus finis, non tamen peccant, pro eo quod ipsam actu non fuerint assequuti, aut ex eo, quod non iam actu sint perfecti. nam qui operatur ad finem, non ex necessitate illi competit. quod sit iã assequutus finem, sed hoc solummodo, quod per aliquã viam tẽdat ad eundem. Solummodo igitur peccabũt religiosi prædicti (vt dictum est) si ea, quæ sunt perfectionis contemnant, de quo contẽptu, videndus est D. Thom. & suus commentator Caietanus 2. 2. q. 186. art. 2. non enim vacat per tempus, neque breuitas, cui tantopere studemus, omnia simul dicere permittit. Ad secundum argumentum respondetur, quod quamuis actus interior, exteriori habitui, quoad maxime fieri possit, semper debeat conformari, ne incurratur mendacium (vt argumentum prætendit) religiosi tamẽ, ex eo, quod non sint actu perfecti, aut perfectionem iam assequuti, non mendaces aut falsi simulatores debent existimari, sine de eisdem potest dici, quod falsis suis operibus mendacium semper incurrant, nam nõ ipsi profitentur se iam actu esse perfectos, nec id denotat, aut designat proprius ipsorum habitus, sed hoc solummodo, quod ad perfectionem tendãt, ad ipsamq. ascendere conentur, quod semper adimplent, quamdiu non perfectionem contemnunt, & per praua aliqua sua opera ab intentione perfectionis ipsorum animus non reuocatur. Hactenus de isto articulo.

Religiosi ex ratione sui status, non tenentur necessario esse perfecti, sed hoc solummodo, ad perfectionẽ tendere.

D. Tho. 2. 2. q. 184. ar. 5. ad 1. & q. 186. art. 1. ad 3. & art. 2. corp. & in solu. ad 1. ad Phil. 3.

D. Tho. 2. 2. q. 49 artic. 6. in corpore.

D. Tho. 2. 2. q. 186. art. 2.

ARTICVLVS VI.

Verum possit aliquis esse perfectus, absque eo, quod sit in tali statu seu quod habeat statum perfectionis?

Videri forsam alicui posset, quod non. Nã quo pacto peruenire vllo modo poterit ad finem, qui nedum attigit principium, & media, verum neque ipsius prima salutauit limina? Si igitur Religiones sunt status perfectionis principium, & media quædã, quibus ad perfectionem peruenitur (vt dictum est) qui eiusmodi statum non habent, quonam modo perfectionis compotes euadent? Aut perfecti ipsi esse vllo modo poterunt? Hæc est ratio dubitãdi, sed nihilominus ea non obstante, in contrarium est veritas. Nam cum Christianæ perfectionis finis sit perfecta charitas, ad charitatẽm autem, non vnica tantum via, sed multiplici possit perueniri, sicut, & medicus ad curandum, & sanãdum infirmos, diuersis medicinis, atque medicamẽtis potest vti: manifeste profecto colligitur, quod possit quispiam esse perfectus, absque eo, quod sit, seu habeat perfectionis statum, qualem habent omnes in vniuersum religiosi. Vt igitur proposito articulo satisfaciam, sequentem statuo conclusionem.

Conclusio.

Quamuis Religio, seu Religionis status, conueniẽtissima quædam sit via, schola, & disciplina perueniẽdi ad perfectionem, seu qua ad perfectionem potest perueniri, cum hoc tamen stat (id quod, & multoties cõtingit) vt aliquis esse possit perfectus, & multi sint viri sanctissimi, atque perfectissimi, absque eo, quod sint religiosi, seu statũ habeant perfectionis. Hęc conclusio est certa, & manifesta & constat primo in martyribus, quorũ proculdubio fuit perfectissima charitas ijdemq. perfectissimi, postquam vitam suam posuerunt pro Christo. Vt enim inquit, D. Ioannes *Maiorem hac dilectionem nemo habet, quam vt animam suam ponat quis pro amicis suis,* & tamen eorum multi nõ fuerunt religiosi, neq; habuerũt statum perfectionis. Quod, & confirmat Glossa, quæ explicans illud Pauli ad

Bene potest aliquis esse perfectus, absque eo, quod habeat statum perfectionis.

Ioann. 15.

Gloss. super Pau. ad Heb. 12.

ad Heb. 12. *Nondum vsque ad sanguinē restitistis*, inquit. *Quod perfectior in hac vita nulla dilectio esse potest, ea ad quam sancti martyres peruenerunt, qui contra ipsum peccatum, vsque ad sanguinem decertarūt.*

Aug. ser. 17. de verbis Apostoli. Quæ verba desumpta sunt ex D. Augustino, sermone 17. de verbis Apostoli. Neque solum verum habet nostra conclusio, in prædictis martyribus, verum etiam, & in multis alijs fidelibus Christianis, qui viuentes in perfecta diuinorum mandatorum obseruantia, vt in charitate proficerent (quãuis non ipsi statū profiteãtur perfectionis) ab omnibus se abstinuerunt, & abstinent, quæ sibi impedimēto quoquomodo esse possunt, proficiendi in charitate eadem, & perueniendi ad perfectionem. Hi proculdubio, nō solum perfecti, dici possunt, & debent, verum etiam Sanctissimi, & perfectissimi, atque in charitate abundantissimi, quamuis nō ipsi statum habeant perfectionis. Et quid quæso proderit, religiosos perfectionis statum habere, si alias ipsi (quod absit) perfectionis acquirendæ occasiones prætermittant, atque despiciant? Econtrario vero quid obest, aliquos Christianos, atque fideles esse extra statum perfectionis, minori cum obligatione, si magis ipsi laborent, magisq. conentur ad perfectionē, & perfectam charitatem ascendere? Ad hoc propositum facit quam maxime illud, quod habetur in Euãgelio, *de duobus filijs, quorum vnus patre dicente fili, fili vade, & operare hodie in vinea mea, respondit, nolo, sed postea abijt. Alter vero respondens, eo, postea non iuit.* Hoc exemplum adducit D. Tho. (quod præclarissimum est nostri symbolum propositi.) Nam multi perperam religiosi, & Religionum professures sunt, qui se obligant ad obseruandum ea, quæ postea non obseruant, alij vero econtrario, qui adimplent, & obseruant multa, ad quæ nunquam se obligauerunt. Ex his colligit D. Tho. quod nihil prohibet, aliquos esse perfectos, qui non sint in statu perfectionis, & econtra, quod multi sint in statu perfectionis, cum tamen non sint perfecti. Verba sunt quammaxime notanda, atque pro religiosis summopere memoriæ commendanda. Quid sit autē esse in statu perfectionis, seu statum perfectionis habere, iã diximus supra q. 1. art. 3. Sed pro nunc breuiter dico quod nihil est aliud, quã obligare se quempiam, cum aliqua solemnitate, ad ea, quæ sunt perfectionis, quod fit ingrediendo, & profitendo aliquam approbatam Religionem. Seu assumēdo statum perfectionis, qualis est status Episcoporū, qui est status perfectionis exercendæ actiue. nam religiosorum status, est status perfectionis acquirendæ passiue, de quo videatur D. Tho. 2. 2. q. 184. art. 5. & 6.

Matth. 12.

Nota hoc valde pro religiosis imperfectis, cum sint in statu perfectionis.

D. Tho. 2. 2. q. 184. artic. 4. in corpore.

QVÆSTIO VI.

De Religionibus, quantum ad ipsarum proprios, & particulares fines, in quatuor articulos diuisa.

1 *Verum Religionibus omnibus, necessarium sit, constituere proprios, & particulares fines?*

2 *Quot sint in genere, Religionum omnium, proprij, & particulares fines?*

3 *Quam ob causam sancti Patriarchæ, Religionū institutores, & fundatores, ad optatū perfectionis finem, non vna, & eadem sed alia, & alia processerint via, desumentes quidam vitam contemplatiuam, alij autem actiuam, alij vero mixtam, siue ex vtraque compositam?*

4 *Penes quid differant Religiones, quæ idem vitæ genus, actiuum siue contemplatiuum, aut mixtum profitentur?*

ARTICVLVS PRIMVS.

Verum Religionibus omnibus, necessarium sit constituere, proprios, & particulares fines?

Respondetur per sequentem conclusionem.

Conclusio.

PRæter Religionum omnium communem, atque vltimatum finem, qui est Christianæ vitæ perfectio, quæ in charitate essentialiter consistit, in quo fine omnes in vniuersum conueniunt Religiones, & necessario habent conuenire; necessum est eis constituere, alios proprios, & particulares fines, penes quos adinuicem distinguantur. Hæc conclusio certissima est. Et credo, quod de ea nemo sit, qui dubitet, aut dubitare possit. Et probatur hac vel vnica ratione. Nam certum est, quod Religiones omnes, quæ sunt in Ecclesia, quamuis in fine illo vltimato conueniant, inter se tamen sunt diuersæ, atque distinctæ, sed non distinguūtur, neque distingui possunt, per illum finem, in quo conueniunt, cum nihil esse possit causa, & ratio conuenientiæ, & differentiæ, siue distinctionis simul. ergo necessario constituendi sunt religionum omniū quidam proprij, & particulares fines, per quos in tali statu constituantur, atque distinguãtur adinuicem. Hoc est certissimum, atque constitutissimum. Sed aduertere oportet, quod isti particulares fines, licet respectu cuiuslibet Religionis (respectiue) vere, & proprie habeant rationem finis, ad quos eędem Religiones diriguntur, & ordinantur, respectu tamen finis principalioris, & vltimati (qui vt supra diximus, est Christianæ vitæ perfectio, quæ in charitate consistit) vere etiam, & proprie habent rationem mediorum. Quod est dicere, quod fines ipsi, & Religiones quarum sunt fines, habito respectu ad finem vltimum, sunt etiam media ordinata ad perfectam Dei charitatem, & dilectionē, tanquam ad finem. Ad id enim institutæ sunt Religiones omnes, & religiosa omnia exercitia, ad hoc vt ipsarum professores, & alumni ad perfectam charitatem perueniant, siue peruenire possint, licet diuersis vijs, quemadmodum, & medicus ad procurandam sanitatem, curandum q. siue sanandum infirmum, diuersis vtitur medicinis.

Religiones omnes habent suos proprios, & particulares fines, quibus distinguuntur ab inuicem.

Sed dices, quonammodo fieri potest, quod huiusmodi Religionum particulares fines, veram habeant rationem finis, & simul sint media? Respondeo, & dico, hoc optime posse stare, & nullum esse inconueniens, imo vero, secundū veram philosophiam, id omnino est necessariū dicere, in medijs subordinatis ad consequendum aliquem finem. Quod vt plenius intelligatur; apponere libet quoddam axioma notatu dignissimū. Illud est, quod quando quis ad consequēdum aliquem finem, plura eligit subordinata media, quod inter ea est præstantius, atque potissimum, quãuis respectu vlterioris, siue vltimati finis, sit medium, respectu tamen aliorum mediorum inferiorum est finis. Multa possent adduci exempla, sed quia res satis de se est clara, & manifesta, non libet ea afferre, cum id experiri liceat, in arbore lineæ prædicamentalis, vbi genera subalterna, cum respectu superiorum sint species, respectu inferiorum sunt genera. Sic igitur in proposito particulares, & proprij Religionum omniū fines, quamuis respectu Christianæ perfectionis, & perfectissimæ charitatis (quę omnium est vltimatus finis) sint media, respectu tamen earundem Religionum, & aliorum exercitiorum, quę quęlibet Religio respectiue habet, vere, & proprie habent rationem finis: quorum ratione ipsæ Religiones, in proprio suo statu constituuntur, & simul ab inuicem distinguuntur, cum (sicuti præmissum est) distingui nō possint, respectu principalioris, & vltimati finis, nec vero respectu trium votorum essentialium, & substãtialium, nam in ijs omnibus omnes religiosi conueniunt, ac necessario habent conuenire. Hoc pręmisso notabili (quod summopere est memorię commendandum) restat nunc dicamus, hi proprij, & particulares Religionum fines, ad quot capita reducantur, de quo sit secundus articulus.

ARTI-

ARTICVLVS II.

Quot sint in genere Religionum omnium proprij, & particulares fines?

Quæ ad hunc articulum spectant, breuiter explicabuntur, per sequentem conclusionem.

Conclusio.

Religionum omniũ proprij, & particulares fines. ad tria capita reducuntur in genere.

Religionum omnium proprij, & particulares fines, in genere, ad tria capita reducũtur: nam vel ordinantur ad vitam contemplatiuam, aut ad actiuã, vel ad vitam mistam, siue ex vtraque compositã. Hæc conclusio est certissima, & nõ maiori indiget probatione, quam explicatione. Vitã contemplatiuam profitentur, qui cõmuni vocabulo appellantur monachi, sic dicti à dictione græca monos, quæ idem pollet, ac solus, siue solitarius. Ij etenim, quò Deo, & diuinarum rerũ contemplationi rectius vacẽt, monasticã, atq. solitariã vitã degunt. Tales Monachi D. Basilij in oriente fuere olim, & sunt in occidente hodie monachi etiã D. Benedicti, & cæteræ Religiones quæ ex eodem sacro fonte deriuãtur, & ipsius Regulam, atq. institutũ profitentur. Vt Cistercienses, Camaldulenses, Carthusiani, & alij, de quibus diximus supra q. 4. ar. 2. Vitam actiuam profitentur religiosi, siue regulares, quorum studium, & exercitium est, docere, legere, atq. prędicare, siue fidelium cõfessiones audire, aut alijs eiusmodi operibus incũbere, quę ad vitam actiuam, & proximorũ vtilitatẽ ordinantur. Tales dicimus nos minores Fratres, similiter, & Fratres Ordinis S. Dominici, qui vulgo dicũtur Prędicatores. Itẽ Augustiniani, Carmelitæ, & Fratres Sanctissimæ Trinitatis, & qui dominæ nostrę de Mercede vulgariter nunçupantur, similiter Fratres Minimi, seu qui S. Francisci de Paula nominãtur. Et præterea earum Religionũ professores, & alumni, qui hospitalitatem, atq. infirmorũ curã profitentur, etiam, & illi quorum est continũ studium, & exerçitium, pro sancta Dei Ecclesia, & fideliũ salute, contra infideles continue militari. Omnes isti vitam actiuã profitentur, quamuis aliter, & aliter, vt dicemus statim. Vitam mistam, siue ex vtraque compositam illi habent, qui ambas has vitas, siue viuendi modos, simul amplectũtur, & eosdẽ simul habẽt, quasi pro principali fine, seu proprio instituto, ita quod taliter incũbunt horũ vni, quod etiã simul operã dant, & alteri. Et dixi notãter (quasi pro principali fine) nã incidẽter & quasi per accidẽs nulla est in Dei Ecclesia Religio, quæ profiteatur vitam actiuam, siue cõtemplatiuam, & nõ simul multa, quin vero, & quamplurima de alterius vitę exercitijs, in se habeat, nam etiam viri actiui, & qui vitam actiuam profitentur, simul contemplantur. Similiter, & contemplatiui aliqualiter in actione exercentur, & vitam actiuam quodammodo agunt. Non enim (vt dicemus) est vtilis, siue fructuosa vita contemplatiua, quam non actio, & vitæ actiuæ exercitia aliqualiter præcesserint. Nec vita ipsa actiua, sine aliquali contemplatione esse frugifera, diuturna, & multum permanere, aut durare diu potest. Quamuis tamẽ id ita sit, non proinde omnes Religiones agere dicentur vitam mistam. Nam hoc insigne, & hæc specialis prærogatiua, tantummodo cõceditur illi instituto, & Religioni, quę vtrasq; has vitas (actiuam scilicet, & contemplatiuam) & vtriusque exercitia, profitetur, & respicit, quasi pro principali fine. De quo vitæ genere statim dicemus in q. sequenti, & cui earum Religionum, quæ nunc sunt in Ecclesia, dicẽdum sit conuenire. Nam circa hoc est inter ipsos Religiosos, non modica controuersia, & quilibet conatur proprię suæ Religioni hoc insigne tribuere.

Quinam religiosi profiteantur vitam actiuam, siue contemplatiuam, aut mistã, siue ex vtraque compositam.

Habita iam aliquali prædictorum notitia, reliquũ est, vt inquiramus, atq; inuestigemus, quid fuerit in in causa, quod sãcti Patres, & antiqui Patriarchę Religionum institutores, & fundatores, nõ omnes assumpserint vnum, & idem vitæ genus, & ad perfectam charitatem consequendam (quæ omnium ipsorum fuit optatus finis) non vna, & eadem, sed alia, & alia ad id processerint via? de hac difficultate, sequens instituetur articulus, qui erit tertius in ordine.

ARTICVLVS III.

Quam ob causam sancti Patriarchæ Religionum institutores, & fundatores, ad optatũ perfectionis finem non vna, & eadem, sed alia, & alia processerunt via, desumentes sibi quidam vitam cõtemplatiuam: Alij autem actiuam, alij vero mistam, siue ex vtraque compositam?

Huic articulo Respondetur, per sequentẽ cõclusionẽ.

Conclusio.

Quod sancti Patres, Patriarchæ, Religionum institutores, & fundatores, ad optatum perfectionis finem, nõ vna, & eadẽ, sed alia, & alia processerint via, prouenit, tum ex varia, atque diuersa hominum natura, & inclinatione. Tum etiam ex diuersa, & varia, quam ipsi habuerunt, consideratione, & contemplatione de vita, & cõuersatione Christi Domini. Hãc conclusionem, non tam oportet probare, quam explicare. Et in primis, quod varia, atque diuersa sit hominum natura, varia ingenia, varię atque diuersæ ipsorum inclinationes & conditiones adeo est clarum, atque perspicuum, vt probatione nulla indigeat, neque in controuersiam adduci debeat, aut possit. Hinc igitur processit, & effectum est, vt qui natura sua præ alijs erant quieti, vitam elegerint contemplatiuam, & quietam, assumentes sibi Mariæ Magdalenæ felicem illam sortem, quæ vt dicitur, Lucæ 7. *sedens secus pedes Domini, audiebat verbum illius*, adimplentes etiã illud Dauidis, dicentis, *vacate, & videte, quoniã suauis est Dominus, beatus vir, qui sperat in eo.* Qui vero econtra, natura sua erãt magis actiui, & feruorosi, magisq. ad actionẽ propensi, & inclinati, eiusmodi viuẽdi modum suscepere, Marthã eiusdem Mariæ Magdalenæ indiuiduam sororem imitantes, de qua etiã dicitur in eodem Euangelio Lucæ; *quod satagebat circa frequens ministerium, nimiumq. erat sollicita, & turbabatur erga plurima, vt Christum Dominũ hospitaretur.* Ambæ quidẽ erãt sorores, quę, & hospitio simul Christum Dominũ susceperunt, sed tamen, vt inquit D. Aug. nõ ambæ eandẽ sequutæ sunt vitã. *Laborabat ista, vacabat illa, hæc erogabat, illa implebatur*, & cũ ipsarum vnicus tantummodo esset optatus finis (nempe Christo Domino placere illiq. pro suo posse deseruire) nõ vna, & eadem, sed alia, & alia in id processerunt via. Quod quidẽ quamuis diuina fuerit dispositione sic ordinatum, prouenit tamẽ, factumq. est ita, ex diuersa earum natura, & inclinatione, ex qua ẽt (vt dixi) sancti antiqui Patriarchæ Religionum institutores, & fundatores, diuersa gradiẽtes via elegerũt sibi, suisq; sectatoribus, alij vitam actiuam, alij vero contẽplatiuã. Idem est iudiciũ, eademq. prorsus ratio currit, de vita mista, siue ex vtraq. cõposita, quam susceperunt, qui simul fuerunt quieti, & actiui, cognoscentes, atq. intelligentes vtriusque vitæ genus, summopere esse Deo gratum, & Christi fidelibus, ac toti Ecclesię quammaxime necessarium.

Differentia, atque diuersitas Religionum ex varia, atque diuersa consideratione vitæ Christi Domini profluit, & quia patres, antiqui, non vna, & eadem, sed alia, & alia processerunt via.

Luca 7.

Psal. 33.

Aug. ser. 27. de verbis Domini.

Sed dictũ est pręterea in cõclusione, processisse hoc, etiam ex varia, atq. diuersa contẽplatione, & cõsideratione, quam ipsi habuerũt de vita, & conuersatione Christi Domini. Nã cũ plene norint, eundẽ à Deo cũctis fuisse hominibus propositũ in exẽplar, quod imitentur, ac si eorum cuilibet dictũ fuisset, quod Moysi olim: *Inspice, & fac secũdũ exẽplar, quod tibi in mõte mõstratũ est* (vt diximus supra) secũdũ quod idẽ Christus, diuersimode illis fuit propositus, atque repręsentatus, eiusq. sanctissima opera (ad omniũ nostrũ instru-

Nota hoc valde.

Exod. 25.

ctionem facta,) perfectiora eisdem visa fuere, & magis apta ad consequendũ propositũ perfectionis finẽ, sic,& ipsi, diuersas Regulas,& viuendi modos effecerunt, atque differentes ordines,& Religiones instituerunt. Quidam enim illum in montis solitudine orantem, atque in oratione pernoctantẽ contemplarũt. bonusq. quin vero optimus sibi visus fuit eiusmodi modus, vitamq. proinde contemplatiuã ad eiusdem imitationem elegerũt, eademq. de re Religiones suas instituentes. Regulas etiã tradiderunt, quibus præciperentur ea, quę ad contemplationis finẽ sibi visa fuerũt necessaria, qualia sunt Eremi solitudo, stricta clausura, silentiũ, vigilię, ieiunia, & reliqua his similia. Alij fuerunt, qui eundẽ Christum Dñm contemplarunt, non tam in montis solitudine orantẽ, & pernoctãtem, quã in templo, & domibus inter hoĩes cõuersantem, prędicantẽ, docentem, infirmos visitantẽ, atq. curantẽ, & omnes in vniuersum homines ad pœnitentiam inuitantem, atq; ad Dei seruitiũ, eiusq. dilectionẽ, & amorẽ inducentẽ, & persuadentem: placuitq. illis etiã iste viuendi modus, & aptus, atq; conueniens sibi visus est, ad acquirendã Christianæ vitæ perfectionẽ. atq; ita eligentes sibi prædictã viuendi formã, eadem sua instituta, diuersasq; Religiones actiuam vitam profitẽtes, statuerunt; non quidẽ totaliter cõtemplationẽ deserẽtes (vt dictũ est) sed in prędictæ actiuę vitæ formã, magis se inclinãtes. Hoc idẽ cõtigit illis, qui Religiones illas fecerunt, quarum finis sunt vitæ mistæ exercitia. Nã cõsiderantes id, quod de eodẽ Christo habetur in Euãgelio, nẽpe *quod nocte pergebat in montem Oliueti orare: sed mane diluculo iterum veniebat in templũ, & perueniit ad eũ oĩs populus, & docebat eos*; etiã gratũ illis visum est, eiusmodi vitæ genus, & institutũ, quo simul eiusdem alumni, & professores, necnon contẽplationi vacantes, interdiu exercerentur in actiua vita: de quo ẽt viuendi modo, & alijs ad ipsum requisitis, suos Ordines instituerunt, Regulas fecerunt, & sibi subditis tradiderũt. Ex dictis supetq. satis, manifeste colligitur id, quod à nobis in proposita conclusione est dictum, nẽpe quod varias, atq, diuersas esse in Dei Ecclesia Religiones, & Ordines, & Religionũ institutores, & fundatores, ad optatum perfectionis finem, nõ vna, & eadem, sed alia, & alia via processisse: prouenit quidem, tũ ex varia, atque diuersa hominum natura, & inclinatione: tum etiam ex diuersimoda, quam earundẽ Religionum Patriarchę, de vita, & conuersatione Christi Domini, habuerunt contẽplatione, siue consideratione. Quibus visis, & iam plene perspectis; reliquũ est, vt nũc videamos, quonã modo Religiones, quæ vnum, & idem vitæ genus, actiuę, siue contemplatiuæ, aot mistæ profitentur, interse differaot, atque distinguantur.

Ioann. 8.

ARTICVLVS IV.

Penes quid differant Religiones, quæ idem vitæ genus, actiuũ, siue contemplatiuũ, aut mistũ profitentur?

Huic articulo respondetur per sequẽtẽ conclusionẽ.

Conclusio.

Religiones, quæ habent vnum, & eundem particularẽ finem, differũt inter se, eo quod ad ipsũ, alia, atque alia procedunt via.

QVamuis multi sint in Ecclesia Ordines, & Religiones ad eundem finem ordinatæ, atque institutæ, seu quæ idem vitæ genus profitentur, adhuc tamen inter se differunt, quia ad illum finem, non vna, & eadem, sed alia, & alia procedũt via, sub alia, & alia Regula, & sub alijs pręceptis, à proprijs cuiuslibet fundatoribus constitutis. Pro intelligentia simul, & probatione huius conclusionis Adnotandum est, quod Religiones, quæ ad eundem finem dirguntur, & ordinantur, & quæ idem vitæ genus profitentur, actiuę, contemplatiuæ, aut mistæ, in quibusdam conueniunt, necessarioq. habent cõuenire, in multis alijs vero differuot, & differre possunt, cum non sit tantum vnica via perueniẽdi ad aliquem finem, sed esse possit multiplex. Vnde vt à vita cõtemplatiua exordiamur, omnes in vniuersum religiosi, siue monachi, qui monasticam, & contemplatiuam vitam profitẽtur, necessario conueniunt, atq; habent cõuenire in hoc, quod est recedere ab ijs, quæ cõtemplationi, & eiusdem vitę generi, esse quouis modo possunt impedimẽto. Quo factum est, vt tales viri cõtemplatiui, ac cõtemplationi dediti; ab huius seculi turbinibus, & secularium conuersatione recedẽtes, solitudinem semper amaoerint, & deserta eremi petierint, vt ex parte etiã loci, ab inquietudinibus vrbium omnino semoti, & separati, ad contemplationẽ ipsam, aliqualem maiorem haberẽt dispositionem. In desertis autem constituti, ad propositum ipsorum finem, sua semper exercitia deordinarunt in hoc, quod omnes (dempto nemine) in maiori noctis silentio, lectulos, siue strata deserentes, ad chorum, & ad matutinas horas, & diuinas laudes assurgerent, quod essent crebra, atque continua eorum ieiunia, & abstinentiæ, sed maxime hora cænæ, & in vesperi; qood non passim, sed raro carnibus vescerentur: quod certis, & statutis horis haberetur lectio sacra, quòd esset strictissima ipsorũ clausura, quod omnino obseruaretur silentium in domibus, atque id generis alia molta, quæ longum nimis esset recensere, ac breuitatis gratia facio missa. In hoc conueniunt, cooueneruntque semper Religiones contemplatiuam vitam profitentes. Idem soo quoque modo dicendum est de Religionibus profitentibus vitam actiuam, seu mistam. nam omnes ad propositũ sibi præstitutũ finem, semper elegerunt eius generis exercitia, quæ magis ipsorum statui cõgrua esse videbãtur, magisq. pertinentia ad illam vitã. At qoia opus erat vt actiui viri non in solitudinibus, & montibus, sed in ciuitatibus, ad proximorum suorũ vtilitatẽ habitarẽt; hinc factũ est, quod ipsorum cęnobia, & monasteria, non in solitudinibus, & desertis, neque in mõtibus, vt cõtemplatiui viri, sed in eisdem ciuitatibus, vel prope ipsas construerẽtur, atque ædificarẽtur, quò pręsto essent ad charitatis officia, & exercitia operanda, ad docendũ, ad prædicandum ad confessiones audiendum, infirmos visitandos, & curãdos, & his similia. Nec per hoc, quod ipsi proprie, atque in rigore loquẽdo, monachalem non agebant vitam (quod Monachorũ est proprium) refugiẽbãt prætermittebant, ad horas matutinas noctu, & ad diuinas laudes canẽdas, quin vero etiam ipsi media nocte, atque in profundo noctis silẽtio, vt orationi, & cõtẽplationi vacarẽt, desertis lectulis, siue stratis assurgabant. Ad quẽ ẽt finem apud eosdẽ, crebra fuerũt, semper ieiunia, cõtinuę abstinẽtię, raro, aut nunquã carnibus vescebãtur, & quãuis nõ ita stricte, simul ẽt obseruauerunt silẽtiũ, vt fieri solet in Ordinibus, & Religionibus Monachalib. cõtẽplatiuã vitã profitẽnbus: semper tñ illius est habita quã maxima cura. In supradictis oĩbus conueniũt oẽs Religiones, quę cõtẽplatiuã vitã, seu actiuã, aut mistã profitẽtur, & necessario hẽnt cõuenire. Restat modo, vt dicamus, penes quid differãt. Et respõdeo, & dico, qđ diuersificãtur, penes innumera diuersa propria, & particularia exercitia, quæ singuli hẽnt religiosi sub eodẽ vitæ genere in ordine ad suũ ẽt propriũ aliũ, & particulare finẽ. Quædã eorũ pię alijs, virtutes aliquas strictios profitẽtur aliquę magis, quã alię, insistũt abstinẽtijs, & ieiunijs, quędã rigorosis disciplinis, nõnullæ alijs asperitatibus, scđm qđ sub diuersis institutis, & Regulis militãt Respectu quorũ particulariũ exerciciorũ (q̃ sũt quasi particulares eorũ fines, & velut differẽtię quędã specificę) earũ Religionũ desumẽda est distinctio, & differẽtia, quæ idẽ vitę genus profitẽtur. Seruãt aũt oĩa ista hũc inter se ordinẽ, quod licet oĩa ordinẽtur ad charitatem, tanquã ad vltimũ eorũ finẽ; illud tamen quod inter ipsa est principalissimom, licet respecto vltimam finis sit mediom, respectu aliorũ est finis, vt diximus supra, & penes tales fines distinguũtur. Et hęc de isto articulo, & quęstione dicta sufficiãt.

Modus procedendi Monachorũ, & eorum, qui cõtemplatiuam profitentur vitam.

Modus procedendi religiosorum profitentium vitam actiuam, siue mistam.

QVAE-

QVÆSTIO VII.

De Religionibus contemplatiuam vitam profitentibus, in sex articulos diuisa.

1 *Vtrum contemplatio sit actus solius intellectus, an vero etiam voluntatis?*
2 *An vita contemplatiua solummodo consistat in contemplatione Dei; an vero in consideratione cuiuscumque alterius veritatis?*
3 *Vtrum ad vitam cōtemplatiuam pertineant diuersi actus; an vero solummodo in vnico actu cōtemplatio ipsa consistit?*
4 *Vtrum virtutes morales ad vitam cōtemplatiuam pertineant?*
5 *Vtrum operatio contemplationis, seu cōtemplatiua vita, conuenienter distinguatur, penes hos tres motus, circularem, rectum & obliquum?*
6 *Vtrū vita cōtēplatiua, secūdū statū præsentis vitæ, vsque ad diuinæ essentiæ visionē possit pertingere?*

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum contemplatio sit actus solius intellectus, an vero etiam Voluntatis?

D. Tho. Angelicus doctor, Angelico suo ingenio, cuncta rimatur, nihilq. intentatum relinquit, si recte inspiciatur, & de quo nō peculiarem quæstione efficiat, sicq; 2.2.q.180 art.1. postquam vitas omnes religiosas in actiuā, atq. contemplatiuā diuisit, vt ipsarū singulas explicaret, & quænam earum cuilibet cōuenienti: incipit prius agere de vita contēplatiua; & propositā difficultatē, sub hac verborū forma proponit. Vtrū vita contēplatiua, nihil habeat in affectu, sed totū in intellectu? Quā nos maioris claritatis gratia, sub alio prædicto modo proposuimus. An scilicet vita cōtemplatiua sit actus solius intellectus, an vero etiam voluntatis, & in quonam istorum actuum principalius, contemplatiua ipsa vita consistat. Cui difficultati, vt breuiter, atq, resolutiue satisfaciā; sequētem statuo conclusionem.

D. Tho. 2.2.q. 180 art. 1.

Conclusio.

Contemplatiua vita, quantum attinet ad ipsam essentiam, atque substantiam actus, ad intellectum pertinet, quātum vero ad id, quod mouet eundē intellectum ad operandū, & exercendū eiusmodi operationē, pertinet ad voluntatē, quę sicut alias potentias, ita & intellectū mouet ad proprīū ipsius actū. Hæc conclusio est expressa D. Tho. fidelissime excerpta, ex articulo supra citato in corpore, quā explicans Caietanus ipsius cōmentator, vtēdo terminis Metaphysicis, sed congruentissimis quidē ad suū propositū explicandū, inquit, quod contēplatiua vita formaliter est in intellectu. sed causaliter, & terminatiue est in volūtate, & in affectu, dicitur contemplatiua vita formaliter esse in intellectu, quia cōtemplatiua vita (vt ipse inquit) est ipsa contēplatio, quæ, vt ex se patet, est actus intellectus, qui etiā dicitur esse causaliter, & terminatiue in voluntate. Nā contēplatiuus, & contēplationi studens, simul sibi concupiscit visionem veritatis, & propter amorē ipsius veritatis diuinæ, quā amat; inde fit quod tēdat ad videndū illam, sicq. contēplatio quodammodo à voluntate ipsa causatur, & etiā terminatur ad ipsam. Nā ex tali diuinæ veritatis cōtemplatione, resultat in ipsa volūtate quædā delectatio, quæ naturaliter contemplationē ipsam consequitur. delectatur enim quāmaxime vnusquisq. cū id, qđ obnixe amat vtcumque fuerit adeptus. Ex dictis patet, id quod dictū est in conclusione, nēpe quod cōtēplatio, quātum attinet ad id, quod mouet eundē intellectū ad operādū, & causandū talē operationē, pertinet ad voluntatē, vbi etiā cōtemplatio ipsa terminatur propter delectationē, quę ex eadē naturaliter consequitur. Omnia ista desumpta sunt ex D. Tho. & suo cōmentatore Caietano, & sunt quidē vera, & certa, & quāmaxime notatu digna. Sed meo quidē iudicio, per ea nō omnino

Contemplatiua vita partim pertinet ad intellectū, partim vero ad voluntatem.

sit satis ei, quod quæritur in pręsenti articulo; nō enim impræsentiarū solūmodo controuertitur, an cōtēplatio ipsa sit actus intellectus, (cū id sit luce clarius) nec vero dubitatur, an volūtas eūdē intellectū ad propriā ipsius operationē moueat, eo modo, quo, & oēs alias potētias ad operādū, quodq. ēt delectatio cōtēplationē ipsam consequatur, sicq. quodāmodo ad delectatiunē contēplatio ipsa terminetur, quæ est in Volūtate, & in affectu: hoc inquam nulli dubiū: at non id; est, quod solūmodo impræsentiarū quæritur, sed ex suppositione, quod oīa ista in contēplatione concurrāt, & quod ad contēplationē, & contemplatiuā vitā, & volūtas cōcurrat, & intellectus in cuiusnā actu, siue actione, contēplatiua vita ipsa principalius cōsistat, in contēplādo (quod pertinet ad intellectū) an vero in amādo (quod pertinet ad voluntatē,) aut in ea delectatione, quæ ipsam cōtēplationē subsequitur? hoc est quod potissimū impręsentiarum quæritur, & quod nos quā maxime oportet elucidare. Cuius quidē difficultatis resolutio magnā habet connexionē cū alia, nimiū inter D. Th. & subtilē doctorē Scotū cūtrouersa, de qua agunt doctores Thomistæ cōter 2.2.q.3.ar.3.art.4. & Scotistæ cū magistro in 4. d.49. An. s. beatitudo nostra, principalius in intellectu, an vero in volūtate cōsistat? Et quamuis id tractare, nō sit præsentis speculationis; tamē vt nihil intētatū remaneat; pro nūc dico, quod subtilis Doctoris opinio multo videtur probabilior: in qua stādo, vt propositæ satisfaciam difficultati, proportionabiliter dicēdū videtur, quod contēplatiua vita, quæ est præsentis seculi, quāuis intellectus actū, & contēplationem ipsam pręrequirat, atq; præsupponat; tamē principalius eiusmodi vita cōsistit in amore, & in Voluntate, quia Volūtas ipsa intellectum ad contēplandū excitat, eūq. mouet ad exercendā talem operationē, & Deū ipsum cōtemplatū, per intellectū, ardēter, & obnixe amat, eodē etiā fruitur, summopereq. in eiusdē diuino amore delectatur. Hoc est, in quo principalius, meo quidē iudicio, vita ipsa cōtēplatiua cōsistit, & nō in sola speculatione: vt vel sic adimpleatur illud, quod dixit olim Isaias, nempe, *quod Deus est ignis ys, qui sunt in Sion, sed caminus ignis in Hierusalem*: quod est dicere, quod ille igneus amor, quo Deus in præsenti vita, à viatoribus amatur atq. diligitur, & in ipsorū cordibus ad modū ignis ardet, in futura illa, & cælesti Patria, in sanctis, atq. Beatis corroboratur, atque ita perficitur; vt sit ibi, quasi caminus ignis nimiū succēsus. Quibus alludēs. D Gregor. super Ezechielē Homilia 14. nostrā sētiam cōfirmans, atque corroborans, contemplatiuā ipsam vitam in charitate Dei cōstituit, inquantū contēplatiuus, & studio contēplationis deditus, & addictus, ex maxima dilectione Dei inardescit, ad eius pulchritudinē conspiciēdā. Videatur D. Grego. Nā dicit multa pulchra, & mira ad hoc ꝓpositū. Et hęc pro pñti articulo dicta sufficiāt.

Isaias 31.

Greg. hom. 14. in Ezech.

ARTICVLVS II.

An vita contemplatiua, solummodo consistat in contemplatione Dei; An vero etiam in consideratione cuiuscumque alterius veritatis?

Quæ ad hunc articulum spectant, sequens explicabit conclusio.

Conclusio.

Vita cōtēplatiua, principaliter in cōtēplatione primę veritatis cōsistit, nempe Dei, secundario vero instrumētaliter, & quasi dispositiue, cōsistit etiā in cōsideratione cuiuscumq. alterius veritatis, inquantum contēplantē, in eundē finem (qui veritas prima est) ordinat, atq. dirigit. Hęc cōclusio est expressa D. Tho. 2.2. vbi hanc difficultatem tractat. Et quoad primam partē, probatur primo, de mente, & sententia Aristotelis lib. 10. Ethicorum, vbi vltimam hominis felicitatem in cōtemplatione optimi intelligibilis ponit, atq.

Vita contemplatiua principaliter consistit in consideratione primæ veritatis, sed secundario etiam consistit, in consideratione cuiuscumque alterius veritatis.

D. Tho. 2.2.q. 180. art. 4.

Arist. 1. Ethic. c. 6. 7. & 8.

Aug. 1. de Trinit. c. 8. constituit. Quod, & confirmat D. Aug. lib. 1. de Trinitate c. 8. vbi dicit. *Promittitur nobis Dei cõtemplatio, tanquã omniũ actionũ nostrarũ finis, atq. æterna perfectio gaudiorũ, quæ in futura vita erit perfecta, quãdo videbimus eum facie ad faciem sicuti est. vnde, & perfectos tũc beatos faciet. sed nunc cõpetit nobis eiusdem diuinæ veritatis cõtemplatio imperfecta, quia videmus per speculũ, & in ænigmate, sed sic per eã (inquit) quædã beatitudinis inchoatio, quæ hic incipit, & in futuro continuabitur.* Hæc quoad primã nostræ cõclusionis partẽ. Sed quoad secundã, nẽpe quod secũdario, instrumẽtaliter, & dispositiue, vita ipsa cõtẽplatiua, cõsistat ẽt in cõsideratione aliarũ veritatũ, prout nos ordinãt, atq. dirigũt in ipsum Deũ, qui est vltimus oĩum nostrũ finis; patet manifeste, ex illo quod dixit Paulus ad Romanos olim: *Quod inuisibilia Dei per ea, quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur, sempiterna quoque eius virtus & diuinitas.*

Rom. 1. Et certissimum quidẽ est, quod per diuinos effectus, & per id, quod in creaturis cernimus, atq. videmus, ad Dei Optimi Maximi contẽplationem venimus, & veluti manu ducimur, sitq. creaturæ nobis quasi scalæ quędã & quędã instrumenta, quibus ad Dei contẽplationẽ disponimur. inde fit, quod quãuis vita ipsa contẽplatiua primo in Dei contẽplatione cõsistat, secũdario tamẽ instrumẽtaliter, & dispositiue ẽt consistit in cõsideratione aliarũ veritatũ. Ad quod facit quàmaxime illud, quod dicit D. Aug. libro de vera Religione, nẽpe. *Quod in creaturarũ consideratione nõ vana, & peritura curiositas exercenda est, sed per ipsas gradus ad immortalia, & semper manentia est faciendus.*

Aug. lib. de vera Relig. c. 29.

Quod, & faciebat Dauid Regius Psaltes olim, qui media nocte consurgẽs, in ijs rebus exercebatur, atq. dicebat: *Memor fui Domine dierũ antiquorũ, meditatus sum in omnibus operibus tuis, & in factis manuũ tuarũ meditabar. Expãdi manus meas ad te, anima mea sicut terra sine aqua tibi.*

Psal. 142.

Hoc propriũ est virorũ contẽplatiuorũ munus, & officiũ, qui, & cõtinue exercẽtur nõ solũ in contẽplatione, primæ diuinæ, sempiternæq. veritatis, verũ etiã, & multorũ aliorũ, prout, & eosdẽ ad ipsam ordinant, & dirigũt. Hoc est in cõsideratione diuinorũ beneficiorũ & promissorum, per quæ manu ducũtur in cognitionem diuinæ misericordiæ, in cõsideratione etiam diuinorum Iudiciorum, per quæ etiam ducũtur in cõtẽplationem diuinæ iustitię; & idem dico de diuina bonitate, ad cuius cognitionẽ deueniũt, per effectus exhibitos in tẽpore, maxime legis gratię, atq. exhibendos, seu exhiberi promissus. In ijs omnibus exercẽtur viri cõtẽplatiui. Qua ratione D. Bernardus lib. 5. de cõsideratione ad Eugeniũ in fine, quatuor enumerat, quę in oratione siue cõsideratione viris cõtemplatiuis solent esse frequentia. *In quorũ primo loco, ponit admirationem diuinæ maiestatis. In secũdo vero cõtẽplationem Iudiciorum Dei. In tertio beneficiorum ipsius, & infinitæ suæ misericordiæ. Et tãdem in 4. diuinorũ promissorũ.*

D. Bernar. li. 5. de consid.

Sed quãuis oĩa ista vera sint, atq; ita se habeãt; verissimũ est tamẽ id, quod à nobis in cõclusione est dictũ, nẽpe quod vita prædicta cõtẽplatiua, principaliter, formaliter, & essentialiter, nõ consistit, nisi in cõtẽplatione, & cõsideratione, seu potius amore primæ, & diuinę veritatis, in alijs aũt secũdario, instrumẽtaliter, & dispositiue, prout viros ipsos cõtẽplatiuos ordinãt, atq. dirigunt, tanquã in oĩum ipsorũ finẽ, ad eãdẽ primã veritatẽ, ita quod creaturæ quãmuis sint materia cõtemplationis, & cõsiderationis, contemplatiuis viris, & quodcumq. aliud simile, id tamen solùmodo est, in quantũ illos dirigunt ad cognitionem, & contemplationem diuinę veritatis, & sui Dei conditoris, & creatoris. Qua quidem ratione Caietanus in præsenti articulo, explicans D. Thu. inquit, quod vita cõtemplatiua, ipsa secundum se considerata, nõ consistit nisi in contẽplatione Dei, & quod reliqua, quæ interdum contemplantur, tenent se ex parte contemplantis, inquantum ad eiusdem maiorem dispositionem ordinantur. Per quod fit satis proposito articulo.

Caietan. super D. Thomam.

ARTICVLVS III.

Vtrum ad vitam contemplatiuam, pertineant diuersi actus, an vero solummodo, in vnico actu contemplatio ipsa consistat?

D. Thom. hanc etiam tangit difficultatem, & prætermissis argumentis, quibus ipse illam hinc inde exagitat, ac difficultat, de ipsius mente, & sententia, & sui commentatoris Caietani, resolutiue proposito articulo respondeo per sequentem conclusionem.

Conclusio.

Contemplatiua vita vnicum tãtum habet actum vltimum, in quo finaliter perficitur, qui secundũ D. Tho. est diuinæ veritatis contẽplatio, à quo accepit vnitatem, habet tñ plures actus præuios, quibus peruenitur ad hunc finalem actum, siue qui eundẽ consequuntur. *Vita contemplatiua vnicum tantum habet actum vltimũ, plures tamen præuios, & nõ vltimos.* Hæc conclusio sic intellecta, & explicata, nõ solum est D. Tho. verum etiã generaliter est omnium Doctorũ cõmunis resolutio. Solũmodo est differentia inter D. Thomã, & Scotum: An finalis actus vitæ cõtemplatiuæ sit ipsa contemplatio (quę est actus intellectus) & in ea principalius, formaliter, & essentialiter vita ipsa contẽplatiua consistat, an vero sit amor, & delectatio, quæ naturaliter contemplationẽ ipsam consequitur, & ad quam terminatur, quæ est actus voluntatis. De qua differẽtia iam aliquid supra diximus, & pro nunc nolo id iterum in controuersiã reuocare, quia magis pertinet ad scholas, quã ad nostrũ præsens propositũ. Solũ superest nũc rationẽ reddere, ob quã homo ad diuinæ veritatis contẽplationẽ, pluribus indigeat actibus. Et dico de mente, & doctrina D. Tho. desumpta ex doctrina D. Dionysij, id prouenire ex propria naturæ nostræ ratione. Est enim (inquit Dionysius) hæc differẽtia inter nos, & Angelos, quod Angeli simplici quodã intuitu, & vnica apprehẽsione, veritates intuẽtur: Nos aũt nõ nisi quodã processu, & discursu, ex multis ad intuitũ simplicis veritatis deuenimus. *Diony. de diui. nomi. lib. 7. c. 7.* Hinc fit, quod homo ad contẽplationẽ pluribus indigeat actibus, ordinatos ad vnũ finalem; qui omnium ipsorum est finis. Actus vero, qui ad cõtemplationem regulariter concurrunt, tam præcedentes, quam subsequentes, vt colligitur ex D. Tho. in toto sui articuli discursu, quod, & Caietanus in commento probe notat; sũt 9. auditio, lectio oratio, meditatio, speculatio, cõsideratio, cogitatio, cõtemplatio, & admiratio. *Actus ad contemplationem necessarij, seu qui ipsam præcedunt, & consequuntur.* Sed omnes illi breuius ad tria capita reducũtur, siue reduci possunt. Nam quidam pertinent ad acceptionẽ principiorum, ex quibus homo ad cõtemplationem diuinę veritatis procedit; alij ad deductionem aliquarum conclusionum ex principijs, in eam veritatem, cuius inquiritur cognitio: & vltimus est ille actus completiuus, in quo vitæ ipsius contemplatiuę finaliter completur ratio. Ad primum deseruiunt tria prima, auditio, lectio, & oratio, per quæ recipit homo cõtemplationis principia; ad secundum sequentia quatuor, scilicet, meditatio, speculatio, consideratio, & cogitatio, quæ deseruiunt ad deductionem aliquarum conclusionum ex principijs. vltimum autem, saltem in via D. Tho. est ipsa contemplatio, quam subsequitur maxima quædam admiratio. In via autem Scoti, est ipse amor, & delectatio, quæ non erit expers maximæ cuiusdam admirationis, quam nõ plene notũt, aut percipere possunt, nisi qui ex diuino munere degustauerint, & iam hæc vtcumq. experti sunt. Hęc est illa sors Mariæ, quæ sedẽs secus pedes Domini, audiebat verbum illius, magnaq. suauitate, & dulcedine reficiebatur, atque delectabatur. Hæc sunt sane pascua, quibus reficiuntur viri ipsi contemplatiui, de quibus non incongrue potest dici illud, quod Ioãnis. 10. olim Christus dixit: *Per me si quis introierit saluabitur, & ingredietur, & egredietur, & Pascua inueniet.* Et hæc dicta pro isto articulo sufficiant. Progrediamur ad alia.

ARTI-

ARTICVLVS IIII.

Vtrum virtutes morales ad vitam contemplatiuam pertineant?

D. Thom. 2. 2. q. 182. art. 2.

NEc D. Tho. hanc ẽt difficultatẽ prætermisit, imo vero ipsã sicut, & reliquas eo, quo solet ingenio, tractat 2. 2. q. 180. art. 2. cui vt debite satisfaciat, vnicã præmittit distinctionem. ea est, quod ad vitam contemplatiuam aliquid dici potest pertinere duplicter: Vno modo formaliter, & essẽtialiter, alio vero instrumentaliter, & quasi dispositiue. Hac præmissa distinctionem, sequentem statuit conclusionem.

Conclusio.

Virtutes morales ad vitam contemplatiuam non pertinent formaliter, & essentialiter, sed instrumentaliter, & dispositiue.

Virtutes morales ad vitam conteplatiuam, quãuis non pertineant formaliter, & essentialiter, pertinẽt tamen instrumentaliter, & dispositiue. Prima huius cõclusionis pars, de se patet. Nam cum finis vitæ contemplatiuæ (vt pluries dictum est) sit primę veritatis speculatio, & contemplatio, quæ est actus intellectus, satis manifeste colligitur, quod virtutes morales ad cõtemplationẽ ipsam non pertinẽt formaliter, & essentialiter. Sed quod pertineant instrumẽtaliter, & quasi dispositiue, probat D. Th. eleganti quadam ratione, monstrando, qualiter virtutes morales ad cõtemplationẽ, & contẽplatiuã ipsam vitã concurrant. directe & indirecte. Directe quidem aptando, & disponendo viros ipsos contemplatiuos ad contemplationẽ. Indirecte vero, remouendo impedimenta contẽplationis, quales sunt passiones, & occupationes exteriores. quæ viros contẽplatiuos impediunt summopere, & speculari, & contemplari prohibẽt. Doctrina profecto admirabilis, tanto auctore digna, quã, & viros ipsos cõtẽplatiuos attente considerare vellẽ, vt omnino tollatur error de mente eorũ, qui sibi credũt, posse ipsus cõtẽplationi vacare, & ad vitam cõtemplatiuã ascendere, atq; peruenire, absque eo quod prius exerceãtur in operationibus virtutũ moralium, vt puta in ieiunijs, abstinentijs, vigilijs, asperitatibus, & disciplinis, & ijs similibus. Per quę ad contẽplandũ orationi, & cõsiderationi vacãdũ viri ipsi cõtẽplatiui aptãtur, & disponũtur, & acquiritur sanctimonia, & cordis mũditia tãtopere necessaria contẽplationi, per quæ etiã eiusdem contẽplationis remouetur impedimẽta, & sedãtur tumultus occupationũ interiorũ. Quis enim nesciat per vehemẽtiã passionũ, opprimi hominũ animũ, atq; impediri; quominus cõtẽplari possit, atq; ex visibilibus, trãsire ad Dei cõtẽplanda intelligibilia, & inuisibilia?

Nota hoc valde.

Hac etiã de re quę cognitu summopere necessaria est, idẽ D. Tho. q. 82. art. 4. aliũ instruit articulũ, & quærit an vita actiua sit, aut esse debeat prior vita ipsa cõtẽplatiua? Cui etiam respõdens, dicit, illud quod iam, à nobis in præsenti cõclusione est dictum, nempe quod via generationis, prior est, & prior esse debet vita actiua, quã vita ipsa cõtẽplatiua, quia nẽpe per actiua, disponitur homo ad cõtẽplatiuam, debetq; ipsa præcedere, eo modo, quo in naturalibus via generationis dispositio pcedit formã. Ad quod facit illud, quod dixit D. Gregorius homilia 3. super Ezechielẽ, quod, *scilicet vita actiua est prior tẽpore, quã cõtemplatiua, quia ex bona operatione tẽditur ad contemplationem.* Et homilia 14. ẽt in medio, inquit, *Quod bonus ordo viuẽdi est vt ab actiua vita ad cõtẽplatiuã tendatur.* Ad quod etiã explicãdũ dicit lib. 6. moraliũ c. 17. *Quod sicuti olim patriarchæ Iacobo nõ fuit concessum, vt frueretur Rachelis cupitis potiretur amplexibus, priusquam matrimonio fuit copulatus cũ Lia quæ lippis erat oculis, nec Israelis est sortitus nomẽ (quod forte designat) qui antea vocabatur Iacob, quousque cũ Angelo per totã noctẽ in luctauit, atque pugnauit viriliter: ita neque cõtemplatio, aut vita contemplatiua, cuipiam tribuitur nostrũ, qui prius per aliquod tẽporis spatiũ secutus non fuerit actiua vita exercitia. Qui cõtemplationis arcẽ tenere desiderãt* (inquit) *prius se in cãpo vita actiua per exercitiũ boni operis probẽt.* Ex dictis satis colligitur nostrę conclusionis veritas, qñ diximus, qd virtutes morales instrumentaliter, atq; dispositiue pertinẽt, & sunt summopere necessarię ad vitã cõtẽplatiuã, propter rationes dictas, & quia per actiuę vitę exercitia interiores aię passiones quietãtur, ex quibus phãtasmata prouenire solẽt, per quæ contẽplatio impeditur. Hac de re cũ plura possem dicere, cõsulto facio missa, nã de hoc argumẽti genere multa diximus in libro de perfectione Christianę institię. Vbi, & de mẽte Caietani 2. 2. q. 182. art. 1. in fine, magistros oẽs nouitiorũ, & qui alios in via Dei ad profectũ spiritualẽ docẽt, & instruũt, admonẽdos duximus diligẽter procurent, vt quos discipulos habẽt, prius exerceri faciãt in vita actiua, quã peruenire audeãt ad vitam contemplatiuã: Oportet enim, vt prius eorũ passiones domẽtur, & frequẽtibus actibus, atq; habitibus, pęnitentiæ, humilitatis, abstinẽtiæ, mãsuetudinis, & patiẽtię, & ijs similibus disponãtur, quã contẽplari præsumant. Ob cuius defectũ (inquit idẽ Caietanus) quod multi in via Dei, non ambulãtes sed saltantes, debitis pretermissis gradibus, postquã per multũ tẽporis, vitę cõtemplatiuæ vacarunt, ac sederũt, ita vacui virtutibus inueniuntur, ita superbi, iracundi, & impatiẽtes, ac si nunquam orationi incubuissent, neq; amplexati fuissent contẽplatiuã ipsam vitã. Est quidẽ quasi super arenam velle fabricare, virtutibus moralibus pretermissis, ascendere conari ad vitam contemplatiuã, aut contemplatiuum quempiam esse posse pręsumere.

D. Tho. 2. 2. q. 82. art. 4.

Greg. homil. 3. super Ezech. nõ procul à medio. Idem hom. 14. Idem lib. 6. Moraliũ c. 17.

Gen. 29. & 32. Caietan. 2. 2. q. 182. art. 1.

ARTICVLVS V.

Vtrum operatio contemplationis, seu cõtemplatiuæ vitæ, conuenienter distinguatur, penes hos tres motus, circularem, rectum, & obliquum?

Huic articulo respondeo per sequentẽ conclusionem.

Conclusio.

Vita contemplatiua diuiditur in tres actus, circularem, rectum, & obliquum.

OPeratio intellectus, in qua contemplatio, & vita ipsa contemplatiua formaliter, & essentialiter consistit, conuenientissime distinguitur, penes hos tres motus, circularẽ, rectũ, & obliquum. Huius cõclusionis præcipua probatio est auctoritas D. Dionysij. qui hoc expresse dicit lib. 4. de diuinis nominibus c. 4. Sed tamen pro eiusdem intelligẽtia, adnotare oportet, de mente Arist. 3. de anima, tex. 28. quod operatio intellectus est motus quidã, atq; motui comparatur, secũdum quod motus est actus quidam perfecti existentis, in ordine ad propriã suam operationẽ. Qui quidẽ motus, nullo modo potest cõgruentius nobis innotescere, & explicari, quã per cõparationẽ ad motum rerũ sensibilium, siquidem per res sensibiles percipiuntur à nobis intelligibilia, & in cognitionem rerum intelligibiliũ deuenimus. In motibus autẽ rerũ sensibiliũ, quorũ primi, & pfectiores sunt locales (vt inquit idẽ Arist. lib. 8. physic. tex. 55. & 57.) tres inueniũtur differẽnę pręcipuę. Nã quidã est circularis, alius vero rectus, alius aũt obliquus, siue quasi ex vtroq; cõpositus. Motus circularis est, scdm quẽ aliquid circulariter, & vniformiter mouetur, circa idẽ cẽtrũ. Rectus vero est secundũ quẽ aliquid procedit, à medio in extremũ, seu ab vno extremo in aliud. Obliquus aũt est ex vtroque cõpositus, & qui vtriusq; nãm participat. Hoc perpẽdẽs, atq; considerãs D. Dionysius, vbi supra, diuino suo ingenio, oẽs aĩ nostri, seu intellectus nostri motus qui hẽntur in cõtẽplatione, penes hos tres motus distinxit, atq; diuisit, circularẽ, rectũ, & obliquũ. Et est sermo parabolicus, & similitudinarius (vt diximus) sumpta metaphora, & similitudine à motibus localibus, & ab ijs, quæ experimur, atque videmus in auibus, & volatilibus, quæ in cælo, seu potius per aera volare cernimus iam circulariter, iam motu recto, iã vero obliquo. Ad eundem igitur modum (inquit D. Dionysius) quod in oratione, & contẽplatione, viri ipsi contemplatiui in varios affectus secũdũ hos tres

Dion. lib. 4. de diuinis nominibus, cap. 4.

Arist. 3. de anima tex. 28.

Arist. lib. 8. Physic. tex. 55. & 57.

modos mouentur iã circulariter (quod fit qñ intellectus ĩ sua operatione simpliciter habet vniformitatẽ) iam motu recto (quod fit quãdo in intelligibili operatione, recta proceditur, ab vno in aliud extremũ) à creaturis ad creatorem, viceq. versa. Ac tandẽ aliquãdo motu obliquo, quod fit, quãdo operatio intelligibilis habet aliquid vniformitatis simul cũ processu ad diuersa. Difficillima sunt oĩa ista, & quæ longiorẽ requirebant explicationẽ. Vt tñ quę dicta sunt aliqualiter clariora reddantur libet ea aliquo exẽplo illustrare, ex tam multis, quę in semetipsis experiũtur viri ipsi contẽplatiui. Et dico breuiter, quod qñ eiusmodi viri cõtemplatiui, ex sensibilibus ad insensibilia, & intelligibilia perueniunt, huiusmodi intellectualis motus dicitur rectus. Sic enim à nobis recte proceditur, cum ois nostra cognitio (pro isto statu) ortũ, & originem habeat à sensu, nec possimus aliquã simplicẽ veritatẽ, simplici intuitu intueri, cognoscere, atque percipere, absque ratiocinatione, & discursu, intelligibilia veluti denudando à phantasmatibus, vt inquit Arist. Sed tñ reperitur ẽt in eisdem viris contẽplatiuis, motus quidam circularis, qui tunc est, quando post præfatã rerũ sensibiliũ perceptionem, & ipsorũ à phantasmatibus denudationem, simplici iã veritate, vtcũque percepta eandem circumquaque contẽplantur (quod qualiter fiat, narrent ij, qui sentiunt.) Non enim hoc est in votis mõ dicere, siue pluribus elucidare, cũ aliud expostulet, & tempus, & locũ. Neque deest, aut deesse põt, in eisdem viris contemplatiuis aliqñ, motus alius qui dicatur obliquus, & qui vtriusque naturã participet, quod tunc fit, qñ quibusdã perceptis, quasi principijs, ex inde conclusiones eliciũtur, & contẽplat, quasi iterum reducantur ad ipsa, vnde exorta fuere principia. Hoc frequentissime in contemplatione experitur, vt plene norunt, hac de re qui agunt, & qui huiusmodi habẽt exercitiũ. Ex quibus oibus constat facile poterit qualiter in contemplatione inueniantur, aut saltẽ inueniri possint tres motus supradicti, circularis rectus & obliquus, quos constituit D. Dionysius. Reliqua quæ ad hoc propositum possent adduci, ijs relinquẽda, qui plus versati, & exercitati fuerint in hac tã sancta, atque salubri occupatione. Hæc pro nũc dicta sufficiãt.

ARTICVLVS VI.

Vtrum vita contemplatiua, secundum statum præsentis vitæ, vsque ad diuinæ essentiæ visionem possit pertingere?

D. Tho. 2. 2. q. 180. art. 5.

Hanc difficultatem etiam tractet D. Tho. 2. 2. q. 180. art. 5. cui vt ego breuiter satisfaciam, duo notabilia pro tituli explicatione libet præmittere.

PRimo est notandũ, quod difficultas præsentis articuli, intelligi potest, & de potẽtia Dei ordinaria, ita vt id competat, seu possit competere homini secũdũ inditũ suæ naturæ modũ, & ẽt potest intelligi de potentia Dei absoluta, & de eo, quod Deus absolute loquendo potest efficere. An scilicet Deus secundum suam omnipotentiã facere possit, quod visio hominis cuiuspiã præcelsi, in contemplatione positi, vsque ad videndã diuinã essentiam possit pertingere. Secundo est notandum, quod hoc etiam dupliciter, seu secũdũ duplicem modum potest intelligi. Vno modo ita, vt id fiat, vtẽdo hõ suis corporeis sensibus, alio vero per raptum, & à sensibus corporis, & ipsorum vsu, & exercitio raptus, & alienatus. Quibus suppositis notabilibus, propositæ difficultati Respondetur per tres sequentes conclusiones.

De potentia Dei ordinaria loquẽdo, & de ijs, quæ homini secundum naturam suam competunt; non potest eius visio, & cõtemplatio pro isto statu, ad visionẽ diuinæ essentiæ pertingere.

Prima Conclusio.

Loquendo de potentia Dei ordinaria, & de ijs quæ homini competunt, seu cõpetere possunt, secundũ inditũ suæ naturæ modũ, certissimũ est, quod hois visio, & contemplatio, pro isto statu præsentis vitæ, non põt pertingere, vsque ad visionẽ diuinæ essentiæ. Hęc conclusio est certissima, & expressa sententia D. Tho. vbi supra, quã & probat primo auctoritate D. Gregorij super Ezechielẽ homilia 14. vbi dicitur. *Quod quãdiu in hac mortali carne viuitur, nullus ita in cõtemplationis virtute proficit, vt in ipso iam circũscriptæ luminis radio mentis oculos infigat.* Probat eãdẽ, auctoritate D. Aug. lib. 12. super Genesim ad literã c. 17. vbi explicans illa Ioannis verba 1. c. 4. *Deum nemo vidit vnquam,* & illa alia, quę dicta sunt Moysi, Exodi 33. *Non poteris videre faciem meam, nõ enim videbit me homo, & viuet,* inquit, *Quod nemo viuens Deũ videre potest.* Quod qualiter sit intelligendum, in sequenti dicetur conclusione.

Greg. hom. 14. super Ezech.
Aug. super Genesim ad literã c. 17.
1. Ioan. 4.
Exod. 33.

Secunda Conclusio.

Nemo in contemplatione diuinã essentiam videre potest, absque eo quod totaliter, vel saltim aliquo moriatur modo, quod fit per raptum.

Nemo in cõtemplatione vtcũque perfectus, diuinam essentiam põt videre, nisi aliqualiter ab hac vita quodammodo moriatur, siue omnino exiens de corpore, siue alienatus à carnalibus corporis sẽsib⁹, qd fit per raptũ. Hec ẽt conclusio est D. Tho. vbi supra, quã & probat ex præallegata auctoritate D. Augustini super Genesim ad literã, vbi post prędicta verba subdit. *Quod nemo videns Deum, viuit ista vita, qua mortaliter viuitur in istis corporis sensibus.* Ad cuius pleniorẽ intelligentiã, dicit idẽ D. Tho. quod dupliciter aliquis esse põt in hac vita: Vno mõ secũdũ actũ, inquãtũ, s. actualiter vtitur corporis sensibus, alio vero secũdũ habitũ (vt ita dicam) hoc est potentialiter, & nõ secundũ actum, inquantũ, s. anima eius est coniuncta mortali corpori, vt forma; ita tamẽ vt nõ vtatur corporis sensibus, aut ẽt imaginatione, sicut contingit in extasi, & in raptu. Primo mõ, dicit D. Tho. quod non potest contemplatio præsentis vitæ, vtque ad videndam diuinam essentiam pertingere: potest tamen secundo mõ, vt amplius dicetur in cõclusione sequẽti.

D. Thom. vbi supra.

Tertia Conclusio.

Probabile est, quod eleuari homo possit ad diuinæ essentiæ visionẽ, id quod & aliquando euenisse dicitur.

De mente, & sententia D. Tho. bene põt homo, in contemplatione positus, & si reddatur quodãmodo mortuus, siue oino exiens de corpore, siue alienatus à carnalibus corporis sensibus, rapi & eleuari vsque ad diuinæ essentiæ visionẽ, eo mõ quo raptus esse traditur D. Paulus, quando vidit arcana verba quę non licet homini loqui. Hec conclusio est expressa D. Tho. vbi supra, & expressius quæst. 175. per totã, vbi latissime agit de raptu, sed maxime art. 3. & 4. quibus expresse tenet, vidisse D. Paulũ in illo raptu diuinã essẽtiã, siue extra corpus, siue in corpore, à sẽsibus tñ corporis alienatũ. Contrariã sententiã tenent quãplurimi, ijdemq. grauissimi doctores, & circa hoc inter ipsos scholasticos magna est lis, & cõtrouersia, quã quidẽ difficultatẽ facile licet possem pertractare, tñ præsentiarũ tñ consulto facio missam, cũ non sit præsentis speculationis, neque mei propositi agitare nunc quæstiones metaphysicas. Sat sit breuiter, atque resolutiue dixisse, & vtcunque explicuisse, quæ ad vitam ipsam pertinent contẽplatiuam, vt præ manibus habeantur, & solatio, atque vtilitati eorum esse possint, qui eiusmodi profitentur vitam.

2. Cor. 12.
D. Tho. vbi supra, & q. 175. per totam.

QVÆSTIO VIII.

De Religiosis profitentibus vitam actiuam, in quatuor articulos diuisa.

1 *Vtrum omnes actus virtutum moralium, pertineant ad vitam actiuam?*
2 *Vtrum prudentia pertineat, & sit necessaria, ad vitam actiuam; quod est dicere, an expediat viros actiuos, & actiuæ vitæ deditos, esse prudentes?*
3 *Vtrũ vita actiua, indigeat vita ipsa contemplatiua?*
4 *Vtrum actiua vita possit esse diuturna, & permanere & durare post hanc vitam?*

ARTI-

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum omnes actus virtutum moralium pertineant ad vitam actiuam?

D. Thom. 2. 2. q. 181. art. 1.

Hanc etiam difficultatem tractat D.Thom. de cuius mente atque doctrina, vt breuiter propositæ satisfaciam difficultati, eidem resolutiue respondeo per sequentem conclusionem.

Conclusio.

Actus virtutum moralium pertinẽt ad vitã actiuã, & sunt propria actiuæ vitæ exercitia.

D. Thom. vbi supra.

Isidorus de sũmo bono lib. 3. c. 15.

Actus virtutum moralium vere pertinent ad vitam actiuam, quin vero ipsi sunt propria actiuæ vitæ exercitia. Hæc conclusio est expressa sentẽtia D. Thom. quam, & probat auctoritate D. Isidori libr. 3. de summo bono, ca. 15. vbi inquit. *Quot in actiua vita, prius per exercitium boni operis, cuncta exhauriẽda sunt vitia, vt in contemplatiua, iam pura mentis acie, ad contemplandum diuinum lumen homo pertrãsire possit?* Ex qua auctoritate Isidori, colligitur, qualiter actus virtutum moralium ad vitam ipsam actiuã pertineant, cum ipsarum virtutum proprium sit munus, & officium, cuncta exhaurire vitia, & per hoc, vt supra diximus, animam hominis præparare ad vitam contemplatiuam. Sed quod actiuę vitæ exercitia, sint actus virtutum moralium, probat idem D. Thom. ex fine eiusdem vitę, ad quem ordinatur. Nam sicut vita contẽplatiua ordinatur ad cõsiderationẽ diuinę veritatis, qui est eiusdẽ vitæ finis, sic & actiua ordinatur (vt nomẽ ipsum sonat) ad actionem, siue operationẽ, & ad exercitium omnium virtutum moralium. Qua ratione D. Gregorius super Ezechielem, homilia 14. contemplatiuam vitam, comparat pulchræ Racheli, actiuam vero fœcundę Lyę, quia nẽpe viri actiui per actionem, & cõtinuam in suorum proximorum vtilitatem occupationem, quamplures filios sibi generãt, & ad suam imitationem accendunt. quod nõ sic semper contingit in vita contemplatiua. Sed potest pręterea idipsum demõstrari ex natura ipsarum virtutum moralium nam quamuis, vt supra dictum est, instrumentaliter, & dispositiue contemplationi deseruiant, & secundum hãc rationem quodammodo ad vitam contemplatiuam pertineant, formaliter tamen, & essentialiter non pertinẽt nisi ad vitam actiuam. Nam quod principaliter quæritur in virtutibus moralibus, non est contẽplatio, sed operatio, vt enim inquit Arist. lib. 2. Ethicorum cap. 2. & lib. 10. cap. vltimo, ad virtutem quidem, scire, parum, aut nihil prodest, sed operari. Quid enim prodest scire, atque cognoscere omnia, quæ pertinent ad virtutes morales, & non in eisdem exerceri, & ipsarum actus executioni mandare? Ex dictis satis colligitur intentum, nempe quod virtutes morales, & ipsarum actus ad vitam pertinent actiuam. Sicq. Philosophus 10. Ethicorum cap 7. & 8. ordinat, & constituit ipsas ad felicitatem actiuam.

Gregor. super Ezec. hom. 14.

Aristo. lib. 2. Ethic. c. 2. & lib. 10. c. vlt.

Arist. lib. 10. Ethic. c. 7. & 8.

Sed aduertendum est, quod non solum dicuntur operationes vitæ actiuæ illæ, quæ exercentur extra corpus, vt vestire nudum, pascere esurientem, errantem corripere, & similes; verum etiam, & quæcũque aliæ, quæ exercentur extra intellectum, & ad operandum ordinantur, vt mansuetudo, humilitas, patiẽtia, liberalitas, atque modestia. Sed inter omnes, illæ sunt præcipue, & magis proprie vitæ actiuæ, quæ ordinãtur ad alterum, vt probe notat D. Tho. in supradicto articulo, in solutione ad primum, vbi dicit, quod inter omnes virtutes morales, quæ ad vitam actiuã ordinãtur, pręcipua est iustitia. Vide ibi, & hactenus de isto articulo, non enim est mei propositi, in hisce rebus amplius immorari, cum habeam plura dicere.

ARTICVLVS II.

Vtrum prudentia pertineat & sit necessaria, ad vitam actiuam quod est dicere, an expediat viros actiuos, & actiua vita deditos, esse prudentes?

De hac difficultate agit etiam D. Tho. de cuius resolutione sequentem statuo conclusionem.

D. Tho. 2. 2. q. 181. art. 2.

Conclusio.

Prudentia pertinet ad vitam actiuam. & est ipsi summopere necessaria.

D. Tho. vbi supra.

Arist. lib. 10. Ethic. c. 8.

Prudentia pertinet ad actiuam vitam, quin vero est ipsi summopere necessaria. Hæc conclusio est D. Thom. quam & probat auctoritate philosophi lib. 10. Ethicorum cap. 8. vbi prudentiam pertinere dicit ad felicitatem actiuam, ad quam etiam (vt dictum est) pertinent omnes virtutes morales. Sed præter auctoritatem philosophi, probat D. Tho. eandem conclusionem ratione. pro cuius intelligentia supponit, quod in rebus moralibus, illud, quod ordinatur ad aliud, sicut ad finem trahitur ad speciem eius, ad quod ordinatur, & quod est eius finis. Vt enim inquit Arist. qui mœchatur, vt furetur, magis dicitur fur, quam mœchus. Cum igitur cognitio prudentiæ, ordinetur ad operationes virtutum moralium, sicut ad finem (est enim prudentia, teste Arist. 6. Ethicorũ c. 4. recta agibilium ratio) liquidũ profecto fit, quod pertinet ipsa ad vitam actiuam, sicut & virtutes morales, quas habet pro fine. Vnde fit, quod fines virtutum moralium sunt principia prudentiæ, sicut dicit idem Arist. loco vbi supra, & prudentia perspectis, atque consideratis virtutum moralium finibus, ipsas ordinat ad opus, & de eis disponit, sicut pertinere intelligit ad vitam actiuam. Prædicta omnia, intelligenda sunt, de prudẽtia proprie, & in rigore sumpta, in quo sensu de ea loquitur Arist. Nam si fiat sermo de prudentia, improprie, & vt communiter dicta, prout scilicet comprehendit qualemcumque humanam cognitionem; hac ratione prudentia secũdum aliquam sui partem pertinere dicitur ad vitam contemplatiuam in quo sensu dicit Tullius lib. 1. de officijs, quod qui acutissime, & celerrime potest, & videre verum, & explicare rationem eius, is prudentissimus, atque sapientissimus, non incongrue, sed rite, habet dijudicari. Hactenus de hoc articulo.

Arist. 5. Ethi. cap. 2.

Arist 6. Ethic. c. 1.

Cic. lib. 1. de officijs.

ARTICVLVS III.

Vtrum vita actiua indigeat vita ipsa contemplatiua?

Quod est dicere, an actio sine aliquali consideratione, & contemplatione, seu (quod vulgo dicitur) sine oratione, vera esse, diu durare, aut permanere possit? Ab hac difficultate breuiter me expediam, cui vt debite satisfaciam, sequentem statuo conclusionem.

Conclusio.

Vita actiua, neque durare, neque conseruari potest sine vita contemplatiua.

Aug. serm. 27. de verbis Domini.

Greg. lib 6 moral. cap. 28. & homil. 14. in Ezech.

Moraliter loquendo, impossibile omnino videtur, quod actiua ipsa vita, durare, aut permanere diu possit, vel esse, qualem ipsam esse oportet, si nõ eam comitetur contemplatio, & nutriatur, fulciatur, atque corroboretur aliqualiter vita contemplatiua. Hæc cõclusio est certissima, quam, & apertissime cõprobant verba illa in Euãgelio Lucæ posita, & dicta in persona Beatæ Marthæ (quam D. Aug. serm. 27. de verbis Domini, & D. Gregorius lib. 6. Moral. c. 28. & hom 14. in Ezech. sępissime, & neq; incõgrue, aut improprie, sed proprijssime signã dicunt gessisse actiuæ ipsius vitæ) quibus Christum Dominum dicitur interpellasse, & de sorore sua Maria cõquestam fuisse (per quam, secundum supradictos contemplatiua etiam designatur vita) eo quod eamdem laborãtem, & iam præ nimio labore deficientem, seu defessam, in suo ministerio non adiuuaret. *Domine* (inquit) *nõ est tibi cura, quod soror mea reliquit me solam ministrare? Dic ergo illi, vt me adiuuet:* super quæ verba adnotãdum est, quo pacto, & qua ratione, Martha de Maria sorore sua conquesta est, eo quod ipsam labo-

rantem non adiuuaret, sed solam relinqueret: eadem prorsus, nec minori ratione, actiua ipsa vita deficit præ nimio labore, & suo modo conqueritur, si nõ fulciatur, adiuuetur, & corroboretur à vita ipsa contemplatiua. Ratio quidem est præstantissima, quã, & pariter conclusionẽ propositam, vbique cõfirmat, communis Sanctorum Patrum doctrina, quorum testimonia, & auctoritates ad hoc propositum innumeras cum facile possem adducere, breuitati studens, & vt ad alia progrediar, consulto facio missas. Hoc autem dicere breuiter nõ prætereo, quod hę duę vitę, actiua scilicet, & contemplatiua, mutuo se inuicem debẽt fouere, atque iuuare, vt durare, & permanere diu possint. Quod est dicere: oportere summopere bona operari, & orare, & quod operatione, & contemplatione opus est, & per operationis, atq; contemplationis scalam quandam mysticam, viros ipsos cõtẽplatiuos ascendere, atque descendere, vt actiua ipsa vita durare possit, imitantes Angelos, quos in somnijs vidit Iacob olim, per scalam in cælum ascendentes, & descendentes. In cuius rei signum dicitur in Scriptura, quod illa sacra quatuor animalia, quæ prophetiæ spiritu ab Ezechiele Propheta fuere visa: *Sub pennis, manus hominis habebant*. Quam visionem, siue prophetiam explicans D. Gregor. hom. 3. in eũdẽ inquit: *Quid per manus, nisi actiua vita; quid vero per pennas, nisi contemplatiua designatur?* Applicãdo hęc ad propositũ dico, quod vita actiua, vt durare, atq; permanere diu possit, & vt non deficiat, necessũ est, quod adiuuetur, atq; fulciatur contemplationis alis, à vita ipsa contemplatiua. Et hæc de hoc articulo breuiter dixisse sufficiat.

Genes. 28.

Ezech. 1.

Greg. hom. 3. in Ezech.

ARTICVLVS IV.

Vtrum actiua vita possit esse diuturna, & permanere, & durare post hanc vitam?

HAec dificultas facilis est; mouetur tamen propter ordinem, quem in hisce rebus tenere cœpimus, & quia ipsam mouet, D. Thomas Angelicus Doctor 2.2.q.180.art.8.& q.181. art. 4. quibus locis de hisce rebus agit, & de vita, tam actiua, quam contemplatiua seorsum inquirit. An esse possit diuturna, & durare, & permanere post hanc vitam? Et neque omnino inutile erit, quæ diffuse, & scholastico modo ibidem ab eodem D. Thom. sunt dicta, quód breuiter hic à me, & compendiose complectantur. Et vt quæ ad hoc negotium spectant, quasi vnico verbo, resolutiue dicam. sit conclusio.

D. Tho. 2. 2. q. 180. artic. 8. & q. 181. art. 4.

Conclusio.

Actiua vita non esse potest diuturna, nec durare, aut permanere post hanc vitam. Cõclusio ista aperta est, & quæ potius indiget explicatione, & declaratione, quàm probatione. Sed probatur auctoritate Christi Domini Luc. c. 10. vbi respondens Marthæ, quæ ipsum fuerat interpellata, & vt diximus de Maria sorore sua conquesta, pro eo, quod eandem laborantem non adiuuaret, dixit illi. *Martha Martha sollicita es, & turbaris circa plurima. porrò vnũ est necessarium. Maria optimam partem elegit, quæ nõ auferetur ab ea.* Quæ verba explicans, D. Aug. serm. 27. de verbis Domini (inquit) *Maria meliorẽ partem elegit, Martha non malã, sed illa meliorem. Sed vnde meliorem? quia eã elegit partem, quæ nunquã auferetur ab ea: a te (inquit Augustinus) Martha auferetur hæc pars, quia tua occupatio cessabit, cum cessauerit onus necessitatis: à Maria aũt nunquã pars sua auferetur, quin verò vita ipsius cõtẽplatiua, perficietur atque corroborabitur amplius in futura vita.* Ad quod facit ẽt illud, quod dixit olim D. Greg. hom. 14. super Ezechielẽ, *nempe quod cõtemplatiua vita, hic incipit, atque in cælesti patria perficitur. Nã amoris ignis qui in hoc præsenti sæculo ardere incipit, in futuro cum ipsum, quẽ amat homo Deũ viderit, in ipsius amorẽ amplius ignescit.* Cuius contrarium inuenitur prorsus in actiua vita, quæ teste eodem D. Gregorio, cum præsenti seculo aufertur. *Necessariũ est* (inquit D. Aug.) *actiuæ vitæ ministeriũ in hoc mũdo, sed quare hoc? quia esuritur, quia sititur. Misericordia miseris necessaria est. Frangis panem esurienti, sed quia in venisti esurientem; tolle famem, cui frangis panem: tolle peregrinationem, cui exhibes hospitalitatem? tolle nuditatem cui præstas vestem? nõ sit ægritudo, quẽ visitas? nõ sit captiuitas, quẽ redimis? nõ sit rixa, quẽ concordas? nõ sit mors, quẽ sepelis?* Ex quibus oĩbus colligit D. Aug. qđ quia in futuro seculo nõ erunt ista mala, cessabũt proinde prorsus actiuæ vitæ ministeria, quę hac ratione, & ob hãc causam non põt esse diuturna seu durare, & permanere post hãc vitã. Quod quidẽ nõ cõtingit in vita contemplatiua, nam teste D. Paulo 1. Cor. c. 13. *Charitas nũquam excidit; quin vere cum in præsenti seculo incipiat, in futuro, & cælesti patria perficitur:* vt enim inquit, D. Aug. lib. 22. de Ciuit. Dei c. vlt. *Ibi vacabimus, & videbimus: videbimus, & amabimus: amabimus, atq. in æternũ laudabimus: nã ibi Deus sine fine videbitur, sine fastidio amabitur: sine fatigatione laudabitur.* Hoc dicere libuit, in laudem vitæ contemplatiuæ. Et hæc de isto articulo, & quæstione dicta sufficiaot.

Actiua vita, non esse potest diuturna, neque durare, aut permanere post hãc vitam.

Luc. 10.

Aug. de verbis Domini serm. 27.

Greg. hom. 14. super Ezech.

Aug. vbi sup.

D. Paulo 1. Corinth. c. 13.

Aug. lib. 22. de Ciuit. Dei cap. vlt.

QVÆSTIO IX.

De vita actiua, & cõtemplatiua, per comparationem ad ipsas, in quinque articulos diuisa.

1 *Vtrum omnes in vniuersum Religiosorum status, conuenienter diuidantur, per actiuam, atque contemplatiuam vitam?*

2 *Quanam sit melior vita, actiua an vero contemplatiua?*

3 *Vtrum vita actiua sit maioris meriti, quam contemplatiua, an vero e conuerso?*

4 *Quanam sit perfectior vita, siue Religio: in societate viuentium; an vero agentium solitariã vitam?*

5 *Vtrum perfectissimus viuẽdi modus, sit eorum Religiosorum, qui profitentur vitam mixtam, & quasi ex vtraque compositam, nempe ex actiua, & contemplatiua?*

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum omnes in vniuersum religiosorum status, conuenienter diuidantur, per actiuam, atque contemplatiuam vitam?

Ab hac difficultate breuiter me expediam, cui, & resolutiue Respondeo per sequentem conclusiooem.

Conclusio.

OMnes religiosorum status in genere, & cuncti viuendi modi, quibus religiosi ad æternam felicitatem, atque diuinam visionem, & fruitionem peruenire conantur, congruentissime diuiduntur per vitam actiuam, & contemplatiuam. Hæc cõclusio pręterquam quod est expressa sententia D. Thomæ, probatur auctoritate D. Gregorij homil. 14. super Ezechielem, vbi inquit, *quod duæ sunt vitæ, in quibus nos Deus omnipotens per suum sacrum eloquium erudit; actiua scilicet, & contemplatiua*, quod, & lib. 6. Moral. c. 28. comprobat dicẽs: *Quod istæ duæ vitæ significatæ sunt per duas illas vxores, quas fertur, olim habuisse Iacob antiquus Patriarcha. Actiua quidem per Liam, contemplatiua verò per Rhachelem, & etiã per duas illas mulieres, quæ Dominum nostrum Iesum*

Omnes Religiosorum status, conuenienter in genere diuidãtur, per vitam actiuam, & contemplatiuam.

2. 2. q. 179. ar. 1.

Greg. hom. 14. in Ezech. non procul ante medium.

Gregor. lib. 6. mor. c. 28.

Gen. 29.

Iesum Christum receperunt hospitio. Actiua, per Martham: contemplatiua vero per Mariam, vt habetur Luc. cap. 10. Ex quibus non in congrue colligitur, quod omnes religionum status, & cuncti religiosorum viuendi modi, conuenientissime diuiduntur per vitam actiuam, & contemplatiuam. Nec enim congrua fuisset huius rei significatio, si plures fuissent, quam hæ duæ vitæ. Et præterquam quod idipsum experientia ipsa docet, postquam, vt inquit Arist. 9. Ethic. c. 4. & 8. *Hominum, quidam præcipue intendunt contemplationi veritatis, quidam autem principaliter occupantur in actionibus exterioribus:* ratio ad id adduci potest apertissima. si quidē, & hominis etiam intellectus, congruētissime diuiditur, in actiuum, atque contemplatiuum. Et finis intellectiuæ cognitionis est ipsa cognitio veritatis: quæ pertinet ad intellectum contemplatiuū: Finis vero intellectionis practicę, seu actiuę, est ipsa exterior operatio, (quę pertinet ad intellectum practicum, siue actiuum.) Ex quo clare colligitur, quod omnes omnium hominū, & religiosorum in vniuersum status, & vitæ, conuenienter diuiduntur per actiuam, & contemplatiuam. Per hoc autem non tollitur, quin ea his duabus vitis, siue viuendi modis constitui possit alia etiam quædā tertia vita media, seu alius tertius medius viuēdi modus, de quo amplius dicemus infra, & quod ille sit melior, atque perfectior, vita ipsa actiua, & cōtemplatiua, harum qualibet seorsum, & per se sumpta.

Luc. 10.
Arist. 9. Eth. c. 4. & 8.

ARTICVLVS II.

Quanā sit melior, vita actiua, an vero contemplatiua?

Huic articulo Respondetur per duas conclusiones, quarum sit prima.

Conclusio.

Simpliciter, & absolute loquendo, vita contemplatiua, melior, atque perfectior est, quam ipsa vita actiua.

2. 2. q. 182. art. 1.

Arist. 10. Eth. c. 7. & 8.

SImpliciter, & absolute loquendo, nullatenus dubitari potest, quod vita contemplatiua, melior, atque perfectior sit, quam ipsa vita actiua. Hæc cōclusio est, expressa, D. Thom. quam, & comprobat quampluribus rationibus, desumptis ea doctrina Philosophi. 10. Ethic. c. 7. 8. quas omnes ego breuitatis gratia, ad tria capita reducam, & prima sit. Nam contemplatiua vita, conuenit homini, secundum id, quod optimum est in illo. hoc est, secundum intellectum, & partem intellectiuam, & respectu propriorum obiectorum, scilicet intelligibilium; at vero vita actiua, conuenit eidem, secundum exteriora, corporalia, & sensibilia. Vnde infertur, quod illa sit potissima, præstātior, & multo perfectior, quam vita ipsa actiua. Quod, & confirmare possumus, per illud, quod in id ipsum intendēs, dixit B. Greg. lib. 6. moral. c. 28. *Quod vita contemplatiua comparatur Rachel, quæ interpretatur visum principium; actiua vero Lia quæ lippis erat oculis.* Ex quo facto etiam, & nominis interpretatione, constare clare potest prę stantia, atque excellentia contemplatiuæ vitæ, supra vitam ipsam actiuam. Secundo probatur eadem conclusio. Nam vita contemplatiua, est magis suauis, & maioris multo delectationis, vtpotè quæ Deū respicit, *cuius conuersatio* (vt inquit sapiens) *non habet amaritudinem, nec tædium conuictus illius, sed potius lætitiam, atque gaudium*, quod non ita plene cōtingit, aut reperiri potest, in vita ipsa actiua. In cuius signum. D. August. lib. de Verbis Domini, explicans illud, quod dixit D. Lucas de Martha, & sorore sua Maria, *nempe quod Martha satagebat circa frequens ministerium, Maria vero sedebat secus pedes Christi, audiens verbum ipsius,* inquit, *quod Martha turbabatur, Maria vero epulabatur.* Ex quibus verbis satis colligitur, ꝙ maiores multo, & præstantiores sunt delectationes vitæ contemplatiuæ, quam actiuæ, & consequenter quod ipsa sit, potior, melior, atque prę stantior vita. Quod, & etiam confirmari potest, ex alia auctoritate D. Gregorij, qui loquens de vtraq; vita, ait. *Quod contemplatiua amabilior est valde, nam est quod in dulcedo, qua supra semetipsam anima rapitur, cælestia aperte, terrena autem contempni debere esse ostendit, spiritualia mentis oculis patefacit, corporalia abscōdit.* Iuxta illud, quod habetur in Cāticis: *Ego dormio, & cor meum vigilat. Vigilans* (inquit D. Gregorius.) *Vita contemplatiua, corde dormit, quia per hoc, quod interius contemplando proficit ab inquieto foris opere quiescit. Hæc dicere libuit*, de mente D. Greg. in laudem vitæ contemplatiuæ, quæ, & propterea propter se diligitur; actiua autem non propter se expetitur, sed propter aliud, atq; ad aliud ordinatur. Et tandem in vitæ contemplatiuę laudem, superq; satis est dicere, quod in persona Mariæ Magdalenæ, de eadem Christus Dominus olim dixit: *Nempe quod ipsa optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea.* Quamuis autem hæc vera sint, statuenda est tamen secunda conclusio, in laudem vitæ actiuæ.

Prima ratio.
Gregor. lib. 6. moral. c. 28.

Secunda ratio.
Sapien. 8.

Greg. hom. 14. super hist.

Cantic. 5.

Luc. 10.

Secunda Conclusio.

Secundum quid, & in aliquo casu, vita actiua melior est, & magis eligēda, quā contemplatiua.

Quamuis quæ dicta sunt vera sint, tamen secundū quid & in aliquo casu, bene stat, quod actiua vita, melior sit, & magis eligēda, quam vita ipsa contemplatiua. Hæc conclusio est etiam expressa sententia D. Tho. vbi supra, quæ & magis indiget explicatione, & declaratione, quam probatione, sed vtrumque simul fiet. Pro quo suppono ex eodē D. Tho. quod bene stat atque sæpissime contingit, vt aliquid secundū se, & simpliciter, & absolute, sit melius, atque excellētius alio, & tamen secundum quid, & in aliquo casu superetur ab ipso. Pono exemplum in philosophica scientia, atque in diuitijs. Vt enim inquit Arist. lib. 3. top. c. 2. philosophari melius est, quam ditari; sed tamen necessitatem patienti melius est ditari, quam philosophari. Sic etiam in proposito dico, quod quamuis (vt dictum est in præcedenti conclusione) vita contemplatiua, simpliciter, & absolute loquendo, melior, atq; præstātior sit, quam actiua, in aliquo tamen casu, melior erit, & magis eligenda vita actiua, quam contemplatiua, propter necessitatem præsentis vitæ. Et hoc maxime, quādo vita actiua imponitur, & imperatur à superiori, tunc enim proculdubio eligenda est. Qua ratione dicitur, Exodi 19. *Quod præcepit Dominus Moysi, vt descenderet de monte, atque contemplationem, & orationem, in qua versabatur, deseret, propter imminentem, & tā nimis vrgentem necessitatē populi.* Quod qualiter fieri debeat, luculenter, atq; cætera, explicat D. Aug. li. 19. de Ciuit. Dei, c. 14. vbi hac de re loquēs, dicit: *Otium sanctū quærit charitas, negotium sanctū suscipit necessitas charitatis. Quam sarcinam, si nullus nobis imponit, percipiendæ, atque intuendæ vacandum est veritati. Si autem imponitur, suscipienda est, propter charitatis necessitatem. Sed nec sic omnino veritatis delectatio deserenda est, ne subtrahatur illa suauitas, & opprimatur ista necessitas.* Verba sunt expressa D. Aug. & quam maxime ad hoc propositum notanda, atque consideranda. Et hæc pro isto articulo dicta sufficiant.

D. Thom. vbi supra.
Arist. 3. top. cap. 2.

Exod. 19.

D. Aug. lib. 19. de Ciuit. Dei. cap. 14.

ARTICVLVS III.

Vtrum vita actiua sit maioris meriti, quam contemplatiua, an vero e contra sit?

Quæ ad hunc articulum spectant, breuiter complectar, sequentibus conclusionibus.

Prima Conclusio.

Cæteris paribus, maioris est meriti vita cōtemplatiua, quam actiua.

SVpposito, quod radix omnis meriti est charitas, cæteris paribus, & ęquali existente charitate, ea se, atque ex suo genere, maioris est meriti, vita cōtemplatiua,

D. Thom. 2. 2. q. 182. art. 2.
Greg. lib 6. moral. c. 28. & super Ezech. homil. 14.
D. Thom. 2. 2. q. 114. art. 4.
August. 19. de Ciui. Dei. c. 19.
Greg. homil. 3. super Ezech.

tiua, quam actiua. Hæc conclusio est expresso D. Thoquã, & probat, primo auctoritate D. Grego. lib. 6. moralium, vbi agens de vtraq; vita, actiua scilicet, & cõtemplatiua (inquit.) *Quod magna sunt actiua vitæ merita, sed contemplatiua potiora.* Secũdo probat eãdem conclusionẽ, ratione. Nam ex suppositione, quod radix omnis meriti est charitas (vt dictum est) & tradit latius D. Tho. æquali existente charitate, & cæteris (vt dicitur) paribus; certum est, quod ex se, atq; ex suo genere, magis meritorium est diligere Deũ (quod respicit vita contemplatiua) quam diligere proximũ, (ad quod tendit actiua) quamuis charitas vtrunque imperatiue faciat, & ex se ad omnia ista, voluntatem hominis incliner, vtrumque etiam, Deum scilicet, & proximum respiciat. Quod, & cõfirmat auctoritas D. Aug. 19. de Ciuitate Dei c. 19. vbi inquit, *Otium sanctum,* (scilicet contemplatiuæ vitæ, atq; cõtemplationis diuinę veritatis.) *Quærit charitas, cui potissime debemus insistere, tanquam maioris meriti.* Quod etiã dicit D. Greg. homilia 3. super Ezechielem, vbi postquam de vtraque vita plura dicit, addit: *Quod cõtemplatiua est maior in merito, quam actiua.* Sed nihilominus quamuis hoc ita sit, statuenda est secunda conclusio.

Secunda Conclusio.

Contingere quandoque potest, quod in casu aliquis in operibus actiuæ vitæ se exercẽdo, plus mereatur, quã alius in vita contemplatiua.
D. Thom. vbi supra.
Greg. hom. 12. super Ezech.
parum ante finem.
Idem homil. 13. in eundem.

Contingere quandoq; potest, quod cęteris paribus, & æquali existente charitate, aliquis in operibus actiuæ vitæ se exercendo, plus mereatur, quam alius, occupando se in operibus vitæ contemplatiuæ. Hæc cõclusio est etiam expressa D. Thom. vbi supra, ad quod propositũ facit, illud quod adducit de mente D. Greg. homilia 12. super Ezechielem, vbi dicit. *Quod nullum est sacrificium Deo magis acceptum, quam animarũ salus.* Et homilia 3. in eundem Ezechielem, in actiuæ vitæ laudem ait: *Quod sine vita contemplatiua, intrare possunt ad cælestem patriam, qui bona, quæ possunt operari, non negligunt: sine actiua autem, intrare non possunt, si negligant operari bona, quæ possunt.* Verba sunt valde notanda, atque memoriæ commendanda. Vt igitur omnia vnico verbo concludam: Dico, quod quamuis simpliciter, & absolute loquendo, cęteris paribus, ex se, atque ex suo genere, vita contẽplatiua maioris sit meriti, quam actiua: attamen in casũ aliquo, contrarium omnino potest euenire, & vita actiua potius eligenda est, quam contemplatiua, & deserendæ contemplatiuæ vitæ delectationes, quò subueniatur necessitati proximi, & vt eundem vtcumque iuuare possimus, quę sunt actiuę vitę exercitia. Ad quod propositum quammaxime facit, illud quod dicebat olim

Paul. ad Ro. 9.
Chrys. lib. 1. de compunct. cordis tom. 5.

B. Paulus, scribens ad Roma. *Optabam ego ipse, anathema esse à Christo pro fratribus meis.* Quę verba tractans, atq; exponens B. Ioannes Chrysostomus lib. 1. de compunctione cordis, inquit: *Quod tantus amor Christi, & saluationis proximi, D. Pauli mentem demerserat, vt hoc etiam ipsum, quod ei erat præ cæteris rebus omnibus amicabilius, scilicet esse cum Christo, pro fratribus contemneret, quia sciebat, quod ita placeret ipsi Christo.* Quod quidem D. Pauli, exemplũ multi viri sancti imitantes, propter abundantiam diuini amoris, & propter Dei gloriam, & ad hoc, vt eius volũtas melius, maximo cum fructu, in omnibus adimpleretur; multoties à dulcedine diuinæ cõtemplationis, ad tempus se subtraxerunt, quo succurrerent imminenti necessitati proximorum, ipsorũq. spirituali saluti, vtcumq; inseruirent, quod quando faciendum sit, diuina docebit vnctio Nam quamuis secũdum rectum ordinem, à vita actiua, recta via procedendum sit, ad contemplatiuam (id enim habet, & expostulat generationis via, & quem seruant duæ istæ vitæ inter se ordinem:) attamen in casu, multoties faciendum est omnino contrarium, & ratio ipsa, & via rectæ directionis expostulat, vt propter necessitatem proximi à vita contemplatiua recedatur, & deueniatur ad actiuam. Et hæc pro hac difficultate, atque pro isto articulo, dicta sufficiant.

ARTICVLVS IV.

Quænam sit perfectior vita, siue Religio in societate viuentium, an vero agentium solitariam vitam?

D. Thom. 2. 2. q. 187. art. 8.

HAec etiam difficultas proponitur à D. Tho. vbi supra, & pro more solito, veritatis indagãdę gratia, hincinde pro vtraque parte ipsam difficultat, cui etiam vt debite, & resolutiue ipsi satisfaciam, de mẽte ipsius pro eiusdem intelligentia, aliquot libuit præmittere fundamenta, meo quidem iudicio, notatu dignissima.

Solitudo, & paupertas, & alia religiosa exercitia non sunt formaliter ipsa perfectio, sed pfectionis instrumenta.
Collat. patrum coll. 1. c. 7.

Primo præmitto de mẽte D. Tho. id, quòd aliqualiter iam dictum est supra; quod solitudo, paupertas, & alia id generis religiosa exercitia, nõ sunt ipsa perfectionis Christianæ substantia, aut essentia, neque illud, in quo Christiana perfectio formaliter, essentialiter, & substantialiter cõsistit, sed eiusdem perfectionis instrumẽta; quod certissimum quidem est in via. D. Tho. & in omni via: & habetur in quampluribus suæ doctrinæ locis, quæ breuitatis gratia facio missa. Sed impræsentiarum id probat D. Tho. de mente cuiusdam Abbatis, nomine Moysis, de quo in collationibus patrum, multoties fit mẽtio; qui collatione prima, loquens de solitudine, specialiter dicebat. Quod pro puritate cordis seruanda, ipsa sectãda est, sicut, & ieiunia, & alia huiusmodi perfectionis instrumenta.

Solitudo quamuis congruat contẽplationi, & cõtemplatiuæ vitæ, non tamen est cõueniens pro ijs, qui profitentur actiuam vitam.
Osea 2.

Secundo suppono, ex eodem D. Thoma, quod quãuis solitudo, sit optimum medium, & appositissimũ, atq; conuenientissimum instrumentum religiosis cõtemplatiuis, & pro vita ipsa contemplatiua: Iuxta illud quod de anima sancta, Deo chara, & grata, habetur apud Oseam c. 3. *Ducam eam in solitudinem, & loquar ad cor eius:* non tamen conuenit, aut cõgruit viris actiuis, & profitentibus actiuam vitam: imo vero necessum est, vt ij habitẽt, quantum ad corpus (secus est autem, quantum ad spiritum, & ad animam) in oppidis, & ciuitatib. vel prope ipsas, vt vel sic subueniant, atq; succurrant, seu subuenire, & succurrere possint, proximorum suorum necessitatibus, quæ sunt eiusdem actiuæ vitæ operationes proprię, & proprius & peculiaris finis, quem respicit actiua ipsa vita.

Solitudo nõ in vniuersum oĩbus conuenit contemplatiuis viris, sed tantũ iam diu exercitatis in actiuæ vitæ exercitijs.

Tertio præmitto, quod etiam solitudo, non omnibus in vniuersum conuenit, profitentibus contemplatiuam vitam, sed ijs solummodo, qui per aliquod tẽporis spatium, quin vero per multum tempus, in cœnobijs, siue conuentuum claustris, versati, atque exercitati fuerint, in operibus, & exercitijs actiuę vitę, quibus perficiantur, disponantur, & veluti aptentur ad vitam ipsam cõtemplatiuam. Hoc est negotium, quã maxima consideratione dignum, quod, & multum aduertere, & cõsiderare oportet viros ipsos solitarios, & contemplatiuos. Oportet enim (inquit D. Tho.) virum solitarium multis abundare, & qui solitudinẽ appetit, debet esse per omnia, sibi per se sufficiens; ita vt nihil illi omnino desit, quod pertineat ad rationẽ perfecti. Quo fit, vt solitudo, solummodo cõueniat illis cõtemplatiuis viris, qui iam ad perfectionem peruenerunt. Quod contingit, seu contingere potest, inquit D. Thomas dupliciter vno modo, ex solo Dei munere, vt contigit in D. Ioanne Baptista, qui fuit repletus Spiritu sancto, adhuc ex vtero matris suæ. Vnde cũ adhuc esset puer, fuit cõuenienter dispositus, vt in eremo esse posset, vt dicitur Luc. c. 1. Alio vero modo id ipsum contingere potest, non tã ex solo diuino munere, quam ex exercitio bonorũ operũ, siue actuũ bonorũ, atq. virtuosorũ. Iuxta illud, qđ dicit D. Paulus, ad Hebr. 5. *Quod perfectorũ est solidus cibus, & eorum, qui præ cõsuetudine exercitatos habent iam sensus, ad discretionem boni, & mali.* Ad quod iuuatur homo ex aliorũ societate dupliciter; vno modo, quãtum ad intellectum, vt instruatur in his, quæ contem-

Luca 1.
D. Paulus ad Hebr. 5.

plan-

D. Hierony. ad Rust.

planda sunt. Iuxta illud, quod dixit D. Hieronymus scribens ad Rusticum monachum, *Placet mihi, vt habeas sacrum contubernium, neque ipse te doceas.* Alio vero modo, quantum ad affectum, & voluntatẽ, vt scilicet noxię hominis affectiones, reprimantur, & corrigantur, exemplo, & correctione aliorum. Iuxta illud, quod dixit etiam D. Greg. lib. 3. moralium, explicando illa verba. Iob. c. 39. *Cui dedi in solitudine domũ. Vbi inquit: Quid prodest solitudo corporis, si defuerit solitudo mentis, siue cordis?* Ex quibus infertur quod socialis vita est multum necessaria ad exercitiũ perfectionis, & ad perficiendos, parãdos, atque apiãdos viros religiosos ad vitam contemplatiuã. Et quòd solitudo non conuenit, neque est proficua, sed potius nociua, nisi his, qui prius in cœnobijs, & monasterijs exercitii fuerint in actiuæ vitæ exercitijs, & per multum temporis professi actiuam ipsam vitam. His dictis sit prima conclusio.

D. Greg. lib. 30. moral. c. 23. Iob. c. 39.

Prima Conclusio.

Si solitudo debite, & vti par est, assumatur, perfectior est, statu in societate viuentium.

D. Tho. vbi supra. Aug. lib. de operib. monachorũ. c. 23.

Si solitudo debite, & vti par est, assumatur, cũ omnibus suis circunstantijs, atque requisitis, certum est, quod Religio, seu status agentium solitariam vitam, perfectior est ex se, statu in societate viuentium, & eorum, qui in claustro, siue monasterio commorantur, atq; in societate viuunt. Hęc conclusio est expressa D. Tho. vbi supra, quam, & probat, primo auctoritate D. Aug. lib. de operibus monachorum, vbi inter monachos, sanctiores eos esse dicit, qui à cõspectu hominum separati, atque semoti, nullius ad se præbent accessum, viuentes in magna orationum intensione, & continuo vacantes contemplationi. Secundo probat eandem, ratione. Nam, vt præmissum est, solitudo est perfectorum, & solum competit perfectis viris, atque in religiosis exercitijs strenue iam exercitatis. sicut ergo id, quod iam perfectum est (inquit D. Tho.) præeminet ei, quod ad perfectionem tendit, seu vt perfectionem assequatur, ita & solitariorum vita, si debite (vt pręmissum est) assumatur cum debitis suis circũstantijs, atque requisitis, præeminet vitę sociali, & eorum, qui in monasterijs, siue in claustris, in societate exercentur, atque communiter viuũt. Hac de re nullum est dubium: sed quia huiusmodi solitudinis statum, non omnes ita debite, vti par est, assumunt: modo pro huiusmodi, statuenda est secunda conclusio.

Secunda Conclusio.

Solitudo indebite assumpta, & absque præcedenti exercitio, periculis est plena, & nulli conueniens.

D. Thom. vbi supra.

Solitariorum vita, si absque præcedenti exercitio, indebite assumatur, nulli cõueniens est, quinimo periculosissima, & maximis nocumentis plena, nisi per diuinam gratiam suppleatur, quod interdum ab alijs per religiosa exercitia acquiritur. Hæc conclusio est etiam D. Tho. quam, & cõprobat, ex doctrina D. Hieronymi, qui in quadam Epistola, scribens ad Rusticũ monachum, atque enumerans solitudinis pericula, & nocumenta, quę interdum ibidem solent contingere, & euenire, post alia inquit: Quod in solitudine deest solitarijs viris, saltim exercitium obedientiæ, quæ inter virtutes religiosas, est præstãtissima, atq; præcipua. *Solitarius* (inquit) *dormit, quando sibi placet, facit, quod vult: cito surrepit superbia. Cuius contrarium contingit eis, qui in societate viuunt.* De quibus, verba faciens, idem D. Hieron. atq; eundem Rusticum Monachum instruens, addit: *Non facias, quod vis, comedas, quando iuberis, habeas quantum acceperis, & nihil aliud, subijciaris cui nolis, seruias alijs fratribus, & præpositum monasterij, timeas, vt Deum, diligas vt patrem.* Ex dictis colligit D. Thomas, quod solitaria vita, solũ competit perfectis iam viris, nõ vero imperfectis, & in Monasterijs, atq; cęnobiorum claustris, non prius strenue exercitatis. Vnde vt latissime probat, & refert, Pater Hieron. Roman. in suo lib. de Republica Christiana; solitaria vita, quæ est Anachoritarum, illis dumtaxat concedebatur olim monachis, atque religiosis, qui per multum temporis, in cęnobijs, atque monasterijs, in religiosis exercitijs, strenue erãt exercitati, & iam prius egerant cęnobitarum vitã, ijs inquã, & non alijs solitudo concedebatur olim. Quod & colligi potest, etiã ex præallegata Epistola. D. Hier. ad Rusticum Monachũ, vbi post iam supra dicta verba, addit: *Sed quid. solitariam vitã reprehendimus? Respondet, minime, quippe quã iam sæpe laudauimus, sed de ludo, seu potius ludo monasteriorũ, huiusmodi, volumus egredi. Milites quos Eremi rudimenta dura non terreant, qui iam exercitia Religiosa didicerunt, & specimen conuersationis suæ, per multum temporis dederunt.* Verba sunt expressa D. Hieronymi, & quidem valde notanda, atque consideranda, vt vel ex ijs liquido cõstet, quibus competat solitudo, & in quo casu vita socialis pręferenda, & anteponenda sit, eorum, qui in desertis, atq; solitudinibus, seorsum, & solitarie viuunt, agentes Anachoritarum vitam. Hactenus de isto articulo.

Hieron. Roma. lib. 6. de Repub. Christ. c. 2.

D. Hieron. vbi supra.

ARTICVLVS V.

Vtrum perfectissimus omnium viuendi modus sit eorum Religiosorum, qui profitentur vitam mistam, & quasi ex vtraq; compositam, nempe ex actiua, & contemplatiua?

Huic articulo respondetur, per sequentẽ conclusionẽ.

Conclusio.

Perfectissimus viuẽdi modus est eorum, qui profitentur vitam mistam, seu ex vtraque compositam.

Actiua, & contemplatiua vita mutuo se debent fouere, & iuuare.

PErfectissimus omnium viuendi modus est eorum religiosorum, qui profitentur vitam mistã, & quasi ex vtraque compositam, ex actiua scilicet, atq; contemplatiua. Pro huius conclusionis intelligentia, atq; vt comprehẽdatur quid intelligi debeat sub nomine vitę mistæ, seu illorum religiosorum, qui agunt, atq; profitentur vitam mistam: adnotare oportet, quod sicut supra diximus, prędictę duę vitę, actiua scilicet, & cõtẽplatiua, minime debent separari; quin vero quammaxime coniunctę, & vnitę. Oportet nãque ipsas se mutuo fouere, iuuare, atq; reficere, vt permanere, & durare diu possint. Nõ enim (vt etiam supra diximus) recte ascenditur ad vitam contemplatiuam, nisi post actiuam, & actus studiosi, & virtuosi, virtutum omnium moralium, quàm maxime faciũt, & necessarij sunt, ad vitam ipsam contemplatiuam, à qua etiam interdum discedendum est, & in casu propter necessitatem proximi, incumbendum exercitijs vitæ actiuæ. Vita etiam actiua permanere, & durare minime diu potest, nisi simul adiuuetur, reficiatur, & foueatur à vita ipsa cõtemplatiua, quò suauia, atque facilia reddantur eiusdem laboriosa exercitia quod cuipiam forsassis videbitur esse id, quod impręsentiarum, nos dicimus vitam mistam, seu ex vtraque compositam, ex actiua, & contemplatiua. Sed non hac de re, aut de hoc viuendi genere, à nobis impræsentiarũ est sermo, neque intentionis nostrę est, agere de vita, quę primario contemplationem, secundario vero actionem respiciat, aut econuerso. Sed de alia vita, seu quodam alio vitę, aut viuendi genere, quod vtrumq. primario, atque directe respiciat, & quasi habeat pro principali fine. De modo inquã quodam viuendi alicuius, aut aliquarum Religionum, quo eiusdem, seu earundem professores, & alumni ita primario, atque directe intendunt orationi, ac si omnino non fuissent intenti alteri; ita sunt contemplationi dediti, ac si nũquam intendissent actioni, aut econtra, sed vtrumque directe, vtrumq. primario, habent quasi de principali intentu. Quod viuendi genus perfectissimum esse diximus, supra omnes alios viuendi religiosorũ modos, qui seorsum contemplatiuam siue actiuam profiteotur vitam. Hic autem est eorum, qui in cõtemplatione, & cõtemplatiuę vitę exercitijs occupati, atq. exer-

citati

citati noctu, de die descendunt exercentur, & occupantur etiam in ministerijs vitę actiuæ, de his inquam intelligenda est nostra assertio, atque conclusio. Et quod sic intellecta, vera sit; probatur. Primo ex auctoritate D. August. lib. 19. de Ciuitate Dei. Vbi postquã posuit tria vitæ genera, otiosum (quod pertinet ad cõtemplationem) actuosum (quod pertinet ad vitam actiuam) & aliud tertium ex vtraque compositum, seu potius quod vtrumque simul miste respiciat, addit. *Quod hoc tertium est omnium perfectissimum.* Quod, & confirmat D. Gregorius, homilia in Ezechielem, vbi agens de viris perfectis, inquit: *Quod illi homines præ alijs sunt perfectissimi, qui post perfectam contemplationem, redeunt, & descẽdũt, atque occupantur in exercitijs vitæ actiuæ.* De quibus etiam explicat illa verba, Psal. 144. *Memoriam abundãtiæ suauitatis tuæ eructabunt, & iustitia tua exultabunt.* Quæ sic esse intelligenda dicit: Quod viri sancti, atque perfecti, quod de noctu in oratione, & contemplatione positi, à Deo accipiunt; id de die in proximorum suorum vtilitatem eructabunt, atq; ita in iustitia Dei exultabunt. In iustitia (inquam) hoc est in operibus iustitiæ, quæ fideles quique, per suã prædicationem, post propriam ipsorum cõuersionem ad Deum, patrarint, effecerint, atq; operati fuerint. Hoc est proprium munus, & officium cõcionatorum, atq; prædicatorum, & hoc est, inquit D. Greg. quod præfertur, & anteponitur simplici contemplationi, & vitæ ipsi contemplatiuæ seorsum consideratæ. Quod & suo exemplo, suos instruens Apostolos, docuit Christus Dominus olim, postquam de eo in Euangelio dicitur, Quod de nocte ascendebat in mõtem solus orare, de die vero; erat in templo docens, & intentus alijs exercitijs, quæ pertinent ad actiuam vitam, in Ecclesiæ suæ sanctæ, & hominum vtilitatem. Hic viuendi modus præstantissimus est omnium, & perfectior vita ipsa actiua, & contemplatiua seorsum sumptis. Sicut maius, atque perfectius est illuminare (quod est lucem habere, & ipsam præstare,) quam lucere tantummodo. ita etiam, & maius est. contẽplata alijs tradere, quam solummodo contemplari, seu contemplationi vacare. Ex quibus constat veritas supra à me positæ conclusionis, & maxima perfectio prædictæ vitæ mistæ. De qua etiam loquens D. Bernardus, agens de gradibus perfectæ vitæ dicit: *Quod bonum acquirit gradum, qui recte ministrauerit proximo, sed meliorẽ, qui bene vacauerit Deo, optimum autem, qui perfectus fuerit in vtroque.* In quorum omnium confirmationem (vt huic rei vltimam imponam manum) afferre libet, quod circa hoc adnotat acutissimus Caietanus, nempe Christum Dominum olim, neque quidẽ absque misterio dixisse, optimam partem elegisse sibi Mariam Magdalenam, pro eo quod erat sedens secus pedes Domini, intenta supernæ contemplationis dulcedini, non autem (inquit) dixit optimum, vt vel sic innueret, atque monstraret, quod Mariæ Magdalenę occupatio, atq; exercitatio, optima licet esset in ratione partis, vtpote quæ contẽplatiuæ vitæ vacabat (nã vitæ actiuæ præfertur, & anteponitur vita ipsa contemplatiua) non tamen habuit, quod est optimũ seu quod in se retinet rationẽ totius, quod est illud (quod nos impræsentiatum vocamus vitam mistam. Nã hęc perfectior est. Hæc enim est, quæ in se vna continet perfectionem, & vitæ actiuæ, & vitæ etiam contemplatiuæ. Et hæc de isto articulo dicta sufficiant.

Aug. lib. 19. de Ciui. Dei c. 19.
De perfectione eorum, qui profitẽtur vitam mistam.
Greg. hom. 5. in Ezech.
Psal. 144.
Ioan. 8. & Luc. 6.
D. Bernar. de gradibus perfectæ vitæ.
Caiet. 2. 2. q. 182. art. 1. ad 3.
Luce 10.

QVÆSTIO X.

De religiosis, & monachis in communi, in 6. articulos diuisa.

1 *Quinam dicantur Religiosi, seu quibus Religiosorum competat nomen?*
2 *Vtrum Canonici Regulares vere & proprie sint, & dici debeant Religiosi?*
3 *Vtrum personæ Societatis Iesu, vere, & proprie sint Religiosi, seu eis vere, & proprie Religiosorũ competat nomen?*
4 *Vtrum nobiles viri, & equites Religionum Militarium S. Ioannis, S. Iacobi, & quæ communiter dicuntur, Calatrana, & Alcãtara, atque similium, sint vere, & proprie Religiosi?*
5 *Quinam dicãtur, ac dici debeãt Monachi, seu quibus vere, & proprie Monachorũ competat nomẽ?*
6 *Vtrum Canonici Regulares, & Iesuitæ, seu Religiosi viri Societatis Iesu, generaliter comprehendantur, & Monachorum nomine?*

ARTICVLVS PRIMVS.

Quinam dicantur religiosi, seu quibus religiosorum competat nomen?

PRo huius articuli intelligentia, præmittẽdum duxi, quod sacrosancta mater Ecclesia, quæ in sacra pagina cõgruentissime, atque proprijssime: Terribilis quædam castrorum acies ordinata nuncupatur, quã latissime patet, varios, atque multiplices in se cõtinet, & comprehendit hominum status, varia atque multiplicia hominum genera. Qui omnes ad duo capita reducuntur, vt habetur *in c. duo sunt. 2. q. 1.* quod est D. Hieron. in epistola quadã, quã scripsit ad quendam suum leuitam, de duobus generibus hominum. Quidam enim (inquit) sũt laici, siue populares, alijs vero clerici, *Idest sorte electi, aut in sortem domini vocati.* Cleros enim Grecę idem sonat, & pollet, quod Latine *sors*, Clericiq. proinde dicũtur, qui sorte à Deo fuerunt electi, vel in sortem Domini vocati, qui quidem ab omni temporalium rerũ cura, & strepitu semoti, orationi, & contemplationi semper dediti, diuino sunt seruitio mancipati. Eosdem vocat, ibidem D. Hier. *Reges*, tanquam se, aliosq. virtutibus regentes, quorum regnum, dicit in Christo Domino cõsistere. In cuius signum, atque figuram etiã inquit, quod deferunt coronas in capite, quas ex Ecclesiæ Romanæ institutione habent portare Et addit, quod in rasione capitis designatur temporalium omnium rerũ depositio. Non enim (inquit) debẽt de rebus terrenis curare, sed de cælestibus. Omnia ista habentur in præfato capitulo. Duo sunt supradicti clerici etiam in duplici sunt differentia: nam eorum quidã dicuntur regulares à regulari vita, pro eo quod regulariter viuũt aliquam profitẽtes Regulã: Alij vero seculares (quia in seculo & seorsum viuunt) quamuis vtrique, diuino seruitio sint mancipati, & Deo, atque Christianæ Reipublicæ gratissimũ exhibeant, & præstent famulatum. De his igitur omnibus in vniuersum, impræsentiarum quæritur: An dici possint, & debeant religiosi? Cui difficultati vt debite satisfaciam, per ordinem sequentes statuo conclusiones.

Cantic. c. 6.
Omnes in vniuersum homines, prima sui diuisione, diuiduntur in Clericos, siue Ecclesiasticos, & seculares.
c. Duo sunt 2. q. 1.
Nota circa coronã Clericorum, & Ecclesiasticorum.
Clerici sunt in duplici differentia. nã quidam sunt seculares alij regulares.

Conclusio.

Loquẽdo de Religione in communi, prout virtus quædã moralis, & generalis est, omnes in vniuersum homines, sed maxime fideles comprehendens, quę alio nomine nuncupatur Latria, cuius est proprium, Deo debitum cultum exhibere: nõ solum Clerici, & Ecclesiastici, religiosi dici possunt, verum etiã & laici, præsertim Sancti, & viuentes studiose atque religiose. Hæc conclusio ad literam habetur ex Syluestro, *Verbo Religio 1. q. 1.* quæ & probari potest multiplicibus sacræ Scripturæ auctoritatibus, quibus Christi fidelium status, religio nũcupatur, & religiosi, omnes in vniuersum Christiani, eiusdẽ fidei alumni, & professores. Cuius quidem rei, multa sunt testimonia, sed præcipue habetur hoc, in actibus Apostolorũ de mẽte D. Pauli, vbi pluries hoc ipsum dicitur, & fideles vocãtur Religiosi & Sancti. D. etiam Iacobus in epistola sua

Loquendo de Religione in communi, prout virtus quædam moralis est, omnes in vniuersũ Christiani, dicuntur religiosi.
Syluester verbo Religio 1. q. 1.
Acto. 26.
Iacob. 1.

la sua canonica, c. 2. de omniũ Christianorũ in communi vita agens, inquit: *Quod Religio sancta, munda, & immaculata apud Deum, & Patrem, hæc est, visitare pupillos, & viduas in tribulatione eorum, & immaculatum quempiã se custodire ab hoc sæculo.* Quo loco secũdum SS. Patrum communem expositionem loquitur de omnibus Christi fidelibus, Christianã vitam, atque Religionem profitentibus. In eodẽ etiam capitulo de eisdem verba faciens, & maxime de illis, qui se putãt esse perfectos, & Religiosos, sed nõ sunt, inquit: *Quod si quis putat se religiosum esse, non refrænans linguam suam, sed seducens cor suum, huius vana est religio.* Ex quibus locis constat clarissime, atque manifestissime, qualiter hac ratione, atq; in hoc sensu loquendo, omnes in vniuersum Christi fideles, dicantur, & dici possint religiosi, à religione, prout virtus quædam generalis, & moralis est, quæ alio nomine dicitur Latria. à qua etiam denominatione totius vniuersalis Ecclesię status, prout in se totam Christianitatem comprehendit, Religio Christiana nũcupatur. De qua etiam in iure plura sunt capita, *cap. Ecclesiæ d. 27. c. gaudemus de diuortijs, & c. firmiter de summa Trinitate, & Fide Catholica*, & sæpe alibi.

c. Ecclesia d. 27
c. Gaudemus de diuortijs.
c. Firmiter de summa Trinit. & fide.

Secunda Conclusio.

Clerici potiori iure, quam alij dicuntur religiosi in prædicta acceptione.

Clerici & Ecclesiastici potiori iure, atque specialiori ratione, dicuntur religiosi, loquendo de Religione etiã in supra dicta acceptione. Hæc cõclusio est etiam Syluestri, vbi supra, pro qua adducit, aliq'ta Iuris capita, *cap. Saluator 1. q. 3. c. clericos 12. q. 1. & auth. de sanc. epis. §. damnamus.* Ad quod etiam adduci potest ratio appositissima, cũ clerici & Ecclesiastici, hoc nomine sint insigniti, pro eo, quod à Deo electi, & in diuinã sortem sunt vocati, atque specialiter diuino sunt seruitio mancipati. quo fit, vt non quidem incongrue sed congruẽtissime, atque potissima, & speciali ratione, ipsi possint, & debeant dici religiosi. Multa etiam in iure dicuntur de ipsis, quæ non conuenrũt, imo nec conuenire possunt nisi religiosis viris, vt constat *ex glossa in præallegato c. clericos. 12. q. 1.* vbi inter agendum, atque disputandũ, an clerici habere possint proprium; dicit ibi Cõcilium, quod non. Quæ verba exponẽns glossa inquit, hoc esse intelligendum de religiosis, siue regularibus, qui proprijs renunciauerunt. Vide ibi. Ex hoc loco colligit proinde, quod in iure, multoties, & religiosi clerici, & clerici vice versa dicantur religiosi. Sed de hoc alias. Sit modo tertia conclusio.

Syluester vbi supra.
Aliqua iuris capita.
c. Saluator 1. q. 3. c clericos, 12. q. 1.
Authen. de sanctis Episcop. §. damnamus.
Glos. in c. clericos 12. q. 1.

In iure multoties, & religiosi clerici, & clerici viceuersa dicuntur Religiosi.

Tertia Conclusio.

Loquendo de Religione stricte, proprie, & in rigore, solum, qui Religionem aliquam profitentur, dicuntur religiosi.

Loquendo de Religione stricte, proprie & in rigore, illis tantum viris, atq; Ecclesiasticis personis, Religiosorum competit nomen, qui spõte sua omnia exuti, continentiam etiam professi, sub vnius prçlati obedientia in monasteriorum angustijs conclusi, se se alicui deuouerunt approbatæ Religioni. Hæc conclusio est etiam certa, & ab omnibus incunctanter tenẽda. Et constare satis potest, ex his, quæ à nobis supra q. 1. per plures articulos fuor dicta, dũ ageremus de Religione, & de his, quæ intrinseca, & essentialia sunt huiusmodi statui, & conuenire debent necessario omnibus in vniuersum religiosis, loquendo de Religione stricte, proprie, & in rigore. Dictum est enim à nobis, paupertatem, Castitatem, atque obedientiam, ex natura ipsarum rerum, & ex peculiari consilio, atque institutione Christi Domini, esse de essentia, & substãtia Religionis, seu status religiosi, ac proinde cuiuslibet eiusdem status professoris, loquendo proprie, & in rigore. Qua quidem ratione religiosi nomẽ, neque clericis ipsis per se competit, aut competere potest, & multo minus laicis, vtcumq. perfectis, & studiosis, nisi pes trium votorum essentialium emissionem, sponte factam, alicui se sẽ deuouerint approbatę Religioni. Pro hac conclusione consulatur. *cap quod votum, & glossa, de voto & voti redemptione, in 6.* vbi habetur determinatum, quodnam votum dicatur solemne, & quid sit illud, quod quempiam facit vere, & proprie esse religiosum.

c. Quod votum de voto, & voti redemp. in 6.

ARTICVLVS II.

Vtrum Canonici Regulares vere, & proprie sint, & dici debeant religiosi?

PRæsens difficultas clara est, mouetur tamẽ impręsentiarum, maioris distinctionis, & explicationis grana, ad tollendam quandam amphibologiam, atque æquiuocationem, quæ multoties reperitur in libris apud Doctores, circa hos Canonicos Regulares, & illos, qui cõmuniter dicuntur Cathedrales, qui Canonicatus, & eiusmodi præbendas habent in Ecclesijs Cathedralibus. Sunt enim qui dicant omnes esse eosdem, eiusdemq. antiquitatis, alij vero econtra; sed quã maxime esse inter se distinctos, atque differentes. De qua controuersia impræsentiarum nolo iudicis personam agere. Longissimã enim requirebat disputationem. Qui ea de re plura videre desiderat. cõsulat patrem Fratrem Hieronymum Roman. lib. 6. sua, de Republica Christiana. 1. p. cap. 4. & 16. cõsulat etiam Ioannem Trullo lib. quem inscripsit de Canonicis Regularibus, & Aug. Tecinensem in propugnaculo Canonici Ordinis. Quibus in locis de hoc argumento latissime agunt, à cuius proinde tractatione, ego impræsentiarum consulto supersedeo, vtpote quia nec mei sit muneris, atque propositi, nec vero pręsentis speculationis. Quod ad me impræsentiarum attinet, est explicare, ac dicere, vtrum supradicti Canonici, tam Regulares, quam illi, qui cõmuniter dicuntur Cathedrales, vere, & proprie sint, & dici debeant religiosi? Et ratio dubitandi, quæ ad hoc specialiter sese offert, ea est, quia huiusmodi tã isti, quam illi, in iure communiter dicuntur Clerici, quo nomine eos nominat Gratianus in descriptione, *c. si quando.* Quin vero, & D. Tho. Angelicus Doctor. 2. 2. quęs. 189. art. 8. ad. 2 de eisdem agens, Clericos ipsos vocat. Ipsorum etiam regula (quę est D. Aug.) Clericorum regula nuncupatur. Pro quo etiam facit quædã sententia, lata in fauorem eorumdem Canonicorũ Regularium, congregationis Lateranensis, cõtra Monachos sancti Benedicti cõgregationis Cassinensis, alias sanctæ Iustinæ de Padua, super ipsorum præcedentia à Pio Quarto Summo Pontifice, anno Domini 1564. in Bulla, quæ incipit: *Sedis Apostolicæ circumspecta.* Vbi Pius Quartus, sæpissime vocat ipsos clericos, & distinctionem facit inter præfatos Canonicos Regulares, & supradictos Monachos, & de illis dicit esse clericos à S. Augustino reformatos, quin vero & à sanctis Apostolis institutos, prout pro sua parte fuit allegatum. Hæc omnia deseruiunt pro ratione dubitãdi, ad id, quod à nobis in præsenti articulo est propositum. Sed eo non obstante, in contrariũ statuitur cõclusio, in qua dicetur, quid sit tenendum.

Roman. lib. de Repub. Christ. c. 4. & 16.
Trullo de Canonicis Regul.
Aug. Tecin. in propugnaculo Canon. ordin.

Gratianus in c. si quando d. 36.
D. Tho. 2. 2. q. 189. art. 8. ad 2.

Conclusio.

Canonici regulares vel etiam cathedrales, qui trium votorum essentialiũ solemnem emiserunt professionem, vere, & proprie sunt religiosi.

Canonici regulares, & si qui etiam sunt cathedrales, qui se se per trium supradictorum votorum essentialium astrinxerunt promissionem, & Religioni alicui, secundum Regulam aliquam, à Sede Apostolica approbatam deuouerunt, vere, & proprie sunt, & dici debent religiosi. Hæc cõclusio certissima est, nec credo quod de ea sit, qui dubitet, aut dubitare possit, cum in omnibus, & per omnia huiusmodi canonicis regularibus, seu etiam cathedralibus, secundum aliquam Regulam approbatam, per trium votorum essentialium emissionem astrictis religiosorum competat nomen, & conditiones, & circumstantiæ omnes, quæ vt supra diximus sunt de essentia, atque de substantia cuiuslibet

iuslibet religiosi, & Religionis professoris. Hac de re videatur Nauarro, comment. 1. de Regula *super cap. cui portio.* latissime coment. 3. *super cap. nullã, & sæpe alibi.* & Pater Frater Emanuel Rodriguez, huius nostri sacri Ordinis, & prouinciæ sãctę D. Iacob professoris, & sacræ Theologiæ prelectoris, in suo primo tomo, qq. Regul. q. 1. art. 3. & q. 3. art. 1. vbi de supradictis Canonicis regularibus, & ipsorum ortu, & origine, & multiplici differentia, plura dicit. Neque prędictæ resolutioni obstat, quod in iure passim appellętur clerici prædicti Canonici regulares: nam vt recte, atque latissime persequitur Nauarrus loco supracitato, clerici sunt in duplici differẽtia: Alij seculares, Alij vero regulares, qui & vere & proprie sunt, ac dici debent religiosi. Et hæc pro isto articulo, à nobis pro nunc dicta sufficiant.

Manuel 1. tomo qq. reg. q. 1. art. 2. & q. 3. art. 1.

ARTICVLVS III.

Vtrum personæ Societatis Iesu vere, & proprie sint religiosi, seu eis vere, & proprie, religiosorum competat nomen?

PRo tituli, ac proinde totius articuli intelligentia, caute præmitto, temerarium cuipiam fortasse videri posse, me hanc quæstionem, siue difficultatẽ excitasse, huncq. articulum in medium, atque in cõtrouersiam attulisse, cum (vt videtur) contrariũ sit expresse præceptum, atque determinatum per quãdam bullam, siue motumproprium Greg. XIII. pont. Max. qui habetur in cõstitutionibus Pontificalibus, sub data anno Domini 1584. octauo Kalendas Iulij, Pontificatus sui anno 13. vbi postquam præfatæ Religionis statuta, & constitutiones, in omnibus, atque per omnia approbauit, & eiusdem instituti alumnos, & professores, vere religiosos, & vt tales ab omnibus tenẽdos, atque dicẽdos esse prædixit, in virtute sanctę obedientiæ, & sub alijs pęnis ibidẽ contentis, stricte præcipit, vt non quispiam audeat, rem hãc disputare, seu in controuersiam adducere, etiam veritatis indagandæ gratia, & quocumque quæsito colore, directe, nec indirecte, nec in aliquo impugnare hoc institutũ sanctum audeat, aut ei aliqualiter contradicere. Ex quibus verbis (vt dixi) temerarium, atque incõsultum cuipiam fortasse videbitur, me hanc quæstionem atque difficultatem excitasse, & hunc articulum in medium protulisse contra tanti patris, atque pastoris sententiam, diffinitionem, obedientiam, atque mandatũ, quod non expediebat, vel ignorare, aut contradicere. Sed eo nihilominus non obstãte, absque præfati mãdati (vt mihi videtur) effusione, & præiudicio, licite potui id facere, imo & conuenientissimum fuit hunc articulum à me fuisse productum, cum non id fuerit, dubitandi, seu eũdem statum impugnandi gratia, neque eo animo, mente, atque intentione vt tanti patris atque Pontificis directe, aut in directe, etiã vllo quæsito colore, in aliquo velim cõtraire, imo vero potius, vt rem certam, claram, dilucidam, atque determinatam, & multum rationi consonam, rationibus comprobem, argumentis confirmem & rationibus in cõtrarium adductis, pro ratione dubitandi satisfaciam, ac sic veritas ipsa, amplius, & amplius elucidata, atq; in scriptis redacta, perfectius futuris temporibus reseruetur, & omnium hominum notitiæ, & cognitioni tradatur, ad perpetuam rei memoriam vt dicitur. Neque id est aut vlla ratione esse credo contra obedientiam, atque mãdatum tanti Pontificis, vt nõ incongrue facile etiam ex eiusdem verbis potest colligi. Inquit enim, quod huiusmodi quæstio non proponatur, quouis disputandi, vel etiam veritatis indagandæ gratia, & quęsito colore, directe, nec indirecte, & qd nullus supradictam determinationem suã impugnare: vel in aliquo audeat contraire. Notãda, atque pensanda sunt singula prædicta verba, ex quibus facile constabit, quam ipsa longe procul sint à mea mente, & intẽtione, & quam licite à me articulus iste in medium potuerit produci. Quod, vt debite faciam, atque vt ex oppositione falsitatis, veritas ipsa, & id, quod tenendum est, clarius elucescat, pręmittẽdũ duxi, quod ratio dubitandi, & quod circa hanc rem cuipiam videtur se offerre posse, illud est. Nam cum, vt habetur. *in cap. cum ad Monasterium, de statu Monachorum, ex decreto Innocẽtij Tertij. Pōt. Max.* abdicatio proprietatis, sicut & custodia castitatis, adeo annexa sit Regulę monachali, vt cõtra eã nec sũmus ipse Pontifex, licentiã possit indulgere, cũ etiam huius instituti professores, & alũni (saltim scholares,) vt in propria ipsorum habetur Regula, post biennium sui nouitiatus, dominij sint capaces: dubiũ cuipiam fortassis videbitur, An ipsi sint vere, & proprie religiosi; cũ sicut præmissum est, de eiusdem status essentia, & ratione, sit abdicatio cuiuscumque proprietatis, adeo vt super hac re, nec ipse summus Pontifex possit dispẽsare, seu licentiam indulgere? His addunt, seu addere possunt, viri linguosi, atque mordaces, quod pręfati scholares, si dimittãtur à prælatis, & extra huiusmodi Religionem ponantur, (quamuis non aliter) possunt nubere. quod, vt sibi videtur, etiam contrariatur stabilitati, & firmitati Religionis, & Religiosi status. debet enim (inquiunt) Religionis status esse firmus, constans atque stabilis. quo fit, vt vere, & proprie religiosi nullatenus esse, aut dici possint, qui in proprio suo statu, non habuerint huiusmodi constantiam, stabilitatem, atq; firmitatem. Eæ sunt omnes rationes dubitãdi, quas afferre possunt ad hunc articulum. Sed ijs & alijs non obstantibus, in contrariũ statuitur cõclusio.

c. Cum ad monasterium de statu monac.

Conclusio.

Nullatenus dubitari potest, aut in dubium, siue cõtrouersiã adduci, quod personę societatis Iesu, & omnes huius Religionis professores, & alumni (etiam scholares) sint vere, & proprie religiosi. Hæc cõclusio vt iacet, & multo magis late, habetur expressa, & determinata in præallegata extrauaganti Gregorij Põtificis Maximi, quę incipit *ascendente Domino*, & habetur in constitutionibus Pontificalibus, pagina 785. Quę conclusio hac etiam ratione optima potest comprobari. Nam omnibus prædictæ societatis professoribus & alumnis, in omnibus, atque per omnia perfectissime conueniunt omnes circumstantiæ, & conditiones requisitæ ad rationem veri, & proprij religiosi, postquam, vt supponitur, emittunt (etiã scholares) tria Religionis substantialia vota, etiam si id fiat sub certis limitationibus, & cõditionibus, quæ aliquibus (licet falso) videantur contraire essentię, & substantiæ Religionis, seu status religiosi; vt amplius patebit in solutionibus ad rationes dubitandi. ergo intẽtum. Vnde ad 1. R. quod quamuis ita sit, vt præmittitur, quod abdicatio proprietatis, sicut & custodia castitatis annexa, & intrinseca sit statui religionis, simpliciter, & absolute loquendo, atque regulariter, nõ tamẽ est contra ipsius essentiam, siue substantiam, quod aliquis monachus, siue religiosus, cum aliqua limitatione, & modificatione habere possit proprium, siue dominium de licẽtia summi Pontific. & ad tẽpos. Quia ad essentiam, & substãtiam religiosæ paupertatis, secundum probabilem opinionem non requiritur omnimoda abdicatio dominij rerum, sed satis est, quod per paupertatis votum impediatur, & auferatur vsus dominij rerum, maneatq. ipsum ligatum, & dependens à superioribus: sicut ad religiosam castitatem nõ requiritur, quod quis non habeat dominium vxoris, sed sat est, quod illud sit ligatum per votum castitatis vt contingit in illis, qui postquam matrimonio coniuncti fuerunt, ingressi sunt Religionem. Nam quãdo coniuges, consumato iã matrimonio, Religionem aliquam profitentur, manet quidem vinculum, atque potestas in seipsos, quantum ad proprietatem, nõ tamen quãtum ad vsum, vtpote qui per professionem, & se-

Professores, & alumni societatis Iesu (etiam scholares) sunt vere, & proprie Religiosi.

& se & suas operationes omnes, iam trastulerunt in religionem, & eo non obstante sunt vere, & proprie religiosi, & manet simul matrimonij vinculum, quod est indissolubile. Sic igitur in proposito dico, quod viri Scholares Societatis Iesu sunt vere, & proprie religiosi, etiam si rerum suarum temporalium proprietatem habeant, atque dominium, cum non habeant vsum, & administrationem eiusdem. Quod si Innocentius Tertius in præallegato, *c. cum ad monasteriũ*, id à Papa negauit fieri posse, loquitur de monacho, atq; religioso professo simpliciter, & absolute, per triũ votorum essentialium professionem solemnem. Non autem de his, qui ex ordinatione Papæ, astringuntur tantũ voto simplici, propter sancti huius instituti maiorem, atque meliorem conseruationem, & ad tempus, vt hęc sancta Societas, atque Religio, iuxta suum viuẽdi modum, permanere, conseruari, & durare melius possit. Cum quo etiam stat, quod sint vere & proprie religiosi. Et hæc dicta sufficiant pro prima ratione dubitandi.

Ad secundam, respõdeo huiusmodi Religionis statum, esse firmum, stabilem, atque constantem in illis religiosis, seu eiusdẽ societatis alumnis, qui secũdam iam emiserunt professionem, in quibus professio irreuocabilis est ex vtraque parte, & ij soli proprie, & in rigore loquẽdo sunt de corpore talis societatis. Cum quo etiam stat, quod de licentia, & auctoritate Papæ ad eiusdem status maiorem cõseruationem (vt dixi) habere etiam possint scholares ipsius professores, & alumnos, qui, & eidem Religioni astringantur, & obligentur tantummodo voto simplici, ita vt professio ipsorum scholarium, ex parte Prælatorum sit reuocabilis, & ex causa dimittere à se possint huiusmodi religiosos, ex parte vero eorum irreuocabilis. Quod nõ obstat eiusdẽ Religionis firmitati, siue talis status perpetuitati, cum id non intendatur per se, sed eueniat quasi per accidens, propter ipsorum demerita, quod huic Religioni in eius fauorem est concessum à Papa quem de fide tenendum est habere infallibilem potestatem, condendi, & approbandi quamlibet Religionem, sub quibuslibet limitationibus, & cõditionibus, salua semper Religiosi status substantia, vt saluatur, & conseruatur perfectissime, in hoc statu. Et hæc de isto articulo, atque difficultate dicta sufficiant.

ARTICVLVS IV.

Vtrum nobiles viri, & equites Religionum militariũ, S. Ioannis, D. Iacobi, & quæ communiter dicuntur Calatrauæ, & Alcantaræ, atque similium, sint proprie, & vere religiosi?

In hoc articulo plura continentur, quę longiorẽ requirebant sermonem, Vt tamen breuiter, & resolute, aliqua dicamus, & certa ab incertis separemus, sequentes statuo conclusiones.

Pima Conclusio.

Clerici, & moniales ordinum militariũ, omni proculdubio vere, & propriæ sunt religiosi. *c. Siquis suadente 17. q. 4. Soto de iustitia, & iure lib. 7. q. 5. art. 3. & in 4. d. 27. q. 1. art. 4.*

LOquendo de clericis, atq. monialibus, supradictorum ordinum militarium, atque in eisdem professis, nõ est, aut esse potest dubium, quin vere, & proprie sint religiosi, & quod vt tales, gaudent priuilegio canonis, *Siquis suadente Diabolo*, priuilegio etiá fori, & quod per eorum professionem dirimitur matrimonium ratum, non cõsumatum; & potiuntur omnibus priuilegijs, & gratijs, communiter concessis pro alijs religiosis. Hæc conclusio est vera, & certa, & communiter tenetur ab omnibus iure peritis, atque Theologis: Et de ea videndus est Magister Soto, lib. 7. de iustitia, & iure, q. 5. ar. 3. & in 4. d. 27. q. 1. art. 4. & Aragon Augustinianus, lib. suo de iustitia, & iure 2. 2. q. 88. art. 11. ad vltimum, & in hac re, non est cur immoremur amplius.

Secunda Conclusio.

Milites, & equites Ordinis S. Ioannis, vere, & propriæ sũt religiosi.

Si fiat sermo de equitibus, & illustribus, atq; nobilibus viris, profitentibus Religionem Sancti Ioannis, qui communiter milites, siue cõmendatarij de Malta nuncupantur, nulli etiam est dubium, quod sint vere, & proprie religiosi, & gaudeant priuilegio supradicti Canonis, priuilegio etiam fori, & quod per ipsorum professionẽ dirimatur etiam matrimonium ratum, non consumatum. Pro cuius conclusionis intelligentia, adnotare liber, quod quãuis olim, Soto in 4. d. 27. q. 1. art. 4. in ea fuerit sententia, & opinione, quod supradicti milites, non erant inter veros, & proprie religiosos connumerãdi, ac propterea, quod per ingressum supradicti ordinis, non dissoluebatur matrimoniũ ratũ, non cõsumatum: cui sententiæ, & opinioni, subscripsit olim doctissimus pariter, atq. illustrissimus DD. Francisco Sarmiẽto, mihi, & sanguinis fœdere, & maxima familiaritate coniunctus libro suo de redditibus Ecclesiasticis 4. p. c. 1. nu. 13. & etiã alibi: sed postea idem Soto lib. 7. de iustitia, & iure. q. 5. art. 3. sententiam mutauit, atq; asseueranter tenuit, prædictos milites, & equites ordinis. D. Ioannis, vere esse religiosos. Quam opinionem, tenet etiã doctissimus Pater Corduba, nostræ huius Religionis magnũ decus, & ornamentum Prouinciæ Castellæ, in sua summa. q. 148. & q. 178. & doctissimus Doctor Martinus ab Azpilcueta, Nauarro, libro suo 3 consiliorum de regularibus, consilio 12. & Frater Petrus de Aragon supra citatus, in suo libro de iustitia, & iure, quæst. 88. art. 11. ad vltimum, vbi ad hoc propositum plura dicit, eaque notatu dignissima, & ex multis, sed maxime ex facto quodam, luculẽter probat, per ingressum, & professionem prædictæ Religionis, dissolui atque dirimi matrimonium ratum, non cõsumatum. Nam (inquit) anno Domini 1552. quidam Dux de Medina cæli. dictus Don Gaston, facta professione in dicto Ordine, obtinuit solui matrimonium ratum, non cõsumatum cuiusdam dominæ, cum qua contraxerat, certis quibusdam de causis. Addunt tamen prædictus Aragon, & Nauarro locis supracitatis: Quod quãuis huiusmodi milites vere, & proprie sint religiosi, vtpote qui simpliciter emittunt tria Religionis substãtialia vota, & obedientiæ, paupertatis, & castitatis: ex priuilegio tamen, & ex benignitate Summorum Põtificum habent, vt non cõprehendantur sub iure aliorum religiosorum, quantum ad odia atque rigores, sicque excipiuntur, *in Concilio Tridentino sessione 23. c. 28.* vt non teneantur cõtribuere pro Seminario, nec etiã teneantur abstinere ab ouis, & lacticinijs in Quadragesima, & possunt interesse agitationi taurorum, ex motuproprio Gregor. XIII. Dat. anno 1575. quibus de rebus vidẽdi sunt auctores supracitati, & Syluester *Verbo Religio. 1. q. 1.*

Sarmiento de redd. Ecclesia 4 p. c. 1. nu. 13.
Soto in 4. d. 27. q. 1. art. 4.
Soto de iustit. & iure. lib. 7. q. 4. art. 3.
Cord. in summa q. 148. & q. 178.
Nauar. lib. 3. consil. 12.
Aragon. vbi supra.
Concil. Triden. sess. 23. c. 28.
Syluest. verbo Religio. 1. q. 1.

Opinio est, & quæstio controuersa, an equites D. Iacobi, & alij similes, sint vere Religiosi.

Sed loquendo de equitibus illustribus, atque nobilibus viris, Ordinum, & Religionum D. Iacobi Calatrauæ, & Alcantaræ, & similium, circa hanc rem; in duas partes doctores sũt diuisi, atque partiti, duplexq; hac in re, versatur opinio. Prima, iuris peritorũ, affirmantium prędictos milites, vere, & proprie esse religiosos. Hanc tenẽt in primis doctissimus Doctor Nauarro in innumeris suę doctrinę locis, & primo in tractatu de redditibus Ecclesiasticis q. 1. monitione. 55. nu. 5. & q. 3. monitione 27. nu. 1. & lib. 3. consiliorum de regularibus, consilio 23. & lib. 1. titulo de his, quæ vi, metusue causa, consilio 3. nu. 6. & titulo de sponsalibus, consilio 13. vbi hoc argumentum, quam latissime prosequitur. Quod etiam facit Conar. de sponsalibus parte, 1. cap. 2. & 3. & de militibus D. Iacobi specialiter, hanc opinionem defendit Fortunius Garcia, in consilio præstito pro militibus Sancti Iacobi. Loquendo autem de militibus Calatrauę doctissime defendit eandem sapientissimus pariter, atque eruditissimus vir, Doctor Burgos de Paz, etiam sanguine mihi coniunctus, lib. quem in scripsit super leges tauri, & multi

Nauar. de redd. Eccl. q. 1. monit. 45. nu. 5. & q. 4. monit. 27. nu. 1. & lib. 3 cons. de Reg. cõsil. 23. & lib. 1. de his, q̄ vi, metusue causa, cons 3. nu. 6. & tit. de spon. cons. 13.
Cou. de sponsa. 1. p. c. 2. & 3.

& multi alij sunt, qui hanc opinionem, atque sententiã defendunt, quos breuitatis gratia, facio missos.

Martinus Garcia Consilio præstito pro militibus D. Iacobi.
Nau. g. de par. super loz. tau.
Soto de iust. & iure q. 5. art. 3. & in 4. d. 27. q. 1. art. 4.
Aragon. 2. 2. q. 88. art. 11.
Cordu. in quæstionario lib. 1. q. 24.
Sarm. de reddit. Eccl. 4. p. c. 1. num. 13.
D. Tho. 2. 2. q. 186. ar. 4. ad 3.

Sed secunda sentẽtia, & contraria, est omniũ Theologorum communis. Hãc mordicus tenet doctissimus Magister Soto, lib. suo 7. de iustitia, & iure, q. 5. ar. 3. & in 4. di. 27. q. 1. ar. 4. & Aragon vbi supra, secũda, secũdæ, quæst. 88. art. 11. & doctissimus Pater Corduba, in suo quæstionario, lib. 1. quæst. 24. & DD. Frãcisco Sarmiento de redditibus Ecclesiasticis 4. p. c. 1. nu. 13. Hi omnes tenent supradictos milites D. Iacobi, Calatrauæ, & Alcantaræ, non esse vere, & proprie religiosos, neque omnes eisdem similes; pro eo, quod non simpliciter, & absolute promittunt cõtinentiã, siue castitatẽ, imo vero vxores ducunt, dantq; rei vxoriæ operam sicuti, & cęteri cõiugati: quam ob causam sibi videtur non esse vere, & proprie religiosos, cum continentiæ, & castitatis votum (vt iam sæpe sæpius præmissum est) sit de essentia, atque de substantia status religiosi, & cuiuslibet proprie dictæ Religionis. Cui etiam opinioni fauere videtur: D. Tho. 2. 2. q. 186. art. 4. ad tertiũ. vbi respondens cuidã argumento in contrarium adducto, inquit, quod illi viuendi modi, secundum quos homines matrimonio vtuntur, nõ sunt Religiones, simpliciter, & absolute loquendo, sed secundum quid, in quantum participant in aliquo, quędam, quę pertinent, & spectant ad statum Religionis. Quod sub alijs verbis videtur quidẽ dicere, quod sunt Religiones, tantum nomine tenus, non vero simpliciter, & absolute, seu proprie, & in rigore: Id quod ẽt dicere, & insinuare olim visi sunt, Bart. & Bald. *qui in l. 1. ff. de pœnis*, aiunt quod in his, & similibus Religionibus, videtur potius esse quædam apparentia in habitu, quã existentia, & realitas in effectu. Ijs pro vtraque parte huius difficultatis adductis: meam mẽtem, atque sententiam explicando, sub aliorum censura, & vt tot atque tantas opiniones, aliqualiter ad pacem, siue concordiã reducã, sequentem statuo conclusionẽ.

Bart. & Bald. in l. 1. ff. de pœnis.

Tertia Conclusio.

Milites, & equites, D. Iacobi, & alij similes, dicuntur religiosi, non absolute, sed cum addito, militares.

Milites, nobiles viri, & equites, Ordinum, & Religionum militarium, D. Iacobi Calatrauæ, & Alcãtaræ, aliarumque similium Religionum, cõgruentissime, atque cõuenientissime, & proprie, dici possunt Religiosi, non absolute, atque simpliciter, sed cum addito, militares, hoc est, ad prælium siue militiam ordinati. Hæc conclusio, meo quidem videri, est certa, atque tenenda: ad quod dicendum, moueor, nam etiam ijs militibus, atque equitibus prædictarum militiarũ. satis conueniunt omnes circumstantiæ, & cõditiones necessariæ, & requisitæ, ad rationem veræ, & propriæ Religionis, & ad hoc vt ipsi vere, & proprie dici possint religiosi, quamuis cum addito, militares. Neque eis quidquã aliud deficit, pręter hoc solum, quod prędicti milites, quamuis promittant obediẽtiã, & paupertatem, & castitatem (quę sunt, & dicũtur triã Religionis essentialia, & substantialia vota) non tamen id ipsum faciunt, aut id ita stricte obseruant, ac cęteri religiosi, sed cum certis quibusdam limitationibus, & modificationibus. Non, inquam, ita stricte obseruãt, seu obseruare tenentur, paupertatem, atque obedientiam, vt alij religiosi aliarum Religionum, & quantum ad castitatem attinet, ex dispensatione Summorum Pontificum, contrahunt, & ducere possunt vxores. Sed dico, nihilominus, quòd hoc nõ obstat, quominus religiosi etiam dici possint, cum supradicta limitatione, intelligendo militares, vt contra magistrũ Sotum latissime probat doctissimus Doctor Nauarro, loco supra allegato, de redditibus Ecclesiasticis, q. 1. monitione 55. num. 8. cum id possint ex dispẽsatione Sedis Apostolicæ, non autem ex tenore suę Regulę, vel professionis solius. Et quamuis aliqui id ipsum habeant ex professione suæ Regulæ priuilegiatæ, & moderatæ per Papam, talis dispensatio, & moderatio (inquit Nauarro) non tollit simpliciter, & absolute votum continentiæ, & castitatis, sed solum restringit illud, ne scilicet habeat locũ in copula maritali, quod longe aliud, atque diuersum est. Non enim (inquit) quis vere Religiosus desinet esse talis, pro eo quod à summo Pontifice, cum eo dispẽsetur, super aliqua voti sui parte, neque huiusmodi milites, desinũt esse veri religiosi (saltim cũ addito, militares) pro eo, quod à Sede Apostolica sint dispensati, super aliqua parte voti, siue continentię, & castitatis. Hac de re videatur etiã vltra omnes auctores superius allatos, frater Emmanuel Rodriguez in suis quæstionibus regularibus to. 1. q. 1. art. 6. Et hæc dicta sufficiãt pro isto articulo.

Nauar. vbi supra.

Emman. to. 1. qq. Regu. q. 1. art. 6.

ARTICVLVS V.

Qui nam dicantur, ac dici debeant Monachi, seu quibusnam vere, & proprie, Monachorum competat nomen?

Huic articulo breuiter respondetur, per duas sequentes conclusiones.

Conclusio.

Proprie stricte. & in rigore loquẽdo, ij duntaxat monachi dicuntur, qui solitariam vitam agunt.

PRoprie, stricte, atque in rigore loquendo, ij dumtaxat dicuntur, & deberẽt dici Monachi, qui à secularium tumultu, & communi hominum conuictu, consortio, & conuersatione semoti, atque separati, in desertis, & solitudinibus, vel in claustro communiter aut in cryptis, & speluncis, seorsum viuentes (prout nomen ipsum Monachorum sonat) solitariam vitã agunt. Hæc conclusio, est certa, quæ & multiplicibus rationibus, & auctoritatibus potest comprobari. Primo ex ipsa nominis etymologia, & interpretatione vocabuli. Debent enim nomina cõsona esse rebus, & à nominis interpretatione, & vocabuli etymologia in iure desumitur argumentũ non inualidũ, vt habetur, *c. si cupis. 16. quæst. 1. cap. clericus, 12. quæst. 1. cap. cleros 21. dist.* & sæpe alibi. Cum ergo Monachus, secũdum Diuum Hieronymum, & alios, Gręce idem sit, quod Latine, *solus, siue solitarius*, singularis, & à cõmuni hominum secularium, conuersatione & cõsortio semotus, atque separatus; liquidum profecto fit, quod Monachi nomen stricte, proprie, & in rigore loquendo, ijs tantum conueniat, qui in deserto, & solitudinibus seorsum, & particulariter, solitariam vitã agunt in eremis, vel spelũcis, vel in claustro communiter. Quod, & confirmat decretum Concilij Nicęni, quod habetur, *in cap. placuit 16. quæst 1.* vbi dicitur, *quod placuit omnibus residentibus in sancta Nicana Synodo, vt Monachorum vita, & conuersatio, secundum sui nominis etymologiam, ab omnibus sit discreta, atque disiuncta, & additur: Quod oportet Monachum per omnia singulariter agere.* Quæ vltima verba, exponens glossa, & maxime verbum illud, *singulariter*, dicit idem esse, ac non seculariter, sed solitarie viuere. Iuxta illud quod habetur etiam, *in cap. si clericatus, eadem causa, & quæstione*, quod est Diui Hieronymi, in epistola quarta ad Rusticum Monachum. Qui etiam scribens ad Paulinum, in alia sua epistola, decimatertia in ordine, quę est de institutione Monachi, & habetur, *in cap. si cup. 1, eadẽ caussa, & quæstione:* inquit, *si cupis esse quod diceris, Monachus*, idest, solus, siue solitarius, *quid facis in vrbibus? quæ vtique non sunt solitariorum habitacula, sed multorum.* Quæ omnia intelliguntur, atque intelligenda esse debent, de Monachis stricte proprie, & in rigore loquendo, & ex suo instituto, & professione, Monachalem, & solitariam vitã agentibus. Hac de re innumera loca sunt in iure, quæ breuitatis gratia, facio missa. Sit secunda conclusio.

A nominis etymologia, in iure desumitur argumẽtum.

c. Si cupis 16. q. 1. c. cleric. 12. q. 1. cap. cleros. d. 21.

c. Placuit. 16. q. 1.

c. Si clericatus 16. q. 1.

Hier. epist. 4. ad rusticũ Monachum.

Idem epist. ad Paulinum.

c. Si cupis, 16. q. 1.

Secunda Conclusio.

Loquendo de Monachis, non stricte, proprie, & in

rigore,

Loquendo de Monachis non stricte, neque cum tanto rigore, omnes communiter religiosi, qui tria Religionis emiserunt vota. Monachi dicuntur generali ratione.

rigore, sed vt communiter loquuntur iura, atq; doctores, Monachorum nomine intelliguntur, & intelligendi etiam veniunt, omnes in vniuersum communiter religiosi, qui per tria Religionis substantialia vota, in Religione aliqua approbata, emissa, peculiariter sunt Deo adstricti, & specialiter sese deuouerunt alicui Religioni, siue habitent in desertis, & solitudinibus, siue vero in Monasteriorũ claustris, & in oppidis, vrbibus, atque ciuitatibus. Hæc cõclusio habetur expressa ex Syluestro, *Verbo Religio septimo, quæstione prima,* vbi inquit, quod Monachi nomine, intelligendus venit, omnis religiosus eo modo, quo Monachus est, proprie, & in rigore aut minus rigorose, ad sensum supradictum, & hoc generale esse dicit, in omni materia, nisi appareat specialis ratio differentiæ. Atque ita nomine Abbatis, intelligit, & intelligẽdum esse dicit, quemcũque prælatum ordinarium, & immediatum, cuiuscumque Monasterij, siue Cõuentus religiosi. Et nomine Monachæ, siue monialis, omnis femina, quæ est religiosa proprie: Et nomine Monasterij, omnis Conuentus, siue locus, cuiuscũque Collegij religiosi, nisi appareat (vt dixi) specialis ratio differentiæ. Hæc oĩa habentur, ex Syluestro, qui & ad suum propositum citat Panor. *in c. ex parte de postulãdo,* vbi dicit, quod constitutio quæcumque emanans respectu religionis, licet loquatur expresse de monachis, extenditur tamen ad omnes communiter religiosos, nisi appareat specialis ratio diuersitatis, iuxta quem sensum, intelligenda sunt omnia iura, & capita, quæ habentur in iure indistincte de Monachis, & de statu monachorum, apud decretales lib. 3. tit. 35. & 10 decreto, d. 58. & 16. q. 1. & 18. q. 1. & 2. per totam, & generaliter à caussa 16. vsque ad 21. & hactenus de isto articulo.

Syluester verbo Relig. 7. q. 1.

Panor. in c. ex parte de postulando.

Constitutio emanans respectu Religionis, licet expresse loquatur de monachis, extenditur tamẽ ad oẽs coiter religiosos, nisi sit specialis ratio differentiæ.

ARTICVLVS VI.

Vtrum Canonici regulares, & Iesuitæ, seu Religiosi viri Societatis Iesu, generaliter comprehendantur Monachorum nomine?

Quæ ad hunc articulum spectant, iam vtcũque constare possent, ex dictis in supra positis articulis: sed maioris distinctionis, & claritatis gratia, hunc etiam art. apponere libuit. cui resoluendo, Respondeo, per sequentem conclusionem.

Conclusio.

Canonici regulares in pœnalib. & exorbitantibus, non cõprehenduntur monachorum nomine.

QVidquid sit de religiosis viris societatis Iesu, (nam circa hoc videantur, & consulantur propria ipsorum priuilegia, & constitutiones) loquẽdo, tamẽ de canonicis regularibus, in pœnalib. & exorbitantibus, non ipsi veniunt intelligendi monachorum nomine, nec communiter in iure comprehenduntur monachi appellatione. Hæc cõclusio, est expressa Panormitani, *in c. quod Dei timorem, de statu monachorum, num. 2. quæst. 3.* Eam tenet doctissimus doctor Nauarro, *in c. statuimus. 19. q. 3. nu. 14. & in c. pœna de pœnitẽ. d. 1. & in cap. nullam. 18. q. 2. num. 40.* & eam multis iuribus, atque rationibus cõprobat, constituens distinctionẽ, inter prędictos Canonicos regulares, & monachos. Sed breuiter suprapositæ cõclusionis ratio in promptu est. Nam lex pœnalis, nõ debet excedere propriũ casum, iuxta cõmune axioma, quod habetur in iure *c. pœnæ, de pœnitentia, d. 1. et lege interpretatio. ff. de pœnis.* Ex quo fit cõsequens, quod eædem leges, quacumq. ratione exorbitantes, restringi potius, quam extendi debeant, ad prædictos canonicos regulares. Quod intelligẽdum esse censeo, vt pluries dixi, quãdo alias in monacho, & canonico regulari, nõ militat eadem ratio, & inest aliquid, in quo secundũ ius antiquũ reperiantur, & inueniantur exequati. tunc enim verè fit extensio in eisdem, etiam in pœnalibus, & exorbitãtibus, vt resoluit Dominicus, *in c. 1. de tempo. ordin. lib. 6.* & refertur, à Panormit. vbi supra. Et sic ius vetans monachis postulare, *c. non Magno ne clerici vel monachi, c. alia ex caussa c. placuit c. monachi, c. 2. 16. q. 1.* comprehẽdit etiam cannnicos regulares. vt expresse habetur in *c. ex parte eodem titulo.* quod explicãs, atq. declarans glossa, proponẽs casum, inquit, quód quidam canonici regulares postulabant, idest aduocabant, & prætendebant posse se aduocare, & aduocatorum officium in caussis Ecclesiasticis, & forẽsibus exercere. quibus cum econtra obijceretur, non posse se talia facere, cum id esset iure sibi prohibitum, ad suam defensionem allegabant, quod talia prohibentur monachis, non autem ipsis canonicis regularibus, qua de re consultus Pontifex, Innocent. III. respondit in dicto *c. ex parte.* Quod quo ad hoc, idẽ est iudicium de Canonicis regularibus, & de monachis, licet de monachis in Canone id specialiter fuerit expressum. Ecce qualiter etiã in pœnalibus, & exorbitantibus, facta fuit extensio, de monachis ad canonicos regulares, pro eo quod vtrobique eadem militaret ratio. Nam ratio, & caussa, ob quam Monachi in iure prohibentur postulare, seu aduocatorum officium exercere, fundatur in perfectione religiosi sui status, & in abrenũciatione rerum temporaliũ, quæ certe ratio æque militat in canonicis regularibus, qui pariter per tria religionis solemnia, & substãtialia vota etiam renunciant rebus temporalibus, & etiam habent perfectionis statum. vnde quãtum ad hoc sunt æquales, & iure antiquo esse videntur exæquati. Et hæc de isto articulo dicta sufficiant.

Pan. in c. quod Dei timorẽ de statu Mon.

Nau. in c. statuim. 19. q. 3. & sæpe alibi. nu. 1. in 5. notabile.

c. pœna de pœnitentia distin. 1. leg. interpretatio. ff. de pœnis.

Dominicus in c. 1. de tẽp. ord. lib. 6. fol. 6.

Panor. vbi sup.

c. non magno ne clerici, vel monachi.

c. Alia caussa.

c. Placuit. c. monachi 112. 16. q. 1.

QVÆSTIO XI.

De monachis, & religiosis, mendicantibus, & non mendicantibus, sed proprium, & redditus annuos habentibus, in communi. In sex articulos diuisa.

1 *Vtrum licitum sit Monachis, siue Religiosis mendicare, seu quod dicitur, de eleemosynis viuere?*

2 *Vtrum Monachis, siue Religiosis, habere aliquid in communi sit licitum, seu diminuat a statu, & ratione perfectionis?*

3 *Vtrum Christus Dominus, & sancti eius Apostoli, atque Discipuli, habuerint aliquod propriũ, in communi?*

4 *Vtrum fuerit conueniens, quod in Ecclesia, aliqua fieret Religio, quæ nullum haberet proprium, nec in particulari, nec in communi?*

5 *Vtrum Monachi, siue Religiosi teneãtur proprijs manibus laborare, & de fructu, & labore manuum suarum victum quærere?*

6 *Quotnam sint in Ecclesia Ordines, siue Religiones Mendicantes.*

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum licitum sit monachis, siue religiosis mendicare, seu quod dicitur de eleemosynis viuere?

HAec difficultas, & fere omnes, quæ in tota hac quæstione, in mediũ proferentur ad disputandum, proponuntur à D. Tho. in sua 2. 2. de cuius doctrina, prætermissis quibusdam, quæ non tam ad nostrum propositum, quam ad scholas, & scholasticorum exercitium attinent; quæ tenenda, atque dicenda sunt, ipse paucis exponã succincte, atq; resolutiue pro meo more. Sed maioris claritatis, & veritatis indagandæ gratia, eundẽ D. Tho. secutus, & vt veritas hinc inde agitata, plenius elucescat, præterire nõ possum, quin pro parte cõtraria, aliqua proponã argu-

D. Tho. 2. 2. q. 187. artic. 3. 4. & 5.

Nocumenta, quæ proueniunt interdũ ex necessitate, & mendicitate.

 menta,

mēta,& rationes aliquas,quibus innixus quispiā fortassis sibi videri posset,monachis,atq; religiosis, nō esse licitū mendicare,seu qđ dř de eleemosynis viuere. Et in primis sunt ad id,auctoritates innumeræ.

D. Aug. lib. de operib. monach. c. 28.

D. Aug. io lib. de operib. monachorū, c. 28 quas breuitatis gratia hic referre omitto,& quia ipsarū,vt patebit facilis erit solutio.quibus monachorū mendicitatē reprehēdere apparet. Id quod,& fecisse ēt videtur Apostolus Paulus, 2. ad Timotheū. cap. 5. vbi præcipit,quod viduæ,quæ aliunde possunt sustētari nequaquam mendicent, aut viuant de eleemosynis Ecclesiæ,vt Ecclesiæ eleemosynæ sufficiant pro illis, quæ vere viduæ sunt. Quin vero,& Beatus Hieron. in epistola ad Damasum Papā,& habetur *in cap. clericos. 1. q. 2. & in c. quoniam 16. q. 1.* inquit,qđ qui bonis parentū suorū,atq; opibus sustentari possunt, si petēdo eleemosynā,quod pauperū est accipiūt, furtum,atque sacrilegium committūt, & per abusionē talium iodicium sibi manducant,& bibunt. Ex quibus auctoritatibus,clare,vt videtur,colligitur,intētum,nempe monachis,& religiosis,non esse licitum mendicare,seo de eleemosynis viuere.

Ad Timoth. 5.

Hiero. in epist. ad Damas. & habetur in cap. cler. 1. q. 2. & c. quoniam 16. q. 1.

Sed de secundo ad probandū id ipsum, videtur esse ratio appositissima,pro eo quod mendicitas (vt apparet) innumeris periculis est plena, & multorū occasio malorū. Multoties enim occasionē præbet, peccādi,atq; impedit actū,& exercitiū virtutis,quæ omnia quammaxime monachos, & religiosos oportet vitare. Videmus namque quod qui freqūēter ad alienā mensam comedunt,otio dediti,vt adulentur multoties necessum sit,se pascentibus,vt dicit glossa,explicans illud Pauli 2. Ad Thessalon. cap. vltimo vbi de seipso,inquit,*quod non inquietauit eos, neque gratis panē alienum manducauit, sed in labore, & in fatigatione,nocte,& die est operatus:ne quenquā ipsorū grauaret,& vt seipsum formā præberet eisdem.* Dicit glossa ibi,& est B. Ambrosij *quod comedere de alieno pane multoties adulationis est caussa,& occasio.* Prçterea quia vt dicit sapiēs, Prouer. 22. *qui mutuū accipit, seruus est fœnerantis.* Pari ēt rōne videtur,qđ monachi,& religiosi dū de eleemosynis viuunt,serui quodāmodo fiunt, & suā propriā amittunt libertatē,quò dicere postea nō audeant,ea,quç forsan dicere expediret quā maxime. Ad qđ propositū facit illud,qđ habetur Exod. 23. *ne accipias munera,nā excæcant ēt prudentes, & mutant verba iustorū.* Omitto plura alia, quibus mendicitas virtuti videtur contraria, contrariūque proinde (vt apparet) bono,& optimo monachorū, & religiosorum statui,mēdicare,seu de eleemosynis viuere. Quibus accedit,quia id saltē turpissimū esse videtur, vt homines altas sani,atq; robusti (vtcūque dicantur religiosi, seu religiosorum glorientur nomine) in dānum,& grauamē totius Reipub. & prçiudiciū aliorū debiliū,infirmorum,verorūque pauperū,absque verecundia,& pudore (quç vt dicit D. Ioannes Damasceous lib. 2. c. 15. sunt deturpi actu) permittātur mēdicare,& de eleemosynis eo nō cōparatis viuere, cum in lege antiqua olim,prohibiti fuerint eiusmodi mēdici. *Omnino* (inquit Scriptura sacra.) *non erit inter vos mendicus & indigens.* Id qood,& cautū est *lege ēt ciuili. 11. titulo 25. de validis mendicātibus*, vbi habetur *quod validus mendicans acriter puniatur*, quod etiā debere fieri,forsan dicent, maledici,atq; hæretici,cū monachis,& religiosis mendicantibus,seu quod dicitur de eleemosynis viuentibus, vtpote operā dātibus rei turpi,atq; illicitç. Hçc oīa adduci possunt, pro secūda ratione dubitādi. Tādem tertio pōt ad idem sic arguoientari. Nā si mendicare, & de eleemosynis viuere concedendum esse videretur alicui,vel aliquibus, maxime prædicatoribus,& id muneris officium exercentibus, vel etiā quod vulgo dicitur,confessoribus, peccatorum hominum scelera in pçnitentiæ sacramento audientibus,vtpotè in vinea Domini strenue laborantibus, ijs enim eleemosynç,& stipēdia eleemosynatia,aliqualiter iure,& iuste videntur debita,iuxta prçscriptum, atq, mandatū Christi Domini, & modum viuendi quem ipse suis dedit Apostolis,atq; discipulis vt de fideliū eleemosynis viuerēt, & quæ sibi apponerentur manducarent, *mādūcate.* (inquit) *quæ apponuntur vobis. Operarius enim dignus est mercede sua.* Ijs licitum erit mēdicare,& de eleemosynis iusto suo labore cōparatis viuere: At dicet quispiā (neque sine rōne,vt apparet) homines sant,& robusti, qui nec prædicant,neque laborant, neque pçnitentium confessiones audiunt,quonam iure,quaue ratione licitum erit eis,aut sibi vllo mō erit permittēdum,mendicare,vtcūque sint,aut dicantur religiosi,siue religiosorum glorientur nomine? Certe (dicunt aliqui) non hoc esse videtur iustum,aot rationi consonom. Eæ sunt rationes,& argumenta potissima,quæ pro hac parte possunt adduci,à maledicis ac hæreticis ad probandum monachorum,atq; religiosorum mendicitatem,non esse licitam: neq; cōgruum,aut Reipub. expediens,quod eisdē vllo modo permittatur mendicare,& de eleemosynis viuere. His tamen argumentis,& rationibus non obstātibus;in contrarium est veritas. Pro qua sequentem statuo conclusionem.

Glossa sup. Paulū 2. ad Thess. c. vlt.

Exodi 23.

Damasc. lib. 2. cap. 5.

Deut. c. 15.

Lege 11. tit. 25. cap. de validis mendicātibus.

Matth. & Luca 10.

Conclusio.

Monachis,siue religiosis,nedum licitum est mēdicare,seu de eleemosynis viuere; imo vero conuenientissimum,atque expedientissimū fuit, vt in Ecclesia aliqua esset Religio,siue Religiones, quç profiterentur mendicitatem,ad exemplū, & imitationem Christi Domini. Hæc conclusio est expressa D. Thom. quam,& probat,hac vnica, & præstantissima ratione. Nam licitum est (inquit) Monachis siue religiosis,viuere adimitationem Christi. hoc est enim proprium religiosorum omnium munus, & officium,Christum Dominum qoammaxime fieri poterit,imitari,ac si eorū cuilibet in particulari dictum fuisset: *Inspice,& fac secundum exēplar, quod in Euangelicæ perfectionis monte (vbi tota Christi vita continetur) monstratum est.* Sed Christus Dominus in hoc mundo,cū hominibus cōuersatus, vt tradūt oēs cōmuniter sancti,& ex multis locis sacrç Scripturæ satis colligitur,mēdicauit,atque de eleemosynis vixit:ergo id facere,licitum oībus erit monachis,& religiosis. Solummodo superest in prçsētiarum,sed breuiter,probare, atq; ostēdere,qualiter Christus Dominus in hoc mundo existēs, & cū hominibus conuersatus,mendicarit,& in sacra pagina reperiantur aliqua loca,& testimonia,quæ idipsum videātur insinuare,ac dicere. Ad quod propositum affert D. Thom. loco citato illud Psalm. 39. *Ego aūt mendicus sum & pauper, & Dominus sollicitus est mei.* Quæ verba explicās Glossa,& Cassiodurus; inquiunt,ea dixisse Dominū de se in persona serui. Et mēdici,& pauperis etymologiā, & significationem exprimentes,dicunt. Quod mendicus est,& dicitur ille,qui ab alio petit; Pauper vero, qui sibi nō sufficit. Quç oīa Christus Dominus,atq; vnigenitus Dei Filius,in natura humana,formā serui cū accepisset, pro oobis fieri dignatus est. Vt enim inquit, D. Paulus. *Cū esset diues, propter nos egenus factus est,vt illius inopia,nos diuites essemus.* De hoc argumenti genere,& Christi Domini paupertate, & mēdicitate,plura retuli in lib. quē scripsi, de pfectione Christianæ iustitiç. Hac de re consulatur noster Castro, lib. suo aduersus hæreses, Verbo mendicitas. & Catherinus li. 2. contra Caietanū, & doctissimus Tho. Vbaldēsis lib. 4. doctrinç fidei. c. 3. & 4. Albertus Phigius lib. 5. contra Erasmum,& Sixtus Senensis lib. 6. suæ Bibliotecæ. Quibus in locis quāplurima, eaque iucun-

Licitum est Monachis, siue religiosis mendicare, seu de eleemosynis viuere.

D. Tho. 2. 2. q. 187. art. 5.

Exodi 25.

Psal. 39.

Glo. super Psal. 39. & Cassiod.

D. Pau. 2. Corinth. 8.

Castro aduersus hæreses, verbo mendicitas.

Catherin. lib. 2. cōtra Caietan.

Vbald. lib. 9. de Doct. ina fidei, c. 3. & 4.

Albertus Pingius lib. 5. contra Eras. Sixtus Senen. lib. 6. sua Bibliotecæ.

iucundissima,atq; notatu dignissima, circa Christi Domini mendicitatem licebit aduinuenire.Plura argumenta.& rationes possem addncere, ad probādū licitum esse Monachis, siue religiosis mēdicare,atq; de eleemosynis viuere,sed ea omnia pro nūc cōsulto omitto,vt reseruentur, atque congruentiori loco dicātur,in solutione argumētorū, quę in aliorū persona,& pro veritate indagāda,pro alia in contrariū parte suot adducta,quibus respondeo per ordinem.

Ad primum,quod cōtinet auctoritates Diui Augustini,quibus reprehēdere videtur Monachorum mēdicitatem; Dico cum D. Thom. quod ibi Diuus Augustinus loquitur de Monachis,qui nō ex necessitate,sed ex cupiditate mendicabāt,nec id habebāt ex suo instituto,& professione,vt ex ipsius doctrina constat expresse. Ad illud aūt,qđ dicitur de viduis, quas iuxta præscriptum Diui Pauli, non oportebat mendicare,cum aliunde possent sustentari, & viuere:Respōdetur, similiter quod id erat necessitatis tēpore, quando eleemosynæ non adeo erant copiosæ, vt pro alijs sufficerēt,quo veris viduis,atq; veris pauperibus posset subueniri, Tunc (inquit) tenebātur aliæ viduæ,non ita egestate oppressæ, ab eleemosynis accipiēdis se abstinere:quin vero,& sua propria, (si quę habebāt,& necessitas erat extrema,) ad pauperum,& aliorum egenorum sustentationem elargiri;in quo etiam sensu,intelligendus est D.Hier vt ex ipsius doctrina euidentissime,& manifestissime, potest colligi.Nō autem reprehenderet (inquit D. Tho.) D.Hieron.neque Aug. aut D. Paulus mendicitatem monachorum, & religiosorum nostri temporis,qui id ipsū ex suo instituto,& professione habent,& voluntariā paupertatem elegerunt, ad imitandū Christū,neq; habēt,vnde possint sustētari aliter,q̄ mēdicādo,per qđ fit satis proposito argumēto.

Ad secundū,in quo mēdicitatis pericula,damna, & incōmoda continentur,& enumerantur: Respōdetur in primis,dicēdo quod quamuis ea,quę in argumentis dicuntur,& proponuntur, quadam rōne vera sint,& mendicitas interdum nō vacet periculis, & inconuenientibus. & multoties aliquibus occasionē prębeat peccādi, & aliqualiter videatur impedire actū,& exercitiū virtutis, s.libertatē,atq; plenā facultatē propalādi, atq; dicēdi plane (sed maxime potentibus,atq; diuitibus) veritatem: oīa tamen ista (vtcumque inconuenientia sint,aut esse videantur) cōpensantur, & compensari possunt cum maximis cōmodis,fructibus,atq; emolumētis, quæ ex monachorum,& religiosorū paupertate, & mēdicitate in Dei Ecclesia subsequuntur. Nam in primis, ex hoc ipsi quāmaxime humiliantur, nam ita abiecti cōuersantur inter hoīes, quod non solū sunt pauperes,verum in tantū egentes, quod præ nimia egestate compulsi,necesse habent mēdicare, atq; ab alijs per mendicationem victum quęrere;quod quidē magnū sacrificiū. & quāmaxima causa humiliationis,siue humilitatis est.Quod cum libere, & voluntarie fiat,ad exemplum, & imitationem Christi Domini,manifeste colligitur, quod ipsi laudabiliter mendicant,sicut,& laudabiliter multa alia religiosa faciunt exercitia,quæ ad humilitatem, & abiectionem pertinent.Quæ omnia voluntarie prędicti monachi,& religiosi assumunt, tamquam medicinam prætiosissimam,atque efficacissimam contra superbiam (omnis peccati radicem) quam in seipsis,medijs huiusmodi,& exercitijs opprimere, atque extinguere modis omnibus procurant. Debent enim contraria contrarijs curari. Et sicut infirmitas secūdum medicos,quæ prouenit ex superexcesso caloris, cōgruentissime curatur,per alia quę ēt in frigiditate excedunt,ita& pronitas ad superbiam.efficacissime curatur,atq; sanatur per mēdicitatem,& per ea, quæ apud seculares homines,esse videntur humilia despecta,& abiecta.Efficacissimum quidē argumentum,& hac vel sola ratione licitum esset mendicare religiosis.Hac etiam ratione constat,ex lib.sacris,& doctoribus sanctis,quod humilitatis exercēdę gratia,& vt remedium efficax contra superbiam, & ad Christum imitandum, vt etiam rem facientes maximi meriti,multi olim viri nobiles, diuites & locupletes,sponte & voluntarie,diuitijs spretis mēdicauerunt,& multo tempore de eleemosynis vixerunt. Nam D.Benedictus cum esset diues, tribus annis in specu maneos,de eleemosynis vixit,& de ijs, quæ à quodam monacho Romano, sibi suppeditabantur, & ministrabantur,vt tradit D.Greg.2.lib. dialogorum cap.1.D.etiam Alexius (qui etiam,& prędiues erat) omnibus suis propter Christum spretis,ac dimissis,mendicauit,& fertur in propria ipsius historia quod gaudebat etiam à seruis suis eleemosynam accipere.Quin vero D.Hieron.in epistola ad Oceanum,commendat Fabiolam,nobilem fęminam de hoc,quod optabat,vt suis diuitijs pariter pro Christo effusis,ad Christi,exemplum, ab aliquo stipendium acciperet.De B.Anselmo legitur etiam in vitis Patrum,quod gratias Deo agebat, pro eo,quod necessitate cogente,oportuit idipsum mendicare, & eleemosynam petere.Per quę omnia satis mēdicitas laudatur,& commendatur:Illa nimirum, quæ prouenit, non quidem ex cupiditate,seu alterius cuiuscūque rei indecentis gratia,sed ex vera necessitate, & voluntaria paupertate assumpta,ad exemplum atq; imitationem Christi Domini,& ad experiendā, atque exercendam humilitatem. Sunt præterea multa alia præclara bona,quæ ex religiosorum paupertate, & mendicitate proueniunt, & subsequuntur. Nam præter despectum,& vilipendium, temporalium omnium rerum (quod quidem virtutis maximæ,præclarissimum,& efficacissimū est argumētum) eiusdem mēdicitatis gratia,religiosi ipsi plura faciunt bona,ad totius Ecclesiæ vtilitatē spectantia,quæ alias forsan,nō essent facturi, & ad multas mundi partes diuertuntur, quo numquam fuissent ituri,aut peruenturi. Dum enim ad mendicandum vadunt,simul prædicant,infirmos visitāt, Christi fideliū confessiones audiunt, pluraq. alia bona efficiunt,quæ imprę̄sentiarū recēsere longū,esset nimis sicq. breuitatis caussa omittuntur. Illa vero incōuenientia, & incommoda,quæ in argumento enumerantur,& adducuntur, haud credendū est, quod in viris perfectis,& religiosis,locū habeant,& qđ propter mēdicitatē,siue eleemosynā receptā, quidpiam indebitum faciant,aut faciendū prętermittant:neq; quod propterea aliqualiter libertatē, & facultatem amittant,dicendi,& ppalandi (vti par est) ēt diuitibus,& magnatibus ipsis veritatē. Leges aūt, quæ mēdicitatē vetāt, seu prohibere vidētur. intelligendę sūt,nō quidē de pauperibus religiosis & qui propter supradictas rōnes,& caussas mēdicāt,sed de viris quibusdā secularibus,mēdicātibus absq; necessitate,& absq; pudore,& verecūdia nō ex suo instituto,aut professione,nec ex vera indigētia, sed ex cupiditate,& occasione vagandi. Ij certe iustissimum est,vt pęnis à iure positis,plectantur, atq; puniātur. Per quod sit satis omnibus inconuenientibus adductis in prædicto argumento,siue ratione.

Ad tertiū argumentū respondetur,concedēdo ēt, qđ eleemosynæ peculiariter,& specialiter,præ alijs, debētur cōcionatoribus,atq; pręd icatoribus, & monachis,& religiosis,qui fideliū confessiones audiūt, & in vinea Dni strenue, atq; indefesse laborāt. cum hoc tam ēstat,quod alijs ēt religiosis, qui ex proprio suo instituto,& professione sūt pauperes,& propter Christū voluntariā elegerunt paupertatē,mendicare liceat.& possint de eleemosynis viuere,quæ ipsis pp eundē Christum,& propter suā sanctimoniā maximā,ac vitæ pfectionē,à Christi Dñi fidelibus fuerint elargitæ,& simul pp alios quāplures respectus,

Bona, quæ proueniant ex mendicitate, & necessitate monachorū, & religiosorum.

Greg. lib. 2. dialog. c. 1.

& bona quãplurima, quæ in Ecclesia faciũt, vtpote, quia canunt in choris, orationi, atq; meditationi, & contẽplationi insistunt, infirmos visitãt, rem sacrã faciunt, pro tota Ecclesia, sed maxime pro suis benefactoribus, indesinenter orant. Neq; id incõgrue, aut immerito (quamuis nõ ita, vt alij prædicẽt, siue cõfessione audiãt) sed cũ maximo fructu, & merito; cũ benefactores ipsi in hoc, Deũ remuneratorẽ habeãt. Et hęc ꝓ isto art. atq; difficultate dicta sufficiãt.

ARTICVLVS, II.

Vtrum monachis, siue religiosis, habere aliquid proprium in communi sit licitum, seu diminuat à statu, & ratione perfectionis?

Argumenta, quibus apparenter probatur, quod monachis siue Religiosis possessiones, & diuitias habere et in cõmuni, non sit licitum.

ET quidẽ, quod habere aliquod propriũ et in cõmuni, non sit licitũ religiosis, & diminuat à statu, & ratione perfectionis, exinde põt apparẽter colligi, quia Christus Dominus expostulãtę ab eo quodã iuuene, vt ostenderet sibi religiosum viuẽdi modũ, qui cõiter appellatur perfectionis status, respondisse fertur, vt si vellet esse pfectus, vẽderet oĩa, quę possidebat, eaq; daret pauperibus. *Si vis* (inquit) *esse perfectus, vade, vende oĩa, quæ habes, & da pauperibus*. Ex quo loco supra, iuxta cõmunẽ doctorũ sententiam, nos non incongrue collegimus, paupertatẽ esse de essentia, atq; substantia Religionis, siue status religiosi, & et proinde nũc colligi põt, quod habere aliquod propriũ et in cõi non cõueniat, neq; sit licitũ religiosis, & quod id facere, diminuat à statu, & ratione perfectionis. Maxime cũ, & ipsi Apostoli, atq; discipuli Christi Domini, hoc ipsũ, suo nos docuerint exemplo, de quibus in Euangelio habetur: *Quod ab eodem Christo ad diuinum suum seruitiũ inuitati, & vocati, relictis omnibus, secuti sunt eum*.

Matth. 19.

Matth. c. 14.

Secundo probari potest idipsum. Nam ad oẽs religiosos, & Euangelicã vitã profitentes, pertinet, atq; intrinsece, & essentialiter pertinere videtur oẽm à se pellere rerũ humanarũ sollicitudinẽ, & oĩa ea, quę contraria sunt, seu esse, possunt, quominus eorũ animus totaliter feratur in Deũ, expediteq; ascendere possint ad perfectionẽ. Hac n. ratione D. Paulus, scribens ad Corinthios, consiliumq; eis prębens de virginitate, aiebat: *Quod volebat ipsos sine sollicitudine esse*. Quam, & sollicitudinẽ circa res temporales, dissuadens Christus ipse, suis Apostolis, atq; discipulis, dicebat in Euangelio: *Nolite solliciti esse in crastinũ*. Sed diuitiæ, & possessiones, habitæ et in cõi, ingerũt prædictã sollicitudinẽ, vt de se patet, qua ratione cõseruentur, & quomodo: seu potius augeantur. Ergo easdẽ habere, non videtur esse licitũ religiosis: quin vero satis apparenter dicitur, quod diminuant à statu & ratione perfectionis?

Paul. 1. Cor. 7.

Matth. 6.

Tandem tertio, & vltimo, ad idem sic argumentari potest, & videtur argumentũ, certe non inualidũ, desumptum ex doctrina, & gestis, sanctorum Patrũ, etiam antiquorum monachorũ. Nã D. Hier. scribẽs ad Nepotianum, & vt videtur, reprehendens monachorũ possessiones nimias, & proprietatẽ, inquit: *Quod sunt quidã monachi, ditiores, quã fuissent seculares, & diuites sub Christo paupere, qui fore sunt pauperes, sub diabolo locuplete*. (Verba sunt expressa D. Hier.) D. etiam Greg. 3. lib. dialogorum c. 24. narrat de quodam sanctissimo monacho, nomine Isaac, & laudat ipsum pro eo, quod cum ab eo sui discipuli humiliter peterent, vt pro vsu monasterij, possessiones quasdam, quę sibi offerebantur accipere, ille sollicitus suæ paupertatis custos, fortem tenebat sententiam, dicens: *Monachus, qui in terra possessiones quærit, monachus non est*. Ex quibus verbis plane colligi videtur intentum, nempe quod non sit licitum, aut congruum, religiosos, & monachos habere propriũ aliquid (etiam in communi) nam in communi offerebãtur dictæ possessiones prędicto monacho, pro vsu monasterij, & quod id facere deficiat, atq; diminuat à statu, & ratione perfectionis. Sed his argumentis non obstantibus, in contrarium est veritas, de qua sequens statuitur conclusio.

Hiero. ad Nepotianum de vita clericorũ ante medium.

Greg. lib. 3. dialog. c. 24.

Conclusio.

Habere propriũ aliquid in communi, non superabundanter nimis, sed moderate, licitum est religiosis, neq; id diminuit à statu perfectionis.

Habere proprium aliquid in communi, nõ superabundanter nimis, sed moderate, & quantum sufficit ad propriũ cuiusque statum, & vitę humanę cõgruam sustentationem, licitum est monachis, & religiosis, neq; diminuit à statu, & ratione perfectionis. Conclusio hæc est expressa D. Tho. qui, & ad hoc propositum plura dicit, eaq; notatu dignissima, quę ipse breuitatis gratia, facio missa, & quia vtcumque, breuiter, sed compendiose, dicentur in cõprobatione supra positæ conclusionis, & solutione argumentorum, quæ pro alia in contrarium parte sunt proposita. Probat, 1. D. Tho. dictam conclusionẽ, ex auctoritate Prosperi lib. 2. quẽ inscripsit de vita contẽplatiua, *c. 9. & habetur in iure, 12. q. 1. c. expedit*. Vbi inquit, *debere propria propter perfectionem cõtemni, & quod sine impedimento eiusdem perfectionis, Ecclesiæ facultates, quæ sunt cõmunes, iure optimo possunt possideri*. Verba sunt expressa dicti Prosperi, & quidẽ quãmaxime notanda ad hoc propositũ. Secũdo probatur idipsum ratione. Nã, vt pluries iã dictũ est, paupertas non est ipsa essentialiter perfectio, sed perfectionis instrumentum, nec perfectio formaliter, & essentialiter in paupertate cõsistit, sed in perfectissima charitate sequela, atque imitatione Christi Domini. Quo fit, vt paupertas, & priuatio oĩum rerũ, & facultatem tẽporalium, eatenus, & non amplius ad perfectionẽ simpliciter necessaria existimãda sit, quatenus per hæc tollũtur, & remouẽtur perfectionis eiusdem impedimẽta, sed habere propriũ in cõi, non superabundanter, sed moderate (inquit D. Tho.) nõ est perfectionis impedimẽtũ, quin vero vt sibi videtur, eiusdẽ quã aptissimũ instrumentum, propter euitanda quã plurima alia perfectionis nocumenta, ergo id facere non est illicitũ, imo vero licitũ, atq; congruũ quibuscumque monachis, & religiosis, qui contrariũ non habent ex regulæ suę instituto, & professione; nec diminuit à statu, & ratione perfectionis. Hoc est certissimum in via D. Thomæ. Ad argumenta igitur, & rationes in contrarium adductas, respondetur.

D. Tho. 2. 2. q. 188. art. 7.

Prosp. lib. 2. de vita cõtemplatiua.

c. Expedit 12. q. 1.

Ad primũ, quod verba illa Christi Domini, intelligenda sunt, & cõiter intelligũtur à doctoribus, de paupertate in particulari. Nã habere aliquid propriũ in particulari (vt pluries dictũ est) cõtrariũ est Religioni, & perfectionis statui. Non sic aũt habere illud in communi, cum & ipse Christus, & sancti eius Apostoli, atq; discipuli, in cõi ferãtur proprium habuisse, & possedisse, vt impræsentiarũ D. Tho. docet, & satis probabiliter dicetur à nobis in sequenti articulo, vbi ad hoc propositũ, & ex hoc nacta occasione, specialiter agemus, de paupertate Christi Domini, & sanctorum Discipulorũ, & Apostolorũ eius.

Ad secundũ respondetur, cum eodẽ D. Tho. quod quamuis abundans diuitiarũ possessio, magnã sollicitudinẽ ingerat, nec cõueniẽs sit multũ monachis, siue religiosis, vtpote per quã ipsorũ animus distrahitur, & impeditur nimis, ne totaliter ferãtur in Deũ, atq; vti par est ascendere possint ad perfectionẽ, attñ habere diuitias in cõi, nõ abũdãtes nimis, sed moderatas, atq; in modica quãtitate, quãtũ expedit ad simplicẽ victũ, & humanę vitę sustẽtationẽ, & conseruationẽ, iuxta propriũ cuiusque statũ, nõ tantam sollicitudinem ingerit, vt impedimento esse possint Christianę perfectioni. Nõ n. (inquit D. Tho.) omnis sollicitudo à Christo Domino reprehenditur, sed ea solummodo, quæ superflua est, & nociua. Vnde &

Abundans diuitiarum possessio, non expedit, aut conuenit religiosis, nam magnam sollicitudinem ingerit.

D. Au-

Aug. lib. 2. de verbis Domini c.26.
Matth.6.

D. Augustinus explicans illa verba Matth.6. *Ne solliciti sitis animæ vestræ, dicentes quid manducabimus, aut quid bibemus* (inquit) quod non hoc dicatur, vt non procurentur, quæ necessaria sunt, sed vt euitentur superflua, vel, vt non ita ista quærantur, vt propterea non faciant, quod in Euãgelij prædicatione, facere iubentur. Et in lib. de operibus monachorum c.23. explicans illud: *Nolite solliciti esse in crastinum*, inquit idem Augustinus, quod nõ sic hoc est intelligẽdum, vt nihil in crastinum reponatur; nam non poterunt seruare istud, qui per multos dies a conspectu hominum separati, in montibus, & speluncis se includunt, solitarie viuentes in magna intentione orationum, sed tantũ, vt omnis superflua, atq; nociua sollicitudo tollatur. Et subdit quod si monachi ex Euangelio vrgeantur, vt nihil oĩno seruẽt, siue reponant in crastinũ, respõdere poterunt, & ipsi: Cur ergo, & ipse Dominus loculos habuit vbi pecuniã collectam reponebat? Cur tanto ante, fame imminẽte, frumẽta sanctis Patribus sũt missa? Cur & ipsi Apostoli indigentiæ sanctorum necessaria procurarũt? verba sunt expressa D. Augustini. Ex quibus cibus, atq; alijs colligit D. Tho. quod nõ oĩs sollicitudo rerum temporaliũ, & quę est circa possessiones, perfectioni contrariatur, aut monachorum, & religiosorũ statui; sed illa tantũmodo, quę superflua, nociua est, & nimia, de qua nihil libet impræsentiarũ dicere, sed remitto in hoc lectorem, vt D. Th. loco supra citato consulat. Nam dicit multa, eaque notatu dignissima ad hoc propositum.

Idẽ de operibus monach. c.23.
Quæ sollicitudo in Euangelio sit prohibita, quę verò nõ.

Ad tertium argumentũ respondetur, quod ẽt D. Hier. ibidem, non reprehendit, aut condemnat, nisi superabundantes diuitias, & quæ habẽtur in magno excessu, & possidẽtur à monachis in particulari quasi proprie, vel per quarũ abusum, ẽt singuli de communitate superbiunt, seu forsan (quod absit) lasciuiunt. Hoc aũt (inquit) nõ habet locum in diuitijs moderatis, & communiter conseruatis, ad solã vitæ humanæ sustẽtationẽ. Ad illud vero D. Gregorij respõdetur, quod ille Abbas, pro eo renuebat diuitias, & possessiones accipere, quia timebat, ne per hoc, ad superfluas deueniretur, per quarũ abusum suis monachis, siue religiosis, apponerẽtur impedimẽta virtutis, & apud eosdem minueretur Religionis perfectio. Qua ratione subdit ibidẽ D. Greg. quod sic metuebat paupertatem suæ securitatis perdere, ac solẽt diuites, & auari perituras diuitias custodire. Per hoc aũt non legitur, quod renuerit accipere aliquas possessiones moderatas, & aliqua ad vitæ sustentationẽ conseruandã necessaria, & ad viuẽdũ communiter. Per quod sit satis ei, qd proponitur in supradictũ art.

ARTICVLVS III.

Vtrum Christus Dominus, & sancti eius Apostoli, atque Discipuli habuerint aliquod proprium in commune?

Prima opinio asserentium, Christum Dominũ nihil proprium habuisse.
Nicolaus 3. in c. exijt de verb. signif. in 6.
Secunda opinio dicentium proprium habuisse Christum.
Ioan. 22. in extrau. ad conditorem, & cum inter nonnullos, & quorundam de verb. signif.

HAec quæstio, atq; difficultas celebris, & famosissima est, de qua multa referuntur à doctoribus, scholasticis, & positiuis, quę impræsentiarũ tractare, atq; discutere ad longũ, non libet sed solũ modo breuiter, ac summatim dicere ea, quę probabiliora videntur, atq; tenenda sunt. Quod vt faciã, adnotare oportet, quod hac de re duplex versatur opinio. Prima est asserentiũ Christum Dominũ in hoc mũdo, & ipsius Apostolos, atq; Discipulos nihil habuisse proprium, neq; in particulari, nec vero in cõmuni. Hãc tenuit, & secutus est Nicolaus Tertius in c. exijt. de verbo. signi. in 6. explicãdo nostrã regulam Fratrũ Minorũ. Sed contrariã tenuit, & mordicus, conatus est determinare, ac defendere, Ioãnes 22. in extrau. *Ad conditorẽ, & cũ inter nonnullos, & in alia quæ incipit, quorũdã, de verborum significatione.* Hic summus Pontifex determinauit, & dixit, Christum Dominum, eiusq. Apostolos, atq; Discipulos, in hoc mundo, rerũ aliquarũ dominiũ habuisse, & propriũ aliquod in cõi. Vtramq; opinionem, pro sua cuiusq; parte conãtur defendere doctores grauissimi, & eminentissimi, in qua ego causa, nolo iudicẽ agere. Vt tñ aliquid dicã, nõ ex propria mea sententia, sed ex doctrina grauissimorũ virorum, & aliqualiter præfatas sententias, atque opiniones ad pacem, siue cõcordiam reducam, sequentes statuo conclusiones.

Prima Conclusio.

Nullatenus negari potest, q Christus, & sancti sui Apostoli, per aliquod tempus vitæ suæ, nihil habuerũt propriũ.

In quantũ Christus, & sancti sui Apostoli, fuerũt singulares personæ, quo viã perfectionis ostenderẽt, per aliquod tẽpus suę vitę, negari nullatenus põt, qd nullius rei habuerunt propriũ, neq; in particulari, neq; in cõi: imo vero, quod Christus Dominus consulendo, pro perfectionis sectatoribus, docuit verbo exẽplo ẽt firmauit, & opere, quod similiter, & sãcti sui fecerũt Discipuli, atq; Apostoli. Hęc cõclusio est expressa supradicti Nicolai Tertij, & confirmata, & approbata est huiusmodi opinio à Clemẽte Quinto in Concilio generali Viẽnensi, & *habetur in Clemen. exiui, de verb. signif.* Approbata est ẽt ab alijs quãpluribus Romanis Pontificibus, imo vero (vt dicitur) ab eod. Papa Ioan. 22. licet postea propter quẽdã peculiarẽ respectũ, ipsam reprobauit, & cõtrariã definierit, atq; determinauerit. Habetq. hęc opinio, atq; sententia, in sacra Scriptura plurima, eaq. validissima fundamẽta. Tale est illud qd habetur Matt. 8. & Lucę 9. vbi refertur de se dixisse Christũ Dominum *Vulpes foueas habent, & volucres cæli nidos: filius aũt hominis, no habet vbi caput suũ reclinet.* Sed præterea quod Christus in initio vitę suę, tamquam pauper, & mendicus, & nullius rei habẽs proprium, mendicarit, ex eodẽ Euangelio satis colligitur, & ex actibus Apostolorũ, & ex epistolis D. Pauli: multiq. tradunt Doctores sancti, & maxime cõtẽplatiui (vt supra diximus) quod eleemosynã multoties petijt, atq; de eisdem vixit. Ex quibus non incõgrue colligitur, quod pro illo saltim tẽpore nullius rei habuerit propriũ, neq; dominiũ, vt nostra supra posita dicit conclusio. Cuius ẽt rei, manifestissimũ est inditiũ quia vt dicitur Mat. 10. & Lucæ ẽt 10. quãdo prædicare misit suos Apostolos, atq; discipulos; misit eos, *Sine baculo, sine pera, sine calceamentis, tãquã veros pauperes*, Dixitq. illis: *Nolite possidere, siue portare, aurum, nec argentum, nec pecuniam in zonis.* Et instruens illis, qualiter de eleemosynis deberẽt viuere, subdidit: *In quamcũque domũ intraueritis, primum dicite, pax huic domui, & si ibi fuerit filius pacis, requiescet super illum pax vestra, sin aũt ad vos reuertetur. In eadẽ aũt domo manete edentes, & bibentes, quæ apud illos sunt, dignus est enim operarius mercede sua.* Hic appositissimus est locus, ad cõprobandam prædictam conclusionẽ, & insinuandã eximiã paupertatem Christi, & suorum Apostolorum, atq; Discipulorum. Et qualiter per aliquod tempus vitę suæ, nullius rei habuerunt proprium, atque dominium, nec in particulari, nec in cõmuni. Sed nihilominus sit secunda conclusio.

Clement. exiui, de verb. signif.
Matth. 8. & Luca 9.
Matth. 10. & Luca 10.

Secunda Conclusio.

Negari etiã nullatenus põt, quod Christus Dominus, & sancti eius Apostoli, atque Discipuli, aliquando etiã, & per aliquod tẽpus, aliquid habuerũt, tãquam proprium in communi.

In quantũ Christus, & sancti sui Apostoli, atque Discipuli, fuerunt personæ publicæ, negari etiã nullatenus põt, aut debet; qd alio tẽpore, & in quibusdã alijs casibus, siue occasionibus, cũ debilibus, & infirmis, atq; imperfectis se conformando, & (vt verbis Nicolai Tertij vtar,) infirmorũ imperfectionibus, interdũ cõsentiẽdo, diuitias, & loculos habuerũt, & aliquarũ rerũ propriũ, & dñiũ, sed in cõi. Hęc cõclusio est opinio, atque sententia, quam olim defendit, & mordicus determinauit Ioan. 22. & colligi po-

test, ex quamplutibus Euangelij locis, sed maxime Ioannis cap. 12. vbi habetur: *Iudam eiusdem Christi discipulum habuisse loculos, quibus sibi oblata recondebat, vt exinde posset emere necessaria.* quod etiam fertur postea fuisse factum, *& discipulos abijsse in ciuitatem quandam deserto loco proximam vt cibos emerent.* Colligitur id præterea ex eo, qd Christus dixit ad Philippum, Ioan 6. *Vnde ememus panes vt manducent hi?* Quæ omnia, & plura alia, quæ breuitatis gratia omitto, supponere videtur, Christum Dominũ, & Discipulos suos interdũ, & pro aliquo tẽpore, habuisse denarios quibus sibi necessaria emerent, & aliquarum rerum dominium in communi. Quod, & confirmat id quod, habetur in Actibus Apostolorum, vbi de eisdem Apostolis dicitur: *Quod habebant, atque apud se reseruabant ea, quæ à primitiuæ Ecclesiæ fidelibus afferebãtur vt in necessitates omnium expenderentur: Quorũ erat cor vnũ, & anima vna, neque quisquam eorũ, quæ possidebat, aliquid suum esse dicebat, sed erant illis oĩa cõmunia.* Ex ijs, atque alijs breuitatis caussa omissis, probatur, atque corroboratur hæc secunda apposita conclusio. Et hoc modo ad pacem, atque concordiam, reduci possunt suprapositæ duæ opiniones, quæ alias videbantur contrariæ. Sic illas concordat doctissimus Cardinalis Turrecremata, libr. 2. suæ summæ, cap. 122. doctissimus etiam magister Soto. libr. 3. de iustitia, & iure q. 1. art. 1. Illustrissimus & doctissimus etiam Cardinalis Bellarminius lib. 4 de summo Põtifice c. 14. & doctissimus etiam Pater Suarez societatis Iesu, tomo suo. 2. in 3. p. q. 30 art. 3. disputatione 28. sectione 2. Et hæc dicta sufficiant breuiter, pro hac longissima difficultate, & quæstione.

Ioan. 12. & sæpe alibi.
Ioan. 4.
Ioann. 6.
Act. 4.
Turrecrem. in summa lib. 2. c. 122.
Soto lib. 3. de iust. & iur. q. 2. art. 1.
Bellarm. lib. 4. de summo Põt. c. 14.
Suarez tom. 2. in 3. p. q. 30. art. 3. disput. 28. sect. 2.

ARTICVLVS IV.

Verum fuerit conueniens, quod in Ecclesia, aliqua fieret Religio, quæ nullum haberet proprium, neque in particulari, nec in communi?

Hic articulus proponitur ad tractandum de nostra Seraphica, & Apostolica Religione, & Fratrum Minorum sacro Ordine, qui in paupertate summum apicem, & culmen, præ omnibus alijs Religionibus in Ecclesia tenet. Cui quidem art. vt breuiter satisfaciam sequentes statuo conclusiones.

Prima Conclusio.

Cõuenientissimum fuit, vt in Ecclesia aliquod fieret, seu instituetetur Religio, quæ ad Christũ imitãdum, propriũ non haberet, neque in particulari, neque in communi.

CONuenientissimum fuit, multumque rationi consonum, vt in Ecclesia, aliqua instituereiur religio, quæ ad perfectam imitationem Christi Domini nullum haberet in terra proprium, nec in particulari, nec in communi. Hæc conclusio exinde patet, atque efficacissimo hoc, vel solo argumento potest comprobari. Nam cum omnis omnium Religionum perfectio (vt plures dictum est) consistat in perfecta imitatione Christi: Christus etiam Dominus (vt prædiximus in præcedenti articulo) saltem per aliquod vitæ suæ tempus, & vt erat particularis persona, nullum habuerit proprium, nec in particulari, nec in communi: liquidum profecto fit, quod ad eundem imitandum, atque repræsentandum, conuenientissimum, atque expedientissimum fuerit, vt aliqua in Ecclesia institueretur Religio. Sed probatur præterea eadem conclusio. Quia secũdum Aristot. & verám philosophiam, in vnoquoque genere, semper datur debetque dari, aliquod supremum, quod teneat apicem, & culmen, respectu aliorum, quæ reperiuntur in tali genere. Hoc patet exemplo, & experientia, ac comprobari potest inductione in oĩbus mundi rebus: nã in genere calidorũ, datur aliquod supremũ calidũ, quod est ignis, &c. & idem est iudiciũ de alijs. Cũ igitur omnes in vniuersum Religiones, conueniant, & cõueniat necessario habeant, in imitanda paupertate Christi, vtpote, quæ vt dictũ est, essentialis, necessaria, atq; intrinseca est oĩ Religioni, & religioso statui, & absque defectu, & diminutione perfectionis (vt ẽt dictum est) omnes Ordines, & Religiones proprium licet in communi habeant, ratio ipsa expostulabat, fuitq. id, quammaxime rationi consonũ, vt in hoc paupertatis genere, aliqua institueretur Religio, quæ culmen, & supremum apicem teneret; cuius etiã alumni, & professores, Christi Domini, & Apostolorum, atq; Discipulorum eius, paupertatem perfectius imitantes, nihil haberent proprium, neque in particulari, neque in communi. Vnde fit secunda conclusio.

Secunda Conclusio.

Nostra sacra Minorum Fratrum Religio, specialiter est instituta, & reuelata à Christo B. Patri nostro Francisco.

Sacra nostra Fratrum Minorum Religio, à Christo Domino specialiter est instituta, & immediate reuelata seruo suo, Beatissimo Patri nostro Francisco, ad reparandam, conseruandã, atq; perpetua hominum memoria retinẽdam, sed maxime in strictissima paupertate perfectionem Apostolicam. Hæc cõclusio expresse cõstat ex multis, quæ sparsim, atq; diuersis in locis cõtinẽtur, in nostri sacri Ordinis chronicis, & monumẽtis: & maxime ex illo, quod habetur in solẽni officio per sacrã Ecclesiam approbato, & composito a Seraphico Patre nostro Bonauentura, quod cantatur in solemnitate diei festi nostri beatissimi Patris, in cuius quadam Antiphona, habẽtur hæc sequentia verba: *Crucis vox hũc alloquitur ter, dicens, tuæ prepara, vade Francisce, repara domum meam, quæ labitur.* Quæ verba cõmuniter explicantur, de præcepto, quod diuinitus Beatissimus Pater noster accepit, de reparanda Ecclesia, atque instituẽda sacra nostra Minorum Fratrũ Religione, in qua eiusdem alumni, & professores Apostolicã, & Euangelicam, eximiãq. profiterentur paupertatem Christi, vt vel sic, Ecclesia peccatorum pondere pressa, & perfectio Apostolica, quæ iam vtcumque ab hominum memoria labi cœperat, atq; obliuioni tradi, in nostris Fratribus, & sacri Ordinis professoribus, & alumnis, repararetur, atque conseruaretur. Qua quidem ratione, permotus quidam doctissimus nostræ Religionis Pater, Frater Ioannes de Vouadilla, Prouinciæ Castellæ, genere, literis & Religione illustris in florentissimo nostro Cõuẽtu regio Toletano, sancti Ioannis Regum nuncupato, anno Domini 1582. in festo sancti Patris nostri, Seraphici Francisci, corã numerosa multitudine hominum, & illustriũ virorum, ac doctissimorum Doctorum, dicere, atq; affirmare est ausus, sacram nostrã Religionẽ, fuisse specialiter medio Beatissimo Patre nostro Francisco, à Christo Domino diuinitus reuelatam, ab eoq. institutã, eamq. proinde, esse de iure diuino. Siquidẽ instituta fuit, & fundata, ex Christi Domini speciali reuelatione, autentica, & ab Ecclesia Romana approbata. Quibus specialibus reuelationib. vt tradunt præstantissimi Doctores, Theologi, sed maxime doctissimus Pater noster Corduba, eiusdem prouinciæ Castellæ, in suo quæstionario magno, lib. 1. q. 44. cõtraire non licet, imo vero (inquit) habent quadam ratione vim, & robur iuris diuini, dũmodo sint approbatæ ab Ecclesia sub obligatione lethalis noxæ, & peccati, vt credantur. Quod quãuis non fuerit expresse factũ, de præfata Christi Domini reuelatione, facta nostro Seraphico Patri; sat est, quod in eius solemni, officio per Ecclesiã approbato, dicatur id ipsũ quod, etiam dicunt, & referunt, omnes Summi Põtifices, qui Regulam sacram nostram, & nostrũ hunc Minorum Fratrum Ordinem approbarunt, in eiusdem confirmatione. Sed maxime sanctissimus, atq; doctissimus, Nicolaus Tertius, qui hac de re agẽs, in hæc sequẽtia prorupit verba, quæ habetur in c. exijt, qui seminat de verborũ significatione in 6. Hęc (inquit Nicolaus Tertius) *est apud Deũ, & Patrẽ, mun-*

Cord. in quæst. lib. 1. q. 44.
Nicol. 3. in ca. exijt, de verborum signif.

da

Idem.

Clemens in clement. exiui de paradiso. de verbo. signif.

da & immaculata Religio, quæ descẽdẽs à Patre luminũ per eius sanctissimũ Filium exemplariter, & verbaliter Apostolis est tradita, ac demum per Spiritũ sanctum, Beato Francisco, & eius sequentibus inspirata, ac proinde totius in se, quasi omnes et testimonium Trinitatis. Hæc est (subdit) cui (attestante Paulo) nemo debet esse molestus, quã Christus passionis suæ stigmatibus confirmauit, institutorem, ipsius volens, passionis suæ signis notabiliter insignire. Hæc Nicolaus vbi supra. Eadẽ fere verba dixit Clemens Quintus in explicatione, approbatione, & confirmatione eiusdem nostræ Regulæ, facta in Concilio Viennẽsi, vbi etiam hæc sacra Religio vocatur, cœlestis vitæ forma, & multa alia in eius laudem dicuntur, quæ breuitatis caussa, facio missa. Ex quibus non incongrue colligitur id, quod in nostra conclusione est dictum.

Tertia Conclusio.

Fratrum Minorum patrimoniũ est mẽdicitas, ad imitationem Christi Domini, & sanctorũ Apostolorum.

Modus viuendi Minorum Fratrum, portio, & hæreditas, qua hęc illustrissima, atque amplissima familia, non sine diuino numine, in tanta amplitudine, & cum tanto fidelium omnium fructu, & ædificatione, conseruatur, nutritur, & ampliatur; est propriũ pauperum patrimonium, nempe mendicitas, qua Christum Dominum, & ipsius Apostolos, atque discipulos, in hac eximia, & rigorosa paupertate imitã tes, huius disciplinę professores, & alumni viuũt absque eo, quod in terra quidpiam habeant proprium, nec in particulari, neque in communi. Hæc conclusio nulla indiget probatione. Siquidem experientia ipsa constat, & satis de se patet. Sed quod hoc sit patrimonium, & hæreditas, quam Seraphicus Pater noster Franciscus in regula, atque in suo testamento, quasi hæreditaria successione nobis reliquit, cõstat ex eisdem planissime, & manifestissime; postquam adeo stricte ac firmiter præcepit: *Quod Fratres nihil sibi approprient, nec domum, nec locum, neque aliquam rem.* Quę verba, iuxta Summorum Põtificum expositionem, inhibitorium præceptum cõtinent, atque intelliguntur de proprio, & in particulari, & in communi. Et subdit: *Sed tanquam peregrini, & aduenæ in hoc seculo, in paupertate, & humilitate Domino famulantes, vadant pro eleemosyna cõfidenter, neque oportet* (inquit) *eos verecundari, quia Dominus pro nobis se fecit pauperem in hoc mundo. Hæc est illa celsitudo* (subdit Seraphicus Pater) *altissimæ paupertatis, quæ vos charissimos Fratres meos hæredes, & reges regni cælorum instituit, pauperes rebus fecit, sed virtutibus sublimauit. Hæc sit portio vestra, quæ perducit in terram viuentium. Cui dilectissimi fratres totaliter inhærentes, nihil aliud pro nomine Domini nostri Iesu Christi, in perpetuum sub cælo habere velitis.* Verba sunt expressa, desumpta ex c. 6. nostræ regulæ. Ex quibus plana colligitur veritas supradictæ conclusionis, per quæ etiam fit satis supposito articulo, atque difficultati.

c. 6. Regulæ.

ARTICVLVS V.

Vtrum monachi, siue religiosi, teneantur proprijs manibus laborare, & de fructu, & labore manuum suarum victum quærere?

Argumenta, quibus insinuari videtur, quod Religiosi teneantur proprijs manibus laborare.

PRo parte affirmatiua, aliqua sese offerunt argumenta, & rationes dubitandi, quibus non incõgrue idipsum videtur insinuari. Et primo, quia mõnachi, atque religiosi obnixe tenentur sanctos Apostolos, & Patres antiquos, pro suo posse, imitari; cum igitur sancti Apostoli, & antiqui Patres, ferãtur proprijs manibus laborasse, & de fructu, & labore manuum suarum multoties, aut semper vixisse: liquidũ proinde videtur, quod monachi, atque religiosi, etiã nũc teneãtur idipsum facere. Discursus est optimus, neque hoc ab aliquo negari potest, aut in dubiũ reuocari. Solummodo superest, vt probemus, Apostolos, & antiquos Patres, proprijs manibus olim laborasse, atque de fructu, & opere manuum suarum vixisse. Quod quidẽ aperte clamant innumera D. Pauli Apostoli testimonia; illud præsertim quod habetur 1. ad Thesal. cap. 4. vbi hac de re agens, inquit: *Operamini manibus vestris, sicut præcepimus vobis, vt honeste ambuletis ad eos, qui foris sunt, & vt nullius aliquid desideretis.* Quæ verba exponens, glossa inquit: *Quod opus agendum est, & non otiandũ; quia hoc inhonestum est, & peccatũ propter infideles, qui ex otiositate quamplurimum scandalizantur.* Et ne quis dicat, aut dicere possit, hoc esse intelligendum de labore spirituali, non autem de corporali, audiat D. Augustinum in lib. de operibus monachorum c. 1. explicantem alia verba eiusdem Pauli, 2. ad eosdẽ Thessal cap. 3. *Si quis non vult operari, non manducet. Dicunt quidam* (inquit Augustinus) *hoc Apostolum præcepisse de operibus spiritualibus, non autẽ de corporalibus, in quibus agricolæ, & opifices laborant, sed superflue conantur, & sibi, & cæteris caliginem adducere, vt quod vtiliter monet charitas, non solum facere nolint, sed neque etiam intelligere. Vult Apostolus, seruos Dei corporaliter operari, unde viuant, &c.* Et infra c. 17. de eadem re agens, dicit idẽ: *Quid agunt, qui operari corporaliter nolunt, scire desidero. Orationibus* (inquiunt) *vacamus, & psalmis, & lectionibus, & verbo Dei.* At quod per ista non excusentur, ostendit per singula. Nã primo de oratione dicit: *Quod citius exauditur vna obedientis oratio, quam decem millium contemptorum.* (Illos contemptores vocãs, atque intelligens, & indignos exaudiri, qui proprijs manibus non laborant) Secundo, de diuinis laudibus, subdit: *Cantica vero diuina cantare, & manibus laborare facile possunt.* Tertio de lectione etiam subiungit: *Quod autem dicũt se lectioni vacare, nonne illic inueniunt, quod præcipit Apostolus? Quæ est ergo ista veritas, lectioni nolle obtemperare, dum volunt ei vacare?* Ac tandem quarto de prædicatione vlterius subiungit: *Si autem alicui sermo erogandus est, & ita occupatur, vt manibus operari non valeat, nonne in monasterio omnes hoc possunt? Quando ergo non omnes hoc possunt, cur omnes sub hoc obtentu, vacare volunt?* Verba sunt expressa Diui Augustini (quæ quidem meo iudicio) notatu dignissima sunt, & quam maxime memoriæ commendanda. Ex quibus facile licebit colligere, quantum doctor iste sanctus otiositatem religiosorum quorumdam exosam habuerit, quantumque voluerit, ac sibi fuerit visum, rationi esse consonum, quod monachi, & religiosi proprijs manibus laborarẽt, & nõ in monasterij otio vacarẽt, sed de fructu, & labore manuũ suarũ viuerẽt, vt adipiscerẽtur, & cõsequerentur benedictionem illam, quam omnibus sic laborantibus dedit olim Regius Psaltes: *Labores manuum tuarum, quia manducabis, beatus es, & bene tibi erit.* Quod, & cõfirmatur. Quia, vt satis ex sacra Scriptura constat, hoc adimpleuerunt Apostoli sancti, in quorum omnium nomine, dixit D. Paulus: *Laboramus operantes manibus nostris.* Hoc etiam adimpleuerunt, & fecerunt antiqui Patres, vt fertur in ipsorum vera, & authẽtica historia apud Cassianum, de vitis Patrum. Si hoc ita est: Cur igitur nunc & idem non faciunt, aut facere par est, omnes nostri tẽporis, & seculi religiosi, & monachi, quò his sanctis exercitijs dediti, atque in eisdem exercitati, otiositatem in se occidant, atque totaliter extinguãt, quę omnium malorum est radix, & (teste Salomone) multa semper mala docuit? Sed his non obstantibus, in contrarium statuitur conclusio.

1. Thess. 4.

August. lib. de oper. monach. cap. 1.

2. Thess. 3.

Psal. 127.

1. Cor. 4.

Cassianus in vita Patrum.

Eccl. 33.

Hæc sunt argumenta, quæ pro hac parte adducuntur, seu possunt adduci.

Conclusio.

Nostri tẽporis monachi, & religiosi.

Nostri tẽporis monachi, atque religiosi, nisi id ex

suo

non tenentur propijs manibus laborare, nisi id habeant ex sua regula, instituto, & professione.
D. Tho. 2. 2. q. 187. art. 3.

suo instituto, & regulę professione, specialiter habeât nô alio iure sine alio præcepto, quâ cæteri seculares (ni forsan propter decentiam & propter bonû exêplû,) tenentur propriis manibus laborare, aut de fructu, & manuum suarum labore viuere. Hæc conclusio est expressa D. Tho. 2. 2. q. 187. art. 3. vbi hac de re plura, eaq. notatu dignissima dicit, & probat eandem, hac speciali ratione. Nam ad præcepta seruanda, quæ communiter, omnibus in vniuersum Christianis proponuntur, non alia ratione; sed eodê pene modo, tenentur religiosi, ac cæteri seculares, nisi id specialiter habeât ex suo instituto, & regulę suę professione, aut (sicut dictum est) ex decentia, & congruentia: Sed pręcepta, si quę sunt in sacra pagina de opere manuali, communiter omnibus proponûtur, neque ibidem specialis fit mentio de religiosis: Ergo nullatenus tenentur ad idem, nisi propter decentiâ, & congruentiam, & propter bonum exemplum, aut nisi id habeât ex suo instituto, & professione suæ regulæ. Ratio quidem est efficacissima, & proculdubio concludit, loquendo de obligatione, quæ sit sub reatu peccati mortalis. Quando autem, & quo tempore sub hoc reatu, & obligatione, seculares teneantur propriis manibus laborare, & ad quid institutus sit labor ipse manualis, quibus etiâ rebus inseruiat, multis, tradit D. Tho. articulo supracitato in corpore; à quibus nunc consulto supersedeo, vtpote quę nô sint præsentis speculationis, & quia si quę sunt ibidê maiori consideratione digna, à me afferentur, in argumenti in contrarium propositi solutione. Dico igitur ad argumentum, rationes, atq; auctoritates in contrarium propositas: Quod quando testimonia adducta, aliquam ex se inducerent obligationem, adhuc monachi, & religiosi, non tenerentur omnes, atque in vniuersum, propriis manibus laborare corporaliter, maxime illi, qui vacant studio literarum, lectioni, & prædicationi, seu fidelium côfessiones audiût, vel intendunt, occupantur, & exercentur in aliis rebus, quæ tanti sunt meriti, & maioris forsan. Vnde ex doctrina eiusdem D. Tho. dico, quod sub nomine manualis operis, intelliguntur communiter, omnia humana officia, ex quibus homines licite victû lucrantur, siue manibus, siue pedibus, siue lingua idipsum fiat. Nam certe vigiles, & cursores, & alii huiusmodi, de suo labore viuentes, dicuntur manibus laborare, & de laboribus manuum suarum viuere.

Quinam dicantur propriis manib. laborare.
Aristoteles.

Est enim manus (teste Aristotele) organum organorum, & sic per opera manuû, omnis operatio intelligitur, in qua quis studiose, & virtuose occupatur, aut de qua licite victum quærit. Manibus operatur, in hoc sensu loquendo, qui literis addiscendis dat operam, qui prædicationi incumbit, qui Christi fidelium confessiones audit, qui in Ecclesia, & choro canit, qui rem facit sacrâ, seu aliis similibus exercitiis exercetur, & occupatur. Neque vnquam sunt otiosi, vel diiudicandi, aut reprehendendi veniunt, ac si essent tales, vt recte tradit D. Augustinus explicans illud Psalmi 118. *Defecerunt oculi mei in eloquium tuum.* Supra quæ verba inquit: *Non est otiosus, qui verbo Dei studet, nec pluris est æstimandus, qui extra operatur, quam qui in studio cognoscendæ veritatis exercetur.* Ex his colligit D. Tho. quod monachi, atque religiosi, non tenêtur ad opera manuû magis, quam alii seculares, ii vel maxime, qui in supradictis operibus exercentur, & occupâtur nisi forsan (vt pluries iam dictum est) ob honestatem, & propter bonum exemplum, vel nisi id habeât ex suo instituto regula, & professione. Neque testimonia in contrarium adducta aliud concludût. Auctoritas autem D. Augustini, quę magis premere videtur, intelligenda est, de quibusdam monachis antiquis, qui vt vacarent otio, asserebant nô esse licitum religiosis, manibus laborare, aut de opere manuum suarû victû quærere, vtpote quibus à Christo Domino di-

August. super Psal. 118.
Matth.

ctum erat: *Vt nô essent solliciti animæ suæ, quid mâducarent.* Nec loquitur de eis religiosis, qui orationi vacât, vel sunt in choro, aut lectionib. & verbo Dei, ad publicam vtilitatem dât operam, sed de aliis, qui tunc temporis erant religiosi, vagi, atq; otio dediti, neq; in his, aut aliis similibus exercitiis, (quibus nostri temporis religiosi exercêtur) occupati. Per quod fit satis proposito articulo.

ARTICVLVS VI.

Quot nam sint in Ecclesia, Ordines, siue Religiones Mendicantes?

Religiosorum quidam sunt mendicantes, alii vero non mendicantes.

PRo huius tituli intelligentia, vt mihi videtur, nô incôgrue pręmittere libuit, quod, omnes in vniuersum regulares, monachi, & religiosi, regularem vitam profitentes, & tria religionis substantialia vota, in Religione aliqua approbata emittentes (vt iâ satis ex supradictis constat) in duplici sunt differêtia; & bifariam sunt partiti, atque diuisi. Nam eorû quidam sunt Mendicantes, alii vero non mendicâtes. Et (vt inquit Syluester in sua sûma, *verbo Mêdicantes*) tales dicuntur, & pręfato insigniûtur nomine, non quidem ab actu mendicandi, quia mêdicare etiam possunt, & quandoque mendicant non mendicantes, sicut, & econtrario, & viceuersa contingit, mendicantes non mendicare. Sed ex eo, quod secundum suam regulam, seu secundum institutiones suas, non licet eis habere proprium siue possessiones, aut redditus annuos etiam in côමuni, vt dicit, & tenet *Panorm. in c. nimis & 2. de excess. præla.* & doctores communiter *in c. religionû de reli. Domin. in 6.* Quo fit, vt etiam mendicantes ipsi, sint bipartiti. Nam alii sunt mendicantes ex regula (ii nêpe, qui ex suo instituto, & regulæ professione, strictam paupertatem, atque mêdicitatem profitêtur) alii vero sunt mendicantes, non quidem ex regula, sed ex suis constitutionibus postea factis, aut ex aliquo priuilegio. Inter quos mêdicantes, vt probe notat & dicit Marcus Antonius Cucus clarus Iuris Côsultus, & Protonotarius Apostolicus, hoc discriminis versatur: Quod illis, quibus ex primæua sua institutione, & regula, onus strictæ paupertatis, & mendicitatis est impositû, nullo modo licet quidquâ propriû habere, aut possidere, nec in particulari, neq; in communi, neque eis fas est vllo pacto, tale præceptû violare, aut pręterire, absque sûmi Pôtificis expressa dispensatione, & absque eo, quod talia facientes, obseruantium etiam amittant nomê. Illis vero, quibus non ex regula, neque ex antiquis ipsorum primordiis; sed ex posterioribus suis constitutionibus, huiusmodi est impositum præceptum, aut id habêt ex priuilegio, & ex posterioribus aliis constitutionibus, aut forsan ex contraria, & longæua consuetudine, vel ex summorum Pontificum placito; licitû est à talibus constitutionibus recedere, neque eis est interdictû, bona immobilia pro omnibus, inter se habere communia, proprietates, atque possessiones, & redditus annuos quamuis omnes communi mêdicâtium appellêtur nomine, & hoc sint insigniti honore, & qui mendicâtes sunt ex regula, & ex suo instituto, & professione, & qui tales dicuntur, non ex regula, sed ex priuilegio; vel ex suis statutis, & constitutionibus. Hoc præmisso notabili, quę ad hûc articulû spectant, sequentes explicabunt conclusiones.

Syluester verbo mendicâtes.
Panor. in c. nimis, & 2. de excess. prælat.
c. Religionû de religio. Dom.
Marc. Anton. Cucus libro 3. suarum maio. institu. tit. 1. de reg. nu. 3. 4. 5. & 6.
Mendicantium Fratrum, quidam sunt ex sua Regula, & ex suo instituto, & professione: Alii vero, ex priuilegio, siue ex suis constitutionibus.

Prima Conclusio.

Olim quatuor erât tantû Ordines Mêdicantes.

Ordines, & Religiones Mendicantes, quæ ab initio, & iam olim Mendicantium sibi vendicarunt nomen, de iure communi, & antiquo, loquendo, sunt quatuor, & præcipuę: nempe Prædicatorum, Minorum, Eremitarum sancti Augustini, & Carmelitarum,

rum. Hæc conclusio, est omnium doctorum communis, & de ipsis sunt in iure plura loca, quibus Mendicantium insigniuntur nomine, & Mendicantes vocantur.

Aliæ sunt nunc Religiones Mendicantes, tum ex regula, tum ex priuilegijs.

Secunda Conclusio.

Præter Ordines, & Religiones supradictas, nunc nouissime sunt, & aliæ plures Religiones Mendicãtes, etiam ex regula, siue constitutionibus; & plures, quæ Mendicantium insigniuntur nomine, ex priuilegijs eisdem concessis: pro eo, quod sibi concessum est, vt mendicare possint. Quænam sint istæ, vel illæ, non est meum dijudicare, nec præsentis speculationis. Non enim volo cum aliquo, seu aliquibus, super hac re, habere quæstionem: Solummodo dico, quod inter hos, & illos, hęc versatur differentia (vt dixi in initio huius articuli) quod qui mendicantes sunt ex priuilegio, siue ex constitutionibus postmodum factis, & non ex regula, atque ex suo instituto, & professione, possunt habere proprium in communi, & de facto credo, quod illud habent omnes, quæ sunt in Ecclesia hodie. At qui mendicantes sunt ex regula, nullatenus id possunt habere. Sed ego quidem hactenus non audiui, quod aliqui sint Mendicantes ex regula, nisi dumtaxat nos Fratres Minores. Nam prædicatores, quãuis Mendicantes sint, & in aliquibus Conuentibus (vt dicitur) propriũ non habeant; id tamen habere possunt, & non sibi conuenit ex regula, & ex suo instituto, & professione, sed ex cõstitutionibus postea factis à Beatissimo Patre Dominico eiusdem instituti fundatore. Quo fit, vt in Concilio Tridentino, sessione 25. cap. 3. omnibus in vniuersum fratribus, monasterijs, & domibus, tam virorum quam mulierum, etiam Mendicantium, libera concedatur facultas, proprium habendi in cõmuni. nobis exceptis Fratribus Minoribus, Capucinis, & ijs, qui de Obseruantia nuncupantur. Et hæc pro isto articulo, & tota hac quęstione, dicta sufficiãt.

Ex decreto Concilij Tridentini, omnes Religiosi habere possunt propriũ, exceptis Fratribus Minoribus, Capucinis, & de obseruãtia nuncupatis. *Concil. Trid. sess. 25. c. 3.*

QVÆSTIO XII.

De Monachis, & Religiosis claustralibus, seu (vt cõmuniter dicitur) Conuentualibus, & etiam de obseruantibus, in communi, in duos articulos diuisa.

1 *Quinam Monachi, siue Religiosi, dicantur Claustrales, siue Conuentuales?*
2 *Quinam Monachi, siue Religiosi, dicantur Obseruantes?*

ARTICVLVS PRIMVS.

Quinam Monachi, siue Religiosi, dicantur Claustrales, siue Conuentuales?

Quæ ad hunc articulum spectant, breuiter resoluẽtur, sequentibus conclusionibus.

Prima Conclusio.

Claustrales, siue Cõuentuales dicũtur, qui viuunt dispensati, in suæ Regulæ Obseruantia.

Claustrales, siue Conuentuales illi dicuntur, Monachi, siue Religiosi, qui non stricte, sed laxe, in sua propria cuiusque professione viuentes, ab ea defecerunt perfectione, & rigore, quo ipsorum religiones fundatæ sunt, neque ad literam suas proprias obseruant regulas, sed illas habent dispensatas, modificatas, atque mitigatas ex Romanorum Pontificũ dispensatione. Hæc cõclusio (quidquid sit de nomine) quantum ad rem attinet, credo, quod sit vera, & paucis, contineat breuem, sed nimis copiosam, monachorum, siue religiosorum Claustraliũ, atque Cõuẽtualium diffinitionem, seu potius descriptionem. Consulantur hac de re omnes omnium Religionũ Chronicæ, atque historiæ, facileq. ibidem inuenire licebit, qualiter omnes in vniuersũ Religiones, structæ, atque fundatæ fuerint, in magna perfectione, & rigore, atque in stricta propriæ cuiusque regulæ obseruantia, à qua breui temporis spatio, earum alũni, & professores (quæ hominũ natura semper prona est ad malum) deficientes, & nõ vti par erat, regulas suas stricte, sed laxe nimis obseruantes, Claustrales vbique, & Conuentuales dicti sunt, & nominari.

Secunda Conclusio.

Huiusmodi Claustrales, siue Conuentuales (quãuis diuersis temporibus) in omnibus fuere olim Religionibus, Mendicantibus, & non Mendicantibus, etiam in ordine D. Benedicti, & Eremitarum sancti Augustini, & apud Cistercienses, atque in omnibus alijs. Hac de re non libet quippiam specialiter dicere, quia non officium impræsentiarum ago Chronici, siue Historiographi. Consulantur propriæ Religionum omnium chronicæ, atque historiæ, vbi licebit videre, quo tempore, qua ratione, quibus etiam de causis, ipsarum alumni, & professores, laxius cœperint viuere, atq; deficere à stricta suæ regulæ obseruantia. Sed specialiter videatur Pater Frater Hierony. Roman. lib. suo 6. de Repub. Christiana c. 3.

In omnibus Ordinibus, & Religionibus, fuere olim Claustrales, & Cõuentuales.

Roman. lib. 6. de Rep. Christ. cap. 3.

Tertia Conclusio.

In nostro sacro Minorum Ordine, Claustrales, siue Conuentuales dicuntur etiã Fratres, qui ab antiqua sua perfectione, & suę regulę stricta, & rigororosa obseruantia deficientes, ex summorũ Pontificũ dispẽsatione, & speciali priuilegio, licentiam, atq; facultatẽ habent, quo bona immobilia, possessiones, & redditus annuos, studiorũ causa, seu quãuis alia ratione, possint habere, sed in communi. Hæc cõclusio satis constat ex prima parte historiæ, & chronicarũ nostri sacri Ordini. Fuit enim (vt omnibus peruium est) nostra Religio, à Beatissimo Patre nostro Francisco, instituta, atq; fundata in stricta & arctissima paupertate, quam viuente eodem sacro Patre, obseruauerunt eiusdem professores, & alumni; sed postmodum, vix transacto viginti annorum spatio, ita fuit per totum orbem propagata, vt impossibile omnino quibusdã Patribus Ordinis videretur, posse sustentari, aut viuere, absque eo, quod saltim ex Sũmorum Pontificum dispẽsatione, proprium aliquod haberent in communi, propter augẽdum diuinum cultum, & propter literarum studium, & exercitiũ; quò etiam Ecclesiam Dei vtcumque iuuarẽt, & animabus Christi fidelium consulerent. Sic factum est, vt ab anno 1226. quò è vita decidit, atque ad cælestia translatus est Beatissimus, atque Seraphicus Pater noster Frãciscus, vsque ad annum 1380. nulla ferè in tota nostra Religione esset domus, quæ nõ iam ex Summorum Pontificum dispensatione, propriũ, diuitias, & prædia non possideret, sed in communi. Cœperuntq. ædificari propter multitudinem Fratrum, & ad hoc, vt melius dare etiam possent operã literis, magna, & magnifica ædificia, ampla claustra, desertis prioribus pauperculis antiquis aliorum Fratrũ habitaculis. Qua ratione (vt quibusdã videtur) eiusmodi Fratres, qui talia fecerunt, à magnis Claustris, siue Conuentibus, Claustrales atque Cõuẽtuales vulgariter sunt appellati, quod & tunc temporis, pro magno habuerũt honore, tali scilicet, Claustralium siue Conuentualium insigniri nomine. Sicque extat priuilegium quoddã Innocentij Quarti, quod vt dicitur, Assisij in nostro magno Conuentu. vsque hodie reseruatur, & incipit: *Cum tamquam veri, & fideles Christi ministri elegeritis vobis in domo Domini mansiones &c.* Vbi concedit præfatis Fratribus Claustralibus, tanquam honorificum quoddam, vt ipsorum domus, Conuentus nuncupentur. Ex quo, (vt

Qui dicantur Claustrales, in nostro Ordine Minorum Fratrum.

Quo tempore in nostro sacro Ordine deficere cœpit Obseruantia, atque introducta est Claustralitas.

(vt quibusdam placet) ortum, & originem habuit nomen Conuẽtualium, siue claustralium. Videatur hac de re Frater Petrus Rudolphus in sua historia, quam intitulat nostræ Seraphicę Religionis, lib. 2. in principio. Hi Claustrales, siue Cõuentuales Fratres, circa strictam nostræ Regulæ paupertatem dispensati, iam non reperiuntur in nostra Hispania. Sũt tamen plures in Italia, & in alijs partibus, & ipsorum quidam, præ alijs reformati. De quorum reformatione, & aliorum, agendum erit in sequẽti articulo, loquentes de Fratribus obseruantibus, & de statu eiusdem obseruantiæ.

Rudolphus in hist. or. Seraph. Religio. lib. 2.

ARTICVLVS II.

Quinã monachi, siue religiosi dicantur obseruantes?

Huic articulo, cum contrariorum (teste Aristotele) eadem sit disciplina, facilis erit solutio, & respondetur per sequentes conclusiones.

Prima Conclusio.

Monachi, atque religiosi Obseruãtes, communiter dicuntur, qui suam regulam ad literam obseruant.

OBseruantes, proprie loquendo, illi dicũtur monachi, siue religiosi, qui propriam cuiusque suã regulam obseruant ad literam, seu secundum suam veram, atque literalem intelligentiam, absque vlla prorsus dispensatione, mitigatione, seu modificatione sibi facta, ex Summorum Pontificum concessione, siue priuilegio, neque aliter. Hæc conclusio de se patet: nam ex suppositione, quod Claustrales, & Obseruantes, in sensu, de quo loquimur, iuxta ea, quæ in præcedẽti articulo dicta sunt inter se opponãtur, & relatiue se habeant: si Claustrales dicuntur, qui ab antiqua sua perfectione, & stricta suę regulę Obseruantia, aliqua ex caussa vtcumque defecerunt, & retrocesserunt, Obseruantes proinde pari ratione dicẽtur, qui eandem suam Regulam stricte obseruãt, & suum cuiusque viuendi modum, quammaxime accommodãt, ad antiquam suorum Patrum, & institutorum perfectionẽ. Hoc dixerim non tam stando in verbis, & nominibus, seu nominum etymologijs, & significationibus, quam in realitate, & veritate ipsa, & loquendo ex communi hominum omniũ opinione. Cum quo quidẽ stat, quod inter monachos, & religiosos Cõuẽtuales, siue Claustrales ipsos, quãplures reperiri possint perfectissimi, atque religiosissimi, in particulari, suę professionis, & regularũ suarum stricti obseruatores: & viceuersa, inter Obseruãtes plurimi, qui glorientur in sonitu viridantiũ foliorum, ac solo contenti nomine, in suo viuẽdi particulari modo, ample nimis viuant, multumque relaxati sint, & deficientes à stricta obseruãtia suæ regulæ, & antiqua Patrum suorum perfectioone.

Secunda Conclusio.

Iam omnium Religionum status, ad suarum Regularum obseruantiam, reducti vbique sunt.

Hæc obseruantia, seu Obseruaotium status (Dei Optimi Maximi gratia) in omnibus iã Ordinibus, & Religionibus reperitur, etiã in Ordine Diui Benedicti, sancti Augustini, & apud Cistercienses, qui alio nomine Diui Bernardi, Professores, & alumni nuncupantur, & in omnibus alijs Ordinibus. Nam omnes postquam semel, aut iterum, atq; iterum, ab antiqua sua perfectione retrocesserunt, & defecerũt & à stricta regularum suarum Obseruantia, multorum perfectorum, & grauissimorum Patrũ diligentia, & industria, ad eandem redire, compulsi sunt, & reuerti semper conantur in dies: sed maxime peruigili Christianissimorum Regum cura, & Summorũ Pontificum summo zelo, atq; industria. Huius conclusionis veritas, sed maxime in nostris Hispanię regnis, constat experientia ipsa, & hac de re consulantur omnes propriæ, religionum omnium chronicæ, & historiæ, quæ hoc argumentum reformationis, & obseruantiæ latissime semper prosequũtur; & de eo multis agunt, quod non est in votis impręsentiarum facere, neque historiographi officium agere. Videatur specialiter hac de re, iam prænominatus Pater Frater Hieronymus Roman. in prima parte lib. 6. c. 3. agens de Republica Christiana, vbi inuenire licebit multa, eaque notatu dignissima, ad reformationis statum spectantia. Sed, vt de obseruantia nostri sacri Ordinis, aliquid specialiter dicamus, statuitur tertia conclusio.

Roman. vbi supra.

Tertia Conclusio.

Quo tempore in nostra sacra Religione cœperit Obseruantium status.

Cum oostri sacri Ordinis Fratres à sua perfectione, & stricta suæ regulæ puritate, sed maxime quoad strictæ paupertatis obseruãtiã, vtcũque cępissent deficere, ab anno 1226. vsque ad annum 1380. vel circiter, Diuino fauẽte numine, & sancto flante Spiritu, factum est, vt eodem tempore, diligentia, atque industria cuiusdam Fratris laici, Paulus de Fríncis nuncupati, & multorũ aliorũ, qui sese illi informãdos, atque instruẽdos tradiderũt, ordo, & religio nostra, diuersis in locis cœperit reformari, & ad pristinum suum statum, & antiquam perfectionem, quã maxime reduci, id quod, & in dies creuit. Cuius reformationis patres, ad differentiam aliorum, conuẽtualium, atque claustralium, laxare, & cum dispensatione viuentium, obseruantes cęperunt nuncupari. Sed qua ratione, quibusq. de caussis, quo potissimũ tempore, quorum industria, qualibus auxilijs, id fuerit factum, cum facile possem dicere, non tameo libet impræsentiarum recensere, cum id non sit mei propositi, nec præsentis speculationis, & quia tẽpus enarrantem deficeret, ad omnia in particulari, & specialiter dicenda. Videantur hac de re, nostræ historiæ, atque chronicę. Hoc tamẽ nolui præterire, quod quæstio, quæ versatur inter Obseruantes nostri sacri Ordinis, & fratres Conuẽtuales, siue Claustrales, qui in Italię Regnis degunt; atque in alijs partibus mũdi, cum dispensatione viuunt, & ex summorum Põtificum Priuilegijs, licentiam, & facultatem habent, quò redditus annuos, & proprium habere possint in communi, difficilis admodum, atque intricatissima est; de qua videatur Doctissimus quidã Doctor Parisiensis, nomine Ioãnes Perrinus, ex nostri sacri Ordinis reformatis, cui, ipsiusq. quæstionib. & assertionibus, satisfacere obnixe est conatus alius etiam doctissimus Pater, nomine Petrus Rudolfius ex eiusdẽ ordinis claustralibus, siue conuentualibus, quibus in locis ad suum cuiusq. propositum, vterque plura dicit, eaque notatu dignissima, quę non etiã libuit impræsentiarum recensere, neque hac in re iudicẽ agere. Dicta sufficiãt, pro isto articulo, & tota quæstione.

Hæc conclusio satis constat ex nostris chronicis.

QVÆSTIO XIII.

De prælatis regularibus io communi, & maxime quoad ipsorum omnium iurisdictionem: In sex articulos diuisa.

1. *Quonam iure Prælati Regulares, & Religiosi, exẽpti sint, à secularium iudicum iurisdictione, & eadem est difficultas de Clericis, & Ecclesiasticis personis?*
2. *Quonam iure Prælati Regulares, & Religiosi, sint exempti ab Episcoporum, & aliorum Prælatorum ordinariorum iurisdictione?*
3. *An Prælatorum Regularium iurisdictio in suos subditos, dicẽda sit ordinaria, an vero delegata?*
4. *Verum aliqua ratione sustineri possit, quod Prælatorum Regularium iurisdictio in suos subditos, sit diuina, & competat eis etiam de iure diuino,*

no, & non solum ex Papali humano?

5 *Quantum se extendat potestas, atque iurisdictio Prælatorum Regularium, in suos subditos?*

6 *Vtrum Summus Pontifex potuerit limitare, atque restringere ordinariam Prælatorum Regularium iurisdictionem?*

ARTICVLVS PRIMVS.

Quonam iure prælati regulares, & religiosi, exempti sunt a secularium iudicum iurisdictione, & eadem est difficultas de clericis, & Ecclesiasticis personis?

HIc se offerebat occasio, vt ageremus, de iudicibus Ecclesiasticis, & secularibus in communi, atque in dubiũ reuocaremus, quot nam sint iudicii genera, seu quotuplex sit iudicandi potestas: penes quid etiam differat potestas secularis, & laica, à spirituali, & Ecclesiastica, & an suprema potestas laica, resideat etiam in Romano Pontifice? Sed ab ijs omnibus quæstionibus, atq; difficultatibus, consulto supersedeo: nec tractare volui de diuersis speciebus diuersorum iudicum fori; tam Ecclesiastici, quam secularis, & de multis alijs, quæ ad hoc propositũ possent adduci, circa iudices, atque prælatos, tam ordinarios, quam extraordinarios (qui communi vocabulo dicũtur subdelegati) quia de ijs omnibus, meo quidem iudicio, perplura, aut saltim ea, quæ scitu, & cognitu visa fuerunt necessaria, ni fallor, luculenter satis dicta sunt in nostro libro ordinis iudiciarij, iam pridẽ in lucẽ editi, vbi per plures quæstiones, & articulos, hoc argumentum latissime sumus prosecuti, neque libet, quę semel dicta sunt, iterũ, atque iterũ impræsentiarum repetere, seu (quod dicitur) hinc inde transcribere. Quod nunc ad meum præsens attinet propositũ, est inuestigare atque inquirere, quonam iure, viri regulares, & religiosorum prælati, exempti sint à secularium iudicum iurisdictione? Quæstio sane celebris, atque famosa, scituq. dignissima, quæ (vt dixi) generaliter extenditur, extendiq. debet ad clericos, & omnes communiter Ecclesiasticos, & qui tali insigniũtur nomine. Pro qua difficultate, vt in re adeo graui, atque difficili, ordinate magis atque distinctius procedamus, aliqua libuit præmittere fundamenta. Primo dicamus oportet, quidnam sit exemptio, seu quid importetur exemptionis nomine. Qua de re agunt doctores super *c. cum persona de priuilegijs, lib. 6.* & Syluester *verbo exemptio 1. nu. 1.* de cuius mente, atque doctrina, Dico, quod exemptio communiter, & generaliter loquendo, est liberatio alicuius, à potestate alterius, cui alias erat iure subiectus, & hoc vniuersaliter, siue potestas sit secularis, & laica, siue vero spiritualis, & Ecclesiastica. Exemptus vero perinde dicitur, qui tali libertate, & exemptione fruitur, siue potitur, vel qui non subest (ex priuilegio aliquo) iudicis ordinarij iurisdictioni, siue ille sit laicus, siue vero Ecclesiasticus respectiue. Videantur hac de re doctores, Iuris canonici periti, *super prædictum c. cum persona, de priuilegijs, & in c. translationem de officio delegati.* Vbi etiam dicunt, quod solus Papa (loquẽdo de exemptione Ecclesiastica) vel ipsius legatus à latere, potest cognoscere de causis cõtra exemptos, quod secus est in alijs legatis, & quod eximere proprium est sedis Apostolicæ, & ad solum spectat Romanum Pontificem; Vt habetur, *in cap. frater 16. q. 1. & in c. nunc vero. 9. q. 3.* Omnia hæc, quammaxime memorię commendare oportet. Secundo præmitto, esse etiam certum, atque indubitatum, clericos siue Ecclesiasticos, & pari ratione omnes in vniuersum religiosos, & Monachos, qui diuino sunt seruitio mancipati, exemptos esse à secularium iudicũ iurisdictione, quoad bona, quæ possidẽt, & proprias ipsorum personas, nec vllo modo licere secularibus Iudicibus, de ipsorũ personis, seu rebus iudicare. Hoc enim stabilitum est multorum conciliorum, & summorum Pontificum decretis. *Cap. dil genter de foro competent. cap. at si clerici de iudicijs, & cap. 1. cum multis alijs sequentibus 11. q. 1. & in authentico statuimus de Episc. & cler.* quin vero, & iura ipsa Cæsarea, hoc in multis locis decernunt, quæ cum facile possem adducere, breuitatis gratia, omitto nec refero; quia de hoc nemo vnquam dubitauit, neq. vero dubitare potest. Sed difficultas est, quonam iure, hæc clericorum, & Ecclesiasticorum, & similiter religiosorum exemptio, sit facta à potestate, & iurisdictione seculari. An scilicet sit iuris humani, an vero iuris diuini, ita vt nunquã fuerit licitum, Principibus, atque iudicibus secularibus, in clericos, & Ecclesiasticos, & ipsorum temporalia bona, iurisdictionem exercere: Hac de re est magna lis, & controuersia inter doctores. Et communiter feruntur duæ contrariæ opiniones.

Quidnam sit exemptio, seu quid importetur exemptionis nomine.

c. Cum persona de priuil. lib. 6. Syluest. verbo exempt. nu. 1.

Doctores super dictum c. cum persona de priuil. & c. trãslationem de offic. deleg.

c. Frater 16. q. 1. c. nunc vero 9. q. 3.

Omnes clerici, monachi, & religiosi, exempti sunt, à secularium iudicum potestate, & iurisdictione.

c. Diligenter de foro copet. c. at si clerici de iudic. c. 1. cũ multis alijs 11. q. 1. & in authen. statuimus de Episc. & cler.

Prima opinio est asserentium, clericorum & Ecclesiasticorum exemptionem, à potestate seculari esse de iure diuino. Et fundantur in aliquibus sacræ Scripturę auctoritatibus, & sacris canonibus. Ad hoc propositum in primis facere videtur, illud, quod habetur Psal. 140. *Nolite tangere Christos meos, & in prophetis meis nolite malignari:* Hoc enim in sacra pagina, honorifico insigniuntur, atque honorificantur nomine, clerici, & Ecclesiastici (Christi) idest, vncti, & etiam Reges, & prophetę, vocãtur interdũ eidem. Facit etiam ad hoc illud quod habetur. Matt. c. 17. Vbi Christus Dominus de hac (vt videtur) exẽptione, atque libertate loquens, dixit, *quod filij liberi sunt à potestate Regum, & à soluendo quolibet tributo, & censu.* Facit etiam *c. Imperatores 11. q. 3. & cap. continua 11. q. 1.* & in iure ipso canonico, refertur testimonium Constantini Imperatoris, idipsum cõfitentis, atque dicentis; clericos, siue Ecclesiasticos, à potestate seculari, & laica exemptos esse, & liberos iure diuino. Vt habetur *in dicto capitulo, continua, & capitulo sacerdotibus eadem causa 1. & quæstione.* Ad quod probandum, etiam potest adduci, quod in primitiua Ecclesia, nõ solum clerici, verum etiam omnes in vniuersum Christiani, ab eadem Ecclesia iudicabantur; vt innuere videtur Paulus, in Epistola 1. ad Corinth. c. 6. dicens: *Audet aliquis vestrum, habens negotium aduersus alterum, iudicari apud iniquos, & non apud sanctos?* vbi obiter annotare libuit, quod iudices seculares ulim iniqui; Ecclesiastici vero sancti, ab Apostolo fuere nuncupanti. Quod pro eo factom credo, nã ita certe esse deberet, quod sancti ipsi forent. Sed de hoc etiam alias. Referũtur hęc verba in iure, & habentur, *in cap. relatum. 11. q. 1.* Propter has causas, & supra dicta testimonia, tenet hanc partem, atque sententiam, glossa *in c. si imperator. dist. 96 verbo desenti.* vbi inquit, quod ante omnem humanam constitutionem, clerici, & Ecclesiastici, exempti fuerunt, ab omni iurisdictione seculari, & quod omnes constitutiones, quæ postea hac de re factę sunt, & emanarũt, stabilientes, vt clerici nõ iudicentur, nisi ab Episcopis: solummodo fuerũt iuris diuini declarationes. Eandem sententiam tenent plures, atq. grauissimi iuris Canonici periti; Baldus *in cap. at si clerici de iudicijs.* Menchaca de suc. crea. §. 12. nu. 58. Acebedo *lib. noua compil. tit. 3. lib. 6. & alij,* quos breuitatis gratia omitto. Hac de re videatur Nauarr. *in cap. nouit de iudicijs notabili 6. nu. 6. & Illustrissimus, & Reuerendiss. Cardinalis Bellarminus 1. tom. lib. 1. de potestate Papæ cap. 7.*

Prima opinio asserens, clericos, siue Ecclesiasticos, diuino iure a secularium iudicum potestate, & iurisdictione, esse exemptos.

Psal. 140.

Matth. 17.

c. Imper. 11. q. 3. c. continua 11. q. 1.

1. Corinth. 6.

c. Relatum 11. q. 1.

Gloss. in c. si imper. d. 96. ve bo d. senti.

Bald. in c. at si clerici de iudi. num. 14.

Menchaca de succ. cre. §. 12. num. 58.

Acebedo lib. 1. nom. reco. tit. 3. lib. 6.

Nau. in c. nouit. de iud. not. 6. nu. 6.

Bellarm. 1. to. lib. 1. de potest. Papæ c. 7.

Sed contrariam partem, tenent alij non minoris auctoritatis doctores, quos refert Couarr. *lib. 6. practi. qq. cap. 31. nu. 1.* Qui dicũt clericos omnes, & Ecclesiasticos, ac perinde Monachos, & religiosos, exẽptos esse à potestate seculari, & secularium iudicum iurisdictione, non quidem diuino iure, sed humano, quam-

Secunda opinio asserens, clericos, & Monachos, & Ecclesiasticorum exẽptionẽ à potestate seculari, esse de iure humano.

Coua. li. 6. pr. c. qq. c. 31. nu. 1.

quamuis eidem diuino multum conformi. Hāc sententiam tenēt, ex iure peritis innumeri: & ex Theologis tenet eam D. Thomas, super Epistolam ad Romanos c. 1. explicans illa verba; *Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit, & infra. Qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit.* Et doctissimus doctor Medina Complutēsis. lib. quē scripsit de restitutione. q. 5. in principio. Doctissimus etiam Pater Victoria lib. de potestate Papæ, c. 161. nu. 2. cuius sententiæ, & opinionis, hoc est potissimum, ac principalissimum fundamentum: Quod in nulla lege, quæ obliget, seu obligare possit, reperitur talis clericorū, seu Ecclesiasticorum exemptio. Non in lege naturali, quia non hoc est de illis primis principijs, quæ cōmunes dicuntur conceptiones, per se notę. Neque est conclusio immediate ab eisdem principijs deducta, siue collecta, neque quæ elici, & colligi posset. Nemo enim nisi lege humana, idipsum fuisset pręfixum, atque definitum, colligeret, clericos, & Ecclesiasticos à seculari iurisdictione exemptos, & liberos esse debere. Nec prætera eiusmodi exemptio habetur ex lege supernaturali Euangelica. Nam ea tantum continet præcepta supernaturalia, & moralia, & quæ ad fidei articulos, & ad sacramenta ipsa pertinēt, in quia non reperitur huiusmodi exēptio, neque aliquis est locus ibidem, vnde id necessario colligatur. Neque etiam dici potest, quod habeatur ex lege antiqua, & veteri, vbi continentur præcepta iudicialia, & ceremonialia: Nam illa per passionem Christi est abolita, & extincta, iuxta illud Pauli ad Hebr. 7. *translato sacerdotio, necesse fuit, vt & legis translatio fieret. Et habetur in cap. vnico de purifica. post partū.* Ergo dicendum est, non esse id de iure diuino, sed de humano: Quamuis (vt dictum fuit) eidē diuino multum conformi. Fuit enim quammaxime rationi, atque diuino iuri consonum, vt clerici, & Ecclesiastici, honorificarētur, summoq. à secularibus honore haberentur, ac proinde quod exciperentur, & eximerētur ab eorum iurisdictione. Quod, & fecerūt catholicissimi Imperatores, vt cōstat ex toto, titulo de sacrosanctis Ecclesijs, & ex toto, titulo de Episcopis, & clericis, quorum priuilegia adducit D. Greg. *in ca. de persona. 11. q. 1.* & habetur in quodam authentico, quod incipit, *Vt clerici apud proprios Episcopos*; vbi dicitur. *Quod summi Pōtifices hoc ab Imperatoribus expostularunt, & quod ipsi eam diuino zelo, & hac ratione ducti præfatam exemptionem eisdem concesserunt.* Hoc est fundamētum, cui innititur hęc opinio. Sed ego in hac tanta tātorum virorum, atque doctorum contrarietate, nolo iudicem agere, eosdem tamen ad pacem, atque concordiam, vtcumque reducendo, quod in hac difficultate (saluo meliori iudicio) dici posset, explicabitur per sequentem conclusionem.

D. Thom. super Epist. ad Rom. cap. 13.
Medina Codice de restit. q. 5. in princ. Victoria. de potestate Papæ ca. 161. nu. 21.
Ad Hebr. 7.
c. De persona 11. q. 1. authen. vt cleric. apud proprios Episc.

Prima Conclusio.

Supra dictæ duæ opiniones, quæ alias videntur contrariæ, concordari, & ad pacem, atque concordiā possint reduci: dicendo, clericos, religiosos, & Ecclesiasticos omnes, quantum ad suas proprias personas, & quantum ad causas vere spirituales, seu ad res spirituales ordinatas, eisdemq. anexas, liberos esse atq; exemptos à iurisdictione, & potestate seculari, & laica iure diuino; at vero quantum attinet ad caussas temporales, quæ ex se, & ex natura sua non ordinātur ad aliquid spirituale, seu spirituali annexum, liberos quidem esse, à iure humano, & positiuo, sed diuino multum conformi. Hæc est resolutio grauissimorum doctorum, habetq. quam maximum fundamentum in iure, facitq. ad hoc *cap. cum ad verum, & c. duo sunt d. 96. & c. solite de maiori: & obedientia.* Hac de re videatur Nauarr. *in cap. nouit. de iudicijs,* notabili. 6. num. 6. & Couarr. libro practicarum quæstionum, c. 31. nu. 2. Potuit autem summus Pontifex, vtpote cui à Christo Domino data est generalis, & vniuersalis potestas regendi, atque gubernandi totam Ecclesiā, iure optimo, huiusmodi clericos, & Ecclesiasticos, a secularium iudicum potestate, & iurisdictione liberare, & excipere, atque exemptos, & liberos ab eisdem esse velle, quod vt, & ipsi, Christianissimi Imperatores facerent, quammaximo extitit rationi consonum, primo, vt nō Ecclesiastica, & sacerdotalis dignitas, (quam laicos venerari, & summa reuerentia, habere oportebat) exinde præ nimia consuetudine forsitan quandoq. vilesceret, & paruifieret. Secūdo, vt ne clerici, & Ecclesiastici, qui animarū sunt vere parentes, & magistri, à filijs, siue discipulis dijudicarentur, quod esse videbatur cōtra omnem prorsus rationem. Ac tandem tertio, vt ne ministri Ecclesiæ, & qui diuino erant seruitio mancipati (quos solum oportebat Deo, atque diuinis rebus vacare) apud secolares iudices, & tribunalia secularia vagarentur, & prophanis iudicijs obstricti, per potestates seculares a diuinis quandoq. ministerijs alienarentur. Hęc omnia multum videtur probabilia, ac rationi consona. Eligat sibi quisque, quod voluerit. Et hæc de hac difficultate, & quæstione dicta sufficiant.

Clerici, & Ecclesiastici, quantū ad suas personas attinet, & ad causas vere spirituales exēpti sunt iure diuino à potestate seculari, sed quoad alia, non nisi iure humano, & positiuo, at diuino multum conformi.
c. Cū ad verū. c. Duo sunt d. 96. ca. solite de maior. & obed. Nauarr. in ca. nouit. de iudic. notab. 6. nu. 6. Couar. lib. practic. qq. ca. 31. num. 2.

ARTICVLVS II.

Quonam iure Prælati Regulares, & Religiosi sint exempti ab Episcoporum, & aliorum Prælatorum ordinariorum iurisdictione?

Respondetur per sequentes conclusiones.

Prima Conclusio.

Stando in iure communi antiquo, omnes monachi, & religiosi, erant subditi, atque subiecti olim Episcopis, intra quorum diœcesim sita erant, atque constructa eorū monasteria. Hæc cōclusio est certissima, & cōpertissima apud oēs. Et constat ex multis sacris Canonibus, & Concilijs. Ex Concilio Toletano 3. c. 5. & ex Cōcilio Toletano 4. c. 50. Ex Cōcilio Chalcedonensi, c. 3. & 8. & ex Cōcilio Aureliano, 1. c. 21. & ex Concilio Arausicano c. 6. & habetur *in c. Monasteria, 10. q. 5. & in c. quam vere, cū alijs multis sequentibus 16. q. 1. & in c. 1. 8. q. 2. per totam. & in c. viduitatis 26. q. 1.* Qua de re videndus est Pan. & Innocentius *in c. porrectum, de Regul.* & Nauarr. *in c. nullam.* 18. q. 2. nu. 3. & lib. 1. Consiliorū Cōsilio 8. nu. 4. ita quod illo tēpore Episcopi, in propria cuiusque diœcesi, erant quasi generales, & prælati ordinarij, omnium Monachorum, atque religiosorum quoad omnia. Nam admittebant cōuersos in monasterijs ad professionem, vt cōstat ex Concilio Arausicano c. 27. & habetur *in prealleg. c. viduitatis. 27. q. 1.* item creabant Abbates pro monasterijs; & ex causa deponebant illos, vt constat. *Ex c. si quis Abbas, 18. q. 2.* Quo stante prima institutio Monachorū, nihil detrahebat Episcoporum iurisdictioni, vt tradit Marsilius de red. Eccles. 2. p. c. 17. sed in omnibus, & per omnia, Monachi, atque Religiosi, eisdem erant subiecti, loquendo de iure antiquo communi. Sed loquendo de iure nouo speciali, & particulari, sit secunda conclusio.

Stando in iure communi antiquo, oēs monachi, & religiosi erant subditi Episcopis, intra quorū diœcesim sitū erat ipsorum monasterium.
Concil. Tol. 3. c. 5. Cōc. Tol. 4. c. 50. Cōc. Chalced. 4. et 8. Cōc. Aurel. 1. c. 21. Conc. Arausic. 6. & habetur in c. mona. 10. q. 5. & c. 18. q. 2. per totam c. Viduitatis 26. q. 1. Panor. & Innoc. in c. porrectum de Reg. Nau. in c. nullam. 18. q. 2. num. 3. & lib. 1. Consiliorū consil. 8. num. 4. Marsil. de redditibus Eccl. 2. p. c. 13.

Secunda Conclusio.

Loquendo de iure nouo, speciali, & particulari, iam nūc, oēs Monachi, & religiosi, exempti sunt, ab Episcoporū iurisdictione, nisi forsan, in certis quibusdā causis, & casibus, de quibus infra suo proprio loco specialem faciemus mentionem. Hæc cōclusio est etiam certa, quā licet (vt dictum est) stando in iu-

Loquendo de nouo iure speciali, & particulari iā, nunc oēs Monachi, & Religiosi exempti sunt ab Episcoporum iurisdict.

re cõi antiquo, oẽs Monachi, & religiosi subiecti fuerint olim, Eporom, & prælatorũ Ecclesiasticorũ ordinariorum iurisdictioni, postea in procedente tpe, multa eisdem summi Pontifices Romani priuilegia cõcesserũt, & inter alia, hoc fuit præcipuũ, qđ exẽpti essent ab Eporũ, & aliorũ prælatorũ ordinariorũ iurisdictione. Qua de re videatur D. Anton. 3. par. suæ historię Ecclesi. tit. 16. c. 9. §. 2. & Pan. *in c. nimis el 2.* Qui hac in re primus legitur, hanc exemptionem, & libertatem Monachis præstitisse, fuit. S. Gregor. primus (alio nomine Magnus vocatus) vnus ex quatuor Ecclesię doctoribus, qui fuit ordinis D. Benedicti. hic cum Ecclesiæ Romanæ præesset, anno Domini 590. primitus eundẽ ordinem auctoritate Apostolica confirmauit (vt tradit Illescas 1. p. suæ historiæ Pontificalis lib. 4. c. 1.) & de eodem dicitur, quod tunc temporis priuilegium exemptionis cõcessit eidem ordini, ab Episcopis, atque ab alijs ordinarijs, vt constat *ex cap. quam sit necessarium. 18. q. 2.* quod decretum factũ est in Concilio Lateranense (vt ibidem dicitur) pro quiete Monachorũ. Hoc fuit, primum priuilegium pro libertate Monachorũ. At tpe procedente, alij, etiã summi Pontifices id ipsum cũ alijs Religionibus fecerunt, prout videre licebit in cuiusuis ordinis monumentis, & suis priuilegijs. Nã omnes, procedente tempore, ex summorum Põtificũ benignitate, multa exemptionis priuilegia ab eisdem impetratũt, quin vero, vt recte docet Magister Banez 2. 2. q. 1. art. 10. Dubio 8. cõclus. 6. eo ipso, quo summus Pontifex approbat, siue confirmat aliquam Religionẽ, consequenter tribuit ei, atq; tribuere videtur, auctoritatẽ eiusdem Religionis Prælatis, seipsos, & oẽs sibi subditos regendi gubernandi, & quod oẽs eiusdem alumni, & professores sint subditi, & subjecti eorum ditioni, & potestati. Hac de re, & de hac Monachorũ, & religiosorum exẽptione ab Episcopis, & alijs prælatis ordinarijs, nulli est, aut esse potest dubium, cum citra ipsum, sit res oĩbus cõpertissima. Qua ratione et ijdẽ Monachi, & Religiosi, in iure cõiter, atq; in Concilio Tridentino, passim vocantur exempti. De qua exẽptione, specialiter est videndus Nauarrus *in c. nõ dicatis. nu. 63. & in c. nulla 18. q. 2. nu. 40. & seq.* in quo quidem cap. specialiter fit mẽtio, de ordinaria iurisdictione, quã habẽt Monachorũ, & religiosorũ prælati, in suos subditos. In cuius finalibus verbis, hæc habẽtur expressa Verba, *Tota potestas Monasterij, ad Abbatem pertinet.* Sed an summi Põtifices id potuerint iure efficere, & Monachos, & religiosos, ab Episcoporũ, & aliorũ prælatorum ordinariorum iurisdictione eximere, atque liberare: dubitari solet? A qua ego controuersia, & disputatione, pro nunc consulto abstineo, sed pro illius vera resolutione, sequentem statuo conclusionem.

D. Anton. 3. p. hist. Eccles. tit. 16. c. 9. §. 2. & Panor. in c. nimis el 2.

Illescas 1. p. lib. 4. c. 1.

Qui primus Pontifex exemerit religiosos ab Episcoporum iurisd.

c. Quam sit necessar. 18. q. 2.

Ban. 2. 2. q. 1. art. 10. Dub. 8. concl. 6.

Naua. in c. non dicatis, nu. 63. & in cap. nulla, 18. q. 2. nu. 40. & sequent.

Tertia Conclusio.

Certissimum est, atque vt indubitabile tenẽdum, quod summi Pontifices, optimo iure potuerunt, Monachos, siue religiosos excipere, seu eximere ab Episcoporum, & Prælatorũ ordinariorũ iurisdictione. Hæc conclusio tenetur ab oĩbus vnanimiter doctoribus, & ad eã cõprobandam, facit illud, quod habetur, *in c. decimas 16. q. 1.* vbi Monachi, & Canonici regulares eximũtur à decimarũ solutione, auctoritate summi Pontificis, Paschalis secundi. Facit etiam illud, quod habetur *c. frater noster eadem caussa, & q. vbi dicitur,* quod eadẽ auctoritate, quidã Adrianus Thebanæ ciuitatis Eps, à iurisdictione cuiusdã Archiepiscopi est exemptus, & liberatus, iustis quibusdã de caussis in eodẽ cap. expressis, in cuius summario, inquit Gratianus, qđ Apostolica auctoritas, valet Epos à iurisdictione Archiepiscoporũ eximere. Eadem igitur ratione potuerunt, & ipsi Romani Pontifices Monachos, & religiosos iustis concurrentibus causis, suprema sua auctoritate, ab Episcoporũ, & aliorum prælatorũ ordinariorũ iurisdictione, & potestate liberare. Quod & præterea probari potest, hoc efficacissimo argumento, & ratione. Nam certũ est, idq; firma fide tenendum, quod summus Pontifex est D. Petri successor, cui D. Petro à Christo Dño totius Ecclesiæ est cura demãdata, vt cõstat ex Euãgelio, in illis verbis: *Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, & super hanc petrã ædificabo Ecclesiam meã, & portæ inferi non præualebunt aduersus eã. Et tibi dabo claues regni cælorũ, Et quodcũque ligaueris super terrã, erit ligatũ & in cælis: & quodcũq; solueris super terra, erit solutũ, & in cælis.* Cui et dixit specialiter idẽ Christus Ioan. 21. *pasce oues meas.* Sicq; summus Romanus Pontifex in terra, est totius Ecclesiæ caput, & Pastor, atque vniuersalis totius Ecclesiastici ordinis prælatus, ex quo proinde, tota Ecclesiastica, & spiritualis iurisdictio, & potestas dimanat, atq; in alios deriuatur, miro quodã Hierarchico ordine, vt expresse habetur, *in c. ita Dominus 19. dist.* Cũ igitur id ita sit, qua ratione negari vllo modo poterit, quod iustis existentibus caussis, potuerit idem Romanus Pontifex (sicut & de facto, quam plures id ipsum fecerunt) Monachos, siue religiosos, qui in oibus, & per oia sibi sũt subditi, atq; subiecti, & quorum omniũ ipse est vniuersalis, & generalis prælatus ordinarius, eximere & liberare ab Episcoporũ, & aliorũ prelatorũ ordinariorũ iurisdictione, faciendo, & ordinando, vt sibi essent immediate subiecti, & reseruando ipsos plenitudine suæ potestatis, eo modo, quo et de facto in iure, multoties reseruant ijdẽ summi Pontifices sibi, casus & causas grauiores? Si casus, & caussas, cur igitur non, & personas, et sibi ex speciali priuilegio reseruare poterunt, atq; immediate sibi subijcere, inhibendo Epos, & alios ordinarios, ne de caussis, atq; personis, siue negotijs eorundẽ Monachorũ, & Religiosorũ cognoscant, & priuando ipsos vsu iurisdictionis, quã alias in eosdẽ habebant de iure cõi: Non hac de re vlli dubium esse potest. Sed de causis, & rationibus, quæ ad id ipsum faciendũ, atq; ordinandũ, extiterunt, nolo multis impræsentiarũ agere. Quidã dicunt id factũ fuisse in pœnam, pro eo quod Epi, & alij prælati ordinarij, monachos, atq; religiosos, quos alias oporteret summa reuerẽtia habere, atq; summopere diligere, vtpote, qui diuino munere, dati sibi fuerãt in adiutores, ad eosdẽ adiuuandos, & subleuãdos, & vt suarum ouiũ saluti consulerent; exosos interdũ habebant, ac illis iniurias aliquas irrogabant, & ad sua tribunalia sæpissime inuitos pertrahebant Sed nõ est impræsentiarũ mei muneris, aut propositi, de huiusmodi caussis tractare, nec vero necesse est, ad culpã, siue pœnã recurrere, vt dicamus iuste Epos, & alios prælatos ordinarios, priuatos fuisse, supradicta iurisdictione, cũ ad id faciendũ, superq; satis fuerit, ipsa Romanorũ summorũ Pontificũ voluntas, & sedis Apostolicæ suprema potestas: Neque causæ innumeræ deficiebant à prædictis. Sufficiebat enim, eorundem Monachorũ, atque religiosorũ dignitas, & reuerentia, quæ sibi debebatur, vtilitas etiam, quam maxima, quã ex sua sancta, & religiosa vita, conuersatione, exemplo, & singulari doctrina, atq; ex multis alijs, omni semper tpe consecuta est Ecclesia; quò afficerẽtur ijdẽ Monachi, & religiosi, hoc exẽptionis priuilegio, atq; honore. Exẽptio. n. vt ait Bald. ad honorẽ, fauorem, ac dignitatẽ pertinet. Et veluti nobiles, honorato titulo ex speciali priuilegio, per Principes à tributis eximũtur; ita & Monachi, & religiosi, in honorẽ suarum personarum, & earundem Religionum fauorem, exempti fuerunt, atque eximi potuerunt ab ordinaria Episcoporum, & aliorum prelatorum iurisdictione: expediebatque, vt à summis Pontificibus afficerentur perpetuo hoc exemptionis honore. Hæc pro isto articulo dicta sufficiant.

Iure optimo Pontifices summi, Monachos, siue Religiosos excipere, atque eximere potuerunt ab Episcoporum iurisdictione.

c. Decimas 16. q. 1.

c. Frater noster 16. q. 1.

Matth. 16.

Ioan. 21.

c. Ita Dominus 19. dist.

De causis, quæ mouere potuerunt Põtifices, ad eximendum religiosos ab Episcoporum iurisdictione.

ARTI-

ARTICVLVS III.

An prælatorũ regularium iurisdictio in suos subditos, dicenda sit ordinaria, an vero subdelegata.

PRo huius articuli intelligẽtia, præmitto, q; in iure, iudex ordinarius dicitur, qui beneficio legis, suam auctoritatem habet iuxta glossam *in c. cum ab Ecclesiarum de offi: iud. ord.* Delegatus vero, qui illam habet non beneficio legis, sed ex alterius commissione, cuius vices gerit, *per leg. 1. ff. de offic. eius, cui demandata est. & Rubrica de offic. delegate*. Ab hac difficultate breuiter me expediam, cũ hac de re plura dixerim, lõgumq; habuerim sermonem, in libro nostro ordinis iudiciarij. q. 2. art. 5. vbi hoc ipsũ in quæstionem, atque controuersiam adduximus, agentes de Archiepiscoporum, & episcoporũ, in proprias cuiusque diœceses iurisdictione. An, s. dicenda esset ordinaria, an vero subdelegata. Recolãtur, quæ ibidem à nobis dicta sunt. Nã & ex eorũ resolutione, propositæ huius difficultatis dependet resolutio, Est enim de similibus, iuxta præscriptam iuris Regulam, simile iudicium, & prælatorum regularium iurisdictio, Generalium, siue Prouincialium, quam maxime multum similis est iurisdictioni Archiepiscoporum, & Episcoporum. nam Episcopalem, vel quasi Episcopalem ipsi, in iure iurisdictionẽ dicũtur habere, vt latius infra dicemus. Omissis igitur ijs, & alijs, nam nõ libet eadem sæpe repetere, seu, quod dicitur hinc inde transcribere: Vt propositæ difficultati satisfaciam, sequentem statuo conclusionem.

Conclusio.

Iurisdictio prælatorum regularium, est ordinaria, & nõ subdelegata.

Iurisdictio prælatorum regolarium, Episcopalem vel quasi Episcopalem iurisdictionẽ habentium (nẽpe generalium, & prouincialiũ) omni proculdubio, dicenda est ordinaria, & non subdelegata. Hæc conclusio apponitur specialiter, propter prædictos prælatos generales, & prouinciales, qui præfatã iurisdictionẽ Episcopalem, vel quasi Episcopalẽ dicuntur habere; nam de alijs inferioribus, infra suo proprio loco, particularẽ faciemus mentionẽ. Sed quod proposita conclusio vera sit, exinde cõstare potest; Quia huiusmodi Generales, & Prouinciales, vt cõmunis tenet opinio, & nos infra latius dicemus, vere sunt Ecclesiæ Prælati, & in iure, prælatorum semper veniunt intelligendi nomine, quorũ ẽt iurisdictio (vt decernunt multa iura) per quã similis est iurisdictioni Episcoporũ, vt cõstat ex capitulo *c. Abbas. de priuil. lib. 6. in fine, & ibi gloss. Item glossa in Clement. 1. de rebus Ecclesiæ non alienand. verbo propry.* Vbi & ad hoc propositum. plura etiã allegantur, & adducũtur iura. Quod ẽt cõiter tradunt doctores, iuris canonici periti, dicunturq. ipsi iurisdictionẽ Episcopalẽ, vel quasi Episcopalẽ habere. Nũc sequit minor; sed iurisdictio Archiepiscoporũ, & Episcoporũ (vt late demonstrauimus in libro nostro ordinis iudiciarij) est ordinaria, & non subdelegata. ergo id ipsum dicendũ erit, de huiusmodi prælatis regularibus, generalibus, seu prouincialibus, Episcopalẽ, vel quasi Episcopalem iurisdictionẽ habentibus. neque hoc vllo pacto, aut ratione in dubiũ, siue controuersiã verti potest. Confirmatur prædicta cõclusio à diffinitione iurisdictionis ordinariæ, superius positæ. Nam eorũ iurisdictio competit eis ex beneficio legis, & non ex cõmissione, ergo est ordinaria, & non subdelegata. Antecedẽs probatur ex decreto Pelagij Papæ *in c. nullum, 18. q. 2. vbi dicit, quod tota iurisdictio pertinet ad Abbatem*, *vbi* nomine *Abbatis*, oẽs in vniuersum intelliguntur prælati, maxime iurisdictionem Episcopalem, vel quasi Episcopalem habentes.

cap. Abbas de priuil. lib. 6. & ibi gloss. 1. & glossa in Clem. 1. de reb. Eccl. non alienan. verbo propry.

Ordo iudic. q. 2. art. 5.

Sed confirmatur præterea cõclusio prædicta, alia speciali ratione. Nam quãuis præfatorum prælatorũ regularium iurisdictio, nõ sibi cõpeteret ex iure diuino, sed solummodo ex Papali humano (quod non credo esse verum) imo vero contrariũ, certum; aut nimis probabile esse iudico, vt latius probabitur in sequenti articulo; Adhuc tñ dico, quod illa esset dicenda ordinaria, & nõ subdelegata, iuxta iuris præscriptã Regulã, cum sibi cõpetat ex cõmissione perpetua, & nõ ex cõmissione tẽporali, determinata ad certum aliquod, & determinatũ tẽpus. Quod autem iurisdictio cõpetẽs alicui, seu aliquibus, ex cõmissione perpetua, & non tẽporali, determinata ad certum aliquod, & determinatũ tempus, dicẽda sit ordinaria, & nõ subdelegata, cõmunis est omnium doctorum resolutio, Ad quod faciunt, multa iura tradita per Bar. *in l. 1. §. si plures. ff. de exer. act.* & per Bald, *in l. vnica. ff. de off. eius, & gloss. in l. pluribus. ff. de procur. & gloss. in cap. fin. de offic. ordin. ibi cum cõcessum sit in priuilegium perpetuum*. Quam etiam sententiã tenet Panormit. *in cap. quoniam de offic. deleg. §. caeterum nu. 1. &* Nauarr. *in Manual. c. 27. nu. 42.* Neque, aliquid est in contrarium, ob quod suprapositæ cõclusionis veritas, in dubiũ reuocari debeat, aut possit. Tandem dico, quod nostra conclusio, est expresse determinata, in concilio quodam Salmaticensi, celebrato anno 1565. sub Illustrissimo Domino Domino, Gaspare Astuniga, de Auellaneda, Archiepiscopo olim Compostellano, vt refertur in lib. cui titulus: Manipulus fratrum, vbi dicitur, quod cum hæc difficultas proposita fuisset, coram Patribus congregatis, in præfato concilio, an scilicet Prælatorũ Regulariũ iurisdictio in suos subditos, ordinaria esset, an vero subdelegata: summo omnium consensu, decretum, atque determinatum fuit, eam non esse tantum subdelegatam, verum etiam ordinariam, quin vero, & iure diuino ipsis traditam. Sed hoc vltimũ, maiori indiget inuestigatione, De quo, sequens instituetur articulus.

Bart. in l. 1. §. si plures. ff. de exer. actn.

Bald. in l. vnica ff. de offic. Glos. in l. plu. ff. de procur. Gloss. in c. fin. de offic. ordin.

Panor. in c. quoniam de off. deleg. §. caeterum, num. 1.

Naua. in Man. c. 27. num. 42.

Mani fratrũ.

ARTICVLVS IV.

Vtrum aliqua ratione sustineri possit, quod Prælatorum Regularium iurisdictio in suos subditos, sit diuina, & competat eis, etiam de iure Diuino, & non solum ex Papali humano?

HAec difficultas proponitur, magis exercitij, & exercendi ingenij gratia, quam vt quidquam firmiter teneatur, seu de hoc certa, atq; indubitabilis nostra sit resolutio; ad proponenda cuiusdã probabilis opinionis fundamenta, præclarissimorum, atque grauissimorum antiquorum doctorũ, asserentium, Prælatorum Regularium iurisdictionem esse Diuinam, sibiq. competere de iure Diuino, & nõ solum ex Papali humano. Hanc sententiã, atq; opinionem tenuit olim Doctissimus, atque grauissimus Pater noster Frater Michael de Medina Complutẽsis, nostræ huius Religionis magnũ decus, & ornamentum, quam & scriptam reliquit lib. suo de indulgentijs, cap. 24. vbi & dicit eandem fuisse grauissimorũ Doctorum placitum. Et reuera, quamuis certissime tenendum sit, quod prælatorum omnium regulariũ iurisdictio in suos subditos, competat eis de iure humano, & ex benignitate, & gratia Romanorum Pontificum, qui quidem (vt supra diximus) ex certis iustissimis quibusdam causis, eosdem suæ ditioni, & potestati immediate subiecerunt, eximendo illos à iurisdictione Episcoporũ, quibus antea oẽs subditi, atq; subiecti erant de iure communi antiquo: nihil tamen inconuenit, vt dicamus simul, quod ẽt competat eis, de iure Diuino, & quod quadã ratione diuina, sit præfatorum Prælatorum Regularium iurisdictio in suos subditos. Pro cuius maiori elucidatione, & propositi articuli resolutione; sequentem statuo conclusionem.

Con-

Conclusio.

Probabile est, quòd Prælatorum regularium iurisdictio, cõpetat ẽt de iure Diuino, & non solũ ex Papali humano.

Soto de iust. & iure lib. 10. q. 1. ar. 4. & lib. 8. q. 3. art. 1.

Victoria relectione de potestate Eccl. q. 2. num. 28.

Ildefonsus à Castro lib. 12.

Ildephon à Castro lib. 2. de iusta haret. punit. c. 24. & contra heresos verbo Episc.

Nimis probabiliter dici, & sustineri potest, quod Prælatorum Regularium iurisdictio, in suos subditos, competat etiam de iure Diuino, & nõ solum ex Papali humano. Hanc sententiam, & opinionẽ, præter præfatum Michaelem de Medina, tenuit, atque sustinuit olim, alius nostræ Religionis grauissimus Pater, Frater Ioannes de Bobadilla dictæ Prouinciæ Castellæ: Vir, genere, literis, & Religione Illustrissimus, quam, & dicebat esse doctissimi Magistri Soti lib. 10. de iustitia, & iure. q. 1. art. 4. & lib. 8. quæst. 3. art. 1. & doctissimi Patris Fratris Francisci de Victoria, in sua relectione de potestate Ecclesiastica q. 2. num. 28. Doctissimi etiã Patris nostri, Fratris Ildefonsi de Castro, lib. 2. de iusta Hæreticorum punitione c. 24. & contra Hęreses *verbo Episcopus.* Qui quidem omnes affirmanter dicunt, quod subiectio religiosorum ad suos prælatos, quamuis vere sit de iure Papali humano, & dependeat à Summo Pontifice, quia re vera, sine ipsius ministerio, & interuentione, præfati prælati regulares, nullã haberent iurisdictionem. eo tamen non obstante, dicunt supradicti doctores, quod etiã ipsa est de iure Diuino, & iure Diuino ipsis tradita, cum vere sint Ecclesiæ prælati, & proprias oues habeant, ex Diuino placito, atque diuina institutione, quas regere, & gubernare, haudquaquam possent, sine pręfata iurisdictione. Ad probandam, atque confirmandam præfatam conclusionem, quammaxime faciunt omnia ea, quæ in nostro Ordine iudiciario quæst. 2. art. 5. late, & fuse diximus, circa Archiepiscoporum, & Episcoporum iurisdictionem. Vbi etiam ipsam diuinam esse affirmauimus, & commostrauimus, nec solum sibi competere de iure Papali humano, vtriusque enim fundamenta sunt eadem. Sed vt breuiter aliquid modo dicamus, ex ibidem allatis, certum est, quod Christus Dominus Matth. 18. in illis verbis. *Quæcumque alligaueritis super terram, erũt ligata, & in cælo, & quæcumq. solueritis super terram, erunt soluta, & in cælo.* Non cum solo D. Petro est loquutus, aut cum solo Summo Põtifice eiusdem D. Petri successore, qui, & in terris vicem eius gerit, sed generaliter, atque in vniuersum, cum omnibus Apostolis, ac proinde cũ Episcopis eorundem successoribus: Vt quam doctissime tradit, & probat Doctissimus Roffensis art. 9. contra Lutherum. vbi constantissime dicit, ibi traditam fuisse à Christo, Apostolis, & Episcopis eorũ successoribus, spiritualem iurisdictionem in vtroque foro. Quod etiam doctissime, & eleganter probat doctissimus Magister Soto in quarto, distin. 20. quæst. 1. articulo secundo. Dicendum igitur est, quod Archiepiscoporum, & Episcoporum iurisdictio in proprias cuiusque Diœceses, non tãtum est humana, aut competit eis, de iure Papali humano, vtpote sibi cõcessa à Summo Põtifice; verum etiam, & diuina, cõpetens, eis de iure Diuino, immediate à Christo Domino sibi commissa, atque concessa, pro eo quod futuri erant Ecclesiæ suæ prælati, atque pastores, & ratione suorum officiorum. Similiter ad propositũ Dico modo, cum de prælatis regularibus, Episcopalẽ, vel quasi Episcopalem iurisdictionem habentibus, per quam simile sit iudicium (vt iterum, atque iterum est dictum) liquidum profecto apparet, quod ipsorum etiam iurisdictio, eadem ratione etiã sit diuina, & competens de iure diuino. His omnibus accedit alia ratio, & ea est. Quod status Religionis, & Religiosorum omnium, non sicut dicebat Lutherus, & alij multi Hæretici perperam existimarunt, pensandum est, quod fuerit aliquod somniũ, seu aliquod humanum inuentum, imo vero, vt ex multis cõstat, & tradunt Doctores multi grauissimi, & eminentissimi, Diuina est traditio, specialis quidam status immediate à Christo Domino institutus, qui quidem status (vt de se patet) regi atq; gubernari minime posset sine proprijs, & competentibus sibi prælatis: Cum igitur hoc ita sit, & iuxta sententiam Philosophi, qui dat formam, dat etiam consequentia ad formam, etiam consequens perinde esse videtur, quod Christus Dominus, qui voluit statum Religionis, & religiosorum in Ecclesia esse, voluit perinde, eosdẽ, prædictos pastores, & prælatos proprios, & sibi cõpetentes habere, eisdemq; ad immediate gubernãdos, atque regendos proprios subditos, iurisdictionẽ concessit, ita quod nõ solummodo sit ipsorum iurisdictio humana, & à solo Summo Pontifice sibi delegata, verum etiam diuina, à Christo eisdem immediate concessa, qua ratione sunt prælati, & sibi competens ratione suorum officiorum. Hęc dicuntur nimis probabiliter, & vt videtur sine cuiuspiam iniuria. sustineri possunt. Neque inconuenit, aut alicuius momenti est, quod à quibusdam in contrarium dicitur, nempe quod præfata iurisdictio prælatorum Regularium, sibi competat ex benignitate, & ex priuilegijs, & concessionibus specialibus Romanorum Pontificum, qui exceperunt eos à iurisdictione Episcoporum, quibus olim subditi, atque subiecti erant de iure antiquo. vt constat ex aliquibus iuribus, & innumeris priuilegijs, quæ ad hoc adducũtur. Nam bene stat, quod vnum & idem, competat alicui pluribus titulis. Vnde, & dici potest, quod iurisdictio prælatorum regularium, simul competit eis de iure Papali humano, atque etiam de iure diuino, aut saltem eidem multum conformi. Non enim expediebat, aut rationi erat cõsonum, quod religiosi alienos à se, & à sua professione habuissent pastores. & prælatos, quin vero quammaxime oportebat, prælatos sibi, & superiores habere eiusdẽ professionis, & instituti. Qua etiam ratione in Concilio Viennẽsi, *in Clementina prima de electione*, habetur olim prohibitum fuisse, quod Monachi alterius Ordinis, & seculares clerici, regularibus, siue religiosis, præficerentur. Verba supradicti Clemẽtis V. libet referre. *Cum rationi* (inquit) *non congruat, quod homines dispares professionis, vel habitus, simul socientur in eisdem ministerijs, firmiter prohibemus, ne religiosus aliquis alterius Religionis, vel habitus, de cætero in prælatum eligatur, & multo minus secularis.* Quod etiã expresse determinauit, Innocentius Tertius, *in capitulo contra causam, de electione*, vbi & dicit, *id esse contra legem Diuinam, veluti simul arare in boue, & asino*: quæ verba explicans glossa, inquit: *Quod arare simul in boue, & asino, nihil est aliud quam homines dispares, siue diuersæ professionis, in vno, & eodem officio, siue professione sociare.* Hoc idem habetur *in capitulo in noua 16. quæstione septima.* Vbi dicit D. Isidorus, *quod in vno, & eodem officio, nõ esse debet dispar professio, cum lege diuina prohibente, & Moyse dicente, scriptum sit. Nõ simul arabis, in boue, & asino, idest, homines dispares, & diuersæ professionis, non in vno, & eodem officio sociabis.* Quæ quidem præcepta non tam cęremonialia, aut iudicialia, quam moralia, pensanda, & existimanda sunt, & quantum ad sensum, & significationem adhuc durant. Ex quibus omnibus, quam facili negotio constare potest, quam fuerit rationi, & iuri Diuino, atque naturali consonum, vt viri regulares, atque religiosi, proprios suos haberent prælatos, & pastores eiusdem instituti, & professionis, vtpote quibus diuino iure, à Christo Domino collata, atque cõcessa fuit, eosdem regendi, & gubernandi, facultas, & potestas. Hæc de isto articulo breuiter dixisse sufficiat.

Matth. 18.

Roffens. art. 9. contra Luthe.

Soto in 4. d. 20. q. 1. art. 2.

Clemẽ. de elec.

c. Contra causam de elect.

cap. In noua 16. q. 7.

ARTICVLVS V.

Quantum se extendat potestas, atque iurisdictio prælatorum regularium, in suos subditos?

Huic

ARTICVLVS III.

An prælatorũ regularium iurisdictio in suos subditos, dicenda sit ordinaria, an vero subdelegata.

PRo huius articuli intelligẽtia, præmitto, q̃ in iure, iudex ordinarius dicitur, qui beneficio legis, suam auctoritatem habet iuxta glossam *in c. cum ab Ecclesiarum de offi. iud. ord.* Delegatus vero, qui illam habet non beneficio legis, sed ex alterius commissione, cuius vices gerit, *per leg. 1. ff. de offic. eius, cui demandata est. & Rubrica de offic. delegati*. Ab hac difficultate breuiter me expediam, cũ hac de re plura dixerim, lõgumq; habuerim sermonem, in libro nostro ordinis iudiciarij. q. 2. art. 5. vbi hoc ipsũ in quæstionem, atque controuersiam adduximus, agentes de Archiepiscoporum, & episcoporũ, in proprias cuiusque diœceses iurisdictione. An, s. dicenda esset ordinaria, an vero subdelegata. Recolãtur, quæ ibidem à nobis dicta sunt. Nã & ex eorũ resolutione, propositæ huius difficultatis dependet resolutio. Est enim de similibus, iuxta præscriptam iuris Regulam, simile iudicium, & prælatorum regularium iurisdictio, Generalium, siue Prouincialium, quam maxime multum similis est iurisdictioni Archiepiscoporum, & Episcoporum. nam Episcopalem, vel quasi Episcopalem ipsi, in iure iurisdictionẽ dicũtur habere, vt latius infra dicemus. Omissis igitur ijs, & alijs, nam nõ libet eadem sæpe repetere, seu, quod dicitur hinc inde transcribere: Vt propositę difficultati satisfaciam, sequentem statuo conclusionem.

Conclusio.

Iurisdictio prælatorum regularium, est ordinaria, & nõ subdelegata.

Iurisdictio prælatorum regularium, Episcopalem vel quasi Episcopalem iurisdictionẽ habentium (nẽpe generalium, & prouincialiũ) omni proculdubio, dicenda est ordinaria, & non subdelegata. Hæc conclusio apponitur specialiter, propter prædictos prælatos generales, & prouinciales, qui præfatã iurisdictionẽ Episcopalem, vel quasi Episcopalẽ dicuntur habere; nam de alijs inferioribus, infra suo proprio loco, particularẽ faciemus mentionẽ. Sed quod proposita conclusio vera sit, exinde cõstare potest; Quia huiusmodi Generales, & Prouinciales, vt cõmunis tenet opinio, & nos infra latius dicemus, vere sunt Ecclesiæ Prælati, & in iure, prælatorum semper veniunt intelligendi nomine, quorũ ẽt iurisdictio (vt decernunt multa iura) per quã similis est iurisdictioni Episcoporũ, vt cõstat ex capitulo *c. Abbas. de priuil. lib. 6. in fine, & ibi gloss. Item gloss. in Clemen. 1. de rebus Ecclesiæ non alienand. verbo propry.* Vbi & ad hoc propositum. plura etiã allegantur, & adducũtur iura. Quod ẽt cõmuniter tradunt doctores, iuris canonici periti, dicunturq. ipsi iurisdictiunẽ Episcopalẽ, vel quasi Episcopalẽ habere. Nũc sequitr minor; sed iurisdictio Archiepiscoporũ, & Episcoporũ (vt late demonstrauimus in libro nostro ordinis iudiciarij) est ordinaria, & non subdelegata. ergo id ipsum dicendũ erit, de huiusmodi prælatis regularibus, generalibus, seu prouincialibus, Episcopalẽ, vel quasi Episcopalem iurisdictionẽ habentibus. neque hoc vllo pacto, aut ratione in dubiũ, siue controuersiã verti potest. Confirmatur prædicta cõclusio à diffinitione iurisdictionis ordinariæ, superius positæ. Nam eorũ iurisdictio competit eis ex beneficio legis, & non ex cõmissione, ergo est ordinaria, & non subdelegata. Antecedẽs probatur ex decreto Pelagij Papę *in c. nullum, 18. q. 2. vbi dicit, quod tota iurisdictio pertinet ad Abbatem, vbi* nomine *Abbatis*, uẽs in vniuersum intelliguntur prælati, maxime iurisdictionem Episcopalem, vel quasi Episcopalem habentes.

cap. Abbas de priuil. lib. 6. & ibi gloss. & gloss. in Clem. 1. de reb. Eccl. non alienan. verbo propry.

Ordo iudic. q. 2. art. 5.

Sed confirmatur præterea cõclusiu prædicta, alia speciali ratione. Nam quãuis præfatorum prælatorũ regularium iurisdictio, nõ sibi cõpeteret ex iure diuino, sed solummodo ex Papali humano (quod non credo esse verum) imo vero contrariũ, certum; aut nimis probabile esse iudico, vt latius probabitur in sequenti articulo; Adhuc iñ dico, quod illa esset dicenda ordinaria, & nõ subdelegata, iuxta iuris præscriptã Regulã, cum sibi cõpetat ex cõmissione perpetua, & nõ ex cõmissione tẽporali, determinata ad certum aliquod. & determinatũ tẽpus. Quod autem iurisdictio cõpetẽs alicui, seu aliquibus, ex cõmissione perpetua, & non tẽporali, determinata ad certum aliquod, & determinatũ tempus, dicẽda sit ordinaria, & nõ subdelegata, cõmunis est omnium doctorum resolutio. Ad quod faciunt, multa iura tradita per Bar. *in l. 1. §. si plures. ff. de exer. act.* & per Bald. *in l. vnica. ff. de off. eius, & glos. in l. pluribus. ff. de procur. & gloss. in cap. fin. de offic. ordin. ibi cum cocessum sit in priuilegium perpetuum.* Quam etiam sententiã tenet Panormit. *in cap. quoniam de offi. deleg. §. cæterum nu. 1. &* Nauarr. *in Manual. c. 27. nu. 42.* Neque aliquid est in contrarium, ob quod suprapositæ cõclusiunis veritas, in dubiũ reuocari debeat, aut possit. Tandem dico, quod nostra conclusio, est expresse determinata, in concilio quodam Salmaticensi, celebrato anno 1565. sub Illustrissimo Domino Domino, Gaspare Astuniga, de Auellaneda, Archiepiscopo olim Compostellano, vt refertur in lib. cui titulus: Manipulus fratrum, vbi dicitur, quod cum hæc difficultas proposita fuisset, coram Patribus congregatis, in præfato concilio, an scilicet Prælatorũ Regulariũ iurisdictio in suos subditos, ordinaria esset, an vero subdelegata: summo omnium consensu, decretum, atque determinatum fuit, eam non esse tantum subdelegatam, verum etiam ordinariam, quin vero, & iure diuino ipsis traditam. Sed hoc vltimũ, maiori indiget inuestigatione. De quo, sequens instituetur articulus.

Bart. in l. 1. §. si plures. ff. de exer. actu.

Bald. in l. vnica ff. de offic. Glos. in l. plu. ff. de procur. Gloss. in c. fin. de offic. ordin.

Panor. in c. quoniam de off. deleg. §. cæterum, num. 1.

Naua. in Man. c. 27. num. 42.

Mani fratrũ.

ARTICVLVS IV.

Verum aliqua ratione sustineri possit, quod Prælatorum Regularium iurisdictio in suos subditos, sit diuina, & competat eis, etiam de iure Diuino, & non solum ex Papali humano?

HAec difficultas proponitur, magis exercitij, & exercendi ingenij gratia, quam vt quidquam firmiter teneatur, seu de hoc certa, atq; indubitabilis nostra sit resolutio: ad proponenda cuiusdã probabilis opinionis fundamenta, præclarissimorum, atque grauissimorum antiquorum doctorũ, asserentium, Prælatorum Regularium iurisdictionem esse Diuinam, sibiq. competere de iure Diuino, & nõ solum ex Papali humano. Hanc sentẽtiã, atq; opinionem tenuit olim Doctissimus, atque grauissimus Pater noster Frater Michael de Medina Compluẽsis, nostræ huius Religionis magnũ decus, & ornamentum, quam & scriptam reliquit lib. suo de indulgentijs; cap. 24. vbi & dicit eandem fuisse grauissimorũ Doctorum placitum. Et reuera, quamuis certissime tenendum sit, quod prælatorum omnium regulariũ iurisdictio in suos subditos, competat eis de iure humano, & ex benignitate, & gratia Romanorum Põtificum, qui quidem (vt supra diximus) ex certis iustissimis quibusdam causis, eosdem suæ ditioni, & potestati immediate subiecerunt, eximendo illos à iurisdictione Episcoporũ, quibus antea oẽs subditi, atq; subiecti erant de iure communi antiquo: nihil tamen inconuenit, vt dicamus simul, quod ẽt competat eis, de iure Diuino, & quod quadã ratione diuina, sit præfatorum Prælatorum Regularium iurisdictio in suos subditos. Pro cuius maiori elucidatione, & propositi articuli resolutione; sequentem statuo conclusionem.

Con-

Conclusio.

Probabile est, quòd Prælatorum regularium iurisdictio, cõpetat & de iure Diuino, & non solũ ex Papali humano.

Soto de iust. & iure lib. 10. q. 1. ar. 4. & lib. 8. q. 3. art. 1.
Victoria relectione de potestate Eccl. q. 2. num. 28.
Ildefonsus à Castro lib. 12.
Ildephon. à Castro lib. 2. de iusta haret. punit. c. 24. & contra hereses verbo Episc.

Nimis probabiliter dici, & sustineri potest, quod Prælatorum Regularium iurisdictio, in suos subditos, competat etiam de iure Diuino, & nõ solum ex Papali humano. Hanc sententiam, & opinionẽ, præter præfatum Michaelem de Medina, tenuit, atque sustinuit olim, alius nostræ Religioois grauissimus Pater, Frater Ioannes de Bobadilla dictæ Prouinciæ Castellæ: Vir, genere, litteris, & Religione Illustrissimus, quam, & dicebat esse doctissimi Magistri Soti lib. 10. de iustitia, & iure, q. 1. art. 4. & lib. 8. quæst. 3. art. 1. & doctissimi Patris Fratris Francisci de Victoria, in sua relectione de potestate Ecclesiastica q. 2. num. 28. Doctissimi etiã Patris nostri, Fratris Ildefonsi de Castro, lib. 2. de iusta Hæreticorum punitione c. 24. & contra Hęreses *verbo Episcopus*. Qui quidem omnes affirmanter dicunt, quod subiectio religiosorum ad suos prælatos, quamuis vere sit de iure Papali humano, & dependeat à Summo Pontifice, quia re vera, sine ipsius ministerio, & interuentione, præfati prælati regulares, nullã haberent iurisdictionem, eo tamen non obstante, dicunt supradicti doctores, quod etiã ipsa est de iure Diuino, & iure Diuino ipsis tradita, cum vere sint Ecclesiæ prælati, & proprias oues habeant, ex Diuino placito, atque diuina institutione, quas regere, & gubernare, haudquaquam possent, sine pręfata iurisdictione. Ad probandam, atque confirmandam præfatam conclusionem, quammaxime faciunt omnia ea, quæ in nostro Ordine iudiciario quæst. 2. art. 5. late, & fuse diximus, circa Archiepiscoporum, & Episcoporum iurisdictionem. Vbi etiam ipsam diuinam esse affirmauimus, & commonstrauimus, nec solum sibi competere de iure Papali humano, vtriusque enim fundamenta sunt eadem. Sed vt breuiter aliquid modo dicamus, ex ibidem allatis, certum est, quod Christus Dominus Matth. 18. in illis verbis. *Quæcumque alligaueritis super terram, erũt ligata, & in cælo, & quæcumq. solueritis super terram, erunt soluta, & in cælo.* Non cum solo D. Petro est loquutus, aut cum solo Summo Põtifice eiusdem D. Petri successore, qui, & in terris vicem eius gerit, sed generaliter, atque in vniuersum, cum omnibus Apostolis, ac proinde cũ Episcopis eorundem successoribus: Vt quam doctissime tradit, & probat Doctissimus Roffensis art. 9. contra Lutherum. vbi constantissime dicit, ibi traditam fuisse à Christo, Apostolis, & Episcopis eorũ successoribus, spiritualem iurisdictionem in vtroque foro. Quod etiam doctissime, & eleganter probat doctissimus Magister Soto in quarto, distin. 20. quæst. 1. articulo secundo. Dicendum igitur est, quod Archiepiscoporum, & Episcoporum iurisdictio in proprias cuiusque Diœceses, non tãtum est humana, aut competit eis, de iure Papali humano, vtpote sibi cõcessa à Summo Põtifice; verum etiam, & diuina, cõpetens, eis de iure Diuino, immediate à Christo Domino sibi commissa, atque concessa, pro eo quod futuri erant Ecclesiæ suæ prælati, atque pastores, & ratione suorum officiorum. Similiter ad propositũ Dico modo, cum de prælatis regularibus, Episcopalẽ, vel quasi Episcopalem iurisdictionem habentibus, per quam simile sit iudicium (vt iterum, atque iterum est dictum) liquidum profecto apparet, quod ipsorum etiam iurisdictio, eadem ratione etiã sit diuina, & competens de iure diuino. His omnibus accedit alia ratio, & ea est. Quod status Religionis, & Religiosorum omnium, non sicut dicebat Lutherus, & alij multi Hæretici perperam existimarunt, pensandum est, quod fuerit aliquod somniũ, seu aliquod humanum inuentum, imo vero, vt ex multis cõstat, & tradunt Doctores multi grauissimi, & eminentissimi, Diuina est traditio, specialis quidam status immediate à Christo Domino institutus, qui quidem status (vt de se patet) regi atq; gubernari minime posset sine proprijs, & competentibus sibi prælatis: Cum igitur hoc ita sit, & iuxta sententiam Philosophi, qui dat formam, dat etiam consequentia ad formam, etiam consequens perinde esse videtur, quod Christus Dominus, qui voluit statum Religionis, & religiosorum in Ecclesia esse, voluit perinde, eosdẽ, prædictos pastores, & prælatos proprios, & sibi cõpetentes habere, eisdemq; ad immediate gubernãdos, atque regendos proprios subditos, iurisdictionẽ concessit, ita quod nõ solummodo sit ipsorum iurisdictio humana, & à solo Summo Pontifice sibi delegata, verum etiam diuina, à Christo eisdem immediate concessa, qua ratione sunt prælati, & sibi competens ratione suorum officiorum. Hęc dicuntur nimis probabiliter, & vt videtur sine cuiuspiam iniuria, sustineri possunt. Neque inconuenit, aut alicuius momenti est, quod à quibusdam in contrarium dicitur, nempe quod præfata iurisdictio prælatorum Regularium, sibi competat ex benignitate, & ex priuilegijs, & concessionibus specialibus Romanorum Pontificum, qui exceperunt eos à iurisdictione Episcoporum, quibus olim subditi, atque subiecti erant de iure antiquo. vt constat ex aliquibus iuribus, & innumeris priuilegijs, quæ ad hoc adducũtur. Nam bene stat, quod vnum, & idem, competat alicui pluribus titulis. Vnde, & dici potest, quod iurisdictio prælatorum regularium, simul competit eis de iure Papali humano, atque etiam de iure diuino, aut saltem eidem multum consonum. Non enim expediebat, aut rationi erat cõsonum, quod religiosi alienos à se, & à sua professione habuissent pastores, & prælatos, cum vero quammaxime oportebat, prælatos sibi, & superiores habere eiusdẽ professionis, & instituti. Qua etiam ratione in Concilio Viennẽsi, *in Clementina prima de electione*, habetur olim prohibitum fuisse, quod Monachi alterius Ordinis, & seculares clerici, regularibus, siue religiosis, præficerentur. Verba supradicti Clemẽns V. libet referre. *Cum rationi* (inquit) *non congruas, quod homines disparis professionis, vel habitus, simul socientur in eisdem ministerys, firmiter prohibemus, ne religiosus aliquis alterius Religionis, vel habiens, de cætero in prælatum eligatur, & multo minus secularis.* Quod etiã expresse determinauit, Innocentius Tertius, *in capitulo contra causam, de electione*, vbi & dicit, *id esse contra legem Diuinam, veluti simul arare in boue, & asino*: quæ verba explicans glossa, inquit: *Quod arare simul in boue, & asino, nihil est aliud quam homines disparis, siue diuersæ professionis, in vno, & eodem officio, siue professione sociare.* Hoc idem habetur *in capitulo in nona 16. quæstione septima.* Vbi dicit D. Isidorus, *quod in vno & eodem officio, nõ esse debet dispar professio, cum lege diuina prohibente, & Moyse dicente, scriptum sit. Nõ simul arabis, in boue, & asino, id est, homines disparis, & diuersæ professionis, non in vno, & eodem officio sociabis.* Quæ quidem præcepta non tam cęremonialia, aut iudicialia, quam moralia, pensanda, & existimanda sunt, & quantum ad sensum, & significationem adhuc durant. Ex quibus omnibus, quam facili negotio constare potest, quam fuerit rationi, & iuri Diuino, atque naturali consonum, vt viri regulares, atque religiosi, proprios suos haberent prælatos, & pastores eiusdem instituti, & professionis, vtpote quibus diuino iure, à Christo Domino collata, atque cõcessa fuit, eosdem regendi, & gubernandi, facultas, & potestas. Hæc de isto articulo breuiter dixisse sufficiat.

Matth. 18.

Roffens. art. 9. contra Luthe.

Soto in 4. d. 20. q. 1. art. 2.

Clemẽ. de elec.

c. Contra causam de elect.

cap. In nona 16. q. 7.

ARTICVLVS V.

Quantum se extendat potestas, atque iurisdictio prælatorum regularium, in suos subditos?

Huic

Huiç articulo breuiter respondetur, per sequentem conclusiunem.

Conclusio.

Prælati regulare de iure possint circa suos subditos omnia, in quibus non sunt prohibiti.

CVm prælati regulares (sicut præmissum est) sint vere Ecclesiæ prælati, atque in suos subditos ordinariam habeant iurisdictionem, consequenter dicendum est, quod si non fuissent prohibiti à iure. Papa, vel Ecclesia, possent in sibi subditos quidquid Archiepi, & Epi in suas Diœceses, imo vero, & quidquid Sũmus Põtifex in tota Ecclesia. Hæc cõclusio est, expressa patris Magistri Francisci de Victoria, in relectione sua de potestate Ecclesiæ, q. 2. nu. 28. & eandẽ tenet Magister Soto in 4. distin. 27. quæst. 1. art. 4. & ex nouissimis, affirmãter tenuit eam grauissimus Pater Frater Ioannes de Bobadilla, in suo Enchiridio, siue Catechismo, quem inscripsit, licet non typis, ipsum mandauerit. Et Pater Frater Emmanuel Rodericus primo to. quæstionum regul. quæst. 27. articulo sexto. & ratio eius in promptu est. Nam (vt de mente Aristot. supra diximus) qui dat formam dat etiam consequentia ad formam. Cum igitur Christus Dominus voluerit, Religiones, & religiosorum statum esse in Ecclesia, siuque de iure Diuino, vel saltem eidem multũ conformi, quod religiosi habeant, seu deberent habere prælatos, & sibi superiores eiusdem instituti, & professionis; consequenter dicendũ videtur, quod plenariam facultatem, atque potestatem in eosdem, Christus ipse Dominus præfatis Prælatis contulerit, ad regendum, & gubernandum ipsos, in omnibus, in quibus iusta existente causa, à iure, Papa, vel ab Ecclesia, non fuissent prohibiti, eo modo, quo hoc ipsum diximus in nostro Ordine iudiciario, quæst. 2. art. 8. dum ageremus de Archiepiscoporum, & Episcoporũ iurisdictione. Multa tamẽ sunt in iure istis, atq; illis prohibita, & solummodo summi Pontificis ditioni, siue iurisdictioni reseruata. De quibus in 2. tomo, huius nostri Manualis, agemus latissime. Sed an id iure, vel iniuria factum fuerit, & summus Pontifex, restringere, atque limitare potuerit, eorundem Archiepiscoporum, & Episcoporum, & perinde prælatorum regularium iurisdictionem: Dicemus in sequenti articulo, qui erit in sextus in ordine.

Vict. in relec. de potest. Eccl. q. 2. nu. 28.

Soto in 4. sen. d. 27. q. 1. ar. 4.

Bobad. in suo enchir.

Emman. in to. qq. reg. q. 27. ar. 6.

Ordo iudiciales q. 2. art. 8.

ARTICVLVS VI.

Vtrum Summus Pontifex, potuerit limitare, atque restringere ordinariam prælatorum regularium iurisdictionem?

HAec eadem difficultas, iam vtcumque explicata & absoluta est à nobis, in nostro ordine iudiciario, quæst. 2. art. 8. vbi hoc ipsum, in controuersiam adductum est, de Archiepiscopis. Et prima facie, videri posset forsan cuipiam, quod non, cum (sicut præmissum est) horum omnium iurisdictio, nõ tam sibi cõueniat ex iure Papali humano, quam de iure supernaturali, & diuino, & immediate fuerit illis collata à Christo Domino. Ex quo videtur, quod non potuerit à Papa, siue Summo Pontifice limitari, aut restringi. Hoc non obstãte, in contrarium est veritas, de qua statuitur conclusio.

Conclusio.

Nullatenus dubitari potest, quod potuit Summus Pontifex limitare, & coarctare prælatorum regularium, & aliorũ iurisdictionem.

Ioan. 21.

Nullatenus dubitari potest, quod summus Pontifex, potuerit iure optimo limitare, atque restringere ordinariam prælatorum regularium iurisdictionẽ: & idem dico de Episcopis, Archiepiscopis, & quod de facto, virorumque potestas, in multis est limitata, & coarctata iure, & à Summis Pontificibus. Hæc concl. est tenenda de fide. Nam de fide est quod Sũmus Pontifex iure Diuino, est summum, atq; supremum totius Ecclesię caput, atque prælatus, cui proinde tenẽtur omnes obedire, eodem diuino iure, in omnibus, quæ non sunt in destructionem Ecclesiæ, sed potius in ædificationem. Ei enim specialiter dictum est, in persona D. Petri, vt pasceret generaliter Dominicum gregem. *Pasce oues meas* Quod ei quidem dictum est, absque vlla prorsus limitatione. Ergo bene potuit idem Pontifex ex causa, cum id expediens, ac congruum sibi visum fuisset, in ordine ad hũc ouium suarum spiritualem pastum, restringere, atque limitare omnium aliorum prælatorum inferiorum, iurisdictionem. Quod, & confirmatur hac speciali ratione. Nam quamuis Archiepiscoporum & Episcoporum, & simili quadam ratione, prælatorum regularium potestas, atque iurisdictio, (vt præmissum est) immediate sibi fuerit concessa, & collata à Christo Domino, & ordinaria in eisdem sit, sibi competens de iure diuino, cum tamen collata ipsis fuerit (vt tenent omnes vnanimiter doctores) ordine Hierarchico, nec independenter, sed dependenter ab eodem summo Pontifice, D. Petri successore, qui in tota Ecclesiastica Hierarchia, primum locum, & principatũ obtinet: nullatenus negari potest, quin ipse potuerit, & possit iure optimo, ex causa, & cum sibi congruum visum fuerit, coarctare, limitare, atque restringere ordinariam horum omnium iurisdictionem, speciales sibi casus, & causas reseruando. Id quod nunc denuo definitum, atque determinatũ est, in Concilio Tridentino. *sess. 14. cap. 7. can. 11.* vbi anathematis damnantur, asserentes, fieri non potuisse huiusmodi reseruationes. Hactenus de isto articulo, & tota quæstione.

Conc. Tridẽ. ses. 14. c. 7. can. 11.

QVÆSTIO XIV.

De prælatis regularibus, quantum spectat ad ipsorum diuersitatem, & differentiam, in duos articulos diuisa.

1 *Quotnam sint Prælatorum Regularium genera, siue species in Ecclesia?*
2 *De Prælatorum differentia, quæ specialiter reperitur in sacro nostro Minorum Fratrũ Ordine?*

ARTICVLVS PRIMVS.

Quot nam sint prælatorum regularium genera, siue species, in Ecclesia?

Huic articulo, respondetur per sequentes conclusiones.

Prima Conclusio.

Generalis, atque vniuersalis omniũ Religiosorum prælatus est summus Põtifex in Ecclesia.

VNiuersalis, & generalis Religionum, atque religiosorum omnium prælatus, est summus Põtifex in Ecclesia, cui speciali ratione obedire tenẽtur omnes in vniuersum religiosi. Hæc cõclusio, est certa, & cõstare potest ex innumeris capitulis, quæ habentur in iure; vbi hoc ipsum expresse definitur, atq; determinatur. De qua conclusione vidẽdus est magister Soto li. 8. de iustitia, & iure quæst. 3. art. 1. Vbi doctissime hoc argumentum prosequitur: & docet, quod summus Pontifex, non solum iure diuino, est totius Ecclesiæ caput, cui proinde omnes fideles tenentur obedire, verum etiam, ipse est generalis, atq; vniuersalis omnium religiosorum prælatus, potiori ratione generalis, quam vllus alius esse possit. Idem dico de Prouinciali, guardiano, siue Priore. Nã omnia isthæc munera, & officia, speciali ratione, eidẽ cõueniunt summo Pontifici, cum ab eo Religiones omnes habeant, quod tales sint, & tale sortiãtur nomen,

Sot. de iust. & iure lib. 8. q. 3. art. 1.

men, nec vlla Religio, aut religiosorum status stare vllo modo possit, sine ipsius licentia, permissione, & approbatione. Vnde inferunt præclari quidam doctores, religiosos omnes in suis obseruantijs regularibus, ex æquo teneri ratione sui status regularis parere, atque obedire summo Pontifici, ac si per speciale votũ obedientiæ, sese illi consecrassent, & astrinxissent, qđ faciunt religiosi Societatis Iesu, qui vltra tria essentialia Religionis vota, aliud speciale emittunt, quo se profitentur in suis missionibus, semper obedire summo Pôtifici. Quod & etiã facimus nos minores fratres, ex nostræ Regulę præscripto. In cuius Primo capitulo, hæc specialiter habêtur expressa verba. *Præter Franciscus, promittit obedientiam, & reuerentiam, Domino Papæ Honorio, ac successoribus eius Canonicè intrantibus, & Ecclesiæ Romanæ: & alij fratres teneantur Fratri Francisco, & eius successoribus obedire.* Quæ dum explicant doctores, & expositores dictæ Regulæ, sed maxime Corduba super caput primum inquit. Quod Seraphicus Pater noster Franciscus, omnium nostrum, suorum filiorum nomine, peculiare, & speciale, atque perpetuũ emisit votũ, obediendi Romano Pontifici. Sed quãuis hoc speciale votum, quammaxime commendandum sit, quia (vt dicitur) abundans cautela nõ nocet: dicunt tamen præclari multi auctores, hoc esse omnibus religiosis, & religionibus cõmune. Nã omnes ex sua professione, & ratione status regularis ex æquo tenentur summo Pontifici obedire, tanquã suo generali, atq; vniuersali prælato: cui magis propriè prælati competit nomen, quam cuilibet Generali, Prouinciali, Guardiano, siue Priori, aut cuipiã alteri Prælato, competere vlla ratione potest cum ab illo dependeat tota obseruantia, & obedientia Regularis, nec vlla Religio, aut religiosorum status, in Ecclesia esse possit, absque ipsius permissione, licentia & approbatione. Sed præter hunc adeo eximiũ, excellentem, atque vniuersalem prælatum, & totius Ecclesiæ pastorẽ, præter primates, Patriarchas, Archiepiscopos, & Epõs, cæterosq. prælatos, qui sunt in Ecclesia, (de quibus nihil libet impræsentiarum dicere) sunt etiam in Religionibus, plures prælatorum species, de quibus fit secunda conclusio.

Corduba super cap. 1. Regulæ. q. 4.

Secunda Conclusio.

Omnes omniũ Religionũ prælati, vel sunt Generales, aut Prouinciales, aut locales.

Omnes omnium Religionum prælati, ad tres species reducuntur, & in triplici sunt differentia. Nam vel sũt Generales, aut Prouinciales, aut locales. Hæc conclusio, non tam probanda, quam explicãda est. Et dico, quod omnes omnium Religionum prælati, vel sunt Generales, qui Ordinibus, & Religionibus in totum præficiuntur, totalemq. plenariam, & absolutam in eisdem habent iurisdictionẽ, (vt præsefert Generalium ipsum nomen:) Aut sunt Prouinciales, qui præsunt Prouincijs, sub eorundem generalium iurisdictione: Aut tandem sunt Prælati locales, & Conuentuales, vtrisque, ijs nempe, atque illis subiecti, qui in diuersis Religionibus, diuersimode nuncupãtur. Alibi Abbates, vt in Religionibus Monachalibus, alibi Priores, nõnunquam Guardiani, siue ministri, prępositi, atq; Rectores, siue apud alios commendatarij (vt omnia simul comprehẽdantur) oẽs isti sunt prælati immediati locorum, & Conuentuales, Prouincialib. & Generalib. prædictis subiecti, siue hoc, siue illo appellentur nomine. De quorũ omniũ potestate, & iurisdictione, & quid horũ singuli facere possint, aut non possint, in proprio cuiuslibet districtu, siue iurisdictione, in secũdo tomo specialem facturi sumus mentionem. Nunc progrediamur ad alia, & dicamus specialiter de prælatorũ differentia, quæ reperitur in nostro sacro, minorũ fratrum Ordine: De quo fit secundus articulus.

ARTICVLVS II.

De Prælatorum differentia, quæ specialiter reperitur, in sacro nostro minorum Fratrum Ordine.

Quæ ad hunc articulum spectant, breuiter, sed compendiose, explicabuntur per sequentem conclusionem.

Conclusio.

Noster sacer minorum ordo ad instar Romanæ Ecclesiæ, Ecclesiasticæ Hierarchiæ est institutus, & diuersas Prælatorum species in se continet.

Noster sacer minorum fratrũ ordo, ad instar Romanæ Ecclesiæ, specialiter est institutus, & diuersas Prælatorum species, in se cõtinet. Probatur hęc conclusio. Nam sicuti in Ecclesia, & tota Ecclesiastica Hierarchia (ab imis ad summa vsque ascẽdendo) reperiuntur simplices quidem sacerdotes, deinde cõfessores, & qui ex concessione, & permissione, fideliũ audiunt confessiones; postmodũ curati, siue presbyteri Parochiales, qui suorum ipsorum parochianorum confessiones audiunt, & quandoq; illorum incumbunt instructioni, & prædicationi, quibus quodammodo sunt superiores Archypresbyteri; deinde etiam sunt Episcopi, postmodum Archiepiscopi, Patriarchæ, & primates, qui omnes in vniuersum, summo consensu, Romano obediunt Pontifici, eidemq; in omnibus subduntur: ita etiam, & in sacro nostro minorum Ordine, (iuxta præscriptum nostræ Regulæ, Ordinis, & professionis) inuenire licebit, quosdam simplices sacerdotes, alios vero cõfessores, qui bus in dignitate, & gradu, succedunt prædicatores. Postmodum etiã sunt guardiani, qui sunt veluti curati, & prælati quidam locales, atque conuentuales, quibus in Ecclesia correspondent presbyteri parochiales. Supra quos reperitur, & aliud quoddam prælatorum genus, qui apud nos, & in nostro sacro Ordine, dicuntur custodes (quibus etiam in Ecclesia, Archipresbyteri correspondent.) Nam sicuti Archipresbyterium vulgo dictum, Adciprestazgo, constat, atque constituitur, ex quampluribus locis, siue Ecclesijs curatis parochialibus, sic & custodia apud nos cõstituitur, ac veluti componitur, ex pluribus conuẽtibus, & continet quamplures Conuentus, & Monasteria cum suis proprijs Guardianis, quorum omninm, iuxta præscriptum nostrę Regulę, custos quadam ratione superior censetur, & quasi ipsorum sit prælatus ordinarius. Deinde subsequuntur ministri Prouinciales, quibus in Ecclesia correspondent Episcopi. Postmodum generales, quibus correspondent Archiepiscopi & ipsorum iurisdictiõ Archiepiscoporum iurisdictioni, quam simillima esse pronũciatur. Supra quos omnes, Beatissimus, atq; Seraphicus Pater noster Franciscus, in nostro sacro Ordine, quasi primas, siue Patriarcha, in Ecclesia officiũ gessit. Primas.n. & Patriarcha, solũ nomine differũt, vt docet Anacletus c. *Prouincia. 99.* Vnde, & ipse proprijssime iure optimo, in proprio eiusdem officio, à nobis, quin vero, & à tota Ecclesia, pauperum Patriarcha nuncupatur. Non solũ quia intra pauperes Euangelicos, & voluntarios, in paupertate supremũ gradũ, atq; primatũ tenuit, verũ ẽt, quia, & ipse dum vixit, rõne quadã superior fuit ad nostri Ordinis Generalẽ ministrũ, qui (vt dictum est) quasi Archiepiscopalẽ iurisdictioẽ obtinet. Et certum est in Ecclesia, qood qui in maiori, altiori, seu eminentiori, quam Archiepiscopali gradu, constituitur, primas, siue Patriarcha nũcupatur. Hi, inquã, oẽs vno aio, ac sũmo cõsensu, Romano obediũt Põtifici, & iuxta præscriptũ nostræ Regulæ (vt supra diximus) specialiter eidem tenentur obedire. Ex quibus omnibus cõstat clarissime, atque manifestissime; qualiter noster ordo sacer mirifico quodam modo & quasi Hierarchico Ordine, ad instar Romanę Ecclesiæ, & Ecclesiasticæ Herarchiæ, à Beatissimo Patre nostro Francisco, nõ quidem absque diuina inspiratione, atque

cap. Prouinc. 99. dist.

E diuino

diuino impulsu, fuerit fundatus, fabrefactus & constitutus. In quo reperiuntur tot, & tātæ prælatorum species, quales in præsenti nostra conclusione sunt dictæ, & enumeratæ. Hæc dicta sufficiant de prædicto articulo, & tota quæstione.

QVÆSTIO X V.

De Prælatis Regularibus, quantum attinet ad facultatem admittendi, & recipiendi nouitios, in proprium suum cuiusq. Ordinem, respectiue, in duos articulos diuisa.

1 *Quinam Prælati in Religionibus, facultatem habeant admittendi, & recipiendi Nouitios?*
2 *Vtrū Prælati Regulares, per se solos, sine consensu, aut saltē consilio Capituli, siue Conuentus, recipere, & incorporare possint Nouitios ad Ordinem.*

ARTICVLVS PRIMVS.

Quinam Prælati in Religionibus, facultatem habeāt admittendi, & recipiendi nouitios?

QVidam ad ius commune attendentes, dicunt facultatem admittendi, atque recipiendi nouitios in Religionibus, penes Abbates absolute consistere, idque probare conatur, *ex cap. ad Apost. de Regul. & c. porrectum eodem tit. & c. nullam 18. q. 2.* vbi tanquam certum id supponi videtur. Sed eo non obstante, quod hac in re verius videtur, atque tenendum, sequentibus explicabitur conclusionibus.

c. Ad Apostolicā. c. porrectum de Reg. c. nullam 18. q. 2.

Prima Conclusio.

Quantum attinet ad facultatem admittēdi, & recipiendi nouitios, ad quemlibet Ordinem, siue Religionem, generaliter, & vniuersaliter loquēdo, primo respicere oportet, ad consuetudinem, cōstitutiones, & præcepta, siue etiā priuilegia, quæ hac de re in particulari, singulæ habent Religiones. Hæc conclusio est expresse Panorm. *in cap. ad Apostolicā de Regul.* In cuius confirmationem, allegat cap. finale de Regul. lib. 6. vbi Sūmus Pōtifex Bonifacius VIII. similí cuidam difficultati, & quæstioni respondens, remittit se ad consuetudinē. Incipit capitulum, *si ad solum Abbatē.* Verba eiusdē c. sunt, quæ sequuntur. *Si ad solum Abbatem pertinet creatio Monachorū, eo defuncto nequibit nouus Monachus, a Conuentu creari, alias poterit, si eorum creatio spectet simul ad vtrumque.* Quæ verba exponens glossa ibi, dicit intelligenda esse, de consuetudine præscripta, iure, vel priuilegio, nam alias de iure communi loquēdo, simul pertinet Monachorū creatio ad vtrumque, hoc est, ab Abbatē, & Conuentū simul. De quo sit secunda conclusio.

Quantum ad facultatem recipiendi nouitios, attēdenda, & respicienda est, cuiusque Religionis consuetudo, constitutiones, & præcepta, siue etiam priuilegia.

Panor. in c. ad Apostolicā de Regul.

Cap. fin. de Reg. lib. 6.

Secunda Conclusio.

De iure cōmuni loquēdo, creatio monachorum, & facultas admittendi, & recipiendi nouitios, ad ordinem, siue Religionem, ad Abbatem, siue præfectū conuentus, & ad cōuentum ipsum spectat. Ita quod neque conuentus ipse sine Abbate, aut solus Abbas, siue præfectus, sine conuentu, de iure cōi, monachos creare & religiosos ad ordinem, siue Religionē potest admittere. Hanc cōclusionē expresse tenet glossa in prærallegat. *c. fin. de regu. lib. 6.* Vbi hoc ipsū præsupponitur tāquam certum, atque indubitabile. Ad quod ēt facit, *c. nouit, c. quāto, c. ex nosci tur, de his, q̄ fiunt à prælatis.* In quo prædicto *c. quanto,* Alexāder Tertius, modum, atq; formā præscribit prælatis, vt sine consilio sui capituli, nihil audeāt instituere, vel destituere, neq; aliqua Ecclesiæ suæ negotia tractare, maxime si negotij graue fuerit. Quod aūt creatio, & receptio monachorū, siue religiosorū ad ordinē, sit ex grauioribus, quæ eisdē possunt occurrere, adeo certū est, vt in controuersiam nullatenus possit adduci. Vnde clare nostrū colligitur intētū. Ob quā causam, doctissimus Doctor Nauarrus in cōsilijs lib. 1. de const. conf. 9. & lib. 3. de regul. conf. 62. hāc conclusionē expresse tenet, & probat ex multis iuribus, quæ ibi allegat, & ego breuitatis gratia omitto. Sed loquendo de cōsuetudine, quā oēs habent, & cōiter obseruant ordines, & Religiones, sit tertia cōclusio.

De iure communi, creatio monachorū spectat ad prælatū, & cōuentum simul.

Gloss. in c. fi. de regu. lib. 6. c. nouit, c. quāto, c. ex noscitur, de ys, quæ fiunt a prælatis.

Nauarr. lib. 1. conf. de constit. conf. 9.

Tertia Conclusio.

Loquendo de consuetudine, quā oēs cōiter tenēt, & obseruant ordines, & Religiones non solū prælati generales, siue prouinciales: verū ēt, & omnes alij prælati immediate locorū, siue cōuentuū particularium, de consilio siue consensu capituli, facultatem habent admittendi, & recipiendi nouitios ad proprias ipsorū Religiones, nisi idipsum ex propria sua regula, vel priuilegio, siue ex cōstitutione aliqua prohibente, in contrariū, sibi fuerit ordinatum. Hæc cōclusio est expressa, doctissimi Doctoris Nauarro loco præallegato, in consilijs, lib. 1. de cōst. conf. 9. & lib. 3. de regula. conf. 62. Vbi ēt dicit, quod facultas admittendi, & recipiendi nouitios ad ordinē, non spectat ēt ad ministros generales, sine conuentu, & quod cōis obseruantia omniū Religionū, quas ipse sua ætate tractauit, hoc habet, vt acceptio monachorum, siue nouitiorum, fiat a prælatis immediatis locorū, siue conuentuū particulariū, cum maiori parte capituli, conformiter ad ius cōe. Ad quod allegat, *glossam in c. fin. de regul. lib. 6. verbo pertineat,* quam vt dicit, sequitur Archidiaconus. Ioannes Andreas, Lapus, & Anchartaous, Dominicus, & Philippus Frācus, & ante oēs alios Ioannes Monachus, qui dixit, quod de iure cōmuni loquendo creatio monachorū, pertinet ad Abbatem, & conuentū simul. Et prædictus Lapus allegās 32. de monasterijs monialiū, inquit, quod creatio monialiū, adeo pertinet ad Abbatissam, & conuentum monialium simul, quod Episcopus ēt si sit ipsarum superior, non potest per se, nec vllus alius prælatus etiam generalis, recipere, & creare moniales, sine conuentu, neque præcipere Abbatissæ, aut conuentui, vt ipsis inuitis, aliquā monialē recipiant. Quod si facerent, ab eis iuste posset appellari. Idem tenet Calderinus consil. 16. de regularibus, allegando ad hoc, prędictum Ioannē monachū, consil. 3. de sentētia excommunicationis. Idem tenet Archidiaconus, & Cardinalis à Turrecremata *in c. fin. 16. q. 7.* Pro qua ēt conclusione facit, *c. cum Ecclesia: Vulterrana de electione,* quatenus ibi declarat Papa, nullā iniuriā fecisse canonicos, cuidā Episcopo, eo quod noluerunt recipere quosdā canonicos, ab eodē solo creatos, ea rōne, quia hoc pertinebat ad conuentū ēt, sine capitulū. Qui n. iure suo vtitur nulli facit iniuriā. Videatur Nauarrus loco supra citato, vbi hac de re multa dicit, & in confirmationē supra positæ conclusionis, adducit, fundamentum, omnium (vt ipse inquit) neruosissimū, *c. vlt. 16. q. 7.* quod incipit: *Congregatio.* quod est adductum ex Concilio Toletano, vbi expresse habetur, non posse Abbatē, monachos creare, sine consensu suorū Fratrū. An vero ad id præcise sit necessarius cōsensus, an vero sufficiat consiliū, & an Abbas, siue Prælatus, teneatur sequi illud, maiorē habet difficultatē, de qua dicemus in sequenti art. sit modo quarta conclusio.

De cōsuetudine cōmuni loquendo, receptio monachorū atque religiosorū pertinet ad prælatos immediatos, siue locales conuentuum cum consensu sui capituli.

Nauar. vbi supra.

Gloss. in c. fin. de regul.

Lapus allegat. 32.

Nota hoc valde pro monasterijs monialium.

Calderin. consil. 16. de regul. Turrecrem. in c. fin. 16. q. 7. c. cū Ecclesia, vel terrana de elec.

c. vlt. 16. q. 7.

Quarta Conclusio.

Loquendo de iure speciali, nostri sacri Ordinis, & de eo, quod seruatur, & obseruari habet, in nostro sacro Minorum Fratrum Ordine; receptio monachorum, siue religiosorum, & nouitiorum, ex nostra regula, pertinet ad ministros dumtaxat, Prouinciales, siue generales. Hæc conclusio est certa & mani-

Ex vi nostræ regulæ receptio nouitiorū ad generales, & prouinciales pertinet.

& manifesta. Nam nostrę regulę expressa verba sũt hæc, quæ sequuntur. *Si qui voluerint hanc vitã accipere, & venerint ad fratres nostros, mittant eos ad suos ministros prouinciales, quibus solũmodo, & non alijs, recipiendi fratres, licentia concedatur.* Habentur in c. 2. Super quæ verba, nonnulla veniunt notãda, quę maxima sunt animaduersione digna. Et primo quod per illam exclusionẽ, aliorum a ministris Prouincialibus, quando dicitur: *Quibus solũmodo, & non alijs, recipiendi Fratres, licentia concedatur.* non excluduntur, nec intelligẽdum est, quod excludantur ministri generales: Imo vero ipsi sunt, quibus primo, & per se, & quasi originaliter, ac veluti è suo primo fonte competit receptio nouitiorũ ad ordinẽ, vt definiuit, atq; explicauit olim Dominus Papa Gregorius Nonus in sua explicatione, & declaratione, quã supra eãdem regulam nostram edidit, quæ incipit. *Quo elongati à seculo*, cum, & ipsi generales ministri (vt ibidem dicitur) cõcedere, & negare possint licẽtiam, atq; facultatem eisdem ministris Prouincialibus recipiendi nouitios ipsamq. illis pro libito, & prout sibi expediẽs, visum fuerit, restringere, limitare, aut coarctare. Quo fit, vt illa verba: *Quibus solummodo, & non alijs, recipiendi Fratres, licentia concedatur*, non sic sunt intelligẽda, ac si ex vi verborũ, prædictis ministris Prouincialibus, recipiendi nouitios, ex ipsa Regula facultas tãtummodo sit commissa, atq; cõcessa: Sed sensus illorum verborum est, quod talis facultas recipiẽdi nouitios, à ministris generalibus, cõcedatur solummodo ministris Prouincialibus, & non alijs. Ex quibus patet nostrum intentum, nempe quod illa dictio exclusiua, *solummodo*, non solum, non excludit generales ministros, à facultate recipiendi nouitios, imo vero ipsi sunt, apud quos huiusmodi facultas primo, per se, originaliter, & veluti in suo primo fonte residet. Qui etiam ex vi regulæ, non alijs ipsam possunt cõcedere, quam ministris Prouincialibus. Sic intelligit & explicat prædicta verba, doctissimus Pater Corduba in sua explicatione, super caput 2. q. 7. allegans ad id prædictã explicationem Gregorij IX. art. 7. vbi hac de re agẽs, inquit: *Quod nec ipsis ministris Prouincialibus ex vi regulæ, recipere nouitios permittetur, nisi eis super hoc, specialis licentia concedatur à ministris generalibus.*

c. 2. Nostræ regula.

Explicãtur illa verba nostræ regulæ, quibus dicitur, q̃ solummodo ministris Prouincialibus recipiendi nouitios licentia cõcedatur.

Greg. 9. in explicat. nostræ Regulæ.

Licẽtia, & facultas recipiẽdi nouitios, 1. & per se cõuenit ministro generali, & veluti ex cõmissione, ministris prouincialibus.

Nota hoc valde.

Corduba super regu. c. 2. q. 7.

Secundo est aduertendũ, atq; notandum circa illa verba, quod quamuis hoc ita sit, adhuc licentia, & facultas recipiendi nouitios, in supradictis ministris Prouincialibus est ordinaria, & nõ subdelegata cũ sit commissio perpetua, & sibi competens iã ratione suorũ officiorũ, & non tẽporalis, cõcessa ad certum aliquod, & determinatum tempus. Et præterea, quia eisdẽ ad hoc ipsum, est iã facultas, & licentia concessa per Nicolaũ III. in expositione, quã ẽt edidit super prædictã nostrã regulã, quæ habetur in corpore iuris, *in c. exijt, de verbo. signif. lib. 6.* In cuius artic. 7. agendo de facultate recipiendi nouitios, inquit: *Liceat nõ solũ Generali, sed ẽt Prouincialibus ministris personas fugientes à seculo, in Fratres recipere, qua Prouincialiũ ministrorũ licentia, per Generalẽ ipsũ possit coarctari, sicut sibi expedire videbitur.* Cũ igitur hęc facultas, habeatur iã in corpore iuris, quia sic summo Pontifici Nicolao Tertio cõueniens visum fuit, sicq. voluit decernere, statuere, atq; ordinare; certũ est, q̃d prædicta facultas recipiendi nouitios, in Prouincialibus ministris, est iã ordinaria, & nõ subdelegata. Nã ius cõe, planũ, est quod, & tribuit auctoritatem ordinariam. Sicq. modo prædicta potestas, & facultas recipiendi nouitios, in facto nostro Ordine ordinaria, iãtum residet penes Generales, & Prouinciales ministros: cæteri autẽ alij, qui illã habent, ex commissione tantummodo habent illam, siue delegatam. Ita tenet expresse præfatus Pater Corduba, allegans in idipsum, doctissimos Patres, Fratrem Hugonem, & Fratrem Bartholomæum de Pisa, in expositionibus, & explicationibus, quas supra regulam nostram ediderunt, c. 2. D. autem Bonauentura, in explicatione sua, rationem reddens, prę fatæ huius restrictionis, & coarctationis circa facultatẽ admittendi, & recipiẽdi nouitios, inquit: *Quod ex eo huiusmodi auctoritas reseruata est prædictis tantummodo, quia nempe Seraphicus Pater noster Franciscus, magis de ipsorũ prouidẽtia præsumpsit, quã aliorum, quod sciret ipsi, admonitu artis piscatoriæ, hominũ (inquã) piscatorum, pisces bonos, hoc est personas nostro Ordini conuenientes & congruentes) in vasa (hoc est ad eũdem Ordinem recipere) alios vero non ita idoneos, & cõgruentes, foras mittere.* Aduertentum tamen est, quod quamuis hoc propter Fratrum paucitatem, & raritatem venientiũ ad ordinem, in ipsius initio optime obseruari potuerit; ordine tamen iã dilatato, ac tẽpore procedente, nõ ita: Quapropter per supradictos, Gregorium Nonũ, & Nicolaum Tertium concessa est licentia, atq; facultas prædictis ministris Generalibus atq; Prouincialibus, hanc suam auctoritatem, & facultatẽ communicandi ẽt alijs; prout sibi conueniens videretur expedire. Primo hoc fuit cõcessum, per Gregorium Nonum dumtaxat Generalibus ministris, non autẽ Prouincialibus. Postmodum vero per Nicolaũ Tertium, vtrisq; adiungendo, & dicendo, quod Vicarij ministrorum Prouincialium, ex officio suæ vicariæ, nouerint hanc sibi licentiam esse interdictã, nisi hoc per eosdem ministros Prouinciales, specialiter sibi fuerit concessum, atq; commissum. Concedit tamen ibi, quod possint ipsi hanc tribuere facultatem, prædictis suis vicarijs & alijs; admonendo tamẽ, ne hoc passim, aut indiscrete fiat, sed maxima cum cõsideratione prædictam suam auctoritatem, & facultatẽ, committant; illis dũtaxat, de quibus speretur, quod in omnibus discrete procedant. Itaut non omnes indifferenter admittantur ad ordinem, sed illi solummodo, de quibus suffragantibus literatura, idoneitate, & alijs circumstãtijs, sperari possit, quod sibi per vitæ meritum, & alijs proficere possint, per bonum exemplum, & etiam vtiles futuros esse eidem Ordini. Verba sunt expressa.

Soli ministri generales, & prouinciales habent auctoritatem ordinariam recipiẽdi nouitios, cæteri vero, si qui alij illam habent, subdelegatam.

Nicol. 3. in c. exijs de verb. signific. lib. 7. art. 7.

Quare Seraphicus Pater noster Franciscus sic limitauit, & coarctauit facultatẽ recipiendi nouitios.

Ex concessione Nicolai 3. Prouinciales possunt subdelegare suam facultatem recipiẽdi nouitios, at Vicarij Prouinciales, illam non habent nisi sibi concedatur.

Tertio circa eadẽ verba, aduertere oportet, quid modo seruetur in praxi, atq; obseruari habet, iuxta nostras generales constitutiones. In quarum primo capitulo, agẽdo de receptione nouitiorum ad ordinem, subsequentia verba habentur. *Declaramus, q̃d secundum nostram Regulam solũmodo ministri Generales, & Prouinciales, auctoritatẽ habent ordinariã recipiẽdi nouitios ad ordinẽ. Et cũ ex decreto Nicolai Tertij, ministri Generales, & Cõmissarij etiam generales limitare possint facultatem, quã ad id habent ministri Prouinciales: decernimus, quod ministri Prouinciales non possint committere Guardianis, neq; alijs quibuscũq; religiosis, facultatẽ prædictam recipiendi nouitios; imo vero declaramus Prouinciales ministros, teneri in cõscientia per seipsos, eosdem nouitios personaliter examinare, de omnibus conditionibus, & qualitatibus ad nostrum Ordinẽ requisitis.* Hæc sunt verba, quæ habentur in nostris constitutionibus generalibus, & hoc est, q̃d, & cõiter saltẽ in Hispania obseruatur in praxi, nisi forsan in magnis quibusdã conuentibus, vbi studia sunt generalia, quod & iuxta placitũ sanctissimi, atq; Seraphici Patris nostri Bonauẽturæ, quã maxime est, atq; fuit rationi cõsonum, & (inquit) fuisse in id à Domino Papa olim, licentiã, atq; facultatẽ concessam, ad hoc nẽpe, quod in talibus locis studiorũ generaliũ, cõuẽtuu Guardianis, seu alijs discretis viris, & fratribus, recipiendi nouitios licentia concedatur. Hoc dicit D. Bonauentura in c. 2. expositionis nostræ Regulæ. An vero supradicti omnes, seu ipsorum aliquis, per se solos recipere valeant nouitios, sine consilio,

Nota hoc valde.

Per ordinationes, & cõstitutiones nostras generales, prohibitũ est prouincialibus ministris, subdelegare auctoritatem suã, ad recipiẽdum nouitios.

D. Bonauen. in exposit. nostræ Regulæ cap. 2.

fine consensu cōuentus, & aliorum Fratrum, maiori indiget inuestigatione, & maiorem difficultatē continet, de qua sequens instituetur articulus, qui erit secundus in ordine.

ARTICVLVS II.

Vtrum Prælati regulares, per se solos, sine consensu, aut saltem consilio capituli, siue conuentus recipere & incorporare possint nouitios ad Ordinem?

QVæstio sane difficilis, & maxima discussione digna, vtpote, de qua magna est lis, & controuersia inter doctores, Canonici Iurisperitos. Ex quo etiā multæ graues emergunt difficultates, de quibus omnibus agēdum à nobis est, in hoc articulo. Et quamuis hæc difficultas, communiter adducatur à doctoribus circa nouitiorum receptionem, ad professionē, & monachorum perfectā creationem, quę fit in professione, & penes hoc maiorem hęc quæstio difficultatem habeat; placuit tamē ipsam hic apponere, quo ordinate magis procedamus, & vtrumque simul expendamus, & explicemus, ne hanc difficultatem tāti ponderis, ac momenti, vlla ratione prætermisisse videamur, ne etiam sępe, iterum, atque iterum, eadem dicere, atque repetere cogamur. Et pro maiori huius quæstionis, & difficultatis intelligentia, vt etiam paremus viam ad ea, quæ in subsequentibus sunt dicēda, libuit in præsentiarum pręmittere, circa explicationem tituli, non casu, sed cū consilio, atque ex proposito, apposita à me fuisse illa duo verba, *sine cōsensu, aut saltem consilio capituli.* Nam est inter hoc, & illud, quam maxima differentia. Stat enim, atque secundum ius euenire optime potest, quod non possit prælatus, quidpiam facere sine cōsilio capituli, quod quidem bene possit, & valeat sine cōsensu. Aliud est enim consilium, aliud vero consensus, aliud cōsiliari, seu consilium sumere, atque exposcere, aliud vero cōsilium eiusmodi, à maiori parte adhibitum sequi, quod est aliquid cum consensu facere. Ideo igitur à me, ex proposito apposita sunt illa verba, sine consensu, aut saltum consilio capituli. Quo præmisso, atque præsupposito: Dico quod hac de re, est duplex solemnis opinio, & sententia.

Prima opinio. Panor. tenet, quod prælatus in receptione Monachorum ad ordinem, siue professionem, quamuis teneatur agere cum consilio, non tamen tenetur sequi consilium, neque expectare consensum.

Prima est Panorm. c. ad Apost. de regul. vbi postquam dixit in his omnibus, primo, & principaliter spectandam esse, atque inspiciendam consuetudinē, Religionis cuiusque, standumq. eidem, iuxta *c. fin. de regul. lib. 6.* Ea tamen non stante, & consuetudine cessante, inquit Panormitanus, quod prælatus, quāuis teneatur monachos, siue religiosos, ad ordinem cum consilio sui capituli recipere, ipsumq. cōsilium à Monachis, siue Fratribus expostulare, & exposcere, non tamen tenetur consilium ipsum sequi, neque ipsos nouitios recipere cum consensu maioris partis Capituli. Primam partem suæ opinionis, nēpe quod Abbas, siue Prælatus circa recipiendos nouitios, teneatur consilium requirere, & à suis subditis expostulare; probat Panormitanus, ex eo, quia hoc est de grauioribus negotijs, & causis, quę sibi, vel suo conuentui possunt occurrere, & in quibus Prælati tenētur semper agere cum consilio, iuxta tex. *in c. nouit, c. quanto, ca. cũ noscitur, de his, quæ fiunt à prælatis.* Quibus in locis, & maxime *in c. nouit*, glossa inquit, quod Pręlati, & Abbates, maiora, & pręcipua negotia conuentus, debent expendere cū cōsilio sui capituli: & addit Panormitanus, quod si tale consilium non requiratur, actus erit oino nullus, neq; valebit Monachorū receptio. Nā vbi à iure requiritur cōsilium, nisi adhibeatur, actus est nullus, iuxta tex. & glossam in præallegato *c. nouit.* Sed secūdā suæ opinionis partē, hoc nēpe, quod non tenentur sequi cōsilium ipsum, neque expectare responsum, siue consensum conuentus, sed sat sit ipsum expostulasse, & requisiuisse; & probat idē Panor. per tex. & glossam *in c. cum in veteri, de electione, c. cū olim, de arbitris,* & hoc dicit esse de iure cōi. Nam qui tenetur requirere consiliū, non tenetur sequi illud, neq; ex cōsilio ad id faciendum quispiam obligatur, iuxta tex. *in c. quisquis, 18. q. 1. & c. denique 4. dist.* Et tādē dicit hāc sententiā, & opinionē esse Bart. *in l. 1. §. si plures, ff. de exercitatoria actione. Hæc Panormitanus.*

c. Nouit, c. quāto, c. ca noscitur, de ijs, quæ fiūt à prælatis.

Vbi à iure requiritur consilium, nisi adhibeatur, act⁹ est nullus.

c. Nouit de ijs, quæ fiunt a prælatis.

c. In veteri de elect. & c. cum olim, de arbitris.

c. Quisquis 18. q. 1. ca. denique 4. dist.

Bart. in l. 1. §. si plures. ff. de exerc. act.

Sed contrariam sententiam mordicus tenet, atq; defendit, doctissimus Doctor Nauarrus in suis consilijs, lib. 1. De const. cons. 9. & lib. 3. de regu. cons. 36. & 62. & sæpe alibi. Dicit Nauarro, quod receptio & creatio monachorum, ita pertinet ad Abbatem, siue Prælatum, & ad cōuentum simul, quod neuter sine alio, nouitios ad Religionem pōt creare, aut recipere: Quibus addit, quod Abbas, siue Prælatus, in his, nō solum tenetur agere cum consilio, aut solūmodo consilium requirere: verum etiam, & expectare cōsensum maioris partis capituli, & sequi ipsum. Probat suam sententiam ex multorū doctorū iurisperitorum auctoritatibus, & quampluribus capitulis, quæ ibi allegat, & sunt ea, quę nos in procedēti articulo in 3. conclusione late tradidimus. Tādem dicit hanc opinionem, atq; sententiam esse Bart. *in l. 1 1. §. si plures, ff. de exerc. nu. 7.* (quidquid dicat Panormitanus) Vbi inquit, non solum esse requirendum cōsilium, verum expectandum, & etiā sequendū ipsum, qn̄ est requirendum ab alio tanquam à cōcollega & cum participe officij, quales (inquit Nauarro) sunt Abbates, & prælati in prædicto casu de receptione nouitiorum, & in expediendis præcipuis negotijs sui conuentus, quę oīa facienda sunt, nō solu de cōsilio, verum ēt ex consensu capituli, seu maioris partis ipsius. Videatur Nauarro locis supracitatis, vbi ad hoc propositum plura dicit, eaq. notatu dignissima. Quibus præmissis, ad propositum articulum respondetur per sequentem conclusionem.

Secunda opinio. Nauarri dicit, quod nouitiorū receptio facienda est, non solum cū consilio Monachorum, verum etiam cum consensu maioris partis capituli.

Nauarr. lib. 1. consil. de cons. consil. 1. & lib. 3. de reg. consil. 36. & 62.

Conclusio.

In nouitiorum receptione ad habitum, & multo magis, atque potiori ratione ad professionem, Prælati non solum teneotur desumere suorum subditorū consilium, verū ēt expectare, & sequi ipsum, & in his, agere cum consensu maioris partis Capituli. Ad tenendam hanc conclusionē moueor, propter fortissima fundamēta Doctoris Nauarri, cuius sētētia multo magis arridet, q̄ opinio Panormitani, vtpote rōni, & iuri cōi conformior. quam & præterea, quę dicta sunt, confirmo hac peculiari rōne. Nam in receptione nouitiorū ad habitum, & multo magis ad professionē, certū est, qd̄ interuenit mutuus quidam cōtractus, & mutua quædā, atq, reciproca obligatio inter nouitiū, qui recipitur, & cōuētū, qui ipsum recipit, qui (vt de se patet) obligātur adinuicē; quò fit vt nullo pacto, iuri cōi, neque vero rōni naturali sit cōsonū, quod prædicti, ad habitū, siue professionem admittātur, aut recipiātur, per solā volūtatē Prælati, absq; cōsensu, & volūtate sui capituli, cum ipsi sint, qui mutuo, atq; adinuicē obligantur. Ratio ista fortissima quidem est, & fundatur in *Glossa capituli finalis de regularibus,* vbi fit mētio huius mutuę, atq; reciprocæ obligationis. Et aduerto, hoc esse intelligēdū, nō solū de receptione nouitiorū ad professionē, verū ēt ad habitū. nā de hoc expresse loquuntur iura ibi, & circa hoc, est lis, & cōtrouersia inter prædictos, Nauarrū, & Panor. verba. n. Pan. sunt ista, in q. quā mouet. *Nūquid solus Abbas sine capitulo suo possit recipere aliquē in monachū, & incorporare eū monasterio?* Et verba Nauarri sunt similia, nā respōdēs in supradicto cōsil. 9. cuidā quintæ difficultati ex ijs, quæ sibi fuerunt propositæ, inquit: *Quod communis obseruantia omnium Religionū, quas ipse vidit, hoc habet, quod Prælati cū maiori parte capituli, Monachos, siue nouitios recipiant, & ipsos induunt habitū*

In receptione nouitiorū ad habitum, & multo magis, & potiori ratione ad professionem procedere debet prælatus, non solum cum consilio, verum etiā cum consensu capituli.

Ca. fin. de regu.

Religio

Religionis. Ecce qualiter sit sermo, & vtriq; expresse loquuntur, de exceptione ad habitum, & non solum de receptione ad professionem. In nostro autem sacro ordine, hoc etiã expresse est obseruari mandatum. Nam in nostris constitutionibus generalib. cap. 1. agendo de receptione nouitiorum ad ordinẽ, quæ subsequuntur, apponuntur verba: *Postquam ministri Prouinciales venientes ad ordinẽ, miserint ad aliquem Conuentum, Guardianus conuentus teneatur eosdẽ ad minus tribus diebus detinere in habitu seculari, intra ipsius conuentus clausuram, vt interim nouitiorum magister, induendum instruat, & Guardianus, & discreti conuẽtus, eundem rursus examinent per seipsos, & prosus veris inquirant, an desit illi aliqua conditio ex supradictis. qua deficiente, habito prius recursu ad ministrum, poterunt illi nostræ Religionis habitum denegare.* Ecce qualiter iuxta prædictas cõstitutiones, nouitiorum receptio, non ad solum Prælatum spectat, verum etiam ad Conuentum simul, seu ad eiusdem Conuentus discretos, per ipsius tacitum compromissum: Id quod & strictius præcipitur, quando agitur de receptione eorumdem nouitiorũ ad professionem. De quo habentur ibidẽ quæ sequuntur verba post alia. *Et eandem tertio per scrutiniũ tribus religiosis ad hoc electis, post vndecim mensiũ curriculũ, ad recipiendos nouitios ad professionem, Conuentus suffragia petantur verbo tenus: Et si maior pars non fuerit pro nouitio suffragata, quando publice, vel secrete vota petẽtur, statim nouitius sine recursu eyciatur.* Sed dices, quid si his nõ obstãnbus, à Prælato nouitius ad professionẽ admittatur, erit ne professio ipso iure nulla? Quidã dicunt, quod nõ, sed quod declarabitur, qđ sit nulla, si constiterit iuste, maiorẽ partem conuentus tali professioni minime consensisse. Ita tenet Pater Frater Emmanuel Rodriguez. 3. to. qq. regu. art. 7. in fine. Sed contrarium esse probabilius iudico, & credo, quod erit ipso facto, & ipso iure nulla, per supradicta, & per illud, quod habetur *in cap. nouit, de his, quæ fiunt à prælatis.* Vbi ad simile propositum, hæc quæ sequuntur verba, habentur. *Nã nos tales institutiones, & destitutiones, robore firmitatis carere decernimus* Et in sequenti c. quanto eodem tit. *& c. ea noscitur.* Hoc ipsum definitur. *& glossam prædicto c. nouit, verbo carere:* postquã similẽ quæstionẽ proposuit. *Numquid ipso iure tales constitutiones irrita sint:* Respõdet, quod sic, quod & probat ex eo quod factæ sunt contra ius contrariũ factũ, facto ipso irritans, & annullans, per legẽ, Non dubium, C. de legibus. Et hæc de isto articulo dicta sufficiant.

Quid sit obseruandum in receptione nouitiorum in nostro sacro Minorum Ordine.

Emmanuel 3. tom. qq. regul. art. 7.

c. Nouit de his, quæ fiũt à Prælatis.

c. Quanto, & c. noscitur eodem titulo.

Leg. non dubiũ, C. de legibus.

QVÆSTIO XVI.

De Nouitijs ante susceptionẽ habitus, & antequam Religionem ingrediantur, in quatuor art. diuisa.

1 *Vtrum ingressus Religionis, magnam requirat deliberationem?*
2 *Vtrum licitum sit quempiam inducere & persuadere, ad ingressum Religionis?*
3 *Vtrum sit illicitum, atque peccatum mortale, quẽpiam ab ingressu Religionis retrahere, & quænam sit, id ipsum facientis pæna?*
4 *Vtrũ omnes in vniuersum venientes ad Ordinẽ, & Religionis habitũ expostulãtes, sint recipiendi?*

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum ingressus Religionis, magnam requirat deliberationem?

Hanc difficultatẽ tractat D. Th. 2. 2. q. 189. art. 10. proponitq. ipsam sub hac verborũ forma. Vtrũ sit laudabile, qđ quispiã absq; multorũ cõsilio, & diuturna præcedẽti deliberatione, ingrediatur religionem?

D. Tho. 2. 2. q. 189. ar. 10.

Et pro suo more pro ratione dubitandi, ad hoc vt veritas ex oppositione falsi, siue sui contrarij plenius elucescat, aliqua proponit argumenta, quorum est primum.

NAm in rebus magnis arduis & dubijs, qualis est mutatio status iuxta mentẽ, & sententiã Aris. 3. Ethic. c. 3. magna est opus deliberatione, eo vel maxime, cũ nesciat hõ, nec sibi certo constare possit, an ipsius vocatio ad Religionẽ, ex Deo sit, necne? Non n. oẽs apti, & cõuenientes sunt ad Religionẽ, seu ad statũ perfectionis. Nec videtur, qđ ad id, oẽs à Deo vocentur, cũ multoties contingat, & experiẽtia ipsa constet, qđ multi postea degenerẽt, & retrocedunt à sua vocatione, & professione, quibus & iuste, illud D. Petri applicari põt: *Quod facta sunt illis posteriora, deteriora prioribus, meliusq. ipsis fuisset, viã iustitiæ non agnouisse, quã post agnitã retrocedere, siue retrorsum conuerti;* Ergo ingressus Religionis, magnã requirit deliberationẽ. Secundo sic argumentatur D. Th. ad idẽ: Quia Christus Dominus (vt videtur) suo facto, & doctrina, id ipsum nos docuit, nẽpe qđ non expediat statũ mutare, aut quẽpiã, rẽ aliquã magnã efficere, neq; Religionẽ ingredi, absque magna pręcedẽte deliberatione & diuturna cõsideratione. Ad qđ propositũ facit, qđ dicitur, Luc. 14. *Vbi inducit similitudinem de hoĩe volente turrim ædificare, qui si prudens est, prius sedens cõputat sũptus, qui nec essarij sunt. si habeat ad perficiendũ, ne postquã posuerit fundamentum, & nõ potuerit perficere, omnes, qui viderint incipiant illudere ei, dicentes, hic hõ cœpit ædificare, & non potuit consumare.* Quod ẽt & Regius Psaltes Dauid, cũ adhuc esset in minimis, suo nos exẽplo docuit; si quidẽ de eo dicitur 1. Reg. 17. *Quod congressurus bellũ cũ Goliad, prius indutus est armis Saul, quã id ipsum faceret, vt tentaret an armatus incedere potuisset,* In quo magnę prudẽtię (vt videtur) specimẽ dedit: Ergo nõ ẽt expedit, qđ quis fidelis, cũ diabolo congressurus bellũ, statũ perfectionis assumat, seu Religionẽ aliquã ingrediatur, priusquã sui ipsius experimentũ faciat, & absq; diuturna, & magna consideratione, & deliberatione. Hæc sunt præcipua argumenta, quæ ibidem adducuntur à D. Thom. Quibus non obstantibus, in contrarium statuitur conclusio.

Arist. 3. Ethicorum. c. 3.

Petri. 2. c. 2.

Luca 14.

1. Reg. 17.

Conclusio.

Multorũ cõsilia, & diuturna deliberatio, nõ sunt multũ necessaria ad ingressum Religionis. Hãc cõclusionẽ probat D. Th. in primis, exẽplo D. Petri, & Andreæ, qui quidẽ à Christo Domino vocati ad diuinũ eius seruitium, statim, & continuo (vt dicitur Matt. 4.) *Relictis retibus sequuti sunt eũ.* Super quę verba, hoc approbans factũ, D. Ioannes Chrys. super Mat. homil. 14. inquit: *Quod talem obedientiã Christus, quærit a nobis, vt vocati, nec instanti temporis remoremur.* Notãda quidẽ verba. Nõ igitur imprudentiæ, siue vitio, culpiã erit tribuendũ; si iuxta consiliũ Chrysostomi, & taliũ, ac tantorum Apostolorũ factũ, penes hoc quispiã eosdẽ D. Petrũ, & Andreã imitetur, atq; ad diuinum vocatus seruitiũ, statum perfectionis assumat, absq; multorum consilijs, & magna præcedẽte deliberatione. Sed præterea probat D. Tho. hoc ipsũ alia specialissima, & efficacissima rõne, quæ & simul erit solutio primi argumenti in cõtrariũ propositi. Nã quamuis (iuxta sentẽtiam Philosophi) diuturna deliberatio, & multorũ cõsilia necessaria sint in rebus magnis, & qñ res sũt dubię, aut dubium est, quid agendũ sit: At vbi res sunt certę, & determinatæ, non talis requiritur deliberatio, neque eiusmodi requiritur consiliũ. Hoc supposito dicit D. Tho. Tria, ex quibus constare videtur, quod ad ingressum Religionis, nõ sit necessaria diu-

Ad ingressum Religionis, non opus est multorum cõsilijs, aut diuturna deliberatione.

Matth. 4.

Chrysost. super Matt. hom. 14.

turna deliberatio, nec multorũ consilia. Primo, quia si consideretur ingressus ipse Religionis in se; adeo certum est, quod talis ingressus est bonus, vt de hoc qui dubitaret, quantum est in se, iniuriam videretur irrogare Christo Domino, qui de tali ingressu consilium dedit, vtpote de assumẽdo statu perfectionis. Quocirca habito eiusmodi consilio alterius opus nõ est, atque in tali casu, alterum cõsulenti, optime applicari illud posset, quod dixit Augustinus olim, sermone 7. de verbis Domini: *Vocat te Oriens (idest Christus) & tu respondes ad Occidentem (idest ad hominem mortalem errare potentem?)* quasi dicat, Non hoc consonum est rationi. Nam qui super hac re à Christo consiliũ habet, alterius sibi nõ est opus.

Aug. serm. 7. de verb. Dom.

Secundo inquit D. Thom. ad idem propositum. Si respiciatur ingressus ipse Religionis, per comparationem ad vires eius, qui ingressurus est Religionẽ, nec sic est locus dubitationi de tali ingressu, aut si bi opus est ad id, multa cõsultatione, & diuturna deliberatione. Nam qui ingrediũtur Religionem (inquit) non confidunt in virtute sua, neque in multitudine virium suarum, se posse stare, atque subsistere, sed in Deo, & in auxilio virtutis diuinæ, qđ quidem omnibus præsto est, sperantibus in eum, iuxta illud Isaiæ: *Qui sperant in Domino, mutabunt fortitudinem, assument pennas, sicut Aquilæ, current, & non laborabunt, ambulabunt, & non deficient.* Quo fit, vt timor quorũdam, circa ingressum Religionis, quodammodo reprehensibilis, atque irrationabilis sit, vt ingenue probat idem D. Th. auctoritate prędicta D. August. lib. 8. suarum confessionum cap. 11. Vbi hoc de seipso fatetur. Dicit enim, quod ante tẽpus suæ conuersionis, dum sui status mutationẽ pertimesceret, atque formidaret videndo tot pueros, ac puellas, & iuuentutem multam, & homines omnis ętatis, viduas graues, & virgines Deo deseruire; anus quædam irridere sibi videbatur, irrisione quadam hortatoria ac sibi dicere: *Tu non poteris, quod isti, & istæ? an isti, & istæ in semetipsis possunt, & non in Domino Deo suo? quid in te stas, & non stas? proyce te in eũ, noli metuere? Nõ se subtrahet, vt cadas. Proyce te secure, ipse excipiet te, & saluabit te.* Ex hoc colligit D. Th. non esse formidãdũ de ingressu Religionis.

Isa. 40.

Aug. lib. 8. cõfess. cap. 11.

Tandem tertio, dicit D. Tho. quod si propter aliquod impedimentũ, vt puta, infirmitatis corporalis, vel alterius cuiusq; rei, cõsultatione opus est, ad ingressum Religionis; & consiliũ desumendũ est, non ab alijs est petendũ, quã ab ijs, de quibus certo sciamus, & speremus, quod possint prodesse, & nõ obesse, recteq. consulere, circa ea, quæ perfectionis sunt & homini conueniunt, non vero econtrario impedire. Ad quod propositum adducit illud Eccl. 37. vbi quasi Ironice dicitur: *Cum viro irreligioso tracta de sanctitate, & cum iniusto de iustitia.* Ac si dicat, nõ hoc vllo modo facias, neq; enim expedit, seu rationi consonum est. Qua ratione sequitur ibidem. *Non attendas his in omni consilio tuo, sed cum viro sancto, assiduus esto; & cum eo, quem cognoueris obseruantem timorem Dei, cuius etiam anima est secundum animam tuam.* Omnia ista sunt, quam maxime pensanda, & considerãda, atque notatu dignissima. Ex quibus omnibus infert D. Thomas, non esse opus multorum consilio, aut diuturna deliberatione, circa ingressum Religionis, sed penes hoc solummodo, quã quis ingredi debeat Religionem. Hoc (inquit D. Thomas) quam maxime pensandum est, & ad id interdum necessaria sunt multorum consilia, & magna deliberatio: non vero circa ingressum Religionis in se.

Eccl. 37.

Ad argumenta incontrarium proposita, ex dictis patet solutio, & si qua supersunt dicenda, videantur apud eundem D. Thomas loco vbi supra: nam non possumus in his rebus amplius immorari. Hactenus de isto articulo.

ARTICVLVS II.

Vtrum licitum sit, quempiam inducere & persuadere ad ingressum Religionis?

Hanc difficultatem etiam excitat idem D. Tho. 2. 2. q. 189. art. 9. de cuius doctrina, & resolutione, sequentes statuo conclusiones.

D. Thom. 2. 2. q. 189. art. 9.

Prima Conclusio.

Inducere aliquem, siue aliquos, ad Religionis ingressum, dummodo id debite fiat, sanctum atque licitum est, & talia facientes, magnum apud Deum præmium promerentur. Hæc conclusio est expressa D. Tho. Quam, & probat: Primo auctoritate D. Iacobi in sua epistola, cano. cap. vlt. Vbi inquit: *Qui cõuerti fecerit peccatorem ab errore viæ suæ, saluabit animam eius a morte & operiet multitudinem peccatorum suorum.* Secundo probat idipsum, ex Daniel, c. 12. vbi habetur: *Quod qui ad iustitiã erudiũt multos, fulgebunt quasi stellæ in perpetuas æternitates.* Ac tandem tertio, ex illo quod habetur, Exo. 26. 35. & 36 quibus in locis dicitur, ex diuino pręcepto, in ornatum antiqui tabernaculi, quasdã olim Moysen cortinas fecisse, tali ordine dispositas, atque connexas: *Vt cortina cortinam traheret.* Quo factu (inquit D. Thom.) in symbolum, atque figuram datur intelligi, quod qui iam est, quasi cortina in Ecclesia, siue Religionis tabernaculo, atque diuino seruitio, mancipatus, suo exemplo & cohortatione, ad simile curare debet, alios reducere, & attrahere. Ad quod etiam est potissima ratio. Nã id facere, est alios promouere ad bonum sibi conueniens, & ad cõsilia sequenda euangelica, quod quam bonum, sit nulli esse potest dubium. Sed adnotare oportet opus hoc, adeo pium, licitum, atque laudabile, simul & meritorium, vestiri debere, quibusdam circunstantijs, & conditionibus, quibus deficientibus, erit illicitũ, & vituperabile, imo vero, & peccatum, id, quod alias sanctum erat, & licitum. Istæ autem circunstantiæ sunt tres. Prima consideratur ex parte personæ, quæ inducitur ad Religionem: secunda ex parte ipsius personæ inducentis: & tãdẽ tertia, ex parte Religionis, ad quam quispiam inducitur: De quibus omnibus per ordinem, tres statuẽtur conclusiones. Sit igitur secunda conclusio, de prima circumstantia.

Inducere alios ad ingressum Religionis, si debito fiat modo, sanctum, atque laudabile est, & multum meritorium.

Iacob. in canonicae. vlt.

Daniel. 12.

Exod. 26. 35. & 36.

Secunda Conclusio.

Ex parte personæ, inductio ad Religionem, fieri potest illicita, & inordinata, si quis violenter ad Religionẽ inducatur, minis, fraudibus, seu alijs mõ illicito. Hęc cõclusio probatur expresse ex eo, quod habetur in decreto, 20. q. 3. cap. *præsens.* Vbi hoc ipsum stricte prohibetur, & quia *quod iniustũ est, iniuste etiam est exequendum: vt habetur Deut. 16.* An vero votũ violenter, & non per media licita emissum, de Religione, factum per vim, siue metum, in conscientia teneat, & obliget; alibi dicetur infra. Non enim est præsentis speculationis. Sit tertia conclusio, de secũda circumstantia.

Ad Religionem nõ debet quis violẽter induci, neque cogi.

c. Præsens 20. q. 3.

Deutero. 16.

Tertia Conclusio.

Etiam fit illicita, & inordinata talis inductio, ex parte personæ inducentis, qñ quis simoniace, & muneribus, datis, seu acceptis, inducit, seu trahit quempiã, ad suã Religionẽ. Probatur hæc conclusio. Quia id ẽt est prohibitũ in decreto, *c. quam pio, 1 q. 2. & c. nullus abbas,* quibus in locis expresse habetur, atque stricte præcipitur: *Quod ab his, qui conuertuntur ad Religionẽ, nihil oĩno est exigendũ neq; pretio aliquis, ad Religionẽ inuitandus.* Videantur hæc duo capitula, quæ sunt notatu dignissima. Sit quarta conclusio, de tertia circumstantia.

Ad Religionẽ non debet quis induci, siue receptis muneribus datis, seu acceptis.

c. Quã pio 1. q. 2. & cap. nullus Abbas.

Quarta

Quarta Conclusio.

Non debet quis inducere ad Religionem deformatam.

Ex parte Religionis, fit enim quandoque talis inductio illicita, & inordinata, si inducatur quispiã ad Religionem deformatam, & in qua nõ reformate, atque exemplariter viuitur, sed tepide, & inter maiores, atque minores, est multa, & communis relaxatio. Hæc cõclusio, etiam de se patet, & ratio est ad id potissima; propter periculum, quod habebit sic inductus se scandalizandi. & nullo modo proficiendi, in tali Religione, postquam intrauit ipse ibidem, credens, atque existimans, se ad perfectionem, & statum perfectionis induci; postea vero ingressus, inuenit intus tantam remissionem, vt iuste se deceptũ fateri possit. Hac de re videatur D. Caietanus, explicans prædictum articulum D. Tho. Vbi plura dicit ad hoc propositum, notatu quammaxime digna, & specialiter videatur doctissimus Pater Corduba, super regulam nostrã, c. 2. q. 2. Vbi multa ad hoc propositũ dicit, & allegat, asserendo mortaliter peccare, eum, qui inducit alterum ad Religionem deformatam, & vbi non reformate, & religiose viuitur. Ad quod propositum adducit illud, quod dixit Christus Dñs olim de Pharisæis: *Væ vobis Pharisæi, & Scribæ, qui circuitis mare, & aridã. vt faciatis vnũ Proselitum, qui cum fuerit factus, facitis filium Gehennæ, duplo magis, quam vos.* Dicit ibi Pater Corduba, quod hæc dictio, *væ*, vbicumque in sacra Scriptura apponitur, pro talia facientibus, designatur, atque insinuatur peccatum mortale, & quod ipsum incurront, omnes inducẽtes alios, ad Religionem non reformatam. Quæ autem Religio dicẽda sit reformata, vel deformata, late tractat ibidem prædictus Pater Corduba, de quo nos infra, aliquid suo proprio loco dicemus. Hæc de isto articulo dicta sufficiant.

Caieta. 22. qu. 189. art. 1.
Corduba super reg. c. 2. q. 2.
Matth. 13.

ARTICVLVS III.

Vtrum sit illicitum, atque peccatum mortale, quempiam ab ingressu Religionis retrahere, & quænam sit idipsum facientis pœna?

Difficultatem, & quæstionem hãc, satis dilucide, docte, & abundanter tractat Doctissimus Magister Soto lib. 4. de iustitia, & iure, q. 6. art. 3. in solutione 2. argumenti. Vbi refert opinionem multorũ grauissimorũ doctorum, asserẽtium, quod qui quẽpiam ab ingressu Religionis retraxit, seu inde retrahit, tenetur eidem persuadere, vt eandem ingrediatur, seu ad ipsam reuertatur, quod si facere non potuerit, aut ipse intrare nequiuerit, neq; voluerit, debet alterum loco ipsius substituere, aut idem ipse intrare, dummodo possit. Hanc sententiam tribuunt Doctores communiter Scoto in 4. dist. 15. q. 3. art. 1. & Ricardo eadem dist. q. 2. art. 4. quem sequitur Paludanus ibidem. Hoc ipsum tenet Adrianus in 4. in materia de restitutione. q. 2. de bonis animę restituẽdis. Quin vero in eandem sententiam subscribit D. Antoninus de Florentia 2. p. tit. 2. c. 2. Et præter fortissimas rationes, quæ ad hoc ab ipsis ibidem adducuntur, quas ego breuitatis gratia omitto, remittendo lectorem, vt videat ipsas apud Magistrum Sotũ, loco supracitato, & apud Syluestrum, *verbo restitutio 3. q. 1.* Probant prædicti Doctores, hoc ipsum exẽplo, & facto D. Raymundi Ordinis Prædicatorum, Generalis olim celeberrimi, qui eãdem ob causam, habitum eiusdem Religionis (vt dicitur) assumpsit, & induit, quia nempe ab eo perperã, alium quempiã retraxerat. Sed quidquid de hoc sit, quod verius est, atq; tenendũ, sequẽtes explicabunt cõclusiones.

Soto de iustit. & iur. lib. 4. q. 6. ar. 3. in solut. 2. arg.
Scot. in 4. sent. di. 15. q. 3. ar. 1.
Ricard. etiam in 4. d. 15. q. 2. art. 4.
Palud. ibidem.
Adrian. in 4. de restit. q. 2.
D. Anton. 2. p. tit. 2. c. 2.
Sylu. verbo restitutio 3. q. 1.

Prima Conclusio.

Qui bono animo, & recta intentione retrahit aliquẽ ab ingressu Religionis, non peccat, quin vero promeretur.

Qui bono animo, atque recta intentione, quempiam ab ingressu Religionis retrahit, ea ratione, quia sibi visum fuit, quod talis status propter aliquas speciales causas, & particulares rationes, & circumstantias, non sibi est conueniens, non solum non peccat, verum ẽt benefacit, & promeretur. Hæc cõclusio est, certa & manifesta, quã tenet expresse Gerson in suis regulis moralibus, alphab. 24. & 67. consideratione 2. agendo de Religionis perfectione. Et est communis doctrina omnium summistarum, nec opus est vlla maiori probatione. Nã licet professio monachatus ex genere, consilium euãgelicum sit, & bonum quoddam in communi, maius forsan quocumque alio particulari; attamen quod iste, vel ille, modo, & existentibus talibus circumstantijs, huiusmodi institutum, & statum suscipiat, res est aliquali consultatione digna. Et qui visis omnibus, recte alteri hac de re consulit, nulli est obnoxius peccato. Quin vero bene facit, & adeo certum est, quod non peccat, vt potius promereatur, dummodo recta intentione id faciat. Sed aduerto, quod hac in re, maxima cautela, & modestia in dissuadenda Religione, adhibenda est, & in re dubia, declinandum est potius in fauorem Religionis.

Gerson in regu. moral. alph. lit. 24. & 67. consid. 2.

Secunda Conclusio.

Qui iniquo animo à Religione quempiam retraxit, quãuis non teneatur ad restitutionem lege iustitiæ, tenetur tamẽ lege charitatis.

Qui iniquo animo, atq. peruersa intentione, quẽpiam retrahit ab ingressu Religionis, & statum monachorum, atque religiosum illi dissuadet, quamuis de rigore iustitię, non sit obnoxius alicui restitutioni, faciendę eidem, neque conuentui, aut Religioni; tenetur tamen lege charitatis, & correctionis fraternæ, virili conatu, damnum illatum resarcire, quantum sibi possibile fuerit. Hæc conclusio est expresse magistri Soto vbi supra, cuius primam partem probat. Nam vbi nullum inuenitur inuoluntarium, sed aliquid sponte, & propria volũtate ab aliquo retrahitur, nulla subest iniustitia, neque restitutionibus obligatio: Sed in proposito, quãuis quispiam aliquẽ iniquo animo, & deprauata intentione, retrahat, & dissuadeat illi, quominus monachatum suscipiat, & Religionem aliquam ingrediatur: Ipse tamen est, qui spontanee, & propria voluntate id facit. ergo nulla ibi interuenit iniustitia, neque restitutionis obligatio subest, cum neq; vi cohibitus, nec fraude aliqua fuerit circumuentus. Sed quod oriatur obligatio correctionis fraternę, ex lege charitatis, & id facere sit graue peccatum, commissum contra charitatem (quod continebatur in secunda conclusionis parte) multis probat magister Soto, & adeo clarum, atque perspicuum est, vt nulla indigeat probatione. Sat sit, hic regulam apposuisse, atq. addidisse generalẽ, quod qualem radicem quodlibet peccatũ habuit (hoc est, vel contra iustitiam, vel contra charitatem) talis inde emendatio, atque compensatio sibi cõpetit. Sicq. qui contra charitatẽ in proximũ peccauit, illi dissuadendo statum Religionis sibi conuenientem, præterquã quod peccatum fuit grauissimum, propter graue dãnum, charitatis eiusdẽ pręcepto, pro sua virili tenetur conari, eundem ad Religionem, & ad viam perfectionis attrahere. Sed aduerto, quod potest Religionis ingressus multipliciter impediri, & dissuaderi alicui, plures adducẽdo causas, siue rationes, vipote Religionem aliquam vituperando, seu ad id minis, seu fraudibus aliquibus vtendo, quo casu proculdubio, contra iustitiam omnino fit, hominem inuoluntarie remouendo. ad quod damnum reparandũ, tenetur, qui talia perpetratus est, fraude detecta, veritatem dicere, deceptum ipsum edocere, vim, fraudes & minas amouere, quò alter libere possit redire. Sed dico, quod si adhuc ille de facto non reuertatur, non tenetur ex eo, alium substituere, neque ipse in eãdem Religionem intrare (vt quidam volunt) cum nulla sit lex, aut rõ, quæ illũ ad talia obliget, nisi forsan ex cõsilio, imo vero videtur hoc ipsum, esse quodãmodo cõtra libertatẽ voti, & cõtra rõnẽ status Re-

Nota hãc Regulam generalem, pro materia restitutionis.

 ligionis,

ligionis, qui libere, & spontanee, & nõ aliqua ratione coacte, & inuite, ab homine debet assumi. Rationes, quæ hinc inde, pro alia incontrarium parte adducuntur, seu possent adduci, videantur apud prędictum magistrum Sotum, & Syluestrum locis supra citatis, vbi hac de re agunt latissime. & ad exemplum adductum D. Raymundi Respondeo, & dico fuisse id ab eo sanctissime factũ, estq. laudabile cõsilium, quod qui quempiam ab ingressu Religionis retraxit, eundem penes hoc ipsum imitetur; non tamen ad id tenetur ex præcepto, aut ex obligatione iustitiæ, sed ex consilio (vt dictum est) qua de re videatur latissime Nauar. in suo Manuali c. 14. nu. 32. vbi ad hoc propositum dicũtur plura, eaq; notatu dignissima. Et hæc dicta sufficiant pro isto articulo.

ARTICVLVS IV.

Vtrum omnes in vniuersum venientes ad Ordinem, & Religionis habitũ expostulantes sint recipiendi?

Huic articulo fiet satis, per sequentem conclusionẽ.

Conclusio.

Non oẽs venientes ad Ordinem, & Religionis habitũ, expostulantes, sunt recipiendi sine delectu, & absque discrimine.

NOn omnes in vniuersum venientes ad ordinem, & Religionis habitum expostulantes, sunt recipiẽdi, sine delectu, & absq; discrimine. Hęc conclusio, quantum ad sacrum nostrum ordinẽ attinet, est expressa D. Bonauenturæ, in libello quem edidit, cui titulus; Determinationes multarum, quęstionum, super regulam D. Francisci q. 10. & 25. in quarum altera, quęsitum fuit à D. Bonauẽtura, quare non omnes in vniuersum, ad nostrum ordinem venẽtes reciperet? Cui quæstioni satisfacere volẽs, respondet. Id neutiquã expedire, neq; Ecclesiæ Dei, nec nostro sacro Ordini. Non quidem Ecclesię Dei: Nam pręter hoc, quod ex tanta multitudine Monachorum, atque Religiosorum; Christianus populus grauaretur nimis, nullumque ex eo commodum, siue vtilitatem reciperet. Ecclesiæ Dei non vtile est (inquit D. Bonauentura) quod omnes ad Religiones admittantur, sine delectu, & absque discrimine, sed ij dumtaxat, qui per vitę meritum, & bonę conuersationis exemplum, atque doctrinæ scientiam, illi possent esse vtiles, & qui valeant in spiritualibus satisfacere ijs, quæ temporaliter recipiunt, pro sua temporali sustentatione. Sed quod neque hoc conueniat nostro sacro Ordini; probat euidẽtissime idẽ D. Bonauentura, ex eo, quod non nobis omnes conueniunt, qui expostulant nostræ sacræ Religionis habitum. Sunt enim multa, ac varia hominum ingenia, cõditiones, mores, & qualitates, & si id (inquit) fieret, multos sæpissime reciperemus, imbeciles, & qui non possent nostri Ordinis sustinere rigorẽ. Multos ẽt pauperes, qui non propter Deum, siue propter diuinũ seruitiũ, sed pro sua sustẽtatione, nobiscum vellent viuere. Multos ẽtiã moribus incompositos, quos vix pro sua mala consuetudine, corrigere, & emendare valeremus, per quos, Ordinis disciplina dissolueretur, & profectus aliorum impediretur. Prætetea, populus fidelis non posset nos, & illos sustentare, & alere, neque inter nos ipsos inuenirentur, qui illis vellent prodesse. Tandem si id fieret, nostra sacra Religio, corpore, & spiritu simul, quasi multitudo cõfusa periret. Qđ dicit D. Bona. de Religione nostra sacra põt intelligi pariformiter de alijs Religionibus. Ex quibus oĩbus colligitur manifeste, id qđ in cõclusione est dictũ, nẽpe, neq; Ecclesię Dei, neq; Ordinibus, siue Religionibus vtile, atq; proficuũ esse, qđ oẽs in vniuersum venientes, & eũdẽ habitum expostulantes, recipiantur, & admittantur, sine delectu, & absque discrimine. Multo.n. melius est (inquit D. Bona.) paucos, siue raros reli-

D. Bonauen. in quæst. super regulam Frãtrũ Minorũ q. 10. & 25.

giosos esse, quã ipsos multiplicari, & ad Ordinẽ interdũ recipere, qui religiosorũ solo habitu, & nomine contenti, irreligiose viuant, & per suã malã, atque peruersam vitã, alios scandalizent. In quæst. aũt secunda interrogatus prædictus Bon. cur incontrariũ, quandoq; aliquos inutiles, & non conuenientes, ad ordinẽ siue Religionẽ reciperet, Ecclesiã, & fidelem populũ onerando, Religioni ẽt suæ damnũ inferẽdo, quia multitudo incõposita causa est multorum malorũ, & magnæ confusionis? Respondet, & dicit, qđ nos scienter, inutiles nullo mõ recipimus; sed illud oĩno nobis, pręter spem euenit: Et addit, qđ quatuor de causis, solemus, ad ordinẽ superuenientes recipere; ex quibus ẽt prouenit, quod aliquãdo aliqui inutiles recipiantur. Primo, propter profectũ Ordinis, sperãtes aliquos vtiles eidẽ esse futuros, sua sciẽtia, industria, morũ venustate. & grauitate. Secundo propter aliorũ ædificationẽ, quãdo veniunt aliqui, qui aliquo mõ in seculo sunt famosi, quo alij de talũ conuersione ędificentur, & eorũ incitentur, atq; prouocentur exẽplo. Tertio, pp cõpassionem perditionis quandoq; ipsorũ, qui ad Religionem veniũt, de quibus credimus, & speramus, quod proficiẽt in melius, & iustissime timemus, quod extra ipsam in seculo existẽtes, vix, aut nullatenus saluaretur. Et tãdem quarto, inquit, id facimus propter magnã precũ instantiã, quã aliqui pro se, seu pro alijs faciũt, vt recipiantur, sicq; nimia sua importunitate, quãdoq; obtinent, aliquos in Religione recipi, quibus, vt videtur, iuste non poterat denegari. Eę sunt causę, quibus inducti (inquit D. Bona.) multos interdum ad Religionem admittimus, siue recipimus, quorũ aliquos inutiles esse contingit, sperãtes nos, ipsos futuros esse vtiles. Neque id (inquit) incõgruum oĩno est, aut cõtrariũ prorsus rationi. Cũ ex exẽplo, & doctrina Christi Domini: Agricola ẽt, & qui seminat, & plantat, spe ductus, quod oĩa coalescant, nõ recte, semper metit, aut colligit, imo vero: *Dum seminat semen suũ* (vt in Euangelij parabola habetur) *aliud cecidit secus viam, & conculcatum est, & volucres cæli comederunt illud, aliud supra petram, & natum aruit, quia non habebat humorem, aliud inter spinas, & simul spina exorta suffocauerunt illud, aliud tandem in terram bonam, & ortum, fecit fructum centuplum &c.* Sic nos (inquit D. Bonau.) sæpe seminamus, & plures surcos emittimus, sperantes quod omnia cõualescant in religiosis ad Ordinẽ nostrum receptis; si tamen id præter omnem spem nostrã, nõ ita sæpe fit, non id vitio nobis tribuendũ est, neq; ipsos ad religionem recepisse, aliqua est ratione carpẽdũ, siue reprehendẽdũ. Prædicta oĩa notatu sunt dignissima. Et hæc de isto art. breuiter dixisse sufficiat.

Quatuor de causis recipiuntur, venientes ad ordinem, secundum D. Bonauent.

Luca 8.

QVÆSTIO XVII.

De nouitijs, quantum ad conditiones, & qualitates, quas ipsos oportet habere, de iure communi, in octo articulos diuisa.

1 *Vtrum vxoratus, & qui matrimonio est ligatus, siue coniunctus, sine licentia vxoris, ad Religionem possit admitti?*
2 *Vtrum seruus, & qui non est sui iuris, neque cõditione liber, ad Religionem possit admitti?*
3 *Vtrum Episcopus, & qui in aliqua est dignitate constitutus, sine expressa licentia Papæ, ad Religionem possit admitti?*
4 *Vtrum ille, qui est vi, vel metu compulsus, ad Religionem possit admitti, & in quam pœnam incidant, talia facientes?*
5 *Vtrum impubes, & furiosus, siue mente captus, ad Religionem possit admitti?*
6 *Vtrum obligatus ratiocinijs, ad Religionem debeat,*

beat, aut possit admitti?

7 *Vtrum onustus, siue grauatus debitis, ad Religionem possit admitti?*

8 *Vtrum ille, qui habet parentes pauperes, & in extrema necessitate constitutos, ad Religionem debeat, aut possit admitti.*

Conditiones requisitæ de iure communi pro recipiendis nouitijs.

MVltæ sunt in nouitijs recipiendis, qualitates, & conditiones requisitæ, quas omnes antequam recipiantur ad habitum, oportet inuestigare, & inquirere. Quædam enim sunt necessariæ, de iure communi, aliæ ex nostra regula, aliæ ex nostris constitutionibus generalibus, de quibus omnibus per ordinē est agendum. De iure communi, septem, aut octo cōditiones, & qualitates sūt requisitæ. Prima; vt is, qui ingreditur Religionem, nō sit vxoratus, siue matrimonio ligatus, atque coniunctus. Secunda, quod sit conditione liber, & sui iuris, non vero seruus. Tertia etiam, quod non sit Episcopus, seu in aliqua dignitate cōstitutus: (Tales enim sine expressa licentia summi Pontificis, ad Religionem non possunt admitti.) Quarta, vt is, qui ingreditur Religionem, non sit vi, vel metu compulsus. Quinta, quod non sit etiam impubes, mente captus, aut furiosus. Sexta, quod nō sit obligatus ratiocinijs publicis, siue perpetuis. Septima, quod non sit onustus, siue grauatus debitis. ac tādem vltima (& hęc potius est de iure naturali) quod non habeat parentes extreme indigentes, seu in extrema necessitate constitutos. De ijs omnibus qualitatibus, & conditionibus, agēdum est à nobis in pręsenti quæstione, per octo articulos. Postmodum vero in sequentibus, per ordinem, agemus de alijs conditionibus, siue ex regula nostra, seu ex nostris constitutionibus generalibus requisitis.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum vxoratus, & qui matrimonio est ligatus, siue coniunctus, sine licentia vxoris, ad Religionem possit admitti?

AMplissima, atque lōgissima est materia præsentis articuli, & circa quam, innumeræ, & grauissimæ emergunt difficultates, quas ego impræsentiarum breuiter perstringam. Et præmissa distinctione de matrimonio rato, & non consumato, & de matrimonio consumato, proposito articulo. Respondetur per sequentes conclusiones.

Prima Conclusio.

Si matrimonium est ratum, & non consumatum, liberum est cuilibet coniugum, altero etiā inuito, ad Religionē transire.

c. ex publico de conuers. coniugatorum.

Si matrimonium est ratum, & non consumatum, liberum est cuilibet coniugum, altero etiam inuito, ad Religionem transire, atque in eadem potest admitti. Hæc conclusio est expresse determinata, atque definita, in multis capitulis, quæ habentur *in decretalibus toto titulo de conuer. coniuga.* sed præsertim *in cap. ex publico.* Vbi, & exempla Beati Macarij, atque Alexij, referuntur, qui hoc ipsum fecerunt, estq. communis sentētia omnium doctorum, tam Canonistarum, quam Theologorum quod matrimoniū, ratum, & non cōsumatum, dissoluitur per ingressum Religionis. Videatur hac de re Syluester, *verbo Religio 2. q. 9. & verbo matri. 8. q. 12.* & aduerte, quod in tali casu, facta iam coniugis professione, in seculo manens, poterit matrimonium contrahere. Nam professio est quædam mors ciuilis, vt definitū est in prædicto *c. ex publico, de conuersa. coniugatorum.*

Sylu. verbo Religio 2. q. 9. & verbo matrimonium 8. q. 12.

Secunda Conclusio.

Si matrimoniū est ratū, simul & consumatum nulli cōiugum licet Religionē ingredi, altero inuito.

Si matrimonium est ratum, simul, & consumatū, nulli coniugum licet, altero inuito, Religionem ingredi. Hæc conclusio definita etiam, atque determinata est in multis iuribus, atque capitulis, quę habētur *in prædicto titulo de conuersione coniugatorum.* Et est etiam communis Doctorum resolutio, quod matrimonium ratum, & consumatum, non dissoluitur per ingressum Religionis, nec sic ligati, atque cōiuncti possunt Religionem ingredi, altero coniuge inuito, & nisi cum certis, quibusdam conditionibus, de quibus statim dicemus. Hac de re etiam videatur Syluester vbi supra.

Difficultas. Qua ratione matrimoniū ratū, non consumatū non impedit Religionis ingressum, consumatū vero sic.

Sed difficultas insurgit, nec parua, imo vero maxima, quo pacto, seu qua ratione, matrimonium ratū, & non consumatum, non impediat Religionis ingressum, imo vero per ipsum dissoluatur: consumatū vero sic, cum in essentialibus (hoc est in mutuo cōsensu) æqualia omnino sint, omninoq. consensus æqualiter vtrobique interueniat, nec in eorum altero, aliquid deficiat, nisi sola consumatio, & carnalis copula, quæ cum accidentalis sit, neque ad essentiam matrimonij pertineat; non paruam circa hanc rem ingerit difficultatem. Quomodo, quod accidentale est, essentiale ita immutet, atque variet, vt in vno casu, Religionis ingressus non impediatur; quin vero matrimonium dissoluatur; in altero vero nō, & qua id auctoritate fiat? Cui grauissimæ difficultati, & quæstioni, Respondeo per sequentem conclusionem; quæ erit tertia in ordine.

Tertia Conclusio.

Matrimonium ratū, & non consumatum, dissoluitur per ingressum Religionis, non auctoritate humana, sed diuina ex traditione constāte à tempore Apostol.

Communis est doctorum sententia, quod matrimonium ratum, & non cōsumatum, dissoluitur per ingressum Religionis, non quidem auctoritate humana, sed ordinatione diuina, ex diuina voluntate, constante ex Apostolorum, & Ecclesiæ antiquissima traditione, in diuina scriptura fundata. Hæc conclusio est certa, & habetur expressa in multis capitulis, quæ habentur *in titulo de conuersione coniugatorum maxime in c. ex publico: & in c. scripsit 27. q. 2.* Ac demum nuperrime hoc ipsum definitum, atque determinatum est, in Conc. Trid. *sess. 24. c. 1. canone 6.* Sed quod idipsum fiat, non aliqua auctoritate humana, sed ex ordinatione, & voluntate diuina; ex multis probant Doctores, sed maxime ex eo, quod habetur in pręallegato, *c. scripsit,* quod est Nicolai Papæ. Vbi habentur, quæ sequuntur verba. *Cum scriptum sit, quos Deus coniunxit, homo non separet: Deus tamē, & non homo separat, quādo diuini amoris intuitu, ex cōsensu vtriusque coniugis, matrimonia dissoluūtur.* Verba sunt expressa, & fit sermo de matrimonio rato, & non consumato. Quo quidem casu, non tā dissolui, quam perfici, est dicendum matrimonium, atque in melius commutari auctoritate Dei, dum per Religionis ingressum, quis desponsatus, aut quę erat desponsata creaturæ, per mutationem status, de nouo sponsatur Creatori, quo solo casu licet, quemlibet illorum deserere coniugem, non auctoritate humana, sed diuina, vt dictum est. Et ad auctoritatem, quę in contrario adduci solet, ex verbis Christi Domini: *Quos Deus coniunxit, homo non separet.* Quæ referū- Math. 19.
tur à Diuo Paulo, 1. Corinth. cap. 7. Vbi de hoc argumento multis agit: Respondetur, sicut respondit dictus Papa Nicolaus *in prædicto capitulo scripsit*: Quod Deus, & non homo separat, quando intuitu diuini amoris, & ad ingrediendam Religionem, matrimonia dissoluuntur.

c. Ex publico, cap. scripsit 27. q. 2.

Concil. Triden. sess. 24. cap. 1. can. 6.

Sed sit casus, quod matrimonium sit ratum simul, & consumatum, habebunt ne coniugati aliquod remedium, quò ambo, seu alter illorum, Religionem ingrediatur? Respondetur, & sit quarta conclusio.

Quarta Conclusio.

Conditiones requisitæ ad ingrediendū Religionē, post matrimonium consumatum.

Si matrimonium est ratum simul, & consumatū, ad hoc vt quispiam coniugum, Religionem ingredi possit,

possit, necessum est, quod alter etiam monasterium ingrediatur, aut saltem quod licētiam sibi dederint, auctoritate Diœcesani Episcopi, voto cōtinētiæ iam emisso, & illius sint ætatis ambo, quod de eis nō possit oriri suspicio. Hæc conclusio est certa, & expresse determinata, *in capitul. Cum sis prædictus, de cōuersione coniugatorum, & in cap. Agatosa 27. q. 2.* & est communis omnium doctorum resolutio. Sed curiositatis gratia, vlterius quæro, & inquiro, an qui viri, aut vxores, cum supradictis qualitatibus, & conditionibus, Religionem ingrediūtur, post votum iam emissum, & factam professionem, sint vere vxorati, & vere maneat inter ipsos vinculum matrimonij? Cui difficultati breuiter, & resolutiue respōdeo. Esse communem omnium Doctorum resolutionē, quod matrimonij vinculum adhuc inter eos durat. Nam cum semel fuerit validum, postquam fuit ratum simul, & consumatum, & per ingressum Religionis, non dissoluatur; vere remanēt vxorati, neque impediuntur, nisi solummodo quantum ad vsum (nempe copulam) & quantum ad cohabitationem, petitionem, & solutionem debiti, propter emissum solemne votum castitatis, & continentiæ. Secus esset, si votum fuisset simplex, & non in aliqua Religione approbata, emissum. Tunc enim, matrimonium per votum simplex, non solum non dissolueretur; imo vero valeret, sed propter periculum incontinētiæ, opus illis esset, vt peterent dispēsationem, à Domino Papa, quò possent inuicem copulari, quam, & faciliter summus ipse Pontifex præstabit. Secus est autem cum votum solemne fuerit, & in Religione approbata emissum. Quo quidem casu summus Pōtifex, secundum veriorem Doctorum sententiam, dispensare nequaquam potest, nisi forsan in casu aliquo, raro, & extraordinario, propter commune bonum, & communem Ecclesię vtilitatem, vt latissime tradunt Doctores, agentes de voti solemnis dispensatione.

c. Cum sis prædictus, de conuer. coniug. c. Agatosa 27. q. 2.

Matrimonij vinculum, etiam durat inter vxoratos, qui ad impletis iuris conditionibus ingressi sunt Religionem.

Sed quæro vlterius, quid fiet, si alter coniugū noluerit ingredi Religionem, sed solummodo consensum præstare, vt alter ingrediatur, erit ne hoc sufficiens? Respondeo, & sit quinta conclusio.

Quinta Conclusio.

Si alter coniugum noluerit ingredi Religionem; sed solummodo licentiam, atque consensum pręstaret, quò alter ipsam ingrediatur, id optime fieri poterit, dummodo fiat de licentia Episcopi, voto continēntię iam emisso, & illius sint ętatis vir, siue vxor, quod non possit de eis oriri suspicio. Hæc conclusio etiam habetur expressa, *in c. si vir. 27. q. 2. & in c. cū sis prædictus de conuers. coniug.* quòd si quidpiam in contrarium fiat, & absque ijs conditionibus requisitis, Religionem aliquā quispiam ingrediatur: Cōmunis est omnium Doctorum resolutio, quod professio facta, erit ipso iure nulla, nihilq; valebit, atque extrahi poterit, qui talem emisit professionem ab altero coniuge. Hoc habetur expresse pręallegato *cap. cū sis prædictus, & cap. præterea, c. quidam de conuer. coniug.* & quod amplius est, sic extractus, mortuo iā coniuge, siue complice, poterit etiam matrimonium contrahere, nec teneretur iterum ingredi Religionem, cum votum fuerit in se nullum, atque inualidū, sine supradictis conditionibus, & requisitis, quę sunt de iure communi, non solum prohibentibus, verum etiam contrarium factum irritantibus. Et hæc de isto articulo breuiter dixisse sufficiant.

Quid sit faciēdum, quando alter coniugum noluerit ingredi Religionē, sed solumodo cōsensum, atque licētiam præstare, quo alter illā ingrediatur.

c. Si vir 27. q. 2. c. cum sis prædictus de conuers. coniug. c. præterea, c. quidam de cōuers. coniug.

ARTICVLVS II.

Verum seruus, & qui non est sui iuris, neque conditione liber, ad Religionem possit admitti?

Hanc difficultatem, mouet, atque dissoluit Syluester, in sua summa, *verbo Religio. 2. q. 3.* de cuius doctrina, & resolutione; sequentes statuo cōclusiones.

Syluest. verbo Relig. 2. q. 3.

Prima Conclusio.

Seruus nisi de licentia Domini sui, ad Religionē non debet admitti. Hæc conclusio, est omnium Doctorum communis, & habetur expressa *in cap. si seruus, cap. generalis 54. dist.* & expressius *cap. si quis incognitus, 17. quæst. 2.* & ratio ad id est, appositissima. Quia seruus sui Domini est; quo fit vt ipse de se nullatenus possit disponere, neque ab alijs in Religione aliquā admitti, sine voluntate, & cōsensu Domini, quatenus res aliena est, alias enim ex vtraque parte esset furtum, vt de se patet, cum sit contrectatio rei alienæ, inuito Domino.

Seruus nisi de licentia sui Domini, ad Religionem nō debet admitti.

c. Si seruus c. general. 54. dist. c. Si quis incognitus. 17. q. 2.

Secunda Conclusio.

Si seruus Religionem aliquam ingrediatur, & repetatur à Domino suo, erit sibi restituendus, cum omnibus, quæ attulit, fide tamē accepta de eius impunitate, dummodo repetatur intra triennium, nō aūt post triennium, nisi Dominus esset tam longe, quod verisimiliter non posset inueniri. Hæc cōclusio habetur expressa in præallegato *c. si quis incognitus*, & est communis omnium Doctorum. Videatur hac de re Syluester verbo, Religio secundo, q. 3.

Si seruus Religionē ingrediatur, & repetatur à Domino, erit sibi restituendus, dūmodo repetatur intra triēniū, non vero postea.

c. Si quis incognitus 17. q. 2. Syluest. verbo Relig. 2. q. 3.

Tertia Conclusio.

Si seruus de facto profiteatur, & in sua receptione vsus est fraudibus, vtputa probando se esse liberum, per falsos testes, non obstante professione, Domino suo erit restituendus, & restitutus erit nihilominus religiosus, & religioni obnoxius, quantū in ipso est. Hæc conclusio est expressa *in c. de seruorum, de seru. non ordi. ibi quadam calliditate vel fraude.* Et est argumentum desumptum, *ex c. de viduis 2. q. 1.* Vnde manumissus contrahere nō poterit. Ita tenet expresse Syluester, ex multorum Doctorum opinione, vbi supra; & hoc in pœnam sui sceleris, quia vsus est fraudibus.

Si seruus de facto profiteatur, & in sua receptione vsus est fraudibus, quamuis sit religiosus, erit nihilominus Domino suo restituēdus, & dimissus contrahere non poterit.

c. De seruorū, de seruis non ordinādis ibi quadā callidit. vel frau. cap. vid. 2. q. 1. Sylu. vbi sup.

Quarta Conclusio.

Si seruus Religionem aliquam ingrediatur, ibiq. profiteatur, & monasteriū fuit in culpa, vtpotè quia sciebat eum esse seruum, vel si neglexit inquirere, cum esset incognitus, remanebit in Religione, sed Monasterium satisfaciet Domino damnum, secundum boni viri æstimationem. Hæc conclusio, habetur expressa *in c. si seruus tit. 1. 54. dist.* Neque obstat *c. quidā de conuer. coniug.* quatenus habet, quod habens vxorem, ea in vita, castitatem seruare non potest, & quod si de facto profiteatur, eidē restituitur; ex quò colligi videtur, quod idem dicendum sit de seruo, quod nempe inuito Domino, non esse posset religiosus, & eidem est restituēdus. nam est multum dispar ratio, vt dicit Syluest. loco supra citato. in qua diuersitate explicanda propter breuitatem nimiam, cui studeo, nolo impræsentiarum immorari. Videantur ibi. Sed quia superius in prima cōclusione diximus, quod seruus à Domino suo intra triennium repeti potest, non vero postea: Aduerto quod quamuis sit differentia inter Doctores, circa quod tempus, huiusmodi incipit triennium, affirmantibus quibusdam, quod à tempore ingressus; dicentibus vero alijs, quod à tempore scientiæ Domini; hoc vltimum magis arridet Syluestro, & dicit hæc omnia esse vera, in omni seruorum genere, siue sint Coloni, siue originarij, siue vero adscriptitij. Hactenus de isto articulo.

Si seruus profiteatur de consensu Monasterij, & Monasterium fuit in culpa, manebit in Relig. & Monasterium satisfaciet Domino.

c. Si seruus tit. 1. dist. 54. c. Quidam, de conuer. coniu.

ARTI-

ARTICVLVS III.

Vtrum Episcopus, & qui in aliqua est dignitate constitutus, sine expressa licentia Papæ, ad Religionem possit admitti?

Quod in hac difficultate tenendum est, sequentes explicabunt conclusiones.

Prima Conclusio.

Episcopus absque licentiam Papæ, non potest Religionem intrare, neque ibidē debet vllo modo admitti.

c. Nisi cum pridē de renunciat.

CErtissimum est, quod Episcopus, & Episcopali dignitate constitutus, Religionem nō potest intrare, neque ad ipsam debet admitti, absq; expressa licentia Papæ. Hæc conclusio est expressa Innocentij Tertij, *in c. nisi cum pridem de renunciatione.* Vbi cuidam Archiepiscopo Calaritano, sibi poscenti, vt ad Religionē liceret transire; in hæc verba respōdet Pōtifex. *Quod si talibus monetur de causis, quæ continētur ibidem, de licentia Apostolica id faciat, sin antē, auctoritate Apostolica, sibi nouerit esse penitus interdictum.* Et addit quędā notanda verba *qui: (inquit) & si pēnas habeat sicut Aquila, quibus satagat, & desideret in solitudinem aduolare, ita tamen adstricta sunt nexibus præceptorum, vt liberum non habeat, absque sua permissione volitū.* Et ponit Pōtifex in prædicto capitulo, sex causas, ex quibus Episcopus potest petere, & Romanus Pontifex consueuit concedere licentiam, ad cedendum Episcopatui, atque ingrediendam Religionem, quæ causæ sequentibus versibus comprehenduntur. *Debilis, ignarus, male conscius, irregularis; quem mala plebs odit, dans scandala, cedere possit,* quæ quidem latissime explicātur ibidem. Et aduerte quod ad id, non sufficit licentia Papæ petita, sed necessum est, quod habeatur expresse concessa, vt recte probat, & tenet Panormitan. *in c. licet de regularibus:* Vbi id ipsum insinuari, imo vero expresse affirmari videtur, quando dicitur: *Quod nullus absque Romani Pontificis licentia, occasione quacumque, debet deserere præsulatum.* Et subdit Pontifex, *quoniam sicut maius bonum, minori bono præponitur, ita, & communis vtilitas, speciali vtilitati præfertur. In quo quidem casu, recte præponitur doctrina silentio: sollicitudo contemplationi: & labor quieti.* Videatur hoc capitulū, cum glossa, vbi cōtinentur plura, eaque notatu dignissima. Hac etiā de re, videatur Doctissimus D. Nauarro lib. 1. consiliorum, consil. 1. & 4. de renuntiatione, Vbi ad hoc propositum etiam plura dicit, & adducit, & ad probandum, quod non deceat, aut liceat Episcopo, renūtiare Episcopatui, & dignitati, si adhuc est corpore sanus, & animi viribus præditus, & cum fructu, iournus suum exequi possit. Ad quod probandū adducit, *c. 1. de renunciatione.* vbi Alexander III. cedēdi deneganit licentiam, cuidam Episcopo, qui propter nimiā senectutē, illam ex postulabat, & adducit etiam *prædictum c. nisi cum pridem, eodem titulo,* & alia multa dicit notatu digna, quæ lubens dicerem, per tempus si liceret. Sed tandem suprapofita nostra cōclusio probatur ratione. Nam derelinquere Episcopum, suum Episcopatum, etiam ad ingrediendum Religionem, reuera esset descendere; cum status Episcoporum, altior, atq. perfectior sit, statu religiosorum quorumcumque, vt recte probat. D. Tho. 2. 2. q. 184. art. 7. vbi hanc difficultatem in mediū producit: Et dicit de mente D. Dionysij, quod Episcopi, sunt in statu perfectorum, ac proinde perfecti ipsi dicuntur, religiosi autem in statu perficiēdorum. Quō fit, vt ipsorum status perfectior sit, nam, vt inquit August. lib. 12. c. 16. super Genes. ad literā, semper agens præstantius est patiente. Cum hoc tamen stat secundum eundem D. Thom. vbi supra, quæst. 185. art. 4. quod Episcopus iusta interueniēte causa, licite posset deserere, atq; derelinquere Episcopatum, vt se ad Religionem transferat, dummodo id fiat (vt dictū est) de licentia Romani Pontificis, petita, & obtenta. Quod, & rationi est quam maxime consonum, vt qui curam alicuius regiminis siue Præsulatus suscepit, per prouidentiam prælati superioris, non nisi de illius licentia, & auctoritate, illam deserat, atq. derelinquat, hoc enim fieri debet ex iustis interueniētibus causis, quæ ibidem adducuntur, & numerātur à D. Tho. Sed aduerto cum eodem, quod qui petūt à Papa cessionem, seu licentiam cedendi Episcopatui seu à cura Episcopali, illamq; obtinuerunt, ad cedēdum compellūtur, vt habetur expresse, *in c. quidam. de renunciatione,* quod est Concilij Lateransis. c. 28. Vbi dicitur; *quod qui petijt cedendi licentiam, ex quo illam obtinuit, cedere compellatur.* Hęc quantum ad Episcopos. Quantum vero attinet ad alios prælatos in minori dignitate constitutos, sit secunda cōclusio.

Causæ sufficiētes ad cedendum Episcopatui, Ad derelinquendum Episcopatum, non sufficit licentia à Papa petita, sed necessarium est, quod sit obtenta;

Panor. in c. licet de Regul.

Nau lib. 1. Cōsiliorum, cōs. 1. & 4. de renunt.

c. 1. De renun. c. Nisi cum pridem eod. titu.

D. Tho. 2. 2. q. 184. art. 7.

Aug. super gene. lib. 12. c. 16. D. Tho. vbi sup. q. 185. art. 4.

Episcopus qui petit licentiam cedendi Episcopatui, ea obtēta cedere cogitur.

c. Quidā de renun. Conc. Lateran. c. 28.

Secunda Conclusio.

Cuilibet prælato citra Episcopum, in quacumque dignitate, vel cura cōstituto, licitum est, dimissa prælatura, Religionem intrare, & ad ipsam poterit admitti. Hæc conclusio, est expressa, Panorm. *in cap. quod Dei timorem, de sta. mo.* Et quamuis quibusdā videatur, quod non id possunt facere prędicti, sine licentia Episcopi, petita, & obtenta; sufficit tamen illā petiuisse, quamuis non illam obtineant, argumento *c. licet de regul.* Imo vero D. Tho. 2. 2. q. vltima art. 7. inquit, quod (Episcopo etiā inuito) hoc possunt facere Archidiaconi, & presbyteri curati. Ad quod propositum dicit Syluest. verbo Religio. 2. q. 8. quod idem est iudicium de præpositis, decanis, Archipresbyteris, & de oībus inferioribus Episcopo. Ad quod facit: *c. duæ sunt leges. 19. q. 2.* adductum etiam à D. Thom. in pręallegato articulo, vbi circa has duas cōclusiones, plura dicit, eaq. notatu dignissima. Et aduerto, quod in casu, quō aliquis ex prædictis, Religionem intraret, beneficia, & dignitates eorum, non ipso facto vacarent; neque vlli debent conferri, nisi post professionem factam tacitam, vel expressam; vt habetur expresse *in c. benefic. de Regul. & transeunt ad Relig. lib. 6.* vbi etiam iubetur, quod ipsorum loco debet substitui, atque assignari alius, qui pro ingresso deseruiat, cui, & dari debet debita Portio, reliquum vero erit eius: vel tradentur bona Monasterio, ne ei sit onerosus; vt habetur *in c. de lapsis 16. q. 6.* Interim tamen remanent supra dicti, in suis dignitatibus, & sunt vere Archidiaconi, Decani, Canonici, siue Curati, sicut prius, vt dictum est. Et hęc de isto articulo dixisse sufficiat.

Cuilibet prælato, Episcopo inferiori, licitum est prælatura dimissa, ingredi Religionem.

Panor. in cap. quod Dei timorem de sta. monach.

c. licet de Regul.

D. Tho. 2. 2. q. vlt. art. 7.

Syluest. verbo. Relig. 2. q. 8.

c. duæ sunt leges 19. q. 2.

c. Beneficiū de Regul. & transeunt ad Relig. lib. 6.

c. De lapsis 16. q. 6.

ARTICVLVS IV.

Vtrum ille, qui est vi, vel metu compulsus, ad Religionem possit admitti: & in quam pœnam incidant talia facientes?

Huic difficultati Respondetur, per sequentes conclusiones.

Prima Conclusio.

QVi vi, vel metu creditur esse compulsus, nullatenus ad Religionem debet admitti. Hæc conclusio est certa, & omnium Doctorum communis, quæ vt dicit Syluester *verbo votum. 2. q. 12.* intelligēda est, de vi, & metu illato extrinsecus ab homine. Nam votum ex tali metu factum, non obligat, vt amplius dicit idem Syluest. *verbo metus § 8.* & si est iniustus, excusat ab obligatione cuiuslibet contractus, quia est ipso iure nullus, maxime in illis cōtractibus, in quibus liber consensus requiritur, qualis est contractus voti, siue Religionis. Videatur hac de re Syluester

Qui vi, vel metu creditur esse compulsus, nullatenus est ad Religionem admittendus.

Sylu. verbo votum. 2. q. 12. & verbo metus § 8.

c. Puella 20. q. 2. & c. vlt. 22. q. 2.
Conc. Tolet. 3. can. 10.
c. Integrit. 22. q. 1.
c. Episc. c. gesta 64. d. c. præsens 20. q. 3.
c. 1. De ijs, q. vi, metusve causa fiunt.
Glo. in d. c. præsens. 20. q. 3.
Nau. in c. statuimus à n. 71. vsque 74. & in consil. lib. 3. de Reg. consil. 4.
Conc. Trid. sess. 25. cap. 18.

uester locis supradictis. Vbi ad hoc propositum, plura, eaque notatu dignissima dicit. Sed quod ad votũ, siue Religionem, nullus sit vi, vel metu cõpellendus, nec huiusmodi sint ad habitum, siue Religionẽ admittẽdi, probatur ex multis iuribus & 1. *ex c. puella 20. q. 2. & ex c. vlt. 22. q. 2.* quod est desumptum ex Concil. Tole. 3. can. 10. Idem habetur *in c. integritas 22. q. 1.* vbi habetur, *quod virginitas suaderi quidem potest, imperari autem non potest, est enim res, magis voti, quam præcepti.* Quę verba exponens Glossa, inquit. Quod est res, magis liberæ voluntatis, quã exactionis, seu ad quã quispiam cogi possit. Quod probat argumento desumpto *ex c. Episcopus, & ex c. Gesta 64. d. & ex c. præsens 20. q. 3.* Quod adeo verũ est, vt ad faciendum votum, seu recipiendã Religionem, non sufficiat, qualis qualis, voluntas, seu quilibet consensus, imo vero oportet, quod ille sit omnino liber à metu, per *c. 1. de his, qui vi, metusve causa fiunt,* à metu (inquam) etiam reuerentiali, vt tenet *Glossa in præallegato cap. præsens, 20. q. 3.* Hac de re videatur doctissimus. D. Nauarr. *in cap. statuimus, à nu. 71. vsque 74.* & in Consilijs, lib. 3. de Regularibus consil. 5. Vbi explicat decretum Cõcil. Toler. sess. 25. c. 18. Vbi agitur etiam de pęna, in quam incidunt talia facientes. De quo sit secunda conclusio.

Secunda Conclusio.

Qui vi, vel metu cogunt aliquos, ad hoc vt Religionẽ ingrediantur, vel non ingrediantur, peccant mortaliter, & sunt excõicati ipso facto.

Verba Concil. Trid. sess. 25. cap. 18.

Qui vi, vel metu, cogunt aliquos, ad hoc vt Religionem aliquam ingrediantur, peccant mortaliter, & sunt ipso facto excommunicati. Hęc conclusio, est determinata in præallegato Concilio Trid. Vbi hac de re agens, sequentia ponuntur verba. Præmittitur titulus ad cap. 18. contra eos, qui cogunt mulieres ad Religionem, vel sine iusta causa impediunt volẽtes, & inquit, Concilium. *Anathemati sancta Synodus subijcit omnes, & singulas personas, cuiuscumq. qualitatis, vel cõditionis fuerint, tam clericos quam laicos, seculares, vel regulares, atque etiam qualibet dignitate fungentes, si quomodcunque coegerint aliquã virginem, vel viduam, aut aliam quamcumque mulierem inuitam, (præterquam in casibus a iure expressis) ad ingrediendum Monasterium, vel ad suscipiendum habitum cuiuscumque Religionis, vel ad emittendam professionem. Quique consilium, auxilium, vel fauorem dederint, quique scientes eam non sponte ingredi Monasterium, aut habitum suscipere aut professionem emittere, quoquomodo eidem actui, vel præsentiam, vel consensum, vel auctoritatẽ interposuerint. Simili quoque Anathemati subijcit eos, qui sanctam Virginum, vel aliarum mulierum voluntatem, vel accipiendi, vel voti emittendi, quoquomodo (sine iusta causa) impedierint. Eaque omnia, & singula, quæ ante professionem, vel in ipsa professione fieri oportet seruentur non solum in Monasterijs subiectis Episcopo, sed, & in alijs quibuscumque. Ab his tamen excipiuntur mulieres, quæ pœnitentes, aut cõuersæ appellantur, in quibus constitutiones earum seruentur.* Hactenus Concilium. Circa quæ verba plura veniunt notanda, eaq; maxima aĩaduersione digna.

Notanda circa præfatũ decretum Cõc. Trid.
Nau. in Man. c. 14. nu. 17.

Et primo, quod licet qui cogit fœminam Religionẽ intrare, aut volentem impedit, sit excommunicatus ipso iure, per prędictum concilium, siue ille sit pater, aut mater, aut magistratus, vt late tradit Nauarr. in suo Manua. cap. 14. num. 17. non tamen (vt credo) in eandem incidit, qui cogit virum siue puerum, cũ non ibi expresse habeatur, quamuis peccet mortaliter. Cuius ratio est, quia leges non ad singularia, & particularia, sed ad frequentiora respiciũt, *iuxta legem, nam ad omnes. ff. de leg.* Et viri etiam, & pueri non ita facile coguntur, semperq; leges, maxime pęnales, debent mitius interpretari, & potius restringi quam ampliari. *iuxta c. & Regulam in pœnis, de regulis iuris lib. 6.* Vbi dicitur, *quod in pœnis semper est benignior interpretatio facienda.* Vnde cum expresse Cõcilium, non faciat mentionẽ de cogẽtibus viros, siue pueros, dicendum videtur, quod quamuis hęc facientes grauiter peccent, non tamen sunt per prædictum decretum excõmunicati. Similiter dico, quod consulentes, fauentes, & consilium præstantes, in dicto decreto nominati, quin vero, & ipsi cogẽtes puellas, ad ingrediẽdum, vel non ingrediendum Monasterium, ob eandem rationem, & causam, non in excommunicationẽ incidunt, si non sortiatur effectus. Nam coactio effectum dicit, neque cogens ingredi, seu quod coegerit dici potest quispiam, nisi subsecuto ingressu; neque enim excommunicantur ibi, conantes cogere ingredi, sed vere cogentes. Aliud est enim cogere, aliud vero cogere conari. Vnde certum est, cogentem cum effectu solummodo, esse per prædictum capitulum excommunicatum; non autem eum, qui conatus est cogere, neque consulentes, fauentes, siue auxilium præstantes, effectu non subsecuto. Vide Nauarrum lib. 5. Consiliorum tit. de senten. excommuni. consi. 55. & in Man. cap. 27. nu. 51.

Lege. nam ad oẽs. ff. de legib.
cap. In pœnis libro 6.
Leges pœnales potius debent restringi, quam ampliari.
Nau. vbi sup. & de sent. excom. cons. 55. & in Man. c. 27. num. 51.

Secũdo noto, & aduerto circa prædicta verba, quod intelliguntur, & debent intelligi, quandu Pater, aut mater, siue quispiam alius, impedit puellam à voto, siue ingressu Religionis *Iuxta c. puella 20. q. 2. & c. vlt. 32. q. 1.* quod ius antiquum, Concilium Trident. ibidem de nouo innouat, quæ iura loquuntur, quando fit sine iusta causa; secus autem esset, si ad id interueniret causa iusta, & pater, aut mater impediret hoc alicui puellæ, quia indigens est, aut ex defectu dotis, siue salutis, seu alterius qualitatis, vt tenet D. Thom. 2. 2. q. 101. art. 4. & q. 189. art. 6. ad tertium, & clare innuitur, siue insinuatur in eodem Cõcilio: ibi, *preterquam in casibus in iure expressis.* Quod quidem dicit, quia olim detrudebantur mulieres ad agendam pœnitentiam in Monasterijs, vt habetur *in cap. de lapsis c. Episcopo 16. q. 6. & cap. impudicas. cap. si homo 27. q. 1.* & idem dicẽdum etiam videtur, quando aliqua alia de causa iusta impediuntur, siue constringuntur à Parentibus, quamuis non sit ex iure expressis. Terno noto circa viros, siue pueros, vi & coacte, seu non sponte, Religionem intrantes, & de quibus probabilis habetur suspicio, quod blanditijs, fraudibus, siue precibus, sunt ad Religionem inducti, positũ esse in praxi, quod prouisione regia e Cõuentibus extrahantur, & in loco tuto saltim per triduum ponantur, ad sciendam, & explorãdam ipsorum volũtatem, libere ne, an coacte habitum assumpserint, id quod fieri quandoque, est maxime rationi consonum. Nam status Religionis non precibus, vi, aut metu est assumendus, sed cum maxima libertate. In calce huius articuli aduertere, quod etiã ante pręfatum Concilium Trident. *Eugenius IIII. protulit sententiam excommunicationis, ipso facto, incurrendam, in omnes cuiuscumque status, gradus, vel cõditionis existerent, qui personas alias idoneas, & quæ de iure communi, Religionem ingredi non prohibẽtur, à seculo fugientes, & Religionem Sãcti Benedicti intrare cupientes, verberibus, aut violentijs quibuscũque, impedire vel prohibere ausi fuerint ipsis, aut Monasterijs, eosdem recipientibus iniurias irrogãdo, vel molestando.* Quod dictum Breue Apostolicum, habetur in compendio mendicantium, *verbo nouitius* §. 28. de quo, per communicationem iam omnes potiuntur ordines, & Religiones, à qua prædicta excõmunicatione, dicitur ibi, præterquam in mortis articulo, nisi per Sedem Apostolicam, quod non possunt absolui. Et hæc de isto articulo dicta sufficiant.

c. puella. 20. q. 2. & c. vlt. 32. q. 1.
D. Tho. 2. 2. q. 101. ar. 4. & q. 189. ar. 6. ad 3.
c. De lapsis. c. Episc. 16. q. 6. c. Impudic. c. si homo 27. q. 1.

ARTICVLVS V.

Vtrum impubes furiosus, siue mentecaptus, ad Religionem possit admitti?

Huic

Huic articulo Respondetur, per sequentes conclusiones.

Prima Conclusio.

Impuberes sine cōsensu, & voluntate suorum parentum, atque tutorum, ad Religionē non possunt admitti.

c. Ad nostram de Regul.
c. Significatum eodem tit.
Panorm. in d. c. significatum.
c. Puel. 20. q. 2.
Sylu. verb. Relig. 2. q. 11.
c. De illis extra de disp. impub.
c. Si quis incognitus 17. q. 2.

CErtum est, quod impuberes, sine cōsensu, & voluntate suorum Parentum, siue, tutorum, ad Religionem non possunt admitti. Hæc cōclusio probatur, nam iure statutum est, quod huiusmodi nō possunt propria auctoritate Religionem intrare, neque quo ad dispositionem suarum personarum sunt sui iuris, vt constat *ex cap. ad nostram de Reg. & ex c. significatum eo. titulo.* vbi dicit Panor. quod si impuberes sine oblatione parentum id fecerint, possunt exire ante professionem, quādo voluerint, & extrahi à patribus, siue tutoribus, nisi per annū, & diem dissimulando consenserint. Iuxta capitulum *puella 20. q. 2.* Tunc enim nec ipsi exire, neque alij eos extrahere possunt; quod intelligendum est secundum Syluestrum *Verbo, Relig. 2. q. 11.* quousque peruenerint ad legitimam ætatem. Argumento desumpto *ex c. de illis, extra de desponsatione impuberum*, quòd, & expresse tenet *Glossa in prædicto c. puella*, & intelligendo est annus, & dies, à die scientiæ parentum, siue tutorum, secundum glossam Raymundi, arg. desumpto, *ex c. si quis incognitus. 17. q. 2.*

Secunda Conclusio.

Ex consensu, & voluntatem parentū impuberes bene possunt Religionem intrare.

c. Addidistis.
c. Quicumque 20. q. 1.

Ex consensu, & volūtate parentum, bene possunt impuberes Religionem intrare. Hæc cōclusio est certa, atque vt talis præsupponitur, *in c. addidistis, & in c. quicumque 20. q. 1.* Et aduertendum est, quod quāuis in casu primæ conclusionis, parentes siue tutores, facultatem habeant, extrahendi filios, siue pupillos suos impuberes à Religionibus; non tamē id possunt facere propria auctoritate, sed id fieri debet, auctoritate potestatem habentis in Monasterio. Nam licet alias in ipsorum domibus, in eos valeant manus inijcere, ipsosq; possint disciplinare innitos, absque peccato, & absque excommunicationis pęna (quamuis sint clerici) non tamē id facere possunt, dum sunt in Monasterio, neque ipsos corrigere, illis iniuriam inferendo, quod fieret, si ipsorum habitum disrumperent, aut eos vi educerent de Monasterio, auferendo ab eo, quòd iam erat in sua potestate. Hoc notat bene Syluester vbi supra, de mente Archidiaconi, & aliorum. Sed quid de furiosis dicendum est, & de mētecaptus? Respondetur, & sit tertia conclusio.

Sylu. vbi sup.

Tertia Conclusio.

Furiosi, & mente capti in Religionibus non debent admitti.

c. Sicut tenor de Regul.
Leg. furore ff. de sponsa.
Silu. verbo Religio 5. q. 2.

Certissimum est, quod furiosus, & mentecaptus, in Religione non potest admitti. Hæc conclusio est omnium Doctorum communis, & fundatur *in c. sicut Tenor de Regul.* & Ratio eius in prōptu est. Quia huiusmodi nullatenus possunt profiteri, etiam si per cētū annos in Religione steterint; & si de facto profiteantur, professio eorū, erit omnino nulla; non enim possunt profiteri, sicuti nec matrimonium contrahere, iuxta *l. furor. ff. de spons.* Nec matrimonium ratificatur per ratihabitionē, postquam fuerint sanæ mētis, sicut nec professio facta, ante annos pubertatis valet, aut ratificari potest, nisi postquā fuerint sanę mētis, aut iam puberes, de nouo per professionem nouā, tacitam, vel expressam, ad Religionem se obligauerint. *per c. 1. de voto lib. 6.* facit prædictum *c. sicut tenor.* & idē dico de furiosis. Qua de re plura dicit Syl. *Verbo Religio 5. q. 2.* vbi agit, vtrum furiosus, siue mēte captus, esse posset nouitius; & respondet quod nō, ex prædictis. Videatur ibidem. Et hæc de isto articulo dicta sufficiant.

ARTICVLVS VI.

Vtrum obligatus ratiocinijs, ad Religionem debeat, aut possit admitti?

Ratiocinia sunt in duplici differentia alia publica, alia particularia.

Lege officiū c. de Episcop. & clericis.

PRo intelligentia huius articuli, adnotare oportet ex Syluestro *verbo, ratiocinium, num. 1.* Quòd ratiocinia sunt in duplici differentia, quædam sunt publica, siue perpetua, quibus tenentur, & obligantur officiales curiæ ex administratione suorum officiorum, & rerum ad Rempublicam pertinentium, de quibus habetur *in l. officium C. de Episc. & clericis.* Alia sunt priuata, & particularia. quibus tenētur homines, ex administratione rerū priuatarū, & particulariū, vtpote tutores, curatores, actores, & procuratores, & testamentorum, & vltimarum volūtatum executores, de quibus loquitur *c. vnico de oblig. ad ratioc.* Hoc pręmisso, dico, quod circa difficultatē præsentis articuli, est duplex sent. 1. opinio est, quam sequitur, & tenet Syluester. *Verbo Religio. 2. q. 6.* & dicit esse Raymūdi, vbi dicit, quod si ratiocinia sunt Reipublicę, non potest, qui ad ipsa est obligatus, Religionem intrare, nec debet recipi, nisi prius se expediat, iuxta textum, *in c. legem* d. 53. si vero ratiocinia sunt priuata, & particularia, priuatorum hominum, quamuis honestum sit, vt prius se expediat, non tamen id (inquit Syluester) est omnino necessarium, imo potest Religionem intrare, & postea ratiocinia reddere. Alia est aliorum opinio, asserentium, quod in omni euentu, ratiocinijs obligatus, necessum est, vt ab ipsis se expediat, priusquam Religionē ingrediatur. Et hęc opinio est magis certa, & securior: quin vero, & necessario sequenda, post constitut. Sixti V. Pont. Max. De qua sequens statuitur conclusio.

c. Vnico de obl. ad ratio.

Diuersa Doctorum opinio circa ratiocinia danda.

Syl. verbo Relig. 2. q. 6.

c. Legem. d. 53.

Conclusio.

Ratiocinijs obligatus non potest Relig. ingredi, nisi prius se expediat, iuxta const. Sixti V.

Post constitutionem Sixti Quinti, ratiocinijs obligatus, & qui ita ipsis reddendis est obnoxius, vt ex eius ingressu in Religionem, qualibet lis, iniuria, siue molestia timeatur, nullatenus potest Religionem ingredi, neque in ipsa profiteri, & si in contrarium fiat, professio erit nulla. Hęc conclusio non aliter potest probari, quam ex prædicta cōstitutione, siue motu proprio, qui incipit. *Cum de omnibus.* Cuius verba quæ ibi ad hoc propositum ponūtur, sunt quę sequūtur: *Auctoritate Apostolica perpetuo statuimus, & ordinamus, vt huiusmodi ingenti ere alieno supra vires facultatum suarum grauati, vel reddendis ratiocinijs obnoxij & obligati, nullatenus recipiantur, & super hoc sine informatio, &c. & omne in contrarium factū irritamus, & annullamus, viribusque, & effectu, carere decernimus.* Quo fundamento innixi, dicunt Doctores præfatæ secundæ opinionis, huiusmodi ratiocinijs publicis, siue priuatis obligatos, nullatenus ad Religionem esse admittendos, siue recipiēdos, nisi prius se expediāt, & ratiocinia ipsa, actu reddantur. Estq; hoc quam maxime rationi congruum, & consonum, cum, & ipsi in iure ordinari prohibeātur, vt habetur *in c. 1. de obligatis ad ratiocinia*, & facit ad idem. *c. Præterea, dist. 51.* Hac de re videatur Syluester *Verbo ratiocinium*, & Nauarr. consil. 2. de Regul. num. 7. qui in quadam alia ratione, ad idem dicendum fundatur. Ea est. Nam iuxta commune axioma iurisconsultorum. Qui obligatus est ad aliquid faciendum, prius debet illud facere, quam Religionem ingrediatur. Nec Religionibus conuenit, illos recipere, pro quibus postea necessarium sit creditoribus, pro ratiocinijs petendis, ad Ecclesiastica, seu etiā secularia tribunalia, confugere, & illuc eosdē trahere. Quod in maximum vergeret dedecus, atq; præiudicium ipsarum Religionum. Hac etiam de re, videatur Doctiss. Pater Corduba, super nostram Regulam, cap. 2. quæst. 5.

c. 1. de oblig. ad ratio. c. præterea. dist. 51.
Sylu. verbo ratiocinium nu. 1.
Nauarr. lib. 3. cōs. 1. de Regul. consil. 1. nu. 7.
Cordub. super Reg. c. 2. q. 5.

ARTI-

ARTICVLVS VII.

Verum onustus, siue grauatus debitis, ad Religionem possit admitti?

Opinio diuersa circa solutionem debitorum, prius quam quispiam Religionem ingrediatur.

1. Opin. Raym. Syluest. verbo Relig. 2. q. 4.

Circa hanc quæstionem, atque difficultatem; magna fuit olim lis, & cōtrouersia inter Doctores, & fuerunt hac de re, duæ extremæ opiniones. Prima opinio est Raymundi Doctoris grauissimi, quam refert Syluester, verbo Relig. 2. q. 4 asserētis, quod grauatus, & obligatus debitis quibuscumque, potest nihilominus Religionem intrare, si ad id mouetur instinctu Spiritus sancti. Neque in hoc (inquit) cuipiā facit iniuriam, cum ad hoc, ex decreto eiusdem Spiritus sancti, sit liber. Hoc dicit Raymundus esse verum, etiam si promissione, vel iuramento, ad soluenda debita fuerit obligatus, modo id faciat feruore charitatis. Ad quod probandum, adducit. *c. licet. de Reg. & cap. duæ sunt. 19. q. 2.* Et hæc opinio, videtur esse D. Tho. 2. 2. q. vltima art. 6. in solutione ad 3. Vbi dicit D. Thom. quod tali debitis grauato, atque obligato ad soluendum debita, sufficit cedere bonis, cū persona liberi hominis, secundum iura ciuilia, non obligetur, neque obligari possit, propter pecuniam, sed solummodo eius res. Addit tamen Raymundus, quod Monasterium tenetur satisfacere creditori, seu creditoribus, de his, quæ ipse contulit Monasterio, iuxta textū, *in c. si qua Mulier, 19. q. 3.* vel de his, quæ Monasterium post ipsius ingressum, & eius occasione acquisiuit, successione, donatione, vel testamento, quantum talia se extendunt, & non plus: argumento *dicti c. si qua Mulier.* & insuper, quod ipse in monasterio existens, si potest scribere, vel aliquid honeste operando lucrari, ad se liberandum, tenetur id facere; modo non negligat officium diuinum, iuxta textum *in c. clericus 12. q. 1.* nec impediatur in aliquo ab aliqua obseruantia regulari, & ab obsequijs suæ Regulæ, cui semper debet esse adstrictus. Neque (inquit) de lucro deducendæ sunt expensæ, quas facit, cum deseruiat altario, & qui altario deseruit, de altari viuere debeat, iuxta sententiam D. Pauli 1. Cor. 9. & habetur *in c. ex his 12. q. 1.* Hæc fuit olim opin. Raymundi. nec etiam defuerant Grauiss. Doctores antiqui, qui dixerint, huiusmodi, non teneri ad manibus laborandum, vt debita persoluant, nisi forsan ratione scandali, cum profitendo cesserint bonis, & iam non habeant velle, neque nolle. Quod dicebant esse verum (vt diximus) etiam si ad soluendum debitum, adstricti fuissent iuramento, argumento deducto ex supra allegato, *c. licet. de regu.* vbi dicitur, *quod qui spiritu Dei aguntur, iam non sunt sub lege, ex D. Paulo ad Gal. 4.* qui etiam 2. Corint. 3. inquit, *quod vbi spiritus, ibi libertas.* Hæc sunt fundamenta opinionis supra dictæ.

c. Licet. de Reg.
c. Duæ sunt. 19. q. 2.
D. Tho. 2. 2. q. vlt. art. 6. in solut. ad 3.
c. Si qua mulier. 19. q. 3.
c. Clericus 12. q. 1.
1. Cor. 9.
c. Ex his 12. q. 1.
c. Licet. de Reg.
Paul. ad Gal. 4. & 2. ad Cor. 3.

Secunda opin. est Gersonis. Alpha. b. 39. & 2 pa. sum. Gab. in 4. d. 38. q. 1. Cordub. super Reg. c. 2. q. 5.

Alia fuit opinio huic opposita, in altero extremo, Ioan Gersonis in suo alphab. 39. & in 2. pat. summę, & Gabr. in 4. d. 38. q. 1. quos refert Doctiss. Pater noster Cordub. super c. 2. nostræ Reg. q. 5. qui dixerūt, quod obligatus debitis, siue alicui certæ personę, siue vero communitati, ratione furti, mutui, siue contractus, non potest Religionem intrare, neque voluntarie reddere se impotentem, ad soluenda talia debita, nisi prius satisfecerit creditori, seu creditoribus, seu alius pro illo ad id faciendum se obliget, aut cōsentius id faciat, & quod alias peccat, intrando mortaliter, & omnes eum admittentes, & recipientes, cooperādo ipsius peccato, qui etiam ad restitutionē, & ad satisfaciēdum manent pariter obligati. Huius opinionis potissimum, ac præcipuum fundamētum fuit, quia *non sunt facienda mala, vnde veniant bona, vt dicit D. Paul. ad Rom. 3.* & quia adimpletio diuinorum consiliorū, nō est bona, nec laudabilis, quando fit contra Dei præcepta. *Nam quod iustum est, iuste est exequendum, vt Deut. c. 16 habetur.* Vnde, & dicunt Doctores prædictæ opinionis, quod si huiusmodi obligatus debitis, Religionem ingreditur, fratribus ignorantibus, & ipso mentiente, vt pote, quia quando factæ sibi fuerint solitæ interrogationes, an scilicet sit conditione liber, expeditus debitis: respondet quod sic, & celauit, quòd fateri debebat; tūc (inquiunt) vltra peccatum mendacij, peccauit peccato furti, & potest, & debet etiā sic professus, à Religione eijci ad tempus. seu ad semper, quò operando, & laborando proprijs manibus, seu alio sibi modo possibili; creditori, seu creditoribus satisfaciat. Si autem Conuentu hoc sciente, & prædictam eius obligationem, eum ad professionem recepit, tunc dicūt, quod non ipsum potest eijcere, neque ipse egredi, sed conuentus vltra hoc, quod peccauit recipiendo (si non id cum animo satisfaciendi fecit) tenetur satisfacere, aut dare illi licentiam, ad hoc vt intra ordinem laborando, satisfaciat, salua semper regulari disciplina viuendo semper conuentus expensis. De hac opinione videatur Pater Corduba, loco supra citato, vbi ad hoc propositum plura dicit, eaq; notatu dignissima. quibus sic præmissis, quod hac in re, nunc tenendum est post determinationem prædicti Sixti V. de qua supra, explicabitur per sequentem conclusionem.

ad Rom. 3.

Conclusio.

Onustus, & grauatus debitis, non pōt ad Relig. admitti, nisi cum certis conditionibus, & limitationibus.

Onustus seu grauatus debitis, non potest aliquam Religionem intrare, neque in ipsam recipi, nisi in casibus, & cum circunstantijs inferius assignādis, atq; ponēdis; etsi recipiatur; receptio, & professio erit omnino nulla. Hæc conclusio est expressa Sixti V. Pont. Max. in dicta sua cōstitutione, extrauaganti, siue motuproprio, vbi hac de re agit, quæ incipit (vt diximus supra,) *Cum de omnibus*, cuius verba, quantum spectat ad hoc propositum sunt, quę sequuntur: *Auctoritate Apostolica perpetuo ordinamus, & statuimus, vt ingenti ære alieno supra vires facultatum suarum grauati, nullatenus recipiantur, &c. & omne in contrarium factum irritamus, & annullamus, viribusq; & effectu carere decernimus.* Circa quam cōstitutionem, nonnulla veniunt adnotanda. Primo, quod hęc cōstitutio Sixti V. intelligenda est, & intelligi debet, de illo, qui est onustus, & grauatus debitis certis, & determinatis, alicui certæ, & determinatæ personæ, siue communitati, ratione furti, mutui, siue contractus: secus tamen est de debitis incertis, vagis, & indeterminatis, quorū etiam Dominus est incertus, & indeterminatus. Et quod hoc ita sit, patet ex verbis eiusdem extrauagantis, ibi: *Quorum Dominus, facta diligenti inquisitione potest sciri.* Nam prædicta constitutio, facta est secundum antiqua iura, & secūdum antiqua iura, bona incerta, & indeterminata, non impediunt debitorem ab ingressu Religionis; cum ipsa secundū eadem antiqua iura, in pios vsus debeant commutari, nec aliquid est, in quod melius cōmutari possint, quam in bonum spirituale eiusdē, qui ingreditur Religionem. Quod (vt quidam dicunt) fieri debet auctoritate episcopi, vel eius qui gerit curam Reipublicæ, & bonis communis. Sed nos hac de re, habemus speciale priuilegium Clem. IV. concessum nobis fratribus Ordinis Minorum, & habetur in compendio. *Verbo nonitius. §. 2. quod bona incerta aliquorum, quæ debentur ab assumentibus nostrum habitum, quorum proprij Domini sciri, & inueniri nō possunt a ministris, & prælatis ordinis, possint in aliquos pios vsus commutari.* De quo priuilegio, meminit Nauarr. in suo Man. c. 17. nu. 22. q. est multum notandum, atque memoriæ commendandum. Secundo circa eādem constitutionem, est aduertendum, quod etiam nunc potest ingredi Religionem, qui est onustus, & grauatus debitis, si id fiat de voluntate, & consensu creditorum, atque etiam ipsis inuitis atq. renuētibus (secundū D. Th. 2. 2. q. vlt. ar. 6. ad 3.)

Debita incerta, & indeterminata, quorum Dñs sciri, & inueniri non potest, non impediunt ab ingressu Relig.

Compendiū verbo nonitius §. 2. Nau. in Manual. c. 17. n. 22.

Qui grauatus ē debitis, & oībus suis cedit bonis, bene potest intrare Religionem.

D. Thom. 2. 2. q. vlt. art. 6. ad 3

cedendo

cedendo omnibus bonis suis, & omnia bona sua relinquēdo illis. Quam opinionem, etiam tenet Innoc. in Rubr. de obl. ad ratioc. & Anton. in c. 1. eodem tit.

Innoc. in rub. de obl. ad ratiocin.
Anton. ibid.

Quę sententia vera est, & tenenda, & sequenda, quādo debitor neque in toto, neque in parte potest, aut præsumitur, quod possit creditori, seu creditoribus satisfacere, & quando est vera, & realis impotentia. Secus autem si talis cessio bonorum esset fraudulēta, iuxta quādā l. iuxta Gloss. in l. vlt. §. vlt. ff. quæ in fraudem cred. fiunt, & Iason in §. item si quis in frau. nu. 92. & Soto in lib. 4. de iust. & iure q. 7. art. vlt. tenet hoc idem. Videatur hac de re Nauarr. in c. cum portio 12. q. 1. nu. 8. & lib. 3. consiliorum cons. 1. de regular. nu. 8. & 9. & Emmanuel Rodrig. tom. 3. quęstionum Regul. q. 10 art. 9.

Leg. vlt. §. vlt. ff. quæ in fraudem nu. 92.

Tertiu circa eandem constitutionem, noto, & aduerto, quod debitorū nominę, quoad effectum impediendi ingressum Religionis, intelliguntur nō solum debita realia, verum etiam, & personalia. Vnde qui condemnatus est propter aliquam causam, ad soluendam aliquam pœnam, non potest Religionē ingredi, quousq. ipsam soluat. Cum huiusmodi pęna, debitum sit, vt latissime tradit, & probat, Enriquez lib. 7. de indulgentijs. c. 13. nu. 6. allegando ad id aliquas, rationes, quas ego breuitatis causa omitto. Item & qui promisit puellæ, eam ducere in vxorē, vt consentiret cum eo, in carnalem copulam, quod & illico fecit, & ob id ipsa manet infamata: Non (inquam) potest Religionem ingredi, nisi eidem prius satisfaciat, vt tenet Nauarr. in dicto c. cum portio. 12. q. 1. nu. 8. & lib. 4. consil. tit. de spons. cons. 21. Qualiter autem huiusmodi satisfactio, faciēda sit videatur apud Doctores summistas, non enim id est præsentis speculationis, neque in tam breui summario ita ad vnguem dici oīa possunt. Hæc de isto articolo dicta sufficiant.

Enriquez de indulgen. c. 13. num. 6.

Qui condemnatus est ad aliquid soluēdum, in pœnam, & qui aliquam cognouit carnaliter, eidē promittendo, quod ipsam duceret in vxorem, non potest Religionem ingredi, nisi prius satisfaciat.

Nauar. in c. cum portio 12. q. 1. nu. 8. & lib. 4. cons. de spon. cons. 21.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum ille, qui habet parentes pauperes, & in extrema necessitate constitutos, ad Religionem debeat, aut possit admitti?

HAnc difficultatem elegantissime (pro more suo tractat, & mouet, D. Tho. 2. 2. q. 101. art. 4. & q. 189. art. 6. in cuius 1. par. inquirit, an occasione Religionis, sint officia pietatis in parentes prætermittenda? in alia vero, an propter obsequium ipsorum parentum, debeant aliqui retrahi ab ingressu Religionis? Et argumentis hinc inde propositis, ad inuestigandam veritatem, dicit plura, eaque notatu dignissima, de cuius doctrina, atque resolutione, sequentes statuo conclus.

D. Thom. 2. 2. q. 101. art. 4. & q. 189. art. 6.

Prima Conclusio.

Parentibus in necessitate constitutis, ita quod eis aliter commode, quam per filiorum obsequium subuenīri non possit, non licet filijs, prætermissu parentum obsequio, Religionem intrare. Hæc cōclusio est expressa D. Thom. loco supracitato, & quodlibeto 3. ar. 16. Et fundatur in illo, quod dixit Christus Matt. 15. reprehendens Pharisæos, qui quasi contrarium dicebant, & prædicabant, in alio simili casu, atq; populū decipiebāt. *Hypocritæ, qui dicitis munus, quodcumque ex me est, tibi proderit, & non honorificatis patrem vestrum, & matrē vestram, &c.* Vbi redarguit eos, eo quod intuitu Religionis, parentum debitum honorem, illis subtrahebant, atque subtrahere filios suos posse docebant. Super quę verba, videndus est specialiter Nicolaus de Lyra, & Glossa ordinaria, & facit ad hoc, ca. si qui filij d. 30. relatum à D. Tho. vbi supra. Ratio etiam ad id est appositissima. Quia, opera præcepti (qualis est honos parentum) propter nulla opera cōsilij (etiam, Religionis) sunt prętermittēda: *Neque facienda mala vt inde veniāt bona, vt dicit D. Paul. ad Rom. 3.* & intelligenda est conclusio, etiam si quis filius voto, aut iuramento se obligasset ad ingressū Religionis. Nā si vouit, existente prædicta necessitate parētum, tale votum fuit illicitum: & nullum, & per consequens non implendum: si autem fuit ante prædictam necessitatem, eadem etiam existente, iam illius redditio, seu adimpletio, est omnino illicita, nec fieri debet, quousque cesset prædicta obligatio prouidendi parentibus. Nā obligatum vni, si promittatur alteri, non ei debet tradi, iuxta omnes doctores communiter, & obligatio posterior, nō præiudicat, seu præiudicare potest obligationi priori (maxime maiori) *iuxta c. veniens, & c. interdicto de iureiurando*, facit etiam ad idē *c. venientes eodem tit.* Pro quo etiam est specialis ratio, nam in secundo casu, mutata omnino est cōditio vouentis, siue iurantis, & venit ad casum, in quo id ipsum vouere, siue iurare non poterat, cum ei superuenerit noua obligatio. Qua de re videatur noster Pater Corduba super reg. c. 2. q. 6. Et aduerto ex Syln. *verbo Relig. 2. q. 7.* quod necessitas parentum, debet esse magna, ita quòd aliter eis commode subuenīri non posset: nam si non sunt in tali necessitate, vt filiorum obsequio, multum indigeāt: tunc prętermissis parentibus, prædicti filij bene possunt Religionē intrare, neque in hoc facient contra præceptum de honore parētum: Nam post annos pubertatis, quilibet ingenuus, libertatem habet, quantum ad ea, quæ pertinent ad dispositionem sui status, & suę personę, præsertim in his, quæ sunt diuini obsequij. Et in tali casu, magis est obtemperandum patri spirituū (scilicet Deo) vt viuamus, quam parentibus carnalibus, ne moriamur, vt dicit Apostolus ad Hebræos 12. Hęc omnia, habentur ex D. Thom. vbi supra q. 189. art. 6. in corpore, vbi etiam dicit, quod in simili casu, Christus Dominus Matth. 8. & Lucæ 9. reprehendit quendam, eo quòd nolebat eum statim sequi intuitu paternæ sepulturæ: *Dimitte*, inquit, *mortuos sepelire mortuos suos.* Super quæ verba, dicit Chrysost. quod idcirco reprehendit eum, quia ipsius cura, non erat parentibus quammaxime necessaria, & quia erant alij per quos opus illud expediri posset. Hæc sunt maxime notanda, & valde memorię commendanda, vt liquidum, atque perspicuum fiat, in quo casu, parentum obsequium, atque remedium obliget filios, & impediat eos ab ingressu Religionis. Aduerto tamē, quod quamuis necessitas debeat esse magna, vel maxima, ad sensum supradictum, hoc est quod per aliū expediri non possit, non tamen necessium est, neque requiritur, quod sit extrema, sed sat est, quod sit maxima necessitas, personæ, siue decentię status, vtpote, si propterea parentes opotteret mendicare, vel seruire alijs, cum magna, & notabili indecētia sui status, siue conditionis. Qua de re videantur D. Tho. quodlibeto 3. art. 16. & Alexand. de Ales, tertia parte q. 33. membro 4. Sed pro maiori præcedentis conclusionis intelligentia secundam statuo conclusionem.

Parētibus in necessitate cōstitutis, ita quod eis absq; filiorum obsequio subuenīri nō potest, nō licet filijs Religionem ingredi.
D. Tho. quodlibe. 3. art. 16.
Gloss. & Lyra super Matt. c. 15.
c. Si qui filij d. 30.
ad Rom. 3.
c. veniens.
c. Interdicto de iureiuran.
c. Venientes eodem tit.
Cord. sup. reg. c. 2. q. 6.
Syln. verb. Relig. 2.
Si parentum necessitas, nō est magna, bene licet filijs, ipsa intermissa, intrare Religionem.
ad Hebr. 12.
Matth. 8. & Luc. 4.
Chrysost. super Matth. hom.
Nō est necesse quod parentum necessitas sit extrema: sed sat est quod sit magna cum mutatione decentiæ sui status.
D. Tho. quodli. 3. art. 16. Alexand. de Ales 3. p. q. 33. membro 4.

Secunda Conclusio.

Si ex huiusmodi seruitio, & parentum obsequio, filijs imminet notabile dispendium spiritualis salutis, & probabilis occasio peccati mortalis, in tali casu, relicta parentum necessitate, animæ suæ est prouidēdum. & intrare possunt Religionem. Hæc cōclusio, est expressa D. Tho. vbi supra, q. 101. art. 4. ad quam probandam, adducit auctoritatem D. Ambrosij super Lucam, cap. 9. & c. 12. vbi agens de spirituali intellectu eius, quod dixit Christus, *sine mortuos sepelire mortuos suos*, inquit, *Quod necessitudinis generis diuina Religionis pietas anteferatur:* Adducit, & aliā auctoritatem D. Hieron. in epist. prima ad Heliodorum, vbi agens de vtilitate vitæ solitariæ, inquit:

Si ex cohabitatione filiorum cū suis parentibus, filijs imminet periculum peccandi mortalit. ipsis relictis, possunt Religionē intrare.
D. Thom. 2. 2. q. 101. art. 4.
Ambros. super Lucam c. 9. & c. 12. tom. 5.

Percal-

Per calcatum perge patrem, per calcatum perge matrem, ad vexillum crucis euola. Nam summũ genus pietatis est, in hac re fuisse crudelem. Ex quibus auctoritatibus, infert prædictus Diuus Thomas, quod si cultus parentum abstrahit nos à cultu Dei, iam nõ est pietas parentum, insistere tali cultui cõtra Deum. Ad hoc propositum plura dicit, eaque notatu dignissima, demonstrando qualiter nulla virtus alij virtuti contrarietur, aut contrariari possit; cum virtutes omnes bonæ sint, & bonum (teste Aristotele) bono non esse possit cõtrarium. Quò fit, vt Religio, & pietas, quæ sunt duę virtutes, quarum prior Deum, altera parentes respicit, mutuo se non impediant, ita vt per actum vnius, alter excludatur; sed cuiuslibet virtutis actus, vestiri debet debitis circumstãtijs, quibus limitatur, quas si prætereat, iã non erit virtutis actus, sed vitij. Ex dictis omnibus colligitur, id quòd in cõclusione est dictum, quod si ex seruitio, & parentum obsequio, filijs imminet notabile dispendium salutis spiritualis, aut periculum peccati mortalis, quod in tali casu, relictis parentibus possunt Religionem intrare. Quando autem eueniat talis casus, multis tradit D. Tho. loco supra citato. Videatur ibidẽ, & specialiter Caiet. ipsius commentator, differentiam cõstituens, inter occasionem, & prouocationẽ, & inductionem ad malum, & absolute dicit, quod quando parentes sunt inducentes, aut prouocantes ad malũ, tunc sunt simpliciter deserendi, & ad Deũ est confugiẽdum. nã plus debet homo, & tenetur ad Deũ colendum, quã ad parentibus subueniendũ. Sed dices, quid si econtrario, filijs in extrema necessitate constitutis, atque derelictis, parentes Religionem vellent intrare, siue ingrediantur? curritne similis ratio, aut erit hoc licitum? Respondeo, & sit tertia conclusio.

Arist. c. de oppositis.

Tertia Conclusio.

Non licet etiã alicui patri, filios habenti in necessitate constitutos, Religionem intrare, prætermissa suorum filiorum cura, & non prius prouiso, qualiter ipsi debeant educari. Hæc conclusio est expressa D. Tho. 2. 2. q. 189. art. 6. quam, & probat: Primo auctoritate D. Pauli 1. ad Timoth. 5. vbi dicit; *Siquis suorum, & maxime Domesticorum, curam non habet, fidem negauit, & est infideli deterior.* Secũdo probat id ipsum ratione. Quia nempe maior est obligatio, quam habent parentes ad suos filios, quam econtra habeant filij erga proprios ipsorum parentes. si ergo filij parentibus in necessitate constitutis, Religionem non possunt ingredi (vt dictum est in prima cõclusione) multo ergo minus, patres siue parentes id ipsum possunt facere, existẽtibus filijs in eadem. Discursus est optimus, & consequentia legitima. Sed quod parentes maiorem obligationem habeãt erga filios, quam econtra, Probat D. Tho. ex eo, quod parentes habẽt rationem principij, inquantum huiusmodi. Vnde, & per se eisdem cõpetit, filios suos alere, & ipsorum curam habere. Filijs autem (inquit) non id conuenit, nisi per accidens, vt adiuuentur ab illis, inquantum sunt in necessitate constituti. De hac mutua obligatione parẽtum in filios; & filiorũ erga parentes; videatur Barth. *in l. si quis à liberis §. parent ff. de lib. agno.* Videatur Doctiss. atque Illustriss. D. Franciscus Sarmiẽto de reddit. Eccl. 3. p. c. 4. nu. 7. & Castro, de iusta hęretic. puni. lib. 2. c. 26. & D. Tho. 2. 2. q. 26. art. 9. & loco supra citato, vbi plura dicuntur, & ab omnibus resoluitur, quod obligatio parentum erga filios est maior, quam sit filiorum erga parentes. Nam illa, est sibi communis ab ipsa natura, etiam cum brutis animalibus (hoc enim natura ipsa docet, atque influit ipsis animalibus, filios suos educare, & procreare, atque illis alimenta præstare:) hoc autem, quod est subuenire parentibus, competit hominibus, non inquantum sunt animalia, sed in quantum sunt rationales, & rationis ductu ducuntur. Qua ratione dixit D. Tho. quod illa cõpetit parentibus, quatenus sunt filiorum principium, quasi per se; hæc autem filijs, in quãtum sunt ab ipsis, quasi per accidens, neque filij parentibus debent thesaurizare, sed econtra: parentes filijs, vt inquit, D. Paulus 2. Cor. 12. Vnde etiam constat, quod eorum sit maior obligatio.

Non licet alicui patri filios habenti in necessitate constitutos, prætermissa filiorum cura, Religionem ingredi.

D. Thom. 2. 2. q. 189. art. 6.

Paul. 1. ad Timoth. 5.

Barth. in lege si quis à liberis, §. parent ff. de libe. agnos. Sarm. de reddi. Eccle. 3. p. c. 4. nu. 7.

Castr. de iusta here. pun. lib. 2. c. 26.

D. Th. 2. 2. q. 26. art. 9. & loco sup. citato.

2. Cor. 12.

Quarta Conclusio.

Si de facto filius, parentibus in extrema necessitate constitutis, vel econtra parentes, filijs existentibus in eadem, Religionem ingrediantur, & profiteãtur, professio, & votum emissum, valebit quidem, quamuis vtrique peccent mortaliter. Hęc conclusio est expressa, doctis: Doctoris Nauar. lib. 3. de Regul. consil. 26. Vbi hac de re peculiarem quæstionem facit, & inquit, quod professio facta ob eam causam, non potest irrita, & nulla declarari. Quod, & probat; quia etiam professio facta ab excommunicato valet, iuxta *c. cum illorum de sententia excommunicationis*, licet profitendo peccet. Item quia secũdum iura antiqua, professio etiam facta à debitore magnæ quantitatis, seu ratiocinijs obligato, etiam valet, iuxta *c. 2. de obl. ad ratioci.* quamuis sic profitendo peccent. ergo etiã in simili casu. Sed aduerte (vt supra diximus) quod nunc ex determinatione, & cõstitut. Sixti V. professio facta à debitore magnæ quantitatis, seu ratiocinijs obligato, iam non valet, imo vero nulla est, & esse irrita declaratur, nisi forsan in certis quibusdam casibus, ibidem expressis. Hoc autem non contingit in præsenti casu, etiam post prædictam constitutionem Sixti V. circa intrantes Religionem, parẽtibus, siuę filijs in necessitate constitutis. Nam licet vtrique debitores quodammodo sint, & alios alere, siue sustentare teneantur, non tamen hoc est, ex debitis intentis à Sixto V. vt constat ex ipsius constitutione, vbi expresse loquitur de debitis ciuilibus, & de grauatis ære alieno, propter retentionem bonorum alicuius supra vires, & facultates suas, nõ autem de debito naturali filiorum erga parentes, seu econtra. Videatur dicta constitutio.

Si filius parentibus in extrema necessitate constitutis, vel econtra Religionem ingrediatur, professio erit valida sed peccabit mortaliter, qui idipsum fecerit.

Nau. lib. 3. cõsil. de Reg. cons. 26.

c. cum illorũ de sent. excomm.

c. 2. de obl. ad ratiocin.

QVÆSTIO XVIII.

De conditionibus, & qualitatibus requisitis pro recipiendis nouitijs, ex vi Regulæ Seraphici Patris nostri Francisci specialiter, in duos articulos diuisa.

1 *Quænam sit prima conditio specialiter requisita, ex vi Regula Seraphici Patris nostri Francisci, pro recipiendis Nouitijs, & qualiter sit intelligenda?*

2 *Quænam sit secunda conditio, pro recipiendis Nouitijs, specialiter etiam requisita ex vi nostra Regula, & qualiter intelligatur?*

Duæ sunt qualitates, & conditiones, ex vi nostræ Regulæ, specialiter requisitæ pro recipiendis nouitijs. Prima est, quod sint fideles, & catholici, & de nullo errore suspecti. Secunda vero, quod vxores nõ habeant, vel si habent, quod non recipiantur, nisi cũ certis quibusdam conditionibus, & limitationibus, de quibus per ordinem, impræsentiarum agendum est à nobis.

Conditiones requisitæ ex vi nostræ Regulę pro recipiẽdis nouitijs.

ARTICVLVS PRIMVS.

Quænam sit prima cõditio specialiter requisita, ex vi Regula Seraphici Patris nostri Francisci, pro recipiendis nouitijs, & qualiter sit intelligenda?

Respon-

Respondetur, per sequentem conclusionem.

Conclusio.

Prima cõditio requisita pro recipiendis nouitijs ex vi nostræ Regulæ, est qđ sint fideles, atque catholici, & de nullo errore suspecti.

c.2. nostra Regula.

PRima conditio specialiter requisita ex vi nostrę Regulæ pro recipiẽdis nouitijs, est quod sint fideles & catholici, & de nullo errore suspecti. Hæc conclusio constat ex c.2. eiusdem Regulæ, vbi agẽdo de his, qui voluerint hanc vitam accipere & venerint ad Fratres nostros, præcipitur, quod mittant eos ad suos ministros Prouinciales, quibus solummodo, & non alijs, recipiendi fratres licentia concedatur, & subdit Seraphicus P.N. Franciscus, quòd *Ministri diligenter examinent eos de fide catholica, & de Ecclesiasticis sacramentis. Et si hæc omnia credant, & velint ea fideliter cõfiteri, & vsque in finem firmiter obseruare* (concurrentibus alijs, de quibus dicemus statim) *tunc eos recipiãt, & nõ aliter.* Circa quæ verba, quando dicitur esse necessario requisitũ, quod recipiendi ad ordinẽ, sint fideles, atq; catholici, & de nullo errore suspecti; Ad notandum est primo, quod huiusmodi conditiones, & aliæ, quæ circa id ipsum in prædicto secundo nostræ Regulę capite ponuntur, quamuis omnes, aut saltem aliquæ ipsarum, de iure diuino, seu Ecclesiastico etiam requiratur: nobis tamen per nostram Regulã specialiter sunt obligatorię, per determinationem expressam, & explicationem factam, eiusdem nostrę Regulæ, à Clemente V. in Conc. Vienn. vt habetur, *in clem. exiui de Paradiso, de verb. signif. art. 1.* vbi dicit Pontifex, omnia contenta in 2. c. nostræ Regulæ ad nouitios spectantia, esse obligatoria. Fideles dicuntur, qui habẽt rectam fidem, & firmam, ad quã pertinent omnia, quæ ad ipsam fidem subsequuntur, vt dicit Seraphicus P.N.D. Bonau. in expositione eiusdem Regulæ. Adnotando, fuisse à Seraphico Patre nostro Francis. dictum, ꝙ *si hæc omnia credãt, & velint ea fideliter confiteri, & vsq; in finem firmiter obseruare,* quia nempe iuxta mentem, atq; sent. D. Pauli. *Corde creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem.* Et addit, quod recipiẽdi ad ordinem debent esse animo parati ad Martyrium, ac propterea fuisse dicta, illa verba, *& vsque in finem firmiter obseruare,* nam præmium non tribuitur, nisi solummodo, in vsque finem perseuerãtibus. Præterea (inquit) cum esse debeãt catholici, necessum est, quod venerentur, atque reuereantur, ore, opere, ac signis, Ecclesiastica sacramenta, cum eorum vnũ in altero includatur: Ad quod ẽt consequitur, quod de nullo sint errore suspecti, neque de aliqua re mala. Nã requiritur, quod ingressuri sacram nostrã Religionem, *testimonium bonum habeant ab his, qui foris sunt,* iuxta sententiam D. Pauli, *vt non in opprobrium incidant, & in laqueum diaboli, vt etiam non blasphemetur, seu potius vituperetur ministeriũ nostrum,* vt dicit idem ipse, 2. Cor. 6. Voluit itaq; Seraphic. Pater noster Franciscus, remouere omnẽ sinistrã suspicionẽ de ordine nostro, circa fidem, & circa quodcũq; aliud, ꝙ ipsum posset fœdare. Qua rõne in eadẽ Regula, ẽt apposuit peculiaria præcepta, de non habendis suspectis consortijs, & cõsilijs mulierũ, & de non ingredi ẽdo monasteria monacharum ad prouidendũ cõi fidelium scandalo, quod ex tali suspicione: & suspecto consortio posset exoriri. Vnde qui de aliquo errore, siue aliqua re tali fuerit suspectus, non licite posset in Ordine nostro recipi, ẽt si alias esset vere fidelis, & catholicus quousq; remoueretur talis suspicio de eo, apud homines. Nã remotio cuiusque prauæ suspicionis de aliquo errore, est specialiter nobis præcepta, ex vi nostræ Reg. Videatur hac de re expositio, quæ circumfertur sine tit. & Doctis. Pater Corduba in sua expositione circa examen prædictæ conditionis, qua dicitur, quod examinent eos, de fide Catholica, & Ecclesiasticis sacramentis. Vbi ait, quod secundum nostrã Regulã fieri debet, per ipsos ministros Prouinciales, aut ex sua Cõmissione, per illos, quibus fuerit cõmissa eorundem nouitiorũ receptio. Sed adnotare oportet secundũ D. Bonau. vbi supra, qđ huiusmodi examẽ, tunc tantum fieri, & non aliter ex vi nostrę Regulę in obligatione est, qñ cõtingit in aliquibus partibus hęreticos aliquos inueniri, & secundũ Patrem Cordubã, quãdo omissio talis examinationis, ex aliquibus, & rationabilibus causis, atque circũstantijs, videretur esse damnosa, & periculosa, alias nõ est necessaria, talis examinatio specialis de fide Catholica, sed sufficit id, quod communiter fit in nouitiorum receptione, nempe quòd recipiendi ad ordinẽ, cum alijs circumstantijs, generaliter interrogentur, an sint fideles, & catholici, & in fide Catholica velint fideliter permanere, eo modo, quo interrogantur, an sint corpore sani, debitis expediti, matrimonio ligati, &c. Et hęc de isto articulo, & prima nostrę Regulę conditione, dicta sufficiant.

Clem. exiui de verb. sign. ar. 1. D. Bon. in expo. su. Reg. 42.

Ad Rom. 10.

Ex mente D. Bonauen. recipiendi ad nostrum ordinẽ debent esse animo parati ad martyrium.

Paul. 1. ad Timoth. 3.

2. Cor. 6.

Quantum voluerit noster Pater S. Franciscus remouere à nostra religione omnem cuiusuis mali suspitionem.

Expositio Reg. sine titulo Cordub. super Reg. c. 2. q. 4. D. Bon. vbi supra.

ARTICVLVS II.

Quænam sit secunda conditio, pro recipiendis nouitijs specialiter etiam requisita ex vi nostra Regula, & qualiter intelligatur?

Respondetur per sequentem conclusionem.

Conclusio.

Secũda cõditio specialiter ex vi nostræ Regulæ, requisita, est, qđ nouitij non habeant vxores, vel si illas habent, quod iam Monasteriũ intrauerint vxores.

SEcunda conditio, specialiter, ex vi nostrę Regulę requisita, est, quod recipiendi ad ordinẽ, vxores non habeant, vel si illas habent, quod iam monasterium intrauerint vxores, vel licentiam eis dederint auctoritate Diœcesani Episcopi, voto continentię iam emisso, & illius sint ętatis vxores, quod de eis non possit oriri suspicio. Hęc conclusio habetur expressa in prędicto c. 2. nostrę Regulæ, circa quam pauca, aut nulla, sese offerunt de nouo dicẽda, atque notanda, pręter ea, quę diximus supra qu. pręced. art. 2. agendo de conditionibus de iure cõmuni requisitis, vbi & in particulari omnes istę cõditiones sunt explicatę, atq; elucidatę. Nam omnes istę ẽt sunt de iure cõi, & explicantur, & continentur in toto titulo de conuersione coniug. sed maxime *in c. cum sis Prædiens & in c. ex publico. c. Agarosa.* De quarũ explicatione videndus est specialiter Sylu. *verbo Relig. 2. q. 9.* & latius *verbo matrimoniũ. 8. q. 12.* vbi innumeras ponit, atq; dissoluit difficultates, & varias refert diuersorũ Doctorũ opiniones, circa ea, quę hac in re obseruanda sunt de iure cõi, nẽpe quod matrimonium, ad hoc vt ingressum Religionis impediat, debet esse simul ratum, & cõsummatum. quod nõ fiat nisi hoc, aut illo modo, & cum talibus, vel talibus cõditionibus, & multa alia. Hoc tantummodo, circa hoc pręceptũ nostrę Regulę, est specialiter obseruandũ, quod oẽs conditiones suprapositę, vt in cõclusione iacent, sunt expressę, atq; ad literã adimplendę, in nostro sacro Ordine, ita quod qñuis secundũ ius cõmune, sint aliquę opiniones, & varietates inter Doctores, qualiter nempe ipsę veniant intelligendę, & an si aliqua ex dictis conditionibus, deficiat, ingressus Religionis sit validus, necne? Nos tamen Fratres Minores, ex vi speciali nostrę Regulę, tenemur omnes ipsas, ad literam obseruare, & sic & non aliter nouitios recipere, cum nobis hoc imponatur per Regulam obligatorię. Et maioris explicationis gratia, pono exemplũ in muliere, siue vxore iuuene, quę propter aliquã causam, & pręsertim propter adulteriũ cogitur ad diuortiũ, & vt det viro licentiã intrandi in Religionem, faciendo ipsa votum continentię, & manendo in seculo. Dico quod secũdum ius commu-

c. cum sis prædictus. c. ex publico. c. Agarosa de conuer. coniugatorum.

Sylu. verbo Relig. q. 9. & verbo matrimoniũ 8. q. 12.

ne, est inter Doctores cōtrouersia, an forte hoc sufficiat, vt vir intret Religionem, & maneat religiosus, & an valeat talis professio etiā vxore reclamante. Nos tamen fratres minores, peccaremus mortaliter huiusmodi recipiendo, & vir etiam intrando, inuita tali vxore, etiam ex sua culpa, quia, suspicio incontinentię esset talis vxoris, remanendo in seculo, quamuis professio facta, de iure sit valida. Nam totum hoc, contentum in secundo capitulo nostrę Regulę, quoad modū receptionis nouitiorum ad Ordinem (vt dictum est) & ad Professionem, est obligatorium ex vi nostrę Regulę, secūdum Clem. V. loco supra citato. Vnde, & seruandus à nobis ad literam est, modus hic in Regula taxatus, neq; pręter mittēdus, quamuis quo ad aliquam, seu aliquas conditiones, aliud forsan fieri possit licite, de iure communi in alijs Religionibus, quamuis etiā professio facta in nostra, prætermisso tali modo, secundum ius commune, sit valida, (vt dictum est.) Videatur hac de re P. Corduba c. 2. q. 4. nostræ Regulæ, & hactenus de isto articulo.

Cord. super ca. nostræ Regulæ. c. 2. q. 4.

QVÆSTIO XIX.

De conditionibus, & qualitatibus requisitis ex nostris constitutionibus generalibus, pro recipiētibus nouitijs, in octo articulos diuisa.

1 *Quænam sit prima conditio, ex nostris Constitutionibus, requisita pro recipiendis Nouitijs, & qualiter debeat intelligi?*

2 *Quænam sit secunda cōditio requisita, ex nostris Constitutionibus generalibus pro recipiendis Nouitijs, & qualiter intelligi debeat?*

3 *De tertia conditione, ex nostris Constitutionibus generalibus requisita, pro recipiendis Nouitijs, nempe quod sint legitime nati.*

4 *De quarta conditione, ex nostris Cōstitutionibus generalibus requisita, pro recipiendis Nouitijs, qua dicitur, quod recipiendi ad Ordinem, non sint aliqua infamia vulgari notati.*

5 *De quinta conditione, ex nostris generalibus Constitutionibus requisita, pro Nouitijs recipiendis, hoc est, quod sint sufficienter, & competenter litterati, & qualiter debeat intelligi?*

6 *De sexta conditione, ex nostris Constitutionibus generalibus, requisita, nempe, quod recipiendi, sint 16. annorum.*

7 *De septima conditione, requisita ex nostris constitutionibus generalibus, in qua dicitur, quod recipiendi ad Ordinem, sint bono genere nati, non descendentes ex conuersis Iudæis, seu Mahometanis, vel Hæreticis, quantumuis remotis, neque ex Gentilibus modernis.*

8 *Vtrum homicidæ, & qui existentes in seculo, aliquod delictum commiserunt, ad Religionem possint admitti?*

Nota valde.
Conditiones requisitæ ex nostris constitutionibus, pro recipiēdis nouitijs.

Septem sunt conditiones, & qualitates requisitæ, ex nostris constitutionibus generalibus pro recipiendis nouitijs, quibus dum additur alia, quæ requiritur peculiariter ex motuproprio, atque constitutione Sixti V. octo hæc quæstio in se continebit, articulos. Prima conditio est, quod recipiendus ad ordinem sit animo promptus, atq; dispositus. Secūda, quod sit corpore sanus, non infectus lepra, aut aliqua alia infirmitate cōtagiosa, seu morbo caduco. Tertia, quod sit legitime natus. Quarta, quod nō sit aliqua infamia vulgari notatus. Quinta, quod sit sufficienter literatus. Sexta, quod sit ętatis ad minus sexdecim annorum. Septima, quod sit bono genere natus: hoc est, non descendens ex conuersis Iudęis, seu Mahometanis, vel Hęreticis, quātumuis remotis, aut ex Gentilibus modernis. Tandem vltima, & Octaua, quod non aliquod crimen, siue delictū cōmiserit quod sit deductum in judicium, seu deduci possit. De quibus omnibus agēdum est à nobis impręsentiarum, per ordinem.

ARTICVLVS PRIMVS.

Quænam sit prima conditio, ex nostris constitutionibus requisita, pro recipiendis nouitijs, & qualiter debeat intelligi?

Huic articulo respondetur, per sequentem conclusionem.

Conclusio.

Prima cōditio, quā habere debet nouitius ex nostris constitutionibus, est, quod sit animo prōptus.

Constit. gene. c. 1. tit. de qualit. recipien.

Caietan. 2. 2. q. 189. art. 10. & D. Thom. ibid.

Quæ sit bona dispositio hominis volentis intrare Religionem.

Prima cōditio requisita, ex nostris cōstitutionib. est, quod veniens ad ordinem, expostulans habitum, atque nouitius esse volens, sit animo promptus. Hęc conditio constat, ex eisdem cōstitutionibus cap. 1. tit. de qualitatibus recipiendorum. Circa quam conclusionem, hoc solum occurrit notādum ex Caiet. 2. 2. q. 189. ar. 10. quod bona dispositio volentis ingredi Religionem, ea est, vt omnem suam fiduciā in Deo ponat, & propter ipsum velit in Religione sustinere eiusdem labores. Et addit, quod nō sunt necessaria multa consilia, circa sufficiētiam virium (vt expresse tenet D. Th. ibidem) in non habentibus speciale aliquod impedimentū, quia si natura non deficit in necessarijs, mater etiam potens, & sciens, non deficit in necessitatibus filiorū suorū: multo minus (inquit Caiet.) credendum est, quod Deus auctor eiusdem, cum sit adeo bonus, & pius, plusquam pater, & mater, deficiet in necessarijs, aut quod obliuiscatur eorū, qui sperant in eo, & iactāt cogitatum suum in ipsum. Neque his obstat illud, quod per similitudinem dixit Christus Dominus olim. *De volente ædificare turrim, qui sedens prius cōputat sumptus, qui necessarij sunt, si habeat ad perficiendam, ne postea insultetur ei, &c.* Nā nęc inquisitio (inquit Caiet.) facienda est, non tā penes sufficiētiam virium (quas proculdubio præstabit Deus volenti sibi deseruire, & omnibus sperantibus in eum) quam penes discussionem, & examinationē: An scilicet recto quis interiori moueatur affectu, an id faciat propter inanem gloriam, siue propter honorem, vel propter carnem, & sanguinē (quod solent multi) aut propter aliquem alium temporalē effectum. In hoc (inquit) cōsistit hæc prouida cogitatio, hominis volētis ædificare turrim, seu ingredi Religionem, quod est idem. Hoc est valde notādum. Quod specialiter dixerim, propter doctissimū Patrem Cordubam, qui in q. 2. expositionis nostræ regulæ, c. 2. de mēte Gersonis, adeo timide, & scrupulose loquitur in hac materia, vt iuxta ipsius mentem, atq; sententiam, nullus omnino in toto mundo reperiretur, qui conuenienter, atque sufficienter, videatur esse dispositus ad ingrediendam aliquam Religionem. Debet enim (inquit) prius experiri, & attendere, num talis habeat complexionem, & inclinationem appositam obseruantijs religionis. Sit ne à natura leuis, vel inconstans. Hæc, & plura alia dicit, quæ breuitatis causa omitto, quæ si essent necessario expectāda, nullus omnino vnquā fieret religiosus, neq; ad Religionē videretur esse conuenienter dispositus. Dico igitur cōcludēdo ad propositū, quod ille est animo promptus, qui volūtarie, & prōpte, & non coacte habitū Religionis assumit, & quod in hac parte, nō est nimis inhærēdū Gersonis scrupulosis dictis relatis ab eodem Patre Corduba, sed insistēdū solēni doctrinæ D. Th. & ipsius commentatoris doctissimi Caietani, loco supracitato, & secundū ipsos dicendū, quod bona dispositio hoīnis volentis ingredi Religionē, ea est, quod sit animo prōptus ad sensum supradictum, & quod speret in

Luca 14.

Corduba super c. 2. nostræ regu. q. 2.

Domi-

Item, & Doctissimus Doctor Solis, sequētibus temporibus, iuris ciuilis etiam cathedraticus primarius & Reuerendissimus Pater Frater Franciscus a Zamora nostri Sacri Ordinis, quondam Generalis Minister, qui hac de re, fertur fuisse interrogatus. & cōsultatus à Patribus nostræ Prouinciæ Sancti Iacobi, existentibus in quodam Capitulo Prouinciali, vbi circa præfatam constitutionem, atque ipsius obseruannam, & qualiter deberet practicari, fuere sibi proposita aliqunt dubia, quorum fuit primū, quos nam comprehendat hæc constitutio Pauli Quarti, & Pij Quarti, & quales per ipsam sint exclusi? cui dubitationi respondisse fertur, comprehendere tantummodo eos, qui descendunt ex Iudæis, quorum corpora, & ossa, vsque ad quartam generationem inclusiue, fuerunt concremata, & igni tradita, non vero alios. Et idem dicendum esse dixit, de descendentibus ex Hæreticis, quorum corpora, & ossa, vsque ad quartam generationem inclusiue, fuissent concremata, & igni tradita. Eandem sententiam, atque opinionem tenet, probat, ac multis defendit, Pater Fr. Emmanuel Rodriguez, in 1. tomo suarum quæstionum, Regul q. 19. art. 1. 2. & 3. Et 3. to. q. 11. art. 4. & in summa 2. parte cap. 5. *verbo nouitius*, nec desunt pro hac opinione multa fundamenta, & variæ rationes, quas qui videre voluerit consulat prædictum Patrem Fr. Emmanuel Rodriguez, locis supra citatis, vbi etiam argumentis in contrarium adductis, respondet.

Emman. 19. to. qq. reg. q. 14. ar. 1. 2. et 3. & 3. to. q. 11. ar. 4. & in summa. 2. p. c. 5. verbo nouit.

II. Opinio.

Nauar. lib. 3. cō si. de Reg. cons. 26. & li. 5. tit. de Iud. & sarrac. c. 1. & tit. de Haret. cons. 22.

Sed secunda sentētia, & opinio, est doctissimi Doctoris Nauarr. lib. 3. consiliorum. de Regula. consilio 26. & lib. 5. consiliorum, tit. de Iudæis, & Sarracenis, cons. 1. & tit. de Hæreticis cons. 22. qui affirmāter tenet, omnes ex Iudæis descendentes, vsque ad quartam generationem inclusiue, absque aliqua limitatione, in præfata constitutione comprehendi, quamuis nulla progenitorum suorum corpora, aut ossa, igni fuerint tradita, aut concremata. Hanc sententiam, atq; opinionem, tenent etiam aliqui grauissimi Doctores moderni, propter ipsius fortissimas rationes, & argumenta, quibus innixus, eidem, ipse adhæreo, prout latius patebit, in sequentibus conclusionibus.

Prima Conclusio.

Secundum nostras generales Constitutiones nullus ex infecto genere natus, descendens ex Iudæis, vel Mahometanis, seu hæreticis quantumuis remotus, neque ex gētilibus modernis, recipi potest in nostro sacro Minorum Ordine.

Const. gener. c. 1. tit. de qualit. recipiend.

Nullus ex infecto genere natus, descendens ex conuersis Iudæis, vel Mahometanis, aut Hæreticis quātumuis remotus, vel etiam ex gentilibus modernis, potest recipi ad habitum, nec ad professionem in nostro sacro minorum Ordine. Hæc conclusio, habetur expressa, in nostris constitutionibus generalibus, cap. 1. tit. de qualitatibus recipiendorum. Et, vt patet, hæc constitutio, est strictior atq; rigurosior, quam constitutio Pauli IV. Clemen. VII. Pij IV. & Greg. XIII. & quorumcumque aliorum Pōtificum, postquam per eam excluduntur, à receptione nostri habitus, & professione nostræ Regulæ, & Religionis, non solum descendentes ex Iudæis, vel Mahometanis, vel Hæreticis intra quartum gradum, seu intra quartam generationem (vt fecit Paulus Quartus, & alij) verum etiam, & quicumque alij, ex talibus descendentes, quantumuis remotis. De cuius statuti, & constitutionis iustificatione, iustane, an iniusta sit, & qua ratione fieri potuerit, fusior à nobis erit sermo infra 2. to. cum de statutis alijs fecerimus mentionem. Hoc solummodo sit satis in præsentiarum dicere, quod ad meliorem præfati statuti atque constitutionis Pauli IV. & Pij IV. obseruātiam, statutum, atque præceptum est ibidem, vt ante professionem cuiuscumque nouitij, fiat protestatio eidem, quod si ipse in nostro Ordine professionem fecerit, & sit descendens intra quartum gradum, ex prædictis Iudæis, aut Mahometanis, vel Hæreticis damnatis, quod eiusmodi sua professio, erit irrita, & nulla, atque adeo, quod quotiescumque certo constiterit, de veritate talis defectus, statim ab ordine expelletur, & eijcietur. Hoc præcipitur obseruari ibidem, vt melius præfatæ constitutiones Apostolicæ seruentur, circa descendentes ex parentibus infecti generis. Et iubetur, quod scribatur in aliquo Conuentus libro, qui fiat hac de re, & quod huiusmodi protestatio manu sua, & aliorum duorum testium sit subscripta. Sed aduertere licet, quod quamuis præfata constitutio, prohibeat quoscumque descendentes ex conuersis Iudæis, aut Mahometanis, vel Hæreticis, quantumuis remotis, vel ex gētilibus modernis, recipi in nostro sacro Ordine non tamen irritat factum, neque irritam esse dicit professionem aliter factam, nisi tantum respectu eorum, qui ex eisdem descedunt, intra quartum gradum, seu intra quartam generationem, iuxta cōstitutionem Pauli Quarti, & Pij IV. quo fit vt solummodo horum professio sit, ipso facto irrita, & nulla, & de hoc tantum fit protestatio, & isti etiam dumtaxat sunt repellendi, & eijciendi, si reperiantur tales, non vero alij: quod est valde notandum, atque memoriæ commendandum.

De protestatione, quæ fit. & fieri debet in nostro sacro ordine nouitijs, antequā faciant professionē. & quid circa eam debeat obseruari.

Nota.

Secunda Conclusio.

Professio cuiuscumque descendentis ex Iudæis aut Sarracenis intra 4. gradum, est ipso iure nulla, etiamsi ipsorum corpora non fuerint concremata.

Si aliquis descendens ex parentibus Iudæis, vel Hæreticis, aut Sarracenis, intra quartam generationem inclusiue, ad receptionem nostri habitus, siue professionem nostræ Regulæ admittatur, ipsius receptio, atque professio, est ipso facto irrita, & nulla, & nullius momenti, atque roboris, neque ad hoc necessum est, quod simul ipsorum Iudæorum, aut Sarracenorum ossa, & corpora, fuerint igni tradita, & concremata, nam hoc solummodo locum habet, in descendentibus, ex Hæreticis. Hæc conclusio est expressa doctiss. Doctor Nauarr. qui in Consilijs, supradictis, argumentis quibusdam propositis pro parte contraria, tandem ad hæret, huic sententiæ, & opinioni, & dicit, quod licet contraria de æquitate posset seruari, in descendentibus ex Iudæis, seu Mahometanis, qui sponte sua, nulla vi, & metu coacti, fidem, & baptismum susceperunt, hæc tamen sententia (inquit) stando in rigore iuris, est verior, & determinationi, atque constitutioni Pauli IV. & Pij IV. & Gregorij XIII. multo conformior: idque probat ex multis rationibus. Et primo ex præadducta extrauaganti, atque constitutione Pauli IV. vbi valde serio fit mentio, de Iudæis, & de descendentibus ex Iudæis, & si expectandum esset (inquit) ad hoc, vt ipsorum corpora, & ossa, intra quartam generationem essent concremata, atque igni tradita, ita vt illa verba. *Quorum corpora, & ossa fuerint cōcremata, & igni tradita in prædicta constitutione posita*, referenda essent, non solum ad hæreticos, verum etiam ad Iudæos, nihil omnino, operaretur verbum illum (*Iudæis*) ibidem appositum, siquidem per eandem constitutionem, nec ipsi primum conuersi Iudæi, nec vlli alij descendentes ab ipsis, in habilitarentur, nisi essent etiam hæretici, vel descendentes ad Hæreticis: Quoniam Iudæi conuersi, & filij eorum; si relabātur, & à fide semel cępta retrocedant, ita vt ipsi, vel sua ossa, & corpora concrementur, certum est, quòd iam sunt Hæretici, & sic superflueret, essetque omnino otiosum, verbum illud (*Iudæis*) & certum est, quod verba in iure apposita, semper debent aliquid operari, vnde neque dubium, quod huiusmodi Iudæi absolute, & absque aliqua limitatione, comprehenduntur ibidem.

Probatur hęc sentētia multis rationibus.

I. Ratio.

Secundo probat id ipsum. Nam certum (inquit) etiam est, quod præfata Breuia Clementis Septimi, Pauli

II. Ratio.

Pauli Quarti, & Gregorij XIII. aliquam intendunt ponere differentiam, inter Iudæos, noue cōuersos, & descendentes ex eis, & inter Christianos antiquos & descendentes ex eis: at si prædicta verba sic intelligerentur, quod non comprehenderent, nisi dumtaxat Iudæos, quorum corpora, & ossa, intra quartam generationem, propter perfidiam, & propter relapsum essent concremata, & igni tradita (quod re vera est, ipsos fuisse Hęreticos) nulla esset prorsus differentia, inter præfatos Iudæos, noue cōuersos, & descendentes ex eis, & inter Christianos antiquos, & descendentes ex eis, quod dicere, re vera, nulla ratio permittit. Nam etiam isti, si propter perfidiam, eorum ossa, & corpora essent igni tradita, & cōcremata, essent ad Religionem, & Religionis officia inhabiles, & descendentes ex eis: ergo dicendum est, quòd non fuit intentio Summorum Pōtif. quam dicunt Doctores contrariæ opinionis, sed potius nostra, alias enim nulla esset omnino differētia, & verbum appositum (*Iudæis*) totaliter esset ibi otiosum. Hæc ratio non est minoris efficaciæ, atque momenti, quam prima supra adducta.

III. Ratio. Sed tertio probat id ipsum, Nauarr. ex reiteratione, & frequēti appositione, verbi illius, *Iudæi*, toties in præfatis extrauagantibus, & constitutionibus appositi, atque repetiti, quod (inquit) semper in dispositione iuris, aliquod misterium innuit, atque designat, iuxta Glossam singularem, necnon communiter receptam, *in Clementina secunda, de iure patronatus, verbo diœcesanus.* Ex hoc Nau. colligit, quod voluerunt proculdubio prædicti Summi Pontifices ibidem, specialiter Iudæos prædictos comprehendere, & descendentes ex eis, intra quartam generationem, etiam si eorum corpora, & ossa non essent concremata, aut igni tradita; alias enim nullum misterium ibidem significaretur. Eę sunt rationes, quas affert doctiss. Doctor Nauarr. Quibus, & ego addo, quod quādo circa verum, atque legitimum sensum, literarum Apostolicarum, est aliquod dubium, aut aliqua sese offert difficultas, & ratio dubitandi circa verba proposita, quid nam significent, quidue velint dicere, semper recurrendum est, & recurrere oportet ad rationes decreti, seu decretalium huiusmodi, & ad mentem, quam summi Pontifices in eisdem videntur habuisse. sed in proposito, si penitus inspiciatur mens, & intentio Clementis Septimi, & Pauli Quart., facile constabit eius mentem, atque intentionem semper esse, & fuisse, præfatos Iudæos, seu ex ipsis descendentes, intra quartum gradum, & intra quartam generationem, à receptione nostri habitus, & ab officijs Ordinis remouere, vtpotè quia non sibi videbatur, quod tales essent dispositi, & cōgrui, ad gerenda officia ordinis. Nam (inquiunt) prælati Ordinis, respectu suorum subditorum, erant tunc Inquisitores, (licet modo non sint) & rationi congruum non videbatur, vt denuo conuersi, seu ab ipsis intra quartam generationem descendentes, fidei essent Inquisitores. Et addunt, quod oporteat eos, qui ad docēdos alios verbo, & exemplū in prælatos assumuntur, omni suspicione carere, ne forte mala doctrina imbuti; parentum suorum imitatores existentes, nostri sacri Ordinis fratres, aliqua labe possent maculare, & inficere. Signum igitur est, quod voluerunt omnes huiuscemodi, à receptione nostri habitus, & ab obtentione officiorum quorūcumque nostri Ordinis remouere, etiam si parentum suorum corpora, intra quartam generationem non fuissent igni tradita, & concremata.

Glossa in Clemen. c. 2. de iure patronatus verbo diœcesanus.

Nota hoc valde.

Sed præterea probatur, quod talis fuerit prædictorum summorum Pontificum, mens, & intentio. Nam eorum voluntas fuit (vt ex supradictis satis constat) præfatos Iudæos, seu ex ipsis, intra quartam generationem descendentes, à receptione nostri habitus, & ab officijs Ordinis remouere, ex eo etiam, quia ipsi sunt, vt plurimum, inquieti, atque vt ita dicam seditiosi, & ad nostrum sacrum Ordinem non apti, congrui, atque dispositi, quin vero; quam maxime incongrui, atque indispositi, vtpote qui iuxta mentem, atque sententiam D. Pauli, interdum, quin potius multoties, & frequētissime superbi vaniloqui, & seductores sint. Quibus verbis generaliter comprehendit (vt ipse ibidem dicit) omnes, qui de circumcisione sunt. Sed hæc ratio æque militat in eis, etiam si progenitorum suorum corpora & ossa, intra quartam generationē, propter perfidiam, atque relapsum non fuerint igni tradita, aut cōcremata, atque militat in alijs. Dicēdum ergo est, quod omnes indistincte, & absque vlla limitatione intra quartum gradum, siue intra quartam generationem à præfatis Iudæis descendentes, in prædictis constitutionibus comprehenduntur, & excluduntur à receptione nostri habitus, & ab officijs nostri Ordinis, imo neque Prædicatores, iuxta prædictas constitutiones esse possent, vt ex ipsismet constat. Et idem dicit Nauarr. vbi supra, esse intelligendum de descendentibus ex Mauris, seu Mahometanis iuxta bullam, & extrauagantem Gregorij XIII. quod (inquit) fecit Summus Pontifex, quia raro, aut nūquam repetiuntur tales, qui intra quartam generationem à prædictis Iudæis, Hæreticis, seu Mahometanis descendant, & sint veri, & firmi Christiani, atque ita oportet eos per aliquid temporis probari, & experiri, sinme iam humore suo natiuo exsiccati, iuxta id quod ad idem propositum dicitur, *in cap. sicut neophytus dist. 48.* vbi sequentia verba habentur. *Sicut ædificati parietes, non prius tigno rum pondus accipiunt, quam à nouitatis suæ humore exsiccentur, ne si ante pondera, quam solidentur accipiant, cunctam simul fabricam ad terram deponant; sic etiam huiusmodi, sunt probandi, & expectandum, vt per aliquot annorum spatium, & aliquas generationes a suo natiuo humore exsiccentur atque experientia fiat de eis.* Dicendum ergo est, quod iuxta constitutiones Clementis Septimi, Pauli Quarti, Pij Quarti, & Gregorij XIII. nullus descendens ex Iudæis, & Saracenis, intra quartam generationem, in nostra Religione est recipiendus, siue admittendus, etiam si progenitorum suorum corpora, siue ossa, non fuerint igni tradita, & concremata. Et quod si aliquid in contrarium fiat, eorum professio, siue receptio, nulla, & irrita erit eo modo, quo receptio, & professio descendentium ex Hæreticis, quorū corpora intra dictum quartum gradum, & intra quartam generationem, fuerunt igni tradita, & concremata. Notādum hoc est valde. Sed supradictis omnibus adijcere libuit quandam aliam rationem specialem.

1. Ad Timot. 3. & 1. ad tit. 1.

c. Neophytus d. 48.

Nota hoc valde.

Ratio est quod etiam stando in alia explicatione, quæ ab alijs Doctoribus adducitur, circa prædictas constitutiones, receptio, & professio descendētium ex Iudæis, Sarracenis, vel Hæreticis intra quartum gradum, siue intra quartam generationem, est ipso iure nulla, specialiter propter defectum cōsensus, eosdem recipientiū ad ordinem, & propter protestationem, quę hac de re eisdem fit, cum profitentur, ex vi nostrarum constitutionum. quæ est sententia, & resolutio expressa doctissimi Doctoris Nauar. lib. 3. consil. de Regul. cons. 26. Vbi agēs de alio simili statuto Ordinis Minimorum, quod, quia factum erat auctoritate ordinaria, & sine auctoritate Apostolica, dicit esse nullum; ac propterea non eijciendos eos, qui contra prædictum statutum essent recepti, & professi, quia statutum cum sit nullum, ex nihilo nihil fit. Addit tamen eosdem re vera esse eijciēdos ex eo, quod non interuenerit legitimus consensus ex parte recipientium, & quia illi, qui ad talem professionem fuerunt recepti, admissi sunt, præmissa protestatione tacita, vel expressa, quod nō habe-

IV. ratio fortissima. Nota hoc valde. Alia ratio specialis de nullitate professionis prædictorum est defectus consensus.

Nauarr. lib. 3. consil. de regul. cons. 26.

sequenti notabili ponendam. Si quidpiam hac in re, ex illis fuerit desiderandum; suo proprio loco in compendio, atque in substantia dicetur.

Greg. XIV. Motu proprius circa Nouitiorũ receptionẽ, in quo moderantur constit. Sixti V.

Tertio præmitto, quod Greg. XIV. Pont. Max. anno 1590. Pontificatus sui anno I. supradictas Cõstitutiones prędecessoris sui Sixti V. volẽs moderare, aliã edidit, & est hæc, quæ sequitur. *Greg. Eps. &c. circũspecta Romani Pont. prouidentia, &c.* Et infra: *Nos igitur ea, quę docuit experientia salubriter fuisse constituta confirmare, quæ vero moderatione aliqua indigere moderari volentes: ac dictarum Constitutionum, & inde secutorum quorumcumque, tenores earum veriores, præsentibus pro expressis habentes, habita cum venerabilibus Fratribus nostris, S.R.E. Cardinalibus, super negocijs, & consultationibus Regularium deputatis, matura deliberatione, de eorũdem consilio prædictas Constitutiones in ea parte, qua cauetur: Ne illegitimi ex coito nubi expressa damnato thoro, vel complexu, ad quamcumque Religionem, neque ad habitum, aut professionem, regulares, sed tantum ad habitum conuersorum, aut famulorum, in monasterijs, alijsq. locis Regularibus sermentium admittantur, & si post dictam Constitutionem, professionem emitterent, voluit eam nullius esse momenti. Et in altera parte, in qua illegitime genitos, etiã ante ipsas Constitutiones professos, vigore priuilegiorum, aut indultorum Apostolicorum, cuiusuis Ordinis Religionis, Monasterio, aut Cõgregationi, eorumue superioribus in genere, vel in specie concessorum, etiã ipsis per ingressum Religionis, vel per eosdem superiores legitimatos, seu ad gradus, honores, & dignitates habilitatos, seu integratos, ab honoribus, gradibus, & dignitatibus quibuscumq. tã antiquis, quã alijs priuilegijs, literis Apostolicis indultis, aut declarationibus, non obstantibus excludi, atq. dispensationes quascumq. aut legitimationes, nõ suffragari, nec in futurum cũ his nisi à Sede Apostolica, priuilegijs quibuscumq. ne obstantibus, dispẽsari posse voluit: Auctoritate Apostolica tenore præsentium, ad terminos iuris reducimus, & moderamus, ac omnes dispẽsationes, & habilitationes, priuilegiorum vigore, aut indultorũ Apostolicorũ, cuiusuis Ordinis, Religionis, Monasterio, aut Congregationi, eorũue superioribus, in genere, vel in specie, vt præfertur concessorũ, qua tẽpore Constitutionũ huiusmodi, vsu recepta, & non sub illis alijs reuocationibus cõprehẽsa erunt, per quoscumq. eorũ superiores factas, in pristinũ statum, & validitatẽ in quibus ante ipsas Constitutiones existebãt, restituimus, & reintegramus. Volentes (ipsis Constitutionibus nõ obstantibus) eos qui quouis modo illegitime procreati fuerint, ad habitũ, & professionem regularẽ admitti posse, quẽadmodũ admitti poterant, si supradictę Constitutiones edita non fuissent; ita tamen, vt cum de recipiendis quomodocũq. illegitime natis, ad habitum, & professionẽ ordinum quorũcumq. agitur, hi ad quos huiusmodi receptio spectat; præter alia, de quibus ex dictarũ Cõstitutionũ præcepto, circa quoscumq. etiam legitimos, perquirere debent, diligenter vitã eorũ & mores inquirant, & ita demũ eos recipiant, si tamen bonã indolẽ, & virtutis specimen prę se ferãt, aut eis merita suffragentur, vt natalium suppleant defectũ, eorumq. receptio Religionis cõmodo, & vtilitati profutura videatur: Et super hoc ipso, hi, ad quos (vt dictũ est) pertinet huiusmodi receptio, matura deliberatione habita, ita censuerint, & iudicauerint, dũmodo tamen filius illegitimus, in Religione, in qua pater, siue ante, siue post natiuitatẽ dicti filij, professus fuerit, ipso patre viuente, non admittatur, quod expresse prohibemus. Volumus quoq. ac statuimus licere Generali aut Prouinciali singulorũ Ordinum aut Cõgregationũ, aut Hospitaliũ, ad quos dicta dispensatio spectat, iuxta tenorem priuilegiorũ, & indultorũ Apostolicorũ eis concessorum, quę solũmodo quatenus vsu recepta, neque alias sub vllis reuocationibus cõprehensa sunt, vt præfertur, in hac parte reualidamus: cũ illegitimis, quos alias dictus Generalis, aut Prouincialis cũ Generali, Prouinciali seu intermedio Capitulo (& nõ alias) suffragãtibus meritis, dignos iudicauerint, ad honores, gradus, & dignitates obtinendas dispensare, ac dispensationes huiusmodi prout petitur factas, & inde sequuta quæcũq. vt antea valere & tenere, perinde ac si supra dictæ Cõstitutiones, nõ emanassent. Cæterũ cũ acceperimus nõnullarũ Religionũ, & Ordinũ (præsertim monachaliũ) monasteria, ita instituta esse, vt in eis perpetua quędem filiatio cõstituatur, ideoq. receptio nouitiorũ in vnoquoq. monasterio, ad superiorẽ prælatũ, & capitulũ eiusdem monasterij tantũ pertineat, quę etiã monasteria, vt plurimũ inter se longe distant, nec generalia, prouincialia, aut intermedia capitula, nisi per raro celebrare solent ideo statuimus, vt superiores illorũ monasteriorũ de cõsensu sui Capituli, præhibita simul cũ iis, quæ de quibus in vnaquaq. Religione, aut Monasterio iuxta suas Cõstitutiones recipiendus interrogari solet, aliqua informatione super his, quę in dictis Cõstitutionibus continentur, ad receptionem huiusmodi procedere valeãt; dũmodo tamen antequã ad professionem admittantur, plenaria, & eo modo prout in dictis Cõstitutionibus, habetur inquisitio fiat, quæ postea ab eis à quibus examinari solet, diligenter examinentur, & approbentur demũ omnium, dicto capitulo eorũ superioribus referãtur. Volentes, quod superiores prædicti, cũ eorũ capitulo, aut vbi mox nõ fuerit celebrãdũ capitulũ, cũ tribus, aut quatuor ad id in generali cõgregatione per vota secreta deputatis, seruatis eorũ regularibus institutis ac supradictis omnibus, eãdem in recipiendis nouitijs, habeãt auctoritatem, quã per dictas Cõstitutiones, prouincialibus capitulis est attributa, decernentes sic, & non alias, per quoscũq. Iudices, & Commissarios quauis auctoritate fungentes, etiã Romanæ curiæ Cardinales, & causarũ Palatij Apostolici Auditores; sublata eis & eorũ cuilibet, quauis aliter iudicãdi, & interpretãdi facultate, & auctoritate, vbiq. iudicari, & definiri debere, irritũ quoque & inane, quicquid secus super his, à quoquã, quauis auctoritate, scienter, vel ignorãter cõtigerit attentari. Non obstãtibus præmissis, ac quibusuis alijs Cõstitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, cæterisq. contrarijs quibuscumq.* Hæc Gregorius XIV. in prædicta sua Cõstitutione, & sic suo tpe fuit obseruatũ. Sed quia ẽt tunc variæ emergebant difficultates, difficileq. erat supradicta oĩa ad vnguẽ obseruare, Clem. Pap. VIII. hãc ẽt Cõstitutionẽ per aliã suã explicauit, & moderauit, prout in seq. notabili. Quarto præmitto, quod Sanctissimus, D. Clem. VIII. anno 1592. die 14. Aprilis, Pontif. sui anno 1. pro moderandis, seu potius explicandis, prædictis Constitutionib. Sixti V. & Greg. XIV. aliã edidit, tenoris seq. *Clemens Papa VIII. &c. Altissimæ paupertatis viã quę ducit ad vitã, quã Domini vestigijs illustratã, Seraphicus ille, Beatus Frãciscus, diuino spiritu ductus secutus est, cupientibus ingredi, Apostolica Sedis prudentia circũspectu, debito cõsueuit adesse præsidio. Dudũ siquidem felicis recordationis, Sixtus Papa V. Prædecessor noster, statuit, & ordinauit; iuuenes in aliquã Religionem recipi nõ posse, nec debere, nisi prius de eorũ parentibus, patria, & anteacta vita, & moribus, diligenter inquiratur, ac cõpertũ sit, eos deuotionis, & pietatis feruore, vitã religiosam, & ex aĩo elegisse, & quod de his in generalibus vel prouincialibus capitulis, plena, & indubitata fides fieri debeat, prout in literis dicti prædecessoris 6. Calend. Decembris, Põtificatus sui anno tertio, confectis plenius cõtinetur. Cũ autẽ sicut accepimus, prædicta capitula, nõ nisi sexennij, vel trienij spatio celebrari soleãt: Animaduertentes, tãti temporis mora posse proficere volentiũ mentes tepefieri, & a tãto proposito ... [illegible] ... ad eã ... [illegible], q*

Concedit facultatẽ Generalib. & Prouinc. vt cũ supradictis illegitimis possint dispẽsare, vt ad dignitates, & officia promoueantur. Quoad ordines monachales, & qui nõ habent Comitia generalia siue prouinc. ordinaria, quid seruandum sit.

Nota quod Greg. XIV. ad terminos Iuris communis, reducit ea quæ Sixtus V. statuerat, circa sacrilegos, atq; incestuosos.

Nota, qualiter fieri debeat dispensatio circa illegitimè natos.

Nota, quòd filius illegitimus non esse potest frater in Religione, in qua pater suus extiterat, ipso viuente.

Clemens VIII. moderauit, seu potius declarauit Constit. Sixti V. & Gregor. XIV. circa nouitiorum receptionem extra Capitularia.

religiosum eorū propositū impedire quoquomodo possint interturbarū ferie tantū concedimus, Ministro, & Cōmissario Generalibus, ac ēt Ministris Prouincialibus dicti Ordinis Fratrū Minorū de Obseruantia nunc pro tempore existentibus, quod extra Capitulū, quocūq. tpe, possint, & valeant recipere iuuenes ad habitū de consensu quatuor definitorū, vel de cōsensu quatuor Fratrū ex antiquioribus illius domus, in quam iuuenes recipiendi sunt. Cōcedimus quoq; qđ ipsi corā Notario, vel per Fratres per eos ad hoc deputatos, possint, & debeāt ad inquisitionē huiusmodi faciendū, vocare testes, & ab eis recipere iuramentū. Quod si a pdictis superioribus dicti Ordinis, ac Fratribus per superiores ipsos pfatos deputatis, in præmissis cōtrafactū fuerit, ipso facto, actiua, & passiua, nec nō officijs, gradibus, & honoribus, & dignitatibus quibuscūq. per eos obtentis, eo ipso in perpetuū priuati, & tā ad illa, quā ad alia quæcunq. imposterū obtinenda, perpetuo inhabiles, & incapaces, ac excōcationis snīa innodati ipso facto existāt. decernentes susceptionē habitus, & professionem, ac inde sequenda, quæcūq. valere, proinde, ac si iuxta tenorem dictæ Constitutionis factū fuisset, nō obstātibus dictis, & aliorum illius declaratoria, felicis recordationis Sixti V. Constitutionibus, necnon moderatione felicis recordationis Gregorij XIV. Prædecessorum nostrorū, quas in oibus, alijs, sub pœnis in illis contentis, obseruari prorsus volumus, & mandamus, ac quibuscūq. alijs in contrariū facientibus, &c. Durauit hęc moderatio, & cōstitutio, vsq; ad annum 1602. quo idē Clem. VIII. aliā Cōstit. edidit, de qua ēt dicetur in sequēti notabili.

Clemens VIII. ... Sixti V. & Greg. ... XIV. Constitutiones ad terminos iuris communis.

Quinto præmitto, qđ præfatus S. D. N. Clemens Papa VIII. anno 1602. die 2. Aprilis, Pōtificatus sui anno 11. videns innumera incōuenientia atq. difficultate, quæ adhuc ex prædictis Constitutionibus exoriebantur, iustissimis motus de causis, oēs illas reduxit ad terminos iuris cōmunis, & sacrorum canonum, quoad nullitates professionum, saluis semper pęnis, contra superiores ordinarios, in receptione religiosorum peccantes infligendis, quæ Constitutio, tenoris est sequētis. *Clemēs Papa Octauus, &c. In suprema Ecclesiæ Apostolicæ specula, meritis licet imparibus diuina prouidentia disponente constituti: omnibus incōmodis, quæ in eadē Ecclesia non sine fidelium animarū periculo, & detrimento oriri possunt, ob variam, & sinistrū Constitutionū Romanorum Pontificum Prædecessorum nostrorū, quas iustis de causis ediderūt interpretationem, pro nostri pastoralis officij munere, conamur prouidere, prout in Domino salubriter conspicimus expedire. Cū igitur felicis recordationis Sixtus Papa V. Prædecessor noster, ad integritatem, & candorē in regularibus, & religiosis ordinibus, in Ecclesia sancta instituendis, retinēdum, & conseruādū, quadam sua quæ incipit: Cū de oēbus Ecclesiasticis ordinibus sub Dat. 6. Calen. Decēbris, Pontificatus sui anno tertio, nōnulla circa modum, formā, & qualitates, admittendi religiosos, ad quosuis regulares ordines, decreuerit, & deinde alia similis, quæ incipit: Ad Romanum spectat Pontificē, sub Dat. 12. Calendas Nouēbris, Pontificatus sui anno tertio, quędā dubia super dicta priori Cōstitutione exorta, declarauerit; & pterea piæ memoriæ Greg. Papa XIV. ēt Prædecessor noster alia sua perpetuo valitura Cōstitutione, quæ incipit: Circūspecta Rom. Pōtificis prouidentia, sub Datis Idibus Maij, Pontificatus sui anno primo, respectiue edita, Constitutiones Sixti prædecessoris sui supradictas, quoad illegitimos moderatae fuerit, prout in eisdem Constitutionibus plenius cōtinetur. Tamen quia lōgo vsu, & experientia cōpertū est, ex nimia facilitate, & multitudine casuū, in quibus professio a suscipientes habitū alicuius regularis ordinis, a dicto Sixto pdecessore, nulla declaratur, multos hac occasione arrepta, fraudulenter gessisse, & in dies petere, vt professio, q in aliquo regulari ordine emiserūt, nulla declaretur, ex quo nōnulli eorum, regulares ordines, & instituta sub hoc ptextu deseruerūt, & eidcirco pdictis in locis maxima incōmoda, & scādala exorta fuerūt: nos ea scādala, & incōmoda, quantū in Domino possumus, remouere, & ne in posterū alia huiusmodi, hac de cā exoriantur, opportuna rōne prouidere cupientes, singularum Constitutionū prædictarū tenores, præsentibus pro expressis habentes, matura super ijs cum venerabilibus Fratribus nostris sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, super negotijs Episcoporū, & regularium deputatis, consultatione præhabita, ex illorū sniā & voto, Constitutiones prædictas Sixti prædecessoris, quoad eam partem, per quam eorum, qui formam in eisdem Constitutionibus præscriptā, de cætero non seruauerint, & quoad alios etiā casus ibi expressos, in quib. receptorū in quibuscūq. etiam Mendicantiū Ordinibus, professio nulla declaratur, ad terminos iuris, & sacrorū Canonū, perinde, ac si prædictæ Constitutiones in illa parte editæ non fuissent, auctoritate Apostolica, & tenore præsentiū reducimus. Cæterū pœnas cōtra superiores quorumcūq. ordinum, etiam Mendicantiū huiusmodi, qui in admittendis regularibus ad habitū, & professionem, eorumdem Constitutionū formam non seruauerint, aut aliter quouis modo cōtrafecerint, in illis Cōstitutionibus inflictas, saluas esse volumus, & statuimus. Sicque, & non aliter, in præmissis oībus, & singulis, per quoscūq. iudices ordinarios, & delegatos, etiā causarum Palatij Apostolici Auditores, ac sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, etiā de latere Legatos, sublata eis, & eorū cuilibet, quauis iudicandi, & interpretādi facultate, & auctoritate, iudicari, & definiri debere, ac irritū, & inane, quidquid secus super his à quoquam, quauis auctoritate, scienter vel ignoranter contigerit attentari, pariter decernimus; nō obstantibus præfatis Cōstitutionibus, cæterisq. in contrariū facientibus quibuscumq. &c.* Eæ sunt Constitutiones, atq. decreta, quæ hucusque à Sede Apostolica emanarunt, circa nouitiorum receptionem, de quorum omnium resolutione, quod obseruatum olim fuit, atque obseruari nūc hēt; per sequētes explicabitur cōclusiones.

Prima Conclusio.

Incestuosi, atque sacrilegi tempore Sixti V. nō admittebātur ad Ordinem, nisi ad habitum conuersorum tantum.

Incestuosi, & sacrilegi, tempore Sixti V. & stādo in sua Constitutione, in nulla Religione poterant recipi, aut admitti, nec ad habitum, nec ad professionē, & si reciperentur, ipsorum receptio, & professio, erat irrita, & nulla, atque talis declarabatur, & nullius roboris, atq; momēti, pręcepitūq. erat, vt sic recepti, & professi statim eijcerentur, & superiores, qui ipsos admitterent, erant ipso facto excommunicati. Hæc conclusio constat clare, ex eadem Constitutione Sixti V. ab illis verbis. *Hac nostra in perpetuum valitura Cōstitutione*, vsque ad illa, *excommunicationis sententiam ipso facto incurrant, à qua eorum nemo, nisi in mortis articulo constitutus ab alio, quam a Romano Pontifice absolutionis beneficium valeat obtinere.* Concedebat tamen Sixtus Quintus, prędictis incestuosis, atque sacrilegis, vt in Religionibus esse possent conuersi, ita tamen quod ad altiorem gradum numquam ascenderent. Hoc habetur ab illis verbis: *Sed ne his*, vsque ad illa, *ad ascendendum ad altiores gradus sint ijs porta perpetuo clausa, & obserrata.* Hoc est certum, & absque vllo dubio.

Secunda Conclusio.

Tēpore Sixti V. alij illegitimi, prętet incestuosos, atque sacrilegos, cum certis conditionibus, atq. limitationibus, ad Religionem poterant admitti.

Omnes alij illegitimi prętet incestuosos, & sacrilegos, nempe spurij, siue naturales, ex quouis alio, minus legitimo thoro nati, vel alias legitimati, tēpore prædicti Sixti V. & stante sua Constitutione,

ad habitum, & professionem, in Religionibus poterant admitti, seruatis quibusdam clausulis, & conditionibus, quæ ibidem ponuntur, & facta prius informatione de ipsorum vita, & moribus eorum diligenter cognitis, & circunstantijs vniuersis, quę circa idoneitatem personæ, attendendæ erunt consideratis, ac si de Religionis zelo, pietate, integritate, ac doctrina, fide dignis testimonijs, adeo commendati fuissent, & adeo bonam indolem, & specimẽ virtutis præseferrent, ac tot merita eis suffragarentur, vt defectum natalem supplerent, & eorũ receptio vniuersæ Religionis commodo, & vtilitati, profutura videretur. Et positæ erant pœnæ contra aliud facientes, & receptio, & professio eius, qui aliter, quam vt pręfertur fuisset receptus, nulla esse declarabatur; iubebaturq. ipsum, habitu priuari, & à Religione eijci, & receptores erant ipso facto excõmunicati. Hæc etiam conclusio, habetur expressa in prædicta Constitutione, ab illis verbis *Quoad reliquos vero, nõ ex incestu præfato, nec sacrilegio*, vsque ad illa, *vt supra immediate, ipso facto existant.*

Tertia Conclusio.

Tempore Greg. 14. incestuosi, & sacrilegi, recipi poterant in Religionibus, cũ illis conditionibus, quibus admittebantur alij illegitimi, iuxta Sixti V.

Tempore Gregorij XIV. supradicti incestuosi, & sacrilegi, bene poterant ad habitum, sine professionem admitti, & hoc eis ex sua benignitate concessit, sua Constitutione, quam fecit, moderando præfatã Sixti V. hac lege, vt seruarentur cum eisdem, conditiones, quas idem Sixtus V. obseruari præcepit cum alijs non incestuosis, neque sacrilegis, sed alias illegitimis, spurijs, & naturalibus, & ex quouis alio minus legitimo thoro natis. Hæc conclusio habetur expressa in præfata Gregorij Cõstitutione, ab illis verbis: *Nos igitur*, vsque ad illa, *quod expresse prohibemus*. In qua Constitutione, vt ex verbis ipsius, constare potest, cuilibet, quod solũ fecit Gregorius, fuit modificare præfatam Constitutionem Sixti V. quoad prædictos incestuosos, siue sacrilegos, & reducere illam, ad hoc, vt seruetur cum ipsis, quod obseruari præcipiebat Sixtus, in sua Cõstitutione, cum alijs illegitimis, & non amplius. Sed addidit, vt hoc fieret hac lege, & conditione, vt filius illegitimus non reciperetur in ea Religione, in qua Pater suus, siue ante, siue post natiuitatẽ dicti filij, professus fuerit, ipso patre viuente. Quod expresse prohibitur in illis verbis, ibidem contentis. *quod expresse prohibemus.*

Addidit atq; de nouo præcepit Greg. 14. incestuosos illegitimos, esse non posse in ea Religione in qua est ipsius pater.

Solummodo erat difficultas hoc tempore, an receptio prædictorum incestuosorum, & sacrilegorum, facta aliter, quam in præfata Constitutione præcipitur; hoc est sine vllis præcedentibus, & suffragantibus, meritis, supplentibus defectum natalium, stante dicta Constitutione Gregorij Decimiquarti, esset nulla, & irrita ipso facto, atque vt talis deberet declarari, & iudicari. Hanc quæstionem, atque difficultatẽ, tangit Pater Frater Emmanuel Rodriguez, in suis quæstionibus reg. & adhæret parti negatiuę, hac ratione motus, quia dictus Gregorius in illa vltima clausula, quam apposuit, ne scilicet filius in ea Religione admittatur, in qua esset ipsius pater, nõ apposuit clausulam irritãtem, nec voluit irritare professionem illius, qui taliter reciperetur, quamuis expresse id prohibeat. ergo (inquit) neque voluit irritare professionem prędictorum incestuosorum, atque sacrilegorum, qui reciperentur, seu admitterentur ad ordinem, siue professionem, absque præcedẽtibus, & suffragantibus meritis, supplens defectum natalium; sed tantum voluit horum meritorum inquisitionem, atque iudicium fieri. Hæc sententia satis mihi placuit, non obstante illa particula, quę ibidem ponitur, *ita tamen*, quæ iuxta Bartholum, Iasonem, & alios Iuris consultos, est restrictiua, & inducit conditionem, & formam præcise obseruandam, atque videtur esse annullatiua actus, cui apponitur. Nam ex quo prædictus Greg. id ibi nõ expressit, neque in illa alia sua noua Constitutione, qua præcipit, quod filius non admittatur in ea Religione, in qua esset ipsius pater, cum etiam hoc esset odiosum & potius deberet restringi, quam ampliari, iuxta communem iuris regulam; maximo cum fundamento dictum est, quod illorum receptio, & professio non erat irrita, eo vel maxime, quia ipse Gregorius, modificans Constitutionem Sixti V. in hac sua noua Constitutione, non præcipit, quod alia in Constitutione Sixti posita, quantum ad hoc deberent obseruari, seu quod in suo robore manerent, vt patet ibidem. Sed veniamus ad alia, quę sunt pręsentis temporis, & magis ad propositum faciunt, de quibus sit quarta conclusio.

Difficultas, an professio illegitimorũ aliter facta, quã hic præcipitur, hoc tempore esset irrita, & nulla!

Emmanuel 3. to. quæst. regu. q. 11. art. 5.

Quarta Conclusio.

Post Constitutionẽ Clemen. 8. professio quorumcunq. illegitimorum est valida, & reducta ad terminos iuris cõmunis, saluis semper pœnis in prædictis cõstitutionibus appositis.

Hodie vero post Constitutionem S.D.N. Clemẽtis VIII. Receptio, atque professio illegitimorum quorumcumque, quoad nullitates professionum redacta est ad terminos iuris communis, atque sacrorum Canonum, & iudicandum est in hac parte de illis, ac si Constitutiones Sixti V. & Gregorij XIV. numquam editæ fuissent, saluis semper pœnis ibidẽ appositis, infligendis contra superiores Ordinum, in receptione, & professione Religiosorum, in ipsas peccantes. Hæc conclusio constat expresse ex prædicta Constitutione Clementis VIII. ab illis verbis: *Constitutiones prædictas Sixti prædecessoris, quoad illam partem &c.* vsque ad illa: *Auctoritate Apostolica tenore præsentium reducimus.* Et ab illis: *Cæterum pœnas ibidem inflictas, saluas esse volumus, & statuimus.* Hoc est certissimum, & sine vllo prorsus dubio: ita quod hoc tempore, stante prædicta Clementis Constitutione, quæ facta fuit 2. die Aprilis, anno 1602. Omnes professiones, factæ contra formam prædictarum Constitutionum, sunt veræ, ac validæ, quamuis superiores, pœnis ibidem constitutis, alioquin debeant plecti, atque mulctari.

A 2. die Aprilis anni 1602. omnes professiones factæ etiã cõtra formam prædictarum constitutionum, sunt validæ, quamuis superiores id facientes pœnis ibidem appositis debeant mulctari.

Sed notandum est, quod non per hoc, voluit Sanctissimus, professiones antea factas, ante datam prędictæ Constitutionis, quæ alias erant nullæ, ratificari, nam leges solummodo respiciunt futura, & cõtractus ob defectum consensus, aliàs nullus, nõ potest etiam per Papam reualidari, sicut nec matrimoniũ clandestinum ipso iure nullum, ob defectũ consensus legitimi, aut propter inhabilitatem contrahentium. Hoc est valde memoriæ commendãdum: Nam Pontifex in sua Constitutione (vt ex ipsius verbis constat) tantummodo intendit, damna, scãdala, & incommoda, quæ ex prædictis Constitutionibus oriebantur; remouere, & prouidere, ne hac de causa, similia alia in posterum nascerentur, reducẽdo prædictas Constitutiones, ad terminos iuris communis, atque sacrorum Canonum, iuxta quos, non inhabilitatur illegitimorum professio. Nec obstat supradictę nostrę resolutioni quod Sixtus Quintus in suis Constitutionibus, non solũ irritauit professiones huiusmodi, verum etiam, & ipsam susceptionem habitus; ex quo datur intelligi, quod irritauit annum etiam probationis prædictorum, antea factæ, siue vt communiter dicitur, sui nouitiatus, sine quo non poterant profiteri secũdum ius, & professio aliter facta est nulla, & irrita, & nullius valoris, atque momenti; ex quo videtur colligi, quod etiam qui eo tempore, erant in sui nouitiatus anno, per professionem postmodum factam, non sunt vere professi. nam dico, quod Summus Pontifex ibidem, quasi implicite ratificauit, siue ratificare, & reualidare est visus, susceptionem habitus, & probationis annum, respectu eorum, qui professionẽ nõdum emiserant, & illam fecerunt, post datam præfatæ suæ Constitutionis, à die 2. mensis Aprilis an-

Nota hoc valde.

no 1602. Vnde vt huic articulo vltimam imponam manum, dico, quod professiones factæ à præfata die, contra formam prædictarum Constitutionum, sunt validæ, eo modo, quo secundum ius commune, & iuxta sacros Canones, validæ fuissent, si supradictæ Constitutiones numquam fuissent editæ, quamuis superiores illas non seruantes, & contrarium facientes, incurrant, seu potius incurrerint pœnas ibidem contentas, quæ sunt excommunicatio maior, summo Pontifici reseruata, & priuatio omnium actuũ legitimorum, & officiorum ordinis, & omnium graduum, atque dignitatum, & inhabilitatio ad ipsas in posterum obtinendas. Hactenus de isto articulo.

ARTICVLVS IV.

De quarta conditione ex nostris Constitutionibus generalibus requisita pro recipiendis nouitijs, quæ dicitur, quod recipiendi ad Ordinem, non sint aliqua infamia vulgari notati.

Conclusio.

Ad Religionem nõ possunt, nec debent admitti, qui aliqua infamia vulgari notati fuerint, & maculati.

Const. gen. c. 1. tit. de recipien. qualit.

Secundum sacri nostri ordinis Cõstitutiones generales, ad Religionem non possunt, nec debent admitti, qui aliqua vulgari infamia fuerint notati & maculati. Habetur hæc conclusio in earumdem Constitutionum cap. 1, agendo de nouitiorum receptione, titulo de qualitatibus recipiendorum. Pro cuius conclusionis intelligentia, adnotare oportet, quod omnes infames secũdum leges ciuiles, de quibus tractat Bartholus *in l. 1. C. ex quibus caus. infamia irrogatur*, etiam secundum Canonũ iura, atque decreta Canonica, regulariter loquendo, sunt infames, & irregulares, vt colligitur ex *cap. omnes. cap. nulli, c. pen. infames 6. q. 1.* vbi, & specificantur varia crimina, atque delicta, ex quibus oritur, atque incurritur infamia. Idem habetur *in c. infamibus, de regulis iuris lib. 6 & in cap. Tantis Daniel. 81. dist. & in cap. Deus omnipotens & cap. qualiter, & quando, de accusationibus.* Et generaliter loquendo secundum ius Canonicum, censentur infames omnes, qui suis culpis, ad ordines prohibentur promoueri, de quibus latissime agit Panorm. *in cap. ex diligenti, de simonia.* Qua de re videatur etiam *Syluester verbo infamia, nu. 1. 2. & 3.* Vbi latissime tractat, & dicit, quid sit infamia, & inquit, quod dicitur, atque componitur, ab *in*, quod est *non*, & *fama*, hoc est sine fama. Est autẽ (inquit) infamia, læsæ dignitatis qualitas, vita, & moribus reprobata, per argumentum à cõtrario sensu, quia fama est illæsæ dignitatis status, vt dicit idem ipse Syluester, verbo fama, nu. 1. quibus in locis, multis agit de fama, & infamia, multipliciter etiam distinguens hanc, & illam, & tradens quot modis vtraque incurratur, & inquit, quod infamis dicitur, cuius status, vita & moribus est reprobatus, vt colligitur ex leg. *Sed si hac lege. §. prætor ff. de in ius voc. & leg. honori, & leg. licet, ff. de obseq. liber. & ibi glossa.* Quibus sic præmissis (vt breuitati studeam, cæteris habitis pro expressis) dico, quod secundum nostras generales Constitutiones, huiusmodi sic infamis secundum statuta & iura Canonica, sacrosq. Canones, prædicta infamia læsi, & maculati, siue illa sit iuris, siue vero facti, ad nostrã Religionem non debent admitti, aut recipi. Et hæc pro isto articulo, breuiter nunc dixisse sufficiat: reliqua enim cõgruẽtiori loco, & tẽpore dicẽda reseruãtur.

Quinam sint infames.

Bart. in l. 1. c. ex quibus causis.

c. omnes, c. nulli., c. infames, 6. q. 1.

c. Tantis, Daniel. d. 81.

c. Deus omnipotens.

c. Qualiter, & quando de accusationibus.

Panor. in c. si de diligenti, de simon.

Sylu. verbo infamia, nu. 1. 2. & 3.

Quidnam sit fama, siue infamia, & quibus modis incurratur.

ARTICVLVS V.

De quinta conditione, requisita ex nostris generalibus Constitutionibus, pro nouitijs recipiendis, hoc est, quod sint competenter, atque sufficienter literati, & qualiter debeat intelligi?

Conclusio.

Quinta conditio ex nostris generalibus Constitutionibus requisita, pro nouitijs recipiendis, est, quod venientes ad ordinem, & expostulantes habitum, sint sufficienter literati. Hæc conclusio habetur expressa in prædictis Constitutionibus, c. 1. tit. de qualitatibus recipiendorum, vbi idipsum specificando dicitur, ad minus esse requisitum, quod aliqualẽ habeant latinæ linguæ cognitionem. Hæc conditio, siue constitutio, minus iustificata est, ac rationi valde consona, quod ad Ordinem nostrum, non admittãtur ad statum clericorum quo nomine secũdum nostram Regulam nuncupantur, qui ad chorum, atque ad diuinum cultum, sunt deputati, & mãcipati, nisi iuuenes, qui sufficienter, & competenter sint literati, & saltem habeant aliqualem Latinæ linguæ cognitionem, non autem totaliter idiotæ, & ignari, cum & ipsi secundum ius commune, sint irregulares, & ad sacros ordines haudquaquam possint promoueri, vt constat, *ex cap. illiteratos d. 36.* & ex *c. in singulis d. 77.* Quæ iura nuperrime approbata, atque innouata sunt, per sacrum *Concil. Trid. sess. 23. c. 11. & 13.* Et licet omnibus in Religionibus hoc in vniuersum deberet obseruari, quod tamen in nostra sacra id strictius fuerit præceptum, summoq. studio seruetur, quam maxime est rationi consonum, vtpote, qui secundum nostram Regulam, incapaces omnino sumus, bonorum omnium temporalium, quæ à nouitijs afferuntur: Iustissimumq. proinde est, vt eorumdem tantummodo, personas, mores, ingenuã indolem parentes. nobilitatem, atque in literis debitam sufficientiam, & eminentiam considerantes, quasi iure hæreditario in his bonis eis succedamus, & hæc sit nostra portio, & hæreditas, ne dum contrarium facimus, & plures ignaros, atque idiotas recipimus, & nosmetipsos, & Ordinem nostrum, ac totam Ecclesiam grauemus, nihilq. ex illorum receptione, fructus, siue vtilitatis consequamur, ac gementes rectè cum Isaia propheta dicere possimus: *Multiplicasti gentem, sed nõ magnificasti lætitiam.* Hactenus de isto articulo.

Recipiẽdus ad Ord. esse debet sufficienter, & competenter literatus.

Const. gen. c. 1. de qualit. recipiendorum.

Idiotæ de iure sunt irregulares, neque ad sacros Ord. possunt promoueri.

c. Illiteratos d. 36.

cap. In singulis, d. 77.

Concil. Triden. sess. 23. cap. 11. & 13.

Isa. c. 9.

ARTICVLVS VI.

De sexta conditione ex nostris Constitutionibus generalibus requisita, nempe quod recipiendi sint 16. annorum?

Huic articulo fiet satis, per sequentes conclusiones.

Prima Conclusio.

Sexta conditio ex nostris Constitutionibus generalibus requisita est, quod recipiendi ad Ordinẽ, ad minus sint ætatis, 16. annorum. Hæc conclusio habetur expressa in nostris Constitutionibus, c. 1. tit. de qualitatibus recipiendorum, vbi & præcipitur, quod habeant hanc ætatem completam. Pro cuius conclusionibus intelligentia; dico, quod olim de iure communi secũdum Syluest. *verbo Religio 2. q. 12.* tam pueri, quam puellæ (etiam parentibus prohibẽtibus) intrare poterant Religionem quamlibet, completo anno suæ pubertatis, quæ in pueris adimpletur anno 14. & incipiente 15. in puellis autem anno 12. incipiente 13. Quod & esse verum constat, ex quamplurimis iuribus, atque decretis, *ex c. puella 20. q. 2. & ex cap. ad nostram, c. significatum, cap. cum virum, cap. cum simus, de regu.* Et dixi fuisse necessarium, vt prædictum pubertatis annum adimpleuerint, nam in hoc malitia non supplebat ætatem, vt multis probat Glossa *in cap. firma 20. q. 1.* & Ioannes Andreas, *in Clementina eos, de regu.* & dicit ibi Glossa, quod hic vnus est casus ex ijs, in quibus

Secundum nostras Constit. recipiendi ad ordinem, ad minus esse debent 16. annorum.

Const. gen. c. 1. titu. de qualit. recipiendo.

Secundum ius commune, olim pueri & puellæ intrare poterant Relig. etiam inuitis suis parentibus, completo suæ pubertatis anno.

Sylu. verbo Religio 2. q. 12.

cap. Puella. 20. q. 2.

c. Ad nostram.

c. significatum.

c. Cum virum

c. cum simus de regu.

Glossa in c. firma 20. q. 1.

Ioann. Andr. in Clemen. eos, de regu.

In quibus casibus malitia nō suppleat ætatem, neque annus inceptus habeatur pro completo.
Difficultas, an recipi possint ad Ord. minores 16. annis.

bus annis inceptus, non valet pro completo. Hac de re, & circa hanc difficultatem, in quibus scilicet casibus, malitia suppleat ætatem, aut non annus inceptus valeat pro completo (de qua magna fuit olim, estq. hodie, quæstio, & controuersia inter Doctores) multa ibidem dicuntur à Glossa, & quidem notatu dignissima, quæ tamen ipse breuitatis gratia, omittn, hoc solummodo contentus dixisse, quod pueri, & puellæ intrare poterant Religionem quālibet olim, etiam inuitis, & renuentibus suis parentibus, de iure communi, post completum suæ pubertatis annum, ad sensum supradictum. Sed nihilominus quamuis hoc ita esset, sacræ nostræ Religionis Patres, iustissimis moti de causis, in multis capitulis generalibus statuerunt, & decreuerunt, quod nullus reciperetur ad nostrum Ordinem, nisi post 16. annum expletū, in quo etiam cōueniunt multæ aliæ Religiones, quę simile habent statutum, imo vero quædam, maiorē requirunt ætatem, circa quod variç, atque diuersę reperiuntur diuersarum Religionum Constitutiones, secundum quod magis vel minus, sibi visum fuit expedire, quò nouitij in eisdem recipiendi, ferre, & sustinere possent, Religionum ipsarum difficultates, & asperitates.

Concil. Triden. sess. 25. c. 15.

Sed difficultas est, an id modo sit abnixe, & necessario obseruandum, cōueniatq. obseruari: quod recipiendi ad Ordinem nūc necessario habeant, adimpleuerintq saltim 15. ætatis suæ annum, quò expleto anno suæ probationis, siue nouitiatus, iuxta decretum, atque definitionem Concilij Tridentini, 16. anno expleto statim possint profiteri. Et ratio dubitandi specialis est in nostro sacro Minorū Ordine, postquam in secundo capitulo nostrę regulæ, habetur expresse: *Quod nouitij finito anno probationis recipiantur ad obedientiam, & professionem faciant, promittentes vitam nostram, & Regulam obseruare.* Quod ne vnquam secundum dictum Conciliū facere posset, expleto probationis anno, non assumpto habitu, post prædictum 15. annum expletum, vt enim iam diximus, professio facienda est, in 16. etiam expleto. Addo quod hæc ratio dubitādi, generaliter videtur omnes in vniuersum Religiones comprehendere, cum de omnibus in generali, Concilium Tridentinum prædictum dicat: *Quod finito tempore nouitiatus superiores Ordinum, nouitios, quos habiles inuenerint, ad profitendum admittant, aut è monasterio eijciant.* Ex quibus verbis colligi videtur, quod saltem eam ætatem (iuxta prædictum Concilium) supradicti nouitij recipiendi, debent habere, quò possint finito tempore probationis, siue sui nouitiatus, statim profiteri: Sed his rationibus non obstantibus, incontrarium statuitur conclusio.

Concil. Triden. vbi sup. c. 16.

Secunda Conclusio.

Semper fuit vsu receptū, atque in communi praxi obseruatum, quin vero, & visum rationi consonum, quod aliquando iustis interuenientibus causis, in sacro nostro Minorum Ordine, atq; in omnibus, aliqui nouitij reciperentur minores 15. annorum. Hæc conclusio non aliter probari potest, quā ex ipsa experientia, aut forsan cōuenientia, qua Religionum superioribus, expediens visum fuit, vt non practicaretur, respondendo, & satisfaciēdo ad rationes, quæ incontrarium possent adduci: Et de experiētia, certum, & manifestum est, neq. vlla indiget probatione. De conuenientia autem facit, quammaxime, quod dicit D. Thom. 2. 2. quæst. 189. art. 5. vbi interrogando, an pueri sint recipiendi in Religionibus? Difficultati respondet, conclusionem adhibendo affirmatiuam, quam, & probat, primo auctoritate Christi Domini dicentis: *Sinite paruulos, & nolite eos prohibere, venire ad me, talium est enim regnū cælorum.* Secūdo probat idipsum auctoritate Origenis, homil. 7. vbi explicans prædicta verba, inquit, quod discipuli Christi olim, priusquam discerent rationem iustitiæ, prohibebant, atque reprehendebāt eos, qui pueros, & infantes offerebant Christo, ipse autem in prædictis verbis exhortatur illos, in hoc condescendere eis, propter vtilitatem puerorum. Et subdit Origenes, hoc ergo debemus attendere, ne æstimatione sapientiæ excellentioris, contemnamus quasi magni, pusillos Ecclesię, prohibentes pueros venire ad Iesum. Verba sunt Origenis expressa, & quidem notatu digna. Tādem tertio probat idipsum D. Tho. exemplo sancti Ioannis Baptistæ, qui vt habetur in Euangelio, & propria ipsius historia, in tenerrima ętate, ad diuinum venit seruitium, dicitur enim Lucę 1. *Quod erat in desertis, & crescebāt, & confortabatur spiritu.* Probat, & exēplo D. Benedicti, de quo etiam dicitur in historia eiusdem, quod in tenera ętate, Monachalem assumpsit habitum, atque de eodem, & alijs generaliter, dicit D. Greg. *Quod olim Romani nobiles, filios suos in Religionibus enutriendos, omnipotenti Deo, dare, & offerre consueuerant.* Et tandem quarto, & vltimo probat D. Thom. idipsum fuisse expediens, & quammaxime rationi consonum, ex illo Threnorum 3. vbi dicitur: *Bonum esse viro, cum portauerit iugum ab adolescentia sua, & subdit sedebit solitarius, & tacebit, qui leuabit se supra se.* Ex his omnibus colligit prędictus D. Thom. conuenientiam, atque congruentiam, vt pueri etiam minores quindecim annorum, in Religionibus recipiantur. Posset etiam idipsum comprobare exemplo sui ipsius, qui (vt eiusdem narrat historia) cum puer esset quinque annorum, nō amplius, Monachis sancti Benedicti Cassinatibus à proprijs parentibus enutriendus, & custodiēdus fuit traditus: Quibus ego rationibus addo: negari haud quaquam posse, eiusmodi pueros esse faciliores, atque maioris dispositionis, ad hoc, vt percipere, & apprehendere possint ea, quę pertinent ad diuinum cultum, & ad obseruātiam Religionis, seu status religiosi, meliusq. esse Religionibus, quod huiusmodi pueri in eisdem recipiantur, quam alij ętate maiores, peccatis, atque malitia imbuti, in vitijs enutriti, adeo vt in illis iam veluti radices fixerint. Pueri enim id quod semel in Religionibus acceperint, tenacius tenebunt, & conseruabunt, & iuxta Horatij pręscriptum.

Hæc cōditio 16. annorum non fuit recepta, aut vsu practicata; sed contrarium omnino.

D. Thom. 2. 2. q. 189. art. 5.

Matth. 19.
Orige. hom. 7. in Matth.

Luca 1.

Grego. lib. 2. dialog.

Thren. 3.

Quo semel est imbuta recens, seruabit odorem, testa diu.

Horatius lib. 1. epist. ad locum.

Ad rationes autem incontrarium adductas, facile respondet dicendo, non esse in iure, Textum, aut Canonem pręcipientem, vt non recipiatur ad ordinem, minor 15. annis. Imo vero secundum ius commune (vt supra diximus) sufficiebat, superq; satis erat, impleuisse 14. suę pubertatis annum, neque ex Concilio Trid. prędicto, aut ex nostra Regola, colligi potest contrarium: Nam licet vtrobique dicatur, quod nouitij expleto probationis anno, ad professionem admittantur, & recipiantur, aut vero eijciantur. Licet etiam huiusmodi probationis terminus (iuxta nostram Regulam, & idem Concilium) diminui non possit; potest tamen augeri, atque professio nouitiorum dilatari, iustis existentibus causis, vt infra dicemus suo proprio loco, quando hac de re specialem fecerimus mentionem. Hactenus de isto articulo.

ARTICVLVS VII.

De septima conditione requisita, ex nostris Constitutionibus generalibus, in qua dicitur, vt recipiendi ad Ordinē, sint bono genere nati, nō descendētes ex cōuersis Iudæis, seu Mahometanis, vel Hereticis quantūuis remotis, neq; ex Gentilibus modernis.

Latissima est materia huius articuli, & quę multas in se continet, atque comprehendit difficulta-

Christiani noui quā dicantur, in figure loquendo.

tes,

tes, quas vt debite explicemus, agẽdum simul est nobis, de statutis, quæ cum auctoritate Apostolica, aut sine illa, facta reperiuntur in quibusdam Religionibus, prohibẽtia, atque vetantia, ne huiusmodi ex infecto, & maculato genere nati, ad ipsas admittantur, seu admitti vllo modo possint. Et vt hac in re, pro more nostro, clarius, atque distinctius procedamus, aliquot libuit prius ponere fundamenta, ex quibus constabit dicendorum vera resolutio.

Primo præmitto, quod quamuis communiter, & regulariter loquendo, ex Iudæis, seu Mahometanis, conuersi ad fidem, in quocumque gradu sint, Christiani noui nuncupentur, propriè tamẽ, atq; in rigore, & stando in proprietate vocabuli, non omnes isti, Christiani noui sunt dicendi, sed solummodo Neophyti, hoc est, ex his, seu ex illis, aut ex Gentilibus de nouo ad fidem conuersi: Hi (inquam) propriè sunt Christiani noui, non vero alij: Quod constare facile potest ex ipsa vocabuli etymologia, quã adducit Syl. *verbo neophytus*, vbi inquit, neophytos esse dictos, à verbo, *neos*, (quod est *nouus*) & *phyteo:* (quod *est fides*) inde *neophytes*, quasi in fide noui. De quibus loquitur *c. quoniam & c. sicut neophytus 48. dist.* atque isti solummodo sunt, qui olim prohibebantur ordinari, & promoueri, etiam ad Minores Ordines, & tonsuram. Cuius quidem rei, causa redditur ibidem, ne iuxta mentem, atque sententiam D. Pauli: *In superbiam elatus, in iudicium incideret, & in laqueum diaboli.* Hoc dixit D. Paulus olim de Neophytis, & denuo ad fidem cõuersis, siue ex Iudaismo, siue vero ex gentilitate, & de eisdem loquuntur expresse prædicta iura: Vbi dicuntur ad hoc propositum aliquã, notatu dignissima. De his etiam loquitur Innoc. Papa in epist. 12. ad Aurel. vbi inquit: *Misorum esse quẽpiam fieri Magistrum, qui necdum didicit esse discipulus.* Sed quamuis hoc ita sit, stando in rigore sermonis, & proprietate vocabuli, iam tamen communis vsus habet, vt omnes ex Iudæis, seu Mahometanis ad fidem conuersis, descendentes, in quocumque gradu sint, Christiani noui nuncupentur. De quibus inter Doctores Iurisperitos, magna est lis, & controuersia: Vtrum ad officia publica & dignitates debeãt & possint assumi, & admitti. Qua de re videatur Otalora de nobilitate, Abẽdaño in suo dictionario *verbo Iudeus*, & nunc nouissime Heredia in suo libello, nuncupato dechado de Iuezes.

Sylvester verbo Neophytus. Neophytus proprie nuncupatur ... dicitur.
c. quoniam. c. sicut neophytus d. 48.
Paul. 3. ad Timot. 3.
Innoc. epist. 12. ad Aurelian.
Otalora de nobilit. 2. par. c. 7. Abendaño in dicto verbo Iudeus, Heredia in suo libello de chado de Iuezes ... quest. o. si el Iudio puede ser iuez.

Secundo præmitto, esse etiam maximam litem, atque controuersiam inter eosdem Doctores Iurisperitos, vtrum auctoritate aliqua (quæ non sit Apostolica) fieri potuerit aliquod statutum iustum, excludẽs supradictos, ex infecto, atque maculato genere descẽdentes, à Religionibus, Cõfraternitatibus, siue Collegijs, alijsq. eiusmodi rebus. Quidam enim tenent partem affirmatiuam, alij vero negatiuam. De qua lite, & controuersia, videndus est supradictus Otalora, de nobilitate loco supracitato, & doctissimus Doctor Simancas de Cathol. insti. & in alio suo libello nũcupato, defensio statuti Toletani, & Didacus Perez *in l. 9. tit. 1. libri primi ordinament. & in l. 1. tit. 1. lib. 4.* & doctiss. Doctor Nauar. lib. 3. Consiliorum tit. de Regul. cõsi. 26. vbi doctissime, & latissime, hinc inde hanc quæstionem difficultat, de quorum omnium sententia, & resolutione: Dico breuiter duo; primo, quod auctoritate Papæ, & propter aliquas causas, & rationes licitas, Summi Pontificis animum mouentes, bene potest, & licite fieri huiusmodi statutũ, excludens huiusmodi ex maculato, & infecto genere descendentes, à Religionibus, Confraternitatibus, siue Collegijs, cæterisque alijs huiusmodi rebus. Sicque videmus in Ecclesia, esse aliquas Religiones, Ecclesias, atque Collegia secularia, & regularia, habẽtia huiusmodi statuta, quæ sine magna temeritate affirmari non potest, esse iniusta, & nulla, atque inualida, cum facta fuerint auctorit. Apostolica, & ob iustissimas causis Secundo Dico, cum supradicto Nauar. quod eiusmodi statuta essent nulla, si qua fierent, aut facta fuissent, sine prædicta auctoritate Papæ, nam nullum capitulum, quantumuis graue, cuiusuis Religionis, Eclesiæ, siue Confraternitatis, sine ipsius auctoritate potest statuere, siue ordinare, vt non ibidẽ recipiantur, huiusmodi descendẽtes ex prædictis infidelibus (dum tamen sint ipsi fideles.) Quia nullus inferior Papa, potest aliquid statuere cõtra ius commune Canonicum, vt habetur, *in cap. quod super his, de maiori. & obedientia.* Et certum est, quod prædictum statutum esset contra ius commune. Nam iure communi Canonico, omnes Christiani, & fideles (etiam ex infidelibus descendẽtes) sunt apti, & idonei ad intrandam, & profitendam quamcumq; Religionem à Sede Apostolica approbatam, si nõ obest eis aliquod canonicum impedimentum, quod nõ est prædicta generatio, siue descendentia ex prædictis infidelibus, nam id nullo iure cauetur. Imo vero iure ipso diuino, vnde totum exhauritur ius canonicum (iuxta c. qualiter, & quando el secundo de accusat.) id expresse conceditur. Nam Apostoli, cum essent iudæi, facti sunt Christiani, vt habetur *in cap. in nouo. 21. dist.* & D. Paulus ex iudaismo Conuersus solos *neophytos* idest, *in fide nouos*, seu ad fidẽ nouiter conuersos ab ordinibus dicit debere reuinueri. Quin etiã & Alexander III. *in c. eam te, de rescriptis*, decreto suo declarauit, ac dixit *non debuisse quempiam à quodam monicatu repelli, pro eo, quod ante fuisset Iudæus.* Imo vero vt dicit Glossa ibidem, *propterea debuit potius laudari, & commendari.* Prędictis omnibus additur, quod iuxta mentem, atque sententiam D. Pauli. *Post promulgatum Euangelium, iam non est distinctio Iudæi, & Græci, nam idem Dominus omnium Deus, diues in omnes, qui inuocãt illum, & omnis quicumq; inuocauerit nomẽ Domini saluus erit*, ex quibus colligitur, quod quamuis auctoritate Papæ, fieri potuerit aliquod tale statutum, non tamen sine illa, & si fiat, erit ipso iure nullum; etiamsi alioquin prætendatur, quod sit confirmatum à Papa, aut auctoritate ipsius factum. Nam tales cõfirmationes, & auctoritas, quæ communiter, atque vniuersaliter conceditur, ad condenda statuta, semper intelligenda est, (vt dicit Doctor Nauarr. vbi supra) quatenus sunt licita, & honesta, & dummodo non sint contra ius commune, & contra sacros Canones. In proposito autem, prędictum statutum iam satis constar, quod esset contra supradicta iura.

An fieri possit, aut potuerit aliquod statutum iustum prohibens Christianos nouos, ab ingressu Relig.
Otalora vbi supra num. 26.
Simancas de Catholic. inst. tit. 47. nu. 84.
Et in defensione stat. Tol.
Didac. Perez in l. 9. tit. 1 libri primi ord. & l. 1. tit. 1. lib. 4.
Nauarr. lib. 3. consil. de Regu. consil. 26.
Nullus inferior Papa potest aliquid statuere cõtra ius cõe canonicum.
cap. quod super his, de maiori. & obedien.
cap. qualiter, & quando el 2. de accusatio.
c. In nouo. dist. 21. 1. ad Timo. 3 & 5.
c. Eam te de rescriptis.
Paul. ad Ro. 3. & 10.

Tertio præmitto, quod Clemens VII. Pont. Max. anno Domini 1525. die 10. mensis Martij, iustis quidam de causis permotus, constitutionem quandam fecit, contra Iudęos, & hęreticos, & ab ipsis descendentes, vsque ad quartam generationem, prohibens, omnes, qui eiusmodi essent, à susceptione, & receptione habitus nostri, & religiosos iam professos, ab obtentione officiorum quorumcumq; ordinis, & quarumcumque dignitatum. Quamquidem Clementis constitutionem, postea Iulius Tertius, alijs motus causis, reuocauit, cassauit, atque annullauit, anno Domini 1550. decima die Octobris. Sed postmodũ Paulus Quartus anno Domini 1558. 24. die Aprilis, Pontificatus sui anno quarto, præfatam constitutionem Clementis VII. à Iulio III. reuocatam, alia sua confirmauit, ac veluti de nouo edidit, & in suum robur, vigorem, atque in pristinum statum reduxit, quæ tenoris est sequentis. *Paulus IIII. ad perpetuam rei memoriam. Cum ex Apostolatus officio nobis, meritis licet imparibus, diuinitus credito, cura Dominici gregis nobis immineat generalis; ad ea libenter intendimus, per quæ Religionis puritatem ab omnibus his, quæ illi detrimentum aliquod afferre possunt, quantum cum Deo possumus, tueamur, & Religionis datos, sed præsertim ordinis fratrum Minorum, Sancti Francisci, qui mundo mortui, solo Deo viuũt; ab*

Clem. VII. fuit, qui primus fecit statutũ contra descẽdentes ex Iudæis, Mahometanis, atque hæreticis, ne reciperentur in Relig. Minorum, quod postea Paul. IV. & Pius IV. confirmarunt.
Paulus IV. Constit. contra descendẽtes ex Iudæis, & hæreticis. intra quartum gradum.

ab omnibus his, quæ eorum pias mentes aliquando subuertere possent, ita custodiamus, vt crescere in eis quotidie, Dei dilectionis zelo, vberes fructus in vinea Domini afferre valeant, neque ex ministrorum, aut alterius quorumcumque culpa, aut indecentia grauamina, & dispendia patiantur. Cum itaque felic. recordation. Clemens Papa Septimus, prædecessor noster considerans ministros, prouinciales Fratrum Ordinis prædicti, de obseruantia, in suis prouinciis speciali priuilegio, tanquam Inquisitores hæretica prauitatis, suorum subditorum existere, & in ipsos subditos officium Inquisitionis exercere, volensque à personis Religiosis, præsertim ab iis præsidentibus, quæ contraria fidei, honestati, & ordinis existerent ad Dei laudem, & Religionis decentiam, & animarum salutem submouere, Motu proprio, & ex certa scientia, auctoritate Apostolica, perpetuo statuerit, & ordinauerit, quod de cætero (in regnis Hispaniarum tantum) aliqui fratres minores Ordinis de obseruantia, à Iudæis seu hæreticis, quorum parentes, & progenitores, paterni, seu materni, viuentes, seu defuncti, vsque ad quartam generationem inclusiue, hæretici declarati, & vt tales condemnati, ac illi, seu eorum corpora, & ossa, vel statuæ, igni tradita fuerint, originem trahentes, seu descendentes, etiam ad quascumque dignitates, & officia Ecclesiastica obtinenda, & exercenda, præmissis non obstantibus sufficienti dispensatione, seu indulto suffulti, in ministros Prouinciales, seu Guardianos, neque etiam seculares simili modo à Iudæis, seu hæreticis originem trahentes, seu descendentes, in fratres Ordinis obseruantiæ huiusmodi, nullatenus eligi, assumi & recipi, nec Prouincialatus, aut alia officia quocumque gerere, & exercere quoquomodo possent, districtius inhibens, Generalibus, & Prouincialibus ministris, aut Guardianis, & fratribus eiusdem ordinis, & obseruantiæ, in virtute sanctæ obedientiæ, & sub excommunicationis latæ sententiæ pœna (se ipso si contra fecerint incurrenda) ne aliquos ex dictis Iudæis, seu hæreticis, vsque ad quartam generationem, originem trahentes, seu descendentes (vt præfertur) in ministros Prouinciales, seu alia officia, nec de cætero seculares, in fratres dicti Ordinis eligere, assumere, recipere, vel admittere, seu electos confirmare, & instituere quomodolibet præsumerent: decernens irritum, & inane, quidquid secus attentari contigisset, prout in eiusdem prædecessoris nostri literis, in forma breuis expeditis sub data die 19. Martij 1525. plenius continetur. quas tamen literas cum omnibus, & singulis inde sequutis, tunc ex certis, tum ex expressis causis, felicis recordation. Iulius Tertius, prædecessor noster, ex certa eius scientia, & auctoritate Apostolica, reuocauerit, cassauerit, & annullauerit, illasque nullius roboris, & momenti, ac pro infectis voluerit haberi, ac nulla originis, seu status consideratione habita, quoscumque fratres, in ministros, siue Guardianos assumi, & seculares in fratres eiusdem Ordinis, recipi libere, & licite posse voluerit, cum decreto irritante, & aliis clausulis, prout latius in literis eiusdem Iulij prædecessoris nostri, in forma breuis expeditis, die 10. Octobris 1550. continetur, nos considerantes, non solum eos, qui orthodoxa fidei contemptores extiterunt, à sacris canonibus, pœnis grauissimis plecti, verum etiam eos, & eorum descendentes à dignitatibus, officiis, & beneficiis Ecclesiasticis arceri, & quod non decet eos, qui ad docendum alios verbo, & exemplo, in ministros assumuntur, vel ad obsequium Deo præstandum, in ordinem fratrum Religionis sancti Francisci, quæ (vt præfertur) soli Deo vacant, & pro vniuersali Ecclesia preces ad Deum effundunt, recipiuntur, suspicione aliqua laborare, vel quod ipsi mala aliculus doctrina, vel vitiorum parentum imitatores existant, vnde alios fratres dicti ordinis eorum labe, maximo cum scandalo, & periculo inficere possint: volentes vbi maius est periculum, ibi plenius prouidere, tenores, & compendia literarum supradictarum, tam felicis recordationis Clementis, quam Iulij prædecessorum nostrorum, vt præmittitur, omniaque, & singula in eis contenta, pro plene, & sufficienter expressis habentes. Motu proprio, & ex certa scientia, & Apostolica auctoritate, easdem literas Clementis, non obstante reuocatione, cassatione, & annullatione Iulij prædecessoris præfati, approbantes, & innouantes, ac perpetuo obseruare volentes, & in viridi obseruantia reponentes, & reducentes, literasque easdem Iulij prædecessoris, præfatarum literarum Clementis reuo-

Hic refertur Constit. Clem. VII. facta anno 1525.

Hic refertur Reuoc. a Iulio III. facta anno 1550. Constit. prædictæ.

Quid determinauit Paul. IV. de nouo, & quid in hac re obseruandum sit, circa prædicta.

Cassatur, & annullatur Reuoc. facta à Iul. III. & de nouo Constit. à Clem. 7. facta, confirmatur, atq. obseruari præcipitur.

catorias, reuocantes, cassantes, & annullantes, illasque nullius roboris, & momenti, ac pro infectis, quo ad omnia haberi, plenius que in præmissis prouidere volentes, motu, scientia, & auctoritate prædictis, tenore præsentium, perpetuo statuimus, & determinamus, quod de cætero, nullus sicut aliis, qui ex Iudæis siue Hæreticis (quorum parentes, seu progenitores paterni, siue materni, viuentes, siue defuncti, vsque ad quartam generationem inclusiue, Hæretici declarati, & vt tales condemnati, ac illi, seu eorum corpora, & ossa, vel statuæ igni traditæ fuerint, originem trahat, seu ex descendentibus, prædictorum Iudæorum, & Hæreticorum vsque ad quartam generationem, inclusiue fuerit, vel sit, in totius Ordinis Fratrum Sancti Francisci, Fratrem dicti Ordinis, in quibuscumque locis, & mundi partibus, vbi Religio, & ordo Fratrum huiusmodi fuerit, aliquo modo sub quouis prætextu, & quæsito colore, sub pœnis infrascriptis, eo ipso, per recipientes, & admittentes, absque declaratione aliqua incurrendis, recipi, & admitti possit. & si aliqui tempore data præsentium, inter Fratres Minores totius dicti Ordinis Sancti Francisci, in quibuscumque locis, & mundi partibus, vbi Religio, & ordo Fratrum huiusmodi similiter fuerint, qui olim Iudæi, seu Hæretici fuerint, seu à similibus Iudæis, seu Hæreticis, quorum similiter parentes, & progenitores, paterni, seu materni, viuentes, seu defuncti, vsque ad quartam generationem inclusiue, Hæretici declarati, & vt tales condemnati, ac illi, seu eorum corpora, & ossa, vel statuæ igni traditæ fuerint, originem trahentes, seu descendentes, vsque ad quartam generationem inclusiue, etiam ad quæcumque, dignitates, beneficia, & officia Ecclesiastica, obtinenda, & exercenda, præmissis non obstantibus, sufficienti dispensatione, seu indulto suffulti reperiantur, in Ministros, Generales, seu Prouinciales, ac Commissarios Generales, seu quoscumque alios Commissarios, seu Guardianos, aut Prædicatores, etiam si alias soliti fuerint ad huiusmodi officia, Generalatus, Commissariatus generalis, & cuiuscumque alterius Commissariatus Prouincialatus, seu Guardianatus, & prædicationis eligi, & assumi, nullatenus de cætero eligi, assumi, seu recipi possint: electioque & assumptio, seu receptio de illis facta, ad officia prædicta (si fieri contigerit de facto) nullius sit roboris, vel momenti, & pro non facta habeatur, nec vigore electionis, assumptionis, seu receptionis prædictæ, illi sic electi, aliquid administrare, seu prædicare possint, sed omnia, & singula per eos sic electos, & assumptos, de facto administrata, & gesta; viribus careant, & nullam pro sui firmitatem obtineant, neque ius alicui tribuant, nullique fratres totius dicti Ordinis Sancti Francisci, etiam si eos, in Generales Ministros, Commissarios Generales, & alios quoscumque Commissarios Prouinciales, vel Guardianos, & Prædicatores elegissent, seu recepissent, eisdem sic contra mandata nostra electis, & assumptis, obedire, sed in incontinenti ab eorum obedientia recedere, eisque prædicationis officium interdicere, & ad alios in ministros Generales, Commissarios etiam Generales, & alios quoscumque Commissarios, Prouinciales Ministros, Guardianos, & Prædicatores, loco prædictorum eligendos, procedere, perinde, ac si prædicti nullatenus electi, seu assumpti forent; sub pœnis infrascriptis teneantur, & debeant. Et vlterius si contigerit tempore data præsentium, aliquem ex dictis olim Iudæis, siue Hæreticis existentibus, seu a Iudæis, seu Hæreticis, vsque in quartam generationem,

Nota, quinam comprehendantur in dicta Constitutione.

Nota valde, q Pontifex præcipit, vt nõ præstetur obedientia talibus electis, contra formam dictæ Constitutionis.

rationem, inclusiue (vt supra) descendentibus, in aliquibus ex dictis officijs siue aliquus, Commissariatus Generalis, & alterius cuiuscumq. Commissariatus Prouincialatus, seu Guardianatus, vel prædicationis electū, & assumptū, cōfirmatū, & institutū, etiā in quasi possessione dictorū officiorū existentem reperiri, ille sic electus, assumptus, confirmatus, & institutus, & quasi in possessione existens repertus, vigore præsentiū intelligatur, & sit eo ipso, & absque aliqua desuper declaratione facienda, dictis officijs destitutus, & priuatus, nihilq. vigore dictorū officiorū gerere seu administrare, vel etiam prædicare possit, gestaq. & administrata per ipsum post præsentiū publicationē in Capitulo Generali, dicti Ordinis faciendā viribus careāt, nullāq. prorsus obtineāt firmitatē. Nullique fratres in dictis Officijs, cōtra huiusmodi mandata nostra existentes obedire, sed incōtinēti quāprimū potuerint, post præsentiū publicationem, in dicto Capitulo generali, vt supra faciendā, ab eorum obedientia recedere, illisq. prædicationis officium interdicere, & ad alium loco prædicti in aliquo ex dictis officijs existentis, eligendum, tamquā ad officiū vere vacās procedere, sub pœnis infra scriptis teneantur, & debeāt. Districtius inhibentes Generali Ministro, Cōmissario Generali, alijsq. Cōmissarijs quibuscumq. Prouincialibus Ministris, ac Guardianis, & Fratribus totius dicti Ordinis, in quibuscūq. mundi partibus, & locis existentibus, in virtute sanctæ obedientiæ, & sub excōmunicationis latæ sniæ, & priuationis, Generalatus, Commissariatus Generalis, & alterius cuiuscumq. Commissariatus, Prouincialatus, & Guardianatus aliorumq. officiorum, & dignitatum dicti Ordinis, & inhabilitatis ad illa in perpetuū obtinenda, pœnis eo ipso, si cōtrafecerint, incurrendis, ne aliquos ex dictis qui olim Iudæi seu Hæretici fuerint, seu à dictis Iudæis, & Hæreticis, vt præfertur vsque in quartam generationem inclusiue, originem trahentes, seu descendentes existant, in Fratres totius dicti Ordinis, in quibuscumq. locis, & mūdi partibus seu Ministros Generales, Cōmissarios Generales, & alios quoscūq. cōmissarios, Prouinciales ministros, seu Guardianos, vel Prædicatores recipere, admittere, eligere, seu assumere, seu electos confirmare, & instituere, vel etiam spreta ante præsentium electis, assumptis institutis, & cōfirmatis, & iā quasi in possessione dictorum Officiorum, seu alicuius ipsorum existentibus, obedientiam aliquam præstare, seu à tali obedientia nō recedere, & ad alios, vt præmittitur loco prædictorum eligendos non procedere, illisq. officium prædicationis interdicere, vt præfertur, quomodolibet sub quouis quæsito colore, & prætextu audeant, vel præsumāt. Decernentes irritum, & inane si secus super his, à quocumq. quauis auctoritate, scienter vel ignoranter cōtigerit attentari, sicq. per quoscumq. quauis auctoritate, fungentes Iudices, & personas, sublata eis, & eorum cuilibet, quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & auctoritate iudicari, & definiri debere. Nō obstantibus Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac dicti Ordinis, iuramento ac confirmatione Apostolica, seu quauis firmitate alia roboratis, statutis & consuetudinibus, ac dictis literis Iulij Tertij, prædecessoris nostri, vt præmittitur in forma breuis, expeditis, præfatis omnium con essis, necnō priuilegijs, & indultis, & literis Apostolicis, Ordini, Ministro Generali, Commissario Generali, & alijs quibuscumq. Commissarijs Prouincialibus, Ministris, Guardianis, & Prædicatoribus, Fratribus præfatis, ac ijs, qui olim Iudæi, & Hæretici fuerint, seu descendentibus à præfatis, & alijs quibusuis sub quibuscūq. tenoribus, & formis, ac cum quibuscūq; clausulis, etiam derogatoriarū derogatorijs, & decretis ēt motu simili concessis, cōfirmatis, & innouatis, quibus oībus ēt si de eis, & alicuius eorū, & cuiuscūq. eorū to to tenore, habēda esset mētio specialis, seu indiuidua de verbo ad verbū, & nō per clausulas generales idē importātes, eorū oīum veriores tenores, ac si de verbo ad verbū insererētur, plenius pro plene, & sufficienter expressis habentes, ad effectū præsentiū hac vice dūtaxat, harū serie specialiter, & expresse derogamus, illasque aduersus præmissa nullatenus suffragari posse volumus, cæterisq. contrarijs quibuscumq. aut si aliquibus cōmuniter, vel diuisim, ab Apostolica sede sit indultum, quod interdici, suspendi, & excōmunicari non possint, per literas Apostolicas non facientes plenam, & expressam, ac de verbo ad verbum, de indulto huiusmodi mentionem. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die 24. Aprilis 1558.

Nota, & aduerte, quod ponitur præceptum obedientiæ, & excommunic. pœna ipso facto incurrenda; & priuatio omniū officiorum ordinis, & inhabilitatis ad alia.

Nota, quod irritatur, atque annullatur quidquid cōtra præsentem constitutionem factum fuerit.

Hæc constitutio Pauli Quarti, extracta est à secretaria Apostolica, & domestica ipsius, auctoritate Sanctissimi Papæ, Pij Quarti, ad instantiā Ministrorum Prouincialium, Fratrū Minorū Sancti Frācisci de Obseruantia, vt constat ex literis ipsius Pij Quarti, quæ incipiunt, *Promissiones nostra*, & habentur, in monumentis Ordinis Datis Romæ apud Sāctum Petrum, sub annulo Piscatoris. die 5. Decembris 1564. Pōtificatus sui anno 5. Cuius Pauli Quarti, Constitutionem, idem Pius IV. ad literam cōfirmauit anno prædicto, sed postea Pius V. anno Domini 1571. quadā sua extrauaganti, quæ incipit *Pastoralis officij &c.* ipsam restrinxit, vsque ad secundā generationem ex parte patris, & primā ex parte matris sicut restrinxerat eā antea Iulius III. Et Gregor. XIII. anno Dñi 1574. in alia sua extrauaganti, quæ incipit. *Consueuit*, reuocans cōstitutionē Pij V. confirmauit, & de nouo statuit, vt seruaretur prædicta constitutio Pauli IIII. & Pij IIII. & præcepit quod extenderetur ad descendentes e Sarracenis vsque ad quartam generationem inclusiue.

Hæc Constit. Pauli IV. confirmata est à Pio 4. & Greg. 13. & extēdit, eam ad descendentes ex Sarracenis.

Non desunt aliqui grauissimi Patres nostræ Seraphicæ Religionis, qui audeant affirmare, & dicere, præfatam constitutionē Pauli IV. & Pij IV. esse reuocatā, à Sixto V. Pontif. Maximo, ac præceptum vt Cōstitutio Iulij III. & Pij V. seruaretur, & dicūt hac reuocationē esse scriptā in libro Ordinis, qui habetur Romæ, in Conuentu Aracæli, in Archiuio Procuratoris Generalis, sed tamē alij contrariū oīno dicunt, & cū hoc non habeatur authenticū, & in forma qua firma fides, ei præstari debeat, stādū firmiter est, in supradictis, & omnino seruanda Constitutio Pauli IV. & Pij Quarti, siquidem confirmata, & roborata de nouo est à Greg. XIII.

Commutauit, & restrinxit Pius V. dictam Constitutionē; sed Gregor. de nouo eam confirmauit, & statuit vt etiā extenderetur ad descendentes ex Sarracenis.

Quarto præmitto. quod circa præfatā Constitutionē Pauli IV. & Pij IV. approbatā, & confirmatā à Greg. XIII. & verā, atq; genuinā eiusdem intelligentiā, & qualiter debeat obseruari, & practicari, est magna lis, & cōtrouersia inter aliquos Doctores Iurisconsultos, & multos patres nostræ Seraphicæ Religionis, quosnā cōprehendat præfata cōstitutio, & qui per eā excludātur à receptione habitus nostri & ab officijs Ordinis? Qua de re, sunt duæ opiniones.

Opiniones diuersæ circa prædictā Constitut. Pauli 4. ac verā eiusdem intelligentiam; & qualiter debeat obseruar.

I. Opinio.

Quidā.n. dicunt, quod illa verba, in prædicta cōstitutione posita *quorum corpora, & ossa fuerint cremata, &c.* æqualiter respiciunt, atq; determināt Iudæos, atq; Hæreticos, & non duntaxat Hæreticos. Ita quod hac cōstitutione, non oēs descendentes ex gente Iudæorū maculato, indistinctè cōprehēdūtur, sed illi dūtaxat quorū progenitores seu alicuius corpora, aut ossa, vsq; ad quartā generationem fuerunt concremata, & igni tradita. Et aiunt quod ēt si aliqui descendāt, ex prædictis Iudæis intra 4. gradū & quartā generōnem inclusiue, non cōprehenduntur in dicta constitutione, nisi ēt simul eorū corpora, & ossa fuerint cōcremata, & igni tradita. Huius opinionis fuisse, fertur olim, Doctiss. Doctor Grado, primarius Cathedraticus, iuris Canonici, in inclita Salmaticensi Academia, Leon, & Doctissimus Doctor Solis, sequētibus temporibus, iuris ciuilis et cathe-

Domino, atq; cõfidat in ipso, quod dabit, atq; præstabit illi vires, neque diffidendum est de ipsis, quãtumuis quispiã sit delicatus, aut cõditione, & complexione debilis; quia Deus neminẽ obligat, neque votum obligare potest, aut professio, supra id, quod quis secundum vires suas potest facere, & præstare. Neque, vt inquit D. Tho. q. supradicta ar. 1. per totũ vllo modo est necessum, vt qui volunt ingredi Religionem, sint prius per aliquod temporis in obseruantia præceptorum exercitati, cum experiẽtia ipsa constet, maximos peccatores, & nimiũ in mundo sceleribus repletos, diuina præuentos gratia, atque inspiratione, ad Deũ fuisse conuersos, & postea perfectissimos extitisse in Religionibus. Qua de re videndus est Nauar. in c. cum portio, nu. 7. vbi agit de hac bona dispositione volẽtis ingredi Religionem. Vide, & nota plura etiam, quæ ibi dicit, eaq. notatu dignissima circa eos, qui desumunt Religionis habitum, aliqua sinistra, & deprauata intentione.

D. Thom. 2. 2. q. 189. art. 1. per totum.

Nauar. in c. cum portio num. 7.

ARTICVLVS II.

Quenã sit secunda conditio requisita, ex nostris constitutionibus generalibus, pro recipiendis nouitijs, & qualiter intelligi debeat?

Respondetur per sequentem conclusionem.

Conclusio.

Secunda conditio ex nostris generalibus constitutionibus requisita pro recipiendis nouitijs, est vt sint corpore sani, non infecti lepra, seu aliqua alia infirmitate contagiosa, aut morbo caduco. Hæc cõclusio habetur expressa, in constit. gener. c. 1. de nouitiorum receptione. Circa quam conclusionẽ, hoc solũ modo occurrit notandũ, quod qui volens recipere habitum alicuius Religionis, & interrogatus generaliter, de cõditionibus, & qualitatibus requisitis (vt fit apud nos) an scilicet, sit promptus animo, veniatq; spontaneus, non vi, aut metu coactus, & an sit corpore sanus, &c. si falsum dicit, siue Veritatem negat, peccat mortaliter decipiendo, & recipiẽtes, & Ordinem ipsum, & circa hoc nulli est dubium. Solummodo difficultas est, an professio postea facta sit nulla, præsertim in illis Religionibus, quæ habent statutũ Papale, seu confirmatũ auctoritate Papæ, quod annihilet, seu annullet professionẽ prædicto modo factam? Cui difficultati respondetur communiter, quod talis professio, in eo casu erit nulla; secus est aũt, si Religio non habet huiusmodi statutum cõfirmatum à Papa, sed tantum procedatur attento iure communi. In quo casu, licet peccet mortaliter, qui sic mentitus est, professio tamẽ facta erit valida. Nam stando in solo iure communi, nulla ægritudo (etiam mortifera) annullat professionem, neq; est aliquis textus, aut capitulũ, quod hoc dicat, aut de eo faciat mentionem: Quin vero cõtrarium de iure cõi videtur dicendũ, cum collatio facta criminoso, quamuis prohibeatur, non annulletur, sed potius regulariter loquẽdo valeat, iuxta Felinum *in c. postulasti, de rescriptis.* Neque obstat, qđ professio facta sine consensu Conuentus, non valet, vt dicitur *in c. vlt. iuncta gloss. 1. de regu.* & qđ si Cũuentus sciuisset, talẽ recipientẽ habitũ, seu profitentẽ, illo morbo laborasse, non illum admitteret, aut reciperet, neq; in eiusdẽ professionem consensisset: Nã dico, quod quamuis verũ, sit quod non consensisset, at postquam iam de facto consensit, professio proculdubio erit valida. siquidẽ interuenerunt oĩa alia, ad validitatẽ talis actus, siue contractus requisita: Sicut valet, & tenet matrimoniũ illius, qui duxit aliquam in vxorem, credens, atq; existimãs illã esse diuitem, & de facto nõ ita est; quin vero repertum est, eam fuisse pauperem, quod si ipse sciret, nõ illam sibi assumeret in vxorem, quo nihilominus non obstãte, certum est, quod si consensus fuit alias legitime præstitus, matrimoniũ valet, vt dicit Nauar. in Manua. c. 32. nu. 22. & Ledesma de matrimonio c. 24. q. 53. ar. 1. & Couar. de spons. 2. par. & habetur in quadam lege partitarum l. 10. tit. 2 parti. 4. An vero, is sic professus, propter huiusmodi mẽdacium, atque in pœnam talis deceptionis possit puniri, & habitu Religionis spoliari, & priuari? Maiorẽ difficultatẽ habet, de qua dicemus, quando agemus de pœnis correspondentibus omnibus delictis. Videatur hac de re Pater Corduba in expositione nostræ regulæ c. 2. q. 4. & de laborante morbo gallico Pater Frater Emmanuel Rodriguez to. 3. q. 17. ar. 9. & Nauar. lib. 3. cons. de regul. cons. 25. Et hęc de isto articulo dicta sufficiant.

Secunda cõditio ex nostris Cõstitutionibus requisita pro recipiẽdis nouitijs, est, vt sint corpore sani.

Consti. gen. c. 1. de nouitiorũ receptione, & institutione, titu. de qualit. recipiendorum.

Nota hoc valde pro nouitiorũ receptione.

De iure communi, nulla ægritudo, etiã mortifera, professionem factam irritat, siue annullat.

Felinus in c. postulasti, de rescriptis.

c. vlt. iũcta glos. de regu.

Nauar. in Manua. c. 32. n. 22.

Ledesma de matrim. c. 24. q. 58. art. 1.

Couar. de spons. 2 p. leg. 10. tit. 2 pa tit. 4.

Corduba in exposit. regu. c. 2. q. 2.

Rodrig. 3. tom. quibus regu. q. 17. art. 9.

Nauarr. lib. 3. consil. de regu. cons. 25.

ARTICVLVS III.

De tertia conditione ex nostris constitutionibus generalibus requisita, pro recipiendis nouitijs, nempe quod sint legitime nati.

Latissima est materia huius articuli, & plures in se quæstiones, atq; difficultates cõtinet. Nã cum per hanc conditionem, qua dicitur, quod recipiendi ad ordinem sint legitime nati; omnes in vniuersum illegitimi excludantur, seu excludi videantur, ipsiq. sint in multiplici differentia, & circa eosdẽ, diuersis tẽporibus, diuersorum summorũ Pontificum emanauerint constitutiones: multa sese offerunt dubia, & difficultates, quas omnes nos impræsentiarũ, explicare, atque elucidare oportebit. Et vt clarius atq; distinctius procedamus, libuit prius aliquot fundamenta præmittere, summupere necessaria, pro his, quæ in subsequentibus sunt dicenda.

Primo præmitto ex Syluestro *verbo legitimus nu. 1.* Quod ille dicitur legitimus filius, secundum Raymundũ, qui de legitimo matrimonio est natus aut saltim de eo, quod legitimũ reputabatur, licet interesset aliquod impedimentum. *ex c. cum inter qui filij sunt legitimi.* Et hoc siue ambo in facie Ecclesiæ, cõiuncti sint bona fide, credentes se legitime copulatos (cũ tamen re vera nõ fuerint) siue alter, tantũ, hoc crederet, quia ẽt sic, est legitimus filius, & vtriq. parenti succedit, per *c. ex teno e. eod. tit.* Secus est, si clandestine contraxissent, quia tunc videretur esse ignorantia affectata, quæ non excusat, quin potius (vt dicitur) accusat, & multo magis si ambo impedimentũ scientes publice contraxerunt, per *c. cum inhibitio, de clandestina desponsa.* Plura Syluester dicit, quæ ego breuitatis causa omitto. Et cum contrariorum eadẽ sit disciplina, illegitimus secundum eundem Syluest. dicitur, qui de legitimo matrimonio nõ est natus, de quibus, & ipsorum multiplici differentia, plura ẽt dicit, *verbo illegitimus, & verbo filius nu. 1.* quæ omnia prudens omitto, quia eorum multa non sunt præsentis speculationis neq; ad nostrum pręsens attinent propositum. neq; in votis est, tot multiplices explicare opiniones, atque filiorum. differentias quæ versantur apud doctores. Quantũ ad rẽ attinet, & ad propositũ nostri propositi articuli, oẽs illegitimi, sunt in quincuplici differẽtia. Quidam. n. sunt incestuosi, illi nẽpe quorum parentes consanguinitate, vel affinitate, intra quartũ gradum, inuicẽ erant coniuncti. Alij sacrilegi (nempe illi quorum parentes, aut ipsorum alter solẽniter castitatẽ Deo vouerunt.) Alij dicũtur adulterini, quorum pater, mater, seu ipsorũ alter, natiuitatis suæ tẽpore, erat vxoratus, siue matrimonio ligatus. Alij spurij (ex incertis, & ignotis parentibus nati.) Et tãdẽ alij naturales, qui orti sunt ex viro, & muliere solutis. Multa alia possent hac de re

Quisnam dicatur legitimus, seu legitime natus.

Sylu. verbo legitimus num. 1.

c. cum inter, qui filij sunt legitimi.

c. ex tenore tod. tit.

c. cũ inhibitio, de clandestina despons.

Quisnã dicatur filius illegitimus?

Sylu. verbo illegitimus, & verbo filius nu. 1.

Omnes illegitimi, sunt in quincuplici differentia: incestuosi, sacrilegi, & adulterini, spurij, & naturales.

haberentur pro professis, si descenderent ex huiusmodi infidelibus, & quod poterunt eijci si inueniātur ab ipsis descendere. Vnde inquit, quod huiusmodi fratrum professio est omnino nulla, non quia facta est contra statutum, quod in se erat omnino nullum, sed quia facta est sine consensu legitimo, ex parte recipientium, cum sit facta per consensum conditionalem, si non descendissent ex infidelibus. Ob defectum cuius conditionis, illa professionis acceptatio fuit nulla, cum iuxta dispositionem iuris, *c. si pro te. de rescript. lib. 6. & c. praterea, il 2. de appellationibus*, dispositio conditionalis, non existente conditione, nihil operatur. Hæc omnia verba, sunt expressa doctiss. Doct. Nauar. vbi supra. Quod si hoc dicit ipse, agendo de statu Ordinis Minimorum, quod quia factum erat contra dispositionem iuris, & auctoritate ordinaria, non vero Apostolica, ex præmissis constat esse omnino nullum; quid ipse dicam, in proposito nostro, de taliū professione, facta in nostro sacro Minorum Ordine, non solum contra ordinationes, & statuta nostra, verum etiam cōtra expressum statutum Apostolicum, à tot summis Pontificibus innouatum, confirmatum, & approbatum, præmissa etiam expressa protestatione, quę eisdem fit, cum recipiuntur ad professionem, ex vi nostrarum constitutionum? Dico iterum; & affirmāter quidem: quod quamuis explicatio, atq; explanatio, quæ circa præfatum statutum ab alijs adducitur, vera esset, atque verum haberet, & iuxta ipsam, non comprehenderentur, neque excluderentur, nisi descendentes ex supradictis infidelibus, Iudæis, Saracenis, siue Hæreticis, quorum corpora, & ossa intra quartam generationem, simul fuerint cōcremata, & igni tradita: adhuc ipse non video, quomodo horum professio ab ipsis intra quartum gradū descendentibus facta, contra prædictam expressam protestationem, & absque legitimo cōsensu ex parte recipientium, imo vero contra expressum consensum, & contra expressam appositam conditionē, sit valida, & non potius irrita, & nulla, & nullius roboris, atq; momenti. Et vlterius dico, quod nō video, aut vllo modo capere possum (fateor libenter insufficientiam meam) quò nam pacto, quave ratione, qui sunt huiusmodi, tuti, atque securi sint in conscientia, persistendo in Religione nostra, & ingerendo se officijs Ordinis: quod quidem non dico ex mea sententia tantummodo, sed ex sententia, & mente præfati doctiss. Doctoris Nauarr. qui hoc ipsum ibidem pluries expresse dicit, loco vbi supra. Quinimo, & ipse Pater frater Emmanuel Rodr. hoc fatetur expresse in 3. tomo suarum quæstionum Regul. q. 11. ar. 2. ab illis verbis, *verum est tamen*, vsque ad finem einsdem articuli, agendo de Nouitijs, & in sua summa 2. par. c. 5. de eijdem nouitijs. Quibus in locis omnia, quæ à me sunt dicta expresse, dicit, allegādo ad id plura iura, & plures rationes, verbis desumptis ab eodem doctiss. Doctore Nauar. vt patebit intuenti, quamuis ipse aliàs (vt dictum est) alterius sit opinionis, quantum attinet, & spectat ad explicationem, & declarationē præfati statuti Apostolici. Huic fortissimæ, atque efficacissimæ rationi, dicere, & respondere audio eos, qui in alia versantur opinione, quod in supradictorum professione, neq; consensus deficit ex parte recipientium, cum absolute, & non sub aliqua conditione præstetur, neque protestatio facta illis obest. Nam hæc etiam intelligitur, & intelligenda est, ad sensum prædictæ suæ opinionis: *si ex talibus intra quartum gradum descēdant, & simul fuerint eorum corpora concremata, & igni adita, &c.* Sed ego nihil tale video in nostris ordinationibus, sed quod absolute fit supradicta protestatio, *si intra quartum gradum ex talibus descendant, &c.* qui pertinaciter persistunt, seu ignorātiam affectant, ipsi videāt. Hęc pro nunc, circa istum articulum dicta sufficiant. Nam cetera quæ hic desiderari possunt, circa remedium, quod habebūt huiusmodi, & quid sit faciendum ab ipsis in isto casu, vt sint tuti, atque securi in conscientia, dicemus infra, cum de statutis, & de prælatis regularibus, atque de qualitatib. in eisdem requisitis, specialem fecerimus mentionem.

cap. Si pro tē de rescrips. l. b. 6. c. praterea, il 2. de appell.

Nota hoc valde pro descendentibus ex Iudæis, Sarracenis, ac hæreticis, intra quartum gradum.

Emmanuel 3. to. qq. Reg. q. 11. ar. 2. & in summa 2. p. c. 5.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum homicida, & qui existentes in seculo, aliquod delictum commiserunt, ad Religionem possint admitti?

PRo resolutione præsentis Articuli, & vt liquido constet, quinam in ipso comprehēdantur, oportet apponere verba Sixti Quinti, in prædicta sua Constitutione, quæ incipit, *cum de omnibus*. Postquam apposuit alia decreta, ad incestuosos, & sacrilegos, & ad quoslibet alios illegitimos spectantia, & pertinentia, (vt prædictum fuit in tertio articulo) veniens ad homicidas, & alios facinorosos, in sequentia verba prorumpit.

Quid contineat Cōstitut. Sixti V. circa criminosos, & facinorosos.

Caeterum quoniam sæpe se vitia ingerūt, & esse virtutes mentiuntur, ac multi decoctores post dilapidatam rem familiarem, & contractam ingentem vim æris alieni, aut interuersam alienam pecuniam, eorum fidei creditam, vt ratiocinia effugiant; alij post furta, latrocinia, rapinas, homicidia, aliaue facinora patrata, etiam banniti, aut damnati, seu qui meritas pro suis delictis pœnas metuunt, non pia intentione, sed ad euitādam legum, & Iudiciorum seueritatem, quia tuto in seculo viuere non possunt, tunc demum quærunt à Religione auxilium, quando aliunde illud non sperant, vnde sub habitu, & nomine religiosorum animum Religioni inimicum, & inueterata vitia retinent; neque alios, qui sancta vocatione vocati sunt, patiuntur tranquille diuinis obsequijs insistere, in grauem Dei offensam, Religionis opprobrium, & scādalum plurimorum; vt ijs quoque subterfugij, & impunitatis spes omnis tollatur, auctoritate Apostolica, & tenore præsentium, etiam perpetuo statuimus, & ordinamus, iuuenes, aut viros adultos, maiores sexdecim annis, nō licet in aliquam Religionem recipi posse, nec debere, nisi prius de eorum parentibus, patria, deque anteacta vita, & moribus diligenter inquiratur, & ex accurata informatione, & fide digna relatione compertum, & exploratum sit, eos nec aliquorum criminum (qualia sunt homicidia furta, latrocinia, vel alia similia, aut grauiora) reos, vel suspectos existere, vt propterea damnati sint, aut ne damnentur formident, neque ingenti ære alieno, supra vires facultatum suarum grauatos, vel reddendis rationibus, ita obnoxios, vt ex huiusmodi causa lis, vel molestia eis iam illata, vel timendum sit, quod inferatur: nisi denique constet ipsos non humana aliqua ratione, sed tantum deuotionis, & pietatis feruore, vitam religiosam sponte, & ex animo elegisse, deque his omnibus in Generali, vel Prouinciali Capitulo, plena, & indubitata fide facta, tam superioris generalis, seu Prouincialis, quam Diffinitorum consensu approbata; & ad habitum Regularem admissi fuerint. Omnes autem, & quoscumque (vt dictum est) criminosos, vel suspectos, aut æri alieno, vt diximus, vel rationibus reddendis obligatos, ad Religionem perpetuo inhabiles declaramus; & si qui eorum contra præsentem nostram constitutionem temere admittentur, tam susceptionem habitus, quam professionem, & exinde secuta, ex nunc, prout ex tunc, pari modo irritamus, & annullamus, viribusque, & effectu carere decernimus, ac iubemus, & eos, qui sic de facto recepti erunt, habitu spoliari, & à Religione expelli; & nihilominus si expulsi non

De informatione facienda, Religionem intrare volentibus, existentibus maioribus 16. annorum.

Quinam approbare debeant prædictam informationem recipiendorum ad ordinem.

Annullatur, & irritatur supradictorū professio, & datur facultas Iudicibus, vt contra ipsos procedatur, ac si prof. ſ. si non fuissent.

non fuerint, volumus, & pariter declaramus, huiusmodi susceptionem, & professionem penitus nullã esse & censeri. Ac propterea attenta nullitate habitus & professionis, licere quibuscumque Iudicibus, & curijs (etiam secularibus) ad quos, seu ad quas spectat, cõtra eos, vt prius, iuris & facti remedijs opportunis: ex officio, vel ad cuiuscumque instantiam, aut querelam ciuiliter, vel criminaliter, aut mistim procedere. Quare volumus, vt cuiuscũque iuuenis, aut viri maioris sexdecim annis, à seculo ad Religionẽ transeuntis, approbatio, admissio, & receptio in Generali, vel Prouinciali Capitulo (vt supra ordinatum est) pro tempore fiat, necnon religiosi sic recepti, nomen & cognomen, quibus in seculo vtebãtur, & patria in actis ipsius Capituli describantur, & notentur; & insuper quoscumque religiosos, eorumque superiores, qui aliquas personas (vt dictũ est) inhabiles post hanc Constitutionem publicatã, receperint, voce actiua & passiua, necnon officijs, gradibus, honoribus, & dignitatibus quibuscumque per eos obtentis, eo ipso in perpetuũ priuamus, & tam illis priuatos, quàm ad illa, & alia quecumque in posterũ obtinenda perpetuo inhabiles, eorũque incapaces decernimus, & declaramus. Hactenus Sixtus V. quantũ ad præsens attinet propositum: alia vero in prędicto Motu proprio contẽta, iam supra sunt allata, vel etiam suo proprio loco afferentur.

Nota quam grauis sit pęna recipientiũ huiusmodi criminosos, siue facinorosos ad ordinem sine prerequisitis in ista Cõstitutione.

Quo supposito Decreto, huic Articulo, per sequẽtem conclusionem respondetur.

Conclusio.

Nullus homicida, & qui existens in seculo, ante susceptionem habitus, aliquod delictum dignũ punitione commisit, ad Religionem debet, aut potest admitti. Hæc conclusio probatur expresse, ex præfata Cõstitutione Sixti Quinti, ex illis verbis *ceterum quoniam sæpe*, vsque ad illa, *ad Religionem perpetuo inhabiles declaramus*, & subdit, *quod si aliqui eorum temere, contra præfatam Constitutionem fuerint admissi, tam susceptio habitus, quam professio, & omnia inde secuta, ex nunc, prout ex tunc sint nulla, & irrita, viribusq. atque effectu omnino careant.* Ad cuius meliorem obseruantiam præcipit ipse summus Põtifex, quod iuuenes, & adulti viri, maiores sexdecim annis, non aliter in aliquam Religionem recipiantur, seu admittantur, nisi prius de eorum parẽtibus, patria, & anteacta vita, & moribus diligenter fuerit inquisitum, & ex accurata informatione, & fide digna relatione compertum, & exploratum, eos nulla crimina commisisse, homicidia, furta, & latrocinia, & alia similia, aut grauiora, nec reos, vel suspectos existere, vt propterea damnati sint, aut ne damnentur formident: Et hoc idem præcipit obseruari in his, qui ingenti sunt grauati ære alieno, vel reddendis ratiocinijs sunt obnoxij, & qui secus de facto recepti fuerint, præcipit habitu spoliari, & à Religione expelli, & quod sic expulsi attenta nullitate habitus, & suæ professionis, possunt puniri à quibuscumque Iudicibus, & curijs (etiam secularibus) ad quos spectat punitio talium delictorum. Hanc suam Cõstitutionem explicare, & declarare volens postea, prædictus Sixtus Quintus, in illa alia, quam ad hũc effectum edidit, quæ incipit. *Ad Romanum Pontificem*, in hæc, quæ sequuntur verba prorupit, *Contra criminosos vero, quorum professio in eadem Constitutione nostra irrita declaratur, ac propterea Iudicibus & curijs secularibus, procedendi facultas conceditur, tunc demum id locum habere volumus, & non aliter, cum actis publicis constiterit, ipsos iudices, & Curiam secularem, ante susceptionem habitus, de ipso crimine aduersus eos accusationem suscepisse, vel inquisitionem instituisse.* Ex quibus verbis satis constat, in quo solummodo casu horum professio nulla & irrita declaretur: & sic professi, iubentur iudicibus, & Curiæ tradi (seculari nempe) quando talia crimina, & delicta ante susceptionem habitus deducta fuerunt in iudicium; non vero aliter. Quæ constitutio sic explicata, & declarata, summopere est iuri ipsi communi conformis, & ijs, quæ traduntur à Doctoribus, circa clericos, siue religiosos, qui post commissum à se delictum, fiunt tales, & clericatum, seu Religionem susceperunt, in fraudem declinandæ iurisdictionis, qui in causa criminali, puniri possunt à iudice seculari, vt elegãter tradit Couarr. lib. practi. qq. quæstio. 32. num. 4. & quæst. 33. nu. 2. tomo 2. & Syluester, *verbo Iudex, quæst. 6.* vbi dicit, hoc esse intelligendum, si antequam quispiam horũ fieret clericus, aut religiosus; factus fuisset contra illum processus, vel inquisitio, aut lata sentẽtia, quod est idem omnino, quod in hac sua declaratione, dixit Sixtus Quintus. Nam si iuuenis, qui in seculo cõmisit aliquod delictum, antequam de eo cognoscat Iudex secularis Religionem ingrediatur, non poterit de eo postea cognoscere, quod est valde notãdũ, atque memoriæ commendandum. Et insuper, quod per istam constitutionem Sixti Quinti, neque etiam stando in iure communi, non repellitur à susceptione habitus, & facienda professione, ille qui existens in seculo, aliquod commisit delictum, à quo per sententiam definitiuam, totaliter fuit absolutus, & liberatus; sicut nec absolute repellitur ab eisdẽ, qui ære alieno, & debitis est onustus, atque grauatus, nisi id sit supra vires, & facultates suas, nec qui est paratus soluere, & habet vnde soluat. Non (inquam) omnes isti, per præfatam constitutionem, à receptione habitus, & professione repelluntur, imo vero optime possũt admitti, quia reuera nec dici potest quispiam commisisse delictum, cum ab eo per sententiã definitiuam fuerit iudicialiter absolutus, nec etiam potest dici onustus, atque grauatus debitis, qui debita soluit, aut paratus est soluere, & habet vnde soluat. Et hæc de isto articulo dicta sufficiant.

Qui ante susceptionẽ habitus, aliquod delictum commisit, ad Religionem non potest, aut debet admitti.

Qualiter Sixtus V. modificauit, seu declarauit prædictam suam cõstitutionẽ.

Nota valde, in quo casu locũ habeat huiusmodi cõstitutio.

Couar. in practicis qq. q. 32. q. 4. 2. tom. & q. 33. num. 2.

Syluest. verbo Iudex l. q. 6.

QVÆSTIO XX.

De Nouitijs, quantum ad eos, qui ante quam susciperent habitum, Religionis votum emiserunt, in decem articulos diuisa.

1 *Vtrum possit quispiam Voto, aut iuramento, ad Religionis ingressum se obligare?*

2 *Vtrum licitum sit, aliquos inducere, ad faciendum votum Religionis?*

3 *Vtrum qui per votum se obligauit, ad ingressum alicuius Religionis, teneatur necessario illam intrare?*

4 *Vtrum ille qui per votum se obligauit, aliquam Religionem intrare, teneatur ibidem perpetuo permanere?*

5 *Vtrum pueri impuberes, voto possint se obligare, ad Religionis ingressum?*

6 *Vtrum parentes, voto suo, possint obligare filios, ad ingressum Religionis?*

7 *Vtrum vouens ingredi certam aliquam Religionem, si ibi non recipiatur, teneatur alteram intrare?*

8 *Vtrum qui determinate vouit vnam* Religionem, *possit induci, & persuaderi ad alteram?*

9 *Vtrum qui emisit* Religionis *votum, si eligatur in Episcopum, eo non obstante, teneatur* Religionem *ingredi?*

10 *Vtrum qui emisit votum, de non intrando aliquam* Religionem, *teneatur ipsum adimplere?*

ARTI-

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum possit quispiam, voto, aut iuramento, ad Religionis ingressum se obligare?

Duplex est votum, quoddam simplex, aliud verò solene. D. Tho. 2. 2. q. 88. ar. 6. & 11. & q. 189. art. 2. c. vnico de voto; & voti redempt. lib. 6.

PRo huius articuli intelligentia, libuit præmittere ex D. Thom. quod duplex est Religionis votum; alterum solemne, & est illud, quod facit hominem Monachum, & exemptum à seculari iurisdictione, & vere fratrem alicuius Religionis, quod vocatur professio, quia solummodo fit in professione Religionis approbatæ, vt habetur *in cap. vnico, de voto, & voti redemptione lib. 6.* Aliud est votũ simplex, ex quo emisso in seculo aliquis non statim fit Monachus, siue religiosus, sed solummodo obligatus ad Religionis ingressum, quod est quędam confirmatio suæ voluntatis ad meliora. De voto solemni, agemus infra, cum de religiosorum professione, fecerimus mentioné: nunc autem tantum est quæstio, seu difficultas de voto simplici, de quo quærimus: vtrum tali voto, possit quispiam, ad Religionis ingressum se obligare? & an id facere, sit conueniens, siue licitum? cui difficultati respondeo per sequentem conclusionem.

Conclusio.

Licitum est, & sanctũ, atque meritorium cũ debitis circũstantijs, voto, seu iuramento ad Religionis ingressum quẽpiã se obligare. D. Th. vbi sup. Psal. 75. August. super Psal. 75.

Licitum est, & meritorium, voto, aut etiam iuraméto, cum debitis circumstantijs, ad Religionis ingressum quempiam se obligare. Hæc conclusio est expressa D. Thomæ vbi supra, quam & probat auctoritate psalmistæ dicentis. *Vouete, & reddite Domino Deo vestro, omnes qui in circuitu eius affertis munera.* Super quæ verba, inquit D. Aug quod vouere, seu votum emittere, diuinum est consilium, & quod quædam sunt vota propria singulorum, vt castitas, atque virginitas, & alia huiusmodi, ad quę vouenda, inuitat nos Scriptura sacra. Secundo probat id ipsum. Quia votũ semper est, & esse debet de meliori bono. nõ enim (inquit) inuitat nos sacra Scriptura, nisi ad id, quod de se melius est, & certum est, quod vnum, & idem opus, factum ex voto, laudabilius est, quam si fieret sine illo. Tunc quia vouere est actus Religionis, quæ inter virtutes morales maximam habet excellẽtiam. Tum etiam, quia per votum, firmatur hominis voluntas, ad faciendum bonum, & sicut peccatũ est grauius, ex hoc, quod procedit ex voluntate obstinata in malum; ita & bonũ opus est laudabilius ex hoc, quod procedit ex volũtate per votum confirmata in bonum. Ex his omnibus colligit. D. Thom. quod voto, siue iuramento, obligare se quempiam, ad Religionis ingressum, secundum se, est opus laudabile, bonum, atque meritorium, si alias sit ornatum, atque vestitũ debitis circumstantijs. Plura ad hoc propositum dicit D. Tho. hinc inde agitando hanc difficultatem, quæ quidem notatu sunt dignissima: sed à me breuitati studente consulto impręsentiarum prætermittuntur, quia nõ sunt præsentis speculationis, vt ad alia progrediamur. Videatur hac de re Syluest. verbo Religio. 2. quæst. 14.

Syluest. verbo Relig. 2. q. 14.

ARTICVLVS II

Vtrum licitum sit, aliquos inducere ad faciendum votum Religionis?

Huic articulo respondetur, per sequentem conclusionem.

Conclusio.

Non semper expedit, quempiam inducere, ad faciendũ Religionis votum.

QVamuis licitum sit, alios inducere ad Religionis ingressum, vtpotè, tanquam ad actũ ex genere suo bonum, laudabilem, sanctum, & meritorium non tamen expedit, semper inducere, per votum ad se obligãdum quempiam ad Religionis ingressum, imo vero oportet, quod fiat non leuiter sed cum magna deliberatione. Hæc conclusio, quantum spectat ad eius primam partem est expressa D. Thomæ, 2. 2. quæst. 189 art. 9. Quantum vero spectat ad secũdam partem, est etiam Caietani, 2. 2. q. 189. art. 2 vbi proposita difficultate vtrum debeãt aliqui voto ad Religionis ingressum se obligare, postquam respondet quod vouere Religionis ingressum, sit bonum, atq; laudabile. non tamen laudat, quod aliquis sit facilis, ad vouendum talem ingressum. Et addit, quod, quãuis etiam sit laudabile aliquos inducere ad Religionis ingressum, non tamen laudat, talem inducẽtem ad votum, propter periculum adimpletionis, quod ... est, & quia votum, quod fit ex inductione alterius non videtur esse omnino liberum, aut propria sponte factum. Testatur enim (inquit) Caietanus id experientia, omnium rerum Magistra. Nam si minus læte, tota vita agitur, cum recolit mulier, non sponte, neque ex proprio affectu, sed ex aliorum inductione, votum talem, aut talem suscepisse, atq; acceptasse: quanto magis id timendum erit de eo, vel ea, qui, vel quę non libere, & sponte, sed ex aliena inductione, per votum ad Religionis ingressum se obligauit, ad agendam semper vitam, in carne, præter carnem, quod (teste D. Hiero.) non humanum, sed Angelicum est? magnum certe periculum est, quod huiusmodi ab itinere semel cęptu, retrocedant, atque ab adimpletione voti, & quod iam effecti religiosi, in malam, atque prauam declinent vitam, cum magno damno, & incommodo propriæ salutis, & suæ saluationis, nec immodico cuiuslibet Religionis. Circa hoc, quam maxime aduertendum est, quod nos fratres Mendicantes, specialiter tenemur abstinere ab inductione ad talia vota, per quæ renunnietur seculo, ante annos probationis, per *cap. non solum cum sequentibus, de Regul. lib. 6.* Vide Syluest. vbi supra, verbo Relig. 2. q. 14. Hactenus de articulo.

D. Tho. 2. 2. q. 189. art. 9. Caietan. 2. 2. q. 189. art. 2.

c. non solum cũ sequẽtibus, de Reg. lib 6. Syluest. verbo Relig. vbi sup.

ARTICVLVS III.

Vtrum qui per votum se obligauit, ad ingressum alicuius Religionis, teneatur necessario illam intrare?

Hanc etiam quæstionem mouet D. Tho. 2. 2. q. 189. artic. 3. de cuius doctrina, & resolutione, sequentem statuo conclusionem.

D Tho. 2. 2. q. 189. art. 3.

Conclusio.

Qui per votum se obligauit ad ingressum alicuius Religionis, tenetur illã intrare.

QVi per votum se obligauit, ad ingressum alicuius Religionis, tenetur illam intrare. Hanc cõclusionem probat D. Thom. auctoritate Ecclesiastici c. 5. vbi dicit. *Si quid vouisti Deo, ne moreris reddere; displicet enim ei infidelis, & stulta promissio.* Secundo ex auctoritate glossæ, quæ explicans verba illa Psalmi *Vouete & reddite Domino Deo vestro: inquit: Quod vouere, voluntati consulitur, sed post voti promissionem, redditio necessario exigitur.* Hoc etiam habetur *in c. licet vniuersis, & c. magna deuotionis de voto & voti redemptione.* Tãdẽ vltimo probat idipsum D. Th. rõne. Nam votum (vt de se patet) est promissio Deo facta, de meliori bono, & de his, quæ ad Deum pertinent, atque ad diuinum cultum ordinantur, sed inter homines bonæ fidei, contractus, qui fiunt, nulla ratione possunt dissolui, saltem sine consensu alterius partis, imo vero semper debẽt impleri, vt dicit D. Aug. in epis. 50. quæ est ad Bonifaciũ: Ergo votũ, seu pollicitatio, quæ fit per votũ cũ ad Deũ pertineat, absq; peccato, & absq; culpa

Ecclesiast. 5. Glossa super Psal. 75.

c. licet vniuersis, & c. magnæ deuotionis de voto, & voti redemptione.

Aug. epist. 50. ad Bonifaciũ. 2. 2. q. 186. art. 1.

G soluі

ſolui non poterit. Quod autem ingreſſus Religionis quam maxime ad Deum pertineat; probat idem D. Thomas ex eo, quod per hoc homo, totaliter diuinis mãcipatur obſequijs, vt latius probat ipſe 2. 2. quæſt. 186. art. 1. ex quo infert: Quod ille qui per votum ſe obligauit, ad Religionis alicuius ingreſſum, tenetur eandem ingredi, ſecũdum quod per tale votum intendit ſe obligare: Ita quod, ſi abſolute intendit ſe obligare, tenetur quam citius poterit ingredi, legitimo impedimẽto ceſſante. Si autem ad certum, atque determinatum tempus, vel ſub certa conditione, tenetur id facere, tempore aduenientе, vel cõditione exiſtente. Multa alia ad hoc propoſitum dicit. D. Thom. & eiuſdem commentator Caietanus, quę magna sũt animaduerſione digna; ſed à me impræſentiarum breuitatis cauſa, omittuntur. Ibi videantur. Et hæc de iſto articulo dixiſſe ſufficiat.

ARTICVLVS IV.

Vtrum ille, qui per votum ſe obligauit, aliquam Religionem intrare; teneatur ibidem perpetuo permanere?

D. Tho. vbi ſupra art. 4.

HAnc difficultatem, mouet etiam D. Thom. loco ſupra citato. Et aduertendum eſt, quod loquitur de illo, qui per votũ ſimplex, ſe obligauit, ad ingreſſum certæ cuiuſdam Religionis, de quo quęrit, an teneatur ibi perpetuo permanere? Etenim ſi eſſet votum ſolemne, emiſſum in profeſſione eiuſdẽ Religionis, nulla de hoc erat, ſeu eſſe poterat ratio dubitandi, vt dicemus infra, cum agemus de voti ſolẽnis obligatione, perpetuitate, atque indiſpenſabilitate. Sed loquẽdo de voto ſimplici, eſt aliqualis difficultas, cui reſpondetur per ſequentem cõcluſionẽ.

Concluſio.

Voti cuiuslibet obligatio, ex vouentis voluntate dependet, & ad id tantum ſe extendit, ad quod quiſpiam intendit ſe obligare. Vnde ſi vouens aliquam Religionem intrare, intendit ſe obligare, nõ ſolum ad ingreſſum, ſed etiam ad perpetuo manendum in ea, tenetur ibidem perpetuo permanere, ſi autem ſolummodo intẽdit ſe obligare, ad Religionis ingreſſum, cauſa experiendi, & cum libertate remanendi, vel non remanendi, manifeſtum eſt, quod nõ teneatur permanere. Hæc concluſio eſt expreſſa D. Thom. vbi ſupra, quam, & probat auctoritate Diui Auguſtini dicentis, *quod vouere voluntatis eſt, non vero neceſſitatis.* Ex quo infert Diuus Thomas, quod in tantum fertur obligatio voti, inquantum ſe extẽdit voluntas, & intentio ipſius vouentis. Hoc idem habetur in ſubſtantia *in cap. licet vniuerſis, & c. magna deuotionis, de voto, & voti redemptione*: & addit D. Tho. quod ſiquis in vouendo, ſimpliciter de ingreſſu Religionis cogitauit abſque eo, quod cogitaret de libertate exitus, vel de perpetuitate remanendi, videtur obligari ad talem ingreſſum, ſecũdum formã iuris communis, quæ eſt, vt ingrediẽtibus detur annus probationis ad experiendũ difficultates & aſperitates. Vnde inquit, quod iſte talis, non teneretur perpetuo in Religione permanere. Hoc tamẽ intelligendum eſt, ceſſante fraude. Nam ille qui vouet, & intrat, vt ſtatim exeat, non videtur voto ſuo ſatisfacere, quia ipſe in vouendo non hoc intendit. Tenetur ergo mutare tale propoſitum, & Religionem intrare, animo vt ſaltem experiatur: An expediat ſibi, perpetuo in tali Religione permanere. Quod ſi viderit non expedire (inquit, D. Thomas) quod poterit egredi, nec per hoc intelligetur retrocedere, aut retro aſpicere, aut non aptus Regno Dei. Iuxta illud quod dixit Chriſtus Dominus. *Quod nemo mittẽs manum ſuam ad aratrum, & aſpiciens retro eſt aptus regno Dei.* Nam hoc (inquit) non eſt retro aſpicere, neque retrocedere. Neque etiam de illo dici poterit, quod de quibuſdam dixit olim D. Petr. *Quod melius illis erat, veritatem non agnouiſſe, quam poſt agnitam retrocedere.* Quorum ratio eſt, quia iſte talis, nihil prætermittit facere, ad quod in principio intendit ſe obligare. Alioquin, quicumque per aliquod tempus facit aliquod opus bonum, ſi non ſemper illud faciat, eſſet ineptus regno Dei, quod eſt falſum. Et addit D. Thomas, quod quamuis exeat, adhoc melius illi fuit Religionem intrare, animo probandi, & experiendi eam, quam ſi penitus non intraſſet. Nam per hoc, quod intrauit, ſaltem quantum eſt ex parte talis actus: diſponitur ad perpetuo ibi remanendum, ſi expediret. Neque ex eo, quod Religionem egreditur, (præſertim ſi exeat ex aliqua iuſta & rationabili cauſa) generatur ſcandalum, ſeu alijs malũ præbetur exemplum. Nam ſi quiſpiam ex hoc ſcandalizatur, illud certe erit ſcandalum paſſiuum, ex parte recipientis, non vero actiuum ſeu datum, ex parte exeuntis. Hæc omnia ſunt D. Thom. de quibus videndus eſt ibidem Caietanus, pulchra & mira de ijs dicens, quæ ibidem videri poterunt. Videatur etiam hac de re *Sylueſter verbo Religio 2. q. 19.* Hactenus de iſto articulo.

Voti cuiuslibet obligatio, ex vouentis voluntate depẽdet, & ad id tantum ſe extendit, ad quod quiſpiam intẽdit ſe obligare.

Auguſt. ſuper Pſalm. 75.

c. Licet vniuerſis. & c. magna deuotionis, de voto, & voti redemptione.

Nota hoc valde.
Qui ad ingreſſum Religionis ſe obligauit, nihil de libertate exitus, ſeu obligatione remanendi cogitans, cẽſetur obligari ſecundum formam iuris communis, nempe, vt detur ſibi annus ad experiẽdũ difficultat. &c.

Luc. 9.
2. Cor. 2.

Sylu. verbo Religio 2. q. 19.

ARTICVLVS V.

Vtrum pueri impuberes, voto poſſint ſe obligare, ad Religionis ingreſſum?

PRo huius difficultatis reſolutione, oportet præmittere ex D. Thom. 2. 2. q. 88. art. 9. & q. 189. art. 1. quod ex duplici capite poteſt prouenire, quod votum ſimplex puerorum, efficaciam non habeat, nec vim, aut robur ipſorum obligatio. Primo ex defectu rationis, eo modo, quo & amentes, atque furioſi, propter defectum deliberationis, dum ſunt in ſua amentia, ſiue furia, voto ſe non poſſunt ad aliquid obligare, nec ſua vota ſunt obligatoria, vt habetur expreſſe, *in c. ſicut tenor. extra de regu. & tranſeuntibus ad Religionem*, & eadem eſt ratio de pueris, qui nondum habent debitum vſum rationis, per quem ſint doli capaces. Quem quidem frequentius pueri, circa 14. annum habere ſolent: puellę vero, circa 12. qui dicuntur pubertatis anni in eiſdem. Licet verum ſit, quod in quibuſdam, eiuſdem rationis vſus, anticipatur, in alijs vero retardatur, ſecundom diuerſam eorum, & naturæ ſuæ diſpoſitionem. Alio modo impeditur in pueris efficacia ſimplicis voti, ob defectum poteſtatis, quia nempe ipſi nõ ſunt ſui iuris, nec in ſua propria poteſtate, quoad diſpoſitionem ſuarum perſonarum, eo modo, quo votum ſeruorum (etiam ſi verũ habeant vſum rationis) nullum eſt, ſi fiat contra voluntatem ſuorum dominorum, & ſi de facto ingrediantur Religionem, poſſunt ab eiſdem reuocari, prout habetur expreſſe *in c. frequens, & in cap. ſi ſeruus, el 2. 54. diſt.* Hoc præmiſſo notabili de mente D. Tho. propoſitæ difficultati, Reſpondetur per duas concluſiones.

Ex duplici capite prouenire poteſt, quod puerorum votũ efficaciam non habeat, neque robur eorum obligatio.

D. Tho. 2. 2. q. 188. art. 9. & q. 189. art. 1.

c. Sicut tenor, extra de reg. & tranſeuntib. ad Relig.

c. frequens, c. ſi ſeruus, el 2. diſ. 54.

Prima Concluſio.

Si pueri, vel puellę ſunt doli capaces, bene poſſunt voto ſe obligare, ad ingreſſum Religionis, cũ plenũ habeant vſum rationis, quamuis nõ perueneriut ad annos pubertatis. Hæc concluſio eſt expreſſa, D. Th. locis ſupra citatis, quam etiam tenet Sylueſter *verbo religio, 2. q. 15.* & adducit pro hac ſententia, Panormitanũ *in c. 2. de voto, ſimul & gloſſa.* Et quãuis inter Doctores ſit differentia, in determinando tempore, quo pueri, vel puellæ, dicantur doli eſſe capaces, & plenum habere vſum rationis; affirmantibus quibuſdam

Si pueri, vel puellæ doli ſint capaces, & plenũ habẽt vſum rationis, bene poſſunt voto ſimplici ſe obligare ad ingreſſũ Religionis, quamuis non peruenerint ad annos pubertatis.

Sylu. verbo Religio, 2. q. 15.

Panorm. c. 2. de voto, & glo. ibi.

busdam, quod post 7. annum, negantibus vero alijs, atque dicentibus, quod maius tēpus requiritur: hanc litem, atque controuersiam, impræsentiarum ego dimmete, aut dissoluere nolo, sed tantum breuiter cum D. Tho. dicere, quod quando pueri, vel puellæ sunt doli capaces, & plenum habent vsum rationis bene possunt emittere votū, & semel ab eis emissum (quantum est in se) est obligatorium, licet alias possit reuocari à parentibus, siue tutoribus, vt dicetur statim in sequenti conclusione, vbi agemus de patria potestate circa pueros, vel puellas, quæ nondum perueneruut ad annos pubertatis. Sed vt etiam modo aliquid dicamus circa ætatem, qua pueri, vel puellæ voto possunt se obligare: Dico, quod tūc quo ad hoc, plenū rationis vsum dicuntur habere, quando etiam possunt peccare. Et hæc sit generalis regula, & est sententia omnium Doctorum communis. Non enim maius tempus requiritur ad hoc, vt quispiam per votum, diuino se possit seruitio mancipare quam vt per peccatum ad dandum, & tradendum se diabolo, atque ipsius potestati, & iurisdictioni se subijciendum, quod fit per peccatum mortale: Quæ regula est certa, & multum notabilis, ad hoc propositum, de qua videndum est, *ca. mulier 32. q. 2. & ibi glossa, & Nauarr. lib. 3. cons. de voto, cons. 3.*

Quicumq. puer habet vsum rationis, vt possit peccare, potest etiam vouere, & voto se obligare.

Secunda Conclusio.

Votum emissum à pueris, siue puellis, ante annos pubertatis, potest à parentibus, siue tutoribus, irritari, & reuocari. Hæc conclusio est etiam expressa D. Thomæ, & probat eam hac ratione. Nam quamuis (vt supponitur) pueri, vel puellæ doli sint capaces, plenumq. habeant vsum rationis, non tamē per hoc ante annos pubertatis, eximuntur à cura parentum, siue tutorum, quibus per leges humanas sunt subiecti, quæ quidem leges humanæ, respicientes ad id, quod frequentius accidit, habent circa hoc tempus determinatum, atque præfixū, in pueris 14. in puellis autem 12. annorum completorum, licet aliquando (vt dictum est) propter diuersam suę naturę dispositionē, hic rationis vsus, in aliquibus soleat anticipari, in alijs vero dilatari. Ex dictis colligit D. Th. quod quia pueri, vel puellæ, infra annos pubertatis, naturaliter per leges, sunt in potestate parentum, siue tutorum, quantum ad dispositionē vitæ suæ, possunt huiusmodi vota sua reuocare, vel acceptare si placuerit sibi iuxta illud quod de muliere dicebatur olim in lege antiqua, num. 30. De hac irritatione, siue acceptatione votorum variç tractantur à Doctoribus difficultates, & quidē notatu dignissimę, quas omnes ego breuitatis causa omitto, cū nō sint pręsentis speculationis, & vt plenius videātur apud Syluestrum loco supra citato, vbi ad hoc propositū pulchra & mira dicuntur. Hoc tamen solummodo impræsentiarum adnotare libuit (vt huic articulo vltimam imponam manum) de mente D. Tho. quod supradicta omnia circa facultatem emittendi votū, in pueris, siue puellis doli capacibus, intelligēda sint de voto simplici, nō autem de solemni, per quod verè, & realiter fit quispiam ipso iure, & facto, monachus, & religiosus indispensabiliter, propter solemnitatem quam habet annexam. nam hoc voto solemni, quod fit per professionem Religionis, non se possunt pueri, vel puellæ obligare ante annos pubertatis, quantumcumque habeant plenum vsum rationis, doliq. sint capaces. Hoc dicit D. Thom. q. 189. art. 5. in corpore, loquendo de iure communi antiquo, quod & multo certius est, & magis verum habet, nunc loquendo de iure nouo, & specialiter innouato per Cōcilium Tridentinum *sess. 25. c. 15. iuxta.* quod professio in quacūque Religione, tam virorum, quam mulierum, fieri non potest ante 16. annum expletum. Hactenus de isto articulo.

Votum emissum à pueris ante annos pubertatis, potest à parentibus, siue tutoribus irritari, & reuocari.

Num. 30.

D. Thom. 2. 2. q. 189. art. 5. in corpore.

Concil. Trid. sess. 25. c. 15.

ARTICVLVS VI.

Vtrum parentes, voto suo possint obligare filios ad ingressum Religionis?

Huic articulo respondetur per duas conclusiones.

Prima Conclusio.

Stando in iure communi antiquo, certissimum est, quod pueri, siue puellæ, impuberes, poterant olim deuoueri à parētibus, siue tutoribus ad ingressum Religionis. Hæc conclusio est certa, & manifesta. qua de re in iure habentur multa capita, sed quam maxime faciunt ad hoc, *c. firma, c. addidistis, c. monachum, c. quicumque, 20. q. 1.* Facit etiam *c. puella eadem causa, & quæst. & c. illud, & c. præsens 20. q. 3. & c. cum simus, de regu.* quibus omnibus in locis, id tamquam certum præsupponitur. Qua de re videatur Syluester *verbo Relig. 10. 2. q. 10.* Vbi dicit B. Benedictum multones huiusmodi pueros, à parentibus oblatos, olim in sua Religione recepisse. Quod & dicit D. Tho. 2. 2. q. 189. ar. 5. & in quodlibet 3. q. 5. & dicit Sylu. vbi supra, hoc esse licitū, nisi constitutione alicuius Religionis prohibeatur. Addit tamen, quod experientia docuit, id modo non expedire, secundum Archidiaconum & omnes communiter Doctores, vnde & hoc obseruant nunc, omnes communiter Religiones, siue illud facere possint, siue non.

De iure antiquo, olim pueri, & puellæ impuberes deuouebantur à parentibus ad ingressum Relig. *c. firma, c. addidistis, c. monachum, c. quicumque 20. q. 1. facit &c. puella eadē causa, & quæstione, & c. illud, c. præsens, 20. q. 3. c. a. cum simus de regu. D. Thom. 2. 2. q. 189. art. 5. & quodlibet. 3. q. 5.*

Sed circa facultatem, atque potestatem faciendi huiusmodi puerorum oblationē, magna erat olim, lis & cōtrouersia inter Doctores quinam, cui, essent præferendi, pater, matri, parentes, tutoribus, an vicecuersa? De qua difficultate, nihil enāvolo impręsentiarum dicere, quia longam requireret disputationem, neque iam deseruit ad propositum. Videatur Syluester loco supracitato q. 10.

Sylu. vbi supra q. 10. & 13.

Secunda Conclusio.

Huiusmodi pueri, vel puellæ impuberes; olim à parentibus siue tutoribus Religionibus oblati postquam perueniebant ad pubertatis annos, patrum, siue tutorum suorum, factum, acceptare poterāt, vel reuocare, positumq. id erat in sua ipsorum potestate. Hæc conclusio constat ex omnibus supra prallegatis iuribus, in quibus hoc expresse habetur. Et dicitur, quod habebant libertatem, ibidem remanendi, vel exeundi, & quod super hoc debebat interrogari puer, cū peruenisset ad annos 15. (qui erat tunc annus faciendę professionis) & puella, cū peruenisset ad annos 13. Videātur prędicta iura cū suis glossis, vbi ad hoc propositū dicuntur plura eaq. notatu dignissima, & quāuis, *c. addidistis, & c. monachum cap. quicumque* innuere videantur, quod isti paruuli à parentibus oblati, non possent exire: intelligenda tamen sunt, si post adultam ætatem, consensum præstiterunt, & ita ea intelligit glossa ibi. Non desunt ex doctoribus antiquis, qui dicant, quod si huiusmodi pueri, vel puellæ, ipsis renuentibus, à parentibus, siue tutoribus offerrebantur, quocumque tempore vellent, poterant exire, attamen, si ipsi sua sponte, atque voluntate ingressi fuissent, exire non poterant, antequam venirent ad legitimam ætatem. Nam postquam semel consenserūt, licet consensus præstitus ante annos discretionis, alias non teneat, tenebat tamen quantum ad hoc, ad instar carnalis matrimonij, argumento *c. de illis, el 2. de desponsa. impub. & c. illud 20. q. 1.* Sed hac de re nihil et libet impræsentia-

Pueri, vel puellæ olim Religionibus à parentibus oblati, & ipsas ingressi, cū peruenissent ad pubertatis annos, interrogabantur, vellent ne, an non, quæ facta erant, acceptare.

c. de illis, el 2. de despons. impub. & c. illud 20. q. 1.

sentiatum dicere, quia iam non est ad propositum. Videatur Syluester vbi supra. Et hactenus de isto articulo.

Syl. vbi sup.

ARTICVLVS VII.

Vtrum vouens ingredi certam aliquam Religionem, si ibi non recipiatur, teneatur alteram intrare?

MVltæ, ac variæ difficultates, simul veniunt explicandæ, atque elucidandæ in præsenti articulo, pro quarum omnium maiori intelligentia, atque pleniori resolutione, oportet breuiter præmittere aliqua notabilia, quæ etiam parabũt viam ad ea, quæ in subsequentibus sunt dicenda.

Vouere voluntatis est, & votũ pendent à voluntate.

D. Thom. 2. 2. q. 189. art. 4. Aug. in c. licet, & in c. magna, de voto, & voti redempt.

Primo præmitto ex D. Tho. 2. 2. q. 189. art. 4. quod iuxta mentem, atque sententiam D. Augu. vt supra iam diximus, & habetur *in c. licet, & in c. magna de voto, & voti redempt.* Vouere, volũtatis est, non necessitatis, aut coactionis. Vnde infertur, quod obligatio voti, in tantum, & non amplius se extendit, in quantum se extendit voluntas, & intentio ipsius vouentis, quod est id, quod communiter, dicitur à iureperitis. *Quod actus agentium non operantur, nec se extendunt, vltra intentionem, & voluntatem ipsorum. Habetur in l. non omnis. ff. de rebus creditis, leg. voluntary, C. de execu. tuto. leg. fin. C. ne vxor solut. matri. & in c. finali de præbendis.*

Leg. non omnis. ff. de reb. creditis, & in c. fin. de præbendis.

Relig. vouens dupliciter se potest ad eam obligare.

Secundo præmitto, quod vouens Religionis ingressum, dupliciter potest se obligare, & adstringere. Vno modo in genere promittendo absolute Religionem ingredi, ita quod hic tantum sit finis illius principalis, derelinquere mundum, deserere seculũ, atque Religionem intrare, quamuis ex consequenti inclinetur in hanc, vel illam Religionem, quasi magis sibi congruentem. Alio modo vouere potest Religionem, in specie, specificãdo, & determinando aliquã in particulari, ita quod iste sit finis illius principalis, propter specialem ipsius complacentiam, & peculiarẽ quendam respectum, vt si quis diceret (v.g.) promitto intrare Religionem D. Frãcisci, seu S. Dominici, &c. His præmissis notabilibus, propositę difficultati? Respondetur per duas sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

Qui absolute, & in genere Religionem intrare promisit, si in vna non recipiatur, tenetur aliam requirere.

Qui vouit, seu promisit, Religionem intrare, simpliciter, & absolute, si in vna, aut altera, nolunt ipsũ admittere, tenetur aliam, seu alias requirere, vbi recipiatur.

D. Thom. 2. 2. q. 189. art. 3. 4. Syl. verbo Religio 2. q. 16. & 17.

Nota hoc valde.

Hæc conclusio est expressa, D. Tho. 2. 2. q. 189. art. 3. & 4. & tenet eam Syluester, *verbo Religio 2. q. 16. & 17.* & ratio cõclusionis est, quia obligatio nõ fuit certæ speciei; sed Religionis in genere, & sicut promittens dare equũ, licet non intenderet emere, alienum, sed dare suũ, si omnes sui pereant, tenetur alienum emere, vt promissum adimpleat; ita & in proposito, qui simpliciter, & absolute Religionem promisit intrare, quamuis in vna, vel altera non recipiatur, tenetur aliam quærere. Addit tamen Syluester, non hoc esse intelligendũ ita, quod teneatur discurrere per totum mundũ, vt inueniat se recipiẽtẽ, quia non est verosimile quod id intendit seu ad id voluisset se obligare; imo vero neque tenetur ingredi, vnã, vel aliam etiã si inueniat, quę velint ipsum recipere, si sint ex ijs, de quibus credit probabiliter, quod si cogitasset, non se obligasset, propter fundamentũ propositũ, nempe quod vouere voluntaris est, & quod actus agentium, non se extendunt contra volũtatẽ eorũ. Hoc est valde notãdũ, & memorię cõmẽdãdũ.

Secunda Conclusio.

Qui promisit Religionis ingressum in specie, & determinate, si ibidem non recipiatur, non tenetur aliam intrare.

Qui vouit, siue promisit Religionis ingressum, nõ simpliciter, & absolute, neque in genere, sed in specie, & determinate, in hac, aut illa, si ibidem nõ recipiatur, non tenetur aliam intrare. Hæc cõclusio est etiam D. Thomæ, & Ricardi, & Archidiaconi, quos refert Syluester, vbi supra, contra Paludanũ dicentẽ, quod si istam intrare non potest, obligatur ad aliam quia quasi ex consequenti deuouit dimissionem seculi, cum non stet, nec stare possit vita seculi, cũ suo voto. Sed contrarium est verius, atque tenendum, & dicendum, quod sicuti effectus non excedit suã causam, ita neque votum extenditur vltra intentionem vouẽtis, cum ab ea desumat virtutem, neq; illẽ talis absolute vouit dimittere seculum, sed præcise, vt cõsequitur ad ingressum huius, vel illius Religionis. Si autem dubitat, quam habuerit intentionem: tunc debet tutiorem viam eligere, cum in rebus dubijs tutior pars sit eligenda. Pro his cõclusionibus videatur *Nauar. lib. 3. consiliorum de voto, cons. 21. 22. 23. 24. 25. & 26.* quibus in locis breuiter, sed compendiose, plura dicit, quæ valde faciunt ad nostrũ præsens propositum, & vt huic articulo vltimam imponam manum, de mente, & sententia supradicti Syluestri, Dico, quod quamuis quidam dicant, & affirment, de eo qui simpliciter, & absolute, atq; in genere vouit, seu promisit Religionem intrare, quod si in nulla recipiatur, erit religiosus in genere, remanebitq. sub obedientia Episcopi, & erit ipsius monachus; Contrarium tamen est verius, & tenẽdum, atque dicendum, imo vero talis poterit nubere, & vxorem ducere: quia sicut se habet pars ad partem, ita & totum ad totum. Vnde sicut qui determinate vouit hãc Religionem intrare, specialiter, & in specie (quæ est pars Religionis in genere) si hic nullibi recipiatur, poterit nubere, ita & qui vouit intrare Religionem in genere, nubere poterit, si vniuersalitas Religionum nolit eum recipere. Quæ doctrina est maxime notanda, nam secundum Archidiaconum *in cap. fecimus 12. q. 1.* semper in voto Religionis subintelliguntur istæ duæ conditiones (si possum) & (si volunt me recipere) quibus non existentibus, non tenet votum. Hactenus de isto articulo.

Syl. vbi sup.

Nauarr. lib. 3. consil. de voto, & voti redempt. cons. 21. 22. 23. 24. 25. & 26.

Nota valde, pro votis de Religione intrando, quæ interdum fiunt.

Archidiac. in c. fecimus 12. q. 1.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum qui determinate vouit vnam Religionẽ, possit induci, & persuaderi ad alteram.

Huic articulo respondetur, per sequentem conclusionem.

Conclusio.

Qui determinate promisit vnam Religionem, etsi alia sit perfectior, bene potest induci ad illam.

D. Tho. 2. 2. q. 189. artic. 9. in solu. ad 3.

SI alia Religio est maior, seu strictor, & maioris perfectionis, bene potest quis induci, & persuaderi ad illam, quamuis determinate emiserit votum alterius Religionis. Hæc cõclusio est expresse D. Th. 2. 2. q. 189. art. 9. in solutione ad tertium, quã & probat hac ratione, quia nempe in maiori includitur, id quod minus est. Vnde dicit, ac tradit pro generali regula, quod qui voto, vel iuramento est obligatus ad ingressum minoris Religionis, potest licite induci, persuaderi ad hoc, quod ad aliam Religionem transeat, nisi sit aliquid speciale, quod illum impediat, vt puta infirmitas, vel spes maioris profectus in minori Religione. Circa quæ verba dicit, & notat acutissimus Caietanus, quod de maiori, vel minori Religione non est loquendum in abstracto, sed in concreto, considerando, & aduertendo, an quæ perfectiones sunt in tali Religione, debite, & bene obseruentur. Nam (inquit) si minus bene seruantur, frustra atque indebite gloriãtur aliqui de maioritate, siue, Religionis in abstracto. Vnde hac in re ad maiorem, & perfectiorem de facto obseruantiam,

Nota valde, ꝙ de maiori, vel minore Relig. inquit Caietanus, nõ est loquẽdum in abstracto, sed in concreto.

Maior Relig. perfectio, simpliciter nõ sumitur ex arctitudine, sed ex alijs.

tiam, oportet aspicere, nõ vero ad aliud. Verba sunt valde notanda, & põderanda. Et simul oportet aduertere, & adnotare, quã maxime ex doctrina eiusdem, atque etiam D. Tho. 2. 2. q. 188. ar. 6. ad 3. & q. 189. ar. 8. in corpore quod maior perfectio alicuius Religionis, non simpliciter, & absolute desumenda est, ex arctitudine maiori, vel minori, sed ex alijs, de quibus suo loco dicemus.

D. Thom. 2. 2. q. 188. art. 6. & q. 189. art. 8. in corpore.

Nota hoc valde.

In calce huius articuli, libuit aduertere, ex eodẽ D. Thom. vbi supra q. 189. ar. 9. ad 3. quod qui voto, vel iuramento est obligatus ad ingressum maioris Religionis, non potest licite induci ad hoc, vt intret minorẽ, nisi ex aliqua speciali causa euidẽti, & cum dispensatione superioris id potentis facere. Si tamen de facto ingrediatur, & profiteatur, professio tenet, *iuxta c. qui post votum. de reg. lib. 6.* Peccauit tamẽ & fuit transgressor voti simplicis, licet postea maiori, nempe voto solemni, teneatur. Videatur hac de re Syluester, *verbo Religio 2. q. 18.* Et hactenus de isto articulo.

D. Tho. vbi supra q. 189. art. 9. ad 3.

Qui voto se obligauit ad ingressũ maioris Religionis, si minorem de facto profiteatur, factum tenet, quamuis peccauerit.

c. qui post votũ de reg. lib. 6. Syluest. verbo Religio 2. q. 18.

ARTICVLVS IX.

Verum qui emisit Religionis votum, si eligatur in Episcopum, eo non obstante, teneatur Religionem intrare?

Nota rationes dubitandi.

D. Thom. 2. 2. q. 189. art. 7.

ET pro ratione dubitandi videtur, quod non. Nã certum est (vt tenet D. Thom. 2. 2. q. 184. ar. 7. & cum eo omnes Doctores communiter) quod status Episcoporum est altior, atque perfectior, statu religiosorum. Sũt enim Episcopi in statu perfectorum actiue, vt scilicet, alios perficiãt, religiosi vero in statu perficiendorum passiue, vt perficiantur; nec votũ dicitur infringere, imo vero perfectissime adimplere, qui ipsum in aliquid melius commutat, vt habetur *in c. peruenit, de iure iurando. c. scriptum de voto. & c. licet eodem tit. & 22. q. 2. c. beatus, & q. 4. c. mulier.* Nam si promisit quispiam (v.g.) centũ aureos, & reddat in duplum, plus satis votum adimplet. Cũ igitur status Episcoporum sit altior, atq; perfectior, & ipsorum vinculum, maius vinculo, cuiuscunque voti simplicis, & adeo obligatorium vt Episcopis de iure communi, sine expressa Papæ licentia nõ liceat de Episcopatu ad Religionem transire: dicendũ videtur, quod qui ingrediendi Religionem simplex emisit votum, si assumatur ad Episcopatum, non tenetur illud adimplere, cum ipsum iam in aliquid melius commutarit.

c. Peruenit, de iureiurando. c. scriptura de voto, c. licet eodẽ tit. cap. beatus 22. q. 2. c. mulier ibid. q. 4.

Quod, & confirmatur, ex eo quod habetur *in cap. Gonzaldus 17. q. 2.* vbi dicitur, quod quidam presbyter, nomine Gõzaldus, infirmitatis passione oppressus, monachum se fieri repromisit, at postquã conualuit, monachum se fieri velle negauit. Qua de re consultus Pontifex Alexander Secundus, respondit prædictum presbyterum, super adimpletione voti sui, nõ debere inquietari, & molestari, quasi innuẽs, atque significare volens, non ipsum fuisse talis voti, vinculo adstrictum, & licentiam eidem indulsit, vt quiete, & pacifice in suo posset beneficio permanere: ergo multo melius, id ipsum dicẽdũ erit de Episcopo, qui post votum simplex Religionis à se emissum, assumptus est ad Episcopatum, ac proinde, qđ nõ tenebitur tale votum adimplere, cũ (vt dictum est) ipsius status sit altior, atque perfectior, & inter prædictum presbyterum, & Episcopum, tanta & tã longa versetur ratio differentiæ. Hæc sunt quæ adduci possunt pro ratione dubitandi, quibus non obstantibus, in contrarium statuitur conclusio.

cap. Gonzaldus 17. q. 2.

Conclusio.

Qui post emissum Religionis votum, eligitur in Episcopum, priusquam assumat Episcopatum, Religionem tenetur intrare. Hæc conclusio est expresse determinata *in c. per tuas, de voto, & voti redemptione.* Vbi proposito simili casu, de quodam electo Episcopo ad Ecclesiam Genuensem, qui prius Religionis votum emiserat, consultus ab eodem Innocẽtius Tertius, quid facere deberet, in hæc verba prorupit. *Notig tur, tua discretioni consulimus, vt si tuã sanare conscientiã desideras, regimen resignes Ecclesiæ memoratæ, & reddas altissimo vota tua* & subdit. *Quod [illegible] eiusdem Ecclesiæ, et postmodum Canonici [illegible] eligendum, electionem poteris recipere de [illegible].* Ex qua determinatione colligunt Doctores [illegible] qui post votum emissum Religionis [illegible] Episcopum, renuntiare tenetur Episcopatui, [illegible] votum adimplere. Hanc etiam conclusionem [illegible] expresse D. Tho. 2. 2. q. 189. art. 3. in solutione [illegible], & ibidem Caietanus, & Syluester verbo [illegible] 2. q. 20. omnes innixi in præallegato capit. [illegible] re est magna lis, & controuersia inter Docto[illegible] vt videre est apud Panormitanum [illegible] c. per tuas. Et quod difficultatem auget, [illegible] mentum à nobis propositum in initio [illegible] cum sua confirmatione, quibus vt respondea[illegible] plura dicit, eaque notatu dignissima. De[illegible] doctrina dicitur, & responderur, ad argum[illegible], quod de iuris rigore, ille Episcopus nõ ten[illegible] deserere Episcopatũ, vt adiret Religionem, [illegible] tantum pœnitentiam agere coram Deo viola[illegible] voti, quia nempe illud non adimpleuit suo tempore, cum adimplere tenebatur, tamẽ ex quo habebat rationabilem causam dubitandi, & petendi licentiam cedendi Episcopatui, & consulẽdi super eo sedem Apostolicam (vt re ipsa fecit) si negata sibi fuisset talis licentia, tutus etiam in Episcopatu posset permanere. At postquam eidẽ fuit cõcessa, debuit Religionem, adire, & votum suũ adimplere. hęc Caietanus. & addit quod per istam decretalem, iure nouo factum est statutum, vt cæteri Episcopi in simili casu idipsum faciant, quod, & facere possunt ex solo decreto istius statuti absq; aliqua alia licentia, quod alias facere non poterant sine licentia sedis Apostolicæ expressa, absq; isto nouo iure. Et ad rõnem incontrarium factam dicit idem Caietanus, quod quamuis vera sint, quæ ibidem adducũtur, & quod si Papa non eidem Episcopo licentiam indulsisset, transeundi ad Religionem, haudquaquã illud facere posset, cum maiori esset vinculo obligatus, & adstrictus, at postquam semel illam concessit, & Papa eundem nõ retinuit. imo vero ipse, qui solus plenariam auctoritatem habet totius Ecclesiæ in communi, & cuiuslibet in particulari, facultatẽ illi præbuit, & vinculum quod inerat inter talem Episcopũ & suã Ecclesiam (vtpote quod de se ex cõsensu Ecclesiæ erat dissolubile) de facto dissoluit, dissoluto iã vinculo, necessitatẽ (inquit) incurrit adimplendi votum, & sic consuluit ille Pontifex, vt ipsum adimpleret, si vellet conscientiam suam saluam facere. Et per istã decretalẽ, qua promulgatus est generalis cõsensus Ecclesiæ, (dicit Caietanus) quod imposita est necessitas cęteris Episcopis idipsum faciendi in foro conscientiæ. hæc omnia sunt subtilissimi Caietani, & & quidem notatu dignissima. Ad confirmationẽ dicit, quod potuisset Alexander Secundus, melius, respondere illi presbytero, quam respondit, dicendo, quod dimitteret curatum, vt dixit Innocentius III. prædicto Episcopo, quod desereret Episcopatum, & votum adimpleret. Sed tamen quamuis minus bene, non tamen oĩno male eidẽ respondit: quia nõ dixit, quod non tenebatur voto simplici, quod emiserat, sed tantum, quod nõ deberet cogi. In quo quidẽ verũ dixit, nã certum est, quod astrictus monasterio voto simplici, si illud ingrediatur, nõ tenetur remanere in monasterio; sed potest infra annũ probationis exire, nec tãquam monachus iure potest cogi ad

Qui post emissum Religionis votum, in Episcopũ eligitur, antequam assumat Episcopatum, tenetur Religionem intrare.

c. Per tuas de voto. & voti redempt.

D. Thom. 2. 2. q. 189. art. 3. in solut. ad 1. & Caiet. ibid. & Sylu. verbo Religio 2. q. 20.

Nota bene hanc solutionem pro supra dict. c. prius. de voto, & voti redempt.

remanendum. Hoc solummodo est, quod Alexãder Secundus suo illo decreto dixit, non vero amplius, inquit Caietanus. Videantur quæ diximus supra, & hæc breuiter de isto articulo dixisse sufficiat.

ARTICVLVS X.

Vtrum qui emisit votum de non intrando aliquam Religionem, teneatur ipsum adimplere?

Huic articulo respondetur, per sequentem conclusionem.

Conclusio.

Votum emissum de non intranda aliqua Religione, non tenet, immo est nullius valoris, atque momenti.

D. Thom. 2.2. q.88. art. 10. ad 3. & q.189. art. 2.

Sylu. verbo Religio 2. q. 21.

Doctores scholastici in materia de voto.

D. Tho. & Syluester vbi sup.

VOtum emissum de nõ intranda aliqua Religione, non tenet, imo vero est nullius valoris, atque momenti: hæc conclusio est expressa D. Tho. 2.2. q. 88. ar. 10. ad 3. & q. 189. art. 2. & Syluestri, verbo Religio 2. q. 21. & omnium Doctorum communis: cuius ratio in promptu est, quia sicut illicitũ est iurare quempiam, quod non faciet aliquod bonum, & iuramentum hac de re emissum, est nullius valoris, atque momenti, vt constat ex innumeris iuribus, atque capitulis, quæ habentur in Titulo de iure iurando; ita etiam, & in proposito, votum emissum de nõ intranda aliqua Religione, nõ valet, quia iuxta cõmunem doctrinam, votum esse debet, non de malo, sed de bono, imo vero de meliori bono. Hac de re videantur Doctores scholastici in materia de voto, & D. Thom. & Syluester locis supra citatis, vbi ad hoc propositum mira, & pulchra dicuntur.

QVÆSTIO XXI.

De Nouitijs, quantum attinet ad informationem de iisdem faciendam iuxta Constitutionem Sixti V. Gregorij XIV. & Clementis VIII. in sex articulos diuisa.

1 *Vtrum Nouitiorum informationes, sint faciendæ, examinandæ, & approbandæ ante quam recipiãtur, & admittantur ad habitum?*
2 *De quibus rebus faciendæ sint Nouitiorum informationes?*
3 *A quibus siue per quos, faciendæ sunt huiusmodi Nouitiorum informationes?*
4 *A quibus sunt examinandæ, & approbandæ, prædictorum Nouitiorum informationes?*
5 *De his, quæ debent aduertere, & aduertere ij, ad quos spectat approbare, seu reprobare Nouitiorum informationes?*
6 *De modo, & forma, qua formandæ, & faciẽdæ sunt Nouitiorum informationes?*

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum Nouitiorum informationes sint faciendæ examinandæ, & approbandæ, ante quam recipiantur, & admittantur ad habitum?

Primo nota. Virtute Constitutionis Pauli IV. & Clementis VII. nulla præcepta erat fieri Nouitiorũ informatio, antequã reciperentur ad habitum.

PRo huius articuli intelligentia sunt aliqua notanda, & primo. Quod quamuis Paulus Quartus, & ante ipsum Clemens Septimus per suas Cõstitutiones, quas apposuimus supra q. 19. ar. 7. cauerint, atq; stricte prohibuerint, vt Iudæi, & hæretici, & ab illis descendentes, intra quartam generationem, nullatenus ad Religionem nostram possent admitti, quã Constitutionem etiam Gregorius XIII. confirmauit, atque intelligi voluit etiam de descendentibus intra eundem quartum gradum ex Saracenis; non tamen aliquod tempus statuerunt, aut aliquid definierunt circa informationem, hac de re ab eisdem faciendam, nec vllam de hoc mentionem fecerunt, sed relinquebatur Fratrum, siue Prælatorum arbitrio, qua ratione deberet constare, de eiusmodi inhabilitate, siue impedimento, an instrumento aliquo iuridico, an vero alia super ea re facta informatione, quæ tunc temporis fiebat solummodo, quando in aliquem affectum, siue ad repellẽdum quempiã, exterius, opus erat constare, siue produci in publicũ. Apud nos tamen non moris erat, ante Nouitiorum receptionem, aliquam his de rebus facere informationem, vsque ad tempus Sixti Quinti, qui sua Constitutione, de qua etiam diximus supra q. 19. num. 3. cauit, atque præcepit, ne vlli illegitimi, aut debitis onusti, ratiocinijs obligati, & scelerati, criminosi, & facinorosi reciperentur ad Ordines, ac voluit de ijs omnibus rebus, in receptione eorumdem Nouitiorum, & antequam reciperentur, seu admitterentur ad habitum, fieri inquisitionem, & informationem, prout plenius in præfata Sixti Quinti Constitutione continetur. Fuitq. ipsius decretum nimis rigidum, siue rigorosum; nam nullius iuuenis, seu viri à sæculo ad Religionem trãseuntis, maioris 16. annorum, receptio, admissio, & approbatio fieri poterat, nisi in Capitulo generali, vel prouinciali, & nisi prius per Prælatos, & superiores Ordinis, facta de eo fuisset informatio de rebus ibidem contentis, infra dicendis, & eiusmodi informatio, in Capitulo generali, aut Prouinciali præsentata, approbata simul fuisset per Definitores. Sed postea pro nobis dumtaxat Fratribus Minoribus de Obseruantia, concessit, vt Nouitiorum receptio fieri posset non solum in Capitulo generali, aut prouinciali, sed extra, auctoritate Ministri prouincialis, seu Custodis, de vnanimi voto quatuor Fratrum in Capitulo prouinciali ad hunc effectum deputatorum, prout plenius continetur in suo Breui, quod incipit: *Nuper quidem*, de quo infra largiorem faciemus mentionem in prima cõclusione. Postmodũ vero videns, quod ex præfata sua Cõstitutione, in alijs etiam Religionibus innumera sequebantur inconuenientia, nam in quibusdã Capitula generalia, raro, aut nũquam celebrabãtur, Prouincialia vero in alijs, non ita sępe, sed rarius, quam pro recipiendis Nouitijs expediret, & quod quædã monasteria in remotissimis Regionibus sita, erant nõnulla etiam in terris Hæreticorũ, & infideliũ, &c. Propter hæc, & alia, prædictam suam mitigare, atq; modificare volens Constitutionem, in alia quadam quæ incipit: *Ad Romanum spectat Pontificẽ*, statuit, vt in qualibet prouincia saltim duo, & si commode fieri posset, tria aut plura deputarentur monasteria, quorum superiores infra annum saltim congregarentur ad faciendam inquisitionem super Nouitijs, & ad ipsos in religiosos suscipiendos, iuxta formam suæ pręfatę Constitutionis, & ad alia peragẽda, quę ibidem continentur. Et addidit, quod si paucitas, aut nimia monasteriorum distantia, neque idipsum facere permitteret, saltem tribus antiquioribus Patribus vnius monasterij, Domus, siue Prouincię, huiusmodi facultas, & auctoritas per Capitulum generale Monachorum, vel prouinciale Mendicantium, & reliquorum regularium demandaretur, & concederetur; & alia ad hoc propositum statuit, quæ ibidem cõtinentur. Sed Gregorius XIV. amplius volens eãdem Sixti V. Constitutionem declarare, & ampliare circa Nouitiorum receptionem, nouam quandam fecit Constitutionem, quæ incipit: *Circumspecta Romani Pontificis prouidentia*, qua statuit, vt superiores Monasteriorũ, de consensu sui Capituli, præhabita simul cũ his, de quibus in vnaquaq; Religione, aut Monasterio, iuxta eiusdẽ Cõstitutiones recipiẽdus interrogari solet, aliqua informatione super ijs, quæ in dictis Constitutionibus continentur, ad eorumdem Nouitiorum receptionem procedere valerent: dum tamen antequam ad professionem admitteren-

Tempore Sixti V. cœperunt fieri Nouitiorum informationes.

Constitutio Gregorij XIV. quid continebat circa Nouitiorum receptionẽ, & eorũdem faciendam informationẽ.

mitterentur, plenariam de eisdem facerent inquisitionem, quæ plenaria informatio præsentaretur, examinaretur, & approbaretur ab illis; à quibus in prędictis Monasterijs examinari, & approbari solent. Hæc Gregorius in prędicta sua Constitutione ab illis verbis: *Ideo statuimus, vt superiores*, vsque ad illa *in dicto capitulo coram superiores referantur*. Sed aduertendũ est, quod hæc Gregorij Cõstitutio (prout ex ipsius verbis constat) facta fuit pro illis solummodo Religionibus in quibus erant perpetuæ filiationes, qualia sunt monasteria dumtaxat Ordinum Monachalium, ex quo videbatur asserendum, quod non extendebatur ad alia monasteria aliarum Religionum, in quibus non est perpetua filiatio, cum nõ militaret eadem ratio posita in dicta Constitutione. Et per consequens, quod in eiusmodi Religionibus fieri debebat informatio Nouitiorum, vt prius antequam reciperentur ad probationis habitum, iuxta modum præfixum à Sixto V. in prædicta declaratione suæ primæ Cõstitutionis, aut saltem iuxta formam, pręscriptam in alio illo Breui edito, atque cõcesso pro nobis dumtaxat Fratribus Minoribus, quo fruebantur, & fruũtur, atque potiri poterant cæteri Ordines, qui priuilegium habebant communicationis. Quo nihilominus non obstante, informatio debebat fieri antequam Nouitij reciperentur ad habitũ, sicque fuit eo tempore obseruatum, practicatum, atque executioni mandatum.

Aduertendum est, quod prędicta Constitutio Gregorij tãtu data fuit pro Religionibus Monachalibus.

Secundo nota. Supplicatio facta Clem. VIII. pro parte Cõuentus S. Stephani Salmanticen-sis.

Secundũ est notandum, quod rebus sic existentibus, pro parte religiosorum illustrissimi, atque religiosissimi Conuentus Sancti Stephani Salmanticẽsis Ordinis Pręedicatorum, fuit supplicatum Clemẽti Papæ VIII. vt amplius super his prouidere dignaretur, atque opportunum aliquod præberet remedium, ad hoc vt iuuenes prædictum Conuentum ingredi volentes, atque ipsorum habitum recipere, commodius, atque facilius ibidem admitterentur, & recipi, & admitti possent, non expectata supradicta informatione, sed medio solummodo quodam præstito iuramento, quo affirmarent se non esse criminosos, debitis onustos, ratiocinijs obligatos (à quibus non possent faciliter expediri) nec delicta, aut crimina aliqua commisisse ex his, quæ continentur in dicta Constitutione Sixti V. & quod postea infra annum probationis, & ante professionem, fieret plenior informatio de eisdem. Quorum pijs precibus, & supplicationibus inclinatus præfatus Clemens VIII. eidem Conuentui Bullam atque priuilegium dedit, tenoris sequentis.

Bulla cõcessa à Clemen. VIII. Conuentui S. Stephani Salmanticensi.

Clemens Papa VIII. Ad perpetuam rei memoriam.

IN his, quæ ad Religionum propagationem spectãt, auctoritatis nostræ partes libenter interponimus, prout in Domino salubriter conspicimus expedire. Alias siquidem fel. recor. Sixtus Papa V. prædecessor noster iustis tunc suadentibus rationibus ductus sua perpetuo valitura Constitutione quæ incipit: Cum de omnibus Ecclesiasticis Ordinibus sub Dat. 6. Calend. Decembr. Pontificatus sui anno 3. emanata, inter alia statuit, & ordinauit, vt iuuenes 16. ætatis suæ annũ excedentes, aliquam Religionem ingredi volentes, nõ prius ad habitum recipi, & ad professionem admitti possent, quam de eorum anteacta vita, ac morum honestate, ac de legitimis natalibus, alijsq. eorũ qualitatibus tunc expressis, constaret iuridice, ita vt instrumenta desuper formanda, coram testibus, & notario, ad Capitula generalia vel prouincialia, in quibus per Diffinitores Capituli approbarentur, deferri debere constituisset, prout in eadem Constitutione latius continetur, quia cum difficile adimpleri posse experientia postmodum compertum extitisset, eandem Constitutionem Sixti prædecessoris, felicis recordationis Greg. Papa XIV. & prædecessor noster moderatus fuit, vt huiusmodi receptiones, & approbationes, per Priores quatuor Domorum fierent, ita vt qui ad Religionem admitti vellent, ad quatuor eiusdem Religionis, quã elegissent, domos accederent, & ab eorũdem Prioribus approbationem deferrent, vt in aliqua ipsarum domorũ recipi possent. Idemq. Sixtus V. Ordini Fratrum Minorum cõcessit, vt huiusmodi recipiendorũ approbationes, per quatuor Fratres ex antiquioribus eiusdem domus, in qua habitum peterent, à Diffinitoribus nominatos fieri possent ipsiq. quatuor antiquiores nominati ad inquisitionem faciendam procedere, & ad hũc effectum testes vocare, & ab eis iuramentũ recipere corã tabellione, & alia requisita facere valerent, prout in diuersis prædecessorum literis plenius cõtinetur. Cum aũt sicut pro parte dilectorum, Prioris, & Conuentus domus sancti Stephani Salmantic. Ordinis Prædicatorum nobis expositum fuit, eisdem Priori, & Conuentui per dictum Sixtum prædecessorem, ad petitionem, & supplicationem bonæ memoriæ Antonij tituli Sanctorum Ioannis, & Pauli Presbyteri Cardinalis Caraffæ nuncupati, viuæ vocis oraculo, indultum fuerit, vt instrumenta per tabellionem coram testibus facta, super qualitatibus iuuenum in dictum Conuentum ad habitum recipi petentium, per Priorem, seu Præsidentem, ac Subpriorem, Magistrum Nouitiorum, & Magistrum Studentium eiusdem domus, iuridice approbari, vel reprobari deberent, cumque huiusmodi receptionis forma, facilior, & commodior existat, quam alia supradicta, nihilominus hanc etiam multa incõmoda pati compertum est, multosq. a Religionis ingressu diuersis rationibus propterea arceri, atque à proposito addući, & ea de causa religiosorum numerum in dies minui. Quod si eisdem Priori & Conuentui licitum esset, iuuenes huiusmodi Religionis habitum ibi suscipere volentes, præstito tantum iuramento, se nõ esse criminosos, ratiocinijs obligatos, à quibus non possint faciliter expediri, nec furto, latrocinio, aut homicidio notatos, nec alijs impedimẽtis in dicta Bulla Sixti V. contentis detineri, ad habitum admittere, postea intra tempus probationis de eisdem qualitatibus inquisitionem, & indagationem iuxta indultum Sixti Quinti prædictum, viuæ vocis oraculo concessum, facere, ex hoc profecto domus prædicta, quæ valde insignis extitit, pristino splendori, cum religiosorum propagatione, & diuini cultus augmento restitueretur. Ideo nobis dictorum Prioris, & Conuẽtus nomine fuit humiliter supplicatum, vt in præmissis opportune prouidere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur qui religiosorum propagationem, & diuini cultus augmentum, quantum cum Domino possumus, libenter procuramus, singularum literarum prædictarũ tenores, præsentibus pro expressis habentes, ac Priorem, & Conuentum prædictum, & singulares personas, a quibusuis excommunicationis, suspensionis, vel interdicti, alijsq. Ecclesiasticis sententijs, censuris, & pœnis, a iure, vel ab homine, quauis occasione, vel causa latis, p quibus quomodolibet innodati existũt, ad effectũ præsentiũ dumtaxat consequẽdũ, harũ serie absoluentes, & absolutos fore censentes, huiusmodi supplicationibus inclinati, de Venerabilis Fratris nostri Michaelis Episcopi Albã. Cardinalis Alexandrini nũcupati, Ordinis Prædicatorum Protectoris cõsilio, eisdẽ Priori, & Conuentui nũc, & pro tempore existentibus, vt quoscumq. iuuenes etiã 16. ætatis suæ annũ excedentes, ad habitũ in eodem Conuentu admittere possint, recepto ab eis iuramento, quod criminosi, ratiocinijs (vt præfertur) obligati, furto latrocinio, aut homicidio notati, aut alijs impedimentis in dicta Bulla Sixti Quinti cõtentis, detenti nõ sint, recipere, ac postea per aliquem eiusdem Conuentus religiosum ad hoc deputatũ, ad inuestigationem anteactæ illorũ vitæ, ac morũ, & reliquorũ præmissorũ absq. strepitu iudiciario, sed per scrutinium secretũ

procedi facere, qui ad hoc deputatus, processum, & informationem concepta dictis Priori, seu Præsidenti ac Subpriori, & Magistro Nouitiorum, & Studentiũ, a quibus approbari, & reprobari possit, referre fideliter debeat libere, & licite possint, & valeant, auctoritate Apostolica tenore præsentium concedimus, & indulgemus. Decernentes præsentes literas, &c. Datũ Romæ apud Sanctum Marcum sub Annulo piscatoris 10. Septembris 1597. Pontificatus nostri anno 6.

Quinam fruantur prædicto priuilegio Conuentus S. Stephani Salmanticensis.

Tertio est notãdum, quod huiusmodi priuilegio fruuntur, & frui possunt Religiones omnes, quę priuilegium habent communicationis, cum prædicto Prædicatorum Ordine: quales sunt omnes communiter Mendicantes, virtute cuiusdam Priuilegij, Leonis X. tenoris sequentis.

Leo X. Ad perpetuam rei memoriam.

Priuilegium Leonis X. super communicatione omniu Priuilegiorum concessorum omnibus Ordinibus Mendicantibus.

DVdum per nos accepto, quod Romani Pontifices Prædecessores nostri, aliqui ad Minorũ, alij vero ad Eremitarũ Sancti Augustini, alij ad Beatæ Mariæ de Monte Carmelo, Reliqui ad Prædicatorũ Ordinum Fratres, & Domus, iuxta ipsorum vota, deuotionis affectum gerentes, illorũ singulis nonnullas gratias, concessiones, & Indulgentias, peccatorum remissiones, prærogatiuas, fauores, immunitates, exemptiones, facultates, priuilegia, indulta, ac dona tam spiritualia, quam temporalia, per diuersas ipsorum literas respectiue concesserunt. Nos ad singulos Ordines prædictos, singulasq; ipsorum ordinũ Domos, vbi Religiose viuitur, indifferenter, absque acceptione personarum, deuotionis affectum æqua lance gerentes, omnes, & singulas gratias, concessiones, Indulgentias, peccatorum remissiones, prærogatiuas, fauores, immunitates, exemptiones, facultates, priuilegia, indulta tã spiritualia, quam temporalia, qualiacumq; illa essent quæ Prædicatorum, Minorum, Eremitarum Sancti Augustini, Carmelitarum Seruorum Beatæ Mariæ, ac Minimorũ Fratrũ in Domibus, & illorũ Ecclesijs, Oratorijs, & Ecclesias ipsas, & Oratoria pro tempore visitantibus, cuiuscumq; status aut sexus existerent, seu pro earum manutentione, & ornatu contribuentibus, necnon Domibus, & Præsidentibus, non solũ Generalibus, & Prouincialibus, Fratribusq; & Sororibus, necnon Monialibus, & Conuersis, Oblatis, atque vtriusq; sexus personis, de pœnitentia, seu tertij habitus nuncupatis, a dictis Prædecessoribus, aut a nobis, ipsisq; successoribus, aut alias auctoritatem habentibus, coniunctim vel diuisim, in genere, vel in specie cõcessa fuerint, aut in posterũ concedẽtur, illa, & omnia singula, ac si nominatim exprimerentur, pro sufficiẽter expressis tunc habentes, singulis Ordinibus prædictis, aliorumq; singulis Ecclesijs, Oratorijs, & Ecclesias, ac Oratoria visitantibus, cuiuscumq; status aut sexus existerent, seu pro eorũ manutentione, & ornatu contribuentibus, necnon Domibus, & Conuentibus, Fratribus etiã, & Sororibus, vel Monialibus, Conuersis quoque, & Oblatis, ac vtriusq; sexus personis, de pœnitentia nuncupatis, & alijs singulorum Ordinũ prædictorum, Motu proprio, & ex mera nostra scientia, & liberalitate, de Apostolica auctoritatis plenitudine communicamus, illaq; omnia, & singula inter prædictorum Ordinum personas pariformiter communia esse, fuisse, & esse volumus. Prout in singulis literis prædictis plenius continetur, non obstantibus, &c. Dat. 10. Decembris anno 1519. Pontificatus nostri anno vij.

Nota quod Priuilegium communicationis extenditur ad Priuilegia concessa, & concedenda per illa verba: concessa & in posterum concedenda.

Ex hac concessione Leonis X. clare constat, quod omnia, & singula priuilegia hactenus concessa, vel in posterum cõcedenda, vni Ordini, vel domui cuiuslibet Ordinis Mendicantiũ, censeri debẽt cõcessa omnibus prædictis Ordinibus, & ipsorũ Domibus, & per consequens, quod prædicto indulto Clemẽtis Octaui concesso Conuẽtui Sancti Stephani Salmãticensis Ordinis Prędicatorũ, potiuntur, & perfruuntur, ac potiri, & perfrui possunt omnes Ordines Mẽdicantes, & ipsorum domus, & etiam aliorum Ordinum, qui priuilegiũ habẽt, vt potiantur, & perfruãtur, priuilegijs concessis, & concedendis Ordinibus Mendicantibus. Vnde sicut Priori, & Cõuentui prędicti S. Stephani, nunc, & pro tempore existentibus, concessum est, vt quoscumque iuuenes, etiam 16. ætatis suæ annum excedentes, in eodem Conuentu ad habitum admitti petentes, recipere possint, recepto ab eis iuramento, quod criminosi non sint, nec debitis, aut rationibus obligati, furto, latrocinio, aut homicidio notati, nec detenti alijs impedimẽtis, quę in dicta bulla Sixti V. continentur, & quod postea per aliquem eiusdem Conuentus religiosum ad hoc deputatum, ad inuestigationem anteactę illorũ vitæ, ac morum, & reliquorum præmissorum absque strepitu iudiciario, per secretum scrutinium procedere possint; qui ad hoc deputatus, processum, & informationem prædictam, eisdem Priori, seu Præsidẽti, ac Subpriori, & Magistro Nouitiorum, & Studentium fideliter referre debet, vt ab ipsis approbetur, seu reprobetur: Ita etiam in monasterijs aliarũ Religionum, & Ordinum Prælati eodem modo ad receptionem Nouitiorum procedere possunt, cum eodem perfruantur priuilegio, atque etiam in alijs monasterijs militet eadem omnino ratio, quæ militat in prędicto Monasterio S. Stephani. Omnia enim incommoda in dicto priuilegio relata, quæ militãt in dilatione recipiẽdi Nouitios, respectu monasterij sancti Stephani Salmanticensis, militant, & in alijs. Etenim si expectandum esset, vt Nouitiorum fieret informatio, antequam admitterentur ad habitum, cum id non esse posset secretum, multi ab ingressu Religionis retraherentur ab eorum parẽtibus, amicis, siue cognatis. Quæ quidem ratio æque, seu vero potius, ac magis militat in alijs monasterijs, & locis, vbi Nouitij recipiendi sunt naturales, de quibus si quælibet informatio fiat hac de re, statim in publicum prodibit, & impedietur forsan recipiendorum iuuenum feruor, & spiritus, quod forte nõ ita fieret in prædicta Salmanticensi Academia, vbi cum omnium fere Nationum vt plurimum repetiãtur scholastici, recipiendorum conterranei, facile ab eisdem desumi posset informatio, duorum, aut trium testiũ, sicq; ad habitum recipi, & admitti, priusquam eiusdem rei notitia ad aures parentum, & consanguineorum perueniret. Cum igitur eadem militet ratio, dicendum proculdubio est, quod omnes in vniuersum Religiones, habentes priuilegium communicationis, quale habent (vt dictum est) omnes Mẽdicantes, & si quæ sunt aliæ, quæ similẽ habent gratiam, potiri possunt supradicto priuilegio, & eodem modo se habere in Nouitiorum receptione. Vt autẽ constet, qualiter huiusmodi receptio olim fieri consueuit, tempore Sixti V. & Gregorij XIV. & nunc facienda sit, vtendo prædicto priuilegio Clementis VIII. sequentes statuo conclusiones.

Prima Conclusio.

Quo modo, & quo tempore, fieri consueuerint informationes, ex decreto Sixti V.

Tempore Sixti V. Nouitiorum receptio fieri non poterat, nisi in Capitulo generali, seu prouinciali, & habita prius informatione iuuenis, seu viri maioris 16. annorum, à seculo ad Religionem trãseuntis, de rebus in sua Constitutione expressis, atque in eodem generali, vel prouinciali Capitulo admissa, & approbata supradicta informatione. Hæc conclusio habetur expressa in dicta Cõstitutione Sixti V. ab illis verbis: *Et super hoc, in ipso generali, vel prouinciali capitulo*, vsque ad illa, *perpetuo inhabiles, eorumq; incapaces decernimus, & declaramus*. Sed postmodum idem Sixtus Quintus, vt constat ex alia sua Constitutione, cuius facta fuit mentio in pri-

mo notabili, priorem illam modificauit, statuens, vt in qualibet Prouincia saltem duo, vel si commode fieri posset, tria, aut quatuor deputarentur monasteria, quorum superiores semel saltem infra annum, cógregarentur ad huiusmodi Nouitiorum inquisitionem faciendam. Quod si paucitas, aut nimia distantia Monasteriorum, ne id quidem paterentur; saltem tribus ex antiquioribus Patribus vnius Monasterij, vel domus illius Prouinciæ, huiusmodi facultas, & auctoritas in Religionibus Monachalibus per Capitulum generale, in Mendicantibus autẽ, & reliquis Regularibus per Prouinciale concederetur, prout plenius ibidem continetur. Respectu tamen nostri sacri Ordinis Minorum de Obseruantia in Hispania, concessit idem Sixtus (vt etiam supradictum est) quod receptio Nouitiorũ, & approbatio, & admissio suarum informationum, fieret per quatuor Fratres ex antiquioribus Domus, siue Conuentus, in quo Nouitij expostularẽt habitum, qui quidem quatuor Fratres à Definitoribus nominarentur, possentq. ipsi sic nominati, ad præfatam inquisitionem faciendam procedere, & ad hunc effectum testes seculares vocare, & ab eisdem iuramentum recipere coram tabellione, & alia requisita facere, prout plenius in suis literis cõtinetur positis in eodem primo notabili. Semper tamẽ debebãt fieri Nouitiorum informatio, ante eorum receptionem.

Secunda Conclusio.

Quid potuerit Gregorio Religionibus monachalibus.

Tẽpore Gregorij XIV. in Religionibus monachalibus, Nouitij recipiebãtur per Conuentuũ Superiores de consensu Capituli, habita prius aliquali informatione, super rebus contentis in Cõstitutione Sixti V. dummodo antequam reciperentur ad professionem, plenaria, & aliqua maior informatio fieret: reliquæ vero Religiones obseruabãt ea, quæ in præcedenti cõclusione sunt dicta ex decreto eiusdem Sixti V. Hæc conclusio constat ex Constitutione eiusdem Gregorij, ab illis verbis. *Cæterum cum acceperimus, nonnullarum Religionum, &c.* vsq; ad illa, *Diligenter examinetur, & probetur.* Circa quã conclusionem, nihil peculiare occurrit, notandum, præterquã quod prædicto Gregorij priuilegio non potiebantur, nec perfrui, aut potiri poterant cæteræ Religiones, quia (prout ex eodem cõstat) dũtaxat fuit concessum pro Religionibus monachalibus, in quibus sunt perpetuæ filiationes, & in quibus non ita crebro fiebant Generalia, aut Prouincialia Capitula. Vnde & eo tempore in alijs Religionibus, Nouitiorum informationes fieri debebant, antequã reciperentur ad habitum probationis iuxta modũ, & formam præscriptam à Sixto V. positã in supradicta prima conclusione.

Quid esset intelligendum per aliqualem informationẽ.

Sed circa aliqualem illam informationem, quæ (vt præfertur) fieri debebat in Religionibus monachalibus, ante Nouitiorum receptionem, aduertere licet, quod hęc aliqualis informatio, quæ fieri præcipiebatur cõdistinguebatur contra plenam, siue plenariam fieri præceptam, antequam admitterẽtur ad professionem. In qua aliquali, seu summaria informatione vnus tãtũ testis sufficiebat, & sufficit, si plene deponat de facto, & facit probationem iuxta mentem, atque sententiam Bartholi *in l. 2. §. si vero, C. vbi in rem actio.* & Iasonis *in l. admonendi, de iureiurando, nu. 187.* quod nõ contingit in plenaria informatione, quæ necessario facienda est, testimonio duorum vel trium testium quæ etiam non necessum erat, vt fieret cum citatione partium, & cum strepitu, & figura & iudicij, sed satis erat, & est, quod secrete fiat, & (vt dicitur) simpliciter, & de plano, sola veritate inspecta iuxta Religionum omniũ priuilegia, quę nihilominus plenaria dicitur, pro eo quod fit, ac fieri debet, pleno ac fide digno duorum, vel trium testium testimonio.

Nota hoc valde. Bart. in l. 2. §. si vero, C. in rem actio. Ias. in l. admonendi, de iureiur. nu. 187.

Tertia Conclusio.

Quid nũc facere debeant, qui perfruuntur priuilegio S. Stephani Salmanticensis, ante Nouitiorũ receptionem.

Qui priuilegium habent cõmunicationis, & perfruuntur, ac potiri possunt indulto concesso prædicto Conuentui sancti Stephani Salmanticensis, hoc se debent habere modo, in nouitiorum receptione: quod Prior, siue Guardianus, vel quicumque alius Prælatus Monasterij, siue Conuentus, priusquam nouitius recipiatur ad habitum, ab eo debet desumere iuramentum, in sequenti forma.

Forma iuramenti præstanda à iuuenibus Religionem aliquam intrare volentibus, ante eorum factam informationẽ.

Ego Frater N. Guardianus, siue Prior, talis vel talis Cõuentus, N. nomine meo, ac nomine omniũ Fratrum ibidem commorantium, iuramẽtum desumpsi à N. suscipere volente, sacræ nostræ Religionis habitum, quò veritatẽ dicat, an aliquod cõmiserit delictum, quod deductũ sit in iudicium, sitne legitimus, & de legitimo matrimonio natus, habeatne debita, quæ non possit soluere, sit obligatus ratiocinijs reddendis, super quibus lis aliqua sit, vel timeatur, an etiam sit mundus, & omni generis infectione carens, non descendens ex Iudæis, Mahometanis, siue Hæreticis, saltem intra quartum gradum, seu quartã generationẽ. Quibus omnibus iureiurãdo adstrictus, cum verum se dicturum affirmasset, respondit, ac dixit, nullatenus se esse cõprehensum in prædictis, neque ad illũ vllo modo pertinere. Quod quia verũ est, proprio suo subscripsit nomine, & ego identidem subscripsit corã testibus N. N. tali die, talis mensis, & anni. Quod quidem iuramentum, debet subscribi in aliquo eiusdẽ Conuentus libro, ad hoc designato.

Notanda circa prædictum iuuenum iuramentum.

Circa hoc iuramentum, nonnulla breuiter veniunt notãda. Et primo, quod nõ est desumendum ab his, qui non sunt maiores 16. annorum: quod esse verum, patet: quia de his tantum loquitur Sixtus V. in prędicta sua Constitutione, ibi: *Quare volumus, vt cuiuscumque iuuenis, aut viri maioris 16. annorum, &c.* De his etiã loquitur expresse Clemens Octauus in prædicto indulto concesso Conuentui sancti Stephani, vt patebit intuenti, ibi: *Vt quoscumque iuuenes etiam 16. annum ætatis suæ excedentes.* Secũdo, quod quamuis quibusdam videatur non esse dandum iuramẽtum iuuenibus Religionem nostram intrare volẽtibus, super qualitatibus generis, nec quærendum ab eis, sintne bono, & non ex infecto genere nati? nec descendentes ex Iudæis, Saracenis, & Hæreticis saltem intra quartum gradum, seu intra quartã generationẽ propter periculum periurij, & quia Clemens Octauus solummodo præcepit huiusmodi iuramentum deberi præstari, & desumi, super impedimentis contentis in Bulla, seu Constitutione Sixti Quinti. Sed nihilominus contrarium communiter à nobis obseruatur in praxi, & quod de his qualitatibus simul interrogentur, vt latius patebit ex dicendis in sequenti articulo. Placuit enim hæc omnia subdiuidere, ne dum simul dicuntur, confundantur.

ARTICVLVS II.

De quibus rebus faciendæ sunt Nouitiorum informationes?

IAm vtcumque, quod in præsenti articulo quæritur, cõstat ex supradictis; sed de nouo proponitur vt plenior de hoc notitia, atq; distinctior habeatur, & vt capitula, & interrogationes omnes, quæ fieri debent, ẽt simul habeãtur. Pro quo dico, quod quãuis in rigore loquendo, & stãdo in supradictis Sixti Quinti, & aliorum Pontificum Constitutionibus, informationes dumtaxat fieri debeant de cõtentis in suis Bullis, sed nihilominus ab illo tempore, iam apud nos in cõsuetudine, & communi est posi-

tum

tum prati, quod alia etiam simul inquirantur, spectantia siue ad ius commune, siue ad particulares alias aliorum Pontificum Constitutiones, & nostras generales Constitutiones. Vnde interrogationes, omnes, quæ de Nouitijs prædictis apud nos communiter fiunt, ac fieri debent, præter generales, de quibus nihil libet impræsentiarum dicere ad sex tantum capita reducuntur, de quibus 6. sequentes statuuntur conclusiones.

Prima Conclusio.

Prima interrogatio.

Prima interrogatio circa Nouitios à testibus facienda est, an ipsi cognoscant, cognouerintq; ipsorum patrem, & matrem, atque auos, & sciant omnes illos bono esse genere natos, non infectos, aut maculatos, nec descendentes ex Iudęis, Mahometanis, siue Hæreticis, saltem intra quartum gradum, & quartam generationem.

Secunda Conclusio.

Secunda interrogatio.

An sciant N. qui vult recipere habitum, filiū esse legitimum prædictorum, atque vt talem, ab eisdem fuisse habitum, & nuncupatum.

Tertia Conclusio.

Tertia interrogatio.

An sciant N. esse liberum, vt disponere possit de se, & persona sua, non ligatum matrimonij vinculo, saltem consumato.

Quarta Conclusio.

Quarta interrogatio.

An sciant N. qui vult recipere habitum, virū esse probum, & bonis imbutum moribus, ac ipsum non commisisse aliquod delictum, furtum vel latrocinium, aut homicidium, quod fuerit deductum in iudicium, aut super eo aliqua facta inquisitio.

Quinta Conclusio.

Quinta interrogatio.

An sciant N. non esse debitis onustum, vltra facultates suas, quæ non possit persoluere, & ab ipsis se faciliter expedire.

Sexta Conclusio.

Sexta interrogatio.

An sciant N. non habuisse rei alicuius administrationem, publicam, aut priuatam, neque esse ratiocinijs obligatum, siue obnoxium, ita quod super illis aliqua lis, aut molestia illata sit, vel timendum sit, quod inferatur.

Notanda circa prædictas interrogationes.

Ad hæc 6. capita (præter generales) reducuntur, interrogationes omnes, quę fieri debent à testibus in Nouitiorum informationibus. Circa quas nihil peculiare occurrit notādum, præterquā quod (vt dictum est supra) informatio, circa contenta in Constitutione Sixti V. spectantia ad criminosos, facinorosos, & debitis, & ratiocinijs obligatos, nō necessario fieri debet, nisi de his dumtaxat, qui adimpletum habēt ætatis suæ 16. annū, non vero de alijs, quia foret superfluum. Item quod ij, qui de partibus, sunt longissimis, & remotissimis ab Infidelibus seu Hæreticis occupatis ad habitum, atq; etiam ad professionem possunt admitti, absque eo, quod de supradictis, ita plenarie constet, dummodo facta diligenti inquisitione, non constet seu habeatur contrarium. Hoc, modificando suam priorem Constitutionem, concessit Sixtus V. in illa secunda declaratione prioris, quæ, vt diximus, incipit, *Ad Romanum spectat Pontificem*, in illis verbis, *Is autem, qui in locis à sua patria remotissimis.* Tādem aduerto, huiusmodi informationē, nō esse necessario faciendam de illis religiosis, qui cum suorum Prælatorum licentia, siue ex priuilegio, ex vna Religione transeunt ad aliam. nam Sixtus V. non loquitur, nisi dumtaxat de secularibus, seu clericis, aut Ecclesiasticis, qui de nouo ex seculo ad Religionem transeunt, non vero de alijs, & odiosa potius debent restringi, quam ampliari. Non desunt qui dicant, fieri etiam debere aliquas alias interrogationes, an scilicet sint animo prompti, veniantq; ad Religionem & ad desumendum Religionis habitum, deuotionis causa, & non humana aliqua ratione id quod & innui videtur in illis verbis Sixti V. positis in eadem supradicta Constitutione: *Nisi denique constet, ipsos non humana aliqua ratione, sed tantum deuotionis, & pietatis feruore, vitam religiosam sponte, & ex animo elegisse:* sed quāuis hoc ita sit, non tamen est positum in cōsuetudine, vt hac de re à testibus interrogationes fiant. Nam hæc omnia reduguntur ad interrogationes suprapositas, & veluti idem pollent. Et de isto Articulo hoc dixisse sufficiat.

ARTICVLVS III.

A quibus, siue per quos facienda sunt huiusmodi Nouitiorum informationes?

Huic articulo facili negotio respondetur, per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

Nouitiorum informationes à quibus, siue per quos fieri debebant tempore Sixti V.

STando in prima Constitutione Sixti V. quæ incipit, *Cum de omnibus*, Nouitiorum informationes fieri debebant in Generali, vel prouinciali Capitulo, & approbari vnanimi consensu Definitorū. Hæc conclusio constat ex verbis ipsius constitutionis, ibi: *Et super hoc ipso in Generali, vel Prouinciali Capitulo:* sed postea ad instantiam Ministri Generalis nostri Sacri Ordinis Minorum, Sancti Francisci de Obseruantia, in alia sua, quæ incipit: *Nuper quidem*, concessit idē Sixtus V. vt Nouitij, seu iuuenes ad nostrum Sacrum Ordinem trāsire volentes, recipi possent extra Capitulum, de vnanimi consensu, & voto quatuor Fratrū in Capitulo Prouinciali, ad hunc effectum deputandorum, quibus perinde cōcessisse visum fuit, quod facere possent prædictas informationes. Habetur in illis verbis *non tantum in Capitulo generali, aut Prouinciali.* Hoc priuilegium exhibitum fuit 30. Martij, anno 1588. Pontificatus sui anno 3. & secunda die Octobris, Pontificatus sui anno quarto, modificare volens Priorem suā Constitutionem, in alia, quæ incipit. *Ad Romanum spectat Pontificem:* generaliter statuit, vt in qualibet Prouincia, saltem duo, & si commode fieri posset, tria aut quatuor deputarentur Monasteria, quorum superiores, semel saltem infra annum, congregarētur ad faciendā Nouitiorū informationē, & inquisitionem. Et addidit, quod si ne id quidē pauciras, aut nimia Monasteriorum pateretur distantia, saltē tribus ex antiquioribus Patribus vnius Monasterij, aut Domus eius Prouinciæ, huiusmodi facultas, & auctoritas, per Capitolū Generale, in Religionibus Monachalibus, per Prouinciale autē in Mendicantibus, & reliquis regularibus demandaretur, & concederetur. Habetur in illis verbis: *Vt in qualibet prouincia saltem duo, & si cōmode fieri poterit tria, aut plura Monasteria.* Quod quidē fuit obseruatū atq; practicatū tēpore eiusdē Sixti V. Sed credo, qđ & hoc tēpore fieri consueuerūt informationes prædictæ coram Iudicibus secularibus, & Notario publico, vt postea in Capitulo Generali, vel Prouinciali, vel extra, examinarentur, seu approbarentur ab illis, quibus hoc ipsum fuerat cōmissum, id quod

quod, & colligi videtur ex Bulla Clementis VIII. concessa Fratribus Conuentus S. Stephani Salmanticensis in illis verbis: *Iuridice, ita vt instrumenta desuper formanda, corã testibus, & Notario, ad Capitula Generalia, vel Prouincialia deberent referri.*

Secunda Conclusio.

A quibus, siue per quos Nouitiorum informationes fieri consueuerant tempore Gregorij XIV.

Tempore Gregorij XIV. informationes fieri cõsueuerunt pro Nouitijs, eo modo, & ordine quo dictum est in præcedenti conclusione, de tẽpore Sixti V. nam prædictus Gregorius in sua Constitutione, quæ incipit, *Circumspecta Romani Pontificis prouidentia*, nullam hac de re mentionẽ fecit: neque Sixtus V. prędictas Constitutiones reuocauit, sed tantũ statuit pro Religionibus Monachalibus, modum & formam, qua nouitij facilius reciperentur, præmissa aliquali informatione, facta corã superioribus Monasteriorum, de vnanimi consensu Capituli, dummodo antequam ad professionem admitterentur, plenaria fieret ab illis, quibus aliæ Nouitiorũ qualitates, examinari, & approbari solerent.

Tertia Conclusio.

A quibus, siue per quos informationes prædictæ fieri consueuerunt, tempore Clementis VIII. Facultas desumendi iuramenti à testibus à Clemente VIII. concessa.

Tempore Clementis VIII. alia sua Constitutione quę incipit: *Altissimæ paupertatis via. Dat. 14. Aprilis 1592.* concessum est, nobis Fratribus Minoribus de Obseruantia, in Hispania tantum, quod quocũque tempore, etiam extra Capitulum, possemus recipere nouitios, & iuuenes ad nostrum Ordinẽ venientes, de consensu quatuor Definitorũ, vel de cõsensu quatuor Fratrum ex antiquioribus illius Domus, in qua iuuenes erant recipiendi. Concessum est etiam, vt coram notario, vel per Fratres ad hoc muneris deputatos, prædictam inquisitionem facere possemus, vocando testes, & ab ipsis recipiendo iuramentum. Habetur in illis verbis: *Harum serie cõcedimus in Hispanijs tantum*, sicque apud nos fuit vsu receptum, & practicatum. Circa hanc constitutionem fuit difficultas, an perfruerentur dicto priuilegio aliæ Prouinciæ existentes in Gallia, Anglia, Flandria, & Alemania, quin vero, & spectantes ad hanc familiam Cismontanam, de qua difficultate, & quæstione, vidẽdus est Pater Fr. Emmanuel Rodriguez, in suis quæstionibus Regular. *to. 3. q. 10. ar. 2. & 3.* & in sua summa. 2. p. c. 4. Verbo *nouitius nu. 3.* sed ego nihil imprẽsentiarum de ea statuere, aut definire volo. Ratio difficultatis, est dictio illa exclusiua, *tantum*, ibidem apposita, dum dicitur *in Hispanijs tantum.* Multi sunt in ea opinione, vt dicant, atque affirmẽt, quod eodem perfrui, & potiri possunt Prouinciæ pertinentes ad eandem familiã, quæ priuilegium habent communicationis, vt ibidem dicit idem Pater Frater Emmanuel Rodriguez. Sed an eodem potiri, & perfrui possent aliæ Prouinciæ supradictæ, ad hanc Cismontanam pertinentes, cum idem habeant priuilegium, aliorum esto iudicium, non enim hac in re iudicem agere volo.

Difficultas.

Emmanuel in summa. 2. p. c. 4. verbo nouitios. nu. 3. & 3. to. qq. Reg. q. 10. art. 2. & 3.

Quarta Conclusio.

A quibus, siue pro quos sint faciendæ nouitiorum informationes, vtẽdo priuilegio Conuentus S. Stephani Salmanticensis.

Vtendo, & perfruendo priuilegio, concesso à S. D. N. Papa Clemente VIII. Conuentui S. Stephani Salmãticensis, nouitiorum informationes fieri possunt, & debent, vel coram Iudice, & Notario publico, vel coram aliquo alio fratre, ad id muneris, deputato, absque omni strepitu iudiciario, sed solummodo simpliciter, & de plano. Hoc constat ex prædicta bulla, in illis verbis, *Ac postea per aliquẽ eiusdem Conuentus religiosum, ad hoc deputatum:* per quod non prohibet, quod etiam fieri possent ab aliquo notario, & coram seculari iuditio. Sed aduertẽdum, est quod in prædicta informatione, desumendum est à testibus iuramentum, cum testis non iuratus nullam fidem faciat, nec valeat, vt habetur *in cap. nuper nobis, de testibus.* Et quamuis iuxta quorundam opinionem iuramenta remitti possint per partes; in hoc tamen casu prætermitti non poterit, cum non desumatur, aut desumi iubeatur, ob fauorem partium, sed potius ob fauorem Religionis cuius iuri renunciari non potest nec debet; aliàs informationes factæ non erunt validæ. & hæc de isto Articulo dicta sufficiant.

Iuramentum desumi debet à testibus. *c. Nuper nobis de testibus.*

ARTICVLVS IV.

A quibus sunt examinanda, & approbanda prædictorum Nouitiorum informationes.

Respondetur, breuiter per sequentes conclusiones.

Prima Conclusio.

De tempore Sixti V.

IVxta Constitutionem Sixti V. atque ipsius modificationem, cõcessionem, peculiariter factam nobis Fratribus Minoribus de Obseruãtia, ad eosdem pertinebat Nouitiorum informationes videre, examinare, & approbare, ad quos, & eosdem nouitios recipere, vt constat ex prædictis Constitutionibus, atque ex compendiose dictis, in pręcedentis Articuli prima proposita Conclusione.

Secunda Conclusio.

De tempore Gregorij XIV.

Tempore Gregorij XIV. nihil super hac re fuit innouatum, nisi solum quãtum ad Religiones Monachales. Vnde omnes aliæ Religiones circa informationem, examen, & appprobationem, obseruare tenebantur, quod præceptum erat, tempore Sixti V. iuxta ipsius constitutiones.

Tertia Conclusio.

De tempore Clementis VIII.

Tempore Clementis VIII. Nouitiorum informationes, videndæ, examinandæ, & approbandæ erant per 4. Definitores, vel per 4. Fratres ex antiquioribus illius Conuentus, siue Domus, in qua Nouitij, siue iuuenes erant recipiendi. Hæc conclusio constat ex dictis in tertia conclusione præcedentis Articuli: sed tamen aduertere licet, quod non per hoc supradicti Patres Definitores, aut Fratres antiqui, ad id muneris deputati, facultatẽ habebant, seu habent, recipiẽdi Nouitios, aut ipsos admittendi, seu incorporandi ad Ordinem, imo adhuc, idipsum conuenit illis, ad quos spectat de iure. Nam potestas, atque facultas illis à Clemente viij. concessa, tantum se extendit ad videndas, examinandas, & approbandas informationes Nouitiorum autẽ receptio pertinebit ad Pręlatum Generalem, siue particularem de cõsilio, siue consensu Capituli, vt supradictum est à nobis, cũ hac de re fecimus mentionem. Nec etiam per hoc, quod in prædicta constitutione Clementis dicitur, quod prædicti Patres sint ex antiquioribus, intelligẽdum est id, de ętate annorum solũmodo, immo vero intelligi debet, de antiquitate in Religione, seu in dignitate, & præeminentia regulari, sicque communiter fuit obseruatum in praxi.

Sup. q. 15. ar. 1. & 2.

Qui dicantur antiquiores ad vidẽdas informationes nouitiorum.

Quarta Conclusio.

Quod practicatur hoc tempore vtendo priuilegio S. Stephani Salmant.

Secundum concessionẽ factam à Sanctissimo Papa Clemẽte VIII. Conuentui S. Stephani Salmant. examinatio, & approbatio informationum Nouitiorum, pertinet ad Priorem, seu Præsidentem, & ad Subpriorem, & Magistrum Nouitiorum, atq; studentium. Hæc conclusio constat ex præfata Bulla, in illis verbis, *Qui ad hoc deputatus processum, & informa-*

formationem captam, dictis Prioris, seu Præsidenti, ac Subpriori, & Magistro Nouitiorum, & Studentium fideliter referre debeat, a quibus approbari, vel reprobari possint. Circa quam Constitutionem superest notandum, quod quamuis Clemens VIII. non specialiter commisisset huiusmodi Patribus Côuentus S. Stephani, vt deputare possent aliquem eiusdem Conuẽtum religiosum, qui prædictas faceret informationes adhuc ipsi idipsum facere, & subdelegare possent, cũ esset nudum ministeriũ subdelegabile, & quod subdelegari ab eis optime potuit: iuxta id quod habetur *in Clementina, vnica de officio, & potestate Iudicis delegati, iuncta Glossa*, non autem id possent facere, circa examen prædictarum informationũ, hoc enim prædicti patres nullatenus alij, seu alijs possent committere, quia hoc non est nudum ministerium, subdelegabile, vt habetur loco præallegato. Et aduerto quod eiusmodi Frater, aut Pater, ad id muneris deputatus, quamuis prædictam informationem debeat facere (vt dictũ est) absque omni strepitu, & figura iudicij, sed solummodo simpliciter, & de plano, debet tamẽ illam efficere, vel coram Notario publico, seu alio eiusdem Ordinis religioso, qui officium gerat Notarij, vt fidem faciat, *Iuxta c. quoniam contra, de probationibus.* Et dico quod sufficit, vt sit religiosus aliquis eiusdem Ordinis, qui officio fungatur notarij: nam hoc verbum, Notarius, absolute prolatum intelligi debet, atque interpretari, iuxta materiã de qua agitur, & cum hæc sit materia religiosorum, nô est necessum requirere quempiam publicum, aut secularem Notarium, qui apud ipsos hoc fungatur ministerio, sed super satisque est, vt ad hoc munus vnus Fratrũ fide dignus eligatur, vt latius dicemus in secundo tomo, quando mentionem faciemus de prælatis, & suorum munerum, & officiorum executione.

Commissio faciendi Nouitior. informationes potest subdelegari, atque alijs cõmitti, non aut. in ipsarum approbatio.

Clementina vnica, de officio, & potesta. Iud. delegati, & glossa ibi.

Nota hoc valde.

Informationes fieri debent, vel coram Notario publico, seu alio religioso ad id deputato.

c. *quoniam contra de probationibus.*

Tandem vltimo, vt huic Articulo vltimam manũ imponam, dico quod quamuis Religiones omnes priuilegium habentes communicationis (vt dictum est) fruantur, atque frui possint prædicto indulto, & priuilegio D. Stephani Salmanticensis, in Nouitiorũ suorum receptione, recipiẽdo ipsos solummodo præstito supradicto iuramento, & non præmissa, seu expectata prius aliqua informatione, tamen quantum attinet, & spectat ad examen, & approbationem informationis supradictæ, non omnes Religiones eodẽ priuilegio vtuntur, seu vti possunt, cum nô in omnibus Religionibus, & Monasterijs singulis, sint studia, aut Collegia, in quibus reperiatur Magister Scholasticorum, seu studentium, qui cum alijs supradictis videre, examinare, & approbare possit Nouitiorum factas informationes. Sed hoc parum, aut nullũ inconueniens est, quod ipsi hac in re partim vtãtur prędicto indulto, siue priuilegio S. Stephani, quantum attinet ad Nouitiorum receptionẽ, solo medio præstito iuramento, & non alia spectata informatione: partim vero vtantur priuilegijs alijs, concessis vel à Sixto V. in sua seconda Constitutione, modificatiua prioris, seu in illa alia specialiter côcessa nostro Sacro Ordini Minorum, vel ab alijs Summis Pontificibus, locis, quibus agunt de approbatione prædictarum informationum, dicendo, atque statuendo, ad quos earum approbatio, seu reprobatio debeat pertinere. Et hæc de isto Articulo dixisse sufficiat.

Nota etiam hoc valde.

ARTICVLVS V.

De his quæ debent adnotare, & aduertere ij, ad quos spectat approbare, seu reprobare Nouitiorum informationes?

QVamuis quod proponitur in præsenti Articulo, satis côstare posset ex supradictis, in suis proprijs locis, vt tamen hic omnia præ manibus habeãtur, libuit breuiter, ac resolutiue dicere, quæ aduertẽda, & quam maxime notãda sunt, ab ijs, ad quos spectat approbare, vel reprobare supradictas Nouitiorum informationes, de quibus iuxta sex suprapositas interrogationes, totidem statuentur conclusiones.

Prima Conclusio.

Circa prima interrogationem, qua dicitur, quod ad Religionem recipiendi sint bono genere nati, nô infecti, aut maculati, neque descendentes ex Iudæis, Mahometanis, siue Hæreticis, saltim intra quartum gradum, & intra quartã generationem; Dico quod quamuis iuxta nostras generales Constitutiones, huiusmodi maculati, atque infecti, & à talibus descendentes, quantumuis remotis, ad nostrum Ordinem non sint recipiendi, vt ibidem præcipitur, quod non recipiantur; sed tamen quia nô ibi apponitur clausula, irritans factum contrarium, nec credo, quod à patribus potuerit apponi, sine speciali Summi Pontificis auctoritate, cũ sit contra ius côe, vt dictum est supra, & dicetur amplius infra, cũ agemus de statutis factis, siue faciendis, auctoritate Apostolica, vel sine illa: ideo côsulto à me prætermissa fuerunt verba illa in prædictis Constitutionibus apposita, *quantumuis remotis:* & posita tantum illa alia, *intra quartũ gradum, seu intra quartam generationem.* Hoc enim iuxta Constitutionem Pauli IV. Clementis VII. & aliorum Summorum Pontificum, de quibus supra, adeo est necessarium, quod si recipiendi penes hoc fuerint comprehẽsi, aut comprehendantur, nullo pacto debent admitti; & si admittantur & recipiantur, irritũ, atque nullũ erit omnino factum; & omnes eos admittentes, & recipientes sunt ipso facto excommunicati, prout plenius in pręfata Bulla Pauli IV. & Clementis Septimi continetur. Neque spectandum est (vt quidam volunt) quod simul fuerint eorum ossa & corpora concremata, siue igni tradita, vt ibi latius diximus. Nam hac de re non fit mẽtio in supradictis nostris generalibus Constitutionibus, quando fieri iubetur prædicta protestatio ante professionem, sed absolute dicitur, quod siquis deinceps in nostro Ordine fecerit professionem, qui sit descẽdẽs intra quartum gradum, seu intra quartam generationem, à Iudæis, vel Mahometanis, vel Hæreticis dãnatis, quod huiusmodi professio sit irrita, & nulla, atque adeo, quotiescumque certo côstiterit de veritate huius defectus, statim prædictus religiosus ab ordine expellatur. Hoc est valde notandum, atque memoriæ commendandum.

Quid sit aduertendum circa primam interrogationem.

sup. q. 19. ar. 6.

Secunda Conclusio.

Circa secundam interrogatioñẽ, qua dicitur, quod recipiẽdi ad Ordinem sint legitimi; etiam est aduertendum, quod quamuis olim ex prima Constitutione Sixti V. incestuosi, atque sacrilegi ad nullam Religionem poterant admitti, nisi ad habitum Côuersorum, sed tamen Gregorius XIV. alia sua Côstitutione, facta ad modificandum Constitutiones Sixti V. concessit, atque statuit, vt ijdem incestuosi, & sacrilegi recipi possent, & admitti ad habitum, & ad Professionem in Religionibus, cum illis Conditionibus, & circunstantijs, quibus tempore Sixti V. recipi, & admitti poterant, quicumque alij illegitimi, spurij, siue naturales, & ex quouis alio minus legitimo thoro nati; hoc est, consideratis Religionis zelo, pietate, integritate, & quod fide dignis testimonijs, adeo sint cômendati, quod bonam indolem, & specimen virtutis præseferant, & tot merita ei suffragentur, vt defectũ Natalium suppleant, eorumq. receptio vniuersæ Religionis commodo, atque vtilitati profutura videatur, prout latius diximus supra q. 19. art. 3. Addidit tamen Gregorius de nouo, quod Nouitius illegitimus, religio-

Quid est aduertendum circa secundã interrogationem.

religiosus esse non posset in ea Religione, qua esset ipsius pater, & irritauit in contrarium factum. Sed nunc professio, quorumcumque illegitimorum post Constitutionem Clemētis VIII. valida est, & redacta ad terminos iuris cōmunis, saluis tamen semper pœnis in prædictis Constitutionibus appositis cōtra transgressores, quę sunt, excōmmunicatio maior summo Pōtifici reseruata, priuatio omnium actuum legitimorum, & officiorum Ordinis; in quas pœnas ipso facto incidunt, prædictos illegitimos admittentes, & recipientes, sine præfatis Conditionibus, Circumstātijs, & limitationibus, quamuis aliàs professio sit valida, vt dictum est. Videāt ergo illi, ad quos spectat approbare, siue reprobare huiusmodi informationes, qualiter cum huiusmodi illegitimis dispēsent, & aduertant, quod maior causa dispensationis requiritur, ad dispensandum cum incestuosis, & sacrilegis, quam ad dispensandum cum alijs naturalibus, seu ex minus legitimo thoro natis, quæ omnia sunt valde memoriæ mandanda, atque notanda.

Quid obseruandum est, nunc post Clementis VIII. Constitutionem.

Tertia Conclusio.

Quid sit notandum circa tertiam interrogationem.

Circa tertiam interrogationem, qua dicitur, quod recipiendi ad ordinem, debēt esse liberi, & nō ligati matrimonij vinculo: aduertendum est, id esse intelligendum de vinculo matrimonij rati, & consummati, & nō aliàs, vt latissime diximus supra q. 17. art. 1. & q. 18. art. 2. nam per ingressum Religionis dissoluitur, & dissolui potest matrimonium ratum non consummatum: & si quæ alia circa hanc rem notanda, atque consideranda sunt, videantur in locis supracitatis.

Quarta Conclusio.

Quid sit notandum circa quartam interrogationem.

Circa quartam interrogationē, qua dicitur, quod recipiendi ad Ordinem sint viri probi, bonis moribus imbuti, non criminosi, aut facinorosi &c. aduertantur, quę dicta sunt à nobis q. 19. art. 8. & quod nō sufficit, quod testes dicant, quempiam esse bonæ indolis, seu bonæ famæ, quietum, mansuetum, &c. sed necessarium esse, quod in speciali dicant, ipsum non aliquod delictum commisisse, quod ad eorum peruenerit notitiam, & quod si id ita esset, non ipsos posset latere, quia nempe cum ipso fuerunt conuersati: stat enim vt fuerit quispiam bonæ indolis, & bonæ famæ, & casu quodam fortuito, quod aliquod commiserit delictum, quod sit deductum in iudicium, seu de quo ab aliquo Iudice cępta fuerit inquisitio, & iste talis non etiam potest, aut debet ad Religionem admitti.

Quinta Conclusio.

Quid sit notandum circa quintam interrogationem.

Circa quintā interrogationem, qua dicitur, quod recipiendus ad Ordinem nō esse debet debitis onustus, &c. videantur quæ dicta sunt à nobis sup. q. 17. art. 7. latissime, & ita exacte, vt pro nunc nihil aliud occurrat dicendum, siue notandum.

Sexta Conclusio.

Quid sit notandum circa sextam interrogationem.

Circa sextam interrogationem, qua dicitur, quod recipiendi ad Ordinem non sint ratiocinijs obligati, videantur etiam, quæ dicta sunt à nobis supra eadē, q. 17. art. 6. Et hæc de isto Articulo dicta sufficiant.

ARTICVLVS VI.

De modo, & forma, qua formanda, & facienda sunt Nouitiorum informationes.

NVllum esse vellem reliquum, ignorātiæ locum, neque ipsam apud quempiam nostrum, in re tāti pōderis, atque momenti versari. Quapropter vtile fore, ac rationi cōsentaneum duxi, paucis, hic breuiter dicere, atque scribere, qualiter formandæ, atque efficiendę sunt huiusmodi Nouitiorum informationes. Quod, vt plenius notum fiat, præmitto, quod præfatæ informationes quandoque fiunt à Iudicibus secularibus, coram Notario publico, ad petitionem partis, illius nempe iuuenis, qui cupit siue desiderat recipi, & admitti ad habitum alicuius Religionis. Secundo fiunt, & fieri possunt, & solent ex speciali cōmissione facta, alicui ex fratribus Monasterij illius, in quo quispiam desumpsit habitum, & oportet de eo informationē etiam fieri, vt valeat efficere professionem. Et tandem tertio, per requisitorias, seu literas missas ad aliquem iudicem secularem, siue Prælatum quempiam alicuius Conuentus de loco, seu districtu, vnde Nouitius aliquis iam receptus, est naturalis. Et vt in promptu sit, ac præ manibus habeatur praxis, & forma, qua formandæ, & efficiendę sunt huiusmodi Nouitiorum informationes, sequentes statuo conclusiones.

A quibus fieri soleant Nouitiorum informationes, & qualiter sint faciendæ.

Prima Conclusio.

Qui secularis iuuenis recipi, & admitti desiderat, ad habitum alicuius Religionis, per se, siue per suum Procuratorem, coram seculari Iudice, comparere debet, ac dicere.

Forma petitorij circa faciendam informationem Nouitij alicuius.

Petrus, vel Ioannes. N. nemo nomine, seu nomine alterius, N. dico quod ad me spectat, multumq. mea interest, informationem præstare iuridicam, qua cōstet, me, seu illum non fuisse homicidam, aut facinorosum, quin vero bonis imbutum moribus, nihilque obstare, quo minus desumere queam habitum talis, aut talis Religionis. N. Dominationis vestræ officiū imploro, quatenus iuxta præsens interrogatorium, desumere eandem dignetur, seu alicui committere Tabellioni, testes ibi positos examinando, & quod mihi præstetur in forma consueta, ita vt vbique fidem faciat, nam, & in eo iustitiam faciet, & me suo seruitio deuinciet, &c. Tunc Iudex dicit se recipere oblatam petitionem, atque præcipit tali, vel tali Tabellioni, vt eandem informationem desumat à testibus per eundem præsentatis, medio præstito iuramento, sed quod vocentur ad iurandū corā ipso, &c. Hæc sunt, quæ communiter obseruantur in praxi in seculari foro, debentq. præfati Iudices, vt suo recte fungantur munere, & officio, si Tabellionibus committant efficiendam informationem (quod propter bonum commune, ac publicum, satius, atque vtilius foret, per seipsos efficere, vt ne locus daretur fraudibus) saltem pręcipere, quòd testes veniant ad iurādum, & se ratificare coram ipsis. Hoc, inquam, ad minus, debēt efficere Iudices, expeditq. quammaxime vt faciant in re tanti momenti, neq; locus detur fraudibus, atque mendacijs, & falsis informationibus, quæ fieri solent. Quod multum est notandum.

Secunda Conclusio.

Nota valde. Qualiter sit facienda cōmissio ad desumendam informationē alicuius Nouitij.

Si huiusmodi informatio committenda est Fratri alicui existenti in eodem Cōuentu, vbi receptus est, atque residet Nouitius, Prælatus Conuentus debet efficere quandam Commissionem in sequenti forma, & tenoris sequentis.

N. Guardianus, aut Prior, talis vel talis Conuentus, N. Reuerēdo Patri N. salutem. Quoniam in hoc Conuentu est quidam Nouitius, &c. aut capere vult, nostræ sacræ Religionis habitum, quidam iuuenis, oriundus ex tali, vel tali loco N. filius. N. N. vtq. profiteri possit, de eodem necessum est informationem facere, iuxta summorum Pontificum Cōstitutiones, & Motus proprios, nostrasq. Generales Constitutiones: quam multis occupationibus præpeditus, cū per meme-

memetipsum non valeam efficere, de vestra fidelitate, vti par est, in Domino confidentes, præsentium tenore eãdem vobis committimus, vt nostro nomine coram publico aliquo scriba, siue Notario, aut quopiam nostri sacri Ordinis religioso fide digno, prout à summis Pontificibus nobis concessum est, illam faciatis, examinando, medio præstito iuramento, tres, aut quatuor testes, aut plures, si opus fuerit, iuxta tenorem interrogatorij præsentis. Nam in eum finem, plenariam nostram auctoritatem vobis præstamus, qualis de iure requiritur. In cuius fidẽ, &c. Post quæ prædicta verba, Prælatus se debet subscribere, atque inferius apponere interrogatorium, iuxta cuius tenorem desumendi, & examinãdi sunt testes, ad modum quo dictum est in secundo præcedenti Articulo, præmittendo generales interrogationes, quæ dicuntur de iure communi, nempe cognitionem partis, testificantis ætatem, & quod non comprehenditur in generalibus, nam vel non est eiusdem consanguineus, aut etiam si sit, non propterea veritatem dicet minus.

Tertia Conclusio.

Forma seruanda in literis requisitorijs, ad faciẽdam Nouitij alicuius informationem.

Si nouitius fuerit naturalis alicuius ciuitatis, siue loci, extra quem suscepit habitum, facienda est eiusdem informatio, per literas requisitorias trãsmissas, & directas ad Goardianum, Priorẽ, siue Prælatum talis loci, quod fiet in sequenti forma.

N. Guardianus, aut Prior talis Conuentus. N. Reuerendo admodum Patri Guardiano, siue Priori N. salutem in Domino, &c. Quoniam in hoc nostro Cõuentu nostræ Religionis assumpsit habitum. N. qui, & oriundum ex ea Ciuitate, siue loco se esse dixit, filium N. & N. atque, vt emittere possit professionem, de eodem necessum est consuetam facere informationem, de ipsius vita, moribus, alijsq; qualitatibus requisitis, iuxta summorum Pontificum constitutiones, & motus proprios, ac nostras generales Cõstitutiones, Paternit. vestrã obnixe rogo, & quatenus opus fuerit, pro debito sui officij, præsentibus peto, expostulo, atque requiro, per se, aut per alium, eandem vt facere dignetur iuxta infrascriptum interrogatoriũ, examinando tres, aut quatuor testes, medio præstito iuramento, prout à Summis Pontificibus nobis est concessum. Nam, & in eo me deuinctum faciet, atque obligatissimum, & paratissimum inueniet, sibi vt deseruiam in alio simili casu. Datum in nostro Cõuentu, tali die. Debetq; inferius se subscribere, atque ponere prædictum interrogatorium, in cuius capite sequentia verba debent apponi.

Interrogatorium.

Per has interrogationes, examinentur testes præsentan in informatione, quæ desumenda est, de vita & moribus, alijsq; qualitatibus N. oriundi ex tali loco N. nunc autẽ Nouitij in tali, vel tali Cõuentu. N.

Quarta Conclusio.

Forma seruanda in Nouitiorum faciendis informationibus.

His prædicto modo constitutis, ille cui commissum fuerit, prædictam informationem vt desumat, debet illam facere sequenti modo, atque in ipsius initio incipere, ac dicere.

Tali die N. talis mensis, & anni N. ego N. prædicator, siue cõfessor, &c. talis loci, aut Guardianus, vel Prior, Procedens ad faciendam informationem, de vita, & moribus, alijsq; qualitatibus requisitis in N. Nouitio talis, vel talis Cõuentus, iuxta Commissionem mihi traditam, à Patre N. de qua supra, iuramẽtum dedi N. incolæ talis loci, talis, seu talis qualitatis. Qui quidem postquam iurauit in forma consueta, ac in omnibus repromisit veritatẽ dicere: interrogatus circa Generales; Circa primã dixit, &c. Circa secundam, dixit, &c. Circa vero alias etiam affirmauit, quod non ipsum communes exceptiones cõprehendunt, aut quod etiam si illius consanguineus sit, non propterea minus veritatem dicet.

Interrogatus autem iuxta prædictum interrogatorium, ad primam dixit, &c. ad secũdam dixit, &c. & sic de alijs, eodem ordine, dicendo distincte, clare, atque in particulari, quod scit, & vnde illud nouit, & sui dicti claram reddendo rationem. Et postmodum qui officio fungitur Secretarij, debet dicere, affirmasse supradicta omnia esse vera, sub iuramento à se præstito, & quod in eo se ratificauit, postquam sibi prælecta sunt, quæ ab eodem fuerunt dicta. Debetq. se subscribere, & similiter Secretarius, aut Notarius; aut dicere, quod quia nesciebat scribere, rogauit alium, quod pro ipso firmaret.

In omnibus informationibus ad minus desumẽdi sunt duo, vel tres testes, qui concludant, & ad interrogata respondeant.

Prædicto modo formanda est Nouitiorum informatio, in qua ad minus desumẽdi sunt duo, vel tres testes, qui concludant, & deponãt de facto. Et sic facta debet præsentari ante illos, ad quos secũdum supradicta, spectat eiusmodi informationes probare, vel reprobare. Et hac informatione præmissa, & nõ aliter, recipiendi sunt Nouitij ad professionem. Hactenus de isto articulo, & de tota hac quæstione.

QVÆSTIO XXII.

De Nouitijs, quantum attinet ad tempus suæ probationis, siue approbationis, in decem Articulos diuisa.

1 *Vtrum pro Nouitijs debuerit præfigi aliquod probationis tempus?*
2 *Quãtũ debet durare, huiusmodi tẽpus probationis.*
3 *Vbinam incipiat huiusmodi probationis tempus, & qualiter debeat computari?*
4 *Vtrum probationis annus, debet esse continuus; an vero sufficiat, quod sit interpolatus?*
5 *Vtrum ille, qui de licentia Prelati, & cum habitu, intra annum probationis, aliqua de causa, extra Monasterium egreditur, ibiq. per aliquod tempus commoratur, annum dicatur habere continuum, & possit profiteri?*
6 *An sit de essentia anni probationis, quod deferatur Regularis habitus a Nouitijs, & probentur in habitu illius Religionis, quam habent profiteri?*
7 *Vtrum Nouitij nunc de Conuentus consensu, renunciare possint probationis anno?*
8 *Vtrum Nouitij intra annum probationis, libere possint exire, atque ad seculum redire?*
9 *Vtrum Nouitij infra annum probationis, ordinari possint, seu ad aliquas dignitates promoueri?*
10 *Vtrum Nouitij in aliquo casu, intra annum probationis, possint profiteri?*

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum pro Nouitijs debuerit præfigi aliquod probationis tempus?

Huic articulo respondetur breuiter per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

Conuenietissimum fuit, & rationi quã maxime cõgruum, vt Nouitijs ante professionem cõstitueretur tẽpus probationis, siue approbationis.

Conuenientissimum fuit idq; quam maxime rationi congruum, vt Nouitijs Religionem aliquam profiteri volẽtibus, præfigeretur aliquod probationis tempus. Hæc Conclusio probatur. Primo: nam contra omnem prorsus erat rationem, vt quispiam de nouo profiteretur vitam, quam nõdum didicisset, fuisserq aliquo modo expertus, posset enim postea pœnitentia ductus, retrocedere, asserendo, atque

Nota circa tempus probationis, quid obseruatum semper in Ecclesia fuerit.

que affirmando, deceptum se fuisse, & quod non id credebat ipse, aut quidquam tale cogitauit. Vnde à tempore nascẽtis Ecclesiæ, & ex quo in eadem Religiones esse cœperunt, semper fuit vsu receptum, & consuetudine positum, vt Nouitijs Religionem aliquam profiteri volẽtibus, daretur aliquod probationis tempus, quo eiusdem Religionis difficultates, atque asperitates experiri possent. Hoc patet ex multis decretis, & sacris Canonibus, qui habentur in iure, ex quibus constat, aliquando præfixum fuisse ad id vnius anni tẽpus, vt habetur *in c. Gonsaldus 17. q. 2. & in c. ad Apostolicam de regul.* vbi vtrobiq; videnda est Glossa ibi, verbo *vnius anni*. Aliquando biennium iubebatur dari probationis tempus, vt constat *ex c. Monasterijs. 19. q. 2.* Aliquando vero triẽnium, pro illis qui erant insulani, & de terris, & Regionibus valde lõginquis, atque remotis, iuxta *cap. si quis incognitus 17. q. 2.* quibus omnibus in locis, de hac diuersitate, & differentia, à proprijs Glossis congruæ adducuntur rationes. Sed Generalis ratio præstituti temporis, huius probationis, adducitur *in dicto c. ad Apostolicas de regu.* vbi Innocentius III. inquit, *hoc fuisse determinatum, atque statutum à sanctis Patribus, non solum in fauorem Conuersi, siue Nouitij, verum etiam, & in fauorem Monasterij, seu Religionis, vt ille asperitates istius, & hæc vero illius mores valeret probare, atque experiri*. Qua ratione, congruentissimo atque conuenientissimo vocabulo, hoc temporis spatium tempus probationis, seu approbationis nuncupatur. Vtrumque enim est, ac vere dici potest, Approbationis, quidem respectu Monasterij, probationis aũt respectu Nouitij, cũ detur in fauorẽ vtriusq; vt videre, atq; experiri possit Nouitius Religionis, & Ordinis, quã assumere vult, difficultates, & asperitates, Monasteriũ vero ipsius mores, & cõditiones. Quapropter in oĩb. bene ordinatis Religionibus in praxi, atq; consuetudine est positũ, vt Nouitij nõ quidẽ delicate, & blande, quin vero rigurose, & strictè probẽtur, & vt nõ recipiãtur nisi in illis Conuẽtibus, & Monasterijs, vbi eorundẽ strictior, & maior viget obseruantia, vt proprijs ipsi videant oculis, quæ in posterum ab eisdem obseruanda sunt, ne postea pœnitentia ducti, retrocedant, atque dicere valeant, non se talia expertos fuisse, neque id cognouisse, aut quidquã tale excogitasse. Hac de re Caiet. 2. 2. q. 189. art. 5. & 10. ad 5. plura dicit, quæ quãmaxime oporteret obseruari, circa Nouitiorum educationẽ, & Monasteria non nisi valde reformata, vbi idem Nouitij recipi deberent, atque educari, nõ vero alibi, quæ breuitatis gratia facio missa: videantur ibidem. Hactenus de isto Articulo.

c. Gonsal. 17. q. 2. & c. ad Apostol. de regu. & glossa ibi verbo vnius anni.

c. Monasterijs 19. q. 2. c. si quis incognitus.

Innocen. in c. ad Apostolicam de Regula.

Annus Nouitiatus quare dicatur tempus probationis, seu approbationis.

Caieta. 2. 2. q. 189. ar. 5. & 10. ad 5.

ARTICVLVS II.

Quantũ debet durare huiusmodi tẽpus probationis?

Quæ ad hunc pertinent Articulum, breuiter resoluam per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

Olim de Iure antiquo varia atque diuersa erant constituta, & assignata tempora ad Nouitiorũ, siue Conuersorum probationem.

AD iura antiqua respiciendo, diuersa constituta olim erant tempora ad Cõuersorum, siue Nouitiorum probationem. Hæc Conclusio, probatur tam (vt diximus in præcedenti Articulo) aliqua iura, quibus dicitur, Cõuersos siue Nouitios ad Professionem nullatenus debere admitti, ante vnius anni probationem, vt habetur *in c. Gonsaldus 17. q. 2. c. ad Apost. de reg.* & idem dicitur in *c. ijs qui c. non solum c. Constitutionem eodem tit. lib. 6.* Alia etiam reperiuntur, quibus biennium ad Cõuersorum, & Nouitiorum probationem præfigitur, *c. Monasterijs, 19. q. 2.* quod est desumptum ex quadam Epistola D. Gregorij ad Fortunatum Episcopum Neapolitanum, & est epist. 23. lib. 8. Pro incognitis autem, & secundum quosdam, etiam pro militibus, statutum erat triennij spatium, vt habetur *in c. si quis incognitus, 17. q. 3.* quod decretum est Papæ Bonifacij. Cuius diuersitatis ratio adducitur à Glossa *in dicto c. Gonsal. & c. Apostolicam* dicendo, quod triẽnium probationis tempus, dabatur pro incognitis, ad experiendum, serui ne essent, aut liberi, & quærerentur à suis Dominis. & idem secundum quosdam, fieri debebat cum militibus, ad probandũ ipsorum spiritum, & experiendum, quo animo, quo fine, quave intentione venirẽt ad Religionem. Biẽnium autem fuit statutum, pro laicis notis probãdis, & pro clericis ignotis; neque id quidem sine magno fundamento, & ratione, cum iuxta mentem, atque sententiam D. Ioannis: *non facile sit credendum omni spiritui, sed probandi sunt spiritus, an ex Deo sint, an non*. Sed vnius anni spatium (inquit Glossa) quod fuit datum pro clericis notis, & de quibus nulla esse poterat sinistræ suspicionis ratio. Tamen quãuis hoc ita esset, at regulariter loquendo probationis tẽpus, durabat tantum per annum, & quandoque minus, & cum hoc fieret in fauorẽ Religionis, & simul Cõuersi, siue nouitij, vt se mutuo experirentur, de consensu præfati Nouitij, & Prælati cum Cõuentu, Nouitiatus, siue probationis annus minui poterat, etiã infra annũ, & poterat Nouitius profiteri, & professio ab eo facta tenebat, vt habetur *in dicto c. ad Apostolicam*: quamuis male facerent Prælati, si id absque rationabili causa facerent. Eratque adeo positum in Nouitij, & Monasterij potestate huic iuri renunciare, vt nõ expectato vnius anni probationis tempore, intra paucos mẽses aliqui profiterẽtur: quin vero fiebat quãdoque professio in ipsa receptione, siue susceptione habitus, vt dicit Syluester, *verbo religio. 3. q. 3. & 5. q. etiam 3.* & interdum aliqui profitebantur, habitu etiam non suscepto, vt constat *ex c. Const. de reg. lib. 6.* ibi (*etiam seculari habitu non mutato*) *& ex c. Sicut nobis & ex c. porrect. in eodem tit.* qua de re videndus est Syluester, locis supracitatis, & etiam *verbo religio. 1. q. 1.* vbi, & ad hoc propositum allegat Innocentium *in c. insinuante, qui clerici vel vouentes, & Bart. in Auth. ingressi. C. de sacrosanctis Ecclesijs*: & Panorm. *in c. ex publico, de Conuersione coniugatorum*. Sed tamen aduertit, & bene, hæc locum non habuisse in Mendicantibus, de quibus diuersa ratio, aliudque iudicium. Pro quo sit secunda Conclusio.

c. Gonsald. 17. q. 2. c. ad Apostolicã de Reg. c. His qui c. non solum, c. Constitutionem eodẽ tit. lib. 6.

c. Monasterijs 19. q. 2.

D. Grego. lib. 8. epist. 23.

c. Si quis incognitus 17. q. 3. Syluest. verbo. 3. q. 3. & 5. q. 3.

Ratio diuersitatis quæ ex antiquo iure erat in Nouitiorum seu Conuersorum probatione. Probationis tempus de iure antiquo Minorari poterat ex causa.

Sylu. verbo. 3. q. 3. & 5. q. 3.

Sylu. vbi sup. 1. q. 1.

Innoc. in c. insinuante, qui clerici vel vouentes, & Bart. in Auth. ingressi. C. de sacros. Eccl. & Pano. in c. ex pub. de conuersio. coniug.

Secunda Conclusio.

Mendicantes olim non poterãt quempiam infra annum recipere ad professionem.

Mendicantes olim ex Decreto Alexandri IV. & Bonifacij VIII. non poterant quempiam ad sui Ordinis Professionem recipere, nisi post expletum probationis annum. Hęc Conclusio est expresse determinata in dicto c. *non solum, de reg. & transeuntibus ad Relig. lib. 6.* quo loco, hoc primo decreuit Alexander IV. pro Fratribus, dũtaxat Minorib. & Pręedicatorib. irritando contrariũ factũ, aut saltem statuẽdo, quod sic receptus infra annũ probationis, ad professionem nõ esset ligatus ipsorũ Ordini, & ipsũ recipiẽtes essent suspẽsi à receptione professionis aliorũ, & puniẽdi ea pœna, q̃ in talibus Religionib. pro grauioribus culpis cõsueuit apponi, vt habetur *in c. Cõstitutionẽ, eodem titulo*. Sed prædictus Bonifacius VIII. eandẽ Constitutionem; extendit ad omnes Mẽdicantes. De alijs vero nihil statuit, sed standum esse dixit iuri cõmuni; sicq. per multum temporis fuit obseruatum, vt constat ex Syluestro locis supracitatis, & ex præfatis iuribus, in quorũ Glossis aliqua notatu dignissima ad hoc dicuntur propositum, quæ breuitatis gratia, omitto impræsentiarum dicere. Sit tertia Conclusio.

c. non solum de Reg. & trans. ad Relig. lib. 6.

c. Constit. eod. tit. Syl. vbi sup.

Tertia

Tertia Conclusio.

De iure nouo, innouato per Concil. Trident. iam De iure nouo, innouato per Cõcil. Tri d. probationis tẽpus durare debet per annum integrũ. Concil. Triden. sess. 25. c. 15.

nũc probationis tempus durare debet per integrum annum,& professio antea facta, est irrita, & nulla,& nullius valoris, atque momenti. Hæc Conclusio habetur expressa, in prædicto Concilio Tridentino, *sess. 25. c. 15.* vbi agendo de tẽpore professionis, hæc quæ sequuntur verba, ponuntur: *In quacumque Religione tam virorum, quam mulierum, professio non fiat, ante 16. annum expletum, neque qui minore tempore, quã per annum, post susceptum habitum, in probatione steterit, ad professionem admittatur. Professio autem antea facta, sit nulla, nullamq; inducat obligationem, ad alicuius Regulæ, vel Religionis, vel Ordinis obseruationem, aut ad alios quoscumque effectus.* Super quæ verba, & maxime super illa, *sit nulla, nullamq; inducat obligationem*, aduertunt quidam grauissimi Doctores moderni, quod Professio aliter facta (quam in prædicto Decreto statuitur) nullã vim habet, nec valet etiam in vim simplicis voti. Qua de re videdus est Caiet. 22. q. 88. ar. 9. versu, tertio est notandũ. vbi ad hoc propositum dicit, quod votum Religionis solenne, quod propter aliquem defectum, non valet pro solenni, nec etiam valet in vim voti simplicis, hoc statuente, & declarante Ecclesia *in c. 1. de regularibus in 6.* vbi habetur, quod professus ante cõpletum annum 14. quia professio nõ erat valida, libere poterat redire ad seculum, quod non diceret Ecclesia, si talis quantum erat in ipso remãsisset obligatus ad Religionem, siue ad continentiam seruandam, voto simplici. Nota hoc valde, & quod per hoc Decretum abrogatũ fuit priuilegium Leonis X. quod habetur in supplem. f 94. Conc. 295. quo concesserat pro Fratribus alterius Ordinis venientibus ad nostram, vt profiteri possent ante expletum annũ probationis. Refertur etiam Compen. *verbo Nouitius* § 27. quamuis Pater Bobadilla nostri sacri Ordinis, dicat non fuisse per dictum Concilium reuocatus, sed contrarium est verius. Et hactenus de isto Articulo.

Caiet. 22. q. 88. art. 9. cap. 1. de Reg. in 6.

Nota hoc valde.

ARTICVLVS III.

Vbi nam incipiat huiusmodi probationis annus, & qualiter debeat computari?

Sylvest. verbo Relig. 5. q. 3.

Pro huius Articuli intelligentia præmitto ex Sylnestro, *verbo Religio.* quod olim probationis tẽpus, in puberibus incipiebat ab hora impositionis habitus, siue ab ipsa hora pubertatis, si ante illũ assumpserant. Circa quod olim quid fieri, atque obseruari consueuerat dictum fuit à nobis supra q. 17. artic. 5. nempe, quod impuberes ante prædictum annum pubertatis, nisi de consensu, & licentia suorum parẽtum, siue tutorũ, non aliquã poterant intrare Religionem, *Per c. ad nostram de Regul. & c. firma, cum multis sequentibus, 20. quæstione prima*, neque quãtum ad hoc, malitia puerorum supplere poterat ætatem. Incipiebat igitur olim probationis tempus in masculis, saltem expleto anno 14. incipiente. 15. & in fœminis expleto. 12. incipiente. 13. vt Masculorum professio fieri posset, expleto anno 15. fœminarum vero expleto 13. vt latius dicemus infra, quando agemus de eorumdem professione.

c. Ad nostram de Reg. c. firma cum sequentib. 20. q. 1.

De his autem qui ad habitum recipiebantur in Insulis, quia non poterant profiteri, nisi post 18. annum expletum, iuxta c. *quia in insulis de Regul.* inquit idem Sylvester, quod incipiebat in ipsis probationis tempus, a puncto incipientis anni 18. vt post illum expletum profiteri possent, ad quod, probandũ adducit c. prædictum, Quia in insulis. Sed quamuis hoc ita in consuetudine positum fuerit olim, iam

c. quia in insul. de Reg.

nunc per Concil. Triden. (vt diximus in præcedenti Articulo) omnia ista sunt innouata, atque mutata, & in nulla Religione virorum, aut mulierum professio fieri potest ante 16. annum expletum, nec inaius tempus requiritur, etiam si habitus suscipiatur, ad profitẽdum in insulis. Quo supposito, atque præmisso, quæritur in præsenti Articulo, quonam tempore, seu in quo pũcto, incipiat probationis tempus, an scilicet incipiat tam in viris, quam in mulieribus, post expletum annum 15. vt in 16. valeant profiteri, an vero incipiat, seu incipere possit ante. Nec otio sa est huius difficultatis Resolutio, nam quamuis, sine hoc, siue illud dicatur, ante 16. annum expletum profiteri non liceat, multum, tamen interest scire quando incipiat, vel adimpleatur probationis prædictum tempus, propter plures casus, atque difficultates, quæ ex hac re solent exoriri; & similiter oportet nosse quamplurimũ, qualiter huiusmodi annus debeat computari. Pro quorum resolutione sequentes statuo Conclusiones.

Prima Conclusio.

Probationis Annus, siue in pueris, siue in fœminis, incipit modo à die susceptionis habitus, siue ab eo die, quo communem sequuntur aliorum religiosorum vitam, & incipiunt experiri Religionis asperitates. Hæc Conclusio ponitur ptopter eos siue eas, qui, vel quæ, post expletum suæ probationis annum, non possunt emittere professionem, ob defectũ ætatis, de quorum, magna Dei gratia, sat ego numero. De his igitur dico, quod isti tales, si per annum integrum (ad sensum infra dicendum) steterũt in probatione experiendo, atque probãdo Religionis aspe ritates, & postea aliqua iusta de causa eorum professio dilatetur, siue ob infirmitatẽ aliquam (non derelicto habitu) è Monasterio egrediantur, in omni via, atque in omni opinione, dum ad idem reuertũtur, profiteri possunt, virtute supradicti anni suæ probationis; quamuis circa alios, qui foras egrediũtur, habitumq; dimittunt, diuersæ sint sententiæ, & opinione; quia reuera iam per annum integrum steterunt in probatione, & a tempore susceptionis habitus in eisdẽ, incœpit probationis annus, si simul (vt dictum est) cœperunt agere vitam communem, & experiri Religionis difficultates, & asperitates. Neque ex prędicto Conc. Trid. colligi vllo modo potest contrarium, nam quamuis ibidem dicatur, *vt memoratu licere profiteri, ante 16. annum expletũ, neque qui minore tempore quam per annum post susceptũ habitum in probatione steterit, ad professione admittatur, &c.* non tamen dicitur, aut exinde potest colligi, quod probationis tempus siue annus incipiat in 15. anno expleto: sicut neque inde congruenter colligitur, quod non liceat alicui puero, siue puellæ, ante huiusmodi tempus, habitum Religionis assumere, vt quidam perperam dicere voluerunt, imo vero id optime, & congruentissime facere possunt, propter rationes à nobis dictas sup. q. 19. ar. 6. qua de re videatur doctiss. Doctor Nauar. lib. 3. Consiliorum de Regularibus, Consl. 29. & consil. 30. agendo, an Nouitiorum professio possit differri, & dilatari. Videatur etiam P. Fr. Emmanuel Rodr. tom. 3. q. reg. q. 15. ar. 2. vbi; & aduertendum quod Concil. Triden. dicit. quod est valde notandum, atque memoriæ commendandum.

Probationis annus incipit à die susceptionis habitus in his, qui sequuntur communem aliorũ religiosorum vitam & portant Religionis asperitates.

Nauarr. lib. 3. cons. de Reg. cons. 29. & 30. Emm. 3 to. qq. reg. q. 15. art. 2.

Secunda Conclusio.

Huiusmodi probationis annus (de rigore loquẽdo) a momento in momentũ potest, & debet computari, nec expectãdus est alter dies, vt professio post annum emitti possit. Hæc conclusio est certa, & quę communiter tenetur à Doctoribus antiquis, atque iunio-

Nouitiorũ professio, expleto probationis anno fieri potest, neque expectãdus est alter dies.

iunioribus pro qua dico, quod circa anni computationẽ fuit olim inter antiquos Doctores magna lis, & controuersia, affirmantibus quibusdam, quod annus erat computandus à momento in momentum; dicentibus vero alijs, quod exspectandus erat vnus dies. Quos alij concordare volentes asserebant, vnũ eorum habere locum in odiosis, & pœnalibus, alterum vero in fauorabilibus, atque gratiosis. Ex quo etiam alia, & nec minus perplexa, exorta fuit quæstio, & difficultas, an scilicet religionis ingressus esset ex his, aut ex illis, inter fauorabilia, an vero inter odiosa, & pęnalia deberet computari, à quibus quęstionibus pro nũc consulto abstineo, vt breuitati studeam, & quia non sunt præsentis speculationis. Et resolutiue dico, quod professio fieri potest post expletum probationis annum, ipsum computando à momẽto susceptionis habitus in his, qui ad id iam plenam habent ætatem, nec exspectandus est alius dies. Qua de re videatur Henriquez 2. tomo lib. 13. de excommunicatione c. 14. nu. 2. & Palatios in 4. d. 28. q. 1. & P. F. Emmanuel. Rodrig. tomo 3. qq. regul. q. 15. ar. 4. vbi ad hoc propositum plura dicunt, & plures allegant Doctores. Nec dictis obstat, *c. puella, 20. q. 2.* quatenus ibidem præcipitur quod pro puellarũ cõsensu exspectetur annus, & vnus dies, intra quod tempus reclamare possint, & extrahi à parẽtibus, siue tutoribus. nam dico, quod est dissimilis ratio, & casus; & quod Concil. Trident. tantum requirit integrum probationis annum; neque expostulat diẽ: quod si vellet, vt vltra annum dies vnus expectaretur, id ipsum proculdubio expressisset, sicut expressum est *in dicto cap. puella*, quod loquitur de potestate patris, siue tutoris, potentis puellam impuberẽ à Monasterio reuocare, quod cum non faciat, standum est in prædictis. In calce huius articuli, & pro maiori supradictæ conclusionis intelligentia, libuit aduertere, quod in computatione prædicti anni, in anno bissexto, duo dies pro vno debent computari: cuius ratio est; nam cum hæc sit materia ciuilis, atq; politica, politice etiam, & ciuiliter de ea loquẽdum est, neque considerãdum, quod sit iam expletus annus naturalis, atque solaris, qui continet 365. dies & 6. horas, sed spectandus est annus politicus, & ciuilis, & pro tali inter ciues computatus. Nam probationis annus, esse debet annus à Republica taxatus, atque vt talis declaratus. id quod communiter seruatur in alijs negotijs, atque commercijs humanis. Vnde in nostris temporibus, & nostræ ætate, anno 1582. quo tempore auctoritate summi Pont. Greg. XIII. ab anno dempti sunt 10. dies, hoc est à 5. die Octob. vsque ad 16. cũ dubitatũ fuisset apud quosdam, vtrum in his qui sacris Ordinibus erant initiãdi, ille annus deberet integer reputari, vt dicerẽtur, seu dici possent, habere legitimam ætatem ad id requisitam? Responsum incunctãter ab omnibus fuit, pręfatum annum debere integrum reputari, neque expectãdos illos decem dies: nã quamuis non fuerit integer naturaliter, & secundum cursum solarem, fuit tamen integer ciuiliter, atq; politice. Idem ergo dico de anno bissextili in quo, quãuis videatur quod vnus supersit dies, & re vera ita sit, quantum ad cursum solarem, quantum tamen attinet ad nostrum præsens propositum probationis, non superest, imo vero illi duo dies pro vno debent computari. Hactenus de isto Articulo.

Henriq. 2. tom. lib. 3. de exco. c. 14. nu. 2. Palatios. super quasent. di. 38. q. 1. & Man. 3. tom. qq. reg. q. 15. ar. 4.

c. puel. 20. q. 2.

In anno probationis, si annus sit bissextus duo dies pro vno tantum debent computari.

ARTICVLVS IV.

Vtrum probationis annus debeat esse continuus, an vero sufficiat, quod sit interpolatus?

CIrca materiam huius articuli, magna fuit olim lis, & cõtrouersia inter Doctores iuris peritos, affirmãtibus quibusdã, quod sufficit probationis annus interpolatus, asserentibus vero alijs, quod non sufficiebat, imo necessario esse debebat cõtinuus, de qua quæstione videndus est Panorm. *in c. ad Apostolicam, de regu.* vbi disputatiue, tenuit sufficere, quod esset interpolatus, & idem tenet Glossa *in Reg. cum qui, de reg. iur. lib. 6.* quia (inquit) videtur satisfactum esse iuri, ex quo quis stetit in probatione per annum, etsi non fuerit per annum continuum. Hãc etiam opinionẽ, tenuerunt olim grauissimi Auctores, quos refert Syluest. *verbo relig.* quos ego breuitatis causa omitto, & quia contraria sententia est verior, atque tenenda: pro qua sequ. statuo Concl.

Panorm. in c. ad Apostolicam de regu.

Gloss. in reg. cũ qui de reg. iuris lib. 6.

Syluest. verbo Relig. 5. q. 4.

Conclusio.

Probationis annus necessario debet esse cõtinuus, neque sufficit, quod sit interpolatus. Hæc concl. est expressa Sylu. vbi sup. quam etiam esse dicit Panor. loco supracit. licet disputatiue, & vt probabile contrarium affirmauerit. Pro hac cõclusione sunt appositissimæ rationes, primo quia vt constat *ex dicto c. ad Apost. de reg.* iste probationis annus institutus est ab Ecclesia, ad hoc vt Nouitius experiatur Religionis asperitates, & austeritates, quod maxime in continuatione consistit: nam certe qui difficulter ieiunaret 40. dies, facile id efficere posset, si inter diẽ, & diem ieiunij, aliquem vnũ refectionis interpolaret. Dicendum est ergo esse necessario requisitum, vt probationis annus sit continuus, quò Nouitius omnes Religionis difficultates, asperitates, seu austeritates experiatur, & probet eo modo, quo continue in Religione experiri solent. Secundo probatur idipsum, quia dicendo prædictum Capitulum indefinitè austeritates, omnes in vniuersum comprehendit (vt dicunt omnes communiter Doctores) atque adeo consultissime statutum est, vt nouitij per annũ integrũ sint in probatione, quò experiantur omnes omnium temporum mutationes, hyemis, atq; ęstatis, propter frigus, & propter calorem, &c. ieiunium Aduentus, ieiuniũ etiã Quadragesimę, &c. alioquin dari posset casus, quo quis existẽs in probationis anno neq; Aduentũ, neque Quadragesimã ieiunaret, quod quidẽ rationi non esset consentaneũ. Tertio, & vltimo probatur idipsum, nã semper quãdo, iura loquũtur de annali spatio, vel de alio simili tempore, de cõtinuo veniũt, & sunt intelligẽda, vt tenet Glossa, super *Rubricam ff. de vari. tempori. præscr. pe.* vbi habetur, regulariter omne tempus debere esse continuũ. Idem dicit Ioannes Andreas *c. 1. de electione lib. 6.* & eandem opinionẽ tenet Bartolus *in l. interdum. §. quoties, ff. de publ.* per illũ textum, *vbi seruus dicitur veteranus, qui anno continuo seruiuit.* Videatur hac de re Syluester, vbi supra, qui ad hoc propositũ plura dicit, eaque notatu dignissima. Videatur ẽt doctiss. Doctor Nauar. in Cõsilijs, lib. 3. de regul. cõsil. 37. vbi inquit, hoc ẽi esse dictum atq. determinatũ in sacro foro Pœnitentiariæ, quod probationis annus debet esse continuus, & quod hoc est de iure cõmuni. Sed de iure speciali est difficultas, an habeatur aliquod priuilegiũ, quo possit alicui dari professio, etsi ipsius probationis annus, non fuerit continuus, sed ob aliquam cãm, & rationẽ interpolatus. Quidã dicunt quod sic, & afferũt priuilegiũ Iulij II. de quo fit mentio in cõpendio nostrorũ Priuilegiorũ, *verbo Nouitius §. 23.* & habetur in monumentis Ordinis 2. impress. f. 127. conc. 283. vbi dicitur, *quod cũ aliqui fratres in Ordine Minorũ, annũ probationis inceperint, ac deinde habitũ dimiserint, sed postea ad ipsum Ordinẽ redierint, tẽpus prioris receptionis habentes, cũ tẽpore posterioris sibi cõputari, vel nõ cõputari possit iuxta discretionẽ, & determinationẽ suorũ superiorũ.* Quod quidẽ priuilegiũ dicunt, nõ esse reuocatũ per Conciliũ Tridentinum, nam in eo tantũ definitur, quod probationis annus debeat esse integer, nõ tñ dicitur quod esse debeat cõtinuus. Imo ve-

Probationis annus necessario debet esse continuus, neque sufficit, quod sit interpolatus.

c. ad Apost. de Reg.

Gloss. super rubricã ff. de var. temp. præscrip.

Io. And. c. 1. de elect. lib. 6.

Barto. in leg. interdum §. quoties de publ.

Sylu. vbi sup.

Nauarr. lib. 3. conf. de reg. conf. 37.

Difficultas.

An sit aliquod priuilegium, quo dari possit professio alicui nouitio cũ probationis anno non continuo, sed interpolato.

Compend. verbo Noui. §. 23. Cõc. Trident sess. 25. c. 15. de Reg.

ro inquiunt prędicti Doctores, atq; alij multi, quod id reliquit sub opinione, sicut antea erat. Consequẽter dicunt, professiones factas in nostra Religione Fratrum Minorum de Obseruantia, post annũ probationis integrum (discretiuo tamen, & non continuum) semper fuisse validas, & ita fuisse practicatum, & in quibusdam casibus declaratum. Et loquũtur de discõtinuatione anni probationis, quæ fit per dimissionem habitus, nam de ista expresse loquitur præfatus Iulius II. vt constat ex ipsius verbis ibidẽ positis *a deinde habitũ dimiserint*. Sed reuera quãtuis hoc fuerit olim, grauissimorum virorum placitum, qui hac de re cũ tulit sunt, vt dicit P. Fr. Emmanuel Rodriguez in suis quęstionibus regul. tomo 3. q. 15. art. 8. ego tamen non auderem quicquam tale dicere, aut consulere. Et non tam propter decretũ, & Statutum Generalium nostrarum Constitutionum, vbi expresse, atque stricte præcipitur contrarium, nam hoc forsan facillimam haberet solutionem, vt statim dicemus; quam propter supradictum decretum Concil. Tridẽt. Vbi quamuis expresse nõ dicatur, quod annus debet esse continuus, sed definiuit, quod probationis tempus durare debeat per annum integrum; implicite tamẽ insinuatur, quod esse debeat continuus annus, ad sensum opinionis communis, & vt annus communiter intelligitur. Iã supra diximus, quod cum iura loquũtur de annuali spatio, siue tempore, semper intelligẽda & interpretanda sunt de continuo, non vero de interpolato. Quibus omnibus addo, quod crediderim huiusmodi Iulij Secundi priuilegium, esse reuocatum per præfatum Conciliũ Tridẽtinum, vt constare potest *ex c. 22. eiusdem sessionis 25.* vbi explicans atque declarans, quos, & qualiter sua decreta obligẽt, inquit: *Hæc omnia, & singula, supe rioribus decretis contenta, obseruari sancta Synodus præcipit in omnibus Canonicis ac Monasterijs cuiuscumque Ordinis, Mendicantium, & non Mendicantium, vel aliorum Regularium, Monachorum, aut Canonicorum quorumcũque, non obstantibus eorum omnium, & singulorum priuilegijs sub quibuscumque formulis verborum cõceptis, ac Mare magnum appellatis.* Vnde certe credo, non posse nunc temporis, vti nos Minores Fratres tali priuilegio, nec vero aliæ Religiones, quamuis Priuilegium habeant communicationis. Secus est de eo, qui tempore probationis, de licentia Prælati, & cum habitu, aliqua de causa iusta, extra Monasterium egreditur, & per aliquid temporis, sine anni suæ probationis, in domo parentum, seu alibi foras commoratur, de quo sequens instituetur articulus.

Rodrig. tom. 3. qq. reg. q. 15. ar. 8.

Difficultatis suprapositæ solutio.

Conci. Trident. sess. 25. c. 22.

ARTICVLVS V.

Vtrum ille, qui de licentia Prælati, & cum habitu, intra annum probationis, aliqua de causa, extra Monasterium egreditur, & ibi per aliquod temporis commoratur, annum dicatur habere cõtinuum, & possit profiteri?

Difficultas præsentis articuli, scitu dignissima, ac valde necessaria est, vtpote quæ multoties potest euenire, & nec sua ambiguitate caret, & pro parte negatiua sunt atque rationes efficacissimæ.

Argumenta aliqua, & rationes dubitandi pro illo articulo.

Primo, quia Concilium Tridentinum expostulat integrum probationis annum, vt dictum est in præcedenti articulo: nec videtur, quod talis sit illius, qui per aliquod temporis spatium extra Monasterium commoratur, quamuis id fiat cum habitu, & de licentia sui Superioris, siue Prælati: nam cum nec ipse tunc probet Religionis asperitates, & difficultates, nec probetur à Religiosis, aut experimentum faciat suæ conditionis, incongrue, atque improprie dici potest annus probationis.

Secũdo probatur idipsum, & est cõfirmatio prioris rationis. Nam ad id, nõ vero ad quippiam aliud, magis fuit datus, atque institutus prædictus probationis annus, vt constat *ex cap. ad Apostolicam, de regul.* & hoc est, quod facit professionem validam, probatio scilicet, qua Nouitius probat rigorem regulæ quam habet profiteri, & viceuersa, monasteriũ illius mores, & conditiones, an sibi conueniant: sed in proposito casu, neque Nouitius probat Religionis rigorem, nec Monasterium illius mores: ergo, tali deficiẽte probatione, quę est causa validitatis professionis, & faciendi professionem validam, & iustificãdi ipsam professio aliter facta erit omnino nulla.

c. Ad Apost. de regu.

Tertio ad idem sic arguitur, nam *in c. 1. de reg. lib. 6.* expresse datur intelligi, quod probationis annus debet agi intra Monasterium, & quod Nouitius per totum annum in Monasterio necessario debet commorari, ad hoc vt per vnum annum censeatur habitum detulisse, in illis verbis ibidem positis: *Si per continuum sequentem annum in Monasterio permãserit*, quę verba sunt Innocentij Quarti; ergo si per aliquam partem anni manserit foris, dicendum erit, quod interrumpitur probationis annus, neque coniunguntur, aut coniungi possunt illæ duę partes interruptę; quin vero necessariũ erit, quod integre à principio eiusmodi Nouitius incipiat probationis annũ. Propter hęc argumenta, grauissimi Doctores tenẽt partem negatiuã, inter quos est Anchiaranus, & Panor. *in dicto cap. ad Apostol. de reg.* quam dicunt esse cõmunem. Eandem etiam sequuntur, & obseruare iubent generales nostrę Constitutiones, c. 1. vbi agendo de Nouitiorum receptione, & approbatione, quę sequuntur, ponuntur verba: *Vt Nouitij ad professionem admitti valeant, debent esse in approbatione, nec quoquam minori tempore quam per annum, post susceptũ habitum in probatione steterint, ad professionem admittantur. Nã professio antea facta, est irrita, & nulla vt decernit Concilium Tridentinum, ad cuius Concilij puriorem obseruantiam, statuimus, vt Nouitij per annum continuum in probatione permaneãt, ita quod si aliqua ex causa Conuentum exeãt, cum habitu, vel sine illo, nisi ratione translationis ad alium Conuentum, & postea redierint, nõ computetur eis tempus, quo antea in probatione steterunt, sed denuo annum probationis incipiant*, hęc sunt expressa verba nostrarum generalium Constitutionum: sed quamuis hoc ita sit, in contrarium est aliorum multorum grauissimorum Doctorum sententia, & opinio, de qua sequens statuitur conclusio.

c. 1. de regu. lib. 6.

Anchar. & Panorm. in cap. ad Apost. de regu.

Const. gen. ca. 1. de Nouitio receptione.

Concil. Tridẽt. sess. 25. c. 15.

Pro hac sententia, & opinione nota verba, cum habitu, vel sine habitu.

Secunda sententia, & verior.

Conclusio.

Qui de licentia sui Superioris, atque Pręlati, cum habitu aliqua iusta de causa, intra annum probationis, extra Monasterium egreditur, quamuis ibidem per aliquod temporis commoretur, non per hoc discontinuari dicetur annus probationis; imo vero potest licite profiteri, & professio ab eo facta tenet. Hęc conclusio est expressa grauissimi Doctoris Nauarro lib. 3. Consiliorũ, de reg. cons. 42. in cuius fine dicit, Congregationem Cardinaliũ hoc idem cẽsuisse, ac respõdisse cuidã simili propositę difficultati, de quodã Canonico regulari, qui per sex mẽses anni sui nouitiatus, intra septa Monasteria resedit, & totũ residuum illius anni in quadam curia cum habitu, de mandato sui Pręlati, ad quędã magni põderis negotia, & in fine anni professionẽ fecit, de quo postea dubitatũ fuit, an professio facta valeret, & dicit, quod Cõgregatio Cardinaliũ ad illũ hãc difficultatẽ remisit, ac ipse dixit valere propter rationes, quas habebat fortissimas statim dicẽdas, & qd cõgregatio Cardinaliũ idẽ dicendũ esse cẽsuit, atque determinauit.

Qui intra annum probationis, cũ habitu, & licẽtia Prælati, extra Monasterium aliqua iusta causa egreditur, non dicitur discontinuare annum, & professio ab eo facta tenet.

Nauar. lib. 3. cõsil. de regu. cons. 42.

Prima ratio, qua ad id dicendum motus fuit prędictus Nauarro, est, quia præfatus Nouitius semper detulit habitum suæ Religionis, per totum vero

anni

anni spatium, quamuis partim intra Monasterium, partim vero extra, semperq. mansit sub obedientia sui Superioris, & cum eius licentia iusta de causa data, & faciens ipsius præcepta, & mandata; & hoc dicit sufficere ad implẽdum annum suæ probationis, siue nouitiatus: quia (inquit) nullo iure cauetur, quod Nouitius debeat semper manere, atque continue existere per totum annum intra Monasteriũ, & vt dicitur *in c. consuluisti 2. q. 4.* quod Patrum sanctionibus statutum non est, superstitiosa inuentione non est præsumendum. hæc Nauarrus vbi supra.

c. consuluisti, 2. q. 4.

Innoc. 3. in c. cũ illorũ, de sent. excommunic.
Panorm. in c. ex rescript. de iure iurando,

Secunda ratio est, quia vt dixit Abbas (quem vocat Abbatem antiquum) *in cap. cum illorum de sententia excommunicationis*, relatus per Panorm. (quẽ vocat Abbatem iuniorem) *in c. ex rescripto de iureiurando*, Religiosus manẽs extra Monasterium, sub obedientia sui Superioris, & de ipsius licẽtia dicitur residere intra illud. Et addit Nauarro, quod quamuis prædictus Abbas id non dixisset, nec vllus alius, ratio ipsa id expostulare videtur: alioquin sequerẽtur multa inconuenientia, quę ipse ibidem adducit, & quidem magna, quę, & ego breuitatis causa omitto, vt ad alia procedam, ex quibus tandem concludit, quod qui de licentia sui Prælati, & Superioris cum habitu extra Monasterium manet, intra illud residere dicitur. Quod etiam probat *per c. insinuante, Qui clerici vel vouẽtes matrimonium contrahere possunt*, vbi insinuatur, quod nouitiatus annus extra Monasterium de licentia superioris, iusta de causa data, peragi, & adimpleri potest, in illis verbis: *In domo propria, cum omnibus suis solũ antea remanere, & in eiusdem Ordinis habitu biennio post permansit.* Alias adducit rationes Nauarro, quas dicere omitto, quia dicentur, satisfaciendo rationibus adductis pro contraria opinione, ad quas respondetur per ordinem.

c. Insinuante, Qui clerici vel vouentes.

Ad primam respondet Nauarro, concedendo secundum Concilium Trid. esse necessarium probationis annum integrum, & quod professio aliter facta non valet: negando tamẽ, eum, de quo in præsenti casu loquimur, non stetisse in probatione per annum integrum, quamuis partim fuerit intra Monasterium, partim vero extra, quia (vt supponitur) semper stetit sub obedientia sui Superioris, & Prælati, & de ipsius licentia, & cum Religionis habitu, quod sufficit propter rationes dictas, etiam ad hoc, vt dici possit stetisse semper in Monasterio. Quia inquit nullo iure statutum est, vt Nouitius probet, & experiatur omnes austeritates Monasterij in eodẽ, neque in indiuiduo, siue in specie, sed sufficit, vt ipsas experiatur, & probet in genere, existẽdo per totum annum sub obedientia Prælati. Etenim si Nouitius aliquis statim post susceptum habitum, inciperet ægrotare, & per quatuor, sex, aut decem menses in infirmaria intra Monasterium, aut vero extra in aliquo Hospitali æger sub obedientia sui Prælati maneret, in fine anni absque dubio, secundum omnium Doctorum mentem profiteri valeret, etiam si in Hospitali non fuerit expertus in indiuiduo, omnes asperitates Monasterij: nec erit, qui contrarium vllo modo, aut vlla ratione dicere audeat. ergo neque id dicendum est in proposito casu. Per hoc etiã respondetur ad secundam rationem, siue secundum argumentum, negando, quod in proposito casu non præcesserit sufficiens probationis tempus; & ea, quę de iure necessaria est probatio, ad validitatem professionis.

Ad tertium similiter respondetur, per ea, quæ dicta sunt in probatione cõclusionis, nempe, quod satis dicitur manere in Monasterio, imo vero intra Monasterium, qui manet extra ipsum, sub obediẽtia Prælati, & de eius licentia, iusta de causa data, & cum habitu probationis, qui ferri consueuit in tali Religione. Ad id vero, quod dicitur de nostris Cõstitutionibus generalibus, respondetur. Sanctissime quidem illud fuisse constitutum, ad maiorem obseruantiam Conc. Tridẽt. prædicti, ac propterea esse vetitum contrarium omnino facere; non tamen irritatur factũ; quin vero neque, vt credo, à Patribus irritari potuit, cum nullum statutum possint facere, vt ad aliud propositum iã diximus supra, dicemusq. amplius, quod sit contra ius commune, Vnde cum ius commune supradictum iudicet, atque decernet esse continuum, atque sufficientem probationis annum, ex hoc, quod ab aliquo contrarium fiat, poterit quidem Pręlatus talia faciẽs puniri; attamẽ professio sic facta erit nihilominus valida, & non irrita, aut nulla. Præcipiunt ergo generales nostræ Constitutiones, quod Nouitij intra probationis annum, nõ Monasterium egrediantur, neque cum habitu, nec sine illo, ad meliorem supradicti Concilij obseruantiam, & quod aliàs tempus antea actum non illis computetur: sed quamuis impediãt, & vetent aliter professionem fieri, non tamen eandem irritant, aut reuocant, quod solummodo Papa, aut Concilium facere posset. Nec dictis obstat, quod supradictę Constitutiones sint etiam per Papam confirmatæ & approbatæ: nam Papa (vt in alio simili casu dicit Nauarro, & nos etiam supra diximus) solummodo cõfirmat, atque approbat eiusmodi statuta, quatenus iusta, & licita, & non sunt contra ius, & cõtra sacros Canones. in iure autem non reperitur, quod in proposito nostro casu, eiusmodi professio non fieri possit, aut quod huiusmodi annus non dici debeat integer, atque continuus; imo vero ex eo satis aperte colligitur contrarium, vt dictum est. Ergo intentũ. Alij respondent supradictæ Constitutioni, dicendo quod intelligi debet tãtum de illis, qui cum habitu, vel sine illo, sine licẽtia Pręlati aliqua de causa egrediuntur Monasterium, non autem de his, qui cum licentia Prælati, & causa iusta, per aliquod temporis spacium, foris in domo parẽtum suorum, seu in aliqua infirmaria, aut hospitali commorantur. Ij enim in probatione semper sunt, & esse dicuntur per annum integrum, & nõ discretum, seu interpolatum, & sic eorũ professio facta valet. Sed difficultas modo est, quinam possint huiusmodi licẽtiam ad exeũdum præstare? & respondeo, & dico, quod Ministri Prouinciales, quibus solummodo hoc ipsum, & alia ad Nouitios pertinentia, & spectantia, cõcessum esse videtur per ipsas generales ordinationes per c. 5. cum consensu Discretorum, ibi *ded. spensatione cum Nouitijs, &c.* At in ipsorum absentia, & quando facilis ad eosdem nõ habetur recursus, vrgetq. necessitas, crediderim, idipsum posse facere Guardianos, & alios Prælatos Conuentuales, nisi aliqua ordinatione generali, seu prouinciali, aut particulari mandato sibi fuerit interdictũ. in qua etiam sententia, & opinione est Pater Frater Emmanuel Rodriguez tom. 3. quæst. regu. Et hæc de isto articulo dicta sufficiant.

Difficultas.

Emmanuel. 3. to. quæst. regu. q. 15. Art.

ARTICVLVS VI.

An sit de essentia anni probationis, quod deferatur Regularis habitus a Nouitijs, & probentur in habitu illius Religionis, quam habeat profiteri?

Circa præsentis articuli difficultatem, refertur particularis quædam opinio Panormitani asserentis, nõ esse necessario requisitum, quod in probatione portetur habitus illius Religionis, quã Nouitius intendit profiteri: imo vero sufficit, quod Nouitius probetur, siue probare ipse possit regulam alicuius Religionis, in habitu proprio, & in habitu seculari. Hoc tenet in *cap. super eo, de regul. & in cap. porrectum eod. tit.* dicit, quod habitus non est

Panor. in c. super eo, de reg. &.

c. super eo de regular.
c. porrectũ eo. t.

de substantialibus, sed de accidentalibus regulæ. Nã habitus non facit Monachum: & quod Monachus profiteri potest absque eo, quod suscipiat habitũ, licet postea dicat in hoc standum esse consuetudini. Qua de re vidẽdus est Syluest. *verbo Relig. 1. q. 1. & 5. q. 5.* vbi ad hoc propositũ dñr plura, eaq. notatu dignissima, circa aliquas consuetudines antiquas faciendi, & emittẽdi professionem, sine vlla ferè probatione, & quandoque absque susceptione habitus. Sed hæc iam non sunt in vsu, vnde illis non obstantibus, in contrarium statuitur conclusio.

Syluest. verbo Religio 1. q. 1. & 5. q. 5.

Conclusio.

De essentia, & substantia anni probationis est quod habitus Regularis a Nouitijs deferatur.

Quod Regularis habitus à Nouitijs deferatur, est de essentia, atque substantia anni probationis, & saltem hoc tempore profiteri nullus poterit, qui existens in probatione non susceperit, & per annum detulerit habitum illius Religionis, quam intendit profiteri. Hæc conclusio est Syluestri, loco supracitato, *verbo Religio, 5. q. 5.* quam, & probat *ex glossa in d. c. super eo de reg.* vbi hac proposita difficultate, ibi *in eadem veste*, dicit, probationem debere fieri in habitu Monachali, & citat, *c. statuimus, infra eo. tit.* alioquin (inquit) non posset probare austeritatem Monachalem, quæ magna ex parte in vestibus consistit. Secundo probatur conclusio: nam contra omnem est prorsus rationem, atq; irrationabile omnino videtur, quod probatio fiat, & non in illius Religionis habitu, quam quis intendit profiteri: nam si probatio necessaria est, vt experiatur Nouitius id quod profiteri habet, quonam pacto, & delatio habitus, non erit necessaria, cum, & eundem sit etiam professurus. Tertio probatur ex consuetudine, quæ (secundum Doctores) est optima legum interpres, *Iuxta legem, si de interpretatione, ff. de legibus:* & certe communis consuetudo hoc habet, vt qui in alicuius Religionis probatione est, eiusdem deferat habitum, ita quod non sufficit, quod deferat habitũ Religionis alterius, secundum glossam *in d. c. super eo*, quinimo necessarium est: vt etiam deferat ipsum in Monasterio, adeo quod delatio extra Monasteriũ, numquam induceret professionem tacitam, vt dicitur *in Clement. eos de regu.* ergo delatio habitus omnino in probatione necessaria est. Tandem quarto eadem Conclusio probatur, per Concilium Tridẽt. *sess. 25. c. 15.* vbi habetur, *Quod in nulla Religione virorum, aut mulierum, professio fiat ante 16. annũ expletum, neque qui minori tempore quam per annum, post susceptum habitum in probatione steterit, ad professionem admittatur*, notanda sunt illa verba, *Minori tempore, quam per annum post susceptum habitum, in probatione steterit*. Ex quibus clare colligitur, delationem habitus esse de essentia, atque substantia Anni probationis, quo fit, vt in nostra sacra Minorum Fratrum Regula, pro Nouitijs determinatæ sint vestes, quibus habent probari, quod similiter, & verum esse credo in omnibus Religionibus, quamuis in aliquibus, Nouitiorum habitus non sit parenter distinctus ab alijs. Quin vero *in l. 3. partitarum tit. 7. par. 1.* expresse dicitur, vt qui aliquam ingreditur Religionem, eiusdem induatur habitu, cum aliàs recte eiusdem asperitates probare non possit, & maxima pars asperitatis consistat in vestibus.

Syluest. verbo Religio 5. q. 5. gloss. in c. super, de Relig. ibi, in eadem veste.

cap. statuimus, eod. tit.

leg. Si de interpret ff. de leg.

Clemen. de reg.

Cõcil. Trident. sess. 25. c. 15.

leg. 3. partit. tit. 7. par. 1.

Ad argumenta in contrarium adducta respõdeo, quod si quæ sunt capita in iure, quæ videantur dicere, aut insinuare contrarium, & quod Nouitij probati possunt in veste laicali, quale est, *c. legem, d. 18. c. multos, dist. 54. & c. si quis incognitus, 16. q. 2.* dicẽdum est, quod iam non seruantur, vel quod non loquuntur de veste laicali, proprie, & in rigore sumpta, sed de veste quadam Nouitiorum, qui erant in probatione positi. Ita tenet *glossa in d. c. super eo, de regu.* quæ quidem vestes differebant ab illis, quæ dabantur profitentibus, pro quo citat *c. Statuimus, positum infra eod. tit.* Videatur hac de re Syluester vbi supra in fine, vbi etiam dicit, quod quamuis, ex causa professio, & probatio saltim semiplena, olim fieri poterat sine habitu (vt ipse alibi dixerat) re tamen vera, talis profitens numquam fuit Nouitius, nec proprie positus in probatione; & absolute asserit, quod hoc nullatenus fieri potest: & si hoc dixit ille de eo tempore, multo minus licebit hodie, post Conc. Trid. quippiam tale facere. Hactenus de isto articulo.

c. Legem, di. 18. c. multos, dist. 54. c. si quis incognitus, 16. q. 2.

Gloss. in c. super eo, de reg.

c. Statuimus, eod. tit.

Syluester vbi supra.

ARTICVLVS VII.

Vtrum nunc Nouitij de Conuentus consensu; renuntiare possint probationis anno?

Ratio dubitandi circa hanc difficultatem est, nã vt habetur *in c. ad Apostolicam, de regu.* probationis annus, á sanctis Patribus fuit introductus, & in fauorem Monasterij, & Conuersi, propter rationes superius dictas, vnde de consensu partium poterat olim renunciari, & profiteri quispiam, ante probationis tempus regulariter præfinitum, *iuxta legem si quis incõscribendo, C. de pactis, & c. g atum, de off. delegat.* Nam quod ob fauorem introductũ est, in ipsius odium retorqueri non debet, *c. quod ob gratiam, de regu. iuris lib. 6. leg. quod fauore, C. d. legatis.* Quod, & adeo erat olim positum in cõsuetudine, quod Nouitij, & conuersi, multoties profitebantur, alij intra vnam hebdomadam, in aliquibus Religionibus, pro consequendis eorum bonis temporalibus, alij vero intra vnum, vel duos menses, vt & ipsi Nouitij ad dignitates, vel ad beneficia aliqua promouerentur. quibus similes multæ olim fiebant abusiones; qua de causa non immerito fuerunt sublata omnia ista, & nunc quæritur, atque in controuersiam adducitur, an idipsum vllo pacto fieri possit, & Nouitij renunciare præfinito suæ probationis anno, & ipso non finito profiteri, an vero id per Cõcilium Tridentinum sit iam abrogatum? Cui difficultati breuiter, atque resolutiue respondeo, per sequentem conclusionem.

c. Ad Apostol. de regu.

l. g Si quis in cõscribendo, C. de pact.

cap. Gratum, de offic. deleg.

c. Quod ob gratiam, de regu. iu. lib. 6. leg. quod fauore, C. de leg.

Conclusio.

Post Concilium Trid. nullus potest profiteri, nisi post expletũ probationis suæ annum.

Post Conciliũ Tridentinum, nullus vmquam potest profiteri, nisi post expletum suæ probationis annũ, neque huiusmodi terminus, & probationis tẽpus, etiam ex consensu partium potest renunciari, aut remitti. Probatur hæc conclusio. Primo, nam in prędicto Concilio Trid. *sess. 25. c. 15.* patificantur, atque æquiparãtur, professio facta ante 16. annum expletũ, & ante expletũ probationis annũ, in illis verbis: *Professio non fiat ante 16. annum expletum, neque qui minori tempore quam per annum post susceptum habitũ in probatione steterit, ad professionem admittatur:* Sed nemo audebit dicere, quod professio facta de cõsensu partium (hoc est, Nouitij, & Monasterij) ante 16. annũ expletũ, sit valida; ergo neque in proposito casu audebit dicere, quod sit valida, ante expletũ probationis annum, etiam de cõsensu partiũ. Consequẽtia est legitima; nã de similibus simile est iudiciũ per *leg. fina. ff. de manda. & c. licet ex quadã de testibus cũ similibus.* Secundo probatur idipsum; nã mens, & intentio præfati Cõcilij, in loco pręallegato, fuit obuiare prædictis abusionibus, quæ olim fieri cõsueuerãt, in aliquibus Religionibus, admittẽdo Nouitios, ad professionẽ, propter diuersos respectus, absque vlla fere probatione: sed si huiusmodi terminus etiam nunc, vt olim renũtiari posset ex consensu partium, supradicta verba in Concilio posita, frustarentur, & nullius essent prorsus valoris, atque momenti: dicendum ergo est, quod huic probationis termino, etiam ex consensu partium,

Concil. Triden. sess. 25. c. 15.

leg. Fina. ff. de mada. c. licet ex quadam de testibus.

tium, neutiquā nunc renuntiari potest. Confequētia patet, quia mens, & ratio legis sunt anima legis, per c. fin. de regularis lib. 6. & c. Marchion. s. q. 1. & leg. non dubium C. de leg. bas. Quod, & hac peculiari ratione confirmatur: nam Concilium Tridentinum penes hoc decretū, exæquare voluit omnes in vniuersum Religiones, Mendicantes, & non Mendicantes, vt ex ipsius contextu cuius facile cōstare potest: sed Religiones Mendicantes iam olim, nullum ad Religionem poterant admittere, ante expletū probationis annum, etiam ex consensu partium, per c. non solum, & c. constitutionem de regu. in 6. In quorum primo Alexander IV. hoc præcepit Fratribus Prædicatoribus. & Minoribus; in secundo vero Bonifacius VIII. id ipsum extendit, atque intelligi voluit, de omnibus in vniuersum, Religionibus Mendicantibus: dicendum ergo est, quod Cōcilium hoc idē obseruari voluit, in omnibus Religionibus vniuersaliter. Vnde dico, vt huic articulo finem imponam, quod quamuis olim (vt dictum est) huic iuri, de probationis anno, ex consensu partium, renūciari posset, quia cēlebatur, & existimabatur esse ius particulare, & priuatum Nouitij, & Monasterij, nunc tamen ex decreto præfati Concilij Tridentini, & ipsa edocente experientia, quæ est omniū rerum magistra, non censetur, neque existimatur, bonum priuatū, & particulare alicuius; imo vero vniuersale totius Ecclesiæ, & omnium Religionum id esse determinarum, quo fit, vt tali iuri com-muni renunciari non possit, etiam ex consensu partium per c. si diligenti de foro competenti, nam quamuis, hoc in præfato Concilio nō exprimatur, aut expresse sit prohibitum; colligitur tamē ex ipsius verbis, & eorum tenore, sed maxime ex illis, professione ante, facta, nulla sit, nullamq. inducat obligationem, ad alicuius Regulæ vel Religionis, seu Ordinis observationem, aut ad alios quoscumque effectus. Vnde nec valebit in vim simplicis voti, prout supra diximus, de mente Caietani, 2. 2. q. 88. art. 9. vers. 3. est notandum. Hac de re videatur Doctor Nauar. lib. 3. cons. tit. de regu. cons. 33. & Pater Frater Emmanuel Rodriguez tom. 3. quæst. regu. q. 15. art. 7. hactenus de isto articulo.

c. non solum c. constitutione de regu. lib. 6.

Iuri particulari renunciari potest, nō autem cōmuni etiā ex consensu partiū.

Caiet. 2. 2. q. 88. art. 9.
Nauarr. lib. 3. consil. de regu. cons. 33.
Emman. 3. tom. quæst. regula. q. 15. a t. 7.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum Nouitij intra annum probationis, libere possint exire, atque ad seculum redire?

Ratio dubitandi est, quia in iure reperiūtur aliqua iura, siue capita, quibus dicitur, aut saltim innuari videtur, Conuersis, siue Nouitijs, post susceptum alicuius Religionis habitum, non esse licitum exire, seu ad seculum redire, si euidenter apparuit, eos vitam mutare absolute voluisse. Habetur in c. statuimus, de regu. c. non solum eod. tit. lib. 6. & in c. ad efficiendum de regu. & transeuntibus ad Rel gionem eo. lib. 6. Sed ijs non obstantibus, in contrarium statuitur Conclusio.

Licitum est Nouitijs intra annū probationis a Monasterio exire, & ad seculum redire.

Conclusio.

Nouitijs intra annum probationis, licitum est è Monasterijs exire, atque ad seculum redire. Hæc cōclusio est Syluestri verbo Religio, 5. q. 8. & Panorm. in c. statuimus de reg. vbi, & ponderat verba illa, ad priorem statum infra annum, libere posse redire. Ex quibus infert, quod idipsum facere possunt sine perita licentia ab aliquo: nā id sonat verbum libere, vt habetur in c. licet Episcopis, & in c. de multa, de prebendis. Et dicit Syluester, quod non tenetur soluere expēsas factas sibi à Monasterio, quod probat per c. non solum, de regu. lib. 6. ibi, aliquatenus impedire, & quod egrediendo etiam sine licentia, nō incurrunt aliquam inhabilitationem ad ordines, vel ad beneficia ecclesiastica siue secularia, iuxta c. postulasti, de filijs presb. Enumerat autem idem Syluester, de mēte Panormitani, vbi supra, quatuor exceptiones, siue quatuor fallentias, in quibus fallit, & non tenet supradicta generalis regula, qua dicitur, quod Nouitij intra probationis annū, libere, & licite possunt exire. Primus casus est, si intra annum fecit professionem. Secundus, si intra annum suscepit habitum professorum. Tertius, si euidenter appareat, cum absolute mutare vitam voluisse. Quartus, si detulit per annum habitum indistinctum. Sed quia de his omnibus infra, particularem facturi sumus mentionē, & speciales proponendæ sunt à nobis difficultates, cum agemus de eorumdem professione tacita, vel expressa, ab ijs pro nunc consulto abstineo, vt congruentiori ordine. Hactenus de isto articulo.

Sylu. verbo Religio. 5. q. 8.
Panor. in c. statuimus, de reg.
c. licet Epis. c. de multa, de prebend.
Sylu. vbi sup.
c. non solum, de regu. lib. 6. verbo aliquatenus impedire.
c. Postulasti, de regu.

ARTICVLVS IX.

Vtrum Nouitij infra annum probationis ordinari possint seu ad aliquas dignitates promoueri?

Huic articulo resolutiue respondeo, per sequentes conclusiones.

Prima Conclusio.

Nouitij infra annum probationis ordinari non possunt, etiam prima tonsura. Hæc conclusio est Syluestri verbo Religio, 5. q. 10. quam, & probat per c. Monasterijs 19 q 3. & etiam auctoritate Raynūdi, & aliorum multorum Doctorum. Nec prædictis (...) obstat, verbum, Biennium in c. d. cap. ap-(...) etiam post biennū, si adhuc sunt Nouitij ordinari non possunt, nisi simul concurrat aliquid, per quod habeantur pro professis; tunc enim bene possent ordines recipere, vt dicūt fere omnes Doctores communiter, quod, & probat Syluester per c. Gossaldus 17. q. 2. & c. si quis incognitus, ead. causa, & quæstione.

Nouitij infra annū probationis ordinari non possunt.
Sylu. verbo Religio. 5. q. 10.
c. Monasterijs, 19. q. 3.
c. Gossaldus, 17. q. 2.
c. Si quis incognitus, eadem causa, & quæstione.

Secunda Conclusio.

Quamuis huiusmodi Nouitij, infra annum probationis, si eligantur, ad Episcopatum, possint ascendere, non tamen ad Abbatias, seu ad aliquas præfecturas, vel prælaturas eiusdem Religionis. Hæc etiā conclusio est Syluestri, vbi supra q. 9. quam, & probat per c. nullus de electione lib. 6. vbi tota hæc conclusio ad literam habetur expresse. Et si quæratur, cur potius ad Abbatias, siue alias præfecturas, quam ad Episcopatum prohibeantur ascēdere, & promoueri? Respondeo, & dicoid esse factum, quia multi olim, ambitione moti, vt promouerentur ad Abbatias, siue Prælaturas, ingrediebantur Religionem, & necdum professi, efficiebantur Abbates, siue Prælati, & religionum Magistri, qui nondum fuerant discipuli, cum magno damno, & dedecore ipsarū Religionum, ac propterea hoc prohibitum fuit meritissime: nec currebat eadem ratio de Episcopatu, vt de se patet. In calce huius articuli, libuit aduertere, quod Nouitius, si sit Canonicus, vocari non debet ad electionem Episcopi, vbi consuetudo esset, quod fiat per electionem, quod tenet expresse Syluester, verbo Religio 5. q. 11. adducendo ad hoc Ioannem Andream, in c. beneficium de regu lib 6. & dicit, secus esse, si talis Nouitius esset patronus, & ad ipsum aliqua electio pertineret, non iure collegij, sed iure singulari, tunc enim deberet vocari. Et hęc de isto articulo dicta sufficiant.

Nouitij infra annū probationis nō possunt ad Abbatias, seu dignitates promoueri, bene tamen ad Episcopatum.
Sylu. iter vbi sup. q. 9.
c. nullus. de electio. lib. 6.
Sylu. verbo Religio 5. q. 11.
Ioan. Andr. in c. beneficium de regu. lib. 6.

ARTICVLVS X.

Vtrum Nouitij in aliquo casu, intra annum probationis, possint profiteri?

Iam hæc difficultas, simpliciter, & absolute loquẽdo superius diffinita, & decisa est, sed iterum mouetur ad ponendum quoddam Priuilegium, Pij V. de quo sit Conclusio.

Conclusio.

Ex Priuilegio Pij V. Nouitij intra annum probationis in articulo mortis existentes possunt profiteri.

Parasellus in compendio, verbo nouitius.

EX Priuilegio Pij V. P. M. Nouitij in articulo mortis existẽtes, ante expletum probationis annum, vt lucrentur, atque consequantur Indulgentias, possunt profiteri. Hęc conclusio non aliter probari potest, aut debet, quam adducendo præfatam Pij Quinti concessionem, cuius tenorem refert Reuerendissimus Parasellus, Generalis olim Ordinis Minimorum, in compendio Priuilegiorum eorumdem, quòd præfatum Priuilegium Pij Quinti, fuit specialiter concessum Sanctimonialibus Ordinis S. Dominici. & sic incipit.

Pius Quintus ad perpetuam rei memoriam, &c. Summi Sacerdotij cura, &c. & infra. Sane exhibita nobis pro parte dilectarũ in Christo filiarũ, Monialium Ordinis sancti Dominici, Fratrum Prædicatorum petitio continebat, quod quoniam aliquando accidit, vt illæ, durante tempore probationis illarum, ad emittendam professionem regularem, ante illius emissionem ab hac vita migrant, & in dicto tempore probationis obstantibus Constitutionibus, siue statutis, & ordinationibus dicti Ordinis, non valentes dictam professionem emittere, carẽt cælesti merito, quo ex dono, & benignitate Sedis Apostolicæ, cæteræ dicti Ordinis Moniales professæ, in dicta professione decedentes, gaudẽt, quare nobis humiliter supplicare fecerunt, vt sibi in præmissis opportune prouidere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur, qui salutem animarum dictarum Monialium nouitiarum, etiam ante professionis emissionem, & durãte tempore probationis earumdem decedentium, sincero desideramus affectu, & ipsasque Moniales nouitias, & c. harum serie absoluentes, & absolutas fore censentes, huiusmodi supplicationibus inclinati, eisdem Monialibus nouitijs, nunc, & pro tempore existentibus, & earum singulis, vt quando, & quoties aliqua ex eis nondum professa, de alicuius medici cõsilio, ab hoc seculo transitura conspicitur, ipsa pro cõsolatione animæ suæ professionem prædictã, ante tempus requisitum, (quatenus tamen in ætate legitima constitutæ sint) ad illam emittendam in manibus Abbatissæ, seu Priorissæ, vel alterius Superioris Nouitiarum ipsius Monasterij seu Domus, ita tamen, quod ipsæ Moniales Nouitiæ, sic decedentes, Indulgentias, & alias gratias, quas Moniales vere professæ decedentes, consequuntur, consequi possint, emittere in articulo mortis, libere, & licite valeant, Apostolica auctoritate, tenore præsentium perpetuo concedimus, & indulgemus; necnon eisdem Monialibus Nouitijs, ita tunc professis decedentibus, plenariam omnium peccatorum suorum Indulgentiam, & remissionem in forma Iubilæi misericorditer in Domino eisdem auctoritate, & tenore elargimur; non obstantibus, & c. Dat. Romæ apud S. Petrũ sub annulo piscatoris, die 23. Augusti 1570. Pontificatus nostri anno quinto.

Notanda circa dictum priuilegium. Primo nota. Prædictum Priuilegium Pij V. non est reuocatum per Gre. XIII.

Circa quam concessionem, nonnulla veniunt notanda: Primo, quod ea potiuntur nouitiæ existentes infra annũ probationis, si contingat cõstitui in articulo mortis ante professionem. Habentes tamen legitimã ætatẽ ad profitendum, per illa verba in eadẽ concessione posita, *Quatenus tamen in ætate legitima constitutæ sint*: nec reuocata est huiusmodi concessio per Grego rium XIII. per suam illam Cõstitutionem, quæ incipit, *In tanta negociorum mole*, qua reuocauit, quidquid concesserat Pius V. super statu, & regimine Monachorum, & Sãctimonialiũ contra ius, & contra decreta sancti Concilij Tridẽtini: nam potest dici primo, quod non est reuocata quoad forum conscientiæ; vel secũdo, quod Gregorius XIII. non loquitur de ijs gratijs, & Indulgentijs, & maxime concessis in mortis articulo, Monachis, & Sanctimonialibus; sed tãtum de alijs gratijs, & priuilegijs spectantibus, ad statum, & regimen eorumdem Monachorum, aut ipsarum Monialiũ.

Secundo circa eandem concessionem, aduerto, quod virtute huius concessionis, & professionis sic factæ, Monasterium non potest succedere in bonis Nouitiæ sic professæ, in præiudicium suorum heredum, & aliorum venientium ab intestato: nam, vt ex ipsius verbis constat, summus Pontifex nõ id intendit, vt patet intuenti: sed tantummodo hoc concessit propter solatium, & consolationem spirituale͂ ipsarũ Monialiũ nouitiarũ, ne carerent merito, siue beneficio Indulgentiarũ; neque vnquã Põtifices, in suis priuilegijs intendunt derogare, aut præiudicare iuri quæsito alterius, nisi hoc expresse ibidem contineatur, & in præfata concessione nullum tale apponitur verbum. Dixi virtute illius professionis sic factæ, in articulo mortis: nam si Nouitia viuat, & postea expleto probationis anno, expressam professionem emittat, seu potius de nouo profiteatur, primam ratificando, aliud est iudicium, & contrarium oĩno est dicendũ, prout melius dicetur in sequenti quæst. agendo de Nouitiorum bonis temporalibus. Secundo nota.

Tertio, & vltimo noto, circa eandem concessionẽ quod ea potiuntur, vti, & potiri possunt, non solum Nouitiæ, prædicti Ordinis sancti Dominici, verum etiam Nouitij, & Nouitiæ cuiuscumq; alterius Ordinis, & Religionis, Priuilegium habentis cõicationis, vt credo iã omnes cõiter habere Religiones. Et hæc de isto artic. ac de tota quæst. dicta sufficiant. Tertio nota.

QVÆSTIO XXIII.

De Nouitijs, quantum attinet ad dispositionem bonorum suorum temporalium, in decem Articulos diuisa.

1 *Vtrum Nouitij, cum primum ingrediuntur Religionem, & suscipiunt habitum, disponere debeant, aut possint, de suis bonis temporalibus?*
2 *Vtrum valeat donatio, seu renunciatio bonorum temporalium, facta ab aliquo volente intrare Religionem, antequam suscipiat habitum, cum pacto, quod in quocumque euentu, quo prædictus, ante professionem e Monasterio exeat, dicta donatio non sit valida?*
3 *Vtrum valeant huiusmodi donationes, factæ ab eo, qui vult intrare Religionem, si fiunt ex illis, quæ dicuntur inter viuos, & iuramento firmata?*
4 *Vtrũ Tridẽt. Cõcily decretũ locũ habeat in testamẽtis, siue donationibus, quæ fiũt causa mortis?*
5 *Vtrum habens beneficium Ecclesiasticum, & maxime illud, cuius titulo suscepit Ordines, ante receptionem habitus, renunciare illud possit?*
6 *Quænam solemnitates sint necessario requisitæ, in renunciationibus, aut obligationibus, iuxta formam à Concilio Tridentino præscriptam?*
7 *Vtrum licitum sit Nouitys, siue Conuersis, atque Religionẽ intrare volẽtibus dare; vel Religiosis ipsis recipere, aliquid pro ingressu Monasterij?*
8 *Vtrũ Religionem ingressus possit facere testamentũ, & an teneatur aliquid donare Monasterio?*
9 *Vtrum Nouitij ante professionem sibi ipsis, testamento, aliquot bona relinquere possint, seu præcipere, vt sibi dentur, post factam professionem?*

Vtrum

10 Vtrum Nouitius iam professus, generaliter loquendo, testamentum possit condere, seu ipsum explicare, & declarare, & voluntatem quam habuit in testamento a se facto, ante solemnem professionem, aut post illam, reuocare?

ARTICVLVS PRIMVS,

Vtrum Nouitij, cum primum ingrediuntur Religionem, & suscipiunt habitum, disponere debeant, aut possint de suis bonis temporalibus?

Matth. 19.

RAtio dubitandi est, nam vt legitur Matth. c. 19. adolescenti cuidam, ad Christum Dominum venienti, atque eundem interroganti, quid facere deberet, quo vitam consequeretur æternam, respôdisse fertur, *quod diuina seruaret mandata.* Vlterius autem quærenti, ac sciscitanti, quid adhuc sibi deesset, postquam iam illa omnia à sua iuuentute seruauerat, vt perfectus esse posset, seu ad perfectionem ascenderet, dixit illi: *Si vis perfectus esse, vade, & vende omnia, quæ habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in cælo, & tunc veni, sequere me.* Cu igitur hoc exemplo, omni dubio procul delineatus, atque descriptus fuerit religiosorum omnium status, consequenter dicendum videtur, quod ad Religionem venientes, & ipsarum habitum expostulantes, cum primum, & antequam suscipiant habitum, iuberi debent, vt vadant, & vendant omnia quæ habeot, eaq. pauperibus distribuant, & postmodum per Religionis ingressum, Christum Dominum sequaotur. Id quod, & specialiter facere iubêtur Nouitij nostri sacri Ordinis Minorum, pro quibus in c. 2. nostræ regulæ omnibus præcipitur Prçlatis, vt venientibus ad se, & nostræ sacræ Religionis habitum expostulantibus, post alia illis dicant, verbum sancti Euangelij, nempe quod *vadant, & vendant omnia sua, & ea studeant pauperibus erogare*, & additur, *quod si id facere non potuerint, sufficit eis bona voluntas.* Ex his omnibus locis videtur colligi, quod dispositio bonorum temporalium a Nouitijs cunctis, sed specialiter in nostro sacro Minorum Ordine, fieri debeat, cum primum Religionem ingrediuntur, seu potius, antequam suscipiant habitum. Ijs tamen non obstantibus, in contrarium statuitur conclusio.

c. 2. Nostræ regula.

Conclusio.

Dispositio bonorum temporalium, nunc nullatenus fieri debet, aut potest, à Nouitijs, cum primum Religionem ingrediuntur, neque antequam suscipiant habitum. Hæc conclusio habetur expressa in Concilio Trid. *sess. 25. c. 16.* vbi agendo de renûciatione bonorum temporalium, eorum qui Religionem aliquam ingrediuntur, & an renunciatio facta ante professionem valeat, quæ sequuntur, ponuntur verba: *Nulla quoque renûciatio, aut obligatio antea facta, etiam cum iuramento, vel in fauorem cuiuscûque causæ piæ valeat, nisi cum licentia Episcopi, siue eius Vicarij fiat, intra duos menses proximos ante professionem, & non alias, intelligatur effectum suû sortiri, nisi secuta professione; aliter vero facta, etiam si cum huius fauoris expressa renunciatione, etiam iurata fiat sit irrita, & nullius effectus.* Hęc Concilium. Cuius mens, & intentio in hoc decreto, ea proculdubio fuit, vt si Nouitij aliqua de causa, postea è Religionibus egrederentur, non remanerêt depauperati, aut egestate oppressi, atque inuiti contra suâ ipsorum voluntatê profiteri cogerentur. Quod Côcilij decretum, quantum attinet ad dispositionem bonorû temporalium, nun in seculo, seu ante quam Nouitij Religionem ingrederentur faciendâ, multû côforme est côi iuri, & ijs, quę pro Fratribus Prædicatoribus, & Minoribus, statuerat, atque ordinauerat olim Alexander IV. *in c. non solum, de regul. & trâseuntibus ad Relig. lib. 6.* quod & Bonifac. VIII. *in c. constitutionem eo. tit.* extendit, atq; extendi voluit, ad oês côiter Ordines Mendicâtes, & vtrobiq; præcipitur, quod nullius ad Religionem venientis, in seculo renunciationem factam recipiant, sub pęnis ibidem appositis, atque constitutis. Sed quia frequentissime contra leges, & statuta, vtcumq; legitime facta, innumeræ excogitantur cautelæ, circa præfatum Concilij Tridentini decretum, atque Nouitiorum dispositionem bonorum suorum temporalium, nonnulla sese offerunt dubia, & difficultates, de quibus in sequentibus agendum est à nobis per ordinem. sit secundus articulus.

Dispositio bonorû temporalium fieri non potest, nunc à Nouitijs, cum primum recipiunt habitû, sed intra duos menses ante professionem.

Concil. Triden. sess. 25. c. 16.

c. Non solum, de reg. & transeuntibus lib. 6. c. Constitutio, eod. tit.

ARTICVLVS II.

Vtrum valeat donatio, seu renunciatio bonorum têporalium, facta ab aliquo, volente intrare Religionem, antequam suscipiat habitû cum pacto, quod in quocumq. euentu, quo prædictus ante professionê, e Monasterio exeat dicta donatio nô sit valida?

HAec quæstio difficillima est, & de qua magna lis est, & côtrouersia inter iuris peritos doctores, affirmantibus quibusdam, quod valeat, negantibus vero alijs. Et vt ex oppositione falsitatis, veritas plenius elucescat, pro parte affirmatiua, sic argumêtor, & probo, quod talis donatio valeat, & quod decretum Concilij Trid. sess. 25. cap 16. de regularibus, non sit intelligendum de ea, neque extendatur, aut extendi debeat ad casum propositæ quæstionis. Et primo, nam, vt ex præallegato Concilio constare facile potest, non loquitur de huiusmodi donationibus factis à viris, siuê mulieribus secularibus, ante ingressum Religionis, sed de Nouitijs ijs, aut illis iâ ingressis. Vnde, & præfata Constitutio ponitur sub titulo de Regularibus. Et certe quod de eisdem dûtaxat intendat loqui Concilium, non vero de alijs, etiam constare potest, ex illa coniunctione, *quoque*, posita in loco præallegato, quâdo dicitur, *nulla quoque renûciatio, aut obligatio antea facta valeat*, &c. per quam coniunctionem posteriora cum prioribus coniunguntur. ex quo fit consequês quod huiusmodi decreto, non comprehenditur eiusmodi donatio, de qua impræsentiarum est sermo; neque generaliter loquendo, omnes, quę fiunt, non à Nouitijs, iam Religionem ingressis, sed à viris mere secularibus, atque in seculo existentibus, ante ingressum Religionis. Hoc fortissimû reputant argumentum Doctores contrarię opinionis; idq. & dixisse, seu potius declarasse feruntur Illustrissimi Cardinales regularis congregationis, respondendo simili cuidam sibi propositæ difficultati, die 22. Octobris anno 1563. vt refert Parasellus in suo compendio Priuilegiorû.

Concil. Triden. sess. 25. c. 16.

Sed secundo pro eadem parte sic arguitur, nam iuxta *legem finalem, ff. de mandat. & c. licet ex quadam de testibus*, nihil refert, quod de æquippollentibus idê fiat; sed æquipollentia esse videtur, donare intra duos menses ante professionê, cum licêtia Episcopi, siue eius Vicarij, & donare ante ingressum Monasterij, cû pacto, vt nô valeat donatio in nullo casu, quo ingressus à Monasterio exierit: quia vtrobique eadem remanet libertas exeundi, si voluerit, quæ finalis fuit causa supradicti decreti. Dicendum ergo est, quod præfata donatio non comprehenditur in supradicto decreto Concilij Tridenti.

Leg. fina. ff. de mand. c. licet ex quadam de testibus.

Tertio, & vltimo sic argumentor ad idê: nâ secûdû iuris regulâ *in c. plus continet, de reg. iuris lib. 6.* quod plus est, côtinet in se illud, quod minus est: sed plus prodest, aut saltê prodesse videtur, ingressuris Monasteriû, quod præfata donatio fiat, cû pacto, qđ nô valeat, in casu, quo donâs e Monasterio egrediatur, quâ qđ fiat intra duos mêses ante professionê, & de licentia Epi, seu ipsius Vicarij, vt in pfato decreto

c. Plus continet de reg. iu. lib. 6.

 habe-

habetur; quia facta posteriori modo, in nullo casu videtur posse reuocari, in alio vero sic. quandocumq; exierit, cum per solum exitum, iam fit ipso facto reuocata, ergo dicendum est, quod Concilium Trid. non intendit in prædicto suo decreto, huiusmodi donationes, cum talibus clausulis factas reuocare, sed alias, quæ fieri solebant à Nouitijs intra annũ probationis, multo tempore ante professionem. His tamen non obstantibus, in contrarium est veritas, pro qua statuitur conclusio,

Conclusio.

Donationes factæ à Nouitiis ante duos menses, ante professionem sunt nullæ.

Donatio supradicta, & omnes aliæ, etiam cum similibus clausulis, factæ à viris, siue puellis, aut mulieribus in seculo existentibus, ac intrare volentibus Religionem, per Concil. Trid. videntur esse reuocatæ. Hanc conclusionem tenet doctissimus Doctor Nauarro lib. 3. consil. de reg. consil. 82. quam, & probat multis, atque fortissimis rationibus: & primo, *nam iuxta legem non aliter, ff. de legatis 3. & c. tua, de spõsalibus.* à propria verborum significatione, & legislatoris dispositione, non est discendẽdum sine causa, & nisi valido aliquo fundamẽto, videatur tenendum contrarium; sed in prææallegato Concilio Triden. expresse insinuatur, quin vero dicitur, quod omnes donationes, & renunciationes aliter factæ, quam vt ibi exprimitur, sint inualidę, & nullius roboris, atque momenti. ergo idipsum de supradicta iudicandum est, non vero contrarium.

Nauarr. lib. cõs. de reg. cons. 82. Leg. non aliter, ff. de leg. 3. c. Tua. de sponsalibus.

Secundo ad idem sic argumentor. Nam lex pœnalis, atque exorbitans, bene extenditur, atque extendi debet ad alium casum similem, ad quem si nõ extenderetur, intentio legislatoris frustraretur, *iuxta textum, in c. si ciuitas, de sent. excom. lib. 6. & c. 2. de vsuris. eodem lib. iuncta gloss. verbo, Testamenta facta:* sed si præfatum Concilij decretum, nõ extenderetur ad propositum casum, & ad supradictas donationes, ipsius intẽtio frustraretur, remanerẽtq; ingressuri Religionem depauperati, & iam præ nimia egestate compulsi, quodammodo, & quadam ratione, ad profitendum deobligati, velint, nolint; dicendum ergo est, quod intentio Concilij, etiam ad huiusmodi donationes extenditur.

c. Si ciuitas, de sent. excomm. lib. 6. c. 2. de vsuris. Eod. lib. iuncta gloss. verbo testamẽta facta.

Tertio. & vltimo probatur eadem cõclusio, nam actus factus contra formam substantialem à lege præstitutam, non valet, vt dicitur *in c. cum dilecta, de rescriptis*; imo vero nec factus præter formam substantialem, vt habetur *in c. prudentiam, de off. delegati*. Sed donationes supradictæ etiam cum illis conditionibus, & limitationibus factæ, non solum sunt præter formam, verum etiam contra formam, in supradicto Concilio Tridentino positam: ergo censendæ sunt irritæ, & nullæ, atque inualidæ prorsus dijudicandę, & declarandę. Quod autem forma in Concilio posita pro suo intentu, sit substãtialis, & essentialis, & non leuis, neque vt talis censenda, aut existimãda, ex inde patet, quia ponit clausulam irritantem, quod fieri non cõsueuit, nisi vbi forma substantialis est, & non leuis, *argumento leg. Non dubium, C. de legibus*, ex quo sequitur intentum, & supradicta omnia vera esse, eo vel maxime, quia argumenta in contrarium adducta, nihil obstant, quibus respondetur per ordinem.

c. Cum dilecta de rescriptis. c. Prudentiam de off. deleg.

Leg. non dubiũ C. de legibus.

Ad primum dico, quod quamuis Conciliũ, præfatum decretum ponat *sub tit. de regularibus*: tamen vera loquitur de omnibus in vniuersum Religionem intrare volentibus: cum ipsius intentio sit obuiare fallacijs, atque fraudibus, & quod Nouitij, seu Religionem intrare volentes, ante professionẽ, vel circa, intra duos menses, non exspropriẽtur bonis suis temporalibus, neque eam ob causam impossibilitentur, ad hoc vt postea possint exire, si voluerint. Sed nec ratio adducta in secundo argumento quidquam valet, nam non idem pollẽt, neque æquipollẽtes sunt supradictę donationes, & donatio, quę iuxta formam Concilij Trid. fit, intra duos menses, de licentia Episcopi; nam quamuis (vt ibi dicitur) vtrobique eadem, remaneat libertas, quantũ attinet ad facultatem exeundi è monasterio; nõ tamen vtrobique eadem est libertas, quantum spectat ad facultatem disponendi de bonis suis temporalibus. Nam ante ingressum Religionis, perdunt huiusmodi Religionem intrare volentes, & eiusmodi donationes facientes, facultatem donandi alijs, quã proprijs suis parentibus, sine cognatis, præ nimia parẽtum suorum importunatione, aut forsan propter timorem ipsorum reuerentialem, quod post ingressum Religionis, non est ita; quia in Monasterio cõstituti, ad id ipsum manent liberiores. Quin vero, & sunt iam sapientiores, habentq; plures, & meliores consultores, personas, scilicet, religiosas, atque spirituales, de quorum consilio de bonis suis disponere possint, prout sibi secundum Deum melius videbitur expedire. Per quod etiam respondetur ad tertiũ argumentum; dicendo, quod non plus valet ingressuris Religionem, supradicta donatio, facta etiam cum tali clausula, & cum tali limitatione, vt nõ valeat in quocumque casu, siue in quocumque euẽtu, quo donans exeat à Religione, quã valeret illa, quæ fieri posset iuxta formam prædictam in d. Concilio Tridentino. nam quamuis ita sit (vt præmittitur) quod possit eam reuocare; imo vero ipso facto in eodem Religionis exitu, videatur iam esse quodammodo reuocata; nihilominus tamen, cum iam ille, cui facta fuit donatio, constitutus sit in bonorũ possessione, à qua non multum faciliter eijciuntur homines (nam iuxta commune prouerbium, turpius eijcitur, quam non admittitur hospes) multo melius est, & magis vtile, atque proficuum, Religionẽ intrare volentibus, non dedisse, neque donasse, quã donare posse, iuxta Conciliũ, intra duos menses ante professionẽ. Videatur hac de re doctissimus Doctor Nauarr. vbi supra; videatur etiam Pater Frater Emmanuel Rodriguez in 2. tom suarum quęst. reg. q. 47. art. 8. & in summa 1. p. c. 90. nu. 1. & 2. p. c. 7. vbi ad hoc propositum plura dicit, atque adducit de mẽte eiusdem Nauarri, & aliorum, & hæc de isto Articulo dicta sufficiant.

Nau. vbi supra. Emman. 2. tom. qq. reg. q. 47. ar. 8. & in summa 1. p. c. 90. nu. 1. & 2. p. c. 7.

ARTICVLVS III.

Vtrum valeant huiusmodi donationes, factæ ab eo, qui vult intrare Religionem, si sint ex illis, quæ dicuntur inter viuos, & iuramento firmatæ?

Et ratio dubitandi est, nam huiusmodi donationes, proprie loquendo, dici non possunt renunciationes, neque obligationes, de quibus duobus expresse loquitur Concilium Tridentinũ, loco supracitato, ibi, *nulla quoque renũciatio, aut obligatio antea facta*, & certum est, quod facientes huiusmodi donationes, quæ inter viuos nuncupantur, ex tunc ipso facto, exonerantur, & exspropriantur de talibus bonis, libere ea dimittendo, nec relinquendo quidpiam, quod rationem habere possit renunciationis, siue obligationis, imo est libera, & mera donatio, ex tunc inter ipsos facta: Ergo valebunt tales donationes.

Cõcil. Trident. sess. 25. c. 16.

Secundo, quia non videtur, quo pacto, aut iure, libertas auferri possit ab aliquo faciendi de rebus, & bonis suis quidquid voluerit, & sibi fuerit placitum, etiam si intrare velit Religionem; maxime cum bona ipsa sint laycalia, super quę summus Pontifex nõ videtur habere iurisdictionem, neque potestatem. Nec paruam vim desumit argumentum, maxime si fuerint eiusmodi donationes iuramento firmatæ, cũ iuramẽtum Deo fiat, atque necessario debeat adimpleri,

pleri, neque etiam ipse summus Pontifex huiusmodi obligationem possit tollere. Hæc sunt, quæ hanc quæstionem difficilé reddunt. Sed ijs nõ obstãtibus, in contrariũ est veritas, de qua statuitur conclusio.

Conclusio.

Donationes inter viuos, factæ a Nouitijs Religionem intrare volentib. sunt etiã nullæ, nõ seruata forma Côc. Trid.

Nulla donatio etiam inter viuos facta, ab eo qui vult Religionem intrare, & hac occasione, & causa est valida: imo vero omnes huiusmodi donationes, factæ in fraudẽ præfati Concilij Tridentini, & quę contraueniũt intentioni prædicti decreti, sunt omnino nullæ, & nullius valoris, atque momẽti, etiam si sint iuramento firmatæ. Hæc conclusio est sententia expressa sapientissimi Doctoris Nauarro, vbi supra, & aliorum grauissimorum Doctorum: cuius & ratio in promptu est; nam vtrobique eadem militat ratio, & de similibus simile est iudicium. Etenim mens, atque intentio præfati Concilij ea fuit, vt in nullo casu, atque in nullo euentu, Nouitij, seu ij, qui Religionem aliquam vellent intrare, exspropriẽtur de bonis suis, nisi iuxta præscriptum, & formam, in prædicto decreto traditam, ne forte postea depauperati, compellantur ad profitendum inuiti, quod erit contra bonum ipsorum, imo vero, & Religionum earumdem, & contra voti libertatem. Vnde ad argumenta in contrarium adducta respõdetur.

Naua. vbi sup.

Ad primum, quod quamuis (vt argumẽtum, & adducta ratio dubitandi prætendit) Concilium nõ expresse loquatur, nisi de renunciationibus & obligationibus, quæ communiter fiunt a Nouitijs, seu volentibus Religionem intrare, implicite tamen & in rei veritate loquitur, atque intẽdit loqui de omnibus alijs bonorum donationibus, seu alienationibus, quæ similem rationem habeant, vtcumque nominentur, & pallientur, & talis est pręfata donatio, quæ dicitur inter viuos.

Ad secundum respõdetur, quod bene potuit summus Pontifex, & Concilium, pręfatum decretũ statuere, neque id fuit vim alicui auferre, seu adimere ab eo suam libertatem, imo vero ipsam conseruare, atque præcipere, vt nullo modo etiam quocumque quæsito colore, deperdatur & amittatur: Neque his obstat, quod bona ipsa sint laicalia, & talis donans, donationis tempore, vere laicus: nam summus Põtifex, & Ecclesia potestatem habet super laicis, & bonis suis laicalibus in ordine ad finem spiritualem, & supernaturalem, vt tenet communis Doctorum resolutio, & refert latissime doctissimus Doctor Nauar *in c. nouit, de iudicijs, notabili 3. nu. 96.* & nos etiam tradidimus in nostro libro *Ordinis Iudiciarij q. 2. ar. 3.* Vnde & bene potuit Concilium irritare, atque annullare, pręd ictas donationes factas à Nouitijs, seu Religionem intrare volentibus, ante ingressum earũdem Religionum, in ordine ad finẽ, quem habent spiritualem, vt scilicet Nouitij huiusmodi, paupertate forsan oppressi, atque coacti, non profiteantur Religionem, quam minime vouerent, si huiusmodi donationes ab ipsis factæ non fuissent. Nec etiam obstat, quod tales donationes fuerint iuramento firmatę: nam quamuis lex ciuilis non possit annullare iuramenta, aut prohibere, ne fieret, aut adimpleretur donatio iurata, (prout tenet magis communis opinio) cum iuramentum Deo fiat, & per ipsum homo ei obligetur, cuius respectu, ius ciuile (vtpote infimum) facultatem non habet disponendi aliquid; secus tamen est de potestate ecclesiastica, ab ipso eodem Deo Ecclesię, & summo Põtifici tradita, ad eamdem gubernandam; qui iustissimis motus de causis, ad obuiandum fraudibus, huiusmodi bonorum alienationes (quocũque nomine nuncupentur) irritas, & nullas esse optime potuit decernere; ita quod ex eis nulla obligatio, nec ciuilis, nec naturalis, aut diuina exoriatur. Hactenus de isto articulo.

Nauar. in c. nouit, de iud. notaq. 3. num. 96. Ordinis iudiciarij q. 2. ar. 3.

ARTICVLVS IV.

Vtrum huiusmodi decretum Concilij locum habeat in testamentis, seu in donationibus, quæ fiunt causa mortis?

Et ratio dubitandi, sunt rationes, & argumẽta, quæ in contrarium sese offerre possunt, & sunt hæc, quæ sequuntur,

PRimo, nam verba illa posita in Conc. Trid. sess. supradicta: *nulla quoque renuntiatio, aut obligatio antea facta:* videntur etiam comprehendere testamẽtum, & quamcumque donationem, etiã mortis causa factam: ergo idem est vtrobique iudiciũ.

Concil. Triden. sess. 25. c. 16.

Secundo, nam de contractibus ad testamentum, valet argumentum communiter, vt deponunt aliquæ leges, *l. fina. C. de rebus Ecclesiæ non alienandis, l. si quis prior, §. cæterum, C. de secun. nupt. gloss. in c. 1. §. item sacramenta, C. de pace iuramento firmata:* sed per præfatum decretum Concilij Trident. prohibentur omnes cõtractus, renunciationes, & obligationes, quæ non fiunt iuxta formam ibidẽ præscriptam; ergo & testamenta, & donationes quæcũque, etiam mortis causa factæ, censentur prohiberi.

l. fin. C. de reb. Eccl. non alien. l. si quis prior, §. cæterũ. de secund. nupt. glos. in c. 1. §. item sacram. C. de pace iuramẽto firmata.

Tertio probatur id ipsum, *ex c. quia ingredientibus 17. q. 3.* vbi hoc insinuari videtur, & etiã in quadam *l. partitarum, l. 17. tit. 1 par. 6. in principio*, vbi dicitur, quod Religionem ingredientes, testari non possunt. Ijs tamen non obstantibus, in contrarium est veritas, de qua sit conclusio.

c. Quia ingredientib. 19. q. 3. Leg. 17. tit. 1. p. 6. in princ.

Conclusio.

Nullo iure prohibitum est, vt qui Religionẽ ingreditur seu intrare intendit, testari possit. neq; Cõciliũ prædicto suo decreto irritare, & annullare voluit bonorum alienationes, quæ ex testamento, siue mortis causa fiunt. Probatur hæc conclusio primo: nam ante ingressum Religionis, libera est cuilibet testandi facultas, vt probat Panorm. *in c. in præsentia, de probationibus, nu. 49.* ex multis iuribus, *ex authentico si mulier, C. de sacrosan. eccl. & in §. illud, authentico, de Monachis, & ex c. quia ingredientibus 19. q. 3.* quod vel maxime habet verũ, si per huiusmodi testamenta non fiat, neque contrauenia tur menti, & intentioni Cõcilij Trid. sed ita est in proposito casu; nam Concilium Trid. (vt patere intuẽti facile potest) tantũ loquitur, atque intendit prohibere illas renunciationes, obligationes, & bonorum alienationes, per quas Nouitij seu Religionem intrare volentes, depauperantur, & in eum statum constituũtur, quo postea inopia, & egestate oppressi, profiteri coguntur inuiti. quod non contingit in testamentis, & donationibus mortis causa factis, cũ ante professionem, & mortem reuocari optime possint: ergo intentum. Confirmatur conclusio: nã dictio illa exclusiua, *nulla quoque renunciatio, &c.* sicut excludit extranea termino, cui apponitur, ita etiam includit, atque comprehendit, quæ illi contraria non sunt; sed donatio quæ fit per testamentum, siue mortis causa, non est cõtraria menti, atque intentioni præfati Concilij: ergo per ipsum nõ excluduntur tales donationes. Sed aduerto, hoc esse verũ atque intelligendum, ea lege, & pacto, vt in præfato testamento, seu donatione, mortis causa facta, nõ fiat generalis donatio, aut renunciatio bonorũ omnium. Tunc enim, atque in tali casu, iam non videtur licitum esse talia condere testamenta: nam huiusmodi donationes mortis causa facere, præsumeretur, idque merito, esse factas in fraudem præfati decreti Concilij Tridentini, esseq. quasdam renunciationes, seu donationes palliatas nomine testamẽti.

Nullo iure prohibitum est, vt qui Religionem ingreditur, nõ possit facere testamentum.

Panor. in c. impressa, de proba. num. 49. Authen. si mulier, C. de sacros. Eccl. & in §. illud auth. de monachis. cap. quia ingredientib. 19. q. 3.

ri. Hoc est valde notandum, atque memoriæ commendandum.

Ad rationes, & argumenta in contrarium adducta, respondetur: Ad primum, quod Concilium in illis verbis, non intendit annullare, & irritare testamenta, seu donationes mortis causa factas: nam solummodo loquitur de renunciationibus, & obligationibus, & similibus: at obligationis verbum, nullo modo potest aptari ad testamentum, seu ad prædictas donationes mortis causa factas, cum ex eis nulla nascatur obligatio. nam *l. 20. ff. de verborũ significatione*, expresse habetur, quod verba contractionis, seu obligationis, nullo modo pertinent ad testamentum, siue ad huiusmodi donationes factas causa mortis.

Leg. 20. ff. de verbo. signif.

Ad secundum respondetur, quod quamuis verũ sit, quod quandoque de contractibus ad testamentum, valeat argumentum, quando in omnibus est, atque militat eadem ratio, non tamen cum ratio est omnino diuersa, vt contingit in nostro proposito casu, vbi (vt diximus) testamentum libere potest reuocari ante professionem, quæ est quædam mors ciuilis, & ante mortem naturalem. Nam, vt inquit Diuus Paulus: *Testamentum tantũ in mortuis confirmatum est, nec valet, dum viuit, qui testatus est.* Neque est eadem ratio de illis donationibus, quas posuimus in secundo, & tertio articulo. nam illę irreuocabiles sunt, cum inter viuos fuerint factæ, etiã quacumque apposita conditione, siue limitatione, ex qua irreuocabilitate contingeret, & prouenire potest, vt Religioné intrare volentes, profiteri cogantur inuiti, videntes se omnino esse bonis temporalibus destitutos, quod in nostro casu non contingit, cum libere, atque faciliter testamentum factum, & donationes factas causa mortis, reuocare possint. Et certe si Cõcilium annullare, & irritare vellet huiusmodi testamenta, & donationes, idipsum expressisset, & minime subticuisset, cum sciret magnam in iure esse differentiam, inter renũciationem, & obligationem, & testamenta, & donationes prædictas, factas causa mortis.

Hebr. 9.

Ad tertium, & vltimum Respondetur, dicendo, quod in illo capitulo, & paritatum lege, nõ fit sermo de religiosis, seu Religionem intrare volentibus ante Professionem, sed post professionem factam, in quo quidem casu, verũ est quod testari non possunt, vt latius dicemus infra Articulo octauo. Et hactenus de isto Articulo.

ARTICVLVS V.

Vtrum habens beneficium Ecclesiasticum, & maxime illud, cuius titulo suscepit Ordines, ante receptionem habitus, renunciare illud possit?

Huic articulo Respondetur, per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

Renunciatio beneficij Ecclesiastici ante susceptioné habitus est inualida, & nulla.

Renunciatio beneficij Ecclesiastici, cuius titulo quispiam est ordinatus, ante susceptionem habitus, est omnino inualida, & per supradictum Cõcilium reuocata, & idem dico de renunciatione patrimonij, cuius titulo quispiam ordinatus est, nisi simul alia habeat bona, de quibus à Religione egressus, sustentare, & viuere possit. Hæc cõclusio fundatur etiam in supradictis, quia eadem est vtrobique omnino ratio. quod est verum, nisi beneficij renunciatio fiat intra duos menses ante professionem, & cum omni solemnitate requisita, & præter omnia supradicta, videtur certe, quod huiusmodi beneficij Ecclesiastici renunciatio, ad cuius titulum quispiam ordinatus, est redoleat quadam ratione symoniam, seu potius quod sit symoniaca, maxime si fiat cum pacto expresso, aut tacito, quod in quocumque euentu, quo renuncians non profiteatur, aut Religionem egrediatur, ille in cuius fauorem fuit, facta reddet ei iterum præfatum beneficium, quæ omnia proculdubio sunt symoniaca. Videatur hæc de re Pater Fr. Emmanuel Rodriguez, in summa. *2. par. c. 7. num. 2. & 3.* Et hæc breuiter de isto Articolo dixisse sufficiat.

Emmanuel in summa 2. p. c. 7. num. 2. & 3.

ARTICVLVS VI.

Quænam solemnitates sint necessario requisita in renunciationibus, aut obligationibus, iuxta formam à Concilio Tridentino præscriptam?

Vt huic difficultati debitè respondeamus, oportet præmittere, atque ad literam referre præfatum Decretũ Concilij Trid. cuius hæc, quæ sequuntur, sunt formalia atque expressa verba: *Nulla quoque renunciatio, aut obligatio antea facta* (& loquitur de professione) *etiam cum iuramento, vel in fauorem cuiuscumque causæ piæ valeat, nisi cum licẽtia Episcopi, siue eius Vicarij, intra duos mẽses proximos ante professionẽ, ac nõ aliàs intelligatur suum effectum sortiri, nisi secuta professione. Aliter vero facta, etiam si cum huius fauoris expressa renunciatione, etiam iurata, sit irrita, & nullius effectus, &c.* Quo præmisso Decreto, ex ipso sequentes eliciuntur Conclusiones.

Prima Conclusio.

Prima conditio in renunciationib. pro Nouitijs requisita est, vt fiant intra duos menses proximos, ante professionem, & non antea.

Quod primo requiritur in eiusmodi renunciationibus, seu obligationibus, est, vt fiant intra duos menses proximos ante professionem, & non antea. Per hoc irritantur, & annullãtur omnes illæ donationes, de quibus dictum est supra art. 2. & 3. cum in eisdem contraueniatur menti, & intentioni Concilij Tridentini. Non autem testamenta, aut donationes factæ causa mortis, de quibus diximus, in art. 4. cum de illis sit dispar ratio. Sed prohibetur renunciatio beneficij, cuius titulo quispiam est ordinatus, nisi habeat sufficiens patrimonium, vnde renũciãs viuere, & sustentari possit. Renũciatio etiam beneficij, cuius titulo nõ est ordinatus, nisi fiat intra duos Menses, & cum omni solemnitate requisita, vt dictum est in præcedenti Articulo.

Secunda Conclusio.

Secũda cõditio est, vt tales renũciationes fiant de licentia Episcopi, siue eius Vicarij.

l. vlt. ff. quod metus causa.

Secunda solemnitas in præfatis renũciationibus, & obligationibus, requisita est, vt fiant cum licentia Episcopi, siue eius Vicarij. Quod quidem statutum est à Concilio, vt non locus detur fraudibus, quarũ cum præsentia Iudicis cessat omnis suspicio. iuxta *l. vlt. ff. de eo quod metus causa.* estq. meo quidẽ iudicio necessaria præfata licentia Episcopi, seu ipsius Vicarij, in omnibus, & quibuscumque Monasterijs subiectis eisdem Episcopis, atque etiam in exemptis (quidquid alij dicant) quotiescumque à Nouitijs sunt faciendæ huiusmodi renunciationes, seu obligationes adeo quod sine hac solemnitate sunt inualidæ, atque omnino nullę, etiam si sint iuratę, vel in fauorem cuiuscumque causæ pię, & cum expressa renunciatione iurata præfati fauoris, cui renuntiari non potest. Sed aduerto, quod quamuis hoc ex pręfato Decreto sit necessarium, atque requisitũ in renunciationibus, & obligationibus, non tamẽ in testamentis, seu donationibus, quæ ab eisdem Nouitijs fiunt, causa mortis, intra prædictos duos menses vel aliter, quia in ipsis non currit eadem ratio, pro-

pter

pter rationes, & causas suprapositas in Articulo quarto.

Tertia Conclusio.

Tertia conditio est, quod huiusmodi renunciationes, non sortiantur effectum nisi sequuta professione.

Tertia solemnitas, requisita est quod huiusmodi renunciationes, & obligationes, secuta professione, & non alias, suum sortiri intelligantur effectū. Vnde si quacumque ratione, professio non subsequatur aut subsequuta propter aliquam causam nulla & irrita declaretur, professione nulla existente, etiā omnes prædictæ renunciationes, & obligationes sunt nullæ per prædictum Decretum, & inualidæ, quacumque solemnitate sint factæ, atque firmatæ. Hinc fit, vt qui ante legitimam ætatem sexdecim annorū facta bonorum suorum renonciatione, emisit professionem, si intra quinquennium reclamet (quod tempus ab eodem Concilio præfixum est, vt reclamare possit.) vt suo loco dicemus, & propter hanc, seu propter aliam quandam similem rationem, ipsius professio declaretur nulla, eo ipso etiam declaratur, ac declarari debet nulla, quæcumque renunciatio ab eo facta. Quod si forsan è contrario postquam reclamauit, professio dicatur esse valida consequenter, & validitatem, atque firmitatem habebit, renunciatio prædicta, de quo est cōmunis omnium Doctorum resolutio, Nam finis, & intentio præfati Concilij est, prouidere libertati profitentiū, & quod inopia siue egestate oppressi, non compellantur profiteri inuiti atque coacti. Quando igitur Concilium dicit, quod sequuta professione, & non alias, huiusmodi renūciationes, & obligationes, suū habere intelligantur effectum, intelligendum est de professione valida, non autem de professione inualida, argumēto deducto *ex c. Religioso, de sent. et excommunicationis.* In calce huius Articuli aduertere libuit, quod prædictum Decretum intelligendum est de renūciationibus, & obligationibus, quę fiunt à quibuscumque Nouitijs, seu Religionē intrare volentibus, maioribus, siue minoribus. 16. annorum, sine solemnitate hic apposita. Nā inter ipsos penes hoc, nulla est ratio differentiæ, cum vtrobiq. eadem militet prorsus, vt contra Menochium aduertit Ioannes Gutierez lib. 2. qq. Canonicarum cap. 1. nu. 44 & hæc de isto Articulo dicta sufficiant.

c. Religioso de sent. excom.

Ioan. Gutierez lib. 2. qq. canon. cap. 1. num. 34.

ARTICVLVS VII.

Vtrum licitum sit Nouitijs, siuè Conuersis, atque Religionem intrare volentibus, dare, vel religiosis ipsis recipere, aliquid pro ingressu Monasterij?

Gratianus in Decr. 1. q. 2. per totam.

Hæc difficultas mouetur in Decreto à Gratiano & de ea agit, *1. q. 2. per totam*, sub ijs verbis, *an pro ingressu Monasterij pecunia sit exigēda, vel exacta persoluenda?* Quam, & maioris claritatis gratia, hinc inde difficultat, atque exagitat, & testimonijs vtriusque testamenti probare contendit, vtrumque licite fieri. De cuius doctrina, atque aliorum resolutione, breuiter nos, in præsentiarum dicemus, saltim ea, quæ cognitione necessaria visa fuerint, ad nostrum præsens propositum. Et quidem quod pro ingressu Monasterij, aliquid sit iustum dare, vel recipere, exinde patet, nam 1, Regum 1. legitur de Anna Samuelis matre, *quod postquam ablactauerat filium, attulit ipsum ad Heli in tribus vitulis & tribus modijs farinæ. & amphora vini, & sic adduxit illum in domum Domini in Silo*: nec tamen propterea à Domino legitur reprehensa quin vero laudata, Heli etiam reprehensus non est pro eo, quod receperit huiusmodi dona, & munera pro paruulo in templum recipiendo, licitum ergo erit, etiā hoc tempore facere idipsum.

1. Reg. 1.

Verba sunt expressa.

Actuum 4.

Secundo probatur, ex eo, quod habetur in Actibus Apost. cap. 4. vbi dicitur quod *multitudinis credētium erat cor vnum, & anima vna, neque aliquod eorum, quæ possidebant, quispiam proprium esse dicebat sed erant illis omnia communia, & singuli vendebant prædia sua, & ponebant pretia eorum ante pedes Apostolorum.* Et additur, quod cum ipsorum vnus Ananias nomine, partem sibi agri cuiusdā vēditi reseruasset, cum vxore sua Saphira, sentētia maledictionis accepta, ante pedes Apostoli Petri cecidit mortuus, vt habetur in eisdem Actibus. c. 5. licitum ergo erit hoc tempore facere id ipsum hęc sunt præcipua argumenta, quæ affert Gratianus pro parte affirmatiua, disputationis gratia, & ad veritatem indagandam: sed nihilominus in cōtrarium est veritas, de qua sit prima Conclusio.

Actuum 5.

Prima Conclusio.

Pro ingressu Monasterij hoc est, pro habitu, siue professione non est licitū, aliquid tamquam pretium, offerre, exigere, vel recipere.

Pro ingressu Monasterij, siue pro Habitu, aut Professione, nentiquam licitum est aliquid, tāquam pretium, offerre exigere vel recipere. Hæc conclusio est omnium Doctorum communis, quam & probat prædictus Gratianus ex multis iuribus, sed maxime *ex cap. quam pio, cap. nullus Abbas, 1. q. 2.* & probari etiam potest *ex cap cum in Ecclesiæ, c. veniens de regularibus, & c. quoniam Symoniaca, positum in Decretalibus, titulo de symonia, & per cap. eos qui, 1. q. 1. & cap si quis prębendas. 2. q. 3.* & sunt ad id in iure innumera capitula, quæ longum esset nimis in præsentiarū velle recensere. Videatur hac de re. D. Thom. 2. 2. q. 100. ar. 3. ad vltimum, & Syluester *verbo Symonia q. 15.* & Doctissimus Magister Soto lib 9. de iustitia, & iure, q. 6. art. 2. ad quartum, & Nauar. de redditibus Ecclesiasticis. q. 1. monitione, 62. & in Manuali cap. 27. num. 106. Et ratio Conclusionis est potissima, nam Religio, & Religionis professio, est quid spirituale, & donū quoddam desuper acceptū, sed dona spiritualia emi aut vendi omni iure est prohibitum, quia gratis sunt conferenda, iuxta præscriptū Christi Domini, *quod gratis accepistis gratis date*, ergo pro Religionis ingressu, tamquam pretium, nihil omnino offerri, dari aut recipi potest. Ad quod propositum, quam maxime facit illud quod habetur, *in c. eos qui 1. q. 1.* de quo supra, vbi symoniaci, Hæretici vocantur, & ipsorum hæresis dicitur cæteris esse damnabilior, & quod tolerabilior esset hæresis Macedonij, & aliorum, quam symoniacorum. *Nam* (inquit textus) *Macedonij Spiritum sanctum, creaturam, seruū Patris & filij, delirando esse dicebant, symoniaci peius malo, eundem spiritum efficiunt seruum suum, & vt quippiā tale illum esse arbitrantur, siquidē tanquam seruum, & tanquā mancipium quādoq. emūt, quandoq. vendunt. nam certū est, qđ Dominus, illud quod tanquam suū habet, si vult, vendit, & qui emit volens esse illius Dominus per pecuniæ pretium aliquid emit.* Verba sunt expresse prædicti Capituli ad nostrum propositum notatu dignissima. Sed quamuis omnia superius dicta vera sint, statuitur nihilominus secunda Conclusio.

c. Quam pio. c. nullus Abbas 1. q. 2.

c. Cum in Ecclesiæ c. veniens de Regula.

c. Quoniam symoniaca de symonia.

c. eos qui 1. q. 1.

c. si quis præbendas 2. q. 3.

D. Tho. 2. 2. q. 100. art. 3. ad vltimum.

Syluest. verbo Symonia. 15. Soto li. 9. de iustitia & iure q. 6. art. 2. ad 4 Nauar. de reddit. Eccl. q. 1. Mon. 62. & in Man. cap. 27. nu. 106.

Actuum 16.

Secunda Conclusio.

Nota hoc valde. Licitum est pro ingressu Monasterij, aliquid, non tamquam pretium, sed dono, & gratiose recipere, nullo pacto præcedente.

Pro ingressu Monasterij, siue pro habitu siue pro professione, licitum est aliquid dare, exigere, vel recipere, non tamquam pretium, sed tamquam eleemosyna gratis data, & nullo præcedente pacto, expresso vel tacito exhibita. Hęc Conclusio constat ex multis iuribus, & ex omnibus supra allegatis, quæ sic explicantur, & exponuntur ab eorumdem Glossis, estque expressa sententia D. Thomæ Syluestri ac Magistri Soto, & Doctoris Nauar. locis supradictis, & peculiariter tenet eam Nauar. in Commentario,

Nauar. Cōmen. de datis, & promissis. nu. 31.

de

de datis, & promissis, pro iustitia, & gratia obtinẽdis, num. 31. ibi. *sed his non obstantibus*, & expresse dicit D. Thom. vbi supra, quod vbi Monasterium est adeo tenue, quod non sufficiat ad tot personas nutriẽdas, licet, gratis quidem, ante ingressum Monasterij exigere, exhibere, & simul accipere aliquid pro victu personæ, quæ in Monasterio fuerit recipienda, maxime si ad id non sufficiant ipsius Monasterij opes. Et addit quod etiam licitum est, facilius in Monasterium aliquem recipere pro eo quod largas eleemosynas erogando, & faciẽdo, suam deuotionem erga idem Monasterium ostendit, quam alium, qui nõ id faciat: nec hoc esse dicit symoniacum, dummodo ex pacto pro ingressu Monasterij nihil omnino detur, aut recipiatur, pro quo citat *c. quam pio supra allegatum positum 1. q. 2.* Et generaliter dicit Magister Soto vbi supra, quod pro victu, atque vestitu aliquid recipere, nulla prorsus est symonia: ad quod probandum adducit exemplum de matrimonio, nam licet pro matrimonio (qua ratione sacramentum est) nihil omnino possit vir ab vxore recipere, potest tamen pro ipsius sustentatione, victu, & vestitu, & ad sustentanda matrimonij onera. Ex quo etiam infert, neque etiam esse symoniacum, si inter Moniales illa libentius recipiatur, quæ non ex pacto, nec tanquam pretium, sed ex sua deuotione, maiores eleemosynas Monasterio fuerit elargita. Sed de hoc alias, si forsan egerimus de materia symoniæ.

Nota hoc valde pro ...andis scrupulis.

Tertia Conclusio.

Non est licitum religiosis minis, siue promissionibus, Nouitios ad aliquid sibi dandum inducere.

QVamuis vera sint omnia, quæ in præcedenti Conclusione sunt dicta, non tamen est licitum religiosis, Nouitios, seu Religionem intrare volentes, aut Professionẽ emittere, blanditijs, minis, siue precibus importunis inducere, ad hoc vt bona sua tẽporalia, ipsis doneut, siue testamento promittant. Hæc Conclusio est non minus certa quam præcedentes, & communis omnium Doctorum sententia. super *c. sane, de symoniæ*, & talia facere: in iure, quidem odiosissimum est, prout habetur in multis Capitulis, sed maxime *in dicto c. sane, & in c. 2. cum detestabile, de Symonia*, inter cõmunes, circa quod postea exijt quędam Gregorij XI. decretalis extrauagans, quæ incipit. *Tenorem*, vbi ad hoc propositũ, dicuntur plura, eaque notatu dignissima. Aduerto etiam, quod nobis Fratribus Minoribus, specialiter ex nostra Regula, est prohibitum, nõ id solum, verum etiam habere sollicitudinem de bonis temporalibus Nouitiorum, aut quippiam facere quo ipsorum voluntas impediatur, quominus de ipsis libere possint, facere quidquid Dominus inspirauerit eis, vt habetur in 2. c. nostræ Regulæ. Ad argumenta proposita in initio huius articuli, Respondetur cum eodem Gratiano, ad primum, quod aliud est sua sponte, & voluntate, quẽpiam Monasterio aliquid offerre (quod licet) vt habetur expresse, *in c. si qua mulier 19. q. 3.* aliud vero id tãquam in pretiũ exigere. Ad propositam autem auctoritatem ex primo libro Regum, dicit Gratianus, quod Anna Samuelis mater, non coacta neque compulsa, aut etiã petita, sed sua sponte, & voluntate præfata munera Heli, sacerdoti obtulit, quod, & ipsam facere, eũdemq. recipere, licitum fuit, & modo etiã licet, sed non tanquam pretium, inuitẽ atque coactẽ, prout in suprapositis Conclusionibus est dictum.

c. sane de symoniaca c. cum detestabile eod. tit. inter cõmunes.

Extrauag. Tenorem.

c. 2. nostræ Regulæ.

Si qua mulier 19. q. 3.

Ad secundum responderur similiter, quod credentes, olim sua spõte offerebãt Apostolis illa munera, vt indigentiũ necessitatibus deseruirent, vendebantq. prædia, quia instante persecutione infidelium, nõ permittebatur, aut licebat eis illa possidere. Et talia recipere licitum fuit, vt ex se patet: Ananias autem non ideo damnatus fuit, quia sua nolet offerre, sed quia fuit proprietarius, & cũ, vt ipse volebat ostendere, gratuito ad pedes Apostolorum ea attulisset, defraudauit de pretio agri, & mentitus est Spiritui sancto, vt ibidem dicitur. Ex hoc autẽ non licet inferre, quod ab ingredientibus Monasteria, licitum sit, tãquam pretium aliquid exigere, bene tamen sponte, & gratuito oblata recipere, & maxime ob causas, & rationes positas in secunda Conclusione. hactenus de isto Articulo.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum Religionem ingressus possit facere testamentum, & an teneatur aliquid donare Monasterio?

DIfficultas præsentis Articuli latissima est, & circa quã variæ, & pene innumeræ versantur difficultates, de quibus inter Doctores iuris peritos, magna est lis, & cõtrouersia. nam præsupposito, (vt dictum est) quod volens Religionem intrare, possit facere testamentum, difficultas sese offert, an in ipso, teneatur Monasterio aliquid donare, maxime si cogitabat de Religionis ingressu, & an alias testamentum sit nullum, seu annullandum. & rumpendum? Item si non fecit illud, ante ingressum Religionis, an possit postea facere? hęc est secunda difficultas; & præterea, qualiter huiusmodi testamentũ sit condendum, si religionem ingressus habet filios, & hæredes legitimos, & etiam in casu quo ipsos nõ habet? & quid iuris si moriatur in Monasterio, antequã profiteretur? Aliæ innumeræ, hac de re sese offerunt difficultates, pro quibus explicandis, atque elucidandis, iurisperiti Codices, atque membranas adimplent, variasque adducũt diuersorum Doctorum opiniones, quas longum esset nimis impręsentiarum recensere. quod cum non sit mei muneris, atque propositi, ad propositam difficultatẽ breuiter & resolutiue respõdeo per sequentes Cõclusiones.

Prima Conclusio.

Si quis ingreditur Religionem, cõdito antea testamento, in quo nihil Monasterio reliquit, sed hęredem extraneum instituit, & tempore ingressus, nulla facta mentione de priori testamento, expresse omnia contulit bona sua ipsi Monasterio, rũpi censetur testamentum, & bona erunt ipsius Monasterij. Hæc conclusio est expressa Syluestri, *verbo religio. 6. q. 1. in 3. dicto*, quam, & esse dicit Anton. *in c. 1. in præsentia, de probationibus.* quamuis ipse sub distinctione loquatur, nam inquit, quod si id fecit incontinenti, post testamentum conditum, non videtur reuocatũ illud per talem bonorum collationem quãuis expressam nec proinde bona ipsa erunt Monasterij, sed præsumitur illa collatio facta ad tempus vitæ suæ, quia non videtur quis incontinenti, neque in tam breui temporis spatio, animũ & primam voluntatẽ mutare voluisse, argumento *l. non ad ea. ff. de condi. & demon.* Attamen si hoc fecit ex interuallo, post conditum testamẽtum, præsumitur animum mutasse in fauorem Religionis, & sic rũpitur testamentum. & bona erunt ipsius Monasterij. Pro cuius conclusionis maiori intelligentia; aduerto, consulto, in conclusione à me dictum fuisse *facta bonorum suorum, expressa collatione*, quæ fit quando in ipso Religionis ingressu, testator, nõ solum seipsum, sed etiam omnia bona sua expresse Monasterio donauit: nam non idem est iudicium, si tacite tantum dicauit, quia per tacitam dedicationem, non videretur priorem expressam volũtatem voluisse mutare. Vnde dicunt Doctores iuris periti, quod in tali casu, ab ipsomet testatore iam Religionem ingresso, imo & professo, desumendum est iuta-

Qui Religionẽ ingreditur condito ante testamẽto, in quo nihil Monasterio reliquit, sed hæredem extraneũ instituit, si tẽpore ingressus expresse Monasterio contulit bona sua, per hoc intelligitur rumpi, & annullari prius factũ testamentum.

Syl. verbo relig. 6. q. 1. in 3. dicto Anton. in c. præsen. de probat.

l. non ad ea. ff. de cond. & demon.

Nota hoc valde.

Bart. in auth. si qua mulier C. et sacros. Eccl. nu. 52.

Conar. c. 2. de test. nu. 5. & 6.

Didac. Perez l. 1. & 2. lt. 5. ord.

Mol 2. 2. tract. 2. dispu. 139.

Nauarr. in c. nō dicatis, nu. 44. & 45.

iuramentum ad hoc vt dicat, intenderitne an non, voluntatem priorem mutasse, & reuocasse antiquū testamentum atque ipsius confessione desumpta, & iuramento firmata, illi (inquiunt) erit standū, saltim in foro conscientiæ. Videatur hac de re Bart. *in Autent. si qua mulier de sacrosanctis Ecclesijs num. 52.* & Couar. *c. 2. de testamenti. nu. 5. & 6.* & Didacus Perez *l. 1. tit. 2. lib. 5. ordi.* & Molina. 2. 2. tractatu, secundo disputatione 139. Nauarr. *in cap. non dicatis num. 44 & 45.* quibus in locis ad hoc propositum dicuntur plura, eaque notatu dignissima, quæ breuitatis causa facio missa.

Secunda Conclusio.

Sylu. vbi sup.

Pan. c. in præsentia de prob. aut. si qua mulier. C. de Ep sc. & Cleric.

Qui post conditum testamentum Religionem ingreditur, nulla facta donatione, tacita neque expressa bonorū suorū Monasterio, testamentū valebit, neque rumpitur, nisi forte quātum ad illā partem, quæ pertinere posset Monasterio. Nota hoc valde.

Qui post conditum testamentum in seculo, Religionem ingreditur nulla facta collatione, seu donatione, expressa nec tacita, bonorum suorum Monasterio, testamentum factum valebit, nec rumpetur, nisi forte quantum ad illam partem, quæ pertinere poterit Monasterio. Hæc conclusio est etiam Syluestri, vbi supra, & adducit in contrarium, opinionem Panormita. *in c. in præsentia de probationibus nu. 62.* asserentis, quod in tali casu, Monasterium non potest petere portionem suam, quia secundum iura, testator libere potuit disponere de rebus suis, vt voluerit, & Monasterium non computatur inter liberos, nisi quando ante non disposuit, *iuxta authenticum, si qua mulier. C. de Episcopis, & Clericis.* Sed dicit Syluester, quod hæc opinio Panormit. est vera de subtilitate iuris, aliud tamen erit dicendum de æquitate, vt tenent multi alij Doctores cōtra Panormitanū. Vel cōcordari possunt huiusmodi opiniones, dicendo, quod aut cogitabat tunc temporis, quando testamentum condidit, de ingressu Monasterij, an vero nō. Si de Monasterio cogitauit, & nihil Monasterio reliquit, tunc non rumpitur testamentum, quo ad aliquam partem, nec monasteriū potest vllam petere, nam præsumitur quod testator nihil illi voluit relinquere, siue donare. Quod cum fecerit, eo tempore, quo liberam habuit testādi potestatem nemo potest illi inficias ire. Si vero de Religionis ingressu nihil cogitabat, tunc professione sequuta, rumpitur testamentum, quoad portionem legitimam, eidem Monasterio competentem, quādo eidem non fuit relicta talis legitima portio, quia præsumitur, quod si meminisset, & de ingressu cogitasset, id ipsum fecisset, vt cessaset causa iusta se Monasterium querelandi. Per quod ad cōcordiā reduci possunt diuersæ hac de re Doctorum opiniones Panormit. & aliorum, de quibus videantur Doctores supra adductis locis iam citatis.

Tertia Conclusio.

Qui ingressus Religionem, & filios, & hæredes legitimos habens, testamentū condit, debet ipsum facere forma sequ.

Nota quod habetur, in auth. si qua mulier. Refertur tamen c. si qua mulier 19. q. 3.

Authen. si qua mulier c. de sacrosan. Eccles.

Auth. nunc aūt C. de Episc. & Clericis cap. si qua mulier 19. q. 3.

Qui ingressus Religionem, & filios, atque hæredes legitimos habens, aut non habens, condit testamētum, debet ipsum efficere, iuxta formam præscriptam, *in Authentic. si qua mulier. C. de sacrosanct. Ecclesi. & in Authent. Nunc autem, C. de Episcopis & Clericis, relata in cap. si qua mulier. 19. q. 3.* quæ omnia vt præ manibus habeantur, libuit hic ad literam apponere. *Si qua mulier, aut vir, monasticam vitam elegerit, & intrauerit Monasterium, liberis non extantibus, Monasterio, quod ingreditur, res eius competere iubemus. Sed si persona liberos habens antequam de rebus suis inter eos disponat, Monasterium intret, liceat ei postea inter eos diuidere, legitima portione nulli diminuta, & quod eis non dedit, competat Monasterio. Sed si omnem substantiā inter filios diuidere voluerit, sua persona, suis filijs connumerata partem sibi retineat, quæ Monasterio competere debeat. Sed si post ingressum moriatur antequam inter eos diuidat, filij legitimam portionem percipiant, reliqua substantia Monasterio competente.* Hæc in supradicto Authentic. *si qua Mulier*, sequitur modo Authentic. Nunc autem. *Nūc autem cum quis Monachus factus est, hoc ipso res suas omnes obtulisse videtur, si prius testatus non sit. Exinde (iudicio eius cessante) lege disponitur, vt si liberos habeat, in quos aut nihil, aut minus legitima portione, quoquo donādi titulo contulerit, eatenus substantia Monasterio destinata detrahatur, ne quid contingat circa liberos iniquum.* Circa quas Cōstit. & d. c. *si qua mulier. aut vir*, multa sese offerunt notanda, & aduertenda, &

Ponuntur aliqua notabilia circa prædictas conclusiones.

1. quod cum ibi dicitur, si aliqua mulier, siue vir, liberis non extantibus, Monasterium ingreditur, qd omnes res eius statim, in ipso ingressu, competant Monasterio, dicta verba explicando Nauar. *in cap. non dicatis, nu. 45.* loquit, quod verbum illud *intrauit, seu intrauerit*, intelligendum est, atque intelligi debet, non de primo ingressu Monasterij, per susceptionem habitus, sed de secondo ingressu in ipsum, per professionem, ac proinde verba illa tātum valere, atque si dixisset, solemniter professus fuerit, quod probat, per Glossam receptam *in authentico ingressi. C. de sacrosan. Ecclesijs*, vbi illi verbo, *ingressi*, additur *irreuocabiliter*, quod non fit nisi solemniter profitendo, per quod excluduntur, neque comprehenduntur, in supradictis verbis, Oblati, Donati, & Conuersi, seu Nouitij, ante professionem solēnem. ij enim omnes libere condere possunt testamentum, & non statim ipso ingressu, res omnes ipsorum competunt Monasterio, sic autem aliorum, post professionem solemnē, si fiat ab eis, nullo condito testamento. Tunc enim competunt, & quoad dominium, & quoad possessionem. Quod intellige, ni forte ante dictam professionem, aliter disposuerint, quod facere ante professionem possunt, nō autē post ipsam tacitam, siue expressam, vt statim dicemus. Pro quo faciunt multa iura, quibus dicitur, quod Religionem ingressi, se & sua omnia Deo dicant & quod omnia eorum bona Monasterio intelligantur esse collata, *authentic. ingressi. C. de sacrosanctis Ecclesi. & c. quia ingredientibus 19. q. 3.* vbi dicitur, *quod post Monasterij ingressum, nulli relinquitur testandi licentia*, quæ verba, & omnia similia iura, intelligenda sunt de ingressu per professionem (vt dictum est,) & non aliter. nam ingressi per solam susceptionem habitus, vt sint Nouitij, optime testari possunt.

Nauar. in c. non dicatis, nu. 48.

Gloss. in auth. ingressi. c. de sacrosan. Eccles.

Secunda nota.

Secundo circa easdem constitutiones est notandum, circa illud, quod ibi dicitur, *quod si mulier, seu vir, qui Monasterium ingreditur, liberos habeat, potest res suas inter ipsos diuidere, legitima portione nulli diminuta, & illud, quod eis non dederit, totum remanebit penes Monasterium.* circa eiusmodi verba insurgit maxima quædam difficultas, an scilicet verbum illud *ingreditur*, seu *intrauerit*, sit etiam similiter intelligēdum, de ingressu per professionem solemnem, vt in præcedenti notabili est dictum; an vero etiam de ingressu per probationem Religionis, quo conuersi, & sic ingressi, dicuntur Nouitij.

Difficultas.

Et ratio dubitandi est, nam si in intelligenda sunt de ingressu per professionem, quonam pacto mulier, aut vir iam Religionem professi, condere possunt testamentum, cum omni iure, sit idipsum Religionem professis interdictum? Si vero sit sermo de ingressu Religionis, solūmodo per probationē, quonā pacto in prima prædicta parte huius authenticæ dicitur, quod bona eorū statim in ipso ingressu competant Monasterio, cum certum sit, quod Conuersorum, & Nouitiorum bona, ante professionem tacitam, vel expressam, non eidem Monasterio cōpetunt? Propter hoc argumentum, & rationem fortissimam, dicunt quidam, quod in prædictis locis, non fit sermo de ingressu per professionem solemnem, sed de ingressu per susceptionem habitus, &

per

per probationem, quo quidem tempore, certissimũ est, quod Nouitij, libere possunt condere testamentum, cum sint positi infra annum probationis, atq; ita libere possunt testari, ac si essent extra Monasterium, & meri seculares, neque tenentur quidquam necessario relinquere, si nolint, cum ad id nullo iure Cæsareo, vel Pontificio sint astricti. Et quo satisfaciãt aliæ propositæ difficultati, dicũt, quod etiam bona Nouitij ingressi Monasterium, liberos nõ habentis, aut mortui, sine testamento, etiam professione non sequuta, & ante professionem, per solam susceptionem habitus, & probationem debẽtur Monasterio. de quorum opinione videndus est Nauar. in præallegato *c. non dicatis, nu. 49.* quamuis cũ eisdem non teneat, neque consentiat, sed firmus stet in hoc, quod vtrobique sit sermo de ingressu per professionem solemnem, ad modum. quo dictum est in præcedenti primo notabili, & in hoc est stãdum. Et ad argumentum, seu obiectionem in contrariũ adductam, quãndo dicitur, quod Religionem solemniter professus, testari non potest, Respondetur, id verum esse de iure, generaliter loquendo, vt latius, infra dicemus in Articulo sequenti. Et in casu proposito huius Authentica, quod ibidem dicitur de viro, aut muliere, filios habente non tam testamentũ, quam dispositio iuris, nuncupandum est, atque occupari habet, & facultas diuidẽdi bona inter filios, & Monasterium, quod exinde pater, nam id facere non possint, aliter quam dictum est; nisi forte dicere velimus, quod hic est vnus, & specialis casus, quo solemniter professi, possunt condere testamentum, seu potius explicare suam mentem, atque voluntatem, bonaque sua inter filios diuidere, de quo casu latius dicemus Articulo sequenti.

Nauarr. in c. nõ dicatis nu. 49.
Solutio difficultatis valde notanda.

Tertio circa prædictas constitutiones est notandum, quod quamuis ibidem, expresse fiat sermo de persona, habente liberos in plurali, idem iudicium, est. ac fieri debet de habentibus vnum tantum filiũ in singulari, arg. illius *textus in l. non est. ff. de verb. sign.* vbi dicitur, *quod non videtur esse sine liberis, qui vnicum tantum hab e.* quin vero, & lex pœnalis, vtens verbo pluralis numeri, locum etiam habet, in vno, & singulari numero, modo adsit eadem ratio, iuxta *l. 2. §. sed si vnus ff. vi bonorum raptoribus.* per quam dicit ibi Bart. quod statutum puniens producentes falsos testes, includit etiam producentem vnum tantum falsum testem.

Tertio Nota.
l. ff. non est de verb. signif.
l. 2. §. sed si vnus. ff. vi bonorum raptor.

Sed circa verbum illud, *liberos*, est magna lis, & controuersia inter Doctores: an intelligi debeat de legitimis tantum, an vero etiam de naturalibus, seu legitimatis: & an extendatur, extendiq; debeat, ad ascendentes? quas omnes difficultates, facile licet possem resoluere breuitatis tamẽ causa facio missas, quia non sunt præsentis speculationis, & quia magnam, atque longinquam requirerent disputationem. Neque etiam immorari, volo in facienda horum bonorum partitione, seu diuisione, hoc solum contentus dixisse, quod Monasterium (vt ibidem dicitur) debet computari, quasi esset vnus ex filijs, & tantum habere in supradictis bonis, quantũ pater, aut mater dederit filiorum cuilibet. Hoc dico, de Monasterijs hæreditatibus, seu hæreditatis capacibus, secus tamen est in nobis Minoribus Fratribus, hæreditatis incapacibus. Vnde dico, quod si ingressus Monasterium, liberos legitimos habet, portio, seu legitima debita Monasterio, erit quintũ, & reliquum erit filiorum. quod probatur specialiter ex legibus nostri regni, *l. 12. tit. 6. lib. 5. noua recep. & l. 8. tit. 8. eod. lib.* vbi id expresse habetur, & dicitur quod vltra illam partem, filij per parentes non possunt grauari, neque etiam in tertio. Nam quãuis per aliam, *l. 2. tit. 6. lib.* nouæ reco. liceat patribus inter filios meliorationem facere, & Monasterium habeatur loco filij, iuxta quod dicendum videretur

l. 12. tit. 6. lib. 5. noua recep. & leg. 8. eod. lib.
l. 2. tit. 6. recep.

quod melioratio etiam illi fieri posset; contrarium tamen est asserendum, atque tenendum, nam dictę leges solummodo locum habent, in filijs veris, non autem in filijs fictis, siue repræsentatiuis, vt probe, notat, & tradit, Tiraquellus *l. si vnquam C. de reuo. dona. nu. 43 & 44.*

Tiraqu. lege si vnquam. C. de reuocat. donat. num. 43. & 44.

Sed quarto, & vltimo, circa prædictas constitutiones oportet aduertere, atque notare, quod vt ibidem dicitur, *si pater, aut mater moriãtur post ingressum Relig. & antequam bona sua inter filios diuidãt, filij habebunt tantum legitimam, & reliqua substantia pertinebit ad Monasterium.* Circa quæ verba dicunt quidam Doctores, quod patre, aut matre viuentibus, vita naturali, licet mortuis per professionem, morte ciuili, filij ab eis nihil possunt omnino petere, quousque moriantur naturaliter. Qua de re videndus est Bart. *in dicto authent. si qua mulier. C. de sacrosan. Eccl.* quia legitima nõ debetur filijs, nisi post mortem naturalem patris, iuxta *l. 1. §. si impuberi. ff. de coll. bono.* Sed contrariam sententiam tenet Bald. in d. authen. & hæc est tenenda, & sequenda, nam quamuis contraria iuri Cæsareo sit multo cõformior, hæc tamen est æquior, de æquitate Canonica, & iure Pontificio, quam multis probat Couar. c. 2. de rest. num. 7. & eandem tenet Syluest. *verbo Religio. 6. q. 1. dicto 1.* Cuius rationem affert, & ea est, ne filij cogantur alimenta petere à Monasterio, & quia æque cessat pater administrare, & alere, per professionem, ac si mortuus fuisset naturaliter. Videatur hac de re etiam Nauar. in præallegato, *cap. non dicatis, num. 48. & nu. 54.* Multa alia circa prædictorum bonorum diuisionem, & præfatorũ authenticorum explicationem dici possent, quæ non libet afferre pro temporis angustia, & breuitate cui tantopere studeo, sed vt videãtur, Lectorem remitto, vt consulat Syluestrum, Nauarr. & Couarr. locis citatis, vbi ad hoc propositum habentur omnia, quę hic possunt desiderari, aut dici. Sic explicata prædicta Conclusione, transeamus ad aliam.

Quarto Nota.
Bart. in auth. si qua mulier C. de sac. sanct. Eccles.
l. 1. §. si impuberi. ff. de coll. bonorum.
Bald in auth. prædicto.
Couarr. c. 2. de rest. nu. 7. Sylu. verb. relig. 6. q. 1. in dicto.
Nauarr. in c. nõ dicatis nu. 48. & 54.

Quarta Conclusio.

Si filiusfamilias Monasterium fuerit ingressus, intestatus, & intra probationis annum, & ante eius professionem testamentum condere voluerit, poterit quidem disponere, de suis bonis, peculij castrensis, vel quasi castrensis: & secundum quosdam, etiã de aduentitijs. Hæc conclusio est expressa Syluestri *verbo religio. 6. q. 1.* in quinto dicto, quam & probat ex Panor. *in cap. in præsentia, de proba. & per l. pen. C. qui testamenta facere possunt.* De bonis aduentitijs, est inter Doctores aliqualis controuersia: sed communior opinio est, quod possunt filij post religionis ingressum, in vita Patrum, de eisdem disponere, & quod statim per talem ingressum gaudent illo priuilegio, *authentici. Presbiteros, C. de episcopis, & clericis,* vbi dicitur, *quod illud, quod laicis est aduentitium, clericis est quasi castrense.* Ac perinde quod priuabitur pater in vita sua, vsufructu illorũ bonorum, & pariformiter de alijs aduentitijs, aduenientibus post Religionis ingressum. An vero teneatur necessario aliquid relinquere monasterio, cũ controuersia est inter Doctores, de qua nihil impræsentiarum possum deffinire. In calce huius Conclusionis libuit aduertere, quod quamuis alias, filij exhæredari possent à parentibus, propter vitium ingratitudinis, non tamen possunt, propter ingressum religionis: imo vero, propter eumdem ingressum, tollitur, huiusmodi vitium, iuxta *c. non liceat. 19. q. 3 in antiqua glossa, & c. si qua mulier,* multoties allegatum, *eadem ca. & q.* & habetur *in leg. de nobis. C. de episcopis, & clericis,* vbi dicitur, *Religiosos in bonis parentum succedere, nec vllo modo, exhæredari posse, propter vitium ingratitudinis in seculo commissum.*

Si filius familias sine testamento monasterium fuerit ingressus, testari potest de bonis suis castrensibus, vel quasi castrensibus, & secundum quosdam, etiam de aduẽtitijs.
Silu. verb. Religio, 6. q. 1. in 5. dicto.
Panor. in c. in præsentia, de prob. & l. pen. C. qui testam. facere possunt.
Auth. Presbyt. C. de episc. & cler.
Nota hoc valde.
c. non liceat. 19. q. 3. antiqua glos. c. si qua mulier. ibid.
L. de nobis, C. de episc. & clericis.

missum, neque propter ingressum Religionis.

Silu. verb. Religio. 3. q. 24. & 6. q. 1. an 9. dict.

Videatur hac de re *Silu. verbo, religio. 3. q. 24. & 6. q. 1. an 7. dicto.* Solum superest (vt nihil deficiat proposito articulo) explicare, ac dicere, quid iuris, seu quid faciendum sit de bonis nouitij, si existens in probatione, & antequam expresse, aut tacitè profiteatur, moriatur? Circa quam difficultatem, quidam dicunt, quòd omnia bona sua, spectant ad monasterium, si de illis non condidit testamentum. Nā ibi moriendo, videtur mori velle, quasi monachus, & quod idem sit iudicium de suis bonis, ac de bonis alterius monachi. Alij verò, contrarium dicunt: sed pro hac differentia componenda, possumus nos vti distinctione, dicendo cum Panor. *in c. in præsentia, de probationibus,* quod si intrando, expresse bona sua contulit monasterio, & expresse non reuocauit, videntur esse monasterij, & ad ipsum pertinere: at si non expresse contulit, sed simpliciter intrauit, causa probationis, non succedet monasterium, sed proximiores, cum re vera iste talis cum effectu nunquam fuerit religiosus, per cap. *cū religioso, de sent. excommunic. lib. 6.* nec sit aliquid, per quod, nec tacite, neque expresse, bona illa transierint in dominium monasterij; & facultatem ipse habuerit testādi, si vellet, atque posset quidem, nisi fuisset morte præuentus. Hæc omnia dicuntur, vt iam iterum supra diximus, de monasterijs, bonorum capacibus, & quæ heredes esse possunt; non autem, de nostris. Quid autem sit dicēdum, de alijs donationibus bonorum, factis à Nouitijs in ipso religionis ingressu multis, tradit Silu. *ver. Religio. 5. q. 12.* Videātur ibidem; nam non omnia dici, aut explicari hic possunt ob breuitatem, cui studemus tātopere. Hæc de isto articulo dicta sufficiant.

Pan. in c. in præsentia, de prob.

c. cum Relig. de sentent. excom. in 6.

Silu. verb. Religio. 5. q. 12.

ARTICVLVS IX.

Vtrum Nouitij ante professionem, sibi ipsis, testamento, aliquot bona relinquere possint, seu præcipere, vt sibi dentur post factam professionem?

NOn loquor de legatione annuali, qua instituī hæres quispiam potest, vt detur sibi certū quid in singulos annos suæ vitæ; nam hac de re est maior, & specialior difficultas, an religiosi professi, huiusmodi donationum, seu legationum sint capaces, de qua difficultate postmodum, suo proprio loco dicemus, quando agemus de voto paupertatis, & de his quæ pertinent, & spectant ad ipsam paupertatem, quam religiosi cuncti tenentur seruare. Sed loquor in præsenti, An possit quispiam, cum adhuc est Nouitius, & testamentum vult condere, ante professionem præcipere, vt quippiā tale sibi detur post ipsam. Sit exemplū: est aliquis Nouitius, (v. g.) ingeniosus, habilis, atque aptus ad studendum, & dādam operam literis, cui proinde, & necessarij erunt libri, nec de præsenti habet nummos, siue denarios quibus ipsos emere possit: habet tamen vineam siue hæreditatem quandam, quæ quingentis nummis aureis æstimatur, & postmodum diuendi possit: quæritur nūc an iste talis ante professionem, testamentum possit condere, quo fratri suo amico, vel alij cuipiam extraneo, præfatam hæreditatem donet, ea lege, & pacto, vt det sibi postmodum, post professionem factam, centum ducatos, ad emendū libros? Circa hanc difficultatem varij, & dubij sunt Doctores, affirmantibus quibusdam, negātibus vero alijs, & dicētibus hoc esse proprietarium, & nullo modo licitum alicui nouitio, professionem emissuro. Sed re vera, quamuis isti Doctores verum habeant, & verum dicant loquendo de æquitate, congruentia, & decētia, nam magis decens, cōgruum, atque conueniens, esset, vt præfati libri aliqua via, aut pacto, ante professionem emantur, & contrariū facere, vt in præsenti casu proponitur, proprietatem quadamtenus redoleat, & illius aliqualem apparētiam præseferat; re tamen vera, & hoc negocio penitus considerato, in rigore iuris stando, ipse nō video, aut inuenio causam, siue rationem, ob quā idipsum facere Nouitio prædicto non sit licitum. vnde, & in contrarium sequentem statuo conclus.

Conclusio.

Nouitij ante professionem, bene possunt sibi aliquid testamēto relinquere, vt detur sibi post ipsam, nec hoc facere, proprietarium, vlla ratione dici potest. Pro huius conclusionis intelligentia simul, & probatione, libuit iterum aduertere, quod non loquor de conuenientia, & congruentia, nam certum est, quod magis congruum, atque conueniens est & melius cunctis patebit, vt præfati libri, seu quippiā aliud, Nouitio alicui, necessarium, ante professionē sibi emantur, quacumque via, & ratione id commode fieri possit, quam vt testamento sibi relinquatur (de hoc enim nulli est dubium:) sed quod impræsentiarum dicitur, illud est, quod in rigore, & puncto iuris stando, nullo modo sit sibi illicitum, facere contrarium, nec vlla ratione dici possit respectu eiusdem Nouitij, hoc esse proprietarium. Quod & probo hac speciali ratione, quia proprietarius non est, nec dici vllo modo potest, nisi ille, qui aliquid sibi appropriat, dum id est sibi prohibitū, & pro illo tempore, quo est sibi prohibitum: sed in proposito casu, quando prædictus Nouitius huiusmodi legatum, seu donationem sibi relinquit, quoad dispositionem suorum bonorum temporalium (vt pluries dictum est, & amplius infra dicemus) est, ac si esset mere laicus, & secularis, & quasi omnino esset extra Monasterium: ergo si quilibet alius in seculo existens posset sibi illam donationem centum aureorum facere, seu alteri, ipsumque hæredem constituere præfatæ hereditatis, valentis quingētos aureos, cum pacto, & grauamine, vt dentur centum præfato Nouitio iam professo, ad emendos libros etiā ipsemet Nouitius in Monasterio existens, ante professionem testamento id ipsum poterit statuere, atque ordinare. Consequentia (meo quidem videri) legitima est, & ratio eadem est vtrobique. Cui addo, & erit Conclusionis suprapositæ cōfirmatio. Nam quero, qua ex parte id facere sit illicitum? An ex parte dantis, siue donantis, an vero ex parte recipientis? Nō ex parte donantis, quia (vt præmissum est) quando donat, quantum ad dispositionē suorum bonorum temporalium, est, ac si esset mere secularis, & potest facere, quod quilibet alius in seculo existens: Neque vero ex parte recipientis, nam si alius illi donasset, aut testamento suo quippiam tale præcepisset, præfatus Nouitius, iam postmodum factus professus, prædictum legatum, seu donationem posset recipere, alijsq. seruandis seruatis, acceptare, vt ex se patet: ergo nulla ex parte est illicitum. Dices forsan, esse illicitum, quia inter donantem, & illum, cui fit donatio, debet esse distinctio, nam nullus dicitur donare sibi quippiam, neque vnquam iure consuetum, aut visum est, quod tales donationes fiant. quod & ipse libenter fateor, at in proposito casu prædicta donatio, directe, & quasi ex principali intentu, non fit ipsi Nouitio, sed alteri, cum supradicto grauamine, dicendo, Dono hoc N. hac lege, & pacto, &c. Dices iterum: id ipsum esse illicitum, nam religiosus professus, facultatem non habet, nec legitimam personam, maxime si sit nostræ sacræ Religionis, comparendi in iudicio, & expostulandi, vt soluatur sibi tale debitum, quod etiam ipse libenter concedo, & verum esse fateor de Fratribus professis nostri sacri Ordinis Minorum, &

Nouitij ante professionem bene possunt aliquid sibi testamēto relinquere.

forsan

forsan etiam de alijs proprio suo nomine, secus est, nomine Monasterij. Sed quid obstat, quo minus id ipsum Sindicus noster efficiat, nomine Sedis Apostolicæ, sicut, & eodem nomine petuntur alia debita, & dona? In religiosis aliorum Ordinum, quid etiam obstat, quòd petantur à Conuentus Procuratore? Certe re penitus introspecta ac intime considerata, neque deest ius, nec facultas, atque potestas petendi, & quamuis hoc vltimum deficeret, saltem non deest alteri obligatio adimplendi, & soluendi in conscientia, quod est testamento ordinatum, atque fieri mādatum, & hoc sufficit ad nostrum propositum, & meum intentum probandum: quæ, vt prædictum est, intelligenda sunt, stando in rigore iuris, nam secus est loquendo de decentia, & congruentia. Et hæc de isto Articulo, dicta sufficiant.

ARTICVLVS X.

Verum Nouitius, iam professus, generaliter loquendo, testamentum possit condere, seu ipsum explicare, & declarare, & voluntatem, quam habuit, in testamento a se facto, ante solemnem professionem aut post illam, reuocare?

MVlta sese offerunt dicēda, circa difficultatem seu potius difficultates, in præsenti Articulo propositas. Sed non id fert temporis angustia, & nimia quæstionum, atque difficultatem abundantia, & copia, quæ nobis discutiendæ, & disputandæ sese offerunt, vnde, & ad ipsas breuiter, atque resolutiue, per sequentes Conclusiones Respondetur.

Prima Conclusio.

Nouitij infra annū probationis, & ante professionē possunt testamentū cōdere, non vero post professionem.

Quamuis Nouitij ante professionē, & infra annum probationis, libere de bonis suis possint disponere, & testamentum facere, nō tamen post solemnem professionem. Hæc conclusio, compertissima est apud omnes iuris Doctores, de qua videndus est doctiss. Doctor Nauarr. *in c. non dicatis, à num. 43. vsque 56.* & Couar. *c. 2. de testam. nu. 5. & 9.* vbi ad hoc propositum videre licebit, plura eaque notatu dignissima, tam quoad facultatem testandi, Nouitiorum infra annum probationis, & ante professionem, quam quoad prohibitionem, atque impossibilitatē post ipsam. Et de potestate testandi, dicit Philip. Francus *in authentic. si qua mulier, nu. 67.* nō referre, an Monasterium, in quo est Nouitius, sit Ordinis Mendicantium (etiam Frācīscanorum) aut non Mendicantium. Nam cuiuscumque sit, qui ingressus est, illud, tam libere potest testari, ac si esset extra ipsum, imo nec tenetur quidquam Monasterio relinquere, si nolit, cum nullo iure Cæsareo, aut Pontificio, ad id sit astrictus. Quantum vero attinet ad prohibitionem, & impossibilitatem testādi post professionem, faciunt ad hoc quam multa iura: sed maxime *c. per latum, c. quia ingredientibus. 19. q. 3.* & ratio etiam huius in promptu est, nam religiosi professi, nihil proprium habent, sed neque habere possunt, & sunt omnino positi sub alterius potestate, nec habēt velle aut nolle, imo religiosus professus, extimatione iuris, est vere mortuus, atq; ita reputatus morte ciuili, ac si iā obijsset morte naturali, & in omnibus, & per omnia æquantur, & cōparantur seruis; imo vero arctius subijciūtur prælatis, quā serui suis Dominis, vt expresse habetur *in cap. multos 54. d. 4.* Pro hac conclusione, hæc dicta sufficiāt, Sed difficultas est, an præfati Nouitij post professionem, possint mentem, voluntatem, atque intentionem suam explicare, quam habuerunt in testamento a se condito, ante professionem pro quo sit secunda conclusio.

Nauar. in c. non dicatis à n. 43. vsque 56. Cou. c. 2. de test. nu. 5. & 9.

Philip. Francus in authen. si qua mulier nu. 67.

c. perlatū c. quia ingredientibus. 19. q. 3.

c. Multū. d. 54.

Secunda Conclusio.

Religiosus professus, non potest mentem, & intētionem suam, quā in testamento habuit, explicare, nisi in vno, aut altero casu.

Nec religiosis iam professis, licitum est, nisi solū in vno, aut altero casu, mentem, atque intentionem suam explicare, sed testamenta, ab ipsis facta in casu dubij explicanda, & interpretāda sunt, iuxta dispositionem iuris communis. Hæc conclusio est etiam omnium Doctorum communis, de qua videndus est Nauarr. & Couar. vbi supra: sed specialis casus, in quo religiosis iam professis conceditur mentem, & intentionem suam explicare, habetur in prædicta *authentic. si qua mulier, C. de sacrosanctis Ecclesijs, & in authentic. nunc autem, C. de Episcopis, & clericis*, quæ referuntur. *19. q. 3.* de quibus iam plura diximus supra, art. 8. & est quādo mulier, seu vir per solemnem professionem, Religionem intrauerit, non condito testamento, propter obliuionē, seu inaduertentiam, aut ignorantiam, filiosque habuerint, in tali casu conceditur sibi facultas, suam intētionem, & voluntatem explicandi, & declarādi, & bona sua inter filios diuidendi, forma, qua ibi præscribitur: sed qualiter id ipsum debeant facere præter hunc casum, seu quempiam alium eidem similem, nō est in iure ciuili, aut Canonico locus, ex quo possit deduci, aut inferri, quod religiosi iam professi, testamentum condere possint, neque mentem, & intentionem suam, quam in testamento cōdito habuerunt, explicare. Sed quid de reuocatione, volūtatis? Respondeo, & sit tertia conclusio.

Authen. si qua mulier, C. de sacrosanct. Eccles. authen. nunc autem C. de Episc. & clericis habentur 19. q. 3.

Tertia Conclusio.

Religiosi iam professi, nō possunt testamentum prius à se conditum reuocare, aut mutare.

Nouitij iam professi, non possunt testamentum, prius à se conditum, reuocare, aut mutare. Hanc etiam conclusionem tenent expresse Nauar. & Couar. locis supra citatis pro qua faciunt innumera iura, & sunt ea oīa, quæ loquuntur, & verba faciunt de prohibitione condendi testamenta, facta à religiosis, & omnes supra adductæ rationes faciunt etiā pro hac conclusione: sed præter supradictos Doct. Nauar. & Couar. videatur etiam hac de re Syluest. *verbo relig. 6. q. 4* & Pater Cordoua super cap. secundum nostræ Regulæ. Et hæc de isto artic. ac de tota quæst. dicta sufficiant.

Nauar. & Couarr. vbi sup. Sylu. verbo Relig. 5. q. 4. Cord. super regulam c. 2. q.

QVÆSTIO XXIV.

De nouitijs, quantum attinet ad ipsorum professionem tacitam, seu expressam in duodecim Articulos diuisa.

1 *Quidnam sit professio expressa, & quibus modis fiat?*
2 *De ætate requisita ad professionem expressam.*
3 *Vtrum sit necessariū, quod professio expressa, fiat in manu Prælati, & illius qui Religioni potest incorporare, aut de ipsius licentia?*
4 *Vtrum ad professionem expressam, sit necessarium quod Prælatus, vt ipsam recipiat, requirat cōsilium suorum subditorum, aut quod id fiat cū consensu maioris partis Capituli?*
5 *Vtrum ad professionē expressam requiratur, quod fiat in Religione aliqua per Sedem Apostolicā approbatam, & secundum aliquam certam, & determinatam Regulam?*
6 *Vtrum ad professionem expressam, sit necessarium quod vouens promittat, atque profiteatur, tria Religionis essentialia, atque substātialia vota?*
7 *Quenam sit professio tacita, & quibus modis inducatur, & fiat?*
8 *Vtrum professio tacita induceretur olim, per hoc quod quispiam in probatione positus, se ingere-*

rer

ret actibus, qui de iure, aut cõsuetudine solummodo conuenerebant professis.

9 *Verum professio tacita induceretur olim, ex sola delatione habitus professorum per annum, siue exercitio actuum, qui erant professorũ proprij?*

10 *Verum professio tacita induceretur olim, per delationem habitus Nouitiorum per annum, indistincti distinctione patenti, ab habitu professorũ distincti vero aliqua distinctione occulta?*

11 *Verum quando olim quispiam suscipiebat habitum Nouitiorum, cum proposito mutandi vitã absolute, censendus esset iam professus?*

12 *Verũ nunc, post Conc. Trid. recipiantur prædictæ tacitæ professiones, & aliquam vim habeant?*

ARTICVLVS PRIMVS.

Quidnam sit Professio expressa, & quibus modis fiat?

IAm apud omnes est compertum, quod duplex est professio: Quædam expressa, alia vero tacita, seu interpretatiua, de quibus fit mẽtio in innumeris capitulis, quæ habentur, *in decretalibus toto tit. de reg.* sed impræsentiarum, futurus est sermo, non quidem de tacita professione religiosorum, sed de expressa, & de his, quæ ad eandem pertinent, postmodum vero agemus de tacita, siue interpretatiua. Vt igitur propositæ difficultati satisfiat, Respondetur huic Articulo, per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

Diffinitio professionis expressæ, & conditiones, quæ ad ipsam debent concurrere.

Professio expressa, est illa, quæ fit ab aliquo legitimam ætatem habente post probationis annum, in manu prælati, incorporare potentis, vel de ipsius licentia, in Religione per Sedem Apost. approbata cum consilio, siue consensu Capituli, secũdum aliquam certam, & determinatam Regulam, vouendo, & promittendo, tria essentialia Religionis vota. Hęc conclusio, est omnium Doctorum communis, & professionis expressę, amplissima, atque exacta diffinitio, qua simul breuiter, & compendiose, comprehenduntur omnia, ad eãdem requisita, quę sunt sex. Primo, vt fiat, à legitimam ætatem habente: Secũdo, quod fiat post expletum probationis annum. cui, & addendum est, quod huiusmodi annus sit continuus: Tertio, quod fiat in manu prælati, & illius qui potest religioni incorporare, vel de ipsius licentia. Quarto, quod talis prælatus requirat consilium, quin vero, vt id fiat cum consensu maioris partis Capituli. Quinto, quod fiat in Religione per Sedem Apost. approbata, & secũdum aliquam certam, atque determinatam Regulam. Et tandẽ Sexto, qd talis professus promittat tria Religionis essentialia vota, in quibus conditionibus explicãdis impræsentiarum non immoror, quia de eis oĩbus, in particulari cõstituendi sunt à nobis speciales Articuli, atq; mouẽdæ particulares difficultates. Sit secunda Conclusio.

Secunda Conclusio.

Professio expressa quibus modis fiat.

Huiusmodi expressa professio, fieri potest dupliciter, verbo, aut scripto, vel vtroque modo simul. Hæc etiam conclusio est omnium Doctorum communis, *super cap. ad Apostolicam de Reg.* & dicitur expressa, vt distinguatur contra professionem tacitam, quæ neque verbo fit, neque scripto, sed solummodo actibus aliquibus de quibus postmodum sumus dicturi suo proprio loco, quã et ratione dr̃ tacita (seu potius interpretatiua) per illam generalẽ Regulã, qua dicitur, *quod qui tacet, consentire videtur.*

Panor. in c. porrectum de regu.

Sed est aduertendum, secundum Panorm. *in cap. porrectum, de Regular.* quod valet huiusmodi expressa professio, per quæcumque verba fiat, etiam non seruata regulari forma, seu quæ sit tradita in aliqua Regula. nam cum obligatio fiat Deo, & dirigatur in ipsum, defectus formæ traditæ, aut constitutæ, actũ vitiare non potest nec debet, sicut patet in excõmunicatione, quæ per quæcũq; verba potest ferri, *iuxta c. sacro de sent. excommun.* Videatur hac de re Syluester *verbo Relig. 3. q. 1. ibi, sed aduerte primo. & Glossa, in c. dudum, de conuer. coniugatorum, verbo substantia veritatis,* vbi loquẽdo de Tabellione dicitur, quod an Tabellio in tertia persona, instrumẽtũ conficiat, an vero in prima, nihil interesse videtur, dummodo non mutetur substãtia veritatis. Super quæ verba inquit prædicta Glossa, *qđ nihil refert dicendi, siue narrãdi diuersitas. vbi eadẽ dicũtur.* Ad quod propositũ allegat, *c. nihil obstat, de verborũ significatione* super quod *alia glossa, verbo diuersitas,* horum oĩum rõnẽ reddens affert ex Ari. *quod nomina & verba transposita idem pollent, atq; significant.* Ex quo in iure non inualidum argumẽtũ desumitur pro testibus, aliquod factum diuerso modo narrantibus, dũ tamen in substantia facti nõ discordent, iuxta textum, *in c. cuncta de testibus, & c. in scripturis, 8. q. 1. & c. quotidie de Consecratione distinctio secunda & c. periculose, de pænitentia. distin. 1.* Ex ijs etiam inferunt Doctores iuris periti pro testamentis, quod quolibet loquẽdi genere formata institutio, valet, si modo per eam liqueat testatoris intentio, iuxta textum, *in l. quoniã indignũ. C. de testamentis.* Ex quibus oĩbus ẽr colligitur, qđ professio expressa (vt dictum est,) valet per quæcumque verba fiat, etiam non seruata regulari forma, dum tamen non mutetur, aut varietur verborum substantia, & eorum significatio genuina.

c. sacro de sent. excomm.

Sylu. verbo Relig. 3. q. 1. glo. in c. dudũ de conuer. coniu.

cap. nihil obstat de verb. signif.

Arist. 1. perta.

c. cuncta de testib. c. in script. 8. q. 1. ca. quotidie de consecr. d. 2. c. periculose, de pœni. d. 1. c. quoniã in dignũ, C. de testa.

Tertia Conclusio.

Professio expressa in absentia, & per procuratorem fieri potest.

Huiusmodi expressa professio, in absentia, & per procuratorem fieri potest. Hæc cõclusio est expressa Syluestri, *verbo Religio 3. q. 15.* & id tãquã certũ, atq; indubitatum, præsupponit Nauar. in Consilijs lib. 3. de reg. cons. 32. agendo de quodam Nouitio Canonico, qui per sex mẽses mãsit intra septa Monasterij, & per alios sex foris, de licentia sui prælati, & postea (inquit) quod dũ esset absẽs, professionẽ emisit per procuratorem, ad id specialiter deputatum. Et certe secundũ ius, quilibet actus, qui non fit expresse à iure prohibitus, expleri põt per procuratorem, *iuxta l. 1. §. vsus ff. de procuratoribus, &* Regulã, *potest quis, l. b. 6. de regulis iuris.* & adhuc in iure nullus est locus, quo præcipiatur, expresse, vt professio non fiat per procuratorem, vt patebit discurrẽti per singula, legẽdo textus, & glossas vtriusque iuris, sed maxime *l. Pomponius. ff. de procuratoribus, & c. quid agendum, eod. ti. lib 6. suncta Glossa,* vbi quamplures casus excipiuntur, qui per procuratorem fieri non possunt, non tamen excipitur iste, de quo impræsentiarum. Et præterea, quod professio facta per procuratorem teneat, & valeat, constare certe potest, argumento deducto à matrimonio, quod quamuis sit sacramentum, confici potest per procuratorem, vt tenet communis omnium Doctorum resolutio, contra Caietanum. de qua difficultate, & quæstione videatur doctissimus, atque grauissimus Pater Frater Petrus de Ledesma in suis additionibus ad tertiam partem quæst. 42. quæ est de matrimonio articulo primo, in septima difficultate. Si id igitur ita est, quid obstat, quominus, & professio expressa, fieri etiam possit per procuratorem? videatur etiam hac de re Pater Frater Emmanuel Rodriguez, tomo tertio, quæstionum. Regul. quæst. 17. articulo decimotertio. hactenus de isto Articulo.

Sylu. verbo religio. 3. q. 11.

Nauarr. lib. 3. consil. de regu. cons. 32.

l. 1. §. vsus. ff de procur. reg. pot. quis de reg. iur. lib. 6.

l. Pompon. ff. de procur. c. quid agendũ eod. tit. lib. 6. sũcta glossa.

Ledesma de matrim. 3. p. q. 42. art. 1. in 7 difficul.

Rod. 3. tom qq. Reg. q. 17. ar. 13.

I ARTI-

ARTICVLVS II.

De ætate requisita ad professionem expressam?

Huic Articulo respondetur, per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

Post Conc. Triden. nulli licet profiteri expresse, neque tacite, ante decimum sextum annum expletum.

POst Concilium Tridentinum, nulli licet profiteri, expresse, nec tacite, ante decimum sextum annum expletum, & professio antea facta, est ipso facto irrita, & nulla. Hæc cõclusio, habetur expresse in prædicto Concilio *sessione 25. de regul. cap. 15.* vbi sequentia verba habentur: *In quacumque Religione tam virorum quam mulierum, professio nõ fiat ante decimum sextum annum expletum. Professio autem antea facta, nulla sit, nullamque inducat obligationem ad alicuius Regulæ, vel Religionis, vel Ordinis obseruationem, aut ad alios quoscũque effectus.*

Concil. Triden. sess. 25. c. 15.

Circa quæ verba dicunt omnes, Doctores communiter, quod professio antea facta, non valebit etiam in vim simplicis voti, (vt etiam nos diximus supra, agendo de anno probationis) de mente Caietani.

Caiet. 2. 2. q. 88. art. 9. verbo. 3. est notando.

Circa quam Conclusionem, & præfati Concilij decretum adnotare libet, quod olim professio poterat fieri post decimũ quartũ annũ expletũ in masculis, & in fœminis, post duodecimum etiã expletũ *iuxta cap. primum de Regul. lib. 6. & Glossam in c. etiam c. 1. 20. quæst. 1. & Clementinam eos de Regul.* quod est intelligendum, quando ingrediebantur Religionem ex consensu, & voluntate suorum parentum, siue tutorum. Tunc enim poterant prædicto tempore, atque in prædictis annis, explicite, & expresse profiteri. Nam tunc probationis annus, in pueris erat tertiusdecimus vsque ad quartumdecimum, in fœminis vero vndecimus, vsque ad duodecimũ, post quos expletos, poterant profiteri. At si non ingrediebantur ex consensu, & voluntate parentum, cum adhuc essent impuberes, nec facultatem haberent disponendi de se ipsis, & contra suam ipsorum voluntatem, Religionem intrare non possent (vt etiam supra diximus) nisi post annos pubertatis, qui in pueris est quartusdecimus, & in fœminis, duodecimus; vtroque expleto, in tali casu, quo si antea ingrederentur, à parentibus, siue tutoribus extrahi poterant probationis annus non incipiebat in eis, nisi postquam iam erant impuberes, vt post ipsum profiterentur pueri, in anno decimoquinto expleto, puellæ autem, in decimotertio etiam expleto.

c. 1. de Reg. lib. 6. gloss. in cap. 1. 20. q. 1. Clem. eos de Regul.

Qua de re videatur Syluester verbo Religio tertio, quæstione secunda in fine. Videndum est etiam prædictum *c. non solum, de regu. lib. 6. & c. 1. 20. q. 1.* cum ipsorum glossis, vbi ad hoc propositum dicũtur plura, eaq. notatu dignissima. Hoc igitur olim generaliter obseruabatur, etatq. positum in cõsuetudine, præterquam in Religionibus Mendicantibus, quæ quidẽ Religiones hac de re habebãt aliud ius speciale, vt puerum nullum recipere possent ad professionem, ante 15. annum expletum, *iuxta cap. non solum, & c. constitutionem, de reg. lib. 6.* cum huiusmodi pueri ante 14. annum expletum, Religionem intrare non possent, vt dicitur in eisdem capitulis, *& in c. ad nostram eod. tit.* & idem, suo quoq; modo, decretum erat de puellis iuxta *c. puella. 20. q. 1. & c. addidistis, & c. quicumque eadem causa, & quæstione.* Nam, & ipsæ ante annum 12. Religionẽ intrare non poterant. Qui autem desumebant habitum in insulis, aliud etiam habebãt ius speciale. nam non poterant ipsum recipere, ante 16. annum expletũ, vt profiterentur in 18. anno, iuxta *c. quia in insulis, de regularibus,* vbi hæc expressa verba habẽtur. *Quia in insulis, dura est congregatio Monachorum pueros in eorum Monasterijs ante 18. annũ suscipi prohibemus,* quæ verba explicans ibi glossa loquit, *vel hoc decimumoctauum* hoc esse speciale propter locorum asperitatem, nã alias regulare, & generale erat, quod post tẽpus pubertatis, tã masculi quã fœminæ possent profiteri, pro quo adducit, *c. 1. 20. q. 1. & c. si in qualibet, & c. si in puella, 20. q. 2.*

c. non solum, de regu. lib. 6. & c. 1. 20. q. 1. cum ipsorum glossis.

c. non solũ, c. cõstitut. de regu. lib. 6.

cap. ad nost. am eod. tit.

c. puella q. 1. c. addidistis, c. quicunque, eadem causa, & quæst.

c. quia in insulis, de regul.

c. 1. 20. q. 1. c. si in qualibet, & si in puella 20. q. 2.

Sed circa explicationem præfati capituli, *quia in insulis,* insurgit difficultas, quã tangit Syluester *verbo Religio 3. q. 2.* qualiter huiusmodi capitulum intelligi debeat, & an modo etiam obseruandũ sit? Circa quod refert opinionem Ioannis Andreæ, quem citat Panorm. *in d. c. quia in insulis,* qui dicebat suo tempore huiusmodi capitulum, numquam fuisse in aliqua insula obseruatũ, quin vero, & Doctores arguendo ex ratione literæ dicunt, quod si in insula, non est congregatio durior, quam alibi, non habet locum prædictum capitulum, & e cõtra, si extra insulas sit congregatio durior, quod ibi habebit locũ, debebitq. obseruari. Qua de causa supradictus Panormitanus extendit præfatam prohibitionem, ad nos Fratres Minores, & Prædicatores, apud quos (inquit) congregatio est magis dura. Nam quælibet dispositio iuris ampliari debet, vel restringi, ad terminos rationis expressæ, etiam si id verba non patiantur, iuxta textum *in l. adigere. §. quamuis, ff. de iure patronatus, & l. cum pater, § dulcissimus, ff. de legatis 2.* hæc dicit Panormitanus. Sed his non obstantibus in contrarium statuitur conclusio.

Syluest. verbo Religio 3. q. 2.

Difficultas circa c. quia in insulis.

Ioan. Andr. relatus a Panor. in c. quia in insulis.

leg. adigere, §. quamuis, ff. de iure patron. leg. cũ pater. §. dulcissimus, ff. delegatis 2.

Secunda Conclusio.

Post Concil. Trid. professio expressa, facta post 16. annũ expletum est valida, etiam in insulis.

Post Concilium Tridentinũ, quælibet professio expressa, facta post 16. annum expletum, est valida, in quacumque Religione, etiam in insulis, & vbicumq; congregatio durior esse videatur, propter asperitatẽ regulæ, siue loci. Hæc conclusio, meo quidem iudicio, est verissima, atque certissima. Primo, quia vt dicit Syluester vbi supra, prędictum capitulum, *quia in insulis,* est abrogatum per contrariam consuetudinem, cum nullibi seruetur à tẽpore Ioãnis Andreę, & multo ante, vt ipse dixit; imo vero secundum Archidiaconum, & Petrum Paludanum, est reuocatum per proœmium sexti, in illis verbis; *aliquibus, vel in toto, vel in parte mutatis.* Secundo, quia quamuis non ita esset, nec de eo specialis mentio fiat, in prædicto decreto Concilij Tridẽtini, virtualiter tamẽ, & implicite, reuocatum esse videtur, per supradicta verba. Nam quo pacto, & qua ratione, iam nõ licet ante 16. annum profiteri, quamuis contrarium antea fieret, de iure communi, absque reuocatione expressa supradictorum iurium, quibus id permittebatur, seu vero potius erat statutum: eadem prorsus ratione omnino, dicendum esse videtur, quod ad profitendum etiam in insulis, nõ sit aliquod maius tempus necessario requisitum. Hęc mihi ratio videtur fortissima, nec hoc post præfatum Concilium Tridentinum, dubitatum vnquã esse audiui. Dixi autem in conclusione idem esse tenendum, atque dicendum, in omnibus Religionibus, atque Ordinibus (nempe quod professio in ipsis post 16. annum expletum sit valida) nam quãuis feratur, quod in Ordine Minimorum, seu potius sancti Francisci de Paula, sit statutum, quo cauetur, ne quis ante 18. ætatis suæ annum, ad professionem admittatur. de quo videndus est Nauarro libr. 3. consil. de regul. cons. 22. & consil. 34. & 35. Ego tamen crediderim, quod per tale statutum, quamuis prohibeatur id fieri, non tamen annullatur, siue irritatur factum, & iuxta iuris regulam, multa fieri prohibẽtur, quæ tamẽ facta tenẽt. Et est casus expressus, *in c. ad Apostolicã, de regularibus,* vbi

c. ad Apost. de regularibus.

vbi tenet professio facta infra tempus probationis, Papa, & Regula id prohibente. Et idipsum experimur in matrimonio, cuius vinculũ ex simplici prohibitione non impeditur, imo vero tenet, licet alias contrahentes peccent, veniantque puniendi. Sic ergo dico de professione, facta in prædicto Ordine ante 18. annũ, quod meo iudicio, erit valida, quamuis ad ipsam recipientes, per Prælatos postmodum possint puniri. Neque ijs etiam obstat id, quod (vt dicitur) continetur in Regula, eiusdem sanctissimi Patris Francisci de Paula. Nam etiã ibi non annullatur, neque irritatur factum, sed solummodo, id fieri prohibetur; nec vllum est in ipsa verbum, ex quo quidpiam aliud colligatur; imo vero expresse colligitur contrarium, in illis verbis ibidẽ positis, in c. 2. vbi dicitur: *Quicumque contra supradictam formam fuerint recepti, approbandi reseruentur, Correctori generali*, & infra: *Postmodum approbentur, & eorum receptio acceptetur & confirmetur.* Circa quæ verba notandum est, quod non dicit, vt prædicta professio ratificetur (nã ratificare est, alias irritum, atque inualidum, ratum facere) sed dicit, acceptetur, & confirmetur. Acceptare autẽ, & confirmare, (vt de se patet) est, aliquid quod alias de se erat validum, à superiori firmitatẽ, & confirmationem accipere, ac tale illud semper fuisse explicare, & declarare. Neque etiam prædictis obstat, seu obstare potest statutum, seu generalis cõstitutio (si qua facta est in prædicto Ordine) quę dicat, huiusmodi professiones factas ante 18. annum esse nullas: nam omnia statuta (etiam generalia) sunt inferiora Papa, nec possunt aliquid statuere, seu ordinare, quod sit cõtra ius commune. Et quamuis sint per Papam confirmata, seu de illius licentia, & auctoritate facta, Papa non confirmat, neque confirmare videtur, aut facultatem præbet condendi statuta, nisi quatenus sunt licita, & honesta, non contra sacros Canones, aut contra ius commune. Vnde nulla Capitula generalia (quãtumuis Papæ auctoritate facta) auctoritatem habent irritandi professiones alicuius, seu aliquorum, qui alias sunt habiles ad profitendum, secundum ius commune, vt quam doctissime docet, & probat Nauar. lib. 3. consiliorũ cons. 26. agens de alio eiusdem Ordinis statuto. Et hæc de isto articulo dicta sufficiant.

Nauarr. lib. 3. consil. de regu. cons. 26.

ARTICVLVS III.

Vtrum sit necessarium, quod professio expressa, fiat in manu Prælati, & illius qui Religioni possit incorporare, aut de ipsius licentia?

SEcunda conditio ad professionem expressam requisita (vt diximus) est, vt fiat, post probationis annum: sed quia de hac particula, & de his, quæ ad hoc propositum spectant, plura diximus supra q. 12. agentes de Nouitijs, quantum attinet ad tẽpus suæ probationis, siue approbationis, vbi per plures articulos monstrauimus, qualiter eisdem debuerit dari, & præfigi aliquod probationis tempus, atq; explicauimus amplissime, & copiosissime, quantũ huiusmodi probatio debeat durare, vbi incipiat, quãdo finiatur, & alia multa, quæ ibidem videri poterunt; consulto ab explicatione pręfatę particulę, seu conditionis impręsentiarũ abstinemus. Cum haudquaquam necessarium esse sciamus, eadẽ semel dicta, iterũ, atq; iterũ repetere, seu quod dicitur, hinc inde trãscribere. At quamuis etiam de propositi articuli difficultate, qua dicitur, quod professio expressa, necessario fieri debet in manu Pręlati, siue de ipsius licentia, aliqua sint à nobis dicta, supra quæstione 15. dum ageremus de facultate, & auctoritate admittendi, & recipiendi Nouitios ad Ordinem. in cuius articulo secũdo diximus, Prælatos regulares per se solos, & sine consensu, aut saltem consilio Capituli, siue Conuentus, non posse recipere eosdem, nec ipsos Religioni incorporare, non incongruum visum fuit, pauca quædam impręsentiarum dictis superaddere, de hac tertia conditione professionis expressæ, de qua sit conclusio.

Conclusio.

Ad professionem expressam, necessum est, quod recipiatur à Prælato, & fiat in manibus eius, seu alterius, ad id eius licentiam, & auctoritatem habentis. Hæc conclusio est Innocentij, & Panorm. & fere communis, *in cap. porrectum, de regu.* vbi Pontifex Clemens III. agens, de cuiuspiam professione dicit, *recepeam eam fuisse ab Abbate:* imo vero addit, *quod iunctis manibus illam fecit, seque illi reddidit in Monachum, atque Fratrem.* Circa quę verba Doct. iurisperiti, suprapositam nostram difficultatem mouent, eamq. exagitant, virum scilicet, ad validitatem professionis expressæ, sit necessarium, quod sit aliquis, qui ipsam recipiat, & an iste talis necessario debeat esse Abbas, siue Pręlatus, qui Religioni possit incorporare, vel quispiam alius de ipsius licentia, & auctoritate? Cui difficultati Innocentius, & Panorm. Conclusionem adhibent affirmatiuam, adducentes ad id aptissimam rationem, & differentiam facientes, atque constituentes inter votum simplex, atque solemne, quod fit per huiusmodi professionem expressam. Nam quamuis (inquiunt) votum simplex, etiã continentię, & quodlibet aliud, fieri possit, absque eo, quod recipiatur ab aliquo, iuxta *cap. ex parte, de censibus, & c. quod Deo, 32. q. 5. & iuxta l. 2. ff. de pollicit.* quia fit solummodo Deo, cui vouens obligatur, & obligatio dependet à sola vouentis volũtate: at vero in voto solemni, & professione expressa, est quidpiam aliud speciale: quia per ipsum vouens, non solum obligatur Deo, sed etiam Monasterio, & vicissim Monasterium obligatur eidem, ad alendum ipsum, & constituendum cum illo vnum corpus, & vnum Collegium. Vnde, & oritur ex dicta professione, quidam cõtractus, & vtriusque reciproca quædam obligatio, quæ fieri non potest sine consensu vtriusque partis, sicut patet in alijs contractibus, & obligationibus, quæ non possunt stare aut consistere, ex consensu vnius tantum, sed amborum, *iuxta legem in omnibus, ff. de actionibus, & obligationibus, & l. sicut, C. eo. tit.* Ex his, atque alijs colligit Panorm in voto solemni & professione expressa, esse necessum, vt sit quispiam, qui ipsam recipiat, & hunc fore dicit Abbatem, siue Prælatum qui possit quempiam Religioni incorporare, & quod nõ sufficit receptio particularis Monachi, nisi id faciat de consensu, mandato, & auctoritate Prælati. Sed quod id fieri possit, præcipiente, & mandante Prælato, seu de ipsius licentia, expresse constat *ex c. cũ ad Apost. de regu.* vbi Innoc. III mẽtionem facit, de quodam, qui professionem emisit, Abbate per se, seu per aliũ illam recipiente, & iuxta hunc sensum intelligenda sunt iura, quæ quandoque mentionem faciunt de Presbytero, in receptione professionis, *iuxta ca. consuluit, qui clerici, vel vouentes matrimonium cõtrahere possunt.* Nam omnia illa, cum facta fuerint absque legitima auctoritate, potestatem habentis incorporandi in Religione, sunt, & fuerunt vota simplicia, & nõ solemnia. Quapropter in casu prædicti *Capituli, consuluit*, votum cuiusdam nobilis mulieris, emissum in manu presbyteri, non ad id auctoritatem habentis, dicitur, quod impedit quidem matrimonium ad contrahendum, at nõ dirimit cõtractũ. Sed aduerto, qd huiusmodi professionem

Professio expressa necessario debet fieri in manu Prælati, seu alterius ad id licentiam habentis.

Doct. iurisperiti in c. porrectum, de regu.

c. ex parte, de censib. c. quod Deo, 32. q. 2. leg. 2. ff. de pollicit.

leg. in omnibus, ff. de actionib. et oblig. leg. sicut, C. eod. tit.

c. cum ad Apostol. de reg.

c. consuluit, qui clerici, vel vouentes.

nem expressam (vt dicitur in conclusione) sufficit quod fiat in manibus alicuius Religiosi, à Prælato ad id auctoritatem habentis, aut quod postea ratificetur, & pro rata habeatur, qua de re vide Syluestrum *verbo religio 3.q.16.* vbi hoc multis iuribus, & capitulis probat. Vide etiam Cordubam super Regulam nostrã c.2.q.12. & P.Fr. Emmanuel Rodriguez in qq. regu.3.tom. q.17. art.12.

Sed hic solet tangi quædam difficultas, quam et mouet præfatus Panormitanus: An ad professionẽ expressam sufficiat, quod votum recipiatur ab Episcopo? quam etiam difficultatem tractat, & mouet Syluester, *verbo religio 3.q.18.* & ad ductis, hinc inde de varijs sententijs, & opinionibus (quas ego omnes breuitatis gratia omitto) tandem concludit, quod non sufficit, vt votũ recipiatur ab Episcopo, aut fiat in manibus eius, nisi fit respectu illorum, qui sunt sibi subdiri, & quorum respectu, ipse et verus, atque legitimus Prelatus. Nam aliàs extra territorium suum ius diceret, quod est contra omne ius; *iuxta leg. fina. ff. de iurisd. omnium iudicum,* & c.2. de constitutionibus lib.6. & si qua inta, siue capitula, reperiantur in iure, quæ contrarium dicere videantur, intelligenda sunt, de Monasterijs sibi subiectis, vti erant olim fere omnia (vt supra diximus) de iure communi, & habetur *in c. Abbas, & c. Abbatem 18.q.2.* Concludit ergo Panorm. quod votum receptum ab Episcopo, in Religione non sibi subiecta, seu non de licentia, & consensu Prælati, auctoritatem habentis, non est solemne, vt dirimat, seu dirimere possit matrimonium post contractum, *iuxta c. vnicum, de voto lib.6.* & quod ille talis in materia stricta, & stricte, atque in rigore loquendo, non erit vere, & proprie religiosus. & hactenus de isto articulo.

Sylu. verbo Religio 3.q. 18.

leg. fina. ff. de iurisd. omnium iudicum. *c.2. de constit. lib.6.* *c. Abbas, c. Abbatem 18.q.2.* *c. vnicum, de voto.*

ARTICVLVS IV.

Vtrum ad professionem expressam, sit necessarium, quod Prælatus, vt ipsam recipiat, requirat consilium suorum subditorum, aut quod id fiat cum consensu maioris partis Capituli?

AB hac difficultate breuiter me expediam, quia prædicta quæstione hac de re, meo quidem vt decet, plura dixi; quin vero omnia, quæ ad hoc propositũ possint desiderari. Sed nihilominus, vt proposito articulo, aliqualiter satis fiat, fit conclusio.

Conclusio.

Ad professionem expressam, necessum est, quod Prælatus, non solum requirat consilium, verum etiam & exspectet consensum sui Capituli, & de consensu Prælati simul, atque Capituli huiusmodi professio recipiatur, & fiat. Hæc conclusio ponitur contra Panorm. qui, vt lansime diximus in prædicto articulo, quamuis teneat, quod Prælatus tenetur requirere consilium sui Capituli, non tamen (inquit) tenetur expectare illud & sequi multo minus consensum. Quin vero Nouitios potest ad professionem recipere per se solum, non expectato consilio, aut consensu Capituli, hoc dicit Panor *in c. ad Apost. de reg.* & loquitur (vt expresse constat ex ipsis verbis) de receptione Monachorum, non solũ ad habitum; verum etiam ad professionem. Nos vero supra contrarium constanter affirmauimus, & fortissimis ducti rationibus, idipsum nunc denuo tenemus, quod in Nouitijs recipiendis, non solum ad professionem, verum etiam ad habitum, Prælati tenentur, non solum requirere consilium, verum etiam, & expectare ipsum; quin vero, & sequi consensum maioris partis Capituli, seu illorum, qui ipsum Capitulum repræsentant, & ipsius personam

Professio expressa fieri debet, de consensu maioris partis Capituli.

Panorm. in c. ad Apostol. de reg.

gerun, qui in diuersis Religionibus diuersimode nuncupantur, quãdoq. Discreti, alibi Cõsiliarij, &c. Imo vero dico, & addo, cum doctiss. Doct. Nauarro in suis consilijs lib.3. de regu. consil.62. nu.2. & super c. statuimus, de regu. num.74. quod nullus Prælatus quantumuis generalis, per se solum, & inuitis Fratribus, potest quempiam ad habitum, & multo minus ad professionem recipere. Nam creatio Monachorum spectat de iure ad Abbatem, siue Prælatũ, & ad Conuentum simul (quidquid dicat Panor.) & quod non solum requirendum est consilium, verum etiam expectandus est consensus maioris partis Capituli, & contrarium facere, esse videtur contra omnem prorsus rationem. Cuius quidẽ hæc est fortissima, atque inuincibilis ratio. Nam, vt pluries dictum est, atque in iure passim reperitur, in creatione Monachorum, & receptione eorum, maxime ad professionẽ, inuenitur quidã contractus, & reciproca quædam obligatio, qua profitens Monasterio obligatur, & Monasteriũ vicissim ipsi profitẽti, eũdem alendi, & sustentandi, & cum ipso vnũ corpus, & vnum collegium efficiendi, atque constituendi, vt lansime diximus in prædicto articulo, de mente Panormitani. Ex quo plane sequitur, quod vtriusque partis requiritur consensus: & sicut professio esset nulla, deficiente consensu profitentis, ita & nulliter facta censenda, atque existimanda est deficiente consensu Monasterij, & maxime contradicente capitulo, quidquid alias præcipiat Prælatus. Videatur hac de re Nauar. etiam in consil.9. de constit. Et hæc de isto articulo dicta sufficiant.

Nauarr. lib. 3. consil. de regul. consil 62. nu.2. & super c. statuimus, de reg. num.74.

Nauarr. lib. 1. cons. de constit. consil.9.

ARTICVLVS V.

Vtrum ad professionem expressam, requiratur quod fiat in Religione aliqua, per Sedem Apostolicam approbata, & secundum aliquam certam, atque determinatam regulam?

Huic Articulo Respondetur, per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

EXpressa professio fieri non potest, nisi in Religione per Sedem Apostolicã approbata, & secũdum aliquam certam, atque determinatam Regulam. Hæc conclusio est omnium Doctorum cõmunis, & habetur expresse *in c. vnico, de voto & voti redemptione lib.6.* vbi Bonifacius Papa VIII. agendo de voto solemni, inquit: *Illud solummodo debere tale dici, quantum ad post contractum matrimonium dirimendũ, quod solemnizatum fuerit, per susceptionem sacri o. dinis, aut per professionem expressam, vel tacitam, factam alicui de Religionibus, per Sedem Apostolicam approbatis,* & addit. *Reliqua vero vota etsi quandoque matrimonium impediant contrahendum, & quanto manifestius sunt emissa, tantum propter plurium scandalum & exemplum durior pænitentia transgressoribus debeatur, non tamen rescindere possunt matrimonia post contracta.* Hæc Bonifacius VIII. Ex quibus verbis infertur, vt infert glossa ibidem, *verbo approbatis,* quod si quis profitetur Religionem non approbatam, & postea contrahit, tale votum non fuit solemne, sed duntaxat simplex, & matrimonium postea contractum tenet quod, & dicit esse verum, etiamsi quando profitebatur, crederet illam esse approbatam. Eandem ob causam, atque rationem dicit, quod, si quis recepit subdiaconatus ordinem, ab eo quem credebat esse Episcopum, sed re vera non erat, si postea contrahat, matrimonium tenet, & valet. Idẽ dicit Syluester *verbo religio 3.q.18.* de illo, qui olim erat expresse professus, intra annũ probationis, in aliqua de Religioni-

Expressa professio fieri non potest, nisi in Religione per Sedem Apost. approbata, & secundum aliquam certam, atque determinatam regulam.

c. vnico, de voto, & voti redempt. lib.6.

gloss. in d. c. vnico, verbo approbatis.

Sylu. verbo Religio 3.q.18.

c. non solum, c. constit. de regu. lib. 6.

ligionibus Mendicantibus, qui quidem secundum ius, *c. non solum, c. constitutionem, de reg. lib. 6.* non remanebit illi obligatus, sed solummodo Religioni in genere. vnde & talis professio expressa, nõ habebat vim voti solemnis; sed tantum simplicis, & si cõtrahebat, matrimonium tenebat, quia nempe talis professio, non erat facta quãtom ad istud, vni de Religionibus per Sedem Apostolicam approbatis. Peccabat tantũ mortaliter, contrahendo, vti & peccat quicumque contrahit post factum votum continentiæ simplex. Hac de re videndum est, *ca. ne nimia de religiosis domibus, & c. vnicũ eo. tit. lib. 6.* atque in vniuersum de hac professione, & profitendi modo expresso, in aliqua de Religionibus per Sedẽ Apostolicam approbatis, videatur, *c. porrectum de reg. & c. rursus, qui clerici, vel vouentes, & quæ ibidem dicuntur à glossis.* Et hactenus de isto articulo.

c. ne nimia de religionib. & c. vnicum eo. tit. lib. 6. cap. porrectum de reg. & c. rursus, qui clerici, vel vouentes cũ suis glossis.

ARTICVLVS VI.

Vtrum ad professionem expressam sit necessarium, quod vouens promittat, atque profiteatur tria Religionis essentialia, atque substantialia vota?

Respondetur per sequentem conclusionem.

Conclusio.

Ad professionẽ expressam necessariũ est, quod ipsa fiat de tribus essentialibus votis.

AD professionem expressam, necessarium est, qđ fiat de tribus essentialibus, & substãtialibus votis, nẽpe de obedientia, castitate, & paupertate. Hæc conclusio est communis omnium Doctorum resolutio, quia vt supra diximus, q. 1. ar. 4. 5. & 6. hęc tria sunt de essentia, atq; de substãtia cuiuslibet Religionis, seu status religiosi, vt constat *ex c. ad Apostolicam, c. cũ ad Monasterium de statu Monach.* Vnde & necessum est, quod à Religiosis promittantur, & profiteantur, sub voto expresso, vel tacito: quod dico propter diuersum modum profitendi, qui in diuersis Religionibus reperitur. Videatur hac de re specialiter prædictum *c. cum ad Monasteriũ de statu Monachorum*, vbi hæc tria vota, adeo esse dicuntur de essentia, & substantia Religionis, seu status religiosi, vt super ipsis, neq; ipse summus Pontifex licentiam possit indulgere, aut dispensare. Vnde dico, quod si quis profiteretur obediẽtiam solũmodo, & nollet ad alia teneri, seu obligari, non esset vere professus, nec proprie religiosus, si hoc deduxit in pactum tacite, aut expresse. quia remota parte substantiali alicuius actus, certum est, quod remouetur & totum, *iuxta c. tua, de sponsalibus*. secus tamẽ esset, si nõ tacite, neq; expresse id deduxit in pactum. tũc enim valeret professio expressa facta de vno solummodo voto, nempe obediẽtia: maxime si addatur secundum talem, vel talem regulam, vt mos est in aliquibus Religionis profiteri, quorum Nouitij, quando profitentur in manibus suorum Prælatorum, dumtaxat dicunt, *promitto tali, vel tali Prælato obedientiam, & meam institutionem iuxta regulam talem, vel talem.* Supradicta omnia necessaria sunt ad professionem expressam, & necessario obseruanda in ipsa. In reliquis autem, licet non seruetur forma tradita profitendi in regula, tenebit professio per quæcũque verba fiat (vt supra diximus) quia defectus formæ non substantialis, non variat, aut vitiat actum, sicut etiam diximus de excommunicatione, & constat *ex c. sacro, de sententia excommunicationis*, de quo videatur Panormitanus *in c. porrectum, de regula.* & Syluester *verbo Religio 3. q. 18.* Hactenus de isto articulo.

c. cum ad Monasterium, de statu Monach.

c. tua, de sponsalibus.

c. ex sacro de sen. excom. Panor. in c. porrectum, de reg. Sylu. verbo Religio 3. q. 18.

ARTICVLVS VII.

Quænam sit professio tacita, & quibus modis inducatur, & fiat?

POstquam in præcedentibus articulis, egimus de professione expressa, superest, vt agamus nũc de tacita siue interpretatiua. & proposito articulo respondetur per sequentem conclusionem.

Prima Conclusio.

Diffinitio professionis tacitæ, seu interpretatiuæ.

Professio tacita, seu interpretatiua (vt nomen ipsum sonat) est illa, quę fit ab aliquo sine voce, & sine scriptura, etiam post legitimam ætatem, & post expletum probationis annum, in Religione per Sedem Apostolicam approbata, in qua profitens tacite obligatur obedire Prælato eiusdem Religionis, & secundum illius regulam, & promittit etiam tacite obseruare obedientiam, castitatem, & paupertatem, quę sunt tria Religionis essentialia, atq; substantialia vota. Hæc conclusio est certa, & omnium Doctorũ cõis, de qua videndus est Syluester *verbo Religio 3. q. 19.* vbi de mente Ioannis Andr. & Pan. *in c. vidua, de Reg.* (inquit) esse necessarium ad ipsam, vt sciant, & consentiant illi, quorũ est Religioni incorporare: nã sicuti expressa non inducitur, per quodcumque votum, neq; per quamcũq; causam, & nisi fiat in manibus Prælati potẽtis in Religione incorporare, vel alterius in id mandatum habentis, & recipientis nomine eius, vel sequẽte ratihabitione, & vt nos etiam diximus ex consilio, aut vero cõsensu maioris partis Capituli; ita nec tacita fieri potest, absque omnibus supradictis.

Sylu. verbo Religio 3. q. 19. Ioann. Andr. & Panor. in c. viduas, de regul.

Secunda Conclusio.

Professio tacita, seu interpretatiua inducitur quatuor modis.

Huiusmodi professio tacita, secundũ ius, quatuor tantũ modis inducitur, atq; inducebatur olim. Primo, quando aliquis Nouitius, positus in anno probationis, ingerebat se actibus, qui de iure, aut consuetudine, solummodo conueniebant professis. Secundo, ex delatione habitus professorum, patenter distincti, ab habitu Nouitiorum, intra eundem iuridicum probationis annũ. Tertio, ex delatione habitus Nouitiorum per annum, indistincti ab habitu professorum, patenter in forma, colore, & scissura, licet aliqualiter esset distinctus, distinctione aliqua occulta, vtputa benedictione, seu alio simili. Quarto, ex proposito absoluto mutandi vitã, quãdo quis ingrediebatur Religionẽ. His quatuor modis inducitur, atq; inducebatur olim, professio tacita. Sed quia oĩa ista difficillima sunt, & vt videtur, per Concilium Trid. partim immutata, atq; maiori indigent explicatione, & declaratione, & particulares difficultates continent, ne dum omnia simul dicuntur inuoluta, confundantur; de eis omnibus in speciali particulares constituemus articulos, quorum primus 8. erit in ordine.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum professio tacita induceretur olim, per hoc quod quispiam in probatione positus se ingereret actibus, qui de iure, aut consuetudine, solummodo conueniebant professis?

Huic articulo respondetur, per sequentem conclus.

Conclusio.

Professio tacita inducebatur olim per exercitium actuum, qui solummodo conueniebãt professis.

PRofessio tacita inducebatur olim, per exercitium illorũ actuũ, qui de iure, & consuetudine, solummodo conueniebãt professis, vtputa electioni, & similibus. Hæc conclusio est expressa Sylue-

Sylu. verbo Religio 3. q. 19. Nauar. in c. Statuimus, nu. 73. Corduba super reg. c. 2. q. 12. Doct. in c. per rectum de regu.

stri *verbo religio 3. q. 19. ibi primo ergo inducitur*, eãdem etiam tenet Nauarr. *in cap. statuimus nu 73.* & Corduba *super regulam nostram c. 2. q. 12.* & est cõmunis omnium Doctorum resolutio. Sed intelligẽda est conclusio cum certis quibusdam limitationibus, quas adducunt Panorm. Innoc. & Ostien. *in c. porrectum, de reg.* Primo quod ille talis esset Nouitius, atque existeret in sui Nouitiatus anno. Secũdo, quod sciret illud conuenire professis tantum: nam data ignorantia, cessaret præsumptio. Tertio, quod sponte se ingressisset huiusmodi actibus, & non ex vi, aut metu. Quarto, quod perseuraret in illo proposito per triduum, aut loco perseuerantiæ tridui, quod hoc faceret, cum habitu professorum, patẽter distincto, ab habitu Nouitiorum, in forma, colore, & scissura.

Notanda, & aduertenda, circa professiones tacitę conditiones, atque limitationes. Quandŏ declaratur tacite professa.

Circa has conditiones, & limitationes, nonnulla veniunt notanda, & circa primã dico, quod dissentiunt, summa Rosella, & Angelicã: nam Rosella illam ponit, Angelica vero eam non habet. Sed componendo hanc differentiam, dicit Syluester, quod quando quis se ingerebat actibus professorum, vt puta electioni, & similibus, sine habitu ipsorũ, non inducebatur professio tacita. Quo fit, vt clericus secularis, per huiusmodi actum non censeretur profiteri, quod etiam dicit Panorm. vbi supra, secus autem esset, si cum habitu professorum, se ingessisset; tunc enim non requirebatur olim, quod præcessisset nouitiatus, cum *in cap. vidua 27. quæst. 1.* non legatur, quod illa fuerit nouitia.

Circa secundam conditionem, notandum etiam est, fuisse necessariũ, quod huiusmodi sciret ea quibus se ingessisset, tantummodo professis conuenire: nam data ignorantia, cessaret præsumptio, & *iuxta l. si quis per errorem ff. de iurisdictione omnium iudicum*, Ignorans, & errans, non consentit, neque censetur consentire, quo fit, vt esset necessarium, quod ille talis sciret; quod per eiusmodi exercitium, aut gestationem talis habitus induceb atur professio tacita, secundum Innocentium communiter receptũ *in c. ad nostram, de regula.*

l. si quis per errorem. ff. de iurisd. omnium iudicum. Innoc. in c. ad nostram, de regu.

Circa tertiam cõditionem, qua dicitur fuisse necessarium, quod spõte se ingessisset huiusmodi actibus, & non ex metu, facit *c. vidua, de ys, qua vi, & c. quod interrogasti, 37. dist.* quibus dicitur, qđ professio facta per metum, etiam si sit expressa, non valet, qua de re iam multa diximus supra.

c. vidua, de ys qua vi, c. quod interrogasti, d. 37.

Circa quartam, de perseuerantia tridui, dico, qđ hac de re fuit ẽt olim, magna lis & controuersia inter Doct. nam Ioannes Andreas *in c. ad nostrã de reg.* dicit hoc triduum necessario requiri, sed Panor, & alij Doct. omnino tenent contrarium, cum de tali conditione, non fiat mẽtio, *in supradicto c. vidua* Et dicunt, quod loco perseuerantiæ tridui, sufficiebat, vt id fecisset cum habitu professorum, distincto ab habitu nouitiorum, in forma, colore, & scissuta; ita quod duo simul habebant cõcurrere ad professionem tacitam prædictam, exercitium scilicet, & habitus professorum, modo prædicto, & tunc non requirebatur triduum, secus erat, si se ingerebat huiusmodi actibus per annum, cum habitu non professorum, sed Nouitiorum (de quo infra dicemus) tunc enim necessaria esset perseuerantia tridui, vt quidam alij volunt. Hæc Syluestri resolutio placet doctissimo viro Nauarro, *in c. statuimus, num. 73.* nam *in sup adicto cap. vidua*, nullam faciendo mẽtionẽ de Nouitiatus anno, aut tridui, dicitur, quod illa se ingessit professorum actibus, & habuit professarum velum (quod erat earum distinctiuum) ac per hoc dijudicata est tacite professa absque triduo. Supradictis omnibus addit Nauarro, vbi supra, esse necessario requisitum, quod hac dicta supradictus fecerit de consensu, & voluntate eorum, qui Religioni possunt incorporare, & non aliter, vt plures iam dictum est, & amplius infra dicemus. Hactenus de prædicto articulo.

Nauar. in c. Statuimus, nu. 73.

ARTICVLVS IX.

Vtrum professio tacita induceretur olim, ex sola delatione habitus professorum, per annum sine exercitio, actuum qui erant professorum propry?

Respondetur per sequentem conclusionem.

Conclusio.

Professio tacita inducebatur ẽt olim, per delationem habitus professorum, patenter distincti, ab habitu Nouitiorum.

PRofessio ẽt tacita inducebatur olim, per delationem habitus professorum per annũ in Mendicantibus, & in non Mendicantibus, intra annũ, ẽt sine exercitio actuum qui solum conueniebant professis. hæc ẽt conclusio est Syluestri, vbi supra ibi, *secũdo inducitur.* Est etiam Doctoris Nauar. *in præallegato c. statuimus, n. 74.* quæ & intelligenda est cũ sequentibus limitationibus. Prima, quod huiusmodi habitus esset patẽter distinctus ab habitu Nouitiorũ, in forma, colore, & scissura *per c. 1. de regu. lib. 6.* Secunda, quod ille talis sciret, quod per id de iure, aut consuetudine fieret professio, & sciẽter deferret, sciendo quod id tantum conueniebat professis: nam ignorantia præsumptionem tollit, & si gestabat illud ignorans, aut putans se esse professum, per huiusmodi gestationem, nullatenus esset cẽsendus talis, vt tradit Nauar. lib. 1. cons. de const. cons. 9. & lib. 3. de reg. cons. 34. ex Caietano 2. 2. q. 189. ar. 1. & 2. Tertia, quod sponte deferat, & non ex metu, iuxta ea, quæ dicta sunt, in præcedenti articulo, *per cap. vidua, de his, qua vi, & c. quod interrogasti, 27. dist.* Quarta, quod deferat huiusmodi habitum in Monasterio, & Cõgregatione aliqua regulari, *iuxta gloss. communiter receptam in clem. eos de regul. ibi, verbo in aliqua*, & Panor. & Doctores ibidem, *& in c. ut si clerici, de reg. & c. 1. § fin. eod. tit. 6.* Sed circa hanc conditionem, & limitationẽ, aduertendũ est, vt aduertit Nauar. *in cap. statuimus 19. q. 3. nu. 74. & lib. 3. cõs. de reg. cons. 13. 32. & 41. & 42.* quod intra Monasteriũ habitum cẽsetur deferre, qui defert illũ extra de licentia, obedientia, atq; mandato sui superioris, vt nos ẽt diximus supra q. 22. art. 6. & ita dit Abbas antiquus, *in c. cũ illo, de sententia excom.* ibi inquit, quod vbicumque fuerit Monachus, modo sit sub obedientia Abbatis, sẽper intelligitur esse in claustro. Id quod, & tenet Abbas iunior, aliàs dictus Panor. *in c. ex rescripto de iureiurando*, quod est intelligendum, nisi talis superior concederet alicui licentia deferẽdi habitum sui Ordinis, honoris siue deuotionis gratia, & eã lege, & pacto, quod gestatio illius, non illi prodesset ad professionẽ tacitã, neq; per id intelligeret profiteri, siue annũ Nouitiatus, aut probationis adimplere, tũc. n. non induceretur talis professio tacita: nã actus agentiũ non se extendunt, nec operantur vltra voluntatem, & intentionem eorũ, *iuxta l. nõ omnes, ff. de reb. cred. & c. vltimum de præb.* Regulariter tamen loquẽdo, ad professionẽ tacitam necessarium est, quod huiusmodi professorũ habitus, deferatur in Monasterio, & nõ extra, per supradicta, & *per c. vt clerici, de regul.* vt probe notat Panor. *in c. ex rescripto, de iureiurando.* Quia (inquit) cessat præsumptio deferẽdo illud extra Monasterium, eo quod si vellet profiteri intraret Monasteriũ. Quinta limitatio erat, qđ huiusmodi habitus in Mendicantibus deferatur per annum continuum, nam si deferatur per quattuor menses continuos, & postea exiret, iterumq. reuerteretur, & deferret ipsum per octo, vel plures menses, iterumq. exiret, ante complementum annum continuum, nullatenus censeretur professus, *iuxta c. 1. de regu. lib. 6. & glossam, et Doctores ibidem, ibi, per totũ annum.*

Sylu. vbi sup. Naua. in c. Statuimus, nu. 74.

c. 1. de reg. li. 6.

Nauarr. lib. 1. consil. de const. cons. 9. & lib. 3. de reg. cons. 34. Caietan. 2. 2. q. 189. art. 1. & 2.

l. non omnes. ff. de rebus creditis.

c. vltimum, de præb.

c. vt clerici, de regu.

Panor. in c. ex rescripto de iureiurando.

c. 1. de reg. lib. 6. & ibi gloss. ibi per totum annum.

nu.

num. Hæc enim erat differentia olim, inter Mendicantes, & non Mendicantes, quod non Mendicantes, poterant prætermittere probationis annum, vt supra diximus, at Mēdicantes minime, & professio facta, ante iuridicum probationis annū, in illis erat nulla, neque dissoluebat matrimonium postea contractum. Hac de re vide Corduba super nostrā regulam c.a.q.13. in secundo puncto. Sexta, quod deferat habitum supradictum, scientibus, & consentientibus ijs, quorum erat incorporare Religioni (vt sæpe diximus) nā sicuti expressa professio, non fit, aut inducitur; quocūque voto, vel causa, nisi fiat in manibus Prælati, potentis recipere, & incorporare Religioni, vel in manibus alterius, ad id mandatum, & auctoritatem habentis & recipientis nomine eius, vel sequuta ratihabitione ita neque tacita professio fiebat, aut fieri poterat sine scientia, & assensu, siue consensu eorum quorum erat Religioni incorporare. De hac conditione videantur, quæ dicit Panorm. *in c. vidua, de ys qua vi, & in c. porrectum, de regul*. Videatur etiam Nauar. lib. 3. consil. cons. 41. & Syluester *verbo religio 3. q. 19*. Prædictis conditionibus, addūt quidam esse necessariū, quod in delatione huiusmodi habitus, ille talis per triduū perseueret, vt non dubitetur quo animo deferatur, & sic intelligunt *c. constitutionē in fine lib. 6. de reg*. Sed alij contrarium tenent, & dicunt nō esse requisitum huiusmodi triduum, qua de re videatur Panormitanus *in dicto c. constitutionem*, & Syluester vbi supra, ibi, *secundo inducitur in fine*. Nā ipse hac in re nihil volo determinare, aut definire, neq; modo est alicuius vtilitatis, siue momenti id facere, cū hæc fere omnia per Concilium Tridentinum sint immutata. Hactenus de isto articulo.

Corduba super regu. c. a q. 13.

Panor. in c. vidua, de ys qua vi, & c. porrectum, de regul.
Nauar. lib. 3. cons. de regul. cons. 41
Sylu. verbo Religio 3. q. 19. ca. constit. de regu. lib 6.
Panor. in c. constitutionem de reg. li. 6. Sylue. vbi supra.

ARTICVLVS X.

Verum Professio tacita induceretur olim, per delationem habitus Nouitiorum per annum, indistincti distinctione patēti, ab habitu professorum, distincti vero aliqua distinctione occulta?

VT difficultas præsentis articuli, plenius intelligi possit, aduertere libuit, quod in aliquibus Religionibus, habitus Nouitiorum patenter est distinctus ab habitu Professorum, in forma, colore, & scissura, in aliquibus vero, non ita, sed quadam distinctione occulta, vt puta benedictione, vt pro clericis fit in Prædicatorum Ordine, secus autem pro laicis, qui deferunt scapularia nigra. In nostro autē sacro Minorum Ordine, fieri etiam consueuit, vt Nouitijs quibusdam nobilibus, atque etiam sacerdotibus, præstetur Professorum caputium, vulgo dictum *capilla*, absque aliqua distinctione patenti, ab habitu Professorum, solummodoq. est inter ipsos, & alios religiosos iam professos, distinctio quædam occulta, nempe quod professis præstatur habitus, cū caputio consutus, Nouitij autem prædictis, non ita, sed insutus seu à caputio diuisus atq; separatus. Hoc præsupposito notabili, insurgit modo difficultas, nec parua quidem, sed magna, vtrum huiusmodi Nouitij deferētes per annum, habitum Nouitiorum, indistinctum distinctione patenti, ab habitu Professorum, censerentur olim, aut censeri debeant modo concurrentibus alijs, quæ nuper in Concilio Tridētino sunt ordinata, & disposita, esse in talibus Religionibus tacite professi, quāuis alias eiusmodi habitus, esset distinctus aliqua distinctione occulta, & non patenti?

Hac de re est magna lis, & cōtrouersia inter Doctores: quidam enim dicunt, esse necessarium ad hoc, vt isto modo inducatur tacita professio, quod habitus sit patenter distinctus, ab habitu Nouitiorum, in forma, colore, & scissura, & quod alias non induceretur, per quodcumque tempus deferatur etiam viginti annorum. Alij vero dicunt sufficere, quod sit distinctus quauis distinctione occulta, vt puta benedictione, seu quouis alio modo, & quod in tali etiam casu inducitur, si per annum deferatur nam (inquiunt) quælibet istarum differentiarum, sufficit tacitam professionem efficere, modo deferatur per annum. In hac sententiarum, & opinionum diuersitate, quod verius videbitur explicabitur per sequentem conclusionem.

Conclusio.

Professio tacita etiam inducitur, seu inducebatur olim, per delationem habitus Nouitiorum per annum, indistincti distinctione patenti ab habitu, Professorum, quamuis aliàs esset distinctus, distinctione aliqua occulta, dummodo concurrerent aliæ conditiones, ad professionem tacitā requisitæ: Hæc conclusio determinata videtur per *clem. eos, de reg.* & est expressa Syluestri *verbo religio 3. q. 19. ibi*. Tertio *inducitur*; est etiam doctissimi Doct. Nauarr. *in c. statuimus, nu. 74. ibi etiam 3. inducitur*. Eandem etiā tenet Pater Frater Emmanuel Rodriguez to. 3. suarum quæst. regu. q. 17. art. 2. vbi dicit, quod si quis sacerdos, in nostro sacro Minorū Ordine, defert per annū professorum caputium, quamuis insutum, qui est habitus, qui apud nos præstatur Nouitijs clericis, & interdū aliquibus nobilibus, quod licet huiusmodi habitus, non sit patenter distinctus; sed tantummodo occulte, ab habitu professorum: si tamen (inquit) vltra annum perseueret, nec aliud protestetur tacite erit censendus professus. Nam licet de iure communi antiquo, per *c. 1. de regu. lib. 6. § distinctus*, quælibet istarum differentiarum, sufficeret ad impediendam, seu non inducendam tacitam professionem, at de iure nouo innouatam per supradictam *clem. eos de regu.* si differentia, siue distinctio habitus, non est patens, non sufficit impedire eandem, dummodo concurrant aliæ conditiones requisitæ ad tacitam professionem. Idem tenet Nauarr. vbi supra, nu. 74. vbi dicit, quod re vera, in tali casu inducitur tacita professio: nam quamuis de iure antiquo, non ita fieret, *per cap. ex parte, & c. statuimus. de regu. & cap. 1. citatum eod. tit. lib. 6.* imo quælibet distinctio habitus (inquit) etiam latens, & occulta impediret professionem tacitam, modo tamen de iure nouo innouato *per dictā clem. eos, de reg.* nō est ita, nec omnis distinctio latens, & occulta sed solūmodo patens, & manifesta, in forma colore & scissura, impedit ipsam. hæc Nauarro vbi supra.

Professio etiā tacita inducebatur olim per delationem habitus Nouitiorū indistincti ab habitu professorum.

clemen. eos, de regul.
Sylu. verbo Relig. 3. q. 19. ibi. tertio etiam inducitur.
Nauar. in c. statuimus, nu. 74. ibi etiam 3. inducitur.
Rodrig. 3. tom. qq. regu. q. 19. art. 2.
c. 1. de regu. lib. 6. §. distinctu
clem. 1. de regu.
c. ex parte, & c. statuimus, de regul. & c. 1. de reg. lib. 6.
clem. eos, de reg.

Sed circa prædictam conclusionem, nō nulla occurrunt notanda, & maxime circa illa verba, dummodo concurrant omnes aliæ conditiones, ad professionem tacitam requisitæ, de quibus diximus supra artic. 2. ex quibus plane colligitur. Primo, quod non re vera, quispiam tacite esset censendus professus, si habitus Professorum, patenter esset distinctus, ab habitu Nouitiorum: nam si esset distinctus, non censeretur facta professio tacita, per delationem habitus prædictorū Nouitiorum, etiā per viginti annorum spatium, vt probe tenet *glossa in supradicta clementina eos, de reg.* Vnde in nostro sacro Minorū Ordine, deferendo capationē (quod est patens Nouitiorum à professis distinctiuum) nā Professi deferunt caputia, vulgo dicta, *capillas*, per nullū tempus induceretur tacita professio, quod est valde notandum, atq; memoriæ cōmendandū. Secūdo noto quod neq; ēt induceretur professio, deferendo Nouitiū capellam, siue caputium ēt insutum, siue non consutū, quod non est patens ipsorum distinctiuum sed occultum, si eiusmodi Nouitius protestaretur se nolle profiteri, aliquā iusta de causa, *iuxta dicta in*

Nota hoc valde.

gloss. in clemen. eos, de regul.

Sylu. verbo Religio 3.q.19. Nauar. in c. statuimus, nu. 73. Corduba super reg. c. 2. q. 12. Doct. in c. per rectum de regu.

stri *verbo religio 3.q.19. ibi primo ergo inducitur,* eandem etiam tenet Nauarr. *in cap. statuimus nu 73.* & Corduba *super regulam nostram c. 2. q. 12.* & est communis omnium Doctorum resolutio. Sed intelligenda est conclusio cum certis quibusdam limitationibus, quas adducunt Panorm. Innoc. & Ostien. *in c. porrectum, de reg.* Primo quod ille talis esset Nouitius, atque existeret in sui Nouitiatus anno. Secundo, quod sciret illud conuenire professis tantum: nam data ignorantia, cessaret præsumptio. Tertio, quod sponte se ingressisset huiusmodi actibus, & non ex vi, aut metu. Quarto, quod perseueraret in illo proposito per triduum, aut loco perseuerantiæ tridui, quod hoc faceret, cum habitu professorum, pariter distincto, ab habitu Nouitiorum, in forma, colore, & scissura.

Notanda, & aduertenda, circa professiones tacitæ conditiones, atque limitationes.
Quando declaratur tacite professa.

Circa has conditiones, & limitationes, nonnulla veniunt notanda, & circa primam dico, quod dissentiunt, summa Rosella, & Angelica: nam Rosella illam ponit, Angelica vero eam non habet. Sed componendo hanc differentiam, dicit Syluester, quod quando quis se ingerebat actibus professorum, vt puta electioni, & similibus, sine habitu ipsorum, non inducebatur professio tacita. Quo fit, vt clericus secularis, per huiusmodi actum non censeretur profiteri, quod etiam dicit Panorm. vbi supra, secus autem esset, si cum habitu professorum, se ingessisset; tunc enim non requirebatur olim, quod præcessisset nouitiatus, cum *in cap. vidua 27. quæst. 1.* non legatur, quod illa fuerit nouitia.

l. si quis per errorem. ff. de iurisd. omnium iudicum.
Innoc. in c. ad nostram, de regu.

Circa secundam conditionem, notandum etiam est, fuisse necessariũ, quod huiusmodi sciret ea quibus se ingessisset, tantummodo professis conuenire: nam data ignorantia, cessaret præsumptio, & *iuxta l. si quis per errorem ff. de iurisdictione omnium iudicum,* Ignorans, & errans, non consentit, neque censetur consentire, quo fit, vt esset necessarium, quod ille talis sciret; quod per eiusmodi exercitium, aut gestationem talis habitus inducebatur professio tacita, secundum Innocentium communiter receptũ *in c. ad nostram, de regula.*

c. vidua, de ys qua vi, c. quod interrogasti, d. 27.

Circa tertiam cõditionem, qua dicitur fuisse necessarium, quod spõte se ingessisset huiusmodi actibus, & non ex metu, facit *c. vidua, de ys, qua vi, & c. quod interrogasti, 37. dist.* quibus dicitur, qđ professio facta per metum, etiam si sit expressa, non valet, qua de re iam multa diximus supra.

Circa quartam, de perseuerantia tridui, dico, qđ hac de re fuit ẽt olim, magna lis & controuersia inter Doct. nam Ioannes Andreas *in c. ad nostrã de reg.* dicit hoc triduum necessario requiri, sed Panor. & alij Doct. omnino tenent contrarium, cum de tali conditione, non fiat mẽtio, *in supradicto c. vidua* Et dicunt, quod loco perseuerantiæ tridui, sufficiebat, vt id fecisset cum habitu professorum, distincto ab habitu nouitiorum, in forma, colore, & scissura; ita quod duo simul habebant cõcurrere ad professionem tacitam prædictam, exercitium scilicet, & habitus professorum, modo prædicto, & tunc non requirebatur triduum, secus erat, si se ingerebat huiusmodi actibus per annum, cum habitu non professorum, sed Nouitiorum (de quo infra dicemus) tunc enim necessaria esset perseuerantia tridui, vt quidam alij volunt. Hæc Syluestri resolutio placet

Nauar. in c. statuimus, nu. 73.

doctissimo viro Nauarro, *in c. statuimus, num. 73.* nam *in sup adicto cap. vidua,* nullam faciendo mẽtionẽ de Nouitiatus anno, aut tridui, dicitur, quod illa se ingessit professarum actibus, & habuit professarum velum (quod erat earum distinctiuum) ac per hoc dijudicata est tacite professa absque triduo. Supradictis omnibus addit Nauarro, vbi supra, ẽsse necessario requisitum, quod hac dicta supradictus fecerit de consensu, & voluntate eorum, qui Religioni possunt incorporare, & non aliter, vt plures iam dictum est, & amplius infra dicemus. Hactenus de prædicto articulo.

ARTICVLVS IX.

Vtrum professio tacita induceretur olim, ex sola delatione habitus professorum per annum sine exercitio, actuum qui erant professorum proprij?

Respondetur per sequentem conclusionem.

Conclusio.

Professio tacita inducebatur ẽt olim, per delationem habitus professorum. patenter distincti ab habitu Nouitiorum.
Sylu. vbi sup. Naua. in c. statuimus, nu. 74.
c. 1, de reg. li. 6.

PRofessio ẽt tacita inducebatur olim, per delationem habitus professorum per annũ in Mendicantibus, & in non Mendicantibus, intra annũ, ẽt sine exercitio actuum qui solum conueniebant professis. hæc ẽt conclusio est Syluestri, vbi supra ibi, *secũdo inducitur.* Est etiam Doctoris Nauar. *in prællegato c. statuimus, nu. 74.* quæ & intelligenda est cũ sequentibus limitationibus. Prima, quod huiusmodi habitus esset pariter distinctus ab habitu Nouitiorũ, in forma, colore, & scissura *per c. 1. de regu. lib. 6.* Secunda, quod ille talis sciret, quod per id de iure, aut consuetudine fieret professio, & sciẽter deferret, sciendo quod id tantum conueniebat professis: nam ignorantia præsumptionem tollit, & si gestabat illud ignorans, aut putans se esse professum, per huiusmodi gestationem, nullatenus esset cẽsendus talis, vt tradit Nauar. lib. 1. cons. de const. cons. 9. & lib. 3. de reg. cons. 34. ex Caietano 2. 2. q. 189. ar. 1. & 2. Tertia, quod sponte deferat, & non ex metu, iuxta ea, quæ dicta sunt, in præcedenti articulo, *per cap. vidua, de his, qua vi, & c. quod interrogasti, 27. dist.* Quarta, quod deferat huiusmodi habitum in Monasterio, & Cõgregatione aliqua regulari, *iuxta gloss. communiter receptam in clem. eos de regul. ibi, verbo in aliqua,* & Panor. & Doctores ibidem, *& in c. at si clerici, de reg. & c. 1. § fin. eod. tit. 6.* Sed circa hanc conditionem, & limitationẽ, aduertendũ est, vt aduertit Nauar. *in cap. statuimus 19. q. 3. nu. 74. & lib. 3. cõs. de reg. cons. 13. 32. & 41. & 42.* quod intra Monasteriũ habitum cẽsetur deferre, qui defert illũ extra de licentia, obedientia, atq; mandato sui superioris, vt nos ẽt diximus supra q. 22. art. 6. & ita dit Abbas antiquus, *in c. cũ illo, de sententia excom.* ibi inquit, quod vbicunque fuerit Monachus, modo sit sub obedientia Abbatis, sẽper intelligitur esse in claustro. Id quod, & tenet Abbas iunior, alias dictus Panor. *in c. ex rescripto de iureiurando,* quod est intelligendum, nisi talis superior concederet alicui licentiã deferẽdi habitum sui Ordinis, honoris siue deuotionis gratia, & eã lege, & pacto, quod gestatio illius, non illi prodesset ad professionẽ tacitã, neq; per id intelligeret profiteri, siue annũ Nouitiatus, aut probationis adimplere, tũc. n. non induceretur talis professio tacita: nã actus agentiũ non se extendunt, nec operantur vltra voluntatem, & intentionem eorũ, *iuxta l. nõ omnes, ff. de reb. cred. & c. vltimum de prab.* Regulariter tamen loquẽdo, ad professionẽ tacitam necessarium est, quod huiusmodi professorũ habitus, deferatur in Monasterio, & nõ extra, per supradicta, & *per c. vt clerici, de regul.* vt probe notat Panor. *in c. ex rescripto, de iureiurando.* Quia (inquit) cessat præsumptio deferẽdo illud extra Monasterium, eo quod si vellet profiteri intraret Monasteriũ. Quinta limitatio erat, qđ huiusmodi habitus in Mendicantibus deferatur per annum continuum, nam si deferatur per quatuor menses continuos, & postea exiret, iterumq. reuerteretur, & deferret ipsum per octo, vel plures menses, iterumq. exiret, ante completum annum continuum, nullatenus censeretur professus, *iuxta c. 1. de regu. lib. 6. & glossam, et Doctores ibidem, ibi, per continuum annum.*

Nauarr. lib. 1. consil. de const. cons. 9. & lib. 3. de reg. cons. 34. Caietan. 2. 2. q. 189. art. 1. & 2.
l. non omnes. ff. de rebus creditis.
c. vltimum, de prab.
c. vt clerici, de regu.
Panor. in c. ex rescripto de iureiurando.
c. 1. de reg. lib. 6. & ibi gloss. ibi, per continuum annum.

num. Hæc enim erat differentia olim, inter Mendicantes, & non Mendicantes, quod non Mendicantes, poterant prætermittere probationis annum, vt supra diximus, at Mēdicantes minime, & professio facta, ante iuridicum probationis annū, in illis erat nulla, neque dissoluebat matrimonium postea contractum. Hac de re vide Corduba super nostrā regulam c.2.q.13. in secundo puncto. Sexta, quod deferat habitum supradictum, scientibus, & consentientibus ijs, quorum erat incorporare Religioni (vt sæpe diximus) nā sicuti expressa professio, non fit aut inducitur; quocūque voto, vel causa, nisi fiat in manibus Prælati, potentis recipere, & incorporare Religioni, vel in manibus alterius, ad id mandatum, & auctoritatem habentis & recipientis nomine eius, vel sequuta ratihabitione ita neque tacita professio fiebat, aut fieri poterat sine scientia, & assensu, siue consensu eorum quorum erat Religioni incorporare. De hac conditione videantur, quæ dicit Panorm. *in c. vidua, de ijs qui vi, & in c. porrectum, de regul*. Videatur etiam Nauar. lib. 3. consil. cons. 41. & Syluester *verbo religio 3. q. 19*. Prædictis conditionibus, addūt quidam esse necessariū, quod in delatione huiusmodi habitus, ille talis per triduū perseueret, vt non dubitetur quo animo deferatur, & sic intelligunt *c. constitutionē in fine lib. 6. de reg*. Sed alij contrarium tenent, & dicunt nō esse requisitum huiusmodi triduum, qua de re videatur Panormitanus *in dicto c. constitutionem*, & Syluester vbi supra, ibi, *secundo inducitur in fine*. Nā ipse hac in re nihil volo determinare, aut definire, neq; modo est alicuius vtilitatis, siue momenti id facere, cū hæc fere omnia per Concilium Tridentinum sint immutata. Hactenus de isto articulo.

Corduba super regu. c. 2. q. 13.

Panor. in c. vidua, de ijs qui vi, & c. porrectum, de regul.

Nauar. lib. 3. cons. de regul. cons. 41

Sylu. verbo Religio 3. q. 19. in c. constit. de regu. lib 6.

Panor. in c. constitutionem de reg. li. 6. Sylue. vbi supra.

ARTICVLVS X.

Vtrum Professio tacita induceretur olim, per delationem habitus Nouitiorum per annum, indistincti distinctione patēti, ab habitu professorum, distincti vero aliqua distinctione occulta?

VT difficultas præsentis articuli, plenius intelligi possit, aduertere libuit, quod in aliquibus Religionibus, habitus Nouitiorum patenter est distinctus ab habitu Professorum, in forma, colore, & scissura, in aliquibus vero, non ita, sed quadam distinctione occulta, vt puta benedictione, vt pro clericis fit in Prædicatorum Ordine, secus autem pro laicis, qui deferunt scapularia nigra. In nostro autē sacro Minorum Ordine, fieri etiam consueuit, vt Nouitijs quibusdam nobilibus, atque etiam sacerdotibus, præstetur Professorum caputium, vulgo dictum *capilla*, absque aliqua distinctione patenti, ab habitu Professorum, solummodoq. est inter ipsos, & alios religiosos tam professos, distinctio quędam occulta, nempe quod professis præstatur habitus, cū caputio consutus, Nouitij autem prædictis, non ita, sed insutus seu à caputio diuisus atq; separatus. Hoc præsupposito notabili, insurgit modo difficultas, nec parua quidem, sed magna, vtrum huiusmodi Nouitij deferētes per annum, habitum Nouitiorum, indistinctum distinctione patenti, ab habitu Professorum, censerentur olim, aut censeri debeant modo concurrentibus alijs, quæ nuper in Concilio Tridētino sunt ordinata, & disposita, esse in talibus Religionibus tacite professi, quāuis alias eiusmodi habitus, esset distinctus aliqua distinctione occulta, & non patenti?

Hac de re est magna lis, & cōtrouersia inter Doctores: quidam enim dicunt, esse necessarium ad hoc, vt isto modo inducatur tacita professio, quod habitus sit patenter distinctus, ab habitu Nouitiorum, in forma, colore, & scissura, & quod alias non induceretur, per quodcumque tempus deferatur etiam viginti annorum. Alij vero dicunt sufficere, quod sit distinctus quauis distinctione occulta, vt puta benedictione, seu quouis alio modo, & quod in tali etiam casu inducitur, si per annum deferatur nam (inquiunt) quælibet istarum differentiarum, sufficit tacitam professionem efficere, modo deferatur per annum. In hac sententiarum, & opinionum diuersitate, quod verius videbitur explicabitur per sequentem conclusionem.

Conclusio.

Professio tacita etiam inducitur, seu inducebatur olim, per delationem habitus Nouitiorum per annum, indistincti distinctione patenti ab habitu, Professorum, quamuis aliàs esset distinctus, distinctione aliqua occulta, dummodo concurrerent aliæ conditiones, ad professionem tacitā requisitæ: Hæc conclusio determinata videtur per *clem. eos, de reg*. & est expressa Syluestri *verbo religio 3. q. 19. ibi. Tertio inducitur*; est etiam doctissimi Doct. Nauarr. *in c. statuimus, nu. 74. ibi etiam 3. inducitur*. Eandem etiā tenet Pater Frater Emmanuel Rodriguez to. 3. suarum quæst. regu. q. 17. art. 2. vbi dicit, quod si quis sacerdos, in nostro sacro Minorū Ordine, defert per annū professorum caputium, quamuis insutum, qui est habitus, qui apud nos præstatur Nouitijs clericis, & interdū aliquibus nobilibus, quod licet huiusmodi habitus, non sit patenter distinctus; sed tantummodo occulte, ab habitu professorum: si tamen (inquit) vltra annum perseueret, nec aliud protestetur tacite erit censendus professus. Nam licet de iure communi antiquo, per *c. 1. de regu. lib. 6. § distinctus*, quælibet istarum differentiarum, sufficeret ad impediendam, seu non inducendam tacitam professionem, at de iure nouo innouatam per supradictam *clem. eos de regu*. si differentia, siue distinctio habitus, non est patens, non sufficit impedire eandem, dummodo concurrant aliæ conditiones requisitæ ad tacitam professionem. Idem tenet Nauarr. vbi supra, nu. 74. vbi dicit, quod re vera, in tali casu inducitur tacita professio: nam quamuis de iure antiquo, non ita fieret, *per cap. ex parte, & c. statuimus, de regu. & cap. 1. citatum eod. tit. lib. 6*. imo quælibet distinctio habitus (inquit) etiam latens, & occulta impediret professionem tacitam, modo tamen de iure nouo innouato *per dictā clem. eos, de reg*. nō est ita, nec omnis distinctio latens, & occulta sed solūmodo patens, & manifesta, in forma colore & scissura, impedit ipsam. hæc Nauarro vbi supra.

Professio etiā tacita inducebatur olim per delationem, habitus Nouitiorū indistincti ab habitu professorum.

clemen. eos, de regul

Sylu. verbo Relig. 3. q. 19. ibi, tertio etiam inducitur.

Nauar. in c. statuimus, nu. 74. ibi etiam 3. inducitur.

Rodrig. 3. tom. qq. regu. q. 19. art. 2.

c. 1. de regu. lib. 6. §. distinctu

clem. 1. de regu.

c. ex parte, & c. statuimus, de regul. & c. 1. de reg. lib. 6.

clem. eos, de reg.

Sed circa prædictam conclusionem, nōnulla occurrunt notanda, & maxime circa illa verba, dummodo concurrant omnes aliæ conditiones, ad professionem tacitam requisitę, de quibus diximus supra artic. 2. ex quibus plane colligitur. Primo, quod non re vera, quispiam tacite esset censendus professus, si habitus Professorum, patenter esset distinctus, ab habitu Nouitiorum: nam si esset distinctus, non censeretur facta professio tacita, per delationem habitus prædictorū Nouitiorum, etiā per viginti annorum spatium, vt probe tenet *glossa in supradicta clementina eos, de reg*. Vnde in nostro sacro Minorū Ordine, deferendo caparonē (quod est patens Nouitiorum à professis distinctiuum) nā Professi deferunt caputia, vulgo dicta, *capillas*, per nullū tempus induceretur tacita professio, quod est valde notandum, atq; memoriæ cōmendandū. Secūdo noto quod neq; ēt induceretur professio, deferendo Nouitiū capellam, siue caputium ēt insutum, siue non consutū, quod non est patens ipsorum distinctiuum sed occultum, si eiusmodi Nouitius protestaretur te nolle profiteri, aliqua iusta de causa, *iuxta dispo. in*

Nota hoc valde.

gloss. in clemen. eos, de regul.

p. edict. at lem. eo. de regu. Nam quamuis quidam dicant, quod non prodest huiusmodi protestatio, si aliàs maneat in Monasterio, & defert habitũ, quia hic inducitur præsumptio iuris, & de iure, quæ non admittit probationem in contrarium, & quia tali protestatio videtur facto contraria; nihilominus tamen, contrariũ est verius, & tenendum, & ita tenet Syluest. & Naua. locis supracitatis, & inquiũt, quod non est facto contraria, sed potius animi declaratoria, *iuxta c. cum M. de constitutionibus*; quia vbi factum est multipliciter intelligibile, & agens protestatur, quod non agit illud ad hunc finem, vt puta, vt profiteatur, sed ad illum, nempe, vt adhuc probet bene valet protestatio, vt expresse probat, & tenet Panorm. *in cap. ex parte, de regul.* Et addo, quod vbi habitus est patenter distinctus, huiusmodi protestatio non est necessaria, quia ipsum signum distinguens est sufficiens protestatio, vt tenet idem Panorm. *in c. postulasti eo. tit.* Tertio est notandum circa prædicta verba, litem esse, & controuersiam inter Doctores, an in casu propositæ conclusionis, sit necessarium, quod huiusmodi habitus deferatur per annum, & diem? Quidam enim dicũt, quod sic: imo vero P. F. Emman. Rodr. vbi supra, ponit casum in eo, qui detulit ipsum per annum, & tres dies. Sed Syl. omnino tenet contrarium, & dicit nõ oportere addere anno diem, nisi in anno Bissextili, sed neque esse necesse deferre vltra annũ; sed sufficere delationem per annum. vnde inquit, quod in vltimo instanti anni probationis, huiusmodi erit professus, nisi aliud obstet, nempe protestatio, aut quidpiam simile. Idem tenet Nauar. vbi supra nu. 74. vbi dicit, quod non requiritur triduum, neque vllus dies vltra annum; quia nullus est textus, qui hoc dicat, aut conuincat, quam ob causam huic sententiæ, & opinioni, quia longe videtur probabilior, libenter adhæreo. Hactenus de isto articulo.

cap. Cum M. de constit.

Panorm. in c. ex parte, de regu.

Idem Panor. in c. postulasti eod. tit.

ARTICVLVS XI.

Vtrum quando olim quispiam, suscipiebat habitum Nouitiorum, cum proposito mutandi vitam absolute, censendus esset iam professus?

DE hac etiam difficultate, & cõtrouersia, magna fuit olim quæstio, & differentia inter Doct. aliis negantibus, & asserentibus, quod non, dicentibus vero quibusdam quod sic. Et fundamentum istorum erat, quia multa reperiuntur capita in iure, quę idipsum videntur sonare ac dicere, *c. consuluisti, & c. statuimus de regu. & c. non solum, eod. tit. lib. 6.* in illis verbis: *Si euidenter constet illum absolute voluisse vitam mutare.* Ex quibus inferebant, quod is qui Religionem intrauit, cum animo, & proposito vitã mutandi absolute, censendus erat professus tacite, nec illi vllo modo à semel cępta via, licitum erat retrocedere. Sed iis non obstantibus, in contrarium erat aliorum sententia, quæ est verior, & tenenda, de qua statuitur conclusio.

c. Consuluisti, c. statuimus, de regu. cap. Non solum, eod. tit. lib. 6.

Conclusio.

Professio tacita, nullatenus inducebatur olim per solum propositum, vitam mutandi, quantumuis absolutum, nisi quidpiam aliud simul adesset. Hæc cõclusio est expressa Syluest. *verbo Religio 3. q. 19. ibi, quarto inducitur secundum aliquos:* vbi recitata alia opinione, & sententia contrariam ipse tenet, quã, & probat, per supra allegatum, *c. non solum, de regu. lib. 6.* vbi cum qui proposuit absolute vitam mutare, dicit contra illum, qui expresse vel tacite professus est, in illis verbis; *si tacite, vel expresse professus sit, aut euidenter constet, illum absolute voluisse vitam mutare.* Ex quibus verbis colligit, quod hæc nõ sunt omnino idem, sed diuersa. Nec modicum quidem, sed multum facit etiam ad hoc *cap. ex transmissa, de c. renuntiatione.* Eandem conclusionem tenet Nauarr. *in c. statuimus, nu. 74.* vbi expresse tenet, quod nullũ propositum mutandi vitam absolute, etiam vna cũ ingressu Religionis; imo neque votum de perseuerando in ipsa, inducebat olim, nec modo inducit, professionem tacitam. Pro quo etiam allegat supradictum, *c. non solum*, quatenus diuidit ingressum cũ proposito absolute mutandi vitam, ab expresse, vel tacite professo. Aliam adducit ad idem peculiarem rationem: & ea est, quia nẽpe professio, requirit duas personas (vt supra diximus) altera quæ faciat, alia, quę recipiat, aut recipere possit professionem expressam vel tacitam, quod in præsenti non inuenitur, in eo qui Religionem intrauit, etiam cum proposito, quantumuis absoluto, mutandi vitam. Quibus etiã addi potest alia ratio ex supradictis, scilicet quod professio, nec tacita, neque expressa, fieri aut dari alicui potest, sine consensu Monasterij, aut Capituli, cũ sit quidam contractus, ex quo reciproca quædã oritur obligatio, quæ ex parte vnius tantum proficisci non potest, quãtumcunque proponat, *iuxta l. in omnibus ff. de act. & oblig.* Videatur hac de re Syluester de quo supra, vbi de mente Cardinalis, & Panor. *in c. consuluisti, de regu.* dicit, quod is qui fecit votũ de perseuerando, non efficitur professus, per delationem habitus Nouitiorum distincti, & quod si contraheret matrimonium, teneret. *Et ad c. non solum, & ad alia iura quæ videntur contraria*, Respondet, quod intelligenda sunt in hunc sensum, quod ad sæculum redire non potest, is qui ingressus Religionẽ, absolute proposuit vitam mutare, non ex eo quidẽ, quod sit professus tacite; sed quia emisit votum expressum, vel interpretatiuum perseuerandi in Religione; sic enim interpretandum est, verbum illud *propositum*, positum in supradictis iuribus, & ita illud interpretantur omnes communiter iurisperiti, Doct. Canonistæ, quod quidẽ votũ tenebatur adimplere, nec regredi poterat sine peccato mortali. Hæc solutio est vera, & bona; sed aliam alij tradunt meliorem, dicentes, huiusmodi propositum absolutum, de quo prædicta iura loquuntur, fuisse oblationem quandam, quam de se olim, quidam faciebat, in initio ingressus Religionis, per quam etiam petebant statim admitti ad professionem. Qui quidem per illam, obligati remanebant Religioni, nec inde sine peccato poterant egredi, non tamẽ erant professi per hoc tacite neque expresse, quod est intentum, & hoc est verum. Videatur hac de re Pater Fr. Emmanuel Rodriguez in quæstionibus reg. rom. 3. q. 15. art. 12. ibi: Circa eandem constitutionem. Et hactenus de isto articulo.

Professio tacitã, nullatenus inducebatur olim per solum propositum mutãdi vitam, nisi aliquid aliud adesset.

Sylu. verbo Religio 3. q. 19. ibi 4. inducitur secundũ aliquos. c. Non solum, de regu. lib. 6.

Ex transmissa, de renunt.

Nauar. in c. statuimus, nu. 74.

Nota hoc valde.

leg. In omnibus, ff. de act. & oblig. Syluest. vbi supra. Card. & Panor. in c. consuluisti, de regula.

Emman. 3. tom. qq. reg. q. 15. art. 12.

ARTICVLVS XII.

Vtrum nunc, post Concilium Trid. reperiantur sic prædictæ tacitæ professiones, & aliquam vim habeant?

RAtio dubitandi est, nam vt ex supradictis constat, multa reperiuntur in prędictis tacite profitendi modis, quæ nunc abrogata atque annullata esse videntur post Concilium Tridẽt. maxime illud de profitendo ante expletum probationis annum. Poterat enim olim, vt supra latissime diximus, renunciari huiusmodi probationis terminus, cum esset datus, atque præstitutus in fauorem conuersi, & monasterij, *iuxta c. cum ad Apost. de regu.* at nunc nõ potest id fieri post *Concilium Trid. sess. 25. c. 15.* nec professio præstari, aut professus quispiam effici, nisi post expletum probationis annũ; professio autem aliter facta statuitur, quod sit nulla, nullamq. inducat obligationem. Præterea olim non tenebantur Nouitij aut Cõuersi,

c. Ad Apost. de regu. Concil. Trident. sess. 25. c. 15.

uersi, statim post expletum probationis annum profiteri; imo verò ex causa, professio sibi poterat dilatari, at nunc id fieri haudquaquam potest, per idem Concilium, vbi supra, vbi stricte præcipitur, quod finito anno probationis, Nouitij statim ad professionem admittantur, aut expellãtur. Ex quibus omnibus, & alijs à me breuitatis causa omissis, dubium forsan cuipiam videri potest, an per præfatum Concilium Trident. sint reuocatæ, & annullatę, eiusmodi tacitæ professiones. Ijs tamen non obstantibus in contrarium, statuitur conclusio.

Conclusio.

Professiones tacitæ, non sunt per Concilium Trid. reuocatæ dummodo seruentur in eis ea, quæ alias circa professione expressam sunt decreta.

Nauarr. lib. 3. cons. de reg. cõs. 35. 41. & 42. & 44.

Emman. 3. to. qq. regu. q. 17. ar. 1. & 2. & in summa 2. p. c. 8. nu. 1. & 2.

Professiones tacitæ per Concilium Trid. nõ sunt sublatæ, aut reuocatæ, dummodo alias seruentur in eis, ea quæ circa professionẽ expressam, sunt decreta, atque determinata. Hęc cõclusio est expressa doctissimi Doctoris Nauarri lib. 3. consiliorũ, de reg. cons. 35. 41. 42. & 44. & eãdẽ tenet Pater Fr. Emmanuel Rodriguez tom. 3. quæstionum regu. q. 17. art. 1. & 2. & in summa 2. pa. c. 8. nom. 1. & 2. Vnde dico, quod quamuis modo etiã si quis ante legitimam ætatem, seu ante iuridicum probationis annum expletum, deferret habitum professorum, patenter & distinctum ab habitu Nnuitiorum aut etiam se ingereret per quantumcumque tempus, actibus qui de iure, aut consuetudine, solummodo conueniunt professis, nullatenus censeretur, aut censendus esset professus: nam professiones taliter factæ, per supradictum Concilium sunt reuocatæ, & annullatæ, & præceptum ibidem, quod nullam inducant obligationem, ad alicuius Regulæ, Religionis, vel Ordinis obseruantiam, aut ad alios quoscũque effectus: sed tamen si id fieret, post legitimam ætatẽ, & post expletum probationis annum, seruatisq. alijs, quæ in eodem Concilio obseruari præcipiuntur, statuũtur, atque diffiniuntur, hand dubium est, quod re vera ille talis tacite esset professus, & idem dico de eo, qui post annum, deferret habitum Nouitiorum patenter indistinctum ab habitu professorum, etiã si esset distinctus aliqua distinctione occulta nisi interuenisset aliqua protestatio, de qua diximus supra seu defuisset conditio aliqua ex requisitis ad idem. Hoc est certum, verum, atq; tenendum. Et ad rationes dubitandi, & ad alia in cõtrarium adducta respondeo, & dico, quod Concilium Trid. præcipit, vt nulli liceat profiteri ante legitimam ætatem, & ante expletum probationis annum. Præcipit etiam, quod post ipsum expletum, Nouitij non detineantur, quæ omnia hodie obnixe obseruanda sunt, non tamẽ pręcipit, aut dicit, quod si adhuc de facto permanserint, aut fecerint aliqua ex prædictis, nõ censeantur, seu sint censendi, tacite professi. Et certũ est *iuxta c. susceptũ de rescriptis lib. 6.* quod casus omissus, semper remanet in dispositione iuris communis, nec oĩs detentio habitus prohibita à iure, operatur, vt noo inducatur tacita professio, sed illa tãtummodo, quæ alias ipso iure, est irrita, & nulla atque esse talis declaratur. Quo fit, vt etiam post Cõcilium Trid. qui post legitimam ætatem, & post expletum probationis annum, ingereret se nunc professorum actibus, seu deferret habitũ ipsorum, patenter distinctum ab habitu Nouitiorum aut habitum Nouitiorum, patenter indistinctum ab habitu professorũ, licet alias esset distinctus aliqua distinctione occulta, concurrentibus alijs de iure antiquo & nouo requisitis ad tacitam professionem, de quibus dictum est in præcedentibus articulis, & nulla interposita in contrarium protestatione, omni procuIdubio cẽsendus erit tacite esse professus. Videatur Nauar. vbi supra, sed maxime consilio 35. nu. 5. vbi ad hoc propositum dicit multa notatu dignissima. Et hæc dicta sufficiant de isto articulo, ac de tota quæstione.

Notandum circa tacitam professionem post Conciliũ Trid. c. Susceptum. de rescr. ipt. lib. 6.

QVÆSTIO XXV.

De Nouitijs, quãtum attinet, ad diuersum ipsorum modum profitendi expresse, in quatuordecim Articulos diuisa.

1 *Quotupliciter fieri cõtingat professionem expressam?*

2 *Vtrum, qui in sua professione, promisit seruare aliquam Regulam, perinde teneatur sub peccato, ad omnia quæ continentur in ipsa?*

3 *Vtrum sit aliqua essentialis differentia, inter hos diuersos profitendi modos, Profiteor seruare Regulam, & viuere secundum Regulã, & Promitto obedientiam, secundum talem, vel talem Regulam?*

4 *Vnde oriatur, atque proueniat, quod in quibusdam Regulis, quædam sint præcepta, obligantia sub mortali: in alijs vero non ita, eadẽ existente vt horum forma?*

5 *Vtrum qui profitetur seruare aliquam Regulam, profiteatur seruare illam, secundum consuetudinem, quæ in tali Religione viget, an vero simpliciter, & absolute?*

6 *Quænam sit maior obligatio, voti, an iuramenti?*

7 *Vtrum omnia vota, includantur, & commutentur, in solemne Religionis votum?*

8 *Vtrum in professione solemni, peccata omnia dimittantur?*

9 *Quænam sint à Summis Pontificibus ordinata, & concessa, debeantq. obseruari, virtute nostrorum priuilegiorum, pro recipiendis Nouitijs, tam quoad habitum, quam quoad professionem?*

10 *Vtrum illegitimitas, seu irregularitas, quæ ex illegitimitate prouenit, tollatur per expressam professionem, factam in aliqua approbata Religione?*

11 *Vtrum Nouitiorum professio, ex causa possit dilatari.*

12 *Vtrum peccet mortaliter, qui absque causa denegat votum, alicui Nouitio, volenti profiteri?*

13 *Vtrum Summus Pontifex possit dispensare, in voto solemni Religionis, obedientiæ, castitatis, & paupertatis, quod emittunt Religiosi, in sua solemni professione?*

14 *Vtrum valeat, & teneat professio expressa, facta cum intentione mala, aut cum expressione alicuius illiciti, aut sub conditione?*

ARTICVLVS PRIMVS.

Quotupliciter fieri contingat professionem expressam?

Huic articulo respondetur, per sequentem conclusionem.

Conclusio.

Tribus modis fit professio, seu tripliciter contingit expresse profiteri.

D. Thom. 2. 2. q. 186. artic. 9. in solut. ad 1. & in quodlibetis quodlibet 1. q. 9. art. 4.

TRipliciter, seu tribus modis, contingit expresse profiteri. Primo dicendo, N. promitto seruare regulam. Secundo: Promitto viuere secundum regulam. Tertio: Promitto obedientiam secũdum talem, vel talem regulam. Hęc conclusio, colligitur ex doctrina sancti Tho. 2. 2. q. 186. art. 9. in solut. ad primũ, & in quodlibetis quodlibet. 1. q. 9. ar. 4. vbi cõstituit hunc triplicem modum profitendi, & ponit differẽtiam circa ipsos dicẽdo, quod qui in sua professione pofitetur, seu vouet, seruaturum regulam, quantum ad verba, & vt apparet exterius, tenetur ex præcepto, seruare singula quæ continentur in regula: at qui profitetur, non quidem regulam, sed viuere

uere

uere secundum regulam, non tenetur ex vi verborum, ad omnia, quæ continetur in ipsa, sed soi ummodo tendere ad hoc, quod mores suos instruat, & informet secundum eandẽ regulam, sicut ad quoddam exemplar, quod non tollitur, nisi per contemptum. Qui vero nec sic, nec aliter profitẽtur, sed solummodo promittunt obedientiam secundum regulam (inquit) quod adhuc cautius se gerunt, quia tali professioni, & profitendi modo, nihil cõtratiatur, nisi id solum, quod est contra pręceptum regulæ. Hæc est expressa sententia D. Thom. in supradictis locis, cuius verba teferuntur, & approbantur à Syluestro in summa *verbo Religio 1. q. 8.* & quidquid sit de veritate ipsorum, hoc saltem ex eisdem colligitur, de mente Angelici Doctoris, quod tripliciter contingit expresse profiteri, seu triplex est expressus profitendi modus, per quod fit satis ei, quod quærebatur in proposim articulo. Hactenus de ipso, nam ad alia progrediamur oportet?

Quænam differentia versetur secundum D. Thomã inter hunc triplicem modum profitendi.

Sylueſt. verbo religio 1. q. 8.

ARTICVLVS II.

Verum qui in sua professione, promisit seruare aliquam Regulam, perinde teneatur sub peccato, ad omnia quæ continentur in ipsa?

HAec quæstio, atque difficultas amplissima est, & de qua magna est lis, & controuersia, inter Doctores. Quidam enim dicunt, quod qui in sua professione promittit se seruaturum aliquam regulam, obligatur perinde sub peccato mortali, ad omnia quæ continentur in ipsa. Quin vero addunt, & dicunt, quod omnia in tali regula cõtenta, ne dum sunt præcepta, verum etiam vota, & vota quædam solemnia. Ad quod dicendum mouentur, Primo, quia qui prædicto modo profitentur, non solũ profitentur solemniter, seruare obedientiam, castitatẽ, & paupertatem (quæ sunt tria solemnia essentialia, atque substãtialia Religionis vota) verum etiã, & ipsam regulam, postquam dicunt se promittere seruaturos regulã: ergo de primo ad vltimum, promittunt etiam solemniter se seruaturos omnia quæ continentur in ipsa, & per cõsequens, omnia in tali regula contenta, non solum sunt præcepta, verum etiam vota, & vota solemnia. Quod, & confirmant specialiter de nostra Religione, & nostro sacro Minorum Ordine, vbi profitentes dicimus, vouere nos, & promittere seruare regulam Fratrũ Minorum, viuendo in obedientia sine proprio, & in castitate: & ijdem adducunt in suam opinionẽ, atque sententiam, explicationem, atque declarationem Clementis V. approbatam in Concilio Viennensi, quæ habetur *in clementina, Exiui de paradiso, de verborum significatione*, vbi prædictus Clemens Quintus explicans, & declarans nostram regulam, & præfatum nostrum profitendi modum, inquit: *Quod nos Fratres Minores, ex professione nostra regula, obligamur, non solum ad suprapofita tria substantialia Religionis vota, nude, & absolute, verum etiam, & ad implenda omnia, quæ sunt ad ipsa pertinentia, quæ regula ipsa ponit.* Et addit: *nam si ad hæc tria tantum, præcise, & nude obligarentur, promittentes se seruare regulam, viuendo in obedientia sine proprio, & in castitate, & non etiam ad omnia alia contenta in regula, quibus hæc tria modificantur, pro nihilo, & vane profiterentur, hæc verba: Promitto semper hanc seruare regulam, ex quo de his verbis nulla nasceretur obligatio.* Verba sunt expressa Clem. V. in dicto Concilio Viennẽsi, quibus confirmari videtur opinio supradicta; nempe quod nos Minores Fratres, ex vi nostræ professionis, & ex nostro profitendi modo, obligamur, non solum ad tria essentialia, atque substãtialia Religionis vota (obedientiam scilicet castitatẽ, & paupertatem) verum etiam ex vi voti, ad omnia quæ continentur in ipsa regula, si quidem absolute profitemur seruare illam, ac proinde, omnia quę in ipsa Regula continentur, neque solummodo tanquã pręcepta, verum tamquam vota, & vota solemnia. Hæc sunt potissima huius opinionis fundamenta, quibus non obstantibus in contrarium est veritas, pro qua sequentes statuentur Conclusiones.

Clem. Exiui, de paradiso, de verbor. signif.

Prima Conclusio.

Qui profitetur seruare aliquam Regulam, non perinde vouet seruare omnia, quæ sunt in ipsa sub mortali, sed solummodo regularem vitam, quæ essentialiter, in tribus votis essentialibus cõsistit. Hæc conclusio, est expressa D. Th. 2. 2. q. 186. art. 9. ad primum, & in quodlibetis, quodlibeto 1. q. 9. art. 4. vbi inquit, quod quãuis, quando aliquis in sua professione profitetur, seu vouet, se seruaturum Regulã, quãtũ ad verba, & vt apparet exterius, teneatur, ex præcepto, seu ex voto, seruare singula quæ continẽtur in eadem, & se obligare ad singula contenta in ipsa, tamen in rei veritate non ita est, ex intentione instituentis Regulam, aut professionem in eadem Religione emittentium, neque ad prædicta omnia tenentur. Nam ex hoc certe sequeretur, religionis statum nihil esse aliud, quam laqueum peccati mortalis, qui vix, aut nunquam posset declinari, quod nullus Auctor alicuius Regulæ facere intẽdit. Verba sunt expressa doctissimi atque sanctiss. Doctoris Angelici, & quidem notatu dignissima, quæ, & ponũtur, & referuntur à Syluestro *verbo Relig. 1. q. 8.* atque (vt videtur) non ea intentione, pura, & cãdida, qua dicũtur à sanctiss. & doctiss. Angelico suo, & nostro magistro. Sed quidquid de hoc sit, probatur nostra conclusio clarissimis, efficacissimis rationibus, & primo ex sententia Nicolai III. P. M. in explicatione, & declaratione nostræ Regulæ, quæ habetur in iure, *in c. exijt, de verborum signif. in 6.* vbi simili proposita quæstione atque difficultate, an scilicet nos Fr. Minores, ex vi nostræ professionis, & ex nostro profitendi modo, postquam profitemur, seruare sanctum Euangelium Domini nostri Iesu Christi, viuendo in obediẽtia, sine proprio & in castitate, teneamur ad seruanda consilia Euãgelij, sub peccato, sicut, & ad ipsa præcepta Euangelica, post multa alia dicit, *quod non, sed tãtummodo ad seruanda præcepta, vt præcepta, consilia vero vt consilia, vt ex Regula eadem clare satis apparet*, & addit; *quod dato casu, quod absolute diceretur, à nobis: Promitto sanctum Euangelium obseruare, manifeste videtur promissionem huiusmodi absque intentione profitentium non debere perstringi ad alium intellectum, aut sensum, nisi vt obseruantia eiusdem Euangelij, sit sicut tradita in Euangelio eodẽ à Christo reperitur, videlicet, quod præcepta vt præcepta, consilia vero vt consilia, à profitentibus obseruentur.* Ex quibus Nicolai verbis, pro probatione nostræ Conclusionis sic colligo argumentum: Qui absolute profitetur seruare Euangelium, non tenetur perinde, ad seruanda omnia ex præcepto, quæ in eodẽ Euangelio continentur; sed præcepta vt præcepta, consilia vt consilia, ergo similiter, qui absolute profitetur seruare aliquam Regulam, non tenetur ex præcepto, ad omnia quæ continentur in ipsa, sed præcepta vt præcepta, consilia vt consilia. Ratio quidem est fortissima, quam, & corroboro ratione eadem, qua supradictus Nicolaus suam sentẽtiam, atque opinionem confirmat, asserendo, & dicendo, ex prædicta Regula clarè satis constare hunc intellectum Seraphicum P. N. Frãciscum in eadem habuisse, siquidem aliqua ponit Euangelica consilia, vt consilia, & sub verbis monitionis, exhortationis, & consilij, nonnulla vero vt præcepta, sub prohibitione,

Qui profitetur seruare aliquam Regulam, nõ perinde vouet seruare ex præcepto omnia, quæ continentur in ipsa, sub mortali.

D. Tho. 2. 2. q. 186. ar. 9. ad 1. & in quodlibet. quolibeto. q. 9. art. 4.

Nota valde verba D. Tho. circa professionem. Sylu. verbo Relig. 1. q. 8.

c. exijt, qui seminat de verb. sign. in 6.

tio ne,

tione, ac verbo præcepti. Ex quibus constat, quod non fuit loquentis, dictamq. Regulam statuentis, intentio, vt ipsius Fratres ex professione suę Regulę, ad omnia consilia, sicuti ad pręcepta Euangelica tenerentur, sed solummodo ad illa, quæ in eadem Regula, præceptoriè vel inhibitoriè, seu sub verbis ęquipollentibus, sunt expressa. Quid clarius vnquã dici potuit? ad insinuandum, & ostendendũ simul, & probandum nostrum propositum, scilicet, quod qui absolute profitetur, seruare aliquam Regulam, non perinde obligatur, ad seruandum ex pręcepto omnia, quæ continentur in ipsa? & præterea inquit Pontifex, putandum non esse, quod B. P. N. Franciscus, quantum ad ea omnia, quæ in Regula continentur, modificantia tria substantialia vota, intenderit aut voluerit fratres suos æqualiter, esse obligatos. Qua ratione ipse ibidem, eandem Regulam explicando, & declarando, numerat quænam sint obligatoria, quæ vero non, sed cõsilia, quod & Clemens V. supradictus similiter fecit in sua Clemẽtina. *Exiui de Paradiso*, vt patebit intuenti. Dicendũ est ergo, quod qui absolute profitetur seruare aliquam Regulam, non perinde ex præcepto, obligatur ad omnia quæ continentur in ipsa. sit secunda Conclusio.

Secunda Conclusio.

Præcepta contenta in aliqua regula etiã respectu illius, qui simpliciter, & absolute illam profitetur non sunt vota, sed præcepta, instar pręcepti quadragesima lis ieiunij.

Præcepta contenta in aliqua Regula, etiam respectu illius qui simpliciter, & absolute profitetur seruare ipsam, non sunt dicenda vota simplicia, & multo minus solemnia, sed solummodo præcepta, instar præcepti ieiunij quadragesimalis, Christianis impositi per Ecclesiam. Hæc conclusio, meo quidẽ videri, est etiam certa, & manifesta, quam, & probabo, multis grauissimis atque efficacissimis rationibus; Primo ex determinatione, & diffinitione, quam fecit prædictus Clemens V. in Concil. Viennensi, & habetur in dicta *Clementina. Exiui de Paradiso*, vbi explicans atque declarans Regulam nostri sacri Minorum Ordinis dicit, *non æqualiter esse obligatos, huius Regulæ professores ad omnia, quæ cõtinentur in ipsa, sed inæqualiter, prout ipse ibidem exposuit:* ergo non omnia in eadem Regula contẽta, dicenda sunt vota. Etenim si omnia essent æqualiter vota (quantum esset ex parte voti) æqualis esset etiam ipsorum obligatio. Idem dico de alijs Regulis quarumcumq. aliarum Religionum, quãuis in earum professione promittatur, atque profiteatur simpliciter, & absolute seruare Regulam. Quod, & confirmatur alia quadam peculiari ratione, vt apparet, luce clariore, nam idem Clemens V. in eadem sua explicatione agens de consilijs atque præceptis in Regula nostra contentis, per comparationem ad tria essentialia, & substantialia Religionis vota, nempe obedientiam, paupertatem, & castitatem, neutiquam vocat ipsa vota, sed præcepta, aut consilia, diuidendo vnum ipsorum ab altero, & dicendo, quod illa cõsilia siue præcepta sunt, quæ modificant tria substantialia vota. Et hoc pluries ibidem dicit, ac repetit, vt patebit intuenti. Ex quibus verbis, sic ego colligo argumentum: Concilium Viennẽse secernit, & diuidit, vota solemnia, à præceptis in Regula Minorum Fratrum contẽtis, nominando quædam vota, alia vero præcepta, alia consilia, non obstante, quod in sua professione ipsi promittunt atque profitentur, se obseruare Regulam: ergo non omnia in eadem regula contenta, dicenda sunt vota, sed quædam præcepta, alia consilia, & idem dico de omnibus alijs Regulis, & Religionibus, in quibus simili modo profitetur. Quod si rursus quis contendat, dicẽda esse vota: quęro ab eo, quænam vota sunt, an sint simplicia, an vero solemnia? simplicia, credo non dicet, cum fiant in

Clem. exiui, de Paradiso, de verb. signific.

Religione, & professione approbatæ regulæ. Quod autem non sint solemnia, sic probo. Primum, quia communis est DD. omnium Scholasticorũ doctrina, quod tria tantum sunt vota solemnia, obedientiæ, scilicet, castitatis, & paupertatis, in Religione, & solemni professione emissa. Secundo, quia secũdum quorundam Doctorum probabilem opinionem, in votis solemnibus, nec ipse summus Pontifex potest dispensare, aut licentiam indulgere; neq. quispiam dicere audebit, quod id ipsum facere nõ possit in præceptis in quacunque regula contentis, cum sit contra omnem communem praxim. Pręterea, tertio, quia si vota sunt solemnia, quæro ab eo, vbi, & quando sunt emissa? non quando promittitur obedientia, castitas, atque paupertas, nã ibi nulla fit mentio, de alijs præceptis, & quamuis multa ad eorum obseruantiam spectent, & per ipsa modificentur, non tamen inde colligitur, quod simul sint dicenda vota solemnia. Sed, dicet forsan esse talia, virtute illius promissionis, qua quis promittit, & profitetur, se seruare regulã, & quod illud est quartum quoddam solemne votum, in quo virtualiter omnia alia continentur. Quis talia dixit? hoc esse videtur ridiculum, & ab omni prorsus ratione alienum. Sic enim superfluum esset, & vanum, mẽtionem, siue memoriam in professione facere, obedientiæ, paupertatis, & castitatis. Etenim si promissio obseruandi aliquam regulam, pariformiter amplecteretur omnia, quæ continentur in ipsa, consequẽs profecto fieret, quod profitens, atque promittens, regulã absolute, & absque aliquo addito, promittat, atque profiteatur, etiam tria solemnia, essentialia, & substantialia religionis vota, vnde, & superfluum esset eadem exprimere. Frustra etiã, & absq; vlla prorsus vtilitate, nos Minores fratres, Regulam nostram profitentes, diceremus, quod promittimus seruare regulam fratrum Minorum, viuendo in obedientia, sine proprio, & in castitate. Cum igitur supradicta vota non frustra, sed perquã necessario exprimantur, in nostra Religione, quin vero in omnibus fere alijs, dicendum profecto videtur, quod illa tria dumtaxat sunt vota solemnia, reliqua vero, præcepta, & nullatenus vota, nec simplicia, neque solemnia.

Vnde ad rationes dubitandi, & argumenta in contrarium adducta, Respondeo. Ad primum, quod quamuis verum sit, quod qui profitetur aliquam regulã, profitetur, ac profiteri videatur, perinde seruare omnia, quæ continentur in ipsa, ad sensum explicatum in prima conclusione, non tamen æqualiter, sed inæqualiter, & sicuti in ipsa continẽtur, nempe, præcepta, vt præcepta, consilia vero, vt consilia; neque inde colligi, aut inferri potest, quod omnia in tali regula contenta, sint præcepta, & multo minus, quod sint vota, neque simplicia, neque solemnia; nam vt dictum est in secunda conclusione, nullum est ad id dicendum sufficiens fundamentum. Et per idem Respondeo ad confirmationem, quæ nullam peculiarem difficultatem continet, nec necessum est, vt ad illam aliquid de nouo dicamus, cum eiusdem solutio, atque satisfactio superq. satis constet ex supradictis, in probationem prædictæ conclusionis. hactenus de isto Articulo.

ARTICVLVS III.

Vtrum sit aliqua essentialis differentia, inter hos diuersos profitendi modos: Profiteor seruare regulã, & viuere secundum regulam, & promitto obedientiam secundum talem, vel talem regulam?

HVic difficultati, quidam respondent, idem esse prorsus, & nullam omnino esse essentialem differentiam, sed tantum verbalem, inter hos

diuer-

diuersos profitendi modos. Sed contrarium verius esse credo,& est expressa sententia D. Thomæ: pro qua sequens statuitur conclusio.

Conclusio.

Multum differt inter modum profitēdi regulam, aut viuere secundum regulam, & obedientiam secundum talem regulam.

2. 2. q. 186. ar. 9. ad 1.

Multum differt inter supradictos tres profitendi modos, atque ex natura rei, & ex vi verborum, ad plura obligantur, qui vno modo profitentur, quam qui alio. Hæc conclusio est expressa D. Tho. 2. 2. q. 186. art. 9. in solutione ad primum, vbi quatonus dicat, atque expresse confiteatur, quod qui profitetur seruare aliquam regulam, non perinde profitetur seruare, ex præcepto omnia, quæ cootinentur in ipsa, sed tantummodo Regularem vitam, quæ in tribus votis essentialibus consistit, ad sensum supradictum in præcedenti articulo; addit tamen, quod in quibusdam Religionibus cautius aliqui profitentur, non quidem absolutè regulam, sed viuere secundum regulam, idest tendere adhoc, vt mores suos instruant, dirigant, siue conforment ad eandē regolam, sicut ad qooddam exemplar, quod nō tollitur, oisi per contemptum. Insuper dicit. D. Thomas, qood in quibusdam alijs religionibus, adhuc cautius profitentur, obedientiam, scilicet secundū regulam, ita quod professioni non contradicat, nisi id solum, quod est contra præceptom regulæ. hæc D. Thom. vbi supra, & idem tenet Syluester *verbo religio 1. q. 8. & 6. q. 5.* Vbi, & dicit, quod religiosi ex vi professionis suæ regulæ, quouis modo profiteantur, non obligantur sub mortali; nisi tantū ad quinque. Primo, ad obedientiam præcipientis prælati: secundo ad non habendum proprium: tertio, ad oō cōtrahendum matrimonium (in quibus tribus vita regularis, quam quis profitetur, essentialiter consistit) quarto, ad seruanda præcepta regulæ, si qua sunt in ipsa. Quinto, ad non agendum ex contemptu, aliquid contra Regulam, & ad non contemnendam perfectionem, quæ est suæ professionis finis, & necessario requisita ad finem. Ad hæc quinque (inquit) omnes religiosi, in vniuersum obligantur, quolibet modo profiteantur, quę sunt ipsorum propria, præter præcepta legis Dei, naturalis, diuinæ, vel positiuæ, aut etiam humanę, inquantum repetunt, siue recapitulant supradictas leges. Sed est modo difficultas (nec quidem parua, quin vero maxima) vnde oriatur, siue proueniat, quod in quibusdam Regulis, quæ apponuntur ibidem, quædam obligent sub mortali, in alijs vero noo ita, imo oec sub veniali, sed tantummodo ad pœnam temporalem, eadem omnino existēte verborum forma. De quo difficultate fiet sermo in sequenti arociulo.

Syluester verbo religio 1. q. 8. & 6. q. 5.

Nota hoc valde.

Ad quanam obligantur religiosi cūctis, ex professione sua regulæ.

ARTICVLVS II.

Vnde oriatur, atque proueniat, quod in quibusdam regulis, quædam sint præcepta, obligantia sub mortali, in alijs verò non ita, eadem existente verborum forma?

Referuntur hac de re opiniones.

Prima opinio.

CIrca hanc difficultatem variæ versantur DD. Scholasticorum, atque Summistarum opiniones: quidam enim dicunt, ortum id habere ex grauitate, seu paruitate materię respectu eiusdem rei, aliqua in Regula præceptæ, nam inquiunt, si materia est grauis, & ad perfectam obseruantiam trium votorum essentialium multum necessaria, & valde expediens, vt quod ibi præcipitur obseruetur; illud non obseruare, erit peccatum mortale: si vero materia sit leuis, nec multum ad supradicta necessaria, veniale; si autem leuissima, aut indifferens, nullum erit prorsus peccatum. Hæc opinio, atque sententia, quamuis sit multorū grauissimorum virorum, asserentium leges omnes per materiæ grauitatem, aut paruitatem, suos deuincire, seu obligare transgressores, non tamen plene, atq. perfecte satisfacit quęsito, aut proposito articulo. nā videmus, quod multoties ius positiuum, & diuinæ, atque humanæ leges, minoris culpæ materiam strictius vetant, atq; grauiori vinculo coercēt, quam maioris. Quænam est, obsecro, materia grauior, blasphemare Deum, an percutere clericum? certum est, quod Deū blasphemare. Et tamen blasphemus, & sacrilegus in Deum, in iure, oulla excōmunicationis pęna multatur. excommuoicatur autem, & excommunicationis pœna punitur, qui clericum percusserit. ergo ea solius materiæ consideratione discerni perfecte haudquaquam potest, quænā verba, aut leges obligent sub mortali, quæ vero sub veniali, aut nollam inducant obligationem. Et præterea, quia materiæ paruitatem, seu grauitatem, plerumq. consuetudo ipsa interpretatur, & apud quosdam, vno tempore, aut in vno loco, quædam materia censetur, atque existimatur grauior, quæ apud alios, seu alio tempore, & loco (neque sine ratione) videretur leuis, quo etiam fit, vt peccatum perfecte discerni non possit, ea solius materiæ consideratione; & an verba in aliqua Regula posita, per id tantum, ad peccatum mortale obligent, vel non obligent, sed solummodo ad veniale, vel ad nullum peccatum.

Grauis difficultas.

An peccati grauitas ex solius materiæ consideratione discerni possit?

Alij Auctores dicunt, Præcepta in regulis posita, ex eo obligationem inducere sub mortali, quia ab ipso primordio Religionum earumdem, consuetudine receptum est, quod ad mortale obligēt, in alijs vero religionibus, nō ita, sed ad veniale, solummodo, seu ad nullum prorsus peccatum, sed tantū modo ad pœnam temporalem. Ad hoc dicēdum mouentur, primo, *ex c. cum dilectus de consuetudine*, vbi id expresse habetur. secūdo ex senteotia D. Augustini, in epist. ad Casulanum, & habetur *in c. in his, 11. dist.* vbi dicit, *quod mores populi Dei, & instituta maiorum sunt tenenda, & sicut præuaricatores diuinarum legum sunt coercendi, ita, & cōtemptores Ecclesiasticarum consuetudinum veniunt puniendi.* Ex quibus verbis inferunt DD. prędicti, diutinam posse consuetudinem, obligationem inducere. ad quod adducunt etiam exempla de ouis, & lacticinijs comedendis, & de ieiunio Quadragesimę incipiendo à feria 4. Cinerum, aut in Quinquagesima, aut vero in Dominica prima Quadragesimæ. Certum enim est, quod ex decreto Theles. Pōt. Max. omnes Ecclesiastici tenentur Quadragesimā obseruare à Dominica Quinquagesimæ, & deinceps, & tamen propter antiquam, ac diutinam cōsuetudinem, excusamur nunc à peccato saltē mortali, illis tribus diebus, vescentes carnibus, & incipientes ieiunare à feria 4. Cinerum. Quam eamdē ob causam Mediolanenses ieiunare non incipiunt, vsque ad Dominicam primam Quadragesimæ, & propter antiquam, ac diutinam consuetudinem à peccato excusantur. Sed quamuis hæc, quæ dicta sunt, de consuetudine, vtcumque verum habeant, contraria tamen est aliorum grauissimorum Doctorum sententia, asserentium, consuetudinem per se solam, nullatenus posse obligationem inducere. Videatur hac de re Pater Fr. Petrus de Aragon. 2. 2. q. 83. art. 12. dubio 4. notab. 3. vbi ait, quod pōt quidem consuetudo explicare mentem, atque intentionem legē aliquam statuentis, fuerit ne, ad mortale, vel ad veniale obligare, quando aliquid pręcipit, seu aliquod præceptum imponit: per se tamen ipsam solam obligationem inducere, haudquaquā potest, imo vero obligatio consuetudinem ipsam præcedit, quamuis per eam explicetur. Qua de causa, & propter istam rationem, etiā dicunt alij, obligationem pręcipientis debere colligi ex verbis, quibus vtitur, & penes hoc ponsandas, atque considerandas esse regulas, an scilicet obligent, & ipsarum insti-

Aliorum sententia, & opinio.

Difficultas notāda. Quantam vim, & robur habeat, consuetudo.

c. Cum dilectus de consuet. August. epi. ad Casul. & habetur, in c. in his d. 11.

Quod consuetudo per se sola obligationem non possit inducere.

Aragon. 2. 2. q. 83. art. 12. dub. 4. not. 3.

Aliorum sententia, & opinio, quod obligatio perpendenda sit ex verbis, quibus vtitur legislator.

institutores obligare voluerint, suos professores ad mortale, vel veniale, seu ad nullum peccatum. Hæc sententia desumpta esse videtur, ex verbis Concilij Viennensis, positis *in Clementina. Exiui de Parad so, de verb. signific.* vbi Clemens V. explicando nostram fratrum Minorum regulam, postquam dixerat, non omnia in ea contenta, æqualiter obligare, sed quædam ad mortale, alia vero non, subdit, *eius rei esse patentissimum indicium, quia B. Franciscus eiusdem regulæ auctor, quoad quædam apposuit verba præcepti, vel æquipollentia eidem, quo ad alia vero non, sed alijs fuit vsus, & contentus verbis.* Et addit, *quod præter ea, quæ expresse, in prædicta regula, ponuntur, verbo præcepti nonnulla etiam ponuntur, verbo imperatiui modi negatiue, vel affirmatiue, quæ dicuntur æquipollentia, & dicit huiusmodi, tamquã obligatoria esse obseruanda, & similiter vbicumque ponitur in regula hoc vocabulum, teneãtur, quia ordo (inquit) communiter sensit, tenet, & tenuit ab antiquo, quod huiusmodi verba, obtinerent vim præcepti, & obseruari debent à fratribus, sicut talia.* Ex dictis colligi videtur, & colligunt multi Auctores, obligationem præcipientis, seu legem aliquam statuentis, debere colligi ex verbis, quibus vtitur; & regulas omnes, atque ipsarum obligationem penes hoc esse pensandam, & considerandam, & inuestigandum, atque inquirendum, an intentio institutorum fuerit obligare ad mortale, vel solum ad veniale, seu ad nullum peccatum, sed tantum ad pœnam corporalem. Sed quamuis hæc vera sint, & vtrumq. verum habeant, haud tamen ex his perfecte potest colligi quæsitum, nec plene satisfieri suprapositæ difficultati, cum in Iure, & in Regulis, atque etiam in Euangelio multa reperiantur verba quæ ponuntur antonomastice, & sonare videntur præceptum, & reuera non sunt talia, sed consilium, aut admonitiones, nec obligant ad mortale, imo vero, nec ad veniale. Et vt à Regulis exordiamur, in Regula D. Patris Augustini, sub qua tot, vt dicitur, militant Ordines, & Religiones, formaliter habentur hæc verba, quæ sequũtur. *Hæc sunt, quæ præcipimus, vt obseruetis in monasterio constituti.* Nota valde verbũ, *præcipimus:* & tamen, vt multi tenent Doctores, nullum est in tota dicta regula præceptũ, quod professores suos obliget sub mortali: ergo ex verbis solummodo, vtcumq; præceptũ sonantibus, non potest colligi, seu deduci, alicuius regulæ obligatio, cum verbum *præcipere*, obligationem sonet, neque ad aliquod peccatum mortale obligentur supradictæ regulæ transgressores. Idipsum experiri licebit in Iure, vbi dicunt Iurisperiti, quod sæpissime impropriantur, verba, ac ponuntur, sub mãdati, & præcepti vocabulo multa, quæ de se non inducũt obligationem. hoc patet primo, *ex c. 1. de desponsatione impuberum*, vbi Honorius Pont. Max. agens de eisdem, inquit, *quod si filius nondum est adultus, cuius voluntas decerni non potest, ius pater poterit eum, cui voluerit matrimonio tradere.* Et addit, *quod postquam præfatus filius, ad perfectam ætatem peruenerit, omnino debet, quod pater disposuit, adimplere.* Vbi quam maxime notanda sunt, verba illa *omnino debet*, quæ sonare volunt præceptum, & tamen omnes iuris Doctores, & interpretes, incunctanter tenent, eiusmodi filios, ad adimplendas patrum suorum voluntates non teneri quidem debito necessitatis, sed honestatis. Ecce qualiter, verbum *debet*, nullam inducit obligationem, quamuis ipsam sonet, ex quo proinde sequitur (vt dictum est) quod ex solis præcise verbis, non potest intelligi, aut deduci intentio legislatoris. Secundo facit ad hoc, *c. mandastis 2. q. 5. & c. Rogo, & monet. 11. q. 3.* in quorum primo, vt tradunt ibidem glossæ, quod mãdatum esse videtur, sed est rogatio, siue deprecatio, in altero vero expresse mandatur, quod dicitur, ibi moneri, siue rogari. In Euangelio etiam sunt quædam loca, ex quibus non incongrue, hoc ipsum cõfirmari potest. Dicitur enim Lucæ 5. quod Christus Dominus, & Redemptor noster, vsus verbo præcepti, atque imperatiui modi, mandauit quibusdam cæcis, quos illuminauerat, vt non eiusmodi miraculum propalarent *Comminatus est* (inquit Euangelium) *illis Iesus dicens, videte, ne quis sciat.* Quodquidem ipsi non adimpleuerunt, imo vero addit, D. Lucas, quod *exeuntes diffamauerunt illum in totam terram illam.* Ad propositum autẽ, quis dicat, seu dicere audeat, peccauisse mortaliter per hoc, huiusmodi cæcos, Christi Domini miraculum prædictum propalantes? nemo quidem. Non igitur semper ex vi verborum præcise, verba imperatiui modi, ac præcepti, innuunt præceptum obligans ad mortale, neque ex solis verbis nude, & præcise acceptis, & consideratis, intentio præcipientis, aut legislatoris, potest colligi, quod obliget ad mortale, seu ad veniale, an vero ad pœnam temporalem, siue corporalẽ. Quibus etiam accedit, frequentissima præcipiendi forma, qua præcipiuntur, & prohibentur quandoq; nõ solum mortalia, verum etiam, & venialia. Sunt enim in Iure, atq; in Euangelio multa pręcepta, prohibẽtia, illa, quæ sunt mortalia, nempe furtum, adulterium, & alia huiusmodi: item, & alia, prohibentia venialia, quale est illud Ecclesiastici. *Mendacio non assuescat os tuum*, & alia, quæ à me breuitatis gratia omittuntur, cum prædicta sufficiant, superq. satis sint. Vnde ergo dices colligitur, seu colligi poterit, quod verba, in aliqua Regula posita, ad mortale, vel ad veniale obligent, seu ad nullum peccatũ? Respondetur per sequentem conclusionem.

Clement. Exiui de Paradiso, de verb. signif.

Multa in iure, regulis, atque in Euangelio reperiuntur verba quæ dicuntur antonomastice, & sonant præceptũ, quæ tamen non sunt præcepta.

Sæpissime in iure impropriantur verba, & ponuntur mãdati nomine, quæ reuera mandata non sunt, neque præcepta.

c. 1. De despons. impub.

Lucæ. 5.

Ecclesi. 23.

Conclusio.

Quod in regulis, verba ad mortale, vel ad veniale obligent, seu ad nullum peccatum, nõ colligitur, neque potest colligi, ex solius materię grauitate, vel paruitate, neque ex verbis in talibus regulis positis, nude, & præcise consideratis, neque id facit consuetudo per se sola, sed colligi debet ex verbis per antiquam, atq. diuturnam consuetudinem interpretatis, & declaratis, quod ex mente, & intentione legislatoris, obligent ad mortale, vel ad veniale, seu prorsus ad nullum peccatum. Hæc conclusio, meo quidẽ videri, est certissima, quæ, & colligi potest ex omnibus supradictis sententijs, & opinionibus à me relatis, de quarum qualibet aliquid desumendo, aliquid relinquendo, fit satis, ac plene, & perfecte, Respõdetur proposito articulo, atq; difficultati. Nam si, vt dictum est, quod quæritur, non potest colligi, ex solius materię grauitate, vel paruitate, vt prima dicebat sententia, neq; ex solis verbis nude, & præcise consideratis, vt aiebat secunda, nec sola consuetudo, quantumcunque diutina, atque antiqua per se solam id ipsum potest efficere, vt continebatur in tertia: liquidum profecto fit, prouenire, & procedere hoc ex ipsa verborum forma, per antiquã, atq; diuturnam consuetudinem interpretata, & declarata, quod ea fuerit mens, & intẽtio legislatoris, quod huiusmodi verba obligarent, vel ad mortale, vel ad veniale, aut ad nullum peccatum. Est enim (vt diximus) consuetudo, optima legum interpres, vt habetur in *c. cum dilectus, de consuetudine.* sicq. ad ipsam spectat mentem, & intentionẽ legislatoris explicare, atque declarare. Vnde dico, quod Summi Pontifices Nicolaus III. & Clemẽs V. explicando, & declarãdo nostram fratrum Minorum regulam, & quænam verba in ipsa obligent ad mortale, seu ad veniale, nullum nobis prorsus de nouo inuexerunt, siue imposuerunt præceptum (quidquid alij dicant) neque vnquam talis eorum fuit intentio,

nam

Vnde colligatur, quod verba in aliqua regula posita obligent ad mortale, seu ad veniale, aut ad nullum peccatũ, sed solummodo ad pœnam. Nota hoc valde.

Consuetudo est optima legũ interpres, & ad ipsam spectat mentem legislatoris explicare, & declarare.

c. Cum dilect. de consuet. Nota hoc valde.

nam qui declarat, nihil de nouo imponit, sed solũmodo explicauerunt mentem, & intentionem Seraphici Patris nostri Frãcisci, ex verbis in ipsius regula positis, sic per diuinam, & antiquissimam cõsuetudinem interpretatis, & declaratis, quod, & ibidem ipsi dicunt, vt patebit intuenti. Hęc conclusio colligitur, imo est expressa sententia Caietani, 2. 2. quæst. 186. ar. 9. & in summa *verbo precepti transgressio, ubi verbo disiunctiua.* vbi inquit, quod quomodocunque lex vtatur verbo, si communis sensus intellexit, non propterea daram obligationem ad mortale, non est præceptum, neque eius trãsgressio peccatum mortale, &c. Hac de re videatur Doctissimus Pater Frater Petrus de Aragon. iam supra citatus, vbi post multa alia prorumpit in hęc sequentia verba. Aduertendum est, quod consuetudo, vt consuetudo est, per se solam, nullam legalem obligationem inducit, sed eatenus obligat, quatenus est indicium, & argumentum legis, vel formaliter, vel verbaliter latæ. Vnde quãdo extat lex, vnde nata est prætata consuetudo, tunc consuetudo nihil amplius obligat, quam ipsa lex: quando vero non extat lex, tunc cõsuetudo indicat legem esse, quod fit in duobus casibus. Primus est, quando ita res se habet, vt qui violant consuetudinem, puniantur: secundus vero, quando omnes probi, & docti viri, vnanimi consensu iudicant, peccare illos, qui violant talem consuetudinem. Ad propositum ergo dico, quod quamuis multa verba, quæ reperiuntur in nostra fratrum Minorum regula, reperiãtur etiam in alijs regulis, vt puta Dominicanorum, Augustinianorũ, &c. in quibus multa dicuntur antonomatice, & sub verbis, præceptum, & præcisam obligationem sonantibus, atque in nostra Regula verum id habeat, non sic autem in aliorum regulis, id quidem non prouenit ex solis verbis, neq. ex sola antiqua, & diuturna consuetudine, sed ex vtroque simul. Quia nẽpe eadem antiqua, ac diuturna consuetudine habitũ, atque interpretatum est, quod talis fuerit mens, & intentio Beatis Patris nostri Francisci, in sua regula, fratres suos sub talibus, vel talibus verbis, ad peccatum mortale obligare. Non tamen ea fuit mens, & intentio aliorum, imo vero contraria, pro vt quidã ex ipsis in proprijs regulis explicarunt, & declararunt. Tolle igitur de medio, legitimam, & longissimo tempore proscriptam inter nos Minores fratres consuetudinem, explicatiuam mentis, & voluntatis Seraphici nostri Patris; & non erit profecto, cur verba, in Regula nostra posita, potius obligent ad mortale, quã apud Dominicanos, siue Augustinianos, eadem existente verborum forma. Hinc etiam doctrinæ à nobis propositæ suffragatur sentẽtia D. Thom. 2. 2. q. 186. art. 9. in corpore, asserentis, nullũ Monachale præceptum (dempto triplici solemni voto) obligare transgressorem ad mortale, citra contemptum. quod si apud nos contrarium omnino inuenitur, est propter rationes prædictas. & hæc de isto articulo dicta sufficiant.

Caiet. 2. 2. q. 186. ar. 9. & in summa verbo, precepti transgress.

D. Thom. 2. 2. q. 186. art. 9.

ARTICVLVS V.

Vtrum qui profitetur seruare aliquam regulam, profiteatur seruare illam, secundum consuetudinem, quæ in tali Religione viget, an vero simpliciter, & absolute?

PVlchra quidem difficultas. Demus casum, quod sit aliqua Religio deformata, in qua eiusdem regula, non plene, atque perfecte obseruetur, sed laxe. Quæritur nunc, an iste talis, quando profitetur, teneatur ad seruandam eandem regulam, plene, atque perfecte, & ad mentem legislatoris, an vero tantummodo, secundum consuetudinem, quæ in tali Religione vigebat, seu vt communiter obseruabatur tempore sui nouitiatus, in tali Ordine? huic Articulo, respondeo per sequentem conclusionem.

Conclusio.

Qui ingressus aliquam Religionem, expleto tẽpore sui nouitiatus, profitetur ipsius Regulã, sciens, & intelligens substantialia illius, tenetur ad perfectam eiusdem obseruantiam, & ad obligatoria, ex vi talis professionis, neque excusatur ab ipsius trãsgressione, etiam si videat, aut resciuerit multiplices abusus, qui versantur in communi fratrum consuetudine, existentium in tali Religione. Hæc conclusio est, meo quidem iudicio, certissima, & manifesta, quam, & tenet doctissimus Pater Frater Antonius de Corduba, explicans nostrã Fratrũ Minorum Regulam, cap. 2. quæst. 15. & Syluester *verbo Religio 3. quæst. 12.* quæ, & probatur *per cap. constituit, 20. quæst. 3. cap. cum dilectus, & cap. fin. quod metus causa, & cap. ex parte de Regul. iuris. vbi habetur, quod Frater quilibet in sua professione vouet Regulam, non vero consuetudinem.* Estque ad id appositissima ratio; nam certum est, quod qui profitetur aliquam Regulam, tenetur ad id, ad quod per suum votum obligare se intendit, quomodolibet, implicite siue explicite; nam volens principale, censetur etiam velle, & accessorium: ergo qui simpliciter, & absolute, sciens, atque intelligens essentialia, & substantialia eius, illam deuouit, tenetur ad perfectam ipsius obseruantiam, & ad id, quod debet fieri ex ipsa, & ad seruanda præcepta in eadem contenta, quamuis contrarium fiat aut factum fuerit, in communi Fratrum consuetudine. Et confirmatur, nam qui vult esse Clericus, eodem actu, seu alio debito, vult, aut velle tenetur consequenter, ea quæ tali statui sunt obligatoria, & annexa, vt potè, castitatem, & puritatẽ debitam habere: similiter, & qui vult esse vxoratus consequenter vult, aut velle debet, filios habitos educare, & debite, propriam suam familiam alere, & sustentare, & ea, quæ huiusmodi statui sunt consequentia: ergo similiter, qui simpliciter, & absolute profitetur aliquam Regulam, consequenter (saltem implicite, & actu debito) vult se obligare, ad ea, quæ sunt obligatoria talis Regulę, & necessario sunt eidem statui annexa. neque excusabitur ex hoc, quod aliud sit positum, in suorum fratrum communi consuetudine.

Qui profitetur aliquam Religionis regulam, tenetur obseruare substantialia, & obligatoria ipsius ex vi talis professionis, neq; excusatur ex deprauata forsan ibidem existentium consuetudine.

Corduba super Regulam c. 2. q. 15.

Sylvest. verbo Relig. 3. q. 12.

Quilibet frater in sua professione simpliciter vouet regulam, non vero consuetudinem.

c. Constit. 20. q. 3. c. Cum dilectus & c. p. fin. quod metus causa. c. ex parte de Reg. iuris.

Sed contra prædictam conclusionem est vnicũ, idemq. (vt videtur.) fortissimum argumentum, & illud est: nam omne id, quod impediret votum fiẽdum, si præsens esset, secundum D. Tho. & omnes communiter Doctores in 4. dist. 38. q. 1. ar. 3. ad primum, etiã iam voto facto, aufert eiusdem voti obligationem: sed si quis sciret, quando profitetur (verbi gratia) in nostra sacra Minorum fratrum regula, tot, ac tanta esse præcepta, tot casus obligantes ad mortale, vt articulus de paupertate, de pecunia, de non equitando, & huiusmodi, & tot difficultates in ipsorum obseruantia, non vellet, neque intenderet, se ad talem Regulam sic absolute obligare, præsertim cum viderit aliud communiter obseruari, atque esse positum in communi fratrum consuetudine: ergo eiusmodi ignorantia, etiam iam voto facto, aufert, & tollit ab eo obligationẽ, cum de ratione voti sit, quod sit voluntarium, quod videtur tolli per talem ignorantiam, & quod re vera, non mere voluntarie voluerit, aut intenderit profiteri Regulam sic absolute, sed solummodo, pro vt ipse putabat tunc, & pro vt videbat apud alios communiter obseruari. Hoc argumentum fortissimum est, vt quibusdam videtur, sed quod facilem habet solutionem, & viam parat ad pleniorem

Nota.

Hoc argumentum fortissimum contra superius dicta.

D. Thom. in 4. sent. dis. 38. q. 1. ar. 3. ad 1. & DD. communiter.

niorem nostræ conclusionis intelligentiam. Vnde ad ipsum respondeo, & dico, aliud esse dicere, quod si talis conditio adesset, quando quis vouet, votum illud, non esset validum, aliud vero dicere, quod si talis conditio adesset, quando quis vouet, quod nō vellet vouere, aut numquam tale votum emisisset. Ad propositum ergo, quando D. Thomas, & communiter Doctores dicunt, quod omne illud, quod impediret votum fiendum, si præsens esset, etiam ipso facto auferre eiusdem voti obligationem, intelligendi sunt, in primo sensu, hoc est de conditione, quæ impediret ipsum votum fiendum, vt pote quando, id quod vouetur, est iam redditum impossibile, aut illicitum, vel quādo est omnino ignoratum, & per consequens inuoluntariū, tunc quando vouebat, quod patet ex ipsorum exemplis, non tamen loquuntur de conditione impeditiua voti, in secundo sensu, hoc est, de impedimento voluntatis, vouendi, aut de conditione, quæ impediret voluntatem vouentis, ne voueret si adesset, etiam tam voto facto, auferat voti obligationē, sed illud, quod impediret votum ipsum. Multum enim interest inter vnum, & aliud. Quia multæ quidem sunt conditiones, quæ impedirent voluntatem vouētis, si adessent, ne quis voueret, & tamen non impediunt, sed neque impedire possunt, votum ipsum factum, ab ipso vouente, cum tali fine, seu cum tali conditione. Et, vt quod dicitur, exemplis clarius fiat, proponam aliqua. nam, si quis (verbi gratia) esset præscius sui casus, vel mali euentus, apostasiæ scilicet futuræ, certū est, quod non vouisset votū Religionis, seu castitatis, aut quod non profiteretur, & tamen votum factum, etiam; cum præscientia talis casus, (si haberetur,) teneret, & professio ipsa valeret. Sit aliud exemplum. In matrimonio etiā, & in contractibus, cōstat idipsum. certum est enim matrimonium valere, atque innumerā pacta, & cōtractus esse validos, quamuis sint tales, & eius conditionis, vt si quis à principio earum habuisset notitiam, præuideret, aut prouidere posset futuros euentus, & latentes ibi difficultates neutiquam fierent. Nam hæc omnia spectant ad excitationem voluntatis, an votum faciendum, non vero ad conditionem obligatoriā ipsius voti, professionis, siue contractus. Non enim his conditionibus votum, professio, siue contractus, fit conditionatus. solummodo incitat talis conditio ignorata, ad faciendum votum simpliciter, & absolute, quę si præcognosceretur, forte non fieret, non voueret, profiteretur, siue contraheret, aut efficeret aliquem alium cōtractum similem, at saltem, sic simpliciter, sicut iam voluit, & effecit, vnde prædicta obligatio tenet. Hæc supradictus Pater Corduba, vbi supra. Cum prædictis concordat sententia Gersonis, qui ait, errorem esse dicere, quod nullus ligatur virtute iuramenti, seu voti, nisi ad illud tantum, quod tunc aduertebat actualiter, volēs se obligare. Ex quibus patet (vt proposito argumento plenius satisfiat,) quod votum, non obligat vltra intentionem, & voluntatem vouentis, actualem, vel virtualem, explicitam, seu implicitam, bene tamen, quamuis cōditiones excitantes, siue mouentes, intentionem, & voluntatem ad vouendum, aliter se habeāt, quam ipse credebat, & quamuis tales cōditiones, si adessent, quando quis vouit, aut professus est, non voueret, aut saltem, sic simpliciter, sicut de facto professus est.

Ex hoc plenissime fit satis argumento proposito.

Gerson. 1. par. summa Alpha. 11. littera R.

Sed circa suprapositam conclusionem, nonnulla veniunt aduerrenda, & quidam notatu dignissima. Primo, quod quando quis vouet, seu profitetur, aliquam Regulam, aut emittit aliquod votū, & intentio vouentis non se determinat, ad hoc, vel illo modo vouendum, seu profitendum, sed simpliciter, & absolute vouet: Tunc, & in tali casu, intelligitur, atque præsumitur vouere, ac se obligare intendere, prout iure communi intelligitur talis regula, & secundum intentionem statuentis, approbantis, seu confirmantis ipsam, & votum huiusmodi intelligitur, & interpretandum est secundum ius, præsertim si tale votum est communitatis, qualis est professio Regulæ, cuiuscumque Religionis approbatæ, in tali (inquam) casu intelligendum est, secundum, quod Papa, vel Ecclesia, & ius commune, & Doctores communiter, illud intelligunt, & interpretantur, & non pro cuiusque arbitrio.

Nota valde, quæ sequuntur.

Qualiter sit intelligendum, atque interpretandum, si votum, quodcumque communiter.

Secūdo dico, quod qui supradicto modo, profitetur aliquam Regulam, sciens, atq; intelligēs, abusus, qui grassantur in communi Fratrum consuetudine, si huiusmodi abusus sunt circa essentialia, & substātialia regulæ, & circa præcepta, quæ sunt obligatoria in ipsa, eis nihilominus non obstantibus, (quidquid alij dicant) tenetur ad eandem plene, atque perfecte obseruandam. Si vero abusus nō sunt circa regulæ obligatoria, sed circa accidentalia, aut si regula ipsa per Romanos Pontifices, sit aliqualiter modificata, & mitigata, ex vi talis professionis, saltem in foro cōscientiæ, non tenetur quispiam ad ipsam obseruandam, nisi prout explicatum, atque declaratum sibi fuit, & secūdum quod est positum in communi fratrum consuetudine. Ex quo infertur, quod quamuis in illa antiqua, atque primæua obseruātia Regularum quarumcumque, etiam ex mente, atque intentione suorum Auctorum, & institutorum, strictius obseruari consueuerint, vixerintq. illi cum maiore austeritate, & rigore, si tamē quando quis suscipit habitum, aut facit, seu emittit professionem, & maxime per tēpus, de cuius initio memoria non habetur, eiusmodi austeritates, & rigores tam non obseruabantur, vt pote silentiū magnum, & inuiolabile, strictissima, & per quam extrema paupertas, omnimoda abstinētia à carnibus: neque erant positi in communi Fratrum consuetudine, aut non eiusmodi fuerunt sibi propositi, tamquam implendi, & necessario obseruandi, in anno sui nouitiatus, siue probationis dico; qui huiusmodi, sic bono, & simplici animo professi, ex vi suæ professionis, haudquaquam obligantur ad illa, sed solummodo (vt dictum est) ad ea, quę sunt essentialia, & substantialia regulę & ad pręcepta obligatoria in eadem contenta, quæ est Panorm. expressa sententia *in c. super eo de regu.* Tum quia votum necessario debet esse voluntarium, vt dicunt omnes cōmuniter Doctores Scholastici, Theologi, & Canonistæ, *in c. licet quibusdam de Regu.* tum etiam, quia isti tales non habuerunt animum se obligandi, nisi respectu Regulæ, quæ ibi obseruabatur, & respectu eorum, quæ erant substantialia, essentialia, & obligatoria in ipsa. Ex quo fit consequens, quod ad accidentalia, & non obligatoria regulæ, nequaquam intellexerunt se obligare, neque proinde tenebuntur ad alias maiores austeritates, & rigores Religionis, si sibi imponantur, cum accidentalia, & non obligatoria possint adesse, & abesse, absque præiudicio Religionis, & obligatoriorum, cuiusque promissæ Regulæ.

In quo casu excuset ab obligatione abusus, aut antiqua, & diutina consuetudo.

Nota hæc valde pro multis leniendis scrupulis aliquorum stimulatorum.

Panor. in c. super eo de reg.

DD. in c. Licet quibusdam de Regu.

Tertio, & vltimo pro eadem conclusione, est notandum, quod omnia supradicta vera sunt, & verum habent, in foro conscientiæ, & quoad Deum: at in foro exteriori, & contentioso, aliter forte dicendum esse videtur. Vnde est quorumdam grauissimorum Doctorum opinio, quod si quis ingreditur Religionem deformatam, seu ingreditur Monasterium relaxatum, & vbi iam antiqua Regula non obseruabatur ita stricte, & cum illo rigore, quo instituta fuit, si huiusmodi Religio, aut Monasterium reformetur, tenetur si ibi vult manere, stricte, & reformate viuere, aut ex-

Supradicta omnia intelligenda sunt in foro conscientiæ, at in foro exteriori & contentioso aliter dicendum.

tra

tra illud exire, seu ex dispensatione summi Pontificis transire ad aliam minus strictam, siue laxiorem Religionem. Hac de re videatur prædictus Pater Corduba, & Syluester locis supracitatis, & Doctores Canonistæ *in c. super eo. de Regularibus*. & hactenus de isto articulo.

ARTICVLVS VI.

Quænam sit maior obligatio, Voti, an Iuramenti?

AB hac difficultate breuiter me expediam, neque enim est mei muneris, aut propositi dicere ea, quæ latissime traduntur à Doctoribus Scholasticis, circa maiorem, vel minorem obligationem voti, aut iuramenti, & difficultatem maiorem dispensandi super vtrisque. Qua de re videatur D. Thomas, secunda secundæ, quæst. 89. artic. 8. & ibidem omnes communiter Thomistæ, Syluester, *verbo, iuramentum 4.* quæstione 5. & Soto de iustitia, & iure libro octauo, quæstione prima, articulo octauo.

D.Th. 2.2.q.89. artic. 8. & DD. ibid.

Syluest. ver. iuram. 4. q. 5.

Soto de iust. & iure, lib. 8. q. 1. art. 8.

Pater Frater Michael à Medina, nostri sacri Ordinis Pater, Prouinciæ Castellæ, in libro illo suo, quem inscripsit de sacrorum hominum continentia, libro 5 ca. 23. in ea est opinione vt credat, quod iuramentum promissorium est fortius, firmioremque, atque strictiorem inducit obligationem, quam votum quodlibet, quod, & probare contendit, aliquibus rationibus. Et primo, quia omnem obligationem, quam parit votum, parit & iuramentum, & aliam ampliorem: votum enim (inquit) solummodo obligat Deo, iuramentum autem Deo, & homini. Vnde fit, vt obligationem per votum, soli Deo, quæsitam, facilius soluat summus Pontifex, quam per iuramentum. quæsitam homini, quã regulariter loquendo non solum sine eiusdem consensu. dicendum est ergo (inquit) quod iuramentum fortius est, & firmiorem, atque fortiorem inducit obligationem. quam votum. Et confirmatur, nam votum nihil aliud esse videtur, quam simplex quædam promissio, aut solemnis, (si fiat in Religione, seu in professione Religionis) at iuramentum supra talem promissionem, adhibet, & continet diuinum testimonium, soletque votum per iuramentum confirmari, sicut & quoddam debilius, per id, quod est fortius: ergo iuramentum fortius est, quam votum, atque firmiorem inducit obligationem. His tamen non obstantibus, in contrarium est communis optnio, de qua fit conclusio.

Opinio P.F. Michaelis à Medina asserẽtis iuramentum maiorem inducere obligationem, quam votum.

Medina de sac. hom. cont. lib. 5. c. 23.

Conclusio.

MAior est obligatio voti, quam iuramenti. Hæc conclusio est expressa Diui Thomæ, vbi supra, cuius rationem reddens, eam esse inquit quia nempe per votum obligatur quis Deo, per iuramentum autem homini, & certum est, quod maior est obligatio, quam habet homo Deo, obligatione, qua obligatur homini. Secundo, nam quamuis vtraque obligatio (voti, scilicet, & iuramenti) causetur ex aliquo iure diuino, & nascatur ex quadam diuina radice, nam tam iuramentum, quam votum, ad Religionem attinet; aliter tamen, & aliter, siue diuersimode: obligatio enim, voti causatur ex fidelitate, quam Deo debemus, (vt scilicet ei promissa soluamus) at obligatio iuramenti, causatur ex summa reuerentia, quam debemus eidem, & qua tenemur, & obligamur, ad implendum id, quod per eius nomen promisimus. Quo fit, vt fractio voti ad infidelitatem pertineat, fractio vero iuramenti ad irreuerentiam: infidelitas autem fidelitati contraria, peior est, quam irreuerentia. nam illa includit istam, & non vice versa: ergo maior est voti obligatio, ex suo genere, & ex sua ratione, quam iuramenti cuiuscumque. Quod autem infidelitas irreuerentiam contineat, & non ècontra, patet manifeste: nam potest quispiam alterium per irreuerentiam dehonestare, quamuis eidem nullam frangat fidem, non tamen Deo infidelem esse, quin à debita sua reuerentia deficiat. Hæc sententia est verissima, & communior, sed intelligenda est conclusio, quantum est ex natura rei, siue ex ratione sua, quod votum est magis obligatorium, quam iuramentum, at ratione grauitatis materiæ, seu alia de causa, eousque periurij scelus potest peruenire, vt grauius sit, quam fractio cuiuslibet voti. Quis enim dubitat, grauius, atque enormius esse crimen (quantum est ex parte materiæ) frangere iuramentum, soluendi alicui homini, decem millia aureorum nummorum quæ illi ex iustitia debebantur, quam factio voti, quo quis Deo, in obsequium ipsius, atque in eleemosynam, decem tantum nummos deuouit? intelligenda ergo est conclusio, ceteris existentibus paribus. quo supposito, ad argumenta in contrarium adducta respondetur.

Maior est obligatio voti, quã iuramenti.

Ratione grauitatis materiæ, seu alia de causa bene stare potest, vt sit maior obligatio iuramenti, quam voti.

Ad primum, quod quamuis id ita sit, quod votum fiat Deo, iuramentum autem Deo, & homini, attamen votum propinquius, sublimiorique ratione, habet Deum pro obiecto, quam iuramentum, loquor de iuramento per se, quod non est simul votum, nec habet ipsum annexum. Nam cum quis per votum dicit: Promitto Deo, ille sine aliquo medio, se illi subdit debitorem, ipsumque habet creditorem, ac Dominum sui promissi. Qui autem iurat, aut aliquid promittit homini per Deũ non proxime Deo, immediate, & directe se subdit, sed ipsi homini, nec Deum habet creditorem, & dominum sui promissi, sed solummodo testem, & quasi fideiussorem, quo fit, vt fractio voti, sit fractio fidei, & reuerentiæ Deo debitę, at fractio iuramenti, est fractio fidei, quæ fit homini, non Deo, & solum violatio diuinæ reuerentiæ. Imo vero, & ipsa diuina reuerentia, scelestius, atque impudentius violatur in fractione voti, quam in fractione iuramenti. Ad illud vero, quod adducitur, de indispensabilitate, dico, nõ id prouenire ex ratione formali iuramenti, aut voti, sed altũde, nempe ex iniustitia, quæ interdum fit homini, non seruando illi promissionem, iuramento firmatam. Ad aliam confirmationem, dico, quod procedit in casu, quo quis supra votum adderet iuramẽtum, & adduceret Deum, in testem alicuius promissi: nos vero loquimur de quolibet horum, seorsum. Et sic separate considerando ipsa, & iuramentum, & votum, ex parte obiecti (vt dictum est) fortius, ac firmius est votum, quam iuramentum, cum vnum fiat Deo, alterum vero homini. Nec per hoc, quod votum interdum confirmatur iuramento, fit consequens, quod eius obligatio sit maior, & fortior, quam voti. nam in tali casu, iuramentum non adhibetur voto, eo quod fortius, aut firmius sit, & maius per se vinculum, sed quia est aliud vinculum, & vt per duas res immobiles, maior firmitas habeatur. Quod enim de se est minus, additum alteri, implicationem facit, & nexum magis indissolubilem. Sed contra omnia ista modo sese offert aliud (& vt videtur) fortissimum argumentum. Illud est, quod votum metu factum, & emissum, est ipso iure nullum, nullamque inducit obligationem, vt tenet omnis Theologorum schula communiter, imo vero, & Canonistarum, & habetur *in capit. 1. de his, quæ vi, metusve causa*. At iuramentum metu, etiam factum, vali-

Nota pulchrã differentiam inter votũ, & iuramentum.

Nota.

c. 1. De his, quæ vi, metusve causa

dum

c. verum de iureiur.
c. ad audient.
ca. Abbas, supra citato.

dum est, ac firmű, vt omnes supra citati DD. dicũt, & habetur *in c. verum de iureiurando, c. ad audientiam. c. Abbas. sup. a citato, tit. de his, quæ vi;* ergo maior est obligatio iuramenti, quam voti. Certe argumentum est fortissimum, sed respondetur nihilominus, negando consequentiam. Nam id nõ procedit ex maiori, vel minori vinculo, nã maius vinculum est voti, quod fit Deo, quam iuramẽtu, quod fit homini: sed procedit, quia votum ex sua formali ratione, habet, quod sit voluntarium, vnde & votum factum per metum, (sed maxime cadentem in constantem virum) tollendo rationem voluntarij, tollitur etiam, & eius obligatio omnino. Secus est autem in iuramento, nam quamuis, ipsum fiat voluntarie, si tamen in proposito casu, efficiatur per metum, cadentem in constantem virum, ac per hoc etiam efficiatur inuoluntarium, quamuis ex hac parte nulla nascatur obligatio, oritur tamen ex alia, nempe ex natura iuramenti, scilicet ex reuerentia debita Diuino nomini, ob quam necessum est, vt quod homo iurat per Deum, nunquam falsum esse sinat. Videatur hac de re Magister Soto li. 7. de iustitia, & iure, quæstione 2. articulo 4. in solutione ad secundum argumentum. hactenus de isto articulo.

Hoc est fortissimum argumentum, quo apparenter probatur, quod sit maior obligatio iuramenti, quam voti.

Pulchra prædicti argumenti solutio.

Soto lib. 7. de iust. & iure q. 2. ar. 4. in solutione ad 2.

ARTICVLVS VII.

Vtrum omnia vota, includantur, & commutentur, in solemne religionis votum?

Huic articulo respondetur, per sequentem conclusionem.

Conclusio.

Omnia vota realia, personalia, & mixta includuntur, & commutantur in solemne religionis votum.

OMnia vota realia, & personalia, atque mixta*, qualia sunt, peregrinationes, & similia, includuntur, & commutantur in Religionis solemne votum, ita quod professione emissa in Religione aliqua, per Sedem Apost. approbata, omnia supradicta vota cessant. Hæc conclusio est expressa Diui Thomæ, 2.2. quæst. 88. art. 12. ad primum, & quæst. 185. art. 8. ad secundum, & quæst. 189. art. 3. ad tertium, & est communis DD. omnium resolutio, quam et tenet Syluester in summa *verbo votum, 3. q. 9.* quãuis de voto peregrinationis vltramarino aliqualiter dubitet. Eandem tenet Nauar. in consilijs, li. 3. de regu. consilio 4. & sæpe alibi, cuius conclusionis sunt appositissimæ rationes. Quarum prima est, nã omnia vota sæcularis vitæ habent se ad votum religionis, sicut quoddam particulare ad vniuersale. Sunt enim omnia alia vota, quædam hominũ particularia opera: at per religionem, qui professionẽ emittit, totam suam vitam Dei obsequio deputat, seq; ipsum totaliter diuino seruitio mancipat. Cum igitur particularia in vniuersali includantur, liquidũ profecto fit, quod omnia particularia vota, includuntur in solemni, atque in vniuersali religionis voto, & commutantur in ipsum. Commutarique possunt, propria auctoritate, vt tenet Panor. & omnes communiter Doctores, *in c. scripturæ de voto, & voti redemptione*, ipsoq; iure, sine alia dispensatione, qui professionem emittit, est ab oĩbus alijs votis absolutus. Vnde in supradicto *c. scriptura*, habetur, quod *Reus fracti voti aliquatenus non habetur, qui temporale obsequium, in perpetuam noscitur religionis obseruantiam commutare.* Ex hoc etiam deducitur secunda ratio, & ea est. Nam Religionis votum, executum, siue executioni mandatũ, est quoddam excedens, cui nihil est in toto mundo, quod ei recte possit comparari. per illud. n. transferũtur oĩa

2.2. q. 88. art. 12. ad 1. & q. 185. ar. 8. ad 2. & q. 189. art. 3. ad 3.
Sylu. verb. votũ 3. q. 9.
Nauar. lib. 3. cõs. de reg. cons. 4. & sæp. alibi.
Panor. in ca. scripturæ de voto, & voti redempt.

Nota valde pro professione Religionis.

in Deum, imo & ipse homo, qui illud emittit diuino se mancipat obsequio, vt habetur, *in c. si. de statu Monach.* cum igitur huiusmodi votum sit, quid excellentius, ac maius quoddam bonum quocumque alio, quod excogitari potest, bene ergo sequitur, quod omnia alia vota particularia includũtur in ipso, atque in illud propria auctoritate, & absq; vlla licentia, siue dispensatione possint commutari. Quibus omnibus accedit, & alia ratio, quæ sit tertia in ordine. Nam qui profitetur solemniter, moritur mũdo, viuit autem Deo, ad quam vitam professio ipsa solemnis dirigitur, & ordinatur. quo fit vt cessante iã præterita vita, cessent etiam oẽs obligationes priores, & vota omnia in eadem facta, & ad vitam ipsam ordinata. Ex quo infertur, quod per translationem profitentis, in aliam nouam, mere spiritualem vitam, cessant, & vota omnia realia, & personalia, quæ ad regimẽ spirituale prioris vitæ fuerunt emissa. Quod autem etiam cessent vota mixta, vtpote peregrinationes, esto sit votum peregrinationis terræ Sanctæ, expresse tenet, & sentit D. Th. 2.2. q. 189. art. 3. ad tertium (quidquid dicat Syluester) quia nẽpe votum Religionis est perpetuum, & maius quã votum cuiuscumque peregrinationis, etiam terræ Sanctæ, quod est temporale. His omnibus accedit, potestq; ex hoc alia de nouo formari ratio, laborũ fere incomportabile onus, quos secum affert status ipse Religionis, cuius sarcinæ grauissimæ sunt, cum non diebus, neque noctibus exerceri, atque occupari desinant religiosi cuncti, in laboribus, vigilijs, & ieiunijs, innumerisq; alijs sanctis, & religiosis exercitijs, surgendo quotidie ad matutinas, assistẽdo Canonicis horis, corpora domando sua, rigorosis disciplinis, atque alijs mortificationibus. Quo fit, vt non incongrue dici possit, quod omnia alia vota particularia in seculari statu emissa, sine vlla prorsus licentia, & absque aliqua dispensatione, etiam propria auctoritate, in hunc laboriosissimum, atque rigorosissimum Religionis, seu religiosorum statum, cũ sit melius, & excellẽtius quiddam, possint, & valeãt commutari. Videatur hac de re Caiet. 2.2. q. 189. ar. 3. in responsione, ad tertium. Vnde dico, quod nouitij intra annum probationis, & sui nouitiatus, omnino liberi sunt à votis, quæ non possunt impleri in Religione, imo vero, & ea quæ impleri possunt, propria, aut saltem Prælatorum auctoritate, recte etiã possunt commutari, in ea exercitia satis pœnalia, & rigorosa, quæ prædicto nouitiatus sui tempore efficiuntur ab ipsis. Ad quod dicendum moueor, nam disponente Papa, & Ecclesia, vt omnia secularium, & nouitiorum vota includãtur in solemni religionis voto, & per illud absoluantur, atque in ipsum cõmittentur: disponẽte etiam, quod prædicti nouitij, nouitiatus, & probationis suæ tempore, probẽt Religionis suæ austeritates, & exerceantur in supradictis exercitijs; nullatenus præsumendum est, aut præsumi potest, quod voluerit eosdem simul obligare, ad obseruantiam votorum, ab ipsis emissorum, quæ adimpleri non possunt, existẽdo in Religione. Imo vero respectu eorum quæ adimpleri possunt, ab ipsis, aut saltem ab eorum Prælatis valent commutari in ea opera, & exercitia, quæ in tali statu communiter fiunt. Quæ est quorumdam grauissimorum Doctorum sententia, quam tenuit olim, atque defendit grauissimus Pater Frater Franciscus de Alcocer. sacræ huius nostræ Religionis alumnus, Prouinciæ D. Iacobi, huius Salmanticensis Conuentus filius, in docta illa sua, atque compendiosa Summa Confessorum cap. 16. fol. 57. & idem tenet Pater Fr. Emanuel Rodriguez tom. 1. suarum quæstio. regular. quæst. 25. artic. 8. & hæc de isto articulo dicta sufficiant.

c. si. de statu Monachor.

D. Thom. 2.2. q. 189. art. 3. ad 3.

Caiet. 2.2. quæst. 189. ar. 3. in resp. ad 8.

Nota hoc valde pro nouitijs existentibus in anno probationis.

Alcocer. in confess. c. 16. f. 57.
Manuel to. 1. quæst. Regula. q. 25. art. 8.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum in professione solemni, peccata omnia dimittantur?

Huic articulo Respondetur, per sequentem conclusionem.

Conclusio.

In professione solẽni religionis fit generalis remissio omnium peccatorum, quoad pœnas Deo debitas.

2.2.q.189.art.3. ad 3. & Caie.ibi.

Corduba sup reg. c.2.q.14.

CErtissimum est, quod in professione solemni Religionis, debitè facta, atque in statu gratiæ, cõsequitur quis plenariam remissionem suorum peccatorum, quoad pœnas Deo debitas. Hæc conclusio est expressa D. Thom. secunda secundæ quæstione centesima octuogesimanona, articul. tertio, ad tertium, vbi, & elegantissime, & copiosissime, eandem tenet, tractat, atq; resoluit Caietanus. De hac etiam conclusione videatur doctissimus Pater noster Corduba, in explicatione super Regulam nostram, capit. secundo, quæst. 14. vbi hanc quæstionem, etiam copiosissime, atque disertissime tractat. Et probatur prætereà præfata concl. multiplici ratione. Primo, nam, vt habetur in libris Patrum (& refertur à D. Thom. loco supra citato) eandem gratiam consequuntur Religionem intrantes per professionem, quam consequuntur baptizati: sed baptizati (nisi apponatur obex) consequuntur plenariam indulgentiam, atque remissionem omnium suorum peccatorum: ergo idipsum suo quoque modo dicendum est de ijs, qui debite, atque in statu gratiæ, & cum debita dispositione, solemnem emittunt professionem. Confirmatur hoc etiam auctoritate Diui Bernardi, libro, quem edidit de præceptis, & dispensatione, secunda parte, & libro, siue tractatu de prouidentia, & contemplatione, prope finem, vbi inquit: quod *Professio solemnis est, velut alter baptismus, quia tunc homo moritur propria voluntati, & mundo similiter, per tria Religionis essentialia, & substantialia vota, sicut, & per baptismum moritur peccato.* Secundo probatur conclusio speciali ratione D. Tho. vbi supra, nam si per eleemosynas, potest homo statim satisfacere, pro suis peccatis, & pœnas illis debitas redimere, iuxta illud Danielis 4. *Peccata tua eleemosynis redime*, si id ipsum potest quis efficere debitam, atque condignam de suis peccatis sumendo, & exigendo satisfactionem, ieiunando nempe, corpus suum macerando, & affligendo, &c. multo ergo melius, id ipsum fieri potest, ac credendum est, quod de facto fiat, per solemnem professionem, cum nulla sit maior eleemosyna, nulla maior satisfactio, aut maior pœnitentia in hac vita homini imponi possit, quam vt fiat religiosus, per quem statum, homo totaliter diuinis se mancipat obsequijs, cuius etiam labores excedunt omne genus satisfactionis, etiam, publicæ pœnitentiæ, vt habetur expresse, *in capit. admonere 33. quæst. secunda.* Quam etiam ob causam, D. Grego. homilia decima, super Ezech. Religionis ingressum, holocaustum vocat, ipsumque holocausto comparat, quod omne quodcumque aliud superat, & excedit sacrificium. Videatur hac de re idem D. Thom. in quodl. quodlibet, 3. quæstione decimatertia, & Gabriel in quarta distin. trigesima octaua, quæstione prima, & distinct. quadragesimaquinta, quæstione secunda, vbi supradictam conclusionem limitat ad hunc sensum, quod non ipsa professio solummodo huiusmodi habeat effectum, & priuilegium remittendi pœnas peccatis debitas, sed regularis ipsa vita, quæ sibi adiungitur, & quam homo ibidem profitetur. Quibus verbis insinuare videtur, quod præfata peccatorum remissio, non habetur, aut conceditur, ex solo ipso ingressu, atque professione, sed ex adiuncta sequenti regulari vita, cum, & ipsa professio non sit opus priuilegiatum, vt indulgentia, neque quid sacramentale, vt baptismus. Et ad hoc (inquit) videtur facere, *capitu. quis aliquando, de pœnitentia, distinct. prima, §. his auctoritatibus:* vbi innui videtur, quod professio deducta in opus, actu, seu voluntate bona, est quæ habet huiusmodi prærogatiuam, quæ, & ibi dicitur vita pœnitentiæ. Non autem professio ipsa per se solam, & ex se actualiter, vel formaliter, facit prædictam remissionem, sed solummodo virtualiter, & tamquam radix, & causa operum subsequentium, per quæ prædicta fit remissio actualiter, Hoc dicit Gabriel, opinatiue. Sed certe contrarium est verius, atque tenendum, secundum D. Thom. & omnes Doctores communiter, qui affirmatiuè dicunt, ex eo, quod in professione solemni, homo voluntati, moritur, atque omnino se Deo totaliter tradit, quoad animam, & quoad corpus, in holocaustum perfectissimum, atque suauissimum, ex hac voluntate prouenit eiusdem magnum meritum, sicut & in eleemosina omnium bonorum, quam quispiam facit. Et per consequens ibi fit remissio omnium pœnarum, ex quo ibi virtualiter (etsi non actualiter) tota vita Deo offertur, & omnis pœnitentia subsequens, seu quę facienda est in posterum, sicut, & qui dat, aut donat alicui arborem, dat illi virtualiter etiam omnes fructus eius; quamuis & postea ex actuali subsequenti operatione, & bona vita, & pœnitentia, quæ fit, etiam accrescat meritum, & remissio aliarum pœnarum. Videatur hac de re D. Thom. in tractatu de excellentia Religionis, in apologia, quæ habetur in eius opusculis, & secunda secundæ quæstione vltima, articulo secundo, & articulo tertio, ad tertium, & Caietanus secunda secundæ, quæstione decima octaua, articulo tertio, vbi hunc dicendi modum approbat, tamquam fauorabilem, & magis pium. Ijs omnibus supradictis addo, quod nos Fratres Minores habemus priuilegium, & specialem concessionem Sixti IV. qui concessit Indulgentiam Plenariam recipientibus habitum, cuiuslibet trium Ordinum sancti Francisci, & habetur in compendio priuilegiorum, *verbo Indulgentia Plenaria quoad Fratres*; quo etiam priuilegio, & concessione (si forte reuocata sit, in generali Indulgentiarum reuocatione) potiuntur, frui, atque potiri possunt omnes alij religiosi, qui priuilegium habent communicationis; per quod cessant omnia, quæ adducta sunt à Gabr. vbi supra.

Nota. Professio est veluti quidam baptismus.

D. Bernar. lib. de dispensa. & lib. de prouid. & contempl.

Professio solẽnis Religionis excedit omnem eleemosynam, & omne genus satisfactionis.

Daniel. 4.

c. admon. 33. q. 2.

Greg. super Ezechiel. hom. 10.

D. Th. quodlibet. 3. q. 13.

Gabr. in 4. d. 38. q. 1. & 45. q. 2.

Opinio singularis Gabrielis circa remissionem, quæ fit in solẽni professione Religionis.

c. quis aliquando de pœn. d. 1. § his auctoritatibus.

Professio ... Gabriel & ... D. Thom. ... valorem solemnis professionis.

D. Tho. tract. de excell. Religio. & 2.2. q. vlt. ar. 2. & ar. 3 ad 3. & Caiet. q. 18. art. 3.

Indulgẽtia Plenaria, quæ conceditur ex priuilegio facientibus professionem.

Comp. priuil. verbo Indulgentia Plenaria quo ad Fratres.

Sed circa eandem conclusionem, insurgit noua quædam difficultas, quæ tangitur à Caietano, an scilicet faciens professionem Religionis in peccato mortali, ac ponens obicem, postea quando contritus redierit ad cor, & recedente fictione, consequatur plenariam suorum peccatorum remissionem, quam fuisset consequutus, si fecisset ipsam in statu gratiæ, & cum debita dispositione? Et ratio dubitandi est, quia ex vna parte apparet, quod non; tum quia professio nihil relinquit in anima, cui eiusmodi effectus tribui possit, sicut baptismus, qui relinquit characterem, quo medio suum postmodum consequatur effectum. Tum etiam, quia gratia Dei in professione promissa, nullibi cõstat, quod sit danda extra eandem professionem.

Difficultas Ingeniosa difficultas Caietani circa facientes professionẽ indispositè, ac ponentes obicem.

Caiet. 2.2. q. 189. art. 3. ad 3.

Sed ex alia parte apparet contrarium, nam gratia ista in professione, conceditur omni non ponenti obicem: ergo remoto obice habebit eundem effectum. Prætereà: Gratia ista conceditur tradenti se ex toto corde, & totaliter diuinis obsequijs; sed hoc facit religiosus, postea post professionẽ, reiteran-

iterando ipsam, cum conteritur, tunc enim coram Deo in veritate profitetur; ergo tunc dabitur ei plenaria remissio suorum peccatorum. Sed his nihilominus non obstantibus, respondet, & dicit præfatus Caietanus, quod cum professio sit totaliter, ac reuera opus hominis, ita quod non est ibi opus operatum, quod sit opus quasi solius Dei: distinctum, ab operante quoniam etiam esse religiosum (quod est effectus Religionis) in tali casu est opus humanum mortuum, sicut & professio ipsa mortua est, hinc inquit Caietani fit, quod in mortali peccato facta, numquam postmodum reuiuiscit, seu aliquem sortitur effectum. Et addit, quod qui diuinæ gratiæ deest, in actu suæ professionis, recte meretur priuari beneficio diuinæ largitatis, quod profitentibus datur. Vnde etiam inquit, quod subsequente postmodum contritione, id solum assequetur iste talis, quod per præsentis contritionis propositum, ac sacramenti gratiam sibi obuenire continget. Supradicta omnia, quę circa professionem debite factam diximus, confirmat Caietanus, ex visione illa beati Antonij, in qua dicitur, quod dæmones, ipsius consensum in cælum impedire conantes obiecerunt illi peccata, ab ipso in seculari vita commissa, sed confutati sunt à sanctis Angelis dicentibus, non debetis ipsi illa obijcere, quæ Christi sunt iam pietate deleta; sed si qua scitis, ex quo factus est Monachus, illa proferte. Ex ijs colligit Caietanus, quod nouus liber incipit de actibus religiosorum, à tempore suæ professionis, quando de facto efficiuntur religiosi, & non expectatur tempus futuræ postmodum contritionis ad cassandum præteritorum librum, & aliũ nouum quasi futuræ innocentiæ inchoandum. scribuntur enim (inquit) in secundo hoc libro, ex quo facti sumus religiosi, peccata nostra stylo ferreo, &c. Verba sunt valde notanda, & à religiosis cunctis summopere memoriæ commendanda. Ad primam obiectionem in contrarium adductam, respondet Caietanus, quod tunc remoto obice sequitur effectus prioris causæ, quando causa prior remansit in aliquo à se derelicto effectu, vt baptismus in charactere, & generans lapidem in forma illa data, tribuit grauitatem; at quando causa prior, neque in se, neque in suo mansit effectu, nihil fit, etiam remoto impedimento, & sic est in proposito casu: nam ex professione mortua nihil relinquitur, ratione cuius postea ablato obice, sortiatur effectus.

Responsio, & solutio Caietani.

Nota hoc valde pro facientibus professionem sine debita dispositione.

A Religiosorum professione incipit quasi quidam liber nouus nouæ vitæ.

Ad secundam obiectionẽ, dicit esse falsum, quod quando religiosus conteritur, primo post professionem, tunc profiteatur coram Deo, quoniam tam coram Deo, quàm coram mundo, iam erat professus, quamuis non gratiam, & remissionem peccatorum assecutus, sed solummodo per contritionem, existendo iam in gratia, se esse religiosum approbat, quod non est de nouo profiteri, sed professionem iam prius factam ratificare. & hæc de isto articulo dicta sufficiant.

ARTICVLVS IX.

Quænam sint à summis Pontificibus ordinata, & concessa, debeantque obseruari, virtute nostrorum priuilegiorum, pro recipiendis Nouitijs, tam quoad habitum, quam quoad professionem?

MVlta sunt à summis Pontificibus ordinata, & concessa in nostris Priuilegijs, pro recipiendis Nouitijs, tam quoad habitum, quàm quoad professionem, quæ vt simul, & præ manibus habeantur, libuit breuiter, ac summatim impræsentiarum referre, quod fiet per sequentes conclusiones.

Prima Conclusio.

Nicolaus III. in declaratione Regulæ Fratrum Minorum, concessit, & statuit, licere non solum Generali, sed etiam Prouincialibus Ministris, personas fugientes à seculo in Fratres recipere. quæ tamen Prouincialium Ministrorum licentia, per Ministrum generalem possit coarctari, sicut viderit expedire. Et declarauit, quod Vicarij Ministrorum Prouincialium, ex officio sui Vicariatus, licentiam hanc sibi nouerint interdictam, nisi per Ministros eosdem, hoc ipsis Vicarijs specialiter committatur, quibus Ministris hoc posse committere Vicarijs, & alijs licentiam concessit. Addidit tamen, vt caueant ipsi Prouinciales, quod non hoc indiscrete, nec passim, sed sic considerate committant, ac sic illos, quibus hoc committi contigerit, fidelibus consilijs fulciant, quod omnia discrete procedant. Habetur in Monum. Ordinis secundæ impressionis tract. 2. fol. 12. artic. 7. vbi etiam addidit circa hanc materiam, quod non indifferenter omnes admittantur ad Ordinem; sed illi tantum, qui suffragantibus eis literatura, & idoneitate, ac alijs circunstantijs, possint vtiles esse Ordini, sibique per vitę meritum, & alijs proficere per exemplum. habetur, vbi supra. Et in compend. *verbo Nouitius, § 13. 14. & 15.*

Qualiter ad Ordinẽ sint recipiendi Nouitij. Hac de re egimus supra q. 13. art. 1. conclus. 4.

Monum. Ord. 2. impress. tract. 2. fol. 12. art. 7.

Hac de re egim° sup q. 16. ar. 4. & q. 19. ar. 5.

Compend. priuil. verbo Nouitius, §. 13. 14. & 15.

Secunda Conclusio.

Eugenius Quartus prohibuit, ne aliquis cuiuscũque status, gradus, vel conditionis extiterit, personas, quæ de iure communi Religionem ingredi nõ prohibentur, ex seculo fugientes & ad Religionem venire cupientes, verberibus, aut violentijs quibuscumque impedire, vel prohibere præsumat, aut à Monasterijs, & locis aliquo modo euellere, aut extrahere, iniuriam recipientibus irrogando, seu eos molestando, aut ipsis ingredi volentibus aliquid malefaciendo: & quod contrarium facientes, ipso facto sententiam excommunicationis incurrant, à qua (præterquam in mortis articulo) nisi per Sedem Apostolicam, beneficium absolutionis obtinere nõ possint, si non destiterint à prædictis, postquam hoc præsens statutum ad eorum notitiam fuerit deductum. Hæc concessio immediate facta est Monachis Sancti Benedicti, vt constat ex huius Ordinis priuilegijs, sed per communicationem fruuntur ea, omnes priuilegium habentes communicationis, refertur in compend. priuilegiorum, *verbo Nouitius, §. 28.*

Pœna impedientium, quod desumatur status Religionis.

Hac de re egim° sup. q. 16. ar. 3. & q. 17. ar. 4.

Compend. priuil. verbo Nouitius, §. 28.

Tertia Conclusio.

Innocentius Quartus statuit, & in virtute sanctæ obedientiæ, & sub excommunicationis pœna, ipso facto incurrenda, à qua nisi per Sedem Apostolicam non possint absolui, præcepit Ministris, & Fratribus Ordinis Minorum, ne præsumant vllo modo, recipere ad suum Ordinem, Fratres Prædicatores, & eorum Ordini voto, vel iuramento etiã obligatos, prætextu alicuius indulti Apostolici, obtenti, vel obtinendi, de huiusmodi literis expressam mentionem non facientis, nisi prius Prioris sui petita licentia, & obtenta. Habetur in monumentis primæ impress. fol. 19. & 2. fol. 103. concess. 218. Et hoc idem cõcessit, præcepit, & statuit pro Fratribus Ordinis Prædicatorum, vt scilicet non recipiant nos Minores Fratres: habetur in eisdem monum. secundæ impress. fol. 5. & Alexander IV. postea hoc idem prohibuit stricte, sub grauissimis pœnis. vt habetur in eisdem monum. secundæ impress. fol. 201. concess. 496. & referuntur hæc priuilegia in compendio *verbo Nouitius, §. 2. & 3. & 9.*

Pro non recipiendis Fratribus alterius Religionis, vel Religioni alicui, voto, aut iuramento obligatus.

Hac de re egim° sup. q. 20. art. 8.

Monu. 1 impres. fo. 19. & 2 fo. 103 concess. 218.

Monu. 2 impres. fol. 5. & fol. 201. concess. 496.

Quarta Conclusio.

Quod non recipiantur ad professionem, nisi qui prius per annum in probatione steterint.

Monu. 2. impress. fol. 101. concess. 213. & 1. impress. fol. 119.
Hac de re egimus supra q. 22. art. 2. cum sequentibus.

Honorius Tertius, inhibuit Prælatis Ordinis Minorum, ne aliquem ad sui Ordinis professionẽ admittant, nisi prius per annum in probatione extiterit. Habetur in monu. 2. impress. fol. 101. concess. 213. ad quod, & postea, prohibuit Innocentius IV. sub excommunicationis pœna, quempiam ante annum probationis elapsum, ad professionem recipere, aut quominus ad aliam Religionem transeat, impedire, & professionem aliter factam, mandauit, & determinauit esse irritam, & nullam. Habetur in monum. 1. impres. fol. 119. & 2. fol. 5. Alexander etiam IV. postea id etiam latius, & expressius mandauit, & ordinauit in virtute sanctæ obedientiæ, & sub excommunicationis pœna, & habetur *in capit. non solum, de regularibus lib. 6.* quod & postea Bonifacius VIII. *in cap. constitutionem* extendi, & ampliari voluit, non solum ad Ordines Fratrum Prædicatorum. & Minorũ, de quibus expresse fuit locutus supradictus Alexander IV. verum etiam ad omnes alios Ordines Mendicantes. Circa vero alias Religiones statuit, quod professio expresse, vel tacite fieri posset licite infra annũ, sed expresse emissa (etiam seculari habitu non mutato) illi Religioni præcisè obligaret, quam profitens professus est; tacite vero facta, infra annum probationis, per susceptionem habitus, qui profitentibus tantum datur, non illi specialiter, cuius habitus est susceptus, sed generaliter Religioni alicui recipientem obligat, si aptæ sit ætatus, & illam faciat sciens, & voluntarius, ac triduo perseueret. Habetur in *capitulo Constitutionem, de regularibus eodem libro 6.* & referuntur supradicta omnia in dicto compendio verb. nouitius, §. 1 & 4. & 8. & 17. Sed hæc omnia per Concilium Tridentinum de nouo sunt corroborata sess. 25. cap. 15. vbi præcipitur, vt nullus ad professionem admittatur, qui minori tempore, quam per annum, in probatione extiterit, & professio aliter facta nulla esse declaratur.

ca. non solum, de regu. lib. 6.
c. cõst. de reg. li. 6.
Compend. priuil. verbo Nouitius, §. 1. 4. 8. & 7.
Concil. Trid. sess. 25. c. 15.

Quinta Conclusio.

Quæ sint obseruanda circa professionem tacitam.

Innocentius Quartus statuit, ac declarauit multa circa professionem tacitam, quæ habentur *in cap. is, qui Monasterium de regularibus lib. 6.* quod. & similiter fecit Clem. V. *in clem. eos qui, eod. titu.* quæ quoniam lata sunt, & à nobis superque satis explicata, & declarata in præcedenti quæstione, art. 7. cum sequentibus, consulto in præsentiarum omittuntur, sed referuntur in compendio verbo Nouitius, §. 7. & 18. quibus addo, quod Iulius II. pro Ordine Heremitarum S. Augustini concessit, vt quicunque Nouitius in huiusmodi Religione, promotus fuerit ad sacros Ordines, habeatur pro professo, & quod habitum prædicti Ordinis relinquere, aut mutare non possit, nisi licentiam in scriptis à Generali præfati Ordinis obtinuerit. Habetur in monumen. Ordinis 2. impress. fol. 266. concess. 694. & in supplem. fol. 67. concess. 213. & referũtur in compendio *verbo Nouitius §. 24.*

ca. 15. qui de reg. lib 6. & Clemen. eos, eod. tit.
Hac de re egimus sup. q. 24. ar. 7. cũ seq. compen. verbo Nouitius §. 7. & 8.
Monum. 2. impress. fol. 266. concess. 694. et in sup. fol. 67. concess. 213. & in comp. verbo Nouitius, §. 24.

Sexta Conclusio.

Circa Nouitios fraudulenter, tacentes, siue negantes, quæ cõmiserunt crimina, cũ interrogantur de eisdẽ in receptione habitus.

Leo Decimus concessit Generalibus, & Prouincialibus Ministris, Ordinis Minorũ, vt Fratres eiusdem Ordinis etiam professos, qui grauissimis, & scandalosis delictis notati, & diffamati fuerint, & quicquam fraudulenter, & dolose in eorũ receptione, & professionis emissione, monitione super his per prædictos Prælatos præmissa, illa tacuerunt, non obstante, quod iam recepti sint, & professionẽ emiserint (ne morbida, & infecta pecus ouile Domini corrumpat, & vt alijs cedat in exemplum) à Domibus, & Conuentibus dicti Ordinis expellere, & remouere libere, & licite possint, & valeant, prout cũscientijs prædictorum Ministrorũ (quas super hoc onerat) visum fuerit iustum, & honestum. Habetur in supplem. fol. 19. concess. 61. & refertur in compend. *verbo eycere, seu expellere ab Ordine, §. 5. & verbo Nouitius §. 25.*

Hac de re egimus sup. q. 19. ar. 2. & ar. 8. supp. fol. 19. concess. 61. compen. verbo eycere seu expellere ab ord. § 5. & verbo Nouitius; §. 25.

Septima Conclusio.

Idem Leo X. concessit, vt quãdo contigerit, quod auctoritate Apostolica concessum fuerit aliquibus Fratribus, vel Monialibus diuersarum Religionũ, posse transire ad Ordinem Fratrum Minorum, aut sanctæ Claræ, quod attento, quod tales iam sint enutriti in alijs Religionibus, vnde præsumitur de ieiunijs, & alijs asperitatibus Religionis esse instructos, possint facere professionem, tanto tempore ante annum probationis de iure communi taxatum, quanto Prælato dicti Ordinis Minorum, de consilio Discretorum Fratrum, vel Discretarum Monialium, respectiue, illius domus, in qua fecerint probationem, visum fuerit; dum tamen Fratres, & Moniales huiusmodi fuerint inter obseruantes suorum Ordinum professi, & enutriti, & ad obseruãtes prædicti Ordinis Minorum transire voluerint, & non aliàs. Habetur in supplem. fol. 94. concess. 295. & refertur in compendio *verbo Nouitius §. 27.* Dicta cõcessio abrogata est per Concilium Tridentinũ sess. 25. c. 15. iuxta quod in nulla Religione potest profiteri, qui minori tempore quam per annum in probatione extiterit.

Circa abbreuiationẽ anni probationis.
Sup. fol. 94. concess. 295. & in cõpend. verbo Nouitius, §. 27.
Concil. Trid. sess. 25. c. 15.
Hac de re egimus sup. q. 22. ar. 2. cũ seqq.

Circa idem tempus probationis, concessit Iulius II. quod cum aliqui Fratres in Ordine Minorum, annum probationis inceperint, ac deinde habitum dimiserint, si postea ad ipsum Ordinem redierint, tempus prioris receptionis habitus cum tempore posterioris sibi computari, vel non computari possit iuxta discretionem, & determinationem suorum superiorum. habetur in supplem. fol. 127. concess. 283. Et refertur in compend. verbo *Nouitius*. §. 23. Hæc etiam concessio iam nihil prodest; nam iuxta dictum Concilium, requiritur, quod probationis annus sit continuus.

De hoc egimus sup. qu. 22. art. 4. Sup. fol. 127. concess. 283. & in compen. verbo nouitius. §. 23.

Octaua Conclusio.

Circa Nouitiorum absolutionem concessio amplissima.

Clemens IV. latissimam quandam fecit concessionem, circa Nouitiorum absolutionem, quæ sibi potest impendi, absoluẽdo eos ab omnibus suis peccatis, & à quibuscumque censuris, & sententijs excommunicationis, suspensionis, & interdicti à iure, seu à Iudice generaliter promulgatis; ita tamen quod si aliqui ex talibus, dictis sententijs propter aliquod debitum sint adstricti, satisfaciant, vt tenentur. Habetur in monum. 1. impress. fol. 56. & 2. fol. 140. concess. 320. Et refertur in compend. verbo *absolutio ordinaria*, quoad Fratres §. 4. & verbo *Nouitius* §. 11. Hoc vltimum de satisfactione facienda, & quod non possint absolui nisi præuia satisfactione, stricte statuit Leo X. in Concilio Lateran. & habetur in supplem. fol. 26. concess. 84. & refertur in compend. verbo, *Nouitius*, §. 26. Voluit tamen supradictus Clem. IV. quod si præfati nouitij mox Ordinẽ non intrauerint, aut exierint (etiam si super hoc eis induciæ à Prælatis eiusdem Ordinis concedantur) eo ipso in pristinas sententias, à quibus eos absolui contigerit, relabantur. Habetur vbi supra, & idem omnino habetur in mari magno Prædicatorum primæ impress. fol. 236. concess. 550.

Hac de re egimus sup. qu. 17. ar. 6. & 7.
Monum. 1. impress. 56. & fol. 140. conc. 320. & in comp. verbo absolutio ordinaria, quoad fratres, §. 4. & verbo nouitius, §. 11. Sup. fo. 26 concess. 84. & in comp. verbo nouitius §. 26.
Mare magnum Prædic. 1. impres. fol. 236. concess. 550.

Nona Conclusio.

Sixtus IV. cõcessit, quod in receptione habitus cuiuslibet trium Ord. S. Francisci, sit Indulgentia Plenariae

Indulgentiæ quas lucrantur Nouitij nostri Ordinis.

naria recipienti, & similiter in die obitus. habetur in Monum. 1. impress. fol. 63. & 2. fol. 67. concess. 104. & in supplem. fol. 95. concess. 320. & refertur in compend. *verbo, Indulgentia Plenaria quoad Fratres. §. 2.* Similiter, & lucrantur prędicti Nouitij visitando stationes omnes Indulgentias Almæ Vrbis, quas lucrantur visitantes suas Ecclesias. habetur in Monum. 2. impress. fol. 261. concess. 678 & refertur in compend. verbo Nouitius, §. vigesimosecundo, & aduertit Collector, quod dicta concessio directè facta est Monialibus sanctæ Claræ, & quod nos vtimur ex virtute communicationis Priuilegiorum, quæ habetur in dicto compend. verbo communicationis Priuilegiorum, §. decimoquarto, & decimonono. Supradicta omnia de Indulgentijs intelligenda sunt, nisi aliàs existant reuocata, etsi Priuilegiorum de nouo facta fuerit confirmatio.

Monu. 1. impress. fol. 63. & fol. 67. concess. 104.

De his qui manus violentas injiciunt in Nouitios.

Decima Conclusio.

Bonifacius octauus statuit, quod quamuis is, qui Religionem ingreditur, religiosus censeri non possit cum effectu, donec tacite, vel expresse sit professus; si quis tamen manus violentas in ipsum injiciat, excommunicationis latæ à canone vinculum non euadat. habetur *in cap. religioso, de sent. excommun lib. 6.*

cap. religioso, de sent. excom. li. 6.

Pro bonis incertis Nouitiorum.

Vndecima Conclusio.

Clemens Quartus concessit, quod si aliqui habitum Fratrum Minorum assumentes, diuersis personis, quæ sciri, & inueniri non possint, aliqua bona restituere teneantur, possint Ministri, & Custodes, & eorum Vicarij, singuli in locis sibi commissis, bona ipsa in pios vsus conuertere, prout secundum Deum viderint expedire. habetur in Monum. 1. impress. fol. quinquagesimo octauo. & 2. fol. 141. concess. 334. & idem concessit Sixtus IV. pro Fratribus Carmelitanis. habetur in Monum. 1. impress. fol. 103 & 2. fol. 186. concess. 474. & refertur in comp. verbo Nouitius, §. decimosecundo, & vigesimoprimo.

Monu. 1. impress. f. 58. & 2. f. 141. concess. 334. & in compen. verb. nouitius §. 12. & 21.

Pro illis, qui dimittunt habitum, postquam illum semel susceperunt.

Duodecima Conclusio.

Clemens IV. voluit, & statuit, quod si aliqui Nouitij ostenderint talia signa, per quæ euidenter appareat eos voluisse perpetuo seculum deserere, ac sub Religione de cetero, Domino deseruire, & postea reuersi fuerint ad sæculum, per Ecclesiarum Prælatos compellantur, vt ad aliquem Ordinem se transferre debeant, quando ex parte Fratrum fuerint requisiti. Habetur in Monum. 1. impress. fol. 55. & refertur in comp. verbo Nouitius §. 10. sed dicta concessio (vt credo) non est in vsu. & hæc de isto Articulo dicta sufficiant.

Mon. 1. impress. fol. 55. & in cōp. verbo nouitius §. 10.

ARTICVLVS X.

Verum illegitimitas, seu irregularitas, quæ ex illegitimitate prouenit, tollatur per expressam professionem, factam in aliqua approbata Religione?

Duæ hac de re simul sese offerunt difficultates discutiendæ.

HAec quæstio grauissima est, & circa quam magna est lis, & cōtrouersia inter Doctores, duæque simul sese offerunt in isto articulo discutiendæ, atque disputandæ difficultates. Prima est, an per ingressum Religionis, tollatur omnis illegitimitas, seu irregularitas ex prædicta illegitimitate proueniens, & hoc non solum quoad ordines suscipiendos; verū etiam quoad præfecturas, & omnes quascumque Ecclesiasticas dignitates. Secūda vero, an id fiat per quemcumque ingressum Religionis, an vero solū, per solemnem professionē. Et vt hoc, quod dicitur, planius fiat, adnotare libet, quod apud Doctores iurisperitos, triplex communiter circumfertur Religionis ingressus. Primus dicitur educationis, secundus vero probationis, tertius autem professionis. Olim enim, qui assumebantur ad Religionē, prius educabantur in Cænobijs in habitu honesto, seculari, & decenti. id quod & colligere licet ex multis iuribus, sed quam maxime facit ad hoc, *c. si quis incognitus 17. q. 2.* quod est Papæ Bonifacij. Vbi Religionem ingressuri, per trienniū in Monasterio educabantur, antequam conferretur, aut præstaretur sibi eiusdem Religionis habitus: facit, *& cap. Monasterijs 19. q. 3.* vbi ante biennium Religionem ingressus, mensurari prohibebatur. Postmodum vero supradicta limitata sunt, & circa tempus educationis, nullus fuit præfixus terminus; sed hoc relinquebatur superiorum arbitrio, vt constat *ex glos. in cap. Gonsaldus 16. q. 2. verbo vnius anni*; id quod, & prædicatur modo in cunctis Religionibus, vt experientia docet.

Secundum iuris peritos triplex esse communiter dicitur ingressus Religionis.

c. si quis incognitus 17. q. 2.

ca. Monasterijs. 19. q. 3.

glos. in c. Gonsaldus 16. q. 2. verb. vnius anni.

At vero ingressus probationis vnius anni, etiam olim habebat tempus determinatum post susceptionem habitus, vt cōstat ex supradicto *cap. Gonsaldus.* Quamuis circa hoc esse poterat aliqua variatio, prædictusq; probationis annus poterat minui, & abbreuiari ex consensu partium, vt nos latissime diximus sup. q. 22. ar. 2. Sed nunc post Concilium Tridentinū id haudquaquam facere licet, vt constat *ex c. 15. sess. 25. de regularibus*, vbi præcipitur, *vt ad professionem nō admittatur, qui minori tempore, quam per annum in probatione exstiterit.* Ingressus professionis esse dicitur, quando quis transacto probationis anno, per solemnem professionem, se tradidit Deo, & Religioni in manibus Prælatorum. Hoc præmisso, atque supposito, dico, quod quando communiter dicitur, ꝙ illegitimitas, seu irregularitas ex ipsa proueniens, tollitur, siue aufertur, per ingressum Religionis, est magna lis, & controuersia inter Doctores iurisperitos, de quo ingressu hoc veniat intelligēdum, an de ingressu, qui fit per educationem, an vero de eo, qui fit per probationem, an solummodo de illo, qui fit per solemnem professionē, in Religione aliqua approbata. Atq; omissis hac de re multis, varijs, atque inutilibus, quæ ad hoc propositū à Doctoribus adducuntur, facileq; afferri possent, sed nō expedit; dico, quod de hac difficultate, & quæstione, sunt duæ præcipuæ, & vt videtur, extremæ sententiæ. Prima opinio est, quorumdam doctissimorum virorum, quā ex nostris tenuit olim Pater Fr. Ioannes de Bobadilla in suo Enchiridione manuscripto, asserentiū quod illegitimitas, atque irregularitas ex ipsa proueniens, quoad suscipiendos Ordines, tollitur, & aufertur, non solum per ingressum Religionis, qui fit per solemnem professionem; verum etiam, & per Religionis ingressum, qui fit per educationem, seu vero probationem in Religione. Hoc dicunt isti auctores se asserere, ac dicere in fauorem Religionis, & ad augēdum diuinum cultum, atq; venerationē status Religiosi. Quod probare contendunt, *ex c. 1. de filijs presbyterorum.* vbi habetur, *quod illegitime nati, non promoueantur, nisi aut Monachi fiant, vel in congregatione canonica regulariter viuant.* vbi notandam esse dicunt particulam illam disiunctiuam, *vel*, qua datur intelligi, quod qui in congregatione Canonica regulariter viuūt, possunt promoueri, eo modo, quo & illi, qui Monachi fiunt. Ex quo proinde sequitur, quod per solum educationis, seu probationis ingressum, supradicta illegitimitas, seu irregularitas ex ipsa proueniens, tollitur, atque aufertur; siquidem supradicti promoueri, & ordinari possunt. Quod & confirmare videtur glossa summaria prædicti capituli, vbi habetur, *quod illegitimi*

Concil. Trident. sess. 25. c. 15.

Circa præsentē difficultatem sunt duæ præcipuę opiniones. Prima opinio.

c. 1. de filijs presbyt.

non ordinatur, nisi vt religiosus fiat. Ex quo à contrario sensu videtur sequi, quod si sit in statu educationis, seu probationis, vt religiosus fiat, quod ordinari quidem poterit. Id quod, & Vrbanus II. aperte terminare videtur sic inquiens: *Filios presbyterorum à sacris ministerijs remouemus, nisi, aut in Canobijs, aut in Canonica aliqua Religione fuerint probati.* Ecce qualiter summus Pontifex non dicit, vt esse debeant professi, illegitimi ad hoc, vt promoueri possint ad ordines sacros; sed tantum, quod esse debeant probati in Cœnobijs, aut in Canonica aliqua Religione, quod sit, fierique potest, tempore educationis, & multo melius professionis. Et cum prædicta iura in fauorem sint concessa Religionis, non vero prædictorum illegitimorum, sequitur, quod non stricte, sed late sunt interpretanda, non coarctando ipsa ad ingressum Religionis solummodo per solemnem professionem. Quin vero ampliando ea ad quemcumque ingressum, etiam educationis, siue probationis; ita quod per ipsorum quemlibet, illegitimitas ipsa tollatur, & auferatur irregularitas, promoueriq. possint, qui semel habitum susceperunt ad quoscumque sacros ordines. Sed contrariam omnino sententiam, tenet Soto in 4. sentent. dist. 25. quæst. 1. art. 3. & Angelus in sua summa *verbo, Nouitius nu. 20.* & Syluester *verbo religio 5. nu. 10.* & sæpe alibi, quorum quidem opinio magis placet, & arridet; sicq. pro ea sequentes statuo conclus.

Secunda opinio.

Soto in 4. sent. d. 25. ar. 3. Ange. in summa uerb. Nouitius nu. Syluest. uerb. Religio 5. nu. 10.

Prima Conclusio.

Irregularitas illegitimitatis non tollitur per quemcúque ingressum Religionis, sed solummodo per solemnem professionem.

Quando in iure habetur, quod illegitimitas, seu irregularitas ex ipsa proueniens, tollitur per ingressum Religionis, intelligendum hoc est, de ingressu, qui fit per solemnem professionem, non vero de ingressu, qui dicitur educationis, seu probationis. Hæc conclusio probatur in primis: nam alias posset esse fraus, intrando quempiam Religionem, & suscipiendo sacros ordines, & postea exeundo ante professionem, & sic lex esset imposita verbis, contra iuris dispositionem, & contra illud, quod habetur *in cap. commissa de elect. lib. 6.* Huic argumento respondent fautores contrariæ opinionis dicendo, quod in tali casu, nulla esset fraus: nam si talis Nouitius post promotionem recederet, remaneret irregularis, ad suscepti ordinis executionem. Nam cum fuerit ordinatus intuitu, & respectu professionis, seu habitus, in ordine ad professionem, ea non secuta, & per recessum à Religione, nō illi suffragabitur ordo susceptus, nec sine peccato mortali in eo administrare poterit, absque speciali dispensatione. Ad quod probandum, & confirmandum, adducunt priuilegium quoddam Clem. IV. quod habetur in Monumentis nostri Ordinis 1. impress. fol. quinquagesimo sexto, & 2. fol. 140. concess. 320. & refertur in compēdio *verbo absolutio ordinaria, quo ad fratres §. 4.* vbi dicitur, quod Nouitij virtute nostrorum priuilegiorum, absoluti à censuris, si à Religione ante professionem retrocedant, relabantur in dictas censuras. Quæ concessio secundum supradicta, extendenda videtur, ad dispensationem factam in irregularitate contracta, ratione illegitimationis, quoad ordines, atque ita licet Nouitius per ingressum Religionis dispensatus retrocedat, non in eo casu vlla reperiretur fraus; si quidem postea in eandem irregularitatem incideret, nouaque indigeret dispensatione, ad ministrandum in suscepto ordine. Sed quamuis hæc solutio bona sit, non tamen vsquequaque satisfacit: nam iam saltem remaneret ordinatus, atque ex delicto reportaret commodum, quod omnia iura stricte prohibent, præter quam quod communis tenet opinio, quod Nouitij ordinari non possunt, etiam prima tonsura, quod probatur *in c. Monasterijs 19. q. 3.* quamuis non desint, qui dicant per prædictum capitulum non prohiberi, vt Nouitij non ordinentur; sed solummodo, vt Nouitij prædicti, & ad Deum conuersi, in Monasterijs ante biennium non ordinentur. Sed contrarium est verius, vt nos diximus supra, vbi hac de re particularem fecimus quæstionem q. 22. ar. 9. ad vlteriora progrediamur.

c. cōmissa, de ele. lib. 6.

Monu. 1. impres. fol. 56. & 2. fol. 140. concess. 320. & in compen. verbo absolutio ordinaria quo ad Fratres §. 4.

cap. Monasterijs 19. q. 3.

Secunda Conclusio.

Quamuis per supradictū Religionis ingressum, per solemnem professionem, tollatur omnis illegitimitas, seu irregularitas ex ipsa proueniens, quātum ad suscipiendos omnes, etiam sacros ordines; nō tamen tollitur, quoad præfecturas, & Ecclesiasticas dignitates: nam ad hoc illegitime nati, speciali indigent dispensatione. Hæc cōclusio est certa, & manifesta, & quantum ad primam ipsius partem, habetur manifeste determinata *in capitulo primo supradicto de filijs presbyterorum*, vbi expresse dicitur, quod *filij presbyterorum, & cæteri ex fornicatione nati, ad sacros ordines non promoueantur, nisi, aut Monachi fiant, aut in Congregatione aliqua Canonica, regulariter viuant.* Ex quo à contrario sensu satis euidenter colligitur, quod supradicti illegitime nati, qui Monachi fiūt, & per professionem solemnem in Congregatione aliqua Canonica regulariter viuunt, promoueri possint. Quod cum fiat absque speciali aliqua alia dispensatione, manifestum fit, quod per supradictum ingressum Religionis, per professionem solemnem, tollitur omnis illegitimitas, atque irregularitas ex ipsa procedēs, sicut dicit glossa *in dicto cap. 1. de filijs presbyterorum*. Qua de re videatur Soto in 4. dist. 25. quæst. 1. art. 3. & Nauarro in Manua. cap. 27. num. 101. in dicto 10. vbi expresse dicit, per professionem Religionis, tolli omnem supradictam irregularitatem, quoad omnes sacros ordines. Sed quod non eo ipso tollatur, quoad prælatias, & ad obtinendas dignitates Ecclesiasticas, quæ erat secunda pars conclusionis, dicit supradictus Nauarro ibidem, & habetur expresse *in dicto cap. 1. de filijs presbyterorum*, ibi. *Prælationes vero nullatenus habeant.* Quod intelligi debet, sine speciali dispēsatione, vt ibidem dicit glossa. Sed ab hac difficultate pro nunc consulto supersedeo: nam de ea in 2. par. nostri huius Manualis Prælatorum regularium, longiorem facturi sumus sermonem q. 2. quando agemus, Vtrum prædicti illegitimi dispensari possint, vt ad præfecturas, & dignitates promoueantur. hæc de isto articulo dicta sufficiant.

Quāuis per solemnē professionem illegitimitatis, tollatur irregularitas quoad oēs etiam sacros ordines, nō tamē quo ad præfecturas.

cap. 1. de filijs presbyt.

Soto in 4. dis. 25. q. 1. ar. 3. Nau. in Man. c. 27. num. 101. in dicto 10.

Glo. in c. 1. de filijs presb.

ARTICVLVS XI.

Vtrum Nouitiorum professio, ex causa possit dilatari?

ET videtur quod non, nam communis est regula, & habetur *in l. fin. C. de appellationibus*, quod à regulis iuris non est discedendum, nec oportet discedere, nisi per identitatem, aliud habeatur de nouo determinatum; sed in Concilio Trident. *sess. vigesimaquinta, de regularibus cap. decimosexto*, expresse habetur, quod finito Nouitiatus tempore, Superiores Nouitios, quos habiles inuenerint, ad profitendum admittant, aut de Monasterio eos ejciant: ergo nullatenus ipsorum professio potest dilatari. his tamen non obstantibus, in contrarium statuitur conclusio.

leg. fin. C. de appellat.

Concil. Trid. sess. 25. de regu. c. 16.

Conclusio.

Iusta aliqua interueniente causa, bene potest Nouitiorum professio dilatari. Probatur hæc conclusio. Primo, *per legem preces, C. de appellationibus,* vbi

Iusta aliqua interueniente causa, bene potest Nouitiorum professio dilatari.

leg. preces, C. de appellat.

vbi dicitur, *quod à iure antiquo, nullatenus est recedendum, nisi quatenus per nouum aliquod expresse fuerit innouatū:* sed de iure antiquo, ante Concilium Tridentinum licitum erat, & positum in communi praxi, vsu, & consuetudine, quod Nouitiorum professio, ex causa dilataretur, neque per præfatum Concilium Tridentinum hoc esse videtur expresse innouatum, aut reuocatum: ergo dicendum est, quod etiam nunc licet. Consequentia cum maiori legitima est; minorem autem sic probo. Nam Concilium Tridentinum, vbi hac de re agit, nō dicit, aut disponit, quod finito Nouitiatus tempore Superiores, Nouitios, quos habiles inuenerint ad profitendum, statim profiteri cogant; sed tantummodo, quod eos ad profitendum admittant, aut de Monasterio eijciant. Admittere autem ad professionem, non est ad profitendum cogere, sed ad id eos recipere, vel reijcere: neq; à diuersis fit illatio: prout habetur in iure *in l. Papinianus. ff. de minoribus.*

leg. Papin. ff. de minoribus.

Confirmatur hæc ratio, nam tam probationis annus, quam admissio & receptio Nouitiorum ad professionem, in fauorem recipientium, & recipiendorum instituta sunt, vt iam plaries dictum est *per cap. ad Apostolicam, de regul.* ergo iusta interueniente causa, quamuis etiam ex consensu partium dispensari non possit, in nouitiatus anno, quia per Concilium Tridentinum statutum est expresse contrarium, dispensari poterit, in admissione siue receptione ad professionem, cum Concilium hac de re nihil expresse loquatur, aut diffiniat. Consequentia exinde patet: nam priuilegia, nullatenus sunt contra priuilegiatos retorquenda, iuxta communem iuris regulam *in c. quod ob gratiam, de regulis iuris lib. 6.* His omnibus accedit, quod doctissimus Pater Parasellus ex Ordine Minimorum, in suo Priuilegiorum compendio fol. 130. pagina 2. inquit, quod relatione facta, sanctissimo Papæ Pio Quinto, per Patres Congregationis Concilij, an scilicet id liceret, respondisse Sanctitas sua fertur, quod decretum præfati Concilij tantum procedit in illis Nouitijs, quos ellapso nouitiatus sui tempore, superiores habiles inuenerint, vt possint profiteri, non autem in illis, quos inuenerint esse inhabiles, vt sunt illi, qui non bene, ea quæ profitenda sunt, adhuc didicerunt. Et quod quantum ad istos attinet, sua Sanctitas concessit, quod Superiores possint illorum prolongare professionem, dummodo habeant spem probabilem, quod efficientur habiles intra sex menses. Hoc etiam inquit prædictus Parasellus sibi fuisse responsum ab illustrissimis Cardinalibus Concilij interpretibus, cū esset Neapoli 8. die Nouembris anno 1569. idemque credendum est, quod responderent in aliquo alio simili casu, iusta aliqua interueniente de causa, vtpote si forsan Nouitius ante legitimam ætatem, qua statim post expletum probationis annum, posset profiteri, suscepit Religionis habitum. Tunc enim certò est, quod professio potest sibi, & debet (si cetera adsint) ex tam iusta, & rationabili causa dilatari, & nullatenus eijci, siue expelli. Hoc, & mecum etiam practicatum fuit in Salmanticensi Conuentu, cuius professio dilata fuit per quatuor menses cum dimidio, ob defectum ætatis. Neque contrarium statuitur in præallegato capit. Concilij Triden. sed tantum (vt diximus) quod vel admittantur, vel eijciantur. Videatur hac de re Corduba super regulam capit. secundo, quæst. vndecima, & Nauarr. lib. tertio, consil. de reg. cons. 29. & 30. & hæc dicta sufficiant pro isto articulo,

c. ad Apostolicā, de reg.

Priuilegia nunquam sunt contra priuilegiatos retorquenda.

c. quod ob gratiā de reg. iur. lib. 6.

Parasellus ī cōp. fol. 130. p. 2.

Nota hoc valde pro dilatanda in causa Nouitiorum professione.

Cordub. super reg. c. 2. q. 11.

Nauar. li. 3. cōsi. de reg. consil. 29. & 30.

ARTICVLVS XII.

Vtrum peccet mortaliter, qui absque causa, denegat votum alicui Nouitio, volenti profiteri?

HIc sese offert discutienda, atque disputanda difficultas, an sit peccatum mortale, Nouitio volenti profiteri, votum denegare, & an hæc obligatio non denegandi votum Nouitijs (aliàs idoneis) sit ex iure diuino naturali, aut positiuo, an vero etiam ex aliquo superaddito præcepto alicuius regulæ, quæ hac de re tractet. à qua difficultate breuiter me expediam, cum tempus tot longissimis disputationibus non sufficiat. Vnde proposito articulo breuiter, & resolutiue respondeo, per duas sequentes conclusiones.

Prima Conclusio.

Quod Nouitij aliàs idonei, absque legitima causa, non eijciantur, præceptum est naturale, & diuinum, aut saltem eisdem multum conforme. Hæc conclusio est certa, & manifesta, & omnium Doctorum communis, de qua videatur Pater Corduba super regulam cap. secundo, quæst. 1. & q. 11. & fundatur hæc conclusio, ipsiusque veritas in obligatione communi, & præcisa, adimplendi charitatis præcepta. Esset enim omni procul dubio, contra charitatem, & Dei, & proximi, atque etiam contra bonum totius Religionis, Nouitios aliàs idoneos, carnali affectu, odio, seu aliquo alio humano respectu, e Monasterio eijcere, seu ipsis votum, aut suffragiū, post expletum probationis annum, ad profitendum denegare. Tenentur enim omnes Christiani se inuicem iuuare, & nullum absque rationabili causa à bono aliquo consequendo impedire, siue retrahere. Sed an id etiam sit obligatorium ex vi, & præcepto superaddito alicuius regulę, maior est difficultas, de qua sit secunda conclusio.

Quod Nouitij aliàs idonei, absq; legitima causa non eijciātur, præceptū est naturale, & diuinū aut saltem eisdem multū conforme.

Cordub. super regu. c. 2. q. 1. & 11

Secunda Conclusio.

Nos Minores Fratres, ex vi, atque speciali præcepto nostræ Regulæ, tenemur, Nouitijs alias idoneis ad profitendum, & laudabile testimonium habentibus, votum, seu suffragium non denegare, & contrarium facere est peccatum mortale. Hæc conclusio est expressa supradicti doctissimi Patris Fratris Antonij de Corduba, vbi supra, quod & probat per illa verba eiusdem regulæ posita in capit. secundo, vbi habetur, quod Nouitij finito anno probationis recipiantur ad obedientiam: quod & confirmat ex declarationibus Clementis V. quæ habentur *in clementina, Exiui de paradiso,* vbi generaliter, & absque vlla exceptione dixit, quod omnia, quæ ponuntur in regula circa Nouitios, ad receptionis modum, & ad eorumdem professionem spectantia, sunt æquipollentia præceptis, ex vi regulæ, & tanquam obligatoria à Fratribus obseruanda. Concordat cum hac sententia expositio quatuor Magistrorum, & alia, quæ communiter dicitur, sanctorum Patrum. Quo fit, vt qui religiosus, Nouitium aliàs idoneum, atque ad profitendum dispositum, & laudabile habentem testimonium, & alias conditiones, de iure communi, atque speciali nostræ regulæ, seu ex nostris Constitutionibus generalibus requisitas, odio vel carnali affectu à Religione repellit, aut illi votum, siue suffragium denegat; præterquam quod facit contra ius naturale, & diuinum, & peccat contra charitatem (vt dictum est;) facit etiam contra speciale præceptum nostræ regulæ,

Nos minores Fratres ex vi nostræ regulæ tenemur Nouitijs ad profitēdum alias idoneis, votum non denegare.

Corduba vbi supra q. 11. in 2. pūo.

Clemen. exiui de paradiso.

Nota hoc valde pro negantibus absq; legitima causa, votum Nouitijs ad faciendā professionem.

de recipiendis Nouitijs ad obedientiam, & de non negando eisdem votum absque iusta legitima, & rationabili causa. Hactenus de isto articulo.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum summus Pontifex possit dispensare in voto solemni Religionis, obedientiæ, castitatis, & paupertatis, quod emittunt religiosi in sua solemni professione?

HAec quæstio & difficultas amplissima, atque latissima est, & quæ ampliorem & longiorem requirebat disputationem. Sed tamen cum id non liceat per tempus, neque sit mei propositi (aliàs enim liber hic iniuste, atque immerito Manualis præseferret nomen) ab ipsa breuiter me expediam; hoc solummodo contentus dixisse, quod verius, atque probabilius videbitur, ex communi Doctorum resolutione. Sed dicamus controuersiæ statum.

Duæ hac de re extremæ versantur opiniones.

Versantur itaque hac de re duæ extremæ opiniones. Prima opinio est D. Thom. 2. 2. quæst. 88. art. 11. quem omnes cõmuniter sequuntur Thomistæ, asserentes nullatenus summum Pontificem dispensare posse in voto solemni solemniter emisso, hoc est in votis solemnibus, obedientiæ, paupertatis & castitatis, quæ in professione sua emittuntur à viris religiosis. Idque propter excellentiam, atque speciale priuilegium Religionis, & votorum solemnium, quæ fiunt in eiusdem professione. In sustinenda, atque defendenda hac sententia, sunt varij, atque diuersi Doctores Thomistæ, variasq; tradunt & assignant rationes. Quidam enim dicunt, id quidem prouenire ex eminentia, & excellentia materiæ: nam vt dixit Sapiens: *Non est condigna ponderatio animæ continentis.* Et quia per continentiam homo triũphat de inimico domestico, & per ipsam perfecte conformatur Christo, secũdum puritatem animæ, & corporis &c. Alij vero id esse dicunt, ratione perpetuitatis, quæ reperitur in huiusmodi solemnibus votis. Alij alijs vtuntur rationibus, sed D. Thom. hoc dicit prouenire ex eo, quod illi, qui solemne votum Religionis emiserunt, promittentes tria eiusdem essentialia, & substantialia vota, sunt iam Deo dicati, atque consecrati, neque per vllam potentiam fieri potest, vt quod semel Deo dicatum & consecratum est, nun sit ei consecratum, seu in aliquos alios humanos, & profanos vsus possit commutari. Ad quod probandum adducit illud, quod habetur Leuitici vltimo, nẽpe *quod illud, quod semel sanctificatum est Domino, non potest in alios vsus commutari.* Et addit, quod hoc idem inuenitur etiam in rebus inanimatis: nam calix semel cõsecratus, quamdiu manet integer, non potest desinere esse cõsecratus. multo ergo minus (inquit) potest summus Pontifex, siue aliquis alius Prælatus, facere, vt homo per solemne votum Deo dicatus & consecratus desistat ab eo, ad quod est cõsecratus, & quamdiu viuit, talis esse desistat. Hæc est potissima ratio D. Thomæ, & asylum suæ sententiæ & opinionis, & consistit in hoc; nam iuxta ipsius doctrinam solemnitas voti in quadam vouentis benedictione, seu consecratione consistit. & ait, quod debitũ obedientiæ, paupertatis, & continentiæ est essentiale omni Religioso, siue statui Religionis, ita quod per nullam auctoritatem, siue potentiam ab eo potest separari, aut diuidi.

Prima opin. D. Th. 2. 2. q. 88. art. 11. & communiter omniũ Thomistarum ibid.

Eccles. 26.

Leuit. vlt.

Secunda sentẽtia Scoti & aliorum.

Sed contraria est aliorum sententia, asserentium, quod iusta exigente rationabili causa, propter commune bonum, & communem Ecclesiæ vtilitatem, bene potest summus Pontifex in voto solemni dispensare, & facere, quod religiosus aliquis matrimonium contrahat, in casu, quo id expedire videatur. Hæc sententia & opinio est Scoti in 4. sententiarum distinct. 38. & Ricardi, & Durandi ibidem, quam tenent Scotistæ, & omnes Canonistæ communiter, & multi etiam ex Thomistis, vt Caietanus 2. 2. quæstione 88. artic. 11. & in quodlibetis, iuxta quam sententiam, & opinionem sequens statuitur conclusio.

Scotus in 4 sent. d. 38. & Ricard. & Duran. ibid.

Caiet. 2. 2. q. 88. ar. 11. & in quodlibetis quodlib.

Conclusio.

Aliqua magna existente, & multum rationabili causa, propter bonum commune, & communem totius Ecclesiæ vtilitatem, pro alicuius regni reparatione, conuersione, aut pace, quæ non aliter fieri, aut sperari ita commode valeret, bene posset summus Pontifex dispensare in solemnibus Religionis votis, atque efficere, vt Religiosus quispiam à Religione exiens, Reginam aliquam ducat in vxorem. Hæc conclusio primo probatur ex facto: nam vt veræ, atque authenticæ narrant historiæ, cum Ramiro Aragonum Rege iam Monacho effecto, quin vero & Episcopo, fertur fuisse dispensatum, vt relicta Religione atque Episcopatu, regnum susciperet, & vxorem duceret. id quod (vt dicitur) fecit etiam Cælestinus Tertius Pontifex Maximus, cum Constantia Rogerij Regis filia, vt Religione deserta nuberet Henrico Sexto Federici Imperatoris filio: quin vero & Alexander Sextus summus Pontifex cum Cesare Diacono Cardinali, dispensauit, vt vxorem duceret, filiam cuiusdam Ducis Valẽtiniani Galli. Sed veniamus ad rationes. certum est, quod vna ex præcipuis rationibus dispensandi in quolibet voto; est, si illud sit impeditiuũ maioris boni, vt tenet communis schola Theologorum; sed potest se offerre casus, in quo votum Religionis, & continentiæ solemne, vtcumque sit solemne, sit impeditiuum maioris, & melioris boni, vtpote si per id periclitetur bonum totius multitudinis; aut per contractum matrimonium aliquarum insignium personarum, quæ votum Religionis solemne emiserunt, & continentiam vouerunt, posset pax patriæ, & quies totius alicuius regni sperari & procurari: ergo in tali casu licita erit huiusmodi dispensatio, cum bonum commune sit fortius, atque diuinius, & præponendum cuicumque bono particulari. Confirmatur: nam summus Pontifex frequẽtissime de facto dispensat, dispensareque potest in voto simplici (vt etiam contraria tenet opinio) sed quod votum solemne etiam Religionis addit supra votum simplex, est de iure positiuo, quod subditur summi Pontificis ditioni & potestati: ergo qua ratione dispẽsat in voto simplici, eadem potest & in solemni, iusta, vt dictum est, existenti rationabili causa. Huic argumento respondent Doctores contrariæ opinionis, negando consequentiam, & dicunt non esse simile, propter benedictionem, seu consecrationem, seu (vt quidam volunt) traditionem & actualem exhibitionem, quæ reperitur in voto solemni, non autem sic in simplici. Sed ista longiorem requirebant disputationem, quapropter ab eisdem pro nũc consulto supersedeo, illa reseruando pro scholis. At vt ex oppositione contrariorum veritas nostræ conclusionis plenius elucescat, libet contra ipsam breuiter duo fortissima proponere argumenta. Primum est deductum ex quadam decretali extrauaganti Innocentij III. *in capit. cum ad Monasterium de statu Monachorum*, vbi summus Pontifex determinando dicit, quod abdicatio proprietatis, sicut & custodia castitatis, adeo est annexa regulę Monachali, vt contra eam nec summus Pontifex possit licentiam indulgere: ergo cum prædictus Pontifex iudicialiter procedendo hoc dicat, liquidũ profecto (vt videtur) fit, quod in ijs tribus votis, Religionis essentialibus, nulla fieri possit dispensatio.

Aliqua magna existẽte causa, bene potest summus Põt. dispensare in voto solemni Religionis, ad hunc sensum, quod Monachus professus in casu ducat vxorem.

Argumenta quædam fortissima contra prædictam resolutionẽ.

Primum argumentũ.

c. cum ad Monasterium, de statu Monac.

Secun-

Secundú argumentú.

Secundo ad idem sic argumentor: nam certum est, quod qui non potest in minus non potest in maius eiusdem generis, & rationis, seu eidem subordinatum; sed summus Pontifex non potest dispensare, in matrimonio rato non consumato, quod est minus vinculum, & status minus perfectus, quam sit vinculum, & status Religionis, cum per ingressum Religionis huiusmodi matrimonium ratum, & nō consumatum dissoluatur. ergo à fortiori, neque poterit dispensare in vinculo supradicti voti solemnis Religionis. Argumenta quidem sunt fortissima, sed quæ congruam etiam habent solutionem.

Respondetur argumētis prædictis. Ad primum argumentum.

Ad primum respondetur, vera esse, quæ dixit sūmus Pontifex Innocentius in prædicta sua extrauagāti, nempe quod tria illa Religionis essentialia, & substantialia vota, ex iure diuino, traditione constāti, adeo sunt essentialia & substantialia omni veræ & propriæ Religioni, & regulæ Monachali, vt non sit potestas in terra, quę possit efficere, vt Monachus (manente vere, & proprie Monachatu) proprium habeat, vxorem ducat, ac liber sit ab omni obedientiæ iugo, eo modo, quo sunt ceteri seculares. Non nos hoc negamus. neque Scotus vnquam illud negauit, aut affirmauit contrarium: quamuis dicat in 4. dist. 38. quod matrimonium non repugnat, voti solemnis conscientiæ, siue monachatui, nisi ex eo, quod Ecclesia illegitimauit sic vouentem, ad contrahendum: nam vt dicit Flauius, Scoti ipsius interpres præstantissimus, bene sensit Scotus, illegitimationem istam esse factam iure diuino, cum fuerit facta ab Apostolis, qui fuerunt primitiua Ecclesia, vt constat ex antiqua Patrum traditione. quæ quidem Ecclesia primitiua, quatenus erat organum Spiritus sancti immediatum, certum est, quod poterat condere ius diuinum, & sanctam Scripturā: hoc nulli dubium. Quando ergo Scotus dixit, matrimonium non repugnare monachatui ex iure diuino, sed ex Papali humano, pro eo, quod Ecclesia illegitimauit sic solemniter vouentes ad contrahendū; intelligendus est, non simul, sed successiue ad hunc sensum, quod quamuis non possit esse, vt manente aliquo vere & proprie Monacho, proprium habeat, vxorem ducat, & liber sit ab omni obedientiæ iugo, id que de iure diuino, ex traditione constanti, prohibitumque sit per Ecclesiam, vt ne in his tribus votis fieri possit dispensatio, (manente monachatu vt dictum est); successiue tamē bene fieri potest, ex aliqua vrgenti, & multum rationabili causa & propter rationes in conclusione positas, auctoritate Apostolica, vt qui alias erat religiosus, desinat religiosus esse, & fiat secularis, habeatque proprium, & matrimonium contrahat, & liber sit ab omni obedientia. & hoc est, quod nos impræsentiarum tantum dicimus, secundum Scoti opinionem. qui dicendi modus desumptus est à doctissimo Patre Fratre Michaele de Medina, nostri sacri Ordinis alumno, in lib. quem inscripsit de sacrorum hominum continentia, lib. 4. controuersia. 7. cap. 9. Estque hæc sententia verissima, multumque rationi cōformis: nam nulla inuenitur lex diuina, neque humana, arcens & vetans, ne summus Pontifex ex aliqua vrgēti, legitima, atque rationabili causa, possit facere ex Monacho secularem, & aptum ad contrahendum matrimonium, qui alias erat ineptus. neque iure diuino vlla inhabilitas inuenitur simpliciter in solemniter vouente, & vltro in manus Dei, & hominum, etiam per solemnem professionem se tradente, ad hoc, vt matrimonium non contrahat, seu contrahere possit, successiue, licet matrimonium stare non possit cum monachatu simul, neque fieri, quod religiosus, vere & proprie manente religioso, nubat. Quamuis enim (vt inquit Diuus Thomas) religiosus, iure naturali & diuino, sit Deo traditus, atque consecratus per solemne Religionis votum, & per

Scot. in 4. dis. 38.
Nota hæc valde.
Flauius interp̄s Scoti in 4. dis. 38.

Nota hoc valde.

Medina de sacrorum hominū continentia, li. 4. controuer. 7. c. 9.

assumptionem eiusmodi status; cum tamen hæc diuina traditio, & consecratio, & obligatio, ortum habeat à voluntate humana; non incongrue dicitur, quod ex iusta causa, in illis fieri possit dispensatio, & religiosus effici secularis, & aptus ad contrahendū: sicuti & calix semel Deo consecratus, si destruatur ipsius materia, potest etiā in aliquos profanus usus commutari. Ita dico in proposito, quod qui olim erat religiosus, nunc per dispēsationem fieri potest secularis, neque in hoc ulla fit iniuria alicui, neque per hoc rapitur alienum inuito domino, ut uolunt Doctores contrariæ opinionis; sed ex Dei uoluntate fit, ut quod Deo erat cōsecratum, ad unum usum (scilicet Religionis) conuertatur, & sit etiam Deo consecratum (ad alium usum) nempe ad matrimonium, in casu quo expedire uideatur, magis hoc, quam illud.

Ad 2. argumentum.
Caiet. in opuscu. lis tract. 28.
Nauar. in Man. cap. 22. num. 21.

Ad secundum, quamuis quidam Doctores affirmanter teneant, quod summus Pontifex dispensare non possit, in matrimonio rato, non consumato, facile tamen respondetur cum Caietano, & multis alijs Theologis, quod etiam ex causa dispensare potest in ipso. Hoc tenet Caietanus in opusculis tractatu 28. quem sequitur, & Nauarr. in Manuali ca. 22. num. 21. dicens, quod hæc opinio adeo seruatur in hac curia, quod sæpissime Paulus Tertius, & Pius Quartus dispensarunt in multis matrimonijs clandestinis ratis, nondum consumatis, ad remedium multarum animarum, alioquin probabiliter periclitandarum. quod (inquit) attestor. ne quis secutus Sotum cōtra Caietanum, ullum scrupulum ingerat ijs, qui eiusmodi gratia perfruuntur, uel posthac fruentur, cum post ipsum Michael à Medina Franciscanus, uir eruditissimus, lib. 5. de sacrorum hominum cōtinentia, Caietanum, & communem sit secutus. hæc Nauarro, & ita dixisse, pro hoc articulo sufficiat.

Medina lib. 5. de sacrorum hominum continentia.

ARTICVLVS IX.

Vtrum valeat, & teneat professio expressa, facta cum intentione mala, aut cum expressione alicuius uitij, aut sub conditione?

HAec etiam difficultas longiorē requirebat disputationem, sed cum non omnia liceat per tēpus, & propter breuitatem, cui tantopere studeo; proposito articulo respondetur, per duas sequentes conclusiones.

Prima Conclusio.

Qui expresse profitetur, intendens se obligare ad tria essentialia, & substātialia Religionis uota, etiā si non intendat eadem seruare, seu etiam intendat aliquod malum facere, utpote furari, in tali casu professio tenet, & ualet. Hæc conclusio est expressa Syluestri *verbo Religio 3. q. 6* quam & esse dicit Archidiaconi, & aliorum multorum Doctorum. Cuius etiam conclusionis ratio in promptu est: nam sola obligatio ad supradicta tria Religionis uota, est de essentia Religionis, & non adimpletio, seu quod quispiam intendat adimplere ipsa, neque annullatur, siue irritatur actus profitēdi per hoc, quod simul intendat aliquod malum facere, quod non sit contra essentiam Religionis, aut repugnet essentiæ ipsius status religiosi. Secus autem esset, si profitendo expressisset, aut intendisset, aliquod contrarium essentiæ Religionis. de quo sit secunda conclusio.

Qui expresse profitetur, intendens se obligare ad tria essentialia, & substantialia Religionis vota, quāuis alias aliquod intendat malum, vere & realiter est professus.

Secunda Conclusio.

Si in professione exprimatur aliqua conditio. cō-

tra

Si in professione, aliqua [illegible] conditio contra essentiam, & substantiam Religionis, professio ipsa erit nulla.

Sylvester ubi supra q. 7. & 8.

tra essentiam, & substantiam Religionis, vtpote, quod sic professus liber sit ab omni obedientia, seu quod habere possit proprium, aut ducere vxorem, talis professio erit nulla, & irrita, secus autem esset, si conditio posita non esset contra essentiam, & substantiam Religionis. Hæc etiam conclusio est Sylvestri, vbi supra quæstione 7. & 8. quia tamen de huiusmodi rebus in particulari speciales statuendi sunt articuli atque quæstiones in subsequentibus cum in particulari agemus de supradictis tribus essentialibus votis, ab his pro nunc, consulto supersedeo, dictaque pro isto articulo, & tota hac quæstione sufficiant.

QVÆSTIO XXVI.

De Religiosis professis, quantum ad votum Obedientiæ, in duodecim Articulos diuisa.

1 *Vtrum obedientiæ votum, sit præcipuum, atque potissimum inter tria essentialia, & substantialia vota?*
2 *Vtrum subditi teneantur, suis Superioribus, & Prælatis in omnibus, & per omnia obedire?*
3 *Vtrum subditi teneantur, obedire suis Superioribus & Prælatis, in actibus interioribus, & in ijs, quæ spectant ad interiorem motum voluntatis?*
4 *Vtrum ad hoc, vt subditus teneatur suo Superiori, siue Prælato obedire, sufficiat, sitque satis, vt ipsius voluntas, atque intentio, vtcumque sit illi nota?*
5 *Vtrum subditus obedire teneatur Prælato, quando dubitat, an id, quod præcipitur, sit contra Deum, nec ne?*
6 *Vtrum subditus Prælato teneatur obedire, quando certus est esse licitum, quod præcipitur: dubitat tamen, an Prælatus, id sibi possit præcipere?*
7 *Vtrum subditus teneatur obedire Prælato, generaliter in omnibus, quæ sunt secundum suam Regulam?*
8 *Vtrum subditi teneantur obedire, suis Superioribus, & Prælatis, præcipientibus aliquid, contra suas ipsorum Regulas?*
9 *Vtrum subditi suis Superioribus, atque Prælatis teneantur obedire in ijs, quæ sunt infra Regulam, vel præter regulam?*
10 *Vtrum subditi teneantur obedire, suis Superioribus atque Prælatis, præcipientibus aliquid, quod sit supra ipsorum regulam?*
11 *Vtrum subditus potius teneatur obedire Prælato, & patri suo spirituali, quam carnali?*
12 *Vtrum Fratres Minores, ex vi voti, & sua Regulæ, strictius teneantur suis obedire Prælatis, quam reliqui aliarum Religionum alumni, & professores?*

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum Obedientiæ votum, sit præcipuum, atque potissimum, inter tria essentialia, & substantialia Religionis vota?

Primum argumentũ.

VIderi poterit forsan cuipiam, quod non, cum perfectio religiosæ vitę à Christo Domino sũpserit exordium, atque in Euangelio non legatur, vbi, aut quando Christus Dominus dederit consilium de obedientia specialiter. Dedit quidem de paupertate, de continentia, & de alijs; de obedientia autem non fertur expresse eiusmodi consiliũ dedisse. Ergo ipsa non est inter omnia essentialia, & substantialia Religionis vota, præcipuum, atque potissimum. Et confirmatur, nam votum dignioris

Secundum argumentũ.

rei maius, atque excellentius esse videtur: sed per continentiã melior, atque dignior res offertur Deo, vt enim inquit Sapiens: *Non est digna ponderatio animæ continentis.* ergo votum continentiæ est maius atque excellentius, quam obedientiæ. Confirmatur secundo, ex indispensabilitate: nam quanto aliquod votum est maius, eminentius, atque præstantius, tanto videtur esse magis indispẽsabile, sed *in cap. cum ad Monasterium, de statu regularium,* dicitur de voto paupertatis, & continentiæ, quod adeo sunt annexa Religioni, & regulæ monachali, vt super ipsis neque summus Pontifex possit licentiam indulgere, nulla mentione facta de obedientia. Quin vero, vt videtur, & summus Pontifex efficere potest, vt religiosus non obediat suo Prælato; ergo votum obedientiæ non est maius, neque præstantius, quam sit votum paupertatis, & continentiæ. His tamen non obstantibus, in contrarium statuitur conclusio,

Eccles. 26. 3. Reg. 3.

ca. cum ad Monast. de sta. Monach.

Conclusio.

Obedientiæ votum, præcipuum est, inter tria, essentialia, & substantialia Religionis vota. Hæc cõclusio est expressa D. Thomæ 2. 2. q. 186. artic. 8. & q. 104. art. 3. vbi proposita difficultate, & quæstione: An obedientia sit maxima virtutum, quamuis asserat, quod charitas, est potior virtus, quam obedientia, subdit tamen, quod obedientia est melior, quã omnes aliç virtutes morales, quibus propter Deum aliqua bona contemnuntur. Ad quod probandum inducit, quod tria sunt bonorum humanorum genera, quę homo propter Deum potest contemnere, & derelinquere, & illi sacrificare, atque dicare. quorum infimum sunt exteriora bona; medium bona corporis; supremum autem bona animæ. inter quæ pręcipuum esse asserit voluntatem, inquantum per ipsam homo omnibus alijs bonis vtitur. Ex quo infertur, quod per se loquendo, laudabilior est virtus obedientiæ (quæ propter Deum contemnit propriã voluntatem) quam sint omnes aliæ virtutes morales, quibus propter Deum aliqua alia bona contemnuntur. Sed redeundo ad propositum, & ad particularia descendendo, quod obedientiæ votum emineat, & sit maius, atque præstantius, quam votum paupertatis, & castitatis, probatur efficacissimis rationibus. Primo, quia tanto aliquod votũ est maius, quanto per ipsum Deo aliquod maius offertur: sed per votum obedientiæ offertur Deo propria voluntas, quæ est potior, & maior, quam corpus proprium, quod offert Deo homo per continentiam, & quam exteriora bona, quæ per votum paupertatis offeruntur: ergo obedientia maior est ipsis. Quod etiam confirmatur ex sententia, D. Gregorij lib. vltimo Moralium, c. 12. vbi inquit, *quod obedientia, victimis iure præponitur, quia per victimas aliena caro, per obedientiam autem voluntas propria mactatur*, vnde fit, vt illud, quod offertur per obedientiam, sit Deo magis gratum, magisque acceptum, quam quod offertur per propriam voluntatem, iuxta id quod dixit, D. Hieronymus, in quadam epistola scribendo ad Rusticum Monachum, quæ incipit, *Nihil Christiano felicius. Ad id* (inquit) *mea tendit oratio, vt doceam te, non tuo arbitrio dimittendum. Non facias, quod vis, comedas, quæ iuberis, habeas, quantum acceperis, vestiaris, quod datur. nam & ieiunium non redditur Deo acceptum, cum propria voluntate*, ad quod probandum adducit illud Isa. 58. *Ecce in die ieiunij vestri inuenitur voluntas vestra.* Hæc Hieron. vbi supra. Secũdo eadem probatur conclusio. Nam votum obedientiæ continet sub se alia vota, castitatis, & paupertatis, non vero e conuerso. Etenim, & si religiosus teneatur ex voto seruare continentiam, & paupertatem, hæc etiã cadunt

Obedientiæ votũ præcipuum est inter tria essentialia, & substantialia Religionis vota

D. Thom. 2. 2. q. 186. artic. 8. & q. 104. art. 3.

Nota in laudem obedientiæ.

Greg. lib. 8. Moral. cap. 12.

Hieron. in epist. ad Rust. habet in 5. tomo.

Isa. 58.

dunt sub obedientia, ad quã pertinet seruare multa alia, præter castitatem, & paupertatem. Quin vero addo, quod omnia alia virtutum opera, ex hoc meritoria sunt apud Deum, quia fiunt ex obedientia, & vt obediatur diuinę volũtati. Nã si quis ẽt martyriũ sustineret, vel oĩa sua pauperibus erogaret, si nõ hæc ordinaret ad impletionẽ diuinæ volũtatis, (qđ recte ad obedientiã pertinet) meritoria esse nõ possent, sicut nec si fierent sine charitate. Hoc adeo verum est, quod ipsa charitas, (vt inquit D. Thomas) vbi supra quæst. 104. art. 3. in corpore, etiam sine obedientia esse non potest, quod probat ex illis verbis Ioannis, *qui dicit, se nosse Deum, & mandata eius non custodit, mendax est; qui autem seruat verbum eius, vere in hoc charitas Dei perfecta est*, quod ideo est, quia amicitia facit idem velle, & idem nolle. sequitur ergo, quod obedientia præeminet multum, & castitati, atque paupertati. Quod, & tertio, & vltimo probatur hac efficacissima ratione, nam uotum obedientiæ, proprie loquendo, extendit se ad actus propinquiores Religionis fini, & certũ est, quod quanto aliquid est propinquius suo fini, tanto melius est. Vnde etiam fit, quod uotum obedientiæ fit Religioni ipsi essentialius. etenim si quis, absque obedientię uoto, profiteretur uoluntariam paupertatem, & castitatem, certum est, quod per hoc non esset religiosus, neque ad statum Religionis pertineret, quod contra fieret, si profiteretur solam obedientiam, cum in ipsa includantur omnia alia (ut dictũ est,) & ipsa pręferatur etiam uirginitati ex uoto obseruatæ. Vt enim inquit August. lib. de uirginitate, *nemo credo ausus fuerit, virginitatem præferre Monasterio*. Ex dictis omnibus colligitur, quam maxima uirtutis obedientiæ excellentia, supra paupertatem, & castitatem. Quæ fuit difficultas proposita in præsenti articulo.

D. Th. vbi supra q. 104. artic. 3. in corp.
Ioan. 1. c. 2.
Aug. li. de virg. c. 4. & 5. habetur in 6. tomo.

Ad primum.

Ad argumenta in contrarium adducta, Respondeo ad primum, negando. quod Christus Dominus nullum dederit de obedientia consilium, imo uero dedit illud expressum; & habetur Matth. 16. quando dixit: *Si quis vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem, & sequatur me*. Nam perfecta obedientia in abnegatione sui ipsius, & perfecta Christi sequela cõsistit, quod facit, qui Religionem ingressus, perfecte Prælato obedit, & alterius sequitur uoluntatem. Ad primam confirmationẽ, siue secundum argumentum respondeo, quod dignior, atque præstantior est materia, quæ offertur, & dicatur Deo, per obedientiam, quam quæ per cõtinentiam, ut diximus in probatione conclusionis: neq; ex illis uerbis Ecclesiastici colligi potest, quod continentia præferatur omnibus alijs actibus uirtuosis, sed solummodo coniugali castitati, aut etiã diuitijs exterioribus auri, & argenti, quæ pondere mensurantur. Vel dico, quod ibidem continentiæ nomine, intelligitur, vniuersaliter omnis abstinentia ab omni malo, sicut dicit D. Thom. 2. 2. q. 155. art. 4. ad primum. Ad secundam confirmationem, quod tertium est argumentum, respondeo, quod Innocentius III. in dicta extrauaganti, non fecit mentionem de obedientia, non quia ipsa non esset maior, aut quia super ipsam, Summus Pontifex licentiam posset indulgere, sed quia non id erat opus disputatione, aut diffinitione, quod in magnam potius laudem ipsius obedientiæ cedit. Posset n. quispiam dubitare, atque in controuersiam adducere, an abdicatio proprietatis, & custodia castitatis, essent annexa, & essentialia statui religioso, Religioni, & monachali Regulæ, idque affirmatiue determinat, atque definit ibi Pontifex, non autem posset in dubium cadere idipsum de obediẽtia, ac propterea illud ibidem non diffiniuit, neque determinauit, etenim religio sine obedientia, non tam esset religio, quam inordinata confusio. Nec Summus

Math. 16.

Ad secundum.

D. Thom. 2. 2. q. 155. ar. 4. ad 1.

Ad tertium.

Pontifex vnquam cum religiosis in voto obedientiæ dispensat, ita vt nulli Prælato teneantur obedire, in his quæ ad vitæ perfectionem pertinent, sed commutat ipsorum obedientiam, eximendo interdum ipsos ab aliquorum superiorum subiectione, quod non est in voto obedientiæ dispensare, cum non propterea eximat illos à sua obedientia, & iurisdictione. Hæc omnia sunt valde notanda, & memoriæ commendanda.

Nota multa in laudẽ obedientię.

In calce huius articuli, libuit aduertere, quod Ioannes XXII. in extrauaganti. *Quorundam*, agens de his tribus virtutibus, obedientia, scilicet castitate, & paupertate, eisdemque modum imponens dicit. nempe, quod *tota religio perimitur, si à materia subditi obedientia subtrahatur. Magna* (inquit) *est paupertas, sed maior integritas*, (per quam intelligit castitatem, siue continentiam) *maximũ autẽ obedientia, si custodiatur illæsa*, quorum reddens rationem addit, quod *prima rebus, secũda carni, tertia vero menti dominatur, & animo, quos velut effrenes, & liberos, dicioni alterius, humiles iugo propriæ voluntatis astringit*. Hæc supradictus Ioan. XXII. quæ quidem verba sunt notatu dignissima, multumque memorię commendanda, hactenus de isto articulo.

Extrauag. Quorundam de verb. sign.

ARTICVLVS II.

Vtrum subditi teneantur suis Superioribus: & Prælatis, in omnibus, & per omnia obedire?

PRo parte affirmatiua argumentor, & videtur, quod sic, per comparationem obedientiæ, quæ est filiorum ad patres, & seruorum ad dominos. Inquit enim D. Paulus, scribens ad Coloss. *Filij obedite parentibus per omnia*, & de seruis subdit, *serui obedite per omnia dominis carnalibus*: ergo eadem ratione, subditi obedire tenentur suis Superioribus, atque Pręlatis, in omnibus, atque per omnia. Quod & hac ratione confirmatur. Nã Prælati sunt medij inter Deum, & subditos ipsos, iuxta illud, quod dixit olim Moyses, ad populum Israeliticum: *Ego sequester, & medius fui, inter Dominum, & vos in tempore illo, vt annuntiarem vobis verba eius*. Qua quidem ratione, cum ab extremo in extremum, nõ perueniatur, nisi per medium, Prælatorum verba, æstimanda, atque reputanda sunt, ac si essent ipsius Dei præcepta. quod & fecerũt Galatæ, quos D. Paulus laudat, *Pro eo, quod exceperunt ipsum sicut Angelum Dei, & sicut Christum Iesum*. Alio etiam loco laudat Thessalonicenses, *eo quod acceperunt ab ipso, verbum auditus Dei non quidem vt verbum hominum, sed sicut vere est verbum Dei*: ergo sicut debet homo in omnibus, & per omnia obedire, atque parere Deo, ita, & subditi in omnibus obedire tenentur suis Superioribus, atque Prælatis. His tamẽ non obstantibus, in contrariũ est veritas, quod subditi non tenentur suis Superioribus, & Pręlatis obedire, nisi cum certis limitationibus, de quibus statuitur conclusio.

Paul. ad Colos. 3.
Deuter. 5.
Paul. ad Gal. 4.
Paul. 1. ad Thessalon. 2.

Conclusio.

Subditi tenentur, suis Superioribus, atque Prælatis obedire, in omnibus quæ ad ipsorum superioritatem pertinent, & non sunt contra Deum, aut contra animam suam, & si quid contra diuinam voluntatem præcipiant, in his non est illis parendum, nã vt dicitur Actuum 5. *obedire oportet Deo magis, quam hominibus*. Hæc conclusio est expressa D. Th. ad quam probandã inducit, quod ex duabus causis potest procedere, vt subditus non teneatur suo Superiori in oĩbus obedire. Vno modo propter præceptum maioris potestatis, vtpote si præcipiat aliquid

Subditi obedire tenẽtur suis Prælatis, in omnibus, quæ ad ipsorum superioritatẽ pertinent.

Actuum 5.
D. Thom. 2. 2. q. 104. art. 1. & 5.

contra

contra Deum; in quo quidem casu, prætermissa iussione Prælati, obediendum est præcipienti Deo, iuxta illud, quod modo diximus, de mente, & sententia D. Petri: *Quod obedire oportet Deo magis, quam hominibus*. Vnde Glossa explicans illud Pauli ad Rom. 13. *Qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit. Qui autem resistunt, ipsi, sibi damnationem acquirunt*, inquit, *si quid iusserit Curator, numquid est illi parendum, si contra Proconsulem iubeat? Rursum, si quid Proconsul iubeat, & aliud Imperator, numquid dubitatur, illo contempto, isti esse omnino parendum?* Ergo simili rõne, si aliud imperator, aliud Deus iubeat, contempto Imperatore obtemperandum est Deo. Verba quidem sunt notatu dignissima, & desumpta sunt ex Aug. serm. 6. de verbis Domini, ex quibus colligitur, quod in ijs, quæ sunt contra Deum, & contra diuinam volũtatem, subditus non tenetur suis Superioribus obedire. Secũdo (inquit D. Th.) potest prouenire, q̃d inferior, siue subditus suo non teneatur Superiori obedire, quãdo ei pręcipit aliquid, in quo sibi nõ subditur. Dicebat. n. olim Seneca: *Quod errat, & multũ, qui existimat, seruitutem in totum hominem descendisse. pars enim (inquit) melior excepta est, (s. mens,) corpora obnoxia sunt, & ascripta dominis, mens aũt sui iuris est.* Vnde fit, vt in ijs, quæ pertinent ad interiorem motum voluntatis, homo non teneatur homini obedire, sed Deo. Tenetur autem illi obedire, in ijs, quæ exterius per corpus sunt agenda, & quæ pertinẽt ad suam superioritatem, & ad dispositionem actuum, & rerum humanarum, secundum rationem suæ superioritatis: quocirca si Superior, siue Pręlatus, subdito aliquid præcipiat, ex ijs, quæ ad suam superioritatem non pertinent, & in quibus non sibi subdatur, non tenetur illi obedire. Istæ rationes desumptę sont ex D. Th. loco supracitato, ex quibus clarissime constat nostræ conclusionis veritas. Circa quã, quia extruendi sunt, infra speciales articuli, & mouendæ particulares difficultates, ab illa pro nunc consulto supersedeo, & ad argumenta in contrariũ adducta, respondeo.

Gloss. sup. c. 13. ad Rom.

Aug. serm. 6. de verbis Domini.

Seneca lib. 3. de benef. cap. 20.

Ad primum, quod verba illa D. Pauli, sic intelligenda sunt, quod obediendũ est parentibus, & dominis, a filijs, & seruis, in omnibus, & per omnia, quantum ad illa, quæ pertinent ad ius patriæ, siue dominatiuæ suæ potestatis, & non amplius: & sic ẽt subditi tenentur obedire suis Superioribus, & Prælatis, in his, quę spectant ad suam superioritatem, & non magis; sicut, & miles duci exercitus, certũ est, quod obedire tenetur, in his tantum, quæ pertinẽt ad militiã, & ad bellum. Ad confirmationem respõdetur, q̃d Deo subijcitur homo, simpliciter, & per oĩa, quantum ad omnia interiora ipsius, atq; ideo, ei in omnibus obedire tenetur. Subditi vero non sic subijciuntur suis Superioribus, quãtum ad oĩa, sed solummodo, (vt dictum est) quantum ad ea, quę ad suam spectant superioritatem, præcise, & determinate, quorum respectu, ipsi sunt medij inter subditos, & Deum, in alijs vero non. Vnde fit, vt si Prælati, & Superiores, præcipiant aliquid, quod sit contra Deum, vel quod non pertineat ad ipsorũ superioritatem, in ijs subditi eis non obedire teneantur. & hactenus de ista articulo.

ARTICVLVS TERTIVS.

Vtrum subditi teneantur obedire suis Superioribus, & Prælatis, in actibus interioribus, & in ijs, quæ spectant ad interiorem motum voluntatis.

VIdetur, quod sic: nam Ecclesia excommunicat Inquisitores, odio, vel amore, cõtra aliquos procedentes, vel non procedẽtes, sed isti sunt actus interiores: ergo idem dicendum est de Superioribus, & Prælatis. His tamen non obstantibus, in contrarium statuitur conclusio.

Prima Conclusio.

In actibus interioribus, & in ijs, quæ pertinẽt ad interiorem motum voluntatis simpliciter, subditus non tenetur suo Prælato, siue Superiori obedire. Hæc conclusio est expressa sententia D. Th. quæ, & probari potest multiplici ratione. primo nam, (vt dictum est in præced. art.) subditi non tenentur suis Prælatis, siue Superioribus obedire, nisi in his tantũ, quæ spectant, & pertinent, ad ipsorum superioritatem, & in quibus illis sunt subiecti: sed in actibus interioribus, & quæ solum pertinent ad interiorem motum voluntatis, subditi non subijciũtur Prælatis, sed neque possunt, cum hæc soli Deo reseruentur: ergo intentum. Et confirmatur, nam vt inquit D. Th. de his potest homo legẽ facere, de quibus potest iudicare: sed homo iudicare non potest de interioribus actibus, qui per se latent in cõceptu animæ, & solum pertinent ad interiorem motum volũtatis; sed solummodo de exterioribus actibus, qui apparent: ergo in illis non tenentur subditi suis Prælatis, siue Superioribus obedire. Quod limitat D. Th. & dicit esse intelligendum, nisi per accidens, inquantum interior motus volũtatis colligitur, seu colligi potest, ex ipsis actibus exterioribus, vt sic. n. bene potest præcipere, atque imperare, & iudicare de actibus interioribus, & sic videmus, quod Ecclesia excõmunicat Inquisitores, odio, vel amore procedentes, aut non procedentes, vt dictum est in argumento proposito, ad rationem dubitandi, *& in Clem. 1. de statu Monachorum*, excommunicantur Monachi, ad Romanam Curiam accedẽres, animo offendendi suos Prælatos, quo quidẽ loco, non prohibetur animus offendendi, cum sit actus interior simpliciter, sed prohibetur idem animus offendendi, vt colligatur, atque coniungitur, cum tali accessu, ita quod prohibetur sub tali pœna accessus, non cuiuslibet, sed habentis talem animum nocendi, & offendendi. Eadem ratione, & Prælati regulares possunt sibi subditis per obedientiam præcipere, vt quas celebrant missas, pro sua intentione offerant. nam in tali præcepto, & similibus, non præcipitur simpliciter subditorum, interiori animi motus, qui est applicatio medij valoris missæ, sed præcipitur, idem interior animi motus, ut coniunctus, & colligatus cum actu exteriori celebrationis eiusdem, in quo, secundum communem sententiam, subditi Prælatis non obedientes peccabunt mortaliter, cũ frangatur ab eis, obedientiæ præceptũ in re graui. Videatur hac de re Syluester *verbo obedientia, q. 1. & verbo, excommunicatio 7. excommunicatione 2. in 1. notab. & verbo hora, q. 1 1. part. 2.*

In actibus interioribus, & in his, quę pertinent ad interiorem actum volũtatis, subditus nõ tenetur suis Prælatis obedire.

D. Thom. 2. 2. q. 104. art. 5. in corpore.

D. Th. vbi sup.

Clem. 1. de statu Monach.

Nota casus, in quibus Superiores, & Prælati possunt sibi subditis interiora aliqua præcipere.

Syluest. ver. obedient. quæst. 1. & verb. excommunic. 7. excom. 2. in 1. notab & ver. hora q. 11. part. 2.

Secunda Conclusio.

In actibus exterioribus, qui nõ sunt contra Deũ, & qui ad ipsorum pertinent superioritatem, subditi tenentur suis Prælatis, siue Superioribus obedire, & non obediendo, ex contemptu, vel scienter, & sine causa rõnabili, in re graui, & alicuius momenti, siue ponderis, arbitrio boni viri, est peccatum mortale. Hæc cõclusio est, etiam D. Th. & Syluestri, quæ & probari potest, hac speciali rõne. Nam obediẽtia est pars iustitiæ, ac proinde, qui non obedit Prælato in illis, in quibus tenetur, & facit contra iustitiã, & peccat mortaliter, de quo non est, aut esse potest dubium, dummodo, vt dictum est in conclusione, non sit contra Deum, quod præcipitur, aut in dispendiũ salutis spiritualis, vel corporalis ipsius subditi, vel contra præceptum alterius Superioris, ad præcipientem,

In actibus exterioribus semper tenentur subditi suis Superioribus obedire, dummodo non sint contra Deum, & non ad faciendo, peccant.

tem, seu in his, quæ ad eorum superioritatem non pertinent, nam in talibus obedire, non est necessarium, nisi forsan ratione scandali. Sed de hoc etiam dicemus alias.

Tertia Conclusio.

Perfectus obediens in omnibus, & per omnia debet obedire, dũ modo non sint contra Deum.

Quamuis omnia supradicta vera sint, ad perfectionem tamen virtutis, & ad perfectam obedientiam spectat, quod subditus in vtrisque actibus, interioribus scilicet, & exterioribus, respectu sui Prælati, rectus existat. Hæc conclusio, est etiã D. Tho. 2.q.104.art.2.in corp. Vnde, & secundũ ipsum, obediẽtia diffinitur, quod *est moralis, quadam virtus, promptam reddens voluntatem subditi, ad implendum voluntatem Superioris præcipientis.* Vbi etiam dicit, quod est specialis virtus, habens pro formali obiecto, speciale Superioris præceptum, tacitum, vel expressum, per quod voluntas eiusmodi Superioris fit sibi nota? Ad argumentum in contrarium adductum in initio articuli, iam diximus in probatione primæ conclusionis, qualiter id sit intelligendum, & sic satis factum est illi, ac toti articulo.

Perfectæ obedientiæ descriptio, siue diffinitio.

ARTICVLVS IV.

Vtrum ad hoc vt subditus teneatur suo Superiori, siue Prælato obedire, sufficiat, sitque satis, vt ipsius voluntas, atque intentio, vtcumque sit illi nota?

Sit casus, quod Prælatus quispiam, in suo capitulo, seu alibi, sibi subditis asseueranter dicat, siue quodammodo pręcipiat, vt aliquid fiat, vel nõ fiat, esseque id suę intentionis, & voluntatis, nullum tamen eadem de re apponit expressum, atque formale præceptum, quæritur nunc, an in tali casu, subditi teneantur eidem obedire? & contrarium, facientes mortaliter peccent, si materia sit grauis, & ratio dubitandi est, nam (vt diximus) D. Thom. diffiniẽs obedientiam; & dicens illam esse specialem virtutem, inquit, eius formale, & speciale obiectum, esse præceptum Superioris, tacitum, vel expressum, & subdit, voluntas enim Superioris, quomodocunque innotescat, est quoddam tacitum præceptum, & tãto videtur obedientia subditi promptior, quanto expressum præceptum obediendo præuenit, voluntate tantum Superioris intellecta. hæc D. Thomas. His tamen non obstantibus, in contrarium statuitur conclusio.

Nota hoc valde pro obedientiæ laude.

D. Thom. 2.2.q. 104.art.2.in cor.

Conclusio.

Subditus de congruo, etsi teneatur se conformare, suamq; vitam dirigere ad intentionem sui Prælati, non tamen peccat mortaliter, non id faciendo, nisi sibi de re aliqua, ponatur expresse obedientiæ formale præceptum. Hæc conclusio apud omnes est comperta, & manifesta, de qua videndus est specialiter doctiss. Caietanus, supra D. Thom. loco citato, vbi dicit, formale obiectum obedientiæ, esse præceptum Prælati, vt communiter sumptum, & distinguitur contra Consilium, & vt sub se comprehẽdit peccatum mortale, & veniale, si non fiat, quod imperatur. Quibus verbis insinuare videtur, non omnem inobedientiam esse mortale, sed quandam venialem, etiam cognita, atque intellecta intentione, & voluntate Prælati. Videatur etiam eadem de re Sylu. *verbo præceptum. q.2. & verbo obedientia, q.12.* vbi, inquit, quod subditus nõ tenetur exequi, & facere, quæcumque scit, aut credit esse de volũtate sui Superioris, & Prælati, vt faciat, nisi superior ex intẽtione, ei suam voluntatem manifestet, expresse, vel interpretatiue, præcipiendo, vel monendo ex intentione subditum, ad exequendum. Ad quod probandum inducit D. Th. q.23. de veritate, articulo vltimo, vbi arguens quod non teneamur nos cõformare in volito, diuinæ voluntati, inquit, nam Prælato tenemur, vt Deo: sed subditus non tenetur velle, quidquid scit Prælatum velle, etiam si sciat Prælatum velle, quod ipse subditus aliquid faciat, nisi illud expresse ei præcipiat: ergo à simili, idem dicendum est de Deo. Hoc dicit argumentando D. Tho. & admisso, quod subditus non tenetur velle, quidquid scit Prælatum suum velle, (quod ad nostrum propositum attinet) proposito argumento, respondet negando consequentiam, non enim (inquit) est simile, quia voluntas Prælati non est Regula nostrę voluntatis, vt diuina, sed eius præceptũ. Hæc D. Th. ex quibus verbis clare nostrum colligitur intentũ. Vnde proposito articulo resolutiue dico, quod nullus subditus censetur reus, siue transgressor voti solemnis obedientiæ (ad effectum peccandi mortaliter) nisi ea prætermittat, quæ virtute obedientiæ, aut sub excommunicationis pœna, verbo tenus, aut scripto, à suo Prælato sibi fuerint præcepta. In alijs vero peccabit venialiter, aut forsan nullum peccatũ committet, si Prælati fuerit intentio, ad nullum peccatum obligare. Pro quorum pleniori intelligentia, libuit etiam præmittere, ex Caietano *verbo inobediẽtia:* & ex Nauarr. in Manuali, c.23. num.35. ꝙ inobedientia obedientiæ contraria, duobus modis potest considerari, siue sumi (vt dialectice loquamur) vno modo formaliter, quando (verbi gratia) subditus non vult suo obedire Prælato, ex eo solum, quia non vult ei obedientiam præstare. Nam sicuti obedientia est specialis virtus, inclinans ad faciendum, quod iubetur, eo principaliter, quod iubetur, ita & è contra, inobedientia est speciale quoddam vitiũ, inclinans, ad non faciendum, quod iubetur, eo principaliter, quod iubetur. Ita, quod inobediẽtia ex his duobus, quasi constatur. s. ex quodam materiali, & altero formali, nempe ex non faciẽdo mandatum, & illud quod iubetur, & ex animo non faciendi illud, eo principaliter, quod iubetur: hoc vltimum, ꝙ est formale, semper est peccatum mortale, tam in rebus leuibus, quam in arduis, nam hæc inobedientia includit, quendam manifestum Prælati præcipientis contemptum, quod semper peccatum mortale, iuxta illud, Lucę: *Qui vos audit, me audit; & qui vos spernit, me spernit.* Alia est inobedientia materialis, quę consistit in non faciendo Pręlati iussum, siue mandatum, quando. s. subditus obedientię præceptum non exequitur, non quidẽ ex eo, quod nollet sibi subijci, aut eius iusto præcepto parere, sed cõturbatus ira, molestia, ignorãtia, tristitia, aut aliqua alia simili causa. Quod si fuerit in re ardua, & graui, eidemque fuerit impositum obedientiæ præceptum formale, seu excommunicationis pœna (cui inobedientia semper præsupponitur) in his nõ obedire, erit peccatum mortale: at si res fuerit leuis, vel vel Prælatus nullum formale præceptum imponat, eius voluntatem præterire, non erit, nisi tãtum peccatum veniale, quæ quidem sunt valde notanda, ac memoriæ commendanda.

Subditi quãuis conformare se teneantur, suorum Prælatorum voluntati, non tamen peccant mortaliter, non id faciendo, nisi de aliqua re apponatur, sibi præceptũ formale.

Caiet. 2.2.q.104. art.2.

Sylu. verb. obedient. quæst. 12. & verb. præceptum quæst. 2.

D. Th. 2.2. de verit. art. vlt.

Nota hoc valde pro casibus in quib. subditi tenentur suis Prælatis obedire, aut cum ipsorum voluntate se conformare.

Caiet. verbo obedientia.

Nauar. in Man. c.23. nu.35.

Nota valde pro contẽptu præceptorũ, quæ interdum ponuntur à Prælatis, & quidnam sit contemptus.

Luc. 10.

Contemptus Præcepti Pręlati, semper est peccatum mortale.

In quo casu Prælatis non obedire, peccatũ sit mortale, quando vero veniale.

Ad argumentum in contrarium, siue rationem dubitandi, adductam ex D. Thoma, satis patet solutio ex supradictis.

ARTICVLVS V.

Vtrum subditus obedire teneatur Prælato, quando dubitat, an id quod præcipitur, sit contra Deum, nec ne?

Haec difficultas longiorem requirebat disputationem, vtpote de qua magna est lis, & controuersia inter Doctores, ab ipsa tamẽ, propter temporis

Subditus obedire tenetur Prælato, quando est pro vtraq; parte contradictionis dubius, & non sine causa, & rõne dubitat, an sit in tali casu obediendum, nec ne?

poris angustiam, breuiter me expediam, vnde, & proposito articulo resolutiue Respondeo per sequẽtes conclusiones.

Prima Conclusio.

D.Th. in 4. dist. 19. q. 4.
Sylu. verb. conscien. q. 4. & ver. obedien. q. 2.
Syl. uerb. q. 7.

Obedire tenetur Prælato subditus, quando est de vtraque parte contradictionis dubius, & non sine causa, & ratione dubitat, an sit in tali casu obediendum, nec ne. Hæc conclusio est fere omnium DD. communis, & eam tenet D. Thom. in 4. d. 19. q. 4. & Syluester *verbo conscientia, q. 4. & verbo obedientia, q. 2.* vbi dicit id esse generaliter intelligendum, in omnibus rebus dubijs. Et addit quod faciendo, quod sibi præcipitur, quidquid illud sit, excusatur à peccato, nisi sit de his, in quibus ignorantia nõ excusat, vt puta, contra articulos fidei, vel contra præcepta Dei, aut contra generale statutum Ecclesiæ, iuxta ea, quæ dicit idem Syluester *verbo ignorantia, q. 7.* ad quod probandum adducit, *cap. ad aures, de temp. ord. & c. quod culpatur, 23. q. 1.* Vnde dico, qđ quotiescumque subditus, conueniente inquisitione facta, certificari non potest de aliqua re, obedire debet Prælato, & obediendo excusatur à peccato, etiã si dubitet, an agat contra præceptum Dei, nec ne? cum etiam aliquando bonum, sine quo potest esse salus, propter obediẽtiam debeat omitti, vt expresse habetur *in c. quid ergo, 11. q. 3.* Ad comprobandã hanc conclusionem sunt plures, eædemque appositissimæ rationes. Primo ꝓbatur, quia Deuter. c. 27. habetur, *si quid fuerit difficile, atque ambiguum, adducatur ad Sacerdotes, & stetur ipsorum sententia, nec declinetur ad dexteram, neque ad sinistram.* Id quod, & expresse etiam determinatum est, *in c. maiores, de baptismo, & eius effectu:* vbi dicitur generaliter, quod in rebus dubijs stãdum semper est Ecclesiæ definitioni. Sed præterea probatur eadem cõclusio, speciali alia ratione. Nam certum est, quod qui se exponit maiori periculo, peccandi mortaliter, peccat magis mortaliter: sed in prædicto casu, quando subditus certificari nõ potest, de aliqua re, atque est dubius de vtraque parte contradictionis, simul stante vtrinque æquali probabilitate, & ęquali grauitate periculi, seu peccati, in quorum alterũ extremorum necessario incidendum est, præcepto Superioris non obediendo, subditus maiori se exponit periculo, peccandi mortaliter, quam si obediret, regulariter loquendo, & ceteris paribus: ergo in tali casu tenetur necessario obedire. cum ex duobus malis minus semper sit eligendum. Quod & confirmatur præterea: nam propter dubium, quod habet subditus, non perdit, seu amittit Prælatus ius suæ superioritatis ad præcipiendum, sicut ante illam habebat, alioquin potestas Superiorum depẽderet ab ignorantia, vel captioso sensu, suorum subditorum, seu ab aliqua alia culpabili eorum dispositione: sed si subditus non dubitaret, quin vero, idem simul sentiret cum ipso Prælato, omni procul dubio, teneretur ei obedire: ergo, & dubitans, idipsum tenebitur similiter facere. Res est certa, & quæ prorsus dubitatione caret.

c. ad aures de tẽp. ord. & c. quod culpat. 23. q. 1.

Nota valde pro Prælatorum obedientia debita, etiam in rebus dubiis.

c. qđ ergo 11. q. 3.

Deut. c. 27.
c. maiores de bapt. et eius effectu.

Secunda Conclusio.

In rebus dubiis subditi tenentur, conscientiã deponere, & simpliciter obedire.

D. Bonauen. in 2. se. d. 39. ar. 1. q. 3

In prædicto casu, huiusmodi subditus tenetur cõscientiam deponere, & postea obedire. Hæc conclusio est expressa D. Bonauenturæ, & de eadem videatur Syluest. *verbo conscientia, q. 4.* vbi, & ponit, varios dubitationis modos, qui in tali casu possunt contingere, & dicit quid faciendum sit in ipsorũ quolibet, & confirmat suam doctrinam, *per c. Inquisitionis, de sententia excommunicationis,* vbi Innocentius III. cuiusdam respondens consultationi, sub distinctione (inquit) esse procedendum, & tandẽ subdit, quod deponatur conscientia, &c. Idem ergo in proposito casu est faciendum. De quo modo deponendi scrupulosam conscientiam, videatur idẽ Syluest. vbi sup. *& verbo scrupulus, q. 3. 4. 5. & 6. per totas,* & Nauar. *in c. si quis autem, de pœnitentia, d. 7. num. 81. cum sequentibus,* & in summa, c. 16. nu. 40. & c. 23. num. 37. & 38. In calce huius articuli libuit aduertere, quod nos fratres Minores habemus speciale decretum cuiusdam Capituli generalis, auctoritate Apostolica factum, tempore D. Bernardini, & fertur in quadam ipsius epistola, art. 7. vbi declaratur, & dicitur, quod in omnibus dubijs, quæ non possunt indubitanter declarari, subditi tenentur stare Superiorum iudicio, & obedire. Quod & Leo X. confirmauit, tradens quoddam indultum, *quo concessit, & commisit, de plenitudine suæ potestatis, qđ in dubijs, & scrupulis, subditorum conscientias tangentibus, Minister Generalis, vel Prouinciales, & Custodes cum consilio aliquorum Patrum (si res magnæ importantiæ fuerint) possint auctoritate sua Sanctitatis determinare in huiusmodi, ac eorum determinationi subditi cum secura conscientia debeãt, & possint stare.* Contrarium agentes (dicit D. Bernardinus) quod sunt suæ regulæ, & obedientiæ transgressores, & digni, vt à Superioribus censura Ecclesiastica, seu alia decenti pœna, castigentur. Videatur hac de re, Pater Corduba, in expositione nostræ Regulæ c. 10. q. 2. punct. 3. Hactenus de isto articulo.

Sylu. ver. consciẽtia q. 4. c. Inquis. de sent. excom.

Qualiter sit deponenda scrupulosa conscientia.

Sylu. ubi sup. & uerb. scrup. q. 3. 4. 5. & 6.

Nota hoc valde. Qualiter subditi in rebus dubijs teneantur suis Prælatis obedire, possintq; id tuta conscientia facere.

ARTICVLVS SEXTVS.

Vtrum subditus, Prælato teneatur obedire, quando certus est, esse licitum, quod præcipitur, dubitat tamen, an Prælatus, id sibi possit præcipere?

ET videtur, quod nõ teneatur in tali casu illi obedire. Nam si dubium est (vt præsupponitur) an id cadat sub potestate Superioris ad præcipiẽdum, dubium etiam est, an id etiam cadat sub obedientia, & obligatione inferioris subditi, ad obediendũ: sunt enim hæc duo correlatiua, quæ eodem modo se habent, ac inuicem consequuntur, nam vno posito, ponitur & alterum, altero vero sublato, aufertur & reliquum: ergo in tali casu, subditus non tenebitur Prælato obedire, cum dubitet de ipsius potestate. His tamen non obstantibus, in contrariũ statuitur conclusio.

Conclusio.

Si subdito constet licitum esse, quod præcipitur, obedire tenetur, etiam si dubitet aliqualiter de Prælati potestate.

Si subdito constet, licitum esse, quod præcipitur, obedire teneretur Prælato, etiam si sit aliqualiter de ipsius potestate dubius. Hæc conclusio est certissima, & apud omnes comperta, quæ & intelligenda est, cum hac limitatione, quod ex tali obedientia, non immineat periculum subdito, aut alteri, nec notabile præiudicium spirituale, vel temporale, in sua persona, rebus, aut honore. Sed quod conclusio, sic intellecta, sit vera, probatur, primo, nam (vt dictum est in præcedenti articulo) Prælatus ꝓpter subditorum dubium, non amittit ius, aut suam superioritatem, siue iurisdictionem, quam alias super ipsis habebat: sed si subditus non dubitaret de potestate Prælati, teneretur illi quidem obedire: ergo etiam si dubitet, tenetur idipsum similiter facere, præsertim si sint leues, vel nullę rationes, quas habet dubitandi. Et confirmatur, nam obedientia perfecta, (vt communiter dicitur) debet esse cęca, neque habere oculos, neque Prælatus tenetur rationem reddere subditis, suorum præceptorum, maxime vbi clare constat, id quod præcipitur esse licitum: non enim expedit reipublicæ, aut rectæ gubernationi, quod subditi omnia sciant: imo vero, &

ro, & tota respublica, Hierarchicus, & Ecclesiasticus ordo dependeret, si in hisce rebus standum esset subditorum sensui, atque expectandum, & videndum an id, quod Prælati præcipiunt, sit licitum, an non sit licitum; oporteret enim inter Prælatos, & subditos, innumera esse iurgia, continuas disceptationes, an facere teneantur hoc, aut illud. si igitur non de omnibus à Prælatis reddenda est ratio subditis, imo vero ad hoc, quod obedire teneatur, iuxta *c. quod culpatur, 23. q. 1.* satis est, quod dubitent, &c. ergo subditi nulla de hoc mentione facta, eisdẽ tenentur obedire. Quod & præterea probatur à simili, nam certum est, quod æger, & infirmus, obedire tenetur medico corporali, non solum in his, quæ secundum suum iudicium, & aliorum, sunt necessaria ad salutem corporalem consequendam, verum etiam in illis, quæ secundum Doctores cadunt sub dubio, an sint necessaria, nec ne? dummodo infirmo constet, eam rem sibi nocere non posse: ergo similiter obediendũ est spirituali medico (hoc est Superiori) non solum in his, quæ certo sciuntur esse necessaria, ad regimen spirituale, siue ciuile, verum etiam, & in dubijs supradictis, cum certe sibi constet, hoc sibi nocere non posse. Quod autem in præsupposito casu, obedientia, seu obedire, nocere subdito non possit, superque satis constat, & dictis in præcedenti articulo, vbi luculenter ostendimus, quod in rebus dubijs semper est standum Superiorum iudicio.

Nota hoc valde, pro obediẽtia subditorũ.

Ad argumentum igitur in contrarium adductũ, Respondetur, concedendo illa esse correlatiua, & quod correlatiua eodem modo se habent, quo ad esse, & quo ad non esse, & vt dicitur, posita se ponunt, atque perempta se perimunt non tamẽ quo ad modum, seu ad conditionem essendi. Vnde dico, quod stare optime potest, dubium de potestate Prælati præcipientis, cum certitudine obligationis obediendi, in subdito; quin vero, & Prælatum culpabiliter præcipere, & subditum laudabiliter obedire, & sic est in proposito. Quod semper est intelligendum cum conditione, & modificatione, in cõclusione apposita, dummodo ex tali obedientia nõ immineat periculum ipsi subdito, aut alteri, aut notabile præiudicium spirituale, vel temporale, in sua persona, rebus, aut honore. tunc enim, in tali casu, & dubio, obediendum non esset, quousque subditus sufficienter fuisset edoctus de absentia eiusmodi periculi, atque præiudicij. Non enim potest quispiam alicui se obligare, aut ei tenetur obedire, in præiudicium tertij, nec obedire tenetur subditus cũ periculo spirituali, aut temporali sui ipsius, aut cuiuscumque alterius. Nec regulariter, ius diuinum, vel humanum, cui homo per suum votum obedientiæ obligare se intendit, ad valde difficilia, & vltra communem aliorum sui status obligationem se extẽdit, nisi specialiter aliquo iure, vel voto ad id obligetur, hoc solummodo excepto casu, qui implicite multos in se comprehendit. Certissimum est ergo, & omni procul dubio, quod subditi tenẽtur suis Superioribus obedire, quamuis aliqualiter dubitent de Prælatorum potestate, ad præcipiendum; hoc enim dubium non est de obedientia, nec de obligatione obediendi (vt prætendit sit propositum argumentum) sed est dubium alia de re, nempe de potestate Prælati, & in tali dubio, dummodo absit supra positum periculum, certissimũ est esse obediendum. Hactenus de isto articulo.

In quibus subditus non obedire tenentur vero Prælato.

ARTICVLVS VII.

Vtrum subditus teneatur obedire Prælato, generaliter in omnibus, quæ sunt secundum suam Regulam?

Multiplicia sũt præcepta, quæ Prælatus subditis possunt imponi.

Pro tituli intelligẽtia, adnotare libet, quod multiplicia sunt præcepta, quæ subditis à Prælatis possunt imponi. Quædam enim sunt secundum suã Regulam, & conformiter ad illam, quam professi sunt, implicite, seu explicite; alia vero contra ipsã, alia supra, alia infra, alia præter, de quibus omnibus in speciali, extruendi, atque mouendi sunt particulares articuli. In proposito autem maioris distinctionis, & claritatis gratia, solum quæritur, an subditi Prælatis in vniuersum teneãtur obedire in omnibus, quæ sunt secundum suam ipsorum Regulã, explicite, seu implicite, non autem præter ipsam, aut contra, siue supra ipsam, neque infra. Cui propositæ difficultati, respondetur per sequentem conclusionem.

Conclusio.

Certissimum est, & omni dubio procul, qđ omnes in vniuersum subditi, & religiosi, obedire tenẽtur suis Superioribus, atque Prælatis, in omnibus, quæ sunt secundum suam ipsorum Regulam, explicite, seu implicite. Hæc conclusio apud omnes, est comperta, & manifesta, & est expressa sententia D. Thomæ, & Caietani. Qua de re videatur Sylvester, *verb. relig. 6. q. 6.* secundum quem dico, quod religiosus subditus, ex eo quod est professus aliquã Regulam, subditur Prælato, non solum quoad operationes, vel omissiones eorum, quæ expresse, & explicite continentur in tali Regula, verum etiã, & quoad omnia illa, quæ rationabiliter, reduci, seu ordinari possunt ad ipsam; quin vero ad regularem vitam, vt sunt obseruantia silentij, culparum recognitio, & alia huiusmodi, pertinentia ad obsequia, & conseruationem fraternæ societatis, intra Conuentum, & extra. De quo subditorum nullus habere potest dubium. alioquin (vt supradictum est) oporteret inter Prælatos, & subditos, continuas esse disceptationes, an facere, vel non facere, tenerentur hoc, aut illud, & an Prælati huiusmodi possent, aut non possent ea sibi præcipere, ex quo in ipsorum Regula, talia non habentur expressa. nihil (inquã) hoc obstat, sat enim est, quod habeantur implicite. Quo circa (vt dicit Hugo in explicatione nostræ Regulæ) Beatissimus Pater noster Franciscus, feruore plenus diuini spiritus, generaliter, atque vniuersaliter in ipsius Regula, nobis Minoribus Fratribus præcepit, vt obediamus nostris Superioribus, & Prælatis, in omnibus, quæ promisimus Domino obseruare, & absolute, & absq; vlla distinctione in omnibus, quæ non sunt contra animam, & Regulam nostram. Quæ obedientia, ita generalis, & tãta in omni bac amplitudine, vt credo non omnes in vniuersum comprehendat religiosos (vt amplius infra dicemus) saltem colligitur ex superius allata doctrina, quod ad minus aliarum Religionum aliũ, suis teneantur Prælatis, & Superioribus obedire, in omnibus, quæ sunt secundũ suas ipsorum Regulas, implicite, seu explicite, etiam si explicite non contineã tur ibidem, his exceptis, de quibus dicemus infra, quæ Regulam excedunt, & sunt supra illam. Hac de re videatur Pater Corduba, in expositione nostræ Regulæ, cap. 10. q. 2. in 1. puncto. & hactenus de isto articulo.

Certissimũ est, q omnes in vniuersum subditi suis tenentur Prælatis obedire, in oĩbus, quæ sunt secundum suam Regulam, explicite, seu implicite.

D. Thom. 2. 2. q. 104. art. 5. ad 3. & Caiet. 2. 2. q. 88. art. 3. Syluest. uer. relig. 6. q. 6. Hugo in expl. nostræ Reg.

Cord. in exposit. nostræ Reg. c. 10. q. 2. in 1. puncto.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum subditi teneantur obedire suis Superioribus, & Prælatis, præcipientibus aliquid contra suas ipsorum Regulas?

Huic artic. respondetur, per duas seq. concl.

Prima Conclusio.

Certissimum etiam est, & omni dubio procul, q subditi non obedire tenẽtur suis Superioribus, atque

Subditi non obedire tenentur Prælatis in aliquo, quod sit contra

Ipsorum regulam, nisi in casu, quo ipsi possint super eadem dispensare.

D. Th. 2.2. q. 104. artic. 5.

Sylu. verb. relig. 6. q. 6.

Nau. in sum. c. 23. n. 37. & 38. & Ca in. 13.

atque Prælatis, præcipientibus aliquid contra suas ipsorum Regulas, nisi forte in casu, quo possent ipsi super eisdem dispensare. Hæc cóclusio est expressa D. Th. de qua videndus est Syluester *verb. relig. 6. q. 6* latissime, & Nauatr. in Summa, c. 23. n. 37. & 38. vbi, & enumerat quamplures casus, in quibus subditi Superioribus obedire non tenentur, vt si præcipiant aliquid contrarium præceptis Dei, Papa, aut Ecclesiæ, seu alterius superioris potestatem habentis, quale est generaliter loquendo omne illud, ad quod potestas iubentis non se extendit. Sed probatur conclusio, nam iuxta commune Theologorum axioma, quæ pro charitate instituta sunt, cótra charitatem militare non debent, & vt inquit D Paulus: *Prælatorum potestas non est sibi data in destructionem, sed potius in ædificationem*: ergo Prælati non possunt præcipere ea, quæ sunt in destructionem Regulæ, aut iuris diuini, seu in dispédium animarum. Quo fit, vt communis sit omnium DD. resolutio, quod si Prælatus quispiam per obedientiam, seu in virtute Spiritus sancti, aut sub excómunicationis pœna, præcipiat aliquid, quod sit, vel cótra Deum, vel contra animam, aut contra Regulá, sic præcipiendo, ipse mortaliter peccabit, & subditi non tenebuntur illi obedire, quinimo tenentur illi non obedire. Videatur hac de re, P. Cord. in expos. nostræ Regulæ, vbi dicit, quod si quæratur, quid sit contra animam, quid vero contra Regulá? inquit, quod contra animam esse dicitur, non solum peccatum mortale, aut veniale, verum etiam, & omne illud, quod est incentiuum proximum, aut inducit de propinquo in periculum peccandi. de quibus ibi aliqua ponit exempla, adducens D. Th. in quodlibetis, dicentem, quod potius debet homo præeligere mortem, quam etiam venialiter peccare. Cótra Regulam autem (inquit præfatus P. Cord.) esse, non solum id, quod est contra aliqua præcepta ipsius, verum etiam, & quod est contra Ordinis statuta, ordinata ad seruádam maiorem puritatem Regulæ De quibus etiam aliqua ibi adducit exempla, addens etiam, esse contra Regulam, quando Prælatus prohibet, vel præcipit, vt non fiat aliquid, quod concedit Regula, iuxta cuius sententiam, illæ, quæ in nostra Fratrum Minorum regula, dicuntur libertates, vt vestimenta repeciare, & similia, dubium nec paruum est, an per Prælatos, & Superiores possint prohiberi? A qua, difficultate in isto articulo consulto supersedeo, quia de ipsa longissimum feci sermoné alibi, népe in explicatione, quam typis mandaui, super eandem nostram Reg. Ibi videatur ab his, quibus placuerit, & quibus id competit. Sit 2. concl.

Cord. in expos. regul. cap. 10. q. 1. punct. 20.

D. Th. in quodlib. quodl. 11. art. 3.

Secunda Conclusio.

In casu quo Prælatus posset super regulam quidé dispensare, bene potest præcipere aliquid cótra ipsam, & subditus tenebitur ei obedire.

Syluest. verb. relig. 6. q. 6.

In casu quo Prælatus rationabiliter posset, super suam Regulam, seu super aliquo ipsius præcepto dispensare, bene posset præcipere, atque imperare aliquid, quod sit contra Regulam, & subditus tenebitur illi obedire. Hæc conclusio est expressa, Syluest. *verb. relig 6. q. 6.* vbi dicit, quod ad hoc, duo debent concurrere, nempe quod sciat Prælatum præcipere contra Regulam, & simul, eum posse dispensare in eo, quod ipsi præcipit; addo etiam, & quod moueatur ex rationabili causa. Nam si subdito non cóstet, quod mouetur Prælatus ex rationabili causa, ad dispensandum, non tenebitur illi obedire. Probatur hæc conclusio, nam in tali casu, quo Prælatus potest dispensare, & subest legitima causa ad dispensandú, existentibus istis duabus conditionibus, licet alias illa opera ex Regula, seu ex alio iure, essent illicita, Prælatus tamen per prædictam suam rationabilem dispensationem, facit ea esse licita, & quod non sint contra Regulam, cum per talem dispensationé auferatur vinculum eiusdem Regulæ: ergo existéte facultate præcipiendi, tenebitur subditus procul dubio Prælato obedire, cú nihil præcipiat prohibitum in Regula, postquam est iá dispensatus, vt supponitur. Vnde dico, quod si Prælatus quispiam, nostri sacri Min. Ord. ex aliqua rónabili causa, præcipiat alicui subdito, quod non ieiunet aliqua feria 6. vel quod calcietur, seu qd vadat equitando, aut aliquid eiusmodi, ex his in quibus Prælati possunt dispensare, quia nempe videt illum infirmú, debilem, vel claudum, aut ex alia legitima rónabili causa impeditum; tenebitur procul dubio eiusmodi illi obedire, quamuis subdito ipsi, aliter appareat, & sit aliqualiter dubius de sufficientia causæ ad dispensandum. Nam in tali casu, & generaliter in omnibus rebus dubiis, an debeat obedire, nec ne? & an sit contra Regulá, vel an Prælatus possit dispensare, seu moueatur, ex rationabili causa, subditi tenentur Prælatis obedire, vt iam pluries dictum est, iuxta *c. quid culpatur, 23. q. 1.* Videantur hac de re, Sylu. vbi supra, & *verbo obedientia, q. 2.* & Cord. super c. 10. nostræ Regulæ, q. 2. in 2. & 3. puncto.

Nota hoc valde pro religiosis subditis infirmis, & necessitaté patientibus.

c. quid culpatur, 23. q. 1.

Sylu. vbi sup. & verbo obed. q. 2.

Cord. sup. reg. ca. 10. quæst. 2. in 2. & 3. punct.

Dixi, esse parendum in tali casu prælato, quamuis ipsi subdito aliter appareat, & sit aliqualiter dubius, nam si non est dubius, sed certo, & manifeste videt, prælatum in tali casu errare, & male declarare, aut determinare, & quod nó subest illi sufficiés, & rónabilis causa ad dispensandum, & præcipiendum in prædictis, sed mouetur leuiter, pro suo arbitrio, & sine causæ discussione, si (inquá) hoc manifeste sibi constet, nó tenebitur subditus obedire, quia talis dispensatio esset irrationabilis, & potius dissipatio, quam dispensatio, & præceptum prælati, in quo casu esset inualidum, vtpote contra Regulam, & de re alias illicita. Consulatur P. Corduba, locis supra citatis. & hactenus de isto artic.

ARTICVLVS NONVS.

Verum subditi suis Superioribus, atque Prælatis, teneantur obedire, in his, quæ sunt infra Regulam, vel præter Regulam?

VT iste articulus plenius intelligatur, visum est proponere aliquod exemplú, de aliqua re, quæ sit infra Regulam, vel præter Regulam. Adsit casus, qd aliquis prælatus præcipiat subdito, corpus suum reficere, recreare, seu aliquid huiusmodi efficere, qd neq; Regula præcipit, nec vero prohibet neq; est secundum ipsam, neq; contra ipsam, sed infra, aut præter Regulam, quæ alio nomine á Doctoribus dicuntur *indifferentia*; quæritur, an in his teneatur subditus illi obedire? Circa quam difficultatem sunt variæ Doctorum opiniones, vt inquit Sylu. *verbo religio. 6. q. 6.* Quidam. n. dicunt, quod in his obedire, est ét necessitatis, seu obligatorium. Alij vero dicunt, quod nó, sed solummodo perfectionis, & voluntarium. Et quáuis, quantum ad rem attinet, consideratis circumstantijs, & conditionibus. parum, vel nihil inter se differant isti Auctores, pro maiori tamen propositi articuli resolutione, sequentem statuo conclusionem.

Sylv. verb. relig. 6. q. 6.

Conclusio.

Subditi, prælatis tenentur obedire, in his ét, quæ sút infra Regulá, vel præter Regulá, si quoquo mó ordinari possunt ad Regularé obseruantiam, siue vitá, idq; ex præcepto. Hæc conclusio est expressa Sylu. vbi supra, & eandem tenet P. Cord. super nostrá regulá, & probatur concl. Primo, quia ad Regulá pertinét, ac pertinere dicuntur, nó solú ea, quæ in ipsa exprimuntur explicite, verú & illa, quæ in ea cótinentur implicite, & virtualiter, quæ ad ipsá, seu ad regularé vitá quoquomó possút ordinari, cú igitur, quæ sút infra Regulá, vel præter regulá, sint eiusmodi; liquidú profecto sit, quod in ta-

Subditi tenentur Prælatis obedire, in his infra regulá, vel præter regulam, dum tamen aliqualiter ordinari possunt ad regularem vitam.

Syluest. verb. sup. Cord. super reg. c. 10. q. 2. in 4. & 5. puncto.

in talibus, subditi tenentur suis Prælatis, seu Superioribus obedire. Discursus est optimus. Solummodo superest probare, quod supradicta ad Regularē vitam possint ordinari, & reduci. Quod, & probo euidentissime, nam subditum quandoq. corpus suum reficere, atque recreare, rigidarum disciplinarum, ieiuniorum, & abstinentiarum omissio quandoq. nimium sunt necessaria ipsi etiam Religioni, & reduci, atq; ordinari possunt ad Regularem vitam, cum alias sint licita. Expedit enim, vt subditi aliquando recreentur & quandoq. à supradictis laboribus, & pęnitentijs abstineant, ne ex nimio feruore, seu indiscreto zelo, deficiāt in Religionis via. Vult Prælatus (verbi gratia) subditum occupare, in aliquo alio labore, aut forsan exercere in rebus arduis, atque difficilimis, & oportet proinde ipsum validum, sanum, ac fortem, & robustum existere, quis dubitat, quod possit illi præcipere, vt non ieiunet, non ita rigide se disciplinet, comedat, recreetur, &c. Hoc constat, vel maxime ex eo, nam vt habetur *in c. quod ergo, 11. q. 3.* Omne bonum, quod non est ad salutem necessarium, omitti, atqu prætermitti quandoq. debet, propter obedientiā. Quia tamen multa, quæ sunt infra Regulam, seu præter Regulam, (quæ alias dicuntur indifferentia) sunt vana, fictilia, & omnino fatua, ex genere suo, atque circumstantijs: vt (verbi gratia) si Prælatus præciperet subdito, leuare festucam, vel aspicere ad aues volātes, aut quid simile, dico quod in talibus, sic indifferentibus, non tenebitur illi obedire, cum neq; genere suo, neque ex circumstantijs, reduci, siue ordinari possint ad Regularem vitā, aut religiosam cōuersationem. Quod expresse tenet D. Tho. 2. 2. q. 186. artic. 5. ad quartum vbi inquit, quod quamuis votum obedientiæ ad Religionē pertinens, habeat quandam vniuersalitatem, quia se extendit ad dispositionem totius humanæ vitæ, non tamen (inquit) se extēdit ad omnes particulares actus, quorum quidam ad Religionem non pertinent, quia non sunt de rebus pertinentibus ad dilectionē Dei, siue proximi, neque reduci, & ordinari possunt ad Regularem vitam, & religiosam conuersationem. Hæc Diuus Thomas, & hactenus de isto articulo.

cap. Quod ergo 11. q. 3.

Nota. Quod omne bonū quod nō est ad salutem necessarium, interdum omitti, & prætermitti debet propter obedientiā.

D. Tho. 2. 2. q. 186. art. 5. ad 4.

ARTICVLVS X.

Verum subditi teneantur obedire suis Superioribus, atque Prælatis, præcipientibus aliquid, quod sit supra ipsorum Regulam?

Prætermissis hac de re varijs Doctorum opinionibus, propositæ difficultati Respondeo per sequentes conclusiones.

Prima Conclusio.

Subditi non tenentur Prælatis, & suis Superioribus obedire, in his, quæ simpliciter sunt supra regulam.

D. Th. in quodlibetis, quodlib. 10. ar. 10. D. Bernard. lib. de dispens. & præceptis.

Ricard. de S. Victore 1. p.

SVbditi non tenentur Prælatis, siue Superioribus obedire, in his, quę simpliciter sunt super Regulā. Hæc cōclusio est expressa Diui Thomę, in quodlibetis. Et ad hoc probandum adducit sententiā Diui Bernardi, libro de dispēsatione, & præceptis, vbi ad hoc propositum dicit: *Nihil p accipiat mihi Prælatus eorum, quæ non voui, nihil prohibeat eorū, quæ non promisi, nō augeat, nec minuat votum meum.* Ex quibus verbis plane constat, Prælatos sibi subditis nihil posse præcipere, supra Regulam. & quādo aliquid eorum, quæ sunt simpliciter super Regulā, & supra ipsorum votum, ipsis præcipitur, quod subditi non tenentur illis obedire. Quod, & confirmatur ex sententia Ricardi de sancto Victore, asserentis debitum esse id, quod præcipitur secūdum ordinē, & secundum Regulam: indebitum autem, quod supra professionem. Sed præterea ratione probatur cōclusio, nam subditus solummodo se obligauit ad Regulam promissam, & ad obedientiam, non excedentem limites suæ Regulæ, & professionis: ergo Prælatus nihil iuris habet, ad præcipiendum, sibi ea, quæ sunt supra Regulam. Patet consequentia quia nō habet ius, siue iurisdictionem, nisi ad præcipiendum ea, ad quæ illi subditus, per suam professionem se obligauit. Vnde dico, quod si Prælatus per obedientiam alicui præciperet subdito, quod patiatur martyrium, aut quod vadat ad Indos, seu quod nimia se affligat inedia, ter, aut quater in hebdomada, semper ieiunando, aut quod plus nimio se disciplinet, vel quod per vnum continuum mensem non comedat carnes (in Religionibus, in quibus ista, & ijs similia non sunt obligatoria) etiam si hoc sit ad maius ipsius meritum, in huiusmodi casibus communis est omnium Doctorum resolutio, quod non tenebitur illi obedire. Id quod & expresse est determinatum, *in c. gesta dist. 74.* vbi habentur, hæc sequentia verba. *Iustum non est, vt aliquis crescere compellatur inuitus,* super quę dicit Glossa ibidem, quod *Monachis, vel Canonicis inuitis districtior vita imponi non potest.* Quod, & probat argumento deducto, *ex c. non est 15. q. 1. & ex c. præsens 20. q. 3. & ex c. integritas, 22. q. 1.* vbi idem omnino habetur, eisdem fere verbis. Sed aduertēdum est consulto à me dictum fuisse, ac positum in conclusione non teneri subditos Prælatis, siue Superioribus obedire in eo casu, quando præcipiūt aliquid, quod simpliciter, & absolute, sit supra Regulam, nā si non simpliciter, & absolute sunt supra ipsam, sed secundum quid, & per accidens, in tali casu, dico, quod ex iusta, & rationabili causa, poterunt talia præcipere, & tenebuntur illis parere, atque obedire. Volo dicere, quod quamuis subdito à Prælato, strictior vita, simpliciter, & absolute imponi non possit, quia cogeretur inuitus crescere, quod contra omnem est prorsus rationem, & contra libertatem voti, de cuius ratione est, quod sit voluntarium: attamen si non simpliciter, & absolute, sed secundū, quid sit strictior vita, & in aliquo casu, & ex aliqua rationabili causa, imponeret illi aliquid, quod sit supra Regulam, vtpotè ieiunium, aut disciplinam, proculdubio tenebitur illi obedire. Quod & contingere potest dupliciter, siue ex duplici capite. Primo in pęnam alicuius culpæ admissæ, vt si in pœnam, propter aliquod peccatum commissum, per obedientiam præciperetur alicui subdito tot dies ieiunare in pane & aqua vel acriter semetipsum disciplinare, aut per aliquos menses à carnibus abstinere in tali casu, & similibus teneretur procul dubio obedire, vt habetur expresse *in c. dilectus, concl. 2. & in c. quoniam de simonia.* Cui etiam, & ipsa fauet ratio, nam huiusmodi culparum punitio, dummodo sit rationabilis, & non fiat in odium, siue in vindictā cōtra subditū, aut excedatur nimis, potius esse videtur secundum Regulam, quā supra Regulam. Secundo idipsum potest contingere, nō in pœnā alicuius culpæ cōmissæ, sed ad cautelā culpæ futuræ præcauēdæ, vt si alicui viro libidinoso à natura, seu grauiter tētato subdito, imponatur à Prælato, quod deferat cilicium, aut ieiunet, tot diebus semetipsum acriter disciplinet, & quod dissimiliter, ab alijs viuat, quia videt, & certo credit ipsū aliter, nō posse vitare peccatum, siue periculū, cū causa sit iusta, & rationabilis, certū est, quod etiam in tali casu tenebitur obedire. Videatur hæc de re, Syluester *verbo religio 6. q. 6.* & Corduba super nostrā Regulā, c. 10. q. 2. in 6. puncto, vbi etiam, & ad hoc propositum alios varios casus enumerat. Sed modo insurgit maior quædam difficultas, an Prælatus cum maiori parte Capituli, possit sibi subditis nouā aliā Religionem imponere, aut saltem facere aliqua noua statuta arctiora, & pręcipere pręcepta aliqua nimis stricta, & rigorosa, ad reformandam, &

c. Gesta d. 74.

c. Non est, 15. 1. q. & c. præsens, 20. q. 3. & c. integrit. 22. q. 1.

In quibus casibus, possit præcipi subditus aliquid, quod sit contra ipsorum regulam.

c. Dilect. concl. 2. & c. quoniam de simonia.

Syluest. verb. relig. 6. q. 6. Cordub. super reg. c. 10. q. 2. in 6. puncto.

Difficultas. An Prælatus cū maiori parte Capituli, strictiorem vitā omnibus suis subditis possit imponere

plenius,

plenius, atque perfectius obseruandam Regulam promissam? qua de re est magna lis, & controuersia inter Doctores, & de ea videantur, & consulantur, Syluester, & Corduba locis supra citatis. Vt autem hac in re, sicut, & in alijs, ego pro meo more breuiter, atque resolutiue procedã, & aliquid dicam, pro eiusdem difficultatis resolutione, sequentem statuo conclusionem.

Secunda Conclusio.

Prælatus etiam cũ maiori parte Capituli, non nouam potest instituere religionem, siue regulã, potest tamen infra ipsam aliqua strictiora præcipere.

Prælatus etiam cum assensu, seu consensu maioris partis Capituli, non potest nouam efficere Regulam, siue Religionem, potest tamen infra eãdem aliqua efficere strictiora, & arctiora statuta, pertinentia ad reformãdam Regulam promissam, & ad meliorem ipsius obseruantiam. Prima huius conclusionis pars probatur, quia non potest Prælatus (etiam cum maiori parte Capituli) in præcipiendo, perpetuo, & omnibus per statutum, magis, quã in præcipiendo ad horam, siue ore tenus isti, vel alteri: sed in particulari, subditis (vt dictũ est in precedenti conclusione) strictior vita imponi nõ potest, simpliciter, & absolute, & nisi in aliquo casu & ex causa, etiam cũ assensu, & consensu maioris partis Capituli: ergo nullus Prælatus, sibi subditis, etiã cum tali assensu, nouam Regulam potest efficere, seu nouam potest instituere Religionem. Et cõfirmatur, quia huiusmodi nouæ austeritates, faciẽtes Religionem nouam, cum ad omnes pertineant, ab omnibus debent approbari. concernũt enim singulos de Religione, vt singulos, non vero, vt vniuersos & consequenter nõ possunt indici, aut, præcipi, per Superiorem, etiam de cõsensu Capituli, qui in maiori parte consistit quinimo requiritur, atque necessarius est consensus singulorum, iuxta communem iuris Regulam, qua dicitur, *quod illud, quod ad omnes pertinet, ab omnibus approbari habet.* Sed secunda conclusionis pars probatur, nã (vt supponitur) per eiusmodi noua statuta, et strictiora, & arctiora, non fit aliqua noua Regula, aut noua Religio, sed statuitur tantummodo illud, quod necessarium videtur ad reformandam Regulã promissam, & ad magis exactam eiusdem obseruantiam, Hæc igitur bene possunt fieri, cum assensu, & consensu maioris partis Capituli. Et confirmatur, nam reuera eiusmodi præcepta, & statuta, non possunt, aut debent dici, supra Regulam, sed secundum Regulã, atque in voto obedientiç intelliguntur inclusa, ibiq. contineri: ergo recte possunt præcipi. Ad quod facit, quammaxime, *c. vnicum de statu regularium lib. 6.* vbi monialibus cũctis indicta est clausura, quæ nõ erat de ipsarum Regula (saltem communiter, & Regulariter loquendo) pro eo, nẽpe, quod talis clausura pertinebat, & spectabat quam maxime, ad obseruantiam promissæ castitatis earum. Supra quod Capitulum dicunt DD. Iurisperiti communiter, quod modus conuersandi mulierum, taxatur ibidem, secundum naturam rei, cum non deceat mulieres vagari iuxta, *c. mulieres de iudicijs lib. 6.* ergo propter similem rationem, & causam, de consensu maioris partis Capituli, bene possunt fieri a Prælatis aliqua stricta, & rigorosa statuta, quæ proinde subditi obseruare teneantur, cum ad maiorem, atque meliorẽ suæ Regulæ obseruantiam pertineant. Hactenus de isto articulo.

c. Quod ad omnes de reg. iur.

c. Vnicum de regul. lib. 6.

c. Mulieres de iud. lib. 6.

ARTICVLVS XI.

Verum subditus potius teneatur obedire Prælato, & Patri suo spirituali, quam carnali?

HAec quæstio, atque difficultas amplissima est, & de qua est magna lis, & controuersia inter Doctores, qui & hac de re agunt ad inquirendum, & inuestigandum, teneaturne filius iam religiosus effectus, à Religione exire, quò patri extreme indigenti subueniat? an vero potius in claustro permanere, & Prçlato obedire? circa quod sunt variç sententiæ, & Doctorum opiniones, quæ longissime atque diffusissime tractantur à Scholasticis, & Summistis, de quorum omnium resolutione, sequentes ego statuto concl.

Prima Conclusio.

Si parentes sunt in extrema necessitate constituti, potius est parendũ illis, quam obediendũ Prælato, siue Patri spirituali.

Si parentes sunt in extrema necessitate, constituti, tũc filius religiosus effectus, potius tenetur eisdem parentibus carnalibus, quã Prælato, siue Patri spirituali obedire, & quò illis succurrat potest claustrũ exire, & facere omnia alia, quæ ad id requiruntur petita licentia, licet non obtenta, quin vero, & in casu, etiam contra obedientiam Prælati. Hæc conclusio est grauissimorum Auctorum, & meo quidẽ videri est certa. Eam tenent Ricardus in 4. q. 18. & Henricus quodlibeto 6. q. 18. Adrianus quodl. 2 q. 1. Aug. de Ancona, de potest. Papæ, q. 5. ar. 1. Videatur de ea P. Corduba, super nostram Regulam, c. 2. q. 6. in 2. ar. Sed probatur præterea efficacissimis rationibus. Primo, quia præceptum de honorãdis parentibus, sicut & præceptum non occidendi, est de iure naturali, atq; diuino, fortius obligans, & prius quam quodcumque Prælati præceptũ, seu obligatio adimplendi, quodcumque votũ, cuiuslibet professionis, & Regulæ superuenientis: ergo non debet per hoc vltimum, illud prius derogari, aut impediri, cum illud primum sit obligatorium de per se, & simpliciter, hoc autem vltimum, quasi secũdario, & per accidens ex noua superueniẽti obligatione præcepti, siue voti. Cõfirmatur, nam emittere votũ est consilium; at subuenire parentibus, est præceptum, illudq. strictissimum; cum igitur consilia dentur, vt præcepta melius adimpleantur manifestũ fit, quod per consilia nullatenus derogari debet præceptis. Et secundo confirmatur: nam ad subueniendum alij cuicumque, existenti in extrema necessitate (secũdum probabilem opinionem) potest religiosus, si necesse fuerit, extra claustrum exire, pro illo succurrendo, humiliter petita licentia, licet non obtenta. ergo multo melius ad subueniendum suo Patri existenti in eadem extrema necessitate, nec tenebitur in tali casu Prælato obedire: nam hoc ius de subueniendo extreme indigenti, & extremæ necessitati cuiusque, sed parentium quam maxime, est naturale, & præualet obligationi cuiuscumque obedientiæ Prælatorum, seu voti cuiuslibet.

Ricard. in 4. Henr. quodl. 6. q. 18.

Adria. quodl. 2. q. 1.

Aug. de Ancona, d. pot. Papæ, q. 5. ar. 1. Cord. sup. reg. c. 2. q. 6. in 2. ar. & pud 1. & in resolut.

Secunda Conclusio

Si parẽtes nõ sint in tali extrema necessitate, sunt tamen in necessitate magna, tunc filius religiosus effectus, non potest extra claustrum exire, quo ipsis succurrat; sed potest, & tenetur illis succurrere per modos licitos, non contrarios suæ regulæ, & professioni, sed non alias. Hæc conclusio est expressa D. Thomæ, 2. 2 quæst. 101. artic. 4. & quodlibeto 3. artic. 6. & eam tenuit olim Alexander Alensis 3. par. q. 33. membro 4. iuxta quam dico, quod tenetur filius professus, inquantum poterit, salua semper Ordinis obedientia, & regulari disciplina satagere, vel per se vel per alios, vt suis parentibus subueniatur in magna necessitate cõstitutis. Non tamẽ tenetur, aut potest, ad id extra claustrum exire, quamuis sit iusta causa, vt summus Pontifex cũ tali filio religioso dispenset, ad Religionis egressum, vt debite parentibus prouideat. Sic explicata modo probatur cõclusio: quia talis religiosus solummodo

Si parẽt, est non sint in extrem. necessitat., sunt tamen in necessitat. magna licet nõ propterea extra claustrum possit Religiosus exire, tenetur tamen intra eũdẽ per modos licitos succurrere.

D. Tho. 2. 2. q. 101. art. 4. & quodlib. 3. ar. 6.

Alex. Alens. 3. par. q. 33. membro 4.

tenetur

tenetur suis succurrere parentibus, modo sibi possibili de iure, seu alias licito, iuxta ipsius statũ in quo est. Sed qui iam per professionem validam est effectus religiosus, atque Religioni obligatus, de iure nullum alium habet modum licitum, subueniendi parentibus, præter illum, qui in conclusione est positus: ergo illud, & non amplius debet facere. Consequentia cum maiori est legitima. minorem autem probo, per similitudinem de filio clerico, & iam constitutio in statu clericali, qui quidem non tenetur parentibus, etiã in magna necessitate constitutis, succurrere secundum aliquem modum, qui suo repugnet statui. Non enim tenetur, pro releuãda tali suorum necessitate parentum, armis vti, nec fieri miles, nec exercere officium vile, ac sibi discõueniens: nam talis necessitas non facit licitum modum, qui alias de se, sine tali necessitate nõ esset, licitus, talia vero facere, esset contra statum clericatus: ergo itidem dicendum est de prædicto religioso, in proposito casu. Confirmatur, nam talis religiosus per professionem factam, quoad mũdum est iam omnino mortuus, & per talem mortem ciuilem, seu spiritualem, ita effectus iam non suus, ac si totaliter esset mortuus corporaliter; sed si esset mortuus corporaliter non teneretur, quo parẽtibus subueniret, quidquam facere; ergo nec nũc, postquam est mortuus spiritualiter, ad subueniendum eisdem parentibus tenebitur à claustro axire, sed sat erit facere, per se, vel per alium, quod potuerit, ad talẽ necessitatem releuandam semper tamen existendo in Monasterio, & sub obedientia sui Prælati, & salua sua professione, & puritate suæ regulæ. Aduerto tamen, quod si forsan Prælatus esset tyrannus, neq; in tali casu permitteret subdito, per modos licitos, & suæ regulæ, & professioni non contrarios, mendicando, aut laborando parentibus subuenire, & succurrere, tunc petita licentia, & prius notificata causa, siue necessitate, licet non obtenta, posset extra claustrum exire, contra præceptum Prælati, dũmodo ex hoc non sequeretur, aut immineret graue scandalum, aut aliquod maius malum. Hoc tenet expresse Adrianus quodlibeto 1. at. 3. in responsione ad 7. argum. & inquit, quod sic faciendo, nõ peccat, imo debite facit, quod tenetur, vt patri suo subueniat neque iste talis est apostata, neque vllam incurrit censuram à iure inflictam, contra exeuntes claustrum, sine Prælatorum licẽtia, nec merito talis religiosus potest dici inobediens, præceptis rationabilibus Prælati, ex quo talis Prælatus prohibet, quod ille tenetur facere. Et quamuis (inquit) illud sibi prohibeat sub obedientia, & censuris, non tenebitur illi obedire: quia non id facit rationabiliter, sed cõtra ius diuinum, & naturale; ideoq; eius præceptum est nullum, & apposita censura non ligat. Addit tamen Adrianus, quod nihilominus non potest huiusmodi religiosus, auctoritate sua deserere, seu relinquere habitum, nec aliquid facere, quod sit contra suam regulam, aut statui suę Religionis, & professionis contrarium, vt dictũ est. Videatur hac de re Pater Corduba loco supra citato, suam explicando mentem, atq; sentẽtiam, vbi plura alia dicit ad hoc propositum notatu dignissima, admonendo religiosos omnes, vt videant, considerent, atque perspiciant, sitne vera, & magna suorũ parentum necessitas, quibus teneantur succurrere, & subuenire; ita quod sine ipsis, probabiliter nullũ aliud omnino appareat remedium, neque idipsum fieri possit per alium fratrem, siue quamcumq; aliã personã, & quod non plus faciant, contra præceptũ & obedientiam Pręlati, quã necessitas ipsa requirit & vt fuerit necessarium, ad eandem subleuandam: neq; ẽt in his dijudicandis proprię prudentię innitantur, ne ex propria affectione culpabiliter, decipiantur. Semper. n. in omnibus, quę non sunt cõtra charitatem Dei, aut proximi, nec secũ aliquod trahunt malum, siue speciem mali, curãdum (inquit) obnixe est. vt debita pręstetur obedientia Pręlatis, quibus post votum, & professionem factam, magis reuereri, atq; obedire tenemur, quam ipsis parentibus carnalibus, extra duos iam dictos, & suprapositos casus. Hęc de isto articulo dicta sufficiant.

Qualiter subditi se gerere debeant in subueniẽdis suis parentibus, necessitatem aliquã magnã patientibus.

Adria. quodlib. 1. artic. 3. in respon. ad 7.

Notanda verba P. Cordubæ circa modum, quo subditi se gerere debẽt in subueniendis suis parentibus.

Cordub. super reg. c. 10. q. 6.

ARTICVLVS XII.

Vtrum Fratres Minores, ex vi voti, & sua regula, strictius teneantur, suis obedire Prælatis, quam reliqui aliarum Religionum alumni, & professo es?

De hac difficultate, & quęstione, latissime agit Seraphicus Pater noster Bonauẽtura, super caput primum nostrę regulę, vbi varios enumerat, & ponit obedientię gradus, inter quos illum eminentissimum esse dicit, qui nullis circumscribitur terminis, seq. extendit ad omnia, quę non fuerint cõtra propriam regulam, seu animę, & spirituali saluti contraria. Et addit, quod errant multum, qui dicunt, quod in omnibus Religionibus obedientia sit æqualis. Hoc idem tenet in quęstionibus q. 12. & 13. & in doctrina maiori Nouitiorum lib. 3 cap. 55. vbi inquit, quod in tribus votis essentialibus, nostra Regula, & Religio omnes alias Regulas, & Religiones superat, atque excedit. De cuius doctrina, & resolutione, sequentem statuo conclusionem.

D. Bonau. sup. c. 1. nostræ regulæ.

Notanda verba D. Bonau. circa nostræ Regulæ obediẽtiam debitam.

Idem Bonau. in qq. super regul. 12. & 13. & in doctrina maiori Nouitio. lib. 3. c. 55.

Conclusio.

Nos Fratres Minores, ex vi voti, obedientię nostrę Regulę strictius tenemur obedire nostris Pręlatis, quam reliqui aliarum Religionum alumni & professores obedire teneantur suis Pręlatis & superioribus. Hanc conclusionem pręter Seraphicum Patrem nostrum Bonauenturã, tenent alij grauissimi Doctores, in quibus est Orbelus, studiosissimus interpres Scoti in 4. sententiarum, dist. 38. q. 1. §. 24. vbi post multa alia sic dicit: Ex his patet, Ordinem Fratrũ Minorũ esse arctiorem ceteris, in voto obedientię: quia non solum tenentur obedire suis Pręlatis in his, quæ ad regularẽ obseruantiam spectant (sicut tenentur omnes alij Religiosi, secundũ sanctũ Thomam) verũ ẽt, & in his, quæ non sunt cõtraria animæ, & regulæ, suæ, vt patet ex ipsorũ regula. Hæc Orbelus. Et idem expresse tenet Bernardinus de Busto, in suo sermonario 2. par. sermone. 27. Nec ab hac sententia discedit Durãdus in 2. sententiarum, dist. vltima, dicens, quod maior, vel minor obedientia cuiuslibet Religionis consurgit, & attenditur à forma voti illius regulæ, cui religiosus quispiã se obligauit. Ex nostro sacro Ordine, tenẽt hanc sententiã, & cõclusionẽ, oẽs fere nostræ regulæ expositores, Expositio sanctorum Patrum, & ea, quæ circumfertur sine titulo, Diuus Bernardinus sermone de obedientia, & in quodam alio dialogo quem fecit de eadem materia. Sed probatur modo conclusio prædicta ratione: nam verba nostræ regulæ in capitulo decimo post alia sunt, quæ sequũtur. *Fratres vero qui sunt subditi, recordentur, quod propter Deum abnegauerunt proprias voluntates.* & subdit. *Vnde firmiter præcipio eis, vt obediãt suis Ministris in omnibus, quæ promiserũt Domino obseruare, & nõ sunt cõtraria animæ, & regulæ nostræ.* Ex his verbis colligunt nostræ regulæ expositores qđ nos Minores Fratres, ex vi præfati voti obediẽtiæ, & præfata forma profitẽdi, specialius, atq; strictius prę alijs religiosis tenemur nostris Prælatis, & Superioribus obedire. Siquidem ipsi non tenentur, nisi in his, quæ pertinent ad suam regulam, seu pertinere, atque ordinari possunt ad regularẽ vitã;

Minores Fratres ex vi nostræ Regulæ strictius Pręlatis tenemur obedire, quã reliqui aliarum Religionum alumni.

Orbelus super Scotũ in 4. sent. d. 38. q. 1. §. 24.

Bernardin. de Busto in sermonario 2. p. serm. 27.

Durand. in 2. sent. dist. vlt.

Expositio sanctorum Patrũ, & alia, quæ circumfertur sine titulo.

D. Bernardin. serm. de obed.

Nos autem vniuersaliter in omnibus licitis, & honestis, duobus casibus solummodo exceptis, nempe si præcipiatur aliquid, quod sit contra animam, aut quod sit cótra nostram regulam. Vnde Hugo clarissimus nostræ regulæ expositor post refutationem opinionis contrariæ dicit. Quod perfecta obedientia illa est, quæ nullis terminis coarctatur, neque contenta suæ professionis angustijs, fertur in latitudine charitatis, & ad omne, quod iniungitur, spótaneè, in infinitam libertatem extenditur, quam B. Franciscus in spiritus feruore, suis Fratribus indixit, præcipiens, vt obediant suis Ministris, nó solum in his, quæ promiserunt Domino obseruare, verum ét in alijs, quę nó sunt cótraria animę suę, & regulę nostrę: hos duos tantú limites imposuit. Hęc ille.

Hugo in expositione nostræ regulæ c. 10.

Nota hoc argumentum fortissimum, atque solutionem.

Sed vt ex oppositione contrariorum, veritas nostræ conclusionis plenius elucescat, libet contra ipsam argumentari, eritq. argumentum, omniú quidem iudicio, fortissimum. Et quæro, an teneamur nos Fratres Minores, ex vi voti obedientiæ nostræ, obedire nostris Superioribus, & Prælatis in his, quę sunt supra Regulam; an non? si dicatur quod, sic non stamus firmiter in nostra sententia; quin vero his, quæ diximus supra in art. 10. videmur contraire; si vero dicatur, quod non, ergo nec nostra obediétia maior, aut strictior est, quam sit obedientia aliorú religiosorum, siquidem etiam ipsi (vt dictum est) suis Superioribus, & Prælatis obedire tenentur, in omnibus his, quæ non sunt supra regulam. Vel dicatur, & assignetur aliquid, in quo nos Minores Fratres teneamur nostris Superioribus obedire, & etiam non teneantur aliarum Religionem religiosi, & alumni similiter. Argumentum quidé est fortissimum; sed quod solutionem habet. & respondetur primo, concedendo, quod nos Fratres Minores, non tenemur obedire nostris Superioribus, & Prę-latis in his, quæ sunt super regulam, absolute, & simpliciter; negamus tamé. quod inde sequatur, quod nostra obedientia, non sit amplior, atque strictior, quam aliorum religiosorum. Sicut neque valet ista consequentia: nullus currit plus, aut melius, quam potest: ergo nullus currit melius, aut plus, quá quispiam alius. Non (inquam) tenet consequentia: nam potest currere melius, quam alius, etiam si nó curratt plus, aut melius, quá potest. Sic ergo in proposito, habens quis maiorem obligationem, atque votum obedientiæ magis strictum, & ad maiora se extendens, etsi non teneatur ad aliquid supra suam obligationem, habere potest maiorem obligationé, quam alius. Vnde non valet argumentum: Fratres Minores non tenentur obedire in his, quæ sunt supra suam regulam, & supra suum obedientiæ votum: ergo non obligantur ad altiorem, & arctiorem obedientiam seu regulam, quam alij religiosi. Teneret quidem consequentia, si omnes regulæ in obedientiæ voto, essent æquales, & nullus religiosus ex vi suæ regulæ teneretur ad plura, siue plus, quam alius, obedire. Dico igitur, cú Seraphico Patre nostro D. Bonauent. errare illos, & multum, qui dicunt in omnibus Religionibus obedientiam esse æqualem. Quin vero addo, quod sicut Religio nostra in stricta paupertate, atque in multis alijs rigoribus, & asperitatibus, excedit omnes alias, vtpote, qui ex vi nostræ regulæ, & ex voto nostræ paupertatis, nullum possumus habere proprium, neque in particulari, neque in communi; quæ obligatio in nulla alia Religione tam stricta repetitur, viginti-quatuor etiam habet obligatoria præcepta. Ita & in voto obedientiæ, excedit omnes alias, quia regula nostra, obligat nos specialiter, ex vi voti nostrę obedientiæ ad plura, ad quæ non obligantur aliarum Religionum alumni, & professores. Et quādo quęris, quod detur aliquid, in quo specialiter teneamur obedire? Generaliter dico, & respondeo ex textu nostræ regulæ, quod non solum in his, quæ specialiter promisimus Domino obseruare (quæ quidem sunt plura, strictissima, & rigorosissima, vt patebit intuenti & legenti nostram regulam, quæ in hoc excedit omnes alias aliorum religiosorum) verum etiā, & in omnibus alijs, quæ non sunt contraria animæ, & regulæ nostræ, quæ si à Prælatis præcipiantur, obligatoria erunt, possuntq. id facese ex vi regulæ. Quorum exempla multa, in promptu assignari possunt, vt si Prælatus ex præcepto, atque per obedientiam, iniungeret nobis disciplinam quæ ter in hebdomada fit in nostro sacro Minorum Ordine, licet expresse ad id non obligemur ex regula, teneremur quidem in eo nos ei simpliciter obedire; non tamen tenentur aliarum Religionum alumni, & professores, cum sit supra eorum regulam, nos vero sic, ex quo non est contrarium animæ, & regulæ nostrę. Idem dico de alijs, & generaliter (vt huic articulo, atque tractationi vltimam manum imponam) quod Fratres nostri sacri Ordinis, tenentur suis Prælatis, & Superioribus obedire, in omnibus licitis, & honestis, quæ animæ, & regulæ nostræ non contrariantur, quæcumque illa sint, etiam si ad regularem vitam non pertineant, aut pertinere possint. In quo proculdubio nostra obedientia strictior est, quam omnium aliorum religiosorú. Videatur hac de re Pater Corduba super nostram regulam cap. 10. quæst. 2. in 7. puncto. Et hæc dicta sufficiant pro isto articulo, & de tota quæstione.

Nota solutio dedu ta ex P. Corduba, vbi supra, super nostram regulam.

Nota ex D. Bonauent. quod in omnibus Religionibus, ó promittitur obedientia, non est æqualis.

Corduba vbi supra c. 10. q. 2. in 7. puncto.

QVÆSTIO XXVII.

De Religiosis professis, quantum ad votum Castitatis, in sex Articulos diuisa.

1 *Vtrum omnis Religiosus professus, necessario obseruare teneatur castitatem?*

2 *Vtrum si Religiosus post solemnem professionem, de facto contrahat, teneat, & valeat matrimonium?*

3 *Quæ sit pœna Religiosi professi, de facto contrahentis, & ad quem huius delicti cognitio pertineat?*

4 *Vtrum per solemnem professionem, dissoluantur sponsalia de futuro & matrimonium ratum, non consummatum de præsenti?*

5 *Vtrum viri Religiosi Societatis Iesu post primam emissam professionem possint matrimonium contrahere, & de facto contractum an sit validum?*

6 *Vtrum post emissam professionem solemnem, ab Equitibus Ordinum Militarium, matrimonium post contractum sit nullum, & an per ipsam matrimonium ratum, sed non consummatum dissoluatur?*

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum omnis Religiosus professus, necessario obseruare teneatur castitatem?

VT hæc veritas agitatione plenius elucescat, libet in contrarium aliqua proponere argumenta, ad probandum apparenter, quod Religiosi, non ex voto, aut præcepto, teneantur seruare castitatem, siue continentiam, etiamsi sint in perfectionis schola, & iam fuerint professi statum perfectionis. Nam omnis Christianæ vitæ perfectio (vt tenet cómunis doctrina) sumpsit initium, atq; exordiú ab Apostolis; sed Apostoli nó leguntur castitaté, siue cónenentiá seruasse: quin vero legitur de eorum aliquibus eadé non seruasse, vt patet de D. Petro, de quo dicit Matt. 8. quod fuit vxoratus, & quod habuit filiam, & socce- *Matth. 8.*

& socerum: ergo & idipsum facere possint huius temporis Religiosi, & quarumcumq. Religionum alumni, & professores, nec erit contra statũ suç perfectionis. Et confirmatur præterea, saltem, nõ id esse de intrinseca ratione Religionis, seu status Religiosi, aut solemnis voti: nam Religio, & sacerdotiũ penes hoc videntur exæquari, quod vtrobiq; sit solemne castitatis votum: sed sacerdotalis ordo, verus atq; legitimus cum sit (vt statim dicemus) optime stare potest cum matrimonio; vt videre est in sacerdotibus Græcorum. ergo Ecclesia idipsum, si vellet posset statuere de huius nostri temporis religiosis, nempe quod ad castitatem seruandã non remaneãt obligati. Et secundo confirmatur: nam etiam de facto videmus, quod in Ecclesia sunt aliqui, qui etiã dicuntur Religiosi, vxorati, & qui vxoribus vtuntur, vt Cruciferi, Religiosi Ordinum Militariũ, qui secundum probabilissimam opinionem, sunt vere, & proprie religiosi, postquam emittũt tria Religionis essentialia, & substantialia vota: ergo idipsũ Ecclesia posset statuere, de omnibus alijs Religionibus, & quod earum alumni essent omnes vxorati, neque tenerentur seruare continentiam, seu castitatem. His tamen non obstantibus, in contrarium est veritas, de qua sequens statuitur conclusio.

Conclusio.

Omnes religiosi solemniter professi, ex suo voto, atque Ecclesiæ præcepto, seruare tenentur continentiam, & castitatem.

c. cum ad Monasterium, de statu Monach. Conc. Turonen. 2. c. 16.

Omnes Religiosi solemniter professi, ex suo voto, & Ecclesiæ præcepto, obseruare tenentur continentiam, & castitatem. Probatur hęc conclusio primò ex *extrauagante, cum ad Monasterium de statu Monachorum*, vbi Innocentius Tertius, definiẽdo, atque determinando, quænam sint de essentia Religionis, seu status Religiosi, dixit, *Quod abdicatio proprietatis, sicut, & custodia castitatis, adeo est annexa statui Monachorũ, & regulæ Monachali, vt super ipsam nec summus Pontifex possit licentiam indulgere.* In Concilio etiam Turonensi c. 16. celebrato sub Pelagio summo Pontifice, eo tempore quo licebat clericis iuxta vsum Oriẽtalis Ecclesiæ, vxores habere, de Monachis ita scriptum reperitur: Si qui in Monasterio conuersi sunt nullatenus exinde habeant licentiam vagandi, neque (quod absit) vllus eorum audeat coniugẽ, ducere, aut extranearum mulierũ familiaritatem habere. Quod si quis vxorem duxerit, excõmunicetur, & de vxore, male sociata consortio, etiam iudicis auxilio separetur & infelix Monachus cõiunctione fœdatus, ab Ecclesia segregetur, donec reuertatur ad septa Monasterij, & indictam ab Abbate (quãdiu præceptum fuerit) agat pœnitentiam. Hæc Concilium Turonense, quod est antiquissimum. Et sunt quidẽ verba summopere notanda contra Hæreticos nostri temporis. Secundo probari potest idipsum, ex his quę diximus supra q. 1. ar. 4. & 5. vbi luculentissime (ni fallor) ostendimus, obediẽtiam, paupertatem, & castitatem, esse de essentia, atq; substantia cuiuslibet Religionis, seu status Religiosi; idque nõ solum ex pręcepto Ecclesię atque ex humana institutione, verum etiã ex ipsa natura rei, & ex intrinseca ratione eiusmodi status, & ex speciali institutione Christi Domini. Quod autem hac de re, & de religiosorum cęlibatu, & continentia, exstet particulare pręceptũ Ecclesiæ, constat ex innumeris Iuribus, & sacris Canonibus, quę habẽtur in iure, breuitatis gratia à me imprę̨sentiarum omissis, cum sit res adeo certa, clara, & manifesta, vt de ipsa Catholicorum nullus audeat aut possit dubitare. Videantur, in decreto, & decretalibus, in titulis de voto, & de vita, & honestate clericorum, Monachorum, & Religiosorum, & de his qui nubere nõ possunt, &c. vbi multa, & quidem notabilia ad hoc propositum licebit adinuenire. Ad argumentã in cõtrarium adducta respondeo. Ad primum, quod Apostolorum nullus, postquam assumptus est ad Apostolatus apicem, vxorem duxit, vt tenet expresse D. Thom. 2. 2. q. 186. art. 4. ad 1. vt tamen nõ tolleretur alicui spes perueniendi ad perfectionem, siue ad statum perfectionis, ad id munus assumpsit etiã Christus Dominus, aliquos quos inuenit vxoratos, atque matrimonio legatos, & talis fuit B. Petrus, quem inuenit matrimonio coniunctum, & propterea non ipsum ab vxore separauit. Neque enim fieri poterat absque vxorum iniuria, quod viri easdẽ desererent D. Ioannem tamen nubere volentem, quem virginem inuenit, à nuptijs reuocauit, quo facto clare insinuauit, continentiam, siue castitatem, pertinere ad Apostolicum statum, & consequentẽr ad statum Religiosorum omnium, qui quidem sunt eunuchi illi, qui iuxta Euangelium, spontaneè, atque volũtariè, spiritaliter semetipsos castrauerunt propter regnum cœlorum.

D. Thom. 2. 2. q. 186. ar. 4. ad 1.

Matth. 19.

Ad primam confirmationem respondeo, vt respondet Magister Soto, de iustitia & iure lib. 7. q. 5. art. 3. in solutione ad secundum argumẽtum, quod sacerdotalis ordo nullatenus est Religio, aliàs, Canones, & Doctores non explicuissent solemne votum, sub duorum forma, dicentes consistere, in susceptione sacri ordinis, & in professione Religionis, vt habetur *in c. vnico, de voto lib. 6.* Et addit inter alia, hoc etiam interesse inter sacerdotium, & Religionem, quod votum castitatis non est de essentia, & intrinseca ratione sacerdotij, perinde atq; Religionis. quo sit vt sacerdotale ministerium seruari posit absque voto castitatis: nam qui sacris initiatur, non perinde atque religiosus, emittit expressum eiusdem votum. non enim ait, voueo castitatẽ, sed pręcipitur ipsi seruare illam; neque est castitatis votum explicitum, sed pręceptum, aut votũ implicitum, & in ipsa ordinum susceptione imbibitũ. Ex dictis colligitur primo, quod sacerdotes Gręci, sunt eiusdem generis sacerdotes nobiscum. Secundo, potuisse Romanam Ecclesiam, si voluisset, tollere votum castitatis à sacerdotibus, salua semper rei substantia, & ratione status sacerdotalis hoc autem non potuit vllo modo facere cum religiosis, cũ (sicut dictum est) castitas, atque continentia, sicut obediẽtia, & paupertas, sic de essentia, & de intrinseca ratione Religionis, & status Religiosi, non solum ex præcepto, & institutione Ecclesiæ, verum etiam, & ex ipsa natura rei, atque ex speciali præcepto, & institutione Christi Domini. Sed dices, si id ita est, ergo incongrue sacerdotale, dicitur solemne votum? Negando consequentiã, concedo quidem libenter, quod non est solemne votũ, de iure diuino, sicut illud, quod emittitur à Religiosis, quod est omni Religioni essentiale. Est tamen solemne de iure positiuo, hoc est, ex statuto Ecclesiæ, quæ sacerdotes oẽs illegitimauit, atq; illegitimos esse voluit & reddidit, & fecit, omnino inidoneos ad contrahendum matrimonium. Videatur hac de re Soto vbi supra.

Soto de iust. & iur. lib. 7. q. 5. art. 3. in solut. ad 2.

c. vnico, de voto lib. 6.

Nota valde pro castitatis voto solemni, quod fit in susceptione sacri Ordinis.

Nota hoc valde.

Ad secundam confirmationem respondeo, quod propter hoc argumentum multi dicunt, huiusmodi Cruciferos, & Equites Ordinum Militarium, nõ esse vere & proprie Religiosos (vt latissime disputatum est supra. q. 10. artic. 4.) sed tamen, vt ibi etiã dixi, contrarium verius, esse iudico, & credo, cum doctissimo Doctore Nauarro de redditib. Ecclesia. q. 1. monitione 55. num. 8. dicente, eos esse vere, & proprie religiosos. Neque argumentum in contrarium adductum, quidquam facit, cum non id habeant ex professione suæ regulæ, sed ex iusta dispensatione summorum Pontificum, aut si mauis, ex sua regula priuilegiata, atq; modificata per Papas, summosq; Pontifices, quæ moderatio & dispẽsatio, nõ tollit simpliciter, & absolute, quod suũ votum

Nauar. de redd. Eccles. q. 1. mon. 55. nu. 8.

Nota valde pro castitatis solemni voto, quod emittunt equites Religionũ militarium.

tum continentiæ, & castitatis, non sit solemne, sed solummodo restringit ipsum, ad hoc, vt non habeat locum in copula maritali, quod longe aliud est, atque diuersum. Non enim quis desinit esse vere Religiosus, pro eo quod à summo Pontifice, secum dispensetur super aliqua voti sui parte, salua semper existente, & essentia, & substantia status Religiosi, vt quam latissime diximus supra q. 16. ar. 4. Hactenus de isto articulo.

ARTICVLVS II.

Verum si Religiosus post solemnem professionem, de facto contrahat, teneat, & valeat matrimonium?

Huic Articulo respondetur, per sequentem conclusionem.

Conclusio.

Omnino nullum est matrimonium contractum à Religiosis solemniter professis.

c. vnico, de voto lib. 6.

SI Religiosus aliquis, post solemnem professioné validam, de facto contrahat, matrimonium cótractum erit in se omnino nullum. Hæc conclusio est expresse determinata, *in c. vnico, de voto li. 6.* Pro cuius pleniori intelligentia adnotare libet, quod in primitiua Ecclesia, & priscis illis temporibus, non inerat tanta vis, & auctoritas monasticis votis, ac habent modo. Neutiquam enim vocabãtur solemnia, & vt multi credũt, neque in Religionis professione, expresse promittebantur, seu emittebantur à Religiosis: sed tantum implicite, eo modo, quo diximus de Clericis supra, quod nunc castitatis votũ in sacris ordinibus includitur. Solũmodo habebant ex generali omnium consensu, quod ea erant Religioso statui annexa. & cum eodé in professione suscepta, etiam si voce tenus, nulla prorsus eorũ fuisset facta repromissio. Ita colligitur ex quadam epistola Diui Basilij, secunda ad Amphoca. 19. vbi inquit: *Eos qui se olim ad Monachorum adijciebãt ordinem, calibatum promittere consueuisse.* Quod, & tãdiu durauit, quamdiu antiqua illa pietas, & magna illius temporis verecundia, absque aliquo maiori vinculo, seu obligatione satis fuit ad homines in officio continendos. Postea tamen cum experiétia ipsa multoties constaret contrarium, melius, atque commodius sanctis Patribus visum fuit, vt qui Religiosi esse vellent, in sua consecratione, & professione, non contenti prædicto voto castitatis implicito, expressam eiusdem facerent professionem, vt etiam colligitur ex supraallegata epistola D. Basilij. Nec etiam tunc temporis, solemnis illa professio, vim & robur habebat solénis voti, vt habet modo, ad effectum annullandi, & irritandi matrimonium, post contractum, sed dumtaxat impediebat, ac impedit modo, votum simplex. Si quis tamen religiosus, rupto verecundiæ velo, de facto matrimonium cõtrahebat fracto voto, visus quidé erat peccare mortaliter, ex consensu omnium, at matrimoniũ firmũ habebatur, & ratum. Hoc cõstat ex multis epistolis, antiquorũ Patrum, ex D. Cypriano lib. 1. in Epistola ad Põponiũ 11. & ex D. Hieronymo epistola 8. ad Demetriadem, quibus in locis, loquétes vtique, de quibusdã illius téporis Monialibus, dixerunt, quod si se continere non possent, postquã professæ erant, potius ad nubendum hortatétur, eo quod iam neq; illis peccatũ fuisset, accedente Episcopi legitima dispensatione. D. etiam Epipha. hæresi. 61. contra Apo. hoc etiam consulit alijs. Quin vero D. Augu. de bono viduitatis, cap. 9. & 10. quorumdam opinionem confutat, qui harum cõiugiũ, verum matrimonorum esse negabant. Quod si Innocentius I. Pontifex Max. supradictis Patribus contemporaneus, & qui eorum ætate vixit, & nonnulla Concilia (maxime quoddã Toletanum) cuius fit méntio *in c. viduas, & c. de viduis 17. q. 1.* huiusmodi coniugia, in locum pœnæ cuiusdam dirimi iubent, atq; constituunt (quod sine dubio facere poterat, & vt quoad thorũ separarentur) nõ pro eo fuit, quia iuxta eorum sententiam, eiusmodi coniugij & matrimonij vinculum, crederent fuisse nullũ, hoc enim nusquam dicunt, sed in pœnam hoc ipsum cõstitutũ fuit, quæ & ipsa pœna illo tempore, vt ibidem constat, nõ erat generaliter recepta ab Ecclesia. Supradictis omnibus addo, quod Leo Primus cognominato magnus, qui post Innocentium fuit, annis paulo plusquam viginti, in epistola 5. c. 14. quãuis peccatũ esse asserat, atq; doceat, matrimoniũ religiosos viros, seu fœminas post professionem cõtrahere de rescindendis tamen nuptijs, nullam ibi prorsus facit mentionem. Quinuero, neq; Gelasius Papa qui anno quadringentesimononagesimosecũdo rexit Ecclesiã, vt cõstat *ex c. de viduis 17. q. 1.* vbi licet quasdam, Moniales adhortetur, vt ad propositũ redeãt, vnde exciderunt, non tamé illas compellit, nec matrimonium ipsorum infirmat. Neque D. Gregorius ipse, vt constat *ex c. referantur*, etsi in hoc negocio seuerissimus extiterit, & crebris suis epistolis, atque decretis eos, qui huiusmodi coniugia contraxissent stricte præceperit separari, & seiungi, atq; in monasteria detrudi, numquam tamen dixit, aut determinauit, eiusmodi matrimonia fuisse nulla, quin vero quod ea valuisse existimauerit, põt colligi ex quadam ipsius Homilia, quæ in ordine est 38. in Euangelia, vbi mentionem facit de quadam Gurdiana amita sua, quæ postquam vnà cum duabus sororibus se Deo dedicauit, mortuis illis, oblita pudoris, ac reuerentiæ, & etiam consecrationis suę, maritum accepit, & cum eo deinceps vitam duxit.

Nota valde. Quęnam vis inerat olim in primitiua Ecclesia monasticis votis.

D. Basilius in epi. 2. ad Ampho. c. 19.

D. Cyprian. in epist. ad Pomp. 11.

D. Hiero. epist. 8. ad Demetriadem.

D. Epiphan. hæres. 61. contra Apo.

D. Aug. de bono viduit. c. 9. & 10.

Nota hoc valde.

c. viduas, & ca. de vidua 17. q. 1.

Leo Primus in epist. 1. cap. 14. & 51.

c. de viduis 17. q. 1.

c. referũtur eadem causa, & quæst.

D. Greg. homil. 38 super Euangelia.

Ex omnibus supradictis, liquido, atq; manifeste constat, qualiter in primitiua Ecclesia, & priscis illis téporibus, professio monastica, & vota illa, quæ implicité, seu explicaté emittebãtur à Religiosis, nõ eam vim habebãt, nec illud robur, quod modo habent, quoad facultatem, non solum impediédi, verumetiam irritandi, & annullãdi matrimonia post contracta. Quin vero primus omnium, quod literis constet, qui hanc sanctam, mirabilem, atq; laudabilem cõsuetudinem in Ecclesiam inuexit, fuit Innocentius Secundus in quadam generali Romana Synodo, anno humanæ salutis millesimo cétesimo trigesimo nono, vbi constituit, vt Religiosis omnibus matrimoniũ interdiceretur, atq; prohiberetur, idq; ita, vt si in contractũ de facto contraherét, matrimonia ipsa sic contracta nullam prorsus vim haberent. Quod postea confirmauit, & expressius declarauit Bonifacius Papa Octauus, determinando illud solũ votũ debere dici solemne, quantũ ad post contractũ matrimoniũ dirimendũ, quod solemnizatũ fuerit per susceptionem sacri Ordinis, aut per professioné, expressã vel tacitã factã alicui de Religionibus per Sedé Apostolicã approbatis, vt habetur *in c. vnico, de voto, & voti redemptione*. Et addit ibi summus Pontifex, quod reliqua vota népe simplicia, etsi quandoq; matrimoniũ impediant contrahendũ, & quanto manifestius sunt emissa, tanto propter pluriũ scandalũ & exemplũ, durior pœnitentia transgressoribus debeantur; non tamen rescindere possunt, aut valent, matrimonia post contracta.

c. vnico de voto, & voti redẽpt.

Per hęc, quæ dicta sunt, nostra prædicta cõclusio manet satis explicata, declarata: quin vero, & probata, & quod in ea dicitur, firmiter tenendũ atque seruandũ est: hoc vno solo addito (qd prætereire nõ licuit) népe, quod professio prædicta solénis emissa, fuerit valida, vt et in conclusione diximus: nã si quacumque ratione declarata fuerit nulla, atq; inualida,

valida, matrimonium post contractum, firmũ erit, & validum, vt amplius post dicemus, cum agemus de Nouitiorum potestate, & facultate reclamandi. Et hæc pro isto articulo dixisse sufficiat.

ARTICVLVS III.

Quæ sit pœna Religiosi professi, de facto contrahentis, & ad quem huius cognitio delicti pertineat?

Simãcas de Catholicis inst. t. 40. de matrimonio num. 8. 9. & 10.

HAnc quæstionem, atque difficultatem, doctissime, atque disertissime mouet, & tractat, sapiẽtissimus Doctor Simancas, libro illo suo, quem inscripsit, de Catholicis Constitutionibus, vbi circa eiusdem delicti cognitionem, dicit, diuisos esse Doctores, & quod communiter Iurisperiti, vti solent hac distinctione. Nam si huiusmodi facinus, publice, & coram multis fuerit perpetratum, in hoc casu idipsum, qui fecit, videtur esse suspectus de hęresi, & quod ipso facto, male sentiat de votis Monasticis, ac de ipsorum obligatione. videtur enim quasi insinuare, atq; asserere sibi licere id, quod palam, & coram multis committere non erubescit. At si occulte, forsan Monachus vxorẽ duxit, aliud esse dicunt iudicium: quia tunc magis præsumitur dolo, siue ex fragilitate, atque incontinentia peccasse, quam ex intellectus errore. Hanc igitur ob causam (inquiunt) quod in priori casu, huius peccati cognitio, ad sanctę Inquisitionis tribunal pertinet, & contra eiusmodi possunt procedere Inquisitores in secundo vero non ita, propter rationem dictam, argumento deducto *ex l. 2. §. pœne ff. vi bonorum raptor.* His tamen non obstantibus, contrariam sententiam tenet prædictus Simancas, cui, & ipse libenter adhæreo, propter fortissimas eiusdem rationes, de cuius resolutione, sequentes statuo conclusiones.

leg. 2 §. pœne, ff. vi bonorum raptor.

Prima Conclusio.

Cognitio delicti religiosi matrimoniũ contrahentis, ad Inquisitores pertinet.

In vtroque prædicto casu, cognitio delicti, Religiosi matrimonium cõtrahentis, ad sanctæ Inquisitionis tribunal pertinet. Hanc conclusionem probat Simancas hac ratione: nã etsi impudentius, atque inuerecundius ille Religiosus faciat, qui palã, & coram multis nuptias celebrat, & matrimoniũ contrahit, de hæresiq. reddatur suspectus, non tamen hac suspitione carebit, qui occulte etiam contraxit; quinimo plerumque fit, vt qui clanculum aliquid committit, vehementiori suspitione laboret, iuxta commune illud dictum: *Qui male agit odit lucem*: iuxta illud etiam, quod dixit Aristoteles olim, *quod magis iniusti sunt ij, qui magis occulte peccant*: iuxta etiã illud Socratis asserentis; *Quod ea, quæ occulte geruntur improbitatis suspitione sunt plena*. Cum igitur crimen, in vtroque casu idem sit, nec differentia ponatur, nisi in qualitate ambigua (inquit Simancas) quod non videtur, cur diuersæ cognitionis causa constituenda sit. Vnde proculdubio tenet, quod crimen Monachi, siue Religiosi, occulte matrimonium cõtrahentis, pertinebit ad Inquisitores. Hoc dicit esse verum, ijs præsertim temporibus, postquam impius, impurus, atque blasphemus Lutherus, qui alios malo suo exẽplo, atque doctrina ad simile prouocauit, palam docere non erubuit, licere Monachis omnibus (etiam virginibus sacratis, & Deo dicatis) libere matrimonium contrahere. Quæ quidem hæresis Lutteri, iam olim, multis est decretis, atque Concilijs damnata, nec impræsentiarum fert tempus de ea specialiter tractare, aut aliquid dicere. Deueniamus ad pœnas constitutas pro ijs, qui post solemnem professionẽ, matrimonium contraxerunt, de quibus sit secunda conclusio.

Ioan. 3.
Arist. 6. Ethico. c. 6.
Socrat. lib. 5. Ethic. sup. c. 34.

Quæ occulte geruntur, improbitatis suspitione sunt plena.

Secunda Conclusio.

Quæ pœnæ inferantur Monachis, & Monachæ matrimoniũ contrahentes.

Religiosi viri, siue fęminę, post solemne Religionis, & castitatis votum, matrimonium contrahentes, de iure communi excommunicantur, & diuersis alijs pęnis plectuntur, quę habentur in iure. Hac de re consulatur decretum Gratiani 27. q. 1 per totam: nam in tota illa quæstione tractat de hoc argumenti genere, sed specialiter *in c. impudicas, c. si quis sacrum, c. Monacho. eadem causa, & quæstione.* Consulatur etiam Concilium Turonense secundũ c. 11. vbi hac de re agendo ponuntur, sequẽtia verba: *Si quis Monachus vxorem duxerit, excõmunicetur, & de vxore male sociata, etiam iudicis auxilio separetur, & infelix Monachus tali coniunctione sedatus, ab Ecclesia segregetur, donec reuertatur ad septa Monasterij, & indictam ab Abbate, quamdiu ei præceptum fuerit, pœnitentiam agat.* Circa hanc cõclusionem dicit Simancas, quod Inquisitores hodie solent eiusmodi Religiosis, etiã ieiunia, & orationes iniungere, cum detrusione perpetua, & alijs pœnis arbitrarijs, iuxta qualitatem, atque circumstantias delicti. Sed de hoc iterum redibit sermo in alio Tomo, in quo, Deo dante, agendum à nobis est, de delictorum omnium pœnis. Hæc de isto articulo dicta sufficiant.

Gratia. 27. q. 1. per totam, c. impudicas cap. si quis sacrum c. Monacho 27. q. 1.
Conc. Turon. 2. c. 11.

ARTICVLVS IV.

Vtrum per solemnem professionem, dissoluantur sponsalia de futuro, & matrimonium ratum non consumatum de præsenti?

AB hac difficultate breuiter me expediam, quia de ea plura dixi; quin vero omnia quæ necessario videbantur dicenda, supra q. 17. ar. 1. quæstione etiam 18. art. 8. Et communiter dicitur, idq. firmiter est tenendum, quod sponsalia de futuro, & matrimonium ratum non consumatum de præsenti, dissoluuntur, per ingressum Religionis; sed non sic hoc est intelligendum, vt per solum ingressum dissoluãtur, non subsequuto effectu, sed per ingressum, professione solemni secuta. aliàs enim esset in potestate, atque facultate sic contrahentium, pro libito, & pro suo arbitrio, huiusmodi matrimonia dissoluere, ingrediendo Religionem aliquam, & desumendo Nouitiorum habitũ; postea vero egrediendo, ipsumq. relinquẽdo, sicq. sponsum, siue spõsam decipere, atque illudere. Vt igitur amplius hæc veritas constet, proposito articulo respondetur, per sequentem conclusionem.

Conclusio.

Sponsalia de futuro & matrimoniũ ratũ non consumatum, dissoluuntur, nõ per quemcumq; ingressum Religionis, sed per illum tantũ, qui fit cum effectu, & subsecuta professione.

Sponsalia de futuro, & matrimonium ratum, nõ consumatum de præsenti, dissoluuntur, non per quemcumq. ingressum Religionis, sed solummodo per ingressum Religionis cum effectu, & subsecuta solemni professione valida. Hæc conclusio est omnium Doctorum, & Iurisconsultorum communis, & habetur ex glossa in *c. ex publico, de conuer. coniug.* Nec dictis obstat, quod per hoc, quod expectatur professionis tempus, illi, qui remansit in sæculo, imminet periculum incontinentiæ, & lapsus in peccatum carnis; hoc enim nihil refert. Nam multi in coniugio occurrunt, siue occurrere possunt casus, in quibus cõiuges sine culpa (at nõ sine causa) cõtinere cogũtur; prout ait Innocẽtius III. *in c. quoniã frequẽter, § vt lite nõ contest.* atq; etiã dicitur *in c. in præsentia, de sponsal.* & *in c. ex multa, de voto*, qđ mulier tenetur maritũ equitẽ cruce signatũ expectare q̃nq;. annis, multo ergo melius tenebitur expectare mulier spõsũ, Religionem

glos. In c. ex publico, de conuer. coniug.
c. Quoniam frequenter §. fin autem, vt lite non contest.
c. In præsentia de spons.
c. Ex multa de voto.

ingressum per annum. Quam opinionem, tenet etiam Couarruuias de testamentis 1. par. c. 5. num. 11. vbi de sponsalibus loquendo dicit, quod huiusmodi de futuro matrimonium contrahenti melius, atque tutius erit, matrimonium contrahere de facto, fidem adimplendo, quam promisit, & desumendo in vxorem eã quam se ducturum spopondit (præsertim si fidem iuramento firmauit) quam ea prætermissa, Monasterium intrare. Poterit enim postea id facere, ante consummationem contracti matrimonij, & Religionem ingredi. Et sic intelligit Couarruuias illam decretalem *in c. cõmissum, de sponsalib.* Et per hoc etiam resoluũt Doctores alij illam quæstionem, an intrare possit Religionem, qui iurauit aliquam in vxorem ducere. qua de re videãtur Doctores, in materia de matrimonio, sed specialiter Syluester, *verbo matrimonium*, 8. q. 12. & *verbo Religio 2. q. 9.*

Couar. de test. 1. p. c. 5. nu. 11.

Nota hoc valde.

c. Commissum de spons.

Syluest. verbo matrim 8. q. 12 & verbo Religio 2. q. 9.

Sed dices, quanã auctoritate, siue potestate sponsalia de futuro, & matrimonium ratum, non cõsumatum de præsenti, per ingressum Religionis, seu potius per solemnem professionem dissoluuntur? De hac difficultate iam multa diximus supra q. 17. art. 1. & q. 18. art. 2. vbi egimus de cõditionibus requisitis ad ingressum Religionis, tam de iure communi, quam ex vi nostræ regulæ, quarum vna, atq; præcipua est, vt postulantes nostræ sacræ Religionis habitum non sint vxorati, aut ligati, siue coniũcti, matrimonio rato, & consumato. secus est autem quando matrimonium non est cõsumatum, sed solummodo ratum, aut vbi sponsalia fuerint solummodo de futuro. In his enim casibus latissime diximus, matrimonium, ingressum Religionis non impedire, sed posse, qui sic sunt copulati, & ligati, Religionem intrare: nam per huiusmodi ingressum, seu potius per eiusdem Religionis professionẽ expressam, præfata coniugia dissoluuntur; non tã quidem auctoritate humana, quam ordinatione diuina, & ex diuina voluntate, traditione constante. Videantur quæ ibidem sunt dicta: videantur etiam hac de re, Magister Soto lib. 7. de iustitia, & iure, q. 5. ar. 3. in solutione ad 2. arg. & Pater Fr. Michael de Medina lib. 5. de sacrorum hominum continentia cap. 90. & Pater Fr. Emmanuel Rodriguez tom. 3. qq. regular q. 1. art. 4.

Soto de iust. & iu. lib. 7. q. 5. ar. 3 in solut. ad 2. arg. Medina li. 5. de sacr. homi. cont. c. 90. Rodrig. 3. to. qq. regu. q. 1. a t. 4.

ARTICVLVS V.

Vtrum viri religiosi Societatis Iesu, post primam emissam professionem, possint matrimonium contrahere, & de facto contractum, an sit validum?

Ratio dubitãdi est, nam (vt dicitur) vota, quæ in hac professione emittitur ab ipsis, sunt simplicia, ac proinde iuxta naturã voti simplicis, quãuis impediant, aut impedire possint matrimonium contrahendum, nõ tamen diruniunt, annullare, seu irritare possũt matrimoniũ de facto post cõtractũ.

Sed de hac difficultate, iam etiam egimus supra q. 10. ar. 3. vbi & proposuimus ea, quæ pro nostro captu, ad hoc propositum videbantur expedire: quã ob causam, & quia de hac difficultate, & quæstione prohibitum est disputare, seu ipsam in controuersiam adducere per Constitutionem Gregorij XIII. Pont. Max. ab ipsa pro nunc consulto supersedeo, hoc solo contentus, si sequentem conclusionem in medium proposuero.

Conclusio.

Certissime tenẽdum est. religiosus Societatis Iesu, qui cõmuniter Scholares, seu Coadiutores temporales informes, seu non formati nuncupantur, vere, & proprie esse Religiosos, postquam primam professionem emiserint, expleto biennio suæ probationis anno, inhabilesq. esse post eandem professionem ad matrimonium contrahendum, & quod irritum est, ac nullum, quod ab ipsis fuerit, alias de facto contractum. Hæc conclusio habetur expressa, in præfata Constit. Greg. XIII. quæ incipit: *Ascendente domino*, & communiter circumfertur simul cum alijs Constitutionibus Pontificalibus & in cõpendio Societatis Iesu, *verbo Religiosus*. Solummodo est difficultas, respondere, atq; satisfacere propositæ rationi dubitãdi; nempe quonam modo, aut quo pacto, summus Pontifex idipsum potuerit efficere, atque determinare, cum vota, quæ in præfata promissione emittuntur ab ipsis (vt etiam in eadẽ Constitutione dicitur) non sint solemnia, sed simplicia quomodo, inquam, potuerit dare, atque tribuere, vim & robur voti solemnis, voto simplici, quantum ad effectum irritandi, & annullandi matrimonium, post contractum? Fateor quidem, quod difficultas hæc, aliquorũ semper, quin vero, & multorum, torsit ingenia: maxime, cum Sylu. *ver. obedientia, q. 5.* explicans, an Papæ, & Summo Pontifici, teneantur omnes Christiani non solum ecclesiastici, verum etiam seculares obedire? in tertio casu, de mente Panor. *in c. cum olim, de clericis coniugatis* dicat, quod quamuis summus Pontif. possit inhabilitare seculares, ne contrahant, in tali, aut tali gradu consanguinitatis, &c. non tamen potest eos inhabilitare simpliciter ad hoc, vt nullibi, & in nullo casu, possint contrahere, cum hoc sit contra Euangelium, concedens cuilibet sæculari laico, posse nubere. Sed nihilominus præfato argumẽto, atque rationi dubitandi, Respondetur, plenissime, atque sufficientissime, dicendo, quod ea habet locum, in viris secularibus, qui nullum cõtinentiæ, siue castitatis votũ emiserunt in religione, siue congregatione aliqua, per sedem Apostolicam approbata. Nõ autẽ in illis, qui subsunt sub regulari obedientia, & in Religione approbata, emittunt tria Religionis essentialia, & substãtialia vota, quæ absque præiudicio eiusdem Religionis, Summus ipse Pontifex, (quæ maxima est sua auctoritas, atq; potentia) potuit limitare, atq; modificare, vt hoc habeat locum in his: illud autem in illis, salua semper essentia, atque substantia eiusdem Religionis, & status Religiosi, prout latius supra diximus de mente Nauarri in art. 1. in solutione ad secundam confirmationem, agendo de Equitibus Ordinum Militarium. Sic igitur præfatus summus Pontifex potuit determinare, atq; de facto determinauit, quod prædicti scholares (vt præmissum est) existẽtes sub regulari obedientia, in Societate Iesu, sint vere, & proprie Religiosi, reuocabiliter tamen, cum possint dimitti ab eadem Societate, & fieri vere seculares, sed antequam dimittantur, & dum in eadem existunt Religione, inhabiles esse prorsus ad contrahẽdum, & matrimonium ab ipsis contractum, esse ipso iure irritum, & nullum. quod cum à sua Sanctitate determinatum existat, cum tot tantisq. censuris, in hoc est standum. hactenus de isto articulo.

Religiosi viri Societat. Iesu. post primam professionem emissam, non possunt contrahere. & matrimonium contractum est nullum.

Panorm. in c. cum olim, de cleric. coniug.

Notanda verba Syluestri.

ARTICVLVS VI.

Vtrum post emissam professionem solemnem ab Equitibus Ordinum Militarium, matrimonium post contractum sit nullum, & an per ipsam, matrimonium ratum, sed non consumatum, dissoluatur?

Ab hac etiam difficultate breuiter me expediã, cum etiam de illa plura dixerim supra q. 10. ar. 4. vnde, & breuiter eidem impræsentiarum sub distinctione respondeo, per sequentes conclusiones.

P*rima*

Prima Conclusio.

Equites Ordinis D. Ioannis post solemnem professionem emissam validam, non possunt matrimonium contrahere, quin vero probabilissimũ est, quod per ingressum talis Religionis, matrimonium ratum, & non consumatum dissoluatur.

Equites, & nobiles viri Ordinis D. Ioannis, post professionem solemnẽ ab ipsis emissam, validam, & cum debitis cõditionibus, & circumstantijs, nullatenus possunt matrimonium contrahere, & ab ipsis matrimonium contractum, est nullum: quin vero, & probabilissimum est, quod per ingressum talis Religionis, dissoluatur matrimonium ratum non consumatum. Hæc conclusio, quantum ad secundam partem, est contra magistrum Sotum in 4. sententiarum dist. 27. q. 1. ar. 4. vbi inquit, quod per ingressum Religionis in Ordinem D. Ioannis (loquitur de Equitibus, atque Militibus, secus enim est de clericis, seu Fratribus, atque Monialibus) ipse nô auderet affirmare, quod dirimatur matrimonium ratum, non consumatum, aut posse quempiã sic coniugatum, atque ligatum, inuita vxore, Religionem illam profiteri, vt etiam de sacerdotibus dixit. Sed alij grauissimi Auctores, contrariam sententiam tenent; Nauarro lib. 3. consiliorum de regularibus cons. 12. & Pater Corduba in sua summa, q. 148. & q. 178. & Pater Frater Petrus de Aragõ lib. de iustitia, & iure q. 88. art. 11. Quod, & probant ex multis, atque efficacissimis rationibus, & maxime ex quodam facto, quo anno Domini 1532. summus Pontifex dispensauit cum quodã Duce de Medinacæli (nomine Don Gastor) vt per professionẽ factam in supradicto D. Ioãnis Ordine, solueretur matrimonium ratum non consumatum, quod cõtraxerat cum quadam nobili fæmina, certis quibusdam de causis. Neque id mirum (inquiunt prædicti auctores) cum huiusmodi milites, vere, & proprie sint religiosi, & emittant tria Religionis substantialia vota, nempe obedientiæ, paupertatis, & castitatis, quod, & supradictus Soto expresse concedit in lib. quem postea edidit de iustitia, & iure lib. 7. quæst. 5. ar. 3. Per quod, & satis manet probata supradictæ nostræ cõclusionis pars, nempe matrimonium contractum ab huiusmodi D. Ioannis Equitibus, & militibus, post eorum expressam, atque solemnem professionem validam, esse ipso iure nullum, sicut, & matrimonium contractum, ab alijs vere & proprie Religiosis. Sed loquendo de alijs Militibus, & Equitibus aliorum Ordinum, & Religionum, sit secunda conclusio.

Soto in 4. sen. d. 27. q. 1. art. 4.

Nota hoc valde.

Nauar. lib. 3. cõsil. de reg. cõs. 12. Cord. in sua sum. q. 148. & q. 178. Arago. de iust. & iur. q. 88. a. 11. ad vlt.

Soto vbi supra lib. 7. q. 5. art. 3.

Secunda Conclusio.

Loquendo de alijs Militibus Ordinis D. Iacobi Calatrauæ, & Alcantaræ, certi est, quod per eorũ professionem nõ dirimitur, aut impeditur matrimonium ratum atque consumatum post contractum, nec vero ante.

Loquendo de Militibus, & Equitibus D. Iacobi, Calatrauæ, & Alcantaræ, certissimum est, quod per professionem eorum, nõ impeditur, neque dirimitur matrimonium post cõtractum, cum nõ promittant castitatem absolute, sed dumtaxat castitatem coniugalem, quod nihil est aliud, quam quod non cognoscent alias fæminas præter suas proprias, atque legitimas vxores: & pari certitudine conspicuum est, quod per eorum professionem non dirimitur matrimonium ratum, non consumatum, prius contractum. Hæc conclusio est certissima, neque credo, quod de ea vllus sit, qui dubitet. Videatur de ea Pater Frater Petrus de Aragon, vbi supra, & Pater Frater Petrus de Ledesma in suis additionibus ad tertiam partem q. 6. ar. 2. ad 4. & Doctor Enriquez Societatis Iesu, de Sacramentis lib. 11. cap. 8. § 6. Et hæc de isto articulo, ac de tota quæstione dicta sufficiant.

Arag. 22. q. 88. art. 11. Ledesma 3. p. q. 61. art. 2. ad 4. Enriquez de Sacr. lib. 11. c. 8. § 6.

QVÆSTIO XXVIII.

De Religiosis professis, quantum ad votum Paupertatis, in decem, & octo Articulos diuisa.

1 *Vtrum Religiosus solemniter professus, habere possit proprium?*

2 *Vtrum valeat professio Monachi, siue Religiosi, facta cum ea conditione, vt liceat sibi proprium, & bona immobilia possidere?*

3 *Vtrum Summus Pontifex dispensare possit in hoc, quod Religiosus habeat proprium, stricto, & rigoroso modo sumptum?*

4 *Vtrum Equites, atque Commendatarij Ordinũ Militarium cum quibus dispensatum est, vt possint ducere vxores per eamdem dispensationem, seu aliam possint habere proprium?*

5 *Apud quem remaneat proprietas, & dominium bonorũ, q̃ possident oẽs in vniuersum Religiosi?*

6 *Vtrum Religiosi professi habere possint aliquem vsumfructum alicuius rei, si sibi relinquatur?*

7 *Vtrum Religiosus professus de licentia, & consensu Prælati habere possit aliquam Ecclesiam, & villam sibi vnitam, cum horto, & alijs, seu aliquam hæreditatem ad vitam, ea lege, vt soluat Prælato, siue Monasterio certos reddituus annuos, & cætera sibi relinquantur?*

8 *Vtrum Monachus, siue Religiosus habere possit peculium?*

9 *Vtrum Prælatus, subdito possit concedere peculium, vt expendat illud, in quos voluerit vsus?*

10 *Quem habeat vsum Religiosi in rebus, quibus vtuntur, & an vsus facti, possit à dominio separari?*

11 *Quænam sint de essentia paupertatis Euangelicæ, & ad quid obligetur quilibet Religiosus, ex vi voti suæ paupertatis?*

12 *Vtrum Prælatus expendere possit bona sui Monasterij in quos voluerit vsus?*

13 *Vtrum Monachus, siue Religiosus, habens peculium, ac licentia sui Prælati, eleemosynas, possit elargiri, seu aliquid donare, vendere, aut distrahere?*

14 *Quænam Superioris, siue Prælati licentia, sit necessaria, & sufficiat, ad hoc vt Regularis, siue Religiosus possit dare, donare, vendere, aut rem aliquam in proprium sibi vsum destinatam, distrahere?*

15 *Vtrum Religiosus, dans, donãs seu vendens, aut distrahens rem aliquam, aut habens multa superflua de licentia iniusta Prælati, committat peccatum proprietatis, seu incidat in pœnas proprietarij?*

16 *Vtrum retinere, seu acquirere aliquid, sine licẽtia expressa, siue præsumpta Prælati, sit peccatum mortale?*

17 *Quanã quãtitas sit necessaria, & sufficiẽs ad hoc vt dando, donando, recipiendo, aut retinendo aliquid sine licentia Prælati, censeri possit, quod sit peccatum mortale?*

18 *Quænam sit Religiosorum proprietariorũ pœna?*

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum Religiosus solemniter professus, habere possit proprium?

Pro huius Articuli, ac maiori totius quæstionis intelligentia, aliqua sunt fundamenta præmittenda.

ET primo præmitto, quod non impræsentiarum futurus est sermo de proprio, aut dominio illo, quod habẽt, atque habere possunt Ordines, & Religiones in communi: nam hac de re, extat decretũ, atque determinatio expressa Concilij Trid. *sess. 25. de regul. c. 3.* vbi conceditur omnibus Monasterijs, & domibus tam virorum, quam mulierom, etiam Mendicantium (exceptis nostris Domibus Fratrũ sancti Francisci, Capuccinorum, & eorum, qui Minores

Primo nota. Omnes Ordines, & Religiones, Minorũ excepta, habere possunt proprium in communi p. t Concil. Trid.

Cõcil. Trid. sess. 25. de regu. c. 3.

nores de Obſaruantia vocantur) etiam quibus, aut ex Conſtitutionibus ſuis erat prohibitum, aut priuilegio Apoſtolico non conceſſum, vt deinceps bona immobilia poſſidere liceat. Et ſic, quoad propriũ, & bona in communi poſſeſſa, nulla ſupereſt difficultas, aut eſſe poteſt ratio dubitandi, & nos etiam ſupra q. 15. art. 2. diximus de mẽte D. Thomæ, Monachis, atque Religioſis omnibus id eſſe licitũ, neque hoc diminuere à ratione perfectionis, aut ſaltem non eſſe contra perfectionem, nec cõtra naturam, & rationem ſtatus Religioſi. Difficultas igitur præſentis articuli eſt, non de Domibus, aut Monaſterijs in communi, ſed de religioſis ipſis in particulari: an ſcilicet poſt ſolemnem profeſſionem ab ipſis emiſſam, vlla ratione habere poſſint propriũ? Secundo præmitto, quod proprietas, & dominium ſecũdum Doctores iuriſperitos, idem prorſus ſunt, & ad eandem rem omnino pertinent. *Iuxta legem naturaliter, §. nihil commune, & l. ſi quis vi §. differentia, ff. de acqui. poſſeſſ.* differtq; iuxta Bartolũ, dominium, ſiue proprietas à poſſeſſione iuris, hoc qd dominium, atque proprietas eſt ios perfecte diſponendi de re, in quemlibet vſum, niſi lege prohibeatur, ſaluo ſemper iure alterius. at poſſeſſio eſt ſolũmodo ius inſiſtẽdi rei, nõ prohibitæ poſſideri. Multa ad hoc propoſitum poſſent dici, ſed relinquantur hæc amplius diſputãda iuriſperitis, quibus competit oſtendere alias differẽtias maiores, quæ verſantur inter dominium, & poſſeſſionem, & poſſeſſionem iuſtam, atque coactam, ſeu iniuſtam, quæ alio nomine nuncupatur inſiſtentia, vel detinentia facti, quæ non eſt ius, ſed ſolummodo factum, quod habet, quicumque detinet aliquam rem de facto, quamuis non de iure. Qui hac de re plura videre deſiderat, conſulat Doctores iuriſperitos, ſed ſpecialiter Nauartum, in commentario primo, de regularibus, cuius titulus eſt, *Cui portio nu. 12. cum ſequentibus*, vbi præfatã dominij, & proprietatis diffinitionem, luculenter explicat, exponendo, atque verificando ſingulas eiuſdem particulas. Sed agendo cum Theologis, & ad ea, quæ meæ profeſſionis magis ſunt propria me cõuertẽdo ad eiuſdem proprietatis, atque dominij diffinitionem, Magiſter Soto aliam aſſignat, dicẽs: quod dominium, ſiue proprietas eſt propria cuiuſq; rei facultas & ius, in rem quamlibet, quam in ſuum ipſius commodum quis vſurpare poteſt, quocumque vſu, lege ſibi permiſſo. Quam ſuam diffinitionem etiam explicat, atq; declarat per omnes ſuas particulas, oſtendẽdo, in quo proprietas, ſiue dominium, differat, atq; diſtinguatur à mera poſſeſſione, & ab adminiſtratione, vſu, & vſufructu. De quibus omnibus, vt non, dum ſimul omnia dicuntur, confundantur dicemus in ſequenti notabili.

Secundo nota,

leg. naturaliter §. nihil commune, & leg. ſi quis vi, §. diff. de acqui. poſſ. ff.

Proprietas, & dominium idem omnino ſunt, atq; idem pollent.

Nauar. cõment. 1. de regul.

Cordub. ſuper c. Cui portio, nu. 12. ad ſequentibus.

Soto lib. 4. de iuſt. & iur. q. 1. art. 1.

Dominij vera, & propria diffinitio.

Tertio nota.

De differentia, quæ verſatur inter proprietatem, ſiue dominium, adminiſtrationem, ſiue poſſeſſionem, vſum, & vſumfructum.

Tertio nota, quod inter prædictam proprietatẽ, ſiue dominium, poſſeſſionem, ſiue adminiſtrationem, vſumfructum, & vſum, à Doctoribus Scolaſticis, Theologis, ſimul, atque iuriſperitis, hæc communiter conſtituitur differẽtia, quod dominus, atque proprietarius eſt, & dici poteſt ille, qui alicuius rei habet dominium, & proprietatem, poteſtq; de ea perfecte diſponere pro libito, vtendo, fruendo, donãdo mutuãdo, vendendo, & alienando, niſi id ſibi fuerit aliqua lege prohibitum (quod dico propter dominium pupillorum, & eorũ, qui bona habent prohibita alienare) qui quidem licet ſint veri domini, non tamen poſſunt perfecte diſponere, de rebus ſuis, illas vendendo, donando, alienando &c. pro eo, quod, id eſt ſibi lege prohibitum, *per leg. mag. ſ puto, & toto tit. ff. de rebus eorum, qui. & leg. filiusfam. §. Diui. ff. de leg. 1. & leg. famil. C. de ſecund. nupt.* At habẽs alicuius rei poſſeſſionem dumtaxat, aut ſolam adminiſtrationem, non vero dominium haudquaquam ſd poteſt, quod proprietatius, & dominus, ſed ſolummodo habet ius, diſponendi de re aliena, alieno nomine, libere, aut limitate, gratis ſiue cum ſtipendio, vt habetur *in rubrica, ff. de adminiſtratione tutorum, & de adminiſtratione rerum ad ciuitatem pertinentium, & in c. grandi, de ſupplenda negligentia Prælatorum lib. 6.* Neque etiam adminiſtrator in rebus ſuæ adminiſtrationis, habet vſumfructum, ſiue vſum (vt de ſe patet) rerũ, quas adminiſtrat, ſed tantummodo diſpoſitionem, liberam, atque legitimam, aut limitatam, vt dictum eſt. Vlterius vſufructus, ſiue vſus, permultum etiam à dominio, atque proprietate differunt. neque enim vſufructuarius poteſt illud, qd dominus, ſiue proprietarius, qui (vt dictum eſt) ad libitum, & perfecte poteſt diſponere de rebus ſuis, vtendo fruendo, donando, alienando, &c. Vſufructuarius autem nõ ſic, ſed ſolummodo poteſt diſponere de fructibus rerum ad ſe pertinentium, *iuxta Inſtitutã. de vſufructu, & gloſſam in leg. 1 ff. eo tit.* vbi dicitur, *quod vſusfructus eſt ius vtendi, ſiue fruendi rebus alienis ſalua ſemper eorum ſubſtantia.* Multo minus id habet vſuarius, ſeu in rebus habens tantummodo vſum: nam ſolum poteſt vti, & ſumere de fructibus, quantum opus fuerit ſibi ad ſuum vſum, & nõ amplius; ita quod neq, donare, nec locare poteſt quidquam ex eis. Qua ratione habetur, *in inſtituta, de vſu, & habitu §. 1. quod minus iuris eſt in vſu, quã in vſufructu.* Fruitur enim rebus, qui ſuper fructus plenam habet poteſtatem, neq; ſolummodo poteſt illos comedere, verum etiã donare, ac quomodocumque alienare, ſalua ſemper eorum ſubſtantia: nam hæc vt dixi, ſemper ad proprietatem pertinet. at vſuarius. & qui ſuper rem aliquam, tantummodo habet vſum, ſolummodo poteſt fructibus illius veſci, aut ad multum ſua armenta alere, non vero eundem fructum diſtrahere, locare, vẽdere, neque alienare. Per quæ ſatis manet declarata, atque oſtẽſa, differentia, quæ verſatur inter ſupradictum dominium, ſiue proprietatem, poſſeſſionem, ſeu adminiſtrationem, vſumfructũ, & vſum: quę omnia impræſentiarum dixiſſe, quam maxime fuit neceſſarium, ſi quidẽ de his omnibus in particulari in ſubſequentibus, ſpeciales à nobis extruendi ſunt articuli, atque difficultates. Vt autem articulo propoſito breuiter ſatisfaciam, ſit conclusio.

Rubr. ff. de adminiſtrat.

cap. Grandi de ſupplen. negli. Præla. lib. 6.

Inſtitu de vſufruct. leg. 1. ff. eod. tit.

Inſti. de vſu, & habit. §. 1.

Concluſio.

Religioſi poſt ſolemnem emiſſam profeſſionem nullo modo in particulari habere poſſunt propriũ. Hæc concluſio habetur expreſſa *in c. cum ad Monaſterium, de ſtatu Monach. & in c. Monachi eod. tit.* vbi ſtrictiſſime prohibetur ſub terribili præcepto, Monachis, & Religioſis cunctis, habere proprium & in tali ſtatu decedentes, Ab altaris communione remouentur, quin vero, & Eccleſiaſtica ſepultura, & Fratrum communione priuãtur. Hoc idem habetur ſtrictiſſime *in c. non dicatis, & in c. cui portio 12. q. 1.* quæ duo capitula luculenter, atque doctiſſime tractat, & explicat ſapientiſſimus Doctor Nauar. comment. 1. & 2. de regul. vbi & ad hoc propoſitum dicuntur plura, eaq. notatu digniſſima. Sed probatur inſuper prædicta cõcluſio, per multa alia iura, & capitula, quæ habentur in decreto in ſupradicta 12. cauſa, q. 1. per totam, & *per c. primum 18. q. 1. & c. Monacho 27 q. 1.* & multa alia, quæ breuitatis cauſa facio omiſſa. Vnde dicit Naua. in ſupradicto commẽt. *ad c. non dicatis, nu. 1. & 2.* quod religioſus, ſiue regularis, volens habere propriũ alicuius rei, peccat mortaliter, & dicens aliquid eſſe ſuum, per hoc ſolum, quod illud dicit, etiam peccat mortaliter, aut ſaltem venialiter, tum quia facit cõtra prædictum *c. non dicatis*, vbi dicitur, *non dicatis aliquid vos habere proprium, ſed ſint vobis omnia commu-*

Religioſi poſt ſolẽnem profeſſionem emiſſam, nullo modo in particulari habere poſſunt proprium.

c. Cum ad Monaſt. de ſtatu Monac. & in c. monach. eo. tit.

c. Non dicatis, & cui portio, 12. q. 1.

De pœna Religioſorum proprietariorum.

Naua. cõment. 1. de regu. per cap. cui per ea 12. q. 1. n. 12. cum ſeq. & num. 2. ſuper c. non dicatis, nu. 1. & ſeqq. 12. q. 1. per totam.

communia: tum etiam quia mētitur, postquam scit, aut scire debet, post professionem, omnino nihil esse suum, & dicit aliquid se habere, & certū est, quod omne mendacium, etiam dictum cum bona intentione, etiam humilitatis causa, est peccatum, per *c. 1. 22. q. 2. c. super eo de vsu. c. cū humilitatis, eadem causa, & q.* mortale, aut saltem veniale, vt tradit D. Tho. 2. 2. q. 110. ar. 3. Super quæ perinde verba *cap. non dicatis.* colligunt non incongrue Doctores quā sit contrarium votis religiosis, & monachis, habere proprium, postquam etiam dicere, se illud habere, est sibi prohibitum, & reputatur peccatum (mortale, aut veniale,) quod est valde notandum, ac memoriæ commendandum. Ad inuestigandum autem, quando illud sit mortale, quando vero veniale, tradit supradictus Nauarro sequētem regulam. Nam si religiosus quispiam dicit aliquid esse suum intendens vere se esse dominum, & possessorem ipsius, nomine proprio, volendo esse suum, & complacendo in eo, quod sit suum, in hoc casu inquit, peccat mortaliter, omni proculdubio; mentiendo, & contrauenendo voto paupertatis, quod est substantiale, atque essentiale regulæ cuiuscumque Religiosi. Si autem illud diceret, non hoc intēdens, sed inaduertenter, cum incogitantia dominij, siue proprietatis; tunc dicit, quod erit tantummodo peccatum veniale, quia mētitur, aut forsan nullum peccatum, si etiam sit mendacium subreptitium. Et idē dicit de illo, qui diceret aliquid esse suum, intendēs actu, vel virtute, quoad vsū, vel quoad administrationem, vel detentionem simplicem facti, non autem quoad dominium, siue proprietatem. In calce huius articuli aduertit prædictus Nauar. vbi supra, quod hęc omnia sunt vera, & certa, intelligendo de proprio temporali, seu de proprietate rerū temporalium, vtputa vestis, breuiarij, pecuniæ, seu alicuius rei pecunia æstimabilis. nam horum omnium religiosus, & regularis fit incapax, per solemne votum paupertatis, neque habere potest dominium, & proprietatem cuiuscumq. rei paruæ, vel magnę: non tamen intelligenda est conclusio, de bonis interioribus animę, vt sunt scientia, sapiēna, & quodcumque donum a Deo datum, vt virtutes, & animi dotes. Neque est incapax, aut prohibetur religiosus habere, seu cupere habere, honores sanctos, & licitos, vtpote honorem presbyteralem, doctoralem, & huiuimodi, quæ dantur propter merita, quibus non renunciauit, vt expresse docet, & tenet D. Tho. 2. 2. q. 186. ar. 7. ad quartum, & ibidem Caietanus. Possunt etiam religiosi habere multa alia, quæ non temporalia, sed spiritualia sunt, vt ius eligendi, prę sentandi, confirmandi, instituendi, conferendi, excommunicandi, absoluendi, & beneficia regularia in titulum, & secularia in commendam, & ius suscipiendi alimenta, ex hoc, aut illo monasterio, ius etiam regendi cathedras in Academijs, & omnem iurisdictionem Ecclesiasticam, imo, & secularem ciuilem, tā quoad proprietatem, quàm quoad possessionem, non solum facti, sed etiam iuris, vt demōstrat totius Ecclesiæ consuetudo, quæ seruanda est, iuxta *c. Ecclesiasticarum, 11. dist. & c. fin. de cōsuetudine.* Qua de re videatur Nauarr. vbi supra, num. 2. vbi ad hoc propositū tradit, & dicit multa, eaque notatu dignissima, pro nunc autem prædicta sufficiant. hactenus de isto articulo.

cap. 1. 18. q. 1. c. Monacho 27. q. 1.

Nauar. in c. non dicatis 12. q. 1. nu. 1. & 2.

Religiosus professus dicens aliquid esse suū, peccat mortaliter, & ad minus venialiter.

D. Thom. 2. 2. q. 110. art. 3.

Nota hoc valde.

Nauar. vbi supra.

Nota hoc valde pro religiosis.

D. Thom. 2. 2. q. 186. art. 7. ad 4. & Caiet. ibidē.

c. Ecclesiasticarum 11. dist. c. fin. de consuet.

ARTICVLVS II.

Vtrum valeat professio monachi, siue religiosi, facta cum ea conditione, vt liceat sibi proprium, & bona immobilia possidere?

Circa hanc difficultatem sunt variæ Doctorum opiniones, de quibus videndus est Syluester, *verbo relig. 3. q. 7. & 8.* Quidam enim dicunt, quod quacumque forma, monachi, siue religiosi professionem emittant, & per quæcumque verba, professio eorum tenet, & valet, etiam non seruata regulati forma. Nam cum obligatio dirigatur in Deum, hæc, aut illa forma non debet viriare actum. Vnde colligunt isti Auctores, quod professio facta cū conditione proposita, in titulo huius articuli. valet, & sic professus remanebit monachus, sed conditio frāgitur, siue reijcitur, tamquam impossibilis. Quod probant argumento deducto, *ex c. quicumque, de cōditionibus appositis,* vbi dicitur, quod defectus turpis conditionis, in contractu matrimonij appositæ, nō vitiat matrimonium: verba prædicti capitis sunt ista: *Quicumque sub conditionis nomine, aliquam desponsauerit, & eam postmodum relinquere voluerit, dicimus, quod frangatur conditio. & desponsatio irrefragabiliter teneatur.* Facit etiam ad hoc. *l. 1. §. 1. ff. si vsusfructus petatur, & l. sed neque, ff. de vsu, & hab. & C. de institutio. sub conditio. l. reprehendenda.*

Sed contrariam sententiam tenent, & merito, multi alij grauissimi Doctores, qui asserunt, nullā prorsus esse professionem, factam sub conditione, contraria ipsi religioni, propter rationes inferius dicendas: & quia hæc sententia magis placet, & arridet, de ea sequentem statuo conclusionem.

Sylu. verb. relig. 3. q. 7. & 8.

Prima opinio.

c. quicumque, de condit. appos. §. 1. ff. si vsusfructus pet. l. sed neque ff. de vsu. C. de condit. appositis.

Secunda opinio.

Conclusio.

Professio facta à religioso, sub ea conditione, vt sibi liceat proprium & bona immobilia possidere, est ipso iure nulla. Hæc conclusio habetur expresse à Glossa *in c. monachi, de statu monachorum, verbo administratione.* vbi hac excitata difficultate, & adductis iuribus in contrarium propositis, contrariam tenet sententiam, cui adhæret *per c. vltimū de cōditionibus appositis,* vbi dicitur quod si aliqua apponatur conditio, in matrimonio, contra essentiam, & substantiam matrimonij. matrimonium ipsum est nullum, ex quo arguit ad præsens propositum, quod cum hæc conditio de proprio retinendo, sit contra substantiam monachatus, & non habere proprium, adeò intrinsecum, & essentiale sit statui monachorum, vt super hoc nec Summus Pōtifex possit dispensare, prout habetur *in c. cū ad monasterium, eo. titulo,* quod præfata professio est omnino nulla, & quod talis non erit monachus, siue religiosus. Hoc etiam probat Glossa argumento deducto, *ex c. solet, 32. q. 2.* vbi ad aliud propositum diffinitur, quod deficiente conditione essentiali, & substantiali alicuius rei, actus est nullus. Eamdem sententiam tenet Syluester vbi supra. Hanc litem, & controuersiam, quæ versatur inter supradictas duas opiniones, conantur conciliare, atque ad concordiam reducere Couarruuias, & Salzedo, atque alij graues Auctores, dicentes, quod si quis religiosus, cum supradicta apposita conditione profiteatur, quod liceat sibi proprium, & bona immobilia possidere, & libere acquirere, & vt propria sibi retinere, etiam inuito Prælato, quod talis professio erit nulla, & irrita, vtpote contra essentiam, atque substantiam religionis, & omnino contraria voto paupertatis. Si tamen profiteretur sub conditione, vt sibi liceat possidere quamdam domum, vti propriam cum bonis iam acquisitis, tunc (inquiūt) valet professio conditione reiecta, argumento cuiusdam *decretalis, c. fin. ne clerici, vel vouentes,* & multo melius (inquit Salzedo) valet professio religiosi, facta cum ea conditione, & pacto, quod liceat sibi habere aliqua bona, pro suis necessitatibus, quia in tali pacto intelligitur illa habere, tanquam obedientiarius, & tamquam subiecta Prælato, & eo animo, vt intendat, ad nutum Abbatis, siue Prælati

posse

Professio facta à religioso sub ea conditione, vt liceat sibi habere proprium, est ipso iure nulla.

Gloss. in c. monachi. de statu monacho. verb. admin.

c. Vltimum de condict. appos.

c. Cum ad monast. de statu monach.

c. Solet, 32. q. 2.

Syl. vbi supra.

c. Fin. ne cler. & vouentes.

Salzedo in pract. crim. Regu. 521.

posse sibi amoueri. Videatur Salzedo super practicam Bernardi Diaz de Lugo in additione ad Regulam 521.

c. Fin. de condit. apposit.

Ad argumētum adductum in principio articuli, Respondeo quod illud capitulum intelligitur de conditione aliqua turpi, quæ tamen non sit contra naturam, & essentiam matrimonij, vt expresse habetur *in c. fin. eo. titulo de condit. appos.* vtputa si fecisset furtum, si hominem interfecisset, talis conditio non impediret matrimonium, imo haberetur pro non adiecta: secus tamen est in proposito, vbi conditio apposita de proprio retinendo, est contra essentiam, & naturam voti paupertatis. Et hæc breuitar pro dicto articulo sufficiant.

ARTICVLVS III.

Vtrum Summus Pontifex dispensare possit, in hoc, quod religiosus habeat proprium, stricto, & rigoroso modo sumptum?

1. NOn quæro, an possit Summus Pontifex dispēsare, cum religioso, super voto paupertatis, & & super prædicto articulo proprietatis, atque dominij successiue eo modo, quo supra diximus, q. 25. artic. 11. existente aliqua magna, & multum rationabili causa, propter bonum cōmune, & ad communem totius Ecclesiæ vtilitatem spectans, pro alicuius regni conuersione, & pace, quæ non aliter fieri posset, aut saltem non ita commodè sperari, posse eumdem summum Pontificem dispensare in voto solemni solemniter emisso, continentiæ, & castitatis, & efficere, vt religiosus quispiam, à Religione exiens, reginam aliquam, aut principalem quamdam personam, in vxorem ducat; nam de hoc, qua ratione illud supra diximus de castitate, eadē prorsus (si non maiori:) nunc dicere cogimur de paupertate & quod dispensare possit, in paupertatis voto, atque efficere ob easdem rationes, & causas, vt religiosus quispiam habere possit proprium, faciendo ipsum de monacho, non monachum, siue laycū & vxoratum, successiue. Sed difficultas est; an id facere possit, simul cum monachatu, & manente vere, & proprie monacho, siue religioso, & quod eo in statu, habere simul possit proprium, stricte, & rigoroso modo sumptum, quoad dominium, eo modo quo illud haberēt ceteri alij seculares. Cui propositæ difficultati, vt satisfaciam, sequentem statuo conclusionem.

Conclusio.

Summus Pontifex dispensare non potest cū religioso in particulari, vt stāte monachatu habeat proprium stricte, & rigoroso modo sumptum.

c. Cum ad mon. de statu mona.

Communis est Doctorum sententia quod Summus Pontifex, dispensare non potest cum religiosis in particulari in hoc, quod stāte monachatu, simul etiam habeant proprium, proprio, & stricto modo sumptum, quoad dominiū, ad instar, quo illud habent ceteri seculares. Hęc conclusio est expresse determinata, *in c. cum ad monasterium de statu monachorum*, vbi Innocentius III. diffiniendo, & determinando, quæ sint de essentia, & substantia Religionis, & cuiuslibet religiosi, dicit. *quod abdicatio proprietatis sicut, & custodia castitatis, adeo est annexa regulæ monachali, vt super ipsam, neque ipse summus Pontifex licentiam valeat indulgere.* Quæ verba, (vt supra diximus) intelligenda sunt, ad hunc sensum, quod simul, & manente monachatu, summus Pontifex id non valet efficere, bene autem successiue, existentibus causis, & rationibus, in supradicto articulo positis, simul autem minime. Nā hæc tria Religionis essentialia, & substantialia vota, prout etiam diximus, q. 1. ar. 4. & 5. sunt de essentia, & substantia religionis, & status religiosi, non solum ex decreto Papali humano, aut tantummodo de iure positiuo, sed reuera de iure diuino, traditione constante, à tempore Sanctorum Apostolorum, & ex speciali institutione Christi Domini. quo fit, vt in his summus Pontifex non possit dispensare, aut licentiam indulgere cum sint ipsi monachatui, & statui monachorum, & religiosorum essentialia; & sublata alicuius rei essentia certum est rem ipsam perire, & quod desinere necessum est. Hanc nostram conclusionem multis probat, atque defendit, doctissimus Doctor Nauarr *super c. non dicatis n. 17.* adeoq. ei inhæret, vt dicat, qd licet in casu Sūmus Pontifex qnq. dispēset, & dispensare possit, cū aliquo religioso, vt nubat licite, non tamen in vllo casu dispensare potest, in hoc, quod habeat propriū, stricte, & rigorose sumptum, quia (inquit) dari potest casus, causa, & necessitas, cui commode succurri non possit, absque eo, quod religiosus fiat vxoratus, & verus maritus alicuius mulieris, præcise, ob aliquam causam. at nullus potest dari casus, causa, & necessitas, quæ sit sufficiens ratio dispensandi, cū eo in hoc, quod supradicto modo habeat proprium cum cuilibet necessitati succurri, & subueniri possit, per solam bonorum temporalium administrationem, vnde ex defectu causæ (inquit) quod Sūmus Pontifex nō potest dispensare. Verba sunt expressa, & profectò notanda valde, si tamen per energiam intelligantur. At loquendo de habendo proprium simul cum monachatu in rei veritate, sententia Nauarri non habet verum, in hoc vltimo suo dicto, nempe, quod Summus Pontifex non possit dispensare cum religioso, in voto paupertatis successiue, dispensando cum illo in voto castitatis, etiam successiue, vt scilicet à monasterio exeundo habeat vxorem, quapropter penes hoc ab ipso discedo, & dico, quod quæ causa fuerit sufficiēns, atque legitima, ad dispensandum cum aliquo religioso, ad hoc vt non sit religiosus, in voto continentiæ, & castitatis successiue; eadem etiam erit sufficiens ad dispēsandum eum eodem, in voto paupertatis, & penes hoc, quod habere possit proprium, quocumque rigoroso modo sumatur, etiā successiue. Haud enim commode habere poterit vxorem, & liberos, absq. eo, quod sibi concedatur, habere bona propria, quibus eosdem alat, & post mortem eisdem testamento relinquat, vt latius dicemus statim, agentes de religiosis Militibus Ordinum militarium. Hactenus de isto articulo.

Nauar. sup. c. nō dicatis nu. 17.

Nota hoc valde, ex Nauarro circa dispēsationem Papę cum religioso super habend. quod priū stricto modo sumptū.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Equites, atque Commendatary Ordinum militarium, cum quibus dispensatum est, vt possint ducere vxores, per eādem dispensationem, seu aliam, possint habere proprium?

Nauarr. com. 2. de reg. sup. c. non dicatis, nu. 56.

DE hac difficultate, & quæstione agit Nauar. in dicto comment. 2. de Regularibus *super c. non dicatis num. 56.* vbi, & dicit, quod quamuis milites Ordinum militarium, siue Commendatarij, ad bella, professi, & per dispensationem Apostolicam cōiugati, habentes filios legitimos ex talibus coniugijs, possint disponere de bonis suis, quę ante professionem habuerunt, atque in religionem intulerūt, iuxta *autenticam, si qua mulier, C. de sac. sanct. Eccles. & autenticam, nunc autem, C. de Epis. & Cler.* quæ referuntur, & translata sunt, in *c. si qua mulier 19. q. 3.* & hoc absque vlla summi Pontificis dispensatione, non autem de illis bonis, quæ post professionem factam acquisierūt, aut postea illis quacūque ratione obuenerint, ac perinde, nec de illis posse testari, aut maioricatum instituere. Et ratio fundamentalis huius rei (inquit) est, quia huiusmodi Milites, atque Commēdatarij sunt vere, & proprie religiosi, & pauperes, & nullius rei habere possint pro-

Nota quod dicit Nauarro circa Equites & Commēdatar. Ordinum militarium.

proprium, aut dominium, stricte sumptum, etiam ex summi Pontificis dispensatione. Pro quorum cõfirmatione, refert Motum quemdam proprium, Pij V. Põt. Max. datum anno 1568. 5 Idus Septem. quo reuocauit priuilegia omnia. Equitibus religionum Militarium concessa, quoad facultatem testandi, & disponendi de rebus suis. Hęc Bulla incipit, *Sacrosanctum*, & habetur inter alias constitutiones Pij Quinti, estq. num. 71 Ad cõfirmandum etiam prędictus Nauarr. suam sententiam, & opinionem agitat, atque in medium producit, celeberrimam illã quæstionem, an scilicet religiosus possit testari, etiã ex priuilegio Papæ? Et pro parte affirmatiua, propositis quibusdam argumentis, & rationibus, contrariæ adhæret sententiæ, asserendo, quod cum huiusmodi Equites, Milites, & Commendatarij, nullius rei habere possint proprium, nec possunt perinde testari, nisi ex Summi Pontificis priuilegio, & noua dispensatione, quam affirmanter dicit per dictum Motum proprium fuisse reuocatam eisdem. Sed hæc Nauarr. sententia, nimium rigida, atque rigorosa mihi videtur, & cõtrariam esse tenendam censeo, de qua sequentem statuo conclusionem.

Conclusio.

Milites, atque Cõmendatarij Ordinũ Militarium, cũ quibus per Sedem Apostolicam dispensatũ est, vt possint nubere, per eandem dispensationẽ fieri & potest, vt de rebus suis, de licentia suorum Superiorũ, inter liberos possint disponere.

Molina 2. 2. tract. 2. de dispẽsa. & alter Molina de primoge. Hispan. c. 9. nu. 69.

Milites, atque Commendatarij Ordinum militarium, cum quibus per Sedem Apostolicam dispẽsatum est, vt possint nubere, per eamdem dispensatum est, & fieri etiam potest, vt quadam ratione de rebus suis, de licentia suorum Superiorum, inter liberos possint disponere. Hanc sententiam tenet doctissimus Pater Molina, Societatis Iesu, 2. 2. tracta. 2. de dispensatione, & alter Molina Iuriscõsultus, lib. 2. de primogenitis Hispaniarum, c. 9. nu. 69. quam, & probant multiplicibus rationibus. Sed primo, quia quamuis huiusmodi Equites, Milites, & Commendatarij, sint religiosi, admodum (quo supra diximus, q. 50. art. 4.) non sic tamen perfecte, atque integre, vt exæquari debeãt, cum ceteris alijs religiosis, in claustro vitam agentibus, cum dispensati sint, in castitatis voto, vel simpliciter, vt Commendatarij Christi nuncupati in regno Lusitaniæ, qui vt dicitur, neque cõiugalem castitatem vouẽt: aut secundum quid, vt milites D. Iacobi, Calatrauæ, & Alcantaræ, in Castellę regnis, qui solummodo profitentur, & vouent castitatem coniugalem: & quamuis etiam promittãt paupertatem, & obedientiam, non adeò strictam, ac ceteri religiosi, sed iuxta suam regulam, limitatam, mitigatam, modificatam, explicatam, & declaratam, atque etiam in pluribus dispensatam, per varios Romanos summos Pontifices. Vnde neque est ratio sufficiens, ad exæquãdum ipsos, cum ceteris alijs Religiosis, stricto, & rigoroso modo sumptis, quoad hoc, vt nullo modo habere possint Proprium, & ius, non solum administrandi bona sua, verum etiam, & diuidendi ea inter filios, per testamentum, & maioratus (si opus fuerit) & a suo Magistro, siue Superiore facultas adsit, in idipsum instituendi. Quod, & cõfirmatur pręterea: nam iuxta communem iuris Regulam, actus agentium non se extendunt vltra voluntatem eorum. quod, & specialiter verum habet in votis, & in omni promissione, de cuius ratione est, vt quod fit, voluntarie fiat: sed huiusmodi Equites, & Milites, in professione sua, (vt compertissimum est) numquam intenderunt se obligare huic strictissimo paupertatis voto, ita vt numquam, seu nullo modo alicuius rei habere possent proprium, & suorum bonorum quocumque modo acquisitorum, ita strictam administrationem, vt nequirent etiam de licentia suorum Superiorum, ipsa inter filios diuidere, ex testamento, vel aliter; & id si scirẽt forsan numquam talem emisissent professionẽ, nec se obligarent ad id quod moraliter loquendo, videretur illis, seruatu impossibile, atque omnino irrationabile: ergo nullum superest sufficiens fundamentum, ad asserẽdum. quod Nauarro in sua prædicta opinione dicit. Cõfirmatur secũdo, nam iuxta cõmunem etiam iuris Regulam, consuetudo est optima legum interpres, & quamuis in professione supradictorum Militum, & Equitum (vt videtur) aliquid plus promittatur modo, quam à multis retro annis seruetur; Superiores tamẽ dictorum Ordinum, & Religionum, non illa exigunt. quo fit, vt tot annorum consuetudo, præscripsisse, atque obtinuisse videatur, vt illa non aliter obligare, aut eos promisisse intelligantur: quam cõsuetudine, tot retro annis introducta, & conseruata, obseruari consueuerunt. Eo præsertim, quia, vt diximus, si aliter foret, aut futurum intelligeretur, multi supradictorum Militum, vt certe fere omnes, nequaquam talem professionem emitterẽt, nec vllo modo se obligarent, si intelligerent, quod ad aliam vitæ rationem, quam communiter seruari cernetam, tenerentur. Vnde infert præfatus Molina. Societatis Iesu, vbi supra, quod prædicti Milites, & Commendatarij (de quibus est sermo) dominium, & proprietatem habent suorum bonorum patrimonialium, nec non, & aliorum omnium, quæ sua industria, postea acquisiuerint, possuntq. de his omnibus testari, atque instituere maioratus, non secus, ac ceteri seculares; id quod cõmuniter videmus obseruari in praxi, maxime de licentia suorum Superiorum, conformiter ad proprias cuiusque Religionis constitutiones.

Notanda valde pro Militibus, Commẽdatarijs religionum Militarium quarũcumq. super bonorum suorum proprietate.

Ad rationes, & fundamenta Nauarri, solutio satia patet ex dictis in probatione conclusionis. Ad constitutionem Pij V. & priuilegiorum reuocationem, prædictus Molina varias adhibet solutiones, insistendo etiam, quod summus Pontifex, non poterat tollere prędictis Militibus facultatem testandi, & disponendi, de bonis suis patrimonialibus, imo vero, nec de alijs sua industria acquisitis, postquam ipsi, vt dictum est, cum hoc pacto, & cũ hac conditione fecerunt professionem, non aliter eam emissuri. Sed melius dici potest, quod Pius V. Pont. Max. non reuocauit simpliciter, potestatem testandi, sed eam tantum, quæ dimanabat a priuilegijs Apostolicis Quare facultas testandi, quam prędicti Milites habebant aliàs, aut ex consuetudine, aut ratione suarum Constitutionum, non fuit à prædictis Pio V. sublata, vt constat, atque constare potest ex prædicta sua Bulla. Quare sicut Magister Ordinis dispensare potest, in alijs obseruantijs Regularibus cum Militibus, & Commendatarijs, ita, & potest dispensare cum eisdem, in factione testamenti, etiã post Constitutionem Pij V. maxime cum, vt dicitur, sit iam reuocata per Gregorium XIII. & pro maiori cautela, & conscientiæ securitate, impetrata licentia, & facultas ad testandum, vt constat ex Bulla prædicti Gregorij, quæ habetur in Constitutionibus Pontificalibus.

ARTICVLVS V.

Apud quem remaneat proprietas, & dominium, bonorum, quæ possident omnes in vniuersum religiosi?

Huic articulo respondetur, per sequentes conclusiones.

Prima Conclusio.

PRoprietas, & dominium, omnium bonorum, quæ possident omnes in vniuersum religiosi, remanet primo penes Deum, & Dominum nostrũ Iesu

Proprietas, & dominium omnium [illegible] bonorum [illegible] quem remaneat?

Iesum Christũ; secundario vero penes Papam, & totam Ecclesiam,& tandem,tertio penes Ordines, vel Monasteria,quorũ sunt filij, & quibus ipsi sunt subiecti. Hæc conclusio est Innocentij III in *c.cum super,de causa poss.* quem sequuntur omnes communiter DD.sed specialiter Decius *in c.constitutus de rescrip.* & Nauarr. de redditibus Eccles. monitione 40.q.1.& in 1.commentario de Regul. *super c.cui portio,nu.31.*& in 2.commentario,*super c.nõ dicatis,num.3.*quibus in locis,de mente præfati Innocentij III dicit, quòd generale omnium rerum dominium,quas possident religiosi,primo,& principaliter,cõpetit Deo,& Domino nostro Iesu Christo,& ius administrandi eius supremum, & generale penes Papam,& Ecclesiam vniuersalem, particulare vero illi Ordini,vel Monasterio, cuius religiosi sunt filij,aut quibus sunt subiecti, si sunt capacia iuris administrandi.alioquin (inquit) etiam speciale remanet apud Papam, & sola detentio,& vsus,seu administratio facti, penes illos Ordines,& Monasteria, quibus acquireretur ius particulare administrandi,si illius essent capacia.quod dicit, propter Monasteria sacri nostri Minorũ Ordinis, de quibus dicemus in sequenti conclusione. Ex qua doctrina satis colligitur, nullum monasteriorum habere supra bonis suis,quæ possident Religiosi,aliquod ius proprium, aut proprium,& verum dominium, sed solummodo ius administrandi,in vtilitatem suam,& aliorum religiosorum, & ij quidem solummodo habent, vt infra dicemus, simplicem vsum facti,in vestibus, & alijs ad vitam necessarijs,quibus vtũtur.Officiarij autem omnes, vt sunt Abbates,& alij Superiores,præter id solummodo,habent ius administrandi, nomine eorumdem Monasteriorum,secundũ Regulas,quas profitentur. Et hoc est, quod sub alijs verbis communiter dici solet, quod eiusmodi religiosi possident bona,& propria in communi,non autem in particulari. Sit secunda conclusio.

c.Cum super,de causa poss. Decius in c.constitutus de rescrip. Naua. de redd. Eccles. mon.40. q.1.& in 1.cui portio,n.31.& in c.non dicatis, num.4.

Secunda Conclusio.

Penes quem remaneat propri. tas, & dominium speciale Minorum Fratrum, qui de obseruantia nuncupantur.

Proprietas,atque dominium bonorum,quę possident Fratres Ordinis Minorum, communiter de Obseruantia nuncupati,& Capuccini,remanet primo,& principaliter, vt dictum est,penes prædictũ Deum,& Dominum nostrum Iesum Christum; secundario vero, quantum ad ius administrandi supremum, & generale penes Papam, & Ecclesiam Romanam,atque etiam speciale,quia prędicti Fratres per suam Regulam sunt incapaces, nõ solum proprij, verum etiam cuiuscumque iuris administrandi,& sola detentio,& vsus (non iuris, sed facti) remanet penes ipsos. Hæc conclusio,est etiam Nauarri,super *c.non dicatis,num.3.*ad quam comprobandam adducit,*c.exijt de verborum sign.in 6. §.porro & §.ad hac,& §.praterea*:quibus in locis Nicolaus III. explicãs Fratrum Minorum Regulam, inquit,dominium rerum donatarum, & relictarũ eisdem Fratribus,incapacibus dominij,& cuiuscũque administrationis in communi, & in speciali, non quæri eisdem, sed remanere penes dantes, & donantes (si illud sibi reseruarunt) aut penes sanctam Ecclesiam Romanam, & Romanum Pontificem,& Sindicum, vel Oeconomum eius nomine constitutum.Fratres autem prædictos solummodo habere vsum,non iuris,sed facti,in necessarijs, ad vitæ humanæ sustentationem, cum moderamine, siue modificationibus,ibidem per prędictum Pontificem præscriptis.

Nauarr.in c.nõ dicatis, num.3. c. Exijt de verbor.signi.lib.6 §. porro, & §. ad hac,& §. praterea.

Ex dictis colligitur, quod quando communiter dicitur,quod quidquid religiosus acquirit, Ordini suo,vel Monasterio acquirit, intelligendum est de Monasterijs dominij capacibus, & de ordine dominij, & iure administrandi posito in supradictis conclusionibus. Nõ autem de vero dominio,quod, vt dictum est,in omnibus bonis Ecclesiasticis quęritur,primò Deo, & Domino nostro Iesu Christo, postmodum vero ius supremum administrãdi,Papæ,& summis Romanis Pontificibus,exercendum secundum sacros Canones,iam in Ordinibus sęcularibus, quam in alijs dominij capacibus sed per seipsos;adhuc immediatius, & specialius administranda. In incapacibus vero,qualis est noster sacer Minorum Ordo,quales etiam ante Cõcilium Tridentinum erant omnes Ordines Mendicantes, secundũ suam primæuam,& originalẽ institutionem exercendum per eamdem Sedem Apostolicam,& Sindicum, seu Oeconomum eiusdem nomine appositum,relicto simplici vsu(non iuris,sed facti) cum superius apposita moderatione,penes præfatos Minores Fratres.& hæc sunt certa,& manifesta.Multa alia forent dicẽda circa proprietatem, atque dominium, rerum temporalium, & bonorum, quæ possident omnes in vniuersum Religiosi, quibus scilicet acquirantur, & qualiter in his se gerere habeant; sed quia hæc longiorem requirebant disputationem,quibus pro temporis angustia, satisfacere haud quidem possumus, breuitatis gratia cõsulto facio missa. Consulatur Nauarr. de redditibus Ecclesiasticis,& locis supra citatis. & hæc pro nunc breuiter dixisse sufficiat.

ARTICVLVS VI.

Vtrum religiosi professi, habere possint aliquem vsumfructum alicuius rei, si sibi relinquatur?

Huic articulo respondetur, per sequentem,conclusionem.

Conclusio.

Religiosi professi,nullum ius,aut vsumfructum habere possunt,super re aliqua in particulari, nisi in ordine ad licentiam, & voluntatem Prælati. Hęc conclusio est Syluestri, *verbo relig.6.q.7.in 3.dicto*,vbi dicit,quod si aliquis vsusfructus, monacho alicui relinquatur, Abbas potest illum sibi auferre: quod probat,*per authen.ingressi,C.de Sacrosan.Eccel.& per c.2.de statu monachorum.* Sed est difficultas,an in casu, quo donans huiusmodi vsumfructũ monacho,ponat in legato, siue testamento, quod si Abbas illum molestet,à legato cadat,reuera legatũ sit nullum,an vero valeat? De hoc est magna controuersia inter Doctores Iurisperitos, vt videre est in Glossa,*in l.Lucius,§.tres heredes ff.ad Trebellia.* Sed communior sententia est,quod si legans disponat per viam pœnæ, quod scilicet monasterium in tali casu, à legato cadat,talis dispositio non valet, quia impositio pœnę super facto impossibili, de iure,vel de facto nõ valet,iuxta *l.Cerdonẽ,ff.de oper.lib.& l.1.C.de his,qua pœna.*Si vero non per modũ pœnæ,sed conditionis,vult,quod Abbas non possit prædictum monachum molestare, dicunt Doctores, quod si dicat,lego,vel relinquo,talis rei vsumfructum tali monacho, donec Abbas illum molestet, vel quousque illi quæstionem faciat;& ex tũc non relinquo: in hoc casu (inquit) valida erit dispositio, & monasterium cadet à legato. Videatur hac de re Syluester loco supra citato. non enim possumus in tot rebus immorari, cum tantopere breuitati studeamus.

Religiosi professi nullũ ius,aut vsumfructũ habere possunt super re aliqua particulari, nisi in ordine ad licẽtiam, & voluntatem Prælati.

Syluest.verb.relig.6. q. 7. in 3. dicto. Authent. ingr. de Sacrosan. Eccles.c.2. de statu monach. Gloss.in l. Lucius,§.tres heredes,ff. ad Trebell. l. Cerdonem,ff. de oper.lib.& l. 1.C.de his qua pœna.

Syluest.vbi supra.

ARTICVLVS VII.

Verum religiosus professus, de licentia, & consensu Praelati, habere possit aliquam Ecclesiam, & villã sibi vnitam, cum horto & alijs, seu aliquam haereditatem ad vitam, ea lege, vt soluat Praelato, siue Monasterio, certos redditus annuos, & cetera sibi relinquantur?

Concil. Tridēt. sess 25. de regu. c.2.

RAtio dubitandi est, nam in Concilio Trident. *sess. 25. de regularibus, c. 2.* habêtur hæc expressa verba: *Non liceat deinceps Superioribus, bona stabilia alicui Regulari concedere, etiam ad vsumfructũ vel vsum, administrationem, aut commendam, &c.* ergo nullatenus id fieri potest, quod proponitur in præfato articulo. Hoc tamen non obstante, contrariam sententiam tenet Nauarro, & dicit non id esse prędicto Concilio contrarium, de qua sequens statuitur conclusio.

Conclusio.

Licitũ est Superiori tradere in casu alicui Regulari hæreditatem aliquam ad sensum propositum in articulo in Religionibus, quibus id habentur in vsu.

Nauarr. in c. nō dicatis, n. 9 14. & 18. & lib. 3. cons. de reg. cōs. 20. per totum.

Probabile est, licere Superioribus, tradere Regularibus, & sibi subditis religiosis, aliquãdo aliquam Ecclesiam, & villam sibi iunctam, cum horto, & alijs ad eam pertinentibus, ad vitam, seu ad nutum amouibilem, ea lege, & pacto, vt quotannis certam pensionem soluant monasterio, illamq. preciosiorē reddant, seu aliquod melioramentum in ea faciãt, & quod reliqua sustentationi, & vsui suo cedant, in illis Ordinibus, & Religionibus, in quibus id habetur in vsu. Hanc cõclusionem tenet expresse supradictus Nauarro, *in c. non dicatis, nu. 9. 14. & 18.* quam, & probat primo ex communi praxi, quia id fieri vbiq. videmus, & experimur. Secundo, quia id facere Prælatum, nihil est aliud, quam constituere illum quasi Oeconomum, & procuratorem, ad administrandam villam illam, domum, seu Ecclesiã, cum bonis sibi accessorijs, & cum obligatione soluendi certam aliquam pensionem, aut reddendi iustam rationem, de recepto, & impenso, quod non videtur prohiberi per supradictum Conc. Trident. Eo vel maxime, quia Capitula, & Conuentus, qui huiusmodi habent villas, domos, agros, siue vineas cum ecclesijs, & alijs ad easdem pertinentibus, & suis impensis illas colunt, seminãdo in illis, vix aut nullatenus possent id facere, nisi mittendo ad illas Fratres industrios, & fideles, qui Conuentus nomine idipsum faciant, seminent, regant, administrēt, procurando vtilia, & fideliter impendendo, & recipiēdo necessaria: maxime si ad id non haberēt Laycos conuersos, sufficientes, aut Laycos seculares, qui pari fidelitate, diligētia, & industria eiusmodi munera exercere possent. hęc prędictus Nauarro. Tertio probat idipsum, nu. 14. adhuc efficacius, monstrando, atque probando, quod licet religiosis, & regularibus habere aliquid proprium largo modo sumptum, de licentia sui Superioris, quod probat per supradictum, *c. non dicatis, 12. q. 1.* quod est desumptum ex Regula B. Aug. c. 2. vbi post alia dicitur, *certum esse religiosos nihil debere, habere, possidere, dare, vel accipere, sine licentia sui Superioris:* ex quib. verbis à contrario sensu colligit pręd. Naua. qd de licentia Superioris, aliquod propriũ, vel quasi propriũ possint habere. Quod & cõfirmat, per c. 9. eiusdē Regulæ, & Conc. Lateran. relatum *in c. monachi, de statu monach. in fin.* vbi permittitur, monachum habere peculium de Abbatis licentia, pro iniuncta sibi administratione. Pro quo facit etiam, *c. viduas, 27 q. 2.* vbi habetur, viduas, & virgines posse fieri Regulares, & manere in domibus suis. (secundum intellectum Glossæ) & certum est hoc fieri non posse, absque proprio, seu aliquo peculio

c. Monachi, de statu monach.

c. Viduas, 27. q. 2.

vnde viuerent. Ad quod etiam facit, *c. insinuante, qui clerici, vel vouentes*, quod quam recte explicat Nauar. vbi supra nu. 16. quatenus habet, fœminam fieri posse vere religiosam in Monasterio virorum, non intrando illud, sed profitendo illi, & manẽdo in domo, quæ sua erat ante professionem, quo etiã casu necessarium erat, eam habere peculium, & aliquid proprium modo prædicto, quo se sustentaret. Ex quo etiam (inquit) capitulo probatur, valere professionem factam, cum pacto, vt profitens viuat extra monasterium, cum bonis, quæ erant sua ante professionem, sustentãdo se de illis. vbi Panor. communiter receptus, *d. c. monachi, & c. cũ ad monast. de statu monach.* sequens Bartolum, communiter etiam receptum *in authent. ingressi, C. de sacr. Eccles.* dicit, valere professionem, qua quis profitetur, adiecto (saltem per viam modi, & si non per viam conditionis actum suspendentis) vt relinquatur sibi administratio suorum bonorum ad se sustentandum. Cui pactioni licet successor Prælati sic recipientis, vel mandantis recipere, licite possit cõtrauenire, quin vero, & ipsemet Pręlatus, qui eã fecit (vt colligitur ex dictis per Panor. *in c. ed. ...s de rescrip.*) licite tamen, potest etiam, eam seruare, quod est prædictę conclusionis intentum, in cuius etiam comprobationem plura dicemus, in sequenti articulo. Sit modo secunda conclusio.

c. Insinuante, qui clerici, vel vouentes.

Secunda Conclusio.

Certissimum est, quod huiusmodi administratio, Monacho siue Regulari à suo Superiore concessa, licite potest per eum, aut per eius Successorē reuocari. Probatur hæc conclusio, primo per *c. cũ ad monasterium, de statu monach. §. tales*, vbi dicitur, *quod nulli religioso committatur aliqua obedientia perpetuo possidenda, tanquam in sua sibi vita locata, sed cum oportuerit amoueri, sine contradictione qualibet reuocetur.* Per quæ verba Panor. communiter receptus, ibi determinat, quod Abbas, & Conuentus, non possunt facere statutum, per quod ligetur successor, & quod Abbas non ligatur ex suo statuto, licet cum Conuentu id fecerit, quominus possit postea contrauenire; nam Monachi non possunt illi resistere, cum debeant in omnibus obedire & totum velle eorum dependeat à volũtate Abbatis, prout habetur in iure, *in c. si religiosus, de elect. lib. 6.* Quod adeo verum est, vt dicat Ioan. And. *in c. non est obligatorium, de reg. iuris lib. 6.* quod etiam si Abbas iurasset seruare statutum, nihilominus reuocatio tenebit, licet incidat in periuriũ. Et Panor. *in d. c. cum ad monast. nu. 11.* dicit, quod si Abbas cõcedat Priori obedientiario, seu mandatario, vt ad vitam teneat prioratum, seu administrationem sibi cõcessam, potest nihilominus ipsam reuocare, quia non potest sibi Abbas legem imponere, contra votum obedientiæ, quia labefactaretur vis voti obedientiæ, quod est vnum de substantialibus regulæ: neque etiam facere, aut venire contra dispositionem iuris: & in iure dicto, *c. cum ad monasterium, §. tales.* expresse habetur, quod huiusmodi administrationes non sint perpetuæ, sed amouibiles. Aduertit tamen Nauarr. quod licet huiusmodi reuocationes factæ valeant, de rigore iuris, non tamen fieri debent, sine iusta, atque rationabili causa, & contrarium facientes, male facient, & peccabunt, hoc dicit in *supra d. c. non dicatis, n. 65.* & expressius *lib. 3. consil. de reg. consil. 20. num. 13.*

Huiusmodi administratio M... ue Regulari ... bene per ... aut per ipsum ... cessorem ...

c. Cum ad monast. de statu monach. §. tales.

c. Si Religiosus de elect. lib. 6.

Ioan. And. in c. non est, de regu. iuris lib. 6.

Panor. in c. cum ad monast. de statu monach. num. 11.

Nauarr. in c. non dicatis, 12. q. 1. nu 65. & lib. 3. consil. de reg. cons. 20. num 13.

Ad argumentum igitur in contrarium adductũ, siue rationem dubitandi, ex Concil. Trid. resp. Nauar. quod Concilium Tridentinum, non est intelligendum, aut debet intelligi, de prędictis administrationibus, ad nutum amouibilibus & habitis de licentia, & concessione Prælati, ... decretum

cretum Concilij Tridentini, nihil noui iuris intendit inducere, sed solummodo continet declarationem, explicationem, & innouationem prædicti *c. cum ad monasterium, §. tales*, in quem finem præcipit, vt huiusmodi administrationes non sint perpetuæ, sed ad nutum amouibiles, neque habeantur nisi de consensu, & voluntate Prælati, iuxta ius antiquum ibi positum, *& in c. nõ dicatis*, prout etiam amplius dicemus, in sequenti articulo.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum Monachus, siue Religiosus habere possit peculium?

Quid nam sit peculium.

PRo huius articuli intelligentia, oportet primo præmittere, quidnam sit peculiũ, & dico, quod peculium dicitur, *quasi parua pecunia, aut pecunia separata, quod nomen à pecore, siue pecude, est deductum*, & significat, quidquid est in hominis patrimonio, separatum, à rebus, siue ratiocinijs patris, aut domini, datum, vel promissum filio, vel seruo, iuxta, *c. totũ 1. q. 3. & l. peculium ff. de peculijs*. Quod quidem peculium, siue ius, & administratio peculij, neque est dominium, aut quasi dominium, vt tradit Nauar. *in c. cum portio, num. 14*. Peculiorum octo genera traduntur à Doctoribus, vt dicit Glossa, in rubrica, ff. de peculijs, sed principaliter ad quatuor reducuntur, vt tradit Syluester *verbo peculium primo*. Aliud est enim castrense, aliud, quasi castrẽse, aliud profectitium, aliud vero aduentitium, de quorum singulis, qui plura videre voluerit, consulat prædictum Syluestrum, loco supradicto, & Nauar. loco etiam supradicto, & in manuali, c. 17. nu. 141. vbi horum omnium diffinitiones ponit, & cũ hoc peculium; cuius non est proprie dominus, habens illud, sed alius quoddam sit iustum, illud scilicet, quod cum iusta licentia patris, domini, siue Prælati habetur. aliud vero iniustum, quod habetur, absque prædicta licentia, iuxta *c. præsertim, & c. monachi, de statu monachorum*. merito in præsentiarum quæritur, an monachus, siue religiosus, saltem de licentia Prælati, habere possit peculium? Et videtur, quod non. Primo, nam in supra allegato *c. non dicatis, 12. q. 1.* vniuersaliter, & absque vlla exceptione, restrictione, siue limitatione, præcipitur monachis, vt non habeant, aut dicant, aliquid se habere proprium: in quibus verbis, cum illa particula, *non*, præposita illi verbo *aliquid*, idem sonet, quod *nihil*, iuxta dialecticorum Regulam, asserentium, quod dictio, *non*, est malignantis naturæ, & quidquid post se inuenit, destruit, atque ius contrarium ponit, id quod etiam tenet Glossa solemnis, *in c. dilectus de consuetudine*: consequenter dicendum videtur, quod Monachus, siue Religiosus, in nullo euentu, atque in nullo casu, habere possit peculium. Quod, & confirmatur, ex Concilio generali Lateranensi, relato *in c. monachi, de statu monachorum, in principio*, vbi habet quod *Monachus non permittatur habere peculium*. Quod præceptum, habetur etiam *in c. cum ad monasterium eo. titulo*, vbi ad maiorem huius rei confirmationem ponuntur hæc sequentia verba. *Neque æstimet Abbas, quod super habenda proprietate possit cum aliquo monacho dispensare, quia abdicatio proprietatis, sicut, & custodia castitatis, adeo est annexa Regulæ monachali, vt contra eam, nec summus Pontifex possit licentiam indulgere*. Quibus omnibus accedit, nam nuperrime, in Concilio Tridentino, *sess. 25. de reg. cap. 2.* hac etiam de re, sequens habetur decretum, & statutum. *Nemini regularium, tam virorum, quã mulierum, liceat bona immobilia, vel mobilia, cuiuscumq. qualitatis fuerint, etiã quouismodo acquisita, tanquam propria, aut etiam nomine Conuentus possidere, vel tenere, sed statim ea Superiori tradantur, Conuentuiq. incorporentur, nec liceat Superioribus bona stabilia, alicui regulari concedere, etiam ad vsumfructum, seu vsum, administrationem, vel cõmendam*. Quid clarius dici potest? maxime cum in eodem Concilio, ad idem statim adiungatur, *quod administratio bonorum Monasteriorum, seu Conuẽtuum, ad solos Officiales eorumdem pertineat, ad nutum Superiorum amouibiles & quod rerum mobiliũ vsum, ita Superiores sibi subditis permittant, vt eorum supellex statui paupertatis, quam professi sunt, conueniat, nihilq. superflui in ea sit, nihil etiam, quod sit necessarium, illis denegetur*: & additur, *si quis aliter, quidquam tenere deprehensus, aut conuictus fuerit, is biennio actiua, & passiua voce priuatus sit, & iuxta suæ Regulæ, & Ordinis constitutiones puniatur*. Ex dictis omnibus, (vt videtur) euidenter constat, quod monachi etiam de licentia suorũ Prælatorum, nullo modo possunt habere peculiũ. Quod & omnium fortissime confirmatur, nam illud habere, videtur esse aperte contra solemne votum paupertatis, quod omnes religiosi emittũt, atque obseruare tenentur, per quod votum, non solũ humano, verum etiam, & diuino iure prohibẽtur, nedum habere, verum etiam, nec velle habere, aliqua bona propria, aut tamquam propria. Nec hoc videtur limitandum, aut restringendum, quo ad solum verum dominium, aut veram proprietatem, quod est habere illa, sine dependentia, & sine ordine ad aliquem Superiorẽ, verum etiam, neque quoad vsumfructum. Ex quo proinde recte concluditur, non sibi licere habere peculium, immo vero expresse id esse sibi prohibitum, humano iure, & diuino, contra quod ius diuinum, non solum Prælati inferiores, verum etiam, neque ipse Papa potest dispensare, vt habetur in *c. cum ad monasterium*. imo vero debet ipse, idem ius diuinũ, vsque ad sanguinis effusionem seruare, vt dicitur *in c. sunt quidam, 25. q. 1.* Hæc omnia argumenta, adducit Nauarro, in prædicto *c. non dicatis, num. 15.* ad agitandam prædictam difficultatem. quibus nõ obstantibus, cum cõsueta sua modestia, & submissione, contrariam tenet sententiam. de qua sequens statuitur conclusio.

c. Totum, 1. q. 3. & l. pecul. ff. de peculijs.

Nauar. in c. cum po 1. o, num. 14.

Gloss. rubrica ff. de peculijs.

Peculiorũ quatuor sunt genera præcipue, & quænam sint illa.

Sylu. verb. peculium.

Nauar. vbi supra, & in Manuali, c. 17. nu. 141.

c. Præsertim, c. monachi, de statu monach.

Nota argumenta, quæ sequuntur, quibus probari contenditur, quod Monachus, nullatenus habere possit peculiũ.

c. Non dicatis, 12. q. 1.

Gloss. in c. dilectus, de consuetud.

Concil. gener. Later. relatum in c. monach. de statu monach. in princ.

c. Cum ad monast. eod. tit.

Cõcil. Trid. sess. 25. de reg. c. 2.

Vt constat ex c. non dicatis præallegato.

c. Cum ad monast. de statu monach.

c. Sunt quidam 25. q. 1.

Conclusio.

Probabile est, quod de licentia Prælati, siue sui Superioris, licitum est religiosis, & regularibus habere aliquod peculium, seu aliquid sibi proprium, siue appropriatum, amouibile ad nutum Superiorum. Pro cuius conclusionis intelligentia, præmittit Nauarro, loco supra citato, *& in c. cum portio, 12. q. 1. nu. 15. & in c. non dicatis, ibidem, nu. etiam 15.* quod duplex est dominium, siue proprium, aliud est verum, & quoad veram proprietatem, quale est illud quod habent homines seculares, secũdum ius, iuxta, *c. quo iure, 8. d. & toto tit. ff. de acquir. rerum dominio*. aliud vero est nõ proprium, & verum, quod tantum pertinet ad solam detentionem, vsum, administrationẽ, & possessionẽ facti, quale est illud, quod habẽt beneficiarij Ecclesiastici, qd alio nomine, dicitur peculiũ, vt constat *ex rubrica de peculijs Clericorum*. quale etiam habent, & habendi illud sunt capaces, filij nondum emancipati respectu parentum, serui respectu dominorum suorum, & monachi, & religiosi de licentia suorum Superiorum, ordine inferius dicendo. Pro quo dicit vlterius prædictus Nauarro, quod hoc secundum generis proprium, siue dominium tripliciter etiam potest considerari: primo modo, vt quando conceditur aliqua villa, domus, seu ecclesia, cum rebus ad ipsam pertinentibus alicui religioso, ad eam administrandam, in vtilitatem, seu damnum cũcedentis

De licentia sui Prælati, siue Superioris licitum est Religiosis habere peculiũ, aut aliquid sibi proprium amouibile ad nutum Superiorũ.

Nauarr. vbi supra, in c. cum portio, 12. q. 1. nu. 15. & c. nõ dicatis, ib. nu. etiam 15.

c. quo iure, dist. 8. & toto tit. de acquir. rer. dom.

Quod proprium est duplicis generis, aliud verũ, & quoad proprietatem, aliud vero non verum, sed solummodo, quoad detentionem, aliud ius rei, vsum, & administrationem.

tantum

Quod proprium est duplicis generis, aliud verū, & quoad proprietatē, aliud verò non verū, sed solummodo, quoad detētionē, alicuius rei, vsū, & administrationem.

Secundi generis proprium quotupliciter soleat concedi.

c.monach.in fin. & in c. cum ad monast.§.sales, de statu monac.

tantum, cum sola obligatione reddendi iustam rationem de accepto, atque impenso, amouibilem ad nutum Superioris, & vt teneat eam monasterij nomine, de qua administratione, seu administrationis genere, fit mentio *in c.monachi, in fin. & in c.cum ad monast.§.sales, de statu monach.* Secundo, vt quādo conceditur eadem villa, in vtilitatem, & damnum accipientis (non dantis) sine vlla pensione, & onere, vel cum illa, ita, vt certam pensionem soluat, aut aliquod munus expleat, & reliquum commodi, vel dāni eidem cedat, ad disponendum de eo in suos honestos, & pios vsus tātum; quales administrationes (inquit) in aliquibus religionibus, habēt beneficiarij, & monachi iam senes, & infirmi, & de religione bene meriti, quibus aliquæ villæ, siue domus salubriores concedi solent, ad suorum Superiorū nutum reuocabiles. Tertio, vt qñ conceditur præfata villa, domus, siue ecclesia, alicui religioso, incōmodum, vel damnum accipientis, cum facultate disponendi de residuo, in quoscumque vsus, etiam prophanos, vt posset quilibet alius secularis, de re vere sibi propria. Hoc supposito dicit prædictus Nauarro, quod quamuis Prælatus non possit cōcedere alicui religioso, quod habeat proprium, in primo sensu loquendo, & stricte, & rigoroso modo sumptū, quia hoc esset contra votum paupertatis, cui est strictissime obligatus, neque in secundo sensu in casu tertiæ, & primæ considerationis, hoc est, cum facultate disponendi de peculio, pro suo libito, in quoscūque vsus, etiam prophanos (prout amplius etiā nos dicemus, in sequenti articulo) potest tamen concedere illi peculium, & quod habeat alicuius rei administrationem, existente iusta, & legitima causa, in casu primæ considerationis, atque etiam in casu secundæ considerationis, neque hoc facere erit contra Concilium Tridentinum, quod probat per omnia ea, quibus in præcedenti articulo probauimus, posse religiosum, de licentia sui Superioris, atque Prelati, habere aliquod peculium, & proprium hoc secundo modo sumptum: & præterea, per illud, qđ dicit Ioannes Andreas, *in c. non est obligatorium, de regulis iuris*, nempe quod valet statutum, iusta de causa factum, vt monasterium det monialibus solummodo victum, & pro vestitu habeant ea, quæ labore manuum suarum lucrantur, quod in multis monasterijs positum est in more, & certum est, inquit, hoc fieri non posse absque eo, quod aliqua ratione habeant prædictum peculium. Qua etiā motus ratione, idem Panorm. *in cap. cum ad monasterium, inquit*, satis esse licitam constitutionem, siue cōsuetudinem, qua religiosis traditur, certum quid annuum pro annuo vestitu. Tandem concludit Nauar. & confirmat suam sententiam dicendo, quod in nulla Religione, ita arcte seruatur paupertas, quin de licentia Prælati tacita, vel expressa, religiosi non habeant aliquod peculium, & proprium prædictum, hoc secundo modo sumptum, suis peculiaribus vsibus deputatum, vtpota lectum, & stragula eius, libros, imagines, & alia id generis; cellas etiam priuatas, & claues earum, quæ omnia, & his similia, inquit, quod cum habeantur de licentia Prælatorum, non censentur esse contra paupertatis votum, neque contra Religiosorum professionem. Et scrupulosus satis, aut forsan plus nimio cū esset, non hoc erubuit dicere, aut aliquem ingerit scrupulum, quasi non vera, atque indubia tradiderit.

Nota.

Nota hoc valde pro religiosorum peculijs, quæ communiter habentur.

Ioan. And. in c. nō est de reg. iu. Pano. in c. cū ad monast. de statu monach.

Solum superest nunc respondere ad argumenta, adducta in principio huius articuli. Et quidem *ad c. non dicatis*, facile respondetur, dicendo, quod intelligitur de proprio, primo modo sumpto, vel etiā secundo modo sumpto, in casu tertiæ, & vltimæ cōsiderationis, quo ad ius administrandi nomine suo, & sine expressa, aut tacita licentia Prælati, aut data sine iusta, & rōnabili causa. Ad confirmationē desū ptam *ex c.monachi*, Respōdetur similiter, quod intelligitur de peculio, primo modo sumpto, vel etiā sumpto secundo modo, in tertia consideratione, nō autem in prima, aut secunda, concesso iusta de causa. nam & in eodem etiam Capitulo, habetur in fine, posse peculium concedi alicui monacho, in administrationem iniunctam illi: & per hoc etiam respondetur, *ad c. cum ad monasterium.* nam loquitur de peculio, siue proprio, primo modo sumpto, quod nec Prælatus, nec Pontifex, Regulari, siue Religioso potest concedere, vt .s. fiat alicuius rei verus dominus, stante voto paupertatis solemni, vt iā supra, superq; satis est dictum. Ad auctoritates adductas ex Concilio Tridentino dicimus, quod in præfatis locis, Concilium Tridentinum non inducit, neque intendit inducere, ius nouum, sed tantummodo renouat, & ad memoriam reuocat antiquū prędictorum capitulorū, *non dicatis, & c. monachi, & c. cum ad monast.* Vnde, inquit, quod Cōcilium Tridentinū, esse quadam ratione videtur, quasi Glosa, atque explicatio genuina, & vera prædictorum capitulorum, neque ad plus obligat, & tantum determinat, quod nemini Regularium permittatur habere peculium, quod eodē modo est intelligendū, quo supradicta iura, non vero alio, hoc est, sine consensu, & licētia Prælati; quod & expressius insinuatur in illis verbis, ibidem expressis, *tanquam propriam*, & quamuis addat, *neque etiam nomine Conuentus*, intelligendum est, sine prædicta licētia, aut de administratione, & peculio, in casu ternæ, & vltimæ considerationis, vel secundæ, hoc est, concesso sine legitima causa. alias .n. (inquit) contradiceret Conc. Trid. Conc. Lateran. quod non est dicēdum, imo vero, vt dicitur *in c.cum expediat de elect. lib. 6. expedit iura iuribus concordare*, & secūdum Iurisconsultos *in l. 1. C. de inoff. dotibus, & l. fin. C. de appell.* non est recedendum a iure antiquo, nisi quatenus cogit ius nouum aliud statuere.

c. cum expediat, de elect. li. 6. l. 1. C. de inof. dotib. & l. fi. C. de app.

Expedit iura cōcordari iuribus, nec recedendum est à iure antiquo, nisi quatenus cogit ius nouū.

Ad vltimam confirmationem adductam de paupertatis voto, Respondet prædictus Nauarro, asserendo, quod non cōtrauenitur eidem voto, per hoc quod religiosus habeat eiusmodi peculium de licentia prælati, ad sensum supradictum, iusta de causa data, & cum omnibus conditionibus, & circumstantijs supra positis, alijsque inferius dicendis in sequēti articulo. Prædicta omnia in substātia sunt doctissimi Doctoris Nauarro, & quidem satis probabilia, quę proinde hic referre, atque adducere libuit, quia multum sunt notatu digna.

ARTICVLVS IX.

Vtrum prælatus subdito possit concedere peculium, vt expendat illud, in quos voluerit vsus?

Respondetur per sequentes conclusiones.

Prima Conclusio.

Certissimum est, quod prælatus non potest subdito concedere peculium, cum facultate expēdendi illud, in quoscumque voluerit vsus. Hæc conclusio est, etiam supradicti Nauarro, *in c. non dicatis, nu. 23.* vbi de mente Cardinalis, dicit, non solum peccare prælatum talem licentiam concedendo, verum etiam, & subditos, eadem vtendo. Eandem sententiam, & opinionem tenet Syluest. *verb. relig. 6. q. 7. in 2. dicto*: vbi etiam dicit, quod si quid à prælato concedatur subdito, ad vsum, habet subditus in re illa, solummodo vsum, idest, ius vtendi re illa, salua semper substantia eius, non autem ius fruendi. Quapropter (inquit) potest præcise, sibi accipere, quod habuerit opus ad necessitatem suam, non autē alicui dare, donare, diuēdere, aut alienare, &c. cū

Prælatus non pt cōcedere peculiū subdito cum facultate expendendi ipsū, in quos voluerit vsus.

Nauar. in c. non dicatis, nu. 23. Sylu. uer. relig. 6. q. 7. ī 2. dicto

M non

non habeat in ea vsumfructum, quod est ius vtendi,& fruēdi: adeoq. strictè hac de re loquitur Syluester, vt dicat, quod neque eleemosynā Religiosus potest dare. sed de hoc latius dicemus infra. Ad propositum autē redeundo, dicit prædictus Nauarro, quod Prælatus, & Capitulum simul, nō possunt facere copiam alicui religioso, siue licentiam, atq; facultatē illi præstare, vt expendat denarios, siue pecunias, in ludos, luxus, & his similia: & addit quod quantauis licentia sibi detur, non excusatur subditus à peccato mortali, vtendo prędicta licentia, si sit in notabili quantitate. Sed ratione probatur nostra conclusio. Nam Prælatus, & etiam Capitulū simul, non possunt facere copiam alicui subdito, aut illi licentiam, siue facultatem concedere, nisi vt in vita donet, aut disponat de aliqua re, in eos vsus, & eo modo, in quos, & quo modo ijdem Prelati idipsum possent facere: sed neq; Prælatus, nec Capitulum simul expendere possunt, quæ sunt cōitatis, in prophanos, malos, & vanos, & quos voluerint vsus, & reuera Prælatus, qui talia faceret esset vere proprietarius, & teneretur restituere, non alia ratione, nisi quia contra Regulam, bonis sui Monasterij abutitur: ergo similiter subditus, non obstante prædicta licētia, peccabit mortaliter, eritq. proprietarius atq restitutioni obnoxius si suum peculium, quod est, & cōputatur inter alia bona Monasterij propria, expendat, siue cōuertat, in quos voluerit malos, vanos, & prophanos vsus. Vnde fit, vt non possit Prælatus, neq, Capitulum simul cōcedere, aut facultatem dare alicui Religioso, vt expendat aliqua bona, quæ directè, aut saltem indirectè, non vergant in commodum, & vtilitatem suā, siue Monasterij, aut in gratam aliquam remunerationē, seu aliquod pium opus, de quibus plura dicentur postmodum, in subsequentibus articulis.

Nota hoc valde pro religiosis, qualiter se habere debeant in expendendis suis eleemosynis, siue peculijs.

Nota, Prælati non possunt facultatē facere subditis vt aliquid expendant in eos vsus, in quos, & ipsi non possent idipsum tuta cōscientia facere.

ARTICVLVS X.

Quem habeant vsum Religiosi, in rebus quibus vtuntur, & an vsus facti possit à dominio separari?

HAnc quæstionem, atq; difficultatem luculēter tractat, Soto, lib 4. de inst. & iure, q. 1. art. 2. & Nauar. comment. 1. de reg. *super c. cui porto, n. 12.* & vt quæ dicenda sunt, plenius intelligantur, dico, quod quæstio fuit olim celebris, atq; famosa, inter DD. Iurisperitos nimiū agitata, an in rebus vsu cōsumptibilibus, possit vsus à dominio distingui, & separari? Quęstionis terminos explicemus oportet. Res vsu non cōsumptibiles sunt, atq; dicūtur, quarū vsus non est consumptio, vt prædia domus, &c. at vsu consumptibiles dicuntur illæ, quarum vsus nihil est aliud, quam ipsarū consumptio, siue distractio, veluti pecunia, cuius est vsus illam in alienum dominium transferre, & multo magis panis, & vinum, cuius ēt vsus est, ipsum comedere, aut bibere. De his, quæ vnico actu cōsumuntur grauior est difficultas, etenim vestis, licet vsu atteratur, tamē quia non vnico actu cōsumitur, potest vtcūq; eius vsus, à dominio secerni, & separari, in alijs vero non videtur sic. Et in quibus potissimū est dubiū, & difficultas maior est in nobis Minoribus Fratribus profitētibus Regulam & institutum sanctissimi Patris nostri Francisci, qui per professionem nostram, vt plane constat, omnem à nobis proprietatem, atque dominium exuimus, atque abdicamus, adeo, vt nedum pecuniæ, verum neque panis, vini, siue eduliorum, etiam quibus vescimur, dominio fungamur, neque aliquod quidem habere super eisdem prætendamus; sed solummodo nudum vsum, non iuris, sed facti, tantum, quod quibusdam sit intellectu difficile, quin & impossibile apparet. Neque solūmodo inter Theologos, & iurisperitos, controuersa, & agitata est huiusmodi quæstio, & difficultas, verū etiam inter ipsos olim summos Romanos Pontifices, à quibus circa hoc sunt prolatæ varię, & diuersæ, vt ne dicā, contrariæ sententię. Extat enim cōstitutio Nicolai III. *in c. exijt, qui seminat, de ver. signif. lib. 6.* vbi declarando nostrā sacrā Regulam, Greg. IX. aliorumq. summorū Pont, explicationē & declarationē, approbat multisq. rationibus cōfirmat, & asserit nos Minores Fratres nullū habere proprium, neque dominium, neque in cōmuni, neque in particulari, rerum, quibus vtimur, vtēsilium nec ēt victualium, sed dumtaxat vsum simplicem, nō iuris, sed facti, meritisq. esse vsuarios, dominium autem pecuniæ semper apud ipsos dantes, seu eleemosynas erogantes remanere, cibariorum vero, & aliarum rerum vtensilium, apud Romanum Pont. Quam sententiam confirmauit postmodum Clemens V. in Concilio Viennensi, & habetur *in Clement. exiui de Paradiso eod. tit. de ver. sig.*

Soto lib. 4. de iust. & iure, q. 1. art. 1.

Quæ res dicantur vsu consumptibiles, quæ vero non.

Variæ atq; diuersæ sententiæ circa rerum vsum, an possit a dominio separari.

c. Exijt, de ver sign. lib. 6.

Prima sententia.

Sed contrariam sententiam mordicus tenuit suo tempore, Ioan. XXII. vt habetur in suis etiā Const. extrauag. *ad conditorum, Cū inter nōnulles,* & *Quia quorumdam* positis in eodē titulo, vbi multis probare contendit quod in rebus vsu consumptibilibus quammaxime, vsus haudquaquam potest à dominio separari. Vt vero constet, quid tenendum, sit sequentes statuuntur concl.

Secunda sententia.

Prima Conclusio.

Religiosi in rebus, quibus vtuntur, solummodo habent vsum, non quidem iuris, sed facti, & nullo modo dominiū. Hæc cōclusio, quidquid sit de alijs Ordinibus, & Religionibus, habet quammaxime verū in nostro sacro Fratrum Minorum Ordine, idemq. esset dicendū de alijs Ordinibus Mendicātibus, si in sua primęua, & antiqua institutione permansissent, omniumq. rerum proprietatē, atq; dominiū à se abdicassent, non solum in particulari, verū ēt in communi. Sed de nobis Minoribus Fratribus, specialiter eam tenuerunt, quin vero, & determinauerunt illam expresse, olim Nicolaus III. & Clem. V. Pont. Max in suis Constitutionib. extrau. & Decretis supradictis, & eamdem ēt tenet Soto loco supra citato, vbi, & doctissime explicat distinctionem, quæ versatur, inter simplicē vsum, & ius vtendi, quod iurisperiti explicant, per vsum iuris, & vsum facti; de cuius etiam sententia, & solutione, secundam statuo conclusionem.

Religiosi in rebus quibus vtuntur, habent solummodo vsum non quidem iuris, sed facti, & nullo modo proprietatem, siue dominium.

Secunda Conclusio.

Vsus facti, quem solummodo Minores Fratres, in rebus, quibus vtuntur habent, à proprietate, & dominio, omni proculdubio separari potest, atque de facto separatur. Pro cuius cōclusionis intelligentia, præmitto ex eodē Soto, quod ad verum dominium, non sufficit, vt liceat alicui, rem aliquā cōsumere, sed vlterius requiritur, quod habeat ius, & facultatē expendendi ipsam, in quem voluerit vsum vt patuit, ex supradicto ar. 1. in ibidē allata diffinitione dominij: & certū est, quod nos Minores Fratres, hoc nullatenus possumus habere, nec seorsum, siue in particulari, nec vero simul iuncti, & cum tota cōitate. Nā dominiū pecuniarū quę pro substentatione nostra nobis interdū erogantur (vt iam supradictū est) remanet penes ipsos dātes, & eleemosynas donantes, qui pro libito, tanquā veri domini possunt illas à nobis amouere, sibiq. reseruare valēt, vel alias penes summū Pontificē, si sunt pecunię pro aliquo debito labore fuerunt elargitæ, qui etia potest a nobis pro libito, quæ possidemus, amouere cum

Vsus facti, quē Minores Fratres in rebus habent, à proprietate, & dominio potest separari, & de facto separatur.

cū sibi placuerit, quia nos nihil omnino habemus, nisi tantūmodo vsum, nō quidem iuris, sed solummodo facti. Vt autē intelligatur, atq; percipi possit qualiter vsus facti à dominio, atq; etiam ab vsu iuris separetur, optimeq. possit separari, aduertendū est, vt probe notat & aduertit Nauar. commēt. 1. de reg. *super c. cui portio, nu. 13.* quod vsus simplex facti, non est ius, neq; tale promeretur nomē, sed solūmodo simplex vsus, quē habet seruus in eo, quod vestit, iuxta *l. sed vestimentum, ff. de peculijs*, similiter, & conuiua in edulijs ab inuitante sibi appositis & Frater minor in his, quæ comedit, & vestit, iuxta supradictas *extrauag. sine capitula exijt, §. porro, & §. ad hæc, ve verb. sig. & Clem. exiui, eo. tit.* Sicut igitur inuitatus ab aliquo nō habet ius super cibos sibi appositos, sed tantummodo simplicem vsum, sibi permissum, de licentia, & facultate inuitātis: & seruus similiter in rebus, quibus vtitur, de licentia, & voluntate sui domini, & constitutus in extrema necessitate, nō etiam habet ius super cibos, quibus vescitur, sic & in proposito, dicit nostra cōclusio, quod nos Minores Fratres, in rebus ad vitam necessarijs, quibus vtimur, nihil omnino habemus, nisi solummodo simplicem vsum, nō iuris, sed facti, & quod hic à dominio potest separari, & de facto separatur. Quod, & dicēdum videtur generaliter de omnibus in vniuersum Religionibus, non solum Mendicātibus (si in sua primęua institutione perseuerassēt) verum etiam, & non Mendicantibus, sed habentibus in communi bona, respectu Fratrum ipsorum in particulari: qui quidem dicendi modus, non displicet, quin vero quāmaxime placet, doctiss. doct. Nauarr. & ipsum tenet, approbat, & sequitur loco supra citato. Videatur ibidem, & de prædictis omnibus videatur Pater Corduba super Reg. nostrā c. 6. q. 1. per totam. Et hęc de isto articulo breuiter dixisse sufficiat.

Nauar. Commēt. 1. de reg. super c. cui portio, nu. 13.

l. sed vestimentum, ff. de peculijs.

Nota hoc valde ex Nauarro circa simplicem rerū vsum.

Nauar. vbi sup. Cord. sup. reg. c. 6. q. 1. per totā.

ARTICVLVS XI.

Quęnam sint de essentia Paupertatis Euangelicæ, & ad quid obligetur quilibet Religiosus, ex vi voti sui paupertatis?

PRo huius articuli intelligentia, omissis quāpluribus alijs Paupertatis significationibus, & etymologijs, libuit præmittere ex Varrone, quod paupertas (vt nomen ipsum sonat,) nihil est aliud, quam parua quædam substantia, siue pecunia, exiguum patrimonium, penuria rerum, ac modica facultas, quam sub alijs verbis, quidam diffiniunt per hoc, quod est, habere carentiam rerum omniū temporalium. Quæ quidem carētia est duplex, alia exterior, alia vero interior. Exteriorem carentiam, siue paupertatem, voco illam, quam vt plurimū patiuntur pauperes seculares, qui cōmuniter vagātur per mundum, fere omnino nihil habētes, discalceati, ac nudi, siue ipsam recipiāt voluntarie, siue vero non, sed inuoluntarie, & quia nō possunt amplius, nam de hoc impræsentiarum nihil curo, nec dicere libet, sit ne ipsa bona, an vero mala; qua de re qui plura videre voluerit, consulat D. Thomam 2. 2. q. 186. art. 3. ad 4. & Nauar. *in cap. cui portio, commēt. 1. de regul. nu. 17.* Alia est paupertas, siue carētia rerum temporalium interior, quod tunc fit, quando quispiam caret, non solum exterioribus rebus, verum etiam, & voluntate habēdi ipsas pecunias, seu quidpiam aliud temporale, tamquam propriū: qui pauperes iuxta Euangelium beatificantur, & dicūtur pauperes spiritu, quod quidem de facto contingit, quādo quis, spretis omnibus rebus suis téporalibus, propter Deū, volūtarie, paupertatem assumit & amplexatur, nihil omnino habēs, sed neq; habere volens in terra, pręter illud, quod nullatenus potest excusari, vt vel sic rebus omnibus spoliatus, nudus, Christum nudū, melius possit sequi, atq; imitari. Hæc est paupertas Euāgelica Religiosorū omniū propria, & de qua impræsentiarum, quæritur, quænā sint de ipsius ratione, & essentia, & ad quid obligentur religiosi, ex vi voti suæ paupertatis? Cui difficultati respondeo, per sequentem cōclusionem.

Varro lib. 4. de lingua Lat.

Quidnā sit paupertas in communi.

D. Thom. 2. 2. q. 186. ar. 3. ad 4. Nauar. in comment. 1. de reg. super c. cui portio, num. 17. Matth. 5.

Conclusio.

Omnes in vniuersum religiosi, ex vi voti suę paupertatis, obligantur ad non quærendū, adquirendū neq; tenendū, aliquid quod sit sibi proprium neq; vtendū aliqua re totius mundi tāquā propria; siquidem propter Christū volūtarie, omnibus, quæ possidebant, aut possidere poterant, renuntiauerunt, vt vel sic Christi eiusdem fierēt discipuli, rebusq. omnibus exuti, nudi sequerētur, atq; imitarētur Christū nudū. Hæc conclusio ex prædictis satis est comperta, & manifesta, iuxta quam dico, quod essentia paupertatis Euangelicę, quā oēs in vniuersum profitentur religiosi, stat atque consistit in hoc, quod ipsi renuntient, & voluntarie a se abdicent oē ius dominiū, & proprietatē quarūcūq; temporaliū rerū in particulari, contēti solo simplici vsu eorum, quæ opus habent, non quidem iuris, sed facti, licet propter particulares fines, ex summorū Pontificum licentia, & permissione, multæ in Ecclesia Religiones habeant, habereq; possint stabilia, atq; immobilia bona, & proprium in cōi. Hæc cōclusio sic explicata, & intellecta, habetur expressa *in c. cui portio, 12. q. 1.* quod desumptū est ex Beato Ambrosio, *ex libro de fug. secul. c. 2.* cuius sunt hæc expressa verba: *Cui portio Deus est, nihil curare habet, nisi Deum, ne alterius impediatur necessitatis munere. Quod n. ad alia officia confertur, hoc religionis cultui, atq; huic nostro officio discerpitur. Hæc enim est vera fuga. dotis fug. abdicatio domesticorū & quadā alienatio charissimorū, vt sibi se abneget, qui Deo seruire elegerit.* Quæ verba nō minus docte, quā luculenter explicat, atq; declarat sapientissimus Doctor Nauarro, cōmentario primo de regularibus, vbi & ad hoc propositū paupertatis Euāgelicæ, dicit plura, eaq; notatu dignissima, & in cōmentario secūdo super *cap. non dicatis 12. q. 1.* vbi videre illa poterit, qui voluerit, neq; enim oīa in tā breui cōpendio dici possunt. Videatur ēt hac de re Corduba super nostrā regulā c. 6. q. 1. per totā. Hactenus de isto artic.

Omnes in vniuersum religiosi ex vi voti suæ paupertatis obligantur ad non habendum propriū, nec velle habere ipsum in hoc mundo propter Christum.

cap. cui portio. 12. q. 1.

Nauar. super c. cui portio comment. 1. de reg. & commen. 2. super c. nō dicatis.

ARTICVLVS XII.

Vtrum Prælatus expendere possit bona sui Monasterij, in quos voluerit vsus?

IAm dictum est pluries in pręcedentibus articulis, religiosos omnes nihil habere posse propriū, & quod rerum omnium, quibus vtūtur, proprietas, atque dominium, remanet primo apud Deum, & Dominum nostrum Iesum Christum: Ius vero supremum, & generale eadem administrandi, penes Papam, & Ecclesiā vniuersalē; particulare vero penes illos Ordines, & Monasteria, quorū sunt, si sunt capacia iuris administrandi: alioquin speciale ēt remanet apud Papam, & sola detentio, siue vsus facti, apud illos Ordines, Religiones, siue Monasteria, quibus adquireretur ius particulare administrādi, si illius essent capacia. Hoc præmisso, atq; pręsupposito, tāquā certo, vero, & indubitabili superest nūc inquirere, & inuestigare, quam potestatem, seu administrationem habeant, prædicti religiosi super Monasteriorum suorum bonis, non solum particulares Fratres, verum etiam, & ipsi Præpositi, atque Prælati? Pro quo vitium est impręsentiarum aduertere,

quod Monasteriorum bona communia, quę haberi dicuntur in communi, siue communiter possideri, non ita dicuntur communia, vt sint communia singulis, ad hunc sensum, quod eorum singuli de eis facere valeant, quod voluerint; neque ita, vt singuli Fratres Conuentus, seu Domus, sint quasi domini, aliquotarum partium, ad modū quo fundus, communis pluribus, vel ęqualiter relictus pluribus hęredibus, seu emptoribus, ex ęquo pretium conferētibus, dicitur esse eisdem cōmunis, taliter quod quilibet potest eo vti, aut inter ipsos diuisus, certa pars sit diuisa, & determinata eorum cuilibet. Nō sic (inquam) Monasteriorum bona sunt communia, sed dicūtur communia, vt vniuersis, dispensanda vero per illos, qui potestatem habēt, de eiusmodi bonis disponendi in commodum, & vtilitatem eorumdem Fratrum, & totius Conuentus siue Cōmunitatis, quales sunt Prælati, & Præpositi, & quicumque Superiores alij, quocumque nomine nuncupentur. De his igitur impræsentiarum quæritur, an possint expēdere Monasterij bona, in quos voluerint vsus. Cui difficultati respondetur per sequētes conclusiones.

Qualiter intelligendum, quod bona à quo possideantur à Monasterio, siue Conuentu in communi.

Prælati suorū Conuentuum, siue Monasteriorū bona, nō possint ad libitum, & in quos voluerint vsus, expendere.

Conclusio.

Quamuis Prælatus sit, apud quē præcipue viget, & residet cura, & administratio bonorum Conuētus, tam spiritualium, quam temporalium, non tamē potest, ipsa ad libitum, in quos voluerit vsus expendere. Hæc conclusio, quoad primam ipsius partem, habetur expressa *in c. nullam 18. q. 2. & c. edoceri, de rescript.* Sed quoad secundam eius partem, nempe quod non possit Prælatus, in quos voluerit vsus, bona Monasterij expendere, probatur euidētissime: nam vt habetur *in c. fraternitatem de donationibus, & in c. si priuatim, 12. q. 1. & c. sine exceptione q. 2.* & sæpe alibi, rerum Ecclesiasticarū Prælatus est procurator, & administrator, nō vero dominus: ergo nō potest Monasterij bona in proprios siue in quos voluerit vsus expēdere, sed tenetur illa distribuere, in illos vsus, in quos destinata sunt; qđ si non fáciat sed in profanos, vanos, atque inutiles vsus dispenset, non est dubium quin peccet mortaliter; prout recte probat Nauarro in dicto *c. nullam 18. q. 2. nu. 6.* Per hoc autem non tollitur, quod vbi inoleuerit consuetudo, Pręlatus possit aliqua donare, & dare, atque eleemosynas facere, prout tradit ipse Nauar. *in c. non dicatis, nu. 11.* quamuis, vt ipse inquit, multorum Ordinum peculiaribus statutis, cautum sit, ne Prælati possint disponere de Monasteriorum bonis, vltra certam quantitatem, absque consilio, & consensu, certi numeri religiosorū, quos quidam Consiliarios, alij Discretos, alij vero Assistentes vocant.

c. nullam 18. q. 2. & c. edoceri, de rescript.

c. fraternitatem de donat.

c. si priuatim, 12. q. 1.

c. sine exceptione. q. 2.

Rerum Ecclesiasticarum Prælatus est administrator, non dominus.

Nauar. in c. nullā. 18. q. 2. nu. 6.

Idem in c. non dicatis, nu. 11.

Secunda Conclusio.

Procuratores seu Oeconomi, & omnes alij ministri, qui Monasteriorum bona de licentia Prælatorum Superiorum, regunt, & administraut, si cōtra ipsorum voluntatem, in alios vsus, quam deputata sunt, ea expendant, peccat mortaliter & sunt in statu damnationis, nec debēt, aut possunt absolui à cōfessarijs, donec resipiscant, atq; restituant, id si facere possunt. Hæc conclusio est magis euidens, quam præterita, & eam tenet expresse D. Thom. 2. 2. q. 32. ar. 8. vbi inquit, quod Monachi siue religiosi, neq; eleemosynam possunt facere, nisi de licētia suorum Prælatorum: quia de re videatur *gloss. in clem. 2. §. sed, & tal s, de vita & honestate clericorum.* Sed ratione probatur conclusio: nam si, vt supradictum est, etiam ipsi Prælati expendere non possunt Monasterij bona, in quos voluerint vsus, sed in Conuētus commodum atque vtilitatem, & in vsus à iure vel consuetudine præfixos, & destinatos: multo ergo minus idipsum possunt facere subditi, vtcumq; sint Oeconomi, procuratores, & bonorum Monasterij dispensationem, & administrationē habeant. Qua ratione in Concilio Trid. *sess. 25. de regul. c. 3.* dicitur, *quod administratio bonorum Monasteriorum, seu Conuentuum, ad solos officiales eorumdem pertineat, qui ad nutū Superiorum sint amouibiles.* quod nimirum dixit Concilium, vt intelligant ipsi, non se esse veros dominos, aut liberam, & absolutam habere administrationem, sed dependētem à voluntate Superiorum, & vt expendāt Monasteriorum bona, in vsus necessarios tantum; & additur, quod si id non fecerint, vt dilapidatores ad Superiorum nutum amoueantur. Hactenus de isto articulo.

Administratores bonorum Monasteriorum non possunt ea expendere contra voluntatem Superiorum.

D. Tho. 2. 2. q. 32. ar. 8.

glo. in clem. 2. §. sed & talis, de vita, & honest. cleric.

Concil. Triden. sess. 25. c. 2.

ARTICVLVS XIII.

Verum Monachus, siue Religiosus habens peculium de licentia sui Prælati, eleemosynas possit elargiri, seu aliquid donare, vendere aut distrahere?

Huic articulo respondetur, per sequentes conclusiones.

Prima Conclusio.

NVllus regularis, siue religiosus, carens officio impendendi, seu expendendi, & administrādi aliqua bona, potest quidquā expendere, etiam in eleemosynam, & in pias aliquas causas, sine assensu, licentia sui Superioris, & Prælati tacita siue expressa. Hæc conclusio est expressa D. Tho 2. 2. q. 32. ar. 8. in solutione ad 1. vbi ponuntur sequentia notabilia hæc verba. *Regularis si habet dispēsationem à Prælato commissam, potest eleemosynam facere de rebus Monasterij prout est sibi commissum, si vero non habet dispensationem, quia nihil habet proprium, non potest facere eleemosynam, sine licentia Abbatis, vel expresse habita, aut probabiliter præsumpta.* hæc D. Thom. vbi supra: ad quod facit *c. non dicatis, & ibi glossa 12. q. 1. & clem. 2. §. sed & tales, de vita, & honestate clericorum.* Quæ omnia adeo vera sunt, vt neq; etiam religiosus, de licentia Prælati, habēs peculium, etiam totaliter sibi cōmissum, siue administrationē, possit impendere eleemosynas, aut facere de illo, aut circa illud, sine licentia Prælati, nisi ea, quæ recta ratio peculij administrandi requirit. Quod, & hac ratione probatur: nā oēs huiusmodi, respectu bonorū Monasterij, sunt vsuarij, nō vero vsufructuarij quoniam vt in rebus quibus vtuntur (sicut supra diximus) solū nudū habeant vsum, nec possint de rebus sibi concessis, aliter disponere quā fuerit sibi permissum, de cōsensu, & licentia Prælati. Ad quod facit quāmaxime exēplum, quod adducit Soto lib. 4. de iust. & iure, q. 1. ar. 1. in 2. cōclusione, de inuitato ab aliquo ad edendū siue comedendū: nā sicuti quādo quis amicos suos conuiuio excipit, non facit eos dominos esculentorū, aut poculētorū, quibus mēsa struitur, nec facit illos eorū administratores, & dispensatores, aut facultatem illis tribuit surripiendi illa, aut dandi de eis eleemosynam, multoq. minus, vt in proprias domos importent, sed tantūmodo, vt sedentes vescantur illis: ita, & eodem modo, Monasteria, & qui ius administrandi habent, suos quotidie mutant religiosos, & facultatem illis faciunt, edendi, bibendi, & vestiendi, & vtendi eorum bonis, non autem dispēsandi, aut in alios vsus expendendi, etiam in eleemosynam, seu in alias pias causas,

Religiosus, sine assensu & licentia sui Superioris, non potest quidquā expendere, etiam in pios vsus, & eleemosynas.

D. Tho. 2. 2. q. 32. ar. 8. in solu. ad 1.

Nota ex D. Tho. facultate Religiosis ad faciendam eleemosynam.

c. non dicatis, et ibi gl. s. 12. q. 1. & clem. 2. §. sed & si talis, de vita, & honest. clericorum.

Soto lib. 4. de iust. & iur. q. 1. art. 1. concl. 2.

Nota hoc valde ex Magistro Soto pro vsu, quem Religiosi habent in ijs rebus, quibus vtuntur.

causas, sine licentia expressa, aut saltem tacita, siue præsumpta Prælati. Qua de re videatur Nauarr. in iã sæpe allegato, *c. non dicatis, nu. 8* vbi ad hoc propositum dicit plura notatu dignissima, ab hac generali regula, solummodo excipiens tres casus, sub quibus (inquit) quod intelligi poterũt omnes cõsimiles. Primus casus est, si pater sit extremè indigẽs iuxta glossam, *in c. non dicatis 12. q. 1. & in clem. 2. de vita & honestate clericorum*, quod etiã tenet D. Tho. loco supracitato. Secũdus casus est, quãdo Monachus, siue Religiosus, cum debita sui Prælati licẽtia, degit extra Monasterium, studiorum causa, aut aliqua alia honesta, vt si peregrinatur, vel facit iter; tunc enim de suo viatico, & ex his quę sibi sunt in propriam sustẽtationem tradita, & assignata, potest proculdubio eleemosynam facere, & tantam quãtitatem dare, quantam alij seculares suæ qualitatis & conditionis dare solent. Hoc tenet etiã expresse Syluester *verbo eleemosyna q. 5.* & ratiò eius in promptu est: nam pietas, & licentia se substentandi, ad id etiam videtur se extendere, de licentia tacita, siue pręsũpta Pręlati. Tertius casus est in casu, quo Religiosus habet administrationem alicuius Villę, Domus, siue Ecclesię cum alijs ad ipsam pertinẽtibus, hac lege, & pacto, vt quotannis certam aliquã pensionem soluat, & cetera vsui suo cedant. Hic enim soluta pẽsione, de reliquo poterit disponere in eleemosynas, & alia pia opera, eo modo, quo posset ipse Prelatus qui talem sibi administrationem concessit, absq; aliquo proprietatis vitio. quia id expresse, vel tacite videtur contineri in tali concessione; de quo etiam non est dubium.

Nauarr. in c. nõ dicatis, 12. q. 1. nu. 8.

Glo. in c. non dicatis 12. q. 1. & clem. 2. de vita, & honest. cler.

D. Tho. vbi sup.

Sylu. verbo eleemosyna, q. 5.

Secunda Conclusio.

Religiosus ea, quæ possidet, distrahere non põt, aut in alios vsus commutare, sine sui Superioris licentia expressa, aut tacita, vel interpretatiua.

Non potest Religiosus ea, quæ possidet de licentia Prelati distrahere, aut in alios vsus, quam per ipsum Prelatum fuerit sibi commissum, commutare, sine eiusdem licentia expressa, siue tacita vel interpretatiua. Hęc conclusio est omnium Doctorum communis, & sub qua comprehenduntur omnia superius posita, in titulo huius articuli, quę ampliorem, atque longiorem requirebant disputationem; sed cum id non liceat per tempus, & propter breuitatẽ, cui tantopere studemus, libuit ea impræsentiarum generali, atq; vniuersali, comprehendere sermone, & si dico quod Religiosus, siue Regularis, absq; expressa, seu tacita, vel interpretatiua licentia sui Pręlati, siue Superioris, nihil omnino, quod sit notabilis quãtitatis, ex his, quę sibi deputata sunt ad proprios vsus, neque intra Monasterium, neque extra Monasterium, potest donare, vendere, siue distrahere. Nam hęc omnia ad proprietatem pertinẽt, & sunt actus veri domini, & proprietarij, & contrarium facientes peccant mortaliter, contra votum strictę suę paupertatis. Hanc conclusionem tenet, & probat amplissime D. Antoninus de Florẽtia 4. p. tit. 16 §. 1. & Syluester *verbo Religio 6. q. 7. in 2 dicto*, & Nauarro *in c. non dicatis nu. 8.* & deinceps. Cuius conclusionis ea generalis assignatur ratio: nam omnia illa Religiosis sunt iure prohibita, per multa capitula, atque vt dixi, pertinent ad proprietatem, & sunt actus verorum dominorum, & proprietariorum, ac proinde expressissime contra votum strictę paupertatis. Sed quęnam licentia sit necessaria, & sufficiat ad dandum, donandum, vendendum, vel distrahendum aliquam rem, & ad faciendum aliqua ex prędictis, quę sine ipsa non licerent absque eo, quod merito Religiosus in suspitionem incidat proprietarij, maiorem, atque longiorem requirit disputationem, de quo in sequenti articulo.

D. Anton. 3. p. tit. 16. § 11.

Sylu. verbo Religio 6. q. 7. in 2. dicto.

Nauar. in c. nõ dicatis, num. 8.

ARTICVLVS XIV.

Quænam Superioris, siue Prælati licentia, sit necessaria, & sufficiat ad hoc, vt Regularis, siue Religiosus possit dare, donare, vendere, aut rem aliquam in proprium sibi vsum destinatam, distrahere?

Quęnam Prelati licentia dicatur tacita seu expressa generalis, vel particularis, ad dandum, donandum, &c.

PRo huius articuli intelligentia præmitto, quod Prælati licentia ad dandum, siue donandũ, vendendum, aut rem aliquam in proprios vsus alicui Religioso destinatam distrahendam, esse potest expressa, aut tacita, generalis, vel particularis, seu specialis. Expressa est illa, quæ expresse verbo, seu vocetenus, seu in scriptis conceditur. Tacita vero, quæ non habetur expresse præsumitur tamen, quod si à Prælato peteretur, subdito fuisset concessa, quã alio vocabulo, D. Tho. 2. 2. q. 32. art. 8. in solutione ad 1. vocat, probabiliter præsumptam, alij vero, interpretatiuam. Generalis (vt nomẽ ipsum sonat) est, quæ generaliter, atque vniuersaliter tribuitur, specialis vero, seu particularis est, quæ cõceditur in particulari. Hæc supposito, quæritur modo, quænam istarum sit necessaria, & sufficiant ad dandũ vel donãdum, &c. expressa, an tacita? generalis, an specialis? Iusta de causa data, an vero etiam iniusta, & concessa absq; legitima causa? Quibus omnibus respõdetur per sequentes conclusiones.

D. Tho. 2. 2. q. 32. art. 8. in sol. ad 1.

Prima Conclusio.

Licentia Prælati ad dandum, vel donandum, &c. non necessario requiritur, quod sit specialis, & expressa, sed sufficit quod sit generalis, & tacita, vel interpretatiua.

Ad hoc vt religiosus quispiam possit dare, donare, vendere, seu rem aliquam in suum propriũ vsum destinatam distrahere (saltem quoad forũ consciẽtiæ) non est simpliciter necessarium, quod licentia si expressa, & specialis, sed sufficit quod sit tacita & generalis. Hæc conclusio est dicti Nau. super *c. nõ dicatis, nu. 20.* & D. Thomæ loco supra citato, quãuis ibi specialiter loquatur de eleemosynis, sed eadẽ est etiam ratio de alijs. cum de similibus simile sit iudicium, nec sit ratio specialis, cum supradicta omnia æqualiter prohibeantur in iure. Sed probatur conclusio, nam iuxta *l. cum quid, ff. de reb. cred. & c. 2. de rescriptis*, regulariter loquendo, eadẽ est ratio taciti, & expressi, id quod latissime probat ibi glossa, auctoritate Iurisperitiorum, *in l. expresse, ff. de reg. iur.* non ergo est necessariũ, quod licentia sit expressa, & specialis, sed sufficit tacita, & generalis. Sed est notandum, quod talis licentia, quamuis non requiratur, quod sit specialis, & expressa; requiritur tamẽ, quod sit iusta. & de hoc sit secunda conclusio.

Nauarr. in c. nõ dicatis, 12. q. 1. num. 20.

D. Tho. vbi sup.

leg. cum quid, ff. de reb. cred. c. 2. de rescript.

Taciti, & expressi, quoad conscientiæ forum, idem est iudicium.

gloss. in leg. expressa, ff. de regulam.

Secunda Conclusio.

Prælati licentia ad dandũ donãdũ, &c. requiritur, quod sit iusta.

Pręlati licentia ad dandũ, donandũ, &c. requiritur, quod sit iusta de causa data, atque cõcessa. Hæc conclusio est etiam Nauarri, vbi supra, vbi & dicit, quod si esset vi, aut metu extorta, vel dolo, aut præmisso, aliquo mendacio concederetur, nullatenus subditum excusaret apud Deum, quod probat, & colligit *ex c. Abbas, cum gloss. de his qua vi, vel metu, & ex l. 1. ff. de dolo*, & addit, quod etiam si spõte Prelatus ipsam concedat, si sit sine iusta causa, nõ excusat subditum eundem à peccato, quod probat per *c. requiritis, § nisi rigor. & c. exigunt 1. q. 7.*

Nauar. vbi sup.

glo. in c. Abbas. de his, qua vi

leg. 1. ff. de dolo.

c. requiritis, §. nisi rigor, c. q. 7.

Sed maior difficultas est, an regularis habens proprium, seu faciens aliquid, quod proprietatem redoleat, de licentia iniusta sui Prelati, supposito quod peccet, committat peccatum proprietatis: de quo in sequenti articulo, & inferius a nobis est dicendum. Modo autẽ aduertere libet de mente eiusdẽ Nauarri, loco supra citato, quod nõ potest recte

aſſignari, quænam ſit iuſta, & legitima cauſa, concedendi huiuſmodi licentias; imo vero id relinquitur arbitrio boni, & prudentis viri, cui relinquuntur determinanda, quę in iure non ſunt determinata, & expreſſa, iuxta *l. 1. ff. de iur. delib. & c. de cauſis de officio delegati.* Ad quod faciendum, conſideranda ſunt multa, nempe perſona, locus, tēpus, & finis, in quem licentia conceditur, quantitas etiā rei conceſſæ, & id generis alia. Inſuper autem conſiderāda eſt neceſſitas, & vtilitas, & ruſus, an ſit priuata, vel publica. quibus perſpectis, atq; conſideratis, licētia eſt concedenda vel neganda, ſemper aduertēdo, & notando, quod Prælatus neq; Capitulū, nō poſſunt facere copiā alicui regulari, ſiue Religioſo ſibi ſubdito, vt in vita donet, ſeu diſponat aliquid de Monaſterij rebus, aut etiam de rebus ſui proprij peculij, in proprios vſus deſtinati, niſi in eos vſus, & eo modo, in quos, & quomodo idipſum ijdē poſſent facere, iuxta præfixam iuris regulam, *lib. 6. de regulis iuris,* vbi habetur, *quod illud poteſt quiſpiam facere per aliū, quod poteſt per ſeipſum, & nō amplius.* Vnde non poſſunt Prælati licentiā dare alicui Religioſo, & facultatem illi facere, vt diſpendat bona Monaſterij, aut etiam bona proprij peculij, niſi in commodum, & vtilitatem eiuſdē Monaſterij, ſeu alterius, aut in eleemoſynam, ſiue remunerationē, aut aliqua alia iuſta de cauſa, ſemper habito reſpectu ad ſupradicta, quę ſunt quammaxime conſideranda, atque memoriæ commendanda. Et hæc de iſto articulo dicta ſufficiant.

leg. ff. de iure delib. & c. de cauſis, de off. deleg.

Prælati nō dare poſſunt licentiam ſubditis, vt expendat aliqua bona in illos vſus, in quos non poſſet ipſe ea expendere.

ARTICVLVS XV.

Vtrum Religioſus dans, donans, ſeu vendens, aut diſtrahens rem aliquam, aut habens multa ſuperflua de licentia iniuſta Prælati, committat peccatū proprietatis, ſeu incidat in pœnas proprietarij.

VIdetur, quod ſic. Primo, quia iſte talis, ex communi omniū reſolutione, peccat mortaliter. cum ergo committat aliquod peccatum, & nō appareat, quale illud eſſe poſſit, niſi proprietatis: ergo illud committit. Et confirmatur, nam Religioſum peccare, ſeu committere peccatum proprietatis, nihil eſt aliud, quam peccare contra votum paupertatis: ſed ille in propoſito caſu, peccat contra votū paupertatis: ergo intentum. Conſequentia cū maiori eſt legitima: minorē probo, quia vtitur rebus, quę poſſidet, ſine iuſta, atque legitima cauſa, atque, vt videtur, & ſine licentia: nam licentia iniuſta nō eſt licentia, neque excuſat, cum ſit diſpenſatio contra votum paupertatis, quę diſpenſatio, facta etiam à Papa, ſine iuſta cauſa, non excuſat, iuxta *c. non eſt cum gloſſ. de voto. & c. quanto de iureiurando:* ergo intentum. His tamen non obſtantibus, ad propoſitam difficultatem Reſpondetur ſub diſtinctione, per ſequentes concluſiones.

Gloſſ. in c. non eſt de voto, c. quando, de iureiur.

Prima Concluſio.

Religioſus habens multa ſuperflua, de licētia iniuſta Prælati, ſi paratus eſt oia ea reſignare in manibus eius, ſtatim ac fuerit ab eo requiſitus, licet vterque peccet mortaliter, ex ſuo genere, tam ſubditus vtendo, quā Prælatus concedendo huiuſmodi licētiā, non tamen eſt proprietarius, neq; cōmittit peccatū proprietatis. Hæc concluſio eſt expreſſa Syluestri *verb. Religio, 6. q. 7. in 4. dicto,* & ponit eā de mēte Archidiaconi. Eandem ſententiam tenet Nauar. *in c. non dicatis, nu. 21.* quāuis nō vſquequaq; firmiter, ſed dubie loquatur diſtinctionē faciēs inter hoc quod eſt eſſe proprietarium, & incidere in pœnam proprietarij. Sed quidquid de hoc ſit, tamen dicit eſſe grauiſſimorum Doctorum ſententiam, quos ibidē ipſe citat, quod huiuſmodi Regularis, ſiue Religioſus de licentia iniuſta Prælati, habens proprium (quamuis ex ſuo genere mortaliter peccet) non tamen committit peccatum proprietatis.

Religioſus ſuperflua habens de licētia iniuſta Prælati, quamuis vterq; peccet non tamen eſt proprietarius, nec in pœnam incidit proprietarij.

Syluu. verb. Religio, 6. q. 7. in 4. dicto.

Nauar. in c. non dicatis, 12. q. 1. num. 21.

Secunda Concluſio.

Qui Religioſus, ſiue Regularis, dat, donat, vēdit, aut diſtrahit rem, aliquam de licentia iniuſta Prælati, licet ſub iudice lis ſit, an peccatum proprietatis committat, certiſſimum eſt tamen, quod nō in pœnas proprietariorum incidit. Hæc concluſio eſt ſupradicti Nauarro, iuxta quem dico, certum quidē eſſe in omni via, quod mortaliter peccet eiuſmodi Religioſus, eſt tamen differentia, atq; opinionū diuerſitas, an illud peccatum ſit proprietatis, necne? & an licentia iniuſta ſufficiat, ad excuſandum illum à peccato proprietatis, ſiue proprietarij. Quamuis autem hoc ita ſit, omnes Doctores conueniūt vnanimiter in hoc, quod ille talis non incidit in pęnas proprietarij, poſitas *in c. ſuper eo, & in c. cum ad Monaſterium de ſtatu Monachorum.* Et ratio eſt: nam huiuſmodi pœnę, vt inferius dicemus, non imponuntur contra omnem proprietarium, & committentem peccatum proprietatis; ſed contra illos ſolummodo, qui clam, & ſine ſcientia, & licētia Prælatorum (ſaltem iniuſta) abutūtur Monaſterij bonis, ſeu alijs ſibi permiſſis, atq; conceſſis, etiā quantum ad vſum, vel ea ſibi retinent, & appropriant. Et dicit Syluester, vbi ſupra de mente Archidiaconi, quod Prælatus, qui non facit, quantum poteſt, ſine magno ſcandalo, vt viuatur in communi, & non in particulari, peccat mortaliter, & non eſt in ſtatu tuto. quod probat argumento deducto, *ex c. error, 83. diſt.* vbi habentur hæc expreſſa verba: *Error, cui nō reſiſtitur, approbatur, & veritas cū minime defenſatur, opprimitur. negligere quippe, cum poſſis, deturbare peruerſos, nihil eſt aliud, quàm fouere. Nec, caret ſcrupulo ſocietatis occultæ, qui manifeſto facinori deſiſtit obuiare.* Hæc ibi: ad quod etiam faciunt, *c. quid enim, & c. cōſentire.* poſitis in eadē diſtinctione, & addit Sylu. quod ſubditi dictæ communitatis reſiſtentes ei, non quia non poſſent ſufficiēter viuere, ſed quia volunt abundare, & de ſuis, ſuo modo facere, eſſe etiam videntur in malo ſtatu, cum ſęculariter viuant, cū deberent viuere religioſe, & velint in eo ſtatu perſeuerare, quod prohibetur expreſſe, *in c. Relatum, de regularibus.* Hæc Syluester, ex Archidiacono, vbi ſupra. Hactenus de iſto articulo.

Religioſus, ſeu Regularis, qui dat, donat, de licentia iniuſta Prælati, licet ſub iudice ſit, an peccatum proprietatis cōmittat, certiſſimum eſt, quod non in pœnas incidit proprietarij.

c. ſuper eo, & c. cum ad monaſt. de ſtatu mona.

Notanda valde pro Prælatis, non reſiſtentibus ſubditorum ſuorum ſuperfluitati, nec facientibus eos viuere in communi, ſeu cōformari communitati.

Sylu. vbi ſup. c. Error, d. 83 c. quid enim, & cap. conſentire diſt. ead.

ARTICVLVS XVI.

Vtrum retinere, ſeu acquirere aliquid, ſine licentia expreſſa, ſiue præſumpta Prælati, ſit peccatum mortale?

Huic articulo reſpondetur, per ſequentes concluſiones.

Prima Concluſio.

QVi Religioſus, ſiue regularis, acquirit, recipit, ſeu retinet, aliquid notabile, ſine Superioris licentia tacita, ſiue expreſſa, aut cum animo illud occultandi, peccat mortaliter. Hæc concluſio, eſt expreſſa Nauarri, *ſuper c. non dicatis, n. 14.* & colligitur expreſſe, ex *d. c. nō dicatis, 12. q. 1. & ex c. monachi, & c. cum ad monaſteriū de ſtatu monachorū,* vbi dicitur, quod ſi Religioſis fuerit aliquid ſpecialiter deſtinatum, nō præſumant illud accipere, aut retinere, ſine licentia Abbatis. Idem decernitur in Cōcilio Tridentino, *ſeſſ. 25. de regu. c. 2.* Eſt autem prędicta Concluſio, cum tale intelligenda, & cum aliquibus limitationibus, quarum ſit prima, vt illud

Religioſus retinens, ſiue recipiēs quid notabile, ſine Superioris licentia tacita, vel expreſſa, illudq. retinēs, peccat mortaliter.

Nauar. in c. dicatis, nu. c. nō dicatis, 12. q. 1. & c. monachi, c. cum ad mon. de ſtatu mon. Concil. Trid. ſeſſ. 25. de reg. c. 2.

lud quod acquiritur, recipitur, aut retinetur, sit aliquid notabile, nam si fuerit res nihili, aut parui cuiusdam valoris, & momenti non erit peccatū mortale, immo forsan, nec veniale vt statim dicemus in articulo sequēti, Secūda limitatio est, vt illud quod acquiritur, recipitur aut retinetur, sit cum animo occultandi Prælato: nam si non sit cum animo occultādi, imo vero paratus est ea statim in manus illius resignare, non etiam erit peccatum mortale, dummodo per constitutiones alicuius Religionis, per obedientiam non sit prohibita talis acquisitio, receptio, aut retentio; neque occultentur huiusmodi res Prælato, cum exegerit illa, aut fecerit cellarū, aut cubiculorum scrutinium, siue Visitam. Tertia conditio necessaria est, ad hoc, vt non sit peccatum mortale, vt compertum, atque exploratum habeat subditus, quod Prælatus in ea re consentiret, & concederet licentiam, si ab eo peteretur expressa, quāuis displiceat sibi modus habendi eam clandestinè. Pro quo sit secunda Conclusio.

Secunda Conclusio.

... inam requiratur ad hoc, vt intelligat subditus licentiam se habere Prælati tacitam, seu interpretatiuā ad aliquid agendum.

Ad hoc vt aliquis regularis, siue Religiosus, præsumere possit, ad aliquid se habere Prælati licētiam tacitam, siue interpretatiuam, non est necessarium vt intelligat, quod Prælatus non ægre feret, aut nō id sibi displicebit quod facit sed sat est vt intelligat quod si petijsset licentiam expresse, illam sibi concederet. Hæc conclusio ponitur contra Gersonem in alphabeto 34. vbi dicit, quod tunc dicitur subditus facere aliquid sine licentia Prælati, quādo probabiliter credit, quod si Prælatus sciret illum id facere, ægre ferret. Non est hæc regula generalis, neque vndequaque vera, & certa potest enim contingere, optimeq. stare, vt displicentia Prælati, nō tam proueniat ex re accepta, expensa aut retenta, quam ex modo eam accipiendi, expendendi, aut retinēdi clandestinè. Vnde ad hoc propositum est multum notandum, quod olim dixit doctiss. Caietanus in summa *verbo furtum*, & 2.2.q.66.art.1. nempe dupliciter potest contingere, vt aliqua res surripiatur ab aliquo, inuito domino (loquitur enim de furto) vel quantum ad rem ipsam, quæ accipitur, vel solum quantum ad modum: quia scilicet displicet domino quod taliter, seu tali mō accipiatur: multæ (inquit Caietanus) acceptiones ob modestiam filiorum, atq; Monachorū excusari possunt à peccato mortali, accipiendo res aliquas inconsultis suis maioribus, siue Prælatis, modo illa accipiant. ipsis inconsultis, & inuitis præ verecundia, aut aliquo alio respectu, & displicentia ipsorum nō sit tam quoad rem acceptam, quā quoad modū accipiendi. Quam quidem Caietani doctrinam, sequitur, & cōfirmat Nau. vbi supra *in c. non dicatis, nu. 20.* & in Manuali c. 17. nu. 19. plura alia adducens exempla. Sed maxime pro hoc facit, *lex inter omnes, §. recte, ff. de furtis*, vbi habetur, *quod non cōmittit furtum, qui clā capit alienū quod sciebat domino placeret* secus esset si credidisset, quamuis licentiā petitā non negaret, *arg. c. qui vas, §. vetare ff. eodem.* Quæ applicādo, ad nostrū propositū dico, quod qui Religiosus siue regularis acquirit, recipit, aut retinet aliquid, clam & sine expressa licentia sui Prælati, nō quia sciret, aut præsumeret, quod si illam ab eo petijsset, ipsam eidē denegasset, sed pro verecūdia, aut iusta alia de causa, quia nempe displiceret sibi modus, acquirendi, recipiendi, aut retinendi clandestinè, non peccabit mortaliter cum habeat licentiam præsumptam, si petijsset illam alio modo, & intelligat quod displicentia Prælati, non tam est quantum ad rem acceptam, quam quantum ad modum recipiendi. Et hæc de isto articulo dicta sufficiant.

Cait. in summa verbo furtum, & 2.2.q. 66. art.1.

Non hoc valde pro subditis in casu, quo præ verecundia non audent licentiam à Prælatis ad habendum aliquid.

Nau. in c. non dicatis, n. 20. & in Manu. c. 17. num. 19.

ARTICVLVS XVII.

Quænam quantitas sit necessaria, & sufficiens, ad hoc vt dando, donando, recipiendo aut retinendo aliquid sine licentia Prælati censeri possit, quod sit peccatum mortale?

QVæstio hæc grauissima, atque difficillima est, & de qua vellem magis aliorū expectare sententiam, quam propriam meā statuere. Pēdet enim huius grauissimæ, atque difficilimæ quæstionis resolutio, ex determinatione alterius, haud quidem minus difficilis, & quæ nimiū agitatur inter Scholasticos Doctores, dum aliquot de materia furti, atq; determinare volunt quænam quantitas sit necessaria, & sufficiēs, ad hoc vt furtum aliquod sit, seu dici possit, & debeat peccatum mortale. Qua quidem de re est magna lis, & controuersia inter Doctores.

Difficultas. Quænam quantitas materiæ, sufficiat adhoc, vt alicuius rei furtum sit peccatum mortale?

Quidam enim dicunt, quod furtum in quacumque quantitate, etiam modica, & quātumcumque minima, modo ex malitia, & animo nocendi, & ex cupiditate rei alienę fiat, est peccatum mortale; ita quod nullum furtum ex sola leuitate materiæ, sed solummodo ex subreptione fieri potest veniale. Hanc sententiam, & opinionem tenet Gabriel in 4. sententiarum, d. 15. q. 3. & eā dicit esse D. Tho. 2.2.q.66. art. 6. in solutione ad 3. vbi ait, animum furandi, & inferendi nocumentū proximo, etiam in rebus minimis esse posse peccatum mortale, sicut & in solo cogitatu per cōsensū. Hanc etiam sententiam tenere videtur Sylu. *verbo furtū q. 2.* & D. Antoninus 3. par. §. 16. c. 1. vbi dicit, agēdo de Religiosis, quod subditus, qui retinet, vel recipit paruā ēt quantitatē, quam non est paratus in manibus Prælati statim resignare, ad requisitionē ipsius, peccat mortaliter. Id quod ēt tenet Gerson alphabeto 34. vbi affirmat, quod Religiosus dans vel accipiens, ēt cultellum, aut filum, aut acū sine generali aut speciali licētia Prælati, peccat mortaliter. Sed quidquid sit de opinionibus, quod furtū ēt in materia leui, & paruę quātitatis sit, aut esse possit, peccatū mortale probari videtur ex multis iuribus. Primo, ex iure canonico, & sententia D. Hieronymi; quæ habetur *in c. fin. 14. q. 6.* vbi dicitur, *quod furtū non solū in maioribus, verū ēt in minoribus iudicatur*. Id quod, & confirmatur ex iure ciuili, *institutis, de rerū diuis. §. gallinarum*, vbi habetur, *quod de gallina furto datur actio*, quod quidem non fieret (vt dicunt ibi Doctores) nisi gallinæ furtum, aut alterius cuiuscumq. rei, ēt minimæ, esset peccatū mortale. Sed hæc sententia rigida nimis, atq; rigorosissima mihi videtur, quin vero, & falsa, quod cū bona venia dixerim, & reuerentia tantorū Doctorū, & Patrū nā paruitas materiæ (vt tenet cōis schola) in omni materia, excepto periurio, excusat à mortali. Vnde & contraria est aliorū sententia, affirmantiū & dicentium, quod ad hoc vt furtū sit mortale, necessario materia debet esse grauis. In quo quidē cōstituēdo, cū alij loquātur absolute, alij vero per respectū, & in ordine ad nocumentū inde proueniēs adeo inter se sunt diuisi, vt merito possim dicere, tot esse capita, quot sentētiæ. Videatur hac de re D. Th. 2.2.q.66. ar. 6. & Mag. Soto lib. 5. de iust. & iure, q. 3. ar. 3. in solut. ad 3. arg. Nau. in suo Manual. c. 17. nu. 2. & Pater Fr. Petrus de Arag. lib. ēt suo, de iust. & iure q. 66. ar. 6. dubio 2. De quorum omniū resolutione, quod melius videbitur, atque probabilius, explicabitur per sequentes conclusiones.

Diuersæ hac de re Doctor. opiniones. Prima opinio.

G br. in 4. sentent. d. 15. q. 3.

D. Tho. 2.2 q. 66. ar. 6. in solu. ad 3.

Sylu. ver. furt. q. 2.

D. Anto. 3. p. §. 16. c. 1.

Probari contenditur, quod nullo habito respectu, ad grauitatem, seu paruitatem materiæ, aliquid esse possit peccatū mortale.

Gerson alphabe. 34.

c. Fin. 14. q. 6. quod est D. Hie.

Instit. de rerū diuis. §. gallinarum.

Secunda opinio, & sententia.

D. Tho. 2. 2. q. 66. a. 6.

Soto li. 5. de iust. & iu. q. 3. art. 3. in solut. ad 3.

Nauar. in Manu. c. 17. nu. 2.

Arag. de iust. & iu. q. 66. ar. 6 dub. 2.

Prima Conclusio.

Certissimum est, quod in omni materia (excepto periurio) paruitas materiæ excusat à peccato,

Paruitas materiæ in omni materia excepto periurio excusat à mortali.

D. Tho. 2. 2. q. 88. ar. 5. & 6. c. vnū d. 25. & c. etsi de simon. leg. scio, de rest. in integr. cap. re vera, de cons. d. 2. leg. si oleum, §. vlt. ff. de dolo, & leg. senatus, ff. de legi.

saltem mortali. Hæc conclusio est communis omnium Theologorum resolutio, cum D. Thom. 2. 2. q. 88. art. 5. & 6. & 2. 2 q. 59. art. 4. & q. 66. art. 6. est etiam communis resolutio Iurisperitorum super *c. vnum, d. 25. & c. etsi, de simonia, & l. scio, de restitutione in integrum*, vbi habetur, *quod de modicis non est multum curandum*. Idem dicitur *in c. re vera, de cons. d. 2. & in l. si oleum, §. vlt. ff. de dolo, & l. senatus. ff. de legib.* vbi habetur, *quod paruum, & nihil in iure æquiparantur*. Per quæ omnia satis remanet probata prædicta nostra conclusio.

Secunda Conclusio.

Furtum ad hoc, vt sit, & censeri debeat peccatum mortale, esse debet in materia graui.

Religiosum quempiam dare, donare, recipere, aut retinere rem aliquam; similiter, & furtum, ad hoc vt sit, atque censeri debeat, peccatum mortale, debet esse de materia graui, arbitrio, & iudicio probi, & prudentis viri. Hæc cōclusio est certa, sed in constituenda, & determinanda hac materia, est totalis, & controuersia. Nauarru in repetitione siue commentario *super c. fin. 14 q. 6. quod est de furto, & rapina*, dicit, quantitatem vnius argentei, esse notabilem quantitatem, ad hoc, vt qui illam furatur, dicatur peccare mortaliter. Idem tenet Corduba in summa, de casibus, q. 109. puncto 2. Couar. lib. 1. variarum resolutionum c. 3. nu. 12. dicit surreptionem vnius gallinæ, esse furtum notabile, & mortale, siquidem Iustinianus dat actionem furti contra furem gallinam surripientem, vt supra diximus ex *Institut. de rerum diuisione, § gallinarum*. Pater Fr. Ildefonsus de Mendoza Augustinian. in quodlibetis, quodlib. 8. saluo meliori iudicio, & sub aliorum cēsura, dicit, quod Religiosus pauper, qui inconsulto Prælato, & sine ipsius licētia recipit, retinet, expendit, & consumit quantitatem duorum argenteorum, non peccat mortaliter, etiam palam dicente sibi Prælato, ne eos expendat, aut cōsumat. Et ratio ipsius est, quia quantumuis neget licentiā, & palam dicat, ne id fiat, adhuc subditus in re tam paruæ quantitatis, & tam parui momenti, censetur operari cum licentia, rationabiliter præsumpta: Nā licet Prælatus, vt præmissum est, expresse eam sibi neget, non tamē rationabiliter, sed prorsus irrationabiliter: valde enim (inquit) durum, atque irrationabile est, quod velit Prælatus habere Religiosum sibi subditum, tamquam vile mancipium, & seruum, cum longe aliter se res habeat, ac debeat habere: quapropter dicit, quod sicuti mulier, si maritus nullo modo sibi permitteret facere eleemosynas, etiam paruas, non peccaret contrafaciendo, & erogando aliquas in parua quantitate, cum maritus debeat rationabiliter, vxori talem licentiam concedere, & si eam negat irrationabiliter negat, ac proinde nec curandum est de illius negatione, siue nolitione, vt tenet communis Theologorum schula, agēdo de eleemosyna, sic (inquit prædictus Mendoza) dicendum est, de Religioso, qui recipit, retinet, expendit, aut consumit duos argēteos, absque licentia Prælati, & eo, inconsulto, aut etiam negante illam.

Nauarr. super c. fin. 14. q. 6. Cordub. en summa q. 109. puncto 2. Couar. lib. 1. variar. resol. c. 3. num. 12.

Quænam quantitas diiudicari debeat, parua, vel magna, ad hoc, vt in qualibet materia peccatū sit mortale, aut veniale.

Hæc sententia acuta, & subtilis licet sit, non tamen placet alijs, asserentibus, quod Prælato negante prędictam licentiam, nullo modo potest dici, ipsam irrationabiliter negare, cū pro Prælato sit semper, præsumendum, atque iudicandum. etenim si subditorum iudicio, in hoc esset stādum, totus Ecclesiasticus ordo confunderetur, & obedientia, & paupertas simul perirent, atque corruerent. Neque argumentum (inquiunt) in contrarium adductum de vxore, quidquam facit: nam vxor non deuouit paupertatem, & licet sit sub potestate viri, non tamen vt serua, vel ancilla, sed vt socia data est homini a Deo, iuxta illud Genesis, quod dixit Adā: *Mulier quam dedisti mihi sociam*: cū enim non oportuerit hominem esse solum, dedit illi Deus mulierem in adiutorium simile sibi. Secus est autem de Religiosis, qui propter Deum omnia reliquerunt, & paupertatis votum emiserunt, & proprias volūtates abnegauerunt, quibus nō est iniuriosum; quinimo valde gloriosum est, quasi seruos. Quinimò, & in iure seruis sępissime cōparantur, & assimilantur in expendendo & acquirendo, iuxta mentē Innocentij *in c. olim il 2. de priuil.* qua de re videatur Nauarr. *super c. non dicatis nu. 4. & nu. 30.*

Conc. 3.

Innoc. in c. olim il 2. de priuileg. Nauarr. super cap. non dicatis, nu. 4. & 30.

Vera totius quæst. & difficultatis resolutio.

In hac tanta doctorū diuersitate, quid sentiam, quid vero dicam, prorsus ignoro. Ad suprapositam ergo conclusionem redeundo, resolutiue, vt præmissum est in conclusione, dico, quod ad hoc vt Religiosus quispiam dando, donando, acquirendo recipiendo, retinendo, siue expendēdo rē aliquam, dicatur, seu dici possit, cōmisisse aliquod peccatum proprietatis mortale, cū primis materia debet esse grauis, & non parua, sed alicuius magnę quantitatis, & momenti iuxta sentētias & opiniones supradictas, quę loquūtur de furto mortali. Quod & affirmandum, atque dicēdum videtur ex eo amplius, quia in iure sunt graues, & magnæ pœnę appositæ contra proprietarios, quæ nō debent incurri pro re aliqua leui, & parua, sed magna. Quod cū non possit recte determinari in particulari, pro temporum, locorū, Religionum, personarū, & aliarum circumstantiarum differentia, iudicio, & arbitrio boni, & prudentis viri, diffiniēdum, atque determinādum relinquatur. Et hæc de isto articulo dicta sufficiant.

ARTICVLVS XVIII.

Quænam sit Religiosorum proprietariorum pœna?

Responderur per sequentes conclusiōnes.

Prima Conclusio.

Religiosus proprietarius non debet ... sacro sepeliri, sed in sterquilinio.

QVi Regularis, siue Religiosus, habet, seu habere voli, proprium, proprio, & stricto modo sumpto, propter peccatum mortale, quod committit, frangens paupertatis solemne votum, *c. monachi, c. cum ex eo, c. 17. q. 1.* nisi illud ante mortem renunciet, non debet in loco sepeliri sacro, sed in sterquilinio. Hæc conclusio habetur expressa *in c. Monachi, de statu Monach.* vbi ponuntur sequentia verba. *Qui Monachus peculium habuerit, nisi ab Abbate fuerit sibi pro iniuncta administratione permissum, à communione remoueatur Altaris, & qui in extremis cū peculio inuentus fuerit, & digne non pœnituerit, neque oblatio pro eo fiat, neque inter Fratres accipiat sepulturā quod & de vniuersis Religiosis præcipimus obseruari.* Idem habetur *in c. cum ad Monasterium, eod. tit.* vbi habentur sequentia verba. *Prohibemus districte in virtute obedientiæ, sub obtestatione diuini iudicij, ne quis Monachorum proprium aliquo modo possideat; sed si quis aliquid habeat proprium, totum incontinenti resignet: Si vero post hoc, proprietatis aliquam fuerit deprehensus habere, regulari monitione præmissa, de Monasterio expellatur, nec recipiatur vlterius, nisi pœniteat, secundum monasticam disciplinam. Quod si proprietas apud quempiam inuenta fuerit in morte ipsius, ... in signum perditionis, extra Monasterium ... obruatur, secundum quod Beatus Gregorius narrat in Dialogis, effecisse.* Hoc habetur lib. 4. dialog. cap. 55. Et in *c. super quodam, eod. tit.* dicitur, quod huiusmodi Religiosus proprietarius si de facto sepultus fuerit in sacro, extrahendus est. Quod est intelligendum, si fieri potest, absque magno scandalo; quorum omnium rationem reddens, supradictorum capitulorum glossa, dicit,

c. non dicatis, 17. q. 1. c. Monachi, de statu Monach. c. cum ad Monast. eod. tit.

De proprietariorum pœna.

Greg. lib. 4. dialog. 55. c. super quodam de statu Monach.

c. Pro obeuntibus 13. q. 2. c. nõ æstimemus 13. q. 2. & c. placuit 23. q. 5.

sa, dicit, hæc omnia pro eo esse, quia tales mortui sunt in peccato mortali; & addit, quod pro talibus Ecclesia sancta nõ orat, quod probat, ex *c. pro obeuntibus, & c. non æstimemus 13. q. 2. & ex c. placuit, 23. q. 5.* Idem tenet *gloss. in ca. ex parte, il 2. dist. vlt.* Et aduerte (vt supra dixi) huiusmodi pœnam incurrere omnem, & solum Religiosum proprietarium, qui clam, & sine scientia, & licentia (saltem iniusta) Prælati retinet aliquid, aut illud expendit vel sibi appropriat, etiam quoad vsum tantum, non autem illum, qui cum scientia Prælati, & de illius licentia & (quamuis iniusta, & data absque legitima, & rationabili causa) aliquid retinet. Nã multo plus peccat ille, quam iste, & pœna posita cõtra illum, non extenditur ad istum, *arg. leg. præses, ff. de pœnis, & c. sæpe de pœn. d. 1.* Quare videatur Nau. *super c. non dicatis, n. 21.* vbi & tangit aliam quæstionem, atque difficultatem; an scilicet, cõsuetudo antiqua in hoc valeat à peccato excusare & dicit, quod non. Quam diffiniti, atque determinat amplius, in Cõmentario, *super c. nullam, 13. q. 2. n. 25.* Hęc omnia posita cõtra proprietarios, sunt de iure antiquo sed non reuocata, quin vero, nuper innouata, per Conc. Trid. quod præter supradictas, aliam etiam, imponit pœnam, priuationis vocis actiuę, & passiuę. De qua sit secunda Conclusio.

Nauar. super c. non dicatis, nu. 2.

Idem in c. nullam 18. q. 2. nu. 5.

Contra Religiosos proprietarios.

Secunda Conclusio.

Proprietarius iuxta Conc. Trident. biẽnio voce actiua, & passiua priuatur aliisq; Regularibus pœnis punitur.

Qui Religiosus, siue Regularis fuerit deprehensus, aliquod habere proprium, biennio actiua, & passiua voce priuatur, & acriter iuxta suæ Regulæ, & Ordinis Constitutiones, debet puniri. Hæc conclusio habetur expresse in supradicto Concilio Tridentino *sess. 25. de regu. c. 2. in fine.* In nostro autem sacro Minorum Ordine, & iuxta nostras generales Constitutiones, proprietatis peccatum est Prouincialibus Ministris reseruatum, & in c. 6. de delinquentium correctione dicitur: Quod proprietariorum pœna sit priuatio actuum legitimorum, & sepulturæ Ecclesiasticæ, si quispiam inuentus fuerit proprietarius, cum ab hac luce recesserit, & si reus non fuerit clericus, sed laicus, clauditur vlterius in pœna proprietarij supradicta, caparonis indutio. Hactenus de isto articulo, & de tota hac quęstione.

Cõcil. Trident. sess. 25. de regu. c. 2.

Constit. gener. c. 6. de delinquen. correct.

QVÆSTIO XXIX.

De Fratribus Laicis, Conuersis, Oblatis, siue Donatis, in sex Articulos diuisa.

1 *Vtrum Religionum Fratres laici, sint vere, & proprie Religiosi?*

2 *Vtrum Conuersi, & Oblati, & Donati, sint proprie, & vere Religiosi?*

3 *Vtrum prædicti Conuersi, Oblati, & Donati, sint, ac dici debeant, & possint personæ Ecclesiasticæ, & gaudeant priuilegio fori, & Canonis, si quis suadente diabolo?*

4 *Vtrum supradicti Conuersi, & Oblati, siue Donati, matrimonium possint contrahere?*

5 *Vtrum Conuersi, Oblati, & Donati Religionum, siue Ecclesiarum secularium, petita licentia, licet non obtenta, ad alium strictiorem Ordinem possint transire?*

6 *Vtrum huiusmodi Conuersi, Oblati, & Donati Monasteriorum, seu aliarum Ecclesiarum, debeant absolui ab Episcopis, an vero à proprijs Prælatis?*

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum Religionum Fratres Laici, sint vere, & proprie Religiosi?

MVlti propter nominum ignorãtiam, siue imperitiam, nullam prorsus differentiam, siue distinctionem faciunt, inter Religionum Fratres Laicos, & earumdem Conuersos, Oblatos, siue Donatos. Haud enim existimant supradictos Fratres Laicos, vere, & proprie esse Religiosos; sed dumtaxat vocant illos Conuersos, Oblatos, siue Donatos, & aiũt cadere, seu potius minuere à vera, & propria Religiosorum ratione. Vnde, & constituendo differentiam inter Monachos, & veros Religiosos, atque alios, quocumque noĩe nuncupentur Laicos, Conuersos, Oblatos, seu Donatos, in eo (inquiunt) essentialiter, & substãtialiter cõsistere, quod Monachi, siue Religiosi dñt illi, qui post susceptũ alicuius Religionis habitum, eiusdem solemniter profitentur Regulam, per Sedem Apostolicam approbatam, vt inseruiant choro. Laici vero Cõuersi, Oblati, siue Donati, sunt illi, qui licet eiusdem Religionis suscipiãt habitum, profiteantur etiam Regulã; non tamen, vt inseruiant choro, sed vt maneant extra chorum, & occupentur in alijs ministerijs, Cõuentus, siue Domus. Hoc refert Nauarro *lib. 3. cõsi. de regu. cons. 81. nu. 16.* de mente Panor. *in c. non est, de regu. & c. suis de testibus*, quem sequitur Decius *in c. Ecclesiam de const. nota 4. & Felin. c. in præsentia, de proba. nu. 4.* Sed hæc Monachorum, Religiosorum, & Laicorum, Conuersorum, siue Oblatorũ, aut Donatorum differentia (quod cum eorum bona venia dixerim) haudquaquam mihi placet, seu illo modo placere potest. Etenim in Religionibus licet Monachi Clerici, à Laicis distinguantur, penes hoc, quod est profiteri Regulam, ad hoc vt inseruiant choro, & profiteri eandem, vt non inseruiant choro; attamen eo non obstante inter Religionũ Fratres Laicos, & alios dictos communiter Conuersos, Oblatos, siue Donatos, adhuc latissima est differentia, & discrimen: nam Laici Fratres, vere, & proprie sunt Religiosi, & eandem cum alijs profitentur Regulam, Religionis illius, cuius sunt alũni, & professores; licet cum prædicto addito, siue differentia, vt non inseruiant choro, sed vt occupẽtur in ministerijs Conuentus, siue Domus, at Conuersi, Oblati, siue Donati, non ita, quia non eamdẽ profitentur aliorum Religiosorum Regulam, etiã cum prædicto addito, aut limitatione, sed aliã, aut potius peculiarem alium quendam viuendi modum, neque sunt vere, & proprie Religiosi, vt amplius in sequenti articulo dicemus. Hoc credo esse verum in cunctis Religionibus, sed ad minus id ita est ĩ sacro nostro Minorũ Fr. Ordine, & in Ordine Prędicatorũ, in quibus Religionib. Fratres Laici, vere, & proprie sunt Religiosi, & eamdem cũ alijs profitẽtur Regulam. Quo pręmisso, atque pręsupposito, propositę difficultati respondeo, per sequentem conclusionem.

Differentia quę versatur inter Religionũ Fratres Laicos, & earumdem Conuersos, Oblatos siue Donatos.

Nauarr. lib. 3. cõsi. de reg. cons. 81. num. 16. Panor. in c. non est de reg. & c. suis de testibus. Decius in c. Ecclesi. de constit. nota 4. Felin. in c. in præsentia, de probat. nu. 4.

Conclusio.

Religionum Fratres Layci, qui aliorum Fratrũ profitentur Regulam, & emittunt tria Religionis essentialia, & substãtialia vota, non secus, ac alij vere, & proprie sunt Religiosi. Hæc conclusio est certa, & manifesta, adeo, vt nullo modo in controuersiam adduci debeat, aut possit, & probatur efficacissima ratione, à diffinitione ad diffinitum (prout dicunt Dialectici) etenim si Religiosi sunt, atque dicuntur illi, qui in Religionibus emittunt tria essentialia, & substantialia vota, in manu Superioris, siue Prælati, aut alterius, suo nomine potentis Religioni incorporare, secundum aliquam certam, & determinatam Regulam, per Sedem Apostolicam approbatã, pro Regula certe alicuius Religionis, & non solum pro bono aliquo viuendi modo, vt pluries dictum est, & tradunt omnes communiter, & vnanimiter Doctores, Panor. *in c. 1. de regu. & c. Ecclesia sancti Marci de const. Felin. & Decius ibidem.*

Religionũ Fratres Laici, qui aliorum profitentur Regulam, vere & proprie sunt Religiosi.

Panor. c. 1. de regu. Ecc. S. Marci, de const. Felin. & Dec. ibi. c. duo sunt 12. q. 1. c. cum ad Monasterium, de statu Mon.

can. si quis sua-dente 17. q. 4.

dem, arg. deducto, ex c. duo sunt 12. q. 1. & c. cum ad Monasterium de statu monach. & hæc omnia in prædictis Laicis reperiuntur, aut saltem in Religionibus, in quibus id fit, quid ergo obstat, aut quid deficit, quominus sint, ac dici debeant, vere, & proprie Religiosi? Hac de re nulli esse potest dubium, neque etiam quod ipsorum professio pariat, seu efficiat, omnes illos effectus, quos parit, atque producit professio omnium aliorum Religiosorum, quãtum ad hoc, quod est, teneri eos ad obseruantiam prædictorum votorum essentialium, & dirimere matrimonium post contractum, & gaudere posse priuilegio fori, & canonis, *si quis suadente diabolo 17. q. 4.* Neque negari vllo modo potest, quod ipsi quammaxime distinguantur ab alijs Conuersis, Oblatis, siue Donatis communiter nuncupatis, vt amplius dicemus in sequenti articulo. Hæc enim pro isto breuiter dicta sufficiant.

ARTICVLVS II.

Vtrum Conuersi, Oblati, & Donati, sint proprie, & vere Religiosi?

Syluest. verbo Oblatus.
Panor. in c. non est, de reg.

Quisnam dicatur Oblatus, quis vero Conuersus.
Monachi olim ad sacros ordines non promouebantur.

DE Conuersis, Oblatis, siue Donatis, adeo obscure, confuse, atque indistincte loquuntur Doctores Iurisperiti, vt non facile sit, quempiam eorum mentem posse colligere, seu sententias, atque opiniones referre. Vnde breuitatis gratia pluribus alijs omissis, dico breuiter cum Syluest. *verbo Oblatus*, ex doctrina Panor. *in c. nõ est de reg.* quod Oblatus est, & dicitur ille, qui se, & omnia sua bona spõte obtulit Monasterio, habitu non mutato, at Conuersus, qui idipsum fecit, sed habitu mutato. Et addit Panor. quod iste talis in Religionibus dicitur Laicus, quia ad ordines nõ promouetur, nam Monachi promouentur, licet etiam olim, Monachi non essent Clerici, neque ad sacros ordines promouerentur. Hæc dicit Panor. nullam cõstituendo differentiam, & distinctionem, inter Cõuersos Laicos, & Monachos Laicos, qui sicut erãt olim, sic etiam sunt multi hodie, qui, vt dictum est in præcedenti articulo, sunt vere, & proprie Religiosi, sicut, & ceteri alij, etiamsi ad ordines sacros non promoueantur. Quapropter prætermissa prædicta Panor doctrina, nam de Laicis Fratribus, quid dicẽdum sit, iam satis constat ex dictis in præcedenti articulo, de Conuersis, Oblatis, siue Donatis, sequentem statuo conclusionem.

Conclusio.

Conuersi, Oblati, & Donati nullatenus sunt, aut dici possunt vere, & proprie Religiosi.

Nauarr. lib. 3. consi. de regul. cõs. 7. 12. & 81.

Conuersi, Oblati, siue Donati, nullatenus sunt, aut dici possunt, vere, & proprie Religiosi. Hæc conclusio apud omnes est certissima, & de ea specialiter videndus est, Nauarro in cõsil. lib. 3. de regul. cons. 7. 12. & 81. vbi de prædictis agit, & dicit plura notatu dignissima: sed inter alia, quod licet prædicti in aliquibus Religionibus, emittant tria Religionis substantialia vota, vt fieri dicitur in Ordine S. Benedicti, adhuc (inquit) non sunt, aut dici possunt, vere, & proprie Religiosi, quia non profitẽtur aliorum Religiosorum Regulã, neque emittunt prædicta vota, in Religione approbata. Nam quãtum attinet ad eos, siue ad ipsorum statum spectat, non censentur fieri in Religione pro Religione approbata, sed tãtummodo pro bono modo viuendi, vt scilicet inseruiant alijs, vere, & proprie Religiosis. Quam suam sententiam probat per *c. ex eo, §. 1. de elect. lib. 6. & c. vt priuilegia, de priuil. eod. lib.* & quia Iurisperiti Doctores ibidem asseuerant, Monachum, atque Oblatum Monasterio lõge differre. Idemq. est dicendum de Conuersis, & addunt minus esse Oblatum, quam Conuersum: nam hic

cap. Ex eo §. de elect.
c. Vt priuilegia de priuil. eo. lib.

(inquiunt) mutat habitum, ille vero non, secundũ Panor. *in d. c. vt priuilegia* communiter receptum. Sed præterea, quod prædicti Conuersi, Oblati, seu Donati, non sint Monachi, probat Nauarr. ex *gloss. in cle. 1. de decimis*, & quia (inquit) communis est Doctorum regula, quod constitutio pænalis suspẽdens, siue excommunicans Monachos, & Religiosos non comprehendit prædictos Conuersos, Oblatos, siue Donatos. Certum est etiam, ait, quod si de facto aliqui ex prædictis contraherent matrimonium, omni proculdubio valeret, vt tenet expresse prædicta *gloss. verbo Oblatos, & gloss. in c. vt lex continentiæ 17. q. 1.* sequitur ergo, quod non sunt ipsi vere, & proprie Religiosi. Neque prędictis (inquit) obstat, quod interdum (vt dicitur) emittant tria Religionis essentialia vota: nam hoc non sufficit, sed vlterius requiritur, vt emittant ea in Religione per Sedem Apostolicam approbata, pro Religione, & non tantũ pro aliquo bono modo viuendi, qualiter fit à prædictis, cum non profiteantur aliorum Religiosorum Regulam, sed aliam lõge diuersam, & alius omnino sit suus modus profitendi, à modo quo profitentur ceteri alij Religiosi. Nam certum est, quod forma est, quæ dat esse rei, vt tradũt Dialectici, & habetur *à gloss. communiter recepta in c. in ciuitate, de vsuris*, vt igitur essent vere, & proprie Religiosi, oportebat, quod aliorum profiterentur Regulam, & quod ipsi dum profiterentur, intenderent se facere vere, & proprie Religiosos, & non solum aliorum Religiosorum Seruos, Conuersos, Oblatos, seu Donatos. Cõcludendo ergo dico quod quocumque nomine nuncupentur, non sunt vere, & proprie Religiosi. Quia actus agentium, non se extendunt contra voluntatem ipsorum, vt habetur in *leg. nõ omnes. ff. de rebus cred. & c. fin. de prebend.* Videatur Nauarr. vbi supra, & hæc de isto articulo dicta sufficiant.

Gloss. in clem. 1. de decimis.
Gloss. vbi supra verb. Oblatos.
Gloss. in c. vt lex continentiæ 27. q. 1.
Gloss. in c. in ciuitate, de vsuris.
leg. Non omnis ff. de reb. cred. cap. fin. de prabend.

ARTICVLVS III.

Vtrum prædicti Conuersi, Oblati, & Donati, sint ac dici debeant, & possint, personæ Ecclesiasticæ, & gaudeant priuilegio fori & canonis, si quis suadente diabolo?

NOlo nunc immorari, aut tempus insumere, in recensendis Doctorum antiquorum, & Iurisperitorum opinionibus, atque sententijs, differentijsq. multiplicibus, quas ponunt, Conuersorum, Donatorum, siue Oblatorum prædictorum, dicendo, quod quidam sunt Donati plene, alij non plene quidam regulares, alij nõ regulares, sed seculares, seu Ecclesiarum secularium, de quibus omnibus videndus est *Panor. in c. vt priuilegia, de priuil. lib. 6.* quin potius, propius ad nostrum accedendo propositum, cum Syluestro *verbo Ecclesia 1. q. 5.* ad explicandum, quænam sint personæ Ecclesiasticę, dico de mente, & doctrina Archid. quod priuilegiũ clericale est duplex, aliud personæ, siue personale, aliud vero fori, siue forale: Primum est, per quod clerici percuti prohibentur violenter, & si quis suadente diabolo id faceret, sententia excommunicationis innodatur, *per c. si quis suadente diabolo 17. q. 4.* Secundum est, per quod clerici conueniri non possunt sub Iudice seculari, in causis ciuilibus, siue criminalibus *per c. de persona 6. q. 1.* neque de suis bonis patrimonialibus, siue suarum Ecclesiarum, aut locorum suorum talliari debent; quin vero liberi sunt ab oneribus Laicorum, & à quibuscumq. impositionibus, & gabellis præstandis, pedagijs, & huiusmodi. Et inquit prædictus Archidiaconus, quod dicto priuilegio clericali, forali, atque personali, vtuntur, & fruuntur, frui, & vti possunt, cõmuniter, & generaliter loquendo, omnes clerici, ac

Panorm. in c. vt priuilegia, de priuil. lib. 6.

Quotuplex sit priuilegium clericale.

c. Si quis suadente diabolo 17. q. 4.
c. De persona, 6. q. 1.

in sacris

in sacris constituti, similiter, & Religiosi omnes, quin vero, & omnes Deo deuoti (sub quo nomine intelliguntur Conuersi) nullam proprietatem habentes, quod probat de mente, & sententia D. Hieronymi in quadam epi. & habetur in *cap. duo sunt 12.q. 1.* vbi ait: *duo esse tantum genera Christianorũ vnum diuino officio, & seruitio, orationi, atque contemplationi dicatum, quod est prædictorum Clericorum, aliud vero Laicorum.* Ex quibus verbis, cum ibi nõ assignetur, neque cõstituatur tertium Christianorũ genus, colligit Archidiaconus, quod omnes non comprehensi sub genere Laicorum, cõprehenduntur sub genere Clericorum, & Deo Deuotorum, siue Conuersorum, & quod omnes isti dicũtur, ac dici debent, personæ Ecclesiasticę, & gaudẽt priuilegio prædicto fori, & canonis. Hoc igitur præmisso, vt propositę difficultati satisfiat, sit prima conclusio.

D. Hier. in epist. ad quẽdam suũ lamitã de duob. generib. hominum, habetur in c. duo sũt 12. q. 1.

Prima Conclusio.

Loquendo de Monasteriorum Conuersis, certissimum est, & omni dubio procul, quod sunt personę Ecclesiasticę, & gaudẽt priuilegio clericali. Hęc conclusio est Syluestri, vbi supra agendo de personis Ecclesiasticis, & probat eam ex prædicto capitulo *duo sunt*, illatione facta. Cum enim non sint nisi tantum duo genera Christianorum (nempe Laicorum, & Clericorum) si prædicti Conuersi, haudquaquam dici possunt Laici, certissimum est, quod dici debent Clerici, seu personæ Ecclesiasticę. Sed præterea probatur idipsum de mente Panor. *in c. 2. de foro compet.* vbi de his agens, inquit, quod quidam eripiũtur alieno actu à iurisdictione Imp. & hoc dupliciter, primo per susceptionem sacri ordinis, secũdo per conuersionem ad aliquam de Religionibus approbatis. Vbi, & notandum venit, *conuersionis nomen.* Sed adhuc probatur expressius, *ex c. vt lex continentia, 27. q. 1.* vbi Conuersi prædicti inter Ecclesiasticas personas cõnumerantur, id, quod fit, *& in c. quisquis, 17. q. 4. & ibi glossa, verbo Ecclesiasticus.* Quibus omnibus in locis fit sermo de Conuersis professis, qui seculari habitu mutato, assumptoq. alio Regulari, quãuis distincto ab habitu aliorũ Religiosorũ, alicui de Ecclesiæ Religionibus se deuouerunt, saltẽ cõtinẽtię expresse emisso voto. De his igitur nulli dubium, quod sint personæ Ecclesiasticæ. Maior difficultas est de alijs Conuersis, Oblatis, siue Donatis, qui non assumpserunt Regularem habitum, de quibus magna est lis, & controuersia inter Doctores, quam quæstionem tractat *Glossa supradicto, c. non dicatis, de sentent. excommun.* & concludendo, dicit, quod censentur, etiam esse personæ Ecclesiasticæ, & habent immunitatem Ecclesiasticam. Sed nobis cum Hostiensi, in prædicto capitulo, hac in re, cum distinctione, procedere visum est. Pro quo sit secunda conclusio.

Sylu. vbi sup.

Panorm. in c. de foro compet.

c. Vt lex continentia, 27. q. 1. c. Quisquis, 17. q. 4. & ibi glos. ver. Ecclesiasticus.

Secunda Conclusio.

Oblati, & Donati, qui se, suaq. bona omnia Religioni perpetuo tradiderunt, atque incedunt cum aliqua differentia habitus, honeste viuentes, & diuinis obsequijs intendẽtes, proculdubio dici debẽt personæ Ecclesiasticæ, & gaudent Ecclesiastica immunitate, & maxime si obedientię, aut continentię votum emiserunt: at illi Oblati, & Donati, qui nulla facta mutatione habitus, in domibus suis manẽt, quamuis ad maioris meriti cumulum, se, suaq. omnia Deo dicauerint, nullo obedientiæ, aut continẽtiæ emisso voto; non gaudent prædicto priuilegio Clericali, nec proprie loquendo dicuntur personæ Ecclesiasticæ. Hæc conclusio, quoad primam eius partem, est supradictæ *Glossæ in prædicto c. non dubium, de sententia excommunicationis,* vbi inquit, quod ex quo prædicti Oblati, & Donati, se suaque omnia diuino obsequio manciparunt, & tradiderunt, siue hoc sit in Ecclesia seculari, siue regulari, iam censentur Ecclesiasticæ personæ, atque ex toto translati sunt in forum Ecclesiæ, & habent immunitatem Ecclesiasticam. Ad quod probandum adducit *c. quisquis 17. q. 4. & c. duo sunt, 12. q. 1.* de quibus supra, vbi habetur, quod duo tantum sunt genera Christianorum, & subdit, quod quamuis quidam velint contrarium, benignius tamen est dicere, id quod dictum est, vt eorum priuilegio gaudeant, quorum vitam, & religionem assumpserũt, iuxta id, quod habetur, *in c. recolentes, de statu monachorum.* Idem omnino tenet Syluester, loco supra citato, quod probat ex supradictis iuribus, *c. vt lex continentia, c. & quisquis.* Et probari etiam potest ex pluribus alijs capitulis. nam licet *Can. si quis suadente Diabolo,* expresse solummodo disponat de Clerico, & Monacho, alij tamen Canones, idipsum extendunt ad Conuersos, & Oblatos religionũ, vt habetur in *c. parochi, c. ex tenore de sententia excommunicationis.* qui quidem tamen intelligẽdi sunt, de Donatis, & Oblatis, in sensu prędicto, in prima parte conclusionis, nõ vero de alijs, neque de Religionum Confratribus, vt dicit Hostiensis: & iuxta hunc sensum, intelligenda esse dicit aliqua iura, quę in hac materia videntur esse dubia, aut contraria, *c. vt lex continentia, & c. 3. 27. q. 1 §. de Confratribus, & c. quidam de priuilegijs, & c. displicet, 23. q. 4.* & multa alia, quæ breuitatis causa omitto, cum dicta sufficiant.

Quinam Donati, & Oblati dicantur personæ Ecclesiasticæ, qui contra non.

Gloss. in c. non est, de se. sent. excommun.

c. Quisquis, 17. q. 4.

c. Duo sunt, 12. q. 1.

c. Recolentes de statu monach.

Sylu. vbi supra.

c. Vt lex continentia, 27. q. 1.

c. Quisquis 17. q. 5.

c. Si quis suadente, 17. q. 4.

c. parochis, c. ex tenore, de sent. excommun.

c. Vt lex continen. 27. q. 1. c. 3. 27. q. 1. §. de confratrib. c. quidam de priuile. c. Displicet, 23. q. 4.

ARTICVLVS IV.

Verum supradicti Conuersi, & Oblati, siue Donati matrimonium possint contrahere?

Huic articulo, respondetur per sequentes conclusiones.

Prima Conclusio.

Conuersi, Oblati, siue Donati, qui expresse, vel tacite votum castitatis emiserunt nullo modo matrimonium possunt contrahere. Hæc conclusio est certa, & manifesta, quam tenet expresse Couar. *in c. alma mater, 2. par. §. 2. num. 8.* & ratio eius in promptu est, nam continentiæ, siue castitatis votum (etiam simplex) est vnum ex impedimentis matrimonij, impediens quidem, quamuis non dirimens. quod est dicere, quod qui huiusmodi simplicis voti vinculo fuerint astricti, prohibẽtur matrimonium cõtrahere nec vllo modo possunt vxorem ducere, absque peccato mortali, tenet tamen matrimonium, post contractum. Quo fit, vt pręfati Conuersi, Oblati, atque Donati, qui castitatis, siue continentiæ votum emiserunt, quamuis nõ possint contrahere, si tamen de facto contrahant (cum ipsorum votum non fuerit solemne, sed simplex, vt supponitur, & cõstat ex dictis in secundo articulo) matrimonium eorum tenebit atque valebit: erunt tamen condignis pœnis plectendi, atque mulctãdi.

Conuersi, Oblati, siue Donati, qui expresse, vel tacite votum castitatis emiserunt, nullo modo matrimonium possunt contrahere.

Coua. in c. alma mater, 2. par. §. 2. nu. 8.

Secunda Conclusio.

Si qui sunt Conuersi, Oblati, atque Donati, qui continentiæ, siue castitatis votum non emiserunt, expresse, nec tacite, etiam si habitum secularem mutauerint, ac Regulari fuerint induti, absque peccato matrimonium possunt contrahere. Hæc sententia est eiusdem Doctoris Couar. loco supra citato, quã dicit etiam tenere, Capella in Tolosana, nu. 333. & ait, quod non videtur ipsi, quid in hac Conuersorum,

Si qui sunt Conuersi, Oblati, atque Donati, qui continentiæ, siue castitatis votum non emiserunt expresse, nec tacite, etiam si secularem habitum mutauerint, absque peccato matrimonium possunt contrahere.

forũ, Oblatorũ, siue Donatorũ specie, matrimonij vinculum impediat, seu impedire possit, cum nullum votum emiserint. Hoc itaq. dicendum, atque tenendũ est, stando in rigore iuris, secus autem est, loquendo de decentia, & congruentia, in quo sensu tantummodo interpretandi sunt alij Doctores, qui videntur dicere contrarium. Et hæc de isto articulo dicta sufficiant.

ARTICVLVS V.

Vtrum Conuersi, Oblati, & Donati Religionum, siue Ecclesiarum secularium, petita licentia, licet non obtenta, ad aliam strictiorem Ordinem possint transire?

Gloss. in c. vt lex continentia 27. q. 1.
Syluest. verbo oblatus.
Panor. in c. non est, de reg. 3. notab.

HAc de re est singularis quædam opinio *Glossæ in c. vt lex continentia, 27. q. 1.* de qua meminit Syluester *verbo oblatus*, & eam esse dicit opinionẽ singularem, & nimium notatu dignam, Panorm. *in c. non est, de regul. 3 notab.* Dicit ibi Glossa, quod huiusmodi Conuersi, Oblati, atque Donati nõ possunt trãsire ad alia Monasteria, etiam causa arctioris Religionis, quamquam petant licentiam à suis Superioribus, quia nempe per talem oblationem, efficiuntur, quasi serui Monasteriorum, & magis adstringuntur Monasterio, quam alij Monachi, quamcumque aliam professionem emittant. Hanc sententiam, & opinionem, tenent etiam multi DD. Iurisperiti, estq. inter ipsos magna lis & controuersia, an sit hoc intelligendum de omnibus in vniuersum Cõuersis, & Oblatis seu Donatis, tam Ecclesijs regularibus, quam secularibus, de qua controuersia vidẽdus est Archidiaconus, *in d. c. non est*, & Greg. Lopez *in l. 9. tit. 7. verbo religiosus*. Sed quidquid de hoc sit, in contrarium statuitur conclusio, qua respondetur proposito articulo.

Archid. in c. nõ est de reg.
Greg. Lop. in l. 9. tit. 7. p. 1. 7. ver. religiosus.

Conclusio.

Prædicti Conuersi, Oblati, & Donati causa strictioris religionis, petita licentia, licet non obtenta bene possunt ad alia transire monasteria.

Certissimum est, quod præfati Conuersi, Oblati, atque Donati, causa strictioris Religionis, solummodo petita à suis Prælatis licentia, licet non obtẽta, transire possunt ad alia Monasteria. Hæc conclusio videtur manifesta per ea, quæ continentur expresse, *in c. licet quibusdam, de regul.* & propter rationes ibidem adductas. dicitur enim, *quod vbi spiritus Dei est, ibi libertas: & quod, qui spiritu Dei aguntur, non sunt sub lege: quod etiam lex non est posita iusto*, per quę omnia, melius, atque rationi multo conformius videtur dicere, quod huiusmodi, strictioris Religionis, & obseruãtię causa, ad alia Monasteria possint transire, petita licẽtia, quamuis nõ obtenta. Neque hoc illis est vlla ratione denegandum, cum vniuersaliter concedatur omnibus Religiosis, ne penes hoc, sint ipsi peioris, aut deterioris conditionis, quam alij. Nam quamuis huiusmodi Cõuersi, Oblati, siue Donati per suam oblationem, & donationem in Monasterijs, operibus seruilibus deputentur, non tamen censendi sunt serui, aut ita se donant, & offerunt, vt Monasteriorum serui efficiantur, vt denegetur eis, quod omnibus in vniuersum conceditur, nempe quod anhelare, atque ascẽdere possint ad maiorem perfectionem. Tandem hęc cõclusio sustinetur ab Archidiac. vbi supra, qui refert, & adducit multos alios Doctores, tenentes hanc suam opinionem. Et hęc sufficiant pro isto articulo.

c. Licet quibusdam, de regularibus.

ARTICVLVS VI.

Vtrum huiusmodi Conuersi, Oblati, & Donati monasteriorum, seu aliarum Ecclesiarum, debeant absolui ab Episcopis, an vero a proprijs Prælatis?

Respondetur per sequentem conclusionem.

Conclusio.

Conuersi Oblati, & Donati quarumcũque religionum, siue Ecclesiarum, non ab Episcopis, sed à proprijs Prælatis possunt, & debent absolui.

COnuersi, Oblati, & Donati, quarumcumque Religionum, siue Ecclesiarum, à Prelatis ipsorum possunt, & debent absolui. Hęc conclusio probatur argumento deducto *ex c. cum illorum, & ex c. monachi, de sententia excommunicationis.* ac probatur præterea ratione: nam eiusmodi Conuersi, Oblati, & Donati sunt personę Ecclesiasticę, ac proinde gaudent priuilegijs suorum Ordinum, de quo est specialis cõcessio Sixti IV. pro Fratribus Carmelitanis, quæ habetur in compendio priuilegiorum, *verbo Oblati Fratrum*, vbi dicitur, quod Sixtus IV. *concessit, quod Oblati, & Oblatæ Ordinibus Fratrũ Carmelitarum gaudeãt priuilegijs, & gratijs dicti Ordinis, sicut gaudere possunt mulieres mantellatæ, & Pinzochoræ sub dicto Ordine viuentes, quæ sunt velut Tertiarij Ordinis Minorum, quibus cõcessum est, posse gaudere omnibus priuilegijs Fratrum.* & idem Sixtus IV. similiter, *cõcessit Oblatis Fratrum Eremitarum S. Augustini, omnia, & singula priuilegia, & indulta, concessa Fratribus, & Sororibus de pænitentia ac mantellatis, & Pinzochoris, sub dicto Ordine degentibus, & decreuit in eis locũ habere debere, perinde, ac si pro eisdem personis, vel circa illas emanassent.* Supradictis priuilegijs ratione cõmunicationis priuilegiorum, potiuntur, & potiri possunt omnes Conuersi, & Oblati, nostri sacri Ordinis Minorum, & aliorum quorumcumque, habentium priuilegium communicationis. Et quantum ad casum præsentis articuli, de absolutione, est etiam alia concessio expressa Eugenij IV. quæ habetur in libro nuncupato, Monumenta Ordinis, secundæ impressionis, fol. 64. conces. 86. quam hic nõ refero, quia ponenda est, quando agemus de absolutione Religiosorum, in 2. tomo. Hactenus de isto articulo, & de tota quæstione.

c. Cum illorum, c. Monachi, de sent. excom.
Compend. priuileg. ver. oblati fratrum.

QVÆSTIO XXX.

De Religiosis professis, quantum ad facultatem reclamandi, & allegandi, fuisse nullas, atque irritas suas professiones, in sex Articulos diuisa.

1 *Intra quod tempus Religiosi, possint reclamare, & allegare, se nulliter esse professos?*
2 *Vtrum ille, cuius professio fuit inualida, ob defectũ ætatis, vel quia ante annum probationis expletum fuit facta, aut ob aliam similem causam, possit intra dictum quinquennium reclamare?*
3 *Vtrum ille, qui à principio fecit professionem inualidam, propter aliquam ex supradictis causis, per delationem habitus professorum per annum & vltra, censeatur tacite esse professus; an vero possit intra quinquennium reclamare, & etiam post quinquennium?*
4 *Vtrum qui descendens ex genere Iudæorum, Saracenorum, aut Hæreticorum, quorum corpora intra quartam generationem, fuerunt concremata & igni tradita contra Constitutiones, & contra expressum Motum proprium Pauli IV. & aliquorum summorum Pontificum in nostro sacro Minorum Ordine, fecit professionem expressam; sit nulliter professus, & possit intra quinquennium reclamare?*
5 *Vtrum qui habens parentes, in extrema necessitate constitutos assumpsit habitum, & fecit professionem, reclamare possit, & allegare eiusdem nullitatem?*

4 Vtrum

6 *Vtrum prædicta reclamatio de nullitate professionis, possit fieri sine habitu; an vero necessario, sit facienda, retento habitu?*

ARTICVLVS PRIMVS.

Intra quod tempus, religiosi possint reclamare, & allegare se nulliter esse professos?

Respondetur per sequentem conclusionem.

Conclusio.

Religiosi non nisi intra quinquenniũ post Concilium Tridentinum, possunt reclamare, aut allegare se nulliter esse professos.

Concil. Tridẽt. sess. 25. de reg. c. 19.

POst Concilium Tridentinum, quinquennij tẽpus, præstitutum est Religiosis, ad reclamandũ, & allegãdum se nulliter esse professos, quo elapso, nullatenus admittuntur, ad allegandam quamcũque causam. Hæc conclusio habetur expressa in prædicto Concil. Trid *sess. 25. de regularibus, c. 19.* vbi sequentia habentur verba. *Quicumque Regularis prætendat se per vim, & metum ingressum esse Religionem, aut etiam dicat, ante ætatem debitam professum fuisse, aut quid simile, velitq. habitũ dimittere quacumq. de causa, aut etiam cum habitu discedere, sine licentia Superiorum, non audiatur, nisi intra quinquennium tantum, à die professionis, & tunc non aliter, nisi causas, quas prætenderit, deduxerit coram Superiore suo, & Ordinario. Quod si antea habitum sponte dimiserit, nullatenus ad allegandum quamcumque causam admittatur, sed ad Monasterium redire cogatur, & tamquam apostata puniatur, interim vero nullo priuilegio suæ Religionis iuuetur.* Hæc sunt Concilij verba, quæ quia aliquali indigent explicatione, pro ipsorum declaratione. Dico primo, quod quando Concilium dicit, quod nulliter professus, seu idipsum prætendens, nõ possit admitti, neque admittatur, ad allegandam quamcumque causam suam professionem annullantem, & irritantem, nisi id fecerit intra quinquẽnium, à die suæ professionis, intelligendum hoc est, atque intelligi debet, nisi ille talis, allegauerit legitimas causas, ob quas non potuit, aut non sibi fuit permissum, intra prædictum quinquennium reclamare, etenim si illas adducat, & alleget, etiam post quinquennium, venit admittendus, & non erit excludẽdus, vt expresse tenet, multisq. probat Nauarro, in Comment. 4. de reg. *super c. statuimus, nu. 71. cum sequentibus.* Sed præsertim similitudine adducta de eo, qui iusto metu, Religionem aliquam est ingressus, & professus; qui etsi per plures annos in eadem steterit, quin vero, & Ordines sacros susceperit, de licentia Prælati, durante metu, non videtur ratificare professionem, & ipso cessante, reclamare potest, per *c. 1. de eo, qui vi, & c. ad id, de spons.* Videatur etiam Nauarro, *lib. 1. cons. de his, qui vi, cõs. 6. num. 2.* Nec dictis obstant, verba, *quamcumque causam*, ibidem posita, quibus significari videtur, quod generaliter debet repelli, ab allegandis quibuscumque causis, quæ litẽ possunt mouere. Nã verba illa generalia, restringuntur per narrationẽ prius factã, & per illa verba, *quicũq. regularis prætendat, se per vim, & metum, ingressum esse Religionem, aut etiam dicat ante ætatem debitam professum fuisse, aut quid simile.* Vnde his tantũmodo causis, intelligitur Concilium, non vero de alijs, ob quas forsan, quispiam intra quinquennium, non potuit, aut nõ fuit sibi permissum reclamare; qua propter eiusmodi, non obstãte, quod elapsum sit quinquenniũ, reclamare poterit, neque erit repellendus, sed audiendus. Secundo dico, quod etiam elapso dicto quinquennio, per hoc decretũ, professio quæ alias, à principio, fuit irrita, & nulla forsan ob metum, non fit, aut fieri potest, rata & valida, nisi voluntate ratificetur, nam Deus, vt dicitur in *c. si quid inuenisti, 14. q. 5.* correspicit, & non manum, & qui nunquam voluit esse professus, sed semper renuit, nunquam erit talis. Neque summus Pontifex valet efficere, vt consensus coactus, (durante coactione) sit liber, & spontaneus, qualis ad professionem necessario requiritur, iuxta *c. 1. de Regula.* Vnde, & præfati verba Concilij intelligenda sunt, non quidem de foro interiori, & conscientiæ, sed de exteriori, & vult dicere Cõciliũ, quod in foro exteriori, eiusmodi pro professo habeatur, atque ad Monasterium redire cogatur, & quod alias, tãquam apostata puniatur. Hæc in foro exteriori, nã in interiori, & quod Deum, reuera non erit professus, neque apostata, si numquã consensum præstiterit. aut professionem factam ob metum, voluntarie ratificauit, quod est multum notandum, ac memoriæ commendandum. Prædicta omnia dicta sunt de mente, atque sententia sapientissimi Doctoris Nauarri in d. c. statuimus, de reg. nu. 71. & 72. vbi dicit quod prædictum quinquennium, in professione expresse facta, incipit à die quo quis illam emisit; in tacita vero, à die, quo fecerit actus solummodo professis proprios, quibus inducitur, de quibus diximus supra. Quod si metus, vel impotentia reclamandi, plusquam per quinquẽnium durauerit, poterit qui professionem emisit post ipsum, ipso iure reclamare, & per viam restitutionis exaudiri, nam tempus, durante impedimento, non currit, iuxta *l. 1. C. de ann. excep.* Neque etiam si suscipiat, Ordines sacros durante metu, vel iusto impedimento reclamãdi, sufficit ad præsumẽdum quempiam, tacite esse professum: tum quia nullo iure id cauetur: tum etiam quia susceptio Ordinis, est res separata a professione; & à separatis non fit illatio, iuxta *l. Pup. n. ff. de Minoribus*: ac tãdem, quia solus actus professi proprius, qualis est præstatio suffragij in capitulo, aut etiam gestatio habitus professorum, ad id non sufficeret, ad tollendam inquam facultatem reclamãdi, cum tamen sit propior professioni, quam susceptio Ordinum, multo ergo minus hoc erit sufficiens. & hæc dicta sufficiant pro isto articulo.

Qualiter, & intelligenda, & declarãda sunt prædicta Concilij Tridentini verba.

c. 1. De Reg.

Nauar. in c. statuimus, de reg. vbi supra.

Nota valde dictum sapientissimo D. Nauarro.

leg. Pup. n. ff. de minoribus.

ARTICVLVS II.

Verum ille, cuius professio fuit inualida, ob defectũ ætatis, vel quia ante annum probationis expletũ, fuit facta, aut ob aliquam similem causam, possit intra dictum quinquennium reclamare?

Respondetur huic articulo, per sequentem conclusionem.

Conclusio.

CErtissimum est, omnes in prædicta quæstione dictos, & si qui sunt eis similes, quorum professiones de iure nullitatem habent intra quinquẽnium posse reclamare. Hæc conclusio satis constat, ex dictis in præcedenti articulo, & ex expressis verbis eiusdem Concilij Tridẽtini, vnde, & magis indiget explicatione, quam probatione. Et pro ipsius intelligentia, dico ex Nauarro, lib. 3. consiliorum, de reg. cons. 89. num. 1. & ex communi omnium resolutione, quod professio fit, & potest fieri inualida multis modis. Et primo per Conciliũ Tridentinum *sess. 25. de regul. c. 15.* in omni Religione, tam virorum, quam mulierum professio, nunc est ipso iure nulla, si fiat ante 16. annum expletum, de quo, diximus multa supra, q. 24. art. 2. agentes de ætate requisita ad professionem expressam, nec libet hic eadem, iterum referre, aut quod dicitur transcribere, videantur ibidem. Secundo per idem Cũcilium, est etiam ipso iure nulla, professio eius qui minori tempore, quam per annum, post susceptum habitum

Omnes supradicti iure optimo intra quinquennij reclamare possunt.

Cõcil. Trid. sess. 25. de reg. c. 19.

Nauar. lib. 3. consil. de regul. cons. 89. num. 1.

Professio religionis multis modis potest fieri inualida, in quibus omnibus licitu est intra quinquenniũ reclamare.

Concil. Trid. de reg. sess. 25. c. 15.

habitum in probatione steterit, de qua etiam conditione iam diximus supra, q.22.art.2.3. & 4. cum ageremus de nouitijs, quantum attinet ad tempus suæ probationis, seu approbationis, vbi etiam dictũ fuit, quod huiusmodi annus, debet esse cõtinuus, & non interpolatus, nam omne tempus à iure statutũ in dubio censetur debere esse continuum, iuxta *l. 1. ff. de va. temp. præscrip.* Tertio professio etiam metu facta, est ipso iure nulla. *cap. 1. de his, quæ vi, c. quod interrogasti, 27. d.* sicut, & votum metu factum, etiã est ipso iure nullum, iuxta omnium Doctorũ opinionem, & Glossam communiter receptam, *in c. Abbas, eod. tit.* qua de re videndi sunt DD. in materia de voto. Et quamuis quoad forum exterius; metum oporteat esse iustum, & talem, qui etiã caderet in constantem virum, iuxta *l. metum, 1. & 2. ff. quod metus causa*, tamen quoad annullandã professionem Religionis, etiam quoad forum exterius sufficit metus etiam reuerentialis, minor iusto timore, iuxta *Glossam, in c. præsens, 20. q. 3.* vt docte, atq; eleganter, probat prædictus Nauarr. lib. 1. cons. de his, quę vi, cons. 5. num. 2. & in manuali, c. 17. num. 29. & sequentibus, & c. 22. num. 50. asserendo, & affirmando, dici timorem minorem timore iusto, illum, sine quo aliàs non fieret talis professio. Quæ quidem doctrina est vera, atq; tenenda. nam iuxta communem sententiam, nullus actus metu factus, ligat agentem, quoad forum conscientiæ. Videatur hac de re Pater Frater Emanuel Rodrig. 3. to. qq. regula. q. 17. art. 15.

l. 1 ff. de va. tēp. præscrip.

c. 1. de his quæ vi. c. quod interrogasti. 27. d.

Gloss. in c. Abbas. eo. tit.

l. Metum, 1. & 2 ff. quod metus causa.

Gloss. in c. præsens, 20. q. 3.

Naua. lib. 1. cōs. de his, quæ vi, cons. 5. nu. 2. & in man. c. 17. nu. 29. & seqq. & c. 22. num. 50.

Emma. 3. to. qq. reg. q. 17. ar. 15.

Ex dictis omnibus constat, superq. satis, qualiter in omnibus supradictis casibus, in conclusione positis, professiones prædictæ expressæ factæ, nullitatem habent, ac proinde licitum esse taliter professos intra quinquēnij tempus, à Concilio præstitutum, atque assignatum reclamare, per quæ fit satis proposito articulo.

ARTICVLVS III.

Vtrum ille, qui à principio fecit professionem inualidam, propter aliquam ex supradictis causis, per delationem habitus professorum per annum, & vltra, censeatur tacite esse professus, an vero possit intra quinquennium reclamare, & etiam post quinquennium.

Respondetur per sequentem conclusionem.

Conclusio.

Professio, quæ est ipso iure nulla ex quacumque delatione habitus non ratificatur nisi in proposito casu.

PRofessio, quæ est ipso iure nulla, non ratificatur ex eo, quod sic professus, persistat per longũ tempus in Religione, quam professus est, sed oportet, vt sciat ipsam fuisse nullam, & animo approbandi, & ratificandi eam, in eadem Religione persistat; quod si non fecerit, intra quinquennium, imo vero & vltra quinquēnium poterit reclamare, si alleget iustas, atque legitimas causas, ob quas non potuit, ante idipsum facere. Hæc conclusio est expressa sapientissimi D. Nauar. lib. 1. cons. de his quæ vi, cōs. 9. & lib. 3. de reg. cons. 34. num. 4 & cons. 89. num. 3. & in comment. 4. de reg. super *c. statuimus a nu. 71, & deinceps*, & in manuali, c. 12. nu. 71. quam, & esse dicit Cardinalis Caietani, 2. 2. q. 189. ar. 5. & eam tenent multi alij grauissimi Doctores, qui vnanimiter dicunt, quod gestatio habitus, distincti ab habitu nouitiorum per annũ, & vltra, non inducit professionem tacitam, nisi talis gestatio fiat ante professionem expressam: quia ratio, ob quam per gestationem habitus annalem, præsumitur tacite fieri professionem, est quia gestans talem habitum præsumitur habere animum profitendi, & velle profiteri, tempore debito, scilicet finito sui nouitiatus

Nota hoc valde pro tēpore, quo religiosi nulliter professi possunt reclamare.

anno: at qui gestat habitum post professionem expressam factam, non præsumitur habere animum profitendi in fine anni nouitiatus, siquidem suo videri, iam expresse professionem fecit, & gestat habitum, tamquam iam professus, & non tamquã professurus: ergo per talem gestationem habitus, nulla inducitur tacita professio, ac proinde, si illa, quę expresse fuit facta à principio fuit nulla, semper erit nulla, nisi voluntarie postea ratificetur, sciendo ipsam fuisse inualidam, & aliter per gestationem talis habitus nulla inducitur professio tacita. Idem dico de eodem, etiam si fecerit aliquem actum, seu actus, ad professos tantum pertinentes, vt præbere suffragium in capitulo, suam sententiam dicere, recipere sacros Ordines, &c. nam (vt dixi) oportet, quod talis non prius sit expresse professus, sicut dictum est de gestatione habitus, & sic intelligendum est, *c. vidua, 27. q. 1.* Nam ad hoc, vt inducatur professio tacita, oportet, vt nouitius sciens, & prudens accipiat habitum professorum, distinctum ab habitu nouitiorum, & ingerat se huiusmodi actibus, & sciat, quod per exercitium talium actuum, inducitur tacita professio: sed tamen si id fiat post professionem inualidam expressam, vel quia ante legitimam ætatem, vel ante expletum probationis annum, vel ob metum fuit facta, non censetur tacite profiteri, quantumcumque in Religione, etiam per lõgum tempus maneat, & gestet habitum professorum, distinctum ab habitu nouitiorum, aut faciat actum, seu actus, qui de iure, aut consuetudine, solum conueniunt professis, quamdiu putat esse validam professionem, quæ reuera ipso iure fuit inualida, & manet in Monasterio, & gestat habitum, & facit prædictos actus, ad ratificandam professionẽ, quam putabat esse validam. Vt igitur omnia vnico verbo concludam, sit hæc generalis Regula, quod omnis ignorans, & errans non censetur consentire, iuxta *l. si per errorem. ff. de iurisd. omnium Iudicum*, & tunc solummodo quispiam tacite censetur consentire, profiteri, & reuera profitetur, quando sciens professionem fuisse nullam, & inualidam, ob aliquam prædictarum causarum, ad ratificandam, & approbandam eam, sciens, & prudens in Religione persistit, per integrum annum continuũ, & non interpolatum, à tempore, quo sciuit illam esse nullam, cum animo, & intentione eam ratificandi, & de nulla faciendi eam validam, & ab eo tempore, incipiet esse vere professus, & non aliter: quod si noluerit facere, intra prædictum quinquennium, imo vero, & post quinquennium, legitime poterit reclamare, vt quam doctissime probat supradictus Nauarro loco supra citato, *in c. Statuimus, num. 71.* & deinceps, & lib. 1. consil. de his quę vi, cons. 6. vbi ad hoc propositum dicit plura, eaq. notatu dignissima. Hæc de isto articulo dicta sufficiant.

Nota latissimam doctrinam, atque discrimen inter religiosos professos, tã expresse, licet inualide, & non professos, ad efficiendam professionem tacitam.

Professio, quæ à principio fuit nulla semper est nulla nisi voluntate ratificetur, sciẽdo ipsam fuisse inualidam.

c. Vidua, 27. q. 1.

Ignorans, & errans, non censetur quidquid agat, consentire.

l. Si per errorẽ, ff. de iurisdict. omnium iudic.

Nota hoc valde pro professis reclamare volentibus, in quo casu sibi licet, aut non licet.

ARTICVLVS IV.

Vtrum qui descendens ex genere Iudæorum, Saracenorum, aut Hæreticorum, quorum corpora intra quartam generationem, fuerunt concremata, & igni tradita, contra Constitutiones, & contra expressum Motum propriũ Pauli IV. & aliorũ summorum Pontificum, in nostro sacro Minorũ Ordine, fecit professionem expressam, sit nulliter professus, & possit, intra quinquenium reclamare.

DE hac difficultate, & quęstione, plura diximus supra quæstione 19. artic. 7. vbi, & ad longum, atque ad literam, apposuimus Motum proprium Pauli IV. & Constitutiones aliorum summorum Pontificum, qui hac de re locuti sunt, atque in quęstionem, & controuersiam adduximus, vtrum auctoritate aliqua, quæ non sit Apostolica, fieri possit,

aut

aut potuerit, aliquod statutū iustū, excludēs à Religionibus, eiusmodi descendentes, ex genere infecto, & maculato, irritans, & annullans, ipsorū professionem? & suppositis his, quæ ibidem sunt dicta, tamquam certis, & veris, proposito articulo, respondeo per sequentes conclusiones.

Prima Conclusio.

Certissimum est, quod descendentes ex supradictis, nulliter sunt professi, nec vere religiosi, atque ita intra quinquennium iure optimo possunt reclamare.

Constitutissimum est, & omnio dubio procul, quod in nostro sacro Minorum Ordine, irrita est, nulla, professio descendentium intra quartum gradum ex Iudæis, Sarracenis, & Hæreticis, maxime quorum corpora intra quartam generationem fuerunt concremata, & igni tradita, quod huiusmodi intra quinquennium possunt reclamare, quin vero, & in foro conscientiæ, non sunt Religiosi. Hæc cōclusio, constat satis ex supradictis. & ea est expressa sapientissimi D. Nauarro, lib. 3. consiliorum, de reg. cons. 26. & lib. 5. tit. de Iudæis, & Sarracenis, cons. 1. & tit. de Hæreticis, cons. 22. vbi expresse tenet hanc sententiam, quin vero dicit, quod omnes descendētes ex dictis Iudæis, siue Sarracenis, intra quartam generationem inclusiue, comprehēduntur in prædicta Constitutione Pauli IV. & aliorum summorum Pontificum, absque aliqua limitatione, & distinctione, & absque eo, quod primogenitorū suorum corpora fuerint concremata, & igni tradita. Quam etiam sententiam, & opinionem, tenēt alij grauissimi Doctores; pro qua faciunt fortissime, & efficacissimæ rationes, quas supra, loco citato diximus, quamuis multi alij sustinere velint contrariā, & quod in prædicta Pauli IV. Cōstitutione, & alijs aliorum summorum Pontificum, non comprehenduntur, nisi illi dumtaxat, qui ex prædictis Iudæis, Sarracenis, seu Hæreticis descendunt, intra quartā generationem, quorum etiā simul corpora, seu ossa fuerint concremata, & igni tradita. Sed quidquid de hoc sit, Cōclusio à nobis posita, in ea forma, qua est posita, nullum patitur dubium, & quod supradictorum professio sit irrita, & nulla. Prima ratio est, quia id expresse habetur, & diffinitur in supradicta Constitutione Pauli IV. & alijs aliorum summorum Pontificum, vbi frequenter ponuntur clausulæ irritantes, atque annullantes, dicendo, quod sit irritū, & inane, quidquid secus super his, à quocumque, quauis auctoritate, scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Sed secunda ratio adhuc est fortior, & efficacior ad probandum, supradictorum professiones esse irritas, & nullas, etiam in opinione eorum, qui dicunt, & sentiunt, esse necessarium, quod sint descendentes ex Iudęis, Sarracenis, siue Hæreticis, intra quartam generationem, quorum etiam simul corpora, aut ossa fuerint concremata, & igni tradita. Adhuc dico, quod supradictorum professiones sunt irritæ, & nullæ, specialiter propter defectum consensus, recipientium ipsos ad Ordinem, & propter expressam protestationē, quę hac de re eisdem fit, antequam profiteantur, ex v. nostrarum Constitutionum. Fūdatur hæc ratio, in doctrina prædicti sapientissimi doctoris Nauarro, lib. 3. consiliorum, de regul. conf. 26. vbi agens de alio simili statuto Ordinis Minimorum, quod quia factum erat auctoritate ordinaria, & non auctoritate Apostolica, dicit esse nullum, & non eijciendos eos, qui contra prædictum statutum essent recepti, & professi. In num. 12. in fine, respondendo ad secūdum principale dubium, addit, & dicit, eos esse eijciendos, & ipsorum professionem esse nullā, pro eo, quod defecit verus, atque legitimus cōsensus, ex parte recipientium, & quia Monachi, siue Religiosi, qui eos ad professionem admiserunt, id fecerunt, pręmissa protestatione tacita, vel expressa, quod non haberent eos pro professis, si descenderēt ex huiusmodi infidelibus, & quod possent eijci, si aliquo tempore inuenirentur ab ipsis descendere. Huiusmodi (inquit) fratrum professio est omnino nulla, non quia facta cōtra statutum, quod erat omnino nullum, sed quia facta est, sine cōsensu legitimo, ex parte recipientium, & quia facta est per consensum conditionalem, videlicet, si non descendissent ex huiusmodi infidelibus. Quapropter, propter falsitatem, seu potius defectum illius conditionis, illa professionis acceptatio fuit nulla, cum iuxta, *c. si pro te, de rescrip. lib. 6. & c. præterea 2. de appellationibus*, dispositio conditionalis, non existēte conditione nihil omnino valeat, & nihil operetur. Idem omnino dicit in consilio 87. eod. tit. vbi similem quæstionem proponit: An qui de genere Iudæorum descendit, & contra statutum Religionis ei notum factum, cum protestatione, quod nulla esset professio, si de tali genere descenderet, interrogatus negauit, se de tali genere descendere, ob quam negationem fuit admissus ad profitēdū, ad quod non fuisset admissus, si confessus fuisset veritatem, sit vere Religiosus? cui propositæ quæstioni, atque difficultati, respōdet, quod videtur sibi, huiusmodi consulentem coram Deo, & in foro conscientiæ, non esse vere religiosum: Tum quia professio fuit nulla, quia contra legem habentem decretum irritans factum; tum etiam, quia professio in effectu est quidam contractus, & actio vltro citroq. obligatoria, qua profitens obligat se Monasterio, vel Ordini ad seruiendum ei, secūdum Regulam eius, & è contra Monasterium ad alēdum, & tractandum ipsum vt filium, atque ita est necessarius consensus vtriusque partis, tam Conuentus, & Prælati, professionem acceptantis, quam ipsius profitētis, & inquit, quod in casu proposito, defuit consensus Conuentus, atque Pręlati, quia fuit pręstitus sub tali conditione, si non esset de tali genere; atque ita defuit conditio, sub qua fuit admissus, ex quo proinde sequitur quod ipsa admissio nulla fuit, quia dispositio conditionalis, nulla est, deficiēte conditione, nam cessante causa cessat effectus. Hæc Nauar. vbi supra. Eamdem omnino sententiā tenet Pater Frater Emmanuel Rodrig. to. 3. suarū quæst. regul. q. 11. ar. 2. vbi præmissa difficultate, & quæstione de prædicto statuto, expellente à Religionibus, descendentes ab infidelibus prędictis, irritante, & annullante ipsorum professiones, etiam si fiat in Capitulo generali, habente licētiam à Sede Apostolica, specialiter, vt in eo, aliqua statuta edantur, an valeat; postquam respondet, quod non & quod huiusmodi statutum nō esset iustum, quia cōtra ius, & contra sacros Canones, postquam etiā dicit, quod sic recepti, & professi, non sunt repellēdi à Religione, neque eijciendi, quia contra prędictum statutum: subdit, & addit, quod possunt eijci, atque expelli, si non interuenit cōsensus legitimus, ex parte recipientiū, & ad hæc [illegible] ponit, quæ à me superius sunt dicta de mente Nau[illegible], & inquit, quod licet eis, quoad forum conscientiæ [illegible], ab Ordine, & Religione exire, sine vlla prorsus dispēsatione, cum, quoad illud forum, non fiat ligati, vt tradunt Doctores, *in c. humanæ aures. 22. q. 5.* Hæc supradictus Emanuel. Seu dices, quid est ab ipsis faciendum, quoad forum exterius? Respondeo, & sit secunda Conclusio.

Nauarr. lib. 3. cons. de reg. cōs. 26. & lib. 5. tit. de Iudæis, & Sarracenis, cōs. 1. & tit. de Hæreticis cons. 22.

Nota. Notandę sunt valde causę nullitatis professionis illorum, qui ex infecto, & maculato genere profitentur in nostro sacr. Minorum Ordine.

Nauarr. lib. 3. cons. de reg. cōs. 26. num. 16.

Nota hoc valde.

c. Si pro te, de rescrip.

c. Propterea, 2. de appell.

Naua r. vbi supra.

Rodrig. 3. to. qq. reg. q. 11. art. 2.

c. Humanæ aures, 22. q. 5.

Secunda Conclusio.

Qui descendens ex infecto genere, ad sensum supradictū, in nostro Minorum Ordine profitetur, & fuit professionem suam esse nullā, intra quinquenniū potest, & debet reclamare.

Qui sciens suam receptionem, ad Ordinem, & professionem, fuisse nullam, ob aliquam ex supradictis causis, potest, & debet intra quinquennium reclamare, & ipsas coram suo Superiore, atq. Prælato allegare. Hæc conclusio est etiam expressa,

supra-

Nauar. lib. 3. cõs. de regul. conf. 26. nu. 12. & 13. & conf. 87. nu. 1. & seqq.

supradicti doctoris Nauar. lib. 3. consil. de reg. conf. 5. num. 13. & consilio 87. num. 2. & sequẽtibus, vbi dicit, quod quamuis, qui sic fuit professus, quantũ ad forum conscientiæ, cum licentia Prælati, quin vero, & sine ipsa, licite posset ab Ordine, & Monasterio exire; quia tamen in foro exteriori puniretur, & castigaretur, si id absque licentia faceret, remediũ est ei, cuius professio ob prædicta fuit inualida, supplicare Prælato Ordinis sui, qui sit Iudex competens, humiliter, vt declaret professionẽ ipsius non valere, vel valuisse: & inquit Nauarro locis supra citatis, quod non debet manere in Monasterio, agendo actus, quos non licet sibi agere, & grauando ipsum impensis, comedendo, bibendo, & vestiendo, &c. Quia tamen ad id non sufficeret licẽtia qualis qualis, sed requiritur in foro exteriori licentia iudicialis, data cum causæ cognitione, probatis, & seruatis, quæ probanda, atque seruanda sunt, in tali iudicio, & cognitione causæ: cũ sententia iudicialis ferenda sit, secundum allegata, & probata. hinc est (inquit) quod prædictus religiosus, sic nulliter professus; tenetur à Prælato requirere, vt id faciat, vocato prius Syndico, & eo audito, & vt ferat sententiam in scriptis, pręsente Notario Monasterij, & toto Cõuentu, & aliquibus testibus, & mittat petitionem, in qua contineatur, quod ipse ob tales, & tales causas, non est vere professus, ac proinde vult exire. Quod si eiusdem petitio veritati inniti reperiatur, idq. legitimis probetur testibus, Prælatus debet declarare, atque sententiã proferre, dicendo, illũ non esse religiosum eius Monasterij, & dimittere eum vestibus exutum, concedẽdo ipsi patentes literas præfatæ suæ sententiæ, & dimissionis, vt postea possit fidem facere, eiusdem dimissionis ad conuiuendum inter alios. Et addit præterea, quod Prę latus etiam in foro exteriori, ad instantiam partis legitimæ, scilicet accusatoris, siue denunciatoris, allegatis, & probatis omnibus necessarijs, tenetur præfatam sententiam proferre, atque licentiam dare eiusmodi, sic nulliter professo, iudicando illum esse eijciendum à Monasterio, & ab Ordine, atque de facto ipsum eijcere. Quin vero dicit, ex officio suo, sine alio accusatore, seu denunciatore, si probabiliter credit, aliquem esse de tali genere, tenetur, & debet, præmissa legitima causæ cognitione, per viam inquisitionis, ipsum à Monasterio, & Ordine eijcere, & expellere, & tũc ille sic expulsus, & eiectus, poterit viuere vitam, quam voluerit, ac si numquam fecisset prædictam professionem, cum neque, vt expressa, neque vt tacita valeat, propter ea, quæ dicta sunt. Vnde & potest ducere vxorem, nisi aliud impedimentum obstet, vt in simili casu tenet pręd ictus, Nauarro, li. 1. consil. de his, quæ vi, consil. 9. nu. 11. Idem omnino tenet Pater Frater Emmanuel Rodrig. locis supracitatis. Nec prædictis (inquiunt) obstat, quod isti tales, male, & nulliter professi, portauerunt habitũ professorum, per annum, distinctum ab habitu nouitiorum, neque quod acceperunt litteras dimissorias à Prælatis ad recipiẽdos Ordines, aut miscuerunt se, & interiecerunt actibus, qui de iure, aut cõsuetudine solum conueniunt professis. nam durante tali impedimento, tam ex parte recipientis, quam ex parte recipientium ad professionem, & ignorantia eiusdem impedimenti, tales actus non faciunt professum, neq. quidquam prodesse potuerunt, ad validitatẽ professionis, cum idem defectus interueniat, post professionem factam, qui interueniebat ante, tempore, quo facta est.

Nota hoc valde.

Qualiter Monachus ex infecto genere natus ad sensum supradictum, & iam professus, quamuis nulliter, procurare habeat expulsionem suam a Religione.

Nota hoc valde. Qualiter Religionũ Prælati se gerere debeant in expellẽdis eiusmodi.

Naua. lib. 1. cõs. de his, quæ vi, conf. 9. num. 11.

Sed quia opinio tenẽs, ad nullitatem professionis omnium pręd ictorum esse necessarium, simul atque coniunctim, quod descendant ex huiusmodi infidelibus intra, quartum gradum, & quod progenitorum suorum ossa, aut corpora fuerint cõcremata, & igni tradita, quæ est sententia valde probabilis, & quã tenent grauissimi DD. (vt diximus supra, q. 19. ar. 9.) & æquitati, & rationi valde cõformis, & magis mitis, licet à nobis proposita, sit longe probabilior, stando in puncto iuris, ad assecurandas, & quietandas multorum scrupulosorũ Fratrum conscientias, qui in supradicto decreto forsan comprehenduntur, neq; ab Ordine vellent recedere, sequentem statuo Conclusionem.

Tertia Conclusio.

Sequendo opinionem, atque sententiam illorũ Doctorum, ac Patrum, qui tenent in prædicto decreto, & Constitutione Pauli IV. & aliorum summorum Pontificum, non cõprehendi, nisi illos dũtaxat, qui ex Iudæis, Saracenis, vel Hæreticis intra quartum gradum descẽdentes, progenitorum suorum etiam corpora, aut ossa simul sunt cõcremata, & igni tradita: professio eorum, qui ex talibus descendunt, est valida, & non irrita, & nulla, etiam præmissa protestatione superius dicta. Vnde nec reclamare possunt, nec debent expelli, aut eijci ab Ordine, nisi supradicta omnia simul concurrant, & de eo verisimiliter, aut etiam iudicialiter constet. Hanc Conclusionem statuo, magis pietate quadã commotus, quam vt credam eam vsquequaq. esse veram, sed nimis probabiliter, vt dixi, ad assecurandas, & quietandas multorum scrupulosorum Fratrum conscientias: quam & probo à destructione fundamentorum contrariæ opinionis, aut saltem cum aliqua specie probabilitatis, & veritatis, respõdendo, & satisfaciendo ipsis: & ad primam rationẽ de clausulis irritantibus, atque annullantibus prædictas professiones, contentis in prædictis decretis, & Constitutionibus Pauli IV. & aliorum summorum Pont. dico, quod intelliguntur, atque intelligi debent, cõcurrentibus simul omnibus supradictis, ita quod sint descendentes ex pręd ictis infidelibus intra quartum gradum, ac simul quod progenitorum suorum ossa, & corpora fuerint cõcremata, & igni tradita, ita quod illud relatiuũ, *quorum similiter parentes, &c.* æqualiter respiciat, atq; determinet, Iudæos, Sarracenos, & Hæreticos, & de omnibus istis intelligatur, æqualiter illud, *quod eorum, corpora, aut ossa intra quartum gradum simul fuerint concremata, & igni tradita,* adeo vt vnum sine altero non sufficiat. nam secundum doctrinam Iurisconsultorum, & habetur in *l. iam hoc iure, ff. de vulgari,* determinatio respiciens plura determinabilia, pariformiter debet ipsa determinare. Ad secundam confirmationẽ respondeo, & dico, quod adhuc pręmissa supradicta protestatione, quę nouitijs fit, & fieri consueuit, ante professionem, ex nostris generalibus Constitutionibus; supradictorum professio est valida, & non irrita, & nulla, ob defectum consensus ex parte recipientium. primo quia consensus absolute, & non sub aliqua conditione præstatur, & quãuis supradicta protestatio illis fiat, adhuc non illis obest, nam intelligitur, & intelligẽda est, ad sensum supradictum pręd ictę opinionis, hoc est, si ex talibus infidelibus intra quartum gradum descendant, & simul eorũ corpora, & ossa fuerint concremata, & igni tradita Sed ego, vt iã supra dixi, quo veritatẽ fatear, & id, quod sentio dicã, nihil tale reperio in nostris Cõstitutionibus, quin vero potius, qđ absolute fiat, & fieri debeat talis protestatio. Sed liceat cuilibet sentire, atque opinari, quod voluerit. Stãdo igitur in hac sñia, & opinione, nec reclamare licet, neque eijci, aut expelli ab Ordine possunt, qui ex huiusmodi parẽtibus infectis, seu infidelibus intra quartũ gradũ descendũt, nisi simul eorum corpora, & ossa fuerint cõcremata, & igni tradita. Et hactenus de isto Articulo.

Stando in sententia, & opinione aliorũ alias probabili, professio supradictorũ non est irrita, & nulla, nec proinde reclamare possunt.

Alex. in l. hoc iura, ff. de vulgari.

Nota hoc valde pro ratione dubitandi, quantam obligationem filij habeant colendi, & sustentãdi suos parentes.

ARTI-

ARTICVLVS V.

Vtrum qui habens parentes, in extrema necessitate constitutos, assumpsit habitum, & fecit professionem, reclamare possit, & allegare eiusdem nullitatem?

ET videtur quod sic: Nã actio competens alicui, contra aliquẽ ex contractu, vel quasi cõtractu, non extinguitur per ingressum Religionis, sed suspẽditur tantũ, sicut debitum vassalli, domino suo excõmunicato existenti, aut si extinguitur (vt aliqui volũt) ex quo Monachus pro mortuo habetur iuxta *l. Deo nobis §. hoc etiã cognitum, C. de Episc. & Cl.* r. adhuc secundũ eos, ex edicto de capitis diminutione restituitur, iuxta *l. tutelas, §. iniuriarum ff. de capitis dimi.* vnde & dicũt DD. qđ post ingressũ Religionis, poterit religiosus ex actione. vel obligatione, qua prius tenebatur, conueniri, sed per Abbatem, vel Syndicũ respondebit, vt habetur in iure *in authent. causa quæ cũ Monacho. C. de Episc. & Cl. & authent. de S. Epis, §. prouidere.* ergo multo fortius, & melius, tenebitur ex obligatione diuini pręcepti, filius religiosus effectus, patri subuenire, ac proinde à patre suo poterit cõueniri, & allegare patrẽ, sui filij professionis nullitatẽ, ipso extremè indigente. quod & similiter facere poterit, & ipse filius iã professus, vt subueniat patri. Et cõfirmatur, nam tãta est parentũ potestas super filios, vt volunt iura, & cõiter omnes Iurisperiti, quod potest de iure pater filium vendere pro necessitate famis, tenetutq. filius eidẽ alimenta præstare, iuxta *l. 2. C. de patre qui filium, & l. filia, C. de patria potest. & authen. de incestis, & nefandis nuptijs.* ergo nulla rõne pōt pater priuari hoc iure suo, quod habet in filiũ, *contra capitulum satis peruersum, dist. 56. & c. vlt. 19. q. vlt. & c. si qui filij, dist. 30.* Cum igitur filius ex ingressu Religionis, fiat inhabilis ad subueniendũ patri, dicendũ videtur, quod aut Monasteriũ debet ipsum patrẽ alere, aut quod ipse filius iã Religiosus effectus, ẽt professus, iuste & licite potest reclamare & allegare suæ professionis nullitatem, & sic à Monasterio exire, vt subueniat patri. Ijs tamen non obstantibus, in contrarium statuitur conclusio.

l. Deo nobis, §. hoc etiam cognitum, C. de Episc. & Cleric.
l. Tutelas, §. iniuriarum, ff. de cap. dimin.
Authent. causa quæ cum Monacho, C. de Epi. & Cle. & auth. de S. Epi. §. prouidere.
l. 2. C. de patre qui filium, & l. filia, C. de patre potestate, & authen. de incestis & nefandis nuptijs.
c. Satis peruersum, d. 56. & c. vlt. 19. q. vltim. c. Si quis filij, d. 30.

Conclusio.

Si de facto filius, parentibus in extrema necessitate cõstitutis, Religionẽ profiteatur, quãuis ingrediendo, & profitendo peccet, professio tñ, & votum solemne ab eo emissum, valebit, nec poterit reclamare. Hæc cõclusio est expressa Doctissimi Doctoris Nau. li. 3. cons. de reg. cõs. 3. vbi hac de re peculiarẽ quæstionẽ facit, de qua, & ipsius probatione, videantur, quæ dicta sunt à nobis, supra, q. 17. ar. 8. & maxime in 4. conclus. atq; ẽt quę dicta sunt à nobis supr. q. 26. ar. 11. vbi & latissime egimus de obligatione, quã habent filij alendi, & sustẽtandi suos parentes, maxime in extrema necessitate constitutos, post professionẽ, & in quibus teneãtur obedire pręd ictis parentibus, magis, quã suis proprijs Prælatis, in supradictis locis meo quidem videri inuenire licebit oia, quæ ad hoc propositũ possunt desidarari. Et sic proposito articulo respõdetur, qđ Religiosus iã professus effectus ẽt si habeat parẽtes in extrema necessitate constitutos, reclamare non pōt, allegando suæ professionis nullitatẽ, si quidem à principio fuit valida, sed tenetur, & debet, alijs modis, loco supra citato à nobis positis, eisdẽ parentibus subuenire. Vnde ad argumẽtũ in contrariũ adductũ respondeo, concesso antecedenti, negando consequẽtiam, & omnia illa, quæ ex ipso antecedenti subsequuntur, atq; argumẽtũ prætenditur. non. n. sequitur, quod pater actionem habeat contra filiũ, quãtum ad extrahendum illum à Religione, aut præbendum ius ipsi filio, vt reclamare possit, & allegare nullitatem suæ professionis, sed solummodo cõcludit, quod non obstante professione, tenetur idẽ filius in Religione, patri succurrere, non quidẽ per quemcumque modum quem poterat antea sed per modum congruum, atque licitum, & non cõtrauenientem suæ Regulæ, & professioni; aut forsan Religio tenebitur idipsum facere, & hoc est, & nõ amplius, quod prætenditur in confirmatione. De quibus videãtur, quæ à nobis sunt dicta supra, & latissime Pater Corduba. super c. 2. nostræ Regulæ, q. 6. art. 2. & Pater Fr. Emmanuel Rod. to. 2. quæstionum reg. q. 57. art. 3. & 4. Et hactenus de isto artic.

Si de facto filius, parẽtibus in extrema necessitate constitutis profiteatur, quãuis peccet, professio tamen tenet, nec ob id tamen reclamari potest.
Nauarr. lib. 3. cons. de regul. cons. 3.
Corduba super regul. c. 2. q. 6. art. 2.
Emman. to. 2. qq. regul. q. 57. art. 3. & 4.

ARTICVLVS VI.

Vtrum prædicta reclamatio, de nullitate professionis possit fieri sine habitu, an vero necessario sit facienda, retento habitu?

MVlta alia sunt, quæ de iure cõmuni, siue speciali inducũt professionis nullitatem, de quibus latissime egimus supra, q. 17. tractãdo de qualitatibus, & conditionibus, quas recipiendi ad Ordinem, & Religionem, debẽt habere, vt possint intrare, & ibidem profiteri, quas omnes Concilium Tridentinum, sub vno verbo, generaliter comprehendit, dicens. *Quicumque regularis prætendat se per vim, & metum, ingressum esse Religionem, aut etiam dicat, ante ætatem debitam professum fuisse, aut quid simile, &c.* sed in omnibus his casibus, pręcipit, & statuit, vt quicumque, quacumque de causa, voluerit habitũ dimittere, non audiatur, nisi septẽ conditiones seruauerit, & sunt eæ, quæ sequuntur. Prima, quod ante reclamationem, habitum nõ dimittat. Secũda, quod ne sine licentia, ob id à Monasterio etiam cum habitu exeat. Tertia, quod causas nullitatis, coram Superiore, & Ordinario antea deducat. Quarta, quod si antea habitum dimiserit, nullatenus ad allegandum vllam causam admittatur. Quinta, quod ad Monasterium redire cogatur. Sexta, quod tamquam apostata puniatur. Septima quod interim nullo priuilegio Religionis iuuetur. Quorum occasione, merito impræsentiarum quæritur, an prædicta reclamatio necessario sit facienda cum habitu, atque habitu retento, an etiam fieri possit sine ipso? Cui difficultati, respondere volens Nauar. *in c. statuimus*, comment. 4. de regu. nu. 77. inquit, quod ob istorum ignorantiam, multi etiam alias Docti, male consuluerũt multis Regularibus, vt clam fugerent à Monasterijs, & carceribus, (etiã habitu dimisso) ne caperentur in via, ad reclamãdum de nullitate professionum suarum, & vt in Vrbem Romanam venirent, nulla alia facta diligentia. Vt autem sciatur, ac plene perspici possit, quid hac in re obseruandum sit, & an pręd icta reclamatio sit necessario facienda cum habitu, an vero fieri etiam possit dimisso illo, sequentes statuo conclusiones.

Concil. Trid. sess. 25. c. 19.
Conditiones seruandæ volentibus reclamare, atque allegare suas professiones fuisse nullas, & inualidas.
Nauarr in cap. Statuimus. comment. de regul. num. 77.

Prima Conclusio.

Reclamatio de nullitate professionis, faciẽda est cũ habitu, atq; habitu Religionis reiẽto aliàs reclamans, non exaudietur. Hæc cõclusio satis costat, ex prædicto decreto Cõcilij Tridentini, vbi hac de re agendo, inter alia dicitur: *Si quis autem antea habitũ sponte dimiserit, nullatenus ad allegandũ quãcumque causam admittatur.* Sed hæc, vt inquit Nauarro, vbi supra, procedunt loquendo de foro exteriori. Loquendo tamen de interiori, & foro conscientiæ, an peccet mortaliter idipsum faciendo? sit secunda conclusio.

Reclamatio de nullitate professionis, à Religioso facienda est cum habitu, ipsoq. retento, alias vero non exaudietur in foro exteriori.

Secunda Conclusio.

Qui cessante scandalo, & præiudicio alterius habitũ dimittit, & fugit de carceribus, ante reclamationem & antequam deducat causas nullitatis suæ professionis, coram Ordinario & Superiore, sciens, aut iuste credens, suam professionem non valuisse coram Deo, in foro conscientię, non peccat mortaliter. Hæc conclusio est expressa prædicti Nauarro loco supracitato, vbi, & addit, quod etiã quo ad forum exterius, non meretur subire pœnas, in prędicto Concilio positas is qui interueniente aliqua iusta de causa, supradictas conditiones omiserit, ille nempe, qui non posset habere licentiã eundi ad reclamandum, neque ire nisi dimisso habitu, aut non sibi permittitur, causas nullitatis suę professionis coram Superiore, & Ordinario proponere, quales (inquit Nau.) multos se vidisse in Vrbe, siue Romana Curia, qui prius dimisso habitu, ac postea reassumpto, benigne exauditi sunt: idq. merito nã licet qui non portat habitum Religionis, eo tẽpore, quo reclamat, iuxta Concilium prædictum audiendus non sit, atque audiri non debeat, qui tamen ipsum temere dimisit, & postea reassumpsit, æquum, & iustum (inquit) est, vt exaudiatur, nam iniquum, atque inhumanum foret, audiẽtiam alicui perpetuo denegare, qui iustam habeat causam reclamandi, ob id sol[ũ]modo, quia ad id faciẽdum prius dimisisset habitum, etiam temere; id enim facere, esse videretur cogere hominem liberum, per totam suã vitam, seruire Ordini atq; Religioni, cui nullatenus erat obligatus, & forte neque illius capax, propter defectum alicuius conditionis, & qualitatis in ea requisitæ, contra rationem naturalem, & contra omnes leges vetantes, venditionem, seu obligationem perpetuam, hominis liberi, ad manẽdũ alicubi, & ad sufferendum onus, nimis onerans, & grauans suam libertatem. Hæc prædictus Nauarro, & de isto articulo, ac de tota quæstione dicta sufficiãt.

Qui cessante scãdalo, habitum dimittit antequam adimpleat omnia supra[di]ctus posita, si id faciat vere sciens suã professionem fuisse nullam, nec valuisse coram Deo in foro conscientię nõ peccat mortaliter.

Nota valde ex Nauarro pro religiosis dimittentibus habitum antequam reclament, & causas alligent de nullitate suæ professionis.

l. Titio, §. Titcen[s]ũ ff. de cõdit. & demonst. leg. l. liberi hominis ff. de contra. e[m]ptio. & l. 2. & 2. ff. quæ, rerum actio non datur.

QVÆSTIO XXXI.

De Religiosis professis, quantum ad transitum ad alios Ordines, in Viginti quatuor articulos diuisa.

1 *Vtrum de vna Religione liceat ad aliam trãsire?*
2 *Vtrum liceat alicui Religioso, trãsire ad strictiorem Religionem, petita prius licẽtia à suo Prælato, quamuis non obtenta?*
3 *Quænam religio debeat dici, altior, atque perfectior, vt ex alia ad ipsam licite possit fieri transitus?*
4 *Vtrum quando aliqua religio est deformata, & nõ ad vnguem seruatur, quod in ea profitetur, licitus sit transitus ex ipsa ad aliam, quæ secundũ regulam, & eiusdem Constitutiones, & statuta in exteriori foro, sit minus stricta, atq; pfectã?*
5 *Cuiusnã Prælati licentia requiratur ad hoc, quod sit licitus transitus ex vna religione ad aliam?*
6 *Vtrum Prælati concedentes, vel negantes supradictas licentias, sine legitima causa, peccent mortaliter? Et quænam sit legitima causa, hac in re dispensandi?*
7 *Vtrum ex vno Ordine Mendicantium, ad alium licite possit fieri transitus?*
8 *Vtrum ex Ordine Mendicantium, ad Ordinem Monachorum licitus sit transitus, & cuiusnã Prælati licentia ad id requiratur?*
9 *Vtrum ex Ordine Canonicorum regularium, ad Ordinem Monachalem, seu Monachorum, licite possit fieri transitus?*
10 *Vtrum ex quolibet Ordine, ad Carthusiam, licite possit fieri transitus?*
11 *Vtrum specialiter ex nostro sacro Minorũ Fratrum Ordine, licite possit fieri transitus ad Carthusiam?*
12 *Vtrum Monachus Cassiniensis transire possit ad Carthusiam, non petita simul, & obtenta licentia, à suis Superioribus?*
13 *Vtrum Prælati superiores Ordinũ, & maxime Generales, inferiores Papa, in aliquo casu, & cũ iusta causa facultatẽ possint facere alicui sibi subdito, vt transeat ad largiorem religionem?*
14 *Vtrum regularis, habens licentiam à suo Prælato, transeundi ad alium Ordinem, ex iusta causa, non facta mentione de laxiore, sufficiat dicta licentia ad transeundum ad laxiorem; an vero tantummodo debeat intelligi de alia religione æquali, siue strictiori?*
15 *Vtrum si aliquis Ordo, siue Religio, reformetur ad strictiorem viuendi modum, teneantur qui eiusdem sunt, ibidem permanere; an vero possint iuste dispensari, in eo quod trãseat ad aliũ, etiam laxiorem Ordinem?*
16 *Vtrum ille, qui fecit iuramentũ, siue emisit votum, de non transeundo ad aliam Religionem, etiam arctiorem teneatur illud adimplere?*
17 *Quam diligentiam facere teneatur religiosus, qui habet licentiam, & facultatem transeundi ad aliquem Ordinem non Mendicantiũ, si non inuenerit Aliquem Mendicantem, qui eum velit recipere?*
18 *Vtrum transiens ad aliam Religionem, de licentia sui Prælati, iusta de causa data si pœniteat aut alibi non recipiatur, iterum debeat, à priori religione admitti?*
19 *Vtrum transiens ad aliam religionem indebite, & non eo modo, quo in superioribus Articulis est dictum, sit dijudicandus apostata, atque vt talis puniendus?*
20 *Vtrum religioso habenti licentiam, vt ad aliam religionem se transferat, si nullam omnino inueniat, quæ ipsum recipiat & propter legitimas causas, noluerit ad primam religionem reuerti, licitum sit, religionem nouam adinuenire?*
21 *Vtrum Religiosus, translatus de vna Religione ad aliam, debeat esse de nouo Nouitius, atque in eadem profiteri?*
22 *Vtrum translatus de vno ad alium Ordinem vt sit Prælatus, debeat necessario ibidem de nouo profiteri?*
23 *Vtrum Monachus, translatus de vna religione ad aliam, debeat sedere in Capitulo, iuxta tempus, ta quo emisit professionẽ in illa: an vero iuxta tempus, quo professus fuit in priori Monasterio?*
14 *Cui cedant bona religiosi, transeuntis ex vna in aliam religionem, & an transiens in aliam religionem, possit secum deferre ea, quæ habebat in prima?*

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum de vna Religione, liceat ad aliam transire?

HAnc quæstionem mouet, & tractat D. Tho. 2. 2. q. 189. vbi ad hoc propositum, propositis varijs hinc inde argumentis, plura, & mira dicit quã maxime notatu digna, quib. breuitatis causa omissis, pro propositi Articuli resolutione, sequentem statuo conclusionem.

D. Tho. 2. 2. q. 189. art. 1.

Conclusio.

Transire de vna Religione ad aliam, nisi propter magnam vtilitatem, vel necessitatem, non licet,

neque

Transire ex vna ad aliam Religionē nō licet. neque id est expediēs, aut vtile. nisi propter magnā vtilitatem, seu necessitatem.

neque est expediens, vtile, siue laudabile. Hanc cōclusionem probat D.Thom. multiplici ratione. Et primo, quia ex hoc, vt plurimum scandalizātur alij Fratres, qui in alia Religione relinquuntur, quod quidem scandalum cum sit datū, nō vero dūtaxat acceptum, iuxta Euangeliū, summopere est vitādū.

Matth. 18.
Collat. patrum, colla. 14. c. 5. in princ.

Nota hoc valde.

Secundo, quia vt experientia ipsa constat, magis, atque facilius proficit quispiam in Religione illa, quam consueuit, quam in alia, quam nō est expertus, ceteris paribus: quod confirmat D.Tho. auctoritate cuiusdam Abbatis Nestorij qui vt habetur in Collationibus patrum, dicere solitus erat, vtile esse vnicuique, secundū propositum, quod elegit, summo studio, atque diligentia, ad operis arrepti perfectionem peruenire, vt festinet, & nequaquā à sua, quam semel elegit professione discedat. Cuius rationem assignans, aiebat, impossibile fere esse, vnū, & eūdem hominem, omnibus simul esse ornatum, atque fulcitū virtutibus. quod si quis (inquit) voluerit pariter attentare, in id incidere erit necesse, vt dum omnem sequitur, nullam prorsus integre assequatur. Ex his colligit D.Thom. non esse expediens vtile, atque laudabile, ex vna in aliā Religionē transire, nam diuersæ Religiones, secūdū diuersa virtutū opera, & exercitia, sibi ipsis præminēt, & quod non habuerit in vna, consequetur in alia.

Potest tamen (inquit) aliquis, de vna Religione, laudabiliter ad aliā transire, triplici ex causa. Primo quidem, ex zelo perfectioris Religionis. Secundo propter declinationem alicuius Religionis, à debita perfectione. & tandem tertio, propter infirmitatem, vel debilitatem, ex qua interdū prouenit, vt non possit quis; arctioris Religionis statuta obseruare, cum possit seruare statuta alterius Religionis laxioris. De his omnibus D.Th. loco præallegato, varia exempla proponit, & dicit qualiter id sit faciēdum, à quibus ego pro nunc breuitatis gratia, consulto supersedeo, quia de ipsis etiam in particulari, statim struēdi sunt à nobis particulares articuli, atq; quæstiones.

c. Statuimus, 19. q. 3.

Nota hoc valde ex Papa Vrbano pro Religiosis dimittentibus priorem Religionem, quam professi sunt.

Pro quorum omnium fundamento, in calce huius articuli libuit præmittere, *c. Statuimus, 19. q. 3.* quod est Vrbani Papæ II. cuius sunt verba quæ sequuntur: *Statuimus, ne professionis canonicæ quispiā postquam Dei vice supra caput sibi hominem imposuerit, alicuius leuitatis instinctu, vel districtioris Religionis obtentu, ex eodem claustro, audeat sine patris, & totius congregationis permissione recedere, discedentem vero, nullus Abbatum, vel Episcoporum, nullus Monachorum, sine communi literarum cautione suscipiat.* Hæc Vrbanus, qui præfuit Ecclesiæ, circa ann. 1088. cuius quidē Constitutionis verba, sunt quāmaxime notanda, atq; memoriæ commendanda, pro Religiosis leui quadam ex causa, Religiones suas deserētibus. Cui similes multæ aliæ repetiuntur in iure prohibitiones, vt constat *ex c. mandamus.* quod est ēt eiusd. Vrbani Papæ, & habetur *in ead. causa, & quæstione, & ex c. non est, de reg.* quod est Alex. III. pro Ordine Cisterciēsi. Præfuit autem Alexander Ecclesiæ, circa annum 1159. sed postea anno 1198. Innocētius etiam III. supradictarum prohibitionū mentionē faciens, *in c. licet quibusdā, eod. tit. de reg.* aliam edidit constitutionē qua concessit, *vt Religiosus, zelo sanctioris vitæ, ad strictiorem Religionem possit transire, petita prius licentia sui Prælati, licet non obtenta, et si primum Monasterium sit priuilegiatū quod de illo ad aliud etiam arctius, transire non possit.* Hæc cōstituta sunt eo tēpore: sed postmodum à Prælatis Religionum impetrata sunt varia, atq; diuersa priuilegia à summis Pontificibus, idipsum vetantia, atq; prohibētia à quibus ego breuitatis gratia supersedeo. Qui voluerit, consulat ea lantissime in monumētis Ordinū in quibus de eis fit mentio, aut etiā in Cōpēdio priuilegiorū, vbi summatim referuntur, *verbo apostata, & verb. nontiatus, ver. obedientia, & obseruātes Fratres, & verbo recipere Fratres, seu transire ad alios Ordines.* At cū in contrariū aliqua fuissent impetrata priuilegia, postmodum Pius V.P.M. anno Domini 1569. pridie Idus Octobris, Pōtificatus sui anno 4. quādam aliam edidit Constitutionem, quę incipit, *Quæcunq. sacrarum Religionū;* qua generaliter, *reuocat, atq; abolent, omnia, & singula priuilegia, facultates, dispensationes, indulta (præter iuris communis dispositionem emanata) recipiendi, vel retinēdi Fratres, Monachos, Canonicos, & alios etiam laxiorum Ordinum professores, concessa quibuscumque Ordinibus, Monasterijs, Hospitalibus, Militijs, & Pijs locis &c. per quoscumque Romanos Pont. suos prædecessores, & per se ipsum, &c.* quod quidē fecit, vt adeò magnus religiosus. nā in Religione educatus, cognoscebat plane, multorū Monachorum inconstantiā nimiam, & inclinationem exeundi, & transeundi ex vna ad aliam Religionē. Per hoc autē non est intelligendū, quod reuocauerit prædictus summus Pontifex licentiā, quā a iure communi habent Regulares omnes, per supradictū, *c. licet quibusdam,* transeundi ad strictiorē Religionē, petita prius à suis Prælatis licentia, quāuis non obtenta, vt amplius infra dicemus in seq. artic.

c. mandamus, 19. q. 3.
c. non est, de reg.

c. licet quibusdam, de regu.

Per Pium V. reuocata sunt omnia priuilegia, quæ habebitur alhoc, vt Religiosi ex vno transire possent ad aliū Ordinem anno Domini 1569.

ARTICVLVS II.

Vtrum liceat alicui Religioso, transire ad strictiorem Religionem, petita prius licentia à suo Prælato, quamuis non obtenta?

PRo huius articuli, & sequentiū intelligētia premittere libuit, quod transitus ex vna Religione ad aliam multipliciter potest contingere. Nam vel transitus est ad strictiorē, aut ad æqualē, vel ad laxiorē, de quibus omnibus in particulari excitandi atq; mouendi sunt à nobis particulares articuli, ad inquirēdum, & inuestigādum, quænā Religio strictior, seu vero potius, altior, & perfectior dici debeat? quod dicere, atq; determinare, nō erit facile, aut mediocris laboris. sed in hoc articulo absolute, atq; in vniuersali quæritur, an sit licitus prædictus trāsitus de vna Religione ad strictiorem? Cui difficultati respondeo, per sequentem conclusionem.

Conclusio.

Communiter, & regulariter loquendo, licitū est cuilibet religioso, ad strictiorē Religionem transire, zelo sanctioris vitæ, petita prius licentia, licet non obtenta.

Communiter, & regulariter loquendo, licitū est cuilibet Religioso, zelo sanctioris vitæ, ad strictiorem Religiōnem transire, petita prius licentia sui Prælati, quamuis non obtenta. Hæc conclusio probatur *ex c. Statuimus 19. q. 3.* vbi (prout recte aduertit Nauar. super prędictum c. comment. 4. de regu. nu. 3.) Vrbanus II. etsi non directe, indirecte tamen atque per illationem, à contrario sensu, conclusionem prædictam determinat: nam dicendo, vt non liceat alicui religioso, etiam districtioris Religionis obtentu, à propria Religione discedere, sine sui Prælati licentia, consequenter dicere, atq; determinare videtur, cum illa id posse fieri. Et quod sufficiat petita, quāuis non obtenta, habetur expresse *in c. licet quibusdam de regu.* vbi Innocentius III. ad hoc propositū dicit plura, eaq. notatu dignissima; monstrādo, & ostēdēdo obligationē strictā, qua Prælati tenentur, secundū ius cōe licentiā prestare religiosis suis volentibus trāsire ad strictiorē, & perfectiorē Religionē, si constet de ipsorū bono aīo, & Religionē ad quā fit translatio, esse perfectiorē. Et addit, si perperā id nō fecerint, & talē nō eis dederint licentiā, quod ius ipsū illā ipsis cōcedit, ex lege Spiritus sancti priuata, quæ publicæ legi præiudicat. vnde (inquit) à tali lege absolutt, libere possunt

c. Statuimus, 19. q. 3.
Nauarr. super c. Statuimus.
c. licet quibusdam, de regu.

sanctioris vitæ propositum adimplere, non obstãte proterua contradictione indiscreti Prælati. Tandem ait, quod priuilegium meretur amittere, qui sibi concessa abutitur potestate, quæ omnia multũ sunt pensanda atque cõsideranda. Ex omnibus supradictis colligitur, sufficere licentiam petitã, quãuis non sit obtenta, ad hoc vt Religiosus quispiam zelo strictioris vitæ, ad aliam Religionem perfectiorem possit transire.

Nota valde, quod hic statuitur, ad trãseũdum ad strictiorem Religionẽ sufficere licentiam petitam, quamuis nõ obtenta sit.

Circa hanc Constitutionem, & decretalẽ Innocentij III. quidam ausi sunt affirmare, ac dicere, qđ quamuis in foro exteriori, illa verũ habeat, in foro tamen interiori, & conscientiæ, & stando in iure communi, non possunt Monachi, siue Religiosi, ad aliam Religionem conuolare, sine sui Prælati licẽtia petita, simul & obtenta. Sed certe hæc doctrina mihi nõ placet primò, quia credibile nõ est vt summus Pontifex concedat, aliquid fieri posse in foro exteriori, quod de se non esset licitũ, imo vero peccatum in foro cõscientiæ, & interiori. Secũdo, quia communis praxis, & cõsuetudo, quæ est optima legum interpres, hoc semper habuit, vt liceat Religioso cuilibet, ad strictiorem Religionem transire licentia prius à suis Prælatis petitã, quãuis non obtenta, de quo iudicio peritorum, nullus vnquã fuit scrupulus. Tandem tertio, ad id ipsum dicendum moueor; nam si in foro conscientiæ spectanda esset prælatorum licentia, non solum petita, verum etiã obtenta, non sufficienter esset prouisum libertati spiritus, de qua Innocentius III. mentionem facit, in prædicta sua decretali, & Constitutione, essetq. contra ipsam hoc dicere, cum experientia constet, quam ægre ferant, omnes omnium Religionũ Superiores, atque Prælati, huiusmodi licentias concedere, Religiosis anhelantibus ad altiorẽ frugem, quin vero diuersis quæsitis coloribus, sæpissime eas sibi denegant.

Sed pro complemento huius articuli, duę remanent difficultates inuestigandæ, & elucidãdæ. Prima, quænam Religio sit strictior, altior, atque perfectior, ad quam proinde licite possit fieri trãsitus? Secunda: cuiusnam Prælati licentia ad idipsum sit necessaria? de quo agemus in sequẽtibus articulis.

ARTICVLVS III.

Quanam Religio debeat dici altior, atque perfectior vt ex alia ad ipsam licite possit fieri transitus?

Diuersæ hac de re opiniones.
Prima opinio Canonistarum.

HAc de re est magna lis, & cõtrouersia, inter Doctores Theologos, & Iurisperitos, siue Canonistas. Canonistæ enim solũmodo ea, quæ extrinsecus sunt considerantes, altiorem, atq; perfectiorẽ illam esse Religionẽ existimant, in qua arctiora, & strictiora sunt statuta secundũ Regulam, dũ tamen obseruentur. Vnde quantum ad effectũ transeundi ex vna Religione ad aliam, & quo huiusmodi trãsitus permittatur, & sit licitus, tantum ponderant, atq; considerant, an talis Religio sit strictior & arctioris, siue strictioris vitæ, & obseruantiæ: cui suæ opinioni ita tenaciter insistunt, vt quãuis respectu finis, aliqua alia sit altior, atq; perfectior Religio; aut Ecclesiæ fructuosior, & vtilior, si tamẽ in ea secundum exteriora, atque corporales obseruantias, non ita stricte viuitur, nõ esse (inquiunt) licitum huiusmodi transitum. Hanc opinionem, atque sententiam, tenent cõmuniter Canonistæ, de qua specialiter videndi sunt, Ioan. Andreas, & Abbas *in c. sane de regularibus*, & multi alij.

Ioan. Andr. & Abbas in c. sane de regu.

Secunda opinio D. Tho. & Theologorum.
D. Tho. 2. 2. q. 189. a. 6. & 8.

Sed D. Th. 2. 2. q. 189. ar. 6. & 8. expresse tenet, & cum eo omnes communiter Doctores Theologi, perfectionem Religionis, atque ipsius excellentiã, non esse attendendam, pensandam, atque considerandam, secundum solam arctitudinem, siue rigorem, sed principaliter secundũ id, ad quod Religio quælibet dirigitur, hoc est, respectu finis, ad quem omnes Religiones cõiter ordinãtur, qui (vt supra diximus q. 5. ar. 1. & 2. & q. 9. art. 2. & 3. 4. & 5.) est perfectissimus amor Dei, & proximi charitas, per quam ipsi Deo coniungimur, atq; vnimur iuxta illud Ioannis: *Deus charitas est & qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo.* Secũdario vero, secundum discretionem obseruãtiarũ, tali fini proportionatarum, per quas melius, atq; commodius, peruenitur ad talem finẽ. Hanc sententiam tenent omnes communiter Theologi, quin vero, & Ioannes XXII. eximius Iurisconsultus, & omniũ sui tẽporis doctissimus, in extrauag. *ad conditorem*, eadẽ procedit via, quantum ad hoc tenẽs cum Theologis, & discedens à Canonistis. Cum enim eo tẽpore contentiosa quædam, coram eo agitaretur quęstio, circa nostrorum Minorũ Fratrũ statum, ac viuendi modũ, quinam melior esset, atq; perfectior recollectorum, an vero Obseruantiũ, ex perfectione charitatis, & mediorũ ad ipsam ordinatorũ perfectionem ipsam ponderat, & demetiẽdam esse dicit, non autem ex maiori, vel minori arctitudine, siue rigore. Quin vero, & doctissimus Doctor Nau. Theologus simul, & Canonista, & vtriusq; iuris Canonici, & Ciuilis peritissimus, commentario 4. de reg. super *c. Statuimus nu. 1. & 2.* expresse tenet, Religionis alicuius perfectionem, et quantum ad hũc effectum, vt ex vna in aliam licite fieri possit transitus, non esse desumendã ex maiori arctitudine, sed ex altiori, & nobiliori fine. Hac enim ratione probat, quod Canonicus Regularis olim, non poterat transire ad ordinem Monachorum, iuxta *c. 1. & c. mandamus, 19. q. 3.* quia licet (inquit) vita, & status Monachorum esset arctior, iuxta *c. quod Dei timorem, de statu Monachorum*, status tamen Canonicorum erat altior, quia finis institutionis ipsorũ, est actio ministeriorum Ecclesiæ publicorum, qui quidem est finis sublimior. Ad quod probandũ adducit D. Tho. loco supra citato, & Cardinalẽ Turrecrematam *in c. 1. 18. q. 2.* vbi vtrique aiunt, quod hac in re principaliter consideratur, atq; attendendus est finis, & id, ad quod instituitur aliqua Religio, quàm eius arctitudo, ad iudicandũ (inquam) quisnam Ordo sit altior, & quod ab altiore nõ descenditur ad inferiorẽ, etiamsi sit arctior. Ex quibus colligit Nauarro, quod ab Ordine Canonicorũ Regulariũ olim non fiebat nec fieri poterat trãsitus, ad ordinẽ Monachorũ, imo vero ex Ordine Monachorũ fieri poterat, ad ordinẽ Regularium Canonicorum, sed loquitur de Monachis antiquis solitarijs, & seorsum vitam agentibus, non verò de viuentibus nunc in cõi, de quibus postea infra dicemus: nam quidquid de hoc sit ad nostrum propositũ sat est, ostendisse, atq; dixisse, secundum D. Tho. & prædictos Auctores, & Doctores Religionis alicuius perfectionẽ, & excellentiam nõ tam desumẽdam esse ex arctitudine, & rigore, quã ex altitudine, & perfectione maiori ipsius, & ex altiori, & nobiliori fine, ad quem talis Religio est instituta, & ex medijs ad ipsum consequẽdum ordinatis, & penes hoc potius, quam ex arctitudine, esse pensandum, iudicandum, atque determinãdum, an ex vna Religione ad aliam licite fieri possit transitus. Quibus sic præmissis, vt proposito articulo satisfaciam, sequentem statuo conclusionem.

Ioan. 1. c. 4.

extra ad conditorem, de verbor. signif.

Nauar. cõment. 4. de regu. super c. Statuimus, nu. 1. & 2.

c. 1. & c. mandamus 19. q. 3. c. quod Dei timorem, de statu Monach.

Turrecrem. super c. 1. 18. q. 2.

Conclusio.

Quamuis stando in foro exteriori, & foro Ecclesiæ, quæ non iudicat de occultis, ex maiori arctitudine Religionis perfectio desumenda sit, quã tum ad effectum, vt ex vna ad aliam strictiorem, licite fieri possit transitus; in foro tamen conscien-

tiæ,

Quãuis in foro exteriori, & Ecclesiæ, Religionis perfectio desumatur ex maiori arctitudine, non sic autẽ in foro conscientiæ, & interiori, atq; ex hoc dijudicandũ est, ex qua Religione ad aliã fieri possit transitus.

tiæ, in rei veritate, ex altiori, & nobiliori fine desumenda est, ac etiam ex medijs potioribus, ordinatis, ad consequendum eundem finem, quod dum constiterit, verum habet tam in foro interiori, quã in exteriori. Probatur hæc conclusio, quoad primã partem, nam Ecclesia vt plurimum, eo modo procedit, & hac ratione (vt videtur) iudicauit, atque determinauit, Carthusiensium Ordinem, esse omnium perfectiorẽ, quia strictior, & arctior, licireq. proinde fieri posse transitum ad Carthusiam, ex quocumque ordine, prout habetur in extrauaganti, *viam ambitiosæ cupiditatis*. Fuitq. hoc rationi multum conforme: nam cum huiusmodi transitus de iure fieri non posset, nisi de Prælatorum licentia, petita (quamuis non obtenta) iuxta *c. licet quibusdam, de regu.* cum vnusquisque Prælatus suã Religionem perfectiorem esse prætenderet, atque contenderet, & ad id facile esset, plurimas rationes adducere, causas allegare, & adinuenire, nempe ex nobiliori fine, perfectioribus medijs, ex vberioribus fructibus nisi huiusmodi lis, iam per Ecclesiam quodammodo esset definita, atque determinata, vt scilicet ea censeretur perfectior Religio, quæ maiori arctitudine, & austeritate vigeret, pene infinitæ, innumeræ, seu inextricabiles, atq. interminatæ indies exorirentur quæstiones, & quælibet Religio, vberiores suos fructus allegaret: quæ quæstio, cum non esset tam iuris, quam facti haudquaquam facile posset decidi, atque determinari: bene igitur cautum, atque prouisum fuit in exteriori foro, vt Religionum omnium perfectio ex maiori arctitudine, & austeritate dijudicaretur, & quod illa diceretur perfectior, quantum ad effectum, vt ex alijs ad ipsam licite pateret transitus, quæ iuxta suam regulam, & statuta in rigoribus, & asperitatibus & alijs huiusmodi, alias omnes antecelleret, & superaret. Sed loquendo de foro interiori conscientiæ (quæ fuit suprapositæ secundæ conclusionis pars) propter auctoritatem & rationes D. Thomę, atque aliorum, qui hac in re ipsum sequuntur, certissimẽ credo, & existimo, quod Religionum perfectio, potius desumenda sit, ex altitudine, & nobilitate finis ad quem ordinantur, & secundario ex discretione, & conuenientia obseruantiarum, eidem fini proportionatarum, quam ex maiori arctitudine, quod dicit D. Tho. 2.2 in supradicta q. 189. art. 8. in corpore, & multo melius, atque amplius q. 188. art. 6. ad 3. Ad quod etiam dicendum mouror: nã certissimum est, quod Beatus Ioannes Baptista, & sui discipuli, arctiorem, atq; asperiorem egerũt vitam quam Christus Dominus, eiusdemq. Apostoli, atq; discipuli, vt satis ex Scriptura sacra, & Euangelio constat, & tamen nullus audebit affirmare aut dicere, quod perfectior fuerit illorum status, quam istorum, quod mihi argumentum efficacissimum videtur, & in hac re, omnes contrarium tenentes, confundere atque conuincere. Et hæc pro nunc de hac difficultate, & quæstione dicta sufficiant.

extrau. Viam ambitiosæ cupiditatis.

Nota. Pro transitu, qui cõmuniter fit ex Religione quacũque ad Carthusiam.

c. Licet quibusdam d: regu.

D. Thom. 2.2. q. 189. art. 8. & q. 187. art. 6.

ARTICVLVS IV.

Vtrum quando aliqua Religio est deformata, & non ad vnguem seruatur, quod in ea profitetur, licitus sit transitus, ex ipsa ad aliam, quæ secundum Regulam, & eiusdem Constitutiones, & statuta, in exteriori foro, sit minus stricta, atque perfecta?

Huic articulo respondetur, per sequentes conclusiones.

Prima Conclusio.

Si aliqua Religio sit deformata, & in ipsa ad vnguẽ non obseruetur regula, licitum est transitum ex ipsa ad aliã laxiorẽ.

SI aliqua Religio (quod absit) sit deformata, & iam declinauit à sua debita perfectione, neque in ipsa ad vnguem, seu ad literam, eiusdem obseruatur regula, licitum est ex illa ad aliam transire, quæ alias, erat minus stricta, & perfecta, in foro exteriori. Hęc conclusio est expressa D. Thomę 2.2. q. 189. ar. 8 in corpore, & hæc est vna ex rationibus, quas ibi affert Doctor Sanctus, ad ostendẽdum esse licitum transitũ de vna ad aliã Religionẽ, propter declinationẽ nẽpe ipsius à sua debita perfectione, vtpote si in Religione aliqua arctiori incipiat Religiosi, remissius viuere, inquit D. Tho. quod tunc laudabiliter fit transitus ad aliam Religionem, ẽt minorem, si ibi Regula melius obseruetur. Ad quod probandum, adducit auctoritatem cuiusdam Abbatis, Ioannis nomine de quo fit mentio in Collationibus Patrum, qui de se dicere solitus erat, à vita solitaria, in qua fuerat professus, eundem transisse ad minorem, eorum scilicet, qui in societate viuebant, quia nempe vita heremitica, ab antiqua sua perfectione iam declinare cæperat, & laxius obseruari. Eandem sententiam tenet Panormit. *in c. sane, de regul.* vbi dicit, quod ad validitatem ingressus ex vna in alteram Religionem, non debemus considerare, regulam antiquitus institutam, sed modum viuendi de præsenti, vnde si secundum Monasterium, habet regulam strictiorem quæ tamen de præsenti multis in locis non seruatur, non (inquit) est licitum transire ad ipsum, neque de Monasterio quod habet regulam laxiorem, sed bene seruatam, ad aliud Monasterium. quod habet illam strictiorem, non tamen bene seruatam. Oportet enim, ait, quod secundum Monasterium, & Religio illa, ad quam fit transitus, non solum sit strictior de iure (idest secundum se) sed etiam de facto, & quod actu de præsenti, in eo maior obseruantia vigeat. Quam Panorm. sententiam atque opinionem, Doctores vbique approbant, & dicunt esse valde notabilem, quia multi in hoc decipiuntur, considerantes solummodo regulam vtriusque Monasterij, antiquitus institutam, & non modum viuendi de præsenti, in vtroque consistentem. Parum enim refert, secũdam Religionem habere regulam strictiorem, nisi ibi actu ducatur vita strictior. Quam etiam conclusionẽ de facto confirmat, & approbat nostrorum Hispaniarum legũ, partitarum quædam lex. *lib. 9. tit. 7. parte 1. versu, à otras mas fuertes Religiones.* vbi fortiorũ Religionum nomine intelliguntur, quæ actu sunt strictiores, & vbi actu seruatur vita strictior. Sed probatur modo cõclusio, alia speciali ratione: nam alias cessaret ratio, permittendi trãsitũ vnius Religionis ad aliam. Etenim si transitus iuxta *c. licet, de reg.* licitus, atque permissus, pro eo est vt viuatur arctius & strictius, & vt quis ducat strictiorem vitam, cũ idipsum pręsumatur inspirare, atque operari Spiritus sanctus, vt in prædicto *c. licet*, insinuatur, quin vero expresse dicitur, si in secundo Monasterio non seruatur vita strictior, quam in primo, sed laxior, nulla subest causa permittendi eiusmodi transitum, licet regula ipsa, alias sit strictior, quia transiens nõ censeretur moueri ab eo, neque causa maioris Religionis, quin potius maioris dissolutionis. Sed quia in hoc multiplex esse potest controuersia, ad eam diluendam, & vt perspicuum fiat, quid in casu dubij faciendum sit, secundam statuo conclusionem.

D. Thom. 2.2. q. 189. art. 8. in corpore.

Collat. patrum, collat. 19. cap. 3. 5. & 6.

Panor. in c. sane de regu.

Nota hoc valde pro Religionib. in quibus Religiosi gloriantur se regulam habere strictiorem.

Lex partitarũ 1. p. lib. 9. tit. 7.

Secunda Conclusio.

In eam, quæ dubiũ est, an sit strictior Religio, illa ad quã transitur, requirendum est Superioris iudicium.

Si dubitetur, quænam Religio strictior sit illa de qua fit transitus, an vero ad quam transitur, nõ est standum, verbo volentis trãsire, nec verbo Prælati licentiam negantis, sed requirendum est superioris iudicium. Hęc conclusio est expressa Syluestri *verbo Religio, 4. q. 1.* & eã esse dicit Panormitan. & Innocentij.

Sylu. verbo Religio 4. q. 1.

nocentij, qui in eo casu dicunt illum esse Superiorem, ad quẽ appellaretur, si talis Religiosus grauaretur: & ratio huius conclusionis est, quia Prælatus in sua propria causa non debet esse Iudex, quod dicit Panor. habere locum generaliter, vbicumque oritur contentio inter Religiosum, & suum Superiorem, quia debet (inquit) adiri, ad Superiorem immediatum.

Tertia Conclusio.

Ad hoc, vt prædictus transitus sit licitus ex vna Religione ad aliã, quãdonam necessario debeant concurrere.

Ad hoc vt transitus ad strictiorem Religionem sit licitus, etiam iuxta sensum supradictum, necessum est, quod huiusmodi transitus, non fiat ex leuitate, neque ex temeritate, aut ex odio prioris Prælati, sed è zelo melioris vitæ, & in casu dubij, recurrendum est ad Prælatum superiorem. Hęc cõclusio habetur expressa in supradicto *c. licet quibusdam, de reg.* vbi post alia dicit Innocentius III. *Si vero probabiliter dubitetur, vtrum quis velit ad ordinẽ arctiorem, aut laxiorem ex charitate, an ex temeritate transire, Supe sioris est iudicium requirendum, ne forte Angelus Satanæ in lucis angelum se transformet.* Verba sunt notatu dignissima. Ad quod propositũ, dicit Syluester loco supra citato, quod si circa hoc inter Prælatum, & subditum sit contrarietas, & contentio, ad Superiorem potest appellari, ẽt si in tali Religione interdicta sit appellatio, quia intelligitur interdicta, in spectãtibus ad correctionem, non vero in alijs. si vero Prælatus non respõdeat subdito, aut neget, licentiam ab eo petitã, seu alleget iniustam aliquã negationis causam, dicunt Innocẽt. & Panor. quod in his, & similibus casibus potest subditus incontinẽti transire: non vero si allegat causam iustam, aut verisimilẽ negationis fuę; nam tunc, instare debet apud Superiorem, vt illam decernat, atq; sententiam ferat; si vero dicat se velle habere cõsilium, expectare tenetur, subditus debito tempore, quia Prælatus non tenetur in cõsulto respondere. Super hæc omnia aduertendum est, quod tunc, & non aliter, supradictus trãsitus est licitus, quando nulla habetur spes de reformatione Religionis reformatæ, neque in eadem Prouincia, seu Religione, est aliquod Monasterium, vbi reformate, & regulariter viuatur: quod si habetur, non erit licitus supradictus transitus. Hoc placet Pan. & est multum notabile.

c. Licet quibusdam, de reg. Syl nest. vbi supra q. 2.

In calce huius articuli, ad conciliandas supradictas opiniones D. Thomæ, & Theologorũ ex vna parte, & Iurisconsultorũ ex alia, dico quod ad probandum, vel condemnandum transitũ ex vna Religione ad aliam, attendi debet vita arctior, & strictior, quando finis, & fructus ambarum Religionum parificantur: at vero si non parificantur, illa præponderare habet, cuius cum vita æque stricta, vel etiam minus stricta, nobilior est finis, quia media sunt propter finẽ, non vero è contra. Hactenus de isto articulo.

ARTICVLVS V.

Cuiusnam Prælati licentiã, requiratur ad hoc, vt sit licitus transitus ex vna Religione ad aliam.

Circa hanc difficultatem, est multiplex Doctorum opinio. Quidam ẽnim dicunt, non sufficere Prælatorum Conuentualium licentiã, & illorum Monasteriorum, in quibus habitant Religiosi, pro tẽpore, quo volunt se ad aliã Religionẽ trãsferre; sed esse necessario requirẽdam, aliorum Prælatorum Superiorum, vtpute Prouincialium, aut vero Generalium. Alij vero è contrario tenẽt, Prælatum Ordinarium, & Conuẽntualem Monasteriorumq. Priorem scilicet, siue Guardianum, seu aliũ, quocumque nomine nuncupetur, copiam posse facere Religioso sibi subdito, illiq. licentiam præstare, vt ex vna in aliam Religionem se transferat. De qua difficultate, & cõtrouersia, qui plura videre voluerit consulat Syluestrum, *verbo Religio 4. q.* *2. & 3.* vbi hac de re plura dicit, eaq. notatu dignissima. Consulat etiam Nauar. super *c. statuimus, commentario 4. de regu. nu. 10. cum sequentibus*, & Marcum Antonium Cucchum Iurisconsf. lib. 3. suarum maiorum institutionum de regularibus nu. 137. & sequentibus: ex quibus, quæ hac in re mihi probabiliora sunt visa, pro præsentis articuli resolutione, sequentes statuo conclusiones.

Syluest. ve bo Religio. 4. q. 2. & 3. Nauar. super c. statuimus, nu. 10. & sequentib. Marcus Anto nius Cucchus lib. 3. maiorum instit. n. 137.

Prima Conclusio.

Si transitus fiat ad strictiorem Religionem, Prælatus inferior, & Conuentualis Monasterij huiusmodi licentiam potest præstare. Hæc conclusio est expressa Nauarri in supradicto *c. statuimus, nu. 10.* quam, & probat ex *c. licet quibusdam, de regularibus*, quatenus ibi habetur, licentiam, & facultatem (etiam solum debite petitam, quãuis non obtentam) sufficere ad hoc, vt quispiam Religiosus spiritu Dei ductus, zelo ductus, atque ex zelo maioris perfectionis & strictioris vitæ, licite se transferat ad arctiorem, & strictiorem Religionem. Vnde dicit Nau. quod de iure communi, Prælatus etiam inferior, facultatem prædictam potest facere subdito circa hoc, neque requiritur alius Prælatus superior. Sed loquendo non de Religione arctiori, & strictiori, sed de alia æquali, sit secunda conclusio.

Si transitus fiat ad strictiorẽ Religionem, Prælatus inferior, & Conuentualis Monast. iij. huiusmodi licentiam potest præstare.

Nauar. super c. statuimus, 19. q. vlt. nu. 10. c. Licet quibusdam, de reg.

Secunda Conclusio.

Si fiat transitus de Religione æquali, ad alteram æqualem, cum iusta, & legitima causa, etiam potest præstare huiusmodi licentiam, Prælatus Conuentualis, de consilio, & consensu sui Capituli. Hęc cõclusio etiam aliqualiter est supradicti Nauarri loco supra citato, quam & probat ex glossa recepta, *in c. cum singula, §. prohibemus, ver. canonice. de preben. lib. 6.* quamuis ibidem id, non nimis clare probetur; sed quidquid de hoc sit, est expressa sententia Syluestri, *verbo Religio. 4. q. 2.* quam & probat, ex *glossa, in c. non est dubium de regul.* & pro ea facit, *c. statu mus, 19. q. vlt. & c. sine exceptione, 12. q. 2.* & dicit Syluester. hoc esse verum, loquendo de transitu ad æqualem Religionem, cum causa. Nam si fiat sermo, de transitu ad æqualem, sine causa, id solummodo fieri potest, de licentia Papæ, etiam quoad Deum, secundum *Gloss. c. in summa. 9. q. 1.* & Panor. *in dicto c. non est dubium, de regu.* Sed loquendo de transitu ad Religionem laxiorem, sit tertia Conclusio.

Etiam Prælatus inferior prædictam licentiã potest præstare, si transitus fiat de Religione æquali ad alteram æqualem cum iusta, & legitima causa, de consensu sui Capituli.

gloss. in c. cũ singula, §. prohibemus, verbo canonice de praebend lib. 6. Syluest. verbo Religio 4. q. 2. gloss. in c. non dubium, de regul. c. Statuimus, 19. q. vlt. c. Sine exceptione, 12. q. 2. c. In summa, 9. q. 1. Panor. in c. non est dubium, de regu.

Tertia Conclusio.

Si fiat transitus de religione arctiori, & strictiori, ad alteram laxiorem, solus Papa potest huiusmodi licentiam præstare, sine causa, quoad forum exterius (peccabit tamen,) cum causa vero, Prælatus etiam inferior id potest facere. Hæc Conclusio est etiam Doctoris Nauarri, vbi supra, & Syluestri; quam, & probant ex *c. cum in singula, de preb. lib. 6.* & dicit Nauarr. hoc esse de Iure commune. Nam loquendo de Iure particulari & particularibus statutis, seruandum est, quod in eisdem fuerit constitutum. Sed quia de his omnibus infra, particulares sunt statuendi articuli, atque quæstiones mouendæ, quibus hæc omnia amplius habent inuestigari: ab hoc articulo pro nunc consultò supersedeo. Videantur prædicti Auctores, in locis supra citatis.

Si fiat sermo de trãsitu Religionis arctiore ad alterã laxiorem sine causa, solus Papa licentiã potest præstare; peccabit tamen; cum causa id ipsum Prælatus inferior potest facere.

Nau. & Sylu. vbi sup. c. cum singula, de praeben. l. 6.

ARTICVLVS VI.

Vtrum Prælati concedentes, vel negantes supradictas licentias, sine legitima causa, peccent mortaliter? & quænam sit legitima causa, hac in re dispensandi?

Respondetur, per sequentes conclusiones.

Prima Conclusio.

Prælatus negans licentiam subdito, transeundi ad strictiorē Religionē, sine causa legitima, peccat mortaliter, meretur que puniri.

c. Licet quibusdam, de Regu.

QVi Prælatus absque iusta, & legitima causa, denegaret subdito licentiam transeūdi ad arctiorem, & strictiorem Religionem, peccaret quidem mortaliter, & merito deberet puniri. Hęc Cōclusio deducitur, *ex c. licet quibusdam, de regul.* vbi habentur hæc sequentia verba. *Quocirca nouerint vniuersi, quibus huiusmodi priuilegium est concessum, se ad concedendam licentiam transeundi, taliter postulantibus, de Iure teneri. Quia sicut subditus à Prælato, cum humilitate, & puritate debet transeundi licentiam postulare, ne bonum obedientiæ contemnere videatur: sic profecto & Prælatus subdito, sine difficultate, & prauitate qualibet, debet transeundi licentiam indulgere, ne videatur propositum impedire diuinitus inspiratum.* Verba sunt notatu dignissima. Causa autem legitima, atq; sufficiens ad id ipsum, hęc est, si in priori illa sua Religione non seruatur regula, seruatur tamen in alia; quo quidem casu notandum est id, quod supra diximus, art. 2. de mente Panor & aliorū, quod quātum ad hoc nō consideratur Regula antiquitus instituta, sed modus viuēdi de præsenti; & quod tūc, & nun aliter licitus est transitus ad strictiorē Religionem, quando in priori Religione, non regulariter, sed relaxate viuitur, & in tota ea, seu in tota Prouincia, non est aliud Monasterium ad quod possit fieri transitus, in quo regula ad vnguē obseruetur, neq; habetur vlla spes reformationis ipsius. Quibus ēt oībus concurrentibus, est opinio Archidiaconi, relati à Syluestro *verbo Religio, 4. q. 1. notab. 5.* quod si ex transitu ad eā, quā certum est esse arctiorē, atq; strictiorē, prior Religio, incurrat grauem iacturā, seu infamiā, in tali casu nō licet transire. Quod probant argumento deducto, *ex c. si quis vero, 11. q. 3.* Et facit ad idem, *c. licet quibusdā, de reg.* vbi dicitur, quod nemo debet esse causa scādali, & vtilitatē priuatā præferre vtilitati cōi, qualis est totius Ordinis, & ēt vnius Monasterij. Et si de facto transitur, dicunt quod fieri debet restitutio, argumento deducto, ex supra dicto *c. licet, ver. iacturam.* De quo licet Panor. dubitet, & cū eo alij multi, quia (inquiunt) propter læsionem Monasterij, propositū diuinitus inspiratū, non debet impediri; tamen dicit Syluester, hoc non esse dubitādū, qn̄ illa infamia, vel iactura, non venit ex culpa Monasterij, sed aliūde, nēpe ex rerū qualitate, quia non est à Deo propositū inspiratū, quicquam illicitum, & cum ex tali transitu maius sit discrimen, & damnum, quod Religio patitur, quam commodū, quod Monachus, siue religiosus, sit lucraturus.

Quænam sit causa sufficiens, atq. legitima, concedendi licentiam, ad transeundum ad aliam Religionem.

Nota hoc valde, quod non licet Religioso transire ad aliā Religionem ēt strictiorem, quando ex eo timetur scandalum, seu vergit in infamiam prioris Religionis.

Sylu. ver. Religio, 4. qu. 1. notab. 2.

c. Si quis vero, 11. q. 3.

c. Licet quibusdam, de Reg.

Syl. ver. Religio 4. q. 1. notab. 4. in fine.

Insuper est notandum, debere etiā constare Prēlato, quod huiusmodi mutatio ex Dei zelo, & charitate, & non ex leuitate fiat, de quo si dubitetur, requirēdum est superioris iudicium, vt habetur in prædicto *c. licet quibusdam.* Quibus omnibus addo, quod prędicta licētia, in Monasterio debet postulari, & peti, antequam relinquatur habitus, seu ad aliam Religionem fiat trāsitus, alias enim (inquit dictus Syluester,) quod si quis, non petita licentia, quam petere tenebatur transiuit, reuocari potest, secūdum multorum opinionem, licet quidam alij contrarium sentiant. Concurrentibus tamen omnibus supradictis, prædicta licentia debet præstari, sub pœna peccati mortalis, quamuis primum Monasterium sit priuilegiatum, ne quis inde transire possit ad aliud, etiam arctius, quia pręsumitur hoc illi concessum fuisse, ne transitus fieret ex temeritate, vel leuitate, in iacturam proprij Ordinis, seu Prioris Monasterij, & non sub pretextu maioris perfectionis. Videatur Syluester, vbi supra.

Secunda Conclusio.

Prælatus sine sufficienti, & legitima causa, licētiam concedens subdito trāseundi ad aliā Religionem æqualem; peccat mortaliter.

Prælatus, qui sine sufficienti, & legitima causa, concedit licentiam, atque facultatem alicui subdito, vt ad aliam Religionem æqualem transeat, peccat mortaliter? Hæc conclusio est omnium Doctorum communis, & probatur, nam quamuis Prælatus de iure communi (vt dictum est, in præcedēti articulo) aut etiā ex speciali priuilegio, huiusmodi copiam, subdito possit facere; intelligendum id est interuenire iusta, atq; legitima causa. hac enim non existente, etiam summus Pontifex non potest huiusmodi licentiam præstare, secundum multos, quo ad Deum, quamuis possit in foro exteriori. Hoc dico ex aliorum sententia, & opinione. nam credo quod si fiat sermo, de transitu ad æqualem Religionem, summ. Pontifex, & cum causa, & sine causa potest dispēsare in vtroque foro, vt tenet Panor. *in c. non est de Regul.* secus tamen est, loquendo de transitu ad laxiorem vt dicemus infra in 4. conclus. Sed quidquid de hoc sit, dico quod Prælati, & Superiores, inferiores Papa, tenentur, ex sufficiente, & legitima causa, huiusmodi licentias præstare, non vero aliter. Causæ autem legitimæ sunt in duplici differentia. Nam quædam sunt quæ se tenent ex parte Monasterij, à quo fit trāsitus, & à quo Monachus, siue Religiosus vult recedere, vt propter malam aeris temperiem, si in tali Religione nō sit aliud Monasterium, intra idem regnum, quo inueniatur diuersa aeris tēperies, complexioni Monachi magis accomodata. & præterea, si Monachi, aut Religiosi alicuius parentes premantur magna necessitate, & in tali Monasterio, aut Ordine, non sit commoditas, ad subueniendum illis, per modos suę Regulę congruentes. Alię causę se tenēt ex parte ipsorum Monachorum, vtpote, si ex sua debilitate, & delicata complexione, nō possint ferre eiusdem Religionis difficultates, asperitates, & molestias, vel quia inconsulta prudentia Religiosus aliquis professus est, Religionis alicuius asperitatem nimiam, quam nesciebat, & ignorabat, quādo professionem emisit; vel quia in aliqua Religione huiusmodi Religiosus persecutiones patitur & est inuisus, & gratis odio habetur. quę omnia intelligēda sunt, hac lege, & pacto, vt huiusmodi difficultatibus ipse nullatenus causam præstiterit. Multæ alię sunt causę, ob quas, hic huiusmodi trāsitus potest iustificari, vt fiat non solum ad ęqualem, verum etiam ad laxiorem quandoque Religionem. quę cum non sint expressę, & determinatę in iure, boni, atque prudentis viri iudicio, & arbitrio relinquuntur, iuxta *l. 1. ff. de iure, de liber. & de causis, de offic. Iudic. delegat.* Hęc dicta sufficiant pro nunc, de transitu ad Religionem ęqualem. nam & plura infra dicemus. Sed loquendo de transitu ad Religionem laxiorem, sit tertia conclusio.

Quænam sint iustæ causæ transitus ex vna Religione ad aliam.

Tertia Conclusio.

Probabile est, quod Prælatus Papæ inferior, licētiam potest facere subdito, vt ad aliā Religionem laxiorem se transferat.

Probabile est, quod Prælatus, Papa inferior, ex iusta, atque legitima causa, dispensare potest, cum sibi subdito, vt transeat ad laxiorē Religionē. Hęc

Nauar. in c. statuimus, 19. q. 3. num. 11.
Panor. in c. non est, de reg. & in c. signific. eod. tit. n. 6.
Syl. in ver. Religio. 4. q. 2.
c. non cogantur, d. 42.
Gl. in c. non est dubiũ, de Reg. c. nõ mediocriter, de conf. d. 5.

conclusio est expressa Nauar. lib. 3. consil. de Reg. cons. 56 num. 5 & super *c. statuimus, 19. q. 3. num. 11.* quã dicit esse etiam Panor. *in c. non est dubium, nu. 6. & c. significatum, eod. tit. num. 6* & cum ea cõcordare videtur Syl. *ver. Religio. 4. q. 2.* Nam quãuis ibi etiam dicat, secũdũ aliquos, Prælatos inferiores Papa, id non posse, nisi causa sit nimis vrgẽs, & magna indigens celeritate, alias enim recurrendũ est ad Papam, dicit tamen hoc esse intelligendũ de cõsilio, & vbi id commode fieri potest, argumẽto deducto, *ex c. non cogantur, 41. dist.* Vel dicit esse intelligendum, quoad Religiosos non exemptos, nã in exemptis dispensat Prælatus, qui loco Episcopi preest, argumento deducto, *ex gl. in dicta, c. non est dubium, & c. non mediocriter, de consec. d. 5.* Nec dictis obstat id, quod communiter dicitur, quod solus Papa potest dispensare in hoc, vt Religiosus ad laxiorem transeat. nam intelligendum id est, de potẽtia dispensandi sine causa, & quoad forum exterius, nõ autem quoad interius, cum causa, & causę cognitione, quod necessarium est, vt dicit Nau. cons. suprac. num. 2. nam in foro interiori, & conscientiæ, nec ipse Papa, sine causa dispensare potest, vt Religiosus aliquis pro libito ad laxiorẽ Religionem se transferat, vt dicitur in seq. Concl.

Summus Põt. dispẽsans pro libito, & sine cã cũ aliquo religioso, vt ad laxiorem Religionem se transferat, peccabit, nec dispensatus erit tutus in conscietia.

Quarta Conclusio.

Quamuis summus Pontifex, quoad forum exterius, libere dispensare possit, in hoc, vt Religiosus aliquis, ad laxiorem Religionem se transferat, in foro tamen interiori, & conscientiæ, si id absque legitima causa faciat, peccabit ipse mortaliter, nec dispensatus erit securus in conscientia. Hęc conclusio est omnium Doctorum communis. Pro cuius intelligentia simul, & probatione suppono, quod quamuis summus Põtifex, in foro exteriori, in rebus pertinentibus ad Religiones, & in eis, quæ mere iuris sunt positiui, plenitudinem potestatis habeat, iuxta *c. proposuit, de conc. præbendarum,* ipse enim oẽs approbat, vel improbat Religiones, neq; in Ecclesia esse permittuntur aliquæ, nisi de ipsius licentia, & approbatione: attamen in foro interiori, & conscientiæ, & coram Deo, non potest Papa quæcumque vult, & sine iusta, & legitima causa dispensare non potest, in hoc, vt Religiosus aliquis, ad laxiorẽ Religionem se transferat, quod vnanimiter tenet communis omnium Theologorum, & Iurisconsultorum Schola, S. Tho. 1. 2. q. 96. art. 9. & q. 97. art. 4. & Caiet. ibid. Victoria, de potest. Papæ, & Concilij, q. 7. Soto. de iust. & iure, lib. 1. q. 7. art. 7. & DD. Canonistæ, *in c. cum omnes, de const.* Nauar. *in c. statuimus, num. 10.* qui omnes incunctanter asserunt, qđ nulla dispensatio, sine iusta causa facta, etiam à summo Pontifice, est licita in conscientia, quamuis sit, circa legem pure humanam, & à iure diuino minime dependentem: imo reuera summus Pontifex, sic dispensans peccabit, & similiter omnes, qui eandem dispensationem solicitarunt, & procurarunt. Et addunt DD. prædicti, quod si dispensatio, sit circa legem dependentem à iure diuino, vt est dispensatio in iuramentis, & in votis, & in pluralitate beneficiorum, & in hoc, vt laicus præficiatur Monachis in Abbatem, aut quod professus vnius Religionis transire possit ad aliam laxiorem, si id fiat (vt præmissum est) sine sufficiente, & legitima causa, non solum peccat Papa ipse dispensando, mortaliter, & eamdem dispensationem petentes, solicitantes, & procurantes, verum etiam ipsa quoque dispensatio in se est irrita, & nulla, quoad Deũ, ita quod, sic dispensatus, quotiescunque tali dispẽsatione vtatur, peccat non solum venialiter, verum etiam, & mortaliter. Hanc itaque constituunt differentiam, atque discrimen, inter, dispensationem à Pontifice factam circa legẽ pure humanã, & nullo modo dependentem à iure, siue lege diuina, vt est dispẽsatio in gradibus prohibitis matrimonij, & in dieb. ieiunij, & aliã (de qua diximus) à iure diuino dependentẽ ꝙ licet in vno casu, peccet dispensans, & petẽtes, atq; sollicitãtes sine causa dispensationẽ, ipsa tamẽ in se non erit oĩno nulla, imo tenebit factũ, nec peccabunt, saltem mortaliter, talibus dispensationibus vtentes, (quidquid dicat Caiet.) at in secũdo casu, & ipse Papa dispensans peccat, & procurantes, & sollicitantes eandẽ mortaliter, & dispẽsatio ab eo facta, est ipso iure irrita, & nulla, & eadẽ vtentes nõ sunt tuti in conscientia, quin vero peccãt etiã mortaliter. Ad quod probãdũ appositissimã adducit rõnẽ Nau. vt ostendat, ꝙ non põt Papa tuite. nisi iusta de causa, nã. terre aliquẽ Religiosum ad laxiorẽ Religionẽ, siue laxiorem Regulam, quia (inquit) neminẽ potest iuste, ab vllo voto, nisi iusta de causa absoluere, iuxta *c. non est, iuncta Glos. de voto, & voti redẽpt.* sed dare facultatẽ, transeundi ad laxiorẽ Religionẽ, in effectu, & reuera est absoluere Religiosũ à voto, saltẽ in parte, quantũ attinet ad obligationẽ, qua tenebatur seruãdi Regulã strictiorẽ. ergo illud facere nõ pt, quin vero faciendo peccabit, vt dictũ est. Ex dictis sup satis colligitur, qualiter Prælati, aut Superiores peccent, aut nõ peccẽt, concedẽdo vel negando, licentiã sibi subditis, transeundi ex vna ad aliam Religionem. Et hæc pro isto art. dicta sufficiant.

c. proposuit. de conc. præbend.

D. Th. 2. 2. q. 96. art. 9. & q. 97. art. 4. & Caiet. ibi. Victoria, de potest. Papæ, & Conc. q. 7. Soto, de iust. & iure, li. 1. q. 3. art. 7. Canon. in c. cum omnes, de const.

Nulla dispẽsatio facta, etiam à Papa, sine iusta causa est licita, maxime in his, q̃ iuris sunt diuini.

Nau. in c. statuimus, num. 10.

Nau. vbi supra, num. 12.

Gl. in c. non est, de voto, & voti redemp.

ARTICVLVS VII.

Vtrum ex vno Ordine Mendicantium, ad alium, licite quis possit transire?

IAm supra, q. 11. art. 6. à nobis dictũ est, quænam sint in Ecclesia Ordines, siue Religiones Mendicantes, & de ipsarum differentia, ꝙ quædam sunt Mendicantes ex iure, & ex sua Regula (illæ nẽpe, quæ ex suo instituto, Regula, & professione, strictã paupertatem, & mendicantem profitentur, neque habere possunt proprium in particulari, neque in communi): aliæ vero sunt Mendicantes, non quidẽ ex iure, aut ex sua Regula, sed ex priuilegio, & summorum Pontificũ permissione, & concessione, quibus non repugnat habere possessiones, & proprium in communi quin vero de facto ... habent. Primi generis sunt Prædicatorũ, & Minorum Ordo, Hæremitarum S. Augustini, & Carmelitarum: secũdi vero generis, sunt plures aliæ Religiones, quæ ex priuilegijs eisdem concessis, & summorum Pontificum benignitate, & concessione, Mẽdicantium insigniuntur nomine, de quibus supra loco citato expressam fecimus mentionem. Hoc igitur præsupposito, in præsenti articulo quæritur, vtrum ex vno Ordine Mendicantium ad alium, licitus sit transitus? & ratio dubitandi est, nã vt supra diximus, Pius V. P. M. in Religione educatus considerans multorum Monachorum mutabilitatem, atque inconstantiam nimiam, anno Domini 1569. pridie Idus Octobris, Pont. sui anno 4. in quadam Constitut. quæ incipit, *Quæ vnquã sacrarũ Religionum,* reuocare, & abolere, visus est omnia, & singula priuilegia, circa recipiendos, & retinendos Fratres alterius Ordinis, vt ex ipsius supradicta Constitutione, siue Motu proprio licebit colligere. Sed his non obstantibus, proposito art. respondeo, per sequentes Conclusiones.

Constit. Pij V. 19. in Ord.

Prima Conclusio.

Religiosi Ordinum Mendicantium, bene possũt ad alios Ordines, etiam Mendicantium transire, seruata forma iuris communis, neque hoc reuocatum est per Motum proprium Pij V. Hæc conclusio constat, primo ex prædicto Motu proprio, in quo vt videre licebit, non absolute reuocantur, & abolentur,

Religiosi Ordinum Mendicantium, bene possunt ad alios Mendicantes transire, seruata forma iuris communis, neq; hoc reuocatũ creditur per Motũ propriũ Pij V.

tur, omnia priuilegia, quę habebantur ad idem, sed illa dumtaxat, quæ erant emanata, atque impetrata, præter ordinem iuris communis, verba Pij V. libet referre. *Nos ijs, alijsq. rationabilibus causis adducti, & vt quibuslibet huiusmodi effugia præcludamus, de nouo attributa præter iuris planitudine, reuocamus, & abolemus omnia, & quæcumque priuilegia, facultates, dispensationes, & indulta, præter iuris communis dispositionem in eam rem, recipiendi, vel retinendi Fratres, Monachos, Canonicos, & alios, etiam laxiorum Ordinum professores, quibuscunq. Ordinibus, Monasterijs, Hospitalibus, & pijs locis, concessa, per quoscunque Romanos Pont. prædecessores nostros, a Nos, & Sedem Apostolicam &c.* Ex quibus verbis plane constat, quod intentio Pij V. non fuit tollere, quoad hoc, omnia Mendicantium priuilegia, sed tantum ea, quæ fuissent emanata, atque impetrata, præter formam, & dispositionem iuris communis, quia non prætendit, præfata sua Cōstitutione, absolute, atque vniuersaliter, præcludere viam omnibus Fratribus Mendicantibus, transeūdi ex vno Ordine ad aliū, eo modo, & forma, quo possent secundum dispositionem iuris communis, sed solūmodo, apostatis, & Fratribus fugitiuis, qui virtute aliquorum priuilegiorum, & sine licentia à suis Superioribus saltem petita, quamuis non obtēta, iuxta ius commune; *& c. Licet quibusdam, de Reg.* se ad alios Ordines, & Religiones transferebāt, ob iurgia, contentiones, leuitatem, & ob sua malefacta, & propter alias causas ibidē expressas. Per hoc autem nō damnat, neque prohibet transitū de vna Religione ad aliam, eorū qui laudabiliter, & iuxta modū, & formam iuris cōmunis illum procurant, ex supradicta triplici de causa, quam posuimus supra art. 1. de mente D. Tho. nempe ex zelo melioris, & strictioris vitæ, aut propter declinationē alicuius Religionis à sua debita perfectione, aut propter infirmitatem, & debilitatē alicuius Religiosi, qui non potens sui Ordinis rigorem seruare, de sui Prælati, & Superioris licentia, iusta interueniente causa, transire velit ad laxiorē. Hæc est expressa sententia Naua. lib. 3. cons. de Reg. cons. 22. vbi hac sola ratione motus (inquit) consuluisse se, quod quidam Frater Carmelita, de licentia, & facultate sui Superioris, licite potuit transire ad Ordinem Minimorum. Sed pręterea probatur nostra Conclusio, speciali alia ratione, & ea est, nam Prælati, & Superioris potestas circa personas sibi subditas, vt etiam diximus supra, q. 12. ar. 5. & 6. ad omnia se extēdit, quæ potest summus Pont. in quibus, specialiter non sunt prohibitu, & contrarium non est statutum, siue determinatum in iure communi: sed neq; de iure cōmuni, nec vero de iure speciali, aut ex aliquo decreto, Breui, seu Motu proprio, non est determinatum, neque constitutū, vt ipsi copiam non possint facere, aut licētiam præstare sibi subditis, vt ex vno Ordine Mendicantium, ad alium se possint transferre, seruato modo, & forma iuris cōmunis, quem vero secundum ius cōmune, iusta interueniēte causa, dispensare possunt cū suis subditis, vt ad aliā Religionem etiam laxiorem se transferāt, vt diximus supra, at. 5. & 6. & expresse illud tenet Nauarr. *in c. statuimus, nu. 4.* ergo dicendum est, quod huiusmodi transitus, de vno Ordine Mendicantium ad aliū factus de licentia Prælati, & iusta existente causa, est licitus, de iure communi nisi aliunde obstet, nēpe Religionis alicuius priuilegium, & ius speciale.

c. Licet quibusdam, de Reg.

Nota hoc valde ex Nauarro pro transitu ad alios Ordines.

Naua. lib. 3. cōs. de Reg. cons. 22.

Nec dictis obstat, quod in Conc. Trid. *sess. 25. de Reg. c. 19.* habetur, nempe quod nemo Regularis, cuiuscumq. facultatis vigore, transferatur ad laxiorem Religionem, nam vt inquit Nau. *in d. c. statuimus,* nu. 11. & lib. 3. Consil. de Regul. cons. 56. nu. 2. & intelligendum est sine licentia Prælati, & in hoc seruata prius forma iuris communis, nō enim non (inquit) fuit mens Cōcilij tollere facultates iuridicas, quæ alias secundum ius commune sufficerent, ad huiusmodi translationes, sed solummodo non iuridicas, quales sunt quę fiebant olim, sine iusta, & legitima causa, ab aliquibus Prælatis, sine consensu Cōuentus, & sine causæ præmissa cognitione; quod & probat specialiter quia id nullo iure prohibetur, imo vero, videtur permissum, atque concessum, argumēto deducto à contrario sensu, *ex c. statuimus, 19. q. 3. ibi, nullus sine licentia transeat,* ergo cum licentia licebit.

Cōcil. Trid. sess. 25. de Reg. c. 19.

Nauar. in c. statuimus, nu. 12. in 1, nu. 11. & lib. 3. conf. de Reg. cōs. 56. n. 2.

c. Statuimus, 19. q. 3.

Secunda Conclusio.

Ad hoc vt huiusmodi transitus, ex vno Ordine Mendicantium, ad alium sit licitus, non satis est, quod omnes sint Ordines Mendicantes, & multo minus id licet, si sint Mendicantes nō ex iure, & regula, sed ex aliquo indulto, & priuilegio, sed oportet insuper aduertere, quęnā earum Religionum perfectior sit, vel ex altiori fine, & medijs magis proportionatis, ad consequendū ipsum, seu ex maiori arctitudine, austeritate, & rigore, ad sensum supradictum art. 3. habito semper respectu, ad modū, quo Regula seruatur modo, & non solū, ad Regulā antiquitus institutam. Hæc conclusio est certissima, & cōstat ex omnibus supradictis, nam ex hoc debet existimari, & pensari, ex quo Ordine ad alium fiat licite transitus, & cuiusnam Prælati licentia requiratur, ad id ipsum. Nā si intra latitudinem Ordinum Mendicantium, aliquis sit arctior, aut strictior, ad præstandam licentiam sufficit Pręlatus inferior, & Conuentualis Monasterij, ad hoc vt licite fieri possit transitus, nulla alia interueniente causa. Si vero non sit strictior, sed æqualis, iusta existēte, atque interueniente legitima causa, idem ipse Prælatus facultatem etiam potest facere, licet cōsultius sit, & rationi videatur magis consonum, vt illam præstet superior minister, scilicet Prouincialis, aut Generalis, vel tes, quæ non solu ad vnius Conuentus, siue Monasterij, sed totius Prouinciæ, & Religionis damnum, seu vtilitatem spectet. Si autem faciendus est transitus ad laxiorem, licentiam eamdē præstabit Prælatus superior (sed Papa inferior) cū causa, & causæ cognitione. Papa vero sine ipsa (saltem quantum ad forum externus) vt dictum est art 5. & 6.

Quarnam sint aduertenda, & considerāda ad hoc, vt trāsitus ex vno Ordine Mendicantium ad alium sit licitus.

Tertia Conclusio.

Ad dandas, atque præstandas, huiusmodi licentias, transeundi ex vno Ordine Mendicantium ad alium, aspicere etiam oportet, atque multum considerare, singularum Religionum priuilegia, quæ hac de re habentur, vt ex ipsis nō fiat, aut fieri possit transitus ad alias, etiam ex zelo, strictioris vitæ, & virtute cuiuscumque priuilegij postea concessi, & forsan ratione quarti voti, & similibus. Hæc cōclusio est maxima consideratione digna, cum sint tot, ac tanta priuilegia, quæ hac de re circumferuntur. Atque in primis aduerto, quod Fratres Ordinis sanctæ Mariæ de Mercede, prætendebāt olim, posse se recipere nos Fratres Minores, & alterius cuiuscūque Ordinis Mendicantium, ratione supradicti quarti voti, quod se dicunt emittere, de redemptione captiuorum, & quia de facto receperunt Fratrē quendam nostri Ordinis, (qui mox, quasi subito, debitas sui sceleris luit pęnas) S. D. N. Clemēs VIII. ad tollendas, atque abscindendas lites, inter personas, Regulares, die 24. Decemb. Pōtificatus sui anno 4. Bullam quandam dedit, quæ incipit: *Nuper ad nos peruenit est. &c.* qua pręcipit omnibus religiosis Ordinis B. Mariæ de Mercede, vt nullū Fratrum Minorum de Obseruātia, seu alium alicuius strictio-

Ad præstandas prædictas licentias considerare oportet Religionum earumdē priuilegia, qualia sint, & an sint in viis nec reuocata.

Multarum Religionum priuilegia pro recipiendis fratrib. aliorum Ordinum reuocata extant.

strictioris Regulæ, quam sit sua Regula, prætextu cuiusuis indulti, seu priuilegij Apostolici, recipere audeant, aut præsumant, etiam si habeant priuilegium id faciendi, causa quarti voti, &c. Fratres etiã Minores de obseruantia habemus etiam quãdam Cõstitutionẽ Pauli III. datam anno Domini 1537. qua prohibuit Fratribus Capuccinis nostri Ordinis, ne recipiant Fratres nostros, sine licentia in scriptis suorum Ministrorum Prouincialium: & licet post talem prohibitionem factam, concesserit eisdem Fratribus Capuccinis, vt possent ipsos recipere, per aliam tamen Constitutionem suam, datam anno Domini 1541. quæ est 26. in Ordine, & incipit, *Romanus Pontifices*, fuit iterum eiusmodi licẽtia reuocata, confirmando prædictam primam prohibitionem, sub pœna excommunicationis, & inhabilitatione, ad quæcumque officia Ordinis, & ad actus legitimos. Et Iulius III. in alia sua Constitutione, 10. in ordine, quæ incipit, *Officy*, data anno Domini 1550. innouãdo primam supradictã Pauli III. prohibitionem, declarauit talem receptionẽ, seu professionem, sine dicta licentia in scriptis, esse nullam, & Capuccinos eosdem recipientes, supradictas censuras incurrere. Quod etiam postea confirmauit Sixtus V. anno Domini 1586. in quadam sua Cõstit. 22. in ordine, quæ incipit. *Pro ea*, Sed aduertit Capuccinus, in additionibus ad compẽdium priuilegiorum, *verbo recipere*, quod supradictæ excommunicationis latæ sententiæ absolutio, non ibi reperitur reseruata, & quod possunt Capuccini recipere Fratres Discalceatos, seu Reformatos, Fratrũ Minorum in Hispaniarum partibus existentes, ad eos transire volentes, dummodo obtineãt licẽtiam in scriptis ab eorum Prouincialibus ministris. Aduerto etiam, quod quamuis Gregorius XIII. anno 1579. concesserit quibusdam ex nostris Fratribus Discalceatis, posse recipere Fratres Minores de Obseruantia, de licentia tantum Custodis; id tamen postea fuit per Sixtum V. reuocatum, & constitutum, vt non reciperentur, nisi de licentia Ministrorum Prouincialiũ, in scriptis habita, quod multum oportet memoriæ commendare, vt non quippiam, contra iussum, & summi Pontificis mãdatum fiat. In eundem finem, aduerto, quod Iulius II. prohibuit Fratribus Ordinis Minimorum S. Frãcisci de Paula, ne quempiam religiosum Ordinis Minorum de Obseruantia, in suum Ordinem reciperent, de licentia cuiuscumque Prælati, nam (inquit) in tali casu, solus Papa potest licentiam præstare. Habetur hęc concessio in supplemento Ordinis, fol. 12. concess. 48. & aduertit supradictus Capuccinus, in additionibus ad Compendium, *verbo recipere*, quod Pius V. anno Domini 1566. prohibuit sub indignationis suę pœna, vt nullus ex dictis Fratribus Capuccinis ad Ordinem S. Francisci de Paula, neque e conuerso, vllo vnquam tempore, ex quacumque, etiam iustissima causa, etiam de licentia suorum Superiorum, trãsferre se possit: quę Bulla (inquit idem Auctor) apud eosdẽ Cappuccinos, est authentica, & a Gregorio XIII. approbata, & cõfirmata & ponitur a Parasello, in suo Compẽd. priuileg. fol. 156. qui, & ait, quod anno Domini 1591. 27. Maij a facta Regularium congregatione, auctoritate cõcessa a Gregorio XIV. fuit decretum; post præfatam Pij V. Constitutionem, vt transeuntes, & illos recipientes incurrant pœnam priuationis officiorum, & vocis actiuæ, & passiuæ in perpetuum ipso facto.

Suppl. fol. 12. conc. 48. Capucc. in addit. ad compẽdium, ver. recipe.

Tandem, vt omnia vnico concludam verbo, dico, quod quamuis ex qualibet Religione, quantum est ex diuino iure, & humano communi, licitus sit transitus ad aliam strictiorem, & in ea quicumque religiosus recipi possit, petita licentia, atque seruatis conditionibus supradictis; quia tamen multæ Religiones habent particularia indulta, & priuilegia, & per statuta Apostolica multum rationabiliter, est id prohibitum, atque ordinatum, propter religiosorum pacem, & ad cauendum Religionum iniurias, & confusionem vitandam, vt aliarum Religionum Fratres, in alijs Religionibus nõ recipiãtur, sub grauibus pœnis, ac censuris. ideo, priusquã quidquam tale fiat, nimium oportet videre, atque consulere Ordinum monumenta, priuilegia, & indulta, ex quibus constabit, quid hac in re faciendũ sit, & quisnam Prælatus huiusmodi licentiam possit præstare, & in quib. casib. Et hactenus de isto artic.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum ex Ordine Mendicantium ad Ordinem Monachorum, licitus sit transitus, & cuiusnam Prælati licentia, ad id requiratur?

Huic Articulo breuiter respondetur, per sequentem Conclusionem.

Prima Conclusio.

NVllus Prælatus, Papa inferior, dispensare potest cum suis subditis, professis, neque in foro interiori, neque in exteriori, vt ex Ordine Mendicantium, ad aliquem Ordinem Monasticum (Cartusia excepta) possint transire, & est lata excõmunicatio ipso facto incurrenda, contra transeuntes, & recipientes, & etiam contra sic dispensantes. Hęc conclusio habetur expressa, in extrauagãti, quę incipit, *Viam ambitiosæ cupiditatis*, quæ habetur inter communes, *tit. de Regularibus, & transeuntibus ad Religionem*, quę est Martini V. quam dixit se fecisse, & statuisse ad conseruationem Ordinum, atq; Religionum Mendicantium, & ad præcludendam viam, ambitiosæ cupiditatis religiosorum, vt patebit intuenti ex tenore eiusdem. Quo fit, vt sine speciali Sedis Apostolicę licentia, nullatenus fieri possit transitus, ad vllum Ordinem Monachorũ (Carthusia excepta) neque etiam fieri potest transitus, ex dictis Ordinibus Mendicantibus, ad Clericatũ, vt constat *ex ead. extrauag. §. de. ernẽtes, & ex Clement. 1. de reg.* Quæ Martini V. constitutio stricte seruari præcipitur, quoad omnia in eadem contenta, ac etiam iubetur obseruari ad vnguem, in regul. 23. Cancellariæ Apostolicæ, tit. de Mendicantibus, & transeuntibus ad aliam Religionẽ. Sed intelligẽda est de religiosis vere professis, in aliquo ex Ordinibus Mendicãtibus, vt recte resoluit Quintilianus Mandosius, super dicta regul. 23. non autem de nouitijs, nam qui existens nouitius in aliquo supradictorum Ordinum, vellet postea exire, & transire ad aliquem Ordinum Monachalium, licite potest neque comprehenditur in pręfata Constitutione, quę cum sit pœnalis, potius debet restringi, quam ampliari. vnde quamuis nouitij Ordinum Mendicantium, in fauorabilibus vtantur, atque fruantur ipsorum priuilegijs, non tamen in his pœnalibus, propter rationem dictam.

Non est licitus transitus, ex Ordine Mẽdicantium ad Ordines Monachales, sine expressa licentia Papę (Chartusia excepta.)

Extra. Viã ambitiosæ cupiditatis.

Clement. 1. de regul.

Regula Cancellariæ Apost. 23.

Secunda Conclusio.

Qui ex aliquo Ordine Mendicantium, ad Ordinem Monachalium transierit, quacumque auctoritate, etiam Apostolica, non potest in eo regulare beneficium, aut aliquod officiũ obtinere. Hęc Cõclusio, habetur expressa, *in Clement. 1. de Regul. & transeuntibus ad Religionem*, quę incipit, *Vt professores*, facta in Concilio Viennensi. vbi habẽtur hęc verba: *Vt professi ex cuiusuis paupertatis Ordines, eo libentius, in ea, qua vocati sunt vocatione persistant, transeuntes q. ad non Mendicantium Ordinẽ, in eo-*

Translatus ex aliquo Ordine Mendicantium ad monachales, etiam ex auctoritate Apostolica, non potest aliquod officium, siue beneficium obtinere.

Clement. 1. de regul. & transeunt. ad Reg.

in eodem conuersari quietius studeant, quò etiam in ipsis discordiarum, & schismatum productiua ambitio reprimatur, sacro approbante Concilio, statuimus, Mendicantes omnes, qui ad non Mendicantiū Ordines (etiam auctoritate Apostolica) transibunt in posterum, qui ve hactenus transierunt, quamuis nunc prioratus administrationes, vel officia, aut curā animarum, vel regimen quodcumque obtineant, inibi vocem, aut locum, in capitulo nō habere, etiam si hoc sibi ab alijs libere concedatur, ad Prioratus quoque administrationes, aut quacumque in antea non assumi officia etiam tamquam Vicarios, seu ministros, vel locum aliorum tenētes, quodq. animarum curā, & regimen, nec pro se possint, nec pro alijs exercere, quidquid autem in contrarium attentatum fuerit, sit irritum ipso iure, quouis priuilegio non obstante.

Nota.

Nota valde pro Religiosis Mendicantibus transeuntibus ad Carthusiā, quod nō possunt ibidem officium aliquod obtinere nec vocem, & locum in Capitulo.

Hanc Constitutionem fecit pdictus Clemens V. ad frenandam multorum religiosorum, Ordinum Mendicantium inconstantiam nimiam, retrahendosq. ipsos, à desiderio transeundi ad Ordines Monachales, cum videret scibi, nullum beneficiū Regulare, nec aliquod officium Ordinis posse obtinere, quin vero, nec locum, aut vocē in Capitulo posse habere quamuis hoc ab alijs libere sibi concederetur, sed tristem, atque lamentabilem vitam ducere, videntes senes, iuuenes etiam ignaros, & incompositos sibi preponi, ipsosq. penitus excludi, atque priuari emolumentis, & officijs Ordinis. Quod adeò verum est, vt quamuis aliquis ex Mendicantibus, per concessionem Martini V. in supradicta Extrauag. *Viam ambitiosæ cupiditatis*, transferatur ad Carthusiam, qui Ordo, etiam Monachalis est, & solus excipitur, quātum ad hoc, vt ad ipsum fieri possit transitus, crediderim, quin vero, & certissimum est, quod & ipse ibidem nullum officium Ordinis potest obtinere: imo vero quantum ad illum, locū etiam habet prædicta *Clementina 1. de Regul.* quæ generaliter omnes Ordines Monachales, seu non Mendicantes comprehendit, vt patebit intuenti, etiam si fiat transitus auctoritate Apostolica. Quod quam valde est notandum, atque memoriæ commendandum.

Difficultas.

Sed inter Doctores Iurisperitos, circa pdictam Clementinam, & ipsius intelligētiam, versatur magna lis, & controuersia, ad determinandum, quosnā Mendicantes cōprehendat, & de quibus intelligi debeat, & an Religionum Mendicantium nomine comprehendantur omnes in vniuersum Religiones Mendicantes, siue id habeāt à iure, & ex Regula, siue vero ex priuilegio, & summorum Pontificū permissione: an vero illæ solum, quæ id habent ex iure, & Regula, & ex primæua sua institutione, & fundatione, quales sunt Prædicatorum Ordo, & Minimorum, & Hæremitarum sancti Augustini, & Carmelitarum? Quidam enim dicunt, appellatione Ordinum Mendicantium, non solum venire Ordines Prædicatorum, Minorum, & Hæremitarū sancti Augustini, & Carmelitarum, verum etiam, & omnes alios, qui ex priuilegio, & diplomate Apostolico, inter pdictos Mendicantes connumerantur, & mendicare possunt, quamuis non mendicent de facto. Hanc sentētiam, atque opinionē tenet Quintilianus Mendosius supra dictam regulam 23. vbi inquit, quod qui olim erāt Mendicantes, postea vero habilitati, priuilegiati, atque dispensati sunt per Ecclesiam, vt habere possint proprium, comprehēduntur in supradicta *Extrauag. Viam ambitiosæ, & Clement. 1. de regul. & transeunt. ad Religionem*, nam inquit in dependentibus à duobus, vno sublato remanet alterum, vnde quando aliqui Fratres Mendicantes ex priuilegio dispensantur, atque habilitantur, ad habendum proprium, non proinde liberi, aut exempti sunt, ab alijs iuribus, siue oneribus, loquentibus de Mendicātibus. Idem dicūt alij

An clementina 1. de regul. & transeūt ad Religionem intelligatur solū de quatuor Ordinib. Mendicantibus, an vero etiā de alijs qui mendicāt ex priuilegio. Prima opinio, & sententia.

Quintil. Mendos. super regul. 23.

c. Qui sentit de reg. iuris, li. 6. l. secundum naturam ff. eod.

Nauarr. lib. 3. cons. de reg. cōs. 57. nu. 2. & 63. nu. 1.

Doctores esse tenendum, & dicendum de prædictis Mendicantibus ex priuilegio. nam si volunt (inquiunt) mendicare, & Mendicantium priuilegiū habere, æquum est, vt & subeant onus Mendicantium, iuxta *Regulam, qui sentit, de regu. iuris lib. 6. & l. secundum naturam ff. eodem.*

Sed contrariam sententiam tenet Nauarr. lib. 3. consil. de regul. consil. 5. num. 2. & 63. nu. 1. vbi inquit, quod quantum ad hunc effectum, Mendicantium Ordo ille est, ac ille solummodo dicitur, cui ab eiusdem fundatione, vel per constitutiones Apostolicas, aut à Sede Apostolica confirmatas, non licet, neque in particulari, neque in communi, proprium habere, à quo, si quis ad non Mendicantes transeat, efficitur inhabilis ad beneficia, & officia Religionis non Mendicantis, ad quam transit, per supradictam *Clementinam de regul.* Et descēdendo ad casum sibi propositum, & consultatum, de quodam Fratre Ordinis sanctæ Mariæ de Mercede, inquit, quod si à principio fundationis dicti Ordinis, talis Ordo non fuit fundatus, atque creatus, vt esset vnus ex Mendicantibus, ita quod non possint Fratres dicti Ordinis, neque in cōmuni, neque in particulari, proprium habere, aut per constitutiones Papales, seu à Papa confirmatas, astrictus fuerit dictus Ordo de Mercede ad prædictam paupertatem; pdictus religiosus non incidit in pęnas positas in supradicta Clementina. cui consequens est etiam huiusmodi translatum posse obtinere, & tenere beneficia, & officia Ordinis, ad quem translatus est, quia per prædictam Clementinam non inhabilitantur, nisi illi dumtaxat religiosi, qui sunt Mendicantes, dicto modo, & in prædictis illis duobus casibus. Ad quod probandum adducit in suam opinionem, Imolam, & alios Doctores, vt patebit intuenti, dicendo etiam, quod cum supradicta Clementina sit pœnalis, potius debet limitari, & restringi, quam ampliari, & extendi, & iuxta *c. pœna. de pœnitentia, dist. 1.* cum ibi adnotatis. Sicq. iuxta hanc sententiam & opinionem, solum est intelligenda de quatuor supradictis Ordinibus Mendicantibus, qui sunt tales ex Regula, & à sua primęua institutione, & fundatione. Hactenus de isto Articulo.

Secunda opinio, & vera resolutio.

c. Pœna de pœni. dist. 1.

ARTICVLVS IX.

Vtrum ex Ordine Canonicorum Regularium, ad Ordinem Monachalem, seu Monachorum, licite fieri possit transitus?

ET ratio dubitandi est, nam *in c. mandamus, & in c. nullus Abbas, 19. q. 3.* stricte præcipitur, & vniuersaliter interdicitur, *ne quis Canonicus Regularis professus, nisi (quod absit) publice lapsus fuerit, Monachus efficiatur, neque ad Monachorū Religionem transeat*, & dicitur, *quod si ausu temerario, id agere tentauerint, anathematis vinculo obligentur, & ad Ordinem Canonicorum redeant, ac deinceps memorialem cucullam deferant, & vltimi in choro remaneant.* hæc vbi supra. Ex quibus (vt videtur) colligitur, à statu prædictorum Canonicorum Regularium, ad statum Monachorum, nullum esse licitum transitum.

Ratio dubitandi.

c. mādamus, & c. nullus Abb. 19. q. 3.

D. Tho. 2. 2. q. 189. artic. 8. in solut. ad 2.

Hanc quæstionem, atque difficultatem, mouet, atque dissoluit D. Tho. 2. 2. q. 189. art, 8. in secundo argumento, & in solutione ad ipsum. Sed antequā ipse ad eiusdem resolutionem accedam, libuit pręmittere, ex Nauarr. super *c. statuimus*, multum interesse, atque quammaximum versari discrimen, inter Ordinem Canonicorum Regularium, & Ordinem Monachorum. Primo, quia, vt inquit D. Thom. Canonicis Regularibus, per se inest Clericatus, seu per se illis competit, quod sint Clerici,

Quid intersit inter Ordinem Monachorum, & Canonicorum Regularium.

Nauar. in c. statuimus, cōmēt. 4. de Reg. nu. 1. & sequentibus.

ci, & Religiosi, Monachis autem nō sic, nisi per accidens. Multi enim olim erāt Monachi, ac fere omnes, qui non ad sacros ascendebant Ordines, neque aliquo insigniebātur Clericatus caractere, vt cōstat ex multis Iuribus, & capitibus decreti, *16. q. 1. ex c. alia, ex c. si Clericatus, ex c. legi*, q bus in locis hac de re plura dicūtur, eaq. notatu dignissima. Quibus, & addi potest *c. nemo potest, eadem causa, & quæstione*, vbi dicitur, quod ad Religionem Monachorum nō per se competit, vt sint Clerici, neque Clerici erant olim, ij qui viuebant solitarie. Qua ratione dicit prædictus D. Tho. quod quamuis Ordo Monachorum esset arctior, & strictioris obseruantię, licite tamen olim fieri poterat transitus ab Ordine Monachorum, ad Ordinem Canonicorum Regularium; quod & fiebat multoties, vt satis colligitur ex illo, quod dixit D. Hieronymus in epistola ad Rusticū Monachum, & habetur *in c. sic viue, 16. quæst. 1. sic in Monasterio viue, vt effici Clericus mercaris*, idē habetur in *cap. si clericatus, eadem causa, & quæstione*, atque licitum etiam esset id ipsum fieri hodie, si Monachi essent tātummodo laici, & non sacris insignirētur Ordinibus, nec diuinis rebus, atque cōmuni bono, inhærent, at inquit D. Thom. si Monachi sint Clerici, & sacris mysterijs obsequentes (vt modo contingit de facto) cum habeant id, quod est Canonicorum Regularium proprium, & hoc cum maiori arctitudine, non est illis licitum ab Ordine Monachorum, ad Ordinem Canonicorum Regularium transire, imo vero licebit è contra, ab Ordinē Canonicorum prædictorum Regularium, transire ad Ordinem Monachorum, petita tamen Superioris licentia, licet non obtenta, iuxta *c. statuimus, 19. q. 3.* vbi id expresse dicitur, & *in c. licet quibusdā de Regul.* Hoc præmisso notabili, proposito articulo, respondeo per sequentem Conclusionem.

c. Alia, c. si clericatus c. legi, 16. q. 1.

c. Nemo potest, eadem causa, & quæst.

Olim Monachi vt plurimum non erāt Clerici, ac proinde licitus erat trāsitus ab Ordine Monachorū ad Ordinem Canonicorū Regularium, quibus per se competit Clericatus.

Hieron. in epist. ad Rust. & habetur in c. sic viue, 16. q. 1. idem habetur in c. si clericatus, ead. caus. & q.

c. Statuimus, 19. q. 3.

c. Licet quibusdā de Regul.

Conclusio.

Ex Ordine Canonicorum Regularium ad Ordinem Monachorum, hodie licitus est transitus, petita licentia, quamuis non obtenta.

D. Tho. vbi supra.

Nauar. in c. statuimus, nu. 11.

Nūc ex Ordine Canonicorum Regularium, ad Ordinem Monachorum, licite potest fieri transitus petita Superioris licentia, quamuis non obtenta. Hanc Conclusionem tenet expresse D. Tho. vt constat ex præmisso notabili, & Doctor Nauarr. *in d. c. statuimus, nu. 11.* vbi dicit, quod licet Canonici Regulares, non potuerint olim transire ad Monachos, nec possent hodie qui non essent plus quam Monachi laici, quique non tractarent ea quæ pertinent ad Chorum, & ad mysteria Ecclesiastica, vt faciunt Canonici, possunt tamen transire ad eos qui eadem mysteria diuina tractant, quemadmodum, & Canonici Regulares, quales sunt hodie fere oēs Monachi, ratione maioris arctitudinis, quia habentes eundem finem, viuūt cum maiori rigore. Et addit, quod è contra, licet olim Monachi, qui non erant plusquam Monachi, possent transire ad Canonicos Regulares, propter maiorem perfectionem, atque altiorem finem, quem habebant, hodie tamen non id possunt, quia exæquātur eis in perfectione, cum tractent eadem mysteria, & superent illos in regularis obseruantiæ arctitudine, & rigore. Ex dictis superq. satis colligitur, quod Canonici Regulares possunt hodie transire ad quemlibet Ordinem Monachalem, & ad Religiones Fratrum Ordinē Prædicatorum, Minorum, & aliorum, non tamen è cōuerso, Monachi, alijq. Religiosi, ad Ordinem, siue Religionem supradictorum Canonicorum Regularium.

Respondetur ad rationem dubitandi in principio ppositam.

Ad argumētum, siue rationem dubitandi respōdeo, in supradictis capitulis propterea fuisse prohibitum, vt ne Canonici Regulares ad Monachos trāsirent, quia stantibus rebus, vt tunc temporis moris erat, quod Monachi erant solitarij, & viuebāt seorsum separati, non vero cōmuniter, nec diuinis mysterijs, & communi bono intendentes, altior erat Ordo Canonicorum Regularium, quā Monachorum. Nam licet vtrique essent, ad vitam cōtemplatiuam ordinati, Canonici tamen prædicti, instituti erāt ad contemplatiuam circa ministeria Ecclesiastica publica, Monachi vero ad contemplationem priuatam, & quāto bonum publicum differt à bono priuato, ac præcellit ipsum, tanto Ordo Canonicorum Regularium, differebat ab Ordine pręfatorum Monachorum, & præcedebat ipsum. Vnde tūc temporis, velle ex Ordine Canonicorum Regularium, ad Ordinem Monachorum trāsire, erat quasi descendere, à perfecto ad imperfectum, seu, vt verius loquar, à magis perfecto ad minus perfectum, idq. propterea fuit prohibitum; at modo nō ita res se habet, sed è conuerso, licitumq. proinde est, de licentia Prælati, iuxta supradictum *c. statuimus*, licētia petita, quamuis non obtēta, & iuxta *c. licet quibusdam, de Regu.* pensatisq. omnibus alijs, quę hac in re veniunt consideranda, circa maiorem, vel minorem rigorem Religionis, à qua, & ad quam fit transitus, ex Ordine prędictorum Canonicorū Regularium, transire ad Ordinem Monachorum, seu aliorum quorumcumque Religiosorum, qui eosdē superent ac vincant in perfectione. hæc de isto articulo dicta sufficiant.

ARTICVLVS X.

Vtrum ex quolibet Ordine, ad Carthusiam licite possit fieri transitus?

Ratio dubitandi.

c. Viam ambitiosæ cupiditatis, de Regu. & trans. ad Relig.

ET videtur, quod sic: nam in supradicta extrauaganti, *viam ambitiosæ cupiditatis*, Martinus V. agens de Regularibus, & volentibus transire ad aliam Religionem, postquam strictissime pręcipit, & prohibet omnibus Fratribus Mendicantibus, vt nullus ad Ordinem Monachorum, seu non Mendicantium, quocunque prætextu, aut virtute cuiuscumque licentiæ, atque etiam indulti Apostolici, transeat seu præsumat transire, paucis verbis interpositis, dicit, id vniuersaliter esse intelligēdum, *Ordine Carthusiensium dumtaxat excepto*, quibus verbis (vt videtur) datur intelligi, quod ex omni Ordine, & Religione Mendicanti, siue non Mendicanti, ad Carthusiam licitus sit transitus. Cui etiam fauere videtur ipsa ratio, cum iuxta Ius commune, positum in *c. licet quibusdam, de Regu.* ad strictiorem Ordinem licitus sit transitus, petita licentia, licet non obtenta: cum ergo prædictus Carthusiensium Ordo, vt videtur, sit omnium strictissimus, consequens apparet, quod ad ipsum ex omni alia Religione, licitus sit transitus.

c. Licet quibusdam, de Regul.

Opinio, & sententia Nauarri circa propositam difficultatem lib. 5. Cōs. de Reg. cons. 10. & 68.

Nauar. lib. 3. Consiliorum, de Regularib. de hac materia, & quæstione, facit duo Consilia, in quorū primo, quod numero est, 10. quærit, An Carthusianorum Religio sit arctior, & strictior, Ordine Minimorum; in altero vero numero 68. quærit, vtrum Frater Minor possit transire ad Carthusianos, & è contra, Carthusiani ad Fratres Minores. Et relictis modo nobis Minoribus Fratribus, de quibus impræsentiarum nullam prorsus volo habere quæstionem, quia fusior habenda erit in sequenti articulo, cum specialem habeat difficultatem, dico, quod loquēdo generaliter, & vniuersaliter de omnibus Religionibus, dicit prædictus Nauarr. Minoritas, & omnes alios Religiosos Mendicantes, posse transire ad Carthusianos, & quod de eo, est expressa constitutio, atque determinatio, in supradicta Extrauaganti, *Viam ambitiosæ cupiditatis*. Quod autem Carthusiani transire possint ad Minores, seu ad alios Mendicantes, ait, non se meminisse legisse textum, qui hoc in specie declaret, præter Syluestrum, de quo statim dicemus. Sed

ad pro-

ad probandum, quod ex omni alia Religione ad Carthusiani licitus sit transitus, dicit plura de isto Ordine, & quidem valde notanda, ac pene stupenda, de sua nimia arctitudine, rigore, atque austeritate. Primo, quod Carthusiana Religio, in nullo casu permittit vsum carnium, etiam tempore ægritudinum grauissimarum. Secundo, quod silentium huius Religionis est maximum onus, & fere intolerabile, quia Religiosi eius inter se numquam colloquuntur, & cum sibi obuiant, sola capitis inclinatione se salutant, & numquam simul comedūt, preterquam Dominicis diebus, & ferijs v. & cū simul comedunt, intendunt lectioni, & non colloquutioni, atque ita neque in Choro, neque in Dormitorio, nec in Refectorio, neq; in vllo alio loco colloquūtur, nisi cum ægrotant, neque extraneus vllus admittitur ad loquendum cum eis, sine licentia Superioris, quę nō datur nisi iusta de causa, ob quod (inquit) illorum silentia quidam doctus, & eruditus vir, vocat ea, silentia ęterna, quia neque etiam alloquuntur ministros, qui eisdem necessaria ministrāt. Addit, in sacræ huius Religionis vitis adnotasse quosdam, quod ob prædicta strictissima, & rigorosissima sua silentia, incurrebant interdum nonnullam capitis vertiginem, fiebantq. veluti amentes. Tertio ponderat, atque exaggerat prædicti Ordinis austeritatem, & rigorem maximū, ex eo, quod cum homo sit animal sociabile, ipsi contra naturā, & contra conditionem totius humanæ naturę, fiūt inter se quodammodo insociabiles. Quarto ponderat, quod ipsorum clausura est quasi quidā perpetuus carcer, numquam enim è Monasterio exeūt nisi ob grauem aliquam causam, de quibus causis, dicit se plura dixisse in commentario 4. de reg. nu. 31. Hæc igitur sunt fundamenta, & potissimæ rationes, quibus innixus prędictus Doctor Nauar. dicit, & credit, Carthusianorum Ordinem excellere, atque superare reliquos omnes, qui sunt in Ecclesia in arctitudine, rigore, & austeritate, etiam Minimorum Ordinem, quem etiam dicit esse arctiorē, omnibus alijs Religionibus, prout insinuare est visus Iulius II. in quadam Bulla, quia Minimorum Religio, vltra tria essentialia, & substantialia vota, quæ omnes in vniuersum Religiones habent, profitetur quartum aliud, de non vescendo vmquam alijs cibis, quam quadragesimalibus (excepto ęgritudinis statu) in quo dicit etiam excedere Carthusianos: nam Carthusianis (inquit) permittitur edere oua, & lacticinia, tam in statu sanitatis, quam tēpore ægritudinis, non vero prædictis Fratribus Minimis; nihilominus tamen dicit, quod Carthusiani excedunt Minimos, in eo quod non licet eis vmquam, etiam cum ægrotant, vesci carnibus, & suo iudicio, tam graue, imo grauius est, abstinere semper à carnibus, etiam in ægritudinis mortiferæ statu, quàm abstinere ab omnibus cibis non quadragesimalibus, cum facultate vescendi carnibus ęgritudinis tempore. Sed quidquid de hoc sit, tandem concludit prædictus Nauarr. dicendo, quod quamuis Minimorum Ordo, excedat, & superet omnes alias Religiones, in arctitudine (nullam excipit) exceditur tamē, & superatur à Carthusianorū Religione, quę suo videri, est oīum rigidissima, strictissima, & rigorosissima, quæ ipsam, & oēs alias Religiones, antecellit in arctitudine, austeritate, & rigore, ad quam proinde ex omnibus alijs, vt arctiorē, atque strictiorem, licitus, est transitus. Hæc Nauar. & omnibus in contrarium adductis respondet loco supra citato, cōs. 10. de Regul. Sed Syluester, *verbo, Religio, 4. q. 6.* quęrens, de qua Religione ad aliam, licitus sit transitus, de mente Sancti Antonini Archiepiscopi Florentini, dicit, omnem Religionem Mendicantium esse perfectiorem omni non Mendicante, & inter Mendicātes, eam omnes alias præcellere, quę essentialiter, principaliter, atque nominaliter, est instituta ad prædicādum, qualis est Prędicatorum Ordo nuncupatus, cuius ipse erat filius, & alumnus. Quia (inquit) hæc est Religio Christi, etiam si loculos habeat, quos non possideat alia Religio, quæ prædicationem essentialiter non habeat annexam, nisi accidentaliter, post institutionem, siue ex commissione. Quibus addit & dicit, quod ex omni alia Religione ad Ordinem istum licet transire, cum vnicuique ob frugem melioris vitę ad altiorem statum liceat id facere, iuxta *c. duæ sunt, 19. q. 2. & c. licet, de Regu.* non solum Carthusienses, verum etiam, & cuiuslibet Ordinis Fratres. Addit prædictus Syluester, vidisse se determinationem quandam vniuersitatis Parisiēsis, qua dictum, atque determinatum fuit, quod prædicti Fratres Carthusienses, de iure communi, possunt transire ad Ordinem Prædicatorum regulariter viuentiū; idemq. dicit de nobis Fratribus, Ordinis Minorum, & quibuscumq. alijs, & è conuerso, quod Fratres Prædicatores transire non possunt, ad aliorum Ordinum obseruantiam, vtcumque strictam, nisi in suo Ordine remissa fuerit Religio; nam tunc liceret, animo strictius, & arctius viuendi. Hæc Syluester vbi supra. Ex quibus colligitur contrarietas quammaxima, quę hac in re reperitur inter hos grauissimos Auctores, & Doctores, Syluestrum, & Nauarrum. Sed vt quod magis arridet, & verius, & probabilius esse videtur, paucis dicam, pro resolutione supra positi articuli, sequentes statuo Conclusiones.

Carthusiæ austeritates, & rigores annumerantur de mēte, & sententia Nauarri.

Annumerantur Minimorum Ordinis austeritates, & rigores de mente, & sententia Nauarri.

Opinio, & sententia Syluestri circa difficultatem eamdem.

Syluest. verbo, Religio. 4. q. 6.

D. Anton. 3. p. tit. 16. c. 4. in fine.

c. Duæ sunt, 19. q. 2. cap. licet de Regul.

Prima Conclusio.

Stando in foro exteriori, certissimum esse videtur, quod Prælati, & Superiores Religionum omnium quarumcumque, etiam Mendicantium, licentiam possunt præstare sibi subditis, vt libere valeant ad Ordinem Carthusiensium transire, ex solo zelo, arctioris, & strictioris vitæ, quamuis nulla alia subsit causa: quod si ipsi Prælati noluerint, huiusmodi licentiam præstare, poterunt ijdem subditi, petita licentia, quamuis non obtenta, ad prædictum Ordinem, impune transuolare. Hæc Conclusio colligitur ex supradicta Extrauaganti Martini V. *Viā ambitiosæ cupiditatis, & ex c. licet quibusdam, de Regularibus.* & pro ea faciunt omnia, quæ dicta sunt supra, de mente Nauarri. Sit tamen secunda Conclusio.

Stando in foro exteriori, licitus est transitus ex omni Religione, etiam Mendicantium, ad Carthusiam.

Extra. Viā ambitiosæ cupiditatis.

c. Licet quibusdam, de Regul.

Secunda Conclusio.

Stando in foro interiori, atque conscientiæ, probabilissimum etiam videtur, quod nullo modo licitum sit Fratribus Prædicatoribus, ad Carthusianos transire, imo vero è contra Carthusiani, & quicumque alij Fratres quorumcumque Ordinum (Minoribus semper exceptis, propter rationes inferius dicendas in sequenti articulo) licite, atque cum tuta, & secura conscientia, poterunt transire ad ipsos Dominicanos, seruantes ad vnguem suam regulam, & regulariter viuentes. Hæc Conclusio fundatur in doctrina, & auctoritate D. Antonini, & in omnibus alijs, quæ loco supra citato diximus de mente Syluestri: cui fauent, etiam grauissimi Auctores, ab ipso citati, & relati, sed specialiter Ioannes Andreas, qui *in cap. sane, de regul.* inquit, quod constitutiones Prædicatorum, vltra regulam ita arctant eos, vt vita eorum sit asperior vita quorumcumque Monachorum. Sed quia hæc distinctio à me adducta, de foro interiori, & exteriori, cuidam viro, alias docto, & erudito, minus placet, quia inconueniens sibi videtur quammaximum, quod Summus Pontifex Martinus V. in prædicta

Stando in foro interiori, & conscientiæ, probabilissimū etiā est, nō licere aliquibus Religiosis quorūdam Ordinū ad Carthusiam transire, sed maxime ex Ordine Prædicatorum.

Nota quid senserit Io. Andr. de austeritate, & rigore Prædicatorum Ordinis.

Ioan. And. in c. sane, de Regul.

sua

ista Extrauaganti concesserit alicui, tamquam licitum in foro exteriori, quod non sit etiam satis licitum in foro conscientiæ, & interiori, audiat obsecro, & legat ipse prædictum doctissimum D. Nauarr. loco supra citato, cons. 68. nu. 1. vbi expresse ait, quod ad hoc, vt transitus de vna Religione ad aliam sit licitus, quoad forum conscientiæ, & interius, plura requiruntur, quam ad hoc, vt sit licitus, quoad forum exterius: ad quod probandum adducit Syluestrum *verbo Religio, 4. q. 2.* allegando ad id *cap. non est, de voto, & voti redemptione.* Quibus, & ipse addo, quod prædictus Martinus V. in Extrauaganti supra citata, per hoc quod concessit, quoslibet Religiosos licite posse ad Carthusiam transire, non expresse diffiniuit, aut determinauit, quod Carthusiensium Ordo esset arctior, aut perfectior cæteris Ordinibus, nam licite, etiam ex causa, transitur ad æqualem, & etiam interdum ad laxiorem, vt recte notat & aduertit prædictus Syluester, vbi supra q. 6. in fine, mentionem faciens, de eadem Extrauaganti Martini V. At cum videret effrenatam quorumdam cupiditatem, & desideriū derelinquendi suum Ordinem, & transeundi ad alium, ob suos peculiares fines, dominandi, præcipiendi, &c. cum esset Pontifex, pastor, atque Prælatus totius Ecclesiæ, quæ non indicat de occultis, licentiam indulsit omnibus Fratribus, & maxime Mendicantibus, vt si ad aliquem Ordinem Monachalem vellent transire, hoc fieret ad Carthusiam, non vero ad alium (hanc enim solam excepit, atque exemit) idq. tuta conscientia, supplendo, & dispensando, si qua deessent, eo modo quo poterat, & potest dispensare summus Pontifex, in eo, vt licite fiat transitus ex vno Ordine ad alium æqualem, siue etiam cum causa ad laxiorem. Et hæc de isto articulo dicta sufficiant: nam si quæ ad hoc propositum dicenda supersunt, dicuntur in sequenti.

Nau. lib. 3. Cons. de Reg. cons. 68. num. 1.

Sylu. verbo Religio. 4. q. 2.

c. Non est, de voto, & voti Redempt.

Nota circa Extrauagantem Martini V. Viam ambitur facile transitu ad Carthusiam.

ARTICVLVS XI.

Vtrum specialiter, ex nostro sacro Minorum Fratrum Ordine, licite possit fieri transitus ad Carthusiam?

Circa hanc difficultatem, vt non quippiam pro libito, aut ex propria sententia dicamus, libet ad literam referre, verba, quę olim ad hoc propositum dixit Serap. P. & Doct. D. Bonau. explicādo nostram Fratrum Minorum Regulam. Gloriosiss. P. noster Franciscus, agendo de suis Fratribus tā professis, postquam de nouitijs dixerat, quod finito anno probationis recipiantur ad obedientiam, promittentes vitam istam semper, & regulā obseruare, de professis subdit: *Et nullo modo licebit eis, de ista Religione exire, iuxta mādatum Domini Papæ quia secundum sanctum Euangelium, nemo mittens manum ad aratrum, & aspiciens retro, aptus est regno Dei.* Hoc mandatum Domini Papæ, de quo Pater noster Franciscus, prædicto in loco mentionem facit, est quoddam Breue, seu quædam Bulla, quam ante approbationem nostri Sacri Ordinis, & cōfirmationem expressam, & authenticam prædictæ nostræ Regulæ, Honorius III. eidem concessit, stricte præcipiens, atque inhibens cunctis nostri Ordinis Fratribus, ne post professam nostrā Regulam, multo iam ante tempore, ab Innocentio III. viuæ vocis oraculo, approbatam, & confirmatam, ab hac Religione exirent. De qua Bulla, seu Breui, expressa fit mentio, in nostri Sacri Ordinis monumentis. Explicans igitur prędictus Seraphicus Pater noster D. Bonauentura, prædictæ nostræ Regulæ verba, in hæc sequentia prorumpit: *Exitum de Religione aliqua dupliciter possumus intelligere. Vno modo, retrocedendo, & reuertendo ad seculum, seu ad Religionē laxiorem, quorum vtrumque est apostatare, & retro aspicere, alio modo procedendo ad altiorem gradum, & ascendendo, frugem scilicet melioris vitæ, sicut faciūt, qui a laxioribus statibus, ad Religiones se trāsferunt altiores & meliores. Primus prædictus modus exeundi ex Religione, in omni Religione est damnabilis. Secundus vero laudabilis, vbi possibilis. Sed professo ad hāc regulam, est impossibilis, quod nisi Papa supponeret, nō diceret, & nullo modo licebit eis de ista Religione exire, quia secundum sanctum Euangelium, nemo mittens manum ad aratrum, & aspiciens retro, aptus est regno Dei. Si igitur non licet exire, quia non licet retro aspicere: ergo omnis alia Religio huic est retro. & apostatæ sunt omnes ab hac Religione post professionem, ad quamcumque aliam transeuntes.* Verba sunt expressa D. Bonauenturæ. Et post pauca addit: *Quod si de licentia Apostolica se glorientur aliqui aliter facientes, pro certissimo sciant, contra hanc Domini sententiam, Papam nihil facere, nemo mittens manum ad aratrum, & aspiciens retro. aptus est regno Dei. Quod si mendacijs interuenientibus, aliquid contingat per tales à Sede Apostolica impetrari, non est eis excusatio, sed accusationis duplicatio, dum mendacio, tantum Patrē circumuenientes sua quærunt apostasiæ pallium qui in votis non dispensat, nisi vbi suggerit pietas, & rationabilis causa, & æquitas recompensat.* Hæc prædictus Bonauentura loco supra citato. Et in quæstionibus, quas fecit super eamdem regulam, q. 13. proposita difficultate, an scilicet de ista Religione posset quis ad aliam transire, post factam in ea professionem? respondet, *quod non, saluo meliori iudicio, nisi per specialem dispensationem Sedis Apostolicæ, cum hoc expresse in ipsa regula per Papam confirmatā, prohibeatur.* ibi, *& nullo modo licebit eis de ista Religione exire, &c.* Cuius rationē subdit, quod *cum non inueniatur arctior regula, neque strictior, seu æqualis, clare patet, quod non licet cuiquam per se ipsum, ad inferiorem Ordinem transire, causam, atque occasionem prabēdo vt omnes qui vident iuxta Euangelium, incipiant illudere ei, dicentes, quia hic homo cœpit ædificare, & non potuit consumare.* Et in quæstione præcedenti, quæ est 12. in ordine, proposita alia difficultate, an de quolibet Ordine, & Religione possit quis ad Regulam, & Ordinem S. Francisci, seu Minorum Fratrum transire? respōdet, ac dicit: *Sine præiudicio melioris sententiæ, quod sic, vbi id sine aliorum scandalo fieri potest, propter quod* (inquit) *maxime nobis prohibetur de quibusdam Religiosis non recipiendis, cum scandalum tale sit maius malum, quam aliorum receptio sit bonum.* Quorum omnium prædictorum, quasi rationem reddens, subdit: *quod cum tria sint principalia omnis Religionis vota, obedientiæ scilicet castitatis, atque paupertatis, in Regula nostra, sunt ista omnia, quasi altiora, & strictiora, quam in alijs omnibus Ordinibus, & Religionibus, ex quo constat, quod Religio nostra est altior, & strictior alijs Ordinibus, & ideo de qualibet Religione possunt secure Fratres ad istam transire, dummodo id faciant, non ex leuitate sed ex spiritu Dei ducti. Nam etiam si aliqua sit in quibusdam corporalibus exercitationibus strictior, vt in abstinentia carnium, silentio, & officio Ecclesiastico & similibus, hæc tamen omnia, ex sublimiorum obedientiæ, paupertatis, & castitatis virtute facile recompensantur, sicut modicum pondus auri, in pretio prævalet magno pōderi argenti, seu cuiuspiam alterius metalli.* (Verba sunt expressa) ad quod probandum adducit illud Pauli 1. ad Timoth. 4. quando dixit, quod corporalis exercitatio, ad modicum vtilis est. Hæc D. Bonauent. verba si recte considerentur, ac penitus introspiciantur, ex eis facile licebit

Nota valde nobile dictum, & consilium Seraphici P.N. D. Bonauent. circa transitum ex nostro Ordine ad Carthusiam.

D. Bonau. super Reg. c. 2.

Idem D. Bonau. in qq. super Regul. q. 12. & 13.

Luca 14.

1. ad Timo. 4.

cebit

cebit colligere, quin vero aperte, & manifeste constat, quod expresse loquitur de Carthusia, & Carthusianorum Ordine, qui iam longe ante præcesserat. Nam Carthusia (constat ex Chronicis, & monumentis, atque fide dignis historijs) cœpit anno 1084. sub Victore III. Summo Pontifice, seu vt alijs placet, anno 1101. sub Alberto, schismatis tempore, contra Paschalem Secũdum, vt nos diximus supra q. 4. art. 3. Diuus autem Bonauent. floruit tempore Innocentij IV. qui præfuit Ecclesiæ anno Domini 1254. ipse vero electus fuit in generalem ministrũ totius nostri Sacri Ordinis, anno Domini 1256. ex quo infertur, quod quando D. Bonauentura scripsit supradicta verba, & generaliter est locutus, de omni alia Religione (absque exceptione Carthusiæ) quantum ad hoc, quod est, non esse licitum trãsitum de nostra Religione ad aliam, esse vero licitum, de omni alia ad nostram, quamuis aliqua videatur strictior in quibusdam exercitationibus corporalibus, vt puta abstinentia carnium, silentio, &c. quod intellexit, atque comprehẽdere voluit, etiam Carthusiam, quin vero, & specialiter de ea mentionem fecit expressam. Sed Nauarr. lib. 3. Consiliorum, de Regularibus, cons. 10. & 68. non legisse, videtur supradicta verba D. Bonau. postquam dicit Religiones, Carthusianorum, atque etiã Minimorum, esse strictiores, & arctiores omnibus alijs Religionibus, liceteq. proinde transitum, à nostra Religione, ad Carthusiam. Et præmissis, atque pro expressis habitis, quæ de mente, & sententia Nauarri, in præcedenti articulo satis extense sunt dicta, vt proposito articulo resolutiue respondeam, sequentes statuo Conclusiones.

Nau. lib. 3. Cõs. de Reg. cons. 10. & 68.

Prima Conclusio.

Loquendo de foro exteriori vt videtur licitum est ex omni alia Religione, ad Carthusiã transire.

Loquendo de foro exteriori Ecclesiæ, (vt videtur) licitum est, ex omni Ordine, & Religione, ad Carthusiam transire. Hæc Conclusio est fere omniũ DD. communis, quamuis nõn desint excipiant ab hac generali Regula nostrum Ordinem Minorum atque Prędicatorum: sed quidquid de hoc sit, ipsam tenet expresse Nauarr. lib. 3. Consil. de Regul. cons. 68. vbi dicit esse constitutionẽ expresã in Extrau. *Viam ambitiosæ cupiditatis*, quæ suo videri probat etiã nos Minoritas, & omnes alios Religiosos Mẽdicantes, licite posse trãsire ad Carthusianos: sed eo non obstante, loquendo de foro interiori, & quoad Deum, secunda statuitur Conclusio.

c. Viam ambitiosæ cupiditatis inter commu-nes, de Regul. & transeunt ad Relig.

Secunda Conclusio.

Loquendo de foro interiori, & conscientię probabilissimũ est, quod nullus Religiosus nostri Minorum Ordinis licite transire possit ad aliam etiam ad Carthusianum.

Loquendo de foro interiori conscientię, & quoad Deum, probabilissimum est, quod nullus Frater nostræ Religionis professus, ad quamcumque aliã, etiam ad Carthusiam, potest transire, nisi ex expressa, & rationabili dispensatione Summi Pontificia. Hæc Conclusio est expressa nostri Seraphici Patris D. Bonauenturæ, locis supracitatis, vbi hoc expresse dicit de omni Religione, nulla facta mentione, aut exceptione, de Carthusia. Et eamdem tenet Doctissimus Pater Corduba super nostram Regulam, quam, & probat aliquibus efficacissimis rationibus, & primo, nam certum est, quod ex Religione altiori, ad infimam, siue minorem non licet trãsire, nisi cum causa, & summi Pontificis dispensatione, esset enim quasi mittere manum ad aratrum, & aspicere retro, quod qui facit, iuxta Euangelium non est aptus regno Dei: esset etiam, non plene, atque perfecte soluere votum, vt patet intuenti, & cõstat ex omni Iure diuino, humano, & positiuo, canonico, atque ciuili: sed nostra (inquit) Minorum Fratrum Religio est altior, atque perfectior omnibus alijs Religionibus, quæ sunt in Ecclesia, vt tenet D. Bonauentura, potestque faciliter probari: ergo ex ipsa ad aliam, sine legitima, & rationabili causa, & ex dispensatione Summi Pontificis, nullus vmquam potest transire. Consequẽtia cum maiori est legitima, solummodo restat probare minorem, in qua cõsistit tota huius rei difficultas, & prę-ter quam quod est expressa sententia D. Bonauenturæ, vt constat ex supradictis, probabitur specialiter, considerando Religionis perfectionem, & altitudinem, tum ex maiori, altiori, & perfectiori fine, tum etiam ex maiori arctitudine, & rigore. Et quidem, quantum ad primum attinet, expressa est sententia D. Thomæ, quod illa Religio cæteris paribus, quinuero, & imparibus, est altior atque perfectior, & excedit omnes alias, quæ ordinatur ad altiorem, atque potiorem finem, seu ad altiorem, atque potiorem actum, & habet altiora, potiora, & congruentiora media, siue exercitia, ad consequendum talem finem: sed finis nostræ Seraphicæ Religionis, de se est altior, atque perfectior, sine omniũ aliarum Religionum, vt latissime diximus supra q. 9. art. 5. & multis probauimus in libro, quem edidimus super dictam nostram Regulam, vtpote quæ habeat pro fine, non solum vitam actiuam, nec solam contemplatiuam, quinuero mixtam, siue ex vtraque compositam, quia de se ordinatur, ad contemplandum, & orandum, & ad assistendum choro, & præterea ad prædicandum, & fidelium confessiones audiendum, & incumbendum proximorum omnium spirituali saluti, qui quidem fines, & actus (vt de se patet) sunt cæteris alijs finibus potiores, & præstantiores, postquam pertinent ad vitam mistam, siue actiuam, atque contemplatiuam simul, & hoc per aptissima, & congruentissima media, & exercitia, vt patet ex ipsa Regula, & summorum Pontificum explicationibus, & declarationibus: ergo quantũ ad hoc, nostra Religio, omni procul dubio, omnibus est alijs perfectior, & ex ipsa ad nullam aliam licitus est trãsitus. Sed quod idipsum sit dicendum, considerando Religionis perfectionem, ex maiori austeritate, rigore, & arctitudine, probatur euidentissime, nam nostra Regula (vt inquit D. Bonauentura in principio expositionis ipsius) quantum ad tria vota essentialia, & substantialia, est omnibus alijs strictior, & obedientia, castitas, atque paupertas sunt in nostra sacra Religione strictiora, propter multas, atque fortissimas rationes, quas ibidem adducit, quas ego nunc breuitatis causa omitto, quia hoc negotium longiorem requirebat tractationem. Sed in summa dicit, quod secundum nostram Regulam, prędicta tria vota ad plura se extenduntq, & maiora nos obligant, quam obligent omnes aliarum Religionum, seu Regularum professores. Insuper habet supradicta Regula, 24. præcepta ex decreto summorum Pont. Nicolai III. & Clementis V. in Concilio Viennensi, omnia obligantia ad mortale, quod vel solo dictu est horrendum, atque stupendum, admirabile, & plus quã dici potest strictissimum, & rigorosissimum: ergo loquẽdo etiam de austeritate, & maiori rigore, nulla est in tota Ecclesia Religio, quæ ipsam superet, & excedat, aut cum nostra possit, & valeat comparari. An non strictissimum, atque rigorosissimum est, præter strictissimam, & rigorosissimam trium votorum essentialium obseruantiam, teneri etiam nos Minores Fratres, ad non habendum aliquid proprium, neque in particulari, neque in communi, sed omnino viuere ex eleemosynis emendicatis? Ad non recipiendum, vel contrectandum vllo modo denarios, vel pecunias, per nos, nec per interpositam personam, nisi per amicos spirituales in quibusdam certis casibus, ibidem expressis, & plus quam mille vicibus à summis Pont. determinatis? Præterea loquendo de vestimentis, teneri etiã nos, ad

Cordub. super Reg. c. 2. q. 17.

Probatur quod nostra Minorum Fratrum Religio sit altior, & perfectior omnibus alijs.

D. Tho. 2. 2. q. 188. art. 6.

Nostra Regula excedit, & superat omnes alias, etiam Carthusiam in arctitudine.

Nicolaus III. in c. exijt, de verb. sign. in 6.

Clemens V. in clemen. exiui eod. tit. art. 2.

nos, ad non induendum nisi vestimenta vilia, & non amplius, quam vnum habitum, seu tunicam, cum capucio, & alterã sine capucio, absque Prælatorum licentia, & manifesta necessitate? Item ad incedendum scalceatos, seu non portãdum calceamenta, sine eadem? Item ad non equitandum, nisi manifesta necessitate, vel infirmitate cogamur? Teneri etiam nos ad tot ieiunia, quæ ex præcepto obligant ad ieiunandum (inquam) omnibus sextis ferijs anni, & à festo omnium Sanctorum, vsque ad Natiuitatem Domini. præter quadragesimam omnibus Christianis generaliter præceptã, & alios dies ieiunij statutos, atque determinatos ab Ecclesia, quorum ieiuniorum si exacta computatio fiat, ieiunamus, atque ieiunare tenemur, majorem partem totius anni? An non ista valde sunt difficilia, rigorosa, & stricta? Hæc in summa continentur in nostra Fratrum Minorũ Regula, præter multa alia, quæ causa euitandæ prolixitatis prętereo, & vt breuitati studeam. Certe non recte, aut bene considerat nostram sacrã Regulã, qui non eam dijudicat ar̃ctissimã strectissimã, atq; rigorosissimã. Omitto innumeras, ac fere continuas disciplinas, quæ fiunt in nostro Ordine, secundum nostras generales constitutiones; multa alia nimis ardua, & rigorosa religiosa exercitia, quæ quidẽ si recte consuluisset doctiss. Doctor Nauarr. & totam nostram Regulam plane vidisset, & multiplicia præcepta in eadem contenta, & nosset modum quo hæc in nostra sacra Religione seruantur, atque obseruari præcipiuntur, puniendo, plectendo, & debitis pęnis afficiendo, trãsgressores, & eos qui quidquam aliud in contrariũ faciunt, non certè dixisset Ordinem Minimorum, aut Carthusianorum esse omnium perfectissimos, arctissimos, strictissimos, atque rigorosissimos, licitumque proinde esse transitum ad Carthusiam, ex nostro sacro Minorum Ordine. Non quidem recte calluit, atque considerauit Nauar. rigores, & austeritates Religionum sint ne minus asperi, rigorosi, atque sensibiles, timenti Deum, & suam Regulam stricte, & ad vnguem obseruare volenti, rigores, & asperitates spirituales, quam corporales? Tot continuis exagitari, atque molestari scrupulis, circa obseruantiam tam strictæ, & spiritualis Regulę, quæ requirit obseruatores spiritualissimos, & obseruantissimos, & postquam plura circa hoc negotium fecerint, arbitrabuntur se prorsus nihil effecisse? Quod si de asperitatibus, & rigoribus loquamur, nonne satis aspera, & rigorosa sunt, quæ à nobis superius sunt dicta? Tractent fabrilia fabri, nã Naua. in clericatu educatus, non recte poterat dijudicare de Religionum asperitatibus, & rigorosis eorum exercitijs.

Sed vt ad locũ, vnde progressa est, nostra reuertatur oratio, probatur præterea supradicta nostra Cõclusio, ex verbis Honorij Papæ, positis in confirmatione eiusdem Regulę, ipse enim confirmauit eam, & etiam confirmata, & approbata est à iure communi, *in c. vnico, de religios. domib. lib. 6.* facto in generalis Concilio Lugdunensi. Et in præfatæ Regulæ nostræ confirmatione habetur, quod nullo modo licet Fratribus huius Ordinis professis ab ista Religione exire iuxta mandatum D. Papę, & rationem reddens, ait, quia nemo mittens manum ad aratrum, & aspiciens retro, aptus est regno Dei. Ex quibus verbis sic ego colligo argumentum: Qui ab hac Religione exit, vt ad aliam transeat, prætterquam quod transgreditur præceptum Papæ, dicitur, quod sit sicut, qui mittit manum ad aratrum, & aspicit retro, ac proinde neque aptus regno Dei: sed hoc facere non licet: ergo neque vllo modo licet ab hac Religione exire, etiam vt aliquis ad Carthusiam transeat. Consequentia patet. Siquidem de mente D. Papæ Innocentij III. Honorij etiam III. Regulam ipsam confirmantium, & approbantium quicumque ab ea exit, retro aspicit, neque est aptus regno Dei. Quod & secundo confirmo: nam nullus summus Pont. per quęcumque verba derogare cẽsetur ijs, quæ vniuscuiusque Religionis sunt propria, & particularia; nam cum hæc pertineant non tam ad quæstionem quid iuris, quã facti, ipsa ignorare censetur, nisi de illis expressa mẽtio habeatur, iuxta *c. 1. de constitutionibus, lib. 6.* Sed quod à nostra Religione, post professionem in ea factã, nulli sit licitum transire, est nostræ Religionis priuilegiũ proprium, & specialiter ei concessum, primum per Innocentium III. confirmatum secundo per Honorium etiam III. & ipsa Regula inserta est in corpore iuris communis, & ab ipso iure communi multoties auctorizata, atque approbata: ergo per nullam aliam concessionem, seu constitutionẽ alicuius summi Pont. quæ non faciat expressam mentionẽ de supradictis, prædictum nostræ Religionis particulare priuilegium est derogatum, seu abrogatum, quod est maxime notandum. Quod specialiter dico propter suprad. Extrauagantem *Viam ambitiosæ cupiditatis*, quæ est contrariæ opinionis totale fundamentum: nam licet posterius sit facta, nõ per id Martinus V. derogare est visus nostræ Religionis speciali, & particulari priuilegio. Sed huic fortissimæ rationi, respondet quidam Vir, alias pius, & doctus, hac de re loquens, quod satis expressa facta est nostri præfati priuilegij reuocatio, per illa verba, quæ ponuntur in fine supradictæ Extrauagantis, non obstantibus quibuscumque licentijs, & indultis, necnon constitutionibus Apostolicis, & Mendicãtium Ordinum prędictorum; etiam si de illis specialis, & expressa, ac de verbo ad verbum in nostris litteris mentio habenda foret. Sed non considerat auctor prædictus, quod ibi summus Pont. vt ex tit. eiusdem Extrauagantis colligitur, nõ agit nisi de reuocatione priuilegiorum Ordinum Mendicantium, quantum ad hoc, quod est, posse ad Ordines Monachales trãsire, excepta Carthusia: & vt videre est, & patebit intuenti, de Carthusia prædicta, nullam aliam ibi mentionẽ facere, nisi per modum parenthesis tantummodo, quantum ad hoc, quod ex Mendicantibus ad ipsam solam liceat trãsire, quod quidem intelligendum est, vbi alias licitus est transitus de iure communi, vel vt etiam verbis D. Bonauen. vtar, vbi alias eiusmodi trãsitus est possibilis. at inquit D. Bonauen. vbi supra, professo ad hanc Religionem, est impossibilis, quod nisi Papa præsupponeret, non dixisset, seu apposuisset in eadem regula, illa verba, nullo modo licebit eis de ista Religione exire iuxta mandatum D. Papę, quia secundum sanctum Euangelium, nemo mittens manum ad aratrum, & aspiciens retro, aptus est regno Dei. Optima est hæc solutio.

Sed secundo, & melius ad prædictã Extrauag. satisfieri potest, dicendo, quod ibi summus Pont. non directe, atque ex professo locutus est de Carthusia, sed indirecte, & incidenter, vt & dicitur per modũ parenthesis, vt patebit intuenti, nec ibi quoad hoc, quod est vnã Religionẽ esse alia perfectiorem, diffiniendo, aut determinando procedit, sed supponẽdo, quod Carthusianorum Religio (quæ vna est ex Monachalibus) arcta sit stricta, & rigorosa nimis, viam ambitiosæ cupiditatis præcludere volens, vt ipsa ait, & effrenatu desideriũ quorundã transeũdi ad alios Ordines cohibere, copiam facit oĩbus professis Ordinũ Mendicantiũ, vt si ad aliquã Monachalem vellent transire, esset ad Carthusiã, nõ vero ad alium Ordinẽ. Quod intelligendũ est, saluo iure, & nisi alias ex eisdẽ Religionibus Mendicantibus, aliqua cõtrariam omnino haberet clausulã, aut esset arctior, seu strictior, à qua proinde fieri nõ possit trãsitus, secundũ ius cõmune. Vel tertio dico ad d. Extra-

c. 1. de Cõst. li. 6.

Nota hoc valde, quod priuilegiũ nostrum quod concessum est, vt de nostra Religione ad aliam non fiat trãsitus, insertum est in corpore iuris, nullibiq; repetitur reuocatum. Respondetur prędictæ Extrauag. Viam ambitiosæ cupiditatis.

Prima solutio, ad Extrauag. ambitiosæ cupiditatis.

Secunda solutio ad eamdem Extrauagantem.

Tertia solutio ad eamdem.

d. Extrauag. quod ibi summus Pontifex locutus est de foro Ecclesiæ, & exteriori, non vero de interiori, nam Ecclesia non iudicat de occultis, neque ad ipsā spectat specialiter, in particulari, scire Religionum omniū maiores, aut minores austeritates, vnde dicit supradicta Conclusio nostra, quod quando id in foro exteriori liceat, non tamen in foro conscientiæ, atque interiori. Quod si iterum dicas, quomodo licet in foro exteriori, quod est illicitum, aut forsan peccatum in interiori? Respondetur, sicut

Nauar. li. 3. Cōs. de Reg. consil. 48. num. 1.

dictum est in præced. Art. de mente Nauar. quod ad hoc, vt transitus de vna Religione ad aliam, quoad forum conscientiæ sit licitus, plura requiruntur, quam ad hoc, vt sit licitus, quoad forum exterius; & multa ordinantur, & statuuntur in foro exteriori, quæ non sunt nimis licita in foro interiori, quod

Sylu. ver. Relig. 4. q. 2.

c. non est, de voto, & voti redēp.

probat de mente Syluestri, allegando in id *c. non est de voto, & voti redemp.* Neque ibi Martinus V. determinat, vt sit licitus transitus, qui alias non erat licitus, sed solummodo copiam facit, vt ad Carthusiā possit fieri, quando aliunde, & secundum ius cōmune, transitus non esset incompossibilis, & sine speciali Papæ dispensatione, cum causa facta omnino interdictus. Hæc dicta sint, non quidem resolutiue, sed probabiliter nimis, de mente, & sententia multorum doctissimorum Patrum, asserentium, & dicentium, in gratiam nostræ Seraphicæ Religionis, sine præiudicio alterius sententiæ, & sub correctione cuiuslibet melius sentientis, quod ex nostra Re-

Totius difficultatis resolutio.

ligione Minorum Fratrum, ad nullam aliam (etiā Carthusianorum) licitus est transitus, absque speciali summi Pontificis dispensatione, facta cum legitima, & rationabili causa. Quia prædicta sacra nostra Religio, tam in fine, quam in medijs, ad ipsum consequendum ordinatis, est altior, & perfectior, & in arctitudine, rigore, atque austeritate, præeminet alijs, si, vt par est, Regula ad vnguem obseruetur, vt seruari præcipitur in nostris generalibus constitutionibus. Et ea consequenti, quod ex qualibet alia Religione ad hanc nostram sacram licite fieri potest transitus, quantum est de iure diuino, & cōmuni, propter rationes dictas. A qua etiam sententia non abhorret supradictus Nauarr. imo vere in consil. supracitato, in fine, dicit, quod si bonus zelus, & aliqua bona causa, melius Deo seruiendi, interuenirет, & sine scandalo, & infamia prioris Religionis, transitus fieri possit ad posteriorem, & non timeretur lis super huiusmodi transitu, inter præfatas Religiones, recte fieri posset transitus ex Carthusia ad Fratres Minores, quoad forum conscientiæ, & ma-

Nota hæc valde ex Nauarr.

nere ibi bona fide. Videantur Nauarr. & Cordub. locis supra citatis, vbi ad hoc propositum dicuntur plura, eaque notatu dignissima, & hactenus de isto Articulo.

ARTICVLVS XII.

Vtrum Monachus Cassinensis, transire possit ad Carthusianos, non petita simul, & obtenta, licentia a suis Superioribus?

Nauar. lib. 3. cōsi. de Reg. cōs. 59.

HAnc quæstionem mouet, & tractat Nauar. libro tertio, Consil. de regu. & præsupponit, qđ Monachi Cassinenses habent priuilegium, ab Eugenio IV. per quod prohibetur, ne Monachi præfati abstrahantur a sua Religione, neque sponte venientes recipiantur, etiam occasione arctioris vitæ, Ordinis seu Religionis, absque consensu Capituli generalis, seu Præsidenos, & maioris partis Visitatorum dictæ Congregationis. Etiam auctoritate literarum Apostolicarum, in quibus de huiusmodi persona, ac Religione mentio facta non fuerit, sub pœna excommunicationis, quam ipso facto incurrant, qui facta eis notitia de huiusmodi priuilegio, Monachum aliquem dictæ Congregationis, intra triduum non relaxauerint, & à se abiecerint. Hoc priuilegium (vt dicitur) Monachi Cassinenses, ostēderunt Carthusianis coram Iudice, super illius obseruantiam, protestantes, &c. Hoc præmisso notabili, quærit Nauarr plura circa hoc, & inter alia, id q; à nobis propositū est in isto Articulo, & ex his quæ illic ab eodem dicuntur, eidem respondeo per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

Qui sine licentia petita simul, & obtenta, iuxta modum, & formam præscriptam in præcedenti notabili, è Cassinensibus ad Carthusianos transierit, reuocari potest, & Carthusiani ipsum recipientes, & intra biduum postquam fuerint requisiti, non remittentes, sunt ipso facto excommunicati. Hæc

Ex Monachis Cassinensibus non est licitus trāsitus ad Carth.

Conclusio constat ex dictis in supradicto notabili, & priuilegio Eugenij IIII. nam quamuis huiusmodi priuilegium (vt bene notat, & aduertit Nauarr. loco supra citato) postea fuerit modificatum, atque limitatum, per *capitulum licet quibusdam, de regular.* quatenus ibi dicitur, quod possit quilibet Regularis transire ad strictiorem Regulam, &

c. licet quibusdā, de Reg.

quod sufficiat licentia petita, quamuis non obtenta, non obstantibus quibuscumque priuilegiis facientibus in contrarium, & cætera, at per aliud priuilegium factum Congregationi Sancti Benedicti Hispaniarum (vt dicitur) anno Domini 1440. a Cælestino V. hoc idem fuit confirmatum, atque cōstitutum, non sufficere petisse licentiam, quinuero esse necessarium, vt de facto obtineatur, & præceptum est quibuscumque Monachis, conuersis, & personis Religiosis eorundem Monasteriorum, sub excommunicationis pœna, ipso facto incurrenda, ne sine licentia Generalis Reformatoris, vel etiam Abbatis, & Conuentus, cuius, tunc Religiosus fuerit, petita etiam, & obtenta, à Monasterio exire possint, etiam si ad quemcumque alium Ordinem, vel locum, seu quodcumque aliud Monasterium eius, vel alterius cuiuscumque Ordinis n ā- (?) ire velint. Quam eamdem excommunicationem incurrere voluit idem summus Pontifex, Abbates, Priores, Religiosos, & Superiores, dictum transeuntem recipientes, si postquam per dictos Congregationis Monachos, requisiti fuerint, intra triduum ad proprium Monasterium, à quo exierat, sine difficultate non remiserint cum effectu, à qua tam recipientes, quam transeuntes, nisi ad suum Monasterium redierint, præterquam in mortis articulo absolui nequeant. Hæc habentur in compendio,

Compend. ū priuileg. Ord. Cistercensis, §. 1. & 2.

Ordinis Cistercensis, tit. de fugit. §. primo, & secundo, vbi, & Collector ait, quod per dictum priuilegium, ad nullum alium, etiam Carthusiensium Ordinem, Fratres dicti Ordinis, nisi petita, & obtenta licentia possunt transire, quod etiā (inquit) Pius II. eisdem concessit, dicendo, quod virtute quarumcūque literarum Apostolicarum, nisi in eidē de Monasterio, & Ordine, & dicta Concessione specialis, & expressa mentio habeatur, nulli Religioso, ad alium Ordinem liceat transire, cum decreto irritante, quidquid secus fuerit attentatum. Quinuero addit, quod facta est concordia inter Carthusianos, & Cistercienses, quod nullus Monachus Ordinū suorum, de vno ad aliū possit transire, sine licentia petita simul, & obtenta; & in quodā libro priuilegiorum S. Benedicti Congregationis supradictæ, impresso Romæ, anno 1589. fol. 145. habetur, quędam declaratio Illustrissimorum Cardinalium Congregationis Regularium, quæ sic se habet. Illustrissimi Cardinales definierunt, quod transitus ad parem, vel ad arctiorem Religionem, non fiat nisi causa cognita transeuntis, & vitæ, ac morum ratione, idque ex approbatione Capituli generalis. Vnde

resolutiue dico concludendo, quod præfatus Monachus Cassinensis, seu Cisterciensis, ad Carthusianos translatus, absque licentia petita simul & obtenta, reuocari potest, & non remittentes intra triduum, postquam fuerint requisiti, sunt ipso facto excommunicati, quæ omnia sunt multum conformia ijs, quæ habentur *à glossa in cap. mandamus, 19. q. 3. verbo, lapsus, & in cap. intelleximus, de ata. & qualita.* de quo videndus est Panor. & Cardinal. *in d. capit. licet quibusdam, de Reg.* Et hæc pro isto articulo dicta sufficiant.

c. mandamus 19. q. 3. verbo lapsus. cap. intelleximus de ætate, & qual. Ordin. Panor. & Cardin. in c. licet quibusdam, de Reg.

ARTICVLVS XIII.

Vtrum Prælati superiores Ordinum, & maxime Generales, inferiores Papa, in aliquo casu, & cum iusta causa, & facultatem possint facere alicui sibi subdito, vt transeat ad laxiorem Religionem?

DE hac quæstione iam aliquid diximus supra, sed mouetur etiam modo, propter specialem difficultatem, quam habet; & quia in Concilio Tridentino *sess. 25. de Regul. cap. 19.* habetur, vt nemo Regularis, cuiuscumque facultates vigores, transferatur ad laxiorem Religionem, sed eo non obstante, sit Conclusio.

Concil. Trid. sess. 25. de Regu. c. 19.

Conclusio.

Prælati superiores Ordinum, & maxime Generales, bene possunt impartiri, in aliquo casu licentiam sibi subditis, cum iusta causa, & præmissa causæ cognitione, vt transferantur ad laxiorem Religionem. Hæc Conclusio est expressa Doctoris Nauar. in commentatio *super c. statuimus, de Regular. 19. q. 3. nu. 4.* & in consilijs libro 3. consil. quinquagesimosexto, quam & probat ex *c. cum in singula, de prabendis, lib. 6.* & eandem esse dicit opinionem atque sententiam Innocentij, Hostiensis, & Panorm. *in c. non est dubium, & in c. significatum, nu. 6.* Sed aduertit & admonet prædictus Nauar. esse necessarium Prælato transferenti & translato quo defendantur postea in foro exteriori, vt fiat instrumentū, & scriptura publica, aut saltem authẽtica, de causa, & causæ cognitione, per quam fieri possit fides huiusmodi Prælatum Generalem, dedisse prædictam facultatem transeundi, cum causæ cognitione, & præmissa prius sufficienti informatione, de iusta causa transferendi ad laxiorem Religionem: & ratio est, nam nulli Superiori etiam supremo, & non recognoscenti alium superiorem, præter Papam, dicenti & asserenti, se facere aliquid ex iusta causa, creditur, nisi constet de illa, si id non potest facere sine causa. vt recte probat idem Nauarrus in commentario de spolijs *super c. non liceat, 12. q. 2. §. 2. nu. 8* & in consilijs de Reg. libro tertio, conf. quinquagesimosexto. Cum igitur præfati Prælati superiores, etiam generales, prædictam translationem, non possint facere, ad Religionem laxiorẽ, sine iusta causa, imo vero, nec ipse Papa, vt diximus supra, art. 6. conclus. 3. & 4. & probat Nauarr. in supradicto, cons. 56. & latius in *d. c. statuimus, 16. q. 3. nu. 4.* bene infertur, quam sit sibi necessarium, facere prædictam informationem, de causæ cognitione, quoad forum exterius.

Prælati regulares, & maxime generales bene possunt cū causa licentiam concedere sibi subditis, vt transferantur ad laxiorem Relig.

Nauarr. in c. statuimus, nu. 4. & lib. 3. consilio de Reg. consil. 56. c. cum in singula, de præb. lib. 6. Abb. Canonici in c. nō est dubium, & in c. significatum, de Regu.

Nulli superiori vtcūque supremo inferiori Papa dicenti, & asserenti se facere aliquid ex iusta causa, creditur, nisi constet de illa, si nō potest aliquid facere sine causa

Nauarr. super c. non liceat, 12. q. 2. §. 2. nu. 8. & in consilijs lib. 3. de Reg. consil. 56. & in d. c. statuimus 19. q. 3.

Ad rationem dubitandi, respondetur, quod in præfato loco, non fuit mens, siue intentio Concilij, tollere facultates iuridicas, quæ sufficerent ad translationem ex vno Ordine ad alium, etiam laxiorem, sed non iuridicas, quales sunt, quæ fieri solebant ab aliquibus Prælatis, obtentu suorum priuilegiorum, sine iusta causa, & causæ cognitione, & sine consensu Conuentus, idque sonant verba præfati Concilij ibidem posita, *cuiuscumque facultatis vigore*: quod & probatur præterea, quia id nullo iure prohibetur, imo vero probatur argumento deducto à contrario sensu, *ex dicto capit. statuimus*, vbi videndus est Nauarr. notabili 3. & in suprad. consilio quinquagesimosexto, & hactenus de isto articulo.

Respondetur ad rationem dubitandi.

Nauarr. vbi supra.

ARTICVLVS XIV.

Vtrum Regularis habens licentiam à suo Prælato, transeundi ad alium Ordinem ex iusta causa, non facta mentione de laxiore, sufficiat dicta licentia ad transeundum ad laxiorem, an vero tantummodo debeat intelligi de alia Religione æquali, siue strictiori?

Huic Articulo respondetur, per sequentem Conclusionem.

Prima Conclusio.

REgularis habens supradictam licentiam, quamuis possit trãsire ad alium Ordinem æqualem, vel strictiorem, non tamen ad laxiorem. Probatur hæc Conclusio: nam quamuis licentia, seu priuilegium operari debeat aliquid vltra ius commune, iuxta id quod dicitur *in c. his, de priuilegijs*, sed tamen dato aliquo effectu, quem operetur, non debet extendi ad alium, in quo nō inuenitur eadem, aut similis ratio, argumento deducto, *ex cap. cum dilectus, de consuetu. & l. si quando, C. de inoffic. test.* & idem tradit Decius post alios *in cap. primo, de rescript. num. 11.* ergo cum prędicta licentia operetur aliquem effectum, nempe transeundi ad æqualem, siue strictiorem Religionem, non videtur extendenda de transitu ad laxiorem. Hæc sententia est D. Thom. secunda secundæ, quæstione centesima octuogesimanona, & Nauarr. *in cap. statuimus, nu. 10.* & libro tertio, Consilior. de Reg. consil. primo, numero secundo, nam ad id, aliquid amplius, & maior causa requiritur. Sed dices, si Prælatus det illi licentiam, ad transeundum ad certum aliquem, atque determinatum Ordinem, poteritne transire ad alium strictiorem? Nauar. videtur dicere, quod non: cuius rationem reddit, in alio simili casu, nam inquit, quod quãdo Papa alicui Cardinali delegat, vt facultatem faciat alicui Religioso, transeundi ad aliquem certum Ordinem, non potest quicquã facere auctoritate Sanctitatis suæ, nisi quoad illum Ordinem, cum delegato Papæ sit stricti iuris, vt habetur in iure, *cap. 1. & 9. de offic. deleg.* Cum igitur illa licentia, siue facultas, trãseundi ad certum, & determinatum Ordinem, sit stricti iuris, videtur, quod eius intuitu, non possit quispiam se transferre, ad aliam Religionem, etiamsi sit strictior, & magis perfecta, quam illa, ad quam concessus erat sibi transitus, poterit tamen virtute alterius facultatis, siqua dictæ Religioni ex priuilegio, aut ex iure cōmuni concessa est. Et hoc videtur tenendum, atque dicendum, vtpote rationi, & æquitati magis conforme: nam si alias existenti in tali Religione minus stricta, de iure communi *per cap. licet, de Regul.* licitus erat sibi transitus: ergo multo melius modo. Sed maior difficultas est, de eo, qui habet à Prælato licentiam iusta de causa datam, vt se transferre possit in aliam quamcumque Religionem Mendicantem, siue non Mendicãtem arctiorem, siue laxiorẽ, an possit se transferre ad aliquẽ Ordinem Militarẽ? Nauarr. prædictus hac de re, particulare fecit consilium, in quo partẽ tenuit affirmatiuam, cũ Religiones Militares sint vere Religiones, à Sede Apost. approbatæ, sed nihilominus contrariũ fertur fuisse

Regularis prædictam habens licentiã, quãuis transire possit ad alium Ordinẽ æqualem, & strictiorem, non tamen ad laxiorem.

ca. cum in his, de priuilegijs. ca. cum dilectus, de cõsue. l. si quãdo, C. de inoff. testam. Decius in c. 1. de rescript. nu. 11.

D. Thom. 2. 2. q. 189. art. 8. Nauar. in c. statuimus, num. 10. & lib. 3. cons. de Reg. cons. 56. nu. 2.

Difficultas.

cap. 1. & 9. de off. deleg.

c. licet quibusdã, de Reg.

Difficultas.

defi-

definitum, atque determinanim ab Illustriss. Card. Congreg. Regular. de quo fit secunda Concl.

Secunda Conclusio.

Per licentias cōcessas Monachis viuentibus in claustro, non licet trāsire ad Religiones Militares, seu quæ profitentur hospitalitatem.

A Cardinalibus sacræ Congreg. super negotijs Regularium, diffinitum, atque determinatum est, quod per licentias, quæ conceduntur Claustralibus, seu existentibus in Claustris, non licet eisdem transire ad nō claustrales, vt sunt Religiones Militares, & Hospitalariæ. Hoc habetur in additionibus ad suprad. cons. 58. Nauar. quod cum ab illis fuerit determinatum, sitque id satis iuridicum, obseruandū, atque tenendum est firmiter,

ARTICVLVS XV.

Vtrum si aliquis Ordo, siue Religio reformetur, ad strictiorem viuendi modum, teneantur qui eiusdem sunt, ibidem permanere, an vero possint iuste dispensari, in eo, quod transeant ad alium, etiam laxiorem Ordinem?

Diuersæ hac de re sententiæ, & opiniones. Prima opinio.

HAc de re multiplices sunt DD. opiniones. Quidam enim dicunt, quod in tali casu, Fratres professi cuiuslibet Ordinis, licite possunt transire ad alium æqualem, vel similem. nam cum à principio non potuerint cogi ad intrandam Religionem, neque ad faciendum votum, iuxta *c. præsens clericus, 20. q. 3. & c. 1. cum gloss. de reg.* quibus dicitur, quod nullus inuitus subijciatur Monasticis disciplinis, & nec postea cogi possunt, ad voti augmentum, argumento eorum, quæ dicuntur, & notātur in iure, quia actus agentium non se extendant, neq; operari debeant vltra intentionem & volūtatem ipsorum: certum est enim, quod intentio eorum, qui in tali Religione, seu Ordine professionem emiserūt, solummodo fuit seruare regulam, secundum morē qui vigebat in eadem Religione, & non alias, seu alio modo. Hanc opinionem tenet Hostien. in summa agendo de *voto, §. vtrum, nu. 16. vers. quod si aliquis. & gloss. in c. integritas, 32. q. 1. verbo, voti.*

c. præsens cleric⁹, 20. q. 3. ca. 1. cum gl. de Regul.
Host. in summa, de voto, §. verū, nu. 16.
glos. in c. integritas, 32. q. 2. verbo voti.

Secunda opinio.

Alia est opinio contraria, aliorum asserentium, huiusmodi, teneri in tali Religione perseuerare, & permanere, quia (inquiunt) melior fit tunc ipsorum conditio; sumpto argumento *ex c. ex parte, & c. dudum, de conuer. coniuga.* imo vero (inquiunt) ob id gratias agere debent Deo, & reformatori suæ Religionis, qui illos ad talem statum reduxit. Et addūt, quod sicuti nouitijs datur probationis annus, ad probādos rigores, & asperitates cuiuslibet Religionis, ita & ijs debet dari, & concedi vnus annus, ad probandas has nouas asperitates, quas si perferre non potuerint, petita licentia, & seruata forma iuris cōmunis, se transferre poterunt ad aliam Religionē. Sed quidquid de hoc sit, proposito articulo, respondetur per sequentem Conclusionem.

c. ex parte, & ca. dudum, de conu. coniug.

Conclusio.

Reformati, Religionis, alicuius, ad alium etiā strictiorē viuendi modū, dummodo non mutetur Regula, non est sufficiens causa dispensandi, vt qs se transferat ad aliam Religionem.

Reformatio Religionis cuiuslibet, ad alium etiā strictiorem viuendi modum, dommodo non ipsius mutetur regula, non est sufficiens causa dispensandi, vt quis se transferre possit ad aliam Religionem. Hæc conclusio est certa, & satis constare potest, ex his, quæ diximus supra q. 26. art. 9. & 10. agendo de Prælatorum obedientia Et ratio est, nam quamuis subditi non teneantur suis Prælatis, & Superioribus obedire, in his, quæ simpliciter, & absolute, sunt supra Regulam, tenentur tamen eisdem obedire, in his, quæ non simpliciter, & absolute, sunt supra ipsam, & ordinari possunt ad Regularem vitā, quamuis sint arctiora, & strictiora, neque id est sufficiens causa transeundi ad aliam Religionē. Et confirmatur, nam hoc etiam de facto visum est nostris temporibus, siquidem Sūmi Pontifices, obligarunt Fratres nostros Ordinis S. Francisci Conuentuales in Hispaniç partibus existentes, ad seruandam vitam, per eosdem numquam promissam. quia nempe regula erat vna, & eadem. Hanc eamdem ob causam, Moniales etiam obligatæ sunt, atq; obligari potuerunt à Papa, & Conc. Trid. ad seruandam clausurā, quam numquā promiserant, quia illud visum fuit expedire, proprio ipsorum statui, & quia de se erat res ordinabilis, ad ipsarum Regularem vitā. Quod tunc præsertim fieri potest, quando ad seruanda ea, quæ promiserunt, maxime conducunt huiusmodi asperitates, & rigores. Ad hoc propositū facit, quod dixit Io. Andr. *in c. unico, de statu Regul. lib. 6.* quod scilicet Papa circa regulares, multū potest, in cibis, & vestibus, & modo manendi, & viuendi, & similibus. nec id est sufficiens causa suas deserendi Religiones, & ad alias transeundi. hactenus de isto articulo.

Non valde pro Fratribus Conuentualibus, & Claustralibus, & etiam pro clausura Monialium.

Io. And. in c. vnico, de statu Reg. lib. 6.

ARTICVLVS XVI.

Vtrum ille, qui fecit iuramentum, siue emisit votum, de non transeundo ad aliam Religionem, etiam arctiorem, teneatur illud adimplere?

Respondetur per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

Votum de non intrando aliā Religionem, etiam arctiorem, non valet, quin vero est ipso iure nullum.

SVpradictum iuramentum, siue votum, factum de non transeundo ad aliam Religionem arctiorem, non valet, imo est ipso iure nullum. Probatur hæc Conclusio, argumento desumpto à toto ad partem, quod est firmum, atque validum, quando est eadem ratio, & id suadet idem ius in vtroque, iuxta *l. qua de tota, ff. de rei vendic. & c. pastoralis §. item si totum, de off. deleg.* sed votum de non intrando Religionem, nihil obstaret vouenti, ad ipsam intrandā: ergo nec obstabit votum de non intranda arctiore, ad hoc vt ipsam intrare possit. Quod eadē sit vtrobique ratio, & idem iuris in vtroque, probatur, nam ratio, qua votum de non intranda Religione, non impedit introitum, ea est, quia est impeditiuū maioris boni, sed eadem ratio inuenitur, etiam in voto de non intrando arctiorem: ergo intentum. Facit ad hoc *c. Virgines, 20. q. 4.* Ex dictis infertur, quod qui emisit huiusmodi votum, potest transire ad aliā Religionem, quæ secundum suas constitutiones, & diplomata Apostolica, sit strictior, non obstante prædicto voto, aut iuramento, & quod recipientes ipsum, non peccant, si aliàs in sua receptione obseruētur ea, quæ obseruanda sunt de iure. Videatur hac de re Nauar. lib. 3. Consiliorum, de Regularib. cōsi. 1. nu. 3. & de voto consi. 14. per totum.

l. qua de tota, ff. de rei vend. & c. pastoralis, §. item si totum, de off. deleg.
c. Virgines, 20. q. 4.
Nau. lib. 3. consi. de Regu. consil. 3. & de voto consil. 4. per totum.

ARTICVLVS XVII.

Quam diligentiam facere teneatur Religiosus, qui habet licentiam, & facultatem transeundi, ad aliquem Ordinem non Mendicantium, si non inuenerit aliquem Mendicantem, qui eum velit recipere?

Respondetur per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

Illi Religiosi, qui facultatem habent transeundi ad non Mendicantes, si non inuenerint Mendicantes, qui eos velint recipere, omnes prius Ordines, & Religiones

ILli, quibus facultas facta est, transeundi ad non Mendicantes, si non inuenerint Mendicantes, qui eos velint recipere, (vt fit communiter) non

Mendicantes tenentur requirere.

c. si d. Rel. dom. c. 1. eod. tit. mẽb. Nau. in c. statuimus, nu. 15. Glos. in c. cum dilectus, de consue.

solum tenentur requirere quatuor Ordiñes Mendicantes, approbatos de iure antiquo, & communi, verum etiam, & omnes alios Ordines Mendicãtes ex priuilegio, qui hodie sunt plures. Hæc conclusio est expressa Nauar. *in c. statuimus, num. 13.* quam & probat, nam illa negatiua, *si non inuenerint Mendicantes*, intelligenda est, facta exacta diligẽtia, quæ non verificatur, nisi requisitis omnibus, & nullis volentibus eos recipere, argumento cuiusdam *Glos. singularis in cap. cum dilectus, de consuet.* & tenẽtur facere istam diligentiam, & requisitionem bona fide, & vero, & iusto desiderio inueniẽdi aliquod Monasterium, in quo recipiantur, nec sufficit hoc petere verbo tantum, sed verbo, & opere, id debent realiter procurare. Verba enim cum effectu sunt intelligenda, prout habetur in iure, *§. hac autem, verba de pœni. d. 1. & c. relatum, cum multis alijs allegatis a Glossa, de cler. non resid.* Multo minus sufficit petere verbo, significando nutu, seu alijs verbis, aut per alias personas contrarium, & desiderare se non recipi, nam omnia ista sunt fraudulenta. Quod etiam patet à simili de eo, qui fecit votum ingrediẽdi certam Religionem, nam vt liberetur à tali obligatione, necessarium est, vt vere atque ex animo, in præfata Religione procuret admitti: sic igitur in proposito, vt Religiosus possit transire ad non Mendicantes, in casu quo Mendicantes, non velint ipsum admittere, prius debet facere exactam diligentiam, ex bono, & vero animo, nam vt inquit D. Paul. *Deus non irridetur, &c.*

Verba sũt cum effectu debent intelligi, & non vocetenus solummodo.

§. hac autẽ causa, de pœn. d. 1. & c. relatum, de cler. non resid.

Qualiter sint admittendi, & recipiendi, qui ex vno in alium transferũtur Ordinẽ.

Nau. in c. nullã. 18. q. 2. & in cap. statuimus, 19. q. 3. num. 14.

In calce huius articuli libuit aduertere, quod Prelati Religionum, ad quos huiusmodi transeunt, nõ possunt eos recipere, sine suorum Conuentuum consensu, plusquam alios nouitios, quos secundum cõmunem consuetudinem receptam, de consensu Cõuentuum suorum recipiunt, vt dicit Nauar. *in c. nullam, 18. q. 2. & in supradicto c. statuimus, 19. q. 3. nu. 14.* nam verba illa *Beneuolos recepto eos*, referuntur ad potentes eos recipere, & incorporare Religioni. Vnde non sufficit præstare obedientiam soli Prælato, vt fieri solebat ante Concilium Tridentinum, sed debent recipi, sicut alij nouitij, de consensu ad minus maioris partis Monasterij, cum ad validitatem actus non sufficiat voluntas, sine potestate, sicut neque potestas, absque voluntate, iuxta *c. cũ causam cum Glosa, de offic. deleg.* Vnde, vt statim dicemus, debent profiteri in Religione, quam ingrediuntur, seu ad quam transferuntur, sicut profitentur iuuenes seculares, anno suæ probationis peracto. Et addo, quod debent recipi, cum animo, & intentione, & obligatione tenendi eos perpetuo in Claustro, non autem dimittendi eos, aut licentiam concedendi illis, vt vbicumque voluerint possint manere, nam hanc facultatem, abstulit à Prælatis, præfatum Concilium Tridentinum, *sessione decimaquarta, capitulo vndecimo, de reformatione*, quod etiam significant verba illa, quæ communiter habentur in huiusmodi literis scilicet, *vitam, quam regularem in claustro perpetuo ducendam statueris, & promiseris.* Videatur hac de re Nauar. vbi supra, numero decimoquinto. & hæc sufficiant pro isto Articulo.

Gl. in c. cum causa, de off. deleg.

Concil. Trid. sess. 14. c. 11. de refor.

ARTICVLVS XVIII.

Vtrum transiens ad aliam Religionem de licẽtia sui Prelati, iusta de causa data, si pœniteat, aut alibi non recipiatur, iterum debeat in priori Religione admitti?

Respondetur per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

QVi causa strictioris Religionis, vel alia de causa, postulauit à suo Prælato licentiam, transeũdi ad aliam Religionem, si non inuenit arctiorem se recipientem, aut non potuit ipsius austeritatem, & rigorem sustinere, vel alia quacunque de causa, ante professionem vult reuerti, prioris Religionis Fratres, tenentur eumdem recipere. Hæc conclusio est expressa Syluestri, *verbo Religio, 4. q. 5.* & est sententia, & opinio communis, cuius, & ratio in promptu est, quia licentia transeundi, & renuntiatio prioris Monasterij, siue Religionis, facta fuit ex causa, vnde causa non subsecuta, nullus etiam subsequitur effectus Quod & verum est, etiam si Abbas, & Cõuentus, licentiam præstiterit, alicui simpliciter, & absolute, vt ad aliam Religionem trãsferre se possit, non ex aliqua causa, sed forsan ex odio, aut ex sua proteruia, & nimium rigida conditione, & ille etiam simpliciter renunciauerit iuri, & actioni, quã habet ad illam Religionem. nam adhuc si pœniteat, aut non inuenerit aliquam Religionem se recipientem, tenentur Fratres prioris Religionis ipsum recipere, & licentia sic data nihil valuit, quia hoc fuisset illi dare licentiam vagandi, contra id, ꝙ prohibitum reperitur, *in c. Abbates, 18. q. 2.* Dicit tamen Syluester, quod iste talis, poterit à Religione expelli, si noluerit ferre pœnam, pro culpa cõmissa, aut alia de causa. sed de hoc alias dicemus, cum agemus de electis Religionum.

Qui licẽtiã obtinuit à Prælato transeundi ad aliã Religionem, quacumque ex causa, ibi nõ recipiatur, aut profiteatur, in priori dẽt recipi, & admitti.

Sylu. ver. religio, 4. ques. 5.

c. Abbat. 18. q. 2.

ARTICVLVS XIX.

Vtrum transiens ad aliam Religionem indebite, & non eo modo quo in superioribus Articulis est dictum, sit dijudicandus apostata, atq; vt talis, puniendus?

Huic Articulo breuiter respondetur per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

TRansiens ad aliam Religionem, aliter quam in superioribus dictum est, quamuis non sit apostata, apostasia maiori, de qua fit mentio, *in c. fin. de apostat.* bene tamen apostasia minori, quia à sua Religione retrocessit. Hæc Cõclusio est expressa Sylu. *verbo religio, 4. q. 4.* quam, & dicit esse sententiam Panor. *c. sane, de reg.* & inquit, ꝙ ex hoc infert summa Angelica, *ad c. 2. de cler. vel mon. lib. 6.* vbi hr̃, ꝙ dimittens habitũ suæ Religionis, incurrit excõicationẽ, cum sit propriè apostata, quod eã non incurrit assumens habitũ alterius Religionis, etiã laxioris. Quæ sententia est Io. And. & huius rei cã est, quia textus ibi loquitur de eo, qui dimisit habitũ, occasione vagãdi, quæ quidem rõ cessat in eo, qui aliã Religionẽ ingreditur. Idẽ tenet Pan. *in d. c. sane.* Quibus omnibus addit prædictus Sylu. & dicit, ꝙ assumens habitũ alterius Religionis, rõne transitus liciti, vere aut opinatiue, non incidit in supradictã excommunicationem, quia ibi cessat rõ legis, secus est autem, si assumat,

Transiens ad aliquã Religionem indebite, & non seruata iuris forma, censetur apostata.

Sylu. ver. religio. 4. q. 4.
Panor. in c. sane, de reg.

mat, causa euagandi, & multo magis, si causa licentiosius, aut cautius delinquendi, nam in tali fiet locum litera, & intentio, & ratio legis, & capituli prædicti. hactenus Syluester. Et hæc pro isto Articulo dicta sufficiant.

ARTICVLVS XX.

Vtrum Religioso habenti licentiam, vt ad aliam Religionem se transferat, si nullam omnino inueniat, quæ ipsum recipiat, & propter legitimas causas, noluerit ad primam Religionem reuerti, liceat sibi, Religionem nouam adinuenire?

Respondetur per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

Nulli licitum est, sine expressa licentia Papæ, Religionem nouã adinuenire, aut habitum nouæ Religionis assumere, pro eo qd alibi non recipiatur.

cap. 2. de cler. vel mon. lib. 6.

NVlli licitum est, Religionem nouam adinuenire, neque habitum nouæ religionis assumere, ex eo, quod non alibi recipiatur, sine speciali licẽtia Sedis Apostolicæ. Hæc conclusio est expresse determinata, *in c. vnico. de Relig. domib. lib. 6.* & talia facientes, non sunt Religiosi proprie, sed vere irreligiosi, cum non profiteantur Religionem per Sedẽ Apostolicam approbatã, quinuero sunt ipso facto excommunicati, per supradictum *capitulum, & per Extrauag.* Ioann. 22. quæ incipit, *Sancta Mater Ecclesia,* quam adducit Abbas, *in cap. fin. de relig. domib.* Circa quam excommunicationem, dico cum Syluestro. *verbo excommunicatio, 9. §. 20.* & cũ aliis, quod ipsam non incurrunt, qui habitum nouæ Religionis assumunt, vt seorsum habitent, sed vt cum alijs simul viuant, vt dicit ibi, *Glos. in d. cap. vnico,* & expressius habetur *in prædicta Extrauag. Sancta Mater Ecclesia:* at in proposito casu, hoc nõ habet, sed nec habere potest locum, quia præfatus Religiosus, de quo fit mentio in isto Articulo, nec seorsum, nec simul, cum aliis habitare potest, vtpote qui est apostata, & excommunicatus, per recessum à sua Religione, & quia ad priorem Religionẽ non reuertitur, sicque nec potest seorsum habitare, nouum modum viuendi, aut nouam Religionem adinueniendo, nec vero etiam cum alijs communiter; quod si perperam fecerit, duplici ex capite erit excommunicatus, & propter apostasiã, & propter adinuentum nouum Ordinem, qua de re nulli dubium. Hactenus de isto Articulo.

c. vnico, de relig. dom. lib. 6.
Extrau. Sancta Mater Ecclesia.
Abb. in c. fi. de relig. dom.
Sylu. verb. excõ. §. 20.

ARTICVLVS XXI.

Vtrum Religiosus translatus de vna religione ad aliam, debeat esse de nouo Nouitius, atq; in eadem profiteri?

Respondetur per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

Religiosus ex vno in alium translatus Ordinem, ibidẽ prius esse debet nouitius per annum, & postmodum profiteri.

TRanslatus de vna Religione ad aliam, vt fit eiusdem alumnus, atque filius, debet de nouo in ea esse nouitius, atque in probatione existere per spatium vnius anni, ad modum, quo ceteri seculares, & de nouo etiam in eadem profiteri. Hanc Conclusionem adeo credo esse certam, atque indubiam, vt de ipsa nulli sit fas dubitare. Nam videtur esse expressa determinata in Concilio Tridentino, *sess. 25. de regul. capitulo 15.* vbi prohibentur, annullantur, atque irritantur, professiones eorum, qui non fuerint nouitii, & qui minori tempore, quam per annum, post susceptum habitum, in probatione steterint. Nam quamuis ibi non fiat expressa mentio, de Religiosis translatis ad alios Ordines, sed in communi, Concilium loquatur de nouitiis, eadem est omnino ratio vtrobique, & eadem fuit prorsus causa, id ipsum statuendi, propter rationes sequentes. Primo propter generalem nouitiatus, & temporis probationem, de iure antiquo, & nouo necessariam, profiteri omnibus in vniuersum volentibus, & quamlibet Religionem intrantibus, quo experiatur rigores, & asperitates, illius Religionis, quam habent profiteri; insuper vt eiusdem Religionis iam alumni, & professores, probent, atque experiantur ipsorum mores, & conditiones: sed hæc eadem ratio militat in supradictis Religiosis, translatis de vno ad alium Ordinem: ergo similiter, ipsi debent esse nouitij, & per annum manere in probatione, antequam profiteantur, vt possint postea de nouo profiteri nouam Religionem, & nouum viuendi modum. Secundo probatur Conclusio, nam iuxta *cap. recolentes, de statu Monach. & cap. in noua, 16. quæst. 7.* qui similem vitam cum aliis suscipiunt, similem debent sentire in legibus disciplinam, & vnusquisque debet se conformare in omnibus, vitæ, & moribus eorum, cum quibus conuersatur: sed hoc non congruenter, & commode fieri potest, nisi supradicti Religiosi, translati de vno Ordine ad alium, prius quam ipsum profiteantur, sint nouitii, & concedatur sibi annus probationis, quo experiantur, & videant ea, quæ profiteri habent: ergo hoc est sine dubio dicendum, atque faciendum est cum illis. Quod etiam confirmari potest à simili, de militibus, nam sicuti miles, si vult frui, atque potiri priuilegio militari, necessum est, vt iuret, & promittat se seruare ea, quæ promiserunt alii, qui in eodem numero militum sunt adscripti. ita ergo, & Religiosi supradicti, idipsum facere debent, vt potiantur, atque fruantur priuilegiis alterius Religionis, ad quam transferuntur, & prius esse debent nouitij, vt sint discipuli, qui postea, forsan esse cupiunt magistri. Videatur hac de re Nauarro libro tertio, Consiliorum, de regul. consilio 3. numero primo, & consilio 49. num. 2. Et hactenus de isto Articulo.

Concil. Trid. sess. 25. de Regu. c. 15.

cap. recolentes, de stat. mon. cap. in noua, 16. q. 7.

ARTICVLVS XXII.

Vtrum translatus de vno ad alium Ordinem, vt sit Prælatus, debeat necessario, ibidem de nouo necessario profiteri?

Opinio Frederici notanda circa hoc.

Nau. lib. 3. cons. de reg. cons. 3.

HAc de re consilium quoddam facit Nauarro, quod inter ea, quæ scripsit de Regularibus, est numero tertio, & exercitationis gratia pro parte negatiua, adducit Federicum in Coosiliis, consilio quinto, affirmantem, atque dicentem, quod Monachus vnius Religionis, electus in Prælatum alterius, non tenetur ad profitendam secundam. Ad quod dicendum mouetur primo, ex eo, quod in omni Religione, vouentur tria essentialia, & substantialia vota, castitatis, paupertatis, & obedientiæ, iuxta *capitulo fin. de statu Monachorum*, atque ita qui profitetur vnam Religionem probatam, videtur perinde profiteri omnia substantialia omnium Religionum, & cum nihil sit faciendum frustra, iuxta *capit. si Papa de priuilegijs, libro 6.* non (inquit Federicus) videtur repetenda professio, à translato in secundum Monasterium, maxime vt sit Prælatus. Secundo mouetur. ad idipsum dicendum, nam *in capitulo sicut tuis, de simonia, cap. cum venerabilis, de consuet. cap. nihil, de electione, c. quorũdam, & c. religiosus, & nullus, de electione, libro 6.* quibus omnibus in locis, fit mentio de translatione Monachorum ad Abbatias aliorum monasteriorũ, & de confirmandis omnibus electis, & de translatione quorũdam religiosorum, ad alia monasteria,

c. fin. de sta. mon.
c. si Papa, de priuil. lib. 6.
cap. sicut tuis, de simo. 1a.
cap. cum vene. de consuet.
ca. nihil, de elect.
c. quorundam.
c. religiosus.
c. nullus, e. 21 li. 6.

nulla fit mentio de repetitione professionis, in secũdo; ergo non est id sine ratione asserendum, aut sine causa postulandum. Hæc Federicus, sed nihilominus, in contrarium statuitur Conclusio.

Prima Conclusio.

Religiosus professus, translatus de vna Religione ad aliam, etiam vt fit Prælatus tenetur ibidem de nouo profiteri.

Conc. Trid. sess. 14. c. 11. et sess. 25. cap. 21.

c. 1. recolentes, de statu Mon. c. in noua, 16. q. 7.

Religiosus professus, translatus de vna Religione ad aliam, etiam vt fit Prælatus, tenetur de nouo ibidem profiteri. Hæc Conclusio est Nauar. vbi supra, & satis colligitur, ex Concilio Tridentino, *sess. 14. c. 11. & sess. 25. cap. 21.* quibus in locis, de prædicta professione fit mentio, fuitque id multũ rationi consentaneum, propter rationes dictas in præcedenti Articulo, desumptas *ex c. recolentes, de statu Monachorum, & in cap. noua, 16. q. 7.* vt qui similem vitam cum alijs suscipiunt, similem etiam in legibus sentiãt disciplinam, & vt vnusquisque se cõformet vitæ, & moribus eorum, cum quibus commoraturus est, quod non congrue aliter fieri posset, nisi supradictus translatus de nouo, nouam illam Religionem profiteretur, & simul adstringeretur voto, & obligatione, qua adstringuntur illi, cum quibus conuersatur. Quod, & quam maxime verum habet, vbi monasterium illud, ad quod transgreditur, est arctioris, atque strictioris obseruantiæ, ad quam professio prioris Monasterij non extenditur, & nisi profiteretur de nouo, in secunda, nullo iure ad illã obseruantiam obligaretur. Addo etiam, hoc esse magis necessarium, in Ordinibus Monachalibus, nam Abbatiæ, & beneficia ibidem conferri non possunt, nisi proprijs Monachis, iuxta *cap. cum singula. § fin. de præb. in 6.* Propter istas rationes, Nauar. vbi supra concludit, quod Monachus, siue Religiosus, legitime translatus ad aliam Religionem, de nouo tenetur tacite, vel expresse in illa profiteri, saltem obseruantias illas, quæ vltra tria vota essentialia in tali Religione obseruantur, siue transferatur, vt fiat in illa Prælatus, siue vero, vt maneat ibi, vt subditus, & filius Monasterij. Et addit, opportuisse se verba illa, maneat ibi, vt subditus, & filius Monasterij, nam inquit, si transferatur, vt sit ibi tẽporarius, non tenebitur ad nouẽ profitendum. Dixit autem teneri ad tacite, vel expresse profitendum, propter eos qui transferuntur, vt sint Prælati, de quibus non improbabiliter, potest dici, quod profitentur tacite illas obseruantias, cum confirmantur, vel alias promouentur in Prælatos, quia obligantur præcepto, & exemplo seruare illas. in quo sensu, inquit, quod vera esse poterit opinio, & consilium Federici, sed non alias, quia rationes eius nihil concludunt. Videatur etiam, hac de re Nauar cons. 49. de reg.

c. cum sing. § fin. de præb. l. b. 6.

Difficultas satis notã. Cuiusnam Monasterij sit filius Religiosus translatus, vt fiat Prælatus cessante prælatura.

1. sententia, & opinio.

Sed est modo difficultas, cuiusnam Monasterii, siue Religionis sit filius, huiusmodi Regularis, siue Religiosus, translatus in aliud Monasterium, vt fieret ibi Prælatus, post renuntiationem, seu amotionem, ab ipsa præfectura? quidam enim dicunt, non esse filium secundi Monasterii, & maxime si non ibidem fuit professus, nam iuxta *cap. fin. de Relig. domibus*, aliud est Monachum habere ius in Abbatia, aliud vero habere ius Abbatię, sunt enim hęc omnino diuersa: cum ergo iste, de quo loquimur, fuerit obligatus Monasterio, & Monasterium sibi, ratione prælaturæ, & non ratione professionis, quam forsan non fecit, aut si illam fecit, fuit solummodo ad effectum obtinendæ Prælaturæ, dicunt isti Auctores, quod deserente, siue renuntiante, prælationem, liberatur Monasterium, ab obligatione tenendi ipsum. id, quod habetur in iure. *in quadam Decretali, cap. penult. de renunc.* ac proinde, neque erit monachus illius Monasterii, maxime si ibi professionem monachalem minime emiserit. Atque idem esse dicunt, etiam si fecerit professionem, nã (inquiunt) cum quis de Monacho fit Abbas, & de filio pater, perdit iura Monachatus, & filiationis, argumento eorum, quæ notantur in iure, *in cap. ad hoc, de simonia, cap. sicut tuis, de concessione prabendarum, & cap. literas, de præbendis, libro 6.* Vnde sicut si Canonicus alicuius Ecclesiæ Cathedralis, vel plebis fieret plebanus, aut Episcopus, perdente prælationem, siue plebanatum, non recuperat iura, quę ipso iure perdidit, argumento cuiusdam *Decretalis, in cap. transmissa, de renunc.* ita in proposito, dicunt de Religioso prædicto, quod remanebit huiusmodi Monachus immediate subiectus Episcopo, sine aliquo medio. eo modo, quo reperitur, qui renuntiat suo Episcopatui, iuxta sacros Canones, *in cap. 1. & 2. de trans. Episcopo*. Quod, & confirmant hac ratione, nam quando Monachus Abbas, fit Episcopus, ac proinde absoluitur à iure Abbatię, si postea renuntiet Episcopatui, certum est, quod non redibit ad Monasterium, sed remanebit subiectus immediate, Ordinario loci, idem ergo omnino in proposito est dicendum. Hæc sunt fundamenta huius sententiæ, & opinionis. sed his non obstantibus, secunda opinio est verior, atque tenenda, de qua sit secunda Conclusio.

c. pen. de renunc.

c. ad hoc, de sim. cap. sicut tuis. de concess. prabend. c. literas, de præbend. lib. 6.

c. transmissa, de renunc.

c. 1. & 2. de trans. Episc.

Secunda Conclusio.

Secunda sententia, & opinio. Translatus de vno ad aliud Monasterium, siue Religionẽ, vt in ea fiat Prælatus, remanet Monachus, & filius, posterioris Monasterii, siue Religionis.

Translatus de vno ad aliud Monasterium, siue Religionem, vt in ea fiat Prælatus, vacante præfectura, remanet Monachus, & filius, posterioris Monasterii, siue Religionis. Hæc conclusio est expressa Nauar. libro 3. consiliorum de regul. consilio 61. quam, & probat multiplicibus rationibus: & primo, nam translatus ex vno in aliud Monasterium legitime, perdit omnia iura prioris Monasterii, iuxta *cap. si quis, iam translatus, 22. quæst. 2. & cap. ne pro cuiuslibet, 16. quæst. 1.* sed rationi consonum non est, vt non habeat ius in aliud. non igitur id est dicendum, sed contrarium. Secundo probatur idipsum, nam iuxta *cap. fin. de simonia*, omnis Abbas eo ipso, quo eligitur, & confirmatur, est Monachus illius Monasterii, cuius est Abbas, neque inuenitur, aut assignari potest ratio, ob quã desinat esse eiusdem filius: ergo reuera remanet filius posterioris Monasterii. Tandem tertio probatur hoc idem, nã, vt in præcedenti Conclusione diximus, omnis Monachus translatus in aliam Religionem, vt sit Prælatus, tenetur profitetur, debetque profiteri ibi, tacite, vel expresse: sed certum est, quod per ipsam professionem, fit filius secundi Monasterii, de quo non videtur dubitandum, ergo id firmiter est tenẽdum. Neque adducta in contrarium obstant. nam Monachus per renuntiationem, siue priuationem Abbatiæ, non perdit ius sui Monachatus, aut filiationis, quam per supradictam professionem, est adeptus (vt dictum est) in secundo Monasterio. ergo illam adhuc retinet: nec verum est id, quod dicitur, quod remanebit subiectus Episcopo, quin vero eiusdẽ ordinario Religionis Prælato erit subditus. Et non est simile illud de Episcopo. Nam in renuntiatione Episcopatus, cum Episcopus fuerit consecratus, & per consecrationem, ab obedientia Prælati Regularis absolutus, atque liberatus, non reincidit in eiusdem Prælati subiectionem, & obedientiam, etiam si priuetur, aut renunciet Episcopatui, cum fuerit tam collocatus in statu eminentiori, altiori, atque perfectiori. At hæc ratio non militat in Abbatibus, & aliis inferioribus Prælatis. consequenterque dicendum est, quod remanent filii eorum Monasteriorum, ad quæ, vt præessent fuere translati sine dubio. Et hæc de ista difficultate dicta sufficiant.

Nau. li. 3. cons. de reg. cons. 61.

c. si quis iã trãslatus, 22. q. 2. & c. ne pro cuiuslibet, 16. q. 1.

c. fin. de simon.

Respondetur fundamentis contrariæ opinionis.

ARTI-

ARTICVLVS XXIII.

Vtrum Monachus translatus de vna Religione ad aliam, debeat sedere in Capitulo, iuxta tempus in quo emisit professionem in illa, an vero, iuxta tempus, quo professus fuit, in priori Monasterio.

Huic Articulo respondetur per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

Religiosus in aliã Religionẽ translatus, sedere debet in Choro, & in Capitulo, iuxta tempus, quo emisit professionem in ipsa.

Religiosus ex vna in aliam Religionem translatus, sedere debet in Choro, & Capitulo, iuxta tempus, quo emisit professionem in secunda. Probatur hæc conclusio, nam ab eo tantum tempore, incipit esse Regularis illius Religionis, & filius eiusdem Monasterij: ergo secundum illud tempus tantummodo, debet vocem, & locum habere, in Choro, Capitulo, & alijs. argumento eorum, quæ tradunt communiter Doctores, *in l. 1. ff. de albo. scribendo, & c. 1. & c. statuimus de maioritate, & obed.* Sed intelligenda est hæc Conclusio, de eo, qui translatus est in aliam Religionem, vt sit ibidem subditus, & filius, secus est autem de illo, qui fuit translatus, vt fieret Prælatus, nam iste quamuis renuntiet prælationi, sedebit in primo loco, immediate post Prælatum, in memoriam honoris, & prælationis, quam gessit, nisi simul cum eo concurrant alij, qui similem, seu maiorem honorem gesserunt, argumẽto eorum, quæ in supra d. l. notantur. Et hoc in terminis respondit Nauar. lib. 3. Consiliorum de Reg. consi. 6. Ex quo infero, quod illi, qui fuerunt Prælati in aliquo Conuentu, finita prælatione, non debẽt sedere inter alios Fratres per suam antiquitatem, sed iuxta locum, vbi sedet Prælatus, & contrarium facere non est iuri, aut rationi consonum.

l. 1. ff. de albo. scribendo.
c. 1. et c. statuim⁹, de maio. & obed.

Nota hoc valde pro loco, quo sedere debent, qui transferuntur in alias Religiones, vt sint Prælati, expleto suo munere, & officio.

Nauar. li. 3. cons. de maior. et obed. cons. 10.

Difficultas.

Sed quæro, si quis transferatur de vna in aliam eiusdem Religionis Prouinciam, & ibi incorporetur, debebitne sedere, & habere locum in Choro, Capitulo, & alijs, à tempore tantum suæ incorporationis, an vero à tempore, quo assumpsit habitum, seu professionem emisit, eiusdem Religionis? Respõdeo, & sit secunda Conclusio.

Secunda Conclusio.

Qui translatus est, ex vna in aliã Prouinciã, si incorporetur, locum habere debet in Capitulo, & alijs, non à tp. suæ incorporationis, sed susceptionis habitus, vel emissæ professionis.

Qui translatus est de vna in aliam eiusdem Religionis Prouinciam, postquam iã incorporatus est, habere debet locum in Choro, Capitulo, & alijs, nõ à tempore suæ incorporationis, sed à tempore, quo assumpsit habitum, aut emisit professionem in sua prima Prouincia. Probatur hæc Conclusio ex diuersitate rationis ad supradictam Conclusionem, nam iste talis, translatus, non transfertur, vt in alia Prouincia profiteatur, sed vt iam professus, & eiusdem Religionis filius, in secunda Prouincia incorporetur, & virtute illius incorporationis, fiat ipsius filius, & filiatio illa antiqua alterius Prouinciæ, reuiuiscat, & fiat filiatio secundæ Prouinciæ, gaudeatque proinde omnibus gratijs, & priuilegijs, quæ filiis, & professis dictæ Prouinciæ communicantur. Quin vero in hac nostra sacra Fratrum Minorum Religione, in consuetudine positum est, vt quando aliquis iusta de causa, transit de vna in aliam Prouinciam, statim, atque recipitur, etiam antequam incorporetur, datur sibi sessionis locus, secundum antiquitatem suæ professionis, seu habitus, licet antequam incorporetur, vocem non habeat in Capitulo: quod, & iuridice ordinatum est, cum proxime accingendus, habeatur pro accincto, & in proximo eligendus, in aliquibus habeatur pro electo, vt in quadam lege diffinitur, *l. penultima, de milit. testam.* & gaudet aliquibus priuilegijs eorum, quæ alijs conceduntur, eo modo quo, & sponsis de futuro conceduntur à Doctoribus aliqua, quæ conueniunt sponsis de præsenti, pro eo quod sponsalia de futuro reuera sunt quædam præparatoria ad matrimonium de præsenti. Ita dico modo in proposito nostro, quod receptis iam in aliqua Prouincia, incorporatorum aliqua priuilegia communicãtur, possuntque iure communicari, pro eo quod ipsa receptio est quasi quoddam præambulum, & præparatorium ad eamdem incorporationem. Hactenus de isto Articulo.

De loco vbi sedere debent, qui ad alias Prouincias trãsferuntur, ibidemque incorporantur.

l. penul. de milit. testam.

ARTICVLVS XXIV.

Cui cedant bona Religiosi, transeuntis ex vna in aliam religionem, & an transiens in aliam religionem possit secum deferre ea, quæ habebat in prima?

Huic articulo respondetur, per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

Monachus vere, & realiter professus in aliqua Religione, quidquid acquirit, & quomodocumq; illud acquirit, illi cedit Ordini, & Religioni, in qua professus est. Hæc Conclusio est expressa Nauar. *in c. non dicatis, num. 30. & 31. & in cap. statuimus, numero 24.* & in consilijs, libro 3. de voto, & consil. 14. numero 5. & 6. & satis constat ex his, quæ supra diximus, quæst. 28. artic. 5. & sequentibus. Et ratio eius in promptu est, quia nullus verus Monachus, potest sibi, aut suo nomine aliquid acquirere, cum sit omnino incapax cuiuscumque dominii, & possessionis ciuilis, siue iuris, etiam respectu sui Breuiarii (vt inquit prædictus Nauarro) quamuis habeat, & habere possit, quendam naturalem vsum, seu quandam detentionem eorũ, quæ ad vitam sunt sibi necessaria. Vnde quomodocumque, atque vtcumque aliquid acquirat Monachus, siue per contractum, siue per vltimam voluntatem, siue per industriam suam, cum iussu, vel sine iussu Prælati, non sibi, sed Religioni illi, seu Monasterio, in quo professus est, acquirit, siue illud sit stabile, siue vero mobile, aut immobile. & hoc est certum, & indubitabile. vnde sit secunda Concl.

Quidquid Monach⁹ acquirit, illi Religioni, & monasterio, vbi professus est, acq.rit.

Nauar. in c. non dicatis, nu. 30. & 31. & in c. statuimus, nu. 24. & li. 3. cons. de voto. et cons. 14. n. 5. & 6.

Secunda Conclusio.

Monachus, qualibet iusta de causa translatus in aliud Monasterium, siue Religionem, etiam auctoritate Apostolica, nihil omnino potest secum deferre, nisi quod expresse, vel tacite, præfata Sedes Apostolica statuerit, atque ordinauerit, vel in tali Religione esset iam statutum, & determinatum, aut suus Prælatus illi concesserit. Hæc Conclusio est, etiam Nauar. loco citato, & probatur, nam beneficia principum, & Canones, & leges intelligendæ sunt, absque præiudicio tertii, non expresso in beneficio, iuxta communem Doctorum resolutionẽ, *in c. super eodem. de offic. delegati; & iuxta l. 3. §. si quis a Principe. ff. ne quid in publico fiat*: ergo licet summus Pontifex, aut iis concedat, vt ex iustis causis, quispiã ad aliam Religionẽ strictiorẽ aut laxiorem transferatur, illa translatio debet fieri, sine præiudicio prioris religionis, ac proinde religiosus sic translatus, nullo mõ potest transportare illa, quæ vtcumque, & quomodocumque quæsita iam erant priori Monasterio, siue Religioni. Ab hac generali regula excipit Nauarro, scripta manu propria, quæ inutilia essent suæ priori Religioni, & alia quorum

Monachus translatus ex vna in aliam Religionẽ, nihil omnino põt deferre secũ, nisi q. vel à Papa, vel à Superiore fuerit, sibi permissum.

Nau. vbi supra, n. 8. 9. & 10.

c. sup. eod. tit. de off. del. l. 3. §. si qs a Principe, ff. ne quid in public. fiat.

Sylu.verb. Religio.4.q.10.

delationem probabiliter crederet, Prælato suo non fore ingrata, reliqua vero minime. Videatur hac de re Syluester, *verbo Religio, 4. q. 10.* Et hactenus de isto Articulo, & de tota hæc quæstione.

QVÆSTIO XXXII.

De Religiosis professis, quantum ad clausuram ab eisdem obseruari præceptam], ita quod non possunt sine licentia, exire extra Claustrum sui Monasterij.

1 *Vtrum clausura Monachis, atque Religiosis indicta sit de iure naturali, & diuino, an vero solummodo de iure humano, Papali, & positiuo?*

2 *Quando, & quomodo peccet regularis, siue religiosus, sine sui Prælati licentia, exeundo a clausura sui Monasterij.*

3 *Vtrum Monachus, siue Religiosus manere possit, extra Monasterium, de licentia sui Prælati, iusta de causa data, eique indulgere Prælatus, vt quæcumque sic viuens acquisierit, in quos voluerit vsus conuertat?*

4 *Vtrum prælatus alicuius Religionis, possit recipere Fratrem alterius religionis strictioris, animo non retinendi eumdem in Claustro Monasterij: sed statim post receptionem, & habitus assumptionem, dandi illi facultatem, vt perpetuo, siue ad multos annos viuat extra Monasterij clausuram, quærendo sibi necessaria, propria industria, siue ex mendicitate?*

5 *Vtrum aliquis Monachus, seu religiosus, possit manere extra Monasterium, vt inseruiat alicui beneficio, seu Ecclesiæ regulari, aut seculari?*

6 *Vtrum Canonicus regularis, Canonice obtinens Ecclesiam parochialem, teneatur in ea potius residere quam in sua regulari?*

7 *Vtrum ob necessitatem Parentum, licentia possit præstari Religioso, vt maneat extra Monasterium, habitu retento?*

8 *Vtrum religiosus, de licentia sui prælati, ad subueniendum suis parentibus, manere possit extra Monasterium, dimisso habitu?*

ARTICVLVS I.

Vtrum clausura, Monachis atque religiosis indicta, sit de iure naturali, & diuino, an vero solummodo de iure humano, Papali, & positiuo?

Nau.super c.statuimus, c.3.q.3. num. 29.

HAnc difficultatem tangit Nauarro, comment. 4. de Regul. super *c. statuimus, 19. q. 3. num. 29.* & argumentis pro vtraque parte propositis, illam satis difficultat. Et quidem, quod supra dicta clausura, sit de iure naturali, atque diuino, exinde patet, nam omnis Regularis, siue Religiosus, faciens professionem, implicite, seu explicite, aut quod dicitur expresse, vel tacite, illam profitetur, atq; promittit, siquidem vouet suam stabilitatem, & permansionẽ in Monasterio, & in Claustro, sub obedientia talis, vel talis Prælati, vt constat ex forma profitendi, quã omnes fere in vniuersum seruant Religiones: sed redditio, & adimpletio voti, est de iure naturali, & diuino, iuxta illud *Psalmi, Vouete, & reddite Domino Deo vestro &c.* & habetur *in c. magnæ, de voto*: ergo, & clausura ipsa est de iure naturali, & diuino. Et confirmatur ex illo, quod habetur *in c. placuit, il 2. 16 q. 1.* quod est Eugenij Papæ, vbi dicitur: *Placuit communi nostro Concilio, vt nullus Monachorum, pro lucro terreno, de monasterio exire nefandissime audeat, sed præsumat, &c.* & infra, *sit claustro suo contentus, quia sicut piscis sine aqua caret vita, ita & sine Monasterio monachus.* Ex qua auctoritate sic colligi potest argumentum. Piscis extra aquam, iure naturæ viuere nequit: ergo eodem iure, nec Monachus extra monasterium exire debet. Ad quod etiam facit *c. iuxta, & c. monachi, 1. & 2. eadem causa, & quæstione*, vbi dicitur, *quod monachi a monasterio foras egredi non possunt, etiam pro vtilitate illius, siue Superioris licentia*, in quo quidẽ casu, etiam Canonici Regulares æquantur Monachis, vt colligitur ex ipsa Regula S. Augustini. Cuius Canonis ratio, & fundamentum esse videtur votum, quo Regularis in sua professione astringit se suo Monasterio: ergo iure voti (& consequenter naturali, & diuino) cuncti Regulares, & Religiosi tenentur ad seruandam clausuram. Hæc sunt argumenta, quæ adducit Nauar. disputationis grana. His tamen non obstantibus, quid hac in re dicendum, ac tenendum sit, explicabitur per sequentes Conclusiones,

Psalm.75.
c.magna, de voto.
c.placuit, il 2. 16. q. 1.
c. iuxta.
c. monachi, 1. & 2. ead. cã, & quæ.

Prima Conclusio.

Certissimum est, & nullatenus negari potest, aliquo iure, seu aliqua lege, clausurã esse omnibus Regularibus indictam, sibiq; prohibitum exire à suis Monasterijs, seu à terminis sibi designatis, sine suorum Superiorum licentia. & permissione. Hæc conclusio est expressa Nauar. loco supradicto, quam, & probat. Primo ex generali omnium Religionũ consuetudine, quæ vbiq; id obseruat, & exitus, siue egressus à monasterijs sine Prælati licentia, semper omni tempore visus fuit prohibitus. Secundo probatur idipsum, ex Regula D. Augustini, quæ quidem, vt dicitur, licet omnium sit laxissima, vt habetur, *in c. quod Dei timorem, de stat. monach.* nihilominus tamen, tam in principio, quam in medio, atque etiã in fine, semper præsupponit, suos Canonicos Regulares, debere constitui in vno Monasterio, siue in vna domo, atque esse eisdem prohibitum exitũ sine Prælati licentia expressa, vel tacita generali, vel speciali. Et hoc est in omni opinione certũ, & omnes indubie illud fatentur.

Clausura iure est indicta omnibus, in vniuersũ Religiosis aliquo modo.

Nau. vbi supra, num. 30.

c. quod Dei timore, de sta. monach.

Secunda Conclusio.

Quamuis prædicta vera sint, adhuc certissimum etiam est, quod hæc Monachorum, & Religiosorum clausura, non est sibi indicta iure naturali aut diuino, sed humano, & positiuo. Hæc conclusio est etiã Nau. vbi supra, & probatur, nam omne ius naturale, & diuinum, vt hẽ *in c. ius naturale, d. 1.* est ex per se notis, seu de his, quæ ex per se notis inferuntur: sed nullo principio, aut præcepto per se noto, neque ex per se notis illato, præcepta reperitur prædictis Monachis, siue Religiosis clausura: ergo ipsa nõ est de iure naturali, & diuino. Et confirmatur, nam omne ius diuinum continetur in Bibliorum Codice, tveteris, & noui Testamẽti, atq; ẽt ex ipsis inferimus, cõpertumq; habemus, quænã sint de iure naturali, seu naturalis rõnis dictamine: sed in toto Bibliorũ Canone, non iubetur Monachis, siue Religiosis clausura, neque aliquod reperitur huiusmodi præceptum: ergo id non est asserendum. Confirmatur secundo, nam, vt tenet communis opinio, cui, & assentitur D. Thom. 2. quæst. 88. art. 4. Apostoli fuerunt primi Religiosi, & primi Monachi Ecclesiæ primitiuæ, qui, & emiserunt tria Religionis essentialia, & substantialia vota, & tamen non leguntur seruasse clausuram, neque petisse eos, aut dedisse alijs ad exeundum foras licentiam, nunc peti, & dari consuetam à viris Religiosis, neque cum viuerent cum Christo Domino, nec postea ipso in cælum sublato: non igitur prædicta clausura est de iure naturali, & diuino. Et confirmatur tertio, nam si id ita

Religiosorũ, seu Monachorũ clausura, nõ est indicta iure naturali, neq; diuino, sed humano, & positiuo.

c. ius natur. d. 1.

D.Th. 2.2. q. 88. art. 4.

ita esset, & prædicta clausura iure naturali, & diuino esset præcepta, in ea seruanda, & eius obligatione omnes Monachi, & Religiosi essent pares, quin vero, & æquales Carthusianis. nam quæ de iure naturæ sunt, communia sunt, quod non esse verum, constat ex omnibus omnium Religionum regulis, atque ex experientia ipsa omnium rerum magistra. Et præterea facultas exeundi à Claustro Monasterij, quæ viris Religiosis passim à suis Superioribus confertur, & interdum absque vlla causa, dari non posset, etiam à Papa, si ipsa clausura esset seruanda de iure naturali, & diuino: ergo id non est dicendum. Quibus omnibus addo, nam secundum

D. Thom. 2.2.q. 186.art.9. D. Tho. Religiosi de iure diuino, ad sola tria Religionis substantialia, & essentialia vota seruanda tenentur, & in nullo illorum includitur clausura, cũ sine illa seruari optime possint, vt fuit seruata ab Apostolis, atque ab alijs quamplurimis sanctissimis viris illius temporis: ergo intentum. Sed dices, vnde ergo Monachorum clausura ortum habuit? Respondeo per sequentem Concl.

Tertia Conclusio.

Clausura Monachorum, & Religiosorũ, vnde ortum, & originem duxerit. Clausura Monachorum, siue Religiosorum (vt creditur) ortum, & originem habuit, à quibusdam antiquissimis Monachis, qui etiam præcesserunt quatuor principalium Regularum institutores, & postea, clarius inducta est, & præcepta obseruari, in aliquibus Concilijs. Hæc Conclusio est etiam eiusdem Nauar. vbi supra, & adducit aliqua Concilia, in quibus clausura a Monachis, siue Religiosis, primo præcepta est obseruari, & sunt illa iura, quorum fecimus mentionem in argumentis adductis, pro parte affirmatiua, quorum primum est, *ca. placuit, il 2. factum in Nicena Synodo, c. iuxta, quod refert, factum in Calcedonensi, & c. Monachi, il 1. quod est Concilij Agatensis, & 2. Tarraconensis.* Et quibus infert Nauarro, quod Monachorum, & Religiosorum clausura, à quibuscumque habuerit originem, robur siue firmitatem, saltem non est de iure naturali, & diuino, neque excedit humanæ legis auctoritate, & obligat tantum in summa, ad

Ad quid obliget Religiosorum clausura. hoc vt nullus Regularis cuiuscumque Ordinis, & Religionis sit, Monasterium, vel septa monasterij exeat, sed limites ad id designatos, sine sui Superioris licentia, neque cum illa, sine aliqua causa iusta, atque vtilitate id exposcente, & suadente. Verba sunt prædicti Nau. quod & habetur expressum, in omnibus supradictis capitulis, cum suis glossis, & tradunt ibidem Doctores vnanimiter. Sed aduertendum est, id habere locum quammaxime in Regularibus, & Religiosis simplicibus, Ordinum Monachalium, nullo prælationis officio condecoratis. nam Prælati non videntur ad illam teneri, quamuis forsan (inquit Nauarro) peccabunt etiam ipsi, saltem venialiter, sine vlla causa, a Monasterio exeuntes, cum teneantur, suæ se conformare communitati, iuxta legem illam naturalem, quæ refertur *in c.*

c. cum omnes de constitut. Rubr. ff. quod quisque iuris. *cum omnes de constitutionibus: Patere legem, quam ipse tuleris,* id quod habetur, *in quadam rubrica, ff. quod quisquam iuris, in alium statuerit, vtatur & ipse, &c.*

Prædictæ clausuræ legem, ab antiquis illis patribus adinuentam, & à communi iure statutam, seu confirmatam (inquit Nauarro) quod multi Ordinum, & Religionum (maxime Monachalium) fundatores, atque institutores, partim statutis, partim consuetudine, inuiolabiliter obseruata, adeo auxerunt, & obseruauerunt, vt quorundam vita, quasi perpetuus quidam carcer esse videatur: sed alij alia processerunt via, non ita rigorosa, & stricta, maxime ij, quorum Religionum finis, fuit profiteri, non tam vitam contemplatiuam, quam actiuam, atque intendere bono communi, & proximorum suorum spirituali vtilitati, & saluti. Vnde & dicit, factum est, quod non omnes Monachi, siue Religiosi obligentur, seu obligati existant, ad æqualem & adeo strictam & rigorosam clausuram seruandam, sed alij, ad solam clausuram iure communi præceptam, quæ stat in eo, quod dictum est, nempe non exire à Monasterij claustro, sine Prælati licentia; alij vero, Ordinum scilicet, & Religionum Monachalium, ad maiorem, suis statutis, constitutionibus, siue consuetudinibus præscriptis, præceptam, auctam, & longe strictiorem factam, iuxta quas Monachorum nulli licet, muro egredi, nisi raro, aut numquam, atque ex vrgentissima, iustissima & rationabili causa, vt fieri dicitur apud Carthusianos, & alios Monachos, de quibus nihil libet impræsentiarum dicere, hoc solummodo contentus dixisse. quod supradicta clausura (vt dixi) indicta fuit iure Papali humano, non autem naturali, aut diuino.

Vnde ad argumenta in contrarium adducta respondetur. Ad primum, negando, quod omnes Regulares & Religiosi, eo ipso, quo vouent stabilitatem suam, & permansionem in Monasterijs, sub obedientia vnius Prælati, voueant clausuram: Nam stabilitas illa non id significat, sed solummodo permansionem in suo proposito, voto, & professione, sub obedientia suo debita Superiori, & Prælato, secundum suam Regulam. Neque promittunt clausuram, aut quod non egredientur Monasterij septa. etenim si ad id obligantur, nõ est ex vi voti suæ professionis siue Regulæ, sed aliunde, vt statim dicemus in sequenti Articulo. Ad confirmationem respondetur, quod capitulum *placuit*, non innuit præceptum naturale, aut diuinum, sed solummodo humanum positiuum. Et ad comparationem, quæ adducitur de piscibus extra aquam, dico cum Aristotele, quod similitudo non est identitas, atque ita, licet Regularis existens extra Monasterium sine licentia, ratione quadam assimiletur piscibus existentibus extra aquam, non tamen inde sequitur, quod id sit contra naturam, & rationem sui status, aut contra præceptum naturale & diuinum; solummodo inde colligitur, secundum Nauar. vbi supra, quod aliquo modo peccet, venialiter saltem, qui sine licentia, & iusta, atque legitima causa, sui Monasterij claustrum egreditur, non tamen contra præceptum naturale, aut diuinum, sed contra humanum positiuum. Ad omnia alia dico, quod quamuis Regularis, peccet exeũdo Monasterij septa, sine Prælati licentia, etiam pro vtilitate suæ Ecclesiæ, ratio tñ immediata illius peccati non est, quod voueat prædictam clausuram, sed quod vouerit statum, cuius professores lege humana, iusta, obligãtur ad illam, magis, vel minus strictè seruandam, eo modo, quo, sacro Ordin. insigniti, peccant non recitando horas Canonicas, non quidem, quia voueant illas, sed quia susceperunt statum, cuius professores, lege humana iusta, ad idipsum obligantur. Hinc fit, vt Regulares extra Monasterium exeuntes, non peccent contra votum de obseruanda clausura, quod nõ fecerunt, sed contra præceptum, obligans ad mortale, aut veniale, prout lege, aut consuetudine fuerit introductum, vt dicemus statim. Hactenus de isto Articulo.

ARTICVLVS II.

Quando, & quomodo peccet Regularis, siue Religiosus, sine sui Prælati licentia, exeundo à clausura sui Monasterij?

PRo huius articuli intelligentia, libet præmittere, ex Nauarro in prædicto *c. statuimus, cõment. 4. de Reg. num. 29. cum sequentibus*, quod multum refert & oportet scire, an lex indicens, siue præcipiens *Nau super c. statuimus, num. 29. cum seqq.*

piens clausuram, sit Concilialis, seu alicuius Concilij, an Papalis, aut vero tantummodo, Regularum approbatarum, seu Prælatorum aliquarum Religionum, ordinationes, & constitutiones. Hinc enim oritur vis & robur, quod habet, seu habere potest, ad obligandum, & licentiæ necessitas, quæ exigitur ad exeundum à Monasterijs. Nam si clausura indicta sit solummodo aliquorum Prælatorum lege, à Sede Apostolica non confirmata, neque in id auctoritatem habente, aut ex vi alicuius Regulæ, certum est, quod facilius, atque minori de causa, Prælatus exeundi poterit, subdito licentiam præstare, vt à claustro Monasterij exeat, quam si sit lex aliqua Côcilialis, aut Papalis, vel summi Pont auctoritate confirmata. Quo præmisso, atq; supposito, Respondetur huic Articulo, per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

Iure communi prohibitum est Religiosis, & Monachis, à Monasterij claustro exire, sine Superiorum suorum licentia.

Nau. vbi supra. c. placuit. c. iuxta. c. Monachi, 1. & 2. q. 1.

IVre communi omnis Regularis prohibetur, exire à claustro sui Monasterij, sine sui Prælati licentia, iusta de causa data. Hæc Conclusio, est expressa Nauarri, vbi supra, & satis constat ex supradictis, in præcedenti Articulo, & ex eo, quod habetur in supradictis etiam capitulis, *c. placuit*, c. *iuxta*, *c. Monachi, 1. & 2. 6 q. 1.* Dixi, sine sui Prælati licentia absolute, non assignando, aut nominando hanc, vel illam, nam ad id, non solum Generalis, aut Prouincialis, sed etiam cuiuscumque inferioris Prælati immediati, licentia sufficit, nisi aliunde id sibi fuerit prohibitum, atque in aliqua Religione ordinatum. Neque requiritur necessario, quod prædicta licentia sit expressa, quin vero sufficit tacita, præsumpta, aut interpretatiua, neque etiam specialis, & in indiuiduo, sed sat est, quod sit generaliter data, modo detur iusta de causa alicuius necessitatis, seu vtilitatis, de quo statim dicemus. Dixi, iure communi, nam de iure speciali quorundam (vt Carthusianorum, & aliorum Monachorum) adhuc est strictior prohibitio, & maior necessitas, atque vrgentior causa requiritur (vt dicitur) nec licentiandi facultas cuilibet prælato committitur, sed Superioribus maioribus, aut soli Generali reseruatur. Dicit vlterius Nauarro, quod intelligenda est conclusio, de Regularibus subditis, non sic autem de Prælatis, vt etiam diximus in calce præcedentis Articuli. Et si quæratur, quænam causa sit necessaria, vt licentia data iustificetur? Respondetur, id in præsenti determinari nullo modo posse, sed relinquendum Superioris arbitrio, ac boni, & prudentis viri, pro diuersitate, & varietate circumstantiarum, personæ, loci, & temporis, argumento eorum, quæ notantur in iure, *l. 1. ff. de iure deliberandi, & in c. de causis, de offic. delegati.* Aduertit etiam, quod ad præstandam maiorem licentiam, maior causa, atque necessitas exigitur, & minor sufficiet, si licentia fuerit minor. Nam (inquit) cum exitus a Monasterio sit vetitus iure communi, Conciliali, aut Papali, Prælatus inferior Papa, cui sit facultas in eo dispensandi, non potest id facere, ex libito, & nisi iusta de causa, cum sit quædam dispensatio circa legem Superioris, quæ sine causa iusta non est facienda, vt tenet Glossa solemnis, *in c. nisi rigor sub capite requiritis, 1. qu. 7.* quin vero, nec facta tenet, iuxta dictum singulare Innocētij ab omnibus recepti, *in c. dudum, secundo de electione sub fine*, commendatum valde à Felino, *in c. cum inter de exceptio.* Vnde addit, quod neque excusari videntur à peccato, Prælati sic prædictas licentias sine vlla prorsus causa, sibi subditis præstantes, quod multum oportet considerare; neque vero ipsi subditi sunt tuti, atque securi in conscientia, illas importune, mendacijs, & sinistris quibusdam relationibus exposcentes, & impetrantes. Sed dices, quodnam peccatum est, violatio supradictæ clausuræ in Monachis, siue Religiosis, mortale, an solummodo veniale? Hanc quæstionem, atque difficultatem, etiam tractat prædictus Nauarro, vbi supra, de cuius doctrina, & resolutione, sequentem statuo Conclusionem.

l. 1. ff. de iure deliberandi. ca. de causis, de offi. deleg.

Dispensatio circa legem clausuræ Monachorū, sine causa non est facienda.

Glos. in §. nisi rigor. ca. requiritis, 1. q. 7. Innoc. c. dudum, 2. de elect. Felinus, in ca. cū inter, de except.

Nota hoc valde.

Difficultas.

Nauarr. super c. si quamus, 19. q. 3. n. 34. & 35.

Secunda Conclusio.

Quodnam sit peccatum clausuræ violatæ in Monachis, siue Religiosis viris.

Nau. vbi supra. D. Thom. 2. 2. q. 186. art. 9.

Prædicta violatio clausuræ regulariter loquendo, non est peccatum mortale, sed tantummodo veniale, nisi quando fit ex contemptu regulæ, & perfectionis, aut ex transgressione præcepti specialis Superioris. Hæc Conclusio est Nauarri, vbi supra, quam & probat ex sententia D. Thomæ, 2. 2. q. 186. artic. 9. vbi asserit, contenta in Regula, non obligare ad mortale, nisi quoad tria essentialia Religionis vota, & quoad præcepta formalia ipsius, siue Superioris. Nam Regularis (inquit) non vouet obseruare sub peccato mortali, regulam, aut omnia contenta in ipsa, sed obedientiam secundum illam, viuendo simul in castitate, & paupertate, atque ita obseruantiæ aliæ, extra continētiam, & paupertatem, non ligant ex voto, nisi præcipiantur ab ipsa Regula, formaliter, siue à Superiori secundum ipsam. Cum igitur de his sit obseruatio clausuræ prædictæ, liquidum fit, & satis clare colligitur, quod ipsa non obligat ad mortale, sed ad veniale solummodo, dū tamen absit contemptus, vel non fiat contra præceptum formale, superius dictum. Et confirmatur, nam licet ius omne, etiam statuat, seu potius confirmet clausuram prędictam, non id facit, addendo illi vim præcepti, sed per modum cuiusdam generalis statuti, ita quod non sit de eius obseruātia pręceptum, sed de obseruantia Regulæ, seu statuti particularis, & obseruantia legis generalis. Hæc omnia sunt supradicti Nauarro, vbi supra, quibus addit esse mortiferam violationem clausuræ, quotiescumque fit cum notabili scandalo, vel damno Monasterij, & tunc, non quatenus est violatio Regulæ, seu iuris communis, aut specialis, non intendentis obligare ad mortale, sed quatenus est violatio iuris diuini, & naturalis, de non scandalizando proximo, eidemque notabiliter non lædēdo, quod pręcipitur septimo pręcepto Decalogi, *Exo. 20. Matth. 18. & in c. pœnale, 14. q. 5. & c. nihil, de præscrip.*

Exod. 20. Matth. 18. c. pœnale. 14. q. 5. c. nihil de præscr.

Circa iustificationem causæ, siue causas iustas, ad præstandas supradictas licentias requisitas, multa dicit Nauarro, vbi supra, eaque notatu dignissima, asserendo esse proculdubio, veniale saltem peccatum, licentias eiusmodi præstare, sine iusta, & rationabili causa, etiam si dentur à Papa, nam quamuis (inquit) ipse sit solutus humanis legibus, quoad vim coactiuam, iuxta *l. princeps, ff. de legi. & c. proposuit, de concess. præben.* non tamen quoad vim directiuam, iuxta *l. digna vox, C. de legibus, & ca. iustum, 9. dist.* atque ita peccat non seruando illam legem, vel dispensando in ea, sine iusta causa, vt etiam tradit D. Thom. 2. 2. quæst. 96. artic. 5. ad tertium, & Caietanus ibidem. Sed dicit Nauarro, quod quamuis, qui dat licentiam, sine iusta causa peccet, & etiam qui ea vtitur, sciens illam non esse iustam, non tamen incidit in pœnas exeuntis sine licentia, à iure positas, quod probat, argumento eorum, quæ aliàs dixit, *super c. non dicatis. num. 22.* de habente peculium de licentia Prælati, absque iusta, & rationabili causa data. Et hæc de Articulo dicta sufficiant.

Papa quamuis sit solutus legibus, quoad vim coerciuam, non tamen quo ad directiuam.

l. princeps, ff. de concess. preb. l. digna vox, C. de leg. c. iustum, dist. 9. D. Th. 2. 2. q. 96. ar. 5. ad 3. & Cai.

ARTI-

ARTICVLVS III.

Vtrum Monachus, siue Religiosus, manere possit extra Monasterium, de licentia sui Prælati, iusta de causa data, eique indulgere Prælatus, vt quæcumque sic viuens acquisierit, in quos voluerit vsus conuertat?

Huic Articulo respondetur, per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

In foro conscientiæ, nullus Prælatus, neque etiam Papa, licentiam præstare potest alicui Religioso, manendi extra claustrum Monasterij, absque iusta, & legitima causa.

NVllus Prælatus loquendo in foro conscientiæ, licentiam potest Præstare alicui Regulari, siue Religioso, vt extra Monasterium maneat, absque iusta, & legitima causa. Hæc Conclusio est expressa Nauar. *in c. statuimus, & super c. non dicatis*, quam & probat hac ratione: Quia omnis Regularis, vt dictum est, & habetur *in c. placuit, c. iuxta, c. Monachi, 1. & 2. 16. q. 1.* voto, siue præcepto astringitur, ad seruandam stabilitatem perpetuam in Monasterio, atque in Claustro, & certum est, quod nullus Prælatus, etiam Papa, potest ipsum sine iusta causa, à tali voto, præcepto, siue obligatione liberare, seu absoluere, iuxta *c. non est iuncta Glossa, de voto, & voti redemptione*: ergo, &c. Supradicta omnia sunt Nauarri, vbi supra, idemque est iudicium de expendendo, quæ acquisierit, in quos voluerit vsus.

Nau. in c. statuimus, nume. 36. & num. 40.
c. placuit.
c. iuxta.
c. Monachi, 1. & 2. 16. q. 1. ca. non est, iuncta Gloss. de voto, & voti redempt.

Secunda Conclusio.

Iusta existente causa, bene potest Prælatus, & multo melius Papa, facultatem facere Religioso, vt maneat extra Monasterium.

Iusta existente causa, bene potest Prælatus superior, Papa inferior, & multo melius ipse Papa, facultatem facere Monacho, siue Regulari, manendi extra Claustrum, pro vrgenti aliqua necessitate, sua aut suorum parentum, aut pro vtilitate Monasterij, & alijs. Hæc Conclusio est, etiam Nauarri, vbi supra, qui & ad hoc aliquas adducit causas iustas, quæ cum iure omnes determinari non possint, prudentis arbitrio dicit esse relinquendum, an occurrêtes sint tales, iuxta *l. 1. ff. de iure deliberandi, & c. de causis, de offic. deleg.* Hac etiam de re videatur idem Nauar. lib. 3. consil. de Regu. consil. 45. 55. 65. & 67. & super *c. non dicatis, num. 4. super c. nullum, num. 48. & in manuali, ca. 14. num. etiam 14.* quibus in locis adducit plures casus, & causas iustas, & licitas exeundi, & manendi Religiosos extra Monasterium, de quibus fuit interrogatus, & ipse varia, atque diuersa dedit consilia.

Nau. vbi supra.
l. 1. ff. de iure deliberan.
c. de causis, de off. deleg.
Nauar. li. 3. consil. de Reg. consil. 53. 54. 55. 65. & 67. super c. non dicatis, nu. 4. super c. nullum, nu 48. & in manual. ca. 14. etiam 14.

Tertia Conclusio.

Causa iusta concedendi facultatem alicui Religioso, vt maneat extra Monasterium, non est sufficiens ad concedendum illi, vt bona quæ foris quæsierit, in quos voluerit conuertat vsus.

Causa iusta concedendi facultatem, alicui Regulari, siue Religioso, manendi extra Monasterium, non sat est, neque sufficit, ad concedendum eidem, vt quæcumque acquisierit foris, in quos voluerit, conuertat vsus. Hæc Conclusio est, etiam Nauarri, loco supra dicto, quam & hac ratione probat, nam maior effectus maiorem causam requirit, iuxta *ca. præterea, & cap. de multa, cum Glossa de præbendis lib. 6.* & certum est, quod non quæcumque causa est, sufficiens, ad manendum extra Monasterium, est talis, ad hoc, vt quæcumque acquisierit foris existens, in quos voluerit, conuertat vsus, contra votum suæ paupertatis, & contra ea, quæ superius diximus, quæstione vigesimaoctaua artic. 9. Hæc de isto Articulo breuiter, ac resolutiue dicta sufficiant.

Nau. vbi supra.
c. præterea.
c. de multa, cum Gloss. de præben.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Prælatus alicuius Religionis, possit recipere Fratrem alterius Religionis strictioris, animo non retinendi eumdem in claustro Monasterij, sed statim post receptionem, & habitus assumptionem, dandi illi facultatem, vt perpetuo, siue ad multos annos, viuat extra Monasterij claustrum, quærendo sibi necessaria propria industria, siue ex mendicitate?

Huic Articulo respondetur, per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

Non potest Prælatus recipere Fratrem alterius Religionis, animo non retinendi ipsum in claustro.

QVamuis id quod proponitur in præsenti Articulo, frequentissimum esset olim, ante Concilium Tridentinum, perperam tamen. & iam id facere nullo modo licet. Hæc Conclusio est expressa Nauarri, *super c. statuimus*, & *probatur ex Concilio Tridentino, sess. 14. c. 11. de reformatione*, vbi habentur expresse hæc sequentia verba. *Quia vero Regulares de vno ad alium Ordinem translati, facile à suo Superiore licentiam, standi extra Monasterium obtinere solent, ex quo vagandi, & apostatandi occasio tribuitur, nemo cuiuscumque Ordinis Prælatus, vel Superior, vigore cuiuscumque facultatis, aliquem ad habitum, & professionem admittere possit, nisi vt in Ordine ipso ad quem transfertur, sub sui Superioris obedientia in Claustro perpetuo maneat*; Quibus verbis, vt inquit Nauarrus, Concilium Tridentinum, non ius aliquod nouum induxit, sed antiquũ innouauit, & declarauit, nam ante prædictum Concilium, illud etiam facere erat prohibitum, atque illicitum. Quod sequentibus rationibus comprobatur. Primo, quia cuius finis malus est, & illicitus, ipsum quoque opus malum est, atque illicitum, vt *habetur in c. cum minister, 13. qu. 5.* sed finis prædicto modo exeuntis, & etiam recipientis aliquem Religionis professum, erat vagatio, vt plurimum, & interdum oportunitas faciendi satis, illicitis suis desiderijs, & voluptatibus, & ad minus liberatio à iugo Religionis: ergo semper id facere fuit reprobũ, atque illicitum. Secundo probatur idipsum, nam certum est, quod imprudentia, & negligentia Prælati, semper est peccatum, saltem veniale, vt ne dicamus mortale, iuxta *c. sit rector. 43. dist. & c. ea quæ, de offic. Archidiac.* sed concessio tam diurnæ, atque vagæ facultatis, erat actus maxime imprudentiæ, & negligentiæ, cum non sit boni atque prudentis pastoris, tamdiu curam suæ ouis derelinquere, atque deserere, contra illud quod habetur. *Prouerbiorum 27. Diligenter agnosce vultum pecoris tui*, cum etiã illius sanguis, de manibus suis sit requirendus, *vt habetur in c. irrefragabile, de officio ordina 9*, nec sit iusta excusatio pastoris, si lupus ouem comedat, & ipse nesciat, *vt habetur in c. quamuis, de regulis iuris*: ergo id facere semper fuit reprobum, & illicitum. His dictis, prædictus Nauár. suæ resolutioni, aliquas apponit limitationes, siue modificationes, dicendo, id esse obnixe obseruandum, nisi forte, aliqua occurrat necessitas, alicui Regulari, relinquendi suum Ordinem, propter aliquos particulares respectus, vt propter molestias, persecutiones, dissensiones, seu id generis alias similes causas, quia tantæ illæ esse possunt, & adeo grandis difficultas inueniendi Monasterium, quod vellet eum perpetuo in claustro recipere, ad semper alendum, & talis, & tanta de translato confidentia, quod bene tali facultate vteretur, vt possint (inquit) pij Prælati, ipsum recipere, animo concedendi facultatem supradictam, manendi foras extra dictum Monasterium,

Nau. super c. statuimus, nu. 11. & 12. 13. 14. & 15.
Conci. Trid. sess. 14. c. 11.
c. cum minister, 13. q. 2.
c. sit rector. d. 43.
c. ea quæ, de offic. Archid.
ca. irrefragabile, de offi. ord. c. quãuis, de reg. iuris.

non

non ita vagam, & largam, vt in quæstione proponitur, sed magis arctatam, ad certum vsque locum, & determinatum tempus, ita vt facile ipsius habere possint rationem, & de suo viuẽdi modo notitiam, ipsumque corrigere dum opus fuerit, seu etiam ad locum alium transferre: quo quidem casu excusari etiam possunt ea, quæ olim fieri ante Concilium Tridentinum prædictum consueuerant, eo præsertim, quia mens & intentio præfati Concilij tantummodo fuit, vt Prælati Monasteriorũ, tractent translatos, vt proprios subditos, aut saltem æque, atque vernaculos quosdam, siue conuersos suorum Conuentuum, & ait, quod sicut mittere possent suum Vernaculum, siue Conuersum, ad aliquem locum, vt per aliquod tempus maneat ibi pro vtilitate Monasterij, iuxta *c. 2. de statu Monachorum, & c. fin. de capellis Monachorum*, ita inquit: etiam poterunt Prælati, huiusmodi translatum, remittere alicui Prioratui eiusdem Ordinis seu Monasterij, ad conuiuendum ibi, ad commodum, & vtilitatem sui Monasterij. Videantur hac de re, quæ dicit Nauar. loco supra citato, numero 15. Et hactenus de isto Articulo.

c. 2. de sta. Monachor.
c. fin. de capellis Monach.

ARTICVLVS V.

Vtrum aliquis Monachus, seu Religiosus, possit manere extra Monasterium, vt inseruiat alicui beneficio, seu Ecclesiæ Regulari, aut sæculari?

Huic Articulo respondetur per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

Religiosus de licentia sui Abbatis, bene potest præfici alicui Ecclesiæ parochiali, vt eidem inseruiat, si ad Monasterium pertineat.

LOquẽdo de Ecclesia parochiali, cui animarum cura incumbit, cuius etiam cura ad Monasteriũ pleno iure pertinet, bene potest Monachus eidem præfici, solius Abbatis auctoritate, & licentia, vel Abbatis & Conuentus simul. Hæc Conclusio est expressa Syluestri verbo, *Religio, 7. q. 3.* post Ioannem Andr. *in c. iussit, 16. qu. 1.* Eandem tenet Nauarr. in multis locis, & maxime *super c. statuimus, commẽt. 4. de Reg. num. 23. cum. seqq.* neque maiori indiget probatione.

Syl. verbo, religio, 7. q. 3. Ioann. And. in ca. iussit, 16. q. 1.

Secunda Conclusio.

Ad inseruiendum Ecclesiæ parochiali, quæ non ad Monasterium pertinet, vltra Abbatis licentiam requiritur etiam licẽtia Episcopi.

Si vero fiat sermo de Ecclesia, cuius plenum ius non habent Monachi, & multo magis, si in ea nullum ius habent, non potest Monachus eidem præfici absque Episcopi, & Abbatis auctoritate simul. Hæc Conclusio est etiam Syluestri, vbi supra, quam & multis probat iuribus, & auctoritatibus, & quamplurima ibi dicit ad hoc propositum notatu dignissima. sed maxime, quod secundum iura antiqua, Monachi non poterant præesse Ecclesiæ parochiali, nisi ex maxima necessitate, iuxta *c. priscis, d. 55.* sed inquit, quod hodie etiam id facere possunt, propter solam Monasteriorum, & animarum eisdem commissarum vtilitatem, quia nempe Monachi comprobati sunt in id magis esse vtiles, quam Clerici seculares, quod adeo verum est, vt secundum Hostiensem, si vtilitas Ecclesiæ id exigat, vtpote quia non inueniuntur Clerici idonei, & Monachus est prędicator, & honestus, cogi potest, & debet Abbas, per Superiorem ad dandam illi licentiam, iuxta *c. cum vtilitate, sunlt. a gloss. 16. q. 1.* Hac de re videatur Syluest. vbi supra, q. 6. vbi dicit plura notatu dignissima ad præsens propositum.

Syl. vbi supra. c. 1. priscis, d. § cũ pro vtilitate, iuncta gloss. 16. q. 1. Syl. vbi supra. qu. 5.

Tertia Conclusio.

Ad seruiẽdum beneficiis, & habẽdas dignitates Eccl. nullam animarum habẽtes curã, non possunt præfici Religiosi, sine dispẽsatione summi Pont.

Ad inseruiendum beneficijs secularibus, & habẽdas dignitates Ecclesiasticas, nullam habentes animarum curam, nullo modo possunt pręfici Monachi, atque Religiosi, absque summi Pontificis dispẽsatione, & licentia. Hæc Conclusio est etiam Syluestri, vbi supra q. 5. & eam tenet Panor. *in c. super eo, de regul.* atque vt omnia vnico verbo concludam, dico ex generali omnium doctrina, quod potius cõceditur, atque concedi potest Monacho, siue Religioso, vt à suo Monasterio exeat, & foris maneat, ad gerendam animarum curam, quam ad habẽdas aliquas alias Ecclesias, quibus non subest talis cura, nam nonnisi causa vberioris fructus, & pro magna Ecclesiæ Dei vtilitate, Monachis, siue Religiosis, cõcedendum est, vt à Monasterio exeant, atque in seculo maneant, qui vberiores fructus in nulla re amplius elucescunt, quam in incumbendo proximorum saluti, & gerenda animarum cura. Et hæc de isto Articulo dicta sufficiant.

Syl. vbi su. q. 5. Panor. in c. super eo, de reg.

ARTICVLVS VI.

Vtrum Canonicus regularis, canonice obtinens Ecclesiam parochialem, teneatur in ea potius residere, quam in sua regulari?

Respondetur, per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

Canonic⁹ Regularis, siue Monachus habẽs bñficiũ, in eo potius, quam in Monasterio debet residere.

OMnis Canonicus Regularis, siue Monachus, accipiens canonice aliquod beneficium, requirens residentiam, in eo tenetur residere, potius quã in sua Ecclesia Regulari. Hæc Conclusio est certa, & determinata multis iuribus, atque Canonibus *in c. 1. 18. q. 2. & in c. olim, de priuilegijs*, vbi hoc expresse diffinitur de Episcopis, *& in c. ne pro cuiuslibet, 16. q. 1. c. si quis iam translatus. 21. q. 2.* idipsum dicitur de Clericis parochialibus. *Et in clementina ne in agro, § sane, de sta. Monac.* fit sermo de assumpto ad quemlibet Prioratum, etiam ruralem, & ad quamlibet administrationem, etiam manualem, atque expresse statuitur, ne Monachis habentibus beneficium, permittatur manere in Monasterio. Neque his obstat obligatio, qua ex suo voto tenentur ad seruandam clausuram superius dictam, & residendum in Ecclesia Regulari, nam respondetur, vt pluries iam dictum est, quod Religiosus extra Monasterium degens, de licentia sui Prælati, iusta de causa data, intra ipsum dicitur manere. Vel secundo, dico, quod omne votum obligat, nisi iusta aliqua de causa relaxetur, vt habetur in *c. scriptura, de voto, & voti redemp.* sed Regularis, qui iusto aliquo titulo habet parochiam, seu beneficium, requirens residentiam, per iura communia absoluitur à prædicto voto residendi in Ecclesia regulari, & astringitur residere in sua parochiali, & per hoc fit satis proposito Articulo. Videatur hac de re Syluest. vbi supra q. 5. & 6.

c. 1. 18. q. 1. c. olim de priuilegijs. c. ne pro cuiuslibet, 16. q. 1. c. si quis iã translatus. 21. q. 2. clem. ne in agro, de statu Monac. c. scriptura, de voto, & voti redẽp. Syl. vbi supr. q. 5. & 6.

ARTICVLVS VII.

Vtrum ob necessitatem parentum, licentia possit præstari religioso, vt maneat extra Monasterium, habitu retento?

Huic Articulo respondetur per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

Religiosus ob parentum suorum necessitatem nimiam, bene potest manere extra Monasterium, ad subueniẽdum eis de licentia suorũ Prælatorũ.

REligiosus ob necessitatem patris, vel matris, de licentia suorum Superiorum, bene potest manere extra Monasterium, habitu retento, ad subueniendum illis. Hæc Conclusio est expressa D. Tho. 2. 2. q. 101. art. 4. & eamdem tenet Nauar. li. 3. consiliorum

D. Th. 2. 2. q. 101. art. 4. Nauar. lib. 3. consi. de Regu. cõsi. 54. 55. & 65.

Idem in c. nullã, nu. 48. & in manua. c. 14. nu. 14.

filiorum de Regul. consil. 54. 55. & 65. vbi & dicit, ad id licentiam posse dare, non solum Papam, verum etiam Generalem, & Prouincialem, & expressius id tenet in commentario 3. de regul. *super ca. nullam, nu. 48. & super c. non dicatis, nu. 40. & in manuali, c. 14. nu. etiam 14.*

Secunda Conclusio.

Si prædicta parentum necessitas sit extrema pôt Religiosus è Monasterio exire, etiam sine Prælatorum licẽtia expressa.

Nauar. in c. nullam, num. 48. c. pasce, d. 86. glo. in l. necare, ff de lib. agnoscendis.

Si necessitas parentum est adeo extrema, quod etiam extraneo, tali necessitati oppresso, teneretur succurrere, non solum potest Religiosus cum licentia suorum Superiorum exire, verum etiam tenetur, cum illa, vel sine illa. Hæc Conclusio est etiam Nauarri, in præallegato *ca. nullam, nu. 48.* quam & probat *ex ca. pasce, 86. dist. & ex glossa in l. necare, ff. de lib. agnoscendis.* De qua Conclusione videantur quæ diximus supra q. 17. art. 8. & qu. 26. art. 11. vbi quamlatissime egimus de obligatione, quam habẽt filij naturales, ad succurrendum, & subueniendum suis parentibus, in extrema necessitate constitutis, cum habitu, vel sine habitu. Et hactenus de isto Articulo.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum Religiosus de licentia sui Prælati, ad subueniendum suis parentibus, manere possit extra Monasterium, dimisso habitu?

Respondetur per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

Nullus Prælatus Papa inferior potest licentiam indulgere alicui Religioso ad manendum extra Monasterium, dimisso habitu, etiam ad commodius subueniẽdum suis parentibus.

Nau. super c. nullam, num 48.

Quod non liceat Religiosis, ex quacunque causa dimittere habitum suæ Religionis.

c. 2. ne clerici, vel Monachi, li. 6. & c. sanctimonialis, dist. 23. & c. clerici, de vita & honest. Cleric.

Nauar. li. 3. cons. de Regu. cõs. 51. nu. 3. & 53. nu. 1. & 54. nu. 2. & super c. nullã n. 47.

NVllus Prælatus, Papa inferior, potest licentiam indulgere alicui Religioso, ad manendum extra Monasterium dimisso habitu, etiam ad commodius subueniendum suis parentibus. Hæc Conclusio est expressa prædicti Nauarr. *super c. nullam, nu. 48.* quam & probat *ex c. 2 ne Clerici, vel Monachi, lib. 6. & ex c. sanctimonialis, dist. 23. & c. clerici, 2. de vita, & honest. cle.* vbi habetur, religiosum etiam factum Episcopum, debere gestare sui Ordinis habitum. In Concilio etiam Tridentino sess. 25. de Regul. ca. 19. habetur, *quod non detur licentia cuiquam regulari, dimittendi, seu occulte deferendi suæ religionis habitum.* Hac de re, facit Nauar. plura consilia lib. 3. Consil. de Reg. consil. 51. nu. 3. & 53. nu. 1. & 54. nu. 2. & super *c. nullam, nu. 40.* quibus omnibus in locis dicit, quod nullus Prælatus, Papa inferior, licentiam potest præstare alicui Religioso, ob quamcumque causam dimittendi habitum.

Secunda Conclusio.

Religiosus absque sũmi Pontif. licentia dimittens habitus est ipso facto excõicatus.

ca. vt periculosa, ne Clerici, vel Monachi, lib. 6. Sylu. verb. excõicatio, 9. excõicatione, 24. nu. 51. & seqq. & verbo religio, 7. q. 15. Naua. in manua. c. 27. num. 131. cãu exeo, de excess. Prælat. lib. 6.

Religiosus, siue Regularis, absque summi Pontificis licentia, quacumque de causa dimitteos habitum, & assumens alium, vt cum ipso incedat, est ipso facto excommunicatus. Hæc Conclusio habetur expressa, *in cap. vt periculosa, ne Clerici, vel Monachi, lib. 6.* de qua excommunicatione videndus est quam latissime Syluest. *verbo, excommunicatio, 9. excommunicatione, 24. nu. 51. & seqq. & verbo, religio, 7. 3. 1.* & Nauar. *in manuali, c. 27. nu. 131.* Et hæc de isto Articulo, & de tota Quæstione dicta sufficiant.

QVÆSTIO XXXIII.

De Monasterijs Religiosorum, quantum ad ipsorum constructionem, ædificationem, seu reædificationem, in octo Articulos diuisa.

1 *Vtrum regulares ædificare possint Monasteria de nouo, sine licentia Papæ, atque Ordinarij.*

2 *Vtrum Monasterium ædificatum, seu ecclesia, mutari possit de uno in alium locum, sine licentia Papæ, & Diœcesani?*

3 *Vtrum priuilegium, concessum alicui religioni, ad ædificandum monasteria, sine licentia Ordinarij, ex non usu per decennium amittatur.*

4 *Vtrum possint ædificari aliqua monasteria, nostris Domibus conuicina?*

5 *In quo casu sint excommunicati Mendicantes, qui sine licentia Papæ, vel priuilegio, noua loca ad habitandum recipiunt, vel mutant, seu alienant, hactenus recepta.*

6 *Quodnam sit melius, Deo acceptius, & magis gratum, Monasterium, seu ecclesiam Regularem, sed maxime Mendicantium, ædificare: an Collegiatam secularem constituere, cæteris paribus?*

7 *Vtrum si quis, suo testamento legauit, vt Monasterium alicuius Ordinis, suis expensis, certo quodam loco construatur, & ibi non possit construi, sit in alio loco construendum, atque ædificandum.*

8 *Vtrum si quis in suo testamento statuat, quod de suis bonis fiat aliquod monasterium in hac dispositione, moniales, Fratribus debeant præferri, & prædictum Monasteriũ construi, & ædificari, pro Monialibus potius, quã pro Fratribus?*

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum Regulares ædificare possint Monasteria de nouo, sine licentia Papæ, atque Ordinarij?

PRo huius Articuli, & dicendorum omnium intelligẽtia, oportet præmittere, quod Bonifacius VIII. *in c. cum ex eo. de excessibus Prælatorum, tit. 6.* stricte præcepit, atque prohibuit, omnib. Fratribus Mendicantibus, vt ne possint adquirere noua loca ad habitandum, vel antiqua alienare, siue mutare, absque speciali summi Pontificis licentia, quę plenã & expressam faceret mentionem de huiusmodi prohibitione, & addit, quod si secus factum fuisset, decernit illud esse irritum, & inane. Sed postea hac sit per re emanarũt à Sede Apostolica, varia, atque diuersa priuilegia, de quibus, vt plena eorum habeatur notitia, sequentes statuo Conclusiones.

Prima Conclusio.

Licentia Iulij II. ad ædificanda Monasteria facta nobis Fratribus Minoribus.

IVlius II. concessit nobis Fratribus Minoribus, qđ si ab aliquo Principe, Duce, Marchione, aut Comite, in suis terris, atque dominijs, fuerimus requisiti, vt aliquã domum ædificemus nostri Ordinis, eamdem domum pro vsu, & habitatione perpetua Fratrum nostrorum Regularis Obseruantiæ, construere, atq; ædificare possimus, ac locum pro hmõi constructione recipere. Habetur in lib. qui dicitur, Monumenta Ordinis primæ impressionis, fol. 43. & 2. fol. 126. concessione 278. & refertur in compẽdio, verbo, reædificare, §. 10. & 11. Sed cum in supradicto priuilegio, non fuisset expresse facta mentio, constitutionis præfati Bonifacij VIII. quæ cum inserta esset in corpore iuris, non esse censebatur aliquo priuilegio reuocata, nisi de ea specialis mentio fieret, id quod & expresse in eadem Constitutione continetur, pro parte nostra supplicatum fuit, eidẽ S.D.N. Iulio II. vt dignaretur sua Sanctitas, supradictam cõstitutionem reuocare, & derogare, quod & fecit, approbando suam prædictam concessionẽ, & supplendo omnes, & singulos defectus, qui interuenerant in ipsius relatione, ac voluit, & decreuit, quod prædictæ litteræ valerent, & nobis suffragarentur, non obstante prædicta constitutione Bonifacij VIII. in contrarium faciente, cęterisque contra-

iijs

rijs quibuscumque. Habetur in supradicto libro, Monumenta Ordinis secundæ impressionis, f.211. concessione 515. & in supplemento fol.71. concessione 218. & refertur in Compeod. vbi supra, §.21.

Secunda Conclusio.

Licentia Iulij II. ad ædificandum Monasteria facta Fratribus Ord. Minimor.

Suppl. fol.8. concess.27. Collector priuil. verbo ædificare, §.20.

Idem Iulius II. concessit Fratribus Ordinis Minimorum, vt domos, seu Ecclesias, loca, & Oratoria quæcumque, pro eorum perpetuis vsu & habitatione, possint construere, & ædificare, seu construi, & ædificare facere, absque alia desuper facienda noua concessione Apostolica. Et quod prædicti Ordinis conseruatores, quoties opus fuerit, eidem Ordini Minimorũ, ac illius personis, in præmissis efficacis defensionis præsidio assistant. Ac, ne Prælati Eccle. quicumq; cuiuscũq; dignitatis existant, illos in aliquo damnificare, molestare, perturbare, ac inquietare, vllatenus audeant, sub excõicationis latæ sententiæ pœna, inhibere possint. Habetur in supplemento, fol.8 concessione 27. Circa quam concessionem notat Collector priuilegiorum Mendicantiũ, verbo ædificare, §.20. id quod in ea conceditur, nẽpe quod prædicti Fratres possint ædificare loca, seu Cõuentus vbiq;, seu ædificata recipere absq; aliqua licẽtia, etiam Ordinarij, & quocumque Prælato Ecclesiastico contradicente, ita practicatum fuisse cõtra quemdam Archiepiscopum Hispalensem. Videatur ibidem. Sed hoc iam reuocatum est, vt dicemus in Conclusione sequenti.

Tertia Conclusio.

Non possunt construi, seu ædificari Monasterium modo, absq; licẽtia Ord. diœcesani.

Concil. Trid. sess. 25. c.3.

Hodie post Concilium Tridentinum, non possunt Religiosi, siue Regulares noua loca recipere, absque licẽtia Ordinarij illius diœcesis, in qua Monasterium construendum, atque ædificandum est. Habetur in d. Concilio, sess. 25. de reg. c.3. ibi. *Nec de cætero. similia loca erigantur, sine Episcopi, in cuius diœcesi erigenda sunt, licentia prius obtenta.* Circa quod decretum, siue dispositionem, notandum est, quod non habentibus priuilegium, non sufficit licentia Diœcesanorum, absque alia summi Pontificis de iure requisita per superius dicta. nam Concilium Tridentinum non reuocat supradictam decretalem Bonif. VIII. hanc licentiam requirentem, sed addit, quod vltra illam simul petatur licẽtia ab Ordinario. Vnde secundum ius, supradicta Papæ licentia requiritur; quod non sic est in habentib. priuilegium. nam Concilium minime annullat, seu annullare voluit nostra priuilegia, quinuero voluit in omnibus, quæ illi non contrariantur, ea in suo robore permanere. Et sic pro nobis, dictis Fratrib. Minoribus saltem, nõ est necessaria modo, alia summi Pontificis licentia, cum absque illa per superius dicta nostra priuilegia, Monasteria possint recipi, sed tantummodo est necessaria licentia Episcopi, seu Ordinarij diœcesani, quod est multum notandum. Et hactenus de isto Articulo.

ARTICVLVS II.

Vtrum Monasterium ædificatum, seu Ecclesia, mutari possit de vno in alium locum, sine licentia Papæ, & Diœcesani.

Huic Articulo respondetur per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

Stando in iure cõi, Ecclesia, siue Monasterium non potest mutari de vno ad alium locum sine licẽtia Ordinarij diœcesani, & Papæ.

STando in iure communi, Ecclesia, siue Monasterium, mutari nõ potest, de vno in alium locum, sine licentia Papæ, & Diœcesani. Hæc Conclusio satis patet, & est manifesta ex supradictis, in præcedẽti Art. Nam Bonif. VIII. in præalleg. *c. cum ex eo, de excess. Prælat.* æqualiter, & pariformiter loquitur de Monasteriorum mutatione, & de erectione, cõstructione, siue noua ædificatione, ibi. *seu hactenus recepta mutare.* Neq; Concil. Trid. hanc eius constitutionẽ reuocat, seu videtur reuocasse, solummodo enim ait, quod de cætero similia loca non erigãtur, sine Episcopi, in cuius diœcesi erigenda sunt, licẽtia prius obtenta, & sic nullam mentionẽ faciens de locorũ mutatione. videtur voluisse, vt id remaneret in dispositione iuris cõis. iuxta communem Iuriscõsultorum regulam, dicentium, quod casus omissus remanet in dispositione iuris cõis. Et certũ est, quod stando in iure cõi ad hoc, vt Monasterium, ex vno ad alium locum transferri possit, ad minus, necessaria est licentia Episcopi, debetque id fieri cum consilio Fratrum, ex decreto Bonifacij, seu vt alij volũt, Silueri Papæ, vt habetur in *c. si quis vult. 16. q. vlt.* vbi ponũtur sequẽtia verba: *Si quis vult Monasterũ suũ ad meliorandum, in alium locum ponere, fiat cum consilio Episcopi, & Fratrũ suorum, & dimittat presbiterum in priori loco ad ministeria Ecclesiæ.* Hæc vbi supra, super quę prædicta verba, *ibi ad meliorandum,* dicit glossa, quod hæc est vna de tribus causis, ob quas Ecclesiæ possunt de vno ad alium locum transferri; pro quo citat, *c. tribus, de cons. dist. 1. & c. temporis, 6. q. 1.* & hoc est de iure communi, sed loquendo ex priuilegio, sit secunda Conclusio.

c. cum ex eo, de excess. Prælatorũ.

c. si quis vult, 16. q. vlt.

c. tribus, de cons. dist. 1.

c. temporis, 7. q. 1.

Secunda Conclusio.

Loquẽdo de iure speciali, & priuilegio, si habetur facultas summi Pont. ad mutanda Monasteria de vno loco ad alium.

Loquendo de priuilegio, & ex iure particulari, Sixtus V. Põtif. Max. anno Domini 1587. 7. Kalen. Decembris, Pont. sui anno 3. concessit Abbati Generali Cõgregationis S. Benedicti, regni Portugalliæ, cum consilio & assensu Capituli generalis, vt Monasteria dictæ Congregationis, quæ in locis incommodis, & minus populosis reperiuntur, ad cummodiora loca, vbi Monachorum doctrina, & vitæ exẽpla populo Christiano, magis vtilia futura sint & fructuosa, propria auctoritate (Ordinariorum locorum, vel cuiusuis alterius, licentia minime requisita) cum eorum Monachis, & supellectibilibus, paramentis, & ornamentis, alijsq; rebus necessarijs, trãsferre & mutare possit, ac fructus, redditus, & prouẽtus eorumdem Monasteriorum, seu cuiuslibet eorum, vel illorum partem, Generalis, & Capituli prędictorum arbitrio, alij, seu alijs eiusdem Congregationis Monasterijs, magis indigentib. perpetuo, vel ad tempus (etiam renitentibus Abbatib. Monasteriorum eorumdem, & quibusuis alijs personis) applicare & assignare. Prouiso tamen, quod animarũ cura personarum secularium incumbens Abbatibus, & Conuentibus Monasteriorum transferendorum hmõi, nullatenus obliuiscantũr, sed per Monachos dictæ Congregationis Regulares, vel presbyteros seculares idoneos, & ab Ordinarijs probatos, laudabiliter exerceatur, libere, & licite valeant, plenã & liberam Apostolica auctoritate, eorumdem tenore pręsentium, licentiam concessit, & facultatem, non obstantibus, &c. Hoc priuilegium reperitur in libro priuilegiorũ Cõgregationis S. Benedicti, regni Portugalliæ, impresso Romę, anno Domini 1589. quod quidem magnum est, & multum notabile, quo etiã frui poterunt habentes priuilegium communicationis, vt dicemus infra agendo de priuilegijs. Pro nunc autem hæc dicta sufficiant;

ARTICVLVS III.

Vtrum priuilegium concessum alicui Religioni, ad ædificandum Monasteria, sine licentia Ordinarij, ex non vsu per decenniũ amittatur?

CIrca hunc Articulum sunt diuisi, atque partiti Doctores Iurisperiti. Quidã enim dicunt, quod

quando

quando facultas aliquid faciendi, posita est totaliter in arbitrio priuilegiati, non amittitur ex nō vsu per decennium, ita tenet glossa *in c. ut priuilegia, de priuilegijs.* Alij contrarium dicunt, vt Panorm. *in d. c. ut priuilegia, nu. 4.* vbi contrariam partem amplectitur. Sed pro componenda hac diuersitate, & differentia, sequentem statuo Conclusionem.

Gl. in c. vt priuilegia, de priuilegijs. Panor. in d. ca. ut priuilegia, nu. 4.

Conclusio.

Qualiter amittatur, seu deperdatur priuilegium concessum ad aliquid faciendum, & an illud sit temporale vel perpetuum.

Quando arbitrium, seu libera facultas aliquid faciendi, priuilegiato concessa, refertus ad priuilegiū, vt si dicatur: Concedimus tibi priuilegium ædificandi, si volueris, vel ad libitum voluntatis tuæ, tunc priuilegium, ex non vsu per decennium amittitur, quia facultas refertur ad priuilegium; at si facultas ædificandi non refertur ad priuilegium, sed ad personam, seu ad priuilegiatum, & ad tempus, vt si dicatur: Concedimus tibi priuilegium ædificandi Monasteria, cum volueris, aut quandocumque volueris, tunc priuilegium intelligitur esse perpetuum, & non amittitur ex non vsu per decennium, neque per vllum tempus, præsertim si per illud decennium nulla sese obtulerit ædificādi occasio. Hæc doctrina est vera, & communiter tenetur, de qua videatur supradicta glossa, & Panor. loco supracitato, & Horatius Mandosius num. 14. de priuilegijs, Bossius etiam in practica de principe, atque eius priuilegijs. Et cum aliud circa hoc, pro nunc dicendum non occurrat, præsenti Articulo, & prædictis finem facio.

ARTICVLVS IV.

Vtrum possint ædificari aliqua Monasteria, nostris domibus conuicina?

Respondetur per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

Nullus Ordo in paupertate fundatus infra spatium 100. cannarum ædificare pōt Monasterium, siue Ecclesiam vel Monasterium conuicinam. Quidnam sit vnius cā næ mensura, & quos longitudinis palmos contineat.

EX priuilegio Clementis IV. nullus Ordinum, in paupertate fundatorum, construere, seu ædificare potest aliquod Monasterium, Ecclesiam, seu Oratorium, infra spatium trecentarum cannarum, ab Ecclesijs Fratrum Ordinis Minorum, mensurādarum per aerem, etiam vbi alias rectè mensurari propter loci indispositionem non possunt, Idemq; ipsum intelligi voluit de translatione ex vno ad alium locum, ita quod nulli omnino licet, de Ordinibus Mendicātibus, Ecclesiam vel Monasterium, seu Oratorium, iam ædificatum, infra spatium prædictarum trecentarum cannarum transferre. Et quamlibet istarum cannarum, voluit octo palmorum longitudinem obtinere, non obstante varia locorum consuetudine, sine priuilegijs, & litteris quibuscumque à Sede Apostolica, sub quacumque verborum forma concessis, seu etiam concedendis, quę de præsentibus specialem, & expressam non mentionem fecerint. Habetur in libro, dicto Monumenta Ordinis primæ impressionis, fo. 31. & 2. fol. 30. cōcessione 28. & in Compēdio priuilegiorum, verbo, ædificare, §. 1. Statuit præterea, vt quidquid contra huiusmodi ordinationis, vel inhibitionis tenorem, ex nunc in antea ædificatum fuerit, diruatur.

Mon. 1. imp. fol. 31. & 2. fol. 30. cō ces. 28. & in compen. verbo, ædificare, §. 1.

Secunda Conclusio.

Reductio, & coarctatio, prædictarum trecentarum, cannarum ad minorem numerum, non est intelligenda cum Minoribus Fratrib. ex priu. pro Julij II.

Iulius II. quia huiusmodi trecentarum cannarū numerus, ad centum quadraginta postea fuit redactus, declarauit, quod coarctatio, seu reductio dictarum trecentarum cannarum, ad cētum quadraginta, contra priuilegium Fratrum Prædicatorum, Fratribus Minorib. nocere non debet, contra supradictum suum priuilegium Clem. IV. nec priuilegium communicationis in damnum, sed in fauorem prædictorum Fratrum Minorum esse cōcessum, Et pro potiori cautela prædictum priuilegium Clemenis IV. trecentarum cannarum, & inde sequuta quæcūque, prędictis Fratribus Minoribus confirmauit, & approbauit, & quatenus opus esset, prædictarū trecentarum cannarum priuilegium, auctoritate Apostolica, eisdem Fratribus Minoribus de nouo concessit. Ita habetur in eodem libro Monumētorum Ord. 2. impressionis, fol. 231. concess. 535. & in supplemento fol. 73. concess. 222. & refertur in Compēdio, *verbo, ædificare*, §. 9. quo priuilegio per communicationem vti possunt, alij Mendicantes, sed nō in nostrum damnum, vt ibidem dicitur.

Monu. 2. impres. f. 231. cōcess. 535. & in supp. f. 173. concess. 222. compen. verbo, ædificare, §. 9.

Tertia Conclusio.

Clemens IV. pro Fratribus Prædicatorib. & postmodum pro Carmelitis, statuit & priuilegium eisdem concessit, vt non solum Fratres Mendicantes, verum etiam alij quicumque Religiosi, & Ecclesiasticæ personæ vtriusque sexus, prope domos prædictorum Fratrum Prædicatorū, seu Ordinis de monte Carmelo, nouas Ecclesias, & loca construere, vel alia de nouo recipere, & habere non possint, infra spatium centum quadraginta cānarum, per aerem mensurādarum, vbi aliàs per terram commode mēsurari non possunt. Et quod si quis cuiusuis conditionis, status, aut agere præsumpserit, tam ipse, quā auxilium, & fauorem præstantes, ipso facto incurrant sententiam excōicationis, & nihilominus cuncta, & singula ab eis facta pro infectis habeantur. Habetur in libro Monumentorum Ordinis, primæ impressionis fol. 30. & 2. fol. 31. cōcess. 29. quoad Prędicatores. Quoad Carmelitanos vero, in lib. 1. impressionis fol. 89. & 2. fol. 172. concessione 403. & referuntur in cōpendio, verbo, vbi sup. §. 15. & 16.

Speciale priuil. Carm. concessum hoc à Clemēte IV. & Sixto IV.

Man. 1. imp. fol. 30. et 2. fol. 31. cō. 29. et impr. fo. 89. et 172. con. 403. et 1. impres. fo. 100. et 2. fol. 184. con. 557. et in cōp. verbo, ubi supr. §. 16. et 19.

Quarta Conclusio.

Vrbanus IV. concessit Ordini Cisterciensium, qđ nulla ædificia intra vnum milliare, ab eorum Abbatijs, & locis, sub excommunicationis pœna erigi possint. Habetur hoc priuilegium in compendio sui Ordinis, *verbo ædificare §. fin.* Hoc idem concessit Innocentius IV. Monachis Carthusianis, vt infra dimidiam leucam, à terminis suarum possessionū, nulli Religioso liceat quodlibet ædificium construere, vel possessiones acquirere. Ita refertur in compendio Mendicantium, *verbo ædificare, in fine.* De dicta Monasteriorum ædificatione, videantur multa in compēdio priuilegiorum, *verbo ædificare*, quæ quia non sunt ad propositum, omittuntur, aut etiam dicentur vbi visū fuerit expedire, ac esse necessariū.

Speciale priuile. circa hoc cōcessum Cisterciensibus ab Vrbano IV.

Compen. ord. cister. verbo, ædificare, § fi. compē. priuileg. Mendi. verbo, ædificare, in fin.

ARTICVLVS V.

In quo casu sint excommunicati, Mendicantes, qui sine licentia Papæ, vel priuilegio, noua loca ad habitandum recipiunt, vel mutant, seu alienant hactenus recepta?

IN hoc Articulo præsupponitur, id quod dictum est in primo, de sententia Bonifacij VIII. *in c. cū ex eo, de excess. Prælat. lib. 6.* & clemen. 5. *in c. cupientes, de pœnis*, nempe excommunicatos esse Mendicantes, qui sine licentia Papæ, vel priuilegio, noua loca ad habitandum recipiunt, aut mutant, seu alienant hactenus recepta, & quæritur in quo casu, seu casibus, prædicta excommunicatio incurratur? Cui difficultati respondetur, per seq. Concl.

ca. cum ex eo, de excess. Prælat. clem. cupientes, de pœnis.

Prima

Prima Conclusio.

Dicta excõicatio non incurritur, quãdo domus aliqua corruat, atque in eodẽ solo reædificatur.

Si domus aliqua Mendicantium corruat, cuius tamen solum, continuo remansit in ipsorum dominio, licitum est illis ipsam de nouo ædificare, neque incurrunt pęnam excommunicationis. Secus est autem, si locus dirutus desierit esse de ipsorum dominio, & habitatione, ac postea nouo iure acquirant illum, tunc enim prædictam pęnam incurrent. Hęc Conclusio nulla alia indiget probatione, nam cum semper solum fuerit de ipsorum dominio, nulla ratione dici possunt noua loca recepisse, aut mutasse, &c. secus est autem vbi desierit esse de ipsorum dominio. Iuxta hanc Conclusionem resoluendum est id, quod in controuersiam adducitur, seu adduci potest, de Conuentibus, siue Monasterijs destructis, in Anglia, Gallia, & alijs hæreticorum partibus, de quibus expulsi sunt Minores Fratres, quod si nunc res fidei mutarentur ibidem, poterunt prædicti Fratres supradictos Conuentus reædificare, reficere, & habitare, absque noua licentia, & absque vllo excõmunicationis metu, quia semper solum extitit, & remãsit in Sedis Apostolicæ dominio, iuxta *c. exijt, de verb. sign.* & ipsorum vsus pertinuit ad eosdem Fratres, quamuis non proprietas, siue dominium.

Secunda Conclusio.

Supradicta etiam excommunicatio nõ cõprehendit eos, qui intra idem solum Monasterium aliquod, ex vno ad alium locum mutant.

Prædicta excommunicatio, non comprehendit eos, qui intra idem solum mutant Monasteria, de vno in alium locum, propter aliquam causam, vt si propter sanitatem existentia in vallibus, mutant ad colles, &c. Hæc Conclusio est etiam clara, & manifesta, & probatur, nam verbum illud, quod habetur in supra d. clemen. *nouum*, siue *de nouo*, non intelligitur, neque intelligi debet, de illo, quod renouatur, si quacumque de causa esse desijt, sed nouum dicitur, quod denuo acquiritur, vel nouo quæritur titulo, quod non contingit in supradicto casu; neq; quãdo vno domus, vtcumq; & quantumcumq; augmẽtatur, & ampliatur. Quod quia adeo verum est, maiori probatione non indiget. Hactenus de isto Art.

ARTICVLVS VI.

Quodnam sit melius, Deo acceptius, & magis gratum, Monasterium, seu Ecclesiam Regularem, sed maxime Mendicantium, ædificare, an Collegiatam secularem constituere, cæteris paribus?

HAc de re facit vnum consilium Nauarr. quod inter illa, quæ de Regular. fecit, est 52. & proposita difficultate, pro parte Fratrum Mendicantium sententiam fert, de cuius ego resolutione, sequentem statuo Conclusionem.

Conclusio.

Cæteris paribus, melius est Monasterium ædificare, quam secularem aliquam Ecclesiam conficere, etiam Collegiatam.

Nauar. li. 3. cons. de Regu. cons. 1.
D. Thom. 2. 2. q. 184. art. 3.

Cæteris paribus, multo melius est, & Deo magis gratum, & acceptum, fundare Monasterium, seu ecclesiam Regularem Mendicantium, quam Collegiatam secularem. Hanc Conclusionem probat prædictus Nauar. multis rationibus. Et primo, quia status Religiosorum est melior, quam status seculariũ de se. Sunt enim positi Religiosi in statu, & schola perfectionis, vt inquit D. Thom. quorum proinde orationes, cum sint meliorum, sunt etiam meliores, & Deo magis gratæ, & acceptæ, ex quo proinde sequitur intentum. Secundo probat idipsum, nam Fratres Ordinis Mendicantium, non tantum orationibus, confessionibus, prædicationibus, lectionibus, & bonis exemplis ædificant, verum etiã multis alijs modis prosunt Ecclesiæ militanti, quod vt plurimum non faciunt cæteri Ecclesiastici seculares. & certum est, quod cum illa sint plura bona, magis adiuuãt illos, qui eiusmodi Monasteriorum faciunt fundationem, & sunt causa tantorum bonorum. Tertio, quia votum paupertatis, & status Mendicantium est Deo Opt. Max. valde gratus, vtpote status, quem Christus Dominus ipse suscepit, docuit, atque prædicauit in sancto suo Euangelio, & sancti eius Apostoli, atque discipuli illum susceperunt, iuxta illud quod habetur Matthæi, c. 19. *Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te, quid ergo erit nobis?* Quarto, nam magis Deo placent, cæteris paribus, qui se voto Deo obligant, quam alij, qui sine voto, aliquid faciunt, iuxta D. Thom. communiter receptum, 2. 2. quæst. 88. artic. 6. ergo, & illorum opera & orationes. magis prodesse poterũt ei, qui Ecclesiam regularem, seu Monasterium aliquod construxit, seu ædificauit, quã aliud quodcumque bonum opus, etiamsi Ecclesiam Collegiatam aliquam secularium virorum ædificasset. Supradictæ rationes, sufficienter concludunt intentum: sed intelligenda est Conclusio, cæteris existentibus paribus, nam si cætera non sint paria, vtpote, quia multo maiorem impensam requirit fundatio, & ædificatio Ecclesiæ Collegiatæ secularis, cum assignatione reddituum sufficientium pro Canonicis, & alijs Clericis, quam fundatio, & ædificatio Ecclesiæ regularis Mendicantium, sine assignatione eiusmodi fructuum, aliter est dicendum, vt de se patet, de quo videatur prædictis Nau. loco supracit.

Nota multa circa laudabilem modum viuẽdi Religiosorum.

Matth. c. 19.

D. Th. 2. 2. q. 88. art. 6.

Nota hoc valde.

ARTICVLVS VII.

Vtrum si quis suo testamento legauit, vt Monasterium alicuius Ordinis suis expensis, certo quodam loco construatur, & ibi non possit construi, sit in alio loco construendum, atque ædificandum?

Respondetur per sequentem Conclusionem.

Prima Conclusio.

Monasterium vno in loco construi mandatum, si ibidem nõ potest fieri, de licentia Episcopi construendum est in alio.

SI Monasterium legato, siue testamento ædificari mandatum, certo quodam & determinato loco, propter aliquam iustam causam, ibi construi, atque ædificari non possit, de consensu Episcopi, & executoris testamenti cũstruendũ, & ædificandum est in alio loco. Hæc Conclusio est omniũ DD. cõis, in materia de testamẽtis. Pro qua facit *c. nos quidem, de testam. l. legatum, ff. de vsuf. legat.* vbi pecunia legata ciuitati, ad spectaculum, quod in ea fieri minime licebat, adhibito hæredum consilio, & primorum ciuitatis, in aliam rem iubetur conuerti. Ad idem facit decisio cuiusdam *authent. de Eccles. tit. §. si quis in nomine magni Dei*, vbi habetur, *quod si quis testator aliquem de Sanctis hæredem instituerit, aut legatum ei reliquerit, cuiusque Sancti nullum sit Oratorium in ea Vrbe neque in eo territorio inueniatur, legatum detur Ecclesiæ ciuitatis, in qua testator domicilium habuit.* Quem textum commendant communiter Doctores Iurisperiti, ac propter ipsum supradictam Conclusionem tenent, vt videre est, apud Couar. *c. 3. de testam.*

c. nos quidam, de testam.
l. legatum, ff. de vsuf. leg.

Auth. de Eccles. tit. §. si quis in nomine magni Dei.
Couar. c. 3. de tes.

De iure communi necessaria est Episcopi Diœcesani licentia, & consensus, ad commutandam defuncti alicuius voluntatem.

Sed est aduertendum, hoc esse faciendum de cõsensu, & licentia Episcopi Diœcesani, cui conceditur, id posse facere secundum ordinem iuris. *d. c. 3. de testam.* tamquam executori vltimarum voluntatum, quod cum non competat Superioribus Regularib. etiam si in suis prouincijs fieri iubeantur prædicta legata, non poterunt executores testamentorum, ea nullatenus commutare de consilio prædictorum superiorum, etiam Prouincialium, in quo-

rum

rum prouincia Monasterium foret ædificandum, nisi hoc etiam ex particulari priuilegio sibi competat. Sed an huiusmodi priuilegium habeatur, respondeo, & sit secunda Conclusio.

Secunda Conclusio.

Multa habentur à Regularibus priuilegia ad commutādas defunctorū voluntates, in alium vsum similem, aut magis necessarium.

Multa sunt à summis Pontificibus impetrata priuilegia, ad commutandas pias fidelium defunctorum volūtates, & vt legata in vnum certum, atque determinatum vsum, secluso scandalo, à Prælatis cōmutari possint, in alium similem, seu magis necessariū. Hoc concessit expresse Sixtus IV. & habetur in Monumentis Ordinū 1. impr. f. 62. & 2. f. 66. cōcess. 65. & in suppl. fol. 95. concess. 317. & Leo X. ampliando prædictam gratiam Sixti IV. concessit, quod simili modo possent facere dicti Prælati in rebus donatis per viuentes, si tamen, vt dictum est, nō sequeretur scandalum. Ita habetur in supplemento fol. 93. concess. 293. Multæ aliæ concessiones ad hoc propositum reperiuntur, in Monumentis Ordinū. De quibus videatur priuilegiorum Collector in Compendio, *verbo, legata*, §. 1. & verbo, commutare eleemosynas, §. 2. verbo etiam hæredes, seu hæreditas, §. etiam 2. & hæc de isto Articulo dicta sufficiant.

Monu. 1. imp. fo. 2. & 2. f. 66. cōc. 65. & in suppl. f. 95. concess. 317. Suppl. fo. 93. cōc. 293. Compen. priu. verbo, legata, §. 1. & verbo commutare eleemosinas, §. 2. & verbo, hæredes, siue hæreditas, §. 2.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum si quis in suo testamēto statuat, quod de suis bonis fiat aliquod Monasterium, in hac dispositione, Moniales Fratribus debeant præferri, & prædictum Monasterium, construi, & ædificari pro Monialibus potius, quam pro Fratribus?

Huic Articulo respondetur per sequentes Concl.

Prima Conclusio.

In prædicta legati dispositione Moniales præferuntur Fratribus, debetq. construi Monasteriū Monial. non vero Fratrum.

IN supradicta legati, seu testamenti dispositione, Moniales præferuntur Fratribus, debetq. fieri, & construi, Monasterium Monialium, & non Fratrū. Hæc Conclusio est certa, & manifesta, & probatur primo ex sententia Angeli *in authen. de Eccle. titu.* vbi dicit, quod quando in aliquo testamento, siue legato, duæ causæ piæ sunt institutæ, institutum pauperioris loci præualebit, ac debet præualere. Ita tenet Baldus *in l. in multis, ff. de sta. hom. in fine, & in l. cum multa, C. de bonis quæ liberis.* & Decius *in c. in præsentia, de probationib.* & Menoc. de adipiscen. parte 4. nu. 788. ij omnes vnanimiter tenent, quod duobus Monasterijs institutis, vno Monialium, altero vero Monachorum, Monasterium Monialiū est præferendum, & præualebit, ipsumq. erit ædificandum, & construendum, propter rationem dictam, vtpote quia censetur opus magis pium, magisq. Ecclesię necessarium, & vtile, vt conseruētur, atque conseruari possint, in sua integritate, & puritate Virgines Deo sacræ.

Authen. de ecclesi. tit. o. Bal. in l. in multis, ff. de statu homin. l. cū multa, C. de bon. quæ liberis. Dec. in c. in præsentia, de prob.

Secunda Conclusio.

In qualibet legato relicto pro Monialibus & etiā pro Fratribus, si ad vtrumque bona deficiant, Moniales etiam præferuntur Fratribus.

Si in aliquo testamēto, seu legato, aliqua relinquātur Monasterio virorū, seu Monachorū, & etiā Monasterio Monialium, deficiantq. bona ad omnia illa soluenda, in tali casu, & dispositione, Monasterium Monialium præfertur, debetq. præferri Monasterio virorum, & Monachorum, & soluendum est legatum dictis Monialibus factum. Hæc Conclusio est etiam certa, & vera, quæ, & tenetur ab omnibus Doctoribus communiter, & fundatur in rationibus supradictis, nempe quia cēsetur opus magis pium, & institutio pauperioris loci. Quod semper est verum regulariter loquendo, excepto casu, quo Monasterium Monialium esset ditissimum, Monachorum vero pauperrimum, tunc enim præferendum est Monasterium ipsorum, cum in eo, nō vero in Monasterio Monialium, militent rationes supradictæ. Et hactenus de isto Articulo, & de tota Quæstione.

QVÆSTIO XXXIV.

De Monasterijs, quantum attinet ad ipsorum destructionem, seu desertionem, in tres Articulos diuisa.

1 *Vtrum Ecclesia siue Monasterium, semel Deo dicatum, possit aliqua ratione destrui, & deseri, atque in profanos vsus commutari?*
2 *Vtrum locus Ecclesiæ, seu Monasterij destructi, & à Fratribus deserti, pertineat ad ipsos Fratres; an vero ad ipsius fundatores, & Patronos?*
3 *Quibusnam Monasterij destructi bona, debeant adiudicari?*

ARTCVLVS PRIMVS.

Vtrum Ecclesia, siue Monasterium, semel Deo dicatum, possit aliqua ratione destrui, & deseri, atque in profanos vsus commutari?

Respondetur, per sequentes Conclusiones.

Ecclesia, siue Monasterium semel Deo dicatū, seculare habitaculum fieri non debet.

ECclesia, seu Monasterium semel Deo dicatum, seculare habitaculum fieri non debet, neq. potest. Hæc Cōclusio habetur expressa *in c. quæ semel. 19. q. 3.* quod est Concilij Calcedon. & est etiam iuris regula, *c. quod semel dicatum, de reg. iuris, lib. 6.* & regulariter loquendo, mutatio status Ecclesię est iure prohibita, iuxta *c. 2. de supplen. negligen. Prælat.* Quinuero Syluester, *verbo casus, 8. & verbo, excommunicatio, 9. §. 85.* postquam dicit id nullatenus licere sine expressa licentia Papæ, inquit esse excommunicationem latam in facientes contrarium, pro quo allegat *c. vnicum, de religiosis domibus, lib. 6. & c. cū ex eo de excess. Prælator. eo lib.* Vnde, & hoc cōmuniter habetur in praxi, quod quando aliquis locus, seu Monasterium, propter aliquam causam deseritur, quammaxime procuratur, vt alterius Ordinis sumantur Religiosi, qui illud inhabitēt, quibus deficientibus, quærantur alij, & alij, & in defectum omniū, auctoritate Episcopi, huiusmodi Monasterium, reducitur ad secularitatem, iuxta Ioan. And. & Abbatem *in c. inter quatuor, de religios. domibus.* Quinuero, & quādo Monasterium aliquod auctoritate Papæ ad alium locum trāsfertur, semper additur clausula, *promisso quod huiusmodi locus, ad prophanos vsus nō redigatur*, id quod obnixe procuratur, aut saltem debet procurari.

c. Quæ semel, 19. q. 3. c. Quod semel, de reg. iu. lib. 6. c. 2. de suppl. negl. Prælat. Ioann. Andr. & Abbas in c. inter quatuor, de Religio. domib.

Secunda Conclusio.

In casu magnę necessitatis, & de licētia Episcopi Diœcesani, bene potest locus semel Deo dicatus, in prophanos vsus commutari.

In casu tamen magnæ alicuius necessitatis, & rationabili existente causa, de licentia, consensu, & auctoritate Episcopi diœcesani, bene potest Ecclesia siue Monasterium, semel Deo dicatū destrui, & deseri, atque cum opus fuerit, in prophanos vsus cōmutari. Hæc Conclusio est certa, & pro ea faciūt alii qui Canones, definientes loca sacra, aliquibus de causis posse mutari, & esse mutanda. Habetur *in c. vnio, 10. q. 4. c. placuit, c. tribus, de consecr. dist. 1.* Neque iura in contrarium adducta, & regula illa vulgaris, qua dicitur, quod quæ semel Deo dicata sunt, ad prophanos vsus nō dēnt, aut possunt cōuerti, aut cōmutari, quidquā concludūt in cōtrariū, nā

c. Vnio, 10. q. 4. c. Placuit, c. tribus, de consecr. dist. 1.

intelligenda sunt, non existente legitima, & rationabili causa: vel intelligenda sunt, stante, & durante ipsarum rerum statu, nō autem destructo, ac penitus illo iam sublato. Vnde generaliter loquendo, dico, quod Ecclesiæ, res sacræ, & Monasteria durāte suo statu, & consecratione, ad prophanum vsum non debent aut possunt reduci, siue commutari; at postquam destruuntur, iam totaliter reducuntur ad non esse rem sacram, & sic prædicta iura nihil concludunt. Aduertere tamen oportet, quod nos Minores Fratres, habemus ad hoc speciale priuilegium, Sixti IV. quod habetur in Monu. Ord. impr. fol. 47. & 2. fo. 131. concess. 293. & refertur in Compen. verbo, ædificare, §. 8. quo concessit Generali Fratrum Minorum de Obseruantia licētiam & facultatem, ea loca, quæ Fratribus suis minus commoda esse cognouerit, dimittēdi in manibus Ordinariorum locorum, & illa licitè deserendi, prout visum fuerit expedire, super quo eiusdem conscientiā onerat, & hoc voluit non obstante constitutione Bonifacij VIII. prohibente, loca semel recepta deseri, & alijs Apostolicis Constitutionibus, cæterisq. cōtrarijs quibuscumque, &c. Aliam concessionem, huic similem, fecit Leo X. Pont. Max. & habetur in supplem. fol. 92. concess. 279. quod adueniente casu necessitatis, Ecclesiæ tam Fratrum Minorum, quam Monialium S. Claræ de Obseruantia possint transferri, & mutari, de vno loco ad aliū, & loca priora Ecclesiæ reduci ad vsus humanos, secundum commoditatem dictorū locorum, & Monasteriorum, dummodo materia ædificiorum ponatur in alia Ecclesia. Refertur in Cōpendio, verbo, ædificare, §. 14. Hactenus de isto Articulo.

Monu. Ord. 1. impress. fo. 47. & 2. fol. 131. con. 293. & habetur in comp. verbo, ædificare, §. 8.

Supplem fo. 92. concess. 279.

Comp. prin. verbo, ædificare, §. 14.

ARTICVLVS II.

Vtrum locus Ecclesiæ seu Monasterij destructi, & à Fratribus deserti, pertineat ad ipsos fratres, an vero ad ipsius fundatores, & patronos?

HAec quæstio longissima est, & quæ multum requirebat temporis, ad ipsius exactam disputationem, & explicationem, vtpote cuius resolutio magna ex parte pendet ex alterius quæstionis resolutione, de validitate tituli iurispatronatus. Qua de re plura, ac fere innumera dicuntur à doctoribus iureperitis, vt tamen breuitati studeam, & ab hac difficultate celeriter me expediam, pro ipsius resolutione, sequentes statuo Conclusiones.

Prima Conclusio.

Certissimum est, quod successores Superiorum, Generalium, aut Prouincialium, seruare tenentur titulum iurispatronatus, quem semel alicui dederunt, ratione alicuius donationis sibi factæ, seu ob aliam aliquam iustam causam. Hæc Conclusio est cōmunis omnium Iurisperitorum, vnanimiter asserentium, quod Prelatus, alterius successor, tenetur ex contractu sui prædecessoris; qua de re videndus est Abbas in c. dilecti filij, de foro compe. quod adeo verum esse dicunt, vt etiā summus Ponofex teneatur ex sui prædecessoris contractu, quamuis Abbas Iunior, alias Panormitanus, in c. literis, de rescriptis, id limitando dicat, intelligi debere, saltem ex vrbanitate, æquitate, & clementia, ob quæ mandat sæpissime Dominus Pontifex, vt adimpleantur ea, quæ alius incepit, seu ordinauit, seu ad quæ prædecessor ipsius se obligauit. Secundo probatur Cōclusio, nam donatio, præsertim remuneratoria, potius esse videtur merces laboris præteriti, seu beneficij alicuius eximij, quam liberalis concessio, iuxta l. si pater, §. si aliqua, ff. de donationibus. quo fit, vt si propter aliqua beneficia, iurispatronatus alicui conferatur titulus, ex iustitia eidem est seruandus, & successores eorum, qui tradiderunt, eodem iure id ipsum tenentur seruare. Sit secunda Conclusio.

Superiores successores aliorū Prælatorum seruare tenentur, titulum iurispatronatus, quem semel dederunt.

Abbas in c. dilecti filij, de foro co. ad.

Abbas Panor. in c. literis, de rescript.

l. Si pater, §. si aliqua. ff. de donationib.

Secunda Conclusio.

Minores Fratres deserentes Monasterium aliquod, in quo quispiam titulum legitimum habet iurispatronatus, ratione ædificationis, aut donationis, seu ob aliam aliquam legitimam causam, non possunt dormitoria, officinas, seu alia loca Monasterij eiusdem destruere, diuendere, seu alijs donare. nam hæc pertinent ad ipsos patronos, & fundatores, quorum ius obnixe tenentur obseruare. Hæc Conclusio est etiā certa, & manifesta, atque expresse determinata, in c. exijt, qui seminat. de verbo. signif. vbi Nicolaus III. explicans, atque declarans nostrā Fratrū Minorum Regulam, hoc expresse dicit, atque determinat, solummodo reseruando in ius, & proprietatem Ecclesiæ Romanę, Ecclesiam, & Oratoria, ad ipsam Ecclesiam destinata, & cæmeteriū. Reliqua vero præcipit, vt relinquantur concedentium voluntati, prout ibi latius exprimitur. & continetur: quo fit, vt in præfato Monasterio à Fratribus Minoribus derelicto, ipsi nihil iuris prorsus habeant, cum iuxta ipsorum regulam nihil proprium in hoc mundo habere possint, sed proprietas prædicti loci, siue Monasterij destructi, atq. deserti, quātum ad dormitoria, officinas, & alia habitacula pertinebit ad ipsos patronos, & fundatores, & titulum iurispatronatus habentes; maxime si illum sibi reseruarunt, quantum vero attinet ad Ecclesiam, Cęmeterium, & Oratoria ad Ecclesiam destinata, pertinebit ad supradictam Ecclesiam Rom. prout definitur in supradicta Extrauaganti. Hæc de isto Articulo dicta sufficiant.

Minores Fratres deserentes Monasterium aliquod, quod erat iurispatronatus, non possunt destruere ea que patronis prædicti erant.

c. Exijt, qui seminat, de verb. signifi.

ARTICVLVS III.

Quibusnam Monasterij destructi bona, debeant adiudicari?

Respondetur per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

SI Monasterium destructum sit habentium bona in communi, & transferatur alio, illa bona acquiruntur illi Monasterio, ad quod supradicti Monachi transferuntur. Hæc Cōclusio est certa, & manifesta, & eam expresse tenet Ioann. Andr. in c. volentes, de statu Monac. vbi inquit, quod Religiosus transiens ex vno ad aliud Monasterium, recuperat, atque recuperare debet, quod dedit primo, & loquitur specialiter de Monialibus, quæ quando recipiuntur, deferunt secum dotes. De his specialiter dicit, quod bona, quæ attulerunt ad primum Monasterium, cum eisdem debent transferri, ad secundum, si primum fuerit destructum, & ni ne sint onerosæ secundo Monasterio. Quod adeo credit esse verum, vt si Monasterij destructi maxima quātitas sit Monialium, & Episcopus, siue Prælatus transferat vnam partem ad vnum Monasterium, & aliam ad aliud (inquit) quod bona Monasterij destructi, vtrisque Monasterijs debent diuidi, iuxta quantitatem Monialium, quæ cuique Monasterio obuenit, ne Monasterio sint onerosę, iuxta l. maior, ff. de pactis.

Bona Monasterij destructi, acquiruntur illi Monasterio, ad quod Monachi transferuntur.

c. Volentes, de statu Monach.

l. Maior, ff. de pactis.

Sed quid, si Monasterium penitus destruatur, nec alio transferatur, ex eo quod non erant ibi Monachi, aut Monachæ, siue Moniales, quia sæpe prohibitum

bitum fuit sibi ob aliquam causam, nouitios, siue nouitias recipere, fueruntq. proinde extincti, nec remanserunt, nisi duo vel tres, habebitne quilibet partem? Respondeo, & sit secunda Conclusio.

Secunda Conclusio.

In quo casu bona Monasterij destructi remanēt in dispositione summi Pontificis.

In casu supradicto, Monasterij destructi bona, remanebūt in dispositione summi Pontificis, & de eius licentia, & auctoritate applicabuntur alteri Monasterio, siue Religioni, maxime si ad illud, seu ad istam, aliqui eiusdem Monasterij destructi, Religiosi, seu Religiosæ transferantur. Hæc Cōclusio est etiam certa, & quammaxime est iuri, ac rationi consona, cum res quæ succedit in locum alterius, naturam sapiat illius, in cuius locum subrogatur, vt habetur in iure, *in c. Ecclesia. vt lite pendēte*, quo fit, vt bona Monasterij destructi ad Religionem, ad quam aliqui eius Religiosi transferuntur, simul debeant transportari.

c. Ecclesia, vt lite pendente.

Tertia Conclusio.

Bona Monasterij destructi in nostro Ordine transferuntur ad aliud, vbi de nouo ædificatur.

Si Monasterium destructum, sit non habentium proprium, neque aliqua bona in communi, qualia sunt Monasteria omnia nostri sacri Ord. D. Francisci, Regularis Obseruantię, ex auctoritate, & benignitate Apostolica habemus, vt eorumdem Monasteriorum bona, transferantur de prioribus locis ad alia loca, vbi fit Monasterij alicuius translatio. Hoc habemus ex concessione Clementis IV. & Leonis X. vt diximus supra in fine Articuli 1. Et hactenus de isto Articulo, & de tota hac Quæstione.

QVÆSTIO XXXV.

De Collegijs tam virorum, quam mulierum, in Congregatione viuentium, in quatuor Articulos diuisa.

1. *Quidnam sit Collegium, & vnde dicatur?*
2. *Quotuplex sit Collegium?*
3. *Vtrum facere aliquod Collegium, sit licitum, an vero illicitum?*
4. *Vtrum sit licitum Collegium aliquorum hominum, vel mulierum, in congregatione viuentium, tria substantialia, Religionis vota emittentium, si nullum viuendi modum, a Sede Apostolica approbatum habeant, siue profiteātur?*

ARTICVLVS PRIMVS.

Quidnam sit Collegium, & vnde dicatur?

Collegium dictū est à colligēdo, siue colligēdo plures, vt simul habitent.

Respondetur per sequentem Conclusionem.

Collegium est plurium simul habitatio dictūq. est Collegium, à colligendo, siue colligando, quia scilicet aliqui simul colliguntur, seu colligantur in vnum, vt simul habitēt. Hęc Collegij descriptio, siue diffinitio, desumpta est à *gloss. in l. 1. ff. quod cui. vni. no.* de qua meminit Syluest. *verbo Collegiū*, 1. Sed inter DD. magna lis, & controuersia reperitur, circa differentiam, quæ versatur, inter Collegium, corpus, & Congregationem. Dicunt enim quidam, Congregationem duo solummodo considere posse, Collegium autem, nonnisi tres, iuxta *l. Neratius. ff. de verb. signif.* Qui tres, vt Collegiū faciant, debent simul habitare communiter, nam si seorsum habitent, non dicentur Collegium, sed corpus, iuxta sententiam Bart. *in rubr. ff. de Collegijs illicitis.* Sed alij alia, omnino contraria, incedunt via, nā cōgregationes simul habitantium, appellāt

Gloss. in l. 1. ff. quod cui. vni. nomine.
Syluest. verbo collegium, 1.
Difficultas.
Quenam differentia sit inter Collegium, corpus, & Cōgregationem, valde controuertitur inter DD.
l. Neratius, ff. de verb. sign.
Bart. in rubr. de Collegijs illicitis.

corpora, vt glossa ibidem, alias vero non appellant nisi collegia. Albericus in suo Dictionario, *verbo, Collegium*, dicit corpus esse genus quoddā ad collegium (quod air tantummodo esse simul habitantium) & ad societatem, quam ait esse, etiam habitātium seorsum. Nos tamen in hac tanta, tantorum doctorum diuersitate, & contrarietate, Collegium, corpus, & societatē, proprie dici posse arbitramur, omnem congregationem aliquarum personarum, in aliquem finem vnitarū, siue simul, siue seorsum habitent, ita vt dictio illa copulatiua, *&*, apposita in rubrica, *de collegijs, & corporibus* non proprie ponatur, & vt cum coniungit diuersa, *iuxta gloss. in rubrica, ff. de iur. & fact. ignoran. & c. querelam, de symonia.* sed improprie, ita vt tantum valeat, quod, *idest, vel, siue*, vt notant *DD. in l. si. de pactis, & in c. ex parte, de rescript.* Hoc tamen addito, & præsupposito, quod ad collegium constituendum, de iure ciuili requiruntur saltem tres (vt diximus) *ex l. Neratius, ff. de verb. sign.* de iure vero canonico, saltem duo, iuxta *c. 1. de elect.* ita quod nullum collegium, siue Ecclesiasticum, siue seculare, in vno solo cōstitui, siue fundari possit. Verum est tamen, quod semel constitutum, atque fundatum in multis, bene potest totum ius collegij venire ad vnum, & cōseruari in illo vno cuius casus est expressus *in l. sicut §. fin. ff. quod cuiusque vniuersitatis nomine*: quod etiā tenet glossa solemnis, & communiter recepta, *in c. gratum, verbo, maior, de postul. Prælator.* & Panormitanus ibidē, & *in c. 1. de electio.* Quod adeo verum est, quod si omnes Cardinales exirent de Conclaui, postquam ad eligendum Papā in ipsum cōuenerunt, excepto vno, ille solus posset eligere Papā, vt tenet glossa memorabilis *in clem. ne Romani, §. porro, verbo, oēs, de elect.* quamuis is vnus, in quem resideret ius Collegij Apostolici non posset eligere semetipsum, *per c. per nostras, de iure patro.* propter multas rationes, quas ibi afferunt Doctores, impræsentiarum à nobis, breuitatis causa, omissas. Videantur ibidem, si placuerit, ab ijs, quibus id opus fuerit. Hactenus de isto Articulo.

Alberic. in Dictionar. ver. Collegium.
Glo. in rub. ff. de iur. & fact. igno. & c. querelam, de symo.
DD. in l. 1. de pactis, & in c. ex parte, de rescriptis.
Quidnam requiratur ad Collegium, & an Collegium necessario requirat plures, an vero conseruari possit in solo vno.
l. Neratius, ff. de verb. sign.
c. 1. de electio.
l. Sicut, §. fin ff. quod cuiusque vniuersitatis nomine.
Gloss. in c. gratū de postu. Præl.
Panorm. ibid. & c. 1. de elect.
Gloss. in clem. ne Romani, §. porro, verbo omnes, de elect.
c. Per nostras, de iurepatr.

ARTICVLVS II.

Quotuplex sit Collegium?

Respondetur per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

Omne Collegium est duplex, quoddam Ecclesiasticum, quoddam vero seculare. Hæc Conclusio est certa, nec de ea quispiam est, qui dubitet. Solummodo est differentia inter Doctores, in constituendo, atque assignando, quodnam Collegium dicatur, seu dici debeat, Ecclesiasticum, quod vero seculare? Cui difficultati, ex communiori resolutione respondetur, illud Collegium dici Ecclesiasticum, vbi homines, aut maior pars, est Clericorum, iuxta *l. quod maior pars, ff. ad munici. & c. cum omnes, de constitu.* quod etiam tenet Bart. *l. fin. de Colleg. illic.* Seculare vero, & Laicum, vbi omnes, vel maior pars congregatorum sunt Laici. Esse etiam Collegium Ecclesiasticum, & Clericorū, data partium æqualitate, dicit Panor. *in c. ex literis de constit.* quia magis dignum attrahit ad se minus dignū iuxta *c. quod in dubijs, de consecrat. Eccles. vel Alt.* Horum Collegiorū quodlibet proprio subijcitur Iudici, siue Prælato respectiue, ecclesiasticum ecclesiastico, laicū vero seculari, licet sit differētia, & cōtrouersia inter Doctores, an Collegium seculare et subijciatur, atque subijci debeat, Episcopo, & Collegæ ipsius conueniri possint coram eo, quoad tēpo ralia bona, quæ ipsi in sua congregatione habent, aut saltem, quoad spiritualia, & quoad actus Eccle-

Difficultas.
Quodnam Collegiū dicatur Ecclesiasticum, quod vero seculare.
l. Quod maior pars, ff. ad munic.
c. cum omnes, de constit.
Bart. l. fin. ff. de Colleg. illic.
Panor. in c. ex literis, de const.
c. Quod in dubijs, de consecr. Eccl. vel Alt.

Naua. lib. 1. cõsi. de off. Iud. ord. cons. 5. nu. 5. & 6.

siasticos? qua de re Naoarr. facit Consilium, & est quartum in ordine, lib. 1. consil. de off. Iudic. ordin. vbi tenet, quod quamuis Collegium seculare, siue laicum, nõ subijciatur Episcopo, quoad bona temporalia, subijcitur tamen eidem, quoad spiritualia, & quoad omnes actus Ecclesiasticos, quod probat multis, atque efficacissimis rationibus à me pro nũc breuitatis causa omissis, vt ad alia transeamus, quę sunt magis mei instituti, & propriæ professionis. Hactenus de isto Articulo.

ARTICVLVS III.

Vtrum facere aliquod Collegium, sit licitum, an vero illicitum?

ET ratio dubitandi est, nam in iure ciuili, in Digestorum libris, reperitur quidam titulus, de Collegijs illicitis, circa quod etiam variæ, atque diuersæ versantur Doctorum opiniones, de quorum ego communiori resolutione sequentes statuo Conclusiones.

Prima Conclusio.

Communiter, & Regulariter loquendo omnia Collegia, Congregationes, & corpora in vnũ coacta sine iusta causa, & sine auctoritate legitimi Superioris, sunt illicita.

l. collegia, § in summa, ff. de colleg. illic.

Bart. in l. 1. & vlt. ff. de eod. tit.

Innocẽt. in c. dilecti 1. de excess. Prælat.

l. 4. tit. 3. p. 6.

Regulariter loquendo, omnia Collegia Congregationes, & corpora in vnum coadunata, sine iusta causa, & sine auctoritate legitimi Superioris, sunt illicita. Probatur hæc Conclusio, *ex l. collegia, §. in summa ff. de Collegijs illicitis* & ita tradit Bart. *in l. 1. & vltima ff. eod. tit.* post Innocent. *in c. dilecti 1. de excessibus Prælatorum.* & in supradicta lege ponũtur hęc expressa verba: *Si quis nisi ex Senatusconsulti, vel Cæsaris auctoritate Collegiũ coierint, huiusmodi Collegium, tale contra Senatus consulta, mandata, & constitutiones, sit eum dissoluendum est.* Id quod similiter statuitur, & disponitur quadam nostrarum partitarum, *l. 4. tit. 3. part. 6.* Sed moderanda, & limitanda est supradicta Conclusio, in casu, quo Collegium fiat Religionis causa, vel in aliquem bonũ finem, de quo sit secunda Cõclusio.

Secunda Conclusio.

Collegium coactũ Religionis causa, & in aliquem bonum finem cum legitima licentia, non est illicitum sed licitum.

Sylu. verbo collegium, q. 2.

Naua. lib. 1. cõsil. de offic. Iud. ord cons. 3. n. 3. & in miscellaneis, misc. 4. nu. 2.

Innocen. in c. dilecti 1. de excess. Prælat.

Collegium factum, atque coactum Religionis causa, seu in aliquem bonum finem, non est illicitũ, sed licitum. Hãc Conclusionem tenet expresse Sylnester, *verbo Collegium. q. 2.* & Nauarr. lib. 1. consil. de offic. Iudic. ordin. & in miscellaneis, miscellanea 4. num. 2. & dicit Syluester, hanc esse sententiam Innocentij, *in c. dilecti, de excess. Prælat.* (quidquid alij dicant) & quod homines cuiuscumque professionis, vt Grammatici, atque etiam negotiatores, & huiusmodi, sine cuiuspiam licentia, sed propria auctoritate possunt simul conuenire, & coadunari in vnum, & facere sibi rectorem, aut Syndicũ, dummodo coeant, & Collegium faciant, in aliquẽ bonum finem, seu pro aliqua honesta, & iusta causa, vtputa ad defensionem suæ iustitiæ, vel vt ne in suis officijs fiat fraus alicui & multo magis, si id faciant causa pietatis, siue Religionis. Et quod licita sint eiusmodi Collegia, probat Syluester, vbi supra, ex multis iuribus, quibus leges prohibendo aliqua, videntur alia concedere, atque ita dū dicunt, quod Senatusconsulto, Collegia illicita arcentur, & prohibentur, consequenter videntur dicere, quod licita concedantur.

Quænam dicantur Collegia illicita, & quod talia sunt destruenda.

l. Vlt. ff. de collegijs illicitis.

Bart. l. 1 ff. eod. tit.

l. 1. ff. quod cuius vnius no. actio.

Illicitum autem Collegiũ est, quod fit aliquo malo fine, & tale est destruendum, iuxta *l. vltimam ff. de Collegijs illicitis.* Bart. etiam *in l. 1. ff. eod. tit.* dicit quod iure communi Collegia, quæ fiunt Religionis causa, sunt permissa; quod, & probat *per l. 1. ff. quod cuius vni.* Idem tenet Nauarr. vbi supra, & dicit, quod talia Collegia possunt cogi, & erigi, sine auctoritate Superioris, secundum Bartolum, & Innocent. & alios Doctores Iurisperitos, quos ibi allegat. Videatur ibidem. Et hactenus de isto Articulo.

ARTICVLVS IV.

Vtrum sit licitum Collegium, aliquorum hominum, vel mulierum in congregatione viuentiũ, tria substantialia Religionis vota emittentium, si nullũ viuendi modum, à Sede Apostolica approbatum, habeant, siue profiteantur?

Huic Articulo respondeo per sequentes Concl.

Conclusio.

Non est licitũ Collegium Ecclesiasticorum quorum etiam tria substantialia vota emittentium, si nõ profiteantur aliquem viuendi modum, per Sedem Apostolicam approbatum.

c. vlt. de Religiosis dom.

c. Vnico, eod. tit. lib. 6.

Extrauag. sanctæ Romana & vniuer. Eccl.

Concil. Trid. sess. 25. c. 1.

COllegium hominum, seu mulierum, in Congregatione viuentium; triaq. substantialia vota emittentium, etiamsi ad titulum Religionis viuant, ex quo proinde pium, atque laudabile videatur, adhuc tamen si nullum viuendi modum à Sede Apostolica approbatum profiteantur, & habeant, talis congregatio videtur esse illicita, & iure prohibita. Hæc Conclusio apparet esse expresse determinata in Concilio Lugdunẽsi, quod habetur, *in c. vltimo. de Religiosis domibus, & in c. vnico, eod. tit. in 6.* vbi reprobantur Religiones omnes, quæ nullam Sedis Apostolicæ approbationem, seu confirmationem meruerũt. Idẽ habetur in Extrauaganti, *sancta Romana, & vniuersalis Ecclesia,* vbi damnantur quidam Fratecelli, siue beguini, qui se dicebant esse de Tertio Ordine beati Francisci, & non erant. Et iniungitur excommunicationis pœna, vt nulli de cæteru talem ritum valeant assumere. Probatur pręterea supradicta Conclusio nam vt colligitur ex Concilio Tridentino, *sess. 25. cap. 1.* omnes tam viri quam mulieres in Congregatione aliqua viuentes, vt huiusmodi Congregatio, siue Collegium, sit licitum, profiteri debent aliquam Regulam, aut saltem aliquem viuẽdi modum, approbatum per Ecclesiam, dicitur enim ibi, *vt omnes Regulares, tam viri, quam mulieres, ad Regulæ, quam professi sunt, præscriptum, vitam suam instituant, atque componãt:* ergo vbi nulla talis habetur regula, aut modus aliquis viuendi, approbatus per Ecclesiam, talis Cõgregatio, & huiusmodi Collegium, simul viuentiũ & habitantium in vnum, ex decreto præd. Concilij censeri, & dijudicari debet illicitum. Quod, & confirmatur etiam ex Constitutione Sixti IV. quæ habetur in quadam Bulla, quæ incipit: *Detestanda,* & refertur in Compẽdio: *Verbo Tertiarij Fratres, §. 10. vbi excommunicantur Fratres Prædicatores, & Minores, recipientes, seu admittentes, ad priuilegia, seu immunitates suorum Ordinum, quoscumq. vtriusque sexus laicos, prætextu Ordinis Tertij seu alterius modi viuendi, nisi dicti Tertij Ordinis habitum gestauerint, & professionẽ solitam emiserint, & in Congregatione viuant, non obstãtibus quibuscumque;* quæ Sixti IV. Constitutio, licet inquantum excommunicat recipientes ad Ordinem Tertium, eos, qui non viuunt in Congregatione, derogata sit per Leonem X. eius successorem, qui licentiam, & facultatem dedit, recipiẽdi eas mulieres, quæ emisso castitatis voto, in proprijs domibus habitant, vt dicemus statim, quæstione sequenti, cum agemus de Tertiarijs, & habetur in Supplemento, fol. 28. *Supple. fol.* in Bulla, quę incipit. (*Nuper sacro Lateranẽsi Concilio*) attamen inquantum, Sixtus IV. excommunicat recipientes ad Ordinem Tertiũ, eos qui solitã professionem non emiserint, non est sua Constitutio renocata, quin vero manet in sua vi. & sic prędicta censura, vt videtur, comprehendit Prælatos Ordinum Prædicatorum, & Minorum, admittentes, seu recipientes, ad supradictum Ordinem Tertiũ,

quoscum-

quoscumque homines, vel mulieres, in Congregatione viuentes, (quos congruentissimo vocabulo, vocare possumus Collegas) qui non emiserint professionem, fieri solitam in dicto Tertio Ordine, quamuis emittant tria Religionis substantialia vota, & promittant obedientiam, paupertatem, & castitatem, induanturq. vestibus eiusdem coloris, quibus induuntur Fratres eiusdem Religionis, si non profitentur aliquam Regulam, eisdem Fratribus datam, aut saltem aliquẽ viuendi modum, per Sedem Apostolicam approbatum. Ex quibus constat clare id, quod in nostra Cõclusione diximus, nempe huiusmodi Collegia esse illicita reprobata, atque prohibita vtroque iure, Canonico, atque Ciuili. Hactenus de isto Articulo, & de tota Quæstione.

QVÆSTIO XXXVI.

De Fratribus, atque Monialibus Tertiarijs, in Septem Articulos diuisa.

1 *Quisnam primus Sanctorum omnium Tertiariorũ Fratrum, atque Monialium, Ordinem adinuenit, siue instituit?*

2 *Vtrum in alijs quoque Ordinibus, siue Religionibus, reperiantur Fratres, & Sorores dicti Tertij Ordinis?*

3 *Vtrum supradicti Fratres Tertiarij, & Sorores, sint vere, & proprie Religiosi, & Religiosorum proprie comprehendantur nomine?*

4 *Quinam Fratrum, siue Sororum supradicti Tertij Ordinis, perfruantur gratijs, priuilegijs, atque immunitatibus, eisdem concessis?*

5 *Quo habitu debeant indui præfati Fratres, atque Sorores Tertij Ordinis, Seraphici Patris nostri Francisci, tam Religiosi, quam seculares?*

6 *Quibusnam subijciantur, atque subijci debeant, supradicti Fratres Tertiarij, & Sorores nostri Tertij Ordinis, & per quos debeant gubernari?*

7 *Vtrum nunc inueniantur in Hispaniarum partibus, aut recipi possint huiusmodi Fratres, & Sorores, & Tertiariæ seculares?*

ARTICVLVS PRIMVS.

Quisnam primus Sanctorum omnium, Tertiariorum Fratrum, atque Monialium Ordinem adinuenit, siue instituit?

Huic articulo respondetur per sequentes Conclusiones.

Conclusio.

Qui primus omniũ Sanctorũ Tertiariorum Ordinem adinuenit, & instituit, fuit sanctissimus P. S. Franciscus.

QVi primus omnium, Tertiariorum Ordinem adinuenit, & instituit, fuit Beatissimus, atq; Seraphicus Pater noster Franciscus. Hęc cõclusio probata, atque confirmata existit, testimonio, atque auctoritate Ecclesię, quę in officio eius diei, inter alias ad ipsius honorem, sequentem canit Antiphonam: *Tres Ordines hic ordinat, primumq. Fratrum nominat Minorũ, pauperũq. fit dominarũ medius, sed primum Tertius, sexũ capit vtrũq.* Quę verba, vt plenius intelligãtur, atq. clariora fiãt, adnotare oportet ea monumentis nostri Sacri Ordinis, quod cũ Beatissimus Pater noster Frãciscus, anno Domini 1209. nostro Fratrum Minorum Ordini felicissimum dedisset principium, suæq. Regulæ, quam instituerat, ab Innocentio III. (licet viuæ vocis oraculo tantum) approbationem, & confirmationem accepisset, obtinuissetq. licentiam prædicandi generalem, pro se, & suis Fratribus, cum titulo, & nomine, Prędicatorum de pęnitentia: ac eidem officio, & ministerio incumbendo, operãq. dando, beatissimã Claram ad se, seu vero potius, ad diuinum seruitiũ adduxisset, & conuertisset, ipsius etiam Ordinem, & Religionem sacram fundasset, & (quod factũ dicitur anno 1212.) cum ad feruentissimam sanctissimi nostri Patris prædicationem, certatim, tum homines, tum mulieres, etiam matrimonialibus legibus astrictę, vndequaque, eumdem vt sequerentur, atque imitarentur conuenirent, cuperentq. proinde obnixe, Regulam aliquam, aut certas quasdam leges sibi tradi, quibus vitam suam, & mores, iuxta Euangelicæ legis perfectionem, in viam salutis facilius possent dirigere; importunis eorum precibus annuendo, atque benigne condescendendo, quemdam Tertium Ordinem instituit, quem vtriusque sexus viris, & mulieribus, virginibus, siue vxoratis, aut non solutis, communem esse voluit, Fratrumq. siue Sororum de pęnitẽtia nuncupati, pro eo quod ab eodem sanctissimo Patre, in eum finem (ad agẽdam scilicet pęnitentiam) fuerit peculiariter destinatus, qua etiã de re, saltem verbo tenus, certũ modum, siue formam acceperunt. Sumpsit exordium sacer iste Tertiariorum Ordo, vt ex dictis monumentis, & Chronicis nostri sacri Ordinis satis constat, anno Incarnationis Dominicæ 1221. quibus (vt supra dixi) etsi certa Regula in scriptis, ab ipso sanctissimo Patre tradita nõ inueniatur, certissimũ tamen est, quod saltem verbo tenus, certas quasdã leges eisdem dedit, quibus instruerentur, atque ab alijs distinguerentur, & magis, ac magis in diuino seruitio possent proficere. Præfatæ leges, siue Regulæ postmodum fuerunt præsentatæ summo Pontifici Nicolao IV. qui fuit sacræ nostræ Religionis Frater, dictus antea, Frater Hieronymus de Esculo, ab ipsoq. in vnum collectæ, Tertiarijs prædictis, tã solutis, quam etiam coniugatis, in formam cuiusdã Regulæ redactæ, obseruantiæ sunt traditæ. Fuit autem prædictus Ordo approbatus, & confirmatus, Primo ab Honorio III postmodum vero à Gregorio IX. & tandem ab Innocentio IV. Nicolao IV. pluribusq. alijs summis Pontificibus, qui, & ipsum fauoribus plurimis, atq. priuilegijs sunt prosequuti illustrarunt, atque condecorarunt. Cum vero sacra hęc Tertiariorum Religio, in dies magis, ac magis floreret, meliusq. audiret, fertur in prædictis Chronicis, ac Monumẽtis nostri Ordinis, quod illustrissima quædam, simul atque pientissima fęmina, nomine Angelina de Ternis, Ciuitellæ Comitissa, apud Aprutios, quę coacta bona illustrium fęminarum, & iuuencularum manu, Fulginæ (quæ Vmbriæ ciuitas est) Conuentum quemdam sibi construxit, & ædificauit, sub titulo S. Annæ, illumq. cũ eisdem ingressa Sororibus, tribus Monasticis votis, obedientiæ scilicet castitatis, & paupertatis emissis, sub obediẽtia Minorum Fratrum ibidem inclusa, vsque ad mortem sanctissime perseuerauit, & sanctissimo huic viuẽdi modo, Tertiariarũ inclusarũ, ac simul viuentium, illustrissimum dedit principiũ. Cuius quidem exemplo, postmodum aliæ sanctissimæ virgines permotæ, spretis totius mundi illecebris, atque in medium prolatis proprijs facultatibus, breuissimi temporis spatio, in diuersis Italiæ partibus, octo Monasteria ędificari curarũt, in quibus sub habitu, atque legibus dicti Tertiarij Ordinis sanctissimi Patris nostri Frãcisci Deo Opt. Max. deseruirent, gratissimumq. eidem exiberent famulatum. Ab his sacra Sororum Tertiariarũ Religio, simul atque in vnum Congregatione viuentium sumpsit initium. Quem postea viuendi modum, Martinus V. & Eugenius IV. Pontifices Maximi, statutis, atque Apostolicis Constitutionibus, & cõcessionibus, quamplurimis illustrarunt, & condecorarunt, quorum fit mentio in Monumentis Ordinis, primæ impressionis, fol. 46. & secũdæ, fol. 42.

Quo tpe Tertiariorum S. Francisci Ordo ortum, & originem duxerit, quantum ad omnes seculares viros, ac mulieres.

Monum. Ord. 1. impress. fo. 49. & 2. fol. 132. cõc. 298.

Monum. Ord. 1. impress. fo. 49. & 2. fo. 132. cõc. 298.

A quibus summis Pontificibus, ac Prælatus extitit Tertiarius Ordo.

Quo tempore Tertiarij simul viuere in Congregatione inceperunt.

Monum. Ord. 1. impress. fo. 46. & 2. fo. 42. conc. 47.

conceff. 47. Tandem cum ad exemplum prædictarum Sororum, & feminarũ, quamplurimi quoque viri diuersis in partibus aliqua Cęnobia erexissent, & construxissent, ibidemq. commorarentur, sub habitu, & norma præfati Tertij Ordinis S. Francisci, triplici Monastico emisso voto, indiesq. supra modum multiplicarentur, Leo II. P. M. huiusmodi Tertiariorum Ordinem, plenius, atque amplius, quam antea extiterat, illustrare volens, ipsum confirmauit, anno Domini 1521. prędictisq. Fratribus, atque Sororibus, propriam aliam dedit Regula, vtcumque ab ea, quam Nicolaus IV. prius construxerat, dissimilem, & hæc est, quam nunc communiter obseruant Tertiarij prædicti, in Congregatione viuentes, cuius etiam fit mentio in Chronicis nostri sacri Ordinis, & in Supplemento, fol. 35. cõcef. 119. & hoc quantum ad huius sacri Ordinis initium dixisse sufficiat.

Quo tẽpore Fratres Tertiarij viuere cœperunt Religiosè, cõuentualiter, atque in communi.

Supple. fol. 35. conc. 119.

ARTICVLVS II.

Vtrum in alijs quoq. Ordinibus, siue Religionibus, reperiantur Fratres, & Sorores, dicti Tertij Ordinis?

Respondetur huic Articulo per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

IN Prædicatorum, siue Fratrum Dominicanorũ, etiam Ordine, reperiuntur Fratres, atque Sorores Tertij sui Ordinis. Hæc Conclusio est expressa D. Antonini de Floren. in suo historiali, 3. par. tit. 23. c. 14. §. 2. vbi, & dicit beatissimum Patrem Dominicum, etiam instituisse Tertium Ordinem, siue Tertiarios Fratres, & Sorores de pęnitẽtia, quod & fecit forsan imitatus Beatum Patrem nostrum Franciscum, cuius fuit contemporaneus, quammaxime deuotus, & nimia eidem familiaritate coniũctus. Pro huiusmodi Fratribus, & Sororibus Tertiarijs Dominicanis, summus Pontifex Iulius II. Breui quodam suo, directo Reuerendissimo Patri Thomæ de Vio Caietano, tunc temporis Generali magistro, amplissimam concessionem fecit, eidem concedens, quod mulieres prędicti Tertij Ordinis, quæ Sorores de pœnitentia nuncupantur, & collegialiter viuunt, si illi placuisset, & ipsæ hoc cuperent, ex benignitate Apostolica, tria vota Religionis in manus suas, aut illorum, quos ad hoc duxerit deputandos, licite emittere valerent. Et in alio Breui, eidem directo, postmodum idem Iulius II. hoc ipsum confirmauit, addens, vt profiterentur, coram supradicto Generali Magistro, seu altero, vices eius gerente, supradictæ Mulieres, & Sorores de pœnitentia, obedientiam secũdum Ordinem, seu potius Regulam sancti Augustini, & quod propter hoc, non teneantur ad clausuram, neque ad officium diuinum, magis, quam ex sua Regula Tertij Ordinis, siue habitus tenentur. hæc ibidem.

Etiam in Prædicatorum Ordine habentur Fratres, atq. Sorores Tertij Ordinis.

D. Anto. de Floren. super tit. 23. c. 14. §. 2.

Secunda Conclusio.

Augustiniani, & Carmelitani, ac etiam Fratres Ordinis Minimorum suos similiter habent Fratres Tertiarios, & Sorores, quos etiam, communi vocabulo vocant, de pœnitentia. Hęc Conclusio constat ex Breuibus, atque priuilegijs diuersis, quæ hac de re habentur in supradictis Religionibus, quibus sibi cõceditur, habere posse supradictos Fratres Tertiarios, & Sorores, quæ priuilegia impræsentiarum breuitatis gratia à me omittuntur, cum facile videri possint, in libro dicto Monumenta Ordinis, seu potius in Compendijs prædictorum Ordinum.

Augustiniẽs, Carmelitani, aliæq. Religiones [illegible] etiam habent Fratres, & Sorores Tertiarios, [illegible] de pœnitentia nuncupantur.

Mo[illegible] Ord. [illegible] & 241. & refer[illegible] in cop. [illegible] Tertiarij Fratres, & Sorores, [illegible] & verbo mulieres.

ARTICVLVS III.

Vtrum supradicti Fratres Tertiarij, & Sorores, sint vere, & proprie Religiosi, & Religiosorum proprie comprehendantur nomine?

PRo huius Articuli intelligentia, & vera resolutione, libuit præmittere, quod antiquis temporibus, tanta, & iam varia fuit supradictorum Fratrum, & Sororum Tertij Ordinis differentia, atque diuersitas, vt Doctores Iurisperiti hac de re loquẽtes, non vno, eodemq. modo, sed diuersissimo fuerint prolocuti: affirmantibus quibusdam, omnes eos esse vere, & proprie Religiosos, negantibus vero alijs, & dicentibus, nullos eorum comprehendi Religiosorum nomine. Quæ quidem confusio, & æquiuocatio, omnino vt è medio tollatur, atque in hoc Articulo distincte procedamus, præ oculis habere oportet, vt colligitur ex Chronicis, & Monumentis Ordinum, quod supradicti Fratres, & Sorores Tertij Ordinis, in triplici sunt, seu potius fuerunt, olim differẽtia. Quidam enim illorum, & primi tempore, non faciebant tria essentialia, & substãtialia Religionis vota, quin vero, neque in Cõgregatione viuebant, neque communiter habitabant, sed vel seorsum in aliquibus eremitorijs, aut in proprijs domibus, cum suis vxoribus, filijs, & familijs, qui erant vxorati, vel aliter, si erant soluti, ad modum, quo aliæ personæ seculares. Hoc solo excepto, quod dicebantur Fratres de pœnitentia, & obseruabant certas quasdam leges, siue Regulas, quas (vt diximus) pie creditur, dedisse eis beatissimus Pater noster Franciscus, circa suum viuendi modum, & formam agendi pęnitentiam, quas postea amplius, atque expressius, quadam ex ipsis cõpilata Regula, tradidit illis Nicolaus IV. Hoc dixerim de Tertiarijs nostri sacri Ordinis: quod etiã fecisse credendum est, Beatissimum Patrem Dominicum, aliiq. eiusdem Tertij Ordinis (respectiue) institutores, & fundatores, pro suis Fratribus Tertiarijs. Alij vero erãt Fratres Tertij Ordinis, & Sorores, qui emittebãt prędicta tria essentialia, & substantialia Religionis vota, in manibus suorum Superiorum, aut Prælatorum, coram tota communitate, non tamen profitebantur certam aliquam, & determinatam Regulam, per Sedem Apostolicam, quia tunc forsan non erat approbata illorum Regula (saltem pro Regula) sed certum quendam viuendi modum, quorum alij, seu aliæ, habitabant cõmuniter, & in Congregatione, alij vero non, sed seorsum, atque separatim in Ecclesijs, seu eremitorijs, vel in proprijs domibus. Tandem tertio, reperiũtur modo in Ecclesia aliqui Fratres, & Sorores, Tertij Ordinis de pœnitentia nuncupati, qui post susceptum eiusdem Religionis habitum, de manu Prælati potentis Religioni eidem incorporare, post expletum ętiam probationis annum, emittunt tria Religionis essentialia, & substantialia vota, simulq. profitentur certam, atque determinatam Regulã, à summo Pontifice, & per Sedem Apostolicam approbatã, nempe à Nicolao IV. aut Leone X. & sub vno habitu, & obedientia vnius Prælati, viuunt in Congregatione communiter, ad modũ, quo cæteri alij Religiosi. Hoc præmisso notabili, ac sublata supradicta confusione, proposito Articulo, resolutiue respondeo, per sequentes Conclusiones.

De multiplici differentia Fratrum Tertiariorum, quę olim fuit in Ecclesia, similiter, atque Sororũ.

Prima Conclusio.

Omnes supradicti Fratres, & Sorores Tertij Ordinis, qui non profitentur nunc, aut profitebantur olim, certam determinatam Regulam, per Sedem Apostolicam approbatam, nõ sunt modo, nec fuerunt

Fratres, & Sorores Tertij Ordinis, non profitentes aliquam certam, atque determinatam Regulam, non sunt, aut fuerũt vnquã vere, & proprie Religiosi, siue Religiosæ.

runt vnquam proprie, & vere Religiosi, siue emittant tria Religionis essentialia, & substātialia vota; siue non, & ēi si habitent cōiter, seu vero seorsum, aut separatim. Hæc Conclusio, est certa, & manifesta, & eā tenet expresse doctissimus doctor Nauatro, in innumeris suæ doctrinæ locis, sed maxime in Comment. 1. de Reg. super *c. cum port o, 12. q. 2.* nu. 18. & in consilijs, lib. 3. de Regul. cons. 10. nu. 1. Cuius Conclusionis, vnicum, ac totale fundamentum est, *c. vnicum, de voto, & voti redempt. lib. 6.* vbi Bonifacius VIII. agens de voto solemni, quod solum facit vere, & proprie quempiam esse Religiosum, in hæc, quæ sequuntur, prorumpit verba: *Illud solummodo Religionis votum solemne est, quantum ad dirimendum matrimonium post contractum, quod solemnizatum fuerit, per susceptionem sacri Ordinis, aut professionem expressam, vel tacitam, factam alicui, de Religionibus, per Sedem Apostolicam approbatis.* Ex quo Bonifatij decreto manifeste colligitur quod duo simul, atque copulatiue sunt necessario requisita, ad hoc, vt aliquod sit, seu dici possit solemne votum. Primo quod solemnizetur per susceptionem sacrorum Ordinū, aut saltem, per professionem aliquam expressam, vel tacitam. Secundo quod fiat secundum certam, & determinatam Regulam, in Religione, per Sedem Apostolicam approbata, quorum altero deficiente, nullatenus est votum solemne. Vnde infertur, quod quantumcunque quis suscipiat alicuius Religionis habitum, à potenti etiam eumdem dare, sitque in probatione per annū, atque profiteatur, & in professione emittat tria Religionis essentialia, & substantialia vota, si non id fiat secundum aliquam certam, atque determinatam Regulam, & in Religione per Sedem Apostolicam approbata pro Religione, votū nullatenus erit solemne, etiamsi Congregatio, in qua supradicta emittuntur vota, obedientiæ, paupertatis, & castitatis, approbata sit ab Ecclesia pro bono modo viuendi. Hoc dicit expresse Nauatro, vbi supra, quod, & efficacissime probat ex Glossa in *in clementina 2. cum ex eo, de sentent. excommun.* & tandem cōcludit esse de essentia, & ratione Religionis proprie dictæ, quod supradicta tria vota emittantur, & fiāt, in Religione aliqua approbata pro Religione, neque sufficit, vt fiant in aliquo statu approbato, etiam per Sedem Apostolicam, & nō pro Religione, sed pro bono modo viuendi. Hoc est itaq. certissimum, & de quo nulli dubium.

Nauar. super c. cum port o, nu. q. 2. nu. 18. & lib. 3. consil. de Reg. cons. 18. num. 1. c. Cum de voto, & voto redemp. lib. 6.

Quodnam dicatur votum solemne Religionis. Duo si nul, atque copulatiue requiruntur ad hoc vt aliquod votum dicatur solemne Religionis.

Non sufficit, vt Religio aliqua sit approbata ab Ecclesia pro bono modo viuēdi ad hoc vt votū in ea emissum sit solemne.

Glosa in Clem. 2. cum ex eo, de sententia, excommu. ver. hoc tertio.

Secunda Conclusio.

Fratres Tertiarij, & Sorores etiam Tertiariæ, siue de pœnitentia nuncupatæ, quæ viuunt in Congregatione, & emittunt tria Religionis essentialia, & substantialia vota, in aliqua Religione approbata, pro Religione, & secundum aliquam certam, atque determinatam Regulam, vere, & proprie sunt Religiosi, siue Religiosæ. Hæc Conclusio plane constat ex supradictis in præcedenti Conclusione, neque maiori vlla indiget probatione, cum, vt supponitur, in Congregatione viuant, atque emittant tria Religionis essentialia, & substantialia vota, in Religione approbata, & secundum aliquam certā, atque determinatam Regulam, quæ est exacta voti solemnis diffinitio, & quod facit vere, & proprie Religiosum. Ex his colligant, seu colligere poterūt, Patres cuiuscumque Ordinis, quinam Fratres, siue Sorores, sui Tertij Ordinis, dici debeant, & possint vere, & proprie Religiosi, nā non est mei muneris, id impræsentiarū dijudicare, aut dicere, nec est in votis. Solūmodo dico loquendo de Fratrib. ac Monialibus Tertiarijs nostri sacri Ordinis, quod qui, vel quæ, in Congregatione viuunt, atque professionem emittunt, iuxta formam traditam in hac secūda Conclusione, vere, & proprie sunt Religiosi, nō vero alij, seu alię, vtcumque viuant, & quomodocumque nuncupentur, si aliter professionem emittant. Et loquendo de illis, non vero de istis, Sixtus IV. Bulla quadam sua, quæ incipit: *Ad Christi Vicarium,* & habetur in Monumētis Ordinis: *Statuit atque decreuit, quod ipsorum professio, vim & validitudinem haberet voti solemnis, ac omnem induceret effectum, quem inducit votum solemne, factam cuiquam de Religionibus per Sedem Apostolicam approbatis. Et districte præcepit, atque mandauit, omnibus, & singulis cuiuscumque gradus, dignitatis, Ordinis, aut conditionis fuerint, sub quorum cura, vel iurisdictione, prædicti Tertiarij Fratres, vel Sorores tunc degebant, aut in futurum degere contingeret, ne Fratres, vel Sorores prænominatos, præfatum votum modo prædicto emittentes, matrimonium cōtrahere, vel ante cōtractum consumare, aut Religionem ipsam dimittere, & ad secularem vitam redire, vllo modo permittant, decreuitq. irritum, & inane, quidquid in contrarium fuerit factum, ac ipsos Fratres, vel Sorores id facientes, excommunicationis sententia innodatos fore.* Habetur in Monumentis Ordinis, primæ impressionis fol. 33. & secūdę, fol. 117. concess. 256. Similem Bullam, siue priuilegium, habent Patres Ordinis Prædicatorum à Paulo III. sibi concessam, anno 1542. quæ incipit: *Exponi nobis nuper fecistis,* quæ circumfertur inter alia priuilegia eiusdem Ordinis, videatur ibidem, & hactenus de isto Articulo.

Iam vero, & Sorores Tertij Ordinis profitentes certam, & determinatam Regulam, vere, & proprie sunt Religiosi, siue Religiosæ.

Monum. Ord. 2. impres. fo. 117. conc. 256. & refertur in compē. verbo Tertiarij Fratres, & Sorores, §. 7.

ARTICVLVS IV.

Quinam Fratrum, siue Sororum, supradicti Tertij Ordinis, perfruantur gratijs, priuilegijs, atque immunitatibus eisdem concessis?

Huic Articulo respondetur, per sequentem Conclusionem.

Prima Conclusio.

Tertiarij, siue Tertiariç in Congregatione viuētes, & tria Religionis essentialia, & substantialia vota, obedientiæ, castitatis, & paupertatis iuxta Nicolai IV. aut Leonis X. certam, & determinatā Regulam emittentes, ac sub obedientia Minorum Fratrum existentes, omni proculdubio, potiuntur, atque perfruuntur omnibus gratijs, & priuilegijs, atque immunitatibus specialiter eisdem Tertiarijs, & vniuersaliter nobis Fratribus Minoribus concessis. Hæc Conclusio est certa, & manifesta, & constat ex Monumentis, & priuilegijs nostro sacro Ordini concessis, quæ longum quidem esset, velle impræsentiarum recensere; quamobrem prętermittuntur; sed hac de re videatur specialiter Compendium nostrorū priuilegiorum, *verbo Tertiarij Fratres, & Sorores,* & maxime resolutio, quā ibidem facit Collector eorumdem priuilegiorum, in fine recolligendo omnia, quæ ad hanc materiā spectant, vbi ad hoc propositum inuenire licebit plura, eaq. notatu dignissima.

Omnes Fratres Tertiarij, & Sorores tria essentialia Religionis vota secundū certam aliquam Regulam profitentes, & sub ob dictis Minorum Fratrum degentes, eorumdem fruūtur priuilegijs.

Cōpen. priu. ver. Tertiarij Fratres, & Sorores, in fin.

Secunda Conclusio.

Loquendo de viris, & mulieribus Tertiarijs, in Congregatione etiam non viuentibus, qui, vel quæ continentiam virginalem, aut vidualem promiserunt, & habitum Tertiariorum gestant, pariformiter dicendum est, quod gaudēt omnibus gratijs & priuilegijs spiritualibus, quibus supradicti, nisi in his, in quibus expresse Papa dicit, se concedere ea, solummodo, pro in Congregatione viuentibus. Hæc conclusio est etiam certa, & manifesta,

Viri Tertiarij, & & mulieres in Congregatione nō viuētes, nostris fruuntur priuilegijs, nisi vbi expresse excipiuntur, & conceduntur solummodo pro illis qui, vel quę in Congregatione viuunt.

P 4 & po-

& ponitur expresse à supradicto priuilegiorũ Collectore, vbi supra, & constat ex concessione quadã Innocentij VIII. quæ habetur in libro, Monumenta Ordinis, primæ impressionis, fol. 64. & secundæ, fol. 69. concessione 146. & in Supplemento fol. 100. concessione 375. vbi prædictus Innocentius, *extendit gratias & indulta, concessa Fratribus, & Sororibus Tertij Ordinis, in communi viuentibus, etiam illis, qui viuũt in particulari.* Sed aduertit Collector quod hæc concessio debet intelligi, solummodo de gratijs spiritualibus, & pro foro conscientię tantũ, nam cum sit facta viuæ vocis oraculo, nihil deseruit pro rebus temporalibus, nec pro foro iuditiali; & addit, quod dato casu, quod fidem faceret in iudicio, & extenderetur etiam ad temporalia, nõ debet intelligi nisi de illis, qui fecerint professionem, in communitate, & postea virtute alicuius dispensationis viuunt in particulari, & quod adhuc illud non constat nimis clare.

Monum. Ord. 1. impres. fol. 64. & fol. 69. concess. 146. & in Sup. fo. 100. cõc. 375.

Nota hoc valde, vt non quispiam decipiatur.

Tertia Conclusio.

Loquendo de viris, ac mulieribus Tertiarijs cõiugatis, qui votum castitatis non emiserunt, dicendum est etiam, quod fruuntur priuilegijs Mendicãtium, in omnibus, quę per Concilium Lateran. nõ fuerunt sibi specialiter sublata. Vt hæc Conclusio plenius intelligatur, aduertendum est, quod vt constat ex Monumentis nostri Ordinis, Leo X. in Concilio Lateranen. *Statuit, quod Fratres, & Sorores Tertij Ordinis, in proprijs suis domibus habitantes, valeant sepulturam eligere vbi voluerint, & quod in die Paschatis tantum, Eucharistiam, nec non extremam vnctionem, cæter.q. Ecclesiastica Sacramenta (pœnitentiæ sacramento dumtaxat excepto) a proprio Sacerdote Parochiali, recipere debeant, sed voluit, quod ad onera, quæ laicis incumbunt, perferenda teneantur, ac quod in foro seculari, coram Iudicibus secularibus, conueniri possint.* habetur in Supplemento, fol. 26. concessione 86. & refertur in Cõpendio, *verbo Tertiarij Fratres, & Sorores, §. 19.* Circa quod aduertit priuilegiorũ Collector, quod supradicta Concilij verba, videtur generaliter intelligenda de quibuslibet Tertiarijs in particulari viuentibus, (exceptis mulieribus, quæ promiserunt continentiam virginalem, aut vidualem) quę omnibus priuilegijs possunt gaudere, quibus gaudent Tertiarij collegialiter viuẽtes per aliud Breue eiusdem Leonis X. quod habetur in prædicto Supplemento, fol. 26. concessione 87. & sic credit in supradicto Conc. Lateranen. generaliter comprehẽdi omnes alios a prędictis mulieribus, quia inquit vbi ius non distinguit, nec nos distinguere debemus. Ex quo infert, quam sit grauis, & sit, quorundam Religiosorum error, qui intuitu pietatis, vel deuotionis, inconsideratè procurauerunt, siue procurãt, quod prædicti Tertiarij, qui in proprijs domibus, cum suis vxoribus, ac filijs viuunt, in aliquibus partibus non soluerent decimas, nec primitias, asserẽdo ipsos esse exemptos ab huiusmodi solutionibus, à solutione etiam tributorum, & vectigalium debitorum suis Dominis temporalibus, præsertim cũ hoc sæpe redundet, in non modicum damnum victnorum eorundem Tertiariorum, atque exactorum reddituum, cum prædicta onera sint talis qualitatis, vt quantum auferiur vni, vel pluribus exẽptis, seu priuilegiatis de populo, tantum superimponitur alijs eiusdem populi, nõ exemptis, nec priuilegiatis. Et insuper ait, quod qui præfatam exẽptionem de facto procurauerunt, siue procurãt, incurrerunt excõmunicationẽ latam à Sixto IV. cõtra talia procurantes; quę habetur in quadam Bulla eiusdem, quę incipit: *Detestanda nonnullorũ ambitio*, quæ licet non habeatur in libris priuilegiorũ impressis, eius tamen fit mentio in Compẽdio priuilegiorum, *verbo Tertiarij Fratres, Sorores, §. 10.* Relinquitur ergo, quod Tertiarij supradicti fruuntur, atque potiũtur indulgentijs spiritualibus, quibus alij Fratres Tertiarij, & Sorores in communi viuentes, non tamen priuilegijs, & immunitatibus temporalibus, neque ad eos extenduntur, communicationes priuilegiorũ, quas Nicolaus IV. & Sixtus IV. fecerũt Tertiarijs. nam ea solummodo competunt his, qui sunt vere, & proprie Religiosi, ac viuunt in Congregatione.

Viri Tertiarij cõgregati similiter, & mulieres, quæ votũ castitatis nõ emiserũt, etiam fruũtur priuilegijs Mendicantiũ in omnibus, quæ nõ fuerunt sibi sublata per Concilium Lateran.

Supple. fol. 26. cõc. 86. & refertur in compen. ver. Tertiarij Fratres, & Sorores, §. 19.

Supple. fol. 26. concess. 87.

Nota hoc valde,

Sixtus IV. in Bulla, quæ incipit, Detestãda.

Cõp priui. l. verbo, Tertiarij Fratres, & Sorores, §. 10.

In calce huius Articuli, libuit aduertere, quod Moniales Tertij Ordinis, etiam professæ, & Religiosæ, atque in Cõgregatione viuentes, quæ in aliquibus partibus nostræ Hispaniæ, Ordinarijs subduntur, non vero nobis Fratribus Minoribus, vt credo, non gaudent supradictis priuilegijs. nam vt aperte constat ex ipsis, non conceduntur, nisi his tantum, qui degunt sub obedientia Minorum Fratrum, & ab ipsis gubernantur. Videatur hac de re, specialiter Bulla Nicolai IV. quæ habetur in Monumentis Ordinis, primæ impressionis, folio 93. & secundæ, folio 136. concessione 255. vbi dedit suam benedictionem præfatis Tertiarijs, qui iuxta suum consilium elegerint Visitatores de Ordine Fratrũ Minorum, & concessit, vt gaudeant ipsi priuilegijs eidem Ordini à Sede Apostolica concessis, ac in posterum concedendis. Videatur etiam hac de re, cõstitutio Pij V. quæ incipit: *Ea est officij nostri*; edita anno 1568. & alia Gregorij XIII. quæ incipit: *Ex benigna*, edita anno 1575. Vbi definitur, solummodo nostris priuilegijs, gratijs, exẽptionibus, & immunitatibus gaudere, qui sunt Tertij Ordinis sancti Francisci de pœnitentia nuncupati, in Congregatione viuentes, ac tribus votis substãtialibus adstricti, & professi, & sub Ordinis Minorum Superiorum Regularis Obseruantiæ, obedientia degẽtes, & sub clausura viuentes, (si sunt mulieres) quibus solummodo Tertiarijs, ad instar eorum, qui ibi dicuntur reformati, concedunt supradicti Pontifices omnia priuilegia cõcessa nobis Fratribus Minoribus de Obseruantia, quod est maxime obseruãdum, atque memoriæ commendandum. Nam certe, nescio quo iure, aliæ Tertiariæ non reformatę, & sub Ordinatione, & nostra obedientia non viuentes, nostris potiantur priuilegijs, & gratijs spiritualibus, & temporalibus, nisi forte ad id particulare habeant priuilegium. Sed ipsæ videant, seu potius, qui illarum gerunt curam, forsan cum exemptione, obtinuerunt etiam communicationis priuilegium.

Quod Sorores Tertiariæ, quæ non degunt sub obedientia Minorum Fratrũ, non eorundem perfruũtur priuilegijs.

Monum. Ord. 1. impres. fol. 93. & 2. fol. 136. conc. 255.

Pius V. in Bulla, Ea est officij nostri.

Grego. XIII. in Bulla, Ex benigna.

Nota hoc valde pro Monialibus Tertiarijs.

ARTICVLVS V.

Quo habitu debeant indui præfati Fratres, atque Sorores Tertij Ordinis, Seraphici Patris nostri Francisci, tam Religiosi, quam seculares?

Respondetur per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

Habitus supradictorum Tertiariorũ Religiosorum, & viuentium in Congregatione secũdum Regulam, confirmatam per Nicolaum IV. siue Leonem X. coloris esse debet, nec prorsus nigri, nec prorsus albi. Hæc Conclusio habetur expressa, in supradicta Regula Nicolai IV. quod per Leonẽ X. in ea, quam postmodum fecit, non est immutatum: sed quia, prędictus Nicolaus IV. nihil dixerat de forma huiusmodi habitus, ac etiã de colore, obscure locutus est, postea Iulius II. quadam sua Bulla, quæ incipit: *Visis, & diligenter consideratis*, statuit,

Tertiariorũ nostri Ordinis sancti Francisci habitus, debet esse coloris nec prorsus nigri, nec prorsus albi, sed [illegible] aut aburi [illegible] & forma infrascripta.

Monum. Ord. 2. impress. f. 215. conc. 519. & refertur in comp. vbi supr. §. 18.

tuit, *quod huiusmodi Tertiarij saltem portarent habitum, quod patenter distinguantur a Fratribus primi Ordinis sancti Francisci.* Habetur in Monumentis nostri Ordinis, secundæ impressionis, fol. 215. concessione 519. vbi etiam dixit: *Quod quocunque nomine nuncupentur, & vbicunque sunt per vniuersum Orbem, habitus semper sint vniformes, & communes omnibus vbique, tam in forma, quam in colore, ita quod nulla sit differentia in habitibus eorum, & de forma (inquit) quod ad minus habeant caparonem latum, vt de super scapulas descendat ab vtraque parte per quatuor digitos, in longitudine vero, tam a parte anteriori quam à posteriori, attingat infra cingulum, vt super illud possit cingi, color vero sit magis ad nigredinem tendens, quam ad albedinem,* quasi diceret id, quod Hispano sermone dicitur, *aburielado.* De cingulo autem huiusmodi Fratrum Tertiariorum, dicitur in prædicta Regula Nicolai IV. quod sit corrigia, & non corda, ad modum cinguli Minorum Fratrum. Hæc omnia notat, & aduertit, Collector priuilegiorũ *verbo Tercia y Frayres, & Sorores, in fin.* Sed contrariũ fieri video maxime in nostris Hispaniarum partibus, & nihil horum prorsus obseruari, quodq. contra suam ipsorũ Regulam, & prædictas tantorum Pontificum Cõstitutiones, & determinationes, supradicti Fratres Tertij nostri Ordinis, in corda, siue cingulo, forma figura, & colore habitum deferunt, fere omnino similem nobis Fratribus Minoribus. ex quo oriuntur quandoq. innumera scandala, atque inconuenientia non pauca, quæ reformari oporteret à Patribus Prælatis, quibus eorum cura incumbit. Sed ipsi videant, neque enim vellem falcem in alienam messem mittere.

Priuil. Collect. verb. Tertiarij Fratres, & Sorores, in fine.

Secunda Conclusio.

Qualis esse debeat habitus Fratrũ nostri Tertij Ordinis, qui non sunt vere, & proprie Religiosi.

Loquendo de alijs Fratribus nostri Tertij Ordinis, non solemniter professis, nec vere, & proprie Religiosis, sed secularibus ipsorum habitus esse debet statui suo conueniens, atq; rationi condecens, quoad formam prout ipsum deferunt alij viri seculares, quod ad colorẽ vero, coloris cinericij ad modum, quo & nos Minores Fratres. Hæc Conclusio est expressa Collectoris priuilegiorum, vbi supra, in quo loco dicit esse verosimile, talem habitũ voluisse Beatissimum Patrem nostrum Franciscũ, quod deferrent prædicti Fratres Tertiarij, non solemniter professi, nec vere, & proprie Religiosi, ipsius Tertij Ordinis, cũ videatur ab antiquo in illis partibus, in quibus præfatus sanctus instituit prædictũ Tertium Ordinem, & vbi pro maiori parte cõuersatus est, quod obseruata sit, & de præsenti obseruetur talis forma habitus. Et dicit prædictus Collector, quod consuetudo, seu potius corruptela, obtinuit iam contrarium, in diuersis Prouincijs, & mũdi Regnis, assumendo diuersas formas habituum, & interdum consimiles habitibus Fratrum Minorum, quod est expresse contra nostra priuilegia, & multoties materia multorum scandalorum. Tandem subdit, quod nõ possunt prædicti Tertiarij seculares, siue non Religiosi deferre cordam nostrã, cum neque id possint alij, qui viuunt, etiam collegialiter, prohibente ipsorum Regula. Sed quãtum ad hoc, crediderim, quod decipitur Collector, nam cordam nostram vtrisque deferre licet, ex concessione alia Iulij II. confirmata postmodum per Clement. VII. quadam sua Bulla, quæ incipit: *Ad vberes fructus,* quæ habetur in Monum. Ordinis.

Collector, vbi supra.

ARTICVLVS VI.

Quibusnam subijciantur, atque subijci debeant, supradicti Fratres Tertiarij, & Sorores nostri Tertij Ordinis. & per quos debeant gubernari?

Prima Conclusio.

Fratres Tertiarij, & Sorores nostri Ordinis solẽniter professi, p nostros Prelatos regi debent, & gubernari ex summorum Pont. decretis.

LOquendo de Fratribus, & Monialibus Tertiarijs nostri Ordinis, ac de solemniter professis, & Religiosis, multorum summorum Pontificũ decretis, atque constitutionibus statutum est, vt per nos Minores Fratres gubernentur, nobisq. in omnibus, & per omnia subijciantur. Hæc Conclusio cõstat primo, ex sua Regula, vbi Nicolaus IV. statuit, atq; decreuit, quod prædicti Fratres Tertiarij (sub quo nomine comprehenduntur modo seculares & Religiosi) sed pro secularibus, & non vere, & proprie Religiosis consuluit, quod procurent assumere visitatores, & reformatores de Ordine Fratrũ Minorum, & quibus hoc fecerint sanctam suam dedit benedictionem. Habetur in Monumentis Ordinis primæ impressionis, fol. 33. & secundæ. fol. 116. cõcessione 254. & 255. & refertur in Cõpendio, *verbo Tercia y Frayres & Sorores. §. 3. & 4.* Secundo constat, ex quadam Bulla Sixti IV. quæ habetur in eisdem Monumentis, primæ impressionis. fol. 80. & secundæ, folio 92. concessione 201. & refertur in Compendio, vbi supra §. 8. vbi *Statuit quod Generales, & Prouinciales nostri Ordinis Minorum, & eorum Vicarij, tam Conuentuales, quam Obseruãtes habeant sub sua iurisdictione omnes Fratres, & Sorores Tertij Ordinis Beati Francisci, vbilibet infra Prouincias eis commissas consistentes, ac eos charitatiue visitent, & eosdem iuxta Regularia instituta dicti Ordinis instruant, & reforment, nec nõ, & corrigant etiam per ablationẽ habitus dicti Tertij Ordinis, si id qualitas excessus exegerit. & similiter statuit, quod prædicti Prælati Ord. Min. possint recipere, volentes aggregari huiusmodi Tertio Ordini, atetiã, quod possint eisdem Tertiarijs deputare visitatorem, seu confessorem, prædicti Ordinis Minorum de obseruantia, vel conuentualiũ, prout eis plus placuerit, qui eisdem Tertiarijs omnia Ecclesiastica Sacramenta ministrare debeat.* hæc vbi supra. Tertio probatur ex alia Bulla Iulij II. *Qua confirmauit literas Sixti IV. suprapositas, ac illis perpetuæ firmitatis robur adiecit, suppleuitq. omnes, & singulos, iuris, & facti defectus, si qui forsan interuenerunt in eisdem. Et insuper de nouo subiecit, omnes Fratres, & Sorores Tertij Ordinis, vbiq. locorũ, per vniuersum orbem consistentes, sub obedientia, & correctione Generalis, & Prouincialium, Fratrũ Minorũ de Obseruantia, & conuentualium, ita quod eos visitare, & corrigere possẽt, iuxta formã prædictarũ literarum Sixti IV. & super his imponit graues censuras, & prædictis Tertiarijs, nisi cũ effectu paruerint huiusmodi literis infra certum terminum, ac etiã super hoc dedit conseruatores.* Habetur in Monumentis Ordinis, secundæ impressionis, fol. 223. concessione 529. & refertur in Compendio, verbo vbi supra, §. 15. & idem Iulius dedit postea alias literas, ad confirmationem supradictarum, cum magnis clausulis, & non obstantijs, ac deputatione cõseruatorum. Habetur vbi supra, fol. 225. concessione 530. & in Compẽdio, vbi supra, §. 17. Quæ summi Pontificis Cõstitutiones obseruatæ fuerunt semper antiquis temporibus, subijciebanturq. prædicti Tertiarij superioribus Prælatis Fratrum Minorum Obseruantium, seu Conuentualium, ita quod

Monum. Ord. 1. impress. f. 33. & 2. fol. 116. concess. 254. & 255.

Tertiarij Fratres, & Sorores, §. 3. et 4. Monum. Ord. 1. impr. f. 80. & 2. fol. 92. conc. 201.

Comp. vbi sup. § 8.

Monum. Ord. 2. impres. f. 223. conc. 529. Cop. vt. ô. vbi supra, §. 15.

Monum. vbi supra, f. 225. concess. 630. Comp. vbi sup. §. 17.

erat

giatę,pro eo quod corrigiam,ipsius Ordinis portāt, sed apud nos communi vocabulo Mantellatæ dicebantur olim,quia deferebant mantellum cinerei coloris ad instar coloris habitus nostri sacri Ordinis. Addo,quod dato casu, quod supradictæ Augustinianorum litteræ nō fuissent emanatæ, adhuc ad id extat priuilegium Sixti IV. concessum Fratribus Carmelitis, quod habetur in Monumentis Ordinis,primæ impressionis, fol.97. & secundæ, fol. 180.concess.426.& in Supplem.fol.189.cōces.962. & refertur,in Compendio,*verbo Tertiary Fratres & Sorores,§.26.& 27.*vbi hoc ipsum expresse conceditur,cuius communicatione huiusmodi mulieres possunt recipi ab omnibus,qui priuilegium habent communicationes. Quo præmisso notabili, supraposito Articulo breuissime respondeo per sequentem Conclusionem.

Monum. 1. impress. f. 97. & 2. f. 180. conc. 426 & in Supplem. f. 184. cōc. 462. Cōp. verbo Tertiary Fratres, & Sorores, §. 26. & 27.

Conclusio.

Quamuis prohibitum fuerit in Hispania olim, recipi,atque habere huiusmodi Fratres Tertiarios, & Sorores,seculares per nostras Cōstitutiones Generales Toletanas, postea tamen contrarium statutum fuit in alio Toletano Capitulo,idq iustissimis de causis. Qui hac de re plura videre voluerint,eaq. notatu dignissima consulat peculiarem libellum, quē ego nuper de prædictis Tertiarijs feci Hispano sermone conscriptum , vbi ni fallor adinuenire licebit omnia,quæ ad hoc propositum possunt desiderari. Consulat etiam Compendium nostrorum priuilegiorum,*verbo Tertiary Fratres, & Sorores.* & ibi Collectorem,vbi plura dicit,eaq. notatu dignissima,de principio,& progressu ipsorum, & de priuilegijs eisdem concessis . Et hactenus de isto Articulo,ac de tota Quæstione.

In Hispaniarū partibus omnis fiorant prædicti Tertiarij seculares, qui nunc eos recipere , olim prohibitum fuit.

QVÆSTIO XXXVII.

De officio diuino , & obligatione recitandi ipsum, & horas Canonicas,in viginti Articulos diuisa.

1 *Quidam sit diuinum officium,& vnde ortum atque originem duxerit?*
2 *Quotnam sint horæ canonicæ,ab Ecclesiasticis, & Religiosis viris recitandæ?*
3 *De congrua horarum canonicarum instructione, & diuisione.*
4 *Fueritne expediens, quod in Ecclesia sancta nostra, Matutinum, & Laudes medijs noctibus canerentur,& dicerentur?*
5 *An fuerit expediens, vt in Ecclesiis supradictæ horæ,nocturnæ pariter,& diurnæ,in choro , alta,& sonora voce,ab Ecclesiasticis, & Religiosis viris,canerentur,& dicerentur?*
6 *Quonam modo in Ecclesijs, & Ecclesiasticorum, atque Religiosorum choris, Psalmi , & diuinæ Laudes sunt decantandæ? & an sit quandoq. licitus cantus organicus?*
7 *Quinam teneantur dicere, seu recitare Officium diuinum?*
8 *Vtrum omnes supradicti,teneantur dicere, & recitare Officium diuinum statutis horis?*
9 *An liceat inuertere,seu immutare, horarum canonicarum Ordinem?*
10 *An sit peccatum,orare seu recitare diuinū Officium,& canonicas horas,sedendo, stando,deambulando,&c.*
11 *Qua attentione sit recitandum,& persoluendū diuinum Officium, & an actualis attentio semper requiratur?*
12 *Qualiter sit intelligenda concessio Leonis X. circa defectus occurrentes in Officio diuino?*
13 *An in dicēdis,& recitandis horis, sit necessario seruandus ordo Breuiarij Ecclesiæ Romanæ,atque eidem se omnes clerici,& Religiosi debeāt conformare?*
14 *Vtrum Officium diuinum sit semper persoluendum in Ecclesia,seu in loco sacro?*
15 *Vtrū omittens recitare semel septem horas Canonicas,peccet vnum peccatum,an vero plura?*
16 *Vtrum Prælati dispensare possint cum suis subditis infirmis,in recitando diuino Officio?*
17 *Vtrum Officium diuinum possit dici mentaliter in toto,aut pro magna parte?*
18 *Vtrum Religiosus præfectus alicui Ecclesiæ seculari,possit, aut teneatur illius Officium recitare?*
19 *Vtrum ratione alicuius negotij , aut rei grauis, possint Fratres diuinum Officium immutare?*
20 *Vtrum defectus cōmissi in recitando diuino Officio,per aliquid possint suppleri?*

ARTICVLVS PRIMVS.

Quidnam sit diuinum Officium,& vnde ortum atque originem duxerit?

Respondetur per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

Officium diuinum dicitur series horarum Canonicarū,à cunctis Ecclesiasticis, & Religiosis viris,ex præscripto Ecclesiæ , certis tēporibus recitandarum,ex antiquissima Patrum,& Apostolorum traditione,& eiusdem Ecclesiæ sanctæ institutione. Hęc conclusio est exacta,atque potissima diuini officij diffinitio,qua Canonicæ horæ,& preces Deo fiendæ (in quibus ipsius diuini officij ratio consistit) pariter comprehenduntur , simulq. fit mētio de antiquissima earumdem institutione. Dicuntur autem prædictæ preces Deo sacræ *horæ*, non quidē ab *orando*, vt quidam perperam dixerunt, non attendentes , quod *hora* sit nomen, & scribatur, cum *H.* quę est aspirationis nota,*oro vero , oras*,quod est verbū sine illa: sed quia certis, & statutis horis,fuerunt deputatæ, partitæ , atque destinatæ , à quibus etiam,& desumpserunt nomen. Quę quidem horę sunt,matutinum, Laudes,Prima,tertia,sexta,& nona, Vespertinum, & completorium, quibus totum diuinum officium,nocturnum pariter,atque diurnum,comprehenditur, terminatur,atque completur. Eiusmodi autem horæ , siue preces,pro eo etiā dicuntur Canonicæ,quia dicuntur,& fiunt iuxta legem, atque præscriptum sacrorum Canonū, atque secundum Regulam,ibidem à sanctis Patribus traditam. Canon enim Gręce,idem est, quod Latine Regula vt habetur in *c.canon, dist. 3.* Quibus etiam addi potest,alia peculiaris ratio, & ea est,quia omnes,qui ex sacris Canonibus recitare obligantur,ac dicere diuinum officium, ad easdem dicendas , & recitandas teneantur . Et hæc dicta sufficiant circa diuini officij diffinitionem, seu potius descriptionem .

Officium diuinum dicuntur horæ Canonicę,ab Ecclesiasticis viris ex præcepto Ecclesiæ recitandæ.

Nauarr. c. 3. de orat. & Canonicis horis , nu. 26.

c.Canon. dist.3.

Secunda Conclusio.

Huiusmodi officium diuinum,quod supradictis horis Canonicis continetur, nō est aliquod humanum inuentum,sed diuinum,aut saltem è cœlo diuinitus inspiratum,atque institutum, ad instar eorum,quæ in sacra pagina reperiuntur. Hęc Cōclusio statuitur,contra Lutherum hęreticum pestiferum,atque blasphemum, & alios nostri,quin vero & antiqui temporis,asserentes, & dicentes , quod

Huiusmodi officiū diuinum nō est humanum inuentum, vt perperā hæretici dicunt,sed diuinū, aut saltē diuinitus inspiratum, ad instar eorum,quæ in sacra pagina reperiuntur.

ritus quem nunc sancta nostra Romana seruat Ecclesia, in diuinis Officijs, atque horis Canonicis dicendis, & decantandis, nõ est res Deo chara & grata, aut diuinitus inspirata, sed solummodo Papistarum (vt ipsi dicunt) quoddam inuentum. Hunc errorẽ, vt & multos alios, desumpsit Lutherus, diaboli, ac totius perditionis filius, ex VValdensibus, quibus Aeneas Siluius lib. quem inscripsit, de Origine Bohemorum, inter alios, hunc etiam illis tribuit, atque impingit, vt dicerent, quod in horis Canonicis, decantandis, atque dicendis, frustra tempus teritur. Quem errorem postea suscitauit Ioannes Vuiclef, qui (vt inquit Thomas Vualdẽsis initio quinti sui tom. de sacramentalibus) inuerecũde affirmabat atque asserebat quod licet bonũ quidem esset orare, & laudes Deo dicere, non tamen est bonum, aut æquũm, vt in eo arctetur quispiam, ad orãdum certo, & determinato tempore. Aiebat enim repugnare hoc Christianæ libertati, quinuero liberum debere esse cuilibet, vt oret cum voluerit, aut non oret, si non voluerit, quasi libertas Christiana in hoc sita esset, vt nulli diuinæ, aut humanæ legi subijciantur, seu obligentur Christiani. Vt tamen iuxta propheticum dictum, *obstruatur os loquentium iniqua*, ac sciant omnes peruersorum horum hominum cogitationes, quam vanæ sint multis auctoritatibus argumentis, & rationibus in hoc & sequentibus Articulis comprobare contendam, prædictum orandi modum, atque officium diuinũ dicendi, & ritum quem in hisce rebus seruat nostra mater Ecclesia, non esse aliquod humanum inuẽtum, & Papistarum placitum (vt quam inuerecũde asserit perfidus Lutherus) sed diuina potius institutio, & tradito è cælo descendens, Deo charissima, atque gratissima, recepta & practicata ab Ecclesiæ nascentis exordio, & tempore sanctorũ Apostolorum. Et vt ab horis statutis orãdi exordiamur nõ satis, quinuero neque mediocriter, seu quod dicitur à primis labijs, diuinam salutauit, siue consuluit Scripturam, qui nõ eiusdem rei quamplurima ac fere innumera adinueniat exempla, & testimonia. Sed vt breuitati studeam, vt innumeros alios sanctos Patriarchas, & Prophetas antiqui temporis prætercam, qui ab ipso mundi exordio, eiusdem rei quam magnum nobis dederunt, & tradiderunt specimen, deueniamos ad Danielem, atque inueniemus in ipsius historia, quod diuino impulsus lumine *ingressus domum suam, apertisq. fenestris in Cœnaculo contra Hierusalem non semel, sed tribus temporibus in die flectebat genua sua, & adorabat Deum, confitebaturq. Domino Deo suo sicut, & antea facere consueuerat*. notãda sunt specialiter omnia diuini huius testimonij verba, & quod non semel, sed ter in die statutis temporibus flectebat genua, & adorabat, confitebaturq. Domino Deo suo. Nonne vides in scriptura, & sacra pagina, certum, atque determinatum orãdi tempus, statutas, & determinatas horas, in hoc munus, & officium orandi, adorandi, & laudandi Deum? Quid igitur garrit hæreticus Vuiclef, murmuratq. Lutherus, contra horas canonicas, & statuta orandi tempora? Ecce Danielem Prophetam sacra inducit pagina, tribus statutis temporibus Dominum orantem, idq. non vno, aut altero die, sed semper, quia nempe id sui moris erat, nam & propterea addita, & iterata sunt verba illa, *sicut, & antea facere cõsueuerat*. Sed deueniamus ad aliud diuinæ Scripturæ testimoniũ. In libro primo Paralipomenõ, & sæpissime in Psalmis de Dauide Regio psalte, etiam circumfertur, *quod septies in die laudem dicebat Deo*, neque contentus, per se solum idipsum facere, & laudare illũ omni tempore iuxta illud Psalmi: *Benedicã Dominũ in omni tẽpore, semper laus eius in ore meo*. in idipsum excitabat alios, & aiebat, *in Domino laudabitur anima mea, audiant mansueti, & lætentur, magnificate Dominũ mecũ & exaltemus nomen eius in idipsum*. Non ẽt contentus medijs noctibus cõsurgere, ad confitendũ Domino, iuxta illud, *Media nocte surgebã ad confitẽdũ tibi, super iudicia iustitiæ tuæ*. aut etiam septies in die laudem Deo dicere, vt summam, quam in hac in re curam habebat, ostẽderet mundo; dicitur de eo, quod quamplurimos Sacerdotes, Leuitas, & Cantores instituit, plurimosq. templi ministros (non minus quatuor millia numero) qui die, noctuq. diuinis laudibus decantandis, incessanter incũberent, hoc ordine vt singulis horis singulares etiam cantores essent assignati, qui per vices suas in eo officio, & munere, sẽper essent occupati, & ab hoc sancto, atque laudabili exercitio nunquam desisterent. Quid ergo dicunt Hæretici de psallẽdi, & orandi statuto, & determinato tẽpore? Sed quid moror in re adeo clara, & manifesta plura dicere? deficiet tempus narrantem, si quæ de hoc argumenti genere, dici possent, referenda forent ad vnguẽ. Sed faciamus missa Veteris Testamenti testimonia, & deueniamus ad Nouum, & ad tempus legis gratiæ, quod quam gratissimo cœpit tempore Christi Domini, & Seruatoris nostri Iesu Christi, vbi etiã quamplurimis ac fere innumeris exemplis, & testimonijs ipsius, & Sanctorum suorum Apostolorum, eadem veritas perfacile comprobari, atque illustrari potest. Satis ex Euangelio constat, quod incessanter, atque continue, Christus Dominus orabat, atque orationi incũbebat, sed habebat nihilominus in id præcipuum, atque determinatum tempus, vtpote magis commodum medijs noctibus. Vnde & de eo dicitur Lucæ 6. *quod exibat in montes, interdum solus orare, & quod erat illic pernoctans in oratione Dei*. D. etiam Ioannes Euangelista de eo, dicit c. 8. *quod perrexit in montem Oliueti, orare, & valde diluculo iterum venit in templum*. Quid clarius, aut quæ maior confusio pro hæreticis? Quod Christi Domini exemplum, sancti sui Apostoli, & discipuli imitantes, idipsum indesinenter faciebant, atque statutis horis in templum, ad Deum adorandum die, noctuq. conueniebant, vt expresse habetur in ipsorum Actibus, nam c. 3. dicitur, *quod Petrus & Ioannes ascendebãt in templum ad horam orationis nonam*, & c. 10. *quod Petrus ascẽdit in superiora, vt oraret circa horam sextam*. Ex quibus locis super illa verba circa horam sextam, & circa horam nonã, incidenter libuit aduertere, quod etiam olim ante tempora Christi Domini, & sanctorum Apostolorum, apud antiquos Iudæos etiam, erant statuta tempora in hunc finem, & destinatæ, atque determinatæ horæ, ad laudandum Deum, & vacandum orationi, quam semper consuetudinem obseruauerunt sancti Apostoli, à quibus ab Ecclesiæ nascentis exordio, hæc orandi determinata tempora, ad nos vsque peruenerunt & processerũt incessanter absque vlla intermissione, vt constat ex historijs, atq; ex innumeris Concilijs, & sanctorum Patrum testimonijs. Ex Conc. Agat. can. 8. & Turo. can. 14. & Laod. can. 15. Carth. c. 10. Aquisgra. ca. 132. & 133. & ex Diuo Clemente Alexand. de cõstitutionibus Apostolicis, & Cassian. lib. 3. de institu. Monach. c. 4. ex Isidoro lib. 1. de officijs, c. 23. atque etiam ex D. Hieronymo, Basilio, Chrysostomo, Ambrosio, quorum omnium testimonia, cũ facile possem referre, breuitatis gratia, impræsentiarum facio missa. Quod cum ita sit, perperam, atq; sine causa garriunt hæretici, & huiusmodi horarum determinatum numerum, atque orandi præfixum tẽpus condemnant, dicentes, non esse rem Deo charam, & gratam, non antiquam, sed nouam, quinuero humanum & Papistarum inuentum. Deberent potius fateri, vt & nos diximus in supradicta Cõclusione,

post-

Aeneas Syluius lib. de origine Bohemorum.
Tho. Vualdens. de sacra. 5. tom. in princ.
Psalm. 62.
Daniel 6.
Paralip. c. 23. & 24. & Psal. 118.
Psal. 33.
Psal. 118.
Luc. 6.
Ioan. 8.
Act. 3. & 10.
Concil. Agat. can. 8.
Concil. Turon. can. 14.
Concil. Laodi. can. 15.
Concil. Carth. cap. 10.
Conc. Aquisgr. c. 132. & 133.
Clem. Alexandri. de constitu. Apostolicis.
Cassian. li. 3. de institu. Monac. cap. 4.
Isidor. lib. 1. de offic. c. 23.

poſtquam id conſtat expreſſe, ex tot tantiſq. ſacræ Scripturę adductis teſtimonijs,& ex tantis Concilijs,& tantorum Patrum auctoritatibus eſſe potius diuinam inſtitutionẽ,& rem à Deo Opt. Max. Eccleſiæ ſuæ ſanctæ diuinitus inſpiratam, ordinatam & inſtitutam,ad inſtar eorum,quę habentur,& referuntur in Scripturis,& conſtat feciſſe olim,antiquos Patres,Patriarchas,atque Prophetas quinuero,& Chriſtum Dominum,ſanctos eius Apoſtolos atque diſcipulos,vt in vtriuſque teſtamenti ſacra pagina,ſatis expreſſe habetur,& dicitur. Hactenus de iſto Articulo.

ARTICVLVS II.

Quotuam ſiue horæ canonicæ,ab Eccleſiaſticis, & religioſis viris recitandæ?

Duæ ſunt hac de re opiniones.
Prima opinio.

gl. in clem. 1. de celebr. miſſæ.

Pſalm. 108.

HAc de re duę communiter circũferuntur DD. opiniones. Prima eſt,quam tenet gloſſ. *in cle. 1. de celebr. miſſarum*,& eſt communior, aſſerẽtiũ, ſeptem tantum eſſe horas canonicas,nempe. Matutinũ,ſiue Matutini hora,tertia,ſexta, nona, Veſperæ,& Completorium,vt omnibus ſeptem diei temporibus, laudes Deo dicamus, iuxta illud Regij pſaltis,& Prophetæ, Pſalm. 118. *Septies in die laudẽ dixi tibi,ſuper iudicia iuſtificationis tuæ.* Quam etiam ſuam opinionẽ confirmant,quia (inquiũt) per ſeptem prędictas horas canonicas repræſentantur myſteria omnia Dominicæ paſſionis, contenta in illo ſenario,ſatis memoria digno, atque à cũctis laudato,quod refertur a gloſſa *in d. clem. 1. de celebratione miſſarum*,tenoris ſequentis.

glo. clem. 1. de celeb. miſſæ.

Hæc ſũt ſeptenis, propter quæ pſallimus horis,
Matutina ligat Chriſtũ,qui crimina purgat,
Prima replet ſputis,cauſam dat tertia mortis,
Sexta Cruci nectit,latus eius nona bi pertit,
Veſpera deponit,tumulo completa reponit.

Ioan. Caſſian. lib. 3. de inſtit. Monac. c. 3.
Gabr. ſuper canon. lect. 13.

Ioannes Caſſia. lib. 3. de inſtitutis Monaſti. c. 3. & Gabriel ſuper canon. lect. 13. eidẽ opinioni, & ſententiæ adhęrentes dicunt,propterea ſeptẽ eſſe eiuſmodi horas canonicas,atque Eccleſiam ſanctã noſtram,ſepties in die ſpecialiter orare ſemper cõſuetam fuiſſe, vt mundi repræſentaret creationem. ſeptem diebus fuiſſe factam,& completam,atq. humani generis redemptionem, ſeptem etiam horis conſumatam.

Secunda opinio.

Archid. in cap. presbyt. d. 91.
D. Anton. 2. p. c. 14. §. 1.

Sed alia eſt aliorum opinio,aſſerentium prædictas horas canonicas,eſſe octo,diuidunt enim Matutinum,in tres nocturnos,qui durant vſq; ad Laudes,quæ etiam durãt vſque ad primam, & primã, tertiam,ſextam,nonam,Veſperas, & Cõpletoriũ. Hanc opinionem tenet Archidiaconus *in cap. presbiter, 91. diſt.* & D. Antoninus 2. parte c. 14. §. 1. Separant iſti Auctores, Matutinum a ſeptem horis, aſſerendo laudes eſſe primam horam diei artificialis. Et quia hæc opinio magis placet,& arridet propter appoſitiſſimas,fortiſſimas,atque efficaciſſimas rationes,quas pro ſe habet,de ea ſequentem ſtatuo Concluſionem.

Concluſio.

Quod octo ſint horæ Canonicæ, optime, nec incongrue ſuſtineri poteſt.

Pſalm. 118.

Quod octo,& non ſolum ſeptem, ſint horæ Canonicæ,ſine præiudicio alterius opinionis,ſatis optime,neque incõgrue ſuſtineri poteſt. Probatur hęc Concluſio: primo, ex facto, & expreſſa auctoritate Regij Pſaltis,qui poſtquam de ſeipſo expreſſe dixerat, pſalm. 118 *quod media nocte ſurgebat ad confitendum Domino*,poſtmodum vero ſubdidit in eodem, *quod ſepties in die,laudes dixit illi, ſuper iudicia iuſtificationis ſuæ.* Quaſi expreſſius diceret, quod nocte,& die,non ſolum ſepties,ſed & octies, confitebatur Domino Deo ſuo,atque laudabat ipſum. Quod & cõfirmari,comprobariq. optime poteſt,ex Concilio Agathenſi relato in ſupradicto *c. presbyter, 91. diſt. & c. 1. de celebratione miſſarum,* vbi prædictæ horæ, prima, tertia, ſexta, nona, & veſperæ,& completorium, à nocturno officio diſtinguuntur,& ſeparantur, ac dicitur, quod de ſeptẽ diei horis,intelligatur,illud Prophetæ, ſepties in die laudem dixi tibi,de nocturnis, aut vigilijs, quod idem ipſe ait ibidem,media nocte ſurgebam ad confitendum tibi. Sed quod laudes à nocturnis matutinis ſeparentur, ac debeant diſtingui, & ſeparari, probatur expreſſe,& eſt eiuſdem rei quammaximum inditium, nam ex antiquiſſima Eccleſię conſuetudine,ad laudes quaſi ad quamdam nouam horam,de nouo pulſantur cymbala, & cum ipſas inchoamus,de nouo dicimus,iterumq. repetimus,Deus in adiutorium meum intende. quod eſt omnium horarum initiũ. Habent,& proprios pſalmos,proprias antiphonas,peculiaria capitula,proprium Hymnum,propriamq. Orationẽ. Quid igitur eis deficit,vt non particularis hora, ab alijs diſtincta dicantur, congruentiſſimeq. dici poſſint? His omnibus addo,quod in die Natiuitatis Dominicę,inter prędictos tres nocturnos,& laudes,miſſa,quæ dicitur Gallicana,ſeu medię noctis cantatur,celebratur,atque interponitur. Et pręterea, ex pręſcripto Eccleſię,in quadã rubrica Miſſalis Romani nuper reformati,ſtatuitur quod miſſa (matutino ſaltem abſoluto) dicatur, quod Eccleſię ſtatutum diſtinctionem facit, atq; facere apparet,inter matutinum,& laudes. Quibus,& fauere etiam videtur antiquiſſima Eccleſię conſuetudo, nam vt inquit D. Iſidor. lib. de officijs eccleſ. & Thomas Vuald. lib. de ſacramentalibus,olim tres nocturni, dicebantur in tribus vigilijs,ſiue tribus noctis partibus,diuidendo eam, more militari ſolito,ad agẽdas excubias,& laudes canebantur in quarta vigilia,& poſtmodum deſtinatis temporibus, dicebantur per Ordinem alię diei horę. Conſonat prętereа huiuſmodi orandi modus, in octo horas diuiſus,præcepto,& ſtatuto,quod Eſdras legitur ordinaſſe olim,vt habetur in eius ſecundo libro c. 9. nempe vt antiqui Iudęi a Babilone in Hieruſalem recenter reuerſi,octiones quolibet in die Deo pſallerent,in die inquam naturali,quater die, quaterq. nocte. Quod & nos etiã facimus, ſi tribuamus nocti,veſperas,completorium,matutinum,& laudes, diei vero,primam, tertiam,ſextam,& nonam. Qua de re videndus eſt Guillelmus Durãdus in ſuo Rationali. lib. 5. tit. de Laudibus, D. Anton. 2. p. tit. 9. c. 12. §. 1. & ſupradictus Archidiacon. *in d. c. presbyter 91. diſt.* & poſt omnes Nauar. lib. de horis Can. c. 3. nu. 18. Et hæc dicta ſufficiant pro iſto Articulo.

Conc. Agath. c. presbyter, diſt. 91.
c. 1. de celebrat. Miſſæ.

D. Iſid. lib. de off. Eccl. c. 19.
Thom. Vuald. de ſacra. c. 24.

2. lib. Eſdra, c. 9.

Guillelm. Durand. in Ratio. lib. 5. tit. de lau.
D. Anton. 2. p. tit. 9. c. 12. §. 1.
Archid. in d. c. preſ. d. 91.
Nauarr. de horis can. c. 3. nu. 18.

ARTICVLVS III.

De congrua Horarum canonicarum, inſtitutione ac diuiſione.

Quæ ad hunc Articulum ſpectant, explicabuntur breuiter per ſequentem Concluſionem.

Concluſio.

Conuenientiſſimũ fuit,vt ad Deũ laudandum, ſpeciales eſſent conſtitutæ, atque determinatæ horæ.

1. ad Theſſ. 5.
Luc. 18.

COngruentiſſimum, atque cõuenientiſſimum fuit,vt ad Deum laudandum, ſpeciales eſſent conſtitutę,atque determinatæ horæ. Hæc Concluſio iam aliqualiter conſtat ex ſupradictis. Sed nũc ſupereſt dicamus,quo fine ſancti Apoſtoli,atq, primitiuæ Eccleſiæ fideles,& alumni,idipſum ſtatuerunt,atque determinarunt. Cum igitur viderent Sancti Apoſtoli,& primitiuæ Eccleſiæ antiqui fideles dixiſſe Chriſtum Dominum,Redemptorem & Seruatorem noſtrum,atque magiſtrum omniũ,

oportere

oportere orare semper, & numquã deficere, ac iuxta consilium, siue præscriptum D. Pauli, orandum esse semper sine intermissione, non valentes intelligere, propter humanam fragilitatem, necessitates hominum varias, & continuas occupationes, qualiter id fieri posset, cum tempori aliquid esset indulgendum, & concedendum corporis refectioni, aliquid somno, atque similibus, quo ardebant semper orandi desiderio, ac Christo eidem in omnibus obsequendi, & obediendi commoti, statuerunt, & determinauerunt peculiaria quædam diei, ac noctis tempura, quæ orationi semper destinata forẽt, eumdem diem, noctemq. in octo partes diuidentes, in quarum qualibet omnes, sed præsertim sacerdotes, Ecclesiam adibant, orationi, & contemplationi vacabant atque diuinas laudes canebant. Et ad modum militum, excubias facientium, seu nautarum, & eorum, qui nauigant mare, noctem, in quatuor partes, seu stationes nocturnas (quas vigilias appellabant) diuidebant, earum singulas tribus durantes horis, quæ faciunt duodecim. Ex quibus tres primę, incipientes ab occasu Solis, quãdo sopor, & somnium, vt plurimum cubare cogit homines, primam vigiliam appellabant, secũdam vero, tres deinde sequentes complectentem horas, vsque ad mediam noctem, à media autẽ nocte. vsque ad tertiam horam, computabatur tertia vigilia & quarta denique, vsque ad mane diluculũ, quod communiter dicitur sexta hora, noctem computãdo Hispanorum more. Simili quoque ordine, diẽ etiam in quatuor partes distribuebãt. Quarum prima, quæ incipiebat à supradicta hora sexta, vsque ad nonam, dicebatur prima, quam subinde subsequebatur tertia, quæ & durabat à dicta hora nona, vsque ad duodecimam, à qua incipiebat sexta, quæ & finiebatur, in hora tertia pomeridiana, quæ erat principiũ horæ nonæ, quæ peracto suo circulo, post horarum trium spatium terminabatur. atq; ita cõplebatur vnus artificialis dies, viginti quatuor horarum. Hoc igitur modo antiqui illi Patres primitiuæ Ecclesiæ, noctem, diemq. partiebantur, & diuidebãt. neque vlla erat ex supradictis horis, in qua ipsorum aliqui, diuinis laudibus decantandis non incumberẽt, vacarentq. orationi, sed specialiter de nocte. Et dicit D. Isidorus lib. 1. de diuinis officijs, & Thom. Vualdensis de sacramentalibus, quod in singulis tribus vigilijs, quæ ternis (vt dictum est) constabant horis, pronũciabant, atque dicebãt singulos nocturnos, in prima dicebatur primum, in secunda secundum, in tertia vero ternum, ac denique mane diluculo, in quarta vigilia, omnes ad cõcinendum diuinas laudes, ad Ecclesiam simul cõueniebant, imitantes id, quod olim diximus, ordinasse, atque statuisse Esdram. Vltra vero dicta, quæ de nocte faciebant, simili quoq; modo in die, pronunciabant primam, tertiam, sextam, & nonam, vesperas, atque Completorium, singulas, separatis, horis, singulariter dicendo, & pronunciando. Neq; desunt Auctores graues, qui asserant quod Patres antiqui (isti, vel illi) ter in vnaquaque nocte ad orandum assurgebãt, ad hunc modum: Prima noctis vigilia, quando plebs omnis dormiebat, surgebant soli Clerici, qui propterea tẽpestiue cubabãt. Post mediam vero noctem, Clerici, & coniugati, tã fœminæ, quam mares. Ante vero quam elucesceret omnes vtriusque sexus, soluti, pueri, & puellæ, testante id Cosma libro illo, quẽ edidit de modo, quo horæ sunt recitandæ, *verbo officium*. Sed postea, refrigescente charitate, concupiscentia, atque malitia inualescẽte, & crescente, ob multa turpia, quæ passim in Ecclesijs his nocturnis congregationibus fieri solebant, antiqua illa cessarunt, atque statutum, & ordinatum est, vt clerici dumtaxat, noctu ad supradictas vigilias assurgerent ad diuinas canendas laudes, diuinumq. officium persoluendum, nõ vero alij. Qui quidem mos, & sancta, & laudabilis cõsuetudo, in multis Ecclesijs Cathedralibus, adhuc viget, sed generaliter in omnibus Religionibus bene ordinatis, vsque hodie perseuerat. De qua antiqua consuetudine, & supradictarum horarum diuisione, videatur doctissimus Doctor Nauar. libro quem inscripsit de Oratione, & horis canonicis, c. 3. à nu. 30. vsque 50. vbi ad hoc propositũ dicit plura, eaq. notatu dignissima, videatur etiam sapientissimus magister Soto. lib. 10. de iustitia, & iure, q. 5. art. 1. Et hæc de isto Articulo dicta sufficiant.

Qualiter antiqui Ecclesię Patres diem, ac noctis tẽpus diuidebant.

Isidor. lib. 1. de diui. offi. c. 23.
Thom. Vuald. de sacra. c. 24.

Esdra lib. 2. c. 9.

Cosmus lib. de modo, quo horæ sunt recitandæ.

Nauarr. lib. de orat. & horis can. c. 3. à n. 30. vsque 50.
Soto lib. 10. de iust. & iure, q. 5. art. 1.

ARTICVLVS IV.

Fueritne expediens, quod in Ecclesia sancta nostra Matutinum, & Laudes medijs noctibus canerentur, & dicerentur?

HAnc difficultatem moueo, in laudẽ huius antiquissimæ, multumq. Deo gratæ, & laudabilis consuetudinis, expergiscendi, vigilandi, atque medijs noctibus assurgendi, ad diuinas canendas laudes, orationi, & contemplationi vacandum, extollendum, atque laudandũ nomẽ Domini. Haud enim defecere ex hæreticis olim, qui sancto huic Religioso exordio, veriti non fuerint detrahere asserentes, & dicentes, datam, atque concessam fuisse à Deo hominibus noctem, ad somnum, & ad quietem, non vero ad vigilandum, & laborãdum. Qua quidem ratione prisci temporis fideles, relictis stratis, siue lectulis, totam, aut saltem maiorem noctis partem, in oratione, & contemplatione, diuinisq. laudibus insumẽtes, veluti subsannabant, atque irridebant, & præterquam quod id facere superfluũ, vanum, atque inane dijudicabant, proprijs suis factis, Christianam Religionem, grauem, onerosam, atque intolerabilem eosdẽ reddere dicebant. Hunc errorem Thomas Vualdensis libro suo de sacramẽtalibus, tribuit Ioanni Vuicles, suisq. asseclis, & sectatoribus. Sed D. Hieronimus in epistola ad Riparium, tribuit ipsum alij hęretico, nomine Vigilantio, qui aiebat, noctem in somno, & quiete, non vero in vigilijs, aut rebus pœnosis esse terẽdam, & insumendam. Quam ob causam idẽ D. Hieronimus eumdem subsannando, atque irridendo Vigilantij mutato nomine, Dormitantium appellabat, & dicebat, quod dum contra suum proprium nomẽ, & vocabulum, adeo ardenter diligebat somnum, vigilias execrabatur, non quidem Vigilantius, sed vere Dormitantius veniebat nuncupandus. *Quid est* (inquit D. Hieronymus) *quod dormitare velit Vigilantius? & non potius audiat Saluatorem, discipulos suos increpantem, eo quod non potuerint secum vigilare, & dicentem: Vigilate, & orate, vt non intretis in tentationem?* Hæc D. Hieronymus. Ad ostendendam igitur, quam sit sancta, & laudabilis, quã Deo chara, & grata, & hæc consuetudo vigilandi, ac medijs noctibus assurgendi, ad incumbendum diuinis laudibus, & quod non sit res noua, sed antiqua in Ecclesia, & quæ quammaximum habet in diuina Scriptura fundamentum; sequentes statuo Conclusiones.

Tho. Vuald. de sacram. c. 25.
D. Hierony. in epist. ad Ruff.

Matth. 26.

Prima Conclusio.

Vigilandi, & assurgendi noctis tempore, ad laudandum Deum, consuetudo, quæ viget in Ecclesia non est res noua, seu aliquod humanum inuentum quinimo antiquissima, & quę i Scriptura sacra veteris, & noui Testamenti, quammaximum habet fundamentum. Hæc Conclusio adeo est clara, & manifesta, vt fere nulla indigeat probatione, libet tamen illam illustrare nonnullis petitis è sacra pa-

Cõsuetudo, quæ viget in Ecclesia, vigilandi, atque exurgẽdi medijs noctibus, non est noua, sed antiqua, & quæ in Scriptura magnum habet fundamentu.

gina

gina testimonijs. Facit in primis ad hoc quammaxime, illud quod habetur psalmo 1. vbi Dauid Regius psaltes, viri iusti, & timētis Deum, mores, atq; conditiones describens inquit, *quod in lege Domini erit semper voluntas eius, & in lege eius meditabitur die, ac nocte*, ac si ijs verbis expressius diceret, qd qui eiusmodi est, non contentus diuinæ legis contemplationi vacare per diem, idipsum facere curabit etiam de nocte. Quod & ipse suo exemplo satis præstitit semper, quamuis esset Rex, multisq. negotijs præpeditus, & occupatus. Hinc erupit illa eiusdem vox. Dominum alloquens, de qua superius diximus: *Septies in die laudem dixi tibi.* & iterum: *Media nocte surgebam ad confitēdum tibi, super iudicia iustificationis tuæ, &c.* Simile est illud; *Domine Deus salutis meæ in die clamaui, & nocte coram te, &c.* & illud. *In die tribulationis meæ Deum exquisiui manibus meis, nocte contra eum* (idest corā eo) *& non sum deceptus. Renuit consolari anima mea, memor fui Dei, & delectatus sum, & exercitatus sum, & defecit spiritus meus. Anticipauerunt vigilias oculi mei, turbatus sum, & nō sum locutus. Cogitaui dies antiquos, & annos æternos in mente habui, & meditatus sum nocte cū corde meo, & exercitabar, & scopebam spiritum meum.* Quænā quæso verba aptata magis ad hoc propositum adduci potuere, ad comprobandam prædictam Conclusionē & ostendendum nostrum intentum? Sūt hae de re exspergiscendi, vigilandi & assurgendi medijs noctibus, seu noctis quieto tempore ad diuinę orationi, & contemplationi vacandum, diuinas canēdas laudes, in Scriptura sacra, sed præsertim in Psalmis tot, ac tāta testimonia, vt deficeret quidem tempus ennarrantē: quapropter multis alijs breuitatis gratia prætermissis, solummodo contentus ero adduxisse illud psalmi 33. vbi prædictus Regius psaltes diuino afflatus spiritu, omnes in vniuersū Dei seruos, ad eumdem laudandum inuitans in sequētia verba prorupit: *Ecce nunc benedicite Dominum oēs serui Domini, qui statis in domo Domini, in atrijs domus Dei nostri.* Et si quæratur ab eo, quo tempore, quaue diei naturalis parte, gratior illi erit eiusmodi occupatio, sanctumve exercitium? Subdit, ac dicit, quod de nocte: *in noctibus extollite manus vestras in sancta, & benedicite Dominum.* Promittitq. nihil minus, quam diuinam benedictionem talia facientibus, adijciens: *Benedicat tibi Dominus ex Sion* (pro benedicet) *qui fecit cælum, & terram.* Omnia ista sunt valde notanda, ac memoriæ commendanda. Sed vt ne quis dicat, dicereve audeat, esse hæc veteris Testamenti testimonia, & quod in Nouo non licebit similia reperire, secundam libuit hac de re apponere Conclusionem.

Psalm. 1.

Psalm. 118.

Psalm. 33.

Secunda Conclusio.

Sancta, & laudabilis consuetudo vigilandi, ad incumbendum, & vacandum orationi, diuinas canendas laudes, & similia sancta, & religiosa exercitia, desumpta fuit ex doctrina sancti Euangelij, & ex exemplo Christi Domini, & sanctorum Apostolorum, & discipulorum eius. Hæc Conclusio est etiam certa, & manifesta, possetq. comprobari fere innumeris testimonijs, sed breuitatis causa omissis alijs, dumtaxat afferemus aliqua. Quam in Euangelio sint laudatæ, atque commendatæ vigiliæ, nemo, credo, est qui nesciat. Quis nō audiat cōtinuas, illas Christi Domini resonantes voces, apud Matthæum: *Vigilate, quia nescitis qua hora Dominus vester venturus sit*, & adducta similitudine addidit: *Illud autem scitote, quoniā si sciret paterfamilias, qua hora fur veniret, vigilaret vtique, & nō sineret perfodi domum suam: ideo* (inquit) *& vos vigilate, & estote parati, quia nescitis, qua hora Filius hominis venturus sit.* Et infra: *Beatus seruus, quem cum venerit dominus eius, inuenerit vigilātem.* Hæc apud Matthæum, & similia habentur apud Lucā. Additur etiam in commendationem vigilatū prędictarum: *Si Dominus in secūda vigilia venerit, & in tertia vigilia venerit, & ita inuenerit, beati sunt serui illi:* & vt ne quis, à vigilijs prædictis, vlla ratione, se vellet excusare, subdidit, *quod vobis dico, omnibus dico: Vigilate, &c.* Quid amplius dici potuit clarius? Neque solummodo, verbo Christus Dominus, & Redemptor noster, vigilias commēdauit, verum etiam, & magis proprio exemplo. Legitur enim in Euangelijs frequentissime, eumdem pernoctasse, & vigilasse in montibus, atque desertis de nocte, vt diuinæ contemplationi vacaret. Tale est illud Ioannis: *Perrexit Iesus solus in montem Oliueti, vt oraret, & manè diluculo iterum venit in templum.* Cuiusmodi viuēdi modum semper, sancti sui Apostoli, atq; discipuli strenuissime sunt imitati. Hinc est, quod D. Hieronymus explicans illa Matthæi verba, *Media nocte clamor factus est, &c.* inquit sanctos Apostolos, & discipulos Christi Domini, semper consueuisse orare, & vigilare, ac Deū laudare medijs noctibus, quod & fideles illius temporis facere docuerunt ipsiq. omniae semper obseruarunt, ex antiquissima sanctorum Apostolorum traditione. Ad hoc propositū facit, quod dixit olim Plinius Iunior quadam sua epistola ad Traianum loquens de antiquis Christianis illius tēporis, *hanc solummodo fuisse summam suæ culpæ, siue erroris, quod soliti essent ante lucē conuenire, carmeq. Christo, quasi Deo, dicere secum inuicem, ac propterea necabantur, & interficiebantur.* Hæc Plinius. Quinuero, & Eusebius Cęsa. refert Philonem Iudęum, hoc ipsum attestantem, & dicentem de illis. D. etiā Isidorus lib. 1. suorum officiorum, inquit, quod quia olim in primitiua Ecclesia, infestissimæ erant nocturnæ dæmonum incursiones, & illusiones, sancti Patres antiqui, sanctum, & conducibile, dijudicarunt, cōtra ipsas armari Christifideles nocturnis vigilijs, & orationibus. atque inde ortum, & originem habuisse dicere nocturnum officiū. Sed quam sit hæc hora appositissima ad laudandum Deum, diuinasq. laudes canendū, latissime tradit D. Ambrosius super Psal. 118. explicans illa verba: *media nocte surgebam ad confitendum tibi*, vbi inquit, qd non inconsulto, neque casu dixit Dauid, *media nocte, &c. tunc enim* (inquit) *feruet carnis illecebra, coquitur cibus, potusq. digeritur, qua nacta occasione tentator Diabolus, multis tentamentis interdum carnem illidit, & animum occupat, contra quæ expediens erat armari, contra vigilijs, & orationibus.* Verba sunt D. Ambrosij. Sed quid de antiquorum Sanctorum, & Religiosorū orationibus, atque cōtemplationibus dicam? est ne aliquid tempus, orationi, meditationi, & cōtemplationi aptius, quam profundum silentium noctis? *Omnia tempus habent* (inquit Sapiens) *suisq. spatijs transeunt vniuersa sub Sole.* At experientia ipsa testāte, & ex antiquorum Patrum traditione, atque virorum Religiosissimorum diuturna cōsuetudine compertum semper extitit, quod cum vnaquæque mundi res, proprium suum habeat, certum, & determinatum tempus, silentium, profunditas, atque tranquilitas noctis, sanctissimo huic exercitio, orationis, contēplationis, atque meditationis quammaxime congruit, & ad diuinas canēdum laudes. Neque in hisce rebus inhærere (vt perperam hæretici dixerunt) terere est tempus, quinvero ipsum, proprio suo aptare, atque applicare officio, & muneri. Non enim, vt ipsi aiebant, & volebant, concessit nobis Deus, noctis tempus solummodo ad dormiēdum, ad indulgendum ventri, & insumendū totū ipsum in somno, & quiete, sed vt hac nacta occasione, mē

tis quie-

Sancta, & laudabilis cōsuetudo vigilandi de nocte, desumpta fuit ex Euangelio, ex doctrina, & exemplo Christi Domini, & sanctorum Apostolorum.

Matth. 24. & Luc.

Hierony. super Matth. c. 25.

Plin. iun. in ep. ad Traian. ...

Eusebius lib. 2. histori[a] ecclesi. c. 17.

D. Isidor. lib. 1. offic. c. 19.

Ambros. super Psal. 118.

De conuenientia horæ nocturnæ ad orandum, & contemplandum, Deoq. vacandum

tis quieti, orationi, & meditationi rerum cęlestiũ, atque contemplationi vacemus, tunc scilicet, quando sensibus, alijsq. rebus à suo vsu cessantibus, mẽs ipsa introrsum est pacatior, atque contemplationi aptior. Plura hac de re dici possent. Sed hæc pro dicto Art. dicta sufficiant.

ARTICVLVS V.

An fuerit expediẽs, vt in Ecclesijs supradictæ horæ, nocturnæ pariter, & diurnæ, in choro, alta, & sonora voce ab Ecclesiasticis, & Religiosis viris, canerentur, & dicerentur?

Nota circa laudabilem consuetudinem canendi, & psallendi in choris alta, & sonora voce.

NIhil non faciunt semper perfidi hæretici, vt irrideant, destruant atque (si sibi liceret) è medio tollant, nostræ sanctæ Ecclesiæ antiquas cõsuetudines, & traditiones. Sed inter alias, semper habuerunt exosas, atque inuisas, irriserunt, & spreuerunt cantus, siue cantica, quæ fiũt in Ecclesijs, & in choris, à viris religiosis, & Ecclesiasticis. Hac de re multa, eaq. notatu dignissima, dicit Pater Ildephõsus à Castro, nostri huius Salmanticensis Conuentus, ac Prouinciæ D. Iacobi, ac denique totius nostri Sacri Ordinis magnum decus, & ornamẽtum, libro illo suo aureo, quem inscripsit aduersus hæreses, *verbo, cantus*. Qui primus subsannauit, atque irrisit Ecclesiasticos canticos, fuit quidam Hilarius de quo B. Aug. lib. 2. Retract. mentionem facit, illiusq. errorem prodit. Et creditur, quod præfatus Hilarius, fuerit ex hęreticis Arrianis, ac de illorum numero, de quibus dicitur, quod canticis etiam sacris detraxerunt, pro eo quod in eisdem, Christum Dominum audiebãt laudari, quem ipsi alias, summopere deprimere cupiebant. Vnde & D. Ambrosius in quadam oratione, de Basilicis tradẽdis, quæ habetur in 5. libro suarum epistolarũ, inuehens cõtra Augentium hęreticum aiebat, *quod cũ Christus Dominus laudatur, Arrianorum amentia verberatur*. Et addit, quod Geraseni olim præsentiã Christi ferre non poterant, vt habetur apud Matth. c. 8. sed isti (inquit) peiores Gerasenis, nec laudationẽ Christi sustinere possunt. Videbant Geraseni olim pueros gloriam Christi concinentes, atque extollẽtes, iuxta id, quod scriptum erat in Psalm. 8. *Ex ore infantium, & lactentium perfecisti laudem propter inimicos tuos, vt destruas inimicum, & vltorem*, & irridebant ipsi ætatulam fidei plenã, dicentes: Quid clamãt? Quibus & Christus Dñs respondit: *Si ij tacuerint, lapides clamabũt*, hoc est clamabũt fortiores, clamabũt, & iuuenes, clamabũt & maturiores, clamabũt & senes. Supradicta verba sunt D. Ambr. Et satis ex eis cõstat, Arrianos ẽt olim plurimũ detraxisse, laudibus Christi in Ecclesia decantãdis. At credit prædictus Pater Ildephonsus à Castro, non eosdem murmurasse, ex eo quod decantabant laudes, sed quia decantabant illas Christo, quẽ ipsi infestissimum habebant, atque in ipsorum opinione, non erat verus Deus, aut veri Dei Filius, sed pura quædã creatura. Vnde (inquit) ipsius laudes moleste ferrent, etiam si non cantu, sed solũmodo voce dicerentur? Sed quidquid de hoc sit, nõ enim in hisce rebus immorari volo, aut id facere per tempus licet, eiusmodi errorem supradicti Hilarij, qui Ecclesiasticis canticis absolute detrahebat postmodum suscitauerunt Vualdenses, existimantes, & dicentes, frustra tempus in hisce rebus teri. Quos postea sequutus est Ioan. Vuiclef, qui adeo cãticos Ecclesiasticos exosos habuit, illisq. detraxit, vt cantãtes in Ecclesia *sacerdotes Bahal* vocauerit, quibus cum clamore orantibus, dixisse fertur Elias Propheta, eosdem veluti subsannando, atque irridẽdo: *Clamate voce maiori, Deus enim vester forsan cum aliquo loquitur, aut in diuersorio est, siue in itinere aut certe dormit, clamate, vt excitetur*. Sic aiebant supradicti hęretici Ioannes Vuiclef, ipsiusq. sequaces, & asseclæ, interpellandos esse eos, qui in Ecclesia, alta, & sonora voce canunt, ac dicendos sacerdotes Bahal, quoniam sic clamant, ac si Deus dormiens, illos non audiret, ipsorumq. vocibus à somno esset excitandus. Non est mei muneris atq; propositi, impræsentiarum, cũ huiusmodi perfidis hæreticis agere, aut disputare, neque enim est præsentis speculationis, aut breuitas, cui tantopere studeo, illud permittit, neque ex Catholicis, vllũ esse credo qui hanc sanctam, antiquissimam, nimiumq. laudabilem Ecclesiæ consuetudinem, audeat vllo modo condemnare. Libuit tamen in hoc Articulo prędicti erroris meminisse, vt rerum omnium, quę ad hoc propositum, diuini officij, atque Ecclesiasticarum laudum materiam spectant (quoad maxime fieri possit) aliqualis saltem habeatur notitia. Vnde prætermissis supradictis hæreticis, propositæ difficultati, breuiter, & resolutiue respondeo per sequentes Conclusiones.

Castro aduersus hereses verbo, cantus. D. Aug. lib. 2. Retract. c. 11.

D. Ambros. de Basilic. tradendis, 5. lib. suarum epist.

Matth. 8.

Psalm. 8.

3. Reg. 18.

Prima Conclusio.

Sancta, & laudabilis consuetudo, canendi in Ecclesia, & dicendi diuinum officium alta, & sonora voce antiquissima est, & quæ in Scriptura magnum habet fundamentum.

Sancta, atque laudabilis consuetudo, canendi in Ecclesijs, ac pronunciãdi diuinum officium in choris, alta, & sonora voce & quod sic horę canonicę, nocturnę pariter, atque diurnę, dicantur ab Ecclesiasticis, & Religiosis viris, antiquissima est, & quæ in Scriptura sacra, quãmaximum habet fundamẽtum, neque inutilis dici vllo modo potest, quinuẽto vtilissima, atque expedientissima. Hæc Conclusio adeo est certa, & manifesta, vt fere nulla alia indigeat probatione, quam vt ex Scriptura sacra, aliquibus petitis locis, eãdem illustremus, mõstremus atque ostendamus, id Deo Opt. nostro Max. quammaxime esse gratum, inuectamq. atque introductam in Ecclesiam sanctam nostram militantem, hanc antiquissimam, & nimis laudabilem consuetudinem, ex exemplo, & doctrina Christi Domini, & SS. Apostolorum, necnon ex eo, quod passim in eadem sacra pagina refertur fieri in cęlesti, & triũphanti patria ab Angelis, & Sãctis. Et vt ab hoc vltimo exordiamur, de sanctis Angelis, quod in hoc sancto incessanter exercitio versentur, expressa habentur testimonia. Quorum primũ, & quidem satis insigne, est ad hoc propositũ, id quod refertur apud Isaiam, c. 6. vbi dicitur: *Vidisse illum, Dominum, sedentem super solium excelsum, & eleuatũ, & quod plena erat domus à maiestate eius, & ea quæ sub ipso erant, replebant templum*. Et subdit: *Seraphim stabant super illud, sex alæ vni, & sex alæ alteri. Duabus velabant faciem eius, & duabus velabant pedes eius, ac duabus volabant*. Vtq. ostẽderet, quale erat eorum potissimum, pręcipuum, atque continuum exercitium, addit, *quod clamabat alter ad alterum, & dicebant, Sanctus, Sanctus, Sanctus, Dominus Deus exercituum, plena est omnis terra gloria eius*. Similia verba reperire licebit, in Apocalypsi. D. Ioann. Euangelistę, vbi & ad maiorem eiusdem rei exaggerationem, dicitur, *quod requiem non habebant die ac nocte sancta illa quatuor animalia*, (de quibus ipse loquitur) *sẽper dicentia, Sanctus, Sanctus, Sanctus, &c.* Quid amplius in Ecclesiasticorũ canticorum laudem, aut maius dici potuit? quam eam esse sanctorum Angelorum in cęlo occupationem perennem, exercitium continuum, cui addicti sunt, & à quo numquam cessant, neque desistũt sed incessanter eidem incumbunt? Super quæ loca sunt notanda multum, illa clamoris verba *clamãtia, & dicentia, Sanctus, Sanctus, Sanctus, &c.* quę licet non per loquutionis vocalis proprietatem, sed tropice, aut parabolice veniant intelligenda, multum tamen faciunt ad confirmandum, at-

Isai. 6.

Apoc. 4.

que

que cõprobandã hanc, alta, & sonora voce, canẽdi, & cantandi, sanctã, & laudabilẽ consuetudinẽ, quæ viget in Ecclesia. Sed vt nõ plus nimio hisce in reb. nostra protrahatur oratio, afferamus solummodo aliud testimoniũ ex nouo testamẽto, cũ õt ex veteri plura alia posse adducere, & sit illud, q habetur apud D. Lucam c. 2. vbi agendo de gloriosa Christi Dñi Natiuitate, dicit apparuisse ibidẽ eo tpe sãctos Angelos cantantes: *Subito (inquit) facta est cum Angelo, multitudo militiæ cælestis, laudantium Deum, & dicentium, Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis.* Cui non Ecclesiasticorum, atque Religiosorum erit quam gratissimum, penes hoc sanctum exercitium, sanctos Angelos imitari, & diu, noctuque exerceri, atque occupari, in hac sancta adeo Deo grata, & laudabili occupatione, canendi, & psallendi, ac dicendi incessanter in choro diuinas Deo laudes? Et vt nõ quispiam ab eo vllo se modo velit subtrahere, asserẽdo, & dicendo, occupatum se esse forsan, in sacris concionibus, aut Christi fidelium audiendis confessionibus, audiat, atque aduertat, obsecro, D. Paulum de prædictis Angelis dicentem: *Omnes eos administratores esse spiritus, in ministerium missos, propter illos, qui hæreditatem capiunt salutis.* quo nihilominus non obstante, non propterea cessant à diuinis laudibus, in cælesti patria decantandis, neque desistunt vmquam à prædicto sancto hoc laudabili exercitio. At dicet quispiam: homo ego sum, non vero Angelus, nec enim possum tot, ac tantis rebus incumbere, omniave simul facere. Sed huic ipse Dauidem Regium psaltem, & Prophetam, nõ grauabor in æmulationem, siue exemplum adducere, qui quidem, licet esset Rex magnus, nihilominus tamen à diuinis laudibus canendi, & psallendi Domino, nunquam desistebat, & desiderio excitandi, & prouocandi omnes in idipsum, adeo ei erat addictus, vt fere videretur nihil se aliud curare, aut facere, neque alijs in rebus velle exerceri, & occupari. Et prætermissis innumeris, hac de re, quæ dici possent (deficeret enim tempus coarctantem) hinc erupit illa eiusdem vox: *Benedicam Dominũ in omni tempore, semper laus eius in ore meo: in Domino laudabitur anima mea, audiant mansueti, & lætentur. Magnificate Dominum mecum; & exultemus nomen eius in idipsum.* & alibi: *Cor meum, & caro mea exultauerũt in Deum viuum.* Ps. 83. Sed missa hæc facientes, vt huic rei vltimam imponam manum, afferre, ac dicere libuit, illud quod habetur in *c. de hymnis, de consecr. d. 1.* & est Concil. Tolet. 4. vbi dicitur, *quod de Hymnis, & Psalmis in Ecclesia canendis, Saluatoris nostri, & sanctorum Apostolorũ innumera habentur exempla.* Quod & ex Scriptura sacra demonstrare, haudquaquam erit difficile, & monstratur ibid. Nam Matth. 26. fertur, quod Christus Dominus cantauit: *Et hymno* (inquit) *dicto, exijt Iesus in montem Oliueti.* Hic hymnus fuit quidam canticus, factus in laudem Dei, quo quasi diuino quodã clypeo, ad passionis suæ agonẽ, siue prælium, Christus se muniuit, & præparauit. Hymnus. n. est Græca vox, quæ Latine, canticum sonat, siue laudem. Sic dicit D. Aug. in expositione Ps. 72. *Hymni sunt laudes Dei cum cantico.* Vtrunq. enim Hymnus designat, & laudem, & canticũ, non vero vnum absq; altero, quod ad hoc canticorum Ecclesiasticorum propositum quam maxime facit, multumq; est memoriæ commendandum. Quod Apostoli etiam sancti, & Discipuli Christi Domini, in laudem Dei, nõ solum Psalmos recitauerint, quinuero, & hymnos sæpe sępius cantauerint, ex multis constat sacrę Scripturæ testimonijs. Sed omissis pluribus alijs, pro mille sufficiat, consilium, siue præceptum, quod primitiuæ Ecclesiæ fidelibus præstitisse fertur D. Paulus, scribens ad Ephesios, atque ad Colossenses, vbi monuit illos, *vt in Hymnis, & cãticis spiritualibus, continue, & incessanter exercerentur.* Quod etiam ipse exemplo suo fecisse fertur, dũ existens in carcere, simul cum Silla prædilecto suo discipulo, media nocte dicitur, q cantauit. Sic enim habetur in Actibus Apostolorum: *Media nocte orãtes, & cantantes laudabant Deum, & audiebant eos, qui in custodia erant.* Et subditur. *Et subito terræmotus factus est magnus, ita vt mouerentur fundamenta carceris, & statim aperta sunt oĩa ostia, & vniuersorũ vincula sunt soluta, &c.* Quo facto atq; miraculo, satis confirmata, & cõprobata sunt cãtica & nocturnæ diuinę laudes, quã Deo nostro Max. sint acceptæ, & gratæ. Sed tandẽ einsmodi laudes, & Ecclesiastica cãtica, extollũtur, approbãtur, laudãtur, mirisq. encomijs in cęlũ vsq; efferũtur, in innumeris Cõcilijs, in Cõc Aga. c. 39. can. 21. in Laod. can. 15. in Cartha c. 10. quib. dr fuisse semper in Ecclesia sancta nostra vsitatissimũ, atq; obseruantissimũ, vt diuinæ laudes, nocturnæ pariter, atq; diurnæ, alta, & sonora voce in choris dicerẽtur, imitãtes cælestes eius, sanctosq. Angelos, qui in triũphãti idipsũ indesinenter faciũt. Qua ẽt ratione pręd icta Ecclesia, præfatione quadã, horũ mentionẽ faciens, obnixe, sed humiliter à Deo expostulat, vt cũ illorũ vocib. nostras etiam admittere non dedignetur, proferens illa Missæ verba: *Cũ quib. & nostras voces, vt admitti iubeas deprecamur, supplici confessione dicentes: Sanctus, &c.* Vt aũt constet, ex hoc sancto, atq; laudabili exercitio, quanta proueniant commoda, atque resultent vtilitates, sit secunda Conclusio.

Luca 2.

D. Pau. ad Heb. 1.

Psal. 33.

Psal. 83.

Conc. Tolet. 4. & habetur in c. de Hymnis.

Math. 26.

Aug. sup. Ps. 72.

Ad Ephes. 5. ad Coloss.

Actor. 16.

Conc. Agat. c. 30 can. 21.
Conc. Laod. c. 15
Conc Carth. c. 10

Secunda Conclusio.

Multa sunt commoda, atq; vtilitates, quę in Ecclesia resultant ex hoc, quod officium diuinum, nocturnũ pariter, atq; diurnũ, publice in choris, alta, & sonora voce cantetur, siue canẽdo dicatur ab Ecclesiasticis, & Religiosis. Hæc Cõclusio probabitur, fietq. satis perspicua, adducendo, & referendo huiusmodi commoda, siue vtilitates, quarum prima est, quod prædictis canticis, vt plurimum, fidelium animi facilius ad compunctionem flectuntur, & commouentur. Hanc vtilitatẽ affert Rabanus, antiquus quidem auctor, lib. de insti. cleric. qui hac de re agens ait: Psalteriũ, idcirco cũ melodia cantilenarum suauium, ab Ecclesia frequentatur, quo facilius fidelium animi ad compunctionem flectantur. Et qualiter debeant esse voces cantantium, insinuare volens, subdit, quod perfecta vox debet esse alta, clara, atque suauis. Alta, vt sufficiat, clara, vt aures adimpleat, suauis, vt animos audientium suauiter demulceat, atq; ad Deum laudandũ conuertat: & addit, quod si et aliquid ex his defuerit, perfecta vox esse non poterit. Ad quod propositum facit, quam maxime, quod ait D. August. lib. suarum confessionum, vbi cum Deo agens, de his Ecclesiasticis canticis dicebat: Quantum Domine fleui, in hymnis, & canticis tuis, suaue sonantibus, Ecclesiæ tuæ vocibus cõmotus acriter, voces illę influebant auribus meis, & eliquescebat veritas tua in cor meũ, æstuabant inde affectus pietatis, & currebant lacrymæ, & bene mihi erat cum eis. Plura alia dicit ibi ad hoc propositum, & in epistola 118. cap. 18. quæ missa facio breuitati studens, vt ibi videantur.

Multa commoda, & vtilitates in Ecclesia Dei sancta proueniũt ex hoc, quod diuinæ laudes, alta, & sonora voce dicantur.

Rabbanus de instit. cler. c. 76.

Aug. lib. 9. cõfess. c. 6. & 7.

Idẽ in epist. 119. c. 18.

Secunda Ecclesiasticorum canticorũ vtilitas est, quam refert D. Basil. oratione in Psalmum primũ, vbi inquit, quod huiusmodi canticis suauibus, & bene sonantibus, sine tædio, imo vero cum gaudio, & maxima voluptate, laudes Dei persoluuntur. Ad quod etiam facit, quod dixit olim Lactantius Firmianus lib. 6. ca. 21. Si voluptas est audire seculares cantus, & carmina, Dei laudes canere, & audire, nonne iucundum erit? hæc sunt vera, ac bona cantica, hæc est voluptas vera, quæ comes, & socia virtutis est. Verba sunt expressa Lact.

D. Basil. orat. in 1. Psalm.

Lact. lib. 6. c. 21.

Q Ter-

Nota multa, ea quæ notatu dignissima ꝓ attentione mētis,quę orare oportet.

Cantantes & psallentes in cordibus vestris Domino, inquit, *Audiant hoc ij, quibus psallendi in Ecclesia incumbit officium; Deo non voce, sed corde cantandum*, vbi & acriter reprehendit eos,qui in tragædorum modum guttur, & fauces dulci medicamine liniunt,vt populum delectēt. Et addit,quod in Ecclesia non sunt Theatrales moduli audiendi,aut cātandi,sed in timore,& opere,& in scientia Scripturarom, Deo est orandum.super quæ verba,gl.dicit ibi plura,eaque notatu dignissima, ad ostendēdum & monstrandum,qualiter Deo magis cordis deuotione,quam voce sit cantandū.Cuius quidem glossæ celebres sunt illi versus, quos proinde hic transcribere libuit.

Non vox sed votum, non cordula musica, sed cor,
Non clamans, sed amans, cantat in aure Dei.

c.sedulo.d.38. *1.Corinth.14.* *D. Aug.in epist. 1. ad Chor.c. 14.* *Id.Psal.39.* *Gregor.libr.2. Moral.c.4.*

Facit ad hoc *c.sedulo,dist.38.* Quibus omnibus accedit etiam sententia D.Pauli qui & scribens ad Corinth.1.ca.14.de suis orationibus agens, aiebat: *Si orem lingua spiritus meus orat,mens autem mea sine fructu est: quid ergo? orabo spiritu, orabo,& mente,psallam spiritu,psallam,& mente.* D.etiam Aug. explicans prædicta verba, inquit *quid prodest strepitus labiorum, si mutum est cor?* & super Psal.39. ait: *Dicant labia,quod habet cor,habeat cor,quod labia dicunt.* Ad quod etiam facit, quod D. Gregor. lib.2.Moral.ca.4.dicit; *Animarum verba sunt ipsa desideria,in quibus tanto quis minus clamat,quanto minus desiderat, & tanto maiorē vocem in aures incumscripti spiritus exprimit, quanto se in eius desiderium plenius fundit.* Quæ omnia supradicta etiā confirmantur ex eo, quod dixit D. Cyprianus loco supracitato,cum fidei quolibet faciens verba: *Quonammodo a Deo audiri postulat,cum te ipsum nō audias? Vis Deum esse memorem tui,cum rogas, cū tu ipse memor tui non sis.* Verba sunt notatu dignissima, Ad quod facit etiam, quod Christus Dominus dixit Ioan.4.f.quod *Deus spiritus est, & eos qui ipsum adorant,in spiritu, & veritate oportet eum adorare.* Facit & id quod dicere solitus erat D. Bern. *Si cor non orat,os in vanum laborat.* Et certe Deum, voce tenus solummodo laudantes, ab eodem per Isaiam,atq; in Euangelio,acriter reprehenduntur, dum dicitur de illis: *Populus iste labijs me honorat, cor autem eorum lōge est à me, sine causa colunt me.*

Isaie 29. *Matth.15.*

Hoc est,in vanum,& absque aliquo prorsus fructu, quod oporteret Religiosus, & Ecclesiasticos omnes multum reminisci. Relinquitur ergo,quod diuinū officium,vtcumque dicendum sit, solummodo voce,aut recitando,siue vero in tono,aut cantādo,cantu plano,seu organico, curandum obnixe est,vt apte,congrue,cum pausa,& quoad maxime fieri poterit,cum magna animi attentione, & consideratione,dicatur, psallendo simul, voce,lingua,mente,& spiritu,ne alias quod de se, Deo adeo gratum, atq; iucundum, est ob defectum prædictarum circumstantiarum debitarum,inuisum, iniucundum,atq; vituperabile reddatur.

Tertia Conclusio.

Cantus organicus,& figuratiuus si debite,& cum debita moderatione fiat, nullatenus,aut ab Ecclesiasticorum choris alienus.

Loquendo specialiter de cantico figuratiuo, seu organico, quāmuis propter eiusdem abusum, & multorum cantorum lasciuiam, seu potius dissolutionem,& vanitatem nimiam,à quamplurimis interdum paruifiat, aut forsan reprehendatur, si tamen debite, religiose, & decenti cum moderatione canitur, in diebus tantum valde festiuis,ac magnis festiuitatibus,non ab Ecclesiasticorum, aut Religiosorum choris,erit dicendus alienus,huiusmodi cantus. De materia huius Conclusionis,possem plura dicere,quæ breuitatis gratia facio missa,solūmodo aduerto,quod hac de re extat notabilis quędam Extrau., Ioan.XXII. *1.de vita, & honest.cler.*

Ioan. xxij. in Extrauag. 1. de vita, & honest.cler.

vbi multa dicit de cātu, & psalmodia cantanda,in Dei Ecclesiam introducta, ad fidelium deuotionē, acuendam,& excitandam, sed acriter reprehendit, cantu prædicto organico, siue figurato cantantes, seu potius immoderatos gestus,& vocum mutationes,quæ in huiusmodi cantu communiter à cantoribus emittuntur, & fiunt in tragedorum modum, guttura, & fauces dulci medicamine colliniendo: quod est ad litteram idipsum,quod D.Hiero. *in supra d.c.cantantes*,etiam reprehendit acriter,præcipiturque stricte ibidem, vt non id fiat. Qua de re,& de communibus defectibus, qui circa hoc negotiū contingunt, vt plurimum, plura, eaque notatu dignissima, dicit Doctissimus Doctor Nauarr.lib.illo suo *de oratione.& horis canon.ca.16.nu.30.cum seqq.*

D.Hier. & habetur in c. cantantes, dist.93. *Nauar.li. de oratione, & horis canon.c.16.num.30.cum sequentib.*

vbi multis ostendit, qualiter supradictus cantus organicus,communiter est in causa, vt non audiātur, aut saltem minus bene intelligantur voces,quæ canuntur in Ecclesia, & vt plurimum attentionem adimit eorum, qui officio assistunt diuino, præsertim apud eos,qui vix explicant, atque pronunciant verba,asserentes solo cantu, citra vim, & significationem vllam verborum, peritos cantores debere mouere auditores. Vnde(inquit)fit, vt prædictus cantus,omnino operetur contrarium eius, ad quod fuit adinuentus, atq; in diuinis officijs permissus. Quē abusum esse dicit peccatum prędictus Nauar. quod & probat ex aliquibus iuribus. & præterea, quia delectare velle, in diuinis officijs, magis cātu, quā verbis, & ipsorum significatione peccatum est. Ad quod probandum, inducit D.Aug.lib.10.suarū confess.c.53 in hæc verba, dicentē: *Cum mihi accidit,vt me amplius cātus,quam res quæ canitur,moueat,peccare me pe aliter confiteor, & tunc mallem non audire cantantem.*

D.Augu.lib.10. conf.c.53.

Addit supradictus Nauarr. quod ad hoc,vt cantus organicus in diuinis officijs sit licitus,duo sunt simul necessaria, alterum, vt nō cantetur delectationis dandæ, vel accipiēdæ gratia alterū,ne cantetur,existimando,quod cantare,ex se magis placeat, & arrideat Deo, q̄ officij recitatio, sed tantummō ad prouocandam atque excitādam deuotionē propriam,vel alienam,qui cantorū omnium finis esse debet primarius,& principalis.Quāuis,secundario,& minus principaliter velle sibi,seu alijs audientibus placere,aliquo bono fine,non (inquit)erit peccatum,quod & ex multis probat idem Nauar. vbi sup.c.6.nu.12.& c.16.num.34.& super *canter verba,11.q.3.nu.280.& nu.390.* quæ omnia sunt valde notanda,atque memorię cōmendanda.

Quænam sint necessaria adhoc vt cantus organicus sit licitus. & qui semper esse debeat cantorum omnium finis.

Nauar. vbi sup. c.6.num.12.c.16.nu.34.et super c. inter verba, 11. q.3.num.280.& 390.

Concludendo ergo resolutiue dico,vt huic rei vltimā imponam manū, quod si hmōi cantus organicus,debite fiat,modeste,atque deuote, vt & quamplurimi cantores, sed præsertim Religiosi faciunt, haudquaquā crediderim esse illicitum,aut ab Ecclesiasticorū,& Religiosorū choris vllo modo alienū, vt in conclusione est dictū,& maxime in dieb.solēnibus valde festiuis,& magnis solēnitatibus.Et respondendo,atq; satisfaciendo prædictæ Extrauaganti,dico,quod non simpliciter,& absolute Io.XXII. in illa,aut D.Hier.*in d.c.c. ntantes*, eumdem prohibet,sed solummodū eiusdem luxū, seu potius lasciuiam,neq;damnant cantum organicum,& figuratiuum,sed ipsius luxuriosum,atque immoderatum vsum,vt ex eorumdē verbis constare facile poterit. Dico præterea,quod supradicta Io XXII. Extrauag. non quantū ad omnia,fuit vsu recepta,eo.n.nō obstante,in omnib.Ecclesijs Cathedralibus, & multis non Cathedralibus, quinuero & quāplurimis Religiosorū choris,ab illo tempore vsque nunc,supradictus cantus organicus quāmaxime, & publice frequētatur,nec propterea idipsum facientes, vllo vnquam tempore reprehensi,aut puniti fuerunt à Prę latis,siue locorum Ordinarijs,atq; Concil.Triden. *sess.22.* vbi agit de obseruandis,& vitandis in celeb.

Conc.Tri.ss.22.

Nota valde ex gloſſa. qualiter ſit cantandũ. qua voce, quo geſtu, qua cordis deuotione, & quando cantare alicuius delectationis gratia ſit, vel non ſit peccatum.

miſſarum, non innouauit ſuprad. Extrauagantem, ſed ſolummodo præcepit, vt Prælati remouere ſtudeant à ſuis Eccleſijs, eas muſicas ſiue cantus, quibus ſiue organico, ſiue plano cantu, laſciuum, aut impurum aliquid admiſceatur. Quod obnixe, atq; ſummo ſtudio procurandum eſt. Hac de re videatur gloſſ. *ſuper d. cap. cantantes, diſtinct. 92.* vbi habetur, qualiter ſit cantandum, qua voce, quo geſtu, qua cordis deuotione, & quando cantare, alicuius delectationis gratia ſit, vel non ſit peccatum. Et hactenus de iſto Articulo.

ARTICVLVS VII.

Quinam teneantur dicere, ſeu recitare Officium diuinum?

Reſpondetur per ſequentes Concluſiones.

Prima Concluſio.

Ad dicendum, & recitandum officium diuinũ, tenentur cuncti Clerici, in ſacris Ordinibus.

AD dicendum, ſiue recitandum diuinum officium, tenentur in primis, omnes in vniuerſũ Clerici, in ſacris Ordinibus conſtituti. Hæc Concluſio, eſt omnium Doctorum communis, & probatur primo, *ex cap. presbyter, de celebratione Miſſarum.* vbi habetur, *quod presbyteri omnes, obligantur ad dicendum diuinum officium.* vbi presbyterorum nomen, ſecundum Gloſſam, extenditur ad omnes Clericos, in ſacris Ordinibus conſtitutos, iuxta tenorem, *cap. ſi quiſquam, de cohab. Cler. & mulier.* quod etiam habetur adhuc expreſſius, *in cap. dolentes, etiam de celebratione Miſſar.* vbi Innocent. III. eadem de re agens, minores etiam Clericos comprehendit, *præcipientes in virtute obedientiæ, vt diuinum officium, nocturnum pariter, & diurnum celebrent, quantum eis Deus dederit, ſtudioſe pariter, & deuote.* Idem habetur, *in cap. fin. d. 92.* quod incipit: *Si quis presbyter*, & facit ad id, potiſſima ratio fundata in conſuetudine, quæ eſt optima legum interpres, & ratio inde emergit, nam omnis, qui ſacris initiatur, ſingulari Dei beneficio, diuino cultui mancipatur, atque in illo ſtatu conſtituitur, qui ex ſe, & ex ſuo officio, & munere, ad diuinas laudes perſoluendas eſt inſtitutus, iuxta illud Iſaiæ 43. *Omnis, qui inuocat nomen meum, in gloriam meam creaui eum*, & infra, *populum formaui mihi, laudem meam narrabit*: ergo eo ipſo quo quis ordinatus eſt, atque in Clericorum numerum aſcriptus, obligatus eſt tali vinculo, ad diuinas laudes narrandas, & dicendas, modo ſibi ab Eccleſia præſcripto. Videatur hac de re D. Thom. quodlibeto 6. art. 8. Sylu. verbo *hora, q. 2. et 3.* Soto libro 10. de iuſtitia, & iure, q. 5. art. 3. & Nauar. libro de oratione, & horis Canonicis, cap. 7. numero 2. vbi omnes ſupradicti Auctores multis etiã agunt de obligatione, qua tenentur Clerici, qui ſolummodo ſunt in minoribus Ordinibus conſtituti, quique nulla potiuntur Eccleſiaſtica præbenda. Et quamuis Panormit. in ſupra *d. cap. presbyter*, circa hanc rem ſuſpenſus ſit, & in altera pẽdeat parte, Paludanus vero in 4. diſt. 15. quæſt. 5. dicat, ad aliquid plus teneri ipſus, quã laicos, non eſt id credendum de præcepto, & obligatione præcepti, ita vt huius rei omiſſio aliqua ſit culpa, & peccatum, ſed ſolummodo de honeſtate, ſi voluerint: & abſq; dubio dicendum eſt, quod ad nullas tenentur recitandas Canonicas horas, neque ad dicendum canticum graduum, ipſi nec vero alij, qui alis gradibus, infra Subdiaconatum ſunt inſigniti, & ordinati, quod eſt certum, & ita tenetur communiter, atque id multis rationibus probant Soto, & Nauarro, & Syluest. & alijs ſupradictis locis.

c. presbyter de celebr. Miſſ.
c. ſi quiſquam de cohab. vita Cler. & mul.
c. dolentes, de celeb. Miſſ. cap. fin. diſt. 92.
Iſai. 43.
D. Tho. quodl. 6. art. 8.
Sylu. ver. hora, q. 2. & 3.
Soto li. 10. de iuſti. & iu. q. 5. a. 3.
Nau. de orat. & horis Can. cap. 7. num. 2.
Panor. in d. c. presbyt. de c. l. miſſ.
Palud. in 4. diſt. 15. q. 5.

Oẽs habentes Eccleſiaſticu beneficium, ſiue præbendã ſub Clericali titulo tenentur ad ſoluendum diuinum officium.

Secunda Concluſio.

Omnes etiam habentes aliquod Eccleſiaſticũ beneficium, ſiue præbendam ſub Clericali titulo, tenẽtur ſub pœna peccati, & lethalis criminis, ad perſoluendum diuinum officium. Hæc Concluſio eſt etiam certa, de qua eſt expreſſus textus, *in cap. fin. diſtinct. 92.* cuius hæc ſunt verba, *Presbyter, aut diaconus, vel quilibet Clericus, Eccleſiæ deputatus, ad quotidianum officium perſoluendum teneatur*, vbi ſecũdum omnes Doctores, per illud verbum, *deputatus*, intelligitur quicumque titulum habet alicuius beneficij, vt diſtinguatur à duobus prioribus mẽbris, *Presbyter*, atque *Diaconus*. Facit etiam ad hoc, *cap. quid ad te, & cap. diuerſis fallacijs, de Cleric. coniug. & cap. fin. de reſcriptis, lib. 6.* vbi habetur, *quod beneficium non datur, niſi propter officium.* facit, & *cap. cum ſecundum Apoſtolum, de præbend.* vbi dicitur, *Clericos omnes ad onus eligi, atque adeo non eſſe à mercede depellendos.* Et præter ſupradicta iura, eſt etiam ad id ratio appoſitiſſima, nam ſi laici perſoluunt decimas, aliosque redditus Clericis, non eſt certe ob aliud, niſi vt, & ipſi pro eis ante Deum intercedant ſuis orationibus, & laudent eum, quod illi propter continuas ſuas occupationes facere nequeunt. tenendum ergo eſt firmiter, quod id facere tenentur. Qua quidem ratione D. Anton. 3. p. tit. 15. cap. 14. §. 1. & multi alij grauiſſimi Doctores dicũt, Clericos, & beneficium habẽtes, teneri recitare Canonicas horas pro communi plebe, non ſolum ex præcepto Eccleſiæ, verum etiam ex iuſtitia naturali. Etiam intelligenda eſt ſupradicta Cõcluſio, quẽadmodum, & præcedens cum præciſione, ita quod ſicut ſacer ordo ſine beneficio obligat, ad perſoluẽdum diuinum officium, ita, & beneficium, abſque ſacro Ordine.

c. fin. diſt. 92.
c. quid ad te.
ca. diuerſis fallacijs, de cler. coniu.
c. fi. de reſc. lib. 6.
c. cum ſecundum Apoſt. de præb.
D. Anton. 3. p. ti. 15. cap. 14. §. 1.

Hic ſolet diſputari de habẽte beneficium tenue, præſtimunialia, penſiones, & alia huius generis, an teneatur dicere, atque perſoluere diuinum officiũ, quæ omnia facile cum poſſem dicere, breuitatis gratia facio miſſa, atque ab ipſis conſulto abſtineo, quia non ſunt præſentis ſpeculationis. Videantur apud Summiſtas, apud Syluestrum, *verbo hora q. 1. 3. & 4.* Soto, loco ſupracitato, lib. 10. de iuſtit. & iure, quæſt. 5. art. 3. & Nauarro, de oratione, cap. 7. num. 2. & 3. vbi etiam videri poterit, quænam ſit obligatio recitandi officium Beatæ Mariæ, & Defunctorum, & Pſalmos pœnitentiales, & Canticum graduum, tam in Choro, quam extra Chorum, vbi eſt conſuetudo, nam, & ab his omnibus conſulto ſuperſedeo, vt breuitati ſtudeam.

Sylu. ver. hora q. 2. & 3. & 4.
Soto, loco ſupracitato, de iuſ. & iu. lib. 10 q. 5. art. 3.
Nau. de orat. c. 7. nu. 2. & 3.

Tertia Concluſio.

Omnes Religioſi Clerici, ſiue ad chorũ profeſſi, tenentur & ſoluere officium diuinũ.

Omnes etiam Religioſi, Clerici, ſiue profeſſi ad Chorum (quod dico ad diſtinctionem Fratrum laicorum) tenentur etiam ad dicendum, & perſoluendum diuinum officium. Hæc Concluſio, eſt etiam fere omnium Doctorum communis, vt videre eſt apud Magiſtrum Sotũ loco ſupracit. vbi refert quãplurimos Doctores illam tenentes, & inquit, nõ eſſe qui contrarium aſſerere audeat. & quod neq; ipſe auderet, quamuis ſit dubium de iure, atque ratione, qua ad id ipſum obligantur, cum vt ſupponitur, neutrum ſupradictorum capitum illos cogat, nẽpe, nec Ordo ſacer (in his qui nõ ſunt ſacris initiati) nec vero beneficium, quia vt ſupponitur, illud non habent, & nulla fieri apparet reliqua obligationis rõ. Quapropter Caiet. ubi in Summa, *verbo hora, §. 1.* dixit ſe non reperire textum, aut rationem, neceſſario probantem, quod Religioſi ſacris non initiati, teneantur ad pronuntiandũ officium diuinum, & horas Canonicas, & certe inquit, niſi conſuetudo illos obliget, de qua dicit nihil ſe ſcire, ad id non tenẽtur, ex ſua profeſſione. Hactenus Caiet. ſed Mag. Soto, loco ſupracit. & Nauar. in diuerſa ſunt ſententia, & opinione, & plures afferunt rationes, quæ traduntur hac de re à Doctoribus, & meo quidem

Caiet. in ſumma ver. hora, §. 1.

Nota opin. Caiet. circa obligationem recitandi Religioſos ſacris non initiatos diuinum officium.

iudicio,

D. Anton. 3.part. tit. 14.c.4.§.1.

Nota appositissimã rõnem, super qua fundatur obligatio Religiosorũ, ad persoluendum diuinũ officiũ.

iudicio, omnium est aptissima consuetudinis, & ipsorum status, quam tradit Diuus Antonius 3.par. tit.14.cap.4.§.1. vbi inquit, Religiosos, professos ad Chorum,& ad Clericatum, ad persoluendum diuinum officium teneri, atq; ex eo esse obligatos, quia Religiones, in quibus sunt professi, approbantur ab Ecclesia, non solum vt ipsi pro semetipsis orent, verum etiam, vt idem faciãt, pro vniuersali Ecclesia, tamquam eius fideles ministri, & pro suis benefactoribus, siquidem eorum eleemosynis aluntur, & substentantur. Quibus omnibus accedit antiquissima, celeberrima, & multum laudabilis consuetudo, vno omnium antiquorum Patrum consensu recepta, atque approbata, quæ quidem, omni procul dubio, vim habet præcepti, aut saltem, vt verius, ac rectius loquamur, explicat hoc esse, semperque fuisse præceptum, & quod nullus Religiosorum, qui Choro addicti,& dedicati sunt, ab huiusmodi obligatione soluendi diuinum officium, excipiatur. Qui plura hac de re videre desiderat, consulat Syluestr. Sotum, & Nauar. locis supracitatis. Et hactenus de isto Articulo.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum omnes supradicti, teneantur dicere, & recitare officium diuinum, statutis horis?

Respondetur huic Articulo per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

Omnes horæ Canonicæ dicendæ sunt suis statutis horis, non vero in aliis, absque legitima, & rõnabili cã.

Sylu. ver. hora. q. 9. Sot. lib. 10. de iust. & iure, q. 5. art. 3. concl. 2. & Nau. de orat. & horis can. cap. 3. num. 45.

Clem. 1. de celeb. Missar.

c. 1. eodem tit.

Io. And. d. cap. 1. de celebr. miss.

OMnes horæ Canonicæ, siue quæ publice in Ecclesia canũtur, siue quæ priuatim, atque in particulari à Clericis, beneficiarijs,& Religiosis, extra ipsam recitantur, dicendæ sunt suis debitis, & statutis horis,& non in alijs absque legitima,& rationabili causa. Hæc Conclusio, est omnium Doctorum communis, quam tenet Syluester, *verbo hora, quæstio.9.*& Soto, lib. 10. de iustitia, & iure, quæstio. 5. art.3. conclus.2. Nauar. de oratione, & horis Canonicis, cap.3. num.45. & probatur, *ex Clement. 1. de celebratione Missarum*, vbi id stricte, ita fieri iubetur, *& in c. 1. decretalium, eod. tit.* Ad quod propositum Ioan. And. *in d. cap. 1. de celebratione Missarum*, refert olim quendam Angelum, hæremitæ cuidam Sancto, in recitandis horis, statam, siue debitam præuenienti horam, attulisse vuas immaturas comedendas, postponenti vero marcidas, dicenti autem illas statuta, & debita hora, maturas, & sanas, ad insinuandum esse Deo quam maxime placidum, & gratum, vt horæ Canonicæ debitis, & statutis horis, atque temporibus, persoluantur,& vt non anticipentur, neque postponantur, absque iusta,& legitima,& rationabili causa. Sed hoc non est nimium stricte intelligendum, sed largo modo, & plus minusve, vt communiter dicitur. Dicit tamen Magister Soto, quod quamuis in communi, id ita fieri adeo sit necessarium, vt eius omissio sit culpa, & quidem mortalis, priuatim tamen, tempora, atque ordinem horarum dicendarum mutare, etiam sine causa, licet aliqualis sit culpa, non tamen inquit erit mortalis. Cuius sui dicti, primam partem, de horis in communi debito tempore dicendis, probat quia (inquit) pergrandis offensa fieret Ecclesiæ, si ordo horarum, ab ipsa statutus, intermittatur, quod & probat ex aliquibus iuribus,& rationibus valde notandis, à me breuitatis gratia prætermissis; poterunt videri ibidem: & dicit, non hoc ipsum euenire, si fiat priuatim, ab Ecclesiasticis personis in particulari, quod dictum fuit in secunda parte, cum ex hoc nullum in Ecclesia exoriatur scandalum, vnde, & id facere ad summum erit culpa venialis, quamuis fiat, absque vlla prorsus causa. Et ad commune Summistarum axioma, quo dicitur, horarum ordinem non esse in præcepto, dicit prædictus Soto, id esse intelligendum, cum duabus limitationibus, prima quantum ad eos, qui priuatim orant (vt dictum est) secunda, quod etiam, quãtum ad alios, quamuis fiat sine iusta causa, non obligat sub reatu culpæ mortalis, sed venialis tantum; secus est autẽ de horis in communi, seu in Choro,& communiter dicendis, nam ipsarum ordinem prætermittere absq; iusta,& legitima causa, procul dubio (inquit Soto) est peccatum mortale. Et hæc est fere cõmunis Doctorum resolutio.

Nota hoc valde pro recitandis horis Canonicis debito tpe.

Qui fuis in cõi horarũ tempus variare, vel plurimũ sit mortale, non tamen dum dicuntur in particulari, erit plusquam veniale.

Secunda Conclusio.

Horarum Canonicarũ ordinẽ inuertere ex iusta, & rõnabili causa, neq; in cõmuni, neque in particulari peccatum est.

Horarum Ordinem immutare, atque inuertere, iusta aliqua existente, legitima, & rationabili causa, dijudicanda arbitrio boni viri, nullum prorsus est peccatum, siue id fiat in communi, siue vero in particulari. Hæc Conclusio, est expressa Syluestri, vbi supra, & Nauar. etiam, vbi supra, num.58.& sequentibus, sed maxime, num.65.& 71. vbi, & adducit plures casus,& causas, ob quas prædictum horarum ordinem licet inuertere, atque immutare, & addit id, quod certissimum est, nempe, quod maior causa requiritur, & necessaria est, ad immutandas horas publicas, in Ecclesia à temporibus debitis, quã ad mutandas eas, quæ priuatim dicuntur, quia (inquit) maior effectus maiorem causam exposcit: iuxta *cap. 1. §. hoc notandum, qui feudare possunt, & cap. licet ex quadam, de testibus*, iuxta etiam dictũ Bald *in l. 1. ff. de senat.* & certum est, quod maior effectus est, mutare officium publicum, quam priuatum: vnde infert, quod quamuis ad anticipandam priuatam recitationem horarum, sufficiat propositum agendi aliquam rem honestam, publicam, siue priuatam ea hora, qua recitari deberet, quæ quidem, neque antea, nec postea, ita cõmode fieri posset, iuxta mentem D. Thom. quodlib. 5. art. 28. non tamen id sufficit, ad mutãdum diuinum officium, quod publice fieri debet, neque ipsius horam, id enim requiri publicam, & generalem causam, vt concionem, siue processionem publicam,& similia, &c. Videatur hac de re, supradictus Nauar. latissime, num.73.& hactenus de isto Articulo.

Sylu. vbi sup. Nau. vbi sup. a, nu. 58. & seqq. & nu. 65. & 72.

D. Th. quodli. 5. art. 28.

Nau. vbi supra, num. 73.

ARTICVLVS IX.

An liceat inuertere, seu immutare, horarum canonicarum ordinem?

Respondetur per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

Iusta, & legitima interueniente cã, nullũ est peccatũ, inuertere aut immutare horarũ Canonicarum ordinẽ in particulari.

Sot. lib. 10. de iust. & iu. q. 5. ar. 3

Nauar. de orat. c. 3. num. 65.

IVsta interueniente causa, & in particulari, nullum prorsus est peccatum, inuertere, aut immutare, horarum Canonicarum dicendarum ordinẽ. Hæc Conclusio est expressa Magistri Soto, libro 10. de iustitia,& iure, quæstione quinta, articulo tertio. & Nauar. libro de oratione, capitulo tertio, numero 65., vbi, & ponit exemplum, de eo, qui recitat tertiam ante primam, nonam ante sextam, completorium ante Vesperas, & similia, &c. & dicit iustam esse causam inuertendi eiusmodi ordinem in eo, qui addictus est Choro, quando Chorus ipse incipit dicere tertiam, tempore, quo ipse non dixit primam, & sic de alijs, quo casu licebit eidem canere, & psallere cum Choro, illam quam dicit horam,& postea dicere primam, seu aliam horã omissam, quod probat de mente, & sententia Diuus Antoninus tertia parte, titulo 13. capitulo quarto, §. 4.

D. Ant. 3. p. a. tit. 13. c. 4. §. 4.

dicentis, quod etiamsi per negligentiam, aut incuriam, immo vero, & scienter id fieret, non esset peccatum plusquam veniale, neque induceret obligationem iterandi horam iam dictam, licet ordine præpostero. Hoc ipsum affirmat Angelus, *verbo hora, §. 18.* & Syluester, *eodem verbo hora, quæst. 9. versic. 4.* & Soto loco supracitato, & colligitur satis ex eo, quod dixit Innocent, in iam multoties citato, *ca. dolentes, de celebratione Missarum, in fine.* Quæ pro isto Articulo breuiter dixisse sufficiat,

Angelus, ver. hora, §. 18. Sylu. ver. hora, q. 9. vers. 4. Soto, vbi supra, Innoc. in c. dolentes, de cele. Miss.

ARTICVLVS X.

An sit peccatum orare, seu recitare diuinum Officium, & Canonicas horas, sedendo, stando, deambulando, &c.

Nota, quod neque ex iure diuino antiquo nec nouo, expresse constat, quo gestu, qua dispositione, aut corporis habitu, orare, aut recitare teneamur.

PRo huius Articuli intelligentia, libuit præmittere ex Nauar, libro de Canonicis horis, quod nullo iure diuino, nec naturali, nec supernaturali, tempore veteris testamenti, nec noui, aut legis gratiæ, descriptum, aut declaratum reperitur, quo gestu, quave dispositione, aut corporis habitu, orare, aut recitare teneamur. Nam in nullo veteris, aut noui testamenti loco habetur, an id facere teneamur erecti, an genuflexi, humi iacentes, aut pectora tundentes, oculis in cælum subleuatis, an vero in terram defixis, aut seruatis alijs corporis gestibus. Quamuis in pagina vtriusque testamenti reperiantur plura loca, & testimonia, ex quibus vtcumque possimus colligere, quænam sit melior, & aptior orandi, seu recitandi dispositio. Diuus Paulus, vt colligitur ex sua epistola ad Ephes. cap. 3. flexis orabat genibus, ibi: *flecto genua mea ad patrem Domini nostri Iesu Christi, &c.* & in 1. epistola quã scripsit ad Tim. c. 2. dicebat, *Volo viros orare in omni loco, leuantes puras manus, &c.* quibus auctoritatibus similes multas alias, in sacra pagina licebit reperire. At nullum tamen ibi, seu alibi, est statutum præceptum, quod obliget nos idipsum, vt faciamus, & qđ quando oramus, genua flectamus, siue tollamus ad cælum manus: solummodo est in præcepto, vt cum deuotione oremus, vt super prædictum locum Pauli recte dicit Diuus Thomas, & ipsius commentator Caietanus. Quinvero, nec communi iure summorum Pontificum, aut Conciliorum, hac de re, quidquam habetur statutum, atque determinatum, circa gestus seruandos in recitandis horis, publicè, siue priuatim. Tantummodo enim sunt pauca quędam, ex consuetudine præscripta, pro his, qui recitant, vel cantant horas publicas in Choris, & locis publicis, quorum est vnum, vt cum dicitur, Gloria Patri, &c. omnes assurgamus, quod cum legitur Euangelium, erecti stemus, quod cum eleuatur, vel defertur prope nos sanctum Eucharistiæ sacramentum, genua flectendo, illud adoremus, atque veneremur; similiter, & cum nomen Iesu Christi Domini nostri pronunciatur, vt eidem capita subijciamus, & inclinemus, & similia, &c. quæ omnia introducta sunt consuetudine antiquissima, ab ipsis Apostolis deriuata, seu vt alijs placet, ab ipsomet Christo Domino, & Saluatore nostro, & per Apostolos, & aliorum christianorum manus ad nos vsque traducta. Quas traditiones futuras esse in Ecclesia, satis aperte insinuauit Apostolus Paulus, 1. Corinth 11. dicens, *Cætera cum venero, disponam,* & 2. ad Thessalonic 2. vbi ait: *Itaque, fratres, state, & tenete traditiones, quas didicistis a me, siue per sermonem, siue per epistolam, &c.* super quæ loca fundat huiusmodi consuetudines, & antiquas Ecclesiæ traditiones, Thomas VVald, de Sacrament. cap. vigesimooctauo, demonstrans, contra hæreticos, omnes antiquas cerimonias, quas nunc seruat Ecclesia in Missa, atque in diuino Officio, ortum habuisse, & traditas fuisse ab Apostolis. Nec negari potest, inquit, Diuus Augustinus homilia de Eucharistia, & 2. ad Corinth. capitulo 16. quod geniculatio, atque alij gestus humiles, licet per se non placeant, nec displiceant Deo, multum tamen prosũt, ad quemlibet mouendum hominem, ad hoc, vt se humiliet, & ad concipiendum mentis affectum, cuius rationem esse dicit Diuus Thomas 2. 2. quæstione 84. articulo 2. quia naturale est nobis per res sensibiles, & visibiles peruenire ad insensibiles, atque intelligibiles, & ex adoratione exteriori, moueri ad interiorem. His igitur sic constitutis, proposito Articulo, respondetur per sequentem Conclusionem,

Nau. de orat. & horis canon.

Pa ad Eph. 3. 1. ad Timoth. 2.

1. Corinth. 11. 2. Thessa. 2.

Nota valde pro Ecclesiæ sanctæ traditionibus, & qualiter ortũ, & originem duxerint à Christo Domino, & ab Apostolis.

Tho. VVald. de Sacr. capit. 28.

D. Aug. hom. de Euchar. & 2. Corinth. 16.

D. Th. 2. 2. q. 84. art. 2.

Conclusio.

Qui priuatim orat, seu dicit horas Canonicas, absque peccato orare, atque ipsas dicere potest, pedes, eques, procumbens, iacens, vel recumbens, ambulans, aut quiescens, pro temporis, & aliarum circumstantiarum diuersitate, modo attentè, & cum debita deuotione id faciat. Illa tamen est melior, atque aptior orandi dispositio, & recitandi diuinũ officium, & quamcumque orationem aliam, quæ magis excitat, & prouocat ad deuotionem, illa vero sufficiens, quæ nullo modo impedit deuotionem, siue attentionem prædictam. Hæc Conclusio est expressa Nauarri, aut saltem satis colligitur, ex ipsius doctrina, libro de Oratione, capit. 4. à numero 12. & sequentibus, vbi tradit varias, atque diuersas orandi formas, & dispositiones, ac tandem concludit secundum Innocentium, & Hostiensem, *in cap. 1. de celebratione Missarum*, quod potest quis orare, atque horas recitare, sedendo, stando, deambulando, &c. modo id fiat sine aliorum scandalo, & seruatis alijs circumstantijs, quæ conducunt ad attẽtionem, aut saltem non impediunt habere illam, Et hæc pro dicto Articulo dicta sufficiant,

Quænã sit priuatim orandi hora sufficiens, atque conueniens dispositio.

Nau. de orat. & horis can. c. 4. nu. 12. cum seqq. Innoc. & Host. in c. 1. de celeb. miss. ad Hebr. 1.

ARTICVLVS XI.

Qua attentione sit recitandum, & persoluendum diuinum Officium, & an actualis attentio semper requiratur.

ET certe videtur, quod non, immo uero sufficiat, quod diuinum officium dicatur, & proferatur, uoce tenus. Nam Apostolus Paulus, in epistola ad Hebræos, capitulo ultimo, de Oratione, atque diuinis Laudibus agens, uocat ipsam, fructum labiorum: *Per Christum* (inquit) *offeramus hostiam laudis Deo semper, idest, fructum labiorum confitentium nomini eius.* Quo etiam dicendi modo, usus est Clemens V. uerbis mutuatis à supradicto Apostolo, in Concilio Viennens. & *Clement. 1. de celebratione Missarum*, quem textum tractans ibi Gloss. inquit, ipso probari, sola pronunciatione uocali, siue uerbali, horarum, adimpleri præceptum easdem recitandi, licet interdum animus alio uolauit. Quibus accedit, nam non uidetur credendum, quod sancta nostra Mater Ecclesia, intendat imponere filijs suis, onera importabilia, & laqueos, quibus illaqueentur, atque irretiantur: sed recitare ita attente, ut mens ad alia non feratur, uidetur quasi omnino impossibile, & quod non sit id semper positum in hominis potestate, cum nec sanctissimis uiris semper contigerit, quin uero olim, propheta magnus diuinus, regiusque psaltes Dauid conquerebatur, atque lamentabatur interdum, quod cor eius dereliquerat eum: sufficit ergo horas Canonicas, atque diuinum officium, uoce tenus, labijs dumtaxat, pronunciare, & actualis intentio

Ratio dubitandi pro isto articulo.

Ad Heb. 1.

Clem. 1. de celebr. Missar.

Psalm. 36.

tentio

tentio seu attentio, non semper necessaria esse videtur, nam ad impossibile nemo obligatur. Et id, quod positum non est in nostra potestate, ad culpam, atque ad pœnam nobis non potest, aut debet imputari. Hæc sunt, quæ adduci possunt pro ratione dubitandi ad hunc Articulum. Pro cuius intelligentia,& resolutione oportet aduertere, Primo, ex D.Thoma,2.2.quæstione 82.articulo 14.& ex alijs; quod in oratione, plura possunt contingere, & plures ipsius reperiuntur effectus, qui tamen de facto multoties separantur ab inuicem. Horum est primus mereri, secundus impetrare, tertius consolari, (qui tres referuntur à D. Thom. loco supracitato) quibus, & addi potest, quartus, nempe satisfacere præcepto, quibus satisfacere etiam pro pœna temporali, debita pro peccatis venialibus, vel iam remissis mortalibus, quorum vnum multoties separatur, atque reperitur sine alio, vt dixi, nam multi merentur orando, qui non impetrant, quod poscunt, aut petunt. Meruit quidem Diuus Paulus petendo,& postulando, vt lex membrorum suorum, repugnans legi mentis, & rationis suæ; & stimulus carnis remoueretur ab ipso, sed tamen non illud impetrauit, vt 2.Corinthiorum 12. Habetur, quinuero eidem fuit responsum, ac dictum: *Sufficit, tibi Pauli gratia mea, nam virtus in infirmitate perficitur.* E contrario vero, quandoque multi, in perniciem suam, impetrant postulata, nec tamen merentur, quinuero potius demerentur,& peccant vt peccauit Israeliticus populus, petendo Regem, quod quidem obtinuit, vt habetur 1.Regum 8. Multi insuper, nec merentur, nec impetrant, satisfaciunt nihilominus præcepto, quo orare, seu recitare tenentur, sicuti qui in statu peccati mortalis, preces effundunt,& proferunt, quas vouerunt, vt ab aliqua tentatione liberentur, non merentur per ipsas gratiam, neque gloriam, nec forte impetrant postulata, satisfaciunt tamen suis votis, & obligationibus ad effectum non peccandi. Sæpenumero etiam aliquis recitando consolatur, citra meritum,& citra impetrationem, quinuero, & citra adimpletionem præcepti. & potest esse exemplum, in eo, qui deuote, & fusis lacrymis, recitat aliquam partem suarum horarum, sine animo tamen, atque intentione ipsas finiendi, aut voluntarie se diuertendo, & distrahendo. E contrario potest quis mereri, impetrare, & præceptum adimplere, nullam percipiendo animæ suæ consolationem, ob graues tentationes, aut euagationes, quas Sathan humani generis hostis, dum recitamus, non semel nobis inuitis, immittit,& suggerit. Tandem vltimo, potest oratio esse satisfactoria pro peccato, siue pro pœna peccati venialis, seu mortalis iam remissi,& non meritoria, ob aliquam particularem causam, siue defectum, vt tenet communis opinio. Hæc omnia sunt valde notanda, & memoriæ commendanda.

D.Tho.2.2.q.82. art. 14.
Doctores Scholastici, ibid.

Nota plures orationis effectus, & qui in eadem inueniuntur.

2. Corinth. 12.

1. Reg. 8.

Secundo præmitto, quod triplex attentio reperiri potest in Oratione vocali, vna, qua attenditur ad sola verba, ne in illis, seu in ipsorum prolatione error fiat; secunda, qua attenditur, non ad sola verba, sed etiam ad ipsorum verborum sensum; tertia, qua attenditur ad orationis finem, qui est eleuatio mentis in Deum, seu Deus ipse,& id, quod petitur. Inter quas tres attentionum species per se consideratas, secunda est præstantior prima, & tertia secunda. Prima iterum est communis omnibus, doctis, atque indoctis, secunda vero nonnisi dumtaxat doctis, aut saltem eis, qui intelligunt linguam Latinã, & idioma callentibus, quo recitatur; tertia autem, tam his, quam illis, id, quod,& est in oratione, quã maxime procurandum,& solum habent hãc attentionem viri perfecti, qui vt mente firma affigantur Deo, quando orant, rebus omnibus vale dicunt, ac omnium aliorum obliuiscuntur. His præmissis, pro clariori resolutione eorum, quæ ad propositum spectant Articulum, sequentes statuo Concl.

Nota quod triplex attentio reperiri potest in vocali oratione.

Prima Conclusio.

Ad hoc vt actus orationis, seu recitationis horarum sit moraliter bonus, si fiat extra gratiam, aut etiam apud Deum esse possit meritorius, si ex gratia procedat, non est simpliciter necessarium, vt attentio actualis totam orationem comitetur, sed sat est virtualis, & vt qui oraturus accedit, animaduertat, quid operis agat, seu incipiat, & non voluntarie diuertatur, atque ex proposito. nam huiusmodi attentionis vis, virtute per totum actum durat, & facit illum esse humanum,& moraliter bonum, aut etiã meritorium, si fiat in gratia, vt dictum est. Hæc Cõclusio est expressa D.Thom.2.2.quæst.83. artic.13. in corpore,& eandem tenet Naua. libro de Oratione, cap.13. numero 13.& Soto, libro 10.de iustit. & iure, quæst.5.articulo 5.conclus.1.& 2. vbi agens de necessitate attentionis ad orandum, præsupponit de mente D.Thom. vbi supra,& ex Arist.5. Metaphys. quod aliquid esse necessarium dicitur dupliciter; vno modo, secundum quid, nempe per quod melius, commodius, atque decentius peruenitur ad finem, quo quidem modo equus, secundum quid necessarius dicitur, ad iter agendum. Altero vero simpliciter, vtpote sine quo, res finem suum attingere nequit, quomodo cibus ad vitã est necessarius simpliciter, quia sine ipso peragi non potest omnino. Pari modo, inquit Soto, attentionis necessitas duobus contingit modis, vno, vt tamdiu duret, & perseueret attentio, quamdiu oratio ipsa durat,& perseuerat, quod quamuis sit quam maximum, atque splendidissimum orationis ornamentum, & magnum decus, singulis verbis attendere, qui sis, qui oras, quid, & cum quo loquaris, at non id est simpliciter necessarium, ad hunc sensum, quod aliter non satisfiat recitandi,& orandi debito, siue præcepto. Altero vero modo, necessaria est attentio, vt cũ quis ad orandum se accommodat, attendat ad id, quod facere aggreditur, & non voluntarie diuertatur, quo quidem modo, attentio simpliciter necessaria est,& summopere oportet, vt qui oraturus accedit, animaduertat, quid operis incipiat. Hæc attentio, inquit Soto, dicitur virtualis, & sufficit, ad hoc, vt orandi, seu recitandi actus, sit moraliter bonus, si fiat extra gratiam, nam per illam efficitur actus humanus, aut etiam meritorius, (si ex gratia procedat) quamuis attentio ipsa actualis, totam orationem non comitetur: nam sufficit etiam attentio virtualis, quæ virtute primæ attentionis per totum illũ actum durat: per quod manet explicata simul, atq; probata supradicta Conclusio.

Quænã attentio præcise sit necessaria in horarũ Canonicarum recitatione, ad hoc vt actus sit moraliter bonus, aut etiã meritorius.

D.Th.2.2.q.83. art.13.in corp.
Naua.de orat.& horis can.cap.13. num. 13.
Soto lib.10.de iusti.& iur. q.5.ar. 5.concl.2.
Arist.5. met.

Nota hoc valde, & qualiter in horarũ recitatione attẽtio sufficiat virtualis, si nõ haberi potest actualis.

Secunda Conclusio.

Ad hoc etiam, ut orationis actus sit, aut esse possit impetratorius, non est simpliciter necessaria actualis attentio, quæ totam orationem comitetur, & tandiu perseueret, quandiu oratio ipsa durat: sed sufficit etiam, ut quis in initio attendat, quod petit, & quod facere intendit, quo facto, si cetera adsint, impetratoria esse poterit. Hæc Conclusio est etiam D.Thomæ,& Magistri Soti, & Nauarri, ubi supra, de qua nihil modo nouum occurrit dicendũ, præter id, quod in præcedenti Conclusione est dictum.

Quænã attẽtio requiratur ad hoc, vt orationis actus sit, aut esse possit impetratorius.

Tertia Conclusio.

Quænam attentio requiratur ad hoc, vt oratio sit consolatoria, & specialis quædam mentis refectio.

Ad tertium orationis effectum, qui est interior animi consolatio, & delectatio, & spiritualis, quædam mentis refectio, dulcissimaque recreatio, quæ ex diuino colloquio, cum Deo inito, dimanare solet, simpliciter est necessaria actualis attentio, quæ totam orationem comitetur, sitque ipsius veluti indiuiduus comes, aliter prædictus nullatenus sequetur effectus. Hæc Conclusio. est etiam omnium prædictorum Doctorum, vbi supra, ad quam probandam adducit D. Tho, illud D. Pauli 1. Corinth. 14. *Si orem lingua, (scilicet sola) spiritus meus orat, sed mens mea sine fructu est, quid ergo? orabo spiritu, orabo & mente, psallam spiritu, psallam, & mente.* Supradicta conclusionis ratio, appositissima est, quia prædicta actualis attentio, est coæua huius spiritualis effectus, sicque iuxta sententiam Philos. cessante causa, cessabit etiam omnino effectus, non enim huiusmodi mentis refectio, in habitu, sed in actu spiritualis vitæ consistit. Quo fit, vt virtualis attentio in id non sufficiat, & stare nequeat, nisi attentione præsente, & actualiter existente.

1. corinth. 14.

Quarta Conclusio.

Quænam attentio requiratur ad hoc, vt oratio sit satisfactoria, & sufficiens ad implendum præceptum.

Ad hoc vt orationis actus, seu recitationis horarum Canonicarum sit, & esse possit satisfactorius, præcepto, & obligationi persoluendi diuinum officium, sufficit quælibet supradictarum trium attentionum, quæ positæ sunt in 2. notabili. Hæc Conclusio est expressa Magistri Soti loco supracitato, vbi & latissime tractat de his tribus speciebus attentionum, graduando ipsas, & dicendo, Tertiam, & vltimam esse omnium fructuosissimam, & quæ quã maxime procurari debet in oratione, & horarum Canonicarum recitatione, diuinam scilicet maiestatem habere præsentem, & quoad fieri possit, mentis oculis intueri, cum quo orantes loquimur, attendendo ad nostram exiguitatem, & ad necessitatem eorum, quæ postulamus, ita vt in ipsis verificetur, quæ traditur à Sanctis diffinitio orationis, nempe, quod sit ascensus, seu eleuatio mentis in Deũ. Multa dicit prædictus Magister Soto, de attentione, constituendo, atque demonstrando, differentiam, & discrimen, quod versatur, inter attentionem, & deuotionem, quamuis vulgus vtrumque pro eodem reputet. Et ait, quod attentio, superiori modo explicata, est obligatoria, atque in præcepto cunctis Clericis, & Religiosis orantibus, & Canonicas horas recitare volentibus. Quod probat idem Soto, concl. 6. primo ex verbis Innocentij III. in Concilio generali, quæ habentur, *in supradicto c. dolentes, de celebrat. Miss.* vbi loquendo cum supradictis, in sequentia prorumpit verba; *Districte præcipimus in virtute sanctæ obedientiæ, vt diuinum officium, nocturnum pariter, & diurnum, quantum eis Deus dederit, studiose celebrent, pariter, & deuote.* Et aduertit supradictus Soto, quod verba illa, *districte præcipimus in virtute sanctæ obedientiæ*, planissime significãt, atque ostendunt vim præcepti obligantis, sub reatu peccati mortalis. Neque (inquit) vllius est apparentiæ, aut momenti, illorum cauillatio, & excusatio, qui dicunt, illic præceptum nũ ferri, super modum attente, deuoteque orandi, & recitandi, sed super substantiam actus, vt scilicet diuinum officium, integre, atque totaliter persoluatur. Non inquam, vllius est momenti prædicta cauillatio: nam cum præceptum orandi, & recitandi Canonicas horas, iampridem extitisset in Ecclesia, multis retro annis, non de illo, aut circa ipsum, tunc aliqua fuit oborta quæstio in supradicto Concilio, sed circa modum recitandi, attente pariter, & deuote, quod quidem multum in præceps ibat, curatumque proinde obnixe fuit, sub præcepto, hoc instaurare, & statutum fuit, vt officium diuinum debita cum attentione persolueretur. Attendere autem, nihil est aliud, quam ad id, quod dicitur, mentem habere præsentem, ita vt quod lingua foris personat, mens simul intus concipiendo, loquatur; quod sub alijs verbis olim, dixit D. Augu. de oratione agens, hoc (inquit) *semper versetur in corde, quod profertur in ore.* Vt enim inquit D. Paulus 1. Corinth. 14 mens est, atq; esse debet, quasi verborum anima. nam quæ sine anima sunt, voces dantia, siue tibia, siue cithara, non tam verba sunt, quam sonitus, & quasi vox tubæ est ille, qui sine attentione canit, aut orat. Ad quod propositum, facit etiam quam maxime, id quod, dixit D. Bern. olim, serm. 13. super Cantica; *Immolantes hostias laudis, iungamus verbis sensum, sensui affectum, affectui exultationem, exultationi grauitatem, grauitati humilitatem, & humilitati libertatem.* Sed vt ne quis perterreatur, rigore supradicti mandati, accipiat aliam conclusionem. quæ etiam erit prædictorum resolutio, & totius huius quæstionis, atque difficultatis.

Soto, vbi sup. conclu. 5.

c. dolentes, de celeb. Miss.

Nota hoc valde pro attentione, quæ necessaria est in oratione, & in recitandis Canonicis horis.

D. Aug.

D. Bern. serm. 13. su. Cãt. litera P.

Nota hoc valde.

Quinta Conclusio.

Præceptũ orãdi, & recitandi horas Canonicas sufficienter adimplet, qui in initio attendit. quod agit, nec postea voluntarie, atque consulto diuertitur.

Præceptum recitandi horas Canonicas, atque persoluendi diuinum officium, sufficienter ille adimplet, qui in initio orandi, attendit id, quod agere aggreditur, talemque attentionem inter orandum, consulto, atque ex professo, siue ex proposito non interrumpit. Hæc Conclusio est expressa Magistri Soto, concl. 7. vbi supra, quam & multis exemplis, & rationibus comprobat. Eamdem tenet Nauar. de orat. cap. 13. nume. 13. & seqq. vbi huiusmodi recitandi modum, vocat recitandi propositum virtuale, siue attentionem virtualem, & dicit, in horis recitandis simpliciter esse necessarium, vt qui orant, habeant semper propositum actuale, siue virtuale, expressum, siue tacitum attendendi, & vacandi Deo. Ad quem sensum reducit, & explicat doctrinam Palud. dicentis, in oratione esse necessariam attentionem actualem, idest quod oratio nascatur, & prodeat ex intentione actuali eam dicendi, & quod orationis attentio, in principio esse debet actualiter intenta. Eadem est omnino, sententia D. Thom. 2. 2. q. 83. art. 13. in corp. & in solut. ad 3. argum. Solummodo superest inuestigare, atq; explicare, quamdiu huiusmodi intentio, seu attentio duret, & quando dicatur interrumpi? ad quod breuiter, & resolutiue respondeo, cum Magistro Soto, vbi supra, quod tamdiu durat, quamdiu quis nihil consulto, & meditate agit, per quod animum à priori attentione distrahi deprehendat. Nam, vt inquit D. Tho. si quis ex proposito, in oratione mente vagetur, peccatum erit, & impeditur orationis fructus, attamen quoties quis data opera, mentem ab attentione non dimouet, præceptum orandi, & recitandi non omittit, neque ipsius oratio, sine fructu, aut merito erit. Vnde vt timoratis conscientijs consulamus, dico, quod nemo censendus est, ab attentione orandi, ex proposito distrahi, nisi hæc duo simul concurrant, primo, quod orationis tempore in alio occupetur negotio, quod suapte natura orationis attentioni aduersetur; secundo, quod aduertat & cognoscat, quod per illud, à tali attentione dilabitur. Vnde dixit Caietanus, in sua Summa, quod & si quis vltro, & voluntarie, inter orandum aliquid cogitet, per quod ab attentione dilabatur, quousque inspiciat se distrahi, semper reputatur inaduertenter diuagari, atque adeo excusatur à transgressione præcepti, & habendi attentionem,

Soto, vbi sup. conclu. 7.

Nau. de orat. ca. 13. n. 13. cũ seqq.

Palud. in 4. d. 15. q. 5. & 6.

D. Th. 2. 2. q. 83. art. 13 in corp. & in solut. 3. arg.

Difficultas. Quamdiu attẽtio virtualis duret.

Caie. in Summa, ver. hora.

impletque

Nota valde circa distractionem mẽtis in oratione, seu cum oratur.

Nau. de orat. & horis can. c. 12. n. 18. & seqq.

impletq; subinde orandi mandatum. Hoc idem tenet etiam Nauar. vbi supra, num. 18 & seqq. vbi ad hoc propositum dicit plura, eaque notatu dignissima, ex quorum notitia dependet resolutio multarũ difficultatum, quæ hic solent adduci: An scilicet orãdi præceptum adimpleat, qui orat, & recitat, se vestiendo, induendo, manus lauando, vel scribendo, aut subsignando literas, seu quippiam simile? Dico breuiter. quod si per illa, sciens, & prudens, atq; aduertens se distrahi, totaliter attentionem amittat, non adimplet, si tamen illa non tantam aduertentiam, atque attentionem expostulent, vt fieri simul nequeant, adimplet, atque satisfacit præcepto, etsi contra orationis dignitatem male faciat, & peccet saltem venialiter, haud forte mortaliter, neque contra præceptum recitandi. Aduerto tamen multum oportere, vt adhibeatur diligentia, & procuretur, attentionem habere in recitando, nam si negligentia fuerit talis, quod peccetur etiam venialiter, licet talis oratio sit satisfactoria, præcepto, recitandi non tamen esse poterit meritoria, quia sicut idem omnino actus, non simul esse potest bonus, & malus, ita neque meritorius, & demeritorius, aut per illũ potest quis bene, & male mereri. non enim per peccatum veniale, quidquã mereri possumus, vt tenet communis Doctorum resolutio. & tractat elegãter Nauar. in suo Manuali, prælud. 7. num. 22. & lib. de orat. cap. 2. num. 7. & cap. 3. num. 43. & cap. 6. nu. 34. quæ omnia sunt valde memoriæ commendanda, vt ne amittamus, & perdamus meritum nostrarum orationum, quando sic oramus, seu horas Canonicas recitamus. Videatur etiam hac de re Syluest. *verbo hora, q. 11.* latissime. In calce huius articuli libuit aduertere id, quod diximus de attentione in oratione, & recitandis Canonicis horis, ac persoluendo diuino Officio, esse etiam intelligendũ, de eo, qui priuatim, & sua sponte orat, nempe quod tenetur, sic orans, attentionem habere, ad sensum supradictũ, alias peccabit, quamuis sua oratio sit voluntaria.

Nauar. in Man. Prælat. 7. n. 22. et lib. de ora. c. 2. n. 7. & c. 3. nu. 43. et c. 6. nu. 34.

Nota hoc valde.

Quod si dicas: qualiter peccabit, cum orare (vt supponitur) nullatenus teneatur, annon licebit sibi diuina canere, absque attentione, eo modo quo, & artifex interdum, aliqua canit prophane, mentem diuertendo, sine peccato, quocumque voluerit, absque vlla prorsus attentione? Respondeo, quod non, & ita respondet Soto, vbi supra dicendo, quod non est bona collectio, siue argumentatiu. Non teneor orare: ergo: neque quando oro, teneor habere attentionem: nam licet licitum sit alicui orare, quando voluerit, aut non orare, si noluerit, si ad id nullo astringatur præcepto, & ab operibus Religionis nõnunquam desistere, dum tamen ea facit, ex ipsarum rerum natura, tenetur debite illa facere, & studiosum actum debitis circumstantiis vestire, ne contẽptor, atque irrisor apud Deum habeatur. Hoc specialiter verum habet, dum quis orat proprie, & cũ Deo loquitur, nam si quis dum aliquod negocium peragit, psalmos velit decantare, vt sic melius malas cogitationes deuitet, & caueat, non id vitio illi erit tribuendum, cum non illud faciat per modum orationis, sed per modum recreationis. Sed dices: Eritne vtrobique peccatum mortale, vltro, & voluntarie, se diuertere, & non habere attentionem, dum quis priuatim, & citra præceptum orat, ac Clericus, seu Religiosus, idipsum in recitando, siue dicendo horas Canonicas faciens? Respondeo, quod non, nam vbi præceptum interuenit orandi, eodem præcipitur attentio, & sic illam vltro, & voluntarie non habere, est peccatum mortale, postquam non fit satis præcepto, at vbi libere, & citra obligationẽ oratur, sola erit culpa venialis, indecenter orare, & non habere attentionem, pro orationis dignitate. Vnde in his orationibus priuatis, & volũtarijs, distractio etiam meditata (nisi adsit contemptus) nunquam erit mortalis, sed tantum venialis. Hactenus de isto Articulo.

Difficultas.

Nota hoc valde quãdo non curanda sit attẽtio in orationib. alias voluntariis, & non obligatoriis.

ARTICVLVS XII.

Qualiter sit intelligenda concessio Leonis X. circa defectus occurrentes in Officio diuino?

Suppl. f. 59. cõcess. 165 cõp. ver. offi. diuinum, 1. §. 8.

PRo huius Articuli intelligentia, oportet præmittere, quod prout habetur in Suppl. fol. 59. concess. 69. & refertur in Comp. *ver. officium diuinum. 1. §. 8.* Leo X. cum videret, quam plures Fratres Minores, vt plurimum, diuersis agitari scrupulis, circa recitandum Officium diuinum, qui non parum ipsorum conturbabant conscientias, eosdem consolari volens, concessit eisdem, *quod dicendo horas Canonicas, & alia officia diuina, in Choro, vel extra, satisfaciant præcepto, cap. dolentes, de celebr. Miss. de dicendo studiose pariter, & deuote, ac etiam Regulæ suæ, etiamsi propter aliquam fatigationem, vel aliã causam, dicant sedendo, aut deambulando, vel non integre proferendo verba, prout sunt scripta, propter negligentiam, aut imperitiam, vel malam prolationem naturalem, propter defectum linguæ, seu alias, qualitercumque horas, imperfecte dicant, aut cum mentis distractione, & sensuum vagatione, dum tamen non ex malitia hæc faciant, & quod qui cum talibus male proferentibus, vel alios supradictos defectus facientibus, dicunt officium, non teneantur reiterare, ab alijs imperfecte dicta, aut ab eis non integre audita, propter distantiam localem, vel strepitum, seu aliam causam, sed satisfaciant præcepto Ecclesiæ, & Regulæ suæ, qualitercumque audiendo, quæ alij debent dicere, præsertim in Choro.* Hæc Leo X. Cuius quidem concessio, est maxima consolatione plena, & valde conducens, ad tollendos, atque deponendos multorum Religiosorum scrupulos, & pacandas, & quietandas ipsorum timoratas consciẽtias. Sed oportet in hoc Articulo tradere ipsius veram, atque genuinam intelligentiam, quod fiet per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

Supradicta concessio Leonis X. sicut, & multa alia priuilegia, quæ habentur, potius sunt explicatio, & declaratio iuris communis, quam priuilegia.

Nau. de orat. & horis can. c. 19. n. 84. & seqq.

Supradictum Leonis priuilegium, sicut, & multa alia, nostro sacro Ordini, seu alijs, in similibus reb. à diuersis Pontificibus concessa, potius sunt, atque esse videntur declarationes iuris communis, quam priuilegia. Hæc Conclusio est expressa Doctoris Nauar. lib. de orat. & horis Can. cap. 19. n. 84. & seqq. cuius conclusionis ratio est, quia fere omnia, in supradicto priuilegio contenta, secundum ius commune fieri possunt, vt constabit ex infra dicendis. Sed nihilominus quamuis huiusmodi priuilegia, secundũ hanc sententiam, de nouo nihil concedãt, vltra ius commune, multum tamen conferunt ad pellendos scrupulos, & pacandas multorũ timoratas conscientias, atque etiam quando causæ, in id de iure cõmuni requisitæ, non sunt ita vrgentes, vt secũdum EpieiKeiam, & iustam legis interpretationẽ, intelligantur esse claræ, & manifestæ, vt constabit ex infra dicendis. Vnde ad singularia, & particularia descẽdendo, secundam statuo Conclusionem.

Secunda Conclusio.

Illa verba in dicto priuilegio contenta, sedendo, aut deambulando, non aliquid concedunt vltra ius cõc.

Illa verba *sedendo, aut deambulando*, nõ aliquid de nouo concedunt vltra ius commune. Probatur hæc Conclusio, nam vt diximus articulo, 10. de iure communi, nullus est statutus modus orandi, & recitandi horas Canonicas, imo vero põt quilibet, absque peccato, orare, atq; ipsas recitare, pedes, eques,

procum-

procumbens, iacens, vel recumbens, aut quiescens, pro temporis, & aliarum circumstantiarū diuersitate. Illa tamen (vt dixi) censetur aptior, & melior orandi, siue recitandi dispositio, quæ orantē magis excitat, & prouocat ad deuotionem, illa vero sufficiens, quæ nullo modo impedit deuotionem, siue attentionem eamdem, vt diximus de mēte Nauarri. Quod dictum est de recitantibus officium diuinum, sedendo, aut deambulādo, intelligēdum suo quoque modo est, de dicentibus ipsum, se vestiēdo, aut aliquid simile operando, quod attentionem debitam minime impediat, prout latius dictum est in Articulo præcedenti.

Tertia Conclusio.

Illa quoq. verba, vel non integre proferendo, &c. non etiam aliquid concedūt vltra ius commune.

Nau. vbi supra, nu. 85. & 86. & c. 9. n. 18. & seqq.

Illa quoque verba, *vel non integre ea proferendo, &c.* non etiam aliquid concedunt de nouo, vltra ius commune. Hæc etiam Conclusio, est Nauar. loco supra citato, num. 85. & 86. nam intelligenda sunt, ita quod huiusmodi defectus, non efficiant partem diuini officij adeo notabilem, vt ob illam, debeat repeti, aut reiterari, vt latissime probat idē Nauar. eod. lib. de Oratione, c. 9. num. 18. & sequētibus. Nam priuilegia restringenda sunt, non vero amplianda, iuxta regulam, *quæ contra iura, de Reg. iur. lib. 6. & c. porro, de priuilegijs*, nec ob id dicendum est, quod supradictum priuilegium nihil proderit, contra id, quod dicitur, *in c. in his de priuilegijs, & contra leg. si quando, C. de inofficios. testamēt.* Nam dico, primo quod licet huiusmodi priuilegia, nihil concedant vltra ius, adhuc multum tamen conferunt, & prosunt ad repellendos scrupulos, & pacandas conscientias, & ad alios effectus ibidem contentos, nec enim militat eadem ratio, in omittentibus partem notabilem, & in his, qui omittunt aliquā partem, versum, aut psalmum. Vel dico secundo, prout dicit idem Nauar. nu. 88. quod prosunt supradicta priuilegia, ad supplendam, & tollēdam obligationem, qua Religiosi nonnunquam adstringuntur, ad supplendum sub pœna, saltem peccati venialis, illos defectus, qui sunt peccata venialia. Pro quo aduerte, quod prædictum priuilegium, nō excusat à peccato, etiam veniali, eum, qui admittendo aliquos defectus in eo contentos peccasset, nisi fuisset priuilegiatus. solummodo enim conceditur in fauorem eius, vt non obstantibus dictis defectibus, satisfaciat decreto, *c. dolentes*, etiam si eos postea non suppleat. Nam multi satisfaciūt præcepto recitandi, etiam peccādo venialiter, quāuis, non mereantur, vt dictum est in præcedenti Articulo, & dicit idem Nauar. vbi supra, c. 13. nu. 121.

Quid prosit hoc, & similia alia priuilegia.

Quarta Conclusio.

Illa etiam verba, dū tamen non ex malitia hæc faciant, nihil etiā operantur vltra ius commune.

Per peccatum veniale nihil possumus mereri. cū per illud demereamur, & vno, atque eodem actu non possumus bene, & male mereri.

Illa etiam verba: *Dum tamen non ex malitia, hæc faciant*, nihil etiam operantur vltra ius commune. Hæc Conclusio patet, nam si ex malitia, supradicta fiant, distrahendo se, ita vt nō habeant attentionem, seu intentionem ad minus virtualem satisfaciendi præcepto recitandi, non satisfaciunt; & si malitia eorum fuerit quędam distractio voluntaria, & diuagatio venialis mentis, non tollens totaliter prædictam intentionem, siue attentionem, satisfaciunt quidem, non tamen merētur, quia per peccatum veniale nihil possumus mereri, cum per illud demereamur, & vno, eodemq. actu, non possumus bene, & male mereri, vt & supra in præcedenti Articulo dictum est.

Quinta Conclusio.

Neque illa verba, non tenentur recitare ab

Neque illa verba, *non tenentur reiterare, ab alijs imperfectè dicta, aut ab eis non integre audita*, aliquid operantur vltra ius commune. Probatur hæc Conclusio, nam secūdum ius commune, illi solum peccant mortaliter, omittendo recitare officium diuinum, qui per suam incuriam, siue negligentiam omittunt, eius aliquam notabilem partē, vel qui id agunt per contemptum, seu cum notabili aliorum scandalo, alias enim non est peccatum, nisi ad multum veniale. Vnde non est vtilis repetitio, aliquorum scrupulosorum, qui quasi murmurando, supplent in Choro, siue extra Chorū, quæ ab alijs imperfecte, seu minus perfectè dicuntur, imo talis repetitio à viris doctis, & moratis, superflua, & quasi superstitiosa dijudicatur, & reputatur. & peccatū inquietans intellectum dicitur, cum sit maius Dei obsequium attendere, & audire illa tranquille, humiliter, & deuote, prout refert Paludan. in 4. d. 45. quæst. 20. Quænam dicatur pars notabilis, seu non notabilis, in diuino officio, multis tractat Nauarr. lib. de Oratione, cap. 10. à num. 43. & deinceps, quę breuitatis causa omitto, cum id relinquantur viri probi, ac prudentis iudicio. Videātur ibidem. Et hactenus de isto Articulo.

alijs imperfecte dicta, aut ab eis nō integre audita, aliquid operātur vltra ius cōmune. Nota pro scrupulosis, & reiterātibus superstitiose ea, quæ omittere videntur de officio diuino.

Palu. in 4. d. 45. q. 20.

Nau. de Orat. c. 10. à num. 43. & deinceps.

ARTICVLVS XIII.

An in dicendis, & recitandis horis, sit necessario seruandus ordo Breuiarij Ecclesiæ Romanæ atque eidem se omnes Clerici, & Religiosi debeant conformari?

PRo intelligentia huius Articuli, adnotare libuit ex Magistro Soto, lib. de iustitia, & iure, quod quamuis fuerit quammaxime cōueniens, vt in recitando diuino officio, quantum attinet ad substātiā ipsius, summa esse conformitas, & concordantia in Ecclesia ita vt, quemadmodum vna est omnium fides, vnum Baptisma, vnus Deus, quem omnes in vniuersum fideles colunt, & profitentur, ita etiam vnum esset omnium diuinum officium, quantum attinet ad substantiam ipsius, quæ consistit in psalmodia, siue psalmis recitandis, orationibus, & precibus dicendis, nihil tamen incongruit, imo vero (inquit) congruentissimum, atque conuenientissimum fuit, vt in eadem Ecclesia, quantum ad accidentalia, iuxta varias regiones, & Prouincias, ac diuersos viuendi modos, Ecclesiastici, & Religiosi, in horis Canonicis dicendis, atque persoluendis, non nihil variarēt. Essetq. Ecclesia, eo modo, quo illam olim regius psaltes, se vidisse dixit, siue eam depinxit, stantem, atque assistentem, à dextris sponsi, in vestitu deaurato, circūdatam varietate, sicq. aut ab Ecclesiæ nascentis exordio effectū est, & in consuetudine positum: nā quæ canenda, aut recitanda erāt in Canonicis horis, non eadem prorsus fuere semper apud omnes, quinuero in diuersis Ecclesijs, & Religionibus, diuersi semper fuerunt orādi, & psallendi modi, vt colligitur, *ex c. in die, de consecratione dist. 5. & ex cap. placuit, dist. 12.* In quo quidē c. *placuit*, quia multæ, & nimiæ, olim erant varietates, & modi recitandi, præceptum fuit, vt in modo psallendi, cū Ecclesia Metropolitana omnes se cōformarēt Clerici, & in Religionibus officium diuinum fieret, secundū sua cuiusque statuta. Ad quod etiam facit, *c. de his, & c. nouit eadem dist.* Videatur hac de re Syluester, *verbo hora, q. 1.* Hoc itaq. obseruatū fuit in Ecclesia per multorū annorū curriculum, & ab aliquibus interdum diuersa fuere cōstructa Breuiaria, quod quidem obnixe Concil. Tridēt. reformare studuit, vt constat, *ex sess. 25. de Breuiario. & Missalis reformādis*, quibus cū vltimam imposuisset manum, Pius V. Pont. Max. anno Domini 1568. Idibus Iulij, Pontificatus sui anno 3. Constitutionem quamdā edidit, quæ incipit. *Quod à nobis,*

Sot. li. 10. de iust. & iure, q. 5. ar. 1. conclus. 4.

Nota circa conuenientiam, siue differentiā seruandam ab omnibus in recitando diuino officio.

Psal. 44.

c. In die, de consec. d. 5.

c. Placuit, d. 12.

c. De his, c. nouit. eod. dist.

Cōcil. Trid. sess. 25. de Breuia. & Miss. reformandis.

bis, & communiter circumfertur in initio Breuiarij Romani reformati, qua *praecepit omnibus Ecclesiasticis, atque Regularibus, ut cum praedicto Breuiario Romano, per supradictum concilium Tridentinum reformato, omnes se conformarent, eoque uterentur, & nullo alio uti possent, neque ipsi quicquam addere, vel minuere, abolendo quaecumque alia breuiaria, antiquiora, quouis priuilegio munita, vel ab Episcopis in suis dioecesibus promulgata, omnemque illorum usum de omnibus orbis Ecclesiis, Monasteriis, conuentibus, Militiisque, & Ordinibus, & locis virorum, vel mulierum, etiam exemptis, in quibus alias officium diuinum Romanae Ecclesiae ritu dici consueuit, aut debet. illis tamen exceptis, qua ab ipsa prima institutione, à Sede Apostolica approbata, vel consuetudine, 200. annos antecedant, & aliis certis Breuiariis usos fuisse constiterit.* Haec Pius V. Iuxta cuius Constitutionem, sequentem statuo Coocluſionem.

Conclusio.

Omnes cōtenti in praefata Constitutione Pij V. in persoluendo diuino officio, atque recitandis Canonicis horis, cum sancta Romana Ecclesia, necessario se conformare tenentur. Haec Conclusio, non aliqua indiget probatione, cum satis constet ex supradictis. Solummodo aduerto, quod iuxta dictam Constitut. nos Minores Fratres exempti eramus, à praedicta obligatione propter Ordinis sacri nostri antiquitatem, quae antecedit non solū supradictos, 200. annos, verum etiam pertingit ad 400. sed tamē ex particulari, & speciali nostrae Regulae praecepto, in persoluendo diuino officio, eidem Romanae Ecclesiae tenemur conformari, atque ita fit, estque à cunctis nostris Fratribus obnixè obseruandum. Sed curiositatis gratia inquirere libuit, an hac constitutione stante, existentes extra Conuentum, possimus cum alijs Fratribus aliarum Religionum, per sua Breuiaria, persoluere diuinū officium, eisdem nos conformando, & satisfaciendo debito nostrae Regulae, & generali praecepto recitandi diuinum officium? Et ratio dubitandi est, quia in Monumentis nostri Ordinis primae impressionis, fol. 55 & secundae, fol. 138. concess. 105. habetur quędam concessio Innocentij IV. qua expresse concedere videtur, *quod sufficiat ad persoluendum debitum, ad quod Fratres ratione sua Regula tenentur, neque iterum proprium officium dicere teneantur.* Difficultas igitur est, an supradictum priuilegium, sit abrogatum, & reuocatum, per praefatam Cōstitutionem Pij V. per illa verba: *Omnemque illorum usum, &c.?* Cui difficultati Fratres nostri Ordinis, quidam affirmādo, alij vero negando respondent, sed ego breuiter sub aliorum censura, dico, praedictum priuilegium quantum ad hoc, non esse per supradictam Constitutionem reuocatum, primo quia in illo excipiuntur Ordines, & Religiones, quae illam antecederēt ducentorum annorum spacio, vt dictum est. Secundo, nam Pius V. reuocando omnia priuilegia incontrarium, debet intelligi, quantum ad hoc, quod nō semper relinquatur vsus praedicti Breuiarij Romani, tamen quando non semper, sed semel, aut bis, quispiam virtute supradicti priuilegij, & cum causa legitima ibi expressa, cum alijs Religiosis in Choro se conformat, non videtur contraire Constitutioni praedictae, de recitando supradicto Breuiario, etiam sibidem, & in alia Constitutione Gregorij XIII. quae habetur simul cum officijs Hispaniarum praecipiatur, vt ordo Breuiarij minime immutetur, aut relinquatur. Propter eamdem rationem, eo nō obstante etiam credo, & existimo, non esse peccatum, saltem mortale, semel, aut duabus, vel tribus vicibus, Breuiarij praedicti ordinem immutare, siue inuertere, recitando de Sancto, eo die quo habebat recitari de feria, esset tamen mortale peccatum, id saepe facere, cum sic recitans, transgrediatur, impositum sibi praeceptum, & notabiliter deficiat ab vnitate, & conformitate, quam supradicti Pontifices haberi voluerunt, in horis Canonicis recitandis, quam Concilium Toletanum V. olim summopere commendauit. Praedictam sententiam tenet Pater Medina Dominicanus in sua Summa confess. ca. 4. & Pater Frater Emmanuel Rodrig. to. 1. qq. reg. q. 42. art. 8.

Omnes cōtenti in praefata constit. Pij V. in persoluēdo diuino officio, atque recitādis Can. horis, cum S.R. Ecclesia se conformare tenentur.

c. 3. nostra Regu.

Difficultas.

Monu. Ord. 2. im p. ess. f. 55. & 2. f. 138. conc. 105.

Praedictae difficultatis resolutio.

Concil. Tolet. 5. c. 3. §. 11. Medin. in summ. c. 4. Emman. t. 10. qq. Reg. q. 42. art. 8.

ARTICVLVS XIV.

Vtrum Officium diuinum sit semper persoluendum in Ecclesia, seu in loco sacro?

Huic Articulo respondetur per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

Loquēdo de officio diuino, & horis Canonicis, in communi, & solemniter recitandis, in Ecclesia de praecepto sunt celebrandae, sub peccato mortali. Habetur haec Conclusio, *in clement. Grauis de celeb. ratione Missarum*, vbi horae Canonicae in Ecclesijs iubentur dici, & psalli: ratioque ad id, est ab potissima, nam & propterea constructae sunt Ecclesiae, & Templa, vt latissime probat Magister Soto, libro 10. de iustitia, & iure, quaest. 5. artic. 1. conclusione 3. & artic. 4. conclusione etiam 3. nimirum vt illic horae Canonicae, & Missarum solemnia fiāt, & celebrentur. Dicit tamen, quod ex priuilegio nihil obstat, quominus in aulis principum, seu alibi, eadem officia interdum canantur, quamuis de Missa videantur sibi, quod non deberet in domibus priuatis dici, neque id vllo modo permitti. Videatur Syluester *verbo hora, q. 10* & Nauarr. de Oratione, & horis Canonicis, c. 5. à num. 1. & sequentibus.

Officium diuinum, et horae Canonicae in cōmuni, in loco sacro, & Ecclesia, sub praecepto sunt celebrandae, & recitandae.

Clem. graui, de celeb. Miss. Sot. de iust. & iure, q. 5. art. 1. concl. 3. & ar. 4. concl. etiam 3. Soto vbi supra Sylu. verb. hora, § 3.

Secunda Conclusio.

Loquendo de Officio diuino, & horis Canonicis, priuatim recitandis, vbiquē, dummodo locus non sit indecens, possunt dici. Haec Conclusio est certa & manifesta, quam etiā tenet supradictus Soto, vbi supra, vbi & refert opinionem Innocentij, & Hostiensis, quorum meminit Syluester, *verbo hora*, S. 3. asserentium, Clericum beneficiatum teneri singulis diebus, horas dicere, & recitare in Ecclesia, nisi iusto aliquo impedimento excusetur, & quod alias, si in camera eas dicat, non reddet debitum; sed hoc, inquit Soto, multum est rigidum, ac sine sufficienti fundamento dictum, ac proinde, neque tenendum. Dicit praeterea Soto, quod quāuis priuatim diuinum officium, vbique possit persolui, curandum tamen obnixe est, vt non in foro, aut in vicis, more aliorum negotiorum secularium id fiat. nam praeterquam quod attentioni praebetur impedimentum, non etiam habet illam honestatem, & decentiam, quam res ipsa postulat pro sua dignitate. Idem dicendum est, de alijs locis indecentibus, vbi prophana fiunt, seu determinans ad comportandum, aut in loco, vbi naturae ceditur, quod (inquit) non esse poterit absque culpa, propter indecentiam. De his omnibus, & de fructibus, qui subsequuntur ex eo, quod oratio fiat in Ecclesia, & loco sacro, videatur latissime Nauarro, vbi supra.

Loquendo de officio diuino, & horis canonicis priuatim recitādis, vbique, dummodo locus non sit indecens, possunt dici.

ARTI-

ARTICVLVS XV.

Vtrum omittens recitare semel, septem horas Canonicas, peccet vnum peccatum, an vero plura?

Respondetur per sequentem Conclusionem.

Omittens vnico die septem horas canonicas, peccat quidē mortaliter, sed non committit plura peccata, sed vnicum tantum.

Nau. de orat. c. 7. nu. 6.

Giral. Carth. tract. de horis can. q. 8.

OMittens vnico die, septem horas canonicas, peccat quidem mortaliter, & grauiter, at non cōmittit plura peccata, sed vnicum tantum. Hæc Conclusio est expressa Nauarr. lib. de oratione, c. 7. nu. 6. quam & esse dicit Giraldi Carthusiani, in tractatu de horis canonicis, quæst. 8. & ratio cōclusionis est, nam omnes septem horæ canonicæ, vna sunt tantū oratio, seu pro vna vnius diei oratione computantur, iuxta diffinitionem earumdem, quam de mente Cardinalis, & aliorum tradit supradictus Nauar. loco supracitato num. 1. vbi dicit, quod horæ canonicæ sunt, oratio publica, sub certo psalmorum numero, lectionum, & aliorum huiusmodi, à sanctis Patribus, ad Dei laudem ordinata, & per septē congruentes horas distributa. Cum igitur sint omnes, vnica tantum oratio, consequenter dicendum videtur (inquit prædictus Nauar.) quod eas vnico die prætermittens, aut non pronuncians, vnam tantum orationem omittit, atque ita vnicum tantum peccatum mortale committit, licet grauius, quā si omitteret dimidium officij, seu vnam tantummudo, aut alteram horam, seu partem eius notabilem. Est autem intelligenda Conclusio, de eo, qui peccat non pronunciando supradictas horas, non autem de eo, qui deliberate proponit eas non recitare. Hic enim toties quoties, proponit omittere omnes, aut aliquā ipsarum in particulati, cū sit sub peccato obligatus ad dicendum ipsas, toties peccat mortaliter. Sed hęc difficultas longiorem requirebat disputationē, circa peccatorum numerum in confessione explicandum, à qua consulto supersedeo, vt non hic liber, plus dilatetur nimio, remittendo lectorem ad Summistas, sed præcipue ad Nauarium in Manuali, & in prædicto lib. de oratione cap. 7. à nume. 7. & sequentibus.

ARTICVLVS XVI.

Vtrum Prælati dispensare possint, cum suis subditis infirmis, in recitando diuino Officio?

Suppl. fol. 59. conc. 171.

Comp. verbo, offi. diu. 1. §. 11.

Nota concessionem Leonis X. pro Fratribus infirmis.

PRo huiusmodi Articuli intelligentia præmitto, quod Leo X. & habetur in Supplem. fol. 59. con cess. 171. & refertur in Compendio, *verbo, Officium diuinum*, 1. §. 11. cum sibi fuisset expositū, quod aliqui Fratres scrupulosi, quādu sunt infirmi, fere nūquam possunt, aut sciunt se determinare, quando licite possunt dimittere, dicere horas canonicas, quando vero non *concessit, quod siue propter febrē, aut dolorem intensum, vel aliam infirmitatem Fratres fuerint grauati, satisfaciant dicendo pro horis canonicis, Psalmis, & Hymnis, Pater noster, Aue Maria, vel alia, iudicio Prælati, seu præsidentis loci, aut Conuentus assignanda, & hoc quando medicus corporalis, si commode potest haberi, dixerit, infirmo esse suæ saluti nociuum recitare.* Huius occasione quæritur nunc, An possimus vti huiusmodi priuilegio? & respondetur per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

Prælati bene possunt dispensare cum sibi subditis infirmis in recitando diuino officio.

Prælati bene possunt dispensare cum suis subditis, infirmis existentibus, in recitādo diuino, officio. Hæc Conclusio constat ex supradictis, & vt verum fatear, supradictum priuilegium, vt dictum est iam de mente Nauarri, parum, vel nihil concedit de nouo, cum id etiam habeatur de iure communi. Nam secundum Innocen. & Hostien. *c. 1. de celebr. missar.* omnis illa infirmitas, quæ infirmo nocumento esse potest, directe, seu indirecte, (notabiliter tamen) excusat à recitatione horarum. Vnde cum hoc ita sit, ac summus Pontifex Leo X. non libere, & absolute, facultatem concedat Prælatis, vt pro libito dispensare possint, cum supradictis infirmis Fratribus, sed tunc solum, quando medicus corporalis, si commode haberi potest, iudicauerit, id esse nociuum infirmo, certe videtur, quod nihil nouum concedat, vltra ius commune. Ita sensit Nauar. lib. de oratione, c. 19. nom. 88. Videatur hac de re Syluest. *verbo hora q. 4.* Sed Eugenius IV. aliud priuilegium amplius, atque copiosius fertur concessisse, Monachis Congregationis S. Benedicti, existentibus in Hispaniarum partibus, *vt scilicet quilibet pro tempore Abbas, Prior, siue Prælatus, quorumlibet Monasteriorum præfatorum, libere possint dispensare, cum omnibus, & singulis præsentibus, & futuris Monachis, quorumcumque Monasteriorum huiusmodi, qui sine tædio non possunt dicere horas canonicas, & quod tempore infirmitatis, vel postquam conualuerint, loco horarum, ac officiorum, ad quæ illas tenebantur, dicant aliquid certum, ad arbitrium ipsorum ministrorū, & non teneantur ad illud officium canonicum, cum Prælatis ipsis simili modo, [illegible] per Monachos, per quemuis eorum el[illegible], etiam dispensare possit.* Eamdem concessione pro infirm[illegible], fertur concessisse Martinus V. pro Fratribus Sancti Hieronymi, prout habetur in Compendio Mendicantium, *verbo, infirmi Fratres, §. 11. & 12.* Sed difficultas est, an Religiosus liberatus propter eius infirmitatem, a recitatione horarum canonicarum, sit etiam liberatus ab earum auditione, aut à parte, quam posset recitare? Hanc difficultatē tangit Nauar. lib. supradicto de oratione, c. 11. nu. 6. Et quamuis non desuerint, qui dixerint, Religiosos teneri ad audiendas horas, & ad recitādam illam, saltem partem, quam possunt, nihilominus contrarium cōcludit Nauarr. cum Innoc. & Host. *in c. 1. de celeb. missarum*, propter aliquas rationes, & causas, ibidē adductas, & à me impræsentiarum breuitatis causa, prætermissas, quarum ea est præcipua, quia iure cauetur, vt clerici horas pronuncient, non vero quod illas audiant, audire ve teneantur, & quia odia sunt restringenda, non vero amplianda, aut extendēda.

Innoc. & Host. in c. 1. de celeb. miss.

Naua. de orat. c. 19. nu. 88.

Syluest. verbo horas, q. 4.

Nota quid concesserit Eugenius IV. pro Fratribus Benedictinis, existētibus in Hispaniarum partibus.

Comp. [illegible] verbo, [illegible] infirmi fratres, [illegible] & 12.

Difficultas satis notabilis.

Naua. de orat. & horis can. c. 11. nu. 6.

Innoc. & Host. in c. 1. de celeb. miss.

In calce huius Articuli adnotare libuit id, quod aduertit supradictus Nauarr. loco supracitato num. 4. quod nonnulli medici, ita sunt faciles in absoluendis ægrotis, ab obligatione tenendi diuinum officium, & legibus Ecclesiasticis, imo vero, & ab ipsis Dei præceptis, ac si ipsimet essent eorum auctores, quod summopere esset vitandum, nec propterea illis semper est credendum: nam, vt inquit D. Ambr. super Psal. 118. & habetur *in c. contraria, de consec. dist. 5. contraria sunt diuinæ cognitioni præcepta medicinæ, quia a ieiunio reuocant, lucubrare non sinunt, ab omni intentione meditationis abducunt, ita quod qui multum se medicinis dederit, se ipsum sibi abnegabit.* Dictum est valde notandum, ac memoriæ commendandum: quo quidem proposito Articulo finem facio.

Nota valde, pro medicis sine ratione, & causa, dicentibus concedentibus, & præcipientibus, vt infirmi [illegible] officium diuinum.

Nau. vbi sup. n. 4.

D. Ambr. super Psal. 118. & habetur in c. contraria, de consecrat. dist. 5.

ARTICVLVS XVII.

Vtrum Officium diuinum, possit dici mentaliter, toto, aut pro magna parte?

Suppl. fo. 59. can. 170.

PRo huius Articuli intelligentia præmitto, quod Leo X. vt habetur in Supplemento fol. quinquagesimo nono, concess. 170. & refertur in Compendio,

verbo,

Comp. verbo, offi. diuin. 1. §. 9.

verbo, officium diuinum. 1. §. 9. Concessit, *vt ne Fratres minores, mutuo se impediant in diuino officio, aut alijs sint fastidiosi, quod illi, qua in Ordinario iubentur dici secreto, sub silentio, tam in horis canonicis, quam etiam in Missa, non teneantur proferre vocaliter, sed satisfaciant dicendo mentaliter, aut legendo inter se per libru͂, quia aliqui deuotius sic dicunt, & absque impedimento & fastidio aliorum, & quod eodem modo possit facere, qui solus dicit officiu͂ per se, cum prolatio verbalis, sit pracipuè, vt ab alijs intelligatur.* Hæc Leo X. vbi supra. Hac concessione præmissa, quæritur nunc, an id fieri possit? & respondetur per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

Officium diuinu͂, aut saltem aliqua ipsius pars prætermissa sat est, quod dicatur mẽtaliter.

Nau. de orat. & horis can. ca. 19. num. 88.

Officium diuinum, seu aliqua ipsius pars, sat est quod dicatur, dicique potest mentaliter. Hæc Conclusio constat ex dictis in prædicto notabili. Circa quod priuilegium aduertit Nauarr. de oratione ca. 19. num. 88. inquantum dicit, quod sufficit dicere horas canonicas, absque expressione, vllius verbi vocalis, & quod audiri possint ab alto, licet non sit peculiare priuilegium, quia id etiam est de iure communi; est tamen particulare, quatenus dicit, quod sufficit dicere, pure mentaliter absque vlla voce secreta, vel publica: nam omnis oratio publica, vel secreta, requirit verba saltem mentalia, secreta, atque inter dentes, seu labia formanda, & pronnncianda, nam canones, & statuta Breuiariorum decernunt, vt horæ canonicæ, voce aliqua dicantur, & nullo modo, quod mente tantummodo concipiantur. aliud. n. est aliquid dicere, aliud vero mẽte cogitare, vnde supradicta Leonis concessio, quoad hoc, est amplissimum priuilegium, & valde cõducens, pro scrupulosis Fratribus.

ARTICVLVS XVIII.

Vtrum Religiosus, præfectus alicui Ecclesiæ seculari, possit, aut teneatur illius officium recitare?

Respondetur per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

Religiosus præfectus perpetuo Ecclesiæ alicui seculari, potest illius officium recitare, non tamen si ad tẽpus tantummodo sit translatus.

Sylue. verbo hora. q. 1. dicto 6. Host. in ca. ella. dist. 12. & glos. in clem. fi. de celebr. missarum.

Religiosus præfectus perpetuo, Ecclesiæ alicui seculari, potest illius, quinuero & tenetur, officium recitare, non tamen si ad tempus tantummodo sit translatus. Hæc Conclusio est expressa Syluestri, *verbo, hora, qu. 1. dicto 6.* quam & probat ex Hostiensi *in c. illa, dist. 12. & ex glossa in clem. fin. de celeb. miss.* sed addit, quod fallit hoc in Religiosis Ordinis Prædicatorum, quibus ex proprijs eorum constitutionibus, licet officium illius Ecclesiæ, ad quam transierint, recitare, etiam si non perpetuo, sed ad tempus transferantur. Nec hoc esse videtur contra intentionem, & constitutionem Pij V. præcipientis Regulares omnes debere se omnino cum Breuiario, Concilij Tridentini iussu, nuper reformato conformare, nam Pius V. intelligendus est, de Regularibus, siue Religiosis existentibus in suis cõuentibus, & intra suas proprias Religiones, vbi per dictum Breuiarium Romanum horas canonicas recitare præcipiuntur, non autem de illis, qui auctoritate Apostolica, seu alias, perpetuo, vel ad tempus, ad aliquas Ecclesias conuolauerint. Ij enim de iure communi, tenentur sequi formam illius Breuiarij, quod in ipsis auctoritate Apostolica fuerit receptum; & idem dico de Monachis ad beneficia secularia translatis, quod possint recitare horas canonicas, secundum formam Breuiarij, quod in talibus Ecclesijs recitatur.

ARTICVLVS XIX.

Vtrum ratione alicuius negotij, aut rei grauis, possint Fratres diuinum Officium immutare?

Pro huius Articuli intelligentia præmitto, quod *Leo X. concessit Fratribus Minoribus, vt possint officia feriarum, quæ sunt prolixiora, anticipa e diebus, quibus sunt otiosi, et officia festiua, quæ sunt breuiora, reseruare in illos dies, quibus credunt se fore occupatos, concionibus, & confessionibus, modo id nõ faciant in fraudem, sed ad melius studendum, prædicandum, & confessiones audiendum.* Habetur in Supp. fol. 59. conc. 170. & refertur à Nauar. de orat. ca. 19. num. 88. quo præsupposito priuilegio, quæritur, an eo modo vti possimus? Cui difficultati respõdetur per sequentem Conclusionem.

Suppl. fo. 59. can. 170.

Nau. de orat. ca. 19. nu. 88.

Conclusio.

Optime nunc possunt Fratres vti supradict. priuil. ne quid facere videtur esse cõtra supradictam constitut. Pij V. de conformitate in diuino officio.

Nau. vbi supra. Syluest. verbo hora, q. 13. in fin.

Nota, ex quibus causis ex priuil. atque iure diuino immutari possit, aut etiam omnino prætermitti recitatio diuini officij.

Optime nunc possunt Fratres, vti supradicto priuilegio, neque id facere videtur esse contra supradictum Constitutionem Pij V. de conformitate seruanda in diuino officio. Pro huius Conclusionis intelligentia, simul & probatione, est notandum, quod sicut dicit supradictus Nauarr. vbi supra, dicta concessio Leonis X. non videtur priuilegium, quia tantundem, & forte amplius, videtur fieri posse, stando in iure communi, nam secundum legem communem ordinariam, cum superuenerit aliqua occupatio subita, vel eiusmodi, quod non potest ei prouideri, nec omitti sine scandalo, aut peccato, iusta causa est, non recitandi horas canonicas, iuxta DD. communiter, & illud tenet Syluester *verbo hora, q. 13. in fi.* vt si occurreret necessitas subita omittendi horas, ad pacificandum populum, rixari volentem, & venientem ad arma, & non esset, qui verisimiliter posset sufficienter, obuiare; aut si sit aliquis prædicator solemnis, vel lector, in casu necessitatis propter lectionem, seu prædicationem, posset totaliter, omittere officium diuinum, & de confessarijs audientibus confessionibus in Septimana sancta, aut tempore Iubilei, ad quod quærendum, siue lucrãdum oporteret vnum solum, omnium in vna hebdomada audire cõfessiones, idem tenet Nauar. & dicit esse omnia hæc de iure communi; ergo supradictum Leonis priuilegium parum, vel nihil cõcedit. Sed nihilominus, dico esse valde vtile, atque proficuum, ad pacandas, & assecurandas timoratas conscientias, in casu, siue casibus, quibus nõ sit tam stricta, & arcta necessitas: nam omne priuilegium, vltra ius commone, semper aliquid debet operari, & aliquid de nono concedere. Solummodo, superest probare, & ostendere, qualiter id facere, non sit contra præfatam constit. Pij V. de cõformitate diuini Officij cũ Breuiario Romano. Et dico, qd Pius V. tollit libertatem recitandi per aliud Breuiarum, quam supradictum, & alter recitandi officium diuinum, reuocando omnia priuilegia in contrarium, quando tolleretur vsus Breuiarij supradicti; non tamen, quod aliquando interueniente aliqua iusta, & legitima causa, in aliquo casu, vel casibus, recitari non possit, ad modum contentum in priuilegio supradicto, cum sicut dictum est, id, quinnero & aliquid amplius, alias liceret secundum ius commune, nec Pius V. reuocat ius commune. Et hactenus de isto Articulo.

ARTI-

ARTICVLVS XX.

Vtrum defectus commissi, in recitando diuino Officio, per aliquid possint suppleri.

Respondetur per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

Multa sunt priuilegia & remedia, concessa per quæ defectus commissi in recitando diuino officio possint suppleri.

IN nostri sacri Ordinis Monumentis, multa & varia sunt priuilegia, & remedia, per quæ defectus commissi, in recitando diuino Officio, possunt suppleri. Hæc Conclusio non aliter habet probari, quam referendo ipsa, & in primis Sixtus IV. *Concessit omnibus Fratribus Minoribus, non valentibus persoluere diuinum officiũ, bene ac diligenter, in choro, prout tenentur, quod si per defectum visus, vel auditus aliquid prætermiserint, non teneantur illud omissum, iterum persoluere, sed dicant vnum psalmum in fine horarum, & hoc sufficiat eis.* Habetur in libro dicto, Monumẽta Ordinis primæ impress. fol. 62. & secundæ fol. 66. concess. 98. & in Suppl. fol. 100. concess. 383. & refertur in Compendio, *verbo, diuinum, 2. §. 2.* Innoc. VIII. similiter concessit, *quod quando Fratres Minores aliquid dimittunt de diuino officio, non ex dolo, possint illud supplere cum aliquo psalmo, vel dicendo Orationem Dominicam, vel Aue Maria.* Habetur in Monu. secũdæ impres. fol. 69. concess. 149. & hoc idem ad litteram reperitur concessum per Alexandrum VI. vt habetur in Supplem. f. 99. concess. 362. & refertur in Compendio, vbi supra, §. 3. & præterea Leo X. cõcessit, *quod quicumque dixerit post quamlibet horam diei, infrascriptam orationem, & in fine illius vnum Pater noster, & Aue Maria pro felici statu, suæ Sanctitatis, & Ecclesiæ sanctæ Dei, consequatur plenariam remissionem omnium defectuum in illa hora, humana fragilitate commissorum.* Habetur in Supplem. f. 6. concess. 168. & refertur in Compendio vbi supra, §. 5. & oratio, quæ dici debet, est quæ sequitur: *Sacrosancta, atque indiuidua Trinitati, Crucifixi Iesu Christi Domini nostri humanitati, & beatissimæ, ac gloriosissimæ Virginis Mariæ fœcunditati, siue integritati, & omnium Sanctorum vniuersitati, sit sempiterna laus honor, virtus, & gloria, ab omni creatura, nobisque remissio peccatorum, per infinita sæculorum sæcula Amen, & beata viscera Mariæ Virginis, quæ portauerunt æterni Patris Filium, & beata vbera, quæ lactauerunt Christum Dominum, Amen. Pater noster, & Aue Maria,* pro intentione supradicta. Et postea idem Leo ampliandũ prædictam gratiam concessit, quod non solum sufficiat supradictam orationem dicere, pro supplemento vnius horæ, quando dicitur per se sola, sed etiam omnium horarũ, quando dicuntur simul, sine vno contextu, licet aliquod paruum interuallum inter vnam, & aliam fiat. Habetur in Suppl. fol. 94. concess. 294. & refertur in Compendio vbi supra, §. 6.

Mon. Ord. 1. im-pres. fo. 62. et 2. f. 66. concess. 98. et Supp. f. 100. con. 383.
Comp. verbo offi. diu. 2 §. 2.
Mon. 2. imp. fol. 69. can. 149.
Supp. fol. 99. con. 362. Comp. vbi supra, §. 3.
Supp. f. 6. concess. 168.
Comp. vbi supra §. 5.
Supp fo. 94. can. 294.
Comp. ubi supra, § 6.

Circa quas prædictas concessiones, dicit Nauarr. de oratione, c. 19. num. 84. & seqq. quod huiusmodi priuilegia potius videntur declarationes iuris communis, quam priuilegia, nã illud Sixti IV. quo indulsit, vt aliquo psalmo possint suppleri, defectus aliqui, qui fiunt in choro, eo quod non possunt bene audire, vel videre, quodque non teneantur repetere illud ipsum, quod omiserunt, potius videtur ius commune, quam priuilegium, adeo, vt secundũ ius commune, sæpenumero non sit necesse supplere, cum alio psalmo propter impossibilitatem, aut propter alias rationes, quas ibidem in Conclusione 8. nu. 30. adducit. Præterea, inquit, quod quando dicitur, quod Fratres possint supplere, cum supradicto psalmo, seu, aliter, quod omissum est in diuino officio, intelligendum est, de parte non notabili, & quando tam modicum, & exiguum est, quod omittitur, quod licet omitteretur cum culpa, & non suppleretur, non imponeret necessitatem repetẽdi, sub pœna peccati mortalis. Ac insuper supradicta omnia priuilegia, & similia intelligenda sunt, quando id fit non ex dolo, neque ex malitia, sed ex humana fragilitate, prout ibidem dicitur, nam qui ex dolo, & ex malitia diuinum officium recitant male, contrahendo syllabas, deglutiendo dictiones, atq; incipiendo suos versus, priusquam ij cum quibus recitant, absoluant suos, grauissime (inquit) peccant, mortaliter quidem, si fiat notabilis confusio, & irreuerentia, sin minus, venialiter, & tales defectus non supplentur per prædicta priuilegia. Quod est summopere aduertendum, atque notandũ, ne ipsa sint aliquibus negligẽtibus occasio, male horas canonicas recitandi. Et hactenus de isto Articulo, & de tota hac Quæstione.

Nauar. de orat. c. 19. n. 84. et seqq.

QVÆSTIO XXXVIII.

De Ordinibus Sacris, quantum ad Episcopos, & alios Prælatos, habentes facultatem dandi, & conferendi ipsos, in decem Articulos diuisa.

1 *Quid, & quotuplex sit Ordo sacer?*
2 *Vtrum Regulares, & Religiosi, necessario debeant ordinari, à proprijs Episcopis, in quorum diœcesibus commorantur?*
3 *Vtrũ Episcopi ordinare possint Regulares in suis domibus, sine licentia Episcoporum, in quorum diœcesibus eorum Monasteria sunt constructa, & ædificata?*
4 *Vtrum Episcopi ordinare possint Regulares, sacris Ordinibus, extra tempora?*
5 *Vtrum Episcopi possint Regularibus, in vna, & eadem die, duos sacros Ordines conferre?*
6 *Vtrum Episcopi ordinare possint Regulares, seu alios, non seruatis temporum interstitijs?*
7 *Quibusnam incumbat, in supradictis interstitijs dispensare? Prælatis Regularibus, an vero Episcopis?*
8 *Quænam sit causa sufficiens, ad dispensandum in interstitijs prædictis?*
9 *Vtrum Monachalium Religionum Abbates, & maxime bened. sibi subditis minores Ordines possint conferre?*
10 *Vtrum omnes Ordines tam maiores, quam minores, sint, dicique debeant, vnum tantũ sacramentum, an vero plura?*

ARTICVLVS PRIMVS.

Quid, & quotuplex sit Ordo sacer?

CVm iuxta sententiam, atque doctrinam Arist. omne æquiuocum prius sit diuidendum, quã diffiniendum, antequam prædicti sacri Ordinis, diffinitionem constituam, adnotare oportet, quod Ordo dupliciter sumitur, vno modo proprie, & sic est sacramentum, imprimens characterem, vt dicemus statim; alio modo improprie, & large, & sic non est sacramentum, neque characterem imprimit, sed est deputatio quædam ad diuinum cultum (vt verbi gratia) prima tonsura, vel ad aliquod officium, vt Episcopatus: quamuis, & de his quæstio, & controuersia sit, inter Doctores, Canonistas, & Theologos, an sint dicẽda Ordines proprie, necne; de qua differentia videndus est Sylueft. *verbo, ordo, 1. nu. 1.* Quo notabili præmisso, propositæ difficultati, respondetur per duas sequentes Cõclusiones.

Syluest. verbo ordo, 1. nu. 1.

Pri-

Ordo sacer est signaculum quoddam, in quo spiritualis potestas traditur ordinato.

Mag. sent. in 4. dist. 24. Syluest. vbi sup. D. Tho. in 4. sen. dist. 24.

Ordo sacer est Sacramentum, & confert gratiam, imprimitque characterem.

Sylu. verbo character.

Prima Conclusio.

Ordo sacer, est signaculū quoddā, in quo spiritualis quædā potestas, traditur ordinato. Hæc Ordinis sacri diffinitio, est Magistri sent. in 4. dist. 24. de cuius explicatione videatur Syluest. loco supracitato, vbi, & dicit de mente D. Thomæ, quod huiusmodi Ordo sacer, est sacramentum, & competit ei diffinitio Sacramēti, cum in eius susceptione adhibeatur quædam consecratio, per visibilia signa, per quam ordinati disponuntur, ad dispensationem diuinorū sacramentorum. Cōferturque illis in eo gratia, quæ est necessaria, non solum ad digne suscipiendum quodlibet sacramentum, sed etiam ad digne illud ministrādum, atque in ipso imprimitur character, de quo videndus est etiam Syluest. *verbo character.*

Secunda Conclusio.

Septem sunt ordines sacri, quamuis, & ipsi inter se differant.

c. si officia, d. 59. c. primo, d. 77. D. Tho. in 4. sent. dist. 24. Soto ibi. q. 1. per quatuor continuos Articulos.

Ordines sacri, proprie loquēdo, sunt tantum septem, quatuor minores, qui non sunt sacri, ratione materiæ, cum non habeant actum circa materiam sacram, vtputa Calicem, vel Eucharistiam, seu quid piam aliud simile, licet sint sacri secundum se, cum sint sacramenta: & tres maiores, sacri secundum se, & etiam ratione materiæ. Quorum, incipiendo ab infimo, primus est, Exorcistatus, secundus Lectoratus (sub quo etiam continetur Psalmistatus, & Cantoratus) tertius est Ostiariatus, quartus Accolutatus, quintus Subdiaconatus, sextus Diaconatus, septimus Presbyteratus. Hæc Conclusio est omniū Doctorum cōis, satisque colligitur ex his, quæ habētur in iure. *ex c. si officia, dist. 59. & c. 1. dist. 77.* Quorū prædictorum omnium, sufficientia, numerus, & ordo, sumitur, secundum septem respectus ad Eucharistiam, vt quamlatissime tradit T. Thom. in 4. sent. dist. 24. vbi, & videndus est Mag. Soto, q. 1. per quatuor continuos Articulos, in quib. hac de re cumulatissime tractat, afferendo, & assignando, congruentissimas ipsorum diffinitiones, officia, & munera, q̄ cum facile possem dicere, ab his omnibus impræsentiarum, consulto supersedeo, vtpote quia non sunt præsentis speculationis, nec vero mei muneris, nec propositi, maiorem enim requirebant tractationem. Sat sit aliquid nunc, sic succincte, atque in cōi dixisse, vt prædictarum rerum, aliqualis saltem habeatur notitia & vt pararetur via ad ea, quæ in subsequentib. sunt dicenda. Hactenus de isto Articulo.

ARTICVS II.

Vtrum Regulares, & Religiosi, necessario debeant ordinari, à proprijs Episcopis, in quorum diœcesibus commorantur?

Clem. Ord. 1. impressi. f. 56. & 2. f. 140. conces. 312. & in Supp. f. 96. conces. 321. Comp. verbo, ord. sacri, §. 1. Conc. Trid. ses. 23. c. 8.

PRo huius Articuli intelligentia, vtque rerū omnium plenior habeatur notitia, libuit impræsentiarum præmittere, quod Regulares, & Religiosi, olim, non necessario habebant ordinari à proprijs Episcopis, in quorum diœcesibus commorabantur. Erat enim in id speciale priuilegium Clement. IV. quod habetur in Monu. Ordi. primę impres. fol. 56. & secundæ fol. 140. concess. 312. & in Supplemen. fol. 96. concession. 321. & refertur in Compend. *verbo, ordines sacri, §. 1. Quo conceßit facultatem liberam, ad hoc, vt Fratres Minores promoueri possent ad sacros ordines, per quoscumq; Catholicos Episcopos, communionem, & gratiam Sedis Apostl. habētes, & hoc absque aliqua examinatione, per huiusmodi Episcopos facienda, & absq; omni promissione. vel obligatione ipsorum ordinandorum Fratrum.* Quæ quidem concessio, quamuis quoad illud de examine, postea fuerit reuocata per Leonem X. in Conci. Latera. & nunc nouissime per Concil. Trid. vt amplius infra, suo proprio loco dicemus, non tamē vi sa fuit reuocata, per prædictum Concilium, quantū ad hoc, quod dicti Regulares, & Religiosi ordinari possent, à quocumque Catholico Episcopo. Nam id quod habetur, *ses. 23. c. 8.* nempe, *quod vnusquisque à proprio Episcopo ordinetur*, non intelligebatur olim, habere locum in Regularib., & Religiosis, quin saltem cum ipsis numquam sic fuit practicatū, quin uero a quocumque Catholico Episcopo ordinabantur, & censebantur, quod poterant ordinari, sine aliqua licentia Episcopi ordinarij, prout expresse declarauit Pius V. Pōtifex Max. in suo Motu proprio, seu Bulla quæ incipit: *Etsi Mendicantiū*, & testatur Parasellus in suo priuilegiorum Compen. fol. 109. non tamen poterant Episcopi, Regulares prędictos ordinare, sine licentia suorum Prælatorum ordinatiorum. Addo, quod nec quando id faciebant, tenebantur adhibere aliquam diligentiam, super certificatione qualitatum, quæ in ipsum requirebantur, sed fidem faciebant, suorum Prælatorum litteris, de illis asserentibus, atque testificantibus, prout faciebant, tenenturque nunc facere Episcopi, de litteris collatis ab alijs suis Coepiscopis, super qualitatibus suorum subditorum, prout explicauit, atque declarauit Sixtus V. quadam sua Bulla, qua dixit, non esse suæ mentis, atque intentionis, vt in hisce rebus se intromittant, sed quod Ordinarij ipsorum ordinandorum, facere teneantur diligentiam prædictam, cum sibi subditis, dimissorias petentibus, ad hoc quod possint ordinari, iuxta Concilium Tridētinum, & sacros Canones, & in Dimissorijs prædictis, in conscientia sua, certificationem de illis facere. Nec oporteret, Episcopum ordinantem, cum talibus portantibus Dimissorias, nouam diligentiam facere super requisitis, nisi tantum in examine super idoneitate, & litteratura tantum. Idipsum (inquam) faciebant semper Episcopi olim, cum Regularibus, & Religiosis prædictis, Dimissorias etiam, sine patentes litteras portantibus, ad hoc, vt iuxta prædicta sua priuilegia, à quolibet catholico Antistite, Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, gratiam, & communionem habente, possent ordinari. Hæc igitur olim, vsque ad annum 1596. Sed his in hoc statu existentibus, aliqua forsan ex eis exoriri apparuerunt inconuenientia, quib. permotus Sanctissimus Dominus Clemens VIII. contrarium fieri, decreuit, & statuit, id quod & faciendum est. Iuxta quod ipsius decretum, sequentem statuo Conclusionem.

Pius V. in Mot. prop. Etsi Mendicantium.

Parasellus in Compen. f. 109.

Conclusio.

Regulares, & Religiosi modo, quammaxime fieri potest, & non existente legitimo aliquo impedimento, à proprijs Episcopis de bent ordinari.

Concil. Trid. vbi supra.

Decretū Clem. VIII. super ord. Religio.

REgulares, & Religiosi modo, quammaxime fieri poterit, & non existente legitimo aliquo impedimēto, a proprijs Episcopis, in quorum diœcesi commorantur, debent ordinari. Hæc Conclusio satis videtur esse confōrma iuri, atque decretis Cōcil. Trid. sed maxime illi, quod habetur loco, vbi supra, quo dicitur, *vt vnusquisque à proprio Episcopo ordinetur*, quod intelligendum etiam esse, cum Regularibus, expresse declaratum est, per Illust. Card. sacræ Congregationis (vt dicitur) de mandato prædicti Papæ Clem. VIII. Quorum decretum, vt nihil hic deficiat, libuit apponere, & est tenoris sequētis; *Congregatio concilij censuit, Superiores Regulares posse suo subdito identidem regulari, qui prædictus qualitatibus requisitis ordines suscipere voluerit, litteras dimissorias concedere, ad Episcopum tamē diœcesanum, nempe illius Monasterij, in cuius familia ab his. ad quā pertinet, is regul ris positus fuerit. Et si diœcesanus abfuerit, vel non esset habiturus ordinationes, ad quemcumque alium Episcopum. dum tamen ab eo Episcopo, qui ordines contulerit, examinetur quoad doctrinam, & dum ipsi Regular. s non distulerint de industria, concessionem dimissoriarum, in id tempus, quo Episcopus diœcesanus, vel absfu-*

absfuturus, vel nullas habiturus esset ordinationes; Verum eum à Superioribus Regularibus, Episcopo diœcesano absente, vel ordinationes non habente, litera dimissoria dabuntur, in eis vtique huiusmodi causam, absentiæ Diœcesani Episcopi, vel ordinationum ab eo non habendarum, exprimendam esse. Quod qui non fecerint officij, & dignitatis, seu administrationis, ac vocis actiuæ, & passiuæ priuationis, & alias arbitrio eiusdem Sanctissimi Domini nostri Papæ reseruatas, pœnas incurrant. In quorum fidem, &c. Datis Romæ die 15. Mensis Martij 1596. Hæc vbi supra, & referuntur à Capuccino, in addit. ad Compe. *verbo, Ordines sacri, §. 4. in fine.* Hactenus de isto Articulo.

Capucc. in addit. ad Comp. ver. or. sacri, §. 4.

ARTICVLVS III.

Vtrum Episcopi ordinare possint Regulares in suis domibus, sine licentia Episcoporum, in quorum Diœcesibus, eorum Monasteria sunt constructa, & ædificata?

Monu. ord. 1. imp. f. 63. & 2. fol. 67. conf. 106. Comp. vbi sup. §. 3.

RAtio dubitandi est, nam Sixtus IV. vt habetur in Monu. Ord. primæ impr. fol. 63. & secundæ fol. 67. concess. 106. & refertur in Compendio verb. vbi supra, §. 3. concessit, *quod quilibet Catholicus Episcopus possit celebrare Ordines sacros, temporibus ad hoc ab Ecclesia deputatis, in locis Fratrum Minorum de Obseruantia, pro Fratribus prædictis dumtaxat.* Quod, & Leo X. amplian do concessionem prædictam, postea iterum concessit, vt habetur in Supplem. fol. 60. concess. 179. & refertur in Comp. vbi supra, §. 6. & *verbo, benedicere, §. 15. quod quilibet Catholicus Episcopus, in locis, & personis prædictorum Fratrum, possit omnes actus Episcopales exercere.*

Suppl. f. 60. conf. 179. Cõp. vbi sup. § 6. & verb. benedicere, §. 15.

Hæc deseruiant, pro ratione dubitandi. Sed eis nihilominus non obstantibus, in contrarium statuitur Conclusio.

Conclusio.

Regulares hodie nõ põt ab Epis. ordinari, etiam in suis domibus sine licentia Diœcesanorũ, in quorum districtu eorum Monasteria sunt sita, & ædificata.

Regulares hodie, non possunt ab Episcopis ordinari, etiam in suis domibus, sine licentia Diœcesanorum, in quorum districtu eorum Monasteria sunt sita, & ædificata. Hæc Conclusio habetur expressa in Concil. Trid. *sess. 6. cap. 5.* cuius hæc sunt sequentia verba; *Nulli Episcopo, cuiusuis priuilegij prætextu liceat Pontificalia, in alterius Diœcesi exercere, nisi de Ordinarij loci expressa licentia, & in personas eidem Ordinario subiectas tantum Si secus factum fuerit; Episcopus ab exercitio Pontificaliũ, & sic ordinati, ab executione Ordinum, sint ipso iure suspensi.* Hæc Concilium, vbi supra. Per quæ verba, dum dicitur, *sine expressa licentia,* reuocata est supradicti Sixti IV. & Leonis X. at etiam alia, eiusdem Leonis X. facta in Concil. Later. quæ refertur in Suppl. fol. 26. concess. 78. & in Compend. *verbo, Ordines sacri, §. 7.* qua concedebatur, *vt suscipere possent ipsum diœcesanum Episcopum, vel eius Vicarium, super hoc, cum debita reuerentia requirere, poterat que Episcopus quilibet, ordinare Fratres, eodem à sua Diœcesi absente, vel absque rationabili causa contradicente.*

Concil. Trid. sess. 6. cap. 25.

Supplem. fol. 26. conc. 78.

Comp. verb. ord. sacri, §. 7.

Difficultas. Vtrũ Epũ faciens Ordines ordinare possit aliquas personas sibi non subiectas de licentia proprionum Ordinariorum.

Sed circa illa verba, *in personas, eidem Ordinario subiectas tantum*, Difficultas insurgit, neque contemnenda, An Episcopus faciens Ordines, in aliqua diœcesi, de licentia Diœcesani, ordinare possit, non solum personas, eidem Ordinario subiectas, verum etiam Clericos, & Fratres aliarũ Diœcesium, legitimas licentias, atque Dimissorias portantes? Circa quam difficultatem, varios, atque diuersos esse inueni Doctores, quos hac de re consului, & fere nihil, litteris mandatum reperi. Sed sub censura, & correctione, cuiuslibet melius sentientis, dico, grauissimis Doctoribus iurisperitis visum fuisse, quod sic, cum tamen de eorumdem idoneitate, sufficientia, atque legitima facultate, ad Ordines recipiendos, constet ipsi Episcopo Ordinario, in cuius diœcesi ordinationes fiunt. nam (inquiũt) præfata Concilii verba, *& in personas, eidem Ordinario subiectas tantum*, ad hunc sensum sunt intelligenda, quod prædicti Episcopi, ordinare non possunt eos, qui Episcopo diœcesano non sunt subiecti, nisi etiam ipsi à suis proprijs Ordinarijs, litteras Dimissorias habeant legitimas, ad recipiendos Ordines, illasque repræsentent ante Episcopum Ordinarium. Quod, & communiter semper obseruari vidi in praxi, in nostris Hispaniarum partibus. Neque hucusque circa hanc rem de nouo aliquid statutum inuenio, prætérquam, quod Regulares, & Religiosi, vt in præcedenti Articulo diximus, communiter, & regulariter loquendo, & non existente aliquo legitimo impedimento probato, & de quo certa fides habeatur, ex decreto Clementis VIII. à proprijs Ordinarijs Episcopis debent ordinari. Hactenus de isto Articulo.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum Episcopi ordinare possint Regulares, sacris ordinibus extra tempora.

Comp. priu. ver. ord. sacri, §. 9.

RAtio dubitandi est, nam vt habetur in Compendio priuilegiorum Mendicantium, *verbo Ordines sacri, §. 9. Eugenius IV. concessit olim, vt singuli Monachi, præsentes, & futuri, Ordinis S. Benedicti, ad id idonei, quos Prior sui Monasterij ad hoc elegerit, siue nominauerit, semel dumtaxat in anno quolibet, omnes etiam sacros Ordines, vna, & eadẽ die, etiam extra tempora, à iure statuta, à quibuscumq; Catholicis Antistibus, gratiam, & communionem Sedis Apostolicæ habentibus, cuiusuis super hoc licentia minime requisita, suscipere dictiq; Antistites eisdem Monachis, Ordines huiusmodi tunc cõferre possint.* Hæc Eugen. IV. vbi supra. Quo priuilegio communiter vtebantur, & fruebantur olim, omnes Ordines, & Religiones, priuilegium habentes communicationis. Qui nuero, & in priuilegijs Ordinis S. Hieron. habetur aliud simile, quo (vt dicitur) *Alexand VI. concessit, quod Prior generalis Ordinis p̃dicti S. Hier. & singuli Priores eiusdem Ord. p̃sentes, & futuri, possint eligere quemcumq; Ep̃m, Catholicum, cõmunionem Sedis Apostolicæ habentem, qui personas singulorum Monasteriorum huiusmodi, ad id idoneas, ad omnes etiam sacros, & Presbyteratus Ordines, etiam extra t p̃a, à iure statuta, tribus dieb. Dominicis siue festiuis duplicibus successiue, promouere possit, Diœcesanorum licentia sup h c requisita.* Habetur in Compend. priuil. vbi supra, §. 11. Quibus concessionibus, (vt dixi) vtebantur, & fruebantur olim, omnes Fratres Ordinum Mendicantium, & qui priuilegium habebant eorumdem communicationis, ordinabanturque extra tempora. Quod, & de facto, etiam post Concilium Trident. in nostris Hispaniarum partibus, fieri interdum, & practicari vidi, nescio quo quorumdam (vt dicitur) grauissimorum Doctorum iurisperitorum consilio, & iudicio. Neque omnino ab hac sententia, & opinione discedit, Pater Fr. Emanuel Rodriquez, in suis qq. Reg. 3. to. q. 23. art. 5.

Compend. priuil. vbi sup. §. 11.

Emman. 3. to. qq. Reg. q. 23. a. 5.

Sed quidquid de hoc sit, pro alia in contrarium parte, meo quidem videri, facit quammaxime, id, quod habetur in Conc. Trident. *sess. 23. cap. 8.* vbi expresse dicitur, *quod ordinationes sacrorum Ordinum, statutis à iure temporibus celebrentur, &c.* Quibus verbis, quamuis non id dicatur, atque

Concil. Trid. sess. 23. cap. 8.

Concil. Trid. sess. 25. cap. 22.

atque apponatur ftatim reuocari videntur fupradicta priuilegia: maxime cum in eodem Cõcilio *feff. 25.c.22.* quafi epilogãdo omnia, quæ in feffionibus præcedentibus dicta fuerant, cõcludat prædictum Concilium, dicendo: *Hæc omnia, & fingula, in fuperioribus decretis contenta, obferuari præcipit fancta Synodus, in omnibus Cænobijs, & Monafterijs, Collegijs, ac Domibus quorũcumq. Monachorũ, & Regulariũ &c. non obftantibus eorũ omniũ, & fingulorũ priuilegijs, fub quibufcumq. formulis verborum conceptis, ac mare magnũ appellatis, etiã in fundatione obtentis, necnon cõftitutionibus, & Regulis etiam iuratis, atq. etiam cõfuetudinibus, vel præfcriptionibus etiã immemorabilibus, &c.* Quibus omnibus, circa propofitum Articulum, de non habẽdis ordinationibus extra tempora, facit *Extrau. c. ... ex facrorum*, vbi fufpenduntur fic ordinati, ... *neque extra tempora, &c.* & nunc nouiffime fpecialiter accedit Cõftitutio Sixti V. contra male promotos, quæ incipit, *Sanctum, ac falutare*, vbi ftricte, ac fub grauibus pœnis præcipitur, *vt nemo extra tempora ordinetur.* Facit ad idem, nam licet Gregorius XIII. Sixtus V. Clemens VIII. & nunc nouiffime Sanctiffimus nofter Paulus V. Religionũ priuilegia confirmauerint: femper tamen fuit, exceptione facta, atque appofita claufula, *dum tamen non fint cõtraria decretis Concilij Tridentini, alijsq. Conftitutionibus Apoftolicis*: Talia enim, neque confirmata funt, neque confirmare vnquam voluerunt. Vnde fupradicta fententia, atque opinione prætermiffa, vt huic rei vltimam manum imponem, fequens ftatuitur Conclufio.

Conftit. Sixti V. cõtra male promotos, quæ incipit, Sanctũ, & falutare.

Conclufio.

OPinio, & fententia quæ dicit, poffe Regulares nunc, virtute fupradictorum priuilegiorum, ab Epifcopis ordinari. Ordinibus facris extra tempora, nullo modo mihi videtur probabilis. Huic fententiæ, & Conclufioni adhæreo, propter fortiffima teftimonia, quæ pro fe habet, vt vifum eft, licet, & olim, in ea fuerim opiniõne, quod contraria, non fua prorfus probabilitate careat. Sed quidquid de hoc fit, hæc fententia eft verior, atque fecurior, & proinde fequenda, & tenẽda, cum fit, & iuri cõmuni, & decretis facri Concilij Tridentini, & fpeciali conftitutioni prædicti Pij II. & nũc nouiffime Sixti V. contra male promotos, magis conformis. Nec obftat dicere, quod in Concilio Tridentino prædicto, quando dicitur, atque præcipitur, *vt ordinationes facrorum Ordinum ftatutis à iure temporibus celebrentur*, non fuit appofita, confulto priuilegiorũ claufula reuocatoria (vt dicunt Doctores contrariæ fententiæ) atq; ex eodem met loco patet, quod (inquiunt) factum reperitur fæpe alibi, fed maxime quãdo fuit dictum, *vt vnufquifque à proprio Epifcopo ordinetur*, quo loco ftatim priuilegia in contrarium reuocantur, atque vt videtur, generalis eft Concilij prædicti confuetudo, & regula, in omnibus Capitulis, vbi aliquid præcipit[illegible] mandati, contra Regularium priuilegia, quod ftatim apponitur reuocatoria claufula, quod non fit, quando dicitur, vt ordinationes facrorum Ordinũ, ftatutis à iure temporibus celebrentur. Hoc, inquã, non obftante, dico contrarium effe tenendum, & dicendum. nam fufficit, fuperq. fatis eft, id vt fiat (ficut & factum eft poftmodum) *feff. 25. c. 2* vbi generaliter, adeo clare, atque expreffe, vt vifum eft, reuocãtur omnia, & fingula Regularium priuilegia, fub quibufcumque formulis verborum concepta, contraria decretis eiufdem Concilij Tridẽtini, atque vt dicitur, in expreffis non eft locus cõiecturis, & qui totũ dicit, nihil excludit. Propter quæ; & quia idipfum expreffius poftmodũ eft cõftitutum, & declaratum, in fupradicta Cõftitutione Sixti V. contra male promotos, huic fententiæ, & opinioni ftandum effe cenfeo, non obftantibus in contrariũ quibufcumque. Et hæc pro ifto Articulo dicta fufficiant.

Opinio, & fentẽtia, quæ dicit, poffe Regulares nunc, virtute fupradictorũ priuilegiorum, ab Epifcopis ordinari. Ordinibus facris extra tempora, nullo modo mihi videtur probabilis.

Concil. Triden. feff. 23. c. 2.

ARTICVLVS V.

Vtrum Epifcopi poffint Regularibus, in vna, & eadem die, duos facros Ordines conferre?

RAtio dubitandi eft, nam vt dictum eft in præcedenti Articulo, *Eugenius IV. conceffit Monachis fancti Benedicti, præfentibus, & futuris, vt omnes etiam facros Ordines, vna & eadem die fufcipere poffint, & quilibet Epifcopus illos fibi cõferre.* Quibus. & accedit, quod loquendo de Minoribus Ordinibus. Nauarr. in Manu. c. 25. nu. 71. & c. 27. nu. 241. credit fieri poffe, quod vna, & eadem die conferantur, iuxta gloffam in *c. de eo, de temp. ordi. & c. 2. de eo, qui furtim ordina.* etiam nunc poft Concil. Trid. in eo, cum quo Epifcopus difpenfaret, vt initiaretur, non feruatis temporum interftitijs. quinuero, & poffe illos fufcipere fimul cũ Subdiaconatu, in eadem die, vbi talis eft confuetudo, quaoi fecundum D. Anton. valere dicit, quia (inquit) Cõcilium Trident. prædictam confuetudinem nõ tollit, aut fubmouere intendit. Facit tandem pro ratione dubitandi, quod nunc nouiffime Sixtus V. in dicta fua Cõftitut. quam fecit contra male promotos, licet graues pœnas proponat contra Prælatos, qui quempiam ordinauerint, non feruatis temporum interftitijs, aut in vna, & eadem die, feu continuatis diebus, pluribus facris Ordinibus, addit tamen in fine, *fine rationabili caufa*, ex quibus verbis à contrario fenfu colligitur, quod cum illa, idipfum facere fit licitum, & maxime cum Regularibus, habentibus in id fpeciale priuilegium, quale; vidẽtur habere prædicti Monachi Benedictini, quinimo, & quicumque alij, qui communicationis priuilegium habent, neque propterea in dictas pœnas incurrere, aut in vllas alias. Sed ijs non obftantibus, in contrarium ftatuitur Conclufio.

Nau. in Manu. c. 25. nu. 71. & c. 27. num. 241. Gloff. in c. de eo, de temp. ord. & cap. 2. de eo qui furt. ord.

D. Anton. 3. p. tit. 14. c. 16.

Sixtus V. conftit. contra male promot.

Conclufio.

Nullus Epifcopus, abfque fpeciali, & particulari priuilegio, & indulto de nouo conceffo, cõferre poteft alicui, etiam Regulari, duos facros Ordines in vna, & eadem die; etiamfi ad id faciendum prætendat habere fe, quantumcumque legitimam, immo vrgentem, & rationabilẽ caufam. Hęc Cõcl. probatur primo, quia in Cõc. Trid. expreffe id fieri prohibetur, in illis verbis, quæ habentur *feff. 23. c. 13. Duo facri ordines non in eadem die, etiã Regularibus conferantur, priuilegijs, atq. indultis quibufcumq. cõceffis, in contrariũ non obftãtibus.* Quid expreffius, aut clarius dici potuit? Vnde, & valde miror, quod adhuc quidã in ea perfiftant fententia, vt credãt regulariũ priuilegia, etiã quoad hoc non effe reuocata. Sed probatur præterea dicta Cõcl. ex quadã decretali, *in c. cum dilectus, iuncta gloffa de temp. ord.* vbi habetur, *quod quidã Archiepifcopus non potuit in hoc difpenfare, cũ quodã electo in Epifcopum, vt fcilicet, in vna, & eadem die, duo facri Ordines fibi cõferrentur, & quia certus Epifcopus idipfum fecit, fufpendi iubet eum*: & fubditur, *quod id fieri non poterat, nifi ex folius Papæ difpenfatione.* Quæ verba valde notãt, atq. põderãt ibid. Inn. & Hoft. vt refert Sylu. *verbo, ordo, 2. q. 7.* vbi & ad hoc allegat plura alia iura, *c. qui in aliquo, d. 51. c. qui Ecclefiafticis, d. 36. c. fi qui Epifcopi 1. q. 1. c. litteras, & pen. ad. c. cũ dilectus, de temp. ord.* Qua de re videndus eft etiam Nauarr. in Manuali c. 25. nu. 71. cum ergo iuxta cõmunem iuris regulam, Ius nouum numquam deroget antiquo, nifi id expreffe dicat, & ius antiquum (vt vifum eft) expreffe habeat, id vt nullatenus fiat, &

Duo facri Ordines abfque fpeciali priuilegio, de nouo conceffo, nulli omnino in vna, & eadem die poffunt conferri.

Cõcil. Trident. feff. 23. c. 13.

c. Cum dilectus de tem. ord. iuncta gloffa.

Inn. & Hoft. ref. in d. c. cum dilectus.

Sylueft. verbo ordo, 2. q. 7.

c. Qui in aliquo, d. 51.

c. Qui Ecclefiafticis, d. 36. c. fi qui Epifcopi, 1. q. 1.

c. Litteras, c. cũ dilectus, de tempor. ordinand.

Nau. in Manu. c. 25. num. 71.

dictus Episcopus id facere non potuerit, ex tanta legitima, atque vrgente causa, qualis erat ordinare electum in Episcopum, haudquaquam credendũ est, quod Sixtus V. in d. sua constitutione, cõtra Cõcilium Tridentinum prędictum, & contra tot iura, indulgere voluerit, quod fieri possit contrarium, in illis verbis. *sine rationabili causa*, quinuero ea occurrente, recurrẽdum erit ad Papam, siue ad ipsius Nuncium, in id auctoritatem habentem, & cõtrarium faciens, præterquam quod mortaliter peccabit, erit ipso facto suspẽsus, & similiter qui illos suscepit, à posteriori ordine suscepto, vt inferius dicemus. Hæc de Ordinibus sacris maioribus. Sed quid de prima Tonsura, & Minoribus, seu de Subdiaconatu, simul cum prædictis Minoribus? Respondeo, & sit secunda Conclusio.

Secunda Conclusio.

Minores etiam ordines, dari debent per temporum interstitia, nisi aliud Episcopo videatur.

Minores etiam Ordines, non in vna, & eadem die debent conferri, sed per temporum interstitia, nisi Episcopo aliud magis expedire videatur. Hæc Conclusio habetur expressa *sess. 23. c. 11.* vbi adnotãda veniũt verba illa, nisi Episcopo aliud magis expedire videatur. Quænam causa in id requiratur, dicetur inferius, vbi de hoc specialem faciemus Articulum. Habetur etiam *in c. 2. de eo, qui furtim ordina.* Nauar. vbi supra dixi, tenet contrariũ, & credit quatuor Minores Ordines (quãuis id fieri debeat regulariter) posse in vna, & eadem die cõferri illi cum quo Episcopus dispensaret, vt nõ seruatis interstitijs initiaretur, quinuero, & posse suscipere illos simul cum Subdiaconatu, id, quod, & tenet Ioan. Gutier. lib. qq. canonic. q. 26. num. 31. Sed ego cum illo hac in re, neque assentio, neque dissentio. Nolo enim iudicem agere; aliorum esto iudicium, possitne id, aut nõ possit practicari, & maxime nũc post constitutionem Sixti V. contra male promotos. Sed aduerto, quod maioris erit difficultatis id facere cõferendo quatuor Minores Ordines in vna & eadem die, simul cum Subdiaconatu, nam primum relinquitur Episcopi iudicio absolute, secundum vero non absolute, sed respecto habito ad Ecclesiæ vtilitatem, siue necessitatem, quod est valde notandum, atque memoriæ commendandum.

Nauar. vbi sup.

Ioann. Gutier. lib. 1. qq. can. q. 26. nu. 31.

ARTICVLVS VI.

Vtrum Episcopi ordinare possint Regulares, seu alios non seruatis temporum interstitijs?

Respondetur per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

Minores Ordines conferri non debẽt nisi per temporum interstitia.

Etiam Minores Ordines, iuxta Concilij Tridẽtini decretum, conferri habent per temporum interstitia. Hæc Conclusio iam satis patet ex supradictis, & habetur expresse in *d. c. 11 sess. 23.* Sed vt diximus, relinquitur id Episcopi arbitrio, nulla expressa alia causa, quàm Ecclesiæ vtilitatis, seu necessitatis.

Concil. Tridẽt. sess. 23. c. 11.

Secunda Conclusio.

Ad Subdiaconatus ordinẽ nemo potest promoueri non seruato interstitio vnius anni, à susceptione postremi gradus.

Ad Subdiaconatus ordinẽ, multo minus potest quispiam promoueri, nisi seruato interstitio vnius anni, à susceptione postremi gradus ordinis Minorum. Hęc Conclusio habetur etiam expressa in dicto Concilio, vbi supra, in illis verbis: *ij vero nonnisi post annum à susceptione postremi gradus Ordinum Minorum promoueantur.* Hoc dixit, postquam egit de Ordinibus Minoribus prædictis.

Concil. Triden. vbi supra.

Tertia Conclusio.

Ad Diaconatus, & Presbyteratus ordinem etiam sunt seruanda interstitia vnius anni.

Ad Diaconatus, & Presbyteratus ordinem, etiã sunt seruanda temporum interstitia, vnius anni ab vno ordine ad alium. Habetur etiam hæc Conclusio in supradicta *sess. 23. c. 13.* vbi postquam Concilium latissime egit de omnibus ordinibus tam minoribus, quam maioribus, & de modo, & forma, in eisdem conferendis seruanda, post alia in sequentia prorumpit verba.

Concil. Triden. sess. 23. c. 13.

Promoti ad sacrum Subdiaconatus ordinẽ, si per annum saltem in eo non sunt versati, ad altiorẽ gradum (nisi aliud Episcopo videatur) ascendere non permittantur, & in cap. sequenti, dicitur, *quod ad Presbyteratus ordinem, assumantur ij, qui etiam ad minus in Diaconatu, per annum integrum ministrauerint; nisi ob Ecclesiæ vtilitatem, aut necessitatem, aliud Episcopo videretur.* Hæc Concilium, supradictis in locis. Quę quidem decreta, etiamsi de Regularibus expressam, seu specialem mentionem non faciant; communis est tamen Doctorum sententia, quod absque discrimine de clericis, atque etiam de Regularibus ordinandis sunt intelligẽda. Id quod constat specialiter ex constitutione Sixti V. contra male promotos, de qua mentionem fecimus supra, in illis verbis: *Quemcumque secularem, vel cuiusuis Ordinis, aut militiæ Regularem.* Sed difficultas est, quisnam possit in huiusmodi interstitijs dispensare? Qua de re, sermo fiet in sequenti Articulo.

Concil. Triden. vbi sup. c. 14.

ARTICVLVS VII.

Quibusnam incumbat, in supradictis interstitijs dispensare? Prælatis Regularibus, an vero Episcopis?

Respondetur per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

Facultas dispensandi in interstitijs cũ Regularibus, non competit ipsis Prælatis, sed Episcopis.

Facultas dispensandi in interstitijs, etiam cũ Regularibus, non competit ipsis Prælatis, sed Episcopis. Probatur hęc Conclusio, ex supradicto Concilio Tridentino, *sessione 23. c. 11.* vbi agens de Minoribus Ordinibus, postquam dixit, quod per temporum interstitia conferantur, subdit, *nisi aliud Episcopo magis expedire videatur.* Quibus verbis Episcoporum iudicio, plane committitur, interstitiorũ dispensatio: ac paulo inferius loquendo de promotione à supradictis Ordinibus Minoribus, ad Subdiaconatum, cum præcepisset Concilium, vt id non fiat, nisi post annum à susceptione postremi gradus, subdit etiam, *nisi necessitas, aut Ecclesiæ vtilitas iudicio Episcopi aliud exposcat.* Idem ipsum dicitur infra cap. 13. loquendo de Diaconatu, & vt dicitur, in expressis, non est locus coniecturis. Quibus omnibus addo, quod licet Cõcilium supradictis in locis, Episcopi, seu Episcoporum non expressisset nomen, sed vteretur solummodo absolute, verbo, Ordinarij, seu Ordinariorum, adhuc Ordinarij nomine Episcopus, non vero Prælatus Regularis, veniret intelligendus, & hoc est certum, & absque omni prorsus dubio. Nã quamuis Prælati Religionum, sed maxime Generales, & Prouinciales, vere etiam sint Ordinarij, & ordinariam habeant iurisdictionem, in absoluendo, & dispensando cum suis subditis: quando tamen aliquod decretum, sacrorũ canonum, Bulla, siue Motus proprius, absolutionẽ, aut dispensationẽ alicuius casus, committit Ordinario, absolute in dubio; intelligendũ id semper est de Episcopo, non vero de Prælatis Regularibus prædictis, cum iuxta Aristotelis regulam, analogũ per

Concil. Triden. locis quib. sup.

Ordinarij nomine absolute sumpto semper intelligitur Episcopus, non vero regulares Prælati, quamuis, & alias sint Ordinarij.

per se sumptum, stet pro famosiori significato. Id quod, & expressius probatur, à simili, ex Bulla, quæ dicitur Cruciata, vbi quando datur facultas eligendi Confessorem, approbatum per Ordinarium, cōmunis est Doctorum omnium resolutio, quod Ordinarij nomine intelligitur, venitq. intelligendus Episcopus, non vero Regularis eiusdem Confessoris Prælatus. Sed tādem hęc veritas, est iam diffinita, per Illustrissimos Cardinales sacræ Cōgregationis Regularium, vt tradit Parasellus in suo Compendio priuilegiorum, fol. 225. qui hac de re ab eo consultati, anno 1573. dicit, eosdem sibi respōsum adhibuisse, *quod Prælati Regulares non possunt dispensare in interstitijs in litteris Dimissorijs, quibus mittunt suos subditos ad suscipiendos Ordines. Sed dicti Prælati cum mittunt suos subditos ad Ordines suscipiendos, & expedire iudicauerint, ac necesse habuerint, vt cum eisdem in interstitijs dispensetur, in prædictis litteris Dimissorijs, humiliter debent exorare, supradictos Episcopos, vt id faciant cum omnibus, vel cum tali, aut tali.* Addit Parasellus, quod nō necessum est, vt descendāt ad assignationem alicuius causæ, quamuis interdum, non sit incongruum id ipsum facere, & quod supradicti Episcopi id tenētur efficere, absque vlla vtilitatis, seu necessitatis inquisitione, fidem eisdem faciendo, iuxta leges vrbanitatis, & quod hac in re ipsi affirmauerint, atq; necessarium esse dixerint, tale dijudicare. Sed quid dicendum est de alijs ordinandis, non Religiosis, nec Regularibus, sed Clericis, alijs Episcopis subiectis, cuinam competit cum eis in interstitijs dispensare, ordinatori, an vero Episcopo mittenti suum subditum, ad ordinandum? Respondeo, & sit secunda Conclusio.

Parasellus in Comp. priu. fol. 225.

Nota valde, qualiter Prælati regulares, se habere debeāt, cum volunt cū suis subditis, per Episcopos in interstitijs dispēsari.

Secunda Conclusio.

Quando Episcopi, ordinarij, propter aliquā causam, non faciunt Ordines, & aliò cum Dimissorijs, subditos suos mittunt ad ordinādum, ad ipsos spectat in interstitijs dispensare, non vero ad Episcopū ordinatorem, seu qui Ordines facit. Hæc Conclusio colligitur satis, ex supradicta Concilij Tridentini *sessione 23. c. 16.* in illis verbis, quando dicitur, quod *nullus debeat ordinari, qui iudicio sui Episcopi, non sit vtilis, aut suæ Ecclesiæ necessarius, &c.* vbi notāda sunt verba illa, *iudicio sui Episcopi:* sui (inquit) respectu habito ad ordinandum, ex quo clarè colligitur, id pertinere ad proprium eiusdem Episcopū siue Prælatum, non vero ad Ordinatorem, seu Ordines celebrantem. Ratioq. ad id est appositissima, nam nullus melius, aut congruentius, poterit in supradictis interstitijs dispensare, aut ea de re indicare, quam proprius Episcopus, qui scit, & cognoscit, vtilitatem, & necessitatem Ecclesiæ, vbi talis ordinandus debet residere. Quod & ex alio loco prædicti Conc. licet etiam colligere *sess. 23. c. 13.* vbi de supradictis interstitijs agendo, subditur, *nisi aliud Episcopo videatur,* vbi certum est, nomine Episcopi, intelligendum esse ordinandi Diœcesanum, nō vero Ordinatorem, nam si vellet Concilium, quod Episcopus ordinans dispensaret, illud proculdubio ibidem expressisset. Præterquam quod semper, quando Concilium, siue ius, committit dispēsationem alicuius casus, siue causæ dicendo, Episcopo, absolute, intelligendum venit de Episcopo ouis, cū qua fieri debet eiusmodi dispensatio, vt ex multis locis Conciliorum generalium, & iuris canonici (breuitati nisi tantopere studeremus) facile fuisset colligere. Multa præterea sunt in prædicto Concilio, ex quibus eadem veritas colligitur, sed præsertim ex eo, quod habetur *c. 11. eiusdem sess. 23.* vbi postquam dicitur, vt nullus Minoribus Ordinibus initietur, nisi interstitijs peractis, nisi aliud Episcopo expedire magis videatur, subditur, *vt eo accuratius quantum sit huius disciplinæ pondus possint edoceri ac in vnoquoque munere, iuxta præscriptum Episcopi se exerceāt.* Certum est, quod in prædicto decreto, Concilium loquitur de proprio ordinandi Episcopo, non vero de alio. Similiter in cap. 14. dicitur, *quod curet Episcopus, vt ij saltē Dominicis diebus, & festiuis solemnibus, si curam habuerint animarū, tam frequenter celebrent, vt suo muneri satisfaciāt:* in omnibus supradictis locis, & innumeris alijs, à me breuitatis gratia omissis, dicendo, & nominādo absolute Episcopum, intelligendum venit de Episcopo Ordinario ouis, siue ordinandorum Diœcesano. Sicq. ad propositum redeundo, quādo supradicti Episcopi ordinarij, non faciunt, aut celebrant ordines, & mittunt subditos suos ad ordinandum aliò, in litteris Dimissorijs, fidem debent facere, cū eisdem, in interstitijs, ex iusta causa fuisse dispensatum, quo facto Episcopus ordinator, circa prædicta interstitia, nihil aliud de nouo debet requirere, sed intelligere absque dubio, id ita esse, & conuenire talis Ecclesiæ vtilitati, seu necessitati, vt dicti Episcopi testificantur. Sed loquēdo de Abbatibus, Minores Ordines valentibus conferre, quid Iuris? Respondeo, & sit tertia Conclusio.

Dispēsare in interstitijs cum ordinando, pertinet in clericis, ad Episcopum ipsorum ordinariū, non vero ad ordinatorem.

Conc. Trident. sess. 23. c. 16.

Nomine Episcopi absolute sumpti sēper intelligitur Ordinarius, & Diœcesanus.

Concil. Trident. sess. 23. c. 13.

Concil. Trident. sess. 23. c. 11.

Tertia Conclusio.

Quando Prælati, Abbates sunt Regulares, qui vt infra dicemus, per se ipsos Ordinibus Minoribus, subditos suos possunt ordinare, ipsosq. ordinauerint, ad eosdem spectat, non vero ad alium, cū eisdem in interstitijs dispensare. Hæc Conclusio est certa, & manifesta, cū & ipsi circa supradictos suos subditos, auctoritatem habeant Episcopalem, vel quasi Episcopalem, vt habetur in iure. Sed probabatur preterea, nam accessorium sequitur naturam principalis. quo fit, vt si ipsis cōpetit, illos posse ordinare, consequenter etiam conueniat illis, cū eisdem in interstitijs dispensare. alienum enim esset prorsus à iure, atque ratione, quod Abbas illos ordinaret, & aliunde interstitiorum dispensationem mendicaret. Sed dices, quid iuris, si non per se Abbas huiusmodi, subditos ordinauerit, cū posset, sed aliò miserit eos ad ordinandum, quia infirmus, siue occupatus, cui competet interstitiorum dispensatio? Huius difficultatis resolutio, adhuc sub iudice est, & quia de ea scriptū nihil reperi, quod plene, ac vsquequaque satisfaciat, hac in re nolo Iudicem agere. Quidam dicunt, quod competit Episcopo ordinatori, iuxta supradicta; alij vero quod præfato Abbati: liceat cuilibet tenere quod voluerit, aut consulantur Illustrissimi Cardinales Congregationis Sacri Concilij, siue Regularium. Et hactenus de isto Articulo.

Abbatibus Regularibus facultatem habentibus, ad suos subditos ordinibus Minoribus initiandos, etiam competit cum eisdē in interstitijs dispensare.

ARTICVLVS VIII.

Quanam sit causa sufficiens, & necessaria, ad dispensandum in interstitijs prædictis?

Respondetur per sequentem Conclusionem.

Prima Conclusio.

AD dispēsandum in interstitijs Minorum Ordinum, quæcumque causa videtur sufficere, etiamsi non sit multum necessaria. Probatur hæc Conclusio, nam Conc. Trid. *sess. 23. c. 11.* vbi hac de re agit, postquam dixit, *quod nemo ad Minores Ordines, nisi per temporum interstitia promoueatur,* nulla prorsus facta mentione de causa, subdit, *nisi aliud Episcopo magis expedire videatur.* Quod quidem non dixit, loquendo de promouendis ad Subdiaco-

Ad dispensandum in interstitijs Minorū Ordinū, quæcumque causa sufficit, etiam si non sit multum necessaria.

Concil. Tridēt. sess. 23 c. 11.

diaconatus Ordinem, nam de istis ait, *vt nõnisi post annum à susceptione postremi gradus, Minorum Ordinum, promoueãtur, nisi necessitas, aut Ecclesiæ vtilitas, iudicio Episcopi, aliud exposcat.* Ex quibus verbis clare colligitur, quod maior causa est necessaria, & requiritur, ad dispensandum in interstitio vnius anni, post susceptos Minores Ordines, vt ad Subdiaconatum ascendatur, quam ad dispẽsandum in interstitio, quod debet haberi, vt ascendatur ab vno gradu Minorum Ordinum, ad alium altiorem: sed ad recipiendum Subdiaconatum non completo interstitio vnius anni, sufficit vtilitas, aut Ecclesię necessitas iudicio Episcopi: ergo ad dispensandum in Minoribus Ordinibus recipiendis, & ipsorum interstitijs, quæcumque minor causa sufficit, cum Concilium nullam exposcat, sed id, in totum iudicio Episcopi relinquat. Quod & confirmatur, nam & interstitium supradictorum Minorum Ordinũ, & vnius gradus ad alterum, de iure non esse debet annus, neque Concilium annum requirit, aut constituit aliquod tempus determinatum, sed illud relinquit iudicio Episcopi, quod magnum argumentum est, in id quamcumque causam sufficere, ad dispensandum. Sed quid de interstitio vnius anni, requisito ad Subdiaconatum, a susceptione postremi gradus Minorum Ordinum? Respondeo, & fit secunda Conclusio.

Nota hoc valde. In illis Episcopatibus, in quibus erat antiqua consuetudo ante Concilium Trid. dandi omnes Ordines Minores simul cum Subdiaconatu, non est improbabile post præfatũ Concilium idipsum fieri posse.

Secunda Conclusio.

Non est omnino improbabilis eorum sententia, & opinio, quæ dicit, quod in illis Episcopatibus, in quibus erat antiqua cõsuetudo, ante Conciliũ Tridentinum, dandi omnes Ordines, simul cum Subdiaconatu, etiam nunc post præfatum Concilium, possunt conferri. Hæc Conclusio, vt etiam dixi supra, in fine ar. 5. est expresse Nauarri in Manuali, c. 25. num. 71 & c. 27. num. 241. quam, & probat ex Glossa communiter recepta, *in c. de eo, de tempore, ordi. & ex c. 2. de eo, qui furt. ord.* & ex D. Anton. 3. par. tit. 14. c. 16. §. 16. & fundat eam in hoc, quod quamuis Concilium, locis supracitatis, quoad hoc reuocet priuilegia omnia, non tamen (inquit) derogat consuetudinibus. Quod, & confirmatur ex doctrina, quam in simili casu adducit Armilla, *tit. ordo, §. 6.* argumento deducto, *ex c. quod translationem de temp. ord.* Neque dictis obstare videtur, cõstitutio Sixti V. edita cõtra male promotos, vbi stricte pręcipit, obseruari Cõcilium, quoad interstitia, non obstantibus quibuscũque, &c. nam respondere potest, quod etiam prædictus Sixtus, non reuocat consuetudines, sed tantum præcipit, atque prætendit, quod seruetur prædictum Concilium Tridentinum. Dixi notanter, atque consulto in cõclusione, quod non videtur esse omnino improbabilis, sententia, & opinio, quæ hoc dicit, propter tãtorum virorum auctoritatẽ, iura, & rationes, quas pro se habet. At ego nihilominus, impręsentiarum, neque illam approbo, neque reprobo, aut volo, hac in re iudicem agere: aliorum esto iudicium.

Naua. in Man. c. 25. nu. 71. & c. 27. num. 241.
Glos. in c. de eo, de temp. ord. & cap. 2. de eo qui furt ord.
D. Anton. 3. p. tit. 14. c. 16.
Armilla, tit. ordo, § 6.
c. Quod transl. de tẽp. ordi.

Tertia Conclusio.

Ad ascendendum à Subdiaconatu, ad Diaconatum, non seruato interstitio vnius anni, non tanta causa est necessaria, aut requiritur, quanta ad ascendendum à Minoribus Ordinibus ad Subdiaconatum. Probatur hæc Conclusio ex verbis Concilij Tridentini prædicti, loquendo de progressu ab vno in aliud, nam ad hoc vltimum, vt constat ex fine, c. 11. sess. 23. requiritur, *necessitas, aut Ecclesiæ vtilitas iudicio Episcopi determinanda*, ad illud vero primum, nihil tale exposcit Concilium, sed absolute, illud relinquit iudicio Episcopi. Quod vt pateat, prædicti Concilij libet verba referre, quæ habentur in c. 13. Inquit Concilium: *Promoti ad sacrum Subdiaconatus Ordinem, si per annum saltem in eo non sint versati, ad altiorem gradum non permittantur ascendere: nisi aliud Episcopo videatur*, & nullã facit mẽtionem de supradicta necessitate, aut Ecclesiæ vtilitate. cuius quidem rei, si quæratur causa, ob quam supradicta verba non fuerint apposita, fateor me prorsus illam ignorare, nisi forte factum id fuerit, quia in ascensu à minoribus Ordinibus ad Subdiaconatum, mutatur status, in ascensu vero à prędicto Subdiaconatu, ad Diaconatum, non mutatur status, quia iam est mutatus. sicq. videtur, quod primum illud maiori consideratione, atque dispensatione indigeat. Ferat rationem aliam, cui occurrerit.

Maior causa requiritur ad ascendendum à Minoribus Ordinibus, ad Subdiaconatum, non seruato interstitio, quam ad ascendendum à Subdiaconatu ad Diaconatum.

Cõcil. Tridẽt. sess. 23. c. 11.

Quarta Conclusio.

Ad dispensandum in interstitio vnius anni, secũdum dictum Concil. requisito, ad ascendendum à Diaconatu, ad sacrum presbyteratus Ordinem, maior causa requiritur, quam in omnibus supradictis. Hæc Conclusio est, certa, & vera, quæ & potest colligi ex verbis eiusdem Concilij: nam ad dispensandum in interstitio vnius anni, requisito ad ascendẽdum à Subdiaconatu ad Diaconatum, nullã causam requirit, sed illud remittit iudicio Episcopi, vt dictum est, & constat, *ex c. 13. sess. 23.* Ad ascendendum, vero ad Subdiaconatum, post susceptionem postremi gradus Minorum Ordinum dicit etiam, vt id non fiat, nisi post annum, nisi necessitas, aut Ecclesiæ vtilitas iudicio Episcopi aliud exposcat, vt constat, *ex c. 11.* Vbi notandum venit, quod dicit, disiunctiue, *nisi necessitas, aut Ecclesiæ vtilitas iudicio Episcopi aliud exposcat*, insinuãdo, quod quęlibet illarum sufficit (necessitas, inquam, aut vtilitas) at vero ad ascendẽdum à Diaconatu ad sacrũ Presbyteratus Ordinem, omnia supradicta expostulat Concilium, & non quidem disiunctiue, sed copulatiue loquitur, ac simul, vt cõstat, *ex c. 14.* vbi sequentia verba habẽtur: *Ad Presbyteratus Ordinem, non assumantur, nisi qui ad minus, per annum integrum in Diaconatu ministrauerint, nisi ob Ecclesiæ vtilitatem, ac necessitatem aliud Episcopo videretur.* Quibus verbis Concilium vtendo dictione copulatiua, insinuare voluit, quod in supradicto ascẽsu, ad dispensandum in dicto interstitio, vtilitas, atque necessitas, simul debent interuenire, ac probari iudicio Episcopi. Neque id mirum, cum Presbyteratus ministeriũ, sit alijs omnibus maius, & altius, & onus (vt dicitur) humeris, etiam Angelicis formidandum, pro quo facit, *c. cum sit ars artium de ætate, & qualit. p ...*

Ad ascendendum à Diaconatu ad Sacerdotium, siue Presbyteratum, nõ seruato interstitio, maior causa requiritur quam in omnibus supradictis.

Cõcil. Tridẽt. sess. 23. c. 13. Cõc. vbi supra c. 11.

Nota hoc valde de promouendis ad sacrum Presbyteratus Ordinem.

Conc. vbi supra c. 14.

c. cum sit ars artium, de ætate, & qualit. ordi.

Sed dices, quid intelligetur, vtilitatis, siue necessitatis nomine, ad dispẽsandum in interstitijs? Syluester, *verbo ordo, 3. §. 10. in fin.* In casu quodam ibi proposito dicit, quod tunc dicitur exigere vtilitas Ecclesiæ, vt aliquis ordinetur, quando indiget ministris, & non sunt alij idonei præter illum, qui habet ordinari, tunc vero necessitas expostulat idipsum, quando omnino nullus est alius. Sed certe ista nimis rigida, atque rigorosa sunt, & si hoc necessario foret expectandum, fere numquam posset dispẽsari in supradictis interstitijs. Et Syluester loquitur in casu valde dissimili; tunc scilicet, quãdo Episcopus, vult aliquem compellere ad Ordines suscipiendos inuitũ, & tunc certum est, quod non potest ipsum compellere, nisi adsit prædicta necessitas, aut Ecclesię vtilitas. Vnde nõ ita stricte credo esse pẽsandã, atq. cõsiderandam supradictam necessitatẽ, aut vtilita-

Difficultas. Quid intelligatur necessitatis, siue vtilitatis nomine, ad dispẽsandum in interstitijs.

Sylu. verb. ordo 3. §. 10. in fin.

Difficultatis prędictæ resolutio.

vtilitatem, sed tunc dicetur esse Ecclesiæ vtilitas, quando sunt pauci idonei ministri, & aliqualiter vtile erit, quod aliquis ordinetur. Tunc vero necessitas, quando non solum sunt pauci Ecclesiæ ministri, verum etiam deficiunt idonei, & non idonei. Quæ etiam omnia, moraliter consideranda sunt, siquidem non consistunt in puncto indiuisibili, sed habent suam latitudinem, quę in omnibus alijs rebus moralibus reperitur, aut dijudicandę erunt supradicta vtilitas, & necessitas, arbitrio boni viri, cũ iuxta *l. 1. C. de iure, deliberandi*, quæ à lege non habent præfixam determinationem, relinquantur arbitrio boni viri: boni inquam, atque prudentis Pręlati, siue Episcopi, qui hac in re non esse debet strictus nimis, memor illius sapientis dicti, Prou. 30. *Noli esse nimium iustus, nam qui vehementer emungit, elicit sanguinem.* Hactenus de isto Articulo.

Quæ à lege non habent præfixam determinationem, relinquantur arbitrio boni viri.

ARTICVLVS IX.

Verum Monachalium Religionum Abbates, & maxime Benedicti, sibi subditis, Minores Ordines possint conferre?

Respondetur per sequentem Conclusionem.

Prima Conclusio.

Abbates Benedicti olim, de iure cõmuni antiquo, conferre poterãt Minores Ordines sibi subditis, nõ solum Monachis sed etiam, & laicis, in quos ordinariam Ecclesiasticam habebant iurisdictionẽ.

DE iure communi antiquo loquendo, Abbates Ordinum Monachalium, Benedicti, Minores Ordines poterant conferre sibi subditis, non solum Monachis, verum etiam, & laicis, in quos ordinariam Ecclesiasticam habebant iurisdictionem. Hæc Conclusio habetur expressa, *in c. Abbates, de priu. lib. 6.* cuius hæc sunt sequẽtia verba, post alia: *Nec liceat eis alijs, quam suis Monachis, & Monasteriorum suorum Conuersis, & qui ad illa conuolauerint, & in quos Ecclesiasticã, & quasi Episcopalẽ, obtinent iurisdictionem, primam Clericalem tonsurã cõferre, nisi eis id competat ex pleno prefatæ sedis indulto.* Ex quo loco à contrario sensu colligitur, quod illis, in quos prędictam habebant iurisdictionem, non solum Monachos, verum etiam, & laicos bene poterant eiusmodi, primam Clericalem tonsuram conferre. Quod & expresse tenet Syluester verbo Religio, 3 q. 2. & extendit illud ad omnes Minores Ordines, quamuis dicat, id non competere, nisi dumtaxat Abbatibus Muratis Benedictis, atque Pontificalibus insignibus decoratis, prout in tali dignitate constitutis fieri cõsueuit, atque in Presbyterorum Ordinem receptis; in exteras vero personas, id haudquaquam poterant efficere, nisi speciali Sedis Apostolicæ priuilegio fuissent muniti. Sed quicquid de hoc sit, iam hæc omnia immutata sunt, per Concilium Tridentinum. Vnde, & de iure nouo aliter est dicendum. De quo sit secunda Conclusio.

c. Abbas de priu. lib. 6.

Sylu. verb. Religio, 3. q. 2.

Secunda Conclusio.

De iure nouo innouato per Cõc. Trid. iam non licet Abbatibus, etiã mitratis, & benedictis, Minores Ordines conferre, nisi solum Regularibus, sibi subditis.

De iure nouo loquendo, innouato per Conciliũ Tridentinum, iam non licet Abbatibus prædictis, vtcumque Mitratis, ac Benedictis, Minores Ordines conferre, nisi dumtaxat Regularibus sibi subditis. Hęc Cõclusio habetur expressa in dicto Cõc. *sess. 23. c. 10.* cuius hæc sunt sequentia verba: *Abbatibus, ac etiam alijs quibuscumque, quantumuis exẽptis, non liceat in posterum, intra fines alicuius diœcesis consistentibus etiamsi nullius diœcesis, vel exẽpti esse dicantur, cuiquam qui Regularis subditus sibi non sit, tonsuram, vel minores ordines cõferre* Hęc Concil. Ex quo loco colliguntur duo. Primo, quod Regularibus sibi subditis, bene possunt Abbates quicumque exempti, Tonsuram, Minoresq. Ordines conferre. Secundo, quod non idipsum possunt facere, cum alijs etiam sibi subditis, & in quos etiã ordinariam Ecclesiasticam habent iurisdictionem, si Regulares non extiterint. Per quæ cessant, quæstiones, & difficultates, quæ hic solebant adduci, de Abbatibus exemptis, inuitatis ab alijs Abbatibus etiam exemptis, an possent ordinare Monachos alterius Monasterij exempti, non sibi subditos, similiter, & nouitios, & qui ad ipsorum Monasteria cõuolauerint, vt ibidem conuertantur, & fiant Monachi, quod facere olim erat sibi cõcessum, per supradictum *c. Abbates, de priu. lib. 6.* cũ re vera, omnes prædicti sint sæculares, nõ vero Regulares sibi subditi, atque subiecti, vt determinat Cõcil. Trid. prędictum. Quæ omnia plenius constant, ex quadam constitutione Extrauaganti, Pij V. cuius meminit Nauarro, c. 27. num. 158. vbi habetur, quod solummodo conceditur licentia Abbatibus prædictis, initiandi Regulares sibi subditos.

Concil. Tridẽt. sess. 23. c. 10.

c. Abbas de pri. lib. 6.

Naua. c. 27. nu. 158.

Tertia Conclusio.

Abbates etiam non benedicti, primam Tonsuram, aliosq. Minores Ordines sibi subditis Regularibus cõferre possunt.

Eiusmodi munus, & officium, exercere possunt nunc, non solum Abbates Benedicti, verum etiam, & non benedicti, primamque tonsuram, Minoresque Ordines conferre Regularibus sibi subditis. Probatur hæc Conclusio, nam, & ad id speciale habent priuilegium Eugenij IV. ac Iulij II. cõcessum Ordini Cisterij, & Congregationi Montis Oliueti, & sanctæ Iustinæ, seu Montis Cassini, quo cõceditur, quod licet munus benedictionis, eisdem Abbatibus non impendatur, omnibus tamen, & singulis honoribus, præeminentijs, prærogatiuis, iuribus, & insignijs, Abbatibus Benedictis competentibus, fungi possunt. Quod vt dicitur, etiam Leo X. concessit, Congregationi Camaldulensi, prout tradit Collector priuileg. prædicti Ordinis Cisterij, *tit. Abbas, §. 4. & 5.* asserens id, quod in prædicta nostra Conclusione est dictum, nempe quod supradicti Abbates, etiam non Benedicti, possunt Regularibus sibi subditis, primam Tonsuram, & Minores Ordines conferre, etiam stando in decretis Cõc. præd. Trident. Pro cuius maiori intelligentia, atque declaratione, aduertendum est, quod olim, secundum ius commune antiquum, idipsum facere poterant, Abbates non Benedicti, electi in Abbates, si Episcopi differrẽt eosdem benedicere, iuxta ea, quæ tradũtur à Doctoribus communiter, *in c. 1. de supplen. neglig. Prælat.* vbi sequentia ponuntur verba. *Statuimus, vt si Episcopus tertio, cum humilitate, ac deuotione, sicut conuenit requisitus, substitutos Abbates forte renuerit benedicere, eisdem Abbatibus liceat proprios Monachos benedicere, & alia quæ ad huiusmodi officium pertinent, exercere, donec ipsi Episcopi suam duritiam recognoscant, & Abbates benedicere non recusent.* Quæ quidem decisio, atque determinatio, satis fuit iuridica, & iuri consona, nã quamuis secundum ius, sicut in Episcopis necessaria est consecratio, ita, & pro Abbatibus prædictis requiratur benedictio, at inter eos circa hoc, adhuc est latissimũ discrimen. Nam Epŝ non dicitur, neque proprie est Episcopus, nisi sit consecratus, vt habetur in iure, *in c. licet, de transl. Episc. c. vna, de his quæ fiunt à Prælatis sine consensu Capituli*, & tradit late Panorm. *in cap. eam te.* Vnde, & potest repelli per exceptionem, vt ne fiat Episcopus, vsque ad cõsecrationem, prout habetur, *in c. super his, de accus. & cap. nosti, de electione*, at Abbas, electus, & confirmatus, etiam non benedictus, seu ante benedictionem, dicitur Abbas, atque vt visum est, *in cap. 1. de suppl. negligen. Prælato.* ex negligentia, & contumacia superioris Episcopi, nolentis eum

Collector priuil. tit. de Abbas, §. 4. & 5.

c. 1. de suppl. neglig. Prælat.

c. Licet, de trãs. Episc. c. vna.

Panor. in c. eam te.

c. Super his, de accus. c. nosti, de elect.

c. 1. de suppl. neglig. Prælat.

benedicere, poterat adhuc facere, & exercere omnia Prælaturæ suæ munera, & officia. Quorum ratio differentiæ est, nam Episcopo per consecrationem confertur ordo, & ipsius consecratio in iure, dicitur ordinatio. vt constat ex *c. quoniam quidam, d.75* at Abbatibus per benedictionem, nullus confertur Ordo, neque ipsorum benedictio in iure dicitur ordinatio. Vnde fit, quod adhuc non benedicti, non solum de iure speciali, verum etiam, & de iure communi in casu prædicto, Minores Ordines possunt conferre sibi subditis, cum electi, & confirmati in Abbates, etiam ante benedictionem, sint vere, & proprie Prælati, & Abbates, & per benedictionem, nulla sibi ordinatio conferatur. Et hæc de isto Articulo breuiter dixisse sufficiat.

c. Quoniam quidam, d.75.

ARTICVLVS X.

Vtrum omnes Ordines, tam maiores, quam minores sint, dicique debeant vnum tantum Sacramentum, an vero plura?

Conclusio.

OMnes Ordines, tam maiores, quam minores sunt, atque efficiunt vnum tantum sacramentum, non vero plura. Hæc Conclusio est expressa D. Thomæ *in 4 sent. d.24. art.3.* vbi, & dicit, quod diuisio Ordinis in septem, non est alicuius integralis in suas partes, aut vniuersalis in sua particularia, sed cuiusdam potestatiui in suas potentias, cuius plenitudo est tantummodo in Sacerdotio. Et ponit exemplum de anima rationali, quæ diuiditur in vegetatiuã, sensitiuam, atque intellectiuam, quæ quidem virtute, sunt plures, sed re vera nõ sunt, nisi vnica tantum anima. Hoc etiam tradit Syluest. *verb. ordo 1. q.4.* & dicit idem esse de mente Palud. qui ait, quod Ordo est vnum Sacramentum, non vnitate indiuisibilitatis, sicut punctum, neque vnitate continuitatis, sicut linea, aut perfectione vnius formæ, sicut corpus animatum, sed perfectione vnius finis, quia licet ex diuersis Ordinibus specialibus cõstituatur, omnes tamen ordinãtur ad vnum actum, scilicet ad consecrationẽ Eucharistiæ. Videatur hac de re Magister Soto, *in 4 sent. d.24. q.1. ar.3.* vbi, & de omnium, & singulorum prædictorum Ordinũ proprijs actibus, latissime tractat, & quod & facit Syluester *verbo ordo, 2. q.3.* vbi ad hoc propositum dicit plura, eaq. notatu dignissima, quæ quia lõgiorem requirebant disputationem, & tractationem, nec sunt mei muneris, atque propositi, breuitati studens, consulto impræsentiarum facio missa, videantur ibidem. Hactenus de isto Articulo, & de tota Quæstione.

Ordines maiores & minores sunt vnum tantum Sacramentum.

D. Th. in 4. sent. di.24. art.3.

Sylu. verbo. ordo, 1. q.2.

Palud.

Sot. in 4 sent. d. 24. q.1. ar.3.

Sylu. verb. ordo 2. q.3.

QVÆSTIO XXXIX.

De Ordinibus sacris, quantum ad personas ordinãdas, & promouendas, in decem Articulos diuisa.

1 *Vtrum ante legitimam ætatem, aliqui ordinari possint?*

2 *Vtrum anni prædicti, requisiti iuxta Conc. Trid. ad suscipiendos sacros Ordines, requirantur necessario, quod sint completi, an vero sufficiat, quod sint incepti?*

3 *Vtrum Regulares ordinari possint absque literis dimissorijs, & cuiusnã esse debeant, proprij Prælati; an vero Episcopi diœcesani?*

4 *Vtrum in bitis literis prædictis commendatitijs, siue dimissorijs suorum Prælatorum, corã Episcopis, Regulares præsentati, ab eisdem possint, aut debeant examinari?*

5 *Vtrum Religiosi Societatis Iesu, sine titulo beneficij, aut patrimonij, possint, & debeant ordinari?*

6 *Vtrum Regularis, ordinatus extra tempora, seu ante legitimam ætatem, aut sine literis dimissorijs, sit ipso facto suspensus?*

7 *Vtrum qui initiatur prima Tonsura, & minoribus Ordinibus extra tempora, aut non seruatis interstitijs, vel sine literis dimissorijs, aut cum falsis, sit ipso facto suspensus?*

8 *Vtrum Prælatus Regularis, potestatem habẽs ad dispensandum, cum aliquo sibi subdito ad omnes Ordines, concessa licentia ad minores quatuor, & ad Subdiaconatum, visus fuerit dispensare, vt promoueri possit postmodum etiam eo mortuo, ad omnes alios?*

9 *Quinam actus sint iure prohibiti actualiter suspensis, in quibus se exercendo, atque intromittendo, efficiuntur irregulares?*

10 *Vtrum ordinatus ante legitimam ætatem, & factus propterea suspensus, perueniendo ad eam, ministrare possit absque vlla alia, desuper accepta dispensatione, suumq. Ordinem solemniter exercere?*

ARTCVLVS PRIMVS.

Vtrum ante legitimam ætatem, aliqui ordinari possint?

PRo huius Articuli intelligentia, præmittere libuit ex Syluestro, in Summa, *verbo ætas, num.2. dicto 3.* quod olim ad suscipiendos Ordines, in prima Tonsura requirebatur ętas septem annorum cõpletorum, per *c. in singulis d.77.* & etiam pro tribus Minoribus Ordinibus, vt dicitur *in d. c. in singulis,* & ante hanc ætatem, conferens illos alicui, nisi vt Religionem intraret, suspensus erat ipso facto per annum, à collatione eiusdem Ordinis *per c. nullus Episcopus, de temp. ordin. lib.6.* Pro Accolytatu requirebatur ætas duodecim annorũ cõpletorum, vt dicitur *in d. c. in singulis.* Pro Subdiaconatu, 18. annorũ inchoatorum, pro Diaconatu vero 20. annorũ pro Presbyteratu autẽ 25. vt habetur *in Clemẽt.* quę incipit: *Generalem, de ætat. & qualit. ordin.* Hęc erãt de iure communi antiquo loquendo, & si quis ante dictam ætatem ordinabatur, suscipiebat quidem characteris ordinem, non tamen executionem, vsque ad tempus cõpletum, vt habetur *in d. Clement. generalem,* neque in his poterat Episcopus dispensare. Sed nũc per Conc. Tridẽt. iam hæc omnia sunt immotata, nam quicquid sit de prima Tonsura, & Minoribus Ordinibus, de quibus nihil quoad hoc de nouo ibidẽ reperitur stabilitũ, de minoribus loquendo, habetur *sess. 23. c. 12.* vt nullus in posterũ, ad Subdiaconatus Ordinem, ante 22. ad Diaconatus vero, ante 23. ad Presbyteratus autẽ ante 25. ætatis suę annũ promoueatur: & additur, quod aduertãt Episcopi, non singulos in ea ætate cõstitutos debere, ad hos Ordines assumi, sed dignos dũtaxat, & quorũ probata vita sit senectus. Et vt ne quispiã putaret, hęc tantũ esse constituta, atq. ordinata pro Clericis, de Regularibus additur. *Regulares quoque neque in minori ætate, nec sine diligenti examine Episcopi ordinent priuilegijs quibuscumq. quoad hoc penitus exclusis.* Atque vt habetur in Extrauag. *cum ex sacrorum,* quæ est Pij II. omnes, qui ante legitimã ætatẽ, Ordinẽ aliquem sacrũ accipere pręsumpserint, ipso iure à suorum Ordinũ sunt executione suspensi; & si huiusmodi, suspensione durante, in eisdem ministrent, incurrunt irregularitatem, quod est certissimum, atque constitutissimum, & omni procul dubio: Hoc præmisso, atque præsuppo-

Sylu. verb. ætas num. 2. dicto 3.

Quæ ætas requirebatur olim ad Minores Ordines suscipiendos.

c. In singulis, d 77.

c. Nullus Episcopus, de temp. ordin. lib. 6.

c. In singulis.

Clem. gener. de æta. & qualita. ordin.

Cõcil. Trident sess. 23. c.12.

Quæ ætas requiratur ad suscipiendos sacros Ordines. ex Concil. Trident.

Extrauag. Cum ex sacrorum.

supposito, veritatis elucidandæ gratia, præsentem Articulum libuit proponere. Vtrum scilicet, ante legitimam ætatem, aliqui ordinari possint. vt cunctis pateat, qualiter priuilegia omnia, quæ Regularibus cunctis, circa hoc fuerunt concessa, iam per Conc. Trid. penitus sunt annullata, & reuocata.

Monu. Ord. 1. imp. fo. 65. & 2. 69. conc. 147. Suppl. fo. 99. cõcess. 356. Comp. verb. dispens. §. 14.

Et vt eorum aliqua habeatur notitia, dico, quod vt constat ex *Monum. nostri sacri Ordin. 1. impress. fol. 65. & 2. fol. 69. concess. 147. & Supplem. f. 99. concess. 356.* & refertur in Compendio *verbo, dispensatio, §. 14.* Innocent. VIII. olim *dispensauit, cum nostro sacro Fratrum Minorum Ordine, quod postquam Fratres huiusmodi attigerint 23. ætatis annum, dum tamẽ sufficientes essent, promoueri possent ad Sacerdotium, & Missas celebrare, non obstante iure, cæterisq. in contrarium faciẽtibus quibuscumque,* & idem Innocent. postea concessit, *quod Generales, & Prouinciales possent dispensare cum Fratribus suis 22. anno completo, quoad Sacerdotium,* vt habetur in dictis Monument. *prima impress. 65. & 2. fol. 69. concess. 178. & in Supplem. f. 99. concess. 356.* & refertur in eod. Comp. verb. vbi supra, §. 15 vbi, & aduertit priuilegiorũ Collector, quod post mortem Innoc. VIII. prædicti, qui prædictas concessiones, siue dispensationes fecit, in Capitulo generali Florentiæ celebrato, pro potiori rerum harum obseruantia, factum fuit, sequens statutum: *Insuper cũ ad Ordinem Sacerdotij non debeat quis ascendere faciliter, nisi cui suffragetur ætas, & morum grauitas, deinceps cum aliquo non dispensetur, vt Sacerdos efficiatur, qui 25. ætatis suæ annum nondum attigerit, aut si casus necessitatis emerserit, propter Sacerdotum paucitatem, saltem qui dispensauerit, cõsilium quatuor Guardianorum simul requirat, qui supra dispensandi necessitatem debeant arbitrari, quorum conscientia sint onerata vt quod erit necessariũ pensatis vndiq. pensandis, ipsi cõsulant.* Hæc vbi supra, sicq. olim erat positum in cõsuetudine, obseruabaturq. in communi praxi, neque super hac ætate necessario requisita, dispẽsabatur cum aliquo, nisi in prædicto casu, ac existente aliqua magna necessitate, & interueniente iusta, & rationabili causa. At nunc eadem etiam existente, idipsum fieri non potest, prout dicetur in Conclusione sequenti.

Conclusio.

Post Cõc. Trid. nullus ante legitimam ætatem ab eo positi, potest ad sacros Ordines promoueri, neque quoad hoc aliquod priuilegiũ Regularibus suffragari potest.

NVnc post Cõcilium Tridentinum, nullus omnino ante legitimam ætatem, ab eo positam, promoueri potest ad sacros Ordines, neque quoad hoc aliquod Regularibus suffragari potest priuilegium. Hæc Conclusio habetur expresse, loco vbi supra, ab illis verbis, *nullus in posterum,* vsque ad illa, *priuilegijs quibuscumque, quoad hoc penitus exclusis:* nam vbi verba adeo sunt determinata, vt dicitur, in expressis, nullus est locus coniecturis. Et aduerto, vt nulli sit errandi causa, quod post Concil. Trid. nulla est facta concessio, Religioni alicui, saltem quam viderim authenticam, qua concedatur eiusdẽ professoribus, & alumnis, vt ad Presbyteratus Ordinem promoueri possint, ante 25. annum prædictum: nam quamuis feratur in Comp. Societatis Iesu, *tit. de Concilio Tridentino, §. 3.* quod Pius V. olim, anno Domini 1566. 13. Martij, concesserit quoddam viuæ suæ vocis Oraculum, seu potius declarauerit, quod nos Fratres Minorum in foro cõscientiç, tãtum, vti possimus omnibus gratijs, & priuilegijs, per antecessores suos cõcessis, etiam quoad illas, quæ sunt restrictæ, seu derogatæ per Concil. Tridet. cuius quidem viuæ vocis Oraculi copia, vt dicitur, habetur Authẽtica Toleti, in archiuio nostri Conuentus sancti Ioãnis Regum: nihilominus eiusmodi viuæ vocis Oraculo, nullatenus vti licet,

Comp. Societ. Iesu, tit. Concil. Trid. §. 3.

nam vel non est multum authẽticum, & quamuis sit authẽticum, illud postea reuocauit Sixtus V. per nouam suam Constitutionem, quę incipit, *Sanctũ, & salutare,* facta contra male promotos, qua stricte præcepit, seruari Concil. Trid. præd. non obstãtibus Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, editis etiam in Concilijs generalibus, cęterisq. contrarijs quibuscumque. Quam Sixti Constitutionẽ, Clemens VIII. postea confirmauit, anno Domini 1595. pridie Kalend. Mart. Pontif. sui anno V. quãuis in alijs eamdem moderauerit. Sed quoad hoc de ætate, ac alijs, de quibus infra dicemus, stricte pręcepit seruari Conc. Trid. Et sanctissimus Dominus noster Paulus V. quamuis priuilegia nostra cõfirmauerit, fuit tamen, vt iam supra diximus, cum hac exceptione, seu potius additio, quatenus nõ sint contraria decretis Conc. Trid. præd. cæterisq. Apostolicis Constitutionibus. Vnde circa hoc, & reuocationem prędicti viuę vocis Oraculi (si quod fuit) & quod eo vti nullus potest, etiam in foro consciẽtię, nulla iam subest ratio dubitandi. Et hęc pro isto Articulo dicta sufficiant.

ARTICVLVS II.

Vtrum anni prædicti, requisiti iuxta Cõcilium Tridentinum, ad suscipiendos sacros Ordines, requiratur necessario, quod sint completi, an vero sufficiat quod sint incepti?

Respondetur per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

Sufficit ad receptionem sacrorum Ordinum, quod anni à Cõcil. assignati, sint incepti, non vero requiritur, quod sint completi.

SVfficit supradictos annos esse inceptos, nec necessario requiritur, quod sint completi. Hęc Cõclusio est omnium Doctorum communis, de qua, & vidẽdus est Syluester, *verbo, ætas, q. 2.* vbi, & mouet hanc difficultatem, quomodo veniat dignoscẽdum, an annus debeat esse completus, an vero sufficiat inchoatus, quando dubitatur de mẽte aliquid statuentis, siue disponẽtis. Et respondet iuxta Glos. *in Clemene. generalem, de ætate, & qual.* quod si ętatis tempus ponatur in ablatiuo, cum præpositione *in,* vt si dicatur, quod ordinetur quis, quoad Subdiaconatum in anno 18. quoad Diaconatum vero, in anno 20. quoad Sacerdotium, siue Presbyteratũ in 25. sufficit inchoatio. Si vero ponatur in genitiuo, vt si dicatur, quod sit ætatis 18. 20. aut 25. annorum, tunc (inquit) requiritur complemẽtum. Quod & probat auctoritate multorum Iuriscõsultorum, sed maxime Bart. *in l. si is cui, ff. de legat. 1.* vbi generaliter loquendo dicit, quod quãdo ætas profertur in genitiuo, requiritur, vt sit completa, at in ablatiuo, cum præpositione *in,* sufficit, quod sit inchoata. Et addit, quod etiãsi ponatur sine præpositione, requiritur quod sit cõpleta, & cõsumata, *iuxta Clem. primam de sequestratione possessionum, & fructuum.* Si autem ponatur in accusatiuo, cum verbo significãte rem perfectam, aut cum præpositione *per,* vel in futuro coniunctiui, requiritur etiam completa, iuxta *l. non putabam, & l. si annus, ff. de cond. & demonstrat.* Sed sine tali verbo, si de fauore agitur, sufficit inchoatio; si de odio, requiritur complementum, iuxta *l. ad Rempublicam, ff. d. muner. & hono.* In accusatiuo autem, cum præpositione *ad,* sufficit inchoatio, iuxta *l. qui filium. ff. ad Trebell.* Hæc supradictus Syluester, de mente Bartoli. Quę sunt valde notanda, atque memoriæ commendanda, si quidem deseruire possunt pro multis casibus, quorum exempla adducere non libuit, vt breuitati studeam, & quia longiorem requirebant di-

Sylu. ver. ætas, q. 2.

Gl ss. in Clem. generalẽ, de ætate, & qual.

Bart. in l. si cui ff. de lega. 1.

l. Nõ putabam. l. Annus. ff. de conditio. & demonst.

l. Ad Rempub. ff. de muner. & hono.

l. Qui filium ff. ad Trebel.

sputationem, poterunt videri in locis prædictis. Et redeundo ad propositum, vnde digressi sumus, dico, quod anni prædicti, secundum Concil. Trid. ad sacros Ordines suscipiendos sufficit, vt sint inchoati, nō vero requiritur, quod sint completi: tum etiā quia de fauore agitur, atque vt dicitur, odia restringi, fauores vero conuenit ampliari: & tādem quia id similiter fuit olim interpretatum, atq; declaratum, secundum antiquū ius, in supradicta *Clementina generalem*. Et Concilij ipsius verba satis, id indicant, cum dicat, nullus promoueatur ad Subdiaconatus Ordinem, ante 22. ad Diaconatus vero ante 23. ad Presbyteratus autem ante 25. ætatis suę annum: nam cum non addat completum, satis datur intelligi, sufficere, eosdem fuisse inceptos, & cōmunis vsus satis id declarauit. De hac ætate ordinādorū videndus est Magister Soto, *in 4. sent. d. 25. q. 1. ar. 2.* & Nauarro in Manuali, *c. 25. n. 30. & 27. nu. 155.* Ioannes Gutierez, *lib. 1. suarum qq. Canon. q. 27. num. 8.*

Sot. in 4. sent. d. 25. q. 1. art. 2. Naua. in Man. c. 25. num. 30. & 27. nu. 155. Ioā. Gutier lib. 1. qq. Can. q. 26. nu. 8.

ARTICVLVS III.

Vtrum Regulares ordinari possint absque literis Dimissorijs, & cuiusnam esse debeant proprij Prælati, an vero Episcopi diœcesani?

Concil. Tridēt. sess. 23. ar. 8.

Ratio dubitādi est, nam in Concil. Trid. *sess. 23. art. 8.* hac de re agendo, dicitur, quod nullus etiam cuiusuis generalis, aut specialis rescripti, vel priuilegij prætextu, ordinetur, etiam statutis temporibus, nisi eius probitas, ac mores, Ordinarij sui testimonio commendentur. Ex quibus verbis, cum absolute dicatur, Ordinarij sui, inferre olim nonnulli Episcopi voluerūt, ad eosdem hoc pertinere, & asserebant, quod quoad hoc Ordinarius nō erat Regularium, ipsorum Prælatus, sed Episcopus diœcesanus. Sed his non obstantibus, in contrarium statuitur Conclusio.

Conclusio.

Patentes literæ ordinandorum, debēt esse Prælatorū Ordinariorum, non vero Episcoporum.

Patentes literæ Dimissoriæ, siue commendatitiæ, quibus Regulares ordinandi sunt, esse debent suorum Prælatorum Ordinariorum; non vero Episcopi diœcesani. Hæc Conclusio probatur primo, ex præallegato loco Conc. Trid. postquam illud committit ordinandorum Ordinario Prælato. Nec negari vllo modo potest, quod Generalis, & Prouinciales, seu etiam inferiores Prælati, vbi id consuetudine est positū, quoad hoc Prælati sint Ordinarij. Nec de hoc vlla esse potest ratio dubitandi, cū Concilium ipsum dicat, in prædictis literis commēdatitijs, debere ordinādi ipsius probitatem, ac mores commendari. Quonam pacto quæso. tuta, & bona conscientiā, facere id possent Episcopi respectu Regularis, quem forsan numquam agnouerūt, aut saltem cuius probitatē vitam, & mores haud quamquam plene nouerunt? Sed confirmatur præterea ex alio Concilij loco, in eadem sess. c. 10. argumēto deducto à contrario sensu, vbi Abbates, & alij quicumque Prælati, quantumuis exempti, prohibētur, literas prædictas Dimissorias concedere, aliquibus Clericis sæcularibus, vt ab alijs ordinentur: ergo cū proprijs subditis Regularibus, non idipsum facere prohibentur. Et quod in prædicto loco, dicitur de Abbatibus exemptis, intelligendum perinde est de alijs Prælatis ordinarijs, similem iurisdictionem habentibus. Et denique hanc sententiam tenet Nau. lib. 1. Consil. de tēp. ord. cons. 22. & 23. & Enriquez lib. 7. de indulg. c. 26. in princ. Et vt omnis dubitādi omnino tollatur occasio, ea de re iam habetur expressa declaratio, Breue, aut Priuilegium Clemēns VIII. concessum ad instantiam Illustrissimi Monast. de Alcobaca, Regni Portugalliæ, & incipit: *Vt ea quæ pro*, datum, Romæ apud sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die 9. Martij anno 1592. Pōtif. sui anno 1. & habetur authēticum, in lib. priuileg. eiusdem Monast. vbi dictus Clemens VIII. hoc clare dicit: & præcipit inter alia, *vt literæ Dimissoriæ Abbatis prædicti Monasterij, à quibuscumque locorum Ordinarijs admittantur, & recipiantur.* Id quod & dicitur fuisse declaratum ab Illustrissimis sacrę Cōgregationis Cardinalibus. Estq. hoc quāmaxime iuri, ac rationi cōsonum, nam vt dicat, quis magis, siue potius, ferre potest testimoniū de probitate vitæ, ac moribus Religiosi ordinandi, quam proprius eiusdem Prælatus, vtpote qui per diutinā conuersationem, & longissimi temporis spatiū (vt dicitur) ipsum intus, & in cute nouit, tractauit, atque obseruauit? Neque hisce de rebus Episcopus diœcesanus, vllo modo posset fidem facere, de re, quam plene non nouit, aut nosse vllo modo potuit, nisi falsum ferendo testimonium. Præterquā quod & ad id, aliqua extant priuilegia, quæ per Conciliū nullo modo videntur esse correcta, innouata, aut reuocata, concedentia, aut (vt verius dicam) præsupponentia, & dicentia, quod Monachi, siue Regulares, cum suorum Prælatorum Dimissorijs literis, debent, & possunt, ordinari, non vero sine illis. Habentur in Monum. Ord. multis in locis, & referuntur in Comp. Men. *verb. Ord. sacri, §. 1.* & 2. & in Comp. Ord. Cistertij. tit. ord. §. 2. & Cōp. Societ. Iesu, tit. eodem, §. etiam 2. Hactenus de isto Articulo.

Nu. lib. 1. cōs. de temp. ord cōsil. 22. & 23. Enriquez, lib. 7. de indulg. c. 26. à princ.

Nota declarationē Clem. VIII. & Cōgregationis Cardinalium.

Cōp. Men. ver. Ord. sacr. § 1. 2. & 3. Comp. Ord. Cistert. tit. ordo, §. 2. & Cōp. Societ. tit. eod. §. etiam 2.

ARTICVLVS IV.

Vtrum habitis literis prædictis Commendatitijs, siue Dimissorijs suorum Prælatorum coram Episcopis, Regulares præsentati, ab eisdem possint, aut debeant examinari?

Hvic Articulo deseruiet pro ratione dubitādi, id, quod habetur in Monum. Ord. concessisse olim, Eugen. IV. Monachis sancti Benedicti, Congreg. Italiæ, nempe, *vt à quocumque Episcopo, ordinari possent, absque aliquo dictorum Monachorum examine*, quod & Clemens IV. etiam concessit nobis Fratribus Minoribus, habetur in Monum. primæ impress. fol. 56. & 2. fol. 140. concess. 312. & in Suppl. fol. 96. cōcess. 312. & refertur in Comp. *verb. Ordines sacri, § 1.* Nam quamuis postea Leo X. in Concil. Later. *Statuerit, quod Fratres ad Ordines promouendi, possint per Ordinarios, de Grammatica & sufficientia examinari:* addidit tamen, *quod dummodo competenter respondeant, libere debēt admitti* prout habetur in Suppl. fol. 26. concess. 78. & refertur in Comp. vbi supra, §. 7. Hęc deseruiāt pro ratione dubitandi. Sed his non obstantibus, in cōtrarium statuitur Conclusio.

Monu. Ord. imp. fol. 140. conc. 312. & in Supp. fol. 96. cōcess 321.

Comp. ver. ord. sacri, §. 1.

Supp. fo. 26. cōc. 78. Compen. vbi sup. §. 7.

Conclusio.

Quamuis Regulares habeāt patentes literas, Dimissorias, siue commendatitias, a proprijs Prælatis, bene possunt nihilominus ab Episcopis examinari. Hæc Conclusio habetur expressa, in Cōcil. Trid. *sess. 23. c. 12.* vbi ad hoc propositum post alia, sequētia ponuntur verba: *Regulares quoque, neque in minori ætate, nec sine diligenti Episcopi examine ordinentur, priuilegijs quibuscumque, quoad hoc penitus exclusis.* Quod inquit Concilium præcipere, antiquorū Canonum vestigijs inhærendo, postquam præceperat idipsum c. 7. vt fieret cū Clericis, *quod nō ab Episcopis ordinarentur, sine prævio diligenti examine.* Et licet post huiusmodi Concil. decretum, aliqua

Regulares bene possunt ab Epis examinari, quāuis habeant patentes, & Dimissorias literas, à suis Prælatis. Concil. Triden. sess. 23. c. 12.

aliqua ferantur priuilegia, Regularibus cōcessa, *ordinari vt possint, nullo prævio Episcoporum examine*, vt dicitur concessisse olim, Greg. XIII. pro Religiosis Societatis Iesu, eiusmodi tamen priuilegium & omnia alia, si quæ sunt, postmodum fuere reuocata, per nouam Constitutionem, quam fecit Sixtus V. *contra male promotos, siue ordinatos*, quæ vt supra diximus, incipit: *Sanctum, & salutare*. Vnde resolutiue est dicendum, quod in rigore loquendo, & stando in virtute decreti prædicti Concilij Tridentini, & supradictæ Constit. Sixti V. Regulares optime possunt ab Episcopis examinari, de Grammatica, & sufficientia, quamuis sint à suis proprijs Prælatis examinati, & approbati, nec literę Dimissoriæ, eisdem concessæ, penes hoc ad aliud deseruiunt, quam vt fidem faciant, de licentia ad ordinandum, & de ordinandorum moribus, vitæ probitate, atq; integritate. Addo, quod quamuis simul reddatur testimonium de sufficientia, quam habēt si Episcopi prædicti vrbane agendo, huic rei fidem noluerint facere, ius quidē habent ad hoc, vt si voluerint, possint Regulares prædictos, iterum examinare. Verum licet sit, quod deuoti, atque prudētes Episcopi, hac in re, suam exonerando conscientiam, cum conscientijs Prælatorum, ipsorum commendatitijs literis plenam, atque omnimodam fidem solent facere. Hactenus de isto Articulo.

Const. Sixti V. contra male prom. quæ incipit: Sanctum, & salut.

ARTICVLVS V.

Verum Religiosi Societatis Iesu, sine titulo beneficij, aut patrimonij possint, & debeant ordinari?

Deseruiet etiā pro ratione dubitādi, eius, quod quæritur in præsenti Articulo, id, quod habetur, *in Concil. Trid. sess. 21. c. 2.* vbi dicitur, *quod nullus in posterum ordinetur, nisi ad titulum beneficij, siue patrimonij.* Quod quidem decretum, etiā Sixtus V. in dicta sua Constit. contra malé promotos confirmauit, atque corroborauit. Et quamuis sit cōmunis opinio, prout aduertit Nauar. in Man. c. 27. num. 258. quod huiusmodi decretum, non extenditur ad Regulares quia vt inquit D. Anton. 3. par. tit. 14. *pro Regularibus, sed præcipue Mendicātibus pro titulo deseruit sporta*: cum tamen prędicti Religiosi Societatis Iesu, licet vere sint Regulares, & Religiosi, (etiam Scholares, post emissa expleto biennio, tria vota simplicia) sunt tamen Regulares, atque Religiosi reuocabiliter, possuntq. in casu, ab eadem Societate dimitti, & expelli, vnde, neque immerito, ratio insurgit dubitandi, an etiā ipsi comprehendantur in Concil. Trident. decreto prędicto, nec ordinari possint, nisi ad titulum beneficij, siue patrimonij quemadmodum, & cęteri Clerici sæculares. Videretur enim frustrari mens, finis atque intentio Concilij, postquā potest postea contingere. à Societate prædicta, vt dimittantur, remaneantq. in sæculo depauperati, sicut alij Clerici, sine beneficio, & patrimonio, & cogantur, cum sui Ordinis dedecore mendicare, quod omnino Concilium pretendit vitare. His tamen non obstantibus, in contrarium statuitur Conclusio.

Concil. Trid. sess. 21. c. 2.

Nau. in Man. c. 27. n. 258.

D. Ant. 3. p. tit. 14.

Conclusio.

Religiosi Societatis Iesu (etiam Scholares) & qui (vt dicitur) solummodo primam professionē fecerunt, aut tria simplicia vota emiserunt ordinari possunt, & debent, sine titulo patrimonij, & beneficij. Hæc Conclusio fere est communis resolutio, imo vero credo, quod de ea iam nullus potest dubitare, nam certissimum, atque constitutissimū est, quod Concilij decretum prædictum, non extēditur ad Regulares, & Religiosos. Citra cōtrouersiam etiam est, quod prædicti viri Societatis Iesu, etiam Scholares, sunt vere Regulares, & Religiosi. Vnde cum Conc. Patres calluerint, ac recte, & plene ipsorū institutū penetrauerint, & de illis haudquaquam talia dixerint, vt scilicet non ordinarentur, nisi ad titulum beneficij, siue patrimonij, nō id videtur dicendum, siue affirmandum, sine sufficiēti causa, & fundamento. Deniq; vt hac de re omnis tolleretur occasio & ratio dubitādi Greg. XIII. quadam sua Constit. iam hoc ipsum explicauit, & declarauit, quod non obstante Cōstitutione Pij V. qua dixit, decretum Concilij prædictum, non esse seruandum cum Religiosis professis huius Societatis, imo vero declarauit, ad eosdem solummodo non extendi, quod etiam idipsum intelligatur, cū scholaribus, vt refertur *in Comp. eiusdē Societ. tit. ordo, §. 2.* Neque his obstat, quod eiusmodi prima solummodo, professione peracta professi, seu qui tria tantum simplicia vota emiserunt, propter aliquas causas, interdum, à Societate prædicta possint, & soleant expelli, & contingere possit, vt cum sui Ordinis etiā, & status dedecore cogantur mendicare, nam mali euentus, secundum iuris Regulam, *in l. inter stipulam, §. sacro. ff. de verb. oblig.* nō in consideratione veniunt, cum eueniant per accidens, nec semper rebus omnibus mundi vndequaque, possit prouideri. Arist. etiā dixit, *quod ea, quæ sunt per accidens, non cadunt sub scientia*. & sic in hoc est standum, interim dū non aliud per Apost. sedem, dicitur siue determinatur. Et hæc pro isto Articulo dicta sufficiant.

Religiosi Societatis Iesu, etiam scholares, ordinari possūt, sine titulo patrimonij, aut beneficij.

Nota hoc valde pro viris Societatis Iesu.

Comp. Soc. Ies. tit. ordo. §. 2.

l. inter stipulā §. sacro, ff. de verb. oblig.

Arist. 1. Metaph.

ARTICVLVS VI.

Verum Regularis ordinatus extra tempora, seu ante legitimam ætatem, aut sine literis Dimissorijs, sit ipso facto suspensus?

Pro huius Articuli intelligentia præmitto, ex Nau. in suo Man. c. 25. nu. 70. & 27. num. 155. & super *c. accepta, de resti. spolia. appo. 8.* atq; ex Ioā. Gutierrez, in suis qq. Can. lib. 1. q. 26. nu. 8. & Salzedo in practica doctissimi, atque Illustrissimi viri, Bernardi Diaz de Lug. c. 22. quod olim multi grauissimi DD. tenuerunt, quod in prædictis casibus, de iure communi antiquo loquendo, qui ordinabantur, non erant ipso facto suspensi, sed suspēdebantur, atque mandabantur suspendi, per *c. vel non est compos, de temp. ordin.* quam sententiam tenet Glos. *in Clem. generalem, de ætat. & qualit. ord. & in d. c. vel non est compos.* & tenuit eam D. Ant. 3. p. tit. 14. c. 16. & Ioan. Maior. in 4. d. 24. q. 2. at hodie per Extrau. Pij II. quæ incipit: *Cum ex sacrorum* contrarium omnino videtur dicendum, & quod qui ante legitimam ætatem, vel sine literis Dimissorijs, aut extra tempora ordinantur, non solum suspendendi veniunt, verum etiam, & sunt ipso facto suspensi. De quo, & sequens statuitur Conclusio.

Nau. in Man. c. 25. nu. 70. & c. 25. num. 70. sup. c. accepta, de rest. spol. app. 8.

Gutier. in qq. Can. q. 26. n. 8.

Salced. in pra. c. 22.

c. Vel non est compos.

Clem. gen. de ætat. & qual. ordin.

D. Ant. 3. p. tit. 14. c. 16. Maio. in 4. d. 24. q. 2.

Extrau. Cum ex sacrorum.

Conclusio.

Hodie recipientes sacros Ordines extra tempora, vel ante legitimam ętatem, aut sine literis Dimissorijs, ipso sunt facto suspensi, non solū Clerici, verum etiam Regulares. Hoc dixerim, quia non defuere quidam Auctores, qui in ea fuerunt sententia, & opinione, vt dixerint, Extrau. præd. *Cum ex sacrorum*, ad Regulares nō extendi, sed dumtaxat ad Clericos, de ipsis enim (inquiunt) expresse loquitur, vt patebit intuenti, nō vero de Monachis, siue Religiosis, & aiunt, quod à diuersis non fit illatio. nec negari potest, quod Monachi, & Clerici, sint diuersa, cum id satis constet, *ex rubrica, & ti-*

Recipientes sacros Ordines extra tempora, vel ante legitimam ætatem, aut sine literis Dimissorijs sunt ipso facto suspensi.

tulo

tulo, ne Clerici, vel Monachi. Certum etiam esse dicunt, quod constitutio solummodo agẽs de Clericis, Religiosos siue Regulares minime comprehendit, sicut nec vice versa constitutio loquens de Regularibus solummodo non comprehendit Clericos seculares, vt habetur expresse *in Clem. 1. iuncta Glos. verb. Religiosus, de reb. Eccles. nõ alien.* Sed nihilominus tenendum est id, quod dictum est in conclusione, estq. certum, atque sine dubio. nã Sixtus V. in alia sua Extrauag. siue Constitutione, quã fecit contra male promotos, prædictæ Constitutionis Pij II. mentionem faciens, ad Regulares prędictos etiã extendi, satis expresse declarat in illis verbis, *quemcũq. secularem, vel cuiusuis Ordinis, aut militia Regularem*. Et ratio ipsa huic resolutioni fauet: nam licet quantum ad alia, quammaxima sit differentia, inter Clericos, & Monachos, siue Regulares, maxime quando agitur de materia, quæ vel tantum concernit Clericos, vel tantum Monachos: at quando materia est, quæ æqualiter respicit vnum, & alterum, qualis est materia Ordinum recipiendorum, & vt non recipiantur extra tempora ante legitimam ætatem, aut sine literis Dimissorijs nulla prorsus inter ipsos est differẽtia. Quod si prædictus Pius II. vsus fuit nomine *Clerici*, nõ vero expresse Monachos, siue Regulares nominauit, ex eo fuit, quia nullus qui non sit Clericus, & prima Tõsura, & Minoribus Ordinibus initiatus, ac per hoc in sortem Domini vocatus, ad sacros Ordines pręd ictos, poterat aut potest promoueri. Hinc est, quod vsus fuerit nomine Clerici, nec quidem male quinuero nimis iuridice. nã, Clerici nomen in hoc sensu, vniuocum est, & nomine, & definitione conuenit, atque comprehendit Clericos, tã sęculares, quã Regulares, quibus cõtingere potest, promoueri ad sacros Ordines. Sunt prætetea in Iure, plura capita, quæ quantum ad aliqua, æqualiter Clericos sęculares, & Regulares cõprehendunt, quæ habẽtur *in tototit. de vita, & honest. Cler. & tit. de cohabit. Cler. & mulier.* & sic hac de re, non est dubitandũ.

Glos. in Clem. 1. verb. Religiosus de reb. Eccles. non.

Sixtus V. Extrau. con. male promotos.

Difficultas notãda.

Solummodo est difficultas, an qui extra tempora, seu ante legitimam ætatem, vel sine literis Dimissorijs, sacris Ordinibus initiantur, non quidem ex dolo, aut malitia, sed bona fide, remaneant ipso facto suspẽsi? vt verbi gratia, qui ordinatus est ante legitimam ætatem, existimãdo, id sibi licere, ob aliquã causam, quia forsan suo Ordini, aliqua fuerit facta cõcessio, aut ea de re, aliquod habeatur viuæ vocis Oraculum, licet nõ multum authenticũ? Huic difficultati respondet Nau. vbi supra, dicẽdo, quod tales non sunt suspensi: nam constitutio prædicta Pij II. solummodo apponit suspensionẽ, contra præsumentes, & certum est quod verbum prę sumere, dolum, atque malitiam designat. quo fit, vt qui bona fide, & probabili ignorantia, absque dolo, & malitia, prędictos sacros Ordines suscipit, suspẽsus minime fit. Quod probat ex doctrina Card. in Clem. 1. q. 38. de priuileg. Videatur ibi Nauar. nã plura dicit ad hoc propositum, eaq. notatu dignissima. & hęc pro isto Articulo dicta sufficiant.

Nau. vbi supra.

Card. in Clem. 1. de priuileg. q. 38.

ARTICVLVS VII.

Verum qui initiatur prima Tonsura, & Minoribus Ordinibus, extra tempora, aut non seruatis interstitijs, vel sine literis Dimissorijs, aut cum falsis, sit ipso facto suspensus?

HAc de re Nauar. lib. 1. Consil. tit. de temp. ordin. & qual. ipsorum, plura facit consilia, de cuius doctrina, & resolutione, sequentes statuo Conclusiones.

Prima Conclusio.

Stando in iure cõmuni olim, qui initiabatur prima Tonsura, aut suscipiebat Minores Ordines, extra tempora, aut sine literis Dimissorijs, vel cũ falsis, seu non seruatis interstitijs, quamuis peccaret, non tamen remanebat ipso facto suspensus. Hęc Conclusio est expressa supradicti Nau. loco vbi supra, sed maxime consil. 9. num. 2. & 25. num. 1. & 4. & 30. nu. 3. & sępe alibi. Quam & probat ex doctrina Arch. & multorum aliorum, *in c. vel nõ est compos de temp. ord. & c. Lugdunensis, 9. q. 2. & Glos. in c. eos eo. tit. lib. 6.* qui omnes dicunt, quod quamuis huiusmodi mereatur suspendi, secundum iura, *per c. quod translationem, & d. c. vel non est compos de temp. ord.* non tamen de facto incurrit huiusmodi suspensionem; peccabit tamẽ, & grauiter. Et addit prędictus Nau. hoc esse etiam tenendum, atque dicendum, post suprad. Extrau. Pij II. *cum ex sacrorum*, nam illa, vt patebit intuenti, solummodo loquitur de suscipientibus Ordines sacros, extra tempora, vel ante legitimam ętatem, aut sine literis Dimissorijs, seu cum falsis (quod est idem) non tamen loquitur de prima Tõsura, nec de Minoribus Ordinibus. Vnde inquit, neque id est dicẽdũ, cum secundum antiqua iura, in dictis casibus. nõ incurreretur olim prædicta suspensio, quod late probat in suo Man. c. 25. nu. 70. & c. 27. nu. 241. & quod fecit Pius II. in d. sua Extrauag. solummodo (inquit) fuit, suspendere ordinatos Ordinibus sacris in dictis casibus, & declarare, eos esse ipso facto suspensos, atque irregulares, si celebrent; non tamen ibi mentionem fecit de prima Tonsura, aut Minoribus Ordinibus. quapropter sic initiati, quãuis peccent grauiter, & mortaliter, mereanturq. suspendi est tamen illud peccatum, quod sola cõtritione deletur, neque ipso facto sunt suspensi, Religiosi neq; alij, & si sint Clerici sæculares, beneficiumq. eisdẽ conferatur, collatio facta tenet. Sed difficultas, est an eiusmodi; modo sint suspensi, per nouam Constitutionem Sixti V. contra male promotos, & ordinatos, quæ incipit: *Sanctum, & salutare*? de quo sit secunda Conclusio.

Stando in iure communi olim qui initiabatur prima Tõsura, aut Min. Ord. extra tempora aut sine literis dimissorijs, vel cum falsis, non erat ipso facto suspensus.

Nau. vbi supra. cons. 9. n. 2. & 25. nu. 1. & 4. & 30. nu. 3.

Arch. in c. vel non est comp. de temp. ord.

c. Lugdunensis, 9. q. 2.

Glos. in c. eos, eo. tit. lib. 6.

c. Quod translationem.

c. Non est de tem. ord.

Extr. Pij II. Cũ ex sacrorum.

Nau. in Man. c. 25. nu. 70. & 27. n. 241.

Secunda Conclusio.

Post præfatam Constitutionem Sixti V. omnes supradicti, prima Tonsura, Minoribusq. Ordinibus initiati, sæculares, & Regulares, cuiuscumque gradus, & conditionis extiterint, ipso facto sunt suspensi, atque etiam Episcopi, eosdem ordinãtes extra tempora, vel ante legitimam ætatem, seu sine literis Dimissorijs, aut non seruatis temporum interstitijs. Hæc Conclusio constat ex expressis verbis dictæ Constit. *ibi. ad primam Tonsuram, Minoresq. Ordines* (quo loco loquitur de Episcopis ordinãtibus) & ibi *eosdem Clericos post hæc male promotos* (vbi loquitur de ipsis, sic ordinatis) & tam isti, quam illi suspendũtur ipso facto, vt patebit intuenti. Hac de re videatur Nauar. loco supra citato, & in varijs, atque diuersis consilijs, quæ circa hanc materiam facit, vbi, & inuenire licebit ea, quæ erãt olim de iure cõmuni antiquo, & quæ dicenda sunt de iure nouo. Aduerto tamen, quod quando prædictus Nauar. eiusmodi fecit consilia, nondum in lucem prodierat prædicta Extrauag. siue Constitutio Sixti V. atque ita dicit ibi multa, quæ modo nõ possunt sustineri, aut obseruari, vt aduertunt Scholia facta ad dicta consilia, quod est multum notãdum, atque memoriæ commendandum: vt enim dicitur, distinguenda sunt tempora, vt concordentur iura. Hactenus de isto Articulo.

Post Constitutionẽ Sixti V. etiam initiati, prima Tonsura, & Minor. Ord. in prædictis casibus sunt ipso facto suspensi.

ARTI-

ARTICVLVS VIII.

Vtrum Prælatus Regularis, potestatem habens ad dispensandum, cum aliquo sibi subdito ad omnes Ordines, concessa licentia ad Minores quatuor, & ad Subdiaconatum, visus fuerit dispensare, vt promoueri possit postmodum, etiam eo mortuo, ad omnes alios.

Huic Articulo respondetur per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

Prælatus in hoc casu, quoad omnes sacros Ordines visus est dispensare.

PRælatus in supradicto casu, visus est dispensare, quoad omnes sacros Ordines. Hæc Conclusio est expressa Nau. lib. 1. cons. de æta. & qual. ord. cons. 1. & lib. 3. de Regul. cons. 37. vbi dicit, in simili proposito casu, esse tenẽdum, & credendum, Prælatum prædictum, facultatem habentem à Papa, ad dispensandum in id, cum aliquo sibi subdito, voluisse dispẽsare in totum, ac totaliter eiusmodi subditum fecisse habilem, ad suscipiendos omnes etiã alios sacros Ordines. Quia inquit, non est verosimile, quod voluerit eumdem habilitare, nunc ad istũ, nunc vero ad illum sacrum Ordinem, quia non esset boni, ac prudentis Prælati, id fecisse cum periculo, vt eo mortuo, necessarium esset iterum ad Papã confugere. Præterquam quod Commissariorũm communis, atque ordinarius est stylus, vt auctoritatem habens, & facultatem, ad dispẽsandum cum aliquo, ad suscipiendos sacros Ordines, & habilitandum ipsum, vnico id faciat actu, non vero pluribus, & sic est præsumendum de Prælato supradicto, vt enim habetur, *in c. 1. de scrut. ab ord. facien.* non est præsumẽdum de bono Prælato, aliquod malum, & stultũ, vtq. dicitur in iure, *in l. si possidetis, C. de probat. & Glos. in l. neque Natales, eod. tit.* insolita non sunt credenda, aut præsumenda, sed quæ communiter accidunt, facit, *& c. non est verisimile, de præsump.* Quę pro isto articulo breuiter dixisse sufficiant.

c. 1. de scrut. ab ord. fac.
l. si possidetis, c. de probat. & gl. in l. neque Natales, eod. tit.
c. non est verisimile, de præsũp.

ARTICVLVS IX.

Quinam actus sine iure prohibiti, actualiter suspensis, in quibus se exercendo, atque intromittendo, efficiuntur irregulares?

Respondetur huic Articulo per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

Excommunicatus, siue suspensus irregularitatem incurrit solummodo, exercẽdo illos actus, qui alicui Ordini sunt deputati.

EXcommunicatus, siue suspensus, solummodo pœnam irregularitatis incurrit, exercendo illos actus, qui sunt specialiter deputati, alicuius Ordinis ministerio. Hæc Conclusio est expressa Innoc. & Panor. *in c. fin. de exces. Prælat.* & est exemplum in eo, qui suspensus ab Ordine sacro, Missam dicit, quamuis sit Sacerdos, aut cantat Euangelium, existens Diaconus, aut epistolam cum apparatu solẽni, cum sit Subdiaconus, sed non incurrit irregularitatem prædictam, qui sine apparatu solemni illã cantauerit, aut aliqua responsoria, siue psalmos in ecclesia, faceretve aliqua diuina officia, quæ fiunt, ac fieri semper consueuerunt, etiam a laicis. Vnde iuxta communem Doctorum sententiam, duo simul sunt necessaria, ad hoc vt ordinatus, excõmunicatus, siue suspensus, incurrat in irregularitatem. Primo, vt officium sit diuinum, seu sacrum: alterũ verò, vt sit deputatum alicui certo, atque determinato Ordini. Qua de re videatur Nau. in Man. ca. 27. n. 244. & nos infra, plura dicemus in 2. to. dum agemus de censuris Ecclesiasticis. Sed dices, quid si prædictus suspensus, aut excommunicatus, sessione seu statione, se constituat inter alios Sacerdotes, atque intromittat in electionibus & alijs actibus qui solummodo cõueniunt sacris insignitis, aut Sacerdotibus sunt deputati? eritne eiusmodi, per hoc factus irregularis? Respondeo, & sit secũda Cõclusio.

Innoc. & Panor. in c. fi. de exces. Prælat.
Nau. in Man. c. 27. nu. 244.

Secunda Conclusio.

Excõmunicatus, aut suspẽsus, alijs rebus se ingerendo irregularitatem non incurrit.

Quamuis prędictus suspensus siue excommunicatus, eiusmodi rebus se ingerẽdo, mortaliter peccet; non tamen incurrit irregularitatem. Hæc Cõclusio est Panor. vbi supra. Et quidem, quod peccet mortaliter, manifestum est, cum faciat actum, iure sibi prohibitum, argumento eorum, quæ notantur in iure, *in c. cum inter, de elect.* & multis alijs, & præterea, quia ordinatus, suspensus, siue excommunicatus, licet gaudeat priuilegio Can. *Si quis suadente Diabolo, 17. q. 4.* ac fori, vt determinant sacri Canones, *in c. aduersus, c. inter alia, de immunit. Eccles.* non tamen gaudet alijs priuilegijs, honoris, & dignitatis, conuenientibus sibi ratione Ordinis, quem habet, veputa quod sit capax collationis alicuius beneficij sęcularis, seu Regularis, seu alicuius dignitatis, vel honoris, *iuxta c. 2. & c. si celebrat, Cleri. excommunicato, minist.* Vnde, & *Glos. in c. ei, de præbend. lib. 6. ver. ætas,* constanter tenet, pręben dam sacerdotalem, hoc est, quæ actum sacerdotalem requirit, in eo cui conferenda est, dandam nõ esse ei, qui factus est Sacerdos ante legitimam ætatem, tum, quia iste talis potius interdicendus est, ac suspendendus ab Ordinis vsu, secundũ sacros Canones, *per c. vel non est compos, de temp. ord.* tum etiam, quia vt habetur in iure *l. itaq. fullo ff. de furtis, & c. 1. de postul. Prælat.* nemo debet ex delicto reportare commodum, aut propter delictum, assequi id, quod sine illo numquam fuisset assequutus. Quod vero in prædicto casu non incurratur irregularitas, multis probat Nauar. lib. 1. Consil. in diuersis consilijs titulo, de ætat. & qualit. ordin. quæ breuitatis gratia impræsentiarum referre omitto, cum hoc sit certissimum, atque clarissimum.

Panor. vbi sup.
c. cum inter, de elect.
c. si q. s, 17 q. 4.
c. aduersus, c. inter alia, de immun. Eccles.
c. 2. & c. si celeb. de Cler. excom. min.
Gloss. in c. ei, de preb. li. 6. verb. ætas.
c. vel non est cõpos. de tẽp. ord.
l. itaq. fullo, ff. de furtis.
cap. 1 de postul. Prælat.

ARTICVLVS X.

Vtrum ordinatus ante legitimam ætatem, & factus propterea suspensus, perueniendo ad eam, ministrare possit, absque vlla aliqua desuper accepta dispensatione, suumq. Ordinem solemniter exercere?

Respondetur huic Articulo per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

Ordinatus ante legitimam ætatem, & factus suspẽsus debet à suspensione absolui, antequam ministret, seu ad alium Ord. ascendat.

ORdinatus ante legitimam ætatem, cum remaneat ipso iure suspensus (si temere Ordines recepit) necessarium est, vt priusquam Ordinem exerceat, à suspensione absoluatur, neque ante, etsi attingat ætatem, per sacros Canones, & sanctum Concilium Tridentinum requisitam, absque absolutione prædicta, alium potest Ordinem suscipere, aut in suscepto solemniter ministrare. Hæc Cõclusio est omnium Doctorum communis, & eam tenet expresse Nauar. in Manu. & in quampluribus suorum Consiliorum locis. Cuius quidem ratio etiam in promptu est, nam per suspensionem prædictam, secundum omnes, impeditur à suscipiendis alijs Ordinibus, & ab administrãdo in iam susceptis. Suspensio enim totaliter, atque absolute suspendit ab executione omnis Ordinis sacri. Aduertendum

Naua. in Man.

tendum est tamen, consulto à me positum fuisse in Conclusione, si temete Ordines suscepit, etenim si id fecerit bona fide, atque ex probabili ignorantia vt iam supra diximus in Articulo sexto huius quęstionis, de mente, & sententia Nauar. quod non incurrit suspensionem. Qua de re videatur specialiter *in c. accepea, de restit. spoliat. oppo. 8. nu 32. & lib. 1. Consil. de temp. ord. consil...* & in Manuali *c. 27. nu. 153.* & addit Nauar. quod celebrando, eadē ignorantia perseuerante, non etiam incurrit irregularitatem, etiamsi postea celebret, antequam perueniat ad legitimam ætatem, eadem ignorantia perseuerante, quæ si fuerit talis, vt eumdem non excusct, peccabit (inquit) mortaliter, eo quod sic celebrauerit; non tamen efficietur irregularis, siquidē à principio nunquam fuit suspensus ipso facto. nec suspensio ipsa aduenire potest, adueniente postea mala fide, vt tradit Syluest. *verbo, ordo 3. q. 8.* Et hęc de isto Articulo, ac tota Quęstione dicta sufficiant.

Nau. in c. accepta. de rest. spol. Apost. 8. nu. 32.

QVÆSTIO XL.

De celebratione Missarum, & his, quæ ad Missam, rite, ac recte celebrandam spectant, in quatuordecim Articulos diuisa.

1 *Quidnam sit Missa, quæ in nostra sancta Ecclesia quotidie celebratur?*
2 *Vnde ortum, & originem duxerit Missa, quæ in sacra nostra Ecclesia celebratur?*
3 *Quanam sint Missæ partes principales, & præcipua, & qualiter ipsa celebranda sit?*
4 *Vtrum fuerit expediens in Ecclesia, quod Sacerdotes ad Missam celebrandam sacris vterentur vestibus?*
5 *Quisnam possit celebrare Missam?*
6 *Quænā sit materia, & forma sacramenti Eucharistiæ, & qualiter sit disponenda, & præparanda, ad dicendam, & celebrandam Missam?*
7 *An Sacerdotes teneantur quotidie celebrare?*
8 *An sit licitum, eadem die, plures Missas celebrare?*
9 *In quo loco sit celebranda Missa, & an in altari portatili possit celebrari?*
10 *Vtrum Missa, noctu, & ante lucem, possit celebrari?*
11 *Vtrum post meridiem, aliquādo liceat Missam celebrare?*
12 *Vtrum liceat, Missam celebrare, ante Matutinum, seu antequam Laudes dicantur?*
13 *Vtrum Missa necessario dici debeat à Sacerdotibus ieiunis?*
14 *Vtrum nocturna pollutio impediat Missæ celebrationem?*

ARTICVLVS PRIMVS.

Quidnam sit Missa, quæ in nostra sacra Ecclesia quotidie celebratur?

Huic articulo respondetur per sequentes Conclus.

Prima Conclusio.

Missa est oblatio ad Deum per sacerdotis ministeriū transmissa.

Missa est oblatio quædam ad Deum, per Sacerdotis ministeriom transmissa. Hæc Missę diffinitio est D. Thomæ, & Hugon. de sancto Victore, & tradit eam Syluester, *verb. Missa, 1. num. 1.* vbi, & dicit, quod potest etiam dici Missa, ab emissione Cathecumenorum, & excommunicatorū. Sed hæc Missæ descriptio, aliqualiter apparet friuola, quāuis re vera Catechumeni, atque excommunicati foras sint mittendi, interim dum agitur, siue celebratur missa: qua ratione melius est, vt dicamus cū D. Tho. prout dictum est, quod est oblatio ad Deū, per Sacerdotis ministerium transmissa. Et duo sūt, quæ in eadem mittuntur, siue transferuntur ad Deum; nempe Sacerdotis orationes, & ipsum Eucharistiæ sacrificium. Quorum primum efficaciam habet ab opere operantis (vt dicitur) saltem in quantum est meritorium, seu impetratoriū: secundum vero ex opere operato, qua ratione, quantum attinet ad id, quod substantiale, & essentiale est in Missa (quod est sacrificium) secundum D. Thomam, & omnes communiter Doctores, æque bona est Missa, mali sacerdotis, ac boni; licet quātum attinet ad orationes annexas, melior sit, melioris indistincte, & absque vlla dubitatione. Sed de hoc alias, cum hac de re specialem fecerimus mentionem, siue Articulū. Superest modo afferamus aliā Missæ diffinitionem, siue descriptionem ampliorē, atque clariorem. De qua sit secunda Conclusio.

Sylu. ver. missa, 1. nu. 1.

Secunda Conclusio.

Missa est actio quędam, qua corpus, & sanguis Christi, in memoriam passionis ipsius offeruntur Deo Patri.

Missa, quę in sacra nostra Ecclesia celebratur, est actio quædam diuina, quā ex Christi Domini institutione, atque in memoriam ipsius passionis, panis, & vinum sub certis verbis, in eiusdem corpus, & sanguinem transmutantur, cōuertūtur, & transsubstantiantur, & Deo Patri sub eorumdem specie offeruntur. Hęc missæ diffinitio, siue descriptio, nōnullis additis, & mutatis, desumpta est ex Nauarro in Man. *c. 25. nu. 111.* vbi hac de re plura dicit, sed specialiter, quod hæc dictio, *missa* (vt perperam Hæretici conantur dicere) non est res noua, sed antiqua, nec voluntarie ab Ecclesia cōfecta, sed deducta ex Sanctis Patribus, atque ex eo, quod in Biblijs sacris, & textu Hebraico, atque Caldaico expresse continetur, nempe à quodam verbo *missach* cuius fit mentio Deuteron. 16. & significat. *oblationem spontaneam*, quam in Eucharistiæ sacramento siue sacrificio, nunc etiam nos ad Deum mittimus, per Sacerdotis ministeriū, dū dicitur, siue celebratur missa. Vnde nec incōgrue Alexāder II. Papa *in c. sufficit, de consecrat. distinctione 1.* Et Gregorius IX. *in c. Salonitana, distin. 63.* Concilium etiā Toletanum *in c. nihil, 7. quæst. 1.* vtūtur hac voce, phrasi, siue dicendi modo, *facere missam*, pro dicere missam. nec immerito cum in ipsius Missę ordinario, præcipua eiusdem pars, actio nūcupetur, & appelletur, prout aduertit, & notat Innocen. *lib. 3. c. 4. de sacrif. miss.* vbi vocat eam, ministerium: prout & subtiliter tradit etiam Caiet. *tr. de sacrif. miss.* adducens in id illa Christi Domini verba, ad Apostolos, & omnes in vniuersum sacerdotes: *Hoc facite in meam commemorationem*, & illa. *Hæc quotiescūque feceritis, in mei memoriam facietis.* Qui hac de re, & de hoc venerabili Missæ sacrificio, plura vide re desiderat, & de varijs ipsius ethymologijs, consulat Illustrissimum Cardinalem Bellarminū *lib. 5. de Euchar. c. 1.* Et hęc pro isto Articulo breuiter dixisse sufficiat.

Nau. in Man. c. 25. n. 111.

Quid significet Missa.

Deut. 16.

c. Sufficit, de consecr. d. 1.

c. Salonitana, d. 63.

c. Nihil, 7. q. 1.

Inno. lib. 3. c. 4. de sacrific. miss.

Caiet. tr. de sacrif. miss.

Bellar. lib. 5. de Euch. c. 1. Math. 26.

ARTICVLVS II.

Vnde ortum, & originem duxerit Missa, quæ in sacra nostra Ecclesia celebratur?

Variæ sunt hac de re Doctorum sententię, & opiniones, saltem secundum apparentiā. Nam Hugo lib. 2. de sacramen. Missę institutionem tribuere videtur D. Petro, ex quo dicit, *eumdem Antiochiæ primum, missam celebrasse.* Sed *in c. Iacobus, de consec. dist. 1.* dicitur, quod *Iacobus Frater Domini secundū carnem cui primum credita est Hierosolymitana Ecclesia, & Basilius Cæsar. eius Episcopus,*

Aug. lib. 2. de sacram p. 2. c. 4. c. Iacobus, de consec. d. 1.

scopus, cuius claritas per totum Orbem circumfulsit, in Scripturis nobis, Missæ celebrationem tradiderunt (secundum translationem Græcam) quãuis secundum Vulgatam, non habeatur, nisi *addiderunt*. Sed quidquid de hoc sit, quod certũ est, atque tenendum, explicabitur per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

Missæ institutor, & auctor fuit Christus Dominus.

Missæ, quæ in sacra nostra Ecclesia celebratur atque conficitur, institutor, & auctor, non quidem D. Petrus, aut Iacobus, siue Basilius, sed vere, & realiter fuit Christus Dominus. Hęc Conclusio est expressa supradicti Hugonis lib. 2. de offic. Eccles. vbi ait, *quod missa vnde ortum, atque originem sumpsit, vnde Christus in cœna, corpus & sanguinem suum cõsecrauit, tradensq. discipulis suis, dixit, hæc quotiescumque feceritis, in mei memoriam facietis.* Quę sententia est vera, atque tenenda, & eã tenet gloss. *in d. c. Iacobus, de consecr. dist.* 1. vbi illa verba, quę secundum linguam Græcam, sonant *tradiderunt*, non sic esse dicit vertenda, sed *addiderunt*, ad hunc sensum, quod ipsi fuerunt, qui tradiderunt Ecclesiæ, seu potius addiderunt, ordinẽ celebrandę Missæ. nam verba (inquit) quibus Christi corpus cõficitur, ab ipso Domino sunt tradita, prout satis cõstat in multis cap. quæ habentur *de consecrat. dist.* 2. At postea Iacobus, & Basilius Cesariensis Episcopus, multiq. alij, addiderunt aliqua, pertinentia ad decorem, & solemnitatem Missę, prout expresse dicitur, *in cap. Ecclesiasticarum. dist.* 11. & sic est intelligendum, & interpretandum *d. c. Iacobus.* In quorum numero primum tenuere locũ sancti Apostoli, sed maxime D. Petrus, & D. Iacobus. Et id forsan fuit, quod dicere voluit Hugo supradictus quãdo dixit, quod ipse Antiochiæ primum. Missam celebrauit; vel intelligendum est illud verbum, *primam*, habito respectu ad tempus, quo Missa Antiochiæ primum celebrata est, non vero ad aliud, seu ad alias mundi partes. Nam certum est, idq. tenẽdũ de fide, quod Christus Dominus in sua sanctissima passione, primam missam celebrauit, & quod essentiale, & substantiale est in ipsa, idem ipse instituit, & ordinauit, nempe cõsecrationis verba, & consecrandi materiam. nam neque alijs vti possumus, aut super aliam materiã celebrare. & qui contrarium intentaret, nihil prorsus efficeret. Etiam certum est, quod multo ante tempore, quam D. Petrus Antiochiæ missam celebrauerit, tam in Ecclesia Missæ celebrari cęperunt, vt satis colligitur ex illo, quod habetur Actuum 2. vbi dicitur, *quod erãt Apostoli quotidie, perseuerantes vnanimiter in orationibus, & cõmunicatione, & fractione panis.* Quæ vltima verba multi Doctores interpretantur de celebratione Missę, & pane supersubstantiali qui ibidem communicantibus frangitur, & ministratur. neq; enim verisimile est, quod sancti Apostoli hoc voluerint carere suffragio, atque superno beneficio quinnero statim, à festo Pẽtecostes, antequam per vniuersum Orbem diuiderentur, atque dispergerentur, Missam cœperunt celebrare, & panem supersubstantialem prædictũ, in hoc sacrosancto Eucharistiæ sacramento, fidelibus communicare. Dicendum est igitur, resolutiue Missam institutã esse à Christo Domino: vt dictum est in Cõclusione, & postea quod facta Apostolorum diuisione per vniuersum Orbem, vnusquisque in sua propria Ecclesia, solemnem instituit, & ordinauit Missarum celebrationem, eo modo, quo nunc peragitur D. quidem Petrus Antiochiæ, Iacobus autem Hierosolymis, & alij in alijs locis. ita vt verbũ illud Hugonis, *primum, seu primus*, non referatur ad ordinem temporis, sed ad loci celebrationem. Hactenus de isto Articulo.

Hug. lib. 2. de offi. Eccles.
Matth. 26.
glo. in d. c. Iacobus, de consecr. dist. 2.

c. 1. cum seqq. de consec. d. 2.
c. Ecclesiasticarum, d. 11.

Actuum 2.

ARTICVLVS III.

Quaenam sint Missæ partes principales, & præcipuæ, & qualiter ipsa celebranda sit?

Difficultas præsentis Articuli longiorem requirebat tractationem, atque disputationem, multaq. se offerebant dicenda, eaq. notatu dignissima, & quammaxima cõsideratione digna, circa ea, quę fiunt, ac fieri iubentur, interim dum fit, & celebratur sacrificium Missæ. Sed cum id facere per tempos nõ liceat, & propter breuitatem, cui studemus tantopere, difficultati propositæ. resolutiue respondetur per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

Missæ tres sunt partes præcipuæ, & quænam sint illæ.

Tres sunt partes principales, atq; præcipuę Missæ: quædam, quæ ante mysterium consecrationis, præmittuntur, aliæ ad consecrationẽ spectant, aliæ eamdem subsequuntur. Hæc Conclusio est expressa D. Thomæ 3. p. q. 83. art. 4. vbi quęrit, an conuenienter fuerint ordinata ea, quę ab Ecclesia circa hoc sacramentum dicuntur. Sed hac de re specialiter, videndus est Mag. Soto, explicando eumdem D. Tho. in 4. sent. dist. 13. q. 2. art. 4. vbi in particulari agit de omnibus supradictis latissime, aperiendo ipsorũ arcana, & mysteria omnia. etenim sunt eisdem plena, neque aliquid intactum, seu intentatũ relinquit, quod non declaret, incipiendo à confessione Sacerdotis, quæ fit ante Altare, vsque ad totius Missę partem vltimam, qua dicitur, *Ite Missa est.* Ostendendo, & demonstrando etiam, quid eorum, vnum quodque designet, atque significet; cui correspondeat, vnde, seu à quo, & quo tẽpore Missę cerimonię, quę fiunt ab Ecclesia, ortum habuerunt, & originem: circa quę multa dicit mirabilia, & notatu dignissima, quæ libenter ipse prosequeret, ni tempus enarrantem deficeret, meque reuocaret ad alia. Videantur ibidem. Quibus perspectis constabit manifeste, congruentissime, quidem omnia fuisse ab Ecclesia, quinuero à Christo Domino sanctisq. Apostolis constituta atque stabilita nihilq. prorsus esse, aut inueniri posse, in toto Missæ sacrificio, à principio vsque in finem, quod non ex institutione eiusdem Christi Domini, atque à sanctis Apostolis, & priscis illis Patribus primitiuæ Ecclesiæ, ortum habuerit, & originem; quodq. etiam nõ sit magnæ alicuius rei significatiuum, ac valde cõducens, ad Fidelium omnium institutionem, & debitam venerationem tanti, & tam admirabilis Sacramenti. Sit secunda Conclusio.

D. Thom. 3. p. q. 83. art. 4.
Soto in 4. sent. dist. 13. q. 2. ar. 4.

Secunda Conclusio.

Missa celebranda est secundum Ordinarium præfixũ. quod prætermitti non debet, nec potest sine peccato, nisi habeatur priuilegium, aut rationabilis aliqua causa excuset.

Missa in omnibus, & per omnia, tam in dictis, quam in factis, facienda, & celebranda est, secundum Ordinarium Romanum, atq; Rubricas Missalis ipsius, quia omnia plena sunt mysterijs, & sacramentis, & tenemur id facere sub præcepto, nisi ab aliquibus speciale aliquod priuilegium habeatur, aut rationabilis causa excuset. Hæc Conclusio est Syluestri, *verbo, missa*, 1. *q.* 2. vbi discurrẽdo per singula, ostendit, qualiter, obligẽt sub peccato mortali, etiam ea, quę videri forsan possent minutissima, cum fieri pręcipiantur in iure, atque in eorum multis apponatur non seruantibus, depositionis pęna, quę quidem communiter non consueuit apponi, nisi vbi factum contrarium omnino est peccatum mortale. Et in quęst. 5. seq. addit, quod Sacerdos nihil prorsus aliud debet dicere in Missa, pręter id, quod in Missali continetur, argumẽto deducto *ex c. visum, & c. de nominibus, de consec. dist.* 1.

Syluest. verbo missa, 1. q. 2.

c. visum c. prorsus de nominib. de consec. d. 1.

Nota hoc valde ex D.Bonauentura circa celebrationem missæ.

ad quod facit quammaxime illud, quod dicit Seraphicus Pater noster D.Bonauentura; nempe quod cogitate Sacerdos potest in Missa, aliqua deuota, sed addere, siue exprimere non licet sibi, quod est valde notandum. Et Mag. etiam Soto loco supracitato hoc ipsum valde commendat: & vt à Sacerdotibus in Missa, non aliæ orationes dicantur, quam illæ, quæ in Missali continentur, quia (inquit) nefas est alias priuatas cum illis sacris commiscere, quę instituit Ecclesia, & sūmmaximis mysterijs plena tantum (inquit) oportet attente considerare, atque meditari, ac reuerenter proferre, & dicere, quæ constituta sunt ab Ecclesia. Qui hac de re plura videre voluerit, consulat prædictum D. Tho. loco supra citato, ar. 4. & 5. & Mag. Soto ibidem, quę pro isto Articulo dicta sufficiant.

D.Tho. vbi sup. art. 4. & 5. & Soto etiam eisdem in locis.

ARTICVLVS IV.

Vtrum fuerit expediens in Ecclesia, quod Sacerdotes ad Missam celebrandam, sacris vtcrentur, vestibus?

Circa ornamēta Ecclesiastica quid sentiant Hæretici.

LVtherani Hæretici, ceremoniarum omniū Sanctæ Ecclesiæ irrisores, & contemptores, capitalesq; inimici, etiam sacrorum vestimentorū vsum, atque ornatum, in Missis celebrandis, irrident, dānant, atque condemnat. Sed immerito profectò, sicut cætera alia omnia, cum videamus, non solum apud sacros, verum etiam, & prophanos Auctores, omnes antiquos, tam Iudæos, quam Gentiles olim, ornamentis, seu vestimentis, suo more sacris, in suis sacrificijs faciendis, vsos semper fuisse, idq. duplici ea causa, primo ad maiorem populi attentionē captandam, circa sacra, & diuina, secundo, ad ornandum, & condecorandum suorum Sacerdotum officium. Quæ duæ causæ, cum etiam apud nos, & maxime hoc noui Testamēti tempore militent, quinuero, & pręcipue, immenso quidem, & absque omni causa, & ratione prorsus, prædicti hæretici Lutherani, nostrorum sacrorum ornamentorum vsum, & cōsuetudinem, subsannāt, atque irrident. Sed quidquid de hoc sit, neque enim vacat per tempus eosdem impugnare, aut præsentis est speculationis, propositæ difficultati, Respondeo per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

Conuenientissimum fuit, vt nostri temporis sacerdotes in Missis celebrandis, sacris vterentur vestibus, & ornamentis.

COnuenientissimum fuit, & quammaxime rationi consonum, vt nostri temporis Sacerdotes, in Missis celebrandis, sacris vterentur vestibus, atque ornamentis. Hæc conclusio est certa, & manifesta, multisq. Iuris Canonici decretis cōprobata, de qua, & videdus est D. Hieronymus in epistola ad Fabiolam Romanam, lib. de institut. cleric. Hog. lib. 1. de Sacram. & maxime c. 45. Innocent. de officio Missæ. Ratio etiam ad id, est appositissima. nam præter duas supradictas causas de captanda populi attentione, circa sacra, & diuina, & ornādo, atque condecorando Sacerdotum ministerio, & officio, expediebat & conueniebat quammaxime, vt nostri temporis Sacerdotes, induti sacris, sacra, & diuina facerent, quibus & passionem Christi Domini repræsentarent, nostrosq. affectus, & spiritus excitarent, ad eandem cogitandam, contēplandam, & meditandam, quo & efficacius eiusdē passionis fructum percipere mereremur. Hinc est, vt Sacerdotum in Missis celebrandis ornamenta, & vestes, quæ sunt sex, videlicet, *amictus, alba, zona, manipulus, stola, & casula*, specialissimas, & particularissimas, suas habeant repręsentationes, eorum vestimentorum, quæ non sine magno mysterio, in passione sua sacra, vsus, atque indutus fuisse dicitur

D. Hier. in epis. ad Fabiolam. lib. de instit. cleric. Greg. lib. 1. de sacra. Innoc. de sacrif. missæ.

Christus Dominus. De quorum omnium significatione, qui plura videre desiderat, eaq. notatu dignissima, consulat Doctores supradictos, sed maxime Origenem super Leuiticum, vbi congruentissimam omnium horum reddit rationem, quæ quidem cum facile impræsentiarum possem referre, consulto ab ipsis abstineo, vt non plus nimio longiorem protraham sermonem, & quia ea non sunt præsentis speculationis; satis sit de congruitate, & conuenientia supradictorum vestimentorum, aliquid sic in cōmoni, atque in vniuersali dixisse. Reliqua videatur apud Doctores supradictos, & Magistrum, Sot. in 4. sen. dist. 13. q. 2. art. 4. vbi hisce de rebus agit latissimè. Hæc de isto Articulo dicta sufficiant.

Sot. in 4. sent. d. 13. q. 2. ar. 4.

ARTICVLVS V.

Quisnam possit celebrare Missam?

Respondetur huic Articulo per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

De iure loquendo omnis, & solus Sacerdos legitime ordinatus, & non impeditus, potest Missam celebrare.

DE iure diuino loquendo, omnis & solus Sacerdos, legitime ordinatus, & non impeditus, Missam potest celebrare. Hæc Conclusio est certa, & habetur expressa in c. 1. §. vno. de summa Trinitate, & fide. & c. vltimo, de consec. dist. 2. habetur et in c. perlectis, dist. 25. quod est D. Isidori, vbi expresse dicit, ad solum Presbiterum pertinere sacramentum corporis, & sanguinis Domini nostri Iesu Christi in Altari conficere, & celebrare. Probatur insuper Conclusio, ratione D. Tho. 3. p. q. 82. art. 1. vbi tractat, & probat, proprium esse solius Sacerdotis, hoc sacramentum conficere, sed specialiter, hac ratione, quia (inquit) hoc sacramentum, tantæ est dignitatis, & excellentiæ, vt non cōficiatur, nec vero confici possit, nisi in persona Christi Domini, & ab illis tantummodo, quibus in id, ipse suam indulserit auctoritatem, & porrexerit potestatem: sed huiusmodi potestas, vt ea Euangelio satis constat, solummodo competit, atque concessa fuit Apostolis, & Sacerdotibus, quos idem Christus in cena instituit, atque ordinauit, quibus etiam hoc munus, & officium commisit, in illis verbis, *hoc facite in meam commemorationem.* & iterum, *Has quotiescunque feceritis, in mei memoriam facietis*: ergo ipsis solis competit, hoc sacramentum conficere, & celebrare, non vero alicui alij. Tandem hæc veritas determinata est in Conc. Flor. vbi aperte dicitur, solis presbyteris esse concessam potestatem consecrandi, & conficiendi hoc venerabile Sacramentum, corporis, & sanguinis Christi, adeo vt si quis extra Ordinem sacerdotalē, id facere tētaret, quod magnum (inquit Concilium) esset facinus, & sacrilegium nefandum, omnino nihil prorsus efficeret. Hinc sancta nostra mater Ecclesia, in quodam hymno composito à prædicto D. Thomas de hoc admirabili sacramento, sequentia verba canit:

e. 1. §. vna. de summa Trinit. & fide Cath. c. vlt. de cons. d. 2. c. perlectis, dis. 25. D. Thom. 3. p. q. 82. art. 1.

Verba D.Tho. mira circa hoc sacramentum.

Sic sacrificium istud instituit
Cuius officium committi voluit,
Solis Presbyteris, quibus sic congruit,
Vt sumant, & dent cæteris.

Hoc itaque est tenendum de fide. Hac de re videatur Mag. Soto in 4. sent. dist. 13. q. 1. art. 1. disputando cum Hæreticis, vbi multa dicit, eaq. notatu dignissima de veritate huius Conclusionis. Sed quia ea impræsentiarum recensere nobis per tempus nō licet, nec præsentis est speculationis, ad eumdem, remitto lectorem. Sit secunda Conclusio.

Sot. in 4. d. 13. q. 1. art. 1.

Secunda

Secunda Conclusio.

Adeo verũ est, quod conficere hoc Sacramẽtum, sit propriũ Sacerdotũ, vt quantumcumque nefarius sit Sacerdos, etiamsi de facto (quod absit) celebrare intenter, verũ conficiet Sacramentum.

Adeo verum est, quod conficere hoc sacramentum proprium munus, & officium est Sacerdotum vt quantumcumque nefarius sit Sacerdos, etiã hæreticus, schismaticus, excõmunicatus, atque etiam degradatus, si de facto (quod absit) celebrare intenter, verum conficiet sacramentum. Hæc Cõclusio est expressa D. Thomæ in 4. sent. dist. 13. & 3. p. q. 82. ar. 5. 6. 7. & 8. vbi expresse hoc probat, de omnibus supradictis in particulari, auctoritatibus, & rationibus. Et primo auctoritate D. Augustini, lib. de corpore Domini, & habetur *in c. intra Ecclesiã 1. q. 1. & in c. verum, de consecrat. distinct. 2.* vbi ait, *quod intra Ecclesiam Catholicam, in mysterio corporis & sanguinis Domini, nihil a bono maius, nihil a malo minus, perficitur Sacerdote, quia non in merito consecrantis, sed in verbo efficitur creatoris, & in virtute Spiritus sancti.* Verba sũt expressa D. Augustini: & lib. 2. contra Parme. de eisdem agens, idem D. Aug. inquit. *Aliud est aliquid omnino non habere, aliud autem non recte habere, aliud non dare aliud non recte dare, mali & peruersi Sacerdotes, quamuis careant secundo, habent tamen primũ.* Ratione etiam probatur Conclusio à D. Thoma, nam character sacerdotalis, super quem fundatur hoc sacramentum conficiendi potestas, indelebilis est, & per nullum peccatum potest deleri, aut amitti, vt tenendum est de fide: ergo, quãtumcumque peccator sit Sacerdos, hæreticus, siue schismaticus, excommunicatus, aut etiam degradatus (si celebrare tẽtet) verum conficeret Sacramentum. Quod supradicti omnes veram habeant circa hoc potestatem, ex eo etiam constat, atque fit liquidum, cuilibet illud consideranti, & intuenti, siquidem postea, ipsi redeuntes ad vnitatem Ecclesiæ, eidemq. dum reconciliantur, non iterum reordinantur, sed recipiũtur, atque admittuntur in suis proprijs Ordinibus, & gradibus: signum igitur est, non eosdem amisisse prædictam suam potestatem, quantum ad rem, & sui sacerdotij gradum, etiam ipsi degradati. Hac de re videatur specialiter Mag. Soto loco supracitato dist. 13. q. 1. ar. 5. 6. 7. & 8.

D. Thom. in 4. sent. 13. & 3. p. q. 82. art. 5. 6. 7. & 8.

D. Aug. lib. de Corpore Domini, habetur in c. intra Ecclesiã, 1. q. 1. c. verum, de consec. d. 2.

Nota hoc valde.

D. Aug. lib. 2. contra Parm.

Sot. in 4. sent. d. 13. q. 1. art. 5. 6. 7. & 8.

Tertia Conclusio.

De iure loquendo nullus irregularis Sacerdos, nec suspẽsus, &c. Missam potest celebrare.

De iure tamen Canonico, & Ecclesiastico loquẽdo, nullus irregularis, suspẽsus, simoniacus, schismaticus, aut excommunicatus, degradatus, siue depositus, aut quilibet publicus, & notorius peccator, neque occultus, in mortali existens, absque præuia confessione, aut saltem contritione, Missam potest celebrare. Hæc Conclusio est omnium Doctorum communis, de qua, & videndus est D. Tho. & Sot. locis supra citatis, & Syluestr. *verbo, Missa, q. 1. & verbo, Eucharistia, 2. q. 1. & 2.* & ratio huius Cõclusionis est, nam omnes supradicti sunt iure prohibiti celebrare, vt constat ex multis, varijs, atq; diuersis iuribus, & sacris canonibus, à me impræsentiarum breuitatis causa omissis, quia perntia isthæc sũt, & passim reperiuntur in iure, neque mei est propositi, ea hic ex professio tractare, aut in hoc tempus insumere, cum id ad Summistas, siue Scholasticos pertineat. Hactenus de isto Articulo.

D. Tho. & Soto vbi supra.

Sylu. verb. missa, q. 1. & ver. Eucharistia, 2. q. 1. & 2.

ARTICVLVS VII.

Quanam sit materia, & forma Sacramenti Eucharistiæ, & qualiter sit disponenda, & præparanda, ad dicendam & celebrandam Missam?

Huic Articulo respondetur per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

MAteria necessaria, & præcisa, ad conficiẽdum sacramentum Eucharistiæ, quantum attinet ad Christi Domini corpus, est solus panis triticeus, cuiuscumque sit speciei. Hæc Conclusio est diffinita expresse in Concilio Florentino sub Eugenio IV. & in Concilio Carthaginensi, & habetur *in c. in sacramento, de consecrat. dist. 2.* vbi dicitur, frumentum esse propriam huius sacramenti materiam, & per frumentum intelligit solummodo panem triticeum, vt declarauit postea Conc. Trid. sess. 22. c. 1. & sufficit, quod sit cuiuscumque speciei (vt dictũ est) nam sicut in vino albo, vel nigro, consecrare licet sanguinem, absque delectu, & discrimine, ob hoc, quia vinum album, & nigrum in genere conueniunt, ac vtrumq. reuera vinum est, quamuis diuersæ sint speciei ita, & in quolibet pane, dummodo sit triticeus, licebit, corpus conficere & consecrare, quamuis vnum triticum longe ab alio differat, specie, cum in genere conueniant. Et quamuis inter Naturales, sit differentia (nec modica) de quibusdam granis, sintne triticum, an non? ad nos tamen Theologos, impræsentiarum non spectat id diffinire, neque de huiusmodi speciebus physice disputare, sat sit dixisse, quod si aliquod ipsorum, sit vere panis triticeus, est vera materia huius sacramẽti, & consecrationis, sin vero, non. Hac de re videatur Syluest. *verbo Eucharistia, 1. q. 2. 3. & 4.* & Mag. Sot. in 4. d. 9. q. vnica, ar. 1. & 3. vbi & ad hoc propositum quamplures mouet difficultates. Sed quod panis triticeus sit necessaria, atq; præcisa inesfabilis huius Sacramenti materia, probat D. Tho. ex eo, quia (vt omnes referũt Euangelistæ) in eadem Christus Dominus cõsecrauit. *Accipiens* (inquit Matthæus c. 26.) *panem benedixit, ac fregit dicens, accipite, & comedite, hoc est corpus meum.* Idẽ omnino dicunt cæteri Euangelistæ. Cuius quidem rei, idem D. Tho. ibidem, plures rationes affert, & congruentias, à quibus referendis impræsentiarum consultò supersedeo, cum apud ipsum facile legi, ac videri possint. An vero huiusmodi panis triticei debeat esse certa, & determinata materia, magna, vel modica, absens, vel præsens, azima, an vero fermõtata? De his, & similibus pertractant latissime Doctores Scholast. in 4. sen. & innumeras afferunt, & dissoluũt difficultates, quas cum facile possem referre, atque resoluere, at quia non breuiter, neque in tam celeri temporis spatio, vt oporteret, breuitati consulens, impræsentiarum, facio missas, non enim est id nunc mei muneris, nec præsentis speculationis. Deueniamus ad alia.

Materia Eucharistiæ, quantum attinet ad Christi corpus, est solus panis triticeus cuiuscumque sit speciei.

Concil. Floren. sub Eugen. 4. Concil. Carth. & habetur in c. in Sacramento, de consecr. d. 2.

Sylu. verb. Eucharistia, 1. q. 2. 3. & 4.

Sot. in 4. d. 9. q. vnic. ar. 1. & 3.

D. Tho. 3. p. q. 79. art. 1.

Matth. 26.

Secunda Conclusio.

Materia etiam præcisa, atque necessaria, sacramenti Eucharistiæ, ad conficiendum, & consecrãdum Christi Domini sanguinem, est solummodo vinum vitis. Hæc Conclusio est etiam determinata, in omnibus locis supradictis, & est sentẽtia Catholicorum omnium communis, de qua nulli omnino dubitare licet, & probat eam D. Tho. eo modo, quo supradicta prima probata est Conclusio, quia nempe in tali vino, Christus Dominus & Saluator noster, hoc sacramentum instituit, vt innuũt Euangelistæ omnes, dicendo, quod post consecrationem panis, *accepit calicem, & gratias agens dedit illis, dicẽs, bibite ex hoc omnes. Hic est enim sanguis meus, noui testamenti, qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum.* Post quæ dicta verba, subiungit, *dico autem vobis, non bibam amodo,*

Materia Eucharistiæ ad consecrandũ Christi Domini sanguinem, est solum vinum vitis.

D. Tho. vbi sup.

Matth. 26.

de hoc

de hoc genimine vitis, &c. Pro quorum verborum intelligentia adnotare oportet, quod quãuis in cõsecratione supradicta sanguinis, non fiat expressa mentio, vini vitis, sicut in consecratione corporis, facta est expressa mentio panis de hoc enim dicitur expresse, quod accepit panem, de illo vero, nisi tãtummodo quod accepit calicem, quod quidem ex se indifferens est. & ad aquam, & ad vinum, cum tamen postea dixerit, atque addiderit, *dico autem vobis, quod non bibam amodo de hoc genimine vitis, &c.* aperte insinuauit, & declaratum fuit, quod calix erat vini, non vero aquę, quinuero & vini vitis, non vero alterius rei, ac proinde, quod in eiusmodi vino tantummodo vitis, non autem in aqua aut alio, est consecrandum, quodque hæc est præcisa huius consecrationis materia. Quod ingeniose atque eleganter aduertit D. Chrysost. homil. 83. super Matthęum, ac per hoc damnatum esse dicit errorem illorum, qui aqua solummodo. in hoc sacro mysterio vtuntur, ipsamq. dicunt sufficere ad huius sacramenti materiam. Qui error damnatur *in c. sicut, de consecr. dist. 2.* vbi, & ad propositum nostræ conclusionis, reperire licebit plura iura, quæ ibi adducuntur *c. in sacramentorum, c. non oportet, c. in sacramento,* quod est Concilij Carthaginẽsis 3.

Chrysost. ho. 83. sup. Mat.

c. Sicut, de consecr. d. 2.
c. In sacramentorum.
c. Non oportet.
c. In sacramento.

Quod supradicto vino, ex præcepto, atque institutione Ecclesiæ, apponenda sit aqua, in modicissima, ac paruissima quantitate, constat ex auctoritate Alexandri Papæ *in c. 1. de cõsecrat. dist. 2.* id tamen non est præcise, de necessitate sacramenti, sed præcepti Ecclesiæ, vt constat ex auctoritate D. Cypriani relati *in c. scriptura. de consecr. eadem dist.* sed apponitur, necessarioq. apponenda est, propter rationes quas affert D. Tho. vbi supra, art. 6. quarũ est prima, quia creditur, probabiliter, quod Christus Dominus sic cõsecrauit in vino limphato, propter sobrietatem, aut secundum patrium morem, ad quod etiam alludit illud quod habetur Prouerbior. 9. *Bibite vinum quod miscui vobis.* Secunda propter repræsentationẽ Dominicæ passionis, quia vtrunque (sanguis, scilicet & aqua) in passione, ex Christi Domini latere profluxerunt, vt inquit D. Ioan. c. vlt. Tertia ad significandum effectum huius sacramenti, qui est vnio, populi Christiani cum suo capite Christo, vnde Iulius Papa *in c. cum omne eadem dist.* dicit, *videmus in aqua populum intelligi in vino vero ostendi Christi sanguinem, cum ergo in calice, vino aqua miscetur, Christo populus adunatur.* Tãdem quarto apponitur vino aqua, quia hoc competit, vltimo effectui huius sacramenti, qui est introitus in cælestem, atque æternam vitam, ad qđ propositũ facit quod D. Ambros. lib. 5. de sacram. c. 1. ait, *redundat aqua in calicem, & salit in vitam æternam.* Qui hac de re plura videre desiderat, cõsulat præfatos D. Thom. & Mag. Sot. locis supracitatis

Quod aqua ad consecrationem apponenda sit vino, at in paruissima quantitate.

c. 1. de consecr. dist. 2.
c. In scriptura ead. dist.
D. Tho. vbi supra ar. 6.

Notandæ sunt significationes supradictæ mixtionis aquę vino.

Prouer. 9.
Ioan. c. vlt.
c. Cum omne, de consf. d. 2.

D. Ambr. lib. 5. de sacr. c. 1. D. Tho. & Sot. vbi sup. d. 9. q. 1. ar. 6.

Tertia Conclusio.

Forma sacramenti Eucharistiæ, quãtum ad corpus, est, *Hoc est corpus meum,* &c. & quantum ad sanguinem, *Hic est enim calix sanguinis mei.* &c. vsque *in remissionem peccatorum.* Hæc Conclusio est expressa D. Tho. & Mag. Sot. in 4. sent. vbi circa supradictas formas dicunt plura, eaq. notatu dignissima, sed ad Scholasticos, & scholas pertinẽtia magis, quam ad me, impræsentiarum, à quibus proinde supersedeo, cum requirebant tractationem, atq; disputationem longissimam. Solummodo dico, qđ quamuis huius admirabilis sacramẽti Eucharistię plures sint materiæ, plures etiam formę, altera corporis, altera vero sanguinis, dicq. proinde possint plura sacramenta, cum quodlibet eorum seorsum, vere & realiter sit sacramẽtorum, melius est tamen vt dicamus, vnum esse tantum sacramentum, vnitate integritatis, seu aggregationis, cum vnus sit etiam ipsarum finis, qui est Christi fidelium mentes reficere. Sed quia hoc fit, atque ordinatũ, & institutum est, vt fiat, per modum, & assimilationem ad refectionem corporalem, & corporalis refectio non integratur solo cibo, neque solo potu: sed vtroque simul, conuenientissimũ fuit, vt hoc sacramentum in supradictis duabus speciebus conficeretur, quibus perficitur, & integratur. Et hæc de isto Articulo, ac de tota hac materia dicta sufficiant.

Forma Sacramenti Eucharistiæ, quantum ad corpus, hoc est corpus meũ quãtum vero ad sanguinem hic est enim calix, &c.

D. Thom. 3. p. q. 78. ar. 1. 2. & 3. Sot. in 4. sent. d. 11. q. 1. ar. 1. 2. & 3.

Sacram. Euchar. dicendum est vnum, nõ plura, aut vnum totale, plura vero partialia.

ARTICVLVS VII.

An Sacerdotes teneantur, quotidie celebrare?

Circa hanc rem, Doctores Theologos, & Iurisperitos in tres classes reperio diuisos. Quidam enim dicunt, teneri Sacerdotes celebrare quotidie ita vt Sacerdos, qui ex proposito seu negligentia illud omittit, mortaliter peccet. Hæc opinio est quorundam Canonistarum, quos refert Archidiaconus, & Syluester. *verbo, missa, 1. q. 7. in 4. dicto* & innituntur cuidam dicto B. Ambrosij. & habetur *in cap. si quotiescumque, de consecrat. dist. 2.* vbi in suarum remedium culparum, quotidie se celebrare dicebat, *Ego quia quotidie pecco, quotidie accipere debeo medicinam.* atque inuere videtur, alios ad idipsum teneri. Alia est aliorum opinio, quos refert D. Tho. 3. q. 82. ar. 10. asserentium, Sacerdotes posse licite, omnino à celebratione cessare, atque à dicenda Missa abstinere nisi id sibi aliunde incumbat, & ex cura, siue beneficio celebrare teneantur, & sacramenta populo sibi subdito præbere. Tertia opinio, & media, est D. Thom. loco supracitato, dicentis esse quidem peccatum, Sacerdotes non celebrare in magnis festiuitatibus, & in illis diebus, in quibus populus communicare consueuit, vt in die Natalis Domini, in Paschate Resurrectionis, & Pentecostes, & alijs. Vt autem hac in re perspicuũ fiat, quid tenendum est, sequẽtes statuo Conclusiones.

Variæ hac de re sententiæ, & opiniones.

Sylu. ver. Missa. 1. q. 7. in 4. dicto.
D. Ambr. & habetur in c. si quotiescumque, de consec. dist. 2.
D. Thom. 3. p. q. 82. art. 10.

Prima Conclusio.

Nullus Sacerdos tenetur celebrare quotidie, immo vero nec in omnibus diebus festiuis, exceptis animarum curam habẽtibus, qui dictis diebus celebrare tenentur, nisi per alium, populo sibi subdito satisfaciant. Prima huius Conclusionis pars colligitur *ex c. quotidie, de consecrat. distin. 2.* quod est D. Augustini, de Eccles. dogmat. c. 53. vbi dicit, celebrationis actum ex se indifferentem esse, & neque laudandum, neque vituperandum *quotidie celebrare, & Eucharistiæ comunionem percipere, nec laudo, nec vitupero,* inquit D. Augustinus. Secunda vero pars Conclusionis, probatur ex *c. 1. de celebratione Missarum,* vbi expresse habetur, quod animarum curam habentes, celebrare ex præcepto tenentur, & sacramenta populo sibi subdito ministrare, per se, vel alium. Vnde dico, quod qui ob sui indignitatem, & ob huius ineffabilis sacramenti reuerentiam, diutius à celebrando abstineret, non peccabit, quinuero, & secundum D. Bonauent. & Albertum Magnum, nisi officium, seu status id exigat, bonum est, medium in his tenere; aliquando celebrando, aliquando vero à celebratione abstinendo. Ad quod facit, quod plures sancti olim, pręmaxima sua humilitate, & huius sacrosancti Sacramenti reuerentia, à receptione Sacerdotij, & celebratione Missarum per totam suam vitam abstinuerunt, vt constat exemplo D. Marci Euangelistę qui sibi ipsi pollicẽ amputasse dicitus, vt indignus Sacerdotio haberetur, similiter etiam Seraphicus

Nullus tenetur celebrare quotidie ex præcepto, quinuero nec oĩbus diebus festiuis, nisi qui animarum habent curã, qui diebus festis celebrare tenentur, nisi per alium populo desatisfaciant.

D. Aug. de eccl. dogm. c. 53. habetur in c. quotidie, de consec. dist. 2. c. 1. de celebr. Missar.

P. N.

P.N.Franciscus, cum esset diaconus, tantiq. meriti præ humilitate, eximiaq. Sacramenti huius reuerentia, ad Sacerdotium nullatenus vnquam voluit promoueri.

Secunda Conclusio.

Sacerdoti non licet omnino à celebratione cessare, etiam si ei animarum cura non incumbat.

Alex. Alen. 4. p. q. 51. mẽb. 2.

Caiet. 3. p. q. 82. art. 10.

D. Tho. vbi supra.

Ricar. in 4. d. 13. art. 1. q. 2.

Durã. & Palu. ibidem.

Sylu. ver. Missa, 1. q. 7. in 4. dicto.

2. Corint. 6.

Nulli Sacerdoti licet omnino (hoc est, per totam vitam) à celebratione cessare, etiamsi nulla ei parochialis Ecclesia, aut alterius obligationis cura incumbat. Hæc Conclusio est expressa D. Thomæ, loco supracitato, & ponitur contra Alexan. Alen. 4. p. q. 51. memb. 2. asserentem, Sacerdotes ab omni tali obligatione esse liberos, nisi propter animarum curam, seu beneficium, vel ratione accepti stipendij, id sibi incumbat, aut alias, aut nisi hoc eis à suis superioribus iniungatur nec peccare, etiam si per totam vitam numquam celebrent. Id quod dixit etiam Caietanus *super D. Thom. 3. p. q. 82. ar. 10.* non alia ratione, nisi quia non hac de re extat præceptum, neque id habetur determinatum in iure. Sed contrarium tenet D. Tho. vbi supra & Ricard. dist. 13. ar. 1. q. 2. & Durandus, & Palud. ead. dist. & q. & Syluest. *verbo, Missa. 1. q. 7. in 4. dicto*, & omnes communiter Summistæ. Quę sententia probatur primo, nam omnes tenẽtur gratia sibi data vti, cum faciendi idipsum fuerit tempus opportunum neque illam licet negligere, aut in vacuum recipere, iuxta illud Pauli 2. Corint. 6. *Hortamur vos, ne in vacuum gratiam Dei recipiatis, ait enim, tempore accepto exaudiui te & in die salutis adiuui te*; sed opportunitas celebrandi, & offerendi sacrificium, non solum attenditur per comparationem ad fideles Christi, quibus oportet sacramenta ministrare, sed principaliter per comparatiunẽ ad Deum, cui sacrificium ipsum offertur, ac fieri debet, vel per comparationem etiam ad ipsum ministrantem, & habentem celebrandi potestatem, & offerendi hoc inæstimabile sacrificium: ergo seclusa ratione priori, propter solam hanc posteriorem, tenetur etiam Sacerdos interdum celebrare, neque sibi licet omnino, à celebratione cessare, seu abstinere. Ad quod facit, quod dixit olim D. Ambros. in quadam sua oratione cum Deo loquendo: *Graue est, quod ad mensam tuam, mundo corde, & manibus innocentibus non venimus, sed grauius, si dum peccata metuimus, sacrificia non reddamus.* Verba sunt valde notanda, ex quibus, superq. satis nostrum intentum colligitur.

D. Ambros. in quadam orat.

Tertia Conclusio.

Sacerdos, etiã si nullam habeat animarum curam, tenetur præcipuis festis celebrare, & maxime in illis diebus, in quibus fideles consueuerunt communicare.

2. Mach. 4.

Sacerdos etiamsi nullam habeat animarum curam, tenetur saltem præcipuis anni festis celebrare, & maxime in illis diebus, in quibus fideles consueuerunt cõmunicare. Hæc Conclusio est D. Thomæ, vbi supra, quam & probat ex illo, quod habetur 2. Machab. 4. vbi acriter reprehenduntur, quidam praui veteris legis sacerdotes, qui non circa altaris officia, prout tenebantur, dediti erant, contempto Templo, & sacrificijs neglectis. Quid ergo dicendum est de nostri temporis Sacerdotibus, idipsum facientibus? Probari etiam potest præterea, hac efficacissima ratione, nam Christus Dominus potestatem, quam dedit Sacerdotibus, & characterem sacerdotalem habentibus, hoc sacramentum ministrandi, seclusa quacumque iurisdictione, & animarum cura, sibi concessit, atque ipsis præcepit, vt in memoriam sanctissimæ suæ passionis, ea vicerentur, per illa verba, *hoc facite in meam commemorationem*, quibus secundum communem sentẽtiam sanctorum Patrum, non tantum iniunxit cõsilium, verum etiam, & præceptum dedit, hoc faciendi: ergo nisi interdũ id faciant, peccabunt procul dubio mortaliter, siquidẽ prætermittunt præceptum, & quidem in re adeo graui. Atq; ex hoc corruit opinio Caietani, asserentis hoc nullatenus esse peccatum mortale, quia (inquit) nullus textus iuris Canonici hoc dicit neque alicubi habetur expressum: constat enim esse præceptũ à Christo Domino positum, quando dixit, *hoc facite in meam cõmemorationem*. Hoc etiam præcipit, aut saltem innuit ius naturale, iuxta quod, quilibet tenetur gratiam Dei, diuinitus traditam, non negligere, aut in vacuum recipere. Quibus & alia accedit ratio, & ea est, quod nulli licet omnino alteri occasionem scandali præbere, & certe Sacerdos, qui per totam vitam numquam celebraret, male apud omnes, & merito audiret & graue de se ingereret scandalum quod non est faciendum: facit & *c. dolentes, de celebr. miss.* vbi acriter reprehenduntur sacerdotes, qui Missarum solemnia facere omittunt, & vix celebrant quater in anno. Verba sunt expressa Conc. Concludendo itaque dico, quod cum celebrandi præceptum sit affirmatiuum, nõ vero negatiuum, obligat quidem ad semper, sed nõ pro semper, hoc est, in aliquibus diebus, non vero in omnibus, obligabit (inquit D. Tho.) in magnis festiuitatibus, atque in illis diebus, in quibus alij fideles consueuerunt communicare. Et hæc de isto Articulo dicta sufficiant. Videatur hac de re Syluest. vbi supra, & Mag. Soto in 4. dist. 13. q. 1. ar. 10.

c. dolentes, de celebr. miss.

Soto vbi supra in 4. d. 13. q. 1. art. 10.

ARTICVLVS VIII.

An sit licitum eodem die plures Missas celebrare?

Huic articulo respondetur per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

Prohibitũ est de iure communi, Sacerdoti plures in die celebrare, sicut & illis atque laico plures in die communicare.

c. sufficit, de cõsecr. d. 1.

c. consuluisti, & c. te referente; de celeb. miss.

Sylu. vbi sup.

DE iure communi, omnibus prohibitum est Sacerdotibus, pluries in die Missas celebrare, & ipsis, atque laicis pluries in die communicare, nisi aliquando ex priuilegio, id alicui fuerit cõcessum. Hæc conclusio habetur expressa *in c. sufficit, de cõsecr. d. 1.* vbi dicit, quod valde felix erit Sacerdos, qui semel in die vnam Missam digne celebrauerit, cuius & hæc ratio ibidem redditur, vt vel sic vnica Christi passio repræsentetur, quia Christus Dominus semel est passus, & totum mũdum vnica oblatione redemit, atque vt inquit D. Paulus, cunctos in perpetuum sanctificauit: idem habetur *in c. consuluisti, & c. te referente, de cele b. missar.* Sed aliqui sunt casus, in quibus eadem die pluries potest celebrari, non quidem propter stipendium, aut pecuniam, nec propter adulationem, inanemve gloriã, sed propter necessitatem, siue indulgentiam, de quibus sit secunda Conclusio.

Secunda Conclusio.

In die Natiuitatis Domini licitum est plures Missas celebrare.

Sylu. ver. Missa, 1. q. 7. c. consuluisti, de celebr. Missa.

In die Natiuitatis Domini, licitũ est plures Missas celebrare, & hoc qualitercumque fiat, cum interuallo, siue sine interuallo, modo ante auroram, plusquam vna non dicatur. Hæc Conclusio est omnium Doctorum communis, quam & probat Syluester *verbo, missa, 1. q. 7. ex c. consuluisti, de celeb. miss.* vbi habetur, quod in prędicto Natiuitatis die, licet celebrare ter, & ponit ibi Syluester decem alios casus, in quibus licitum est, pluries in die celebrare, propter necessitatẽ: sed in fine addit, quod nõ est necessitas, vbi idipsum per alium potest suppleri: quam ob causam nolui impræsentiarum, supradictos casus recensere, atq; enumerare, nam si necessitas ita stricte sit consulenda, vt ille asserit, & in præsenti casu facere par est, ex omnibus

S illis

illis. vnus dumtaxat, modo positus est in consuetudine, nempe quando quispiam Sacerdos, siue Clericus præest duabus Ecclesijs vnitis, duabus Missis indigentibus, & nō est alius, qui earum vnam possit dicere, quia ex institutione sui beneficij. habet annexam duarum Ecclesiarum curam; & necessario, duæ Missæ debent dici. Hac de re qui plura videre voluerit, consulat Nauarr. in suo Manu. c. 25. num. 87. & doctissimum Patrem Suarez Societatis Iesu, tom. 3. ad 3. partem D. Thom. quæst. 83. art. 2. disputatione 80. sectione 3. vbi ad hoc propositum multa dicuntur quammaxima animaduersione digna. Hactenus de isto Articulo.

Nau. in Man. c. 25. nu 87. Suar. tom. 3. ad 3. p. D. Thom. qu. 83. art. 2. disp. 80.

ARTICVLVS IX.

In quo loco sit celebranda Missa, & an in Altari portatili possit celebrari?

Respondetur huic Articulo per sequentem Conclosionem.

Prima Conclusio.

Ad perficiendū sanctissimum Eucharistiæ sacramentum, antiquissimū est in Ecclesia templa benedici, & cōsecrari.

ANtiquissimum est in nostra Sancta Ecclesia, Templa benedici, & consecrari, ad conficiendum, atque offerendum, sanctissimum Eucharistiæ sacramentum. Hæc Conclusio est expressa D. Tho. 3. par. quæst. 83. art. 3. quem explicat Soto in 4. dist. 13 quæst. 2. ar. 3. vbi circa constructionem, benedictionem, atque cōsecrationem Templorum, & Ecclesiarum, disputat latissime cū hæreticis. id, quod etiam facit prædictus doctissimus P. Suarez, supradicto suo 3. tomo, ad 3. par. D. Thom. quæst. 8. art. 3. disput. 81. sect. 1. 2. & sequentibus, à quorum omnium tractatione, impræsentiarum consulto supersedeo, quia neque est præsentis negotij, neque illud sustinet breuitas, cui tantopere studeo. Transeamus ad alia.

D. Thom. 3. p. q. 83. art. 3. Soto in 4. d. 13. q. 2. ar. 3. Suar. 3. to. q. 8. art. 2. disput. 8. section. 1. & 2. cum seqq.

Secunda Conclusio.

De iure cōmuni celebrari non potest, nisi in locis ab Episcopo consecratis, aut de ipsorum licentia.

De iure communi antiquo loquendo, celebrari non potest, nisi in locis sacris, & ab Episcopis consecratis, vel si non sint consecrati, saltem de ipsorū licentia. Hæc cōclusio habetur expressa *in c. nullus, de consecr. dist. 1.* quod est decretum Syluestri Papæ, vbi dicitur, *quod nullus presbyter Missas celebrare præsumat, nisi in locis sacris, & ab Episcopo consecratis si sui sacerdotij de cætero. particeps esse voluerit.* Idem habetur in alio decreto Felicis Papæ, quod incipit. *Sicut non alia,* eodē loco, vbi dicitur, *quod sicuti Sacerdotes consecrantur, ita etiam, & Basilica, & Altaria debent consecrari.* Facit & ad hoc *cap. altaria,* quod est Cōcil. Agath. & *cap. missarum solemnia, de consecrat. eod. tit.* sed postmodū cum tanta esset difficultas in Ecclesijs cōsecrandis, nam ipsarum consecratio fieri non poterat, nisi ab Episcopis. vt patet *ex c. nemo, de consecr. dist. 1.* idq. Chrismatis vnctione, alijsq. benedictionibus, & solemnitatibus, quæ in Episcoporum Pontificali habentor, neque facile fieri possent, statutum proinde fuit ab Ecclesia, vt satis esset, Ecclesias esse benedictas, quia in benedictione ipsarum, non tot, ac tantis ceremonijs opus est, quapropter, & supradicti canones, de necessitate Ecclesiarum consecrandarum, tam nunc non habentur in vsu, sed sufficit sola Ecclesiarum benedictio.

c. nullus, de cōs. dist. 1. c. sicut non alia, eod. loco. c. Altaria. c. missarum solemnia, eodem loco. c. nemo, de consecr. d. 1.

Tertia Conclusio.

In Ecclesia non cōsecrata, bene potest celebrari, existente necessitate, imo vero in Ecclesia non benedicta, aut in cāpo, dūmodo id fiat de licētia Episcopi, & super aram consecratam lapideam.

Existente necessitate, bene potest celebrari, in Ecclesia non consecrata, imo vero nec benedicta, & in campo, seu alibi dummodo fiat de licentia Episcopi, & super aram consecratam lapideam. Hæc Conclusio habetur expressa, in *c. concedimus, de consec. d. 1.* de qua videndus est Sylu. *ver. Missa 1. q. 5.* idem extendit Archidiaconus de domibus priuatis, & de campo in exercitu Christianorum maxime quando communicare debent fideles, & ij quibus imminet periculum mortis. Addit tamen Archidiaconus, qd in nullo casu, atq; in nullo euētu, celebrare, licet super mare, vel super fluuiū, vbi probabiliter timeretur de sanguinis effusione periculum, cum nauis continuo moueatur. Sed aduerto circa illud, quod dixi de celebrando in domibus priuatis, quod iam id non licet sed obnixe obseruādum est, quod nunc nouissime, sanctissime, atq; rectissime statutum, atque decretum est per Concil. Trid. *sess. 22. in decreto de obseruandis, & euitandis in celebratione Missarum,* vbi habetur, *vt non permittatur celebrari in domibus priuatis, atque omnino extra Ecclesiam, & Oratoria, ad diuinum cultum dedicata, ab ipsis Ordinarijs.* Circa quam constitutionem de Oratorijs, vidēdus est Mag. Sot. vbi sup. & Bernar. Diaz de Lugo in sua practica, c. 34. & 39. & Nau. in Man. c. 25. n. 81. & 82. & P. F. Emanuel Rodericus in summa, 1. p. c. 244. n. 14. vbi habentur plura, quæ perspicere, haud est inutile. Sed difficultas, est an possit celebrari, & dici Missa, in Altari portatili, & an priuilegia, quæ hac de re habentur in Religionibus, modo sint in vsu, eisq. vti possimus, an vero sint per supradictum Concilium reuocata? cui respondeo per sequentem Conclusionem.

c. concedimus, de consec. di. 1. Sylu. ver. missa. 1. q. 5. Archidiaconus.

In marì aut ī fluuio non licitum est celebrare.

Concil. Triden. sess. 22.

Nota circa celebrationem Missarū in domibus particularibus.

Soto in 4. ubi sup. a. Bernar. Diaz de Lugo. in practica c. 34. & 39. Nau. in Man. c. 25. nu. 81. & 82. Roderic. in summa, p. 1. c. 244. num. 14.

Quarta Conclusio.

Priuilegia concessa ad celebrandum in Altari portatili, esse videntur reuocata per Cōc. Trid.

Priuilegia, & facultates, per diuersos Romanos Pontifices concessæ, nobis Fratribus Minoribus, atque Prædicatoribus, celebrandi in Altari portatili, iam nunc per Concil. Trident. videntur reuocata. Hæc Conclusio probatur ex *sess. 22. decreto supradicto de obseruandis, & euitandis in celebratione Missarum,* vbi in fine sequens apponitur clausula, *non obstantibus priuilegijs, exemptionibus, appellationibus, atque consuetudinibus quibuscumque.* Et quod talia priuilegia, fuerint per Conc. prædictum reuocata, tenet expresse Nau. in suo Man. c. 25. nu. 82. & Suarez. 3. tom. super 3. partem D. Tho. q. 83. art. 3. sectio. 3. except. 4. & P. Fr. Emanuel Roder. in sua summa, 1. p. c. 244. nu. 14. Sed in fine addit, hoc esse verum in foro exteriori, nam in interiori, & conscientiæ, (inquit) bene possunt Fratres vti suis priuilegijs, per quandam concessionem factam viuæ vocis oraculo, à Pio V. qua confirmauit omnia nostra Religionis priuilegia, in foro conscientiæ tantum, etiamsi sint contra prædictum Conc. Trid. Circa hoc, nolo ego impræsentiarum iudicem agere, sed crediderim supradictum viuæ vocis oraculum, iam esse omnino nullum, quia licet re vera vt dicitur, fuerit concessum, postmodum tamen fuit reuocatum per nouam constitutionem Sixti V. quę incipit, *Sanctum, & Salutare.* factā licet in diuersa materia, atq; aliud propositum cōtra male promotos, & ordinatos. vbi stricte præcipitur, in omnibus & per oīa seruari debere d. Conc. Trid. non obstātibus quibuscumque priuilegijs, viuę vocis oraculis, &c. Quod Concilium nō absolute, prohibet, celebrari in Altari portatili, sed tantū, vt Episcopi nō illud consentiant, non obstantibus quibuscumque & quia prædictis Episcopis facultas ibidem conceditur, vt cum sibi expedire videbitur, in aliquo casu, alicui, vel aliquibus in id licentiā dare possint celebrandi in altare portatili, & quod suis persuāatur priuilegijs, & maxime cessante scādalo, & qualibet prohibitione, libuit impræsentiarum eorumdem

Concil. Trident. vbi supra.

Nau. in Man. c. 25. nu. 82. Suar. 3. tom. q. 83. art. 3. sect. 3. excep. 4. Eman. in summa 1. p. c. 244. num. 14.

dem aliqualem mentionem efficere, vt saltem cum fuerint, quæsita sciri possint, vbi nam habeant inueniri. Habetur in Monum. nostri Ord. 1. impr. fo. 59. & 2. f. 143. concess. 344. & iterum in lib. 1. impress. fo. 70. concess. 173. & in Suppl. f. 99. concess. 331. & refertur in Compen. priuileg. *verbo, altare, per plures §. & in c. hys, de priuilegijs*, & in Comp. Societatis, *tit. oratoria*, & sæpe alibi. Et hactenus de isto Articulo.

Mon. 1. impr. f. 59. & 2. fo. 143. con. 344. & iterum 1. imp. fol. 70. con. 373. & in Suppl. fol. 99. conc. 331.

Comp. ver. altare, per plures §. c. in ye, de priuil.

Cōp. Societ. tit. oratoria, & sæpe alibi.

ARTICVLVS X.

Vtrum Missa, noctu & ante lucem, licite possit celebrari?

CIrca materiam huius Articuli plura forent dicenda, & multa dicunt Doctores Scholastici, atque Summistę, de quorum resolutione sequentes statuo Conclusiones.

Prima Conclusio.

De iure communi loquēdo, nulli licitum est noctu, & ante lucē celebrare, exceptis Episcopis. Hæc Conclusio est omnium DD. communis: de qua videndus est specialiter Sylu. *verbo, Missa. 1. q. 6.* vbi dicit, quod ante diem, siue noctu celebrare, secundum omnes, est peccatum mortale. Addit tamē intelligendum esse diem, ab aurora, & ex quo incipiunt apparere signa orizontis, seu oriēns Solis, & hoc secundum omnes. P. Suarez. 3. to. super 3. partem D. Thomæ, q. 89. ar. 2. dispu. 8. sect. 4. hac etiam de re agit, adducens plures congruentias, ob quas, non sit noctu, sed de die celebrandum, inter quas præcipua videtur vna, quamuis mystica, quia (inquit) prædicta Missa offertur, atque sacrificatur, Christus Dominus, qui est candor lucis æternæ, & quia hoc sacrificium est non veteris testamenti, sed noui, & legis gratiæ; in qua diuina lux, illuxit in cordibus nostris, & claritas Dei illustrius cōmunicatur. Litteralis vera, atq; genuina ratio huius pręcepti, siue consuetudinis, vt non noctu, sed de die celebretur, ea esse videtur, quia ante hoc tempus, communiter, & regulariter loquendo non sunt homines conuenienter apti, atque dispositi, ad tractādum diuina, & venerandum, vti par est, hoc venerabile sacramētum, & forsan quia hoc magnæ Religionis opus, expediebat esse publicum, & quod non secreto, sed publice, & cum debita reuerentia celebraretur, ne forte ex nocturnis conuenticulis, aliqua mala exorirentur, aut superstitiones occasio aliqua, in dicendis Missis reperiretur. Ab hac generali regula excipitur nox sanctissimæ Natiuitatis Christi Domini, & etiā Resurrectionis ipsius, *per cap. nocte, de consec. dist. 1.* sed aduertit Syluester, quod in nocte Natiuitatis, non licet de nocte, omnes tres Missas celebrare, quod & probat ex hoc, quia non licet noctu celebrare nisi ex ordinatione Ecclesiæ, aut de licentia Papæ: sed Ecclesia (inquit) nihil ordinauit circa hoc, nisi de Missa mediæ noctis: ergo aliud in alijs Missis facere nō est licitum, quinuero expresse prohibitum. Erit tamē (inquit) licitum, sic celebrare, vt secunda Missa incipiatur ab initio auroræ ad sensum supradictū. In hoc vltimo dicto Syluestri, contrarius est illi omnino Suarez, loco supracitato, qui affirmanter tenet, & multis rationibus comprobare contendit, omnes supradictas tres missas, dici posse de nocte, & ante aurorā, qua de re nolo ego impræsentiarum iudicem agere. A supradicta etiam generali regula, excipiuntur Episcopi, si in itinere celebrare velint, aut ante se celebrare faciant, quando de nocte id sibi facere licet, iuxta gloss. *in c. fin. de priuileg. l. b. 6.* de quo videndus est Nau. in suo Man. c. 25. nu. 85. & suprad. Suarez loco supracitato, sectio. 3. vbi & dicit præfatos Episcopos, auctoritatem habere dispensandi, in hac prohibitione celebrandi de nocte, & facultatem ad id posse concedere quibuscumque alijs, nō quidem generaliter, nam hoc ad solum Pōtificem Romanum spectat, sed particulariter, & in aliquo speciali, & particulari casu.

De iure cōmuni loquendo nulli licet noctu. & ante lucē celebrare, exceptis Episcopis.

Sylu. verb. missa, 1. q. 6.

Suar. 3. tom. q. 83. ar. 2. disp. 8. sect. 4.

Nota rationes plures, ob quas prohibitum sit est noctu celebrare.

In nocte sacra Natiuitatis, atque Resurrectionis Dominicæ licitum est ante diem celebrare.

c. nocte, de consecr. d. 1.

Sylu. vbi sup.

Suar. vbi supr.

An licitū sit in die Natiuitatis omnes tres Missas ante diē celebrare.

Glos. in c. fin. de priui. lib. 6.

Nau. in Man. c. 25. nu. 85.

Secunda Conclusio.

Loquendo de particulari iure, atque ex speciali priuilegio, multæ Religiones habent facultatem celebrandi noctu, siue ante ortum surgentis auroræ. Hæc Conclusio est etiam Syluestri, loco supracitato, vbi dicit hanc facultatem habere communiter omnes Cardinales, & ex priuilegio multos Regulares, vt constat ex particularibus priuilegijs, nam vt habetur in Mon. Ordinis, Pius II. concessit *Generali Fratrum Minorum, quod possit dare Fratribus auctoritatem celebrandi Missas, per vnam horā ante auroram*, habetur in Suppl. fo. 97. concess. 346. & refertur in Compen. *verbo missa, 2. §. 2.* & Sixtus IV. *cōcessit eisdem Minoribus Fratribus de Obseruātia, quod Sacerdotes necessitatis causa, possint ante, & post horam statutam ab Ecclesia celebrare*, habetur in Compen. vbi supra, §. 3. Quæ quidē priuilegia, vt videtur, non sunt per Concilium reuocata, quidquid dicat Nau. in suo Man. c. 25. nu. 85. nam Concilium, vbi hac de re agit, nō reuocat priuilegia celebrandi Missam ante tempus, seu post, tempus à iure statutum, sed solummodo præcipit Episcopis, vt non permittant celebrare alijs, quam debitis horis, quod dicit inter multa alia, vt parebit intuenti *sess. 22. in decreto de obseruādis, & euitandis in celebratione Missæ*, at non reuocat priuilegia, quæ aliud faciendi aliquibus fuerunt concessa. Sicq. supradictus P. Suarez, loco supracitato, nō meminit talis reuocationis, nec de ipsa vllam prorsus mentionem facit, quinuero, præsupponendo, quod remaneant priuilegia prædicta in suo vigore, in tertia exceptione, à supradicta regula generali, non celebrandi noctu, inquit, quod ex priuilegio, aliquibus concessum est, vt vna vel duabus horis ante auroram celebrare possint, quia, inquit, priuilegia semper sunt intelligenda, secundū anticipationem totius temporis, in priuilegio cōcessi ad totū illud tempus, in quo sine priuilegio, Missa posset legitime celebrari, ac dici, ita quod si priuilegiū cōcedit, vnius horæ anticipationem, Missa poterit inchoari tribus horis ante ortum Solis, cum sine priuilegio possit inchoari duabus horis ante Solē. & ratio, inquit, est clara, quia priuilegiū semper aliquid debet operari, & tm̄ valet, & tm̄ operatur, quantū sonat. In calce huius Articuli, libuit aduertere, qd̄ Leo X. vt habetur in Suppl. fol. 92. concess. 275. & refertur in Compendio vbi supra, §. 6. *concessit nobis Fratribus Minoribus de Obseruantia, vt de licentia nostrorum Superiorum, quorum conscientijs se remittit, quomodo Fratres debeāt vti hac gratia possint celebrare illi ò post Matutinum, & etiā post meridiem, præsertim diebus, quando est de audienda Missa præceptum, & quādo Fratres debent ambulare, seu quando de via veniunt, & nō possunt ante meridiem applicare ad locum, vbi commode possint Missam audire, vel honeste celebrare.* Hæc concessio est valde notanda, De quo priuilegio, & de alijs, cū non sint generalia, aut in iure contenta, sed particularia, personalia, vel regularia, dicēdum est cum supradicto P. Suar. quod cum, vt sic, non cadant sub scientiam, vnusquisque debet suam conscientiam consulere quammaxime, & attendere & scire, quo priuilegio liceat sibi vti, vt non terminos sibi præfixos transgrediatur. Hactenus de isto Articulo.

Ex particulari priuilegio multi possunt celebrare noctu, seu ante ortum surgentis auroræ.

Sylu. vbi sup.

Suppl. fol. 97. conc. 346.

Comp. verbo, Missa, 2. §. 2.

Comp. vbi sup. §. 3.

Nau. in Manu. c. 25. nu. 85.

Concil. Triden. sess. 22.

Suarez, vbi supra.

Qualiter sint intelligenda priuilegia cōcessa ad celebrandum ante diem vna hora.

Suppl. fol. 92. conc. 275.

Comp. vbi sup. §. 6.

ARTICVLVS XI.

Vtrum post meridiem, aliquando liceat Missam celebrare?

Nota hoc valde ex Nauarr. circa tẽpus dicẽdi Missam post meridiem.

Nau. in Manu. c. 25. nu. 85. & 86. Ioan. And. in c. 1. de celebr. Miss.

PRo huius Articuli intelligẽtia præmitto, quod Nauar. in Manuali, ca. 25. nu. 85. & 86. vbi hac de re agit, quamuis dicat, quod cõmuniter, & Regulariter loquendo, est illicitũ celebrare post præteritam, notabiliter horam sextam, quę est diei hora duodecima, compartiendo illam more Hispanico, secundum Ioan. And. *in cap. 1. de celebratione Missarum*, vniuersaliter receptum; inquit tamen, suo iudicio, id esse minus bene dictum, tũ quia non est textus, nec ratio, quæ prohibeat Sacerdotibus ieiunis, vbi sine scandalo fieri potest, Missam facere ante nonam, quæ est hora tertia pomeridiana, secundum computationem prædictam; tum vero, quia hęc potius esse videtur propriissima hora; cũ Missa sit oblatio, & sacrificium incruẽtum, à Sacerdote in persona Christi factum, & omnino idem, quod eadem hora, ab ipsomet Christo fuit oblatũ cruentum, quod fuit quasi quędam prima Missa, vt expresse tenent idem Nauar. *in c. solent, de consecratione, d. 2.* & breuius, ac melius in repe. *c. quando eadem dist. n. 44.* Vnde & dicit, id se frequenter fecisse, pręsertim diebus Festiuis, vt & ipse, & sui, iter facientes, & post meridiem peruenientes ad loca iniẽta, satisfacere possent pręcepto Ecclesię, de audienda Missa. Ex quo etiam infert, quod priuilegia de dicenda Missa post meridiem, potius continent ius commune, quam priuilegium aliquod particulare, & tantummodo prosũt, ad sedandos animos scrupulosorũ, vt & multa alia priuilegia. Nec prædictis (inquit) obstat, decretum Conc. Trid. *sess. 22.* quatenus prohibet, ne Sacerdotes alijs horis, quam diurnis celebrent, nam id (inquit) intelligendum est, de horis ante lucem, vel post nonam, qua prædicta oblatio Christi cõsumata fuit: Et addit, quod in quadragesima Missa potius deberet dici post nonam, quæ est hora tertia post meridiem, & hora cænandi, siue comedendi, in die ieiunij, quam ante, vt docet D. Thom. 2. 2. q. 147. ar. 7. Hæc Nauarrus, vbi supra. Quam eius sententiam prius tenuit Dur. in 4. d. 13. q. 2. & Sũma Angelica, & Rosella, *verb. Missa.* De hac etiam sententia, & opinione, mentionem facit Pater Suarez, 3. to. sup. 3. par. D. Tho. q. 83. ar. 2. disput. 80. sectione 4. vbi gratia difficultandi ipsam, plura adducit, eaq. notatu dignissima sed nihilominus contrariæ sententiæ adhæret ipse quæ est verior, & tenenda, de qua & egu sequentem statuo Conclusionem.

Nau. in c. solẽt, de consil. d. 1. & in c. p quando, ea. d. nu. 44.

D. Tho. 2. 2. q. 147. ar. 7.

Duran. in 4. d. 14 q. 2.

Summa Angelici, verb. Miss.

Summa Rosel. ibidem.

Suarez, 3. tom. q. 83 ar. 2. disp. 80 sect. 4.

Conclusio.

Supradicta Nauarri sententia, iam nunc sustineri nõ potest, quinuero Missæ omnes ante expleta meridiem debent saltẽ inchoari, cõmuniter, & regulariter loquendo.

Supradicta sententia Nauarri, iam nunc sustineri nullatenus potest, imo vero regulariter loquendo, Missæ omnes inchoari debent, ante expletam meridiem, & ante duodecimam horã. Hæc supradicta Conclusio est sententia fere omnium Doctorum cõmunis, de qua videndus est Gabriel, lectione 14. super Canonem, & Ioan. Maior. in 4. dist. 13. q. 4. & Soto, in eod. 4. dist. eadem, q. 2. ar. 2. & lib. 10. de iustitia, q. 5. art. 4. & Suarez, loco supracitato vbi dicit, quod regulariter loquẽdo, post meridiem celebrari non potest, nisi ex priuilegio, aut existente aliqua rationabili causa, in aliquo raro casu, vt si, verbi gratia, Festum sit solemne, & Missa publica, & concio nõ finiatur, vsque ad vnam, vel duas horas post meridiem, tũc (inquit) Missa priuata inchoari potest, post finitum solemne officium, maxime, ne aliqua pars populi Missa priuetur, secũdũ doctrinam Leonis Papæ, in epist. 81. ad Dioscorum c. 2. quod est multum notandum. Idem (inquit) permitti potest, si ratione itineris, occurrat necessitas celebrandi in die Festo, paulo post meridiem, dummodo vnius horæ tempus non excedatur, etiã sine priuilegio, quod & significauit Soto, vbi supra & huic fauet etiam consuetudo, imo vero, & regula ipsa Missalis, in quo, quando hac de re agitur, nõ sine causa apposita est, illa particula, *communiter*, ad insinuandum, quod in casu aliquo, & rationabili existente causa, aliter fieri potest. Præterquam quod res morales (vt inquit prædictus Pater Suarez) quando non sunt per legem omnino limitatæ, & declaratæ, non debent indiuisibiliter definiri, sed morali modo, plus, minusve, vnam aut dimidiam horam. Nec prædictis (inquit) obstat, Cõstitutio Pij V. quæ incipit: *Sanctissimus in Christo Pater*, quæ hac de re prodijt, præcipiendo vt Missę non dicantur post meridiem, & reuocando priuilegia omnia in contrarium concessa, nã dicta Constitutio loquitur, atque intelligenda est de illis, qui regulariter, & absque causa, post meridiem, & horam Vespertinam sacra faciebant, non vero, quando id fit, in aliquo raro casu, & iusta interueniẽte; atque existente rationabili causa, quod etiam ex ipsius Pij V. verbis faciliter colligere licet, ibi, *nullatenus præsumant*, quæ in dicto Motu proprio habẽtur, quod quidem verbum *præsumant*, audaciam, atque temeritatem designat, non vero quodcumque contrarium factum damnat vt dicit Nauarrus *in c. Si iumus, 19. q. 3. num. 51.* & in Manuali c. 27. nu. 155. & num. 159. Dum etiam dicitur, in dicto Motu proprio, *quocumque prætextu*, per quæ etiã verba, insinuare visus est Pius V. velle se, vt non id fiat, prætextu aliquarum licentiarum, seu priuilegiorum, aliquorum summorum Pontificum, nam omnia ibidem per ipsum reuocantur, non autẽ loquitur de prætextu causæ legitimæ, si id ipsum aliquando, raro, & rationabili causa existẽte fiat. Hęc omnia, inquit prædictus Suarez dicta sunt stando in communi iure, secus autem erit, si post supradictam Constitutionem Pij V. aliquod circa hoc fuerit priuilegium impetratum, atq; concessum, nec fuerit reuocatum, tunc enim illi erit standum. Videatur, hac de re prædictus Pater Suarez, loco supradicto. Et hactenus de isto Articulo.

Gabriel, super Can. lect. 14. Ioan. Maior. in 4. d. 13. q. 4. Sot. ead. dist. q. 2. ar. 2. & li. 10. de iust. & iure, q. 5. art. 4. Suarez. loco supracitato.

D. Leo Papa, in epi. 81. ad Dioscorum, c. 2.

Aliqua existẽte necessitate bene possunt Missæ, etiam post meridiem inchoari.

Constit. Pij V. qua incip. Sanctissimus.

Nauar. in c. Si iumus, 19. q. 3. n. 51. & in Man. c. 27. nu. 155. & num. 159.

ARTICVLVS XII.

Vtrum liceat Missam celebrare, ante Matutinum, seu antequam Laudes dicantur?

Prima opinio.

HAc de re est opinio, quorumdam asserentium non esse licitum Missam celebrare, ante recitatum Matutinũ, atq; antequam Laudes dicantur quinuero, & addunt quidam, esse peccatum, sacrificare ante Primam dictam, etiam si quis intendat eam postea recitare. Huius opinionis, meminit Nauar. lib. de oratione, & horis Cononicis, c. 3. nu. 68. & eam esse dicit D. Anton. 3. par. tit. 13. c. 14. §. 1. & Angeli, *verbo Missa, §. 42.* post Hostiensem, quem ipsi allegant, & Pater Suarez, 3. to. ad 3. partem, D. Thomę, q. 85. ar. 3. disput. 1. refert, plures alios Auctores huius opinionis, & reuera eam videtur tenere Syluester, *verbo, Missa, 1. q. 1. in 4 dicto*, saltẽ quantũ ad Matutinũ, & Laudes. Fundãtur omnes supradicti, Authores, in antiquissima Ecclesiæ cõsuetudine, quam dicũt vim habere legis, atq; præcepti & consequenter in re graui obligare sub peccato mortali. Quod autẽ hæc sit res grauis, exinde probant, quia grauitas materiæ, iudicio prudẽtum existimãda est, & certũ est (inquiunt) quod omnes

Nau. de orat. & horis Can. c. 3. num 68.

Probari contenditur, non esse licitum Missam dicere ante recitatum Matutinum, quinuero, & Laudes.

D. Ant. 3. p. tit. 13. c. 4. §. 1.

Angel. verbo Missa. §. 42.

Suarez, 3. tom. q 8. art. 3. d. 82. sect. 1.

Sylu. ver. Missa, 1. q. 6. in 4 dict.

nes

nes communiter prudentes, & sapientes, versati in hac materia, hanc rem diiudicant esse grauē, Missam dicere, atque celebrare, ante dictum Matutinū, & Laudes. Probatur præterea hæc opinio, quia ex institutione Ecclesiæ, Matutinum cū Laudibus est officium nocturnum, Missa vero Diurnum. quo fit vt inuersio talis ordinis esse videatur cōtra omnem prorsus rationem, atque ex consequenti valde culpabilis, quæ transgressio adiuncta consuetudine Ecclesiæ, etiam videtur esse mortalis. Prædictis omnibus accedit regula ipsius Missalis Romani, quæ hac de re agens, inquit, *vt Missa dicatur Matutino saltem absoluto*, & postea inter alios Missæ defectus, ennumeratur, Matutinum nō simul cum Laudibus prius dixisse: nec dicēdum videtur quod ibi annumerentur, nisi defectus graues, & multum culpabiles. Hæc sunt huius opinionis fundamenta.

Secunda opinio.

quibus non obstantibus, in cōtrarium est aliorum sententia, dicentium, Missam, Matutinum, & Laudes, res esse omnino distinctas, nec connexionē inter se habere, quæ sententia, & opinio videtur verior, pro qua, & statuitur Conclusio.

Conclusio.

Non est peccatum mortale Missam ante Matutinum celebrare, licet sit sancta, atque laudabilis consuetudo, non id sine vrgenti causa facere.

Quamuis sancta, atque laudabilis sit cōsuetudo recitandi ad minus, Matutinum, priusquam Missa dicatur, id tamen ex aliqua rationabili causa nō facere, priusque celebrare, nullatenus est peccatū mortale, sed solummodo veniale, aut forsan nullū peccatum. Hæc Cōclusio est expressa Magistri Soto, li. 10. de iustitia. & iure, q. 5. ar. 4. & in 4. dist. 13. q. 2. ar. 2. in fin. quam etiam tenet, ac multis defendit Suarez, 3. to. ad 3. p. D. Thom. q. 83. ar. 3. disputat. 82. sect. 1. Cuius Conclusionis pręcipuum fundamentum est, quia nullum est pręceptū obligans sub mortali, Sacerdotes ad recitandum Matutinū, priusquam Missam dicant, seu faciant, siue id fiat priuatim, siue cantando in Missa publica, & Conuentuali. Quod nullum tale sit pręceptum, in Euāgelio positum à Christo Domino, nec ab Ecclesia expresse in iure Canonico traditum, perspicuū est, neque de hoc dubitat quispiam: quod autem nec consuetudine, id tamquam illicitū, & mortale fuerit introductum, probant prædictus Soto, & Suarez, multis rationibus. Primo, quia non omnes Ecclesię consuetudines, quamuis laudabiles, obligant sub peccato mortali. Secundo, quia neque consuetudo Ecclesię, circa hoc tale pręceptum inuoluere vllo pacto censenda est, cum sacrificium Missę non computetur, inter horas Canonicas, sed per se ab antiquo sua habuerit statuta tempora, saltem solēnis Missa, quam maiorē appellant, vt scilicet, diebus Festiuis diceretur post tertiā, c. *nocte de consecratione, d. 1.* in profestis autem, post sextam, vt patet ex *c. soleat ead. dist.* in diebus ieiunij post nonam: hęc de Missis solemnibus. De priuatis autem nihil est in iure cautum pręterquam quod, nisi ex priuilegio ante lucem, neque post meridiē non celebretur, excepta nocte Natiuitatis Domini. Si igitur inquiūt prædicti Doctores, soluere licet nocturnum officium, sexta, aut nona diei hora, quinuero, & intra totum diem, neque id facere est peccatum mortale, sed tantummodo ad amplius veniale, si fiat sine causa; vnde fit consequens, quod dicere, seu celebrare prius Missam ante recitatum Matutinum, & Laudes, sit mortale? cum hæc munera, atq; officia sint distincta, neque vnum aliquā habeat necessariam connexionem cum alio. Neque valet dicere, hoc esse propter ordinem, iam consuetudine Ecclesiæ introductum, & propter indebitam celebrandi Missam dispositionem, nam contra hoc est, quod talem ordinem inuertere, ex rationabili causa, nulla culpa est, aut saltem venialis, vt etiam diximus supra, de horis Canonicis recitandis, quę habent inter se ordinem. quanto ergo minus, obligabit hic ordo in dicenda Missa, quæ neque est hora Canonica, neque cum illis aliquā habet connexionem? Ad illud vero, quod dicitur de indebita dispositione, dicunt prædicti Doctores, quod dispositio debita celebrandi Missam, hæc est, vt non celebretur, nisi à ieiuno, neque cum conscientia peccati mortalis, & de hoc aliqui Canones in iure reperiuntur; at quod quis prius horas recitauerit, seu contemplationi vacauerit, quāuis id facere sit proficuum, non est tamen pręceptū, aut dispositio pręcise debita, & necessario requisita, sed solummodo consilium, sancta atque laudabilis consuetudo, quam cum rationabili causa prætermittere, nullū omnino erit peccatum, sine vero illa, ad multum erit peccatum veniale. Quod multis alijs rationibus probant supradicti Auctores, ac aiūt, quod rationes, & argumenta in contrarium adducta pro alia opinione, non quidquam aliud concludunt. Hactenus de isto Articulo.

Sot. li. 10. de iu. & iure. q. 5. ar. 4. & in 4. d. 13. q. 2. art. 2. in fi. Suarez, 3. tom. q. 83. ar. 3. disp. 82. sect. 1.

c. nocte, de consecr. d. 1.

c. solent, ead. di.

ARTICVLVS XIII.

Vtrum Missa necessario dici debeat, à Sacerdotibus ieiunis?

Respondetur per sequentem Conclusionem.

Prima Conclusio.

Missa necessario dicenda est à Sacerdote ieiuno, & quicumque cibus, aut potus præassūptus, ex institutione Ecclesiæ impedit huius Sacramenti sumptionem.

Missa necessario dicenda est, à Sacerdote ieiuno, & quicumque cibus, aut potus pręassumptus, ex institutione Ecclesiæ, impedit huius Sacramenti sumptionem. Hæc Conclusio est expressa D. Thom. 3. par. q. 80. ar. 8. quam & probat auctoritate D. August. in epist. ad Ianuarium, 118. & refertur, *2. c. liquido de consecratione.* vbi inquit, *Placuit Spiritui sancto, vt in honorem tāti Sacramenti prius in os, Christiani corpus Dominicum intraret, quam cæteri cibi.* Qui quidem mos, vt creditur, ex traditione Apost. ab ipso Christo Domino ortum, & originem duxit, sicq. vsque in hodie, idipsum in vniuerso Orbe seruatur: idem habetur, *in c. Sacramenta, de consecratione dist. 1.* quod est Concilij Carthag. 3. c. 29. & *in c. nihil, 7. q. 1.* ex Concilio Toletano, 7. Et quamuis hæc Concilia non sint nisi Prouincialia, extat tamen decretum Concilij Constātinopolitani generalis, *sess. 13.* vbi hoc idem statuitur, quod adeo stricte in Ecclesia seruatur, vt ad Missam celebrandam, ex communi omnium resolutione, requiratur, non quodlibet ieiuniū, sed omnino ieiunium, quod dicitur naturæ, quod est nihil prorsus pręgustasse, etiam minimam partem aquę, vini, aut cuiuslibet alterius rei, vt tradit D. Thom. in præallegato Articulo, in solutione ad quartum. Et Innocent. III. *in c. ex parte, de celebratione Miss.* præcipit, vt in die Natalis Domini, seu alio die, dum Sacerdos, secundam celebraturus est Missam, in prima Missa, Calicis lotionem nullo modo sumat. Supradicti præcepti Ecclesiastici triplicem rationem, siue causam, reddit D. Thom. loco supracitato. Prima in honorem huius Sacramenti, vt scilicet Corpus Christi intret in os hominis, non aliquo cibo, aut potu refectum, siue coinquinatum, quinuero omnino ieiunum. Secundo propter significationem, vt per hoc intelligatur Christum Dominum, qui est res ineffabilis huius Sacramenti, eiusque charitatem diuinam, debere primum fundari in cordibus nostris, iuxta illud Matth. 6. *primum quærite regnum Dei, & iustitiam eius, & cætera omnia adijcientur vobis.*

D. Thom 3. p. q. 80. art 8.

D. Aug. epist. ad Ianu. 118. refertur in c. liquido.

c. sacramen. de cōsecr. d. 1.

c. nihil, 7. q. 1.

D. Tho. vbi sup. in sol. ad 4. arg.

Innoc. III. in c. ex parte, de celebr. Miss.

Matth. 6.

1. Corint. 11.

Rationes ob quas præceptum est non communicare, nisi ieiunos exceptis infirmis, qui nec ieiunare vrgente statim sunt communicandi.

Actandum; Tertio propter periculum vomitus, & ebrietatis, quæ quandoq. contingit ex inordinatis cibis, & potibus, vt dicit Apostolus, 1. Corinth. 11. Ab hac generali regula, excipit D. Thom. infirmos, cui statim communicandi sunt, etiam non ieiuni, si de eorum periculo dubitetur, ne sine cōmunione decedant, vt habetur, *in c. Presbyter, de consecratione, d. 2.* ex Cōcilio Vuomacen. Hæc omnia sunt de mente & doctrina D. Thomę. Sed hæretici rerū omnium Ecclesiasticarum, & bonarum consuetudinū irrisores, & subsannatores, hoc Ecclesiæ præceptum, & sanctam atque laudabilem consuetudinem, vt & omnia alia, subsannant, atque irredent, & contrariū probare nituntur, aliquibus apparentibus rationibus, etiā ex locis sacræ Scripturæ, male intellectis, & sinistre adductis, ac peius interpretatis, à qua ego impræsentiarum tractatione supersedeo, cum per tempus non liceat de his agere, neque sit præsentis speculationis. Videatur hac de re Magister Soto, in 4. d. 12. q. 1. art. 8. & Suarez, 3. to. ad 3. par. D. Thom. q. 80. art. 8. disp. 68. sect. 3. 4. 5. & 6. vbi ad hoc propositum dicit plura, eaq. notatu dignissima.

c. Presbyter, de consecr. d. 2.

Soto in 4. dist. 12. q. 2. ar. 8. Suarez. 3. to. q. 80. art. 8. disp. 68. sect. 3. 4. 5. 6.

ARTICVLVS XIV.

Vtrum nocturna pollutio, impediat Missæ celebrationem?

Respondetur per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

Nocturna pollutio non impedit Missæ celebrationē, si fuit immunis à culpa mortali.

QVando pollutio nocturna, immunis omnino fuerit à culpa, seu tantummodo habuerit culpam annexam venialem, non impedit de necessitate, sumptionem huius Sacramenti, aut celebrationem Missæ, secus autē, si in causa fuit aliquod peccatum mortale. Hæc Conclusio est expressa D. Tho. 3. p. q. 80. ar. 7. vbi & latissime tractat, ex quibus causis euenire soleant huiusmodi nocturnæ pollutiones: ac ostendit, qualiter multoties fiant, absque vllo prorsus peccato, vel saltem cum solo peccato veniali. Ad quod probandum, particulariter adducit, ex Collationibus SS. Patrum, quod cum quidā Frater iuuenis, frequenter prædictas pateretur pollutiones, semperque temporibus Festis, quibus erat communicaturus, seniores Conuentus comperto, quod ex parte sua, vt videbatur, nulla huius rei causa præcesserat, arbitrantes, atque diiudicantes, id fieri ex tētatione, & dæmonum illusione, ad retrahendum illum à sacra Communione, decreuerunt, vt propter hoc non à Communione cessaret. & refertur, quod cum hoc fuisset factum, statim prædictæ cessarūt pollutiones, atque dæmonum illusiones. Plura alia dicit D. Thomas, ad hoc propositū, quæ longum esset nimis impræsentiarum referre, monstrando qualiter etiam id aliquando contingat ex infirmitate naturæ, & alijs causis. Concluditur ergo, quod vtcumque illud sit, si causa non sit peccatum mortale, non necessario impedit sumptionem huius Sacramenti, nec celebrationē Missæ, vt dictum est in Conclusione.

D. Tho. 80. ar. 7

Nota qualiter multoties pollutiones nocturnæ, absq. vlla prorsus culpa solent contingere, & euenire.

Collation. Patrum.

Secunda Conclusio

Nocturna pollutio ex decentia, & congruentia impedit sumptionē prædicti Sacramenti, & celebrationem Missæ, nisi adsit necessitas, aut aliqua rationabilis causa celebrandi, & communicandi.

Nocturna pollutio ex decentia, & congruentia, impedit sumptionem prædicti Sacramenti, & celebrationem Missæ, nisi adsit necessitas, aut aliqua rationabilis causa celebrandi, & communicandi. Hęc Cōclusio est etiam D. Thomæ, loco supracitato, cuius, & duplicem reddit rationem, primum propter corporalem fęditatem, quę ex supradicta pollutione semper accidit, cum qua propter reuerentiā tanti Sacramenti, nō decet accedere ad Altare, saltem sine præuia confessione. Secūdo, propter euagationem mentis, quæ etiam ipsam pollutionem subsequitur, præsertim quādo ex aliqua turpi cogitatione præcessit, etiam veniali. Sed tamē quamuis hoc ex congruitate, aliquod sit impedimentum, debet tamen propter necessitatem postponi, vt dixit D. Greg. in epistola ad August. Anglorum Episcopū, quæ habetur, in registro lib. 12. c. 10. respondēdo ad decimam interrogationem eiusdem Augustini, & refertur in *c. vir cum propria, 33. q. 4.* vbi explicat, & dicit esse necessitatem, quando cōmunicare exigit dies festus, aut proprium ministerium, vt si Sacerdoti id incumberet ex officio. Circa hanc materiam, innumera plura possent dici, quæ breuitatis gratia prętermittuntur, vt ne liber iste nimium excrescat. Videatur, & consulatur D. Thom. articulo supracitato, qui est valde notabilis, & super ipsum, Magister Soto, in 4. d. 12. q. 1. ar. 7. & Pater Suarez, 3. to. ad tertiam partem, D. Thomæ. q. 80. ar. 7. disp. 68. sect. 1. & 2. vbi ad hoc propositum adducuntur plures casus, & dicuntur plura, eaq. notatu dignissima. Hactenus de isto Articulo, & de tota Quæstione.

D. Tho. vbi supra.

D. Greg. in epist. Aug. Anglorum Episcopū, & refertur in c. vir cū propria, 33. q. 4.

D. Tho. vbi supra.

Soto in 4. dist. 12. q. 1. art. 7. Suarez, 3. to. q. 80. art. 7. disp. 68. sect. 1. & 2.

QVÆSTIO XLI.

De Missæ altissimo mysterio, quatenus est sacrificium, in vigintiquatuor Articulos diuisa.

1 *Vtrum Missa sit sacrificium?*

2 *Vtrum in Missa sacrificio, principalis Sacerdos, & offerens, sit Christus Dominus?*

3 *Vtrum in sacrosancto Missa sacrificio sint etiam offerentes alij a Christo Domino, & à Sacerdotibus, Missam dicentibus, atque sacrificantibus?*

4 *Vtrum Missa sacrificium possit pro alijs, ab offerentibus offerri?*

5 *Vtrum sacrificium Missæ debeat, & possit, pro omnibus hominibus, modo viuentibus, & infidelibus, offerri, & etiam pro defunctis?*

6 *Vtrum hoc Missa sacrificium, aliqualem habeat effectum ex opere operato, in illis, pro quibus offertur?*

7 *Vtrum sacrosanctum Eucharistie sacrificiū, sit, aut esse possit fructuosum, alio modo, quam supradictis, nempe ex opere operato, aut ex opere operantis?*

8 *Vtrum hoc Eucharistia sacrificium conferat primam gratiam, & remissionem culpæ mortalis, per se, atque ex sua primaria institutione, seu quod dicitur ex opere operato?*

9 *Vtrum Eucharistia, siue Missa sacrificium, ex opere operato, & per se conferat, ad habitualis gratiæ augmentum?*

10 *Vtrum Missa sacrificium, remittat peccata venialia, ex opere operato?*

11 *Vtrum Missæ sacrificium, ex opere operato, valeat ad remissionem pœnæ correspondentis peccatis mortalibus seu venialibus?*

12 *Vtrum hoc Missa sacrificium valeat etiā quoad bona temporalia, & quo modo?*

13 *Vtrum prædictum sacrificium, habeat aliquem effectum, ex opere operato, in omnibus offerentibus ipsum?*

14 *Vtrum Missa sacrificium habeat effectū, ex opere operato, in his, pro quibus offertur, nō ponentibus obicem?*

15 *Vtrū oīs Sacerdos, & Missam dicens, teneatur quoties sacrificat, applicare aliquā partē sacrificij sui, ex opere operato, pro tota Ecclesia, vt inter eius mebra diuidatur, iuxta proportionē*

Deo

Deo cognitam, fundatam forsitan, in singulorum deuotione, & dispositione?

16 *Quando Sacerdos ob incuriam, seu ignorantiam non applicat sacrificij sui fructum, vel et applicat, qui non indiget, aut nõ est capax, quid fiet de tali fructu?*

17 *Vtrum persona priuata offerentes simul cum Sacerdote, possint fructum suum alijs applicare, aut pro alijs offerre?*

18 *Quanam sint necessario requisita in eo, pro quo sacrificium offertur, vt in ipso habeat effectum ex opere operato?*

19 *Vtrum Missa sacrificium, sit intensiue infinitum?*

20 *Vtrum effectus huius sacrificij, sit infinitus, saltem extensiue, ita vt oblatum pro multis, tantum valeat singulis, ac si esset oblatum pro vno solo?*

21 *De quo Sancto, aut Festo, vt plurimum debeant dici, ac celebrari Missa?*

22 *Vtrum missa mali Sacerdotis tantum valeat, ac boni?*

23 *Quanam sint iusta Missarum stipendia?*

24 *Vtrum Episcopi, & Religionum Prælati Generales, ex causa possint reducere Missas, quæ dicuntur Capellarum, seu Anniuersariorum, ad minorem numerum?*

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum Missa sit sacrificium?

NOn est mei muneris, atque propositi, nec præsentis speculationis, hac de re agere cum hæreticis, nec vero tractare cum Catholicis illas nimiũ subtiles, atque metaphisicas quæstiones, quæ circa hoc argumenti genus, communiter asserũtur & disputantur in scholis, sed solummodo breuiter aliquot ponere, paruas difficultates morales, seu ad mores pertinentes, illas præsertim, quę speciali aliqua ratione, pertinere videantur ad Religiosos, & Regulares, vt præ manibus habeant, quæ proprio ipsorum statui, specialiter congruunt. Et vt difficultas præsentis Articuli, plenius innotescere possit, ac certo sciri, qualiter altissimum Missæ mysterium, quo Christus Dominus immolatur atque sacrificatur quotidie, vere, & proprie fit, ac dici debeat sacrificium, præmittere impræsentiarum libuit sacrificij eiusdem diffinitionem, siue potius descriptionem. Et omissis hac de re, varijs dicendi modis, dico, *quod sacrificium* proprie loquendo, & in rigore *dicitur, & est quadam externa, atq; sensibilis actio, qua res, aliqua ita Deo offertur, vt legitimo, ac solẽni ritu, in ipsius cultũ, & honorem, aliquo modo immutetur, facta à publico, & legitimo ministro, siue Sacerdote.* Quibus verbis, exactissime tota sacrificij nominis significatio describitur, & comprehenditur, ita vt ex his facile sit, ad ipsius essentiam, quidditatem, atque naturam indagandam peruenire. Nam ex his constabit, qualiter licet generali quadam ratione, atque communi vocabulo loquendo quælibet operatio in Dei cultum relata, interdum in sacra Scriptura sacrificium nuncupetur, appellarique consueuerit, etiam interna contritio, iuxta illud psalmi: *Sacrificium Deo spiritus contribulatus:* laus item vocalis, iuxta illud: *Sacrificium laudis honorificabit me,* necnon, & eleemosyna, iuxta illud Pauli ad Hebræos: *Talibus enim hostijs promeretur Deus:* nihilominus tamen, hæc oĩs significatio, metaphorica est, atque ex alia priori, quæ sola, vera, & propria est deriuata: nam proprie, & in rigore loquendo, sacrificium non est, nec dici debet, nisi solũmodo illa externa, atque sensibilis actio, qua res aliqua ita Deo offertur, & dicatur, vt legitimo, ac solemni ritu, in ipsius cultum, gloriam, & honorẽ aliquo modo immutetur, & hoc à publico, & legitimo ministro, siue Sacerdote. Quod facile licebit videre, atque perspicere, ex discursu totius veteris testamenti, vbi ea olim solummodo, dicebãtur sacrificia, in quibus res aliquæ, solẽni ritu, in Dei cultum, & honorem mactabantur, & immolabantur. In quo sensu sacrificia distinguebãtur ab alijs aliarum virtutum actibus, & operibus, vt à misericordia, iuxta illud Oseæ: *Misericordiam volo, & nõ sacrificium,* & ab obedientia, iuxta illud, quod habetur libro primo Regum: *Melior est obedientia, quã victima,* atque ab alijs. In hac etiam significatione intelligendum venit quod dixit olim Regius psaltes: *Quoniam si voluisses, sacrificium dedissem vtique, holocaustis non delectaberis.* Cuius etiam vocis significatio, in nouo testamento est frequentissima eaq. vtitur Diuus Paulus passim in suis epistolis, sed maxime in epistola ad Hebræos, c. 5. vbi ad hoc propositum allegat illud Psalmi 39. *Sacrificium & oblationem, noluisti, aures autem perfecisti mihi,* & præmiserat, quod *omnis Pontifex ex hominibus assumptus, pro hominibus constituitur in his, quæ sunt ad Deum.* atque explicare volens, quale sit proprium eius munus, & officium, addit illud esse, *vt offerat dona, & sacrificia pro peccatis, &c.* vbi vtitur sacrificij nomine, in sensu à nobis prędicto. Hac pręmissa sacrificij diffinitione, propositę modo difficultati, respondetur per sequentes Conclusiones.

Quidnam sit sacrificiũ, & quibus rebus conueniat sacrificij nomen.

Psal. 50.
Psal. 49.
Ad Hebr. 3.
Osæ. 6.
1. Reg. 15.
Psal. 50.
Psal. 39.

Prima Conclusio.

Missa, qua sacrosanctũ Eucharistiæ mysterium, conficitur, & celebratur, & Christus Dominus immolatur, vere, & proprie, est nouæ legis sacrificiũ. Hæc Conclusio est certa, & tenenda de fide, & habetur expressa, & determinata est in Conc. Tridẽt. sess. 22. vbi apponitur doctrina de sacrificio Missæ, in cuius primo capitulo, verba sequentia apponũtur: *Quoniam sub priori testamẽto, teste Diuo Apostolo Paulo, propter Leuitici sacerdotij imbecillitatẽ consumatio perfecta non erat, neq; esse poterat, oportuit, Deo Patre misericordiarum ita disponente, & ordinante, Sacerdotem alium secundũ ordinem Melchisedech exurgere, Dominum Saluatorem nostrũ Iesum Christũ, qui vna oblatione omnes posset, quotquot sanctificandi essent, consumare, atque ad perfectum adducere,* & additur, *Is Deus, & Dominus noster Iesus Christus, etsi iuxta doctrinam D. Pauli, semel seipsum in ara Crucis morte intercedente, Deo Patri oblaturus erat, vt æternam illic redemptionem operaretur, quia tamen per mortem, Sacerdotium eius extinguendum non erat, in cœna nouissima, qua nocte tradebatur, vt dilectæ sponsæ suæ visibile, sicut hominum natura exigebat, relinqueret sacrificium, quo cruentum illud semel in Cruce peragendum repræsentaretur, eiusq. memoria in finẽ vsque sæculi permaneret, atque illius salutaris virtus, in remissionem eorum, quæ à nobis quotidie committuntur, peccatorum applicaretur, Sacerdotem secundum ordinem Melchisedech, se in æternũ constitutũ declarãs: Corpus, & Sanguinem suum sub speciebus panis, & vini, Deo Patri obtulit, ac sub earum rerũ symbolis, Apostolis, quos tũc noui testamenti ministros constituebat, & Sacerdotes, vt sumerent tradidit, & eisdem, eorumq. in Sacerdotium successoribus vt offerrent, præcepit, per hæc verba dicens, manducate, & bibite ex hoc omnes, hoc facite in meã commemorationem, quod semper Ecclesia Catholica tenuit & tenet, intellexit, & docuit.* Hactenus Cõciliũ. Ex cuius verbis, & determinatione à sanctis Patribus, facta clare constat de institutione Euangelici huius Sacerdotij, & facultate conficiendi, & consecran-

Missa qua mysteriũ Eucharistię conficitur, celebratur, atq; consumitur, vere, & proprie est nouæ legis sacrificium.

Conc. Trid. sess. 22. c. 1.
Ad Heb. 7.
Conc. Trid. verbo, notatu dignissima pro sacrificio Missa.
Ad Heb. 9. & 10. facit c. simul immolatus, cũ seqq. de cons. d. 2.
Matt. 28.
Psal. 109. facit c. in calicem, & c. accipite, de consec. d. 2.
Luca 22.
1. Corinth. 15. facit, & Clem. vnica, de re. & ven. Sanct.

di corpus, & sanguinem Christi, sub speciebus panis, & vini, tradita Apostolis, & cunctis Sacerdotibus noui testamenti, rite & legitimè ordinatis, & offerendi ipsa Deo Patri, in perfectissimum, altissimum, atque gratissimum sibi sacrificium. Quo sacrificij etiam nomine, vsi sunt Concilij Patres, in præfatione sessionis eiusdem, vbi vocatur mirabile hoc mysterium, *verum, & singulare sacrificium*, & specialiter in sequenti secundo capitulo, de eiusdē sacrificij effectu differentes, dicunt, *quod in hoc diuino sacrificio quo Missa peragitur, idem ille Christus continetur, & incruente immolatur, qui in ara Crucis semel seipsum cruenter obtulit, ac proinde sacrificium istud, vere esse propitiatorium, & per ipsum fieri, vt si cū vero corde, & recta fide, cum metu, & reuerentia, contriti, ac pœnitentes ad ipsum accedamus, misericordiam consequamur, & gratiam inueniamus in auxilio opportuno.* Verba sūt expressa supradicti Concilij. Ex quibus etiam satis cōstat, qualiter hoc altissimum, & ineffabile Missæ mysterium vere & proprie dicēdum sit sacrificium, idq. tenendum de fide: quod id multo ante tempore, Concilium Toletanum, 12. asseuerauit, c. 5. vbi hoc ipsum sacrificium verum, & singulare vocatū est, quod & omnes sancti Patres antiqui, & recentiores vnanimi consensu, vbiq. faciunt. Quorum testimonia, & loca, facile licet fuisset referre, impræsentiarum tamen non libuit, vt ne longius nostra protrahatur oratio, cum sint permulta, atque innumera, passimque reperiantur, videriq. possint vbiq. & maxime apud D. Thom. 3. p. q. 83. art. 1. vbi tractat de hoc altissimo mysterio, & quærit, ac disputat, an in hoc admirabili Eucharistiæ sacramēto, Christus Dominus immoletur, quod et facit Magister Soto, in 4. dist. 13. q. 2. ar. 1. suprad. D. Thomā, ipsum explicando, atque declarando. Eadem de re agit, item locupletissime Pater Suarez Societatis Iesu, in suo 3. tom. ad 3. p. D. Tho. super q. 83. art. 1. disput. 75. vbi tractat de supradicto sacrificio Missæ. Solūmodo oportet aduertere, id, quod & omnes Sancti Patres, tam antiqui quam iuniores, vnanimiter fatentur, quod per hoc ineffabile Eucharistię sacramētum, Christus Dominus, & Saluator noster, veterū sacrificiorum multitudinem, atque diuersitatē, in hoc vnum ac singulare sui Corporis, & Sanguinis sacrificium, transtulit, & commutauit, qua de re videantur, quę dicit D. Leo Papa, serm. 7. de passione, D. Chrysostomus, super psal. 95. & D. Aug. lib. 10. de Ciuit. c. 20. & lib. 17. c. 10. & de Baptismo, lib. 3. c. vltimo, & contra Faustū, c. 18. & 21. & lib. 1. contra aduersar. legis, & prophet. c. 20. quæ omnia, sancta nostra Mater Ecclesia, in Missali Romano, in quadam sua Collecta confirmat, sequētem orationē dicens: *Deus, qui legalium differentiam hostiarum, vnius sacrificij perfectione sanxisti, &c.* Est igitur hoc tremendum mysterium, & admirabile Eucharistiæ sacramentum, vere & proprie sacrificiū, quinimo sacrificiorum omnium maximum, quæ Deo offerri vnquam potuerunt, siue possunt, atque vt sic loquamur, sacrificiorum sacrificium, singulare, & vnicum, cuius comparatione, veteris legis sacrificia omnia, non hoc quidem promerebātur nomen, nisi forsan ea ratione dumtaxat, inquantum erant signa, & protothypi, huius veri, atque venerandi, vnici & singularis sacrificij. Denique quod sanctissimū Eucharistiæ sacramentum, vere & proprie sacrificium sit nuncupandum, ex hoc etiam clarissime patet, quia in eo Christus Dominus immolatur, atque externa, & sensibili actione in Dei cultum, & honorem dicatur, & offertur, quæ est propria, & vera ratio sacrificij, & diffinitio, vt supra diximus, in initio Articuli. Quod autem hoc ita fiat, expresse constat, ex doctrina, D. August. in lib. sentent. Prosperi, & habetur, *in c. semel immolatus*, *de consecratione, d. 2.* vbi quæ sequuntur, ponūtur verba. *Semel immolatus est in semetipso Christus, sed quotidie immolatur in altaris Sacramento.* Quod est omnino idem, quod loco supracitato dixit Cōcilium Tridentinum c. 2. Post quæ dicta verba, paulo inferius, addit pręcictus D. Augustinus; *vna itaque & eadem est hostia, idem nunc offerens, Sacerdotum ministerio, qui seipsum tunc in cruce obtulit sola offerendi ratione diuersa.* quod proinde dicitur quia in passione sua sacra, Christus Dominus cruēte, in hoc vero altaris mysterio, non quidem cruēte, sed incruenter immolatur, offertur, atque sacrificatur. D. etiam Thomas loco supracitato, duplicē reddit rationem, & causam, ob quam hoc admirabile Sacramentum *sacrificium* appelletur, atque in eo Christus Dominus immolari, & sacrificari dicatur. Primo quia est imago quædam, passionē Christi repræsentans, qua facta est cruēta supradicta immolatio. Secundo, quia per hoc Sacramentum nos etiam participes efficimur fructus Dominicæ Passionis, iuxta id, quod canit Ecclesia, in quadā Collecta, siue oratione: *quod quotiescumque huius hostiæ commemoratio celebratur, toties opus nostræ redemptionis exercetur.* Exerceri autem nostræ redemptionis opus, nihil est omnino aliud, quā Christum Dominum in hoc Sacramento incruenter & quotidie spiritaliter immolari atq; sacrificari. Multa alia ad hoc propositum dici possent, & quidem notatu dignissima, quæ quidem breuitati studens consulto facio missa, vt apud supradictos Auctores videantur. Hactenus de isto Articulo.

Concil. Trid. vbi sup. c. 2.

Conc. Tol. 12. c. 5.

D. Thom. 3. p. q. 83. ar. 1.

Soto in 4. dist. 13. q. 2. ar. 1.

Suarez. 3. to. q. 83. ar. 1. disp. 75.

Omnia veteris legis sacrificia in hoc venerabile, atq; ineffabili corporis, & sanguinis Christi Domini sacrificium sunt commutata.

Leo Papa, ser. de pass. Chrysost. sup. psal. 95. Aug. lib. 10. de Ciuit. Dei, c. 20. & lib. 17. c. 10. & de Baptis. li. 3. c. vlt. & contra Faust. c. 18 & 21. & lib. 1. contra aduers. legis, & prop. c. 20.

In sacramento Eucharistiæ, atque in Missa Christus Dominus quotidie immolatur.

c. Semel immolatus, de cons. d. 2.

ARTICVLVS II.

Vtrum in Missæ sacrificio, principalis Sacerdos, & offerens sit Christus Dominus?

Opinio hac de re quorundam.

CIrca difficultatem præsentis Articuli, fuit olim quorundam Theologorum placitum, asserētium in altissimo hoc Missæ sacrificio, principalem Sacerdotem, & ministrum non esse Christum, sed sacerdotalem oblationem, illi solummodo tribui, quasi remote, pro eo, quod sacrificij huius oblationem ipse instituit, & iuxta eius voluntatem, atque præceptū in altari offertur, & præterea quia in hoc sacrosancto sacrificio, ipsius merita operātur. Quā suam opinionem probare contendebant, ac defendere conabātur, ex eo, quia Christus Dominus, neque interna intentione, neque vero externa actione, actu semper se offert, quotiescumque hoc Missæ sacrificium offertur, & celebratur: ergo non ipsē dicendus est principalis offerens, aut minister, siue Sacerdos, neque causa vllo modo per se huius sacrificij, sed solus Sacerdos, qui illud offert per potestatē ab eodem sibi traditam in idipsum, & iuxta ritum ab ipso institutum. Christus autem Dominus (inquiunt) solummodo denominatiue dicitur offerens, huiusque sacrificij minister, & Sacerdos denominatione quadam extrinseca, vt causa remota, atque per accidens. Consequentia apparet legitima: Antecedēs autem videtur manifestum, aut saltem quod in eo dicitur, apparet nimis probabile. nam quantum attinet ad internam intentionem, gratis, atque sine fundamento confictum videtur dicere, Christum Dominum nunc semper esse intentum, seu attentū, vel quasi solicitā, aut actualē intentionē semper habere, seipsum offerēdi, in singulis Missis. Quātū vero attinet ad actionē externā, siue qua sacrificiū sensibile esse non potest videtur ēt, quod tota sacrificij huius actio externa, à solo Sacerdote fiat; ac proinde, quod ipse sit sacrificij huius solus, & principalis Sacerdos, & minister nō vero Christus. Quod & confirmatur, nā vt videtur. Christus

Domi-

Dominus, non aliter in hoc Sacramento sacrificiũ offert, quam in baptismo baptizat, aut in pœnitentia absoluit: sed Christus Dominus in baptismo nõ baptizat, neque in pœnitentia absoluit, proptie, & per se, aut tamquam principalis minister, sed solũmodo per accidens, extrinseca quadam denominatione, quia nempe ab ipso sunt instituta baptismi, & pœnitentiæ Sacramenta, atque ab illo virtutem, & efficaciam habent: idem ergo dicendum est in proposito casu, non vero aliud. His tamen non obstantibus, contraria sententia est verior, de qua sequens statuitur Conclusio.

Conclusio.

In Missæ sacrificio principalis Sacerdos & offerens, est Christus, proprie, & per se, non vero per accidens, aut remote, licet etiam id fiat per Sacerdotem.

In Missæ sacrificio principalis Sacerdos, & offerens, Sacerdotum ministerio, est Christus Dominus, nec tantum est causa per accidens, aut remota, sed vera, & propria. Hæc Conclusio est expressa Concil. Trid. sess. 22. c. 2. & D. Tho. 3. p. q. 82. ar. 7. in solut. ad 3. & q. 83. ar. 1. in solut. etiam ad 3. vbi expresse, inquit, *quod Sacerdos in Missæ sacrificio, non suam propriam agit personam, sed Christi, in cuius persona, & virtute pronuntiat verba illa, ad consecrandum præcise necessaria, hoc est corpus meum, vel, hic est calix sanguinis mei, &c.* & addit *quod in orationibus, quas dicit, loquitur etiam, non in persona propria, sed in persona Ecclesiæ, in cuius vnitate consistitur.* Idem tenet D. Thom. in 4. dist. 13. q. 1. art. 1. quę sententia est communis omnium Thomistarum, de qua videndus est Soto, supradicta dist. q. 2. ar. 1. & Suarez 3. tom. ad 3. p. D. Tho. q. 83. ar. 1. disput. 77. sect. 1. vbi ad hoc ipsum, refert innumeros Auctores, quos breuitatis causa omitto. Sed probatur præterea Conclusio aliquibus efficacissimis rationibus, & primo, nam Christus Dominus, in Scriptura sacra, non quidem semel, sed multoties nuncupatur, & dicitur, *æternus Sacerdos secundum ordinem Melchisedech*, qui ordo, vt de se patet, in oblatione altissimi huius sacrificij perficitur completur, & exercetur: sed non potuit dici Sacerdos in æternum, secundum illum ordinem per solam oblationem, & sacrificium, quod in cęna peregit, hoc est, per solam hostiam cruentam, quam in passione sua obtulit, atque in cruce peracta est: ergo dicendum est, insigniri eũdem tali nomine, pro eo, quod nunc etiam perpetuo sacrificat, per se, & per suos Sacerdotes, offerens sub speciebus panis, & vini de nouo quotidie suum sanctissimum Corpus, & Sanguinẽ in altari, siue Missæ sacrificio. Quod & confirmari potest ex doctrina D. Pauli in epistola ad Heb. c. 7. vbi constituens differentiam inter nouam, & veterem legem, inquit, *quod in veteri plures facti sunt Sacerdotes, idcirco quod morte prohiberentur permanere, at in noua, Christus Dominus, eo quod maneat in æternum, sempiternum habet sacerdotium*, quibus sane verbis insinuare videtur D. Paulus, quod etiã nunc Christus Dominus, offerat semetipsum per se, simul, & Sacerdotes, alioquin si ipse nunc omnino ab hoc se offerendi munere, & officio cessaret, proculdubio in pluritate Sacerdotum nulla esset prorsus differentia, inter legem nouam, & veterem, siquidem, & nunc moriuntur, morteq. permanere prohibentur, noui testamenti Sacerdotes, quemadmodum, & Sacerdotes veteris legis olim. Probatur insuper prædicta Conclusio, ex sententia D. Augusti. lib. 10. de Ciuit. Dei, c. 20. vbi post alia multa verba, quæ hac de re dixerat, concludit dicens, *per hoc & Sacerdos est ipse Christus offerens, & ipse oblatio, cuius rei sacramentum, quotidianum esse voluit Ecclesiæ sacrificium, cum ipsius corporis ipse sit caput, & ipsius capitis ipse sit corpus, tam ipsa per ipsum, quam ipse per ipsam assuetus offerre:* quidem verba ex eiusdem ore desumpsit Innoc. III. in Cõc. Lateranen. & habetur *in c. firmiter de summa Trinitate. & Fide Catholica*, vbi dicitur *Vna est vero fidelis Ecclesia, extra quam nullus omnino saluatur, in qua idem ipse est Sacerdos, & sacrificium, Christus Iesus, cuius corpus, & sanguis in Sacramento Altaris, sub specie panis, & vini veraciter continetur, offertur, & immolatur.* Idem omnino dicit D. Aug. 4. de Trinitate, c. 7. & Ireneus, lib. 4. contra hęreses, c. 32. & 34. & D. Cyprian. epist. 63. vbi inquit, *quod Sacerdos in altari, vice Christi fungitur.* quod etiam expresse determinauit olim Concilium Florent. dicens: *quod Sacerdotes hoc conficiunt mysterium in persona Christi.* Sed quid moror in his plura dicere, cum expressissime habeatur hoc ipsum, in Concilio Trident. sess. 22. cap. 2. vbi sequentia ponuntur verba, *Vna eademq. est hostia, idem nunc offerens, Sacerdotum ministerio, qui seipsum tunc in cruce obtulit, sola offerendi ratione diuersa.* Sed specialiter hac de re videndus est D. Chrysost. hom. 13. in Matth. vbi sequentia notabilia ponuntur verba, *qui tunc in illa cœna confecit, ipse nunc quoque operatur modo.* Et idem dicit in pluribus alijs locis, & homilia de proditione Iudæ, dicit, *cum videris Sacerdotem offerentem, ne ipsum consideres hoc facientem, sed Christi manũ inuisibiliter extensam, ipse enim est, qui offert & qui offertur.* Tandem vltimo probatur, atque corroboratur, supradicta nostra Cõclusio, quia hoc sic dicere, est magis consonum dignitati, & perfectioni huius altissimi sacrificij, magis etiam conforme auctoritatibus sacræ Scripturę, & sanctorum Patrum, nec per hoc quidquam detrahitur, aut derogatur auctoritati, & dignitati Christi, quinimo confert quamplurimum ad validitatem, seu potius valorem, ineffabilis huius sacrificij, hoc ita dicere, vt infra latius est dicẽdum. Vera ergo est supra posita Conclusio, atque ab omnibus tenenda.

Concil. Trident. sess. 22. c. 2.
D. Tho. 3. p. & q. 82. ar. 7. in solut. ad 3. & q. 83. art. 1. in solutio. etiam ad 3.
Idem in 4. sent. d. 13. q. 1. art. 1. & ibi DD. fed præsertim. Soto in dicta d. q. 2. art. 1. Suarez, 3. to. q. 83. art. 1. disp. 77. sect. 1.
Psal. 109.
Ad Heb. 7.
Aug. lib. 10. de Ciuit. c. 20.
Innõ. III. in Cõ. Later. & habetur in c. firmiter de summa Trinit. & Fide.
August. 4. de Trinit. c. 7.
Ireneus, lib. 4. cõtra hæres. c. 32. & 34.
Cyprian. ep. 63.
Concil. Trident. sess. 22. c. 2.
Chrysost. hom. 13. in Matth.

Respondetur ad argum. in contrariam sententiam.

Vnde ad argumenta in contrarium adducta respõdetur, quod ad exactam perfectionem altissimi huius sacrificij, & vt omnino esset æquale ex parte offerentis, sacrificio crucis, & cęnæ, in qua Christus Dominus, semetipsum cruenter obtulit, oportet dicere, quod & ipse Christus, per seipsum etiam nũc, aliquo modo semetipsum offert, & non tantum per Sacerdotum ministerium, siue legatum eumdem repræsentantem, hoc enim modo dicendo, melius saluatur, quod de eo communiter dicitur, quod est Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech, & quod etiam nunc, exercet munus, & officium summi, & æterni Sacerdotis. Et quando dicitur, quod non id agit intentione interna, neque actione externa, negatur, nam eodem actu, & concursu, quo concurrit cum Sacerdotibus, ad huius sacrificij actionem, se gerit, vt supremus Dei cultor, & intercessor pro omnibus, totam illam actionem ordinando in Dei cultum, eamq. Patri repræsentãdo in memoriam sanctæ suæ passionis, vt propitius sit hominibus. Quinimo addo, quod eodem actu, & concursu, quo concurrit ad supradicta sacrificia, omni actu de omnibus illis cogitat, & actu vult concurrere, ac de facto concurrit, cum omnibus Sacerdotibus hoc sacrificium offerentibus. Non enim concurrit, tamquam instrumentum inanimatum, sed vt vere animatus, operãdo per intellectũ, & voluntatem, atq. in cęlo existẽs, intuetur omnes actiones ministrorum suorũ, & vult in omnibus, & per omnes, Deũ patrem suũ omnipotentẽ colere, & placare, & hoc sacrificium illi offerendo pro hominibus intercedere: quod summa facilitate potest efficere, idq. interna intentione intendit: non obstãte, quod loco distet, aut quod per se ipsum sensibilia verba non proferat, sed per suos ministros Sacerdotes, cũ hæc nõ sint de ratione offerentis, vt sic. Ex dictis satis colligitur id, quod in Cõclusione est dictũ nempe,

niẽte, qđ in hoc altissimo Missæ sacrificio, Christus ipse est principalis Sacerdos, & offerẽs, & qui quotidie semetipsum offert, per se, & per suos Sacerdotes, neque hoc illi conuenit solummodo denominatione extrinseca, & per accidens, atque remote, vt volunt Doctores contrariæ sententiæ, & opinionis, sed vere, & proprie. Videatur hac de re Suarez, loco vbi supra. Et hæc de isto Articulo dicta sufficiant.

ARTICVLVS III.

Vtrum in sacrosancto Missæ sacrificio, sint etiam offerentes alij, à Christo Domino, & à Sacerdotibus Missam dicentibus, atque sacrificantibus?

Respondetur per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

Fideles omnes sacrificio Missæ, astantes & assistentes, sunt etiam vere offerentes.

FIdeles omnes sacrosancto Missæ sacrificio astãtes, & assistẽtes, sunt etiam vere offerentes. Hæc Conclusio est concors omnium Catholicorum sententia, quam tenet expresse D. Tho. 3. par. q. 82. art. 6. & 7. & q. 83. art. 1. & Innocent. lib. 3. de mysterio Missæ, cap. 5. & 6. & Gabriel lectione 27. in Canon, & innumeri alij Auctores, quos refert Suarez, tum. 3. ad 3. par. D. Thom. q. 83. art. 1. disput. 78. sectione 3. vbi & refert quamplures Sanctorum auctoritates, idipsum insinuantes, atque dicentes. Ac tãdem concludit dicendo, quod hæc veritas expresse colligitur, ex illis verbis Canonis Missæ, *& omnium circumstantium, quorum tibi fides cognita est, & nota deuotio: pro quibus tibi offerimus, vel qui tibi offerũt hoc sacrificium laudis*. Quæ verba explicans supradictus Innocent. super Canon. inquit, pro eo esse dicta, atque in Canone apposita, quia prædictũ Missæ sacrificium, non solum offertur à Sacerdotibus, sed etiam ab vniuersis fidelibus, maxime assistentibus, eidemq. astantibus, quæ est verior, & communior expositio verborum illorum. Quod & expressius colligitur ex alijs verbis, quę in eodem Canone ponuntur, ex illis nempe, *hanc igitur oblationem seruitutis nostræ sed & cunctæ familiæ tuæ, quam tibi offerimus*, vbi familiæ nomine, plebs astantium fidelium intelligitur, quæ etiam ad dictam oblationem aliquo modo cõcurrit, qua etiam ratione additur ibidem, *vnde, & memores Domine, nos serui tui, sed & plebs tua sancta fideles, eiusdem Christi filij tui Domini nostri, offerimus præclaræ maiestati tuæ, &c.* quæ prædicta omnia verba, in plurali posita, satis innuunt, quod plebs fidelium astantium, siue assistentium, Missæ sacrificio, simul cum Sacerdotibus celebrantibus, ad hoc sacrificium venerandum, celebrandũ, atque offerendum concurrit. Qui & dicendi modus, conformis est antiquo modo loquendi sacræ Scripturę, in qua fidelis populus, etiã dicebatur olim offerre, & sacrificare, vt cõstat ex illis verbis Exod. 3. *Dimitte populum meum, vt sacrificet mihi in deserto*, & Numer. 28. *Hæc sunt sacrificia, quæ offerre debetis*. & Leuitici etiã 23. dicitur, *Offeretis holocaustum Domino*. Quibus in locis fit sermo, nõ ad Sacerdotes solummodo, sed ad ipsam plebẽ. Quin vero, & Diuus Augustinus, libro quæstionum veteris testamenti, quæstione 46. expresse dicit, *quod illi etiam dicuntur offerre, quorum sunt oblationes, quas super altare ponit Sacerdos, & ipsorum reputatur sacrificium, quorũ munere offeruntur.* Fauet etiam huic sententiæ, & ipsa ratio eiusdem sacrificij, quod debet esse quid commune omnibus, cum sit cultus publicus, & solemnis totius populi, nam, & offerre sacrificium Deo, quodam modo est cunctis hominibus naturale, vt experimento cõstitit in lege naturæ, & scripta, vbi à fidelibus quamplurima oblata sunt sacrificia, quod satis constat ex sacra Scriptura veteris testamẽti, quo quidem munere priuari non debuit nouum testamentum, siue lex gratiæ, vt non etiam fideles per suos Sacerdotes, sacrificia Deo possent offerre.

D. Th. 3. p. q. 82. art. 7. & q. 83. art. 1.
Innoc. lib. 3. de sacrif. Miss. c. 5. & 6.
Gabriel. super Can. lect. 27.
Suarez. 3. to. q. 83. art. 1. disp. 78. sect. 3.
Exod. 3.
Num. 28.
Leuit. 23.
Aug. li. qq. vet. test. q. 46.

Difficultas. Quid efficiant in sacrificio Missæ fideles, à quo dici possint offerentes.

Sed difficultas est, in explicanda actione, siue cõcursu fideliũ, circa hoc sacrificium, à quo, vel à qua, offerentes dicantur, seu dici possint. Nam offerre nihil esse videtur aliud, quam oblationem efficere, quod quidem, vt de se patet, in aliqua actione cõsistit. Vt igitur aliquis dicatur, seu dici possit offerens necesse est. vt aliquo modo ad efficiẽdam oblationem eamdem concurrat, quod laicis, siue non Sacerdotibus, non videtur qualiter possit competere, atque ex consequenti, quonam modo dici possint offerentes. Et augetur difficultas, nam duplex tantũ hac in re, intelligi potest oblatio, vna interna, per interiorem deuotionẽ fidelium, altera vero externa, in qua proprie visibile sacrificium consistit, quæ tantum Sacerdotibus videtur posse competere. Circa hanc difficultatem, multi multa dicunt, quę longum esset nimis recensere impræsentiarum. Vnde resolutiue dico, Primo, quod fideles astantes, siue assistentes sacrificio Missæ, dicuntur, ac dici possunt offerentes, vno modo generalissima quadam ratione, quia sunt membra Ecclesię, cuius nomine, Sacerdos in Missa sacrificium offert. in quo sensu, nõ solum astantes, verum etiam, & omnes absentes fideles, possunt dici offerẽtes, quia omnes interiori actu atque intentione, quasi habituali, & interpretatiua, videntur consentire in omnibus sacrificijs, quæ in tota Ecclesia fiunt, & velle virtualiter, vt suo etiam nomine offerantur, & eorum fructum, inquantum possunt, participare. Sed hæc denominatio est valde remota, & multum generalis, vnde ea prętermissa, secundo dico, quod fideles assistentes, & circumstãtes, altero modo magis speciali, dicuntur, & dici possunt offerentes, inquantum ad ipsum sacrificiũ, habent aliquem specialem concursum, non solum per deuotionẽ internam, sed etiam per ipsam operationem externam, eidem assistendo, & adhuc specialius, qui specialiori aliqua ratione, sunt eiusdem sacrificij causa, petendo, & procurando ipsum, aut etiam dando eleemosynam, & stipendium Sacerdoti, vt Missam dicat, & sacrificium faciat, vel inseruiendo ipsi sacrificanti, qui omnes tanto magis, atq. perfectius, hanc rationem offerendi participãt, quãto magis, vel pluribus modis ad ipsum offerendũ sacrificiũ concurrunt, & cooperantur, atque ita magis offert, qui in Missa ministrat, quam qui assistit, & sic de alijs, vt amplius infra dicemus. Per quæ fit satis, propositæ difficultati, atque simul etiam rationibus dubitandi.

Difficultatis resolutio, ac distinctio, atque pendet.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Missæ sacrificium, possit pro alijs, ab offerentibus offerri?

DIfficultas præsentis Articuli, potest intelligi, & de ipso Sacerdote offerente, sacrificante, & ministrante, seu Missam dicente, & de alijs, qui cũ ipso, vel per ipsum, prędictũ offerũt sacrificiũ, iuxta sensum prædictũ in præcedenti Articulo, & siue ab his, seu ab illo sacrificiũ Missæ offeratur. pro ipsius intelligentia, oportet aduertere, quod Missæ sacrificiũ, qua parte est actus bonus, & vt dicitur ex opere operatis, vim habet merendi, & satisfaciendi, sicut omnes alij actus boni, & hoc non solum quatenus est actus, (vt sic loquamur) ipsius missantis, seu Missam dicentis, sed etiam quatenus est actus Ecclesiæ, per eius ministerium, & ipsius nomine factus. Qua vero parte, continet orationem, siue orationes, vim

Nota valde, quinam sint sacrificij Eucharistię fructus, & quibus etiam prosint.

etiam

etiam habet impetrandi, sicut,& omnes aliæ orationes bonæ, tam quatenus sub nomine Ecclesiæ,& per eius ministrum dicuntur, quam quatenus procedunt ab ipso Sacerdote missam dicente, & celebrante. Sed præter hos merendi, satisfaciendi, & impetrandi actus, quos Missa habet, qua ratione est sacrificium, habet etiam, qua parte est, & continet Sacramentum, gratiam operari, vt etiam dicitur, ex opere operato, sed hoc soli sacrifico communicanti, atque alijs circumstantibus, forte etiam communicantibus. Sed omissa hac consideratione, & ratione merendi, cum certum sit, quod vnus non potest alteri mereri, siue pro alio, qui non habuerit gratiam capitis (qualem Christus Dominus solus habuit) deueniendo ad duos reliquos, huius sacrificij fructus, qui sunt esse impetratorium,& propitiatoriū, siue impetrare, & satisfacere, quæritur in præsenti Articulo, an huiusmodi fructus, tam Sacerdos celebrans, quam alij simul cum ipso offerētes, pro alijs non simul astantibus, possint offerre? Cui difficultati, resolutiue respōdeo per sequētes Cōclusiones.

Prima Conclusio.

Certissimum est Sacerdotem sacrificantem, seu Missam dicentem, pro alijs etiā posse ipsam offerre, applicando eis sui sacrificij fructum. Hæc Conclusio est certa,& eam tenet expresse D. Thom. 3. p. q. 79. ar. 5. & 7. vbi quærit, vtrum hoc Sacramentum prosit alijs, quam sumentibus,& dicit, quod sic. Pro cuius intelligentia, & ratione notatur, hoc differre inter mysterium Eucharistiæ, vt Sacramentum est, & vt sacrificium est, quod qua ratione est Sacramētum, prodest tantum sacrificanti sumenti, aut alijs sumentibus ipsum, at vero, vt est sacrificium, prodest etiā alijs, pro quibus offertur, in quo sensu explicat illa Christi Domini verba, quæ ponuntur in forma consecrationis sanguinis: *Hic est calix sanguinis mei noui & æterni testamenti, qui pro vobis, & pro multis effundetur in remissionem peccatorū.* Quæ verba sic explicat D. Thomas, pro vobis, *scilicet sumentibus*,& pro multis, *idest pro alijs quibus applicatū fuerit seu pro quibus offertur.* Quod (inquit) & confirmat communis vsus,& sensus totius Ecclesiæ, nam Sacerdotes non solum pro se sed etiā pro alijs, prædictum sacrificium offerunt, iuxta illud quod habetur in Canone: *pro quibus tibi offerimus, vel qui tibi offerunt, hoc sacrificium laudis.* Sed quod hoc ita dicendum sit, ex eo colligitur, nam id annexum esse videtur sacerdotali muneri, cum eorumdem Sacerdotum officium id exposcat quam maxime, iuxta illud quod dixit olim, D. Paulus, ad Heb. 5. nēpe, *quod Sacerdos pro hominibus constituitur, in his, quæ sunt ad Deū, vt efferat dona, & sacrificia pro peccatis, non tantū suis, sed etiā totius populi.* Quod & fecerūt semper Sacerdotes,& in lege naturę,& in lege veteri, multoq. melius tenētur idipsū facere in lege gratiæ. Sed aduerto. Quod per hoc nō tollitur, quin Sacerdos ipse, si impetratione, aut propitiatione indigeat, sacrificij sui fructū, seu satisfaciendi, atque impetrādi, possit sibi reseruare, & illius fructum duplici ex capite, seu duplici ex titulo percipere,& quatenus offerens est,& quatenus ēt pro se Missam dicens, siue faciens: quod etiā cōtingere pōt his, qui debite assistūt ministerio Missæ, vt fructum suū habeant per modum offerentium, & vltra id, illud quod Sacerdos, seu alij, voluerint ipsis applicare, quod est multum notandum ac memoriæ commendandum, pro valore Missæ. Sit secunda Conclusio.

Certissimum est Sacerdotem sacrificantem, seu Missam dicentem, pro alijs posse ipsam offerre, applicando eis sui sacrificij fructum.

D. Tho. 3. p. q. 79. ar. 5. & 7.
Matth. 26.
Luca 25.

Ad Heb. 5.

Secunda Conclusio.

Non solum Sacerdotes, verum etiam,& quicūq. alij, ministerio, & sacrificio Missæ assistentes, & cum ipso simul offerentes, offerre, atque applicare possunt, fructum suæ propitiationis, seu satisfactionis, qui ad ipsos spectat, etiam pro alijs. Hæc Conclusio est pari modo certissima, & cōstat ex illis generalibus principijs, ab omnibus Theologis, vnanimi consensu receptis, nempe quod vnus potest orare,& impetrare pro alio, atque ēt pro alio satisfacere, in hunc finem opera pietatis faciendo, satisfactionemq. suam eidem applicando: ergo eadem ratione, qua in omnibus alijs rebus, potest sacrificij huius fructum, propitiatorium, atque satisfactoriū applicare, quod est pro illo sacrificium attinet ad suam partem, quæ illi debebat obuenire. Nam hoc non repugnat ex natura sacrificij, vt omnis qui ipsum offert, eo modo, quo illud offert, possit pro quocumque voluerit ipsius fructum offerre,& applicare: neque etiam repugnat, ex ratione talis sacrificij, nam nulla hac de re per Ecclesiam est facta prohibitio nec est cur hæc potestas,& facultas, huiusmodi offerentibus denegetur. Sed intelligenda sunt supradicta omnia, Primo de fructu, qui in hoc sacrificio consurgit (vt dicitur) ex opere operantis, nā de fructu qui consurgit, aut consurgere potest (vt dicitur) ex opere operato, aliqua maior est difficultas, de quo statim in sequenti Articulo dicemus. Intelligenda sunt, secundo, in subiecto capaci, ita quod illi, pro quibus offertur supradictus fructus satisfactorius, seu impetratorius, sint cōuenienter dispositi, atque (vt ita dicam) capaces ad percipiendum ipsum, nam non licet sanctum dare canibus, & ineptum est quempiam suam satisfactionem, seu impetrationem applicare velle subiecto incapaci. Vnde ferenda est semper intentio applicātis,& interpretanda quando orat, siue suam satisfactionem applicat pro vno, aut pro multis, vt id fiat secundū suam capacitatem, ita quod si propter aliquam rationem,& causam, non proficiat vni, prodesse possit alijs. Videatur hac de re Pater Suarez, loco supracitato, q. 83. art. 1. disput. 78. sect. 3. Hactenus de isto Articulo.

Non solum Sacerdotes, verum etiam,& alij Missę assistētes, & cum ipsis sacrificium offerētes, propitiationis suæ fructum, pro alijs applicare possunt.

ARTICVLVS V.

Vtrum sacrificium Missæ, debeat, & possit, pro omnibus hominibus modo viuentibus, etiam infidelibus, offerri, & etiam pro defunctis?

PRo huius Articuli intelligentia, oportet præmittere, varios hominum status,& quod ex hominibus in hac vita degentibus, quidam sunt fideles, alij vero infideles; quidam baptizati, alij vero non baptizati, seu Cathecumeni; quidā adulti, alij infantes; quidam iusti, alij vero peccatores, & inter peccatores; quidā ab Ecclesia tolerati, alij vero non tolerati, sed quodā modo separati, vt præcisi, vt excōicati: præterea inter degētes inter infideles ipsos, quidam sunt Ecclesiæ iurisdictioni subiecti, & cōsequenter eius censuris ligati,& apostatæ à fide, quā in baptismo susceperunt, fueruntq. professi, alij vero sunt omnino extra Ecclesiæ iurisdictionem, qui proinde eius censuris non ligantur, sed neque possunt ligari, vt Iudæi,& reliqui omnes infideles, qui fidem nondum susceperunt, nec fuerunt vnquam baptizati. Hoc quantum ad viuos. Sed de defunctis loquendo, sunt etiam ipsorum ordines, nam quidā sunt valde mali; vt damnati in inferno existentes, sub quo membro, infantes etiam comprehenduntur, qui sine baptismo decesserunt, quamuis,& ipsi non

De multiplici viuētium hominū differētia qui sunt in mūdo, & qualiter eis applicari possit Missæ sacrificium.

Tres sunt defunctorū ordines, & qualiter eis applicari [illegible] possit Missæ Sacrificium.

si non habeant pœnam sensus, sed tantummodo dãnati, sunt valde boni, vt beati, existentes in cœlu, & cęlesti patria, sub quibus etiam comprehendere possumus, iustorum animas, qui fuerunt olim in sinu Abrahæ, quamuis, & status iste omnino, iam cessauerit; atque inter hos & illos, illi qui sunt constituti in purgatorio, qui quãuis nõ sint mali, quinnero potius boni, habent tamen reatum pęnæ, quo detinentur, & qua necesse habent expurgari. De his igitur omnibus in vniuersali, intelligi potest, à nobis proposita difficultas, cui, & breuiter, atque resolutiue, respondeo per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

Quodlibet Missæ sacrificium offerendũ aliquo modo est pro vniuersali Ecclesia militante, & pro omnibus membris eius.

Quodlibet Missæ sacrificium, offerẽdum aliquo modo est, pro vniuersali Ecclesia militante, & pro omnibus membris eius, hoc est, pro omnibus baptizatis viuentibus, qui nec per infidelitatem, nec per excommunicationem, ab ipsius communione sunt pręcisi, seiuncti, aut separati. Hæc Cõclusio est omnium Doctorum communis, de qua specialiter videndus est Scotus, quodlibeto 20. & Gabriel, super Canone, lectione 20. & 27. & colligitur, *ex c. visum de consecratione, d. 1.* quod est Concilij Kabilonen. 2. & ex Concil. Trident. *sess. 22. cap. 2. Canone 3.* vbi hac de re agendo, sequentia habentur verba: *Si quis dixerit, Missæ sacrificium, non esse propitiatorium, vel solum prodesse sumenti, neque pro viuis, & defunctis pro peccatis, pœnis, satisfactionibus & alijs necessitatib. offerri dẽre, anathema sit.* Et pręterea constat: idipsum ex vsu totius Ecclesiæ, & ex verbis ipsius Missalis in Canone, vbi Ecclesia præcipue nominatur. Quod adeo verum, & certum est, vt non possit Sacerdos, ab hac generali oblatione quempiam excludere, absque graui peccato, propter odium formale, aut virtuale, quod ad proximum haberet, contrariũ si faceret, aut propter scandalum, idipsum si publice fieret. Nam licet non teneamur ex charitate, pro singulis orare, tenemur tamen neminem à communibus orationibus excludere, prout tradit D. Tho. 2. 2. q. 25. ar. 8. & 9. & Nauar. lib. de Oratione, c. 19. num. 120. Peccabit prætereaid faciens, quia agit contra Ecclesiæ institutionem, & intentionem, cuius minister, & legatus, est ipse Sacerdos.

Scotus, quodl. 20. et Gabr. sup. Can. lect. 20. & 27. c. visum, de cons. d. 1.
Conc. Kabil. 2.
Concil. Triden. sess. 22. c. 3.
D. Thom. 2. 2. q. 25. ar. 8. & 9.
Nau. de oratione, c. 19. n. 120.

Secunda Conclusio.

Missæ sacrificium, bene etiã potest offerri pro Cathecumenis nondum baptizatis.

Pro Cathecumenis fidelibus nõdum baptizatis, bene potest offerri Missæ sacrificium. Hæc Conclusio est certa, & forsan quando fit oblatio pro vniuersali Ecclesia, Cathecumeni ibidem etiam comprehenduntur, quia sibi sunt substãtialiter vniti per Fidem, quam postulant: quamuis nondum actu per gratiam, aut saltem per baptismum, & characterẽ. Sed quidquid de hoc sit (neque enim est præsentis speculationis) probatur Conclusio ex antiquissima Ecclesiæ consuetudine, refert enim Clemens, lib. 8. cap. 4. 5. & 6. orationes publicas olim fieri solitas, in Missa pro Cathecumenis, sicut, & nunc hodie fiunt in die Parasceues. Idẽ tenet Chrys. in sua Liturgia, & Aug. in epist. 107. ad Vitalem, vbi expresse dicit Sacerdotem astantem ad Altare, orare pro Cathecumenis, vt illis Deus inspiret desiderium regenerationis, quam dicit esse antiquam traditionẽ Apostolicam. Idem refertur in lib. de ecclesi. dogm. cap. 30. Et si quando legatur, quod prohibita sit oratio pro cathecumenis, vt in Concil. Bracharen. 1. can. 35. quod etiam habetur apud Chrysost. homil. 3. in epist. ad Philipp. intelligendum id est, de Cathecumenis decedentibus sine baptismo specialiter, non vero de alijs.

Clemens, lib. 8. c. 4. 5. & 6.
Chrysost. in Liturg. & Aug. epist. 107. ad Vitalem.
Aug. de eccles. dogm. c. 30.
Conc. Brach. 1. can. 35.
Chrys. ho. 3. in epist. ad Philip.

Tertia Conclusio.

Sacrificium etiam Missæ offerri potest pro quibuscumque infidelibus, dummodo per Ecclesiã non sint excõmunicati.

Sacrificiũ Missæ offerri etiam potest, pro quibuscumque infidelibus, dummodo non sint hæretici, aut per Ecclesiam excommunicati. Hęc Conclusio est etiam certa, de qua videndus est P. Suar. 3. tomo ad 3. partem D. Thom. q. 83. art. 1. disput. 78. sect. 2. vbi eam miris, & efficacissimis rationibus cõprobat, & primo, quia id facere, ex natura rei non est malum, nec à Christo Domino, seu ab Ecclesia aliqua ratione prohibitum. Secundo, ex vsu veteris legis, in qua fiebant olim sacrificia pro gẽtibus, siue gentilibus, vt pro Dario, vt habetur primo lib. Esdræ. c. 6. pro Spartiatis, 1. Machab. 12. pro Heliodoro, 2. Machab. 3. quæ consuetudo fundabatur, in ratione sacrificij, quæ tũc ex speciali præcepto Dei non erat aliquo modo limitata. multo ergo minus, & nunc limitari potest, aut debet, cum nostrum altaris sacrificium, de se sit magis sufficiens, magisq. meritorium, atque vniuersale. Tertio probat idipsum, ex consuetudine ipsius Ecclesiæ, pro quo affert quamplures sanctorum auctoritates, quas ego breuitatis causa omitto, quia non possunt in tam breui compendio tanta dici. Ac tandem quarto seu vltimo, probat idipsum, nam sacrificium Crucis Christi cruẽtum, pro omnibus oblatum fuit, etiam pro infidelibus, ergo idipsum fieri debet, hoc etiam tempore, in hoc incruento, eiusdem repræsentatiuo: nec dubitari vllo modo potest, quod de facto Ecclesia sancta mater nostra, orando pro suo augmento, pro infidelibus etiam oret, saltem indirecte, cum non aliter augeatur, siue augeri possit fidelium numerus quam per conuersionem infidelium ad ipsam. Vnde dico, quod quandocumque apud aliquem Sanctorum, repertum fuerit, non esse orandum in Missa, nisi pro his, qui sunt membra Christi, dicendum est, vt dicit supradictus Suarez cum D. Thom. in 4. dist. 12. q. 2. art. 2. quæstiun. 1. ad quartum, quod tũc offertur pro membris Christi, quando offertur, vt fiant actu membra Christi, quæ antea tantummodo erant in potentia.

Suar. 3. tom. q. 83. art. 1. disp. 78. sect. 2.
1. lib. Esdræ, c. 6.
1. Mach. 12.
2. Macha. 3.
Suar. vbi sup.
D. Tho. in 4. d. 12. q. 2. art. 2. quæstiun. q. ad 4.

Quarta Conclusio.

Pro excommunicatis excommunicatione maiori, siue sint fideles, siue vero apostatæ, nõ licet Missæ sacrificium offerre oratione publica.

Pro excommunicatis excommunicatione maiori, siue sint fideles, siue vero apostatæ, nullo modo licet Missæ sacrificium offerre, oratione publica, seu agendo personam publicam. Probatur hæc Conclusio, nam id prohibitum est facere per Ecclesiam, vt habetur *in c. nobis, 2. & c. sacris, de sentent. excõmun.* & hic est vnus ex effectibus maioris excommunicationis, excommunicatum, fructu, atque participatione sacramentorum Ecclesiæ priuare. Dixi, oratione publica, & agendo personam publicam, nam oratione priuata, licitum est etiam in memẽto, orare pro excommunicatis, vt tenet P. Suarez loco supracitato, cõtra Sotum. Videatur ibidem, nam non per tempus, licet in tot rebus immorari.

c. nobis, 2. & c. sacris, de sent. excomm.
Suar. vbi sup.

Quinta Conclusio.

Loquẽdo de defunctis dãnatis, certissimum est, quod nõ põt pro ipsis Missæ sacrificium offerri.

Loquendo de defunctis damnatis, certissimum est, quod non potest pro ipsis, Missæ sacrificium offerri. Hæc Conclusio est expressa D. Augustini in Enchirid. cap. 109. & lib. 1. de origine animæ, cap. 9. & 10. & lib. de cura agenda pro mortuis, cap. 1. & D. Greg. lib. 34. Moral. cap. 13. & 16. & 4. Dialogor. cap. 34. idem habetur *in c. pro obeuntibus, 13. q. 2.* vbi dicitur, *nõ esse offerendum sacrificium pro impijs defunctis*, quod intelligendum est, quando constiterit, eos esse mortuos in peccato mortali. Similiter in

D. Aug. in Enchir. c. 109. idẽ lib. de origine aĩa, c. 9 & 10. & li. de cura agenda pro mortuis, c. 1. D. Greg. lib. 34. Mor. c. 13. & 16. & 4. Dialog. c. 34. c. pro obeũtib. 13. q. 2.

Concil.

Conc. Braca. 1. c.34.& habetur in c.placuit, 16. q.2.
DD. Scholast. in 4. sent. d. 45.

Concil. Braca. 1. c.34. *prohibetur sacrificium offerri pro ijs, qui violentam mortem sibi ipsis intulerunt*, vt habetur *in c. placuit, 16. q. 2.* In hac Concil. conueniunt vnanimiter omnes DD. Scholastici, in 4. di. 45. vbi omnes dicunt, non esse orandum pro damnatis, quia ipsorum desperata est correctio. & hæc est propria, & genuina supradictę Conclusionis ratio, quia nempe illi non sunt iam membra Christi, nec esse possunt actu, nec potentia, neque ipsius passio, illis vllo modo poteft prodesse: ergo non est pro ipsis offerendum sacrificium, nec orandum, modo constet eos damnatos esse, vt dictum est, non vero aliter.

Sexta Conclusio.

Pro defunctis iam beatis, & de quibus certo creditur, quod sint in gloria constituti, nullatenus esse offerendum sacrificium propitiatorium.
Suar. vbi supra sect. 3.

Pro defunctis iam beatis, & de quibus certo creditur, quod sint in gloria, & Paradiso cōstitoti, nullatenus etiam est offerendum sacrificium, propitiatorium. Hæc Conclusio est etiam certissima, & ratio eius in promptu est, quia non ipsi indigēt aliqua satisfactione, aut propitiatione, potest tamen offerri sacrificium in ipsorum honorem, ac Dei laudem. Circa quam Conclusionem videatur P. Suarez loco supracitato, sect. 3. vbi multis agit, qualiter pro defunctis beatis, & sanctis, offerri possit sacrificium laudis, in gratiarum actionem Dei, pro beneficijs illis collatis, ex quo quidam honor resultat eisdem sanctis, quod & facere videtur Ecclesia, quando dicit Missa, illa verba. *vt illis* (nempe sanctis) *proficiat ad honorem, nobis autem ad salutem, &c.* Videatur supradictus Suarez, quia multa dicit, eaq. notatu dignissima, quæ ipse referre, efit vellem, non valeo per tempus, nam ad alia progrediamur oportet.

Septima Conclusio.

Pro animabus purgatorij certissimum est offerri posse Missæ sacrificiū illisq. prodesse, in quantū est satisfactoriū, & impetratorium.
Concil. Triden. sess. 22. c. 2. & can. 3.
Doctores vnanimiter Scholast. in 4. sent. di. 45.

Pro animabus purgatorij, certissimum est offerri posse, ac deberi, Missæ sacrificium illisq. specialiter prodesse inquātum est satisfactorium, atque impetratorium. Hæc Conclusio habetur expressa in Concilio Tridentino *sess. 22. c. 2. & can. 3.* quod & confirmat antiquissimus vsus, & traditio totius Ecclesiæ, & tradunt vnanimiter omnes Doctores Scholastici in 4. dist. 45. & ratio Cōclusionis in promptu est, nam supradictæ animæ Purgatorij adhuc sunt, & degunt in pœnis, quæ per oblationem supradicti sacrificij, quammaxime sibi remittuntur, atque remitti possunt. Sed an hæc propitiatio fit certa, & infallibilis, habeatq. suum effectum, vt dicitur ex opere operato, dicetur amplius in sequentibus Articulis. Hæc pro nunc dicta sufficiant resolutorie, & hactenus de isto Articulo.

ARTICVLVS VI.

Vtrum hoc Missæ sacrificium, aliquem habeat effectum ex opere operato, in illis, pro quibus offertur?

In Missæ sacrificio duplex effectus cōsideratur, alter ex opere operantis, alter vero ex opere operato.

PRo tituli intelligentia, est notandum, quod in sacrificio Missæ, duplicem pro nunc effectum possumus considerare, quorum alter dicitur ex opere operātis, alter vero ex opere operato, & quia hæc sub obscura sunt, volo illa paucis explicare, & declarare. Effectus, qui hac in re prouenit, aut prouenire potest ex bonitate, & operatione ministri offerētis, dicitur ex opere operantis, qui vero prouenit, non ex bonitate, & operatione ministri operantis, sed ex vi, & virtute sacrificij, in non ponentibus obicem, ille dicitur prouenire ex opere operato. De quibus multa dicuntur, à Doctoribus Scholasticis, in sacramentorum materia, quæ breuitatis causa à me prætermittuntur, nam non per tempus licet in tot rebus immorari. Hoc igitur præsupposito, dico, quod hac de re, fuit olim quorumdam Theologorum placitum, asserēnum, quod proprie, & simpliciter loquendo, Missæ sacrificium, nullum habet effectum ex opere operato, sed solummodo ex opere operantis. Cuius opinionis fundamentum erat, quia omnis effectus ex opere operato, pendet ex aliqua Christi Domini promissione, cum id non conueniat operi, siue signo externo, ex natura sua: sed nulla (inquiunt) repromissio alicuius effectus gratiæ, in Scriptura sacra, legitur facta huic sacrificio, quatenus sacrificium est, diuersa ab ea, quæ facta est huic mysterio, quatenus Sacramentum est, nam in manducationi, & potationi tantummodo carnis, & sanguinis Christi, facta est ęternę vitę repromissio, vt legitur in Euangelio Ioan. 6. in illis verbis: *Qui manducat hunc panem, viuet in æternum*, ideniq. dicendum est de sanguine, non autem eo tumdē oblationi, seu sacrificationi: ergo huiusmodi oblatio, siue sacrificium, nullum omnino habet effectum, ex opere operato, sed solummodo ex opere operantis. Hoc est huius sententiæ præcipuum, atque totale fundamentum. Sed his non obstantibus, in contrarium est veritas, de qua sequentes statuo Conclusiones.

Opinio circa effectum, & valorem Missæ.
Ioan. 6.

Prima Conclusio.

Certissimū est Missæ sacrificium aliquem habere effectum ex opere operato, dependentem tamē ex dispositione eius, pro quo huiusmodi sacrificium offertur.
D. Th. 3. p. q. 79. ar. 5 & q. 83. ar. 1. & 14 d. 12. q. 2. quæstiun. 2. & d. 45. q. 2. ar. 1. quæstiun. 3. & ar. 3. quæstiun. ad 3.
Caie. 2. to. opus. tract. 3. q. 2.
Sot quodlib. 20.
Suar. 3. to. q. 83. artic. 1. disp. 79. sect. 1.

Certissimum est, Missæ sacrificium, aliquem habere effectum, ex opere operato, dependentem tamen ex dispositione eius, pro quo huiusmodi sacrificium offertur. Hæc sententia est expressa D. Tho. 3. p. q. 79. art. 5. & q. 83. ar. 1. & in 4. dist. 12. q. 2. ar. 2. quæstiunc. 2. & dist. 45. q. 2. ar. 1. quæstiunc. 3. & ar. 3. quæstiun. 1. ad 3. Caietani tomo 2. opusculorum, tract. 3. q. 2. & idem tenet Scotus quodlibeto 20. & multi alij Doctores, quos refert Suar. 3. tom. ad 3. p. D. Tho. q. 83. ar. 1. disput. 79. sect. 1. Et vt omnis tollatur æquiuocationis occasio, dico, quod quantum attinet ad præsentem difficultatem, non est controuersia, nec ad hoc propositum attinet agere de causalitate physica, siue morali sacramētorum, de qua adeo grauis est lis, & controuersia, inter D. Thomā & Scotum, solummodo enim dicimus, quod siue hoc, vel illo modo fiat, hoc sacrificium, ex vi sua, habet aliquem effectum ex opere operato, qui infallibiter confertur in non ponentibus obicem, vltra omne meritum, impetrationem, & satisfactionem operantis. Hoc præmisso, atque præsupposito, probatur modo Conclusio, primo ex communi Ecclesiæ consensu, omnes enim persuasum habent, sacrificium hoc ex vi suæ institutionis, habere singularem vim, atque efficaciā, ad applicandum aliquē fructum satisfactionis, ac redēptionis Christi, iuxta id, quod habetur in Concilio Tridētino vbi supra, quo expresse dicitur, *Christum Dominum instituisse hoc sacrificium, vt illius, id est, sacrificij crucis salutaris, virtus, in remissionem eorum, quæ à nobis quotidie committuntur, peccatorum applicaretur.* quod, & sequenti capitulo laudis docet idem Concilium: sed hæc applicatio cum fiat ex vi institutionis Christi, includit causalitatem, quæ est ex opere operato: ergo nullatenus id negari habet. Consequentia inde patet, nam si solum virtutem haberet hoc sacrificium, ex merito, & satisfactione operantis, nihil haberet singulare, vltra alia sacrificia, ex vi suæ institutionis, imo neque in hoc superaret sacrificia veteris legis, aut naturæ. nam etiam illa habebant, aut saltem habere poterant, similem effectum, & virtutem, operādi ex opere operantis, vel per modum impetrationis. dicendum est igitur, quod ineffabile hoc sacrificium habet suum peculiarem effectum, operandi ex opere operato, siquidem

Cōcil. Trident. sess. 22. c. 1.

quidem ex peculiari sua institutione habet hanc virtutem, & vim applicãdi Christi Domini passionem, & redemptionem, prout dixit Concil. Trid. Secundo eadem probatur Conclusio, nam Ecclesia semper intellexit, & communis doctrina sanctorũ Patrum, atque Doctorum Scholasticorum tenuit, & tenet, fructum huius sacrificij, non pendere ex gratia, siue sanctitate ministri offerentis, immo vero, quamuis Sacerdos sit malus, prodesse valde ei, pro quo ab illo applicatur; signum igitur est certissimum, quod habet suum effectum, & efficaciam ex opere operato, alias enim magis penderet ex iustitia, & opere operantis, & offerentis, quam ex dispositione eius, pro quo offertur, vt videre licet in quolibet alio opere satisfactorio, quod quidem non est dicendum. Tertio sic argumentor ad idem, nã omnia sacramenta nouæ legis habent effectum, & efficaciam ex opere operato: dicendũ ergo est, quod & hoc sacrificium habere debet aliquem similem effectum, sibi proportionatum. Consequentia inde patet, nam vtrũque spectat ad dignitatem Christi, ipsum instituentis, & ad excellentiam nouæ legis, nec minus dignũ, aut perfectũ censendũ est hoc sacrificiũ in ratione sacrificij, quã sint sacramẽta ipsa in suo genere, cũ & ipsum, cum vno sacramentorũ sit idẽ realiter, licet cõsiderari possit, ac de facto cõsideretur, & quatenus sacramentum, & quatenus est sacrificium. Probatur vltimo supradicta Cõclusio, nam alias sequeretur, oblationem huius sacrificij, qua in hoc altissimo mysterio, Christus Dominus offertur, non esse de se magis fructuosam, magisq. applicatiuam redemptionis Christi, quam sit oblatio interna, eiusdẽ Christi, & passionis ipsius, seu externa, quam vnusquisque fidelis quolibet alio opere, seu priuata deuotione faceret: consequens autem est absurdum, & contra totius Ecclesiæ cõsensum, & traditionem, omnes enim sentiunt prædictum sacrificium, re ipsa oblatum, habere specialẽ efficaciam, vltra omne desiderium operantis, & vltra interiorem actum: dicendum est ergo habere illam ex opere operato.

Secunda Conclusio

Hoc Eucharist. sacrificiũ, non habet prędictum effectum ex opere operato, nisi in quantum innititur sacrificio Crucis Christi, à quo desumit suam virtutem & efficaciam.

Hoc Eucharistiæ sacrificium, non habet prædictum effectum, & efficaciam ex opere operato, nisi inquantum innititur sacrificio Crucis Christi, à quo desumit suam virtutem, & efficaciam. Hæc Conclusio est certa, & tenenda de fide, nam certissimum est, quod passio Christi, est vniuersalis causa omnium effectuum gratiæ, siue per sacramenta, siue per quodcunque aliud instrumentum conferãtur: hac enim ratione dixit D. Paulus, *quod Christus Dominus olim, vna oblatione crucis, cõsumauit cunctos in sempiternum sanctificatos*, quia nempe ab illa oritur omnis gratia, omnisq. nostra sanctificatio: eandem ob causam idem Paulus ad Rom. 3. inquit, *quod Deus Pater proposuit Christum propitiatorem per fidem in sanguine ipsius*, quod etiam fatetur Concil. Trid. *sess. 22. c. 1. & 2.* vbi dicit *efficaciam huius sacrificij affirmari, atque constitui sine iniuria sacrificij crucis Christi, quia institutum est, vt per ipsum ipsius salutaris sacrificij crucis Christi virtus nobis applicaretur.* Vera est igitur supradicta Conclusio. Ad argumentum, seu rationem dubitandi, contrariæ opinionis, respondetur, quod quamuis de hoc nulla fuerit facta in Scriptura sacra repromissio huic sacrificio, sufficit tamen, vt id habeat ex sua institutione, & auctoritate Christi Domini, de quo est communis consensus Ecclesiæ, & cunctorum sanctorũ Patrum. Videatur hac de re supradictus Suarez loco supradicto. Et hæc de isto Articulo dicta sufficiant.

Ad Heb. 10.
Ad Rom. 3.

Concil. Triden. sess. 22. c. 1. & 2.

ARTICVLVS VII.

Verum sacrosanctum Eucharistiæ sacrificium, sit, aut esse possit, fructuosum alio modo, quam supradictis, nempe ex opere operato, aut ex opere operantis?

RAtio dubitandi est, quia nullum videtur esse medium, inter duos istos operãdi modos: nam vel effectus fundatur in promissione Christi, facta ipsi operi externo, & vt sic, est ex opere operato; aut vero non, sed tantummodo innititur operantis merito, & vt sic, est ex opere operantis, nec alius videtur possibilis operandi, & causandi modus. Vt hanc difficultatem exacte resoluamus, distincteq. in eiusdem elucidatione procedamus, distinguere prius oportet tria, quæ in hoc sacrosancto Missę sacrificio possunt, ac debent considerari. Primum est id, quod habet hoc sacrificium, ex vi actualis oblationis, vt est à proximo ministro offerente, nempe à Sacerdote. Secundum, quod habet ex vi actualis oblationis, vt à principali offerente, nẽpe à Christo. Iam enim diximus supra, quod Christus hic, est principalis offerens, & principalis Sacerdos, & dicitur offerre, non tantum quia minister in persona ipsius offert illud, aut ex vi ipsius institutionis, verũ etiam quia per aliquem proprium actum, actu cõcurrit ad ipsam oblationem. Tandem tertio in prędicto sacrificio considerari potest, quod ipsum in se habet, ex vi suæ institutionis, & promissionis Christi. Quibus præsuppositis, propositæ difficultati respondetur, per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

Loquendo de Sacerdote proximo offerente, certum est, posse ipsum pro se per hanc oblationem, mereri de cõdigno, & satisfacere etiam, atque impetrare ex opere operantis, si sit in gratia, & cum debita intentione, & reliquis circumstantijs, hoc sacrificium offerat. Hæc Conclusio est certa, & de ea nulli dubium: nam certum est, quod hæc oblatio, & sacrificium est opus honestum, atque virtuosum, quinuero omnium præstãtissimum, ac proinde sicut per cætera alia bona opera, honesta, & virtuosa, homo iustus potest promereri pro se, satisfacere, & impetrare, ita, quinuero, & multo melius, Sacerdos per hoc opus, cum adeo sit excellentius, magis virtuosum. Quod, & confirmatur, nam in lege veteri, & naturæ, Sacerdotes olim offerentes sacrificia, concurrentibus cæteris circumstantijs, merebantur de condigno, & satisfaciebant, atque impetrabantur interdum, quod petebant: ergo idẽ ipsum potest etiam nunc facere Sacerdos, & eo magis quo hoc Missæ sacrificium est opus, tanto melius, atque dignius ex suo obiecto. Aduertendum tamen est, quod effectum meriti de condigno, non habet, sed neque habere potest, extra ipsum operãtem, cum non possit alijs communicari, requirit enim hoc, vt supradiximus, gratiam capitis, potest tamen communicari effectus impetrationis, & satisfactionis, atque pro alijs offerri, nam quoad hęc, eadem est ratio de hac oblatione, considerata, vt est opus operantis, & de alijs operibus meritorijs, satisfactorijs, atque impetratorijs.

Sacerdos sacrificiũ Missæ offerens (cætera si adsint) potest per hanc oblationẽ mereri de condigno & satisfacere etiam atque impetrare aliquid ex opere operantis.

Effectus meriti de condigno nõ potest alijs applicari, nisi ab habente gratiam capitis, bene tamen effectus impetrationis, & satisfactionis.

Secunda Conclusio.

Loquendo de Christo Domino principali offerente, & de hac oblatione, & sacrificio, prout est ab ipso, certum est etiam, quod modo non est actu, de nouo

Loquendo de Christo Domino principali offerente, & de hac oblatione, & sacrificio, prout est ab ipso, certũ est, quod nõ est actu, & de nouo meritorium, & satisfactoriũ ex opere operantis Christi prout nunc.

nouo meritorium, & satisfactorium, ex opere operantis Christi, prout est nunc. Hæc etiam Conclusio est certa, & manifesta, & probatur, nam Christus Dominus iam non est in statu merendi, aut satisfaciendi, vt de se patet, & tenet communis sententia, & tradit latissime D. Thom. 3. p. q. 19. per plures articulos, & Doctores ibidem, vnde supradicta oblatio sub hac ratione, & consideratione, nullum nunc potest habere effectum, per modum meriti, & satisfactionis de condigno, quamuis habere possit effectum per modum impetrationis: licet enim Christus Dominus (vt inquit prædictus D. Thom. 3. p. q. 21.) nunc non sit in statu merendi, & satisfaciendi, est tamen in statu orandi, atque impetrandi. Vnde quando hoc sacrificium actu offert, pie credendum est, quod Christus ipse specialiter impetrat, aliquid pro nobis, eo modo, & ea efficacia, qua id facit in cælo pro nobis orando. qui impetrandi effectus, proprie loquendo, non pertinet ad opus operatum, cum non pendeat ex actuali aliqua promissione (vt supra diximus) sed dici potest pertinere ad opus operantis Christi. Solummodo nunc superest inuestigare id, quod habet hoc sacrificium, ex vi suæ institutionis, & promissionis Christi, de quo sit tertia Conclusio.

D. Th. 3. p. q. 10. per plures articulos, & omnes DD. communiter ibidē.

Tertia Conclusio.

Hoc Missæ sacrosanctum sacrificium, ex vi suæ institutionis & promissionis Christi, habet operari ex opere operato, iustissimum meritum, & rigorosam satisfactionem ipsius, in remissionem nostrorum peccatorum. Hæc Conclusio est certa, sed plenius explicabitur, atque declarabitur inferius, quando in speciali dicemus, quem habeat effectum hoc sacrificium, ex opere operato. Nunc restat difficultas, vtrum præter supradictos operandi modos, ex opere operato, & ex opere operantis, hoc sacrificium esse possit, alio modo fructuosum iis, pro quibus offertur, vel qui ipsum offerunt. Quæ est difficultas proposita in præsenti Articulo, de qua sit quarta Conclusio.

Missæ sacrific. ex vi suæ institutionis, & promissionis Christi operatur ex opere operato iustissimum meritum, & rigorosam satisfactionem ipsius in remissionem nostrorum peccatorum.

Quarta Conclusio.

Hoc sacrificium, præter supradictos effectus, operandi ex opere operantis, & ex opere operato, ex vi suæ institutionis, & vt offertur in persona Christi, habet suum specialem valorem, & vim ad impetrandum eos effectus, pro quibus obtinendis offertur. Hæc Conclusio est certa, omniumq. Doctorum communis, de qua videndus est Pater Suarez 3. tom. ad 3. par. D. Thom. q. 83. art. 1. disp. 79. sect. 2. *ibi, dico primo*, vbi dicit plura ad propositū notatu dignissima, sed specialiter, quod quāuis intelligamus, proximum ministrum, siue Sacerdotem esse indignū, atque ex hoc capite, oblationem eius non habere aliquem valorem, adhuc tamē debemus intelligere sacrificium ipsum, ex vi suæ institutionis, à qua habet, vt in persona Christi offeratur, retinere valorē suum, & suam vim, ad impetrandū illud pro quo offertur, quia semper offertur in persona Christi Domini. & iste offerendi modus est distinctus ab operatione ministri, & ab actuali oblatione interiori, quam Christus pro nobis intercedendo etiam exercet in cælis. Qualiter iste operandi modus sit distinctus ab illo, quem habet hoc sacrificium, operandi ex opere operato, multis tradit, & probat supradictus Pater Suarez, loco supracitato, afferendo quatuor huiusce rei differentias, quas ipse lubēs referrem, sed dum non licet per tempus, breuitatis gratia facio missas, maiorem enim requirebant disputationem: si placuerit, poterunt videri ibidem. Hæc de isto Articulo breuiter dicta sufficiant.

Præter supradictos effectus habet hoc sacrificiū ex vi suæ institutionis, & vt offertur in persona Christi speciales alios ad impetrandum ea, pro quibus obtinendis offertur.

Suar. 3. tom. q. 83 art. 1. disp. 79. sect. 2. ibi dico, 1.

Idem D. Tho. 3 p. q. 21.

Nota hoc valde pro excellentia huius venerandi sacrificij.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum hoc Eucharistiæ sacrificium cōferat primam gratiam, & remissionem culpæ mortalis, per se, atque ex sua primaria institutione, seu quod dicitur, ex opere operato?

HVcusque egimus in generali, de varijs operandi modis, huius admirabilis, atque venerandi sacrificij, nunc superest, vt in particulari dicamus, explicemusq. effectus, quos causat, hoc, vel illo modo, inter quos cum primus, atque præcipuus sit, seu esse possit, infusio primę gratię, & remissio mortalis culpæ, merito quæritur in præsenti Articulo, Vtrum hunc effectum per se causet, atque ex sua primaria institutione? Qua de re sunt duæ extremæ opiniones.

Duæ sunt hac de re opiniones.

Prima opinio est asserētium, hoc sacrificium immediate, & per se, ratione rei oblatæ, conferre primam gratiam, & remissionem mortalis culpæ, ex opere operato, faciendo hominem ex attrito cōtritum, non quidem per mutationem actus attritionis, in actum contritionis, id enim haudquaquam fieri potest, vt tenet verior, quinuero, & communis doctrina, sed per infusionem gratiæ habitualis, qua attritio ipsa formatur, sicut fit per baptismum, & pœnitentiam. Itaque secundum hanc opinionem, si Sacerdos offerat sacrificiū Missæ pro aliquo peccatore, & contingat in eodem instanti, in quo sacrificium perficitur, illum peccatorem esse attritum non vero contritum, ex vi talis sacrificij, dabitur ei in eodem instanti, gratia habitualis, qua efficiatur contritus, siue intelligatur dari physice, per sacrificationem ipsam, vel per terminum eiusdem sacrificationis, qui est Christus, sub speciebus oblatus, siue vero solum moraliter (infallibili tamen consecutione) quia nimirum per modum sacrificij, ita reddit Deum nobis placabilem, vt nos statim in suam gratiam, atque amicitiam recipiat. Hæc opinio, sic explicata, tribuitur Gabrieli, super can. lect. 57. & comprobatur ab aliquibus Doctoribus innumeris Sanctorum, & Conciliorum auctoritatibus, quas affert Suarez loco supracitato, sectione 3.

Prima opinio.

Gab. super ca. lect. 57

Suar. vbi supra sect. 3.

Alia est opinio aliorum, in alio extremo contraria, asserentium, hoc sacrificium, nullo modo posse conferre primam gratiam, vel remissionem culpæ mortalis (vt dicitur) ex opere operato. Hanc opinionem tenet Cano. lib. 12. de locis, c. 13. ad nonū, & multi alij Doctores, quos refert supradictus Suarez, quorum fundamentum est, nam hoc sacrificiū non habet effectum, nisi in homine iam iusto, vt satis insinuat Concilium Tridentinum, & multi sancti Patres: ergo non potest conferre primam gratiam, saltem per se, & ex sua institutione, quia non potest conferre effectum, quem necessario debet præsupponere, vt possit operari, vt cōstat in Sacramentis, quæ dicuntur, viuorum. Diximus autem, per se, & ex directa sua institutione, nam vtrū saltem per accidens, id posset efficere, & an possit hoc sacrificium virtute sua, conferre augmentum gratiæ, inferius tractabitur. In hac igitur adeo graui, & controuersa quæstione, atque difficultate, mallē aliorum expectare sententiam, quàm propriam meam statuere: breuiter tamen & resolutiue, quod verius, atque tenendum videbitur explicabitur per sequentes assertiones.

Secunda opinio.

Canon. de locis Theol. lib. 12. c. 13. ad 9.

Prima Conclusio.

Negari nullo modo potest, quod hoc ineffabile Missæ sacrificiū, vim habeat ad obtinendā nobis à Deo, remissionem peccatorum, etiam mortalium, quoad

Negari nullo modo potest, quod sacrificium Missę, vim habeat ad obtinēdam nobis a Deo remissionem peccatorum etiam mortalium, & quoad culpam, & consequenter gratię primę infusionem.

quoad

quoad culpam, & consequenter gratiæ primæ infusionem. Hæc Conclusio est conformis supradictæ primæ opinioni solum autem differt ab ea, penès hoc, quod Auctores primæ opinionis dicunt id fieri, virtute prędicti sacrificij, ex opere operato, atque infallibiliter, quod quidem non dicimus nos, in præsenti assertione, imo in sequenti id expresse negabimos, vt constabit inferius. quidquid tamen de hoc sit, pro supra posita Conclusione faciunt innumera sanctorum Patrum, atque Conciliorum testimonia, asserentia, & dicentia, valere hoc sacrificium ad remissionem peccatorum, & ad gratiam consequendam, quæ quoniam passim sunt peruia, impræsentiarum non libuit eadem referre. neque enim est locus, vbi liber hic ea capere possit. qui illa videre voluerit, consulat supradictum Patrē Suarez, loco supracitato. Vnum autem Concilij Tridentini locum inter alia præcipuū, hac de re visum est non omittere, vt pro multis deseruiat. Habetur *sess 22.c.2.* vbi de effectu huius venerabilis sacrificij loquitur Concilium, post multa alia ponuntur sequentia verba: *Huius quippe sacrificij oblatione placatus Dominus, gratiam, & donum pœnitentiæ concedens, crimina, & peccata etiam ingētia dimittit.* Quibus verbis multa similia loca apud sanctos Patres passim licebit reperire: ex quibus constat, prædictum sacrificium habere dictum effectum remissionis peccatorum, quoad culpam, & consequenter primæ gratiæ infusionem. Neque Doctores secundæ opinionis, vt credo, hoc in vniuersali sic dictū, vllo pacto negant. sed neque negare possunt, salua fide, & absque erroris periculo. & quando illud negare videntur, loquuntur de effectu, ex opere operato, vt communiter dicitur, in quo sensu recte loquuntur, nosque eis assentimur, de quo fit secunda Conclusio.

Concil. Tridēt. sess. 22.c.2.

Secunda Conclusio.

Supradictum Missæ sacrificium, non confert per se, atque ex directa sua institutione, & vt dicitur ex opere operato, prædictam primam gratiā, vel peccati mortalis remissionem. Hæc Conclusio est conformis, secundæ supradictæ opinioni, quam quidā veram adeo esse credunt, vt dicant contrarium omnino, se nullo modo audere affirmare. Fundamentum huius Cōclusionis est, nam hic effectus ex opere operato, non potest colligi ex sola rei natura, etiam supposita substantiali huius sacrificij institutione, quinuero ad id necessaria est peculiaris lex, & Christi repromissio: sed hæc nullibi in Scriptura sacra reperitur, nec vero affirmari potest, cū sufficienti fundamento: ergo non id affirmandum, aut dicendum. Et confirmatur, nam de rebus supernaturalibus, atque diuinis mysterijs, quæ ex sola Dei voluntate pendent, nihil est temere affirmandum, neque sine sufficienti fundamento, ratione, & auctoritate dicendum, & nisi Scripturæ sacræ, atque principijs reuelatis, sit valde consentaneum: sed neque in sacra Scriptura, neque in sanctis Patribus vlla fit vnquam mentio operis operati, aut talis operādi modi, neque habetur vnde id sufficiēter possit colligi: ergo non est temere id affirmandum. Consequentia patet. Minorem probo, nam in sancto Euangelio (vt iam supra diximus) comedentibus, & bibentibus tantummodo, carnem, & sanguinem Christi vita æterna est repromissa, in illis verbis Ioan. 6. *Qui manducat meam carnem, viuet in æternum, &c.* idemq. est iudicium de sanguine: non autem ijs, pro quibus offertur hoc venerabile sacrificium, certo, & infallibiliter. Nec Concilia, aut sancti Patres alicubi, loquuntur de eiusmodi effectu, causato ex opere operato, aut dicunt, gratiam per hoc sacrificium ex opere operato sic dari, siue contritione, & sufficienti dispositione operantis, sed ad summum indicāt, ipsam dispositionem per hoc sacrificium à Deo posse impetrari, & concedi: ergo nihil amplius est dicendum, seu affirmandum. Eo vel maxime, quia ex contraria sententia, & positione, innumera sequerentur, eaq. grauissima, inconuenientia. Primo, sequeretur, Sacerdotem consecrantem in peccato mortali, posse iustificari per solam consecrationem, dummodo in ea actualiter non peccet, atque attritus sit, quinuero licite posse accedere, Sacerdotem ad sacrificādum pro se, cū sola attritione scita, & cognita, postquam sic faciendo, accederet ad remedium per se institutum, & ordinatum ad tollendum peccatum ex opere operato, per quod statim iustificabitur, & sic iam iustificatus, poterit etiam licite, sumere Sacramentum cum eadem attritione, facta iam contritione per infusionem gratiæ, quæ omnia non videntur concedenda. Præterea sequeretur, aliquem peccatorem, existētem in peccato mortali, qui prius attritionem habuit, ipso nihil amplius de se, atque de sua salute, siue emendatione cogitante, iustificari posse, solummodo ex eo, quod alius pro eo Missam dicat. Hæc, & multa alia ingentia sequuntur inconuenientia ex hoc, quod affirmetur, & sustineatur, prædictum Missæ sacrificium, ex opere operato gratiam cōferre, & remissionem peccatorum. Quæ cum sint omnia absurda, & à communi sensu Ecclesiæ aliena, nullatenus sunt concedenda, & consequenter, neque id est dicendum. De his inconuenientibus videatur Pater Suarez, vbi supra, vbi ad hoc propositum, plura dicit, eaq. notatu dignissima.

Supradictum sacrificium, non confert per se, atque ex directa sua institutione, & vt dicitur, ex opere operato primam gratiam, vel peccati mortalis remissionem.

Ioan. 6.

Tertia Conclusio.

Supradictum Missæ sacrificium recte valet, ad impetrandam primam gratiam, & remissionem peccati mortalis, impetrando, & obtinendo à Deo, ad hunc effectum, sufficientem dispositionem. Hæc Conclusio est communis doctrina omnium Theologorum, & hic est, & esse videtur, communis sensus sanctorum Patrum, qui hac de re loquuntur. In hoc etiam sensu est intelligendum, supracitatum Concilium Tridentinum, quando dixit, *quod hac Dominus oblatione placatus, gratiam, & donum pœnitentiæ concedens, crimina, & peccata etiam ingentia nobis dimittit.* Et probatur Conclusio, à sufficienti partium enumeratione, nam negari non potest, supradictum sacrificium efficere prædictum effectum, vt diximus in prima Conclusione, tenēdum esse de fide: sed non facit hoc ex opere operato, vt dictum est in secunda Conclusione: ergo facit illud per modum impetrationis, vt positum est in tertia. Consequentia inde patet, à sufficienti partium enumeratione, quia nō est alius causandi modus, præter istos. Sed an iste impetrandi modus, fiat immediate, vel mediate? est difficultas inter Doctores, de qua statuitur quarta, & vltima Conclusio.

Suprad. Missæ sacrificium valet ad impetrandam primam gratiam, & remissionem peccatorū, impetrādo ad id sufficientem dispositionem.

Quarta Conclusio.

Hoc sacrificium nō valet, etiam per modum impetrationis, ad conferendam, vel obtinendam primam gratiam, & remissionem peccatorum immediate, homini existenti in peccato mortali, & per solam attritionem disposito. Volo dicere, quod sine media contritione, aut confessione, hoc sacrificium immediate non operatur supradictum effectum, ita vt perseuerante sola attritione, infundatur alicui gratia, absque aliquo sacramento,

Hoc sacrificiū non valet etiam per modum impetrationis, ad conferendam gratiam, & remissionē peccatorum immediate, homini existēti in peccato mortali, & per solam attritionem disposito.

realiter

realiter suscepto. Hæc Conclusio probatur, nam id dicere, & affirmare, est præter communem legem ordinariam à Deo institutam, & contra id, quod habet communis sanctorum Patrum doctrina. Deus enim neminem statuit iustificare, nisi per baptismum, respectu peccatorum antea commissorum, aut per pœnitentiam, vel absolutionem, respectu eorum, quæ postea sunt commissa, & hoc in re suscepta, aut in voto, vt per contritionem: ergo contrarium dicere est prorsus sine fundamento. Dicēdum est igitur, quod hoc sacrificium est quidem potens impetrare nobis primam gratiam, atque remissionem peccatorum, non tamen immediate, sed mediate, impetrando, & obtinendo ad hunc effectum, sufficientem dispositionem, neque id paruū est momenti, sed plurimum æstimandum. Hæc sententia sic explicata, & declarata, est expressa D. Thom. in 4. distinct. 12. quæstione 2. articulo 2. quæstiunc. 2. ad 4. vbi ad hoc propositum dicit, Eucharistiam, in quantum est Sacramentum, habere effectum in omni viuente, in quo requirit vitam præexistere, sed inquantum est sacrificium, habere effectum etiā in alijs, pro quibus offertur, in quibus non præexigit vitam spiritualem in actu, sed in potentia tantum, vnde si eos dispositos inueniat, eis gratiam obtinet, & per consequens, peccata mortalia eis delet, non sicut causa proxima, sed inquantum gratiam contritionis eis impetrat. Verba sunt D. Thom. vbi supra. Sed qualis sit hæc impetratio, certa, & infallibilis, ita vt dici possit ex opere operato, an vero non ita certa, & infallibilis, quæstio, & controuersia est inter Scholasticos Doctores, quam difficultatem, vt potius ad Scholas, quam ad mores pertinentē, breuitatis gratia impræsentiarum facio missam. Videatur supradictus Suarez loco vbi supra: & hactenus de isto Articulo.

Nota hoc valde.

D. Thom 4. d. 12. q. 2. a. 2. quæstiū. 2. ad 4.

ARTICVLVS IX.

Vtrum Eucharistia, siue Missæ sacrificium, ex opere operato, & per se, conferat ad habitualis gratiæ augmentum?

Sententia, & opinio quorundam.

HAc de re duæ sunt Doctorum opiniones. Prima est asserentium, sacrificium hoc, oblatum pro homine iusto, conferre illi ex vi sua, aliquod habitualis gratiæ augmentum, non quidem ratione alicuius actus meritorij, qui in illo excitetur, hoc. n. (inquiunt) neque contingit, neque affirmari potest cum sufficienti fundamento, sed immediate, & per se. Huius opinionis fundamentum est, quia sacramentum Eucharistiæ, per se confert augmētum gratiæ: ergo, & sacrificium ipsum Eucharistiæ. Consequentia inde patet, nam hoc sacrificium in suo esse, est tam perfectum, atque in ratione sacrificij magis intentum, quam in ratione Sacramenti. Consequenter dicunt huius opinionis Doctores, quod quamuis hoc sacrificium, per se non sit institutum ad dandam primam gratiam, & remissionem peccatorum, ex opere operato, per accidens tamen, potest hunc effectum efficere, & causare, interueniente bona fide, & remoto obice per attritionem, nam iuxta communem Theologorum opinionem, quidquid confert augmentum gratiæ ex opere operato, conferre etiam potest (saltem per accidens) primam gratiam, & remissionem peccatorum, vt patet in Sacramento Eucharistiæ, & in omnibus alijs Sacramentis, quæ dicuntur viuorum, ergo idem erit in hoc sacrificio. Sed his non obstantibus, contraria sententia est verior, de qua sit prima Conclusio.

Prima Conclusio.

Missæ sacrific. non cō fert ēt augmentū gratiæ, ex opere operato.

Missæ sacrificium non confert etiam augmentum gratiæ, ex opere operato. Probatur hæc Conclusio, nam vt sæpius supra iam diximus, omnis effectus, ex opere operato, fundatur in aliqua Christi promissione, qua id statuit, atque repromisit: sed in tota pagina noui testamenti, nulla talis repromissio facta legitur huic sacrificio, vt sacrificium est, nec respectu gratiæ, vt in præcedenti Articulo diximus, nec vero respectu augmenti ipsius, ex opere operato, nec tale verbum in Concilijs, aut apud antiquos Patres reperitur: ergo id non est dicendum, nec affirmandum, sine sufficienti fundamēto. Plures etiā rationes ad hoc probandum, affert iam sæpe citatus Pater Suarez 3. tomo, ad 3. par. D. Thom. quæst. 83. artic. 1. disputatione 79. sectione 4. ibi videantur, cum non sicut voluissemus, in ijs omnibus immorari liceat.

Suar. 3. to. q. 83. art. 1. disput. 79. sect. 4.

Secunda Conclusio.

Per supradictū sacrificium, non etiā potest conferri prima gratia, seu remissio peccatorum, etiam per accidēs ex opere operato.

Per supradictum sacrificium, non etiam potest conferri prima gratia, seu remissio peccatorum, etiā per accidens ex opere operato. Hæc etiam Conclusio probatur, nam quod non potest per se conferre ex opere operato, augmentum gratiæ, non etiam potest eodem modo, etiam per accidens, dare primam gratiam, nec remissionem peccatorum: sed hoc sacrificium (vt dictum est in præcedenti Conclusione) non potest per se, ex opere operato, conferre augmentum gratiæ; ergo nec primam gratiam, & remissionem peccatorum per accidens, cum non sit ad id institutum, nec de hoc aliqua habeatur Christi repromissio; potest tamē vtrumque effectum cōferre per modum impetrationis, impetrando nobis sufficientem dispositionem ad ipsos, vt dictum est in præced. Art. de quo etiam latius videatur supradictus Suar. loco suprac.

ARTICVLVS X.

Vtrum Missæ sacrificium, remittat peccata venialia, ex opere operato?

IN præsenti Articulo, loquimur de culpa peccati venialis, seu peccatorum venialium, non autem de pœna, nam de pœna correspondēte venialibus, atque mortalibus, in sequenti Articulo est dicendū. Et agēdo modo de culpa, vt separētur certa ab incertis. Dico in primis, certissimum esse, quod hoc sacrificium, quantum ad culpam peccatorum venialiū, ad minus habet totam efficaciam, & omnes illos operandi effectus impetratorios, quos habere diximus ad remissionem peccatorum mortalium. nam si hoc sacrificium, propter suam maximam efficaciam, atque dignitatem, potens est ad impetrandum peccatori auxilium, quo conuertatur, & liberetur à mortalibus: multo ergo magis, & melius potēs erit ad impetrandum iusto, remissionem peccatorū venialium, de quo non est dubium, & constat ex doctrina Sanctorum, qui citantur *in c. vtrum sub figura. & c. iteratur, c. quid sit sanguis, de consecr. dist. 2.* vbi ad hoc propositum dicitur, quod hoc sacrificiū, *offertur in remissionem nostrorum peccatorum, & quod quotidie offertur, quia quotidie peccamus.* Quod intelligendum est, de peccatis venialibus, de quo etiam intelligendum venit Concilium Tridentinum *sess. 22. capitulo primo*, vbi habetur, *per hoc sacrificium applicari nobis virtutem passionis Christi, in remissionem eorum, quæ a nobis quotidie committuntur peccatorum.* vbi per verbum, *quotidie*, datur intelligi, quod sit sermo de pecca-

c. vtrum sub figura. c. iteratur. c. quid sit sanguis, de consecr. dist. 2.

Concil. Trident. sess. 22. cap. 2.

tis venialibus, vt scilicet eorum remissionem, & veniam consequantur. Hoc est itaque certum. Solummodo est ergo difficultas, an id fiat (vt dicitur) ex opere operato, ita quod ex promissione Christi, aliquid amplius habeat hoc sacrificium, ad remissionem peccatorum venialium, quam mortalium, & an Missæ sacrificium pro me (verbi gratia) oblatum, me etiam nihil cogitante, & sciente, absque vllo actu meo, quo ego formaliter, aut virtualiter, culpas veniales detester, sed solummodo non ponendo obicem, actualis, seu virtualis complacentiæ, ex opere operato, & per se illas remittat?

Duæ sunt hac de re opiniones. Prima opinio. Secunda opinio.

Hac de re sunt duæ extremæ opiniones, Prima opinio asserit, hoc sacrificium delere peccata venialia, quantum ad culpam ex opere operato.

Secunda opinio negat, & dicit, hoc sacrificium non remittere culpas etiam veniales, immediate, & per se, sed mediante actu suscipientis, Vtriusq; opinionis fundamēta late refert supradictus Pater Suarez, sed ego, quod hac in re melius, atque probabilius mihi videbitur, explicabo per sequentem Cōclusionem.

Conclusio,

Missæ sacrificium nō remittit culpas peccatorū venialium, per se, & ex opere operato, & sine speciali actu suscipientis.

Missæ sacrificium non remittit culpam, etiā peccatorum venialium, per se, & ex opere operato, & sine speciali actu suscipientis. Probatur hæc Conclusio, nam licet remissio pœnæ fieri possit, per solam extrinsecam condonationem, non tamen remissio culpæ, etiam venialis, & sine infusione alicuius doni habitualis, seu actualis, qua tollatur illa macula, quam peccatum veniale in anima delinquentis relinquit, & quæ rationem habet culpæ habitualis. non enim potest fieri homo ex malo bonus, aut ex aliqualiter peccatore, non peccator, sine aliqua sui mutatione, actuali, seu habituali: sed hoc sacrificium per se, non efficit in homine, pro quo applicatur, talem mutationem, ex opere operato, nec aliquod habituale donum illi infundit: ergo neque remittit, aut delet per se, & immediate culpam peccati venialis: relinquitur ergo, vt id fiat solum per impetrationem, obtinendo, & impetrando, ad prædictum effectum, congruam, & sufficientem dispositionem, idque frequentius, atque facilius, cū subiectum supponatur gratum, magisque dispositum, & iuxta differentiam, quæ est inter peccatum mortale, & veniale. Et hæc pro isto Articulo breuiter dixisse sufficiat.

ARTICVLVS XI.

Vtrum Missæ sacrificium, ex opere operato valeat ad remissionem pœnæ, correspondentis peccatis mortalibus, seu venialibus.

Respondetur huic Articulo per sequentes Conclusiones,

Conclusio.

Hoc Missæ sacrificiū ex directa institutione sua, hēt vim satisfactiuā, & valet ad remittendā ex opere operato aliqā pœnā temporalem debitam pro peccatis mortalibus, siue venialibus.

D.Tho.3.p.q.79. artic.5.

HOc Missæ sacrificium ex directa institutione sua, habet vim satisfactiuam, & valet ad remittendam ex opere operato aliquam pœnam temporalem, debitam pro peccatis mortalibus, siue venialibus. Hæc Conclusio est expressa sententia D.Thom, 3. parte quæstione 79. articulo quinto, & constat satis ex supradictis, vt dicitur, à sufficienti partium enumeratione, nam hoc Missæ sacrificiū, habet aliquem effectum ex opere operato, vt luculenter ostendimus in sexto Articulo, & hic effectus non est collatio alicuius doni actualis, siue habitualis, vt dictum est in Articulo octauo, ergo debet esse ablatio alicuius mali: sed non culpæ, vt etiam dictum est ibidem: ergo pœnæ, ex culpa derelictæ, quod est intentum. Qui quidem effectus quam maxime est accommodatus prouidentiæ quam Christus Dominus habuit de omnibus rebus. Nullum enim Sacramentum per se primo, institutum est à Christo Domino, ad hūc peculiarem effectum, s. remissionem pœnæ: nam licet per baptismum tollatur pœna, illud tamen est, quasi consequenter, quatenus est culpæ annexa, nec illa est pœna debita peccatis commissis post baptismum, sed ante baptismum. Præterea Pœnitentiæ sacramentum, quamuis per se auferat pœnam æternam, non tamen omnem temporalem, sed commutat æternam in temporalem, maiorem vel minorem, iuxta maiorem, vel minorem suscipientis dispositionem, iuxta communem omnium sententiam. Quod si interdum omnem remittit, id est propter perfectam dispositionē, & non quia directe sit institutum, ad tollendum omnem reatum pœnæ: reliqua etiam sacramenta suos habent proprios effectus, & particulares fines, præter remissionem pœnæ. Decuit ergo, & fuit quammaxime consonum prouidentiæ, quā Christus Dominus habuit de hominibus, & dilecta sua Ecclesia vt ad hunc particularem effectum, remissionem. s. pœnæ relictæ ex peccatis mortalibus, siue venialibus, aliquod esset in Ecclesia institutum remedium, in idque directe ordinatum, & hoc quidem est Missæ sacrificium, quod semper aliquam pœnæ partem remittit, ex opere operato. Vnde sicut hoc sacrificium, semper est impetratorium, ob dignitatem Christi offerentis, independenter à sanctitate ministri, siue Sacerdotis proxime offerentis, vt dictum est, ita etiam semper est satisfactorium, ob applicationem satisfactionis Christi, ex opere operato, & independenter à sanctitate ministri, & præter hunc effectum, quod habet ex opere operato, ad remissionem pœnæ habet etiam per modum impetrationis hoc idē sacrificium, posse conferre etiam vlterius, ad alicuius pœnæ remissionem. Quod sic est intelligendū, quod licet per hoc sacrificium, vt dictum est, ex opere operato, pœna remittatur, at non semper tota, sed pauca quædam, pro vniuscuiusque deuotione, & dispositione; ille ergo reatus pœnæ, aut pœnarum, quæ remanet post prædictum effectum, ex opere operato, remitti etiam possunt per supradictum sacrificium, per modum impetrationis; nam per hoc, quod contulit illum effectum ex opere operato, nō amisit suam vim, quam habebat, ad operandum eumdem effectum, respectu pœnæ, quæ remansit, quæ omnia sunt quammaxima consolatione plena. Videatur hac de re P. Suarez loco supra citato, sectione 6. Et hactenus de isto Articulo.

Suar. vbi sup. q. 83. art. 1. disp. 79. sect. 6.

ARTICVLVS XII.

Vtrum hoc Missæ sacrificium, valeat etiam quoad bona temporalia, & quomodo?

Certum est, quod bona temporalia aliquo modo esse possunt effectus huius sacrificij.

HActenus dictū est de bonis spiritualibus, pro quibus valere potest hoc Missæ sacrificium, superest, vt agamus modo, de bonis temporalibus, & inuestigemus, an etiam bona tēporalia, per ipsum ex opere operato conferantur. Nam certum est, quod bona ipsa, non sunt extra latitudinem eorū effectuum, quæ per Christum ex opere operato cōferri possunt, cum videamus (Ecclesia illud attestante) quod salus corporis, ægrotis, & infirmis etiam, per sacramentum extremæ vnctionis, ex opere operato, conferatur. In hac re, quod tenendum est, breuiter explicabitur, per sequentes Conclusiones.

Prima

Prima Conclusio.

Certum est, quod bona etiam temporalia, aliquo modo esse possunt, effectus huius altissimi sacrificij. Probatur hæc Conclusio, nam certum est, quod omne bonum, pro quo obtinendo hoc Missæ sacrificium offertur, potest esse aliquo modo effectus ipsius, alias enim inutiliter, atque imprudenter, offerretur in eum finem; sed Ecclesia semper consueuit offerre hoc sacrificium, etiam pro temporalibus bonis obtinendis, vt constat ex antiquis Liturgijs, & ex communi Missæ ritu, quem nunc seruat Romana Ecclesia in dicẽdis Missis, vbi inter alia dicimus, quod offerimus ipsum, *pro nostra, & totius mundi salute*, quinuero, & in Missali sunt Missæ institutæ pro salute, & pro pace communi, pro terræ fructibus, & pro alijs occurrentibus necessitatibus: ergo huiusmodi bona, bene esse possunt effectus altissimi huius sacrificij.

Secunda Conclusio.

Suprad. sacrificiũ, nõ præstat prædicta bona, ex opere operato, sed tantum per modũ impetrationis.

Supradictum Missę sacrificium, non præstat prędicta bona, ex opere operato, sed tantum per modum impetrationis. Hæc Conclusio satis constat ex supradictis: nam, vt sæpe diximus, effectus ex opere operato, fundatur in speciali Christi promissione, siue institutione huius sacrificij, in eum finem: sed in Scriptura sacra, neque alibi, nulla talis habetur: ergo intentum. Sed quod valeat per modum impetrationis, perspicuum etiam est, nam si, vt dicit D. Thom. 2. 2. q. 83. artic. 15. & 16. & tenet communis Theologorum schola, impetratio orationis etiam se extendit ad bona temporalia, multo ergo melius, & magis, impetratio huius sacrificij in idipsum valebit, cum in eo multæ contineantur orationes, & omnis iusta oratio, iuste possit hoc sacramento iuuari; neque contra dignitatem sit altissimi huius sacrificij, & personæ infinitæ in eo oblatæ, vt temporalia bona per ipsum etiam petantur, cum id fiat, fierique debeat, non primario, sed secundario. Hactenus de isto Articulo.

D. Th. 2. 2. q. 83. art. 15. & 16.

ARTICVLVS XIII.

Vtrum prædictum sacrificium, habeat aliquem effectum, ex opere operato, in omnibus offerentibus ipsum?

POstquam egimus in communi, atque in particulari, de effectibus huius altissimi sacrificij, ac de modis, quibus per ipsum conferuntur, aut conferri possunt, superest, vt declaremus nunc, quibus personis conferat, seu tribuat, huiusmodi fructum? Pro cuius intelligẽtia pręmitto, quod personæ, quibus prodesse potest, sunt, aut saltem esse possunt, in duplici differentia: Quidam enim sunt offerentes, alij vero, pro quibus hoc sacrificium offertur, licet enim interdum, vna, eademque persona, esse possit offerens, & pro qua sacrificium offertur, possunt tamen ad inuicem personaliter separari istæ duæ rationes; nam potest esse offerens, & nullo modo pro se offerre, sed totum sacrificij sui fructum alteri applicare; & e conuerso, potest contingere, quod nullo modo quis offerat, nec sacrificio intersit, & tamẽ totaliter pro ipso offeratur. De quibus omnibus casibus, in particulari oportet impræsentiarum agere, & disputare: at in præsenti Articulo agemus solummodo de offerentibus hoc sacrificium, in sequẽti vero de illis, pro quibus offertur. Quæritur ergo nunc, quis fructus correspondeat huiusmodi sacrificio, & offerentibus ipsum, ex opere operato? Pro quo distinguere oportet offerentes, qui, vt in superioribus diximus, ad quatuor capita reducũtur, seu reduci possunt. Nam primus offerens est Christus Dominus. Secundus dici potest Ecclesia, cuius etiã nomine offertur, sub qua etiam comprehenduntur aliquo modo omnia eius membra. Tertius offerẽs est Sacerdos ipse, qui vt minister, atque in persona Christi, offert illud. In quarto ordine sũt omnes alij, qui specialiter cum ipso Sacerdore concurrunt ad idem sacrificium offerendum. De quibus omnibus quid sit dicendum, explicabitur breuiter, per sequẽtes Conclusiones.

Prima Conclusio.

Quid correspondeat oblationi huius sacrificii cõsideratæ, vt est oblatio Xpi existẽtis in cælo, actualis, & personalis, & per proprium actũ internum, & vt distincta ab oblatione, quæ fit per Sacerdotẽ repræsentãdo personam Xpi.

Oblationi huius sacrificij, consideratæ, vt est oblatio Christi existentis in cælo, actuali, & personali, & per proprium actum internum ipsius, consideratæ etiã, vt distincta est ab oblatione, quæ per Sacerdotem fit, repræsentando personam eiusdem Christi, hoc modo, quamuis illa actio impetratiua sit, sicut, & Christi oratio existentis in cælo, etiam impetratiua est, non tamen illi correspondet aliquis fructus, ex opere operato. Probatur, nam illa oblatio Christi, vt sic, non est nunc de nouo satisfactoria, nec meritoria, cum Christus Dominus nunc, non sit in statu merendi, & satisfaciendi, vt iam supradictum est, neque etiam est applicatiua præcedentis satisfactionis Christi, ex opere operato, quia secundum legem ordinariam, Christus non applicat ex opere operato, fructum passionis suæ, nisi per sacramenta, & per sacrificium sensibile, in eius persona oblatum. Videatur hac de re Pater Suarez loco supracitato, sect. 8.

Suar. vbi supra sectio. 8.

Secunda Conclusio.

Quid correspondeat ex oblatione prædicti sacrificij omnibus fidelibus, in quantum sunt membra Ecclesiæ tantum.

Loquẽdo de Ecclesia, & membris eius, quatenus etiam sunt offerentes, etiamsi remotissimi, & solũmodo habitu, atque extrinseca quadam denominatione, licet quidam dicant, quod omnibus illis, & singulis, correspondeat aliqua pars fructus ex opere operato, & quod consequuntur ex opere operato, remissionem alicuius pœnæ, per omnia, & singula sacrificia, quæ offeruntur, hoc solo, quia dicuntur offerre, quatenus sunt membra Ecclesiæ, offerẽtis per Sacerdotes, etiamsi ipsi, nullum actum habeant circa sacrificia, nec Sacerdos speciali intentione applicet eis sacrificij fructum; contrarium tamen est verius, & multo probabilius. Hæc Conclusio est expressa supradicti Patris Suarez, loco supracitato, quam, & probat, nam contraria sententia, licet præseferat speciem pietatis, nullum tamen habet solidum, ac firmum fundamentum, quia sola denominatio extrinseca offerentium, & per quandam remotam, & extrinsecam habitudinem, non videtur esse satis, ad percipiendum fructum ex opere operato. Quod, & probat hac speciali ratione, nam fructus passionis Christi, non applicatur ex opere operato, nisi per propriã aliquam actionem, vel receptionẽ sensibilem alicuius sacramenti, vel per specialem applicationẽ illius: sed in præsenti casu, non fit spẽlis applicatio alicuius sacramenti, nec si offerentes recipiunt aliquid, per quod talis fructus sibi applicetur, vt per se notũ, & manifestũ est; neq; ẽt aliquid agunt, quia tm̃ habitu, & non actu, & per extrinsecã denominationẽ dicuntur offerentes: ergo nullũ recipiunt fructum ex opere operato. Sed dices, sufficit ad hoc, quod Sacerdos offerat noĩe Ecclesiæ, vt illa oblatio sit impetratiua, speciali modo, adeo vt etsi Sacerdos sit malus, & iniquus, nihilominus illa actio vim suã hẽat impetrãdi: ergo similiter hoc satis est, ad hoc, vt illa oblatio sit satisfactoria ex opere operato, independenter à sanctitate ministri. Sed cõcesso Antecedẽti, negatur Cõsequẽtia. nã est dispar rõ de im-

petratione,& satisfactione; Ad impetrandū enim sufficit sanctitas habitualis totius Ecclesiæ, & eius intentio, ad quam respiciens Deus, quando nomine illius fit oratio, vel oblatio, inclinatur ad concedendum id, quod petitur, in quo consistit impetrationis ratio, & ad hoc sufficit illa habitudo, & extrinseca denominatio, quamuis ipsa Ecclesia per seipsam non specialiter oret, sicq; Sacerdos orans in persona Ecclesię, illius sanctitatem Deo repræsentat quamuis ipse non sit sanctus. At ad satisfaciendū de nouo, ex opere operato, non sufficit hæc repræsentatio, sed necessaria est realis actio, vel passio alicuius personę Deo grata. Vnde fit, vt talibus offerentibus, nullus fructus correspondeat ex opere operato, vt dictum est.

Tertia Conclusio.

Loquendo de oblatione ipsius Sacerdotis, vt sic, certum est, quod illi, prout offert in persona Christi, aliquis proprius fructus correspondet, ex opere operato. Hæc sententia est expressa D. Tho. 3. par. q. 79. art. 5. & 7. & communis: cuius conclusionis ratio est, quia hoc sacrificium habet effectum ex opere operato, vt pluries ostensum est: ergo maxime respōdet illi, vt est actio ministri, à Christo deputati, & per quem Christus ipse operatur. Plures alias rationes affert ad hoc, supradictus P. Suarez, videantur ibidem, nam non possum in ijs diutius immorari.

Loquendo de oblatione ipsius Sacerdotis, vt sic certum est, quod illi, prout offert in persona Christi, aliquis proprius fructus correspondet ex opere operato.

D. Tho. 3. p. q. 79. ar. 5. & 6.

Quarta Conclusio.

Loquendo de cæteris priuatis offerentibus, qui proprium aliquem concursum habent, ad obligationem sacrificij cum Sacerdote, siue per ipsum, dicendum etiam est, quod omnibus, & singulis correspondet aliquis proprius fructus ex opere operato, ita quod si constituamus hominem assistentē, vel ministrantem Missæ sacrificio, cui Sacerdos intentione sua speciali nullum applicet sacrificij fructum, ex opere operato, adhuc homo ille aliquem consequetur fructum suæ assistentiæ, seu ministerij ex opere operato. Hæc Conclusio videtur esse D. Tho. vbi supra, & eam tenet expresse Caiet. tom. 2. opusc. tract. 3. q. 2. & Syluester *verbo, Missa, 1. q. 9.* & alij multi: cui & fauere videtur communis ritus Ecclesiæ in celebrando Missam, quando dicitur in Canone, *pro quibus tibi offerimus, vel qui tibi offerunt*, quibus verbis, fieri videtur sermo, de offerentib. distinctis ab ipso Sacerdote: quod & liquidius patet ex antecedentibus verbis, quando etiam dicitur, *& omnium circumstantium quorum tibi fides cognita est, & nota deuotio, pro quibus tibi offerimus, vel qui tibi offerunt*. Nam non sine causa distinguuntur hæc duo verba, *pro quibus tibi offerimus, vel qui tibi offerunt*, sed vt videtur, ad insinuandum, quod illæ duæ habitudines, siue rationes, proprie, & per se sumptæ, singulæ sufficiunt ad percipiēdum aliquem prædicti sacrificij fructum, ex opere operato. Alias rationes, satis congruas ad hoc, adducit supradictus Pater Suarez, loco supracitato, ibi videantur.

Quid correspondeat ex oblatione prædicti sacrificij, omnib. alijs offerentibus, eidēque assistentibus.

Nota pro audientibus Missam, & assistentibus eidem sacrificio Missæ.

D. Tho. vbi sup. Caiet. 2. to. opusc. tract. 3. q. 2. Sylu. ver. Missa, 1. q. 9.

Quinta Conclusio.

Sacerdoti offerenti sacrificium Missæ, duplex fructus ex opere operato correspondet. Hæc Conclusio sequitur ex dictis supra: nam Sacerdos ibi duplicem induit personam, Christi scilicet, & propriā, & sub vtraque ratione offert: ergo sub vtraque etiā illi, sacrificij huius fructus correspondet, nam quatenus offert in persona Christi, & quatenus est minister publicus, correspondet illi fructus ex opere operato, quem modo diximus, & certum est, quod propter hoc publicum ministerium, quod gerit, non exuit rationem priuatæ personæ, sub qua etiā concurrit, nam, vt inquit D. Paulus ad Heb. 7. etiā ipse indiget, vt pro se offerat, neq; in hoc esse debet peioris conditionis, quam reliqui priuati offerentes: ergo sub hac ratione etiam correspondet illi alter fructus. Quo fit, vt si Sacerdos sit iniquus, & iniustus, eius oblationi respōdeat prior fructus, nihilq; ex illo minuatur, non tamen ipsi correspondet secundus, sed priuabitur illo peculiari fructu, quem haberet, si vt priuata persona sanctè offerret. Hinc etiam est, quod quamuis huiusmodi Sacerdos, offerat ratione accepti stipendij, nullam facit iniuriam ei, pro quo offert sacrificium, quia iam illi applicat totum fructum, qui correspondet sacrificio, vt est a ministro publico, sub hac enim ratione stipendium accepit, s. vt minister publicus Christi. Vt autem sciatur, ac sciri possit, quænam sit differētia, inter prædictam duplicem fructum, dico breuiter, quod est differētia multiplex, Prima, nam fructus, qui correspondet oblationi sacrificij, vt in persona Christi à Sacerdote offertur, non est principaliter propter ipsum, sed propter populum, seu alios, pro quibus potest offerri sacrificium, quia tūc Sacerdos gerit personam publicam, & est intercessor inter Deum, & populum. At vero alius priuatus fructus, præcipue est propter singulares offerentes, qui non offerunt, vt ministri publici, sed vt personæ priuatæ, quibus datum est, vt sua priuata oblatione ex ipso sacrificio aliquid haurire possint. Secūda, quia prior fructus, qui est à Sacerdote, tāquam à persona publica, potest alijs applicari, quod & commissum est ipsi Sacerdoti offerenti, tamquam ministro; posterior verò fructus nō est certum, quod alijs possit applicari, & priuari ipse offerēs omni fructu ex opere operato, sed certum est, quod dat alteri fructum communem, vt sic loquamur, idest, qui procedit ab ipso, vt à persona publica, ipse vero fruitur suo peculiari fructu, respondente suæ priuatæ personæ, oblationi, & deuotioni, neq; enim est qui asserat, aut dicat, teneri Sacerdotem ratione accepti stipendij, offerre pro alio hunc suum proprium, & particularē fructum. Tertia differentia est, quod ad priorē fructum, non est necessaria sanctitas Sacerdotis, vt docet D. Th. 3. p. q. 82. ar. 6. & in 4. d. 45. q. 2. ar. 1. quæstiunc. 3. & Soto, in 4. d. 13. ar. 1. & oēs Doctores cōmuniter, ꝙ & confirmari potest ex multis iuribus, *ex c. nocet, c. intra, 1. q. 1. & ca. verum sub figura, de consecr. dist. 2.* at vero ad posteriorem, necessaria est sanctitas Sacerdotis, & si minister est indignus, fructus eius est nullius: quorum ratio est manifesta, nā Sacerdos, quoad priorem fructum, non gerit personam suā, sed Christi, & ideo sicut hac ratione oblatio est grata, & munda, ita etiam est efficax, quia nō applicatur meritum ministri, sed Christi, quod nō contingit respectu posterioris fructus. Accedit & ad hoc quædam congruentia, nam cū huiusmodi fructus non sit propter personā Sacerdotis, vt talis est, sed propter Ecclesiam, non debuit pendere ex sanctitate eius. hac. n. de causa institutum est etiam, ꝙ sacramēta æq; per malos, & bonos ministros perficerentur, & sanctificarent alios. Quod & cōfirmatur, nā alias sequeretur, Missam mali Sacerdotis, & peccatoris, oblatā pro animab. purgatorij, nihil illis prodesse: itē sequeretur, Sacerdotem sacrificantē in peccato mortali, recepto stipendio, nō satisfacere suæ obligationi, sed teneri iterum in gratia sacrificare, quæ omnia sunt absurda, neq; dicenda: dicendum est ergo, quod est maxima differētia inter fructum, qui est à Sacerdote offerente, vt persona publica, & illum qui est, ab ipso offerente, vt persona priuata. Et hactenus de isto Articulo.

Sacerdoti offerenti sacrificium Missæ, duplex fructus ex opere operato correspōdet.

Ad Heb. 7.

Nota hoc valde. Differentia, quæ versantur inter fructum huius sacrificij correspōdentem Sacerdoti, vt est persona publica, & correspondentē eidem, vt persona priuata.

D. Tho. 3. p. q. 82. a. 6. & in 4. d. 45. ar. 1. q. 3. Sot. i. 4. d. 13. ar. 1. c. nocet. ca. intra, 1. q. 1. c. verum sub figura, de consec. d. 2.

AR-

ARTICVLVS XIV.

Vtrum Missæ sacrificium, habeat effectum ex opere operato in his, pro quibus offertur, non ponentibus obicem?

IN præcedenti Articulo, egimus solummodo de illis, qui hoc sacrificium offerunt, in hoc vero agẽdum est de his, pro quibus offertur; & quæstio esse potest, de fructu correspondente huic sacrificio, secundum se, & vt est à ministro in persona Christi offerente, & de fructu correspondente vnicuiq; priuato offerenti, de quibus omnibus dicemus per ordinem in seq. Concl.

Conclusio.

Certum est Missæ sacrificium, habere suũ effectum ex opere operato in his, pro quibus applicatur, non ponentibus obicem.

Certum est Missæ sacrificium habere suum effectum, ex opere operato in eis, pro quibus offertur à Sacerdote, & quibus talis fructus applicatur, etiã si ille, pro quo fit oblatio, nullo modo offerat, dummodo obicem, seu impedimentum non ponat. Hæc Conclusio est omnium Doctorum communis, & manet satis probata ex supra dictis. Sed potest vlterius probari sequenti ratione, nam hoc sacrificium habet suum effectum ex opere operato, qui dandus est alicui infallibiliter, si non ponat obicem (hoc enim sonat verbum illud, *ex opere operato*: sed ille cui dandus est huiusmodi effectus, non est determinatus à Christo, ex institutione sua, nec determinatur nunc, per voluntatem eius, vt existentis in cælo: ergo non esse potest alius, nisi ille, quem Sacerdos offerens, sua intentione determinauerit, seu pro quo sacrificium obtulerit, & cui supradictum effectum applicauerit. Consequentia est legitima, & tenet à sufficienti partium enumeratione.

Difficultas notanda, & maxima animaduersione digna.

Sed difficultas est, si Sacerdotis intentio, & ministri sit iniqua, & contra iustitiam, vel contra obedientiam, noluerit sacrificij sui fructum, supradicto applicare, an nihilominus, fructus sit efficax, detúrque nihilominus efficaciter effectus illi, pro quo tenebatur applicare, non ponenti obicem? & sit exemplum, tenetur quispiam Sacerdos, ex iustitia applicare sacrificium suum Petro, vel Paulo, à quibus stipendium accepit, vel quia præcipit hoc illi suus Superior, siue Prælatus, & nihilominus ille applicat illud Francisco, siue alteri. quo quidem casu certum est, quod facit contra iustitiam, vel contra obedientiam, sed quæritur nunc, an detur effectus efficaciter Petro, siue Paulo? Hæc difficultas grandis est, & quæ longiorem requirebat disputationem, circa quam Doctores Scholastici multa dicunt:

Prima opinio.

quidam enim dicunt, in tali casu sacrificium operari suum effectum, non iuxta voluntatem ministri, sed iuxta ipsius obligationem, idest, in eo, pro quo tenebatur offerre, non autem in eo, pro quo actu offert. Hoc dicere videtur Scotus, quodl. 20. & Gabriel, in Can. lect. 26. quia, inquiunt, Christus non applicat fructum suum per iniuriosam actionem.

Scot. quodl. 20.
Gabr. super Can. lect. 26.

Secunda opinio.

Alij hac in re, distinctione vtuntur, & dicunt, quod obligatio Sacerdotis ad offerendum pro aliquo, oriri potest vel ex propria voluntate, & priuato contractu, vt quia promisit, seu stipendium accepit, vel ex voluntate Superioris. In priori casu dicunt, præsentem voluntatem præualere priori obligationi, nam cum illa prior obligatio, ortum habuerit a priori voluntate, per posteriorem retractatur, & licet mala sit, cum tamen sit posterior, & absoluta, factum tamen tenet, licet male faciat, sacrificij fructum alteri applicando. In posteriori vero casu dicunt, voluntatem Superioris præualere, ac vincere Sacerdotis voluntatem propriam, quod præcipue verum habet in Religiosis, qui nec velle habent, nec nolle, vnde non obstante sua voluntate, sacrificij fructus applicatur iuxta voluntatem Superioris. Hanc sententiam, & opinionem tenent grauissimi Doctores, & inter alios, Pater Corduba, lib. 1. suarum quæst. q. 3. opinione 6. & Pater Frater Petrus de Ledesma, in sua summa, 2. parte quæstione 16. articulo 14. circa finem. Sed Pater Suarez, loco supracitato, sectione 9. contrarium omnino tenet, & multis argumentis, & rationibus comprobat, quod in supradicto casu, Sacerdotis offerentis actualis intentio præualeat, & sacrificij fructus applicetur illi, cui de facto applicare illud intendit, & pro quo actualiter offertur, quidquid alias repromiserit, & Prælatus, siue Superior præceperit, tenebitur tamen in conscientia, quisquis ille sit Sacerdos, siue sæcularis, siue Religiosus, aliam Missam pro illo alio dicere. Hæc in re adeo graui, & controuersa, ac in tanta grauissimorum Doctorum varietate, nolo ego iudicem agere, liberum sit cuilibet ex his duabus opinionibus eligere, quam maluerit. Et hæc de isto Art. dicta sufficiant.

Cordub. l. 1. suarum qq. q. 3. opinione 6.
Ledesma, in summa, 2. p. q. 16. art. 14. in fine.
Suar. vbi supra, sect. 9.

ARTICVLVS XV.

Vtrum omnis Sacerdos, & Missam dicens, teneatur, quoties sacrificat, applicare aliquam partem fructus sacrificij sui, ex opere operato, pro tota Ecclesia, vt inter eius membra diuidatur, iuxta proportionem Deo cognitam, fundatam forsan in singulorum deuotione, & dispositione?

Ratio dubitandi.

PVlchra quidem difficultas. Et ratio dubitandi est, quia omnes fere Auctores dicunt, omnibus baptizatis, habentibus reatum pœnæ, & non ponentibus obicem, obuenire partem aliquam fructus, ex opere operato ex omnibus sacrificijs, quæ in Ecclesia Dei fiunt, vnde, & ortum, atque originem duxit illa, vulgaris diuisio triplicis fructus, huius Missæ sacrificij, prout à Sacerdote applicari potest.

De triplici fructu sacrificij Missæ.

Primus dicitur specialissimus, & est ille, qui respondet Sacerdoti, vt priuatæ personæ. Secundus dicitur specialis, & est ille, quem Sacerdos applicare debet ei, pro quo specialiter offerre tenetur. Tertius dicitur generalis, seu generalissimus, & inquiunt, quod est ille, quem omnia Ecclesiæ membra participant, quam partem Sacerdos tenetur illis applicare. Hæc sententia est Scoti, quodlib. 20. & Gabriel super Canon, lect. 26. & Corduba, libro 1. quæstione tertia, opin. 6. & Ledesma, in 4. 2. parte, quæstione 16. articulo 14. & Soto, in 4. distinctione 13. quæstione secunda, articulo primo. Sed Suarez, 3. tomo ad 3. p. D. Thom. quæst. 83. artic. 1. disputat. 79. sectione 9. ab hac sententia recedit, quantum ad hoc, quod huiusmodi fructus sequatur, & obueniat eis, vt dicitur, ex opere operato, concedit tamen id esse per modum impetrationis, & inquit, quod forsan Scotus, cæterique alij Doctores, hoc tantum dicere voluerunt. Iuxta cuius sententiam, sequentem statuo Conclusionem.

Scot. quodl. 20.
Gab. super Can. lect. 26.
Cord. in qq. li. 1. q. 3. opin. 6.
Ledesma, in 4. 2. p. q. 14.
Sot. in 4. dist. 13. q. 2. art. 1.
Suar. 3. to. q. 83. ad. disp. 79. sec. 9.

Conclusio.

Quamuis omnia Ecclesiæ membra recipiant aliquem fructum ex omnib. sacrificijs, quæ fiunt in toto mundo, id tamen non est ex opere operato, sed per modum impetrationis.

Quamuis omnia Ecclesiæ membra percipiant aliquem fructum, ex omnibus sacrificijs, quæ fiunt in toto mundo, id tamen non est ex opere operato, sed per modum impetrationis. Prima huius Conclusionis pars, probatur ex communi vsu Ecclesiæ, semper enim Ecclesia ab initio habuit, vt omnia sacrificia offerantur, etiam pro ea, & pro omnibus membris eius, idque fuit quãmaxime rationi consonum, & charitati congruum, vt, & de communi sacrificio omnes communiter participarent, & aliquem perciperent fructum: sed absentes non participant, vt offerentes, quia actu,

vt supponitur, & supradiximus, nihil tale intēdūt: ergo necessum fuit, & rationi, ac charitati consonum, & congruum, vt pro eis offerretur, vt vel sic aliqua ratione participarent. Sed quod huiusmodi participatio, non fit ea opere operato, quod etiam Sacerdos, ex sua præcisa obligatione non teneatur hunc eis fructum necessario applicare (quæ erat secunda Conclusionis pars) probatur, quia hoc non habetur ex aliqua Christi institutione, quod Christus Dominus imposuerit diuinum præceptum, omnibus Sacerdotibus, applicādi huiusmodi fructum, aut aliquam partem eius, neque Ecclesia vnquam tale quid ordinauit de facto, vt scilicet applicetur suis membris absentibus talis fructus, ex opere operato, sed solummodo, vt oretur pro eis, & pro omnibus in persona eiusdē Ecclesiæ, quod valet, quoad impetrationem: ergo intentum. Quod præterea hac fortissima ratione confirmatur, nam si id ita esset, & omnibus animabus existentibus in purgatorio, applicaretur aliqua pars fructus, ex omnibus mundi sacrificijs, & opere operato, facillimo negotio à purgatorio liberarentur, quod non creditur euenire. Idemque argumentum fieri posset de viuis, & maxime existentibus in gratia, per aliquod tempus, nā si ex omnibus Missis, & sacrificijs, quæ fiunt in toto mondo, semper, atque ea opere operato, perciperēt aliquam pœnæ remissionem, vix possent habere aliquem reatum pœnæ: dicendum est ergo, quod quāuis omnia membra Ecclesiæ participent aliquem fructum, ea omnibus sacrificijs, non tamen, id est ex opere operato, neque certo, & infallibiliter, sed solummodo per modum impetrationis, quæ quidē impetratio non fundatur in merito ipsius Sacerdotis offerentis, sed in sanctitate Ecclesiæ, & dignitate ipsiosmet sacrificij, quod forsan occasionem dedit Scoto, & alijs Auctoribus, asserendi hunc fructū esse ex opere operato, & non ex opere operantis.

ARTICVLVS XVI.

Quando Sacerdos ob incuriam, seu ignorantiam, nō applicat sacrificij sui fructum, vel ei applicat, qui non indiget, aut non est capax, quid fiet de tali fructu?

Respondetur per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

Quotiescunq; sacrificij Missæ applicatio non fit, effectum ipsius fructus reponitur in thesauro Eccl.

IN his, & similibus casibus, & quotiescumque sacrificij huius applicatio non habet effectum, ipsius fructus reponitur in thesauro Ecclesiæ. Hæc Cōclusio est omnium Doctorum communis, de qua, & videndus est Suarez, loco supracitato, sectione 9. in 3. quæsito vbi inquit, quod melius dicetur, huiusmodi fructum manere in thesauro Ecclesiæ, quā reponi, cum nondum exierit à thesauro, nec sit aliquis fructus de nouo comparatus, & à Deo iam acceptatus, sed aliqua pars fructus passionis Christi, quæ exire deberet; & quando efficaciter non applicatur, remanet in ipso Ecclesiæ thesauro, qui quidem thesaurus nihil est aliud quam acceptatio diuina, cui etiam thesauro, nihil de nouo additur ex vi talis sacrificij, nam in illo sacrificio, vt in persona Christi fit, nulla fit de nouo satisfactio. Et est simile de baptismo, nam quando baptismus, seu aliud Sacramentum, propter aliquam causam, priuatur suo effectu, nihil de nouo reponitur in thesauro Ecclesiæ, sed solum impeditur, ne extrahatur ex thesauro meritorum Christi, aliquid, quod conferendum erat Sacramentum suscipienti, si digne susciperet. Addit tamen, & dicit supradictus Pater Suarez, quod rarissime, aut numquam continget casus, in quo Sacerdos non applicet sacrificii sui fructum, cum ad id sufficiat intentio formalis, seu virtualis: nam si harum quælibet sufficit ad conficiendum Sacramentum, vt tenet communis doctrina, multo ergo melius dicendum est, sufficere ad applicandum sacrificij sui fructum. Et omnis Sacerdos, qui non applicat ipsum alteri, virtualem saltem intentionem habere videtur, quod velit frui fructu illius. Circa huiusmodi applicationem, seu non applicationem, & diuersum modum applicandi, ponit ibidem aliquas difficultates, quæ curiosæ, atque ingeniosæ licet sint, vtilitatemque afferre possent, à me consulto omittuntur, vt ne longius debito, mea protrahatur oratio.

Suar. supra sect. 9. in 3. puncto.

Quid nam sit thesaurum Ecclesiæ.

ARTICVLVS XVII.

Vtrum personæ priuatæ, offerentes simul cum Sacerdote, possint fructum suum alijs applicare, aut pro alijs offerre?

CIrca hanc difficultatē, sunt quidam Doctores asserentes, Sacerdotem non posse alijs applicare sacrificii sui fructum, quem vocant, specialissimum; præsertim quando ipsemet Sacerdos indiget tali fructu, quia (inquiunt) esset contra ordinem charitatis, quod etiam, & consequenter dicunt de cæteris priuatis offerentibus, nam etiam vt sic, Sacerdos se habet, vt quidam priuatus offerens. Non tamen est certum, an supradicti Auctores loquantur de fructu, qui prouenit, ex opere operato, an vero de fructu, qui dicitur ex opere operantis. Sed nihilominus contraria sententia videtur verior, & tenenda, de qua sit Conclusio.

Conclusio.

Sacerdotibus, & cæteris priuatis offerentibus, licitum est sacrificij sui fructum, cui voluerint, applicare, neque id facere erit contra charitatem, etiā si ipsi indigeant. Hanc Conclusionem tenet supradictus Pater Suarez, loco supracitato, sectione nona, vltimo dubio, quam, & probat, quia prædictus fructus, non est remissio alicuius culpæ, neque gradus aliquis sanctitatis gratiæ, sed solummodo, satisfactio, & remissio alicuius pœnæ: sed in huiusmodi malis pœnæ, non est contra charitatem Dei, quempiam suo iuri cedere, priuando se tali commodo, vt alteri benefaciat: igitur licitum erit idipsum facere. Quod, & confirmatur, ex communi omnium piorum vsu, applicant enim multoties, suam satisfactionem pro animabus purgatorij, non quia existiment se illis non indigere (esset enim hæc arrogans cogitatio,) sed quia sperant alijs modis, sibi interim prouideri posse: vel quia volunt alijs benefacere, etiamsi ipsi aliquid amplius patiantur; aut certe, quia existimant, quod in hoc ipso charitatis opere magis merentur, & hoc bonum meritorium, satisfactioni ipsi, iudicant esse præferendum. In calce tamen supradicti dubij, dicit prædictus Pater Suarez, quod licet prædicta Conclusio verum habeat, respectu fructus, qui dicitur operis operantis, secus tamen est de fructu, qui dicitur ex opere operato, nam de hoc probabilius (inquit) est, quod non potest alijs applicari; quod, & in vniuersum dicit, de omni effectu, qui est ex opere operato, proprium, & personale beneficium, & quasi priuilegium alicui personæ concessum, quod non potest in alium transferri, & adducit exemplum, de indulgentia, quæ non potest alteri applicari, nisi in ipsa indulgentia hoc expresse concedatur. Qua

Licitum est Sacerdoti, alijsq; offerētibus suū fructū sacrificij huius, quibus voluerint, applicare.

Suar. vbi supra, sect. 9. dub. vlt.

de

D. Tho. in 4. dist. 20. q. 3. ar. 5. ad 2. *Suarez, vbi sup.*

de re videatur D. Thom. in 4 distin. 20. art. 5. quæstione 3. ad secundum, videatur etiam Pater Suarez, loco supracitato. Et hoc pro isto Articulo sit satis dixisse.

ARTICVLVS XVIII.

Quænam sint necessario requisita in eo, pro quo sacrificium offertur, vt in ipso habeat effectum ex opere operato.

Conclusio.

Quatuor sunt requisita ad hoc, vt sacrificium Missæ ex opere operato, suũ habeat effectum in illo, pro quo offertur.

AD hoc, vt missæ sacrificium, habeat effectum, ex opere operato in illo, pro quo offertur, quatuor sunt necessario requisita, nempe capacitas, status, dispositio, & indigentia. Hæc Conclusio est certa: & probabitur discurrendo per singula. Primo dico, quod requiritur *capacitas*, quam baptismus confert: nam sine charactere baptismali, nullus est capax effectus prædicti sacrificij, vt expresse tenet D. Thom. 3. p. quęst. 79. ar. 7. ad 2. vbi hoc probat ex multis sanctorum auctoritatibus, & D. Chrysost. hom. 3. ad Philip. hoc expresse dicit, & in hoc sensu dicunt omnes communiter Doctores, quod baptismus est Sacramentorum omnium ianua; & idem intelligendum est de fructu huius sacrificij, qui resultat ex opere operato. Quibus omnibus fauet Ecclesia, quæ in mortuorum memento dicit: *Memento etiam Domine famulorum, famularumque tuarum, qui nos præcesserunt cum signo fidei*, idest, cum Baptismo, *& dormiunt in somno pacis*, vbi baptismus, signum, seu sacramentum fidei nuncupatur. Secundo requiritur *status*, per quod intelligitur, quod talis sit in statu viatoris, & non in vltimo termino beatitudinis, siue damnationis constitutus, nam huiusmodi, vel non indigent, vel sem nõ possunt fructu prædicti sacrificij. Circa hoc est difficultas de animabus purgatorij, an participent de huius sacrificij fructu, ex opere operato, & in eis effectum habeat hoc sacrificium, certo & infallibiliter, an vero per modum suffragij, supplicãdo Deo, vt de congruo acceptet, seu acceptare dignetur, & applicare illis prædictum fructum? Qua de re est magna lis, & controuersia inter Doctores Scholasticos, sed quia breuitati tantopere studeo, & difficultas hæc magnam requirebat disputationem, & ad scholas pertinet, potius quam ad mores, oportebat enim hic inserere totum tractatum de Indulgentijs, qui vnum integrum requirit librum, ab illa supersedeo. Videatur Pater Suarez, loco supracitato, sect. 10.

D. Tho. 3 p. q. 79. ar. 7. ad 2.
D. Chrysost. hom. 3. super Paulũ ad Philip.

Difficultas notanda.

Suar. vbi supra, sect. 10.

Tertio requiritur *Dispositio*, de qua etiam dispositione, magna lis est, & controuersia inter Doctores, an necessario esse debeat, per ornatum gratiæ habitualis? Quidam enim affirmant, alij vero negant, & vtraque opinio, fortissima habet fundamenta, quæ non congrue possunt etiam impræsentiarum recenseri, aut pertractari, & propterea illa omitto, contentus solum dixisse, quod tutius est, vt hoc sacrificium efficaciter operetur, gratiam a Deo postulare, idque obnixe procurare, vt congruentiorem dispositionem. De qua re, & pluribus alijs, maxime notatu dignis, consulatur vbi supra prædictus Pater Suarez.

Quarto, & vltimo, requiritur *Indigentia* ad effectum prædicti sacrificij, vt operetur ex opere operato, quod est dicere, vt is pro quo offertur, habeat aliquem reatum pœnæ temporalis, relictum ex culpa remissa, seu aliter, quæ indigentia necessaria est, nam sicut in naturalibus, vt agẽs agat positiue, necesse est supponere aliquam priuationẽ, & vt agat priuatiue, (idest expellendo cõtrarium) necesse est, vt supponat aliquid formæ in subiecto, & ita, & in proposito, necessaria est prædicta indigentia, & quod supersit aliquis reatus pœnæ, nam si tota est expulsa, nihil superest prædicto sacrificio agendũ, quam ob causam, atque ob defectum talis indigentiæ in beata Virgine, ex opere operato, nihil posset hoc sacrificium conferre, idemque est iudicium in alijs non indigentibus. Hactenus de isto Articulo.

ARTICVLVS XIX.

Vtrum Missæ sacrificium sit intensiue infinitum.

HAec difficultas celebris, atque famosissima est, à qua proinde quamcitissime me expediam, dicendo præcise ea, quæ ad ipsius intelligentiam visa fuerint necessaria, cætera reseruãdo, vt latius disputentur in scholis, vbi est proprius harum disputationum locus, cum res hæc sit valde inter Scholasticos Doctores controuersa.

Duæ hac de re opiniones.

Prima opinio.

Dico igitur, quod circa hanc difficultatem duæ sunt extremæ opiniones. Prima est Caietani, 3. p. quæstione 97. art. 5. & 2. tom. opusc. tract. 3. quęst. 2. & Syluest. *verbo, Missa, 1. q. 9.* & Magistri Cano. de locis Theologis, lib. duodecimo, cap. 13. ad 10. & Magistri Sot. in 4. d. 11. quæst. secunda, ar. 5. & d. 13. quæst. 2. art. 1. & aliorum multorum asserentium, effectum sacrificij Missæ, esse infinitum intensiue, ac consequẽter vnam Missam, esse valoris infiniti, & ex sua quantitate sufficere ad satisfaciẽdum pro pęnis omnium peccatorum, tam viuentium quam mortuorum. Cuius opinionis vnicum, atque totale fundamentum est, quia hoc sacrificium est infinitũ, ex parte rei oblatæ, quæ est Christus Dominus. & non est minus ex parte offerentis, nam licet Sacerdos secundum se, sit persona finita, non tamen illud offert in sua persona, sed in persona Christi, estque (vt sic loquamur) æquiualẽter, quasi alter Christus, in repræsentatione Christi, qui est principalis offerens. vnde fit, vt non minus sit infinitum, & infiniti valoris, ac sacrificium ipsum Crucis Christi, seu quod in Cruce obtulit Christus. Sed nihilominus contraria sententia est verior, atque tenẽda, de qua sit Conclusio.

Caiet. 3. p. qu. 79. ar. 5. & 2. to. opu. tract. 3. q. 2. & Sylu. v. v. Missa, 1. q. 9.
Cano. de locis Theolog. lib. 12. c. 13. ad 10.
Sot. in 4. d. 11. q. 2. ar. 5. & 13. q. 2. art. 2.

Secunda opinio.
Missæ sacrificium, prout oblatum à Sacerdote, nõ habet effectum, seu valorẽ infinitum intensiue.

Conclusio.

Sacrificium Missæ, prout oblatum à Sacerdote, non habet effectum, seu valorem infinitum intensiue, Hæc Conclusio est expressa D. Thom. 3. par. q. 79. art. quinto, & in 4. dist. 45. quæst. secunda, artic. quarto, quæst. 3. ad 2. & D. Bonau. ibidem, art. 2. q. 3. ad vltimum, & Scoti, quodl. 20. & Gabriel, in Can. lect. 26. & 27 & Ricardi, Paludani, & Durandi, in 4. d. 45. & Magistri, Sot. lib. 9. de iust. & iure, quæst. 2. artic. 2. & Couar. *in cap. alma mater, 1. p. § 5. num. 5. & sequentibus*, & aliorum multorũ quos ibi refert. Cuius etiam opinionis, vnicum, ac totale fundamentum est, nam quamuis res oblata, vt supponitur, in hoc sacrificio sit infinita, vt omnes fatentur; quia, vt dixi, est ipse Christus Dominus, oblatio tamen ipsa, in qua essentia huius sacrificij consistit, est finita, & ab offerente finito (qualis est Sacerdos) quamuis offerat in persona Christi. Hanc Conclusionem, tenet etiam Pater Suarez, vbi supra, sect. vndecima, quãuis alia ipse procedat via, quantum ad infinitatem sacrificij de quo impręsentiarum non libet dicere, sed nihilominus cõcludit, quod effectus ex opere operato, quem hoc sacrificium potest conferre, est finitus intensiue. Dicit tamen hoc sacrificium, quatenus offertur in persona Ecclesiæ, habere effectum, & valorem infinitum, ad impetrandum. Quod qualiter sit intelligẽ-

D. Tho. 3. p. q. 97. ar. 5 & in 4. dist. 45. q. 3. ad 2.
D. Bonau. ibi ar. 2 q. 3. ad vltimũ.
Scot. quodl. 20.
Gabriel, super Can. lect. 29. & 27.
Ricard. Paluda. & Dur. in 4. dist. 41.
Sot. li. 6 de iust. & iur. q. 2. a. 2.
Couar. cap. alma mat. 1. p. § 5. n. 5.
Suar. vbi sup. sect. 11.

dum,ſatis cōſtat ex ſupradictis,& videatur ipſe ibidem,de materia huius Articuli,videatur etiam Nauar.lib.3. Conſiliorum,de celebratione Miſſæ,conſilio 7.& in Manua.cap.25.num.92,& lib.de Orat. cap.20.num.77.

ARTICVLVS XX.

Verum effectus huius ſacrificij, ſit infinitus, ſaltem extenſiue, ita vt oblatum pro multis, tantum valeat ſingulis, ac ſi eſſet oblatum pro vno ſolo?

Difficultas hæc longe diuerſa eſt à præcedenti quamuis communiter cum ipſa ſoleat confundi; bene enim ſtat,quod aliqua cauſa effectum producat finitum, ipſumque communicet, aut ſaltem communicare poſſit,ſubiectis (ſi eſſent) infinitis,vt ſi,verbi gratia,ignis produceret calorem vt 8. ipſūque vt 8. communicaret in pluribus ſubiectis, ſiue infinitis ſimul,ac illud facere poſſet ſucceſſiue. Ita in propoſito, ſtare optime poteſt, vt ſacrificiū Miſſæ,valoris eſſet finiti, & quod hunc eumdem valorem, extenſiue, ſubiectis communicaret infinitis, aut ſaltem pluribus, ita perfecte, ac ſi communicaretur ſolummodo vni. Hoc præmiſſo dico,quod hac de re, conformiter ad ea, quæ in præſenti Articulo dicta ſunt, ſunt etiam duæ extremæ opiniones,quidam enim perſiſtentes in huius ſacrificij infinitate, ratione infinitę rei oblatæ,conſequenter dicunt,effectum huius ſacrificij, integre multiplicari, in omnibus,& ſingulis perſonis, pro quibus offertur, in quocumque numero ſint, & abſque vllo termino, nec minui fructum vnius ex conſortio aliorum,atque in hoc ſenſu (inquiunt) hoc ſacrificium eſſe infinitæ efficacitatis extenſiue. Hanc opinionem tenent Caiet. Syluest. & Cano, locis ſupracitatis, & multi alij Doctores Thomiſtæ. Sed alij è contrario dicunt,hoc ſacrificium,eſſe finitum intenſiue,& ipſius fructum etiam extenſiue, atque ita applicatum multis,non multiplicari in eis,ſed diuidi, & conſequenter eſſe minorem in ſingulis. Hanc ſententiam tenent D.Thom.Scotus,Gabriel,& Sot.& DD.citati in præcedenti Art. Vt igitur,quod hac in re tenendum eſt,reſolutiue dicam,ſit Concluſio,

Duæ ſunt hac de re opiniones.
Prima opinio.
Secunda opinio.

Concluſio.

Effect⁹ ſacrificij miſſæ, reſpondens oblationi Sacerdotis, vt ſic, quem ipſe pōt, pro alijs offerre, finitus eſt, & vnus tantū, vnde ſi pro multis offeratur, minus prodeſt ſingulis, ac ſi fuiſſet oblatum pro vno.

Effectus ſacrificij Miſſæ, reſpondens oblationi Sacerdotis, vt ſic, quem etiam ipſe poteſt pro alijs offerre,finitus eſt,& vnus tantum, vnde ſi pro multis offeratur,ſiue diuerſis intentionibus ſpecialibus, ſiue vna tantum communi,vt pro populo,& pro tota communitate, fructus eius minuetur in ſingulis, tantoque magis,quanto illi plures fuerint, ſuppoſita vniforme applicatione. Hanc Concluſionem tenent DD. ſecundæ opinionis, & dicit Suarez, loco ſupracitato,ſectio.12.quod neque ipſam negant,ſed neque negare poſſunt, primæ opinionis DD. quia non tractant de hoc effectu,ſic applicato, ſed de illo qui correſpondet offerentibus, vt offerentes ſūt, qui quidem non minuitur,ex eo, quod cum Sacerdote ſimul ſint plures offerentes, magis quam ſi eſſet dumtaxat vnus. Alias ſequeretur, quod audientes Miſſam, & aſſiſtentes,ſeu ſeruientes, Sacerdoti ſacrificanti, ſolum ob multitudinem audientium, minorem fructum reciperent, quod non eſt dicendum. Sed quidquid de hoc ſit, probatur modo ſupradicta Concluſio. Primo ex communi vſu Eccleſiæ,nam ſi extenſiue hoc ſacrificium oblatū pro multis,ita prodeſſet ſingulis, ac ſi dumtaxat fuiſſet oblatum pro vno,nunquam Eccleſia ſtatuiſſet, quod ipſius fructus,vni vnquam tantum applicaretur. Cur enim priuaret cæteros tāto, ac tam copioſo fructu, ſi abſque vnius detrimento,poſſent multi alij ęqualem fructum participare? Sed iuxta Eccleſiæ communem vſum ita ſit, vt quandocunque ſacrificium debet offerri pro anima Petri (verbi gratia) illi omnino,quantum eſt ex intentione Sacerdotis, applicetur effectus,& non alijs: ſignum igitur eſt, quod oblatum pro multis, non ita prodeſt ſingulis, ac ſi fuiſſet oblatum pro vno. Et confirmatur, nam alias ſequeretur, quod per ſe loquendo, & ex vi inſtitutionis huius ſacrificij, poſſet Sacerdos plura ſtipēdia integra accipere, ratione vnius ſacrificij, ſeu quod idem eſt,poſtquam à pluribus plura ſtipendia accepit,omnibus illis,vnico ſacrificio ſatisfacere, totum illud ſingulis applicando, quia æque illis prodeſt, ac ſi pro illis tantum offerretur: conſequens autem non eſt admittendum,aut concedendum, quia abſurdum,& contra communem Eccleſiæ vſum:ergo nullatenus hoc eſt dicendum. Confirmatur ſecundo ex vſu, & communi ſenſu eiuſdem Eccleſiæ, nā ſemper Eccleſia tenuit, & tenet, quod plura ſacrificia oblata pro vna,& eadem perſona, plus illi proſunt, quam vnum ſolum. alias enim, vt quid ſine cauſa dici iubentur tot Miſſæ, & tot offerri ſacrificia? ergo etiam oblata pro duabus perſonis, minus illis proderunt,ſicut, & vnum oblatum pro vtraq;. Ratio quidem efficaciſſima eſt. Hac de re videatur ſupradictus Pater Suarez, vbi ſupra, & plura dicit ad hoc propoſitum,eaque notatu digniſſima,à quibus breuitatis gratia me abſtineo. Videatur etiam Nau.locis ſupracitatis in præcedenti Art.& *in c. viſum,de conſec.d.1.& cap.non mediocriter, de conſec. diſtinct.5.*

ARTICVLVS XXI.

De quo Sancto,aut Feſto, vt plurimum, debeant dici, ac celebrari Miſſæ?

Circa hanc difficultatem,eſt peculiaris quædam opinio, quam tenuit olim Sūma Angelica, ſequendo Pan. *in c. quidam laicorum,de celebr. Miſſ.* dicens,quod Miſſa neceſſario celebranda eſt, de eo, de quo ſit officium, vnde inquit,quod Miſſam peculiarem dicens,ſiue ſpecialem de aliquo Sancto,non ſatisfacit præcepto de audienda Miſſa, nam Miſſa, quæ præcipitur, eſt Miſſa de Sancto, vel quæ ſecundum officium diei feſti, dici debet: qua ratione (inquiunt) Doctores, qui ſequuntur hanc opinionem, *in d.c.quidam, & in c.hoc, de conſecr.d.1.* dicitur, qd tales Miſſæ peculiares celebrari debent in occulto, non vero in publico,pro illis quibus ex præcepto audienda eſt Miſſa. Hanc opinionem refert Syluester, *verbo, Miſſa 1. q.4* & eidem adhærere videtur dicens,quod ſeculares audientes, ex ignorantia excuſantur,licet non celebrantes: ſed infra in eod. *verbo Miſſa,2.q.4.* ſe modificat,& inquit,hoc eſſe intelligendum,ex congruitate, non vero ex neceſſitate, ſeu de præcepto,quod probat ex Archid. *in c.2.de celebr. Miſſ.* De cuius, & aliarum reſolutione,ſequentes ſtatuo Concluſiones.

Nota ſingularē ſūmæ Angelicæ opinionē, circa celebrationem Miſſæ, & ipſius auditionem.

Summa Angel. verbo Miſſa.
Pan.in ca. quidā laicorum, de celebr.Miſſ.
c.quidam. de celebr. Miſſ.
c.hoc, de conſecr. diſt.1.
Syln.verb.Miſſa,1. queſt.4.& 2.q.4.
Archid ca.2. de celebr. Miſſ.

Prima Concluſio.

Regulariter loquēdo Miſſa dicenda eſt de Feſto,de quo celebratur dici officium.

Miſſa quotidie,& regulariter loquendo,dicenda eſt de Feſto,de quo celebratur officium. Hæc Concluſio,habetur expreſſa *in d.c. quidam laicorum*, & de Eccleſijs Collegiatis,& Cōuentualibus hr̄ *in Clemen. 1.c.11.*& contrariū faciētes, & dimittētes Miſſas proprias pp peculiares, reprehenduntur, *in d.c.ip. quidā laicorū.* Sed dicit Arch. hoc eſſe faciendū,ex cōgruitate,nō vero ex neceſſitate,nec teneri quēpiā ad propriā Miſſam audiendā,quia *nec c. Miſſas,de conſecr.diſt.1.*(vbi Miſſa diebus Dominicis audiri præcipitur) hoc dicit, ſed indiſtincte loquitur,

c. quidam laicorum,de cel. Miſ. Clem.1.eod. tit.
c. Miſſas,de conſecr.diſt.1.

neque

neque in toto iure tale præceptum reperitur. Et præterea, quia laboriosum, & onerosum esset nimis, mulierculas, & idiotas, atque ignorantes viros ad id adstringere, & interrogare, ac scire, an Missa sit de Festo, vel non sit de festo, propria, vel non propria. Quibus omnibus accedit communis vsus, quia nullus vnquam, existimauit vsque hodie, quod audiendo Missam non propriam, sed votiuam, in die Dominico, aut festiuo, præceptum non adimpleatur de non audienda Missa.

Secunda Conclusio.

Reprehensibile est, sacerdotes possim ad instantiam secularium, Missam dici omittere proprias, propter votiuas, & peculiares.

Sacerdotibus, sine causa, multum reprehensibile est, etsi non sit damnabile, ad instãtiam laicorum, dimittere Missas proprias, propter peculiares. Hæc Conclusio est Archidia. loco supracitato, cui addit Syluester, quod secundum aliquos, non solum est reprehensibile, verum etiam damnabile, atque mortale, hoc dicit, *verb. Miss. 1. et 2. q. 4.* quamuis postea se limitet, atq declaret. Quod sit reprehensibile, perspicuum est, cum teneamur in Missali, & celeb. Missarũ cõformari, cũ Breuiario, & offic. diuino. Quod aũt illud sit damnabile, atque mortale, hucusque non vidi in aliquo Auctore graui, etiamsi officium sit duplex, nam quamuis id fieri prohibeatur, crediderim tamen, quod non id obliget sub mortali. Curandum nihilominus est, vt Missa, quoad maxime fieri possit, sit Breuiario, & officio Diurno conformis. nam speciale officium vtilius est, & oratio dici magis directe, & immediate mouet, ad impetrandum aliquid à Deo, vt tradis D. Thom. in 4. dist. 45. Qua de re, videatur Nauat. libr. 3. Consil. de celeb. Miss. consil. 6. & Soto in 4. d. 13. q. 2. art. 1. vbi & dicit, quod qui Missam tenetur celebrare pro defuncto, satisfacit celebrando de Festo. Videatur etiam hac de re Syluest. *ver. Missa. 1. q. 7. in 5. dist.* vbi inquit, quod tantum prodest Defuncto Missa, dicta de aliquo Sancto, sicut & de mortuis, & econtrario.

D. Th. in 4. d. 45. Nau. in Man. et lib. 3. cons. de celeb. miss. conse. 6. per tot. Sot. in 4. d. 13. q. 2. ar. 1.

ARTICVLVS XXII.

Vtrum Missa mali Sacerdotis, tantum valeat, ac boni?

D. Tho. 3. p. q. 82. art. 6.

HAnc difficultatem tangit D. Tho. 3. p. q. 82. vbi eam difficultat, aliquibus argumentis, curiositatis, atque exercendi ingenij gratia, in contrarium proposuit. Sed nihilominus, assertiue teneo, quod Missa Sacerdotis boni, magis valeat, quam mali. Quod vt plenius intelligatur, sequentem statuo cõclusionem.

Conclusio.

Quantum attinet ad Sacramentum, licet non minus valeat Missa mali Sacerdotis, quam boni, secus tamen est quantum attinet ad orationes, & ad alia.

Quamuis, quantum attinet ad Sacramentum, & sacrificium, non minus valeat Missa mali Sacerdotis, quam boni, siquidem ab vtraque idem Sacramentum conficitur, attamen quantum ad orationes, & alia, Missa boni Sacerdotis, magis fructuosa est, quam mali. Hæc Conclusio est expressa D. Thom. loco supracitato, & prima ipsius pars nulla indiget probatione, siquidem vt idem ipse dicit, atque probat in art. 5. & 7. eiusdem quæstionis, mali etiam Sacerdotes consecrant, & consecrare posũt, & vt inquit D. Aug. lib. de corp. Domini, & refertur *in c. intra Ecclesiam, 1. q. 1. & in c. verum sub figura, de consecra. dist. 2. intra Ecclesiam Catholicam in mysterio corporis, & sanguinis Domini, nihil à bono maius, nihil à malo minus, perficitur sacerdote, quia non in merito consecrantis, sed in verbo perficitur creatoris, & in virtute Spiritus sancti.* Sed quod, quoad orationes, & alia, sit magis fructuosa, Missa boni Sacerdotis quam mali, probat idem D. Tho. *ex c. ipsi sacerdotes, 1. q. 1.* vbi habetur, *quod quanto digniores sunt Sacerdotes, tanto facilius in necessitatibus, pro quibus clamant exaudiuntur.* Quod adeo verum est, vt orationibus Sacerdotis existentis in peccato, nullus fructus accrescat apud Deum, quia nullius meriti sunt apud ipsum. Sed intelligendum hoc est, de orationibus particularibus ipsius, nam loquendo de orationibus, quæ à Sacerdote malo, in persona totius Ecclesiæ proferuntur, nulli dubium est, quod huiusmodi orationes, quatenus sunt ab Ecclesia, etiam sunt orationes, Sacerdotis boni, quam mali, nam licet per vtrasque applicetur passio, & meritum Christi, applicatio tamen, & oblatio, quæ fit per Sacerdotem bonum, magis valet apud Deum (cæteris paribus) quam illa, quæ fit per Sacerdotem malum. Videatur hac de re, D. Th. loco supracitato, & Magister Sot. in 4. dist. 13. qu. 2. articu. 6. vbi hac de re, plura dicit, eaque notatu dignissima.

D. Tho. vbi sup. Aug. li. de corp. Domini, & refertur in c. intra Ecclesiam, 1. q. 1. & in c. verum sub figura, de consecr. dist. 2. in c. ipsi Sacerdotes, 1. q. 1. D. Tho. vbi supr. Sot. in 4. d. 13. q. 2. art. 6.

ARTICVLVS XXIII.

Quanam sint iusta Missarum stipendia?

Huic Articulo respondetur per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

Si missarum stipẽdia taxata sunt à Superiore auctoritatem habẽte, illa censenda sunt iusta, ita vt maiora vlla ratione nõ possint exigi.

SI Missarum stipendia, taxata sunt à Superiore auctoritatem habente, illa censenda sunt iusta, ita vt maiora, vlla ratione non possint exigi. Hæc Conclusio est communis, & specialiter eam tenet Pater Suarez, 3. to. ad 3. p. D. Thom. q. 83. art. 6. disput. 86. sect. 2. & probatur, nam licet, Missarum stipendia, non sint vere precia, tamen quatenus in eis dandis, & recipiendis, ratio iustitiæ intercedit, seruant proportionem quamdam, & in eis necesse est, aliquod medium æqualitatis inueniri, sine qua, nec vera ratio iustitiæ, nec medium illius reperiri potest: ergo sicut precia rerum possunt communi lege, & publica potestate taxari, ita, & iusta Missarum stipendia, vltra quam taxationem, aliquid maius exigi non potest. Consequentia patet, à paritate rationis. Et præterea probatur dicta Conclusio, quia cum hoc medium non sit ex natura rei diffinitum, nõ potest certiori modo, aut via determinari, seu præscribi, quam si lege communi, & publica potestate taxetur, quæ potestas est vniuersalis in Ecclesia, & Romanis Pontificibus, particularis vero in Episcopis, respectu suarum diœcesum. Vnde si stipendium Missæ est communi lege taxatum, siue illud sit sufficiens, vel insufficiens, non licet pro vna Missa, plura stipendia percipere, etiamsi dicatur, illud non sufficere, aut satis esse, pro congrua Missam dicentis sustentatione, vt latius dicetur infra.

Suar. 3. to. q. 83. artic. 6. disp. 68. sect. 2.

Secunda Conclusio.

Si missarum stipendium non sit cõi lege taxatum, illud erit iustum, quod cõi consuetudine positum, receptum, & approbatum, & tale fuerit de iudicio & arbitrio boni viri.

Si Missarum stipendia, non sint communi lege taxata, illud erit iustum, quod communi consuetudine fuerit receptum, & approbatum, seu quod a viris prudentibus, & Deum timentibus, communiter peti, & dari solet. Hæc Conclusio, & sententia est vera, & magis communis, de qua, & videndus est supradictus P. Suarez, vbi supra, conclu. 2. vbi & probat eam, hac ratione, nam seclusa, d. lege taxante, hæc est communis via censendi, & iudicandi iusta rerum precia, & vt diximus, hoc Missarum stipẽdium, quamuis propriè loquendo, nõ sit precium, cum illo tamen proportionem seruat. Et confirmatur, quia non debebat committi, cuicunque voluntati, vt suo arbitrio posset iustum Missarum stipendium taxare, augere, vel minuere, hoc enim repugnaret rationi iustitiæ; ergo quando communi

Suar. vbi supra, conc. 2.

lege,

lege, & auctoritate publica, id non est diffinitum, neque intercedit lex, ex communi extimatione, & consuetudine, quæ vim habet legis, id erit perpendendum, atque dijudicandum.

Tertia Conclusio.

In quo casu pro vna Missa licitum sit plures pietantias recipere.

Si Missarum stipendia, lege, aut consuetudine sint iam taxata, & commendantes Missas, vt tenentur, noluerint totum illud dare, sed diminutum stipendium persolnere, in tali casu, licebit Sacerdotibus pauciores Missas dicere, & aliquid amplius percipere, non habita ratione ad decentem, & congruam Sacerdotis sustentationem (vt amplius infra dicemus) sed ratione habita, & ad quantitatem iusti stipendij debitam, secundum legem, aut communem consuetudinem, ac debitam æstimationé: nec vlla in hoc est obligatio restituendi. Hæc Conclusio etiam est certa, & quæ communiter tenetur à Doctoribus, de qua videatur Suarez, vbi supra, quæ & verum habet quam maxime, quãdo iustum Missarum stipendium, per legem, seu per consuetudinem taxatum, sine scandalo, & litibus, atq; alijs inconuenientibus, exigi non potest; in tali casu licitum est, stipẽdium taxatum, & certo sibi debitum, ex lege, aut cõsuetudine, percipere, sicut de alijs debitis, liquidis, & certis, quæ non possunt commode exigi, dicunt communiter Doctores. Sed aduerto, quod cum huiusmodi stipendium consuetudine, vel communi lege taxatum, non consistat in indiuisibili, sed suam habeat latitudinem, vt illam habent omnium rerum pretia, in quibus solent gradus distingui, atque assignari, infimum, medium, & summum, si quis Sacerdos, semel fuit contentus, cum stipendio mediocri, vel infimo (dum tamen illud sit iustum) non potest postea Missas pro arbitrio suo, ad minorem numerum redigere, reducendo ipsas ad summum, & rigorosum stipendium. Nam hoc esset contra iustam dantis voluntatem, & etiam esset acceptio rei alienæ, inuito rationabiliter domino, ita tenet P. Suarez, vbi supra, & Cord. lib. 1. q. 4.

Nota hoc valde.

Nota hoc valde pro missarum stipendijs.

Suar. vbi supra. Cordu. li. 1. suarum quæst. q. 4.

Quæ omnia intelligenda esse sentio, dum tamẽ ex parte Missas commendantis, non interueniat manifesta iniustitia, cogendo pauperes Sacerdotes, ad hoc, vt vili stipendio sint contenti, & quod nulla ratione pertingit, nec versatur intra latitudinem iusti precij, alias non commendaturus, vt ipsi Sacerdotes vi, & egestate opressi, voce tenus promittãt tot, aut tantas Missas se dicturos, nam in huc casu, non obstante hac verbali promissione, crediderim, quod possint licite minuere Missarum numerum, reducendo ipsas ad iustum, quamuis non rigorosum precium, siue stipendium; quod maxime verum habet in opinione eorum, qui tenent, iustum Missarum stipendium, esse congruam, aut saltem pusillam, & exilem Sacerdotis sustentationem. Sed nota & pondera verba illa *saltem pusillam, & exilem sustentationem*, nam loquendo de congrua, & decenti (quod aiunt) sustentatione, contrarium omnino esse dicendum videtur, multis enim pateret locus fraudibus, de quo sit quarta Conclusio.

Quarta Conclusio.

Iustum missarum stipendium, non est pensandum, aut considerandum ex congrua, & decenti Sacerdotis sustentatione, neque ex integra pecuniæ quantitate, qua Sacerdos indiget, ad suam congruam, & decentem sustentationem, maxime taxata ad libitum.

Iustum Missarum stipendium, non est pensandum, aut considerandum ex congrua, atque decenti Sacerdotis sustentatione, neque ex integra pecuniæ quantitate, qua Sacerdos indiget, ad suam congruam, & decentem sustentationem, & maxime taxata ad libitum. Hæc Conclusio statuitur contra Magistrum Sotum, & alios tenentes contrarium. Sed nihilominus nostram sententiam tenet Medina, Nauar. Cord. & Suar. locis supracitatis, quæ & probatur, primo ex consuetudine Ecclesiæ, nam Ecclesia taxans interdum, iusta Missarum stipendia, non attendit ad pinguem, congruam, atque decentem Sacerdotis sustentationem, sed ad pusillam, & exilem, & sine qua, vt sic loquamur, viuere nõ possunt. Secundo probatur, nam si tota sustentatio congrua, & decens, deberetur Sacerdoti, pro vnius Missæ stipendio, sequeretur, quod Sacerdoti valde honorato, atque in dignitate constituto, plus stipendij deberetur, quam alteri, plusque posset ipse iuste percipere, quod dicere, innumera, atque ingentia afferre posset inconuenientia, quæ consulto impræsentiarum referre omitto. Præterea probatur Conclusio, nam actio sacrificandi, vt de se patet, non requirit integrum diem, sed ad amplius, vnam horã, aut dimidiam. non est igitur cur Sacerdos, propter hoc solummodo ministerium, cõgruam totius diei exposcat sustentationem. Exerceatur in alijs rebus, atque si opus fuerit, laboret, labore aliquo decenti, pertinente ad honestatem, & si nescit, discat. neque enim id facere, alienum erit à iure, quinimo, & ipsi multum cõforme, iuxta id, quod statutum olim erat in Conc. Carth. 4. c. 52. & habetur, *in c. Clericus victum, 91. dist.* vbi præcipitur Clericis labore manuum suarum victum quærere, sine sui officij detrimento, & idem habetur in alijs Capitulis eiusdem distinctionis, quæ videri poterunt.

Conc. Carth. 4. c. 52.
c. Clericus victũ, 91. cum seqq.

Quinta Conclusio.

Non potest Sacerdos, seruata iustitiæ æqualitate, & æquitate, ratione vnius Missæ, percipere nisi vnum iustum, & adæquatum stipendium, sine ab vna, siue à multis personis, & contrarium facere, omnino est contra iustitiam, & obnoxium restitutioni. Hæc Conclusio est Nauar. in Manu. c. 25. nu. 67. vbi latissime, hac de re agit, & de obligatione applicandi totum valorem Missæ, ei qui iustum stipẽdium dedit. Videatur hac etiam de re, supradictus Suarez, loco supracitato, vbi excusat Caietanum, asserendo, quod nunquam ille dixit contrarium, aut quod cum vna Missa Sacerdos pluribus posset facere satis obligationibus. Hæc Conclusio, nulla indiget probatione, cum satis constet ex supradictis, & sic finem impono præposito Articulo.

Non potest Sacerdos, seruata iustitiæ æqualitate, ratione vnius Missæ, percipere nisi vnum iustum, & adæquatum stipendium, & cõtrarium facere, est contra iustitiam, regulariter loquẽdo.

Naua. in Manu. ca. 25. nume. 67.
Suar. vbi supra.

ARTICVLVS XXIV.

Vtrum Episcopi, & Religionum Prælati Generales, ex causa possint reducere missas, quæ dicuntur Capellarum, seu Anniuersariorum, ad minorem numerum?

Respondetur per sequentem Conclusionem.

Prima Conclusio.

Episcopi, & Generales Ordinum ex permissione, & decreto Conc. Trid. bene possunt capellarũ, & anniuersariorum Missas, iusta interueniente causa, ad minorem numerum reducere.

EPiscopi, & Generales Ordinum, ex permissione, & decreto Concilio Tridentino possunt Capellarum, & Anniuersariorum Missas, iusta interueniente causa, ad minorem numerum reducere. Hæc Conclusio, non aliter probari potest, quam referendo verba eiusdem Concil. Trid. *sess. 25. de reformat. c. 4.* hac de re agendo, vbi sequentia habentur. *Quia sæpe contingit, in quibusdam Ecclesijs, vel tam magnum missarum celebrandarum numerum, ex varijs defunctorum relictis impositum esse, vt illis pro singulis diebus, a testatoribus præscriptis, nequeat satisfieri, vel eleemosynam huiusmodi pro illis celebrandis, adeo tenuem esse, vt non facile inueniatur, qui velit huic se muneri subijcere, vnde peruertuntur piæ testantium voluntates, & eorum conscientias, ad quos prædicta spectant, onerandi occasio datur: sancta Synodus, cupiens hæc ad pios vsus relicta, quo plenius, atque vtilius potest, impleri, facultatem*

Concil. Trid. sess. 25. de refor. c. 4.

dat

dat Episcopis, vt in Synodo Diœcesana, itemque Abbatibus, & Generalibus Ordinum, vt in suis Capitulis Generalibus, re diligenter perspecta, possint pro sua conscientia, in prædictis Ecclesijs, quas hac prouisione indigere cognouerint, statuere circa hoc, quidquid magis ad Dei honorem, & cultum, atque Ecclesiarum vtilitatem, viderint expedire, ita tamen, vt eorum semper defunctorum, commemoratio fiat, qui pro suarum animarum salute, ea legata ad pios vsus reliquerunt. Hæc Concilium, vbi supra. Quod intelligẽdum est, eos posse facere dispensando, vt ex multis pitantijs, efficiant vna, victui diurno necessaria, & sufficiens, ad sensum supradictum, in præcedenti Articulo, & reducendo Missas ad minorem numerum. Circa quam Constitutionem, insurgit difficultas, an id possint etiam facere Episcopi, & prædicti Prælati, in Ecclesijs sibi subiectis extra Synodum, vel generale Capitulum? Et videtur, quod non, nam Concilium præcipit, vt id fiat in Synodo, seu in Capitulo Generali, atque vt dicitur, in expressis non est locus coniecturis. Sed nihilominus, quantum ad Episcopos, contraria sententia est verior, nempe, quod Episcopi ad hoc, vt temperare possint onera dicendi plures Missas, in beneficijs, siue Capellanijs, sibi subiectis, non indigent consensu Congregationis Synodalis. Hoc tenet Enriquez, 2. tom. tit. 9. de Missa, c. 22. num. 6. lit. p. & dicit esse communem opinionem omnium recentiorũ, idem tenet Nau. in Man. c. 25. num. 138. vbi addit, quod Episcopi, id possunt facere iure cõmuni, neq; quoad eos, Concilium statuit ius nouum, sed seruari iussit antiquum, quod probat ex multis capitulis: Sed quoad Abbates, & Generales, dicit factũ fuisse ius nouũ, & quod non id facere possunt, nisi in generali Capitulo, vt ibidem dicitur. Et aduerto, quod in vtrisque, intelligenda est supradicta facultas, illis concessa, respectu earum Missarum, quæ ante prędictũ Conc. Trid. erant imposita, in magna multitudine, & cum magno onere, non vero de alijs, quæ de nouo occurrunt, & ita fertur fuisse declaratum ab Illustrissimis Cardinalibus sanctæ Congregationis, Concilij interpretibus, anno 1578. vt testatur Parasellus, in Comp. de priuil. fol. 232. & quod hac de re consultata dicta Congregatio, respondit, hanc taxationem esse intelligendam, de Missis tantum, non vero de alijs suffragijs, neque de Missis, in fundatione positis, sed pro alia causa à testatoribus relictis. Sed reuera eadem causa, & ratione existente, in his, & in alijs similibus, non videtur, cur Episcopi, & Abbates, & Prælati Generales, idem etiam facere non possint, habito semper respectu ad intẽtionem prædicti Concilij Tridentini, & curando quammaxime, circumspecti esse in re tanti ponderis, ac momenti, qualis est facultas de mutanda testatorum voluntate, quod proinde in iure soli Papæ committitur. Vnde ad faciendam prædictam Missarum taxationem, siue diminutionem, nõ debent, nisi cum magna cautela, & iusta causa procedere, atque ita id facere, vt quãto minus fuerit possibile, voluntas testatorum, atque institutorum Capellarum, siue Anniuersariorum defraudetur, & quod dicta diminutio re aliqua alia compensetur, & fiant pro prædictis defunctis aliquæ memoriæ, seu commemorationes, & collectę, quod maxime consulit Naua. *lib. 3. Consi. de celeb. Miss. consi. 6. nu. 9.* Et hæc de isto Articulo, & de tota hac Quæstione, dicta sufficiant.

Difficultas.

Enriquez, 2. to. tit. 9. de Missa, c. 22. nu. 6. lit. p. Nau. in Man. c. 25. nu. 138.

Parasel. Comp. Priu. f. 232.

Nau. lib. 3. consi. de cel. Mis. consi. 6. num. 9.

QVÆSTIO XLII.

De Religiosis, quantum ad administrationem sacramenti Eucharistiæ, in Octo Articulos diuisa.

1 *Vtrum Religiosi, & Regulares, administrare possint secularibus, sacramentum Eucharistia, absq; licentia Parochorum?*

2 *Vtrum sit aliquod priuilegium Apostolicum, cõcessum Regularibus, siue Religiosis, vt possint fidelibus laicis, hoc sacramentum Eucharistia administrare?*

3 *Vtrum deficiente Parocho, & vrgente existentis aliqua necessitate, Religiosi possint infirmos communicare, in mortis articulo, sine Parochi speciali licentia, & priuilegio?*

4 *Vtrum Sacerdotes seculares, in nostris Conuentibus celebrantes, sacramentum Eucharistia secularibus ministrare possint.*

5 *Vtrum Episcopi possint agere contra Religiosos, qui sacramentum Eucharistia, & alia Sacramenta in supradic. Clement. prohibita, sine Parochorum licentia, administrauerint?*

6 *Vtrum Religiosi, in partibus Indiarum existentes, & administrantes sacramentum Eucharistia, & alia Ecclesiastica sacramenta, de licentia Hispaniarum Regum, in id auctoritatem habentium, incidant in excommunicationem, suprad. Clement. & contra ipsos Episcopi possint agere, declarando, eos esse excommunicatos.*

7 *Vtrum ad administrandum Eucharistia sacramentum, & alia Ecclesiastica sacramenta, prohibita in suprad. Clem. sufficiat licentia Parochi excommunicati?*

8 *Vtrum Diaconus, siue sit secularis, siue Religiosus, Eucharistia sacramentum possit ministrare?*

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum Religiosi, & Regulares administrare possint secularibus, sacramentum Eucharistia, absque licentia suorum Parochorum.

Respondetur per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

CVnctis prohibitum est Religiosis, & Regularibus, de iure communi, administrare secularibus sacramentum Eucharistiæ, absque Parochialis Presbyteri speciali licentia, & contrarium facientes fiunt excommunicati ipso facto, & absolutio Sedi Apostolicæ reseruatur, non obstantibus quibuscumque. Hæc Conclusio habetur expressa, *in Clem. Religiosi, de priuilegijs, & excessibus priuilegiatorum*, vbi omnia supradicta habentur verba, nec solum prohibitum est ipsis, Eucharistiam ministrare laicis, verum etiam Sacramẽtum extremæ vnctionis, & matrimonia solemnizare, aut excommunicatos absoluere, præterquam in casibus à iure expressis, vel priuilegio Sedis Apostolicæ eisdem concessis. Idemque est iudicium de sententiis per statuta Prouincialia, aut Synodalia promulgatis; & quantum ad hoc, generali Religiosorum comprehenduntur nomine, omnes communiter Regulares, de quibus diximus supra, quæst. 10. art. 1. & sequen-

Prohibitum est Religiosis, & Regularib. administrare secularibus sacramentũ Eucharistiæ, absq; parochialis presbyteri licentia, & contrarium facientes excõicantur.

Clem. de priuil. & excessi. priuil.

quentibus, nam non est in votis hic, quæ iam semel dicta sunt, iterum referre.

Nota circa licentiam requisitam generalē, vel specialem ad administranda sacramenta alicuius parochiæ parochiano.

Sed circa licentiam in id necessario requisitam, est aliqualis controuersia inter Doctores, & omissis alijs dicendi modis, dico breuiter, necessariam esse parochialis Presbyteri licentiam specialem, vt in ead. Clement. habetur, at per hoc, quod dicitur specialis, non tollitur, quin sufficiat generalis subdito, aut confessario tradita. nam generalis clausula sub se etiam comprehendit omnia particularia, & specialia, nisi de mente proponentis, contrarium constet euidentia quadam morali, prout habetur in iure, *in l. qui pecuniam, ff. de pecul. lega. & l. qui peculium, ff. de pecul. & l. si quando, C. de inoffic. testam. & ibi glossa.* Vnde si parochus aliquis det licentiam, sibi subdito, vt à quocumque Sacerdote possit Eucharistiam sumere, haud dubium est, quod possit eam etiam recipere à Religioso, & respectu illius sit quasi specialis, quia non est credendum, quod dans prædictam licentiam sic generalem, voluerit Religiosos excipere in particulari, aut sub ea non comprehendi. quidquid circa hoc aliqui dicant, adducendo rationem quandam, satis friuolam, quæ quidem ratio nō militat in proposito casu; imo omnino cessat: nam maiori, atque potiori ratione, prædicta licentia extendi debet ad Religiosos, vtpotè communiter loquendo, magis idoneos, ad dictum ministerium peragendum, quam ad Clericos, non ita vt plurimum sufficientes, & idoneos. Neque negari potest vllo modo, quod in licentia, & concessione generali, veniant intelligenda etiam ea, quæ specialiter quis esset concessurus, si ab ipso peterentur, prout habetur in iure. *l. 1. C. quæ res signo dari.* Et vt hac in re omnis dubitandi tolleretur occasio habetur in Supplem. fol. 101. conces. 401. quod Eugenius IV. illud iam olim declarauit, *quod quando Sacerdos parochialis, dat licentiam suo subdito, vt à quocumque recipere possit Eucharistiam, in eo casu possit eam recipere à Religiosis, quibuscumq; non obstantibus, &c.*

l. qui pecuniam, ff. de pecul. leg. & l. qui peculium, ff. de pecul. & l. si quando, C. de inoffi. test. & ibi gl.

l. 1. C. quæ res signo dari.
Suppl. f. 101. conces. 401.
ca. de parochia. c. ad hæc, de offic. Archid. Innoc. in c. cum non ignores. de praben. & Host. in c. omnes, de pænis.

Addo, quod quamuis licentia prædicta plebani, seu parochiani Presbyteri, specialis, aut generalis modo supradicto, sit necessario requisita, ad hoc vt Regularis, siue Religiosus, sæcularibus ministrare possit sacramentum Eucharistiæ, sufficiet tamen, superque satis erit, si eam alias habuerit ab Episcopis, & multo melius, atque potiori ratione, si à summo Pontifice, cū hi omnes secundum ius, & sacros Canones, dici possint, & debeāt plebani, & parochiani, suarum diœcesum, & Ecclesiarum. & summus Pontifex totius vniuersalis Ecclesiæ. Nec enim est alienum à iure diœcesim totam, Parochiā nuncupari, vt constat *ex c. de parochia, & c. ad hæc, de offi. Archid.* quod etiam tenet Innoc. *in c. cum non ignores, de præb.* & Hostiensis, *in c. omnes de pænit.* idem tenet Sot. in 4. d. 18. q. 4. art. 8. Horum tamen, vt præmissum est, licentia non existente, nullatenus possunt Regulares, siue Religiosi, laicos communicare. nam præterquam quod id est sibi iure prohibitum, per supradictam Clementinā, eiusmodi actus, de iure etiam requirit iurisdictionem, vt constat ex Conc. Carthag. 1. ca. 7. & ex Conc. Mileu. c. 8. Vnde adhuc prædicta Clementina non extante, sine Ordinarij licentia, peccatum esset mortale de se, Religiosos, laicis hoc Sacramentum ministrare, vtpote factum sine debita iurisdictione, & facultate: quod est intelligendum, nisi alias adesset bona fides, & intercederet præsumpta, vel interpretatiua voluntas pastoris, tunc enim posset excusare peccatum omne, aut saltem mortale. Quam quidem ob causam, semper vsu, & cōsuetudine positum, atq; receptum fuit, vt ad id faciendum, extraherentur, atque impetrarentur, à summis Pontificibus particularia priuilegia; nihil ob aliud, nisi quia semper omnes intellexerunt, ad debitè hoc sacramentum fidelibus administrandum, prædictam requiri iurisdictionem, & sine ipsa, id omnibus esse interdictum, sed maxime Religiosis facere. Per quod fit satis proposito Articulo.

Sot. in 4. d. 13. q. 4. art. 3.

Conc. Cartha. 1. ca. 7.
Cōc. Mileu. c. 8.

ARTICVLVS II.

Vtrum sit aliquod priuilegium Apostolicum, concessum Regularibus, siue Religiosis, vt possint fidelibus laicis, hoc sacramentum Eucharistiæ administrare?

PRohuius Articuli intelligentia, præmitto, quod omnia priuilegia concessa Religiosis, ad hoc sacramentum administrandum, ante dictam Clemētinam, seu constitutionem Clementis V. (quidquid alij contendant dicere) fuerunt per ipsam reuocata, vt ex eadem constat, ibi, *nullo Religiosis eisdem, super hoc exemptionis, vel alio priuilegio suffragāte.* Quod firmiter credo esse verum, & contrarium dicere non habere videtur vllam speciem probabilitatis, vt enim dicitur, in expressis, non est locus coniecturis. Sed quamuis hoc ita sit, non potuit tamen prædictus summus Pōtifex ligare manus aliorum summorum Pōtificum, suorum successorum, quin, & ipsi possent, iusta existente causa, si vellent, eisdē Regularibus. & Religiosis, iterum eamdem indulgentiam, & facultatem concedere, cum par in parem non habeat imperium, & potestatem, idque maxime in humanis constitutionibus, quæ pendēt ex mera concedentium voluntate, vt cōstat ex multis iuribus, breuitatis gratia omissis. Vnde sicut Clemens V. potuit tollere circa hoc, Religiosorū exemptionem, atque reuocare priuilegia facta, & concessa Regularibus, à suis prædecessoribus, potuerunt etiam ipsius successores decreta ab ipso facta, & instituta, circa hoc reuocare, cum æqualis sit potestas in omnibus, & omnes in iure Pontificio æqualiter succedant, cū plenitudine potestatis, iuxta id, quod habetur in iure, *in c. proposuit, de concess. praben.* potuit ergo in hisce rebus fieri mutatio, & variatio, atque ita effectum est de facto. Quapropter respondendo, proposito Articulo, sequentes statuo Conclusiones.

Clem. Religiosi. de pœnis.

c. proposuit, de cōcess. praben.

Prima Conclusio.

POst supradictum Clementem V. aliqua sunt cōcessa priuilegia, Regularibus, siue Religiosis, quibus absque cuiusuis presbyteri Curati, seu alterius licentia, laicos possent communicare. Hæc cōclusio non aliter probanda est, quam adducendo, & referendo eiusmodi priuilegia. Primum priuilegium ad id concessum, post supradictum Clementem V. fuit Nicolai etiam V. & habetur in Monumentis Ordinis primæ impressionis fol. 30. & secundæ, fol. 114. concess. 249. & in Supplem. fol. 58. concess. 159. & refertur in Cumpendio, *verbo, communicare*, §. 4. qui quidem, *concessit Generalibus, & Prouincialibus, Ministris, & omnibus Confessoribus Ordinis Minorum, deputatis ad audiendas confessiones secularium, vt possint omnibus quarumcumque diœcesum, quorum confessiones audierint, sacratissimi corporis Dominici communionem dare, omni tempore, præterquam in die Resurrectionis Dominicæ.* Eamdem concessionem ad literam, fecit postea Sixtus IV. vt habetur in locis supradictis, quin uero, & Leo X. de nouo concessit id ipsum, quod Nicolaus V. & Sixtus IV. & declarauit, *quod licet audire confessiones secularium, non possint nisi in supradictis Breuibus nominati, ministrare tamen sacramentum Eucharistiæ, tempore concesso, posset quilibet Sacerdos Religionis.* Et circa id, quod dicitur de die Resurre-

Post supradictū Clemen. V. non [illegible] regularibus [illegible] priuilegia. quib. [illegible] sunt absque cuiusuis licentia. laicos [illegible] municare.

Mon. Ord. 1. impres. fol. 30. & 2. fol. 114. co. 249. Supp. fol. 58. concess. 59.
Comp. ver. communicare, §. 4.

Resurrectionis, declarauit, *quod non possit ministrari sacramentum Eucharistiæ, in die quo celebratur festum Resurrectionis, Domini nostri Iesu Christi dumtaxat, sine rectoris parochialis, aut Diœcesani licentia*. Ita habetur in Suppl. fol. 58. concess. 160. & refertur in Compendio, verbo, vbi supra, §. 9. Idem concessit postea Iulius II. prout habetur in Supple. fol. 11. concess. 43 pro Ord. Minimorum, & refertur in Compend. vbi supra, §. 13. Ex quibus cõstat, qualiter licitum sit Religiosis, atque Regularib quibuscumque, priuilegium communicationis habentibus, laicos, quorum audierint confessiones, communicare, ipsisque Eucharistiæ sacramentum ministrare. Et aduerto, quod pro familiaribus nostris, atque domesticis, & pro pauperibus in hospitalibus nostris degentibus, nulla per supradictum Clementem V. facta est reuocatio, aut prohibitio, & quod Religiosi existentes ibidem, sacramentum Eucharistiæ, quinimo, & omnia Ecclesiastica sacramenta, eisdem possent administrare, si ad id haberent licentiam, aut priuilegium, nam hoc expresse excepit prædictus Clemens V. à generali illa sua prohibitione, in fine eiusdem Clementinæ, in illis verbis, *sane Religiosis illis*, vsque. *nullum ex præmissis volumus quoad hoc præiudicium generari*. Sed circa supradicta priuilegia, est difficultas, quid intelligatur, atque intelligi debeat, per illa verba. *præterquã in die Resurrectionis Dominicæ*, & quid dicere voluerit postmodum, Leo X. declarando, *quod non possint ministrare sacramẽtum Eucharistiæ, in die, quo celebratur festum resurrectionis Domini nostri Iesu Christi, dumtaxat, sine Rectoris parochialis, aut Diœcesani licentia?* Circa quod quidem, multi multa dicunt, sed omissis varijs dicendi modis, & reb. omnibus intime pensatis, atque consideratis, hac de sequentem statuo Conclusionem.

Suppl. fo. 58. concess. 160.
Cõp. vbi sup. §. 9.
Supp. fol. 11. concess. 43.
Comp. vbi supra, §. 13.

Secunda Conclusio.

Per diem Paschatis, siue per diem Resurrectionis, intelligenda est communio paschalis, non quidem materialiter, sed formaliter, hoc est, prout præcepta est à lege, quæ statuit semel in Paschate communicare. Hæc Conclusio, atque sententia est Patris Suarez, 3. to. ad 3. par. D. Th. q. 80. art. 11. disput. 70. sect. 2. ibi, *sentio igitur veriorem opinionem*, vbi asserit nomine Paschatis, intelligi numerum illum quindecim dierum, à Dominica Palmarum, vsque ad Dominicam in Albis inclusiue, in quibus, ex decreto Eugenij IV. quolibet ipsorum dierum communicando, adimpletur præceptum, positum, *in c. omnis vtriusque sexus, de pœniten. & remissio.* Iuxta quam explicationem dico, quod illa communicatio Paschalis in dicto capitulo fieri præcepta, interdicta est Religiosis, & præceptum, vt non supradicto tempore laicos communicent, sine Rectoris parochialis, aut Diœcesani licentia; facta tamen tali communione, & adimpleto iam Ecclesię præcepto, licitum est ipsis sacramentum Eucharistiæ ministrare, siue id fiat prima die Resurrectionis, siue alio quocumque die. Vnde dico, quod vbi est consuetudo legitima, & præscripta, satisfaciendi supradicto præcepto, communicandi in quolibet Quadragesimæ die, non poterunt Regulares, & Religiosi, laicos communicare, quantum ad effectum adimplendi huiusmodi præceptum, etiam in die Cineris, sine Diœcesani licentia, nam quantum ad hoc, ille cẽsetur esse dies Paschatis, siue Resurrectionis: est (vt dixi) si voluerint ob deuotionem id facere, & postea, vt præceptum adimpleant, iterum communicare.

Die Paschatis nomine, in d. Clem. intelligenda est communio paschalis, & quæ Ecclesiæ præcepto fit satis.

Suar. 3. to. qu. 80. art. 11. dispu. 70. sect. 2.
c. omnis vtriusq; sexus, de pœn. & remiss.

[illegible] institutum, & præceptum fuit, vt saltẽ hoc tempore oues recognoscerent vultum sui prælati, atque pastoris.

Sed vlterius est difficultas, an sit aliquod priuilegium concessum, quo Regulares possint laicos communicare, etiam ipso die Paschatis, siue Resurrectionis? Et ratio dubitandi est, quia in Compendio Ordinis D. Hiero. §. 2. & 6. continetur, quod Nicolaus V. anno 1458. Pontificatus sui anno 4. quarto Kalend. Octobris, concessit Fratribus prædicti Ordinis, *quod deputati, uel pro tempore deputandi Confessores, in monasterio B. Mariæ de Guadalupe, sacramentum Eucharistiæ, quibuscumque personis, ad prædictum monasterium confluentibus, etiam in die Paschatis ministrare libere, & licite possint, Diœcesanorum, aut cuiuslibet alterius licentia minime requisita.* Quod vt ibidem dicitur, Paulus III. confirmauit etiam, & ampliauit, anno 1. sui Pontifica 13. Kalend. Februarij. vt fuit acceptum testimonio Illustrissimi Antonij cuiusdam Cardinalis, seu Pœnitentiarij Apostolici, *& quod sic præcepto Ecclesiæ satisfaciant, non obstantibus contrarijs quibuscumq;*. Quæ quidem Concessiones, quamuis (vt dictũ est) fuerint specialiter factæ, prædicto Monasterio de Guadalupe, tamen vt dicitur, per concessionem Pij IV. & Pij V. eæ & similes concessiones, factæ particularib. Monasterijs dicti ordinis, factę sunt postea communes, omnib. Monasterijs Ordinis, et si in his non militarent causæ, & rationes, propter quas fuerunt alijs concessæ, atque indultæ, vt dicitur in Cõpendio D. Hiero. Hoc supposito, atque præmisso, cum supradictum priuilegium, factum fuerit iam tonus dicti Ordinis, est opinio, atque sententia quorumdam Auctorum, quod ipso poterunt etiam vti, & frui, omnes Ordines, & Religiones Mendicantes, & alij qui priuilegium habent communicationis, & sacramentum Eucharistiæ ministrare omnibus Christi fidelibus in suis Ecclesijs, etiam in die Paschatis, siue Resurrectionis, & quod sic communicando, satisfaciunt ipsi laici Ecclesiæ præcepto. Nec prædictis, inquiunt, obstat, quod in multis Religionibus abhinc multis retro annis, seruata sit constitutio Leonis X. & aliorum Summorum Pontificum, præcipientium, atque statuentium, vt communio laicis non daretur in die Resurrectionis, siue in die Paschatis, ex quo videtur, quod per non vsum, sit sublata concessio prædicta, atque alia facta à Iulio II. de qua fit mentio in Monumentis Ordinis, in Suppl. fol. 11. conc. 43. qui circa hoc nihil dicit, & aliæ concessiones factæ Ordini D. Hieronymi: præsertim, cum Regularium priuilegia à summis Pontificibus non confirmentur, nisi quatenus sunt in vsu. Nam huic obiectioni, inquiunt, dici potest, quod confirmando Pontifices priuilegia, quatenus sunt in vsu, non reuocant, nec reuocare videntur, ea quæ non sunt in vsu, quia priuilegia sunt stricti iuris, atque in ipsis, non valet argumentum à contrario sensu, licet iure communi valeat in alijs, regulariter loquendo. Sicque illa non confirmando, quatenus sunt in vsu, relinquuntur alias, in suo robore, quod antea habebant: vnde cum prædicta priuilegia non fuerint expresse reuocata, videtur Auctoribus prædictis, quod suam vim & robur habent, etiam modo, cum Pius V. & alij summi Pontifices, generaliter omnia nostra priuilegia confirmauerint, cum clausula, *ex certa scientia, & de plenitudine potestatis*, per quam quidem clausulam confirmantur, & confirmari videntur etiam ea priuilegia, quæ per non vsum sunt abrogata. Prædictis omnibus accedere dicunt, quod Sixtus V. Pontifex Maximus in sua Bulla, vbi fecit etiam confirmationem, omnium priuilegiorum nostri Ordinis Minorum regularis Obseruantiæ, confirmauit ea ex certa scientia, & de plenitudine potestatis, ac subiecit, & non apposuit verba illa, *quatenus sunt in vsu* ex quo, secundum communem modum, prædictas clausulas interpretandi, videtur colligi, quod non solum dicta priuilegia confirmauerit, verum etiam & de nouo concesserit illa, ac per consequens de nouo visum fuit concedere, supradictum priuilegium Iulij,

D. [illegible]

Compend. Ord. D. Hieronj. §. 2. & 6.

Nota priuilegium, quod habent Monachi Or. D. Hiero. Hispaniæ residentes in conuentu dominæ nostræ de Guadalupe.

Supplem. fol. 11. conc. 43. Compen. ver. communicare, §. 13.

Iulij, II. factum Fratribus Minimis, & illa alia, quæ concessa fuerunt prædicto Ordini D. Hieronymi, in quibus nulla facta fuit exceptio de die Paschatis: & cum prædicta priuilegia Ordinis D. Hieronymi, tam sint recenter concessa, videtur etiam, quod non possit allegari contra ea, non vsus, seu derogatio per non vsum, qui legitimam inducat præscriptionem, præsertim cum non vsus minime præiudicet ignorantibus, & talis non vsus ex ignorantia priuilegiorum fuerit introductus, in dictis Religionibus. Hæc dicunt Doctores supradictæ opinionis, quos honoris, & reuerentiæ causa hic referre, aut nominare nolui.

Sed quamuis prædicta omnia, stando in puncto iuris, ac secundum communem Doctorum doctrinam, qui agunt de priuilegiorum interpretatione, & declaratione, vtcumque verum habeant, contrarium credo esse tenendum, propter scandalum. Vnde resolutiue dico, quod cum secura conscientia, & absque maximo peccati periculo, atque etiam excõmunicationis, Fratres Mendicantes, priuilegium habentes communicationis, vti non possunt modo, supradictis priuilegijs, neque communicare laicos, in die Paschatis, neque oportet id vllo modo facere, nec prædicta priuilegia publicare, cum Curati id nimis ægre ferant, & Episcopi quammaxime contradicant, & nolint circa hoc, eisdem aliud priuilegiũ suffragari, nisi solummodo supradictum Leonis X. vbi excipitur dies Paschatis, seu Resurrectionis, atque in eo sibi interdicitur laicos communicare. Et hæc dicta sufficiant pro isto Art.

ARTICVLVS III.

Vtrum deficiente Parocho, & vrgente existente aliqua necessitate, Religiosi possint infirmos communicare, in mortis articulo, sine Parochi speciali licentia, & priuilegio?

Nau. in Manua. c. 21. nu. 52.

HAc in re Doctores inuenio inter se contrarios atque diuersos. Nauar. in Manuali, cap. 21. nu. 52. expresse dicit, quod Religiosi, & alij Sacerdotes, non possunt sine Parochi licentia expressa, vel tacita, aut priuilegio, etiam extra Quadragesimam, aut Pascha, in infirmitate, siue mortis articulo, quempiam communicare, seu Eucharistiæ sacramentum alicui ministrare. Ad quod adducit Cardinalem, *in clem. 1. de priuileg. q. 1.* & Syluestrum, *verbo excommunicatio, 7. excommunicatione 14. §. 3.* & ait, ꝙ contrarium facientes peccant mortaliter, nisi ignorantia eos excuset, quodque qui absque tali licentia ministrat, si est Religiosus, remanet excommunicatus *per supradictam clementinam primam de priuilegijs.* Sed nihilominus sententia Nauarri, quantum ad infirmos attinet, & loquendo de mortis articulo, alijs Auctoribus non infimæ qualitatis, videtur scrupulosa, atque nimis rigorosa, neque communiter tenetur. nam inquiunt, in tali casu, esse videtur generalis Parochianorum licentia præsumpta, & hoc sufficit ad hoc, vt quilibet Sacerdos etiam Religiosus, absque peccati, seu excommunicationis periculo, possit id facere. Et quia hæc sententia est magis pia, pro ea sequentem statuo Concl.

Card. clem. 1. de priuil.

Syln. ver. excõic. 7. excom. 14. §. 3.

Conclusio.

In casu vrgentis necessitatis, siue infirmitatis, & existente mortis articulo, deficient. parocho, licitum est cuilibet sacerdoti absq; ipsius licentia, & priuil. infirmũ, seu iã morientem communicare.

In casu vrgentis necessitatis, siue infirmitatis, & existente mortis articulo, deficiente Parocho, probabile est, licitum esse cuilibet Sacerdoti, absque ipsius speciali licentia, & priuilegio, infirmum iamiam morientem communicare, idq; facere possunt citra omne peccatum, & periculũ excõmunicationis, etiam si sint Religiosi. Probatur hæc Conclusio, nam si propter aliquam rationem, & causam, id fieri non posset, maxime quia actus cõmunicandi, & ministrandi Eucharistiæ sacramentum (vt supra dictum est) de iure communi, requirit iurisdictionem, & sine priuilegio fieri non potest, nisi à proprio Parocho, seu ab alio, ipsius licentiam habente, idque præsertim in die Paschatis, vbi etiam cum priuilegio fieri prohibetur, per supra allegatam Constitutionem Leonis X. & aliorum summorum Pontificum, & quia casus communicandi infirmos, in articulo mortis existentes, videtur similiter reseruatus proprijs Parochis, cum sit actus diuini præcepti adimpletiuus, de communicando in articulo mortis: sed hæc ratio non ita premit, vt cum maximo fundamento, cõtrarium dici, aut affirmari non possit: ergo tantum. Cõsequentia est legitima. Probo minorem, nam in tali casu, vrgens necessitas, cum aliqualiter videatur extrema, dum vt supponitur, instat periculum mortis, & haberi non possit præsentia Parochi, aut postulari ipsius licentia, dispensare videtur in hoc, quod quilibet Sacerdos, licite possit viaticum dare infirmo, siue sit Religiosus, siue non, id, quod & facere tunc videbitur ex licentia, saltem rationabiliter præsumpta, eiusdem Parochi, de quo nullatenus est dubitandũ, siue præsumendum, velle ipsum, quod eius parochianus, sine viatico moriatur, & sine perceptione Eucharistiæ sacramenti discedat. His omnibus addi potest, quod quando Parochi voluntas, adeo esset iniqua, & iniusta, vt de ea cõtrarium colligi, aut constare posset, adest in dicto casu, seu adesse videtur, saltem voluntas Episcopi, aut summi Põtificis, omnium summi, & supremi Parochiani, etiam rationabiliter præsumpta, de quibus non solum potest, quinimo debet præsumi, quod & idipsum velint in tali casu: ergo id facere absque vllo priuilegio, & sine Parochi licentia, non erit illicitũ. Quod etiam, hac ratione confirmatur à simili, nam iure communi, concessa est cuilibet simplici Sacerdoti licentia, vt in absentia Parochi audire possit cuiuslibet confessionem, in articulo mortis existentis: ergo, & eodem iure, licitum erit etiam cuilibet, eadẽ necessitate vrgente, & proprio Parocho non existẽte, supradictum infirmum communicare, eiq; sacramentum Eucharistiæ præbere. Nam quamuis Eucharistiæ sacramentum, non sit ita simpliciter ad salutem necessarium, ac Pœnitentiæ, est tamen valde necessarium: licet etiam necessitas sumendi ipsum, non sit extrema, est tamen valde grauis, & quammaxime consolatoria decedentibus, atque in articulo mortis existentibus, habere viaticum, & hoc sufficit, vt absq; omni priuilegio, & Parochi licentia, cum sola voluntate interpretatiua, & rationabiliter præsumpta, ipsius Parochi, aut Episcopi, seu summi Pontificis, vel etiam communis iuris (ꝙ in tali casu dispẽsare videtur) id facere, sit licitum. Qui huic sententiæ, & opinioni adhærent, dicunt, quod supradicta omnia procedunt, loquendo sine priuilegio, quidquid dicat Sot. in 4. dist. 12. quæst. 1. art. 11. §. 2. dicimus. & pater Suarez, 3. to. ad 3. par. D. Thom. q. 82. art. 3. disputatione 72. sect. 2. dubio vltimo, & Emmanuel to. 1. quęst. 56. art. 4. & 5 nam loquendo cum priuilegio, & iuxta concessiones supradictas, nulla prorsus est difficultas, nam Leo X. & alij summi Pontifices, nullum casum reseruarũt, aut exceperunt, nisi solũmodo diem Paschatis prędictum, &, vt communiter habetur in iure, casus exceptus, firmat regulam in contrarium. Nec inquiunt, valet dicere, quod excipiatur etiam communio, in articulo mortis, cum sit præcepti diuini cuiusdam adimpletiua. nam hoc non obstat, quominus in casu extremæ necessitatis, deficiente Parocho, id fieri possit, propter rationes fortissimas supradictas.

prædictas. In hac tantorum Doctorum controuersia, atque diuersitate, nolo ego iudicem agere, sat sit easdē impræsentiarum retulisse, & dixisse, quod Conclusio posita, videtur magis pia, & est satis probabilis. Hactenus de isto Articulo.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Sacerdotes seculares, in nostris Conuentibus celebrantes, Sacramentum Eucharistiæ secularibus ministrare possint?

Respondetur per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

Seculares presbyteri, in Ecclesijs Mendicātium celebrantes, de Prælati, siue Sacristæ licentia, bene possunt secularibus Eucharistiæ sacramentum ministrare.

Presbyteri seculares, in Ecclesijs Mendicantium celebrantes, licite possunt de eorumdem licētia, hoc est, Prælati, siue Sacristæ, vtriusque sexus fidelibus, Eucharistiæ sacramentum ministrare. Probatur hæc Conclusio ex priuilegio Iulij, II. concesso Fratribus Ordinis Minimorum, quod habetur in Suppl. fol. 11. concess. 43. vbi *concessit Fratribus Ordinis Minimorum, vt in Ecclesijs suis, quoties opus fuerit, possint ministrare, & ministrari facere sacramentum Eucharistiæ, curialibus, mercatoribus, peregrinis, & transeuntibus, ac alijs quibuscumq; personis*. Habetur in Compendio *verbo communicare*, §. 13. in quibus prædictis verbis, dum dicitur, *ministrare, aut ministrari facere*, plene datur intelligi, quod id etiam possunt committere alijs Sacerdotibus secularibus, in nostris domibus ministrantibus. Et quamuis Collector priuilegiorum, *verbo, communicare*, §. 13. aduertat, postmodum præfatam concessionem esse modificatam, pro foro exteriori, per Leonem X. in Concilio Lateranense, prout habetur ibidem, §. 10. Hoc tamen nō obstante, inquit, quod licite dicto priuilegio vti possunt Fratres Mendicātes, in foro conscientiæ, quia idem Leo postea, quodam suo viuæ vocis oraculo, reualidauit, ac de nouo concessit omnia, quæ per huiusmodi Concilium de nostris priuilegijs fuerunt restricta, atque reuocata. Sicque communiter obseruatur in praxi, & ita tenet Pater Medina Dominicanus, in sua instructione Confess. libr. 1. c. 11. §. 3. & Enriquez. 2. to. de Eucharist. lib. 7. num. 1. littera cc. & Cordub. in addi. ad Compen. *verbo communicare*, qui omnes asserunt, quemlibet Sacerdotem secularem, in nostris domibus celebrantem, de licentia Prælati, siue Sacristæ, posse Christi fidelibus, Eucharistiæ sacramētum ministrare, idemq; possunt in Monasterijs nostrarum Monialium sanctæ Claræ, aut Conceptionis de licentia Abbatissæ, sub cura Fratrum Minorum existentium, cum illis etiam sint concessa omnia nostra priuilegia, per Sixtum IV. & Leonem X. vt suo proprio loco dicemus.

Suppl. fo. 11. concess. 43.
Comp. verb. communicare, §. 13.
Comp. vbi supra, §. 10.
Medi. in sum. li. 1. c. 11. §. 3.
Enriquez, 2. to. de Eucharistia, lib. 7. nu. 1. lit. cc.
Cordub. in addit ad Comp. verbo, communicare.

Difficultas.

Sed difficultas est, an sit necessum, quod huiusmodi presbyteri seculares, sint expositi, & approbati ab Episcopo, vt in nostris domibus possint ijsdem Eucharistiæ sacramentum ministrare? Quidam dicūt, quod sic, & quod talis administratio non potest cōmitti, nisi Sacerdotibus ab Episcopo expositis, & approbatis, iuxta formam Concilij Tridentini. Qua de re videndus est Suarez, 3. tom, ad 3. p. q. 82. art. 3. disput. 72. sect. 2. Sed alij dicunt, quod loquendo in rigore, id non est necessarium; nam Concilium prædictum solummodo loquitur de expositione, & approbatione pro sacramentali confessione, vt ex ipsius verbis expresse constat, & cum lex illa, quodammodo, sit odiosa, quatenus limitat, atque restringit, alias concessam iurisdictionem, potius est restringenda, quam amplianda. Probant id præterea, quia, inquiunt, non est eadem ratio de sacramento Pœnitentiæ, & administratione Eucharistiæ, quia in illo administrando, multo maior sufficientia requiritur, quam in isto, quod solummodo consistit in applicando sacramentum consecratum, ad vsum recipientis, siue communicantis. Hac in re nolo ego ferre iudicium, sat sit hoc hic incidenter dixisse. Videatur hac de re Suarez loco supradicto. Et hactenus de hoc Articulo.

Suar. 3. to. q. 82. ar. 3. disput. 72. sect. 2.

ARTICVLVS V.

Vtrum Episcopi possint agere contra Religiosos, qui sacramentum Eucharistiæ, & alia sacramenta, in supradicta Clementina prohibita, sine Parochorum licentia administrauerint?

Respondetur huic Articulo per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

Certissimum est, omnique dubio procul, quod Episcopi possunt agere contra Religiosos supradictos, qui Eucharistiæ, Extremæ vnctionis, & Matrimonij sacramenta, prædicto modo ministrauerint, aut ministrare præsumpserint. Hæc Conclusio non aliter potest probari melius, quam referendo verba eiusdem Clementinæ, *Religiosi, de priui. & excess. priuilegiatorū*, vbi hac de re agendo dicitur, quod *tenentur facultas locorum Ordinarijs, postquam eis de hoc constiterit, vt prædictos Religiosos excommunicatos, faciant publice denunciari, donec de absolutione ipsorum eis fuerit facta fides, nullo Religiosis eisdem super hoc exemptionis, vel alio priuilegio suffragante*. Verba sunt expressa dictæ Clemētinæ. Sed adnotare oportet, verbum illud, *præsumpserint*, quod secundum communem sententiam, audaciā, atque temeritatē designat, & sonat. Quod non contingit in eo, qui prædicta faceret, non quidem ex præsumptione, sed ex ignorantia, putando id sibi pro tunc licere, aliqua ratione, vel ex ratihabitione, & licentia Parochi, rationabiliter præsumpta, quo quidem casu, secundum Caietanum, & cōmunem Doctorum sententiam, excommunicatio minime incurritur, neque Episcopi in tali casu contra huiusmodi, iuste possent agere. Oportet tamen Religiosos ipsos, id probare, aut aliqua iusta ratione, & causa, se excusare, & onus probandi incumbit illis, nam qui dicit, probare tenetur, secundum communem regulam iuris. Vnde infertur, quod Episcopi prædicti, possunt agere contra Religiosos, prædicta sacramenta administrantes, & asserentes, se ad id habere licentiam, siue priuilegium, & compellere eos, vt ipsum exhibeant, ac rationem facti reddant. Quod & probatur, quia si id non possent, maxime ex eo esset, quia tenerentur eis credere, dicentibus, & asserentibus, se habere tale priuilegium: sed non tenentur id facere, aut eis credere, nisi illud ostendant, alias pateret via multis dolis, & fraudibus; ergo intentum, &c. Hoc etiam tenet expresse Innoc. *c. ex parte, de verb. significat.* vbi inquit, quod quando exemptio non est notoria, debet priuilegium ostendere, qui dicit se illud habere, & esse exemptum. Quam doctrinam sequuntur omnes communiter scribentes, nec hoc expostulando, Episcopi ipsi dici poterunt excedere. Sed hoc nihilominus non obstante, sit secunda Conclusio.

Episcopi bene possūt agere contra Religiosos, qui contra formā prædictæ Clem. secularibus sacramēta ministrauerint.

Innoc. in c. ex parte, de verb. signif.

Vbi exemptio non est notoria, prælati quando debent ostendere, qui asserit se esse exemptum.

Secunda Conclusio.

Si notoria est exemptio, Episcopus inique ageret expostulando, & petendo priuilegium.

Tam notoria, & clara esse potest Religiosorum exemptio, & ipsorum priuilegiorum licentia siue facultas administrandi Eucharistiæ sacramentum, & alia

& alia in supradicta Clementina prohibita, vt Episcopi expostulando priuilegium, & petendo rationem, & causam prædicti ministerij, rationabiliter dicantur excedere, atque iniuste agere. Declaratur conclusio hoc modo, quod si (verbi gratia) Episcopus alicuius ciuitatis, vellet modo se intromittere in res, & personas Religiosorum, nostri Sacri Ordinis D. Francisci, aut sancti Dominici, seu aliorum, notorie exemptorum, atque de ipsis dijudicare, prætendendo, esse sibi subditos, & subiectos, & expostulando ab eis exemptionis priuilegium, certum est, quod in tali casu excederet, atque iniuriam illis irrogaret, cum adeo sit notoria, & clara prædictorũ Religiosorum exemptio, vt nullam posset prædictus Episcopus iustam ignorantiam allegare. Hæc Conclusio sic explicata, est Henrici, Innocentij, & Ioann. Andreæ, *in d. c. ex parte, de verb. signif.* vbi dicendo, quod quando exemptio, aut priuilegium non est notorium, ostendi debet, à contrario sensu dicere, atque affirmare videntur, quod vbi est notorium, nec debet ostendi, nec vero peti. Sed quid si Religiosus ostendat priuilegium, per quod sacramenta administrat, atque administrare posse præsumit, contra prædictam Clementinam, & Episcopus dubitet, an valeat dictum priuilegium, & an per illud sit derogatum Clementinę, quid in tali casu est faciendum? Respondeo, & sit tertia Conclusio.

Henriq. Innoc. & Ioan. Andr. in d. c. ex parte, de uerbo. signif.

Tertia Conclusio.

Quid Prælati, & Episcopi debeant facere in casu, quo dubitant de alicuius exemptionis priuilegio.

Episcopus etiam in tali casu, non potest agere cõtra Religiosos exemptos, impediendo eis sacramentorum administrationem, sed tenetur, vel simpliciter obedire, non resistendo Superiori, nempe summo Pontifici, aut adire, & consulere eadem de re prædictum summum Pontificem, aut ipsius Illustrissimum, & Reuerendissimum Nuntium. Hæc Conclusio est certa, & manifesta, & quæ communiter tenetur à Doctoribus, & probatur primo, quia si in tali casu licitum esset Episcopis, resistere, & impedire Religiosis exemptis Sacramentorum administrationem, maxime, quia credit, quod administrant ea sine licentia: sed non id in dicto casu contingit, nam agendo cum licentia Superioris, semper in tali licentia intelligitur licentia inferioris inclusa, ergo intentum. Secundo probatur Conclusio, nam in sua propria causa, nemo potest, aut debet, esse simul actor, & iudex, vt tenet communis sententia *in supradicto cap. ex parte*, sed si Episcopus prædictus de facto, quia nempe dubitat de validitate priuilegij alicuius, ageret contra priuilegiatum, priuilegium ostendentem, eique impediret sacramentorum administrationem, iam in sua propria causa, se simul actorem, & iudicem exhiberet: ergo id sibi facere non licet. Eo vel maxime, quia difficultas, quæ oriri posset circa priuilegium, & ipsius validitatem, vel esset de eo, quod sit vitiatum, aut subreptitium, vel quod iam cessauerit, aut quod per illud, ius commune non sit sublatum, vel quod non sic, neque sic, sed sic, vel aliter debet intelligi; sed in his omnibus, non spectat, neque pertinet ad Episcopum id dijudicare, cum illius tantummodo sit legem interpretari, cuius est, illam condere: ergo Episcopi in tali casu, contra Religiosos non possunt agere, ita tenet communis resolutio Doctorum *in d. c. ex parte*, & Imola, *in Clementina, Abusionibus, de pœnitentijs, & remissionibus*, vbi inquit, quod Episcopus non potest iudicare, de priuilegijs Papæ, & quod de aliquo priuilegio, aut de ipsius validitate si dubitet, consulat Romanum Pontificem. Id, quod & Clemens IV. expresse determinauit, pro Ordinibus Mendicantib., vt habetur in Monumentis Ordi. 1. impress. fol. 30.

Doctores in d. c. ex parte.
Imola in cle. Abusionibus, de pœni. & remiss.
Mon. Ord. 1. impress. f. 30. & 2. fo. 31. conc. 31.
Comp. verbo, priuilegium, §. 5.
c. nemo, 2. q. 1.

& secundæ fol. 31. conces. 31. & refertur in Compen. *verbo, priuilegium, §. 5.* interdicendo Episcopis prædictis, de priuilegijs eorum iudicare, aut ipsa interpretari, nisi in ampliorem, atque fauorabiliorem partem; ergo Religiosi in tali casu, non possunt ab Episcopis excommunicari, aut declarari eos excommunicatos per Clementinam supradictam, quousq; à superiori determinetur, sua priuilegia esse inualida, aut subreptitia, & vim non habere: quod si per petam id fecerint, ac de facto eosdem excommunicauerint iniuste, iuste puniuntur, iuxta sacros canones, *per cap. nemo. 2. qu. 1.* vbi agitur de pœna iniuste aliquos excommunicantium. Quod igitur faciendum est in supradictis casibus, est, quod Domini Episcopi adeant Superiorem, prædictorum Religiosorum, qui est, vel summus Pontifex, aut ipsius Illustrissimus Nuncius Apostolicus, singulis in partibus respectiue constitutus, ad decidendas, atque determinandas, huiusmodi lites, & causas, vt ipse determinet, atque declaret, quid in casu talis dubij faciendum sit, & eorum determinationi, & decreto est standum. Hactenus de isto Articulo.

ARTICVLVS VI.

Vtrum Religiosi in partibus Indiarum existentes, & administrantes Sacramentum Eucharistiæ, & alia Ecclesiastica sacramenta, de licentia Hispaniarum Regum, in id auctoritatem habentium, incidant in excommunicationem, supradictæ Clementinæ, & contra ipsos Episcopi possint agere, declarando eos esse excommunicatos?

VT quod quæritur in præsenti Articulo, liquidum, atque perspicuum fiat, præmittere oportet, qua auctoritate, & potestate prædicti Hispaniarum Reges, Religiosos supradictos ad prædicta loca mittant, facultatem etiam ipsis concedendo, & commendando, vt Ecclesiastica sacramenta ibidem administrare possint, & interdum, vt Curatorum locum teneant. Et dico, quod supradicti Reges, non id faciunt, sua auctoritate, & potestate ordinaria, vtpote qui compertum habeant, quod ipsa de per se, non se extendit ad spiritualia, & quod rerum omnium spiritualium dispositio, tantummodo, ad Romanum spectat Põtificem, sed faciunt id ex delegatione, & speciali cõmissione, eorumdem Romanorum Pontificum, qui attendentes, ad spirituale augmentum fidelium, atque infidelium existentium in illis partibus, supradictos Reges, suos legatos, & commissarios fecerunt, atque constituerunt, & dominia illorum Regnorum illis concesserunt, cum plenaria potestate administrandi in ipsis, & disponendi, non solum temporalia, verum ẽt spiritualia, ad supramemoratum finem, vt fideles ibidem existentes, conseruarentur, & augmentarẽtur, infideles aũt conuerterentur, & tanq̃ oues sine voce balãtes, ad Ecclesiæ gremiũ reducerẽtur. Sicq. facultatẽ illis fecerũt, mittẽdi ad supradicta loca, & regna, quoscumque voluissent, Fratres ex Mendicantibus, Prædicatores, & Cõfessores, & ministros idoneos, ad prædicandum, & confessiones audiendum, & peragendum animarum curam, & omniũ spiritualium rerum executionem. Hoc, vt dicitur, illis primus concessit Alexander VI. quod & similiter omnes sui successores fecerunt, & hoc iure vtuntur, quando supradictos Religiosos mittunt, tamquam veri hac in re, Sedis Apostolicæ delegati, & Vicarij. Quo tamquam certo, atq; indubitato præmisso, proposito Articulo per sequentes respondeo Conclusiones.

Qua auctoritate, & potestate Hispaniarũ Reges religiosos mittant ad Indos administrandum, eisdẽ sacramenta, & interdũ vt Curatorum locum teneant.

Prima

Prima Conclusio.

Religiosi in Indiarũ partib. existentes de licẽtia Hispaniarum Regum, bene possũt ibidem Ecclesiastica ministrare sacramenta, absque vllo excommunicationis periculo.

Religiosi, qui in prædicto nouo Orbe, & Indiarum partibus, de licentia Hispaniarum Regum, fidelibus ibidem existentibus, & infidelibus ad fidem se conuertentibus, Ecclesiastica sacramenta administrant, nullo modo incidunt in excommunicationem, positam in dicta Clementina, quamuis id faciant sine licentia Parochorum, secluso omni alio priuilegio. Probatur hæc Conclusio, primo ex supradictis, quia id faciunt de licentia, & speciali mandato, auctoritatem habentis, nempe, vt Legati summi Pontificis, quales in proposito casu, vt dictum est, sunt Hispaniarum Reges: sed si supradicti Religiosi, id facerent de licentia summi Pontificis, aut sui Legati, siue Episcopi, certum est, quod non inciderent in supradictam excommunicationem: ergo nec modo incidunt, facientes illud de licentia ipsorum delegati. Confirmatur Conclusio, nam excommunicatio supradictæ Clementinæ, non fertur nisi in administrantes prædicta sacramenta, sine licentia Presbyteri parochiani: sed summus Pontifex (vt tenet communis sententia) est generalis, atque vniuersalis, Presbyter parochianus, & Prælatus totius Orbis, cui subsunt omnes fideles actu, infideles autem in potentia, cuius; et, Hispaniarũ Reges (vt præmissum est) sunt Vicarij, & delegati: ergo de ipsorum licentia prædicta administrando, Ecclesiastica sacramenta, non possunt dici ea ministrare, sine licentia parochiani, aut Episcoporum, quidquid alias aliqui Episcopi ibidem existentes proclament. Quod vero in supradictis Regnis, & Indiarum partibus, prædicti Religiosi id faciant de licentia, & mandato supradictorum Hispaniarum Regum, adeo certum est, vt non indigeat probatione, cum ipsi eos mittant suis expensis, & dent illis Regias litteras ad hoc, & licentiam, & facultatem, vt Religiosi Mendicantes, in illis populis, ædificent domos, & Monasteria, pro sua continua habitatione, & maneant ibi, ad exonerandum Regum prædictorum conscientias, ministrando fidelibus, & infidelibus (respectiue) Ecclesiastica sacramenta, idque totum, & multa alia, quæ breuitatis gratia, facio missa, faciunt ex concessione, delegatione, & commissione summorum Pontificum. Vnde fit perspicuũ, quod in supradictam excommunicationem minime incidant prædicti Fratres.

Secunda Conclusio.

Episcopis nullo omnino irrogatur iniuria, ex eo, quòd Religiosi in Indiarum partibus existentes, de licentia prædicta ministrent ibidem Ecclesiastica sacramenta.

Ex hoc, quod supradicti Reges, prædictos Religiosos, ad huiusmodi partes, & regna mittant cum potestate, & facultate administrandi Ecclesiastica sacramenta, nulla Episcopis, ibidem existentibus, irrogatur iniuria, quinuero proprium ipsorum agitur negocium, si res penitus introspiciatur, & rectum ipsi zelum habeant, atque vti par, est animarum salutem, & Ecclesiæ augmentum, non vero quæ sua sunt, procurent, & quærant, sed quæ Iesu Christi. Hæc Conclusio est adeo, certa, & clara, vt probatione fere nulla indigeat. nam ipsi Religiosi, qui à prædictis Regibus in dictum munus, & officium mittuntur, sunt eorumdem Episcoporũ quasi Coadiutores, illisque quammaxime inseruiunt, eosdem adiuuando, in cultu vineæ Domini, & exonerando eorum conscientias, grauatissimas, & onustissimas incomportabili, & grauissimo onere, sed præterea ipsimet Reges, qui prædictos Religiosos mittunt, eosdem Episcopos etiam mittunt, ad id munus illos præsentando, quamuis postea à summo Põt. confirmentur. Vnde nec de hoc vllo modo possunt conqueri, cum id ante, plane rescierint, atque vt dicitur, scienti, & volenti nulla omnino fit iniuria.

Vnde dico, quod qui Episcopi in hac parte resistũt, aut contradicunt, prædictorum Regum mandatis, & in his, Religiosis supradictis vexationem faciũt, iniuriamue irrogant, grauissime peccãt, & perinde faciunt, ac si obuiarent, & contradicerent ipsi summo Rom. Pont. cuius in hac parte vices gerunt. Eo vel maxime, quia id facere vergit in iniuriam, atq; offendiculum neophitorum, & denuo conuersorum, qui Religiosos communiter habuerunt, habentque hucusque, in quammaxima reuerentia, admiratione, & sanctitatis non vulgaris existimatione, occasionem præbendo ipsis, concipiendi de illis sinistram opinionem, & existimandi, quod in suo ministerio, non recte ipsi se gerunt, quod in re adeo graui, tantique momenti, non esse poterit sine culpa mortali.

At contra supradicta, poterit quis illatum partiũ Episcopus obijcere, quod hoc esset verum, loquendo de illis primis ministris, & Religiosis, qui missi fuerunt ad supradictas Indiarum terras, antequam ibidem essent creati Episcopi, & constituti Curati, quia tunc non erant Parochiales presbyteri, à quibus supradicta sacramenta administrari possent, at modo (dicit) cessat hæc ratio, cum tot, ac tanti sint Episcopi, tot parochiales Presbyteri, qui idipsum possint efficere: ex quo proinde fieri videtur consequens, quod sine ipsorum licentia, nullo modo sit licitum, nunc à Religiosis prædictis, eiusdmodi administrari sacramenta, & quod aliter faciendo, in excommunicationem supradictæ Clementinæ incidant. Sed huic obiectioni, facile respondetur, dicendo, quod nihil valet; nam adhuc durat legatio prędicta supradictorum Regum, facta sibi à summis Pontificibus, & obligatio mittendi ministros prædictos; nam vt Christi Domini verbis vtar, ibidem, *Messis est quidem multa, operarij autem pauci, vnde & rogare quammaxime etiam modo oportet, dum messis tempus est, vt mittat operarios in messem suã.* Luce. 10. Quamuis enim prædicti Episcopi, & Parochiani Presbyteri, ibidem existentes. pro suo quisque munere in Domini vinea strenue laborent, adhuc tamen superest, quod Religiosi Dei zelo deducti efficere queant, cedatque id in maximum commodũ animarum fidelium, & infidelium, atque in magnam Dei gloriam, & vtilitatem totius Ecclesiæ, & particulare obsequium Hispaniarum Regum. Neque allegare possunt, prædicti Domini Episcopi, quod cessat ratio legationis ipsorum, & quod non manet, & durat iam prædictum priuilegium; nam iuxta communem iuris regulam, beneficiũ à Principe concessum, semper debet permanere, ac durare præsumitur, & vbi priuilegium non limitatur, semper intelligitur esse perpetuum, vt tenet gloss. *in c. fin. de priuileg.* præterquam quod, Regalia priuilegia in dies confirmantur à summis Pontificibus superuenientibus. Vnde concludendo dico, quod Episcopi contrauenientes, supradictorum Religiosorum, seu potius Regum, priuilegijs, propria auctoritate, & peccant, & sunt ipso iure excommunicati, excommunicatione Papali, sibi reseruata, à qua non possunt absolui, nisi à Romano Pontifice, vel de licẽtia Prælatorum, ipsorum Religiosorum, ad quos spectat. Nam Leo X. in priuilegio, vbi concessit supradictis Religiosis, quod possint prædicta sacramẽta neophitis ministrare, quod habetur in Monumentis Ordinis, sub excommunicationis pœna, ipso facto incurrenda, præcipit, vt nullus id sibi impediat, impedireve audeat, directe vel indirecte, quocumque quæsito colore. Videant proinde, prædicti Episcopi, & Curati quid faciant. Et hactenus de isto Articulo.

Vbi priuilegium non limitatur, semper intelligitur esse perpetuum.

glo. in c. fi. de priuileg.

V ARTI-

ARTICVLVS VII.

Vtrum ad administrandum Eucharistiæ sacramentum, & alia Ecclesiastica sacramenta, prohibita in supradicta Clementina sufficiat licentia Parochi excommunicati?

Respondetur per sequentes Conclusiones.

Conclusio.

Ad administrandum Eucharistiæ sacramētū, & alia Ecclesiast. sacramenta, non sufficit licentia Parochi excommunicati.

AD administrandum Eucharistiæ sacramētum, & alia Ecclesiastica sacramenta, non sufficit licentia Parochi excommunicati; vnde, qui cū tali licentia prædicta sacramenta ministrauerint, incidunt in excommunicationem supradictę Clementinæ, nisi forsan eos ignorantia excuset, atque faciāt bono zelo, & animo ducti, existimātes prædictum Parochum non esse excommunicatum, aut eo non obstante, prædictam licentiam potuisse sibi dare. Hæc Conclusio est certa, & manifesta, nam vt ex supradictis constat, ad administranda prædicta sacramenta, necessario requiritur Parochi licētia: sed hanc licentiam Parochus excommunicatus, nō potest dare, & si eam dederit, de facto nulla est, argumento iuris, *in l. quoties ff. qui satisdare cogantur*: ergo, &c. Quod vero prædictus Parochus excommunicatus, huiusmodi licentiam non possit dare, probatur manifeste, quia caret, estque priuatus, omni iurisdictione, vt constat *ex cap. ad probandum, de sent. & re iud.* quo fit, vt si ipse per se, huiusmodi munera non potest obire, neque etiam ipsa alteri demandare, aut commendare, cum id etiā spectet ad iurisdictionem, vt habetur *in l. Imperium, ff. de iurisdictione omnium Iudicum*, Est igitur talis delegatio nulla, & sic qui cum illa, supradicta sacramēta administrat, sine vlla prorsus licentia visus est ea ministrare; ac proinde in excommunicationem supradictæ Clementinæ incidet, nisi ipsum excuset ignorantia (vt dictum est) qua existente, nō erit excommunicatus, nam vt inquit Nauarr. in Manuali ca. 27. num. 102. supradicto, excommunicatio non ponitur, nisi contra præsumentes, & sic vbi cessat pręsumptio, cessat & ipsa excommunicatio. Hactenus de isto Articulo.

l. quoties, ff. qui satisd. cog.

c. ad probandum, de sent. & re iud.

l. Imperium, ff. de iuris. omn. Iud.

Nau. in Man. c. 27. nu. 102.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum Diaconus siue sit secularis, siue Religiosus, Eucharistiæ sacramentum possit administrare?

Respondetur per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

Quamuis communiter, & regulariter loquēdo ministratio Sacramenti Eucharistiæ ad Sacerdotes pertineat, nihil ominus in casu necessitatis, id et potest committi Diaconis.

QVamuis communiter, & regulariter loquendo, ministratio sacramenti Eucharistiæ, ad Sacerdotes solummodo pertineat, nihilominus tamen in casu necessitatis, id etiam potest committi Diaconis. Hæc Conclusio est expressa D. Thom. 3. p. q. 82. art. 3. & in 4. d. 13. q. 1. art. 3. quam etiam tenent Ricard. Durand. Palud. & omnes communiter DD. Scholastici, loco supracitato, & Soto, vbi hac de re agit, & Summistæ, *verbo, Eucharistia, & verbo, Communio*, & probatur primo ex Concilio generali Niceno, cano. 14. & ex Arelaten. cap. 15. & Carthag. 4. c. 38. vbi habetur, *Diaconos in necessitate, & iussu Presbyteri, supradictum sacramentum posse ministrare*. Sed specialiter probatur Conclusio ex facto, & historia D. Laurētij Diaconi, qui, vt ibi refertur, martyrij sui tempore, dixit B. Sixto summo Pont. *Quo progrederis sine filio pater? quo Sacerdos sancte sine diacono properas? tu numquam sine ministro sacrificium offerre consueueras: experire, vtrum idoneum ministrum elegeris, cui commisisti Dominici sanguinis dispensationem* quæ verba tractans D. Thom. loco supracitato, in solutione ad primum, inquit, quod Diaconus: quasi propinquus Ordini sacerdotali aliquid participat de eius officio, vt. s. dispenset sanguinem, non aūt corpus nisi in necessitate, & iubente Episcopo, vel Presbytero. Cuius differentię duplicē reddit rationē, & causam, primā quidē quia sanguis continetur in vase, vnde nō oportet, quod tangatur à dispensante, sicuti tangitur corpus. Secundam, quia sanguis designat redēptionem à Christo in populum deriuatam, vnde & sanguini admiscetur aqua, quæ significat populum, & quia Diaconi sunt medij inter Sacerdotem & populum, magis conuenit Diaconibus, dispensatio sanguinis, quam dispensatio corporis. Hæc D. Tho. vbi supra. Sed Sotus in 4. dist. 13. qu. 1. artic. 4. concl. 2. alia procedit via, & dicit, quod in primitiua Ecclesia erat solitum, cum communicabat populus, & Sacerdos non posset toti multitudini corpus, & sanguinem ministrare, & porrigere, vt Diaconus vadens post ipsum, sanguinem ministraret, sicut & nunc, qui post communionem dat lotionem. Communicabant enim tunc fideles sub vtraque specie. sed iam illa consuetudo propter iustissimas rationes, & causas cessauit, atque in disuetudinem abijt. Et dicit Soto, quod ad hoc faciēdum, Diaconi non indigebant, nec vero indigent modo, speciali aliqua facultate, quæ exprimi deberet, siue exprimatur, in eorū ordinatione, nā Diaconi eo ipso, quo Diaconi sunt, ordinantur tāq; proprij ministri Sacerdotis, vt habetur *in c. Diac. 23. d.* habētq; suo officio calicem cum hostia Sacerdoti ministrare, ipsumque consecratum calicem, dum opus est, populo propinare, qui quidem vsus, quamuis iam cessauerit in populo, durat adhuc in Capella summi Pontificis, quia dum ipse solemniter celebrat, post sumptionem corporis, sessum vadit, & tunc Diaconus consecratum calicem ei adfert, & porrigit. Hæc Soto vbi supra. Videatur etiam Durandus in 4. d. 13. q. 4. & Syluest. *verbo, Diaconus. 2.* vbi ad hoc propositum plura dicit, circa supradictam facultatem, factam Diaconis, ministrādi prædictum sacramentum. Ego vero, vt huic Articulo vltimam imponam manū resolutiue dico, quod iam ex vsu, & consuetudine Ecclesiæ, Diaconi hoc nullo modo possunt efficere, nisi existente grauissima causa, & interueniente vrgente necessitate (vt est articulus mortis) & de mandato Episcopi, siue Presbyteri. Videatur hac de re Pater Suarez 3. tomo ad 3. partem D. Tho. q. 82. ar. 3. disp. 72. sect. 2. vbi ad hoc propositum dicit plura, eaque notatu dignissima. Et hactenus de isto Articulo, & de tota hac Quæstione.

D. Tho. 3. p. q. 82. ar. 3. & in 4. dist. 13. q. 1. ar. 3.

Ricard. Palud. & DD. communiter in 4. d. 13.

Summista. verb. Eucharistia, & ver. communio.

Cōc. gen. Nicen. c. 14.

Cōc. Arela. c. 15.

Conc. Carth. 4. c. 38.

D. Tho. vbi sup. in solu. ad primū.

Nota hoc valde ex D. Tho. circa ministrationē sanguinis Christi Domini à Diaconis, non vero corporis fieri posse.

Nota hoc ex Mag. Soto in 4 d. 13. q. 1. ar. 4. concl. 2.

cap. Diaconus, 23. d.

Duran. in 4. d. 13 q. 14.

Sylu. verbo, Diaconus, 2.

Suar. 3. to. q. 82. artic. 3. disp. 72. sect. 2.

QVÆSTIO XLIII.

De Regularibus siue Religiosis, quantum attinet ad facultatem administrandi sacramentum Baptismi, in sex Articulos diuisa.

1 *Vtrū Monachi, siue Religiosi, baptizare possint?*
2 *Vtrum Monachi, siue Religiosi, in partibus Indiarum existentes, baptizare possint, sine Parochorum licentia?*
3 *Vtrum Religiosi, in partibus Indiarum, baptizare possint extra Ecclesiam, aut sine solemnitate?*
4 *Vtrum Religiosi, in supradictis partibus, in baptismo vti possint Oleo sancto, & Chrismate antiquis?*

5 Vtrum

5 *Vtrum Religiosi, siue Regulares, in Indiarum partibus, esse possint Parochi, siue Curati?*

6 *An Episcopis siue Curatis, aliqua irrogetur iniuria ex hoc, quod Religiosi in Indiarum partibus Parochorum, & Curatorum munus, & officium exerceant?*

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum Monachi, siue Religiosi baptizare possint?

c. Placuit, el 2. 16. q. 1.

c. Doctos, eadē causa, & quæstione.

HAc in re, inuenio aliquot iura, siue capitula, sibi ipsis (vt videtur) contraria, nam *in cap. placuit, el 2. 16. q. 1. quod est Eugenij Papæ, in Nicæna Synodo*, prohibitum reperitur Monachis baptizare, & *in c. doctos, quod est B. Ambrosij, eadem causa, & quæstione*, id sibi permittitur, ac dicitur doctos ac probos Monachos, Presbyterij honori dedicatos prædicare, & baptizare posse. Sed hæc contrarietas apparens facile diluitur, dicendo, quod in supradicto *cap. placuit*, agitur de Monachis solitariam vitam profitentibus, vt ex eodem satis patet, seu vt dicit Glossa ibidem, de Monachis populum nō habentibus. in alio vero de Monachis, siue Religiosis, qui similem statum non profitentur, & qui vel populum habent, aut saltem ex suo instituto, & professione, obligationem inseruiendi populis. Vel dicendum, quod in vno casu, baptizare prohibentur Monachi, sine licentia Ordinarij: in alio vero de licentia eiusdem permittuntur id facere; quod est iuri valde consonum, & conforme ei, quod habetur *in Clementina prima, de priuilegijs.* nam baptizare parochianum alienum, extra necessitatem, & sine licentia Ordinarij, peccatum quidem est de se mortale, atque in iure id facere valde prohibitum. Ecclesiastica enim sacramenta nonnisi à Presbyteris parochialibus sunt recipienda, *iuxta cap. interdicimus, 16. quæst. 1.* Verum est tamen, quod Sacerdos contrarium faciens, non efficitur irregularis, quia hoc non est expressum in iure, neque irregularitas incurritur, nisi in casibus in iure expressis, vt tenet communis Doctorum sententia. Hoc supposito, atque præmisso, propositę difficultati, respōdetur per sequentem Conclusionem.

Clem. 1. de priuileg.

c. Interdicimus, 16. q. 1.

Conclusio.

In casu necessitatis, vel de licentia Ordinarij non est prohibitum Religiosis baptizare.

IN casu necessitatis, vel de licentia Ordinarij, nō est prohibitum Religiosis baptizare. Hęc Conclusio constat satis ex supradictis, quia in iure nulla reperitur, hac de re, pro Religiosis, specialis prohibitio, nisi illa, quæ adducta est ex supradicto *cap. placuit, & cap. Doctos*, quod intelligendum, concordandum, atque explicandum est, ad sensum supradictum.

Difficultas.

An Minores Fratres ex vi suæ Regulæ prohibeantur baptizare.

Difficultatis resolutio.

Sed difficultas est specialis de Fratribus nostri sacri Ordinis Minorum, an saltem ex vi nostræ Regulę, sit nobis baptizare prohibitum? Et ratio dubitandi est, quia in cap. 11. nostræ Regulæ habetur, *vt Fratres non fiant Compatres virorum, vel mulierum, ne hac occasione inter Fratres, vel de Fratribus scandalum oriatur.* Difficultas hæc, proposita olim fuit, in quodam Capitulo Generali Mechliensi, vbi & dicitur, quod facta est sequens declaratio: *Declaratur, quod Frater Sacerdos, in extrema necessitate, potest paruulo dare sacramentum Baptismatis, dummodo non adsit alius Sacerdos, etiam in præsentia virorum secularium laicorum, & quod in Regula prohibetur, neq; Fratres fiant Cōpatres, & intelligēdum est, quoad leuationem de fonte Baptismatis non vero quoad baptizationem prædictam, quia vt dictum est, in casu necessitatis, absente Sacerdote seculari, vel alterius professionis, bene possunt Fratres nostri Sacerdotes baptizare.* Hoc habetur in Monumentis Ordinis primæ impress. 228. tractatu 3. & secundæ 247. tractatu 2. & refertur in Compēdio, *verbo, baptizare, § 2.* Fuitq. hoc dixisse rationi quā maxime consonum, cum non sit credendum, sanctissimum Patrem nostrum Franciscum, qui adeo feruebat spiritu, & animarū zelo nobis Fratribus suis, prohibere voluisse, vt necessitate existente, & maxime extrema, Baptismi sacramentum ne administraremus. Esset enim hoc contra charitatem cum ipsum sit sacramentorum omnium ianua, tātæq. necessitatis, vt propterea sit statutum in iure, *cap. 1. de summa Trinitate, & fide Catholica*, quod quilibet homo, qui loqui potest, & proferre verba, & ad lauandum est sufficiens, possit eius esse minister, siue sit vir, siue fœmina, fidelis, siue infidelis, baptizatus, siue non baptizatus, dummodo (vt dictum est) potens sit lauare, & verba, cum debita intentione proferre. Quod igitur in nostra Regula est prohibitū per illa verba, *ne fiat Compatres, &c.* est, paruulos de fonte leuare, quod sub alijs verbis, dicitur, esse patrinos. Anadochos enim, patrinos, siue Compatres sunat. Semper enim consuetudine Ecclesiæ fuit receptum, vt tradit D. Thom. 3. pa. quæst. 67. art. 7. vt in Baptismo solemni, præter baptizatum, & baptizantem, esset alia tertia persona, quæ baptizatum susciperet de sacro Fonte, quam consuetudinem esse antiquissimam, constat ex D. Dionysio, de Ecclesiast. Hierarchia, cap. 2. & ex Tertull. de Baptismo, cap. 18. & ex August. lib. 1. de Baptismo, & huiusmodi pueros de sacro Fonte leuatores, communi vocabulo dicebantur, qui nuero, & dicuntur modo, Anadochi, hoc est, Patrini, & respectu parentum eiusdem baptizati, viri Compatres, mulieres vero Commatres. Quod sublime munus, Fratribus suis prohibuit in sua Regula, supradicto pręcepto Seraphicus Pater noster Franciscus idque, vt credo duplici ex causa, primo, propter honestatem, & vt ibidem dicitur, ne inter Fratres vel de Fratribus scandalum oriatur, erat enim in consuetudine positum tunc, quod huiusmodi Anadochi, Patrini, siue Compatres, Commatres deosculabantur, quod condecens non esse videbatur statui Monachorum, siue Religiosorum. vnde, & in Conc. Antisiodoren. cap. 45. & habetur *in c. Monachi, de consecrat. dist. 4.* statutum fuit, ne Monachi, sint Compatres, & sibi Commatres faciant, neque osculētur fęminas & *in c. non licet, eadem distinct.* habetur, quod non licet Abbati, vel Monacho, de Baptismo suscipere filios, neque Commatres habere. Idem habetur *in cap. peruenit, 18. q. 2.* An prędicta prohibitio extendatur etiam ad Canonicos Regulares, tradit Nauarr. lib. 3. Consilior. de statu Monachorum, consil. 5. num. 1. partemq. tenet affirmatiuam, videatur ibidem. Ad hanc igitur prauam consuetudinem, attendens Beatissimus Pater noster Franciscus, in sua Regula præcepit, atque prohibuit, vt ne Fratres sui fierent Compatres virorum, vel mulierum, paruulos de fonte leuando, ne Commatres exosculando, inter Fratres, vel de Fratribus scandalum oriatur. Hæc fuit prima ratio, & causa supradictæ prohibitionis. Secunda vero fuit, vt credo, nam munus, & officium Patrinorum, huiusmodi paruulos de fonte leuantium, est, eosdem sub sua cura, atque tutela suscipere, ad instruendum, & catechizandum, in his quæ sunt fidei, vt constat ex *capitu. in catechismo, & sequentibus, de consecratione, distinctio. 4.* quod munus explicant per actum suscipiendi in manibus baptizatum: neque enim huiusmodi susceptio, considerāda solummodo est materialiter, sed

Monu. Ordi. 1. impress. fo. 228. tract. 3. & 2 fol. 247. tra. 2. Cōp. verbo, baptizare, § 2.

cap. 1. de summ. Trin. & fide Cathol.

D. Thom. 3. p. q. 67. art. 7.

Dionis. de celesti Hierar. c. 2. Tertullian. de baptis. c. 18. Augu. lib. 1. de baptismo.

Nota rationem, & causam ob quam nobis prohibitum est esse Compatres ex vi speciali nostræ Regulæ.

Conc. Antisiodor. c. 25. & habetur in cap. Monachi, de consecr. d. 4.

c. Non licet, d. eadem.

c. Peruenit, 18 q. 2.

Nauarr. lib. 3. Cons. de statu Monu. cons. 5. nu. 1.

c. In catechismo cum seqq. de consec. d. 4.

formaliter, seu vt rectius loquar, moraliter, quia per eã insinuatur, ac datur intelligi, quod qui paruulum leuat de fonte, atque in manibus recipit ipsum etiam in sua tutela, & sub sua cura recipit, vt dixi, ad catechizandum, & instruendum in his, quę sunt fidei. Qua ratione qui huiusmodi fungitur munere, & officio, olim apud D. Dionysium, vbi supra, *fideiussor* vocabatur, & hoc etiã nomine insignitur in Concilio Parisiensi, & apud D. Augustinum epistola 23. appellatur, fidei Doctor, quia nempe suscipiendo baptizatum, virtualiter fideiubet, atque promittit, se illum docturum, & habiturum curam salutis spiritualis ipsius. Videatur hac de re Syluester *verbo, Baptismus, 5. quæst. 5. & verbo cathechismus, quæst. 1. & 3.* Cum igitur videret Seraphicus Pater noster Franciscus, Fratres suos, congrue, & commode, nõ posse subire huiusmodi munera, nec stare promissis, vtpote qui non habeant, neque habere possint, suæ habitationis certum, & determinatum habitaculum, sed semper esse debent, tamquam aduenæ, & peregrini, hanc ob causam præter supradictam aliam, præcepit illis, vt ne fierent Compatres, quod est dicere, ne fierent patrini, baptizare tamen Fratribus suis non prohibuit, vt dictum est supra. Et hæc de isto Articulo dicta sufficiant.

Concil. Paris. de baptis.
D. Augu. epist. 23.
Sylu. ve b. baptismus, 5. q. 5. & verbo, cathecismus, q. 1. & 5.

ARTICVLVS II.

Vtrum Monachi, siue Religiosi, in partibus Indiarum existentes, baptizare possint, sine Parochorum licentia?

Huic Articulo respondetur per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

Religiosi in Indiarum partibus existẽtes sine Parochorum licẽtia possunt baptizare.

Religiosi, in Indiarum partibus existentes, & maxime Mendicantes, qui illuc mittuntur auctoritate Pontificia, ab Hispaniarum Regibus, licite possunt, absque vlla Parochorum licentia, infidelibus, & nouiter conuersis, baptismum ministrare, & omnia subinde Ecclesiastica sacramenta. Hæc Conclusio non aliter potest probari, quam referendo facultates, & priuilegia, quæ supradicti Reges, & Religiosi in id habent à summis Pontificibus cõcessa. Atque in primis habetur in Monum. Ordi. quod Alexander VI. Papa *commisit Hispaniarum Regibus, Indorum noui Orbis conuersionem, & constituit, supradictos Hispaniarum Reges, ad hunc effectum suos Commissarios, & delegatos, cum plenitudine potestatis, ad disponendum, & ordinandum in supradictis regnis omnia, quæ pertinerent ad iurisdictionem spiritualem, quãtum ad effectum mittendi ibidem, Prædicatores, & Confessores, & ministros idoneos, quos voluerint, ad gerendam animarum curam, & ad conuertendum infideles, & instruẽdum fideles neophitos, seu nouiter conuersos in fide, eorum onerando conscientias, prout magis viderint expedire.* Facta est hæc concessio, circa annum 1492. cuius virtute, & potestate, & tamquam Sedis Apostolicæ delegati, supradicti Reges, sunt in actuali possessione, mittendi Fratres ad supradictos Indos, ad conuertendos ipsos, & instruendum, & manu tenendum fideles in fide, & ad administrandum vtrisque Ecclesiastica sacramenta, vt & facit semper inuictissimus, atque Catholicissimus Hispaniarum Rex, & per ipsius mandatum pro Rex in illis Indiarum partibus, & alij Gubernatores, qui omnes in hoc (vt dixi) funguntur auctoritate Papæ. Atque in hoc casu faciunt, facereque possunt, iure optimo, quidquid, & ipse Papa faceret, cum sit certum in iure, quod subdelegatus, aut subrogatus, naturam sapit ipsius delegantis, & subrogantis, & iurisdictionem habet, non iure proprio sed iure delegantis ipsum, & quod iniungit, non sua, sed delegantis auctoritate iniungit, vt tradit Panorm. *in c. sane quia, de offic. & potestat. delegat. num. 2* & habetur *in c. cum in iure, eod. tit.* Etenim, si Episcopi in spiritualibus, vt experientia constat, constituunt, constituereq. possunt, secularem etiam non sacris initiatum, vt tenet communis sententia, qui eorum dicitur Prouisor officialis, qui rerum spiritualium curam gerit, quis nesciat, aut negare vllo modo possit, quod iure optimo, quinnero, & potiori iure, & ratione, summi Pontifices possint, supradictis Regibus prædicta munera cõmittere, ipsosq. in hisce rebus suos legatos, ac veluti Commissarios constituere? de hoc certe nulli dubium.

Cõcessiones factæ Regibus a summis Põtificibus pro Fratribus mittendis ad Indos. Alexandri VI. amplissima cõcessio facta anno 1492.

Panor. in c. sane quia, de offic. & potest. deleg. nu. 2. & habetur in c. cum iure, eod. tit.

Supradictam Alexandri VI. concessionem confirmauit postea, ac veluti de nouo concessit, Leo X. anno Domini 1521. concessione quadam facta, duobus Fratribus Ordinis Minorum, ad illas partes eũtibus, qua concessit eisdem: *Quod possint Ecclesiastica Sacramenta ministrare Neophitis, præcipiendo sub excommunicationis pœna, ipso facto incurrenda, vt nullus Episcoporum idipsum sibi impediat, directe, vel indirecte, quouis quæsito colore, sibi reseruando, supradictæ excommunicationis absolutionem.*

Cõcessio Leo X. facta anno 1521.

Post Leonem, idipsum concessit Adrianus VI. ad instantiã, & petitionem Imperatoris Caroli V. anno Domini 1525. in cuius concessione infrascripta ponũtur verba: *Quod Prouinciales Indiarum, & Fratres quibus commiserint, possint omnes Indos, & omnes Christicolas, Fratres comitantes ad opus conuersionis, absoluere in vtroque foro, ab omni re. seruata etiam d. cœna Domini: concessit etiam omnimodam in vtroque foro Papæ auctoritatem tantam, quantam iudicauerint expedire pro conuersione Indorum, & manutentione, ac profectu ipsorum, atque aliorum præfatorũ in Fide Catholica, & obedientia Ecclesiæ Romanæ.*

Concef. Adriã. VI. facta anno 1525.

Post supradictum Adrianum VI. similem fecit cõcessionem, Paulus III. anno Domini 1543. Fratribus Prædicatoribus Prouinciæ de Megico, vt refert Pater Veracruz in suo Compendio. Hoc idem confirmauit, atque de nouo concessit, eisdem Fratribus de Megico, & Prouincię S. Vincentij de Chiapa del Peru noui Regni. Paulus IV. anno Domini 1557. cuius concessionis meminit supradictus Veracruz, in d. suo Compendio, & dicit huiusmodi cõcessionem fuisse factam, viuæ vocis oraculo, testimonio Cardinalis Alexandrini. Verba Patris Veracruz sunt, quæ sequuntur, *Paulus IV. vt fidem fecit Cardinalis Alex.* (qui postea fuit electus Pius V.) *pro Religiosis in noua Hispania, & Peru, ad exaltationem diuini cultus, proprio Motu, & viua vocis Oraculo, confirmauit omnia priuilegia à suis Prædecessoribus concessa, pro Indorum conuersione, præsertim quod possint Fratres Mendicantes omnia Sacramenta fidelibus, & nouiter conuersis administrare, & de nouo hoc innouauit Apostolica auctoritate, non obstãtibus in contrarium quibuscumq.* Per quam concessionem patet, quod fuerunt renouata, atque de nouo confirmata omnia priuilegia concessa pro Indorum conuersione, & ipsorum in fide manutentione, per omnes Pontifices supradictos, & hoc specialiter, quantum ad præsens nostrum attinet propositum, quod Fratres ibidem existentes, possint eisdẽ administrare omnia Ecclesiastica sacramenta.

Concef. Paul. III. facta anno 1543.

Concef. Paul. IV. facta anno 1557.

Sed omniũ nouissimus, Pius V. anno Domini 1567. 23. die Martij ad instantiam Philippi II. Hispaniarum Regis, hoc idem amplissime, cõcessit, *Capitulis Prouincialibus Indiarum quorumcumque Ordinum, ẽe non Mendicantium, vt possint dare licentiam suis Fratribus, vt in Monasterijs suis, vel extra commorantibus, in locis assignatis, & assignandis,*

Concef. Pij V. facta anno 1567.

vt offi-

vt officium parochi exerceant. Sacramenta ministrando, prout hactenus consueuere, Ordinariorum in id licentia minime requisita, & quod ibi, vbi dicti Religiosi curam animarum exercent nihil innouent Episcopi, quod auctoritate Apostolica statuit. Vt etiam refert iam dictus Veracruz in suo Compẽdio. Neque (inquit) obstat prædictis dicere, quod hoc sit contra Concilium Tridentinum, & quod Gregorius XIII. eiusdem Pij V. immediatus successor, quodam suo Motu proprio, reuocauit omnia, quæ supradictus Pius V. concesserat Religiosis, contra prædictum Concilium, &c. nam circa hoc, communis est resolutio, quod huiusmodi reuocatio, nõ se extendit ad cõcessiones factas supradictis Regibus, seu ad ipsorum instantiam, pro partibus Indiarum, vbi pro conuersione infidelium, & manutenentia conuersorum, multa fiunt, & conceduntur in dies, contraria, aut saltem, quæ non sunt nimis consona, supradicto Concilio Tridentino. Hęc omnia prędicta priuilegia, adducuntur à prędicto Veracruce in suo Compendio, quæ libuit coaceruare, ac simol referre, vt præmanibus habeantur à cunctis Religiosis viris, non solum pro intelligentia, & resolutione huius Articuli, verum etiam pro his, quæ in subsequentibus sunt dicenda. Ex quibus superq. satis constat, quod Religiosi, in partibus Indiarum existentes, optime possunt virtute supradictorum priuilegiorum, infideles baptizare, & nouiter conuersis administrare omnia Ecclesiastica sacramenta, &c. Vt hoc congrue, & commode fiat, aduertere, atque adnotare oportet, ex Syluest. *verb. baptismus, 3. q. 1.* quod in administrando baptismo, sequens est seruandus ordo. Quod regulariter loquendo, proprius huius Sacramenti minister est Sacerdos, vnde quamuis in casu extremæ necessitatis, quilibet etiam laicus, licite baptizare possit; extra casum tamen necessitatis, nullus id potest facere, nisi sit Sacerdos, cuius hoc est proprium munus, & officium, vt expresse habetur *in c. perlectis, d. 25. & ex c. Diacon. q. 93. & ex c. constat, de consecrat. dist. 4.* adeo, quod, Diaconus Cardinalis baptizare non potest in præsentia Sacerdotis, & contrarium faciens efficitur irregularis, per *cap. 1. de Cler. non min.* Nec quilibet etiam Sacerdos baptizare potest, nisi parochianum suum, vel de licẽtia Curati, & Parochi, seu Episcopi, aut ex priuilegio Superioris: sunt enim sacramenta omnia (vt supra diximus) à proprijs Presbyteris parochialibus ministranda, & recipienda, iuxta, *cap. interdicimus, 16. q. 1.* Verum est tamen quod Sacerdos cõtra faciens (vt etiam supra diximus) non efficitur irregularis, quia hoc non habetur expressum in iure. Siue ergo quis Sacerdos Religiosus ex priuilegio baptizet, siue vero alius etiam laicus, in casu necessitatis (inquit prædictus Syluester) quod iste seruandus est, ordo, quod vbi plures simul reperiũtur, minor cedat maiori, & laicus non baptizet pręsente Clerico, nec Clericus Diaconus, siue non Sacerdos, præsente Sacerdote, neque mulier præsente viro, quod si contra fecerint, mortaliter peccabunt, nisi forte quia nesciunt formam, ij qui sunt in maiori gradu, & dignitate constituti. In quando quidem casu, si minor melius sciat baptizare, id poterit efficere, etiam in præsentia maioris. Addit Syluester, esse idem tenendum, atque dicendum, de Clerico ab Ecclesia præciso, excommunicato, hæretico, vel suspenso, nam tunc præsente Sacerdote, melius est etiam à laico baptizari, quod, & iure optimo, quilibet poterit efficere.

Nota ordinem seruandum in administratione baptismi.

Sylu. verb. baptis. 3. q. 1.

Diaconus in pręsentia Sacerdotis baptizare non potest, & contrarium faciens efficitur irregularis.

c. perlectis, dis. 25.

c. Diaconi, dist. 93.

c. constat, de cõsecr. d. 4.

c. 1. de Cler. non ord. min. c. interdecimus, 16. q. 1.

Quisnam seruandus sit ordo in baptizando, vbi plures simul reperiuntur.

Sylu. ver. sup.

Nota ex Syluestro supra.

Præter supradicta, oportet etiam aduertere quod prædicti Fratres in Indiarum partibus existentes, solummodo possunt, & debẽt baptizare, in Ecclesijs, & Monasterijs sui Ordinis, in quibus habitant, & in locis, quæ habent, & vocant de sua visita. nam in aliena parochia baptizare, & maxime sine licentia proprij Parochi, indecens esset omnino, & multorum iurgiorum causa: sic enim confunderetur totus Ecclesiasticus ordo, contra sacros Canones, & contra id, quod habetur, *in c. perennis, 11. q. 1.* nã quamuis supradicta, priuilegia sint amplissima, in concessione tamen generali hoc non videtur includi, & intelligi, nisi particulariter exprimatur. Non enim videtur in concessione generali, velle Papam cuipiam præiudicare, nisi exprimatur. Qua ratione ad tollendam circa hoc omnem dubitationem, illud expressit Pius V. in supradicta sua concessione, in illis verbis, *vt in omnibus Monasterijs suorum Ordinum vel extra in locis assignatis, seu assignandis, sed non alibi.* Quæ omnia intelligenda sunt, nisi forsan rogẽtur ab ipsis Parochis, aut in casu necessitatis; cæterum in suis Ecclesijs, aut extra, in locis sibi deputatis, aut deputandis, non solum possunt infideles omnes, & nouiter conuersos baptizare verum etiam, & omnes ex eisdem descendentes, nepotes & pronepotes, etiamsi paruuli sint baptizati, nam licet proprie loquendo, nouiter conuersi dicãtur solummodo, qui adulti sunt baptizati, nihilominus tamen propter necessitatem, & ad meliorem magisquè exactam rerum spiritualium executionem, in illis regnis ad prædicta omnia, supradicti Patres, generalem acceperunt, atque obtinuerunt facultatem; & ita fuisse vsu receptum, & practicatum, testificantur illarum Prouinciarum magna digni fide, multi Fratres, quod habent ex speciali concessione Pauli III. confirmantis de nouo supradictis Fratribus omnia, antiqua sua priuilegia, quæ iuxta fauorabiliorem illorum interpretationem, debent interpretari, ita vt per nouiter conuersos, non solum neophiti iam adulti intelligãtur, verum etiam ex eisdem descendentes paruuli, cum & nomen ipsum, hanc recte ferat interpretationem, fauorabiliter loquendo, alias interpretatio facta fuisset stricti iuris, quod prædictus Paulus III. fieri prohibuit. Idem dico de alijs filijs Hispanorum, atque Indiarum fœminarum, seu è contra, qui dicuntur Mestici, quod virtute priuilegij prædicti Pauli III. possunt per supradictos Religiosos baptizari, nam in materia larga, sub simplicibus intelligenda veniunt etiam mixta, vt dicit Syluester, *verbo dispensatio, 3.* quamuis in rigore loquendo, sub simplicibus mixta non contineantur, vt plurimum, nisi ex æquitate, & benignitate, sicuti si detur alicui potestas ad dispensandum cum adulterino, & incestuoso separatim, secundum communem opinionem, poterit etiam dispẽsari, cum eo, qui simul est vtrumque. Hactenus de isto Articulo.

c. Perennis, 11. q. 1.

Quinam intelligendi veniant nouiter conuersorum nomine.

Syluest. verb dispensatio, 3.

ARTICVLVS III.

Vtrum Religiosi in partibus Indiarum, baptizare possint, extra Ecclesias, aut sine solemnitate?

De materia, & forma baptismi, & de solemnitatibus, & pręparatorijs eiusdem, catechismis exorcismis, atque pluribus alijs, nihil libet impræsentiarum dicere; esset enim immensum opus, omnia quæ sese hic offerebant, in particulari velle dicere, volumen enim magnum, summamq. prægrandem efficerer, quod non est mei propositi, nec pręsentis speculationis. Consulatur hac de re, D. Thom. 3. par. à q. 66. vsque 71. & Frater Dominicus de Soto explicando eundem D. Thom. in 4. à dist. 3. vsque ad 6. inclusiue, vbi de hisce rebus per plures Articulos, latissime agunt, & Syluester. *verbo, baptismus, & verbo, catechismus,* vbi etiam

D. Tho. 3. p. à q. 66. vsque ad 71.

Sot. in 4. dist. 3. vsque ad 6. inclusiue.

Syluest. verbo baptismus, & verb. catechismus.

breuiter.& compendiose, reperiuntur omnia, quæ ad dictum propositum desiderari possunt. Eadem de re videatur Suarez,3.tom.ad 3.p.D.Tho.quęst. 71.disput.30.sect.1.& 2.quibus pręsuppositis,quod impræsentiarum quæritur,illud est,an Religiosi in supradictis partibus,conferre possint baptismum, extra Ecclesias, & sine prædictis ceremonijs, catechismis,atque solemnitatibus? cui difficultati breuiter respondeo per sequentes Conclusiones.

Suar. 3. tom. q. 71. disp. 30. sect. 1. & 2.

Prima Conclusio.

Extra casum extremę necessitatis,omnes solemnitates,& ceremoniæ, constitutæ ab Ecclesia, pro celebratione baptismi, ad vnguem sunt obseruandæ, etiam in partibus Indiarum. Hæc Conclusio de se patet, siquidem in ipsis militat eadem ratio, ac in alijs, non existente necessitate, quinuero, & id facere expedientissimum est, vt ijs medijs neophiti, & nouellæ illæ plantæ ad spiritualia, atque celestia consideranda exerceantur ac veluti manuducantur, atque ita fertur, quod Paulus III. idipsum, Breui quodam suo mandauit, & ordinauit. Sed loquendo de casu necessitatis,sit secunda Conclusio.

Extra casum necessitatis omnes solemnitates, & ceremoniæ constitutæ ab Ecclesia, pro celebratione baptismi,ad vnguem sunt obseruandæ, etiam in partibus Indiarum.

Secunda Conclusio.

Existente extrema necessitate,omnes supradictæ ceremoniæ,& solemnitates baptismi,licite possunt prætermitti. Hæc etiam Conclusio de se patet,sed addo,quod etiamsi necessitas non sit extrema, huiusmodi ceremoniæ in prædictis partibus possunt prætermitti,ex priuilegio,& particulari concessione Pij V. facta anno Domini 1569. Patribus de Societate Iesu,ad decennium, quod possint baptizare extra Ecclesias, & sine consuetis ceremonijs, cum ministri iudicauerint id oportere,propter ministrorum paucitatem, ita habetur in Compendio Indico Societatis Iesu, & quod hoc ipsum postea, concessit Gregorius XIII. in aliud decennium, supradictum priuilegium ampliando, quibus priuilegijs prædicto tempore, vti etiam potuerunt aliæ Religiones, priuilegium habentes communicationis.verumtamen,cum fuerint temporalia, vt præfertur,videre nunc oportet,an fuerint de nouo cōfirmata,& renouata,vt sciri possit,quid hac in re sit agendum,& qualiter procedendum.

Extrema existente, omnes cerimoniæ in baptismo possunt prætermitti,seruata substantiali forma.

Pius V. pro Religiosis Societ. Iesu,in Indiarū partibus existentibus. Comp. Societat. Iesu,verb. baptizare,§ 3.

ARTICVLVS IV.

Verum Religiosi in supradictis partibus, in Baptismo vti possint Oleo sancto, & Chrismate antiquo.

PRo huius Articuli intelligentia, præmitto breuiter ex Syluestro, *verb. Oleum*, quod Oleum sanctum, in die cœnæ Domini per Episcopum fieri solitum,& consecratum, est triplex. Primum, & principale, dicitur sanctum chrisma,quod ex oleo, & balsamo conficitur quo benedicuntur fontes baptismales,& calices,& patenæ, Ecclesiæ,& altaria, & pueri dum baptizantur,in vertice, & in fronte, Episcopi etiam dum consecrantur, in manibus, & in capite,& omnes fideles dum chrismantur, quod quidem Oleum,ex pręcepto,& institutione Ecclesiæ, annuatim est consecrandum, atque innouandum, vt habetur *in cap. si quis de alio, de consecratione,dist.4.* & est peccatum,vti alio, quam nouo, vt habetur ibidem, & vetus est comburendum, vt habetur *in cap. literis, de consecrat.distinct.3.* Hoc adeo verum est, vt dicat Nauarr. in suo Manuali, cap.25. nu.75.peccatum esse mortale,veteri Chrismate baptizare, præterquam in mortis Articulo, & idem tenet *Glossa in cap. quoniam, de sententia excommunicationis, libro 6.verbo,dubium*, præoccupante tamen morte,licitum est Sacerdoti, in baptismo,veteri Chrismate vti,& hæc est ratio, quare non debet,comburi,antequam nouum adducatur. Secundum Oleum est Cathecumenorū. quod etiam, dicitur Oleum benedictum, siue sanctum, quo inunguntur baptizandi, inter scapulas, & in pectore, & manus Sacerdotis, cum ordinatur, & Principes, ac Reges in brachio, & humero, & Ecclesiæ, & altaria, ante chrismationem. Tertium Oleum est infirmorum, quo inunguntur infirmi in extrema vnctione, vt constat, *ex cap. vnico, de sacram.vnctionis.* Ex his tribus oleis, primum solum in die Cœnæ potest confici, vt habetur *ex cap. omni tempore, de consecratione,distinct.4. & ex cap. quoniam, de sententia excommunicationis. lib. 6.* at de alijs duobus oleis, non idipsum inuenitur prohibitum. Quę omnia pręmittere libuit,placeretq. explicare,si per tempus liceret quia plena sunt mysterijs, & scitu, atque notatu digna,cum tamen id non ferat breuitas, cui tantopere studemus, his breuiter sic præmissis proposito Articulo, respondetur per sequentes Conclusiones.

Quotuplex sit oleū sanctum,& quando sit renouandum.

Sylnest. verb. oleum.

c. Si quis de alio de consecr. d.4. cap. Literis, de consec.d.3. Nau. in Man. c.25.nu.75.

Glos. in c. quoniam de senten. excōmunic. lib. 6. ver. dubium.

c. Vnico, de sacramento vnctionis. c. Omni tēpore, de consec. d.4. c. Quoniam. de senten. excom. lib. 6.

Prima Conclusio.

Loquendo de baptismo paruulorum, tam in his partibus, quam in partibus Indiarum, Sacerdotes, & Religiosi baptizantes, veteri Oleo,& Chrismate vti possunt,si nondum aduenit nouum. Probatur hæc Conclusio, nam paruuli propter tenellam eorum ætatem, semper sunt in periculo mortis,etiam citra mortis articulum:sed existente tali articulo & præoccupante morte,licitum est baptizantibus,veteri Chrismate vti, vt supra diximus: ergo intentum. Et confirmatur,nam hanc solam ob causam, paruuli omni tempore possunt nunc, ac potuerunt semper baptizari, quod pro adultis facere, antea non licebat nisi in duobus tantum temporibus scilicet Paschæ,& Pentecostes, vt habetur *in cap. non ratione, & cap. duo tempora, & cap. proprie in morte, de consecratione, dist. 4.* nisi in mortis articulo: signūm igitur est, quod prędicti paruuli, propter continuum mortis periculum veteri Chrismate, & Oleo, possunt optime baptizari, si non aliud sit nouum.

Loquendo de baptismo paruulorum, tam in his partibus, quam in partibus Indiarum, Sacerdotes, & Religiosi baptizantes, veteri Oleo, & Chrismate vti possunt, si non aduenit nouum.

c. Non ratione. c. Duo tempora. c. Proprie in morte, de consecrat.d.4.

Secunda Conclusio.

Loquendo de baptismo adultorum, nisi in mortis articulo, & præoccupante morte, veteri Chrismate baptizari non possunt. Hæc Conclusio, satis constat ex supradictis, & non maiori indiget probatione; sed pro existentibus in Indijs, considerans Leo X. quod in illis partibus, sine difficultate magna,nouum oleum,& etiam balsamum haberi non posset: *Concessisse fertur Fratribus, & Religiosis ibidem existentibus vt in baptismo conferendo etiam adultis, Oleo sancto, & Chrismate antiquis,vti possent, vsque ad tres annos,* quod postea propter eamdem rationem, vt dicitur, Gregorius XIII. ampliauit vsque ad quatuor annos,etiam sine necessitate,& non existente articulo mortis.Per quod fit satis difficultati propositæ.

Loquēdo de baptismo adultorum, nisi in mortis articulo veteri Chrismate baptizari non possunt.

ARTI-

ARTICVLVS V.

Vtrum Religiosi, siue Regulares, in Indiarum partibus, esse possint Parochi, siue Curati?

Respondetur per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

Religiosi in Indiarum partibus, bene possunt Curatorum & Parochorum officium exercere.

QVamuis proprie, & in rigore loquendo in Indiarum partibus, Religiosi non sint vere, & proprie Parochi, atque Curati, possunt tamen ibidem officium Parochorum, siue Curatorum exercere. Probatur hæc Conclusio, primo quia id facere possunt ea generali commissione, facta Hispaniarum Regibus, per Alexandrum VI. & Adrianum VI. postquam commiserunt ipsis, supradictorum noui Orbis Indorum conuersionem stricte præcipiendo, vt illic mitterent viros Religiosos, doctos, & timentes Deum, peritos, & expertos ad instruẽdom illos in fide, & ad administranda omnia Ecclesiastica sacramenta. ad quod supradictus Adrianus VI. concessit illis in vtroque foro, suam omnimodã auctoritatẽ, quãtam iudicauerint expedire, vt supra in artic. 2. latissime diximus. Secundo, & specialius id facere possunt, ex speciali alia concessione Pij V. facta ad instantiam Philippi II. Hispaniarum Regis (de qua etiam supra diximus) qua concessit Capitulis Prouincialibus Indiarum, quorumcumque Ordinum, etiam non Mẽdicantium, vt possent dare licentiam suis Fratribus, vt in Monasterijs sui Ordinis vel extra commorantibus, in locis assignatis, & assignandis, officium Parochorũ exerceant, sacramenta ministrãdo, prout hactenus consueuere, Ordinariorum licentia minime requisita, & quod vbi dicti Religiosi curam animarum exercent, nihil innouent Episcopi, auctoritate Apostolica stantur, ita refert Veracruz, in suo Compendio. Et quia ista cõcessio, est huius articuli, & totius difficultatis, præcipuum fundamẽtum, libet ipsam ex professo, hic explicare, & declarare.

Veracruz, in Comp. verbo, baptismus.

Notanda valde pro supradictis concessionibus, factis Regularibus, existentibus in Indiarũ partibus.

Prædicta concessio facta est Religiosis Mendicantibus, & non Mẽdicantibus.

Et dico primo, quod dicta concessio, qua potestas exercendi Parochorum officium conceditur, facta est Capitulis Prouincialibus Indiarum, quorumcumque Ordinum, etiam nõ Mendicantium, nam quamuis in petitione supradicti Regis, facta fuerit supplicatio, solummodo pro Mendicantibus, summus tamen Pontifex ad maiorem fidei exaltationem, concessit idipsum Religiosis non Mendicantibus, non quidem ijs, aut illis in particulari, sed Capitulis Prouincialibus, vt possent huiusmodi licentiam Fratribus suis dare. quo fit, vt Religiosi in illis partibus, non habentes Prouincialem, aut Capitulum Prouinciale non celebrantes, frui, & gaudere non possunt supradicta potestate, & cõcessione, quæ, vt præmittitur, facta est immediate prædictis Capitulis Prouincialibus, non vero alijs.

Nõ est necessarium, quod particulares Fratres sint præsentes in Capitulo, vt audiri possint.

Secundo dico, quod ex hoc, quod prædicta licẽtia, ad exercendum supradictum Parochorum officium, per Pium V. iubetur dari, & obtineri in Capitulis Prouincialibus, non tamen est necessariũ præcise, vt Fratres illi, quibus danda est, ibidem se præsentent, seu appareant personaliter. nã habita prius notitia, de ipsorum sufficientia per examinatores, seu aliter, Prouinciales, & Diffinitores, possunt ibidem eosdem nominare, dicendo quod omnes sibi prænominatos habilitant, assignant, seu nominant, & asserunt esse habiles ad exercendum Parochorũ officium, & ad Sacramẽtorum administrationem, & nihil amplius est necessarium. Nec necessum est, vt dixi, vt ibi se præsentent, aut examinentur ibidem, sed sat est, quod antea examinati, in dictis Capitulis Prouincialibus nominentur, & quod licentia exercendi Parochorum officium sibi cõcedatur, & obtineatur ibi, nec per hoc, quod hoc modo assignantur, sequitur quod possint prędicti Fratres ad quæcumque voluerint loca ire aut Prouinciales, quocumque voluerint, eos mittere, ad exercendam in Indorum populis prædictam potestatẽ, sed intelligi debet, vt dicitur ibidem, *quod possint dare licentiam suis Fratribus, vt in Monasterijs sui Ordinis, vel extra commorantibus, in locis assignatis, & assignandis officium Parochorum possint exercere.* Vbi quando dicitur, assignandis, intelligi debet, quod prædicta assignatio facienda est, & committenda ipsis, vel per Episcopum ordinarium, vel per Proregem, Gubernatorem, aut Gubernatores ibidem existentes respectiue, non autẽ per Prouincialem, & Diffinitores, etiam in Capitulo Prouinciali existente. Esset enim hoc magna confusio, multaq. inter Religiosos exorirentur iurgia, & lites, circa competentiam iurisdictionis: facta tamen supradicta assignatione, vt præmittitur, tunc possunt ijdem in Capitulo suo Prouinciali congregati, tabulam construere, qua dicatur, mittimus, & assignamus N. pro tali loco, & N. pro tali, &c. Aduertendo, quod prædicta facultas, tantum se extẽdit, ad administrandum supradictum officium, in Monasterijs sui Ordinis, vel extra in locis assignatis, vel modo supradicto assignandis, modo illa sita sint in populis Hispanorum, siue vero in Indorum populis, & dummodo oppida, & loca fuerint sibi commissa, & commendata, & vt dicitur de sua Visita. Extra tamen prædicta loca, nõ possunt supradicti Fratres officium Parochorum exercere, sine licentia Ordinarij cum ipsa tamen bene: nam vt dicitur, & tenet communis sententia, Episcopi de suorum Prælatorum licentia, bene possunt Monachos Ecclesiæ seculari, & Parochialis præficere, imo vero, ad id eosdem compellere, nisi sint exempti, vt tradit Syluester, *verbo. Religio, 7. & 9.* allegans ad hoc, *cap. quorumdam. §. fin. de elect. lib. 6.* Per hoc autem non tollitur, quod prædicti Fratres in supradictis locis audire possint, omnium Indorum confessiones, etiamsi non sint de sua iurisdictione, eosq. baptizare, & illis Eucharistiam, & Extremã vnctionem conferre, & factis vanis, & informatione suorum matrimoniorum, eos matrimonio coniungere, quod ait supradictus Veracruz, & se vidisse, atque fecisse sæpe, quia sic vsus habuit in illis partibus. An vero nunc, post Concilium Tridentinum, supradicta fieri possint, non determino, neque vero id facere possem, cum pendeat ea vsu illarum partium, atque ea speciali concessione. Solummodo dico, & aduerto, quod Pius V. supradicta concessione, indulget eis, *vt possint prædicta omnia facere, & sacramenta ministrare, prout hactenus cõsueuere.* de qua cõsuetudine, An modo vigeat nihil ipse possum dicere, cum ibidem numquam fuerim, ipsa vero existente, præualebit, postquam dicit Pontifex, atque concedit, *vt id fiat non obstante Concilio Tridentino, & alijs quibuscumque.* Nec obstabit, quod postea per Greg. XIII. facta fuerit reuocatio omnium priuilegiorum, quæ supradictus Pius V. pro Religiosis concesserat, contra præfatum Concilium Tridentinum, nam hæc reuocatio (vt iam dixi) non se extendit ad concessiones factas, pro Indiarum partibus, in quibus hodie multa fiunt, fieriq. permittuntur, contra dictum Concilium, pro conuersione Infidelium, & manutenenna ipsorum, quæ non permittuntur, imo vero fieri sunt prohibita in alijs partibus, quia sic videtur magis expediens, ad augmentum, & exaltationem sanctæ fidei.

In quibus locis possint exercere suum munus, & officium, non vero in alijs.

Sylu. ver. Religio 7.
c. quorumdam §. fin. de elect. lib. 6.

An prædicta omnia fuerunt reuocata per Conc. Trident.

Religiosi in partibus Indiarum existentes, non sunt vere Curati, quamuis exerceant eiusmodi munus, & officium.

Tertio pro explicatione supradictæ huius conclusionis, dico, quod, quamuis in supradicto Breui Pij V. concedatur facultas Religiosis *exercendi Parochorum, & Curatorum officium, & administrandi sacramenta prout hactenus consueuerunt, Ordinariorum licentia, minime requisita*, non tamen ipsi sunt vere, & proprie, Curati, & Parochi, quamuis exerceant huiusmodi munus, & officium: semper enim Fratres ibidem existētes, fugerunt huiusmodi graue onus, humeris suis super imponi, quinuero Episcopi illud petebant olim, ipsi vero renuerunt, ac viriter resisterunt, neque enim Papa per supradicta verba, ipsos Curatos, & Parochos creare, aut efficere voluit, sed tantummodo concessit licētiam, & facultatem, huiusmodi munus, & officium exercēdi, sicut antea faciebāt, Ordinariorum super hoc licentia minime requisita. Quamuis tamen id ita sit, tenentur nihilominus ipsi, nō solum ex charitate, verum etiam, & ex iustitia facere, quidquid alias facturi erāt Parochi, & Curati, cum naturalis dictet ratio, vt vnusquisque damnum soluat, quod sua causa fuerit illatum, quod si supradictorum Religiosorum causa, factum est, vt Parochi, & Curati non constituantur ibidem, liquidum profecto fit, quod tenētur ipsi, per seipsos hoc explere, & omnia eorum munera, & officia exercere. Tenentur igitur Indos baptizare, eosdem docere, visitare, & cōsolere, mortuos sepelire, & eorum corpora cum cruce ad modum Curatorum, ad Ecclesiam asportare, scholas puerorum habere, ac tandem omnia alia efficere, quæ solent Parochi, atque Curati, de quibus impræsentiarum nihil libet dicere. Quærantur in proprijs locis, & de illis, ait dicit Syluester, *verbo, animarum cura, & verbo, parochia*, quæ videri poterant ibidem.

Prohibentur Episcopi Religiosis contraire in supradictis.

Quarto, & vltimo dico, quod Episcopi prædictis Religiosis, in supradictis, nullo modo debent, aut possunt contraire, cum id expresse præcipiat in dicta sua concessione Pius V. in illis verbis *quod vbi Religiosi curam animarum exercent, nihil innouent Episcopi, auctoritate Apostolica statuit*, qđ si perperam in contrarium aliquid facere tentauerint, de illata vi allegatur coram Prorege, Senatoribus, & Præside, & nihilominus omne, quod fecerint, est irritum, & nullum; nam priuilegium Superioris diminui, aut immutari non potest, per inferiorē, & vt late tradit, & probat Pan. *in c. nisi specialis de officio delegati*, vtq. dictum est, Episcopi præcipiuntur, vt nihil innouare possint in supradictis. Qua ratione ea contradictione non obstante poterunt, supradicti Religiosi, licite, & libere Parochorum officium exercere, quia hoc illis conceditur, & sacramenta omnia administrare, prout hactenus cōsueuere, Ordinariorum super hoc licentia, & voluntate minime requisita. Quinuero facit pro hoc, quod vt dicitur in Monumentis, Alexand. IV. *decreuit, irritas, & nullas esse omnes sententias, quas Archiepiscopi, & Episcopi, Prælati, & Rectores ferre præsumpserint, contra indulta Apostolica Regularibus concessa, vel in posterum concedenda*, prout habetur in Supplemento f. 115. conces. 509. & Glossa, *in cap. ex parte, de verborum significatione*, expresse tenet, quod sententia lata, contra priuilegium Papæ, nihil valet; quod ipsum clarius explicat, & tradit Panorm. *cap. audio, de restitutio. expol. num. 14.* Sed an in hoc, iniuria aliqua, irrogetur ipsis Episcopis, disputabitur in Articulo sequenti.

Panor. in c. nisi speciali s, de officio deleg.

Suppl. fol. 115. concess. 509. Glos. in c. ex parte, de ver. signif.

Pan. in c. audio, de restit. expol. num. 14.

ARTICVLVS VI.

An Episcopis, siue Curatis, aliqua irrogetur iniuria, ex hoc quod Religiosi in Indiarum partibus, Parochorum, & Curatorum munus, & officium exerceant?

ET vt veritas plenius elucescat, volo hoc, hinc inde discutere, sine difficultate. Et pro rōne dubitādi, videtur quod sic, Primo quia in hoc videtur suæ iurisdictioni derogari, & quod Papa iniuste, atque sine causa, aufert ab illis ordinariam suam iurisdictionem, cum de iure, fidelium gubernatio in diœcesibus Episcopis, in Parochijs vero, Curatis ipsis, seu Presbyteris parochialibus conueniat, & eorum constitutio, & prouisio supradictis Episcopis via ordinaria, & communi iure sit stabilita: ergo magna in hoc ipsi, irrogatur iniuria. Secundo nam dato casu, quod hoc vlla ratione licitum fuisset, id intelligi haberet, pro illo tempore, quo in supradictis partibus, non erant Episcopi, nec adeo abundans, aut sufficiens Parochorum, & Presbyterorum numerus, qui supradicto muneri possent incumbere, & congrue gerere tantarum animarum curam at modo, quādo omnibus in locis, sunt iam, Episcopi constituti, & Sacerdotes, qui Curati esse possunt, in tanta abundantia, atque excessiuo numero, non videtur, quod eadem nunc ratio curratur, quæ fuit in initio, quādo in illis regnis, & partibus, propagari cępit fides. Et tandem Tertio, nam quāuis Religiosi in initio conuersionis Indorum, multum profecerint, & vt experientia ipsa constitit, ad supradictum effectū conuenientissimi fuerint, at nūc non ita necessarij, aut conuenientes esse videntur, nec rationi multum consonum, vt in priuatis locis (etiam extra Monasteria) Religiosi degant, occupati in animarum cura, & gerendo Parochorum officium, cum ex eo, multa interdum exoriantur inconuenientia, & scandala, ob quorundam prauam, aut certe minus Religiosam vitā, & ob multa alia, quæ in particulari referre non libet, neque vero conuenit. Concludendo dicūt quidam, quod Religiosi supradicti in illis partibus, testante ipsa experientia, rerum omnium magistra, nō tam sunt aut deseruiunt, ad Indorum, atque fidelium nouiter conuersorum ædificationem, quam in totalem ipsorum destructionem, & ruinam. Hæc sunt quæ pro hac parte solent, & possunt adduci, ab Episcopis, & Curatis Indiarum, ad ostenstendum, nō esse conueniens, quod Religiosi in supradictis partibus, Parochorum gerant officium aut commendetur sibi animarum cura, & ad monstrandum quod in eo, & ipsis Episcopis, & innumeris Sacerdotibus ibidem existentibus, haud modica irrogetur iniuria. Sed his non obstantibus, contrarium videtur dicendum, de quo sequens statuitur Conclusio.

Conclusio.

Regulares, & Religiosi, vtilissimum, atque conuenientissimum fuit semper, extitit, vt in Indiarum partibus gererent Parochorum, & Curatorum officium.

Vtilissimum, atque conuenientissimum semper fuit, experientia ipsa testante, vt ad Indiarum partes, pro infidelium cōuersione, & ipsorum manutenentia in fide, ex omnibus Ordinibus, & maxime Mendicantibus, aliqui mitterentur Religiosi, docti, pij, atque timentes Deum, strenui, & experti, ad instruendos, & instituendos infideles, in fide Catholica, quodq. ipsi eorum curam gererent in suis domibus, & locis sibi destinatis, exercendo Parochorum officium, neque in hoc, Episcopis ibidē existentibus aliqua irrogatur iniuria. Hæc Conclusio non aliter melius potest probari, quam destruēdo contrariæ positionis fundamenta, atque illis satisfaciēdo, & respōdēdo, quod summa breuitate, &

resolu-

resolutione per ordinem fiet. Ad Primũ dico, certum esse, idq. satis de se constat, quod commendãdo Pontifex, seu Hispaniarum Rex, ipsius nomine & tamquam ipsius delegatus, atque de eius auctoritate, & licentia, Religiosis supradictis, infidelium conuersionem, & fidelium curam, non ab Episcopis aufert, quod suum est, aut propriam ipsorum iurisdictionem, vt argumentum prætendit; neque suam tollit ab eis auctoritatem ordinariam sed vtitur iure suo, & prouidet in his rebus, quod intelligit quammaxime expedire, & conuenire sibi videtur animarum saluti, & quod magis facit ad propositum optatæ conuersionis Indorum. Nam cum ipse summus Pont. constitutus fuerit, & vocatus à Christo Domino in plenitudinẽ potestatis, vt habetur *in c. cunctis per mundum, 4. q. 3. & c. proposuit de consec. preben.* concurrat q. proinde simul cum omnibus Prælatis in iurisdictione, vt tenet communis sententia, & tradit specialiter Glossa *in c. 2. de prebendis, lib. 6.* litq. inter ipsos (vt dicitur) locus præuentioni, certum est, quod potest ipse eiusmodi potestatem, quibus voluerit committere, & communicare, & vbiq. terrarum ministros præficere, atq; statuere pro animarum salute, & cura, absque vllo consensu Episcoporum ordinariorum, vt habetur expresse in præallegato *c. 2. de preben. cum Glossa.* Nec id faciẽdo, ipsis Episcopis aliquam irrogat iniuriam, cum vtatur iure suo, nam qui iure suo vtitur, & facit quod magis sibi videtur expedire, ad salutem suarum animarum iniuriam nulli irrogat. Hanc ob causam, vt constat, ex Indorum historijs, & fida dignorum traditione, hoc summorum Põtificum iure vtendo, Hispaniarum Reges, absque vllo Episcoporum consensu, de facto, anno Domini 1568. commendarũt populum, de Tepexie, Fratribus Prædicatoribus, cõtra voluntatem Episcopi de Thaxcallam, & populum de Iehoacam, Minorum Fratribus, contra voluntatem supradicti Episcopi, expulso inde quodam Clerico, qui de ipsius licentia ibidem residebat, quod, & in illis partibus multoties fuisse factum, atque practicatum, testificatur Veracruz in suo Compendio. Quorum omnium ea sulummodo ratio reddi potest, quod id faciendo Hispaniarum Reges, summorum Pontificũ auctoritate, & nomine faciunt, & nulli irrogant iniuriam, quia eorum iure vtuntur, qui constituti sunt, & vocati à Christo Domino in plenitudinem potestatis, ac proinde totius orbis sunt vniuersales, & generales Parochi, suoq. nomine Reges prædicti ad gerendam animarum curam, quos magistros magis sufficientes, atque idoneos iudicauerint, sine Episcoporum consensu, possunt præficere, & constituere, absque vlla ipsis facta iniuria. Per quod fit satis, pro parte contraria, primo proposito argumento.

cap. Cunctis per mundum 4. q. 3. c. Proposuit, de consec. preb. Glossa, in c. 2. de preb. lib. 6.

Papa nullã irrogat iniuriam Episcopis, neque Curatis per hoc, quod alijs tribuit suarum animarum curam.

Veracruz, in Compend.

Ad secundum, quando dicitur, quod supradicti Religiosi in illis partibus iam non sunt necessarij, ex quo ibidem constituti, & creati sunt Episcopi, & Sacerdotum magna iam habetur copia, in tãto, & tam excessiuo numero, vt ad conuertendos infideles, soli ipsi possint sufficere, & ad instruendos, gubernandos, & manutenẽdos fideles in fide &c. Respondeo, quod adhuc supradicti Religiosi sunt ibi quammaxime necessarij, valdeq. vtiles, atque proficiunt, vt experientia ipsa constat, constare facile potest ex tanta infidelium multitudine, qui ipsorum diligẽtia, cura, & solicitudine ad magnã Dei optimi maximi gloriam quotidie conuertuntur ad fidem, & non sine magno fundamento sperantur, vt conuertantur in dies. Sũt propterea supradicti Religiosi ibidem quãmaxime necessarij, pro manutenentia Indorũ Neophitorũ, seu nouiter conuersorũ, qui supradictorum Religiosorum cura, & diligentia, simul, & exemplo, atque odore bono in melius proficiunt quotidie de quorum profectibus si in particulari omnia, aut aliqua impræsentiarum forent dicenda, ad id certe, nec magnus quidẽ sufficeret liber. Quapropter resolutiue dico, quod in hisce rebus, non tam respicere oportet ad Episcoporum, seu Curatorum, aut Parochorum lucrum, quam ad animarum salutem, & fidei, ac totius Ecclesiæ augmentum; neque tam attendenda, & cõsideranda est, ministrorũ abundantia, & copia, quã aliæ qualitates, ad id muneris requisitæ; & certe si sulummodo, ad Sacerdotum numerum habeatur respectus, iure optimo de illo nouo orbe dici posset, quod de Hierusalem, ciuitate olim celeberrima plorans dicebat Ieremias, quod *sedebat sola ciuitas plena populo.* Thren. 1. Quonã pacto plena, & sola? plena, & sola tũc aliqua dijudicatur, qñ adest multitudo ministrorũ, sed nõ quales eosdẽ esse oportet. Cui, & simile est illud, quod alibi dicit Isaias, c. 9. loquens cum Deo: *Multiplicasti gentem, sed non magnificasti lætitiam.* Hæc lætitia, seu lætandi occasio, ea infidelium Indorum conuersione est, quæ desideratur, & merito experitur, ex profectu ipsorum, & quod sint ipsi firmi, & stabiles in fide. Ad quod quidem propositum, negari nullo modo potest, quod quammaxime necessarij in illis partibus sint, supradicti Religiosi, nõ minus, quam in principio fuerunt, & præsertim ad conseruationem, & manutenentiam Indorum ipsorum, quod faciunt sua industria, & diligentia, exercendo ibidem Parochorum officium, eorumq. gerendo curã. In quo quidem tantum abest, vt aliqua Episcopis supradictis irrogetur iniuria, vt potius cedat in maximum eorum commodum, cum sine aliquo prætio stipendio, adiutores habeant, qui simul cum eis procurent, ouium suarum salutem, atque eosdem adiuuent, ad portandum immensum adeo põdus. Animarum enim cura, teste D. Gregorio, in pastorali, pondus est, etiam ipsis angelicis humeris formidãdum, quod qui non æstimant Episcopi, certum de seipsis indicium reddunt, quod non tam oues pascere, quam vt pascantur ab ipsis procurent, & teste D. Paulo, magis, quæ sua sunt quærant, quam quæ Iesu Christi. Per quod fit satis secundo proposito argumento.

Threnor. 1.

Isa. 9.

D. Greg. Papa in pastorali.

Ad tertiam, quo afferuntur inconuenientia, quæ se offerunt, aut forsan scandala, quæ interdum ibidem dantur à Religiosis, in Indiarum partibus, (vt dicitur) malo suo exemplo, minus modesta, & religiosa vita, cum quæstio sit de facto, facile potest fieri satis, dicendo, haud multum id esse mirandum, cum etiam in Christi Domini collegio, duodecim Apostolorum, quorum Christus ipse Dominus erat caput, inuenti simul fuerint, boni & mali, & nonnulli ex ipsis ambitiosi, atque contentiosi, & vnus, qui fuit latro, & magistri sui proditor, quæ cũ particularia sint (teste Arist.) non cadunt sub scientia, neque de eis exemplum sumi potest. Præterquam quod paucorum mala conuersatio (si qua est, aut fuit ibi aliquando) compensari optime potest, multorum virorum exemplo, bono, ac suaui odore, qui in dictis partibus, præstantissimi, atque religiosissimi semper extiterunt, qui sua diligentia, sollicitudine, spectata vita, mirabiliq. doctrina, ingentem Indorum multitudinem, ad fidem, & ad Christi Domini obsequium, conuerterunt, & attraxerunt, quorum proinde etiam conuersatio, nedum Indis ipsis, verum, & cunctis fidelibus ibidem existentibus, admirabilis semper visa fuit, ac non vulgari, sed quammaxima æstimatione digna. Qua de re, si plura forent dicenda, tempus enarrantem deficeret, sed sufficiant prædicta, vt vel ex ipsis satis constet, Religiosos prædictos, in Indiarum partibus, etiam nunc quammaxime esse necessarios, ad Indorum conuersionem, & eorum in fide manutentio-

Arist. 1. Met.

tentionem, & ad plura alia officia, & monera, quæ à viris Religiosis efficiuntur ibidem, quæ & breuitatis gratia, facio missa. Hæc dicta sufficiant de isto Articulo, & tota Quæstione.

QVÆSTIO XLIV.

De Religiosis, & Regularibus, quantum attinet ad sacramentum Confirmationis, in duos Articulos diuisa.

1 *Quidnam sit Confirmationis Sacramentum?*
2 *Vtrum Regulares, & Religiosi, ex commissione, & dispensatione summi Pontificis, esse possint ministri sacramenti Confirmationis?*

ARTICVLVS PRIMVS.

Quidnam sit Confirmationis sacramentum?

Huic Articulo respondetur per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

Confirmatio est sacramentum Vnctionis, Chrismatis consecrati, quo Episcopus frontem baptizati inungit, sub certa verborum forma.

Nau. in Man. c. 22. nu. 8.
Mag. Sent. in 4. d. 7.
D. Th. 3. p. q. 72. ar. 1. rubric. de sacr. non iteran.
Concil. Triden. sess. 7. de conf. Can. 1.
Sylu. ver. confirmatio, nu. 1.
Melchiad. papæ in epist. ad Episcopos Hispan. c. 2.
c. Spiritus sanctus, de consec. d. 5.

CONfirmatio est sacramentũ vnctionis, Chrismatis consecrati, quo Episcopus frontem baptizati inungit, sub certa verborũ forma. Hæc Cõclusio est Nau. in suo Man. c. 22. n. 8. vbi latissime eã explicat, atq; declarat per oẽs suas particulas. Est etiam Sent. Mag. in 4. d. 7. & D. Th. 3. p. q. 72. art. 1. Quam etiam tradunt omnes communiter Doctores *in Rubr. de sacra. non iteran.* Quod Confirmatio sit vere vnum ex septem sacramentis Ecclesiæ, expresse definitum est, in Cõc. Trid. sess. 7. Can. 1. vbi habetur *hereticum esse dicere, eam nõ esse verum sacramentum, aut nullam ei virtutem inesse quod qui asserere ausus fuerit, anathema sit damnatur.* De quare videndus est Sylu. *ver. confirmatio, n. 1.* vbi dicit, Confirmationem ex se gratiam conferre, non solũ gratiam, vt communiter sumptã, qualis in quolibet sacramento confertur, à peccato emundans, in nõ ponentibus obicẽ, sed specialem quandã, & quoddam robur, quo quis idoneus efficitur miles, ad cõfitẽdam Christi Domini fidem. Quod etiam habetur expresse, *c. Spiritus sanctus, de consec. d. 5.* quod est Melchiadis Papæ, vbi de ipsa agẽdo, in quadam epistola scribens ad Episcopos Hispaniæ, in sequẽtia verba prorumpit: *Spiritus sanctus, qui super aquas baptismi salutifero descendit illapsu, in fonte plenitudinem tribuit ad innocentiam, & in confirmatione, aliud augmentum præstat ad gratiam, & quia in hoc mundo tota ætate victuris, inter inuisibiles hostes, & pericula gradiendum est, in baptismo regeneramur ad vitam, sed post baptismum, confirmamur ad pugnam: in baptismo abluimur: sed post baptismum roboramur.* Et post pauca: *Regeneratio per se saluat nos in pace beati seculi recipiendos: at confirmatio armat & instruit ad agones mundi huius, & prælia reseruandos.* Verba quidem sunt notatu dignissima, & quæ memoriæ commendentur, pro mirabili huius sacramẽti effectu, & vt nõ otiosum esse credatur.

Confirmationis sacramentum in iure vocatur manuũ impositio.

Hoc Confirmationis sacramentũ alio nomine in iure vocatur *manuum impositio*, ac de eo venit intelligendum, *cap. 1. §. per frontes, de sacra Vnctione.* De cuius materia, breuiter impræsentiarum dicendum se offert, eam esse Chrisma, confectum ex oleo, & balsamo, *per d. cap. 1. de sacra Vnct.* at balsamum non est de necessitate sacramenti, vt satis efficaciter, probat Caiet. 3. p. q. 72. ar. 1. *per c. 1. de sacr. non iteran.* est tñ de necessitate præcepti, per *d. c. 1. de sacr. Vnctio.* debetq. huiusmodi Chrisma esse consecratum. Nam licet in sacramẽto Baptismi, benedictio, siue consecratio aquæ, non fit de eiusdem necessitate, at consecratio Chrismatis, & Olei est de necessitate sacramenti Confirmationis; cuius rationem mirabilem, satisq. efficacem reddit D. Tho. loco vbi supra, ar. 3. Ordinarius, huius sacramenti minister, est Episcopus, vt constat, *ex cap. quanto, cap. de his, de consec. d. 5. & c. quamuis Corepiscopi d. 68.* & nunc nouissime ex Concil. Trident. loco vbi supra, vbi anathematis damnantur asserentes, ordinarium ministrum huius sacramenti, non esse solum Episcopum. Sed an ex commissione, alius esse possit eiusdem minister? maiorem difficultatẽ habet de qua in sequenti Articulo.

c. 1. §. per frõtes, de sacr. vnctione.
Caiet. 3. p. q. 72. ar. 1.
c. 1. d. sacr. nõ iteran.
c. Quanto.
c. His, de consec. d. 5.
c. Quãuis Corepiscopi, d. 68.
Concil. Triden. vbi supra.

ARTICVLVS II.

Vtrum Regulares, & Religiosi ex commissione, & dispensatione summi Pont. esse possint ministri, sacramenti Confirmationis?

DIfficultas præsentis Articuli, cõmuniter sumpta, & regulariter loquẽdo, & prout se extẽdit non solum ad Regulares, & Religiosos, verum etiã & ad alios quoscumque Clericos, siue Sacerdotes, in Episcopali dignitate non cõstitutos, amplissima est & de qua magna est lis, & cõtrouersia inter DD. Scholasticos, atque Iurisperitos, in definiendo, atque determinando. An simplex Sacerdos, siue Parochus, ex commissione, & dispensatione summi Pont. interdũ esse possit legitimus minister sacramenti Confirmationis. Qua de re qui plura videre desiderat, consulat D. Tho. 3. p. q. 72. ar. 11. & in 4. d. 7. q. 3. & D. Bonau. & Scot. ibi. q. 1. Durand. etiam ibid. q. 3. & 4. & ex iunioribus, Adrian. in 4. q. de cõfirm. ar. 3. Sylu. *verbo confirmatio, q. 1.* Sot. in 4. d. 7. q. vnica, ar. 11. Suar. 3. tom. in 3. p. D. Tho. q. 72. art. 11. disp. 36. sect. 2. Cuius quidem difficultatis, vera, & communis resolutio est, quod quamuis communiter, & regulariter loquendo, huius sacramẽti ordinarius minister, sit solus Episcopus, ex commissione tamen, & dispensatione summi Pont. quilibet etiam simplex Sacerdos, hoc sacramentum administrare potest. Quam sententiam tenet D. Tho. locis supracitatis, & multis eam argumentis, & rationibus comprobat, quod similiter faciũt Soto, & Suarez, supracitati, & Nauar. in Man. c. 22. num. 8. huic adhæret sententiæ, & põderat verba illa Cõc. Trident. vbi supra quando dixit: *Episcopum esse ordinarium ministrum huius sacramenti*, quia dicẽdo, *ordinarium*, innuere voluit delegatum esse posse quempiam alium, ex Apostolica dispositione. Quod, & probat *per cap. peruenit, d. 95.* vbi dicitur, quod D. Greg. olim, hoc munus, & officium administrandi Confirmationis sacramẽtum, commisit quibusdam presbyteris. Hac præsupposita resolutione, facile erit satisfacere difficultati adductæ in proposito Articulo, de qua sit Conclusio.

D. Th. 3. p. q. 72. art. 11. & in 4. sent. d. 7. q. 3.
D. Bon. & Scotus, ib. q. 1. Duran. ibid. q. 3. & 4.
Adrian. in 4. de confir. ar. 3.
Syluest. verb. confirmat. q. 1.
Sot. in 4. d. 7. q. vnic. ar. 11.
Suarez. 3. to. q. 72. art. 11. disp. 36. sect. 2.
Nau. in Man. c. 22. nu. 8
c. peruenit, d. 95.

Conclusio.

Religiosi, & Regulares, ex commissione, & dispensatione summi Pontificis esse possunt ministri sacramenti Confirmationis.

Religiosi, & Regulares, ex commissione, & dispensatione summi Pont. bene esse possunt ministri sacramenti Confirmationis. Hæc Conclusio, non alia indiget probatione, quam prædicta. Etsi enim necessario dicendum sit, Episcopum solummodo, ordinarium esse ministrum huius sacramenti prout habetur expresse determinatum in Conc. Trid. cum tamen ex eodem satis colligatur, & constat ex veriori, probabiliori, communiori DD. omniũ resolutione, ex commissione, & dispensatione Papæ alium fungi posse eiusmodi officio, & munere, nedum parochialem presbyterum, verum etiam simplicem Sacerdotem, nulla videtur esse ratio, ob quã Religiosis, atque Regularibus, idipsum denegari

possit,

possit, aut dici, quod penes hoc, ijdem sint peioris, aut deterioris conditionis. Cum hoc tamen stat, qd in nullo priuilegiorum Compendio, hucusque ipse viderim, aliquam facultatem, seu priuilegium, quo idipsum Religiosis, siue Regularibus fuerit cõcessum. Solummodo reperitur in iure, suprad. *cap. peruenit, d. 95* de cuius intelligentia, tanta dicũtur à DD. Iurisperitis, quinuero, & à Theologis Scholasticis, vt non in eo, immorari liceat, quia est res, quæ longiorem exposcebat disputationẽ. Pro nunc hæc breuiter dixisse sufficiat, & hactenus de isto Art. & tota Quæst.

QVAESTIO XLV.

De Regularibus, & Religiosis, quantum ad facultatem administrandi sacramentum Pœnitentię, in quatuordecim Articulos diuisa.

1 *Vtrum Religiosi, & Regulares, secularium confessiones possint audire?*

2 *Vtrum fuerit licitũ, aut conueniens, quod Regularibus, siue Religiosis, à summis Pontificibus, aliqua fuerint concessa priuilegia, & facultates, quibus secularium possent confessiones audire?*

3 *Vtrum, qui ex priuilegio confitentur Religiosis, teneantur suis Parochianis, seu Presbyteris Parochialibus, postea iterum confiteri?*

4 *Fuerintne aliqua priuilegia de facto, Religiosis, siue Regularibus concessa, quibus secularium confessiones possint audire?*

5 *Qualiter Regularium confessorum, coram Episcopis, præsentatio sit facienda, quo secularium confessiones, possint audire?*

6 *Vtrum Clementina Dudum, de sepulturis, derogata, aut reuocata fuerit per Concil. Trident. quãtum attinet, & spectat, ad Confessariorum Regularium, coram Episcopis, & Ordinarijs faciendam præsentationem?*

7 *Vtrum Confessariorum Regularium præsentatio, & approuatio, sit perpetua?*

8 *Vtrum præsentatio & approbatio Confessariorũ, facta in vno Episcopatu, generaliter sufficiat, pro omnibus Episcopatibus?*

9 *Vtrum Confessores Regularium, in sacra Theologia graduati, & Lectores, ab Episcopis debeant, & possint examinari, ad audiendas secularium confessiones?*

10 *Vtrum approbatio Confessariorum Regularium, sine iusta, & legitima causa, ab Episcopis Ordinarijs possit ad certum locum, tempus, atque personas restringi, & limitari?*

11 *Vtrum Confessarij Regularium, sine suorum Superiorum, aut Prælatorum licentia, secularium confessiones possint audire?*

12 *Vtrum confessiones factæ Sacerdotibus simplicibus, non approbatis per suos Prælatos, & Superiores nec expositis, vt secularium confessiones possint audire, approbatis autẽ ab Episcopis Ordinarijs, sine eorum scientia, & licentia, sint validæ, an vero irritæ, & nullæ?*

13 *Vtrum Regularis, à suo Prælato semel examinatus, & approbatus, atque ab Episcopo expositus, & præsentatus, à quo etiam audiendas confessiones licentiam, & approbationem obtinuit, si postea prohibeatur, & confessiones audire interdicatur, aliqua iusta de causa, secularium confessiones possit audire; & an confessiones sibi factæ sint validæ?*

14 *An Confessarij Regularium supradicti, à suis Superioribus expositi, Episcopis præsentati, ab eisdemq. approbati, virtute suorum priuilegiorum, omnium secularium possint confessiones audire?*

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum Religiosi, & Regulares, secularium confessiones possint audire?

PRo huius Articuli intelligentia, & vt paremus viam ad ea, quæ in subsequentibus sunt dicenda, pręmitto, quod Pœnitentia est vnum ex septem sacramentis Ecclesiæ: quod quamuis à DD. varie, atque diuersimode definiatur, definiriq; possit, cõmuniter tamen dicitur, *quod ea est sacramentum absolutionis, quo Sacerdos sibi subditũ, peccata sua cũ debita dispositione, & proposito satisfaciendi confitentem, legitime absoluit.* Hæc Pœnitentiæ definitio, adducitur à Nauar. in suo Man. c. 22. nu. 11. vbi dicit verbum illud *sacramentum* in prædicta definitione, apponi atque constitui, loco generis, reliqua vero loco differentiæ: in quibus exprimuntur, atque explicantur omnia, quæ in hoc sacramẽto reperiuntur ac desiderari possunt nempe, quisnam sit eiusdẽ minister, & dicitur, quod est Sacerdos; quęnam sint illius partes integrales, & dicitur, quod sunt, contritio, confessio, atque satisfactio: fit etiam mentio de forma absolutionis, quãuis non hic ponatur expresse, pro eo quod cunctis sit perита nempe: *Ego te absoluo, &c.* Ad prędictum ergo ministrũ reuertendo (quod solum ad nostrum præsens attinet propositum) cum in supradicta sacramẽti Pęnitentiæ diffinitione, dicitur quod minister est Sacerdos, aduertendum est, id ita præcise, & necessario esse intelligendum vt in nullo casu, atq; in nullo euentu, secularis, siue laicus sacramẽti huius minister esse possit, cum non nisi solis Sacerdotibus, à Christo Domino sit collata potestas ligandi, atque soluendi. Qua de re videndus est Sylu. *v. b. confessio, 1. nu. 1.* & Sot. in 4. sent. d. 18. q. 4. art. 1. & Suar. to. 4. ad 3. p. D. Tho. disp. 24. sect. 1. vbi omnes vnanimiter, conueniunt in hoc, estq. omnium Doctorum Catholicorum communis resolutio, quod sacramenti huius minister est solus Sacerdos, quodq. confessio, quæ humilitatis gratia, seu quolibet alio prætextu, & respectu, fieret laico, neque gratiam ex opere operato conferret, quamuis ab eo absolueretur, nec sacramentalis vllo modo dici posset. Hoc itaq. est certissimum, atque cõstitutissimum, & tenendum de fide, quam ob causam in hoc probando, non amplius immorari libet.

Pœnitentia est vnũ ex septem sacramentis Ecclesiæ.

Quid sit pœnitẽtia prout est sacramentum.

Nau. in Man. c. 22. nu. 11.

In nullo casu, atque in nullo euentu, non Sacerdos minister sacramenti Pœnitentiæ esse potest.

Sylu. v. confessio, 1. nu. 1.
Sot. in 4. sent. d. 18. q. 4. ar. 1.
Suarez, 4. tom. disp. 24. sect. 1.

Secundo præmitto, quod quãuis hoc ita sit, quod sacramenti Pœnitentię minister, sit solus Sacerdos non tamen hoc, ita vniuersaliter, ac generaliter intelligendum est, quod exceptu casu extremæ necessitatis, quilibet Sacerdos promiscue, sit legitimus huius sacramenti minister, sed ille dumtaxat, qui præter potestatem ordinis, quam receperit in sua ordinatione, actualem habuerit ordinariam vel saltem subdelegatam iurisdictionem. Licet enim per characterem sacerdotalem, quilibet Sacerdotu absoluendi potestatem accipiat à Domino, necessum tamen nihilominus est, vt & præterea iurisdictionẽ habeat, in oues, super quas huiusmodi absoluendi potestatem exerceat. Hęc etiam communis est Doctorum omnium resolutio tenẽda de fide, quod & habetur expresse determinatũ nuperrime, in Conc. Trid. *sess. 23. c. 15.* vbi habentur, quę sequuntur verba. *Quamuis presbyteri in sua ordinatione, a peccatis absoluendi potestatem accipiant, non tamen huius sacramenti legitimi sunt ministri, idonei, ad conferendum beneficium absolutionis, nisi præterea potestatem habeant iurisdictionis.* De quo nulli dubium quamuis ab hac supra posita generali regula communiter

Non quilibet Sacerdos absolute, est legitimus sacramenti Pœnitentiæ minister, nisi ordinariam, aut saltẽ subdelegatam in id habeat iurisdictionem.

Concil. Triden. sess. 23. c. 15.

muniter excipiatur, mortis articulus, & casus extremæ necessitatis, in quo cuilibet Sacerdoti, commissionem generalem dat Ecclesia, de qua latissime agũt Scholastici DD. in 4. loco supracit. sed specialiter videndus est Sot. in ar. 2. & Suarez, sect. 2. loco supracit. & Nau. in Man. c. 4. n. 1.

Sot. vbi supra, ar. 2.
Suar. vbi supra sect. 2.
Nau. vbi supra, q. 4 n. 1.

Tertio præmitto, quod loquendo specialiter de Religiosis, præter facultatem, auctoritatem, & potestatem prædictas ordinis, & iurisdictionis, necessum etiam illis est, vt Prælatorum suorum licentiã & facultatem habeant, ad audiendas secularium confessiones, sine qua licentia, qui huiusmodi confessoris ministerium exercuerit, non id quidem firte, peccato faciet, vt latius infra dicemus, ar. 13. & 14. tenentq. hoc omnes communiter Doctores quamuis factum teneat, si alias fuerit Sacerdos potestatemq. habuerit ordinis, & iurisdictionis. Quibus sic præmissis, vt proposito Articulo, atque Difficultati satisfaciam, sequentem statuo Conclusionem.

Regulares, & Religiosi, præter potestatem ordinis, & iurisdictionis, licẽtia suorum Prælatorum indigent, ad audiendas secularium confessiones.

Conclusio.

Regulares, & Religiosi, qui fuerint Sacerdotes, de suorum Prelatorum licentia, optime possũnt secularium confessiones audire, & Pœnitentię sacramentum ministrare. dummodo ad id siue ex priuilegio, aut aliter, subdelegatam habuerint iurisdictionem. Hæc Conclusio plene constat ex supradictis, nec vlla indiget vlteriori probatione, cum in Religiosis prædictis, omnes ad id muneris, requisitæ concurrant qualitates, & conditiones, nempe potestas ordinis, potestas etiam iurisdictionis (vt præsupponitur) & insuper, Prelatorum suorum licentia. Solummodo est aduertẽdum, quod quia in iure sunt multa iura, & capitula, quibus determinatur, ac dicitur, quòd confessio faciẽda sit proprio Sacerdoti vel alteri eiusdem licentiam habenti dicamus oportet, quid intelligatur proprij Sacerdotis nomine? Et dico, quod *proprij Sacerdotis* nomine intelligendus est, primo Rom. Pontif. qui vniuersalis est, atque generalis totius Ecclesiæ, pastor, parochus siue proprius Sacerdos. Secũdo quilibet Episcopus in sua diœcesi, atque Episcopatu, & tandem tertio. quilibet parochialis Sacerdos, in sua parochia. De quorum omnium, aut singulorum licentia, Religiosi præfati, si in id munus, & officiũ eligantur, suorum subditorum confessiones possunt audire (quamuis non aliter) cum ex vi sacerdotalis characteris, ordinis dumtaxat potestatẽ habeant ad absoluendum, non tamẽ iurisdictionis, nisi specialiter tribuatur ipsis, ab aliquo supradictorũ verbo tenus, aut ex speciali priuilegio. Qua de re videatur supradictus Soto in supradicto, a. artic. & Sylu. *ver. confessio, 1. num. 1. ibi. 3. dico, & nu. 2. ibi primo vero quaritur.* Et hactenus de isto Articulo.

Regulares, & Religiosi Sacerdotes, de suorum Prelatorum licẽtia bene possunt secularium confessiones audire, si ad id ordinariam, aut subdelegatã habuerint iurisdictionem.

Quid intelligatur proprij Sacerdotis nomine.

Sot. vbi supra, ar. 2.
Sylu. ver cõfessio 1. num. 1. ibi. 3. dico, & num. 2. ibi. 1. quaritur.

ARTICVLVS II.

Vtrum fuerit licitum, aut conueniens, quod Regularibus, siue Religiosis, à summis Pontificibus, aliqua fuerint concessa priuilegia, & facultates, quibus secularium possent confessiones audire?

Pro huius Articuli intelligentia, præmitto, quod in initio Ordinum, & Religionum, sed maxime Mendicantium, quo tempore cæperunt Religiosis priuilegia concedi, quò secularium cõfessiones possent audire, magna lis, & controuersia orta est in Ecclesia, inter Parochos, & Religiosos. Non enim defuerunt multi Doctores seculares, (alias docti, & eruditi) qui hac de re male senserunt, & reclamarunt, atque dixerunt, non posse, etiam S. Pont. Max. huiusmodi licentiam illis indulgere, audiendi secularium confessiones, nec Presbyteros Parochiales priuare suo iure, quod habẽt, supra sibi subditos, aut ipsos subditos vllo modo excipere, & eximere, quo minus teneantur proprijs suis Sacerdotibus confiteri. Hanc opinionem (si opinionis, digna est censura) in primis defendit olim Henricus Gandauensis, quodlib. 1. cui adhæsit quidam alius, Ioan. de Poliaco, qui licentiose, atque impudenter nimis, addidit, quod nec Deus ipse, id quidem facere poterat, quin subditus proprio suo teneretur confiteri Sacerdoti, quia aiebat, repugnat, vt quis sit proprius Sacerdos, sine facultate cogendi Parochianum, sibi subditum, ad hoc, vt sibi confiteatur, ac teneatur cõfiteri. Cuius opinionis, seu potius, erroris, præcipuum fundamentum erat, quia dicebant, summum Pont. non habere facultatem concedendi supradicta priuilegia, in damnum, & prę iudicium aliorum, pro quo allegabant, *c. adeo, 25. q. 1.* Cui & addebant, esse hoc contra diuinum mandatum, quo præcipitur à Domino, vt proprius Pastor pecoris sui vultum agnoscat, prout habetur Prou. 27. *Diligẽter cognosce vultũ pecoris tui tuosq. greges considera*, quod etiam confirmando, Christus Dominus olim, Ioan. 12. dixit de seipso, quod erat bonus pastor, quodq. vultum suarum cognoscebat ouium: *Ego sum Pastor bonus, & cognosco oues meas, &c.* Sed his tamen non obstantibus, in contrarium statuitur Conclusio.

Nota temerariam opinionem, seu potius errorem, circa potestatem summi Pontificis, ad concedendam facultatem Regularibus ad audiendas secularitũ confessiones.

Henricus de Gandauo. quodl. 1.
Ioan. de Pyliaco.

c. Ideo, 25. q. 1.

Conclusio.

Licitum fuit, quinuero, & Ecclesiæ expedientissimum, vt à summis Pontificibus, Religiosis atque Regularibus, aliqua concederentur priuilegia quibus secularium possent cõfessiones audire. Probatur hæc Conclusio ex eo, quod nulla in hoc ipsis Parocianis, seu Sacerdotibus parochialibus, irrogatur iniuria, nam ea, quæ sunt suæ iurisdictioni, certum est quod potest proprius iudex, cuicumque voluerit eiusdem ordinis committere: sed, vt supra diximus, in præcedenti Artic. Sum. Pont. est supremus, generalis atque vniuersalis totius Ecclesiæ Pastor, Iudex, Parochianus, propriusq. Sacerdos: ergo hanc suam potestatem, & auctoritatem, cum voluerit, atque expediens sibi visum fuerit, potuit, & poterit, cuicumque eiusdem Sacerdotalis Ordinis committere quemadmodum, & Religiosis, neque in eo aliqua ipsis inferioribus irrogatur iniuria, cum id ad suam supremam, atq; absolutam spectet, & pertineat iurisdictionem. Quod & confirmatur nam qua ratione potest iure optimo, multos sibi casus, & causas reseruare, eadem etiam potest iurisdictionem suam, & eosdem casus & causas, cuilibet Sacerdoti Regulari, siue sæculari, cui sibi placuerit, iusta de causa committere, absque aliorum inferiorum iniuria, cum in eo vtatur suo iure, & iuxta etiam iuris regulam, qui iure suo vtitur, nulli facit iniuriam. Sed quod huiusmodi concessio, & dispensatio facta Religiosis, audiendi secularium confessiones, fuerit prouida, iusta, atque in fauorem Ecclesiæ, & totius Christiani populi, ex eo facile licebit colligere, nam cum vna ex conditionibus, & circumstantijs, in ministris sacramenti huius requisitis, ea sit, atq; ex præcipuis, vt vitæ integritate polleant, quibus & simul adsit sciẽtia, atque prudentia, cum hæc omnia (quod absque cuiuspiam alterius, iniuria dixerim) præcipue, atque vt plurimum, reperiantur in Religiosis viris vtpotè, qui claustris, ac Monasterijs inclusi à secularibus etiam rebus abstracti, longe maiorem in id, ex ratione sui status, habent dispositionem, vt experientia ipsa docet, non immerito Pont. Sum. ijs, alijsq. pluri-

Licitum fuit, quinuero, & Ecclesię expedientissimum, vt à summis Pontificibus, Regularibus concederentur priuilegia, quibus secularium confessiones possent audire.

pluribus rationibus permoti, priuilegia supradicta illis indulserunt, in nullius iniuriam, id cedere arbitrantes, sed in vtilitatem quammaximam, commodum, atque emolumentum Ecclesiæ, ac totius Christiani, populi. Videatur hac de re Sot. in 4.d. 18.q.4.artic.3. vbi ad hoc propositum, plura dicit, eaq. notatu dignissima. Videatur etiam P. Fr. Emmanuel Rodriguez in explicatione Bullæ Cruciatæ, §.9.nu.1.

Sot. in 4. d. 18. q.4.art.3. Emman. in explicat. Bulla Cruciatæ, §.9. nu.1.

Ad argumenta igitur in contrarium adducta respondetur. Ad primum, negando, nõ id potuisse efficere Pontif. Max. & ad id quod addidit suprad. Ioann. de Poliaco, de Deo, quod nec Deus ipse hoc poterit facere, dico, absurdum esse, temerarium, atque blasphemum, ac rigidiori cẽsura dignum. Nec ratio in contrarium adducta, quidquam conuincit nam quod dicitur, de præiudicio ex eo illato, seu quod irrogatur Parochianis, propterea quod Religiosi secularium possint confessiones audire, facile refellitur dicendo, cum D. Tho. in additionibus ad 3. partem, quæst. 8. artic. 5. in solutione ad primum, quod tunc solummodo fit alicui præiudicium, sine iniuria, cum ei subtrahitur, quod in fauorem ipsius tantum, est indultum, siue concessum, vt si, verbi gratia, subtrahatur alicui, seu ab aliquo, beneficium quod possidet, absque legitima causa; at in proposito, iurisdictio, & facultas audiendi secularium confessiones, cum non sit tradita, & cõmissa Parochianis in suam propriam vtilitatem, seu in proprium ipsorum fauorem, commodum, aut vtilitatem, sed in vtilitatem, & fauorem totius popoli Christiani hinc fit, quod nulla in hoc ipsis irrogetur iniuria, aut præiudicium, ex eo, quod Superior, quinuero, & supremus omnium iudex, qualis est Rom. Pontifex iusta interueniente causa, eandem Religiosis prædictis commiserit, & tradiderit, committat, & tradat. Nec per hoc mandatum diuinum impeditur, cognoscẽdi pastorem vultum sui pecoris, cum extra confessionem, id etiam optione fieri possit, nam non per hoc, quod fideles Religiosis peccata sua ex priuilegio summorum Pontificum confiteãtur, tollitur, quin, & ipsi constituto tempore, coram suis Parochianis, comparere debeant, de se ipsis rationem reddendo, & asserendo, ac dicendo, se legitime esse confessos supradictis Religiosis ex priuilegio, quod sufficit, vt suæ propriæ satisfaciant obligationi, cognoscendi vultum sui pecoris. Videatur hac de re D. Thom. loco supracitato, in solutione, ad secundum, & Soto in 4. dist. 18. quæst. 14. ar. 3. in solutione etiam ad secundum. Et hactenus de isto Articulo.

D. Th. in addit. ad 3. p. q. 8. ar. 5. in solut. ad 1.

D. Tho. vbi supra, in sol. 2. & Soto ĩ 4. d. 18. q. 14. ar. 3. & in solutione etiam ad 2.

ARTICVLVS III.

Vtrum qui ex priuilegio, confitentur Religiosis, teneantur suis Parochianis, seu Presbyteris parochialibus, postea iterum confiteri?

Nota hoc valde pro ratione dubitandi.

HAcdere, fuit etiam olim, opinio supradicti Henrici de Gandauo, & Hostiens. Archidiaconi, & Ioannis Monachi, & aliorum, quos refert & citat Adrianus in 4. quæst. 5. de confessione. asserentium, quod qui ex priuilegio confitentur Religiosis, tenentur postea debito tempore suis Presbyteris parochialibus cõfiteri, eadem peccata, quę semel confessi sunt, si non habent alia, vt adimpleãt, & satisfaciãt præcepto Innocent. III. in Cõcilio generali Lateranensi, posito *in cap. omnis vtriusque sexus, de pœnit. & remission.* vbi habetur, *quod omnis vtriusque sexus, vir, siue mulier, doli capax, semel saltem in anno tenetur proprio Sacerdoti confiteri.* Cui præcepto (inquiunt supradicti Auctores) nullum priuilegium. Regularibus, siue Religiosis concessum, derogare posse videtur. Quod & confirmari potest, per quandam Extrauagantem Martini V. quam citat supradictus Adrianus, quæ incipit, *Ad vberes fructus* (quamuis non sit relata inter communes) vbi ait: *Volumus autem, quod ij, qui Fratribus confitebuntur, suis proprijs parochialibus Sacerdotibus, semel saltem in anno confiteri, nihilominus teneantur, quodque ijdem Fratres eos ad hoc idem exhortentur.* Cui simile est illud, quod habetur in alia Extrauaganti, Sixti IV. quæ incipit, *Vices illius, de trenga, & pace,* vbi Religiosos omnes admonet, vt prædicare desistant, quod Parochiani nõ sunt obligati, saltem in Paschate proprio Sacerdoti confiteri, quia (inquit) ad id de iure tenentur. Hæc sunt, quæ pro hac sententia possunt, & solent adduci. Sed his nihilominus non obstãtibus, in contrarium est veritas, de qua sequens statuitur Conclusio.

Adrianus in 4. q. 5. de confessione.

cap. Omnis vtriusq; sexus de pœn. & remissio.

Martinus V. in Extrau. Ad vberes fructus.

Sixtus IV. in Extrau. vices illius, de trenga, & pace.

Conclusio.

Qui Religiosis ex commissione, siue ex priuilegio sibi indulto, confitentur, nullatenus tenentur, eadem peccata proprio Sacerdoti iterum confiteri. Hęc Conclusio est expressa Magistri Soto in 4. dist. 18. quæst. 4. art. 3. conclus. 2. Quam & probat primo ex præallegato *cap. omnis vtriusque sexus*, contra Doctores suprad. opinionis, retorquendo argumẽtum: habetur enim ibi, quod omnis vtriusq; sexus, vir, siue mulier, cum fuerit doli capax, teneatur semel saltem in anno, proprio suo Sacerdoti confiteri. vel de eius licentia alteri. Expressa verba supradicti capituli libet referre: *Si quis (inquit) alieno Sacerdoti voluerit iusta de causa sua peccata confiteri, licentiam prius postulet, & obtineat a proprio Sacerdote, cum aliter ipse, illum non possit ligare, vel absoluere:* ergo de mente capituli, qui ex commissione, vel ex priuilegio Summi Pontificis, confitetur Religiosis, non tenetur eadem peccata iterũ proprio Sacerdoti confiteri. Probatur consequentia, nam qui de licentia proprij Sacerdotis confitetur alteri, adimplet præceptum, vt dicitur in pręfato capitulo, vbi fit sermo de præcepto semel in anno cõfitendi, nec tenetur proinde eadẽ peccata iterum proprio confiteri: sed summus Pontifex est totius Ecclesię (vt iam supra diximus) supremus Pastor, ac veluti Parochianus, & proprius Sacerdos: ergo qui ex priuilegio summi Pontificis, confitetur Religiosis, præceptum semel in anno confitendi, similiter adimplet, nec peccata semel confessa, proprio alij Sacerdoti, iterum confiteri tenetur. Quod etiam confirmatur, nam certum est, quod qui ipsi Papæ, siue Episcopo immediate confiteretur, procul dubio satisfaceret præcepto supradicti *cap. omnis vtriusq; sexus*, de semel in anno confitẽdo, nec requireretur ad id, sacerdotis Parochialis licentia, aut teneretur illi iterum peccata semel confessa confiteri: ergo neque qui cõfitetur, ex eorum priuilegio ad id tenetur, sed plenissime satisfacit Ecclesiæ præcepto. Vnde (inquit Soto) nihil valet, & vana est glos. quam ad hoc propositum, tradit Bernad. in *suprad. c. omnis vtriusque sexus, verbo alieno*, quatenus ait, priuilegia Religiosis concessa, dare illis solummodo executionem, audiendi secularium confessiones, sed nihilominus requiri licentiam Sacerdotis proprij, & quod si ista non habeatur, cõfessio facta nihil valebit, sed obligatio remanet iterũ confitendi. Hæc inquam glossa, nihil valet, nam ibi, Sacerdotis proprij nomine, intelligitur, non solũ Parochialis Sacerdos, verum etiam Episcopus, & Papa, quinuero isti multo melius, vt tenet communis opinio, atque à fortiori, dicũtur Sacerdotes proprij. quo fit, vt qui de ipsorum licentia confitẽtur, ita bene, imo vero melius, ac qui confitentur de licentia Parochialis Sacerdotis, satisfaciunt supradicto pręcepto.

Qui Religiosis ex priuilegio sibi indulto, confitentur, nullatenus tenentur eadem peccata, proprio Sacerdoti confiteri.

Sot. in 4. d. 18. q. 4. ar. 3. conclus. 2.

cap. Omnis vtriusq; sexus, de pœnit. & remiss.

cepto. His additur, quod quamuis ibi, Sacerdotis proprij nomine, Parochialis Sacerdos dumtaxat intelligeretur, adhuc semper hoc esset intelligendum, salua Superioris licentia, in qua plenissime inferioris licentia continetur. Et vt huic nostræ Cõclusioni maius robur adhibeatur, adnotare oportet vlterius, ex communiori resolutione, quod, qui ex priuilegio Summorum Pontificum (nun reuocato) Religioso alicui confiteretur, etiam auctoritate Papæ, compelli nullatenus posset, vt peccata iam semel confessa, & per pœnitẽtiam, & absolutionem remissa, proprio Parochiali Sacerdoti, iterum confiteri teneretur. Quod sic probatur, nam Papa, & Ecclesia, penes hoc, non habet auctoritatem, nisi secundum ius diuinum: iure autem diuino, hoc Pœnitentiæ sacramentum, non est institutum, nisi in remissionem peccatorum: ergo postquam peccata iam semel sunt remissa, & ab ipsis quispiam fuerit absolutus, nisi ipse vltro velit, non tenetur, nec vero cogi potest, iterum eadem peccata confiteri; nam, vt inquit D. Thom. in addition. ad tertiam partem, quæst. 8. artic. 5. in solutione ad quartum, qui non habet peccata, nullatenus confiteri tenetur, neque ad id vllo modo potest compelli. Merito ergo supradicti Bernardi glossa, vt inquit D. Antun. 3. p. tit. 17. c. 9. condemnata est, per Clementem IV. in quodam priuilegio Fratribus concesso, quod incipit, *Quidam temere*, & supradictus Ioann. de Poliacu, qui pertinacius alijs supradictam opinionem tenebat, & quod qui Religiosis ex priuilegio confitentur, tenebantur iterum eadem peccata proprio Parochiali Sacerdoti confiteri, per Ioannem XXII. anno Domini 1321. vocatus Romam, compulsus est palynodiam recantare, suumq. errorem reuocare, vt constat ex quadam eiusdem Extrauaganti, quæ incipit *Vas electionis*, & habetur inter communes, vbi conclusum est per supradictũ Pont. quod iuxta decreta suorum prædecessorum Alexãdri IV. & Clementis IV. confessi Fratribus Religiosis, non tenentur amplius eadem peccata proprio Sacerdoti confiteri quo fit, vt de veritate nostræ suprapositæ Conclusionis, dubitare iam non liceat, cum sit in iure expresse determinata. Solummodo superest nunc respondere ad argumẽta proposita pro alia opinione.

D. Thom. addit. ad 3. p. q. 18. ar. 5. in solut. ad 4.

D. Ant. 3. p. tit. 17. c. 9.

Condemnata, atque damnata est sententia, & opinio asserens, quod qui peccata sua semel Religiosis fuerit confessus legitime, ea iterum ten. atue pro proprio Sacerdoti confiteri.

Clem. IV. in Bulla, Quidam temere.

Ioan. XXII. in Extrauag. vas electionis inter communes.

Ad primum respondetur, sicut dictum est, quod qui ex priuilegio Religiosis confitetur, plenissime satisfacit præcepto semel in anno confitendi, posito in supradicto *cap. omnis vtriusque sexus*, postquã ibi dicitur, vt confessio fiat proprio Sacerdoti, vel alteri de ipsius licentia; neque priuilegia Religiosis concessa, intelligendum est, quod sint derogatio seu reuocatio supradicti præcepti, sed solummodo indultum quoddam, & quædam licẽtia generalis, atque vniuersalis, iuxta tenorem supradicti, capituli Religiosis concessa.

Respondetur ad rationes dubitantis.

Ad aliam Extrauagantem Martini V. quæ incipit, *Ad vberes fructus*, respondetur, quod, vt ex illa satis constat, non præcipitur, vt qui Fratribus, ex priuilegio confitentur, eadem peccata, à quibus semel absoluti sunt proprio Parochiali Sacerdoti iterum teneantur confiteri, sed solummodo, vt coram ipso se præsentent dicendo se esse iam absolutos, ex licentia alterius proprij, atque vniuersalis Parochi qualis est summus Pont. seu supradictis Fratribus fuisse confessos. Et quamuis littera Extrauag. supradictæ, vocetenus, aliud dicere, videatur, quatenus ait, quod semel saltem in anno, seu in Paschate, proprio teneantur Sacerdoti confiteri, sic & non aliter est intelligenda, vt expresse docet Mag. Sot. in 4. dist. 18. q. 4. artic. 3. vbi dicit, quod per ipsam non fuit reuocata prædicta Extrauagans Ioann. XXII. nec Cleme. *Dudum, de sepulturis*. Et si aliud cuipiam videatur, inquit, quod quantum ad hoc, prædicta Extrauagans, *Ad vberes fructus*, non fuit recepta, quia erat contraria, ac derogabat alijs Extrauagantibus. Et idem respondet, ad illam aliam Extrau. Sixti IV. quæ incipit, *Vices illius, de tregua, & pace*, quæ etiam intelligenda solummodo est de præsentatione prædicta, coram proprijs Sacerdotibus parochialibus facienda, comparendo corã illis, seq. illis præsentando, semel saltem in anno, sen. in Paschate, & rationem reddendo de se, ac dicendo, se esse confessos, atque absolutos à prædictis Confessarijs Regularibus, & ad nihil aliud teneantur. Hæc supradictus Soto, vbi supra.

Sot. in 4. dist. 18. q. 4. ar. 3.

ARTICVLVS IV.

Fuerintne aliqua priuilegia de facto, Religiosis, siue Regularibus concessa, quibus secularium confessiones possint audire?

Huic Articulo respondetur per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

MVlta fuere olim priuilegia, Regularibus concessa quo secularium possent confessiones audire. Probatur hæc Conclusio, afferendo ipsa. Et qui primus, vt dicitur, Religiosis, siue Regularibus priuilegium concessit, quo secularium confessiones possent audire, fuit Alexander IV. circa annũ Domini 1260. vt constat ex Monumentis Ordinis primæ imp. fol. 26. & refertur in Comp. priuil. *verbo, absolutio, quoad seculares, 1. §. 1.* Cuius priuilegium postea confirmatum fuit per Vrbanum IV. & Clementem etiam IV. eiusdem successorem prout tradit Soto in 4. sent. d. 18. q 4. artic. 3. Ex quo, occasione accepta quinquaginta post annos, supradictus Ioannes de Poliaco, id ægre ferens, nec sustinere vllo modo volens, reclamare cœpit, ac dicere, prout in præcedentibus Articulis est dictum, quod Confessiones, Religiosis ex priuilegio factæ, erant ipso tore nullæ, irritæ, ac inualidæ, nisi iterum eadẽ peccata, iam semel absoluta, & confessa, proprijs Sacerdotibus Parochialibus confiterentur. Qua de re, vt diximus, accusatus fuit apud Ioannẽ XXII. ac Romam venire compulsus, suumq. errorem reuocare.

Multa fuere olim priuilegia, Regularibus concessa, quo secularium possent Confessiones audire.

Monu. Ord. 1. imp. fol. 26.

Compen. vers. absolutio quoad seculares, 1. §. 1.

Soto in 4. dist. 18. q. 4. ar. 3.

Post hæc, tempore procedente. Bonifacius VIII. in Extrauaganti, quæ incipit, *Super cathedram, de sepulturis*, copiosissimam fecit facultatem Regularibus, & Religiosis, quo secularium confessiones possent audire. Præcepit tamen, vt Prælati Religiosorum Mendicantium, præsentarent Episcopis prius, in id Sacerdotes, quos idoneos dijudicarent, quibus, & ipsi facultatem facerent, tum prædicandi, tum etiam confessiones audiendi. Illis tamen hoc facere renuentibus, ipse summus Pontifex, in dicta Extrauaganti, prædictis Regularibus concessit, vt eo nihilominus non obstante, id ipsum possent efficere. Supradictum Bonifacium VIII. subsequutus est Benedictus XI. in alia sua Extrau. quæ incipit, *inter cunctas, de priuil.* qui, reuocata prædicta moderatione Bonifacij VIII. amplissimã facultatem præbuit dictis Religiosis, prædicandi & confessiones audiẽdi, nulla facta coram Episcopis præsentatione, neque ab eis aliqua petita licentia. Sed postea Clemens V. in Concilio Viennensi, hoc inconueniens dijudicãdo, in Clemẽtina, quæ incipit, *Dudum, de sepulturis*, reuocauit Benedicti prædicti decretum, & renouauit aliud Bonifacij VIII. quo, vt diximus, præcipiebatur, vt confessores,

Extrau. super cathed. de sepulturis.

Extraua. inter cunctas, de priuilegijs.

Clement. dudũ, de sepulturis,

fessores,& Prædicatores prædicti, coram Episcopis, re vera præsentarentur: at præsentatione facta, ab eisdem humiliter, & qua decebat modestia, petita licentia, si perperam, & sine vlla prorsus ratione, & causa denegaretur, ipse summus Pontifex, pontificia, ac suprema sua auctoritate, facultatem illis fecit, vt virtute sui decreti, & Clementinæ prædictæ, prædicare possent, & fidelium confessiones audire. Hæc olim vsque ad tempora Sacri Concilij Tridentini. In ipso vero, huic rei modum, & formam cunctis Regularibus apponere volendo, factum est sequens decretum: *Quamuis Presbyteri, in sua ordinatione, à peccatis absoluendi potestatem accipiant; decernit tamen sancta Synodus, nullum, etiam Regularem, posse Confessiones secularium, etiam Sacerdotum audire, nec ad id idoneus reputari, nisi aut Parochiale beneficium, aut ab Episcopis, per examē, si illis videbitur esse necessarium, aut alias, idoneus iudicetur, & approbationem, quæ gratis detur, obtineat, priuilegijs, & consuetudine quacumque, etiam immemorabili non obstantibus.* Habetur *sess. 23. de reform. cap. 15.* Et hæc sunt, quæ circa audiendas secularium confessiones, pro Regularibus, hucusque reperiuntur decreta, atque stabilita, quæ, vt clariora fiant, atque in promptu, & præ manibus ab omnibus habeantur, per particulares Articulos libet, impræsentiarum explicare, & declarare. Et primo qualiter Regularium Confessorum coram Episcopis, præsentatio sit facienda.

Concil. Trid. sess. 23. de refor. c. 15.

ARTICVLVS V.

Qualiter Regularium Confessorum, coram Episcopis, præsentatio sit facienda, quo secularium confessiones possint audire?

PRo huius Articuli intelligētia, visum est primo præmittere modum, & ordinem, hac in re olim obseruatum, vt quæ dicenda sunt, clariora fiant, & horum omnium plenior habeatur notitia. Iam dictum est in præcedenti Articulo, quod Confessores Regulares, quo secularium confessiones possent audire, iuxta decretum, & Constitutionem Bonifacij VIII. *in cap. super cathedram, de sepulturis*, tenebantur coram Episcopis præsentari, in idque munus, & officium exercendi, ab eisdem humiliter licentiam petere. Quod quāuis Benedictus XI. eiusdem successor, reuocauerit, in alia sua Extrauaganti, quæ incipit, *Inter cunctas, de priuileg.* Clemens tamen V. in Concil. Viennen. in sua Clementina, quæ incipit, *Dudum, de sepulturis*, decretum Benedicti prædicti reuocando, qđ Bonifacius VIII. prius statuerat, stricte obseruari præcepit, nonnullaque alia de nouo addidit. Cuius quidem constitutio obseruata semper fuit, vsque ad tempora Concil. Trident. obseruatque modo habet, nam quantum ad hoc, omni procul dubio non est reuocata: quinuero innouata, vtque talis apposita ad marginem supradicti decreto Concilij Tridentini. Priuilegiorū Collector, *verbo præsētatio, & verbo, absolutio, quoad seculares*, huius præsentationis, coram Episcopis faciendæ, mentionem faciens, duplicem tradit modum, & formam. Horum alter constitutus fuit ab Innocentio VIII. ac de eo fit mentio in Monumen. Ordin. primæ impress. fol. 95. & secundæ fol. 93. & in Supplemen. fol. 9. concess. 352. Sed quia iste præsentandi modus, nimium molestus videbatur, atque onerosus, debebat enim fieri quolibet anno, & adhuc erat dubium, an Confessores sic præsentati, pro præsentatis haberentur, secundum formam iuris, ad effectum, vt possint possent, concessionibus particularibus, secundum nostra priuilegia, factis nostris Confessoribus, prout aduertit Nauarr. in suo Manu. capi. 27. agens de supradicta Confessorum Regularium præsentatione, numero 260. eiusmodi præsentandi modus, in dissuetudinem abijt, & sic iam non est, cur de eo, impræsentiarum mentionem facere debeamus. Secundus præsentandi modus, traditus fuit à Clemente V. prædicto in Concilio Viennensi, & habetur in dicta Clementina, *Dudum, de sepult. §. statuimus*, quæ approbata postea fuit à Concilio Lateranen. sub Leone X. sessione, 11. iuxta quam, Prælati tenebantur, confessarios suos, coram Episcopis præsentare, ab eisdemq; humiliter licentiam, & facultatē petere, vt sibi placeret, quod Fratres per eosdem præsentati, & nominati, cū sua bona venia, in suis diœcesibus, & ciuitatibus, libere possent suorum subditorum confessiones audire. Et quia dicta Clem. est valde notabilis, multumque iuridica, ac rationi consona, & vt credo, quantum ad hoc, non reuocata per supradictū Concilium Tridentinum, libet eam quibusdam propositis Notabilibus, siue resolutionibus, expressius, hic ad vnguem explicare.

Priuil. Collector, ver. præsentatio quoad seculares.

Duplex modus, & forma, præsentationis coram Epis faciendæ à Confessarijs Regularibus.

Mon. Ord. 1. impress. fol. 95. & 2. fol. 93.

Suppl. f. cōc. 352.

Nau. in Manu. c. 27.

Clem. dudum, de sepult. §. statmmus.

Cōc. Lat. ses. 11.

Dico igitur primo, quod iuxta dictam Clement. Religionum Prælati Ordinis Prædicatorum, & Minorum, pro quibus specialiter eadem fuit constituta, tenebantur per se, aut per alios humiliter petere ab Episcopis, vt Fratres per ipsos electi, atque nominati, suorum subditorum confessiones possent audire, eisque salutarem pœnitentiam iniungere, prout secundum Deum, sibi videretur expedire. Post modum vero eligebant Fratres, qui auditur erant confessiones, quorum copia tradebatur Episcopis. Habetur in *d. Clemen. §. statuimus*, atque ita communiter fuit olim obseruatum in praxi, otiosa licet, quibusdam videretur dicta præuentio, & ne quidem admodum necessaria, postquam ea prætermissa, possent prædictarum Religionum Prælati, in suis Capitulis generalibus, siue Prouincialibus, aut aliter, prius prædictos Confessores eligere, & nominare, postmodum vero eosdem, coram Episcopis præsentare, atque petere, vt iuxta formam Clemētinæ prædictæ, placeret sibi facultatem illis facere, vt libere suorum subditorum confessiones possent audire. Sed hoc parum, vel nihil refert, quod isto, vel illo modo fieret, dum tamen ipsi Prælati, Confessores prædictos, vt dictum est, coram Episcopis præsentarent. Hæc enim erat prima diligentia, necessario facienda.

Diligentiæ, quæ secundum Clemē. dudum de sepult. Prælatis Regularis facere debebant, pro constituendis Confessoribus Regularibus.

Dico Secundo, quod si ipsi Episcopi vellent, vt Confessores prædicti, coram ipsis personaliter comparerent, seu, quod dicitur, præsentarentur personaliter, id necessario erat faciendum, vt satis colligitur ex eadem Clemētina, *verbo, præsentari*. Quod quidem, vt aduertit ibi glossa, idem pollet, ac si diceretur, quod deberēt se Episcoporum proprijs oculis subijcere, corporalibusque sensibus præsentes exhibere. Nec sufficeret, illos dumtaxat nominare, aut eorumdem nomina, ipsis Episcopis per scriptū mittere, quod aduertit, & notat Nauarr. in suo Manuali, cap. 27. num. 261.

Nau. in Manu. c. 27. nu. 261.

Tertio dico, quod iuxta formam prędictæ Clementinæ, Episcopi si volebant, poterant Confessores prædictos, à proprijs Prælatis nominatos, etiam examinatos, & approbatos, iterum examinare, approbare, vel reprobare, prout expediens sibi visum fuisset. nam quamuis hoc expresse non habeatur ibidem, colligitur tamen superque satis, postquam sit sibi facultas, aliquem ipsorū non admittendi. Quod habetur ibi, ab illis verbis, *quod si forte*, vsque ad illa, *loco ipsius subrogare*. Quod intelligendum est, iusta existente, & rationabili causa, non autem sine illa; etenim si sine illa, absolute, & pro libito id facerent, quid in eo casu erat faciendū, dicetur paulo inferius.

Quar-

Quarto dico, quod si inter Episcopos prædictos, dictarumque Religionum Regulares Prælatos, aliquod subortum esset dissidium, siue differentia, circa sufficientem prædictorum Confessariorum numerum, dicentibus Episcopis, quod sufficiebat minor: affirmantibus vero Prælatis, quod maior exigebatur, in tali casu standum erat Superioris iudicis, seu boni viri arbitrio, vt tradunt omnes cōmuniter Doctores *in dic. Clemen. Dudum*, sed specialiter Syluester, *verbo, confessio, 2. num. 10.* vbi, & ad hoc propositum dicit plura, eaque notatu, & summa animaduersione digna, ad indagandum, atque inquirendum, quando prædictorum Confessariorum reprobatio, in Episcopis procederet, non ex ratione, aut iustitia, sed ex indeuotione, siue passione, vt locum haberet, quod diffiniuit, atque determinauit prædictus Pont. Clemēs V. in d. sua Clem. de quo statim dicemus.

Clem. Dudum. Syl. ver. confessio, 2. num. 10.

Factis diligentiis supradictis si Epi nollent Regulares approbare, sine aliqua iusta c., auctoritate Apostolica, poterant confessiones audire.

Dico igitur, Quinto, & vltimo, quod ijs præmissis, ac factis diligentijs prædictis, circa Confessariorum præsentationem, si Episcopi absolute, & pro libito, & absque vlla existente iusta, & rationabili causa, præstare nollent licentiam eiusmodi Confessarijs, sic præsentatis, ad audiendum suorum subditorum confessiones, in tali casu, Confessores ipsi auctoritate Apostolica, libere poterant suum munus, & officium exercere, prætermissis Episcopis, prout habetur ibidem. §. *si vero*, vbi post supradicta omnia, sequentia habentur verba: *Si vero ydē n Prælati, præfatis Fratribus, vt præmittitur, ad confessiones audiendas electis, huiusmodi exhibere licentiam recusauerint, nos ex nunc ipsis, vt confessiones sibi confiteri volentium, libere, liciteque audire valeant, & eisdem pœnitentias imponere salutares, atque beneficium absolutionis impartiri, gratiose concedimus, de plenitudine Apostolicæ potestatis.* Hæc verba libuit, expresse, atque ad vnguem referre, quia multorum, in subsequentibus dicendorum, sunt veluti basis, & fundamentum, nec proinde oportuit, ea silentio obuoluere, aut dissimulatione præterire. Fuit autem eiusmodi Clementis V. decretum, quammaxime iuridicum, & iuri, atque rationi consonum, eo modo quo propter eādem rationem, & causam, *in capitulo licet quibusdam, de Regul.* Regulari licentia à suo Superiori petenti, transeundi ad altiorem, & strictiorem Religionem, ea sibi sine causa denegata, iure conceditur, & habetur pro donata. Similiter *in capitulo primo, de supplēd. neglig. Prælat.* habetur, quod Abbate, tertio ab Episcopo petente benedictionē, eam sibi sine iusta causa denegante, à iure sibi conceditur, ac pro benedicto habetur. Sic igitur in proposito, fuit satis iuridica, ac iuri, & rationi quammaxime consona, prædicti Clementis Quinti constitutio, & decretum, in casu, quo Episcopi sine iusta ratione, & causa, ex indeuotione, aut pro libito, Confessarijs Regularibus negarent facultatem, humiliter, & religiose petitam, audiendi suorum subditorum confessiones, Hæc oportet multum memoriæ commendare, quia pro multis casibus deseruiunt. Etsi enim quidam contendant, Clement. prædictam, per Concilium Tridentinum esse derogatam, & reuocatam: Contrarium tamen grauissimis Doctoribus, apparet verius, & in id quamplures, easque fortissimas afferunt rationes, prout statim in sequenti Articulo dicemus. His igitur sic præmissis, quando in præsenti quæritur, qualiter Regularium Confessorum, coram Episcopis præsentatio sit facienda, quo secularium suorum subditorum confessionem possint audire? respondetur per sequentem Conclusionem.

c. licet quibusdā, de Reg.

c. 1. de suppl. negl. Prælat.

Conclusio.

Præsentatio Confessariorum Regularium, facienda est coram Episcopis, & Ordinarijs, iuxta modum, & formam, traditam a Clemente V. in Conc. Viennensi. & dicta *Clement. dudum, de sepultu* 15. Hæc Conclusio est expressa Nauarri, in suo Manuali, capitulo 27. numero 174. cum sequentibus, vbi, & ipsam Clementinam latissime explicat, atque declarat, ad modum quo diximus supra, in prædictis notabilibus. Vt vero præ manibus habeatur, modus, & forma, qua præsentatio prædicta, coram Episcopis est facienda, & construenda, quando sie in scriptis, ex multorum varijs, atque diuersis formis, quæ hac de re, à Doctoribus circumferuntur, libuit eam hic, paucis transcribere. Et facienda est, sequenti modo.

Præsentatio Confessariorū Regulariū. facienda est. corā Epis. iuxta formā traditā I Clem. dudū, de sepul.

Naua. in Man. c. 27. nu. 174.

Illustrissime, aut Reuerendissime Domine. N. Illustrissimæ, aut Reuerendissimæ D. V. supplex Orator, Prouincialis Minister, seu Custos, talis, vel talis Prouinciæ, Guardianus, siue Prior, N. salutem in Domino, ac cum pari animi submissione debitam reuerentiam. Cum iuxta modum, & formam, traditam in Clementina, Dudum, de sepulturis, per sacrosanctum Concilium Tridentinum innouatam, & approbatam, nostri sacri Ordinis Confessarij, ad audiendas secularium, vestrorum subditorum confessiones, coram Illustrissima, vel Reuerendissima D. V. debeant præsentari, vt approbentur, & ad id munus exercendum, licētiam, & facultatem obtineant; harum serie, & tenore, Illustrissimæ, aut Reuerendissimæ D. V. præsento, tamquam sufficientes, & idoneos, in nostro Capitulo Generali, siue Prouinciali electos, deputatos, & approbatos, N. N. supplicans humiliter, & omni qua possum, & debeo, reuerentia, vt ipsos, & me etiam cum illis, si vult, recipiat, atque admittere digneiur; pro vestra humanitate, & pietate, aeque in nostrum sacrum Ordinem beneuolentia, placeatque sibi, de vestra gratia, ac pro spirituali salute animarum earumdem, auctoritatem, & facultatem nobis concedere, illos absoluendi, à casibus etiam vobis specialiter reseruatis, quo nos quoque magis speciali deuotione moueamur, ad diuinam Maiestatem exorandam, quatenus Illustrissimam, siue Reuerendissimam D. V. incolumem, per longæuos annos conseruet, in suo diuino seruitio, ad animarum salutem, communem que Ecclesiæ vtilitatem. Datis N. tali die talis mensis, & anni.

Forma præsentationis Regularū Confessorum, quæ coram Epis est facienda.

Hunc præsentandi modum, pancis interpositis, siue mutatis, desumpsi, ex supradicto Doctore Nauarro, in prædicto suo Manuali, Hispano sermone conscripto, capitulo 27. numero 276. sub titulo, de præsentatione Confessariorum Regularium, facienda Ordinarijs. Circa quem, nihil de nouo occurrit dicendum, præterquam, quod præsentatio prædicta fieri potest, & consueuit, in scriptis & sine ipsis, tantummodo vocetenus, præcipiente Prælato, Confessoribus, siue subditis, vt coram Episcopis se præsentent, atque personaliter compareant, vt ab eis, etiamsi sibi placuerit, simul examinentur, & approbentur, facultatemque illis præbeant, ad audiendas secularium confessiones. Quod, vt diximus supra, necessario etiam olim erat faciendum, iuxta formam traditam in suprad. Clementina *Dudum*; sed nunc quammaxime, vt obediatur speciali decreto, hac de re facto nouissime, à sacrosancto Concilio Tridentino. neque enim dicta Clementina, *Dudum*, eidem aliquo contrariatur modo, vt latius patebit ex dicendis in sequenti Articulo.

Nau. in Man. c. 27. num. 276.

ARTI-

ARTICVLVS VI.

Vtrum Clementina, Dudum, de ſepulturis, derogata, aut reuocata fuerit per Concilium Tridentinum, quantum attinet, & ſpectat ad Confeſſariorum Regularium coram Epiſcopis, & Ordinarijs faciendam præſentationem?

Conc. Trid. ſeſſ. 23. c. 15.

HAc da re, multa dicuntur à Doctoribus Iuriſperitis, & inuenio ipſos, meo quidem iudicio abſque iuſta, & rationabili cauſa, contrarios, atque diuiſos. Quidam enim dicũt, Clem. prædictam derogatam, & reuocatam eſſe, per Conc. Trid. ſeſſ. 23. cap. 15. vbi agit de ſupradictorum Cõfeſſariorum, coram Epiſcopis, & Ordinarijs, facienda præſentatione, & quoad hoc, iam nullius eſſe prorſus valoris, atque momenti. Alij vero, hoc mordicus negant, atq; omnino ſunt in contraria ſententia, aſſerentes, & dicentes d. Clem. etiã nunc, quoad Confeſſariorum Regularium præſentationem, in ſuo permanere vigore; Conciliumq. Trident. nullum nouum ius ſtatuiſſe, præter hoc ſolum, quod Confeſſores præſentati à proprijs Prælatis, etiam examinati, & approbati, ſi Epiſcopi voluerint, poſſint ab eiſdem iterũ examinari, & approbari, & quod alias nullus Regularis, ad audiendas ſecularium, etiam Sacerdotum confeſſiones, idoneus iudicetur, priuilegijs, & conſuetudine quacumque, etiam immemorabili, non obſtantibus. Et vt exagitatione rerum, veritas plenius elucescat, libuit paucis, difficultatem hanc, hinc inde diſcutere, ſeu quod dicitur, ventilare, ex quo clarum fiet, atque perſpicuum hac in re quid tenendum ſit, atq; dicendum.

Primum argumentum pro prima opinione.

Doctores primæ ſententiæ, & opinionis, in primis fundant ſe, in verbis Concilij Trid. & vt ap pareat in id, quantam vim, & robur habeãt, volo hic eadem iterum tranſcribere. Concilij expreſſa verba ſunt, quæ ſequũtur: *Quamuis Presbyteri in ſua ordinatione, à peccatis abſoluendi poteſtatem accipiant: decernit tamen ſancta Synodus nullum etiam Regularem, poſſe Confeſſiones ſecularium, etiam Sacerdotum, audire, nec ad id idoneum reputari, niſi aut parochiale beneficium, aut ab Epiſcopis per examen, ſi illis videbitur eſſe neceſſarium, aut aliàs idoneus iudicetur, & approbationem, quæ gratis detur, obtineat: priuilegijs, & conſuetudine quacumque, etiam immemorabili, non obſtantibus.* Hæc Concilium vbi ſupra. Super quæ prædicta verba, notant, & ponderant quammaxime illa, *nullum etiam Regularem*, quę inquiunt, vt ſibi videtur, eſſent ibi ſuperflua, ac nullius virtutis ſi per illa non fuiſſet derogata, & reuocata prędicta Clementina, *Dudum, de ſepulturis*, præſertim cum dicatur, ea eſſe obſeruanda, priuilegijs, & conſuetudine quacumque, etiam immemorabili, non obſtantibus.

Secundum argumentum.

c. Licet, de conſtit. lib. 6.

Secundo probant id ipſum, quia vt plane cõſtat, decretum Concilij Tridentini prædictum, eſt quędam lex generalis, poſterior ad ſupradictam Clementinam. *Dudum*; vtq. habetur in iure, *in cap. licet, de conſtitut. lib. 6.* quando ſummi Põtifices, aut Principes, edunt aliquam legem, ſiue conſtitutionem nouam, per eam conſequenter reuocare videtur omnem aliam priorem eidem cõtrariam, cum vt ibidem dicitur, præſumantur totum ius portare ſeu potius habere, in ſcrinio pectoris ſui. (verba ſunt formalia textus.) Dicendum eſt igitur (inquiunt) quod prædicta Clementina, quantum ſpectat ad Confeſſariorum præſentationem, totaliter ſit abrogata, & reuocata, per pręfatũ Concilij Tridentini decretum, & de ea nullam eſſe prorſus magis mentionem faciendam, ac ſi numquam lata fuiſſet; ſiquidem dicitur, vt ſeruetur ipſum non obſtantibus priuilegijs, cæterisq. alijs quibuſcumque. Hæc ſunt potiſſima, atque præcipua huius ſententiæ, & opinionis fundamenta. Sed his nihilominus non obſtantibus, alij grauiſſimi Doctores contrarium tenent, vt diximus, ac mordicus negant, ſupradictam Clementinam, *Dudum*, eſſe reuocatam; quinuero aiunt, etiam nunc, in ſuo permanere vigore. Cuius opinionis fundamenta ſunt, quæ ſequuntur.

Primum fundamentum ſecundæ opinionis.

Primò, nam Concilium Tridentinum, vt ex ipſius verbis, pluries iam citatis ſatis conſtat, solummodo reuocat, quoad Confeſſariorum præſentationem faciendam, forma ibidem tradita, priuilegia, & conſuetudines, etiam immemorabiles: at (inquiunt) Clementina prædicta non eſt priuilegium, nec ſolummodo conſuetudo, quod in ea continetur, ſed verum ius commune, & conſtitutio quædam, facta in Concilio generali, & inſerta in corpore iuris communis: non igitur dicendum eſt, quod ſit reuocata. Conſequentia eſt legitima. Minorem autem probant, Primo, quia Bonifacius VIII. in Extrauaganti, *Super cathedram, tit. eodem, de ſepulturis*, ſimilem aliam Conſtitutionem tractantem, de prędictorum Confeſſariorum Regularium, coram Epiſcopis, & Ordinarijs facienda præſentatione, ſtatutum, ordinationem, atque decretalem vocat, ibi: *De Fratrum noſtrorum conſilio, auctoritate Apoſtolica ſtatuimus, & ordinamus, &c.*

Bonif. VIII. in Extrau. Super cathedram de ſepult.

Clement. V. in Clem. Dudum de ſepult.

Sixtus IV. in Extrauag. Vices illius.

Secundo, nam Clemens V. in eadem Clementina, *Dudum*, vocat etiam ipſam, decretalem, ibi *infraſcripta edita decretali, &c.* Et tandem Sixtus IV. quadam etiam ſua Extrauag. quæ incipit, *Vices illius*, & habetur inter communes, eamdem ius cõmune appellat ibi, *Per hoc tamen ipſi Fratres Mendicantes, non cenſeantur excluſi, quominus ſecundum iuris communis, & priuilegiorum, eiſdem conceſſorum diſpoſitionem, ſecularium confeſſiones valeant audire*, vbi verba illa, *ſecundum iuris communis diſpoſitionem*, referuntur ad ſupradictam Clementinam, *Dudum*, cuius virtute atque vigore, & aliorum ſuorum priuilegiorum (inquit Pontifex) quod Fratres Mendicantes, ſecularium confeſſiones poterant audire: ſequitur ergo (inquiunt Doctores prædicti) quod Clemen. prædicta, non eſt, aut dici poteſt reuocata, neque etiam priuilegium, ſed vere ius commune, ſtatutum, aut ordinatio, & decretalis quædam facta in Concilio Viennen. & confirmata atque approbata in generali Lateranen. & contenta in corpore iuris Canonici, ac proinde, quod non eſt vllo modo reuocata, per præfatum Concilij Tridentini Decretum; eo vel maxime, quia vt ex eadem ſatis conſtat, fuit quædã ſententia diffinitiua, lata per ſupradictum Clementem V. ratione cuiuſdam controuerſiæ, quæ tunc temporis exorta fuit inter Clericos ex vna parte, & Fratres Minores, & Prædicatores ex alia: Sentẽtiam autem diffinitiuam in Concilio Generali latam, in corpore iuris poſitam, atque inſertam, priuilegium dicere, aut nominare quis audeat? ſeu quis dicet, eam eſſe derogatam, aut reuocatam, ſub illa generali verborum clauſula, *priuilegijs, & conſuetudine quacumque, etiam immemorabili non obſtantibus?*

Secundum fundamentum.

Concil. Triden. ſeſſ. 25. de Regul. cap.

Secũdo probant idipſum, nã Conc. Trid. *ſeſſ. 25. de Regul. c. 13.* agendo de quarta funerali, à Fratribus Mendicantibus ſoluenda, præcipit, vt ſoluatur, non obſtante quocũq; priuilegio. Ex quibus verbis ſic colligunt argumẽtum: Solutio prædictæ quartæ funeralis, vt perſpicuum eſt, & nullus eſt qui hoc ignoret, ortum, atque originẽ habet, à ſuprad. Clementina, *Dudum, de ſepulturis*, ibi, *ne parochiales Eccleſiæ, &c.* eaq. ſolum præcipitur, per præfatum Concil. Trident. non obſtante quocumque priuilegio;

gio; ergo nullatenus dici poteſt, eam eſſe priuilegium, ſed vere ius commune, nec reuocata cenſenda eſt, cum per ipſum, quarta prædicta funeralis ſolui præcipiatur. Aliter vero (inquiunt) dicant, qui in contraria ſunt ſententia, & opinione, quonam iure, aut qua ratione, ſupradicta quarta funeralis à Religioſis exigatur, aut ſolui præcipiatur? Nihil omnino dicere, aut reſpõdere poſſunt, niſi quõd debetur ex Clementis Quinti ſummi Pontificis præſcripto, contento in dicta Clementina, *Dudum:* Si igitur id ita eſt, iam expreſsè concedunt, eam eſſe ius commune, non vero priuilegium; ac proinde neque per Concilium Trident. derogatam eſſe, aut reuocatã; quinuero de nouo approbatam, innouatam, & confirmatã. Neque ẽt dici põt, quod reſpectu præſentationis Confeſſariorum Regulariũ ſit priuilegium, & reuocata; reſpectu vero quartæ funeralis, ius commune, approbata & confirmata: hæc enim contraria omnino inter ſe eſſe videntur, nec vllum habere rationis, ſiue probabilitatis ſpecimen. Hæc ſunt, quæ afferuntur pro hac opinione, & ſententia. Circa quam difficultatem, vt quod probabilius mihi videtur paucis dicam, ſequentem ſtatuo Concluſionem.

Concluſio.

Probabiliſſima eſt illorum Doctorũ ſentẽtia, & opinio, quæ aſſerit ſupradictam Clementinam, *Dudum*, nullatenus eſſe per Concilium Tridentinum derogatam, & reuocatam; quinuero per ipſum approbatam, & confirmatam, & eidem quammaxime conformem, & quod nihil omnino in ea continetur, quod illi contrarietur. Hæc Concluſio apponitur, propter fortiſſimas rationes, quibus hæc opinio innititur, quam & expreſsè tenet doctiſſimus Doctor Nauar. in ſuo Manuali, c. 27. nu. 264. in fine, & eſt primum illius Miſcellaneorum, quo agit de Confeſſariorum Regularium præſentatione vbi dicit, nullatenus eſſe credendum, Concil. Tridentin. prædicto ſuo decreto, derogare vllo modo voluiſſe iuri communi conciliari dictæ Clementinæ, *Dudum*, neque Concilio Lateranen. ſeſſ. 11. vbi eadem fuit approbata, & confirmata. Quod & probat ex Archidia. ono in *cap. 1. de conſtitutionibus. lib. 6.* vbi dicit, quod ius commune requirit derogationem expreſſam, ad hoc, vt illi cenſeatur derogatum: pro quo etiam citat Felinum in *cap. nonnulli, de reſcriptis.* Dicit præterea, hoc eſſe tenendum: quia oportet quammaxime, iura iuribus concordari, vt habetur in *c. cum expediat, de elect. lib. 6.* vnde cum dicta Clement. concordari poſſit cum Concilio Tridentino, non eſt cur dicatur, quod ſit reuocata. Facit ad hoc quammaximè doctrina Bart. in *leg. 1. verſu, vel diuerſis authent. quæ in Prouincia*, vbi verſans, & tractans, hanc quæſtionem, An lex de nouo ſtatuta à Principe deroget priuilegijs poſitis, atque inſertis in corpore iuris communis, per hæc verba, dicendo, *non obſtantibus quibuſcumque priuilegijs*, &c. reſpondet, quod nõ; niſi ſpecialem faciat mentionem de ipſis, etiãſi apponat quaſcumque generales clauſulas, & non obſtantias, quia (inquit) talia priuilegia inſerta in corpore iuris, non tam eſſe cenſentur priuilegia, ſed aliud nobilius nomen ſibi vendicant; nec ſolummodo ſunt dicendæ leges priuatæ, & particulares, quinuero communes, & generales. Verba ſunt Bartuli expreſſa. Si igitur id ita eſt, nulla certe apparet ratio, ob quam dicere debeamus, prædictam Clementinam, *Dudum*, eſſe derogatam, & reuocatam maxime cum fuerit facta in Concil. Vienn. & approbata, & confirmata, vt dictum eſt, in Lateran. & Clemens ipſe V. in proœmio ſuarum Clementexpreſſe præcepetit, quod omnes ſuæ Clementinæ nulla excepta recipiantur, atque ad vnguem obſeruentur, & quod Doctores in ſcholis, & Iudices in iudicio, per eaſdem gubernentur. Sed præter has omnes rationes, alia mihi ad hoc propoſitum apparet etiam fortiſſima, & ea eſt, quod nõ ſolum in Conc. Trid. prædicto, atq; ipſius decreto, quo agitur de ſupradictorum Confeſſorum Regularium præſentatione, de dictę Clement. reuocatione nulla fit mentio, quinimero ipſa affertur, atq; apponitur ad marginem, tamquam ipſius appendix, quaſi innuere atque inſinuare volens, præd. decretum cõfectum fuiſſe, & cõſtitutum, ad inſtar, & imitationem, & ad maiorem, atque meliorem obſeruantiã prædictæ Clementinæ. Et reuera, vt diximus, ſi penitus inſpiciatur, non in ea aliquid omnino reperietur, quod Conc. eidem contrarietur, vt latius patebit in argumentorum ſolutione, quæ ad ducta ſunt pro alia in contrarium ſententia, & opinione. Hoc ſolummodo excepto, quod credo ęgre quammaxime ferre Doctores contrariæ ſententiæ, indeq. anſam deſumpſiſſe ad dicendum, atque aſſerendum, dictam Clem. eſſe per Concil. Triden. reuocatam: illud eſt, quod in ea dicitur, atque ſtatuitur, quod ſi Epiſcopi, Eccleſiarumq. Prælati, ex indeuotione, aut mala voluntate, ſeu (quod abſit) ex odio, & abſque vlla legitima, iuſta, & rationabili cauſa Cõfeſſarijs Regularibus, vt præmiſſum eſt præſentatis coram eiſdem, iuxta formam ipſius (etiam ſi voluerint, præuio examine) abſolute atque pertinaciter licentiam noluerint dare audiẽdi ſuorum ſubditorum confeſſiones, ſacto ſua parte quod facere tenebantur, in tali caſu (inquit Pontifex) quod ex tunc, ſua ſuprema auctoritate, libere, & licite valerent eorumdem confeſſiones audire, nĩ id ſibi cõcedit gratioſe, de plenitudine ſuæ poteſtatis. Hoc inquam eſt, quod quidã moleſtiſſime ferunt, atque ex eo occaſionem deſumũt contra dictam Clement. oblatrandi & murmurãdi. Sed reuera immerito, vt certe mihi videtur, & cõtra omnem prorſus rationem: nam vt etiam inquit Nauarr. (cum eſſet Clericus) loco ſupracitato, id ſtatuiſſe, & ordinaſſe, quammaxime fuit iuridicum, & quod Confeſſores Regulares, ſic præſentati, & ab Epiſcopis perperam ſine cauſa reiecti habere ntur pro approbatis, ſicuti, & iuxta *c. licet quibuſdam, de Regul.* (vt iam etiã nos diximus ſupra) Regularis petens licentiã humiliter, & deuote, à ſuo Prælato, & Superiore, transeũdi ad ſtrictiorem ordinem, ſine Religionem, ea ſibi ſine iuſta cauſa negata, habetur iure pro conceſſa. Similiter, & Abbas, pro benedicto habetur, ſi tertio ab Epiſcopo expoſtulauit benedictionem, eamq. ſibi ſine cauſa denegauit, iuxta *cap. primum, de ſuppl. neglig. Prælat.* Si igitur id ita eſſet, & quammaxime iuri, ac rationi conſonum, quid inconueniẽtiæ, aut mali prædicta Clement. in ſe continet, poſtquam licet id non contineretur ibidem, vt fieret, erat in ſeconuenientiſſimum, atque iuſtiſſimum? Quod etiam licet expreſſe non fuerit appoſitum in prædicto Concilij Trid. decreto; haudquaquam tamẽ fuiſſet negatum, nec credi poteſt, quod denegaretur, ſi expoſtulatum fuiſſet, cum, vt prædictum eſt, adeo ſit iuridicum. Addit & dicit præterea Nauar. vbi ſupra, rectiſſime ſtatutum id fuiſſe, ad frenandam quorumdam interdum Epiſcoporum duritiem, iuxta *cap. primum, de ſupplen. neglig. Prælatorum*, qui rem grandem reputant feciſſe, cum aliquid faciunt ingratum his, quos alias deberent potius ſummopere amare, atque diligere: & dicit, quod obſeruari etiam nunc debet Clementina prædicta, neque hoc eſſe nouum, aut alienum à iure, quod poſteriores leges limitentur, atque explicentur, per priores, iuxtà *leg. ſed, & poſteriores. ff. de legib.* Hęc dicta ſufficiant.

Probabiliſſima eſt ſententia, quæ aſſerit Clement. Dudũ non eſſe reuocatam per Conc. Trid.

Nauar. in Manua. c. 27. num. 264. in fin.

Archidiac. in c. 1. de conſtit. lib. 6.

Felin. in c. nonnulli, de reſc.

c. Cũ expediat de elect. lib. 6.

Bart. in l. 1. ver. vel diuerſis, authent. quæ in Prouincia.

Nota hoc valde.

c. Licet, de Regul.

c. Primum, de ſuppl. neglig. Prælat.

l. ſed poſteriores, ff. de legibus.

Supereſt

Ad primum argumentum respondetur.

Superest ergo, respondeamus, nunc ad argumenta adducta, pro contraria opinione. Et quidem ad primum, satis quidē patet solutio ex dictis, vt enim dictum est, supradicta Clementina, *Dudum*, nullatenus est reuocata, neque dici debet, aut potest priuilegium, sed verè ius commune, ac proinde non fuit comprehensa, sub illa generali clausula, de priuilegiorum reuocatione. In moralibus enim rebus loquendum est morali modo, & verba exponēda, atque interpretanda sunt secundum communem modum loquendi Iurisperitorum, vt constat ex *c. ex litteris, de sponsa.* & ex *l. liberorum, §. quod tamen, ff. de legat. 3.* certum est autem, quòd nullus Iurisperitus per nomen priuilegij simpliciter, & absolutè prolatum, intellexit vnquam illud, quod est insertum, & positum in corpore iuris communis, hoc enim merum ius commune dicitur, non verò priuilegium. Nec dictis obstat, quòd dicta Clementina contingere videatur, non tàm rem communē, & concernentem totam vniuersalem Ecclesiam, quàm gratiam, & fauorem specialem, respicientem Ordines Prædicatorum, & Minorum, pro quibus, vt diximus, dicta Clementina est facta, ex quo videri posset, dici debere priuilegium, quod idē pollet, ac lex priuata, & particularis, nō vero ius commune. Nam huic instantiæ, facile respondetur, dicendo, quòd summus Pontifex Clemens V. quinuero, & totum Concil. Viennen. vniuersalem Ecclesiam repræsentans, vbi ea facta, & constituta est, quòd dicti Fratres Prædicatores, & Minores, secularium confessiones audirent, non tam fauorē dijudicarūt, aut particularem gratiam factam eisdem, quàm rem pertinentem ad totius Ecclesiæ cōmunem vtilitatem, & Christiani populi, & cūctarum animarum salutem, sicq. voluerūt præfatam suam constitutionem inseri, atque apponi inter alias determinationes, & Decretales in corpore iuris communis, propter commune bonum, quod ex ea, neque immeritò, arbitrabantur exoriri. Vnde quamuis ex alia parte, in hoc gratia fuerit facta, nec quidem parua, sed quammaxima Religiosis prędictis, qui Ecclesiam sanctam iuuare animabusq. prodesse posse, pro proprio lucro habēt, & pro speciali reputant fauore, non tamen exinde colligitur, quòd propterea Clemētina prædicta sit aut dici debeat, priuilegium, sed vere ius commune. Etenim si ex hoc, quod Constitutiones aliquæ personas particulares respiciunt, siue Religiones, dicēdæ essent priuilegia, non verò ius commune, multæ reperientur in corpore iuris canonici cōstitutiones, & decreta, *sub titulo de rescriptis, & titulo de officio iudicis, delegati*, & alijs, ad personas, & Ecclesias particulares pertinentia, quæ numquam dici possent, aut deberent ius commune, quod tamen non videtur dicendum: quinuerò asserendum, ad hoc, vt aliqua lex Ecclesiastica, aut Canon dicatur, ac dici debeat ius commune, quòd sufficit, superq. satis est, vt habeatur in corpore iuris, & qđ ex ipsius diffinitione siue determinatione aliquod cōmune bonum resultet. Quod satis doctè, & elegāter probat noster Frater Ildephonsus à Castro, lib. 1. de leg. pœnali, cap. 1. vbi ad hoc propositum dicit plura, summa animaduersione digna.

c. ex literis, de sponsa. & l. liberorū, §. quod tamen, ff. de legat. 3.

Castr. lib. 1. de leg. pœnal. ca. 1.

Ad secundum argumentum respondetur.

Ad secundum argumentum respondetur, quòd quamuis Concilium Tridentinum, sit lex generalis posterior, non tamen per ipsum reuocata est dicta Clementina, *Dudum*, etiamsi fuerit constitutio prior: nam Concilium non reuocauit leges cōmunes, insertas in corpore iuris, sed solūmodo priuilegia, & cōsuetudines, ēt immemorabiles, suis decretis contrarias: & ad hoc, vt reuocata cēseretur, iuxtà doctrinam superius traditam de mente Bartoli, necessum erat, vt de illa specialis mētio fieret. Nec huic obstat, quod adducitur *ex c. licet, de constitut. lib. 6.* nam id intelligitur, quando Pontifices, siue Principes edunt aliquam legem, alteri priori contrariam, & cum ea nullo modo compatibilem; nō vero quando cōdunt aliquam legem, vniuersalem negatiuam, & in iure reperitur alia specialis affirmatiua, cuius nulla fit omnino mentio, neque vna alteri contrariatur; nam in tali casu vtraque simul cōcurrit specialis scilicet, & specifica, cum generali, & generica, iuxtà communem iurisperitorum Regulam, in *c. generi, de regul. iuris, lib. 6.* vbi habetur, *quòd generi etiam quādoque derogatur per speciem.* Cuius rei ex iure tàm Canonico, quàm Ciuili, plura cum possem adducere exempla, breuitatis gratia impræsentiarum facio missa, hoc solummodo contentus dixisse (quod, & facile patere poterit intentu) quod in tota Clementina prædicta, quod credam, nihil reperitur omnino, quod in aliquo cōtrarietur decreto supradicto Concilij Tridentini, circa Confessariorum, Regularium præsentationē, præter hoc solūmodo (vt dixi) quod in casu, quo Episcopi ex indeuotione, aut quolibet alio sinistro respectu, absque iusta, & rationabili causa, dare nollent Fratribus Prædicatoribus, atque Minoribus, per suos Prælatos præsentatis, examinatis atque approbatis (examinatisq. iterum ab ipsis Episcopis, si voluerint) licentiam audiendi suorum subditorum cōfessiones, & absolutè, atque pertinaciter diceret ipsorum aliquis, non præsentetis mihi vllum, Confessarium, quia nullum admittam, nolo omnino vos meorum subditorum audire confessiones: quia in hoc, aut illo non mihi gratum fecistis (qđ iam semel atque iterum contigit) in tali casu, pręmissa humili supplicatione, & Religiosa subiectione, post trinam monitionem, siue requisitionē, iuxtà dictæ Clementinæ tenorē, Fratres prædicti, auctoritate Apostolica, liberé, ac licitè, possunt eorum cōfessiones audire, & suum munus, & officiū exercere, nam Papa, expresse, id sibi ibidem concedit. Quod nulli videri debet iniuriosum, cum sit satis iuridicum, & iuri, atque rationi, quammaximè cōsonum, & res, quæ, quamuis numquam fuisset stabilita, & ordinata, in eo casu, ipso iure, ad Superiorem pateret recursus, qui pro debito, de remedio prouideret. Quid ergo mirum, quòd id faciat summus Pontifex, communis omnium Religiosorum Pater, sed maxime Fratrum Prædicatorum & Minorum pio approbatis eosdem habendo, amplissimamque ipsis tradendo iure communi iurisdictionem, in satisfactionem sibi illatæ iniurię, & ad frenandam, vt dictum est, aliquorum interdum Episcoporum duritiem, siue indeuotionē? In reliquis, videatur tota Clementina prædicta, nihilq. omnino reperietur in ea, quod Concilio Tridentino cōtrarietur. Nam si Concilium decernit, vt Confessores coram Episcopis præsententur, atque ab ipsis, si voluerint examinentur, & quòd aliàs non idonei, & sufficientes ad audiendas secularium etiam Sacerdotum cōfessiones iudicentur: hęc omnia iam, vt diximus, continentur in dicta Clementina: vnde neque est, cur derogata, aut reuocata per Concilium Tridentinum dicatur; quinuero approbata, innouata, & confirmata. Hactenus de isto Articulo.

c. Licet, de constit. lib. 6.

cap. Generi, de Reg. iur. lib. 6.

ARTICVLVS VII.

Vtrum Confessariorum Regularium præsentatio, & approbatio sit perpetua?

Difficultas præsentis Articuli, in duplici sēsu potest intelligi, atq; inuestigari: Vno modo stando in

X 2

do in iure communi: alio vero, stando in iure particulari, siue ex aliquo speciali priuilegio. Et quidē stando in communi iure, communis est omnium Doctorum resolutio, quod Regularium Confessorū præsentatio, & approbatio, non est perpetua, nec sufficit, vt quis in aliquo Episcopatu, semel sit approbatus, quin possit iterū in eodem, & multo melius in alio, examinari, approbari, aut reprobari: constatq. hoc à simili, ex omnibus alijs, diuersorū ministeriorum approbationibus. Cautum est enim iure ciuili, *l. vt gradatim. §. reprobari ff. de muni. & honor. & l. 2. C. de professionibus Medi. & l. sed probari ff. de excusat. tutor.* quod Medici corporales, semel examinati, & approbati, possunt iterum atq; iterum & maxime per succedentes Protomedicos examinari, & approbari, seu vero reprobari, propter salutis periculum, quod versatur in exercitio suæ artis. Neque solum hoc contingit in Medicis, verum etiam in alijs, in Grammaticis etiā, & Oratoribus, prout tradit gl. & DD. communiter *in l. Pomponius ff. de nego. gestis & in l. Grammatici, C. de profess. Medi.* & Bart. *in l. dispensatorem, ff. de solution.* Generaliter etiam loquendo, ad vnum officium, etiam mechanicum, examinatus, & approbatus, potest iterum atque iterum examinari & approbari, ac si necesse fuerit, reprobari, prout tradit Abb. *in cap. cum venerabilis, de excep. versu, ex prædictis*, & Acebed. *in l. prima. tit. 6 noua. recop. n. 3.*

l. vt gradatim §. rep obare, ff. de munere, & hono. l. 2. C. de profess. Medi. l. sed reprobari, ff. de excus. tut. gl. in l. Pomponius, ff. de neg. gest. l. grammatici, C. de profess. Medi. Bart. in l. dispensatorem, ff. de solut. Abb. in c. cum venerabilis, de excep. vers. ex prædictis. Aceb. in l. 1. tit. 6. lib. 3. nou. recop. n. 3.

Ex quibus omnibus, ducto argumento à simili, sufficienter satis colligitur, quòd cum officium prædictorum Confessariorum, adeo sit maius, maiorisq; periculi, sua imperitia; postquā sunt Medici animarum, quæ est ars artium, vt habetur in *cap. cum sit ars artium de ætat. & qu. lit. ordin.* si expediens visum fuerit, stando in iure communi, nedum semel & iterum, quinuero iterum, atque iterum, absque eorum iniuria, ijdem poterunt, per Episcopos examinari, cū poterit contingere, quòd primitus, non bene, quinuero male, ac perfunctoriè fuerint examinati, aut quòd postea, ex nimia sua ignauia, atq; imperitia, ad exercendum suum munus, & officiū, fuerint ignorantiores facti, atque deterioris conditionis. Hoc est itaque certissimum, atque constitutissimum, stando in iure communi.

c. Cum sit ars artium, de ata. & quali. ordin.

Sed loquendo de iure speciali, atque ex priuilegio, fuit olim, communis etiam Doctorum opinio, quod Confessores Regulares sed maximè Ordinis Prædicatorum, & Minorum, semel approbati, & præsentati, iuxta formam præd. Clem. *Dudum*, pro quibus specialiter ea constitutio fuit, non indigebāt noua præsentatione, & approbatione, etiamsi aliquoties, exierint de Diœcesi, ad quam fuissent præsentati. Hanc sententiam, & opinionem tenet Nauarr. in suo Manuali cap. 27. nu. 266. pro qua. allegat supradictam Clem. *Dudum, de sepult. §. ijdem*, vbi dicit, hoc idem teneri etiam Cardinalem, q. 1. Idem tenet Cordub. in addit. ad Comp. *verbo. præsentatio confess.* & Soto in 4. d. 18. q. 4. ar. 3. fundati in eadem Clement. & in quodam priuilegio Eugenij IV. cuius fit mentio in Monu. Ord. t. 1. mp. fo. 61. & 2. fol. 64. concess. 79. & in Supplemento fol. 95. concess. 314. & refertur in Compend. *verbo absolutio, quoad seculares, §. 4.* vbi habetur, *quod prædictus Eugenius IV. concessit Fratribus Minoribus, quod quando so semel præsentauerint Episcopis, & obtinuerint suos casus, licet alibi postea ad habitandum se transferant ad tempus, & postea reuertātur ad easdem Diœceses, non sit necessarium, iterato se præsentare eisdem Episcopis, vel casus de nouo obtinere.* Quod idē concessisse dicitur, Clem. VII. vt habetur in Compen. vbi supra, §. 16. Circa quam concessionem dicit, priuilegiorū Collector, quod Confessores olim præsentati, obseruata forma iuris positi in dicta Clem. *Dudum*, erat eorum præsentatio

Nau. in Manu. c. 27. num. 266. Clem. Dudum, de sepult. Card. ibid. q. 1. Cordub. in addit. ad Comp. ver. præsent. confess. Soto in 4. d. 18. q. 4. art. 3. Monu. O d. c. omp. fo. 61. & 2. fo. 64. conc. 79. Suppl. f. 94. cōc. 314. Comp. ver. absolutio, quoad seculares, § 4. Collect. priu. vbi sup. §. 4.

perpetua, semperq. durabat, in illo Episcopatu, vbi facta fuerat, licet casus speciales essent petēdi à successore. Hæc erat olim, communis sententia, & opinio, quæ & fundabatur in alia Benedicti XI. Extr. quæ incipit, *Inter cunctas*, posita *sub tit. de priuileg.* vbi de prædictorum Confessariorum præsentatione agendo, dicitur *semel datam licētiam, per Diœcesanorum mortem nolumus terminari*. Quæ licet quantum ad aliqua, per d. Clem. *Dudum*, fuerit reuocata, non tamen quantum ad hoc munus perpetuæ præsētationis, atque approbationis. Fauebatq. ratio huic sententiæ, & resolutioni, nam per præd. Clem. vt ex ipsius contextu satis constat, non magis poterant Episcopi, supradictos Confessores Regulares, Ordinis Prædicatorum, aut Minorum, compellere, vt iterum deberent præsentari, & examinari, quam cæteros Curatos presbyteros, semel repertos idoneos, cum & ipsi (vt ibidem dicitur) semel approbari, quasi pro Curatis essent habendi; cū igitur Episcopi non possent suos Curatos Presbyteros ad nouam præsentationem nouumq; examē compellere, nam eo ipso, quò Curati essent, ac beneficiū curatum habebant, etiam habebant facultatē, audiendi suorum subditorum confessiones, vt etiam nunc habetur in Conc. Trid. *sess. 23. c. 15.* dicebant, quod idem omnino dicendum erat, de Cōfessarijs prædictis, Ordinis Prædicatorum, & Minorū. Qd adeo censebatur olim verum, vt non defuerint, qui dixerint, quod quamuis aliarum Religionum Cōfessores, auctoritatem habeant subdelegatam ab Episcopis, ad absoluendum sibi subditos: attamen Ordinis Prædicatorum, & Minorum, semel præsentati, & approbati ab ipsis iuxtà formam iuris dictæ Clementinæ, in id ipsum, nō subdelegatā quidem, sed ordinariam, aut quasi ordinariam habebant iurisdictionem. Hac de re videatur Marcus Antonius Cucus, lib. 1. maio. instit. tit. 4. de sacram. Pœnit. Consequenter etiam asserebant, atque dicebant, quòd aliarum Religionum Confessarij quā uis licitè possent, iterum ab Episcopis examinari, & approbari, vel reprobari: quia nō ipsi à iure, auctoritatem, atque idoneitatem habebant, sed ab ipsis Episcopis: non sic autem Ordinis Prędicatorum, & Minorum: nam non ab illis, sed à iure illam habebant, & eorum approbatio in Episcopatibus, quibus approbati erant, cēsebatur esse quasi perpetua. Fauere etiam dicebant prædictæ huic resolutioni Pium V. in quadam sua Bulla edita anno 1567. Pontificatus sui anno 2. quæ incipit: *Etsi Mendicantium*, vbi in fauorem omnium Ordinum Mendicantium, idipsum statuit, quòd Confessariorū Regulatium approbatio esset prædicto modo quasi perpetua. Hæc omnia, & multa alia, quæ breuitatis gratia facio missa, refert Emman. 1. to. qq. Reg. q. 53. at 4. & huic sententiæ, & opinioni videtur ipse etiam nunc adhærere. Sed meo iudicio non ita bene: quia iam hæc omnia immutata sunt, & reuocata per Gregorium Decimumtertium eiusdem Pij V. successorem, in alia sua Bulla, edita anno 1572. Pontificatus sui anno primo, quæ incipit, *In tanta rerum, & negotiorum mole*, qua reuocauit supradictam constitutionem Pij V. & generaliter omnia priuilegia, ab eodem concessa, in fauorem Mendicantium reducendo illa ad terminos iuris communis, & Concilij Tridentini. Sed an per huiusmodi reuocationem, quantum ad hoc, fuerit etiam reuocata, prædicta Clementina. *Dudum*, hic opus, hic labor est. Et circa hanc difficultatem, & quæstionem variæ, atque diuersæ versantur etiam nunc, Doctorum sententiæ, & opiniones, iuxtà ea, quæ superius sunt dicta. Haud enim desunt, qui dicant, adhuc ipsam in suo robore permanere, cum sit ius commune, nec reuocatam censeri debere; nisi de ea specialis mentio fiat, iu qua sententia,

Concil. Trid. sess. 23. c. 15.

Cucus li. 1. ma. inst. tit. 4. de sacra. Pœnitē.

Bulla Pij V. Etsi Mendicantium.

Emman. 1. tom. qq. Reg. q. 53. ar. 4.

Bulla Grego. XIII. In tanta rerum.

Emman. Rodri. vbi supra.

tia, vt dixi, videtur esse prædictus Emmanuel Rodriguez, vbi supra. Sed ipse in his rebus, nolo amplius immorari, cum per supradictum Pium V. esse videamus tam aperte determinatum contrarium. Vnde, quod hac in re tenendum, atque dicendum est, resolutiue, per sequentem explicabitur Conclusionem.

Conclusio.

Confessariorũ Regularium præsentatio nullatenus dici potest perpetua.

Confessariorum Regularium præsentatio, nullatenus dici potest perpetua, quinuero semel præsentati, & approbati in vno Episcopatu, (etiamsi sint Ordinis Prædicatorum, & Minorum) per successorem Episcopum, debent iterum præsentari, & possunt examinari, approbari, aut vero reprobari. Hæc Conclusio, vt dixi, iam habetur expresse, determinata à Pio V. Pont. Max. in quadam sua Constitutione, & posteriori Extrauag. data Romæ anno Domini 1571. quæ incipit: *Romani Pontificis prouidentia*. in qua post alia, ad hoc propositum sequentia ponuntur verba, *Regulares Confessores, semel ab Episcopis, in suis Ciuitatibus, & diœcesibus prævio examine, approbati, ab eisdem iterũ non examinentur, cæterum poterunt à successore Episcopo, pro maiori suæ conscientiæ quiete, si voluerit iterum examinari.*

Pius V. in extrau. Romani Pontificis prouidentia.

Quod dixit, prædictus Pius V. vt ibidẽ, videri poterit, nulla facta distinctione, & differentia, de confessoribus, Ordinis Prędicatorũ aut Minorum, neque de alijs, sed indistinctè loquẽdo de omnibus, quamuis, & ille esset, vt constat, Ordinis Prædicatorum. Quod cum ita sit, quidnam clarius aut expressius dici potuit? in rebus adeo expressis, non mihi esse videtur locus coniecturis, & contrarium dicentibus, atque asserentibus, dicere possumus, quod sint quasi proiecti, atque durum esse sibi, cõtra stimulum calcitrare. Oportet enim indulgere tempori, ac scire, quod quæ vno tempore forsan fuere licita alio iam non sunt licita, neq; id mirum, cum, vt habetur in iure, iuxta varias temporũ differentias, iura etiam varientur atque immutentur humana, vt habetur *in c. non debet, de consang. & affinit.* Vnde certissimum credo, Cõfessariorum præsentationem, etiam Ordinis Prædicatorum, & Minorum, nullatenus nunc dici posse perpetuam, etiam in illis Episcopatibus, pro quibus sunt præsentati, & approbati, sed iterum examinari posse à succedentibus Episcopis. His omnibus fauet declaratio (vt dicitur) iam semel, atque iterum facta, circa hãc rem, ab Illustrissimis Cardinalibus, præfectis declarationi supradicti Concil. Trid. & Episcopis, & Regularibus, vt refert Viualdus, in suo Candelabro aureo, 1. par. tit. de confessione, nu. 28. in qua sequentia etiam ponuntur verba: *Congregatio Concilij censuit, Regulares, ad audiendum secularium confessiones, in ciuitate, & diœcesi, ab Episcopo præuio examine approbatos, iterum ab eodem examinandos non esse: cæterum posse iterum à successore examinari, iuxta Constit. sanctæ memoriæ Pij V. datam 8. Idus Augusti, Pontif. sui anno 6. quæ à fœlice record. Gregor. XIII. non est reuocata, per reductionem priuilegiorum Regularium, ad terminos Concilij Tridentini.* hæc vbi supra.

Anno Domini 1587. in mense Iunij.

Viu. Idus in cã del. aureo, 1. p. tit. de cofess. nu. 28.

Qua resolutione facta nullus hac in re, relinquitur dubitandi locus, cum lata fuerit sententia ac veluti transierit iam in rem iudicatam. Qua tollitur etiam occasio dubitandi, atque in quæstionem siue controuersiam adducendi, id quod fieri solebat olim, An supradictorũ Cõfessorum Regularium præsentatio, perpetua, aut quasi perpetua, competens Fratribus Ordinis Prædicatorum, & Minorum, competeret etiam Cõfessarijs aliarũ omniũ Religionũ, virtute priuilegiorum cõmunicationis, quod fere habent iam oẽs in vniuersum Ordines, præsertim cum, vt dicit Nau. *in c. placuit, de pœnit. d. 6. nu. 185. supradicta Clem. Dudum.* ex summorum Pontificum concessione, fuerit iam extensa, ad plures alias Religiones, ad Augustinianos, per eundem Clem. V. ad Carmelitanos vero, per Ioan. XXII. vt tradit Ioan. And. *in cap. Omnis vtriusque sexus, de pœnit. & remiss.* & ad Canonicos Regulares, Conuentus sanctę Crucis Conimbricensis, teste suprad. Nauarr. & ad plures alios, ex quo videbatur, idem esse ferendum iudicium de omnibus cum eadem militaret, ratio vtrobique. Quibus nihilominus non obstãtibus, hoc mordicus negabant, quinuero, & negant, qui in contraria sunt sententia, & opinione, contendẽtes nõ camdem esse in omnibus rationem. Nã quamuis, vt supponitur, *Clement. præd. Dudum*, extensa fuisset ad alias Religiones, & Ordines, adhuc earumdem Confessores, non censebantur esse Cõfessores, de iure communi, vt Fratres Prędicatores, & Minores; sed ex priuilegio, sibi à summis Pontiff. concesso, quo & ipsi possent vti, & frui illa amplissima facultate, quæ prædictis Prędicatoribus & Minoribus, concessa fuerat iure communi: & cũ eiusmodi priuilegia, per Concil. Trident. fuerint reuocata, in illis verbis: *Priuilegijs quibuscumque nõ obstantibus*: non autem ius cõmune, hinc colligebant & inferebant, & colligunt, atque inferũt modo, qui in ea sunt sentẽtia, & opinione, quod aliarum Religionum confessores. præsentati, atque etiam approbati, non habent idem ius, quod supradicti, vt scilicet sint confessores à iure communi, sed tantũmodo ex priuilegio, & facultate sibi concessa ab Episcopis. Sed quidquid de hoc sit, iam enim dixi, quod in his rebus, non amplius immorari volo, prædicta difficultas, & omnes ei similes cõtrouersiæ, & contentiones, iam omnino sublatę remanẽt, per supradictam Constitut. Pij V. & declarationem Illustrissimorum prædictorum Cardinalium, qui hac in re, sententiam tulerunt, definiendo, & determinando, omnes, quarumcumque Religionũ confessores, etiam examinati, atque approbati, ab Episcopis, quamuis ab eodem Episcopo examinãdi non sint, cæterum à successore, examinari optime posse, absque delectu, & discrimine, non habito respectu, an sint Ordinis Prædicatorum, & Minorum, an vero aliarum Religionum. Sed aduerto, quod quamuis id fieri possit ab Episcopo successore, & compelli, vt iterum præsententur, ac si opus fuerit, examinentur, & approbentur, non sic tamẽ à Capitulo Sede vacante: nam habita semel licentia à Diœcesanis, & facultate absoluendi, & dispẽsandi, in casibus eisdẽ reseruatis, mortuis ipsis Episcopis, non possunt à Capitulis, Sede vacante, compelli ad idipsum: quinuero possunt libere vti eadẽ facultate, quousque prouideatur de pastore Ecclesijs viduatis per concessionem specialem Clement. IV. quinuero quousque ab Episcopis succedẽtibus, id sibi omnino prohibeatur. Quod quidem priuilegium, quia magnum est, & magni refert, omnibus vt innotescat, ac præ manibus habeatur, cum non censeatur, per sacrum Concilium Tridẽtinum esse reuocatum, impræsentiarum ad literam libuit referre. Habetur in Monum. Ord. 1. imp. fol. 29. & 2. fol. 113. concess. 244. & refertur in Comp. *ver. absolutio quoad seculares. 1. §. 2.* vbi dicitur, quod Clemens IV. concessit, vt quando Episcopi, vel alij Ecclesiarum Prælati, dederint fratribus Minoribus facultatem audiendi cõfessiones subditorum suorum, & vota commutandi, talibus Prælatis decedentibus, possint prędicti Fratres, vti liberè prædicta facultate, donec viduatis Ecclesijs prouisum fuerit de pastore.

Concil. Triden. sess. 25. c. 18.

Hic etiã solebat quæri, atq; in difficultatẽ adduci, An confessores, semel præsentati, & approbati, saltem in foro conscientiæ, vti possent, in eodem Epi-

ſcopatu, dicta ſua præſentatione, atque approbatione, ſemel obtenta, abſque noua alia, ratione cuiuſdam viuæ vocis oraculi, quod dicitur fuiſſe conceſſum à Pio V. quo in dicto foro conſcientiæ, reualidauit omnia priuilegia, nobis Fratribus Minorib. conceſſa, etiamſi eſſent contraria decretis Concilij Tridentini? Sed de hoc viuæ vocis oraculo, nihil volo impræſentiarum dicere. nam alio in loco, dico, quid de illo mihi videatur, tenendum eſſe, atque dicendum.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum præſentatio, & approbatio confeſſariorum, facta in vno Epiſcopatu, generaliter ſufficiat pro omnibus Epiſcopatibus?

Comp. priuileg. Mēd. verb. abſolutio quoad ſeculares, 1. §. 16.

RAtio dubitandi eſt, nam Clemens VII. vt habetur in Compendio priuilegiorum Mendicãtium, *verb. abſolutio quoad ſeculares. 1. §. 16.* conceſſit, *vt, confeſſores Ordinis Minorum, ſemel præſentati alicui Epiſcopo, pro confeſſionibus audiendis, vt moris eſt præſentari, poſt vnam præſentationem, non tenerentur amplius præſentari, etiam ſi ad aliam tranſierint diœceſim.* Ex qua conceſſione, colligi videtur, quod vna præſẽtatio, ſemel facta legitime, ſufficiat pro omnibus Epiſcopatibus, qua etiam cõceſſione ponebantur, ponitq. poterant, olim Religiones, priuilegium habentes communicationis. Hanc ſententiam, nempe quod vnica approbatio ſufficeret, tenet Cord. in ſuis annotationibus ad Cõpendium, verbo vbi ſupra, quo loco ait, ſupradictã Clem. 7. conceſſionẽ, interpretandam eſſe, non ſtricte ad hunc ſenſum, vt pro eodem dumtaxat Epiſcopatu intelligeretur, aut quod ſemel præſentatus in eadem diœceſi, illic non obligaretur amplius præſentari; ſed large, ita vt intelligeretur pro omnibus Epiſcopatibus, & confeſſor ſemel debite, atque legitime præſentatus, non teneratur ſe amplius præſentare, in eadem diœceſi, nec in alia quacumque, ad quam ſe tranſtuliſſet, ad cõmorãdum, ad tempus, ſiue in perpetuum, nã iam cenſebatur ſemper, & vbique debite præſentatus. Cuius rationem reddit, quia intentio impetrantis ſupradictam cõceſſionem, fuit talis, vt ipſemet illi dixit; & certum eſt (inquit) quod intentio Papæ, illam concedentis, conformis fuit intentioni impetrantis, niſi aliunde fuiſſet dolus, vt tenet communis practica, & eſt regula iuriſtarum, ſiue Iuriſperitorum. Hæc ſupradictus Pater Corduba. At ipſe ſcripſit ante Concilium Tridentinum, nunc autem poſt ipſum, in cõtrarium ſtatuitur Concluſio.

Cord. in ſuis annot. ad Cõp. ver. vbi ſupra.

Concluſio.

Præſentatio cõfeſſariorum Regularium facta in vno epiſcopatu, non ſufficit, aut ſatis eſt pro alijs.

PRæſentatio confeſſariorum Regularium, facta in vno Epiſcopatu, non ſufficit, aut ſatis eſt, pro alijs Epiſcopatibus. Hanc Concluſionem, etiã ante Concilium Tridẽtinum, tenuit expreſſe, Collector priuilegiorum Mendicantium, in ſuo Compendio verbo vbi ſupra, vbi facta mentione ſupradictæ cõceſſionis Clement. VII. & præmemoratæ opinionis quam tenere dixit, ſuo tempore doctiſſimum quẽdam Iuriſperitum, inquit. Conceſſionem prædictã, eſſe intelligendam, atque interpretandam non quidem large, ſed ſtricte, quo etiam modo interpretari conſueuit alia, Eugenij IV. cuius fit mentio, in eodem Compendio, & verbo, §. 4. & habetur in Monumentis Ordinis 1. imp. fo. 61. & 2. fol. 64. conceſſ. 79. & in Sopplemento fol. 95. conceſſ. 314. vbi Eugenius IV. conceſſit: *Quod quando Fratres ſe ſemel præſentauerint Epiſcopis, & obtinuerint ſuos caſus, licet alibi poſtea ad habitandum ſe transferant ad tempus, & poſtea reuertantur ad eaſdem diœceſes, nõ ſit neceſſarium iterato ſe præſentare eiſdem Epiſcopis, vel ſuos caſus de nouo obtinere.* Dicit ergo Collector, quod ſimiliter debet intelligi, atque interpretari, ſupradictũ priuilegium Clem. VII. atq; intelligitur prædictum Eugenij IV. nẽpe quod cõfeſſores ſupra memorati, non teneantur amplius ſe præſentare in eadẽ diœceſi, etiamſi ad tempus ſe transferant ad aliam, & poſtea reuertantur ad illã, in qua fuerũt primo præſentati, bene tamẽ in alia. nam prædictæ conceſſiones non intelliguntur pro oĩbus Epiſcopatibus, ſed pro illo dumtaxat, in quo quis ſemel fuerit præſentatus. Cuius rationem reddit, quia ſecundum ius, quæ certam interpretationem habent, minime ſunt immotanda, vt habetur *in l. minime ff. de legibus.* Et præterea, quia cum ſupradicta conceſſio fuerit præiudicialis Epiſcopis Ordinarijs, non ample, ſed ſtricte debet interpretari, iuxta notata in *c. olim, de verb. ſignif.* Neq; obſtat (inquit) ſi dicatur, quod ſic intelligendo, de nihilo deſeruiret huiuſmodi conceſſio Clem. VII. cũ id iam conceſſum fuerit per ſuum prædeceſſorem Eugenij IV. nam poteſt dici, quod in ſupplicatione, nulla fuit facta mentio ſupradictæ conceſſionis forte propter ignorantiam ſupplicantis (quod ſæpiſſime contingit) in priuilegiorũ materia, & circa eamdem rem, conceſſiones multiplicari, qđ quidem, non paruam, ſed maximam interdum affert difficultatem, & confuſionem, cum cõtingat ſæpiſſime per priuilegia poſterius impetrata, coarctari, & limitari ea, quæ abſq; vlla limitatione, ſiue coarctatione primitus fuerunt conceſſa. Vel ſecũdo, inquit, poteſt dici, quod Clemẽs VII. prædictam Eugenij IV. conceſſionem, cõfirmare voluit, & approbare de nouo, & nihil amplius, nec ipſam extendere ad hoc, vt locum habeat in omnibus Epiſcopatibus. Hæc prædictus Collector. Quæ ſupradicta omnia dicenda forent de iure, etiam ante Concil. Tridentinum, at poſt ipſum, iã non eſt aliquis dubitationi locus, cũ ſeſſione 23. id habeatur expreſſe quod *nullus Regularis, quoad audiendas ſecularium, etiam Sacerdotum, confeſſiones, reputetur idoneus, niſi, ab Epiſcopis, etiam per examẽ. ſi illis videbitur eſſe neceſſarium, approbationem obtineat, priuilegijs, & conſuetudine quacumque, etiã immemorabili; nõ obſtantibus.* Vbi adnotare oportet verbũ illud *Epiſcopis*, poſitum in plurali, quo ſignificatur, ac datur intelligi, quod nõ ſufficit approbatio vnius, vel alterius Epiſcopi, ſed generaliter, atque in vniuerſum approbationem requiri illorum Epiſcoporum, in quorum diœceſibus, Regulares prædicti ſuorũ ſubditorum confeſſiones volunt audire. Et licet ſupra dixerimus, *Clem. Dudum, poſitam, in tit. de ſepult.* reuocatam non eſſe per præfatum decretum Concilij Tridentini, ipſa tamen, quoad hoc, nullũ continet ſpeciale priuilegium, nam licet concedat ibi Sum. Pont. Fratribus Prædicatoribus, & Minoribus iuriſdictionẽ, vt nolentibus Epiſcopis eos ſine cauſa admittere, auctoritate Apoſtolica ſuum munus, & officium exercere poſſint, non tamẽ concedit ipſis, eamdem ſuam iuriſdictionem, pro alijs Diœceſibus, in quibus non ſunt approbati, quinuero nec præſentati. Imo vero ex eadem Clemen. contrariũ expreſſe colligitur, cũ cõcedatur ſibi iuriſdictio, ad modum Curatorũ, & certum eſt, quod Curati, cuiuſuis alterius Diœceſis, confeſſiones audire, minime poſſunt, quamuis in ſua diœceſi ſint approbati. Videatur hac de re Suar. 4. ſuo tom. ad 3. p. D. Tho. diſput. 28. de eligendo Sacerdote idoneo, ſect. 7. vbi plura, eaq. notatu digniſſima dicit ad hoc propoſitum.

Collector priuileg. in compendio vbi ſupra.

Comp. vbi ſup. § 4.

Monum. Ord. 1. imp. f. 61. & 2. fol. 64. conceſ. 74. & in Suppl. f. 95. cõceſ. 314.

l. minime, ff. de legibus.

c. olim. de verb. ſignif.

Concil. Triden. ſeſſ. 23. c. 15.

In calce huius Articuli libuit aduertere, quod Greg. XIII. conceſſit Confeſſarijs Societatis Ieſu, ac

Suar. 4. to. diſp. 28. ſect. 7.

...concessionē ... Religiosis Societatis Iesu, ad ...dmundū, & audiēdas cōfessiones ... iter faciunt, si ... el sunt approbati in quocumque ...piscopatu, quasi ... untur aliæ Religiones, habētes priuilegium communicationis.

ac Prædicatoribus, *quod ab aliquo Ordinario semel approbati, & suis Superioribus ad huiusmodi munera deputati, quandocumque iter suum siue in mari, siue in terra iter faciendo, possint, non repugnantibus tamen Curatis parochialium Ecclesiarum, Verbum Dei prædicare, & quorumcumque Christifidelium confessiones audire, dummodo id non faciant in oppidis, & locis in quibus Ordinarij existunt, sine eorum licentia desuper obtenta.* Habetur in Compendio Societatis Iesu, *tit. Confessarius*, de qua cōcessione videatur Suar. loco supracitato, & Enriquez, lib. 3. de sacram. pœnit. cap. 6. num. 8. quo supradicto priuilegio vti possunt, & poterunt, omnes Religiosi, quorumcumque Ordinum Mendicantium priuilegium habentium cōicationis, semel in Cōfessores approbati, quandocumque, siue in mari, siue in terra iter faciunt. Et hactenus de isto Artic.

...mp. Soc. Iesu, ... cōfessarius, ...
...ar. vbi sup. ...nriq. lib. 3. de ...r. pœnit. c. 6. ...m. 8.

ARTICVLVS IX.

Verum Confessores Regularium in sacra Theologia graduati aut Lectores, ab Episcopis debeant, & possint examinari, ad audiendas secularium confessiones?

...tio dubitandi.

...oncil. Triden. ...ß. 23. c. 15.

ET videtur quod non, etiā stando in rigore Concilij Tridentini, nam Concil. Trident. *sess. 23. cap. 15.* vbi hac de re agit, solummodo dicit, *quod nullus Regularis, ad audiendas confessiones secularium, etiam Sacerdotum, idoneus reputetur nisi, aut ab Episcopis per examen, si illis, videbitur esse necessarium, aut alias idoneus iudicetur, & approbationem obtineat priuilegijs, & consuetudine quacūque etiam immemorabili non obstantibus.* Circa quæ verba specialiter veniunt notanda illa, *aut alias idoneus iudicetur*, quibus, vt videtur, cōprehenduntur supradicti Lectores, & Patres in sacra Theologia graduati, qui quasi ipso iure, idonei dijudicantur, absque vllo præuio examine. Propter hanc rationem, & causam, multi grauissimi Doctores, tenent hanc partem, & in primis Corduba, in sua Sūma, quæst. 10. & 16. Et Ioannes Gutier. quæstione Canon, c. 6. num. 9. & Enriquez, lib. 3. de pœnitentia, c. 6. nu. 2. Llamas, 1. par. c. 7. §. 7. & Viualdus, de suspensione, num. 12. Cui opinioni fauere videtur Glossa, *in cap. de Petro, 47. dist. verbo, ignota*, vbi dicitur, quod qui est notus, non examinatur, *per cap. valde, 94. l. & cap. veniam 35. q. 9.* & quod notus, sine probatione recipitur, vt habetur, *in c. ad Apostolicam, extra de Regular.* quamuis electi in Episcopos, dum consecrantur, bene examinentur, iuxta *c. quia Episcopus, 23. dist.* Dicunt tamen supradicti Auctores quod quamuis prælati non possint, aut debeant examinari de sufficientia, possunt tamē de moribus, ac prudētia: qua de re videatur Enriquez loco supracitato, & etiam Frater Emmanuel Rodriquez, to. 1. qq. Regular. q. 59. art. 10. Quam quidem sententiam, vtpote iuri, ac rationi, & æquitati satis consonā, ergo libenter amplecteret nisi contrarium viderem per Pium V. expresse fuisse determinatum, & declaratum, in quadam sua bulla, & constitutione, quæ incipit: *Romani Pontif. prouidentia*, data 8. Idus Augusti, anno Domini 1571. Pontificatus sui anno 6. Iuxta quam sequens statuitur Conclusio.

...tio dubitandi.

...ord. in sūma ... 10. & 16. ...oan. Gutier. in ...q. Canon. c. 6. ...um. 9. ...nriq. lib. 3. de ...œnit. c. 6. nu. 2. ...lamas, 1. p. c. ...§. 7. ...iualdus, de su...spens. nu. 12. ...losi. in c. de Pe...tro, d. 47. verb. ...gnota. c. valde, ...94. c. veniam, ...35. q. 9. ...ad Apostol. de ...Reg. ... quia Episcopus, d. 23. ...nriq. vbi sup. ...Emman. t. 10. ...q. Reg. q. 54. ...ar. 10. ...Pius V. in Bulla Rom. Pont. ...prouidentia.

Prima Conclusio.

Confessores Regulares, etiam Lectores, atque in sacra Theologia graduati, debent Episcopis præsentari, possuntq. ab ipsis, si voluerint, examinari, stando in rigore iuris Cōcilij Tridentini. Hęc Cōclusio habetur expressa, in supradicta Bulla Pij V. vbi determinatum est, *supradictum Decretū Concilij Tridentini de approbatione Regularium, ab Episcopis facienda, pro audiendis confessionibus secularium, obseruari debere, cum omnibus Regularibus, quorūuis Ordinum etiam Mendicantium, etiam sub Regulari disciplina viuentibus, atque etiamsi sint Lectores, aut in Theologia de Superiorum suorū licentia graduati, vel promoti, & a suis Ministris Generalibus, vel Prouincialibus, pro secularium confessionibus audiendis expositi.* A qua generali Regula, nō excipiuntur, etiam Fratres Prędicatores, & Minores per supradictam *Clem. Dudum, §. si vero*, vbi habetur, *quod prædicti Fratres Episcopis præsentati, iuxta formam iuris, ibidem positam, atq; ab ipsis sine causa reiecti, & reprobati, auctoritate Apostolica possint omnia illa facere, ac si ab eisdem fuissent admissi.* Non inquam, per supradictam Constitutionem, excipiuntur Fratres supradicti, nam etiam iuxta ipsam, possent ab Episcopis examinari, vt diximus supra, postquam dicitur ibi, *quod ex causa possint reprobari.* Et cum Pius V. in dicta sua Bulla, tam expresse, ample, ac generaliter loquatur in expressis, vt dicitur non est locus coniecturis, quidquid dicat P. F. Emman. Rodriquez, loco supracitato. Quam nostram sententiam expresse tenet Pater Suar. 4. tom. super 3. par. dispu. 28. sect. 4. Et hoc dicendum est, stando in iure Bullæ supradictæ; secus est autem loquendo, de necessitate, seu de vrbanitate. De quo fit secunda Conclusio.

...Confessores Regulares, etiam Lectores, aut i sacra Theologia graduati debent Episcopis præsentari, possuntq. ab ipsis, si voluerint examinari, stando in rigore iuris.

Suar. vbi sup. disp. 28. sect. 4.

Secunda Conclusio.

De necessitate loquendo, supradicti Fratres, Lectores, vel in sacra Theologia graduati, non est necessum, neque debēt ab Episcopis examinari, & vt videtur, inurbane ageret, qui contrariū attentaret.

De necessitate loquendo, supradicti non debent examinari, & inurbane se haberet, qui id faceret.

Pro hac Conclusione faciunt ea omnia, quæ posita sunt in initio huius Articuli. nam omnes supradicti iuxta decretum Concilij Tridentini, absque vllo præuio examine (si voluerint Domini Episcopi) possunt, quinuero, & debent ab eisdem, pro approbatis reputari, tutissima, atque securissima conscientia, cum præsumptio stet pro illis. Cui & fauet ratio, quia supradicti ab Vniuersitatibus approbati, iuxta communem sententiam, non debent in receptione Ordinum, aut collatione beneficiorum examinari, id quod etiam innuit Concil. Trid. *de reform. sess. 7. c. 13.* vbi agens de præsentatis, ad Ecclesiastica beneficia, atque decernens vt sine examine non admittantur, excipit supradictos ab Vniuersitatibus, seu Collegijs generaliū studiorum approbatos, quos Conc. eo ipso dijudicauit idoneos, vnde fit, quod iniuria illis, nec quidem parua, quinuero magna, irrogaretur si ab Episcopis, eo non obstante, examinarentur. Idem dicendum est, de supradictis Religiosis, & quod, qui Episcopus aliud attentaret, præterquam, quod suam erga Religiosos prædictos, indeuotionem ostenderet, minus quidem vrbaniter ageret. Et hæc de isto Articulo dicta sufficiant.

Concil. Tridēn. de reform. sess. 7. c. 12.

ARTICVLVS X.

Verum approbatio Confessariorum Regularium, sine iusta, & legitima causa, ab Episcopis Ordinarijs, possit ad certum locum, tempus, atque personas restringi, & limitari?

DE hac difficultate, iam aliqua diximus supra Artic. 6. concl. 2. Sed nihilominus pro maiori intelligentia, & ampliori resolutione, sequentes statuo Conclusiones.

Prima Conclusio.

Iusta, atq; legitima existēte cā, certissimū est, posse

Iusta existente causa Episcopi bene possunt Confessariorum iurisdictionem restringere.

Episcopos Confessariorum Regularium, approbationem, ac iurisdictionem restringere, & limitare, ad certum locum, tempus, siue personas, vt (verbi gratia) approbando ipsorum aliquem, pro tali, vel tali oppido, vel pro certo, & determinato tēpore, seu ad audiendas virorum confessiones, nō autem fœminarum. Hanc Conclusionem, tenet expresse, Suar. 4. tom. ad 3. p. disp. 28. sect. 7. dubitatione 6. & P. F. Emmanuel Rodriguez, 1. to. qq. Regul. q. 59. ar. 8. & Ioannes Gutierr. in suis qq. Canon. cap. 27. num. 18. & 19. Et credo eam esse veram, quidquid dicat Enriquez, li. 3. de sacram. pœnitant. c. 6. num. 5. & 9. Sed intelligenda est, existente iusta, atque legitima causa, atque ita, vt debito modo id faciant. Et probatur primo, nam liberū est supradictis Episcopis, etiam iuxta tenorem supradictæ *Clement. Dudum*, ex Confessoribus sibi præsentatis, hūc, vel illum ex causa reprobare, per illa verba: *Quod si forte, &c. vsque, loco illius alius subrogari:* ergo cum supradicta Clementina, hoc ipsis concedat, nec per Concil. Trident. id sit aliqualiter reuocatum, dicēdum procul dubio videtur, quod ex causa possunt supradictorum Confessariorum Regularium iurisdictionem, & approbationem restringere, & limitare, concedendo licētiam, huic minus idoneo, atque insufficienti, vt confessiones audiat in hoc, aut illo loco, vbi minor sufficientia requiritur; illi vero vt virorum audiat confessiones, non vero fœminarum, atque mulierum, propter defectum prouectę ætatis, & quia forte nimium iuuenis: alteri autem, vt hoc munus exerceat, nō ad semper, sed pro certo, & determinato tempore quō experimentum faciat ipsius, detne operam literis, & an in morali Theologia proficiat, seu propter aliquas alias similes causas. Qua de re videatur etiam Nauar. in suo Manuali, cap. 4. num. 4. vbi plura dicit, ad hoc propositum notatu dignissima.

Suar. to. 3. disp. 28. sect. 7. dubit. 6.
Emman. 1. to. qq. Reg. q. 41. ar. 8.
Ioan. Gutier. in qq. Can. cap. 17. nu. 18. & 19.
Enriq. lib. 3. de sacra. pœn. c. 6. n. 5. & 9.
Nau. in. Man. c. 4. nu. 4.

Secunda Conclusio.

Non existente iusta causa, non possunt Episcopi prædicti Cōfessariorum Regularium iurisdictionem restringere.

Non existente iusta, atque legitima causa, non possunt, aut debent Episcopi, Regularium Confessariorum iurisdictionem, & approbationē, ad certum locum, tempus, siue personas restringere, & limitare, & hoc qui facerēt, iniuriam ipsis, nec paruam, sed quammaximam irrogarent. Hęc Conclusio (vt credo) est certissima, & iuxta eam verissimum, quod dicit Enriquez, loco supracitato, quod & in hoc casu dicunt multi alij, nam non est positum in ipsorum arbitrio, vt sine iusta causa licentiā eiusmodi possint restringere, aut limitare, maxime in Hispaniarum partibus, respectu illorum, qui habent Bullam Cruciatam, siue priuilegium, quo casu tantummodo dant Confessarijs approbationem non vero iurisdictionem. Ad sciendum, antē quando prædicta restrictio, & limitatio fiat cum causa, vel sine illa, & procedat ex animarū zelo, aut forsan ex indeuotione, indicium erit sufficiens, atque quam maximum expectare, ac videre, an idipsum, quod faciunt cum Religiosis, faciant etiam cū alijs Presbyteris secularibus, eiusdē conditionis, & qualitatis. nam sicut non possunt Episcopi in fraudem siue odium Regularium, plures illis casus reseruare, quam reseruant Parochis, in quo quidem casu, probabilissimum est, quod non tenerētur illis obedire, circa talem restrictionem, atque limitationē, vt dicit Syluest. *ver. Confessor. 2. §. 5* Et Sot. in 4. dist. 28. q. 2. ar. 5. & Doctores communiter: ita nec tenet restrictio iurisdictionis, seu approbationis suæ, facta absque iusta, & legitima causa, limitando, & restringendo licentiam, ad certas personas, seu ad certū, & determinatum locum, siue tempus. Oportet enim ipsos, idipsum cum Clericis facere, & cum sibi subditis æqualiter se gerere, & non sine iusta, & legitima causa, his licentiam amplissimam dare illis vero eā coarctare, atque restringere. Ad quod propositum facit valde, declaratio quædam Illustrissimorum Cardinalium, facta vt dicitur 2. die Iulij, anno Domini 1587. qua supradictæ duæ Cōclusiones paucis verbis comprehenduntur, atque continentur, & est tenoris sequentis.

Quando causa dicetur legitima ad restringendam Confessariorum Regularium iurisdictionem, quando vero non.

Sylu. ver. confess. 2. §. 5.
Sot. in 4. d. 18. q. 2. ar. 5. & Doctores communiter.

Regulares, qui ad confessiones audiendas idonei generaliter, ab Ordinarijs, eorumq. Examinatoribus reperti, & approbati fuerint, generaliter quoque & indistincte, absque aliqua limitatione temporis, certorumve locorū, aut generis, personarum, admittantur in propria diœcesi. De cæteris vero, qui non adeo idonei reperiuntur, si petierint se admitti, arbitrio Ordinariorum relinquitur, ipsos cum limitata facultate, prout eisdem Ordinarijs magis expedire videbitur, probare, & admittere. In cuius prioribus verbis, vt constat, secunda nostra Conclusio continetur, vt scilicet sine legitima causa nihil vmquam in iniuriam Confessariorum Regularium fiat; in posterioribus vero, prima, qua diximus, posse iure optimo, supradictos Episcopos, causa legitima existente, eisdem, prout sibi expediens visum fuerit, suam licentiam, & approbationem limitare, & restringere. Hactenus de isto Articulo.

Nota valde declarationem Illustrissimorum Cardinalium pro approbatione vel reprobatione Confessorum Regularium.

ARTICVLVS XI.

Vtrum Confessarij Regularium, sine suorum Superiorum, ac Prælatorum licentia, secularium confessiones possint audire?

QVod tractādum in Articulo primo, hucusque distulimus, fuit de Prælatorum Regularium necessaria licētia, & auctoritate, ad hoc vt sibi subditi secularium possent cōfessiones audire id, quod & in duplici sensu est inquirendum, atque inuestigandum, Primo, an supradicti Confessores, absque suorum Superiorum licentia, secularium cōfessiones, sine peccato possint audire? Secundo, an confessiones eisdem factæ, de facto sine tali licētia, sint validæ? De primo agendum est in hoc Articulo, de reliquo vero in alio, seu alijs, sequentibus. Ad primum igitur deueniendo, propositæ difficultati, per sequentes Conclusiones respondetur.

Prima Conclusio.

In casu extremæ necessitatis vtputa in mortis articulo quilibet Regularis Sacerdos, sine sui Superioris facultate secularium confessiones potest audire.

In casu extremæ necessitatis, vtputa in mortis articulo, quilibet Regularis Sacerdos, & Religiosus, sine sui Superioris facultate, & licentia, secularium etiam confessiones potest audire. Hæc Cōclusio est omnium Doctorum communis, de qua specialiter videndus est Sot. in 4. distinct. 18. q. 4. art. 4. Nauar. in suo. Manual. cap. 4. num. 1. vbi, & ipsam hac ratione probat. Quoniam in tali casu, & tali tempore, quilibet simplex Sacerdos potest cōfessiones audire, & à quacumque excommunicatione absoluere, & à quibuscumque casibus reseruatis, *per cap. quod de his, de sententia excommunicationis, & cap. pastoralis, §. præterea, de offic. ordin. & ca. si quis suadente, 17. quæst. 4.* & per multa alia quæ latius adducit idem Nauarr. *in cap. 1. de pœnit. dist. 6. num. 73.* Quorum omnium, præcisa ratio est quoniam in tali casu saltem tacite, quinuero & expresse, omnes supradicti auctoritatem, & potestatem habent a Papa, & ab Ecclesia.

Sot. in 4. d. 18. q. 4. ar. 4.
Nau. in Man. 4. nu. 1.
c. Quod de his de sent. excom.
c. Pastoralis § præterea, de offic. ord.
c. Si quis suadente diabolo, 17. q. 4.
Nau. in c. 1. de pœnit. d. 6. num. 73.

Secunda Conclusio.

Extra casum extremæ necessitatis nullus simplex Sacerdos, neque Regularis

Extra casū tamē prædictæ extremæ necessitatis, nullus simplex Sacerdos, secularis, aut Regularis, siue

fine fui Prælati, & Superioris licentia secularium confessiones potest audire.

fine fui Prælati, & Superioris licentia, secularium confessiones potest audire, idque faciendo peccabit, quamuis confessio facta valeat, si aliunde iurisdictionem actualem habuerit. Hæc etiam Conclusio est Nauarri, loco supracitato, quamuis ibi non expresse loquatur, nisi de Religiosis, & Sacerdotibus Regularibus, nõ vero de secularibus. Sed meo quidem videri, eadem est vtrorumque ratio, & cõsuetudo & cõmunis praxis id habet, nam vtrique contrarium facientes punirentur, & merito, censẽturq. deliquisse, & aliquid graue commisisse. Sed q̃dquid de hoc sit, de Religiosis, & Sacerdotib. simplicibus Regularibus loquendo, nostram sententiã tenet Paludan. in 4. dist. 17. relatus ab Antonino 3. par. tit. 17. c. 7. & ab Angel. *verbo Confessio*, §. 4. qui omnes incunctãter tenent non posse Religiosum, alicuius confessionem audire, nisi ad hoc à Prælato suo, fuerit tamquam idoneus expositus, etiam si pœnitens alias ex Bulla, siue priuilegio summi Pontificis, quemcumque possit Sacerdotem eligere in Confessorem, siue secularem, siue Regularem: & ratio præcisa, quammaxime pro Religiosis est, quia Religiosi nõ habent velle, nec nolle, *iuxta cap. nullus, cap. quorumdam, de electione, lib. 6.* quod in tãtum dicunt esse verum; quod nec etiam de venialibus, aut de mortalibus iam confessis, sine suorum Prælatorum licentia, quempiam possunt absoluere. Sed supradictus Nauarr. loco præallegato, inquit, suo videri supradicta omnia esse intelligenda de illis Sacerdotibus Regularibus, in quorum Religionibus, & Ordinibus, statuto aliquo, aut Superioris præcepto, id fuerit prohibitum, & negata sit facultas audiendi confessiones, absque Superiorum licẽtia, non vero de alijs, quod & probat, seu probare contendit ibidem. Sed meo quidem iudicio, minus legitime, atque bene: nam vel omnes Religiones communiter habent eiusmodi statutum, siue præceptum; aut saltem consuetudo, & communis praxis id iam obtinuit, & declarauit, vt nullus Regularis, cuiuspiam etiam alterius Religionis cõfessiones audiat, seu audire possit, sine sui Superioris, & Prælati licentia, & contrarium facientes, in omnibus bene institutis Religionibus, vt delinquentes, plectuntur, atque puniuntur grauiter. Quę pro nunc dicta sufficiant, nam in sequentibus Articulis hæc amplius elucidabuntur, atque explicabuntur.

Naua. vbi sup.

Paludan. in 4. d. 17.

D. Anton. 3. p. tit. 17. c. 7.

Angel. verbo, confessio, §. 4.

c. nullus. c. quorũdam de elect. lit. 6.

Nau. vbi sup.

ARTICVLVS XII.

Vtrum Confessiones factæ, Sacerdotibus Regularibus simplicibus, non approbatis per suos Prælatos, & Superiores, nec expositis, vt secularium confessiones possint audire, approbatis autem ab Episcopis Ordinarijs, sine eorum scientia, & licentia sint validæ, an vero irritæ, & nullæ?

Ratio dubitãdi, pro vtraque parte.

NOn quæritur nunc, an supradicti Regulares peccent, & quidem grauiter, siue mortaliter, agendo in re graui contra suorum Prælatorum, & Superiorum voluntatem, & sine ipsorum scientia, & licentia, supradictum munus, & officium exercentes; hoc enim, tamquam certum, supponitur ex dictis in prędicto Articulo, atque ex hoc etiam cõstabit amplius. Sed difficultas est, An confessiones eisdem factæ, sint validæ, an vero irritæ, & nullę? Et pro vtraque huius difficultatis parte, optima sese offert ratio dubitandi, nam quod sint validæ, exinde constare videtur, quia ad validitatem absolutionis, quantum est ex parte Confessoris, duo tantummodo sufficiunt, ac sunt necessario requisita, nempe, & potestas Ordinis, & potestas iurisdictionis, quam vtramque potestatem, supradicti Regularium Fratres Sacerdotes, habent in prædicto casu, Ordinis quidem, qua ratione sunt vere Sacerdotes. iurisdictionis autem, propter approbationem sibi factam (vti supponitur) ab Episcopis Ordinarijs, qui simul tradunt, & conferunt illis supra sibi subditos iurisdictionem. Et forte id etiam dici posset, in casu, quo ex Bulla, siue priuilegio, pœnitentes facultatem habent eligendi Confessorem. Ex alia vero parte, quod non sint validæ, quinuero irritæ, & nullæ, colligitur. quia non fit vero simile, nec præsumendum est, quod Episcopi, velint dare suam auctoritatem, & iurisdictionẽ Sacerdoti Regulari, non exposito per suum Prælatum, neque ad id muneris approbato, & quamuis de facto ipsorum aliquis perperam, sciens, & prudens id faciat, videtur quod nihil omnino faciat, & quod concessio talis iurisdictionis, sit nulla, & nullius prorsus valoris, atque momenti; tum quia facta est non sibi subdito, cui Episcopus, sicut non potest indulgentiam cõcedere, cum careat super ipsum iurisdictione, sic nec propriam suam iurisdictionem illi valet demandare, citra suorum Prælatorum consensum, & voluntatẽ, cum sint exempti, vt notum est in iure; tum etiam quia ex decreto, & auctoritate Superioris, nempe Constitutione quadam Iulij III. de qua inferius dicemus, prohibitum est supradictis Episcopis, & omnibus inferioribus, idipsum facere, & ne huiusmodi licentiam, & auctoritatem concedat subditis Regularibus, contra Prælatorũ suorum voluntatem, & in contrarium, seu aliter concessæ irritantur, & anoullantur: quo fit, vt supradicta Ordinatiorum licentia, prædicto modo data, vel sit subreptitia, aut saltem irrita, & nulla, propter rationes dictas, & proinde dijudicandum de ea, ac si numquam fuisset concessa, & quasi prædicti Regulares sine vlla prorsus Ordinatiorum licentia, auctoritate, & iurisdictione, secularium audirent confessiones. Hæc sunt quæ pro vtraque parte sese offerunt, pro ratione dubitandi. Quibus pręmissis, quid hac in re probabilius, atque tenẽdum videbitur, explicabitur per sequẽtes Conclusiones.

Prima Conclusio.

Cõfessiones factæ Regularibus, Episcopis pręsentatis, atque ab eisdem approbatis, sine suorum Prælatorum licẽtia, & consensu, irritę, & nullæ sunt, in illis Religionibus, in quibus est statutũ factum in contrarium, auctoritate Apostolica approbatum, & cõfirmatum. Pro huius Conclusionis intelligẽtia, simul & probatione, oportet aduertere, quod vt supra in hunc locum referendum diximus, Iulius III. anno Domini 1515. die 17. Ianuarij, ad instantiam, atque supplicationem, cuiusdam Generalis Ordinis prædicatorum, concessit, *quod nullus suorum subditorum, absque Magistri Generalis licentia, vel de ipsius auctoritate, à quoquã Ordinario licentiam obtineret, ad elegendos Cõfessores, & confessiones audiendas, & renocauit licentias, & immunitates concessas, Religiosis eiusdem Ordinis, quas Magister ipse Ordinis renocandas dijudicauerit, vndecumque emanatas, ipsasq. annullatas, impetratas, siue concessas sine Superiorum licentia, nisi de manu Papæ, aut de consensu Cardinalis Protectoris, vel Viceprotectoris fuerint consignata, posuitq. fortissimas non obstantias, prout amplius continetur in dicta Constitutione.* Quo quidem indulto, & priuilegio, quamuis directe, & immediate, solummodo fuerit concessum Ordini Prædicatorum, potitur, potitq. poterunt generaliter, omnes Ordines Mendicantes, priuilegium habentes communicationis. Vnde fit, quod etiam ipsorum subditi, contra suorum Superiorum voluntatem, siue consensum, audire nullatenus possint aliquorum confessiones, etiamsi per Episcopos Ordinarios perperã, aut vero inscienter, ad id muneris sint approbati, siue

Confessiones factæ Regularibus sine suorum Prælatorum licentia, & consensu, Episcopis præsentatis, atque ab eisdẽ approbatis, irritæ, & nullæ sunt in illis Religionibus, in quibus est statutum factum in cõtrariũ, auctoritate Apostolica approbatum, & confirmatum.

Nota valde concessionẽ Iulij III. pro non audiendis confessionibus sine Superiorum licentia, atq. approbatione.

siue electi per priuilegium, iubileum, aut Bullam Cruciatam. Et aduerto, quod supradicti Patres Prędicatorum Ordinis, hac de re habẽt statutum, atque Constitutionem, qua cauetur, *ne Fratres cõfessiones audiant extraneorum, sine licentia sui Prælati*, quod statutum fuit factum auctoritate Apostolica, scilicet prædicti Iulij III. cuius Breue, siue Bulla, vt dicitur, in generali quodam Capitulo Salmanticensi, fuit intimatum, & acceptatum, quoad irritationem prędictarum licentiarum sic obtentarum, & obtinẽdarum, in præiudicium iurisdictionis ipsorum Prælatorum. Ex quibus euidenter constat, quod in supradicto Prædicatorum Ordine, atque in alijs, qui prædicto priuilegio perfruuntur, simileq. statutum habent, eadem auctoritate Apostolica factum, confessiones factæ Fratribus aliquibus, per suos Prælatos, & Superiores, ad audiendas confessiones non expositis, approbatis, seu licentiatis, ipso iure irritę, & nullæ, quamuis ipsi aliàs ab Episcopis Ordinarijs sint approbati. ideõq. prorsus iudicium ferẽdum est de illis, ac si omnino nulla licentia, seu approbatione, & absque omni iurisdictione factæ fuissent. Hoc de se patet, siquidem, vt dictum est, prædictus summus Pontifex Iulius III. reuocauit, irritauit, atque annullauit prędictas licentias audiendi cõfessiones, vndecumque emanatas, siue ab Episcopis, siue aliunde, sine suorum Superiorum, & Prælatorum licentia. Quod & factum, atque statutum fuisse, rationi fuit quammaxime consonum, nam, cum ad iurisdictionem, & rectam gubernationem supradictorum Prælatorũ spectet, suos subditos prius examinare, & approbare, & postmodum Episcopis exponere, quo ab eisdẽ approbentur, vel reprobentur; vt omnia debite fiant, contra omnem certè prorsus rationem est, quod Episcopi, Regularibus aliter suam licentiam, & auctoritatem concedant, aut quod ille, qui non est à suo Prælato examinatus, & approbatus, nec legitime expositus, & præsentatus, fraudulenter illam obtineat, & approbetur, ac tali approbatione vtatur, sine præsentatione legitima. Pro hac etiam parte, faciunt omnia illa, quæ adducta sunt, ad partem negatiuam. Sed loquendo de Religionibus, in quibus non simile habetur statutum, sit secunda Conclusio.

Secunda Conclusio.

Confessiones factæ in illis Religionibus, in quibus prædicti priuilegium non fuit susceptum, aut simile statutum factum, validę sunt.

Confessiones factæ Religiosis illarum Religionũ, in quibus non est receptum supradictum Breue seu Bulla Iulij III. nec auctoritate Apostolica factum simile statutum, vt sint nullæ, & irritæ Ordinariorum licentiæ, & approbationes impetratæ, absque suorum Superiorum, & Prælatorum licentia, validæ sunt, quamuis eiusmodi Religiosi, contra Superiorum voluntatem, prædictum munus exercentes, mortaliter peccent, & grauiter puniri debeant. Hæc Conclusio satis colligitur ex præcedenti: & probatur rationibus supra factis ad partem affirmatiuam. Vnde quàmmaxime aduertere oportet, quid in hac re fiat, ad validitatẽ absolutionis, & in qua Religione sit receptum præfatum Breue Iulij III. & eiusdem auctoritate factum huiusmodi statutũ, irritandi omnes confessiones, & maxime secularium, factas sine debita Prælatorum pręsentatione, & ignoranter, scienter, siue fraudulenter licentias prædicto modo ab Episcopis impetratas, quod facere possunt omnes Ordines (vt dictum est) priuilegium habentes communicationis. Aduerto etiã, quod prædicti Fratres, sine licentia suorum Prælatorum, Episcopis præsentati, non possunt absoluere à casibus iure Episcopis reseruatis, nec potiri gratia apposita in *Clement. Dudum, de sepult.* quinimo neque à casibus ipsismet Episcopis ab eisdẽ Episcopis reseruatis, seu reseruandis: cuius causa est, nã ratio propter quam Regulares Mẽdicantes, & maxime Ordinis Prædicatorum, & Minorum, poterãt absoluere à casibus Episcopis reseruatis de nouo, nisi aliud obstaret in contrarium, vt infra dicemus, ea est, quia ad id habebant iurisdictionem à Sede Apostolica, sibi concessam in supradicta *Clem. Dudum, de sepult.* quam non poterant ipsi Episcopi illis restringere, aut limitare: at prædicta iurisdictio, solummodo confertur ibi à Papa illis, qui à suis Superioribus, atque Prælatis, Episcopis legitime fuissent præsentati, & ab ipsis appprobationem obtinuissent, iuxta formã ibidem traditam: ergo. Qua de re videatur Nauar. in suo Manual. c. 9. num. 6. & Enriq. lib. 3. de pęnitent. c. 9. num. 6. & P. F. Emman. Rodrig. tom. 1. qq. Regul, q. 60. ar. 3. Et hactenus de isto Articulo.

Nota hoc valde, pro cõfessarijs nõ legitimis, ac debite Episcopis præsentatis.

Naua. in Man. c. 9. num. 6.
Enriquez, lib. 3. de pœn. sacra. c. 6. num. 6.
Emma. to. 1. qq. Reg. q. 60. art. 3.

ARTICVLVS XIII.

Vtrum Regularis à suo Prælato semel examinatus, & approbatus, atque Episcopo expositus, & præsentatus, a quo etiam audiendi confessiones licentiam, & approbationem obtinuit, si postea prohibeatur, & confessiones audire interdicatur, aliqua iusta de causa, secularium confessiones possit audire, & an confessiones sibi factæ sint validæ?

Huic Articulo respondetur per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

Iusta causa existẽte, bene possunt Prælati, prohibere sibi subditis, vt non cõfessiones audiant, etiãsi ab Episcopis sint approbati.

IVsta existente, & rationabili causa, atque in aliquibus casibus particularibus, bene possunt Religionũ Prælati, interdicere, & prohibere sibi subditis, vt non Fratrum, nec secularium confessiones audiant, etiamsi semel ab ipsis fuerint examinati, & approbati, atque Episcopis expositi, & præsentati, & ab eisdem licentiam, & auctoritatem obtinuerint; & ne etiam eligantur in Confessores virtute Bullæ Cruciatæ, priuilegij, aut cuiuscumque Iubilei, & si contrarium fecerint, & in hoc illis non obtemperauerint, grauiter peccabunt, poteruntque eos punire. Hæc Conclusio est omnium Doctorum communis, & habetur expresse *in cap. Religiosi, de priuileg.* de qua videndus est Sot. in 4. dist. 18. q. 4. art. 3. Et fundamentum huius opinionis est, illud quod adduximus supra Artic. 15. quia nempe Religiosi non habent velle, neque nolle, & sine cõsensu suorum Prælatorum, & maxime ijsdem Prçlatis contradicentibus, nihil omnino possunt efficere. Et certum est, nec dubitari vllo modo potest, quod Prælati, & Superiores, ex causa, prædictam licẽtiam, & facultatem à suis subditos possunt amouere, & tollere, in pœnam alicuius delicti, seu aliter eam limitare, atque restringere. Vnde, & in multis Religionibus, pro certis, & determinatis delictis, statuta est pœna priuationis actuum legitimorum, qua etiam comprehenditur, vt non possint qui ea puniti sunt, prædicare, aut secularium confessiones audire, & multa alia, de quibus habetur in nostris generalibus Constitutionibus, cap. 6. de delinquentium correctione. Sed maior difficultas est, An confessiones, supradictis Religiosis factæ, sint validæ, eo non obstante, & contra Prælatorum suorum prohibitionem, licet propterea plecti, atque puniri possint? Hac de re maior certe est difficultas, de qua sit secunda Conclusio.

c. Religiosi, de priuil.
Sot. in 4. d. 18. q. 4. art. 3.
Constit. gener. c. 6. de correct. delinquen.

Secunda

Secunda Conclusio.

Si supradicta prohibitio non fuerit iudicialis, cōfessiones nihilominus Religiosis prædictis factæ, censentur validæ.

Si supradicta prohibitio, etiā ex causa, à Prælato, siue Superiore facta, non fuit iudicalis, neque suspensio manifesta, & notoria, confessiones Regularibus supradictis, & ab Episcopis approbatis factæ, legitimæ sunt, & absolutiones validæ. Hæc Conclusio, vt videtur, est expressa Nauarr. in suo Manual. cap. 9. num. 7. vbi in alio simili casu dicit, quod valida est confessio, & absolutio, illi pœnitenti concessa, qui præ ignorantia, confessus est Sacerdoti vinculo excommunicationis, interdicti, vel suspensionis irretito, qui quidem non erat notorie talis, nec publice, vt talis denuntiatus, sed solummodo excommunicatus, aut suspensus, per sententiam à iure, aut ab homine, vel statuto latam, quod probat per Extrauag. Martin. V. quæ incipit: *Ad euitanda*, & quoniam censuræ occultæ, in præterito tempore, neque etiam in præsenti, non impediunt validitatem actus, qui ratione publici officij exercetur, nisi fuerint notorie, vel in publico denuntiatæ, iuxta *cap. ad probandum. de reg. iuris*, quod etiā tenet Panorm. & Doctores communiter, & facit, *l. Barbarius Philippus, de off. Prætoris, & cap. 1. §. demum, 3. q. 7.* Cui etiam concinit, quod dicit Syluest. *verb. Confessor. 1. §. 16. in 3. dicto, siue casu*, vbi inquit, quod si priuatio fuit occulta, omnia gesta tenent, & quod idem est dicendum, quando de priuatione dubitatur. nam ex quo quis toleratur in officio tenere debent omnia interim acta, & gesta per eum, iuxta *cap. nonne, 8. q. 4.* Per quod resoluitur dubium, quod proponit Magister Medina Dominicanus in sua summa, 1. p. cap. 11. §. 3. agendo de effectu excommunicationis, de quodam Religioso apostata, qui dimiserat habitum, ex quo proinde, erat excommunicatus, cuius rei nulla facta mentione, nec dicendo se esse Religiosum, à quodam Episcopo obtinuit facultatem, secularium confessiones audiendi, qui in uero, & institutus est Curatus, vbi per multum temporis sacramenta administrando, sibi subditos pœnitentes absoluit, qui postea resipiscens, ad pœnitentiam est conuersus, & de ipsius absolutionibus dubitatum, inter viros peritos, & doctos, an fuerint validæ? Et quamquam non defuerint, qui partem tenuerint negatiuam, alij quamplurimi adhæserunt affirmatiuę, quam etiam amplectitur ipse Medina, referens in id Paludan. & Caieta. pro eo, quod talis excommunicatio, erat occulta, & non notoria, nec manifesta, qui est proprius casus *supradictæ legis Barbarius Philippus*. De quo videatur supradictus Medina, & Nauar. loco supracitato, num. 7. per totum, & Pater Frater Emmanuel Rodriguez, 1. tom. quęstionum Regularium, q. 60. art. 2. vbi ad hoc propositum, dicit plura, eaq. notatu dignissima.

Nau. in Man. c. 9. nu. 7.

Martin. V. in Extrauag. ad euitanda.

c. ad probandū, de Reg. iuris. Pan. & Doctores ibidem.

leg. Barbarius Philippus, ff. de off. Prætoris c. 1. §. demum. 3. q. 7.

Sylu. ver. Confess. §. 15. in 3. dicto.

Nota hoc valde, quod quandiu quis toleratur in officio, omnia per eū acta, & gesta tenent.

c. nonne, 8. q. 4. Med. in sū̃ma, 1. p. c. 11. §. 3.

Med. & Nau. vbi sup. num. 7. per totum. Emman. 1. to. qq. q. 60. art. 2.

Tertia Conclusio.

Si supradicta prohibitio fuerit iudicialis, non solū peccabit Religiosus, secularium confessiones audiendo, verum etiam sunt nullæ, & inualidæ.

In casu tamen, quo supradicta suspensio, & prohibitio fuerit iudicialis, & notoria, quamuis Regularis alias legitime fuerit præsentatus, & approbatus ab Episcopo, post talem prohibitionem, & suspensionem iudicialiter factam, atque notoriam, qua per sententiam iudicialem prohibitus est officium confessoris exercere, idipsum faciendo, non solum peccat mortaliter, verum etiam confessiones sibi factæ, & absolutiones, sunt nullæ, atque inualidæ. Hanc etiam cōclusionem tenet Nauar. loco supracitato, num. 6. in 5. dicto, vbi inquit, quod confessio eius, qui confitetur excommunicato suspenso, vel interdicto, publiceq. denuntiato, & declarato, nihil valet, estq. iteranda, quoniam eiusmodi excommunicatus, non habet auctoritatem, nec potestatem ad proferēdam sentētiam validam. quod probat *per cap. ad probandum, de re iudicata, & cap. veritatis, de dolo, & contumacia.* Idem omnino dicit Syluester de mente Panorm. allegando supradicta iura, loco supracitato. *verbo, Confessor. 1. §. 15. in 3. casu, siue dicto*, vbi inquit quod si suspensio, vel priuatio fuit notoria, non tenent facta, & gesta per talem: ex quibus, atque ex alijs concludit, quod confessiones factæ excōmunicato, occulto, & tolerato valent, nec sunt iterandę, etiam superueniente sciētia. secus est autem de facto excommunicato notorio, & publico, propter rationem dictam. Hactenus de isto Articulo.

Naua. vbi sup. n. 6. in 5. dicto.

c. ad probandū de re iudicata. c. veritatis, de dolo, & contumacia.

Sylu. ver. Confessor. 1. §. 15. in 3. casu, siue dicto.

Nota hoc valde.

ARTICVLVS XIV.

An Confessarij Regularium supradicti, à suis Superioribus expositi, & Episcopis præsentati, ab eisdemq. approbati, virtute suorum priuilegiorum, omnium secularium possint confessiones audire?

Huic articulo respondetur per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

Confessores Regulares supradicti, virtute suorum priuilegiorum, omnium secularium confessiones possunt audire.

CONfessores Regulares supradicti, virtute suorum priuilegiorum, omnium secularium cōfessiones possunt audire. Hęc Conclusio, non aliter venit probanda, quam referendo supradicta priuilegia. Et in primis Nicolaus V. *concessit Fratribus Minoribus Obseruantiæ, facultatem audiendi in confessionibus, omnes quarumcumque diœcesum, & in illis extraneos, ac forenses. Absoluendi etiam à casibus, quos diœcesani locorum, in quibus Fratres ad hoc deputati fuerint, duxerint committendos.* Habetur in Monumentis Ordinis, 1. imp. fol. 30. & 2. fol. 114. concess. 249. & in Supplem. fo. 58. cōcess. 159. & refertur in Comp. *verbo, absolutio quoad seculares, 1. §. 7.* Sixtus IV. camdem fecit concessionem, per consimilia verba, nihil penitus immutando, & habetur in concessionibus immediate sequētibus, in eisdem locis præallegatis. Postea Leo X. hoc quidem confirmauit, & de nouo cōcessit, prout habetur in eisdem Monum. 1. impress. fol. 67. concess. 4. & in Suppl. fol. 58. conces. 159. & refertur in Compend. vbi supra, §. 8. Supradicta etiam priuilegia confirmata, & approbata sunt, postea per Vrbanum IV. & in Compen. Societatis Iesu habetur, quod Paulus III. *concessit Presbyteris Societatis Iesu, ab Ordinarijs approbatis, vt existentes in diœcesibus, vbi sunt approbati, possint quorumcumque fidelium ad eos decurrentium confessiones audire, & absoluere a casibus reseruatis Episcopis, & etiam Papa.* Circa quam concessionem, nota quod vt rerum omnium habeatur notitia, refero quæ dicuntur in priuilegijs, vt iacent. Aduerto tamen, quod hæc de absolutione à reseruatis, per Clement. VIII. iam sunt reuocata, de quibus infra dicemus latius. Sed difficultas modo est, an supradicti Confessores, à suis Prælatis expositi, & ab Episcopis approbati, audire etiam possint, cōfessiones Religiosorum eiusdem Ordinis, seu aliorum? De qua difficultate videndus est Syluest. *ver. Confessor. 2. num. 6.* vbi refert opinionem, quorumdam asserentium, quod possunt audire omnium Religiosorum confessiones, ipsosq. absoluere, quamuis ex statutis suorum Ordinum, absolui nequeāt, nisi à suis proprijs Prę-latis, aut ab eorum licentiam, & auctoritatem habentibus, quia supradicta auctoritas prædictorum Confessariorum, postquam legitime Episcopis sunt præsentati, & ab ipsis approbati, est generalis, & prouisio

Monu. Ord. 1. imp. fol. 30. & 2. f. 114. concess. 249. & in Supplem. f. 58 conc. 159. & refertur in Compen. verb. absolutio quoad secula, 1. §. 7.

Monu. Ord. 1. imp. f. 67. conc. 3. & in Suppl. fol. 58. conces. 159. & refertur in Comp. vbi supra, §. 8.

Difficultas. Circa audiendas cōfessiones Religiosorum aliorum Ordinum.

Glos. in Clem. Dudum, de sepult.
Panor. & Card. ibid.
Religiosi nõ habẽt velle, nec nolle, nec dicuntur velle, nisi quatenus Prelati volunt.
c. Si Religiosus de elect. lib. 6.
Sylu. verb. sup. Armilla, verb. absolutio, num. 23.

prouisio eotũ est respectu omniũ sibi volentiũ confiteri, ac de plenitudine potestatis, quæ ab alijs statutis non dependet. Sed Glossa, *in supradicta Clementina Dudum*, tenet contrarium, & dicit, quod per hanc concessionem prædicti Religiosi non cõprehenduntur, quod & probat Panormit. & Cardinal. ibidem, pro eo quod Religiosi non habent velle, & nolle, iuxta, *c. si Religiosus, de electione, lib. 6.* & consequenter nec possunt dici volẽtes, nisi quatenus volũt sui Prelati. Quæ sententia verior est, atque tenenda, cui adhęret ipsa Syluest. & Armilla, *ver. absolutio, num. 23.* Et ratio eidem fauet, nam licet *in supradicta Clem. Dudum*, atque in alijs priuilegijs habeatur, quod supradicti Confessores absoluere possint omnes fideles, & fidelium nomine intelligendi veniant, non solum seculares, verum etiam, & quam maxime Ecclesiastici, tam exempti, quam nõ exempti, sunt tamen Religiosi de eorum fidelium numero, qui particularibus suarum Religionum præceptis, & statutis, ligari possunt, seu potius religantur (hoc enim sonat Religiosi nomen) quos proinde credendum est, velle summos Pontifices, & Sedem Apostolicam suis præceptis, & statutis esse ligatos, & adstrictos, nec liberam habere facultatem, confitendi cui voluerint; neque credendum est, in concessionibus generalibus, velle summos Pontifices derogare priuilegijs, aut statutis Religiosorum particularibus, quæ forsan ignorant, iuxta ea, quæ notantur in iure. *cap. ex parte, de foro competent.*

c. Ex parte, de foro competen.

Secunda Conclusio.

Confessores Regulares ab Episcopis approbati, secularium cõfessiones possunt audire, non obstante quacumque Curatorum contradictione.

Supradicti Confessores Regularium, vt premittitur, ab Episcopis approbati, generaliter possunt, omnium secularium confessiones andire, non obstante, quacumque Curatorum cõtradictione. Hęc Conclusio est expressa Syluestri, loco supracitato, *verbo, Confessor. 2. num. 6.* vbi inquit, quod nulla excommunicationis sententia, contra hoc lata, perperam si feratur, quidquam valet ipso iure, per Extrauag. Martin. IV. inter tam *in Rubrica, de priuil.* Et ratio est: quia priuilegia à Sede Apostolica Regularibus concessa, hoc expressè innuunt, atque concedunt, quod specialiter concessit Alex. IV. vt habetur in Monum. Ordin. prima impress. fol. 26. & refertur in Compendio, *verbo, absolutio, quoad seculares, 1. §. 1.* & quia supradictorum Cõfessariorum iurisdictio, habetur à summo Pontifice, dum sunt Episcopis legitime pręsentati, iuxta formam *supradicta Clementinæ, Dudum*, vnde à Parochorum cõsensu, aut dissensu minime depẽdet. Circa hoc Enriquez, lib. 3. de pœniten. cap. 6. num. 4. & Emmanuel Rodrig. 1. tom. suarum qq. Regul. q. 60. art. 4. multa dicunt, in fauorem Confessariorum Regularium, quæ licet iuridica, & consona iuri, & rationi mihi olim fuerint visa, & hic apposita, sciens, & prudens, nunc volui silentio præterire, ne alicui, siue aliquibus, scrupulum ingererent, aut minus rectè dicta illa diiudicarentur.

Sylu. vbi supra verb. Confessor. 2. nu. 6.
Monu. Ord. 1. impress. fol. 26. Compen. verbo, absolutio quoad seculares, 1. §. 1.

Tertia Conclusio.

Quousque se extendat iurisdictio supradictorum Confessariorum Regularium.

Supradictorum Confessariorum auctoritas, de iure se extendit, ad omnes illas diœceses, in quibus sunt præsentati, & approbati respectu suorum subditorum. Non possunt tamen eam exercere extra diœcesim, nisi quando loca prædictorum Fratrum sunt vicina diœcesi, in qua, vel pro qua præsentantur. Hæc Conclusio, est etiam expressa Syluestri, *verbo, Confess. 2. nu. 2. in 4. dicto num. 4. verb. 3. quæritur*, de qua etiam videatur supradictus P. F. Emmanuel Rodriguez, loco supracitato, art. 5. vbi ad tollendam omnem ambiguitatem, affert cõcessionem quadam Sixti IV. *qua concessit, quod Minores Fratres debite præsentati, vel gratiose à Prælatis recepti, possint extra diœcesim, pro qua sunt præsentati, subditos illorum audire, cum hoc possint Curati de iure.* Habetur in Monumentis Ordinis, 1. impress. fo. 64. & 2. fol. 68. conces. 128. & in supplemẽto, fol. 96. concess. 335. & refertur in Compen. *verbo, absolutio quoad seculares, 1. §. 11.* Videantur etiã supradictus Pater Emmanuel Rodriguez, in art. 7. eiusdem quæstionis, vbi de mente Panorm. *in cap. suarum, de priuileg.* agit de differentia, quæ versatur inter exemptionem, & priuilegium, datum ratione loci, & datum ratione personæ, & ea est inter alia, quod in primo casu, virtute eius, quis non potest vti priuilegio, extra Monasterium, siue locum; in secũdo vero casu, vbique potest vti, cum sit personale. & datum ratione personæ: nam priuilegiũ, quod est locale, restringitur ad locum, & censetur potius reale, quam personale (vt tradit Panormit. prædictus, *in cap. cum capella, de priuileg.*) quod vero personale est, personam ipsam sequitur; ex quo infertur, quod cum priuilegia Confessarijs Regularibus concessa, quò secularium ad se accedentium, possint confessiones andire, sint personalia, & ratione suarum personarum concessa, non vero ratione Monasteriorum; quod poterunt vbique, vti suis priuilegijs, quod est multum notandum. Hactenus de isto Articulo, & tota quæstione.

Sylu. ver. Confessor. 2. nu. 2. in 4. dicto, & nu. 4. verb. 3. quæritur.
Emma. vbi sup. art. 5.
Monu. Ord. 1. impr. fol. 64 & 2. f. 68. cõc. 128. Supp. f. 96. Cõp. verb. absolutio quoad seculares 1. §. 11.
Emman. vbi supra, ar. 7.
Panor. c. suarũ, de priuil. ita Panor. in c. cum Capella, ei in.
Quænam differentia versetur inter priuilegium datum ratione loci, & datum ratione personæ.

QVÆSTIO XLVI.

De Confessarijs Regularium, quantum attinet ad facultatem absoluendi seculares, à censuris, & casibus reseruatis, in duodecim Articulos diuisa.

1 *Vtrum summi Pontifices potuerint concedere facultatem, Confessarijs Regularibus, absoluendi à casibus etiam Episcopis reseruatis, & an in hoc aliqua fuerit ipsis irrogata iniuria?*
2 *Vtrum Confessores Regulares, præsentati, secundum formam Clement. Dudum, possent olim absoluere, ab omnibus casibus Episcopis reseruatis de iure, & specialiter, possentq. illud hodie, si de nouo, per Constitutionem S. D. N. Clement. VIII. non id sibi fuisset prohibitum?*
3 *Quænam fuerint olim priuilegia, Confessarijs Regularibus concessa absoluendi à casibus, iure, & specialiter Episcopis reseruatis?*
4 *Vtrum supradicta priuilegia, ante prædictam reuocationem Clement. VIII. & alias, de quibus facta est mentio iam per Concil. Trident. fuerint reuocata?*
5 *Vtrum aliqua fuerint olim priuilegia, Confessarijs Regularibus concessa, absoluendi etiam a casibus Papæ, & summo Pontifici reseruatis?*
6 *Vtrum per supradicta priuilegia, olim, & nunc per Bullam Cruciatæ in partibus, quibus viget Confessarij Regulares absoluere possint nominatim excommunicatos, aut manifestum percussorem Clerici, in foro conscientiæ?*
7 *Quid significetur, siue importetur, per absolutionem factam in foro conscientiæ?*
8 *Qualiter se gerere debeant, circa sacramenta, & alia, qui absoluti sunt in foro cõscientiæ tantũ?*
9 *Quid importetur, atque significetur, per absolutionẽ, quæ communiter dicitur à culpa, & a pœna?*
10 *Vtrum Religiosi, siue Regulares, simplices dumtaxat Sacerdotes, absoluentes ab excommunicatione minori, incidant in excommunicationem maiorem, positam in suprad. Clement. 1. de priuileg. contra absoluentes, sine auctoritate, ab excommunicatione?*

11 Vtrum

11 *Vtrum Cõfessary Regulares, vbi publicatur Bulla Cruciata, seu vireute suorum priuilegiorũ, antequam reuocarentur, quoad absolutionem à casibus Papa, & Episcopis reseruatis, seculares non habentes ipsam, à censuris, & casibus reseruatis possint absoluere?*

12 *Vtrum Confessary Regulares, audientes secularium confessiones, si habeant priuilegium, teneantur pœnitentes à casibus reseruatis, sibi confessis, necessario absoluere?*

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum Summi Pontifices, potuerint, concedere facultatem Confessarys Regularibus absoluendi à casibus, etiam Episcopis reseruatis, & an in hoc, aliqua fuerit ipsis irrogata iniuria?

Nota, quod in Ecclesia est facultas reseruandi casus, & aliqua tamen peccatorũ absolutionem.

PRo huius Articuli ac sequentium intelligentia, & pleniori notitia, oportet supponere, id quod, & tenendum est de fide, esse in Ecclesia potestatẽ, atque facultatem reseruandi casus, quidquid dicant hæretici, reclamet, atque oblatret Vuiclef. relatus per Thomam Vualdens. 2. tom. de sacram. cap. 149. Quæ quidem reseruatio, *nihil est aliud quam ablatio, seu non concessio, iurisdictionis, ad absoluendum ab aliquo peccato, quamuis circa alia cõcedatur.* Hoc satis constat ex ipsa vocabuli significatione, atque ex communi vsu Ecclesiæ, & omnium Doctorum loquentium de hac materia. Qua de re videatur Soto in 4. distinct. 18. quæst. 2. art. 5. in solutione ad secundum, & Naua. in suo Manuali, cap. 27. de casibus reseruatis, num. 254. vbi dicit, *casum reseruatum esse peccatum, cuius absolutio à iure humano est prohibita Presbytero, qui stando in solo iure diuino, ab omnibus peccatis posset absoluere, per potestatem sibi à Christo Domino traditam, iuxta illud Ioannis 20. Accipite Spiritum sanctum quorum remiseritis peccata remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta erunt.* Quà etiam de re, videatur idem Nauarr. *in cap. placuit, de pœnit. dist. 6. nu. 2. 11. & 17.* & gloss. in *c. 2. de pœnit. & remission. lib. 6.* & D. Antonin. 3. par. tit. 2. cap. 11. *verbo casus*, & Syluester etiam *verbo casus, nu. 1. & 2.* Quæ quidem reseruatio, neque est contrà iustitiam, neque contrà charitatis leges, & regulas, vt perperam dixit Vuiclef, quinuero res est magni põderis ac momenti, spectans ad commuoem totius Ecclesię vtilitatem, & priuatum singularium personarum bonum, vt habetur expresse determinatum, in Concilio Tridentino, *sess. 14. cap. 7. & 11.* & ortum, atque originem habet ex antiquissimo Ecclesię vsu, vt coostare facilè potest, ex Concilio Carthagioen. 3. cap. 32. ex Concilio Africano, cap. 10. & habetur *in cap. vltimo, 26. quæst. 6.* vbi præcipitur, quod Presbyter non absoluat pœnitentem, inconsulto Episcopo, nisi necessitate cogente, & in ipsius Episcopi absentia, Idem habetur in *cap. latorem, 33. quæst. 2.* vbi memoriæ proditum est, Ratholdum Argentorathẽsem Episcopum particidiam quemdam Nicolao summo Pontifici remisisse, vt ab ipso absolueretur. Et *in cap. si Episcopus, de pœnitent. & remiss. lib. 6.* sancitur, vt dum Episcopus facultatem alicui coocesserit eligendi Cõfessorem, electus ab ipso, possit eum à peccatis absoluere, exceptis casibus ab Episcopo reseruatis, de quibus (inquit) nullam potestatem habet electus. In Extrauag. etiã *inter cunctas, de priuilegijs, quæ est Benedicti XI.* fit etiam expressa mentio casuum reseruatorum. *Et in Clemen. 1. eodem titulo, & in Extrauag. Etsi Dominici, de pœnit. & remiss.* Quà de re videatur Soto supracitato, & Suar. 4. to. disput. 29. sect. 1. Et vt verbis supradicti Concilij Tridentini vtar, *Semper patres Ecclesia, congruum esse visum dijudicarunt, vt aliqua peccata Superioribus iudicibus, siue Prælatis reseruarentur, & hoc expedire ad rigorem disciplinæ, & vt fideles magis ab huiusmodi peccatis, saltẽ propter difficultatem obtinendi absolutionem, contineantur, & vt à suis Prælatis melius, & ad emendam prouocentur, atque corrigantur.* Tandẽ vt huic negotio vltimam imponamus manum, ex eodem Concilio Trident. dico, cum natura, & ratio iudicij hoc exposcat, vt sententia nonnisi in sibi subditos feratur à iudicibus, in hac materia hoc esse certissimum, atque constitutissimum, quod nullius momenti erit absolutio culpæ, siue peccati, aut cuiuscumque reseruati casus, à quocumque facta, illi in quem ordinariam, aut saltem subdelegatam non habuerit iurisdictiooem; vt habetur expresse in *cap. adycimus, 16. q. 1. verbo, ecce. & in cap. placuit, de pœni. dist 6.* Quibus sic præmissis, tamquam certis, & quæ nullam omnino patiuntur dubitationẽ, ad propositum redeundo, quæritur nunc, An summus Pontifex, casus sibi aut Episcopis reseruatos, Regularibus Confessarijs potuerit committere, vt ipsis inuitis, sibi subditos possent ab eisdem absoluere? Et ratio dubitandi est, nam forsan alicui videbitur, quod non, cum Papa non possit tollere ius diuinum, quo conceditur ipsis Episcopis facultas reseruandi sibi aliquos casus, cum voluerint, atque expediens sibi visum fuerit. Ex alia vero parte, videtur quod sic, quia, vt tenendum est de fide, in Ecclesia tota, summus Pontifex supremam, generalem, atque vniuersalem tenet iurisdictionem, vnde, & videtur, quod possit illam, cui voluerit, ac sibi placuerit, seu expediens visum fuerit commendare, & communicare. In qua controuersia, & quæstione, vt quod dicendum, atque tenendum est, clarum, atque perspicuum fiat, sequentem statuo Conclusionem.

Thom. Vuald. 2. to. de sacra. c. 149.

Quidnam sit reseruatio casuum, & casus reseruatus.

Sot. in 4. d. 18. q. 2. ar. 5. in solut. ad 2.

Nau. in Manu. c. 27. de casibus reseruatis, nu. 254.

Ioan. 20.

Naua. in c. placuit de pœnit. d. 6. num. 2. 11. & 17.

Glos. in c. 2. de pœn. & remis. lib. 6.

D. Anton. 3. p. ti. 2. cap. 11. verbo casus.

Sylu. ver. casus nu. 1. & 2.

Conc. Trident. sess. 14. c. 7. & 11.

Conc. Carthag. 3. c. 32.

Conc. Affric. c. 10. & habetur in c. vlt. 26. q. 6.

C. Latorem, 33. q. 2.

Extrauag. inter cunctas, de priuil.

Clemen. 1. eo. tit.

Extrauag. Etsi dominici, de pœa. & rem.

Sot. loco supracitato.

Suar. 4. to. disput. 29. sectio. 1.

c. Adycimus, 16. q. 1. verbo ecce.

c. Placuit, de pœn. d. 6.

Conclusio.

Certissimum est, & omni dubio procul, potuisse Rom. Pontif. facultatem, & potestatem concedere Confessarijs Regularibus, vt possent absoluere à casibus sibi, & Episcopis reseruatis. Hæc Conclusio probatur, nam vt habetur *in Extrauag. Vnam sanctam, de maiorit. & obedient.* summus Pontifex in Ecclesia, habet supremam, & generalem supra omnes Christianos iurisdictionem, non vtcumque, sed immediate à Christo Domino eidem concessam, quo fit, vt absque cuiuspiam præiudicio, & iniuria, ex causa, cum sibi placuerit, ac expediens visum fuerit, illam possit communicare, & committere, cui, vel quibus voluerit. Vt de facto multoties factum fuisse passim repetitur in iure, sed maxime in Clement. *Dudum, de sepultur.* & sæpe alibi: & idipsum experientia constat ex Bulla Cruciatę, quę quotannis conceditur in Hispaniarum partibus, ac ex multiplicibus Iubileis, & Confessionalibus, quibus secundum antiquam, & generalem Ecclesiæ consuetudinem facultas fit fidelibus eligendi Cõfessores, & Cõfessoribus absoluendi eos, à quibuscumque casibus reseruatis, non solum supradictis Episcopis, verum, & ipsi Papæ, in quo nullum est dubium, neque vlli vmquam hac de re dubitare licet. Videatur Suar. loco supracitato, disput. 29. sect. 1. conc. 2. vbi latissime hac de re agit, & de ordine Hierarchico, qui in hoc negotio seruatur in Ecclesia nostra sancta, cuius suprema potestas de iure diuino residet in Pontifice Romano. Vnde ad rationem dubitandi in contrarium adductam, respondetur, quòd in hoc summus Pontifex non tollit ius diuinum, aut facit contrà ipsum: sed declarat, siue modificat illud, quod, & facere potest pro sua suprema auctoritate, & potestate absque cuiuspiam iniuria,

Certissimum est, & omni dubio procul, potuisse summum Pontificem, facultatem facere Regularibus, vt absoluant à casibus Episcopis reseruatis.

c. Vnam sanctã de maio. & obe.

Clem. Dudum, de sepul.

Suar. loco citato, disp. 29. sect. 1. con. 2.

iniuria, & præiudicio. Quod autem à summo Ecclesiæ Principe, quoad spiritualia, qualis est summus Pontifex, aliqua competentia aliquibus, naturali iure, & diuino, possint limitari, seu restringi, sicut, & temporalia à summo seculari Principe, constat ex multis iuribus, sed maxime ex *cap. secundũ leges, de hæreticis, lib. 6. & ex capitulo, quod in dubio de pœnis*, cum multis alijs. Quod fit per interpretationem, inter ius, & æquitatem, aut per iustam dispensationem, seu iustam rationem naturalem, id ipsum in aliquibus causis dictantem, vt tradunt Doctores communiter, *in cap. quæ in Ecclesiarum, de constitution.* & Panor. in *cap. fin. de consuetudine, nu. 3.* vbi sequutus Innocentium, ab omnibus receptum, dicit per rationem naturalem, potest declarari, & limitari ius naturale, & diuinum, nõ solum per legem Papæ, quoad spiritualia, verum etiam per legem Principis, quoad secularia, imo vero, & per consuetudinem rationabilem, vt passim limitatur præceptum de non occidendo, & de standu testimonio duorum, vel trium testium, &c. Quæ pro isto Articulo dicta sufficiant, neque enim omnia in tam breui Compendio possunt simul dici, & explicari.

c. Secundum leges, de hæreticis, lib. 6.
c. Quod in dubijs, de pœnis.
c. Quæ in Ecclesiarum, de constit.
Panor. in c. fi. de consue. nu. 3.

Ius naturale, & diuinũ qualiter possit per Papam interpretari, declarari.

ARTICVLVS II.

Verum Confessores Regulares præsentati secũdum formam Clementinæ, Dudum, possent olim, absoluere ab omnibus casibus Episcopis reseruatis de iure, & specialiter, possentq. illud hodie, si de nouo per constitutionem Sanctiss. D. N. Clementis VIII. non id sibi fuisset prohibitum?

ISte Articulus proponitur, non ob aliud, quam vt rerum omnium, quæ olim fieri solebant, aliqualis etiam nunc habeatur notitia, nam hæc omnia interdum immutantur, & variantur possuntq. mutari atque variari, oporteto. proinde scire, quid quoque tempore fuerit licitum. Pro cuius intelligentia, oportet aduertere, atque præmittere, quod aliqui sunt casus Episcopis reseruati de iure: sed quot, & quinam illi sint, magna est quidem inter Doctores lis, contentio, & controuersia, vt colligitur ex *gloss. in cap. 2. de pœnit. & remis. lib. 6.* atque ex D. Antonino 3. parte, tit. 12. cap. 11. & Angel. *verbo casus*, in princip. & ex Syluestro, eodem verbo, quæst. 2. vbi inquit, quod hac de re Doctores implent quaternos, & quinternos. Sed prætermissis varijs dicendi modis, breuiter, & resolute dico, cũ Nauar. in Manuali, cap. 27 nu. 256. quod supradicti casus, cõmuniter loquendo, sunt quatuor, quinque, vel sex. Primus est, peccatum Clerici, quod annexam irregularitatem habet, de quo etiam, cõtrouersia est inter DD. an huiusmodi peccatum, possit absolui à censura, si qua subest, antequam in irregularitate dispensetur? in quo D. Thom. in 4. di. 19. q. 1. ar. 9. ad 2. partẽ tenet affirmatiuam, asserendo, quod potest huiusmodi peccatum, à quocũque Confessore, ab Ordinario approbato absolui, licet irregularitas spectet ad Romanum Pontificem. idem tenet Nauarr. loco supracitato, sequutus Cardinalem in Clementina *Dudum, §. hac etiam, de sepult.* Secundus casus est, incendium domorum, frugum, & aliarum rerum ex proposito factum, & cõsilium, & auxilium in id præstitum, *per cap. pessimam, 23. q. 8.* Tertius est peccatum, ob quod solemnis pœnitentia imponenda est, quæ ob solum notorium peccatum graue, atque scandalosum imponi poterat, *per cap. si iuncta glossa 26. q. 6.* quod tamen hodie non est in vsu. Quartus, Absolutio blasphemiæ publicæ, & notoriæ, quamuis etiam in hoc differentia sit inter Doctores, an à quolibet Confessario approbato absolui possit? qua de re videatur supradictus Nau. num. 257. & D. Thom. loco supracitato, & Armilla vbi agit de casibus Episcopis reseruatis. Quintus, Dispensatio Votorum, & iuramentorum: sed inquit Nauarr. quòd hic non debet connumerari inter casus, cum illa non sint peccata, qualia illos esse dixerat supra eodem capitulo, & num. 254. Sextus, Absolutio excommunicationis maioris, quando talis Episcopo reseruatur: nam ab excommunicatione maiori à iure lata, ipsi Curati possunt absoluere, & per consequens, etiam Confessores Mendicãtes, prout tenet dictus Nauarr. loco supracitato, & Syluester, *verbo, absolutio, 1. §. 3.* quem contra Cordub. & alios defendit Ioãnes Gutierr. in quæstion. canonicis, cap. 5. nu. 10. dicens cũ Nauarro, quòd opinio Couarruu. habet tantum locum, in foro exteriori. Hi sunt casus de iure Episcopis reseruatis. Sed alij interdum reseruantur ab ipsis, specialiter, vel per consuetudinem generalem aut quasi generalem, quos tangit, & refert *gloss. in Extrauagan. Inter cunctas, de priuileg.* Horum est primus, homicidium volũtarium, aut realis membri abscissio. Secundus, peccatum falsitatis, seu falsandi scripturas, ac dicendi falsum testimonium aut tacendi verum coram iudice. Tertius, Violatio libertatis, siue immunitatis Ecclesiæ. Quartus, peccatum retinendi incerta aliena. De quibus, & eorum explicatione videatur supradictus Nauarr. loco supracitato, nu. 258. & 259. vbi tandem concludit, quod ex supradictis casibus, per consuetudinem, aut specialem constitutionem Episcopis reseruatis, nulla potest tradi, aut dari certa regula, cum vnaquæque prouincia, in suo sensu abundet, vt habetur *in cap. vtinam, distinct. 76.* Supponit tamen, Episcopos posse sibi de nouo aliquos casus reseruare, & contrarium dicere, est (inquit) erroneum, aut hæreticum, prout habetur in Concilio Triden. *sess. 14. cap. 7. can. 11.* Quibus sic præmissis, insurgit modo difficultas prædicta, An Confessarij Regulares, olim præsentati secundum formam iuris, positam in suprad. Clemen. *Dudum*, possent absoluere seculares, stando intra limites, & terminos iuris communis, secluso quocumq; alio priuilegio, si non à casibus, Episcopis iure reseruatis, saltem à reseruatis ab ipsis specialiter, si hoc de nouo per constitutionem Sanctissimi D. N. Clementis VIII. (vt dicemus statim) non fuisset sibi prohibitum? Qua in re, vt certa ab incertis, & dubijs separemus, antequam resolutiuè difficultatem prædictam absoluamus, aliqua etiam oportet adnotare, & aduertere. Primò, quòd supradicti Confessores regulares, olim secluso quocumque priuilegio, solummodo stando intra terminos iuris communis, positi in Clem. *Dudum, de sepult.* potestatem habebãt, circa peccatorum absolutiones, quam etiam habebant ab eodem iure, Sacerdotes parochiales, atque Curati. Hoc habetur expresse in supradicta Clementina, ex illis verbis, ibi, *Per huiusmodi autem concessionem, nequaquam intendimus, personis, seu Fratribus ipsis, ad id taliter deputatis, potestatem in hoc impendere ampliorem, quam in eo Curatis, vel parochialibus Sacerdotibus est à iure concessa.* Ex quibus verbis constat superq. satis, quæ à iure eisdem Curatis erat concessa, eodem decreto fuit impensa dictis Regularibus Confessarijs, legitimè præsentatis, in quo quidem omnes Doctores communiter conueniũt nullo excepto. Secundò dico, esse etiam certum, quòd sicuti prædicti Sacerdotes Parochiales, & Curati olim, stando in terminis iuris communis, poterant absoluere, ab omnibus peccatis, quæ à iure Episcopis non reseruantur: nam quæ specialiter non reseruantur, iure cõcessa cẽsentur, ex iuris regula, *in cap. nuper de sent. excommunicat. & cap. at si Clerici de iudicijs.* Sic, & prædicti Confessores Regulares, vt præmittitur,

Nota, quod aliqui casus sunt Episcopis reseruati de iure, alij vero reseruãtur ab eisdem specialiter. Quinam sint casus Episcopis reseruati de iure.

Glos. in cap. 2. de pœnit. & rem. lib. 6.
D. Anton. 3. p. tit. 12. c. 11.
Angelus verb. casus, in prin.
Syl. ver. eo. q. 2.
D. Tho. in 4. d. 19. q. 1. art. 9. ad 2.
Naua. in Clem. Dudum, §. hac etiam, de sepult.
c. Pessimam, 23. q. 8.
c. Si iuncta glo. 26. q. 6.
Nauar. vbi sup. nu. 257.
D. Th. vbi sup.
Armilla in suma de casibus Episcop. reseru.
Nau. vbi supra, nu. 254.
Nauar. vbi sup.
Sylu. ver. absolutio, 1. §. 3.
Ioann. Gutierr. in qq. canon. 5. nu. 10.
Glo. in Extrau. Inter cunctas, de priuil.

Quinam sint casus, qui Episcopis reseruari solent de consuetudine.

Nauar. vbi sup. nu. 258. & 259.
c. Vtinam, d. 76.
Conc. Trid. sess. 14. c. 7. can. 11.

Confessores Regulares olim præsentati, eamdem potestatem habebant, atq; animarum Curati.

c. Nuper, de sen. excomm.
c. At si Clerici de iudi.

legitime

legitime, atque iuridice pręsentati à iure ipso communi, habebant etiam potestatem absoluendi ab omnibus casibus, qui iure Papę, vel supradictis Episcopis non erant reseruati, per potestatem traditam illis à prædicto Concil. Viennensi, cuius decretum positum est in prædicta Clementina, *Dudum*, quo iam tempore Fratres Mendicantes ab Episcoporum iurisdictione erant exempti, vt de se satis patet. Quod vero ipsi nullatenus absoluerent à casibus, Episcopis de iure reseruatis, expresse habetur in Extrauag. Benedicti XI. quę incipit, *Inter cunctas*, vbi etiam eiusmodi casus referuntur. Quæ Extrauag. licet postea, vt notat Collector priuilegior. *verbo absolutio, quoad seculares a. §. 1.* fuerit reuocata, per Clementem V. in supradicta Clementina, *Dudum*, Sixtus tamen IV. præcepit, vt quoad casus Episcopis reseruatos de iure, qui ibi sunt expressi, maneret in suo vigore. Hoc etiam est certissimum, & de quo nulli dubium.

Extra. Benedicti XI. quæ incipit, Inter cunctas, de priuil. Collect. priuil. verbo absolutio quoad secular. §. 1.

Sulummodo ergo poterat esse difficultas, an in illis casibus, quos vltra ius commune, Episcopi sibi reseruabant specialiter, Regulares supradicti possent absoluere, an vero etiam sibi viderentur reseruati, & quod excepti existerent, ita vt seclusis priuilegijs, & in virtute potestatis, quã à solo iure cõmuni habebant, in illis nõ possent se intromittere.

Qua de re, loquendo de iure etiam antiquo, erant olim duæ extremæ opiniones: Prima opinio dicebat, huiusmodi casus, non iuris, sed Episcoporum speciali reseruatione reseruatos, non solum esse reseruatos Presbyteris parochialibus Curatis, verum etiam, & Confessarijs supradictis Regularibus. Hanc sententiam tenet Glossa in dicta Clementina, *Dudum, verbo, concessa.* & cum ipsa Ioan. Monach. Panorm. Immol. Cardinal. alijq. quamplurimi, & ex iunioribus Nauarr. in suo Manuali, cap. 27. num. 263.

Gloss. in Clem. Dudum, verb. concessa, & DD. ibidem. Nauarr. in Manu. c. 27. nu. 263.

Sed contrariam sententiam, tenebant multi alij grauissimi Doctores, quos refert SylIuester, *verbo, Confessor, 2. q. 5.* inter quos refert Panormit. *in cap. super specul. im, ne Clerici, vel Monachi*, vbi præfatam primam sententiam reuocauit. Qua de re videatur Pater Suar. 4. tom. in 3. par. disputat. 30. sectio. 2. dubio vltimo, & P. F. Emmanuel Rodriguez tom. 1. qq. Reg. q. 61. art. 2. vbi referunt Doctores, & fundamenta vtriusque partis, & opinionis, quod & facit Syluest. latissime, loco vbi supra. In qua tantorum Doctorum differẽtia, & controuersia, nolo impræsentiarum iudicem agere; neque id facere, visum fuit expedire, cum hæc iam non habeant locum, aut esse videantur alicuius vtilitatis, postquam hac de re, de nouo ordinatum est atque stabilitum à Sanctissimo D. N. Clemente VIII. vt iam id nullo modo facere liceat, & neque Confessores Regulares prædicti, neque alij, absoluant, seu absoluere possint à casibus, de iure, aut specialiter, Episcopis reseruatis, aut quos sibi ipsi per tẽpus reseruauerint. Habetur hoc in quodã suo edicto siue decreto promulgato iussu, atque mandato Illustrissimorum Cardinalium, Pręfectorum, super negotijs, & consultationibus Episcoporum, atque Regularium, Romę die 9. mẽsis Ianuarij, an. 1601. iuxtà quod sequens statuitur Conclusio.

Syl. In. ver. Confessor. 2. q. 5. Panorm. in c. super speculã, ne Clerici vel Monac. Suar. 4. to. disp. 30. sect. 2. dub. vlt. Emma. 1. to. qq. Reg. q. 61. art. 2.

Conclusio.

Confessores Regulares hodie, etiamsi sint præsentati, iuxta formam Clemẽtinæ, *Dudum*, nullatenus possunt absoluere, à casibus Episcopis de iure aut specialiter reseruatis, aut quos pro tempore ipsi sibi reseruauerint. Hæc Conclusio habetur expressa in supradicto Decreto, cuius, quia tanti refert, vt plena habeatur notitia, libuit hic ipsum, ad vnguem referre; estq. tenoris sequentis.

Confessores Regulares hodie etiã si sint præsentati, iuxta formam Clem. Dudum nullatenus possunt absoluere a casibus, Episcopis de iure, aut specialiter reseruatis, aut quos pro tempore ipsi sibi reseruauerint.

Edictum Sacræ Congregationis Cardinalium, super negotijs, & consultationibus, Episcoporum & Regularium propositæ, quo prohibetur absolutio à casibus Papæ, & Episcopis reseruatis.

Congregatio S. R. E. Cardinalium, negotijs, & cõsultationibus Episcoporum, & Regularium præposita, iustis, & grauibus caussis id exigentibus, ac de Sanctiss. D. N. Clementis Papæ VIII. speciali mandato, viuę vocis oraculo desuper habito, Sacerdotibus omnibus, tam secularibus, quàm Regularibus per vniuersam Italiam, extrà Vrbem degentibus, ad confessiones audiendas probatis, quorumuis Ordinum, etiam Mendicantium, Militarium aut Cõgregationum, etiam Societatis Iesu, & generaliter quarumcumque aliarum, quouis nomine nuncupẽtur; iubet, & præcipit, ne quis eorum, sub prætextu priuilegiorum, indultorum, aut facultatum, generaliter, vel specifice, scripto, aut viuæ vocis oraculo, vel per communicationem, à Sede Apostolica, vel eius auctoritate, eorum Ordinibus, Congregationibus, Collegijs, vel Societatibus, aut Archiconfaternitatibus seculariũ, aut singularibus personis, seu aliàs, quomodocumque, sub quibusuis tenoribus, formis, & clausulis, etiam derogatoriarum derogatorijs, ad cuiusuis etiam Imperatoris, Regum, aut aliorum Principum instantiam concessarum, seu confirmatarum, alicui cuiusuis status, gradus, & conditionis, aut dignitatis, tam Ecclesiasticæ, quam secularis, etiam Regiæ, vel Imperialis, ab vllo ex casibus, clare, vel dubie, in Bulla die Cœnæ Domini contentis, vel aliàs, quomodocumque Sedi Apostolicæ reseruatis, aut in futurum, per Sanctitatem suam, eiusue successores, pro tempore, in eadem Bulla, vel aliter reseruandis, nec etiam à casibus, quos Ordinarij locorum hactenus reseruarũt, vel in posterum sibi reseruabunt, nullo casu, etiam necessitatis, vel impedimenti, nisi in mortis articulo, seu cum noua, & speciali Sanctitatis suæ, aut successorum suorum, vel Ordinariorum (quoad casus ab ipsis tantum reseruatos respectiue) impetrata in scriptis licentia, Ordinarijs locorum exhibenda, absolutionis beneficium de cætero impendere audeat, vel præsumat, sed cum opus fuerit, pęnitẽtes ad Superiores, legitimosq. iudices suos, accedere consulant, sub pœna contrafacientibus tam Regularibus, quam secularibus, excommunicationis, priuationis officiorum, & dignitatum, & beneficiorum, inhabilitatis item audiendi confessiones, & ad quæcumque officia, Prælaturas, benęficia in posterum obtinenda, ipso facto, absque vlla alia declaratione incurrenda. Super quibus à nemine, nisi à Romano Pontifice habilitatio, dispensatio, aut absolutio, præterquam in mortis articulo, possit impetrari. Sanctitas enim sua, quatenus opus sit, facultates, & concessiones ipsas, in hac parte vti cassas, & irritas haberi de cætero voluit, & vult, non obstantibus quibuscumque. Præterea nouerint pęnitentes absolutionem, si quam obtinebunt contrà huiusmodi prohibitionẽ, esse nullam, nulliusq. roboris, & momenti. Et ne locorum Ordinarij, quibus hoc ius reseruandorum casuum competit, plurium, quam opus sit, reseruatione subditis, aut Cõfessarijs, in animarum salutem procurando cooperatoribus, sint onerosi, monẽtur omnes, vt paucos, eosq. tantum, quos ad Christianam disciplinam, retinendam, animarumq. sibi creditarum salutem procuiusuis Diœcesis statu, & qualitate, necessarios esse reseruandos iudicauerint, reseruent. In quorum fidem, &c. Datis Romæ die 9. mensis Ianuarij anni 1601.

Nota hoc decretum factũ fuisse pro omnibus Confessarijs, secularibus, & Regularibus per vniuersam Italiam, extra Vrbem degentibus.

Cum autem dubia quædam, ac difficultates, circa huiusmodi decreti interpretationem, atque obserua-

seruationem emersissent, eadem Congregatio, ne vllus deinceps obscuritati, scrupulo, ambiguitatiue locus relinqueretur, & vt clarius appareret, in quibus casibus, vigore eiusdem Decreti reseruatis, intelligatur prohibita absolutio, ex speciali mandato eiusdem Sanctissimi D. N. Clementis Papæ VIII. similiter viuæ vocis oraculo, super ea re habito, ipsum decretum, ita moderata fuit, & declarauit in sequenti forma, videlicet, *Sub eadem prohibitione*, illos tantum in posterum comprehendi casus, qui in Bulla Cęnæ Domini, legi consueta continentur. Ac præterea violationis immunitatis Ecclesiasticę, in terminis Constit. fel. record. Gregorij XIV. quæ incipit, Cum aliàs nonnulli: Violationis clausuræ Monialium ad malum finem; Prouocantium, & pugnantium in duello, iuxta decretum Cócilij Tridentini, & Constit. fel. record. Gregorij Papę XIII. incipientem, Ad tollendum; Iniicientium violentas manus in Clericos, iuxtà can. Si quis suadente, &c. 17. q. 4. ac iuris dispositionem: Symoniæ realis, scienter contractæ, atque etiam Confidentię beneficialis. Item omnes casus, quos Ordinarij locorum sibi reseruarunt, vel in posterum reseruabūt in quibus omnibus iam enumeratis casibus dumtaxat, & sublata etiam pęna inhabilitatis audiendi confessiones, eadem sacra Congregatio vult, & mandat, dictum decretum in sua firmitate, & pristino robore permanere: Ac præterea declarat, eos quidem Sacerdotes, tam seculares, quàm Regulares, qui aliquo ex priuilegijs, indultis, & facultatibus, in supradicto decreto expressis suffulti fuerint, posse iuxtà eorum priuilegia, indulta, & facultates vsu ante idem decretum receptas, & quę sub alijs reuocationibus non comprehenduntur, tantum, & non alias, absoluere à casibus, in præsenti declaratione non comprehensis, alijs vero Sacerdotibus, huiusmodi priuilegia non habentibus, nihil de nouo concedi. Sed ne locorum Ordinarij, ad quos casuum reseruatio spectat, ea in re modum excedant eadem Cógregatio, illos rursus magnopere admonendos censet, vt non passim, sed cum id videbitur communi bonu expedire, atrociorum tantum, & grauiorum criminum, absolutionem sibi reseruēt, quorū reseruatio ad Christianam disciplinam retinendam cōferat in ædificationem, non autem in destructionem cedat, ne alioquin sacramētum Pęnitentiæ, ministrorum coarctata potestate, Sanctæ matris Ecclesiæ præ menti, contrarius effectus subsequatur. Prohibet etiam, ne sibi superflue reseruēt casus, in Bulla die Cęnæ Domini legi consueta, cōtentos, nec alios, Sedi Apostolicæ specialiter reseruatos. Facultatem vero, & licentiam absoluendi à casibus reseruatis, quam in scriptis tantum concedi permittebatur, etiam sola viua voce cōcedi posse declarat. Cęterum ne quis Sacerdotum secularium, aut Regularium, sub prætextu quod per primò dictum decretum, non fuerit sufficienter, eorum specialibus priuilegijs derogatum, eidem decreto (sic, vt præfertur, declarato) contrauenire audeat, Sanctitas sua, constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis omnibus, in fauorem quorūcumque Ordinum, seu institutorum Regularium, aut Sacerdotum, tam secularium, quàm Regularium editis, necnon eorumdem Ordinum, seu Institutorum, aut etiam Ecclesiarum vel Monasteriorum, & aliorum secularium, seu Regularium locū quorumcumque, etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis, statutis, & consuetudinibus, priuilegijs quoque, indultis, & litteris Apostolicis, etiam Mari magno, seu Bulla aurea, aut alias nuncupatis, eisdem Ordinibus, seu institutis, ac etiam Ecclesijs, & Monasterijs & secularibus, seu Regularibus, locis, aut personis, sub quibuscumque tenoribus, & formis, ac cū quibusuis, etiam derogatoriarum derogatorijs, alijsq. efficacioribus, & insolitis clausulis, necnon irritantibus, & alijs decretis, etiam Motu proprio, & ex certa scientia, ac de Apostolicæ auctoritatis plenitudine, aut aliàs quomodolibet etiam per viam cōmunicationis, seu extensionis concessis, ac etiam iteratis vicibus approbatis, & innouatis etiamsi pro illorum sufficiēti derogatione, de illis, eorumq. totis tenoribus, & formis, specialis, specifica, expressa, & indiuidua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales, idem importantes, mentio seu quæuis alia expressio habenda, seu alia exquisita forma seruanda esset tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbum, nihil penitus omisso, & forma in illis tradita obseruata, inserti forent, præsentibus, pro expressis habens, quod ea quæ præsentibus aduersantur, illis aliàs in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat specialiter, & expresse derogat, contrarijs quibuscumque non obstantibus. Data Romæ, die 26. Nouemb. 1602.

Alex. Card. Florent. Episcopus Pradestinus.

Circa huiusmodi Decretum, eiusq. declarationem, videatur P. Suarez loco supracitato, & Pater Fr. Hieronymus à Sorbo, nostri Sacri Ordinis Capuccinorum, in annotat. ad Compen. priuilegiorū *verbo, absolutio, quoad seculares, 2. in fi. & verb. et à casus reseruat.* vbi & refert similem aliam reuocationem factam tempore Gregorij XIII. anno Domini 1577. quo tempore, vt dicitur, cum quidam Episcopus, Sacrę Cōgregationis Illustrissimis Cardinalibus, ea super re, literas quasdam misisset easdemq. consuluisset, an Confessores Regulares virtute suorum priuilegiorum, absoluere possent à casibus prædictis Episcopis reseruatis? eiusmodi fertur fuisse sibi datum responsum, per alias similes literas.

Sua. loco supracitato.

Sorbo in annotat. ad Cō. priuil. ver. absolutio quoad secul. 2. in fi. & ver. à cas. reseruat.

Illustrissime & Reuerendissime Domine.

Cum à sacra Congregatione Cardinalium, qui præpositi sunt decretis Concilij Tridētini interpretandis, Illustrissima Amplitudo Vestra quæsiuerit, an Regulares ex priuilegijs, à Sede Apostolica impetratis, præsertim autem ex eo, quod nominant Mare magnum, possint in his casibus, quos sibi Episcopus reseruauerit, pœnitentes absoluere. Hac de re, cum Congregatio accurate egisset, ac deinde illam, ad S. D. N. retulisset, Sanctitas sua, etiā de sententia Congregationis censuit, ex facultatibus per hoc Mare magnum, aliaue priuilegia, Regularibus cōcessa, factam eis non esse potestatem, absoluēdi à casibus sibi ab Episcopo reseruatis. Deus Opt. Max. Illustrissimæ amplitudini vestræ tranquillitatem, atque incolumitatem largiatur. Romæ die 10. Septemb. 1577. Habetur in Cathechesi Neapol. fol. 287. & refertur à supradicto Patre Sorbo, vbi supra. Vbi etiam refert, *eamdem Congregationē, super sess. 14. de sacram. Pœnit. can. 11. & in c. 7. Concil. Trid.* idipsum declarasse, *neq. Confessores, vi priuilegiorū Rosarij, nec Patres Iesuitas, posse absoluere pœnitentes, à casibus Episcopis reseruatis, nisi priuilegia ipsa, eandem tradiderint expresse facultatem, vel sint obtenta, aut confirmata post Concil. Trid.* Quod ipsum dicitur fuisse respōsum, alij Episcopo de Gaeta, qui eadē de re Sacram Cardinalium Congregationē consuluit, paucis retro annis: Dubitāt enim, an per Bullas ordinarias, in quibus dari solet facultas absoluendi à casibus Sedi Apostolicæ reseruatis, comprehendantur etiam casus, quos Episcopi, & Religionū Prelati, pro suis subditis Regularibus reseruauerint: Responsum fuit, quod non, nisi de eis fieret mentio specialis. Et Viualdus in suo Candelabro aureo, ti. de absolutione, nu. 52. refert, idem fuisse responsum Cardinali Borromeo, per suas literas, nomine Congregationis Cardinalium, à Cardinali, Sancti Sixti nuncupato, tempore supradicti

Cathechesi Neapol. f. 287. Sorbo, vbi supra.

Viuald. in cādelabro aureo, tit. de absolutione, nu. 52.

Grego-

Gregorij XIII. & facta illi hac super re cõsultatione. Quæ cum ita sint, in adeo expressis, & manifestis, non esse videtur locus coniecturis, satisq. remanet probatum id, quod in supradicta nostra Cõclusione est dictum, nempe prædictos Confessarios Regulares, vtcumq. expositos, & præsentatos, iuxtà formam prædictæ Clementinæ, *Dudum, de sepult.* nec virtute illius, nec virtute suorum priuilegiorum, posse absoluere à casibus Episcopis, de iure, vel specialiter reseruatis, seu illis quos ipsi sibi pro tẽpore reseruauerint. Hactenus de isto Articul.

ARTICVLVS III.

Quænam fuerint olim priuilegia, Confessarijs Regularibus concessa, ad absoluendum à casibus, iure, & specialiter Episcopis reseruatis?

IAm superq. satis in prædicto Articulo dictum remanet, tenendum esse tamquam certissimum, atque indubitatum, quod præsenti hoc tempore, & rebus sic stantibus, & in hoc statu permanentibus, supradicti Confessarij Regulares haudquaquam possunt absoluere à casibus de iure, aut specialiter Episcopis reseruatis virtute quorumcumque priuilegiorum antiquorum, seu nouorum, quæ de hoc, & dicta reuocatione expressam non faciant mentionem. Sed quia hæc interdum immutari solent, non ab re visum fuit, & vt etiam rerum omnium, quæ præteritis temporibus vti consueuere, aliqualis saltem habeatur notitia, impræsentiarum referre, atque adducere priuilegia, quæ fuere olim Regularibus concessa, quorum virtute absoluere possent à prædictis casibus. De quibus sit Conclusio.

Conclusio.

Confessores Regulares, olim præsentati secundum formam iuris, aliqua habebãt priuilegia, quib. absoluere poterant à casibus iure, & specialiter reseruatis.

Confessores Regulares olim, præsentati secundum formam iuris, aliqua habebãt priuilegia, quibus absoluere poterant à casibus iure, & specialiter Episcopis reseruatis. Hæc Conclusio non aliter potest probari, quàm referendo ipsa, & in primis refertur in Mon. Ord. quod Sixtus IV. *concessit, vt Vicarius generalis Fratrum Ord. Præd. Regnorũ Castellæ, & Legionis*, in qualibet domo dicti Ord. ei subiecta, vbi eum pro tempore morari contigerit, ac in eius absentia, singuli Priores, siue Præsidentes singularum domorum, d. Ord. nũc & pro tempore existentes, ac quatuor præd. Ord. professores, Presbyteri idonei, per Vicarium, & singulos Priores, siue Præsidentes prædictos, in singulis domibus deputandi, possint confessiones vtriusque sexus, Christifidelium forensium, ad singulas domos prædictas accurrentium, & ibidem proprium domicilium non habentium, ac ibi confiteri volentium, tones, quoties ibidem cõfitebuntur, liberè audire, & eos ab omnibus, & singulis peccatis, excessibus, & delictis, per eosdem commissis, & confessis, necnon excommunicationum sententijs, & pœnis, in singulos fideles prædictos in genere, vel in specie, ordinaria auctoritate latis, de quibus ipsi fideles se absolui petierint (dum tamen talia non sint, propter quæ Sedes Apostolica meritò esset consulenda) in loci Ordinarij absentia dumtaxat, absoluere, & eis super præmissis pœnitentiam salutarem iniungere, ac vota peregrinationis, & abstinentiæ, per eosdem fideles emissa, quæ loci Ordinarius, si præsens esset, commutare posset, & ipsi fideles cõmode adimplere non potuerint (in ipsius loci Ordinarij absentia) in alia pietatis opera commutare necnon omnibus, & singulis Christifidelibus, tam forensibus, quàm in ciuitatibus, & locis, in quibus ipsæ domus existunt commorantibus, Eucharistiæ sacramentum, quocumq. tempore (festo Resurrectionis dũtaxat excepto) eorumdem fidelium, Parochialium Ecclesiarum, Rectorum absentium, & quorumlibet aliorum licentia minime requisita, ministrare liberè, ac licitè possint, & valeant, pactè tamen, ne quærelæ inde eueniant. Circa quam cõcessionem aduertit Collector priuilegiorum, *verbo, absolutio quoad seculares, 1. §. 17.* quod eamdem auctoritatem haberent Prouinciales, & Guardiani, siue præsidentes domorum Fratrum Minorum, & quatuor Confessores per eosdem assignandi, vt prædictum est, & hoc in Regnis præfatis, & non alibi, virtute communicationis specialis, cuius fit mentio in eodem Compend. *verbo. communicatio priuilegiorum. §. 9. & 10.*

Mon. Ordin. 1. impr. f. 44. & 2. f. 128 conc. 287. & refertur in Comp. verb. absolut. quoad seculares, 1. §. 17.

Collect. priuil. verbo. absolut. quoad seculares, 1. §. 17.

Comp. *priu. verbo, communicatio priui. §. 9. & 10.*

Idem Sixtus IV. *concessit olim Fratribus Ordinis Minorum auctoritatem*, confessiones audiendi, & ab omnibus casibus excõmunicationis, suspẽsionis, interdicti, ac super quacumq. irregularitate, Ordinario tàm à iure, quã ab hoïe reseruatis toties, quoties opus fuerit, absoluendi, & dispensandi, ac vota quæcumque permutandi, & relaxandi, & pœnitentiam salutarem iniungendi, sicut potest Diœcesanus, idest sine aliqua præsentatione. Habetur in Supplem. f. 5. concess. 8. & refertur in Comp. *verbo, absolutio, quoad seculares, 1. §. 2.* De qua quidẽ cõcessione, licet prædictus priuilegiorum Mendicantium Collector dubitauerit, An esset intelligenda dũtaxat respectu Fratrum, an vero etiam respectu secularium hanc dubitationem sustulit post modũ P. F. Antonius à Curduba, in annot. ad Comp. *ver. absolutio quoad seculares, 1. annot. ad dictũ §. 20.* dicens, quod sine dubio, se extendebat etiam ad seculares, vt ex eadem patet, quamuis auctoritas dispẽsandi, ac cõmutandi vota, non fuerit eisdem concessa, nisi tantũmodo quoad fratres, vnde supra seculares penes hoc quod est dispensare, aut commutare eorum vota, virtute suprad. concessionis, nihil omnino poterant, & ait, quod sic erat in vsu. Sed his prætermissis, præter supradictam Sixti IV. concessionẽ, reperitur, & alia Vrbani IV. *qua cõcessit Fratribus Carmelitanis, vt de licentia Prælatorum Ecclesiæ, possent audire confessiones omnium fidelium, causa deuotionis ad eos occurrentium, nisi talia commisissent, propter quæ Sedes Apostolica meritò foret consulenda.* Habetur in Monu. Ord. 1. impress. f. 85. & 2. f. 168. concess. 392. & refertur in Comp. vbi supra, §. 19. & dicit ibi Collector, quod Sixtus IV. declarauit, quod licẽtia, de qua in prædicta cõcessione fit mẽtio, intelligeretur ita, quod præfati Cõfessores essent præsentati secundũ formam iuris. Quæ declaratio habetur in Mon. 1. impr. f. 98. & 2. f. 181, cõcess. 439. Ex quibus omnibus constat, quod Confessores Regulares olim, facultatem habebãt absoluendi à casibus, Episcopis iure cõmuni, & specialiter reseruatis. Dubitauit tamẽ priuilegiorũ Collector, an dicta cõcessio Vrbani IV. esset in vsu, & an illa vti possent alij Mendicantes, priuilegiũ habentes cõicationis. Sed prædictã dubitationem sustulit etiã prædictus Pater Cord. in annot. ad d. Comp. §. 19. vbi latè disputat, & tractat, an priuilegiũ deperdatur per nõ vsum, siue vsum contrariũ? Et multis hinc inde peritis rõnibus, & varijs, atq. diuersis adductis iuribus, tandẽ concludit, supradictũ priuilegiũ per aliquorũ nõ vsum, haudquaquã fuisse reuocatũ; quinuero dicit, quod quãuis ex parte esset nullũ, per aliam nouã cõcessionem Clem. VII. integre fuit confirmatũ, atq. reualidatũ, postquã ipse confirmauit oĩa Regularium priuilegia, ex certa scientia, quo (inquit) verbo, & confirmandi modo, & forma, vtendo, cõfirmari videntur priuilegia, etiã per nõ vsum, aut per contrariũ vsum reuocata. Qua de re videatur P. F. Emman. Rodrig. t. 1. qq. Reg. q. 61. ar. 3. Sed prædicta oĩa intelligenda sunt secundum antiqua nostra priuilegia: at nũc tẽporis, vt iam semel, atq. iterũ dixi, supradictis priuilegijs vti nõ licet.

Suppl. f. 5. conc. 8. & refertur in Cõp. verbo, absolut. quoad seculares, 1 §. 20.

Cord. in annot. ad Comp. verb. absolut. quoad seculares, 1. §. 20.

Mon. Ordin. 1. impr. f. 85. & 2. fol. 168.

Comp. vbi sup. §. 19.

Mon. Ordin. 1. impr. f. 98. & 2. f. 181. cõc. 439.

Cord. in annot. ad Comp. verb. vbi sup. §. 19.

Emman. 1. tom. qq. Regu. q. 61. art. 3.

Y

cet, cum per dictũ Clem. VIII. vt ex supradictis cõstat, & per Illustrissimorũ Cardinalium responsiones, & determinationes, adeo expressè omnia fuerint reuocata. Hactenus de isto Articulo.

ARTICVLVS IV.

Vtrum supradicta priuilegia, ante prædictam reuocationem Clementis VIII. & alias, de quibus facta est mentio, iam per Concilium Tridentinum fuerint reuocata?

HAc in re, in libris, quos consului, inueni duas extremas Doctorum opiniones. Prima est asserentium prædicta Regularium priuilegia, quoad effectum absoluendi, a casibus Episcopis de iure, seu specialiter reseruatis, per Concil. Trident. fuisse derogata, & reuocata, & de nouo per declarationem Gregorij XIII. & alias, de quibus mentionem fecimus supra. Alij vero sunt in contraria omnino sententia, & dicunt prædictum Concilium, non ea reuocasse. De qua quæstione, & controuersia, videatur P. F. Emmanuel Rodriguez in suis qq. Regul. 1. tom. q. 61. art. 9. in princ. & in explicatione Bullæ Cruciatæ, §. 9. nu. 135. in fin. & Enriquez Societatis Iesu, lib. 7. de indulgentijs, cap. 28. nu. 2. littera S, & Viualdus in suo Candelabro aureo, tit. de absolutione, nu. 26. vbi multis probare contendunt, potuisse olim, etiam post Concil. Tridẽt. præfatos Confessores Regulares absoluere à casibus, quos specialiter sibi Episcopi reseruabant quam maximè, per supradicta priuilegia, quidquid sit de alijs reseruatis a iure communi. Quorum fundamentum est quia id (inquiunt) poterant ante prædictum Concilium Tridentinum, per Clem. *Dudum, de sepulturis*, & quia Clement. prædicta, per eiusmodi Concilium, nullatenus est reuocata. Et quod non sit reuocata, mordicus tenent: nam dicunt, quod iure, & consuetudine est positum, & in prædicto Concilio Tridentino quam maximè obseruatum, vt quando aliquod ius, seu priuilegium, maximè contentum in corpore iuris communis, reuocandũ, atq; annullandum est, specialis de eo mẽtio fiat, vt patet in dicta Clemen. *Dudum*, vbi Clemens V. expressè reuocauit, Extrauag. *Inter cũctas, de priuilegijs*, quæ erat Benedicti XI. & in Clemen. 1. *de immunitate Ecclesiar.* reuocata fuit Decretalis, quæ incipit, *Clericis, eod. tit. lib. 6.* per illa verba: *Constitutionem prædictam penitus reuocamus, ac pro infectis omnino haberi volumus.* Quod quando non fit expresse, capitulum saltem reuocatum, in eius signum in margine apponitur, vt videre est in Conc. Trid. *sess. 24 cap. 2.* vbi agendo de cognatione spirituali, & reuocando textum *in cap. quamuis, eod. tit. in 6.* apponitur illa clausula, *constitutionibus in contrarium facientibus non obstantibus*, & in margine adducitur dictum *cap. quamuis* Cum igitur nihil tale omnino reperiatur, in Concilio Tridentino de Clement. prædicta, *Dudum, de sepultur.* constanter tenent Doctores supradicti, nullatenus esse reuocatã; sed adhuc permanere in sua vi, & robore, in omnibus, quæ non contrariantur prædicto Concilio Tridentino; quinuero cum ipso quam maximè se compatiuntur. Sed quidquid de hoc sit, nam hac de re iam quamplura diximus supra, propositæ difficultati, atque quæstioni, his prætermissis dicendi modis, breuiter atque resolutiuè respondeo: per sequentem Conclusionem.

Emma. 1. to. qq. Reg. q. 61. art. 9. in prin. & in explicatione Bullæ Cruciatæ, §. 9. nu. 135. in fi. Enriq. lib. 7. de indulgen. c. 28. nu. 2. littera S. Vital. in eadẽ libro aureo tit. de absolutione, nu. 26.

Clem. Dudum, de sepult.

Extrauag. Inter cũctas, de priu. Clem. 1 de immun. Eccles. c. Clericis, eod. tit. lib. 6.

Conclusio.

Supradicta priuilegia, Confessarijs Regularibus olim concessa, absoluendi a casibus Episcopis specialiter reseruatis, reuocata sunt per Concilium Tridentinum, & quando id ita non esset, iam expressissime nunc reuocata sunt, per nouum edictum, decretum atque constitutionẽ (de qua supra art. 2.) editã ab Illustrissimis Cardinalibus, præfectis declarationi dicti Concilij, & negotijs, causis, atque consultationibus Episcoporum, & Regularium, ex speciali mandato, & commissione, viuæ vocis oraculo desuper habito, Sanctissimi Domini Nostri Clementis Papæ VIII. neque est opus impræsentiarum, prædictum edictum, siue constitutionem referre, cum loco præallegato habeatur expressè. Sed quod ante prædictum Concilium, eiusmodi priuilegia fuerint reuocata, constare videtur ex illis verbis, quæ habentur *sess. 14 cap. 7.* vbi dicitur, *quod liceat Episcopis quoad suos subditos sibi casus reseruare, & quod in mortis articulo, nullus est casus reseruatus, extra quem Sacerdotes, cum nihil possint in casibus reseruatis, id vnum pœnitentibus persuadere nitantur, vt ad Superiores, & legitimos iudices pro beneficio absolutionis accedant.* Ex quibus, vt videtur, satis clare, colligitur, quod Confessarij prædicti Regulares, iuxtà dictum Concil. in casibus Episcopis reseruatis, etiam per sua priuilegia, iam omnino nihil poterant, secluso nouo quocumque edicto, atque Constitutione Clementis VIII. & declarationibus Illustrissimorum Cardinalium. Qui in contraria sunt sententia, & opinione dicãt, quod voluerint: nã ego hac in re nullo modo possum illis assentiri. Sed dicent prædicta Concilij verba esse intelligenda tantummodo de Sacerdotibus, & Confessoribus secularibus, non autem de Regularibus debite præsentatis, atque ab Ordinarijs approbatis, de quibus specialis, atque expressa mentio fieri debebat. Sed hæc nihil faciunt ad propositum, cum, vt prædictum est, ex alio etiam nouo iure, dicta priuilegia tot vicibus, etiam post Concilium Tridentinum maneant reuocata, & annullata. Hactenus de isto Articulo.

Supradicta priuilegia Confessarijs Regularibus olim concessa absoluendi à casibus Episcopis specialiter reseruatis, reuocata fuisse videntur per Conc. Trident. & quando id ita non fuisset, nunc nouissimè reuocata sunt per Clement. VIII.

Concil. Triden. sess. 14. c. 7.

ARTICVLVS V.

Vtrum aliqua fuerint olim priuilegia, Confessarijs Regularibus concessa, absoluendi etiam a casibus, Papæ, & summo Pontifici reseruatis?

HIc etiam Articulus proponitur, vt omnium rerum aliqualis habeatur notitia; & vt non hic quidpiam possit desiderari. Cui & breuiter respondetur per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

Aliqua erant olim Apostolica priuilegia, quibus concessa fuit facultas Confessarijs Regularibus absoluendi etiam à casibus Papæ, ac summo Pontifici reseruatis. Pro hac Conclusione facit, quoddam breue Sanctissimi Domini Pauli III. datum Romæ apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die 3. Iulij anno Domini 1545. Pontif. sui anno 2. *Quo concessit Presbyteris Societatis Iesu, vt quilibet eorum, ad secularium confessiones audiendas, per Generalem Præpositum approbatus, & deputatus, audire possit quorumcumque vtriusque sexus fidelium confessiones, eosdemq. auditis ipsos, & eorũ singulos ab omnibus & singulis suis peccatis, criminibus, excessibus, & delictis, quantumcumq. grauibus, & enormibus, etiã Sedi Apostolicæ reseruatis, absoluere, & a quibusuis ex eisdẽ casibus resultantibus sententijs, censuris, & pœnis Ecclesiasticis, exceptis contentis in Bulla Cœnæ Domini.* Refertur hoc breue in Cõpẽdio Societatis

Aliqua erant olim Apostolica priuilegia, quibus cõcedebatur facultas, Cõfessarijs Regularibus absoluendi etiã à casibus Papæ reseruatis.

Comp. Societ. Iesu, ver. absolutio.

Iesu,

Compen. Societ. Iesu, ver. absolutio 1.

Iesu, *verbo, absolutio*, 1. Cuius rescriptum authenticum habetur (vt dicitur) Valentiæ, in Collegio eiusdem Societatis. Quo quidem priuilegio vtebantur, ac poterant olim poterant omnes aliæ Religiones, priuilegium habentes communicationis.

Nota hoc valde pro Hispaniarum partibus.

Sed præterea in Hispaniarum Regnis, consuetudine est positum, vt quotannis concedatur Bulla Cruciatæ, quæ semel in vita, atq; iterum in mortis articulo, fit facultas absoluendi à quibuscumque casibus, etiam Papæ, & summo Pōtifici reseruatis, quæ quidem Bulla nullatenus est reuocata in illis partibus per dictam nouam constitutionem Clementis VIII. nam illa tantummodo loquitur *de Confessoribus secularibus, seu Regularibus per vniuersam Italiam, extra Vrbem degentibus*, vt satis constat ex eadem. Sed difficultas hic moueri solet, An id fieri possit extrà sacramentum? & omissis varijs dicendi modis, quod eiusmodi absolutio etiam extra sacramentum fieri possit, ex iunioribus, tenet Enriquez, lib 7. de indulg. c. 13. littera T. asserens, Commissarium Generalem dictæ Bullæ Cruciatæ, id expressè dixisse, ac declarasse. nec (inquit) obstant verba in eadē posita, *auditis eorum confessionibus, &c.* ex quibus videri poterat, quod non auditis confessionibus, idipsum non valeant efficere: nam inquit, illa verba intelligenda sunt respectiue. Duo enim, inquit, concedunt ibi Pontifices, primò absolutionē à peccatis, deinde à censuris. Horum primum fieri non potest, nisi auditis eorum confessionibus; at secundum fieri potest, etiam extrà sacramentum; nam verba intelligenda, atque interpretanda sunt secundum terminos iuris, vt tenet communis opinio. Qua de re videantur Sot. in 4. d. 18. ar. 5. Armilla. *verb. excommunicatio, §. 20.* Ledes. 2. p. 4. q. 29. ar. 9. Emma. 1. 10. qq. Reg. q. 61. ar. 5.

Difficultas.

Enriq. lib. 7. de indulgentijs, c. 13. littera T.

Sot. in 4. dist. 18. art. 5.
Armilla. verb. excommunicatio, §. 22.
Ledesma 2. p. 4. q. 29. ar. 9.
Emma. 1. 10. qq. Reg. q. 61. ar. 5.

ARTICVLVS VI.

Vtrum per supradicta priuilegia olim, & nunc per Bullam Cruciatæ, in partibus, quibus viget, Confessarij Regulares absoluere possint nominatim excommunicatos, aut manifestum percussorem Clerici in foro conscientiæ?

Prima opinio.

HAc de re, duas etiam esse inuenio Doctorum opiniones, & sententias. Prima dicit, quod virtute nullius priuilegij, aut Bullæ Cruciatæ, Confessores Regulares absoluere possunt, etiam in foro conscientiæ, & multo minus in foro exteriori, nominatim excommunicatos, aut manifestum percussorem Clerici, sed quod eorum absolutio remitti debet ad iudices competentes, nempe eos, qui protulerunt excommunicationis sententias. Hanc sententiam, & opinionem tenent, in primis Collector priuileg. Reg. *verbo, absolutio quoad seculares, 2. §. 19. in fin.* & Couarr. *in cap. quamuis pactum, 1. p. nu. 5.* Ioannes etiam Gutierrez in quæstionibus canonicis, cap. 1. nu. 1.

Collect. priuil. in Comp. verbo, absolutio, quoad seculares, 2. §. 19. in fin. & Couar. in c. quamuis pactum, 1. p. nu. 5.
Ioan. Gutier. in qq. cano. c. 1. n. 1.

Secunda opinio.

Sed contrariam sentētiam, tenent alij grauissimi DD. & ex iunioribus tenet eam Medina in sua Sūma Confessorum, 2. p. c. 12. in fi. Ledesma 2. eiuā p. sui 4. q. 16. ar. 1. dub. vlt. Nau. lib 5. Cons. tit. de excomm. cōs. 47. n. 4. & 5. vbi allegat seipsum in Man. c. 27. nu. 48. Et certe colligi videtur, ex quodā Iubileo Pij V. dato olim, anno Domini 1568. 15. Kalen. Nouem. Pontif. sui an. 3. vbi post alia in sequentia verba prorupit: *Declarantes insuper tam præsentes quam alias quascumque concessiones, similium, vel dissimilium indulgentiarum, a nobis, & prædecessoribus nostris hactenus emanatas, & in futurū quomodolibet emanandas, Christifidelibus concessas nisi ad earum effectum in foro conscientiæ, & pœnitentiali, consequendum dumtaxat, non autem in foro fori, & contentiosi (nisi satisfecerint) nullatenus suffragari*. Ex quibus verbis à contrario sensu videtur colligi, quod si satisfecissent, bene poterant absolui. Quod etiam colligi videtur ex Concil. Tridēt. *sess. 25. de refor. c. 12.* vbi postquam dicitur, *quod excommunicati nominatim, ex quo fraudant decimas, non absoluantur, nisi plena sequuta restitutione*, dicendum apparet, quod eàdem subsequuta, de mente Concilij, bene possint absolui. Addunt prędicti Doctores, supradicta habere locum, etiam in illis casibus, in quibus pars non fuerit realiter satisfacta, præstita tamen debita, atque legitima cautione de satisfaciendo, & maximè, quando aliud omnino propter inopiam, seu aliam similem causam, fieri non potest. Sed ego, in hac tantorum Doctorum varietate, & controuersia, nolo impræsentiarum iudicem agere, neque meam sentētiam, & opinionem statuere; quinuero ambas in propria cuiuslibet probabilitate relinquere, hoc solummodo contentus dixisse. Hic enim tantummodo contendo, breuissimam rerum omnium, quæ à Doctoribus dicūtur, tradere cognitionem. Qua ratione pro propositi Articuli solutione, sequentem statuo Conclusionem.

Medin. in Sum. c. 12. in fin.
Ledesma 2. p. sui 4. q. 16. ar. 1. dub. vlt.
Nau. lib. 5. Cō. tit. de excomm. cōs. 47. n. 4. et 5.

Concil. Trident. sess. 25. de refor. c. 12.

Conclusio.

Quælibet prædictarum opinionum, probabilitatem habet, & ego impræsentiarum, earum nulli assentio, neque etiam dissentio, volo repugnare, aut contraire propter Doctorum easdem sustinentium dignitatem, & auctoritatem quammaximam, & fortissimas eorumdem rationes vnusquisque in suo sensu abundet. Solummodo hac in re, aduertere libuit, id quod, quammagna cōsideratione dignum erit, vt quando quispiam virtute suprad. Bullç Cruciatæ, in Hispaniarū partibus, seu in quibus viget, fuerit absoluendus, aut virtute alicuius priuilegij, siue Iubilei de nouo concessi, videatur, qualiter satisfactio prædicta sit præmittenda, aut cautio sufficiens præstanda: quid enim sit faciendum, in casu quo læsus siue percussus, vt percussorem vexet, satisfactionem tenuat: qualiter iniuria sit liquidanda, quando satisfactio altiorem requirit indaginē, & pro foro exteriori. De quibus latissime agit suprad. P. Emma. Rodrig. vbi sup. art. 8. & Nauarro etiam vbi sup. ostendens, qualiter à Confessarijs sit præbenda schedula, & instrumentum absolutionis a se factæ, coram Notario, & duobus, vel tribus testibus. Qua etiam de re videatur Salzedo in additio. ad practicam Bernardi Diaz de Lugo, c. 109. littera A, in fin. Et hæc de isto Articulo dicta sufficiāt.

Quælibet prædictarum opinionum est probabilis.

Emma. vbi supra.
Nau. vbi supra.
Salzedo in addit. ad pract. Bern. Diaz. de Lugo, cap. 109. littera A.

ARTICVLVS VII.

Quid significetur siue importetur, per absolutionem factam in foro conscientiæ?

VSitatissimum est in Bullis Cruciatæ, atque Iubileis, huiusmodi clausulam apponi, vt per ipsa absoluatur quispiam, tantum in foro conscientiç à quibuscumque peccatis, censuris, &c. Cuius occasione, non immerito, quæritur impræsentiarum, quid per huiusmodi verba importetur, atque significetur? Et præmisso, ex D. Isidoro *in cap. forus, de verb. sign.* quod forus est exercendarum litium locus, à Fando dictus, siue à Foroneo Rege, qui primus dicitur Grçcis legē dedisse, dico cū Præposito *in c. præterea, el 2. de sponsalib.* & cū D. Anton. 3. p. tit. 24. c. 77. quod triplex est forus, alius cōtentiosus, alius pęnitentialis, quidam vero medius, & iste dicitur forus consciētiæ, qui quodāmodo abstrahit ab vno, atq. ab alio. Et vt hoc quod dicitur, plenius innotescat, oportet vt supradicta oia amplius ex-

Quidnam sit forum, & quotuplex.

D. Isidorus in c. forus, de verbor. signif.
Præpositus in c. præterea, el 2. de sponsal.
D. Anton. 3. p. tit. 24. c. 77.

Y 2 plicentur.

plicentur. Et dico, quod cõtentiosus forus idem est, & idem omnino pollet, ac forus exterior, quo quis ab Ecclesia, siue iudice, ligatur aut absoluitur. Pœnitentialis vero, est forus sacramẽtalis, quando scilicet quis in sacramento ab aliquo peccato, seu censura sacramentaliter absoluitur, siue ligatur, nõ sibi præstita absolutione. At conscientiæ forus, medius inter vtrumque, is dicitur, quo auctoritatem habens ordinariam, aut delegatam, siue ex priuilegio, quempiam, non quidem sacramentaliter, nec vero in foro contentioso, & exteriori, absoluit, sed tantummodo in foro conscientiæ. Licet enim sacramentalis, & conscientiæ forus, quibusdam vnus & idem esse videatur, re tamen vera, non ita est, nam absolutio, quæ conceditur in foro conscientiæ tantum, potest fieri à Sacerdotibus, & à non Sacerdotibus, extra sacramentum, vt constat ex experientia, & communi vsu Ecclesiæ, quo multi interdum absoluuntur ab excommunicatione, & à censuris in foro conscientiæ tantum, qualem absolutionem dant, & Sacerdotes, & non Sacerdotes, habẽtes iurisdictionem, quales Vicarij Episcoporum multoties esse solent; at vero absolutio, quæ conceditur in foro pœnitentiæ, siue pœnitentiali, à solis Sacerdotibus Confessoribus fieri potest, atque eisdem solummodo conceditur, postquam fieri nõ potest extrà sacramẽtum. Qua de re videatur Syluest. *verb. absolutio*, 1. nu. 3. & Nau. in Man. cap. 27. nu. 41. Quibus sic præmissis, propositæ difficultati, per sequentes Conclusiones respondetur.

Nota hoc valde.

Sylu. ver. absolutio, 1. nu. 3.
Nau. in Man. c. 27. nu. 41.

Prima Conclusio.

Absoluere aliquem in foro conscientiæ, est exercere potestatem, auctoritate ordinaria vel delegata, siue ex Bulla, & priuilegio concessam circa ipsum, non quidem sacramentaliter, & simul cum peccatorum absolutione, neque etiam coram Ecclesia, sed tantummodo, vt valeat coram Deo, in salutem animæ ipsius. Hæc Conclusio est certa, & manifesta: & ponitur à Syluest. & Nauar. locis supradictis, de qua videndus etiam est Couar. *in cap. alma mater, 1. p. §. 11. nu. 6.* Vbi latissime tradit, qualiter præfata absolutio, licet fiat videntibus multis, & coram pluribus, non propterea esse desinit in foro conscientiæ, postquam, vt præsupponitur, nõ fit sacramentaliter, neque cum strepitu, & figura iudicij, vt per ipsam tollatur ius tertij, & valeat in foro exteriori, & contentioso; sed solummodo, vt anima, quæ aliàs erat ligata excommunicationis, seu alterius censuræ vinculo, maneat absoluta coram Deo. Qui absoluendi modus, frequentissimus est in Ecclesia, & in Concil. Trid. *sess. 24. cap. 6.* conceditur Episcopis huiusmodi facultas absoluendi, à certis censuris, in foro conscientiæ tantum. Circa quã absolutionem hoc solummodo notandum occurrit, quod quamuis superius diximus, huiusmodi absolutionem fieri posse à Sacerdotibus, & à nõ Sacerdotibus, si tamen per verba apposita in Bulla, Iubileo, siue Priuilegio, præcipiatur, vt fiat à Confessoribus, omnino fieri poterit ab alijs, qui non sint Sacerdotes: quod est valde notandum, atque memoriæ commendandum.

Aliquem in foro cõscientiæ absoluere, est absoluere ipsum non quidem sacramentaliter, & simul cum peccatorũ absolutione, neq. etiã coram Ecclesia, sed tantummodo vt absolutio valeat corã Deo in salutem animæ ipsius.

Sylu. & Naua. vbi supra.
Coua. in c. alma mater, 1. p. §. 10. nu 6.
Concil. Tridẽt. sess. 24. c. 6.

Secunda Conclusio.

In hac absolutione, quæ fit in foro conscientiæ tantum, non est necessum, vt Confessores Sacerdotes ceremonijs vtantur, quibus de iure absoluendi sunt, qui aliqua de causa innodati extiterunt, vinculo excommunicationis. Hæc etiam Conclusio est certa, & manifesta, & quia contrarium erat faciẽdum de iure, hac de re nos Minores Fratres specialem habuimus concessionem, factam à Leone X. quæ habetur in Supplem. f. 59. conc. 174. & refertur in Comp. *verb. absolutio quoad seculares. 1. §. 13.* vbi dicitur, *quod Fratres Minores, qui audiunt confessiones, absoluendo in foro conscientiæ excommunicatos, non tenentur seruare formam, & solennitatẽ, quæ obseruantur in publicis absolutionibus, scilicet flagellationem cum Psal. Miserere mei, &c.* De qua forma absoluendi videatur Nau. cap. 26. nu. 9. vbi inquit, quod licet prædictus absoluendi modus, regulariter sit seruandus, potest tamen prætermitti, quando commode fieri non potest, & quod absolutio aliter facta tenet. Quod & sæpissime fit in Religionibus, vbi apostatæ occultissimi à Prælatis discretis, occultè etiam absoluuntur ab excommunicatione incursa propter apostasiam, quamuis publici, & manifesti, coram tota communitate, manifestè etiam, & publicè absoluantur cum flagellis, & alijs contentis in solemni forma absolutionis ab excommunicatione. Hactenus de isto Articulo.

Nota hoc valde. In hac absolutione, quæ est in foro conscientiæ tantũ, non est necess. vt Sacerdotes aliquibus ceremonijs vtantur.

Suppl. f. 99. conc. 174.

Comp. ver. Absolutio, quoad seculares. 1. §. 13.

Nau. in Man. c. 26. nu. 9.

ARTICVLVS VIII.

Qualiter se gerere debeant, circa Sacramenta, & alia, qui absoluti sunt in foro conscientiæ tantum?

Huic articulo respondetur per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

ABsolutus ab excommunicatione, in foro conscientiæ tantum, ita se debet habere, & gerere erga sacramenta, & alia, ac si omnino iniustè in foro exteriori esset excommunicatus. Hanc Conclusionem tenet expressè Soto in 4. dist. 22. q. 1. art. 3. & Nauar. in Man. cap. 27. nu. 3. & 38. & Couar. *in cap. alma mater, 1. p. §. 9. nu 7.* vbi, & Doctores isti latissimè tractant de differentia, quæ versatur inter excommunicationem iniustam, & omnino nullam. Quarũ prima, licet iniusta, valet tamen regulariter quantum ad forum exterius, & eius virtute tanta fit executio, ac si esset iusta, iuxtà *cap. cum inter, de re iudicata, & l. res iudicata. ff. de regul. iur.* ob quod D. Gregor. cap. 1. 11. q. 4. dicit esse timendam: *Sententia Pastoris* (inquit) *siue iusta, siue iniusta, timenda est.* At vero secunda, & nulla, nullatenus est timenda, maximè, si sit nulla ex defectu causæ, siue iurisdictionis. Qua ratione Caietan. in tractat. 10. q. 2. de effectu excommu. dixit supradictam excommunicationem iniustam, ob prædictas causas, nõ esse propriè excõmunicationem, sicuti neque homo mortuus est propriè homo, quod & probat atque prosequitur latissimè Nauar. loco supracitato, c. 27. nu. 3. Ad propositam ergo nostram Cõclusionẽ reuertendo, Dico, quod qui in foro cõscientiæ tantummodo est absolutus ab excommunicatione, perinde se debet habere, ac si omnino iniustè esset excõmunicatus in foro exteriori. Poterit enim celebrare, & quamuis publicè celebret etiã cum scandalo, etsi peccat propter scandalũ, in foro tamẽ interiori non remanebit irregularis: quamuis in foro exteriori, stãdo in rigore iuris, irregularis diiudicetur. Huius ratio est (inquit Nauar.) quia publicitas facti, & multorum scandalũ, non sunt iusta causa, rõne cuius, quis irregularis efficiatur, neque irregularitas contrahitur, nisi tãtummodo propter causas in iure expressas, quo fit, vt qui semel in interiori foro ab excommunicatione fuerit absolutus, & liberatus, celebrando nullatenus irregularis efficiatur in foro interiori, quinimo, nec in exteriori (secundum æquitatem) adeo vt si iudici constaret, ipsum fuisse in interiori foro absolutum, nullatenus eundem deberet, vt irregularem tractare, neque condemnare, propterea quod celebrauit, maximè

Absolutus ab excommunicatione in foro conscientiæ tantummodo se debet habere, & gerere, ac si omnino iniustè in foro exteriori esset excommunicatus.

Sot. in 4. d. 22. q. 1. art 3.
Nau. in Man. c. 27. n. 3. & 38.
Couar. in c. alma mater, 1. p. § 9. nu. 7.

De differentia, quæ versatur inter excommunicationem iniustam, & omnino nullam.

c. Cum inter, de re iud.
l. res iudicata ff. de reg. iur.
c. 1. 11. q. 4.
Caiet. in tract. 10. q. 2.
Nauar. vbi sup. nu. 3.

Nota hoc valde.

Nau. vbi sup. c. 27. n. 43. Simancas, de Cathol. insti. c. 47. nu. 79.

ximè si sine scandalo id fecit. Qua de re videatur Nauarr. loco supracitato, cap. 27. num. 43. & Simãcas de Catholic. institution. cap. 47. num. 79. vbi latissimè hac de re agunt, explicando, & dicendo, qualiter circa sacra, & diuina, & exteriorem hominum cõmunicationem, se gerere, & habere debeat, qui in foro conscientiæ, & interiori absolutus fuerit ab excommunicatione. Hactenus de isto Articulo.

ARTICVLVS IX.

Quid importetur, atque significetur, per absolutionem, quæ communiter dicitur, a culpa, & à pœna?

Clem. 1. de priu. & excess. priuil.

Nota, quod culpa est quid distinctum à pęna sibi correspondente: nec semper tota remittitur pœna remissa culpa.

HAec difficultas proponitur ad explicãda quædam verba, proposita in Clemen. 1. *de priuileg. & excessibus priuilegiatorũ*, quę incipit: *Religiosi*, vbi *excommunicantur & excommunicationis sententia innodatos esse ipso facto decuntur, qui quempiam à culpa, & a pœna præsumpserint absoluere, per Sedem Apostolicam dumtaxat absoluendi*. Pro cuius intelligentia oportet præmittere, & aduertere, quod culpa, quæ in peccato committitur, secundum omnes & rei veritatem, est quid distinctum à pœna eidem correspondente; immo verò culpa per pęnitentiam, seu contritionem remissa, adhuc pęna remanet, in hoc vel in futuro seculo soluenda: nam per absolutionem sacramentalem solummodo pęna æterna in temporalem commutatur, quæ temporalis pęna exsoluenda est, vel in præsenti vita per pęnalia opera, aut in futuro seculo, in Purgatorio, vel per indulgentias, &c. Ad quod propositum ex communi consensu Ecclesię dicitur, atque traditur esse Purgatorium, qui locus quidam est, vbi fideles ex hac vita in gratia decedentes, sine plena, atque perfecta peccatorum suorum satisfactione, peccatis purgantur (hoc est, pęnis pro peccatis debitis) atque ab alijs fidelibus iuuantur eorum suffragijs, siue indulgentijs, quę interdum defunctis conceduntur, seu pro eisdem lucrantur. Ex dictis plane constat, quantum distet culpa à pęna, quodq. pęna non tota semper, cum culpa remittitur, per contritionem, neque etiam per sacramentalem absolutionem, sed aliqua interdum pars remanet, hic vel in futuro seculo soluenda. Quibus sic pręmissis facilè est intelligere, quid importetur per absolutionem, quæ est à culpa, & absolutionẽ, quæ est à pęna, quod planius fiet per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

Tunc quis dicitur absolui a culpa, & à pœna, quando nõ solum sibi remittitur culpa, verum etiã, & pęnam, quæ remanebat in hoc, vel futuro seculo soluenda.

Tunc quis plenarie dicitur absolui à culpa, & à pęna, quando debite dispositus, Pontificia auctoritate, & applicando illi ex thesauro Ecclesiæ Christi Domini, atque Sanctorum merita, non solum absoluitur ab omni culpa, verum etiam; & ei remittitur, atq; cõdonatur oĩs pęna, ex peccato remanens, quæ in præsenti, vel futuro seculo erat soluenda. Supradictæ Conclusionis vera, atque perfecta intelligentia exposcebat, vt hic ex professo tractaretur de Ecclesiæ thesauro, & eiusdem debita dispensatione, quæ auctoritatiue fit per Romanum Pontificem, & per Episcopos, & alios, qui ex ipsius concessione concedunt, atque concedere possunt indulgentias. Sed hæc proprium habent locum, & maiorem requirunt indaginem, siue disputationem, de quibus dicere impræsentiarum non est in votis. Pro nunc autem dixisse sufficiat, quod quãdoq. in Bullis, Iubileis, atque priuilegijs traditur huiusmodi facultas, atque potestas, & ea qui debite vtitur, in nullam incidit pęnam, neque de eo intelligitur Clementina prædicta, per quam, tunc quis absolui dicitur à culpa, & pęna, quando nullo excepto casu, omnis sibi per pęnitẽtiam culpa remittitur, ac simul indulgetur, & condonatur omnis pęna. Quod quidem non semper fit, sed cum expressè à Superioribus auctoritatem habentibus, id conceditur (clam non errante) aliàs enim pęna ex culpa proueniens seu remanens, hic, vel in futuro seculo (nempe in purgatorio) venit luenda, & soluenda. Quando igitur Confessores Regolares, iuxtà auctoritatem, & potestatem sibi concessam, rectè suo funguntur munere, & officio, bene faciũt, atque vt dixi, in nullam incidunt pęnam, neque de illis loquitur Clement. At quia olim indiscreti quidam Sacerdotes, & Regulares Confessores, forsan quæstuarij, & lucri causa, præfatas absque auctoritate, & debita potestate concedebant indulgentias ideo per Clement. V. apposita fuit excommunicatio supradicta in prædicta Clementina, qua, vt videre licebit, excommunicantur, dolose, atque illicitè præsumentes absoluere prædicto modo, vt dicitur à culpa, & à pęna. Videatur Gloss. ibidem, & Pater Frater Emmanuel Rodrig. 1. tomo, quæstionum Regular. q. 61. artic 12.

Glos. in Clem. 1. de priuileg. & excess. priuil. Emman. 1. tom. q. Reg. q. 61. ar. 12.

ARTICVLVS X.

Vtrum Religiosi siue Regulares, simplices dumtaxat Sacerdotes, absoluentes ab excommunicatione minori, incidant in excommunicationem maiorem, positam in supradicta Clement. 1. de priuileg. contra absoluentes sine auctoritate ab excommunicatione?

Clem. Dudum. de sepult.

PRo huius Articuli intelligentia oportet præmittere, quod secundum *Clement. Dudum. de sepultur.* Regulares à suis Prælatis expositi, & ab Episcopis approbati ad audiendas secularium cõfessiones, possunt procul dubio absoluere ab excõmunicatione minori iuris, virtute delegationis, ibidem sibi factæ, qua sibi permittitur, vt sacramẽtum pęnitentiæ administrent. Nam in omni opinione, quicunque à peccatis mortalibus potest absoluere, potest & à minori excõmunicatione. Qua de re videatur Syluest. *verb. excommunicatio, 7. nu. 37. & verb. absolutio, 1. nu. 3.* & Nauar. in suo Man. cap. 27. num. 26. Sed difficultas est de Religioso, siue Regulari, simplici Sacerdote, à Prælato non exposito, neque ab Episcopo Ordinario approbato, vt audiat, seu audire possit secularium confessiones, an hic, cum iurisdictionem non habeat ad absoluendum seculares a peccatis, potestatem habeat ad absoluendum ab excommunicatione minori?

Quicumque à peccatis mortalibus potest absoluere, potest etiam, & à minori excommunicatione.

Sylu. verb. excõ. 7. n. 37. & verb. absolutio, 1. n. 3. Nau. in Manu. c. 27. nu. 26.

Duæ hac de re opiniones.

Prima opinio.

Qua de re sunt duæ opiniones; quidam tenent, quod quilibet simplex Sacerdos facultatem habet absoluendi à venialibus, illam etiam habet absoluendi ab excommunicatione minori qui ex consequenti tenentur dicere, quod simplices Sacerdotes Regulares, à prædicta excommunicatione minori absoluentes, in nullam incidont excommunicationem. Hanc sententiam tenet Nauar. in Manu. cap. 27. num. 25. vbi inquit, quod quilibet simplex Sacerdos, etiamsi non sit Parochus, sicut potest absoluere à peccatis venialibus non habentem mortalia, ita etiam potest absoluere à minori excommunicatione, quod & efficaciter contra Caiet. probat, *in cap. placuit, de pœnit. d. 6.*

Nau. in Manu. c. 27. nu. 25. Idẽ in c. placuit de pœnit. dist. 6.

Secunda opinio.

Alia est opinio Caietani supradicti, in summa, *verbo, excommunicatio*, asserentis, simplicem Sacerdotem, & eum, qui à venialibus potest absoluere, nisi auctoritatem, & potestatem habeat absoluendi etiam à mortalibus, non

Caie. in summa verb. excommunicatio.

posse absoluere ab excommunicatione minori. Ex qua opinione, atque sententia dicendum proinde videtur, quod Regularis Sacerdos, sine auctoritate, & potestate, absoluens à dicta excommunicatione minori, incidit in maiorem, latam in supradicta Clemennna, contra absoluentes, & presumẽtes absoluere, sine auctoritate ab excommunicatione. Ex his opinionibus hęc vltima, quamuis rigorosa, stando in puncto iuris Clemenrinæ supradictæ, verior atque tenenda videtur. Pro qua sequẽtem statuo Conclusionem.

Conclusio.

Regularis simplex Sacerdos, sine legitima auctoritate, & potestate absoluens etiam ab excommunicatione minori, incidit in maiorem positam in Clementina 1. de priuilegijs.

Regularis simplex Sacerdos, auctotitatem, & potestatem non habens, absoluendi à peccatis mortalibus, neque ad id per Prælatum expositus, & ab Episcopo Ordinario approbatus, ab excommunicatione minori absoluens, incidit in excommunicationem maiorem, positam in supradicta Clementina.

Gemi. in c. vnico de his, quæ vi metusve causa, lib. 6. in fine.

Hanc sententiam, & opinionem tenet Geminia. *in cap. vnico de his, quæ vi, metus ve causa. lib. 6. in fin.* quam, & probat hac ratione, nam in dicta Clementina, simpliciter, & absolute, prohibetur prædictis Religiolis, ne sine licentia, & auctoritate ab excommunicatione absoluant; nec distinguitur ibi aut sit sermo de maiori excommunicatione, vel de minori: sed excommunicatio simpliciter sumpta, stando in terminis iuris, æque dicitur de maiori, atque minori: ergo, vbi ius non distinguit, nec nos distinguere debemus, ex quo proinde sequitur, quod Religiosi supradicti incidunt in supradictam excommunicationem. Quæ sententia, & nostra Conclusio, confirmari potest, quia non desunt viri docti, qui dicant etiam eos, qui ex Regularibus (vt præmittitur) à peccatis possunt absoluere, vtpote ab Episcopis approbati, etiam in eamdem incidere, nisi ad hoc speciale habeant priuilegium, nam priuilegia communiter Regularibus concessa, nisi aliud exprimatur, tantum intelliguntur de audiendis secularium confessionibus, & absoluendo ipsos à peccatis, non vero ab excommunicationibus, &c. Et hæc de isto Articulo dicta sufficiant.

ARTICVLVS XI.

Vtrum Confessarij Regulares, vbi publicatur Bulla Cruciata, seu virtute suorum priuilegiorum, antequam reuocarentur, quoad absolutionem à casibus Papæ, & Episcopis reseruatis, seculares non habentes ipsam, à censuris, & casibus reseruatis possint absoluere?

Duæ hac de re opiniones.

HAec difficultas, in præsenti tẽpore non habet locum, in his Italię partibus, cum priuilegia quantum ad absoluendum à censuris, & casibus reseruatis, vt supra diximus, iam fuerint reuocata, neque eis vti possimus: sed quia poterunt iterum concedi, non ab re visum est, illam mouere; quæ quidem, vt videtur, magis consistit in facto, quam in iure, atque ex alia difficultate dependere, an scilicet per præfatam Bullam Cruciatam, circa non sumentes ipsam reuocata sint omnia priuilegia, Religionibus, & earum alumnis, pro absoluendis secularibus concessa? Hac de re, inter Doctores antiquos, atque iuniores, prædictæ Bullæ Cruciatæ expositores, magna lis est, & controuersia.

Prima opinio.

Quidam enim dicunt, priuilegia omnia pro absoluendis secularibus, non habẽtibus Bullam Cruciatæ, per eandem esse sublata, & reuocata; quod & probant, seu probare contendunt, ex illis verbis, quibus in eadem dicitur, *quod per eam non suspenduntur gratia cõcessa Superioribus Ordinum Mendicantium, quantum ad eorum Fratres solummodo.* Ex quibus verbis, à contrario sensu colligunt quod concessæ quoad absolutionem secularium (& idem dicunt quoad dispensationem, & commutationem votorum) per dictam Bullam suspenduntur, & quantum ad non habentes illam omnino sunt sublatæ, atque reuocatæ.

Secunda opinio.

Alij vero in contraria sunt opinione, & sententia, asserentes, quod supradicta priuilegia, olim cõcessa Confessoribus Regularibus Ordinum Mendicantium, & aliorum ad absoluendum seculares à censuris, & casibus reseruatis, casu quo non fuissent reuocata, seu in partibus, in quibus non sunt reuocata, non sunt per supradictam Bullam suspensa, & reuocata, neque etiam concessa ad dispensandum, seu commutandum ipsorum vota. Nam licet, vt videtur, concedantur personis, non tamen conceduntur ipsis, vt personis singularibus, & particularibus, sed vt personis communibus Ordinũ professoribus, quibus Ordinibus Sedes Apostolica voluit pręfata priuilegia, fauores, & gratias impertiri. Vnde, inquiunt, potius sunt, ac censeri debent, priuilegia realia, quam personalia, & dictis Ordinibus magis, quam singularibus personis concessa, nec proinde per supradictam Bullam reuocata. Ex his duabus opinionibus, quamuis vtraque suum fundamentum habeat, nec probabilitate careat, secunda tamen est fauorabilior, ac etiam videtur probabilior, de qua sequẽtem statuo Conclusionẽ.

Conclusio.

Si Regularium priuilegia, quãtum ad absolutionem à casibus reseruatis, non fuissent reuocata: Confessarij Regulares virtute suorum priuilegiorum bene possent seculares à casibus reseruatis absoluere, &c. prout eisdem fuerit concessum, quamuis, & ipsi non habeant Cruciatæ Bullam.

Quando priuilegia, quantum ad absolutionẽ à casibus reseruatis, reuocata non erant, Confessarij Regulares, virtute suorum priuilegiorum, bene poterant absoluere, seculares à censuris, & casibus reseruatis, atque in ipsorum votis dispensare, aut ea commutare, prout in priuilegijs sibi fuerat concessum, quamuis, & ipsi non haberent Bullam, quæ dicitur Cruciatæ. Hæc Conclusio fundatur in adductis pro supradicta sentẽtia, & opinione, & præterea; quia omnes facultates, & gratiæ, quæ in dicta Bulla Cruciatæ conceduntur, indulgentur, atque conceduntur, personis particularibus, vt latissime probat Naua. lib. de indulg. notab. 28. nu. 13. & 14.

Nau. de indulg. nota. 28. nu. 13. & 14.

Quod & exinde potest colligi: nam in suspensione indulgentiarum, quę habentur in eadem Bulla dicitur, quod pro accipientibus eam reualidantur, & certum est, quod personę singulares, & non Monasteria, aut Conuentus, sunt qui dictas Bullas accipiunt: ergo sicut in ea non conceduntur priuilegia, nisi personalia, & singularibus personis cõcessa: ita nec suspenduntur, nisi concessa eisdem singularibus personis, non vero concessa Monasterijs, siue Religionibus; nam hoc necessarium erat exprimere. Vt enim tradit Nauar. vbi supra, notabi. 36. in generali priuilegiorum reuocatione non includuntur priuilegia concessa Religionibus, nisi hoc expresse dicatur, neque in generali suspensione, suspenduntur priuilegia Ordinibus, & Religionibus cõcessa, nisi id etiam exprimatur expresse. Ex quo consequenter colligitur, quod poterant olim Confessarij supradicti, seculares à censuris, & casibus reseruatis virtute suorum priuilegiorum absoluere, & cum ipsis dispensare, atque eorum vota commutare, iuxtà tenorem eorumdem, etiamsi neque ipsi Confessores, nec pœnitentes haberent Bullam Cruciatam, siquidem huiusmodi priuilegia, etiam quoad hoc, fuerint realia, non vero personalia, Religionibus, & Ordinibus, siue Monasterijs concessa, licet secus appareat, nec per Bullam Cruciatæ (vt dictum est) vllo modo reuocata, aut suspensa: quamuis exinde cõmodum, atque vtilitas nõ parua, sed

Nau. vbi supra, notab. 36.

ua, sed magna personis particularibus resultet. Nõ supradictis omnibus obstat, quod dicitur in eadem Bulla, quod suspenduntur facultates, & gratiæ, cõcessæ Monasterijs, Confraternitatibus, atque Hospitalibus, &c. quæ videntur esse priuilegia realia, & non personalia, & nihilominus suspensa, atque pro non sufficientibus Bullam reuocata: nam dici potest, quod in dictis verbis solummodo fit mentio, suspenduntur, seu reuocantur indulgentiæ, quas lucrantur seculares, visitando dicta Monasteria, & Confratres supradicti, seu alij, inseruiendo Hospitalibus, seu aliquid aliud agendo secundum eorum Apostolicas Constitutiones, quarum respectu priuilegia supradicta sunt personalia, & sic rea lia; secus est autem de alijs concessis Ordinibus, seu Religionibus, ad absoluendum, dispensandum siue commutandum, &c. Hæc omnia hic afferre libuit, pro maiori Confessorum instructione, aut si quando forsan dicta priuilegia iterum concedantur.

ARTICVLVS XII.

Vtrum Confessarij Regulares audientes secularium confessiones, si habeant priuilegium, teneantur pœnitentes à casibus reseruatis, sibi confessis necessario absoluere?

Duæ hac de re sunt opiniones. Prima opinio.

HAc de re, vt video, duę circumferũtur opiniones. Quidam enim dicunt, non teneri, neque obligari Confessarios Regulares, pœnitentes sibi confessos absoluere à censuris, & casibus reseruatis; quamuis ad id Cruciatæ Bullam, priuilegium, siue auctoritatẽ habeant, immo verò possunt, & debẽt in grauiorib. criminibus ipsos ad proprios Ordinarios remittere. Hanc sententiam, & opinionẽ tenuit olim Pater Frater Angelus de Clauasio, cõmuniter nuncupatum, vt habetur in Supplemento, folio 97. & refert Collector priuileg. *verbo, absolutio quod seculares, 2. §. 13.* Et eamdem tenuit olim Pater Frater Emmanuel Rodriguez in explicatione Bullæ Cruciatę, §. 9. num. 144. neque ab ea recedit in suis quæstionibus Regularibus, tom. 1 quęst. 61. ar. 15. vbi hac de re agit. Et probari potest hæc sententia, per ea, quæ notantur, & traduntur à Doctoribus *in cap. nuper, de decimis,* vbi habetur, quod priuilegio potest quis renuntiare, respectu iuris tangentis seipsum. Vnde, & Panormit. *in c. p si de certa, eodem titulo,* inquit, liberum esse cuilibet renũciare priuilegio suo, respectu iuris tangentis ius ipsius renuntiantis, modo non tangat ius Superioris, aut tertij: cum igitur priuilegia supradicta tangant ius proprium Confessariorum Regularium, non vero pœnitentium, aut saltem ius ipsis iam quæsitum, sed quæ tendum, dispensandum, atque distribuendum per Confessarios supradictos, dicendum videtur, quod Confessarij prædicti non tenentur, nec obligantur ad absoluendum seculares sibi cõfessos, & pœnitentes à censuris, & casibus reseruatis, etiamsi habeant Bullam, seu auctoritatem ad illud, sed possunt ipsos ad suos proprios Ordinarios remittere, non solum pro dispensationibus, verum etiam, & pro absolutione à peccatis grauioribus quammaxime.

Summa Ang. suppl. fol. 97. Collect. priuil. verb. absolutio quoad secularès, 2. §. 13. Emman in explica. Bulla Cruciata. §. 9. num. 144. & c to. q. Reg. q. 61. ar. 15. c. Nuper, de decimis. Panor in c. si de certa, eod. tit.

Licitum est cuilibet renũciare priuilegio ius tangenti ius ipsius renũciare, modo non tangat ius com munitate.

Secunda opinio.

Alia est aliorum optnio, contrarium omnino tenentium, atque asserentium, Confessarios prædictos omnino teneri ad exercendum suum munus, & officium, ex quo habuerint priuilegium, & audierint iam ipsorum secularium confessiones, & non existente iusta, & rationabili causa, sine culpa non posse eosdẽ remittere ad suos Superiores. Quæ opinio, quia magis placet, & atridet, & rationi, atque ęquitati videtur conformior, pro ea sequentem statuo Conclusionem.

Conclusio.

Qui Regularis Confessor, audiens alicuius secularis confessionem, cum possit ipsum absoluere, seu cum ipso dispensare, aut ipsius vota commutare, quia nempe Bullam, seu legitimum priuilegium habet, potestatem, atque facultatem, auditis ipsius peccatis ad suum remitteret Superiorem sine iusta, atque legitima causa, iniuriam proculdubio illi irrogaret, & peccaret ad minus venialiter. Hãc sententiam, & opinionem, tenet Enriquez, lib. 7. de indulgent. cap. 28. num. 2. littera t. & Nauar. in Manuali, præludio 9. num. 12. allegans Caietan. 12. quæst. 69. artic. 5. & placet grauissimis Doctoribus. Et ratio ipsius in promptu est, nam licet, vt dicit contraria opinio, proprio priuilegio renuntiare quispiam possit, nũ tamen in casu, quo id vergit in præiudicium alterius, vt in proposito contingit: nam, postquam Confessor pœnitentis peccata in confessione audiuit, ac permisit, eumdem confusionem pati, iniuriam, atque præiudicium illi proculdubiu faceret, si ipsum cum possit, non absoluat, atque cum eo dispenset, & faciat libenter omnia, quæ potest: hoc enim esset cogere prædictum pęnitentem cum ipsius confusione, & verecundia bis propria peccata confiteri, quod grauamẽ est, atque iniuria non parua. Sed prętere a, in eo iniuria etiã irrogaretur eidem Pęnitentiæ sacramento, postquam ex tali absolutionis denegatione, quod iuxtà sententiam Christi Domini, iugum suaue est, & onus leue, graue, atque onerosum appareret, atque fieri videretur aliquibus ex prædicta occasione. Qua ratione resolutiue dicendum videtur, quod Regulares Confessores non debent cogere pęnitentes bis peccata sua confiteri, sed ipsos, cum possunt, absoluere, iuxtà sua priuilegia, si illa habuerint, aut si illi habeant Bullam Cruciatæ: nam ex quo ipsorum audiunt confessiones, & ipsi se exponunt ad easdem audiendas, atque ab Episcopis in idipsum approbantur, iam ipsi pęnitentes habent quasi ius quæsitum, vt ipsos absoluant, nec sine iusta, atque legitima causa eos remittant ad Superiores. Et hæc de isto Articulo dicta sufficiant, & de tota Quæstione.

Confessor Regularis absoluere tenetur eum quẽ de cõfessione audit, si potest, & ad id auctoritatem habet.

Enriq. lib. 7. de indul. c. 28. nu. 2. lit. t. Nauar. Manu. pralu. 9. nu. 12. Caiet. 12. q. 69. ar. 5.

QVÆSTIO XLVII.

De Confessarijs Regularium, quantum attinet ad facultatem, dispensandi cum secularibus, in impedimentis, & votis, aut vota ipsa commutandi, in Sex Articulos diuisa.

1 *Vtrum Cõfessores Regularium, per Prælatos suos expositi, atque ab Episcopis approbati, ad petitionem debiti, cum incestuosis secularibus possint dispensare?*
2 *Vtrum Confessarij Regulares possint similiter dispensare, vt petant debitum coniugati, astricti voto castitatis?*
3 *Vtrum Confessarij Regulares, virtute prædictorũ priuilegiorum, seu aliorum possint in votis secularium dispensare?*
4 *Vtrum supradicti Confessores Regulares possint commutare omnia secularium vota?*
5 *Vtrum prædicti Confessores Regulares possint dispensare, in iuramentis, seu iuramenta ipsa commutare?*
6 *Vtrum in votis pœnalibus possint supradicti Confessores dispensare, aut ea commutare?*

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum Confessores Regularium, per Prælatos suos expositi, & ,ne ab Episcopis approbati, ad petitionem debiti, cum incestuosis secularibus possint dispensare?

Quidnam sit incestus.

Sot. in 4. d. 37. q. vnica. ar. 2. c. 1. & 2. & c. transmisse, de eo qui cog. consan. vxoris.

PRo huius Articuli intelligentia, præmittere breuiter oportet, quid sit incestus? Et dico cum Magist. Sot. in 4. distio. 37. quæst. vnica, ar. 2. quod quamuis incestus generali significatione idem sit, atque idem polleat, quod polluuo, & incestare, idē quod polluere (dicitur enim à cestu, quod erat Veneris cingulum, quo Marti lumbos succinxit quasi eum constringens, vt fidem thori seruaret eidem) quo fit, vt eo rigore, quodcumque adulterium, quo thorus coniugalis polluitur, & maculatur, congruē tissime dici incestus possit, attamen ex Ecclesiastico vsu prædictum nomen tractum est ad significandum pollutionem consanguineæ, vel vxoris, & ipsius cōsanguineę intra quartum gradum, de quo plura reperiuntur capitula in iure, *cap. 1. & 2. & c. transmissa, de eo qui cognouit consanguineam vxoris, & cap. veniens, cap ex literis, 32. quæst. 7. cum alijs sequentibus*. De hoc incestu, & ipsius impedimento, magna est lis, & controuersia inter Doctores, an oriatur ex quolibet coitu cum cōsanguinea, an vero solummodo, ex coito viri, cum consanguinea propriæ vxoris, siue è contra; De qua quęstione videatur Sot. loco supracitato, in vltimo dubio, & Nauarr. in Manuali, cap. 22. num 75. Et verior, atque communior est opinio asserentium, huiusmodi incestum solummodo oriri quantū ad effectum non petendi debitum, ex coito viri cum cōsanguinea vxoris suæ, vel è contra. Sed quidquid de hoc sit (nam hoc maiorem, atque lōgiorem requirebat disputationem) omnes Doctores conueniunt in hoc, quod in tali incestu, atque in ipsius impedimento, post matrimonium contractum, Episcopus dispensat, atq; dispensare potest, vt tenent supradicti Sot. & Nau. id quod, & facere debet quammaxime, vbi periculum subest incontinentiæ, *per cap. antiqui, cap. in adolescentia, 33. quæst. 2. & cap. ex literis, el 1. de eo qui cognouit consang. vxor. suæ*, qua de re videatur Paludan. in 4. dist. 34. quæst. 1. & D. Antoninus, 3. par. tit. 1. cap. 15. §. 4. & alij, quos refert, & citat Nauar, vbi supra.

c. Veniens. c. In literis, 32. q. 7. cum multis alijs.

Sot. vbi supra dub. vlt. Nauar. in Man. c. 22. nu. 75.

In impedimēto incestus post matrimonium cōtractū, dispēsant, atque dispensare possunt Episcopi.

Sot. & Nauar. vbi supra. c. antiqua. c. in adolescētia, 33. q. 2. c. ex literis, de eo, qui cognouit consang. vxoris suæ. Palud. in 4. di. 3. 4. q. 1. D. Anton. 3. p. tit. 1. c. 15. § 4. Nau. in Man. c. 16. nu. 30. & c. 27 nu. 252.

Secundo præmitto, esto, hoc quam maxime notandum, ex eodem Nauar. in prædicto Manuali, c. 16. nu. 30. & cap. 27. num. 252. quod quamuis Regularibus auctoritas Episcoporum totendum concedatur, vt dispensare possint in casibus Episcopis reseruatis, non tamen intelligitur facultas concessa per illa generalia verba, ad dispensandum cū supradictis incestuosis, aut cum his, qui ante matrimonium contractum votum castitatis emiserūt, vt possint petere debitum; nam quamuis, vt præmittitur, hoc Episcopi facere possint, vt tenet communis opinio, non tamen propriè isti sunt, aut dici debent, Episcoporum casus, sed impedimenta, & aliud est iudicium de casibus, aliud vero de impedimentis Quod, vel ex hac ratione patet nam quādo priuilegia, & concessiones de prædictis mentionem faciunt, non vocantur casus, sed impedimenta, & extendere vnum ad alterum, vt tenent grauissimi Doctores, non videtur tutum, atque securum, quidquid alij dicant, qua de re videatur P. F. Emman. Rodrig. in explicatione suæ Bullę Cruciatæ, §. 9. num. 134.

Episcopus facultatem suam concedēs ad absoluendum a casibus sibi reseruatis, non proinde concedit, ad dispēsandum in impedimentis.

Emman. in explicatione Bullæ Cruciatæ, §. 9 nu. 134.

His igitur sic præmissis, quod modo impræsentiarum quæritur est, an Confessarij Regulares, per Prælatos expositi, atq. ab Episcopis approbati, quo possint secularium confessiones audire virtute suorum priuilegiorum dispensare possint cum his incestuosis, in impedimentis causa carnalis copulæ mariti cum consanguinea vxoris suæ, aut consanguineæ mariti cum vxore sua, intra quartum gradum? Cui difficultati breuiter, & resolutiue, respondeo per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

Si non fuerint reuocata, aliqua erant, olim priuilegia, cōcessa Regularibus ad dispensandum cum incestuosis, super impedimēto ad petitionem debiti.

Si non fuissent reuocata aliqua erant olim priuilegia, per quæ Confessarij supradicti, quoad tum ad petitionem debiti dispensare poterant cum incestuosis. Hæc Conclusio apponitur, vt dictorum priuilegiorum aliqualis habeatur notitia, neque aliter potest probari, quam referendo ipsa, atque in primis adducitur, hac de re, priuilegium quoddam Martini V. olim concessum Fratribus Benedictinis & postea explicatum, declaratum, ac de nouo cōfirmatum, à Iulio II. cuius fit mentio, in Monumentis Ordinis prædicti, *verbo dispensatio, pagina 45*. Sed nouissime nos Minores Fratres ad hoc habuimus speciale quoddam viuæ vocis oraculum, factum à Pio V. Patri Fratri Ioanni de Aguilera, in Romana Curia olim Commissario generali, vt firma fide traditur, anno Domini 1579. 27. die Septemb. quod habetur authenticum, in nostro Cōuento Aracæli, in Archiuio dicti Cōmissarij, quod est tenoris sequentis: *Sanctissimus Dominus Noster Pius V. concessit, quod Fratres Confessarij Ordinis Minorum, si sint viri docti, & iuxta formam Concilij Tridentini approbati, ex commissione P. commissalis, dispensare possint in foro conscientiæ tantum, ad petendum debitum cum his, qui consanguineum, vel consanguineam sui coniugis, post matrimonium carnaliter cognouerunt*. Supradictum etiā viuæ vocis oraculum, refertur à Collectore priuilegiorum in Compendio Societatis Iesu, *titulo, dispensatio § 8.* & à Veracruce, in suo speculo coniugatorum, artic. 21. de impedimento incestus, & de eo mentionem facit Palacios, in 4. distinct. 22. disput. 2. quod priuilegium nescio an sit reuocatum, neque crediderim propter animarum periculum, quod conueniens fuerit reuocari, quinimo, vt cōgruum habeatur remedium ad manum, pro Confessoribus secularium. Sed est aduertendum, hoc etiam esse intelligendum de impedimento incestus, prouenienti ex eo, quod quis, vel quæ, sui cōiugis consanguineum, aut consanguineam, carnaliter cognouerit post matrimonium contractum, nam si tale impedimentum [illegible] matrimonium præcessit, communis tenet opinio, quod super eo, etiam ab Episcopis non potest dispensari, quia est impedimentum non solum impediens matrimonium verum etiam dirimens post contractum: qua de re videndus est Sot. loco supracitato, cōcl. 1. Etiam oportet aduertere, quod in vtroque casu, in prædicta carnali copula, necessum est, vt semen intra vasa recipiatur, nam si effunditur extra, vel nefarie, (quod absit) handquaquam contrahitur affinitas, vt probat supradictus Sot. per *c. extraordinaria, 35. quæst. 2. & 3.* vbi habetur, quod extraordinaria pollutio, non in naturalibus admissa, etiam sæpius iterata, non videtur matrimonium impedire, quamuis criminosa nimium ipsa sit, atque damnabilis.

Cōp. Soc Iesu, tit. dispens. § 8. Veracruz, in speculo coniug. art. 21. de imp. incestus. Palacios, in 4. d. 22. disp. 2.

Sot. loco vbi supra, concl. 1.

c. extra ordinaria, 35. q. 2. et 3.

Nota qualiter non contrahatur affinitas per carnalem copulam.

Notandum est etiam, quod olim huiusmodi affinitas, per carnalem copulam, inter consanguineos, aut aliter, protendebatur vsque ad quartum gradum, sed nunc post Concil. Trident. *sess. 24. cap. 4. de affinitate ex fornicatione*, ex illicita copula, nullum impedimentum dirimens, aut impediēs resultat, nisi sit in primo, vel secundo gradu, nec extenditur ad tertium, & quartum: per quod correctum est ius antiquum, *cap. quidam. 32. quæst. 7. & cap. 1 & toto titulo, de eo, qui cognouit consanguin.*

Concil. Triden. sess. 24. c. 4. de affinit. ex fornicat. c. quidam, 32. q. 7. & c. 1. & toto tit. de eo, qui cogn. consang. vxoris.

guin.vxoris. Vnde etiam hac de re, sequens statuitur Conclusio.

Secunda Conclusio.

Nulla est necessaria dispensatio ad petitionem debiti, in illis qui post Concil. Trid. cognouerunt sibi consanguineos in 3. & 4. gradu, nec vt possit contrahi, si fuerit illicita copula.

Pro illis, qui illicitè cognouerunt carnaliter cõsanguineam vxoris suæ, seu è contra, in tertio, & in quarto gradu, nulla est hodie necessaria dispẽsatio, ad hoc, vt possint petere debitum, neque ad hoc, vt possint contrahere, & validum sit matrimonium. Hæc Conclusio colligitur expresse ex supradicto Concilio Tridentino. Et eam tenet Nau. li. 4. Consiliorum, de consanguinitate, & affinitate, consil. 5. num. 3. & 4. & Veracruz, in suo speculo coniugiorum, ar. 21. de impedimẽto affinit. & Ioan. Gutier. lib. 1. quæstionum Canonic. quæst. 15. num. 11. & Viuald. de matrimonio, num. 101. Quando, in 4. distinctione 41. nu. 6. propositione 6 & Pater Frater Emmanuel Rodriguez, in explicatione Bullæ, §. 9. num. 144. & in summa, prima parte, cap. 141. conclusione 12. & in quæst. Regular. 1. tom. quæst. 63. artic. 1. Et ratio horum omnium, & supradictæ Conclusionis est in promptu: quia ex præfato decreto Concilij Tridentini, affinitas ex illicita copula proueniens non extenditur, neque protrahitur vltra secundum gradum: vnde nec necessum est, vt in contracto in vlterioribus gradibus, Episcopi, neque Confessarij Regulares, virtute priuilegiorum, etiamsi ad hoc illa haberent, dispensent. Et hæc de isto Articulo dicta sufficiant.

Conc. Trid. vbi supra.
Nau. li. 4. consil. de consang. & affin. cons. 5. nu. 3. & 4.
Veracruz, in speculo cõiugiorum, ar. 21. de imped. affi. Ioa. Gutier. li. 1. qq. Can. q. 15. nu. 11.
Viuald. de matrim. nu. 101.
Quand in 4. d. 41. num. 6. proposit. 6.
Emm. in expl. Bulla, §. 9. n. 144. & in summa. 1. p. c. 141. concl. 12. & 1. tō qq. Reg. q. 63. art. 1.

ARTICVLVS II.

Vtrum Confessarij Regulares possint similiter dispensare, vt petant debitum coniugati, adstricti voto castitatis.

Qui post votũ simplex, castitatis emissum matrimonium contrahit, peccant mortaliter, nec potest ab vxore petere debitum.

PRo huius Articuli intelligentia, præmittẽdum est ex D. Thom. 2. 2. q. 88. art. 3. & ex Sot in 4. d. 37. q. vnica. ar. 1. in fine, & art. 2. in 1. dubio, & dist. 38. q. 2. ar. 1. conc. 3. quod ille, qui post votum castitatis emissum matrimoniũ contraxit, peccat mortaliter, & ab vxore sua, minime potest petere debitum; quamuis si sit vir, illud reddere possit, aut interdum teneatur, secundum Doctores communiter: de quo specialiter videndus est Nau. in suo Manual. c. 16. num. 30. & c. 22. num. 73. & Pater Frater Emman. Rodrig. in Summa, c. 241. conclus. 13. de matrimon. Ex quorum omnium resolutione, certũ est etiam, quod eiusmodi Episcopi dispensant, atq; dispensare possunt. Quo præmisso, atque supposito, quæritur in præsentiarum, An Confessarij prædicti, virtute suorum priuilegiorum, dispensare possint cum supradictis ad petendum debitum? Cui difficultati breuiter ac resolutiue respondeo per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

Si non sint reuocata priuilegia, Confessarij Regulares expositi, & approbati, dispensare possunt, cum supradictis, vt petant debitum.

Si non etiam, circa hoc à S.D.N. Clemen VIII. reuocata existant priuilegia, Confessarij Regulares per suos Prælatos expositi, atque ab Episcopis approbati, ad audiendas secularium confessiones, bene possunt dispensare cum ipsis ad petẽdum debitum, si post emissum votum castitatis, matrimoniũ de facto contraxerunt. Hæc Conclusio fundatur in alia simili concessione facta nobis Fratribus Minoribus à prædicto Sanctissimo Pio V. de qua certam fidẽ fecit supradictus P. F. Ioan. de Aguilera quodam viuæ vocis oraculo, anno 1569. 28. die Octobris, quod etiam refertur à Collectore Compendij Societ. Iesu, *tit. dispensatio*, §. 10. & à Veracruce, in suo Speculo coniugatorum, art. 5. de simplici voto, & à Palacios, in 4. disput. 2. de quo etiam videndus est, Pater Frater Emmanuel Rodrig. vbi supra. & in qq. Regul 1. tom. q. 63. art. 2. & Sorbo in addit. ad Comp. *verb. absolutio quoad seculares, 2.* cõcl. 9. Circa quam concessionem, est notandum, quod licet Episcopi dispensare possint cum coniugatis, qui post matrimonium contractum de cõsensu vtriusque continentiam promiserunt, vt scilicet possint petere debitum, non tamen idipsum possunt facere prædicti Confessarij Regulares: nam facultas impetrata à supradicto Patre Fratre Ioan. de Aguilera, tantum fuit pro illis, qui ante matrimoniũ contractum votum simplex castitatis emiserunt, non autem pro illis, qui post contractum matrimoniũ, fecerunt prædictum continentiæ votum: quo fit, vt in hoc casu prædicta concessio nihil illis prosit, vt ex eadem patet. Et vt iam dixi, non crediderim eiusmodi Indulta. & priuilegia, pro animarũ salute Confessarijs Regularibus concessa per Clement. VIII. in generali illa priuilegiorum reuocatione comprehensa, cum ibidem de absolutione tãtummodo fiat mentio à casibus Episcopis reseruatis, non verò de dispensatione, quantum ad effectum petendi debitum, neque apparet fuisse cõueniens, eiusmodi priuilegia reuocari propter imminentissimum animarum periculum, nam sic astricti, & ligati difficillime eadem in domo, aut forsan lecto existentes, se vllo modo poterunt inuicẽ continere, magis quam sitiens existens ad fontem aquæ occasione oblata: adire autẽ ad Episcopos, seu eorũ. Vicarios, longum, ac difficile, quinuero difficultatibus mille plenum, neque tutum in hisce videtur oportere pœnitentes cõstringere, cum teste Salomone, qui multum emungit elicit sanguinem.

Collector Compend. Soc. Iesu tit. dispensatio, §. 10.
Veracruz, in speculo coniugat. art. 5. de simp. voto.

Palacios, in 4. disput. 2.
Emman. 1. to. qq. Reg. q. 63. art. 2.
Sorbo, in addit. ad Comp. verb. absolutio quoad seculares, 2. conclus. 9.

Nota hoc valde.

Prouerb. 30.

Præterea est notandum, quod si alter eorum, qui ante matrimonium contractum, votum castitatis emiserunt, moriatur, qui superstes fuerit, etiamsi cum illis semel fuerit dispensatum, vt possint petere debitum, non obstante prædicto castitatis voto, remanet cum sua obligatione prædicta, ita & non potest postmodum contrahere sine nouo peccato mortali, & si de facto contrahat, post matrimoniũ etiam contractum, non potest petere debitum absque noua dispẽsatione Episcopi, seu alicuius ex supradictis Confessoribus Regularibus, vt præmittitur, ab Ordinario approbatis, & ad hoc per Prouinciales specialiter deputatis.

Vltimo, circa supradictam Conclusionem aduerto, quod ad hoc, vt id fiat, necessum est, vt adsit causa, quod generale est in omni dispẽsationis materia: nam vt omnes dicunt vnanimiter Doctores, dispensatio facta sine causa nihil valet; attamen in hoc proposito, & præsenti casu, sufficiens, atque legitima causa est ad dispensandum, quod coniuges sint iuuenes, nec possint se continere, qua de re videantur supradicti Doctores, vbi supra. Et hęc pro isto Articulo sufficiant.

ARTICVLVS III.

Vtrum Confessarij Regulares, virtute prædictorum priuilegiorum, seu aliorum, possint in Votis secularium dispensare?

PRo huius Articuli, & sequentium intelligentia supposito, ac præmisso, quid sit votum, & omnibus his, quę ad ipsius voti materiam spectant de quibus latissime agunt Doctores Scholastici, cum D. Thom. 2. 2. quæst. 88. per duodecim Articulos, alij etiam cum Magistro Sentent. in 4. dist. 38. sed maxime Soto, q. 2. ar. 1. cum sequentibus, & latius, & expressius lib. 7. de iust. & iure quæst. 1. & 2. per totas, & Syluest. *verbo, votum*, latissime, & Nauar. in suo Manual. c. 12. per plures numeros. Dico cum omni-

D. Thom. 2. 2. q. 88. per 12. art. DD. cũ Mag. in 4. d. 38.
Sot. in 4. d. eadẽ q. 2. ar. 1.
Idem de iust. & iur. lib. 7 q. 1. & 2. per totas.
Sylu. ver. votũ.

Nau. in Man. c.12.
Medin. in Sũma, c.14. § 7.

omnibus supradictis, & maxime cum Medina in sua Summa, siue instructione Confessorum, ca.14. §.7. quod quinque modis tollitur, seu tolli potest, cuiuslibet obligatio voti primò: per interpretationem secundò per cessationem, tertiò per irritationem, quartò per dispensationem, & tandem quintò, & vltimò per commutationem: atque vt dicit, prædictus Nauar. loco supracitato, num. 63. valde inter se differunt, dispensare, commutare, seu irritare aliquod votum, & multum interest, inter dispensationem, commutationem, atque irritationē. Irritatio enim, nullam aliam causam expostulat, quam voluntatem illius, qui ad irritandum potestate, & facultate pollet, *per cap. puella, 20. q. 2. cap. manifestum, 33. q. 5.* & omnes cōmuniter Doctores. Dispensatio autem causam iustam, atque rationabilem requirit, qua existente, qui dispēsandi authoritatem habet, potest omnino votum, & ipsius obligationem relaxare, absque eo, quod loco voti aliquid iniungat vouenti, & tam ille, qui votū emisit, quam qui dispensat, manent in cōscientia securi. Commutatio autem, quæ vt nomen ipsum sonat, est veluti eiusdem voti redemptio, exigit, vt id, in quod votum est commutandum, siue redimendum, æque bonum sit, aut melius, quam illud, quod quis vouit. Tunc autem requiritur, quod sit æque bonum, quando ex aliqua iusta, & rationabili causa commutatur; tunc vero melius exigitur, quando non ex aliqua rationabili causa, sed solummodo ex mera voluntate est facienda commutatio. Hęc omnia sunt valde notanda, ac memoriæ commendanda, quæ quam optime, atque latissime tractat Caietanus, 2.2. q 88. per totam, sed maxime, art. 10. Ex quibus constat, quod de dispensatione, commutatione, atque irritatione votorum seorsum est agendum, cum sint horum diuersæ rationes. Circa irritationem pro nunc nihil est dicendum, cū hęc non conueniat, aut conuenire possit Confessarijs Regularibus prædictis, de quibus impræsentiarū est sermo; sed tantummodo patribus carnalibus, aut verò spiritualibus, quales sunt Pręlati, de quorum potestate, modò ad irritandum suorum subditorum vota, plura dicemus in sequenti Tomo, qui totus erit de Prælatis. Nunc igitur solummodo agēdum est de alijs duobus modis dispensandi in votis, seu vota ipsa commutandi, quod cōuenire potest subditis, de quorum altero est quæstio in præsenti Articulo; de alio verò in sequenti est disserendū. Quibus sic præmissis, difficultati propositæ per sequentem respondetur Conclusionem.

Quinque modis tollitur obligatio voti.

Nau. vbi sup. nu.63.

Quid intersit inter dispensationem, cōmutationem & irritationem votorum.

c. Puella, 20. q. 2.
c. Manifestum 33. q. 5.

Caie. 2.2. q. 88. per totam, sed maxime, ar. 10.

Conclusio.

Aliqua sunt priuilegia Regularibus concessa, vt possint cum secularibus in ipsorum votis dispensare.

Aliqua sunt priuilegia Regularibus concessa, vt possint cum secularibus in ipsorum votis dispensare. Hæc Conclusio non aliter est probanda, quam adducendo, & referendo prędicta priuilegia, atque in primis Eug. IV. *Concessit Monachis Congregationis sancti Benedicti, ad audiendas Cōfessiones deputatis ab ipsorum Prælatis, vt possint vota omnia permutare atque in omnibus, & singulis casibus etiam Ordinarijs, aut per Synodales, vel Prouinciales Constitutiones reseruatis, cum sibi confessis dispensare, præter eas censuras, & pœnas, vota, & casus, de quibus esset meritò Sedes Apostolica consulenda.* Hæc concessio ponitur à Collectore priuilegiorum, *verb. dispensatio, §. 29.* Et quamuis Patri Fratri Emman. Rodrig. 1. tom. qq. Regul. q. 63. art. 3. videatur, quod hic non datur facultas ad dispensandum, meo quidem iudicio, contrarium omnino colligitur ex illis verbis, *cum sibi confessis dispensare*, quæ non tantum ad casus sunt referēda, verum etiam, & ad vota, & ad omnia alia, in eadem concessione contenta.

Collector priu. in Comp. verb. dispensat. §. 29.
Emman. 1. to. qq. Reg. q. 63. art. 3.

Sed præterea, idem Eugen. IV. *Cōcessit Confessoribus deputatis, & deputandis à Priore seu Præsidēte Monasterij sancti Benedicti Vallisoletani, ad ipsius Prioris, vel Præsidentes nutum reuocandis, quorumcumque vtriusque sexus fidelium, ad dictū Monasterium, seu ipsius Ecclesiam quacumque ex causa, pro tempore confluentium, commorantium, siue existentium cuiuscumque gradus existant, confessiones diligenter audire ac cum eis, & eorum quolibet dispensare super votis, etiam Episcopis reseruatis, & ea commutare in alia pietatis opera, toties quoties deuotioni prædictorum videbitur expedire, non obstantibus quibuscumque in contrarium, &c.* Hoc habetur in Comped. priuil. Mendicantium, 2. impress. *verb. absolutio quoad seculares, 1. §. 16.* Sed aduertit ibi Collector, quod dicta concessio restrictionem habet, vt patet ex littera, nec virtute ipsius fieri potest commutatio, aut dispensatio votorum, extrà prædictum Monasterium sancti Benedicti Vallisoletani, aut forsan per communicationem in Monasterijs illius Ordinis, seu aliorū: vnde necessum est, vt quæramus priuilegia alia, in quibus de rebus supradictis expressius agatur.

Compen. priu. Mend. 2. imp. verb. absolutio quoad seculares, 1. §. 16.

Innocentius VIII. *Concessit, quod Cōfessores Ordinis Minorum Regularis obseruantiæ, præsentati secundum formam, quam ipse tradidit, & probati possint dispēsare in omnibus votis, in quibus possunt Episcopi; exceptis votis peregrinationis vltra duas diætas.* Hoc habetur in Monumentis Ordinis, 1. impress. fol. 65. & 2. fol. 69. concess. 155. & in Supplem. fol. 98. concess. 533. & refertur in Comp. *ver. dispensatio §. 16* Circa quam concessionem aduertēdum est, quod licet restringatur ad formam præsentationis, quam prædictus Innocentius tradidit; vt tamen dicit Nauarr. in Manual. cap. 12. num. 80. extenditur, atque extēdi debet ad quoslibet Confessarios Regulares Mendicātes, legitimè præsentatos. & ad alios priuilegium cōmunicationis habentes. Sed quia prædicta concessio restringitur, & non cōcedit, vt Confessores possint in omnibus votis, Ordinario reseruatis, dispensare, oportet, vt recurramus, etiam ad aliam ampliorem.

Monu. Ord. 1. imp. f. 65. & 2. fol. 69. conc. 155. & i Suppl. f. 98. conc. 533. & refertur in Compend. verb. dispensatio, §. 16.
Nau. in Man. c. 12. nu. 80.

In Compendio Societatis Iesu, *tit. de pœnitentia. §. 10.* refertur, *quod per facultatem concessam à Martin V. Fratribus Benedictinis, possunt Confessores Mendicantes ab Ordinario approbati, dispensare in omnibus votis Episcopo reseruatis*, quod affirmat contineri in Compend. Benedictinorum, Monasterij Vallisoletani, pag. 45. & sequentibus.

Compend. Soc. Iesu, tit. de pœnit. §. 10.

Compendium etiam priuilegiorum D. Hieronymi, *tit. dispensatio, §. 3.* dicit, *quod Confessores Mēdicantes, & alij priuilegijs eorum gaudentes, dispensare possunt, quoties opportunum fuerit cum omnibus super votis Episcopis reseruatis*, & refertur ita fuisse concessum per Eugen. IV. Congregationi sancti Benedicti Hispaniæ, vt constat ex illius Compēdio priuileg. nu. 23. Quæ quidem priuilegia, vt credo, non sunt reuocata, neq; ablata à Cōfessoribus Regularibus, alioquin si pro quolibet occurrenti casu, recurrendum erit ad Episcopum, seu eiusdem Vicarium, præterquam quod in magnum vergeret animarum periculum, (verebūtur enim, quinuero & recusabunt pœnitētes id facere,) quęrere etiam oportebit eos, qui possint confessiones audire, aut illis de remedio prouidere. Hæc de isto Articulo dicta sufficiant. Sed aduertēdum est, vt supra dixi, quod prædictæ omnes dispensationes exposcūt, atque requirunt causam iustam, atque legitimam, qua non existente dispensatio ipsa nulla est, & nullius prorsus valoris, atque momenti.

Compen. priuil. Ordin. S. Hieron. tit. dispensat. §. 3.

ARTI-

ARTICVLVS IV.

Vtrum supradicti Confessores Regulares, possint commutare omnia sæcularium vota?

Huic articulo respondetur per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

Aliqua sunt priuilegia Confessarijs Regularibus concessa, ad commutandum sæcularium vota.

Compen. priuil. Mendic. comp. verb. dispensat. §. 29.

Comp. priu leg. Ord. S. Hier. tit. dispensat. in sacrament. pœn. §. 3.

Aliqua etiam sunt priuilegia, Confessarijs Regularibus concessa, ad commutandum sæcularium vota. Probatur hæc Conclusio, nam vt habetur in Compendio priuileg. Mendicantium, 2. impress. verbo, *dispensatio. §. 29. Eugen. IV. concessit, Monachis Congregationis sancti Benedicti, ad audiendas confessiones deputatis ab ipsorum Prælatis, vt possint vota omnia commutare, præter ea, quæ sua Sanctitati sunt reseruata.* Idem refertur in Compendio Ordinis Diui Hieronymi, *titulo, dispensatio, in sacramento Pœnitentiæ, §. 3.* per communicationem, fuisse concessum Confessoribus Cõgregationis sanctæ Iustinæ, per eumdem Eugenium IV. anno Domini 1436. Pontificatus sui anno 6. Kalend. Iulij. Et dictum Iulium II. idipsum concessisse Cõgregationi Mõtis Oliueti anno Domini 1500. Põtificatus sui anno 4.

Comp. Soc. Iesu, tit. com mut. voto. §. 1.

Sed in Compendio Societatis Iesu *titulo, commutatio votorum, §. 1.* refertur à Paulo III. *Fuisse concessum Confessoribus ipsius Societatis, legitimè approbatis, vt possint commutare omnia vota, exceptis vltramarinis, & Petri, & Pauli de Vrbe, sancti Iacobi in Compostella, castitatis, atque Religionis.* Quod indultum dicitur esse authenticum in Collegio eiusdem Societatis, Ciuitatis Valentinæ & refertur in eodem Compendio, quod eandem supradictam facultatem, cum eadem exceptione, extendit Gregor. XIII. ad vota iurata, dummodo cõmutatio non fiat in præiudicium tertij. Neque erit in præiudicium tertij, si quis voueat aut iuret Deo dare calicem cuidam Monasterio, & deinde illud daret, aut applicaret alij operi pio, si nomine Monasterij tale votum non est acceptatū; imò vero potest hoc fieri ex commutatione Episcopi, vt cum communi tenet Nauarr. in Manual. cap. 12. nu. 78. & Enriquez, lib. 7. indulgent. cap. 28. in comment. litera G. & idem eadē ratione dico de supradictis Confessarijs Regularibus: qua de re videatur Pater Frater Emmanuel Rodriguez, 1. tom. quæstionum Regularium, quæst. 93. art. 4. Sed maior difficultas est, an virtute eorumdem priuilegiorum, idipsum possint facere prædicti Confessores Regulares, de votis specialiter Episcopis reseruatis? De quo sit secunda Conclusio.

Nau. in Man. c. 12. num. 77.

Enriq. lib. 7 de indulg. c. 28. in comm. litera G.

Eman. tom. 1. to. q. R. g. q. 93. ar. 4.

Conclusio.

Confessores Regulares dispensare possunt in omnibus votis Episcopis iure communi, & ordinario reseruatis; non tamen in reseruatis ipsis iure speciali, & in quibus industria personæ specialiter videtur electa.

Panorm. in c. verū, de foro compet. nu. 9.

Felin. in c. a nobis, de rescrip. n. 17.

Sot. de iust. & iur. lib. 1. q. vlt. art. vlt.

Nau. in Man. c. 12. nu. 76.

Quamuis Confessarij Regulares possint cõmutare, & dispensare in omnibus votis Episcopis iure communi, & ordinario reseruatis; non tamen in reseruatis ipsis iure speciali, & in quibus industria personæ specialiter videtur electa. Hæc Conclusio est Panorm. *in cap. verum, de foro competent. num. 9.* & Felin. *in cap. a nobis, de rescript. num. 17.* & fera omnium Doctorum communis. Pro qua, adnotare oportet de mente. Sot. lib. 1. de iustitia, & iure, quæstione vltima, artic. vlt. & Nauar. in Manual. cap. 12, num. 76. quod aliqua vota sunt summo Põtifici, & Sedi Apostolicæ reseruata, in quibus Episcopi aliquando, vrgente necessitate, possunt dispēsare, (verbi gratia) in voto cõtinentiæ, cum vergit periculum in impedimento occulto matrimonij contracti, quando nō potest haberi recursus ad Papam, & scādalum maximum oriretur, si hoc ab aliquibus sciretur, &c. in his & omnibus alijs similibus casibus, interueniente impotentia morali, ratione cuius faciliter ad Papam non potest haberi, recursus, Episcopi dispensant, dispensareq. possunt, ex speciali iure antiquo præsumpto, & nūc expressè in Concilio Tridentino, *sess. 14. c. 6.* huiusmodi casus eisdem conceduntur: non autem id possunt prædicti Confessores Regulares: quia in his specialiter videtur electa industria personæ; possunt tamen in omnibus alijs, prædictis Episcopis iure cõmuni, & ordinario reseruatis, quod quidē factum fuisse, ratione fuit quammaxime congruum, ex benignitate Ecclesiæ, & ne Christi, & Ecclesiæ iugū, durum meritò aliquibus videretur: oportuit ergo, vt Episcopi haberent eiusmodi casus, & causas, nō sic autem communiter prædicti Cõfessores Regulares, de quorum scientia, prudentia, atque solertia non tanta habetur confidentia. Hactenus de isto Articulo.

Aliqua sunt vota summo Pont. reseruata, in quibus Episcopi possunt dispēsare de iure speciali.

Concil. Triden. sess. 14. c. 6.

ARTICVLVS V.

Vtrum prædicti Confessores Regulares possint dispensare in Iuramentis, seu iuramenta ipsa commutare?

Difficultas præsentis Articuli in duplici sēsu potest inuestigari, primo de iuramentis factis absolute, & simpliciter; secundo de iuramentis votiuis, quando scilicet quis iurat, simul promittendo aliquid. De hoc secundo iuramētorum genere loquendo, lis, & controuersia quammaxima est inter Doctores. Quidam enim vidētur dicere, quod qui habet auctoritatem ad dispensandum in iuramentis simpliciter, non illam habet ad dispēsandum in iuramentis votiuis. Hæc opinio communiter tribuitur Doctori Nauar. in Manua. cap. 27. nu. 275. vbi dicit, quod habens facultatem ad dispensandū in iuramentis, non tamen propterea illam habet, ad dispensandum in votis iuramento firmatis, aut iuramētis votiuis, quod est idem; & ratio (inquit) est, quia iuramentum votiuum, seu votum iuramē to firmatum, continet, seu continere videtur duo vincula, promissionis scilicet, & iuramēti, quę sunt fortiora vno, iuxta *cap. 1. de treuga, & pace*, pro quo allegat D. Thom. 2. 2. quæst. 80. artic. 8. vbi ait, votum iuratum esse firmius voto non iurato. Et præterea, quia iuramentum ligat, eo quod est sacre rei attestatio ratione reuerentię, quā quis debet adimplere, quod per nomen Dei promisit: votum verò ratione fidelitatis, quā quis similiter debet adimplere, quod ipsi Deo promittit: ex quo videtur, quod votum, & iuramentum diuerso modo obligant, & quod in voto vnica tantum est obligatio; at verò in iuramento votiuo, seu voto iurato, duplex obligatio reperitur. Sed alia est aliorum sententia, asserentium, idem esse prorsus iudicium de iuramento simpliciter, atque de iuramento votiuo. Hæc sententia communiter tribuitur Magistro Sot. li. 8. de iustitia, & iure, quæst. 2. ar. 3. Et Auctori, Directorij curatorum, c. 15. & quibusdam alijs. Sed quidquid sit de auctoribus, (neque enim in vllius iurati verba Magistri; sed rationi, ac iuri obtemperare semper studui,) quia hęc opinio magis placet, & pluribus fundamentis innititur, pro ea sequentem statuo Conclusionem.

Nota circa iuramenta, quæ cõiter simul, quamuis obligēt, & maxime cum eisdē votum adiungitur.

Nau. in Man. c. 27. nu. 275.

c. 1. de treuga, & pace.

D. Tho. 2. 2. q. 83. ar. 8.

Sot. lib. 8. de iustitia, & iure, q. 2. ar. 3.

Direct. Cura, c. 15.

Conclusio.

Confessores Regulares dispēsare possunt in iuramentis simpliciter, & in iuramentis votiuis, & vtraque iuramenta cõmutare ex iusta, & legitima causa.

Confessores Regulares dispensare possunt in iuramentis simpliciter, & in iuramentis votiuis, & vtraque iuramenta ex iusta, & legitima causa commutare. Hæc Conclusio tenenda videtur de iure, aut

aut saltem ea est certa ex priuilegio speciali. Quod sit certa ex priuilegio speciali, expresse constar ex concessione quadam facta à Paulo III. Confessarijs Societatis Iesu, cuius fit mentio in ipsorum Compendio, tit. Commutatio, §. 4. vbi dicitur: *Quod ollis indulxit, atque concessit, vt possint omnia vota, etiam iurata commutare, quando non sunt in præiudicium tertij.* Ex quibus verbis liquido constat nostra Conclusio: nam cum Confessores Mendicantes, & alij priuilegium communicationis habentes commuoicent in hoc supradicto priuilegio Societatis, si ipsis conceditur commutatio votorum iuratorũ, in quibus, vt videtur, sunt duæ obligationes, ac duo vincula, à fortiori concedi videtur cõmutatio iuramentorum simpliciter, aut iuramentorum votiuorum, seorsum, in quibus vnica tãtum inest obligatio, & vnum dumtaxat vinculum. Sed nunc restat probandum, hoc etiam esse certum de iure, & secluso quocunque priuilegio, quod qui dispensare potest in iuramento simpliciter, aut illud commutare, potest etiam, & in iuramento votiuo. Pro quo dico, quod meo quidem iudicio, diuersa ratio, & diuersum est iudicium de voto iuramento firmato, & de iuramento votiuo: nam in primo casu, vt recte dicit D. Thom. vbi supra, continentur duo vincula: vnde concessa facultate ad commutandum, siue dispensandum in votis, non perinde videtur concessa, ad commutandũ, & dispensandum in votis iuramẽto firmatis; ac in iuramẽtis votiuis non continentur duo vincula, promissionis scilicet voti, & iuramenti (licet vocetenus idipsum appareat) sed vnum tantummodo vinculum, scilicet iuramẽti promissorij, quod potius simpliciter, & absolute dici deberet iuramentum, quã habere aliquam rationem voti: nam qui Hispane loqoendo (verbi gratia) dicit, *voto à Dios de hazer esto, ò esto, &c.* non tam proprie promittit, seu vouet, quam iurat, quo fit, vt super dispensatione seu commutatione talis voti facultatem, & auctoritatem habeat, atque habere videatur de iure, qui illam habet simpliciter, & absolute super iuramento; quod non pari ratione, dicẽdum est de voto iuramẽto firmato. Ex hac præmissa doctrina superq. saus constat nostræ Conclusionis veritas, & crediderim quod circa hoc inter supradictos Doctores nulla sit differentia, sed sola dumtaxat verborum æquiuocatio, ex qua quidam colligunt, idem esse iudicium de iuramento votiuo, & de voto iuramẽto firmato, &c.

Compe. Soc. Iesu, tit. commutatio, §. 4.

Nota, quod diuersa est ratio de voto iuramento firmato, & de iuramento votiuo.

D. Tho. vbi supra.

ARTICVLVS VI.

Verum in Votis pœnalibus, possint supradicti Confessores dispensare, aut ea commutare?

PRo hujus Articuli intelligentia est notandum ex Medina in sua instruction. Confess. cap. 14. §. 6. quod duplex est votum, quoddam absolutum, quoddam vero conditionale, Conditionale etiam est doplex, aliud voluntarium simpliciter, aliud voluntarium pœnale, horum omnium oportet statuamus exempla. Votum absolutum est, quando quis absolute, & absque aliqua præuia conditione promittit, se facturum Religiosum, aut ieiunare, &c. quæ quidem vota, hac forma facta, statim obligãt. Conditionale tamen, sed voluntarium est, quando quis aliquid promittit, existente aliqua cõditione, vt (verbi gratia) quod erit Religiosus, si Deus ipsum à tali, vel tali periculo, seu infirmitate liberauerit, quo casu, adimpleta conditione, iam votum remanet absolutum, & obligat ad sui adimpletionem. Sed aliud est votum conditionale pœnale, nõ simpliciter voluntarium, sed voluntarium pœnale, vt quando quis (verbi gratia) dicit; Ego voueo, & promitto Deo talem vel talem rem facere, aut non facere, vt ieiunare, seu non aleis ludere, quod si secus fecero, promitto tale, vel tale, vt (verbi gratia) Hierosolymam adire, aut habitum alicuius Religionis assumere. In quo casu communis est resolutio, quod qui huiusmodi votum emisit ad primum statim remanet obligatus, ad secundum verò non statim, sed tunc quãdo nõ adimpleuerit illud, quod primitus repromisit. Quæ vota communiter dicũtur pœnalia, & de quibus magna est lis, & controuersia inter Doctores circa ipsorum absolutionẽ, seu potius dispensationem, aut commutationem. Qua de re, duæ sunt opiniones.

Duplex est votum, quoddam absolutũ, quoddam vero conditionale, item conditionale, aliud est voluntarium simpliciter, aliud voluntarium pœnale, & quænam sint illa.

Medin. in summa, siue instr. confess. c. 14. §. 6.

Duæ hac de re opiniones.
Prima opinio.

Prima opinio tenet, quod in huiusmodi votis pœnalibus, quando pœna, quæ apponitur, est summo Pontifici reseruata (vtpote votum de assumendo statu Religionis, seu de seruanda perpetuò castitate, vel adeundo Romam, Hierosolymam, siue Cõpostellam) tamequam votum principale dispensetur, aut cõmittetur, quis ipsum transgrediatur, tunc ex voto conditionali iam fit votum simplex, & absolutum, & remanet obligatus, qui illud emisit, ad votum pœnale appositum, in quo solum summus Pontifex potest dispensare, aut illud commutaret, neque, inquiunt, dispensari, aut commutari possunt alia vota per quodcumque Iubileum, aut priuilegiũ, non concedens expresse dispẽsationem, siue commutationẽ votorum Sedi Apostolicæ reseruatorum. Hanc sententiam, & opinionem tenẽt in primis Soto, li. 6. de iustitia, & iure, quæst. 1. artic. 1. & Nauarr. in Manual. cap. 2. num 43. Couar. *in ca. quamuis pactum* §. 2. *nu.* 12. Et Pater Alcocar, nostri almi Conuentus sancti Francisci Salmanticensis alumnus, atque meritissimus Pater, in sua Summa, c. 16. & Pater Frater Emmanuel Rodriguez, in sua explicatione Bullæ Cruciatæ, §. 9. dubitatione 2.

Sot. li. 6. de iust. & iure, q. 1. art. 1.
Nau. in Manu. 12. nu. 43.
c. Quamuis pactũ, §. 2. nu. 12.
Alcocar. in sũma, c. 16.
Emm. in expl. Bullæ Crucia. §. 9. dub. 2.

Sed contrariam sententiam tenent alij grauissimi Doctores, qui dicunt, quod etiã, adimpleta cõditione, huiusmodi vota, pro eo quod nõ sunt simpliciter voluntaria, sed inuoluntaria, & pœnalia, haudquaquã sunt summo Põtifici, aut Sedi Apostolicę reseruata, sed Ordinarijs, qui super ipsis possunt dispensare, & idipsum possunt Cõfessarij Regulares, in idipsum habẽtes auctoritatem. Et quia hæc opinio magis placet, & magis pia est, ac rationi conformior, pro ea sequentem statuo Conclusionem.

Secunda opinio.

Conclusio.

Confessores Regulares, virtute suorum priuilegiorum, bene possunt in supradictis votis pœnalibus dispensare, seu potius ipsa commutare. Hanc sententiam tenet supradictus Medina loco supracitato, & Corduba in sua Summa de casibus, q. 52. & Aragon secunda, secundæ, q. 88. ar. 12. & Pater Frater Emman. Rodrig. in sua Summa Confessorum, 2. p. cap. 97. agẽdo de voto Hierosolymitano, vbi priorem prædictam mouauit sententiam, & idem tenet 1. tom. qq. Regul. q. 63. art. 7. Cuius quidem Conclusionis præcipuum, seu potius vnicum, ac totale fundamentum est: quia tunc supradicta vota Religionis, castitatis, &c. sunt summo Pontifici reseruata, quando sunt simpliciter volũtaria, atque voluntarie ex deuotione emittuntur, & fiũt, non vero quando sunt prædicto modo inuoluntaria, & pœnalia atque ponuntur in pœnam, & fiunt magis ex indeuotione, quam propter Deũ ipsum. Non enim præsumendum est, aut præsumi potest, quod eam habuerint quando emiserunt, aut promittere voluerunt talia vota cum ipsa (vt colligere licet) habuerint summopere odiosa, atq; exosa & proinde tamquã pro grauissima pœna à se fue-

Confessores Regulares virtute suorũ priuilegiorum bene possunt in supradictis votis pœnalibus dispensare, seu potius ipsa commutare.

Med. vbi sup.
Cord. in sũma de casib. q. 52.
Aragon. 2. 2. q. 88. ar. 12.
Emm. in summa. 2. p. c. 97. & 1. tom. qq. Reg. q. 63. a. 7.

runt

rint sibi apposita: neque etiam credendū est, quod summi Pontifices, vota eiusmodi sibi voluerint reseruare. Qua de re videatur Enriq. lib. 7 de indulg. cap. 30. num. 6. vbi & ex iunioribus referi innumeros Auctores, & Doctores Vniuersitatis Salmanticensis, idem tenentes, ac sentientes, quibus, & adhærere visum est, propter rationem prædictam. Et hæc de isto Articulo, & de tota hac Quæstione dicta sufficiant.

Enriq. lib. 7. de indulgent. c. 30. nu. 6.

QVAESTIO XLVIII.

De Religiosis, siue Regularibus, quantum attinet ad administrationem sacramenti Matrimonij, in duos Articulos diuisa.

1 *Vtrum Sacerdos Regularis esse possit minister sacramenti Matrimonij?*
2 *Vtrum Sacerdotes Regulares, Matrimonia, sine proprij Parochialis Presbyteri licentia ministrantes, aut solemnizantes, ipso facto sint excommunicati?*

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum Sacerdos Regularis esse possit minister Sacramenti Matrimonij?

CIrca ministrum sacramenti Matrimonij quisnam ille sit, an Sacerdos ibidem assistens, an vero ipsi Matrimonium contrahentes, & ad inuicem verba proferentes? Et an necessarium sit, quod tunc à Sacerdote aliqua proferantur verba, quæ sint tamquam eiusdem sacramenti forma? magna est lis, & controuersia inter Scholasticos Doctores de qua videatur D. Th. in additionibus ad 3. partem, quæst. 42. ar. 1. & in 4. sent. dist. 26. quæst. 6. ar. 3. & latissimè P. Ledesma in addition. ad suprad. 3. partem art. 1. difficult. 4. De quibus difficultatibus nihil libet impræsentiarum dicere, cum nō sit hic proprius locus, neque id patiatur breuitas, cui tantopere studemus: sat sit præmisisse, tamquam certissimum ex communi vsu, & traditione Ecclesiæ, quòd in Matrimonijs (siue hoc ad eorum essentiam, siue vero solummodo ad solemnitatem spectet) semper fuit Sacerdotis alicuius necessaria præsentia, idque maximè nunc post Conc. Trident. quod *sess. 24. de reformat. cap. 1.* hac de re agendo, expresse habet *in prædicto Sacramento Matrimonij interuenire debere, inter alia Parochum, seu aliū Sacerdotem, de eiusdem Parochi seu Ordinarij licētia, & duos, vel tres testes annullando, & irritando Matrimonium in contrarium contractum.*

D. Th. in addit. ad 3. p. q. 42. ar. 1. & in 4. d. 26. q. 1. ar. 1. Soto in 4. eadem dist. q. 6. art. 3. Ledes. in add. ad 3. p. artic. 1. diffi. ul. 4.

Conc. Trident. sess. 24. de reform. c. 1.

Hoc igitur præmisso, atq; præsupposito, quæritur impræsentiarum, Vtrum Sacerdos Regularis Minister esse possit prædicti sacramenti Matrimonij? Quod quidem in duplici sensu potest intelligi, & inuestigari. Primò: de licentia proprij Parochi, secundò verò sine illa: quibus difficultatibus breuiter, atque resolute fiet satis per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

Stando in puncto iuris, nullatenus videtur esse prohibitum Regularibus, de licentia Parochi, nuptijs adesse, seu sacramentum Matrimonij ministrare. Hæc Conclusio colligitur expresse, ex Clem. 1. *de priuileg. & excessibus priuilegiatorum*, quę incipit: *Religiosi*, vbi strictè præcipitur Religiosis, *ne audeant sacramentum extremæ Vnctionis, vel Eucharistiæ ministrare, Matrimoniave solemnizare, non habita super hoc parochialis presbyteri licentia speciali:* à contrario sensu satis colligitur, quod habita licentia speciali, idipsum facere erit sibi licitū, stando in iure communi: nam quamuis ibidem dicatur, *Matrimoniave solemnizare*, quæ verba propriè intelliguntur, atque intelligi debent de benedictione nuptiali, vt ibidem tradit Glossa, vbi pro solemnizare transfert, idest, solemniter benedicere illa benedictione, de qua habetur, 30. quæst. 5. cap. 1. & 4. cum sequentibus, & in cap. vlt. distinct. 23. *cap. consultatione, de sponsalib.* cap. 1. & 3. de secun. nupt. quamuis, inquam, hoc ita sit, in eodem puncto iuris stando eadem videtur esse ratio de Matrimonio in præsentia Parochi, siue Sacerdotis, & coram legitimis testibus contractum, aut saltem in præsenti nihil mihi sese offert, ob quod dicere videatur contrarium, stando, vt dixi, in puncto iuris; secus erit loquendo de decentia, & congruentia, de quo secunda statuitur Conclusio.

Stando in puncto iuris, nullatenus videtur esse prohibitum Regularibus, de licentia Parochi sacramentum Matrimonij ministrare.

Clem. 1. de priuil. & excess. priuil.

c. 1. 30. q. 5. cum seqq.
c. Vlt. d. 23.
c. Consulta. de sponsa.
c. 1. & 3. de secun. nup.

Secunda Conclusio.

Loquendo de decentia, & congruentia, haudquaquam expedire videtur, vt Sacerdotes Regulares, in hisce rebus se intromittant, & prædictis Matrimonijs intersint, seu aliquos Matrimonio coniungant, etiam de proprij Parochi speciali licentia. Hæc Conclusio non aliter potest probari, nisi ex inconuenientibus, quæ forsan, atque vt plurimum, ex his rebus prouenire solent, & maxime si id fiat absque legitima, & rationabili causa, nullaq. existente necessitate, quæ cum facile possem referre, consulto prætermitto, pro eo, quod esse cūctis videantur hæc omnia clara, & peruia.

Loquendo de decentia, & congruētia, indecens videtur vt Regulares aliquos matrimonio coniungāt, etiam de licentia proprij Parochi.

ARTICVLVS II.

Vtrum Sacerdotes Regulares, Matrimonia sine proprij Parochialis Presbyteri licentia ministrantes, aut solemnizantes, ipso facto sint excommunicati?

Huic articulo respondetur per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

SAcerdotes Regulares, Matrimonia ministrantes, siue solemnizantes, non habita super his parochialis Presbyteri licētia speciali, ipso facto sunt excommunicati, excommunicatione Sedi Apostolicæ reseruata. Hæc Conclusio habetur expressa in supradicta Clementina, *Religiosi, de priuilegijs*. Et quamuis ibi Gloss. vt dixi in præcedenti Articulo, verba illa, *Matrimonia solemnizare*, transferat, atque interpretetur, *pro solemniter benedicere*, certò mihi tenendum esse videtur, quod eadem prorsus, nec minor sit vtrobique ratio de ministrātibus dictas solemnes benedictiones, & de assistētibus, atque interessentibus, tamquam ministris Matrimonijs eiusmodi, seu quod dicitur, spōsalibus de præsenti contractis, absque Presbyteri parochialis speciali licentia. Saltem nulla mihi sese offert differētiæ ratio: neque à Doctoribus, quos viderim, adducitur. Etiam aduerto, quod prædicta licentia, quādo dicitur, quod debet esse specialis, intelligēdum est ad supradictum ministerium, ita vt non sufficiat generalis, Sacerdoti Regulari concessa, ad administrandum aliquo in loco sacramenta. Sed an sufficiat ad excusationē Religiosi Sacerdotis, quod Parochianus dicat, se habere licentiam à proprio Sacerdote. Et, an Religiosus teneatur illi credere? multas tradit, & differit in supradicto loco. *Glos. ibi non habita*, à quā difficultate pro nunc consultò abstineo, Religiosos omnes admonendo propter supradictę excommunicationis periculum, ac pro-

Sacerdotes Regulares Matrimonia ministrantes, siue licētia proprij Parochi, ipso sunt facto excommunicati.

Clem. 1. de priuil. & excess. priuil.

pter

pter decentiam, vt hac in re videant, quid faciant, & ne sint nimis creduli, nisi id sibi cõstet legitime, per testes legitimos, aut per legitima instrumenta. Nam si in quibuscũque criminalibus causis, probationes, requiritur, vt sint luce meridiana clariores, iuxtà *l. fin. C. de probation.* quanto magis idipsum debet requiri, maiorq. adhiberi cautela, ad euitandum excommunicationis periculum, quod est adeo graue, & in quo præsupponitur peccatum mortale, præter alia innumera inconuenientia? Hactenus de isto Articulo, & de tota hac quæstione.

l. fin. C. de probat. cit.

QVÆSTIO XLIX.

De Sacerdotibus Regularibus, quantum attinet ad facultatem administrandi sacramentum Extremæ Vnctionis, in duos Articulos diuisa.

1 *Vtrum Sacerdotes Regulares secularibus sine licentia proprij Parochi, sacramentum Extremæ vnctionis possint administrare?*

2 *Quibusnam sit danda, atque conferenda Extrema vnctio?*

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum Sacerdotes Regulares secularibus sine licentia proprij Parochi, sacramentum Extremæ Vnctionis possint administrare?

DE sacramento Extremæ Vnctionis, & de eius Ministro, materia, & forma, & alijs ad ipsum pertinẽtibus, & an sit iterabile: agũt latissime Doctores Scholastici, D. Thom. in addition. ad 3. partem, quæst. 29. cum sequentibus, & alij cum Magistro in 4. sententiarum, dist. 23. vbi & specialiter videndus est Mag. Soto, qui duabus quæstionibus per plures Articulos, hac de re latissime, atque, disertissime agit. Sed vt veniamus ad id, quod ad nostrum attinet propositum, præsupposito quod proprius huius sacramẽti minister, regulariter loquẽdo, est proprius Parochus, vt habetur in Clem. *Dudum, de sepultur* & tradit supradictus Soto, dist. supradicta, quæst. 2. artic. 1. dico, quod simplex Sacerdos, qui sine licentia Episcopi, aut proprij Parochi, hoc sacramentum cõferret, esset excommunicatus, per d. Clem. 1. *de priuileg.* quãtus sacramentum ipsum teneret, quia non requiritur proprius Sacerdos, tamquã de essentia, & de necessitate huius sacramenti simpliciter, sed sufficit, quod sit Sacerdos, vt tenent Doctores supradicti, & Victoria in summa, nu. 120. Sed quæritur nunc, quid circa hoc, sit dicendum de Sacerdotibus Regularibus? Et an ipsi possint hoc sacramẽtum laicis, sine proprij Parochi licentia ministrare? Cui difficultati, breuiter respondeo per sequentem Conclusionem.

D. Tho. in addit. ad 3. p. q. 29. cum seqq.
Sot. in 4. d. 23.

Sacramẽti extremæ Vnctionis proprius minister est proprius Parochus.

Clem. Dudum, de sepult.
Sot. vbi supra, q. 2. ar. 1.
Clem. 1. de priuileg.
Victoria in sũma. nu. 120.

Conclusio.

Sacerdotes Regulares, qui laicis sacramentum Extremæ Vnctionis, sine proprij parochialis Presbyteri speciali licentia ministrauerint, ipso facto sunt excommunicati, cuius excõmunicationis absolutio Sedi Apostolicæ est specialiter reseruata. Hæc Conclusio habetur expressa, in supradicta Clement. 1. *de priuileg.* quæ & cõstituta est specialiter pro Religiosis supradictis. A qua generali regula excipiuntur, vt dicit Syluest. *verbo, Vnctio, q. 4.* & Soto in 4. distinct. 23. quæst. 2. art. 1 *verbo verũ vero,* illi Religiosi, qui in casu necessitatis, absente Parocho, sine ipsius licentia speciali, de licentia interpretatiua, & præsumpta, prædictum sacramentum ministrauerint, qui quidem, vt ibidem dicitur, non remanent excommunicati, neque illi Religiosi, qui à Sede Apostolica concessum priuilegium habent, vt familiaribus suis, domesticis, aut pauperibus in hospitalibus suis degẽtibus, sacramenta Ecclesiastica possunt ministrare, prout in eadem supradicta Clementina habetur. Sed veniendo ad priuilegia, in Compendio priuilegiorũ Mendicantium, *verbo, communicatio, §. 6.* dicitur, quod Sixtus IV. *concessit Fratribus Minoribus, vt possint administrare sacramẽta Eucharistiæ, & Extrema Vnctionis illis, quorum confessiones audierint, quando Rectores seu Curati eorum malitiose, aut sine rationabili causa denegauerint, seu distulerint illa ipsis administrare, & voluit quod super hoc stetur assertioni eorumdem Confessorũ, vel pœnitentium,* & habetur ad longum in Monumentis Ordin. 1. impt. fol. 60. & 2. f. 144. concess. 348. Sed aduertit ibidem Collector in §. 10. quod supradicta concessio postea modificata fuit, per Leonem X in Conc. Lateran. vbi statuit, *quod Eucharistia, Extrema Vnctionis, aliaq. Ecclesiastica sacramenta nequeant Fratres dare illis, quorum etiam infirmorum confessiones audierint, dicentibus proprium Sacerdotem illa sibi dare denegasse, nisi denegatio sine legitima causa facta, vicinorum testimonio probata, aut requisitio coram Notario publico facta declaretur.* Habetur in Supplemento fol. 25. concess. 73. Sed aduertit supradictus Collector, quod non obstante prædicto statuto, possint Fratres in foro conscientiæ, vti omnibus concessionibus superius positis, quia idem Leo postea viuæ vocis oraculo, reualidauit, ac denuo concessit omnia, quæ per huiusmodi Concilium Lateranense fuerãt de nostris priuilegijs reuocata, seu restricta, prout habetur amplius in eodem Compendio. *verbo, Concilium §. 7.* Sed pro Tertiarijs dicitur ibidem, *verbo, Tertiarij Fratres, §. 19.* quod supradictus Leo X. in dicto Concilio Lateranensi statuit, *quod Fratres & Sorores Tertij Ordinis, in proprijs domibus habitantes, valeant sepulturam eligere, vbi voluerint, & quod in die Paschatis eatenus. Eucharistiã, necnon Extremam Vnctionem, cæteraq. Ecclesiastica sacramenta. (Pœnitentiæ sacramẽto dumtaxat excepto) a proprio Sacerdote parochiali recipere debeant.* Circa quod statutum aduertit Collector, qđ supradicta verba, intelligenda sunt generaliter, de quibuslibet Tertiarijs in particulari viuẽtibus, exceptis mulieribus, quæ promiserunt continentiam virginalem, aut vidualem, quæ omnibus priuilegijs possunt gaudere, quibus gaudent Fratres dicti Tertij Ordinis, prout habetur in Supplemento fo. 26. concessione 87. quia, inquit, vbi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus, præsertim, quia pro viuentibus in cõmuni, facta est loco supracitato ab eodem Leone X. altera concessio.

Aliqua sunt priuilegia Regularib. concessa administrãdi aliquibus sacramentum extremæ vnctionis.

Compen. priuil. Mend. ver. communicat. §. 6.

Nota hoc valde.

Mon. Ordin. 1 imp. f. 60. & 2 f. 144. cõc. 348
Priu. Collect. 1 Compend. ver communicatio §. 10.

Suppl. fol. 25. conc. 73.

Compen. priuil. verb. Conc. §. 7.
Compen. priuil. verb. Tertiarij Fratres, §. 19.

Nõ possunt Fratres dare sacramentum extremæ Vnctionis Tertiarijs, in proprijs domibus habitantibus, exceptis mulierib. quæ promiserunt continentiam virginalẽ, aut vidualem.

Suppl. fol. 26. conc. 87.

Sed pro familiaribus Fratrum, & Tertiarijs nobis seruientibus, concessit Clemens IV. nobis Fratribus Minoribus, *vt illis, qui in nostris commorantur obsequijs, cuncta libere ministrare possimus Ecclesiastica sacramenta, & ipsos, cum decesserint, in nostris cæmeterijs sepelire:* prout habetur in Monument. Ordin. 1. impressionis, fol. 56. & 2. fol. 140. concess. 315. & Iulius II. concessit, *quod famuli domorum Minimorum Ordinis, necnon cæteri eiusdẽ Ordinis habitum portantes, & in articulo mortis in dictis domibus sepulturam eligentes, omnibus, & singulis priuilegijs Ordinis Minimorum huiusmodi, quomodolibet concessis, gaudere libere, & licite valeant.* Habetur in Supplem. fol. 8. concess. 22.

Familiaribus Fratrum, & Tertiarijs nobis seruientibus, possunt à Fratribus ministrari omnia sacramenta.

Monu. Ord. 1. impr. f. 56. & 2. f. 140. con. 315.

Et Eugenius IV. *concessit Fratribus Minoribus Obseruantibus Prouinciæ seu Regni Castellæ, quatenus singuli Prælati dicti Ordinis quocumque no-*

Amplissima concessio Eug. IV. pro Tertiarijs concessis oblatis, atque donatis nostri sacri Ordinis Minorum.

mine

mine censeantur. & Confessores per huiusmodi Prolatos deputati, singulorum Conuentuum, locorum, & Eremitoriorum, possint omnes, & singulos Fratres professos cōuersos, atque nouitios, habentes animum profitendi, necnon perpetuo donatos seu oblatos præsentes & futuros, & quoscumque pro tempore familiares, seruitores, officiales, & continue cōmensales domorum, conuentuum, locorum, siue Eremitoriorum supradictorum, ab omnibus, & singulis peccatis, criminibus, excessibus, & delictis (præterquā Sedi Apostolicæ reseruatis) casibus, & ab omnibus & singulis huiusmodi censuris supradictis, quas ex ignorantia, vel inaduertentia incurrerint, absoluere, eisq. Eucharistiæ sacramentum, & Extremæ Vnctionis, & alia Ecclesiastica sacramenta ministrare, toties quoties necessarium fuerit, vel opportunum, ipsiq. Prælati omnia, & singula supradicta, alijs ipsius Ordinis presbyteris committere, ac in præmissis omnibus & singulis, cum facultate præmissa. Confessores sibi eligere, & electos mutare, auctoritate prædicta valeant, constitutionibus Apostolicis, atque ipsius Ordinis statutis, & ordinationibus, cæterisq. in contrarium facientibus non obstantibus quibuscumque, & quod hæc gratia sit perpetua. Habetur in Monumentis Ordinis primæ impressionis, fol. 61. & secundæ fol. 64. concess. 85. Et aduertit Collector priuilegiorum Mendicantium, *verbo, absolutio, ordinaria quoad Fratres.* §. 10. quod postea præfata concessio per Pium II. extensa fuit ad totam nostram familiam Cismontanam, & §. 11. dicit, quod Nicolaus V. idem concessit Monialibus S. Claræ, ac ipsarū seruitricibus, si id humiliter petierint, prout habetur in eiusdem Monum. 1. impress. fol. 49 & 2. fol. 43. concess. 48.

Mon. Ordin. 1. impr. f. 61. & 2. fo. 64. conc. 85.
Coll. pr. priuil. verbo, absolutio ordinaria. quoad Fratres, §. 10. & 11.
Mon. Ordin. 1. impr. fo. 49. & 2. fo. 43. conc. 48.

Et tandem vltimò circa hanc materiam sacramenti Extremæ Vnctionis, refertur in supradicto Compendio, *verb. Extrema Vnctio*, quod Nicolaus Francus Apostolicę Sedis Nuntius, & Orator, cum potestate Legati de Latere, a præfata Sede deputatus in Regnis Castellę, & Legionis, & Aragoniæ, *concessit Monachis S. Benedicti Obseruantiæ Hispaniæ, quod, si qui infra septa Monasteriorum infirmati fuerint, Extremam Vnctionem dare Apostolica auctoritate tuto, & licite possint, proprio Abbate, Presbyteri, vel alicuius cuiuscumque Episcopi, vel Superioris licentia, vel assensu, minime requisitis.* Quibus omnibus priuilegijs supradictis, potiuntur vtique, ac potiri poterunt, non solum Fratres, quibus directe, & immediatè factæ sunt prædictæ concessiones, verum etiam omnes alij, priuilegium habentes communicationis.

Concessio amplissima Monachis S. Benedicti.

Compen. verba. Extrema Vnctio.

ARTICVLVS II.

Quibusnam sit danda atque conferenda Extrema Vnctio?

Huic articulo respondetur per sequentes conclusiones.

Prima Conclusio.

EXtremæ Vnctionis sacramentum infirmis, &. non sanis est conferendum; quinimo si sanis conferatur, non erit sacramentum. Hæc Conclusio est expressa Magistri Soti in 4. dist. 23. quæst. 2. ar. 2. vbi & dicit, hoc esse præcise necessarium, & non solum de necessitate præcepti, verum etiā de necessitate sacramēti, quod & probat auctoritate D. Thomæ, cuius & ad id affert quādam rationē congruentem. Sed quidquid sit de congruentia, supradicta Conclusio probatur, seu potius expresse colligitur, ex auctoritate D. Iacobi in sua Epistola canonica, cap. 5. vbi agens de prædicto Extremæ Vnctionis sacramento, inquit: *Infirmatur quis in vobis, inducat Presbyteros Ecclesiæ, & orent super eū, vngentes eum Oleo sancto in nomine Domini, & oratio fidei saluabit infirmum, & alleuiabit eum Dominus, & si in peccatis sit, dimittentur ei.* Vbi per verbum illud, *infirmatur* satis colligitur obligatio, de non vngendo nisi infirmum. Ad quod etiam ratio est aptissima, quam affert Soto loco supracitato, dicēs quod ex effectu huius sacramenti, debet iudicium sumi de eius materia, & subiecto. Et quod subiectū ipsius de eius essentia sit tantum homo infirmus, exinde colligitur: quia effectus eius non solum est gratiam conferre, quod commune est omnibus sacramentis, verum etiam ab infirmitate corporea liberare; vnde, inquit, sicut nullum esset sacramentum pœnitentiæ, si absolueretur puer, qui nullum haberet peccatum actuale, eo quod huiusmodi sacramentum institutum est in remissionem actualium peccatorum, sic & nullum erit Extremę Vnctionis sacramentum, si vngatur ille, qui nō est infirmus quia deesset materia effectus ipsius. Adducit aliud exemplum de Ordinibus sacris, vt si mulier Sacerdotio initiaretur, nullum (inquit) esset sacramentum, quia ipsa non est subiectum eiusdē Sacramenti capax. Idem ergo dicendum est in proposito.

Extremæ Vnctionis sacramentum infirmis, & non sanis est conferendum; si sanis conferatur, non erit sacramentum.

Sot. in 4. d. 23. q. 2. art. 2.

Iacobi cano. c. 5.

Nota hoc valde pro Extremæ Vnctionis sacramento.

Secunda Conclusio.

Prædictum Extremę Vnctionis sacramentum, non quibuscumque infirmis est exhibendum, sed tantummodo graui morbo laborantibus, & ijs, qui morti iam appropinquant. Hæc Conclusio est etiam supradicti Soti, loco supracitato, conclus. 2. quam & probat potissimum, ex communi vsu, atque auctoritate Ecclesiæ, quia in Concil. Florentino id expresse habetur, *quod Extrema Vnctio non dari debet, nisi infirmis, de quibus mors timetur.* Ad hoc etiam probandum adducit idem Soto, in huius rei confirmationem, congruentes quasdam rationes quas breuitatis causa referre omitto. Vnam tamen dicere non prætereo, quæ inter illas mihi videtur præcipua, ea est, quod cum effectus præcipuus huius sacramēti, sit peccatorum remissio perfecta, vsque ad ipsorum reliquias, applicare illud non cōgruit, nisi circa postremum vitæ articulum, vbi infirmi ipsi peccatorum reliquijs pressius vexantur, atque amplius ipsorū metu, & timore concutiuntur. Cum etiam hoc sacramentum nōnisi post viaticum debeat exhiberi, viaticum autē (vt nomen ipsum sonat) nonnisi iam morti proximis, ac viam vniuersæ carnis ingredientibus debeat ministrari, liquidum profecto fit, quod prædictū sacramentum non quibuscumque infirmis, sed extremæ laborantibus, & his, qui morti iam appropinquant, sit exhibendum. Quibus omnibus accedit, & alia non mediocris congruentia, desumpta ex præfati sacramenti secundario effectu, qui cum sit sanitas corporalis, per supranaturalem huius sacramenti virtutem, non videtur consentaneum, rationiue congruum, vt pro quacumque leui infirmitate præstetur, cui per naturalia remedia & medicamina facilè succurri possit; immo vero ille status expectandus est, ad vtēdum, hoc supranaturali remedio, quo expertis, ac tentatis naturalibus remedijs omnibus, cum illa non videantur sufficere, ad hoc, vt effectus consequatur optatæ salutis corporeæ, si postmodum subsequatur honor, atque existimatio maior huic sacramēto deferatur, tamquā eiusdem salutis inductiuo, vnicæ totali, atque efficacissimæ causæ. Quæ quidem ratio est notanda, & memoriæ commendanda.

Extremæ Vnctionis sacramentum non quibuscumque infirmis, sed ijs dumtaxat, qui iam morti propinquāt, est exhibendum.

Soto vbi supra, concl. 2.

Nota hoc valde.

Tertia

Tertia Conclusio.

Ad exhibendũ Extremæ Vnctionis sacram. nõ necessario expectandum est, vt infirmi omnino desperata sit salus.

Soto vbi sup.

Quamuis supradicta sint vera, nihilominus ad exhibendum præfatum sacramentum, non est expectandus articulus, quo infirmus omni prorsus sensu careat, aut quo omnino ipsius desperata sit salus. Hæc Conclusio est etiam supradicti Soti, loco supracitato, quam, & probat ex eo, quod effectus spiritualis prædicti sacramenti hoc expostulat, vt infirmus sensum habeat, & vt sacramenti deuotione afficiatur, & animi hilaritate corroborata, spe gloriæ recreetur. Id etiam expostulat præterea effectus corporalis salutis, vt non sit iam omnino infirmi desperata salus; nam, cum sacramentum prædictum, ad hoc non operetur per modum miraculi, sed quasi virtute quadam ordinaria (licet supernaturali) quę ex diuina ordinatione naturales causas adiuuat, expectari non debet ille articulus, quo eædē causæ naturales roborari non possint, immo conuenit, vt aliqua spes salutis remaneat, pro qua Ecclesia Deum instanter pręcæter, quò infirmanti opem ferat, & sanitate sibi restituta, sospes valeat diuinæ maiestati amplius inseruire.

Quarta Conclusio.

Extrema Vnctio nõ est conferenda ijs, qui bellum adoriuntur, aut procellosũ mare ingrediuntur, nec ijs, qui vltimo supplicio plectũtur.

Soto vbi sup. in fi. secunda conclusionis.

Extrema Vnctio non est cõferenda his, qui bellum adoriuntur, aut procellosum mare ingrediuntur, quamuis satis præsens illis immineat mortis periculum, neque vero his, qui ex lege ad vltimum capitis supplicium ducuntur. Hæc etiam Conclusio est supradicti Sot. in fin. secundæ conclusionis, loco supracitato, vbi, & dicit, quod in supradictis casibus, si eisdem applicaretur, nullum esset sacramētum: quia nullum prædictorum est huius sacramenti capax, neque ipsius secundarij effectus accomodatum subiectum, qui est sanare corpus, quamuis capaces sint effectus primarij, qui est gratia: sed neque hæc gratia virtute ipsius cõfertur, nisi infirmantibus, atque in periculo mortis existentibus. Sed circa eos, qui vltimo sunt supplicio afficiendi, aut furca suspendendi, aduertit Viualdus in suo Candelabro aureo, tit. de Extrema Vnctione, num. 41. quod si alias ratione infirmitatis morti sunt proximi, potest illis prædictum sacramētum ministrari, etiamsi furca sint suspendendi, aut decapitandi, seu igni tradendi, quod de facto se vidisse ita fieri testificantur, de mandato cuiusdam Episcopi, aliàs pij, & docti, quod quidem practicari potest.

Viual. in cãdelabro aureo, tit. de Extrema Vnct. nu. 41.

Extremæ Vnctionis sacramentum non est dandum amentibus, siue furiosis, nisi habeant aliqua interualla, quib. ex deuotione ad ipsũ affici possint.

Quinta Conclusio.

Soto vbi sup.

Nota valde in quo casu hoc sacramen. amẽtibus dari possit.

Prædictum sacramentum, non etiam est dandũ amentibus, siue furiosis, nisi aliquibus vtantur lucidis interuallis, quibus ex deuotione erga ipsum adducti, illud petere possint. Probatur hæc Conclusio, sicut, & præcedens: quia nempe huiusmodi sunt incapaces effectus ipsius, qui inter alios est, deuotionem animi, & spem gloriæ in suscipientibus excitare. Si tamen infirmus, dum erat sanæ mentis, illud petijt, aut erga ipsum deuotionem habuit, siue præsumitur habere, licet postmodum freneticus efficiatur, potest, & debet sibi adhiberi, maximè si non timetur aliqua indecentia, irreuerentia, aut vituperium erga prædictum sacramentum. Hæc etiam Conclusio est Soti vbi supra, conclusione 3.

Sexta Conclusio.

Non est dandũ prædictum sacram. Extremæ Vnctionis, pueris sacramẽti Pœnitentiæ incapacibus, aut Eucharistiæ.

Nec dandum est prædictum sacramentum, pueris incapacibus sacræ Pœnitentiæ, aut Eucharistiæ recipiendæ. Hæc Conclusio probatur propter eandem rationem, quia nempe deuotionem, & affectum erga ipsum habere non possunt, & præterea, quia non est institutum, nisi contra reliquias peccatorum actualium, quæ ipsi ante vsum rationis non habēt, sed nec habere possunt, & quamuis ordinetur etiam ad tollendas reliquias peccati originalis aliquo modo, id tamen est, quatenus postmodum confirmatæ sunt per peccatum actuale. Hoc etiam tenet Soto vbi supra, conclus. 4. vbi dicit, Quod si quæratur, à quo tēpore possint pueri prædicto sacramento frui? Respondetur, quod ab eo tempore, quo possunt sacramentum Pœnitentiæ suscipere, seu potius ab illo, quo viaticum illis porrigitur, nam & hoc illi succedit.

Soto vbi supra. concl. 4.

Septima Conclusio.

Non est etiã dandũ prædictum sacram. ijs, qui in peccato mortali existẽtes repentine moriuntur, & priuantur loquela, & sensibus, nisi alias essent bonæ vitæ, & famæ.

Non etiam est dandum supradictum sacramētum ijs, qui in peccato mortali existentes, infirmitate repentina præuenti, priuantur omnino loquela, & sensibus, & nulla signa contritionis ostenderunt, nisi aliàs essent bonæ famæ, & vitæ. Soto etiã hanc conclusionem tenet, & Nauarr. in Manu. cap. 22. num. 13. & cap. 26. nu. 27. & 28. vbi plura dicit, eaq. notatu dignissima ad hoc propositum, & similiter P.F. Emman. Rodriguez 3. to. qq. Reg. quęst. 79. art. 2. vbi hac de re agit.

Sot. vbi sup.
Nau. in Man. c. 22. nu. 13. & c. 26. nu 27. & 28.
Emma. 3. tom. qq. Reg. 79. a. 2.

Octaua Conclusio.

Ministrandum est Extremæ vnctionis sacram. etiam absq; aliqua infirmitate, senio confectis, & generaliter omnib. de quibus mors timetur.

Ministrandum est supradictum sacramentum, etiam absque aliqua infirmitate, senio confectis, & generaliter loquēdo, omnibus, de quibus mors timetur. Hæc Cõclusio est supradicti P.F. Emman. Rodrig. loco supracitato. Vbi, & illustrat eam varijs exemplis, de vulneratis morti propinquis, & de mulieribus, in partu iamiam deficientibus, & similibus, quod probat ex diuersorum Doctorum doctrina, & auctoritatibus: & tandem in artic. 4. concludendo dicit, id quod constat ex communi vsu Ecclesiæ, & generali Doctorũ traditione, quod prędictum sacramētum est iterabile, & quod quoties infirmus ad mortis peruenit articulum, etiam in eadem infirmitate, illud est sibi ministrandum, etiamsi post vnctionem conualescat, si postea reincidat in eandem, vel aliam infirmitatem, ac morti videatur esse propinquus. Hactenus de isto Articulo, & de tota hac Quæstione.

Emman. vbi supra.

Vide & nota.

QVÆSTIO L.

De Religiosis, & Regularibus, quantum attinet ad exercendum officium, & ministerium Prædicandi, in duodecim Articulos diuisa.

1 *Vtrum Religiosi, & Regulares, sine suorum Superiorum, & Prælatorum licentia possint prædicare?*

2 *Vtrum Prædicatores Regulares, coram Episcopis debeant præsentari, & ab eisdem possint examinari, aut etiam reprobari?*

3 *Vtrum Prædicatores Regulares prædicare possint inuitis, & contradicentibus Episcopis?*

4 *Vtrum Parrochi, Fratribus dare possint licentiã ad prædicandum? & An Prædicatores Regulares, virtute suorum priuilegiorum, seu aliarũ licentiarum, in aliquo casu in suis Ecclesijs, ipsis contradicentibus, possint prædicare?*

5 *De conditionibus, & qualitatibus Prædicatorum Regularium, & quales illi esse debeant?*

6 *Quales esse debeat Prædicatorum doctrina, peculiarisque materia, de qua agere debent in suis prædicationibus, atque concionibus, & a quibus debeant abstinere?*

7 *Vtrum*

7 Vtrum Episcopi possint procedere contra Prædicatores,errores, scandala, atque diuinationes prædicantes,seu ipsos,vel alios Prælatos,& Iudices,leuiter,& temerariè reprehendentes?

8 An possint Episcopi,& Ecclesiarum Prælati prohibere, ne Parochiani veniant ad audiendas Prædicatorum Regularium conciones?

9 Vtrum Prædicatores semel Episcopis præsentati, aut forsan examinati,& approbati, ab eis iterum compelli possint, vt præsententur, seu ab eorum successoribus?

10 Vtrum Prædicatores Regularium, audientibus ipsorum conciones, aliquas indulgentias possint concedere?

11 Sitne Prædicatoribus Regularibus concessum aliquod priuilegium,pro anticipando, seu postponendo diuino officio?

12 Vtrum sit aliquod priuilegium Prædicatoribus Regularibus concessum,pro non strictè seruanda forma ieiunij?

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum Religiosi,& Regulares sine suorum Superiorum, & Prælatorum licentia, possint prædicare?

Respondetur huic Articulo per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

Non possunt prædicare Religiosi, & Regulares sine suorum Prælatorum licentia.

RElIgiosi,& Regulares sine suorum Superiorum,& Prælatorum licentia, haudquaquam possunt prędicare. Hęc Conclusio, vt eam veluti è suo fonte,atque origine trahamus in primis probari potest ex illo, quod dixit olim D. Paulus ad Romanos 10. agens de Apostolis, & Euãgelicę legis Prędicatoribus,quibus incumbebat prędicare, & denunciare ea, quę sunt fidei. Postquam enim dixit,fidem omnino esse necessariam ad salutem, addit, *Quomodo ergo inuocabunt, in quem non crediderunt? aut quomodo credent ei,quem non audierunt? quomodo autem audient sine prædicante?* ostẽdere volens, qualiter Prędicatores in eiusmodi ministerium,& officium non debent se intromittere, nisi id vel immediate à Deo, aut mediate per suos Superiores,sibi fuisset demandatum, subdit, *quomodo vero prædicabunt,nisi mittantur?* quasi dicat male. Debent enim esse à Deo ad id muneris destinati,& missi, vt de ipsis commodè dici illud possit,quod de eisdem dixit Esaias olim *Quam speciosi sunt pedes euangelizantium pacem, euangelizantium bona?* non ergo Prędicatores sine suorum Superiorum licentia debent prędicare.

Paul. ad Roman. 10.

Isai. 52.

Sed pręterea probatur hoc ipsum, nam contrarium facientibus,seu his, qui quidquam in contrarium faciunt,iure optimo dici potest, quod & de falsis,& pseudoprophetis,olim dixit Deus per Hierem.& Ezechielem Prophetas: *Væ prophetantibus de corde suo,& dicentibus,hæc dicit Dominus, cum Dominus non miserit eos.* Et subditur: *ipsi currebat & ego nõ mittebam eos, neque loquebar ad illos.* Debent ergo à Deo Prędicatores mitti, vt rectè suo fungi possint officio,& munere. Sed quicquid de hoc sit (longiorem etenim requirebat tractationem) quod Regulares, & Religiosi supradicti,sine suorum Superiorum,& Prælatorum licentia,prędicare non possint,iam olim multorum Conciliorum decretis statutũ, atque sancitum fuit, sed expressius innouauit illud Innocentius III. in Concilio Lateranensi, & habetur *in cap. excommunicamus,* verbo, *quia vere nonnulli, de hæreticis.* & hoc idem statuit Concil. Lateranense, sub Leone X. sess. 11. Sed nuperrime in Concil. Tridentino hoc habetur determinatum expressius *sess. 5. cap. 2. tit. de prædicationis munere exequendo,& licentia Superiorum,ad id requisita,* vbi de Regularibus sequentia ponuntur verba; *Regulares verò cuiuscumque Ordinis, nisi a suis Superioribus de vita, moribus,& scientia, examinati, & approbati fuerint,ac de eorum licentia,etiam in Ecclesiis suorum Ordinum prædicare non possint.* Videatur hac de re doctissimus Pater F. Ildephonsus de Castro, nostræ huius Religionis, & almæ Prouinciæ Sancti Iacobi,sed maximè grauissimi Salmãticensis Conuentus, magnum decus, & ornamentum, lib. 3: quem inscripsit, De iusta hæreticorum punitione, cap. 2. doctissimus etiam Iacobus à Simancas, lib. de Catholicis, institution. titu. 49. & doctissimus Doct. Nau. in suo Manual. cap. 25. nu. 141. & 143. vbi hac de re,& ad hoc propositum,habentur plura,eaq. notatu dignissima.

Ierem. 23.
Ezech. 13.

[illegible]noc. III. in [illegible]nc. Lat. & ha[…] in c excõ[…]nicamus, de [...]ti.

Leo X. in Concil. Lat. sess. 5. cap. 2.

Castro lib. 3. de iusta hære. puni. c. 2.

Simancas de Catholicis instit. tit. 49.

Nau. in Man. c. 25. nu. 141. & 143.

Secunda Conclusio.

Fratres Minores ex speciali nostræ Regulæ præcepto prædicare non possumus, sine speciali Prælatorum licẽtia.

Nos Minores Fratres,ex speciali nostræ Regulæ pręcepto,prædicare haudquaquam possumus,sine nostrorum Superiorum, atque Prælatorum licentia. Habetur hoc præceptum in cap. 9. vbi post alia ponuntur hæc sequentia verba: *Et nullus Fratrum populo penitus audeat prædicare, nisi à Ministro generali huius Fraternitatis, fuerit examinatus, & approbatus, & ab eo sibi officium prædicationis concessum.* Circa quod præceptum, videatur doctissimus Pater Corduba, super dictum cap. 9. nostræ Regulæ, quæst. 2. in secundo puncto. Vbi, & latissime nudit, qualiter supradictorum Prædicatorum examen, & approbatio in nostræ Religionis initio, pertinebat ad solum prædictum Generalem Ministrum, sed postmodum ex concessione summorum Pontificum, concessum fuit id ipsum Ministris Prouincialibus, cum Diffinitoribus, in ipsorum Capitulis, sicq. obseruatur modo: sed de hoc alias fusior futurus est sermo in secundo Tomo, quando agemus de supradictis Capitulis Prouincialibus, ac de prædictorum Prædicatorum institutione. Hactenus de isto Articulo.

Reg. S. Franc. c. 9.

Cordub. super Reg. c. 9. q. 2. in 2 puncto.

ARTICVLVS II.

Vtrum Prædicatores Regulares, coram Episcopis debeant præsentari,& ab eisdem possint examinari,aut etiam reprobari?

HAc de re iam diximus aliqua, quinimmo multa,agendo de Confessoribus, sed vt de Prædicatoribus etiam aliquid nunc dicamus, huic Articulo respondetur,per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

Prædicatores Regulares prædicare non possunt, nisi vltra suorum Prælatorũ licentiã, præsententur etiam corã Episcopis ordinariis.

Prædicatores Regulares non possunt suum munus,& officium prædicationis exercere, nisi vltra suorum Superiorum,ac Prælatorum licentiam coram Episcopis fuerint præsentati, vt ab eis benedictionem recipiant, vel etiam si voluerint, examinentur, & approbentur. Hæc Conclusio habetur expressa in Concil. Trident. *sess. 5. cap. 2.* Vbi, postquam præcipitur,quod Regulares cuiuscumque Ordinis,nisi à suis Superioribus de vita, moribus,& scientia examinati, & approbati fuerint, ac de eorum licẽtia,etiam in Ecclesijs suorum Ordinum,prędicare non possint,subditur, *cum qua licentia personaliter coram Episcopis se præsentare,& ab eis benedictionem petere teneantur, antequam prædicare incipiãt.* Et loquẽdo de Ecclesijs,quę suorum

Conc. Trident. sess. 5 c. 2.

Notãda circa prad. Conc. decretũ circa Prędicatorũ præsentationem faciendam.

 rum

rum Ordinum non sunt, iterum subdit: *In Ecclesijs verò quæ suorum Ordinum non sunt, vltra licentiam Superiorum, etiam Episcopi licentiam habere teneantur, sine qua in ipsius Ecclesijs, non suorū Ordinum, nullo modo prædicare possint, ipsam autē licentiam gratis Episcopi concedētes.* Hæc Concil. Circa quæ verba, plura notanda sese offerunt. Et primo, quod ad prædicandum Regulares, in Ecclesijs suorum Ordinum (vt ex prædicto contextu colligitur) non necessario requiritur, quod Episcoporum, & Ordinariorum expressam habeant licentiam ad id, sed sufficit licentia Superiorum, cū qua licentia personaliter se debent coram Episcopis præsentare, & ab eis benedictionem petere, antequam prædicare incipiant. In Ecclesijs autē, quæ suorum Ordinum non sunt, vltra supradictam Superiorum licentiam (inquit Concil.) quod etiam Episcopi licentiam habere teneantur, sine qua in ipsis Ecclesijs non suorum Ordinum, nullo modo prædicare possint. Hęc sunt valde notanda. Neque dictis obstat, quod infra, in eodem Concilio *sess. 24. cap. 4.* adijcitur, *quod nullus secularis, siue Regularis, etiam in Ecclesijs suorum Ordinum, contradicente Episcopo, prædicare præsumat.* Nam huiusmodi decretum intelligitur in alio differenti casu, & congruentem habet explicationem. De qua latius à nobis agendum est in sequenti Articulo.

Regulares ad prædicandum in Ecclesijs suorū Ordinū, nulla indigent Episcoporum licentia, sed solummodo suorum Prælatorum, debent tamen se coram eisdem præsentare, antequam prædicare incipiant.

Concil. Triden. sess. 24. c. 4.

Secundo noto, & aduerto, quod quamuis Domini Episcopi, Prædicatores interdum examinent & iuxta Concilium examinare eos possint, si idem sit ferendum iudicium omnino de Confessoribus, ac de Prædicatoribus, non tamen id ex prædictis verbis colligitur, quinimo contrarium. Nam, vt intuenti patebit, per d. Conc. Prædicatorum examen, de vita, moribus, & scientia, Superioribus committitur, seu potius de iure supponitur esse cōmissum, quo peracto examine, & approbatione facta, & licentia ab eisdem concessa, dicitur, quod etiam in Ecclesijs suorum Ordinum, prædicare nō possint, priusquam cum eadem licentia, personaliter coram Episcopis se præsentent, atque ab eis benedictionem petant. Vbi nulla fit mentio, vt satis constat, de examine ab Episcopis faciendo, sed solummodo de benedictione petenda; nec vero id præcipitur ad prædicandum in Ecclesijs, quæ non sunt suorum Ordinum, sed tantum dicitur, quod in his, vltra licentiam suorum Superiorum, etiam Episcopi licentiam habere teneantur, sine qua (vt eiusdem Conc. verbis vtar) etiam in ipsius Ecclesijs, non suorum Ordinum, nullo modo prædicare possunt. Et vt videatur, quā dispar sit ratio, de Prædicatoribus, & Confessoribus, volo hic adducere, expressa verba Conc. vt ponderari melius possint, *Sess. 23. c. 15.* agens de Sacerdotum approbatione pro audiendis confessionibus secularium, inquit Conc. *Nullus etiam Regularis, ad id idoneus reputetur, nisi aut Parochiale beneficium habeat, aut licentiam ab Episcopis obtineat per examen, si illis videbitur esse necessarium, aut aliàs idoneus iudicetur*, quod nullatenus dicit, quando agit de Prædicatoribus prædictis. Cum igitur vno in loco, mentionem faciat de examine faciendo, si Episcopis videbitur esse necessarium, non vero in alio, agendo de Prædicatoribus, planissime, vt videtur, colligitur intentum, & id quod dicitur in 2. notabili, circa verba prædicta. Neque cōtrarium tenet Nau. (quicquid alij dicant) allegando ipsum in suprad. c. 25. sui Manu. n. 141, & 143. Hactenus de isto Articulo.

Probabile est, quod Prædicatores, etiam iuxta Conc. Triden. non debeant ab Episcopis examinari.

Concil. Triden. sess. 23. c. 15.

Nau. in Man. c. 25. nu. 141. & 148.

ARTICVLVS III.

Vtrum Prædicatores Regulares, prædicare possint, inuitis, & contradicentibus Episcopis?

Huic articulo respondetur per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

PRædicatores Regulares, etiā in Ecclesijs suorum Ordinum, inuitis, aut contradicentibus Episcopis, prædicare non possunt. Hæc Concl. habetur in Conc. Tride. *sess. 24. c. 4.* vbi dicitur, *quod nullus secularis, siue Regularis, etiam in Ecclesijs suorum Ordinum, contradicente Episcopo prædicare præsumat.* Quod decretum intelligendum, explicandum, atque limitandum videtur, iuxta constitutiones Bonif. VIII. atque Clemen. V. quæ nullatenus derogatæ, aut reuocatæ esse censentur per d. Conc. Trid. Et vt præ manibus habeantur, dico, quod Bonif. VIII. *in extrau. super cathedram, de sepult.* quæ habetur inter communes, & Clem. V. in Clem. *Dudum, eod. tit. §. statuimus*, pro Prædicatoribus Fratrum Prædicatorum, & Minorum, sequentem perpetuo valituram fecerunt constitutionem: *Auctoritate Apostolica statuimus, & ordinamus, vt dictorum Ordinum Fratres in ecclesijs, & locis eorum, ac in plateis communibus, libere valeant Clero, & populo prædicare, ac proponere verbum Dei, illa hora dumtaxat excepta, in qua locorū Prælati prædicare voluerint, vel coram se facere solemniter prædicari, in qua prædicare cessabunt, præterquam si aliud de ipsorum voluntate processerit, ac licentia speciali.* Dico igitur supradictum decretum, de non prædicando, contradicente Episcopo, intelligendum esse, ac limitandum, de illo tempore, & hora, qua Episcopus prædicare voluerit, aut coram se facere solemniter prædicari, non verò aliàs. Quod etiam conforme est statuto, siue Constitutioni, quam hac de re ediderat Benedict. XI. quæ incipit, *Inter cunctas, de priuileg.* & habetur inter communes, & refertur in Mon. Ordinis primæ impressionis, fol. 126. & secundæ, fol. 203. concess. 500. vbi post alia sequentia habentur verba: *Caueant autem Fratres omnino, ne illa hora, in qua Diœcesani prædicauerint, vel coram se fecerint prædicare, prædicent, nisi forsan hoc facerent de voluntate Diœcesanorum ipsorum.* Et quamuis supradictam constitutionem, prædictus Clemens V. reuocauerit, quantum ad exceptionem quandam ibi appositam pro studijs generalibus; quoad alia tamen non videtur esse reuocata, sed permanere in suo vigore. Vnde concludendum est, supradictum Concilij decretum, in sensu prædicto, esse intelligendum, vt non aliàs Concilium sibi ipsi contraire videatur, dum primò concedit, Prædicatores Regulares prædictos, in Ecclesijs suorum Ordinum, cum sola Episcoporum benedictione, posse prædicare, etiam non habita expressa licentia; postmodum verò in prædicto decreto, præcipitur, vt non præsumant prædicare, etiam in Ecclesijs suorum Ordinum, contradicente Episcopo. Sic supradictum Decretum explicatum fuit, ac declaratum à grauissimis Salmanticensibus olim Doctoribus, & hic sensus datur illi, in nostris generalibus Constitutionibus Toletanis, cap. 4. agendo de Prædicatoribus.

Prædicatores Regulares, etiam in Ecclesijs suorū Ordinum, inuitis Episcopis, prædicare non possunt.

Concil. Triden. sess. 24. c. 4.

Bonif. VIII. in Extr. super cathedram, de sepult.

Clemen. V. in Clem. Dudum, eod. tit.

Bened. XI. in Extrau. Inter cunctas, de priuil.

Mon. Ordin. 1. imp. f. 126. & 2. f. 203. conc. 500.

Qualiter sint intelligenda prædicta Conc. Trid. decreta, circa Prædicatores.

Constit. Toleta. gener. c. 4. §. de Prædicatorib.

Secunda

Secunda Conclusio.

Nos minores Fratres ex vi nostræ Regulæ specialiter prohibemur prædicare contradicentibus Episcopis.

Quamuis de iure communi loquendo, omnia supradicta sint vera, de iure tamen speciali, & ex vi particularis præcepti nostræ Regulę, nos Minores Fratres, nullo modo possumus prædicare, contradicentibus Episcopis. Habetur hoc expresse, in cap. 9. vbi sequentia ponuntur verba: *Fratres non prædicent in Episcopatu alicuius Episcopi, cum ab eo illis fuerit contradictum.* De quorum expositione videatur P. Cordub. super d. cap. quæst. 1. ac supradicta etiam nostra expositio super hunc locum. Voluit enim Seraphicus noster Pater, filios suos, Ecclesiarum Prælatis, sed Episcopis specialiter, esse obsequentissimos. Vnde nec ipse vllo modo prędicauit, nisi prius petita licentia ab Innocentio III. quam ipse præstitit, & ipsi, & suis socijs, ad prædicandum, & spargendum semen verbi Dei in omnem terram. De qua licentia fit mentio in Monumentis Ordinis primæ impress. fol. 1. & secundæ fol. 3. Quinuero, & Gregorius IX. supradicti Innocentij successor, commendauit, atque *præcepit omnibus Ecclesiarum Prælatis, vt Fratres dicti Ordinis Minorum, ad officium prædicandi destinati, ad quod dicit fuisse institutos ex vi suæ professionis, benigne recipiant, & populos sibi commissos admoneant, quatenus ex ore prædictorum Fratrum, semē verbi Dei deuote suscipiant, ac etiam quod in necessitatibus huiusmodi Fratrum liberales existāt.* Habetur in Monum. 1. impr. fol. 25 & 2. fol. 109. concess. 233.

Cordub. super Reg. c. 9. q. 1.

Monu. Ord. 1. imp. f. 1. & 2. fo. 3.

Mon. Ord. 1. impr. f. 25. & 2. f. 109. con. 233.

ARTICVLVS IV.

Vtrum Parochi Fratribus dare possint licentiam ad prædicandum? & An Prædicatores Regulares, virtute suorum priuilegiorum, seu aliarum licentiarum in aliquo casu, in suis Ecclesijs, ipsis contradicentibus, possint prædicare?

Respondetur huic Articulo per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

Parochus, vt in sua Ecclesia prædicetur semel, aut iterū alicui graui, & docto viro bene potest licentiam, & facultatem præstare.

Multorum fert grauissimorum Doctorum opinio, quod prædicti Parochi, viro alicui docto, & noto, Regulari, siue seculari, pro duabus, aut tribus vicibus, nundum præsentato coram Episcopo, licentiam possunt præstare, vt in sua parochia prædicare possit. Hanc sententiam, & conclusionē tenet Enriq. lib. 7. de indulgent. cap. 16. iuxta finē, asserens esse multorum Doctorum, & Magistrorū, cum quibus illam consuluit, & eandem videtur tenere, Innocent. III. *in c. cum ab Ecclesiarum, de off. Ordinar.* quod Hostiens. intelligendum esse dicit, casualiter, & in transitu. Quæ intelligenda sunt, vt dixi, etiamsi prædicta persona, per Ordinariū Episcopum, eiusdem Parochi, ad prædicandum nō sit approbata, dum tamen sit docta, nota, & idonea, vt dictum est. Sed præterea hoc ipsum fieri potest, ex speciali priuilegio Gregor. XIII. concesso Prędicatoribus Societatis Iesu, *vt semel ab vno Episcopo approbati, itinerantes possint prædicare in locis, vbi voluerint, non contradicente Parocho, nisi proprius Episcopus adsit.* Huius priuilegij mentionem facit supradictus P. Enriquez, vbi supra, quo & dicit, vti possunt omnes aliæ Religiones priuilegium habentes communicationis. An vero contradicentibus Parochis, in suis Ecclesijs prædicari vllo modo possit? maiorem difficultatem habet, de quo fit secunda Conclusio.

Enriq. lib. 7. de indulgen. c. 16.

Innoc. III. in c. cum ab Ecclesiarum, de offic. ordin.

Hostiens. ibid.

Secunda Conclusio.

Aliqua sunt priuilegia, quibus Regularibus conceditur, vt contradicentibus Parochis etiā in suis Ecclesijs prædicare possint.

Aliqua reperiuntur priuilegia, quibus Prędicatoribus Regularibus conceditur, vt etiam contradicentibus Parochis in suis Ecclesijs prędicare possint. Pro huius Conclusionis probatione simul, & intelligentia, est notandum, quod Clemens V. in supradicta Clemen. *Dudum, præcepit, vt Fratres in Ecclesijs parochialibus, nullatenus audeant, vel debeant prædicare, aut proponere verbum Dei, nisi à Parochialibus Sacerdotibus fuerint inuitati, & vocati & de ipsorum beneplacito, & assensu, seu petita licentia pariter, & obtenta, nisi Episcopus, vel Prælatus superior, per eosdem Fratres prædicari mandaret.* Hoc ipsum præceperat Benedictus XI. vt habetur in *Extrau. Inter cunctas, de priu.* & in Monu. Ordin. 1. impres. fol. 126. & 2. fol. 203. concess. 501. Sed nihilominus postmodū aliqua sunt impetrata priuilegia, & vt videtur, non derogata, quibus supradictis Prædicatoribus Regularibus conceditur vt absque consensu Parochorum, in aliquo casu, in Ecclesijs ipsorum possint prædicare, si in id habuerint licentiam Legati Sedis Apostolicæ, aut Episcoporum, & Ordinariorum sibi Superiorum. Hac de re extat priuilegium in primis Alexan. IV. cuius fit mentio, in Monumentis Ordin. 1. impr. fol. 25. & 2. fol. 26. conc. 15. & Clemens IV. referendo, & confirmando prædictas Alexandri litteras, declarauit, *quod ꝓ prædictis Fratribus concedatur licentia prædicādi, & audiendi confessiones à Legatis Sedis Apostolicæ, aut ab Ordinarijs locorum, possint libere prædicare populis subiectis, Legatis, & Ordinarijs, & confessiones audire, sine aliorum Prælatorum inferiorum licentia, & Rectorum Ecclesiarum assensu, vllo modo minime requisito.* Habetur in Monumentis 1. impress. fol. 29. & 2. fol. 30. concess. 26. & refertur in Compendio, *verbo, Prædicatores verbi Dei, §. 4.* & 5. Sixtus IV. hoc idem concessit Fratribus Carmelitanis, vt habetur in Monumentis primæ impressionis, fol. 102. & secundæ fol. 185. concessione 465. & refertur in Compendio, verbo vbi supra, §. 14. Nam, quamuis ibidem habeatur, vt fiat absque Parochialium Ecclesiarū iuris præiudicio, declararunt tamen, quod huiusmodi iuris præiudicium intelligatur, de decimis, & primitijs dumtaxat, quæ à laicis Clericis exhiberi solent, nō vero de concionibus, siue prædicationibus, prout aduertit Collector in Compendio, *verbo, Prædicatores, §. 14.* Vel melius dici potest, quod non in eo aliquod ipsis irrogatur præiudicium, cum id fiat de licentia, vt præmittitur Legati Sedis Apostolicæ, vel suorum Episcoporum, & Superiorum: nam in voluntate Superioris, inclusa censetur voluntas inferioris. Hoc tamen non obstante, à nostris Fratribus id nullatenus fieri debet, vt & Seraphicum Patrem nostrum imitentur, qui Sacerdotes omnes adeo reuerebatur, vt diceret, quod in Ecclesijs, in quibus morabatur, nullatenus ipse prædicare volebat, contra voluntatem ipsorum.

Clem. Dudum, de sepult.

Bened. XI. in Extrau. Inter cunctas, de priuil.

Mon. 1. impr. fo. 126. & 2. f. 203. conc. 501.

Monu. Ord. 1. imp. f. 25. & 2. f. 26. conc. 15.

Monu. Ord. 1. impr. f. 29. & 2. f. 30. conc. 26.

Compen. verbo, Prædicatores, Verbi Dei. §. 4. & 5.

Monu. Ord. 1. impr. f. 16. & 2. f. 185. con. 465.

Compen. vbi supra §. 14.

ARTICVLVS V.

De Conditionibus, & qualitatibus Prædicatorum Regularium, & quales illi esse debeant?

Huic Articulo respondetur per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

Quasnam conditiones, verbi Dei Prædicatores debeant habere, de mẽte D. Petri Apostoli.

PRædicatores verbi Dei, quoad maxime fieri poterit, esse debent docti, apprime eruditi, vita irreprehensibiles, moribus maturi, corde impauidi, spiritu feruidi, debent quoque gratiam docendi habere, vt potentes sint exhortari in doctrina sana, & eos, qui contradicunt arguere. Ad hæc eligendi sunt viri idonei, morum honestate, ætate, doctrina, probitate, prudentia, & vitæ exemplo commendati. Hæc Conclusio habetur expressa *in cap. oportet 8 quæst. 1.* quod est D. Petri. Sed desumptum est ex epistola 1. Clementis ad Iacobum, & colligitur ét *ex cap. 1. dist. 43.* quod incipit, *Sit Rector*, quod est D. Gregor. in secunda parte sui pastoralis, c. 4. quibus in locis sparsim omnia supradicta reperiuntur verba, & additur, quod esse etiam ipsi debent, in doctrina discreti, vt non tacenda proferãt, aut proferenda taceant. Hoc idem in substantia habetur in Concilio Lateranensi sub Leone X. sess. 11. vbi dicitur, ad hoc munus esse eligendos, viros nonnisi idoneos, ætate, doctrina, & probitate, ac morũ honestate præditos, exemplo, & alijs, sed maxime, prudentia, summopere commendatos. Quæ omnia sunt valde notanda, vt videri possit quibus, & non alijs, eiusmodi officium debeat commendari.

c. oportet, 8. q. 1. c. 1. d. 43. D. Greg. 2. p. past. c. 4.

Secunda Conclusio.

Prædicatores admiũ prudentes, & discretos, etiam oportet vt sciant Verbum Dei disseminare, quibus, & quando oportet.

Super omnia oportet, Prædicatores prædictos, esse prudentes, vt ingenio discentium semetipsos accommodent, ne secreta mysteria, quæ vulgi captum superant, & excedunt, coram ineptis, seu nõ intelligentibus, referant. Hæc Conclusio est expressa Gratiani *in decreto, 1. par. distin. 43. c. vlt.* quod incipit, *Dispensatio*, vbi post supradicta dicitur, *quod qui docet ea, quæ ab auditoribus non valent intelligi, non ob eorum vtilitatem, sed ad sui ostentationem id facit* ad quod probãdum adducit Gloss. ordinariam, quæ desumpta est ex D. Ambrosio, in Psal. 118. *Beati immaculati in via*, vbi explicando versiculum illum: *In corde meo abscondi eloquia tua, vt non peccem tibi*, ait: *Vitium esse, secreta mysteria diuulgare indignis, & quod id fit interdum, vel loquacitate incauta, dum sine iudicio volat irreuocabile verbum, aut adulatione, vt ei concionator placeat, cui secreta reuelat, vel iactatione scientiæ, vt plura se scire ostendat.* Verba sunt D. Ambrosij expressa. Ex quibus (inquit supradictus Gratianus) datur intelligi, quanta debeat esse discretio in prædicatione sacerdotis, qua si forte caruerit, tanquam torto naso sacerdotalis officij indignus iudicabitur. In hoc, quod dicit Gratianus, de torto naso, tangitur historia, aut potius memoriæ commendatur præceptum, quod habebatur olim in lege Moysi, Leuitici 21. vbi inter alia dicitur, quod qui erat torto naso, à Dei ministerio proijceretur. Quod verbum explicans D. Gregorius in pastorali, 1. parte, cap. 11. & habetur in ca. *hinc etenim, distinctione 49.* inquit; *quod per nasum discretio exprimitur, per quam virtutes eligimus, delicta vero reprobamus, quo fit, vt grandis, & tortus nasus, dicatur discretionis immoderata subtilitas, quæ dum plus nimio, quam deceat, excreuerit, actionis suæ rectitudinem ipsa confundit.* Verba sunt notatu dignissima. Quod supradicta nimis subtilia, nullatenus coram indignis, ineptis, atque incapacibus, seu non intelligentibus sint prædicanda, ex eo quam constare potest, quia, vt inquit D. Paulus ad Hæbræos 5. *Perfectorum tantum est solidus cibus*, & iuxta præceptum Christi Domini, *Margarita non sunt mittenda ante porcos*, id quod habetur *in cap. in mandatis, distinctione 43.* Qua ratione dixisse fertur olim Mercurius ille Trimegistus in Asclepio: *Tractatum tota numinis maiestate plenissimum, a religiosa mentis esse, multorum conscientia prædicare.* Videatur hac de re D. Chrysostomus homilia 24. in cap. 7. Matthæi, & Nazianzenus orat. 3. vbi ad hoc propositum dicuntur plura, eaq. summa adnotatione, & consideratione digna.

c. vlt. d. 43.

Nota hoc valde pro Prædicatoribus vana, & inutilia loquentibus.

D. Ambros. in Psalm. 118.

Leu. 21.

Greg. in pastorali 1. p. c. 11. & habetur in c. hinc etenim dist. 49.

Paul. ad Heb. 5.

Matth. 10. Marci 9. c. In mandatis, d. 43. D. Chrys. hom. 24. in 7. c. Matth. D. Naziant. hom. 3.

Tertia Conclusio.

Nimium etiã oportet Prædicatores irreprehensibiles esse & vt eorũ vita doctrinæ correspondeat.

Nimium etiam oportet, inter conditiones, & qualitates alias, Prædicatorum vitam irreprehensibilem esse, & quod ipsa doctrinæ correspondeat, quo ædificare valeant, & fidei doctrina, & morum disciplina. Hæc Conclusio est expressa D. Ioannis Chrysostomi, homilia prima, & trigesima in Actibus Apostolorum. Vbi eleganter hoc argumẽtum prosequitur, & dicit, nihil esse frigidius Doctore, qui verbis dumtaxat philosophatur, & quod hoc non sit Doctoris, sed histrionis, & hipocrytæ. Et paulo inferius addit, quod multũ nocet, qui quod docet, non facit. Ad quod propositum valde facit, quod etiam fertur dixisse olim Aristoteles libro 10. Ethicorum, cap. 1. nempe quod circa actiones humanas, minus creduntur sermones, quam opera, nisi, & ipsi sint operibus concordes. Nam verba (inquit) cum discrepant à vita, non sunt nisi tantum verba, idest gloriolę, siue venditationes. Et D. Cyprianus libro de duplici martyrio, inquit, quod efficacius est vitæ, quam linguæ testimonium, habent enim, inquit, opera suam linguam, habent & suam facundiam, etiam tacente lingua. Cui, & cõcinit illud Luciani, asserentis, quod res ipsæ longe magis loquuntur, quam verba. Lactantius etiam Firmianus libro quarto diuinar. institutio. post alia in hæc sequentia, verba prorumpit: Malũt homines exempla, quam verba, quia loqui facile est, præstare vero difficile. Quod & confirmat D. Hieronymus, scribens ad Principiam Virginem: *Erubesce, inquit, quamuis præclara doctrina, quando propria reprehendit conscientia.* Et scribens Oceano ait; *Auctoritatem perdit docendi, cuius sermo opere destituitur*, quod est omnino idem, quod D. Gregorius in pastorali dixit, scilicet quod *cuius vita despicitur, necesse, vt eius prædicatio contemnatur.* Facit ad idem, quod ait Theophilat. in Lucam nẽpe quod *quando docens facit quæ docet, alleuiat onera, exemploq. suo consolationem affert discipulis; quando vero nihil horum facit tunc quæ docet, grauia onera esse videntur discipulis, ita, vt à Doctore nullam recte faciendi vim accipiant.* Hoc etiam cõfirmauit, atque corroborauit Leo ille Magnus, sermone de S. Laurentio, quando dixit, *Validiora esse exempla, quam verba, & quod melius est docere opere, quam voce.* Tandem confirmantur supradicta omnia, ex eo, quod dixit etiam olim D. Isidorus, libro tertio de Summo bono, agendo de Prædicatoribus, nempe quod, *Tam doctrina, quàm vita clarere debet Ecclesiasticus Doctor, nam doctrina sine vita arrogantem reddit, vita autem sine doctrina inutilem facit.* Et subdit: *Auctoritate magisterij caret, qui quod docet, non facit, & Doctoris vitio, etiam ipsa vera doctrina vilescit, quia dum non viuit Prædicator, sicut docet, ipsam, quam prædicat veritatem, contemptibilem facit. Qui bene docet, & male viuit, tanquam æs, aut cymbalum tinniens, sonum facit alijs, ipse tamen sibi manet insensibilis; at qui bene docet, & male viuit,*

aqua-

D. Chrys. hom. 1. & 3. in Actis Apost.

Arist. lib. 10. Ethic. c. 1.

Nota valde pro Prædicatoribus vane prædicantibus.

D. Cypr. lib. de dupl. martyrio. Lactan. lib. 4. diuina. instit. D. Hieron. ad Principeã Virginem.

Idem Oceano.

D. Greg. 2. p. pastor. c. 4.

Theophilat. in Lucam, c. 11.

D. Leo serm. de B. Laurentio.

Isidor. lib. 3. de summo bono, c. 36.

æquatur cereo, qui dum bonam quid in lucem alijs præstat, semetipsum in malis suis consumit, atque extinguit. O verba aurea, & mira, summaque animaduersione digna.

Quarta Conclusio.

Prædicatores in suis concionibus, nõ nimium debent esse prolixi, vt ne odiosi & fastidiosi fiant.

Prædicatores in suis sermonibus, atque concionibus, non esse debent multum prolixi, ne sua loquacitate nimia, atque prolixa, odiosi fiant. Hæc Conclusio desumpta est ex doctrina Origenis homilia sexta, in librum Iudicum, vbi ad hoc propositum, *Breuitatem*, dicit, *Auctores deligunt, nam breuis, & prudens sermo, & audientium libenter, atque attentius, & melius memoriæ commendatur.* At è contrario, inquit Gregorius Nazianzenus. *Satietas inimica est auribus, quemadmodum, & superfluus cibus, corporibus.* Videantur hac de re supracitatum *c. Sit Rector, 43. distinctione in fine*, vbi ad hoc propositum dicuntur plura, quæ per tempus referre non licet. Sed inter alia. D. Gregorius ibi, Prædicatores nimios atque prolixos, cõparat ijs, qui patiuntur fluxum seminis qui diuina olim lege reputabantur immundi, quam etiam metaphoram, atque comparationem luculentissime explicat ibidẽ dicendo, *quod semen est verbum Dei*, vt dixit Christus Dominus, Lucæ 8. & quod in eo currit similitudo. Cõcludendo ergo dico, quod supradictæ nostræ Conclusionis doctrinam nostris Prædicatoribus, in sua Regula, Seraphicus Pater noster Franciscus satis commendatam reliquit, postquam cap. 9. dixit, *quos moneo, & exhortor* (cum ipsis loquitur) *vt in prædicatione quam faciunt, sint examinata, & casta eorum eloquia ad vtilitatem, & ædificationem populi, annunciando eius vitia, & virtutes, pœnam, & gloriam cum breuitate sermonis, quia verbum abbreuiatum fecit Dominus super terram.* Quæ vltima verba desumpta sunt ex Esaia cap. 10. Qualiter autem sint intelligenda, videatur P. Corduba super cap. 9. quæstione 3. & in nostra etiã dicta Regula explicatur, vbi ad hoc propositum dicitur plura, eaq. notatu dignissima.

Origen. hom. 6. in librum Iudicum.

Nazianz. in orat. de sancto lauacro.

c. Sit Rector. d. 43.

Nota hoc valde.

Leuit. 5.
Lucæ. 8.

Reg. S. Franc. c. 9.

Isaiæ 10.
Cordub. super Reg. cap. 9. q. 3.
Expos. nostra Reg. c. 9.

ARTICVLVS VI.

Qualis esse debeat Prædicatorum doctrina, peculiarisq. materia, de qua agere debent in suis prædicationibus, atque concionibus, & à quibus debeant abstinere?

Huic Articulo respondetur per sequentes conclusiones.

Prima Conclusio.

Prædicatorum doctrina esse debet sana, & catholica, examinata, & casta, nullo vero modo lasciua, aut impudica, non leuis, siue quæ vanitatis saporem habeat.

PRædicatorom omnium doctrina, debet esse sana, & Catholica, examinata, & casta, nollo modo lasciua, aut impudica, seu quæ leuitatis, siue vanitatis saporem habeat. Hæc Cõclusio in primis colligitur ex D. Paulo, in epistola, quam scripsit ad Titum, vbi inter alia dicit illi: *Tu autem loquere, quæ decent sanam doctrinam: senes, vt sobrij sint, pudici, prudentes sani in fide, in dilectione, in patientia, &c.* & paulo superius de conditionibus agens boni, atq; optimi Episcopi, post alia inquit *Oportere ipsum, esse amplectentem eum, qui secundum doctrinam est fidelem sermonem, vt potens sit exhortari in doctrina sana, & eos, qui contradicunt arguere, &c.* In speciali, atque particulari tractando qualis esse debeat Prædicatorum doctrina, & à quibus quã maxime debeant abstinere, habetur in Cõcilio Lateranensi, sub Leone X. sess. 11. *Inhibemus* (inquit Concilium) *omnibus, & singulis Clericis, sæcularibus, vel Regularibus, cæterisq. cuiuscumque status, gradus, & ordinis existant, qui onus prædicationis assument, ne de cætero in se moueant suis, futura ex literis sacris conicit interpretari licent, nec illa a Spiritu sancto, vel diuina reuelatione se habuisse, affirment, alienas, inanesq. diuinationes non asserent, aut aliquo modo tractandas affirmant, sed ex diuina vocis oraculo, & præcepto Euangelium omni creaturæ prædicent, ipsumq. cum vitiorum detestatione, & virtutum commendatione eius licent, ac sic declarent, &c.* habetur in Suppl. fol. 127. concess. 567. & refertur in Compend. *verb. Prædicatores, §. 18. & 19. cum sequentibus.* & paulo superius, idem Leo prædicatoribus supradictis, qui prædicationis onus sustinent, quique in futurum sustinebũt, strictè mandauit, *vt Euangelicam veritatem, & sacrã Scripturam, iuxta declarationem, interpretationem & explicationem Doctorum, quos Ecclesia, vel diuturnus vsus approbauit, legendosq. hactenus recepit, aut in posterum recipiet, & prædicent, & explanent, neque quidquam eius proprio sensui contrariũ, aut dissonum adijciant, sed illis semper insistant, quæ ab ipsius sacræ Scripturæ verbis rite, ac sane & præfatorum Doctorum interpretationibus intellectis non discordent. Tempus quoque præfixum futurorũ malorum, vel Antichristi aduentum, aut certum diem iudicij, prædicare, vel asserere nequaquã præsumant cum veritas dicat, non esse nostrum nosse tempora, vel momenta, quæ Pater posuit in sua potestate.* Verba sunt expressa, & habentur, vbi supra, vbi & ad hoc propositum dicuntur alia plura notatu dignissima. Sed nunc nouissime, Conc. Tridẽtinum *sess. 5. cap. 2.* hac de re agens, dicit, *quod Prædicatores fideles pro sua capacitate pascant salutaribus verbis docendo, quæ scire omnibus necessarium est ad salutem, annunciando eis cum breuitate, & facilitate sermonis, vitia, quæ eos declinare, & virtutes, quas sectare oportet, vt pœnam æternam euadere, & cœlestem gloriam consequi valeant.* Quæ verba, quamsimillima sunt his, quæ Seraphicus noster Pater Franciscus, posuit in sua Regula. *Et sess. 24. cap. 4.* loquendo de eisdem dicit: *Sacram solummodo Scripturam, diuinamq. legem, in concionibus esse annunciandam, & prædicandam.* Hæc igitur esse debet Prędicatorom doctrina, specialisq. materia, de qua in suis concionibus agere debent. Sed dicamus nũc à quibus debent se abstinere.

Paul. ad Titum c. 2.

Concil. Later. sess. 11.

Suppl. fol. 27. conc. 567. & Comp. verbo, Prędicatores. §. 18. & 19.

Conc. Tridens. sess. 5. c. 2.

Conc. Tridens. sess. 24. c. 4.

Secunda Conclusio.

Prędicatores in suis concionibus nimiũ oportet, abstinere à fabulis, & falsis reuelationibus.

Prædicatores in suis prædicationibus, atque cõcionibus omnino debent abstinere à fabulis, & falsis reuelationibus. Hæc Conclusio, iam aliqualiter constat ex supradictis, sed volui eam iterum referre, vt videatur specialiter, quod ad hoc propositum dicitur in supradicto Concil. Lateranensi, loco vbi supra. *Si quibusdam*, inquit, *Dominus futura quædam in Dei Ecclesia inspiratione quapiam reuelauerit, quoniam res tanti momenti est, cum non de facili credendum sit omni spiritui sed teste Apostolo, probandi sint spiritus, an ex Deo sint, an non, tales asseriæ inspirationes, antequam publicentur, aut populo prædicentur, Apostolicæ Sedis examini reseruatæ intelligãtur: quod si sine mora periculo, id fieri non valeat, aut vrgens necessitas, aliud suadeat, tũc eodem ordine seruato Ordinario loci notificentur, vt ille, adhibitis secũ tribus, aut quatuor doctis, & grauibus viris, & eiusmodi negotio cum eis diligenter examinato, quando id expedire videbitur (super quo eorum conscientias oneramus) illud propalandi licentiam concedere possint.* Habetur in Supplemento, fol. 127. concess. 569. & refertur in Compendio, vbi supra.

Concil. Later. vbi supra.

Suppl. fol. 127. con. 569. Comp. vbi sup.

Tertia Conclusio.

Prædicatores à Prælatorum reprehensionibus, aliorumve iudicum, nimium oportet abstinere.

Concil. Latera. vbi sup.

Suppl. fol. 127. conc. 567.

Comp. vbi sup.

Clem. Religiosi, de priuil. §. quibus etiam.

Ibiq. Gloss. ver. detrahant.

c. Deteriores, 6. q. 1.

Quod etiam Prædicatores aduertere summopere debent, est, vt abstineant à Prælatorum, & Episcoporum, aliorumve Iudicum detractione, & reprehensione. Hæc Conclusio etiam habetur expressa in supradicto Concilio Lateranensi, vbi eisdem præcipitur, *vt pacem, ac dilectionem mutuam, à Redemptore nostro tantopere commendatam, vbique fouentes, non scindant vestem Christi inconsutilem, sed ab Episcoporum, Prælatorum, ac aliorum Superiorum, eorumq. status, scandalosa detractione, & aperta, & manifesta redargutione, abstineant*, habetur in Supplemento, fol. 127. concess. 567. & in Compend. vbi supra. Hoc idem præcepit, Clement. V. in virtute sanctæ obedientiæ, & sub interminatione maledictionis æternæ, *in Clement. Religiosi, §. quibus etiam. de priuilegijs*, vbi Gloss. *verbo, detrahant*, ad hoc propositum adducit, *cap. deteriores, 6. q. 1.* vbi D. Hieron. scribens ad Rusticum, de his agens, inquit, *Non est humilitatis meæ, atque mensuræ, de ministris Ecclesiarum, sinistrum quidpiam iudicare, aut dicere, habent illi ordinem suum, & gradum, &c.* idem habetur *in cap. si Clericatus, eadem causa, & quæstione*. Adducit etiam Tullium, in inuectiua contra Salustium, dicentem, *sæpe se vidisse grauius offendere animos auditorum, eos qui aliena vitia aperte dixerunt, quam eos, qui commiserunt*, quæ quidem omnia multum sunt notanda, & memoriæ commedanda. Qualiter autem omnia ista sint intelligenda, & an in aliquo casu, supradicti carpi, atque reprehendi possint, saltem in communi, multis tradit supradicta Glossa, videatur ibidem; cuius verba in Comp. priuilegiorum, *verb. Prædicatores, §. 10.* ad vnguem, reperire licebit. Videatur etiam hac de re Simancas de Catholicis instit. tit. 49. de Prædicatoribus, nu. 9. & 10. vbi ad hoc propositum dicuntur plura, eaq. notatu dignissima.

Comp. priu. ver. Prædicatores, §. 10.

Simancas de Catol. instit. tit. 49. de Prædicatoribus, num. 9. & 10.

ARTICVLVS VII.

Vtrum Episcopi possint procedere contra Prædicatores, errores, scandala, atque damnationes prædicantes, seu ipsos, vel alios Prælatos, & iudices leuiter, & temerario reprehendentes?

Huic articulo respondetur per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

Episcopi, & Diœcesani grauiter debent reprehendere, atque punire Prædicatores, contra supradicta facientes.

Concil. Latera. vbi sup.

Suppl. fol. 127. conc. 570. comp. ver. vbi sup.

Concil. Tridēt. sess. 5. c. 2. §. si vero.

Episcopi Diœcesani rigorosè, atque seuerè possunt, & debent punire omnia supradicta facientes. Hæc Conclusio, habetur expressa in supradicto Concil. Lateran. vbi supra, quo loco, quæ sequuntur habentur verba: *Si qui in prædicationibus miracula falsa, aut incerta, vel prophetias, quæ ex sacra Scriptura non constant prædicare, seu Episcopis, aut eorum Superioribus præfatis, detrahere ausi fuerint, vltra pœnas contra tales à iure statutas, excommunicationis etiam sententiam, à qua nonnisi à Romano Pontifice, præterquam in mortis articulo constitutus, absolui possint, eos Concilium incurrere volumus, & vt eorum exemplo alij attentare similia minime audeant, prædicationis etiam officium, eis esse interdictum perpetuo decreuit.* Habetur in Supplemento, fol. 127. concessione 576. & in Compend. vbi supra, & in Concilio Tridentino, *sess. 5. cap. 2. §. si vero*, hoc idem statutum, fuitq. olim per Clement. V. idem statutum, *in Clemen. Religiosi, §. quibus etiam, de priuileg. & excessibus priuilegiatorum*. Aduertit tamen Concil. Trid. vt curent Episcopi, ne quis Prædicator, vel ex falsis informationibus, vel aliàs calumniosè vexetur, ne ve iustam de eis conquerendi occasionem habeant, ad quorum omnium maiorem obseruationem etiam præcipit Episcopis, vt apostatas, aut fratres extrà Claustrum degentes, ad prædicationis officium nō admittant, quod etiam Clemens IV. olim strictè prohibuit, vt habetur in Monumentis Ordinis, 1. impress. fol. 58. & 2. fol. 141. concess. 331. & quoad Carmelitas habetur hoc idem in Monumen. 1. impress. fol. 103 & 2. fo. 186. concessione 472. Quoad Prędicatores vero in Monumen. 2. impressionis, fol. 278. concessione 555.

Clem. Religiosi, §. quibus etiam, de pri. & excess. priu.

Prædicatores Regulares à Religione apostatæ, nullatenus ad prædicationē debent admitti.

Conc. Trid. vbi sup.

Monu. Ord. 1. imp. fol 58. & 2. f. 141. conc. 331. & 1. impress. fol. 103. & 2. fo. 186. conc. 472. & iterum 2. imp. fol. 283. conc. 555.

ARTICVLVS VIII.

An possint Episcopi, & Ecclesiarum Prælati, prohibere, ne Parochiani veniant, ad audiendas Prædicatorum Regularium conciones?

Huic articulo respondetur per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

Episcopi, atque Prælati, impedientes suos subditos, & Parœcianos, ne Prædicatorum Regularium conciones veniant audire, grauiter peccant, quinimò ipso sunt facto excommunicati. Hæc Conclusio non aliter potest probari, quàm asserendo hac de re, Constitutionem Bonifacij IX. quæ habetur in Suppl. f. 185. concess. 365. vbi dicitur, *quod sub excommunicationis pœna, ipso facto incurrenda, quibuscumque Ecclesiarum Prælatis, & alijs hoc strictè prohibuit, & vetuit, ac præcepit, ne populum, aut Parochianos suos retrahere præsumant, quo minus accedant ad audiendas prædicationes nostrorum Fratrum, quoties, & quo modo voluerint.* Huius Constitutionis mentionem facit Pater Corduba, in additionibus ad Compendium, *verbo, Prædicatores, §. 13.*

Episcopi, atque Prælati impedientes suos subditos, & Parœcianos, ne Prædicatorum Regularium conciones veniant audire, ipso facto sunt excōmunicati.

Suppl. fol. 185. conc. 465.

Cord. in addit. ad Comp. verb. Prædicatores, §. 13.

ARTICVLVS IX.

Vtrum Prædicatores semel Episcopis præsentati, aut forsan examinati, & approbati, ab eis iterum compelli possint, vt præsententur, seu ab eorum successoribus?

Conclusio.

Prædicatores semel Episcopis præsentati, examinati, & approbati, non possunt ab eisdem iterum compelli, vt præsententur, bene tamen à successoribus. Hæc Conclusio constat, satis ex supradictis, quæstio 45. artic. 5. 6. & 7. agendo de Confessoribus, in quibus, atque in Prædicatoribus, cum eadem omnino militet ratio, nihil de nouo impræsentiarum occurrit dicendum.

Prædicatores semel Episcopis, præsentati, examinati, & approbati, non possunt ab eisdem iterum compelli, vt præsententur.

ARTICVLVS X.

Vtrum Prædicatores Regularium, audientibus ipsorum conciones, aliquas indulgentias possint concedere?

Respon-

Respondetur per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

Prædicatores Regulares suis auditoribus, quàplures indulgentias possunt concedere.

Mon. Ordin. 2. imp. f. 260. conc. 645. & deinceps. Suppl. fol. 108. conc. 437. Collect. priuil. verb. indulgentia quoad seculares. 5.

Nota copiosum indulgentiarum numerum, quas lucrātur audientes nostrorum Fratrū conciones.

MVlta sunt priuilegia, quibus, audientibus Prædicatorum Regularium conciones, indulgentiæ conceduntur. Hæc Conclusio, non aliter veniebat probanda, quam referendo supradicta priuilegia; sed quia hæc sunt plura, atque diuersa, neque angustia tēporis id permittit, impræsentiarum facio missa, nec enim necessitas id exposcit, sat sit dicere quod prædicta priuilegia referuntur in Monumen. Ord. 2. impress. fol. 260. concessione 647. & deinceps, & in Supplem. fol. 108. concess. 437. quarum indulgentiarum mentionem atque memoriam, facit Collect. priuileg. *verb. indulgentia quoad seculares, 5.* eas in particulari enumerando, & in fine omnes epilogando, dicit, quod Prædicatores quandocumque prædicant, ad minus, suis auditoribus possunt concedere 18. annos, & 222. dies indulgentiæ pro quocumque die, siue sermone, & aliquando amplius pro temporis diuersitate, & sermonum diuersa ratione, quæ pro isto Articulo breuiter dicta sufficiant.

ARTICVLVS XI.

Sit ne Prædicatoribus Regularibus concessum aliquod priuilegium, pro anticipando, seu postponendo diuino officio?

Respondetur per sequentem Conclusionem.

Conclusio.

Prædicatores prædicationis gratia, officiū diuinū possunt anticipare, & postponere, ex speciali priuilegio, atque interim immutare.

Suppl. fol. 91. conc. 265. comp. ver. Prædicatores verbi Dei, §. 15. Nau. in Man. c. 25. num. 81. Med. in Summa, c. 9. Emman. 3. tom. qq. Reg. q. 32. art. 12.

LEo X. concessit, quod Prædicatores verbi Dei, Ordinis Minorum de Obseruātia, quādo actu prædicant, vtputa in aduentu, & quadragesima, possint officium feriale anticipare, & festa illis diebus reseruare, quibus illos amplius laborare necesse est. Habetur hæc concessio in Suppl. fol. 91. concess. 265. & refertur in Comp. *verb. Prædicatores verbi Dei, §. 15.* sed addidit, quod nō id fiat in fraudem diuini officij; sed vt liberius valeant studio vacare, & consolationi spirituali fidelium populorum incumbere. Hæc concessio, non videtur reuocata per Constitutionem Pij V. positam in principio Breuiarij, qua præcipitur strictè, vt officiū diuinum persoluatur iuxtà Breuiarium, auctoritate Concilij Tridētini reformatum; nam supradicta Constitutio intelligitur communiter, & regulariter loquendo, & de communi consuetudine, non autem de casibus particularibus, nam sua intentio tantum fuit prohibere, ne per antiqua Breuiaria recitetur. Ita tenet Nauarr. in Manua. c. 25. nu. 82. & Medina, in sua instructione Confess. c. 9. & Pater Emman Rodrig. tom. 3. qq. Regul. quæst. 32. artic. 12.

ARTICVLVS XII.

Vtrum sit aliquod priuilegium, Prædicatoribus Regularibus concessum, pro non strictè seruanda formatione?

Huic articulo respondetur per sequentem conclusionem.

Conclusio.

Prædicatores prædicationis gratia, ieiunij tempore, cōlationis horā possunt anticipare, & immutare, ... colatione.

LEo X. supradictus, concessit, quod Fratres Minores Prædicatores, actu prædicantes, possint sine scrupulo, ac sine conscientiæ stimulo, & seruato ieiunio, anticipare, & retardare horas commestionis, & serotinæ colationis, iuxtà suam consolationem. Habetur hæc concessio, in Suppl. fol. 93. concess. 282. & refertur in Compend. *verb. Prædicatores verbi Dei, §. 6.* Circà quam concessionem, nihil occurrit dicendum, præterquam quod supradicta priuilegia, impetrantur interdum ad cautelam (vt dicitur) & ad maiorem conscientiæ securitatem, & propter impetrantium consolationē; nam existente aliqua vrgente necessitate, non erat opus supradictis priuilegijs, vt latè tradit, & probat Nauar. in suo Manua. cap. 21. num. 16. & cap. 25. num. 201.

Suppl. f. 93. co. 282. Cōp. verb. Prædicatores verbi Dei, §. 6. Nau. in Man. c. 25. nu. 201.

QVÆSTIO LI.

De Apostatis, & fugitiuis, qui post factam solemnem professionem, sine suorum Prælatorum, ac Superiorum licentia, è Monasterijs recesserunt, in Octo Articulos diuisa.

1 *Vtrum quicumque Religiosus, post solemnē professionem factam, sine sui Superioris licentia, e Monasterio recedit, censendus sit apostata, propriè atque in rigore loquendo?*
2 *In quas pœnas incidant, eiusmodi Apostatas, & Fratres fugitiuos recipientes?*
3 *Quibusnam conueniat, eiusmodi Apostatas, & Fratres fugitiuos recolligere, & constringere, vt ad proprias Religiones, siue Monasteria reuertantur?*
4 *Qualiter Prælati Regulares, procurare teneātur, vt Fratres apostatæ, & fugitiui, ad sanā mentem redeant, & ad propria Monasteria reuertantur?*
5 *Vtrum apostatæ, & fugitiui, ad Ordinem reuertentes benignè sint admittendi, & recipiendi, & qualiter cum eis sit agendum à Superioribus, & Prælatis?*
6 *Vtrum Prælati Regulares, apostatis & fugitiuis licentiam possint præstare, vt transferantur ad alios Ordines?*
7 *Cui cedant apostatarum, & Fratrum fugitiuorum bona?*
8 *Vtrum Monasterium teneatur, soluere apostatarum, & fugitiuorum debita, ex bonis, quæ secum detulerunt, seu quæ apud illos remanserunt?*

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum quicumque Religiosus, post solemnem professionem factam, sine sui Superioris licentia, e Monasterio recedit, censendus sit Apostata, propriè, atque in rigore loquendo?

Quidnam sit Apostasia.

PRo huius Articuli intelligentia, oportet primo dicere, quidnam sit Apostasia? Pro quo dico ex Syluestro, quod hoc nomen Apostasia, secundū vocabuli significationem, & suam etymologiam, idem pollet, ac *retro statio,* & deriuatur ab *apo,* quod est *re,* & *sto,* quod est stare, vnde, & communiter, ac generaliter loquendo, importat retrocessionem quamdam, siue separationem à Deo, vt dicit D. Thom. 2. 2. q. 12. art. 1. Quod cum tripliciter fieri contingat, secundum triplicem modū, quo homo cum ipso coniungitur, nempe per fidem, per obediētiam, & per aliqua specialia supererogationis opera, vt fit in professione solemni Religionis, Clericatu, & Ordine sacro, hinc fit, vt triplex etiā sit Apostasia, quod etiā tenet Glossa *in c. 1. de Apostatis,* scilicet à fide, à diuinorum mādatorum obseruantia, & à Religione, quam semel quispiam solemniter professus est, vel ab Ordine, quem suscepit. Quæ quidē tria seruant hūc inter se ordinē,

Sylu. verb. Apostasia, & fuga Monachorum, num. 1. D. Thom. 2. 2. q. 12. art. 1. in corpore.

Apostasia est triplex, à fide, ab obedientia diuini mandati, & à Religione.

vt primum sit aliorum omnium fundamentum, quo sublato, nihil omnino remanet boni, quinnero quidquid excogitari potest mali. Sublata enim fide, totius Ecclesiastici ædificij fundamẽtum, omnia destruuntur, non vero è contra: Potest namq. contingere, vt quis à Deo recedat, per mentem, diuinis mandatis repugnantem, quinnero, & per recessum à Religione atque ab Ordine: sed adhuc prædictis duabus Apostasijs existentibus, coniunctus cum eodem remaneat per fidem; at si à fide discedat, omnino à Deo retrocedere censetur. Verba sunt expressa D. Tho. Hinc est etiam, quod inter prædictas Apostasias illa, quæ est à fide, primũ teneat locum, & sit, quæ simpliciter, atque absolute nomen promeretur Apostasiæ. Non est tamen impræsentiarum agendum à nobis de ea, neque de illa, quæ est à diuinorum mandatorum obseruantia, seu à Clericatu, sed tantummodo, de Apostasia, quæ fit per retrocessionem ab Ordine, siue à Religione, quam semel quispiam solẽniter professus est: de qua quæritur in præsenti Articulo, An quicumque Religiosus, post solemnem professionem factam, è suo Monasterio recedit, sine sui Prælati, & Superioris licentia, dicendus, atque existimandus sit Apostata, loquendo propriè, & in rigore? Cui difficultati, respondetur per duas sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

Propriè, & in rigore, loquendo, non omnis Religiosus è Monasterio, sine licentia discedẽs, dicẽdus est Apostata.

Proprie, atque in rigore loquendo, non omnis Religiosus recedens à suo Monasterio, & Religione, inconsulto Prælato, etiamsi id fiat sine habitu, est dicendus, siue censendus Apostata, nisi voluntatem firmatam habeat in malum, & animum atque intentionem non redeundi ad Religionẽ amplius, sed eiusmodi dicuntur, ac dici debent vagi, & fugitiui. Hæc Conclusio, est expressa Caiet. 2. 2. q. 12. ar. 1. vbi hanc mouet difficultatem, & respõdet, verbis expressis id, quod à nobis dictum est, distinctionem faciens inter Apostatas, & vagos, & fugitiuos penes hoc, quod est discedere è Monasterio, sine Prælati licentia, & habere animum, & intentionem ad Religionem amplius non redeundi; & discedere ab eo, sed cum animo redeundi: In primò casu (inquit) esse verè, & propriè Apostatã, qui illud facit, siue fugiat cum habitu, aut vero sine ipso, nam (inquit) non excusatur ab Apostasia, & censuris ei annexis, ex hoc quod deserat habitum, immò verò tenetur ad omnia, ad quę tenẽtur Apostatantes sine habitu, non verò in secundo casu, sed dicendos esse eiusmodi vagos, & fugitiuos, cũ non recesserint, aut vagentur extrà Monasterium, animo retrocedendi à Religione, sed propter leuitatem, siue ob suorum Prælatorum rigorem, aut fortè propter libidinem vagandi, vel quippiam similem.

Caiet. 2. 2. q. 12. art. 1.

In quo consistat ratio formalis Apostasiæ.

Pro quorum probatione dicit, quod Apostasia in hoc sensu, verè & propriè, atque formaliter loquendo, consistit in retrocessione à Religione, quam semel quispiam professus est: quò fit, vt qui retrocessioni à Religione numquã consensit, haud quaquam cẽsendus sit aut existimandus Apostata propriè, neque de eo dici possit, quod incurrerit in Apostasiam, quamuis incurrerit peccatum inobedientiæ, & rebellionis, exeundo cõtra præceptum Prælati. Verba sunt expressa Caiet. qui & probat suam sentẽtiam à simili: nam certum est (inquit) quod qui existens in Monasterij Claustro, pertinaciter nollet obedire præcepto Pręlati, iustè aliquid præcipientis, quamuis dicendus sit obstinatus, siue rebellis, non tamen potest, aut debet dici Apostata nihil ob aliud, nisi quia non habet animum retrocedendi à Religione: idem ergo dicendum est in proposito casu: nam vtrobique Apostasia retrocessionem significat. Hoc idem tenet Syluester, vbi supra, de mente, & sententia Raymundi, explicando, quis dicatur Apostata à Religione. Vbi dicit, non debere dijudicari Apostatam propriè, & in rigore, etiamsi ad longinquum tempus discedat, & diu diuagetur, nisi qui ita viuit, vt animum redeũdi se deposuisse ostendat. Pro quo allegat *l. desertorem ff. de re milit.* quæ valde facit ad propositum, vt videatur, qualiter de ratione Apostasiæ propriè dictæ, sit quod Religiosus post solemnem professionem factam, sine Prælati licentia è Monasterio discedens, illud faciat intentione, & animo, amplius non ad Ordinem, siue Religionem redeundi, sed viuendi semper irreligiosè, clericaliter, aut seculariter, atque inobedienter. Nam (inquit) si egrediatur animo intrandi aliud eiusdem Ordinis Monasterium, licet laxius, non erit propriè, & in rigore censendus Apostata, quod probat ex Gloss. *in c. fin. de Apostatis, & c. ex parte, de temp. ord.* Si verò, ait, exeat, & non ingrediatur aliud Monasterium, neque subijciat se alterius obedientię Prælati, cum facultate, & licentia debita, etiamsi retineat habitum, & tonsuram, verè, & propriè erit Apostata. Pro quo allegat Innocent. *in c. fin. de renunciat. & c. intelleximus, de ætat. & qualit. ord.* Vnde quã maximè oportet, vt qui eiusmodi sunt, aliquod ingrediantur Monasterium, si omnino vitare volunt Apostasiam, & pœnas ipsius, iuxtà *d. c. ex parte, de temp. ord. & cap. Ioannes, de Regul.* Quibus in locis, ad hoc propositum in Glossis multa satis notabilia dicuntur. Ex quibus omnibus infert Syluest. prædictus, quod omnis Religiosus professus, post solemnem professionem factam, absque sui Superioris, & Pręlati licentia, è Monasterio exiens, licet vagus, profugus, siue fugitiuus sit vocandus, & nũcupandus (nam fugitiuus est, qui per se è Monasterio exit, & per aliquod temporis spatium extrà ipsum deuagatur celans se suo Pręlato, secundum Ioannem Andream, & omnes communiter Doctores, quamuis postea pœnitentia ductus, ad Monasterium redeat, iuxtà *l. si quis fugitiuus, ff. de ædil. edict.*) non tamen est censendus, aut dicendus Apostata; nam hæc duo, Apostata, & fugitiuus, habent se, sicut superius, & inferius: omnis enim Apostata est fugitiuus, non vero è conuerso. Prædicta omnia in substantia, dicit Syluester loco supracitato, & quidem vera sunt propriè, & in rigore, loquendo in foro interiori; secus autem in exteriori, vt statim in secũda Conclusione dicemus. In quo etiam sensu, intelligendam, atque interpretandam esse cẽseo opinionem Bald. *in cap. ad nostram, de appellat.* vbi ait, quod Regularis à Monasterio exiens, ex metu ob aliquod peccatum, quod forsan commisit, seu quia nimium se sensit grauatum à Pręlato, etiam sine ipsius licentia, non est dicendus Apostata; pręsertim si exijt, vt adiret Superiorem, quò eũ à tali grauamine liberaret. Quod probat argumento deducto, *ex l. contra pupillum, §. is qui ad manus aduitorium, ff. de reiud. & cap. cum parati eum ubi adnotat, de appellat.* quam sententiam tenet etiam Nauar. *super cap. non dicatis, commẽnt. 2. de Reg. num. 61.* cuius rationem reddit: quia, inquit, sentiens se grauatum, ac propterea adiens Superiorem, non quidem apostatare, sed potius appellare videtur, *arg. cap. dilecti, el 2. de appellat.* Neque (inquit) huic resolutioni obstat Concilium Tridentinum, *sess. 25. cap. 4. de Regula*, quatenus præcipit, *vt nullus Religiosus à suo Conuentu discedat, etiam causa adeundi ad Superiorem, sine sui Prelati licentia in scriptis obtenta:* quia non est credendum, tantum Concilium derogare voluisse, tam iustæ resolutioni, iã graui ratione nitenti, per *l. si quando, C. de inoffic. testam.* Vel, inquit, intelligenda sunt

Sylu. vbi sup. q. 4.

l. desertorem, ff. de re milit.

Innoc. in c. fin. de renunt. c. intelleximus, de ata. & qualit. ordin.

c. ex parte, de temp. ord.

cap. Ioannes, de Regula.

Quisnã dicatur vagus, siue fugitiuus.

Ioann. Andr. & Doctores cõmuniter.

l. si quis fugitiuus, ff. de ædil. edi.

Bald. in c. ad nostrũ, de appell.

l. contra pupillum, §. is qui ad manus aduitoriũ, ff. de re iud. c. cum parati cũ eis adnota de appell.

Naua. in c. non dicatis, cõm. 2. de Reg. nu. 61.

c. dilecti el 2. de appellat.

Concil. Triden. sess. 26. c. 4. de Regul.

l. si quando, C. de inoff. testam.

Concilij

Concilij verba, de illo qui Superiorem adit, non ex aliqua graui, sed leui, aut leuissima causa. Probat hoc præterea: quia secundum ius, non est petendus consensus, siue licentia ab eo, ob cuius grauamen tollendum, ad Superiorem recurritur, iuxtà Gloss. *cap. cum pastoris, 2. q. 7.* argumento etiam deducto, *ex cap. ex parte, de accusatio.* licet regulariter loquendo à Iudice sit petenda venia, secũdum Archidiaconum, *in d. cap. pastoris*, aliud tamen est petere illã à Iudice, aliud verò à parte iuxtà *l. 1. & 2. C. de in ius vocãdis.* Post multa alia cõcludit, dicendo esse certum, quod adire ad Superiorem, ob iustum grauamen illatũ, non est illicitum, quia vim habet appellationis, apud Religiosos, à quorum Superioribus posse appellari verbo, atque facto, irrefragabiliter probant, *cap. ad nostram, cap. reprehensibilis, cap. de prior. , de appellat.* quod licet aliqui negent, ipse tamen constantissimè tenet, Religiosum posse appellare, etiam à correctione Regulari, quando modus exceditur, & quod non id vetuit Concil. Trident. sed hoc solummodo, ne quis Religiosus leui ex causa è Monasterio exeat sine licentia Prælati, in scriptis obtẽta, etiam vt adeat Superiorem. Non tamen prohibet, quod Religiosus grauiter læsus per viam iusti grauaminis, seu appellationis instæ, verbo, vel facto interpositæ, possit adire Superiorem ad conquerendum se de inferiori, cum hoc, stando etiam in iure naturali, liceat; nam malitijs hominum licitum est obuiare, per *l. in fundo, de rei vendic.* Et quod supradicta omnia sint vera, & nullo modo contraria decreto Concil. Trident. inquit Nauarr. signum est euidentissimum: nam pœnę, quæ pro Apostatis cõstituuntur in iure, inter quas vna est excommunicatio, certum est, quod non incurruntur, sed neque incurri possunt, nisi propter peccatũ mortale, prout de excommunicatione, habetur expresse, *in cap. nemo. cap. nullus, 11. q. 3.* & non erit qui dicat, solummodo exitum temerarium, Religiosi alicuius, sine iusta, & rationabili causa factum, esse peccatum mortale, & per illum, sententiam excommunicationis incurrere, modò non sit sine animo ad Religionem amplius redeundi, neque dimittatur habitus, quia id nullo iure cauetur. Hæc supradictus Nauar. Sed quamuis hæc sententia sit vera, loquendo de apostasia propriè, atque in rigore, & de excommunicatione incursa forsan in foro interiori, & conscientiæ, secus tamen est, loquẽdo de foro exteriori, & Ecclesiæ, quæ non iudicat de occultis, de quo secundam statuo Conclusionẽ.

Glo. in c. cum pastoris, 2. q. 7.
c. Ex parte, de accusat.
Archid. in d. c. pastoris.
l. 1. & 2. C. de in ius vocand.
c. Ad nostram, c. reprehensibilis. c. de priori, de appellat.
l. In fundo, ff. de rei vend.
c. Nemo. c. nullus, 11. q. 3.

Secunda Conclusio.

Loquendo de apostasia in foro exteriori, & Ecclesię, quicunque Religiosus, à sua Religione siue Monasterio recedit, inconsulto Prælato, censetur, & iudicatur Apostata, etiamsi non habeat voluntatem obfirmatam in malum, neque dimittat habitum. Hæc Conc. vt credo, est omnium DD. cõmunis, & probatur expresse, *ex c. 2. & glo. ne Clerici, vel Monachi, in 6.* vbi hac de re agendo, sequentia ponuntur verba: *Vt periculosa Religiosis euagandi materia subtrahatur, districtius inhibemus, ne de cætero aliquis, quamcunque Religionem tacitè, vel expressè professus, in scholis, vel alibi, temerè habitum Religionis suæ dimittat neque accedat ad quamuis studia litterarum, nisi à suo Prælato, cum consilio sui Conuentus, vel maioris partis eiusdem, sibi eundi ad studium licentia primitus sit concessa. Si quis autem horum temerarius violator extiterit, e[...]mmunicationis incurrat sententiam ipso facto.* [...]æ verba, ponderando illud verbum, *ho*[...]cit in vtroque casu incurri Apostasiam, [...]nicationis sententiam, & dimittendo habitum, & eundo ad studium sine licentia. Et alia glos. ponderat, quod Religiosus etiam fauore studiorum (quod ex se adeo fauorabile est) exire nõ potest Monasterium sine licentia sui Prælati. Iuxtà sensum prædictarum Conclusionum, explicanda atque intelligenda est decisio Rotæ, vbi olim quęstione proposita, ac nimis controuersa, & ventilata, vtrum Religiosus exiens Monasterium sine sui Prælati licentia, ac dimittens habitum, seu portans illum occultè, esset excommunicatus, ex vno duntaxat capite, an verò ex duobus, siue duplici ex causa, conclusum fuisse dicitur; esse quidem excommunicatum propter hoc vltimum solummodo, nempe quia dimisit habitum, seu illum portauit occultè, non vero propter primum quia re vera talis nõ est censendus apostata propter superius dicta. Quę quidem Rotæ resolutio, vera licet sit, loquendo de apostasia verè, & propriè. atque in rigore, quoad forum conscientiæ, & interius, prout à nobis in prima Conclusione est dictum; non tamen si fiat sermo de foro exteriori, & Ecclesiæ: nam vt constat expresse *ex d. cap. & gloss. ver. horum*, cõtrarium omnino apparet dicẽdum, siquidem dicitur, quod propter quodlibet illorum, excommunicationis sententia ipso facto incurritur, & propter recessionem à Monasterio, & propter dimissionem, siue desertionem habitus. Præterea notat suprad. gloss. *ver. ipso facto*, ac nimis ponderat, excommunicationis sententiam prædictam, ipso facto incurri, & dicit, id fuisse specialiter statutum in odium criminis apostasiæ Religiosorum: nam aliàs, inquit, apostatæ non erant ipso facto excommunicati, sed excommunicandi, pro quo citat multa iura, & capita, *cap. si quis Clericus, de vita. & honest. Cleric. cap. si quis de apostat. & cap. sæpe, de temp. ord. in 6.* vbi idipsum notat, & ponderat alia Glossa, *verbo, apostata*, allegans omnia supradicta iure. Sed quod prædicti apostatæ, siue fugitiui, recedentes à suis Monasterijs, sine suorum Prælatorum licentia, in dicto foro exteriori, ipso sint facto excommunicati, constat præterea ex multorum summorum Põtificum decretis, priuilegijs, constitutionibus, atque ordinationibus, quibus id expresse habetur, & de illis fit mentio, in Mon. Ord. varijs in locis, quæ quia peruia sunt, ac facilè reperiri possunt, impræsentiarum referre nõ libuit, sat sit scire, quod in summa r. periuntur, in Compend. priuileg. *verbo. Apostata, ab Ordine.* Faciunt ad idem, & speciales cõstitutiones, Pauli IV. & Pij IV. nuperrime editæ, quibus excommunicari iubentur, quinuero, & excommunicati, ipso facto esse declarantur omnes, & singuli Religiosi, cuiuscumque Ordinis, & conditionis extiterint, qui post solemnem professionem factam, sine suorum Prælatorum licentia, quouis prætextu, & causa, temere extrà suorum Monasteriorum claustra diuagantur, apponunturq. multæ pœnæ contra ipsos, & vocantur apostatæ, vtcumque id fiat, cum habitu, vel sine habitu, iubenturq. Episcopi, & locorum Ordinarij, eosdem, vt ad suas proprias Religiones redire compellant, quibuscumque remedijs iuris, & facti. Et hęc pro isto Articulo dicta sufficiant.

Loquendo de apostasia in foro exteriori, & Ecclesiæ, quicumq. Religiosus, à Religione, seu Monasterio recedit sine licentia Prælati, censetur Apostata etsi non habeat animũ desetendi Religionem.

c. 2. & gloss. ne Clerici vel Monachi, in 6.

Notat. & ponderat gloss. quod etiam occasione studiorum non licet à Monasterio exire sine licentia Prælati.

Nota hoc valde.

Nota, quod in foro exteriori Religiosus à Monast. exiẽs sine licentia Prælati est excõmunicatus quãuis non dimittat habitum.

Nota quòd apostatę olim non erant ipso facto excommunicati, sed excommunicandi, modo autem sic.

Glo. in cap. 2. ne Clericus, vel Monachi, s. 6. v. r. ipso facto.
c. Si quis Clericus, de vita, & honest. Cler. cor. c. si quis de Apostatis.
c. Sæpe, de temp. ordin. in 6. & ibi Glo. ver. Apostata.
Comp. priuileg. verb. apostati ab Ord.

ARTICVLVS II.

In quas pœnas incidant eiusmodi Apostatas, & Fratres fugitiuos recipientes?

Difficultas præsentis Articuli in duplici sensu potest inuestigari. Primò, de recipientibus ipsos in aliqua Religione, & Ordine, vt eiusdem fiat alumni, & professores, prætextu alicuius licentiæ, seu priuilegij, quod in id se habere dicant. Secundo loquendo de secularibus, eosdem recipienti-

pientibus in ſuis domibus, ſcienter, vel ignorãter, & maxime de occultantibus illos, aut fauorem impendentibus, vt in tali ſtatu perſeuerent. De quibus omnibus, in ſequentibus Concluſionibus, breuis fiet reſolutio.

Prima Concluſio.

Religioſi cuiuſcūq. Ordinis, excepta Carthuſia, admittẽtes Fratres alterius Ordinis, præter ordinem iuris, prætextu cuiuslibet priuilegij, mortaliter peccant & ſunt ipſo facto excommunicati.

Religioſi, cuiuſcumque Ordinis, & Religionis extiterint, excepta Carthuſia, admittentes, ſiue recipientes Fratres alterius Ordinis, præter ordinem iuris, prætextu cuiuslibet priuilegij, quod in id ſe habere dicant, niſi de nouo ſit nunc conceſſum, mortaliter peccant, & ſunt ipſo facto excommunicati. Hæc Concluſ. non aliter poſſet probari, quam referendo priuilegia, & ſummorum Pontificum ordinationes, conſtitutiones, & decreta, quæ ea de re habentur. Sed quia hæc ſunt multa, nec id per tempus licet, cõtentus ero, dicere, quod ſummatim reperientur, in Comp. priuil. *verb. apoſtata ab Ordine*, per diuerſos paragraphos. Et aduerto, quod licet, vt dicitur, ab aliquibus, in contrarium ſpeciales poſtmodum impetratæ fuerint conceſſiones; omnia tamen priuilegia, hac de re loquentia, & facultatem concedentia, ad hoc vt Religioſus vnius Ordinis, ſeu Religionis tranſire poſſit in aliã præter ordinem iuris, & ſine expreſſa ſui Prælati licentia, expreſsè fuerunt, per Pium V. reuocata, in ſua Extrau. quæ incipit, *Quicumque ſacrarum Religionum*, facta anno Domini 1564. vbi ſtrictè præcepit, id vt nullatenus fieret, præter ordinem, & diſpoſitionem iuris communis, ſub grauiſſimis pœnis, & inter alias appoſuit pœnam excommunicationis latæ ſententiæ. Hoc eſt certum, circa quod nihil aliud volo dicere, cum multa dicta ſint q. 31. per plures Articulos, agẽdo de tranſitu Religioſorum ad alios Ordines, an ſit licitus.

Secunda Concluſio.

Seculares recipientes in ſuis domibus, Fratres apoſtatas, & fugitiuos, occultantes ipſos, fauoremq. impendentes, vt in tali ſtatu permaneãt, mortaliter peccant, & etiam ſunt ipſo facto excommunicati.

Seculares, recipientes in ſuis domibus Fratres apoſtatas, & fugitiuos, occultantes, & tenentes ipſos, fauoremq. impendentes, vt in tali ſtatu permaneant, mortaliter peccant, & ſunt etiam ipſo facto excommunicati. Hæc Concluſio conſtat ex ſupradictis priuilegijs, quę vt dixi, referuntur in Comp. *ver. apoſtata ab Ordine*, licet enim principaliter, atque ſpecialiter dirigantur contra Religioſos, recipientes, & detinentes Fratres vnius Ordinis in ſuis domibus, vt ſuarum Religionum fiant alumni, & profeſſores, ſub quorumcumque priuilegiorum prætextu; ſecundariò tamen diriguntur, quinuero non minori, ſed, vt videtur, maiori ratione, contrà omnes, in præd. Concl. contentos, recipientes, & occultantes illos, auxilium, ſiue fauorem impendẽtes, vt in tali ſua apoſtaſia, & malo ſtatu perſeuerẽt. Sed ad hoc ſpecialis eſſe videtur quædam conceſſio Innoc. VIII. quę refertur in d. Comp. ver. vbi ſupra §. 4. *Qua ſtatuit, & ordinauit, vt detinentes quoſcumque Minores Fratres, e ſuis Conuentibus ſine licentia ſuorum Prælatorum recedentes, ſint ipſo facto excommunicati.* §. 17. præd. priuil. Collect. in in eodem verbo, refert quamdam copioſiſſimam prouiſionem, quam circa hanc rem fecit olim Pius II. contrà omnes Principes, Duces, alioſq. Magnates, fauentes apoſtatis, & alijs Fratribus inobedientibus Ord. Carmelitarum, mandans procedere cõtra illos, per cenſuras Eccleſiaſt. vſque ad inuocationem brachij ſecularis. Quod quidem indultum, ſpecialiter licet pro Fratribus, Ord. Carmelitanorum fuerit conceſſum, eo tamen perfrui ac potiri poſſunt, omnes Ordines, & Religiones, priuilegium habentes communicationis. Sed aduerto circa præd. Concl. quod quamuis mortaliter peccent, atque in pœnam, & ſententiam excommunicationis incurrant, apoſtatas prædictos, & fugitiuos, in ſuis domibus recipientes, retinentes, occultantes, auxilium, ſiue fauorem præſtantes, vt in ſuo malo ſtatu, atque apoſtaſia perſeuerent; ſi qui tamen illos receperint, non in eum malum finem, ſed bono & ſimplici animo, aliquo honeſto reſpectu, nõ quidem qua ratione ſunt apoſtatæ, & à ſua Religione, & profeſſione defecerunt, ſiue retroceſſerunt; ſed quia ſibi ſunt conſanguinei, & parentes, ſeu alia iuſta, & rationabili cauſa, me quidem iudice, nec mortaliter peccabunt, nec in vllam pœnam excommunicationis incident. Quod & libet probare argum. deducto à ſimili: nam etiam in Bulla Cœnæ Domini, quæ quotannis publicatur, apponitur excommunicationis pœna, & anathematizantur omnes recipientes, & detinentes hæreticos, aut illis vllo modo, auxilium ſiue fauorem præſtantes, & tamen communis eſt DD. reſolutio, quod prædicta excommunicatio, non comprehendit eos, qui illos recipiunt, auxiliumve præſtãt ipſis, non tanquam hæreticis, ſed quia ſibi ſunt parentes, & conſanguinei, ſeu aliquo amicitiæ, & humanitatis iure coniuncti, prout notat Caietan. in ſua ſumma. Aliud enim eſt, recipere hęreticos, ac fauere illis, in quantum hæretici ſunt; aliud vero inquantum ſunt parentes, conſanguinei, ſeu affines, vel ſtricta amicitia addicti. Quæ diſtinctio quammaximum habet fundamentum *in c. duo iſta nomina. 23. q. 4.* quod eſt D. Aug. vbi dicitur, *homini eſſe miſerendum, peccatori vero iraſcendum*; & paulo inferius, loquendo de fraterna correctione, habetur, *quia peccator eſt, corripe, quia homo eſt, miſerere, nec. n. omnino liberabis hominẽ, niſi eum perſequutus fueris peccatorem.* Verba ſunt notanda, atque memoriæ valde commendanda. Sic igitur in propoſito dicendum videtur, quod qui apoſtatas, & Fratres fugitiuos prædictos, in ſuis domibus receperint, & retinuerint, non inquantum apoſtatas, & fugitiuos, ſed bono animo, aliquo honeſto, & iuſto reſpectu, nec mortaliter peccabunt, nec in pœnam excommunicationis incident. Quę doctrina conformis eſt alij, quam in ſimili caſu adducit Nauarr. in ſuo Man. c. 27. num. 55. agendo de ſupradictis hæreticorum receptatoribus, fautoribus, aut etiam defenſoribus; vbi hoc idem omnino dicit, & ad id probandum adducit, *l. in delictis, §. ſi detracta ff. de noxa.* & addit, quod hæretico extremè indigenti, etiam ex præcepto diuino tenemur ſubuenire, arg. deducto *ex c. paſce, d. 86.* quod eſt D. Ambr. lib. ſuorum offic. vbi ait, *paſce fame morientem; alioquin ſi non paſciſti, occidiſti.* Concludendo ergo dicit præd. Nauarr. quod ſi hoc ita non eſſet, omnes fere Catholici (etiam Religioſi) Germaniæ, Angliæ, Scotiæ, & bonæ partis Galliarum, eſſent excommunicati, & inciderent in cenſuram prędictam, latam contrà fautores, & receptores hęreticorum, cum illos in ſuis domibus recipiant, paſcant, & foueant, quod non videtur dicendum, cum non id faciant eo animo, quia hæretici ſunt, ſed inquantum ſunt homines, ſibi ſanguine, vel affinitate coniuncti, aut aliquo amicitiæ vinculo, ſiue humanitatis iure. Idem ergo dicendum eſt in propoſito caſu. Sed boni, ac diſcreti viri, ſimul atque prudentes, Fratres prędictos apoſtatas, & fugitiuos etiam ſanguine, ſeu aliquo alio vinculo ſibi coniunctas, in eum tantum finem debent recipere, atque in ſuis domibus admittere, vt conuertantur, & ad ſuas proprias Religiones redeant; quod ſi facere renuerint, ſtatim illos debent eijcere, tamquam oues perditas, & derelictas, ni ad ſanam mentem redeant, à dæmonibus, quod abſit, deuorandas. Verba ſunt expreſſa Nauarr. lib. 3. Conſil. de Reg. conſ. 69. nu. 1. vbi de eiuſmodi apoſtatis agit.

Qui recipiunt Fratres fugitiuos bono & ſimplici animo, ſeu iuſto aliquo reſpectu, neque peccãt neque in excommunicationẽ incidunt.

Caiet. in Sũma.

c. Duo iſta nomina, 23. q. 4.

Nau. in Manu. c. 27. nu. 55.

l. In delictis, §. ſi de tracto, ff. de noxa.

D. Ambr. lib. offi. ciorum, c. paſce, d. 86.

Nauarr. lib. 3. Conſil. de Regu. conſ. 69. nu. 1.

ARTI-

ARTICVLVS III.

Quibusnam conueniat, huiusmodi apostatas, & Fratres fugitiuos recolligere, atque constringere, vt ad proprias Religiones, siue Monasteria reuertantur?

Concil. Trident. sess. 25. c. 4.

HAec difficultas mouetur, ad explicanda, & declaranda, quædam verba Conc. Trid. *sess. 25. c. 4.* vbi hac de re agendo, sequentia ponuntur verba: *Non liceat Regularibus, à suis Conuentibus recedere, etiam prætextu ad Superiores suos accedēdi; nisi ab eisdem missi, aut vocati fuerint; Qui verò sine prædicto mandato, in scriptis obtento, repertus fuerit, ab Ordinarijs locorum, tamquam sui desertor instituti, puniatur.* Ex quibus verbis volunt nōnulli colligere, quod cura recolligendi prædictos Fratres, apostatas, & fugitiuos, incumbat Episcopis, & locorum Ordinarijs. Sed prædicta verba sano modo intelligendo, hac de re sequens statuitur Conclusio.

Conclusio.

Cura recolligendi Fratres apostatas, & fugitiuos proprijs ipsorum Prælatis incumbit.

Cura recolligendi Fratres, Apostatas, & fugitiuos, & constringendi illos, ad hoc, vt ad proprias Religiones, siue Monast. reuertantur, proprijs ipsorum Prçlatis incumbit respectiuè, non autem Episcopis, siue locorum Ordinarijs, nisi in aliquo speciali casu, aut propter illorū incuriā, siue negligentiam. Hæc Concl. non aliter probari potest, quàm dicendo esse quamplura Apost. priuilegia, idipsum concedentia, Prælatis Regularibus, vt scilicet Fratres suos apostatas, possint recolligere, excommunicare, ligare, vinculis constringere, & carceribus mancipare, prout sibi secundum Deum melius videbitur expedire, quod habetur in Mon. Ord. & refertur in Comp. *ver. apostata ab Ordine §. 3.* vbi Innoc. IV. præcepisse dicitur, omnibus Ecclesiarum Prælatis, vt omnino euitarent Minores Fratres ab Ordine post professionem, sine licentia decedentes, præsertim si essent excommunicatione notati, & quod illos facerent excommunicatos denunciari, cum à Ministris Prouincialibus, & Custodibus fuissent requisiti. Ex quibus verbis non obscurè, quinuerò satis clarè colligitur, quod huiusmodi cura recolligendi Fratres sibi subditos, apostatas, & fugitiuos, primo ac principaliter eorumdem Prælatis incumbit, non verò Episcopis, & locorum Ordinarijs, nisi in id ab eisdem auxilium expostulauerint, & ad suam requisitionem, aut forsan si in suis diœcesibus deliquerint. & præfati Prælati Regulares, in ipsis recolligendis, pigri, & negligentes extiterint, in quo casu quammaximè sunt intelligenda verba Concilij Tridentini prædicti. Sed veniendo ad potestatem, quam habent Religionum Prælati, ad recolligendos suos subditos, apostatas, & fugitiuos, dicit Nauarr. *in cap. nullam, 18. q. 2. Comment. 3. de Regul. num. 50.* eam esse tantam de iure communi, & secluso quocumque speciali priuilegio, quod possant absque aliquo scrupulo, seu excommunicationis periculo, eosdem realiter capere, vincire, atque incarcerare, & facere quçcumque secundum Deum, sibi visa fuerint expedire, quousque ad sanam mentem redeant, & ad proprias Religiones, siue Monasteria reuertantur. Hoc probat multis iuribus, & rationibus, & Primò, quia quicumque, inquit, rem aliquam possidet, si ab eo auferatur, potest illam propria auctoritate recuperare, cum ius habeat insistendi eidem, per diffinitionem, quam tradit Bart. *in l. si quis, §. differentia, ff. de acquiren. possess.* Idem ergo dicendum est in proposito. Sed præterea secundo probatur idipsum nam communis est Doctorum resolutio, quod Dominus possidens seruum, fugientem potest capere, vbicumque illum inuenerit, *per l. 1. §. per seruum, qui in fuga ff. de acquir. possess.* similiter, & *in l. 1. C. vbi Curialis, vel Cohortalis,* dicitur, quòd qui habet Curialem, vel Cohortalem, hoc est, Curiæ, vel Cohorti obligatum, fugientem potest etiam propria auctoritate capere, vel saltem Cohortis, cui est obnoxius. Item & *in l. 1. C. vbi caussa stat,* dicitur, quod qui habet ancillam, & inuenit eam fugientem, extrà Prouinciam, & proprium territorium, potest illam propria auctoritate capere. Multç prçterea sunt leges, quç dicunt idipsum de marito, inueniente vxorem fugientem. Idem ergo, inquit Nauarr. dicendum est in proposito casu, de Prælato Regulari respectu sui subditi, apostatæ, & fugitiui, etiam stando in iure communi, & secluso quocumque particulari priuilegio. Quod dicit esse verum, etiam antequam Prælatus, prædictum subditum suum, per censuras ad Monasterium redire moneat, aut ob contumaciam excommunicet illum, seu brachium seculare imploret. Cuius nulla alia est ratio, nisi ea quā adduximus, nempe, quod quicumq. rem aliquam possidet. potest illam, propria auctoritate recuperare, capere, & detinere, quocumque modo potuerit: cum ius habeat insistēdi eidem: nam, & hoc ad cuiuslibet rei possessorem pertinet. Concludendo igitur dico, quod cura recolligendi apostatas, & Fratres fugitiuos prædictos, specialiter, & principaliter, eorumdem Prçlatis incumbit respectiuè: Episcopis autem, & locorum Ordinarijs in casu, quo ipsi in re tanti ponderis. & momenti negligentes extiterint, aut dicti apostatç in ipsorum diœcesibus, & Ciuitatibus deliquerint, aut aliquod scandalum fecerint, quod & facere tunc poterunt virtute supradicti decreti Concilij Tridentini, & etiam specialis concessionis Sixti IV. factæ pro recolligendis Apostatis prçdictis. At licentias expostulare transeuntium Fratrum, cum iter faciunt, haudquaquam crediderim, id pertinere ad Episcopos prçdictos, aut locorum Ordinarios, nec vmquam vidi, positum hoc fuisse in consuetudine.

Monu. Ord. & refertur in Cōp. ver. apostata ab Ordin. §. 3.

Nota circa potestatem, quam habent Religionum Prælati recolligendi, vinciendi, & incarcerādi Fratres Apostatas, & fugitiuos.

Nau. in c. nullā, 18. q. 2. commen. 3. de Regu. n. 50.

Bart. in l. si quis §. differentia, ff. de acquir. poss.

l. 1. §. per seruū qui in fuga, ff. eod. tit.

l. 1. C. vbi Curialis, vel Cohortalis.

l. 1. C. vbi causa stat.

ARTICVLVS IV.

Qualiter Prælati Regulares, procurare teneantur, vt Fratres apostatæ, & fugitiui ad sanam mentem redeant, & ad propria Monasteria reuertantur?

Conclusio.

Prælati Regulares requirere tenentur Apostatas, & fugitiuos, & procurare, vt ad sua Monast. reuertantur.

PRçlati Regulares strictissimè tenentur summo studio requirere Fratres apostatas, & fugitiuos, obnixeq. procurare, vt à tali statu exeant, & ad propria Monasteria, siue Religiones reuertantur. Hçc Conclusio est expressa Syluestri, *verb. Apostasia quæst. 6.* quam, & probat ex *cap. ne Religiosi, de Regul.* cuius expressa sunt sequentia verba: *Ne Religiosi vagandi occasionem habentes, salutis propriæ detrimentum incurrant, & sanguis eorum de Prælatorum manibus requiratur, statuimus, vt præsidentes Capitulis celebrandis, secundum statutum Concilij Generalis, seu Patres Abbates, aut Priores fugitiuos suos, & eiectos de Ordine suo, requirant sollicitè annuatim. Qui si in Monasterijs suis recipi possunt, secundum Ordinem Regularem, Abbates, seu Priores eorum, monitione præuia, per censuram Ecclesiasticam, compellantur ad receptionem ipsorum, salua Ordinis disciplina. Quod si hoc Regularis Ordo non patitur, auctoritate nostra prouideāt vt apud eadem Monasteria, in locis cōpetentibus. si absque*

Sylu. ver. Apostasia, q. 6.

c. Ne Religiosi, de Regul.

Nota hoc decretum pro requirendis, ac debitè puniendis Apostatis, & fugitiuis.

absque graui scandalo fieri poterit, alioquin in alijs Religionis domibus eiusdem Ordinis, ad agendam sibi pœnitentiam, talibus vitæ necessaria ministrentur. Si vero huiusmodi fugitiuos, vel eiectos, inobedientes inuenerint, eos excommunicent, & tamdiu faciant ab Ecclesiarum Prælatis, excommunicatos publice denunciari, donec ad mandatum ipsorum humiliter reuertantur. Verba sunt quammaxime notanda, ac memoriæ commẽdanda. Quod quidem decretum ad litteram olim obseruabatur in praxi, ac in cunctis Capitulis generalibus, & Prouincialibus, vt dicitur, specialis ea de re semper fiebat diligentia. Sed Syluest. verbo, vbi supra, explicando illud, inquit quod in casu, quo Religiosus aliquis, alijs adeo esset scandalosus, & periculosus, vt apte non posset capi, corrigi, & detineri illos, Prælatus non tenebatur, nec forte tenetur modo, ad procurãdam eiusdem reductionem, ne noceat alijs, postquam eius desperatur correctio, & emẽda. Pro quo citat Archidiacon. redditq. satis apparentem rationem, nam, inquit, vtilitas communis præponenda est bono cuiuspiam particulari, quod etiam non sequeretur ex correctione eiusmodi incorrigibilis. Pro quo citat *cap. resecanda. 24. quæst. 3.* quod est D. Hieron. desumptum ex epist. ad Galat. cap. 5. vbi inquit, *resecandæ sunt carnes putridæ, & scabiosa ouis a caulis repellenda, ne tota domus massa corrumpatur.* Sed de hoc aliàs, cum de eiectis à Religionibus fecerimus mentionem. Huic Syluestri sententiæ, & opinioni, adhærere videtur D. Bonau. in quæstionibus, quas fecit supra nostram Regulam, vbi agens de eiectis prædictis, & causis iustificatis ad expellendos aliquos Fratres ab Ordine, descendendo ad particularia, & ad apostatas, & fugitiuos, qui antequam repellantur, Ordinem derelinquunt, post alia, dicit sequentia nutanda verba: *Si autem, Deo permittente, quispiam se ipsum eyciat antequam per Prælatos dimittatur, gratias sunt Deo referendæ, non quia ille peccauit, sed quia oues suas à pestifera contagione libe auit.* Pro quo allegat D. Paul. in epist. ad Galat. de alijs in simili casu, dicentem, *Vtinam abscindatur, qui nos conturbant.* Quæ verba explicat in hunc sensum, id est, *qui conturbant puritatem vestram, pacem, & famam.* Sed credideim, eiusmodi verba cum sale esse intelligenda, vt & ex alijs eiusdem verbis, infestius positis facile erit colligere, ita vt locum habeant, dumtaxat in casu, quo Fratris alicuius vitio emenda desperatur. etenim si ipsius speraret correctio, aliquorùue malorum, & scandalorum impeditio, si cunsti ingatur, & teneatur, constringi ac teneri omni procul dubio debet, & cogi ad redeundum in Monasterium, vt expresse tenet Syluest. loco supracitato, allegando in id, *cap. à nobis, de apostatis*, vbi dicitur *eos debere constringi, incarcerari, & affligi, donec a sua præsumptionis nequitia respiscant.* Quod si humiliter, & voluntarie fecerint, misericorditer, ac benigne debent recipi, vt aduertit ibi gluss. *verb. resipiscant.* Sed de hoc in sequenti Articulo.

Sylu. ver. vbi supra.
Archidiac.
D. Hierony. in epist. ad Gal. c. 5. & habetur in c. resecanda. 24. q. 3.
D. Bon. in qq. super Reg. q. 14.
Ad Galat. 5.
Sylu. vbi sup.
c. A nobis, de Apostatis.
Gloss. in d. c. à nobis. verb. resipiscant.

ARTICVLVS V.

Vtrum Apostata, & fugitiui, ad Ordinem reuertentes, benigne sint admittendi, & recipiendi, & qualiter cum eis est agendum, a Superioribus, & Prælatis?

Nauar. lib. 3. Consil. de Regu. cons. 69. num. 4.
Apostatæ, & fugitiui, omni sunt vituperio digni.

HAc de re Nauar. speciale quoddam facit consilium, quo dicit, negare quamuis nemo possit, apostatas, & fugitiuos, qui Ordine ac forsan habitu derelicto, cum multarum fidelium scandalo per mundum diuagantur, regulariter loquendo, omni esse pœna, & vituperio dignus, atq; indignos omni fauore, & auxilio cum quia manu semel missa ad aratrum, contra Euangelicum consilium retro aspicientes, non sunt proinde apti regno Dei: tum etiam, quia vt plurimum in dies multa faciũt, atque crimina committunt, & facinora indigna Religiosis viris, multumq. digna, vt rigida, atque rigorosa censura, & disciplina castigentur, cum cæteris paribus, iuxta sententiam D. Tho. omnia Religiosorum peccata grauiora sint, quam secularium attamen, inquit, si ipsi ad sanam mentem redeant, & conuertantur, ac humiliter se in Religione recipi, & admitti exposcant, id omni proculdubio est faciendum. quod & teneni omnes DD. communiter, & de eo sequens statuitur Conclusio.

Luca 9.
D. Thom. 2. 2. q. 118. ar. 9.

Conclusio.

Apostatæ, & fugitiui, ad Ordinem redeuntes, & humiliter vt admittantur, & recipiantur expostulantes, benigne sunt recipiendi. Hæc Concl. constat in primis ex gl. *in c. à nobis, de apostatis, verb. resipiscant.* Vbi hoc expresse habetur, ac dicitur, eosdem benigne, immo vero cum venia esse recipiendos, quia inquit, Ecclesia numquam consueuit redeuntibus claudere miserationis suæ gremium. Pro quo allegat *l. inter claras, C. de sum. Trinit. & fid. Cath.* vbi habetur, quod Ecclesia Dei nulli, viscera misericordiæ suæ claudit, vtcumque peccator fit, dummodo conuertatur, & pœnitentiam agat: allegat etiam *cap. si quis omnem, 1. q. 7.* vbi multis ex sacra Scriptura pretiis locis, comprobatur, peccatores post pœnitentiam recipiendos esse, Deumq. illis indulgere quæcumque peccata, vtcumq. grauia extiterint. Facit, & ad hoc, illud, quod habetur apud Isaiam, ad litteram, de Christo Domino, in persona venturi Messiæ, nempe quod calamum quassatum non cõfringet, & lignum fumigans non extinguet. Quod & ipse per omnem vitam suam, & rebus, & verbis præstitit, in omnibus sibi occurrentibus casibus, ostenditq. illud verba, quæ habentur apud Lucam, quibus dixit, se venisse in hunc mondum, non vocare iustos, sed peccatores: & alibi, velle se misericordiam magis, quam sacrificium, nec opus esse medico valentibus, sed male habentibus. Quod etiam ostendit, similitudine petita de pastore, summo studio ouem vnam perditam quærente, atque ad caulas reducere procurante, nonaginta nouem in deserto relictis, & de eadem aduenta, vt sibi gratularentur expostulante. Hoc itaque certum est. Sed qualiter id fieri debeat, & prædicti apostatæ, & fugitiui, cum redierint, à Prælatis sint recipiendi, & tractandi, ac de congruo remedio prouidendi, hoc opus, hic labor est, nam cum non habeatur determinatum in iure, viri boni, atque prudentis arbitrio est relinquendum, ac cætera omnia, quæ certam determinationem non habent, iuxta *l. 2. C. de iure delibe & cap. de causis, de off. deleg.* Nauarr. loco sup. ad hoc propositum aliqua dicit, Primo, quod in principio sunt blande, ac benigne recipiendi: mox si ad sanam mentem non redierint, seriotibus, ac minis inducendi, quo vti tenentur, manum mittant ad aratrum, applicandaq. illis sunt remedia, iuxta suorum delictorum, seu potius infirmitatis suæ exigentiam, alijs præstita facultate transeundi ad alia Monasteria, seu etiam ad alias eiusdem Ordinis Prouincias, atque interdum ad alios Ordines, quod Prælatos posse facere, dicemus statim, prout secundum Deum sibi magis videbitur expedire. Ea tamen lege, & pacto, vt non propterea hat aliquid, quod non expediat, quia nemo debet ex delicto reportare commodum, vt habetur in *l. itaque Fullo ff. de furtis. c. 1. de postul. Prælat.* Facit & *c. legi, 16. q. 1.* quod est D. Augu. in epist. 76. quæ est ad Aurelium. Et quia est textus valde

Apostatæ, & fugitiui humiliter habitũ expostulantes, benigne sunt recipiendi.
Gloss. in c. à nobis. de apost. ver. resipiscant.
l. Inter claras, C. de sum. Trin. & fid.
c. Si quis omnem, 1. q. 7.
Isa. 42.
Matth. 9.
Luca 9.
Luca 15.
Quæ in iure expressam determinationem non habent, relinquuntur iudicio, & arbitrio boni viri.
l. 1. C. de iur. delib.
c. De causis, de offic. deleg.
Nau. vbi supra.
Nemo debet ex delicto reportare commodum.
l. Itaque F. ff. de furtis c. 1. de postul. Prælat.
c. legi, 16. q. 1.

valde notabilis, ad hoc propositum, libuit ad litteram, hic ipsum apponere: *Legi*, inquit, *epistolam benignitatis tuæ, de Donato, & Fratre eius, & quid responderem, diu fluctuaui. Sed tamen etiam, atque etiam cogitanti, quid sit vtile saluti eorũ, quibus in Christo nutriendis inseruimus, nihil mihi aliud dicendum occurrit nisi non esse istam viam dandã seruis Dei, vt se facilius putent eligere aliquid melius, si facti fuerint ipsi desertores. Et ipsis enim facilis lapsus, & Ordini Clericorum fit indignissima iniuria, si desertores Monasteriorum, ad militiam Clericatus eligantur, cum ex iis, qui in Monasterio permanent, non nisi probatiores, atque meliores in clerũ assumere soleamus.* Verba quidẽ sunt notatu dignissima, & quæ quãmaxime faciũt ad propositum de apostatis non ordinãdis, illos scilicet, qui & propterea, apostasiæ crimen commiserunt. Vtcumque enim charitatiue, atque benigne recipiantur, nullo tamen modo expediens esse videtur, vt vnde vindictam, atque supplicium reportare deberent, inde accipiant commodum. Pro quo etiam facit, *c. Sedes Apostolica, de rescr.* vbi ad simile propositum habetur, quod *fraus, & dolus, nulli debent patrocinari*. Hactenus de isto Articulo.

Nota valde verba huius Capituli.

Apostatæ, & fugitiui, haudquaquam statim vt redeunt, sunt ordinandi, vt nõ ex delicto reportent commodum.

c. Sedes Aposto. de rescr.

ARTICVLVS VI.

Verum Prælati Regulares, apostatis, & fugitiuis, licentiam possint præstare, vt transferantur ad alios Ordines?

D. Bona. in qq. sup. Reg. q. 14.

Diuus Bonau. q. 14. ex his, quas fecit circa statum nostri Ord. quæstionem hanc difficultat, dicẽdo, videri posse cuipiam, Prælatos facere non posse, copiã dictis apostatis, siue fugitiuis, vt ad alias Religiones transferantur, cum nulla nostræ sit æqualis, nec aliquo modo cum ea possit comparari. etenim si id facerent, cum in alia inuenire non possint quod in nostra promiserunt, viderentur eosdem efficere suorum votorũ transgressores, & consequenter peccarent. Hoc dicit per modum dubitandi, & vt difficultatem in suo puncto constituat, quo nihilominus non obstante, parti ipsi adhæret affirmatiuæ, quæ, & tenenda est, ex communi omniũ DD. resolutione, etiam stando in iure communi, & secluso quocumque priuilegio, seruato tamen ordine *c. licet quibusdam, de Regul.* de quo sequens statuitur Conclusio.

c. Licet quibusdam, de Reg.

Conclusio.

Prælati Regulares, in casu quo expediens sibi videatur, bene possunt licentiam præstare apostatis, & fugitiuis, vt ad alios transferantur Ordines, seruata forma, *dicti c. licet quibusdam, d. Regul.* Hæc Conclusio, vt dixi, communis est omnium Doctorum resolutio, atque in eodem cap. supponitur, quinuero, & dicitur, si Religio fuerit strictior, quod sufficit licentia petita, quamuis non obtenta, sed nolo hac in re immorari, cum circa hoc quæstione 31. per plures articulos, longissimam habuerimus disputationem. Solummodo de nouo occurrit dicendum, quod in Monum. nostri Ord. aliqua sunt in id expressa priuilegia. Et primo dicitur, quod Alexand. IV.

Prælati Regulares, in casu, quo expediens sibi videatur, bene possunt licentiam præstare, apostatis, & fugitiuis, vt ad alios transferantur Ordines.

[Mon]u. Ord. 1. [im]p. f. 26. & 2. f. [..]c. 22. & re[fer]tur in comp. [..]b. apostata Ordine, § 6.

Præcipit in virtute sanctæ obedientiæ, ac districtè inhibuit quibuscũq. Prælatis, & Superiorib. Minorũ Fratrũ, ne aliquibus Fratribus dicti Ordinis, asserentibus, se non posse ipsius rigores, & obseruantias sustinere, licentiam concedant transeundi ad Ordinem sancti Benedicti, vel Carthusiẽsium, nisi sub ea conditione, quod in Ordine, ad quem licentiantur, debeant permanere. Quod si contra fecerint, ad minorem, seu minus strictum Ordinem, vel (quod absit) ad seculum redierint, voluit, quod Prælati possint circa tales, rigorem Ordinis exercere. Ac insuper decreuit, vt quidquid circa cõcessionem huiusmodi licentiæ secus factum fuerit, sit irritum, & inane.

Hæc concessio, prohibitiua licet videatur, & reuera ita sit, multum tamen facit ad præsens propositum, postquam in ea supponitur, quod Prælati prędicti Ordinis Minorum, licentiam possunt date sibi subditis, apostatis, & fugitiuis, vt transferantur ad alios Ordines, quando dixerint, se non posse rigores Ordinis substinere. Quod & præsupposuit Clemens IV. in alia sua concessione, quę etiam habetur in prędictis Monumentis.

Monu. Ord. 1. imp. f. 57. & 2. f. 142. cõc. 328. & refertur in cõp. vbi sup. § 8.

Qua statuit, quod si aliqui de Fratribus prędicti Ordinis, post obtentam licentiam à Sede Apostolica, siue Prælatis eiusdem Ordinis, ad Religionem aliam transeundi, intra duos, vel tres menses, se ad aliam Religionem, suæ saluti congruam, non transtulerint, & ipsius non susceperint habitum Regularem, licitum sit Generali, & Prouincialibus Ministris, ac vices eorum gerentibus, contra ipsos, tãquam contra alios præd. Ordinis apostatas, procedere, secundum quod honestati ipsius Ordinis viderint expedire.

Idem Clemens ad hoc propositum, fecisse fertur similem aliam concessionem, qua statuit.

Monu. Ord. 1. imp. f. 58. & 2. f. 141. cõc. 330. & 331. & refertur in compẽd. vbi sup § 11.

Vt eiectos ab Ordine prædicto, vel egressos, qui à receptione in eodem Ordine, suis exigentibus culpis, se redderent indignos, & alij Fratres eiusdem Ordinis, qui ex rationabili causa, ad quoscumque Ordines approbatos, præterquam ad B. Aug. Templariorum, & Hospitalariorum, & aliorum Religiosorum, arma portantium, ad vitandam occasionem vagandi, transire voluerint; Generalis, & Prouinciales Ministri, cum suis testimonialibus literis, auctoritate Apostolica, liberam habeant licentiandi facultatem. & districte inhibuit, ne tales ad alium Ordinem aliter transire, vel aliqui eos recipere, seu retinere præsumant, absque licentia speciali Sedis Apostolicæ, faciente de hoc, plenam, & expressam mentionem.

Hæc concessio magis directe respondet quæsitæ difficultatis propositæ in isto Articulo. siquidem in eadem præstatur facultas Prælatis Regularibus prędictis, vt licentiare possint sibi subditos, apostatas, & fugitiuos auctoritate Apostolica, vt transferantur ad alios Ordines. De hac materia transeundi de vno Ordine ad alium, iam plura diximus supra, in quo casu liceat, aut non liceat, videãtur ibidem, nam non est in votis, sine occasione, & causa, eadem semel, & iterum referre, in coque inaniter tempus terere.

ARTICVLVS VII.

Cui cedant Apostatarum, & Fratrum fugitiuorum bona?

Circa hunc Articulum, summopere aduertere oportet, quod in Mon. nostri sacri Ord. refertur quædam concessio Leonis X.

Nota priuileg. Leonis X. pro fugitiuis, seu apostatantibus

Sup. fo. 62. conc. 203.

Qua concessit, vt quandocumque acciderit, quod Minores Fratres, extra obedientiam obseruantiæ vagantes, fuerint capti, aut sponte ad Ordinem redierint, qui aliqua habuerint bona, quæ tempore apostasiæ diuersis vijs acquisierint, possint Prælati Ordinis, & alij Fratres, quibus illud ipsi commiserint accipere talia bona, & ea exigere à quibuscumque personis, illa detinẽtibus, & vti illis, si talia sint quorum vsum habere liceat Fratribus, vel si eiusmodi nõ sint, quibus in propria specie Fratribus ipsis vti liceat, vt sunt pecuniæ, vestes seculares, & similia, quod fiat de talibus rebus, sicut fieri mandatur in declaratione suæ Regulæ de similibus, quando ab

do ab

do ab alijs sibi dantur, vel in testamentis legantur, & concessit quod si oportuerit, eiusmodi bona in iudicio petere, possit id facere procurator, seu Sindicus Ordinis deputatus, auctoritate Sedis Apostolicæ, vel alius amicus spiritualis Fratrum, qui ab aliquo Prælato Ordinis, ad hoc fuerit nominatus.

Iuxta hoc priuilegium dicēdū videbatur, quod in nostro sacro Ordine, apostatarum, siue fugitiuorum bona, pertineant quidem non ad Cameram, sed speciali iure immediate ad Sedem Apostolicā, & ad Sindicum, eius nomine in cunctis nostris Cōuentibus constitutum, & assignatum, quo in eorūdem Conuentuum commodum conuertārit. Quæ quidem concessio multum fuit iuridica, atque vt videtur, communi iuri, & rationi conformis, cum de iure communi, quidquid Monachus acquirit, quandiu in Religione est, atque ab ea non est iudicialiter eiectus, Monasterio acquirat, iuxta communem sententiam, quam tenet specialiter Innoc. *in cap. cum olim; el secundo, de priuileg.* siue illud acquirat nomine suo, siue vero nomine sui Monasterij. Quod etiam tenet Baldus, *in l. seruus. C. de pactis*, & tradit latissime Nauarr. lib. 3. consil. de Regul. cons. 73. num. 1. & super *cap. non dicatis, 12. q. 1. num. 32.* & quamuis hoc quod est Monasterio acquirere, verum non habeat, sed neque habere possit, in nobis Minoribus Fratribus, qui iuxta nostram Regulam, à summis Pontificibus explicatā, & declaratam, approbatam, & cōfirmatam, in corpore etiam iuris contentam, *in cap. exijt qui seminat, de verb. sign. lib. 6. & Clement. Exiui de parad. eod. tit.* omnino incapaces sumus, cuiuslibet proprietatis, & dominij, attamen iuxta easdem explicationes, & declarationes, quod pro nobis metipsis, aut pro nostris Monasterijs, acquirere non possumus, tamquam veri, & Sedis Apostolicæ speciales filij, eidē immediate acquirimus, ita quod omnia iura, & quæcumque bona, quocumque modo quæsita, per quemlibet nostri sacri Ordinis Fratrē, speciali iure ad Sedem Apostolicā pertinent, quantum ad proprietatem, & dominium, licet disponēda, & administranda, ex summorum Pontificum benignitate, in nostrorum Conuentuum vtilitatē, per Sindicum siue Procuratorem, eiusdem Sedis Apostolicæ nomine assignatum, & constitutum. Ex quibus omnibus dicendum apparebat, in prædictis modo, quod apostatarum, & fugitiuorum Fratrū bona, non solum de iure speciali, atque ex vi dicti priuilegij Leonis X. in nostris Conuentibus, verumetiam de iure communi, in alijs Conuentibus, & Monasterijs, dominij, & proprietatis capacibus, eisdem Monasterijs cedunt, in nobis autem, Sindico, & Procuratori Sedis Apostolicę, disponenda, & administranda, modo prædicto.

De iure cōi. quidquid Monachus acquirit, Monasterio acquirit.

Innoc. in c. cum olim, el 2. de priuileg.

Bal. in l. seruus, C. de pactis.

Naua. lib. 3. cōsil. de Reg. cons. 73. nu. 1. & sup. c. nō dicatis, 12. q. 5. nu. 32.

Cui acquirat Frater Minor apostata, siue fugitiuus, & quilibet alius, de iure communi.

c. Exijt. de ver. sign. in 6.

Clem. exiui, de parad. eod. titu.

Sed pro alia in contrarium parte facit, quod Paulus III. quadam sua Extrauag. datā Romæ, anno 1541. tertio nonas Ianuarij, Pontificatus sui, anno 8. quæ incipit, *Romani Pontificis prouidentia*, omnia supradictorum apostatarum, & fugitiuorū bona, quemadmodum, & spolia Clericorum, Cameræ Apostolicæ applicauit, quod & similiter fecit Iulius etiam III. in alia simili Extrauag. quæ incipit, *Cupientes*, data anno 1549. sexto Idus Marci, Pōtificatus sui anno 1. Quinnero, & Paulus IV. in alia, quæ incipit, *postquam diuinum*, data anno 1556. octauo Februarij, Pontificatus sui anno 1. & Pius IV. in aliqua, quæ incipit, *cum sicut accepimus*, data anno Domini 1560. 30. Iulij, Pontificatus sui anno 1. Pius etiam V. in alia, quæ incipit, *cum itaq.* data anno 1567. 3. Kalēdas Sept. Pontif. sui anno 1. qui omnes statuerūt, & decreuerunt, quod Religiosi apostatę, & fugitiui, nullo modo possent disponere de bonis suis, quinuero omnia eorumdem bona, quocumq. modo acquisita, per illicitam negotiationem, quæ tempore mortis remanserint incōsumpta, seu quibus in vita fuerint priuati, prædictæ Sedis Apostolicæ Cameræ applicentur, eiq. censeantur reseruata. Quod & similiter fecit Greg. XIII. in alia simili Constit. quæ incipit. *Officij nostri partes*, data anno Domini. 577. Ex quibus omnibus manifeste, vt videtur, colligitur, quod prædictorum apostatarū, & fugitiuorum Fratrum bona, tam non pertineāt ad eorū Monasteria, etiamsi sint dominij, & proprietatis capacia, neque etiam respectu nostri ad Sindicum, expendēda in vtilitatem nostram, sed vt prędictum est, ipso iure, ad dictam Cameram Apostolicam, virtute dictarum Constit. de quibus, & earū explicatione, & declaratione videndus est Nauarr. in Comment. cui titulus de spolijs Cler. §. 5. à nu. 1. cum sequentibus, sed specialiter, §. 7. num. 4. explicando Constitutionem prędicti Pij IV. & verba illa, *de negotiatione illicita*, ponit sequentia verba. Secundo noto, quod per verba illa, de negotiatione illicita, omnia quæsita, per negotiationem illicitam Clericorum, & Religiosorum, quæ tempore mortis ipsorum, manserint inconsumpta, vel quibus in vita priuantur, pertinent ad Sedem Apostolicam, quod est ius quoddā nouum, tum quia nusquam alibi hoc videtur statutum: tum etiam quia Pontifex vtitur verbo *decernimus*, quod ius nouū inducit, iuxta Glossam receptam in Clem. *per literas, deprahend.* & alias tres, citatas à Felino, *in cap. decernimus, de iudicijs, num. 10.* Quo fit, vt non videatur adeo firmum id, quod quidam responderūt de bonis cuiusdam Religiosi apostatæ, qui nulla necessitate in id pressus, apud Indos, ad vigintimillia scutorum negociādo quæsiuit. Dixerunt enim, omnia pertinere ad Monasterium, vnde iā professus, sine licentia exiuit, atque in Indiam se contulit. Nā licet secundum antiqua iura, recte respondissent, iuxta *cap. cum olim, de priuileg. el secundo*, & ibi notata per Innoc. ab omnibus receptum, & iuxta *Authent. ingressi, C. de sacros. Eccles. & c. non dicatis*, cū Glo. 12. q. 1. tamen in hac Bulla, quā ipsi non viderunt, contrariū statuitur, quod tamquam quondianum, valde videtur notandum, & consulendū esse Monasterijs, quorum Religiosi talia taliter quæsiuerunt, vt se componāt cum Camera Sedis Apostolicæ, quę in illos ius suum transferat, quo talia bona iure firmo petere possint. Hæc suprad. Nauar. quæ meo videri, nullam patiūtur difficultatem. Sed difficultas est scire, atque inuestigare, de quibusnam apostatarum, & fugitiuorum Fratrum bonis, prædictæ Extrauagantes debeant intelligi, an solummodo de illis, quæ relinquunt post mortem, an vero etiam de his, quibus in vita ipsos priuari contigerit? & an sint intelligendę de quibuscumq. apostatis, & fugitiuis, an vero solummodo de illis, qui degunt extra Monasteria, seu in seculo moriuntur? Circa quas difficultates, multi multa dicunt, quæ referre non vacat per tempus. Sub censura tamen, & correctione cuiuslibet, melius sentientis, breuiter, atque resolutiue dicam, quid hac in re certum videtur, atque tenendum, de quo sit Conclusio.

Paulus III. in Extra. Rom. Pōtifi. te.

Iul. iij. in Extrau. cupientes.

Paul. IV. in Extrau. postquam.

Pius IV. in Extrau. cum sicut accepimus.

Pius V. in Extrau. cum itaq.

Greg. XIII. in Extraua. officij nostri.

Nauar. de spol. Cler. §. 5. à n. 1.

c. Cū olim, el 2.

Auth. ingressi, C. de sacros. Eccle. c. nō dicatis.

Conclusio.

Nisi aliquod aliud habeatur in contrarium determinatum (quod me latet) nisi solummodo apostatarum, & fugitiuorum Fratrum bona, Cameræ Sedis Apostolicæ reseruantur, quibus ipsi, in seculo existentes, priuari contigerit, aut quæ extra Monasterium decedentes, post eorumdem mortē, remāserint inconsumpta: non vero quæ acquisierunt, etiā iniuste, & illicite, si conuertantur ad suos Ordines, & moriantur in Monasterijs. Hæc Conclusio, meo quidem videri, est vera, satisq. colligitur, ex Constitutione Greg. XIII. quæ est vltima, omniumq.

Quæ apostatarum & fugitiuorū bona, Sedi Apostolicæ reseruentur, quæ vero Monasterijs conueniant, in quibus ipsi morabantur.

nitumq. proinde aliarum explicatiua, & declaratiua, ex illis verbis, *post obitum eorum*. Quibus non obscure, idipsum datur intelligi, & hoc solummodo, vt credo, est, quod communiter obseruatur in praxi. Idq. iuridice, atque vt videtur, nimis ad rationem conformiter: nam illa solummodo bona, quibus apostatæ, & fugitiui in seculo, atque extra Claustra degentes, priuantur, quæ etiam tempore mortis ipsorum ibidem inconsumpta fuerint inuéta, proprie loquendo, comprehéduntur spoliorum nomine, ac talia dici debent, non vero illa, quæ cũ ad proprias Religiones cõuertuntur, secum ad Monasteria deferunt, seu remanent, cum ibidem moriuntur. Hęc enim, cum ipsi iam non sint apostatæ & fugitiui, seu sub obedientia suorum Prçlatorum existentes, haudquaquam dici possunt, apostatarum, seu fugitiuorum spolia, aut bona, quinuero Monasteriorum ipsorum, secundum iuris dispositionem, si dominij sint capacia, & respectu nostrorum Monasteriorum, pertinebunt ad Sindicum, nomine Sedis Apostolicę. Cui resolutioni fauet etiã & ratio, postquam, & apostatæ ipsi à Monasterijs sunt alimentandi, ibidem si remãserint, aut saltem subueniendum est illis, de vestimentis, alijsq. necessarijs, si propter sua demerita expellantur, vt nõ statim mendicare cogantur. A qua sententia non discedit Nauarr. loco vbi supra, & eadem tenet Rodericus, 1. tom. qq. Regu. adducendo, de mente doctoris Ioan. Gutier. lib. 2. suar. practic. qq. cap. 94. supradicta omnia esse intelligenda, deducto ære alieno, ac solutis debitis, quibus ipsi apostatæ tenebantur. Sed de hoc amplius dicemus in sequenti Articulo.

Nauar. vbi sup. Emman. 1. tom. qq. Reg. Ioa. Gutti. li. 2. pract. qq. c. 94.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum Monasterium teneatur, soluere Apostatarum, & fugitiuorum debita, ex bonis quæ secum detulerunt, seu quæ apud illos remanserunt?

HAnc quæstionem, atque difficultatem tangit Nauarr. lib. 3. Consil. de Regul. consil. 73. nu. 3. & suprad. Rodericus, 1. tom. qq. Regul. q. 30. art. 11. de quorum doctrina, quod melius, atque tenendum mihi videbitur, explicabo breuiter, per sequentes Conclusiones.

Naua. lib. 3. cõs. de Reg. cons 73. nu. 3. Emma. 1. to. qq. Reg. q. 30. ar. 11.

Prima Conclusio.

Monasterium, de iure, non tenetur, debita apostatarum & fugitiuorum soluere, etiam si aliqua bona secũ deferans cum conuertuntur, seu apud ipsos tempore mortis inueniantur.

Disputando, ac de rigore iuris loquendo, Monasterium non videtur teneri, soluere debita apostatarum, & fugitiuorum, etiamsi aliqua bona secum conuertuntur, seu apud ipsos inueniantur, tempore mortis ipsorum. Hæc Conclusio, est expressa Nauarr. loco supracitato, vbi agendo de quodam apostata, Ordinis nostri, Minorum Fratrum, qui in seculari habitu, aliqua quæsiuit iura, & obligationes actiuas, ita quod factus fuit multorum creditor, & debitor. reuersus autem ad Religionem, atque ab apostasia liberatus, quærendo, quid esset faciendũ, de huiusmodi creditis, & debitis, postquam dixit, eiusmodi apostatam, nihil sibi singulariter quęsisse nec vero Monasterio, quia erat Ordinis Fratrum Minorum, nam licet regulariter loquẽdo, Religiosi aliorum Ordinum, contrahendo vtiliter, siue cõtrahant suo nomine, siue vero nomine sui Monasterij, atque impersonaliter, Monasterio, & Ordini suo acquirant, iuxta ea, quæ dicta sunt in præcedẽti Articulo; non tamen sacri nostri Ordinis Fratres, qui secũdum nostram Regulam, incapaces sumus cuiuscumq. proprietatis, & dominij, & consequẽter omnia iura vtilia, per eumdem quæsita, ad Sedem Apostolicam pertinent, seu potius ad Sindicũ, eius nomine constitutum, & assignatum postmodũ inquirit, an Sedes Apostolica, quę succedit in obligationibus actiuis, & iuribus vtilibus, succedat etiã in obligationibus passiuis, quibus prçfatus apostata, si fuisset habilis ad se obligãdum, extitisset obligatus? quod esse dicit, maioris quęstionis, atque difficultatis. Cui respondendo, ait, disputando quidem de rigore iuris, non succedere: at consulendo, dicẽdum esse, quod de æquitate tenetur debita soluere, argumento illius senarij, relati *in cap. qui sentit, de Regul. iur. lib. 6.* nempe *commoda qui sentit, sentiat onus emolumentis.* Verba sunt expressa Nauarr. Pro quo etiam allegat *Clement. 1. de censibus, & l. secundum naturam. ff. de regul. iur.* facit etiam ad hoc, quia secundum Innoc. *in cap. cum olim, de priuileg.* & Baldum, *in l. seruus, C. de pactis,* Monachus in iure quæsito, potest prodesse, sed non obesse Monasterio, vnde fieri videtur consequens, quod non teneatur ad soluenda prædicta debita, nec succedat in obligationibus passiuis, quamuis succedat in actiuis, & in iuribus vtilibus, stando in puncto iuris, & de rigore loquendo, secus est loquẽdo de benignitate, & æquitate. Resistit enim ius obligationibus passiuis Religiosi prædicti, non tamen actiuis, seu acquisitioni dominij in Monasterijs eiusdem capacibus, aut Sedi Apostolicæ, siue Sindico, respectu nostrorum Monasteriorum, vt huiusmodi bona de benignitate Sedis Apostolicæ, conuertantur in vtilitatem nostram. Sed ego hac re intime considerata, casum inuenio, in quo & Monasterium succedit, & etiam Sindicus respectu nostri, in obligationibus passiuis, teneaturq. soluere, apostatarum, & fugitiuorum debita, de quo secundam statuam Conclusionem.

Nauar. vbi sup.

c. Qui sentit, de Regul. iur. lib. 6.

Clement. 1. de censib. l. secundũ naturam, ff. de reg. iur.

Panor. in c. cum olim, de priu.

Bald. in l. seruus, C. de pactis.

Secunda Conclusio.

Quotiescumq. Monasterium, ex cõtractu Monachi, factũ fuerit locupletius, & ab eo quæsitum conuersum fuerit in vtilitatem ipsius, ẽt succedit in obligationibus passiuis.

Quotiens Monasterium, ex contractu Monachi, factum fuerit locupletius, & ab eo quæsitum, conuersum fuerit in vtilitatem ipsius, etiam succedit in obligationibus passiuis. Hæc Conclusio, est expressa Cardinalis in Clem. 1. §. *quia vero, de stat. Monach.* & huic sententiæ adhæret Nauarr. in Comment. 2. de Regul. *super cap. non dicatis, num. 32.* & facit ad hoc *cap. non liceat, 12. q. 2.* vbi habetur, quod qui emit rem Ecclesiæ sine solemnitate, non potest repetere pretium ab Ecclesia, nisi huiusmodi pretium conuersum fuerit in vtilitatem ipsius, in tali vero casu sic, iuxta regulam prædictã, qua dicitur, quod qui sentit cõmodum, sentire etiam debet, & onus. Propter quam causam P. Rodericus, vbi supra, eadem de re agendo, dicit, quod respectu nostri, si apostatæ, reuersi ad Ordinem, aliqua bona secum tulerint, tenetur Sindicus ex his, eorumdem debita persoluere, cum non sit credendum, Apostolicam Sedem velle sibi applicari aliquorum bonorum dominium, quæsitorum per supradictos apostatas, & quod debita, per ipsos contracta, minime soluantur. Sed oportet aduertere quammaxime, quod eiusmodi debita sint vera, & certa; solent enim in eiusmodi rebus contingere mille fraudes.

Card. in Clement. 1. §. quia vero, q. 6. de statu Monach.

Nauar. in comment. 2. de Reg. sup. c. nõ dicatis nu. 32.

c. Non liceat 12. q. 2.

Vnde in hoc casu dicit Nauarr. vbi supra, faciendum esse memoriale quoddam, creditorum, atque debitorum, & scripturarum ac testium, quibus probentur ea, quæ probari oportet. vt vel sic oĩbus iustitia seruari possit. Hactenus de isto Articulo, & de tota Questione.

QVAE-

QVÆSTIO LII.

De eiectis ab Ordine, & his quæ ad eorum expulsionem spectant in octo Articulos diuisa.

1 *Vtrum Prælati Regulares, propter aliqua crimina, atque delicta grauia, auctoritatem, & facultatem habeant eiciendi, & expellendi Religiosos ab Ordine, & ad quos pertineat huiusmodi potestas?*

2 *Quænam sint crimina, atque delicta, propter quæ Religiosi ab Ordine expelli possunt?*

3 *Quid facere debeant eiecti ab Ordine, & an Prælati possint eos compellere, aliam vt ingrediantur Religionem?*

4 *Cuinam esse debeant subiecti eiusmodi expulsi, & eiecti ab Ordine, per sententiam diffinitiuam?*

5 *Vtrum eiecti supradicti, teneantur ad seruandam Regularem vitam, & Regulam, quam vouerũt & cuinam acquirant, si aliqua lucrentur bona, & an existentes in sæculo prædicare possint, & confessiones audire.*

6 *Vtrum eiecti ab Ordine, si sint Subdiaconi, aut alio sacro Ordine insigniti, ad alios possint promoueri?*

7 *An Prælati Regulares, eiusmodi eiectos, si conuertantur, atque humiliter exposcant habitum, teneantur necessario, ad Ordinem recipere?*

8 *Vtrum Prælati Regulares interdum, ob aliqua crimina, atque delicta, subditos suos, ad triremes possint damnare?*

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum Prælati Regulares, propter aliqua crimina, atque delicta grauia, auctoritatem, & facultatem habeant eiciendi, & expellendi Religiosos ab Ordine, & ad quos pertineat huiusmodi potestas?

NOn defuere olim ex DD. antiquis, circa hanc difficultatem, partem qui tenuerint negatiuam, asserentes, & dicentes, præfatos Prælatos Regulares, pro nullo crimine iuste posse Monachos suos a Monasterio eiicere, quinuero in eodem debere ipsos punire. Hanc sententiam tenuit Cardinalis *in Clement. 1. §. quia vero, de stat. Monach. q. 1.* sequutus nonnullos Iurisperitos, quos ibi allegat, & eamdem tenere videtur Syluest. *verb. Religio 6. §. 17.* vbi allegando D. Thom. in quodlib. q. 12. art. 37. dicit, quod quamdiu Frater paratus fuerit, & voluerit se corrigere in Religione, nullatenus ab ea debet expelli, nã hæc expulsio est, sicuti quædã excommunicatio, quę non nisi in contumacem debet ferri, & in eum, qui nullo modo se vult corrigere. Cui etiam opinioni adhærere videtur Armilla, in sua Summa, *verb. Religio, vltimo,* dicens, quod nullus Religiosus, vtcumque malus, & facinorosus, si vult corrigi, à Religione debet expelli, sed eiusmodi est sequestrandus, atque incarcerandus, & in Monasterio debet puniri, secundum Constitutiones Ordinis euiusq. cum hoc sit magis secundum charitatem, & conducens correctioni proximi, atque etiã ad vitandum scandalum. Sed hæc sententia, pia licet sit, aut saltem esse videatur, cum id commode fieri potest, non tamen placet Nauar. *in Comment. 2. de Regul super canon dicatis nu. 33.* pro eo, quod sit (vt dicit) contra ius, & contra communem praxim. nam (inquit) *cap. vltimum, de regul.* tamquã certissimum, atque indubitatum præsupponit, Monachos eijci, atque expelli posse a Religionibus, quod & ibidem dicit Glossa penultima, & Panor. quinuero, & Regulæ antiquissimæ, S. Augustini, & D. Benedicti, idipsum præsupponunt, quod & seruat quotidie Monachorum, & Religiosorum communis praxis. Vnde proposito Articulo respondendo sequentes statuo Conclusiones.

Card. in Clem. 1. §. quia vero, de stat. Monacho q. 1.

Sylust. ver. Religio 6. §. 17.

D. Tho. quodl. 12. art. 37.

Arm. ver. Religio, vltimo.

Nauar. in comment. 2. de Reg. sup. c. non dicatis nu. 33.

c. Vltimum, de Reg. & ibi Glo. penul. & Panor.

Prima Conclusio.

Certissimum est, & omni dubio procul, quod Religiosorum Prælati, in casu, & propter aliqua grauia, atque enormia crimina, bene possunt Fratres suos eijcere à Religionibus. Hæc Conclusio communis est omnium resolutio, sed probatur primo, ex multiplicibus priuilegijs, quæ hac de re habentur, in Ordinum Monumentis, & vt de nobis Minoribus Fratribus agamus in primis, Innocent. IV. in declaratione nostræ Regulæ, expresse concessit, *quod Ministri eijcere possent ab Ordine Fratres, secũdũ statuta Capitulorũ Generaliũ, in certis casibus.* Idem concessit, in alio suo priuilegio, quod incipit, *Iustis petentium*, & in alio, quod incipit, *Paci, & tranquillitati*, quod & similiter fecit Alexander IV. in alio etiam incipiente, *Iustis petentium.* Sixtus etiam IV. in mari magno, & multi alij Pontifices, hoc ipsum concesserunt, & tamquam certum atque indubitatum supposuerunt, pestilentes Fratres posse eijci ab Ordine, postquam in suis literis, potestatem dederunt Ministris, super eiusmodi eiectos, nonnulla illis præcipiendi. de quibus priuilegijs, videndus est Collector in Compend. tit. *apostata ab Ordine, & tit. eijcere, seu expellere ab Ordine,* per plures paragraphos sed specialiter, § 4. dicitur, quod Alexand. VI.

Certissimum est, & omni dubio procul, quod Religiosorum Prælati in casu, & propter aliqua grauia, atque enormia crimina, bene possunt Fratres suos à Religione eijcere.

Mon. Ord. 1. imp. f. 2. in 2. tract. & iterum f. 37. & 2. f. 120. conc. 262. & iterũ Mon. 1. imp. f. 58. & 2. f. 141. conc. 330. & 331. iterum 2. fo. 56. conc. 65. & refertur in cõp. verb. eijcere ab Ordine per plures paragraphos.

Concessit facultatem Generalibus Ordinis Minorum, vt per semetipsos dumtaxat, & Prouincialibus, & per eos, cum consensu maioris partis Capituli Prouincialis, Fratres dicti Ordinis, quos incorrigibiles reperèrint, habitu expoliare valeant, atque ab Ordine eijcere, ac contra quoscumque eis auxilium, cõsilium, vel fauorem, publice, vel occulte, directe, vel indirecte, aut quouis quæsito colore, super dicti habitus delatione præstantes, cuiuscumque dignitatis, gradus, ordinis, & conditionis fuerint, etiam per censuras Ecclesiasticas, ac alia iuris opportuna remedia (appellatione postposita) procedere, inuocando etiam, si opus fuerit, ad hoc, auxilium brachij sæcularis.

Nota valde hanc cõcessionem Alex. VI. pro eijciendis Fratribus incorrigibilibus.

Quę concessio magna quidem fuit, eademque fruuntur, ac perfrui possunt omnes Ordines, & Religiones, priuilegium habentes communicationis. Quibus omnibus addo, neque id alienum fuisse, à mente, & intentione Seraphici P. N. Francisci; quinuero eidem multum conforme, prout aduertit expositio quædam nostræ Regulæ, quę communiter, circumfertur sine titulo, dicens, quod Regula nostra, non prohibet expulsionem Fratrum incorrigibilium, sed exitum eorum ex quacumque causa, in illis verbis: *nullo modo licebit eis, de ista Religione exire, iuxta mandatum domini Papæ, &c.* Quinuero in prima Regula Seraphici P. N. cap. 13. agendo de Fratribus peccatoribus, dicitur, *quod si quis Fratrum diabolo instigante, fornicaretur, habitum, quem ex sua turpitudine dimisit, ex toto deponat, atque a Religione penitus expellatur.* Ex quibus Beatissimi P. verbis, licet dicta prima Regula nunc obseruari non debeat, aut puniri cum tanto rigore fornicationis peccatum, quia illa non obligat nos, postquã fuit abolita, & loco ipsius facta alia secũda quam profitemur, per eã tamen satis edocemur, secundum ipsius voluntatẽ, licere, quinuero, & interdum debere, Fratres incorrigibiles eijci, atq. expelli ab Ordine. Cum quibus concordat D. Bonau. in qq. super Regul. q. 14. quamuis cum moderatione, statim

Non fuit alienum ab intentione, & voluntate S. P. N. Francisci, quod interdum Fratres expellerentur ab Ordine.

Expositio sine titulo. cap. 2.

1. Reg. S. Francisci, c. 13.

Nota valde, quàm grauiter in Religionis initio, secũdum primam Regulã puniebatur fornicationis delictum.

D. Bonau. in qq. sup. Reg. q. 14.

statim dicenda in sequenti Articulo. Hac de re videatur P. Corduba, in explicatione nostræ Regulæ.ca.2.q.21.in primo puncto, vbi & supradictam resolutionem probare contendit, aliquibus efficacissimis rationibus. Et primò, quia inquit, bonum Religionis commune preponendum est bono cuiuscumque particulari, quando vtrumque haberi simul non potest, & particulare, & minus postponendum communi atque maiori: sed hoc in casu fieri non potest, nisi interdum à Religione expellatur ouis morbida, prauo suo exemplo, & incorrigibilitate aliàs inficiens, quæ est causa dissolutionis totius Religionis, & vergit in aliorum scandalum: ergo ad tollendum de medio, & de loco Religionis sancto, huiusmodi malum, & scandalum, licitum erit Religiosum quempiam expellere, & eijcere, quando aliter non potest debitè prouideri, bono communi Regularis disciplinæ, & honori totius Religionis apud homines. Facit ad hoc quàmaxime, *c. resecanda, 24. q. 3* quod est D. Hieron. in epist. ad Galat. c. 5. vbi sequentia notãda ponuntur verba: *Resecandæ sunt putridæ carnes, & scabiosa ouis à caulis repellenda, ne tota domus massa, corpus, & pecora ardeant, corrumpantur, putrescant, intereant. Arrius enim in Alexandria, vna tantum scintilla fuit, sed quiaño statim oppressa est, totum Orbẽ eius flamma est populata.* Probat prçterea supradictã Cõclusionẽ, dictus P. Cord speciali alia ratione: nam inquit, frangenti fidem, & eidem fides frangenda est, vt habetur *in cap. frangenti, de regul. iur.* ergo qui in scandalum, & dedecus totius Religionis incorrigibilis est, & præuaricator sui voti, Ordo non tenetur eum retinere, aut secum habere, nec illi seruare pactum, quod in professione cũ eo inijt, de retinendo illo, voto suo, ac promissis si stetisset: etenim si Religio deformata esset desperabiliter, ipse poterat exire, iuxta probabilẽ, quinuerò communem opinionem: ergo similiter Religio, non tenetur sustinere illum in dedecus, scandalum, atque totalem destructionem ipsius, postquàm fuerit notabiliter deformatus, pestilens, & desperabiliter incorrigibilis. Facit etiam ad hoc, quod dixit olim D. Paul. ad Gala. 5. *vtinam abscindantur, qui vos conturbant*, idest, qui conturbãt pacem vestram, & bonam famam. Hoc itaq. est certissimum atque constitutissimum. Sed difficultas est, quibusnam Prælatis hoc conueniat? De quo sit secunda Conclusio.

C ord. in expos. Reg. c. 2. q. 21. in 1. puncto.

D. Hieron. ad Gal. 5. & habetur in c. resecãdæ, 24. q. 3.

Nota hoc valde.

cap. Frangenti de reg. iur.

Secunda Conclusio.

Eiusmodi expulsio fieri solummodo potest à Ministris Generalibus, & à Prouincialibus, cum consensu maioris partis Capituli Prouincialis. Hçc Conclusio satis constat, ex supradicto priuilegio Alex. VI. quo vti, & frui possunt, omnes Ordines, & Religiones, priuilegium habentes communicationis. Sed præterea extat ad idem aliud priuilegiũ coocessum à Pio V. Ordini D. Hieron. in Hispanijs, anno Domini 1566. Pont. sui anno 1. 19. Sept. *Quo concessit, & indulsit, quod Capitulum Generale, aut priuatũ tantũ, Fratres delinquentes, in casibus quibus quis de iure cõmuni ad mortem damnatur, posset perpetuo incarcerare, vel eosdem in perpetuũ seu ad tempus ad triremes relegare, & condemnare, & in alijs delictis grauioribus, aut grauissimis, velut inobedientia contumacia, seu incorrigibilitate, etiã eos vsque ad priuationem habitus inclusiue punire, & castigare.* Quam quidem concessionem, volens postea modificare, cõsiderans, quod Prior Generalis per Cõstitutiones dicti Ordinis, habet omnimodam, atq; ordinariam, potestatem, quam ipsum Capitulum Generale tẽpore, quo celebratur, *concessit dicto Priori Generali facultatem relegandi, & condemnandi præfatos delinquentes ad perpetuas triremes, seu ad tempus, necnon priuandi habitu, & ipsum habitum extrahendi, & auferendi, per se, vel per suos Ministros, dum tamen id faciat, de consilio Fratrum Monasterij S. Bartholomæi de Lupiana.* Ita habetur in Compend. priuileg. Ordinis S. Hieronymi. *verb condemnatio* Quo etiam priuilegio frui possunt omnes Generales omnium aliarum Religionum. priuilegium habentes communicationis: at Prouinciales non possunt idipsum virtute dicti priuilegij, nisi ex Generalis commissione. Fuere autem apposita, illa verba, *de consensu Fratrum S. Bartholomæi de Lupiana*, ex eo quod Generalis dicti Ordinis in eodem Monasterio, continuam suam habet habitationem, nec inde egreditur iuxtà suas rigorosas Constitutiones, nisi cum maxima limitatione. Per hoc autem non tollitur, quin si alibi reperiretur, idipsum posset facere, cum consilio Discretorum Monasterij, in quo per tempus se inuenerit, cum einsmodi priuilegiũ, sit personale, sequens dicti Prioris Generalis personam non verò locale, sequens personas Discretorum dicti Monasterij. Concludendo itaq. dico, quod supradictorum electio, in Ordine nostro virtute supradicti priuilegij Alexand. VI. competit Ministris Generalibus per se; Prouincialibus autem non, nisi cum consenso maioris partis Capituli Prouincialis quibus relinquitur iudicium determinandi, quinam Fratres sint pestilentes atque incorrigibiles, vt meritò proinde à Religione sint expellendi, & eijciendi, nam secundũ ius, cui conuenit principale, conuenit etiam, & accessorium. Licet iñ Alexand. VI. in dicta sua concessione, Generales Ministros non constringat in hoc, ad desumendum consilium, neque de eo mentionem faciat, nisi solummodo loquendo de Prouincialibus Ministris, vt dictum est, non tamen consuetudine est positum, vt in re tanti ponderis, ac momenti, Generales idipsum per se faciant, aut sine consilio procedant: quinuero tenentur ipsum desumere, nam vt inquit Panormit. *in cap. ad nostram, de consuetudine*, referendo *cap. de quibus dist. 20.* quod à pluribus quæritur, facilius inuenitur, quod, & fuisse videtur de mente Pij Quinti, postqoam in dicto priuilegio, concesso Priori Generali Ordinis D. Hieronym. non hoc illi concessit, nisi cum consilio Discretorum, Conuentus Sancti Bartholomęi de Lupiana, aut illius Monasterij, in quo pro tempore se inuenerit. Hactenus de isto Articulo.

Eiusmodi expulsio Fratris ab Ordine fieri non potest, nisi per ministrum Generalem, vel Prouincialem, cum consensu maioris partis Capituli Prouincialis.

Nota priuilegiũ Pij V. concessum Ordine D. Hieronymi. Pro expellendis incorrigibilibus.

Comp. ord. D. Hieron. ver. condemnatio.

Panor. in ca. ad nostram, de cõsuet.

c. De quibus, d. 20.

ARTICVLVS II.

Quænam sint crimina, atque delicta, propter quæ Religiosi ab Ordine possunt expelli?

VT paremus viam, ad ea quæ in hoc Articulo sunt dicenda, libet præmittere, quædam notabilia verba D. Bonauent. ad hoc propositum, in quæstionibus, quas fecit supra nostram Regulam. quæst. 14. Proposita enim difficultate, an liceat eijcere ab Ordine aliquem Fratrem, pro suis demeritis? & ratione dubitandi, nam prima facie apparet quod nõ, cum in professione interueniat quædam mutua atque reciproca obligatio, qua profitẽs Religioni astringitur, in ea permanendi, illiq. inseruiendi; & Religio vice versa obligatur eidem, ipsum non deserendi, aut derelinquendi, concludendo dicit; Respondeo, & dico, *quod cum quis petit istius Ordinis ingressum* (loquitur de nostro sacro Ordine) *si recipitur, multiplex, & magna fit illi gratia: nam eripitur de peccati naufragio, & sociatur illorum Collegio, qui in via Dei ambulant. Sed* (inquit) *hoc fit sub tali conditione, vt ipse*

D. Bonau. in qq. sup. Regul. 14.

Nota valde. hęc verba D. Bonau.

A a etiam

etiam gradiatur in eadem Dei via, simul seruando cum eis illa, ad qua Ordo institutus est. Quando ergo sic graditur, postquam ad professionem receptus est, non potest Ordo eum à se abijcere: nam sicut ipse alligatus est Ordini, ita & è conuerso, adeo vt neutri liceat vllo modo alterum relinquere. Sed tamen si prædictus Frater aliter viuit, quàm expedit in Ordine, & sæpius correctus, se non emendare voluerit, si excessus fuerit occultus, tolerandus est cum cautela propter scandalum, ne si abijciatur, cùm eius culpa non pateat, iniustè videatur proiectus, aut eius peccatum propaletur iniustè, quod non verumque est illicitum. At vbi excessus eius simul fuerint graues & notorij ita quod alij eius exemplo infici possint si retineatur in Ordine, & extra etiam scandalizetur ex eo, quod huiusmodi sustinetur, in tali casu propter auferendum scandalum, & propter corruptionem Ordinis præcauendam: eiusmodi Frater, votis & pacti sui præuaricator, ab Ordine ejciendus est, nam Ordo non obligatur, ad adimplendam promissionem tenendi eum, qui promissum suum, præuaricando pluries etiam violauit: ex eo enim Ordo talis vocatur, quia nihil in se patitur inordinatum. Verba sunt expressa D. Bonau. Ex cuius doctrina colligitur, quod illi duntaxat Fratres à Religione possunt, & debent expelli, ipsisq. habitu priuari, qui incorrigibiles extiterint, tria q. simul in id debent concurrere, primum, quod ipsi sint incorrigibiles, secundum, quod ipsorum defectus sint notorij, non solum Fratribus, sed etiam secularibus; tertium, quod immineat periculum, de eo quod malo suo exemplo, alios possint corrumpere, atque inficere. Quibus non existentibus, non videtur, quod sit iusta, & licita eorumdem ab Ordine eiectio. Hęc doctrina est valde notanda, multumq. memoriæ commendanda: nam reuera Fratrem aliquem ab Ordine expellere, & eijcere, res est quammaximæ considerationis, & quæ multa sapientia, & prudẽtia indiget. Neque huic D. Bonauent. resolutioni obstat, quod Alexand. VI. in priuilegio allato, in præcedenti Articulo, non cum ea limitatione, sed absolutè concesserit, quod incorrigibiles possint ab Ordine expelli, nullam faciendo mentionem de scandalo & nota infamia suorũ delictorum, & timore de corruptione aliorum Fratrum, malo suo exemplo: etenim ipsius concessio forsan habebit locum in foro exteriori, non vero in interiori, & conscientiæ: nam in tali foro nullo id modo facere videtur licitum. Cuius ratio est, quia Pręlati Ordinis, nec vero ipse Papa, absque iusta, & rationabili causa, quinuero & vrgenti, liberare potest Fratres, ab obligatione, quam habent obseruãdi suam Regulam promissam per suam professionem, & solẽne votum, quo se astrinxerunt; & certum est, quod illos eijcere non existentibus supradictis causis, & conditionibus proculdubio est, illos exponere eminentissimo periculo non seruandi, quod promiserunt, & consequẽter æternæ suæ damnationis: quo circa secundum sententiam D. Bonauent. eiusmodi non sunt ab Ordine eijciendi, & expellendi, sed secundum exigentiam suorum delictorum, in Monasterijs debent puniri, mancipando eos perpetuis carceribus, aut aliter; nõ vero eijciendo illos à Religione. Vt igitur paulatim fiat satis, proposito Articulo, quod hac in re obseruandum videtur in praxi, breuiter atque resolutiuè explicabitur per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

Præcipua, & principalis causa, ob quam Religiosi habitu possunt priuari, expelli, atque eijci ab Ordine, est ipsorum incorrigibilitas, modo sit comitata supradictis conditionibus, positis à D. Bonau. nempe, quod sit notoria Fratribus, & secularibus, & timeatur, quod malo suo exemplo alios possunt corrumpere atque inficere. Hæc Conclusio, iam satis constat ex supradictis, & ferè nulla alia indiget probatione. Quinam dicantur incorrigibiles, multis tradunt Doctores Iurisperiti, & ea de re videndus est Syluester, *verb. incorrigibilis*, vbi constituit duplicem incorrigibilitatis modum, nempe de iure, & de facto, de quibus aliquid dicemus in secunda Conclusione. Sed pro hac dico, quod generales nostræ Constitutiones, de eiusmodi incorrigibilibus, & pœna priuationis habitus agendo, sequentia ponunt verba. *Incorrigibilis deinceps censeatur Religiosus ille, qui ter conuictus, & punitus de eodem crimine graui, non resipuit. Qui vero incorrigibilis fuerit, in quocumque graui, & scandaloso crimine, vel carceri perpetuo mancipetur, vel habitu Regulari spoliatus, ad triremes dãnetur, si id exegerit qualitas delicti.* Ex qua Constitutione colligitur, quod Religiosus, committens tres apostasias, de quibus est conuictus, & propter quas fuit iuridice punitus, & numquam emendatus, si alteram postea commiserit, potest à Religione expelli, cum prædictum apostasiæ crimen ex natura sua graue adeo sit, vt ipsum committens, & in eodem perseuerans, ab Inquisitoribus habeatur vt suspectus de fide, & contemptor censuræ Ecclesiasticæ, & excommunicationis, in quã per apostasiam incurrit. Quorũ præsumptio multum iuridica est, atque conformis, decreto sacri Concilij Tridentini, *sess. 25. de Regul. c. 3.* vbi dicitur *quod si quis obdurato animo, censuris annexus, in illis per annum insorduerit, contra eum etiam tamquam de hæresi suspectum possit procedi.* In hoc nulli est dubium. Sed maior difficultas est, de illo Religioso, qui non ter fuit conuictus, atque punitus de aliquo crimine, commisit tamen multa grauia, enormiaq. delicta, tàm in Religione existens, quàm foris in apostasia, an propter ea possit ab Ordine expelli, sitq. censendus, & reputandus incorrigibilis? Cui difficultati respondeo, & sit secunda Conclusio.

Secunda Conclusio.

Si quispiam Religiosus, diuersas commisit apostasias, in quibus per multum temporis perseuerauit, atque excommunicatus celebrauit, & ministrauit sacramentum Pœnitentiæ, & cætera Sacramenta; & contra suæ Regulæ præceptum pecuniam contrectauit, alearum prohibitum ludum, etiam cum secularibus exercuit, cum eorumdem scandalo, & Religionis detrimento, seu alia similia fecit, discordias etiam inter Fratres disseminando, dolis atque mendacijs Religiosos viros, probos, & ornatos infamando, sine vlla correctionis spe, quamuis non per ter, de eiusmodi criminibus fuerit conuictus, atque punitus, sed semel, & iterum, quinnero semper sibi fuerint condonata, & dissimulata, tamquam membrum putridum, atque incorrigibile iure optimo à Religione potest expelli, & priuatione habitus puniri. Hanc eamdem conclusionem tenet Pater Frater Emmanuel Rodrig. 1. to. quæstionum Regularium, quæst. 30. artic. 15. & credo, quod nullo modo contrariatur præcedenti, quinuero eidem est multum conformis: nam eiusmodi Religiosus, quamuis non sit de iure incorrigibilis (quod nec minimam difficultatem habet) est tamen incorrigibilis, saltem de facto, & cum eiusmodi incorrigibilitas sit notoria Fratribus, & secularibus, & vtrisque nociua, timeriq. merito possit, quod alios corrumpat atque inficiat, stando in doctrina D. Bonau. superius allata, bene poterit à Religione eijci atque expelli. Ordinationes enim generales

Præcipua, & principalis causa, ob quam Religiosi habitu possunt priuari.

atque à Religione expelli, est sua incorrigibilitas notoria, & comprobata.

Quinam dicantur incorrigibiles.

Sylu. verb. incorrigibiles.

Const. gener. c. 6. de correct. delinq. §. 18. ad incorr.

Concil. Triden. sess. 25. de reg. cap. 3.

Nota, quod insordescens per annum in excommunicatione habetur suspectus de fide.

Quinam censeatur esse incorrigibiles de facto, quamuis non de iure.

gione eijci atque expelli. Ordinationes enim generales nostræ, etsi tantummodo statuant, illum censendum esse incorrigibilem, qui per ter de aliquo graui crimine conuictus, atque iuridice punitus, numquam fuerit emendatus, nec dicant etiam censendum esse incorrigibilem, cum cui sua grauia crimina, atque delicta, sæpe sæpius fuerint condonata, remissa, atque dissimulata, nō est ex eo, quod existimauerint, aut reputauerint, hunc etiam non esse censendum incorrigibilem, quantum ad effectum, vt iuste eijci, atq; expelli possit à Religione, sed solummodo idipsum factum est, quia in prędicto loco, tantum voluerunt, constituere Regulam generalem quamdam, certam, & determinatam, ad dignoscendum eum, qui est incorrigibilis de iure, at non per hoc negarunt, quod etiam sint aliqui incorrigibiles de facto, eademmet pœna puniri digni. De quibus incorrigibilibus videndus est Syluest. *verb. Abbas, num. 6. & verb. incorrigibilis*, vbi dicendos esse, inquit, tales, quibus semel, & iterum, atque iterum, crimina, & delicta sunt condonata. Pro quo citat *cap. vt famæ, de sentent. excommunic.* ac dicit, in hisce rebus, ad faciendum iudicium de corrigibilitate, vel incorrigibilitate eorū, multum oportere attendere ad suam conditionem. Ex qua doctrina satis colligitur, quod supradictus Religiosus, de quo facta est mentio in conclusione, quamuis secundum ius, & nostras generales Constitutiones, non sit incorrigibilis de iure, est tamen incorrigibilis de facto, postquam tot vicibus crimina fuere sibi remissa, dissimulata, & condonata, ac numquam emendatus, & consequenter, quod vt talis, consideratis omnibus circumstantijs, iure optimo habitu potest priuari, atque à Religione expelli. His omnibus fauet, quod dicit Iulius Clarus, in sua practica crimin. quæst. 36. num. 34. & Salzedo, in pract. Bernard. Diaz de Lugo, cap. 140. §. *incorrigibiles*, nempe ex determinatione Parlamenti Parisiensis, in criminibus grauibus, in quibus pœna mortis non imponitur, declaratum fuisse, ad hoc vt quispam Clericus, reputetur incorrigibilis, quantum ad effectum, vt degradatus tradi possit Curiæ seculari, satis esse, quod bis venia sibi data fuerit. Si igitur id ita est, ac prædictus Clericus, ob veniam sibi bis concessam, iuridice reputatur incorrigibilis, vt degradatus possit brachio tradi seculari: quanto melius Religiosus, de quo dictum est in conclusione, tot criminibus, ac facinoribus irretitus, iuridice etiam reputari poterit incorrigibilis, vt habitu priuari, & à Religione possit expelli, quamuis nō sit per ter. iuxta supradictas generales Ordinationes, de eodē crimine cōuictus atque punitus? His accedit, quod iuxta communē Iurisperitorum sententiam, Iudices in ferēdis sententijs, potestatem, & facultatem habent arbitrandi, & secundum circumstantias, pœnas immutandi, etiam vsque ad pœnam mortis: ac dicunt, quod vnum delictum, tales habere potest circumstātias, & adeo enormes, vt pro vna dumtaxat vice commissum digne, & iuste possit puniri pœna mortis. Et quando hæc omnia non starent, ad hoc, vt quod dictum est in Conclusione effici posset, sat est priuilegium concessum à Pio V. Ordini D. Hieron. de quo in pręcedenti Articulo fecimus mentionem. Vbi agendo de huiusmodi pœna expulsionis, & priuationis habitus, dicitur, eamdem esse inferēdam Fratribus, in illis casibus, in quibus de iure communi, quispiam damnatur ad mortem, ad triremes, siue ad perpetuos carceres, & in alijs delictis grauioribus, siue grauissimis, in quorum numero, iure optimo comprehendi possunt ea, quæ dicta sunt à nobis in proposita Conclusione. Sed difficultas est, an propter crimen homicidij, quispiam Religiosus, à Religione expelli possit? Cui respondeo, per sequētem Conclusionem quę erit tertia in ordine.

Sylu. ver. Abbas, num. 6. & verb. incorrigibilis.
c. Vt famæ, de sent. excomm.

Iulius Clar. in pract. crim. q. 36. num. 34.
Salz. in pract. Bern. Diaz, ca. 140. §. incorrigibiles.

Tertia Conclusio.

Quamuis homicidij crimen, sit ex his, quibus existentibus in seculo, pœna mortis, siue capitalis respondet, quadamq. ratione videatur, quod propter ipsum Religiosus habitu priuari possit, & à Religione expelli, haudquaquam tamen crediderim, id esse faciendum, nisi in casu, quo eiusmodi homicidium, talibus fuerit circumstantijs vestitum, vt idipsum promereatur iudicio omniū. Hęc Conclusio, meo quidem videri, multum est, iuri, ęquitati, atque rationi conformis, & doctrinę Seraphici Patris Nostri D. Bonauent. suprapositę, qua dixit, solummodo Fratres incorrigibiles, esse à Religione expellendos, quorum incorrigibilitas cunctis esset Fratribus, & secularibus notoria, alijsq. Religiosis nociua, & scādalosa. Nō diffiteor, quod iuxta priuilegium, & concessionem Pij V. de qua mentionem fecimus supra, factam Ordini D. Hieron. qua potiri, & frui possunt omnes Ordines, & Religiones priuilegium habentes communicationis, Fratres à Religione eijci, atque expelli possunt, pro illis criminibus, quibus de iure communi, in seculo existentibus, correspondet pœna mortis. Certum etiam est iuxta leges ciuiles, homicidas tā plebeios, quam nobiles, eiusmodi mortis pœna puniri, secundum communem Iurisperitorum resolutionem: at tale esse potest homicidium, & talibus circumstantijs vestitum, id vt facere, etiam inter seculares, crudele, atque rigorosum videretur nimis, vt si verbi gratia, repente perpetratum fuisset, ex aliqua nimia ira, sanguine ad cor ascendente, aut præcedente vrgente quadam magna occasione, & similibus, in tali casu (crediderim) quod nec secularis Iudex, homicidam pœna mortis puniret, neque in Ordine Religiosum, propter huiusmodi crimen, eijciendum, aut expellendum esse à Religione, maxime si post factum, magna ostenderet pœnitentiæ, & contritionis signa. Erit itaq. in tali casu, supradictus Religiosus, secundum exigentiam delicti, & circumstantias, condemnandus ad perpetuos, siue vero temporales carceres, vbi in pane, & aqua, ad aliorum exēplum, & eiusdem debitam satisfactionem pœnitentiam agat, non autem habitu propterea priuandus, aut à Religione expellendus. Maior est difficultas, de crimine nefando, an propter ipsum, Religiosus quispiam, habitu possit priuari, & à Religione expelli? Qua de re est magna lis, & controuersia inter Doctoris. Quidam enim dicunt, sodomitam etiam Religiosum propter vnicum actum, habitu esse priuandum, atque à Religione expellendum. Alij vero contrarium tenent, nec vnicum actum sufficere, quinuero esse necessario requisitum, quod huiusmodi actus sit continuatus, aut saltem semel atque iterum exercitus, & vtrique, vt videtur, congruo, atque sufficienti innituntur fundamēto, propter diuersas Cōstitutiones, quæ hac de re emanarunt olim, à Pio V. Pontifice Max. In quarum prima, quæ data est anno Domini 1566. Kalend. Apr. Pontif. sui anno 1. & incipit, *cum primum*, sequentia ponuntur verba post alia. *Si quis crimen nefandum, cōtra naturā, propter quod ira Dei venit in filios diffidentiæ, perpetrauerit, Curiæ seculari puniendus tradatur, & si fuerit Clericus, omnibus Ordinibus degradatus, simili pœna subijciatur.* Vbi notandum valde est, verbum *perpetrauerit*, quod vnicū tantum actum designat. In secunda vero, data anno Domini 1568. 3. Kalend. Septemp. Pontificatus sui anno 3. & incipit, *horrendum scelus*, vt apparet,

Propter homicidij crimen, non semper Religiosus est habitu priuandus, aut à Religione expellēdus.

Difficultas.

Diuersæ hac de re opiniones.

Salz. in pract. crimina. c. 26. & Nauarr. in Man. c. 27. nu. 249.

Nota constitutiones Pij V. contra sodomitas.

non idipsum fieri præcipit, pro vnico actu, sed pro actu semel, & iterum continuato. Et quia ipsius etiam verba, notatu sunt dignissima, quamuis longa, libet ipsam impræsentiarum hic ad vnguem referre, & tenoris est sequentis. *Horrendum illud scelus, quo pollutæ, fœdatæq. ciuitates, à tremendo Dei iudicio conflagrarunt, acerbissimum nobis dolorem inurit, grauiterq. animum nostrum commouet, vt ad illud quantum possumus comprimendum, studia nostra conferamus. Sane Lateranensi Cōcilio dignoscitur constitutum, vt quicumque Clerici, illa incōtinentia, quæ contra naturam est, propter quam ira Dei venit in filios diffidentiæ, deprehensi fuerint laborare, à Clero deijciantur, vel ad agendam in Monasterijs pœnitentiam detrudantur. Verum ne tanti flagitij contagium, impunitatis spe, quæ maxima peccandi illecebra est fidentius inualescat, Clericos huius nefarij criminis reos, grauius vlciscendos deliberauimus, vt qui animæ interitum non horrescunt, illos certe deterreat, ciuilium legum vindex gladius secularis. Itaq. quod nos iam in ipso Pontificatus nostri principio, hac de re decreuimus, plenius nūc fortiusq. persequi intendentes, omnes, & quoscumque Presbyteros, & alios Clericos seculares, & Regulares, cuiuscumque gradus, & dignitatis, tam dirum nefas exercentes, omni priuilegio Clericali, omniq. officio, dignitate, & beneficio Ecclesiastico, præsentis Canonis auctoritate priuamus, ita quod per Iudicē Ecclesiasticum degradati, potestati etiam seculari tradantur, qui de eis illud idem capiant supplicium quod in laicos hoc in exitium delapsos, legitimis reperitur sanctionibus constitutum.* In quibus Constitutionibus, notanda sunt diuersa illa verba, *perpetrauerit*, & *exercuerit*, quæ, & ansam præbuere Doctoribus diuerso modo opinandi, & dicendi quosdam sufficere vnicum dumtaxat sodomiæ actum, innixi verbo illo *perpetrauerint*; alios vero, nō id sufficere, sed esse requisitum, eiusmodi actum semel, & iterum esse continuatum, fundati super verbo illo, *exercuerit*, seu *exercentes* ibidem positum. Et licet prædictum vitium abominabile sit, atque execrandum, cum tamen in pœnis secundum ius, mitior semper sit eligenda, ex dictis opinionibus prima iuridica licet videatur, vtcumque tamē appareat rigorosa, secunda vero magis pia, & etiam iuridica, & quia hanc tenet Nauarr. cuius doctrinæ adeo ipse sum addictus, pro propositæ difficultatis resolutione, sequentem statuo Conclusionem, quæ erit quarta in ordine.

Quarta Conclusio.

In quas pœnas incidant, omnes Presbyteri, tam seculares, quam Regulares, sodomiæ nefandum crimen exercentes.

Omnes Presbyteri, tam seculares, quam Regulares, cuiuscumque gradus, & conditionis extiterint, eiusmodi vitium exercentes, sunt priuati omni priuilegio Clericali, & quocumque officio, & dignitate, ac beneficio Ecclesiastico, & per Iudicē Ecclesiasticum degradati, stando in Constitutione Pij V. tradendi statim sunt, potestati seculari. Hæc Conclusio satis constat, ex supradicta Constitutione Pij V. quæ cum sit secunda numero, aliqualiter etiam videtur prioris esse modificatiua, quatenus in prima dicitur, eiusmodi pœna esse puniendum, *qui tale crimen perpetrauerit*; in secunda vero non ita, *sed qui exercuerit*, quod nimium ponderat Nauarro, in suo Manuali, cap. 27. num. 249. agendo de irregularitate, ac dicit S. N. Gregor. XIII. sibi dixisse, de industria, atque ex proposito, eiusmodi verba fuisse apposita, tantumq. Cōstitutiones prædictas, comprehendere eum, siue eos, qui quasi ex vsu continuato id exercent, argum. *l. sciendum, §. illud, ff. de ædil. edi.* Pro quo etiam citat Bartolum, in

Nau. in Man. c. 27. nu. 245.

l. sciendum, §. illud, ff. de ædil. edi.

prœmio digestorum, num. 10. quem sequitur Panorm. in cap. 1. de iudicijs, num. 24. vbi dicit, artificem siue mercatorem, non dici eum, qui semel aut iterum artem aliquam, siue mercaturam exercet, sed eum, qui toties, vt vulgi opinione pro tali habeatur; sicut etiam erro, & abigens, non dicitur quis, pro vno vel altero actu, iuxta *l. quis sit fugitiuus, §. erronem ff. eodem titulo, & l. fin. ff. de abig.* atque ita temperandas esse censet, supradictas Extrauagan. Pij Quinti, saltem quoad forum conscientiæ. Loquitur enim, vt dixi, de censura irregularitatis, qua etiam innodantur sodomitæ, & ait, quod solum comprehendunt eum, qui sic labitur in præfatum crimen, vt boni viri arbitrio, dici possit exercitor eius, non autem qui tantum cadit aliquoties, & eum pœnitet cecidisse. Laxare aliquantulum hac in re procedit, meo quidem videri, Nauarro, & ratio est, quia loquitur de censura prædicta irregularitatis, incurrenda in foro conscientiæ. Nam certe in foro exteriori loquendo, & agendo de alijs pœnis respectu Clericorum secularium, & de pœna priuationis habitus, respectu Religiosorum, aliud proculdubio est dicendum, neque expectanda est tanta actuum continuatio, vt statim dicemus. Nam secundum omnes leges Imperiales, pro vnico dumtaxat actu, eiusmodi qui crimen commisit, pœna capitali punitur, seu potius comburitur. Quinuero, & secundum multorum Doctorum sententiam, in hoc casu, & similibus, etiam effectus, & conatus, eadem pœna punitur, qua & principale crimen, quod tenet Glossa, *in l. 1. §. hac autem, verb. putamus, ff. quod quisquam iuris*, & Felinus in cap. 1. & 2. *de offic. delegati*, Couar. in Clemen. *si furiosus nu. 6.* & multi alij, quos breuitatis causa omitto. Sed missos faciendo seculares, etiam Clericos, & deueniendo ad Religiosos, quod magis est mei muneris, atque propositi, in generalibus nostris Constitutionibus, hac de re agendo, cap. 6. *de correct. delinq. §. de pœnis contra castitatis transgressores*, sequentia ponuntur verba. *Si quispiam Religiosus (quod Deus auertat) nefandum crimen perpetrauerit, nudus omnino cum solis femoralibus, coram tota communitate egrediatur, manibus ligatis, & grauiter flagelletur, cum Psalmo, Miserere mei Deus, & lenunculis flammis igneis, hinc inde circumpositis, quodammodo comburatur, & ad perpetuos carceres irreuocabiliter damnetur, vbi in pane, & aqua, tribus saltem diebus in Hebdomada ieiunet, & vitam suam in dolore, & amaritudine animæ suæ defleat. Si vero iterum, de eodem vitio nefando fuerit conuictus, habitu in perpetuum spoliatus ad triremes ad decennium damnetur. Tamen si nefandi criminis patrator, repertus fuerit, actum nefandum, bis aut ter commisisse, quando pro modo accusatur, vt incorrigibilis puniatur.* Circa quod itaque notanda sunt verba illa, *perpetrauerit*, quæ vnicum dumtaxat actum insinuāt, propter quem iubetur Frater eiusmodi Ceremoniali modo prædicto comburi, atque ad perpetuos carceres irreuocabiliter damnari. Et additur, *si vero iterum* (quod alium denuntiat actum) præcipitur, vt habitu in perpetuum spoliatus, ad triremes ad decennium damnetur. Additur etiam, quod si prædicti nefandi criminis patrator, quando à principio accusatur, repertus fuerit, eiusmodi actum nefandum, bis aut ter commisisse, vt incorrigibilis puniatur, quæ incorrigibilium pœna (vt diximus) est etiam priuatio habitus, quod est multum notandum, atque memoriæ commendandum. Aduerto tamen, eiusmodi pœna esse afficiendos, secundum Nauarr. loco vbi supra, & Patrem Fratrem Emman. Rodriguez, 1. tom. quæstionum Regularium, quæst. 30. artic. 19. consumantes eiusmodi actum sodomiticum, etenim si ingnita esset,

sed

Bart. in proœ. ff. num. 10.

Panor. in c. 1. de iud. nu. 24.

l. quis sit fugitiuus, §. erronē, ff. eodem l. fina. ff. de abig.

Gloss. in l. 1. §. hac autem. ver. putamus, ff. qd quisquā iuris. Felin. in c. 1. & 2. de offic. deleg. Cou. in Clem. si furiosus, nu. 6.

Constit. gener. Toletana, c. 6. de correct. delinq. §. de pœnis contra castitatis transgressores.

Constit. gener. c. 6. de correct. delinq. §. de pœnis, contra cast. transg.

Nota hoc valde.

Nau. vbi sup. Emman. 1. tom. qq. Reg. q. 30. ar. 19.

sed tantummodo, quis tentasset ad alicuius partes pudendas accedere, non tamen membrum imposuisset, aut tantum extra vas se polluisset, inquiunt, quod sicuti in seculo propterea, non pœna mortis puniretur, aut combureretur, sed alia extraordinaria: ita & in proposito casu dicendum est, circa priuationem habitus, & expulsionem ab Ordine. Sed vt huic Articulo vltimam imponamus manum, inuestigate liber, An fint aliqua alia crimina, & delicta, rationes, siue causæ, ob quas Religiosi, priuari possint habitu, & expelli ab Ordine? Cui difficultati respondeo per sequentem Conclusionem, quæ erit quinta in ordine.

Quinta Conclusio.

Aliqui etiã sunt casus, in quibus Religiosi possunt expelli ab Ordine, & habitu priuari.

Si aliquis Religiosus, ante assumptionem habitus, seu ante professionem, dum erat Nouitius, interrogatus, an aliquod haberet impedimentũ, quo iure non posset profiteri, secundum Ordinis statuta: dixit, quod non, & mentitus fuit, ac cõsensit suę professioni, & postea reperiatur habere aliquod eiusmodi impedimentum, vtpote non esse bene natum, quinimo ex maculato genere, & intra quartam generationem infectum, aut fuisse facinorosum, siue onustum debitis, aut aliqua infirmitate contagiosa laborantem, in eiusmodi casibus bene, potest habitu priuari, atque à Religione expelli. Hæc Conclusio est nimis conformis Constitutionibus Pauli IV. Sixti V. & aliorum summorũ Pontificum, de quibus supra mentionem fecimus, agẽdo de conditionibus in Nouitijs requisitis. Sed pręterea hac de re est specialis concessio Leonis Decimi, quæ habetur in Supplem. fol. 19. concessione 61. *Quæ concessit Generalis, & Prouincialibus Ordinis Minorum vt Fratres eiusdem Ordinis, etiam professos, qui grauissimis, & scandalosis delictis notati, & diffamati fuerint, qua fraudulenter, & dolose in eorum receptione, & professionis emissione, monitione super his per prædictos Prælatos præmissa, tacuerunt non obstante, quod iam recepti sint, & professionem emiserint (ne morbida, & infecta pecus caulæ domini corrumpat, & vt alij cedat in exemplum) a domibus, & Conuentibus dicti Ordinis expellere, & remouere, libere & licite possint, & valeãt, prout conscientijs prædictorum Ministrorum, quas super hoc onerat, visum fuerit vtilium, & honestum.* Hæc est noua causa, & ratio, ob quam Religiosi, etiam habitu possint priuari & à Religione expelli, de qua videatur Pater Cordub. super c. 2. Regul. quæst. 21. in 4. puncto.

Nota valde hanc cõcessione Leonis X.

Suppl. fol. 19. conc. 61.

Cord. sup. reg. c. 2. q. 21. in 4. puncto.

In calce huius Articuli libuit adducere, quędam notanda verba D. Bon. in quæstionibus, quas fecit super Reg. quæst. 17. rationem reddens, ob quam non omnes discoli, atque interdum incorrigibiles, expelluntur ab Ordine. Proposita sibi quæstioni, respondendo dicit, quod Religio semper malos odit, bonos vero fouet, sed tamen non omnes prauos semper eijcit, & hoc sequentibus de causis. Primo propter spem correctionis, sicuti & ægrotans non eijcitur in mare quamdiu spes vitę fuerit: multi enim lapsi postmodum per pœnitentiam surgentes, sani in virtutibus perseuerarunt, & aliquoties meliores exteterunt, quam ij qui lapsi non fuerunt, vt patet de Dauid, & alijs, de quibus plura habentur exempla in Scriptura sacra. Secundo, propter defectum probationis, quia licet a aliquibus coniecturis, interdum aliquis malus videatur, non tamen id aperte probatur, aut ita apparet toti communitati. Sicuti etiamsi a aliquibus signis, quispiam timeatur leprosus, cum tamen id adhuc non potest plene dijudicari, quia nempe latet morbus, inter sanos sustinetur, & toleratur. Tertio, propter scandalum, quia nempe Fratribus tantummodo, notum est alicuius crimen, & apud extraneos, & seculares, bonus, & honestus reputatur, quem si viderent eijci, cum non scirent causam, forte putarẽt ex inuidia, siue malitia eiectum, occasionemq. haberent cogitandi, reliquos omnes esse tales, cum ille, de quo nihil præsumebant mali, occulte repertus fuerit vitiosus. Nec id immerito, nam & Christus ipse Iudam vitiosum esse cognouit, sed tamen cum illius crimen alijs fuerit occultum, nobis vt præberet exemplum, sapienter, & prudenter tolerauit, donec per apertam iniquitatem, semetipsum prodidit. Verba quidem sunt notatu dignissima, quæ proinde in fine huius Articuli referre libuit.

Nota ex D. Bonau. quare nõ omnes incorrigibiles, & facinorosi expellantur ab Ordine.

D. Bona. in qq. sup. Reg. q. 14.

ARTICVLVS III.

Quid facere debeant eiecti ab Ordine, & an Prælati possint eos compellere, aliam vt ingrediantur Religionem?

HAc de re, valde diuersos inuenio Doctores, nã Cordub. in exposit. nostræ Regul. cap. 2. q. quęst. 21. in 3. punct. sequutus D. Bonauent. etiam in expositione nostræ Reg. cap. 2. & in quæstionib. quas fecit super ipsam, q. 14. in ea est sententia, & opinione, vt dicat, quod Religionum Prælati, supradictos eiectos ab Ordine, si non voluerint recipere possunt illos constringere, & obligare, aliam vt ingrediantur Religionem. Et quia res hæc magni est ponderis, & momenti, multumq. cognitio ipsius necessaria, volo illius sententiam ad vnguem referre, quæ tribus dictis continetur.

Cord. in exposit. Reg. c. 2. q. 21 in 3. puncto. D. Bona. in qq. super Reg. q. 14.

Opinio Cordub.

Primo dicit, quod huiusmodi eiecti, tenentur totis viribus procurare, atque humiliter petere, vt iterum recipiantur, & se disponere, vt fiant apti in idipsum, secundum regularem disciplinam. Cuius quidem sui dicti rationem reddit, nam vt notorium est in iure, nemo debet ex delicto reportare commodum, & prædictorum eiectorum conditio, ex sua culpa, non est facta melior, vt dicendum videatur, quod sint deobligati à voto, & à Religione quam semel professi sunt; quinimo est deterior, cum eiusmodi pœna eisdem sit inflicta, in vindictam suorum delictorum, atque in suam confusionem, vt vel sic redeant ad cor, Ordoq. liberetur à malo, & scandalo, quod sibi inhærebat, non autem per hoc liberantur ab obligatione, qua tenentur Religioni, licet Religio ipsa, non teneatur illis ex sua culpa.

Primum dictum.

Secundo dicit, quod si iam dispositi, eo modo, quo prædictum est, adhuc propter aliquam causam non recipiantur, non possunt auctoritate sua manere in seculo, nec aliam ingredi Religionem laxiorem, aut inferiorem, cum non possint, auctoritate sua votum maius in minus commutare, aut sua culpa, in hoc illis vlla ratione prosit, vt fiant liberiores, vt dictum est. Quo circa in tali casu, ex dispensatione Papæ, procurare debent, intrare aliquam Religionem reformatam, licet laxiorem, secundum quod ipse rationabiliter dispensauerit, ibiq. manere, & saluari. In seculo autem, & statu Clericatus, inquit, saluari non poterunt, nisi adsit specialis dispensatio Papæ, concessa ex iusta, atque rationabili causa. In casu autem, quo non inueniãt aliquam Religionem, volentem illos recipere, poterunt in Clericatu viuere regulariter, iuxta id quod tradit Sylu. *ver. Religio, 6. q. 12. & ver. Apostapa, 9.5. & 6.*

Secundum dictum.

Sylu. ver. Religio, 6. q. 12. & ver. Apostasia, 9.5. & 6.

Tertio dicit, quod Ordo noster, auctoritatem habet, concessam à summis Pont. licentiandi supradictos eiectos, qui non recipiuntur ad Ordinem,

Tertium dictum.

propter aliquam causam, vt transferantur ad alios Ordines, & puniendi eos, idipsum si non fecerint, & manserint in seculo, quousque ingrediantur, atque profiteantur Ordinem, ad quem profitendum licentiam acceperunt, & præcipiendi etiam ipsis alia, de quibus infra dicemus. Cum quibus omnibus concordat D. Bonau. q. 14. suprad. vbi de eiusmodi eiectis agendo, sequentia dicit verba: Sed ne damnabiliter vagentur in seculo, ex gratia Sedis Apost. illis, quos Ordo iudicat non esse recipiendos licentiam concedit, ad alium determinatum Ordinem, vbi saluentur, ad quem transire tenentur, si possunt, alioquin non erunt in statu salutis. Sicut Loth olim, non volens montem conscendere, concedente Angelo, in Segor paruula ciuitate saluatur. Quapropter propria auctoritate, non possunt Ordinem deserere, quem vouerunt, neque alium intrare, sine Ordinis sui, vel summi Pontificis licentia nam altiorem professis, ad inferiorem Regulam transire nullatenus licet. Quod autem qui talis est, alium cogatur intrare Ordinem, si in isto non recipitur, cum tamen alium non vouerit nisi istum, inde est, quia cum hunc vouit, sic se alligauit Religioni, quod secundum ius Canonicum nullatenus ad seculum potest redire, nec ad vitam laxiorem. Et ideo si demeretur in Ordine, quem vouit, non retineri, cum ex peccato suo, non sit conditio eius melior facta, vt iam possit esse liber, sed potius, deterior, oportet eum, alium intrare Ordinem, & illum seruare, si vult saluari. Et ad hoc cogit illum statutum vniuersalis Ecclesiæ, non Ordo iste, ex cuius gratia permittitur ei, ad inferiorem Ordinem transire, cum Superiorem non inueniat, ne aditus ei præcludatur saluos. Si autem velit in seculo vagari, ex quo Ordo non vult eum recipere, neque ad Religionem concedatur sibi transire, in spatio temporis sibi determinato, licet iam videatur ab Ordinis iurisdictione exemptus, cum nolit eū amplius tenere; tamen ex auctoritate summi Pontificis, à cuius iurisdictione non est subtractus, potest eum Ordo impellere, & per censuram Ecclesiasticam, vel aliàs pœnas corporales, vice Papæ coercere, quamdiu non habuerit alium iudicem Regularem, cui se subiecerit, Regulam, & Ordinē illius stabiliter assumendo. Hæc suprad. Bonauent. Cuius quidem verba sunt notatu dignissima. Sed Nauarr. in contraria est omnino sententia, & opinione, quæ & totidem tribus dictis connectitur. Primo dicit, quod Religiosi eiecti ab Ordine, per sententiam iustam, latam cum causæ cognitione, non tenentur requirere, aut rogare Superiores, vt velint ipsos iterum recipere, tū quia id nullo iure cauetur & consequenter non est asserendum, *per cap. legatur, 24. q. 2. & §. consideremus, in authen. de triennen. & semiss. collat. 3.* tum quia sententia, maxime post lapsum decennij, transit in rem iudicatam, iuxta *authen. hodie, C. de appella. & cap. cum sit Romana, eod. tit.* cum eis adnotatis: Res etiam iudicata pro veritate habetur, *iuxta l. res iudicata, ff. de reg. iur.* adeo vt contra rem iudicatam, nulla partium audiatur per viam iustitiæ, *iuxta cap. cum Bertoldus, de sent. & re iudicata.* Dicit tamen, quod illa rogatio, & requisitio, sponte, & voluntarie facta, nihil nocebit, etiamsi nō fuerit à Superioribus accepta, quinuero proderit, ad augendam bonam opinionem, & ostendendum animum, quem quis gerit erga Religionem. Habetur lib. 4. Consi. de Reg. cons. 64. nu. 2.

D. Bonau. vbi sup. q. 14.

Opinio Nauarr.

Primum dictum.

c. Legatur, 24. q. 2. §. consideremus, in auth. de trien. & semiss. collat. 3.

Auth. hodie, C. de appellat.

c. cum sit Romana, eo. tit.

l. res iudicata.

c. cum Bartoldus.

Nauar. lib. 3. consil. de regul. cons. 64. nu. 2.

Secundum dictum.

Secundo dicit, quod eiecti prædicti, per sententiam diffinitiuam, tuta conscientia possunt extrà Ordinem, & Monasterium manere, aut intrare aliam Religionem æqualem, siue laxiorem, quam voluerint, & quam assumere possent, si numquam introissent illam, à qua per diffinitiuam sententiam sunt soluti; cum per eiusmodi sententiam illius obligatio sit extincta, neque possit reuiuiscere, aut impedimentum ponere, per *l. qui res, §. Aristani. ff. de solution.* Nec cogi vllo modo possunt ad redeundum, si nolunt redire, nec à Confessario in foro conscientiæ, nec ab vllo iudice in foro exteriori, & multo minus cogi possunt ad hoc, vt se transferant in aliquam Religionem, maxime strictiorē; quod hac irrefragabili ratione probat, quia nemo potest cogi inuitus crescere, nec ingredi Religionem, quam numquam professus est, iuxta textum cum Gloss. *in cap. testa, dist. 74. & cap. integritas, 32. q. 1.* vbi habetur, *quod nemo potest cogi ad castitatem, & Virginitatem seruandam, quam non vouit*, & incidenter dicit, quod translatio ad alium Ordinem, siue Religionem fieri etiam non posset sine noua professione, secundū omnes, adeo vt si redire vellent ad suum proprium Ordinem, multum sit probabile, quod id fieri non posset sine noua professione, saltem ad eum locum, & gradū, in quo erant ante sententiam latam, quamuis contrarium non improbet, & sustineri possit. Hoc dicit suprad. lib. 3. Consil. de Regul. cons. 64. nu. 2. & cons. 3. tit. de stat. Monach. & super *c. non dicatis, nu. 36.* & generaliter, quod Religionum Prælati, super Religiosos iam expulsos, siue eiectos ab Ordine, nullam omnino habeāt iurisdictionem, probat ex gloss. in Clem. 1. *§. ad hac, de stat. Mona. ver. claustrum, & c. si quis iam translatus, 21. q. 2. & c. quodam, 16. q. 2.* & ex eo, quod iudices, postquam protulerunt suam sententiā, functi sunt officio suo, nullamq; iam habent iurisdictionem, arg. *l. iudex, postea quam, ff. de re iudic. & c. in litteris, de off. deleg. & cap. fin. de regul.* cum eis adnot. quod tenet in suprad. Consil. 51. de Regul. num. 1. & supra *cap. non dicatis, nu. 33.*

l. Qui res, §. Aristani, ff. de solu.

Glos. in c. gesta, d. 74.

c. Integritas, 32. q. 1.

Nota hoc valde.

Nau. lib. 3. cōsi. de reg. cons. 64. nu. 2. & de stat. consil. 3. & sup. c. non dicatis, n. 36.

l. Iudex postea quā, ff. de re iu. c. litteris, de off. dele. & c. fin. de reg.

Nau. cōs. 51. de reg. nu. 1. & sup. c. non dicatis, n. 33.

Tertiò, & vltimò consequenter ad omnia supradicta dicit, quod prædicti eiecti ab Ordine, libere & absque vlla dispensatione Papæ, possunt remanere in seculo, vtique cum habitu clericali, proprio Ordini conuenienti, quod probat ex consilio Federici 38. dicente, eos id facere posse, non solum quando rogant, vt recipiantur, & non recipiuntur, verum etiam ante, quia rogare, nullo iure tenentur, quia habitu sui Ordinis contra sententiam vti nequeunt, cum sint eiecti, nec habitu alterius Ordinis, quem non fuerunt professi, & ad quem nullo iure coguntur transire: ergo tenentur, & possunt vti prædicto habitu Clericali. At in consil. 3. de stat. Monach. nu. 1. limitat hoc, & dicit, esse intelligēdum de Religiosis, eiectis iuridice, causa cognita, & per sententiam diffinitiuam, aut ipsius vim habentem, non autem de eiectis, siue expulsis, per iracundiam, siue per collusionem Prælati, & Monachi eiecti, aliqua de causa exitum suum exoptātis, quod aliquando dicit se fieri vidisse, & quod eiusmodi eiectio nō valet, tum quia quæ facta sunt per iracundiam non debent durare, *per cap. diuortium, de pœnit. dist. 1. & c. si quis iratus, 2. q. 3.* tum etiam quia minus valent, quæ fiunt per collusionem, nam fraus, & dolus nemini debent prodesse, iuxta *cap. Sedes Apost. de rescr. & c. 1. de collusione detegenda*, ac tandem quia sententia lata non iuris seruato ordine, nihil valet, *per cap. ad nostram, el primo, de iureiuran. & l. prolatam, C. de sent. interl. omn. iud.* quod est valde notandum, atque memoriæ commendandum. Hæc supradictus Nauarr. Pro quibus sententijs, & opinionibus vtcumque cōcordandis, aut saltē vt notū fiat, meo videri, quid hac in re, tenendum est, sequentem statuo Concl.

Tertium dictum.

Federic. cōs. 38.

Nau. lib. 3. cōs. cons. 3. de stat. Mon. nu. 1.

Nota hoc valde.

c. Diuortium, de pœnit. d. 1. c. Si quis iratus 2. q. 3.

c. Sedes Apost. de rescr.

cap. 1. De collus. deteger.da.

c. Ad nostram, el 1. de iureiur. l. prolatam C. de sent. interl. om. iud.

Conclusio.

Ex his duabus sententijs, opiniq Nauarr. fa-

tis

Opinio Nauar. est satis iuridica: at Cord. sententia est in conscientia securior, & tenenda.

tis videtur iuridica: at Cordubæ, seu potius Seraphici P.N.D. Bonau. præterquam quod iuri, & rationi est etiam multum conformis, in conscientia est securior, quinimo, vt apparet, necessario sequenda, stando in priuilegijs concessis nostro Sacro Ordini. Quod sententia, & opinio Nauarr. sit iuridica, satis constat ex supradictis iuribus, & auctoritatibus, quibus innititur. Quod vero etiam opinio Cordubæ, iuri & rationi sit consona, & in consciẽtia securior, superq. satis constat, etiam ex ab eo allatis, & eam tenet expresse Mag. Soto, lib. 7. de iust. & iur. q. 7. art. 1. vbi agendo de eiusmodi eiectis, inquit, quod tenentur saltem procurare, vt in aliqua alia Religione recipiantur. Nec dictis obstat, quod in contrarium adducit Nauarr. consil. 50. de Regul. nu. 2. ad probandum, quod Prælati Regulares non possunt eiectos prędictos constringere ad hoc, vt aliam ingrediantur Religionem, post sententiam expulsionis, iuridice ab eisdem prolatam, nempe quia iudici extra suum territorium iudicãti, non est parendum, *per l. fin. ff. de iurisd. omn. iud. & cap. 2. de constit. lib. 6.* qua ratione, nec Clericus citatus à Iudice seculari, & laico, tenetur coram eo comparere, nisi sit dubium, an sit Clericus, iuxta glossam, communiter receptam, *in cap. conuersis, ver. congrueret, 23. q. 8.* Item nec Iudici ordinario, in loco exempto paretur, vt tradit Decius, cum citatis ab eo, *in d. l. fin. nu. 2.* & quod iudex. sicuti nõ potest iudicare extra suum territorium, & locum, vbi habet iurisdictionem; ita nec potest iudicare, extra tempus, quo illam habet, nam bene valet argumentum de loco ad tempus, iuxta *l. vinum, ff. si certum petatur.* Hęc inquam, non obstant, nam respondetur, cum D. Bonau. & Cordub. quod Prælati Regulares non præcipiunt idipsum, auctoritate sua propria, sed auctoritate summi Pontificis, qui vt prædictum est, in hoc facultatem illis concessit. Vnde quãuis per expulsionem, exempti sint à Prælatorum Regularium iurisdictione, cum non sint, nec esse possint exempti, à iurisdictione summi Põtificis, bene possunt Prælati prædicti, ipsius auctoritate, idipsum sibi præcipere. Præterquam quod nec alienum est à iure, quod Prælati Regulares, per suam sentẽtiam diffinitiuam, obligare possint, eiusmodi eiectos, ad hoc, vt aliam Religionem intrẽt, sicuti & experientia videmus, quod obligant illos multoties, in suis sententijs diffinitiuis, ad hoc vt in talibus, seu talibus ciuitatibus non maneant, siue intrent, sub grauissimis pœnis, seu aliquid simile, quod positum est in communi praxi; ergo hoc idẽ in proposito facere possunt. Ex quo satis apparet, quam probabilis sit opinio Cordubæ, seu potius D. Bonau. & quam iuri, & rationi conformis, & quod ipsa in conscientia sit securior, nulli dubium. Quæ pro isto Articulo dicta sufficiant.

Sot. lib. 7. de iust. & iur. q. 7. art. 1.

Nau. consil. 50. de Reg. nu. 2.

l. fin. ff. de iurisd. omn. iud.

c. 2. De constitu. lib. 6.

c. Cõuersis, ver. congrueret, 23. quæst. 8.

l. Fin. nu. 2.

l. Vinum, ff. si certum pet.

ARTICVLVS IV.

Cuinam esse debeant subiecti eiusmodi expulsi, & eiecti ab Ordine, per sententiam diffinitiuam?

Nau. in Comment. 2. de Reg. super c. nõ dicatis, à n. 34 & lib. 3. Cõsil. de Reg. cons. 51. nu. 2. & cons. 3. de stat. Mon. nu. 2.

Hanc quæstionem, & difficultatem, tangit Nauarr. in Comment. 2. de Regul. super *cap. non dicatis, à nu. 34. cum sequentibus*, & lib. 3. Consil. de Regul. consil. 51. nu. 2. & consil. 3. de stat. Monach. nu. etiam 2. De cuius resolutione, sequentes statuo Conclusiones.

Prima Conclusio.

Religiosus iuridice per sententiam diffinitiuã à Religione eiectus, Episcopo manet subiectus.

Certissimum est, & omni dubio procul quod Religiosus, per sententiam diffinitiuam, à Religione eiectus, manet subditus, atque subiectus, Episcopo, siue Pręlato ordinario, sicuti cæteri alij Clerici. Hęc Conclusio probatur manifeste, nam cum vt supponitur, prædictus Religiosus per sententiam diffinitiuam eiectus, sit iam liberatus à suorum Prælatorum ordinaria iurisdictione, iuxta glo. *in clem. 1. §. ad hæc, de stat. Monach. verb. claustrum, & cap. si quis iam translatus, 21. q. 2. c. quoddam, 16. q. 2.* nec cogi possit redire ad Monasterium, cum etiam non esse debeat acephalus, siue sine capite, & absque vllo superiore, iuxta *cap. nulla, 93. dist.* manifeste colligitur, quod esse debet subditus, atque subiectus, Episcopo Ordinario, inferius dicendo, ad modum quo, & eremitæ etiam Episcopis subduntur, per *cap. qui vere, 16. q. 1.* Vnde dicit suprad. Nauarr. quod si modo aliqua Religio deleretur omnino, ad modum, quo & multæ per Gregorium X. in Conc. Lugdunen. fuerunt olim deletæ, de quibus habetur *in cap. 1. de relig. domib.* nec permitteretur amplius, eiusdem professis, & alumnis, iuxta ipsius regulam communiter viuere, eo ipso, omnes illi subderentur Episcopis, cuius, & rationem reddit: nam sub ea obedientia viuendum est Religiosis, post eiectionem, siue expulsionem ab Ordine, à qua fuerint liberati per professionem: sed eiusmodi eiecti, si Ordinem nunquã fuissent professi, essentq. Clerici, Episcopis Ordinarijs subderentur: idem ergo dicendum est in proposito. Solummodo est difficultas, inuestigare, cuinam Episcopo debeat esse subiectus, eiusmodi Religiosus, per sententiam diffinitiuam eiectus, Originis, an domicilij, an vero Episcopo, in cuius diœcesi situm est Monasterium, à quo eijcitur? Cui respondetur per sequentem Conclusionem.

Glo. in Clem. ad hæc, de stat. Monach. verbo claustrũ, & c. si quis iam translatus, 21. q. 2. c. quoddam 16. q. 2.

c. Nulla, 93. dist.

c. Qui vere, 16. q. 1.

c. 1. de Relig. domib.

Secunda Conclusio.

Religiosus ab Ord. eiectus, nisi aliud in sententia exprimatur, manet subditus Episcopo originis, vnde est naturalis.

Religiosus, ab Ordine eiectus, nisi aliud in sententia exprimatur remanet subiectus, Episcopo Originis, vnde est naturalis, siue oriundus. Hanc Conclusionem tenet Nauarr. in d. Cõment. 2. de Regul super *cap. non dicatis, nu. 34.* quam, & probat, ex eo quod domicilium originis est immutabile, *per l. assumptio, ff. ad municip.* nec deperditur, per accessionem dignitatis, quæ non aufert, quinimo cumulat domicilium, iuxta *l. Senatores, ff. de Senat.* & Bartol. ibid. receptum, etiam per matrimonium, nisi à muliere, nec ab ipsa in totum, vt declarat Decius *in l. cum quadam puella. ff. de iurisd. omn. iudic. notab. 2.* Præterea probat idipsum, quia domiciliũ quæsitum per Abbatiam, Monachatum, seu quodcumque aliud beneficium, non durat, nisi quoad quispiam fuerit Abbas, Monachus, siue Beneficiarius, secundum Bart. communiter receptum *in l. 1. ff. ad municip.* Item & domicilium, quod est ratione habitationis, tollitur per trãslationem in alium locum, iuxta *d. l. cum quadam puella*, & per professionem Regularem mutat quis domicilium habitationis, etiam plus quàm per omnes alias mutationes, cum extra Monasterium nequeat habitare, nec ab eo exire, sine licentia Prælati, per *cap. Monachi, el secundo, 16. q. 1.* Ex his omnibus colligit prędictus Nauar. quod eiusmodi eiectus, erit subditus Episcopo suæ originis, quamuis, & ipse facultatem poterit illi facere transeundi ad aliam Episcopatũ, sine, qua inquit, non posset facere idipsum, nec mutare domicilium pro suo arbitrio; cum adhuc maneat Religiosus, eiusque volũtas ab arbitrio sui Superioris dependeat, per *cap. quorumdam. & cap. si religiosus, de elect. lib. 6.* Dixi consulto in Conclusione, nisi aliud in sententia exprimatur, quia Religiosus, qui simul ab Ordine eijcitur, & a sua Prouincia, vnde trahit ortum, & originem, relegatur, non potest ibi manere, nec subditur Episcopo originis, nam iuxta sententiam D. Thom. 2. 2. q. 62. art. 3. etiam in foro conscientię tenetur,

Nau. Cõm. 2 de Regu. sup. c. non dicatis, nu. 34.

l. Assumptio, ff. ad municip.

l. Senatores, ff. de Senat.

Bart. ibid.

Decius in l. cum quadam puella, ff de iurisd. omn. iudic. notab. 2.

Bar. in l. 1. ff. ad municip.

l. cum puella.

c. Monachi, el 2. 16. q. 1.

c. Quorumdam.

c. Si Religiosus, de elect. lib. 6.

D. Thom. 2. 2 q. 62. ar. 3.

n. ante adimplere pœnitentiam, à iudice competenti sibi datam. Vnde in tali casu adire tenebitur præsentiam summi Pôtificis, qui sibi prouideat de Episcopo, & Prælato, cui sit subditus, atque subiectus. Dicit præterea supradictus Nauarr. quod eiusmodi eiecti, & relegati, à suis Superioribus legitime, & iuridice, tenentur adire Episcopum suum originarium, seu aliquem alium, in casu, quo sint relegati illis, se præsentare, & significare, eos esse Monachos, & suæ obedientiæ subiectos, paratos suis iussis & mandatis obedire, quo Epi ipsi hoc sciant, ac illis prouideant de aliquo honesto viuendi modo, prout secundum Deum, suarum animarum saluti magis videbitur expedire. Hoc probat ex eo, quia qui tenetur ad aliquid, tenetur etiam ad ea, quæ necessario illud consequuntur iuxta *l. 2 ff. de iurisd. omn. iud. & c. 1. & c. præterea, de offic. deleg.* Cum igitur prædicti eiecti teneantur seruare tria Religionis essentialia, & substantialia vota, vt dicemus statim, nec id congrue, aut commode possint facere, si nescuerint Episcopi eosdem esse sibi subiectos vt prouideant, quæ necessaria sunt suorum statui, liquidum profecto fit, quod vt prædictum est, tenentur se illis præsentare. Quod, inquit, se respondisse cuidam eiecto, licet propterea nimis ipse fuerit contristatus, nempe, quod non satisfaciebat suo statui, etiam alioquin bene viuendo, si non se proprio Episcopo præsentasset, tum quia non seruabat votum obedientiæ, nulli obediendo, plusquam si esset secularis Clericus; tum etiam quia non poterat seruare votum solemne paupertatis, conuertēdo, quæ lucri faciebat, canendo, &c. in suos vsus proprios, sine licentia sui Superioris; ac tādem quia oportebat, vltra vitæ honestatem, & obseruatam castitatem, vt patefaceret Episcopo suum statum, quo illi præciperet, quid vellet facere secundum regulam clericalem, iuxta quam ei tenebatur obedire obedientiæ solemni voto. Nec etiam satis poterat recte mori, absque proprio, nesciente, & ignorante Episcopo, bona quibus vtebatur, pertinere ad suā dispositionem Episcopalem, eo mortuo, cum nec ex testamento, neque ab intestato hæredem posset habere, nec legare, per *cap. 2 de testam. & c. super eo, de stat. Monac.* Hæc supradictus Nau. in d. Comment. 2. de Reg. super *cap. non dicatis, nu. 35 in fin.*

l. 2. ff. de iurisd. omn. iud. c. 1. & c. præterea, de offic. deleg.

c. 2. De testam. cap. Super eo, de stat. Monach. Nauar. in Comment. 2. de Regu. super c. non dicatis nu. 35 in fin.

ARTICVLVS V.

Vtrum eiecti supradicti, teneantur ad seruandam Regularem vitam, & Regulam quam vouerunt, & cuius am acquirant, si aliqua lucrentur bona, & an existentes in seculo prædicare, possint, & confessiones audire?

Circa difficultates præsentis Articuli, multa varia, atque diuersa dicunt Doctores, quibus, breuitatis gratia omissis, quod melius, atque tenendum videtur, explicabitur per sequentes Conclusiones.

Prima Conclusio.

Certissimum est, & omni dubio procul, quod supradicti Religiosi eiecti, obseruare tenentur, etiam existentes in seculo, tria Religionis substantialia, & essentialia vota, obedientiæ, castitatis, & paupertatis. Hæc Cōclusio est omnium Doctorum communis, & de ea specialiter videndus est Soto lib. 7. de iust. & iur. q. 1. art. 1. & Nauarr. super cap. non dicatis. n. 33. cum seqq. & Cordub. sup. Reg. cap. 2. q. 21. & Roderic. 1. tom. qq. Reg. q. 30. ar. 20. Sed loco obedientiæ summorum Prælatorum, à quorum iurisdictione, per eiectionem prædictam eximuntur, tenentur eamdem præstare, Episcopo originario, seu alij, in casu, quo fuerint relegati, vt dictum est in præcedenti Articulo. Paupertatem etiam seruare tenentur, eo modo, quo possunt, nullius rei omnino habendo proprium, sed tantum quæ lucrati fuerint, canendo, seu aliter, conuertendo in suos honestos, & necessarios vsus, de licentia, & beneplacito Episcopi prædicti. De castitate, nulli etiam dubium est, quod obseruare illam teneantur postquam eamdem solemniter promiserunt. Circa Regularem vitam, & recitationem diuini officij, Doctores sunt varij: sed verior resolutio est, quod illud tenentur recitare, seruareq. regularem vitam etiam iuxta Regulam, quam promiserunt, inquantum sit compatitur cum proprio ipsorum statu, ciā ieiunia, & similia. Etenim si Episcopi in alium omnino translati statum, atque à Religionis iugo liberati, in idipsum astringuntur, iuxta communem sententiam, quam tenet specialiter D. Tho. 2. 2. q. 185. art. 8. quid igitur obstat, quominus hoc dicamus de eiectis supradictis à Religione, in seculo existentibus? maxime, cum iuxta sententiam Cardin. in c. fin. de Regul. q. 1. Regularitas, siue Monachatus sit res quædam indelebilis, etiam per Papam iuxta *cap. cum ad Monasterium, §. fin. de stat. Mon.* ad modum cuiusdam characteris. Hoc itaque est tenendum, tamquam certum, & verum.

Certissimū est, quod Religiosi eiecti, obseruare tenentur tria Religionis essentialia vota.

Sot. lib. de iust. & iur. q. 1. ar. 1. Nau. sup. c. non dicatis, n. 33. Cord. sup. Reg. c. 2. q. 21. Roder. 1. to. qq. Reg. q. 30. ar. 20.

D. Thom. 2. 2. q. 185. art. 8.

Secunda Conclusio.

Religiosi supradicti eiecti, quicquid acquirunt, siue lucrantur, non sibi quærunt, nec vero Monasterio, sed dominium acquiritur Deo, ius vero administrandi supremum, summo Pontif. eiusdem Vicario, speciale autem Ecclesiæ seculari, vel Regulari, cui legitime fuerint translati, alioquin Episcopo, ad sensum supradictum. Hanc Conclusionem expresse tenet Nauarr. in d. *c. non dicatis, num. 33.* Quod non sibi quærant, exinde patet, quia sunt incapaces cuiuscumque dominij, ac iuris pecuniarij, ratione solemnis voti paupertatis, à quo nō absoluuntur per suam culpam, & sententiam contra ipsos latam, vt tenet Cardin. *in Clem. 1. §. qui a vero, de stat. Mona. q. 1.* post Innoc. *in cap. dilectus el 2. de simonia*, dicendo, quod Monachus, per depositionem non desinit esse Monachus, quod late prosequitur Nauar. *in cap. nullam, 18. q. 2. nu. 45.* & ratio ad idem est appositissima, quia nemo debet ex sua culpa reportare commodum, contra *l. itaque ful lo. ff. de furt. & c. 1. de post. Prael.* Quod etiam nō acquirant Monasterio, exinde patet, quia per expulsionem iam fuerunt translati, & deferunt esse membra obedientialia illius, & tales non quærunt amplius Monasterio, cui fuerant addicti, & à quo sunt absoluti, arg. *c. si quis iam translatus, 21. q. 2. & c. ni pro cuiuslibet, 16. q. 1.* Quærūt igitur dominium Deo, vt prædictum est, & ius summum administrandi Papę, ipsius Vicario, speciale autem, illi Ecclesię Regulari seu seculari, ad quam fuerint translati, argum. dictorum Capitulorum, cum suis Glossis, alioquin Episcopo originario, seu alij, vt tradit Panor. in d. c. fin. de Regu. Videatur hac de re Sylu. *ver. apostasia, q. 9.* Sed deueniendo ad prædicationem, & facultatem audiendi confessiones, sit Conclusio.

Cui acquirant Religiosi eiecti dominiū post eorundem expulsionem.

Nau. sup. non dicatis, nu. 33.

Card. in Clem. 1. §. quinuero, de stat. Mona. q. 1. Innoc. c. dilectus el 2. de simon. Nau. in c. nulla, 18. q. 2. num. 45. l. Itaque fullo. ff. de furt. c. 1. De postula. Prælat. c. Si quis iam translatus, 21. q. 2. c. ni pro cuiuslibet, 16. q. 1.

Panor. in c. fi. de Regul. Sylu. verb. Apostasia, q. 9.

Tertia Conclusio.

Stricte prohibitum est eiectis prædictis, existentibus in seculo, prædicare, & confessiones audire, nisi ad aliam translati fuerint Religionē. Hæc Cōclusio habetur expressa in Mon. Ord. & refertur in Cōp. *ver. apostata ab Ordine, §. 2.* vbi dicitur, quod Innoc. VI, *prohibuit districte, ne egressi ab Ordine no stro*

Eiecti existentes in seculo, prædicare nō possunt, nec Confessiones audire.

Mon. Ord. imp. f. 36. & a f. 220. conc. 27. Comp. ver. apostata ab Ordine, §. 2.

Item, motu suo proprio, aut expulsi pro suis culpis, & demeritis, præsumant prædicare, aut docere, vel Confessiones audire, nisi de licentia Papæ, aut Prælatorum nostrorum, ad alium Ordinem transierint, & volumus, quod si fort e contra eiusmodi prohibitionem, aliquid attentauerint, possint Generalis, & Prouinciales Ordinis in illos sententiam excommunicationis promulgare. Idipsum inhibuit Clemens etiam IV. vt habetur in eisdem Monum. & refertur in d. Compen. verb. vbi sup. §. 10. Et hæc de isto Art dicta sufficiant.

Monu. Ord. 1. imp. f. 38. & 2. f. 141. conc. 330. Comp. vbi sup. §. 10.

ARTICVLVS VI.

Vtrum eiecti ab Ordine, si sint Subdiaconi, aut alio sacro Ordine insigniti, ad alios possint promoueri?

Conclusio.

Certissimum est, quod eiecti, si sint Subdiaconi, aut aliquo Ordine insigniti, nisi aliud obstet, possunt ad alios sacros promoueri. Hæc Conclusio est certa, & manifesta, & communi vsu comprobata, & de ea, vt credo nemo est qui dubitet, aut dubitare possit. Videatur hac de re Nauarr. lib. 3. Consil. de Regul. conf. 3. de stat. Mon. Et P Fr. Eman. Rodr. in qq. Reg. 1. tom. q. 30. ar. 14. & aduerto quod eiusmodi ad sacros Ordines promotio, fieri debet, de licentia propriorum Episcoporum, quibus per expulsionem ab Ordine, fiunt subiecti. Dixi notanter, nisi aliud obstet, etenim si delicta, ob quæ ab Ordine eijciuntur, in irregularitatem induxerunt, seu aliquã aliam inhabilitatem summo Pont. reseruatam, quærenda est, primum dispensatio ab eo, si autem non sit summo Pontif. reseruata, Episcopi idipsum facere poterunt, & ordinare ipsos, præuia, ac bona habita informatione, de sua vita, & moribus, & reddere illis aliquam commoditatem, atque viuendi modum, quo non cogantur statim mendicare. An in hoc casu idipsum facere possint, an vero teneantur, proprijs manibus laborare? tradit Nauar. *super c. non dicatis, nu. 37.* vbi concludendo, dicit de mente, & sententia D. Tho. 2. 2. q. 187. ar. 3. & opus. 19. c. 5. quod Religiosi, vltra statuta suæ Regulæ, non tenentur manibus laborare, possuntq. de eleemosynis viuere. Sed quia hac de re speciale mētionem fecimus supra, Quæst. 11. Art. 1. agendo de Ordinibus Mendicantibus, ab ea supersedeo. Et hęc de isto Articulo breuiter dicta sufficiant.

Eiecti, si sint Subdiaconi, aut sacro alio Ordine insigniti, nisi aliud obstet, bene possunt ad alios promoueri, à suis Episcopis.

Nau. lib. 3. Cōsil. de Regul. cōf. 3. de statu Monach.

Roder. 1. to. q. 30. Reg. q. 30. ar. 14.

Nau. sup. c. non dicatis, nu. 37.

D. Thom. 2. 2. q. 187. art. 3. & in opusc. 19. c. 5.

ARTICVLVS VII.

An Prælati Regulares, eiusmodi eiectos, si conuertantur, atque humiliter expostant habitum, teneantur necessario ad Ordinem recipere?

Dius Antonin. 3. p. tit. 16. c. 5. circa hunc Articulum, partem tenet affirmatiuam, quam, & probat de mente, & sententia Anton. de Butr. asserentis, Monachos eiectos ab Ordine, iterum reuerti volentes, idq. humiliter expostulantes, admittendos esse, quod etiam tenet Syluest. *ver. apostasia, q. 5.* vbi quærit, vtrum eiecti, reuerti volentes ad Ordinem, sint admittendi? Et dicit, quod sic, illudq. probat etiam ex sententia d. Ant. de Butr. & ex *cap. si de Reg.* vbi præcipitur Visitatoribus, & Abbatibus, alijsq. Superioribus, vt quotannis eiectos, & fugitiuos requirant, & Monasteria eosdem recipere compellant, cum quibus consentire etiam videtur Cordub. super c. 2. nostræ Regul. q. 21. in 2. pun. nec ab hac sententia discedere videtur D. Bonau. in qq. quas fecit sup. Reg. q. 14. quamuis cum limitatione, & moderatione, dicenda in seq. Conclu.

D. Ant. 3. p. tit. 16. c. 5.

Syluest. vèr. apostasia. q. 5.

Cordub. sup. c. 2. Reg. q. 21. pun. 2.

D. Bonau. q. 14. sup. Reg.

Conclusio.

Prælati Regulares, eiectos ab Ordine, iterum recipere tenentur, in casu, quo id humiliter petant, ac sint parati corrigi, secundum Ordinis disciplinã, in casu etiam, quo cesset causa expulsionis ipsorum, & dummodo id fiat, præcedente summi Pont. licētia, siue dispensatione. Hæc Concl. cum prædictis conditionibus, ac limitationibus intellecta, est certa & vera, constatq. satis ex supradictis, & nulla alia indiget probatione. At non existentibus prędictis conditionibus, & si ex eorumdem receptione, aliquod probabiliter timeatur scandalum, in Ordine siue extra, aut si alias ipsi redeant, aliqua contagiosa infirmitate infecti, & inhabiles ad seruitium Ordinis, nullatenus sunt admittendi, & recipiendi. Et in hoc sensu intelligenda sunt verba D. Bonau. loco supracit. vbi postquam ad probandum, quod prædicti eiecti debent recipi ad Ordinem, adduxit illud commune dictum, nempe, quod *miseris miseratio est adhibenda.* inquit, *quod crudelis est miseratio, vnde plures, & meliores grauiter offenduntur, sicut qui furem liberaret, vnde pauperes spoliarētur, maxime cū tales longo vsu tepefacti, rarissime, vere, & perseueranter emendentur, & facilis ipsorum remissio, alijs etiam ansam præbeat delinquendi. Nec possunt allegare fieri, sibi iniuriam in eo, quod non recipiuntur, cum ipsi ex sua propria culpa, tales se præstiterint, indigniq. facti fuerint, vt recipiātur, quin potius O do, legitimam habet causam, contra illos agendi, pro eo, quod adeo ipsum dehonestarunt. quocirca merito potest illos punire, & eradere seculo, cui seruierunt.* Et addit, *quod Sedes Apostolica, qua ius suum seruat vnicuique, & Ordinem vult, in sua puritate permanere, non cogit illos tenere, quorum conuersatio nociua esset Ordini, nam tunc reos foueret, atque puniret innocentes, & occasionem daret Ordinibus corruptioni, per huiusmodi pestiferos, si eosdē recipere necessario oporteret.* Verba sunt expressa D. Bonauen. valde notanda, ac memorię commendāda. Quod etiam confirmatur, ex declaratione Pauli IV. quam fecit, cuiusdam sui Motus proprij, quo præcepit olim, apostatas recipi ad Ordinem. Instante enim bonæ mem. Pio V. cum esset in minoribus, & hac de re testimonium ferente, dixit, *suæ intentionis nullatenus fuisse, vt quoscumque apostatas, & eiectos sine discrimine, & absque vllo respectu, recipere tenerentur Superiores, & suis Ordini iterum admittere, sed illos tantummodo, de quibus emendationis vita, propositum concipere, & sperare possent probabiliter.* De qua autentica declaratione, finem facit Parasel. in suo Comp. priuileg. fol. 180. Sed præterea accedit, vt videtur, alia ratio, ob quã prædicti eiecti regulariter recipi non debent, nam vt notat Lap. sup. conf. 38. Federici, tales sunt infames, & Religionum infames, Prælati minime compelluntur, ad Ordinem recipere, quinuero prohibentur idipsum facere, per nouissimam const. Sixti V. qua statuit, ad Religionem nullatenus posse recipi, qui propter sua delicta reputantur infames, quæ constitutio, licet expresse loquatur, de secularibus expostulantibus habitum, pari ratione extendenda videtur, ad prædictos eiectos, qui postquam soluti sunt ab obedientia suorum Prælatorum, iam reputantur quasi seculares. Præterea, si dicti expulsi iuste, & per sententiam diffinitiuam eiecti, compellere possent, Prelatos Regulares, vt illos iterum recipereut, idq. ipsi facere tenerentur, frustrarentur profecto, & quasi inania redderentur priuilegia, Religionibus concessa, quibus possent, Fratres criminosos expellere, atque in perpetuum eijcere, quod cum non sit dicendum, standum videtur in supradictis. Sed aduerto, consulto, me di-

In quo casu, Prælati Regulares, tenentur recipere eiectos, ab Ordine in quo veto non, & de cuius licentia id fieri debeat.

Comp. f. 180.

Lapus super cō sil. 38. Federici.

Nota quod Apostatæ sunt infames.

Nota hæc valde, quod restitutio solemniter degradatorum, est summo Pontif. reseruata, vt habetur infra tom. 2. q. 7. art. 7.

me dixisse, atque apposuisse in Cōclusione, in casu, quo eiusmodi eiectos iterum ad Ordinem recipere conueniat, faciendum id esse, ex speciali, atque expressa licentia, siue dispensatione Sedis Apostolicæ, etenim, vt latius dicetur in seq. Tom. Quæst. 7. Art. 7. agēdo de auctoritate, & potestate Generalis Ministri, & aliorum Prælatorum Regularium, restitutio degradatorum, & solemniter eiectorum ab Ordine, de iure cōmuni, reseruata est summo Pontif. & sine ipsius licentia auctoritate, siue dispensatione fieri non potest, nec *d. c. fin. de* Reg. quidpiam in cōtrarium conuincit, nam vt ibi dicemus loquitur de alio expulsionis modo ab Ordine, non solemni, sed ordinario, & consueto, qui positus tunc erat in consuetudine, sed iam desueuit. Videantur quæ latissime dicuntur ibidem. Et hactenus de isto Articulo.

c. Fin. de Reg.

ARTICVLVS VIII.

Vtrum Prælati Regulares interdum, ob aliqua crimina, atque delicta, subditos suos ad triremes possint damnare?

HAnc quæstionem atque difficultatem, tractat Nauar. Commen. 3. de Regul. super *c. nullam, 18. q. 2. nu. 52.* & pro ratione dubitandi dicit, videri posse, quod non, cum nulli Prçlati seculares Episcopi, & etiam Archiepiscopi, & Patriarchæ, idipsum faciant. Et præterea, quia *in cap. vniuersitatis, de sent. excommun.* prohibentur Abbates, Clericos, & Monachos aut Conuersos, castigare, percutiēdo illos per laicos, etiam causa Regularis disciplinæ. Ac tandem, quia videtur esse contra commune priuilegium Clericorum, & quorumcumque Ecclesiasticorum, positum *in c. si quis suadente diabolo, 17. q. 4.* quo non videntur priuari, per quæcumque delicta, cum etiam depositus verbaliter, eo gaudeat donec realiter degradetur, iuxta textum *in c. degradatio, sancta gloss. de pœn. lib. 6.* & certum est, quod cum Religiosi, ad triremes damnantur, priuantur dicto priuilegio, postquam grauiter a laicis percutiuntur, quod nemo prçter Papam, videtur posse facere, aut dispensare, quod ferientes Regulares, non incidant in pœnam supradicti Canonis. His tamē non obstantibus, inquit, contrarium positum esse in consuetudine, fieriq. posse, in casu, & cum moderatione, dicenda in seq. Conclusione.

Nau. Com. 3. de Reg. sup. c. nullā 16. q. 2. nu. 52.

c. Vniuersitatis, de sent. excom.

c. Si quis suadē 16, 17. q. 4.

c. Degradatio, de pœn. lib. 6.

Conclusio.

In casu, quo id quammaxime expediat, nec aliter iustitiæ satisfieri posse videatur, bene possunt Prælati Regulares, subditos suos, facinorosos, & criminosos, ad triremes damnare. Hçc Conclusio probatur in primis, ex communi consuetudine scita, tolerata, quinuero, & præscripta Ecclesiæ, & cunctarum Religionum. Et præterea, quia, vt habetur in *cap. cum B. Paulus, & cap. in Archiepiscopatu, de rapto.* cum alijs ibidem citatis, Iudex Ecclesiasticus, bene potest sibi subditos verberare, atque imponere pœnam verberum, citra sanguinem, & certum est, quod aliquem ad triremes damnare non est dānare ad pçnam sanguinis, nec etiam directe ad verbera, sed solum indirecte, & per quamdam consequētiam. Item licet de iure communi, iudex Ecclesiasticus, Clericum verberare, aut torquere non possit, per laicum, vt tenet Panorm. *in d. cap. vniuersitatis, & cap. infames, de sent. excommun.* contrariū tamen seruatur in consuetudine; & cum lex de nō verberando, seu torquendo Clericum per laicum, humana tantum sit, non vero naturalis, aut diuina, manifestum est, quod tolli potest, per consuetudinem rationabilē, per *c. fin. de consuet.* qualis est ista, condemnandi prędictus Religiosos, criminosos, & facinorosos ad triremes, in aliquo raro casu, quo id expedire videatur. Per quod fit satis ad obiecta, pro alia in cōtrarium parte. Dicit tamē suprad. Nauar. id fieri non debere, nisi perquam raro, cum alienū esse videatur à fraterna charitate, & paterna pietate, quam Prçlati Regulares, habere debent erga sibi subiectos, quinuero, & ab antiqua consuetudine Regularum S. Benedicti, Augustini, Bernardi, Dominici, & Francisci, & aliarum Religionum Institutorum, eiusmodi pœnas infligere, cum ipsi solummodo fuerint contenti, in his casibus pçna eiectionis ab Ordine. Et hæc de isto Articulo, & de tota Quæstione dicta sufficiant. Quæ omnia, sicut & cætera alia correctioni Sacrosanctæ Matris Ecclesiæ, & cuiuslibet melius sentientis submitto.

In quo casu possint Prælati Regulares suos subditos ad triremes damnare.

c. Cum Paulus, c. In Archiepiscopatu, de raptor.

Panor. in c. vniuersitatis, & c. infames, de sen. excommun.

c. Fin. de consuetud.

Finis Tomi Primi.